PROSPERI

FAGNANI

COMMENTARIA

IN QUINTUM LIBRUM

DECRETALIUM.

VENETIIS,

Ex Typographia Balleoniana.

MDCCXLII.

Superiorum Permiſſu, ac Privilegiis.

Digitized by Google

RUBRICÆ,
ET CAPITULA
HUJUS QUINTI LIBRI
DECRETALIUM.

de *Accuſationibus*, *Inquiſitionibus*, & *Denunciationibus*. pag. 5.

OMnipotens. 5
Qualiter & quando, il ſecondo; 33
Si conſtiterit. 8
Sicut olim. 22

de *Adulteriis*, & *Stupro*. 147

PErvenit: 147

de *Apoſtatis*, & *reiterantibus Baptiſma*. 117

COnſultationi. 117

de *Clericis pugnantibus in duello*. 142

HEnricus: 142

de *Clerico excommunicato*, *depoſito*, *vel interdicto miniſtrante*. 191

ILlud: 194
Poſtulaſti: 194
Si quis Presbyter: 191

de *Clerico per ſaltum promoto*. 197

TUæ literæ: 197

de *Colluſione detegenda*. 190

AUdivimus: 190

de *Crimine falſi*. 167

AD falſariorum. 183
Ex conſcientia. 188
Falſidicus. 167
Licet. 180
Super eo. 178

de *exceſſibus Prælatorum*, & *ſubditorum*. 205

ACcedentibus. 214
Ex literis. 213
Nimis iniqua. 218
Nimis prava. 219
Sicut unire. 205

de *Furtis*. 153

EX literis: 153

de *Hæreticis*. 88

ABſolutos. 98
Ad abolendam. 88
Cum Chriſtus. 88
Vergentis. 94

de *Homicidio voluntario*, *vel caſuali*. 119

AD audientiam. 130
De cetero. 127
Interfeciſti. 120
Petitio. 138
Quidam: 140
Sicut dignum: 123
Significaſti, il ſecondo; 136
Si quis. 119
Suſcepimus. 124
Tua nos. 137

de *Judæis*, & *Saracenis*, & *eorum Servis*. 87

POſtulaſti: 87

de *Magiſtris*, & *ne aliquid exigatur pro licentia docendi*. 79

QUia nonnullis: 81
Quoniam. 79
Super ſpecula. 84

de *Maledicis*. 191

INnotuit. 191

Ne Prælati vices ſuas, *vel Eccleſias ſub annuo cenſu concedant*. 67

PRæterea. 67
Quoniam: 77

de *Nova operis nunciatione*. 228

CUm ex injuncto: 228

de *Pœnis*. 281

LIcet. 285
Presbyteri. 281
Tuæ. 288

de *Pœnitentiis, & remiſſionibus*. 288

CUm ex eo. 317
Manifeſta. 288
Ne pro dilatione. 320
Officii. 303
Omnis. 307
Quæſitum. 300
Qui Presbyterum. 290

de *Privilegiis, & exceſſibus Privilegiatorum*. 234

CUm capella. 253
Cum & plantare. 239
Cum olim, il primo. 252
Cum olim, il ſecondo. 250
Epiſcopalia. 234
Ex parte, il ſecondo. 258
Ex parte, il terzo. 277
In his. 277
Parentibus. 241
Quanto. 474
Quod nonnullis. 271
Quoniam. 266
Tuarum. 243
Ut privilegia. 267

de *Schiſmaticis, & ordinatis ab eis*. 100

QUod a prædeceſſore. 300

de *Sententia excommunicationis*. 327

A Nobis, il primo. 329
A nobis, il ſecondo. 340
Contingit, il ſecondo. 367
Cum illorum. 347
Cum non ab homine. 327
Cum pro cauſa. 337
Cum voluntate. 376
In audientia. 336
Inquiſitioni. 367
Nuper. 343
Perpendimus. 334
Per tuas. 351
Pervenit. 327
Reſponſo. 357
Sacro. 370
Si aliquando. 355
Ut famæ. 350

de *Simonia, & ne aliquid pro ſpiritualibus exigatur, vel promittatur*. 29

ACcuſatum. 34
Ex diligenti. 36
In ordinando. 29
Licet Heli. 47
Mandato. 60
Nobis. 37
Per tuas, il primo. 51
Quoties. 35
Tua nos. 56

de *Verborum ſignificatione*. 385

NOvimus. 385
Olim. 379

de *Uſuris*.

COnſuluit. 358
In Civitate. 355
Naviganti. 359

PRO-

PROSPERI FAGNANI
COMMENTARIA
In Quintum Librum
DECRETALIUM.

DE ACCUSATIONIBUS, INQUISITIONIBUS, & Denunciationibus.

Gregorius Conſtantiæ Auguſtæ.

CAPUT IV.

OMnipotens Deus: & infra. Valde grave eſt, ut vir, de quo tanta & talia denunciantur (cum ante requiri & diſcuti debeant) honoretur.

SUMMARIUM.

1 *ACcuſatus, vel denunciatus de aliquo crimine, interim ad dignitates, officia, vel beneficia promoveri non poteſt, & n. 2. Sive ſint dignitates Eccleſiaſtica, ſive ſeculares, n. 5.*
Et licet infamia non præceſſerit, numer. 12. & 32. & 33.
Fallit primo, ſi ex accuſatione, vel denunciatione orta ſit infamia apud perſonas viles duntaxat, num. 13.
Fallit ſecundo, ſi accuſatio non teneat, n. 14.
Fallit tertio, ſi accuſatio fiat civiliter non ad pœnam, ſed ad intereſſe, num. 15.
Fallit quarto, ſi accuſetur Collegium, n. 16.
Fallit quinto, ſi crimen ſit leve, n. 17.

2 *Accuſati opinio gravatur ex ſola pendentia accuſationis.*

3 *Accuſatio ſola non conſtituit aliquem reum, vel criminoſum.*

4 *Appellatione pendente ſtatus condemnati integer eſt, nec inter infames interim eſt habendus.*

6 *Accuſatus etiam ante ſententiam honores petere prohibetur; ſecus poſt annum, niſi per ipſum ſteterit, quo minus cauſa expediretur.*

7 *Accuſatus pendente accuſatione a quibus actibus prohibeatur, & n. ſeqq.*

8 *Et a quibus non, & n. ſeqq.*

9 *Notarius accuſatione pendente poteſt conficere inſtrumenta, de quibus eſt rogatus, ſed novum officium aſſumere non poteſt.*

10 *Accuſationis pendentia præjudicat in quærendis, ſed non in quæſitis.*

11 *Accuſatio ſuperveniens non impedit jam promotum adminiſtrare, niſi ſit ſuſpectus de dilapidatione.*

14 *Sententia condemnatoria etiam ſuper crimine alias famoſo, ſi nulla ſit, non imprimit notam infamiæ.*

15 *Accuſatio de crimine etiam famoſa, ſi fiat civiliter, non infamat.*

16 *Accuſato Collegio, illius perſonæ promoveri poſſunt, niſi in accuſatione ſint ſpecialiter nominatæ.*

17 *Crimina gravia quæ ſint, & quæ levia.*

18 *Electio non caſſatur, ſi crimen in modum exceptionis probatum contra electum ſit modicum.*

19 *Accuſatus ſi pendente judicio fuerit promotus, & poſtea repertus innocens, an talis promotio teneat, notat 1 & n. ſeqq. uſque ad n. 25.*

20 *Miles factus pendente liberali cauſa, licet poſtea appareat liber, debet exauctorari, niſi per calumniam petitus fuerit in ſervitutem.*

21 *Animal, quod ita ſanatum eſt, ut in priſtinum ſtatum reſtitueretur, perinde habendum eſt, quaſi nunquam morboſum fuiſſet.*

22 *Attendi non debet quod fuit, ſed quod eſt.*

23 *Veritas rerum erroribus geſtorum non vitiatur.*

24 *Habilitas promoti attenditur tempore promotionis, & declaratio innocentiæ debet præcedere.*

25 *Accuſatus an poſſit eligi accuſatione pendente, & n. ſeqq. uſque in finem.*

26 *Inquiſitus pendente inquiſitione ineligibilis eſt, & num. 34.*
Inquiſitio non fit niſi contra infamatum, num. 26. & 31.

27 *Litera ad beneficia non facta mentione de pendentia inquiſitionis ſuper infamia, & collatio inde ſecuta lite non terminata, non valent.*

28 *Inquiſitio in caſibus, in quibus poteſt fieri non præcedente infamia, non impedit electionem.*

29 *Accuſatio, denunciatio, & exceptio, electionem impediunt, ſi infamia præceſſerit, & n. ſeq.*

30 *Infamia facti reddit quem ineligibilem etiam ſine aliqua litis motione.*

31 *Etiamſi pœnitentiam egerit.*

32 *Accuſatus, vel denunciatus, aut contra quem excipitur, eligi poteſt, ſi infamia non præceſſit.*

33 *Infamia ſola, quæ oritur ex accuſatione, denunciatione, & exceptione, non impedit electionem.*

1 OMnipotens. Jo. Andr. non ſummat, qoia breve eſt; ſed ſecundum Anton. de Butr. & Juan. de Anan. ſummatur ſic: Accuſatus, vel denunciatus, accuſatione, vel denunciatione pendente, non poteſt ad Dignitates promoveri; vel ſic ſecundum Abb. & Marian. Socin. Qui de aliquo crimine accuſatur, vel denunciatur, interim promoveri non poteſt; vel ſecundum Card. Pendente proceſſu ſuper crimine, reus non promovetur. Hoc dicit.

2 Nota primo, ex pendentia accuſationis, vel denunciationis uſque adeo gravari opinionem accuſari, vel denunciati, ut ad Dignitates promoveri non poſſit, prout *hic* notant gloſſ. 1. Hoſt. *in prin. in verb. Nunciantur*, Butr. Abb. & Felin. omnes in 1. *notab.* & Mar. Socin. *n.* 3. *& 4.* nec ad officia, vel beneficia ſecundum Abb.
3 autem. Quamvis enim ſola accuſatio non conſtituat aliquem reum, vel criminoſum, *ut c. ult.* 15. *quaſt. ult.* niſi etiam ſit convictus: nec ſola nominatio ſufficiat, *ut*
4 *in cap. Multi*, 2. *quaſt.* 1. & ſi condemnatus appellavit, ſtatus ejus integer ſit, *l. unic. ff. nihil innovand. pendent. appellat.* nec inter infames interim ſit habendus, *leg. Furti, ff. de his qui notantur infam.* nihilominus impeditur interim ab honoribus, *ut hic*, *& in c. Tantis Daniel*, 81. *diſt.* & notat gluſſa *in cap. Nemo*, *in verb. ſententia*, 8. *q.* 4.

5 Amplia primo iſtum textum, ut vendicet ſibi locum non modo in Dignitatibus Eccleſiaſticis, verum etiam in ſecolaribus, *ut l. Reus*, 1. *Reſponſ ff. de muneribus*, *&*
6 *honor.* ubi dicitur: *Reus delatus etiam ante ſententiam honores petere principalibus Conſtitutionibus prohibetur: nec intereſt an plebejus, vel decurio fuerit*, *& l.* 1. *Cod. de reis poſtul. lib.* 10. ubi ſic legitur: *Reos criminis poſtulatos neves honores appetere non debere antequam purgaverint innocentiam ſuam*; & a Divis parentibus noſtris, & a me ſæpe reſcriptum eſt. Ad idem textus *in l. Qui ſtatus*, *ff. de re milit. & in l. Qui libertate*, *ff. de liber. cauſ.* & hic notant gloſ. 1. Anch. *in* 1. *notab.* Abbas *nu.* 2. & Maur. Socin. *nu.* 1. Elapſo tamen anno poſtquam reus delatus eſt, bene poterit promoveri, niſi per ipſum ſteterit, quominus cauſa intra annum expediretur, ut dicitur *in dict. l. Reus*, & notat gl. *in cap. Tantis Daniel*, *in verb. Obrepſit*, 81. *diſtin.* Similiter accuſatus pendente accuſatione non poteſt ad Ordines promoveri, *dict. cap. Tantis*, *Daniel*, *cap. Laici*, 33. *diſtinct. cap.*
7 *Fin. in fin. ſupra de teſtibus.* Item non poteſt alium accuſare, quia non relatione criminis, ſed innocentia reus purgatur, *ut leg. Is qui*, *ff. de publicis judiciis*, *& dict. cap. fin.* Item non poteſt teſtificari in criminali cauſa, præterquam in criminibus exceptis, ut eſt caſus in eodem *cap. fin.* Item alterius procurator eſſe non poteſt, *l. Reum*, *Cod. de procurat.* prout hæc notantur per gl. 1. *in dict. cap. final.* & *hic* per Anchar. & Jo. de Anan. *in* 1. *notab.*

8 Veruntamen accuſatio non impedit bonorum adminiſtrationem, ut plene notat Bartol. *in leg. poſt contractum*; *ff. de donationib.* nec teſtificationem, *l. Qui a latronibus*, §. 1. *ff. de teſtam.* nec exactionem debiti a de-
9 bitoribus, ut *l. reo*, *ff. de ſolut.* Item Tabellio accuſatione pendente poteſt conficere inſtrumenta, de quibus eſt rogatus, argum. *l. Quod ſi forte*, §. 1. *& l. Reo criminis*, *ff. de ſolution.* licet novum officium interim aſſumere non poſſit, *ut d. l. Reum*, *& l. Is qui reus*, *ff. de public. judic.* & tradit Baldus *in d. cap. fin. num.* 2. *de teſtibus*, & Felin. *hic num.* 1. *circa fin. verſ. Item adde Bald.* Rationem diverſitatis inter hæc, & præcedentia
10 reddunt Anchar. *hic num.* 2. Joan. de Anan. n. 3. quia hæc ſunt quæſita, & in perſona jam fundata, illa vero ſunt quærenda: & potentia accuſationis præjudicat in quærendis, non in quæſitis, ut notat gloſſ. *in c. Sepe*, *in verb. Rata manet*, *de appellation.* Mar. Socin. *hic* n. 3. & Felin. *in* 2. *notab.* facit text. *in l. Pluribus*, §. *Et ſi placeat* ibi: *Servitus acquiri non poteſt*, *acquiſita tamen conſervatur*, *ff. de verbor. obligat. & in l.* 1. §. *Quamvis autem*, *ff. de poſtuland.* ibi: *Sed melius eſt*, *ut retinere quidem dicamus jam acceptum magiſtratum poſſe*, *aſpirare autem ad novum penitus prohiberi*: *& in* §. *ultim.* 15. *qu.* 1. cum concordantibus, de quibus ibi in gl. *in verb. Dejiciunt*.

11 Et ex hoc inferunt Anchar. & Jo. de Anan. proxime citati, ut accuſatio ſuperveniens non impediat Prælatum jam promotum adminiſtrare, ut notat præcit. gloſ. *in dict. c. Sepe*. Hoc tamen fallit, ſi accuſatus, vel denunciatus eſſet ſuſpectus de dilapidatione, ut eſt textus *in cap. ultim.* & ibi Doctores *infra eodem*, Felin. *hic n.* 1. *verſ. In quantum Doctores*, Hoſt. *in cap. Accuſatum*, *num.* 2. *de Simon.* & ibi etiam Jo. Andr. *n.* 1. *verſ. Sicut propter*.

Amplia ſecundo iſtum textum, ut locum habeat, 12
etiamſi infamia non præceſſerit, ſed ſit criminoſus occultus, quia nihilominus ſola pendentia accuſationis, vel denunciationis impedit promotionem: ut hic & in concord. ſupra citatis *num.* 5. & notat Mar. Soc. *hic numer.* 5. & eſt ex mente gloſſ. Hoſtien. & aliorum, quos ſupra citavimus *num.* 2. Diſtinctio enim; an præceſſerit infamia, necne, ſit tantum in electione, non autem in promotione, ut patebit infra *num.* 29. *& ſeqq. uſque in fin.*

Amplia tertio, etiamſi ſequatur ſententia ſuper inno- 13
centia promoti, accuſatione pendente, prout limitat Felin. *hic num.* 3. & plene examinabitur infra *in* 1. *dubio a n.* 19. *uſque ad n.* 25.

Hinc limita primo textum noſtrum, ut locum habeat, quando ex accuſatione, vel denunciatione orta eſt infamia apud bonos, & graves homines; ſecus ſi apud perſonas viles, quia tunc pendentia accuſationis, vel denunciationis non impedit promotionem; ita notabiliter determinat Hoſtienſis *in cap. Meminimus*, *n.* 2. *verſ. Nec obſtat*, *infra eodem*, quem ibi Doctores omnes ſequuntur, dolentes quod hic non poſuerunt hanc limitationem, ut dicit Felin. *hic n.* 2.

Limita ſecundo iſtum textum, dummodo accuſatio 14
teneat, & facta ſit a legitimo, textus eſt *in dict. c. Meminimus*, & tradit Felin. *hic d. num.* 2. *verſ. Item limita ſecundo:* nec mirum, quia nec ſententia condemnatoria etiam ſuper crimine alias famoſo imprimit notam infamiæ, ſi ſit nulla ex defectu jurisdictionis, vel ex inordinato proceſſu, aut ſi appareat lata ſine cauſæ cognitione, vel denegata audientia ipſi condemnato. Caſus eſt *in c. In primis*, *verſ. Quia ergo Stephanus Epiſcopus* 2. *q.* 1. & in crimine uſurarum ex facto reſpondit Gemin. *conſ.* 77. *Quia ſuper præmiſſis per totum*, maxime *n.* 4. *verſ. Secundo ratione proceſſus*.

Limita tertio, niſi accuſatio de crimine etiam famo- 15
ſo fiat civiliter ad intereſſe, & non criminaliter ad pœnam, ſeu vindictam; tunc enim non impedit promotionem, quia infamiam non corripit, *cap. Tuæ*, *de procurat. cap. Super his infra eodem*, & tradit Gemin. *d. conſ.* 77. *n.* 4. *verſ. Tertio ratione cauſa*, poſt Innocentium *in c. Qualiter il ſecondo in gloſſa Magna*, *verſ. Et nota quod cras*, *infra eodem*, niſi in caſibus, ut ibi per Innocentium.

Limita quarto, niſi accuſetur Collegium, quia pen- 16
dente lite aliquis de Collegio non impeditur promoveri, niſi perſona illa in accuſatione ſit ſpecialiter nominata, ut poſt Vincentium probat Archid. *in cap. Tantis Daniel*, *n.* 5. 81. *diſt.* quem ſequitur Felin. *hic d. n.* 2. *verſ. Tertio*, niſi eſſet accuſatum totum Collegium, & Henr. Boich. *in c. Accuſatum n.* 9. *de Simon.*

Limita quinto, & declara hanc Decretalem, ut locum 17
habeat, dummodo crimen, de quo aliquis accuſatur, vel denunciatur, ſit grave, ut probat iſta litera ibi, de quo tanta, & talia nunciantur; nam *verb. Tanta*, exponitur id eſt gravia, ſecundum Hoſt. & Jo. Andr. *hic in princ. in verb. Tanta*, qualia ſunt homicidium, ſacrilegium, adulterium, fornicatio, falſum teſtimonium, rapina, furtum, longa iracundia, ebrietas aſſidua, & alia, de quibus *in c. Unum orarium*, §. *Alias* 25. *d.* ſecus ſi crimen ſit tale, ut quamvis eſſet probatum, tamen promotionem ejus non impediret, puta quia eſt de minoribus, & levioribus criminibus, ſeu peccatis, qualia ſunt in cibo, & potu plus accipere, quam neceſſe eſt; plus loqui, quam oportet; plus tacere, quam expedit; pauperem importune petentem exaſperare, & alia ſimilia, de quibus habetur *in d. cap. Unum orarium*, §. *Alias ea demum*, *verſ. Quæ autem ſit minuta peccata*, 25. *diſt.* Item inter levia poteſt numerari venatio, habita tamen diſtinctione utrum fiat ob neceſſitatem, necne; ut legitur, & notatur *in cap.* 1. *&* 2. *infra de cler. venator. & in Clem Ne in agro*, §. *Porro*, *de ſtat. Monach.* & ebrietas non aſſidua, *c.* 1. 35. *diſtin.* Item facere ſtrepitum in Synodo, *cap. In loco*, 6. *q.* 4. ſecundum Hoſt. *In ſumm. de tempor. ordinat.* §. *Et cui*, *verſ. Leve vere eſt*. Quod tamen intellige

quan-

quando illi, qui in talia crimina incidunt, corrigibiles ſunt, alias propter contumaciam fient mortalia ca contempta, ut *d. c. Unum orarium*, §. *Nunc autem*, 25. *diſt.* de quo tamen dic, ut plene ſcripſi *in c. A crapula*, *n.* 25.
18 27. 31. *&* 32. *ſupra de vit. & honeſt. Clericor.* & talis poteſt promoveri accuſatione, & proceſſu hujuſmodi non obſtante, ut firmat Henr. Boich. *in c. Accuſatum*, *nu.* 6. *de Simon.* allegat Compoſtellan. *in cap. Dudum, il ſeconda*, *ſupr ver. Objecta*; *verſ. Item nunquid exceptione*, *ſupra de elect.* ubi ait: [Si in modum exceptionis probatum ſit crimen contra electum, non ſemper Superior caſſabit electionem: imo ſi modicum ſit crimen, nec eſt ſcandalum, aliam pœnam imponet, & ſic diſpenſabit, ſi talis ſit Superior, qui ſuper tali crimine diſpenſare poſſit.] arg. c. *Quod ſicut*, *de elect.* *&* c. *Solicitude* 52. *diſt.*

Sed hic conſurgit dubium, quid ſi accuſatus, aut de-
19 nunciatus, vel inquiſitus pendente judicio fuerit promotus, & poſtea per ſententiam pronuncietur innocens, nunquid tali promotio teneat, nec ne?

Goffred. hic, & Vincent. in c. *fin. de teſtibus*, quos refert hic Jo. Andr. *n.* 3. *verſ. Dicit hic Goffred.* tenuerunt ſic promotum eſſe removendum, licet poſtea reperiatur innocens, per *l. Qui ſtatus*, *ff. de re militar. & l. Qui cum une*, §. *Reus*, *eod. tit.* niſi ſecundum Goffredum appareat per calumniam fuiſſe accuſatum, per *l. Qui de libertate*,
20 *ff. de liberal. cauſ.* ubi ſi pendente cauſa liberali aliquis fuerit factus miles, licet poſtea appareat liber, debet exauctorari: ſed ſi per calumniam petitus fuerit in ſervitutem, in militia retinetur; idem tenet gloſſ. Joannis *in c. Tantis Daniel*, *in verb. Obrepſit*, 81. *diſt.* dicens: [Ea quo ſe promovari fecit lite pendente, deponendus eſt, etiamſi innocens inventatur,] alleg. hoc c. *& d. l. Qui de libertate*. Similiter Damaſus ſub hoc tit. relatus a Joao. Andr. *num.* 4. *verſ. Damaſus*, ubi licet ſub dubio forte, dicit talem eſſe deponendum, quia contempſit legis prohibitionem, ergo promotio nulla, per *l. Non dubium*, *Cod. de Legib.*

21 Sed Bartholomæus Brixienſis *in q. ſua Venerial.* 80. quæ incipit: *Eſte quod pendente accuſatione, inter tractatus communes*, *tom.* 17. *fol.* 59. ſequendo Tancredum tenet contrarium, id eſt talem non eſſe deponendum, per *leg. Quod ita ſanatum*, *ff. de edilit. edict.* ubi dicitur, Quod ita ſanatum eſt, ut in priſtinum ſtatum reſtitueretur, perinde habendum eſt, quaſi nunquam morboſum fuiſſet.
22 Ergo a ſimili cum iſte ſit repertus innocens, perinde habendus eſt, ac ſi nunquam fuiſſet criminoſus; non enim debet reſpici quod fuit, ſed quod eſt, ut *c. Ferram de terra*, *in fine*, 50. *diſt.* & veritas rerum erroribus geſtorum
23 non vitiatur, *l. Illicitas*, §. 1. *ff. de offic. Præſid.* Utramque opinionem putat ſatis probabilem, Marian. Socin. *hic n.* 5. *circa finem*.

Sed tu adverte; nam Bartholom. Brixien. revera non diſcrepat a prima opinione Goffredi, & Vincentii, nam etſi dicat cum Tancredo accuſatum non eſſe deponendum, ſi poſtea fuerit repertus innocens; tamen immediate ſubjungit *d. l. Qui de libertate*, *ff. de liberal. cauſ.* non eſſe contrariam, quia ut ibi dicitur, ſi miles per calumniam petatur in ſervitutem, in militia retinetur. Tenet ergo Bartholom. Brixien. promotum pendente accuſatione tunc non eſſe removendum, quando per calumniam fuit accuſatus; ergo ceſſante calumnia ſenſit eſſe removendum: & ſic concordat cum opinione Goffredi; unde nil mirum, ſi Ant. de Butr. *hic n.* 7. & quidam alii eum allegent pro prima opinione, ſcilicet quod promotus pendente accuſatione ſit removendus, quamvis appareat innocens.

Conclude igitur ſecundum diſtinctionem Goffredi, quod aut apparet accuſatorem moveri ad accuſandum, ut promotionem impediat; & tunc tenet promotio, juxta textum in *dict. l. Qui de libertate*: aut movetur juſta, & rationabili credulitate, & tunc non tenet promotio per hanc Decretalem, & per jura ſuperius allegata: & in hoc tandem reſidet Mar. Soc. *ubi ſupra*, Archid. *in dict. c. Tantis Daniel*, *n.* 4. 81. *diſt.* Præpoſ. *ibid. n.* 30. & hic firmant Card. *n.* 1. *verſ. Quæro quid ſi accuſatus*, Anchar. *n.* 6. & Felin. *n.* 3. ubi ampliat hoc c. etiamſi ſequatur ſententia ſuper innocentia promoti pendente cauſa criminali, quia nihilominus requiritur nova electio, ſeu promotio, niſi appareret accuſatorem per calumniam accuſaſſe, juxta
24 ta limitationem Goffredi: & hoc teneas, nam declaratio innocentiæ procedere debet, & non ſufficit eam ſubſequi, ut notat Vincentius *in c. Non debet de Teſtibus*: in talibus enim principium eſt ſpectandum, ut *c. Dudum*, *ſupra de electiòn. & c. Super eo*, *eod. tit. lib.* 6. & cum principium fuerit vitioſum, & contra jura, declaratio innocentiæ poſtea ſubſequens non retrotrahitur, ut per Anch. & Card. *loc. cit.* Ad hoc bonus textus *in c. Si celebrat. de cler. excomun. miniſtr.* ubi excommunicatus minori excommunicatione non poteſt eligi ad beneficium, quia non poſſet Sacramenta miniſtrare: & ſic inſpicitur, an electionis tempore electus ſit habilis ad exercitium, quod requirit beneficium, nec ſuperveniens habilitas, quæ poteſt ſupervenire, cum excommunicatus minori faciliime abſolvatur, eſt in conſideratione? & ita illum text. ad hoc ponderat Præpoſ. *in d. c. Tantis Daniel*, *n.* 3. *verſ. Pro illa opinione*, 81. *diſt.* facit text. *in c. Si eo tempore*, cum ibi notat. *de reſcript. lib.* 6.

In Gloſſa 1. *in fine* QUÆRO, cum hic dicatur pen- 25
dente accuſatione accuſatum non debere honorari, nunquid interim poſſit eligi.

Jo. Andr. *hic nu.* 1. *verſ. Dicit Innocentius*, & alii poſt eum recitant duas opiniones. Prima opinio eſt Innocentii hic in principio, qui conſtituit differentiam inter promotionem, & electionem; nam ſecundum eum quamvis pendente accuſatione non debeat aliquis ad dignitatem promoveri, ut hic, & in concordantibus; tamen poteſt eligi, & electio tenet, ſed non confirmabitur, niſi prius purget innocentiam ſuam, vel alias abſolvatur. Fundamentum hujus opinionis eſt, quia ſi talis non poſſet eligi, daretur locus fraudibus, & figmentis, & materia delinquendi aperiretur; nam vacante Eccleſia ſi quiſpiam ſuſpicaretur aliquem fore eligendum, ſtatim poſſet illum per ſe, vel per alium accuſare, ut ſic impediret ejus electionem; quod eſſet abſurdum, ad hoc *c. Sicut el ſecondo*, *verſ. Quamvis*, *infr. de Simon.* c. *Quanto*, *ad fin. ſupra de divort.* quam rationem adducit Innoc. *in cap. Accuſatum*, *n.* 2. *infra de Simon.*

Secunda opinio eſt aliorum, qui tenent electionem non valere, & ad vitandum inconveniens ſupra conſideratum dicunt eſſe præfigendum terminum accuſatori trium menſium, vel ſecundum arbitrium judicis, intra quem debeat accuſator probare accuſationem ſuam, allegant §. *Si quis autem*, in Auth. *De Sanctiſs. Epiſcop.* Sed ut dicit Joan. Andr. *hic n.* 1. *verſ. Alii vero*, & ante eum Innoc. *in d. c. Accuſatum*, *n.* 2. *verſ. Alii contra*, ille reatus hoc non probat, quia non loquitur de eligendo, ſed de electo, & confirmato in Epiſcopum, cui tres menſes dantur ad munus conſecrationis ſuſcipiendum, ut c. *Quoniam* 75. *diſt.* *& c.* 1. 100. *diſt.* innovatis a Conc. Trid. c. 2. *ſeſſ.* 23.

Tu vero in hoc articulo clarius, & plenius diſtingue ex 26
mente Hoſt. *hic n.* 1. & aliorum, de quibus infra *nu.* 34. aut procedimus per viam inquiſitionis, aut per viam accuſationis, denunciationis, vel exceptionis.

Primo caſu, cum infamia debeat ſemper præcedere inquiſitionem, ut *cap. Qualiter el ſecondo*, *cap. Cum oporteat*, *& c. Inquiſitionis*, *infr. eodem*, *& c. Licet Heli*, *de Simon.* inquiſitus non poterit eligi, ut *cap. Cum in cunctis*, *de elect. & c. Tantis Daniel*, 81. *diſtinct.* & in hoc primo membro conveniunt Doctores omnes in c. *Accuſatum*, *infra de Simon.* Hoſt. Jo. Andr. & reliqui omnes *hic*, præſertim Card. *n.* 1. *poſt med.* ibi. [Et per hoc dico, quod de inquiſito indiſtincte dicendum eſt eum repelli, quia non fit niſi præcedente infamia,] Abbas *n.* 4. *ver. Et ideo ſic puto dicendum*, & Mar. Socin. *verſ. Tu vero diſtingue*, Calder. *conſ.* an. *Pendente inquiſitione*,
de Prabend. ubi conſuluit literas ad beneficia non facta 27
mentione de pendentia inquiſitionis ſuper infamia de criminibus furti, & homicidii, & collationem inde ſecutam lite non terminata non valere: & idem repetit *in conſ.* 4.
Fuit formata inquiſitio, *de accuſation.* Quamobrem ſi 28
procederetur per viam inquiſitionis in caſibus, in quibus poteſt procedi non præcedente infamia, ut quia de mandato Papæ, vel quia expreſſe, vel tacite renunciatum eſſet proceſſui ſuper fama, ſecundum ea, quæ leguntur, & notantur in c. 2. *de accuſat. lib.* 6. tunc magis attenderetur quantum ad hoc infamia, quam proceſſus, ſeu modus procedendi, & ſic talis inquiſitio non impediret electionem, quia ceſſante ratione legis ceſſat lex, *l. Adigere*, §. *Quamvis*, *ff. de jurepatr. cum ſimilibus*, & ita per hanc rationem firmat Henric. Boich. in *d. c. Accuſatum*, *n.* 9. *verſ. Si vero procedatur*, *de Simon.*

Secundo caſu ſubdiſtingue; nam aut contra accuſatum 29
vel denunciatum, aut contra quem de crimine excipitur,

30 præceſſit infamia; & tunc ſimiliter eligi non poteſt,
quia ſola infamia facti reddit eum ineligibilem, ut *l. 2.*
C. de dignitat. lib. 12. & in regulis infamibus, *de regul.*
jur. lib. 6. & d. cap. Cum in cunctis, de elect. cum ſimilib.
& in hoc pariter conveniunt unanimiter DD. *in d. c.*
Accuſatum, de Simon. & in hoc cap. ubi in ſpecie An-
char. *num.* 5. dicit etiam ſine aliqua litis motione in-
famatum de crimine videri ineligibilem, cum infamia
facti repellat quemlibet a promotione dignitatis, &
idem repetant Abbas *n.* 4. *verſ. Si vera eſt accuſatus,*
31 & Mar. Soc. *n.* 7. *verſ. Secundo caſu.* Quod locum ha-
bet etiam ſi pœnitentiam egerit, quia nihilominus ali-
qua infamia reſperſus, etiamſi nullus eum accuſave-
rit, promoveri non debet, arg. a contrario in *cap. ult.*
infr. de furt. & tenet Gul. Naſo, quem referunt, & ſe-
quuntur in *cap. Tantis Daniel* 81. *diſt.* Archid. *num.* 3.
Gemin. *num.* 2. Torrec. *n.* 5. & Præpoſ. *n.* 2.
32 Aut infamia non præceſſit, ſed eſt criminoſus oc-
cultus, & tunc accuſatus, vel denunciatus, aut contra
quem excipitur, promoveri quidem non poteſt, ut *d.*
l. Reus delatus, ff. de muner. & honoribus, & oſtenſum
eſt ſupra *num.* 1. 2. & 12. ſed tamen bene poteſt eligi,
tum quia alias poſſet malitioſe accuſari, ut dixi ſupra
num. 25. tum quia eligi non eſt promoveri, *c. Eam te,*
& ibi dixi *n.* 3 & 5. *de reſcript.* & in hoc caſu, ut præ-
dixi, reſidet Innoc. cujus opinionem dicunt eſſe veri-
orem, Hoſt. *in dict. c. Accuſatum num.* 2. *in fin. verſ. Pri-*
33 *ma opinio de Simonia,* & Jo. Andr. *hic num.* 1. *circa fin.*
verſ. Dicit Hoſtien & ſic ſola infamia, quæ oritur ex
proceſſu accuſationis, vel denunciationis, licet repellat
a promotione, non tamen impedit electionem celebra-
ri, ut formaliter inquit Anch. *hic num.* 5. *verſ. Sola er-*
go infamia; & idem in exceptione, quia non impedit
electionem ubi infamia non præceſſerit, ut *cap. Super*
eo, de elect. & hic notat Mar. Soc. *num.* 5. *circa finem,*
verſ. Si vero ageretur.
Supradicta diſtinctio fuit originaliter Innoc. *in d. cap.* 34
Accuſatum num. 2. *verſ. Hæc autem Decretalis de Simon.*
ubi diſtinguit inter inquiſitionem, & accuſationem,
denunciationem, & exceptionem, ut inquiſitus eligi
non poſſit, quia inquiſitio fieri non debet niſi contra
infamatum, *d. c. Licet de Simon.* & electus bonum te-
ſtimonium debet habere etiam ab his, qui foris ſunt;
ergo iſte, qui diffamatus eſt, eligi non poteſt: ſed ac- 35
cuſatus, vel denunciatus, aut contra quem de crimi-
ne excipitur, indiſtincte poſſit eligi, quia eſt in facul-
tate cujuſque alium accuſare, vel denunciare, aut con-
tra eum excipere etſi nulla infamia præcedente, & con-
ſequenter ab electione repellere, vel removere; & ita
ſentit Innocentius ſolam accuſationem, denunciatio-
nem, vel exceptionem non reddere aliquem ineligi-
bilem, niſi præceſſerit infamia; & ſubdit hoc eſſe ma-
gis conſonum rationi, & cum eo concordant ibi Ho-
ſtien. *num.* 2. ubi diſtinguit inter accuſatum occultum,
& accuſatum diffamatum, id eſt qui diffamatus erat
ante accuſationem. Primus, ſcilicet occultus, non pro-
hibetur eligi; ſecundus vero, ſcilicet diffamatus, eligi
prohibetur, ſicut & ille contra quem fit inquiſitio,
quæ non fit niſi contra infamatum. Talis ergo repel-
litur, quia fama electi in nullo debet vacillare. Ean-
dem diſtinctionem probat in *dict. cap. Accuſatum,* Hen-
ric. Boich. *n.* 8. *verſ. Sed Hoſtienſ. diſtinguit,* & in hoc
cap. Card. *num.* 1. *poſt med. verſ. Tene ergo primum,* &
apertius Anch. dicens veram Innocentii diſtinctionem
n. 4. *in fin. verſ. Et per hæc vera videtur,* Abb. *num.* 4.
licet aliquantum vacillet, & Marian. Socin. *n.* 7.

DE ACCUSATIONIBUS.

Alexander III.

CAPUT XII.

SI conſtiterit, quod D. Eccleſia non perpetuo conceſſa, ſed ad tempus fuerit commendata: & de vinolentia, & quod in taberna pernoctaverit, ita quod altera die nulla præmiſſa dormitione Miſſam cantaſſet: & infra. Si de hoc rationabiliter convictus fuerit in judicio ante Epiſcopum ſuum, ſive accuſatus, vel ad rationem poſitus ſine coactione fuerit confeſſus: ei ſuper eadem Eccleſia perpetuum ſilentium imponatis, ipſum ab impetitione B. deſiſtere compellentes. Ceterum ſi eidem fuit Eccleſia canonice conceſſa & tradita, & poſtea de crimine aliquo non fuit convictus, propter quod de jure debeat ſpoliari: vel poſt appellationem (ſicut aliquando allegavit) Eccleſia illa fuerit ſpoliatus, ipſam ei faciatis reſtitui, & in pace dimitti.

S U M M A R I U M.

1 *PResbyter in potatione pernoctans, & Miſſam celebrans, officio, & beneficio privari debet.*
2 *Presbyter qui inter paſtum, aut potum, & Miſſæ celebrationem non dormit, an præſumatur celebraſſe non jejunus, & n. 16.*
3 *Communicare in die Cœnæ non jejuno ſtomacho quamvis olim licuerit, hodie tamen eſt mortale.*
4 *Euchariſtia cur a jejunis tantum ſumenda ſit.*
5 *Ebrietas ſola non eſt ſufficiens cauſa privationis beneficii.*
6 *Intellectus hujus c. uſque ad n. 22.*
7 *Ebrietas cognita licet non aſſidua ſemper ſecundum ſe eſt mortale peccatum.*
8 *Ebrius vino ſepultus ignorat quid loquatur.*
9 *Lex non debet ferri ſuper impoſſibili.*
10 *Dormitio poſt cibum, vel potum an debeat præcedere celebrationem Miſſæ, & n. 13.*
11 *Jejunus quando quis dicatur ad effectum ſumendi Euchariſtiam, & n. ſeqq. & n. 16. & ſeq.*
12 *Dies in Romana Eccleſia incipit a media nocte.*
13 *Digeſtio cibi, vel potus an debeat præcedere ſumptionem Euchariſtiæ, & n. ...*
14 *Sacerdos an liceat comedere poſt matutinum, cum dicitur ſero, & mane Miſſam celebrare non præmiſſa dormitione, aut digeſtione, & n. 20.*
15 *Presbyter pernoctans in taberna præſumitur bibiſſe poſt mediam noctem, & n. 21.*
16 *Presbyter qui poſt mediam noctem cibum, vel potum ſumpſit, & mane celebravit, an ſit beneficio privandus, & n. ſeqq.*
17 *Cibus etiam non nutriens, & per modum medicinæ ſumptus poſt mediam noctem impedit Miſſæ celebrationem.*
18 *Jejunium naturæ, & Eccleſiæ in quo differant.*
19 *Pernoctare quid ſit.*
20 *Presbyter qui cibum, aut potum ſumpſit ante mediam noctem, etiam non præmiſſa dormitione, vel digeſtione poteſt celebrare.*
21 *Presbyter vinolentus ſi in taberna non pernoctavit, an in dubio præſumatur celebraſſe non jejunus.*
22 *Ebrietas an ſit peccatum.*
Ebrietas dupliciter accipitur, ibid.
23 *Ebrietas continetur ſub gula, ſicut ſpecies ſub genere.*
24 *Ebrii quæ ſit pœna.*
25 *Ebrius in foro temporali ſi ſteterit in meris finibus ebrietatis nulla pœna tenetur.*
26 *Ebrius qui ſua culpa in ebrietatem incidit, & ebrius exiſtens hominem interfecit, vel mutilavit, an, & quando ſit irregularis, & n. ſeqq. uſque in finem.*
27 *Ebrietas contracta ignoranter, & ſine culpa nullam pœnam meretur.*
28 *Voluntarium duplex.*

29 *Mi-*

29 *Miles armata militia, & cæleſtis militia æquiparantur.*
30 *Miles ebrius qui ſe ipſum vulneravit, a militia removetur.*
31 *Ebrius meretur duplices maledictiones.*
32 *Pittacus ebrius delinquenti duplicem pœnam imponendam eſſe conſtituit.*
33 *Covarruviæ opinio adſtruens ebrium ſua culpa non eſſe irregularem ex homicidio, refellitur.*
34 *Ebrius, & furioſus æquiparantur.*
35 *Delictum in ebrietate commiſſum non conſtituit novam ſpeciem peccati, ſed eſt circumſtantia peccati præcedentis.*
36 *Voluntarium ſecundum ſe eſt de ratione intrinſeca peccati actualis, non autem irregularitatis, & cur.*
37 *Ignorantia, & error perinde ac furor, & ebrietas excludunt conſenſum.*
38 *Irregularitas contrahitur ex homicidio ignoranter, & præter intentionem commiſſo, quoties culpa præceſſit caſum.*
39 *Pater qui dormiens in lecto infantem ſuffocavit, an ſit irregularis.*
40 *Irregularitas contrahitur etiam ex cauſa remota ad homicidium ordinata, quando quis dabat operam rei illicitæ.*
41 *Ebrii ſunt in duplici differentia, & n.46.*
42 *In homicidio ebrii conſiderari poſſunt tres actus, & num.46.*
43 *Irregularis non eſt præbens homicidio cauſam remotam, & ad homicidium non ordinatam, etiamſi daret operam rei illicitæ.*
44 *In ebrietate oportet veniam habere.*
45 *Delinquentes per ebrietatem non dicuntur ſtudioſe delinquere, ſed impetuoſe; & ideo mitius puniuntur arbitrio judicis.*
46 *Ebrietas voluntaria quæ dicatur.*
47 *Ebrii pluries injuriantur, quam ſobrii.*
48 *Ebrietas voluntaria eſt culpa mortalis.*
49 *Ebrius ſua culpa qui in ebrietate homicidium commiſit indiſtincte abſtinere debet a miniſterio altaris.*
50 *Dubia res dicitur, ubi ſunt opiniones ex utraque parte probabiles.*
51 *Opinio tutior in foro pœnitentiali, vel quaſi ex præcepto eligenda eſt tam in dubio facti, quam juris etiam abſoluti, ubi vertitur peccati periculum.*
52 *Irregularitatis inſtituendæ cauſa quæ fuerit.*

1 SI *conſtiterit*. Legitur varie, ſed ſecundum intellectum quem communem dicit Marian. Socin. hoc intendit: Presbyter ebrioſus Miſſam celebrans ante ebrietatis digeſtionem, beneficio privandus eſt, & officio. Ego vero arbitror hanc lecturam non poſſe ſuſtineri, ut dicam infra *in 2. notab.* unde ſic ſummo textum: Presbyter in potatione pernoctans, & Miſſam celebrans, officio, & beneficio privari debet. Hoc dicit. Dividitur in duas partes. In prima inſtruit Judicem, quando ſit contra actorem pronunciandum. In ſecunda, quando pro actore contra reum, ibi, *Ceterum*.

2 Nota primo, Presbyterum, qui inter paſtum, aut potum ſumptum, & Miſſæ celebrationem non dormit, præſumi celebraſſe ante digeſtionem, & ſic non jejuno ſtomacho, ſecundum gl. *in verb. Dormitione*, & Marian. Soccin. *nu. 6. in 3. notab.* quod fieri non debet, *ut in cap. Sacramenta, de conſecr. diſt. 1. & in c. Liquido, de conſecr.*
3 *diſt. 2.* Concilium Conſtantienſe *ſeſſ.* 13. Quod enim licuit olim in die Cœnæ communicare ſtomacho non jejuno, *ut in d. c. Sacramenta*, quod eſt Concilii Carthaginenſis III. *cap.* 29. procedit ſecundum conſuetudinem aliquando apud aliquos obſervatam, ut in repræſentationem Dominicæ Cœnæ illo die a non jejunis corpus Chriſti ſumeretur. Quem morem dicuntur retinuiſſe Corinthii, & diu poſtea ſervarunt Eccleſiæ Alexandrinæ, Ægypti, & Thebaidos. Sed nunc hoc abrogatum eſt, ut notat gloſſ. ibi, *in ver. excepto*: & declarat S. Th. *in 3. part. qu.* 80. *art. 8. ad 3.* nec eſt ſervandum, imo eſt mortale ſecundum Petr. de Palude apud Silv. *in ver. Euchariſtia 3. nu.* 8. Placuit enim Spiritui ſancto, ut in honorem tanti Sacramenti in os Chriſtiani prius Dominicum corpus intraret, quam ceteri cibi, & per univerſum orbem mos iſte ſervatur, ut legitur *in d. cap. Liquido*. Alias rationes ſubjicit S. Th. *d. art. 8. in corp. & in 4. ſent. diſt. 8. quæſt. 1. art. 4. qu. 1.* Abrogatio prædictæ conſuetudinis habetur etiam in Canone 29. Synodi Trullanæ *tom. 5. Concil. pag.* 350. *col.* 1. Lutetiæ Pariſiorum. Sed horum Canonum quæ, & quanta ſit authoritas, vide *eodem tom. 5. pag.* 311. Veruntamen quod ſpectat ad præſumptionem indigeſtionis, de qua ſupra, ut dicit Marian. Soccin. *loc. cit.* conſiderari debet diſtantia temporis, & qualitas, & quantitas ſumpti cibi, vel potus, & diſtantia jejunii præcedentis. Poſſet enim eſſe tam modicæ quantitatis, aut tam facilis digeſtionis, ut Presbyter brevi digeſſiſſe præſumeretur. Sed de hoc dicam plenius in ſecundo notab præſertim *n.* 17.

Secundo nota, Presbyterum propter ſolam ebrietatem 5
non eſſe privandum beneficio; nam textus præcipit inquiri non tantum de ebrietate, ſed etiam an celebraverit non præmiſſa dormitione; & ſic alterum non ſufficit ſecundum Abb. qui amplius dicit ebrietatem, ſi rara fuerit, non eſſe peccatum mortale, ut in *cap. Unum orarium*, §. *Nunc autem*, *verſ. alias eadem*, & *verſ. Ebrietas*, 25 *diſt.* & eum tranſeunt Marian. Socin. *nu. 5. in ſecundo notab.* & Felin. *ibidem in 2. notab. n.* 2.

Sed tu adverte, quia in his dictis Abbatis, & Docto- 6
rum in ſumma hujus textus implicantur quatuor propoſitiones, quæ videntur omnino falſæ. Primo enim ſupponunt DD. hanc Decretalem loqui de Presbytero ebrioſo, id eſt de eo, qui eſt in conſuetudine ſe inebriandi: talis enim dicitur proprie ebrioſus ſecundum Bald. *in capit. A crapula, nu. 1. ſupra de vita, & honeſt. Cleric.* qui alibi dicitur ebrietati deſerviens, ut in *cap. Epiſcopus*, 35. *diſt.* & ibi poſt Hugon. declarat Archid. *num. 1. in verſ. Deſerviens*, Turrecr. *n.* 12. & Præpoſ. *nu. 3. verſ. Quæro an iſti Clerici*. Sed hoc eſt falſum, quia hæc Decretalis nuſquam loquitur de ebrioſo, ſed de vinolento, qui in taberna pernoctavit, id eſt per totam noctem potando, & ſe inebriando vigilavit, ut explicat Hoſt. *num. 2. in ver. Pernoctaverit*: unde ad incurrendam hanc pœnam ſatis eſt, ut ſemel tantum pernoctaverit in potatione, & mane non præmiſſa dormitione Miſſam celebraverit, prout ſevera intelligunt DD. licet incaute ſummaverint textum in Presbytero ebrioſo.

Deinde ſupponunt Doctores, ebrietatem ſi rara ſit non 7
eſſe peccatum mortale, quod ſimiliter non bene dicunt, quia ebrietas dummodo ſit cognita, & ſic voluntaria, licet non ſit aſſidua, ſemper ſecundum ſe eſt mortale peccatum, ut docet S. Th. in 2. 2. *q.* 150. *art.* 2. Archid. Turrecr. & omnes in *cap Sexto die*, 35. *diſt.* & dixi plene in *d. c. A Crapula a n. 24. uſque ad n 33. de vit. & honeſt. Clericor.* ubi oſtendit Canoniſtas ibi, & hic fuiſſe lapſos in intellectu dicti §. *Nunc autem*: & hunc exiſtimo factum eſſe, ut Joan. Andr. & omnes intellexerint hunc text. in ebrioſo, quia ſcilicet in ea fuerunt opinione, ut ebrietas eſſet tantummodo peccatum veniale, niſi eſſet aſſidua; quod tamen eſt falſum, ut ibi dixi. Tertio Doctores ſupponunt Presbyterum non incidere in hanc pœnam, niſi celebrationem Miſſæ præceſſerit ebrietas; quod ſimiliter non eſt verum, ſi intelligatur de ebrietate, prout parit exilium mentis, & privat uſu rationis.

Non enim poteſt contingere hic caſus, ut Presbyter ſit 8
ebrius, & non præmiſſa digeſtione Miſſam celebret, ſe-
cundum lecturam quam Marian. Soccin. dicit commu- 9
nem, quia vino ſepultus ignorat quid loquatur, *c. Sane*, 15. *quæſt. 1.* & ita hæc Conſtitutio lata eſſet ſuper impoſſibili, contra *cap. Erit autem lex*, 4. *diſt.* Ebrietas ergo de qua Doctores loquuntur, non eſt accipienda, prout ſignificat alienationem mentis contingentem ex immoderato uſu vini, ſed pro ipſo actu immoderatæ potationis, ſecundum diſtinctionem S. Th. in 2. 2. *qu.* 150. *art.* 1. Loquitur enim hic textus de Sacerdote non ebrio, ſed vinolen-
to. Quarto & ultimo ſupponunt Doctores inter potum 10
aſſumptum, & celebrationem Miſſæ debere intercedere dormitionem, ita ut alias præſumatur indigeſtus, & non
jejunus, ut dixi ſupra in primo notab. Quod itidem non 11
eſt verum indiſtincte; nam ut inquit D. Th. *in 3. part. qu.* 80. *art. 8. ad ſecundum*: *Cum dicitur quod hoc Sacramentum prius quam alii cibi debet in os Chriſtiani intrare, non eſt intelligendum abſolute reſpectu totius temporis: alioquin qui ſemel comediſſet, vel bibiſſet, nunquam poſſet hoc Sacramentum accipere, ſed eſt intelligendum quantum ad eundem diem: & licet principium diei ſecundum diver-*

ſos

12 *ſos diverſimode accipiatur, nam quidam a media nocte, quidam ab ortu ſolis diem incipiunt (de quibus vide gloſſam primam in l. More Romano, ff. de fer.) Eccleſia tamen Romana diem a media nocte incipit; & ideo ſi poſt mediam noctem aliquis ſumpſerit aliquid per modum cibi, vel potus, non poteſt eadem die hoc ſu-* 13 *mere Sacramentum: poteſt vero ſi ante mediam noctem: nec refert, utrum poſt cibum, vel potum aſſumptum dormierit, aut etiam digeſtus ſit quantum ad rationem præcepti: refert autem quantum ad perturbationem mentis quam patiuntur homines propter inſomnietatem, vel indigeſtionem, ex quibus ſi mens multum perturbetur, homo redditur ineptus ad ſumptionem hujus Sacramenti.* 14 Hæc S. Thom. & ſequitur S. Antoninus apud Silveſtr. *in verb. Eucharistia*, 3. *quæſt.* 7. *n.* 9. dicens non impedire, ſcilicet neceſſario, etſi de congruo quod quis poſt cibum non dormierit, aut non ſit facta digeſtio, dummodo poſt noctem mediam non comederit, aut biberit, etiamſi comediſſet, aut bibiſſet poſt matutinum, cum dicitur ſero, licet non multum liceat poſt illud bibere, & multo minus comedere, niſi neceſſitas urgeat. Nec obſtat ſecundum Petrum de Palude apud 15 Silv. *ubi ſupra*, hæc Decretalis, ubi qui pernoctavit in taberna ſine ſomno, privatur Eccleſia, quia cum in taberna apponatur vinum, veriſimiliter poſt mediam noctem bibit, & celebravit; & ſic eſt præſumptio juris, contra quam, ut ipſe dicit, non admittitur probatio, vel ſaltem cui ſtatur quandiu contrarium non probetur.

16 Ex his omnibus cum quæritur, an ſit puniendus Sacerdos, qui poſt cibum, vel potum aſſumptum non præmiſſa dormitione celebravit, perſtringendo dicta Theologorum, & Canoniſtarum, ego arbitror tres caſus eſſe diſtinguendos.

Primus eſt, cum certum eſt Presbyterum ſumpſiſſe cibum, vel potum poſt mediam noctem, & mane celebraſſe; & hoc primo caſu abſque dubio eſt puniendus. Ratio eſt, quia accipiendo diem prout accipit Eccleſia Romana, Corpus Chriſti non fuit primus cibus, qui pro illa die intravit in os ipſius, ut præcipitur *in d. c. Liquido, de conſecr. diſt.* 2. & ſic non jejunus celebravit, contra text. ibi, *& in d. cap. Sacra-* 17 *menta, de conſecr. diſt.* 1. Nec verum eſt, quod ait hic Mar. Soc. *in* 3. *notab.* videlicet conſiderandam eſſe quantitatem, & qualitatem cibi, vel potus, & intervallum temporis: imo enim ſive cibus, & potus ſit multus, ſive modicus, & ſive ſit difficilis, ſive facilis digeſtionis, indiſtincte ſi fuerit aſſumptus poſt mediam noctem impedit celebrationem Miſſæ, etiamſi non nutriat, & fuerit aſſumptus per modum medicinæ, ut declarat S. Th. *in* 4. *diſt* 8. *qu.* 1. *art.* 4. *qu.* 2. Etenim in reverentiam ſanctitatis hujus Sacramenti inſtitutum eſt, ut os Chriſtiani ſuſcipientis Corpus Chriſti quaſi novum ad ipſum ſumendum accedat. Quantalibet autem cibi aſſumptio hanc aufert novitatem, & ideo qualibet cibi ſumptio impedimentum præbet Euchariſtiæ ſumptioni; ut per eum: Unde opinio Goffredi, & Joannis aſſerentium cibum prohiberi prout nutrit, & idem quod ſumitur per modum medicinæ non impedire Miſſæ celebrationem, ut modicum gingiberis, communiter reprobatur, & eam confutat Paludan. *in* 4. *diſt.* 8. & Hervec. relati a Silv. *in verb. Eucharistia*, 3. *n.* 8. *verſ. intel-* 18 *lige*. Ratio eſt, quia ad debitam ſumptionem Dominici corporis non exigitur jejunium Eccleſiæ, quod non ſolvitur, niſi per ſecundam ſumptionem illorum, quæ in cibum, & refectionem de ſe conſueverunt aſſumi; ſed exigitur jejunium naturæ, quo dicitur jejunus qui poſt mediam noctem nihil cibi, aut potus etiam per modum medicinæ aſſumpſit. Ita S. Th. *loc. cit. in reſp. ad* 2. *& in* 3. *p.* 2. *q.* 80. *ad* 4. Albert. Magnus, & alii, quos cit. Silveſt. *ubi ſup.* Crederem tamen non incidere in pœnam hujus Canonis Presbyterum, qui electuarium ſumeret, aut modicum vini deguſtaret illico poſt mediam noctem, & mane Miſſam celebraret, quia hic textus loquitur de Presbytero vinolento, qui in taberna pernoctavit, id eſt qui in potatione totam noctem inſumpſit, ſecundum Hoſt. hic *num.* 2. Pernoctare 19 enim noctem totam ſignificat, *ut l. Urbana*, §. *Pernoctare, ff. de verb ſignif.* & notat gloſſa *in verb. Pernoctaverit*: quæ verba huic non adaptantur; & conſequenter nec diſpoſitio *l. Ita autem*, §. *Geſſiſſe, ff. de adminiſtr. tutor. l.* 4. §. *Tertius, ff. de damno infecto*. Et quamvis hic celebrando ſit in culpa, tamen pœna privationis beneficii, de qua hic, non videtur tali delicto commenſurari, *ad cap. At ſi Clerici, de adult.* & hoc caſu ſalvari poteſt conſideratio Mariani Socini, quod attendi debeat qualitas, & quantitas ſumpti cibi, & intervallum inter cibum aſſumptum, & celebrationem, & quod notat gl. *in d. c. Sacramenta, in verb. A jejuniis, de conſecr. diſt.* 1. dum firmat jejunum dici celebrata, ideſt abſoluta digeſtione, unde an habeat locum pœna privationis necne, arbitrio judicis relinquendum erit.

Secundus caſus eſt, cum e contra certum eſt Presbyterum ſumpſiſſe cibum, vel potum ante mediam noctem, non autem poſt; & hoc caſu etiamſi non præmiſſa dormitione, vel digeſtione Miſſam celebraverit, non eſt culpabilis, nec puniendus, quia dicitur jejunus pro illa die ſecundum jejunium naturæ, juxta ſententiam D. Thom. & aliorum, de quibus ſupra. Neque hoc caſu locum habet hæc Decretalis, quia qui cibum, aut potum ſumpſit duntaxat ante mediam noctem, non dicitur in potatione pernoctaſſe, prout requiritur ad inquirendam hanc pœnam, ut proxime dictum eſt. 20

Tertius caſus eſt, cum dubium eſt, an Sacerdos cibum, vel potum ſumpſerit ante, vel poſt mediam noctem: & tunc ſubdiſtingue; nam aut pernoctavit in taberna, aut non, ſi pernoctavit, præſumitur bibiſſe etiam poſt mediam noctem: unde niſi probaverit contrarium, puniendus erit ut hic; & in hoc tertio caſu proprie loquitur hæc Decretalis. Conſtito enim de vinolentia, & de pernoctatione in taberna, hinc deducitur præſumptio, quod totam noctem in potando inſumpſerit, & ita celebraverit non jejunus, ſecundum Petrum de Palude, & Silveſtrum ſupra citat. Aut non pernoctavit in taberna, & tunc in dubio non præſumitur comediſſe, vel bibiſſe poſt mediam noctem, niſi hoc probetur: neque hoc caſu intrat pœna, de qua hic. Patet, quia textus mandat copulative inquiri de tribus, primo de vinolentia Presbyteri, ſecundo quod pernoctaverit in taberna, tertio quod Miſſam altera die celebraverit; ergo in dubio non ſufficit ſola probatio vinolentiæ in genere ſine circumſtantia temporis, quia ex illa cognoſci non poteſt, an Presbyter potaverit ante, vel poſt mediam noctem; ſed requiritur probatio, quod pernoctaverit in taberna: ex hoc enim reſultat ſufficiens probatio per juris præſumptionem, quod etiam poſt mediam noctem potaverit, & ſic celebraverit non jejunus; & ita intellige hanc Decretalem. 21

QUÆRO, an ebrietas ſit peccatum.

Solutio: (Ebrietas poteſt dupliciter accipi, uno modo prout ſignificat ipſum defectum hominis, qui accidit ex multo vino potato: ex quo fit, ut non ſit compos rationis; & ſecundum hoc ebrietas non nominat culpam, ſed defectum pœnalem conſequentem ex culpa. Alio modo ebrietas poteſt nominare actum quo quis in hunc defectum incidit, qui poteſt cauſare ebrietatem dupliciter. Uno modo ex nimia fortitudine vini præter opinionem bibentis, & ſic etiam ebrietas poteſt accidere ſine peccato, præcipue ſi non ex negligentia hominis contingat, & ſic creditur Noe inebriatus fuiſſe, *Gen.* 9. Alio modo ex inordinata concupiſcentia & uſu vini, & ſic ebrietas ponitur eſſe peccatum, & continetur ſub gula, ſicut ſpecies ſub genere. Dividitur enim crapula in commeſſationem, & ebrietatem, quæ prohibet Apoſt. *ad Rom.* 13 dicens: *Non in commeſſationibus, & ebrietatibus.*) Ita S. Thom. *in* 2. 2. *quæſt.* 150. *art.* 1. Turrecr. *in cap. Sexto die, n.* 6. 35. *diſt.* & Silv. *in verb. Ebrietas, in princ.* Quale autem peccatum ſit ebrietas, an ſcilicet veniale, vel mortale, dixi latcine. *A crapula, a n.* 24. *ſupra de vita & honeſt. Cleric.* 22 23

Secundo QUÆRO, quæ ſit pœna ebrii.

Solutio: In foro pœnitentiali pœna eſt arbitraria, *cap. Menſuram, de pœn. diſt.* 1. in foro autem judiciali Eccleſiaſtico olim procedendum erat juxta Canonem Apoſtolorum 42. relatum in *c.* 1. 35. *diſt.* ubi ſic legitur: *Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus ebrietati deſerviens*, (id eſt, aſſuetus ſe inebriare, ſecundum Hug. Archid. Turrec. Præpoſ.) *aut deſinat, aut deponatur: Subdiaconus autem, aut Lector, aut Cantor ſimilia faciens, aut deſinat, aut communione privetur, ſimiliter & laicus.* Item Concilium Agathenſe *c.* 41. quod refertur in *c. Ante omnia, ead. diſt.* ſtatuit Clericum quem ebrium fuiſſe conſtiterit, aut triginta dierum ſpatio a communione ſubmovendum, aut 24

corpo-

corporali ſubdendum ſupplicio, id eſt, recipiat quadraginta ictus, ut ibi exponunt gloſ. Sed an, & quo ordine Clerici propter ebrietatem poſſint ſubjici verberibus, & quomodo in prædictis pœnis ſit procedendum, dic ut ibi per Præpoſ. *n.* 1. Hodie vero contra quotlibet Clericos ebrioſos, ſeu ebrietati deſervientes ſervanda erit diſpoſitio *d. c. A crapula*; ut ſcilicet, ſi moniti non deſiſtant, ab officio, vel beneficio ſuſpendan-
25 tur. In foro autem temporali laicus propter ebrietatem nulla pœna tenetur, ſecundum Marian. Socin. *hic n.* 21. & hæc vera, ſi ebrius ſteterit in meris ſinibus ebrietatis; ſed ſi aliud delictum in ebrietate commiſeſit, juxta textum in *l. Omne delictum*, §. *penult. ff. de re militar.* tunc dicendum, ut in *qu. ſeq.*

26 Ultimo QUÆRO, an qui ſua culpa in ebrietatem incidit, & ebrius exiſtens hominem interfecit, aut mutilavit, efficiatur irregularis, necne.

27 Hæc quæſtio proponitur de eo, qui culpa propria effectus eſt ebrius; nam ſi ſine culpa, puta, quia eo ignorante alius miſcuit ſal cum vino, vel dentem caballinum, vel quid ſimile, aut quia ſumpto vino moderate ignorans illius potentiam præter conſuetudinem, & opinionem contraxit ebrietatem, expeditum eſſet hunc non eſſe aliqua pœna puniendum, nec irregularitatem incurrere, quoniam talis nec venialiter quidem peccat, ut docet S. Thom. Archid. Turrecr. & alii citati ſupra *in* 1. *qu.* Jo. a Capiſtrano in *dict. cap. A crapula*, *n.* 7. & 8. *de vita & honeſt. Cleric.* & ſic credimus de Noe, *Gen.* 9. & de Loth, qui commiſit inceſtum, a quo excuſatus eſt ſecundum Auguſt. contra Fauſtum, ut in c. *Inebriaverunt*, 15. *qu.* 1. dicit enim text. Geneſ. 14. *Et ne tunc quidem ſenſerit quando concubuerit, nec quando illa ſurrexerit*; & ita hunc non eſſe irregularem, cenſet Mar. Soc. in *c. Ad audientiam*, *num.* 55. *infra de homicid.* & Covarr. in Clem. *Si furioſus*, *in* 3. *part. n.* 3. *verſ. Sed quoad irregularitatem*, *eodem cit.* nec quiſquam diſſentit. Dubium igitur reſtringitur ad eum, qui ſua culpa in ebrietatem incidit; & quidem, ſi dedit operam, ut inebriaretur, & ſciebat ſe conſuevisse in ebrietate arma ſumere, & homines perſequi, & percutere, procul dubio efficitur irregularis, quia per immoderatam potionem dedit operam rei illicitæ, & ad occaſionem periculoſæ, ex his, quæ ſolent accidere; ita Mar. Socin. in *dict. c. Ad audientiam*, *n.* 56. & Covarr. in dict. Clem. *Si furioſus*, *in* 3. *part. ſub nu.* 4. *verſic. Poſſet quidem vera cenſeri*; & hic caſus ſimiliter eſt extra omne dubium.

28 Major difficultas eſt, quid dicendum in ebrio, qui ex ſimplici culpa in ebrietatem incidit immoderate bibendo, & in ebrietate homicidium commiſit. Et quidem S. Th. *in* 1. 2. *qu.* 77. *art.* 7. cui ſubſcripſit Silveſt. *in verb. Ebrietas*, *n.* 5. ſentit abſolute hunc eſſe irregularem. Ait enim: *Aliquid eſſe poſſe voluntarium, vel ſecundum ſe, ſicut quando voluntas directe in ipſum fertur, vel ſecundum cauſam, quando voluntas fertur in cauſam, & non in effectum, ut patet in eo, qui voluntarie inebriatur: ex hoc enim quaſi voluntarium ei imputatur, quod per ebrietatem committit.* Idem apertius firmant Zenzelin. Card. & Imol. in d. Clem. *Si furioſus, de homic.* quos ſequuntur Villadiego *de irregul. cap. de percuſſore*, *col.* 11. Silveſt. *in ver. Homicidium*, 3. *qu.* 4. *& alii*.

Quibus primo ſuffragatur *cap. Sane*, *& c. Inebriaverunt*, 15. *qu.* 1. ubi patet delinquentem in ipſa ebrietate non eſſe omnino immunem a culpa, nec a pœna.

29 Deinde ſecundum Mar. Soc. in d. c. *Ad audientiam*, *n.* 57. hoc probat textus expreſſus *in l. Omne delictum*, *ff. de re militari*; nam miles cæleſtis militiæ, & miles armatæ militiæ videntur æquiparari, ut *leg. Miles*, &
30 ibi notatur, *ff. de re judic.* ſed miles armatæ militiæ in ebrietate ſeipſum vulnerans, aut alias mortem ſibi conſciſcens a militia removetur, ut dict. *l. Omne delictum*, §. *penult.* prout hunc text. in propoſito adducunt etiam *in cap. A crapula*, *de vita*, *& honeſt. Cler.* Hoſt. *n.* 8. *in verb. Suſpendatur*, & Jo. Andr. *n.* 2. *in verb. Beneficio*; ergo & fortius miles cæleſtis militiæ, ut eſt Clericus, debet deponi ab altaris miniſterio, & per conſequens videtur in irregularitatem incidere.

31 Tertio favet eidem ſententiæ authoritas Ariſtot. 3. *Ethic. cap.* 5. dum docet ebrium mereri duplices maledictiones, videlicet, ut explicat D. Th. in 1. 2. *qu.* 76. *art.* 4. *ad quartum*, propter duo peccata, quæ committit, ſcilicet ebrietatem, & aliud peccatum, quod ex ebrietate ſequitur.

Similiter, ut ibi Euſtatius refert, Pittacus unus ex 32
ſeptem Græciæ Sapientibus ebrio delinquenti duplicem pœnam infligendam eſſe conſtituit, alteram propter ebrietatem, alteram propter crimen in ebrietate patratum; cujus rei etiam meminit S. Th. ubi ſupra, & Covarr. in dict. Clem. *Si furioſus*, *in* 3. *part. num.* 4. *in fin.*

Sed contrariam ſententiam pluribus conatur tueri 33
idem Covarr. *eod. num.* 4. *in princ. verſ. Supereſt igitur difficultas.*

Movetur primo, quia ebrius, & furioſus æquiparan- 34
tur, *cap. Venter*, 35. *diſt.* ſed furioſus non eſt irregularis propter homicidium in furore commiſſum, ut in d. Clem. *Si furioſus*; ergo nec ebrius. Sed hoc argumentum poteſt in oppoſitum retorqueri; nam furioſus, qui propria culpa in furorem incidit, irregularis efficitur, ſi in furore aliquem interfecerit, aut mutilaverit, ut dixi in d. *cap. Ad audientiam*, *n.* 24. *infra de homicid.* ergo & ebrius, qui ſua culpa incidit in ebrietatem.

Deinde movetur, quia homicidium ebrii proceſſit ab eo, qui caret uſu rationis; ergo irregularitatem non inducit. At nego conſequentiam, quia irregularitas non contrahitur hoc caſu ex eo, quod homicidium ſit voluntarium in ſe, ſed quia eſt voluntarium in ſua cauſa propter culpam præcedentem, ut ex mente D. Th ſuperius dictum eſt, & patebit infra *n.* 36. 37. & 38.

Movetur tertio, quia ebrius non punitur propter 35
homicidium commiſſum, ſed propter ebrietatem illam, quæ graviori pœna eſt digna propter circumſtantiam homicidii, cui cauſam præbuit: quod videtur ſenſiſſe D. Bonav. *in* 2. *ſent. diſt.* 22. *art.* 1. *quæſt.* 3. dum ait: *Nec furioſum, nec ebrium, quamvis uterque illorum ſit ſua culpa uſu rationis privatus, poſſe committere novam culpam; ſed omne malum, quod durante furore, vel ebrietate factum fuerit, eſſe circumſtantiam, quæ aggravat ebrietatis, aut furoris peccatum*: quem locum citat etiam Alphonſus a Caſtro tenens hanc opinionem *lib.* 2. *de poteſt. leg. pœnal. cap.* 14. *verſ. Prima principalis concluſio.*

Verum hoc argumentum eo tantum ſpectat, ut o- 36
ſtendat delictum in ebrietate, vel furore commiſſum non conſtituere novam ſpeciem peccati, ſed eſſe circumſtantiam peccati præcedentis, quod & nos fatemur; quia voluntarium eſt de ratione intrinſeca peccati actualis, *cap. Majores*, § *verum*, *de Baptiſm.* nec poteſt eſſe voluntarium in eo, qui caret uſu rationis. Sed non eſt bona conſequentia: homicidium in ebrietate commiſſum non eſt nova ſpecies peccati, quia non eſt voluntarium; ergo ex illo non contrahitur irregularitas. Ratio eſt, quia ad irregularitatem, quæ non eſt peccatum, ſed pœna peccati, non requiritur, ut delictum ipſum ſit voluntarium in ſe, ut requiritur ad eſſe peccati; ſed ſatis eſt, ut culpa præceſſerit, ut optime explicat D. Th. *in* 4. *diſt.* 17. *qu.* 2. *art.* 2. *qu.* 4. *ad* 2. ait enim: *Effectus conſequens, qui peccatum aggravat, jam in actu præceſſit, velut in cauſa; & ideo quando commiſſum eſt, totam ſuam quantitatem habuit, & ex effectu conſequenti non accreſcit aliquid quoad culpæ rationem, etſi accreſcit quoad pœnam accidentalem.* Hæc 37
S. Thomas, quem ſequitur Silveſt. *in verb. Ebrietas*, *n.* 5. Id quod patet apertiſſime in omni homicidio caſuali, & præter intentionem commiſſo: illud enim non poteſt dici peccatum homicidii, cum voluntarium non ſit, quia ignorantia, & error, perinde ac furor, & ebrietas excludunt conſenſum, *cap. Quamvis*, 38 *diſt.* *l. Cum Aquiliana*, *ff. de tranſact.* *l. Sed hoc ita*, *ff. de aqua plu. arcen.* *l. Non idcirco*, *C. de jur. & fact. ignor.* quia voluntas non fertur, niſi in præcognitum, ut patet in 3. *de Anima comm.* 39. imo nil magis contrarium conſenſui, quam error, *l. Si per errorem*, *ff. de juriſ. omn. judic.* & tamen jura paſſim clamant ex homicidio 38
caſuali ignoranter, ſeu per errorem commiſſo irregularitatem induci, quoties culpa, vel negligentia præceſſit caſum, ut in *cap. Continebatur*, *cap. Suſcepimus*, *& cap. Ad audientiam*, *infra de homicid. cum ſexcentis ſimil.* Sicut etiam dormiens uſu rationis caret, non 39
ſecus, ac furioſus, infans, vel ebrius, ut in d. Clem. *Si furioſus*, *de homicid.* & tamen ſi in ſomniis filium

in le-

in lecto ſuffocaverit, irregularis efficitur propter cul-
pam, vel negligentiam, quæ homicidium præceſſit, ut
eſt textus *in capit. Quaſitum*, & ibi DD. *de pœnit. & re-
miſſ. cap. Conſuluiſti, a. q. 5. c. fin.* cum ibi notatis, *de
iis, quæ fil. occidor* plene Silv. *in verb. Homicidium, ſe-
cundo n. 15. in 23 quæſt.* Itaque licet homicidium ebrii
non ſit peccatum ab ebrietate diſtinctum, ſed circum-
ſtantia ebrietatis; ſemper tamen ex illo incurritur ir-
regularitas, ſi præceſſit culpa, ſicut incurritur ab igno-
rante, ſeu errante, vel dormiente, licet in his quoque
homicidium propter defectum conſenſus non ſit nova
ſpecies culpæ, ſed circumſtantia culpæ præcedentis.
40 Movetur quarto idem Covarruvias, quia ebrietas
non eſt cauſa proxima, nec immediata occiſionis, ſed
cauſa mediata, & remota, arg. *c. Quia diverſitatem,
de conceſſ. præbend.* nam culpa fuit cauſa ebrietatis, e-
brietas vero cauſa occiſionis. Sed hæc quoque ratio
infirma eſt, quia ad contrahendam irregularitatem non
requiritur, ut quis præbuerit cauſam proximam, ſeu
immediatam homicidio; ſed ſatis eſt, ut præbuerit re-
motam, quando dabat operam rei illicitæ, ſi cauſa
fuerit aliquo modo ad homicidium ordinata, *c. Con-
tinebatur*, ſecundum unum intellectum, *& cap. Suſce-
pimus, de homicid.* & eſt communis regula in materia
irregularitatis, ut dixi in *c. Ad audientiam, nu. 19. &
33. ead. tit.*
41 Quid dicendum? Cogitabam opiniones poſſe conci-
liari fœdere diſtinctionis: Dupliciter enim ex ſimplici
culpa poteſt aliquis in ebrietatem incidere ex mente
S. Thomæ *in 2. 2. qu. 150. art. 2.* Uno modo cum perci-
pit uſum vini eſſe immoderatum, non tamen æſtimat
inebriare potentem, & ita ex inordinata concupiſcen-
tia, & uſu vini contingit ei ebrietas præter intentio-
nem, & conſuetudinem: & hoc primo caſu exiſtimo
hunc eſſe immunem ab irregularitate, ſi contracta e-
brietate aliquem occidat, aut mutilet.
42 Moveor, quia in homicidio hujuſmodi conſiderari
poſſunt tres actus. Primus eſt ipſa potatio, ſecundus
ebrietas, tertius hominis occiſio. In primum actum
duntaxat hoc caſu fertur voluntas directe, nempe quia
talis tantum voluit bibere vinum immoderate. In ſe-
cundum fertur voluntas indirecte, & per accidens. In
tertium vero, id eſt in occiſionem, aut nullo modo
nec per ſe nec per accidens fertur voluntas, aut per
43 accidens quidem, ſed valde remote. Atqui ex cauſa
valde remota, & ad homicidium non ordinata, irre-
gularitas non contrahitur etiam ab illo, qui dabat ope-
ram rei illicitæ, ut eſt caſus in *capit. Exhibita, infra
de homicid.* ubi puer, qui ludens lapidem jecit in alium
puerum, ut timorem illi incuteret, & ſic dabat operam
rei illicitæ, non contraxit irregularitatem ex eo, quod
ille a projecto lapide non percuſſus corruens, & ca-
pite illiſus ad petram ex aliorum incuria obiit, ut ibi
deciditur, & latius probavi in *cap De cetero, num 13.*
44 *eod. tit.* & in hoc primo caſu ſalvari poteſt opinio Al-
phonſi a Caſtro, & Covarr. ut ipſemet videtur decla-
rare in dict. Clem. *Si furioſus, part. 3 n 4. verſ. Tan-
dem quarta*; & ita etiam intelligi poteſt, quod docuit
Ariſt. 2. *Et hit.* In ebrietate oportet veniam habere:
& quod habetur in *l. Omne delictum, §. Per vinum, ff.
de re milit.* videlicet per vinum, aut laſciviam pios
clementius eſſe puniendos.
45 Et quod ait Bald. in *c. A crapula, n. 3 ſupra de vi-
ta, & honeſt. Cleric.* id eſt delinquentes per ebrietatem
non dici ſtudioſe delinquere, ſed impetuoſe; & ideo
mitius puniendos eſſe, juxta text. *in l. Reſpiciendum,
§. Delinquunt, ff. de pœnis*, idque Judicis arbitrio re-
linqui tradiderunt Roman. *in l. 1. 2. 9. ff. de verb. oblig.*
Dec. in *cap. 1. in fine, de teſtibus*, & alii apud Menoch.
de arbitr. judic. lib. 2. cent. 4. caſu 326. & hunc venialiter
tantum peccare docuit S. Th. præallegatus *in 2. 2. quæſt.
150. art. 2.*
Alio modo poteſt quis in ebrietatem incidere, cum 46
advertit potum eſſe immoderatum, & inebriantem,
& tamen vult magis ebrietatem incurrere, quam a
potu abſtinere, & ſic voluntarie inebriatur, & factus
ebrius hominem occidit, aut mutilat; & hunc non au-
derem excuſare ab irregularitate, quia ejus voluntas
proximius accedit ad homicidium, quam in primo
caſu. In illo enim ſolus potus fuit voluntarius, ex
potu vero præter intentionem contigit ebrietas, & ex
ebrietate homicidium. In hoc vero non tantum potus
fuit voluntarius, ſed etiam ebrietas, ex qua immedia-
te homicidium proceſſit. Unde hic fuit illata culpa,
& dedit cauſam proximam homicidio, aut remotam
quidem, ſed tamen ad homicidium ordinatam, quæ
ſufficit ad incurrendam irregularitatem, ſecundum Ma-
rian. Socin. in *cap. De cetero, nu. 9.* & ibi dixi *n. 16. de
homicid.* Præcognoſcere enim debuit, & potuit facile 47
poſſe contingere, ut in ebrietate aliquem percuteret,
vel offenderet; quia plures injuriantur ebrii, quam ſo-
brii, ut patet per Philoſoph. *2. Politic.* & per D. Thom.
in 1. 2. qu. 76. n. 4. ad 4. in fin. & Bald. *in l. 1. n. 40. Cod.
Unde vi.* Et propterea *Proverb.* 10. dicitur, *tumultuo-
ſa ebrietas*, ut in *c. Luxurioſa, 35. diſt.* alii legunt *con-
tumelioſa*, ut Jo. a Capiſtr. in *c. A crapula, in 1. notab.
ſupra, de vita & honeſt. Cler.* Et culpam mortalem eſſe 48
ſe ſcienter inebriare, probat S. Th. in 2. 2. *quæſt. 150. d.
art. 2.* Abb. Antiq. in dict. *c. A crapula, num. 3.* per tex-
tum in *cap. Nullus, de conſecr. diſt. 5.* Navar. *in Manua-
li cap. 23. n. 121.* & dixi latiſſime in eod. *cap. A crapu-
la, a nu. 24.* & in hoc ſecundo caſu procedit opinio
ejuſdem D. Th. *in 1. 2. qu. 77. art. 7.* loquitur enim ex-
preſſe de illo, qui voluntarie inebriatur.
Ceterum in practica arbitror indiſtincte ebrium ho- 49
micidam debere ſe irregularem reputare, & abſtinere a
miniſterio altaris, hoc præcipuo fundamento, quia cum
in hoc articulo ſint ex utroque parte authoritates, &
rationes probabiles, hinc ſtatus est dubius conſtituitur,
ut patet in *1. Topicor. cap. 9. in princ.* ubi problemata id-
circo dicuntur dubitationem habere, quia de utriſque 50
ſunt rationes ſuaſibiles; & latiſſime probavi in *cap. Ne
innitaris, a n. 125. uſque ad n. 171. de conſtit.* In dubio
autem non tantum facti, ſed etiam juris, tenetur quis
ex præcepto in foro pœnitentiali, vel quaſi pœniten-
tiali amplecti partem tutiorem, præſertim in materia
irregularitatis, ut ſimiliter probavi in eod. *cap. Ne in- 51
nitaris, a n. 71. uſque ad num. 129.* ubi etiam oſtendi
falſam eſſe differentiam, quam nonnulli ex recentiori-
bus Theologis ſubtiliter excogitarunt inter dubium ju-
ris abſolutum, & dubium juris, & perſonæ ſimul.
Accedit, quod via poſſet eſſe ſine ſcandalo, ut e- 52
brius ex immoderato uſu vini hodie homicidium com-
mitteret, & cras nulla prævia diſpenſatione miniſtra-
ret in altari Corpus, & ſanguinem Chriſti; & cauſa in-
ſtituendæ irregularitatis, ſecundum Laud. & Cardin. in
Clem. 1. num. 2. in 18. *quæſt. de homicid.* fuit horror, &
ſcandalum inde oriens, quia abominabile eſt, ut qui
intraxit manus in ſanguinem humanum, offerat ſan-
guinem, & hoſtiam immaculatam Deo. De quo ta-
men vide per Marian. Socin. in dict. *capit. Ad audien-
tiam, n. 66. de homicid.*

D E

DE ACCUSATIONIBUS.

Innocentius III. In Concilio generali.

CAPUT XXIV.

QUaliter & quando debeat Prælatus procedere ad inquirendum, & puniendum ſubditorum exceſſus, ex auctoritatibus novi & veteris teſtamenti colligitur evidenter: ex quibus poſtea proceſſerunt Canonicæ ſanctiones; ſicut olim aperte diſtinximus, & nunc ſacri approbatione Concilii confirmamus. Legitur enim in Evangelio, quod villicus ille, qui diffamatus erat apud dominum ſuum, quaſi diſſipaſſet bona ipſius, audivit ab illo: Quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuæ: jam enim non poteris amplius villicare. Et in Geneſi Dominus ait: Deſcendam, & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint. Ex quibus auctoritatibus manifeſte probatur, quod non ſolum cum ſubditus, verum etiam cum Prælatus excedit, ſi per clamorem & ſamam ad aures Superioris pervenerit, non quidem a malevolis & maledicis, ſed a providis & honeſtis, nec ſemel tantum, ſed ſæpe, quod clamor innuit, & diffamatio manifeſtat, debet coram Eccleſiæ ſenioribus veritatem diligentius perſcrutari, ut (ſi rei popoſcerit qualitas) Canonica diſtrictio culpam feriat delinquentis: non tanquam idem ſit accuſator & judex, ſed quaſi denunciante ſama, vel deferente clamore, officii ſui debitum exequatur. Licet autem hoc ſit obſervandum in ſubditis, diligentius tamen eſt obſervandum in Prælatis, qui quaſi ſignum ſunt poſiti ad ſagittam. Et quia non poſſunt omnibus complacere, cum ex officio ſuo teneantur non ſolum arguere, ſed etiam increpare, quin etiam interdum ſuſpendere, nonnunquam vero ligare, frequenter odium multorum incurrunt, & inſidias patiuntur. Et ideo ſancti Patres provide ſtatuerunt, ut accuſatio Prælatorum non facile admittatur, ne concuſſis columnis, corruat ædificium: niſi diligens adhibeatur cautela, per quam non ſolum falſæ, ſed etiam malignæ criminationi janua præcludatur. Verum ita voluerunt providere Prælatis, ne criminarentur injuſte, ut tamen caverent, ne delinquerent inſolenter: contra morbum utrunque invenientes congrua medicinam, videlicet, ut criminalis accuſatio, quæ ad diminutionem capitis, ideſt degradationem intenditur, niſi legitima præcedat inſcriptio, nullatenus admittatur. Sed cum ſuper exceſſibus ſuis quiſquam fuerit infamatus, ut jam clamor aſcendat, qui diutius ſine ſcandalo diſſimulari non poſſit, vel ſine periculo tolerari, abſque dubitationis ſcrupulo ad inquirendum & puniendum ejus exceſſus, non ex odii fomite, ſed charitatis procedatur affectu: quatenus ſi fuerit gravis exceſſus, & ſi non degradetur ab ordine, ab adminiſtratione tamen amoveatur omnino: quod eſt ſecundum ſententiam Evangelicam, a villicatione villicum amovere, qui non poteſt villicationis ſuæ dignam reddere rationem. Debet igitur eſſe præſens is, contra quem facienda eſt inquiſitio, niſi ſe per contumaciam abſentaverit: & exponenda ſunt ei illa capitula, de quibus fuerit inquirendum, ut facultatem habeat defendendi ſeipſum; & non ſolum dicta, ſed etiam nomina ipſa teſtium ſunt ei, ut quid, & a quo ſit dictum appareat, publicanda; necnon exceptiones, & replicationes, legitimæ admittendæ, ne per ſuppreſſionem nominum infamandi, per exceptionum vero excluſionem, deponendi falſum, audacia præbeatur. Ad corrigendos itaque ſubditorum exceſſus tanto diligentius debet Prælatus aſſurgere, quanto damnabilius eorum offenſas deſeret incorrectas. Contra quos, ut de notoriis exceſſibus taceatur, & ſi tribus modis poſſit procedi, per accuſationem videlicet, denunciationem, & inquiſitionem ipſorum; ut tamen in omnibus diligens adhibeatur cautela, ne forte per leve compendium ad grave diſpendium veniatur: ſicut accuſationem legitima debet præcedere inſcriptio, ſic & non denunciationem charitativa monitio, & inquiſitionem clamoſa inſinuatio prævenire: illo ſemper adhibito moderamine, ut juxta formam judicii, ſententiæ quoque forma dictetur. Hunc tamen ordinem circa Regulares perſonas non credimus uſquequaque ſervandum: quæ, cum cauſa requirit, & facilius & liberius a ſuis poſſunt adminiſtrationibus amoveri.

S U M M A R I U M.

1 *INquirere debet Superior contra ſubditum maxime Prælatum de his tantum, ſuper quibus præceſſit infamia, & numero nono, & undecimo.*

2 *Prælatus diffamatus maxime de dilapidatione poteſt per Superiorem compelli ad reddendam rationem adminiſtrationis.*

3 *Secus ſi diffamatus non ſit, & n ſeq.*

4 *Prælatus in quibus differat a tutore.*

5 *Inquirenda eſt veritas ab eo, contra quem fit inquiſitio, priuſquam a teſtibus.*

6 *Inquiſitio eſt permiſſa non ſolum cum agitur ad vindictam publicam, ſed etiam ubi agitur civiliter ad utilitatem Eccleſiæ.*

7 *Inquiſitio in cauſis civilibus eſt permiſſa, ſi ſpectant ad publicam utilitatem principaliter.*

8 *Inquiſitio facienda eſt in loco, ubi quis laborat infamia.*

9 *Ad inquiſitionem ex fama ut procedi poſſit tam contra ſubditum, quam contra Prælatum, quæ requirantur.*

10 *Inquiſitio ut fieri debeat, requiritur, ut fama ad aures Superioris pervenerit, & non ſufficit, ut pervenerit, ad alios.*

11 *Inquiſitio nec contra Prælatum, nec contra ſubditum fieri poteſt, niſi infamia præceſſerit.*

12 *Epiſcopus non debet contra ſubditum in criminalibus procedere, niſi adhibitis ſecum Canonicis Eccleſiæ Cathedralis.*

13 *Epiſcopus in cauſis criminalibus non tenetur ſequi conſilium Capituli, ſed ſatis eſt, ut illud requirat.*

14 *Sed de conſuetudine procedunt Epiſcopi ſoli ſine Capitulo, & valet talis conſuetudo.*

15 *Et quid, ſi Capitula ſint exempta.*

16 *Judex in judicio inquiſitionis locum accuſatoris non tenet.*

17 *Fama in inquiſitionis judicio tenet locum accuſatoris, & n. 69.*

18 *Inquiſitio an ſit remedium ordinarium, vel extraordinarium, & n ſeq.*

19 *Inquiſitio jam incœpta ceſſat ſupervemente accuſatore.*

20 *Prælati ſunt poſiti tanquam ſignum ad ſagittam.*

21 *Prælatus malus timet bonum ſubditum.*

22 *Prælati cum teneantur ſubditos arguere, & increpare, odium multorum incurrunt, & n. 27.*

23 *Criminoſus primo eſt arguendus, ſecundo increpandus, tertio ſuſpendendus, quarto excommunicandus, quinto deponendus.*

24 *Mer-*

24 *Morbis variis parare varias medicinas oportet;*
25 *Accuſationem legitima precedere debet inſcriptio.*
26 *Fallit in quinque caſibus, remiſſive.*
27 *Inquiſitio non ita facile eſt facienda contra Prælatum, ſicut contra ſubditum.*
Contra Prælatum requiritur infamia, quæ ſine ſcandalo diſſimulari non poteſt, vel ſine periculo tolerari, ibid & n. 47.
28 *Inquiſitio quando fit contra aliquem, debet ille eſſe preſens.*
29 *In inquiſitione quis ordo ſit ſervandus.*
30 *Inquiſitio ſi primo fieret, & poſtea traderentur capitula nihil ageretur.*
31 *Quod procedit in inquiſitione ſpeciali, ſecus in generali, in qua non dantur capitula.*
32 *Proceſſus inquiſitionis non traditis reo capitulis valet, ſi non opponatur.*
33 *Confeſſionem ſuam inquiſitus non poteſt impugnare ſub prætextu, quod capitula ſibi tradita non fuerint, vel infamia non præceſſerit.*
34 *Judex quot modis procedere poſſit ſuper crimine, & n. ſeq.*
35 *Sententia forma in quolibet procedendi modo ſequi debet juxta formam judicii, & n. 79.*
36 *In Romana Curia agitur de crimine duobus modis.*
37 *Proceſſus diverſi, quando diverſis modis in diverſis inſtantiis facti ſunt, & nullus per ſe ſufficit ad condemnationem, an poſſint ſimul cumulari, & n. ſeq.*
38 *Probatio unius modi agendi non facit fidem in alio modo agendi, vel ſuper alio articulo.*
39 *Proceſſus ſuper crimine factus ſuper uno modo agendi, ſi ſit perfectus, non impedit alium procedendi modum.*
40 *Inquiſitio quotuplex ſit, & an in qualibet inquiſitione ſit ſervanda forma hujus capituli, & nu. ſeqq. uſque ad n. 62.*
41 *Inquiſitio generaliſſima quæ dicatur.*
42 *Et quæ inquiſitio generalis.*
43 *Capitula tradi non debent, quando inquiritur ſuper ſtatu Eccleſiæ.*
44 *Inquiſitio ſpecialis quæ ſit, & n. 55.*
45 *Si fiat non ad pœnam imponendam, ſed ex debito officii, non requiritur infamiam.*
46 *Idem ſi fiat ad denunciationem publici Officialis.*
48 *Probationes ſuper fama, leviores ſufficiunt contra ſubditum, quam contra Prælatum.*
49 *Inquiſitio contra Regularem, ſi fiat ad correctionem, non requirit formam hujus cap.*
50 *Si vero fiat, ut ab adminiſtratione removeatur, ſervanda eſt hæc forma quoad quædam, & n. 98.*
51 *Prælati Regulares ex levioribus cauſis ab adminiſtratione removentur, quam ſæculares, & num. 110.*
52 *Et ſpectanda eſt conſuetudo ſpecialis locorum Religioſorum.*
53 *Priores, & officiales minores inſtituuntur, & deſtituuntur pro libito Abbatis etiam ſine cauſa, & n. 102.*
54 *Inquiſitio alia eſt præparatoria, ſeu generalis ad inveniendum delinquentem, alia ſolemnis ad puniendum, quæ a Canoniſtis dicitur ſpecialis, & num 56.*
55 *Inquiſitionis ſpecialis diffinitio.*
56 *Inquiſitionis generalis, & ſpecialis communis practica quæ ſit, & n ſeq & n. 60*
57 *Inquiſitio generalis, quæ fit ad inveniendum delinquentem, non requirit infamiam.*
58 *Inquiſitio generalis tranſit in ſpecialem, quando teſtes in genere interrogati nominant delinquentem in ſpecie, & n. 61.*
59 *Inquiſitio ſpecialis contra certam perſonam ſive ex officio, ſive ad denunciationem alterius fieri non poteſt niſi infamia præcedente.*
60 *Inquiſitio ſpecialis non præcedente diffamatione eſt nulla, nec obſtat contraria conſuetudo.*
61 *Inquiſitio generalis, in qua per teſtes aliquis nominatur, ſine alia fama aperit viam ad ſpecialem inquiſitionem.*
62 *Inquiſitio ſuper crimine, quæ fit ex mero judicis officio, an, & in quo differat ab inquiſitione, quæ fit ad querelam, ſeu denunciationem partis, & n. ſeqq. uſque ad n. 68.*
63 *Judex inquirens ex mero officio recipit juramentum ab illis, contra quos eſt facienda inquiſitio; ſecus ſi ad alterius inſtantiam.*
64 *Judex procedens ſuper crimine ex officio non tenetur recipere probationes ſuper fama, ſed ſatis eſt, ut de ea ſibi conſtet.*
65 *Judex procedens ad inſtantiam alterius admittit probationes contrarias ſuper bona fama; ſecus quando procedit ex officio.*
66 *Litis conteſtatio fit cum promovente inquiſitionem, quando judex procedit ad denunciationem.*
67 *Teſtes recipi poſſunt etiam publicatis atteſtationibus, quando judex procedit ex officio.*
68 *Inquiſitionis judicium in quo differat a judicio per viam accuſationis, & per viam denunciationis, & n. ſeqq. uſque ad n. 84.*
70 *Teſtes in judicio inquiſitionis recipiuntur lite non conteſtata.*
71 *Teſtes admittuntur etiam minus idonei, quando fit inquiſitio tam in capite, quam in membris, & ſuper ſtatu Eccleſiæ.*
72 *Accuſatio, & denunciatio fit etiam de occultis criminibus dummodo probari poſſint; inquiſitio ſecus.*
73 *Accuſatus ſuper occultis reſpondere compellitur, quia jurat de calumnia.*
74 *Inquiſitus de dilapidatione, interim ab adminiſtratione removetur conſtito de ſuſpicione; ſecus in accuſato.*
75 *Prælatus de gravi crimine inquiſitus, & convictus, ab adminiſtratione totaliter removetur: accuſatus vero deponitur.*
76 *Degradatio accipitur etiam pro verbali depoſitione.*
77 *Et eſt pœna capitalis.*
78 *Judex in judicio denunciationis non debet pœnam ordinariam imponere, ſed pœnitentiam compellere, & n. ſeq.*
79 *Denunciatio triplex, Evangelica, Judicialis, & Canonica, & in qualibet diverſa feruntur ſententia.*
80 *Inquirentis officium eſt veritatem invenire.*
81 *Denunciationis finis eſt emendatio fratris: accuſationis vero punitio criminis ad publicam vindictam.*
82 *Accuſationem legitima præcedere debet inſcriptio, denunciationem charitativa correctio, inquiſitionem clamoſa inſinuatio.*
83 *Monitio in accuſatione, & inquiſitione non requiritur, etiamſi procedatur per inquiſitionem ad denunciationem alterius.*
84 *Fama qualiter probetur.*
85 *Teſtes ſuper fama interrogati qualiter debeant deponere.*
86 *Fama in criminalibus an aliquem gradum probationis conſtituat, & n. ſeqq.*
87 *Fama eſt ſufficiens indicium ad inquirendum contra eum, qui maleficium commiſit.*
88 *Fama in criminalibus nec ſemiplenam facit probationem, niſi de crimine civiliter agatur.*
89 *Et ſine adminiculis an ſit ſufficiens indicium ad torturam.*
90 *Prælatus an ſtatim lata ſententia ſuper crimine intelligatur ipſo jure privatus dignitate, vel beneficio.*
91 *Sententia lata ſuper crimine quot effectus producat.*
92 *Condemnatus in pœnam, quæ ſtatim aufert libertatem, perdit teſtamenti factionem, ſed non ea, quæ ſibi competunt ratione publici officii.*
93 *Beneficia ejus, qui per ſententiam fuit depoſitus, poſſunt per Epiſcopum alteri conferri.*
94 *Depoſitus ſpoliari poteſt etiam beneficiis, quæ poſſidet in aliis diœceſibus.*
95 *Prælato condemnato an ſtatim liceat electoribus ad electionem alterius procedere.*
96 *Prælatus poſt ſententiam condemnatoriam an remaneat poſſeſſor dignitatis, vel beneficii.*

97 *Infa-*

Digitized by Google

97 *Infamia, quæ ex pœna procedit, evidentior eſt, quam quæ ex ſententia.*

98 *Inquiſitio, quæ formatur contra Regulares, quot habeat ſpecialia.*

99 *Ordo juris in inquiſitione, quæ fit contra Regulares, non eſt ad unguem obſervandus quoad ſubſtantialia judicii; ſecus quoad veritatis probationem.*

101 *Exceptiones tot non recipiantur contra Regulares, quot contra ſeculares.*

1 QUaliter, *& quando, il ſecondo*. Superior contra ſubditum, maxime Prælatum, de his tantum inquiret, ſuper quibus præceſſit infamia: & tunc eum vocabit, articulos ipſi tradet, nomina, & dicta teſtium ei publicabit, & exceptiones, & defenſiones illius admittet, & ab adminiſtratione removebit illum, ſi appareat graviter deliquiſſe. Hic ordo non eſt ad unguem in Regularibus obſervandus. Hoc dicit ſecundum Joann. Andr. Burr. Cardin. Anchar. Abb. Joann. de Anan. Aretin. Mar. Socc. Felin. & Bero. Dicebat Hoſt. Ponuntur hic auctoritates utriuſque teſtamenti, & ipſarum mens, ex quibus colligitur, qualiter, & quando, & contra quem, & a quo ſit inquiſitio facienda, & quis ſit effectus. Card. dicebat: Ponit theoricam, & practicam inquiſitionis melius, quam alia quævis lex, vel Decretalis, eamque adeo luculenter repetiit Mar. Socinus, ut Felinus *in princ.* formaliter dixerit: Non tractabo in iſta Decretali multa, prout requirit ejus fama, quia per ſolemnitatem repetitionis D. Mariani adeo eſt occupatus campus, ut exiſtimem ſuperfluum, quod diſtinctiſſime tractatum eſt, iterum revolvere. Dividitur in quatuor partes ſecundum Petrum de Sampſon. & Abbatem Antip. Prima dicit, quando inquiſitio ſit facienda, Secunda qualiter. Tertia, ad quid. Quarta limitat. Secunda ibi, *Debet*; tertia ibi, *Ad corrigendos*; quarta ibi, *Hunc tamen*.

2 Nota primo ibi, *Villicus ille, qui diffamatus erat*. Prælatum diffamatum maxime de dilapidatione poſſe per Superiorem compelli ad reddendam rationem adminiſtrationis: quod denotatur per verbum *Villicus*, quod denotat Prælationem, ſecundum Hoſtien. *hic n.* 2. & notat Abbas *num.* 4. Mar. Soccin. *num.* 17. & Aret.
3 *in 4. notab.* ergo a contrario, ſecundum eos, ſi non ſit diffamatus, non videtur poſſe compelli; ſed oppoſitum tenet gloſ. *hic in verb. Redde rationem:* ea ratione, quia Prælatus æquiparatur tutori, & procurator eſt, non dominus, *cap.* 2. *ſupra de dolo cap.* 2. *qu.*
4 12. *d.* 5. Et iden debet reddere rationem adminiſtrationis ſuæ tanquam Tutor. *l.* 2. *C. de judic.* Sed poteſt dici aliud eſſe in tutore, & aliud in Prælato; nam tutor eſt temporalis, & ejus adminiſtratio finitur pubertate, *ut Inſtit. Quibus modis tutel. final. per totum:* & ideo tenetur reddere rationem finita tutela indiſtincte, *ut l. Actus, & l. Adverſus ff. de adminiſtr. tutor. & l. Niſi finita ff. de tutel. & ration. diſp.* quo ſit, ut Gubernatores, & Adminiſtratores Hoſpitalium & piorum locorum, licet non ſint ſuſpecti de dilapidatione, adinſtar tutorum, & curatorum, teneantur ſingulis annis de ſua adminiſtratione rationem reddere, ut in Clement. *Quia contingit §. Illi etiam de Religioſis domib.* & in Concilio Tridentino *cap.* 9. *ſeſſ.* 22. At Prælatus eſt perpetuus, quia beneficium non poteſt dari ad tempus per alium, quam per Papam, ut dicit gl. notab. *in cap. Veniens in verb. Ordinaſti, ſupra de fil. Presbyt.* Item tutor non poteſt procuratorem conſtituere ante litem conteſtatam, *l. Neque C. de procurat.* Secus in Prælato, ut notatur *in cap.* 1. *ſupra de procurat.* Item tutor non utitur bonis pupilli, ſicut Prælatus utitur bonis Eccleſiæ. Item tutela eſt onus, Prælatura eſt honor, & Prælatus habet liberam, & generalem adminiſtrationem in bonis Eccleſiæ, & poteſt donare aliqua bona, ſi hoc habeat conſuetudo: tutor non, *cap. Ceterum de donat.* Unde nil mirum, ſi Prælatus non eſt cogendus reddere rationem, niſi laboret infamia, ut hic per Anton. de Butr. *num.* 23. & Anchar. *n.* 22. *&* 31.

5 Secundo nota ibi, *Quid hoc audio de te;* Eſſe prius exquirendum veritatem ab eo, contra quem ſit inquiſitio, quam a teſtibus; prout fecit iſte dominus; cum ſi puram, & meram confiteatur contra ſe veritatem, cum eo mitius eſt agendum, *c. Innotuit §. Multa ſupra de elect.* nec eſt opus teſtibus, ut hic notat gloſſ. 3. in addit. Hoſtien. *num.* 2. *in verb. Redde rationem*, Jo. Andr. *n.* 3. Butr. *n.* 5. *verſ. Per hanc Decretalem*, & Cardin. *n.* 3. *verſ. Nota quod antequam*, dicens ita ſervari, ut ante omnia petatur ab inquiſito de veritate. Et adverte, quia 6 auctoritas novi teſtamenti hic allegata concernit inquiſitionem faciendam ſuper crimine dilapidationis; auctoritas autem veteris teſtamenti concernit crimina graviora: ex quibus conjunctim collige ſecundum Petr. de Anchar. *hic in* 5. *notab.* Jo. de Anan. *num.* 6. *verſ. Nota quod ille n.* 7. & Aretin. *n.* 6. inquiſitionem eſſe permiſſam non ſolum cum agitur ſuper rebus Eccleſiaſticis, ne dilapidentur: & ſic ad utilitate Eccleſiarum inquiſitio eſt permiſſa ſingulariter pro utilitate publica. Unde in cau- 7 ſis mere civilibus, ſi ſpectant ad publicam utilitatem principaliter, inquiſitio eſt permiſſa, *in l. Si vacantia, C. de bon. vac. & l. Miſſi opinatores C. de executor. tribut. lib.* 10. imo & quandoque ad utilitatem privatam permiſſum eſt judici inquirere, ut patet in uſuris, *c. ad noſtram, il ſecondo, ſupra de jurejurand.*

Tertio nota ibi, *Deſcendam, & videbo*; Prælatum 8 debere deſcendere ad locum, ubi quis dicitur infamatus, quia ibi melius veritas reperitur, ubi aliquis eſt notus, *c. Poſtquam de elect. c. Quoſdam, & cap. Quanto de præſumpt.* & quia poteſt de criminibus eſſe diffamatus in uno loco, & non in alio: in loco igitur, ubi eſt infamia, & non in alio, eſt inquirendum, ut notatur *in d. cap. Ad noſtram, il ſecondo, de jurejur. & in c. Cum deputati de jud.* & per Anchar. *hic in* 6. *notab* & Joan. de Anan. *n.* 7. *circa finem, verſ. Nota quod Prælatus.*

Quarto nota in verſ. *Ex quibus auctoritatibus*, tria 9 requiſita ad hoc ut ex fama poſſit ad inquiſitionem procedi tam contra ſubditum, quam contra Prælatum. Primum eſt, ut fama, & clamor ad aures Superioris devenerit. Secundum, ut fama non habuerit ortum a malevolis, & maledicis, ſed a providis, & honeſtis. Tertium, ut non ſemel tantum, ſed pluries hæc fama invaluerit, ut in litera, & notat Butr. *n.* 4. Mar Soc. *n.* 19. & Aret. *n.* 10. Quid autem ſit fama, & de illius ſpeciebus, & requiſitis, & in quibus differant rumor, & fama, egi latiſſime *in c. Veſtra ſup. de cohab. cler. & mulier.*

Quinto nota ibi, *Utrum clamorem, qui venit ad me*, 10 Butr. demum teneri Prælatum inquirere, quando ad eum pervenit diffamatio: facit etiam textus ibi, ad aures Superioris; unde non adſtringitur inquirere, quando fama ſolum pervenit ad alios, ſecundum Hoſt. *num.* 4. *verſ. Qui venit ad me*, Butr. *n.* 8. & Marian. Soccin. *n.* 18.

Sexto nota ibi, *Si per clamorem, & famam ad aures* 11 *Superioris pervenerit*, nec contra Prælatum, nec contra ſubditum poſſe Superiorem inquirere, niſi infamia præceſſerit, ut hic eſt caſus ſecundum omnes; ſed de hoc latius dicam infra *in prima quæſt.*

Septimo nota ibi, *Coram Eccleſia Senioribus*, Præla- 12 tum non debere contra ſubditum in criminalibus procedere, niſi adhibitis ſecum Canonicis Eccleſiæ Cathe- 13 dralis; nam juriſdictionem alias non exercet Epiſcopus ſine conſilio Capituli, *ut cap. Epiſcopus nullius* 15. *q.* 7. *cap. Novit, & cap. Quanto de his quæ fiunt a Prælatis*, & hic notat Butr. *num.* 10. Cardin. *num.* 7. Abb. *n.* 6. Jo. de Anan. *n.* 9. Mar. Soccin. *n.* 24. *&* 25. Aretin. *in* 7. *not. &* Bero *num.* 17. Ergo non tenetur illius conſilium ſequi, ſed ſatis eſt, ut illud requirat, & coram Capitulo cognoſcat, *c. Cum olim, de arbitris*; nam & textus *in c. Epiſcopus nullius*, ſolam præſentiam requirit; & textus noſter dicit, coram Senioribus. Ergo Epiſco- 14 pus poteſt inquirere etiam Capitulo invito, arg. *leg. Coram ff. de verbor. ſignif.* Sed hodie, forte propter ignorantiam Canonicorum, communiter Epiſcopi contra eos præſcripſerunt, ut ipſi ſoli abſque Capituli conſilio de criminibus inquirant, & juriſdictionem exerceant; & valet talis præſcriptio, ſeu conſuetudo, ut in c. 3. & ibi gloſ. 1. *de conſuetud. lib.* 6. & probatur *in cap. Irrefragabili, & in c. Paſtoralis de offic. ordin.* & tenet Abb. Mar. Soc. & Bero. *in locis ſuprac.* Fallit 15 in Capitulis, quæ exemptionis privilegio, vel alio ſpeciali jure ſe tuentur adverſus juriſdictionem Epiſcopi; tunc enim contra Capitulares delinquentes Epiſcopus non poteſt ſolus procedere, ſed ſervata forma a Concilio Tridentino præſcripta *in cap.* 6. *ſeſſ.* 25. *de reformat.* non obſtantibus conſuetudinibus etiam immemora-

mora-

Google

morabilibus; de quo dic, ut ſeipſi *in d. cap. Irrefra-*
gabilis §. Exceſſus n. 9. & 10. 20. & 21. de offic. Ordinar.
16 Octavo nota ibi: *Nam tanquam idem ſit accuſa-*
tor. & judex; in judicio inquiſitionis judicem non te-
nere locum accuſatoris, & hoc ideo, quia alia debet
eſſe perſona judicis, alia accuſatoris, *ut cap. Forus in-*
fra de verb. ſignif. & cap. 1. 4. quæſt. 4. ſunt enim hæc
officia incomparibilia, ſecundum Cardin. *hic numer.* 8.
Abb. *numer.* 7. Aret. *num.* 11. & Mar. Soccin. *numer.* 27.
17 Fama ergo in inquiſitione ſuccedit loco accuſatoris,
ut innuit litera ibi: Sed quaſi denunciante fama, vel
deferente clamore, & notant Hoſtienſ. *numer.* 10. *in*
verb. Deferente, Joan. Andr. *numer.* 13. *in eodem verb.*
Butr. *num.* 5. Cardin. *num.* 8. Anchar. *num.* 10. Joann. de
Anan. *eodem num.* & Bero *num.* 23. & ita tenere com-
muniter Canoniſtas, affirmat Præpoſitus *in cap. Ac-*
cuſatione num. 41. *verſ. Item dixi de crimine 2. quæſt.*
8. & poſt eum Julius Clarus *in pract. §. fin. quæſt.* 6.
18 *poſt princ.* Et ex hoc dicunt aliqui inquiſitionem eſſe
remedium, & judicium extraordinarium, quod non
19 concurrit cum ordinario, imo ſuperveniente accuſato-
re ceſſat inquiſitio jam incœpta, ut notat Dynus *in c.*
Factum legitime, vol. 2. in fin. verſ. Unde ſunt argumen-
ta de regul. jur. lib. 6. & Bartol. *in l. 2. § Si ante extra-*
atus num. 2. de adulter. quos ſequitur Anchar. *loc. citat.*
Hoc tamen requirit altiorem indaginem, & Bald. *in l.*
Ea quidem nu. 38. *verſ. Quod iſti dicunt C. de accuſat.*
dicit, inquiſitionem de jure Canonico eſſe auxilium
ordinarium; & allegat Innoc. *in c. Dilecto de ſentent.*
excomm. lib. 6. ſecus de jure civili, quia licet fama vi-
deatur accuſare, tamen accuſator tenetur ſe inſcribere,
ut l. fin. C. de accuſat. Sed ſecundum Canones in inqui-
ſitione ceſſat ſubſcriptio. Ergo &c. Magis tamen com-
munis opinio eſt, etiam ſecundum Canones Inquiſitio-
nis remedium eſſe extraordinarium: & in ſpecie hanc
eſſe communem opinionem, atteſtatur Alciatus *in c. 1.*
num. 14. de offic. Ordinar. Hier. *in Apoſtill. ad Angel. de*
maleſ. in verb. Hæc eſt quedam inquiſitio poſt numer. 80.
Decius *in rubr. de jud. num. 37. & num. 43. verſ. Et quod*
judicium inquiſitionis, prout illum refert Boſſius *in tit.*
de Inquiſitione num. 17. & Clarus *in pract. §. fin. qu.* 3.
verſ. Debet autem ſcire: & ratio hujus concluſionis
eſt, quia de jure communi regulariter quilibet admit-
titur ad accuſandum, niſi expreſſe prohibitus reperia-
tur, *l. Qui accuſare, ff. de accuſat. §. 1.* In primis ver-
bis: merito accuſatio dicitur remedium ordinarium:
contra vero judicium Inquiſitionis dicitur extraordina-
rium, quia de jure communi regulariter judex non
poteſt ex officio procedere per viam inquiſitionis, ut
dicit gloſs. *in l. 2. §. Si publico in ver. Sive accuſatore,*
ff. de adult. quæ in hoc eſt communiter approbata, ut
dicit Albet. *in d. l. ea quidem, poſt n. 4. Cod. de accuſat.*
prout illum refert Apoſtilla præalleg. ab Angel. *de maleſ.*
poſt n. 48. Et hanc opinionem ſecuti ſunt omnes an-
tiqui Doctores, ut inquit Mar. Soccin. *hic n.* 16. quam
etiam dicit communem Raphael Cuman. *conſ. 136. cir-*
ca fin quos refert, & ſequitur Clarus *loc. citat.* merito
ergo judicium Inquiſitionis dicitur extraordinarium:
Vel conciliando opiniones diſtingue, ut hic per Mar.
Soccin. *n.* 89. quicquid tamen ſit de jure, hæc omnia
ceſſant ex conſuetudine hujus temporis, ſecundum quam
etiam de jure civili permiſſum eſt judici procedere ex
officio, & ſic per inquiſitionem, prout de hac gene-
rali conſuetudine atteſtatur Gand. *in tit. Quomodo cogno-*
ſcatur de maleſ. per inquiſitionem, poſt nu. 6. verſ. Sed
hodie, quem refert Bald. *in d. l. Ea quidem n. 137. circa*
fin. verſ. Alii dicunt, C. de accuſat. Jo. Andr. *in addit.*
ad Speculat. in tit. de inquiſ. §. Quando autem in princ.
ubi dicit, judices fori ſecularis facere ſibi regulam in-
quirendi de quolibet maleficio: & alii plures congeſti
a Julio Claro *d. quæſt. 3. Sed certe.* Unde ſtante hac
conſuetudine, facienda eſt concluſio in contrarium,
ideſt, inquiſitionem remedium eſſe ita ordinarium,
prout eſt remedium accuſationis: & ita dixit Andr. de
Piſis relatus a Bald. *in l. 1. §. In initio poſt num. 7. verſ.*
Sed nunquid ff. de offic. Præfect. Urbis: quod dictum ſe-
quuntur omnes, ut hic dicit Jo. de Anan. *in §. Licet au-*
tem n. 9. & Clar. *loc. cit.*
20 Nono nota in verſ. *Licet autem*, Prælatos omnes
poſitos tanquam ſignum ad ſagittam; & ad hoc quo-
tidie allegatur hoc cap. Quod dupliciter poteſt intelli-
gi, primo ſcilicet ut eſſe debeant virtutibus ornati,
ut a ſubditis eorum operationes trahantur in exem-
plum, *cap. Magna, verſ. Quod enim agitur a Prælatis,*
ſupra de voto, cap. Viliſſimus 1. quæſt. 1. §. Nunc autem
25. diſt. Conc. Trid. *cap. 1. ſeſſ. 25. de reformat.* Imo, ut
inquit Caſſiodor. *lib. 3. Ethicor.* facilius quippe eſt erra-
re naturam, quam diſſimilem poſſit Princeps formare
Rempublicam; & Ariſt. *in 1. Oeconom.* inquit, (Impoſ-
ſibile eſt non diligentes Dominos diligentes facere Vi-
carios.) *Qualis enim Rector civitatis, tales & habitan-*
tes in ea. Eccleſ. *cap.* 10. Et hinc fit, ut malus Præla- 21
tus timeat bonum ſubditum, ut dicit textus *in l. Pri-*
ſca in verb. Debebis, C. de Palat. ſacr. largition. lib. 12.
& ideo Herodes metuebat Joannem, ſciens virum ju-
ſtum, & Sanctum, ut legitur *Marci* 6.
Secundo modo poteſt intelligi, ut Prælati ſint tan- 22
quam ſignum ad ſagittam, quia propter juriſdictiona-
lia, quæ exercent, incurrunt inimicitiam, & malevo-
lentiam multorum; nam ut legitur in Conc. Trid. *ſeſſ.*
13. cap. 6. Subditi Epiſcopo tametſi jure correpti fuerint,
magnopere tamen eum odiſſe, & tanquam injuria affe-
cti ſint, magna illi crimina objicere ſolent, ut quoquo
pacto poſſint, ei moleſtiam exhibeant, cujus vexationis
timor plerunque illum ad inquirenda, & punienda eo-
rum delicta ſegniorem reddit. Et Evariſtus Papa Epiſt.
2. *Sunt*, inquit, *nonnulli, qui Præpoſitos ſuos perverſe*
reprehendunt, ſi vel parum ipſis moleſti extiterint.
Refertur *in cap. Sunt nonnulli 2. quæſt.* 7. Prior intelle-
ctus magis placet ratione effectus: ſed hic poſterior
eſt magis amicus literæ, in qua redditur ratio, quia
cum Prælati ex officio ſuo teneantur ſubditos argue-
re, & increpare, &c. odium multorum incurrunt, &
inſidias patiuntur.
Decimo nota in eodem verſ. *Licet autem:* bonum 23
ordinem debitæ correctionis; eſt enim criminoſus pri-
mo arguendus, ſecundo increpandus, tertio ſuſpenden-
dus, quarto ligandus, ideſt excommunicandus; unde
& dicitur: Coerce, corripe, excommunica, degrada,
ut capit. Forte 23. quæſt. 4. de quo dic, ut legitur, &
notatur *in cap. Cum non ab homine ſupra de judic.* ſe-
cundum Hoſtien. *hic num.* 21. Joan. Andr. *num.* 15. Abbat.
in 7. notab. & Mar. Soccin. *num.* 31. Et ex hoc collige, 24
ſecundum Anchar. *in 12. notab.* poteſtatem multiplicem
Superiori conceſſam ſuper criminibus puniendis, quia
variis morbis parare varias medicinas oportet, non
ut imperitus medicus, qui uno collyrio omnium ocu-
los vult curare, *cap. Neceſſe 29. diſt. cap. Ut conſtitue-*
retur 50. diſt. Unde Seneca *in tract. de Ira: Civita-*
ti curandæ adhibitus ſum: pro cujuſque morbo medici-
na curetur, hunc ſanat verecundia, hunc dolor, hunc
ſervitus, hunc egeſtas: ita legum præſidem, civitatiſ-
que rectorem decet verbis, quandiu poteſt, ingenua cu-
rare, æquitatemque boni, & æqui conſtituat; deinde
tranſeat ad triſtiorem orationem, noviſſime ad pœnas,
& has leves, & revocabiles imponat; ultima ſupplı-
cia ultimis ſceleribus imponat, ut nemo pereat, niſi
quem perire etiam pereuntis interſit.
Undecimo nota ibi, *niſi legitima præcedat inſcri-* 25
ptio, accuſationem criminalem, quæ tendit ad depo-
ſitionem Prælati, nullatenus eſſe admittendam, niſi
prius accuſator legitime ſe inſcribat, ut hic *& in cap.*
Super his, ſupra eod. & in cap. Licet Heli, infra de
Simonia. Quod limita in quinque caſibus, quos re- 26
cenſet gloſſ. *in d. cap. Super his, in verb. Oportet in-*
ſcribi.
Duodecimo nota ibi, *Qui diutius ſine ſcandalo diſ-* 27
ſimulari non poſſit, non ita facile inquirendum eſſe con-
tra Prælatum, ſicut contra ſubditum; nam contra
ſubditum ſufficit præcedens infamia non ſcandaloſa,
ſed contra Prælatum oportet, ut procedat infamia,
quæ ſine ſcandalo diſſimulari non poteſt, vel ſine pe-
riculo tolerari, ut in litera: & eſt ſpeciale in Prælato
propter rationem in textu expreſſam, quia facile a ſub-
ditis falſa crimina eis impinguntur, cum incurrat ob exe-
cutionem officii odium plurimorum, ut dixi ſupra *in 9.*
notab. & dic, ſine ſcandalo, ut quia diffamatur de de-
licto incontinentiæ, de quo ſubditi multum ſcandali-
zantur, *cap. Veſtra, & cap. Tua, de Cohabitat. Cler. &*
mulier. nec ſcandalo obviari poteſt, niſi fiat inquiſi-
tio: & dic, ſine periculo, ut quia eſt infamatus de
dilapidatione, vel de hæreſi; unde ſi Superior diſſi-

mu-

violaret, inde ſequi poſſet rerum Eccleſiaſticarum diſtra
ctio, *cap. Prælatorum, infra eodem*, & reſpectu hæreſis
aliorum infectio, Clem. 1. §. *Verum de hæreticis*; unde
dicit Innoc. & poſt eum Jo. Andr. *n.* 22. & Anchar. *n.* 15.
quando timetur periculum, poſſe contra Prælatum pro-
cedi ſine multa infamia, *arg. c. fin. 7. q. ult. & c. Quie-
ſcamus*, 42 *diſt.* de quo dic plenius, ut per Innocent.
in c. Licet Heli, n. 1. infra de Simonia, & hanc differen-
tiam inter Prælatum, & ſubditum perpendunt hic Abb.
n. 9. & Marian. Socin. *n.* 40.

28 Decimotertio nota *in §. Debet*, quod is, contra quem
inquiritur, debet eſſe præſens: quod patet ex auctori-
tate Evangelica ibi, *Redde rationem villicationis tuæ*, &
ſic præſens erat villicus, cui dominus loquebatur, ſe-
cundum Hoſt. *n. 15. in verb. Debet*, & Jo. Andr. *n.* 22.
in ver. Igitur: vel idcirco debet eſſe præſens, quia tene-
tur rationem reddere, quæ non bene redditur niſi per
præſentes, *ut l. Cum ſervus, ff. de condit. & demonſtrat.*
ſecundum Anchar. *hic n.* 18. & hoc verum niſi contu-
maciter ſe abſentaverit, ut in textu, quia tunc poteſt
contra ipſum ad ſententiam procedi, ſecundum ea, quæ
leguntur, & notantur *in c. veritatis, ſupra de dolo, &
contum. & in c. Quoniam frequenter, ut lite non conteſt.*
Item nota ordinem in inquiſitione ſervandum; debent
enim inquiſito exponi capitula, ſuper quibus eſt inqui-
rendum, eique ſtatuendus eſt terminus ad faciendas ſuas
29 defenſiones. Idem nomina, & dicta teſtium ſunt ei pu-
blicanda, & danda ſunt nomina ſimul cum dictis; &
non ſegregatim, quia alioquin reus neſciret quid a quo
dictum eſſet, ſecundum Jo. Andr. *hic n. 26. in ver. Quid
a quo*. Item legitimæ exceptiones, & replicationes ad-
mittendæ, ut in litera, & notant Jo. Andr. Butr. Card.
30 & omnes *in ſumm. text.* Quare ſi primo fieret inquiſi-
tio, & poſtea traderentur capitula, nihil ageretur, quia
pervertitur ordo, *c. Cum petitum, ſupra de elect.* ſecun-
dum Hoſt. *hic n. 15. in verb. Fueris*, & Jo. Andr. *n.* 25.
in eod. ver. & Butr *n.* 38. & tandem probatis criminibus,
ab adminiſtratione removebitur, ſi eam habet, ut in
31 litera; & notant omnes *in ſummar. textus*. Hæc tamen
procedunt in inquiſitione ſpeciali, quæ fit contra certam
perſonam, & ſuper certo crimine, ſecus vero in inqui-
ſitione generali, quia tunc non dantur capitula, nec eſt
cui dentur, ſed generaliter inquiritur, prout hic decla-
32 rant Anchar. *in 18. notab.* & Abb. *in 13. not.* Nunquid
autem valeat proceſſus in inquiſitione ſpeciali, ſi fiat in-
quiſitio non traditis reo capitulis, dicendum eſt vale-
33 re, ſi non opponatur; unde ſi confeſſus fuerit crimina,
confeſſionem impugnare non poterit, quominus puniа-
tur ex ipſa, eo prætextu, quod capitula ſibi tradita non
fuerint, vel non fuerit infamatus, *ut c. 1. de accuſat. lib.*
6. Joan. Andr *hic n* 25. & Abbas *ubi ſupra*.

34 Decimoquarto nota *in §. Ad corrigendas*, quatuor
modos procedendi ſuper crimine. Primus eſt per viam
notorietatis, de qua non vult loqui textus, dum dicit,
ut de notoriis exceſſibus taceatur, de quo *vide c. mani-
feſta, & c. de manifeſta*, 2. q. 1. & bona gl. *in c. Ad no-
ſtram, el terzo, in verb Obſervandus, de jurejur. in.* &
Speculator *in tit. de not. crim.* & latiſſime Salic. *in l. ea
quidem, a n. 58. uſque ad n. 92.* & præcipue *n. 84. cum
duobus ſeqq. de accuſat.* Secundus modus eſt per viam de-
nunciationis, de qua *in c. Novit, ſupra de judic. & c. Si
peccaverit*, 2. *q.* 1. & per Speculat. *in tit. de denunciat* &
per Abb. *in d. c. Ad noſtram, de jurejur.* Tertius per
viam accuſationis, de quo per totum hunc titulum.
Quartus modus per viam inquiſitionis, de qua præci-
pue agitur in hoc c. Et largo modo ſecundum Abba-
tem *in 14. notab.* poteſt dari quintus modus, ſcilicet per
viam exceptionis, *ut in c. ſuper his ſupra eod.* Item ſex-
tus per viam actionis, c. *Ex parte, de reſcript. c. Que-
relam de jurejur.* quæ improprie dicitur accuſatio, de
quo dic, ut in *c. Per tua, il primo, infr. de Simon.* quos
modos recenſet hic Hoſt. *n.* 19. Jo. Andr. *n.* 25. Petr. de
Anchar. *in 23. notab.* Abb *in 14 notab* Jo. de Anan. *in §.*
35 *Ad corrigendos, ante n.* 1. & Mar. Soc *n.* 47. Conveniunt
autem iſti modi in hoc, quod in quolibet juxta formam
judicii ſequi debet forma ſententiæ, ut in litera ibi: *illo
ſemper adhibito moderamine, ut juxta formam judicii ſen-
tentia quoque forma dictetur*, & ad hoc quotidie allega-
tur hoc c. ſecundum Abb. *in 14. notab.* unde dicit ſatuum
eſſe judicem, qui aliter condemnat, quam fuerit peti-
36 tum, ut *l. fin C. de fideicomm. libert.* Dicit tamen Ho-
Fagnan. in V. Lib. Decretal.

ſtien. *num.* 19. in Curia Romana agi de criminibus duo-
bus modis, ſcilicet per modum juſtitiæ, & per modum
gratiæ: per modum juſtitiæ ſex modis ſuperius expreſ-
ſis: per modum vero gratiæ proceditur per viam pro-
viſionis, diviſionis, & compoſitionis, ut latius per
eundem Hoſtien. *d. l. o num.* 19. & Juan. Andr. *num.* 28.
qui etiam tractant, quando diverſi proceſſus diverſis 37
modis in diverſis inſtantiis facti ſunt contra aliquem,
& nullus ſufficit ad condemnationem, ſed collati ſimul
ſufficiunt, an cumulatio fieri poſſit. Quidam affirmant
eam poſſe fieri, quaſi dictis ſit mixtura bonorum, *c.
Novit, in fin.* 12. *diſt.* & arg §. *Si duorum, inſtit. de
rerum diviſ.* & quia Reipublicæ intereſt, ne maleficia re-
maneant impunita, *cap Ut famæ de ſent. excomm.* Sed 38
contra eſt, quia probatio unius modi agendi, non fa-
cit fidem in alio modo agendi, vel ſuper alio articulo,
*c. Veniens, il ſecondo, §. 1. verſ. Quo audito, & § Nos
igitur, ſup. de teſtib.* & quia res inter alios acta, &c. *c.
penult. in princ. cum ſuis concord. ſup. de re judic.* & quia
poteſt timeri, ne per leve compendium ad grave diſpen-
dium veniatur, ut hic ſequitur in litera: & quia ſecun-
dum formam judicii ſententia eſt dictanda, ut in textu
in verb. Illo ſemper. Et hanc partem ſequuntur hic Do-
ctores, niſi cumulatio fieret de plenitudine poteſtatis,
ut concludunt Hoſtienſ. & Joan. Andr. *in locis ſupra ci-
tatis*; cum quibus concordant Ant. de Butr. *num.* 45.
Joan. de Anan. *in §. Ad corrigendos, num.* 8. & alii 39
communiter. Ex his collige proceſſum ſuper crimine fa-
ctum altero de prædictis modis non impedire alium
procedendi modum: quod intellige verum, quando
proceſſus eſt perfectus: alias dic, ut notatur *in c. De
his ſupra eodem*, ſecundum Anchar. *num.* 24. Joan. de
Anan. *ubi ſupra*.

QUÆRO, an in qualibet inquiſitione debeat ſerva- 40
ri forma hujus cap.

Solutio. Dicit Hoſtienſ. hic *n.* 6. triplicem eſſe inqui-
ſitionem, videlicet generaliſſimam, generalem, & ſpe-
cialem. Generaliſſima eſt, quæ fit ex mero, & puro of- 41
ficio judicis, ut quando agitur, & quæritur in Conci-
liis generalibus, vel Provincialibus generaliter de ſtatu
Provinciarum, ſeu Provinciæ quantum ad Eccleſias, &
perſonas in melius reformandum, *ut capite Sicut olim*, 42
*infra eod. c. Grave, de prabend. & § Ut autem omnis Ec-
cleſiaſticus ſtatus*, in Authent. *de Sanctiſſim Epiſc.* Con-
cilium Tolet. tertium, *c.* 18. *c. Concilia*, 17. *diſt. c. De
Conciliis, & c. Propter Eccleſiaſticas cum ſeq.* 18. *diſt.*
Concilium Autel. 2. *c.* 1 Concilium Lateranenſe ſub Leo-
ne X. *ſeſſion* 10. Concilium Tridentinum c. 2. *ſeſſion.* 24.
de reform. Generalis eſt, quæ fit tam in capite, quam
in membris alicujus Eccleſiæ, civitatis, vel caſtri, vel
alterius loci, dum Prælatus viſitat ex eodem mero &
puro officio, *c. 1. & c Irrefragabili, de offic. Ordinar. c.
Placuit*, 10. *q.* 1. c. *Excommunicamus*, §. *Et adjicimus*,
infra de Hereticis, c. 1. Sane, de cenſ. lib. 6. Concil To-
let. 4. *c.* 35. Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. de reformat.
c.* 3. & in his duobus caſibus dicit Hoſtienſ. non habere
locum formam hujus Concilii, ſed ſicut generaliſſima,
vel generalis ex puro & mero officio fit inquiſitio, ſic
etiam generaliter, & compendioſe proceditur contra o-
mnes. Unde dicebat Abbas Antiquus *hic n. 2. prope fin.* 43
capitula tradi non debere, quando inquiritur ſuper ſta-
tu Eccleſiæ, ſed ſolum quando inquiritur contra certam
perſonam. Fit etiam inquiſitio generalis extra viſita-
tionem aliquo inſtigante, ſeu denunciante, vel ex of-
ficio fama deferente, in quo caſu ſimiliter dicit Ho-
ſtienſ. formam hujus Concilii non eſſe ſervandam, ſed
aliam, de qua *in c. Cum I. & A. & c. ſeq. de re judic.*
licet ſubdat illa capitula poſſe etiam intelligi de ſingula-
ri inquiſitione tantum, ut ibi notatur, & cum Hoſtien.
concordant hic Joan. Andr. *n.* 7. & alii inferius citandi,
num. 54. Marian. Socin. *num.* 56. Specialis, ſive ſingula- 44
ris eſt, quæ fit contra certam perſonam: & in hac di-
ſtingue ſecundum Abb. *n.* 31. *verſ. Quædam eſt inquiſitio
ſpecialis*, ex mente Hoſtienſis *num. 7. & 8.* Nam quan- 45
doque fit talis inquiſitio, non ad pœnam imponendam,
ſed ex debito officii, veluti ut matrimonium non con-
trahatur propter aliquod impedimentum, vel ut non
promoveatur quis ad Prælaturam, ſeu non confirmetur
electus, ſi reperiretur vitioſus: & in tali inquiſitione
non exigitur infamia, *capit. final. de clandeſt. deſpon-
ſat. cap. Poſtquam, cap. Cum dilectis, & cap. Nihil, de*

elect. cum multis ſimilibus: & vide quod notat Innocent. *in c. 1. de exceſſ. Prælator.* & Hoſtienſis *in c. unic. Ut Eccleſiaſt. benef.* Et idem eſt, ubicunque judex ex puro, & mero officio procedit, in iis maxime, in quibus imminet periculum animarum, *ut patet in c. Ad noſtram, il ſecondo, ſupra de jurejur. & in c. 1. de offic. Ordin. & in l. 1 & l. In confirmando, ff. de confirm. tutor. & in l. 3. ff. de ſuſpect. tutor.* de quo dic plenius, ut notatur per Hoſt. *in ſumma de criminibus ſine ordine puniendis, §. fin.*

46 Quandoque vero hæc ſpecialis inquiſitio fit ad pœnam imponendam; & tunc ſubdiſtingue, nam aut proceditur ad denunciationem illius, ad quem hoc pertinet ex officio; & non eſt opus, ut præcedat infamia, *l. Ea quidem, C. de accuſ. c. Præterea, de teſtibus cogen.* non tamen denunciatur niſi notorium, alias non creditur denunciatoribus, ut notatur *in c. Nullus, il ſecondo, §. Aliquando, 4. q. 4.* & per Doctores, maxime per Sali-

47 cetum in dict. *l. Ea quidem.* Aut fit non ad denunciationem publici officialis, ſed fama deferente; & tunc aut proceditur contra Prælatum ſecularem, aut contra ſubditum etiam ſecularem, aut contra Regularem. Primo caſu contra ſecularem Prælatum non ſufficit ſimplex fama, vel clamor, & ſi frequens ſit, niſi ſit tanta, quæ ſcandalum generet, vel ſine periculo tolerari non poſſit, ut dixi ſupra *in 1. a. notab.* Secundo caſu contra ſubditum ſecularem ſufficit fama frequens, & clamoſa, & ſi non generet ſcandalum, ut in litera, & dixi *in eod. 1. a. notab.* & in utroque iſtorum membrorum ſervari debet

48 forma, quæ hic traditur *in §. Debet.* Ac propterea requiritur probatio famæ, de qua notatur *in c. Cum oporteat, § fin. in 1. reſponſ. ſupra eod.* quod tamen totum eſt arbitrio boni judicis relinquendum, ea tamen habita conſideratione, ut leviores probationes ſufficiant contra ſubditum, quam contra prælatum, *ut patet in c. Licet Heli, infra de Simonia, & in c. Paſtoralis, in 1. reſponſ. in fin. ſupra de offic. deleg.* & arg. *c. Cum illorum, §. Si vero clauſtrales, & §. præced. infra de ſentent. excommun. & l. 3. ff. de alienand. judic. cauſ. fact.* ſecundum Hoſt. & Jo. Andr.

49 Tertio caſu cum fit inquiſitio contra Regularem, iterum ſubdiſtingue; nam aut fit ad correctionem, ſeu ad pœnitentiam ſecundum regulam: & non eſt opus ſervare formam hic præſcriptam, ſed juxta eandem regulam proceditur, de plano, *ut c. Reprehenſibilis, & c. ſpeciali, ſupra de appellat. c. fin. de Regular. c. in Singulis,*

50 *& c. Ea quæ, de ſtatu Monachorum.* Aut fit inquiſitio, ut ab adminiſtratione removeatur; & tunc quando agitur de Abbate, vel Priore Conventuali, aut coram habente, & auctoritate Superioris inſtituto, quamvis non ad unguem, tamen quoad quædam ſervanda eſt forma hujus Capituli, ut ſcilicet vocetur, ut ſe poſſit defendere, ut patet *in c. Ad petitionem, §. Cum igitur, ſupra eodem, & infra c. Olim, §. Si vero, & in c. Per-*

51 *tuas, de Simonia.* Veruntamen ex levioribus cauſis removeri poteſt, quam ſecularis, ut dicitur *in dict. c. Pertuas, in fin. & in c. fin. infra eodem, & hic in fin. in §.*

52 *Hunc tamen ordinem.* Sed & conſuetudo ſpecialis locorum Religioſorum in hoc ſpectanda eſt, ut ſubjicitur *in dict. c. fin.* & legitur, & notatur *in c. Quia nos, de appellat.* Si vero agitur de ſimplici Priore, vel Officiali,

53 ſeu aliam obedientiam tenente, talis inſtituitur, & deſtituitur pro libito Abbatis etiam ſine cauſa, ut legitur, & notatur in *c. Cum ad Monaſterium, §. Tales, & in c. Monachi, § Prioratus, & §. Priores, ſupra de ſtatu Monachorum, & in c. Volentes, §. fin. de privilegio, lib. 6.* & latius dicam infra *n. 102.*

54 Ita in hac materia inquiſitionis diſtinguit hic Hoſtienſis *n. 7. & 8.* latius in ſumma de inquiſitionibus, & cum eo concordant hic Joan. Andr. *n: 7. 8. & 9.* Henric. Boich. *a num. 1. uſque ad num. 7.* Butr. *num. 9.* Cardinal. *in §. Hunc tamen, n. 6. poſt med. verſ. Alii aliter dividunt,* Anchar. *num. 38. poſt med. verſ.* Hoſtienſ. *etiam hic dicit,* Abb. *n. 11.* & Joan. de Anan. *in §. Debet, n. 6.*

Legiſtæ tamen aliter diſtinguunt; nam omiſſa illa generaliſſima inquiſitione, quæ fit per Officiales ad præſcriptum *l. Cognovit, ff. de offic. Præſid.* cujus loco hodie ſucceſſit proclama, ſeu bannum generale contra omnes homines malæ conditionis & famæ, quod faciunt poteſtates in principio eorum officii, ut teſtatur Angel. *de maleſ. in verb. Hæc eſt quædam inquiſitio, n. 3.* & Julius Clarus *in pract. § final. q. 3. in princ.* dicunt Legiſtæ duas tantum eſſe inquiſitionum ſpecies. Altera dicitur præparatoria, quam aliqui appellant generalem, quæ fit ad inveniendum delinquentem, & judex generaliter inquirit quiſnam delictum commiſerit, informationes generales deſuper aſſumendo. Altera dicitur ſolemnis, quæ fit ad puniendum, contra particularem perſonam, de cujus delicto jam Curia notitiam habuit. Et hanc Ca- 55
noniſtæ ſpecialem appellant, & diffiniunt eſſe jus quoddam per officium procedendi ad condemnandum, & puniendum facinoroſos homines de territorio inquirentis de aliquo crimine non a malevolis infamatos, ut per Præpoſitum *in cap. de accuſatione, num. 41. a. quæſt. 8.* Ita diſtinguit Bartol. *in l. 2. Si publico, num. 9. ff. de adulter.* & Salyc. *in l. Ea quidem, num. 31. Cod. de ac-* 56
cuſation. quos refert, & ſequitur Bero. *hic nu. 33.* Et fuit originalis diſtinctio Innocentii *in c. Bona, il primo, num. 5. ſupra de elect.* ubi formaliter inquit. (Item nota, quod ſic ſervat totus mundus, quod contingente maleficio notorio ſtatim inquirit judex generaliter non contra certam perſonam, & facta inquiſitione vocat nominatos in inquiſitione de maleficio, ut ſe defendat; & quod longam interpretationem recipit ex iteratione factorum, mutari non debet, *l. Minime, & l. Si de interpretatione, & l. ſeq. ff. de Legibus;* & ſic cum maleficium ſic notorie factum eſt, ſed quis illud fecerit, eſt incertum, judex nullo vocato procedit ad inquiſitionem illius maleficii, ſcilicet per quos ſit factum; & idem ſi certum ſit de aliquibus perſonis, & de aliquibus incertum: & hæc inquiſitio, quæ fit de incerta perſona, eſt tantum præparatoria alterius inquiſitionis; nam contra perſonam in prima inquiſitione nominatam recipietur nova inquiſitio, & iidem teſtes, qui dixerunt in prima, ſcilicet, quando contra nullam perſonam agebatur, iterum recipientur in ſecunda, quando contra certam perſonam agitur, arg. *c. Veniens, ſupra de teſtibus.* Hactenus verba Innocentii: quem refert Bald. *in l. Edita, in ſecunda lectura, num. 30. ad finem, verſ. Et dicit Innocentius, Cod. de edendo,* Angel. *in l. Ea quidem, num. 5. C. de Accuſat.* dicens ita obſervare communem conſuetudinem mundi, Jo. de Anan. *in c. Inquiſitionis, num. 5. verſ. Sed adverte:* & ibi etiam Felin. *eodem num. ſupra eod.* Præpoſ. *in cap. de accuſatione, num. 40. verſ. Et de hoc dicit Innoc, a. quæſt. 8.* alios cumulat Menoch. *de præſumpt. 88. num. 7. & 8.* Communis igitur practica eſt, ut ſi 57
non ſit porrecta contra aliquem querela, vel denunciatio, vel aliter aperta via judici ad ſpecialiter inquirendum, ſed tantum conſtet delictum fuiſſe commiſſum, judex ſtatim ex officio inquirat generaliter interrogando teſtes, quos putat de negotio informatos, in genere, an ſciant quis delictum commiſerit, neminem nominando; & in hac generali, ſeu præparatoria inquiſitione, quæ fit ad inveniendum criminoſum, non requiritur ut infamia præcedat; & ita omnes fatentur, ut inquit Bero. *hic num. 34.* & Jul. Clarus *in praxi, §. final. quæſt. 6. verſ. Scias etiam.* Quando vero certus eſt delinquens, puta quia porrecta eſt contra aliquem querela, vel denunciatio; tunc judex non inquirit generaliter, ſed ſpecialiter interrogando teſtes, quid ſciant de contentis in ipſa querela, vel denunciatione, in qua ille eſt ſpecialiter nominatus: tunc autem 58
illa inquiſitio generalis tranſit in ſpecialem, quando teſtes, qui ſunt in genere interrogati, nominant ipſi in ſpecie delinquentem; nam eo caſu illa denominatio aperit viam judici ad inquirendum ſpecialiter contra illum nominatum, id eſt ad alias informationes contra eum aſſumendas, ita Jul. Clar. *in d. §. fin. quæſt. 5. verſ. Poterit igitur;* & conſtat ex verbis Innocentii ſuperius relatis, *n. 56.* Et ad hanc ſpecialem inquiſitionem, 59
ſive fiat ex officio, ſive ad querelam, vel denunciationem, judex devenire non poteſt, niſi præcedente infamia, juxta text. hic: & eſt communis opinio, de qua teſtantur Ang. *in l. Si vacantia, n. 177. C. de bon. vac. lib. 10.* Boſſ. *in pract. tit. de inquiſit. num. 21. & in tit. de indic. n. 75. in fin.* Marſ. *in pract. crim. in §. Conſtante, n. 22.* Hyppol. Rimin. *conſ. crim. diverſ. 105. nu. 27. lib. 1.* Grat. *conſ. 57. n. 11. lib. 2.* Roland. *conſ. 24. n. 21.* & *ſeq. vol. 1. & conſ. 3. n. 15. vol. 3. & conſ. 57. n. 29. vol. 4.* Clar. *in pract. § fin. q. 6. verſ. Idem etiam.*

Ceterum adverte; nam quicquid ſit de jure, hodie 60
iſta

iſta diffamationis ſolemnitas in inquiſitionibus receſſit ab Aula, ſecundum Clar. *d. q. 6. verſ. Præterea ſcias*; nam hodie practica ſervat, ut judex conſtito de delicto, aſſumendo informationes in genere, interroget primo teſtes, quos putat informatos, an ſciant quis illud maleficium commiſerit; & ſi dicant ſe neſcire, tunc interroget eos ſuper diffamatione, neminem nominando, ſed in genere interrogando, an ſaltem ſciant contra quos de illo delicto fama laboret, & ſi dicunt aliquem diffamatum, tunc contra illum ſpecialiter inquirendo, ad citationem, vel ad capturam, juxta inditiorum qualitatem, procedit, & ſic uno contextu ſuper veritate criminis, & ſuper diffamatione informationes aſſumuntur, ut ibi per eum, qui propterea ſubdit ſe nunquam vidiſſe aliquem proceſſum fieri, qui a diffamatione inciperet. Sed contra hujuſmodi practicam inſurgit Rolandus a Valle *in conſ. 57. n. 26. & ſeq. vol. 4.* nam ſecundum eum licet teſtimonium Clari ſit magnum: tamen eſt ſpernendum, quia omnes Doctores tam antiqui, quam moderni concludunt, & exclamant in inquiſitione famam debere præcedere, nec aliquis eorum dicit de conſuetudine contrarium ſervari, prout dicit Clarus. Quinimo, ut inquit Ludovic. Car. *conſ. crim. diverſ. 99. n. 1. lib. 1. in paucis*, totus mundus ſequitur hanc concluſionem, quod inquiſitio non præcedente diffamatione facta, nulla, & invalida ſit. Item ſalvando Clarum, dicit ipſe Rolandus illius practicam procedere in Statu Mediolani, prout ipſe loquitur, & ubi erat verſatus, & non alibi. Verum ut noviſſime obſervat Proſper Farin. *in pract. tit. de inquiſ. q. 9. n. 21. verſ. Ego vero*, conſuetudo, de qua loquitur Clarus, non eſt contra juris diſpoſitionem: non enim ipſe dicit ſimpliciter, & indiſtincte in inquiſitione de conſuetudine famam non debere præcedere, quia hoc eſſet contra auctoritates novi, & veteris teſtamenti, de quibus in hoc c. contra Canonicas ſanctiones, & unanimem Canoniſtarum conſenſum; ſed tantum dicit ſecundum practicam, qua hodie utuntur in inquirendo, non requiri, ut præcedat infamia, quia commiſſo delicto non incipitur a ſpeciali inquiſitione contra aliquem, in quo caſu debet præcedere infamia, ſecundum omnes; ſed a generali aſſumptione informationum, videlicet quis illud delictum commiſerit: in qua generali informatione, & inquiſitione conveniunt omnes, non eſſe neceſſarium, ut fama præcedat, & concluſum eſt ſupra *n. 57.* Deinde ſubdit Cla-

61 rus, quod ſi teſtes in genere interrogati aliquem nominaverint in ſpecie, poterit judex ex generali inquiſitione devenire ad ſpecialem contra nominatum, etiam nulla præcedente fama, & hoc ſimiliter non eſt contra concluſiones Doctorum. Imo generalis inquiſitio, in qua per teſtes aliquis fuit nominatus, ſine alia forma aperit viam ad ſpecialem inquiſitionem, juxta theoricam, & practicam Innocentii, quam ſervat totus mundus, ut dictum eſt ſupra *n. 56* & prædictis adde Mar. Socin. *hic art. 1. in 1. q.* ubi tradit novem capita diſtinctionum in inquiſitionis materia, & egregie ſingula dictionem capita exemplificat.

62 Secundo QUÆRO, cum ad ſpecialem inquiſitionem ſuper certo delicto, & contra certam perſonam, quæ vere & proprie dicitur inquiſitio, ſecundum Præpoſitum in *c. De accuſatione, n. 41. a. q. 8.* judex procedere poſſit tam ex ſuo mero officio, quam ad partis querelam, ſeu denunciationem: an, & in quo iſti duo modi procedendi inter ſe differant.

63 Solutio. Gloſſa magna hic videtur aſſignare tres differentias inter proceſſum faciendum ex mero judicis officio, & illum, qui fit alio impetente, ſeu promovente inquiſitionem.

Prima differentia eſt, quia quando procedit ex mero officio, tunc recipit juramentum ab illis, contra quos eſt facienda inquiſitio; ſed quando procedit ad inſtantiam alterius, hoc juramentum non recipit, ne inſtruat adverſarium: ſed ipſe adverſarius debet probare ea, quæ denunciavit.

64 Secunda differentia eſt, quia quando procedit ex officio, non tenetur recipere probationem ſuper fama; ſatis enim eſt, ut de ea conſtet ſibi: ſecus quando procedit ad alterius inſtantiam, & cum gl. quoad hanc differentiam concordat Petrus de Sampſone, & Abb. Antiq. *n. 3.* qui ſimiliter diſtinguunt inter inquiſitionem, quam facit judex alio proſequente; & illam, quam facit a ſe ipſo, & ex officio ſuo, ut in primo caſu non procedat judex ſuper inquiſitione veritatis, niſi probetur infamia per eum, qui fuit promotor inquiſitionis; ſed in ſecundo, quando ex officio, tunc poſtquam conſtat judici de infamia, de veritate inquiret, licet inquiſitus neget ſe infamatum; nec tenetur ipſe judex fidem facere de infamia: cui enim facere fidem, cum ipſe ſit judex; Si tamen inquiſitus propter hoc appellaret, tunc coram judice appellationis teneretur primus judex de infamia facere plenam fidem, & ſequitur Jo: Andr. *n. 36.* Anchar. *n. 29* Abb. *n. 17. verſ. Secunda differentia eſt*, Angel. *in l. Si vacantia, n. 177. C. de bonis vacan. lib. 10.* ubi videtur tenere diffamationem non requiri, quando judex non ad poſtulationem partis, ſed ex mero officio inquireret, & dicit Auguſt. ad Ang. *de malef. in ver. Hæc eſt quædam inquiſitio, n. 37.* aſſeſſores hoc communiter obſervare: ſed certe in hoc contra Angel. eſt magis communis opinio, ut inquit Hieron. *in Apoſtill. ad Angel. de malef. in loco præalleg. n. 68. verſ Quarto in quantum*, quem refert Giur. *conſ. 57. n. 11. lib. 2.* & Roland. *conſ. 24. circa fin. lib. 1.* Boſſ. *in tit. de indic. n. 75. in fin.* Hyppol. Rimin. *inter conſilia criminalia diverſ. conſ. 105. n. 27. lib. 1.* & Jul. Clar. *in pract. §. fin. q 6. verſ. Idem etiam*, ſubdens ea eſſe rationi magis conſentaneam; nam quando proceditur ex mero officio, tunc magis neceſſaria eſſe debet diffamatio, quæ ſuccedit loco accuſatoris, ut dicunt Scribentes in hoc c. Ob quam rationem aliis etiam relatis hanc opinionem ſimiliter dicit eſſe veriorem & magis communem Proſper Fario. *in pract. tit. de inquiſit. q. 9. n. 4. verſ. Non autem per hoc recedas*. Tu tamen adverte, quia gloſſa, & Canoniſtæ noſtri non dicunt diffamationem non requiri, quando judex ex officio procedit, imo dicunt etiam eo caſu judicem debere per ſe inquirere de fama; ſed tantum aſſerunt ſatis eſſe, ut de hujuſmodi fama conſtet judici, qui non tenetur de ea finem facere, nec probationes aſſumere, quando procederet ex officio ſuo, ſed ſolum quando procedit alio inquiſitionem promovente; & ita utroque caſu diffamationem requirunt, & ſolum conſtituunt differentiam ſuper illius probatione.

Tertia differentia, quia ſi judex procedit ad inſtantiam alterius, admittit probationes contrarias ſuper bona fama; ſecus quando procedit ex officio: & ratio diverſitatis eſt, quia non ita præſumitur contra judicem, ſicut contra partem, *arg. c. In noſtra, de procurator. & c. Ad audientiam, de præſcript.* 65

Quarta differentia ultra gl. ponitur per Doctores, quia quando proceditur ad inſtantiam, fit litis conteſtatio cum promovente inquiſitionem, *ut in c. Cum dilectus, de purgat. canon.* ſecus quando ex officio proceditur, quia non eſt, cum quo fiat litis conteſtatio; ſed fit quædam quaſi conteſtatio inter infamiam, quæ tenet locum accuſatoris, & reſponſionem inquiſiti. 66

Quæ differentia, quia quando proceditur ex officio poſſunt recipi teſtes etiam publicatis atteſtationibus; tunc enim ceſſat ratio timoris ſubornationis, cum ſemper teſtium dicta ſint nota judici; ſecus quando proceditur ad inſtantiam partis, ut notatur in *c. Cum Clamor, ſupr. de teſt.* & has duas differentias ultra gl. ponit in ſpecie Abb. *n. 17.* 67

Tertio QUÆRO, cum ſupra *in 14. notab.* dictum ſit tribus modis principaliter poſſe procedi ſuper crimine, videlicet per viam inquiſitionis, accuſationis, & denunciationis, in quibus differat judicium inquiſitionis ab aliis judiciis. 68

Solutio. Dic ſecundum Speculat. *in tit. de inquiſitione §. 1. n. 33.* in pluribus differre. Primo enim in judicio inquiſitionis fama habetur loco accuſatoris, ut hic, & in *c. Licet Heli, de Simon.* & dictum eſt ſupra *in octavo notab.* in aliis autem nullus regulariter ſine accuſatore, vel denunciatore damnatur, *ut c. Relatum, 3. q. 3. & c. Unico, ſupra ut Eccleſ. Benef.* Secundo, in cauſa inquiſitionis teſtes recipiuntur lite non conteſtata, quod non contingit in aliis regulariter, *c. Quoniam, §. Sunt & alii, ſupra ut lite non conteſtata.* Tertio, in judicio inquiſitionis recipiuntur minus idonei teſtes, cum ſit inquiſitio tam in capite, quam in membris, vel ſuper ſtatu Eccleſiæ, ut notat idem Speculator *in dict. §. 1. verſ.* at quod non fit in aliis cauſis, *ut c. Ex parte A, ſupra de teſtibus, §. In teſtibus, 4. q. 3.* Quarto, inquiſitio fit de manifeſtis per famam, ut hic, non de occultis, *ut in c. Qualiter, in fin. ſupra eod.* alia vero judicia inſtituuntur etiam ſuper occultis, dummodo probari poſſint, *c. Plerunque, 2. q. 7.* unde accuſatus etiam 69 70 71 72 73

Fagnan. in V. Lib. Decretal.

ſuper occultis reſpondere compellitur, quia jurat de ca-
lumnia *c. 1. de juramen. calumn.* ſecundum Hoſt. *hic n. 16.*
Joan. Andr. *n. 25. in verb. Facultatem*, & Butr. *n. 39. &*
ad c. Non tibi, de pœnit. diſt. 1. quod videtur innuere
74 oppoſitum, reſponde, ut per eos. Quinto, in inquiſi-
tione proceditur quandoque ad remotionem, dum ne-
gotium agitur, *c. Quia ea, 3. q. 2.* probata tamen prius
ſuſpicione dilapidationis, *c. Licet Heli, verſ. Quia ve-
ro, & c. Per tuas, de Simon. & c. fin. infra eod.* & in
aliis judiciis ſecus, *ut c. Volumus, 16. q. 4. c. 1. de judic.*
75 *c. Nonne, 8. q. 4.* Sexto, in judicio inquiſitionis, ſi cri-
men ſit grave, Prælatus convictus ab adminiſtratione
totaliter removetur, ut hic in textu, ibi: *Quatenus ſi
fuerit gravis exceſſus, & ſi non degradetur ab Ordine,
ab adminiſtratione tamen amoveatur omnino*: & notat
Bernat. *in gloſ. 1. verſ. Crimine vero ſic probato*, cum
quo concordant Hoſt. *n. 23.* Joan. Andr. *n. 30.* Henric.
Boich. *n. 13.* & communiter omnes. In judicio vero ac-
cuſationis Prælatus de gravi crimine convictus deponi-
tur, *ut c. Inquiſitionis, & c. Super his, ſupra eod. c. Tuæ
de pœnis, c. Unum orarium, §. Criminos, 25. diſt.* &
hic in text. ibi: Criminalis accuſatio, quæ ad diminu-
tionem capitis, id eſt degradationem intenditur, & dic
76 degradationem, ideſt depoſitionem; nam etiam verba-
lis depoſitio ab Ordine dicitur degradatio, quia privat,
77 & dejicit, *c. Degradatio, de pœnis, lib. 6.* ſecundum Ab-
batem *hic n. 10.* & Mat. Socin. *n. 42.* & eſt pœna ca-
pitalis, quæ ſequitur ex accuſatione, ut inquit Hoſt.
hic n. 13. & ſic mitius punitur inquiſitus, quam accu-
ſatus, ut in præcitatis juribus, & notat Bald *in l. Ea
quidem n. 49. C. de accuſat.* Jo. de Anan. *in c. Inquiſitio-
nis, n. 4. ſupra eodem*, de quo dic plenius, ut hic per
Henric. Boich. *n. 12.* & iſtis duobus modis debet judex
imponere pœnam ordinariam, & non pœnitentiam,
78 ſecundum Abb. *in 4. not.* Prædictas ſex differentias po-
nit Speculator citatus ſupra *n. 69* & ex illo Mat. Soc.
hic n. 92. In denunciatione autem judex non debet pœ-
nam ordinariam imponere, ſed tantum ad pœniten-
79 tiam compellere, ut per Abbatem ubi ſupra. Verum
ut dicit Henrich. Boich. *n. 14.* ſicut denunciatio diverſi-
mode fieri poteſt, & natura, diverſa eſt, ſic quoque
diverſæ ſententiæ formabuntur. Nam ſi denunciatio ſit
evangelica, pœnitentia injungetur, ſi judicialis, ad
ſatisfactionem condemnabitur, ſi canonica, pœna in-
fligetur, vel peccatum fieri inhibebitur, vel aliter ſe-
cundum quod requirit denunciationis modus, ſenten-
tiabitur; de quo dic, ut legitur, & notatur *in c. No-
vit, in primo reſponſ. ſupra de judic.* & ſecundum hanc
diſtinctionem intelliguntur illa verba textus, ut juxta
formam judicii ſententiæ quoque forma dictetur, ſe-
cundum Hoſt. *n. 23. verſ. In denunciatione*, Jo. Andr. *n.
30. eod. verſ.* & Henric. Boich. *n. 14.* cum quibus ſatis
80 concordant Archid. *in c. Si peccaverit, n. 15. q. 1.* Septi-
mo, iſti tres modi tendunt ad diverſos fines, ſecundum
Abbatem *his in 14. notab* nam inquirentis officium eſt
veritatem invenire, ut per Azot. *inſt. de offic. jud. in princ.
c. Qualiter, de offic. judic.* & notat Bald. *in l. Edita, n.
30. circa finem verſ. Aut loquimur in proceſſu inquiſitionis,
C. de edendo*: ſed accuſatio fit ad puniendum, & ad
81 publicam vindictam, *l. Non ignorat, & l. Si quis, C.
de his qui accuſar. non poſ. c. Inquiſitionis, & c. Super
his, ſupra eod.* Bald. *loc. cit.* denunciatio vero fit ad cor-
rectionem, ut dicitur *in d. c. Super his, c. Si peccave-
rit, 2. q. 1.* In denunciatione enim attenditur emenda-
tio fratris, ſed in accuſatione punitio criminis S. Th. *in
2. 2. q. 67. art. 3. ad 3. & q. 66. art. 1. in corp. & in 4. ſen-*
82 *tent. diſt. 35. art. 3. ad 6.* Octavo, ſicut accuſationem le-
gitima præcedere debet inſcriptio, ſic & denunciatio-
nem charitativa correctio, & inquiſitionem clamoſa
debet inſinuatio prævenire, ut hic dicitur *in §. Ad cor-
rigendos*, & eſt repetitum *in c. Licet Heli, de Simon.*
Cum enim accuſatio inſtituatur ad depoſitionem, ne
aperiatur via calumniandi, accuſator debet ſe inſcribe-
re, *ut in c. Super his, ſupra eod.* id eſt ſe obligare ad
eandem pœnam, ſi non probaverit, quam reus debuiſ-
ſet, ſi probaſſet; *ut c. Quiſquis, & c. Qui crimen, 2.
q. 8. & notat gl. in dict. c. Super his, in verb. Oportet in-
ſcribi*, & de hac pœna talionis vide quod legitur, &
notatur *in c. Quod debetur, 14. q. 1. & in c. Sex diffe-
rentiæ, 23. q. 3.* per Albert. *in l. fin. C. de accuſat.* & per
D. Th. *in 2. 2. q. 68. art. 4. in corp. & in 4. ſent. diſt. 41.
art. 5. q. 2. ad primum*, & de forma accuſationis tria con-
tinente, vide textum *in l. Libellorum, C. de accuſatio-
nibus*, quæ eſt canonizata *in c. Per ſcripta, §. Sed Ca-
lixtus, verſ. Libellorum, 2. q. 8.* In inquiſitione autem
non requiritur inſcriptio, ut dicitur *in d. c. Super his,
ſupra eod.* quia ceſſat ſuſpicio calumniæ tum ob præce-
dentem infamiam, tum quia non eſt ibi, qui ſe op-
ponat, & ſe inſcribat, ut ibi per Felin. *n. 2 in fin.* In
denunciatione ſimiliter non requiritur inſcriptio, ſeu ob-
ligatio ad pœnam talionis, quia non inſtituitur ad pu-
niendum, ſed ad corrigendum, ut dictum eſt; & ideo
denunciationem debet præcedere admonitio, ſeu cha-
ritativa correctio, ut in juribus ſupracitatis; & egregie
declarat S. Th. *in 2. 2. q. 33. art. 8. & in 4. ſent. diſt. 19.
q. 2. art. 3. q. 3.* Quæ tamen admonitio in accuſatione,
& inquiſitione non requiritur, etiamſi fiat alio denun- 83
ciante, ſeu promovente; ſed ſtatim poteſt procedi ad
inquirendum, ut hic firmat gl. noſtra, Hoſt. *n. 7.* &
Jo. Andr. *n. 37.* & plene Aret. *n. 39.* & docet S. Th. *d.
diſt. 19. q. 2. art. 5. q. 1. ad 4.* ubi ait in accuſatione non
agi ad emendationem peccantis, ſed ad bonum com-
mune, ſcilicet juſtitiam conſervandam per punitionem
delinquentis; & ideo accuſationem in judicio bona con-
ſcientia fieri poſſe, etiamſi admonitio non procedat,
nec eſſe contra præceptum Domini; quod intelligitur,
quando agitur ad emendationem peccantis: inquiſitio-
nem vero faciendam non eſſe, niſi de notorio peccato,
quia oportet, ut inquiſitionem præcedat clamoſa in-
ſinuatio; & ideo ſecreta admonitio non requiritur de
neceſſitate.

Quarto QUÆRO, quomodo probetur fama. 84

Solutio. Secundum Innocentium *hic n. 1.* teſtis depo- 85
nere debet, eum, de quo agitur, de tali crimine diffa-
matum eſſe, & interrogatus, apud quos ſit diffamatus,
reſpondere tenetur, apud tales, & niſi eos nominet, non
videtur reddere bonam cauſam dicti ſui; & ratio eſt,
quia aliter ſciri non poteſt, an illi ſint viles, & male-
voli, an vero fide digni, de quo ante omnia judici con-
ſtare debet, uti hic in *verſ. Ex quibus auctoritatibus.* De-
bet ergo dicere, apud tales, & tales eſt ſuſpectus; quia
hæc ab eis audivi, vel vidi eos vitare ipſius familiarita-
tem: & ſubdit Innoc. ſufficere, ſi dicatur a duobus ſe
audiviſſe, quia textus noſter loquitur in plurali, ibi:
Providis & honeſtis; ergo ſufficiunt duo, *l. Ubi n. ff. de
teſt.* Adverte tamen, quia non ſufficit, ſi teſtis dicat apud
duos eſſe ſuſpectum, quia ex hoc non eſſet probata fa-
ma, *ut c. Inquiſitionis, in fine, ſupra eod.* ſed oportet eum
addere in ſuo teſtimonio, quod hoc ipſum, quod audi-
vit ab illis duobus, clamat major pars viciniæ: & hoc
intendit hæc litera, dum dicit, quod illi providi viri de-
beant dicere, quod clamor innuit, & diffamatio mani-
feſta, ad idem *textus in c. Super eo, ſupra de eo, qui co-
gnovit conſang. uxor. ſuæ, & c. 2. infra de purgat. canon.*
Quidam tamen, ut ſubjicit Innoc. *n. 4. verſ. In præſenti
autem caſu*, non improbabiliter dicunt ſatis eſſe, ut teſtes
etiam nullis perſonis expreſſis dicant, rumor, & infamia
eſt per viciniam; reſervatur enim alteri parti facultas pro-
bandi infamiam hanc eſſe tantum apud viles, aut male-
volos, vel ab ipſis ortum habuiſſe: quo probato non pro-
cedit inquiſitio, *arg. c. In cunctis, 11. q. 13.* & hic non
cavetur, ut teſtis debeat hoc dicere, ſed tantum ut ſu-
perior non debeat ad inquiſitionem procedere, niſi cla-
moſa inſinuatio per bonos, & graves ad eum pervenerit:
& cum his dictis Innoc. concordant hic Jo. Andr. *n. 11.*
Anchar. *n. 33.* Abbas *n. 1. & 4.* Card. *in §. Hunc tamen,
n. 9* & communiter DD. ut atteſtatur Alexand. *conſ. 100.
ſuper primo caſu poſt n. 4. verſ. Sextus teſtis, lib. 1.* Aretin.
*in c. Cum oporteat, poſt n. 58. verſ. Communiter tamen ſu-
pra eod.* ubi etiam teſtatur de magis communi & practi-
cata opinione, Gandin. *in rubrica Quomodo, de maleſ.
cognoſ. per inquiſitionem, poſt n. 11.* & alii plures, quos
noviſſime cumulat Farin. *de indic. & tortura, q. 47. n.
227. & n. 236.*

Sexto QUÆRO, an fama in criminalibus aliquem 86
gradum probationis conſtituat.

Solutio. Explorati juris eſt, ſolam famam, quæ 87
eſt contra aliquem, quod maleficium commiſerit,
eſſe ſufficiens indicium ad inquirendum contra eum,
ut hic eſt textus apertus: Idque fatentur omnes,
ut inquit Julius Clarus *in pract. §. final. quæſt. 6. in
princip. & quæſt. 21. verſ. Fama ſola*, quia, fama

ſucce-

ſuccedit loco accuſatoris, ut dictum eſt ſupra in 8. no-
tab. quandoque vero fama tribuit materiam indicendi
purgationem canonicam, *c. Presbyter ſi a plebe*, 2. q. 7.
& c. Accedens, *ſupra eodem*, cum ſimilibus: quando-
que tribuit materiam ſuſpendendi a beneficio, & offi-
cio, donec ſe purgaverit, concurrentibus tamen requi-
ſitis, de quibus per Marian. Soc. *in c. Nos inter*, *n.* 3.
infra de purgat. canon. quandoque coadjuvat probationes
jam factas, ſeu alia adminicula, *ut c. Præterea*, *ſupra*
88 *de teſtibus*; gradum tamen probationis non facit ſe-
cundum Mar. Socin. *hic n.* 635. quia in criminalibus pro-
bationes debent eſſe luce clariores, *ut l. Sciant cuncti*,
C. de probat. c. Sciant, 2. q. 8. *& c. Epiphanium*, 5. q. 6.
ubi probatur nec ſemiplenam facere probationem, niſi
de crimine civiliter agretur; & ſentit gl *in c. Veniens*,
il primo, *in verb. Illorum de teſtibus*, quam ait eſſe com-
muniter approbatam Brio. *hic n.* 78 & hanc eſſe com-
munem opinionem atteſtatur etiam Decius *in eodem c.
Veniens*, *n.* 25. & ita etiam ſe habere communem pra-
cticam affirmat Salyc. *in l. Ea quidem*, *n.* 133. *C. de ac-
cuſ.* & Bertrand. *conſ.* 126. *n.* 11. *lib.* 7. quos refert, & ſe-
quitur Jul Clarus *in pract* § *fin. q.* 21. *ver. Fama ſola*, ibi,
Fama enim in criminalibus non probat neque etiam
ſemiplene; unde ſine adminiculis non eſt ſufficiens in-
89 dicium ad torturam: & ita tenent communiter DD. ut
att Marſil. *in l. De minore*, §. *Plurimum*, *n.* 30 *ff. de q.
& conſ.* 3. *n.* 4. *in fin.* Hanc etiam dicunt communem con-
cluſionem Jaſ. *in rep. l. Admonendi*, *n.* 307. *ff. de jurejur.*
Cravet. *conſ.* 41. *n.* 6. Blanch. *ad l. fin. n.* 312. *verſ. Unde
Baldus*, *ff. de q.* Grammat. *conſ.* 42 *n.* 15 dicens, ita per
aſſeſſores obſervari, Duen alios referens, & commu-
nem dicens *in reg.* 300. *in* 4. *fallen. & in reg.* 301. *in princ.*
& alii plurimi apud Farin. *de indit. & tortur. q.* 47. *n.* 4.
Et quamvis in hoc articulo magna ſit controverſia in-
ter Scribentes, & Jo. Andr. ad Speculat. *in tit. de notor.
crim.* §. *Fama*, *in verb. Veniens*, *circ. fin.* quem refert
Marſil. *dict. l. De minore*, § *Plurium*, *n.* 30. *& conſ.* 73.
n. 16. atteſtetur contrarium ſervari de conſuetudine, ut
ſcilicet fama ſola ſit ſufficiens ad torturam, prout et-
iam ſe vidiſſe aliquando per aſſeſſores obſervari refert
Gandinus *de maleſ. in tit. de q. n.* 39. tamen Julius Clarus
in d. q. 21. *verſ. Fama ſola*, *circa med.* dicit ſe fuiſſe ſem-
per ſecutum communem opinionem, quam etiam audi-
vit ſemper obſervari ab aliis juſtis judicibus, ut ſcilicet
nunquam procedatur ad torturam ex ſola fama, niſi
cum ea concurrat aliquid aliud adminiculum; & ſubdit
ſe credere eam tutiorem, & veriorem: & quamvis ad
torquendum videatur ſufficere minus quam ſemiplena
probatio, nihilominus cum fama ſit indicium a delicto
valde remotum, & multum fallax, ut quotidie expe-
rientia docet; putat Clarus judicem tutius facturum,
ſi nullo alio adminiculo concurrente reum tormentis
non ſubjiciat. In aliis autem quam criminalibus, an
fama faciat plenam, vel ſemiplenam probationem, di-
ſtingue plures caſus, ut hic plene per Mar. Sucin. *n.* 621.
circa fin. verſ Circa tertium membrum.

90 Septimo QUÆRO, an ſtatim lata ſententia ſuper
crimine, Prælatus intelligatur ipſo jure privatus digni-
tate, vel beneficio, adeo ut beneficia hujuſmodi poſſint
alteri conferri.

91 Pro ſolutione Innoc. *hic n.* 10. latius proſequitur arti-
culum, quos effectus producat ſententia, & diſtinguit
92 plures caſus. Quandoque enim talis eſt pœna impoſi-
ta ex delicto intentato, quæ ſtatim aufert libertatem:
& tunc ſtatim lata ſententia ſuper crimine non licebit
condemnato teſtamentum condere, nec poterit ex te-
ſtamento aliquid capere, *l. Qui ultro*, *ff. de pœnis*, *l.* 1.
§. *a Præfecto*, *ff. de Leg. tit.* 3. Quod tamen fallit in his,
quæ eundemnato competerent ratione publici officii,
ut Prælato; nam geſta per eum tenent, donec in officio
toleratur, *c. Nonne*, 8. *q.* 4. Quod ſi oppoſitum dicere-
mus, ſequeretur abſurdum, quia condemnatus depo-
ſiti, vel mandati eſt infamis, *ut l. Furti*, § *penult. &
ult. ff. de his*, *quæ notantur infamia*: nunquid ergo dice-
mus propter hoc ſententias ab eo latas ulterius non va-
lere? *c.* 1, 3. *q.* 7. Abſit: omnia enim tolerantur propter
officium, quod adminiſtrat, *l. Barbarius*, *ff. de offic.
Præto*, *c. Cervandum*, 24. *diſt.* & prædicta ſunt vera,
niſi eſſet lata ſententia depoſitionis, vel eſſet ſpoliatus
inſignius dignitatis; tunc enim ſententia a tali lata non
teneret, *l.* 2. §. *igitur*, *ff de his*, *qui notantur infam. l.*
Fagnan. in V. Lib. Decretal.

Cum Prætor, *ff. de judic.* non enim poteſt dici amodo
toleratus, ſed intruſus, *facit c. Veritatis*, *ſupra de do-
lo*, *& contum. & c. Tanta*, *infra de exceſſib. prælat.* Et
ex hoc infert Innoc. *d. n.* 10. *verſ. Credimus tamen*, ut 93
Epiſcopus diœceſanus poſſit alteri conferre beneficia,
quæ ſic depoſitus habet ſub eo, *c. Multi*, 2. *q.* 1. Nec
obſtat *c. Super his*, *ſupra eodem*; quia ibi loquitur, cum
probatur crimen per modum exceptionis, quo caſu ju-
dex non poteſt ſuper alio judicare, *c. Licet Heli*, *de
Simon.* Sed hic loquitur, cum probatur per viam ac-
cuſationis, vel inquiſitionis, quo caſu per ſententiam
efficitur crimen notorium, *c. Veſtra*, *& c. Tua*, *de co-
habit. cler. & mulier.* Ex quo ſequitur, ut non ſolum be- 94
neficiis, quæ poſſidet in diœceſi Epiſcopi pronuncian-
tis, ſed & in quacunque alia ſpoliari poſſit, *c. Poſtu-
laſti*, *ſupra de foro compet.* Neque hoc contingit ex eo,
quod res cum uno acta, aliis proſit; ſed quia per hoc
efficitur res notoria; unde bene ſequitur pœna ablatio-
nis beneficii, quia ſententia non inducitur ad proban-
dum, quod per eam dicatur privatus, ſed inducitur ad
probationem criminis, ſcilicet quod ſit notorium; &
ideo per talem ſententiam probaretur infamis, & a te-
ſtimonio, vel ab Ordine ut repelleretur, *c. Teſtimo-
nium*, *de teſtib.* & cum his dictis Innoc. concordant hic
Jo. Andr. *n.* 21. Butr. *in fin.* Anchar. *n* 39. Card. *in* §. *Hunc
tamen n* 17. & alii communiter.

Sed hic incidenter QUÆRITUR, an Prælato con- 95
demnato liceat Capitulo, ſive Electoribus ad electionem
alterius procedere. Punctus quæſtionis videtur ad hoc 96
reſtringi, an poſt ſententiam condemnatoriam Præla-
tus remaneat poſſeſſor dignitatis, & beneficii, vel pri-
vatus ſit: ſi enim remaneat, quamvis injuſte poſſideat,
non videtur alius poſſe deligi propter illam poſſeſſionem,
c. Cum noſtræ, *de conceſſ. præben.* concludit Innoc. *eod. n.*
10. *poſt medium*, *verſ. Clerici autem.* Quandoque judex
pronunciat tantummodo ſuper delicto, puta Prælatum
commiſiſſe homicidium, quandoque pronunciat etiam
ſuper pœna, ut quia privat, vel perpetuo ſuſpendit.
Primo caſu non licet alium eligere, niſi Electoribus
fuerit eligendi poteſtas data. Secundo autem caſu li-
cet Canonicis eligere, quando pœna, ſuper qua eſt pro-
nunciatum, infamiam irrogat, veluti ſi Prælatus ſuſ-
pendatur perpetuo propter furtum, vel aliud publicum
crimen, de quo damnatus eſt: tunc enim alius in lo-
cum ejus eligi poteſt. Et idem ſi ſola pœna ſine ſen- 97
tentia ſuper crimine infligitur, eſt qua irrogatur infa-
mia: evidentior enim eſt infamia, quæ ex pœna pro-
cedit, quam quæ ex ſententia; ſecus vero ſi non ſuſ-
pendatur ex tali cauſa infamiam irrogante, *ut c. in lo-
co*, 5. *q.* 4. ſecundum Innoc. cum quo ſimiliter concor-
dant Joan. Andr. *d. n.* 21. *verſ. Clerici autem*, & alii pro-
xime citati. Quæ perpetuo commenda memoriæ, quia
valde utilia ſunt ad ſciendum, an quando Prælatus per
ſententiam eſt privatus dignitate, vel eſt de tali crimine
condemnatus, quod ſufficit ad privationem, ut Ele-
ctores poſſint alium eligere; anve quando pœna priva-
tionis ipſo jure a ſtatuto, vel a conſtitutione imponi-
tur, ſtatim ſine alia ſententia declaratoria, liceat ad al-
terius electionem procedere; ſolutio enim patet ex præ-
dictis, & facit *c. Venerabilem*, *de elect. cap. Ad Apoſto-
lica*, *in fin. de re judic. lib.* 6. *cap. Licet Epiſcopus*, *de
præbend. eod. lib.* & quod notatur per DD. *in c. Cum ſecun-
dum leges*, *de hæret. lib.* 6. & quod ſcripſi *in c. Ad abolen-
dam*, *a n.* 28. *uſque ad n.* 44 *infr. eod. tit.* Quot autem ſint
genera pœnarum de jure Canonico, & quam proportio-
nem habeant cum pœnis de jure civili impoſitis, latiſ-
ſime hic proſequitur Innoc. *a n.* 6. cui Jo. Andr. *n.* 18. &
ceteri omnes ſubſcribunt, & adde Hoſt. *in ſumma*, *de
pœnis*, §. *Quot ſint ſpecies pœnarum*, *ut* §§. *ſeqq.*

Ultimo QUÆRO, *in* §. *Hunc tamen ordinem*, quot 98
ſint ſpecialia in inquiſitione, quæ formatur contra Re-
gulares.

Solutio. Ex hoc §. tria ſpecialia colliguntur ſecundum 99
Mar. Soc. *hic n.* 552. Primum ſpeciale eſt, quia in inquiſi-
tione, quæ fit contra eos, ordo juris non eſt ſervandus uſ-
quequaque, ut dicitur in litera, id eſt omnino, ſecun-
dum Card. *in hoc* §. *in princip.* ſeu ad unguem, ſecundum
Jo. Andr. *& omnes*, *in ſumm. textus.* Et hoc intelligas quo-
ad ſubſtantiali judicii: hæc enim in cauſis Regularium ali-
quatenus remittuntur, non autem quoad veritatis proba-
tionem, nam illa nequaquam omittenda eſt, ut in Clem.

Sep., *de verb. ſignif.* unde Hoſt. *hic n.* 24. *circa fin.* & Jo.
Andr. *n.* 31. exponunt verbum, *Uſquequaque*, ideſt ad
unguem quoad ſubtilitates, licet non ſit veritas omittenda: & alle Fuder, de Senis *conſ.* 105. *Conſueverunt viſitatores*, & Lapum *allegat.* 73. incip. *Prælatus Regularis*,
100 *n.* 5. *verſ. Item hujuſmodi*. Secundum ſpeciale eſt, quia
facilius poſſunt removeri Regulares ab adminiſtratione,
quam ſeculares Prælati; unde leviores cauſæ, & leviores probationes videntur ſufficere, ſecundum Hoſt. *n* 23.
in fin. in verb. Facilius, & Jo. Andr. *n.* 31. *in eod. verb.* &
hoc denotat idem *verb. Facilius*, poſitum hic in textu.
101 Tertium ſpeciale eſt, quia contra Regulares non recipiuntur tot exceptiones, ſicut contra ſeculares, nec in
ipſis exceptionibus neceſſe eſt ſervare ordinem ad unguem
ſecundum Hoſtien. Jo. Andr. & Mat. Socin. proxime citatos, & hoc denotat *ver. Liberius*, poſitum *hic in fin.* Et 102
prædicta intellige de Prælatis, qui per *electionem* canonicam inſtituuntur, non autem de Prioribus & officialibus minoribus, quia tales ad libitum Abbatis ſine ulla
cauſa, & nullo juris ordine ſervato a ſuis adminiſtrationibus removeri poſſunt, ut dixi ſupra *n.* 53. & ſcripſi
plenius in *c. Cum ad monaſterium*, § *Tales*, *a n.* 23. *uſque
ad n.* 43 *ſupra*, *de ſtatu monach.* & *in c. Pertuas*, *il primo*, *n.* 8. & *n.* 41. & 45. *infra de Simonia*.

DE ACCUSATIONIBUS.

Idem Innocentius III. in eodem Concilio generali.

CAPUT XXV.

SIcut olim a ſanctis Patribus noſcitur inſtitutum: Metropolitani ſinguli annis, cum ſuis ſuffraganeis Provincialia non omittant Concilia celebrare: in quibus de corrigendis exceſſibus & moribus reformandis, præſertim in Clero, diligentem habeant cum Dei timore tractatum: Canonicas regulas, maxime quæ ſtatutæ ſunt in hoc generali Concilio, relegentes, ut eas faciant obſervari, debitam pœnam tranſgreſſoribus infligendo. Ut autem id valeat efficacius adimpleri, per ſingulas diœceſis ſtatuant perſonas idoneas, providas videlicet & honeſtas, quæ per totum annum ſimpliciter & de plano, abſque ulla juriſdictione, ſolicite inveſtigent, quæ correctione vel reformatione ſint digna: & ea fideliter proferant ad Metropolitanum & ſuffraganeos, & alios in Concilio ſubſequenti: ut ſuper his & aliis, prout utilitati & honeſtati congruerit, provida deliberatione procedant: & quæ ſtatuerint, faciant obſervari: publicaturi ea in Epiſcopalibus ſynodis annuatim per ſingulas diœceſes celebrandis. Quiſquis autem hoc ſalutare ſtatutum neglexerit adimplere, a ſui executione officii ſuſpendatur.

S U M M A R I U M.

1 *COncilium provinciale celebrare tenentur Metropolitani ſingulis annis de jure communi, & num. 19.*
2 *Teſtes ſynodales per ſingulas Diœceſes deputari debent in quolibet provinciali Concilio.*
Quod ſit eorum officium, & poteſtas, ibid. & n. ſeqq. & n. 6.
3 *Quibus qualitatibus præditi eſſe debeant.*
Et in quibus differant a teſtibus ſynodalibus deputandis in Synodo diœceſana, num. 5.
4 *Arcana Regni aliena ſcrutari non convenit.*
6 *Teſtes ſynodales in provinciali Concilio deputandi non requiritur, ut ſint jurati.*
7 *Si ſint de loco, ubi inquirunt, propriis ſumptibus vivere debeat.*
8 *Sin minus, a quo ſint procurandi.*
9 *Sumptus habere debent moderatos, ſed non poſſint aliquem coercere.*
10 *Synodum diœceſanam Epiſcopi tenentur cogere ſingulis annis, & in ea publicare ſtatuta provincialis Concilii, & num. 109.*
11 *Et legitime impediti poſſunt illam celebrare per Procuratorem, vel Vicarium generalem.*
12 *Requiritur tamen ſpeciale mandatum.*
13 *Concilia provincialia quibus ex cauſis olim a Sanctis Patribus inſtituta fuerint.*
14 *Ad Metropolitanum ſpectat provinciale Concilium indicere, convocare, & celebrare.*
15 *Etiam ſine auctoritate Primatis, ſeu Patriarchæ.*
16 *Et Metropolitano impedito, ad Coepiſcopum antiquiorem.*
17 *Et idem ſede Metropolitana vacante.*
18 *Et antiquior dicitur Epiſcopus, qui eſt antiquior inter comprovinciales, non autem exemptus, licet ſit comprovincialibus antiquior.*
19 *Concilium provinciale quoties, & quando ſit celebrandum, & num. ſeqq.*
20 *Quid ex Concilio Nicæno.*
21 *Quid ex Concilio Chalcedonenſi.*
22 *Et quid ex Concilio Lateranenſi noviſſimi, & Tridentini.*
23 *Indulgetur Archiepiſcopo Limano in Indiis ob nimiam Suffraganeorum diſtantiam, ut Concilium provinciale ſexto quoque anno celebrare valeat.*
24 *In Concilio quolibet provinciali indicendus eſt dies futuri Concilii.*
25 *Formula literarum indictionis, remiſſive.*
26 *Concilium provinciale fieri debet in loco proportionato reſpectu eorum, qui convenire debent.*
27 *Et electio loci ad Archiepiſcopum pertinet, qui concurrentibus neceſſariis Eccleſiam Metropolitanam relinquere non debet.*
28 *Concilio provinciali qui teneantur intereſſe.*
29 *Et quo ordine ſedere debeant, & n. ſeq.*
30 *In Epiſcopis attenditur tempus ordinationis, non dignitas Eccleſiarum, vel earum ordo, & præeminentia.*
31 *In Concilio provinciali qui votum habeant deciſivum, vel conſultivum, & n. 34.*
32 *Votum prius dandum ab iis, qui inferioris ordinis ſunt.*
33 *Metropolitano, & Suffraganeis diſcrepantibus, quænam ſententia prævalere debeat, & num. ſeq. & num. 104.*
35 *In Concilio provinciali quæ ſint tractanda, & ſtatuenda, & quæ ſit illius authoritas, & juriſdictio, n. ſeq uſque ad n 97.*
36 *Decreta Concilii Tridentini recipienda,*
Et perlegenda, n. 39. & 71.
37 *Hæreſes anathematizandæ.*
38 *Fidei profeſſio facienda.*
40 *Exceſſus corrigendi, & controverſiæ componendæ, & num. 61.*
41 *Querela etiam contra Metropolitanum recipienda, & terminanda, & n 46.*
42 *Si cauſa expediri non poterunt, judicibus deputatis committenda.*
43 *Contra Epiſcopos etiam ex officio inquirendum, & ſuper quibus, & n. 50. & 59.*
44 *De gravioribus cauſis Epiſcoporum non cognoſcendum.*
45 *Sed ſummariæ informationes ſumi poterunt ad Papam tranſmittendæ.*
46 *Minores cauſæ qualiter recipiendæ, & terminandæ etiam contra Metropolitanum, & n. ſeq.*
47 *Epiſcopis tantum committendæ, niſi ex cauſa Concilium aliter judicaverit.*
48 *Negotia indefinita extra ſynodum non committenda*

niſi

Digitized by Google

niſi in caſibus in Jure, & in Concilio Tridentino expreſſis.

49 *A deputatis a Concilio appellandum ad Primatem, Patriarcham, vel Papam.*

51 *Ab examinatoribus Synodalibus officii ratio expoſcenda.*

52 *Cauſa inferiorum Clericorum minus proprie ad provinciale Concilium pertinent.*

53 *Cauſa vertentes in prima inſtantia coram Suffraganeis quando in Concilio tractanda.*

54 *Introducta coram Ordinariis in prima inſtantia non avocanda.*

55 *Sed pendentes coram Archiepiſcopo avocari poterunt.*

56 *Appellari poteſt ab Ordinario ad Concilium Provinciale omiſſo Archiepiſcopo, & ab ipſo Archiepiſcopo ad Concilium, ſed non e converſo.*

57 *Viſitationem diœceſis, quam Epiſcopi impediti facere poſſunt per ſuos generales Vicarios, Concilium Provinciale ſuſpendere non poteſt.*

58 *Procedit in cauſis criminalibus contra Proviſores, ſeu Vicarios Generales, etiam Archiepiſcopi.*

60 *Pauperum querelas contra quoſcunque judices, & potentiores recipit.*

61 *Poſt cauſas, & controverſias ad correctionem, & reformationem procedet.*

62 *Ut Seminaria in diœceſi vel provincia erigantur, & ſalubriter ordinentur, providebit.*

63 *Formam inſtructionis pro promovendis ad Cathedrales Eccleſias praſcribit arbitrio Papa approbandam.*

64 *Cognoſcet de cauſis, ob quas Eccleſia Suffraganeorum a Metropolitano viſitari debeat.*

65 *Praſcribet formulam ad debitum in divinis officiis regimen.*

66 *Formam examinis per concurſum obſervandam curabit, ſcietque ſibi a S. Pio V. ademptam facultatem eidem forma aliquid addendi, vel minuendi.*

67 *Expendet, ſi qua Cathedrales ſint uniendæ, & redditibus augendæ, & confecta inſtrumenta ad Papam tranſmittet.*

68 *De abuſibus, & quaſtionibus circa imagines, & reliquias Sanctorum judicabit, & qualiter.*

69 *In Capitulorum generalium defectum circa Regularium reformationes providebit, & n. 90.*

70 *Abuſus circa indulgentias ad Papam defert.*

72 *Decretum de matrimoniis clandeſtinis in ſingulis Parochiis publicari pracipiet.*

73 *Judices Synodales deſignabit.*

74 *Item Judices, qui de alienationibus, etiam a Sede Apoſtolica confirmatis, judicent.*

75 *Majorem auctoritatem habet Synodus Provincialis ex Concil. Trid. quam de jure communi.*

76 *Contra jus regulariter ſtatuere non poteſt, ſed ſolum prater jus, & n. 78.*

78 *De rebus fidei, & majoribus cauſis non poteſt quicquam tractare, vel diffinire.*

79 *Suis decretis poteſt adjuvare jus commune, pœnas novas addendo, vel antiquas augendo.*

80 *Abſtinere debet a novis decretis, qua jure communi & Pontificiis conſtitutionibus minus conſonat, etiam in caſibus a jure permiſſis.*

81 *Supplere debet, ubi per antiquos Canones, vel ultimum generale Concilium non eſt ſufficienter proviſum.*

82 *In quaſtionibus controverſis a diffinitionibus abſtinebit, praſertim circa ſacramenta, cenſuras, & alios conſcientia caſus, & n. 91.*

83 *Cauſam non ſummariam non poteſt ſummariam efficere, nec inſtantiam facere breviorem.*

84 *Nec appellationes prohibere.*

85 *Nec ordinem judicii praetermittere.*

86 *De juriſdictione Eccleſiaſtica, & ſeculari conſultius erit nihil ſtatuere.*

87 *Exemptos non ligat ſuis decretis, niſi in caſibus, in quibus Epiſcopis, vel Concilio poteſtas in eos tributa eſt.*

88 *Cum capitulis exemptis, & Regularibus, quomodo ſe gerere debeat.*

89 *Quoad monaſteria exempta Epiſcopi ſunt executores eorum, qua continentur in Concilio Trid. ſeſſ. 25. de regular.*

90 *Et eorum negligentiam ſupplebit Synodus Provincialis. Fagnan. in V. Lib. Decretal.*

91 *Explicabit qua ſcitu ſunt neceſſaria circa ſacramenta, & Clericorum functiones.*

92 *Adhortationes frequentes interſeret in his, qua ſub juriſdictione ipſius non cadunt.*

93 *Concilii Provincialis decreta quo ſtylo ſint conſcribenda.*

94 *A Metropolitano, & Epiſcopis ſubſcribantur ſub correctione Sedis Apoſtolica.*

95 *Ad quam in unum volumen redacta, procommendatione, & approbatione tranſmittantur.*

96 *His additis qua Synodus judicabit Sanctiſſimo proponenda pro felici profectu Provincia.*

97 *In Concilio Provinciali qua ſit Metropolitani auctoritas, & n. ſeqq. uſque ad n. 105.*

98 *Diſſolvere non poteſt Concilium ſine conſilio, & aſſenſu Coepiſcoporum, ibid.*
Nec cuipiam ſilentium indicere, aut alia hic expreſſa facere ſine eorum conſilio, & aſſenſu.

99 *Poteſt tamen mandare, ne quis loquatur extra locum, aut Synodum perturbet.*

100 *An, & quando poſſit cognoſcere cauſas ſuffraganeorum, vel eis ſubjectorum.*

101 *Contra Epiſcopos uſurpantes in Concilio vel extra illius juriſdictionem, non poteſt procedere niſi extra Concilium.*

102 *Non poteſt viſitare ſuffraganeos niſi cauſa cognita, & probata in Concilio Provinciali.*

103 *Nec ſufficit, ut Concilium declaret eum poſſe viſitare, eo quod adſint querela contra Epiſcopos.*

104 *Metropolitanus, & Epiſcopi in Concilio Provinciali ſunt conjudices.*

105 *Metropolitani, & Epiſcopi negligentes cogere Provincialem, vel diœceſanam Synodum, qua pœna ſint puniendi, & n. ſeqq.*

106 *Suſpenduntur ab executione officii non ipſo jure, ſed per ſententiam.*

107 *Nec aliquid novi induxerunt Concilium Lateran. & Trid. & n. 109.*

108 Incurrat, *verbum eſt lata ſententia, niſi habeat relationem ad antiquas pœnas, qua requirant ſententiam hominis, & n. ſeq.*

109 *Synodum diœceſanam Epiſcopi negligentes celebrare infra ſex menſes, & in ea publicare decreta Provincialis Concilii, incurrunt pœnam ſuſpenſionis duorum menſium.*

110 *Et qui tenentur accedere, mittant procuratores ad ſe excuſandum, non impediti cogantur, & fiat Synodus cum iis, qui poſſunt venire, & veniunt.*

111 *Ad Concilium Provinciale Epiſcopi non accedentes quas pœnas incurrant.*

112 *Et qua ſint legitima impedimenta non accedendi, remiſſive.*

S*icut olim.* Metropolitani, ad correctionem exceſſuum, & reformationem, ſingulis annis facere debent Provinciale Concilium, in quo ſtatuere debent per ſingulas diœceſes perſonas idoneas, quæ ſolicite inveſtigent, & in ſequenti Concilio referant corrigenda: & Epiſcopi facere debent Synodus Epiſcopales ſingulis annis, & publicare agitata in Concilio Provinciali: & hæc negligentes, ab executione officii ſuſpenduntur. Hoc dicit in ſumma, ſecundum Abb. Mar. Socin. Jo. de Anan. & Felin. Dividitur in tres partes. Prima providet de Provinciali Conc. & de agendis in illo. Secunda de teſtibus Synodalibus, & ipſorum officio. Tertia de pœna hoc non ſervantium: & obiter interſerit de Epiſcopalibus Synodis: ſecunda ibi, *ut autem*: tertia ibi, *Quiſquis*. 1

Nota primo ibi, *ſingulis annis*, Metropolitanos hoc jure inſpecto teneri quotannis celebrare Provinciale Concilium hoc tamen, (ut inquit Hoſt. *hic in princ.*) pauci Metropolitani ſervant, quia aliqui nunquam iſtud Concilium celebrant, alii vix ſemel in vita ſua, & qui melius faciunt, de biennio in biennium: allegat *c. propter Eccleſiaſticas*, 18. *diſt*: Sed ſecundum Card. & Jo. de Anan. ille textus non dicit, ſemel in biennio, ſed bis in anno. Utcunque tamen ſit, hodie, & male hujuſmodi Concilia communiter non celebrantur, ut per Abb. *in* 2. *not.* & Felin. *in princ.* Unde dicit Anch. quia Prælati in hoc male ſe gerunt, cum de jure teneantur, ideo male tractabuntur, prout eum referunt Jo. de Anan. & Felin. *hic in princ.*

Dixi, *hoc jure inſpecto*, quia hodie celebrari debent de
triennio in triennium, ut dicam infra in 3. q.
2 Secundo nota ibi, *Statuant*, in quolibet Provinciali
Concilio deputandas eſſe per ſingulas diœceſes aliquot
perſonas, quæ per totum annum, & hodie per totum
triennium ſolicite inveſtigent, quæ correctione, vel re-
formatione ſunt digna, & ea fideliter perferant ad Metro-
politanum, & ſuffraganeos in ſequenti Synodo Provin-
ciali, ut in litera. Atque ita ſunt iſti quaſi teſtes ſyno-
dales nullam juriſdictionem habentes, & vocantur In-
quiſitores, ut hic in gloſ. *ult.* ſeu Viſitatores ſecundum
Hoſt. *n.* 4. & a Legiſtis appellantur Denunciatores, de
3 quibus hic plura per Felin. *in primo*, *& ſeqq.* Et pondera
qualitates, quas habere debent. Requiritur enim, ut ſint
idonei, & providi, ut procul videant, & de notoriis, &
de manifeſtis inveſtigent, de plano interrogando ſeniores,
& honeſtiores. Item ut ſint honeſti, ne corrupti aliquem
falſo infament, vel deferant, *c. Nemo*, *infra de ſimo-*
4 *nia*; & melius eſt, ut ſint de eadem diœceſi, quam de
extranea, arg. *c. Quia propter*, *de elect. ibi*, *tres de Col-*
legio fide digni; nam alieni regni arcana ſcrutari non con-
venit, *l. 4. poſt princip. C. de commer. & mercat.* Et quia
præſumuntur citius percipere veritatem, arg. *c. Quoſdam*
ſupra de præſumpt. c. Quanto, *& c. Veniens*, *il ſecondo*,
ad finem de teſtibus: & ideo aliis ſunt præferendi, *c.*
Videtur ſupra, *qui matrim. accuſ. poſſ.* Hoſtienſ. *hic n.* 5.
Jo. And. *eod. n.*
5 Similes Inquiſitores, ſeu Denunciatores deputandi
ſunt ab Epiſcopo in diœceſana Synodo, *ut in c. Si Epi-*
ſcopus in Synodo, 35. *q.* 6. Sed alii ſunt hi, quam illi,
& tam primi, quam ſecundi ſtatui debent, ſecundum
Hoſtien. Jo. Andr. *n.* 4. *in verb. Statuant*. Hæc tamen diſ-
ferentia, quod primo, de quibus loquitur hæc Decreta-
lis, ſtatui debent a Præſidentibus Concilio Provinciali;
ſecundi vero a ſingulis Epiſcopis in eorum Synodis, ſe-
6 cundum eos. Item primi non requiritur ut ſint jurati;
cum de hoc nihil dicatur in litera; ſed ſufficit, ut ſint
providi, & honeſti, & tales, quibus merito ſit creden-
dum, licet ſi juramentum exigatur, non ſit improban-
dum, ſecundum Hoſt. *n.* 6. *in verb. Juriſdictione*, & Jo.
Andr. *n.* 11. At ſecundi præſtant juramentum, ad præ-
ſcriptum *dict. c. Epiſcopus in ſynodo*, 35. *q.* 6.
7 Demum Inquiſitores, de quibus hic, ſi ſunt de loco,
ubi inquirunt, vivent de proprio ſicut vocati in partem
8 ſolicitudinis, *c. Qui ſe*, 3. *q.* 6. Sed ſi mittantur Delega-
ti, mittens procurabit illos, ut in Auth. *De mandat.*
Princip. §. *Illud quoque*, *& in Auth. Juſjur. Quod præſtat.*
ab his, § 1. *col.* 2. ſecundum Vincent. hic relat. Jo. Andr.
n. 10. Verum ſecundum Hoſt. *n.* 6. procurabuntur iſti a
Parochis, ad quos divertent: neque enim coguntur pro-
priis ſtipendiis militare, *c. Cum ex officii*, *ſupra de præ-*
ſcript. c. Jam nunc, 28. *q.* 1. nec officium ſuum debet
9 eis eſſe damnoſum, *arg.* 4. *q.* 3. §. *Venturis*. Sumptus
tamen debent habere moderatos, ſed non poſſunt ali-
quem coercere, cum juriſdictione careat, ſed debent
referre Epiſcopo, ut ipſos coerceat, quia ſaltem ad hoſ-
pitalitatem tenentur, ut l. & not. *in c.* 1. *ſupra de con-*
trah. empt. ſecundum Hoſt. *eod. n.* 6. At vero Denunciato-
res eligendi in diœceſana Synodo, non videntur nunquam
quam eſſe procurandi, quia eliguntur ſeptem, & eo
amplius de qualibet parochia, *ut in c. Epiſcopus*. Unde
applicatur ratio Vincentii, de qua ſupra *n.* 7. quod vi-
vere debeant de proprio, ex quo aſſumuntur de loco,
ubi inquirunt.
10 Tertio nota ibi, *Annuatim celebrandis*. Epiſcopos
teneri ſingulis annis cogere diœceſanam Synodum, &
in ea publicare ſtatuta Provincialis Concilii: quod ſi le-
11 gitimis de cauſis eſſent impediti, poſſent Synodum ce-
lebrare per procuratorem, vel Vicarium Generalem, ut
S. Congr. declaravit, cum Conc. Trid. *c.* 2. *verſ. Synodi*
quoque, *ſeſſ.* 24. imperſonaliter loquatur, & de jure fir-
mat Henric. Botthæus *de Synodo Epiſcopi par.* 2. *q.* 1. *in*
12 *princ.* Requiritur tamen ad hoc ſpeciale mandatum, ut
ibi per eum *n.* 2.
Ultimo nota ex fine literæ pœnam non celebrantium
ſtatis temporibus Provincialem, vel diœceſanam Syno-
dum, de quo latius dicam in 10. quæſtione.
Quoniam hic agitur principaliter de Synodo Provin-
ciali, opportune inſerendam duxi quandam de ipſa ſyn-
odo veluti tractationem, præcipue ex Decretis Trid.
Conc. & S. Congr. declarationibus excerptam, & per
quæſtiones exaratam, ut uſui eſſe poſſit ad multorum
utilitatem.
Primo igitur QUÆRO, ex quibus cauſis Epiſcopo- 13
rum Concilia a SS. Patribus olim inſtituta fuerint.
Solutio. Conveniebant olim in unum Epiſcopi, ut
de incidentibus caſibus fieret diſceptatio, & ſalubris de
Eccleſiaſtica obſervatione collatio, quatenus & præte-
rita corrigerentur, & regulam futura ſuſciperent, Gre-
gor. *lib.* 12. *c.* 31. *& lib.* 7. *c.* 110. In quibus Conventibus
præcipue tractabantur de corrigendis exceſſibus, & mo-
ribus reformandis, præſertim in Clero, de controver-
ſiis componendis, de tollendis abuſibus, de inducenda
obſervatione ultimi Concilii Generalis, deque Eccleſia-
ſtica diſciplina ſeorſim reſtituenda, ut patet hic in tex-
tu, *& diſt.* 18. *per totam*. Hæc autem fere præſtaban-
tur, Canonicas regulas, maxime quæ in ultimo gene-
rali Concilio ſtatutæ eſſent relegendo; debitas pœnas
tranſgreſſoribus infligendo; juſtitiam expedite ſingulis
eam poſcentibus miniſtrando; ea, quæ in poſtremo
Concilio ſpecialiter mandata fuiſſent, exequendo; non-
nulla etiam ad majorem, faciliorem que obſervationem
ſacrorum Canonum per modum regulæ dirigendo, ac
prout rerum, & perſonarum qualitates, poſtulant, e-
rudiendo, comminando, & exhortando, ut hic *& in*
dict. diſtinct. 18. & de origine hujus inſtitutionis adde
Concilium Lateranen. noviſſimum ſub Leone X. *ſeſſ.* 10.
in Conſtitut. quæ incipit, *Regimini*, *circa finem*, §. *Ma-*
turè quoque conſiderantes, *tom.* 4. *Conciliorum*, *part.* 2.
pag. 99. *col.* 1. quæ eſt repetita in Bullar. *tom.* 1. *pag.* 481.
§. 12.
Secundo QUÆRO, ad quem ſpectet Provinciale Con- 14
cilium indicere, convocare, & celebrare.
Solutio. Dic ad Metropolitanum hoc munus pertine-
re, ut hic, *& in c. Si Epiſcopus cum duobus ſequentibus*
18. *diſt. & in c. Quod ſicut*, §. *Præterea*, *ſupra de elect.*
etiam ſine auctoritate Primatis, ſeu Patriarchæ, *c. de* 15
Conciliis, & ibi Præpoſ. *n.* 2. *eadem diſtinct.* 18. Henric.
Botthæus *de ſynodo Epiſcopi*, 1. *par. q.* 6. *n.* 20. Et Me- 16
tropolitano legitime impedito, id munus pertinet ad
Coepiſcopum antiquiorem, ut in Concilio Tridentino
ſeſſ. 24. *c.* 2. Idemque dicendum ſede Metropolitana va- 17
cante, ut per Archid. & Gemin. *in c. Placuit*, *num.*
2. Bellam. & Turrecrem. *in cap. Propter Eccleſiaſticas*,
num. 8. & Præpoſ. *in cap. De Conciliis*, *in* 3. *notab.* 18.
diſtinct.
Sed dubitatum fuit, quis eſſet Epiſcopus antiquior, 18
nempe an antiquior comprovincialis, vel Epiſcopus ex-
emptus, ſi ipſe ſit comprovincialibus antiquior. Du-
bium ingerebat Breve Sanctiſſimi ad Cardinalem Epiſco-
pum Burgen. qui Synodum Toletanam, cui adhæret, ele-
git, licet exemptum quoad ea, quæ antiquitatem, &
prælationem in ipſa Provinciali Synodo concernerent,
pari cum reliquis ejus Synodi Epiſcopis jure cenſeri, &
ſi promotio ſua in Epiſcopum aliorum Epiſcoporum pro-
vinciæ Toletanæ antiquior exiſtat, illam Synodum ipſe,
Archiepiſcopo impedito, cogere, eique præſidere, &
alia quæ in ea parte ad Epiſcopum, aut illo abſente, vel
impedito, ad Coepiſcopum antiquiorem juxta dicti Con-
cilii Decreta pertinent, facere, gerere, & exequi poſſe,
& debere perinde ac ſi aliis ſuffraganeorum ipſius Ar-
chiepiſcopi antiquior eſſet, prout in hac parte exiſtit,
Sed hujuſmodi Breve S. Congregatio cenſuit intelligen-
dum quoad intereſſentiam Concilii Provincialis tantum,
& receptionem Decretorum ejus, non quoad reliqua,
conſiderata mente Concilii in eo decreto, in quo dum
ſtatuitur, ut exempti teneantur eligere aliquem Metro-
politanum, declaratur etiam, quare id faciendum ſit,
ut ſcilicet in ejus Synodo ſimul cum aliis interſint, &
quæ ibi ordinata fuerint, obſervent, in reliquis omni-
bus eorum exemptiones, & privilegia expreſſim præ-
ſervando. Unde quemadmodum Concilium præter in-
tereſſentiam Synodi, & obſervationem ſtatutorum illius,
ad quæ obligat exemptos eam Synodum eligentes, in
reliquis eorum privilegia ſuffraganeorum tacite conſer-
vare videtur.
Tertio QUÆRO, quoties, & quando Provinciale 19
Concilium ſit celebrandum.
Solutio. Secundum antiquam regulam celebrare debe- 20
bat bis in anno per ſingulas Provincias, *c. Pervenit*
18. *diſt.* ſemel quidem ante diem Quadrageſimæ: ſecun-
dum vero circa Tempora Autumni, *ut in c. Habeatur*
ead.

Digitized by Google

ead. diſt. & quamvis in cap. ſeq. dicatur, ſemel eſſe convocandum poſt tertiam hebdomadam Paſchæ, & ſecundum Idibus Octobris: tamen primus Canon cum ſit Nicæni Concilii, propter majorem authoritatem præjudicat ſecundo, ut notat gloſſ. 1. Archidiac. & Præpoſ. *in d. c. Habeatur*. Vel certe ſecundum eos iſti Canones loquuntur ſecundum diverſas conſuetudines. Unde congrue dici poteſt eſſe in optione Archiepiſcopi Synodum con-
21 vocare ante Quadrageſimam, vel inter Paſcha, & Pentecoſten, ut ibi per Præpoſ. *n. 4.* Sed poſtea in ſexta Synodo univerſali antiqua Conſtitutio fuit correcta, ac propter fatigationem, & ut opportune haberentur ad iter agendum, qui congregandi erant, a ſanctis Patribus diffinitum fuit, ut omnibus modis hoc Concilium fieret ſemel in anno, ut *in c. Quoniam quidem, ead. diſt.* & hoc ſtatutum ſextæ Synodi innovatur hic a Concilio generali ut in gloſſ. prima, & præcipitur obſervari *in c. Cum ſit, infra de Judæis*. Sed & ſecundum leges civiles, & Patriarchæ, & Metropolitani tenebantur Epiſcopos Comprovinciales ſemel, aut bis in anno ad ſe convocare, *ut in Authent. de Sanctiſſ. Epiſcopis, c. 10. §. Ut autem omnis Ec-*
22 *cleſiaſticus ſtatus, collat. 9.* Verum quia neque hoc ſervabant Metropolitani, ut dixi ſupra in primo notab. idcirco in Concilio Lateranenſi noviſſimo ſub Leone X. *in loco ſupracit. in fin. 1. quæſtionis*, antiqua jura fuerunt correcta, & ordinatum fuit, ut de cetero Provincialia Concilia fierent ſingulis trienniis. Sed & Tridentinum Concilium *ſeſſ. 24. c. 2* ſtatuit, *ut Metropolitani intra annum ad minus a fine ipſius Concilii, & deinde quolibet ſaltem triennio poſt octavam Paſchæ Reſurrectionis, ſeu alio commodiori tempore pro more Provinciæ non prætermittant Synodum in Provincia ſua cogere*. Hæc ibi. Et pondera illam dictionem, *ſaltem*, quæ innuit Metropolitanum poſſe infra triennium etiam pluries Synodum convocare, ſi rationabilis cauſa ſubſit, ſicut olim etiam poſt ſextam Synodum celebrari poterat bis in anno, ſi neceſſitas cogebat, ut notat Præpoſ. *in c. De Conciliis, n. 6. 18. diſt.* Henric. Botthæus *de Synodo Epiſcopi in prima parte num. 54.* Ultra triennium tamen protrahi non debet, *ut in d. c. 2.*

23 Ceterum cum Archiepiſcopus de Lima, trium Regnorum in Indiis conquereretur ſe non poſſe, juxta Decretum *d. c. 2. ſeſſ. 24.* celebrare Synodum Provincialem ob nimiam ſuffraganeorum diſtantiam ad decies fere centena paſſuum milia: Et S. Congregatio Concilii cenſuiſſet terminum cogendi Concilium Provinciale de licentia Sanctiſſimi poſſe prorogare ad alios tres annos, ut ſingulis ſexennus celebrari debeat: Sanctiſſimus annuit.

24 Porro ex Canone Concilii Toletani IV. ſtatutum eſt, ut quæ Synodus deinceps futura eſſet, ejus conſtitutus dies denunciaretur, indicareturque in Synodo, quæ illam ordine ſequentem proxime antecederet. Et hunc morem laudabilem ſervat Eccleſia Mediolanenſi in indictione Provincialis Concilii, ut *tom. 4. Concilior. par. 2. pag. 547. col. 2. lit. B*, & utinam ſervarent Archiepiſcopi omnes, quia ſic indictione adſtricti, celebrationem Synodi
25 ad bonum regimen Eccleſiarum, tam utilem, & neceſſariam non prætermitterent. Formula autem literarum indictionis Concilii habetur in fine actorum Eccleſiæ Mediolan. *ead. tom. 4. par. 2. pag. 554. col. 2.*

26 Quarto QUÆRO, ubi ſit congregandum Provinciale Concilium.

Solutio. In Congregationibus Conciliorum haberi debet ratio, ut hi, qui vocandi ſunt, non fatigentur propter diſcrimina itinerum, ut *c. Quoniam quidem, 18. diſt.* Debent enim fieri hujuſmodi Congregationes, & Conventus in loco non multum remoto, imo proportionato reſpectu eorum, qui debent convenire, ut ibi notat Præpoſitus *n. 1.* & Henric. Botthæus *de Synod. Epiſc. par. 1. q. 10. n. 56.*

27 Et cum dubitatum fuerit, ad quem ſpectet electio loci pro Synodo Provinciali celebranda: S. Congregatio cenſuit ſpectare ad Archiepiſcopum, qui tamen ceſſantibus juſtis impedimentis, Metropolitanam Eccleſiam, modo in ea adſint commoditates ad id neceſſariæ, relinquere non debet.

28 Quinto QUÆRO, quinam Provinciali Concilio intereſſe teneantur.

Solutio. De Metropolitano, & Epiſcopis ſuffraganeis, ſeu Comprovincialibus non eſt dubium, ut hic, *& in c. Quoniam quidem cap. Si Epiſcopus, cap. Placuit, & cap. Si quis Epiſcoporum, 18. diſt.* De aliis vero, & præcipue de Capitulis Cathedralium Eccleſiarum ſunt opiniones Doctorum *in cap. fin. ſupra de his, quæ fiunt a Prælatis, & in c. Grave de præbend.* ut per Præpoſit. *in cap. Propter Eccleſiaſticas, il primo, num. 9. ead. diſt.* Tu dicas, ut plene ſcripſi *in d. cap. final.* & adde quod dicam in duabus quæſtionibus proxime ſequentibus.

Sexto QUÆRO, quo ordine ſedere debeant Epiſco- 29
pi, & alii in Provinciali Concilio.

Solutio. Epiſcopos ſecundum ordinationis ſuæ tem- 30
pus ſive ad conſedendum in Concilio, ſive ad ſubſcribendum, vel in qualibet alia re ſua attendere loca decrevit Gregorius, ut *in cap. fin. 17. diſtinct.* conſervato Metropolitani primatu, ut *in cap. Placuit, 18. diſtin.* Unde cum fuerit quæſitum, an in Conciliis Provincialibus quoad Epiſcoporum præcedentiam attendendum ſit tempus ordinationis, vel dignitas Eccleſiarum, vel earum ordo, & preæminentia: S. Congregatio Concilii cenſuit attendendum tempus ordinationis Epiſcoporum. De Capitulis vero Cathedralium Eccleſiarum, Abbatibus, Commendatariis, Dignitaribus, & Capitulorum Deputatis, dic, ut ſcripſi *in c. fin. in ult. q. de his, quæ fiunt a Prælatis.*

De ordine autem ad celebrandum Provinciale Concilium, vide Pontificale Romanum ſub tit. De ordine ad Concilium Provinciale celebrandum, & noviſſime Cerem. Epiſcoporum *lib. 1. c. 21.*

Septimo QUÆRO, qui votum habeant deciſivum, 31
vel conſultivum in Synodo Provinciali.

Solutio. Non omnium, qui Synodo interſunt, idem eſt ſuffragium. Nam Metropolitanus, & Epiſcopi tantum votum habent deciſivum, Abbates vero, Commendatarii, Capitulares, Capitulorumque Deputati vocem habent duntaxat conſultivam, Innoc. & DD. communiter *in c. Grave, ſupra de præb.* Abb. *in cap. fin. num. 2. de his, quæ fiunt a Prælat.* Præpoſit. *in cap. Propter Eccleſiaſticas, il primo, num. 9. verſ. Vel aliter, 18. diſtinct.* Sed Epiſcoporum procuratores poſſunt ex ſententia Sac. Congregationis, ſi Concilio Provinciali placuerit, etiam deciſivam habere. Laici vero, qui ex eadem S. Congregatione ad Provinciale Concilium invitati, intereſſe poſſunt, in eo vocem conſultivam habent. Et poteſt unuſquiſque ex iis, qui Synodo interſunt, ad eam referre de his, quæ ibi ſunt pertractanda. Et votum prius dandum eſt ab iis, qui infe- 32
rioris ordinis ſunt.

Octavo QUÆRO, diſcrepantibus ſententiis inter 33
Metropolitanum, & Epiſcopos ſuffraganeos, quænam ſententia prævalere debeat.

Solutio. Dubitavit olim Epiſcopus Ulixbonen. quando in Concilio Provinciali Metropolitanus eſt unius ſententiæ, ſuffraganei autem omnes ſunt alterius, utra prævaleat, & num Sanctiſſimus ſit conſulendus. Quod dubium tranſmiſſum fuit a Cardin. Alciato per manus Cardinalium S. Congregationis Concilii cum his allegationibus, videlicet conſiderari poterit Canon Apoſtolorum, 35. relatus *in c. Per ſingulas primo, & ſecundo, & cap. Archiepiſcopus 9. q. 3.* ubi dicitur (Epiſcopos Provinciæ nihil poſſe agere abſque Metropolitani ſcientia, ſeu conſenſu:) & ita DD. *in dict. cap. Per ſingulas*, præſertim Archid. Bellam. Turrecrem. & Brixien. dicunt formalia verba: (Quod Epiſcopi Provinciæ ſine Metropolitani conſenſu nihil poſſunt ſtatuere, neque agere, quod pertineat ad diſpoſitionem, & communia negotia Provinciæ; nec Metropolitanus ſine omnium ſuorum Epiſcoporum Comprovincialium conſenſu agere quid velit, quod ad Provinciam pertineat: & ſi Epiſcopi reſiſtant, ipſe autem in hoc obduret, ad Apoſtolicam Sedem referendum eſt.) Item 6. *q. 4. c. Si quis Epiſcopus in aliquibus*, dicitur: *Diſcrepantibus Provinciæ Epiſcopis, inter quos ſit & Metropolitanus, adeundum eſſe Primatem.* Nec obſtat *c. Nec Epiſcopi de tempor. ordin.* dum *in fin.* dicitur, quod Metropolitanus debet conſentire majori parti ſuorum ſuffraganeorum; nam dupliciter reſpondetur. Primo, quod etſi Archiepiſcopus id non faciat, tamen ſententia ſua valebit, ut in terminis dicunt ibi Innoc. Hoſt. Jo. Andr. Butr. & Abbas, Secundo, quod ibi agitur de materia conſecrationis, in qua communis opinio eſt, quod quando Archiepiſcopus eſt unius ſententiæ, & reliqui omnes ſuffraganei ab ea diſſentiunt, tunc adeundus eſt Superior, nempe Primas, vel

Papa;

Papa: ita poſt Hugon. concludit Gloſſ. Archid. Gemin.
Cardin. Alexand. Turrecrem. *in cap.* 1. 63. *diſtinct. in ver.*
Contradicant.
Die 11. Octobris 1576. S. Congreg. cenſuit amplius
deliberandum ſuper hoc dubio, & videndum Abbatem *in*
cap. final. de his, quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu capi-
tuli.
34 Die 10. Januarii 1577. Congregatio publica Mo. Col.
Geſs. Lanc. Alciat. Senonen. M. Alt. S. Sixtus, Caraf. Qua-
tuor nempe Mor. Geſſ. Lancel. Caraf. cenſuerunt ſenten-
tiam ſuffraganeorum præferendam eſſe ſententiæ Metro-
politani, quia illi habent votum deciſivum, & ſunt con-
judices. Item per Hoſt. *in c.* 1. *de Libell. oblat. ad finem*,
ubi dicit in Synodo Metropolitanum, & ſuffraganeos
eſſe conjudices, & Metropolitanum debere cum conſi-
lio, & aſſenſu ſuffraganeorum, ſeu majoris partis pro-
nunciare. Item ex Jacobatio *de Concilio lib. 6. art.* 2. *verſ.*
Nono facit: ubi inquit, quod prævalet ſententia Provin-
cialis Concilii ſententiæ Archiepiſcopi. Alii, nempe
Colum. Alciat. Senon Mo. Alt. (nam S. Sixtus quid ſen-
tiret non aperuit) dixerunt neutri ſententiæ adhærendum,
nec ſuffraganeorum, nec Metropolitani, ſed abſolute
in quacunque cauſa adeundum Papam, ex theorica gloſſ.
in d. c. 1. 63. *diſtin. & c. fin.* 63. *diſt.* Ita referendum San-
ctiſſimo.
Sanctiſſimus die 4. Januarii audita relatione Congre-
gationis inclinavit potius in opinionem illam, quod præ-
valeat ſententia ſuffraganeorum, & quia votum habent
deciſivum, & quia DD. dicunt, quod debet Metropoli-
tanus ſtatuere de conſilio, & aſſenſu eorum, ſeu majoris
partis: nec putavit obſtare exemplum communis opinio-
nis in conſecratione, quia in ea non videntur eſſe conju-
dices. Minus obſtare, quod verba ita concipiantur, *Nos*
Metropolitanus decernimus: quia cum id debeat cum con-
ſilio, & aſſenſu eorum facere; inde colligitur, quod te-
netur ſequi eos, ſeu majorem partem eorum. Tamen
Sanctitas Sua non decidit, ſed dixit quærendum prius, in
qua re Metropolitanus nunc diſſentiat a ſuffraganeis. Ita
declarandum poſtea.
35 Nono QUÆRO, quæ ſint tractanda, & ſtatuenda
in Synodo Provinciali, & quæ ſit illius auctoritas, & ju-
riſdictio.
36 Solutio. Exequendum eſt ante omnia, quod S. Con-
cilium Tridentinum ad populorum ædificationem, & Ca-
tholicæ fidei præſidium præcepit *in c.* 2. *ſeſſ.* 25. nempe ut
in prima Synodo Provinciali omnes palam recipiant o-
mnia, & ſingula, quæ in eodem Concilio Tridentino de-
finita, & ſtatuta ſunt, necnon veram obedientiam ſum-
mo Romano Pontifici ſpondeant, & profiteantur; ſi-
mulque hæreſes omnes in ſacris Canonibus, & generali-
37 bus Conciliis, & præſertim ab eodem Concilio Tridenti-
no damnatas, publice deteſtentur, & anathematizent,
38 ſi qua in Provincia adhuc factum non eſt, omnino quam-
primum fiat, & in ſingulis habendis Synodis iteretur repe-
tita ſaltem fidei profeſſione, juxta formulam a Sede Apo-
ſtolica præſcriptam.
39 Utile quoque admodum eſſet, & conveniret, ut in
primo Patrum conventu perlegerentur Concilii Tridenti-
ni Decreta, ſi non omnia, ſaltem ea, quæ ad fidem per-
tinent, prout Innoc. III. hic mandat fieri de ſuo Conci-
lio VI. generali, ut patet ibi: *Maxime, quæ ſtatuta ſunt*
in hoc Concilio generali, relegentes: & prout olim Epheſi-
num Concilium legi conſueverat in Synodis Provinciali-
bus, teſte Iſidoro de celebratione Concilii, idque ſucce-
debat loco illarum inſtitutionum, & collationum, quæ
de præcipuis fidei Myſteriis in primis diebus habebantur.
40 Hoc primum peracto, ad cogendos exceſſus, & con-
troverſias componendas animum advertere oportebit, ſe-
cundum ea, quæ dicta ſunt ſupra *in* 1. *quæſt.* ut juſti-
41 tia viam præparante omnes unanimi conſenſu ad alia exe-
quenda expeditius procedant. Quapropter expoſtulan-
tium querelæ, & accuſationes non modo contra inferio-
ris ordinis Clericos, ſed potiſſimum contra Epiſcopos,
ipſumque Metropolitanum æquis auribus excipientur, &
prout juſtitia ſuaſerit, terminabuntur, *cap. De Conciliis*,
42 18 *diſt.* Quod ſi pleniores probationes, & exactiorem
cognitionem poſtulent, quam ut brevi illo tempore ex-
pediri poſſint: judicibus a Synodo Provinciali deputatis
cognoſcendæ, ac diffiniendæ committentur, ad præſcri-
43 ptum Concilii Tridentini *c.* 5. *in fin ſeſſ.* 24. Nec ſolum ad
petitionem aliorum, ſed etiam ex officio Synodus Pro-
vincialis inquiret contra Epiſcopos in univerſum, *ſeſſ.*
25. *c.* 1. Quomodo ſe habeant erga ſuos conſanguineos,
& familiares; & quomodo ſe gerant erga ſubditos: ſpe-
cialiter autem cognoſcet, an deliquerint circa reſiden-
tiam; & ſi abſentiæ cauſas, licentiaſque a Metropolita-
no, vel ſuffraganeo antiquiori obtentas prætenderint, de
iiſdem cauſis, & licentiis judicabit, ne quis eo jure abu-
tatur, & ut pœnis Canonicis errantes puniantur, ut *ſeſſ.*
23. c. 1. An Decreto Concilii de viſitationibus, & pro-
curatione viſitationes cauſa accipiendi ſtandem fecerint,
ut ſi id compertum fuerit Canonicis pœnis, aliiſque arbi-
trio Synodi abſque ulla ſpe veniæ mulctentur, *ſeſſione* 24.
c. 3. An concubinas, vel alias ſuſpectas mulieres domi,
aut extra teneant, aut cum iis ullam habeant conſuetu-
dinem: ſi autem innotuerit aliquem ex Epiſcopis ab hu-
juſmodi crimine non abſtinere, a Synodo Provinciali
admonebitur, ut ſi admonitus ſe non emendaverit, ipſo
facto ſuſpenſionem incurrat, & contra eum ad ulteriora
procedatur, juxta Concilii Tridentini Decretum *ſeſſ.*
25. c. 14.
De gravioribus tamen cauſis criminalibus Epiſcoporum, 44
quæ depoſitione, aut privatione dignæ ſunt, Synodus
Provincialis cognoſcere non poteſt: poterit tamen de his 45
contra aliquem ex Epiſcopis ſuſpectum, vel accuſatum ca-
pere ſummariam informationem, & formare proceſſum
ad effectum tranſmittendi ad Summum Pontificem Ro-
manum. Minores autem eorundem cauſæ, & ipſiuſmet 46
Archiepiſcopi, quia alibi, quam in Concilio Provinciali
cognoſci, & terminari non poſſunt, ſi delatæ fuerint,
recipientur, ſed non ita paſſim, ut levioribus quibuſcun-
que querelis aures faciles accommodentur, ut *ſeſſ.* 24 *c.* 5.
Has tamen non ſolum ipſum Concilium, etiam ſi non ad- 47
ſit numerus duodecim Epiſcoporum a jure requiſitus, ſed
etiam ab ipſo deputatis cognoſcere poterunt, qui regulari-
ter ob reverentiam Pontificalis officii, ex S. Congregatio-
nis ſententia, nonniſi Epiſcopi erunt, ſi ex cauſa Conci-
lium aliter non judicaverit. Et advertendum tam Con-
cilium, quam dictos deputatos non ad majorem, quam
ad charitativam correctionem procedere debere, ſed tan-
tum pronunciare etiam aliqua informatione extrajudicia-
liter ſumpta, & deputati id præſtare poterunt etiam poſt
terminatum, & finitum Concilium. Quæ omnia locum
habent etiam in cauſis criminalibus contra ipſummet Ar-
chiepiſcopum, non item in civilibus.
Porro judicibus, & perſonis particularibus negotia, 48
quæ indefinita remanent tempore diſſolutionis, aut finis
Concilii, ut illa ipſi determinent poſt finem impoſitum
Concilio, committi non poterunt, niſi in cauſis in Con-
cilio Tridentino, & in jure expreſſis: & a judicibus præ- 49
dictis, qui de proximo de dictis negotiis, ſeu cauſis cog-
noverint, appellari debet ad Primatem, Patriarcham,
vel Papam.
Similiter cognoſcet contra negligentes Epiſcopos in iis, 50
quæ eorum muneris ſunt, explendis, & quæ ſpecialiter
in poſtremo Concilio generali ipſis mandata ſunt, *ſeſſ.* 23.
c. 3. *cum ſeq.* maxime circa ordinationes Clericorum, Se-
minariorum inſtitutiones, *eadem ſeſſ.* c. 18. & Eccleſia-
rum curatarum proviſiones, quæ nonniſi per concurſum
fieri poſſunt, *ſeſſ.* 24. c. 18.
Ab examinatoribus præterea, qui in Synodo diœceſa- 51
na eligi debent, ut de qualitatibus eorum, qui Parochiali-
bus Eccleſiis præficiendi ſunt, renuncient, muneris, of-
ficiique eorum ratio expoſci poterit, *ſeſſ.* 24. *d.* c. 18.
Cauſæ vero, & controverſiæ inter Clericos inferiores, 52
quia ab eorum Ordinariis facile deffiniri poſſunt, minus
proprie ad Provinciale Concilium pertinere noſcuntur.
Omnes vero cauſas vertentes in prima inſtantia coram 53
Epiſcopis ſuffraganeis, ex ſententia Sacræ Congregatio-
nis poterit Concilium cognoſcere; & non ſolum illas,
quæ ſpecialiter ejus judicio a jure, & Concilio reſervatæ
ſunt, ſed de omnibus, tam civilibus, quam criminali-
libus, quæ dubiæ non ſint, quæque brevi tempore poſ-
ſunt expediri, & alioqui juxta Canonicas ſanctiones in
eo tractari, & deferri poſſunt. Si tamen in prima inſtan- 54
tia coram locorum Ordinariis illæ introductæ reperian-
tur, non poterunt avocari, niſi in caſibus a jure permiſ-
ſis. Item nec cauſas pendentes coram Archiepiſcopo pot- 55
erit ad ſe avocare.
Appellari etiam poterit ad ipſummet Concilium in cau- 56
ſis pendentibus coram Epiſcopo, vel ejus Vicario, omiſſo
Archiepiſcopo, ad Concilium, ſicuti ad Papam: a Conci-
lio

lio vero ad Archiepiſcopum, vel ejus officialem appellari non poterit.

57 Viſitationem autem omnium Epiſcoporum ſuffraganeorum, quam Epiſcopi legitime impediti per ſuos generales Vicarios faciunt, ſuſpendere, donec Concilium diffinitum fuerit, minime poteſt.

58 Contra Proviſores, ſeu Vicarios generales etiam ipſiuſmet Archiepiſcopi in cauſis criminalibus procedet.

59 Generaliter autem erit procedendum, ut quæ de vita, honeſtate, cultu, eorum officiis, & functionibus a ſacris Canonibus maxime in poſtremo generali Concilio decreta ſunt, obſerventur; contra eos, qui talium Decretorum contemptores, tranſgreſſoreſque tales, repertique fuerint, ſevere ad relinquendum exemplum animadvertendo, *ſeſſ. 23. cap. 1.*

60 Pauperum inſuper querelas contra quoſcunque judices, & potentiores tam Eccleſiaſticos, quam laicos, in Synodis provincialibus admiſſas fuiſſe, veterum Conciliorum teſtimonio, & ratione comprobatur: maxime enim pertinent ad Epiſcoporum curam, pauperum defenſionem adverſus potentes ſuſcipere, ut oppreſſores prius ſacerdotali admonitione redarguant, & ſi contempſerint emendari, eorum inſolentia Regis auribus intimetur. Quare cauſam hanc vexationis pauperum Synodus provincialis negligere non debebit, ex Concilio Carthaginenſe V. *cap. 9.* & Toletano IV. *cap. 13.*

61 Ubi vero privatorum querelis, & debitæ inquiſitioni ſatisfactum fuerit, & delatia commoveri ſtra compoſitis, vel commiſſis proferent Epiſcopi ea, quæ correctione, vel reformatione digna compererint per teſtes ſynodales in eorum diœceſibus, ut ſuper his, & aliis ab ipſis proponendis, prout utilitati, vel honeſtati congruerit, Synodus provincialis provida deliberatione procedat, & ſtatuat obſervanda.

62 Nihil autem Synodo provinciali erit antiquius, quam ut ea, quæ ſpecialiter Patres Concilii Tridentini fidei, & diligentiæ illius crediderunt, ſedulo exequatur: proinde in eam curam incumbet, ut Seminaria in qualibet diœceſi inſtituantur, & conſerventur, *ſeſſ. 23. c. 18. ad finem.* Quod ſi ob paupertatem aliquarum Eccleſiarum ejuſmodi collegia intelligat erigi non poſſe, curabit ex fructibus duarum, aut plurium talium Eccleſiarum in Metropolitana, aut in alia provincia commodiori, unum, aut plura collegia erigenda. Et præterea ſi in his, quæ de Seminario in Concilio Tridentino ordinata ſunt, difficultates, aut impedimenta contigerint: Synodus pro regionis more, pro Eccleſiarum, & beneficiorum qualitate etiam, quæ ad felicem Seminarii profectum neceſſaria, & opportuna videbuntur, decernet, & providebit.

63 Præſcribet propriam examinis, ſeu inquiſitionis aut inſtructionis faciendæ formulam de promovendis ad Eccleſias Cathedrales, Sanctiſſimi Romani Pontificis arbitrio approbandam, *ſeſſ. 24. cap. 1.*

64 Cognoſcet, & probabit cauſas, ob quam Cathedrales Eccleſiæ, & diœceſes ſuffraganeorum a Metropolitano viſitari debeant, *ead. ſeſſ. cap. 3.*

65 De his, quæ ad debitum in divinis officiis regimen ſpectant, deque congrua in his canendi, ſeu modulandi ratione, de certa lege in Choro conveniendi, & permanendi, ſimulque, de omnibus Eccleſiæ miniſtris, quæ neceſſaria erunt, & ſi qua hujuſmodi, pro cujuſque provinciæ utilitate, & moribus certam cuique formulam præſcribet, *ſeſſ. 24. cap. 12. in fin.*

66 Formam a Concilio Tridentino in proviſionibus Eccleſiarum Parochialium præſcriptam, & S. Pii V. conſtitutione firmius ſancitam, obſervandam promulgabit, ſciens facultatem ſibi a Concilio Tridentino tributam, *ſeſſ. 23. cap. 18.* circa Prædictam examinationis formam, addendi ſcilicet, aut remmittendi, quæ cenſuiſſet ead. S. Pii V. conſtitutione adempta fuiſſe.

67 Examinabit, vocatis his, quorum intereſt, & diligenter expendet, ſi quas Eccleſias Cathedrales propter earum anguſtiam, tenuitatemque, vicinis unire, vel novis proventibus augere expediat, confecta de præmiſſis inſtrumenta ad Summum Romanum Pontificem remittet, *ſeſſ. 24. cap. 13.*

68 De imaginibus, & reliquiis Sanctorum, ſi quis dubius, aut difficilis abuſus ſit extirpandus, vel aliqua de ipſius gravior quæſtio incidat, Synodus provincialis judicabit, ita tamen ut nihil inconſulto Romano Pontifice novum, aut in Eccleſia hactenus inuſitatum decernatur, *ſeſſ. 25. de Invocatione Sanctorum, in fin.*

In exequendis Decretis reformationis Regularium ſupplebit, & coercebit, & in defectum Capitulorum generalium eadem Synodus per deputationem aliquorum ejuſdem Ordinis providebit, *ſeſſ. 25. de regul. cap. ult.* 69

Abuſus indulgentiarum, quos Epiſcopi in ſuis Eccleſiis collegerint, in Synodo provinciali referentur, ut aliorum quoque Epiſcoporum ſententia cognita, ſtatim ad Summum Pontificem deferantur, cujus auctoritate, quod univerſali Eccleſiæ expedit, ſtatuatur, *ſeſſ. 25. in Decreto de indulgent.* 70

Publicanda quoque erunt in Synodo provinciali ſpecialiter, quæ in Concilii Trid. de reſidentia ſub Paulo III. & Pio IV. ſtatuta ſunt, & ſi quæ alia ejuſdem Concilii Decreta in primis neceſſaria atque utilia cenſebuntur, *ſeſſ. 6. c. 1. & 2. & ſeſſ. 23. c. 1.* 71

Cum Decretum Concilii Tridentini de clandeſtinis matrimoniis, tantum in unaquaque Parochia ſuum robur poſt triginta dies habere incipiat, a die primæ publicationis in eadem Eccleſia Parochiali factæ numerandos, nec hujuſmodi publicationi requiſitæ a Concilio Tridentino æquivaleat publicatio, quæ fit in Synodo Provinciali, ut Sacr. Congregatio declaravit: præcipiendum erit omnibus Epiſcopis, & aliis, ad quos talis executio ſpectare poteſt, ut dictum Decretum de clandeſtinis matrimoniis, ita ut certum eſt nihil addendo, detrahendo, aut immutando', in ſingulis Parochiis quamprimum publicetur, *ſeſſ. 24. cap. 1. de reform. matrim.* 72

Deſignabuntur in Synodo judices, quibus alioquin ad id apud cauſæ Eccleſiaſticæ, ac ſpirituales, & ad forum Eccleſiaſticum pertinentes in partibus delegandæ committi poſſint, *ſeſſ. 25. c. 10.* 73

Deputabunt item judices, qui de locationibus rerum Eccleſiaſticarum etiam auctoritate Apoſtolica confirmatis judicare valeant, juxta Tridentini Concilii Decretum, ut quas a triginta annis citra ad damnum Eccleſiæ, & contra canonicas ſanctiones contractas fuiſſe judicaverint, irritas declarent, de quibus *ſeſſ. 25. c. 11.* 74

Atque hæc fere ſunt, quæ Synodus provincialis ex 75
Concilio Tridentino præſtare debet, ſuper quibus amplior eſt illius poteſtas, quam jure communi eidem competat, *cap. Epiſcoporum, 18. diſt.* cum in præmiſſis non 76
propria, ſed Concilii univerſalis auctoritate nitatur. In
ceteris enim cauſis, & negotiis meminiſſe oportebit Epiſcoporum Concilia non habere vim conſtituendi, ſed auctoritatem imponendi, & inducendi, quod alias ſtatutum, & generaliter, ſeu ſpecialiter obſervari præceptum; 77
multoque minus in hujuſmodi Conciliis de rebus fidei, &
majoribus cauſis tractari, aut quicquam diffiniri poteſt,
c. Majore de baptiſm. Non tamen horum poteſtas adeo 78
reſtringitur, quin multa ſtatuere poſſint circa ea, quæ
totam provinciam concernunt præter jus commune, &
quandoque etiam contra illud, ex cauſa urgenti, veriſimiliter a Canone non prævifa, ſecundum ea, quæ
fuſe adnotavi *in cap. Dilectus, ſupra de tempor. ordinat.* 79
& in cap. Quod ſuper his, de major. & obed. ſuiſque Decretis jus commune adjuvare addendo novas pœnas, vel
antiquas augendo.

Ceterum ad evitandam omnem ambitionis, & præ- 80
ſumptionis ſuſpicionem, abſtinendum erit a promulgandis novis Decretis, quæ jure communi, & Pontificiis
Conſtitutionibus minus conſonant, etiam in caſibus alias
permiſſis, DD. *in d. cap. Quod ſuper his, de major. & obedient.* & ubi per antiquos Canones, vel ultimum generale Concilium, aut Summorum Pontificum Conſtitu- 81
tiones proviſum non fuerit, vel minus ſufficienter, ſupplebit Synodus provincialis ſuis Conſtitutionibus, ut Eccleſiaſtica diſciplina reſtituatur, prout melius, & facilius videbitur.

In rebus dubiis, & de jure controverſis non facile diffinitiones fiant, præſertim ubi grave aliquod præjudicium parari poteſt, veluti in materia Sacramentorum enodanda, aut explicandis caſibus uſurarum, & aliorum vitiorum, quibus timoratæ conſcientiæ terreri poſſunt. 82

Si circa judicia, illorumque expeditiones fuerit decer- 83
nendum meminiſſe oportebit, non poſſe Epiſcopos, nec Synodum provincialem cauſam, quæ ſui natura, aut ex juris diſpoſitione ſummaria non ſit, ſummariam efficere, neque breviorem reddere inſtantiam, aut ea, quæ de

jure

jure communi in cauſis ſummariis ſervanda ſunt, præci-
84 dere, minuſque appellationes in caſibus, in quibus alias
permittuntur, prohibere: nec prætermittere modum, &
85 ordinem a jure, & Concilio Tridentino præcipue in pu-
niendis, corrigendiſque exceſſibus præſcriptum.
86 In materia juriſdictionis Eccleſiaſticæ, & ſecularis
conſultius erit nihil ſtatuere, quam ut appareat ex juribus
Eccleſiæ aliquid eſſe imminutum, vel uſurpatum: vide-
tur etiam abſtinendum a mentione legum ſecularium;
præſertim ſi affines ſint illis, quæ a Sede Apoſtolica im-
probatæ fuerunt.
87 Noverit etiam exemptos Decretis Concilii Provincialis
non obligari, niſi in caſibus, in quibus a jure commu-
ni, Concilio Tridentino, & Summorum Pontificum
Conſtitutionibus ſpecialiter Epiſcopis, aut Concilio pro-
vinciali in ipſos poteſtas tributa eſt, ut Sacr. Congregat.
cenſuit.
88 Quid obſervandum ſit cum Capitulis exemptis, & Epi-
ſcoporum juriſdictioni non ſubjectis, aperte ſtatuitur in
Concilio Tridentino *ſeſſ. 6. c. 4. & ſeſſ. 25. cap 6.* Quod ſi
illius executio quoad hoc habitura ſit impedimenta, vel
difficultates, quæ ſuperari non poſſint, ſatis erit nihil de-
cernere, quam aliquid ſtatuere, quod ipſius Concilii De-
cretis non conſentiat.
Cum Regularibus quomodo Synodus Provincialis pro-
cedere poſſit, aut debeat, ediſcere poterit ex Conci-
lio Tridentino *ſeſſ. 25. de Regularibus*, & ex poſterio-
ribus Roman. Pontif. ea de re Conſtitutionibus, præ-
ſertim Gregorii XV. quæ incipit, *Inſcrutabili Dei pro-
videntia:* quorum auctoritate niſi ſpecialiter nitantur
Decreta Synodalia, utique arctabunt illa tantum Mo-
89 naſteria, quæ ipſis Ordinariis ſunt ſubjecta. In aliis
autem Monaſteriis Epiſcopi ſcire debent ſe a Concilio
Tridentino datos eſſe executores eorum, quæ in De-
cretis *dict. ſeſſ. 25. de Regularibus*, continentur: in qui-
90 bus provinciale Concilium Epiſcoporum negligentiam
ſupplere, & coercere debet, eo tamen modo, & for-
ma prout in ipſo Concilio Tridentino diſpoſitum eſt,
eadem ſeſſ. c. ult.
Et quia non omnia Conſtitutionibus præciſe, & ſub
pœnis comprehendi poſſunt, aut expedit; nec omnes,
quibus uſui eſſe poſſunt Decreta Synodi, ſubjiciuntur il-
lius juriſdictioni: advertendum erit, ne Decreta ipſa vi-
deantur minus conſiderate concepta, ſeu ſcripta, aut exe-
cutione fruſtrentur.
91 Quoniam vero Prælati munus eſt docere, ac doce-
ri, *cap. Non oportet 38. diſtin.* ſuſcipiet Synodus hanc
quoque partem erudiendi tam Epiſcopos, qui ad Syn-
odum accedunt, ut doceant, & doceantur, quam
inferiores, maxime ſacerdotes, quorum ignorantia val-
de periculoſa eſt in his, quæ animarum curam, &
ſalutem concernunt. De Sacramentis igitur, eorum-
que adminiſtratione explicabit, quæ ſcitu ſunt neceſ-
ſaria, eaque accuratius ediſci mandabit. De ſingulis
Clericorum functionibus diligenter edocebit: & quæ in
materia morum ſolent frequenter ſcrupulum injicere
timoratis conſcientiis, elucidabit, adhærendo proba-
tis auctoritatibus, & receptis in Eccleſia Catholica ſen-
tentiis.
92 Inſeriet etiam Synodus Provincialis frequentes ex-
hortationes de rebus, quæ opportune occurrent, & ſub
juriſdictione, & coercitione illius non cadunt, nec pœ-
nis ſanciri poſſunt: & cum ſermo dirigatur ad perſonas,
quæ non ligantur Provincialibus Decretis, ſane in qui-
buſvis generalibus cauſarum, & negotiorum, ſi exhorta-
tiones hujuſmodi fuerint plenæ paternæ charitatis, non
minus efficaces eſſe poterunt ad perſuadendum, quam ſi
ea legibus præciperentur.
Porro ipſa Synodi Decreta puto, & Eccleſiaſtico ſtylo
93 conſcribantur, ut Chriſtianam pietatem, non ruditatem;
ſimplicitatem potius, quam exquiſitam latinitatem redo-
leant. Uſitata igitur a Sanctis Patribus, & Sum. Pontif.
verba in rebus præcipue Eccleſiaſticis uſurpentur, nec no-
va vocabula in Eccleſiam ex profanis Ethnicorum ſcriptis in-
vehantur, quæ rebus obſcuritatem offundere, & Catho-
licis ſtomachum movere poſſint.
94 Demum cum Provinciale Concilium abſolvendum erit,
quæcunque in eo conſtituta fuerint, coram Patribus Con-
cilii relegentur, quibus ſub judicio, & correctione S. Se-
dis Apoſtolicæ cum Metropolitano reliqui comprovincia-
les Epiſcopi ſubſcribent.

Illa in unum volumen redacta, antequam publicentur, 95
ad S. D. N. cum literis Metropolitani, vel totius Synodi
tranſmittentur, ut a Sede Apoſtolica revideantur, corri-
gantur, atque probentur, itaque correcta executioni de-
mandentur. His etiam ſubjici poterunt ea, quæ ad pro- 96
movendum provinciæ profectum in Eccleſiaſtica diſcipli-
na, vel ad occurrendum impedimentis, atque periculis,
Synodus Provincialis Sanctiſſimo D. N. proponenda judi-
caverit.
Decimo QUÆRO, quæ ſit Metropolitani auctoritas 97
in Synodo Provinciali. Solutio patebit ex ſubjectis decla-
rationibus Sacræ Congreg. Concilii.
Cum quæreretur, an Archiepiſcopus ſolus juſtis de 98
cauſis poſſet abſque aliis Epiſcopis diſſolvere Concilium,
Sacr. Congregat. cenſuit non poſſe, niſi de conſilio,
& aſſenſu Coepiſcoporum. Archiepiſcopus ex Sacr.
Congregatione, licet ſit Caput Concilii, & Præſidens,
nonniſi conſilio, & aſſenſu Coepiſcoporum, poterit
cuipiam ſilentium indicere, vel jubere aliquod ſcriptum,
aut libellum legi, vel tunc non legi, ſeu mandare ali-
quem tunc exire a Concilio, vel intrare, etiamſi ac-
cedat, ut aliquis ex Epiſcopis impediat, aut perturbet,
aut cum Archiepiſcopo minus urbane ſe gerat: cum
tamen ipſius ſit Concilium dirigere, poterit ex ſe man- 99
dare, ne quis loquatur extra locum, neve perturbetur
Concilium.
An Metropolitanus poſſit cognoſcere de cauſis civili- 100
bus Epiſcoporum, necnon eorum, qui dictis Epiſcopis
ſunt ſubditi: S. Congreg. cenſuit poſſe, etiam quando
Epiſcopus adit contra Epiſcopum; ceteroqui non poſſe,
niſi in caſibus in jure expreſſis.
An Archiepiſcopus poſſit procedere per cenſuras, & 101
alias pœnas contra Epiſcopos illos, qui uſurpant Archie-
piſcopi juriſdictionem in Concilio, ſive extra illud, vo-
lentes cognoſcere de aliquibus cauſis ad tribunal, & cu-
riam ipſius Archiepiſcopi pertinentibus: S. Congregatio
cenſuit non poſſe, niſi extra Concilium Provinciale, jux-
ta canonicas ſanctiones.
Et cum ex Concilio Tridentino caveatur, ut Archiepi- 102
ſcopus poſſit viſitare ſuffraganeos cauſa cognita, & pro-
bata in Concilio Provinciali: an neceſſarium erit facere 103
informationem de cauſis urgentibus, ut debeant viſitari,
& primus Epiſcopum vocari & audiri in Concilio Pro-
vinciali, ut videatur quid reſpondeat, antequam Concil.
Provinciale ordinet, & declaret, an ſit locus, ut Archie-
piſcopus viſitet: Sac. Congregatio cenſuit Epiſcopum au-
diendum, nec ſufficere, ut Concilium Provinciale decla-
ret, quod dictus Archiepiſcopus poſſit viſitare ſuffraga-
neos, eo quod adſit querela, & libellus, ſeu memoriale
contra dictos Epiſcopos, & perſonas ſuarum diœceſum,
abſque eo, quod dictus Epiſcopus, reliquæ perſonæ ſint
præſentes, niſi cauſæ viſitationis decernendæ cognoſcan-
tur, & probentur.
Verum cum hæc omnia in Concilio Provinciali ex ſuf- 104
fraganeorum, & Metropolitani ſententia peragi debeant,
ſi Metropolitanus eſt unius ſententiæ, ſuffraganei autem
alterius: S. D. N. dixit, ſententiam prævalere ſuffraga-
neorum, & hoc quia habent votum deciſivum, & ſunt
conjudices; & quia Doctores dicunt, quod debet Me-
tropolitanus ſtatuere de conſilio, & aſſenſu eorum, ſeu
majoris partis, ut plenius dictum eſt ſupra in octava
quæſtione.
Undecimo QUÆRO, qua pœna ſint puniendi Me- 105
tropolitani, & Epiſcopi negligentes ſtatis temporibus ce-
lebrare provincialem, vel diœceſanam Synodum.
Solutio, textus *in cap. Quoniam quidem, 18. diſt.* 106
ſimpliciter dicit, canonicis pœnis ſubjaceat: nec ape-
rit, quænam ſint hujuſmodi pœnæ. Sed in hoc cap. ex-
preſſe ſtatuitur, ut quiſquis neglexerit hæc adimplere,
a ſui executione officii ſuſpendatur. Non eſt ergo pœna
latæ ſententiæ, ſed ferendæ, ſecundum Hoſt. *hic in fin.* 107
& Joan. Andr. *num. 7. in verb. Suſpendantur.* Et ita in-
telligo Decretum Lateran. Concilii ſub Leone X. *in Con-
ſtitutione ſupracitata in fine primæ quæſt.* ibi: *Circa hoc
autem negligentes, pœnas in eiſdem Canonibus contentas
ſe noverint incurſuros.* Nec non Concilii Tridentini
in dict. cap. 2. in fin. ſeſſ. 24. ibi: *Quod ſi in his tam
Metropolitani, quam Epiſcopi, &c. negligentes fuerint,
pœnas ſacris Canonibus ſancitas incurrant.* Nam etſi *verb.* 108
incurrant, ex ſui natura ſit latæ ſententiæ, Clement. 1.
de decim. & ibi gloſſ. *in verb. Incurrant*, Paul. Laur. Imol.
& Card.

Google

& Card. *in 27. quæſt. de uſur. c. ult.* & ibi gloſſ. *in verb. Incurrat, de offic. deleg. lib. 6.* Tiraquell. *in l. Si unquam, in verb. Revertatur, num. 145. Cod. de revoc. donat.* & ex ſententia Sac. Congreg. dixi *in cap. Sacro, in 3. quæſt. infra de ſententia excommunicationis*; tamen ſecus eſt hoc caſu, cum præcitata Decreta relationem habeant ad pœnas a jure ſtatutas: & ita S. Congreg. intellexit verba d. cap. 2. ut in ſubjectis declarationibus.

109 Dubitatum fuit primo, an Epiſcopi negligentes in congreganda diœceſana Synodo infra ſex menſes poſt celebratum Provinciale Concilium, ut in ea notificent ejuſdem Provincialis Concilii Decreta, incurrant pœnam ſuſpenſionis duorum menſium, juxta *cap. fin. 18. diſt.*

Secundo, an ex Decreto *cap. 2. ſeſſ. 14.* Tridentini Concilii dici poſſit, imponi Epiſcopo non celebranti quotannis diœceſanam Synodum, pœnam ſuſpenſionis, de qua *in cap. Sicut olim, de accuſat.*

Tertio, dato quod cenſeatur impoſita, an ipſa pœna, quæ ſecundum *dict. cap. Sicut olim*, incurritur mediante ſententia, hodie ipſo jure incurratur propter illa verba *d. cap. 2. in fin.* ibi, *Pœnas ſacris canonibus ſancitas incurrant.*

Ad primum S. Congreg. reſpondet, Epiſcopum teneri ad congregandam dictam Synodum diœceſanam, juxta *dict. c. fin.* & DD. *ibid.* Nec Tridentinum Concilium Epiſcopum ab hoc onere liberavit: ideo ad tollendum omnem ſcrupulum ab eo, qui omiſit eam Synodum celebrare, petendam abſolutionem a Papa, & monendum Epiſcopum per literas Congregationis, ut deinceps ſervet *d. cap fin.*

Ad ſecundum cenſuit incurrere pœnam ſuſpenſionis, quia *d. c. Sicut*, diſponit æque in diœceſana Synodo, ac in Provinciali, ut per Abb. *ibid. in ſummar. & in cap. 2. ſeſſ. 24.* Trid. Conc. colligitur appoſita pœna Epiſcopis negligentibus convocare diœceſanam, in ultimis verbis *d. c. 2.* ibi: *Si Metropolitani, vel Epiſcopi negligentes fuerint, &c.* quæ verba debent referri tam ad Provincialem, quam diœceſanam Synodum. Quam Congregationis ſententiam itidem Sanctiſſimus approbavit, & Epiſcopo abſolutionem conceſſit.

Ad tertium cenſuit per Conc. Tridentin. non eſſe alteratum, nec immutatum modum incurrendi pœnam *d. c. Sicut olim*, quia Concilium utitur illis verbis, *Incurrat pœnas ſancitas*, quæ nihil innovant.

110 Rurſus Epiſcopus Comen. jam annum omiſerat celebrare Synodum diœceſanam duabus de cauſis. Primo, quia Clerus Valtellinæ, & Clavenæ ſuæ diœceſis nec venerat, nec excuſatores miſerat formidine ſuorum dominorum temporalium Catholicæ Fidei oppugnatorum. Secundo, quia cum nunquam eſſet celebrata Synodus Provincialis cenſuit Epiſcopus ſuperſedendum, donec celebraretur, ut quæ in ea ſtatuerentur, & ederentur Decreta, legi poſſent in Synodo diœceſana.

S. Congregatio negotium hoc ad Sanctiſſimum rejecit, qui nullam ex rationibus, ſeu excuſationibus approbavit; ideo dixit, quod Epiſcopus quotannis celebret Synodum ſuam diœceſanam, ut tenetur, & qui verentur accedere, ſatis eſſe, ut mittant Procuratores ad excuſandum ſe: reliqui vero, qui nullam cauſam habent, quominus ad Synodum accedant, cogantur, & fiat Synodus cum iis, qui poſſunt venire, & veniunt. Pro omiſſione autem in præteritum facta, Sanctitas Sua abſolvit Epiſcopum, & diſpenſat, quatenus opus ſit.

Duodecimo, & ultimo QUÆRO, pro complemen- 111
to materiæ, quæ ſit pœna Epiſcoporum non accedentium ad Synodum Provincialem.

Solutio. Variæ pœnæ a ſacris Canonibus ſtatutæ reperiuntur; nam *in cap. Si ægrotans, 5. quæſt. 3.* a communione ſuſpenditur. Item *in cap. Si quis, 18. diſt.* alienus erit a fratrum communione uſque ad ſequentem Synodum. Item *in cap. Si Epiſcopus Metropolitanus, eadem diſtinct.* uſque ad proximam Synodum a charitate fratrum, & Eccleſiæ communione privetur. Item *in cap. Si quis Epiſcoporum, d. diſt. 18.* uſque ad futurum Concilium cunctorum Epiſcoporum communione privetur. Item *in cap. Placuit, ead. diſtinct.* Eccleſiæ ſuæ communione debent eſſe contenti, id eſt, cum aliis Epiſcopis non communicent, ut ibi in gloſſ. ult. Unde non erit talis Epiſcopus prohibitus celebrare divina officia, & ſacramenta recipere, nec cum ceteris Epiſcopis, vel aliis communicare; ſed tantum ſuſpenſus erit a communibus negotiis cum aliis Epiſcopis, nec poterit intereſſe ſcrutinio Epiſcoporum, nec eorum conſecrationi, & aliis communiter pertractandis cum Metropolitano, & Epiſcopis; & ſequitur Præpoſitus *in dict. cap. Placuit, in fin.* Cardin. Jacobat. *de Concil. lib. 1. art. 5. in princ. fol. 111.* Item ex Concilio Toletano XI. *cap. 15.* unius anni communione privetur. Item ex Concilio apud Alterin. *c. 11.* Burcard. *lib. 1. cap. 52.* Ivo *par. 5. cap. 162.* pro prima vice graviter objurgentur; deinde interdicitur eis Miſſas celebrare. Item ex Concilio Meldenſi 37. ceſſet ab officio, donec ſatisfaciat fratribus. Item ex VIII. Synodo *c. 17.* Metropolitanus, qui ad Synodum Patriarchæ vocatus ire neglexerit, primo tempore ſegregetur, & durante contumacia deponatur.

De impedimentis autem non accedentium ad Synodum 112
Provincialem, vide quod ſcripſi *in cap. Ego N. a num. 9. ſupra de jurejur.*

DE SIMONIA, ET NE ALIQUID pro ſpiritualibus exigatur, vel promittatur.

Gregorius Generali Synodo præſidens.

CAPUT I.

IN ordinando: & infra. Sicut non debet Epiſcopus manum, quam imponit; ita nec miniſter, vel Notarius in ordinatione ejus, vocem vel calamum vendere. Pro ordinatione igitur, vel uſu pallii, ſeuchartis, atque paſtellis, eum qui ordinatur, omnino aliquid dare prohibemus.

SUMMARIUM.

1 *PRo Ordinibus conferendis, vel inſtrumentis ſuper eis conficiendis. Epiſcopus, vel Miniſtri, aut Notarii, nihil temporale exigere debent, numer. ſeqq.*
2 *Principale quando debet eſſe gratuitum, ita & omnia acceſſoria.*
3 *Paſtellus quid ſit.*
4 *Simonia non committitur in contractu gratuito.*
5 *Emptionis, & venditionis nomine in diffinitione ſimoniæ venit omnis contractus non gratuitus.*
6 *Ordinatori non licet aliquid temporale etiam ſponte oblatum accipere pro collatione Ordinum.*
7 Dare, *verbum liberalitatem notat, non neceſſitatem.*
8 *Ordinatori an liceat aliquid ultro oblatum ab ordinato accipere non pro ſpiritualibus, ſed ex charitate, ſine pacto expreſſo, vel tacito, & num. ſeqq.*
9 *Et quid poſt Conc. Trid. num. 11.*
10 *Sanguinem elicit, qui multum emungit.*
12 *Conſuetudo etiam immemorabilis accipiendi ab ordinatis ad primam Tonſuram forfices, pectines, & mappas, præter facultas, eſt corruptela.*
13 *Ordinator nullam oblationem ab ordinatis poteſt accipere præter eam, quæ a Pontificali Romano fieri conſuevit.*
14 *Notarius an pro inſtrumentis conficiendis in collatione*

tione Ordinis, vel beneficii, aut pro literis dimiſſoriis, ſeu teſtimonialibus poſſit aliquam mercedem accipere ſaltem a ſponte dantibus, & num. ſeqq. in finem.

15 *Quid, ſi percipiat ſalarium ex publico, & num. 20. & 27.*

16 *Et quid, ſi non percipiat, & n. 22. & 27.*

Et quid, ſi ſalarium non ſit congruum, num. 21. & num. 29.

Et quid in Notaria Epiſcopi, num. 18. & 28.

Et quid in extraneo, n. 19. 23. & 28.

Et quid, ſi officium Notarii ſit neceſſarium ad probationem Ordinis, n. 20. & 28.

Et quid poſt Concil. Trid. n. 27.

17 *Notarii Papæ poſſunt mercedem accipere juxta taxationem factam pro qualibet Bulla.*

24 *Notarius accipiendo aliquid ſponte oblatum ab ordinatis, ſi non ea intentione ab initio ad hoc acceſſit, ſimoniam non committit.*

25 *Præſertim ſi conſuetudo vigeat aliquid offerendi, quod pietatem, & devotionem præſeferat.*

26 *Et quid ex Concilio provinciali Mediolanenſi.*

27 *Trident. Concilii Decretum* ſeſſ. 21. cap. 1. *expenditur, & num. ſeqq.*

30 *Negativa univerſalis,* Nullus, *excludit omnia etiam minima.*

31 *Cancellarius quam mercedem poſſit accipere pro qualibet ſcriptura collationis, vel inſtitutionis, & num. 34. & 35.*

32 *Sine ſimonia Epiſcopus nihil poteſt accipere in caſibus hic enumeratis: Notarius vero in aliquibus tantum accipere poteſt mercedem ſuo labori convenientem, ſi ex publico ſalarium non habeat, & num. ſeqq. uſque in finem.*

33 *Miſſam bis in die celebrandi, an & quando Epiſcopus poſſit licentiam concedere, & n. 37.*

36 *Pro Decretis in teſtamentis Clericorum interpoſitis, ſi quid Epiſcopus de jure, vel conſuetudine poteſt accipere, non debet excedere taxam conſuetam.*

38 *Diſpenſationes ab Epiſcopo, & Vicario ſunt gratis exequendæ, non obſtante immemorabili.*

Notarius quartam partem aurei accipere poteſt pro examine teſtium.

39 *Examinatores pro examine, & approbatione ad Parochiales nihil poſſunt accipere.*

40 *Conſuetudo, ne quis in Eccleſia ſepeliatur ſine licentia Epiſcopi, ſervari debet; ſed ne pro dicta licentia ſex ſcuta exigantur, tollenda eſt, vel ita moderanda, ut exactum pauperibus, vel Eccleſiæ erogetur.*

41 *Parochi ſervare debent edictum Epiſcopi de ſponſis matrimonio non conjungendis ſine ipſius licentia, quæ tamen gratis dari debet, licet conſuetudo donandi aliquid Epiſcopo in ſignum lætitiæ non videatur penitus improbanda.*

42 *Ex conſuetudine exigendi a Beneficiatis donativum in ingreſſu Epiſcopi, non licet denegare literarum executionem, vel poſſeſſionem beneficiatis poſt ingreſſum non ſoluto donativo.*

43 *Annata pro beneficiis de novo inſtituendis ab Epiſcopo exigi non debet: Notario vero proceſſum ſcribente aliquid honeſtum ſolvere non videtur inconveniens.*

44 *In Capellania dignitati unita Epiſcopus retinet omnia jura ſibi ante unionem competentia, niſi ſecus in literis Apoſtolicis diſponatur.*

45 *Ordinationes generales fieri non debent in Capella privata, ſed in Eccleſia Cathedrali.*

46 *Parochi, & Beneficiati, qui ſuo munere plene ſatisfecerunt, non prohibentur alios impeditos coadjuvare; ſed non pro licentia ſaltem poſt Concilium nihil exigendam.*

47 *Notarii, & alii miniſtri Epiſcopi abſtinere debent ab omnibus exactionibus inſolitis, vel immoderatis.*

48 *Notarius ſi exigat pro inſtrumento ordinationis, ſeu literis dimiſſoriis ultra decimam auri partem, committit ſimoniam, non tamen jure divino damnatam.*

In *ordinando.* Jo. Andr. non ſummat, quia breve eſt. 1
Sed ſecundum Cardinalem ſic ſummari poteſt: Pro conferendis Ordinibus, vel inſtrumentis ſuper eis conficiendis, nihil exigi debet, & idem de pallii datione. Vel aliter ſecundum Jo. de Anan. Mar. Socinum, & Felin. Epiſcopus pro Ordine ab eo conferendo, vel miniſtri, aut Notarii nihil temporale exigere debent: Hoc dicit: & eſt B. Gregorii in Synodo Romæ habita, *c.* 88. & refertur *in cap. Sicut Epiſcopum,* 1. *quæſt.* 2. Dividitur in duas partes, prout ſunt duo dicta; ſecunda ibi, *pro ordinatione.*

Nota primo ex principio text. fas non eſſe Epiſcopo aliquid temporale accipere pro manus impoſitione, ſcilicet ordinatoria: de hac enim loquitur hæc litera, ut patet ex parte deciſa, nec non ibi, *pro ordinatione,* & notat gloſſ. 1. & communiter Doctores, licet ea identitate rationis idem ſit dicendum in omni manus impoſitione, quæ multiplex eſt, ut plene per gloſſ. 2. Archid. & Turrecr. *in cap. Manus,* 1. *qu.* 1.

Secundo nota ibi, *Ita nec miniſter.* Sicut principale debet eſſe gratuitum, ita & omnia acceſſoria, & circumferentia. Unde quemadmodum prohibetur Epiſcopus aliquid temporale pro collatione Ordinis recipere, ita & omnes alii ejus miniſtri non tantum pro Ordine, ſed etiam pro chartis, vel paſtellis, id eſt parva ceræ maſſa in modum paſtæ: & hoc ne fraus committatur, 3 neve fiat indirecte, quod directe fieri non poteſt, *ut hic gloſſ.* 3. & notant Anton. de Butr. *in* 2. *notab.* Abb. *num.* 2. & Mar. Soc. *in* 1. *notab.* qui ex hoc infert ad multas quæſtiones. Pro miniſtro autem intellige Archidiaconum, qui examinat promovendos, *cap. Ad hæc, circa finem, ſupra de offic. Archidiac.* ut exponit *hic gloſſ.* 2. Hoſtien. *num.* 1. & Jo. Andr. *num.* 6. & colligitur ex litera ibi, *vocem*; nam Ordinatore interrogante, *ſcis eos dignos?* prior Diaconorum reſpondet, *quantum humana fragilitas, &c.* ut *cap. un. ſupra de ſcrut. in ordin. facien.* Vel quia eum examinat, vocat ordinandos, ut ait gloſſ. 1. *in dict. cap. Sicut Epiſcopum,* 1. *quæſt.* 2. Vel pro miniſtro intellige Diaconum, qui Evangelium legit, ſecundum Innoc. *in princ.* & quod infra dicit, *vocem expone,* id eſt lectionem Evangelicam, ſecundum Goffred. & Abb. Antiq. *in ver. Vocem:* & hoc magis conſonat antiquæ, ſecundum Joan. Andr. *num.* 6. Card. *num.* 21. *verſ. Quæro, de intellectu textus,* & Abb. Siculum *n.* 3. Legebatur enim: (In ordinando Epiſcopo Pontifex manum imponit, evangelicam vero lectionem miniſter legit, confirmationis autem ejus epiſtolam Notarius ſcribit) ut refertur ab Ant. Auguſt. *in prima collect. Decret. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 1.

Tertio nota ibi, *Vocem, vel calamum vendere,* Simo- 4
niam non induci ex contractu gratuito: quia verbum, *vendere,* contractum gratuitum non comprehendit, cum venditio non procedat ſine pretio, *l.* 2. §. *Sine pretio, ff. de contrah. empt.* & hic notat gloſſ. 3. Hoſt. *num.* 4. & 5
Butr. *num.* 6. Ceterum, *venditionis,* nomen non intelligas ſtricte, ſed in latiori ſignificatione; nam etſi ſimonia ſit ſtudioſa voluntas emendi, vel vendendi aliquid ſpirituale, vel ſpirituali annexum; tamen ſub nomine emptionis, & venditionis comprehenditur omnis contractus non gratuitus, ut declarat S. Thomas *in* 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 1. *ad* 5.

Ultimo nota ibi, *Aliquid dare prohibemus,* pro colla- 6
tione Ordinis non modo non licere ipſi Ordinatori aliquid temporale exigere, ſed nec ultro oblatum accipere; nam 7
verbum, *dare,* liberalitatem notat, non neceſſitatem; ut *l. Rem legatam, ff. de adimen. legat.* & legitur, & notatur *in c.* 1. *ſup. de donat.* & ita ex hac litera colligunt Hoſt. *num.* 4. *in verb. Dare,* & Joan. Andr. *eod. num.* Signanter 8
dixi, pro collatione Ordinis, quia ſecus eſſet, ſi oblatio fieret non pro ipſa collatione, ſed ex charitate, ut notabiliter declarat idem Hoſtien. *ubi ſup.* dicens: (Si tamen non pro his ſpiritualibus, ſed ex charitate, ſine pacto expreſſo, vel tacito, aliquid etiam Ordinatori, & ab ordinato gratuitum offeratur, non reprobamus,) ut *cap. Etſi quæſtiones,* §. 1. 2. *& in fin. infra eod.* Et merito, quia 9
oblatio nullam culpæ maculam ingerit, quæ non ex ambientis petitione proceſſit, ut legitur *in cap. Sicut Epiſcopum,* 1. *qu.* 2. Ad idem *cap. Quicquid,* 1. *quæſt.* 1. ibi, *Niſi voluntarie oblata*; licet a Codice regio abſit illa dictio, *niſi,* ut eſt adnotatum in calce illius Canonis. Facit *c. Dilectus,* il ſecondo, *infra eodem,* ibi, *Illud tamen gratan-*

Digitized by Google

ter recipi poterit, quod fuerit ſine taxatione gratis oblatum: & per hunc intellectum, ut Hoſtienſis ſubdit, &
10 geſtio damnatur ſimoniaca, & reprobatur interpretatio nimis rigida, & amara, quod fieri debet, argum. *l. Si id quod*, §. *Si quas ſervi operas*, *ff. de donat. inter virum, & uxor. l. penult. ff. Ad exhibendum*, *c. intelligentia*, & *cap. Præterea*, *infra de verbor. ſignific.* nam qui multum emungit, elicit ſanguinem, *cap. Denique*, 4. *diſtinct.* & cum Hoſtien. totidem fere verbis tranſeunt hic Jo. Andr. *n.* 4. Butr. *num.* 2 *in prima oppoſ.* & *num.* 7. *verſic. Si eſt de ſubſtantia collationis*, Cardin. *in fin.* Anchar. *num.* 3. Abb. *n.* 4. & Joan. de Anan. *n.* 9.

Quorum ſententiæ, quod ſpectat ad jus commune, & ipſe accedo, cum duobus tamen temperamentis. Primum eſt, ut quod offertur, ſit modicum, ut per Butr. *in loco proxime citato*; alterum, ut non detur in ipſo actu ordinationis, ſed ex intervallo, ut hic per Card. *in fin.* & probatur *in d. cap. Sicut Epiſcopum*, 1. *quæſt.* 2. ibi, *poſt acceptas chartas*, & *pallium*. Facit optime textus *in cap. Emendari*, 1. *quæſt.* 1. Opus enim per ſe laudabile, ratione temporis reprobatur, ne malignandi occaſionem inducat; ideoque licet nummos in concham mittere opus pietatis ſit, tamen tempore ſuſcipiendi baptiſmi ſimoniæ ſuſpicionem ingerit, ut ibi, & argum. *l. un. in fin ff. ad l. Julium, de ambitu*, & notat gloſſ. 1. *in d. c. Emendari*.

11 Porro hæc vendicant ſibi locum jure communi inſpecto: verum hodie opinio Hoſtienſis reperitur correcta a Concilio Trident. *in cap.* 1. *ſeſſ.* 21. Nam Sancta Synodus ad tollendam omnem ſuſpicionem, ſuſtulit etiam ſponte oblata, quæ ſi nihilominus acciperentur, non propterea ſimonia induceretur, ceſſante ſcilicet omni pactione tacita, vel expreſſa; ſed ſolum incurrerentur pœnæ eo Decreto inflictæ; & quamvis in *c. Etſi quæſtiones*, *infra eod.* in ſponte oblatis attendenda ſint perſonæ dantis, & accipientis qualitas, quantitas muneris, & donantis tempus: ſecundum verba illa Concilii, *Etiam ſponte oblatum, quovis prætextu, & ex quacunque de cauſa*, tollunt omnino prætextum, & omnem cauſam, ut nulla poſſit eſſe accipientis excuſatio, nullave tergiverſatio. Adde, quod etiam de jure communi contra Hoſt. facit textus *in d. cap. Sicut Epiſcopum*, *quæſt.* 2. quia dum permittit ordinato gratiæ tantummodo cauſa aliquid dare, non dicit ipſi ordinatori, ſed quibuslibet de Clero; & ſic quod de aliis conceſſit, de ordinatore videtur negaſſe, ad gloſſ. *in cap. qualis*, *in verb. Negatur*, 25. *diſt.*

12 Ab his tamen excipe id, quod datur ab ordinatis ex præſcripto Pontificalis Romani. Unde Sacra Congreg. Concilii alias cenſuit, conſuetudinem etiam immemorabilem percipiendi ab ordinatis ad primam tonſuram forficea, pectines, & mappas, præter faculas, pariterque mappas a Presbyteris, intelligi perinde, ac corruptelam
13 revocatam, nullamque in ea functione oblationem percipi poſſe, præter eam, quam quis, dum Sacris Ordinibus initiatur, Pontificali Romano permittente conſuevit offerre: ex quibus infertur, nec ex laudabili conſuetudine, *c. Ad Apoſtolicam*, *infra eod.* aliquid accipi poſſe.

14 QUÆRO generaliter, an Notarius pro inſtrumentis conficiendis in collatione Ordinis, vel beneficii, aut pro literis dimiſſoriis, ſeu teſtimonialibus poſſit aliquam mercedem accipere, ſaltem a ſponte dantibus.

Doctores in hac quæſtione, & in intellectu hujus Decretalis multum ſe involvunt, & in varias ſcinduntur opiniones, quas hic plene inter alios recenſet Jo. de Anan. in gloſſ. *penult. n.* 12.

15 Quidam enim diſtinxerunt, an Notarius percipiat ſalarium ex publico, necne? Si percipiat, dicunt ei non licere aliquid accipere: & in hoc caſu intelligunt hoc cap.
16 Si vero ſalarium non percipiat, aſſerunt non eſſe illi interdictum operas ſuas, vel ſcripturam vendere, cum nemo cogatur de proprio beneficium facere, *cap. Præcaria*, 10. *q.* 2. & in hac opinione fuit originaliter Hugo, ut notatur *in cap. Sicut Epiſcopum*, in gloſſ. *Calamum*, 1. *q.* 1. & Bernard. *hic in gloſſ.* 3. eamque veram eſſe, affirmat Card. *num.* 1. *in* 1. *oppoſit.* quam etiam ſequitur Abb. *n.* 3. *circa finem*, *verſ. Et ideo ſimpliciter*.

17 Et propterea Alanus hic dicebat. Notarios Papæ licite poſſe mercedem accipere juxta taxationem factam pro qualibet Bulla, quia non habent ſalarium a Papa, vel quia in Curia Romana non habet locum ſimonia, ſicut nec lex Julia, *de ambitu*, ut *l. un. ff. ad leg. Jul. de ambit.* & facit quod notatur *in cap. Presbyter*, 92. *diſt.* & *in cap. ult.* 1. *quæſt.* 6. & hoc dictum Alani ſequuntur hic Butr. *num.* 3. Cardin. *num.* 1. *in* 2. *oppoſ.* Anchar. *num.* 2. Abb. *num.* 5. Jo. de Anan. *in* 2. *notab.* licet hoc corrigendum eſſe dicat Hoſt. *num.* 3. *verſ. Et ſecundum hoc*, & alii prææallegati.

Alii vero diſtinxerunt inter Notarium Epiſcopi, cui 18
ſcilicet Epiſcopus hoc officium commiſit, & Notarium extraneum. In primo caſu dicunt procedere hanc Decretalem, ita ut Notarius Epiſcopi teneatur gratis omnino miniſterium ſuum impendere. In ſecundo autem caſu admittunt Notarium extraneum nedum petere poſſe juſtum ſalarium, ſed etiam aliquantulum plus juſto 19
propter magnitudinem negotii: ita expreſſe Innoc. *hic in verb. Notarius*, *verſ. Si autem alius*, & paulo infra *verſ. Vel dic quod loquitur*, cui totidem fere verbis ſubſcribunt Hoſtienſ. *num.* 3. Joan. Andr. *num.* 7. & idem Hoſtienſis *in c. Sicut*, *num.* 5. *circa finem*, *ſupra ne Cler. vel Monach.*

Sed alii ſimul jungunt ambas diſtinctiones ſuperius 20
propoſitas, dicunt enim; Aut Notarius habet ſalarium ex publico; & tunc ſubdiſtinguunt, an officium talis Notarii ſit de ſubſtantia ordinationis; & hoc primo caſu non liceat ei aliquid recipere, cum ejus officium ſit de conſerentibus adminiſtrationem. Aut non eſt de ſubſtantia; & tunc ſi ſalarium, quod ſolvitur, non 21
congruit ſcribenti, conſiderato labore, & negotii qualitate, licita ſit receptio. Ratio, quia non debet quis cogi militare propriis ſtipendiis, ut *in c. Cum ex officii*, *de præſcript.* Sin autem ſalarium ut ſupra ſit congruum, tunc receptio non ſit licita, quin potius ſimoniaca, ita diſtinxit Ant. de Butr. *hic n.* 7. *verſic. Dic ergo*, *ſi ſalarium recipit ex publico*, & Jo. de Anan. *num.* 12. *verſ. Quandoque aliquid recipitur*: & quamvis Abb. *hic numer.* 3. *verſ. Ad primum conclude*, hanc diſtinctionem impugnet, eo quod nullo caſu officium ſcriptorum poſſit eſſe neceſſarium ad Ordinem rite conferendum: tamen illam ſolvat Jo. de Anan. *num.* 12. *col penult. verſ. Tu conſidera*, dicens, hanc fuiſſe mentem Doctorum, quod ex privilegio, ſtatuto, vel conſuetudine erat inductum, ut ordinatio, vel traditio pallii, vel collatio beneficii non poſſet probari, niſi per inſtrumenta, vel chartas ſcriptas per certos Notarios ad hoc deputatos, & hoc reſpectu officium talis Notarii dici poterat neceſſario requiri ad Ordinem legitime conferendum, id eſt ad illius probationem, ne alioquin de ordinatione dubitari contingeret, ut *in cap. Legum*, 2. *quæſt.* 2. & notat gloſſ. *in d. c. Sicut Epiſcopum*, *in verb. Calamum*, 1. *quæſt.* 2. paria enim ſunt non eſſe, vel probari non poſſe, *l. Duo ſunt Titii*, *ff. de teſtam tutel.* cum aliis allegatis per gloſſ. *final. in cap. Cum dilecti*, *ſupra de accuſat.*

Verum Laurentius *in dict. cap. Sicut Epiſcopum*, in 22
præcitata gloſſ. *in verb. Calamum*, reprobavit ſupraſcriptas diſtinctiones, cenſuitque Notarium non poſſe aliquid exigere pro hujuſmodi ſcriptura; nec diſtinguendum eſſe, an habeat ſalarium ex publico, necne, quia textus prohibet, ut in collatione Ordinis, nec pro labore, nec charta liceat aliquid recipere; unde Epiſcopus curare debebit, ut ſine muneris alicujus acceptione ſcribatur: & hanc opinionem dicit poſſe defendi Cardin. *hic num.* 1. *in* 1. *oppoſit. verſ. Ego tamen dico*, argum. hujus literæ, quæ expreſſe prohibet miniſtros, vel Notarios aliquid capere, nec ullam adhibet diſtinctionem. Et ad 23
contrarium gloſſa, quod quis non tenetur de ſuo facere beneficium, & propriis ſtipendiis militare, reſpondet Cardin. Notarium extraneum non debere ſe ingerere illicite in officio, quod debet eſſe gratuitum. Ideoque tenentur Epiſcopi deputare aliquos, qui hoc liberaliter expleant; licet hoc non faciant, & minus bene, ſecundum eum.

In omnibus tamen ſupraſcriptis caſibus, in quibus Do- 24
ctores negant licere Notario aliquid recipere, intelligunt hoc procedere, quando ex pacto, & conventione recipit. Sed ſi gratia, & ſponte aliquid offeratur, & ſine omni intentione ab initio ad hoc acceſſerit, ſimoniam non committit, *cap. Cum ſit Romana*, *infra eodem*, ſive ſit Notarius ordinationis, ſive extraneus, & ſive ſalarium habeat ex publico, ſive non: & in hoc conveniunt gloſſ. *hic in verb. Vendere*, Innocentius *poſt med. verſ. Sed quis autem*, Abb. Antiq. *in fin.* Hoſtienſis *num.* 3. Joan. Andr. *num.* 7. *verſ. Si omnino eſſet extraneus*; & reliqui omnes: præſer- 25
tim

tim ſi conſuetudo vigeat aliquid offerendi, quod pietatem, & devotionem præſeferat, *ut cap. Ad Apoſtolicam, infra eodem*, ſecundum Innoc. *ubi ſupra*, Hoſtien. *dict. num. 3. verſ. Maxime, ubi conſuetudo*, & Jo. Andr. *d. n. 7. verſ. Sed etiam talibus locis.*

26 In Concilio tamen Provinciali quinto Mediolanenſi *in tit. de Cancellario, & Notariis, tom. 4. Concilior. par. 2. pag. 542. col.* a. recenſentur quamplura inſtrumenta, & ſcripturæ, quæ a Cancellario, & Notariis confici, & gratis dari debent, *& pag. ſeqq. col.* 1. expreſſe cautum legitur, ut qui aliquid etiam a ſponte dantibus perceperit, tum in conſcientiæ foro ne ſuum faciat, ſed pauperibus loci erogare omnino debeat; tum quadruplo mulctetur, quod vel in Eccleſiæ inſtaurationem, vel in Sacriſtiæ uſum erogetur.

27 In hac varietate ſupervenit jus noviſſimum Concilii Tridentini *in d. cap. 1. ſeſſ.* 21. quo diſertis verbis ſtatuitur, ut Notarii in iis tantum locis, in quibus non viget laudabilis conſuetudo nihil accipiendi, pro ſingulis literis dimiſſoriis, aut teſtimonialibus decimam tantum unius aurei partem accipere poſſint: dummodo eis nullum ſalarium ſit conſtitutum pro officio exercendo, nec Epiſcopo ex Notarii commodis aliquod emolumentum ex eiſdem ordinum collationibus directe, vel indirecte provenire poſſit; tunc enim gratis operam ſuam eos præſtare omnino teneri decernit: contrarias taxas, ac ſtatuta, & conſuetudines etiam immemorabiles, ut corruptelas caſſando, & interdicendo.

Quo Decreto S. Synodus inter opiniones ſupraſcriptas non obſcure probavit primam diſtinctionem Hugonis, & Bernardi, de qua ſupra *num.* 15. videlicet, ut Notarius non habens ſalarium ex publico poſſit mercedem accipere pro inſtrumento, ſeu literis teſtimonialibus collationis Ordinis; ſecus ſi habeat ſalarium: & conſequenter Concilium rejecit opinionem *Laurentii*, de qua ſupra *num* 22. qui indiſtincte negavit Notarium aliquid accipere poſſe, etiam ſi nullum ei ſalarium ſit conſtitutum; nam hoc caſu ex Concilio licet mercedem accipere. Quatenus tamen Hugo, & Bernardus permiſerunt Notario publicum ſalarium non habenti inſtrumentum collationis vendere, & ſine limitatione pretium exigere, Concilium hoc non admiſit, ſed mercedem taxavit, & reduxit ad decimam unius auri partem, vulgo julium unum pro ſingulis literis dimiſſoriis, vel teſtimonialibus.

28 Rurſus Concilium non approbavit diſtinctionem Innoc. & ſequacium inter Notarium Epiſcopi, ſeu ordinationis, & Notarium extraneum; ſed ſi Notarius non percipiat ſalarium ex publico, & non obſtet contraria conſuetudo, permittit ei accipere decimam partem unius auri, nec diſtinguit, an ſit Notarius extraneus, vel ad hoc officium deputatus; & in Cancellario Epiſcopi ſæpius hoc declaravit Sac. Congregatio Concilii, ut dicam infra *num.* 31. *&* 35. Et eodem mo-

29 do non videtur Concilium admiſiſſe aliam diſtinctionem Antonii de Butr. de qua ſupra *num.* 20. videlicet, an ſalarium Notarii ſit congruum, necne; ſed ita demum voluit dicere Notario mercedem accipere, ſi ſala-

30 rium nullum ei ſit conſtitutum. Et pondera univerſalem negativam, *nullum*, quæ excludit ſalarium quantumcunque minimum, gloſſ *in cap. Statutum*, §. *Inſuper, in verb. Nullum, de reſcript. lib. 6.* gloſſ. *in c. Nemo poteſt, el primo, in verb. Obligari, de reg jur. eodem lib.* Gemin. *conſ.* 35. *num.* 5. Cravett. *conſ.* 294. *n.* 6. Unde ſibi imputet Notarius, qui modicum ſalarium acceptavit; per hoc enim ſe tacite adſtrinxit ad operas ſuas pro illo modico impendendas, exemplo ejus, qui beneficium acceptavit, tam tenetur illi inſervire, quantumcunque ſit tenue, ut leg. & not. *in c. Conquerente, ſupra de Cleric. non reſid.*

31 Porro quemadmodum hæc Decretalis, licet in ſpecie loquatur in Ordine, tamen a quibuſdam generaliter intelligitur etiam in beneficio, ut hic refert Innoc. *in princip. in verb. Notarius, eodem modo*, licet Concilium *in d. c.* 1. *ſeſſ.* 21. loquatur ſpecifice in collatione Ordinum: tamen S. Congregatio id ipſum declaravit in collatione beneficii, licet ratione majoris laboris mercedem pinguiorem arbitrata fuerit. Sæpius enim cenſuit, Cancellarium poſſe pro qualibet ſcriptura collationis, vel inſtitutionis accipere mercedem ſuo labori convenientem, quæ tamen ſcriptura, ſigillo, & ceteris omnibus computatis, unum aurum non excedat; & dummodo ipſi Cancellario ſalarium nullum pro officio ſuo exercendo præſtitutum ſit, & ex pecunia, quam accipit, nihil prorſus emolumenti collatores, aut inſtitutores etiam occaſione ſigilli ullo modo directe, vel indirecte percipiant.

In aliis autem pluribus caſibus ſicut Epiſcopi, ita & 32
eorum Cancellarii tenentur operam ſuam gratis præſtare, ut patet ex infraſcriptis reſolutionibus Sac. Congregationis Concilii in cauſa Vicenſi, & Sac. Congregationis Epiſcoporum in cauſa Gerunden. tenoris infraſcripti, videlicet

Capitulum Vicenſe obtulit Sac. Congregationi Concilii ſupplicem libellum, quo conquerebatur, tam Epiſcopum Vicenſem, quam ejus Notarios, & ſcribas pro diverſis ſcripturis negotiorum ad ejus juriſdictionem pertinentium non modicam pecuniarum quantitatem exigere, petebatque mandari Epiſcopo, ut ab ejuſmodi exactionibus abſtineret, atque Notarios, & ſcribas coerceret, ne plus debita mercede reciperent.

Scripturæ autem negotiorum, atque actuum prædictorum a Capitulo ſigillatim expreſſæ, hæ fuerunt.

Collationum, inſtitutionum, ſeu proviſionum per obitum, vel reſignationem etiam ex cauſa permutationis, vel alias.

Dimiſſoriarum, ſeu teſtimonialium, quæ conceduntur Presbyteris, ſeu Clericis ad alienas diœceſes tranſituris.

Licentiarum recipiendi Ordines ab aliis Epiſcopis.

Licentiarum bis in die celebrandi.

Licentiarum dicendi Miſſas.

Licentiarum dicendi Miſſas matutino tempore, quas matutinales vocant, diebus Dominicis, & feſtivis.

Licentiarum audiendi confeſſiones.

Licentiarum adminiſtrandi Sacramenta.

Licentiarum deſerviendi beneficiis Curatis.

Licentiarum deſerviendi beneficiis ſimplicibus.

Licentiarum ordinandi ſe ad titulum patrimonii, ſeu approbationem hujuſmodi titulorum.

Licentiarum abſentandi ſe ab Eccleſiis, & beneficiis.

Licentiarum quæſtuandi.

Licentiarum ſepeliendi cadavera intus Eccleſiam.

Mandatorum de publicando in Eccleſia initiandos ſacris, vel minoribus Ordinibus, vel Tonſuræ Clericali.

Diſpenſationum ad duo beneficia etiam ſimilia ſub eodem tecto.

Approbationum concurrentium ad vacantes parochiales in menſibus reſervatis, quæ ad Curiam Romanam tranſmittuntur.

Approbationum Juriſpatronatus ex fundatione, vel dotatione.

Creationum Notariorum in parochialibus, & commiſſionum regiminis ſcribariarum earundem vacan.

Deputationum Oeconomorum, dum beneficia vacant.

Executionum literarum Apoſtolicarum gratiam, ſeu juſtitiam concernentium.

Die ſeptima Februarii 1602. Propoſito in Sacra Congregatione Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum hoc ſupplici libello, Patres primum mirati ſunt aliqua ex ſuprapoſitis capitulis aliquo modo etiam abſque ulla mercede concedi, nempe licentiam tum bis in die, tum etiam matutino tempore Miſſas celebrandi; & proinde mandarunt Epiſcopo ſignificari, num hæc ipſe concedat, quemadmodum proponitur.

Deinde quoad pecuniæ, ſeu mercedis exactionem, ac ſolutionem pertinet, reſponderunt, Epiſcopo quidem in nullo ex ſupradictorum capitum licere quicquam accipere, vel percipere directe, vel indirecte: Notario, vel Cancellario nihil etiam licere accipere in plurimis ex iiſdem capitibus, nempe propter approbationem ad audiendas confeſſiones; propter licentiam adminiſtrandi Sacramenta; ob licentiam deſerviendi beneficiis; ob licentiam ſepeliendi defunctorum corpora in Eccleſia; ob licentiam, ut quis poſſit abeſſe a beneficiis; ob mandata publicandi in Eccleſia eos, qui primam Tonſuram, vel minores, ſacroſve Ordines ſuſcipere voluerit; adeo ut in nullo ſupradictorum caſuum, neque ratione ſcripturæ, nec ſigilli, nec laboris, nec alio titulo aliquid a quopiam percipere queat; ſed gratis hæc omnia his, quorum intereſt, debeant præſtari. Verum quoad alia capita ita demum Notarium, vel

Can-

Digitized by Google

Cancellarium poſſe aliquid percipere, ſi nullum ſibi ſalarium, vel ſtipendium ſit conſtitutum, cumque congruam tantum ſui laboris mercedem, quæ quoad literas collationis, vel inſtitutionis Curatarum Eccleſiarum, vel deputationis Vicariorum in illis, unum aurum, & quoad literas dimiſſorias, aut teſtimoniales, decimam unius auri partem nunquam excedat.

Ex eumpro parte Epiſcopi ad impediendam hujus Decreti executionem habitus eſſet recurſus ad commiſſarium Cameræ, eo quod Cameræ intereſſet, quæ tempore ſedium Epiſcopalium in Hiſpania vacantium emolumenta ſupradicta percipere conſueverat; Commiſſarius inhibitionem conceſſit: ac propterea Capitulo petente inhibitionis moderationem, Sanctiſſimus D. N. mandavit, ut de hac re in Congregatione, utraque parte audita, iterum ageretur.

33 In Congregatione præterita, cum Procurator Capituli Vicen. eſſet conqueſtus, quod Epiſcopus pecuniam exigeret pro licentia bis in die celebrandi: S. Congregatio mandavit ſignificari Epiſpopo, ut nedum aliquid propterea non exigeret, ſed nec ullam licentiam bis in die celebrandi ullo modo concederet.

Nunc idem Procurator petiit hujuſmodi Decreti moderationem: allegat *cap. Conſuluiſti, de celebrat. Miſſarum.*

Sac. Congregatio die 28. Februarii 1602. cenſuit hoc cap. demendum ex Decreto, & ex literis, quæ dabuntur ad Epiſcopum, & relinquendum in diſpoſitione juris communis.

Exemplum literarum ad Epiſcopum Vicen. Propoſito, atque perlecto in Sacra Congregatione Cardinalium Concilii Tridentini interpretum ſupplici libello his literis adjuncto, quem Procurator Capituli iſtius Cathedralis exhibuit, Illuſtriſſimi Patres eis ſingulis deguſtatis, atque perpenſis, reſponderunt, Epiſcopo quidem in nullo ſupradictorum capitum licere quicquam accipere, vel percipere, directe, vel indirecte; Notario autem, vel Cancellario nihil etiam licere accipere in plurimis ex eiſdem capitibus: nempe propter approbationem ad audiendas confeſſiones; propter licentiam adminiſtrandi Sacramenta; ob licentiam deſerviendi beneficiis; ob licentiam ſepeliendi defunctorum corpora in Eccleſia; ob licentiam, ut quis poſſit abeſſe a beneficiis; ob licentiam celebrandi Miſſas; ob licentiam colligendi eleemoſynas; ob mandata publicandi in Eccleſia eos, qui primam Tonſuram, vel minores, ſacroſque Ordines ſuſcipere voluerint; adeout in nullo ſupradictorum caſuum, neque ratione ſcripturæ, nec ſigilli, nec laboris, nec alio titulo aliquid a quopiam percipi queat, ſed gratis hæc omnia his, quorum intereſt, debeant præſtari.

34 Verum quoad alia capita ita demum poſſe Notarium, vel Cancellarium aliquid percipere, ſi nullum ſibi ſalarium, vel ſtipendium fuerit conſtitutum: tuncque congruam tantum ſui laboris mercedem, quæ quoad literas collationis, vel inſtitutionis Curatarum Eccleſiarum, vel deputationem Vicariorum in illis, unum auream; & quoad literas dimiſſorias, aut teſtimoniales, decimam unius auri partem unquam excedat. Tenet amplitudo Tua non obſcure in ſingulis hiſce capitibus Congregationis ſententiam, cui conformius adhærebit, quo magis decet Prælatos a pecuniæ ſtudio eſſe abhorrentes. Deus Amplitudinem Tuam incolumen ſervet.

Romæ die 8. Martii 1602.

Decreta S. Congregationis Epiſcoporum
Die 25. Octobris 1588.

RElatis, & late diſcuſſis in Sac. Congregatione, Illuſtriſſimorum, ac Reverendiſſimorum Sac. Rom. Eccleſ. Cardinalium ſuper negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum, ac viſitationibus Apoſtolicis deputatorum, junctis capitibus S. Dom. Noſt. nomine Canonicorum, & Capituli Gerunden. Eccleſiæ per memoriale Sanctitati ſuæ porrectum exhibitis, una cum reſponſionibus nomine Reverendiſſimi D. Epiſcopi deſuper factis, partium Procuratoribus etiam in contradictorio ſæpius auditis: eadem Sac. Congregatio, cui negotium fuit remiſſum a Sanctitate ſua, ſuper unoquoque reſpondendum fore cenſuit, prout infra.

Fagnan. in V. Lib. Decretal.

Ad primum, & ſecundum, quatenus aſſerit R. D. Epiſcopum a proviſis in forma dignum a Sede Apoſtolica exigere pro collatione in vim Apoſtolici mandati facienda julios duos pro quolibet Decreto valoris beneficii, & pro collationibus, quæ ipſe facit jure ordinario, pro qualibet proviſione aliquando ſex, aliquando ſeptem ſcota; & a proviſis ab inferioribus etiam exemptis, quorum collationes ab ejus Vicario vult approbari, & ratificari, ſub ſolutione præfata. Sac. Congregatio inhærendo reſponſioni jam factæ per Illuſtriſſimos, & Reverendiſſos DD. Cardinales pro interpretatione, & executione Sac. Concilii Tridentini deputatos, dicit pro collatione, aut inſtitutione Eccleſiarum Curatarum Cancellarium poſſe in ſingulis accipere mercedem ſuo labori convenientem, quæ tamen ſcriptura, ſigillo, & ceteris omnibus computatis, unum aurum non excedat; & dummodo ipſi Cancellario ſalarium nullum pro officio ſuo exercendo conſtitutum ſit, & ex pecunia, quam accipit, nihil prorſus emolumenti collatores, aut inſtitutores ullo modo directe, vel indirecte percipiant: & idem ſervandum in omnibus aliis etiam ſimplicibus beneficiis quibuſcunque. 35

Ad tertium ſuper juribus competentibus dicto Epiſcopo ex conſuetudine pro Decretis per eum in teſtamentis Clericorum interpoſitis, illorumque, ut ajunt, inſoluta exactione: dicitur, quod ſi aliquid de jure, vel præſcripta conſuetudine exigi debeat propter Decreta in teſtamentis interponi ſolita ab Epiſcopo non excedatur taxa, ſeu ſumma antiquitus conſueta, quæ ſemel ſolvatur, etiamſi plura legata pia in eodem ſcripta ſint teſtamento, & de illa ab Epiſcopo, non autem ab hæredibus, vel ab alio merces Notarii detur. 36

Ad quartum ſuper licentiis bis celebrandi, ac pecuniis, quæ pro illarum expeditione, ut aſſeritur, ſolvuntur, miratur Sacra Congregatio agi de his licentiis concedendis; nam id nonniſi ex magna neceſſitate fieri debet, & magna cautela, ut puta in locis, ubi perpauciſſimi ſunt Sacerdotes; vel adſint impedimenta adverſariorum Fidei, vel quid ſimile; quæ ceſſant eo in loco, ubi via evenire poſſunt alii caſus a jure permiſſi; nec concedi poteſt hæc licentia ab Epiſcopo generaliter, quaſi privilegium alicujus Sacerdotis, ſed tantum in aliquo caſu particularis neceſſitatis cauſa ab Epiſcopo examinanda; & ſi quando concedi contingat, gratis prorſus etiam quoad mercedem Notarii concedatur. 37

Ad quintum, & ſextum ſuper pecuniis, quæ ab Epiſcopo, ut fertur, exiguntur pro literis dimiſſoriis, & teſtimonialibus, aut commendatitiis, necnon publicationis, ut ipſi vocant, quæ promovendis ad ſacros Ordines concedi ſolent: dicitur ad unguem ſervari debere Decretum Sac. Concilii Tridentini *capit. 1. de reform. ſeſſ. 21.*

Ad ſeptimum ſuper ſolutionibus, quas fieri exponitur, pro licentiis exercendi curam animarum, confeſſiones audiendi, coadjutoriis, earumque revocatione: dicitur gratis omnino licentias concedendas, ex Decreto ejuſdem Sac. Concilii *c. 15. de reform. ſeſſ. 23.*

Ad octavum ſuper exactione, quæ fieri præſupponitur unius argentei pro diſpenſationibus matrimonialibus exequendis literarum Apoſtolicarum clauſulis non obſtantibus: inhærendo reſponſo deſuper facto per ſupradictos Illuſtriſſimos, & Reverendiſſimos DD. Cardinales Concilii prædicti Interpretes, dicitur pro diſpenſationibus matrimonialibus non licere Epiſcopo, vel ejus Vicario quidquam accipere vel ratione taxæ, etiam ex immemorabili conſuetudine, nec ratione ſigilli, vel alicujus alterius rei: quapropter Decretum illud, quod poni ſolet in literis diſpenſationum matrimonialium, ut nihil muneris, aut præmii etiam ſponte oblati accipi poſſit illarum executione, ita intelligendum eſt, ut neque Ordinarius ipſe, neque Vicarius ejus quidquam prorſus etiam pro mercede laboris, quam ex ea re ſuſceperint, capere poſſint: Notarios vero pro examine teſtium quartam partem auri, ſeu ducati licite accipere poſſe. 38

Ad nonum ſuper exactione, quam fieri aſſerunt juliorum quatuor ab examinatis, & approbatis ad Parochiales obtinendas examinatori ſolvendorum: dicitur abolendam fore, gratiſque examen, & approbationem eſſe faciendam, juxta Decretum Sac. Concilii 39

prædicti *cap.* 18. *de reform. ſeſſ.* 24. ſub pœnis in eo contentis.

40 Ad decimum ſuper exactione ſcutorum ſex, quam facere dicunt Epiſcopum a Presbyteris volentibus ſepeliri in ambitu Eccleſiæ contra formam decretorum ſynodalium, & provincialium: dicitur ſervandam fore conſuetudinem, ſi qua eſt Eccleſiæ Gerunden. ejuſque provinciæ, non permittendo quenquam ſepeliri intra Eccleſiam abſque Epiſcopi licentia; ſed quod pro ea ſolvantur ſcuta ſex, non bene ſonat, & potius ad avaritiam, quam ad reprimendas importunorum preces, videtur inductum; ideo vel tollendam, vel moderandam, ut aliquid honeſtum ſolvatur pauperibus erogandum, vel ſaltem in Eccleſiæ ejuſdem manifeſtam, & apparentem utilitatem convertendum.

41 Ad undecimum ſuper edicto, quo Parochis prohibetur, ne ſponſos matrimonio conjungant, etiam ſolemnitatibus a Tridentino Concilio requiſitis, expletis, niſi habeant in ſcriptis licentiam; quæ tamen non datur abſque ſolutione, ut aſſeritur, dimidii unius Julii; dicitur, quod ſi ex aliqua rationabili cauſa prohibetur, ne Parochi ſolemnitatibus a dicto Concilio ordinatis, expletis, matrimonio aliquos conjungere poſſint, niſi habita prius licentia ab Epiſcopo; hoc jure ipſi Epiſcopo lex aliqua præſcribenda non eſt, ſed ſervata omnino, quæ ex eodem Concilio ſubſtantialia ſunt quoad ſolemnitates duntaxat, ſuæ tantum conſcientiæ, & regimini relinquendum. Similiter etiamſi quomodolibet in aliquo Caſtro, ſeu Oppido id prohibere convenit, quod tamen nonniſi ex aliqua urgenti cauſa faciendum videtur: ſicut enim Epiſcopus ſummopere debet animadvertere, ne matrimonia ſine ſolemnitatibus prædictis fiant; ita etiam cavere, ne difficiliores reddantur matrimonium contractus, novas ſine magna cauſa addendo neceſſitates; ſi tamen aliqua licentia opus erit, nihil omnino etiam a Notario pro ea exigatur; ſed ſi ex antiqua forſan præſcripta conſuetudine aliquid Epiſcopo, quaſi in ſignum lætitiæ donari gratis ſoleat, non videtur penitus improbandum.

42 Ad duodecimum ſuper eo, quod Epiſcopus amplixit, ut aſſeritur, conſuetudinem exigendi donatiuum ſibi factum in ejus ingreſſu, ut exigatur etiam ab obtinentibus beneficium poſt ingreſſum, denegando etiam literarum executionem, & beneficiorum poſſeſſionem, donativo prius non ſoluto: dicitur id reprobatum eſſe, ex Decreto S. Concilii Tridentini *c.* 14. *ſeſſ.* 24. & propterea abſtinendum, prout abſtineri per procuratorem Epiſcopi reſponſum fuit.

43 Ad decimumtertium ſuper annata, quam prætendit Epiſcopus, ut fertur, pro beneficiis de novo erigendis, ſeu inſtituendis: dicitur bene a procuratore Epiſcopi reſponſum fuiſſe negando hujuſmodi annatam exigi; & propterea ut ita ſit, decernendum fore, ut nihil exigatur, niſi ubicunque neceſſario aliquis proceſſus fiet; tunc enim Notario ſcribenti pro ſuo labore aliquid honeſtum eſſe ſolvendum, non videtur inconveniens.

44 Ad decimumquartum ſuper eo, quod Epiſcopus, ſi Capellania uniatur dignitati, quæ alias in nihil contribuere tenetur, vult ratione Capellaniæ ab obtinente dignitatem exigere jus viſitationis, & donatiuum. Reſpondetur omnia jura, quæ Epiſcopo competebant in Capellania ante unionem, remanere Epiſcopo, niſi contrarium in ipſa unione Apoſtolicæ auctoritate fuerit expreſſe diſpoſitum.

Ad decimumquintum ſuper eo, quod Epiſcopus utatur nimis frequenter cenſuris, ut objicitur, in cauſis civilibus, & parvi momenti: dicitur, Epiſcopum non debere inferre cenſuras, niſi ſervata forma d. Sac. Concilii *c.* 3. *de reform. ſeſſ.* 25.

Ad decimumſextum de perſona Vicarii, & Officialis generalis, conſidit S. Congregatio Epiſcopum talem Vicarium, ſeu Officialem generalem conſtituere, qualem inſignem illam decet Eccleſiam.

Ad decimumſeptimum ſuper eo, quod Epiſcopus ordines generales confert ut plurimum in Capella Eccleſiæ remota, & obſcura, & quandoque in alia ejus palatii, nulla præcedente intimatione, nec vocatis Canonicis: dicitur ab Epiſcopo ſervandum fore in omnibus Decretum S. Concilii prædicti *c.* 8. *de reform. ſeſſ.* 23. 45

Ad decimumoctavum ſuper eo, quod Epiſcopus non permittit, ut exponitur, Parochus, & Beneficiatos facere ſervitium alterius Beneficiati in eadem Eccleſia, vel alia etiam proviſi non reſidentis, niſi habita licentia, & pro ea julius octo, & denariis quatuor perſolutis; dicitur, quod ubicunque Parochus ſuæ Parochiæ curæ animarum ſibi commiſſarum, & Beneficiatus muneri ſuo plene ſatisfecerit, ſi quod tempus ſuperſit, ut quandocunque alterum forte impeditum adjuvet, non videtur prohibendum: quod autem pro licentia aliqua taxa ſolvatur, ſaltem poſt Concil. Triden. nullo modo probatur. 46

Optaret tandem Sac. Congregatio, ut Epiſcopus pro ſua pietate, & populi ſibi commiſſi ædificatione non ſolum ipſe, quod ſperatur, ſed etiam agat, ut alii Officiales, & Miniſtri, & Notarii abſtineant ab omnibus exactionibus, vel inſolitis, vel immoderatis, ita ut appareat nihil ex cupiditate, ſed omnia ab eo honeſte, & moderate fieri ad Dei gloriam, & ſalutem animarum. Actum in Sac. Congregatione die, & anno ſuperius annotatis. 47

Porro in omnibus ſupraſcriptis caſibus, in quibus Notario aliquid accipere non licet, ſi de facto accipiat, eſt ſimoniacum, quia prohibitum: non prohibitum, quia ſimoniacum, ſecundum Petr. Hiſpan. Lau. & Goffred quos hic refert Joann. Andr. *n.* 6. *in fine*, licet Vicent. contra; & ita intelligo infraſcriptam reſolutionem Sacræ Congregationis Concilii, videlicet, 48

An Notarii pro literis dimiſſorialibus plus quam decimam unius auri partem accipientes contra id, quod ſtatuitur Decreto Concilii Tridentini *cap.* 1. *ſeſſ.* 21. ſimoniam committere cenſeantur: Sac. Congregatio cenſuit committere ſimoniam: alioquin ſi hoc eſſet naturaliter, & intrinſece malum, non potuiſſet Eccleſia ſtatuere, ut liceret Notario decimam auri partem accipere, ut notatur *in c. Ex parte, il primo in gloſſ. dimittere, de offic. deleg.*

Et de ſupradicta diſtinctione, vide quod latiſſime ſcripſi *in cap. Cum pridem, a num.* 1. *uſque ad num.* 30. *ſupra de pactis*; ubi etiam habes articulum, quem hic proſequitur Abb. *num.* 6. videlicet, an Papa poſſit involvi crimine ſimoniæ, *in* 3. *quæſt.* *a n.* 53. *uſque ad n.* 141.

D E S I M O N I A.

Deodatus Papa.

C A P U T IV.

ACcuſatum ſimoniacum, neceſſe habuimus prohibere, ne Miſſarum ſolemnia celebraret, donec quid eſſet, verius conſtitiſſet.

S U M M A R I U M.

1 *ACcuſatus de ſimonia, de qua prius erat infamatus, eſt ipſo jure ſuſpenſus tam quoad ſe, quam quoad alios.*

Et quid poſt Conſtitutionem Martini V. Ad evitanda, n. 9.

2 *Simoniacus in ordine habet characterem vitioſum.*

3 *Accu-*

3 *Accuſatus de ſimonia non præcedente infamia eſt ſuſpectus quoad ſe, ſed non quoad alios.*

4 *Simoniacus pendente accuſatione ab adminiſtratione divinorum prohibetur.*

5 *Prohibitio divinorum eſt ſuſpenſio.*

6 *Accuſatus de ſimonia interim ſuſpenditur a celebratione Miſſæ.*

7 *Suſpectus, & excommunicatus a jure poteſt ſuſpendi, & excommunicari ab homine.*

8 *Simonia eſt morbus cancroſus, in quo opus eſt ferro ignito.*

9 *Accuſatus, & infamatus de ſimonia, hodie non eſt ſuſpectus quoad alios, niſi ſit publice denunciatus per ſententiam.*

10 *Inquiſitio, vel accuſatio, denunciatio, & exceptio, an impediant promotionem, vel electionem.*

1 ACcuſatum. Ad faciliorem intelligentiam præmitte hoc cap. & cap. ſequens habere locum in accuſato de ſimonia, qui prius erat publice diffamatus, & de quo aliqua ſigna apparebant, ut *c. Sicut, il primo, infra eod.* Talis enim erat ipſo jure ſuſpenſus tam quoad ſe, quam quoad alios, *c. Præter hoc, §. Verum, in fin.*
2 21. *diſt. c. Quibuſdam, & c. Reperiuntur*, 1. *q.* 1. Præſertim ſimoniacus in Ordine, qui habet characterem vi-
3 tioſum, ut *c. Tanta, infra eodem.* Secus vero, ſi accuſatus eſſet alias ſimoniacus occultus; quia tunc, quamvis eſſet ſuſpectus quoad ſe, ſicut quilibet exiſtens in peccato mortali, non tamen quoad alios, ut *c. ult. ſupra de cohabitat. Cler. & mulier. c. Sacerdotes*, 1. *q.* 1. & ita intelligunt hoc *cap. cum cap. ſeqq.* gl. 1. hic Innoc. Abb. Antiq. & Hoſtienſis, omnes *in princip.* Butr. *n.* 3. *&* 4. *verſ. dicit gloſſa*, & alii communiter.

4 Hoc præmiſſo, cum Papa hic dicat, neceſſe habuimus prohibere, ne accuſatus de ſimonia Miſſarum ſolemnia celebraret: hinc emerſerunt duo intellectus ad hanc Decretalem. Primus eſt exponendo verbum, *Prohibere*, ſcilicet de facto, non autem de jure; nam cum talis in veritate jam eſſet ipſo jure ſuſpectus, non fuiſſet neceſſe illum de novo ſuſpendere, ſed ne divina celebraret prohibere, hoc referens ad nudam prohibitionem facti, non autem juris, ſecundum Hoſtienſ. *hic num.* 2. Joann. Andr. *num.* 1. *in verb. Prohibere*, Butt. *num.* 4. & Card. *ante num.* 1. *ver. Sed poteſt legi*; & juxta hanc lecturam Decretalis ſummatur ſic ſecundum Abbatem, Joan. de Anan. Mar. Socin. & Felin. Simoniacus pendente accuſatione ab adminiſtratione divinorum prohibetur. Hoc dicit cum cap. ſeqq.

Secundus intellectus, qui magis placet Cardin. accipit *verb. Prohibere*, pro ſuſpenſione, quia prohibitio 5
divinorum eſt ſuſpenſio, *c. Is cui, de ſentent. excomm. lib.* 6. & juxta hanc lecturam ſic ſummat Cardinalis: 6
Accuſatus de ſimonia interim ſuſpenditur a celebratione Miſſæ: hoc intendit cum c. ſeqq. Quod ſi objicias, 7
quare ergo ſuſpenditur, cum jam ſuſpenſus ſit? Reſpondetur ſecundum Hoſtienſ. Joan. Andr. Butr. & Card. *proxime citatos*, ſuſpenſum a jure poſſe nihilominus ſuſpendi ab homine; nam & excommunicatus excommunicatur, ut *capit. Ita quorundam, infra de Judæis, leg.* & not. *in capit. Cum pro cauſa, & in cap. Officii, de ſent. excomm.*

Quamvis autem hoc cap. & cap. ſequens loquatur de ſimonia, quæ ut ait Goffred. *in cap. Tanta, infra eodem*, & Joan. Andr. *hic num.* 2. eſt morbus cancroſus, in quo opus eſt ferro ignito, *cap. Reperiuntur*, 1. *q.* 1. tamen obtinent etiam in aliis criminibus, ſecundum Innoc. *hic num.* 1. *ver. Et non obtinet ſolum in ſimonia*, & Hoſtien. *in princ. per l.* 1. *C. de reis poſtulatis, lib.* 10. *& c. Presbyter*, 3. *q.* 5. 8

Ceterum adverte, quia licet inſpecta juris communis diſpoſitione, accuſatus de ſimonia, vel alio crimine, de quo prius erat infamatus, ſit ipſo jure ſuſpenſus etiam quoad alios, ut dictum eſt ſupra in principio: hodie tamen hoc non obtinet, niſi etiam ſit ſuſpenſus, & publice denunciatus per ſententiam hominis; quia ex Conſtitutione Martini V. edita in Concilio Conſtantienſi, quæ incipit, *Ad evitanda ſcandala*, licite communicamus etiam in Divinis Officiis, & receptione Sacramentorum excommunicatis, ſuſpectis, & interdictis, niſi ſint publice denunciati per ſententiam hominis, aut notorii Clericorum percuſſores, de cujus Conſtitutionis intellectu, & robore latiſſime diſſeruimus *in cap. Quod a prædeceſſore, infra de ſchiſmaticis*, ubi plene videas. Hæc de celebratione divinorum, & Sacramentorum adminiſtratione. 9

Quid autem juris ſit in promotione, vel electione, videlicet, an impediatur per inquiſitionem, vel accuſationem, denunciationem, & exceptionem, diſtingue, ut plene ſcripſi *in cap. Omnipotens, ſupra de accuſat.* & hic per Innocentium, & Henric. Boich. 10

DE SIMONIA.

Idem Deodatus Papa.

CAPUT V.

QUoties: & infra. Pervenit ad nos, quod per ſimoniacam hæreſim fueris ordinatus; propterea neceſſe habuimus te prohibere, ne Miſſarum ſolemnia celebrare debuiſſes, donec quid ſit, verius diſcerneremus.

QUoties. Idem dicit, quod præcedens, niſi quod illud cap. loquitur in accuſato de ſimonia, de qua tamen erat publice infamatus, ut diat *num.* 1. hoc vero de inquiſito, qui ſimiliter erat infamatus cum inquiſitio non fiat, niſi præcedente infamia, *capit. Qualiter, il ſecondo, capit. Cum oporteat, & capit. Inquiſitionis; ſupra de accuſat.* Rurſus illud loquitur de ſimonia in genere; hoc vero ſpecificat de ſimoniaco in Ordine: quare ad intellectum hujus capit. vide quæ ſcripſi in capit. præcedenti.

DE SIMONIA.

Alexander III.

CAPUT XVII.

EX diligenti tua relatione innotuit, quod H. Ganr. Archidiaconus te induxit, ut ei homagium facere, & fidelitatem præſtares :. ita quod ipſe tibi beneficium Eccleſiaſticum annis ſingulis exhiberer. Unde quoniam hujuſmodi obligatio illicita, & contra tuæ ſalutis, necnon & ſuæ profeſctum exiſtit, abſolvi a nobis inſtantius poſtulaſti: adjiciens, quod ab eo deinceps nihil omnino de beneficio acciperes conſtituto. Quocirca nos tuam petitionem honeſtam, & favorabilem attendentes: te a præfati Archidiaconi homagio, & fidelitate (præſertim cum hæc taliter præſtita divinis, & humanis legibus contrarie noſcantur) abſolvimus: ita quod ab Epiſcopo, vel Sacerdote diſcreto, pœnitentiam inde condignam recipias. Verum ne aliqua propter hoc nota, vel infamia poſſis reſpergi, abſolutionis noſtræ literas tibi duximus indulgendas; quibus contra latrantium morſus tutus, & præmunitus exiſtas; & quas in teſtimonium indulgentiæ noſtræ valeas demonſtrare.

SUMMARIUM.

1 *HOmagium facere pro habendis ſpiritualibus ſimoniacum eſt.*

2 *Homagium eſt munus ab obſequio.*

3 *Simoniacum eſt contra divinas, & humanas leges dare aliquid temporale pro collatione beneficii Eccleſiaſtici.*

Intellectus hujus capituli, ibid. & n. ſeqq. uſque in finem.

4 *Lex divina, & humana, quæ dicatur, & n. ſeqq.*

5 *Simonia crimen eſt mere Eccleſiaſticum.*

6 *Jus Divinum an dici poſſit ab Eccleſia extenſum.*

7 *Papa recipiendo pecuniam pro beneficii collatione, an involvatur crimine ſimoniæ.*

1 EX *diligenti*. Pro habendis ſpiritualibus homagium facere ſimoniacum eſt: hoc dicit, ſunt duæ partes. In prima ponitur ſupplicantis narratio, petitio, & obligatio. In ſecunda petitionis exauditio cum determinatione, & literarum datio, ibi, *Quocirca*.

Nota primo ex hac Decretali, ſimoniacum eſſe homagium facere, ſeu fidelitatem præſtare pro beneficio Eccleſiaſtico obtinendo, ut hic eſt caſus, & *in c. fin. infra de reg. jur.* ubi dicitur indignum eſſe, & Romanæ Eccleſiæ conſuetudine alienum, ut pro ſpiritualibus homa-
2 gium quis facere compellatur: eſt enim munus ab obſequio indebite impenſo, quod ſimoniam inducit *c. Sunt nonnulli*, 1. q. 1. & hic notat gloſs. 1. & DD.

3 Secundo nota literam ibi, *Cum hæc taliter præſtita Divinis, & humanis legibus contrarie noſcantur*: & deinde collige ſimoniacum eſſe, & lege divina prohibitum præſtare homagium, & ſic dare aliquid temporale pro
4 collatione beneficii Eccleſiaſtici. Et quamvis gl. *in verb. Divinis*, exponant verbum illud, *Divinis*, id eſt canonicis, prout exponitur *in c. Quod ſuſpecti*, 3. q. 5. & verbum, *humanis*, interpretetur, id eſt civilibus, dum allegat *l. Si quemquam, C. de Epiſcop. & Cleric. & Authen. de Sanctiſſ. Epiſcop. circa princ. §. Sed neque collat. 9.* & hanc expoſitionem ſequatur Præpoſ. *in cap. Latorem, n.* 31. q. 1. hæc tamen primæ gloſſæ expoſitio non videtur admittenda; quia cum crimen ſimoniæ ſit mere Eccleſiaſticum, & leges civiles non poſſint ſe de illo intromittere, gl. *fin. in c. Cum ſit generale, de foro compet.* quam ſequuntur communiter Doctores, teſte Jo. de Anan. *in c. 1. n. 9. ſupra eodem*, & Julio Claro *in pract. crim. §. Si-*
5 *monia, n. 7. v. Hoc crimen*; verbum illud, *humanis*, non poteſt exponi pro civilibus; quia non eſt credendum hunc Canonem voluiſſe canonizare leges civiles de hoc crimine ſtatuentes, & ponentes falcem in meſſem alienam, ut *in c. Eccleſia Sanctæ Mariæ*, cum ibi notatis per DD. *ſup. de Conſt.* Sed intelligi debet, humanis, id eſt Canonicis, ſeu Eccleſiaſticis; & conſequenter præcedens verbum, *Divinis*, cum ponatur ad differentiam Canonicarum, non poteſt exponi pro Canonicis, alioquin perinde eſſet, ac ſi dixiſſet textus, cum hoc Canonicis & Canonicis legibus noſcatur contrarie: & ſic eſſet nugatoria propoſitio. Unde merito gloſſa tranſit ad ſecundam expoſitionem intelligendo proprie illud verbum, *Divinis*, quia hoc eſt contra vetus, & novum teſtamentum, ut *in c. Qui ſtudet*, 1. q. 1.

Nec relevat, quod Præpoſ. *in c. Latorem, n. 31. verſ.* 6
Non obſtat, 1. q. 1. dicat illam gloſſam eſſe intelligendam de jure Divino ab Eccleſia extenſo, dum allegat textum *in d. c. Qui ſtudet*, qui loquitur de ſimonia in ordine, Imo enim hic potius colligitur gloſſam ſenſiſſe pari paſſu ambulare ſimoniam in ordine, & in beneficio, dum ad probandum ſimoniam in beneficiis eſſe damnatam in veteri, & novo teſtamento, adducit textum, qui loquitur de ſimonia in Ordine. Prætereaquamquod jus Divinum extenſum vere, & proprie non eſt aliud a jure Divino, ſicut patet in naturalibus; nam pellis extenſa, eſt eademmet pellis: nec proprie hæc dicitur extenſio, ſed comprehenſio, argum. *l. Neque, ff. de legibus*, & eorum, quæ notant Cyn. & Barth. *in l. 1. Cod. de interdict.* Quod ſi extenſio ſimoniæ fieret ultra jus Divinum, jam non verificaretur, quod dicit gloſſa, ſimoniam in beneficio eſſe prohibitam in veteri, & novo Teſtamento; nam potius eſſet prohibita ex Conſtitutione Eccleſiæ. Atque ita hic juncta gloſſa eſt caſus apertus contra eos, qui tenent vendere titulum beneficii Ec- 7
cleſiaſtici non eſſe ſimoniacum, quia prohibitum, cum tituli beneficiales ſint de jure poſitivo; inter quos recenſentur Henric. Boich. *in cap. 1. in princ. Ne Prælat. vices ſuas*, & Card. *in c. 1. n. 2. ſup. eod.* inferentes propterea Papam recipiendo pecuniam pro beneficii collatione non involvi crimine ſimoniæ, Et de communi opinione teſtatur Joann. de Anan. *in d. c. 1. poſt n. 7.* Felin. *ibid. num. 3. & in cap. Ex parte, il primo, num. 1. verſ. Dicunt hic moderni, de offic. delegat.* Præpoſ. *in dict. capit. Latorem, n. 29. 1. quæſt. 1.* & Jul. Clar. *in dict. §. Simonia, num. 5. verſic. Quæro etiam*. Sed in contrarium, ut vides, eſt textus hic, & ad idem ſunt jura aperta *in c. Ex multis, 1. quæſt. 3.* cui reſponderi non poteſt, ut inquit Felin. *in c. 1. num. 2. verſ. Sed fortius urget, ſupra eodem*. Item *in cap. Salvator, in cap. Si quis dator, & in cap. Si quis objecerit, ead. cauſ. & quæſt. & in c. Presbyter*, 1. q. 1. Hunc articulum latiſſime proſequor *in c. Cum pridem, ſup. de pact.* ubi a n. 42. uſque ad n. 50. expendo ſingula jura proxime citata, & totam materiam examino per quinque principales quæſtiones a n. 2. uſque in finem, ibi videas.

D E S I M O N I A.

Cœleſtinus III.

C A P U T XXVII.

NObis fuit ex parte tua intimatum , quod cum quatuor eſſent a capitulo Conſtituti , qui debebant quendam eligere in Plebanum , amici ejus: de cujus electione ſpes habebatur , uni vel omnibus eligentium promiſerunt , ſe pecuniam ſoluturos ; eo tamen ignorante , qui hujuſmodi promiſſione interveniente poſtmodum eſt electus: & infra . Quia igitur ſuper hoc conſulere nos voluiſti: Conſultationi tuæ breviter reſpondemus , quod niſi conſtaret illos , qui promiſſum tale fecerunt , per fraudem in diſpendium illius , qui eligendus erat , id malitioſe feciſſe: quamvis ipſe promiſſionis conſcius non fuerit , ejus tamen electio , tanquam ſimoniaca pravitate præſumpta, eſt penitus reprobanda : & infra. Ad ultimum , quod in fine conſultationis tuæ invenimus , hoc duximus reſpondendum : Quod aliquis in Eccleſiæ cujuslibet Prælatum electus , & ut dictum eſt, per pravitatem ſimoniacam reprobatus, ab Epiſcopo ſuo diſpenſationem aliquam obtinere de jure non poteſt.

S U M M A R I U M.

1 *ELectio ſimoniaca eſt caſſanda, ſi electoribus propter hoc ſit promiſſa pecunia, quamvis electus ignoret.*

2 *Non diſpenſat Epiſcopus cum electo reprobato propter vitium ſimoniæ, & n. 9.*

3 *Electio eſt ſimoniaca etiam cum pecunia promittitur uni tantum electoribus, licet electus hoc ignoret, & n. 16. & ſeqq.*

4 *Electio tota cur inficiatur ex voto unius ſimoniaci, non autem ex voto unius excommunicati ignoranter adhibiti.*

5 *Præſentatio, collatio, & electio vitiantur ex ſimonia unius, ſi competant pluribus ut univerſis; ſecus ſi ut ſingulis.*

6 *Electio eodem modo eſt ſimoniaca, ſi pecunia electoribus ſit promiſſa, ac ſi ſoluta fuerit.*

7 *Simonia non tantum realis, ſed etiam conventionalis reddit electionem ipſo jure nullam, & n. 13.*

8 *Electio quamvis ſit ſimoniaca, non tamen vitiatur, quando pecunia eligentibus datur, vel promittitur malitioſe, & in fraudem electi, & n. 32.*

9 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus poſt electionem caſſatam cum ſimoniaco electo etiam ignorante.*

10 *Electio Papæ per ſimoniam celebrata, an, & quando ſit ipſo jure nulla, & n. ſeqq. uſque ad n. 102.*

Quid, ſi ipſemet electus eam Cardinalibus votum dantibus ſimoniam commiſerit, n. 11. & 56.

Et quid, ſi alius eam commiſerit electo contradicente, n. 30.

Et quid, ſi ille hoc fecerit malitioſe, & in fraudem electi, n. 32.

Et quid, ſi non malitioſe, ſed tamen electo ignorante, n. 35. uſque ad n. 83.

Et quid, ſi electus poſtea gratum habuerit, n. 83.

Et quid, ſi ſimonia per alium commiſſa fuerit electo ſciente, & tacente, n. 90.

11 *Electio Papæ celebrata per ſimoniam commiſſam cum Cardinalibus votum dantibus ab ipſomet electo, vel ab alio de illius voluntate, eſt ipſo jure nulla ex Conſtitutione Julii II. & n. 56.*

12 *Nec per ſucceſſivam inthronizationem, vel adorationem, aut curſum temporis convaleſcit.*

Conſtitutio Julii II. an ſit intelligenda de illa tantum ſimonia, quæ notoria eſt, ibid. & n. 78.

13 *Conſtitutio Julii II. irritat electionem Papæ factam per ſimoniam etiam conventionalem.*

14 *Pretium dare, & habere fidem de pretio, paria ſunt.*

15 *Simoniaca eſt electio etiam cum quis promittit, quod ſe obligabit pecuniam ſolvere, poſtquam fuerit electus.*

16 *Electio ſimoniaca eſt nulla, etiam ſi pecunia de voluntate electi promiſſa fuerit uni tantum ex Cardinalibus votum dantibus, & n. 55.*

Etiamſi votum illud non ſit neceſſarium ad integrandam electionem, ſed ſuperabundet, & n. 18.

17 Aliquis, *verbum, quamvis ſit relativum diverſitatis, tamen diſtributivum, & verificatur etiam in uno.*

19 *Electio ſimoniaca non ſuſtinetur ex eo, quod eligentes dicant ſe non fuiſſe pecunia motos ad eligendum, quia alias electuri erant.*

Declaratur, n. 29. & 108. & ſeqq.

Fagnan. in V. Lib. Decretal.

21 *Cardinalis, qui dicit ſe non dediſſe votum electo, a quo pecuniam recepit, non eſt audiendus, & electio eſt nulla, ſi proceſſum fuerit per formam ſcrutinii.*

Idem ſi quaſi per inſpirationem, n. 32.

Et quid, ſi per compromiſſum, n. 24. uſque ad n. 30.

22 *Electio Papæ per ſcrutinium debet eſſe ſecreta, ita ut nomen eligentis nunquam publicetur.*

23 *Electio Papæ quaſi per inſpirationem, pro forma requirit, ut nullus præcedat de perſona ſpeciali tractatus, atque ut fiat ab omnibus Cardinalibus communiter, nemine diſſentiente.*

24 *Compromiſſarii ſimpliciter dati non arctantur ad eligendum per ſcrutinium ſecretum.*

25 *Conſtitutio Julii II. an irritet electionem, quando ſolus electus ſimoniam commiſit, non autem eligentes, & n. ſeqq. uſque ad n. 30.*

26 *Electus quamvis non concurrat in ſua electione active, concurrit tamen paſſive, & n. 29.*

27 *Electus aliquando eſt ſimoniacus, ſed non ſimoniace electus, & n. 34. & 111.*

29 *Eligere ſeipſum nemo poteſt, etiam cum proceditur per viam compromiſſi.*

30 *Simonia cum electoribus commiſſa non imputatur electo contradicenti.*

31 *Niſi poſtea ratum habuerit.*

32 *Simonia malitioſe, & in fraudem commiſſa, ad hoc ut electio ſit nulla, non nocet electo.*

Et quid, ſi electus ratum habuerit, n. 34.

33 *Fraus per conjecturas probatur.*

35 *Electio facta per ſimoniam cum electoribus commiſſam electo ignorante, an ſit nulla ipſo jure, & n. ſeqq. uſque ad n. 83.*

36 Penitus, *dictio importat nullitatem ipſo jure, etiamſi proponatur verbo futuri temporis.*

Declaratur, n. 69.

37 *Promoti per ſimoniam ipſis ignorantibus commiſſam, de rigore juris tenentur Eccleſias dimittere, n. 58. & 69.*

38 *Sed poſt dimiſſionem ex miſericordia tolerantur, n. 70.*

40 *Electo a duabus partibus Cardinalium objici poſſunt defectus intrinſeci, qui inficiunt naturalia electionis principia, & n. ſeqq.*

41 *Et qui ſint hujuſmodi defectus.*

42 *Defectus principiorum naturalium, ſuper quibus fundatur eſſentia rei, ipſam tollit.*

Exceptio, qua ſubjectum negatur, ſemper admittenda eſt, ibid.

43 *Electum in Papam a duabus partibus Cardinalium non repellunt defectus extrinſeci. Et qui ſint tales defectus.*

44 *Naturalia difficilius immutantur, quam accidentalia.*

45 *Simonia eſt defectus intrinſecus, eligentium animos ab intra vulnerans, & inficiens.*

Contrarium, n. 62. & ſeqq.

46 *Electio eſt nulla de jure naturali, quando quis eſt intruſus, vel ſimoniace electus, & n. 52.*

Contrarium, n. 80. & ſeqq.
Declaratur, n. 82.

47 Electio ob defectus intrinſecos redditur nulla etiam electo ignorante.

48 Ignorantia excludit delictum, ſed non legitimat actum.

49 Et quamvis excuſet a pœna, non tamen dat robur actui alias invalido.

50 Sancti Thomæ doctrina de ignoranter promoto per ſimoniam expenditur, & n. ſeqq. & n. 80. & 82.
Spiritualia quæcunque qui muneris interventu aſſequitur contra voluntatem, & ordinationem Domini, ea licite retinere non poteſt, ibid.
Declaratur, n. 81.

51 Privatio quandoque non eſt pœna, ſed effectus injuſtæ acquiſitionis.
Simoniace promotus ignoranter tenetur reſignare beneficium cum fructibus extantibus, non autem bona fide conſumptis, ibid. & n. 80.

52 Dignitas acquiſita per ſimoniam, ſe ignorante commiſſam, dimittenda eſt in foro animæ, non in pœnam criminis, ſed ex natura rei, quæ vendibilis non eſt.
Contrarium, n. 80. & ſeqq.
Declaratur, n. 82.

53 Conſtitutio Julii II. an comprehendat electum per ſimoniam ab alio commiſſam ipſo ignorante, & n. 71.

54 Electus nonnunquam eſt ſimoniace promotus, ſed non eſt ſimoniacus.

55 Simonia perinde nocet, ſi fuerit commiſſa cum uno eligentium, ac cum omnibus, quoad vitium electionis, ſed non quoad pœnam eorum, qui non peccaverunt.

56 Electo a duabus partibus Cardinalium de jure communi objici non poteſt, quod electio ſit ſimoniaca, etiamſi ipſemet ſimoniam commiſerit, & n. 60. & ſeqq.
Et quid ex Conſtitutione Julii II. a n. 71.

57 Intellectus c. Si quis pecuniam, 79. diſt.

59 Cardinales ſi fuerint accuſati, & convicti, quod Papam ſimoniace elegerint, non propterea electus erit deponendus.

60 Hæreſis ſtricte ſumpta objici poteſt contra electum in Romanum Pontificem.

61 Simonia dicitur hæreſis, ſed large, & improprie.
Declaratur, n. 82.

62 Simonia, quamvis aliqualiter captivet effectum, tamen naturali conſenſui directe, & per ſe non obviat, & n. 65.

63 Cauſa eodem contrariorum naturaliter eſſe non poteſt.

64 Metus electionem inficit ipſo jure.

65 Pecuniæ receptio libertatem eligentium prorſus non tollit.

66 Matrimonium carnale, ſicut ſpirituale, libertatem conſenſus requirit.

67 Electionem inferiorum per ſimoniam electo ignorante commiſſam, non eſſe nullam, quibus fundamentis probetur.

68 Pœna impoſita per verbum futuri temporis intelligitur per ſententiam, & n. 79.
Pœna non cenſetur ipſo jure inflicta, niſi jure id caveatur, ibidem.

72 Conſtitutio Julii II ſupponit crimen in ſimoniace electo, cui graviſſimas pœnas infligit, & n. ſeqq.
Simonia punibilis non committitur abſque peccato, ibidem.

73 Ignorantia excludit delictum, & n. 76. & ſeqq.

74 Simonia punibilis non cadit in ignorantem, & n. 77.

75 Anathema quis eſſe non poteſt pro peccatis alienis.

77 Committere quis non dicitur per ſe, vel alium, quod prorſus ignorat.

78 Ignorantia ſimoniæ probatur per juramentum electi, niſi ex adverſo probetur ſcientia.

81 Gratis data, gratis dari debent, ut juſta ſit datio, niſi ignorantia a peccato excuſet, & n. ſeqq.

82 Simoniaca hæreſis, quo ex natura rei impedit acquiſitionem ſpiritualium, quæ ſit.
Baptizati, & ordinati ignoranter per ſimoniacam hæreſim recipiunt characterem, & gratiam ſacramentalem, ibid. verſ. Quinimo.

83 Simonia committitur, quandocunque electus conſenſerit ſive ante electionem, ſive poſt.
Declaratur, n. 85.

84 Ratihabitio in maleficiis retrotrahitur, & mandato comparatur.

85 Ratum quis habere non poteſt, quod ſuo nomine geſtum non eſt.

86 Simoniam proprie non committit, qui poſteaquam contradixit, & jus plenum acquiſivit, pecuniam ſolvit.

87 Simoniam committere non dicitur, ratam habens dationem pecuniæ non ſuo nomine factam; ſed tamen cogendus eſt beneficio renunciare.

89 Fallit in Papa.

90 Electio Papæ de jure communi non inficitur ex eo, quod electus ratam habeat pecuniæ ſolutionem ſuo nomini factam eligentibus.
Et quid ex Conſtitutione Julii II. n. 93.

91 Fictio non poteſt operari, quod veritas ipſa non operatur.

92 Fictum non habet eſſe realiter, ſed intellectualiter.

93 Verba intelligi debent ſecundum veritatem, & non ſecundum fictionem.

94 Diſpoſitio loquens de aliquo actu in materia ſtricta non comprehendit fictum.

95 Fictio fundatur ſuper falſo.

96 Electus qui novit ſimoniam cum eligentibus commiſſam, tacendo, & non contradicendo conſentire videtur.

97 Simoniam ſcientes, ſive expreſſe conſenſerint, ſive tacuerint, ſive turbare noluerint, ſimoniaci ſunt, & ſimoniace promoti.

98 Simoniam non committit vere, ſed præſumptive, qui tacet, & non contradicit.

99 Taciturnitas eſt quid medium inter conſenſum, & contradictionem.

100 Taciturnitas non ſufficit in re gravi, & oneroſa, ſed requiritur expreſſus conſenſus.

101 Conſtitutio Julii II. intelligi debet de ſimonia vera, non autem de præſumpta, quæ eliditur ex ſcientia, & taciturnitate electi.

102 Electio Papæ propter ſimoniam commiſſam de voluntate electi cum aliquo votum non habente, an ſit irrita, necne, & n. ſeqq. uſque in fin.

103 Quid, ſi pecunia alicui Magnati ſoluta fuerit, ad hoc ut libertatem electionis de facto non impediat.
Et quid, ſi fuerit ſoluta, ad hoc ut quempiam ex electoribus inducat ad eligendum, & n. 107.

104 Vexationem pecunia redimere in jure ſpirituali quæſito non eſt ſimoniacum; ſecus in jure quærendo, & n. ſeqq.

105 Simoniacus eſt electus, & beneficio renunciare tenetur, ſi de illius voluntate pecunia ſoluta fuerit contradictori, ut a contradictione deſiſtat.

106 Simoniacum non eſt, ſi eligentes, inſcio electo dent alicui Magnati pecuniam, ut eos in ſua libertate eligendi de facto non impediat.

107 Simoniacum eſt dare pecuniam amico, vel conſanguineo eligentis, ut eum inducat ad eligendum; idque ſi fiat de voluntate electi, irrita eſt electio.

108 Fallit, ſi eligens alias electurus erat, & n. ſeqq.

109 Preces non inducunt ſimoniam, ſi eligendus alias erat idoneus.

110 Simoniacum eſt, ſi quis det pecuniam non ordinatori, ſed alteri pro Ordine, quem alias obtenturus erat.

111 Simoniacus eſt electus, qui pecuniam dedit amico, vel conſanguineo eligentium; ſed electio non eſt ſimoniaca, ſi alias electuri erant, & n. ſeqq.

112 Regiminis locus quærentibus, & ambientibus eſt denegandus.

NObis. Electio ſimoniaca eſt caſſanda, ſi electoribus propter hoc ſit promiſſa pecunia, quamvis electus ignoret, niſi hoc factum fuerit in fraudem electi. Hoc dicit primo, ſecundum Jo. Andr. & omnes. Secunda pars legitur ſimpliciter, ſecundum Innoc. 1

Sed juxta intellectum gloſſæ, qui magis conſonat literæ, & videtur communiter approbari, hoc intendit. Cum electo reprobato, propter vitium ſimoniæ tamen diſpenſat Epiſcopus; & ita ſunt duæ partes principales. Secunda ibi, Ad ultimum. Prima ſubdividitur

in

ſn conſultationem, & reſponſionem. Secunda ibi, *Agitur.*

Nota primo ibi, *Uni, vel omnibus*, ſimoniacam eſſe electionem non modo cum promittitur pecunia omnibus
3 electoribus, ſed etiam cum promittitur uni tantum, prout hic notant Hoſt. *in princ. in v. Uni, vel omnibus*, Jo. Andr. *num.* 1. *in ver. Uni*, Ancharan. *in* 2. *notab.* Cardin. *in ult. quæſt.* Abb. Jo. de Anan. & Marian. Socin. omnes *in* 1. *notab.* & decidit Rota coram Cardinali Sera-
4 phino *deciſ.* 516. *n.* 1. Atque ita electio celebrata in plena concordia inficitur propter ſimoniæ vitium ab uno ex eligentibus perpetratum etiam electo ignorante, ut hic eſt caſus, & latius dicam infra *n.* 16. Quod videtur mirabile ſecundum Abbatem, quia interventus unius excommunicati ad electionem ignoranter admiſſi non vitiat totum actum, ut *cap. fin. de Procurat.* & notatur in c. *Illa, de elect.* Sed ratio diverſitatis poteſt eſſe ſecundum Marian. Socinum, quia actus unius excommunicati non attribuitur inſolidum electioni, ſed actus ſimoniaci inſolidum electioni attribuitur. Sed hæc ratio plene non ſatisfacit, quia adhuc remanet dubium, cur magis tribuatur electioni inſolidum actus ſimoniaci, quam excommunicati. Jo. de Anan. *n.* 1. dicit vitium excommunicationis eſſe perſonale, ſed vitium ſimoniæ quodammodo dici poſſe vitium reale, & magis actum reſpicere, quam perſonam. Judicio meo poteſt eſſe ratio, quia votum excommunicati non eſt nullum propter delictum circa electionem commiſſum; & ideo in illam non influit, nec nocet ignorantibus: at votum ſimoniaci eſt infectum ob vitium, quod intrinſece ineſt electioni, cujus eſt pars; unde nil mirum, ſi votum unius pecunia venditum, & corruptum totam maſſam electionis corrumpat, argum. c. *Si ad ſcripturas*, 9. *diſt.* & c. *Per inquiſitionem*, *ſupra de elect.* & hæc forte fuit intentio Mar. Socin. & Jo. de Anan.

5 Procedit autem concluſio ſupra firmata tam in electione quam in collatione, & præſentatione, dummodo tamen hæc competant pluribus ut univerſis, ſeu collegialiter, prout loquitur hæc Decretalis: hoc enim caſu omnium eſt electio, collatio, & præſentatio; ideoque ſimonia cum altero commiſſa inficit, & vitiat totam electionem, collationem, & præſentationem, ut dictum eſt. Secus vero, ſi hæc competant pluribus ut ſingulis, non autem jure Collegii, quia tunc quilibet per ſe confert, ſeu præſentat, & tot ſunt collatores, vel patroni: ideoque una collatio, vel præſentatio vitioſa in alterum non influit, ſed habet locum regula Sexti, *Utile per inutile, &c.* & in his terminis loquitur Rota *deciſ.* 550. *n.* 2. *par.* 4. *diverſ.* quam noviſſime ſequitur Nicol. Garz. *de beneſic. par.* 8. c. 1. *n.* 12. & vide quod ſcripſi in c. *Maſſana*, *ſupra de elect.*

6 Secundo nota ibi, *Promiſerunt ſe pecuniam ſoluturos*, eodem modo ſimoniacam eſſe electionem, ſi ſola promiſſio pecuniæ præceſſerit, ac ſi ſolutio præceſſiſſet, concordat *cap. Veniens*, *ſup. eodem*; pari enim paſſu ambulant promiſſio, & ſolutio, ut *l. final. Cod. Ad l. Falcid.* & ita hic firmant Hoſtien. *num.* 1. Anchar. *in* 3. *notab.* Abb. & Joann. de Anan. ambo in 2. *notab.* & Felin.
7 *num.* 2. qui plura objicit, & objectis reſpondet. Quod nota contra opinionem illorum, qui dixerunt electionem ſimoniace factam eſſe nullam, duntaxat ſi ſimonia ſit realis ab utraque parte completa; ſecus ſi ſit conventionalis: quos copioſe cumulat Nicol. Garz. *de beneſic. par.* 8. *cap.* 1. *n.* 17. *& ſeqq.* In contrarium enim eſt hoc cap. quod clare loquitur de ſimonia conventionali, & concordat Conſtitutio Martini V. edita in Conc. Conſtantienſi *ſeſſ.* 43. *de ſimonia*, *incip. Multa tom.* 3. *Concil. par.* 2. *fol.* 942. pro qua ſententia plures etiam citat idem Garz. *d. c.* 1. *n.* 28.

8 Tertio nota ibi, *per fraudem*; & ſigna caſum ſingularem, ſecundum Abb. *num.* 4. & Felin. *n.* 1. *verſ. Nota textum ſingularem*, in quo electio eſt ſimoniaca, & tamen non vitiatur, videlicet cum pecunia datur, vel promittitur eligentibus malitioſe, & in ſcandalum electi, de quo latius dicam infra *n.* 32.

9 Quarto nota ibi, *Reprobanda*, electionem factam interventu pecuniæ eligentibus datæ, vel promiſſæ, non eſſe nullam ipſo jure ſecundum unum intellectum; ſed an hoc ſit verum, plenius examinabitur infra *n.* 40. *&* 56.

Ultimo nota ex fine literæ textum expreſſum, quod Epiſcopus cum electo etiam ignorante per ſimoniacam pravitatem diſpenſare non poteſt; ſed obſtat textus in c. *de ſimoniace*, *ſupra eod.*

Pro ſolutione Innocentius hic dat tres intellectus: communiter tamen Doctores videtur intelligere hunc textum poſt electionem reprobatam, ut ſatis innuit litera ibi, *Electus, & per pravitatem ſimoniacam reprobatus*; & eſt ratio, cur Epiſcopus tunc diſpenſare nequeat, videlicet propter criminis enormitatem; tum quia eſt notorium juris per ſententiam c. *Ut conſtitueretur*, & *cap. De his*, 50. *diſt.* & hunc intellectum approbat Tancred. hic gloſs. *ult.* Innoc. *ad fin.* Hoſtien. *n.* 1. *in verb. Ignorante*, & *circa fin.* & Joann. Andr. *in extrem. verb.* De hac materia dic, ut plene notatur in prædicta Decretali, *de ſimon.*

QUÆRO, poſita Extravag. Julii II. incip. *Cum tam* 10
Divino, an & quando electio Romani Pontificis per ſimoniam celebrata ſit ipſo jure nulla.

Ut quæſtionis ſolutio ſit clarior, exiſtimo ſex caſus 11
eſſe diſtinguendos. Primus caſus eſt, cum ſimonia commiſſa fuit cum Cardinalibus votum dantibus ab ipſomet electo vel ab alio de illius voluntate; & hic primus caſus eſſet ſatis dubius, ſi ſolutio petenda eſſet a jure communi; quia non levis eſt inter Doctores controverſia, an electio Papæ per pecuniam celebrata ſit nulla ipſo jure, necne, & an de vitio ſimoniæ contra electum excipi poſſit: quod plene in utramque partem examinabi-
tur infra *numer.* 35. *&* 67. Verum inſpecta diſpoſitio- 12
ne præcitatæ Extravagan. Julii II. articulus eſt valde clarus, quia in illa diſertis verbis decernitur, ac diffinitur, ut electio Romani Pontificis celebrata per ſimoniam, eo ipſo adeo ſit nulla, ut nec etiam per ſucceſſivam inthronizationem, ſeu temporis curſum, vel omnium Cardinalium adorationem convaleſcat, & contra ſic electum objici poſſit a quocunque Cardinali de hujuſmodi crimine tanquam de vera, & indubitata hæreſi; idemque electus non apoſtolicus, ſed apoſtaticus habeatur, ut latius in ipſa Conſtitutione, quam poſtea idem Pontifex confirmavit, approbante generali Concilio Lateranenſi in alia Conſtitutione, quæ incipit, *Si Summus*: habetur utraque in Bullar. *tom.* 1. *pag.* 403. *&*
ſeqq. Quamobrem hoc caſu abſque dubio concludendum 13
eſt electionem, ut præfertur, celebratam, eſſe ipſo jure nullam. Non tamen omitto Petrum Andream Gammar. *in repet. hujus Extravag. numer.* 33. *tom* 6. *repet. fol.* 42. ejus ſententiæ fuiſſe, ut ad multa abſurda vitanda, quæ illic congeſſit, Extravagans intelligenda ſit in ea tantum ſimonia, quæ notoria, & manifeſta eſt; ubi latius per eum.

Amplia primo hanc concluſionem, ut procedat non 14
tantum, ſi ſimonia fuerit realis, ab utraque parte completa, ſed etiam ſi fuerit conventionalis, eo quod pecunia de voluntate electi promiſſa fuerit electoribus, ſed non ſoluta; nam nihilominus irrita eſt electio, quia Conſtitutio Julii II. aperta loquitur etiam de ſimonia conventionali, ut patet ibi, *In dando*, *promittendo*, *vel recipendo pecunias*, necnon ibi, *Promiſſiones*, & *obligationes*. Unde in electione Summi Pontificis hodie ceſſat controverſia, de qua ſupra *numer.* 7. Et ita terminis hujus Extravag. firmat Petrus Andr. Gammar. in illius interpretatione in verb. *promittendo*. *n.* 119. *tom.* 6. *repet. fol.* 46. & merito; nam dare pretium, vel habere fidem de pretio paria ſunt, § *Item pretium*, *inſtit. de empt. & vend.* & qui habet actionem, videtur habere rem, *l. Rem in bonis*, *ff. de acquir. rer. dom.* & actiones, ac jura bonis hæreditatis annumerantur, *c. Nulli*, *de reb.*
Eccleſ. non alienan. Quod procedit ſecundum eum, et- 15
iamſi promittat, quod ſe obligabit, quando eum elegerit; nam eodem modo eſt ſimonia, cum hujuſmodi obligatio ſe habeat inſtar ſimplicis obligationis, allegat Alexan. in *l. Cum fundum*, §. *Servum*, *v. Nota circuitum*, *ff. ſi cert. pet.*

Amplia ſecundo prædictam concluſionem, ut locum 16
habeat, etiamſi pecunia de voluntate electi data, vel promiſſa fuerit uni tantum ex Cardinalibus votum dantibus; nam quoad vitium electionis, nihil intereſt, an ſimonia commiſſa fuerit cum omnibus eligentibus, vel cum uno tantum, ut eſt textus apertus hic in illis verbis, *Uni*, *vel omnibus eligentium promiſerunt ſe pecuniam ſoluturos*,
& latius dictum eſt ſupra in 1. *notab.* & in electione Pa- 17
pæ conſtat ex prædicta Extravag. Julii II. ibi, *Ab aliquo*, *ſeu aliquibus de cœtu Cardinalium*, necnon ibi, *Per ſe*,

vel aliom, *ſeu alios*; nam verbum, *Aliquis*, quamvis ſit relativum diverſitatis, ut notat. gloſs. in Clem. 1. *in verb. Incerta*, *de preben.* eſt tamen diſtributivum, ita ut non ad diverſitatem, ſed ad perſonas ſingulares ſit referendum, ſecundum Gemin. *conſil.* 65. *Diſcutiam*, *n.* 27. & verificetur etiam in uno, ut *l. Qui filiabus*, §. *Si quis ita*, *ff. de legat.* 1. cum aliis allegat. per Bartholum, qui hoc notat *in conſ. ſuo* 57. *Anacellus in fine lib.* 1. facit gl. in Clem. 1. *in verb. Aut aliqua de foro comp.* cum præſertim verba d. Extravagantis alternative ſint poſita, *ab aliquo*, *ſeu aliquibus*; unde perinde eſt, ac ſi dictum eſſet, *ab uno*, *vel pluribus*, *l. Si ita ſtipulatus*, *ff. de verborum oblig. cum ſimilib.* Et ita hoc ipſum verbum Extrav. exponit Petrus Andr. Gammar. *in illius repetitione*, *in verb. A-*
18 *liquo*, *n.* 11. *tom.* 6. *repet. fol.* 46. Quinimo hæc ampliatio procedit, etiamſi votum ſimoniaci non ſit neceſſarium ad integrandam electionem, ſed ſuperabundet, eo quod electus etiam voto illo non computato habuerit ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium, ad præſcriptum *c. Licet de vitanda*, *de elect.* adhuc enim electio irrita eſt, *& utile per inutile vitiatur*. Quod deduco apertiſſime ex præcitata Extravag. Julii II. quæ primo decernit ipſo jure nullam electionem Romani Pontificis factam per ſimoniam commiſſam etiam ab uno ex Cardinalibus votum dantibus, ut ſupra proxime probatum, eſt ordinando literam ad eum modum, quem ponit idem Gammar. *in verb. electionem*, *n.* 110. *verſ. At dic melius*. Deinde Bulla proſequitur, ac diffinit hanc electionem factam per ſimoniam commiſſam etiam ab uno eſſe irritam, quamvis celebrata fuerit in plena concordia ab omnibus, & ſingulis Cardinalibus nemine diſcrepante. Ergo patet evidenter unicum illud votum ſimoniacum reddere electionem infectam, ac nullam, licet ſit ſuperfluum; quandoquidem, ſi ad nullitatem electionis ſatis eſt, ut ſimonia ſit commiſſa ab uno ex electoribus, & electio hujuſmodi ex Bulla eſt invalida, etiamſi facta fuerit unanimiter ab omnibus, & ſingulis Cardinalibus nullo diſſentiente; certe ad hanc nullitatem inducendam non eſt neceſſe, ut votum ſimoniaci concurrat ad integrandam electionem, quippe quæ ad ſui validitatem non requirit, niſi ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclavi exiſtentium, ut in prædicta Decretali, *Licet de vitanda*, & in Conſtitutione Gregorii XV. quæ incipit, *Æternis patris filius* §. *Quod ſi electio*.

19 Amplia tertio prædictam concluſionem, ut vendicet ſibi locum, etiamſi Cardinalis, cui de voluntate electi pecunia tradita, vel promiſſa fuit, affirmet ſe non fuiſſe pecunia motum ad eligendum, quia alias electurus erat; nam nihilominus electio juribus non ſubſiſtit. Itaque verius eſſe aſſerunt hic Vincent. gloſs. 2. Hoſt. *num.* 1. *in verb. Electus*, & ſequuntur Doctores communiter. Conſtat enim promiſſionem interveniſſe ante electionem; e qua omnis pactio, vel promiſſio abeſſe debet, qualiſcunque fuerit intentio eligentis, *argum. in illa palea*, *cap. Novit*, 100. *diſt. cap. Placuit*, 1. *queſt.* 2. *cap. Quam pio*, *cap. Veniens*, *ſupra eod.* Præterea, ut inquit Jo. Andr. *hic num.* 5. in gloſ. 2. non apparet, quomodo talis intentio probari poſſit, niſi per ipſum, cui tanquam ſoli, & criminoſo, & in facto ſuo deponenti non eſt credendum; alioquin facile eſſet cuique per pecuniam eligenti aſſerere ſe fuiſſe alias electum. Quod ſi dicatur imo poterit hoc probare per alios, cum quibus dixerat prius ſe velle illum eligere: reſpondet Joan. Andr. forte falſum tunc dicebat, facit *c. Auditis de elect.* ſed eſto verum dixerit, potuiſſet tamen animum mutare, ſi pecuniam non recepiſſet: facit quod notat idem Joann. Andr. in *cap. Tua*, *ſupra de ſponſal.* & prædictas conſiderationes hic ſequuntur Henr. Boich. & Ancbar.
20 ambo *num.* 5. Butr. *num.* 7. Cardin. *n.* 1. Abb. *n.* 5. Jo. de Anan. *eod. num.* & Felin, *num.* 2. *verſ. In gloſſa ſecunda*. Hanc tamen ampliationem notabiliter limita, ut procedat, prout loquitur, quando pecunia de voluntate electi data, vel promiſſa fuit alicui ex electoribus; ſecus ſi extraneo, ad hoc ut preces, vel auctoritatem ſuam cum electoribus interponat; quia tunc electio non eſt nulla, ſi alias electuri erant, ut plene dicam, infra *in* 2. *q. n.* 108.

21 Amplia quarto eandem concluſionem, ut procedat, etiamſi Cardinalis dicat ſe non dediſſe votum electo, a quo pecuniam recepit, ut eum eligeret: adhuc enim pu-
22 to irritam eſſe electionem, ſi proceſſum fuerit per formam ſcrutinii, vel quaſi inſpirationis; nam ſi per formam ſcrutinii Cardinalis, qui dicit ſe non dediſſe votum electo, a quo recepit pecuniam, non eſt audiendus, quia cum electio per ſcrutinium hodie ſit celebranda per ſecreta ſchedularum ſuffragia, ita ut nomen eligentis nunquam publicetur, ex præcitata Conſtitutione Gregorii XV. de elect. Romani Pontificis, §. *Quod ſi electio Cardinalis probare non poteſt*, *ſe non dediſſe votum electo*: nec ad eam probationem eſt admittendus, quia obſtat Conſtitutio, quæ vult, ut electionis negotium quam ſecretiſſime tranſigatur, ut ibi in litera: facit gloſſ. *in cap. De forma*, *in verb. de ſecreto*, 22. *quaſt.* 5. & textus *in capit. Omnis*, §. *Caveat autem*, *infra de pœniten. & remiſſ.* Quod ſi proceſſum fuerit ad electionem quaſi 23
per inſpirationem non tenet electio, tum quia de ſubſtantia talis formæ eſt, ut nullus præcedat de perſona ſpeciali tractatus, ut in dict. Bulla Gregoriana, *Quod ſi electio*. Alioquin dicitur electio potius per inſtigationem, quam per inſpirationem, ut notatur in *cap. Quia propter*, *ſupra de elect.* ubi propterea Hoſtienſis, Abb. & alii inferunt fuiſſe caſſatam electionem Parmenſis electi, quam Bernardi gloſſa dictaverat, quia in ea dicebatur, habito diligenti tractatu, fuit per inſpirationem quaſi electus: ſequitur Ripa *reſponſ.* 5. *incip. Appellatio*, *num.* 10. *in titul. de elect.* Quod ſi etiam tractatus alias licitus vitiat electionem quaſi inſpiratam: quanto magis tractatus ſimoniacus inter electum, & eligentem? Tum quia non poteſt eſſe electio quaſi inſpirata, ubi intervenit ſimoniæ labes, quia Deus non eſt author iniquitatis, *cap. Niſi*, juncta gloſſ. *in verb. Cum verſ.* 32. *queſt.* 4. unde legitur Oſee 8. *Fecerunt ſibi Regem*, *& non per me*: *Principem*, *& non per conſilium meum*, *cap. Audacter*, 8. *queſt.* 1. Tum denique & fortius, quia ſi Cardinalis, qui recepit pecuniam, non dedit votum electo; ergo non poteſt eſſe electio quaſi per inſpirationem, quæ ad ſui validitatem requirit, ut fiat ab omnibus Cardinalibus communiter nemine diſſentiente, *capit. Quia propter*, *de elect.* & clare ſtatuitur in præcitat. §. *Quod ſi electio*.

Sin autem proceſſum fuerit ad electionem per formam compromiſſi, res non caret difficultate, quia eligens bene probare poteſt ſe non dediſſe votum electo, cum compromiſſarii ſimpliciter dati non arctentur ad eligendum per ſcrutinium ſecretum, ut notat gloſſ. *in cap. Cum dilectus in ver. Examinatis*, *ſupra de elect.* Ant. de Butr. *in c. Quia propter*, *n.* 45. *eod. tit.* hoc igitur caſu in dubium vertitur, an electio ſit valida. 24

Pro parte affirmativa facit, quia Bulla Julii II. irritat electionem, quam celebrari, vel fieri contigerit per ſimoniam; hoc autem caſu non fuit celebrata per ſimoniam, quia Cardinalis, qui pecuniam recepit, in electum non conſenſit, nec illi votum dedit, ut ſuponitur in quæſtione; unde cum tali electioni verba Conſtitutionis non adaptentur, nec illius diſpoſitio adaptari debet, *l.* 4. §. *Toties*, & ibi Bart. *ff. de damn. infect. capit. Tua*, *de ſponſal. cum ſimilibus*, ut per Gemin. *conſil.* 88. *incip. Innocentius*, *n.* 4. *verſ. Cum ergo concurrant*, cum præſertim Conſtitutio tanquam pœnalis, & exorbitans a jure communi ſtricte ſit intelligenda, *cap. In pœnis*, *cap. Odia*, *& c. Quæ jure*, *de regula jur. lib.* 6. Nec obſtat, 26 25
ſi dicatur, quamvis electus non concurrat in electione active, eo quod ſuffragium electi etiam in hac forma in numero ſuffragiorum non computetur, ut in Bulla Gregoriana in dicto §. *Quod ſi electio*, concurrit tamen paſſive, cum requiratur illius conſenſus, *c. Cum inter Canonicos*, *de elect.* & ſic electio dici poteſt aliquo reſpectu per ipſum electum celebrata. Nam reſpondetur 27
Conſtitutionem non loqui de celebratione electionis paſſiva, ſed activa, ut oſtendunt illa verba, *Aliquibus de cœtu Cardinalium votum dantibus*: quando autem electus ſimoniam commiſit cum Cardinali, qui dedit votum alteri, quam electo, utique electio dici non poteſt active celebrata per ſimoniam: quamvis enim electus ſit ſimoniacus, quippe qui pro ſua electione pecuniam dedit, vel promiſit; non tamen eſt ſimoniace electus, ut notat gl. *in c. de Regularibus*, *in verb. Ignorantibus*, *ſup. eod.* ita hoc non eſt vitium electionis, ſed perſonæ electi, contra quem de ſimonia excipi non poteſt, ut not. gl. 1. in *c. Si quis pecunia*, & ibi etiam Turrec. *n.* 3. *&* 4. & Præpoſ. *n.* 1. *v. Ego non recederem*, 79. *diſt.* & latius dicam, *infra n.* 56. 60. *& ſeqq.*

Im

Digitized by Google

28 In contrarium facit, quia Extravag. Julii II. *irritat*
electionem ſimoniace factam ab eo, quem eligi contige-
rit, vel ab aliquo, ſeu aliquibus de cœtu Cardinalium vo-
tum dantibus: unde cum loquatur alternative, ſatis eſt
ad nullitatem inducendam, ut electio ſimoniace facta fue-
rit per ſolum electum, cum in diſpoſitione alternativa
ſufficiat alterutrum verificari, *leg. Si quis ita ſtipulatus, in ſecunda reſp. ff. de verbor. obligat. c. Inter ceteras, cum*
29 *materia ſupra, de reſcrip.* Electus autem electionem ſuam
facere non poteſt, niſi paſſive, cum nemo poſſit ſeipſum
eligere, *c. Per veſtras, ſupra de jurepatron. cap. final. de elect.* etiam cum proceditur per viam compromiſſi, ut
expreſſe diſponitur in dict. Conſtitut. Gregorii XV. dict.
§. *Quod ſi electio.* Ergo Extravag. Julii II. irritat etiam
electionem paſſive factam ab ipſo tantum electo per ſimo-
niacam pravitatem. Et ita illius verba de paſſiva electio-
ne intelligit Petr. Andr. Gammar. ſecundum unum intel-
lectum *in præcit. repet. in verb. electionem, n. 110. tom. 6. repetit. fol. 42.* At reſponderi poteſt, literam Extrava-
gantis aliter eſſe ordinandam, ita ſcilicet, ut verb. *ab eo,*
referatur ad verbum, *commiſſam*, non autem ad verbum,
fieri, adeo ut ſit ſenſus, ut irrita ſit electio facta quo-
modolibet per ſimoniam commiſſam ab eo, quem eligi
contigerit, vel ab aliquo cœtu Cardinalium votum dan-
tium, & hanc lecturam uti meliorem amplectitur idem
Gammar. *d. n. 110. verſ. At dic melius*; & hoc ſenſu
prædicta Conſtitutio non irritat electionem ſimoniaci,
niſi etiam electio active celebrata fuerit per ſimoniam.
Hoc autem caſu, in quo compromiſſarius non dedit vo-
tum electo, a quo pecuniam accepit, non poteſt dici acti-
ve celebrata per ſimoniam, & conſequenter non eſt nul-
la: & hoc credo verius.

30 Secundus caſus eſt, cum pecunia pro electione fuit da-
ta, vel promiſſa alicui, ſeu aliquibus de cœtu Cardina-
lium votum dantibus, non quidem ab electo, ſed ab al-
tero, ipſo tamen electo prohibente, & contradicente; &
extra dubium eſt electionem eſſe validam, & ſimoniam
ab eligentibus commiſſam eidem electo non imputari.
Caſus eſt apertus in *cap. Sicut tuis, infra eodem*, ſecun-
31 dum Jo. Andr. Butr. Cardin. Abb. & omnes, *ibi in ſum-
mario.* Niſi tamen poſtea conſenſerit pecuniam ſolvendo
promiſſam, vel reddendo ſolutam, ut ibi dicitur, & no-
tat gl. *ibid. in verb. Conſenſerit:* ſed an hoc ſit verum in
Papa, tangam infra in quinto caſu *n. 83.*

32 Tertius caſus eſt, cum alicui ex electoribus malitioſe,
& in fraudem electi datur pecunia, ad hoc ut electio ſit ſi-
moniaca, & invalida; & tunc manifeſtum eſt hanc frau-
dem electo minime obeſſe, quamvis id ſciat, & non
contradicat, prout ſunt jura clara in hoc *cap. Nobis, in verb. Quod niſi conſtaret, & in d. cap. Sicut tuis*, §. *Alio-
quin contingeret, infra eodem*, & docet S. Thomas *in 2. 2. q. 100. art. 6. ad tertium, verſ. Niſi forte inimicus*; ma-
litiis namque hominum non eſt indulgendum, *cap. Significante, ſupra qui matrim. accuſ. poſſ. cum concord.* de quibus
hic in gloſſ. *in verb. Malitioſe*: & fraus, & dolus non de-
bet cuiquam patrocinari, *cap Cum univerſorum, ſupra de rerum permut. capit. Odiis, de teſtam.* nec quiſquam præ-
gravari alterius odio, *l. Si quis in ſuo, C. de inoff. teſtam.*
& eſt ſimile in eo, qui propter odium aliquem ad Digni-
tatem nominat, ut *l. Un. C. Si propter injur. cred. fact. lib. 10.* & notant *in cap. Honoratus, 74. diſt.* De hujuſ-
33 modi autem fraude conſtare poteris ex conjecturis, velu-
ti cum ab inimicis eſt data pecunia, qui ſe opponebant
electioni, ſecundum Jo. Andr. *hic num. 2. in verb. Malitioſe*, Butr. *num. 3.* Abb. *num. 4.* Joan. de Anan. *eod. num.*
& Felin. *nu. 1. verſ. Et probabitur:* generaliter enim fraus
per conjecturas probatur, *cap. 2. de renunc. libr. 6. leg. Dolum, Cod. de dol.* Abb. *ubi ſupra*, Bart. & Doctores
in *l. Poſt contractum, ff. de donat.* Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 3. num. 43.* Ceterum ſi electus ratum
34 haberet pactum, ei noceret, non obſtante quod electo-
res fraudulenter feciſſent, ſecundum Alan. Vincent. &
Philipp. & poſt eos Juan. Andr. *hic nu. 5.* Cardin. *num. 1. in 1. q. verſ. Et dic*, & S. Thom. *in 2. 2. q. 100. artic. 6. ad tertium, verſ. Niſi forte poſtmodum pacto conſenſerit*:
ſed an hoc ſit verum in electione Papæ, vide quod ſta-
tim dicam infra in quinto caſu.

35 Quartus caſus eſt, ubi ſimonia per alium commiſſa
fuit cum Cardinalibus votum dantibus, electo prorſus
ignorante; & hic quidem caſus eſt valde difficilis; &
adeo plenius examinabitur.

Pro nullitate electionis adducitur primo hoc cap. in illis 36
verbis, *eſt penitus reprobanda*, quæ probant electionem
eſſe ipſo jure nullam, ſi pecunia propter hoc promiſſa fue-
rit lectoribus, licet electus hoc ignoret, ponderando di-
ctionem *penitus*, quæ importat nullitatem ipſo jure, ut
notat gloſſ. final. *in l. Si quis advocatorum, Cod. de poſtul.*
quam ſequitur, & commendat Corſett. *in ſuis ſingularibus, in ver. Penitus*, Felin. *in cap. Rodulphus, num. 34. ſupra de reſcript.* etiamſi præponatur verbo futuri tem-
poris, ut tenet gloſſ. fin. in *cap. Quam ſit, de elect. lib. 6.*
facit *cap. Religioſus, in ver. Omnino evacuetur, eod. tit. & libr.* & in terminis textus noſtri ſic firmat Felin. in *capit. Inſinuatum, in princip. verſ. Et pro iſta concluſione, ſupra eod. gloſſa pragmat. ſanct. titul. de elect. §. Deinde eligant, in ver. Ipſo jure*, & Boer. *deciſ. 117. ſub numer. 4.*

Deinde ad hanc partem inducuntur jura, quæ dicunt 37
promotos per ſimoniam ipſis ignorantibus commiſſam te-
neri Eccleſias dimittere (ſcilicet de facto, ut declarat Co-
varr. *in reg. Peccatum, in 2. par. § 8. num. 8. verſ. Igitur Pontificia deciſiones*; & eſt ſimile *in cap. Literas, ſupra de conceſſ. Præbend.*) & poſt dimiſſionem ex miſericordia 38
tolerari, *cap Quicunque, 1. quæſt. 5. cap. Sicut tuis, infra eod. cap. de Regularibus, & cap. Ex inſinuatione, ſupra eod.*

Tertio adducitur *cap. penult. ſupr. de elect.* ex quo text. 39
Abb. *ibi num. 2.* notat electionem factam per ſimoniam
etiam electo ignorante eſſe nullam, quia malitioſe facta
extitit, & idem tenent ibidem Barbat. gl. *pragmat. ſanct. loc. cit.* Capel. Tholoſ. *deciſ. 439. numer. 3. de ſequeſtr. poſſeſſ.* Sarnen. *in reg. de triennali, quæſt. 12. nu. 8. verſ. Et iſta*, ubi teſtatur hanc opinionem approbaſſe Dominos
de Rota in una Meſſanen. Capellaniæ menſe Majo 1536.
coram Petro Vortio, Creſcent. *deciſ. 4. de ſimon.* Rota
deciſ. 191. num. 5. par. 1. diverſ. & alii recentiores apud
Nicol. Garz. *de benef. p. 8. c. 1. n. 6.*

Quarto ponderatur pro hac ſententia, quod etſi ex præ- 40
ſcripto *cap. Licet de vitanda, ſupra de elect.* contra ele-
ctum a duabus partibus Cardinalium nulla exceptio oppo-
ni poſſit; tamen ut declarat ibi Bellamera *numer. 39.* qui- 41
dam ſunt defectus intrinſeci, qui ſcilicet ab intra directe
& per ſe inficiunt naturalia electionis principia, ejuſmo-
di ſunt defectus poteſtatis, eo quod electio facta ſit per
non Cardinales, & in poſſeſſionem Cardinalatus non exi-
ſtentes. Item defectus numeri, ut quia celebrata a mino-
ri numero, quam a duabus partibus Cardinalium. Item
defectus rei, ſeu materiæ, eo quod celebrata ad Eccleſiam
non vacantem. Item defectus perſonæ electi, ut quia hæ-
reticus, judæus, vel paganus, vel quia Papatui renuncia-
verit, ſecundum ea, quæ leguntur, & notantur in *cap. 1. de renunc. lib. 6.* Item defectus formæ electionis, ut quia
non intervenerit conſenſus eligentium, argum. *l. Obligationum ſubſtantia, in fin. ff. de action. & obligat. & l. Non figura, eod. tit. cap. Intelligentia, & cap In his, infra de verborum ſignific.* Item defectus libertatis in conſenſu, ut
cap. In nomine Domini, §. Quod ſi pravorum, & §. Quod ſi quis contra hoc noſtrum Decretum, 23. diſt. capit. 1. & cap. Si quis pecunia, 79. diſt. plene Bellam. in *dict. cap. Licet, num. 41.* & de his quidem defectibus bene excipi
poteſt contra electum in Romanum Pontificem, dum-
modo de illis conſtet ad eum modum, quod declarat Bel-
lam. *ibidem in 2. oppoſ. in 3. dub. principali num. 33.* &
eſt ratio, quia ex his redditur electio ipſo jure nulla, ut 42
patet ex notatis per Innoc. in prædicta Decretali, *Licet, de elect. in verb. Etſi tempet num....* & ratio rationis eſt,
quia defectus principiorum naturalium, ſuper quibus fun-
datur eſſentia rei, ipſam tollit, *l. Julianus, §. Sed & ſi quis, ff. ad exhibend.* argum. *cap. Cum Paulus, 1. qu. 1. & cap. Veniens, de presbyter. non baptizat.* & exceptio,
qua ſubjectum negatur, ſemper admittenda eſt, ut dixit
Abbas in *cap. Ex parte, il ſecondo, de offic. Deleg.* & in
dict. *cap. Licet*, Bart. in *l. Divus ff. de milit. teſtam.* &
poſt eos Petr. Andr. Gammar. *in repetit. Extrav. Cum tam Divino, Julii II. n. 55. tomo 6. repet. pag. 42.* Alii 43
vero ſunt defectus extrinſeci, qui ſcilicet naturalibus
principiis electionis directe, & per ſe obviant: nec illa
directe, & per ſe inficiunt, ſed ab extra veniunt per Con-
ſtitutiones poſitivas, ſicut excommunicatio, vel ſuſpen-
ſio in eligentibus: aut defectus Ordinis, vel ætatis in
electo, aut ſolemnitatis in forma Concilii generalis, *cap. Quia propter, de elect.* & defectus tales electum in Pa-
pam

44 Papam a duabus partibus minime repelluntur; & eſt ratio
diverſitatis, quia naturalia difficilius immorantur, quam
accidentalia, ſecundum ea, quæ notantur per Innocent.
in *c. Quæ in Eccleſiarum, n. 3. de Conſtit. & in c. Quia*
plerique, n. 5. de immun. Eccleſ. Ideoque tametſi jus po-
ſitivum prædictæ Decretalis tollat hujuſmodi defectus ex-
trinſecos, tamen defectus intrinſecos non tollit; neque
enim ab antiquis juribus receditur, niſi quatenus reperi-
tur expreſſum, gloſſ. in *cap. Conſtitutione, in verb. Pro-*
45 *rogamus, de Regul. l. 6.* Modo ad propoſitum noſtrum,
ſimonia realis, vel conventionalis in electione Papæ in-
terveniens videtur eſſe defectus intrinſecus animos eli-
gentium ab intra vulnerans, & inficiens; quoniam qui
pro aliquo eligendo pecuniam, vel promiſſionem reci-
pit, libertatem conſenſus ligat, juxta illud vulgare, *Mu-*
nera ſumpta ligant, &c. & ita inficitur electio, quia ut
legitur in *c. Ubi periculum, §. Ceterum, de elect. l. 6.* cum
arbitrium inordinatus captivat affectus, vel ad certum
aliquem obligationis cujuſque neceſſitas adigit, ceſſat
electio, dum libertas adimitur eligendi; & hoc eſt,
quod voluit Innoc. in *c. Quod ſicut, n. 8. verſic. In alio*
46 *autem caſu, de elect.* dum dixit, electionem eſſe nullam
de jure naturali, quando quis eſt intruſus, vel ſimonia-
ce electus: & ita per hæc fundamenta firmat Card. Bel-
lam. in dict. *c. Licet de vitanda, n. 3. verſ. Secundo mo-*
47 *veor, eod. tit.* Poſito autem hoc fundamento, quod de-
fectus ſimoniæ ſit intrinſecus, & electionem inficiat ex
naturalibus principiis, hinc reſultat, ut electio ſit nul-
la, etiamſi electus ignoraverit ſimoniam a Cardinali-
bus eligentibus fuiſſe commiſſam; nam ſicut electio ce-
lebrata per metum, vel impreſſionem, aut ſine conſen-
ſu duarum partium non ſuſtinetur propter ignorantiam
electi, ita nec electio facta per ſimoniam, cum omnes
æque ſint defectus intrinſeci: ad quod facit optime textus
in *c. In nomine Domini, 23. diſt. & in cap. Si quis pecu-*
nia, 79. diſt. ubi quoad hoc, ut electus in Papam ha-
beatur pro Apoſtolico, pariſicantur hæc tria, videlicet
ut electio celebrata fuerit per pecuniam, vel per impreſ-
48 ſionem, vel ſine concordi electione Cardinalium; & ge-
nerale eſt, ut ignorantia excludat delictum, tamen non
legitimet actum, ut Baldus inquit per illum textum in
49 *c. Innotuit, n. 8. de elect.* & quamvis excuſet a pœna;
non tamen dat robur actui alias invalido, ut in termi-
nis ſimoniæ eſt textus hic, ubi dicitur ignoranti non im-
putari ad pœnam, vel ad culpam, quod pro illius con-
firmatione pecunia fuit promiſſa; & nihilominus electio
caſſatur tanquam ſimoniaca.

50 Quinto, ad hanc partem inducitur authoritas S. Tho-
mæ *in 2. 2. q. 100. artic. 6. in corpore,* ubi ſic ait: *Re-*
ſpondeo dicendum, quod nullus poteſt licite retinere id,
quod contra voluntatem domini acquiſivit, puta ſi aliquis
diſpenſator de rebus domini ſui daret aliquid contra volun-
tatem, & ordinationem domini ſui, ille qui acciperet, li-
cite retinere non poſſet: Dominus autem, cujus Eccleſiæ
Prælati ſunt diſpenſatores, & miniſtri, ordinavit, ut
ſpiritualia gratis darentur, ſecundum illud Matthæi 10.
Gratis accepiſtis, gratis date: & ideo qui muneris inter-
ventu ſpiritualia quæcunque aſſequitur, ea licite retinere
non poteſt. Hæc ibi: *& in reſponſ. ad tertiam: Ad hoc ut*
51 *aliquis privetur eo quod accepit, non ſolum eſt pœna pecca-*
ti, ſed etiam quandoque eſt effectus acquiſitionis injuſtæ,
puta cum aliquis emit rem aliquam ab eo, qui vendere non
poteſt; & ideo ſi eo noſcente, nec volente per alios cujus
promotio ſimoniace procuratur, tenetur reſignare benefi-
cium, quod eſt conſecutus, cum fructibus extantibus, non
autem tenetur reſtituere fructus conſumptos, quia bona fide
52 *poſſedit.* Hæc S. Thom. ex cujus contextu quilibet per-
cipere poteſt electionem ſimoniacam nullam eſſe; nec
jus aliquod tribuere electo etiam ignoranti, non quidem
in pœnam criminis, ſed quia ex natura rei jure ipſo na-
turali hæc acquiſitio impeditur divina voluntate, ſine
qua ſpiritualia vendi non poſſunt: materia enim vendi-
bilis non eſt; ideoque titulo emptionis acquiri nequit.
Indeque fit, ut dignitas acquiſita per ſimoniam etiam
electo ignorante commiſſam, etiam in foro conſcientiæ
ſit dimittenda, poſtea quam electus ſciverit vitium ſimo-
niæ, quia ipſa acquiſitio peccat propria natura rei, quæ
in venditione deduci non poteſt abſque conſenſu divi-
no; cum enim res non ſit vendibilis, parum refert, an
emptor emerit ſcienter, vel ignoranter, an bona, vel
mala fide: & ita ex prædictis locis Div. Thomæ deducit
Covarr. *in reg. Peccatum, in 2. part. relect. 1. §. 8. nu-*
mer. 8.

Sexto, pro hac parte adduci poteſt prædicta Extravag. 53
Julii II. qua decernitur irrita electio Papæ celebrata per
ſimoniam commiſſam per ſe, vel alium; nec diſtingui-
tur, an ille, an alius id fecerit electo ſciente, vel igno-
rante; unde videtur intelligenda generaliter, & indi-
ſtincte, ut ſic recipiat interpretationem paſſivam a jure
communi, ſecundum quod talis electio eſt nulla, non
obſtante electi ignorantia, ut oſtenſum eſt ſupra *in l. 2.*
C. de noxal. cum ſimilibus, & eo magis, quia Bulla loqui- 54
tur de electione per ſimoniam celebrata, ſeu facta: ne-
gari autem non poteſt, quin electio hoc caſu facta, ſeu
celebrata fuerit ſimoniace, & electus ſimoniace promo-
tus, licet ipſe propter ignorantiam non ſit ſimoniacus,
ut *c. de ſimoniace,* & not. gl. in *cap. de Regularibus, in*
verb. Ignorantibus, ſupra eodem titul.

Non obſtat, quod Conſtitutio Julii II. tanquam pœ- 55
nalis non liget ignorantes; nam reſpondet Jo. Andr. in
hoc *c. n. 1. in verb. Uni,* poſt Hoſt. *in princ. in eod. verb.*
tantum valet, ſi pecunia detur uni tantum, quantum ſi
detur omnibus eligentibus, quoad vitium electionis, ſed
non quoad pœnam eligentium, qui non peccaverunt, *c.*
Quæſivit, de his, quæ fiunt a maj. part. capituli, & c.
Non ſatis, ſup. eod. idem Butr. hic *n. 4.* dicens, quam-
vis delictum unius præjudicet alteri quoad invaliditatem
electionis, non tamen quoad hoc, ut alii puniantur,
cum ex unius delicto alius prægravari non debeat, & ſe-
quuntur Card. *in fin.* & Joan. de Anan. *num. 1. in fine,*
verſ. Nec etiam erit idem.

Ceterum etſi prædicta valde urgere videantur, illis ta- 56
men minime obſtantibus conſtanter affirmo electionem
eſſe validam, ſive conſideremus diſpoſitionem juris com-
munis, ſive Conſtitutionem Julii II. Nam quod ſpectat
ad jus commune, Doctores crebriori calculo tenent con-
tra electum in Papam objici non poſſe, quod electio ſit
ſimoniaca, etiamſi ipſemet electus pro ſua electione pe-
cuniam dederit eligentibus, & ita in *c. Si quis pecunia,*
79. diſt. firmant Hugo gl. 1. Archid. & Gem. ambo *n. 1.*
Turrecrem. *n. 3. & 4.* & Præpoſ. *n. 1. verſic. Ego non re-*
cederem: ubi aſſerit, hanc eſſe communem opinionem:
& ad textum ibi, quo ſtatuitur, ut: *Si quis pecunia, vel* 57
gratia humana, vel populari, ſive militari tumultu, ſine
concordi, & Canonica electione, ac benedictione Cardina-
lium fuerit Apoſtolicæ Sedi inthronizatus, non apoſtolicus,
ſed apoſtaticus habeatur; reſpondent, Canonem illum in-
telligi de electo non a Cardinalibus, ſed ab aliis eligen-
di poteſtatem non habentibus, ut innuunt verba illa, *ſi-*
ne concordi electione Cardinalium. Et quamvis hunc in-
tellectum multis argumentis confutet ibi Bellam. *in princ.*
verſ. Quid dicendum, & fuſius in *cap. Licet de vitanda,*
de elect. a n. 38. in tertia principali oppoſit. mordicus te-
nens electionem Romani Pontificis celebratam per ſimo-
niam, de jure communi eſſe nullam ipſo jure; commu-
nem tamen opinionem tuetur, & objectis reſpondet Præ-
poſ. *l. cit.* Quinimo ſententiam Bellam. a nullo receptam
eſſe atteſtatur Petr. Andr. Gammar. in repetit. Extravag.
Cum tam divino Julii II. n. 32. in fin. tom. 6. repetit. fol.
42. & fol. 45. nu. 94. ubi ſimiliter communem ſenten-
tiam ſequitur, & pro ea inducit verba dict. Extravag.
ibi: *Statuimus, &c.* quæ jus novum inducunt, *c. In*
his, de verbor. ſignificat. & c. Decernimus, de judic. Er-
go electus per ſimoniam ante illam Extravag. erat verus
Papa, ut ibi per eum: alioquin nec Julius potuiſſet illam
Conſtitutionem condere, quippe qui per ſimoniam ad
Pontificatum evectus dicitur, ſi credimus eidem Gam-
mar. id atteſtanti in *ead. repet. n. 3. & 26.* Quod ſi non
vitiatur electio, quando ipſemet electus ſimoniam com-
miſit, ut firmatum eſt; quanto minus vitiabitur, quan-
do ſimonia fuit commiſſa per alium ipſo ignorante? ar-
gum. *c. De ſimoniace, ſupra eod. & c. Sicut tuis, infra*
eodem. Nec refragatur hæc Decretalis, & alia jura ſu- 58
pracitata *n. 36. & 37.* quæ videntur innuere electionem
ſimoniacam eſſe invalidam, licet electus hoc ignorave-
rit. Quoniam loquuntur in electionibus inferiorum,
non autem in electione ſummi Pontificis, cui jure illa
nec poſſunt congrue adaptari; nam textus in *c. Quicun-*
que, 1 q. 5. & in c. de Regularibus, ſupra eodem, diſpo-
nunt, ut qui Eccleſias adepti ſunt, vel ad Religionem
recepti per ſimoniam ipſis ignorantibus commiſſam, co-
gantur Eccleſias dimittere, & loco renunciare. At nullus
mor-

Digitized by Google

mortalium eſt judex, qui poſſit Romanum Antiſtitem cogere ad renunciandum, *c. Nemo*, *c. Aliorum*, *& cap. Facta ſubditorum*, 9. q. 3. *& cap. Si Papa*, ubi Turrecrem. 40. *diſt.* Et in terminis quæſtionis noſtræ tractenent Hugo & gloſ. *prima in c. Si quis pecunia*, 97. *diſt.* ubi
59 quærunt: Pone, quod aliquis accuſet Cardinales quod ſimoniace elegerint Papam (hoc enim licet poteſt fieri, *ut in c. Si tranſitus*, 79. *diſt.*) nunquid ſi probata fuerit ſimonia, Papa deponeretur? & reſpondent non, argum. *c. Interrogatum*, 2. q. 5. *l. Denunciaſſe*, *ff. de adulter.* & ſequuntur ibi Turrecr. & Præpoſit. ambo *n. 4. verſic. Item in c. præſenti.*

60 Præterea ex Decretali *Licet de vitanda*, *de elect.* contra electum in Romanum Pontificem a duabus partibus Cardinalium nulla exceptio poteſt opponi, ut ibi notant gl. Compoſt. Innoc. Hoſt. Joann. Andr. Butr. & omnes. Et quamvis excipi poſſit de crimine hæreſis, *ut cap. Si Papa*, 40. *diſt.* hoc tamen intelligitur de hæreſi ſtricte ſumpta, quæ eſt contra articulos fidei, ſecundum Hugonem relatum a Turrecrem. *in dict. cap. Si quis pecu-*
61 *nia*, *n.* 3. 79. *diſtin.* At ſimonia licet dicatur hæreſis, *c. Eos, qui*, *cap. Fertur*, & *cap. Liqueat*, 1. *quæſt.* 1. non eſt tamen hæreſis proprie, & ſtricte, ut notant Hugo, gl. t. Archid. Gemin. Turrecrem. & Præpoſ. *in d. c. Si quis pecunia.* Quamobrem dato etiam & non conceſſo, ut electio ſimoniaca eſſet invalida, tamen de illa contra electum excipi non poſſet, quia non eſt judex in terris, qui de hoc poſſit judicare, *ut in d. c. Licet*, & in aliis juribus ſupracitatis, *num.* 58. *in fin.* Et ita per hanc rationem firmat gloſ. not. *in cap.* 1. *in verb. Et canonica*, 79. *diſt.* dicens: *Si eſt electus duabus partibus, amodo nulla admittitur contra ipſum exceptio, nec de vitio eligentium, vel electi, quia non eſſet coram quo judice exceptiones illæ proponerentur; unde ſi tertia pars vellet probare electionem eſſe ſimoniacam, non audiretur, ut cap. Licet, de elect. Qui tamen ſic eligunt, peccant, & electio talis vitioſa eſt.* Hactenus gloſſ. a qua nemo diſcrepat, ne ipſe quidem Cardinalis Bellam. author. opinionis oppoſitæ, ut per eum in *d. cap. Si quis pecunia*, *num.* 18. *verſ. In eadem gloſſa* ibi, *Deponeretur*: quæ omnia longe magis ſibi vendicant locum, quando ſimonia ab electoribus commiſſa fuit electo ignorante, quo caſu nec Bellamera videtur a ceteris diſſentire.

62 Et confirmatur, quia vitium ſimoniæ in electione Papæ non eſt defectus intrinſecus, ſed extrinſecus; nam etſi notam inurat eligentibus, tamen principiis naturalibus electionis directe, & per ſe non obviat, nec illam
63 naturaliter inficit, nec intrinſece opponitur conſenſui naturali: alioquin corruptio conſenſus procederet immediate ab eodem conſenſu: & tamen eadem cauſa contrariorum naturaliter eſſe non poteſt, *l. Qui hominem*,
64 *in fin. ff. de ſolution.* Licet ſecus ſit in metu, quia etſi cauſetur ab extra, tamen ab intra conſenſum generat: & ſic naturalibus electionis principiis directe contrariatur. Præterea in metu Conſtitutione Canonica expreſſe cautum eſt, ut electionem inficiat ipſo jure, *ut in capit. In nomine Domini*, §. *Quod pravorum*, §. *Quod ſi quis contra* 23. *diſtin.* At de ſimonia hoc non reperitur jure cautum, quia licet ſecundum aliquos hoc videatur expreſſum quoad alias electiones, ut in *capit. final. ſupra de elect.* in Papali tamen electione hoc nusquam ordinatur, quin potius contrarium elicitur ex prædicta Decretali, *Licet de vitanda*, dum ibi diſponitur, ut electus a duabus partibus Cardinalium, ab univerſali Eccleſia Romanus Pontifex habeatur abſque ulla exceptione. Canones autem loquentes de electionibus inferiorum ſervari debent in electione Romani Pontificis in illis tantum caſibus, in quibus nihil in ſpecie reperitur diſpoſitum circa electionem Papalem, ſecundum theoricam quam tradunt Bellam. *numer.* 4. & Præpoſitus *num.* 2. *in c. Si quis Apoſtolica*, 79. *diſt.*

65 Ad hæc etſi pecuniæ receptio aliquantiſper imminuat libertatem conſenſus, & eligentium captivet affectum, ut in *cap. Ubi periculum*, § *Ceterum*, *de elect. lib.* 6. ta-
66 men totam libertatem prorſus non tollit; quod ſic probo: Itaut requirit libertatem conſenſus matrimonium carnale, ſicut ſpirituale: adeo ut ſicut electio per impreſſionem celebrata, ita matrimonium metu contractum ſit ipſo jure nullum, *c. Veniens, il ſecondo*, & *c. Conſultationi, de ſponſal.* & notat gloſſa in *cap. Bone, il primo*, *in verb. Metuebant*, *verſ. In ſpiritualt*, *de elect.* & tamen ſi propter pecuniam ſibi traditam vel promiſſam, ſeu ob ſponſalitiam largitatem quis inducatur ad contrahendum, nemo diceret matrimonium eſſe nullum, *leg. Cum veterum*, & ibi Baldus, & Salicet. *Cod. de donat. ante nupt. cum ſimilib.* Ergo ſicut pecuniæ receptio non evacuat libertatem conſenſus in conjugio carnali; ita nec in ſpirituali, *cap. Inter corporalia, de translat. Epiſcop.* & conſequenter vitium ſimoniæ in eligentibus non eſt defectus intrinſecus. Rurſus ſi quis amore, vel odio moveretur ad aliquem eligendum, nemo auderet affirmare ob eam cauſam conſenſum non eſſe liberum, ac proinde electionem eſſe irritam; ergo non minus liber dicendus eſt conſenſus ex eo, quod quis ad elligendum moveatur cupiditate pecuniæ; ejuſmodi enim animi paſſiones a pari procedunt, & æque humanum judicium pervertunt, *c. Quatuor modis*, 11. *q.* 3.

Quibus demum accedit, quod de jure verius videtur 67
nec electionem inferiorum factam per ſimoniam eſſe nullam ipſo jure, ſi electus hoc ignoraverit; nam nullus textus reperitur, qui expreſſe dicat electionem hujuſmodi eſſe ipſo jure nullam, ſed reprobandam, ut hic, & *in c. penult. ſup. elect.* Quippe nulla pœna cenſetur ipſo jure impoſita, niſi jure id caveatur, gloſſa 2. *in capit. ult. de jurepatr.* & quamvis quidam jure dicant ſic electum a die notitiæ teneri ad renunciandum, ut *capit.* 68
Quicunque, 1. *quæſt.* 5. *cap. De Regularibus*, & *cap. Ex inſinuatione*, *ſupra eodem*; per hoc tamen potius innuunt eum habere aliquod jus, cum privatio præſupponat habitum, *cap. Ad diſſolvendum*, *ſupra de deſponſat. impub. l. Decem*, *ff. de verbor. obligat.* Nec refragatur verbum, 69
Penitus, hic poſitum, quia refertur ad poteſtatem, quæ adimitur Epiſcopo diſpenſandi pro illa vice, ut infra §. *Ad ultimum*, non autem ad nullitatem electionis, ut per Navar. loco proxime citando; ac præterea dictio, *Penitus*, vel *Omnino*, quando adjicitur verbis futuri temporis denotat actus executionem, non mutat naturam verbi, ut declarat Felinus in *cap. Rodulphus*, *num.* 34. *in verb. Omnino de reſcript.* & hanc partem ſequuntur idem Felinus *in d. cap Inſinuatum*, *num.* 5. *ſupra eodem*, Joan. Coraſ *de beneſic.* 4. *part. cap* 1. *num.* 3. eamque pluribus comprobat, veriorem dicit, & ab objectis tuetur Navar. *in conſil.* 95. incip. *An collatio*, *de ſimonia*, cui etiam adhæſit *conſil.* 73. *Titius num.* 3. *conſil.* 97. *Si quæſtionibus*, *n.* 8. *eodem tit.* & in Manuali *c.* 25. *n.* 113.

Et nihilominus quatenus etiam aliæ electiones ſimo- 70
niacæ eſſent omnino irritæ; tamen jura ſubveniunt ignorantibus, ita ut poſtquam a die notitiæ dimiſerint Eccleſias, quas per ſimoniacam pravitatem ab aliis commiſſam ſunt conſecuti, ex miſericordia tolerentur, quamvis de juris rigore ſint deponendi, ut eſt textus *in cap. Quicunque*, *quæſt.* 5. ubi de parvulis, qui per pecuniam a parentibus datam adepti ſunt Eccleſias, *in capit. De Regularib.* & *capit. Ex inſinuatione*, *ſupra eodem*. Hæc autem adaptari nequeunt electioni Romani Pontificis, qui neque de rigore juris deponi, neque ex miſericordia tolerari poteſt, cum non ſit Superior, ad quem poſſit recurſus haberi, ut dicitur in dict. *capitul. Licet de vitanda*, *de elector.* & alioquin durius ageretur cum Romana Eccleſia; in qua tamen ob eam rationem, quod Superiorem non habeat: potius aliquid ſpeciale eſt indulgendum, ſicut legitur in prædicta Decret. *Licet*.

Quod autem ſpectat ad Extravagan. Julii II. exiſti- 71
mo eam nullo prorſus modo locum habere in electo ignorante ſimoniam per alios commiſſam. Moveor primo, quia Conſtitutio non loquitur explicite de electo, qui ſimoniam ignoravit. Ergo hic caſus tanquam a Conſtitutione omiſſus remanſit in diſpoſitione juris communis, *leg. Commodiſſime*, *ff. de liber. & poſthuman.* De jure communi autem electio ſummi Pontificis per ſimoniam celebrata inſcio electo, vel non eſt nulla, vel certe contra electum de ſimonia excipi non poteſt, ut abunde oſtenſum eſt ſupra a *numer.* 59. & Conſtitutio hæc in parte recipit interpretationem paſſivam a jure communi, *leg. Juris gentium*, §. *Si paciſcar*, *ff. de pactis*, *l.* 1. *Cod. de noxal.* gloſſa Barth. & Doctores *in l. Sciendum*, *ff. qui ſatiſdard. cogant.* Rota *deciſ.* 98. *n.* 7. *par.* 5. *recent.*

Moveor ſecundo, quia eadem Conſtitutio ſimoniace 72
electum privat ipſo jure Cardinalatus honore, eique alias graviſſimas pœnas infligit; ergo ſupponit peccatum

in

in perſona electi, *capit. 2. de Conſtitut. l. Gracchus, Cod. Ad leg. Jul. de adulter.* nam certi juris eſt ſimoniam punibilem non committi abſque peccato, ut dixit Rota poſt Conſ. Proſp. Farinac. *deciſ.* 234. *numer.* 2. allegans Navarr. *in Manuali cap.* 33. *num.* 107. *&* 109. & Ga-
73 briel, *conſ.* 177. *numer.* 4. At non poteſt eſſe peccatum, ubi eſt ignorantia, *capit. Eos*, §. *Ex hac itaque authoritate*, 1. *quæſt.* 5. quia de ratione peccati intrinſeca eſt, ut ſi voluntarium, *capitul. Majores*, §. *verum, de Baptiſ.* Ignorantia vero voluntarium excludit, *c. Quamvis*, 39. *diſtin. leg. Cum Aquiliana, ff. de tranſact. & l. Si ignorans, ff. Locati*, cum voluntas non feratur niſi in præcognitum, ut patet *in tertio de anima commen.* 39. Igitur prædicta Conſtitutio tanquam pœnalis locum non habet in electo ignorante, qui nihil peccavit; nam ut legitur *in cap. Quæſivit, de his, quæ fiunt a major. par. Capituli*, peccata ſuos authores tenere debent, nec pœna eſt ulterius protrahenda, quam delictum fuerit in
74 excedente repertum. Atque ita pœna privationis non habere locum in eo, qui conſcius non fuit ſimoniæ per alios commiſſæ, tenet gloſ. in *capit. quicunque, in verb. Pro magna*, 1. q. 5. Et propter ſimoniam unius, alios, qui non conſenſerunt, puniendos non eſſe, firmant in hoc *c. Nobis*, Hoſt. *in princ. in verb. Uni, vel omnibus*, Jo. Andr. *n.* 1. *in verb. Uni*; Butr. *n.* 4. Card. *in fine*, & Joann. de Anan. *n.* 1. *in fin. verſ. Nec etiam erit idem*, & generaliter ſimoniam punibilem non cadere in ignorantem, reſolvit Rota *in prædlleg. deciſ.* 234. *n.* 2. *verſ. Unde ſequitur alia concluſio.*

75 Moveor tertio, quia Extravagans Julii II. decernit, ut non ſolum electio per ſimoniam celebrata eo ipſo ſit nulla, ſed etiam ut contra ſic electum de ſimoniaca labe a quocunque Cardinali, qui eidem electioni interfuerit, opponi, & excipi poſſit, ſicut de vera, & indubitata hæreſi, & idem electus non Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus habeatur, & ab omnibus vitetur, ut magnus Ethnicus, publicanus, & hæreſiarcha. Quæ omnia nemo non videt nullatenus congruere electo ignoranti, ſed illi tantum, qui ſimoniam commiſit, vel ſimoniacæ electioni aſſenſum præbuit: injuſtitia enim eſſet, ut quis
76 pro peccatis alterius eſſet anathema; nam *anima quæ peccavit, ipſa morietur*, Ezechielis 18. *cap. Si habes*. 24. q. 3. *cap. Cum itaque*, 1. q. 4. & nullus crimen maculat neſcientem, textus *in c.* 1. *&* 2. *& per tot. eadem cauſ. & q.* Navarr. *d. conſ.* 95. *n.* 4 *de ſimon.*

77 Demum moveor authoritate Petri Andreæ Gammari in repetitione prædictæ extravagantis Julii II. *tomo* 6. *repet. fol* 45. *num.* 137. qui explicans verba, *per ſe, vel alium*, quærit, Quid ſi ille alius commiſerit ſimoniam electo ignorante? & reſpondet ſe credere, pœnam Conſtitutionis non habere locum, niſi electus conſenſerit, quia inquit, (Illa Conſtitutio infert pœnam ob crimen, quod non committit, qui ignorat, *L.* 2. *Cod. Neſanct. Bapt. l. Generaliter, C. de Decurion. lib.* 10. nam neque per me, neque per alium commiſiſſe dicor, quod prorſus ignoravi, *leg. Si ignorans, ff. de Locat.* & faciunt notata in *reg. Qui per alium, de regul. jur. lib.* 6. Alioquin poſſet quis in fraudem eligendi committere ſimoniam, ut electus deinde a Pontificatu dejiceretur, *cap. Sicut, & capit. nobis, de ſimon.* & licet poſtea detegatur ſimonia, non propterea Papa cogetur renunciare, quamvis ſecus dicamus in aliis beneficiis propter *c. p. Matthæus, eodem titul.* nam contra electum in Pontificem non poteſt opponi aliqua exceptio, quæ non ſit in jure
78 expreſſa.) Hæc ille: & quamvis ſubdat, quod quando ſimonia illa eſſet adeo notoria, ut non eſſet veriſimile electum ignoraſſe, ſecus forte dicendum, per notata in *capitul. Innotuit, in verb. Ignorantiam, de elect.* & tunc dubitandum eſſet, an ignorantia probari poſſit per proprium juramentum, ex quo de illius præjudicio agitur: nihilominus tandem concludit dicens, tutior eſt opinio, ut dicamus ignorantiam quocunque caſu probari per juramentum ipſius electi, niſi ex adverſo probetur ſcientia, per ea, quæ tradunt Joan. Andr. & alii in *reg. Præſumitur de reg. jur lib.* 6. & Philipp. Franc. in *c. Eos, de tempor. ordin eod. lib.*

Non obſtant modo adducta in contrarium. Ad primum enim nempe ad textum noſtrum abunde reſponſum eſt ſupra *n* 67. *&* 69.

Ad ſecundum ſimiliter patet reſponſio ex dictis ſupra *n. ſexageſimo octavo & n.* 70.

Ad tertium reſpondetur, textum in dict. *c. penultim.* poſſe in contrarium retorqueri, quia dicit: *Si alicujus electionem per ſimoniam eo ignorante, ac ratum non habente commiſſam contigerit reprobari*; quæ cum ſint verba futuri temporis, ſupponunt electionem non eſſe ipſo jure nullam, ſed ſolum poſſe contingere, ut probetur, 79
ſcilicet per ſententiam, *cap.* 2. *de Hæret. lib.* 1. & tradit Navarr. *d. conſ.* 95. *num.* 3. *de ſimon.* Abb. vero Caſſad. & Gomeſ. ubi et loquuntur, ut ibi obſervat Navarr. *num.* 5. *verſ.* 2.

Ad quartum abunde reſponſum eſt ſupra, *num* 62 ubi oſtenſum eſt vitium ſimoniæ eſſe defectum extrinſecum, de quo excipi non poteſt contra electum in Romanum Pontificem.

Ad quintum reſponderi poteſt cum Navarro *in præcit.* 80
conſ. 95. *numer.* 5. *verſ. Tertio, de ſimon.* authoritatem ſancti Thomæ minime obſtare, quin potius facere pro hac parte; nam ibi in reſponſione ad tertium docet promotum per ſimoniam ab aliis ipſo ignorante commiſſam teneri reſignare beneficium, & reſtituere fructus extantes, non autem bona fide conſumptos; quod nulla ratione defendi poſſet, ſi collatio eſſet omnino invalida, quia nullatenus poſſet excuſari a reſtitutione fructuum conſumptorum, niſi illa ſimoniaca collatio, promotio, vel electio valeret, donec inciperet ſcire illius nullitatem.
Et quamvis regulariter gratis debent dati ad hoc ut ju- 81
ſta ſit datio, hoc tamen fallit, quando ignorantia juſta a peccato excuſat, donec ſuperveniat ſcientia ad id neceſſaria. Covarruvias in contrarium citatus fatetur frequentiorem ſententiam habere, ut hujuſmodi electio in foro externo ſit valida, donec a judice reſcindatur; quin etiam maluiſſet contrariam opinionem ſectari, niſi putaſſet ſibi obſtare verba San. Thomæ; quæ tamen revera non obſtant, quin potius favent, ut dictum eſt, & advertit Navarr. *d. num.* 5. *verſ. Secundo.* Præterea
advertit Petr. Andr. Gammar. in dict. Extravag *Cum* 8
tam divino, Julii II. *n.* 18. *tom* 6 *Repet. fol.* 42. quamvis Eccleſia, quæ de manifeſtis tantum judicat, *capit. A nobis, de ſent. excommun.* pro comperto habeat ſimoniam committi quandocunque pro re ſpirituali conſequenda datur æſtimabile quidquam: tamen quoad rei veritatem attinet, is tantum ſimoniam committit, qui accipit rem, ut pretium rei ſpiritualis, exiſtimans ſpiritualem eſſe in commercio noſtro; quare Act. 15. *Repulſus eſt Simon Magus a petro, quod exiſtimaverit ſe poſſe donum Dei pecunia poſſidere*: eſt enim hæreticus, qui ſic ſentit: & ita rem hanc declarare videtur Innocent. in *capit. Quoties, ſupra eodem*, & Sanct. Thom. *in* 2. 2. *quæſt.* 100. *in* 4. *ſent. diſtin.* 13. Itaque dum idem San. Doct. *loco ſupracit. num.* 50. docuit impediri acquiſitionem rei ſpiritualis non in pœnam criminis, ſed quia res invendibilis eſt ſine voluntate Domini, qui præcipit ſpiritualia gratis dari; & ideo ſic promotum retinere non poſſe in foro animæ, quod ingiuſte acquiſivit per ſimoniam etiam ſe ignorante commiſſam, intelligi debet in eo caſu, in quo quis dat pecuniam, ut pretium rei ſpiritualis, intendens eam mercari ut venalem, quaſi ſit in commercio humano, ac pretio æſtimabilis. Hoc autem non contingit hoc caſu, quia dans pecuniam electuri non intendit emere pro eligendo poteſtatem aliquam ſpiritualem, ſed tantummodo mediante pecunia electorem inducere ad ſuffragium ferendum; unde quamvis graviſſime peccet, & ſimoniam committat quoad Eccleſiam; non tamen incidit in illam ſpeciem ſimoniæ, quæ hæreſis eſt, & impedit acquiſitionem ſpiritualium intrinſece, & ea propria rei natura; & conſequenter circumſcripta Eccleſiæ Conſtitutione, electus, qui ſimoniam ignoravit, dignitatem ſic acquiſitam in foro animæ dimittere non tenetur. Quinimo verius exiſtimo, nec per ſimoniacam hæreſim impediri neſcientibus acquiſitionem ſpiritualium. Quod manifeſte probatur exemplo parvulorum, qui ſi baptizentur a ſimoniacis, non modo recipiunt characterem Baptiſmi propter efficaciam Sacramenti, ſed etiam gratiam. Idemque patet de ordinatis a ſimoniacis per pravam manus ſimoniacæ impoſitionem, ut habetur in §. *Conſtat, poſt cap. per Eſaiam, & in* §. *Sicut ergo, poſt capit. Statuimus, el primo*, 1. *quæſt.* 1. Nec obſtat, quod ſacramenta ſimoniacorum ſicut & cæterorum hæreticorum licet ſint vera quantum ad formam; inania tamen, & falſa ſunt quantum ad effectum, cum non poſſint in cordibus

homi-

Digitized by Google

hominum gignere cæleſtem gratiam, ut legitur in §. *Quid
in hic, poſt cap. Sicut Eunuchus, eadem cauſ. & quæſt.* quo-
niam hoc verum eſt, quando ſacramenta accipiuntur a ſi-
moniacis ex certa ſcientia in contemptum Eccleſiæ, ut ibi
declarat Archidiac. *num. 4. in verb. Gignere*, Turrecrem.
& Præpoſ. uterque *in fine*, & clare probatur in §. *Cum er-
go, verſ. Poteſt etiam intelligi*, 1. *quæſt.* 1. ubi dicitur: (Sic-
ut Chriſtus venditoribus non venditoribus, vel ementi, ſed eis,
qui neſcientes adſtant, dona ſuæ gratiæ contulit; ſic &
Spiritus Sanctus non vendenti, vel ementi, ſed his, qui
de manibus eorum ignorantia ducti ſacramenta Domini-
ca accipiunt, ſuæ gratiæ effectum largiri probatur.) Hæc
ibi: unde patet evidenter auctoritatem illam, *Gratis ac-
cepiſtis, gratis date*, non obſtare ignorantibus, quomi-
nus ſpiritualia acquirant; & conſequenter electio facta
per ſimoniam electo ignorante, non eſt irrita jure ipſo
naturali, & Divino, ſed tantummodo ſecundum unam
opinionem jure Eccleſiaſtico poſitivo, quod, ut ſæ-
pius repetitum eſt, loquitur de electionibus inferiorum
Prælatorum, nec protenditur ad electionem Romani
Pontificis.

Ad ſextum, nempe ad Extravag. Julii II. ſatis ſuperque
reſponſum eſt ſupra, *an. 71.*

83 Quintus caſus eſt, cum ſimonia committitur ab eligen-
tibus ipſo electo ignorante, ſed tamen poſtea ratum ha-
bente. Et quod electio ſit caſſanda, videtur textus in *cap.
Sicut tuis, infra eodem*: ubi deciditur non eſſe imputan-
dum electo confirmato ad culpam, vel ad pœnam, ſi pe-
cunia pro illius confirmatione promiſſa, & ſoluta fuerit
ipſo ignorante, niſi poſtea conſenſerit pecuniam ſolvendo
promiſſam, vel reddendo ſolutam, ubi gloſ. *in verb. Con-
ſenſerit*, dicit, ſimoniam committi quandocunque con-
ſenſerit electus, quia conſentire eſt quandocunque con-
ſentire, & ante, & poſt; ſimilis gloſ. eſt *in cap. penultim.
in verb. Ratum non habente, ſupra de elect.* & probatur in
cap. Eos, 1. *quæſt.* 1. ubi *Alienus omnino a ſacerdotio pro-
nunciatur is, qui aliquando dederit, vel acceperit pecuniam
in aliquo tempore, ſive ante manus impoſitionem, ſive in
ipſa manus impoſitione, ſive poſt: accipere enim eſt quando-
cunque accipere:* hæc ibi. Ad idem textus *in cap. Si quis ob-
jecerit, in fin. & in cap. Si quis Prabendas*, ibi. *Ante,
vel poſt a quoquam aliquid exigitur*, 1. *quæſt.* 3. & docet S.
Thom. *in 2. 2. quæſt.* 100. *artic. 6. ad 3. verſ. Niſi forte poſt-
modum*, & eſt ratio ſecundum gloſ. prælleg. *in dict. cap.*
84 *Sicut tuis*; quia in maleficiis ratihabitio retrotrahitur, &
mandato comparatur, *cap. Notum*, 2. *quæſt.* 1. *cap. Cum
ad ſedem, in fin ſupra de reſtitut. ſpoliat. leg.* 1. §. *Quoties,*
85 *ff. de vi, & vi armata*. Ceterum adverte, quia hoc pro-
cedit, ſi pecunia fuerit ſoluta nomine electi, alias ſecus,
ſecundum Abb. *in dict. cap. Sicut tuis, num.* 8. & Mar.
Socin. *ibidem num.* 14. nam de jure Canonico non poteſt
quis ratum habere, quod ſuo nomine geſtum non eſt, ita
ut ſit vera ratihabitio, & retrotrahatur, *cap. Cum quis,
de ſentent. excommunicat. lib. 6. & cap. Ratum, de regul.*
86 *jur. eod. lib.* Ideoque ſolvens pecuniam poſteaquam contra-
xit, & ſic poſt jus plenum ſibi quæſitum, proprie non
committit ſimoniam; quia aliud eſt emere, vel vendere;
aliud emptioni, vel venditioni conſentire, *leg. Aliud,*
87 *ff. de re judic.* Quamobrem ratam habens dationem pecu-
niæ non ſuo nomine factam, non dicitur committere ſi-
moniam, licet graviter peccet, *ut dict. capit. Sicut tuis*,
Abb. *dict. num.* 8. *verſ. An autem*; & Marian. Socin. *num.*
88 26. hoc caſu ratum habens teneatur dimittere beneficium,
vel poſſit privari habita conſideratione ad ſimoniam prius
commiſſa cum peccato poſtea ſubſecuto, ad præſcriptum
89 illius Decretalis, *verſ. Niſi poſtea conſenſeris*; tamen hoc
non poteſt habere locum in electo in Romanum Pontifi-
cem, quia cum ſit vetus Papa, *cap. Licet, de elect.* non
eſt judex, qui poſſit eum privare, *cap. Aliorum*, 9. *quæſt.*
3. notant gloſ. 1. *in cap. Si quis pecunia*, & ibi etiam Tur-
recrem. *n.* 3. 79. *diſt.* & latius dictum eſt ſupra *n.* 58. *cum
duob. ſeqq. & n.* 70.

Concludendo igitur, aut pecunia non fuit ſoluta no-
mine electi; & ratihabitio non retrotrahitur, ita ut red-
dat electionem ſimoniacam, nec electus a quoquam co-
90 gi poteſt ad renunciandum, ut proxime dictum eſt. Aut
pecunia ſoluta fuit nomine electi; & hoc caſu ratihabi-
tio retrotrahitur, & ſic electio dici poteſt per ſimoniam
celebrata, *dict. cap. Sicut tuis*. Veruntamen de jure com-
muni electio Papalis ex hoc capite non eſt nulla; quia ſi
nec ſimonia ab electo in Papam ante ipſam electionem
commiſſa per rei veritatem inficit electionem, ut plene
firmatum eſt ſupra *num.* 56. 60. *& ſeq.* longe minus eam
inficit, quando non ſunt commiſſa a principio vere, ſed
ſolum per juris fictionem, quia ſcilicet jus fingit ſimo-
niam ab initio intercesſiſſe ratihabitionem retrotrahen-
do, ſeu retrofingendo, ut ſic ratihabitio non ſit man-
datum, quod eſt impoſſibile, ſed mandato comparetur,
juxta *regul. Ratihabitionem, de regul. jur. lib. 6. & leg. fin.*
& ibi Bald. *in princip. Cod. ad Macedonian.* Ratio eſt, 91
quia fictio nunquam poteſt operari quod veritas ipſa
non operatur, ut ibi notat gloſſa *unica poſt med. verſ.
Ratio quia ratihabitio*: quinimo in eodem caſu fictio non
eſt tantæ potentiæ ſicut veritas, & naturalis actus, *leg.
Si actor*, juncta gloſſa, *ff. de jurejur. & leg. Quamvis*, §.
Marcellus, & §. ſeq. ff. ad Vellejan fictum enim non ha- 92
bet eſſe realiter, ſed intellectualiter, & fictum non eſt,
ſed intelligitur eſſe, text. *in leg. Qui in utero, ff. de ſta-
tu homin.* & quod ibi notatur. An autem hoc caſu in- 93
tret Conſtitutio Julii II. non ſatis conſtat, quia dum ir-
ritat electionem factam per ſimoniam commiſſam ab
eo, quem eligi contigerit, videtur intelligenda in caſu
vero, videlicet quando ipſe ante electionem vere ſol-
vit, vel promiſit pecuniam eligentibus; non autem in
caſu ficto, quando ſcilicet propter ratihabitionem, quæ
intellectualiter retrotrahitur, ab initio fingitur ſimoniam
commiſiſſe; nam regulariter verba intelligi debent ſe-
cundum veritatem, & non ſecundum fictionem, *leg.* 1.
§. *Servi, ff. ad Syllanian.* & in materia ſtricta, diſpoſi- 94
tio loquens de aliquo actu non comprehendit fictum,
leg. Adeptivum, ff. de in jus vocan. & notat Bartholus in
ſua *quæſt.* 3. *num.* 12. & Baldus *in conſil.* 24. *Statuto Civi-
tatis, in fine, lib.* 1. Et eo magis, quia Conſtitutio 95
vult, ut contra electum excipi poſſit de crimine ſimo-
niæ tanquam de vera, & indubitata hæreſi: quæ ver-
ba omnino excludunt fictionem, quæ fundatur ſuper fal-
ſo, ut poſt Boatrin. notat Joann. Andr. in *cap. Literas,
num.* 3. *ſupra de temper. ordin.* ſuper quo tamen cogi-
tabis.

Sextus, & ultimus caſus eſt, quando aliquis ex Car- 96
dinalibus votum dantibus recepit a tertio pecuniam ſcien-
te, & tacente electo: & hoc caſu ſi liceret arguere ab
electione inferiorum ad electionem Summi Pontificis,
verius eſſet electionem fore nullam, per textum *in cap.
Sicut tuis, infra eodem*, ubi hoc tenet gloſſa *in verb. præ-
bere*, & Butr. *num.* 6 & alii communiter, quia tacendo,
& non contradicendo conſentire videtur, *cap. Si ſervus
ſciente*, 54. *diſtinct. leg. Sicut propoſuis, Cod. de nupt.* Ad
idem textus *in c. De Regularib. ſupra eod.* ubi ſufficit ſola
ſcientia pecuniæ a tertio ſolutæ, ad hoc ut Monachi
cenſeantur ſimoniaci, & ſimoniace recepti, & ibi no-
tant Hoſtienſ. *in princip.* & Joann. Andr. *num.* 1. *in ver.
Scientibus*, ubi dicunt ſcientes, ſive expreſſe conſenſe- 97
rint, ſive tacuerint, ſive turbare noluerint, eſſe ſimo-
niacos, & ſimoniace promotos: & eſt ſententia Div.
Thomæ *in 2. 2. quæſt.* 100. *artic. 6. ad primum*, quem ſe-
quuntur communiter Theologi, ut atteſtatur Covarr.
in reg. Peccatum in 2. p. § 8.

Ceterum non auderem hæc jura extendere ad electio- 98
nem Romani Pontificis: conſidero enim hoc caſu non
agi de ſimonia expreſſa, & vera, ſed de tacita, & præ-
ſumpta; nam ex eo, quod electus ſciverit ſimoniam pro
ſui electione ab aliis commiſſam, & non contradixerit,
jura eliciunt præſumptionem tacitæ acquieſcentiæ, ſe-
cundum ea, quæ notantur per Legiſtas *in l. Quadotis, ff.
ſolut. matrim.* & per Canoniſtas *in c. Nonne, ſupra de præ-
ſumpt. & in reg. Is qui tacet, de reg. jur. lib. 6.* & ſic talis non
eſt ſimoniacus vere, ſed præſumptive, ut in ſpecie notat
gloſſa prællegata *in c. Sicut tuis, in verb. Præbere, infra
eod.* dum ait, Et ſic iſte Abbas conſenſiſſe præſumitur, ſi
poſtquam intellexerit, non contradixiſſet; & conſentit
ibi Hoſt. *n.* 5. & alii. At jure communi inſpecto, contra
electum in Papam objici non poteſt, quod per ſeipſum ve-
re ſimoniam commiſerit pecuniam eligentibus dando, vel
promittendo, ſecundum communem opinionem Docto-
rum *in capit. Si quis pecunia*, 79. *diſt.* ut plene dixi ſupra
num. 56. *& ſeq.* Ergo longe minus objici poteſt, quod ſi-
moniam commiſerit præſumptive, ſeu per interpretatio-
nem, ſcilicet ſimoniæ per alios commiſſæ non contradi-
cendo; nam præſumptio, ſeu fictio non eſt tantæ poten-
tiæ, quanta eſt veritas, & naturalis actus, ut inquit Bal.
conſ. 337. *In primis videndum, num.* 2. *verſo Item nec de-
bet*,

99 *bet*; *lib.* 1. & taciturnitas eſt quid medium inter conſen-
ſum, & contradictionem, ut probatur in dict. *cap. Sic-
ut enim*, *in verſ. Qua tamen longe diverſum eſt*, & ibi
notant Butr. *n.* 6. & Anch. *in* 8. *notab.* qui enim tacet
non loquitur; unde nec fatetur, nec negat, *l. Qui tacet.*
100 *ff. de regul. jur.* & in re gravi, & onerosa requiritur
expreſſus conſenſus, nec ſufficit taciturnitas, ut inquit
Abb. in *cap. In cauſis*, *n.* 3. *ver. Nec ſufficit*, *ſupra de e-*
101 *lect.* Conſtitutio Julii II. cum ſit pœnalis, & exorbitans
a jure communi, eſt ſtricte intelligenda, *cap. Pene*, *de
pœnit. diſt.* 1. *cap. Qua a jure*, & Joan. Andr. *de reg. jur.
lib.* 6. *l. Ut gradatim*, §. *Et ſi lego*, *ff. de muner. & honor.*
Oldrad. *conſ.* 150. *In Eccleſia Valentina*, *n.* 3. *verſ. Præ-
ſertim*, & in ſimilibus Conſtitutionibus Apoſtolicis mul-
toties reſolvit Rota, ut *deciſ.* 591. *n.* 2. *part.* 1. *& deciſ.*
783. *num.* 9. *part.* 2. *recent.* & ideo dum irritat electio-
nem factam per ſimoniam commiſſam ab eo, quem eli-
gi contigerit, extendi non debet ad eum, qui tacet;
& non contradicit, ſed videtur intelligenda de ſimonia
vera, ut innuit illud verbum, *Commiſſam*, non autem
in præſumpta, quæ elicitur ex ſcientia, & taciturnita-
te, ut patet ex his, quæ dixi ſupra *n.* 93. *& ſeqq.* Præ-
ſertim vero, quia Conſtitutio diſponit, ut contra ele-
ctum excipi poſſit de crimine ſimoniæ tanquam de ve-
ra, & indubitata hæreſi; quæ ſane verba nullatenus ada-
ptari poſſunt electo, qui ſolum tacuit, & non contradi-
xit. Unde cum hoc caſu non habeamus Canonem, vel
Conſtitutionem Apoſtolicam expreſſe diſponentem in e-
lectionem Summi Pontificis, ſtabimus juri antiquo, *c.
Cum expediat*, *de elect. lib.* 6. gloſſ. *in c. Conſtitutionem*,
in v. Prorogamus, *de regular. eod. lib.*
102 Secundo principaliter QUÆRO, ſi pro electione Ro-
mani Pontificis de voluntate electi data, vel promiſſa
fuerit pecunia alicui votum non habenti, an hujuſmodi
electio ſit irrita, necne.
103 Pro clariori ſolutione duo caſus ſunt diſtinguendi. Pri-
mus eſt, cum pecunia de voluntate electi ſoluta, vel
promiſſa fuit Regio Oratori, vel alteri, ad hoc ut Car-
dinalibus eum eligere volentibus nomine Regio, vel alias
de facto obicem non ponat, ſed eligendi poteſtatem Car-
dinalibus liberam dimittat: & dicunt quidam non eſſe
ſimoniacum, quia licet ad vexationem redimendam da-
re pecuniam alicui jus non habenti, ad hoc ut a vexa-
tione deſiſtat, & injuſta impedimenta ſubmoveat: ſe-
cundum illud Apoſt. ad Eph. 5. *Redimentes tempus*, *quo-
niam dies mali ſunt*: & eſt argument. optimum *in cap.
Dilectus*, *el primo*, *infra eodem*, ubi hoc tenet gl. pri-
ma dicens, verius, & æquius eſſe, & Hoſt. *numer.* 1.
verſic. Quid ergo, idem firmat gloſs. *in capit. Cum pri-
dem*, *in verſic. Illicita pactionis*, *verſic. Si vero*, *ſupra
de pact.*
104 Sed cave, quia hoc procedit in jure quæſito, prout
loquuntur gloſſæ prææallegatæ; ſecus in jure quærendo,
quia tunc ſimoniacum eſt dare alteri pecuniam, ut ab
injuſta vexatione deſiſtat, textus eſt *in capit. Matthæus*,
105 *ſupra eodem*, ubi ſi contradicenti electo pro pecunia de
voluntate electi tradita a contradictione ceſſat, electus
poſtea confirmatus eſt ſimoniacus, & beneficio renun-
ciare tenetur: & ita ibi eſt caſus ſecundum Joan. Andr.
Butr. Cardin. Abbat. & omnes; & hanc diſtinctionem in-
ter jus quæſitum, & jus quærendum, ponit Joan. Andr.
in d. c. Dilectus, *num.* 5. quem communiter Doctores ſe-
quuntur; idemque docet S. Thomas *in* 2. 2. *q.* 100. *artic.*
2. *ad* 5. dicens: *Antequam alicui acquiratur jus in Epiſco-
patu*, *vel quacunque Dignitate vel præbenda per electio-
nem*, *vel proviſionem*, *ſeu collationem*, *ſimoniacum eſſet
adverſantium obſtacula pecunia redimere: ſic enim per pe-
cuniam pararet ſibi viam ad rem ſpiritualem obtinendam;
ſed poſtquam jus alicui acquiſitum eſt*, *licet per pecuniam
injuſta impedimenta removere.* Hæc S. Thomas, & con-
ſentiunt Rebuff. *in Praxi beneſic. tit. de ſimon. in renun-
ciat. n.* 18. *cum ſeqq.* Redoan. *de ſimon. par.* 2. *cap.* 31. *n.*
48. *& par.* 3. *cap.* 2. *n.* 5. Menoch. *conſ.* 67. *num.* 17. *cum
ſeqq.* Navar. *in Manuali cap.* 23. *num.* 101. *& conſ.* 47. *n.*
44. *hoc tit.* Cardinal. Dolet. *in Summa lib.* 5. *capit.* 90.
late Suarez *de relig. tom.* 2. *lib.* 4. *de ſimonia*, *capit.* 19.
num. 17. *& cap.* 50. *in princ.* Et ad ſecundum membrum
Divi Thomæ pertinet exemplum Gregorii Magni, qui
pecuniam ſolvit Mauritio Imperatori pro confirmatio-
ne; nam, ut inquit Baronius *ad annum* 690. *pag.* 5. *lit.*
*D. verſic. Ceterum: Etſi pendenda ab ipſo Gregorio fuerit
Imperatori eadem pecuniæ quantitas*, *quæ a prædeceſſoribus
Gothorum temporibus exacta eſt; haud tamen in crimen ad-
duci potuit*, *quaſi redemptum pecunia Pontificatum obtinue-
rit: etenim electio*, *ut dictum eſt*, *legitime facta illi con-
tulit Pontificatum*, *non Imperatoris confirmatio tyrannica
uſurpata*, *quæ pecunia licite redimi potuit*, *cum non redi-
meretur ea Pontificatus*, *ſed executio muneris eo modo
(quo aliter liceret) ab illata vexatione ſe liberando.* Hæc
Baronius. Ita hoc primo caſu videtur eſſe locus Conſti-
tutioni Julii II. de ſimoniaca Papæ electione; cum limi-
tatione tamen, de qua infra *n.* 108.
Verum ſi aliquis ex Cardinalibus inſcio electo aliquid 106
temporale daret, vel promitteret Legato Regio, vel al-
teri ad hoc ut ipſum in exercitio ſuæ poteſtatis eligen-
di de facto non perturbaret, forte non eſſet ſimonia,
quia cum Cardinales jus habeant eligendi Romanum
Pontificem ex conceſſione Apoſtolicæ Sedis, & ex vetu-
ſtiſſima conſuetudine, *c. In nomine Domini*, 23. *diſt. cum
ſuis concord.* videtur eis licere ſine labe ſimoniæ pecuniam
ſolvere ad redimendam vexationem ſibi de facto illatam,
vel inferendam in hoc jure ſibi quæſito, juxta primum
membrum diſtinctionis ſuperius poſitæ: & hoc voluit
prææallegata gl. *in cap. Cum pridem*, *in verb. Illicitæ pactionis*,
ſupra de pactis, dum ait: *Si cum jus habeo*, *dedero tibi
pecuniam redimendo vexationem meam*, *non pecco.* Non
enim hoc caſu Cardinales pecunia mediante parant ſibi
viam ad jus ſpeciale obtinendum, ſed jus jam ſibi acqui-
ſitum conſervant: & ſic ceſſat ratio ſimoniæ per D. Th.
conſiderata. Tamen cogitabit.
Secundus caſus eſt, cum pecunia fuit tradita, vel pro- 107
miſſa Magnati, vel amico, ſeu conſanguineo alicujus
Cardinalis, ad hoc ut eum inducat ad aliquem eligen-
dum: & hoc ſi fiat ſciente, & conſentiente electo, pro-
cul dubio eſt ſimoniacum, & vitioſa eſt electio, ut vi-
detur caſus *in cap. Præſentium*, 1. *quæſt.* 5. ubi pecunia
pro ordinatione Sacerdotis non fuit data eidem Sacerdo-
ti, nec Epiſcopo, ſed cuidam Principi amico Epiſcopi:
& tamen textus decidit ſic ordinatum ex miſericordia
eſſe tolerandum in Ordine, ea præcipua ratione, quia
tam ipſe Presbyter, quam Epiſcopus factum ignoravit.
Ergo a contrario ſecus ſi ſciviſſent: & confirmatur,
quia ſi non licet abſque vitio ſimoniæ ſibi viam ſtruere
ad futuram electionem removendo impedimenta, ut
concluſum eſt in caſu præcedenti; longe minus id lice-
bit diſponendo per interpoſitam perſonam Cardinales e-
lectos ad eligendum.
Fallit hæc concluſio, quando eligentes erant alias ele- 108
cturi; tunc enim datio pecuniæ etiam de voluntate ele-
cti non vitiat electionem, ex quo alias erat eligendus,
arg. *l.* 3. *C. Si ex falſo inſtrum. cap. Cum. l. & A. ſupra de
re judic. & §. ult. q.* 6. ubi hoc videtur expreſſum. Sicut 109
dicimus preces non inducere ſimoniam, ex quo eligen-
dus alias erat idoneus; de quo *in c. Tua*, *ſupra de ætat.
& qualit.* Et in hac opinione reſidet hic Goffr. Et quam-
vis gloſſa ſecunda Vincent. & alii teneant ſimoniam eſ-
ſe, non obſtante, quod electores eſſent alias electuri,
ut nos ſupra firmavimus *num.* 19. tamen opinio gloſſæ,
& ſequacium procedit, quando pecunia de voluntate e-
lecti data fuit ipſiſmet electoribus: tunc enim ſimonia-
ca eſt electio, nec attenditur, qua intentione Cardina-
les elegerint, ut ibi diximus. Secus vero ſi pecunia et-
iam de conſenſu electi fuerit data extraneo votum non
habenti, ut in hoc caſu; quia tunc licet electus ſit ſi-
moniacus, electio tamen non eſt ſimoniaca; ita ſingu-
lariter declarat Hoſt. in *c. Tanta n.* 1. *in v. Præter ſimo-
niacum*, *verſ. Item nota*, *ſupra eod.* dicens: (Item no-
ta, quod ſi quis obtinuerit Ordinem, vel beneficium dan-
do pecuniam non ordinatori, ſed alii, quod obtenturus
erat, etiam ſi pecuniam non dediſſet, non eſt ſimonia-
cum, argum. §. *fin. quæſt.* 6. ſin autem alias non erat ob- 110
tenturus, vel etiam obtenturus erat, ſi ordinatori dedit,
ſimoniacum eſt, *cap. Quam pio*, *& c. Quæſitum*, 1. *q.* 2.
& quæſt. 3. *c. Si quis objecerit*, *& cap. fin. & q* 6. *cap.* 1.)
Hactenus Hoſt. cum quo ſimpliciter tranſeunt hic Joan.
Andr. *n.* 5. Butr. *n.* 7. *verſ. Dic ſi pecunia*, & Anch. *in fin.*
Et quamvis in hoc articulo Abb. *n.* 5. *verſ. Sed adverte*, 111
concordando opiniones teneat ſimoniacam eſſe electio-
nem, quando pecunia ab ipſomet electo, vel de illius
voluntate tradita, vel promiſſa fuit extraneo, præſer-
tim amico, vel conſanguineo eligentium, non obſtan-
te, quod alias fuiſſent eum electuri, & cum Abb. con-

ſen-

ſentiant Marian. Socin. *num.8. verſ. Conclude*, & Joan. de Anan. *num. 5. verſ. Sed adverte*. Tamen non videbitur recedendum a diſtinctione Hoſtienſis, tum ob illius authoritatem, & ſequatium; tum quia multum intereſt, an pecunia ab electo data fuerit extraneo votum non habenti ad hoc, ut preces, vel authoritatem ſuam interponat cum electoribus, ut eum eligant; an vero ab ipſo electo, vel ab alio data fuerit ipſiſmet electoribus. Nam inprimo caſu, quamvis electus ſimoniam commiſerit, eo quod pro jure ſpirituali quærendo non debeat aliquid dari, ut notatur *in cap. Ad aures, ſupra eodem*, & locum regiminis quærentibus, & ambientibus ſit denegandus, *cap. In ſcripturis*, 8. *quæſt*. 1. tamen electio ipſa non eſset ſimoniaca, cum electores pecuniam non receperint, & alias electuri eſsent.

In ſecundo autem caſu, cum pecunia fuerit tradita electoribus, electio non fuerit libera, & forte electores mutaſsent opinionem, ſi pecuniam non accepiſsent; unde electio proculdubio eſt infecta, & ſimoniaca, ut in juribus ſupracitatis ab Hoſtien. Præterea in primo caſu cum electores crimen non commiſerint, bene probare poterunt ſe alias electuros fuiſse, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra *num.* 19. Secus in ſecundo caſu, quia tanquam criminoſi, & in facto proprio deponentes, non eſsent audiendi, & ſic rationes, quas hic ponderat Joan. Andr. *num.5. in gloſſ.a.* vigent tantummodo in hoc ſecundo caſu, non autem in primo; unde ipſe conſentit cum opinione Hoſtienſ. licet Butr. *num.7.* eum aliter intelligat, & non bene, ſecundum Abb. & Jo. de Anan. *locis citatis*. Hoc autem multo magis procedit in terminis Extravag. Julii II. quæ non irritat electionem ſimoniaci, ſed electionem celebratam per ſimoniam; ut requirit, ut electus non tantum ſit ſimoniacus, ſed etiam ut ſimoniace electus fuerit, ut patet ex dictis ſupra *num.27.*

D E S I M O N I A.

Innocentius III. Priori S. Victoris, Magiſtris I. Bonon. & L. Modicen. Canonicis.

C A P U T XXXI.

Licet Heli ſummus Sacerdos in ſe bonus exiſteret, quia tamen filiorum exceſſus efficaciter non corripuit, & in ſe pariter & in ipſis animadverſionis Divinæ vindictam excepit: dum filiis ejus in bello peremptis, ipſe de ſella corruens fractis cervicibus expiravit. Ad corrigendos igitur ſubditorum exceſſus, tanto diligentius debet Prælatus aſſurgere, quanto damnabilius eorum offenſas deſereret incorrectas. Contra quos (ut de notoriis exceſſibus taceatur) & ſi tribus modis procedi poſſit, per accuſationem videlicet, denunciationem, & inquiſitionem ipſorum; ut tamen in omnibus diligens adhibeatur cautela, ſicut accuſationem legitima præcedere debet inſcriptio, ſic & denunciationem charitativa correctio, & inquiſitionem clamoſa debet inſinuatio prævenire. Deſcendam (inquit Dominus) & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint. Tunc enim clamor pervenit ad Prælatum, cum per publicam famam, aut inſinuationem frequentem, ſubditorum ſibi referuntur exceſſus; & tunc debet deſcendere, & videre, ideſt mittere, & inquirere, utrum clamorem, qui venit, veritas comitetur. Nam juxta Canonicas ſanctiones, ſi quid de quocunque Clerico ad aures Prælati pervenerit, quod eum juſte poſſit offendere, non facile credere debet, nec ad vindictam eum res accedere debet incognita; ſed coram Eccleſiæ ſenioribus diligenter eſt veritas perſcrutanda, ut ſi rei popoſcerit qualitas, canonica diſtrictio culpam feriat delinquentis, non tanquam ſit idem accuſator, & judex, ſed quaſi fama deferente, vel denunciante clamore, ſui officii debitum exequatur, eo ſemper adhibito moderamine, ut juxta judicii formam, ſententiæ quoque forma dictetur. Cum igitur de Abbate Pompoſiano ea nobis frequenter inſinuata fuiſſent, quæ ab honeſtate regulari nimium diſſonabant, Monachis ad præſentiam noſtram accedentibus, quidam ex ipſis nobis ipſum Abbatem de ſimonia, perjurio, dilapidatione, ac inſufficientia detulerunt. Contra quos cum idem Abbas exciperet, quod denunciationem hujuſmodi fraterna correctio, ſecundum regulam Evangelicam, non præceſſerat: & iidem conſtanter aſſererent, quod correctionem hujuſmodi præmiſiſſent: licet ad probandum hæc duorum Monachorum juramenta fuiſſent exhibita; quia tamen ſuper hoc ipſi nondum contendere deſiſtebant. Nos, ut prædiximus, frequentibus clamoribus excitati, ex officio noſtro voluimus inquirere de præmiſſis omnes Monachos, qui vel cum ipſo, vel contra ipſum acceſſerant, juramenti vinculo aſtringentes, ut de propoſitis plenam, quam ſcirent, exponerent veritatem: quorum depoſitiones in ſcripturis redactæ, cum publicatæ fuiſſent, ſuper illis cœperunt multipliciter diſputare. Quia vero tum ex aſſertione Monachorum, tunc ex ipſius Abbatis confeſſione cognovimus, quod idem non modicam ſummam pecuniæ relictam a prædeceſſore ſuo expenderat, & in alia ſumma majori Monaſterium obligarat: Nos eum, quaſi de dilapidatione ſuſpectum, ab adminiſtratione Abbatiæ duximus ſuſpendendum: & quia ſimonia multis modis contra ipſum Abbatem videbatur eſſe probata, ipſe contra teſtes multas exceptiones oppoſuit, ſuper quibus fuit multipliciter diſputatum: aliis aſſerentibus in crimine ſimoniæ, ſicut in crimine læſæ majeſtatis, omnes indifferenter, tam infames, quam criminoſos, non ſolum ad accuſandum, ſed etiam ad teſtificandum admittendos: cum ad inſtar publici criminis, & læſæ majeſtatis, procedat accuſatio ſimoniæ: aliis e contrario reſpondentibus, quod licet hæc duo crimina quantum ad accuſationem, quaſi paria judicentur, differunt tamen in multis: cum alia pœna pro uno, & alia pro altero inferatur: & inter perſonas accuſatorum & teſtium ſit utique diſtinguendum, cum non per accuſatores, ſed per teſtes crimina comprobentur. Ne vero vel innocentiæ puritas confuſa ſuccumberet, vel ſimoniæ pravitas effugeret impunita: Nos æquitate penſata, illas duntaxat exceptiones oppoſitas probandas admiſimus, quæ probatæ non de zelo juſtitiæ, ſed de malignitatis fomite procedere viderentur.

S U M M A R I U M.

1 *MOnachi de ſimonia, perjurio, dilapidatione, & inſufficientia ſuum denunciare poſſunt Abbatem.*

2 *Abbas adverſus teſtes deponentes contra eum ſuper ſimonia in judicio Inquiſitionis poteſt excipere, quod ſunt inimici, & conſpiratores: alias vero exceptiones criminum opponere non poteſt.*

3 *Prælati, qui non corrigunt ſubditos, dicuntur eos occidere, & puniuntur a Deo, tam in hoc ſeculo, quam in futuro, & num. ſeqq.*

4 *Heli ſummus Sacerdos, qualiter fuerit punitus a Deo, quia filios non corripuerat.*

5 *Correctio duplex, coactiva, & oſtenſiva, ſeu fraterna, & utraque eſt in præcepto.*

6 *Correctio coactiva eſt actus juſtitiæ, correctio fraterna eſt actus charitatis.*

7 *Prælatus non debet eſſe facilis ad credendum in præjudicium alterius.*

8 *Credendi facilitas, ceſſante proximi præjudicio, eſt ſignum ſimplicitatis, & juſtitiæ.*

9 *Monitio requiritur in judicio Inquiſitionis, etiam ſi fiat ad denunciationem alterius.*

10 *Prælatus ex ſola pendentia Judicis ſuper dilapidatione non removetur, niſi alia probatio adſit.*

11 *Sufficiunt tamen conjecturæ.*

12 *Prælatus convincitur eſſe ſuſpectus de dilapidatione, ſi probetur Eccleſiam fuiſſe divitem, & nunc eſſe pauperem.*

13 *Nec excuſatur, ſi dicat ſe expenſas feciſſe attenta conditione ſua magnæ nobilitatis.*

14 *Expenſæ reſtringi debent a Prælato quantumcunque nobili juxta facultates Eccleſiæ.*

15 *Dilapidatio dicitur, cum res immobiles alienantur; cum vero mobiles, dicitur quaſi dilapidatio.*

16 *Teſtes in crimine læſæ majeſtatis, hæreſis, & ſimoniæ admittuntur, & crimino ſi, dummodo non ſint conſpiratores, vel inimici capitales.*

17 *Epiſcopus an poſſit facere edictum, ut quilibet Clericus oſtendat titulum ſui beneficii ſub pœna privationis, & n. ſeqq. uſque ad num. 34.*

18 *Clericus poſſidet Eccleſiam, Diœceſanus dicit, quod minus canonice eam tenet: Clericus petit libellum ſibi offerri: Epiſcopus vult inquirere, dicens collationem ad ſe devolutam, an erit locus recuſationi.*

19 *Titulum ſuæ poſſeſſionis licet non cogatur quis oſtendere, tamen ſpeciale eſt in poſſeſſore beneficii, ut cum de inſtitutione agitur, eam probare debeat per inſtrumentum, & num. 23.*

20 *Intellectus* cap. Ordinarii, de off. ord. lib. 6. *& num. 21. & num. 25.*

Beneficia plura curata, vel alias incompatibilia obtinentes cogi poſſunt ab Ordinariis ad ſuas diſpenſationes exhibendas, num. 20.

21 *Et quid in obtinentibus unum, vel plura compatibilia, & num. ſeqq.*

22 *Statutum Epiſcopi privans Beneficiatos, qui infra menſem titulum inſtitutionis ſuæ in memorialibus Epiſcopi non ponunt, validum eſt.*

23 *Beneficii poſſeſſio non ſufficit ſine Canonica inſtitutione.*

24 *Titulum ſui beneficii non cogitur Clericus oſtendere, quando tertius agit contra ipſum, allegans ſe habere jus in præbenda.*

25 *Argumentum a contrario ſenſu non ſemper pro lege, & certa ratione ſuſcipitur.*

26 *Epiſcopus in viſitatione poteſt cogere Clericos viſitatos ad exhibitionem ſuorum titulorum, ex ſententia S. Congregationis Concilii.*

27 *Beneficiatus an cogi poſſit oſtendere titulum ſui beneficii, ſi ejus poſſeſſio ſit antiqua, & n. ſeqq.*

28 *Et an ſit admittendus ad probationem per juramentum, & n. 29. 30. & 32. & quæ poſſeſſio ad hunc effectum dicatur recens, vel antiqua, num. 31.*

30 *Epiſcopi noviter promoti ſolent publicare edictum generale, ut unuſquiſque teneatur fidem facere de titulo ſui beneficii.*

31 *Poſſeſſio dicitur antiqua ad effectum præſumendi titulum, ſi ſit decennalis.*

32 *Clericus, qui per decennium poſſedit plura beneficia incompatibilia, & allegat ſe titulum amiſiſſe, an ſit admittendus ad probationem tituli per juramentum.*

33 *Beneficia incompatibilia obtinentes cogi poſſunt ab Epiſcopo ad diſpenſationem exhibendam, & titulos oſtendendos, non obſtante temporis longinquitate, niſi beneficia ad juriſdictionem Epiſcopi non ſpectarent.*

34 *Epiſcopus in civitate poteſt compellere Clericos ad oſtendendas dimiſſorias, quarum vigore ordinati ſunt.*

L*Icet Heli.* Abbas Antiquus ſic ſummat hanc Decre- 1
talem: Monachi de ſimonia, perjurio, dilapidatione, & in ſufficientia ſuum denunciare poſſunt Abbatem: ſed melius Joannes Andr. & communiter ſequentes ſum- 2
mant ſic: Abbas adverſus teſtes, qui depoſuerunt contra eum de ſimonia in judicio Inquiſitionis, excipere poteſt, quod ſunt inimici, & conſpiratores: alias vero exceptiones criminum opponere non poteſt. Hoc dicit. Dividitur ut per Jo. Andr.

Nota primo ibi, *In ſe bonus exiſteret*, dutum ver- 3
bum pro Prælatis, ſecundum Abbatem Antiq. hic *num.* 2. quia quantumcunque boni ſint, tamen ſi non corrigunt ſubditos, puniuntur a Deo, non ſolum æternaliter, ſed etiam in hoc ſeculo; ut hic, & in *capit. Legant Epiſcopi*, 37. *diſtinct.* quia non corrigendo dicuntur occidere, *capit. Epheſiis*, 43. *diſtin.* Unde Heli Sum- 4
mus Sacerdos, licet in ſe bonus, tamen quia efficaciter filiorum exceſſus non corripuit, ipſis filiis in bello peremptis, cecidit de ſella retrorſum, & fractis cervicibus expiravit, ut in textu; & Dominus revelavit Samueli ſe judicaturum domum Heli, quia noverat filios ſuos indigne agere, & eos non corripuerat. Hiſtoriam habes *lib.* 1. *Regum c.* 3. *&* 4. eamque complectitur Abb. Antiq. his verſibus:

Funere crudeli fractis cervicibus Heli,
Corruit a ſella triſti veniente novella.

Corrupte enim legitur *Chriſte veniente*. Intelligitur 5
autem hoc cap. non ſolum de correctione coactiva, quæ fit a Prælato per pœnæ impoſitionem ad bonum publicum, ut alii timentes a peccato deterreantur; ſed etiam de oſtenſiva, ſeu fraterna, quæ fit a Prælato ad emendationem proximi; utraque enim eſt in præcepto, ut docet S. Thomas *in* 2. 2. *q.* 33. *art.* 2. *in corp.* ſed coactiva eſt 6
actus juſtitiæ, fraterna vero eſt actus charitatis, ut idem tradit *d. art.* 2. *ad* 3.

Secundo nota, *in v. Contra quos*, tres modos procedendi ſuper crimine, videlicet per accuſationem, denunciationem, & inquiſitionem: & concordat textus in *c. Qualiter, & quando, il ſecondo, ſupra de accuſ.* In quibus autem differant ipſi tres modi, notat Speculator *in tit. de juriſd.* §. 1. *n.* 33. & ſcripſi plene in dict. *c. Qualiter, in* 2. *q. nn.* 68. *uſque ad n* 83.

Tertio nota ibi, *Clamoſa debet inſinuatio prævenire*, ad ſpecialem inquiſitionem ſuper certo crimine, & contra certam perſonam procedendum non eſſe, niſi infamia præcedente, ut hic, & in dict. *c. Qualiter, il ſecondo*, & dixi ibi, *in* 1. *q. nn.* 40. *de accuſat.*

Quarto nota ibi, *Non facile credere*, Prælatum, vel 7
Judicem non debere eſſe facilem ad credendum his, quæ aſſeruntur: quod verum eſt quantum ad præjudicium alterius, *capit.* 1. *cum duob. capit. ſeqq.* 3. *quæſt.* 9. & ita intelligitur, *capit. Non ſolum*, 11. *quæſt.* 3. *& capit. Si* 8
quod vero, 86. *diſtinct.* Sed ceſſante proximi præjudicio facilitas credendi non eſt vituperanda, quin potius laudanda, quia eſt ſignum innocentiæ, id eſt ſimplicitatis, & juſtitiæ, ut *capit. Innocens*, juncta gloſſa 1. 22. *quæſt.* 4. *& cap. In cunctis*, 21. *quæſt.* 3. unde primo ad Corint. *cap.* 13. 7. *Charitas omnia ſuffert, omnia credit*; ad quod vide bonam gloſſ. in *cap. Quam magnum, in v. Non poſſunt*, 23. *q.* 4.

Quinto nota, in *v. Contra quos*, quod quando fit inquiſitio contra aliquem ſuper crimine in vim præcedentis denunciationis requiritur, ut præcedat monitio: quod probat ſingulariter iſte textus ſecundum Marian. Soc. hic *n.* 16. & Aretin. in *cap. Qualiter, & quando, num.* 39. *ver. Et probatur iſta concluſio, ſupra de accuſat.* nam hic controvertebatur inter denunciatores, & denunciatum quod non præceſſiſſet trina monitio, prout requirebatur,

9 tur, & determinat Papa, quia intendebat præcedente fa-
ma procedere ex officio, idcirco curandum non eſſe de
illa controverſia, quinimo ex fine hujus literæ, & *capit.*
Per tuas, *infra eod.* apparet, quod ipſimet Monachi; qui
denunciaverunt Abbatem, proſequebantur inquiſitio-
nem; de quo dic plenius, ut per Aret. *loc. cit.* & per Mar.
Soc. in eod. *cap. Qualiter*, *in 9. q.* & ibi dixi *n.* 83.

10 Sexto nota in *verſ. Quia vero*, ex ſola pendentia judi-
cii ſuper dilapidatione Prælatum non eſſe removendum ab
adminiſtratione, ut hic per Marian. Socin. *num.* 17. & te-
net Innocent. *numer.* 4. *in ver. Quaſi de dilapidatione*, di-
cens: Nota, non per ſolam accuſationem removetur, ni-
ſi alia probatio adſit, ut hic. Nec obſtat, quod tutor
pendente judicio ſuper ſuſpicione debeat ab adminiſtratio-
ne abſtinere, ut §. *Si quis*, *inſtitut. de ſuſcept. tut.* & *leg.*
Eum quem, *Cod. Eodem*; quoniam aliud eſt in tutore,
qui non habet niſi nudam adminiſtrationem, ſicut & pro-
curator, unde facilius removetur, argum. l. *Quæ omnia*,
ff. de procurator. Aliud eſt in Prælato, qui jus habet in
rebus ad dignitatem pertinentibus; & idcirco difficilius ei
tollitur adminiſtratio, ſecundum Innocentium ubi ſupra;
& ſcripſi plenius in *capit. Qualiter*, & *quando*, *il* 2. *in* 1.
notab. ſupra de accuſat. & ibi vide plures differentias inter
Prælatum, & tutorem. Requiritur ergo, ut probetur
dilapidatio, ad hoc ut Prælatus ab adminiſtratione remo-
veri poſſit: ſufficit tamen probatio ex ſolis conjecturis,
11 ut probat hæc litera ſecundum Hoſtienſem *numer.* 9. *verſ.*
Probatur autem ſuſpicio, Joann. Andr. *nu.* 14. & Marian.
Socin. *num.* 18. Quinimo quantumcunque leviter appa-
reat de ſuſpicione dilapidationis, ab adminiſtratione re-
movetur, ut loquit Innocentius dict. *num.* 4. *in ver. Qua-*
ſi de dilapidatione, & ex illo Hoſtien. *num.* 8. *per l. Quod*
ſi forte, *de ſolut. l. Tutor. Cod. de ſuſpect. tutor.* & *c. Quia*,
3. *qu.* 2. quod eſt ſpeciale in hoc crimine ſuſpicionis dilapi-
dationis, ſecundum Marian. Socin. dict. *num.* 18. maxime
quia ſuſpectio pendente lite non eſt magni præjudicii: a-
lias vero in criminalibus probationes debent eſſe luce cla-
riores, *l. final. C. de probat.* quæ eſt canonizata in *capit.*
Sciant cuncti, 2. *qu.* 8.

12 Septimo nota ibi, *Non modicam ſummam pecuniæ*,
unum modum convincendi Prælatum de ſuſpicione dila-
pidationis, videlicet probando Eccleſiam fuiſſe divitem,
& nunc eſſe pauperem, ſeu Eccleſiam non fuiſſe ære alie-
13 no gravatam, & nunc eſſe. Nec excuſatur Prælatus, ſe-
cundum Hoſtien. *num* 9. *ante medium*; ſi dicat ſe expenſas
feciſſe attenta conditione ſua magnæ nobilitatis, quia
14 quantumcunque ſit nobilis, debet reſtringere, & mode-
rari expenſas juxta facultates Eccleſiæ, prout juriſconſul-
tus conſuluit tutori in adminiſtratione rerum pupilli, ut *l.*
Jus alimentorum, §. *In amplius*, *ff. Ubi pupilli educ. debeat*
Ad hoc tamen vide, quod ſcripſi in *cap Si quis ſane*, *nu.*
29. & *ſeqq. ſupra de peccat. Cleric.*

15 Octavo nota ibi, *Quaſi de dilapidatione*, ex conſum-
ptione rerum mobilium non dici proprie dilapidationem,
ſed quaſi dilapidationem; nam dilapidatio proprie dicitur
alienatio bonorum immobilium, ut *ff. de reb. eorum*, &
C. de prædiis miner. per totum, & hanc differentiam colli-
gunt hic Hoſtien. *nu.* 7. Jo. Andr. *num.* 11. *in verb. Quaſi*,
Abbas *n.* 9. *in eod. verb.* & reliqui omnes.

16 Ultimo nota in *verſ. Aliis deferentibus*, in crimine læ-
ſæ majeſtatis admitti teſtes indiſcretenter, etiam crimino-
ſos, dummodo non ſint conſpiratores, vel inimici, ſci-
licet capitales, ut in *cap Proximo*, *infra eodem*. Simile
in crimine hæreſis favore fidei, ut *capit. Filii*, *in fin. de*
heret. lib. 6. & ſimoniaca pravitate eſt caſus in hoc cap. ſe-
cundum omnes, *in ſummario*, & *in dict. cap. Proximo*.
Hæc enim crimina quantum ad accuſandum, & teſtifi-
candum parificantur, ut hic, & in *cap. Sane*, 15. *quaſt.*
2. ſecundum Hoſtien. *num.* 11. Differunt autem in multis
& per eum.

17 Extra gloſſam quærunt Doctores hic, an Epiſcopus
poſſit facere edictum, ut quilibet Clericus oſtendat titu-
lum ſui beneficii ſub pœna privationis.

Emerſit alias hæc quæſtio, ut in ſubjecta facti ſpe-
cie,

Conqueſtus eſt Archiepiſcopus Sipontinus, quod Ar-
chiepiſcopus Tranenſis in viſitatione Eccleſiæ S. Jacobi in-
ſtituta ex auctoritate tum S. Concilii Tridentini, tum
Sacræ Congregationis ejuſdem Concilii Interpretis, com-
pellere tentaverit Clericos ad oſtendendum titulos ſuorum
beneficiorum, & dimiſſorias, quarum vigore ordinati
ſunt. Sed nihil affert, unde querela appareat juſta; nam
jus, & conſuetudo expoſcit, ut Viſitator inquirat de ti-
tulis illorum, ſaltem beneficiorum, quæ obtinent in Ec-
cleſia quæ viſitatur, præſertim ſi curata ſit, *capit. Ordi-*
narii, *de offic. Ordinar. lib.* 6. ubi Archidiac. *num.* 1. in-
quit, Si Clericus male tenet Eccleſiam, certum eſt, quod
animam ſuam damnat, & alias animas Parochianorum
ipſius Eccleſiæ decipit, *cap. Dudum*, *il ſecondo*, *ſupra de*
elect. & ideo inquiſitio fit de talibus etiam generalis, *cap.*
Grave, *ſupra de præbend.* Unde ſecundum Innocent. in
cap. De cetero, *numer.* 1. *verſ. Item Epiſcopo*, *de tran-*
ſact. relatum ab Archidiac. *ubi ſupra*, ſalvum manet Epi-
ſcopi jus in inſtitutione alicujus Clerici etiam ex officio ſuo
ratione ſuæ juriſdictionis inquirendi contra eum: & quod
talia per officium expediantur, patet in *capit. Unico*, *ſu-*
pra, *Ut Eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione*, & *cap.*
Ad idem *cap. Perniciosam*, & *cap. Irrefragabili*, *de of-*
fic. Ordinar. & *cap Ad aures*, *de exceſſ. Prælator.* & no-
tat ipſe Archidiac. in *capit Non eſt*, *num.* 2. *de conſuetud.*
lib. 6. & in hac opinione fuit Hoſtienſis hic *num.* 4. ubi ſic 18
format quæſtionem; (Quod ſi Clericus poſſideat Eccle-
ſiam, diœceſanus dicit, quod minus Canonice eam te-
net. Clericus petit, ut offeratur libellus: ſed dicit Epi-
ſcopus, Ego volo inquirere, cum tanto tempore vaca-
verit Eccleſia, ut jure ad me devoluta ſit conferendi pote-
ſtas. Reſpondet Clericus, Ideo magis habeo vos ſuſpe-
ctum, quia quaſi cauſam veſtram proſequimini. Num-
quid igitur eſt locus recuſationi ex hac cauſa? Reſolvit
Hoſtienſis non eſſe locum, quia ſicut a correctione non
appellatur, ita nec occaſione correctionis poterit fieri re-
cuſatio. Et ſic videtur loqui *cap. Super eo*, *il ſecondo*,
§. *In cauſis de appellat.* Neque offerendus eſt libellus,
quia niſi Clericus probet ſe Canonice inſtitutum, hoc eſt
auctoritate diœceſani, vel alterius, ad quem ſpectat,
omnino removendus eſt officio etiam ſine libello, *capit.*
Ex frequentibus, *ſupra de inſtitut.* Non eſt ergo dandus
libellus, nec differenda inquiſitio, quia in talibus pericu-
lum eſt in mora, ſecundum ea, quæ leguntur, & notan-
tur in *cap. fin. in princip. infra de pœn. in cap. Matthæus*,
ſupra eodem, *in cap. Cum inter univerſas*, & *in capit Ne*
pro defectu, *ſupra de elect.* Nec obſtat textus in *cap. Con-*
querente, *ſupra de reſtitut. ſpoliat.* quia ibi nullus ordo
ſervatus fuit, ſed Epiſcopus non citatum, non confeſ-
ſum, non convictum, nec aliqua præmiſſa inquiſitione
Clericum illum voluntate capitanea beneficio ſpoliavit.)
Ita Hoſtienſis, cum quo totidem fere verbis concordant
hic Joann. Andr. *numer.* 7 Butr. *num.* 13. Cardin. *num.* 7.
Ancharan. *eodem numer.* Abb. *numer.* 22. Joann. de Anan.
numer. 27. & Felin. *numer.* 17. Pro hac ſententia addit
Goffredus in *capit. Ex inſinuatione*, *de procurat.* relatus 19
ab Archidiacono in dict. *cap Ordinarii*, *numer.* 1. *de of-*
ficio Ordinar. lib. 6. ſpeciale eſſe, ut cum agitur de inſtitu-
tione, detinens probare debeat ſuam inſtitutionem per
inſtrumentum: & eſt ſimile in *capit. Legum*, 2. *quaſt.* 1.
Sicut eſt ſpeciale in eo, qui poſſidet vel pro hærede, vel
pro poſſeſſore, ut *leg. Cogi*, *Cod. de petit. hered.* & in li-
berto Eccleſiæ: qui quamvis ſit in quaſi poſſeſſione li-
bertatis, nihilominus probare cogitur ſuam manumiſſio-
nem, ut *capit. Longinquitate*, & *capit. Liberti* 12. *quaſt.*
2. & ita in his caſibus non obtinent jura, quæ dicunt
non debere poſſeſſorem cogi ad oſtendendum titulum
ſuæ poſſeſſionis, §. 1. 2. *quaſt.* 5. gloſſ. in *cap.* 1. *in verb.*
Titulum, *de præſcript. lib.* 6. & quod actore non pro-
bante reus abſolvitur, *capit. Unica*, *Ut Eccleſiaſtica be-*
neficia.

Sed dices, Concilium Lugdunenſe in *d. capit. Ordina-*
rii, *de offic. Ordin. lib.* 6. loquitur de obtinentibus ex di- 20
ſpenſatione plura Curata, vel alias incompatibilia benefi-
cia; ſtatuitque, ut tales compellantur ab Ordinariis exhi-
bere ſuas diſpenſationes. Ergo obtinentes unicum benefi- 21
cium, vel plura compatibilia, cogi non poterunt ad ſuos
titulos exhibendos: & ita in puncto reſpondit Petr. de
Anch. *in conſ.* 60. incipien. *Duplici ratione:* ubi conſuluit
ſententiam Vicarii Epiſcopi ſuper privatione beneficiorum
propter non exhibitum titulum in termino fuiſſe nullam,
eo præcipue fundamento, quia in ſuo caſu non agebatur
de obtinentibus beneficia incompatibilia: & ideo dictum
cap Ordinarii, in quo Vicarius ſe fundavit, non facie-
bat ad propoſitum, quia loquitur, cum quis poſſidet con-
tra jus commune plura Curata, vel dignitates, quo ca-
ſu præſumitur contra ipſum poſſeſſorem. Non mirum

ergo, ſi Ordinarius poteſt illum arctare, ut titulum oſtendat, quia præſumitur illicite poſſidere, *c. Contra morem:* ubi hoc tenet gloſ. *in verb. Oſtendi*, 100. *diſt.* Secus vero cum quis poſſidet beneficia ſimplicia, quod poteſt ſecundum jus commune, ut *capit. Cum jam dudum, de prabend.* Tunc enim poſtquam Ordinarius paſſus eſt eum ſemel poſſidere, niſi oſtendat, quod minus Canonice poſſideat, non poteſt eum propter titulum non exhibitum ſpoliare, *cap. Ex ore de his, quæ fiunt a major. par. Capituli, cap. Diverſis de Cler. conjug.* Ita Anchar. qui addit hoc ipſum tenuiſſe Zenzelinum in dict. *cap. Ordinarii*, & ſe idem ibi ſcripſiſſe: & ſequitur illud conſilium Felinus *hic numer. 17. verſ. Quinta concluſio, & verſ. Limita primo.*

Sed quidquid dicant iſti, verius videtur Epiſcopum ex officio poſſe quemlibet Clericum ſibi ſubjectum compellere ad exhibitionem tituli, etiam ſi unicum obtineat beneficium; & in hoc caſu, id eſt de Clerico obtinente Eccleſiam in ſingulari, & non plures Eccleſias, loquuntur Hoſtien. Archid. & ſequaces, & probant illorum rationes; & ita Hoſtienſem intellexit etiam Frider. de Sen. *in conſ. 234. ſuper primo, nu. 3. col. 3. in princ. verſ. Et eſt ſimile.* Et idem tradidit. Jo. Andr. *in cap. Mora*, n. 8. *& 9. de reg. jur. lib. 6.* ubi firmat, Epiſcopum poſſe facere ſtatutum, ſeu edictum, quo privet beneficiatos, qui infra menſem titulum inſtitutionis ſuæ
23 in memorialibus Epiſcopi poni non faciunt: & valere
tale ſtatutum, quia eſt juri conſonum, cum ad Epiſcopum ſpectet ſcire, qualiter ſubditi ſua beneficia teneant: & ſubditi de ſua inſtitutione fidem facere debent, cum poſſeſſio ſine Canonica inſtitutione non ſufficiat, *cap. Beneficium, de regul. jur. lib. 6.* Lapus *alleg. 78. Vacaverat Eccleſia, num 11. verſ. Ad tertiam quæſtionem, & alleg. 89. Factum ſuper quo, num. 15. circa medium, verſ. Et faciat ad hoc ſecundum eos*, Roman. *conſ. 177. Licuit ipſi Notario*, n. 3. ubi ait, communem eſſe deciſionem, ut Epiſcopus ex proprio officio poſſit Clericum beneficiatum compellere ad oſtendendum titulum ſuæ poſſeſſionis. Et pro hac parte eſt gloſſa ordinaria, & notabilis *in cap. Beneficium, in verb. Obtineri, circa medium, verſ. Et nota, quod hæc regula, de reg. jur. lib. 6.* Ubi primo ex regula illius textus ſumit argumentum contra Clericum, qui eſt in poſſeſſione beneficii ſui, & petitur ab eo titulus poſſeſſionis, ſcilicet inſtitutio, quod teneatur illam oſtendere, & hoc probat per rationes Goffredi, Hoſtienſis, & Archidiaconi ſuperius relatas: deinde arguit in contrarium per jura, quæ dicunt neminem cogendum oſtendere titulum ſuæ poſſeſſionis: tertio recitat opinionem Joannis, & Laurentii in *cap. Contra morem*, 100. *diſt.* quod Clericus habens duo beneficia cogitur dicere titulum: habenti autem unum ſolum ſufficit poſſeſſionem oſtendere. Demum ſolvit gloſſa dicens primam opinionem eſſe veram, cum Epiſcopus ex officio vult videre inſtitutionem Clerici, & hoc probari in *cap. Dilecto, de prabend. & in cap. Unico, Ut Eccleſiaſtica be-*
24 *neficia*; ſecundam vero opinionem dicit procedere,
quando tertius agit contra Clericum, forte allegans ſe habere jus in præbenda: tunc enim actor, qui aſſeverat, probare debet, ut *cap. Actor. 6. quæſt. ult. & d. cap. Unico, & l. Actor Cod. de probat.* & cum hac conciliatione gloſſæ tranſeunt ibi communiter Canoniſtæ, & Felin. *hic n. 16.* & communem dicit Romanus *in præalleg. conſ. 177. in fin.* Stat igitur concluſio, quod Epiſcopus ex officio ſuo poteſt cogere Clericum ad exhibitionem tituli, etiamſi unicum ſolum poſſideat benefi-
25 cium. Et quamvis textus in d. *c. Ordinarii, de offic. Ordin. lib. 6.* loquatur in pluribus Curatis, tamen ut in-
26 quit Archid. ibi *n. 1. circa medium*, de talibus loquitur
propter majus periculum; non tamen propter hoc prohibet de aliis beneficiis non Curatis; nam non ſemper contrarius ſenſus auctoritatis pro lege, & certa ratione ſuſcipiendus eſt, ut legitur, & notatur in *c. Si qui a ſimoniacis*, 1. *q.* 1. Atque hanc ſententiam puto ſecutam fuiſſe Sac. Congregationem Concilii, dum reſpondit viſitantibus Epiſcopis licere Clericos viſitatos cogere ad exhibitionem ſuorum titulorum: hujuſmodi enim coactio fieri poteſt, vel per ſubtractionem fructuum, vel per excommunicationem, vel per privationem beneficii, ſecundum Doctores. Alias quomodo cognoſcet viſitator onera forte annexa beneficio, & quomodo providebit, ne Eccleſia debitis fraudetur ſervitiis?

Veruntamen ut dicit Lapus *d. alleg. 78. n. 8.* producens titulum etiam qui non ſit in forma authentica, excuſatur a pœna edicti & idem ſi producat titulum infectum. Epiſcopus tamen poterit procedere, ut juſtificet titulum, ſed non poterit eum privare ex edicto, quaſi de titulo non docuerit, ut per eum.

Prædicta intellige vera in facto recenti; in antiquo 27
enim aliud eſſet, ut dicit Hoſt. *hic n. 5. verſ. Supradicta intelligas.* Tum quia Prælatus tandiu tacuit, un- 28
de ei eſt imputandum, *cap. 1. de frigid. & malef.* tum quia forte ob temporis antiquitatem difficiliter titulus probari poſſet; probationes enim cito cadunt; & ideo ad delationem juramenti forte recurrendum eſſet in tali caſu, arg. *l. Hac conſultiſſima, §. At cum humana, C. Qui teſtamenta facere poſſunt, & l. Generaliter, in primo reſponſo, C. de rebus cred.* Et hanc declarationem Hoſt. ſequuntur hic Jo. Andr. *n. 7. ad fin. verſ. Intelligit*, Hoſt. Butr. *n. 13. verſ. Caſus eſt hodie*, Card. *nu. 7. verſ. Non autem ſemper*, Anchar. *eodem nu. 7. verſ. Et prædicta*, & Felin. n. 10. Caldet. *conſ. 302. alias 10. de rerum permut.* Frider. de Sen. *in conſ. 234. column. 2. circa medium, verſ. Et eſt ſimile*, Geminian. *conſ. 87. n. 2. verſ. Corroboratur*, Felin. *conſ. 2. num. 27. & ſeq.* & dicit hic Joan. de Anan. *num 34 ad finem, verſ. Tu autem conſidera*, omnes DD. tenere hanc diſtinctionem, an poſſeſſio ſit recens, vel antiqua.

Sed tu adverte ſecundum Abbatem hic *num. 22. in* 29
fine, & Joan. de Anan. *num. 27.* quia hæc videntur contra notata per gloſſ. & Jo. Andr. in d. *cap. 1. de regul. jur. lib. 6.* & per Archid. in dict. *cap. Ordinarii, de offic. Ordinar. eodem lib. & cap. Contra morem*, 100. *diſtinct.* nam communis concluſio videtur eſſe, ut ex quo Epiſcopus tacite conſentit, non poſſit amplius ex officio compellere ſubditum ad oſtendendum titulum. Quamobrem hoc articulo diſtingue ſecundum eos; nam ut factum eſt antiquum, ſed Superior exquirens titulum nunquam conſenſit tacite, vel expreſſe, ut quia de recenti adeptus eſt Epiſcopatum, vel diu ſtetit in captivitate: & tunc habebit locum opinio Hoſtienſis, quod propter facti antiquitatem admittatur probatio per juramentum, argum. *l. Si arbiter, ff. de probat.* & contrum, quæ notantur in *cap. Illud, de præſcript.* militat enim aliqua præſumptio pro titulo, ex quo fuit toleratus per prædeceſſorem: & hanc opinionem Hoſt. ſic
declaratam ſingulariter notabis ſecundum Abbatem, quia 30
quotidie occurrit in practica; nam ſtatim atque in Epiſcopum aliquis promoveretur, hodie ſolet publicare edictum generale, ut unuſquiſque teneatur fidem facere de titulo ſui beneficii. Itaque ſecundum Abbatem ſub *num.* 23. hæc quæſtio decidenda eſt inſpecta longinquitate temporis, & qualitate beneficii, & Superioris prædeceſſoris, qui illum toleravit; nam ſi factum ſit antiquum, ſeu non multum recens, & iſte Superior eum toleravit tanquam beneficiatum, tunc non erit cogendus ad illum titulum probandum etiam per juramentum, quia Superior viſus eſt conſenſiſſe, argum. *cap. Ex ore, de his, quæ fiunt a major. par. Cap.* poteſt tamen ipſe Superior aſſumere in ſe onus probandi defectum tituli, arg. *c. Dilecto, prab. & l. Cura, ff. de probat.* Si vero Superior non conſenſit tacite, vel expreſſe, tunc poteſt eum compellere ad faciendam plenam fidem de titulo, arg. dict. *cap. 3. de inſtit.* & notat præallegat. gloſſ. in *cap. 1. de reg. jur. lib. 6.* & facit *cap. Legi*, 2. *qu.* 1. & quod notat Innoc. in *cap. Super his, n. 11. ſupra de accuſat.*

Quod ſi quæras, quando poſſeſſio beneficii dicatur 31
recens, vel antiqua, Jo. de Anan. hic *num.* 35. videtur concludere poſſeſſionem cenſeri antiquam, quando eſt triennalis, per Clem. 1. *de ſequeſt. poſſ. & fruct.* obi ſecundum eum illa dicitur recens poſſeſſio beneficii, quando quis non poſſedit per completum triennium: ſed melius Felin. hic n. 11. dicit ad hoc, ut poſſeſſio dicatur antiqua ad hunc effectum præſumendi titulum beneficii, requiri decennium, quia ſic intelligunt DD. in *l. Qui in aliena, ff. de acqu. hered.* & tenet Abbas in *c. Illud*, n. 8. *ad finem, verſ. Unde dic, de præſumpt.*

Sed dubitari poteſt, nunquid ſufficiat talis probatio per 32
juramentum juncta antiquitate temporis, ſi jus commune ſit contra eum, qui beneficium poſſidet, ut quia obtinet

net duo beneficia incompatibilia, aut ſi minor, vel alias incapax beneficii, & allegat ſe habuiſſe literas diſpenſationis, ſed eas amiſiſſe: concludit Abbas hic n. 23. in eo, qui poſſidet plura beneficia contra jus commune, non ſufficere tacitum conſenſum Epiſcopi ex diuturna tolerantia inſurgentem, cum conſentire non poſſit, ad hoc d. c. *Ordinaris*, *de offic. ord. lib.* 6. quod loquitur indiſtincte ſecundum eum.

33 Hodie eſt expeditum, quia Concil. Trid. innovendo textum in d. c. *Ordinarii*, ſtatuit, ut Ordinarii locorum quoſcumque plura curata, aut alias incompatibilia beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, diſpenſationes ſuas exhibere diſtricte compellant: & S. Congregatio conſulta, an temporis longinquitas obſtet, ut obtinentes beneficia incompatibilia non poſſint compelli ab Epiſcopo ad diſpenſationem exhibendam, eorumque titulos oſtendendos: Reſpondit non obſtare, niſi beneficia ad juriſdictionem Epiſcopi non ſpectarent, ut ſi eſſent membra S. Antonii Viennen. ſeu aliorum.

34 De exhibitione dimiſſoriarum idem ſentiendum eſt, eo maxime, quia exercentes curam animarum in Eccleſia S. Jacobi, approbandi ſunt ab Archiepiſcopo Tranen. & diœceſani ibi ſervientes dimiſſorias ab alio, quam ab Archiepiſcopo Tranen. recipere non poſſunt, juxta declarationem S. Congreg. Cum ergo hinc ſtatus Clericorum colligatur, an ſcilicet aliter promoti ſint ſuſpenſi, vel irregulares, & an idonei ſint ad curam exercendam, ſubterfugere non poſſunt, quin tales dimiſſorias oſtendant; idque pertinet nedum ad diœceſanos, ſed etiam ad extraneos, quatenus inſervire intendant in dicta Eccleſia, ut doceant ſe rite ordinatos, vel dimiſſos a propriis Prælatis, ad hoc c. *Cum nullus*, *de temp. ordin. lib.* 6. *& cap* 8. *ſeſſ.* 23.

Procurator Archiepiſcopi Sipontini iteratis vicibus citatus, nihil hucuſque ad fundandas querelas ſui principalis deduxit: quare videtur vel cauſæ cedere, vel judicium eludere, & neutro caſu amplius expectandus; ſed literis Sacr. Congregationis arguendus, quod Clericos S. Jacobi animoſos, & contumaces reddat ad contradicendum ordinationibus, & Decretis Archiepiſcopi Tranenſis in viſitatione legitime inſtituta, & principaliter quoad hæc duo capita exhibitionis titulorum, & dimiſſoriarum. In reliquis ſi ſe gravatum indebite ſenſerit, ad S. Congregationem recurrat; interim Decreta Archiepiſcopi Tranen. auctoritate Sacr. Congreg. emanata exequatur, alioquin noverit Tranen. pœnas comminatas, & ſuſpenſas legitime executurum. Et ita, &c.

DE SIMONIA.

Idem Innocentius III.

CAPUT XXXII.

PEr tuas nobis literas intimaſti, te dubitare ſuper quadam epiſtola Decretali, quam nos aſſeris ediſiſſe, de teſtibus admittendis contra ſimoniacam pravitatem. Noveris igitur, quod nos illam epiſtolam, quæ ſic incipit: Quamvis ad abolendam, nequaquam edimus; ſed aliam, quæ ſic incipit: Licet Heli, nos ediſiſſe fatemur, ad cujus intelligentiam credimus diſtinguendum, utrum is, contra quem agitur de ſimoniaca pravitate, denuncietur ſimpliciter, aut criminaliter accuſetur; & utrum agatur ſecundum juris rigorem, an ſecundum temperantiam æquitatis. Item utrum ipſe ſit Regularis, qui jam renunciaverit mundo, an ſecularis, qui adhuc in mundo exiſtit: & an inferioris gradus, an excellentioris ſit dignitatis. Ad hæc, utrum ante fuiſſet claræ opinionis & bonæ famæ, an graviter infamatus & valde ſuſpectus: & utrum de facili poſſit puniri, an ſine ſcandalo nequeat condemnari. Præterea, utrum teſtes ſint honeſti, an criminoſi: & an ſint emendati de crimine, an adhuc in crimine perſeverent. Rurſus, ſi crimina ſint eadem, vel minora, an paria, vel majora: utrumve teſtes ex zelo juſtitiæ, an ex malignitatis fomite depoſuiſſe credantur. Denique utrum ad pravitatem ſimoniacam detegendam ſola dicta teſtium inducantur, an alia etiam adminicula ſuffragentur. Hæc omnia ſunt ad intelligentiam illius epiſtolæ diſtinguenda. Ille quidem Pompoſianus Abbas, qui jampridem renunciavit mundo, erat de ſimonia, perjurio, dilapidatione, ac inſufficientia graviter infamatus. Cumque per Monachos, qui juraverant perhibere teſtimonium veritati, ſimonia multis modis videretur eſſe probata, ipſe contra teſtes multas exceptiones oppoſuit, conſpirationes videlicet, inimicitias capitales, furtum, & adulterium, ut eos a teſtimonio removeret: Nos vero (ne innocentiæ puritas confuſa ſuccumberet, vel ſimoniæ pravitas effugeret impunita) illas duntaxat exceptiones probandas admiſimus, quibus forte probatis, teſtes non zelo juſtitiæ, ſed malignitatis fomite proceſſiſſe conſtaret; ut conſpirationes, & inimicitias capitales: ceteras autem exceptiones, ut furti, & adulterii, propter immanitatem hæreſis ſimoniacæ (ad cujus comparationem cetera crimina quaſi pro nihilo reputantur) duximus repellendas: quoniam & ſi probatæ fidem teſtium debilitarent in aliquo, non tamen evacuerent ex toto, aliis adminiculis ſuffragantibus; præſertim cum teſtes de crimine fuerint emendati. Tales igitur contra talem taliter duximus admittendos: non ſecundum rigorem juris, ſed ſecundum temperantiam æquitatis; cum ageretur non criminaliter, ut deponeretur ab ordine; ſed civiliter, ut ab adminiſtratione amoveretur, tanquam immeritus, & damnoſus. Et utique tales Prælati ex levioribus cauſis poſſunt ab adminiſtrationibus amoveri, ſicut quorundam Religioſorum approbata conſuetudo depoſcit. Unde prædictus Abbas, non expectata ſententia, quaſi male conſcius ſibi ceſſit.

S U M M A R I U M.

1 CRedimus, *verbum a legiſlatore prolatum inducit juris diſpoſitionem.*
2 *Idem de verbo*, videtur.
3 *Teſtes crimino ſi concurrentibus qualitatibus hic praſcriptis admittuntur in criminibus exceptis, non tamen ut faciant plenam fidem, niſi conjunctis aliis adminiculis.*
4 *Simonia dicitur hereſis, ad cujus comparationem cetera crimina quaſi pro nihilo reputantur.*
5 *Inimicitia in criminibus exceptis, niſi ſint capitales, non repellunt teſtes, ſed fidem minuunt.*
6 *Ordo juris in cauſis Regularium non ſolum in parte remittitur, ſed etiam fit aliqualis remiſſio juſtitia.*
7 *Pralatus Regularis ſi ſit captus a Turcis, vel Saracenis, an alius in ejus locum eligi poſſit, an ve ex captivitate reverſus in priſtinum ſtatum ſit reponendus: late diſcutitur, ut n. ſeqq. uſq. in fin.*
8 *Prolati Regulares, qui a Capitulo eliguntur, & a Superiore confirmantur, removeri non poſſunt, niſi ex juſta cauſa, & juris ordine ſervato, & n. 44. & 45.*
9 *Non tamen in Regularibus requiritur cauſa tam gravis, ſicut in ſecularibus.*
10 *Priores minores, & officiales Regulares removeri poſſunt pro libito Abbatis, ſine ulla cauſa, & num. 41.*
11 *Beneficia Regularia ſunt manualia, niſi ſint electiva.*
12 *Pralatus ab hoſtibus captus non eſt ipſo jure privatus ſua dignitate, nec privandus per ſententiam, & n. ſeqq.*
13 *Epiſcopo a Paganis, vel Schiſmaticis capto non inſtituitur alius in locum ipſius, ſed Capitulum adminiſtrat ad tempus, & n. 21. & 33.*
14 *Eccleſia per captivitatem Pralati non vacat vere, ſed ficte, ſeu interpretative.*
15 *Dictio, Ac ſi, fictionem importat.*
16 *Captivitas eſt mors civilis, qua non aquiparatur naturali, niſi in caſibus in jure expreſſis.*
17 *Capti in bello ſervi capientium efficiuntur, ſi bellum ſit juſtum, & n. 38.*
Hoc tamen non obtinet in Epiſcopis captis a Turcis, vel Saracenis, n. 19.
18 *Servitus eſt mors civilis, qua morti naturali aſſimilatur.*
20 *Epiſcopus a Paganis, vel Schiſmaticis bello captus non efficitur ſervus capientium.*
21 *Vicarii juriſdictio an expiret Epiſcopo ab hoſtibus capto.*
22 *Pralatus ſi efficiatur inhabilis etiam perpetuo, non removetur, ſed datur ei coadjutor, vel adminiſtrator.*
23 *Captivorum calamitati eſt miſerandum, & n. 26.*
24 *Pralati Regulares non ita pingue jus habent ſicut ſeculares.*
25 *Pralatus Regularis etſi removeri poſſit levioribus ex cauſis, requiritur tamen delictum, & illius probatio.*
26 *Pralatus non debet privari jure ſuo propter captivitatem.*
27 *Captus ab hoſtibus, & poſtea reverſus recuperat omnia jure poſtliminii, tam ſecundum leges ſeculi, quam ſecundum Canones, & n. ſeqq. & n. 33. & 43.*
28 *Clerico de captivitate redeunti Eccleſia debet reſtitui quantocunque tempore detentus fuerit, & n. 37.*
29 *Epiſcopus ab hoſtibus expulſus in alia Eccleſia intitulatus, ceſſante hoſtilitate reſtituendus eſt prima Eccleſia, & qui medio tempore fuit ſubſtitutus, debet eam dimittere.*
30 *Beneficia ſub conditione non dantur, nec ad tempus.*
31 *Papa ſub conditione, & ad certum tempus poteſt aliquem inſtituere Pralatum.*
32 *Pralatus non poteſt inſtitui ſub conditione a jure reprobata, ſed bene ſub conditione tacita a jure inducta.*
34 *Marito ex captivitate reverſo reddenda eſt mulier, licet medio tempore bona fide alteri nupſerit, nec habenda eſt ratio juris civilis, aliud ſtatuentis.*
35 *Poſtliminii diffinitio.*
36 *Poſtliminii jure reverſis ſecundum leges datur actio reſciſſoria intra quadriennium; ſed ſecundum Canones recuperant omnia, non obſtante quocunque temporis curſu, & n. ſeqq.*
37 *Praſcriptio non currit durante captivitate.*
38 *Poſtliminii jus ſecundum Canones locum non habet quantum ad hoc, ut Chriſtiani ſervi efficiantur capientium; ſed bene quantum ad hoc, ut reverſi omnia recuperent.*
39 *Poſtliminio carent, qui armis victi turpiter ſe dediderunt.*
40 *Clerici non debent movere arma corporalia etiam contra hoſtes, nec propria perſona pugnare; ſed tamen adeſſe, & hortari.*
41 *Poſtliminii jus non habet locum in officiis minoribus Regularium, ſed bene in pralaturis electivis, etiamſi non ſunt perpetua, ſed ad certum tempus, & n. ſeq.*
42 *Tutor ſi ſit captus ab hoſtibus, deſinit eſſe tutor, ſed reverſus recipit tutelam jure poſtliminii.*
43 *Poſtliminio reverſus ſtatim recuperat priſtinum, & munera etiam civilia, & cuncta ei incolumnia ſervantur.*
44 *Poſtliminium duo habet capita; alterum fundatur ſuper veritate, alterum ſuper fictione.*
45 *Captus a piratis, vel latronibus, etiam ſecundum leges civiles liber permanet, & retinet omnia jura ſua, & fictio poſtliminii non eſt neceſſaria.*
46 *Provincialis Carmelitarum a Barbaris captus, ac poſtea liberatus, a S. Congregatione Epiſcoporum, & Regularium jubetur in poſſeſſione Provincialatus manuteneri, & ad liberum illius exercitium reintegrari, caſſata alterius Provincialis electione.*

P*Er tuas, el* 1. Hoc cap. eſt gl. cap. præcedentis; nam tendit ad declarationem illius, an, & quando teſtes criminoſi admittantur in crimine ſimoniæ; & in effectu idem dicit, quod præcedens Abbas Siculus, & eſt ex menſe Jo. Andr. & ſequacium; unde Petr. de Sampſone, & Abb. Antiq. ponebant verſus, quos dicebant fuiſſe Roderici Hiſpani Epiſcopi Palatini: *Doctrinam tibi talem tradere Papa conatur: Qualiter, in quales, per quos, qua culpa probatur: Adde modum Cals, ſi diſtinguas licet Heli;* & ſunt duæ partes. In prima conſultat. In ſecunda reſponſio ibi, *Noveris*: & hæc ſubdividitur, ut per Jo. Andr.

Nota primo ibi: *Credimus*, verbum *Creamus*, a legiſlatore probatum inducere juris diſpoſitionem, ut hic, & in *c. Nuper*, & *c. Per tuas, de ſentent. excom.* & *in c. Conſulte*, & ibi dixi *n. 4. de Regul.* unde Hoſt. & Jo. Andr. in *c. Cum olim, de ſent. & re jud.* exponunt verbum, *credimus*, id eſt, *ſcimus*, ut ibi dixi *nu.* 18. & hic notat Mar. Soc. *n. 2.* & idem de verbo, *videtur*, ut *c. de quarta, de praſcript.* & *in c. Praterea, de appell.* & *in cap. 2. de fide inſtrum. c. De cetero*, & ibi dixi *n. 4. de homic.* 1

Secundo nota ibi, *Diſtinguendum*; plura, quæ in judicio criminali ſunt per judicem conſideranda tam circa modum agendi, quam circa perſonam rei, & perſonas teſtium, & atteſtationes, & alias probationes: quæ omnia proſequere, ut hic per Mar. Soc. a *n.* 33. 2

Tertio nota in *verſ. Cumque per Monachos*, ſecundum communem intellectum, in crimine ſimoniæ, & per conſequens & in aliis criminalibus exceptis admitti teſtes criminoſos concurrentibus qualitatibus, de quibus in littera, non tamen, ut faciant plenam fidem; niſi conjunctis aliis adminiculis, ut hic per Anchar. in 5. *notab.* Abb. *num.* 4. & Mar. Soc. *n.* 7. 3

Quarto nota ibi, *Propter immunitatem hareſis ſimoniaca*; ſimoniam dici hæreſim, ad cujus comparationem cetera crimina quaſi pro nihilo reputantur, ut hic in textu, & in *c. ult. qu. 7.* & *in cap. Tanta, ſupra eodem*: ſed an, & quando ſimonia ſit hæreſis proprie, dixi in *c. Cum pridem, num. 24. ſupra de pact.* 4

Quinto nota ibi, *Inimicitias capitales*, non quaslibet inimicitias repellere teſtes a teſtimonio ferendo in crimine ſimoniæ, & conſequenter in aliis criminibus exceptis, ſed capitales duntaxat; nam aliæ inimicitiæ non repellunt, arg. *l. Licet, ff. de arbitrar.* §. *Inimicitia, inſtitut. de excuſat. tut.* & hic notat gloſ. *in verb. Inimicitias capitales*, 5

Jo.

Jo. Andr. *num.* 9. Butr. *num.* 3. Anchar. *num.* 5. Mar. Socin. *num.* 10. & alii communiter, Hippolyt. de Marſil. *lib.* 1. §. *Praeterea per illum textum, in princip. & num.* 11. *ff. de quaſtionibus*, & ita omnes tenere atteſtatur Jo. de Anan. in *cap. Cum oporteat*, *num.* 6. & ibi etiam Felin. *num.* 8. *ſupra de accuſat.* & ita Jul. Clarus *in pract.* §. *fin. qu.* 24. *verſ. Item quaro*, & noviſſime Proſper Farin. *quaſt.* 53. *de oppoſit. contra perſonas teſtium*, *n.* 58.

6 Ultimo nota ex ultimis verbis textus, contra Regulares Prælatos, non ſolum remitti in parte ordinem juris, ſed etiam fieri aliqualem juſtitiæ remiſſionem, quia ex levioribus cauſis removentur, ut in textu, & not. Abb. *num.* 4. *in fin.* & Marian. Soc. *num.* 13. Ad idem text. in *cap. Qualiter, & quando, il ſecondo*, §. *Hunc tamen ordinem*, *ſupra de accuſat. & in cap. Cum ſpeciali*, §. *Ceterum*, *de appellat.*

7 Hinc ſumpta occaſione QUÆRO, ſi Prælatus Regularis ſit captus a Turcis, vel Saracenis, an hæc ſit juſta cauſa alium in ejus locum eligendi: an vero ex captivitate poſtea reverſus, in priſtinum ſtatum ſit reponendus.

8 Ad evidentiam præmittendum eſt Prælatos Regulares, ut Provinciales, Abbates, Priores Conventuales, & conſimiles, qui a Capitulo Canonice eliguntur, & a Superiore confirmantur, non eſſe ad nutum amovibiles; & quamvis in pluribus Religionibus ſint triennales, tamen durante triennio removeri non poſſe niſi ex juſta cauſa, & juris ordine ſervato, textus eſt clarus in *cap. Monachi*, §. *Priores*, *ſupra de ſtatu Monachorum*, cujus hæc ſunt verba: *Priores autem cum in Eccleſiis Conventualibus per electionem Capitulorum ſuorum Canonice fuerint inſtituti, niſi pro manifeſta, & rationabili cauſa non mutentur*, & ibi notat gloſ. *in verb. non mutentur*, Innocent. *ad finem*, *in eodem verb.* Hoſtienſ. *num.* 5. Joann. Andr. *num.* 12. &
9 communiter DD. Et quamvis in *cap. Qualiter, & quando, il ſecundo*, §. *Hunc tamen de accuſat.* dicatur juris formam circa Regulares perſonas non eſſe uſquequaque ſervandam, quæ cum cauſa requirit, facilius, & liberius a ſuis poſſunt adminiſtrationibus amoveri: tamen hæc verba potius demonſtrant eos non poſſe amoveri ad nutum, imo ſupponunt cauſam neceſſariam, ut patet ibi, *Cum cauſa requirit*; unde ſenſus eſt, ut cauſa non adeo gravis in Regularibus exigatur, ſicut exigitur ad privandum Clericos ſeculares ſuis dignitatibus, & beneficiis, ſed ex levioribus cauſis ab adminiſtratione removeri poſſint, ut hic dicitur in fine, rationabilibus tamen & manifeſtis, ut expreſſe habetur in dict. *cap. Qualiter*, & notat gloſſ. in *cap. Cum ad Monaſterium in verb. Amoveri*, *de ſtatu Monachorum*, & latius infra ſubjiciam, *nu.* 41. & 42. Nec refragatur textus in eodem *capit. Cum ad Monaſterium*, § *Tales*, qui videtur contrarium innuere in illis verbis, *Nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuo poſſidenda, tanquam in ſua ſibi vita locetur; ſed cum oportuerit amoveri, ſine contradictione qualibet revocetur.* Nam reſpondetur illum textum non loqui de Prioribus Conventualibus, ſeu Prælatis, qui a capitulo
10 eliguntur, ſed de Prioribus minoribus, qui per electionem Canonicam non creantur, ſed Superior eis committit adminiſtrationem; & tales non confirmantur, ſed ſunt obedientiarii, & ad nutum ipſius Superioris amovibiles: & ita textum in dict. §. *Tales*, cum textu in *capit. Monachi*, conciliant communiter DD. & in ſpecie præcitat. gloſſ. in dict. *capit. Monachi*, *in verb. Non mutentur*. Innocent. *ibidem ad fin. in eodem verb.* Hoſtien. *num.* 5. dicent, Priores minores pro voluntate Abbatis hodie mitti poſſe in Prioratus, & in craſtinum revocari, Joan. Andr. *num.* 12. *verſ. Alii ad voluntatem*: item gloſſ. in d. c. *Cum ad Monaſterium*, *in verb. Perpetuo*, & ibi etiam Hoſtienſ. *numer.* 20 *in eod. verb.* item gloſſ. in *Clem.* 1. *in verb. Revocari*, *poſt med. verſ. Suas*, *de ſupplend. neglig. Prælator.* Et hanc ipſam diſtinctionem inter Prælatos electivos, & officiales minores poſuerunt Hoſtienſ. Joann. Andr. & communiter DD. in dict. *capit. Qualiter*, & ibi dixi *nu.* 51. *cum duobus ſeqq.* & nullus diſcrepat, & de his
11 Prioratibus, & officiis minoribus intelligendi ſunt Doctores, qui dicunt Prioratus, & beneficia Regularium eſſe manualia, non autem de electivis, ut Caſſador. *deciſ.* 4. *num.* 3. *& deciſ.* 12. *num.* 9. *de præbend.* Millis *in repertor. in verb. Beneficia Regularia*, *num.* 30. Rebuff. *in tract. de pacif. poſſeſſ. num.* 280. & alii paſſim; unde ſi aliquis ex dictis Prioribus, & officialibus minoribus fieret captivus, abſque dubio liceret Abbati alium in ejus locum ſubſtituere, cum tales etiam ſine ulla cauſa amoveri poſſint, ut dicunt Hoſtienſ. & alii ſupra citati: & late probavi in d. *cap. Cum ad Monaſterium*, *a num.* 30. *uſque ad num.* 43. Sed de iſtis non eſt hic ſermo.

His præcognitis, ad primam partem quæſtionis propo- 12
ſitæ videtur negative reſpondendum, quia Prælatus ab hoſtibus captus non eſt ipſo jure privatus ſua dignitate, nec captivitas eſt juſta cauſa eum privandi per ſententiam, & alium in ejus locum eligendi, ſed tantummodo deputandi adminiſtratorem temporalem, vel Vicarium, ſeu viſitatorem, qui durante illius captivitate Provinciam, 13
vel Monaſterium regat, textus eſt in *cap. Si Epiſcopus*, *de ſupplen. neglig. Prælat. lib.* 6. ubi eſt caſus expreſſus, quod Epiſcopo a Paganis, vel Schiſmaticis capto non inſtituitur alius in locum ipſius, ſed Capitulum in ſpiritualibus, & temporalibus adminiſtrat, donec eum libertati reſtitui contigerit, vel donec Sedes Apoſtolica per Capitulum conſulenda aliud duxerit ordinandum, ubi gloſ. *ultim.* dicit: Forte viſitatorem dando, ut *cap. final. eodem tit. &* 14
libr. Et eſt ratio, quia per captivitatem Prælati Eccleſia non vacat, ut ait gloſ. in dict. *cap. Si Epiſcopus*, *in verb. Sed Capitulum*, nec illa eſt vacatio vera, ſed ficta, ſeu interpretativa, ut tradit ibi Philippus Probus *in addit. ad Monach. in prin.* Joan. Franciſcus Pavinus *in tit. de offic. & poteſt. Capit. ſed. vacant. prælad.* 7. *nu.* 13. & innuit text. ibi: Ac ſi ſedes per mortem vacaret. Nam dictio, *Ac ſi*, fictionem importat, *l. Si alterius*, *ff. de hæred. inſtit. l. Quamvis*, & ibi gloſs. 1. *ff. de bon. author. judic. poſſid.* & 15
ſic illa eſt mors ficta, ſeu civilis, ut ibi notat Jo. Monach. *nu.* 1. & Archidiac. *in princ.* quæ non æquiparantur veræ, 16
ſeu naturali, niſi in caſibus in jure expreſſis: & hoc pro regula eſſe tenendum dicit gloſs. in *capit. Placuit*, *il ſecondo*, *in verb. Mortuus*, *verſ. & hoc teneas pro regula*, 16. *q.* 1. Non eſt autem in jure expreſſum, ut mors civilis, Eccleſia quaſi vacante per captivitatem Prælati, æquipararetur naturali quoad inſtitutionem, ſeu electionem ſucceſſoris; ſed tantum quoad hoc, ut Capitulum ad tempus ſuccedat in adminiſtrationem, ut in dicto c. *Si Epiſcopus*. Ergo in reliquis ſtabimus regulæ *leg. Sancimus*, *Cod. de teſtamentis*, *l. Præcipimus*, *in fin. C. de appell.* & textum in dicto c. *Si Epiſcopus*, non eſſe extendendum ad alios caſus firmat Alex. *conſ.* 110. *Adeo gravis num.* 3. *circa finem*, *verſ. Et poſito*, *& n.* 4. *lib.* 6.

Quinimo tametſi capti in bello ſervi efficiantur ca- 17
pientium, ſi bellum ſit juſtum, *l. Naturalem*, §. *ult. ff. de acquirend. rerum domin. l. Hoſtes*, *ff. de capt. & poſtlim. reverſ.* §. *Item ea*, *Inſtitut. de rer. diviſ.* & ſervitus 18
ſit mors civilis, quæ morti naturali aſſimilatur, *leg. Intercidit*, *ff. de condit. & demonſtrat. l. Servitutem*, *ff. de reg. jur.* gloſ. in *l. Rei Capitalis*, *in verb. amiſſio*, *ff. de pœnis*; nihilominus in Chriſtianis captis a Turcis, 19
vel Saracenis hoc non obtinet, quia ſervi capientium minime efficiuntur, nec quantum ad hoc ſunt ſervandæ leges Romanorum, quæ de captivis apud hoſtes loquuntur, nec ſunt neceſſariæ fictiones, legis Corneliæ, & poſtliminii, ut pluribus probat Covar. *in regula peccatum*, *part.* 2. §. 11. Et quamvis gloſs. in *cap. Si* 20
Epiſcopus, *in verb. Libertati*, dicat: Servus enim factus erat; tamen intelligitur ſecundum leges Romanorum, quos allegat, & Gemman. *ibi circa finem*, quæ- 21
rit ſolum: Quid Epiſcopus captus habebat Vicarium tempore captionis, an per capturam expiret ejus mandatum, ita ut non poſſit exequi officium ſuum? & reſpondet expirare, quia per mortem Epiſcopi expirat mandatum, ut not. gloſa. *fin. in Clement. fin. de procur.* & textus in dicto *cap. Si Epiſcopus*, æquiparat mortem civilem naturali quoad juriſdictionis exercitium, vel dato quod mandatum non expiret, tamen non poteſt juriſdictionem exercere, quia iſto caſu devolvitur ad Capitulum. Ita formaliter Gemin. cum quo concordant ibi Franch. *ad fin. verſ. In gloſ. fin.* & Prob. *ad Monach. in princip.* & ſic Geminian. tenet Prælatum captum eſſe mortuum civiliter tantummodo quoad exercitium juriſdictionis: & ſic ſupponit habitum remanere apud ipſum; & conſequenter eum non effici ſervum capientium, nec libertatem amittere niſi de facto: & ita intelligi debet litera d. *cap. Si Epiſcopus*, in illis verbis; *Donec eum libertati reſtitui contigerit.* Quamobrem cum Prælatus captus a Turcis, vel Schiſmaticis ſecundum Canones non ſit in ſervitutem redactus, nec ſit mortuus civiliter quantum ad habitum

juriſdictionis, & jus Prælaturæ, ſed omnino quantum ad juriſdictionis exercitium, nulla ratio ſinit, ut alius in ejus locum ſubſtituatur, ut dicit text. in *c. Quamvis triſte*, ibi: *Quia ergo viventem ab officio ſuo neceſſitas non crimen abducit, alium loco ejus, niſi eo recuſante, nulla ſinit ratio ordinari*, 7. qu. 1.

22 Confirmantur prædicta, quia ſi Prælatus efficiatur inhabilis ad officium exercendum propter morbum etiam perpetuum, & incurabilem, non privatur officio, vel beneficio; ſed datur ei coadjutor, ut *capit. Ex parte*, ibi: *Gravi & incurabili morbo*: & *capit. fin. de Cleric. ægrot. & in cap. unico, §. Verum*, ibi: *Perpetuo impedimentus; eodem tit. lib.* 6. & probavi latiſſime in *d. cap. fin. a n.* 40. Et de Epiſcopo extra mentem poſito ſunt juta clara in *c. Scripſit, & in d. cap. Quamvis triſte*, 7. *qu.* 1. & in Generali Ordinis Humiliatorum mente capto conſuluit Petrus de Ancharan. *in conſ.* 188. incipit *Viſis conſiliis, num. 7. verſ. Permittendum eſt etiam pro veritate, & nu.* 12. Ergo ſimiliter ſi Prælatus impediatur officium ſuum exercere propter captivitatem, non eſt ab officio removendus, ſed ei dandus eſt adminiſtrator, vel Vicarius, qui durante captivitate vices illius ſuppleat in exercitio juriſdictionis; nam ut legitur in *c. Satis perverſum*, 56. *diſt.* ſatis perverſum, & contra Eccleſiaſticam probatur eſſe cenſuram, ut fruſtra pro quorundam voluntatibus quis privetur, quem ſua culpa, vel facinus ab officii, quo fungitur, gradu non dejicit: & nimis reprehenſibile eſſe manifeſtum eſt, ut Prælato vivente alius ſubſtituatur; quæ ſunt verba text. in *cap. Petiiſti*, 7. *quæſt.* 1. Nemo enim ſine culpa privandus eſt jure ſuo, *cap. inventum*, 16. *quæſt.* 1. *cap.* 1. *de judic.* & de Prælato Regulari tradit gloſſ. in *capit. Monachi, in verb. Non mutentur, de ſtatu Monachor.*
23 quin potius captivorum calamitati eſt miſerendum, *c. Non ſatis, & cap. Pulchra*, 86. *diſt. c. Aurum, & cap. Sacrorum*, 12. *q.* 2. facit textus in *l. Quamvis, ff. ſolut. matrim. & in l. Si pro redemptione, C. de donation.*

24 Nec obſtat, ſi dicas hæc procedere in Epiſcopis, & Prælatis ſecularibus, qui matrimonium ſpirituale contrahunt cum Eccleſia, *c. Inter corporalia, c. Quanto, & cap. Licet, ſupra de translat. Epiſc.* & propterea a ſuis adminiſtrationibus ſine cauſa gravi, & probata amoveri non poſſunt, ut *d. cap. Qualiter, il* 2. *§. Licet autem de accuſat.* & in præcitatis juribus; at ſecus eſſe in Prælatis Regularibus, quia non ita pingue jus habent ſicut ſeculares, ut inquit gloſ. *hic in verb. Levioribus*, & ideo poſſunt facilius, & liberius removeri, ut dicitur in *d. c. Qualiter, in §. Hunc tamen ordinem.*

25 Id, inquam, non obſtat, quia etſi in Regularibus Prælatis leviores cauſæ ſufficiant, ut habetur hic *in fin.* requiritur tamen cauſa delicti, & de tali intelligitur hoc cap. quod loquitur ubi de crimine civiliter agitur, ut Prælatus Regularis ab adminiſtratione removeatur tanquam immeritus, & damnoſus, ut in textu in *verſ. Tales igitur*, & notat Abbas *in 2. notab.* & Marian. Soc. *n* 11. Similiter de cauſa criminis intelligitur *dict. cap. Qualiter*, quod primo præſcribit ordinem procedendi per inquiſitionem in cauſis criminalibus tam contra Prælatum, quam contra ſubditum, & concludit probato gravi crimine eum eſſe removendum ab adminiſtratione, ac deinde declarat hunc ordinem non eſſe in Regularibus obſervandum uſquequaque, id eſt per omnia, vel ad unguem, ſecundum Cardin. *in d. § Hunc tamen ordinem, in princ.* quaſi dicat etiam ad remotionem Prælati Regularis requiritur cauſa, & probatio criminis, ſed non eſt neceſſe, ut crimen ſit adeo grave ſicut in Prælatis ſecularibus; idque apertius eſt expreſſum in *dict. cap. Monachi, §. Priores, de ſtatu Monach.* ubi poſtcaquam textus dixit: (Prælati Regulares per electionem Canonice inſtituti, ſine manifeſta, & rationabili cauſa non mutentur,) immediate declarando qualis debeat eſſe hujuſmodi cauſa, ſubjungit, videlicet: (Si fuerint dilapidatores, ſi incontinenter vixerint, aut tale aliquid egerint, pro quo amovendi merito videantur;) ecce quod ad remotionem Prælati Regularis ſemper requiritur delictum, & hoc probandum
26 eſt, ut dicit ibi gl. ult. At captivitas non eſt delictum, & ubi delictum non eſt, ibi non debet pœna, *cap. Cognoſcentes, de Conſtitutionibus*, gl. *in cap. Si beneficia, in verb. Sine culpa de prabend. lib.* 6. Nec Prælatus captivus ſine culpa privari debet jure ſuo, gloſ. *penult. in dict. cap. Monachi*; imo inhumanum eſt nimis talem affligere, cui potius eſt miſerendum, *capit. Licet de conſibus*, & ibi gloſ. *in verb. Miſereri*, Abb. *conſ.* 47. *num* 3. *lib.* 1. facit *capit. Cum percuſſio*, 7. *quæſt.* 1. ibi: *Non debet a nobis addi flagellatis afflictio, capit. Ex parte*, ibi: *Nec afflictio afflicto ſit addenda, de Clericis ægrotant. cap Judicas*, ibi: *Cui magis conſulendum ſit, & compatiendum, quam puniendum, aut aliquo modo feriendum*, 2. *quæſt.* 9. *cap At ſi Clerici, §. de Adulteriis, de judiciis*, ibi: *Nec duplici debeat ipſum contritione conterere, & l. Navis onuſta, § Cum autem*, ibi: *Quia non debet duplici damno onerari, ff. ad legem Rhodiam, de jactu, cum ſimilib.*

Sed ſi urgeas, ea cauſa publicæ utilitatis, nec ſcilicet Provincia, vel Monaſterium debito regimine deſtituatur, etiam ſine culpa poſſe quem privari jure ſuo, *leg. Item ſi verberatum, §.* 1. *ff. de rei vendic. l. Lucius, ff. de eviction.* plene Antonius Gabriel. *commun. concluſ. in tit. de jure quæſito non tollend. conſ.* 2. *num.* 1. & dixi in *cap. Ceterum num.* 32 *de reſcript.* Reſpondebimus cauſam publicæ utilitatis poſſe tantum conſiderari in datione Vicarii, vel adminiſtratoris, qui durante captivitate Prælati juriſdictionem exerceat, juxta textum in dicto *cap. Si Epiſcopus, de ſupplend. neglig. Prælat. lib.* 6. non autem in privatione ipſius Prælati, & electione ſucceſſoris; nullum enim eſt publicum incommodum, ut Prælatus captivus titulum, & habitum dignitatis retineat, dummodo adſit alius, qui illius vices ſuppleat, & durante illius impedimento, in ſpiritualibus, & temporalibus adminiſtret, ut per Abbatem in *cap. Tua nos, numer.* 4. *de Cleric. ægrot.* & probatur ex doctrina Innocentii communiter recepta in *capit. Niſi cum pridem, num.* 4. *in verb. Malitiam, verſ. Nos dicimus, de renunc.* ponderando eam, ut dixi in dicto *cap. Ceterum, num.* 31 *de reſcript.* Quinimo remotio Prælati captivi eſſet potius contra jus, & utilitatem publicam, quia hoc exemplo deterriti non invenirentur, qui vellent onus regiminis ſubire, arg. *cap.* 1. *de Cler. ægrot.* & notat gloſ. in *cap. Cum percuſſio in figuratione caſus*, 7. *quæſt.* 1. & Abbas in *dict. cap.* 1. *in* 3. *notab.* ubi formaliter inquit: (Nota quod exiſtenti in impotentia ſerviendi non debet ſubtrahi beneficium, ne ex hoc turbetur ſtatus Eccleſiæ,) Roman. *conſ.* 467. *num* 7. *verſ. Quarto per textum in dict. cap.* 1. ubi ſimiliter ait remotionem officialis ſine culpa tendere non ad conſervationem, & bonum ſtatum officii, ſed potius ad ejus ſubverſionem, eo conſiderato quod difficulter reperiretur, qui hoc officium ſubiret regiminis. Hæc quoad primam partem quæſtionis.

Circa ſecundam partem reſpondendum videtur Prælatum a captivitate reverſum in priſtinam dignitatem, 27 & adminiſtrationem eſſe reponendum, amoto quocunque alio interim electo, ſeu inſtituto.

Quod probatur primo per textum in *cap. Prima actione*, 16. *q.* 3. ubi Concilium Hiſpalenſe II. cui Iſidorus interfuit *capit.* 1. ſtatuit in hæc verba: (Placuit, ut omnis Parochia, quam antiqua ditione ante militarem hoſtilitatem retinuiſſe Eccleſiam ſuam quiſque comprobaret, ejus privilegio reſtitueretur; ſicut enim per legem mundialem, iis quos Barbarica feritas captiva neceſſitate tranſvexit, poſtliminio revertentibus redditur antiqua poſſeſſio, non aliter & Eccleſia receptura eſt Parochiam, quam ante tenuit, cum rebus ſuis, ſive ab aliis Eccleſiis poſſideantur, ſive in cujuslibet poſſeſſionem tranſfuſa ſint: non enim erit objicienda præſcriptio temporis, ubi neceſſitas interceſſit hoſtilitatis.)

Probatur ſecundo in *cap. Cum per Bellicam*, 34. *q.* 1. 28
ubi Leo Papa ſcribens Nicetæ Aquilejenſi Epiſcopo *epiſtol* 77. *cap.* 1. *& ſeqq.* ſic ait: *Remotis malis, quæ hoſtilitas intulit, unicuique hoc, quod legitime habuit, reformetur, omnique ſtudio procurandum eſt, ut recipiat unuſquiſque, quod proprium eſt.* Et infra: *Sic enim multa, quæ ad eos, qui in captivitatem ducti ſunt, pertinebant, in jus alienum tranſire potuerunt; & tamen plenum juſtitiæ eſt, ut iiſdem reverſis propria reformentur: quod ſi in mancipiis, vel in agris, aut etiam in domibus, ac poſſeſſionibus rite ſervatur, quanto magis in conjugiorum redintegratione faciendum eſt, ut ſic quod bellica neceſſitate turbatum eſt, pacis remedio reformetur*; ubi gloſſa *in ver. Conjugiorum*, deſumit argumentum, quod Eccleſia debet reſtitui Clerico de captivitate redeunti, quantocunque

tempo-

Digitized by Google

tempore detentus fuerit, ſi probat juſtum impedimen-
tum, cum Eccleſia ſit uxor Clerici, *c. Sicut vir*, *& c.*
Sicut alterius, *7. qu. 1.* & cum gloſſ. concordant Hu-
go, & Turrecrem. *n. 1.*

29 Probatur tertio in *c. Paſtoralis*, *8. q. 1.* ubi cum Joan-
nes Liſitanæ Civitatis Epiſcopus ab hoſtibus eſſet repul-
ſus, & Liſitana Civitas in captivitatem redacta, Gre-
gorius Papa dedit ei Eccleſiam Syllatinam hac conditio-
ne, ut ceſſante hoſtilitate ad ſuam Eccleſiam reverteretur:
qui textus ad rem noſtram dupliciter inducitur, & pri-
mo ſic: Si Prælatus Eccleſiæ ab hoſtibus captivatæ, ceſ-
ſante hoſtilitate reſtituendus eſt primæ Eccleſiæ, non
obſtante quod medio tempore fuerit inordinatus, ſeu
intitulatus in alia Eccleſia, ut in *d. c. Paſtoralis*; mul-
30 to fortius ceſſante captivitate Prælatus debet reſtitui ſuæ
Dignitati in caſu noſtro, cum medio tempore in nul-
la alia Eccleſia fuerit intitulatus. Secundo ſic: Si Præ-
lato ab hoſtibus expulſo, is, qui medio tempore a Pa-
pa fuit ſubſtitutus, ceſſante hoſtilitate debet Eccleſiam
dimittere, eamque primo Prælato reſtituere, ſecundum
Hug. Arch. & omnes in *d. c. Paſtoralis*; ergo a fortio-
ri is, qui durante captivitate prælati a Capitulo fuit ele-
ctus, ea ceſſante, debet dimittere Dignitatem, eamque
reſtituere Prælato ab hoſtibus reverſo. Sed dices: Præ-
latus non poteſt conſtitui ad certum tempus, vel ſub con-
ditione, quia beneficia ſub conditione non dantur, *cap.
Quamvis*, *7. q. 1.* *Sanctorum*, *70. diſtin.* nec convenit
moribus noſtris temporales filios habere, *l. Quæſitum*,
ff. de adopt. *l. Actus legitimi*, *ff. de reg. jur.* Sicut nec li-
bertas ad tempus datur, *leg. Libertas*, *ff. de manumiſſ.
teſtam.* nec hæreditas, *§. Heres*, *inſtit. de heredib. inſt.*
31 nec matrimonium, *c. Solet*, *32. q. 1.* Ergo nec Epiſco-
pus Eccleſiæ captivatæ in alia Eccleſia intitulatus, nec
alius in ejus locum electus, vel inſtitutus removeri de-
bent, licet captivitas ceſſaverit. Gloſſ. 1. in *d. c. Paſto-
ralis*, *7. q. 1.* ſolvit objectum tripliciter. Prima ſolutio
eſt, quod inſtitutio hoc caſu ſit pura, ſed reſolvatur ſub
conditione, ſi Prælatus a captivitate liberetur, *l. 2. ff.
de in diem addict.* & eſt ſimile in *c. Veniens*, *de fil. Preſ-
byteror.* *& in c. Illo*, *de pignor.* Secunda ſolutio eſt,
quod jure poſtliminii reſtituitur ei prior Epiſcopatus,
ut in *d. c. Prima actione*, 16. *q.* 3. Tertia ſolutio, Pa-
pa ſub conditione, vel ad certum tempus poteſt aliquem
inſtituere Prælatum, ſicut miles ſub conditione, & ad
certum tempus inſtituit hæredem, *l. In fraudem*, *§. Se-
32 miles*, *ff. de militar. teſtam.* Quarta, & melior ſolutio
eſt, quam ponit Archid. in *d. c. Paſtoralis*, *n. 2.* quod
Prælatus non poſſit inſtitui ſub conditione a jure repro-
bata, & ſic loquitur *d. c. Quam pio*, *1. qu. 2.* *& c. fin.
ſupr. de pact. cum ſimil.* ſecus autem eſt ubi tacita con-
ditio a jure inducta eſt; & ſic loquitur *d. c. Paſtora-
lis*, quia dum inſtituitur Prælatus ex cauſa captivitatis,
tali inſtitutioni ineſt tacita conditio a jure inducta, vi-
delicet, ut ſi hoſtilitas ceſſaverit, teneatur redire ad pri-
mam Eccleſiam.

33 Probatur quarto in præallegato *c. Si Epiſcopus*, *de
ſuppl. negl. Prælat. lib. 6.* ubi Epiſcopo a paganis, vel
ſchiſmaticis capto datur adminiſtratio Capitulo non in
perpetuum, ſed ut dicit textus, donec eum libertati re-
ſtitui contigerit, recuperat enim jura ſua quaſi jure poſt-
liminii, ut dicit gl. ibi, *in verb. Libertati*, & Petr. de
Anchar. *in 3. notab.* dicens: Nota in *verb. Donec*, quod
adminiſtratio Capituli iſto caſu durat Epiſcopo exiſtente
capto, liberatus autem jura ſua recuperat: facit textus in
c. 1. de Paroch. ubi Prælatus hæreticus ad unitatem Ec-
cleſiæ converſus, quamvis interea alius in ejus locum
fuerit inſtitutus ex miſericordia reintegratur; ergo for-
tius eſt reintegrandus hoc caſu Prælatus captivus, cum
hoc fiat non ex miſericordia, ſed ex juſtitia, ut expreſ-
ſe habetur in *d. c. Cum per bellica*, 34. *q.* 1. ibi: *Pun-
ctum juſtitiæ eſt, ut eiſdem reverſis propria reformentur*,
id eſt reſtituantur per actionem reſciſſoriam, quæ re-
verſus ab hoſtibus datur pro bonis ſuis retrahendis, ſe-
cundum Turrecr. *in ver. Reformentur*.

34 Probatur quinto arguendo a matrimonio carnali ad
ſpirituale, quod argumentum eſt validum in jure, ut *c.
Sicut vir*, *7. qu. 1.* *& c. Inter corporalia*, *de tranſlat.
Epiſcop.* nam marito ex captivitate reverſo reddenda eſt
uxor ſua, licet medio tempore alteri nupſerit bona fide
credens primum virum eſſe mortuum, ut graviſſimis
rationibus oſtendit Leo Papa in *d. c. Cum per bellicam*,
& Innoc. in *c. ſeq.* 34. *q.* 1. ergo ſimiliter Prælato ab ho-
ſtibus redeunti reſtituenda eſt Eccleſia ſponſa ſua, cum
qua dicitur conjugium ſpirituale, vel quaſi contraxiſſe,
ut in præcitatis juribus: & in puncto arguit gl. in *d. c.
Cum per bellicam*, *in verb. Conjugiorum*. Nec habenda
eſt ratio juris civilis, ſecundum quod matrimonium per
captivitatem diſſolvitur, & uxor non reſtituitur marito
redeunti, niſi novus adſit conſenſus, ut *l. Cum duo* ibi:
(Non ut pater filium, ita uxorem maritus jure poſtli-
minii recipit, ſed conſenſu reintegratur matrimonium,)
ff. de capt. & poſtlim. rever. Quoniam lex civilis in hoc
repugnat juri Divino, quia a Deo jungitur uxor viro,
& quos Deus conjunxit, homo non ſeparet: & ſic eſt
neceſſe, ut etiam renuente uxore legitimarum fœdera nu-
ptiarum reintegrentur, ut legitur in *d. c. Cum per bellicam*.

Probatur denique aliis omiſſis ex natura poſtliminii, 35
quod diffinitur eſſe jus amiſſæ rei recuperandæ ab extra-
neo, & in ſtatum priſtinum reſtaurandæ, ut *l. Poſtli-
minium*, *ff. de captivis*, *& poſtlimin. reverſ.* gl. 2. in *d.
c. Prima actione*, 16. *q.* 3. Et quamvis ſecundum leges 36
poſtliminio reverſus detur actio reſciſſoria intra qua-
driennium, ut *§. Rurſus inſtitut. de actionibus*, *l. ultim.
Cod. de integr. reſtit.* Turrecrem. in *d. c. Cum per belli-
cam*, *in verb. Reformentur*, 34. *q.* 1. & ſi non potuerit
agere in hoc quadriennio, per aliquot dies reſtituatur ad
eos, *l. Sed & ſi per prætorem*, *§. Si feriæ*, *ff. Ex qui-
bus cauſ. major.* tamen ſecundum Canones eum exiſten- 37
ti in captivitate, ſeu hoſtilitate non currat præſcriptio,
ut *d. c. Prima actione*, *16. q. 3.* non dabitur reſciſſoria,
ſed per quantumcunque temporis Prælatus fuerit in ca-
ptivitate, jura omnia recuperabit jure poſtliminii, ut
notat ibi gl. *in verb. Poſtliminium*.

Et ex his patet uſquequaque verum non eſſe, quod ali- 38
qui Regulares dixerunt, jus poſtliminii non habere am-
plius locum, ſecundum Canones, ex Covarr. *in reg.
Peccatum*, *par. 2. §. 11. n. 6.* & Molin. *de juſt. & jure
tom. 1. diſput. 118. §. Obſerva tamen*. Quoniam hoc
vendicat ſibi locum tantummodo ad hoc, ut infideles
nullum acquirant dominium in Chriſtianis captivis, cujus
contrarium erat cautum de jure civili, ſecundum quod
capti ab hoſtibus eorum ſervi efficiebantur, ut *§. Servi*,
inſt. de jur. perſon. gl. in *§. Si ab hoſtibus*, *in verb. Pen-
det inſtit. quibus mod. jus patr. poteſt ſolvitur*, & ſic
loquuntur præcitati auctores; ſed non procedit quantum
ad recuperationem jurium, ac rerum; nam quantum ad
hoc ex captivitate reverſus etiam ſecundum Canones
recuperat omnia jura poſtliminii, prout ſunt jura clara
in *d. c. Prima actione*, 16. *q.* 3. & in *d. c. Cum per bel-
licam*, 34. *q.* 1. & tenent ubique gloſſatores; unde ju-
re optime dicit gloſ. in *§. Item ea*, *in ver. Recipiunt*,
inſtitut. de rer. diviſion, poſtliminii, & captivitatis ju-
ra hodie non ſervari quantum ad perſonas, ſcilicet ut
Chriſtiani per captivitatem ſervi efficiantur, ſed bene
quantum ad res, ſcilicet ut recuperent omnia, quæ prius
habebant: idemque tradidit Bart. in *l. Hoſtes*, *ff. de ca-
ptiv. & poſtlimin. reverſ.* & ex illo Franciſcus Arias *in
tract. de bello*, *& bellator. n. 160.* inter tractatus com-
munes *tom. 12. fol. 192.* & Joann. Lup. *in eodem tr. in
3. q. §. Si ſumus in caſu ſecularium*, *n. 4.* *eodem to. 12.
fol. 169. col. 3.* Idque expreſſe agnovit Covarr. *dict. §.
Undecimo*, *num. 6. poſt med.* ubi diſertis verbis ſic ait:
(Quamvis in iis, quæ poſſunt in favorem cedere capti-
vorum, æquiſſimum ſit, imo omni ex parte juſtum,
eaſdem leges, ſcilicet de poſtliminio loquentes, ſerva-
ri: nec enim Reipublicæ Chriſtianæ convenit præter i-
pſam captivitatis afflictionem damnum aliud aut detri-
mentum Chriſtianis apud Saracenos, aut Turcas capti-
vis irrogari,) hæc Covarr.

Rurſus non obſtat, quod poſtliminio careant, qui ar- 39
mis victi hoſtibus ſe dediderunt, ut dicitur in *l. Poſtlimi-
nio*, *ff. de capt. & poſtliminio reverſ.* quia licet non ſponte,
tamen coacta voluntas non eſt, ut ait ibi gl. *in verb. Ho-
ſtibus*. Nam reſpondetur illum textum procedere in iis,
qui cum dimicare deberent, ſe turpiter dediderunt, quo
caſu propter ignominiam carent jure poſtliminii, ut de-
clarat textus *in l. 2. ff. eod.* ſed hoc non obtinet in Cleri-
cis, qui corporalia neſcientes arma, ſolum Deum, &
propugnatorem ſuum, quando ei placuerit miſereri, pa-
tienter expectant, dicit text. in *c. Porro*, 16. *q.* 3. ubi gl.
in verb. Arma, deſumit argumentum, quod Clerici non 40
debent movere arma corporalia etiam contra hoſtes, *cap.*

Quicunque, 23. *q.* 8. Nam lacrymæ, & orationes ſunt arma Clericorum, *c. Convenior*, *ead. cauſ. & qu.* Unde quamvis Clerier in bello juſto poſſint alios hortari ad pugnam contra hoſtes, *c. Igitur*, *c. Hortata*, *c. Omni timore*, *c. Ut pridem*, 23. *qu. ult. c. Dominicis*, 23. *qu.* 2. *& cap. Adrianus*, *d.* 63. propria tamen perſona pugnare non poſſunt, *d. c. Quicunque*, *& c. Clerici*, 23. *qu.* 8. nam eorum officium reddit eos inhabiles ad pugnandum, *capit. Ex multa*, *ad fin. de voto*, & notat gloſ. *in c. Petitio in verb. remordet*, & ibi etiam Burr. *n.* 4. *de homic.* Bald. *conſ.* 469. *Ad bellum juſtum*, *vol.* 1. & docet S. Thom. *in* 2. 2. *qu.* 40. *art.* 2. *ad* 2.

41 Demum non obſtat, quod dixerunt nonnulli Regulares jus poſtliminii non habere locum in officiis temporalibus, quales ſunt adminiſtrationes Regularium, *ut c. Cum ad Monaſterium*, §. *Tales*, *verſ. Nec alicui*, *de ſtat. Monachor.* ſed ſolum in officiis, & beneficiis perpetuis, quales ſunt Epiſcopatus, de quibus loquitur *d. c. Paſtoralis.* 7. *quæſt.* 1. *& c. Si Epiſcopus*, *de ſuppl. neglig. prál. lib.* 6. Nam reſpondetur hoc verum eſſe in officiis minoribus, ad quæ Regulares non aſſumuntur per electionem Canonicam, ſed ſunt obedientiarii, & ad nutum Superiorum amovibiles, de quibus loquitur d. §. *Tales*, & in talibus admittimus non habere locum jus poſtliminii, quia removeri poſſunt pro libitu Abbatis, & ſine ulla cauſa, ut clare oſtenſum eſt ſupra in præludiis *n.* 10. *&* 11. At ſecus eſt in Prælatis, qui Canonice eliguntur, quia ſive ſint perpetui, ſive ad tempus determinatum, puta triennium, vel biennium, eo tempore durante, juris ordine non ſervato, & ſine juſta, & rationabili cauſa removeri non poſſunt, ut eſt text. *in c. Monachi*, §. *Priores*, *de ſtatu Monach.*
42 & fuſe probatum eſt ſupra *nu.* 8. Et quod poſtliminium habeat locum etiam in officiis ad certum tempus duraturis, probatur exemplo tutoris, cujus officium non eſt perpetuum, ſed temporale, & finitur pubertate, *ut inſtit. quib. modis tut. finit. per tot.* Item ſi tutor ſit captus ab hoſtibus, deſinit eſſe tutor, *ut inſtit. de Attil.*
43 *tut.* §. *Ab hoſtibus:* & tamen reverſus recipit tutelam jure poſtliminii, ut ibi dicitur, quo jure alia quoque omnia recuperat, ut ibi notat gloſ. *in verb. Jure poſtliminii*, ut eſt textus in *l. Poſtliminii*, ibi: *Omnia reſtituuntur ei jura, ac ſi captus ab hoſtibus non eſſet*, *ff. de captiv. & poſtlimin. reverſ. & in l. Cum duo*, ibi: *Recuperet & ipſe jus ſuum*, *& in leg. Hoſtes*, ibi: *Ab hoſtibus autem captus, &c. poſtliminio ſtatum recuperat priſtinum*, *ff. eodem*, *& inſtit. quib. mod. juſpatron. poteſt ſolv.* §. *ſi ab hoſtibus*; unde & munia civilia recuperat, *l. Liber captos*, *C. eodem*, *l. Libertas*, §. *Poſtliminium*, *ff. A municip.* & incolumia cuncta ei ſervanda ſunt, *l. fin. verſ. Reddantur*, *C. de captiv. & poſtlim.* & eſt ratio, quia ut ibi dicit gloſ. *in ver. Pendet*; poſtliminium habet duo capita, unum eſt, quia reverſus recuperat omnia: & hoc fundamentum eſt ſuper veritate: aliud eſt, quia is, qui captus eſt, fingitur in civitate ſemper fuiſſe, & ſemper habuiſſe jura; quod eſt contra veritatem; unde quemadmodum Prælatus Regularis, ſi vere in ſuo Monaſterio, vel Provincia ſemper fuiſſet triennio ſuo, vel biennio durante, jura prælationis retinuiſſet, ut probatum eſt ſupra *n.* 8. *&* 41. *&* 42. eodem modo ſi fuit captus ab hoſtibus, quia ex ſecundo capite poſtliminii fingitur ſemper fuiſſe in ſuo Monaſterio, vel Provincia, & cum poſtea revertitur ex primo poſtliminii capite jura omnia prælationis recuperat, ita juſtitia exigente, ut in *dict. cap. Cum per bellicam*, 34. *quæſt.* 1. & naturali æquitate, ut dicitur in *l. Poſtliminium*, *ff. de captiv. & poſtlim. reverſ.* 44

Quæ omnia multo fortius vendicant ſibi locum, 45
ubi Prælatus non fuit captus ab hoſtibus, ſed a piratis, vel latronibus, quia tunc etiam ſecundum leges civiles liber permanet, ut in *d. l. Poſtliminium*, ibi: *A piratis, vel latronibus capti liberi permanent*; & ideo retinet omnia jura ſua, & fictio poſtliminii non eſt neceſſaria, ut dicit text. in *l. Hoſtes*, *ff. eod. & in l. Qui a latronibus*, *ff. de teſtam.* ubi gloſ. 1. & Bart. *n.* 2. *verſ. Solve*, & alii ſcribentes.

Contigit non ita pridem hic caſus in Patre Joanne 46
Cheron Provinciali Carmelitarum Vaſconiæ, qui rediens a Capitulo generali in Urbe celebrato die 31. Maii 1648. fuit in mari captus a Turcis, & cum Generalis Ordinis de illius captivitate certior factus fuiſſet, creavit Vicarium Provincialem; ſed eo conquerente, quod Vicario nomine non poſſet Provinciam gubernare, & Regularis obſervantia multum periclitaretur, cumque nulla ſpes ſubeſſet redemptionis Patris Cheron, Comitia Provincialia induxit, in quibus die 8. Maii 1650. idem Vicarius in Provincialem electus eſt. Sed die 6. Aprilis immediate præcedentis antiquus Provincialis præter ſpem redemptus Romam venit, & poſtulavit ſibi reddi Provincialatum; ſed Generali renuente, recurſum habuit ad SS. D. N. neque a Sanctitate Sua ad S. Congregat. Epiſcoporum, & Regularium delata, tametſi nonnulli Regulares contenderent electionem ſecundi Provincialis fuiſſe legitimam, nec Provincialem redemptum poſſe Provincialatum repetere, ut in ſpecie P. Lezana in ſuis conſultationibus noviſſime impreſſis *conſult.* 42. nihilominus Sacr. Congregatio mandavit Generali Ordinis, ut P. Cheron in poſſeſſione Provincialatus manuteneret, & ad liberum illius exercitium reſtitueret & reintegraret, electionem novi Provincialis cum omnibus inde ſecutis caſſando, & annullando, contrariis non obſtantibus, die 12. Auguſti 1650.

D E S I M O N I A.

Idem Innocentius III. Decano Belvacen.

C A P U T XXXIV.

TUa nos duxit diſcretio conſulendos: & infra. Devotioni tuæ taliter reſpondemus, quod ſi quis Clericus cum conditione vel pacto largiatur, aut offerat bona ſua, ut illa poſtmodum pro præbenda retineat, & in Canonicum admittatur: hujuſmodi oblatio vel receptio fieri non poterit ſine vitio Simoniæ: cum in talibus omnis pactio aut conventio ceſſare debeat, juxta Canonicas ſanctiones. Si vero pure ac ſine pacto vel conditione qualibet offerat, rogans humiliter, ut in Canonicum admittatur, & bona ſua retinere ſibi liceat pro præbenda, & Clerici ejuſdem Eccleſiæ pure conſentiant: hujuſmodi receptio fieri poterit abſque ſcrupulo ſimoniacæ pravitatis. Licet autem taliter duximus reſpondendum, quia nobis datum eſt de manifeſtis tantummodo judicare: ſi tamen is qui talem donationem facit, ea intentione ducatur, ut per temporalia bona, quæ offert, ſpiritualia valeat adipiſci: & Clerici, qui eum in fratrem admittunt, non eſſent eum, niſi commoda temporalia perciperent, admiſſuri: ſine dubio tam ille, quam iſti apud diſtrictum judicem (qui ſcrutator eſt cordium, & cognitor ſecretorum) culpabiles judicantur.

SUMMARIUM.

1 *Simoniacus eſt Clericus, qui confert Eccleſiæ bona ſua eo pacto, ut recipiatur in Canonicum, & illa ſibi retineat pro Præbenda.*

2 *Jus Canoniæ eſt quid ſpirituale, & non cadit in laicum.*

3 *Simoniacum eſt beneficium fundare, vel dotare eo pacto, ut ſibi conferatur.*

4 *Simoniacum eſt pactum præſentandi ſeipſum, a fundatore oppoſitum in erectione beneficii, & irrita eſt erectio & inſtitutio inde ſecuta, & n. ſeq.*

5 *Præſentato acquiritur jus ſpirituale ad beneficium obtinendum, & Epiſcopus compelli poteſt inſtituere.*

6 *Simoniacum eſt pro præſentatione aliquid temporale dare vel accipere.*

7 *Beneficium obtinens a ſe fundatum cum pacto præſentandi ſeipſum, an faciat fructus ſuos, & n. ſeq. uſque ad n. 15.*

8 *Simoniacus eſt intruſus, carens titulo vero, & putativo.*

9 *Et ſemper eſt in mora reſtituendi ſicut fur.*

10 *Et tenetur ad reſtitutionem omnium fructuum, etiam qui percipi potuiſſent a diligenti poſſeſſore.*

11 *Dominium ſecuta traditione transfertur ex contractu etiam inutili: non tamen nullo, & contra legem.*

12 *Clauſula,* & non alias, &c. *facit diſpoſitionem conditionalem.*

13 *Pecunia per ſimoniam collata an, & quando ſit reſtituenda ei, qui contulit.*

14 *Retentio facilius datur, quam petitio.*

15 *Pactum omne, & conventio in beneficialibus, & aliis ſpiritualibus ſimoniam inducit.*

16 *Simonia non eſt deducere in pactum juris communis diſpoſitiones.*

17 *Etiamſi in actu receptionis fuerit oppoſitum.*

18 *Collatio beneficii ſub conditione, ſi reſederis, valida eſt.*

19 *Collatio beneficii facta eo pacto, ut proviſus ſolvat penſionem collatori debitam, non eſt ſimoniaca.*

20 *Simoniacus non eſt Sacerdos abſolvens pœnitentem eo pacto, ut rem ſibi ſublatam reſtituat.*

21 *Peccatum non dimittitur, niſi reſtituatur ablatum.*

22 *Pactum dandi ſpirituale pro ſpirituali, an fieri poſſit ſine vitio ſimoniæ, remiſſive.*

23 *Simoniacum non eſt in actu receptionis, vel ingreſſus ad jus ſpirituale aliquid dare, vel offerre ſine pacto, vel conditione.*

24 *Gratis recipi poteſt gratis oblatum.*

25 *Simoniam non inducit datio mutua ſpiritualium, & temporalium, quoties una non cauſatur ab alia.*

26 *Secus ſi actus ſint correſpectivi.*

27 *Eſt tamen vitanda propter ſpeciem mali.*

28 *Accuſatus non debet ingredi domum judicis.*
Opus per ſe laudabile, ratione temporis reprobatur, ibid. & n. ſeqq.

29 *Simoniæ ſuſpicionem præſefert nummos in concham mittere, dum Baptiſmus ſuſcipitur.*

30 *Fructuum deductiones, & ſolutiones, quæ ex prava conſuetudine, aut Conſtitutionibus fiunt tempore ingreſſus, vel poſſeſſionis, reprobantur a Concil. Trident. & Conſtitut. S. Pii V.*

31 *Preces humiles a digno oblatæ pro beneficio obtinendo, ſimoniæ, aut ambitionis vitium non inducunt.*

32 *Secus ſi ab indigno.*

33 *Preces, quas pro ſe quis porrigit, ut in Prælatum eligatur, ambitioſæ ſunt, & illicitæ.*

34 *Epiſcopatum appetere non licet.*

35 *Primatus fugientem ſe deſiderat, deſiderantem ſe horret.*

36 *Munuſcula conferentes Prælatis, & rogantes pro beneficio adipiſcendo, an ſimoniam committant.*

37 *Electus offerens ordinatori, vel conſecratori ſuo electuarium, vel aliud quidpiam modici pretii, non cenſetur ſimoniacus, ibid.*

38 *Conſuetudo, cujus vigore Canonicus novus ſingulis Canonicis chirothecas diſtribuit poſt admiſſionem ad fructus, & diſtributiones, ſublata eſt a Concil. & Bulla S. Pii V.*

39 *Simonia eſt quoad Deum, & in parvis, & in magnis muneribus, ſi animus judicis ex iis flectatur.*

40 *Simonia mentalis ſolum Deum habet ultorem, & num. 45.*

41 *Eccleſia non judicat de occultis, & n. 45.*

42 *Simonia mentalis non inducitur in ſimoniacis de jure Eccleſiaſtico, ſed tantum in ſimoniacis de jure Divino.*
Contrarium, num. 44.

43 *Simonia in beneficialibus an ſit prohibita de jure Divino, remiſſive.*

44 *Simonia mentalis peccatum per ſolam pœnitentiam aboletur.*

45 *Intellectus cap. fin. infra eod. ibid.*
Eccleſiæ ultioni non ſubduntur, quæ in finibus nudæ voluntatis conſiſtunt.

T*Uanes*, Si Clericus eo pacto bona ſua confert Eccleſiæ, ut recipiatur in Canonicum, & illa ſibi retineat pro Præbenda, ſimoniacus eſt; ſecus ſi hoc fiat ſine pacto Hoc dicit: dividitur in duas partes. In prima ponitur deciſa conſultatio. In ſecunda reſponſio ibi, *Devotioni*, & hæc ſubdividitur in duo membra. Secundum ibi, *Si vero*, cujus limitatio ſubnectitur ibi, *Licet autem*. 1

Nota primo jus Canoniæ eſſe quid ſpirituale; unde non cadit in laicum, *ut in cap.* 2. cum ibi notatis per Innoc. *ſupra de inſtitut.* Ideoque pro jure Canoniæ obtinendo ſimoniacum eſt temporale aliquid dare, vel promittere, ut hic deciditur: concordat *c. Jacobus*, *infra eod.* & notant hic Anton. de Butrio *n.* 2. Abbas *n.* 3. & Marian. Socin. *n.* 4. *in* 3. *notab.* 2

Secundo nota eſſe ſimoniam fundare, vel dotare Canonicatum, vel aliud beneficium Eccleſiaſticum eo pacto, ut beneficium illud ſibi conferatur, de quo hic eſt caſus apertus. Unde cum quidam Clericus non ita pridem ſua bona patrimonialia contuliſſet pro erectione Archipresbyteratus in Cathedrali Eccleſia cum reſervatione juriſpatronatus, eo pacto adjecto, ut poſſet ſeipſum præſentare, & non alias: conſultus ab eodem Clerico reſpondi, erectionem, & inſtitutionem inde ſecutam fuiſſe ſimoniacam & nullam per hanc Decretalem, & opus eſſe nova erectione, & proviſione Sedis Apoſtolicæ, quam poſtea idem Clericus impetravit a S. D. N. Urbano VIII. Ex præſentatione enim acquiritur præſentato jus ſpirituale ad beneficium obtinendum, & Epiſcopus poteſt compelli ad inſtituendum, ut *in c. Cum Bertoldus*, & ibi Abbas *nu.* 11. *de re judicat.* & *in c. Dilectus*, *de off. Legati*. 3 4 5

Unde ſicut ſimoniacum eſt dare aliquid temporale pro collatione, ſeu receptione, ut hic, aut pro inſtitutione, *ut in cap. Auctoritate*, & ibi Abb. *de inſtitut. c. In tantum & c. Audivimus*, *infra eodem*, *cum concord.* ita & pro præſentatione, ut pluribus probat Lambert. *de jurepatr. in* 2. *part.* 1. *lib. in* 9. *quæſt. princ. art.* 11. *n.* 1. & ſæpius concludit Rota Roman. ut teſtatur Horat. Mandoſ. ad Roman. *conſil.* 317. *Circa propoſitum*. 6

Amplius conſultus, an prædictus Clericus ſuos fecerit fructus Archipresbyteratus, ut præfertur, erecti; reſpondi feciſſe a die datæ literarum Apoſtolicarum, & habitæ poſſeſſionis, ad præſcriptum Extravag. *Injuncta de elect.* Quo vero ad fructus antea perceptos, cum in literis nulla fiat condonatio, imo oppoſita ſit clauſula: Per hoc tamen non intendimus geſta per Ordinarium aliquatenus approbare: dubitatio emergit, quia ſimoniacus eſt intruſus carens titulo vero, & putativo, & dicitur fur, & invaſor, *c. Ordinationes*, 1. & 9. *q.* 1. & ideo ſemper eſt in mora reſtituendi ſicut fur, ut dicunt Tancredus, & Joannes, quos ſequitur gloſſa communiter approbata *in c. Niſi cum pridem*, *in verb. duntaxat*, *de renunciat.* Jo. Andr. *ibidem n.* 4. Baldus *n.* 1. Anton. de Butr. *nu.* 8. *verſ. Concludo mentem gloſſæ*, & *verſ. infertur tertio*, Henric. *colum.* 1. *ante med. verſ. Aut non habet titulum*, & Cardinal. *in §. Intueri*, *n.* 2. & ſimoniacum in beneficio teneri ad reſtitutionem omnium fructuum, etiam qui percipi potuiſſent a diligenti poſſeſſore, docet Sanct. Th. *in* 2. 2. *q.* 100. *art.* 1. *ad* 2. & *in* 4. *diſt.* 25. *q.* 3. *artic.* 1. *quæſtiunc.* 3. *ad* 2. & Silveſt. per Archidiac. *in verb. Simonia*, *n.* 13. *verſ. Octavo*. 7 8 9 10

Ceterum etſi memoratus Clericus ſuos non fecerit fructus tanquam beneficiales, ſeu Eccleſiaſticos, eo quod erectio Canonicatus, & inſtitutio nulla fuerit, ut prædixi; tamen videtur illos feciſſe ſuos tanquam patrimo- 11

nio-

niales, & laicales; quia oblatio bonorum, quam fecit
Eccleſiæ cum pacto præſentandi ſeipſum, fuit invalida
tanquam ſimoniaca, ut hic in textu, & conſequenter
Clericus dominium bonorum oblatorum a ſe non abdi-
cavit, nec illud tranſtulit in Eccleſiam ex contractu nul-
lo, & vitioſo; nam licet regulariter ex contractu etiam
inutili transferatur dominium ſecuta traditione, *ut leg.
Eleganter*, *in princ. ff. de pignor. act.* tamen ſecus eſt, ſi
contractus ſit nullus, & contra legem, ut notat. Bart.
in l. 1. *§. Si vir in fin. ff. de acquir. poſſeſſ.* Paul. de Ca-
ſtro *conſ.* 224. *Viſo & examinata*, *in fine l.* 2. & ex con-
tractu a lege improbato nec poſſeſſionem transferri re-
12 ſpondit Alexan. *conſ.* 69. *circa primum*, *n.* 14 *l.* 5. præ-
ſertim ſtante clauſula, *Et non alias aliter nec alio modo*,
quam dictus Clericus adjecit pacto præſentandi ſeipſum,
quæ facit diſpoſitionem conditionalem, ita ut niſi con-
ditio purificetur, perinde ſit ac ſi ab initio bona ſua Ec-
cleſiæ non obtuliſſet, ut per Cæphal. *conſ.* 118. *n.* 13. *&*
14. *lib.* 2.

13 Nec obſtat, ſi dicatur: Pecunia per ſimoniam collata
Eccleſiæ ſeculari non eſt reſtituenda ei qui contulit, quia
turpiter, & contra juſtitiam dedit; ſed Eccleſiæ in cujus
opprobrium data fuit, *ut in c. De hoc*, *ſupra eodem cap.
Si quis atrio*, 17. *q.* 4. *& in Authent. de Sanctiſſ. Epiſc.
§. Sed neque*: & hoc ſi ſolus Prælatus, vel alius de Eccle-
ſia deliquerit; quod ſi Eccleſia fuerit in culpa, puta quia
totum Collegium conſenſit ſimoniæ, tunc etſi applicari
non deberet Eccleſiæ, quia talis lucri reddidit ſe indi-
gnam, tamen nec debet reſtitui danti, ſed a Superiore
pauperibus erogari; quemadmodum pecuniam Judæ tra-
ditam a Judæis, nec Judæi retinuerunt, nec Judæ remanſ-
ſit; ſed data fuit in Cœmeterium pauperum peregrino-
rum, ut patet *Matth.* 26. & ita poſt multa concludit, &
diſtinguit gl. *fin. in d. c. De hoc*, & ibi fuſius Hoſtien. Jo.
Andr. & alii, Turrecrem. *in c. Si quis dator*, *in verb.
Reſtituere*, 1. *qu.* 3. & latius *in c. Non eſt puniendus*, 1.
quæſt. 1. ubi hanc diſtinctionem pluribus comprobat, &
eſt communis theorica, ut ibi teſtatur Præpoſitus *nu.* 1.
poſt Ant. de Butr. & Abb. *in dict. c. De hoc*, quam etiam
ſequitur S. Thomas *in* 2. 2. *q.* 100. *art.* 6 *ad* 1. *&* 4.

Id inquam non obſtat, quia procedit de juris rigore.
At vero ex miſericordia in tribus caſibus pecunia ſimonia-
ce accepta reſtituitur ei, qui dedit. Primus eſt, cum dans
Religionem ingreditur, ut per Innoc. *in d. c. De hoc*, *in
verb. Eccleſia*, qui ad hoc allegat *c. Veniens*, *ſupra eod.
c. De lapſis*, 16. *q.* 6. *& c. Si quis ita*, 27. *q.* 1. Secun-
dus eſt, cum dans pecuniam non habet unde vivat; & in
hoc caſu Hoſt. & alii intelligunt textum *in dict. cap. Ve-
niens*, ubi reſtitutio jubetur fieri Presbytero, qui per ſi-
moniam dedit. Tertius eſt, cum dans pecuniam ſimo-
niace erravit in jure, vel in facto: tunc enim ex miſe-
ricordia fit ei reſtitutio, ut tenent Hoſt. Joan. Andr. &
Præpoſ. *locis citatis*, & Silveſt. poſt Rayn. *in verb. Si-
monia*, *num* 20. *verſ. Poſſet tamen ex miſericordia*: &
hic proprie eſt caſus noſter, quia Clericus, qui fecit pa-
ctum de præſentando ſeipſum, hoc egit bona fide igno-
rans diſpoſitionem hujus Decretalis.

14 Ac præterea hic non eſt agendum de reſtitutione, quia
idem Clericus poſſeſſionem bonorum a ſe non abdica-
vit: eodem enim contextu, quo illa contulit Eccleſiæ,
ſibi retinuit pro Præbenda. Explorati autem juris eſt fa-
cilius dari retentionem, quam petitionem, *leg. Sed etſi
poſſeſſori*, *ff. de jurejur. leg. In bonæ fidei*, *C. de pact. l.
Per retentionem*, *Cod. de uſur. leg.* 2. & ibi Baldus *in* 3.
notab. C. de fideicommiſſ. Paul. de Caſtro *conſ.* 19. *Ultra
ea*, *in princ. l.* 2.

15 Tertio nota ibi, *Cum in talibus*, omne pactum, &
conventionem in beneficialibus, & aliis ſpiritualibus ſi-
moniam inducere, ut eſt textus hic, *& in c. Cum pridem*,
& c. fin. ſupra de pact. in c. Quam pio, 1. *q* 2. *in c. Ut
noſtrum*, *ut Eccleſ. benefic. & in cap. Quæſitum*, *de rer.
permut. cum concordan.* & hic notant. gloſ. 1. Hoſtien.
n. 1. *in ver. Omnis pactio*, Butr. *num.* 2. *in* 2. *notab.* &
Cardin. *n* 1. Roman. *conſ.* 317. *Circa propoſitum*, *in fi-
ne*, *& conſ.* 259. *Quia beneficii*, *in princ. & per totum.*
16 Intellige, niſi in traditione ſpiritualium deducatur in
pactum diſpoſitio juris communis, quia hoc non inducit
ſimoniam, ut eſt text. *in cap Ex parte*, *il ſecondo*, *ſu-
pra de Cleric. non reſiden* & notant gloſ & Innoc. *in c.
cum M de Conſtitut.* gloſſa *in c. Ad audientiam*, *il ſecon-
do*, & ibi dixi *n.* 13. *de reſcript.* item gloſſa *in c. Signi-*
ficaſti, *de elect.* gloſſa *in cap. Significatum de Præben.* &
gloſſa *in cap. Olim*, *il primo*, *de reſtit. ſpoliator.* Nulla 17
enim conditio a jure communi approbata reddit actum
ſimoniacum, etiamſi tempore conceſſionis fuerit appo-
ſita, ut reſpondit Gemin. *conſ.* 84. *n.* 14. *verſ. Non ob-
ſtat*, *quod iſta conditio*, Cravett. *conſ.* 145. *n.* 4. Hinc 18
fit, ut valeat collatio beneficii ſub conditione *Si reſede-
ris*, ut probatur *in dict cap. Ex parte*, ubi patet valere
juramentum de reſidendo præſtitum in receptione Præ-
poſituræ: & tenet Gemin. *d. conſil.* 84. *n.* 5. *verſ. Item
valet collatio*, & Joan. Andr. poſt Archid. *in c.* 1. *de ju-
rejur. l.* 6. Hinc etiam fit, ut ſimiliter valeat collatio be- 19
neficii facta eo pacto, ut proviſus ſolvat penſionem an-
tiquam, & conſuetam ſolvi ipſi collatori, ut per Ge-
min. *d. conſil.* 84. *num.* 4. *verſ. Et dico quod tale jura-
mentum.*

Quod verum puto etiam in his, quæ ſunt prohibita, 20
quia ſimoniaca, ſecundum ea, quæ notantur *in cap. Ex
parte*, *il ſecondo*, in gloſſa *in ver. Dimittere*, *ſupra de
offic. Deleg.* Quid enim ſi pœnitens in Sacramento Pœ-
nitentiæ confiteatur ſe aliquid furto ſubtraxiſſe ipſi Con-
feſſori? certe nulla eſſet ſimonia, ſi Sacerdos diceret,
Nolo te abſolvere, niſi reſtituas. Imo cum non teneatur
Sacerdos rem ſibi ſubtractam pœnitenti condonare, non
poteſt illi abſolutionis beneficium impendere niſi facta re-
ſtitutione, quia non dimittitur peccatum, niſi reſtitua-
tur ablatum, *c. Si res aliena*, 14. *q.* 6. *c. Quanquam*, 21
de uſur. poſt lib. 6. & regula *Peccatum*, *eod. lib.* ubi no-
tat gloſſa magna *poſt princ. verſ Secundum alium intel-
lectum*, & Abb. *in c. Cum tu*, *infra de uſur.* Et quamvis
S. Thomas *in* 4. *diſt.* 25. *q.* 3. *art.* 3. *ad* 2. dixerit ſimo-
niam eſſe, ſi quis det aliquod ſpirituale debitori, ut re-
cuperet quod ſuum eſt; tamen in ſumma id eſt *in* 2. 2.
q. 100. *art.* 1. *ad* 7. ubi loquitur ferc per eadem met ver-
ba, non abre exemplum illud prætermiſit. De quo ta-
men vide quæ notantur *in c. Qui ſtudet*, 1. *q.* 1. *& in
cap Dilectus*, *il primo*, *in gloſ. prima ſupra eodem*, &
ibi per Abb. plenius diſtinguentem *in ſecundo notab* & per
Thomam Campegium *in tract. de Annatar. inſtitutione
n.* 15. ubi ſequitur doctrinam Divi Thomæ; circa quam
vide etiam quod ſcripſi in *cap. Ad audientiam*, *il ſecon-
do num.* 19. *ſupra de reſcript.* An autem pactum dandi 22
ſpirituale pro ſpirituali fieri poſſit ſine vitio ſimoniæ,
dic ut per Archid. *in c. Quam pio*, *n.* 3. 13. *qo.* 2. & ibi
plenius per Præpoſ. *num.* 2. & Abb. *in cap. Statuimus de
tranſact.*

Quarto nota ibi, *Pure conſentiant*, etiam tempore in- 23
greſſus, vel receptionis ad jus ſpirituale poſſe aliquid da-
ri, vel offerri abſque vitio ſimoniæ; dummodo liberali-
ter id fiat, & pactum, ſeu conditio nulla interveniat;
nam gratis poteſt recipi gratis oblatum, *c. Dilectos*, *il* 24
primo in fine, *ſupra eod.* Nec ideo minus receptio gra-
tuita dicitur, arg. *leg. Si remunerandi*, *ff. Mandat. c.
Judices*, 1. *q.* 1. *c. De eulogiis*, 18. *diſt. & leg. Solent*,
§. fin. ff. de offic. Proconſul. Et pro parte diſputando de-
terminat gloſſa 1, *in c. Emendari*, 1. *q.* 1. & gloſſa *in
c. Quam pio*, *in verb. Poſtmodum*, 1. *quæſt.* 2. & gloſſa
noſtra *hic in ver. Pure conſentiant*, Hoſtien. *n.* 3. Butr.
in 3. *notab.* Abb. *nu* 4. & plerique alii. Unde conſequi- 25
tur, ut datio mutua ſpiritualis, & temporalis juris ſimo-
niam non inducat, quoties una non cauſatur ab alia, ut
formaliter inquit Butr. *n.* 3. ſecus ſi actus eſſent correſpe- 26
ctivi, ita ut unus haberet reſpectum, ſeu relationem ad
alterum, ut per Cardin. *n.* 2. *in* 3. *notab.* & Felin. *n.* 5.
Subdit tamen Hoſtien. poſt gloſſam, cavendum eſſe, ne 27
fraus ſub ſpecie talium munerum committatur, *cap. Si
quis neque*, 1. *quæſt.* 1. nam etſi planum ſit ſimoniam,
vel quaſi non committi niſi pacto interveniente, vel qua-
ſi, ut hic probatur, niſi mentalem, *ut in cap. fin. infra
eod.* tamen quia eſt mentalis, quæ facile in prædictis in-
tervenire poteſt, vitari debet. Idcirco ſecundum Ho-
ſtienſem prima opinio, quam hic ponit gloſſa, hone-
ſtior, & tutior eſt: & ſequitur Cardin. *in prima oppo-
ſit.* Adde gloſſam prææallegatam in *d. cap. Emendari*, 1. 28
quæſt. 1. quæ notabiliter dixit hoc vitandum eſſe propter
ſpeciem mali, argum. *cap. Conſtitutus de tranſact. & l.
Unica*, *ff. ad leg. Jul. de ambitu*, ubi habetur accuſatorem
non debere intrare domum judicis; nam opus per ſe lau-
dabile, ratione temporis reprobatur, & ne malignandi
occaſionem inducat. Quemadmodum etſi nummos 29
in concham mittere opus pietatis ſit; tempore tamen

ſuſci-

Digitized by Google

ſuſcipiendi Baptiſmi præſefert ſimoniæ ſuſpicionem, argum. *dict. l. Unica*, adeout etiamſi ſub aliquo prætextu tempore prohibito detur, præſumptio ſimoniæ non evaneſcat, *c. Si quis ægritudine*, 57. *diſt.* & *c.* 1. 8. *qu.* 3. Idem notat gl. *in dict. cap. Quam pio, in ver. Subſidii*, 1. *quæſt.* 2.

30 Et hanc partem hodie non obſcure videtur probaſſe Concilium Tridentinum *cap.* 14. *ſeſſ.* 24. ubi deteſtatur conditiones, ſeu deductiones ex fructibus, ſolutiones, promiſſiones, compenſationes illicitas, aut turnorum lucra, quæ in aliquibus Eccleſiis ex eorum Conſtitutionibus, aut ex prava conſuetudine interponuntur in electione, præſentatione, nominatione, inſtitutione, confirmatione, collatione, vel alia proviſione, ſive ad poſſeſſionem alicujus Cathedralis Eccleſiæ, vel beneficii; mandatque Epiſcopis, ut quæcunque hujuſmodi in uſus pios non convertuntur, atque ingreſſus eos, qui ſimoniacæ labis, aut ſordidæ avaritiæ ſuſpicionem habent, fieri non permittant.

Pondera hoc Decretum, quia non ſolum reprobat conditiones, & promiſſiones, ſed etiam ſolutiones, & fructuum deductiones, quæ fiunt in actu proviſionis beneficii, ſeu tempore ingreſſus: nec tantum reprobat quæ vere ſunt ſimoniacæ, ſed etiam quæ ſimoniæ, & avaritiæ ſuſpicionem inducunt. Unde cum ea quæ dantur tempore ingreſſus, ſeu receptionis, etiamſi liberaliter fiant, & ſine ulla conditione, vel pacto; tamen ratione temporis ſemper hanc ſuſpicionem præſeferant ſecundum præcitatas gloſſas; hinc videtur ſequi, ut S. Synodus approbaverit hanc ſententiam uti honeſtiorem ac tutiorem: idemque habetur in Conſtitutione S. Pii V. incipien. *Dum nimis*, in Bullar. *tom.* 2. *pag.* 310. in qua Decretum illud ampliatur, & declaratur. Niſi dixeris, ideirco hæc prohiberi a Concilio, & Bulla, quia non fiunt liberaliter a ſponte dantibus, ſed ab invitis vigore ſtatuti, vel conſuetudinis: hic vero quæritur de his quæ pure, & liberaliter offeruntur tempore ingreſſus: veruntamen negari non poteſt, quin ratio illa ſuſpicionis vigeat etiam in hoc caſu, ut ex dictis conſtat.

Præterea hoc expreſſius ſtatutum legitur in Decreto *cap.* 1. *ſeſſ.* 21. ubi inquit, Epiſcopos, aut eorum miniſtros nihil quovis prætextu accipere poſſe, etiam ſponte oblatum, pro collatione quorumcunque ordinum, nec pro literis dimiſſoriis, aut teſtimonialibus, nec pro ſigillo, nec alia quacunque de cauſa. Quo Decreto, ut Cardinalis Caraſa adnotavit, corrigitur quod aſſerunt Doctores *in cap.* 1. *ſupra eod.* videlicet accipi poſſe id, quod non principaliter, & pro ipſa re ſpirituali, ſed ex charitate ſponte datur. Item corrigitur, *c. Etſi quæſtiones*, & *c. Dilectus il ſecondo, ſupra eod.* ibi, *Illud tamen gratanter recipi poterit, quod fuerit ſine taxatione gratis oblatum*. Sed Hoſt. dixit ibi: (Quod gratanter recipiant, ſatis eſt mihi certum; ſed an gratis offerant, non eſt notum.) Unde Sacr. Synodus ad tollendam omnem ſuſpicionem ſuſtulit etiam ſponte oblata: quæ ſi nihilominus acciperentur, non propterea ſimoniam inducerent, ſi omnis abeſſet pactio; ſed dantes, & accipientes inciderent in pœnas eo Decreto inflictas.

31 Quinto nota ibi, *Rogans humiliter*; preces humiles a digno oblatas pro Canonicatu, vel alio beneficio Eccleſiaſtico obtinendo ſimoniæ labem non inducere, nec peccatum aliquod ambitionis, concordat *c. Propoſuit*,
32 *in* 1. *reſp. de Cler. excommun. miniſtr.* Dixi a Digno; quia ſi indignus hujuſmodi preces porrigeret, abſque dubio ſimoniam committeret, ut poſt Tancred. notat
33 gloſſ. 1. *in c. Tuam, de ætat.* & *qualit.* Quæ tamen diſtinctio procedit, ſi preces porriguntur pro Canonia, vel alio ſimplici beneficio, ut hic; ſecus ſi pro majoribus, in quibus ſe nemo ingerere debet, *capit. Qualiter, de elect. cap. Cum jamdudum, de Præb.* ſecundum Hoſtien. *hic n.* 2. & Cardin. *in* 2. *notab.* Unde preces, quas pro ſe quis porrigit, ut in Prælatum eligatur, ambitioſæ ſunt, & illicitæ, *c. Nullus* 1. *qu.* 1. & concludit gloſſa
34 prælleg. & DD. *in dict. c. Tuam.* Nec mirum, quia Epiſcopatum nec licet appetere, nedum pro eo adipiſcendo preces porrigere, cum Auguſtinus *lib.* 19. *de Civit. Dei cap.* 19. *prope fin.* dicat: *Locus ſuperior, ſine quo populus regi non poteſt, etſi adminiſtretur ut decet, tamen indecenter appetitur*, & Chryſoſt. *homil.* 35. *in Matth. circa med. Opus quidem deſiderare bonum eſt; primatum autem honoris concupiſcere vanitas eſt; primatus enim fugientem ſe deſiderat, deſiderantem ſe horret*:
ad hoc *c. fin.* 1. *q.* 6. & egregie probat S. Thomas *in* 2. 35
2. *q.* 185. *art.* 1. explicans illud Apoſt. 1. ad Timoth. 3. *Qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat, cap. Qui Epiſcopatum*, 8. *q.* 1. Sed pro minoribus beneficiis, 36
qui digni ſunt, licite humiles preces porrigitur: imo hoc procedit, etiamſi præceſſerit donatio rei temporalis liberaliter facta, & citra ullam conditionem, vel pactum, ut probat hæc litera ibi: *Si vero pure, ac ſine pacto rogans humiliter, &c.* & tenet Abb. *in* 1. *notab.* dicens hoc eſſe perpetuo notandum ad excuſationem eorum, qui munuſcula, vel xenia Cardinalibus, vel aliis Prælatis conferunt, rogantes pro aliquo beneficio conſequendo; nam niſi ducantur principaliter ea intentione, ut ſpiritualia adipiſcantur, quamvis ſecundario ſpem habeant beneficii obtinendi, extra omnem noxam judicantur, *c. Non ſatis*, 86. *diſt. c. Sunt in Eccleſia*, 8. *q.* 1. gl. 1. *c. Cum eſſent, ſupra eod.* ita enim facere poſſunt, qui hujuſmodi intentionem ſecundariam non habent, ut dicunt hic Innocen. *in ver. intentione*, Hoſt. & Joan. Andr. *ambo n.* 3. *in eodem ver.* & Card. *n.* 3. facit quod notatur *in c. Quid prodeſt*, 61. *diſt.* in *c. Sunt nonnulli*, 1. *q.* 1. & *in d. cap. Tuam de ætat.* & *qualitat.* & cum opinione Abb. tranſeunt hic Marian. Socin. *n.* 6. & Felin. *in* 1. *notab.*

Et confirmatur, quia in his parvis xeniis, vel munu- 37
ſculis non committitur ſimonia; nam etſi ipſa etiam perſona electi offerat ordinatori, vel conſecratori ſuo electuarium, aut de vino, ſive de aliis hujuſmodi, quæ modici pretii ſuerint, & quæ voluntatem recipientis inclinare, vel movere non debeant; non tamen Eccleſia Romana interpretari conſuevit recipientem in his delinquere, vel donantem: quæ ſunt verba textus *in c. Etſi quæſtiones in fin. ſupra eod.* & ibi notat Bernard. *in gl. ult.* & Doctores, & Petr. Bitaren. *in repet. in ver. Simonia, verſ. Pro modico*; unde & Clemens VIII. in Bulla de largitione munerum excipit leviora eſculenta, aut poculenta, ſeu ad devotionem, vel Religionem pertinentia munuſcula: licet Sacra Congregatio Concilii, 38
cum in una Caſalen. dubitatum fuerit, an a Tridentino Concilio *c.* 14. *ſeſſ.* 24 & Bulla S. Pii V. *Dum nimis*, ſit ſublata conſuetudo, cujus vigore Canonicus novus ſingulis Canonicis chirothecas diſtribuit, & donat poſt adeptam poſſeſſionem, & poſt admiſſionem ad fructus, & diſtributiones; declaraverit nec fas eſſe hujuſmodi chirothecas diſtribui, vel recipi. Sed poteſt dici, munus illud non ſponte offerri, vel donari, ſed potius conſuetudinis cogente; quia donari videtur, quod nullo jure cogente conceditur, *l. Donari, ff. de donat.* & *l. donari, ff. de reg. jur.* Joan. Andr. *hic n.* 3. *in ver. Pure.* Unde non mirum ſi ea conſuetudo a Concilio, & Conſtitutione S. Pii V. ſublata fuerit, facit Decretum ejuſdem Concilii *in c. Unico, ſeſſ.* 22. *de obſervan.* & *evitand. in celebr. miſſ.* ibi: *Illiberales eleemoſynarum exactiones potius, quam poſtulationes, aliaque hujuſmodi, quæ a ſimoniaca labe, vel certe a turpi quæſtu non longe abſunt.*

Ceterum advette, quia quod dictum eſt in his munu- 39
ſculis ſimoniam non committi, procedit in foro exteriori, & quoad Eccleſiam, quia cum non ſit probabile, ut animus judicis ſpiritualis flectatur ad aliquid faciendum pro parvo munere, idcirco Eccleſia in his non judicat ſimoniam committi: & ita loquitur textus *in dict. cap. Etſi quæſtiones*; ſed apud Deum, qui cor videt, ſimonia eſt & in parvis & magnis muneribus, ſi animus judicis ex eis flectatur; & ita illum text. declarat Sanctus Thomas *in* 4. *diſt.* 25. *q.* 3. *art.* 3. *ad* 1. Item ſimonia eſt etiam in parvis munuſculis, ubicunque apparet de intentione, *cap. Ex tuæ de ſimon.* ubi patet ſex ſolidos ſimoniam inducere, & *c. Judices*, 11. *q.* 1. ubi de quinque obolis: ſimiles de furto, *c. ult.* 14. *qu. ult.* & *in uſura, c. Plerique*, 1. *q.* 3. & *cap. Conſuluit, de uſur.*

Ultimo nota *in verſ. Licet autem*, ſimoniam menta- 40
lem habere ultorem ſolum Deum, qui ſcrutator eſt cordium, & cognitor ſecretorum; non autem Eccleſiam, 41
cui datum eſt de manifeſtis tantummodo judicare, ut in textu, non autem de occultis, *c. Erubeſcant*, 32. *diſt.* & *cap. Proximo, ſup. eod. cum concord.* de quibus ibi in gl. *fin.* & declarat S. Th. *in* 2. 2. *q.* 100. *art.* 6. *ad* 6.

In gl. *ult.* Innoc. *in verb. Culpabiles*, poſt multa con- 42
clu-

cludit, in his quæ ſunt prohibita, quia ſimoniaca, ut vendere Sacramenta, gratiam, & generaliter omnia, quæ veteris, vel novi Teſtamenti auctoritate, ſimoniaca judicantur, ſolam voluntatem inducere vitium ſimoniæ: in iis vero quæ prohibentur ſola Conſtitutione Eccleſiæ, ut renunciare Præbendam, ut alteri conferatur, licet ſic peccatum, non tamen ſufficere ſolam voluntatem, ut faciat ſimoniacum: idem docuit gloſſ. *in verb. Dimittere*, *in cap. Ex parte*, *il primo*, *de offic. Deleg.* & ſequuntur *hic* Hoſtienſis *ad finem*, & Cardinal. *in* 1. *quæſt.*

Pondera hæc dicta Innoc. & ex his collige concluſiones.

43 Prima concluſio eſt, ſimoniam in beneficialibus, ut eſt vendere beneficium, ſeu illud reſignare, ad hoc ut alteri conferatur, non eſſe prohibitam jure Divino, ſed Conſtitutione Eccleſiæ, & ita eſſe ex genere illorum, quæ non ſunt prohibita quia ſimoniaca, ſed ſimoniaca quia prohibita. *Sed* de veritate hujus concluſionis latiſſime diſſerui in *c. Cum pridem*, *de pact.* ubi videas in ſecunda, & tertia quæſt.

44 Secunda concluſio *eſt*, ſimoniam mentalem non induci in ſimoniacis de jure Eccleſiaſtico, ſed tantum in ſimoniacis de jure Divino: & idem tenet gloſſ. Vincentii *in d. cap. Ex parte*, *il* 1. *in ver. dimittere*, *de offic. Deleg.*

Verum hæc concluſio a DD. non tenetur: quia ſive ſimonia prohibita ſit jure Divino, ſive Eccleſiaſtico; ſicut pactum, vel conventio, ut detur ſpirituale pro temporali indiſtincte inducit ſimoniam conventionalem; ita & mens dandi, vel recipiendi indiſtincte inducit ſimoniam mentalem: ad hoc *cap. fin. infr. eod.* ubi peccatum ſimoniæ mentalis per ſolam pœnitentiam aboletur, & text. loquitur indiſtincte de omnibus ſpiritualibus; inducitur ergo vitium ſimoniæ mentalis, ſive ſpiritualia ſint de jure Divino, ſive ex Conſtitutione Eccleſiæ, ex quo text. aliter non diſtinguit, *cap. Si Romanorum*, 19. *diſt.* & *cap. Si dormierit*, 31. *q.* 1. & ita illum text. ad hoc ponderat Abb. hic *n.* 5. & ſequuntur Marian. Socc. *n.* 9. & Felin. *n.* 3.

Conclude ergo, quantum ad Deum, & forum conſcientiæ indiſtincte per ſolam voluntatem, & deliberationem committi ſimoniam mentalem, ut per Silv. *in verb. Simonia*, *num.* 5. *verſ. Quinto quæritur*. Quantum vero ad Eccleſiam, & humanum judicium nullus contrahit ſimoniam quacunque voluntate, niſi aliquid ſuperaddatur, ut hic & in *c. fin. infra eod.* id eſt niſi pactum intercedat expreſſum, vel tacitum, ut declarat Silveſter *loco citat.* Ratio eſt, quia quæ in finibus nudæ voluntatis conſiſtunt, non ſubduntur ditioni Eccleſiæ, quæ non judicat de occultis, *c. Chriſtiana*, 32. *q.* 5. & *cap. Sicut il ſecondo*, *infra eodem*, ita Marian. Soccin. *ſupra in rubr.* *n.* 5. & vide quod dixi *in c. Ex parte*, *il primo ad fin.* de *offic. Deleg.* 45

DE SIMONIA.

Gregorius IX.

CAPUT XLVI.

MAndato noſtro recepto, ut cum Monachis, qui per ſimoniam dato aliquo, locum in Monaſteriis ſunt adepti, ſecundum Conſtitutionem generalis Concilii, diſpenſares: & infra. Conſultationi tuæ breviter reſpondentes, dicimus mandatum Apoſtolicum etiam ad Abbates extendi: Et ad reſignationes ſpiritualium & temporalium, quæ nullo pacto, ſed affectu animi præcedente, utrinque taliter acquiruntur, (in quo caſu delinquentibus ſufficit per ſolam pœnitentiam ſuo ſatisfacere Creatori) eos pro ſimonia hujuſmodi non teneri.

SUMMARIUM.

1 *ABbas venit appellatione Monachorum in materia indifferenti, & num.* 4.
2 *Simonia ſolo affectu animi non committitur, ſed aliquo dato, vel recepto.*
3 *Diſpenſandi poteſtas eſt late interpretanda, & nu. ſeqq. uſque ad n.* 13. *& n.* 33.
4 *Fallit in ſextaſibus, ut n.* 10.
5 *Beneficii nomen includit Rectorias, & Dignitates, & n.* 37.
Niſi obſtet intentio ſcribentis propter alterius præjudicium, n. 7. *&* 42.
6 *Inferioribus expreſſis adjecta clauſula generali non veniunt Superiores.*
8 *Offendere plures difficilius eſt, quam unum.*
9 *Diſpenſandi poteſtas eſt beneficium datum diſpenſanti, & non delinquenti, & ideo large interpretatur.*
10 *Beneficium Principis eſt latiſſime interpretandum.*
11 *Major Pœnitentiarius diſpenſat in occultis, etiamſi agatur de homicidio voluntario, & revalidat titulos beneficiorum.*
12 *Etiam in concurſu obtentorum ab inhabili ob cenſuram, vel miniſtrationem in cenſura, & num.* 61. *&* 62.
13 *Major Pœnitentiarius an poſſit revalidare titulos Parochialium extra concurſum obtentarum, & n.* 33. *uſque ad n.* 38.
14 *Et an poſſit in quocunque caſu revalidare titulos Parochialium in concurſu obtentarum non adjecta clauſula,* ſi et poſtquam concurrentibus ſatisfecerit, *&c. & n.* 38. *uſque ad n.* 65.
15 *Et an id poſſit cum praeſcripta clauſula, & num.* 65. *uſque ad n.* 72.
16 *Et an, & quomodo eadem clauſula ſit reducibilis ad praxim, & n.* 72. *uſque in fin.*
17 *Parochialis Eccleſia ex juſtitia eſt debita digniori inter probatos in concurſu ab examinatoribus ſynodalibus, & n.* 62. *& ſeq.*
18 *Et poſtpoſitus poteſt appellare ab irrationabili judicio Epiſcopi, ex Bulla S. Pii V. & n.* 27.
19 *Appellandi jus non competit, niſi indebite, & contra juſtitiam gravato, & n. ſeqq.*
20 *Appellatio eſt provocatio iniqua ſententia querelam continens.*
21 *Et illius uſus fuit inventus ad corrigendam judicantium iniquitatem, vel imperitiam.*
22 *Parochialem impetrans in concurſu tacendo ſuam inhabilitatem occultam, peccat contra juſtitiam, & ad reſtitutionem tenetur, & num. ſeqq. uſque ad n.* 33.
23 *Damnificans aliquem videtur ei auferre id, in quo ipſum damnificat.*
24 *Reſtitutio eſt actus juſtitiæ commutativa.*
25 *Pœnitentiaria non curat de jure eventuali, & ſecundario, & n.* 55.
26 *Attendere non debemus, quod fieri poſſit de facto, ſed quod fieri debeat de jure.*
28 *Oppoſitori habenti qualitates requiſitas competit jus conſiderabile, ut ei liceat appellare a denegata.*
29 *Impediens, ne beneficium detur digniori in concurſu, reſtituere tenetur.*
30 *Impediens ex injuſta cauſa, ne Præbenda detur ei, cui firmatum erat, ut daretur, tenetur ad reſtitutionem æqualis.*
31 *Sed ſi impediat antequam id firmatum, tenetur ad aliquam compenſationem arbitrio ſapientis.*
32 *Damnificans aliquem impediendo, ne adipiſcatur*

quod

quod erat in via habendi, tenetur aliquam recompenſationem facere, ſecundum conditionem perſonarum & negotiarum.

33 *Diſpenſatio eſt odioſa, & ſtricte accipienda.*

34 *Diſpenſandi poteſtas ſuper beneficiis extenditur etiam ad beneficia curata, ubi de nullius præjudicio agitur.*

Alias ſecus, num. 41.

35 *Beneficia conferendi facultas includit etiam curata.*

39 *Diſpenſandi poteſtas, quando agitur de præjudicio alterius, quam Principis concedentis, eſt odioſa, & reſtringenda.*

40 *Beneficii appellatione in materia odioſa, & reſtringibili non venit curatum.*

43 *Princeps in ſuis conceſſionibus, & reſcriptis nunquam intendit jus alterius lædere.*

44 *Pœnitentiaria non ſolet juri quæſita derogare.*

45 *In revalidationibus titulorum ante Concilium Tridentinum apponebat clauſulam,* ſine alicujus præjudicio.

46 *Et fructus male perceptos condonat ſine præjudicio illorum, quibus diſtributiones accreſcere, vel non decreſcere debent.*

47 *Interpretatio ſemper fieri debet excluſiva præjudicii tertii, etiam verba impropriando.*

48 *Diſpenſandi poteſtas utcunque ampla, & exuberans, non extenditur in præjudicium tertii ſine derogatione regulæ de jure quæſito non tollendo.*

49 *Majoris Pœnitentiarii poteſtas revalidandi titulos beneficiorum, an ſit ex ſui natura præjudicialis ad effectum, ut non auteris regula de jure quæſito non tollendo.*

50 *Gratia ſui natura præjudicialis non dicitur illa, quæ frequenter præjudicat; ſed illa, quæ præjudicat ſemper & per neceſſe.*

51 *Parochiales Eccleſiæ in pluribus caſibus hic relatis conferuntur ſine forma examinis per concurſum.*

52 *Jura non adaptantur ad ea, quæ ſemel tantum, aut bis contingere poſſunt.*

53 *Major Pœnitentiarius poteſt legitimare prolem, & condonare puellis violatis dotes obtentas a Confraternitatibus in præjudicium virginum.*

54 *Legitimatio prolis facta poſt obitum parentum non præjudicat venientibus ab inteſtato.*

56 *Reſtitutio eſt prioris ſtatus reparatio.*

57 *Reſtitutio facta per Papam, ubi aliud non exprimitur, intelligitur fieri ſine juris præjudicio alieni.*

58 *Retroactio in gratioſis nunquam fit in præjudicium tertii, niſi aliud in literis exprimatur, & num. ſeqq.*

59 *Electio invalida ob occultam irregularitatem convalidatur per diſpenſationem.*

60 *Niſi ante diſpenſationem alius fuerit Canonice electus.*

61 *Major Pœnitentiarius cur revalidet titulum beneficii in concurſu obtentò ab inhabili ex cenſura, vel illius violatione, non adjecta clauſula,* ſive poſtquam ſatisfecerit, *& n. ſeq.*

62 *Revalidatio beneficii in concurſu obtenti eſt ſui natura præjudicialis.*

63 *Diſpenſandi poteſtas non extenditur etiam ex majoritate rationis de uno caſu ad alium, ſub lata verborum ſignificatione non comprehenſum.*

64 *Irregularitas ex defectu difficilius tollitur, quam irregularitas ex miniſtratione in cenſura.*

66 *Reſtitutio non eſt neceſſe, ut præcedat abſolutionem.*

67 *Data tempus non attenditur in mandatis de diſpenſando, vel conferendo quoad habilitatem impetrantis.*

Habilitas ſufficit, quando potentia explicatur ad actum, ibid.

68 *Reſtitutio dicitur facta, qualitercunque ſatisfiat.*

69 *Clauſula,* quatenus non tollatur jus quæſitum, *reddit gratiam conditionalem, & ſtante præjudicio gratia a principio eſt nulla, nec convaleſcit ex ſatisfactione ſubſecuta.*

70 *Conditione purificata perinde eſt, ac ſi diſpoſitio a principio fuiſſet pura.*

71 *Clauſula,* ſine alicujus præjudicio, *in literis tacite ſubintelligitur, ſed non facit gratiam conditionalem.*

73 *Reſtitutio a male proviſa in concurſu fieri poteſt competitoribus in multis caſibus ſine ullo periculo detegendi delictum occultum.*

74 *Reſtituendi impotentia non extinguit ſubſtantiam obligationis, ſed ſuſpendit illius effectum in tempus quo impedimentum ceſſaverit.*

75 *Reſtitutio quibus facienda ſit ab eo, qui in fraudem obtinuit beneficium in concurſu.*

M*Andato*. Non ſummatur propter brevitatem, & 1
veritatem lecturarum, ſed ſecundum Felin. ſic
ſummari poteſt: In materia indifferenti appellatione 2
Monachorum venit Abbas: hoc primo; ſimonia ſolo affectu
animi non committitur, ſed aliquo dato, vel recepto:
hoc dicit ſecundo.

In textu ibi: *Mandatum Apoſtolicum etiam ad Abbates extendi*. Nota ex hac litera poteſtatem diſpenſandi 3
etiam late interpretandam; nam hic mandatum fuit alicui,
ut diſpenſaret cum Monachis, qui per ſimoniam
Monaſterium ſunt ingreſſi, nulla mentione habita de
Abbatibus; & tamen hoc ad Abbates extenditur; nec 4
mirum, quia Abbas Monachus eſt, & ſub conſtitutione
pœnali de Monachis loquente includitur, *ut in c. Quoniam, ſupra eodem*, fortius ergo in favorabili, argum.
leg. Cum quidam, ff. de liber. & poſthum. ſecundum Jo. 5
Andr. *hic n. 2.* Nec obſtat, quod beneficii nomen non
includat Rectorias, vel Dignitates; *ut c. fin. de Præb.
& c. Cum in illis, eodem tit. l. 6.* & expreſſis inferio- 6
ribus, adjecta clauſula generali, non veniant Superiores,
cap. Sedes, de reſcript. quoniam ut reſpondet Hoſtien.
hic n. 4. conſideranda eſt intentio ſcribentis, *cap.* 7
Super ea, de offic. Deleg cum ſuis concord. quæ prævalet
voci, & ſcripturæ, *c. Intelligentia, de verbor. ſignific.*
fuit autem hæc intentio Papæ, ut tam Abbates,
quam Monachi ſalvarentur, & hæc reſpectu fit extenſio,
ut inquit Innoc. multi ſuccincte. In contrariis vero
fit reſtrictio, ne alii fiat præjudicium, & ne impediantur
electiones. Nec obſtat, ſi dicatur etiam in ſimplici
beneficio fieri præjudicium, tum quia non eſt præjudicium
tale, de quo multum poſſit conqueri, *c. Dilectus, ſupra de off. Legat.* tum quia frequentius collatio
ſimplicis beneficii conſuevit ad unum ſpectare, electio
vero ad plures: & difficilius eſt plures, quam unum offendere,
c. 2. de tempore ordinat. tum quia illuſorium 8
eſſet mandatum, ſi ſaltem ſimplex beneficium non includeret.
Eſt ergo interpretandum, ut aliquid operetur,
*c. Si Abbate, de verborum ſignificat. c. In his, de
privileg.* Et eodem modo reſpondetur *ad c. Sedes, de reſcript.*
ſecundum Hoſt. vel poteſt dici ſecundum Joan.
Andr. *nu. 3. in fin.* hanc poteſtatem diſpenſandi fuiſſe 9
beneficium datum diſpenſanti, non delinquentibus; quod
patet, quia de illis nulla fuit facta nominatio, & ideo
largius interpretatur, facit *c. Si cui de Præbend. libr. 6.*
Sentit ergo Jo. Andr. diſpenſationem ipſam, quæ datur
delinquentibus, tanquam odioſam eſſe reſtringendam;
ſed poteſtatem diſpenſandi, quæ datur ipſi diſpenſanti,
eſſe large interpretandam: & concordant alii inferius citandi
n. 33.

Adverte tamen, quia hæc concluſio non videtur hic plene probari, quia ex mandato Papæ non fuit conceſſa Epiſcopo nova poteſtas ad diſpenſandum cum Monachis ſimoniace receptis, ſed tantum excitata poteſtas ordinaria eidem conceſſa per Concilium generale *in c. Quoniam ſupr. eod.* ut patet ex hac litera ibi, *Secundum Conſtitutionem generalis Concilii diſpenſares*. Unde hæc Decretalis nihil videtur probare de commiſſione, ſed tantum de poteſtate ordinaria diſpenſandi a jure conceſſa, prout animadvertunt Aretin. *in l. 2. in princ. n. 1. ff. de verborum obligat.* Fortunius *in l. Gallus, §. Et quid ſi tantum, an. 156. ff. de lib. & poſth.* Navarr. *in commen hujus c. n. 3.* Covar. *in 4. Decretal. in 2. part. c. 8. §. 8. n. 9.* qui etiam advertit de hac ordinaria poteſtate ad diſpenſandum loqui *c. Per venerabilem, ſupra qui fil. ſint legit.* dum probat poteſtatem diſpenſandi circa majora extendi etiam ad minora.

Sed poſſet reſponderi hanc Decretalem non fuiſſe directam Epiſcopo, nam ex ſuperſcriptione hoc non apparet, nec colligitur ex diſpoſitiva, ſed tantum dicitur, *Mandato noſtro recepto ut diſpenſares*, & gl. in figuratione caſus dicit: *Quidam recepit in mandatis a Papa*, & gl. ſecunda ſimiliter dicit: *Mandatum fuit alicui, ut diſpen-*

ſpenſaret: nec exprimit de Epiſcopo; ergo iſte fuit Dele-
gatos a Papa. Nec refragantur illa verba, *Secundum*
Conſtitutionem generalis Concilii, quia non referuntur ad
poteſtatem, ſed ad modum; unde ſenſus non eſt, ut di-
ſpenſet juxta facultatem, quam habet a Concilio, ſed
juxta formam, & modum a Concilio præſcriptum: &
hoc ſenſu mandatum illud non fuit exenativum juriſdi-
ctionis ordinariæ, juxta textum in *c. Licet in corrigen-*
dis, *ſupra de offic. Ordinar.* ſed fuit collativum poteſta-
tis delegatæ; & ſic textus bene probat concluſionem,
quod poteſtas diſpenſandi eſt favorabilis, & late interpre-
10 tanda, quia eſt liberalitas, & beneficium Principis nulli
noxium, quod largiſſime interpretatur, *l. fin. ff. de Con-*
ſtitut. Princip. c. Olim, *infra de verbor. ſignific. c. Cum*
dilectus, *in fine*, *ſupra de donat.* quia in beneficiis, ut
ibi dicitur, plena eſt interpretatio facienda; & hic no-
tat gl. 2. Joan. Andr. *num.* 3. Felin. *n.* 7. dicens ad hoc
ſemper allegari hoc cap. juxta intellectum Jo. Andr.

Hinc concluſionem limita quinque modis, quos hic
proſequitur idem Felin. *n.* 8. Primo ſcilicet, dummo-
do militet eadem ratio. Secundo, præterquam in cauſæ
cognitione. Tertio, niſi nominetur perſona, cum qua
eſt diſpenſandum. Quarto, ut non extendantur ad defe-
ctus jure naturali inductos. Quinto, niſi larga interpre-
tatio eſſet contra conſuetudinem approbatam. Adde tu
ſextam limitationem, quando ex lata interpretatione fie-
ret præjudicium tertio; de quo dic, ut tetigi ſupra *n.* 7.
& dicam plenius *in q. ſeq.*

11 Poſito vivæ vocis oraculo Gregorii XV. quo tribuitur
facultas Majori Pœnitentiario diſpenſandi in occultis ſi-
ne relatione facienda Suæ Sanctitati, etiam in caſibus,
in quibus ex Bulla S. Pii V. reformationis officii Pœni-
tentiariæ eſt alloquendus Summus Pontifex, etiam quod
agatur de homicidio voluntario, & de revalidatione ti-
tulorum beneficiorum.

(Additur in hac materia ſervandam eſſe Conſtitutio-
nem ſanctæ mem. Urbani Octavi incipientem, *Regimini*
univerſalis Eccleſiæ, cujus mentio hic *n.* 46)

12 Item poſito alio oraculo Pauli V. quo eidem Pœni-
tentiario conceditur, ut poſſit in occultis convalidare ti-
tulos beneficiorum in caſu, quo dicta beneficia fuerint
obtenta in concurſu, quando tamen inhabilitas provenit
ex aliqua cenſura, vel quia illis irretitus impetrans mi-
niſtravit.

13 Dubitatur primo, an in quocumque caſu Major Pœ-
nitentiarius poſſit in occultis revalidare titulos Parochia-
lium Eccleſiarum extra concurſum obtentarum, puta ex
permutatione, aut reſignatione, ubi de nullius præjudi-
cio agitur.

14 Secundo, an eam inhabili aliter, quam ex cenſura,
vel miniſtratione in cenſura, qui in fraudem obtinuit be-
neficium in concurſu, poſſit major Pœnitentiarius diſpen-
ſare, & ejus titulum revalidare, non adjecta clauſula
formulari, *Fiet poſtquam concurrentibus ſatisfecerit*,
vel cum eis concordaverit.

15 Tertio, an poſſit hujuſmodi titulum revalidare cum
præſcripta clauſula.

16 Quarto, an, & quomodo eadem clauſula ſit reduci-
bilis ad praxim.

17 Ad evidentiam præmittendum eſt, Parochialem Ec-
cleſiam ex juſtitia eſſe debitam digniori inter probatos
in concurſu ab examinatoribus ſynodalibus, quia Con-
cilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 18. *verſ.*
18 *Peracta*, præcipit, ut eidem digniori, & non alteri col-
latio Eccleſiæ fiat, & ex Bulla 33. S. Pii V. *In conferen-*
dis, §. 7. magis idoneus poſtpoſitus appellare a mala Epi-
ſcopi electione, & provocare electum ad novum exa-
men, & conſtito de Epiſcopi irrationabili judicio, Pa-
19 rochialis eidem poſtpoſito eſt conferenda. Et S. Congre-
gatio Concilii meo tempore multoties vocavit concur-
rentes Romam, ad novum examen ſubeundum. Jus no-
tem appellandi non competit, niſi indebite, & contra
20 juſtitiam gravato, *leg.* 1. *ff. de inoffic. teſtam. c. Non ſo-*
lent, 2. *q* 6. *c. Super eo*, *de offic. Deleg.* cum appellatio
21 ſit provocatio iniquæ ſententiæ querelam continens, *leg.*
Perfecti, *ff. de minor.* gl. *Unica*, *in c.* 1. 2. *q.* 6. Et illius
uſus fuit inventus ad corrigendam judicantium iniquita-
tem, vel imperitiam, *l.* 1. *in princip. ff. de appellat.* &
ne appellans maneat oppreſſus indebite, *c. Suggeſtum*, &
c. Cum ſpecialis, §. *Porro*, *ſup. de appellat.* Præpoſ. *in*
rubr. eod. tit. n. 15. & 68. Ex quo neceſſario ſequitur,

ut præelectus ab Epiſcopo in concurſu, qui per fraudem 22
tacendo occultam ſuam inhabilitatem, & fingendo ſe ca-
pacem, præripuit Parochialem magis idoneo, peccave-
rit contra juſtitiam commutativam, ac proinde ad reſti-
tutionem teneatur, *c. Si quis de Clericis*, 12. *q.* 2. *c.* 1.
& *c. fin. de injur. & dam. dat. l.* 1. *ff. de his, qui dejec.*
vel effud. & eſt communis theorica Canoniſtarum in
regula *Peccatum*, *de regul. jur. l.* 6. & Theologorum *in*
4. *ſent. diſt.* 25. & *in* 2. 2. *qu.* 62. Nam (ut inquit ibi-
dem S. Thom. *art.* 4. *in corp.*) *quicunque damnificat ali-* 23
quem, *videtur ei auferre id in quo ipſum damnificat*.
Damnum enim dicitur ex eo, quod aliquis minus habet,
quam debet habere, ſecundum Philoſoph. *in* 5. *Ethicor.*
c. 4 Et ideo tenetur ad reſtitutionem, quæ eſt actus ju- 24
ſtitiæ commutativæ, ut idem docuit eadem *q.* 62. *art.* 1.
& a fortiori notat gloſ. *in reg. Peccatum*, *in ver. Abba-*
tum, *de reg. jur. l.* 6. dicens: *Pone nihil abſtuli, ſed in-*
juſte damnum dedi, ex quo nihil ad me venit; teneor re-
ſtituere damnum paſſo, alias non remittitur peccatum.

Nec dicatur jus, quod habet dignior ex concurrenti- 25
bus, eſſe eventuale, & ſecundarium, de quo non curat
S. Pœnitentiaria, ut inquit Sarnen. *in reg. de non toll.*
jus quaſ. q. 3. cum poſſit contingere, ut poſtpoſito di-
gniore, Epiſcopus alium præeligat. Nam reſpondetur in 26
hoc non eſſe attendendum, quid Epiſcopus facere poſſit
de facto, ſed quid facere debeat de jure, *c. Cum cauſam*,
verſ. Quia igitur, *non debemus attendere*, *de elect.* cum
concordantibus, de quibus ibi in gl. 1. De jure autem
debet omnino præeligere digniorem, eique & non alteri
Eccleſiam conferre, ut initio diximus. Quod & jure
veteri ſancitum erat, *ut c. Licet ergo*, & *cap. Illud*, 8.
q. 1. *c. Unum omnium*, §. *Nunc autem*, 23. *diſt. c. Viliſ-*
ſimus, 1. *q.* 1. *c. Metropolitano*, *in fin.* 63. *diſt. c. Quo-*
niam de ſurrepatr. alioquin eligens dignum poſthabito di-
gniore mortaliter peccat, nec eſt orandum pro ipſo, ut
inquit Butr. *in c. Inter cetera num.* 5. *de offic. Ordin.* &
ante eum Frider. de Senis *conſ.* 95. *num* 1. *de communi*,
Decius *in c. Conſtitutis*, *il ſecondo*, *n.* 6. & 12. *de ap-*
pellat. Et quamvis jure communi inſpecto electio de di- 27
gno omiſſo digniori non ſit retractanda, *cap. Monaſte-*
rium 16. *q* 7. gl. communis *in d. c. Conſtitutis*, *in ver.*
Magis utilem, S. Th. *in* 2. 2 *q.* 63. *art.* 2. *ad* 3. & in
vim Concilii Tridentini ex ſententia S Congregationis
non liceat appellare a mala Epiſcopi electione, eo quod
S. Synodus voluerit in hoc deferre judicio Epiſcopi, qui
ex variis animi ſui motibus ſe informare poterit, *ut in*
c. In præſentia, *in princ. de renunc.* Ruta *deciſ.* 29. *n.* 4.
de reſcript. in antiq. Adul. *deciſ.* 1. *n* 4. *de Confeſſ* &
deciſ. 654. *part.* 4. *diverſ.* & coram Gregorio XV. *dec.*
31. *n.* 6. tamen poſtea ſupervenit prææallegata Bulla S.
Pii V. quæ ut Parochiales Eccleſiæ non ſolum dignis,
ſed magis idoneis repertis in concurſu conferantur, no-
luit in hoc deferre Epiſcopi judicio, ſed tribuit poſtpo-
ſito jus appellandi a mala Epiſcopi electione, mandavit-
que eam retractari per judicem appellationis, conſtito
de irrationabili judicio, & Eccleſiam conferri magis
idoneo, ut oſtenſum eſt ſupra *n.* 18. Quare jus, quod
habet magis idoneus ad Parochialem Eccleſiam, non eſt
eventuale, nec ſecundarium, ſed omnino certum, &
primarium; quia collatio non eſt libera, ſed Epiſcopus
ex juſtitia tenetur conferre digniori, & ſi de facto non
conferat, non ideo minus Parochialis eſt illi de jure de-
bita; & ita quod ſtante Conſtitutione Apoſtolica, ut be- 28
neficium debeat conferri magis idoneo, & qualificato,
ex ſola oppoſitione ſit acquiſitum jus conſiderabile op-
poſituri habenti qualitates requiſitas, ita ut liceat ei ap-
pellare a denegata collatione, & Superior debeat com-
pellere, ut juxta tenorem Conſtitutionis fiat collatio,
pluries reſolvit Rota, ut apud Pur. *dec.* 253. *l.* 3. & *de-*
ciſ. 100. *eod lib.* & *deciſ.* 235. *lib.* 2. & coram Duran. 29
deciſ. 370. *num.* 2. & 3. & ſequitur Navarr. *in Manuali*
cap. 17. *num.* 74. dicens: (Quando ex ſtatuto benefi-
cia dantur per concurſum digniori ex concurrentibus,
ſi ſatis ſunt in id qualificati, & aliquis impedivit, ne
darentur legitimis concurrentibus, reſtituere tenetur,
quia illis jam jus quoddam perfectum acquiſiverant ad
petendum, ut alicui ex ipſis darentur.) Quod validiſ- 30
ſime confirmatur ex doctrina Div. Thomæ ab omni-
bus recepta in 2. 2. *quæſtion.* 52. *articul.* 2. *ad* 4. ubi
ait: *Si firmatum ſit, ut alicui detur Prabenda, & ali-*
quis propter indebitam cauſam procuret, ut revocetur,
idem

Digitized by Google

idem eſt, ac ſi jam habitam ei auferret; & ideo tenetur ad
31 *reſtitutionem æqualem.* Quinimo ſecundum eum ibid. *Si*
quis injuſte impedit, ne Præbenda detur digno, conſulens,
ut non detur, etiamſi id faciat, antequam ſit firmatum,
quod ei detur, tenetur nihilominus ad aliquam recompen-
ſationem penſatis conditionibus perſonarum, & negotii,
32 *ſecundum arbitrium ſapientis.* Quod ipſum prius docue-
rat *in 4. ſent. diſt. 15. q. 1. artic. 5. q. 2. ad 3.* Et gene-
raliter, ut idem ait, *dicta qu. 62. art. 4. in corpor. Si*
quis damnificet aliquem impediendo, ne adipiſcatur quod
erat in via habendi, quamvis tale damnum non oporteat
recompenſare ex æquo, quia minus eſt habere aliquid vir-
tute, quam habere actu, & qui eſt in via adipiſcendi ali-
quid, habet illud ſolum ſecundum virtutem, vel poten-
tiam: tenetur tamen aliquam recompenſationem facere,
ſecundum conditionem perſonarum, & negotiorum. Si igi-
tur ex ſententia D. Thom. & comment. ex hoc ſolo,
quod quis ſuis perſuaſionibus avertit Prælatum a collatio-
ne beneficii, tenetur ad recompenſationem, licet ipſe
perſuadens nihil acceperit, & damnum paſſus non ha-
beat jus certum, ſed tantum ſit in via ad beneficium aſ-
ſequendum; quanto magis tenebitur ad recompenſatio-
nem ille, qui non ſolum in cauſa eſt, ut magis idoneus
non conſequatur beneficium ſibi debitum ex juſtitia, ſed
etiam illud per fraudem occupat? hoc enim caſu tenetur
ad reſtitutionem ex duplici capite, videlicet ratione ac-
ceptionis, id eſt damni ex injuſta cauſa illati, & ratione
rei acceptæ, ſecundum ea quæ docet idem S. Thom. *d.*
q. 62. art. 6. & ibi magiſtraliter Cajetan.
33 His præhabitis, ad primum dubium breviter reſponde-
tur, Majorem Pœnitentiarium in occultis poſſe indiſtin-
cte revalidare titulos Parochialium extra concurſum ob-
tentarum, quia etſi diſpenſatio ipſa tanquam vulnerans
jus commune ſit odioſa, & ſtricte accipienda, *cap. 1. §.*
Illo, de filiis Presbyter. l. 6. Creſcent. *deciſ. 1. n. 1. de*
privileg. tamen diſpenſandi poteſtas, quæ nulli eſt præju-
dicialis, niſi ipſi concedenti, eſt favorabilis, & late in-
terpretanda, ut efficaciter probat hæc Decretalis, indu-
cendo eam, ut dixi ſupra *a n. 3. uſque ad nu. 13.* ſecun-
dum intellectum Jo. Andr. *n. 3. in fin.* cum quo concor-
34 dant Butr. *n. 5.* Cardin. *in 1. oppoſ. n. 3. & 5.* & reliqui
omnes, gl. *in c. Dudum in ver. Beneficia, de Prabend.*
l. 6. Et propterea poteſtas attributa M. Pœnitentiariæ in
oraculo Gregorii XIV. diſpenſandi ad beneficia, ſeu re-
validandi titulos beneficiorum, extenditur etiam ad be-
neficia curata, in quibus non agitur de alicujus præjudi-
cio, Jo. de Anan. *in c. fin. nu. 5.* ibi, *Tu conſidera, de*
Cler. pugnan. in duello, Felin. *in c. Poſtulaſti, n. 11. in*
4. limitat. verſ. Adde etiam iſtis, de reſcript. Ripa *in*
35 *cap. Ad aures, n. 20. eod. tit.* Et eſt ſimile in facultate
conferendi beneficia, quæ includit etiam curata, Paol.
de Lazar. & Lap. Abb. *in d. c. Dudum, de Prab. lib. 6.*
ibi etiam Gemin. *col. 2. ante medium verſ. Et ex his in*
fertur, & Franc. *n. 13. & 14.* Dec. *in rubr. de reſcript.*
n. 36. Felin. *loc. cit.*
36 Unde & Vicarius, cui ab Epiſcopo data eſt facultas con-
ferendi beneficia, poteſt conferre etiam curata, Gemin.
in c. ult. in fin. & ibi etiam Franc. *n. 3. de offic. Vicarii,*
l. 6 Felin. *in c. Cauſam quæ n. 14. de reſcript.* Lap. *alle-*
gat. 84. Stapbil. *in cit. de modo, & forma impetrandi,*
§. Circa tertium, n. 3. Rota *deciſ. 7. de offic. Vicar. alias*
37 *437. in antiq. & dec. 2. eodem tit. in antiquior.* Et eſt
ratio, quia beneficiorum nomine in materia favorabili
etiam curata continentur, *ut c. penult. de verb. ſignific.*
gloſſ. *in c. Cum in illis, in verb. Provideri,* ubi etiam
Franc. *n. 5. in 4. col. verſ. Secundo vero caſu principali,*
de Prab. l. 6. & dictum eſt ſupra *n. 5.* Et quamvis Abb.
in dict. c. final. nu. 5. de Cler. pugnan. in duello, ſentiat
facultatem diſpenſandi circa beneficia per Papam alicui
conceſſam intelligi de ſimplicibus: tamen in hoc non vi-
detur ulterius immorandum, quia prima opinio tanquam
verior, & communior jam fuit ſemel, atque iterum ap-
probata in Signatura S. Pœnitentiariæ, & quotidie pra-
cticatur; nam quotieſcunque petitur revalidatio beneficii
curati, ſolemus percunctari, an illud fuerit obtentum
extra concurſum; & tunc non revocatur in dubium fa-
cultas Majoris Pœnitentiarii, ſed de plano conceditur re-
validatio.
38 Ad ſecundum dubium videtur reſpondendum, extra
caſum inhabilitatis ex cenſura, vel miniſtratione in cen-
ſura, Majorem Pœnitentiarium non poſſe revalidare ti-
tulos beneficiorum in concurſu obtentorum, niſi cum
prædicta clauſula, *Si & poſtquam, &c.* Præcipuum fun- 39
damentum eſt, quia poteſtas diſpenſandi, quando agitur
de præjudicio alterius, quam ipſius Principis conceden-
tis, odioſa eſt, & reſtringenda, Butr. *in c. Per venera-*
bilem, num. 13. Qui alii ſint legit. & ibi etiam Alex. de
Nævo *n. 52.* & Præpoſ. *in §. Quod autem, n. 23. in fin.*
Felin. *in d. c. Poſtulaſti, n. 11. verſ. Secundus caſus, de*
reſcript. & in c. At ſi Clerici, §. De adulteriis, n. 6. &
ibi etiam Alex. de Nævo *n. 15. & 23. de judic.* Alciat. *in*
l. 2. in princ. n. 51. verſ. Fallit 4. ff. de verb. obligat. ubi
alios citat, Covarr. *in 4. Decretal. in 2. part. c. 8. §. 8.*
n. 9. & alibi paſſim DD.
In materia autem odioſa, & reſtringibili, beneficii 40
appellatione non venit curatum, ut eſt caſus *in dict. cap.*
Cum in illis, de Prabend. lib. 6. & ibi notat Anch. *in 3.*
notab. Abb. *in cap. final. in 2. not. de Prab.* gloſſ. *in c. Si*
eo tempore, in verb. Cum cura, de reſcript. lib. 6. & ibi
Anchar. *in principio,* Dec. *in rubr. eodem tit. nu. 35.* & 41
conſequenter poteſtas diſpenſandi circa beneficia, ſeu re-
validandi titulos beneficiorum ex oraculo Gregorii XIV.
non includit beneficia curata in concurſu obtenta, in
quibus agitur de præjudicio concurrentium; ſed ne fiat
illis præjudicium, reſtringitur ad beneficia non curata,
ſicut facultas conferendi beneficia, quam Papa dat ali-
cui, non extenditur ad curata, quando alteri præjudica-
tur: ita in terminis Gemin. *in c. Dudum, n. 14. de Pra-*
ben. l. 6. Felin. *in prædicta Decretali Poſtulaſti, nu. 11.*
in 2. caſu, verſ. Quam tandem firmat, de reſcript. Re-
buff. *in forma Vicariatus, n. 153. & 154.* Garz. *de be-*
nef. part. 1. c. 6. nu. 45. & ſentiunt Hoſt. & Jo. Andr.
ſupra citati *n. 7.* Quemadmodum nec extenditur ad be-
neficium alteri debitum, Put. *deciſ. 35. l. 2.* Ex quibus 42
patet apertiſſime, facultatem revalidandi titulos benefi-
ciorum nullatenus extendi ad beneficia curata in concur-
ſu obtenta, quæ ex Concilio Tridentino, & Bulla S. Pii
V. ſunt alteri debita, ſcilicet digniori inter probatos ab
examinatoribus ſynodalibus. Ratio hujus concluſionis
eſt, quia Princeps in ſuis conceſſionibus, & reſcriptis 43
nunquam intendit jus alterius lædere, *l. Nec avuſ.* ibi:
Nec in cujuſquam injuriam beneficia tribuere eſt noſtri,
Cod. de emancipat. liber. l. 2. §. Merito, ff. Ne quid in
loco publ. leg. impuberi, ff. de adminiſtr. tutor. leg. Sed
cum ab hærede, ff. Ad Trebell. cap. Ex tuarum, de uſu
pall. ubi gloſſ. *in verb. Permittat, cap Ad aures, verſ.*
Cum non ſit intentionis noſtra, de reſcript. cap. Super eo
ibi: *Non tamen eſt noſtra intentionis, & c. Ex parte,*
il primo ibi: *Si memores fuiſſemus, &c. de offic. Deleg.*
& plures gloſſas allegat Felin. *in c. Cauſam quæ, nu. 20.*
verſ. Et generaliter, de reſcript. Rot. *in Antiquior. de-*
ciſ. 2. n. 2. de renunciat. Unde nec Pœnitentiaria con- 44
ſuevit juri quæſito derogare, ut atteſtatur Sarnen. *in re-*
gul. de jure quæſit. non tollen. quæſt. 3. n. 4. verſ. Et ſe-
cundum iſtam opinionem. Et propterea ante Concilium 45
Tridentinum in revalidationibus titulorum ſemper ap-
ponebat clauſulam, *Sine ullius præjudicio,* ut patet in
formulario de anno 1542. fol. 336. Quinimo eam clau-
ſulam apponebat etiam in rehabilitatione Regularium ad
officia, & dignitates. Et Urbanus VIII. in ſua Bulla *Re-*
giminis §. 3. dum in occultis tribuit M. Pœnitentiario fa- 46
cultatem condonandi fructus male perceptos, ſimiliter
adjecit clauſulam, *Sine præjudicio illorum, quibus diſtri-*
butiones accreſcere, vel decreſcere debent. Mens igitur 47
Papæ ſemper intelligitur ea eſſe, ut jus tertii non læda-
tur; & ita fieri debet interpretatio facultatum, etiamſi
verba eſſent impropriiandа, *c. Super eo, de offic. Deleg.*
Gemin. *in cap. Dudum, column. 2. circa med. verſ. Con-*
tra dictum Lapi, de Praben. lib. 6. Roman. *conſ. 334.*
num. 1. verſ. Secundo idem probatur, Ruin. *conſ. 123.*
poſt numer. 12. lib. 3. Jaſ. *in l. Ex facto, in 4. notab. ff.*
de vulgar. & pupillar. Bologner. *conſ. 2. numer. 38.*
Quod præcipue locum habet poſt regulam *de jure quæ-*
ſit. non tollend. quia debet nominatim fieri mentio, &
individua derogatio regulæ, ut optime fundamentis
reſolvit Rota apud Cæſar. de Graſſis *deciſ. 9. alias*
3. de reſcript. & deciſ. 1. num. 10. de verbor. ſignific.
Nec relevat, quod facultas revalidandi titulos benefi-
ciorum, de qua in oraculo Gregorii, ſit valde ampla,
& exuberans, cum tribuatur etiam in caſibus, in qui-
bus ex Bulla S. Pii V. Summus Pontifex eſt alloquendus:
quoniam reſpondetur hæc verba reſtringi ad tres caſus
expreſ-

expreſſos in eadem Bulla S. Pii V. videlicet ad irregularitatem ex homicidio voluntario, ſimonia ſcienter contracta, & publicis criminibus, ſuper quibus voluit Romanum Pontificem eſſe conſulendum a Majore Pœnitentiario, ut legitur in Bulla; ac proinde revalidandi facultas propter illa verba oraculi nequaquam extendi poteſt ad Parochiales in concurſu obtentas in præjudicium concurrentium.

48 Sed eſto verba oraculi eſſent univerſalia, & prægnantia; nihilominus non extenderentur ad tollendum jus alteri quæſitum ſine derogatione regulæ, quia ut formaliter dixit Rota apud Cardinal. Seraphin. *deciſ. 1082. n. 6. & ſeqq.* (Papa non cenſetur velle juri alterius derogare, quibuſcunque utatur verbis, & clauſulis, niſi expreſſe deroget regulæ: imo nulla alia formula poteſt introduci, per quam poſſit dici conſtare de mente Papæ volentis tertio præjudicare, niſi faciat regulæ mentionem, quia proteſtatio, quam Papa facit in regula, tollit ejus conſenſum, & voluntatem ab actu gerendo, ubi ei non derogatur.) Hactenus verba deciſionis: & ita prius dixerat Sarnen. *in proœmio regula, q. 5. num. 3.* & tenuit Rota in Burgen. juris ſepeliendi coram Cæſare de Graſſis, 10. Junii 1575. quæ habetur *in tit. de reſcript. deciſ. 9.*

Supereſt nunc, ut ſatisfiat nonnullis difficultatibus, quæ in contrarium excitantur.

49 Opponitur enim primo, quod facultas revalidandi titulos Parochialium ſit præjudicialis ex ſui natura, quia Parochiales ut plurimum conferuntur prævia forma examinis per concurſum a Concilio Tridentino præſcripta, & jura adaptantur ad ea, quæ frequenter accidunt, non quæ raro, *leg. Nam ad ea, ff. de leg.* in gratia autem ſui natura præjudiciali non requiritur derogatio regulæ de jure quæſit. non tollen. Rot. *deciſ. 15. in fin. de offic. Deleg. & deciſ. 6. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. in novis, & in recent. dec. 174. n. 1. 2. & 3. part. 1.* Seraph. *deciſ. 762. n. 4. & dec. 1445. n. 6.* & alii paſſim.

At reſpondetur hanc theoricam non applicari caſui noſtro duplici ratione. Prima eſt, quia in oraculo Gregorii XV. non legitur facultas revalidandi titulos Parochialium, ſed tantummodo revalidandi titulos beneficiorum. Hæc autem facultas, quando agitur de præjudicio tertii, non extenditur ad beneficia curata, ut clare oſtenſum eſt ſupra n. 39. nemo autem dixerit facultatem conferendi beneficia non curata, quæ per concurſum non conferuntur, eſſe præjudicialem ex ſui natura, cum potius nemini præjudicium afferat. Secunda ratio eſt, quia dato, & non conceſſo, quod in prædicto oraculo expreſſe contineatur facultas revalidandi titulos Parochia-
50 lium; nihilominus hæc gratia non eſſet dicenda præjudicialis ex ſui natura: quandoquidem gratia ſui natura præjudicialis non dicitur illa, quæ frequenter eſt præjudicialis, ſed illa tantum, quæ naturaliter, & intrinſece implicat præjudicium, & quæ ſemper præjudicat, & per neceſſe, ita ut ſola gratia ſecum afferat præjudicium in neceſſariam conſequentiam, ut in exemptione a decimis, in exemptione a juriſdictione, in derogatione, & commutatione ultimæ voluntatis, in diſmembratione, unione, & conſimilibus, in quibus Papa ex ſola gratia intelligit præjudicium; & cum de illius poteſtate dubitari non poſſit, & de voluntate conſtet ex natura ipſius gratiæ, merito non requiritur derogatio regulæ, ut egregie declarat Rota in Bononien. Uſusfructus 23. Majii 1625. *verſ. Non obſtat quod hæc gratia,* coram Coccino, *& in recent. deciſ. 21. n. 25. part. 6. & deciſ. 17. numer. 1. part. 1.* Caſſador. *deciſ. 1. de privileg.* Seraph.
51 *deciſ. 1445. n. 6. & deciſ. 762.* At revalidatio tituli Parochialium non eſt hujuſmodi, quia plurimi ſunt caſus, in quibus Parochiales conferuntur abſque forma examinis per concurſum, ſcilicet in reſignationibus, in permutationibus, in Parochialibus ad Papam devolutis, in Parochialibus unitis, in Parochialibus Regularibus, in Parochialibus Juriſpatronatus laicorum: item in Parochialibus, quæ quotidie in Dataria impetrantur certo modo, puta ob non factas publicationes, ob non ſervatam formam examinis per concurſum, ob non factam dimiſſionem juxta Extravag. *Execrabilis*, ob non delationem habitus, & Tonſuræ, propter hæreſim, propter ſimoniam, & in aliis pluribus. Qui caſus omnes ſi in univerſum conferantur cum illis, in quibus requiritur concurſus, abſque dubio frequentiores apparebunt; & conſequenter non applicatur regula *dict. leg. Nam ad ea, ff. de legib.* quia facultas revalidandi titulos Parochialium intelligenda eſt de Parochialibus, quæ conferuntur ſine concurſu, quod frequentiſſime accidit; & ſic hujuſmodi facultas non eſt ſui natura præjudicialis: & eo magis, quia textus *in dict. leg. Nam ad ea,* intelligitur de his,
quæ ſemel tantum, aut bis poſſunt contingere, ut patet 52
ex *leg. ſeq.* ubi dicitur: *Quæ vero ſemel, aut bis accidunt, contemnunt legiſlatores, & in leg. Jura, ff. eodem,* dicit textus. *Jura ex iis, quæ forte uno aliquo caſu accidere poſſunt, non conſtituuntur,* & gloſſ. *in leg. Ex iis, eod. tit.* ponit exemplum de Lazaro reſuſcitato; & ita hæc jura declarat Albericus *in leg. Si major, Cod. de legitimis heredibus.* At Parochiales Eccleſiæ ſine concurſu non ſemel tantum, aut bis, ſed frequentiſſime conferuntur, ut dictum eſt; & ideo facultas revalidandi hos titulos non apparet quomodo dici poſſit ſui natura præjudicialis ex regula *d. leg. Nam ad ea.* Quæ tamen dicta ſint ex abundanti, quia in oraculo Gregorii non continetur hæc facultas revalidandi titulos Parochialium; niſi per extenſionem, quæ quidem extenſio fieri non poteſt, quando agitur de præjudicio tertii, ut ex dictis conſtat.

Opponitur ſecundo, Pœnitentiaria diſpenſat in matri- 53
monio contracto cum legitimatione prolis in præjudicium legitimorum, & venientium ab inteſtato. Item condonat puellis violatis dotes obtentas a Confraternitatibus cum præjudicio virginum. Cur ergo ſimiliter non convalidet titulos Parochialium in præjudicium concurrentium?

At facilis eſt reſponſio, quia in prædictis duobus caſibus Pœnitentiaria expreſſam habet facultatem a Summo Pontifice; nam quoad legitimationem prolis habet oraculum Gregorii XIV. §. 2. & quoad condonationem dotium habet oraculum Pauli V. de Menſe Majii 1617. & cum hæ duæ facultates ex ſui natura videantur præjudiciales, quia non poteſt legitimari proles, quin fiat aliquod præjudicium venientibus ab inteſtato, nec poſſunt condonari dotes puellis corruptis, quin præjudicetur virginibus: utique Papa cenſetur voluiſſe tertio præjudicare, & ſic non intrat regula *de jur. quæſit. non tollen.* At ſecus eſt in revalidatione tituli beneficiorum, quia hæc facultas poteſt verificari in beneficiis non curatis, vel etiam curatis extra concurſum obtentis, in quibus nulli fit præjudicium, ut jam diximus.

Præterea ſecundum opinionem quæ veriſſima eſt, & 54
communiter tenetur, legitimatio prolis non præjudicat agnatis, quando fuit facta poſt obitum parentum; & ſic quando fuit jus quæſitum venientibus ab inteſtato, ut tenent communiter Canoniſtæ *in cap. Per venerabilem, Qui filii ſint legit.* ubi in ſpecie Butr. *n. 13.* & alii ſupracitati *n. 39.* Baldus *conſ. 361. n. 2. verſ. Sed quidquid ſit,*
l. 5. Quod ſi legitimatio fiat ante obitum parentum, tunc 55
jus venientium ab inteſtato eſt omnino incertum, & eventuale, quia fieri poteſt, ut præcedant parentibus, vel ut parentes faciant teſtamentum. Et idem dicendum de virginibus quoad dotes, quarum jus eſt prorſus incertum, & eventitium, de quo non curat S. Pœnitentiaria, ut inquit Sarnen. ſupracitatus *num. 25.* At jus quod habet magis idoneus in concurſu ad Parochialem Eccleſiam, eſt certum, & primarium, ut initio oſtendimus; & ideo hæc ſimilia ad rem non pertinent.

Opponitur tertio, Quando Princeps abſtergit macu- 56
lam reſtituendo aliquem ad famam, vel ad bona, tunc non conſideratur præjudicium tertii, quia reſtitutio eſt prioris ſtatus reparatio, & reſtitutus in priſtinum jus recidit, argum. *c. Nos Sanctorum, & c. Juratos, 15. q. 6. & c. Quia diligentia, de elect. & cap. Si quem, in fin. 2. q. 3. & l. 1. Cod. de ſent. poſſ.* Ergo ſimiliter ubi Major Pœnitentiarius auctoritate Apoſtolica diſpenſat ſuper irregularitate abſtergendo maculam per diſpenſationem, fit reſtitutio in primævum ſtatum, nec habetur ratio præjudicii alieni.

Sed hanc objectionem ſolvit textus rotundus *in cap.* 57
Quamvis, de reſcript. l. 6. ubi eſt expreſſum, quod reſtitutio facta per Papam nihil operatur in præjudicium ejus, cui ante reſtitutionem fuit jus quæſitum; nec fit retroactio ad primævum tempus, quia, ut ibi dicitur, talis reſtitutio, ubi aliud non exprimitur, intelligitur fieri ſine juris præjudicio alieni: & ita ibi eſt caſus ſecundum Joann. Andr. Anchar. Gemin. Franch. & omnes *in ſumm. textus,* & firmant Abbas *in cap. 1. in primo not. de Paroch.* Oldrad.

conſ.

conſ. 325. *n.* 8. *verſ. Præterea*, Frider. de Sen. *conſ.* 26.
n. 1. *verſ. Item excluſus*, plene Caſtilion. *conſ.* 8. *per to-
tum, maxime n.* 9. Fulgoſ. *conſ.* 143. *per totum*, Soc. ſe-
nior. *conſ.* 32. *n.* 23. *lib.* 1. Joan. de Anania *conſ.* 32. *n.* 6.
generaliter enim in gratiis nunquam fit retrotractio in
præjudicium juris tertio quæſiti, niſi in literis hoc ex-
58 primatur, ut in gratia, *Perinde valere dict. Quamvis*,
& c. Si pro te, ubi textus optimus *de reſcript. lib.* 6. &
ibi plene Gemin.

59 Et hinc fit, ut ſi diſpenſetur cum illegitimo, vel ir-
regulari occulto, quamvis convalidetur electio de ipſo
per Capitulum celebrata, quia per diſpenſationem omnia
reformantur, ut poſt Innocent. & Hoſtien. notat Abbas
60 *in cap. Niſi, num.* 16. *de renunc.* tamen ſi medio tem-
pore alius fuerit electus, licet poſtea per diſpenſationem
macula ſit ſublata: nihilominus diſpenſatio non retrotra-
hitur ad tempus primæ electionis in præjudicium ſecun-
di electi, ut determinat Innocent. *in capitul. Dudum il
primo in fin. de election.* Speculator. *in titul. de abolit. &
purgat. §. Nunc de Epiſcoporum diſpenſatione, verſ.
Sed pone Clericus accuſatus, &c.* quos refert & ſequitur
Archid. *in c. Si quis de miniſteriis, in fin.* 50. *diſt.* Alia
plura exempla, in quibus non fit retrotractio in præju-
dicium juris tertio quæſiti, congerit Card. *conſ.* 105. *a
n.* 9. *verſ. In contrarium.*

61 Opponitur quarto, quando Pœnitentiaria revalidat
titulos Parochialium in concurſu quoad inhabiles ex cen-
ſura, vel cenſuræ violatione, non apponit illam clauſu-
lam, *Fiet poſtquam ſatisfecerit, &c.* ergo longe minus
debet illam apponere quoad inhabiles ex aliis defectibus;
nam inhabilitas ex cenſura, vel illius violatione cum
peccato contrahitur, *cap. Nemo Epiſcoporum*, 11. *quæſt.*
3. & infr. *de cler. excommun. miniſtr. per totum*; inhabi-
litas vero ex aliis defectibus multoties contingit ſine ul-
la culpa, ut irregularitas ex defectu lenitatis, ex defe-
ctu natalium, ex bigamia, & hujuſmodi; unde abſur-
dum videtur, ut durius agatur cum his, qui culpa va-
cant, & ſunt potius digni majori indulgentia.

62 Verum hæc difficultas facile ſolvitur, quoniam in pri-
mo caſu ideirco Pœnitentiaria non apponit illam clau-
ſulam, quia ſpecialem habet facultatem ex oraculo Pau-
li V. revalidandi titulos in concurſu quantum ad inha-
biles ex cenſura, vel violatione cenſuræ; & cum hæc
facultas ex ſui natura ſit præjudicialis, & Papa intelle-
xerit præjudicium ex ſola gratia, quia non poteſt reva-
lidari titulus beneficii in concurſu obtenti, quin fiat præ-
judicium competitoribus; merito Papa cenſetur voluiſſe
illis præjudicare, & conſequenter in eo caſu non debet
apponi illa clauſula, *Fiet poſtquam*; prout etiam ſervat
Dataria. At ſecus eſt, quando inhabilitas provenit ex a-
liis defectibus; quia tunc non reperitur data expreſſa fa-
cultas revalidandi titulos Parochialium in concurſu; &
ideo neceſſaria eſt illa clauſula excluſoria præjudicii com-
petitorum.

Et hinc ſumitur validiſſimum fundamentum pro hac
ſententia; nam cum bon. mem. Cardin. Burgheſ. tunc
Major Pœnitentiarius petiiſſet a Summo Pontifice avun-
culo ſuo facultatem revalidandi titulos Parochialium in
concurſu obtentatum in quocunque caſu, Sanctitas Sua
noluit ita generaliter hanc facultatem impertiri, ſed eam
conceſſit, & quidem maxima cum difficultate in ſolo
caſu inhabilitatis ex cenſura, vel miniſtratione in cenſu
ra; in aliis vero caſibus expreſſe illam denegavit, ut at-
teſtantur qui hac de re cum Pontifice egerunt; unde ne-
ſcitur, qua ſecuritate conſcientiæ nos poſſimus faculta-
tem ſic limitatam extendere ad inhabilitates ex alio de-
licto, vel defectu provenientes.

Nec dicatur hoc indultum fuiſſe impetratum per er-
rorem, eo quod Cardinalis Burgheſius non crederet ſe
habere hanc facultatem revalidandi titulos beneficiorum
in concurſu obtentorum; imo enim hanc facultatem
non habebat, ut clare oſtenſum eſt ſupra; & ideo eam
petendo non erravit: & ſane abſonum videtur ſentire
tot viros doctrina, & prudentia inſignes, qui tunc
temporis erant in Prætorio Sac. Pœnitentiariæ, & de
quorum conſilio, & aſſenſu negotium fuit geſtum, in
re tam gravi turpiter hallucinatos fuiſſe; nam turpe eſt
ignorare jus in quo quis verſatur, dicit textus *in lege*
2. *§. Servius, Digeſt. de original. juriſdict.* & eo ma-
gis quia facultas revalidandi titulos beneficiorum fun-
datur tota in oraculo Gregorii XIV. & incredibile eſt
tantos viros non intellexiſſe vim prædicti oraculi.

Ad ponderationem vero, quod major ſit ratio reva-
lidandi ſine prædicta clauſula titulos beneficiorum in
concurſu obtentorum, ſi habilitas proveniat ex defectu,
quam ſi proveniat ex cenſuris, vel violatione cenſura-
rum. Reſpondetur facultatem diſpenſandi in uno caſu 63
non extendi ad alium, ſub lata verborum ſignificatio-
ne non comprehenſum, etiamſi in illo ſit major ratio,
quam in expreſſo, Felin. *hic numer.* 8. *in* 1. *limit.* Gam-
bar. *de auctor. Legat. titul.* 10. *numer.* 203. Quod pluri-
bus exemplis confirmat Navarr. *in manuali capitul.* 27.
numer. 275. quia exorbitantia a jure communi non ſunt
extendenda de uno ad aliud, *cap. Quæ a jure, de reg. jur.
lib.* 6. Fridericus de Seneis *conſ.* 14. *numer.* 4. *verſic.
Non obſtant contraria*, Navarrus *dict. numer.* 275. *ver-
ſic.* 16.

Præterea conſideratio peccati, de qua ſupra, non eſt 64
bona, quia Sedes Apoſtolica difficilius diſpenſat in ir-
regularitatibus ex defectu, quæ ſine peccato contrahun-
tur, puta cum bigamis, cum ſpuriis, ſeu adulterinis,
& cum corpore vitiatis, quam ſuper inhabilitate ex cen-
ſura, vel cenſuræ violatione, quæ cum peccato contra-
hitur, ut practici norunt: & differentia forte provenit
ex facilitate, & frequentia incurrendi cenſuras ob illa-
rum multitudinem; ideoque uſu receptum eſt, ut in o-
mnibus literis gratiæ apponatur clauſula abſolutionis a
cenſuris; quare non ſine rationabili cauſa Paulus V.
fuit promptior ad concedendam facultatem revalidandi
titulos beneficiorum in concurſu obtentorum ab inhabi-
libus propter cenſuram, vel illius violationem, quam
propter alias irregularitates, quæ rarius contrahuntur,
& difficilius tolluntur.

Ex quibus conſtat prædictam clauſulam, *Fiet poſt-
quam*, eſſe omnino apponendam, quoties conceditur re-
validatio extra caſum cenſuræ, vel violationis cenſuræ;
& quamvis hoc modo nonnihil recedamus a formula-
rio, in quo ſemper, & indiſtincte memorata clauſula
apponebatur; Nos vero modo eam apponimus, mo-
do non apponimus; tamen hanc differentiam poſt o-
raculum Pauli V. facimus rationabiliter, quia in caſu
cenſuræ &c. habemus facultatem præjudicandi concur-
rentibus, & ideo dictam clauſulam non apponimus: in
aliis vero caſibus hanc facultatem non habemus, & ideo
illam apponimus; ſatius autem eſt recedere a formula-
rio in parte, modo dictam clauſulam apponendo, mo-
do non apponendo, quam recedere in totum, nunquam
eam apponendo, ut patet ad ſenſum.

Ad tertium dubium reſpondendum videtur, Majorem 65
Pœnitentiarium habere facultatem revalidandi titulos
Parochialium in concurſu obtentatum, dummodo ap-
ponat prædictam clauſulam, *Fiet poſtquam*. Ratio eſt
evidens, quia facultas revalidandi titulos beneficiorum,
quam habet a Gregorio XIV. tanquam favorabilis ex-
tenditur etiam ad beneficia futura, ubi non agitur de
præjudicio tertii, ut ex Gemin. Felin. & aliis oſtenſum
eſt in primo dubio; quando autem cum prædicta clau-
ſula revalidatur titulus beneficii curati in concurſu ob-
tenti, nulli ſit præjudicium.

Quod ut clarius appareat, obſervandum eſt accura- 66
te prænominatam clauſulam bis apponi in formula reva-
lidationis hujuſmodi, ut patet in formulario in rubri-
ca, *A mala promotione ante ætatem, & a mala provi-
ſione, fol.* 13. Primo enim opponitur in ea parte, in
qua datur abſolutio a peccato, vel cenſura: & tunc ap-
ponitur his verbis: *Quodque illis, quibus ipſe in concur-
ſu per fraudem ſit prælatus fuit, ſatisfaciat, vel cum eis
concordet*: & hoc in eo fit, quia non eſt neceſſe, ut re-
ſtitutio præcedat abſolutionem, ſed ſatis eſt, ut ante
abſolutionem pœnitens ſe obliget ad reſtituendum quam-
primum poterit, ut poſt Hoſtien. Archid. & Joan. Andr.
notat Frideric. de Sen. *conſ.* 18. *num.* 4. *verſ. Super hoc*.
Deinde apponitur hæc clauſula in alia parte, in qua da-
tur revalidatio tituli; & tunc reperitur concepta per hæc
formalia verba: *Si & poſtquam prædictis ſatisfecerit, vel
cum eis concordaverit, ut præfertur, dictam Parochialem
Eccleſiam retinere licite valeat, miſericorditer diſpenſari
mandare dignemini, &c.* Et in hoc ſecundo caſu ſa-
tisfactio debet omnino præcedere diſpenſationem, ut
evidenter demonſtrant illa verba, *Si & poſtquam*, Un-
de cum tempore diſpenſationis, quæ conceditur a
Confeſſario vigore literarum Apoſtolicarum Majoris

Pœnitentiarii jam ceſſaverit præjudicium concurrentium, eo quod jam fuerit eis ſatisfactum vel cum ipſis concordatum, ambigi non poteſt de validitate diſpenſationis & revalidationis; de qualitate enim concurſus non eſt facienda mentio in gratia, niſi propter præjudicium concurrentium, cum hæc qualitas non ſit de his, quæ de jure ſunt exprimenda in impetratione, ſecundum ea quæ notat gloſs. *in cap. Super literis, in verb. Literas dediſ-*
67 *ſemus, de reſcript.* unde cum ante perfectionem gratiæ jam ceſſaverit præjudicium, impetratio, ſeu revalidatio ſuſtinetur; nam in mandantis de diſpenſando, conferendo, & ſimilibus quoad habilitatem impetrantis ceſſante ſubreptione, non attenditur tempus datæ literarum, ſed tempus executionis, *ut cap. Is cui, de præben. lib. 6. & cap. Et cui, eodem tit. & libro*, ubi eſt caſus ſecundum Abbatem *in cap. Dilectus, il 2. num. 7. ſupra de prabend.* ſatis enim eſt, ut ſit habilis perſona, quando potentia explicatur ad actum, aut ait *in dicto capit. Is cui*, Joann. Andr. in gloſſ. *Additionali, in verb. Dimittat*, Felin. poſt alios *in capit. Eam te, num. 18. in prim. fallen. de reſcript.* Id quod aliquibus exemplis manifeſtius apparebit. Finge enim ante executionem literarum revalidationis competitores eſſe mortuos, vel aliud beneficium incompatibile aſſecutos, aut religionem profeſſos; profecto his caſibus nemo negaverit Confeſſorem in vim literarum Majoris Pœnitentiarii poſſe revalidare titulum Parochialis utcunque obtentæ in concurſu, quia ante illarum executionem omnis ratio concurſus evanuit. Ergo idem dicendum, quando ante diſpenſationem, & revalidationem lator ſatisfecit concurrentibus, vel cum eis concordavit: ceſſat enim omne præjudicium, quia nemo videtur fraudare eos, qui ſciunt, & conſentiunt, *l. Nemo videtur fraudare, ff. de regul. juris, leg. Cum donationis, Cod. de tranſaction. leg. 1. §. Uſque adeo, ff. de*
68 *injur.* & qualitercunque ſatisfiat, dicitur facta reſtitutio, *leg. Item liberatus, in princip. ff. Quibus modis pignus, vel hypothec. ſolv. leg. Si rem, §. Satisfactum, ff. de accuſat.* gloſſa *in regula Peccatum, in verb. Reſtituatur, lib. 5.*

69 Et ex hoc patet reſponſio ad doctrinam Gomeſii ſuper regula *de jure quæſ. non toll. quæſt. 1. num. 41. verſ. Poſtremo pro complemento*: quod clauſula, *Quatenus non tollatur jus quæſitum*, reddat gratiam conditionalem; & ideo ſtante præjudicio, gratia ſit ab initio invalida, nec convaleſcat ex eo quod poſtea ſatisfiat damnum paſſo.

Etenim hæc doctrina eſt in ſe vera, ſed caſui noſtro non applicatur duplici ratione. Primo, quia antequam Confeſſarius exequatur literas Pœnitentiariæ, & revalidet titulum Parochialis, jam reperitur ſublatum præjudicium, cum jam fuerit ſatisfactum concurrentibus, vel cum eis concordatum vigore dictæ clauſulæ, *Si & poſtquam*; ergo clauſula, *Quatenus, &c.* dato quod eſſet expreſſa in oraculo Gregorii XIV. non inficit diſpenſationem, ſeu revalidationem, quia ante executionem li-
70 terarum conditio illa fuit purificata. Unde perinde eſt, ac ſi diſpoſitio ab initio fuiſſet pura, *l. Si pupillus*, ibi: *Conditione expleta, pro eo eſt, quaſi pure ei hæreditas, vel legatum relictum ſit, ff. de condit. inſt.* & notat Bald. *in l. Cum in teſtamento, in fin. C. de manumiſſ. teſtamen.* Dec. *conſ. 551. n. 7. & conſ. 529. n. 4.* Socin. Junior *conſ. 69. n. 4. lib. 3.*

71 Deinde doctrina Gomeſii non applicatur, quia in facultate Majoris Pœnitentiarii revalidandi titulos beneficiorum non habetur illa clauſula, *Quatenus non tollatur, &c.* nec tacite ſubintelligitur, ſed bene intelligitur clauſula, *Si ne alicujus præjudicio*; quæ tamen non facit gratiam conditionalem; & ideo gratia valet ab initio, cum obligatione tamen ſatisfaciendi damnum paſſo, ut declarat idem Gomeſ. *ubi ſupra*, & Rebuf. *in praxi beneſ. in forma novæ proviſionis, verſ. Dummodo tempore*; alioquin ſi prædicta clauſula, *Quatenus, &c.* ſemper ſubintelligeretur, omnis gratia eſſet conditionalis, & diſpenſationes, & abſolutiones, quas paſſim concedit Pœnitentiaria cum obligatione ſatisfaciendi parti læſæ, tanquam conditionales eſſent invalidæ ab initio, nec convalidarentur per ſatisfactionem ſubſecutam: quod quam ſit abſurdum aſſerere, nemo non videt.

72 Ad quartum, & ultimum dubium dicimus non pertinere ad Pœnitentiariæ officium indicare, vel præſcribere modos, quibus tuto poſſit ſatisfieri concurrentibus, vel cum eis concordari; hoc enim eſt munus providi, & diſcreti Confeſſoris, qui pro locorum, temporum, & caſuum diverſitate, ſuo ingenio, ac prudentia adhibere debet aptiora media, quibus conſultum eſſe poſſit ſecuritati pœnitentis, & indemnitati concurrentium, *ut in capit. Omnis utriuſque, §. Sacerdos, de pœnit. & remiſſ.* Et hujuſmodi modos recenſere in abſtracto, nimia eſſet longum, & laborioſum, ne dicam impoſſibile. Sed nihilominus quia difficultas exequendi prædictam clauſulam, *Si & poſtquam, &c.* reſtringitur ad duo capita, videlicet ad periculum manifeſtandi delictum, & incertitudinem perſonarum, quibus ſatisfieri oportet: oſtendendum nobis erit neutram ex his difficultatibus impedimento eſſe, quo minus dicta clauſula ad practicam deduci poſſit.

Et quidem quod ſpectat ad periculum, ne crimen occultum detegatur, animadvertendum eſt plurimos eſſe caſus, in quibus hujuſmodi periculum non ſubeſt, videlicet in omnibus irregularitatibus, & inhabilitatibus, quæ ſine peccato contrahuntur, puta ex defectu lenitatis, ex bigamia, ex defectu natalium, ex homicidio pro defenſione patriæ, vel parentum, aut in bello juſto, maxime contra inimicos fidei & conſimilibus. Unde in his caſibus cum nullum ſit delictum, conſequenter nullum erit periculum detegendi turpitudinem propriam: ac proinde palam, & publice poterit ſatisfieri competitoribus, vel cum eis concordari, ut de ſe patet. In aliis vero irregularitatibus ex delicto, ſiquidem loquamur de illa, quæ incurritur ex leviſſima culpa per homicidium caſuale, ſimiliter ceſſat omnis difficultas, quia non eam continet turpitudinem, quæ deterreat ab illius manifeſtatione, ut in plurimis exemplis congeſtis Marian. Socin. *in cap. Ad audientiam, de homicid.* Sed ſi agatur de irregularitate ex homicidio voluntario, de quo in loco nulla prorſus habetur notitia, puta ex abortu occulto, vel quia ab omnibus creditur mortuus naturaliter is, qui veneno necatus fuit; utique ex ſatisfactione, vel concordia cum competitoribus nulla poterit oriri ſuſpicio perpetrati delicti, quod prorſus ignoratur. 73

Præterea etiam in caſu, in quo homicidium eſſet publicum, & nuper commiſſum, & in eodem loco, non deeſſent modi prudentiales ſatisfaciendi competitoribus.

Sed eſto daretur aliquis caſus, in quo nulla ratione 74
proviſus poſſet ſatisfacere competitoribus abſque eo, quod ſeipſum proderet; nihilominus non eſſet liberatus a reſtitutione, quia impedimentum, vel impotentia reſtituendi non extinguit ſubſtantiam obligationis, ſed ſuſpendit illius effectum in tempus, quo impedimentum ceſſaverit, & ita civilis, & naturalis obligatio remanet, ſed eſt inefficax durante impedimento; hic eſt text. *in c. Odoardus, de ſolut.* & ibi gloſs. *titul.* Hoſtien. *num. 8.* Jo. Andr. *num. 6.* Butr. *in 1. notab. & numer. 14.* Cardin. *in 2. q. circa finem, verſ. Ingl. 3.* Anch. *in 8. not.* Imola *n. 1.* & Abb. *in 3. notab.* Rota *deciſ. 31. n. 5. de re judic. in antiq.* Caſſador. *deciſ. 11. n. 1. de reſcript.*

Nunc videamus, an obſtet ſecunda difficultas incer- 75
titudinis perſonarum, quibus facienda eſt reſtitutio: & ſane ſi proviſus nulliter de beneficio in concurſu non habeat niſi unum competitorem, nulla erit incertitudo; quia illi beneficium eſt de jure debitum, ac proinde ei ſoli ſatisfaciendum erit, vel cum eo concordandum, ut juxta doctrinam D. Thomæ, & communem, oſtenſum eſt ſupra *num. 17. & 26.* Et idem dicendum, ſi competitores fuerint plures, ſed unus tantum ſit ſuperſtes, eo quod alii ſint mortui, vel Religionem ingreſſi, aut aliud æquale beneficium incompatibile aſſecuti; quod ſi tres, aut quatuor, vel plures ſuperſint ex approbatis; tunc ſi unus ætate, moribus, doctrina, & prudentia ſit ceteris omnibus longe præſtantior, & eminentior, & de hoc ſit fama publica in loco, & communi omnium reputatio: utique cum ſecuritate conſcientiæ poterit nulliter proviſus illi ſatisfacere, vel beneficium ei renunciando, vel dando recompenſationem: tenetur enim inveſtigare, cui facienda ſit reſtitutio, ſecundum D. Th. *in 4. ſent. diſt. 15. q. 1. art. 5. q. 4. ad 1. & in 2. 2. q. 62. art. 5. ad 3.* Et ſatis eſt, ut ex probabilitate morali intelligat ſe illi & non alteri damnum intuliſſe, ad hoc ut ei ſatisfaciendo ſit tutus quoad Deum: *capit. fin. de injur. & damn. dat. l. Si ſervus, la ſeconda, §. Si ex plauſtro, & l. Qui occidit, § in hac, ff. ad l. Aquil.*

Nec dicatur, judicium de magis idoneo ad ſolum

Epi-

Digitized by Google

Epiſcopum pertinere; quoniam poſt Bullam S. Pii V. Epiſcopus in hoc nullum habet arbitrium, ſed tenetur præeſſe eligere digniorem ex approbatis, ut patet ex dictis ſupra *n.* 26. *&* 27. Unde qui in fraudem obtinuit Parochialem poſthabito Epiſcopi judicio, poterit tuto ſatiſfacere illi, qui communi omnium æſtimatione habetur pro digniori.

Si vero nullus ex competitoribus evidenter appareat eminentior, tunc nulliter proviſus ſi irregularitatem, ſeu inhabilitatem contraxerit ſine culpa, & peccato, poterit adire Epiſcopum publice, & palam, & de illius conſilio ſatisfacere; ſi vero eam contraxerit ex delicto, poterit eidem revelare in Confeſſione ſacramentali ſe eſſe inhabilem ex quodam impedimento occulto ad Parochialem retinendam, & ideo ſe promptum eſſe ad illam reſignandam, vel ſatisfaciendum illi ex competitoribus, quem ipſe Epiſcopus magis idoneum judicaverit.

Et ad extremum ſi neque ex judicio Epiſcopi, neque aliunde conſtare poſſit, quis ex competitoribus ſit dignior, & omnes videantur æque idonei: hoc caſu poterit omnibus ſatisfacere æqualiter, non quidem per reſignationem beneficii, quod diviſionem non patitur, *cap. Majoribus, de praben.* ſed per illius æſtimationem, ad gl. 1. *in reg. Peccatum, de reg. jur. lib.* 6. videlicet caute ſolvendo in pecunia cuique ſuam portionem arbitrio Confeſſoris, juxta conſilium D. Th. *in* 2. 2. *q.* 62. *art.* 6. *ad* 2.

Alia remedia poterunt ſuggerere varia accidentia & circumſtantiæ diverſæ, quæ modo nos divinare non poſſumus. Hoc autem eſt, quod majores noſtri non putarunt prædictam clauſulam, *Si poſtquam, &c.* eſſe impracticabilem; alioquin eam non appoſuiſſent, ſicut appoſuerunt in formulario circa annum 1561. & ſervarunt Clemens Octavus tunc M. Pœnitentiarius, Julius Antonius Cardinalis S. Severinæ ſucceſſor Clementis in eodem officio, Lucius Cardinalis Saſſus Regens, Cardinalis Toletus Conſultor Theologus, & Hieronymus Cardinalis Pamphilius Sanctiſſimi D. N. Innocentii X. Patruus Conſultor Canoniſta, ac deinde Regens: & iterum de anno 1612. D. Coccious Regens, P. Juſtinianus Conſultor Theologus, & D. meus Joan. Franciſcus Fagnanus Conſultor Canoniſta in formulario ab eis reformato, & ſubſcripto.

NE PRÆLATI VICES SUAS, VEL ECCLESIAS ſub annuo cenſu concedant.

Alexander III. in Concilio Lateranenſi.

C A P U T I.

PRæterea, quoniam quidam in quibuſdam partibus ſub pretio ſtatuuntur, qui Decani vocantur, & pro certa pecuniæ quantitate Epiſcopalem juriſdictionem exercent: Præſenti Decreto ſtatuimus, ut qui de cetero hoc præſumpſerit, officio ſuo privetur: & Epiſcopus conferendi hoc officium poteſtatem amittat.

S U M M A R I U M.

1 *PEcuniam dans, ut ſpiritualem juriſdictionem exerceat, officio privatur, & ſic conferens illud amplius conferre non poterat, & canonice punietur.*
2 *Juriſdictio Epiſcopalis eſt quid ſpirituale, & pretio conferri non poteſt, ſine labe ſimoniæ.*
3 *Simonia non committitur in Curia Romana in his, quæ ſimoniaca ſunt, quia prohibita, ſi fiant Principe authorizante, & ſcienter.*
4 *Secus in his quæ prohibita ſunt, quia ſimoniaca.*
5 *Beneficium Eccleſiaſticum vendere an ſit ſimoniacum quia prohibitum, vel e converſo.*
6 *Annatæ utrum in Curia Romana exigantur licite, & ſine vitio ſimoniæ, latiſſime diſcutitur uſque in fin.*
7 *Annatæ a quibus impugnentur.*
8 *Annata unde dicatur, quid ſit, & quot illius ſpecies.*
9 *Annata proprie ſumpta quæ, & quanta ſit, & de quibus beneficiis ſolvatur.*
10 *Annata Bonifaciana quæ.*
11 *Commune ſervitium quid ſit.*
12 *Minuta ſervitia quæ.*
13 *Quindennium quid ſit.*
14 *Annatarum origo, & antiquitas, & n. ſeq.*
15 *Damaſi Papæ teſtimonium de annatis.*
16 *Conſuetudo Eccleſiæ Romanæ prævalet authoritati cujuſcunque Doctoris.*
17 *Annatarum juſtitia deducitur ex jure Divino, & naturali, & n. ſeqq.*
18 *Decimarum decima Summo Sacerdoti in lege veteri ex præcepto Divino a Levitis præſtabantur.*
Annata ſolvitur Papæ loco decimarum, ibid. & n. 25.
19 *Papa in quibus præcellat Pontificem legis veteris.*
20 *Joannis Andreæ propoſitio in Concilio Viennenſi de vigeſima redditnum totius Orbis a Clericis perſolvenda pro ſuſtentatione Papæ, & Cardinalium, & n.* 75.
21 *Decimæ debentur jure Divino omnibus curam animarum habentibus.*
Fagnan. in V. Lib. Decretal.
22 *Parochus fundat intentionem de jure communi ſuper decimis, & Epiſcopus ſuper quarta decimarum.*
23 *Papa conſtitutus eſt Paſtor totius gregis Dominici, & n. ſeqq.*
24 *Sacerdotibus debentur ſtipendia laboris jure Divino, naturalique.*
25 *Decimæ Papales exiguntur pro ingruentibus Eccleſiæ neceſſitatibus, nec ſunt perpetuæ.*
26 *Eccleſia eſt unum corpus myſticum in multa membra diffuſum inſtar corporis humani.*
27 *Capite langueſcente, cetera membra quoque inficiuntur.*
28 *Eccleſiæ omnes prodierunt ex utero Eccleſiæ Romanæ.*
29 *Papa eſt ſponſus univerſalis Eccleſiæ, & Pater Patrum.*
30 *Pater poteſt cogere filios ad præſtanda ſibi alimenta, ipſos etiam vendendo.*
31 *Filii tenentur alere matrem inopem jure naturæ.*
32 *Patri ſpirituali non minus obſequii debemus, quam carnali.*
33 *Eccleſiæ omnes mundi Romanæ ſubſunt Eccleſiæ.*
34 *Et quidquid habent in peculio; habent ſeparatum quodammodo a rationibus, Dominicis Domini permiſſu.*
35 *Eccleſia Romana cum aliquid percipit ab Eccleſiis inferioribus, nihil novi acquirit, ſed retinet quod ſuum eſt.*
36 *Subſidium charitativum debetur Epiſcopo indigenti ab omnibus Eccleſiis ſuæ diœceſis.*
37 *Et contraria præſcriptio non valet.*
38 *Papæ neceſſitatibus tenentur Eccleſiæ omnes ſubvenire, ſi requirantur.*
39 *Papa poteſt collectare Eccleſias totius Orbis.*
40 *Princeps ſecularis poteſt ſubditis ſubſidium imponere etiam ſine cauſa.*
41 *Annatarum juſtitia fulcitur jure gentium.*
Item jure Eccleſiaſtico, n. 45.
Item jure civili, n. 47.
42 *Sacerdotes Gentilium in ingreſſu Sacerdotii me-*

E 2 *diam*

diam partem redditunm Summo Sacerdoti admi-niſtrabant.

44 *Martini V. Decretum de annatis Papæ ſolvendis approbante Concilio Conſtantienſi.*

45 *Fructus beneficiorum vacantium in Epiſcopo, vel altero, ut ex juſta cauſa ſint reſervati, introduci poteſt privilegio, conſuetudine, vel ſtatuto.*

46 *Romanam Eccleſiam excuſat neceſſitas, cum non poſſit de ſuo omnibus providere.*

47 *Tributa ſolvuntur Principi ex publico in recognitionem univerſalis domini.*

48 *Et ſunt impræſcriptibilia.*

49 *Salarium debetur ex publica cuilibet judici Ordinario.*

50 *Papa dicitur Princeps Principum, & Dominus Dominantium.*

51 *Item judex omnium mortalium, & ordinarius ſingulorum.*

52 *Spiritualia ſine corporalibus diu eſſe non poſſunt.*

53 *Annata temporis diuturnitate ex voluntariis facta ſunt neceſſariæ.*

54 *Actus, qui ſonat in vitium, & in non vitium, in dubio interpretari debet in non vitium.*

55 *Conſuetudo præſumitur habuiſſe bonum initium.*

56 *Eleemoſynarum uſus an habeat locum inter Clericum & Clericum.*

57 *Papæ quod datur, Petri Sacrario datur.*

58 *Baſileenſis Concilii Decretum contra annatas refertur. Refellitur.*

59 *Petri de Monte Epiſcopi Brixienſis oratio pro annatis ad Regem Angliæ, ibidem.*

60 *Angli ante ſubtractionem obedientiæ ſolvebant Romanæ Eccleſiæ communia, & minuta ſervitia, non autem annatam Bonifacianam, & cur.*

61 *Denarii S. Petri quid ſint.*

62 *Pragmatica ſanctio uti ſchiſmatica a Rege, & Parlamento Franciæ, & Lateranenſi Concilio abrogata eſt.*

63 *Gloſſatoris Pragmaticæ ſanctionis inveſtiva contra annatas retunditur.*

64 *Annalia, & vacantia differant ab annatis.*

65 *Conſuetudo, ſecundum quam Canonici dant aliquid in ſua receptione, an valeat, & n. 81.*

66 *Annata eſt onus impoſitum fructibus beneficii, non autem beneficiato, & n. 81.*

67 *Conſuetudo Normandiæ, & diœceſis Pariſienſis exigendi annalia pro deportu, an ſit reprobata.*

68 *Annatarum ſolutioni nulla ineſſe poteſt licitationis ſuſpicio, & cur.*

69 *Annata pro Eccleſiis Conſiſtorialibus tertiam partem fructuum, & pro inferioribus dimidiam veri valoris non excedit.*

70 *Fructus beneficiorum a communiter accidentibus præſumuntur potius aucti, quam diminuti.*

71 *Valor beneficii intelligitur deductis omnibus expenſis, & oneribus conſuetis.*

72 *Valor beneficiorum Galliæ qualiter in literis ſit exprimendus.*

73 *Communia, & minuta ſervitia pro Epiſcopatibus, & monaſteriis Galliæ in patria reductis, ſextam partem veri valoris non excedunt, & n. 75.*

74 *Eccleſiæ, & monaſteria in patria reducta quæ dicantur.*

76 *Viennenſe Concilium quid egerit circa annatas, & vigeſimam fructuum.*

77 *Joannis Gerſonis ſententia de annatis, & n. 97.*

78 *Annata non eſt pretium beneficii, aut collationis, ſed fructuum, qui debeatur Cameræ Apoſtolicæ, & n. ſeqq. uſque ad n. 99. maxime n. 83.*

79 *Fructus beneficii an, & quando vendi poſſint ſine labe ſimoniæ.*

80 *Intellectus cap. Res Eccleſiæ, & cap. Si quis objecerit, 1. q. 3.*

81 *Conſuetudo, ut dimidia fructuum primi anni præſtimoniorum vacantium cedat in utilitatem menſæ Capitularis, non eſt ſublata a Concilio Trident.*

82 *Pactum, ut receptus ſolvat penſionem collatori debitam non eſt ſimoniacum.*

83 *Annata ſolvitur non in actu proviſionis beneficii, ſed expeditionis literarum, quæ multoties non expediuntur.*

84 *Gratia ex ſola ſignatura ſupplicationis perficitur.*

85 *Bullarum expeditio non requiritur ad gratiæ perfectionem, ſed tantum ad illius probationem.*

86 *Bullæ non ſunt producendæ, niſi ubi agitur de canonizanda gratia.*

87 *Annata, & ſervitia pro beneficiis bis, vel pluries eodem anno vacantibus non ſolvuntur niſi ſemel.*

88 *Literæ gratis relaxantur proviſis, qui poſſeſſionem beneficii ſtatim non ſunt habituri, facta obligatione de ſolvendo annatam, cum fructus percipient.*

89 *Aliquando tamen ex cauſa fit ſolutio, habita, vel non habita poſſeſſione.*

90 *Literæ ſub obligatione de ſolvendo relaxantur habentibus gratiam conditionalem de certo corpore beneficii, vel penſione, ſi fructus ſint alteri reſervati.*

91 *Annata minuitur pro rata reſervationis fructuum.*

92 *Annata non ſolvitur pro expectativis, reſervationibus, & aliis gratiis ad incerta beneficiorum corpora.*

93 *Nec pro beneficiis compermutatis antiquorum valor 24. ducatos non excedit.*

94 *Annata aut communia, & minuta ſervitia non ſolvantur ex diſtributionibus quotidianis, cujuſcunque ſint valoris.*

95 *Diſtributiones quotidianæ non veniunt appellatione fructuum.*

96 *Nec comprehenduntur in regulis de valore.*

97 *Simoniam non inducit datio mutua ſpiritualium, & temporalium, niſi actus ſint correſpectivi, & unus cauſetur ab alio.*

98 *Papæ, & Cardinalium ſtatus ex Gerſonis ſententia modum, & quotam ſubventionis præſcribit, etiamſi aliunde ſit dotatus.*

99 *Duareni ſententia de annatis refellitur.*

P*Ræterea*. Qui pecuniam dat, ut Epiſcopalem, vel aliam juriſdictionem ſpiritualem exerceat, officio privatur; & ſic conferens, illud amplius conferre non poterit, & canonice punitur. Hoc dicit cum c. ſequen. Et primo ponit exceſſum, quem ſecundo ponit, ibi: *Præſenti*. 1

Nota ex hac Decretali, juriſdictionem Epiſcopalem eſſe quid ſpirituale, & propterea a pretio conferri non poſſe ſine labe ſimoniæ, prout hic notant Hoſtien. *n. 6. verſ. Quinimo*, Jo. Andr. *n. 3.* Cardin. *n. 2.* Butr. Abb. & Marian. Socin. *omnes in primo notabili*: & dicam plenius in cap. ſequen. 2

Quærunt hic Doctores, & præſertim Hoſtien. *n. 3. verſ. Et ideo dicunt*, & Henrich. Boich. *in princ.* utrum in Curia Romana committatur ſimonia: & quæſtionem ſolvunt hac diſtinctione. Aut agitur de his, quæ ſunt ſimoniaca, quia prohibita, hoc eſt ex Conſtitutione Canonica, ut vendere, vel emere Eccleſiaſtica beneficia; aut de his, quæ ſunt prohibita, quia ſimoniaca, ut vendere, vel emere Sacramenta. In primo caſu ſimonia non committitur, dummodo fiat Principe authorizante, & ſciente, ut patet in eo, quod legitur, & notatur *in cap. fin. ſupra tit. primo, in cap. Propoſuit, de conceſſ. præben. in cap. A nobis, de decim. & in c. Non debet, de conſang. & affinit.* nam Conſtitutio ſuper tali ſimonia non ligat promulgantem, *l. Princeps, ff. de legib.* unde nec ſimonia localis, id eſt, lex Julia de ambitu, habet locum in Urbe, *ut leg. Unica in princ. C. ad l. Juliam de ambitu*: verum etſi hoc caſu ſimonia non committatur, infamia tamen non tollitur, *ut l. 3. C. de tenerais ablat.* ſed ſpecies mali, & turpe lucrum eſt, & ideo vitandum, ſecundum Apoſtolum, *ut in cap. Audivimus, ſupra, tit. prox. & c. Cum ab omni, ſupra de vit. & hon. cleric.* a quo ſaltem propter exemplum deberet Curia præ cæteris abſtinere, ut legitur, & notatur *in c. In cauſis, ſupra de re judic. & c. Magnæ, §. 1. de voto*; ſed ſi non fiat authore Principe, & ſciente, tunc ſimonia in Curia committitur, ſicut & alibi. In ſecundo autem caſu, 3 id eſt, cum agitur de his, quæ ſunt prohibita, quia ſimoniaca, committitur ſimonia etiam in Curia, nec poſſet Papa ſuper hoc diſpenſare. Eandem diſtinctionem ponit gl. in c. *Cum pridem in verb. Illicitæ pactionis ſupra de pact.* Innoc. *in cap. Tua nos, in verb. Culpabiles, ſupra tit. prox.* Joann. Andr. & DD. *in c. 1. & cap. final. eodem tit.* & ita communiter diſtinguere Legiſtas, & famoſiores Canoniſtas, imo & Theologos, teſtantur in 4

cap.

Digitized by Google

c. *Latorem*, 1. *quæſt.* 1. Turrecrem. *n.* 5. & Præpoſ. *n.* 11. *verſ. in oppoſitum.*

5 Ceterum adverte, quia etſi hæc diſtinctio in ſe vera ſit, & fere omnium conſenſu approbata, ut dixi *in d. c. Cum pridem*, *in* 1. *quæſt. ſupra de pact.* valde tamen controverſum eſt, an vendere titulum beneficii Eccleſiaſtici ſit ſimoniacum, quia prohibitum, prout hic exemplificat Hetinc. Boich. *in principio*, Cardin. *in d. c.* 1. *n.* 2. *ſupra tit. prox.* & ante eos Hoſtien. *in cap. ex parte il primo*, *de offic. deleg. num.* 5. ibi; (Quædam vero hodie judicantur ſimoniaca, quæ vendi prohibentur, quæ tamen in veteri Teſtamento nec ſimoniaca, nec prohibita inveniebantur, ſicut eſt vendere beneficia.) Oppoſitum enim cenſent Theologi fere omnes, & multi etiam ex Canoniſtis; unde circa hoc vide, quod ſcripſi in prædicta Decretali *Cum pridem*, ubi hanc materiam latiſſime examinavi, per quatuor quæſtiones principales, *a num.* 30. *uſque in fin.* Quoniam vero in ſecunda, & tertia quæſtione ibi ſecuti ſumus opinionem Durandi, Petri de Palude, Turrecrem. & Cajetani, exiſtimantium vendere titulum beneficii, etiam ſimplicis, eſſe prohibitum, quia ſimoniacum; & ideo eſſe poſſibile, ut in his etiam Papa ſimoniæ crimine involvatur: ne inde quis anſam arripiat exiſtimandi a nobis improbatas fuiſſe annatarum exactiones, quæ fiunt in Curia, operæ pretium duximus de his peculiarem diſputationem ſubnectere.

6 QUÆRO igitur, utrum annatæ in Curia Romana exigantur licite, & ſine labe ſimoniæ.

7 Adverſus annatarum exactiones non tantum debacchantur hæretici proteſtantes, ut refert Paul. Griſald. *in deciſ. fid Cath.* in *verſ. Annata*, ſed multi etiam ex Catholicis ſcripſerunt, ut inferius patebit; ſed quod magis in admirationem, ne dicam ſcandalum, rapit, Patres quoque Baſileæ pro celebranda generali Synodo congregati, hac de re deteſtabile decretum quaſi hoſtiliter promulgarunt, ut patebit infra *n.* 38.

8 Ad evidentiam præmittendum eſt, annatas ſic nuncupari, quia omnes debentur ex fructibus primi anni beneficiorum vacantium, atque ita annata eſt nomen ge-
9 neris, quod in plures ſpecies dividitur. Quarum prima eſt annata proprie ſumpta; & hoc modo aſſumit nomen ſpeciei, ſicut de arrogatione & adoptione dicitur *in l.* 3. *ff. de juriſdict. omn. judic.* & *l.* 1. *ff. de adoption.* & de beneficio, & privilegio notant Joann Andr. Abb. & DD. *in cap. Olim*, & ibi dixi *num* 4 & 5. *infra de verbor. ſignific.* Secunda ſpecies, commune ſervitium nuncupatur. Tertia dicitur minuta ſervitia. Quarta, quæ ſolo accidenti ab aliis differt, quindennium appellatur.

Annata ſolvitur pro omnibus beneficiis inferioribus, præter Epiſcopatus & Abbatias Conſiſtoriales: & eſt dimidia pars veri annui valoris fructuum beneficii vacantis. & hæc integre Summo ipſi Pontifici relinquitur.

10 Hodie autem annata hujuſmodi dicitur Bonifaciana, eo quia forma exactionibus, qua Curia utitur, ortum duxit a Bonifacio IX. antea enim per Pontifices exigebantur, mediantibus eorum Commiſſariis, fructus integri unius anni per triennium, tertia pars quolibet anno, reliquis duabus tertiis partibus proviſo relictis. Sed Bonifacius, ut conſuleret iis proviſis, & obviam iret extorſionibus, quæ per Commiſſarios committebantur, reduxit annatæ ſolutionem ad medietatem valoris annui fructus, cum onere tamen, ut proviſus anticiparet de propriis pecuniis in relatione ſuarum literarum eam ſolveret. Et propterea in ipſa relaxatione ſupplicationis fiebat obligatio in Camera de illam ſolvendo; & ſic literæ in totum expediebantur, quæ retentæ in Camera Apoſtolica relaxabantur, mediante quietantia Theſaurarii. Atque hinc patet non ideo talem dictam eſſe annatam, quod complectatur omnes anni fructus; ſed vel quia, ut dictum eſt, ſolvitur ratione fructuum primi anni; vel quia dicta annata per Bonifacium IX. introducta, ſucceſſit in locum reſervationis, quam antea Pontifices facere conſueverant pro ſuis, & Romanæ Eccleſiæ neceſſitatibus de omnibus fructibus, & proventibus unius anni beneficiorum ad tempus vacantium, vel quæ ex inde uſque ad triennium, aut quinquennium, vel aliud tempus in certis deſignatis provinciis vacarent: quos quidem fructus pro ſe, & Camera Apoſtolica Romani Pontifices per ſuos Collectores percipiebant.

Cujuſmodi exemplum eſt in extravag. Joannis XXII. *Fagnan. in V. Lib. Decretal.*

quæ incidit, *Cum non nulla*, *la prima inter communes ſub tit. de preben.*

Commune ſervitium, eſt quantitas certa pro quolibet Epiſcopatu, vel Abbatia Conſiſtoriali, ſecundum antiquam taxam ſolvenda, quam alias moderatus eſt Joannes XXII. in præcitata Extrav. *Cum nonnulla*. Et hæc propterea ſervitium dicitur, quia juxta vulgare Italicumque quælibet datio nuncupatur ſervitium, ſive debita ſit, ſive non: ſicut in Hiſpania hoc ſervitii nomine appellantur contributiones illæ, quas faciunt Regna ad ſublevandas Regni neceſſitates. 11

Dicuntur autem commune ſervitium, quia ejus dimidium tribuitur Papæ, reliquum Sac. Collegio Cardinalium, & inter ipſos Cardinales præſentes dividitur.

Minuta vero ſervitia ſunt quinque portiunculæ, quæ ſecundum proportionem taxæ fructuum Epiſcopatus, vel Abbatiæ, inter certos Papæ miniſtros, & officiales diſtribuuntur, & appellantur minuta; tum quia ſunt minutæ partes annatæ, tum quia partiuntur inter minores miniſtros, 12

Quindennium denique dicitur ſpecialis quædam annata, quæ a prædictis differt nomine tantum, & accidentalis temporis præfinitione, quia de quindecim in quindecim annos, juxta Conſtitutionem Pauli II. abolitis aliis ſolutionum annatarum terminis uſque ad ſua tempora obſervatis, pro beneficiis perpetuo unitis, ſolvitur ab illis, in quorum favorem talia beneficia ſunt unita, ut in Extravaganti *Decet Romanum*, quæ habetur in Bullar. *tom.* 1. *pagina* 330. & notat Galleſ. *in tractatus de annatar. circa finem* Cardinal. Seraph n. *deciſ.* 1410. *n.* 1. & *n.* 10. ubi de quindenniorum origine, & cauſa. 13

His præmiſſis, quam juſte, & rationabiliter in Romana Curia exigantur annatæ, evidenter oſtenditur ex infraſcriptis. 14

Et primo hoc deducitur ex ipſa annatarum origine, & antiquitate; nam ut patet *Actor.* 4. initio naſcentis Eccleſiæ multitudinis credentium erat cor unum, & anima una, nec quiſquam eorum de his, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat; ſed tanta erat fidelium erga Dei Eccleſiam devotio, ut ad eam augendam, & locupletandam, quotquot poſſeſſores agrorum, aut domorum erant, vendentes pretia eorum, & quas res habebant, afferrent, & ponerent ante pedes Apoſtolorum, *cap. Dilectiſſimis*, *cap. Qui tua*, *cap. Cum portio*, & *cap. Certe*, 12. *quæſt.* 1. Sed poſtmodum fidelibus ab eo fervore declinantibus, itaut vix decimas Divino jure debitas ſolverent Eccleſiæ, in qua miniſtrabantur Eccleſiaſtica Sacramenta; opus habuit Eccleſia, & Apoſtolica Sedes, ad ſui ſuſtentationem, & onerum ſibi incumbentium ſupportationem, annatarum exactionem inſtituere, & ordinare, ut ſibi ſaltem a ſuis miniſtris ſervitium & adjutorium præſtaretur. Nam & ante illam formalem titulorum beneficialium inſtitutionem Eccleſiæ non ſolum Cathedrales, ſed etiam inferiores habebant reditus, ut patet *in capitul. Nulli*, 12. *quæſtion.* 1. & *in cap Sacerdote*, 12. *quæſt.* 4. & declarant Abb. *in ſua quæſt* 4. *col.* 18. *verſ. Secundum præſuppoſitum*, & Præpoſ. *in Summa*, 44. *diſt. num.* 4. *verſ. Tertium tempus*, dixi *in cap. fin. ſupra de peculio cleric.*

Adeo autem antiqua eſt annatarum inſtitutio, ut de illius initio non extet memoria (quidquid aliqui ex recentioribus tam hæreticis, quam Catholicis commenti fuerint de Joanne XXII.) tantum enim media illa annata, quæ Bonifaciana appellatur, ortum habuit a Bonifacio IX. ut dictum eſt ſupra *numer.* 10. quæ tamen cum ſubrogata fuerit loco fructuum primi anni vacationis beneficii, qui integre ab antiquo, & immemorabili tempore Summo Pontifici reſervabantur, ipſa quoque antiqua, & immemorabilis reputari debet; cum ſubrogatum ſapiat naturam ejus, in cujus locum ſubrogatur, *c. Eccleſia S. Mariæ*, *il ſecondo*, & ibi gl. 1. *ſupra*, *ut lite pendent. cap Cum tu*, *in fine* & ibi gloſſ. *fin. infra de uſur.* gloſſ. & DD. *in leg. Si eum*, § *Qui injuriarum*, *ff. Si quis caution.* Nec leve antiquitatis annatarum teſtimonium San. Damaſus, qui ſedit anno ſalutis 367. reliquit in ſua Chronica Summorum Pontificum; ait enim: *Sicut Papa in ſui ordinatione contribuebat Imperatori, nec id vitio dabatur*; (forſaſſe id eſt, de quo fit mentio *in capit Agatho*, 61. *diſt.* &, *in cap. Tributum*, 23. *quæſt.* 8.) *ſic & ſuſcipientes modo ordinationes a Papa* 15

Aliquid ei perſolvunt, tanquam in alterius jus ſucceſſerit. Et hinc plerique opinati ſunt ortum habuiſſe annatas, licet revera Damaſus locutus fuerit de annatis tanquam ab antiquo tempore provenientibus, & non de novo ſuo tempore introductis; unde merito annatas a tempore Apoſtolorum inſtitutas fuiſſe defendit Card. Cajetanus de auctoritate Papæ ad 14. (Nam pro Hieroſolymitana, inquit, Eccleſia a reliquis ſolvebantur collectæ) de quo late Eccius in ſuo Enchirid. Quæ quidem antiquitas perſpicue etiam apparet primo ex ipſius Cameræ Apoſtolicæ regiſtro, deinde ex Concilio Conſtantienſi *ſeſſ.* 40. die Sabbati 30. Octobris anno 1417. ubi fit mentio de annatis, communibus ſervitiis, & minoris, *tom.* 3. *Concil. part.* 2. *pag* 937. tertio ex Clem. *Quia regulares*, §. *præmiſſa, de ſupplend. negligen. prælator.* quarto ab Extravagante Joannis XXII. *Suſcepti*: quinto ex Conſtitutione Gregorii XII. ſuper reductione taxæ Eccleſiarum, & Monaſteriorum Regni Franciæ, ubi de fructibus primi anni, ſeu communibus, & minutis ſervitiis: ſexto ex Joann. Andr. *in cap. Inter cetera, de offic. ordin.* ubi *num.* 13. refert ad ſui inſtantiam actum fuiſſe in Concilio Viennenſi, ut Curia reciperet vigeſimam redditnum clericorum totius Orbis, & abſtineret a ſervitiis, & fructibus primi anni: atque ita ſupponit jam tum in Eccleſia, & ſic multo ante tempora Joannis XXII. extitiſſe hanc conſuetudinem exigendi annatas, & ſervitia: ſeptimo ex Felin. *in c. Ex parte, il primo, n.* 4. *verſ. Tertio reſpondetur, ſupra de offic. deleg.* ubi teſtatur harum ſolutionum uſum adeo eſſe diuturnum in Eccleſia, ut ignoretur illius principium; ac demum omiſſis aliis ex Thoma Campeg. *de inſtitutione annatarum*, & Antonius Maſſ Galeſ. *de annat.*

Ex hac autem annatarum origine, & antiquitate oritur efficax, & inconcuſſum fundamentum juſtitiæ barum
16 tum exactionum; impium enim eſſet tot Sanctiſſimos Pontifices injuſtitiæ, & impietatis inſimulare, & conſuetudo Romanæ Eccleſiæ prævalet authoritati cujuſcunque Doctoris, ut docet S. Th. *in* 2. 2. *q.* 10. *art.* 12.

17 Secundo, principaliter juſtitia annatarum deducitur ex jure Divino; nam ut habetur *Num.* 18. *n.* 26. & 28. *Locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: Præcipe Levitis, atque denuncia: Cum acceperitis a filiis Iſrael decimas, quas dedi vobis, primitias earum offerte Domino, id eſt decimam partem decimæ, ut reputetur vobis in oblationem primitivorum, tam de areis, quam de torcularibus; & in univerſis quarum accipitis, primitias offerte Domi-*
18 *no, & date Aaron Sacerdoti.* Si igitur Sacerdoti Summo, & Pontifici legis veteris a minoribus Sacerdotibus & Levitis decimarum ſuarum decimæ ex divino præcepto ſolvebantur; cur loco decimarum exigere non debeat annatas a reliquis Eccleſiæ miniſtris Summus Sacerdos, & Pontifex legis novæ? c. *In cauſis, de re judic.* c. *Per venerabilem*, § *Rationibus, Qui filii ſint legitimi* maxime vero quia ille Summus Sacerdos præerat regimini ſolius populi Iſraelitici in concernentibus ſacrificia, & ho-
19 locauſta; at Romanus Pontifex præſidet regimini totius populi Chriſtiani, Clement. *Paſtoralis, de re judic.* Extravag. *Ex debito, de elect.* inter communes; ejuſque miniſterium ad multo plura, & majora extenditur, quam eſſent ſacrificia illa, & holocauſta. Unde B. Bernadus *de conſiderat. lib.* 2. *cap.* 9. *ad Eugenium III.* verba faciens: *Tu*, inquit, *Sacerdos Magnus, Summus Pontifex, tu Princeps Epiſcoporum, tu hæres Apoſtolorum, tu primatu Abel, tu gubernatu Noe, Patriarchatu Abraham, Ordine Melchiſedech, Dignitate Aaron, &c.* Et paulo poſt; *Habent illi aſſignatos ſibi greges ſinguli ſingulos; tibi univerſos credidit uni unus; nec modo ovium, ſed & paſtorum tu unus omnium paſtor.* Hæc ille. Præterea Pontifex in lege veteri ultra decimam illam partem decimarum a Levitis exactam, aliis quoque, iiſque maximis emolumentis adjuvabatur; cum tamen Pontifex Romanus nihil, aut parum accipiat præter hanc annatarum exactionem. Et nihilominus ſi adhuc utriuſque emolumenta ad invicem comparentur, illa quæ pro minori cauſa, & a pauciori populo præſtabantur, reperientur eſſe multo pinguiora, quam hæc, quæ pro graviſſimo omnium labore, & ſollicitudine a toto Orbe terrarum exiguntur.
20 Quapropter in Concil. Viennenſi fuit propoſitum, licet non reſolutum, ut vigeſima pars redditum Clericorum totius Orbis quotannis ſolveretur pro ſuſtentatione Papæ, & Cardinalium, ut refert Joann. Andr. *in cap. Inter cetera, num.* 13. *de offic. ordinar.* Manifeſtum eſt enim annatam minime ſupplere prædictæ ſuſtentationi, ceteriſque neceſſitatibus Sedis Apoſtolicæ: cum præſertim floreni, qui ſolvuntur, etiam partem veri valoris fructuum non ſolum non excedant, ſed non attingant: & fructus beneficiorum, ſaltem ſuper quibus facta fuit taxa per Commiſſarios Joann. XXII. potius adaucti, quam diminuti fuerint.

Et confirmatur; nam omnibus cura animarum ha- 21
bentibus debentur decimæ jure Divino, naturalique, ut *in cap.* 16. *q.* 7. *in c.* 1. *de decim. & in c. Cum ſecundum, de prebend.* ſunt enim tributa egentium animarum, c. *Decimæ*, 16. *q.* 1. & *c. Tua nobis, de decim.* & ſunt cibus in domo Domini, *Malach.* 3. *c. Revertimini*, 16. *q.* 1. & *c. Decimas*, *q.* 7. cum debeant dari eis, a quibus ſpiritualia recipiuntur, *c. Eccleſias*, § *His ita* 13. *q.* 1. gloſſ. a.
in cap. Quamvis, de decimis, adeo ut Parochi de jure 22
communi fundent mentionem ſuper decimis percipiendis, c. *Cum contingat, eodem tit.* & Epiſcopi ſuper quarta decimarum ab iiſdem Parochis perſolvenda, *c. Conquerente*, §. *Nos autem, de offic. ordinar. cap. De quarta, de præſcription. c. De his*, ubi Gemin. *circa finem*, 10. *q.* 1. Rota apud Cardinal. Seraph. *deciſ* 1449. & ſæpe alias.
Quod cum ita ſit, abſurdum plane eſſet, ut Summus 23
Pontifex, qui conſtitutus eſt paſtor totius gregis Dominici, *Joannis* 21. *c. Significaſti, de elect.* & omnium Eccleſiarum curam, & ſollicitudinem gerit, *c. Cum inſtantia, de cenſibus*, ſaltem a ſuis miniſtris in tanti laboris
ſtipendium nihil exigeret, dicente Apoſtolo 1. *ad Corinth.* 24
9. *Quis militat ſuis ſtipendiis unquam? Quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? Quis paſcit gregem, & de lacte ejus non manducat? Scriptum eſt enim: Non alligabis os bovi trituranti.* Et infra: *Debet in ſpe qui arat arare, & qui triturat in ſpe fructus percipiendi. Si nos vobis ſpiritualia ſeminavimus, magnum eſt, ſi nos carnalia veſtra metamus?* Et paulo poſt: *Neſcitis, quoniam qui in Sacrario operantur, quæ de Sacrario ſunt edunt; & qui Altari deſerviunt, cum Altari participant?* Hæc ibi. Quod ſi de inferioribus membris, & miniſtris Eccleſiæ conſtat Apoſtolum hoc dixiſſe, qui in partem ſollicitudinis ſunt vocati, *c. Decreto, & cap ſequen.* 2. *quæſt.* 6. quanto magis de Pontifice Maximo ejus Capite, cui credita eſt cura omnium fidelium? Clemen *Paſtoralis, de re judic.* dict. Extravagan. *Unigenitus de pænit. & re-*
miſſ. Et cum certum ſit Summum Pontificem nullibi ac- 25
cipere decimas, quandoquidem decimæ Papales imponuntur duntaxat pro extraordinariis, & ingruentibus Eccleſiæ neceſſitatibus, *ut in cap. Cum ad liberandam, in parte deciſa, de cenſib.* nec in perpetuum exiguntur, ut notat gloſſa in Clem. 2. *in verb. ad tempus, eod tit.* dicendum eſt hanc annatarum exactionem fieri loco decimarum, ut plerique ſumma cum ratione cenſuerunt; ac proinde Summo Pontifici debitam eſſe jure Divino, & naturali.

Tertio, annatarum exactio juſtificatur itidem ex jure 26
naturali; quoniam Eccleſia univerſalis eſt unum corpus myſticum in multa membra diviſum inſtar corporis humani, *cap Novatianus*, 7. *quæſt.* 1. *cap. Loquitur Dominus*, 24. *quæſtion.* 1. dicente Apoſtolo *ad Rom. n.* 12. *Multi unum corpus ſumus in Chriſto, ſinguli autem alter alterius membra, cap. Singula*, 89. *diſtinct.* Hujus autem myſtici corporis caput eſt Romana Eccleſia; membra vero Eccleſiæ inferiores per orbem diffuſæ, *ut in d.*
cap Loquitur, & in capit. Non decet, 12. *diſt.* Quem- 27
admodum autem in corpore humano ſingula membra debent jure naturæ capiti languenti opem ferre, ne alioquin capite langueſcente, ipſa quoque membra inficiantur, ut dicit textus *in cap. Merito*, 6. *quæſt.* 1. ita in myſtico Eccleſiæ corpore, Romanæ Eccleſiæ illius capiti languenti ob multiplices, quibus aſſidue premitur, neceſſitates, tenentur reliqua membra, id eſt Eccleſiæ inferiores, conferre temporalia ſubſidia. Et ſicut Romanus Pontifex univerſalis Eccleſiæ Præſul, & gubernator debet ad ſingula ejuſque corporis membra alimenta transfundere, ut formaliter inquit Cardin. poſt Gulielm. de Monte Laud. in Clemen. *Quia contingit, num.* 4. *de relig. domib.* ita viceverſa debent membra ipſa caput alere, eique indigenti temporalibus quoque auxiliis ſubvenire, ut ratio æqualitatis juſtitiæ ſervetur, argum. *c.* 1. 16. *quæſt.* 7.

Quarto, ex eodem jure deducitur annatarum juſtitia, 28
quia

quia titulos dignitatum, & quotumcunque beneficio-
rum fundavit Romana Eccleſia, ut eſt textus *in c. 1. &*
per totam, 22. *diſt. in cap. Olim*, 95. *diſtin.* Abb. *in ſua*
quæſtione 1. quæ incipit: *Epiſcopus & quidem Rector*, *col.*
3. *num.* 4. *verſ. Nam tituli beneficiales*; late Præpoſ. *in*
ſumma num. 4. *verſ. Quartum tempus*, 44. *diſtinct.* DD.
in c. 1. *de ſimonia*: & propterea Eccleſia Romana dici-
tur omnium Eccleſiarum Mater, quia ſcilicet Eccleſiæ
omnes ex illius utero prodierunt, *c.* 1. *&* 2. 12. *diſt. cap.*
Dudum, 3. *q.* 6.

29 Hujus autem Eccleſiæ Sponſus eſt Romanus Præſul,
capit. Quoniam, *de immunitat. Eccleſiar.* qui propterea
dicitur Pater Patrum, ut notat gloſſa in proœm. *Clem.*
in verb. Papa: ſed pater naturalis poteſt coërcere filium
30 ſibi alimenta negantem, & ad ea præſtanda compelle-
re, *l. qui filios*, *Cod. quæ res pign. oblig. poſſ. & l.* 1. *&*
2. *Cod. de patr. qui fil. diſtrah.* ipſos etiam vendendo; ut
31 ibi: item filiæ tenentur alere matrem inopem, *l. filiæ*,
Cod. de adopt. ubi Baldus dicit hoc ex ratione naturali
debitum, Bart. *in leg. Seja*, §. *Cajo*, *ff. de alim. & ci-*
32 *bar. legat.* Ergo eadem ratione pater ſpiritualis, quem
non minus diligere debemus, quam carnalem, *cap.* 1. *&*
2. & ibi gloſ. *finalis* 30. *quæſt.* 3. *cap. Qualis condemna-*
tio, & ibi gloſ. *unic.* 2. *quæſt.* 7. & mater ſpiritualis Ec-
cleſia poterit a ſuis filiis ſpiritualibus, & Eccleſiis infe-
rioribus alimenta recipere, & conſequenter annatas exi-
gere, quas, ut eſt notorium, Summus Pontifex accipit
pro ſui ſuſtentatione.

33 Quinto, idem ſuadetur, quia, inquit Oldrad. *conſ.*
172. *Quia omnes*, *num.* 4. *& conſ.* 244. *ad objectus*, *n.* 8.
cum omnes Eccleſiæ Mundi immediate Romanæ ſubſint
Eccleſiæ, quia univerſalis omnium cura commiſſa fuit
Petro, *cap. Puto*, 2. *q.* 7. *& cap. In novo*, 21. *diſt.* & in
eas habeat plenitudinem poteſtatis, *cap. Qui ſe ſcit*, 2.
q. 6. *& c. Nunc vero*, 9. *q.* 3. quidquid habent inferiores
34 Eccleſiæ, quaſi in peculio habent ſeparatum quodam-
modo a rationibus Dominicis Domini permiſſu. Un-
35 de cum Romana Eccleſia aliquid percipit ab Eccleſiis
inferioribus, nihil de novo acquirit, ſed retinet quod
ſuum eſt, ut notat gloſſ. *in capitul. Volumus*, *in verb.*
Eccleſia, 16. *quæſt.* 4. Valde eſt igitur rationabile, ut
illuc unde exierunt flumina, revertantur. Hæc Oldra-
dus.

36 Sexto eadem naturali ratione omnes Eccleſiæ Diœce-
ſis tenentur ſolvere Epiſcopo indigenti charitativum ſub-
ſidium, *cap. Conquerente*, *de offic. ordin. cap. Cum Apo-*
ſtolus, §. *Prohibemus*, *de Cenſuris*, Extravag. *Vas ele-*
ctionis, *eodem titul.* inter communes, Frideric. de Sen.
37 *conſ.* 224. *in princ.* adeo ut præſcriptio contra ſubſidium
charitativum non valeat, Rota *in antiq. deciſ.* 3. *quæ eſt*
ult. de cenſibus, *alias* 676. Cur ergo non liceat ſubſidium
38 imponere Epiſcopo univerſalis Eccleſiæ? *cap. Suſpectus*,
juncta ſuprascriptione, 3. *quæſt.* 9. *ad cap. fin. de dilat.* ubi
patet Eccleſias omnes uni Papæ ſubjectas teneri illius ne-
ceſſitatibus ſubvenire, ſi requirantur. Et ob hanc ratio-
nem Gemin. *conſ.* 74. *Attentatis*, *num.* 7. *in fine*, *& n.*
39 9. concludit Papam poſſe ab omnibus ſubſidium exigere,
& collectare Eccleſias totius Orbis; & idem reſpondit
40 Raphael Fulgoſ. *conſ.* 120. *Suppoſita Bulla*. Nec mirum,
quia Princeps quoque ſæcularis poteſt hujuſmodi ſubſi-
dium imponere etiam ſine cauſa, ut conſulit Oldrad.
conſil. 104. *Circa propoſitam*, quem ſequitur gloſſ. Joan.
Franciſci Pavini in d. Extravag. *Vas electionis*, §. *Præ-*
miſſis, *in verb. Charitativum*, ubi alios allegat.

41 Septimo, juſtitia annatarum fulciri poteſt etiam jure
gentium; nam & Gentilitas hoc jure uſa eſt, cujus rei
memorabile teſtimonium exstat apud Joannem Grammat.
ut refert Ferdin. Corduben. *in ſuo tractatu de annatis*,
42 in illud Ariſtot. 1. *Metaph.* Sacerdotum genus apud Ægy-
ptios vacare permiſſum eſt. Ait enim: (Ægyptii primi,
deinde gentium omnium Sacerdotes fuerunt locupletes,
præſertim Sacerdotes maximi; nam inferiores Sacerdo-
tes in ingreſſu Sacerdotii mediam partem redditimum
ſummo Sacerdoti miniſtrabant.) Sed & Sanct. Tho-
mas ſuper *Joſue cap.* 21. dixit apud omnes gentes obſer-
vatum fuiſſe, ut qui Divino cultui intendunt, a populo
ſuſtententur, aut ab iis, qui curam gerunt univerſitatis.
Quanto magis ergo Romano Pontifici, qui omnium
Chriſtianorum curam gerit, debentur a ſuis Sacerdoti-
bus vitæ ſubſidia? Hac enim ratione introductæ ſunt an-
natæ, & aliæ pleræque contributiones.

Fagnan. in V. Lib. Decretal.

Octavo, annatarum exactionem firmari lege poſitiva 43
Eccleſiæ tam clarum eſt, ut probatione non egeat; nam
præter Extravagantes Joannis XXII. Bonifacii IX. Pii
II. Pauli II. Clementis VII. Julii III. Pauli IV. San. Pii
V. & Sixti V. hoc patet ex auctoritate Concilii Vien-
nenſ. in quo ſecundum teſtimonium Joann. Andr. *in cap.*
Inter cetera, *de offic. ordinar.* quamvis actum fuerit de
ſervitiis ipſis tollendis, tamen prævaluit ſententia, ut
remanerent: idipſum colligitur ex auctoritate Concilii
Conſtantienſis. Nam die Sabbati 30. Octobris Anno
Domini 1417. *ſeſſ.* 40. ſub titulo Reformationis fiendæ
per Papam una cum Concilio antequam Concilium diſ-
ſolvatur, ponuntur decem, & octo articuli, ſuper qui-
bus facienda eſſet reformatio, quorum tertius eſt de an-
natis, communibus ſervitiis, & minutis, & undecimus
de fructibus medii temporis. Deinde Martino V. ad Pon-
tificatum evecto, *in ſeſſ.* 43 *habita die* 31. *Martii tunc*
ſequentis anni 1418. facta fuerunt Decreta reformatio-
nis ſuper nonnullis ex dictis decem, & octo articulis,
& inter alios ſuper undecimo de fructibus medii tempo-
ris, in hæc verba, videlicet: *Fructus, & proventus*
Eccleſiarum, *Monaſteriorum*, *beneficiorum*, *vacationis*
tempore obvenientes, *juris*, *& conſuetudinis*, *vel privile-*
gii diſpoſitioni relinquimus, *illoſque nobis*, *vel Apoſtoli-*
cæ Cameræ prohibemus applicari, *tom.* 3. *Concilior. par.*
2. *pag.* 942. At vero de annatis, & communibus ſervi-
tiis, & minutis, quod erat tertium reformationis ca-
put, nulla mentione habita, in fine ejuſdem *ſeſſ.* 43. ſub-
nectitur ultimo loco infraſcriptum Decretum, videlicet:
Martinus &c. Decernimus & declaramus Sacro appro-
bante Concilio, *per Decreta*, *ſtatuta*, *& ordinata tam*
lecta in præſenti ſeſſione, *quam concordata cum ſingulis*
nationibus ejuſdem Concilii ſuper articulis contentis in De-
creto, *ſuper reformatione fienda Sabbato* 30. *Menſis Octo-*
bris proxime præteriti promulgato, *fuiſſe*, *& eſſe jam ſa-*
tisfactum, ut habetur *in ſequenti pagin.* 943. Ex quibus
verbis clare deducitur circa annatas, & ſervitia Conci-
lium nil novi ſtatuiſſe, ſed potius voluiſſe, ut in ſtatu
priſtino remanerent; alioquin falſum eſſet, quod dictum
fuerat, ſatisfactum fuiſſe Decreto ſuper reformatione fa-
cienda promulgato, quod non eſt dicendum. Itaque 44
Martinus Sacro approbante Concilio decrevit & decla-
ravit annatas Papæ ſolvendas eſſe, ut pro tanto offi-
cio, labore, & Dignitate ſufficiens, & condecens bene-
ficium ex fructibus ſaltem inferiorum beneficiorum ha-
beret.

Nono, eodem jure Eccleſiaſtico hoc ipſum confirma- 45
ri poteſt, quia ex privilegio Apoſtolico, conſuetudine,
vel ſtatuto induci poteſt, ut fructus primi anni, imo &
duorum, vel plurimum annorum, fabricæ, Epiſcopo,
vel alteri cuipiam reſerventur; idque etiam pro debitis
Epiſcopi perſolvendis, vel ex alia rationabili cauſa, pro
ut ſunt jura aperta in *cap. Præſenti*, *de offic. ordin. lib.* 6.
in c. Tua nobis, *ubi de biennio*, *infra de verborum ſigni-*
fic. in c. Si propter tua debita, ubi de quinquennio, & ibi
Joann. Andr. & omnes notant, *de reſcript. in* 6. *in c. Si*
tibi, *de præbend. eodem lib.* & in Extravag. Joan. XXII. 46
Suſcepti, ubi hæc appellantur annalia; longe igitur ma-
gis Summi Pontifices potuerunt medios fructus primi an-
ni ſibi reſervare pro ſuis, & Eccleſiæ neceſſitatibus, Ro-
manam quippe Eccleſiam excuſat neceſſitas, cum non
poſſit de ſuo omnibus providere; ut formaliter inquiunt
Hoſtien. Joann. Andr. *in dict. cap. Inter cetera*, in gloſſ.
ult. de offic. ordinar. Ac præterea, ut inquit Thomas
Campeg. *in eodem tract. de annatar. inſtitut. num.* 13. lic-
et omni caret reprehenſione, ſi Pontifex dando uni be-
neficium, partem redditum Clerico indigenti loco an-
nuæ penſionis reſervet; ſic licebit modeſtius agendo
medietatem fructuum primi anni pro indigentiis propria
retinere. Cum præſertim penſio ſingulis annis, anna-
ta autem primo duntaxat, quo quis recipit beneficium,
debeatur. Et quia onus perpetuum non eſt, non dici-
tur beneficium cum diminutione conferri, contra diſpo-
ſitionem *c.* 1. *Ut Eccleſiaſt. benefic. ſine diminutione conf.*

Decimo, civilis quoque authoritas juſtificat annata- 47
rum exactionem. Nam Principi ſolvuntur tributa, &
ſtipendia ex publico in recognitionem univerſalis domi-
nii. Et propterea ſunt imprægſcriptibilia, *leg. Competit*, 48
C. de præſcript. trig. annor. gl. *in l. Locatio*, §. *pen. in verſ.*
Præſtitum, *in addition.* & ibi etiam Bart. *ff. de Publican.*
& vectigal. Item debentur Principi ſtipendia hujuſmodi,

quia ipſe tenetur conſervare juſtitiam in terra, ut inquit S. Thomas in 2. 2. q. 62. *art.* 7. Imo huic ſolutioni Divina quoque oracula præbent auctoritatem. Nam Phariſæis interrogantibus *Matth.* 22. *c. Quid culpatur*, 23. q. 1. *Licet cenſum dare Cæſari, a non?* Reſpondit Dominus, *Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, quæ ſunt Dei Deo.*

49 Rurſus cuilibet judici ordinario debetur ſtipendium, ſeu ſalarium ex publico, Authent. *Ut differ. Judic.* §. *final.*

50 Cur ergo ex publico non debeantur ſtipendia Romano Pontifici, qui eſt Princeps Principum, & dominus dominantium, ut eum appellat Baldus *conſ.* 388. *Si Principe*, *lib.* 4. Princeps Epiſcoporum, ut B. Bernardus in-

51 quit loco ſuperius citato, Judex omnium mortalium, *c. Si Papa*, 40. *diſt.* *c. Facta ſubditorum*, 9. *q.* 3. *c. Per venerabilem*, §. *Rationibus*, *infra*, *Qui filii ſint legit.* & Ordinarius ſingulorum, *c. Cuncta per mundum*, 9. *q.* 3. *gl. in c. Cum nullus*, *in verb. In eadem*, *de temporib. ordinat. lib.* 6. Quippe in hoc fundatur ratio illa communis, videlicet, qui regendæ multitudinis curam ſuſcipit, tali-

52 bus debet adjumentis muniri, quibus onus regiminis valeat ſupportare. Cumque ſpiritualia ſine corporalibus diu eſſe non poſſint, ſed unum alterius auxilio indigeat, *c. Si quis objecerit*, & ibi Arch. 1. *quæſt.* 3. congruum, & neceſſarium eſt, ut ſpiritualia exercenti, corporalia quoque præſtentur auxilia. Alioquin Summus Pontifex Eccleſiæ onera ſubire, ſuiſque, & publicis neceſſitatibus conſulere, nequaquam poſſet ſine miraculo, uſque adeo fidelium charitas refrixit.

53 Ultimo ex alio capite multi tuentur annatarum juſtitiam, nempe quia illarum ſolutiones ex tempore diuturnitate, & vetuſtiſſima conſuetudine, cujus initii non extat memoria, ex voluntariis factæ ſunt neceſſariæ, *ut in cap. Ad Apoſtolicam*, *infra de ſim.* Et cum ignoremus unde ortum traxerint, an ſcilicet ex coactione, an ex liberalitate dantium; & in hoc dubio prævalet præſumptio, quæ vitium excludit, *c. fin. de præſumpt.*

54 Actus enim qui ſonat in vitium & non vitium, in dubio ſemper interpretari debet in non vitium, *l. Creditore*, *& leg. Si ſocius*, *ff. de furt. leg. Merita*, *ff. pro ſocio*, Bart. *in leg. Non ſolum*, §. *Sed ut probari*, *num.* 3, *ff. de nov. op. nunc.* Roman. *conſ.* 153. *Pro deciſione*, n. 1. *Præſertim in Beatiſſimo Romano Pontifice*, *ut in* § *Qui*

55 *a rem*, 17 *quæſt.* 4. Unde conſuetudo præſumitur habuiſſe bonum initium; nam ex quo tanto tempore ſolverunt, præſumuntur ſe a principio voluntarie obligaſſe, ut inquit Innoc. *in d. c. Ad Apoſtolicam*, *n.* 1. *verſ. Ima*

56 *qua tanto tempore*. Nec obſtat, quod inter Clericum, & Eccleſiam ceſſet pius uſus eleemoſynæ, ut not. *in cap. Cum M. Ferrarien. de conſtit.* & per Joann. de Anan. *in c. Jacobus de ſimonia*; etenim illud procedit, ubi datur Clerico æquali.

57 At quod datur Summo Pontifici, datur Sacrario Petri, & prodeſt danti tanquam facienti opus piiſſimum, Ita in terminis arguit, & concludit Felin. *in c. Ex parte*, *in primo*, *num.* 1. *verſ. Tertio reſpondetur*, *de offic. deleg.* Quæ tamen ratiocinatio non placet, quia nulla deformitas, aut vitium etiam a principio conſiderari potuit in exactione annatarum; ſed omni tempore fuerunt exactæ ex debito divini, & humani juris, ut in ſuperioribus monſtratum eſt.

58 Supereſt nunc reſpondere ad ea, quæ ex adverſo objiciuntur.

Primo enim contra annatas opponitur Decretum illud Concil. Baſilienſis, quo 9. Julii 1435. *ſeſſ.* 21. & ſic ante Concilii diſſolutionem, *in tit. de annat. tom.* 4. *part.* 1. *pag.* 53. ſtatutum eſt in hæc verba: *Sacroſancta generalis Synodus*, &c. ſtatuit quod tam in Curia Romana, quam alibi pro, ſeu in confirmationibus electionum, admiſſionum, poſtulationum, præſentationum, proviſione, collatione, diſpenſatione, electione, poſtulatione, præſentatione etiam a laicis facienda, inſtitutione, inſtallatione, & inveſtitura de Eccleſiis etiam Cathedralibus, & Metropolitanis, monaſteriis, Dignitatibus, Beneficiis, officiiſque Eccleſiaſticis quibuſcunque, necnon Ordinibus ſacris, & benedictione, ac pallio, de cetero nihil penitus ante, vel poſt exigatur ratione literarum Bullæ, Sigilli, annatarum, communium, & minutorum ſervitiorum, primorum fructuum, deportuum, aut ſub quocunque alio titulo, colore, vel nomine, prætextu cujuſvis conſuetudinis, privilegii, vel ſtatuti, aut alia quavis cauſa, vel occaſione directe, vel indirecte; ſolum Scriptoribus, Abbreviatoribuſque, Regiſtratoribus literarum, ſeu minutarum, pro ipſorum labore competenti ſalario ſolvendo. Huic autem Sacro Canoni ſi quis exigendo, dando, vel promittendo contraire præſumpſerit, pœnam incurrat adverſus ſimoniacos inflictam, & in ipſis dignitatibus, ac beneficiis taliter obtentis nullum jus, ac titulum acquirat. Etſi, quod abſit, Romanus Pontifex, qui præ ceteris univerſalium Conciliorum exequi, & cuſtodire Canones debet, adverſus hanc ſanctionem aliquid faciendo Eccleſiam ſcandalizet, generali Concilio deferatur.

Ad hanc oppoſitionem nulla ſolutio aptior, & efficacior afferri poteſt, quam quæ deſumitur ex verbis egregiæ illius Orationis, quam de annatis habuit Petrus de Monte celebris Juriſconſultus Brixienſis Epiſcopus, ab Eugenio IV. Legatus miſſus ad Henricum VI. Angliæ Regem; ſic enim habent: *Ad ea vero, quæ proximis diebus in ipſa Synodo geſta ſunt, veniamus; quæ ſane talia ſunt, ut maximam mereantur reprehenſionem, nec ulla ratione ſine gravi Divinæ Majeſtatis offenſa valent tolerari. Hi enim qui Pontificem Maximum, virum utique ſanctum, quietum, & pacificum capitali odio proſequuntur, poſteaquam temporali eum patrimonio ſpoliatum intellexerunt, ſpirituali quoque ſubſidio ſpoliare cogitarunt, ut ſic omni prorſus auxilio deſtitutus dignitatem ſummi Apoſtolatus tueri nequaquam poſſet. Plebem itaque illam ſynodalem, quæ ſemper novis rebus ſolet gaudere, malis quibuſdam artibus quas pudor vetat referre, facile induxerunt, ut vacantium beneficiorum fructus quos uſitatiori vocabulo annatas dicunt, Summo Pontifici lege interdicerentur. Favoribus itaque, & clamoribus inſipientis vulgi ea lex lata eſt, qua & Pontifici talium fructuum receptio, & iis quibus beneficia conferuntur, ſolutio veluti ſimoniaca prohibetur. Huic autem legi ferendæ, etſi multi venerabiles Patres, magnæque auctoritatis viri contradixerint, manifeſtam ex ea Sedi Apoſtolicæ, & Vicarii Chriſti depreſſionem imminere dicentes; prævaluit tamen indiſcreta multitudinis non tam auctoritas, quam voluntas, quæ ad tantam temeritatem eo erat audacior, quo potentium quorundam ſtimulis agitabantur. Quid hac lege pernicioſius? quid deteſtabilius? quid ab omni humanitate, atque honeſtate remotius? Quænam, bone Jeſu, eſt hæc ſynodalis reformatio? Summum Pontificem omni ſpirituali ac temporali auxilio privare, eumque uti mendicum quendam hominem conſtituere, qui nec ſuis, nec Eccleſiæ neceſſitatibus poſſit nullatenus providere? Et quanquam hujus legis iniquitas (ſi tamen lex dicenda eſt) ſatis per ſeipſam appareat; conabor tamen id paucis oſtendere, quibus breviter explicitis perorgavero. Debet lex, ut a majoribus noſtris traditum eſt, eſſe honeſta, juſta, poſſibilis, ſecundum naturam, & patriæ conſuetudinem, loco, ac tempori denique conveniens, utilis demum, ac neceſſaria. Quid horum, quæſo, in hac lege poteſt inveniri? Diſcurramus per ſingula. Magnam in primis continet turpitudinem. Nonne turpe, & indecens eſt Sedis Apoſtolicæ privilegia, & dignitates evertere, & quem Dominus Principem univerſæ Eccleſiæ conſtituit, adverſus hunc moliri inſidias, hunc exinanire, debilitare, hunc Eccleſiaſticos redditus, qui ad ſupportanda onera regiminis ſunt deputati, impie, atque inhumane ſubtrahere? Injuſtitiam vero hujus legis quis non videt? nonne injuſtum, & iniquum eſt, ut qui plantat vineam, fructus ejus commoditate privetur? & qui paſcit gregem, de lactis dulcedine non veſcatur?* &c. (& iis ſimilia, quæ ſupra commemoravimus n. 24.) *Quantum vero ab Eccleſiæ conſuetudine diſcrepet, facile diſcerni poteſt. Ea ſiquidem a tot præclaris Pontificibus, ac ſanctis Patribus obſervata, ſine magna, & rationabili cauſa violari non debuit.* Et paulo poſt dicit: *Loco vero ac tempori nullatenus convenit; nam pro tempore, quo legem illam ediderunt, omni dominio temporali erat Summus Pontifex tyrannorum potentia ſpoliatus, a propria Sede vi, & rebellione ſubditorum expulſus, ejus pretioſa ſupellex vulgi prædæ expoſita, omnia ejus ornamenta direpta, adeo ut non Summi Pontificis ornatu, ſed abjecti Monachi veſtitu urbem reliquerit, ac demum inſignem Italiæ urbem Florentiam ſolus, profuguſque intraverit. Quæ quidem ſi legis hujus latores pie, ac reverenter conſideraſſent, non ſolum hoc temporali auxilio non privaſſent, ſed ſi nunquam antea id exigere licuiſſet, pro neceſſitate rerum, ac temporis eam exactionem inſtituere debuiſſent.* Et paulo poſt: *Nullam in ſe continet dicta lex utilitatem, nullam prorſus neceſſitatem.* 59

Debuit

Digitized by Google

Debuit ſiquidem res tam gravis, tam ardua ſæpius diſcuti, crebro ventilari, & tandem magna animi maturitate, ſapientiaque concludi; debuit colendiſſimorum Patrum voluntas inquiri; debuit omnium nationum conſenſus adhiberi; doctiſſimorum hominum quoque vota ſcrutari, eorumque præſertim, qui Deum præ oculis habentes, zelo juſtitiæ, non deſiderio vindictæ duci viderentur: qui ſi auditi eſſent, nunquam tam nefandæ rei conſenſiſſent. Honorarunt, Chriſtianiſſime Princeps, ſuperiorum temporum Concilia mirum in modum Apoſtolicam Sedem, & Chriſti Vicarium illi præſidentem; nec uſquam ejus Primatum, Dignitatem, ac privilegia attingere, nedum violare præſumpſerunt. Cum enim ſcirent ſancti Patres ſynodaliter convenientes, ſine auctoritate ſummi Pontificis Synodum generalem non poſſe convenire ipſa quoque Concilia robur, auctoritatem, & firmitatem ab illa accipere: ſacrilegium, ac pene hæreticum eſſe judicarunt, ſi unum in locum convenientes aliquid adverſus illum agerent, quem auctorem, & Principem ſuum Divina voce agnoſcerent. Ad hoc Sanctorum Patrum laudabili more longe declinavit hæc Synodus; legat quicunque voluerit ejus Canones, & Decreta; animadvertat ejus actiones, & opera: perpauca certe inveniet ex zelo fidei, & charitatis fervore proceſſiſſe, aut ad utilitatem publicam emanaſſe; ſed omnia plena ſunt odii, diſſidii, & ambitionis; omnia nedum ad deliberationem, ſed ad ſubverſionem ſupremi capitis Eccleſiæ quorun-

60 *dam machinationibus ordinata.* Hactenus verba Briaienſis, quæ quanti ponderis fuerint exitus ipſe probavit; nam Rex Angliæ illorum vi, ac rationum momentis permotus, nulla habita ratione illius Decreti, permiſit, ut in ſuo Regno Eccleſiaſtici pergerent in ſolutione communis, & minutorum ſervitiorum, atque ut Regni incolæ præſtarent denarios S. Petri; mediam enim annatam Bonifacianam Angli nunquam ſolverunt, quia illius loco ſatis viſum eſt Romanis Pontificibus habere hoc vectigal denariorum S. Petri, de quo fit mentio in c. *Audiens,*

61 *de præſcript. & in c. Eaque de cenſib.* ubi gl. dicit hanc eſſe quandam præſtationem, quam Angli faciunt Romanæ Eccleſiæ: & Hoſtien. *in princip.* (legitur, inquit, in Hiſtoria Anglicana, quod Angli devoverunt, & promiſerunt dare Eccleſiæ Romanæ quolibet anno certam penſionem, & vocatur hæc datio Viſitatio, ſive Denarii B. Petri.) Eſt autem tributum duorum denariorum, quod a ſingulis exactum domibus Adeulias, ſeu Edehvulphus Angliæ Rex Romam profectus ad Leonem IV. primus obtulit B. Petro, ut teſtantur Vicent. antiquiſſimus Chronographus *lib. 24. c. 36.* & Joann. Nauclerus *in 29. generatione ſuæ Chronographiæ.* In cujus exactione perexerunt Pontifices, quouſque Henricus VIII. Clementi VII. ſubtraxit obedientiam. Itaque Angli injuſtum illud Baſileenſium Decretum nunquam acceptarunt. Sed & Æneas Silvius poſtea Pius II. qui in minoribus agens Baſileenſi Synodo adhæſit, poſtea ad Pontificatum evectus, poſthabito eodem Decreto Conſtitutionem edidit contra detrectantes ſolvere annatas, quæ refertur in alia Conſtitutione Innocentii VIII. quæ incipit, *Apoſtolica*, in Bullar. *tom. 1. pag. 376.* Et de revocatione actorum Concilii Baſileenſis vide quæ ſcripſi in *cap. Significaſti, ſupra de elect.*

62 Everſo autem, & conquaſſato fundamento Decreti Baſileenſis de annatis, neceſſe eſt, ut ſimiliter corruat pragmatica ſanctio Gallicana ſuper illo exædificata, *cap. Cum Paulus, 1. quæſt. 1. capit. Veniens, de Presbyt. non bapt.* Præterquamquod pragmatica illa ſanctio, utpote Regni Franciæ corruptela, ſchiſmatis tempore, Caroli VII. auctoritate a non habentibus poteſtatem cum maximo animarum periculo, & ſcandalo, dignitatiſque Apoſtolicæ detrimento, & vilipendio in Conciliabulo Bituricenſi promulgata, anno Domini 1438. die 7. Julii a Ludovico XI. Francorum Rege tanquam ſchiſmatica abrogata, & abolita eſt, ut in literis patentibus abolitionis relatis *tom 4. Concil. par. 1. pag. 36.* Item a Parlamento Franciæ, ut in literis caſſationis, quæ habentur *ead. tom. pag. 107.* Ac demum ab Eugenio IV. Nicolao V. Pio II. & Leone X. in Concilio Lateranenſi, ut in Conſtitutione, quæ incipit, *Paſtor æternus, edita 14 Kalen. Januarii 1516. in 11. ſeſſ.* ut patet *eodem tom. 4. pag. 38. & 120.* Eamque Romani Pontifices non ſecus ac pernicioſam hæreſim execrati ſunt, ut habetur in notis ad Conciliabulum Bituricenſe, *eodem tom pag.* 410.

Secundo, contra annatas apponuntur dicta cujuſdam Coſmæ Guymier, qui gloſſavit pragmaticam ſanctionem: Hic enim *in tit. de annatis, in verſ. Annatarum,* contra hujuſmodi exactiones invehit his verbis: (Annatarum ſic vulgariter dictarum, quia per annum emolumenta beneficiorum percipiebantur, & adhuc hodie percipiuntur in Curia Romana,) & alibi: & de ipſis notatur in *Clem. Quia Regulares, §. Præmiſſa de ſupplen. negl. Prælat.* & dicuntur annalia in Extrava. Jo. XXII. *Suſcepti, & vacantia, inf. eod. §. Item ex nunc,* & ante tempora Joan. XXII. raro, vel nunquam exigebantur. Sed ipſe Papa per Extravag. *Cum nonnulla,* in qua ſupponit aliam prius feciſſe, & ſe refert, aſſerit fructus primi anni Eccleſiarum Cathedralium vacantium ad triennium in aliquibus Orbis partibus pro neceſſitatibus Romanæ Eccleſiæ ſuæ Cameræ reſervaſſe. Sed quod temporaliter ab aliquibus Eccleſiis duntaxat pro neceſſitate temporis ab eo exactum fuit, in perpetuum, & ad omnes Eccleſias poſtea a Bonifacio IX. qui primus indifferenter Eccleſiaſticis beneficiis annatarum uſum impoſuit, extenſum eſt, contra totius divini, & humani juris diſpoſitionem, *1. quæſt. 1. & quæſt. 3. per totum,* & in juribus ſupra allegatis. *Nonne ſcriptum eſt, Neminem tanctutatis, & cap. 24. quæſt. 1. militare: Et quod gratis accepiſtis, gratis date?* Nunquid Simon Magus cum gratiam Spiritus ſancti emere vellet, damnationis ſuæ ſententiam a Petro advivit, *Pecunia tua tecum ſit in perditionem; 1. quæſt. 1.* Qui ſtudet. Et qui ſunt illi, qui dant, & recipiunt annatas, niſi ementes, & vendentes in Templo, quos Chriſtus ab illo ejecit, *1. quæſt. 1.* Vides, etiam ex eventu ſolo damnandæ ſunt; nam ex hoc indigni, & qui plus pecuniarum habent, promoventur. Et dignus eſt Prælatura, qui non actionis meritum, ſed copiarum præmia ſuffragantur. Unde reſtat, ut nihil ſibi in Eccleſiaſticis honoribus gravitas, nihil ſibi defendat induſtria, ſed totum auri profanus amor obtineat, *quæſt. 1.* Fertur, *leg. ſi quenquam, Cod. de Epiſcop. & Cleric.* Pro ſolutione annualium plerunque mobilia etiam pretioſa Eccleſiarum venduntur, parentes promotorum pecuniis exhauſtis deſtituuntur, materia exigendi a ſubditis paratur, ut quotidie videmus promotos a ſubditis ſub velamento jucundi adventus, quem triſtem & mœſtum potius dixerim, exigere. Unde boni Prophetæ olim munera prophetiæ non accipiebant, ſed ſtipes tabernaculi. Mali autem, qui accipiebant prophetiam, quæ donum Dei erat, in divinationem, quæ diabolica circumvertebatur: quid aliud colligitur, niſi ut ait Hieron. *Idcirco propter vos Sion quaſi ager arabitur, & Hieruſalem in cuſtodia Pomerii erit, 1. quæſt. 1. Judices.* Et dicit Joann. Andr. in *cap. Inter cætera, de offic. ordinar.* Quod optaret, quod Curia Romana reciperet vigeſimam partem fructuum Clericorum totius orbis ad ſuſtentationem Papæ, & Cardinalium; & nihil exigi, vel recipi poſſet pro communibus ſervitiis, & fructibus primi anni, quos recipit a Prælatis, quos promovet exceptis ſalariis laborantium, puta ſcriptorum, & ſimilium; & tunc provideret Legatis, & Nunciis quos mittit, de prædicta quota, & abſtineret ab annatis, exactione decimarum, & ſimilium. Et quod de hoc fuit factus ſermo in Concilio Viennenſi. Sed deliberaverunt Prælati ibidem exiſtentes non facere. Et forte bene, ut dicit Jo. Andr. quia tanta viget inſatiabilis cupiditas, quod ſi hoc fieret, & iſtud, & illa perciperent. 63

Sed quantum hic vir Sedi Apoſtolicæ, & ſupremæ Romanis Pontificis dignitati invideret, ſuis dictis, ſeu potius maledictis clare patefecit. Ructavit etenim venenum, quod hauſerat ex Conciliabulo Bituricenſi, & ut gratiam aucuparetur Prælatorum Galliæ, qui contra annatas prævaluerant in Synodo Baſileenſi, & pro illius pragmaticæ revocatione errabantur in Concilio Lateranenſi per Julium II. inchoato, compoſuit gloſſam textui non diſſimilem, cum utrunque manaverit ex eodem fonte livoris, & odii in Romanos Antiſtites. Quod bene animadvertit Jacob. Simonetta Rotæ Auditor, & poſtea Cardinalis; nam *in tract. de reſervat. quæſt. 62.* ſic ait: (Non omitto, quod quidam Doctor Gallicus in quodam opuſculo ſuper Pragmatica Sanctione infenſus Pontificiæ poteſtati, & favens in omnibus pragmaticæ ſanctioni prohibenti reſervationes, &c.) Verum contigit illi, quod ſemper evenire ſolet impugnantibus veritatem, ut plura ſint mendacia, quam verba. Primo enim dicit appellari annatas, quia per annum emolu-

menta

Digitized by Google

mentæ beneficiorum percipiebantur, & adhuc percipiun-
tur in Romana Curia; quod falſum eſt, quia vere Cu-
ria non percipit niſi dimidiam partem fructuum, ut pa-
tet ex dictis ſupra *n. 9. & 10.*

64 Secundo, dicit de his fieri mentionem in *Clemm. Quia
Regulares, §. Præmiſſa de ſupplen. neglig. Prælat.* & appel-
lari annalia in Extravag. Joannis XXII. *Suſcepti:* quod
itidem falſum eſt, quia annatæ multum differt a vacan-
tibus, & annalibus, de quibus loquuntur prædicta jura,
& alia ſuperius citata, *num. 45.* Seraphin. *deciſ.* 1410.
num 11.

Tertio, aſſerit annatas ante tempora Joannis XXII.
raro, vel nunquam exactas fuiſſe: quod falſiſſimum eſſe
conſtat ex his, quæ de annatarum origine, & antiqui-
tate dictæ ſunt ſupra *n. 14. & ſeq.*

Quarto, refert Joan. XXII. in Extravag. *Cum nonnul-
læ*, aſſerere ſe pro neceſſitatibus Romanæ Eccleſiæ reſer-
vaſſe ſuæ Cameræ fructus primi anni Cathedralium va-
cantium; ſed cuilibet legenti prædictam Extrav. patebit
ipſum in hoc erraſſe, quia Papa Joannes aſſerit ſe per
alias literas reſervaſſe fructus primi anni beneficiorum
Eccleſiaſticorum in diverſis Orbis partibus, non tamen
Cathedralium, & Abbatiatum Regularium.

Quinto, affirmat, quod a Joanne XXII. temporali-
ter ab aliquibus Eccleſiis duntaxat pro neceſſitate tem-
poris exactum fuit, poſtea in perpetuum, & ad omnes
Eccleſias a Bonifacio IX. extenſum fuiſſe. Hoc loco ma-
nifeſte detegitur Auctoris malitia, quia tacuit Bonifa-
cium IX. inſtituiſſe dimidiam annatam loco illius inte-
græ, quæ prius exigebatur, ut patet ex dictis ſupra *nu-
mer 10.*

Sexto, Dicit Bonifacium IX. primum omnibus bene-
ficiis annatarum uſum impoſuiſſe: quod itidem a ve-
ritate alienum eſſe convincitur ex ſupradictis *numer. 9.
& ſeq.*

Septimo, audacter aſſerit Bonifacium hoc feciſſe con-
tra totius Divini, & humani juris diſpoſitionem: ſed
hoc erroneum eſſe manifeſte liquet ex his, quæ de juſti-
tia annatarum late ſupra explicavimus *a n. 17. uſque ad
n. 60.*

Octavo, plura effutit de ſimoniæ labe in exactione
annatarum; ſed quam temerarie, & ſacrilege loquatur
uſque ad auctoritatem Hieremiæ, per ſe patet. Quam
vero ſit alienum a veritate hujuſmodi exactionibus ineſ-
ſe aliquod vitium, aut ſuſpicionem ſimoniæ, evidenter
patebit ex his, quæ dicuntur infra in reſponſione ad ter-
tiam principalem oppoſitionem. Et ipſemet Gloſſator
hanc veritatem vel invitus admiſit; nam in prææallegato
65 *tit. de annatis, ſuper gloſ. in verſ. Conſuetudines*, quærit,
an ibi reprobetur conſuetudo generalis in omnibus Ec-
cleſiis Collegiatis, ſecundum quam Canonici dant ali-
quid in ſua receptione; & reſolvit diſtinguendo his ver-
bis: (Poteſt dici, quod ſi conſuetudo imponit hoc onus
præbendæ & non receptio, & valet in favorem cultus Di-
vini, argum. *c. Significatum, de præben & cap. 1. ut Ec-
cleſiaſt. benef.* & hoc caſu poteſt eſſe verum, quod a prin-
cipio etiam cautio exigi poſſit, argum. 18 *quæſt. 2. Ser-
66 vitium.*) Quæ verba multum conferunt ad juſtitiam an-
natarum, cum ſint onus impoſitum non ipſis promotis,
ſed beneficiis, aut fructibus beneficiorum, ut in *cap. Si
propter, de reſcript. lib. 6. & cap Si tibi, de præben.* Præ-
terea idem Gloſſator ibidem ſubjicit hæc verba: (Simi-
67 liter poteſt quæri, an hic damnetur conſuetudo quaſi
generalis in Normandia, in diœceſi Pariſienſi, & aliis
pluribus locis, ubi Epiſcopi, & Archidiaconi percipiunt
fructus primi anni beneficiorum vacantium pro depue-
tu.) Et videtur quod non, quia talem conſuetudinem
jura approbant, *cap. Præſenti, §. Porro, de offic. ordin.
lib. 6.* excepto quod habetur in *cap. Quia ſæpe, de elect.
eod. lib. & in Clem. Si unum, §. 1. eodem tit.* & Docto-
res, ut notat Joann. Andr. in *c. Nemo, de regul. jur. lib.
6. in novel.* ubi allegat Extravagantem Joannis XXII.
Suſcepti regiminis. ubi hoc eſt deciſum, allegat eam in
Clem. 1. de conceſſ. præbend. in *Clem. 2. de decim.* non eſt
autem veriſimile unico verbo tot jura ſubverti. Ideo
poſſes hunc intelligere textum, cum tales deportus, vel
annatæ exiguntur pro collatione, vel inveſtitura, aut
aliis ſpiritualibus, ita quod illa ſint cauſa immediata a
propter quam aliæ exiguntur. Quippe hæc ratio, quam
ibi ponit Gloſſator pro ſuſtentatione illius conſuetudinis
per Canones, & Extravagantes ad commodum Epiſco-
porum, & Archidiaconorum approbatæ, longe magis
concludit in favorem Summi Pontificis, & Sanctæ Se-
dis Apoſtolicæ; præſertim cum cauſa exactionis annata-
rum non ſit collatio, neque beneficium; ſed vacatio, &
fructus ipſius, ut patebit in reſponſione ad tertiam op-
poſitionem.

Nono, damnat annatas ex eventu, eo quod exinde 68
promoveantur indigni, & qui plus pecuniarum habent:
ſed certe cum annatæ ſint certæ, & notæ. Epiſcopa-
tuum quidem, & Monaſteriorum ex taxa, quæ habetur
in libris Cameræ, inferiorum vero beneficiorum ex ipſo
vero valore, qui exprimitur in literis; non poteſt eſſe
locus ementitæ per ipſum Gloſſatorem licitationi, præ-
ſertim cum ſummæ prædictæ non ſolvantur Pontifici ad
manum, neque tempore quo fiunt proviſiones; ſed po-
ſtea officialibus ad id deputatis, quandocunque libet ipſis
proviſis literas expedire, quas plerique, ut inferius di-
cetur, nunquam expediunt, præterea licitationi prædi-
ctæ, etiamſi maxime vellet Papa, quod abſit, via locus
eſſe poteſt, quoad Epiſcopatus & Monaſteria, quæ fere
omnia conferuntur nominatis a Regibus, & Principi-
bus, ſub quorum temporali ditione exiſtunt; necnon a
Capitulis, & Conventibus, qui facultatem habent eli-
gendi, & nominandi: ita ut non remaneat Pontifici li-
bera Epiſcopatuum, & Monaſteriorum proviſio, niſi in
certis Italiæ partibus, ut plene notavi in *capit. ſupra de
elect.*

Decimo, deplorat, quod pro ſolutione annatarum 69
mobilia etiam pretioſa Eccleſiarum vendantur: ſed hoc
eſt manifeſtum mendacium; nam cum ſolutio annatæ
fiat in actu expeditionis literarum, quomodo proviſus
pro hac ſolutione poteſt diſtrahere bona Eccleſiæ, cujus
poſſeſſionem nondum eſt adeptus? Quod ſi urgeas, ſal-
tem proviſus alienabit pretioſa Eccleſiæ, ut relevet ſe a
ſumptibus, quos paſſus fuit in ſolutionem annatæ; ergo
mendacium eſt, quod dixit Gloſſator, mobilia Eccleſia-
rum diſtrahi pro ſolutione annatarum. Præterea nec
pro relevatione a ſumptibus contingit alienatio hujuſmo-
di; quoniam pro Epiſcopatibus, & Monaſteriis taxa non
excedit dimidiam veri valoris, & quilibet proviſus ſta-
tim recuperaturus eſt ex fructibus triplicatam ſummam
in Epiſcopatibus, & Monaſteriis, & duplicatam in infe-
rioribus, vel potius multo majorem; cum exiſtimi ſint
Epiſcopatus, Monaſteria, quorum fructus non ſint au-
cti a tempore, quo inſtitutæ fuerunt dictæ taxæ a Jo. 70
XXII unde a communiter accidentibus fructus beneficio-
rum potius aucti præſumuntur, quam diminuti, ut di-
ait Rota apud Cardin. Seraphin. *dec.* 1393. *n. 3.* & in be- 71
neficiis Inferioribus fere nunquam verus valor exprimi-
tur: & nihilominus talis, quam exprimitur, ſemper in-
telligitur deductis omnibus expenſis, & oneribus con-
ſuetis, Rota *in antiq dec. 60. de conceſſ. præb. & in recent.
deciſ. 444. n. 5. par. 2.* Felin. in *c. Ad aures, n. 13 v. Duo-
decima concluſio, de reſcript.* Unde nullatenus ſubeſt ne-
ceſſitas, quam Gloſſator comminiſcitur, vendendi mo-
bilia etiam pretioſa Eccleſiarum pro ſolutione annatæ.

Undecimo, exaggerat deſtructionem pecuniarum Gal- 72
liæ; ſed hoc quoque eſt merum commentum, cum ipſis
Gallis indultum ſit a Sede Apoſtolica, ut pro beneficiis
inferioribus non ſolvant annatam, & liceat eis impune
quorumcunque beneficiorum fructus exprimere ſub va-
lore vigintiquatuor ducatorum, ut in concordatis Fran-
ciæ inter Leonem X. & Franciſcum I. anno 1517. &
in declaratione ipſius Leonis Kalen. Octobris ejuſdem
anni, ut in Conſtitutione, quæ incipit, *Romanus Pon-
tifex*, & habetur in Bullar. *com. 1. pagin.* 507. Et pro 73
Conſiſtorialibus ſolvuntur communia, & minuta ſervi-
tia pro medietate fructuum primi anni duntaxat, ut in
Conſtitutione Gregorii XII. incipien. *S. D. N. &c. Pen-
ſatis guerrarum cladibus*, quæ licet ad quinquennium fa-
cta fuerit, tamen uſque in præſens eſt obſervata, exce-
pto illo tempore, quo viguit pragmatica ſanctio. Id-
que pro Eccleſiis, & Monaſteriis, quæ ex ſtylo dicuntur 74
in patria reducta, id eſt pro Eccleſiis & Monaſteriis illa-
rum diœceſum, quæ tempore prædictæ Conſtitutionis
Gregorianæ erant ſub temporali dominio Regis Fran-
ciæ, & habentur indice alphabetico deſcriptæ in libris
Cancellariæ, & referuntur a Hieronymo Paulo Bar-
cinonen. *in ſua Practica Cancellariæ ſub titul. Provin-
ciæ in quibus decima remiſſa eſt*, videlicet Archiepiſco-
patus Lugdunen. Rothomagen. & Epiſcopatus Claro-
mon-

montenſ. Et hæc ſolutio medietatis fructuum fit juxta ta-
75 xationem Eccleſiarum Cathedralium, & Monaſterio-
rum, quæ habetur in libris Cameræ, & non attingit ter-
tiam partem veri valoris. Unde cum hujus tertiæ par-
tis proviſi non ſolvant niſi dimidiam, hinc liquido ap-
paret communia, & minuta ſervitia vix attingere ſex-
tam partem fructuum veri valoris: & tamen pro hac
ſexta parte proviſi non recepturi ſunt fructus integros
primi anni, ut prædiximus.

76 Demum ex auctoritate Jo. Andr. quem diminute, &
depravate refert Gloſſator, potius elicitur efficax funda-
mentum pro annatarum juſtitia: etenim ſi Patres Con-
cilii Viennenſis cognoviſſent illarum exactionem præſefer-
re aliquod vitium, aut ſuſpicionem ſimoniæ, abſque
dubio illas prohibuiſſent; & tamen nec prohibere volue-
runt, nec commutare in vigeſimam fructuum; ſed ma-
gis ſinere, ut exigerentur ut prius.

77 Tertio, contra annatas opponitur auctoritas viri cla-
riſſimi Joannis Gerſoni Cancellarii Pariſienſis in *tr. de*
Simonia, cujus hæc ſunt verba: *Super materia ſimonia-*
ca labis in collatione beneficiorum per Papam, reſolvenda
materiam ad radicem ſacra Scriptura, qua dimiſſa, per-
currere ramos opinionum particularium fine caret, ponitur
hac unica concluſio. Simoniaca labes contra jus Divinum,
vel de ſimoniaca ſpecie ſuſpectum eſt in conferente benefi-
cium eccleſiaſticum, etiamſi ſit Papa, exigere, vel extor-
quere a beneficiando promptam pecuniam ſub titulo primo-
rum fructuum, ac impedire poſſeſſionem, & officiationem
ſuam, quouſque ſolverit illam pecuniam.

Verum egregius hic vir ex falſis ſuppoſitionibus dece-
ptus eſt ab illis, qui in Concilio Conſtantienſi annata-
rum communium, & minutorum exactionem ſeu ſimo-
niacam condemnabant, aſſerentes Papam quaſi ex con-
tractu pro collatione beneficii exigere illam pecuniam
contra Evangelicum præceptum, videlicet, *Gratis acce-*
78 *piſtis, gratis date*. Unde non ita locutus fuiſſet, ſi rem
ipſam ut ſe habebat intellexiſſet; ſic autem ſe habet:
Lege, aut vetuſtiſſima conſuetudine introductum eſt,
ut vacantium Epiſcopatuum, & Abbatiarum Papa, &
Collegium Cardinalium ex fructibus primi anni ſub no-
mine communis, & minutorum ſervitiorum habere de-
beant illam ſummam, quæ, ut dictum eſt ſupra, pro
tertia parte veri valoris in libris Cameræ jam dudum ta-
xata eſt; & inferiorum beneficiorum Papa debeat habe-
re dimidium, quod olim per ſuos collectores exigebat.
Sed quia oneroſus erat Provinciis, & ipſis ſolvere deben-
tibus officium collectorum, qui pro ipſis exigendis in
ipſis Provinciis moram trahebant; quaſi tacita omnium
conventione ſtabilitum eſt, ut illi, qui ad Epiſcopatus,
aut Abbatias promovebantur, & quibus de aliis benefi-
ciis per Papam providebatur, deberent ſibi acquirere o-
79 mnes illos fructus, & ſolvere illorum pretium. Et ſic
quidem emptio, & venditio, non tamen tituli benefi-
cii, ſed illius portionis fructuum, quæ debetur Papæ,
& Cardinalibus. Obſervandum eſt enim circa quodli-
bet beneficium tria occurrere maxime conſideranda. Pri-
mum eſt ipſum beneficium; ſecundum illius proviſio,
ſeu collatio; tertium fructus ipſius. Pro beneficio ipſo,
vel ejus proviſione nihil ſolvitur: gratis enim ſemper
confert Papa; & de hoc intelligi debet illud Evangeli-
cum, Matthæi 10. *Gratis accepiſtis, &c. cap. Si quis E-*
piſcopus, 1. *quæſt.* 3. non autem de fructibus beneficio-
80 rum vacantium, de quibus agitur. Non obſtat, quod
authoritas illa Matthæi intelligatur etiam de rebus Ec-
cleſiæ, ut eſt textus in *c. Rex Eccleſia, eadem cauſ. &*
quæſt. & cum fructus beneficii ſine beneficio non pro-
veniant, vendito uno neutrum invenditum relinqua-
tur, *cap. Si quis objecerit, & cap. Salvator*, 1. *quæſt.* 3.
Ob quam rationem Theologi concludunt præbendam,
licet ſit quid temporale; tamen ratione connexionis,
quam habet cum Clericatu, & Canonia, vendi non poſ-
ſe ſine labe ſimoniæ, ut fuſe oſtendimus in *capit. Cum*
pridem, num. 90. *& num.* 107. *ſupra de pactis*. Id, in-
quam, non obſtat, quia locum habet in illis fructibus dun-
taxat qui debentur beneficiato propter officium, & mi-
niſterium Clericale ex debito Divini juris, ut 1. ad Co-
rinth. 9. *c. Quicunque*, 12. *quæſt.* 2. *§. His ita*, 13. *quæſt.*
1. *& cap. Cum ſecundum, de præben.* hos enim vendere
ſimoniacum eſt propter connexionem, quam habent cum
Clericatu, & jure ſpirituali, ut optime deducit Cardin.
Cajet. *in tractat.* 9. *de ſimonia, quæſt.* 2. *tom.* 2. *opuſculo-*
rum, & dixi latius in *dict. c. Cum pridem, num.* 91. *&*
num. 107. Item in his committitur injuſtitia tam ex par-
te dantis, quia vendi non poteſt res a non domino, *l.*
1. *C de uſucap. pro empt.* quam ex parte recipientis, quia
venditur illi, quod ſuum eſt, *l. Rei ſuæ, ff. de contra-*
hend. emption. l. Cum res; & l. Si mater, C eod. ut expli-
cat Cajet. *ubi ſupra*, & ante eum Petrus de Palude rela-
tus a Turrecrem. in *cap. Latorem, n.* 9. *verſ. Ad tertiam*
rationem, 1. *q.* 1. ut dixi in prædicta Decretali *Cum pri-*
dem, n. 113. *& num.* 123. *verſ. Sed nihilominus*. At hæc
omnia ceſſant in fructibus primi anni beneficiorum va-
cantium, de quibus agitur, quia cum ſpectent ad Se-
dem Apoſtolicam ex titulo præambulo reſervationis, ju-
re vendi poſſint tam ex parte Papæ, qui vendit, quod
ſuum eſt, quam ex parte proviſi, qui emit, quod ſuum
non eſt. Et cum proviſus juſte poſſit ſui beneficii fru-
ctus alteri vendere, licet beneficio ſint annexi, ut recte
obſervat Cajetan. *loco citato*, nulla afferri poteſt ratio,
cur non idem liceat Sedi Apoſtolicæ pro dimidia fru-
ctuum ad eam ſpectantium; & quemadmodum Epiſco-
pus, cui fructus beneficiorum vacantium ex privilegio,
vel conſuetudine eſſent reſervati, juxta textum in *cap.*
Præſenti, de offic. ordin. lib. 6. poſſet illos licite vendere
beneficiato, eadem prorſus, imo potiori ratione id li-
cere debet Papæ, ad gloſ. in *c. Cum pridem, in verb. Il-*
licita pactionis, in fin ſup. de pactis. Nec propterea ven-
ditur proviſo jus aliquod ſpirituale; quia in collatione
beneficii fructus hujuſmodi deducuntur tanquam æs alie-
num, & beneficiatus tenetur hujuſmodi onera ſubire,
c. Tua nobis, infra de verborum ſignific. c. Si propter tua
debita, de reſcript. lib. 6. *& c. Si tibi, cum gloſſa in verb.*
Fructus, de præbend. eodem lib. Thom. Campeg. *de annat.*
inſtit. n. 11. Sunt enim onus annexum beneficio, non au- 81
tem beneficiato: & ideo valet ſtatutum, vel conſuetu-
do, ut ſolvantur a recepto in Canonicum, *cap. Signifi-*
catum, de præbend. l. 1. *Cod. de donat. quæ ſub modo*, &
poſt Vincent. & Joann. Andr. notat Joan. de Anan in
cap. Jacobus, num. 3. *& 4. de ſimonia*. Quinimo pro illa
etiam ante receptionem poteſt recipi cautio, argum. *c.*
Servitium, 18. *quæſt.* 2. ſecundum eos, & notatur per
DD. in dict. *cap. Significatum*. Hinc S. Congregatio Car-
dinalium Concilii Trident. interpretum alias conſulta, 82
an ſi extaret talis conſuetudo, ut fructus puta cujuslibet
præſtimonii dimidii anni poſtquam vacaverit, cederent
in utilitatem menſæ capitularis, ea ſit ſublata ejuſdem
Concilii Decreto, *c.* 14. *ſeſſ.* 24. reſpondit non eſſe ſubla-
tam, eſt enim onus impoſitum beneficio, & non bene-
ficiato. Hinc etiam eſt, ut in actu collationis, ſeu re-
ceptionis non ſit ſimonia deducere in pactum, ut col-
latarius, ſeu receptus ſolvat penſionem collatori debi-
tam: ut conſuluit Gemin. *conſ.* 84. *n.* 4. *ver. Et dico quod*
tale juramentum, per textum in *c. Ex parte, il ſecondo,*
de cler. non reſid. & ſcripſi plenius in *c. Tua nos, de ſi-*
monia.

Hanc autem annatæ ſolutionem fieri ratione dicto- 83
rum fructuum, non autem ratione proviſionis, vel col-
lationis, evidenter oſtenditur. Primo, quia proviſio,
& collatio libere præcedit, neque unquam propterea
impeditur expeditio ſupplicationis: ſed quando proviſi
expediunt literas bullatas, tunc juxta obſervatam con-
ſuetudinem ſolvunt annatam: quod ſi nunquam expedi-
rent literas, prout contingit multis, qui literis non ex-
peditis, in aliorum favorem cedunt; illi ſic cedentes,
aut ſine ceſſione literas non expedientes, nihil ſolvunt:
& tamen verum eſt eis fuiſſe proviſum, cum gratia ex
ſola ſignatura ſupplicationis perficiatur, *l. Sacri afflatus,* 84
C de diverſ. reſcript. c. Inſtitutionis, ubi Turrecrem. *n.* 2.
25. *q.* 2. gl. in *reg. Cancell.* 13. *&* 53. *ad finem*, Caſſado-
rus *deciſ.* 36 *ſuper reg.* Gomeſ *in regul. de non judicando*
juxta formam ſupplicationis, q. 5. expeditio enim Bulla- 85
rum non requiritur ad gratiæ perfectionem, ſed tantum-
modo ad illius probationem. Et propterea nec ſunt pro- 86
ducendæ, niſi ubi agitur de canonizanda gratia, ut in
ſexcentis deciſionibus fuit a Rota obſervatum, teſte Car-
dinale Seraph. *dec* 775. *n.* 2.

Deinde hoc ipſum clare oſtenditur, quia ſi contingat 87
unum, & idem beneficium, ſive illud ſit de majoribus,
& conſiſtorialibus, qualia ſunt Epiſcopatus, & Abbatiæ,
ſive de minoribus, qualia ſunt reliqua omnia, in uno,
eodemque anno bis, vel pluries vacare, & illud ſucceſſi-
ve duobus conferri, annatæ, & ſervitia prædicta non

ca-

exiguntur, niſi ſemel, ut pro Regno Franciæ eſt expreſ-
ſum in antedicta Conſtitutione Greg. XII. & praxis ob-
ſervat: quod non fieret, ſi annatæ, & ſervitia exigeren-
tur pro collatione, & proviſione beneficii, & non pro
parte illa fructuum, quæ debentur Cameræ Apoſtolicæ.
88 Tertio idem ſuadetur; nam proviſis, qui docent alios
eſſe intruſos in poſſeſſionem beneficii, quive ob aliquod
aliud impedimentum beneficii poſſeſſionem ſtatim non
ſunt habituri, ſine ulla ſolutione literæ relaxantur, facta
duntaxat obligatione de ſolvendo, cum habita poſſeſ-
89 ſione percipient fructus: licet nonnunquam aliquibus in-
gruentibus cauſis ſolutio fiat in relaxatione literarum,
habita, vel non habita poſſeſſione, ne ex lite, cujus fi-
nis ignoratur damnum aliquod Papæ, & reliquis parti-
90 cipantibus proveniat. Sub illa etiam conditione in futu-
rum ſolvendi relaxantur literæ illis, quibus facta eſt ali-
qua gratia beneficialis ſub aliqua conditione de certo cor-
pore beneficii, ut ſunt regreſſus, & proviſiones etiam
91 ſimplices ubi fructus ſunt aliis reſervati. Quod ſi fructus
omnes aliis reſervati non ſint, ſed illorum certa pars
duntaxat, aut ſuper illis certa annua penſio, collatarius,
ſeu proviſus tanto minus ſolvit pro annata, vel commu-
ni ſervitio, quanta eſt penſio, vel pars fructuum aliis re-
92 ſervata. Dixi, de certo corpore beneficii, quia pro gra-
tiis ad incerta beneficiorum corpora, ut ſunt expectati-
væ, reſervationes, & aliæ ſimiles, nihil ſolvitur, nec
93 ulla fit obligatio de ſolvendo in futurum. Similiter pro be-
neficiis compermutatis, cujuſcunque ſint valoris: item
pro illis, quorum valor non excedit viginti quatuor du-
catos, quocunque modo illorum proviſionem fieri con-
tingat, proviſi nihil ſolvunt, nec promittunt. Quæ o-
mnia convincunt ſolutionem annatæ, & ſervitii non fie-
ri pro collatione, ſeu proviſione, ſed pro fructibus tan-
tum: alioquin ſolutio fieri deberet etiam in caſibus me-
moratis, in quibus dubium non eſt, quin fiat collatio,
ſeu proviſio.
94 Quarto, & ultimo, aliis omiſſis, idem oſtenditur,
quia ex diſtributionibus quotidianis non ſolvitur annata,
neque commune, & minuta ſervitia, ut in Extrav. *Cum
nonnulla*, *la prima*, §. *Præterea*, *de præben.* inter Com-
munes: & ita ſæpiſſime expediuntur proviſiones cano-
nicatuum cum expreſſione, quod fructus non excedunt
viginti quatuor ducatos, & pro eis non ſolvitur annata,
neque ſervitia; tametſi illorum diſtributiones quotidia-
næ ſint magni valoris, adeo ut multa ducatorum millia
95 excedant. Idque non alia ratione niſi quia diſtributiones
hujuſmodi non veniunt appellatione fructuum, *c. un. de
Cleric. non reſiden. lib. 6. c. final. §. In illis*, *de conceſſ. præ-
bend. eodem lib. cap. Licet: ſupra de præbend.* & tenet Caſ-
ſad. *deciſ. 1. de cleric. non reſiden.* & propterea non com-
95 prehenduntur in regulis Cancellariæ de valore fructuum
exprimendo, Felin. alios cumulans in *cap. Ad aures*, *n.
14 de reſcr.* Covarr. *lib. 3 variar. reſol. c. 13. num. 1.* &
dixi plenius in dict. *cap. Licet*, *in primo notabili.* Quod
ſimiliter demonſtrat evidenter hanc ſolutionem fieri tan-
tummodo ratione fructuum, qui debentur Cameræ, non
autem pro collatione, ſeu proviſione beneficii; alioquin
non conſtitueretur hæc differentia inter fructus, & di-
97 ſtributiones quotidianas. Unde fit, ut nullum vitium
hic conſiderari poſſit, cum ſolutio annatæ nullam habeat
correſpectivitatem ad collationem, & jus ſpirituale, ſed
tantum ad fructus temporales, ad Sedem Apoſtolicam
pertinentes, ut notat Card. in *cap. Tua nos*, *num. 3. in 3.
notab.* & ibi etiam Felin. *num. 1. de ſimonia.* Nunquam
enim datio mutua ſpiritualium, & temporalium ſimo-
niam inducit, quoties una non cauſatur ab alia, ut for-
maliter inquit Ant. de Butr. in dict. *cap. Tua nos*, *n. 3.*
98 Quamobrem ſi vir doctus, & pius Joan. Gerſon. anna-
tarum, & ſervitiorum exactionem dicit eſſe ſimonia-
cam, credendus eſt propterea hoc dixiſſe, quia falſo ei
ſuggeſtum eſt hanc ſolutionem fieri pro ipſa beneficii pro-
viſione, ſeu collatione palliato nomine, ac titulo pri-
morum fructuum. Id quod ſex ipſiuſmet doctrina non
obſcure deprehendi poteſt. Nam in tractatu ſummi Pon-
tificis de ſtatibus Eccleſiaſticis ponit ſex conditio ei de
ſtatu Papæ, & Cardinalium, & pro quarta conſidera-
tione ponit hæc verba: *Status prædictus potuit, & pot-
eſt in ſubventionibus temporalibus, & honeſta ſuſtentatio-
nis præſcribere de certo modo, vel quota ſubventionis fa-
ctæ per ſubditos in oblationibus, decimis, & ſimilibus,
etiam ubi ſtatus prædictus aliunde dotatus eſſet ex patrimo-
nialibus bonis, vel aliis, quemadmodum in Prælatis, &
Curatis.* Et infra propius ad annatas, pro quinta con-
ſideratione ſubjicit verba infraſcripta, videlicet: *Status
prædictus dum recipit, & quærit ſubventiones conſuetas in
oblationibus, decimis, vel annatis, & ſimilibus, non de-
bet eo ipſo de ſimoniaca pravitate notari, niſi forte vitium
aliud in executionis modo concurrerit, quod vitium, cor-
rigi debet, non ob inde ſtatutus minui, deſtrui, culpari,
vel juribus aliunde debitis defraudari, ſicut ab infirmo tol-
lendus eſt morbus, non ſubjectum, vel corpus deſtruendum,
&c.* Ex quibus Gerſonis verbis perſpicue apparet, ipſum,
ut ſupra diximus, fuiſſe deceptum ab impugnantibus an-
natas in Concilio Conſtantienſi. Fuit enim illi ſuggeſtum
annatarum, & ſervitiorum exactionem fieri ſimoniace
ratione collationis, nomenque primorum fructuum, &
annatarum eſſe prætextum quæſitum ad palliandam ſi-
moniam. Quod cum ex dictis liquido conſtet falſum eſ-
ſe, hinc ſequitur, ut Gerſonis ſententia ſtet potius pro
annatis, quam contra illas. Præſertim vero, quia in eo-
dem tractatu de ſimonia, in reſponſione ad primam ob-
jectionem dicit officio Papæ deberi ſufficiens beneficium,
& concedens, illudque ſubſidium poſſe, vel potuiſſe de-
bitis circumſtantiis obſervatis accipi ſuper fructibus in-
feriorum beneficiorum, ubi non eſt aliter facta Papæ ſuf-
ficiens proviſio, tam ex jure Divino, quam naturali,
præſuppoſito Divino.

Opponitur ultimo contra annatas ſententia Franciſci 99
Duareni Juriſconſulti Galli, *qui in tract. de benef. lib. 6.
cap. 3.* illius exactionem, necnon communium ſervitio-
rum, pluribus conatur exterminare; ait enim: (Uſita-
tum eſt apud nos, & Leonina Conſtitutione firmatum
genus vectigalis, quod vulgus annatam vocat. Nam
cum primum recens electus eſt, & a Rege nominatus,
aut Epiſcopus, aut Cœnobiarcha, Romanus Pontifex
anni integri fructus ejus beneficii percipit, eoſque ſibi
ſtatim ſolvi, ac repræſentari curat.)

Sed hoc loco Duarenus uno fere verbo duas protulit falſitates. Altera eſt, dum dicit anni integri fructus, quos tamen certum eſt ſolvi pro dimidia tantum. Altera, dum affirmat annatæ ſolutionem fieri ſtatim facta nominatione, cum inter nominationem, & expeditionem literarum, quando ſolvitur annata, plerunque intercedant nedum menſes, ſed anni, & ſæpe literæ nunquam expediantur, nec ſolvatur annata. Deinde ſic proſequitur: (Sed quod unius anni ſit, quidam a Boniſ. IX. inventum, alii a Jo. XXII. ſcribunt.) Hoc itidem loco aliorum errore involvitur, cum loquatur tantummodo de Epiſcopatibus & monaſteriis, pro quibus non annata, ſed ſervitia ſolvuntur, quæ ab immemorabili tempore ante memoratos Pontifices erant jam in uſu.

Tertio ſubjungit ſæpe quæſitum eſſe, an jure poſſet exigi, & illam fere Theologorum, & juris Pontificii conſultorum eſſe opinionem, Romanum ſcilicet Pontificem lege ſimoniaci ambitus, ut ceteros Epiſcopos, teneri, ſi pro ſacris miniſteriis pecuniam accipiat. Et mox inculcata authoritate Conventus Baſileenſis concludit his verbis: (Quo ſe vertant Pontifices, quibuſcunque Decretis, Conſtitutionibus, pactiſque hanc exactionem tueantur, Divinum oraculum ſemper eis apponemus: *Gratis ſcilicet accepiſtis, gratis date.*) Sed profecto non Divinum oraculum, ſed magis prava Auctoris interpretatio obtruditur exactioni annatarum, cum in ea non vendantur titulus beneficii, nec jus exigendi fructus, quæ ſpiritualia ſunt, nec fructus debiti beneficiato, qui ſunt ſpiritualibus annexi, hæc enim omnia gratis dantur: ſed venduntur fructus temporales, qui beneficio non ſunt annexi, ſed detrahuntur ut æs alienum, & onus beneficio adjunctum; nec ulla injuſtitia in hoc conſiderari poteſt, quia Sedes Apoſtolica vendit quod ſuum eſt: nec ſpecies ulla ſimoniæ, quia vendit quod temporale eſt, & a ſpiritualibus ſejunctum, ut in ſuperioribus monſtratum eſt, a *n. 79.*

Demum ex ſua concluſione idem Doctor infert corollarium adverſus concordata Capitula inter Pontificem Romanum, & Regem Franciæ, dicens: (Quod cum ita ſit, conventio inter Regem noſtrum, Pontificemque Leonem inita, turpis omnino, ac inhoneſta quibuſdam videtur, ideoque pro non ſcripta haberi, ac rejici debere; ita tamen ut cetera capita ejuſdem conventionis, quæ a ratione, honeſtateque non abhorrent, nihilominus obſerventur.)

Talis

Talis eſt Duareni ſententia, audaciæ, & temeritatis cenſura certe digna, & quod ſpectat ad ſimoniam, ex jam dictis ſatis ſuperque eſt confutata. Quod autem pertinet ad Cancellarium, cum Decretum Conventus Baſileenſis contra annatas univerſaliter ab omnibus reprobetur, injuſtumque, & impium fuerit, & talis etiam ſit pragmatica ſanctio, ſuper ipſo Decreto Baſileenſi fundata: hinc neceſſario conſequitur, ut conventio inter Leonem Decimum, & Franciſcum Primum inita, quam maligne carpit Duarenus, honeſta prorſus, juſta, laudabilis, & inviolabili obſervatione digna ſit.

NE PRÆLATI VICES SUAS, &c.

Idem Alexander III. in Concilio Turonen.

C A P U T II.

QUoniam in quibuſdam partibus Decani quidam, vel Archipresbyteri, ad agendas vices Epiſcoporum, ſeu Archidiaconorum, & terminandas cauſas Eccleſiaſticas, ſub annuo pretio ſtatuuntur: quod ad Sacerdotum gravamen, & ſubverſionem judiciorum non eſt dubium redundare: id ulterius fieri prohibemus. Quod ſi quis de cetero fecerit, removeatur a Clero. Epiſcopus autem, qui hoc ſuſtinuerit, & Eccleſiaſticam juriſdictionem ſua patitur diſſimulatione perverti, diſtrictione Canonica percellatur.

S U M M A R I U M.

1 *JUriſdictiones Eccleſiaſticas, ſeu facultates deputandi in ſpiritualibus locare non licet.*
2 *Et conceſſiones etiam a Sede Apoſtolica facta cenſentur ſubreptitia.*
3 *Locatio juriſdictionis ſuper damnis bonorum Eccleſia illatis prohibita eſt.*
4 *Juriſdictio Eccleſiaſtica eſt quid ſpirituale, & ſimoniacum eſt illam vendere, & n. ſeqq. uſque ad num. 12.*
5 *Juriſdictio etiam mere temporalis prohibetur vendi.*
6 *Juriſdictio eſt res inæſtimabilis ſicut patria poteſtas.*
7 *Juriſdictionem temporalem vendere proprie non eſt ſimoniacum; eſt tamen turpe lucrum, & ementes committunt ſimoniam laicalem.*
8 *Vicario, ſeu officiali Epiſcopus tenetur ex Camera ſua ſalarium conſtituere.*
9 *Vicarius locat Epiſcopo operas ſuas, nec tenetur ſuis ſtipendiis militare.*
10 *Advocatus licite vendit patrocinium ſuum.*
11 *Epiſcopus tenetur ex officii ſui debito juriſdictionem gratis adminiſtrare.*
12 *Juriſdictionis venditio redundat in ſubditorum gravamen, & n. 22. & 23.*
13 *Fructus, & obventiones Eccleſiarum ex juriſdictione provenientes, vendi non poſſunt juriſdictionem exercenti, etiam ſeorſim a juriſdictione.*
14 *Non provenientes vero ex juriſdictione vendi poſſunt, etiam juriſdictionem exercenti, dummodo juriſdictio ipſa non vendatur.*
15 *Cancellaria an, & quando ab Epiſcopo vendi poſſit, aut locari ſub annuo cenſu, & n. ſeqq. uſque in finem.*
16 *Notarii communiter creantur judices ordinarii.*
17 *Et ſunt Magiſtratus inter conſentientes, habentque juriſdictionem habitu, licet non actu.*
18 *Et dicuntur judices Carthularii.*
19 *Item faciunt præceptum, & guarentigiam.*
20 *Eorumque juriſdictio prorogari poteſt de habitu ad actum.*
21 *Et poſſunt expedire ea, quæ ſunt voluntariæ juriſdictionis, ſi ſibi committantur.*
22 *Notario, ſeu actuario vendi non poſſunt fructus ex juriſdictione provenientes.*
23 *Clementis VIII. Decretum, ne Prælati Cancellarias ſuorum Tribunalium locent, ſed illas per proprios miniſtros mercede conductos exerceant.*
24 *Pandecta, ſeu taxa mercedem in ædibus Notariorum affigenda.*
25 *Epiſcopi, vel eorum miniſtri pro collatione Ordinum, & literis dimiſſoriis, ſeu teſtimonialibus nihil poſſunt accipere, etiam ſponte oblatum.*
Nec pro ſigillo in collationibus beneficiorum, etiam ubi extaret talis conſuetudo, n. 29.
26 *Cancellarius pro ſingulis literis dimiſſoriis, ſeu teſtimonialibus decimam unius aurei partem poteſt accipere.*
27 *Item pro qualibet ſcriptura collationis, vel inſtitutionis poteſt accipere mercedem ſuo labori convenientem, quæ omnibus computatis unum aureum non excedat, & n. 29.*
Et quartam partem ducati pro examine teſtium in executione literarum Apoſtolicarum, n. 31.
28 *Dummodo ei nullum ſalarium pro officio exercendo conſtitutum ſit, & ex illius commodis Epiſcopo nihil emolumenti directe, vel indirecte provenire poſſit.*
30 *Epiſcopi, vel eorum officiales pro executione literarum Apoſtolicarum, diſpenſationum matrimonialium, & præſentatione cujuslibet reſcripti nihil accipere poſſunt.*

QUoniam. Summatum eſt in cap. præcedenti. Dividitur in duas partes. Primo ponit exceſſum, quem expreſſa cauſa prohibet. Secundo pœnam addit, ibi, *Quod ſi quis.* 1

Nota, prohibitum eſſe juriſdictionem Eccleſiaſticam vendere, ſeu locare, ut hic, & *in c. præcedenti*: quod noviſſime etiam ſancitum eſt Decreto Concilii Tridentini *cap. 11. ſeſſ. 25. de reform.* ibi: *Non liceat etiam juriſdictiones Eccleſiaſticas, ſeu facultates nominandi, aut deputandi Vicarios ſpiritualibus locare, nec conductoribus per ſe, aut alios ea exercere; aliterque conceſſiones etiam a Sede Apoſtolica facta ſubreptitia cenſeatur.* Hinc cum juriſdictio ſuper damnis, bonis Eccleſiarum illatis, ſub certa annua penſione, ad hoc ut majori ſolertia bona Eccleſiarum conſervarentur, locari quibuſdam officialibus conſuevIſſet: S. Congregatio ejuſdem Concilii interpres reſpondit, eo Decreto id prohibitum eſſe, cum juriſdictio ſit Eccleſiaſtica, qua jus redditur ſuper damnis illatis Eccleſiarum. 2 3

Prima hujus prohibitionis ratio eſt, quia juriſdictio Eccleſiaſtica eſt quid ſpirituale, ut in *cap. præcedenti*. Clavium enim poteſtas a Deo eſt, Matth. 16. S. Thom. in 4 *diſt.* 18. *quæſt.* 1. *artic.* 1. *quæſt.* 1. eamque Epiſcopus ratione ſui officii gratis exercere debet; unde ſimoniacum eſt illam vendere, *c. Ex multis*, *c. Vendentes*, & *cap. Non ſolum*, 1. *quæſt.* 3. *cap. Decernimus*, *ſupra de judic.* & tenet gloſſ. 1. hic, & in *c. præceden.* Innocent. *ad finem*, *verſ. Item prolationem*, Hoſt. *num.* 6. *verſ. Quinimo*, Joan. Andr. *n.* 3. Cardin. *n.* 2. Butr. Abb. & Mar. Soccin. omnes *in primo notab.* Altera ratio eſt, quia venditio, 4 5

Digitized by Google

ditio, ſeu locatio juriſdictionis redundat in ſubditorum
gravamen, & ſubverſionem judiciorum, ut hic dicitur
in litera. Ob quam rationem etiam juriſdictio mere tem-
poralis prohibetur vendi, ne ſcilicet ſubditi prægaven-
tur, ut in *Authen Ut judic. ſine quoque ſuffrag.* & *in Au-*
thent. de mand. Princip. §. Illud tamen, & notant in *c.*
præceden. Innocent. *verſic. Ratio diverſitatis*, Hoſtienſ.
numer. 51. *verſ. Quod & prohibetur*, Butr. *num.* 10. *ver.*
Et dicunt, Innocen. & Cardin. *num.* 2. Addit. Marian.
6 Socein. *ibidem numer.* 3 Juriſdictionem ipſam vendi non
poſſe, quia eſt res inæſtimabilis ſicut patria poteſtas, ut
leg. Filia, Cod. de collation. Et quia ejus rei non vide-
tur eſſe commercium, *leg. Inter ſtipulantem, § Sacram,*
ff. de verbor. obligat. & *leg. Apud Julianum, §. fin. ff. de*
7 *legat.* 1. Et quamvis vendere juriſdictionem mere tem-
poralem proprie non ſit ſimoniacum ſecundum Innocen.
& omnes in *cap. præcedenti*, eſt tamen turpe lucrum: Et
ſicut in juriſdictione Eccleſiaſtica committitur ſimonia
ſpiritualis, ita in juriſdictione temporali committitur ſi-
monia laicalis; quia ementes juriſdictionem ſecularem,
& honorem incidunt in crimen ambitus, ut in *l. un. C.*
Ad Jul. de ambitu, ſecundum Hoſt. *in eod. c. præced. n.*
6. verſ. Quinimo.
8 Nec prædictis obſtat, quod non videatur illicitum da-
re pecuniam pro juriſdictione; nam quotidie hoc fit,
cum Epiſcopus tenetur ex camera ſua Officiali, ſeu Vi-
cario ſalarium conſtituere, *capit. Charitatem,* & *capit.*
Quicunque, 12. *quæſt.* 2. & tenent in *cap. prox. ſupr. eo-*
dem gloſ. ſecunda, Innoc. *verſ. Sed e converſo*, Hoſtien.
num. 5. *in verb. de cetero præſumpſerit*, Butr. *num.* 7. Card.
num. 1. *in c. oppoſit.* & *reliqui*: etenim ut reſpondet Butr.
eod. num. 7. ut officium committatur datione pecuniæ ex
parte ſuſcipientis, & dantis officium, eſt illicitum, ut
hic, & in *c. præcedenti*: ſed officio commiſſo datio pe-
cuniæ ex parte committentis loco ſalarii ipſi, cui com-
mittitur, eſt licita, & non eſt ſimoniaca, ut in juribus
prælegatis.
9 Ratio diverſitatis eſt, quia Vicarius recipit merce-
dem ſui laboris; locat enim Epiſcopo operas ſuas, nec
ullo jure cogitur ſuis ſtipendiis militare, *capit. Cum ex*
officii, de præſcript. & *cap. Cum ſecundum, de præbend.*
ſic & aſſeſſori ſtatuitur ſalarium in *capit. Statutum, §.*
Aſſeſſorem, de reſcrip. lib. 6 & ſic Advocatus licite ven-
dit patrocinium ſuum, ut in *capit. Non ſane*, 14. *quæſt.*
10 5. At e converſo Epiſcopus tenetur ex officio ſui debito
juriſdictionem gratis adminiſtrare; unde ſi pretium ac-
11 cipiat, ex eo quod vices ſuas officiali committat, vide-
tur juriſdictionem ipſam vendere, & ſimoniam commit-
tit, ut hic in gloſ. 1. Præterea hoc tendit in ſubdito-
rum gravamen, quia ut verbis utar Abbatis in *cap. præ-*
ced. numer. 4. (Officialis ut aliquid lucretur ultra pecu-
12 niam datam ſuperiori, per fas, & nefas inducetur ad ex-
torquendam pœnam, & modicam culpam faciet gra-
viorem, & ſæpe puniet burſam, ubi punienda eſſet per-
ſona.) Idemque adnotavit Card. *ibid. n.* 1. *in fine, ver.*
Quæro, quæ fuit ratio.
13 Rurſus non obſtat, quod fructus, & obventiones Ec-
cleſiarum vendi poſſint, ſeu locari ſub annuo cenſu, ut
in *cap. fin. infra eodem*, quoniam ſecundum Innocen. in
cap. præced. hoc intelligi debet, ſi obventiones tempo-
rales vendantur non exercenti juriſdictionem; alias ſe-
cus: ſed Hoſtienſ. *ibidem numer.* 5. diſtinguit ſic: Aut
fructus, & obventiones temporales proveniunt ex ju-
riſdictione: & hoc caſu verum eſt, quod ait Innocent.
quia vendi non poſſunt juriſdictionem exercenti, etiamſi
vendantur ſeorſim a juriſdictione. Ratio eſt, quia cum
ſine juriſdictione non proveniant, qui illos venderet,
juriſdictionem invenditam non derelinqueret, ut in *c. Si*
14 *quis objecerit*, & *in c. Salvator*, 1. *q.* 3. Aut vero fru-
ctus, & emolumenta hujuſmodi non proveniunt ex ju-
riſdictione, & tunc licite vendi poſſunt etiam exercenti
juriſdictionem, dummodo juriſdictio ipſa non vendatur,
ita ut contractus non permiſceantur, ſed committatur
juriſdictio ſimpliciter, & ex altera parte vendantur fru-
ctus, argum *c. Ad quæſtiones, ſupra de rerum permut.* &
hanc diſtinctionem Hoſt. ſequuntur ibidem Joan. Andr.
n. 2. Butr. *n.* 10. *verſ. Oppono ulterius*, Cald. *num.* 1. *ver.*
Hoſtien. dicit, Anchar. *n.* 1. Mar. Socein. *num.* 6. & alii
communiter.
15 Hinc ſolvi poteſt quæſtio, an liceat Epiſcopo Cancel-
lariam vendere, vel locare ſub annuo cenſu: & quidem
ſi fructus, & emolumenta Cancellariæ vendantur, ſeu
locentur non Officiali, ſeu Actuario, ſed extraneo, qui
nullatenus debeat ſe ingerere in negotiis Tribunalis; ceſ-
ſante omni fraude, venditio ſeu locatio non eſt illicita;
quia etſi fructus, & obventiones hujuſmodi proveniant
ex juriſdictione; tamen non eſt prohibitum illos vende-
re juriſdictionem non exercenti, ubi contractus non
permiſcentur, ſecundum diſtinctionem Hoſtien. com-
muniter approbatam, de qua ſupra proxime. Neque
vero hoc caſu vigent pericula extorſionum, de quibus
mox dicetur in ſequenti membro, cum conductor in tri-
bunali nullum habeat miniſterium: & hoc proprie non
eſt locare Cancellariam, ſed illius obventiones tempo-
rales duntaxat ſeorſim a juriſdictione.
Sin autem locetur Cancellaria, ſeu illius fructus, &
obventiones vendantur Cancellario, ſeu Actuario, vel
Notario, aut Magiſtro actorum; tunc locatio, & ven-
ditio prohibita eſt, quia cum creantur Tabelliones, com-
muniter etiam creantur judices ordinarii, & tales com-
muniter ſe intitulant, ut teſtatur Angel. *conſil.* 93. *Viſis,*
& *inſpectis, n.* 2. dicens ſe id vidiſſe infinitis privilegiis, 16
& Paulus de Caſtro *conſil.* 84. *viſa, in princ. verſ. Seve-*
ro, lib. 1.
Eo autem ipſo, quod Notarius conſtitutus eſt a Su- 17
periore judex ordinarius, eſt Magiſtratus inter conſen-
tientes, & habet juriſdictionem habitu, licet non actu,
ut notatur in *l.* 1. *ff. de juriſdict. omn. judic.* & *in leg.*
fin. Cod. ubi, & *apud quem*, ſecundum Paulo de Caſtro
dict. conſ. 84. *per totum*, & *præſertim, numer.* 4. *verſic.*
Ex his ſequitur. Et dicitur Judex Carthularius, & ha- 18
bet juriſdictionem inter volentes, & poteſt multa, ex
quo radicem habet juriſdictionis, ut inquit Bald. *conſ.*
105. *factum tale eſt, numer.* 3. *verſ. Item poſſet, lib.* 3. & 19
tanquam judex ordinarius facit præceptum, & guaren-
tigiam, ita ut habeat executionem paratam, per Ti-
raq. *de Conſtit part.* 3. *limit.* 30. *numer.* 29. guarentigia
enim videtur Decretum judiciale ſecundum Bald. in *leg.*
Non aliter, n. 1. *in fin. ff. de adopt.*
Suppoſita autem radice juriſdictionis habitualis, per 20
deputationem ad acta cenſetur prorogata illius juriſdi-
ctio: hoc enim caſu fieri poteſt prorogatio de habitu ad
actum, ut notat Innoc. in *c. Prudentiam, de offic. deleg.*
& poſt eum Paul. de Caſtro *loco cit.* & conſentit Bart. in
l. 2. *n.* 14. *C. de jure fiſci, lib.* 10. ubi dicit Notarium poſ- 21
ſe expedire ea, quæ ſunt voluntariæ juriſdictionis, ſi ſi-
bi committantur; quia in hoc ipſe eſt judex: & de a-
ctuario, ſeu ſcrinario habente jus geſtorum eſt textus in
l. Eos, la primo §. 1. juncta gl. *verſ Scrinia, C. de appell.*
& notat Bald. in *l. Hac conſultiſſima, §. Si quis autem,*
in fin. C. de teſtam.
Quamobrem cum actuarius juriſdictionem habeat ſal- 22
tem voluntariam, conſequens eſt, ut fructus, & obven-
tiones temporales ei vendi non poſſint, ſive ſequamur
opinionem Innocent. tenentis generaliter, & indiſtincte
obventiones temporales vendi non poſſe juriſdictionem
exercenti; ſive ſequamur opinionem Hoſtienſis exiſti-
mantis vendi non poſſe exercenti juriſdictionem, ob-
ventiones ex juriſdictione provenientes, etiam ſi ſeor-
ſim a juriſdictione vendantur, quia cum ſine illa non
proveniant propter hujuſmodi connexionem vendito u-
no, neutrum invenditum derelinquitur, ut in dict. *ca-*
pit. Si quis objecerit, & in hoc caſu militant inconvenien-
tia, quæ in venditione juriſdictionis conſiderant Docto-
res & præſertim Cardinal. in *capit. præced. numer.* 1. *in*
fin verſ. Quæro, quæ fuit ratio, & plenius Abb. *numer.*
4. Nam actuarius conductor cum ex mercede actorum
deducere debeat penſionem Epiſcopo perſolvendam, et
præter illam aliquid ſibi lucretur, verendum eſt, ne ta-
xas augeat in actis, & inſtrumentis conficiendis, illiſ-
que edendis partibus, quarum intereſt, & illas concu-
tiat, ut pecuniam extorqueat, ut in *Auth. ut jud. ſine*
quoque ſuffrag. col. 2.
Unde merito Sacra Congregatio negotiis, & con- 23
ſultationibus Epiſcoporum præpoſita ſæpius reſpondit
Epiſcopis non licere Cancellarias locare. Quinimo hoc
ipſum probavit ſanct. memor. Clemen. VIII. ex ipſius
Congregationis ſententia, ut patet ex literis hac de re
ſcriptis ad Archiepiſcopum Neapolitanum, quarum te-
norem libuit hic inſerere de verbo ad verbum, cum ma-
teria ſit gravis, & exemplaris. Eſt autem hujuſmodi,
videlicet,

La

La Santità di N. Sig. col parere di queſti miei Illuſtriſ. Signori della S. Congregatione ſopra i Veſcovi ha riſoluto, che i Prelati non habbino ad affittar le Cancellarie de' loro Tribunali, ma quelle devono far' eſſercitare da miniſtri proprii da eſſi proviſionati, ſenza dar loro participatione alcuna degl'emolumenti, e proventi di eſſa; confidandoſi che con queſto i popoli habbino da reſtar più ſicuri da eſattioni indebite, & i poveri di conſeguir più gratie di quelli, che poſſono far loro gl'affittuarii ſteſſi, & anco ſia lecito ad ogn'uno vedere, che non gli ſia fatto aggravio.
24 *Vuole anco Sua Beatitudine, che ogn'uno habbia la ſua pandetta, è taſſa delle mercedi degl'officiali ſteſa, & attaccata in publico nella ſtanza delli Notari, di maniera, che chi tratta nel Tribunale poſſa a ſua poſta chiarirſi di quanto debba pagare, anche hora do avviſo à V. S. d'ordine della Santità Sua, affinche ella per quello che tocca a lei, così eſſeguiſca, e per lettere comandi a tutti li ſuoi ſuffraganei di commiſſione di Sua Beatitudine, che faccino il medeſimo ſenza replica alcuna, e quanto prima; perche contro li negligenti ſi manderà commiſſario con ſpeſa, e poca loro reputatione. E ſe pareſſe ad alcuno eſſerli ciò dannoſo, habbia patienza, perche il guadagno deve conſiſter ſolo nel ſervitio di Dio benedetto, e nella ſalute, e buona ſodisfatione de' popoli.*

Di Roma 26. d'Agoſto 1592.

25 Alii reddunt aliam rationem, cur non liceat locare
Cancellariam, quia ſcilicet Epiſcopi, vel eorum miniſtri nihil prorſus emolumenti etiam ſponte oblati quovis prætextu accipere poſſunt pro collatione quorumcunque ordinum, nec pro literis dimiſſoriis, aut teſtimonialibus nec pro ſigillo, nec alia quacunque de cauſa.
26 Notarii vero in iis locis, in quibus non viget laudabilis conſuetudo nihil accipiendi, pro ſingulis literis dimiſſoriis, aut teſtimonialibus, decimam unius aurei partem accipere poſſunt, dummodo eis nullum ſalarium ſit
27 conſtitutum pro officio exercendo, nec Epiſcopo ex Notarii commodis aliquod emolumentum directe, vel indirecte provenire poſſit, ut diſertis verbis ſtatuitur Decreto Concil. Trident. in *cap. 1. ſeſs.* 21. Et Sac. Congreg. ejuſdem Conc. interpres ſæpius declaravit Cancellarium poſſe pro qualibet ſcriptura collationis, vel inſtitutionis accipere mercedem ſuo labori convenientem, quæ tamen ſcriptura, ſigillo, & ceteris omnibus computatis, unum
28 aureum non excedat: & dummodo ipſi Cancellario ſalarium nullum pro officio ſuo exercendo præſtitum ſit, & ex pecunia, quam accipit, nihil prorſus emolumenti collatores, aut inſtitutores etiam occaſione ſigilli ullo modo directe, vel indirecte percipiant. Similiter ſan. 29
memor. Gregorius XIII. in cauſa Burgenſi declaravit in collationibus beneficiorum Epiſcopum non poſſe pro ſigillo aliquid capere, etiam ubi extaret talis conſuetudo: Notarium autem, cui certum ſalarium pro ſuo officio conſtitutum non eſt, poſſe pro ſingulorum beneficiorum collatione, aureum unum accipere in cauſam laboris, ſcripturæ, ſigilli, & ceterorum. Item officiales
Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum Regni Luſitaniæ u- 30
num ducatum accipiebant pro executione literarum Apoſtolicarum, diſpenſatione matrimonialium, & ita etiam pro præſentatione cujuslibet reſcripti: Notarii etiam pro examine teſtium capiebant alium ducatum, &
plus, minuſve, juxta numerum illorum, & laborum. 31
Et quoniam in eis literis ſolet apponi clauſula: *Quod Epiſcopi, & officiales depoſita omni ſpe cujuſcunque muneris, & præmii etiam ſponte oblati, diſpenſent*; & Tridentinum Concilium in *capit. 5. ſeſſ. 24. de reform. matrimon.* tales diſpenſationes gratis omnino concedi jubet: quæſivit Cardinal. Portugalliæ Legatus, an liceat dictis officialibus, & Notariis accipere id, quod capiebant. Sanctiſſimus, referente Congregatione Concilii, decrevit Epiſcopos, eorumque Vicarios nihil prorſus ea de cauſa accipere poſſe: Notariis autem licere duntaxat quartam partem ducati accipere. Quæ cum ita ſint, ſi Epiſcopis liceret Cancellariam locare, utique per indirectum conſequerentur emolumentum ex mercede, quam licet Cancellario accipere in caſibus memoratis, quod eſſet contra Decretum dict. *cap.* 1. & Apoſtolicas declarationes.

Verum hæc ratio quamvis in ſe vera ſit, tamen non eſt omnino adæquata, & vitari poſſet, ſi Epiſcopus in locatione Cancellariæ, & taxatione annui cenſus non computaret ea, ex quibus nihil ſibi, ſed Cancellario duntaxat, licet aliquid emolumenti percipere. Eo enim caſu, attenta ratione prædicta, ſuſtineretur locatio, quia Epiſcopus pro literis dimiſſoriis, pro ſcriptura collationis, vel inſtitutionis, pro executione literarum Apoſtolicarum, & conſimilibus, nihil emolumenti perciperet directe, vel indirecte: & tamen neque hujuſmodi cautela adhibita licitum eſſet Cancellariam locare; unde tutius eſt tenere, quod ſuperius dictum eſt.

DE MAGISTRIS, ET NE ALIQUID EXIGATUR pro licentia docendi.

Ex Concilio Lateranen.

CAPUT I.

QUoniam Eccleſia Dei ſicut pia mater providere tenetur, ne pauperibus, qui parentum opibus juvari non poſſunt, legendi & proficiendi opportunitas ſubtrahatur, per unamquanque Cathedralem Eccleſiam magiſtro, qui Clericos ejuſdem & ſcholares pauperes gratis doceat, competens aliquod beneficium præbeatur: & infra. Pro licentia vero docendi nullus pretium exigat, vel ſub obtentu alicujus conſuetudinis, ab eis qui docent, aliquid quærat: nec docere quenquam qui ſit idoneus, petita licentia interdicat. Qui autem contra hoc venire præſumpſerit, ab Eccleſiaſtico fiat beneficio alienus. Dignum quippe videtur, ut in Eccleſia fructum ſui laboris non habeat, qui cupiditate animi, dum vendit docendi licentiam, Eccleſiaſticum profectum nititur impedire.

S U M M A R I U M.

1 *ECcleſia Cathedralis, & quelibet Collegiata, providere debet de una prebenda Magiſtro in Grammatica, qui Clericos ejuſdem Eccleſiæ, & pauperes ſcholares gratis doceat, & n. 4.*

2 *Pro licentia docendi prætextu alicujus conſuetudinis nil debet exigi, vel promitti: ob hoc promiſſum remittitur, & ſolutum reſtituitur, & illam vendens eſt beneficio privandus, & n. 4. & 12.*

3 *Legere volentes non ſunt prohibendi, ſi ſint idonei, & contrafacientes puniuntur, ut hic.*

5 *Magiſter Grammatices in Cathedrali, vel Collegiata deputatus, tenetur gratis docere Clericos ejuſdem Eccleſiæ tantum, alios vero non niſi ſint pauperes.*

6 *Pauperes non dicuntur, qui opibus parentum ſuſtentari valent.*

7 *Pater tenetur alere filios, etiam ſpurios, de jure canonico.*

8 *Pa-*

8 *Patris divitiæ cenſentur divitiæ filii, etiam nil actu habentis.*
9 *Teſtimonium patris ſuffragatur filio, ſtante ſtatuto, ne quis admittatur ad officium, niſi habeat centum in bonis.*
10 *Filius habens patrem divitem poteſt promoveri ad ſacros Ordines abſque patrimonio.*
11 *Contrarium.*
12 *Quaſi ſimoniacum reputatur, pro licentia docendi aliquod pretium exigere.*
13 *Et quid ſervandum circa expenſas in aſſumptione magiſterii, vel doctoratus.*

1 QUoniam. Totus hic titulus quoad primam, & ſecundam partem rubricæ ſummatur a Joann. Andr.
unico contextu, & concordant Cardin. Anchar. Abb.
Joann. de Anan. & Marian. Socc. Quoad primam partem ſic: Cathedralis Eccleſia, & quælibet Collegiata,
quæ ad hoc ſufficit, providere debet de una præbenda
Magiſtro in Grammatica, qui Clericos Eccleſiæ, & pauperes ſcholares gratis doceat: qui Magiſter a Prælato
cum Capitulo, vel majori parte ipſius eligi debet, quorum negligentiam ſupplebit Ordinarius. Metropolitana
Eccleſia etiam habebit Theologum, & ſi utrique non
ſufficit, de Grammatica in aliqua Eccleſiarum ſuarum,
quæ ad hoc ſufficiat, faciat provideri. Ut Theologi
poſſint haberi, Prælati, & Capitula ad Theologiæ ſtudium aliquos mittere debent, quibus providebunt, ſi
ſui reditus eis non ſufficiunt: & docentes in Theologia,
donec docuerint, & ſtudentes, per quinquennium integre præbendarum ſuarum fructus percipiant, conſuetudine, vel ſtatuto contrariis non obſtantibus. Hoc dicit
c. 1. in 1. part. ſecundum in 2. penult. & ultim. Quoad ſe-
2 cundam partem ſummatur ſic: Pro licentia docendi prætextu alicujus conſuetudinis nil debet exigi, vel promit-
3 ti; ob hoc promiſſum remittitur, & ſolutum reſtituitur;
idonei legere volentes prohiberi non debent; contrafacientes officiis, & dignitatibus privabuntur. Hoc dicit *c. 1. in 2. part. & c. 2. in prima, & cap. 3.* Sed Antonius de Butr. ſummat unamquamque Decretalem per ſe:
quod ſatis placet, ut ſingulæ facilius intelligantur, ſe-
4 cundum Abbatem, Marian. Soccin. & Felin. Unde hæc
prima ſummatur ſic: Eccleſia Cathedralis providere debet magiſtro de beneficio, qui Clericos ejuſdem Eccleſiæ, & alios pauperes gratis doceat, & vendens licentiam docendi, aut idoneum ad docendum impediens,
eſt beneficio privandus. Hoc ſtatuit; ſunt tres partes;
in prima provideri mandat de magiſtro; in ſecunda factum irreprehenſibile inhibet, ibi, *Pro licentia*; in tertia pœnam imponit, reddens cauſam, ibi, *Qui autem*.
5 Nota primo ibi, *Pauperibus*, quamlibet Cathedralem
teneri providere de Magiſtro, qui Clericos ejuſdem Eccleſiæ, & pauperes ſcholares gratis doceat; ergo alios
Clericos non tenetur gratis docere, niſi ſint pauperes,
c. Quia nonnullis, infra eodem, ſecundum Innocent. *hic in ver. Ejuſdem*, Hoſtien. *n. 1.* Jo. Andr. *n. 2. in eodem verb.* & Butr. *in 2. notab.* a divitibus enim, qui ejuſdem
Eccleſiæ non ſunt, licite poteſt accipere, cum non propter eos habeat præbendam, argum. *c. Charitatem, 12. q. 2. cum ſimilibus*, ut per Innoc. in dict. *c. Quia nonnullis, in princip.*

Secundo nota ibi, *Qui parentum opibus juvari non poſſunt*, pauperes non dici, qui opibus parentum ſuſtentari valent, prout ex hac litera deducunt Abbas, Marian. 6
Soccin. & Felin. omnes *in 2. notab.* reddentes rationem, 7
quia pater tenetur filiis alimenta, & alia neceſſaria ſubminiſtrare, *leg. Si quis a liberis, ff. de liber. agnoſcend.*
etiamſi ſint ſpurii, ſecundum Canones, ut *c. Cum haberet, in fin. ſupr. de eo, qui duxit in matrimon. quam poll. per adult.* Itaque divitiæ patris cenſentur divitiæ fi- 8
lii, etiam nihil actu habentis; quod pluribus more ſuo
exornat Felin. *hic n. 2. verſ. Nota ex eiſdem verbis:* & in 9
ſpecie ex hoc notabiliter infert, ut ſtante ſtatuto, ne
quis admittatur ad officium, niſi habeat centum in bonis, æſtimum patris hoc caſu prodeſt filio nil in bonis habenti; ad quod ſemper allegat gl. in *l. 2. in verb. Poteſtate, C. Qui ætate, lib. 10.* qui dicit æſtimum patris filii
reputari; idem dicit Bald. *l. 2. in 8. col. v. Item nota quod æſtimum, C. de liberis, & eorum liber. & in l. fin. in fin. C. de impub. & aliis ſubſt.* & Bart. in *l. 1. §. Domini, il 3. n. 2. ff. ad Syllanianum.*
Hinc etiam deducunt aliqui, ut quamvis Epiſcopus, 10
qui ordinavit Clericum ad ſacros Ordines ſine ſufficienti
titulo, non habente de ſuo unde vivat, teneatur ei vitæ neceſſaria ſubminiſtrare; tamen hoc non procedat,
ſi ordinatus habeat patrem divitem, cujus opibus vivere poſſit, ut innuit textus in *c. Epiſcopus, ſupra de præbend.* in illis verbis: *Niſi talis ordinatus de ſua, vel paterna hereditate ſubſidium vitæ poſſit habere.* Et ibi hoc
notat Decius *n. 7.* dicens idem ſentire Jo. de Imol. *ibidem column. 2. v. Ultimo potes notare.* Quinimo ex hoc infert
Surdus *in tract. de alimentis, tit. 7. q. 37. n. 2.* ut etiam a
principio Clericus promoveri poſſit ad ſacros Ordines abſque patrimonio, ſi patrem habeat divitem: ſed hæc 22
non ſunt admittenda poſt Concilium Tridentinum *c. 2. q. 21.* ut plene ſcripſi in dict. *cap. Epiſcopus, a n. 20. uſque ad n. 30. de præbend.*
Tertio nota ex ſecunda parte textus, & rubricæ, pro 12
licentia docendi non licere aliquod pretium exigere,
contraria conſuetudine non obſtante, ut hic, & in duobus *c. ſeq.* & ideo hoc quaſi ſimoniacum reputatur, ut
hic in gl. *in verb. Conſuetudinis*; nam ſtricte, & proprie
ſumpto vocabulo, in hoc non dicitur committi ſimoniam: & ita poteſt intelligi, quod notat Vincent. *in c. ſeq.*
& ibi etiam Innoc. *in fin.* dicens hoc non eſſe ſimoniam;
ſed turpe lucrum: large tamen, & improprie poteſt dici ſimonia, ut hic per Marian. Socc. *n. 10.* & Felin. *n. 4. v. in gloſſ. verb. Conſuetudinis*, & hoc denotat dictio illa, *quaſi*, poſita in gl. quæ regulariter eſt nota improprietatis, ut *l. 3. §. fin. ff. de vi, & vi armat.* & notatur
in *c. 2. de præbend. lib. 6.* Hodie tamen circa expenſas a 13
ſcholaribus faciendas in aſſumptione magiſterii, vel doctoratus eſt proviſum per Concilium Viennenſe in *Clem. Cum ſit nimis, de Magiſtris.*
Providet hoc Capitulum circa magiſtrum Grammatices, ſecundum Joann. Andr. & ſequaces in ſumma hujus tituli, ut dixi ſupra in principio. De magiſtro autem Theologiæ ſtatuit *c. fin. infra eodem.* Sed quia de
utroque ſtatuitur tam in *cap. Quia nonnullis, infra eod.*
quam in Concilio Tridentino *c. 1. ſeſſ. 5.* ideo & nos de
utroque agemus in prædicta Decretali, *Quia nonnullis*,
ubi melius cadit.

DE MAGISTRIS,

Innocentius III. in Concilio Generali.

CAPUT IV.

QUia nonnullis propter inopiam, & legendi ſtudium, & opportunitas proficiendi ſubtrahitur, in Lateranenſi Concilio pia fuit conſtitutione proviſum, ut per unamquanque Cathedralem Eccleſiam, Magiſtro, qui ejuſdem Eccleſiæ Clericos alioſque ſcholares pauperes gratis inſtrueret, aliquod competens beneficium præberetur: quo & docentis relevaretur neceſſitas, & via pateret diſcentibus ad doctrinam. Verum quoniam in multis Eccleſiis id minime obſervatur; Nos prædictum roborantes ſtatutum, adjicimus, ut non ſolum in qualibet Cathedrali Eccleſia, ſed etiam in aliis, quarum ſufficere poterunt facultates, conſtituatur Magiſter idoneus, a Prælato cum Capitulo, ſeu majori & ſaniori parte Capituli eligendus, qui Clericos Eccleſiarum ipſarum gratis in Grammatica facultate ac alios inſtruat juxta poſſe. Sane Metropolis Eccleſia Theologum nihilominus habeat, qui Sacerdotes & alios in ſacra pagina doceat, & in his præſertim informet, quæ ad curam animarum ſpectare noſcuntur. Aſſignetur autem cuilibet Magiſtrorum a Capitulo unius præbendæ proventus: & pro Theologo a Metropolitano tantundem: non quod propter hoc efficiatur Canonicus, ſed tandiu redditus ipſos percipiat, quandiu perſtiterit in docendo. Quod ſi forte de duobus Eccleſia Metropolis gravetur, Theologo juxta modum prædictum ipſa provideat: Grammatico vero in alia Eccleſia ſuæ civitatis, ſive diœceſis, quæ ſufficere valeat, faciat provideri.

SUMMARIUM.

1 *MAgiſter Grammatices eligi debet a Prælato, & Capitulo in qualibet Cathedrali, vel Collegiata in facultatibus ſufficienti: in Metropolitana vero eligi debet etiam Theologus.*

2 *Tridentinum Concilium in quo diſcrepet a jure communi circa electionem Magiſtri Grammatices in Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, & num. ſeqq. uſque ad num. 24.*

3 *Magiſter Grammatices qualis eligendus.*

4 *Magiſter ludi literarii a communitate electus poteſt ab Epiſcopo examinari in iis duntaxat, quæ ſpectant ad fidem, doctrinam Catholicam, & bonos mores.*

5 *Monachus, & Religioſus an poſſit aſſumi in magiſtrum, & num. ſeqq. uſque ad n. 15.*

6 *Monachus non docentis, ſed plangentis habet officium.*

Declaratur, num. 11.

7 *Regulæ Monachali, & Eccleſiaſticis officiis nemo poteſt ſimul deſervire, & n. 12.*

8 *Profeſſio diſpar eſſe non debet in uno, & eodem officio.*

Declaratur, num. 13.

9 *Monachus bonus vix bonum Clericum facit, & numer. 14.*

10 *Monachum ſcientem, & honeſtum ſatius eſt Cathedræ præficere, quam ſecularem Clericum ſcientem, & inhoneſtum:*

15 *Magiſter Grammatices de jure eligendus eſt ab Epiſcopo cum conſenſu Capituli.*

16 *Sed ex Concilio Tridentino eligi debet cum Capituli conſilio, quod Epiſcopus tenetur petere, ſed ſequi non cogitur.*

17 *Magiſter Grammatices tenetur gratis docere Clericos etiam divites illius Eccleſiæ, in qua eſt conſtitutus: alios vero Clericos, & ſcholares non tenetur docere gratis, niſi ſint pauperes.*

18 *Et quid ex Concilio Tridentino.*

19 *Magiſter unus tantum, ſcilicet Grammaticus, de jure conſtitui debet in Cathedrali, vel Collegiata: in Metropoli autem duo, ideſt Theologus, & Grammaticus.*

20 *Sed ex Concilio Tridentino in qualibet ex dictis Eccleſiis conſtituendus eſt Theologus tantum, & in ejus defectum Grammaticus.*

21 Saltem, *dictio eſt ſubſidiaria, & diminutiva.*

22 *Magiſtro Grammatices de jure aſſignandi ſunt a Capitulo redditus unius præbendæ, quos tandiu Fagnan. in V. Lib. Decretal. percipiat, quandiu perſtiterit in docendo.*

23 *Et quid ex Concilio Tridentino.*

24 *Theologiæ Lector de jure eligi debet tantum in Metropolitana Eccleſia: ſed ex Concilio etiam in Cathedrali, & Collegiata.*

25 *Lectio Sacræ Scripturæ ex Concilio Tridentino haberi debet in Monaſteriis Monachorum, in Conventibus Regularium, & in publicis gymnaſiis.*

26 *Lector Sacræ Scripturæ examinandus eſt ab Epiſcopo loci de vita, & moribus, & ſcientia; quod tamen de Lectoribus in clauſtris Monachorum non intelligitur.*

27 *Nec de Rectoribus in Conventibus Regularium.*

28 *Theologi officium eſt Sacerdotes, & alios docere Sacram Scripturam, & in his præſertim inſtruere, quæ ad curam pertinent animarum.*

29 *Theologalem præbendam obtinens an poſſit legere Theologiam ſcholaſticam.*

30 *Scriptura Sacra proprie dicitur, quæ in ſacris literis continetur.*

31 *Theologia ſcholaſtica eſt, quæ legitur in libris ſacrorum Scriptorum.*

32 *Theologalis præbenda an poſſit conferri Canoniſtæ.*

33 *Theologus in Metropolitana Eccleſia electus de jure non efficitur Canonicus.*

Secus ex Concilio Tridentino.

34 *Præbenda primo vacatura poſt Concilium Tridentinum pro Lectore Sacræ Scripturæ ipſo facto conſtituta intelligitur, ibidem.*

Requiritur tamen actualis Epiſcopi deputatio, & erectio, n. 36. & n. 37.

35 *Theologalem præbendam obtinens qualiter ſit cogendus muneri ſuo ſatisfacere.*

37 *Collatio præbendæ, quæ primo poſt Concilium Tridentinum vacavit, facta perſonæ minus idoneæ ad legendum Sacram Scripturam, valida eſt, ſi præbenda nondum fuerit deputata, & erecta in Theologalem.*

38 *Theologi electio ſpectat ad Epiſcopum; præbendæ vero Theologalis collatio facienda ab eo, ad quem ante Concilium Tridentinum ſpectabat, & n. ſeqq.*

39 *Præbenda, quæ primo poſt Concilium vacavit in menſibus reſervatis, non poteſt uniri pro lectione Sacræ Scripturæ: & idem ſi in dictis menſibus Cardinalis habeat indultum.*

Q*Uia nonnullis*. In qualibet Cathedrali Eccleſia, vel alia in facultatibus ſufficienti debet a Prælato, & Capitulo unus Magiſter eligi, cui redditus unius præbendæ debent aſſignari: in Metropoli-

tana vero Eccleſia etiam debet Theologus: & ſi ad
Grammaticum, & Theologum non ſufficiat, provideat
ipſi Theologo de præbenda, & Grammatico faciat pro-
videri in aliqua Eccleſiarum ſuæ civitatis, vel diœceſis.
Hoc dicit Butr. Abb. Joann. de Anan. Marian. Socin.
& Felin. Primo ponit ſtatutum Concilii, quod ſecundo
innovat, & ſupplet ibi Hoſtienſ. Providet hic Inno-
centius III. in Concilio generali tam circa Magiſtrum
Grammatices, quam circa Theologum, prout etiam fa-
cit Concilium Tridentinum *in cap. 1. ſeſſ. 5.* unde nos
ſimiliter de utroque agemus, juxta ordinem hujus li-
teræ, primo ſcilicet de Grammatico, ſecundo de Theo-
logo.

Circa primum conjungendo diſpoſitionem textus no-
ſtri cum Decreto Tridentini Concilii in dict. *c. 1. verſ.
Eccleſiæ vero.* Nota primo ex hoc textu ibi, *Adjicimus*
non ſolum hic roborari, & ſecundum Hoſt. *num. 1.* in-
novari ſtatutum Concilii Lateranenſis ſub Alexand. III.
de quo *in cap. 1 ſupra eodem*, ſed aliquid adjici: ſic et-
iam Concilium Tridentinum non tantum Summorum
Pontificum, & Conciliorum Conſtitutionibus cohæret,
eaſque amplectitur, verum etiam illis nonnulla adjicit,
ut in proœm. dict. *cap. 1. ſeſſ. 5.*

2 Secundo nota ibi, *Sed etiam in aliis*, quod non tan-
tum Cathedrales, ſed etiam Collegiatæ Eccleſiæ debent
habere Magiſtrum Grammatices; nam verbum, *aliis*,
exponitur, id eſt Conventualibus, & Capitulum haben-
tibus, ſecundum Hoſt. *num. 1. in fin. in verb. In aliis*,
Joan. Andr. *eod. num in verb. Aliis*, & Ancharan. *in
primo notab.* & in hoc addit hæc Conſtitutio Latera-
nenſi Concilio. Dum autem dixit de Cathedralibus,
intellige etiam de Metropolitanis; nam Metropolitana
Eccleſia præter Theologum debet etiam habere magi-
ſtrum in Grammatica facultate, ſicut quælibet Cathedra-
lis, ut patet in textu ibi, *Metropolitana Eccleſia Theo-
logum nihilominus habeat*, id eſt ultra Magiſtrum Gram-
matices: nec non ibi, *Quod ſi forte de duobus Eccleſia
Metropolis gravetur, &c.* In hoc concordat Concilium
Tridentinum in dicto *cap. 1. ſeſſ. 5.* nam qua parte diſpo-
nit, ut Eccleſiæ, quæ Theologum habere non poſſunt,
ſaltem habeant Magiſtrum Grammatices: verbum il-
lud, *Eccleſiæ*, refertur ad Metropolitanas, Cathedrales,
& Collegiatas, de quibus ſupra fecerat mentionem in
Conſtitutione præbendæ Theologalis.

3 Tertio nota ibi, *Idoneus*; non quemlibet, ſed ido-
neum tantum conſtituendum eſſe in Magiſtrum Gram-
matices, id eſt qui moribus primum, deinde facundia
excellat, *leg. Magiſtros, Cod. de profeſſ. & medic. lib. 10.*
bonam enim converſationem debet habere teſtem do-
ctrinæ, *cap. Valentinianus, 63. diſtinct.* & notat gloſ.
4 in *cap. Quanto, in verb. Idonei, ſupra eodem.* Unde &
Magiſter ludi literarii a communitate electus ex ſen-
tentia Sacræ Congregationis Concilii poteſt ab Epiſco-
po examinari in iis, quæ ſpectant ad fidem, doctrinam
Catholicam, & bonos mores.

5 Sed nunquid Religioſus, & præſertim Monachus
poſſit aſſumi in Magiſtrum? Hoſtien. hic *num. 3.* di-
6 ſputat quæſtionem ad partes, & primo arguit ad ne-
gativam, quia Monachus non docentis, ſed plangen-
tis habet officium, *cap. Monachus, & cap. ſeqq 16.*
7 *quæſt. 1.* Item quia ſecundum Gregorium, *Nemo pot-
eſt Eccleſiaſticis officiis ſimul, & Monachali regula de-*
8 *ſervire, cap Nemo. 16. qu 1.* ergo longe minus Mo-
nachali, & magiſtrali: & ſicut dicitur in Concilio
Hiſpalenſi, in uno, & eodem officio non debet eſſe
diſpar profeſſio, & cohærere, & conjungi non poſ-
ſunt, quibus vota, & ſtudia ſunt diverſa, *cap. In no-
va, 16. qu. 7.* non ergo Clerici ſeculares, & Regula-
res quoad officium docendi videntur ſimul conjungi
9 poſſe, quia ſecundum Auguſtinum, *Bonus Monachus
vix bonum Clericum facies, cap. Lege, 16. q. 1.* quod ſi
non facit bonum Clericum, ergo nec bonum magi-
ſtrum: tales igitur repelli debent ab officio magiſtra-
li, quia in talibus male concordaret cithara cum pſal-
terio, arg. *c. Diverſis, & cap. Quod a te, de cler. con-
jug.* Sed in contrarium arguit, quia ſecundum Hiero-
nymum *ad Ruſticum Monachum, Multo tempore debet
Monachus diſcere, qui poſtea doceat; ſed caveat, ne cito
uſurpet, & ne prius ſit magiſter, quam diſcipulus, c. Sic*
10 *vive, & cap. Si clericatus, 16. q 1.* Item ſanius eſt ca-
thedræ præficere Monachum ſcientem, & honeſtum,
quam ſecularem Clericum ſcientem, & inhoneſtum,
ſecundum Jo. Chryſoſtom. *in cap. Multi ſacerdotes, 40.
diſtinct.* & Auguſtin. *in cap. Doctos, & in cap. ſeqq. 11.
q. 1.* maxime cum gratis doceant, nec idonei ſunt pro-
hibendi, ut legitur & notatur ſupra in *cap prox.* His in
utramque partem adductis concludit Hoſtien. ſub diſtin-
ctione, nam aut Monachus ingerit ſe; & ſic eſt repel-
lendus, ut in primis concurdant: aut a Superiore ſuo
mittitur, & ab illo, ad quem pertinet, licentiatur; &
& ſic eſt admittendus, *cap. Moderamine, cum c. ſeq. 16.
qu. 1. & cap. cetera, de offic.* Ordin. dummodo tamen a
ſcientiis prohibitis abſtineat, ſecundum ea, quæ legun-
tur, & notantur in *c. Non magnopere, & in cap fin. Ne
Cler. vel Monach.* hoc enim expoſcit non ſolum utilitas
proprii Monaſterii, ſed etiam univerſalis Eccleſiæ: ad
hoc *cap. Ad audientiam, de cleric. non reſidentib.* Non 11
obſtat, quod Monachus non habeat officium docentis;
quia hoc verum, niſi ad aliud eligatur, vel aſſumatur. 12
Item non obſtat *c. Nemo poteſt, 16. q. 1.* quia licet eodem
momento non poſſit Eccleſiaſticis Officiis, & Mona-
chali regulæ deſervire, poteſt tamen hoc diverſis locis,
ſicut & faciunt plerique ſeculares Clerici. Item non ob- 13
ſtat Hiſpalenſe Concilium, quia verum eſt non debere
ſub uno, & eodem tecto ſociari homines diverſæ pro-
feſſionis, id eſt contrariæ, ut ibi; nam alias certum eſt
in una, & eadem Univerſitate eſſe diverſorum corpo-
rum hominum genera diverſa. Sed nec quoad officium
magiſterii ſecularium, & Regularium diverſa ſunt ſtu-
dia, quia utrique ſtudent, utrique docent; nam ſi con-
ſideretur Univerſitas ſtudentium, diverſarum ſcientiarum
diverſi ſunt modi, & tamen unum corpus conſtituunt,
& ſimul cohærent, & ſimul conjunguntur. Demum 14
non obſtat, quod bonus Monachus vix faciat bonum
Clericum: quia etſi vix fit, tamen fit, *l. Vix certis, ff.
de judic. c. 2. de cognat. ſpiritual. lib. 6.* Ita Hoſt. cum quo
concordant hic Jo. Andr. *n. 2.* Henric. Boich. *num. 12.*
Butr. *n. 3.* Cardin. *eodem num.* Anchar. *n. 8.* Abb. *n. 1.*
Jo. de Anan. *num. 2.* Marian. Socin *n 4.* & Felin. *n. 1.*
Areti. in *cap. Monachus, num. 1. 16. q. 1.* & ibi etiam
Bellam. *poſt princip.* quod latiſſime proſequitur Turrecr.
in *cap. 1. num. 4. eod. caſu, & quæſt.*

Quarto nota ibi, *A Prælato cum Capitulo*, Magi- 15
ſtrum in Grammatica facultate eligendum eſſe a Prælato
cum Capitulo, ut in litera: imo ut dicit Hoſt. hic *n. 7.
verſ. Vel dic quod verius eſt*, magis requiritur in tali
electione conſenſus Capituli, quam Prælati, quia Præ-
latus non debet doceri, ſed docere: illi vero de Capi-
tulo ſunt inſtituendi; unde ipſorum intereſt, ut eligatur
talis, qui diligatur, & is, cujus modus acceptabilis ſit,
& cum Hoſt. tranſeunt Jo. Andr. *n. 3.* Anchar. *in ſe-
cundo notab.* referentes illud Quintiliani *lib. 2. de orator.
inſtitut.* [Ut Præceptoris eſt officium docere, ita diſci-
pulorum præbere ſe dociles: ſcientia enim convaleſce-
re nequit, niſi ſociata fuerit tradentis, accipientiſque
concordia] Sed nihilominus Concilium Tridentinum 16
in dicto *capit. 1. ſeſſ. 5. verſic. Eccleſiæ vero*, in electio-
ne Magiſtri Grammatices non exigit Capituli conſen-
ſum, ſed conſilium, ut patet ibi, *Ab Epiſcopo cum con-
ſilio Capituli eligendum.* Quo fit, ut Epiſcopus teneatur
conſilium petere, ſed ſequi non adſtringatur, *cap. Cum
olim, de arbitrar. cap. 1. de Capell. Monach.* gloſſ. in
cap. Cum veteri in verb. Expectatum, de elect. Doct. in
cap. Quanto, de his, quæ fiunt a Prælat. & in terminis
dict. *cap. 1. ſeſſ. 5.* alias cenſuit S. Congregatio ejuſdem
Concilii Interpres.

Quinto nota ibi, *Clericos Eccleſiarum ipſarum*, Ma- 17
giſtrum Grammatices teneri gratis docere Clericos il-
lius Eccleſiæ, in qua eſt conſtitutus magiſter, etiamſi
divites ſint, quia cum illorum ratione habeat reddi-
tus præbendæ, Juri conſentaneum eſt, ut aliam mer-
cedem ab eis non accipiat; alios vero Clericos, & ſcho-
lares, quia illorum ratione non habet præbendam, non
tenetur gratis docere, niſi ſint pauperes, ut notatur
in *cap. 1. ſupra eod.* Innocent. *in verb. Ejuſdem*, Hoſt.
num. 1. Jo. Andr. *num. 2. in eod. verb.* & Ant. de Butr.
in 2. notab. & idem Innoc. hic *in princ.* Sed Conc. Tri- 18
dent. in dict. *cap. 1. ſeſſ. 5.* non reſtringit ſe ad Cleri-
cos Eccleſiarum, in quibus magiſter conſtituitur, ſed
ſimpliciter, & indiſtincte dicit: *Qui Clericos, aliosque
ſcholares pauperes Grammaticam gratis doceat*; ergo ſim-
pliciter, & indiſtincte de omnibus Clericis videtur in-
telli-

telligendum arg. *c. Relatum, il ſecondo, §. 1. ſupra de teſtam. c. Quia circa, de privileg. l. 2 §. Generaliter, ff. de legat. præſtand. l. De pretio, de publication. in rem, action.* Niſi diceris Concilium diſtingui per Canones antiquos, a quibus recipit interpretationem paſſivam, *l. 2. C. de Noxal.* & fere in his terminis notat Hoſtienſis *hic n. 7 in verb. Et alios.* Sed nihil ſirmo, quia non reperio deciſum.

19 Sexto nota ibi, *Metropolis Eccleſiæ;* & accurate obſerva differentiam inter Cathedrales, vel Collegiatas, & Metropolitanas Eccleſias; nam in Cathedralibus, & Collegiatis conſtituendus eſt unus tantum magiſter ſcilicet Grammatices: in Metropolitana vero conſtituendi ſunt duo magiſtri, unus ſcilicet in Theologia, alius in Grammatica facultate; & cuilibet ipſorum aſſignandi ſunt a Capitulo proventus unius præbendæ, ut in lite-
20 ra, & notant omnes in ſummario textus. Verum Tridentina Synodus in dict. *c. 1. ſeſſ. 5.* in qualibet Eccleſia ſeu Metropolitana, ſeu Cathedrali ſeu Collegiata, non mandat conſtitui niſi Theologum cum aſſignatione præbendæ proxime vacaturæ: quod ſi illarum proventus tenues fuerint, vel tam exigua ſit Clerici, & populi multitudo, ut Theologi electio in eis commode haberi non poſſit; tunc mandat ut ſaltem magiſtrum habeat, qui Clericos aliosque ſcholares pauperes Grammaticam gra-
21 tis doceat. Atque ita Concilium non mandat conſtitui Grammaticum niſi in defectum Theologi, & in ſubſidium; cum dictio illa, *ſaltem*, ſit ſubſidiaria, & diminutiva, *c. Statutum, §. Cum vero,* & ibi bona gl. *in verb. Saltem, de reſcript. lib 6. l. 2. C. de emendat. propin.* Batt. *in l. 1. n. 5 ff. de jure Codicill.* Paul. de Caſtro *conſ. 79. Pro pleniori, n. 7 lib. 1.* Diſcrepat igitur Concilium a jure communi in duobus quantum ad hoc. Primo, quia de jure in Cathedrali, vel Collegiata conſtituendus eſt Grammaticus: ex Concilio conſtituendus eſt Theologus. Secundo, quia de jure in Metropoli conſtituendi ſunt duo magiſtri, ſcilicet Theologus, & in ſubſidium Grammaticus. Fateor tamen Concilium non improbare, quin potius velle, ut quæcunque aliæ lectiones, vel conſuetudine, vel quavis alia ratione jam conſtitutæ, propter id minime prætermittantur, ut patet in eodem *c. 1. verſ. Ita tamen.*

22 Septimo nota ibi, *Unius præbendæ proventus*, Magiſtro Grammatices eſſe aſſignandos a Capitulo proventus unius præbendæ, quos tandiu percipiat, quandiu perſtiterit in docendo. Quod ſi proventus hujuſmodi non ſufficiant, Metropolitanus in alia Eccleſia ſuæ civitatis,
23 ſive diœceſis, quæ ſufficere valeat, faciat provideri, ut in textu: Concilium vero in dict. *c. 1. ſeſſ 5. verſ. Eccleſia vero,* nullam mentionem facit de præbenda, ſed mandat ut Magiſtro Grammatices, vel alicujus ſimplicis beneficii fructus, quos tandiu percipiat, quandiu in docendo perſtiterit, aſſignentur, vel ex Capitulari, vel Epiſcopali menſa condigna aliqua merces perſolvatur, vel alias Epiſcopus ipſe aliquam rationem ineat ſuæ Eccleſiæ, & diœceſi accommodam. Hæc circa primum, ſcilicet magiſtrum Grammatices.

24 Circa ſecundum, ſcilicet Theologum, ſimiliter conjungendo hunc textum cum Decreto Concilii in dict. *cap. 1. verſ. In Eccleſiis, ſeſſ 5.* Nota primo in *verſ. Sane Metropolis*, Theologum de jure eſſe eligendum in Metropolitana Eccleſia duntaxat; ſed ex Concilio eligi debet non ſolum in Eccleſiis Metropolitanis, ſed etiam in Cathedralibus, ſi civitas ſit inſignis, vel populoſa, & in Collegiatis exiſtentibus in aliquo inſigni oppido etiam nullius diœceſi; & ita extenditur diſpoſitio hujus tex-
25 tus a Metropolitanis ad Cathedrales, & Collegiatas Eccleſias, ut perfertur, qualificatas. Præterea addit Concilium in dict. *cap. 1. ſeſſ. 5.* ut in Monaſteriis quoque Monachorum, ubi commode fieri queat, lectio Sacræ Scripturæ habeatur. Qua in re ſi Abbates negligentes fuerint, Epiſcopi locorum in hoc ut Sedis Apoſtolicæ Delegati eos ad id opportunis remediis compellant, & eandem lectionem haberi præcipit in Conventibus Regularium, ubi ſtudia commode vigere poſſunt, & in Gymnaſiis publicis, ſtatuitque neminem ad hujuſmodi
26 lectionis officium tam publice, quam privatim admittendum eſſe, qui prius ab Epiſcopo loci de vita, moribus, & ſcientia examinatus, & approbatus non fuerit; quod tamen de lectoribus in clauſtris Monachorum non intelligatur, ut ibi: Et cum Sanctæ memoriæ Cardinalis Borromæus petiiſſet declarari, an admitten-
di ad officium legendi Sacram Scripturam in Conventi- 27
bus Regularium, non tamen in clauſtris Monachorum, examinandi, & approbandi ſint ab Epiſcopo loci de vita, moribus, & ſcientia, ex *ſeſſ. 5. c. 1.* Sac. Congreg. Concilii cenſuit non eſſe.

Secundo nota ibi, *In ſacra pagina doceat*, officium 28
Theologi ut ſupra electi eſſe Sacerdotes, & alios docere in ſacra pagina, & in his præſertim inſtruere, quæ ad curam animarum ſpectare noſcuntur: ex Conc. Trident. d. *cap. 1. ſeſſ. 5.* Lectores Sacræ Theologiæ munus eſt Sacram Scripturam exponere, & interpretari.

Sed ſupplicante Capitulo Collegiatæ Hiſpalen. ut obti- 29
neret præbendam Theologalem, qui ſine fructu Sacram Scripturam prius legebat, cui nemo ibidem incumbit, liceret proſequi lectiones Theologiæ Scholaſticæ, quam incœperat cum magna utilitate. Die 23. Februarii 1576. 30
Congregatio generalis conſideravit. Primo, quod proprie loquendo de Sacra Scriptura dicitur, quæ in ſacris literis continentur, Biblia, Evangelium, Epiſtolæ Pau- 31
li, &c. Theologia vero illa ſcholaſtica, quæ in libris ſacrorum Scriptorum legitur, Auguſtini, Hieronymi, Thomæ, Cajetani, &c. Concilium autem *cap. 1. ſeſſ. 5.* licet in principio videatur reſpicere ad Sacr. Scripturam tantum, tamen indifferenter poſtea ſubſequentibus modo Theologiam, modo Sacram Scripturam nuncupat. Et propterea cum Concilium de utraque expreſſerit, de utraque erit intelligendum, ſic ut alteram legere ſufficiat, vel Sacram Scripturam, vel Theologiam ſcholaſticam. Quod etiam ſentiſſe videtur Concil. Lateran. ad quod Concilium Tridentinum reſpicit, *cap. Quia nonnullis, de Magiſtris,* ibi: *Qui Sacerdotes, & alios in ſacra pagina doceat, & in his præſertim informet, quæ ad curam animarum ſpectare noſcuntur:* & ſic in Theologia ſcholaſtica. Fuerunt tamen ex Cardinalibus, qui dicerent: Quando legit Theologiam ſcholaſticam, puta de uſuria ſumat initium a verbis Sacræ Scripturæ, puta *Mutuum dantes, nihil inde ſperantes*, & ſic ſemper præmittat aliquem locum Sacræ Scripturæ, & deinde deſcendat ad ſcholaſticam occaſione illius interpretationis. Sed hoc conſilii eſt, non neceſſitatis, præſertim cum in diſcurſu ſcholaſticæ neceſſe ſit citare locos Sacræ Scripturæ. Citatus etiam fuit Rebuff. *rubr. de collat. in verb. Legere.*

Verum cum Epiſcopus Cremon. non reperiret Theo- 32
logum idoneum in civitate ſecularem, contulit primam præbendam poſt Concilium vacantem Vicario Canoniſtæ. Dubitavit, an id fieri licuerit. Nihil reperio deciſum a Sacra Congregatione, ſed notavit Card. Aleiatus non potuiſſe Epiſcopum hoc facere, quia Concilium primo vacaturam vult pro Theologo; nec potuit Epiſcopus derogare, & quod proviſus non facit fructus ſuos, quia ſine titulo. Epiſcopum autem indigere abſolutione Papali propter pœnas, in quas incurrit comminatas in Bulla Pii IV. contra non obſervantes Concilium; & ideo hæc eſſe referenda Sanctiſſimo, qui Epiſcopum abſolvit ſigno Crucis, & proviſus pariter fuit abſolutus mierenus tantum, & dixit, quod in poſterum cum vacatio contingit non in menſe Apoſtolico, conferat omnino Theologo. Reperi etiam adnotatam reſolutionem miſſam a Cardinali ſancti Sixti, ſed non authenticam, his verbis: (Concilium Tridentinum loquens de præbendis Theologalibus non habet locum in Canonicalibus, cum non ſit eadem ratio; & ſi non invenitur Theologus facta diligentia non ſolum in loco, ſed etiam extra, poterit non ſolum Canoniſtæ aſſignari, ſed cuilibet; ſed non propterea occurrente vacatione debet omitti, quin de novo fiat diligentia de reperiendo Theologum.)

Tertio nota *in verſ. Aſſignetur*, Theologo ut præ- 33
fertur electo aſſignandos eſſe proventus unius præbendæ, ita ut per hoc non efficiatur Canonicus, ſed tandiu redditus ipſos percipiat, quandiu perſtiterit in docendo; ut dicitur in textu. Contra vero Concil. Trident. in d. *c. 1. ſeſſ. 5. verſ. In Eccleſiis*, ſtatuit, ut præbenda quomodocunque præterquam ex cauſa reſignationis primo vacatura ad uſum Lectoris S. Theologiæ ipſo facto perpetuo conſtituta, & deputata intelligatur; & ita ex Conc. S. Scripturæ Lector poſt vacationem præbendæ habet eam perpetuo intitulatam, & Canonicus efficitur, & ſi muneri ſuo non ſatisfaciat,

puniri poteſt etiam privatione ipſius præbendæ, ut in ſubjecta declaratione.

35 Cum in Eccleſia Majoricen. quidam præbendam Theologalem obtinuiſſet, nec legere ullo modo vellet, Epiſcopus conſuluit Sacram Congregationem, quid ſibi eſſet agendum. Sac. Congregatio cenſuit poſſe cogi comminationibus pœnarum, ſequeſtratione fructuum; aſſignatione portionis de iiſdem fructibus alteri, qui ipſius loco legat; demum creſcente contumacia ad alias pœnas etiam privationis deveniendum; factaque privatione ad corroborandum Concilii Decretum Epiſcopum declarare debere talem præbendam, & Canonicatum affectum fuiſſe, & eſſe ex Concilio pro Sacræ Scripturæ Lectore; tum eligat perſonam idoneam, quæ id muneris per ſeipſam exequi valeat, & illi per ordinarium collatorem hujuſmodi præbendam conferatur.

36 Ceterum adverte, quia etſi Concilium dicat, *Præbenda primo vacatura pro Lectore Sacræ Scripturæ ipſo facto conſtituta, & deputata intelligitur*; nihilominus ad id requiritur actualis Epiſcopi deputatio, & erectio, ut ſæ-
37 pius fuit reſolutum; & in ſpecie orta dubitatione, an ſi præbenda, quæ primo poſt confirmatum Concilium vacavit, & ipſo facto ejuſdem Concilii Decreto *ſeſſ. 5. c. 1. verſ. In Eccleſiis autem*, pro lectore Sacræ Scripturæ perpetuo conſtituta, & deputata intelligitur, collata fuerit inhabili ad id munus per ſe explicandum, collatio valida ſit: & quatenus valida exiſtat, an ejuſmodi præbendam obtinens cogi poſſit ad ſolvendum competens ſtipendium alicui idoneo ab Ordinario loci eligendo, qui loco ſui Sacram Scripturam interpretetur. Die 26. Aprilis 1581. in Congregatione generali propoſito, & in utramque partem mature perpenſo, & diſcuſſo dubio, quatuor ex Cardinalibus cenſuerunt collationem invalidam eſſe, quippe factam contra formam legis. Reliqui tres ſteterunt pro validitate, cum dicerent ex Concilio illam collationem nullam, & invalidam intelligi, quæ inhabili facta ſit ejus præbendæ, quæ actu in Theologalem reputata, & erecta reperitur: omnes tamen deciſionem rejecerunt ad Sanctiſſimum, qui poſtmodum ejus diei in Conſiſtorio audita relatione Congregationis, ſentiens Decretum Concilii in *verſ. In Eccleſiis autem*, eſſe conditionatum, & requiri declarationem, & actualem deputationem, reſpondit valere collationem præbendæ, quæ primo poſt Concilium vacavit, factam perſonæ minus idoneæ ad Sacram Scripturam per ſeipſum interpretandam, ſi nondum illa præbenda actu fuerat deputata, & erecta in Theologalem. Poſtea in una Majoricenſ. & aliis ſæpius eſt reſponſum ad erectionem præbendæ Theologalis requiri actualem deputationem.

Sed dubitatur, an in eo Canonicatu; & præbenda, 38
quæ ſecundum Trid. Conc. aſſignatur Lectori Sacræ Scripturæ, remaneat Epiſcopo proviſio, quæ prius ſibi in eodem Canonicatu competebat; ſervata tamen forma dicti decreti, ita ut Capitulum non poſſit ſe intromittere in proviſione d. Canonicatus, ſicut prius ſe non intromittebat; Congr. privata rejecit ad generalem, tum quia prius de eodem negotio in una Bergomen. Congregatio generalis non omnino decrevit, ſed inclinavit contra Capitulum; tum quia verba illa Concil. de conſilio Capituli, videntur referri tantum ad proxima, nempe quando agitur, vel de aſſignatione, vel de contributione, vel de magiſtro; tunc enim de conſilio Capituli, quia agitur de contributione, tum quia præbenda ipſo jure applicatur a Concilio pro præbenda Theologali, quo caſu videtur Concilium reliquiſſe collationem in terminis, in quibus erat præbenda ante Concilium & ſic ſoli Epiſcopo. Adjuvat, quia ſupra cum de ſubſtituto idoneo agitur, ſoli Epiſcopo datur electio. Adjuvat & exemplum Pœnitentiarii *ſeſſ.* 24. c. 8. quanquam illud aliis verbis ſit conceptum ibi, *Ab Epiſcopo inſtituatur*; & cum pro Epiſcopo ſtet regula, & ſtet jus vetus, poſſet ad ſummum pro honore Capituli addi, de conſilio Capituli, quod non tenetur ſequi. Sed tamen die 14. Maji 1576. Congregatio generalis cenſuit, quicquid alias dictum fuerit in Bergomen. Concilium reliquiſſe in terminis juris, qui ante Concilium erant, a quo fieret collatio præbendæ Theologalis; & ideo ſi præbenda ante Concilium ad Epiſcopi collationem ſpectabat, nunc etiam pertinere, abſque conſilio Capituli. Secunda Auguſti anno 1576. cum iterum hac de re actum fuiſſet, relatis tribus allegationibus Capituli, cenſuit perſiſtendum in decretis; & ſubinde in una Bergomenſ. cum fue- 39
rit dubitatum, ad quem ſpectaret electio Theologi, & collatio præbendæ Theologalis; & an poſſet uniri, quoties vacaret in menſibus reſervatis, præſertim ſi in illis aliquis ex Cardinalibus habeat indultum. S. Congr. die 1. Decembris 1580. cenſuit electionem Theologi ſpectare ad Epiſcopum, collationem vero præbendæ faciendam ab eo, ad quem antea ſpectabat: Præbendam vero vacantem in menſibus reſervatis Sedis Apoſtolicæ, non poſſe uniri pro dicta lectione; idemque ſi in dictis menſibus Cardinalis habeat indultum.

D E   M A G I S T R I S.

Honorius III.

C A P U T   V.

Super ſpecula: & infra. Volumus & mandamus, ut ſtatutum in Concilio generali de Magiſtris Theologis per ſingulas Metropoles ſtatuendis, inviolabiliter obſervetur: ſtatuentes, ut quia ſuper hoc propter raritatem Magiſtrorum ſe poſſent aliqui forſitan excuſare; ab Eccleſiarum Prælatis & Capitulis, ad Theologicæ profeſſionis ſtudium aliqui docibiles deſtinentur, qui cum docti fuerint, in Dei Eccleſia velut ſplendor fulgeant firmamenti: ex quibus poſtmodum copia poſſit haberi DD. qui velut ſtellæ in perpetuas æternitates manſuri, ad juſtitiam valeant plurimos erudire: quibus ſi proprii proventus Eccleſiaſtici non ſufficiunt, prædicti neceſſaria ſubminiſtrent. Docentes vero in Theologica facultate, dum in ſcholis docuerint, & ſtudentes in ipſa, integre per annos quinque percipiant de licentia ſedis Apoſtolicæ proventus præbendarum, & beneficiorum ſuorum: non obſtante aliqua alia conſuetudine, vel ſtatuto, cum denario fraudari non debeant, in vinea Domini operantes.

S U M M A R I U M.

1 *Prælati, & Capitulo ad ſtudia Theologiæ ſcholares dociles tranſmittere tenentur.*

2 *Magiſtri quandiu publice in ſcholis Theologiam, vel jus Canonicum docuerint, & ſcholares per quinquennium gaudent fructibus beneficiorum ſuorum, amiſſis diſtributionibus quotidianis, & num. 4. & num. 11.*

Et quid, ſi fructus omnes ex diſtributionibus conſtent, num. 3.

Et quid, ſi præbenda ſit in Cathedrali civitatis, ubi lectoris munere funguntur, n. 5.

6 *Lectores Theologiæ, ut gaudeant privilegio percipiendi fructus præbendarum ſuarum in abſentia, an debeant eſſe ſtipendiati, & ex numero obtinentium Cathedras, & numer. ſeqq. uſque ad num. 10.*

7 *Lecto-*

7 *Lectores ſacræ Theologiæ, & ſcholares promovent utilitatem univerſalis Eccleſiæ.*

8 *Stipendium ex publico, quo jure Lectoribus aſſignandum.*

9 *Lectores ut gaudeant privilegio Lectoribus conceſſo, ſatis eſt, ut legant in civitate Regia, vel privilegiata, vel longiſſima poſſeſſione ſuper hoc munita.*

10 *Facultas, quam a jure habent Epiſcopi diſpenſandi cum illis, qui Parochiales obtinent, ut literarum ſtudio ad ſeptennium inſiſtant, & interea promoveri non teneantur, niſi ad Subdiaconatum, an ſit ſublata a Concilio Tridentino, & n. ſeqq. uſque in finem.*

11 *Eccleſia ad ſui regimen indiget viris literatis, & non porcis, vel aſinis ferratis.*

13 *Doctoratus in jure Canonico in quinque annis, ſi velit in alia facultate ſtudere, ad reſidentiam revocari non poteſt.*

14 *Juſtus juſtior, & perfectus perfectior fieri poteſt.*

15 *Congregatio Concilii non conſuevit concedere, ut Parochi ſtudiorum cauſa abeſſe poſſint niſi perraro, & magna cum circumſpectione.*

16 *Parochi ut de licentia Epiſcopi abeſſe poſſint a Parochiali ſtudiorum cauſa, novem requiſita hic relata debent concurrere, & n. ſeq.*

17 *Prælati inferiores diſpenſare non poſſunt cum Parochis, ut ſtudiorum cauſa abeſſe poſſint.*

1 SUper ſpecula. Prælati, & Capitula ad ſtudia Theologiæ ſcholares dociles tranſmittere tenentur, qui in abſentia redditus præbendarum, & beneficiorum per quinquennium integraliter percipient; & ſi proprii redditus ad ſuſtentationem ſtudii eis non ſufficiunt, debet Prælatus cum Capitulo eis providere: Magiſtri vero donec docuerint, integre percipiunt fructus beneficiorum ſuorum, Hoc dicit ſecundum Antonium de Butr. Abb. Joan. de Anan. Marian. Socin. & Felin. & ſunt tres partes. Prima ſtatutum Concilii corroborat. Secunda providet ſuper magiſtrorum raritate, ibi, *Statuentes*. Tertia magiſtris, & ſcolaribus providet de redditibus in abſentia percipiendis, ibi, *Docentes*. Prima & ſecunda pars non ſervatur, & ita nullus eſt fructus hujus ſtatuti, & aliorum, ut dicit gloſſ. 1. hic, & fruſtra membranas occupat ſecundum Hoſtien. *n.* 2 & Butr. *num.* 9. *verſ. Dicit gloſſ.* Sed quoad tertiam partem hæc Decre-
2 talis innovata eſt a Conc. Tridentino *ſeſſ.* 5. *c.* 1. *in fin.* Itaque magiſtri quandiu publice in ſcholis ſacram Theologiam docuerint, & ſcholares, qui in ipſis ſcholis eidem ſtudio operam navaverint per quinquennium, fructibus præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia plene gaudent, & fruuntur, ut hic in litera, & in dict. *c.* 1. diſtributionibus quotidianis duntaxat amiſſis, ut eſt caſus in *c. Licet*, *ſupra de præbend.* & hic notat gloſſ. *in verb. Integre*, quæ communiter appro-
3 batur. Hoc tamen intelligas, ſi fructus præbendæ a quotidianis diſtributionibus ſint ſejuncti; ſecus vero ſi univerſi fructus hujuſmodi diſtributionibus conſtent: quia tunc Lectores, & ſtudentes lucrantur duas tertias illarum partes, omiſſa alia tertia quæ inſervientibus accreſcit, ut ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii ſcripſi in prædicta Decretali, *Licet n.* 97. & latius
4 *n.* 124. *& ſeqq. & n.* 129. Et quod dictum eſt de magiſtris, & ſtudentibus juris Canonici, quia tale ſtudium cedit in utilitatem univerſalis Eccleſiæ, *c. Cum ex eo*, *de elect. lib.* 6. ſecundum opinionem Archidiac. *in c.* 2. *n.* 1. *ad fin. verſ. Tales habita licentia*, *de privil. lib.* 6. quam hic ſequuntur Abb. *num.* 6. *verſ. Sed contrarium*, Marian. Soc. *n.* 30. & pluribus confirmat Felin. *num.* 2. quam etiam ſæpius probavit Sacra Congregatio Cardi-
5 nalium Concilii Tridentini Interpretum. Quinimo alias cenſuit docentes jus Canonicum in publica Univerſitate gaudere, & potiri privilegio de percipiendis in abſentia ſuarum præbendarum fructibus, quamvis præbendæ, quas obtinent, ſitæ ſint in Cathedralibus ejuſdem Civitatis, in qua publici Lectoris munere funguntur. Quid autem in jure civili, dixi in *cap. Super ſpecula*, *ſupra ne Cleric. vel monach.* & vide gloſ. in dict. *c. Cum ex eo*, *in verb. Literarum*, *de elect. lib.* 6. & Archid. *loco citato*.

6 QUÆRO, an Canonicus Cathedralis publice in aliqua Academia docens S. Theologiam, ſi nullum ſit ei ſtipendium a publico conſtitutum, neque ſit ex numero eorum, qui cathedras habent, ſed facultatem a Rectore, vel aliis, ad quos ſpectat, obtinuerit, gaudeat privilegio a jure conceſſo, ut fructus Canonicatus in abſentia percipiat, juxta hoc cap. quod Concilium Tridentinum in dict. *cap.* 1. *ſeſſ.* 25. ſalvum eſſe voluit.

Hoc dubium habet duas partes. Prima eſt, an ad gaudendum privilegio oporteat lectorem eſſe ſtipendiatum. Secunda, an oporteat eum eſſe de numero eorum, qui habent cathedras. Quoad primam partem videtur re- 7
ſpondendum nihil referre ad gaudendum privilegio, ut quis ſit ſtipendiatus, necne. Primo, quia ratio, ob quam a jure conceſſum eſt Lectoribus, & ſcholaribus privilegium percipiendi fructus beneficii in abſentia, eſt, quia promovent utilitatem nedum Eccleſiæ particularis, ſed etiam univerſalis, quæ ad ſui regimen juris literatis indiget, ut patet in textu, ibi: *Qui cum docti fuerint in Dei Eccleſia, velut ſplendor fulgeant firmamenti, ex quibus poſtmodum copia poſſit haberi Doctorum, qui velut ſtellæ in perpetuas æternitates manſuri, ad juſtitiam valeant plurimos erudire*, & in fine, ibi, *Cum denario fraudari non debeant in vinea Domini operantes*, *& in c. Super ſpecula*, *verſ. Quia vero Theologiæ ſtudium cupimus ampliari*, *&c. ſupra ne Cleric. vel monach.* & hic notat Abb. *n.* 6. & Jo. de Anan. *n.* 2. Hæc autem ratio militat in lectore non ſtipendiato, non minus, imo magis, quam in ſtipendiato; ideoque privilegium in utroque debet habere locum, *l. Illud*, *ff. ad l. Aquil. c. Tua*, *de conſang. & affinit.*

Secundo, quia Lectoribus non mandant Canones aſſignari ſtipendium, ſed præberi competens aliquod beneficium, ut in *cap.* 1. *ſupra eodem*, vel proventus ali- 8
cujus præbendæ, ut ſupra in *cap. Quia nonnulli*: ſtipendium autem ex publico fuit poſtea introductum, ut per Abb. in dict. *capit. Quia nonnulli*, *numer.* 3. *prope finem*.

Tertio hoc clare colligitur ex dictis Doctorum, præſertim Antonii de Buttio, Abb. & Jo. de Anan. in dict. *c. Quia nonnulli*, qui clare ſupponunt dari etiam Lectores non ſtipendiatos, & eos potiri omnibus privilegiis, quæ Lectoribus conceſſa reperiuntur.

Quoad ſecundam partem dubii, an pro hujuſmodi privilegiis oporteat Lectorem eſſe de numero obtinentium cathedras, ſimiliter videtur reſpondendum non oportere.

Primo, quia jura non requirunt ad gaudendum privi- 9
legio Lectoribus conceſſo, ut ſint ex numero obtinentium cathedras, ſed tantum ut legant in civitate regia, vel privilegiata, vel longiſſima poſſeſſione ſuper hoc munita, Albert. *in* 1. *Conſtitutione Digeſtorum*, *§. hoc autem*, *& in l. Sed & reprobari*, *§. de Philoſophis*, *ff. de excuſat. tutor.* Accedit, quod cauſa privilegii militat etiam in his, qui non ſunt de numero obtinentium cathedras; nam & ipſi in vinea Domini operantur juxta textum hic: ergo etiam in eis privilegium debet habere locum. Quinimo id confirmant verba *c.* 1. *ſupra eod.* ubi agendo de Lectoribus habentibus hoc privilegium, cavetur expreſſe neminem eſſe interdicendum, quominus legat, ſi tamen fuerit idoneus: & ita numerus non præfinitur, ſed quilibet idoneus eſt admittendus, & privilegio gaudet.

An autem requiratur licentia ad hoc, ut docentes, vel ſtudentes in Theologia percipiant in abſentia fructus præbendarum ſuarum, dixi in *c. Relatum*, *n.* 18. *& ſeqq. de Cleric. non reſidentib.* & an abſentes abſque hujuſmodi licentia cogi poſſint ad reſidentiam redire, etſi Univerſitas ſit privilegiata, dixi in *c. Cum ad hoc*, *eod. tit. a n.* 2. *uſque in finem*, ubi habes plura circa intellectum hujus Decretalis.

Ulterius QUÆRO, Poſita conſtitutione Bonifacii 10
VIII. quæ incipit, *Cum ex eo*: item poſitis Decretis Concilii Tridentini *c.* 1. *ſeſſ.* 5. *c.* 11. *ſeſſ.* 7. *c.* 1. *ſeſſ.* 23. *& cap.* 18. *ſeſſ.* 24. an Epiſcopi diſpenſare poſſint cum iis, qui Parochiales Eccleſias obtinent, ut literarum ſtudio ad ſeptennium inſiſtant, atque interea promoveri minime teneantur niſi ad Ordinem Subdiaconatus.

Videtur reſpondendum poſſe; nam Decretum *cap.* 1. 11
ſeſſ. 5. non modo non tollit facultatem Epiſcopis attri-

butant ex dicta Conſtitutione Bonifacii VIII. relata in c. *Cum ex eo, de elect. lib.* 6. ſed imo illam expreſſe præſervat his verbis: *Docentes vero ipſam ſacram ſcripturam, dum publice in ſcholis docuerint, & ſcholares, qui in ipſis ſcholis ſtudent, privilegiis omnibus de perceptione fructuum, præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia a jure communi conceſſis plene gaudeant, & fruantur.* Similiter Decretum c. 11. *ſeſſ.* 7 præſervat facultates de non promovendo in caſibus a jure communi expreſſis, & eodem modo Decretum c. 2. *ſeſſ.* 6. præſervat legitimas facultates temporales non reſidendi etiam in Parochialibus Eccleſiis, per hæc verba: *Indulgentiis vero, & diſpenſationibus temporalibus ex veris, & rationalibus cauſis tantam conceſſis, & cum Ordinario legitime probandis, in ſuo robore permanſuris: quibus caſibus nihilominus officium ſit Epiſcoporum, &c. providere, & per deputationem idoneorum Vicariorum, &c. cura animarum nullatenus negligatur.*

Decretum vero c. 1. *ſeſſ.* 23. & ſi præcipiat Parochialium Rectoribus, ut jugiter reſideant, tamen declarat eos poſſe legitime abeſſe, cum Chriſtiana charitas, urgens neceſſitas, debita obedientia, evidens Eccleſiæ, vel reipublicæ utilitas aliquos abeſſe poſtulant; & infra ſtatuit, ut quandocunque eos cauſa prius per Epiſcopum cognita, & probata abeſſe contigerit, Vicarium idoneum ab ipſo Ordinario approbandum cum debita mercedis aſſignatione relinquant, atque licentiam in ſcriptis gratiſque concedendam ultra bimeſtre tempus niſi ex gravi cauſa non obtineant. Præſervat ergo hoc loco Concilii facultatem, quam habent Epiſcopi concedendi licentiam abſcedendi ex gravi cauſa, aut ob Eccleſiæ,
12 vel reipublicæ utilitatem. Ad hanc vero utilitatem congrue referri poſſe abſentiam ſtudiorum cauſa, ſatis colligitur ex eademmet Conſtitutione Bonifacii, ibi, *Legendi, & proficiendi opportunitas ſit ſublata in grande Eccleſiæ univerſalis, quæ ad ſui regimen in viris literatis permaxime noſcitur indigere, diſpendium, & jacturam;* & infra ibi, *Ut fructum in Dei Eccleſia ſuo tempore afferre valeant opportunum;* unde Joan. Monac. *ibid. n.* 1. dicit, (Cum indigentiæ Eccleſiæ ſit ſubveniendum, ipſa eſt perſonis literatis implenda, non nepotulis, nec aſinis defertatis.) Item Ancharan. & Geminian. *in* 2. *notab.* dicunt: (Nota quia Eccleſia Dei ſumme indiget viris literatis, non porcis, vel aſinis ferratis, & ob eorum carentiam dicitur ſuſtinere jacturam) ut in dict. c. *Cum ex eo*, Ideo ſtatuitur abſentes ſtudiorum cauſa percipere fructus beneficiorum ſuorum, quia denario fraudari non debent in vinea Domini operantes, ut hic dicitur in fine.

Itaque difficultas videtur reſtringi ad Decretum c. 18. *ſeſſ.* 24. quo præſcribitur forma examinis per concurſum in collatione Parochialium Eccleſiarum; nam cum privilegium dict. c. *Cum ex eo*, conceſſum fuerit ob eam cauſam, ut Parochi in literis proficiant, & magis idonei efficiantur ad curam animarum adminiſtrandam; utique hæc cauſa videtur jam ceſſare in his, qui Parochiales per concurſum ſunt aſſecuti: cenſentur enim magis idonei, cum illis, & non aliis Parochiales Eccleſiæ conferri poſſint, ac debeant, ex Decreto dict. c. 18. & ex Conſtitutione 33. S. Pii V. *In conferendis;* ceſſante igitur cauſa privilegii, ceſſat privilegium, *l. Titia Seja*, §. *Uſuras*, §. *de l.* 2. Ancharan. in dict. c. *Cum ex eo, n.* 6. *de elect. lib.* 6.

Sed tamen verius videtur facultatem dict. c. *Cum ex eo*, non eſſe ſublatam Decreto dict. c. 18. duobus fundamentis. Primum, quia Decreta Concilii debent quantum fieri poteſt invicem conciliari, ne contraria, & pugnantia videantur, ad c. *Cum expediat, de elect. in lib.* 6. unde non eſt dicendum, ut Concilium Decreto dict. c. 18 voluerit eſſe ſublata privilegia dict. c. *Cum ex eo*, quæ prius expreſſe præſervaverat Decreto c. 1. *ſeſſ.* 5. c. 11. *ſeſſ.* 7. c. 2. *ſeſſ* 6. c. 1. *ſeſſ.* 23.

Secundum fundamentum eſt, quia Conſtitutio c. *Cum ex eo*, non ſolum emanavit in favorem ſcholarium, ſed etiam Lectorum, & docentium in publicis univerſitatibus; certum eſt autem privilegium Lectorum non eſſe ſublatum per Decretum d. c. 18. ſed potius confirmatum; nam ſi Parochi electi in concurſu ſunt magis idonei, ergo majorem fructum afferre poſſunt in legendo, quam ceſſent ſimpliciter idonei: atque ita per concurſum non ceſſat; imo magis viget cauſa finalis dict. Conſtitutionis Bonifacii quoad Lectores. Ideo cum Parochus Valentinus legens in publica Univerſitate Valentiæ ſacram Scripturam, quæſiverit, an ſuæ Parochialis fructus in abſentia percipere poſſit: Sacra Congregatio Concilii cenſuit poſſe, ita tamen ut cura animarum per ſe ipſum exercenda nihil detrimenti patiatur; unde ſequitur, ut quemadmodum Concilium quoad Lectores non ſuſtulit diſpoſitionem d. c. *Cum ex eo:* ita nec quoad ſcholares, qui eodem jure cum Lectoribus cenſentur, ſuntque hac in parte æqualiter privilegiati, argum. *cap. Tranſlato, de Conſtitut. cum ſimilibus:* & quamvis di- 13 gniores inter probatos ab examinatoribus judicati fuerint, adhuc tamen perfectiores, & Eccleſiæ utiliores effici poſſunt; pro quo adducitur ſingularis doctrina Anchar. in dict. c. *Cum ex eo, ſub num.* 7. ubi quærit, an ſit juſta cauſa revocandi ad reſidentiam eum, qui in quinque annis eſt doctoratus in jure Canonico, & non vult ad Eccleſiam redire, ſed in alia facultate ſtudere: & reſolvit determinatum fuiſſe non eſſe hanc juſtam cauſam revocandi eum ad reſidentiam, quia, inquit, 14 juſtus juſtior, & perfectus perfectior fieri poteſt, *cap. Quantumlibet, in fine*, 47. *diſtin.* & quod dixit Auguſtinus in c. *Si habes, verſ. En adſum*, 24. *q.* 3. & Juriſconſultus in *l. Apud Julianum*, §. 1. *ff. de fideicommiſſ. libertat.* Crediderim tamen longe majore cautela utendum eſſe cum proviſis per concurſum, quibus nonniſi parcato, & ad breve tempus concedenda eſſet ſtudendi facultas. Locorum etiam, & perſonarum ratio habenda eſſet, prout obſervat Sacr. Congregatio Concilii: & in ſpecie cum Stanislaus Clericus Uratiſlavien. diœceſis ex nobili genere procreatus, qui Parochialem Eccleſiam in diœceſis Gneſnen. ſitam obtinebat, petiiſſet, ut ſibi liceret per triennium in publica Univerſitate vacare ſtudio ſacrorum Canonum, fructuſque Parochialis interea percipere: *die* 16. *Junii* 1605. Sacra Congregatio tametſi 15 non conſueverit concedere, ut Parochi a Parochiali abeſſe poſſint ſtudiorum cauſa; tamen quia Sacri Canones id privilegium tribuunt, & Concilium illud non revocat, ſed præſervat *cap.* 1. *ſeſſ.* 5 cenſuit gratiam petitam juveni optimæ ſpei concedendam, ut rem Chriſtianam Sacrorum Canonum ſcientia inſtructus in illis partibus promovere poſſit.

Quod autem pertinet ad d. Conſtitutionem Bonifa- 16 cii, quamvis videatur valde inconveniens, ut Parochi ſola ſtudiorum cauſa per ſeptennium abſint ab Eccleſia, advertendum eſt tamen eam Conſtitutionem recipere declarationes, ac moderationes infraſcriptas, quibus facilitas indulgentiæ plurimum temperatur.

Primo enim refertur ad perſonas habiles tantum, ut ibi tradit gloſſ. *in verb. Literarum*, ubi admonet Epiſcopos, ut caveant, ne diſpenſent cum his, qui dociles non ſunt, & Joan. Monach. *num.* 1. *in verb. Opportunum*, dicit hanc diſpenſationem eſſe faciendam cum humilibus, & ſtudere deſiderantibus, ne alioquin ſit diſſipatio.

Secundo, reſtringitur ad ſolos Epiſcopos, & illorum 17 ſuperiores, unde excluduntur inferiores Prælati, ut tradit gloſſ. *illic, in verb. Epiſcopi*, Archid. *in verb. Superiores*, Anchar. *n.* 6. & alii communiter.

Tertio, procedit Conſtitutio, dummodo facultas ſtudendi non petatur in fraudem, ſecundum Archid. ibi, *in ver. Libere, & in verb. Inſiſtentes*, ubi ait mentem ejus literæ veritatem requirere, non ſimulatam fraudem.

Quarto, habet locum in his, qui ſtudent in Univerſitate generali, non in caſtris, aut villis, c. *Tuæ, de Cleric. non reſident.* gloſ. in dict. c. *Cum ex eo, in verb. Literarum*, & alias cenſuit Sacra Congregatio Concilii.

Quinto, hæc diſpenſatio fieri debet infra annum, in quo proviſus fieri debet, non autem poſt, ſecundum Anchar. ibi *n.* 1. *in* 3. *notab.*

Sexto, Conſtitutio ita intelligitur, ut non imponat neceſſitatem diſpenſandi, ſed hoc pendeat a recto judicio Præſidentis, ſecundum Archid. *ibi poſt princip. in verb. Libere, verſ. Et nota quod hæc litera*, qui tamen ſubdit: Poteſt tamen dici, quod ubi eſſet perſona, quæ evidenter apparet apta ad ſtudium, Epiſcopus cum tali debet diſpenſare cum cauſa in hac Conſtitutione expreſſa: quod Epiſcopus noluerit ſine cauſa, forte talis, qui petit diſpenſationem, poterit quoad hoc Superioris officium implo-

rare,

tare, argum. *cap. Nullus de jurepatr.* & abſolute Superiorem adiri poſſe, ſi Epiſcopus ſine cauſa nolit concedere, cenſent ibi Gemin. *verſ. Sed quæro*, & Anch. *ſub num. 7.*)

Et quamvis ex textu noſtro ſtudentibus in Theologia non concedatur niſi quinquennium, ſicut etiam ſtudentibus in jure civili, ut in proœm. Digeſtorum; dicit tamen Joan. de Imol. & poſt eum Geminian. in dict. *c. Cum ex eo, in gloſ. in verb. Septennium*, iſtud fuiſſe verum in tempore antiquo, quando non erant tot gloſſ. & dicta Doctorum; ſed hodie eſt ſecus: & jura juta dant ſeptem, vel octo annos.

Septimo, etſi Conſtitutio loquatur de ſeptennio, hoc tamen tempus breviari poteſt, licet non prorogari; unde gloſ. *in verb. Septennium*: (Commendabile eſt, inquit, non a principio totum date ſeptennium, ut experiatur ſi proficiant, & tunc detur ulterius tempus, alias denegetur.) & Archid. *poſt princ. in verb. Septennium*: (Hujus literæ, inquit, ſenſus eſt, quod Epiſcopi diſpenſare non poſſunt ultra hoc tempus; ſed citra, ſecundum quod Eccleſiis, non perſonis viderint expedire.)

Octavo, ſeptennio durante debent Epiſcopi providere, ut per idoneos Vicarios ab ipſis deputandos cum congrua fructuum Eccleſiæ aſſignatione Cura animarum laudabiliter exerceatur, ut illic difertis verbis ſtatuitur in §. *Porro*.

Ac denique omiſſis aliis, Conſtitutio Bonifacii ita intelligenda, ut ſi quis diſpenſationem in fraudem impetravit, incidat in pœnam, *cap. Commiſſa, de elect. lib. 6.* cujus hæc ſunt verba: *Ceterum ſi promoveri ad ſacerdotium non intendens Parochialem receperis Eccleſiam, ut fructus ex ea per annum percipias, ipſam poſtmodum dimiſſurus, niſi voluntate mutata promotus fueris, teneberis fraudulenter: illum fructuum eorundem, cum eos receperis fraudulenter: illum autem, qui enim tibi contulit, cum te non crederet ad ejuſmodi Ordinem promovendum, præter divinam, quam exinde currit offenſam, ad ſervandam indemnem eandem Eccleſiam decernimus obligari.*

His omnibus ſervatis forte non eſſet inconveniens, ut Epiſcopi uterentur facultate ſibi attributa per Conſtitutionem Bonifacii VIII.

Ceterum hæc diſputationis gratia dicta ſint; nam propoſito in Sacra Congregatione Concilii dubio infraſcripto, videlicet, an Ordinarius poſſit concedere licentiam Parocho, qui Parochialem poſt Concilium obtinuit, ut in publica Univerſitate ſtudiis Sacræ Theologiæ, vel Canonum vacare poſſit? hæc reperi adnotata in libris publicis, qui apud me aſſervabantur.

Partem negativam probat textus in *cap. 1. in verſ. Eadem omnia*, ibi, *Bimeſtre tempus*, *ſeſſ.* 23. juncta declaratione Sacræ Congregationis; nam ſi Epiſcopus etiam ex gravi cauſa non poteſt Parochis concedere licentiam non reſidendi ultra annum, ſequitur, ut neque ex cauſa ſtudii, quæ non debet gravior videri, quam cauſa inimicitiarum, vel infirmitatis, propter quam licentiæ a Congregatione impetrantur, nec ultra annum extenduntur.

Accedit, quod Parochiales poſt Concilium providentur per concurſum nonniſi perſonis, quæ idoneæ ſint de præſenti, juxta *cap. 18. ſeſſ.* 24. quare ceſſat ratio, quæ conſideratur in *cap. final. de Magiſtri*, & *cap. Cum ex eo, de elect. lib. 6.*

Sanctiſſimus reſpondit non poſſe, juſſitque Epiſcopum ab ejuſmodi licentiæ conceſſione abſtinere.

In gloſſ. *in verb. de licentia*. De intellectu hujus gloſſæ vide quod ſcripſi in *cap. Cum ad hoc, num. 6. & 7. de cler. non reſid.*

(Additur ex ſtylo receptiſſimo Datariæ, nec Summum Pontificem tales diſpenſationes concedere, ſed præciſe ſervari Conſtitutionem Gregorii X. in generali Concilio Lugdunen. editam, & elapſo anno ab eodem præſcripto concedi paſſim impetrationes contra illos, qui non fuerunt promoti.)

DE JUDÆIS ET SARACENIS.
& eorum ſervis.

Innocentius III.

CAPUT XIV.

POſtulaſti, qualiter contra Judæum procedere debeas, qui manus injecit in quendam Clericum violentas. Ad quod breviter reſpondemus, quod ſi dictus Judæus ſuæ juriſdictionis exiſtit, ipſum pœna pecuniaria punias, vel alia (ſecundum quod convenit) temporali, faciens læſo ſatisfactionem congruam exhiberi: alioquin ejus dominum moneas & inducas, ut paſſo injuriam, & Eccleſiæ ab eo ſatisfieri faciat competenter: quod ſi dominus ejus neglexerit adimplere, tu Chriſtianis omnibus per cenſuram Eccleſiaſticam interdicas, ne cum ipſo Judæo, antequam ſatisfaciat, præſumant commercia exercere.

P*Oſtulaſti*. Judæus, qui percuſſit Clericum, temporaliter punietur: vel interdicitur commercio, donec ſatisfaciat. Hoc dicit Joannes Andreas, Communis diviſio, ſecunda ibi, *Ad quod*.

Pro intelligentia hujus Decretalis, vide quod ſcripſi in *cap. Licet, num. 18. de pœnis.*

DE HÆRETICIS.

Alexander III. Rhemen. Archiepiſcopo.

CAPUT VII.

CUM Chriſtus perfectus Deus & perfectus ſit homo: Mandamus, quatenus ſub anathemate interdicas, ne quis de cetero audeat dicere, Chriſtum non eſſe aliquid ſecundum quod homo: quia ſicut Chriſtus verus eſt Deus, ita verus eſt homo, ex anima rationali & humana carne ſubſiſtens.

CUm *Chriſtus*. Chriſtus fuit verus Deus & verus homo: ſentiens oppoſitum, hæreticus eſt, & excommunicatus. Hoc dicit Jo. Andr. Butr. Card. Anchar. Abb. Jo. de Anan. & Mar. Socin.

Pro intelligentia hujus textus, & gloſſæ *in verb. ſub anathemate*, vide omnino quod ſcripſi in *cap. Firmiter, num.* 49. *&* 50. & præſertim *num.* 51. *ſup. de Sum. Trinit. & Fid. Cathol.*

DE HÆRETICIS.

Lucius III.

CAPUT IX.

AD abolendam: & infra. Univerſos, qui de Sacramento Corporis & Sanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti, vel de baptiſmate, ſeu de peccatorum confeſſione, matrimonio, vel reliquis Eccleſiaſticis Sacramentis, aliter ſentire, aut docere non metuunt, quam Sacroſancta Romana Eccleſia prædicat, & obſervat; & generaliter quoſcunque eadem Romana Eccleſia, vel ſinguli Epiſcopi per diœceſes ſuas cum conſilio Clericorum, vel Clerici ipſi ſede vacante cum conſilio (ſi opportuerit) vicinorum Epiſcoporum, hæreticos judicaverint; vinculo perpetui anathematis innodamus: & infra. Præſenti nihilominus ordinatione ſancimus, ut quicunque manifeſte fuerint in hæreſi deprehenſi: ſi Clericus eſt, vel cujuslibet Religionis obumbratione fuſcatus, totius Eccleſiaſtici ordinis prærogativa nudetur; & ſic omni officio & beneficio ſpoliatus Eccleſiaſtico, ſecularis relinquatur arbitrio poteſtatis, animadverſione debita puniendus: niſi continuo poſt deprehenſionem erroris, ad fidei Catholicæ unitatem ſponte recurrere, & errorem ſuum ad arbitrium Epiſcopi regionis publice conſenſerit abjurare, & ſatisfactionem congruam exhibere. Laicus autem, niſi (prout dictum eſt) abjurata hæreſi, & ſatisfactione exhibita, confeſtim ad fidem confugerit Orthodoxam, ſecularis judicis arbitrio relinquatur, debitam recepturus pro qualitate facinoris ultionem: & infra. Qui vero inventi fuerint ſola ſuſpicione notabiles, niſi ad arbitrium Epiſcopi, juxta conſiderationem ſuſpicionis, qualitatemque perſonæ, propriam innocentiam congrua purgatione monſtraverint, ſimili ſententiæ ſubjacebunt. Illos quoque qui poſt abjurationem erroris, vel poſtquam ſe (ut diximus) proprii Antiſtitis examinatione purgaverint, deprehenſi fuerint in abjuratam hæreſim recidiſſe, ſeculari judicio ſine ulla penitus audientia decernimus relinquendos: & infra. Statuimus inſuper, ut Comites, Barones, Rectores, & Conſules civitatum, & aliorum locorum, juxta commonitionem Epiſcoporum, præſtito corporaliter juramento promittant, quod fideliter & efficaciter, cum ab eis fuerint requiſiti, Eccleſiam contra hæreticos & eorum complices, adjuvabunt bona fide juxta officium & poſſe ſuum. Si vero id obſervare noluerint, honore, quem obtinent, ſpolientur, & ad alios nullatenus aſſumantur; eis nihilominus excommunicatione ligandis, & terris ipſorum interdicto Eccleſiæ ſupponendis. Civitas autem quæ his inſtitutis duxerit reſiſtendum, vel contra commonitionem Epiſcopi punire neglexerit reſiſtentes, aliarum careat commercio civitatum, & Epiſcopali ſe noverit dignitate privandam: & infra. Si qui vero fuerint, qui a lege diœceſanæ juriſdictionis exempti, ſoli ſubjaceant ſedis Apoſtolicæ poteſtati: nihilominus in his, quæ ſunt contra hæreticos inſtituta, Epiſcoporum ſubeant judicium: & eis in hac parte tanquam a ſede Apoſtolica delegatis (non obſtantibus libertatis ſuæ privilegiis) obſequantur.

SUMMARIUM.

1 *HÆreticus male ſentiens, vel docens de Sacramentis Eccleſiæ excommunicatus eſt.*
2 *Et niſi ſe corrigat, vel errorem abjuret, ſi Clericus eſt, degradatur, & traditur Curiæ ſeculari.*
3 *Per quam etiam laicus legitime punietur.*
4 *Suſpectus de hæreſi, ſi ſe non purgat, punitur eadem pœna, qua punitur hæreticus.*
Hæreticis relapſis audientia denegatur, ibidem, & num. 24.
5 *Principes ſeculares, qui jurare nolunt de Eccleſia contra hæreticos defendenda, dignitate privantur, & num.* 27.
6 *Item excommunicantur, & terra ipſorum interdicuntur.*
7 *Et civitates reſiſtentes privantur aliorum commercio, & Epiſcopali dignitate.*

8 *Exim-*

8 *Exempti ſubſunt Ordinariis ſuper iis, quæ contra hæreticos inſtruuntur, & n. 10.*
9 *Hæreticus eſt non ſolum qui male ſentit de articulis Fidei, ſed etiam de Corpore, & Sanguine Chriſti, & reliquis Sacramentis.*
10 *Hæreſis cauſa ſpectat ad judicem Eccleſiaſticum etiam contra exemptos, & laicos.*
11 *Sed ſi dubitetur, an aliqua aſſertio ſit catholica, ſolius Papæ eſt hoc diffinire.*
12 *Epiſcopus non cognoſcit de cauſis hæreſis ſine conſenſu, vel conſilio Capituli.*
13 *Capitulum ſede vacante ſuccedit in poteſtate juriſdictionali Epiſcopi, etiam quoad judicandum hæreticos.*
14 *Clericus de hæreſi convictus non ſtatim eſt tradendus Curiæ ſeculari, ſed prius eſt degradandus.*
15 *Hæreticus converſus ut effugiat pœnam mortis, quæ requirantur.*
16 *Criminoſi regulariter condemnari, & puniri debent etiam ſi pœniteant.*
17 *Fallit in hæreticis, & cur.*
18 *Hæretici ad fidem redeuntes, quamvis evitent mortem, tamen in perpetuum carcerem detruduntur.*
19 *Niſi ſponte compareant, antequam ſint denunciati, vel accuſati.*
20 *Et quid, ſi pœniteant ſtatim poſt capturam, vel ante publicationem teſtium.*
21 *Hæreſis crimen eſt mere Eccleſiaſticum.*
22 *Et judex laicus ſolam habet executionem.*
23 *Judex laicus in executione ſententiæ contra hæreticum lata non poteſt cognoſcere de nullitate proceſſus.*
25 *Hæreticus relapſus non eſt audiendus, licet iterum velit abjurare.*
26 *Etiamſi tempore primæ abjurationis crimen non fuerit pleno probatum.*
27 *Principes ſeculares, & laici ratione criminis Eccleſiaſtici poſſunt per judicem Eccleſiaſticum privari dignitatibus, & honoribus etiam ab Imperatore habitis.*
28 *Hæretici an ſint ipſo jure beneficiis privati, an vero privandi per ſententiam, & num. ſeqq. uſque ad n. 44.*
29 Spolietur *verbum ſupponit privationem ipſo jure.*
30 Nudetur *verbum æquipollet verbo* ſpolietur.
31 *Verbum futuri temporis quando eſt executivum, importat latam a lege ſententiam.*
32 *Bonorum appellatione etiam beneficia Eccleſiaſtica continentur.*
33 *Hæretici beneficia an vacent, ubi hæreſis incurritur, an vero ubi lata eſt ſententia declaratoria.*
34 *Conſtitutiones Apoſtolicæ contra hæreticam pravitatem, quæ Decretalibus Sexti non obviant, præſervantur.*
35 *Beneficia propter hæreſim vacantia Sedi Apoſtolicæ reſervantur a S. Pio V.*
36 *Dimiſſorias concedendi facultas ſpectat ad Capitulum, Epiſcopo exiſtente notorie hæretico.*
37 *Sede vacante interpretative, & non vere, juriſdictio non devolvitur ad Capitulum.*
38 *Matrimonium contractum coram Parocho publico hæretico eſt invalidum, ſi publicatum fuerit in parochia Decretum Concilii, &c.*
39 *Matrimonium contractum coram Parocho excommunicato etiam denunciato validum eſt.*
40 *Excommunicatus retinet beneficia prius obtenta, licet non poſſit de novo acquirere.*
41 *Hæretici beneficia impetrari poſſunt uti vacantia etiam ante ſententiam declaratoriam.*
41 *Hæreticus tamen non poteſt a beneficio amoveri, antequam ſit pronunciatum ſuper crimine.*
43 *Filii hæreticorum ſi a Papa inhabilitentur uſque ad quartam generationem, an hoc intelligatur tam de filiis filiarum, quam de filiis filiorum.*
44 *Clericus pro crimine quantumvis enormi de jure non degradatur, nec traditur Curiæ ſeculari, niſi in tribus caſibus hic expreſſis.*
45 *Hæreticus relapſus ſeculari judici ſine ulla audientia eſt relinquendus.*
46 *Hæretico relapſo in caſu hic poſito an per Sedem Apoſtolicam ſit concedenda abſolutio, & rehabilitatio ad honores, & dignitates, & num. ſeqq. uſque in fin.*
47 *Hæreticus relapſus poteſt per Sedem Apoſtolicam nedum abſolvi, ſed etiam ad honores rehabilitari.*
48 *Abſolutio pœnitenti non eſt deneganda.*
49 *Impœnitenti præſertim relapſo non eſt concedenda.*
50 *Relapſus non eſt recipiendus ad Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, niſi manifeſta dederit ſigna pœnitentiæ.*
51 *Pœnitentiæ ſigna hæretici relapſi quæ ſint.*
52 *Pœnitentia perfecta cogit peccatorem omnia libenter perferre.*
53 *Carnis illecebris immerſus, pœnitens non dicitur quoad alia peccata.*
Pœnitentia falſa quæ ſit, ibid.
54 *Impietas quædam infidelitatis eſt a Deo dimidiam ſperare veniam.*
55 *Impœnitentiæ ſignum nullum majus in relapſo, quam hæreticos provehere.*
56 *Crimen qui poteſt emendare, & non corrigit, ipſe committit.*
57 *Hæreticus ſe impœnitentem oſtendit, qui nondum obtenta abſolutione intereſt divinis.*
58 *Pœnitens ut quis cenſeatur, non ſufficit docere de bonis operibus.*
59 *Sacramentorum frequentia in excommunicato impœnitentiam arguit.*
60 *Pœnitentiam modicam Deus non reſpuit.*
61 *Relapſo non ſufficit levis pœnitentia ad abſolutionem obtinendam.*
62 *Abſolutio impœnitenti non eſt concedenda cujuſvis periculi vitandi cauſa.*

A*D abolendam*. Hæreticus male ſentiens, vel docens 1
de Sacramentis Eccleſiæ, excommunicatus eſt, 2
niſi ſe corrigat, & errorem abjuret, ſi eſt Clericus, 3
degradatur, & traditur Curiæ ſeculari, per quam etiam laicus legitime punietur. Eadem eſt pœna ſuſpectis, 4
qui ſe non purgant: relapſis vero audientia denegatur, 5
Seculares Principes, qui jurare nolunt de Eccleſia con- 6
tra hæreticos defendenda, dignitate privantur; excom- 7
municantur, & terræ ipſorum interdicuntur: civitates 8
vero reſiſtentes, aliorum commercio, & Epiſcopali dignitate privantur: & exempti in his ſubſunt Epiſcopis. Hoc dicit Joan. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abb. Jo. de Anan. Felin. & Marian. Socin & novem ſunt partes, quæ per ſe patent. 9

Nota primo ex principio text. Hæreticum eſſe non tantum qui male ſentit de articulis fidei, qui continentur in Symbolo, *ut cap. Firmiter ſupra de Summa Trinitat. & fide Catholic.* ſed etiam qui male ſentit de Sacramentis Eccleſiæ, ut de Corpore, & Sanguine Chriſti. De erroribus autem circa hoc Sacramentum traditur *de conſecrat. diſtin. 2. per tot.* & in Concil. Trident. *ſeſſ. 13. De Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento in undecim Canonibus ibi poſitis.* De Baptiſmate traditur *de conſecration. diſtinct. 4.* & in Concil. Trident. *ſeſſ. 7. de Baptiſmo in 14. Canonibus.* De Pœnitentia habetur infra *de pœnit. & remiſſ.* & in Trident. *ſeſſ. 14. in Doctrina de Pœnitent. Sacrament. & in 15. Canonibus ſubſequentibus.* De Matrimonio *in cap. debitum, ſupra de bigam.* & in Trident. *ſeſſ. 24.* in Doctrina de ſacramento Matrimonii, & in duodecim Canonibus immediate ſequentibus. Et de aliis tribus Sacramentis notatur per Joannem Andr. *ſupra in rubr. de Sacram. non iteran.* & poſt Hoſtienſ. *in ſumma eodem tit.* & habetur in Trident. *ſeſſ. 7. de Sacramento Confirmationis in 4. Canonibus, ſeſſ. 14. in Doctrina de Sacramento extremæ unctionis, & in Canon. 1. 2. 3. & 4. & ſeſſ. 23. in Doctrina de ſacramento Ordinis, & in 8. Canonibus ſubſequentibus*, & de omnibus ſacramentis ſingillatim in Conſilio Florentino in Decreto fidei Eugenii IV. pro inſtructione Armenorum *tom. 4. Concil. part. 1. pag. 612.*

Secundo nota ibi. *Et generaliter, quoſcunque, juncto verſ. Laicus autem, & verſ. Si qui vero.* De cri- 10
mine hæreſis judicem Eccleſiaſticum non tantum cognoſcere contra Clericos ſibi ſubditos, ſed etiam contra exemptos, & laicos, Innoc. *hic in fin.* Abb. *num. 3. & 7.* & Marian. Socin. *numer. 2.* qui addunt etiam inferiorem poſſe cognoſcere, ſi delictum eſt clarum:

11 tamen ſi vero dubitaretur, an aliqua aſſertio eſſet Ca-
tholica, necne, tunc ſolum Papam poſſe hoc determi-
nare, ac diffinire, *ut c. Multis*, 17. *diſt. c. Quoties*, 2.
q. 1. *c. Majores*, *ſupra de Baptiſm.*

12 Tertio nota ibi: *Cum conſilio Clericorum*, de cauſa hæ-
reſis Epiſcopum non cognoſcere ſine conſenſu Capituli.
Conſilium enim hic accipitur pro conſenſu. argum. *c.* 1.
ibi: *Aut ſine judicio Capituli ſuſpendere, vel eorum Eccle-
ſias interdicto ſubjicere attentet*, *infra de exceſſib. Prælat.*
ſecundum Hoſt. hic *n.* 2. *in verb. Cum conſilio*, Butr. *num.*
30. ſed Jo. Andr. *n.* 4. dicit in ſententiis arduis Epiſcopum
requirere conſilium Capituli, licet conſenſum non expe-
ctet, *cap. Novit. & cap. Quante*, *ſupra de his quæ fiunt a
Prælat. cap.* 3. *de conſuetud. lib.* 6. Ad hoc vide quod ſcri-
pſi *in cap. Cum ex eo*, *num.* 20. *ſupra de reliquiis*, *& vene-
rat. Sanctor.*

13 Quarto nota ibi: *Vel Clerici ipſi ſede vacante*. Capitu-
lum ſede vacante ſuccedere in poteſtate juriſdictionali Epi-
ſcopi, etiam quoad judicandum hæreticos, prout hic no-
tant Hoſtienſ. *num.* 2. & 4. Henric. Boich. *num.* 4. Butr.
num. 3. *in* 3. *notab.* Abb. *num.* 4. Silveſtr. *in verb. Here-
ſis*, 2. *num.* 2. Molin. *de juſt. & jure tract.* 5. *diſp.* 28. *n.* 2.
in fin. Generaliter autem an, & quando juriſdictio tran-
ſeat in Capitulum ſede vacante, habes hic prolixam diſtin-
ctionem Innocentii *n.* 1. quam ad literam recitant Hoſt.
num. 3. & Jo. Andr. *num.* 5. Sed tu dicas ut plene ſcripſi *in
cap. His quæ*, *de major. & obedien.* & notatur *in cap. Cum
olim. eod. tit.*

14 Quinto nota ibi: *Tertius Eccleſiæ ordinis prærogativa
nudetur*, Clericum convictum de hæreſi non ſtatim eſſe
tradendum Curiæ ſeculari, ſed prius eſſe degradandum,
ut hic, & expreſſius *in cap. penult. infra eod* & hic notant
Hoſtien. *num.* 6. Butr. *num.* 5. Anchar. *num.* 4. Abb *num.* 5.
Jo. de Anan. *num* 6. & Marian. Socin. *in* 5. *not.* Jo. Andr.
Butr. Card. & omnes *in ſummario text.* Covar. *practic.
quæſt. in q.* 32. *num.* 2. dicens hoc omnes fateri, Jul. Clar.
in pract. crimin. §. fin. q. 36. *verſ. Scias autem*. De forma
autem degradationis legitur, & notatur *in cap. Novimus*,
de verb. ſignificat. *in cap. Degradatio*, *de pœnit. lib.* 6. &
in Pontificali Romano *in pluribus titul. de degrada-
tione*.

Sexto nota ibi: *Omni officio, & beneficio, ſpoliatus Ec-
cleſiaſtico*. Hæreticum eſſe privatum ipſo jure omnibus
officiis, & beneficiis. Sed hoc latius examinabitur infra
in 1. *quæſt.*

15 Septimo nota *in verſ. Niſi continuo*, quatuor copu-
lative requiri ad hoc ut hæreticus ad Catholicam fi-
dem rediens effugiat pœnam ultimi ſupplicii. Primum,
ut incontinenti abjuret errorem ſuum. Secundum, ut
ſponte id faciat, ut patet in litera ibi, *continuo*; &
ibi, *ſponte*: quando autem dicatur incontinenti, &
ſponte redire, conſule Abb. *in cap. Excommunicamus*,
il primo, *num.* 10. *infra eod.* & Jacobum Simanch. Epi-
ſcopum Pacenſem *de Catholicis inſtitutionibus*, *tit.* 47.
num. 7. Tertium eſt, ut abjuret publice ſecundum ar-
bitrium proprii Epiſcopi, ut in text. ibi, *ad arbitrium
Epiſcopi regionis publice conſenſerit abjurare*. Quartum, ut
de peccato condigne ſatisfaciat per pœnitentiam, &
aliam pœnam pecuniariam ſibi indicendam, ut ibi, *ſa-
16 tisfactionem congruam exibere*, *& in cap. Ut commiſſi*,
de hæretic. lib. 6. & notat Joan. de Lignan. in Clem. *Ad
noſtram*, *eod tit.* Butr. hic *num.* 6. Abb. *num.* 5. *verſic.
Item nota*, *& num.* 6. & Marian. Socin. *num.* 8. Et ita
quamvis ſecundum regulam juris communis, ex quo
ſemel commiſit crimen, deberet judicialiter puniri, &
condemnari, etiamſi pœniteret, quia per hujuſmodi
pœnitentiam in foro humano, & judiciali nocens eſſe
non deſiit, *ut l. Qui ea mente*, *ff. de pœnis*, *l. Quod ſi-
gnificatum*, *in princip ff. de ædilit. edict.* & hic per An-
17 char. *in* 5. *notab.* & Abb. *num.* 5. *in fin*, tamen quia Ec-
cleſia benigna eſt, nec claudit gremium ſe redeuntibus,
mitius agere volens in hac parte, ordinavit, ut illico
poſt deprehenſionem in hæreſi ad unitatem Eccleſiæ
ſponte redeuntes, & errorem ut ſupra abjurantes, &
ſatisfactionem exhibentes, ad miſericordiam recipiantur,
& impoſita pœnitentia ſalutari ſalvetur eis vita, nec
18 permittantur occidi per brachium ſeculare, quia Ec-
cleſia tueri debet ſuos pœnitentes. Ita DD. de Rota
deciſ. 1. *num.* 14. *de heret. in antiq.* Adverte tamen, quia
ſic redeuntes, etſi mortem evadant, non tamen omni-
no pœnam effugiunt; imo in perpetuum carcerem ad
agendam pœnitentiam detruduntur, *ut cap. penul. in-
fra eodem*, & ibi notat gloſ. final. & communiter Do-
ctores, & Rota *dict. deciſ.* 1. *num.* 15. Ab hac tamen 19
regula perpetuæ detruſionis excipiendi ſunt, qui ſpon-
te comparent, & ad Eccleſiam redeunt, antequam ſint
de crimine accuſati, ſeu denunciati; non enim debent
in perpetuum carcerem condemnari, ut probat text.
a contrario ſenſu *in dict. cap. penult. §. fin.* ibi: *Si qui
poſtquam fuerint deprehenſi redire noluerint ad agendam
condignam pœnitentiam*, *in perpetuum carcerem detru-
dantur*. Ergo a contrario, ſi ſponte redeant, & mi-
ſericordiam implorent, antequam fuerint deprehenſi,
non videntur perpetuo carceri mancipandi; & ita
ſervatur in ſupremo Tribunali Sanctiſſimæ Generalis
inquiſitionis. Quid autem ſit de illis, qui ſtatim poſt- 20
quam capti ſunt, tam de ſe, quam de aliis, quos hæ-
reticos eſſe ſciunt, plene & ſincere confitentur: nec
non de illis, qui puro corde redeunt, priuſquam di-
cta teſtium fuerint publicata, nunquid tales in perpe-
tuum carcerem ſint detrudendi? Conſule eundem Ja-
cobum Simancham *de Cathol. Inſtitut. tit.* 16. *numer.*
17. & Franciſcum Peniam *in* 3 *part. Direct. Inquiſit.
Schol.* 142.

Octavo nota *in verſ. Laicus autem*, crimen hæreſis 21
eſſe mere Eccleſiaſticum, adeo ut judex laicus nec con-
tra laicum poſſit cognoſcere, vel judicare, aut quoquo-
modo ſe ingerere, *cap. Ut Inquiſitionis*, *§. Prohibemus de
hæretic. lib.* 6. Laicus enim ſolam habet executionem con- 22
tra hæreticos facta degradatione, & traditione, & re-
licta ei executione, *ut in d. §. Prohibemus*, *& in cap.
Cum ſecundum leges*, *eodem tit. & lib.* & hic notant Abb.
num. 7. & 12. & Marian. Socin. *num.* 9. An autem ju- 23
dex ſecularis adſtrictus exequi ſententiam judicis Eccle-
ſiaſtici latam contra hæreticum poſſit cognoſcere de ju-
ſtitia proceſſus: quicquid dicant Legiſtæ, tenendum eſt
non poſſe cognoſcere, ut probatur *in d. §. Prohibemus*;
& hic late firmat, & objectis reſpondet Felin alios cumu-
lans *num.* 5. Idem notat Abb. *in cap. Ea quæ*, *num.* 14. *de
ſtat. Monach.* dicens Bartolum in hoc erraſſe *in l. Divus*,
ff. de cuſtod. reor. Bero. *in cap. At ſi Clerici*, *num.* 70. *de
judic.* Hippolyt. de Marſil. poſt alios *in tract. de bann. in
verb. Judice*, *n.* 139.

Nono nota ibi: *Qui vero inventi fuerunt ſuſpicione 24
notabiles*, ea ſola ſuſpicione hæreſis indici purgatio-
nem, in qua deficiens punitur ut convictus, & indi-
citur hæc purgatio ad arbitrium Superioris, ut in text.
& ſic præparatur bonus modus convincendi ſuſpectos
de hæreſi, ſcilicet indicendo purgationem, ut hic per
Butr. *num.* 6. *in* 1. *not. & n.* 7. Abb. *num.* 8. & Marian.
Socin. *num.* 10.

Decimo nota *in verſ. illos quoque*, relapſum in hæreſim 25
non eſſe audiendum, licet iterum velit abjurare. Recide-
re enim pejus eſt, ſive periculoſius, quam incidere, &
deterior dolus eſt illius, qui interruptam iterum litem de-
ſerit, quam qui ſemel cœptam dereliquit, *ut §. Si vero
intra prædictum in fin.* in Authen. *de litigioſ.* Hoſt. hic *n.* 9.
Quod procedit ſecundum Doctores, etiamſi tempore pri- 26
mæ abjurationis, crimen hæreſis non fuerit plene proba-
tum, ſed ob ſolam hæreſis ſuſpicionem fuerit facta abju-
ratio, ut hic per Butr. *num.* 8. & Marian. Socin *num.* 11.
Ad quod vide quod legitur, & notatur *in c. Accuſatus*,
infra eod. lib. 6.

Ultimo nota in verb. *Statuimus inſuper*, ratione de li- 27
cti Eccleſiaſtici Principes etiam ſeculares, & laicos poſſe
privari per Eccleſiaſticum judicem dignitatibus, & hono-
ribus ſecularibus, etiam ab Imperatore obtentis, & inha-
bilitari ad acquirendos, ut hic per Butr. *n.* 11. Abb. *n.* 8.
in verſ. Statuimus, & Marian. Socin. *n.* 12. Dian *in cap.
Vergentis*, *n.* 6. & 7. *infra eod.*

QUÆRO, an hæretici ſint ipſo jure privati beneficiis 28
Eccleſiaſticis, anve ſint privandi per ſententiam.

Videtur reſpondendum eſſe ipſo jure privatos. Primo 29
per hoc cap. ponderando illa verba: *Et ſic omni officio, &
beneficio ſpoliatus Eccleſiaſtico*, *ſecularis relinquatur arbi-
trio poteſtatis*; nam verbum *ſpoliatus* executionem impor-
tat, & ſic denotat privationem ipſo jure, ut notat Butr. *in
c. fin. n.* 15. *verſ. Quarto*, *ſupra de poſtuland.* ubi per illum
text. in verb. *Spoliavi*, *& per c. Conquerente*, *de reſtitut.
ſpoliat.* dat generalem theoricam, quod ubicunque ali-
quis utitur verb. *Præcipimus ſpoliari*, vel *ſpolietur*, licet
ſit verbum futuri temporis, tamen ſupponit privationem

ipſo

Ipſo jure, & denotat ſolam amotionem manualem, &
quoad facti poſſeſſionem; & ſic refert fuiſſe allegatum
in facto, & eum ſequitur Felin. *in c. 2. n. 3. & in c. Ru-
dolphus, n. 25. de reſcript. & in c. Inſinuatum in princ. de
ſimon.* Ad quod vide bonum textum *in cap. Ex tua, de
Cleric. non reſidentib.* juncta expoſitione Hoſt. & Jo. Andr.
30 *ibi verb. Spoliari.* Nec reſtagatur, quod hæc inductio
tollatur ex verbis præcedentibus ibi, *Totius Eccleſiaſtici
Ordinis prærogativa nudetur*: quæ verba videntur impor-
tare privationem per ſententiam, ex notatis per Felin. *in
d. c. Rudolphus*, quaſi eum textus ſtatim ſubjungat: *&
ſit omni officio, & beneficio ſpoliatus*; hæc ultima vide-
rentur denotare executionem dictæ privationis per ſen-
tentiam faciendæ, non autem privationis ipſo jure. Re-
ſpondetur enim, illud quoque verbum, *Nudetur*, ſimi-
liter referri ad manualem executionem, cum idem im-
portet, quod *ſpolietur, ut c. 1. §. Illum autem, in fin.* &
ibi Archidiacon. *in verb. Jam nudatus*, id eſt ſpoliatus,
de reſtit. ſpoliat. lib. 6. ac proinde intrat alia conſimilis
theorica Raphaelis *in l. Providendum, C. de poſtuland.* per
gl. ibi poſitam *in verb. Fore*, & ab Angelo ibi approba-
tam, quod verbum futuri temporis importat latam a le-
ge ſententiam, quando eſt verbum executivum, quam
theoricam ſequitur Andr. Siculus *in c. Sacerdos de offic.
Ordin.* relatus a Felin. *in d. c. Rudolphus, n. 25. de reſcript.*
31 Secundo, principaliter pro hac concluſione eſt text.
in *c. Cum ſecundum leges, de hæret. lib. 6.* per quod pa-
tet bona hæreticorum eſſe confiſcata ipſo jure, ita ut eo-
rum dominium hæretici eo ipſo amittant, nec aliud re-
quiratur niſi pronunciatio judicis Eccleſiaſtici ſuper cri-
33 mine. Bonorum autem appellatione etiam beneficia Eccle-
ſiaſtica continentur, *c. 1. de præbend. & l. Bonorum, ff.
de verbor. ſignificat.* & Rebuff *ibi, & in praxi beneficior.
in tit. de ſimon. in reſignat. n. 31.* Et quamvis in beneficiis
non intret confiſcatio, cum non ſint tranſitoria ad fi-
ſcum; intrat tamen privatio, de qua ibi. Et ita illum
textum intelligit Rota Apud Achillem de Graſſ. *dec. 345.
alias 1. n. 5. de hæreticis.*
Tertio, idem probatur *in c. Ut commiſſi, §. Privandi
infra eod. lib. 6.* ibi, *Privandi, vel privatos nunciandi*
nam dictio, *vel*, expoſitive eſt accipienda pro *id eſt*, ut
ibi notant Jo. Andr. numero quarto *in verbo Privandi*,
& alii poſt eum.
Quarto, ad idem videtur text. ad quem non adver-
tunt DD. *in c. 1. de paroch* nam ibi fuit ſubſtitutus alius
Epiſcopus in locum Epiſcopi hæretici, nec apparet con-
tra hæreticum fuiſſe latam ſententiam privationis, ipſe-
que ad unitatem Eccleſiæ reverſus reſtituitur diſpenſati-
ve, & fit diviſio inter eum, & Epiſcopum ſubſtitutum
juxta formam in text. præſcriptam, ut *ibi* notant Innoc.
Hoſtien. & Jo. Andr. & ſic ſupponitur ipſo jure privatus
Epiſcopatu: & quod Epiſcopo hæretico ad Catholicam
fidem redeunti non reſtituatur Epiſcopatus niſi ex miſe-
ricordia, probant c. *Ipſa pietas, verſ. Item ſi inquiunt,
in fin. 23. q. 4. & c. Quod autem, q. 7. c. Convenientibus,
1. q. 7.* & per hæc jura notat gloſſ *in c. Vergentis, in
ver. Miſereri infra eod.* & ibi etiam Hoſt. *n. 1. in eodem
verb.* & Marian. Socin. *in 3. notab.* Quare hanc opinio-
nem probarunt *in d. c. Ut commiſſi*, Joan. Andr. Gemin.
Franch & communiter DD. dum exponunt illa verba,
Vel privatos nunciandi, ut dictio, *vel*, ſtet expoſitive pro
id eſt, Abb. *in c. Jura dilectos, n. 11. de exceſſib. prælat.*
Philip. Prob. in addit. de Monach. *in c. Alma Mater n. 8.
de ſentent. excomm. lib. 6.* Millis *in repet. in verb. Hæreti-
cus*, Covarr. *var. reſol. c. 8. n. 4.* Rebuff *in prax. benefic.
3. part. tit. de mod. amitten. benefic. num. 2. & de pacific.
poſſeſſ. n. 196.* Bernard. Diaz *in practic. crimin. Canonic.
c. 114. n. 2.* Navar. *conſ. 6. & conſ. 16. verſ 2. de hæretic.*
Menoch. *de arbitrar. judic. lib. 2. centur. 5. caſu 416. n.
61.* Franc. Penna *in Director. inquiſit. 3. q. 113. ſchol. 162.*
eamque alias probavit Rota apud Caſſador. *deciſ. 14. ſu-
per regulis, n. 1. & 4.* quæ de hoc dicit eſſe text. *in c.
33 Quo jure*, & ibi gl. Dominic. & Præpoſit. *8. diſt.* & ean-
dem ſuppoſuit *deciſ. 707. n. 4. part. 3. diverſ.* licet domi-
ni non fuerint concordes, an beneficia hæretici vaca-
verint in partibus, ubi crimen hæreſis fuit commiſ-
ſum, an vero in Curia, ubi lata fuit ſententia declara-
toria. Fateor non deeſſe qui ſentiant hæreticos non eſ-
ſe beneficiis privatos ipſo jure, ſed privandos per ſenten-
tiam, ut Alphonſ. a Caſtro *in tit. de juſta hæretic. punic.
c. 9.* Jacob. Simanch. *de Cathol. inſtitution. c. 46. num. 72.*
Thomas Zerola *in praxi Epiſcopali in 1. part. in verb. pri-
vatio, in princip.* & quidam alii apud Sanchez *ſuper De-
calog. lib. 2. c. 26. a n. 5.* ea ratione, quia privatio ipſo
jure nunquam inducitur, niſi expreſſe in jure cautum
reperiatur, gloſſ. 2. *in c. fin. de jurepatron.* Sed quicquid
dicant, tu non recedas a prima opinione, tum quia
communis eſt, tum quia bene probatur in præalleg. ju- 34
ribus, tum denique quia hoc eſt dilertis verbis expreſ-
ſum in Conſtitutione 2. Nicolai II. *Noverit univerſitas*,
in Bullar. *tom. 1. pag. 124.* ubi ſic legitur: *Hæretici au-
tem, & receptores, defenſores, fautores eorum, ipſorum-
que filii uſque ad ſecundam generationem ad nullum Eccle-
ſiaſticum beneficium, ſeu officium admittantur; quod ſi
ſecus actum fuerit, decernimus irritum, & inane. Nos
enim prædictos ex nunc privamus beneficiis acquiſitis,
volentes ut tales & habitis perpetuo careant, & ad alia
ſimilia nequaquam in poſterum admittantur.* Quid cla-
rius? Porro hæc Conſtitutio, ſicut & aliæ contra hæ-
reticam pravitatem a Romanis Pontificibus editæ, quæ
Decretalibus Sexti non obviant, præſervantur *in c. ultim.
in fin. de hæretic. lib. 6.* ut notat gl. *in proœm. Sexti, in
verb. Reſervantur.*
Suffragatur etiam communi opinioni Conſtitutio 29. 35
S. Pii V. *Cum ex Apoſtolatus*, in Bullar. *tom. 2. pag. 213.*
qua perpetuo reſervantur diſpoſitioni Apoſtolicæ benefi-
cia vacantia propter hæreſim; & ſic ſupponit hæreticos
eſſe beneficiis privatos ipſo jure, ut recte obſervat Franc.
Penna *in Direct. Inquiſit. part. 3. ſchol. 162.* & Nicol.
Garz. *de benef. part. 11. c. 10. n. 71.* & Azor. *inſtit. mo-
ral. lib. 8. c. 13. q 8.* licet hujus Conſtitutionis verba in
alium ſenſum detorqueat Thom. Sanchez *ſuper Decalog.
l. 2. c. 26. n. 6. verſ. Quia nec motus proprius.*
Ad extremum, communem ſententiam ſemel atque 36
iterum non obſcure probavit Sacr. Congregatio Cardi-
nalium Concilii Tridentini interpretum aliquando enim
cenſuit, Epiſcopo exiſtente notorie hæretico, faculta-
tem concedendi dimiſſorias ſpectare ad Capitulum Ca- 37
thedralis Eccleſiæ: non enim Sacra Congregatio mota
fuit ex eo, quod ſedes Epiſcopalis propter hæreſim Præ-
lati vacet interpretative, ſecundum ea, quæ adnotavit
Hoſtienſ. *in ſumma tit. Ne ſede vacant. §. Quot modis di-
catur ſedes vacare, n 2.* & ex illo Jo. Franc. Pavin. *in
tract. de offic. & poteſt. Capituli ſede vacante, prælud. 7.
& ultim. n. 13. verſ. Secundo ſi Prælatus tract. tom. 13.
part. 2. fol. 413.* ſiquidem propter vacationem interpre-
tativam juriſdictio ad Capitulum non devolvitur, *cap.
1.* & ibi notat gl. *in verb. Ipſius*, & ante eam Hoſtienſ.
ibi n. 8. de offic. Vicar. lib. 6. & nos fuſe probavimus *in
c. Quia diverſitatem, a n. 16. uſque in fin. de conceſſ præ-
ben.* ſed mota fuit, quia propter hæreſim notoriam Præ-
lati ſedes Epiſcopalis vacat vere, & ideo juriſdictio, &
conſequenter facultas concedendi dimiſſorias tranſit in
Capitulum ſede vacante, *ut c. His quæ, & c. Cum olim,
de major. & obed.*
Et alias cenſuit matrimonium celebratum coram Pa- 38
rocho publico hæretico eſſe invalidum, ſi in parochia
Decretum *cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* publicatum
fuerat ante 30. dies poſt matrimonium contractum: hæc
enim declaratio non fundatur in eo, quod Parochus hæ-
reticus ſit excommunicatus, ut hic, *& in c. Excommu-
nicamus, 1. & 2. infra eod.* quandoquidem validum eſt
matrimonium contractum coram Parocho excommu- 39
nicato etiam denunciato, ut eadem Sacra Congreg. re-
ſpondit tempore bo. mem. Cardinalis Matthæi, re di-
ligenter examinata; ea ratione, quia excommunicatus
retinet beneficia prius obtenta, licet non poſſit acqui-
rere de novo, *c. Cum bona mem. de ætat. & qualit. c. Po-
ſtulaſtis, de Cler. excomm. miniſtran.* ut colligitur ex vo- 40
tis Cardinalium: ſed fundamentum prædictæ deciſionis
fuit, quia Parochus publicus hæreticus deſinit eſſe Pa-
rochus, cum ſit ipſo jure privatus beneficio Parochia-
li; unde merito invalidum eſt matrimonium coram eo
celebratum ob non ſervatam formam a Concilio præ-
ſcriptam *in d. c. 1.*
Ceterum advette, quia etſi hæreticus a die perpetra-
ti delicti ſit ipſo jure privatus beneficiis antea obtentis, 41
ut ex dictis conſtat; ideoque beneficia hujuſmodi tan-
quam vacantia impetrari poſſint etiam ante ſententiam
declaratoriam, ut notat Philip. Prob. ad Monach. *in cap.
Alma Mater, n. 8. de ſentent. excomm. lib. 6.* & Rebuff.
in praxi beneficiaria, tit. de mod. vac. n. 5. non tamen
poteſt

poteſt a poſſeſſione amoveri, niſi prius ſententia decla-
42 ratoria contra ipſum promulgetur ſuper facto, idest cum incidiſſet in crimen hæreſis, ut aperte probatur *in c. Cum ſecundum leges, de hæret. lib. 6.* ubi poſtquam text. dixit bona hæretici eſſe confiſcata ipſo jure, immediate ſubjunxit: Confiſcationis tamen, executio, vel bonorum ipſorum occupatio fieri non debet per Principes, vel alios dominos temporales, antequam per Epiſcopum, vel aliam Eccleſiaſticam perſonam, quæ ſuper hoc habet poteſtatem, ſententia ſuper eo crimine fuerit promulgata: & in hac ſpecie obſervant Sarnen. *in regul. de annali, q. 52. n. 3. verſ. Secunda ratio*, Menoch. *de arbitrar. judic. centur. 5. caſ. 416. n. 62.* & alii recentiores, quos cumulat Thom. Sanchez *ſuper Decalog. lib. 2. c. 26. n. 7.* contra Suarez *tom. 5. in 3. part. diſp. 43. ſect. 1. n. 4.* Et in hunc ſenſum accipi poſſunt Doctores, qui ſcripſerunt crimen hæreſis non privari beneficiatum ſuo beneficio ante ſententiam, ſecundum Menochium *ubi ſupra, n. 64.* inter quos allegatur Innoc. *in c. Cum noſtris, de conceſſ. præbend.* Compoſtell. *in cap. Conſideravimus, de electión.* & Anchar. *conſ. 293. n. 4. verſ. Nam licet propter crimen*, quos ſecutus eſt Alciat. *in d. cap. 1. n. 37. de judiciis.*

An autem hæreticorum filii ſint & ipſi beneficiis Eccleſiaſticis privati ipſo jure, vel privandi per ſententiam,
43 latiſſime examinavi *in cap. Vergentis, infra eodem.* Item ſi Papa ſtatuat, ut hæretici, & filii eorum uſque ad quartum gradum non admittantur ad Collegium Clericorum, nunquid hoc ſit intelligendum tam de filiis, quam de filiis filiorum, egregie diſputat in utranque partem Hoſt. *in d. cap. Vergentis, a num. 4. uſque ad num. 9.* concludent pro negativa: ſed hodie vide Conſtitutionem Bonifacii VIII. quæ habetur *in cap. Statutum, il ſecundo, infra eod. lib. 6.*

44 In gloſſ. *in verb. Relinquatur*, nota bene hanc gloſſ. quia a Doctoribus quotidie allegatur, quod pro nullo crimine quantumcunque enormi Clericus non incorrigibilis debet ſtatim degradari actualiter, & tradi Curiæ ſeculari, ſed debet deponi, & remanere ſub poteſtate Eccleſiaſtica, præterquam in tribus caſibus. Primus eſt in crimine hæreſis, ut hic; & quamvis Abb. *num. 11.* dicat hanc non eſſe bonam exceptionem, quia ſi convictus de hæreſi volt redire ad Fidem, non traditur Curiæ ſeculari, ut hic dicitur; ergo tunc ſolum traditur, cum eſt incorrigibilis; & ſic non recte excipitur: tamen ſalvando gloſſam, cum qua tranſeunt communiter DD. poteſt dici in hæretico ſervandam non eſſe illam formam, quæ in Clerico incorrigibili præſcribitur *in cap. Cum non ab homine, ſupra de judiciis.* Item hæreticus relapſus licet ſit paratus ſe corrigere, & velit hæreſim abjurare, nihilominus traditur Curiæ ſeculari, ut hic ſtatuitur *in verſ. Illos quoque*, & dictum eſt ſupra *in 10. not.*

Secundus caſus eſt in crimine falſi, intellige de falſificante literas Apoſtolicas, *ut in cap. Falſariorum, de crimine falſ. & in cap. Novimus, de verb. ſignific.*

Tertius eſt in conſpirante contra Epiſcopum proprium, *ut in c. Si quis Sacerdotum, 11. q. 1.* & ſic ſentit gloſſ. *in hoc tertio caſu*, Clericum ſtatim eſſe degradandum, & tradendum Curiæ ſeculari, licet non ſit incorrigibilis; ſed gloſſ. *in d. c. Si quis ſacerdotum, in verb. Mox depoſitus*, variavit, & quod requiratur incorrigibilitas, tenuit gloſ. *in c. fin. in verb. Juramento abſolvant, de teſtib. cogend.* & Barthol. Brixienſis *in c. Si quis ſunt, 2. quæſt. 7.* Verum etſi hæc opinio ſit benignior, tamen contraria eſt verior, ut ait Hoſt. *in d. c. Novimus, num. 1. verſ. 3.* & communiter etiam tenetur, ut dixi *in d. c. Cum non ab homine, n. 71. de judiciis*, ubi retuli alias gloſſas, & Doctores concordantes, & ibi etiam vide alios caſus, in quibus per Conſtitutiones Apoſtolicas Clericus tradi poteſt Curiæ ſeculari; & quamvis Abb. hic *n. 11. verſ. Sed hanc materiam*, & plenius *in c. At ſi Clerici de Judiciis*, tenuerit pro quocunque crimine gravi, & damnolo Clericum incontinenti poſſe tradi Curiæ ſeculari, etiam non expectata incorrigibilitate: tamen ejus fundamenta latiſſime confutavit in prææalleg. Decretali *Cum non ab homine, a n. 65. uſque ad n. 104.*

45 In *verſ. Illos quoque*, cum text. decernat eos, qui poſt abjurationem erroris, vel poſtquam ſe proprii Antiſtitis examinatione purgaverint, deprehenſi fuerint, in abjuratam hæreſim recidiſſe, ſeculari judicio ſine ulla penitus audientia eſſe relinquendos.

QUÆRO, an relapſo in caſu infraſcripto per Sedem Apoſtolicam ſit concedenda abſolutio, ac rehabilitatio ad honores, & dignitates. 46

In cauſa N. abſolutionem petentis ſub cenſura Eccleſiæ. Primum illud pono, hæreticum utcunque relapſum poſſe a Summo Pontifice nedum abſolvi, & unitati Eccleſiæ reſtitui, *cap. Super eo, de hæretic. lib. 6.* ſed etiam ad honores, & dignitates rehabilitari; tum quia multis exemplis id factum eſſe conſtat; tum quia hæc Conſtitutio jubens eos ſine ulla penitus audientia ſeculari judicio eſſe relinquendos, eſt juris poſitivi, quippe a Lucio III. condita fuit ad hoc quod notat Innoc. *in c. Cum ad monaſterium, n. 3. de ſtat. Monach.* unde omnia pœna relapſi quoad Papam eſt arbitraria, late Arnal. *in cap. Quoniam, q. 12. num. 9. de hæret. lib. 6.* 47

Pono item abſolutionem eſſe concedendam pœnitenti, impœnitenti eſſe denegandam. 48

Prima pars probatur vulgatis Sacræ Scripturæ locis; Eccleſia nunquam claudit gremium redeunti: *Peccator in quacunque hora converſus fuerit, & ingemuerit, omnium iniquitatum ejus non recordabor amplius: Cum converſus fueris, & ingemueris, tunc ſalvus eris*, aliiſque ſimilibus, quorum paſſim meminere Sancti Patres, & in ſpecie Chryſoſt. *Epiſtola quinta ad Theodorum lapſum*, ubi rem pluribus illuſtravit exemplis: idemque habetur diverſis Gratiani locis, *cap. Penderet, 50. diſtinct. cap. Cognovimus, §. Ecce, cap. Is, 26. quæſt. 6. cap. Quia eadem diſtinct.* ubi habetur ibi dari miſericordiam, ubi poſt peccatum eſt ſecuta pœnitentia: nec enim debet deſpici in eo, quod fuit, quia jam incipit eſſe, quod non fuit: quæ habere locum etiam in relapſo conſtat ex text. *in d. c. Super eo*, ubi Archid. Jo. Andr. & ceteri DD. & S. Thomas *in 2. 2. q. 11. art. 4.*

Secunda pars probatur *ex cap. Legatur, 24. q. 2.* quo habentur hæc verba Gelaſii Papæ: *Legatur, ex quo eſt Religio Chriſtiana, vel certe detur exemplum in Eccleſia Dei a quibuslibet Pontificibus, aut ab ipſis Apoſtolicis, aut ab ipſo denique Salvatore veniam, niſi corrigentibus ſe, fuiſſe conceſſam.* Idem habetur *in cap. Pœnitentes, 50. diſtinct.* Quod ſi in quolibet peccatore id obſervandum eſt, ut non abſolvatur, niſi pœnituerit, id certe exactius obſervari oportet in relapſo, qui cum redierit ſemel ad hæreſim abjuratam, jam ſe o- 49
ſtendit in Fide Catholica inconſtantem: propterea pru- 50
denter Alexander IV. *in d. c. Super eo, de hæret. lib. 6.* expreſſe ſtatuit, ne relapſus ad Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ recipiatur, niſi manifeſta dederit indicia pœnitentiæ.

His ita conſtitutis patet ſolutionem dubitationis circa abſolutionem petitam pendere ex facto, nimirum ex eo an relapſus manifeſta dederit ſigna pœnitentiæ, nec ne; nam ſi dederit, abſolvendus erit: alioquin erit deneganda abſolutio.

Signa pœnitentiæ hæc vulgo afferunt. Primo, quod ſpeciales Nuncios ad Sedem Apoſtolicam miſerit, ut abſolutionem obtineret, eiſque repulſis nihil commotus, aut indignatus fuerit, neque ullum paulo aſperius in Sedem Apoſtolicam, aut Summum Pontificem verbum ex ejus ore exciderit; quin etiam propoſitum petendi abſolutionem poſt repulſam conſtanter retinuerit: quod in ipſo videtur non leve pœnitentiæ indicium; ea enim eſt potentum natura, ut niſi honorificentiſſime tractentur, ſe contemptos, injuriaque affectos exiſtiment. Cum igitur N. reverſus re infecta qui ablegati fuerant, nihilominus ſe præſtiterit in Sedem Apoſtolicam obſequentem, & adhuc firmiter in ſua converſione permaneat, pergatque humiliter petere abſolutionem, magnam præſefert anteactæ vitæ pœnitentiam; nam ut habetur *in cap. Perfecta, de pœniten. diſtinct. 3. Perfecta pœnitentia cogit peccatorem omnia libenter perferre.* 51

Secundo affertur cum Eccleſias frequentare, Miſſas devote audire, peccata confiteri, Sacramentum Euchariſtiæ ſumere, veteribus delictis illacrymari, plurimas eleemoſynas elargiri: at longe minora ſigna pœnitentiæ videntur ſufficere in relapſo ad Eccleſiæ communionem admittendo; nam Archid. *in d. c. Super eo, n. 4.* pro ſignis numerat petitionem abſolutionis, & pectoris percuſſionem; ibidemque Francus videtur exigere ea ſigna, quæ 52

tra-

traduntur ab Hoſtienſ. *n.* 1. & Jo. Andr. *n.* 2. *in cap. A nobis, il ſecondo infra, de ſentent. excommunic.* qui non alia ſigna requirunt ibidem ad internoſcendum animum excommunicati pœnitentis, quam elevationem oculorum ad cælum, gemitus, ſuſpiria, pectoris, vel oris percuſſionem, abſolutionis petitionem; & tamen text. *d. c. A nobis*, utitur eiſdem verbis in excommunicato, quibus utitur *cap. Super eo*, videlicet, ſi pœnitentiæ ſigna oſtenderit manifeſta.

E converſo adverſus relapſum multa recenſentur ſigna impœnitentiæ.

Primo enim, ipſe plures collationes beneficiorum factas a Sede Apoſtolica irritas eſſe decrevit.

Secundo, concubinam nuptam habet, cum qua omnibus ſcientibus adulteratur; idque fatentur, qui ab
53 ejus partibus ſtant, ſed negant delictum ad hæreſis crimen quicquam pertinere: quod etſi verum ſit, illud tamen conſtat carnis illecebris demerſum, nec quoad alia peccata longe diverſa eſſe vere pœnitentem: *c. fin. de pœniten. diſt.* 5. ubi Innocentius II. admonens fratres ſuos, ne falſis pœnitentiis laicorum animas decipi patiantur, declarat eam falſam eſſe pœnitentiam, cum ſpretis pluribus de uno ſolo pœnitentiam agitur, aut cum ſic agitur de uno, ut non diſcedatur ab alio, & Ambroſ. *in cap. Sunt plures, de pœnitent. diſt.* 3. *Sunt plures*, inquit, *quos pœnitet peccaſſe, ſed non omnino, reſervantes ſibi quædam, in quibus delectantur, non animadvertentes Dominum ſimul ſurdum, & mutum a dæmonio liberaſſe. per hoc docens nos nunquam niſi de omnibus ſanari; ſi enim vellet ex parte peccata reſervari, habenti ſeptem dæmonia, manente uno proficere potuerat, ſex expulſis: expulit autem ſeptem, ut omnia crimina ſimul
54 ejicienda doceret.* Et infra: *Quomodo ergo qui crimen reſervat, de alio recipiet veniam?* Et paulo poſt: *Quædam impietas infidelitatis eſt ab illo, qui juſtus, & juſtitia eſt, dimidiam ſperare veniam; quem ergo pœnitet, omnino pœniteat.* Ad idem text. *in c. Majores*, §. *Sed ad hoc, de baptiſm.* cum concordantibus, de quibus ibi per gloſſ. *in verb. Ex parte.*

Tertio, in oppido N. edictum contra libertatem conſcientiæ promulgavit, hoc autem non eſt hominis ad fidem redire volentis, neque in re tam gravi, & intrinſece mala excuſari debet his cauſis, quas prone audimus ad hujus criminis excuſationem allegari, *c. Literas, de reſtit. ſpoliat. c. Inquiſitioni, de ſent. excomm.*

Et quamvis etiam magni Reges, videlicet Carol. IX. & Henricus III. ſimul edictum promulgaverint; tamen exempla rem adeo pernicioſam, atque omni jure damnatam excuſabilem reddere non poſſunt, *cap. Sana*, 9. *diſt. & l. Nemo, C. de ſent. & interlocut. omn. judic.* Præterea Carolus IX. præclare oſtendit ſe illud edictum non ad hæreſes promovendas promulgaſſe, cum poſtea occaſione edicti nudatis omnium animis magnum hæreticorum numerum contrucidaverit, plurimos editione ejecerit, alios ad ſanitatem redire compulerit. Atque utinam ſanctiſſimis ejus conatibus diuturnior vita reſpondiſſet. Henricus autem III. qui idem edictum confecit, illud etiam ſemel, atque iterum revocavit.

Neque etiam defenditur N. relapſus ea ratione, quod Summus Pontifex hoc, atque alia ſæpe in Principibus Catholicis toleraverit: nam tolerantia non excuſat a peccato, multaque permittuntur, quæ non ſine peccato committuntur, *cap. Cum jam dudum, de præbend. c. Super eo, de cognat. ſpiritual. & c. Mulieri de jurejur.*

55 Quarto, hæretici apud N. gratia, & auctoritate pollentes, honoribuſque, & gradibus honeſtantur, quo nullum majus videtur eſſe impœnitentiæ ſignum in relapſo, ex his quæ habentur *in c. Accuſatus*, §. *Ille quoque, infra eod. lib.* 6.

Quinto, Judex ſecularis in presbyterum mortis ſententiam nuperrime tulit, eo quod dixiſſet N. omni poteſtate, ac juriſdictione nudatum eſſe, utpote relapſum: antequam a Sede Apoſtolica admitteretur, juſſit eundem Regularem propoſitionem tanquam hæreticam abjurare. Qua in re duo præcipue maxima delicta idem judex commiſit: alterum quod ſe dogmatum Fidei Catholicæ judicem conſtituit, *c. Ut Inquiſitionis*, §. *Prohibemus, de heret. lib.* 6. alterum quod Catholicam propoſitionem tanquam hæreticam abjurari mandavit. At, inquiunt, hoc judicis eſt delictum, ideoque non imputandum præfato N. qui ei cauſam delegavit, *c. Si quis a Catholica*, 23. *q.* 4. *gloſſ.* 1. *& in cap.* 2. *de conſtit.* quaſi judex aliquid in re tam gravi auſus eſſet abſque conſcientia, & voluntate delegantis; aut hæc delicta non ſint ipſi N. tribuenda, qui illis
poterat obviare, *c. Qui poteſt* 23. *q.* 3. *c. Negligere*, 2. 56
q. 7. *c. Error, diſt.* 38. quippe crimen qui poteſt emendare, & non corrigit, ipſe committit, *cap. Facientis*, 86. *diſt.*

Sexto, ſic relapſus fuit a Summo Pontifice declaratus excommunicatus, cum jam eſſet excommunicatus a jure, *c.* 1. 24 *q.* 1. *cap. Excommunicamus, primo, & infra eod.* & Conſtitutione, quæ in die Cœnæ Domini legi conſuevit: quo fit, ut valde peccet, ſeque impœ-
nitentem oſtendat, cum adeat Eccleſias, Miſſaſque au- 57
diat, ac Divinis interſit, nondum a Sede Apoſtolica obtenta abſolutione, *c. Quod in te, de pœnit. & remiſſ.*

58 Ex utraque igitur parte conjecturæ concurrunt; ſed quæ in propoſito noſtro impœnitentiam oſtendunt, videntur longe validiores; nam ut quis vere pœnitens cenſeatur, non ſufficit docere de bonis operibus, niſi etiam appareat eum abſtinere a malis; nam ut ait Auguſtinus relatus *in c. Pœnitentia, de pœnit. diſt.* 3. *Pœnitentia eſt mala præterita plangere, & plangendo iterum non committere*: ut enim dicitur *in cap. Pœnitentiam quippe, de pœnit. ead. diſt. Qui ſic alia deplorat, ut iterum alia committat: adhuc pœnitentiam agere aut ignorat, aut diſſimulat*: quod etiam habetur *in c. Ille, ead. diſtinct. & in c. Pœnitentes, & cap. Irriſor, ſeqq.* ubi appellatur irriſor, non pœnitens, qui adhuc agens, quod pœnitet, non videtur Deum poſcere ſubditus, ſed ſubſannare ſuperbus. Nec ſigna eleemoſynarum, aut lacrymarum proſunt, ubi peccata non deſeruntur, *c. Qui admiſſa, cap. Qui vult, cap. Nihil prodeſt, eadem diſt.* 3. Unico igitur verbo reſponderi poteſt ad ſigna pœnitentiæ ſuperius relata, videlicet non ſufficere ad pœnitentiam ſigna bonorum operum, quæ ſint criminibus, & peccatis præſertim tam gravibus involuta.

Præterea inter ſigna pœnitentiæ recenſetur Sacramen- 59
torum frequentatio, quæ tamen in excommunicato arguit potius impœnitentiam, ut ſupra eſt demonſtratum.

Verum quatenus etiam relata bonorum operum ſigna eſſent magis attendenda, quam ſigna malorum; negari tamen non poteſt, quin illa longe infirmiora, atque obſcuriora reddantur ob ſigna contraria; & ita non ſint evidentia, ſeu manifeſta, qualia requiruntur in relapſo ad obtinendam abſolutionem, *d. c. Super eo, de hæretic. lib.* 6.

At dicet quis multos eſſe pœnitentiæ gradus, quem- 60
admodum & peccatorum, ſatiſque eſſe, ut nunc incipiat modice pœnitere eorum, quæ geſſit: *Jam enim futurum, ut uberiores, & ampliores veræ pœnitentiæ fructus ferantur, Deumque brevem illam, & exiguam pœnitentiam*, (ut ait Chryſoſtomus *Epiſt.* 5. *ad Theod. lapſum*,) *non abnuere, ſed magna penſitare mercede; imo vehementer corruptos non impellere magna vi ad virtutem, ſed manſuete, & ſenſim promovere, imo plerunque portare, ne immanior ſciſſura fiat, aut error productior.* Hæc Chryſoſtomus.

Sed reſpondetur levem quidem pœnitentiam non ſper- 61
nendam, ſed eam tamen non ſufficere relapſo ad obtinendam abſolutionem, antequam perfectior fiat, ejuſque habeamus ſigna evidentia, & perſpicua, juxta text. *in d. c. Super eo.*

Non obſtat, quod ob publicam cauſam, & gravia pericula evitanda Summus Pontifex debeat juris vincula laxare, relapſumque admittere, ut poſt D. Th. ſentit Auguſt. Triumph. *in tract. de poteſt. Eccleſiaſt. q.* 28.
Nam abſolutio alicujus periculi vitandi cauſa non eſt 62
concedenda non pœnitenti, juxta text. *d. cap. Legatur.* Sed quando vere pœniteret, & ita abſolveretur, tunc ad pericula vitanda jure deberet concedi poſtea rehabilitatio ad honores, & dignitates, quia in hoc cadit conſideratio periculi vitandi; non autem in abſolutione, quæ nullo modo danda eſt ei, qui non pœnitet.

DE HÆRETICIS.

Innocentius III.

CAPUT X.

VErgentis in ſenium ſeculi corruptelam: & infra. In terris vero temporali noſtræ juriſdictioni ſubjectis, bona hæreticorum ſtatuimus publicari: & in aliis idem præcipimus fieri per Poteſtates & Principes ſeculares, quos ad id exequendum (ſi forte negligentes extiterint) per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota compelli volumus & mandamus: Nec ad eos bona eorum ulterius revertantur, niſi eis ad cor revertentibus & abnegantibus hæreticorum conſortium, miſereri aliquis voluerit: ut temporalis ſaltem pœna corripiat, quem ſpiritualis non corrigit diſciplina. Cum enim ſecundum legitimas ſanctiones, reis læſæ majeſtatis punitis capite, bona confiſcentur eorum, filiis ſuis vita ſolummodo ex miſericordia conſervata; quanto magis qui aberrantes in fide Domini Dei Filium Jeſum Chriſtum offendunt, a capite noſtro, quod eſt Chriſtus, Eccleſiaſtica debent diſtrictione præcidi, & bonis temporalibus ſpoliari: cum longe ſit gravius æternam, quam temporalem lædere majeſtatem? Nec hujuſmodi ſeveritatis cenſuram, orthodoxorum exhæredatio filiorum, quaſi cujuſdam miſerationis prætextu, debet ullatenus impedire: cum in multis caſibus (etiam ſecundum divinum judicium) filii pro patribus temporaliter puniantur: & juxta Canonicas ſanctiones, quandoque feratur ultio, non ſolum in auctores ſcelerum, ſed etiam in progeniem damnatorum.

S U M M A R I U M.

1 *HÆreticorum bona confiſcantur, etiamſi Catholicos habeant filios: & in terris Eccleſiæ applicantur fiſco Eccleſiæ, in terris Imperii fiſco ſeculari, & n. 3. & n. 16.*

2 *Papa in terris Eccleſiæ vendicat ſibi omnia jura temporalia, & habet Cameram fiſcalem, cui applicantur bona confiſcata.*

3 *Publicatio bonorum ſi fiat in terris Imperii, applicatio fit fiſco ſeculari, licet publicatio fiat ratione criminis mere Eccleſiaſtici.*

4 *Niſi is, cujus bona publicantur, ſit Clericus: quia tunc applicatio fit fiſco Eccleſiæ etiam in terris Imperii.*

5 *Hæreticorum bona licet ſint ipſo jure confiſcata, tamen apprehendi non poſſunt per poteſtatem ſecularem, niſi prius judex Eccleſiaſticus pronunciaverit ſuper crimine.*

6 *Judices ſeculares poſſunt compelli per Eccleſiam ad juſtitiam faciendam.*

7 *Papa propter injuſtitias, & alias iniquitates poteſt Principes ſeculares dignitate privare.*

8 *Imperium Romanum a Græcis cur in Germanos tranſlatum a Leone III.*

9 *Hæretici etiam ſponte abjurantes non recuperant bona niſi ex miſericordia.*

10 *Epiſcopus in hæreſim lapſus Epiſcopatum non recuperat niſi ex miſericordia.*

11 *Filii quandoque puniuntur temporaliter propter criminis paterni immanitatem.*

Non autem ſpiritualiter, n. 13.

12 *Presbytericidæ filii a Pœnitentiaria redduntur inhabiles ad beneficia obtinenda.*

13 *Filius regulariter puniri non debet pro delicto patris.*

14 *Hæretici committunt crimen læſæ majeſtatis Divinæ, quod eſt gravius, quam læſæ majeſtatis humanæ, & n. 18. & 21.*

15 *In Religionem divinam quod committitur, in omnium fertur injuriam.*

16 *Hæreticorum filiis etiam orthodoxis nihil relinquendum eſt ex bonis parentum, licet poſt mortem fuerint damnati.*

17 *Quod locum habet etiam in terris Imperii.*

19 *Judæorum bona, qui facti ſunt Chriſtiani, & poſtea labuntur in hæreſim, reſervantur filiis Catholicis.*

20 *Filius hæretici an ſit ipſo jure privatus, vel privandus beneficiis obtentis, & penſionibus reſervatis antequam pater condemnaretur, & n. ſeqq. uſque in fin.*

Et quid ſervetur in Congregatione Generalis Inquiſitionis, n. 31.

22 *Filii percutientium Cardinales ſunt ipſo jure privati beneficiis obtentis.*

23 *Ratio ubi eſt eadem, lex non dicitur extendi, ſed ampliari.*

24 *Et ubi habet locum legis ratio, circa id prodita dici debet lex.*

25 *Etiamſi in materia pœnali, & correctiva.*

26 *Privatio in præteritum non inducitur ex inhabilitatione in futurum.*

27 *Pietatis prætextu non debet ſalubris ſeveritas relaxari.*

28 *Nicolai III. Conſtitutio privans filios hæreticorum beneficiis obtentis, & inhabilitans ad obtinenda refertur.*

29 *Conſtitutiones pœnales ad hæreſes arcendas ſunt favorabiles.*

30 *Penſio in materia favorabili venit appellatione beneficii.*

32 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum filiis hæreticorum ad officia, & beneficia, & num. ſeqq. uſque in finem.*

33 *Decretum irritans impedit, ne Epiſcopus poſſit diſpenſare in criminibus infra adulterium.*

34 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum iis, qui a Canone perpetuo ſunt privati beneficiis obtentis, vel inhabiles ad illa obtinenda.*

35 *Nec in concernentibus fidem, vel ſtatum univerſalis Eccleſiæ.*

36 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum filiis interficientis Prælatum.*

37 *Epiſcopus diſpenſare poteſt, ubicunque in materia pœnali Canon permittit diſpenſationem.*

38 *Infamia juris per ſolum Principem aboleri poteſt, non per Epiſcopum.*

V*Ergentis*. Bona hæreticorum confiſcantur, etiamſi 1
Catholicos habeant filios. Hoc dicit ſecundum Joan. Andr. cum quo concordant Butr. Cardin. Anchar. Joan. de Anan. & Felin. vel plenius ſecundum Abbatem, & Marian. Soccin. Bona hæreticorum confiſcantur, & in terris Eccleſiæ applicantur fiſco Eccleſiæ, in terris Imperii fiſco ſeculari; & procedit, etiamſi catholicos habeant filios. Hoc dicit, & ſunt tres partes; nam primo permittit deciſum exordium; ſecundo ponit ſtatutum de publicatione, quod probat per argumentum a minori; tertio ſolvit obſtaculum: ſecunda ibi, *in terris*, tertia ibi, *nec hujuſmodi*, Jo. Andr.

Nota primo ibi, *In terris vero temporali noſtra juriſdictioni ſubjectis*, Romanum Pontificem, vel Eccleſiam in 2

terris

terris ſibi ſubjectis quoad juriſdictionem temporalem vin-
dicare ubi omnia jura temporalia, & habere Cameram
fiſcalem, cui applicentur bona confiſcata, ut hic per Butr.
num. 2. & Marian. Socin. *in* 1. *notab.* de quo in Clem. 2. *de
hæretic.* ibi, *in fiſcum Eccleſiæ*. Facit quod notat Joan.
Andr. *in cap. Quia diverſitatem, numer.* 15. *de conceſſ.
præben.*
3 Secundo nota ibi, *Et in aliis idem præcipimus fieri per
Poteſtates, & Principes ſeculares*, In terris Imperii bona
publicata deferri in fiſcum ſecularem, licet publicatio
fiat ratione criminis mere Eccleſiaſtici, ut hic notant
4 iidem Butr. *numer.* 2. *in fin. verſ. Ex quo nota*, Anchar.
num. 1. & Marian. Socin. *in ſecundo notab.* Qui tamen ſin-
5 gulariter hoc limitat, niſi is, cujus bona publicantur,
eſſet Clericus, quia tunc applicarentur fiſco Eccleſiæ
etiam in terris Imperii, argum. *cap.* 2. *de ſucceſſ. ab inteſt.*
Et ſatis videtur probari in hoc cap. Cæterum adverte,
quia etiamſi agatur de bonis laicis, tamen apprehenſio
illorum nullatenus fiet, niſi prius pronuncietur ſuper cri-
mine per judicem Eccleſiaſticum, ut eſt expreſſum *in c.
Cum ſecundum leges, infra eod. lib.* 6. ubi habetur hodie
bona hæreticorum eſſe confiſcata ipſo jure, licet ſecun-
dum hoc cap. requireretur ſententia, ut probatur ibi,
ſtatuimus publicari: necnon ibi, *præcipimus fieri*, ſed ni-
hilominus neceſſariam eſſe declarationem judicis Eccleſia-
ſtici ſuper facto; & ita hic notant Jo. Andr. *n.* 3. & Card.
n. 1. *in verb. Seculares*.
6 Tertio nota ibi, *Compelli volumus, & mandamus*, Ju-
dices, & Principes ſeculares poſſe compelli per Eccleſiam
ad juſtitiam faciendam, prout hic notant Bernard. poſt ca-
ſum, & in gloſſ. 1 Innoc. & Hoſt. *num.* 1. per text. *in cap.
Adminiſtratores*, 23. *quæſt.* 5. *c. Poſtulaſti*, *§. fin. & cap.
Judæi, ſive Saraceni*, *§. fin. ſupra de Judæis*. Hoc enim
7 facere poteſt Papa ratione peccati, *ut cap. Novit*, *ſupra
de Judæis*. Unde poteſt eos propter hoc dignitate privare,
8 *cap. Ad abolendam*, *§. Statuimus*, *ſupra eodem*. Sicut &
propter alias iniquitates, *c. Alius*, 16. *quæſt.* 6. Quem-
admodum Leo III. Romanum Imperium in perſonam
Caroli Magni a Græcis tranſtulit in Germanos, propterea
quod Imperatores Conſtantinopolitani Eccleſiam Roma-
nam, quæ ab Aſtulpho Rege Lombardorum opprimeba-
tur, defendere noluerunt, *ut cap. Venerabilem, cum ſua
gloſ. in verb. Tranſtulit, de elect.* De qua Imperii transla-
tione latiſſime diſſerit Card. Bellarmin. *in tract. de trans-
lat. Imper. lib.* 1. *cap.* 4. *cum ſeqq. juncto cap.* 12. *& lib.* 2. *per
tot. & lib.* 3. *maxime cap.* 3.
9 Quarto nota ibi, *Miſereri aliquis voluerit*, Hæreticos
quamvis ad fidem ſponte redeant, & hæreſim abjurent,
tamen bona amiſſa non recuperare niſi ex miſericordia; &
10 idem in Epiſcopatu, quem lapſus in hæreſim non recupe-
rat niſi ex miſericordia, *ut c. Ipſa pietas, verſ. Item ſin-
quimus in fin.* 23. *q.* 4. *& cap. Quod autem*, *q.* 7. & notatur
per Innoc. Hoſt Jo Andr. & alios *in c.* 1. *de Paroch.* & per
gloſſ. *hic in verb. Miſereri*, Hoſtien. *n.* 1. *in eod. in verb.*
& Marian. Socin *in* 3. *notab.*
11 Quinto nota ibi, *Filius ſuis vita ſolummodo ex miſeri-
cordia conſervata*, propter criminis paterni immanitatem
quandoque filios puniri temporaliter, idque ut ipſorum
parentum gravior ſit pœna, *l. Iſti, quidem*, *ff. Quod
met. cauſ.* & quia exempla paterni criminis in filiis metuun-
tur, cum filius naturaliter ſequatur veſtigia parentum, ut
l. Quiſquis, *§. Filii vero*, juncta gloſſ. *in verb. In quibus*,
C. Ad l. Juliam majeſtat. Facit text. cum gloſſ. *in l. Cum
unus, in princ. ff. de aliment. & cibar. legat. & in l. Quod
12 ſi nolit*, *§. Si mancipia*, *ff. de ædilit. edict.* & notatur in
cap. Illud, 40. *diſt. & in cap. Quantumlibet*, 47. *diſt.* Un-
de & Hierem. *cap.* 31. *Patres comederunt uvas acerbas, fi-
liorum dentes obſtupuerunt*; & ſacra Pœnitentiaria in abſo-
lutione a Presbytericidio apponit clauſulam de quâ in *ꝗ*.
Quibuſdam de pœnis, videlicet, *Et ne minus vindicta,
quam exceſſus memoria prorogetur, ipſe, ejuſque liberi præ-
ter hoc cenſeantur inhabiles ad beneficia Eccleſiaſtica obti-
13 nenda, niſi cum eis fuerit ſuper hoc miſericorditer diſpenſa-
tum*. Regulariter tamen filius non debet puniri pro crimi-
ne patris, & maxime in ſpiritualibus, in quibus nun-
quam debet portare iniquitatem patris; & ſic intelligitur
illa authoritas, ut notatur *in ſumma* 24. *qu.* 1. *& in ſum-
ma*, 1. *q* 1.
14 Sexto nota ibi, *Æternam, quam temporalem lædere
majeſtatem*, Hæreticos committere crimen læſæ majeſta-
tis divinæ, quod longe gravius eſt, quam læſæ majeſtatis
humanæ, ut hic, & in Auth. *Gazaros*, *C. de hæret. &
Manichæis*, ad idem *c. Sicut qui Eccleſiam*, 17. *q.* 4. *& c.
Si apud*, 23. *q.* 5. Quod enim in religionem divinam com- 15
mittitur, in omnium fertur injuriam, & publicum eſt
crimen, *l. Manichæos*, *Cod. de hæret. & Manichæis*, gl.
hic *in verb. Longe ſit gravius*. Quare ſi contra homines il-
latæ blaſphemiæ impunitæ non tranſeunt, multo magis
qui ipſum Deum blaſphemat, dignus eſt ſupplicia ſuſtine-
re, ut in Auth *Ut non luxurien. contr. nat. reſp.* 1. *& §.* 1.
Hoſtien. hic *num.* 2.
Ultimo nota ibi, *Orthodoxorum exhæreditatio filiorum* 16
*quaſi cujuſdam miſerationis prætextu debet ullatenus impedi-
re*, textum expreſſum, quod bona hæreticorum confiſcan-
tur ſive habeant filios, ſive non, nec Catholicis hæreti-
corum filiis aliquid relinquendum eſt, ut hic dicitur: &
quamvis contrarium reperiatur ſtatutum de jure civili,
ut in d. l. Manichæos, & in Auth. *Idem eſt de Neſtorianis*,
ubi habetur filios Catholicos propter hoc hæreditate pater-
na non privari, nihilominus prædicta jura corriguntur
per hanc Decretalem, & per Conſtitutionem Friderici,
Hac edictali, quæ hoc idem dicit, & olim fuit poſita in
quinta compilatione eodem tit. idque in deteſtationem cri-
minis; nam ſi id ſancitum eſt in crimine læſæ majeſtatis
humanæ, ubi filii puniuntur quoad bona, *ut in d. l. Quiſ-
quis*, *C. Ad leg. Jul. majeſt.* quæ eſt canonizata *in § Ve-
rum, verſ. Si quis cum militibus*, 6. *q.* 1. multo fortius in
crimine hæreſis, quod longe gravius eſt, ut hic in litera,
& dictum eſt in præcedenti notab. & in hac opinione fue-
runt gloſ. Joan. Laurentius, & Archidiac *in ſumma*, 23.
q 7. Cyn. *in d. l. Quiſquis*, *n.* 6. Hoſt, *in ſumm. de hæretic.
§. Quæ pœna*, & firmat gl. *penult.* hic, cum qua concor-
dant Abb. Antiq. Joan. Andr. Butr. Cardin. & omnes *in
ſummario text.* Hoſtienſ. *num.* 9. Cardin. *num.* 4. Abb. St-
culus *num* 5. & Marian. Socin. *num.* 8. *&* 9. Et quam-
vis nonnulli opinati fuerint hunc textum habere locum,
quando pater fuit damnatus in vita, jura autem civile
quando fuit damnatus poſt mortem: tamen hæc differen-
tia confunditur *per cap. Cum ſecundum leges, infra eodem* 17
lib. 6. Rurſus etſi Joan. And. hic *num.* 5. credat hanc De-
cretalem prævalere legibus in illis terris tantum quæ ſub-
ſunt temporali juriſdictioni Domini Papæ; in terris au-
tem Imperii prævalere leges, quæ majori æquitate nitun-
tur; illius tamen opinio eſt aperte falſa, nec ullam habet
probabilitatem, & mirandum eſt hoc contigiſſe juris Ca-
nonici illuminatori. Advertatur enim hoc quod cap. fa-
cit mentionem de terris Imperio ſubjectis, & cogit Prin-
cipes ſeculares, quia crimen eſt mere Eccleſiaſticum, *c.
Ut inquiſitionis*, *infra eodem lib.* 6. & ideo pœnæ impoſi-
tio pertinet ad Judicem Eccleſiaſticum, non ad ſecula-
rem, *§. In hoc*, 32. *quæſt.* 2. Quare hanc opinionem,
quæ etiam fuit Tancredi, & Goffredi, merito hic re-
ſpuunt Butr. *num.* 11. *verſ. Jo. Andr. dicit*, Cardin. *num.*
4. Anchar. *num.* 7. Abb. *in fin.* & Marian. Socin. *num.* 8. *&*
9. licet revera Jo. Andr. videatur poſtea ab ea receſſiſſe,
quia paulo poſt ſubjungit obſtare Auth. *Gazaros*. *C. de hæ-
ret. & Manichæis*, quam dixit concordare cum textu no-
ſtro. Atque ita Jo. Andr. agnovit hanc differentiam con-
ſtitui non poſſe inter loca Imperio, vel Eccleſiæ ſubjecta,
cum ipſimet Imperatores hoc idem ſanxerint, videlicet
Juſtinianus, in d. Auth. *Gazaros*, & apertius Fridericus
in præcitata Conſtitut. *Hac edictali*, cujus hæc ſunt ver-
ba: *Ceterum quia quanta majora divino nutu miſerationis* 18
*accepimus, & altiorem locum præ filiis hominum obtinemus,
tanto devotiora debemus obſequia gratitudinis conferenti; ſi
aliquando in noſtri nominis contemptores noſtra excandeſcit
authoritas, ſi reos læſæ majeſtatis in perſonis eorum, & li-
berorum ſuorum exhæredatione damnamus: multo fortius,
juſtiuſque contra Dei blaſphematores nominis, & detracto-
res Fidei Catholicæ provocamur, eorundem hæreticorum,
receptatorum, fautorum, & advocatorum ſuorum hæredes,
& poſteros, ut ad ſecundam generationem beneficiis cunctis
temporalibus, publicis officiis, & honoribus Imperiali au-
ctoritate privantes, ut in paterni memoriam criminis conti-
nuo mœrore tabeſcant; vere ſcientes quod Deus zelotes eſt
peccata parentum in filios potenter ulciſcens*. Hactenus ver-
ba Conſtitutionis, quam ut inquit Cyn. *in d. l. Quiſquis*,
num. 6. *C. ad leg. Jul. Majeſtat.* Eccleſia Romana appro-
bavit, & invenitur apud Inquiſitores hæreticæ pravitatis
ſub Bulla Papali.
Declara nunc concluſionem ſuperius firmatam, ut lo- 19
cum habeat in Chriſtianis ortum ducentibus a Chriſtianis,
& ab

& ab ipſo principio, quia lapſi ſunt in hæreſim; ſecus vero in Judæis, qui effecti ſunt Chriſtiani, & demum poſtea labuntur in hæreſim, quia bona talium reſervantur filiis Catholicis, ut eſt text. notabilis *in c. Judæi*, 1. q. 4. unde hoc caſu filii Neophytorum ſunt melioris conditionis quam filii Chriſtianorum, ut hic per Marian. Socin. *n. 9. in fin.*

Sed juxta prædicta QUÆRO, an filius condemnati de hæretica pravitate ſit ipſo jure privatus, vel privandus beneficiis obtentis, & penſionibus ſibi reſervatis, antequam pater condemnaretur.

20 Videtur reſpondendum eſſe ipſo jure privatum, aut ſaltem privandum tam beneficiis, quam penſionibus hujuſmodi.

Quod primo probatur per text. *in cap. Ut commiſſi*, §. *Privandi*, *infra eod. lib. 6.* quo tribuitur Inquiſitoribus facultas privandi, vel privatos nunciandi tam hæreticos, quam eorum filios; unde ſive illa verba privandi, vel privatos nunciandi intelligantur diſtributive, & verbum, *privandi*, referatur ad filios hæreticorum, qui puniuntur ex alieno facto, & verba, *privatos nunciandi*, referantur ad hæreticos, qui privantur ex proprio, ut placuit quibuſdam antiquis, quorum meminit Jo. Andr. *in dict. cap. Ut commiſſi*, *num. 4.* Covar. *l. 2. var. reſol. cap. 8. num. 4. verſ. Ipſi vero:* ſive illa verba ita accipiantur, ut dictio, *vel*, ſtet expoſitive pro, *id eſt*, ut Joan. Andr. Gemin. & communiter Doctores ibidem intelligunt; nos habemus intentum, quia ſecundum priorem intellectum textus ille neceſſario convincit, filios hæreticorum eſſe privandos, & ſecundum poſteriorem, & communem, eſſe ipſo jure privatos, & ut tales nunciandos, quo caſu nuncians non fert novam ſententiam, ſed a jure promulgatam exequitur, Archid. *in dict. cap. Ut commiſſi*, *poſt princip.*

Secundo, id probatur, quia ratio puniendi filios ea fuit, ut ad deterrendos alios a tam immani facinore filii perpetua egeſtate ſordeſcerent, eiſque mors eſſet ſolatium, & vita ſupplicium, ut habetur *in l. Quiſquis*, *C. ad l. Jul. majeſt.* quæ cum loquatur de crimine læſæ majeſtatis humanæ, fortius habet locum in crimine læſæ majeſtatis divinæ, ut eſt crimen hæreſis, ut hic patet, & in Auth. *Gazaros*, *C. eod.* & dictum eſt ſupra *in 6. notab. & n. 18.* At hæc ratio comprehendit nedum inhabilitatem ad nova beneficia acquirenda, ſed etiam obtentorum punitionem; alioquin ſequeretur, ut ſi filii tempore delicti paterni pinguia beneficia poſſiderent, eiſque non privarentur, jam non eſſent in egeſtate miſerabiles victuri; ideoque ob identitatem rationis debent privari etiam obtentis, *ad l. Titio*, *ff. de verb. oblig. cum concord.*

Tertio, idipſum confirmant verba hujus textus ſumpta ex *d. l. Quiſquis*, dum dicunt eis ſolam vitam ex miſericordia relinqui; unde ſequitur, ut cetera omnia adimantur, *leg. Cum prætor*, *ff. de judiciis*, *c. Nonne de præſumption.*

21 Quarto accedit, quod omnes pœnæ impoſitæ pro delicto læſæ majeſtatis humanæ ex majoritate rationis debent habere locum in crimine læſæ majeſtatis divinæ, ut hic arguitur, ibi: *Cum enim ſecundum legitimas ſanctiones, reis læſæ majeſtatis punitis capite, bona confiſcentur eorum, filiis ſuis vita ſolummodo ex miſericordia conſervata, quanto magis qui aberrantes in Fide Domini Dei Filium Jeſum Chriſtum offendunt a capite noſtro, quod eſt Chriſtus, Eccleſiaſtica debent diſtrictione præcidi, & bonis temporalibus ſpoliari, cum longe ſit gravius æternam, quam temporalem lædere majeſtatem?* quod etiam legitur in d. Auth. *Gazaros*, *C. eod. tit.* & in Conſtitutione Fre-
22 derici ſuperius relata, *num. 18.* Sed in crimine læſæ majeſtatis humanæ, quale eſt percutere perſonam Cardinalium, Gigas *in tract. de crimin. læſæ majeſtat. tit. Qualiter, & a quibus crimen læſæ majeſtat. committat*, *quæſt. 5. num. 3. cum ſeqq.* expreſſe cautum eſt, ut filii delinquentium ſint ipſo jure privati beneficiis obtentis, *cap. Felicis*, § *Quod ſi quis*, *de pœnis*, *lib. 6.* ergo idem etiam habebit locum in crimine læſæ majeſtatis divinæ, de quo agimus.

His rationibus hanc ſententiam ſecuti ſunt Joan. Andr. *in d. cap. Ut commiſſi*, *n. 4. in verb. Privandi*, Gemin. *in d. §. Privandi*, *num. 4.* Henric. Boich. *in hoc c. n. 12.* & Joan. de Anan. *eod. num verſ. De crimine autem hæreſis*, Præpoſ. *in cap. Satis perverſum*, *n. 4. 56. diſt.* Emeric. *in direct. inquiſit. quæſt.* 114. Roman. *ſingul.* 693. Decian. *tract. crimin. cap. 43. n. 4. verſ. Perdunt filii*, Lambertin. *de jurepatronat. in 1. part. in 2. lib. in 6. art. 3. q. principalis*, Gigas *in tract. de crim. læſæ majeſt. lib. 3. tit. de pœnis, quas filii incurrunt*, *q. 11.* Paul. Rubeus *in tract. de Regno Navar. p. 5. §. 7. & 8.* & communem eſſe atteſtantur Covar. *lib. 3. var. reſol. c. 8. n. 4.* & Jul. Clar. *in praxi crimin. & §. Hæreſis*, *verſ. Item Clericus.*

Non obſtat, quod oppoſitum ſenſerint Jacob. de Simanch. *de cathol. inſtit. tit. 29. n. 20.* Rebuff. *in praxi beneficiar. tit. de mod. amit. benef. num. 25.* Penia *in ſcholion. ad 3. part. directorii ſchol.* 156. Covar. & Clar. *in locis ſupracitatis.* Etenim contra filium eſt communis opinio omnium fere antiquorum, ut ipſemet Penia teſtatur ibidem, *verſ. Anceps tamen*, præſertim cum Abbas citatus a Covar. pro filio, in hoc cap. nihil affirmet, ſed ſimpliciter dicat gloſ. *in cap. Satis perverſum*, *56. diſt.* velle, ut filius non perdat beneficium: quæ tamen gloſ. potius facit pro hac parte, cum loquatur de crimine læſæ majeſtatis humanæ, & ſentiat filium ob crimen patris non privari beneficio, ea ratione, quia eſt exemptus a poteſtate Principis, quaſi volens a contrario ſenſu, ut crimine læſæ majeſtatis divinæ, in quo ceſſat ea ratio exemptionis in Clerico, talis filius beneficium amittat, ut etiam elicitur ex verbis ejuſdem Abb. *in cap. Cum laici*, *num. 4. de jurepatron.* dum in eadem quæſtione loquens de crimine læſæ majeſtatis humanæ, primo arguit, ut filius ſit privatus beneficio, quia eſt infamis; deinde contrarium concludit, quia cum filius ſit Clericus, non potuit effici infamis per legem ſecularem: & ita tacite inſinuat, ut in crimine læſæ majeſtatis, in quo per legem Canonicam filiis irrogatur infamia, ipſi amittant beneficia obtenta, cum lex Canonica non careat poteſtate in eis, quemadmodum ſecularis.

Non obſtant rationes, quibus moti ſunt Covar. & Penia ad aliter ſentiendum.

Nam ad primam, quod nullo jure caveatur hæreticorum filios eſſe privatos obtentis, & quod *c. Felicis*, imponens hanc pœnam filiis percutientium perſonas Cardinalium, tanquam pœnale non debeat extendi. 23

Reſpondetur ſatis id eſſe cautum tam per textum *in d. c. Ut commiſſi*, §. *Privandi*, quam per rationem expreſſam *in dict. l. Quiſquis & in hoc cap.* ubi enim eſt eadem ratio, lex non dicitur extendi, ſed enucleari, *l. Si poſtulaverit*, §. *Sed qui negavit*, *ff. de adulter.* quem textum ad hoc propoſitum allegat Oldrad. *conſ.* 185. *Thema tale eſt*, *Titius Canonicus in fin.* & ubi eſt eadem ratio, non dicitur quis extendendo novum caſum addere, ſed quod in primo caſu in ratione includebatur, ſecundum æquitatem detegere, ſive declarare, quia lex dicitur omne, quod in ratione conſiſtit, *c. Conſuetudo*, *1. diſt.* ergo ubi habet lo- 24
cum legis ratio, circa id prodita dici debet lex, ita formaliter dicit Calder. *conſ. 1. Ut lite pendente.* & ut alibi ſcribit Bald. *in l. De quibus*, *ff. de legib.* ubi eſt eadem ratio in pluribus caſibus, una, & eadem ratio decidit omnes illos caſus, non per extenſionem, ſed ſicut genus comprehendit ſpeciem, ſic generalis ratio diverſas ſpecies: ideoque expreſſo uno caſu veniunt omnes, in quibus viget eadem ratio; quod Baldi dictum refert, & ſequitur Paul. de Caſtro *conſ.* 441. *Pro declaratione*, *num. 6. col. penult. ad fin. verſ. Nam ut inquit eleganter D. Bald. lib. 1.* Id proce- 25
dit etiam in materia pœnali, & correctiva, ut tradit Abb. *conſ. 75. Primo eſt videndum*, *n. 7. lib. 1.* Tiraquell. *de cauſ. ceſſ. in 1. part. num.* 155. & eſt text. *in l. His ſolis*, *verſ. Satis etiam tacite cautum putamus*, *C. de revocand. donationib.* quem dicit meliorem de corpore juris, Bald. *in rubr. Cod. de nautic. fœner.* Joan. de Anan. inter conſ. Paul. de Caſtro *conſ.* 256. *Viſis*, *& conſideratis*, *col. 2. ad fin. lib. 2.* & Cravet. *conſ.* 183. *Regula*, *num. 3.* Quinimo ut ait idem Bald. *conſ. 384. Statuto civitatis cavetur*, *n.* .. *lib. 5.* ea quæ ſunt ejuſdem rationis, includuntur ſub diſpoſitione ex ſignificatione, id eſt tanquam expreſſa proprie, non tacite.

Secunda ratio contrariæ opinionis eſt, quia textus *in c. Quicunque*, §. *Hæretici*, *de hæreticis lib. 6.* prohibet tantum, ne hæreticorum filii ad beneficia admittantur; & ſic futuram acquiſitionem: inhabilitatio autem in futurum non inducit privationem in præteritum, gloſ. in Clem. 1. §. *Ipſius de pœnis*, ubi DD. 26

Ad hanc rationem reſpondetur, primo retorquendo textum *d. §. Hæretici*, quod cum loquens tam de hæreticis, quam de eorum filiis, inhibeat uniformiter, ne ad beneficia admittantur; conſequens eſt, ut ſicut illa prohibi-

hibitio quoad hæreticos improbat etiam privationem obtentorum, gloſſa communiter approbata in *c. Quo jure in verb. Nam jure diſt.* 8. Rota apud Caſſad. *deciſ.* 14. *n.* 1. *ſuper regulas*, ita etiam eandem privationem importat quoad filios hæreticorum, per regulam *leg. Jam hoc jure; de regul. & pupill. cum ſimil* & propterea Emeric. *in direct. inquiſit. d. q.* 114. fundat privationem beneficiorum in hæreticorum filiis ex ſolo text. *in d. §. Hæretici*. Secundo reſpondetur, quamvis per text. *in d. §. Hæretici*, non inducatur privatio obtentorum, ſed tantum inhabilitas in futurum, tamen inductam eſſe talem privationem per alios text. ſupra citatos & per rationem *d. l. Quiſquis*, & text. noſtri.

27 Neque vero præferenda eſt in hac materia opinio non privans filios tanquam benignior: quia non debet prætextu pietatis ſalubris ſeveritas relaxari, ut expreſſe admonemur in hoc *c. in fin.* ibi: *Nec hujuſmodi ſeveritatis cenſuram orthodoxorum exhæredatio filiorum quaſi cujuſdam miſerationis prætextu debet ullatenus impedire, cum in multis caſibus (etiam ſecundum Divinum judicium) filii pro patribus temporaliter puniantur: & juxta Canonicas ſanctiones quandoque feratur ultio non ſolum in authores ſcelerum, ſed etiam in progeniem damnatorum.*

28 Ad extremum hanc altercationem apertis verbis diremit Nicolaus III. in Conſtit. 2. incip. *Noverit univerſitas, §. Hæretici autem*, ubi ſic ſtatuit: *Hæretici autem, receptores, defenſores, & fautores eorum, ipſorumque filii uſque ad ſecundam generationem ad nullum Eccleſiaſticum beneficium, ſeu officium admittantur: quod ſi ſecus actum fuerit, decernimus irritum, & inane. Nos enim prædictos ex nunc privamus beneficiis acquiſitis, volentes, ut tales & habitis perpetuo careant, & ad alia ſimilia nequaquam impoſterum admittantur.* Habetur hæc Conſtitutio in Bullar. *tom.* 1. *pag.* 124.

29 Cum ergo filii hæreticorum amittant etiam beneficia obtenta, non eſt dubitandum, quin amittant etiam penſiones; nam cum Conſtitutiones pœnales hæreſes atterendas ſint favorabiles, ad tradita per Bar. *in leg. Quemadmodum circa med. C. de agricol. & cenſit. lib.* 11. & Tiraq. *in d. tract. de cauſ. ceſſ. in* 1. *p. nu.* 158. ſequitur, ut in tali materia favorabili appellatione beneficii veniat etiam penſio, Gig. *de penſ. q.* 28. *in* 2. *limit. n.* 16.

30 Sed quatenus etiam in hac materia penſiones non veniant appellatione beneficii, ſed bona temporalia cenſeantur: filius hæretici eis etiam privatus eſt, per *d. leg. Quiſquis*, juncto textu noſtro, & auth. *Gazaros*, *Cod. eod.* & Conſtitutione Friderici, *Hac edictali*, quibus tales filii omnibus etiam bonis temporalibus privantur, ſola eis vita ex miſericordia conſervata.

31 Poſt hæc reperi hanc controverſiam contigiſſe olim in Rota in cauſa Conchen. penſionis, coram Penia, in qua libratis rationibus, & auctoritatibus utriuſque opinionis, reque ad ſan. mem. Clem. VIII. delata, die 3. Novembris 1594. Sanctiſſimus in generali Congregatione S. Inquiſitionis propoſito articulo, conſultiſque Cardinalibus, & reliquis Prælatis Conſultoribus, qui præſentes aderant, auditiſque Cardinalibus Inquiſitoribus ſenioribus affirmantibus non eſſe uſu Inquiſitionis receptam doctrinam aſſerentium filios hæreticorum propter parentum hæreſim privari beneficiis habitis: cenſuit hanc opinionem tanquam mitiorem fore amplectendam: & iterum referente bon. memor. D. Juſto ſub die 23. Decembris immediate ſequentis Sanctitas ſua dixit ſe allocutum fuiſſe Congregationem S. Inquiſitionis, & reperiſſe S. Officium ſervare opinionem negativam tanquam benigniorem; ideirco non eſſe locum diſputationi. Vide hac de re binas deciſiones poſt conſ. Proſperi Farinac. *tom.* 1. *dec.* 87. *& deciſ.* 90.

Sed poſtea ſub die 6. Martii 1598. coram Peregr. in ead. cauſa Conchen. penſionis, dubio exactiſſime diſcuſſo de expreſſo ordine Sanctiſſimi; Rota reſolvit filios hæreticorum eſſe privatos ipſo jure beneficiis, & penſionibus, etiam ante delictum obtentis, ſeu reſervatis; & hanc opinionem dixit eſſe veriorem de jure, & communiter receptam, eamque probavit ex pluribus Romanorum Pontificum Conſtitutionibus, nempe Innocentii IV. Alexandri IV. & præcipue ex illa Nicolai III. Habetur hæc deciſio impreſſa apud Nicolaum Garz. *de benefic. p.* 11. *c.* 10. *num.* 76. & Farin. *loco proxime citato deciſ.* 123. & Marcheſ. *de Commiſſ. p.* 1. *fol.* 215. cujus etiam meminit Lotherius *de re benefic. l.* 1. *q.* 42. *n.* 51.

[Additur hoc eſſe receptum in ſancto Officio etiam poſt ultimam deciſionem Peregrini ibi allegatam, & ſervari in Dataria etiam hoc tempore Pontificatus S. D. N. Alexandri VII.]

Succeſſive QUÆRO, an Epiſcopus poſſit diſpenſare cum filiis hæreticorum ad officia, & beneficia Eccleſiaſtica. 32

Cum explorati juris ſit hæreticorum filios nec ad beneficia Eccleſiaſtica, nec ad officia, vel honores admitti debere *c. Quicunque, §. Hæretici, de hæretic. l.* 6. non videtur habere facultatem Epiſcopus cum eis diſpenſandi. 33

Primo, quia cum textus in *d. c. Hæretici*, contineat in ultimis verbis Decretum irritans ibi, *Quod ſi ſecus actum fuerit decernimus irritum, & inane*: ſequitur, ut Epiſcopus diſpenſare non poſſit; nam etiam in adulterio, & minoribus criminibus Epiſcopus non poteſt diſpenſare, quando leges, vel Canones prohibentes annullant actum factum contra prohibitionem, Fel. *in c. At ſi Clerici, §. de Adulteriis, n.* 4. *in ſecunda limitat. de feud.*

Deinde quia Nicolaus III. in Conſtitutione ſuperius relata *n.* 28. ſtatuit, ut hæretici, eorumque filii uſque ad ſecundam generationem beneficiis habitis perpetuo careant, & ad alia ſimilia nequaquam impoſterum admittantur; quibus verbis cenſetur adempta Epiſcopis diſpenſandi facultas, ut notat gl. in *c. Cupientes, §. Cæterum, in ver. Perpetuo de elect. lib.* 6. quam ut ſingularem probant Cardin. in Clem. 2. *de vita, & honeſt. Clericor.* & Felin. *loco citato*. 34

Tertio, quia cum verſemur in concernentibus fidem, & ſtatum univerſalis Eccleſiæ, qui filios hæreticorum ad officia, & honores admiſſos, ſi paterna dogmata retinerent, labefactari poſſet; & ita tractemus de re graviori quam ſit adulterium, conſequens eſt Epiſcopum diſpenſare non poſſe, *c. Dilectus, de tempor. ordinat.* & ibi gloſſ. *in verb. Permiſſa, verſ. Vel dic quod non licet*, & Innoc. *n.* 2. Roman. *conſ* 325. *Quoad primum, n.* 4. *in* 3. *dub.* Felin. *in dict. §. De adulteriis, n.* 1. ubi ait, omnes ita ſentire. 35

Nec obſtat doctrina Abb. in *cap. In quibuſdam, nu.* 4. *de pæn.* ubi ſcripſit Epiſcopum poſſe diſpenſare cum filio interficientis Prælatum, licet per illum text. repellatur a Clericatu; nam reſpondetur illum text. in fine permittere, ut cum eis poſſit diſpenſari; unde non eſt mirum, ſi Epiſcopo hoc liceat; nam ubi in materia pœnali Canon permittit diſpenſationem, non eſt ambigendum, quin liceat Epiſcopo diſpenſare, ut poſt Abb. declarat Dec. *d. §. de Adulteriis, nu.* 35. Præſertim vero quia cum filii hæreticorum, qui læſerunt majeſtatem Divinam, non minus videantur infames, quam filii conſpirantium adverſus Principem, ex *l. Quiſquis, C. ad leg. Jul. majeſt.* juncto hoc cap. infamia hujuſmodi per ſolum Principem aboleri poteſt, & non per Epiſcopum, ut notant omnes in *c. Cum te*, ubi in ſpecie Felin. *n.* 12. *de ſent. & re judic. l.* 1. *§. De quare, ff. De poſtulando*. 36 37 38

DE HÆRETICIS.

Gregorius IX.

CAPUT XVI.

ABſolutos ſe noverint a debito fidelitatis homagii, & totius obſequii, quicunque lapſis maniſeſte in hæreſim, aliquo pacto, quacunque firmitate vallato tenebantur aſtricti.

SUMMARIUM.

1 *HÆreticus perdit ipſo iure fidelitatis homagii, & quamcunque aliam obligationem eo ipſo, quod eſt hæreticus, n. 4.*
2 *Papa ratione criminis Eccleſiaſtici poteſt abſolvere vaſallos laicorum ab omni obligatione, & alios eiſdem obnoxios a quocunque pacto etiam jurato.*
3 *Hæretici amittunt ipſo jure dominium omnium bonorum a die commiſſi criminis, & n. 14. & 15.*
5 *Et eorum familiares, ſervi, liberti, & mercenarii ſunt ſoluti omni obligatione, qua eis tenebantur.*
6 *Uxor non recedit ab excommunicato, ſed ab hæretico ſic.*
7 *Hæreticorum filii liberantur a patria poteſtate, & emancipatio facta a patre non tenet.*
8 *Debitor ſi juraverit ad certam diem ſolvere ſub certa pœna, ſi non ſalvat creditori in hæreſim lapſo, pœna non committitur, nec eſt perjurus, & n. ſeq.*
9 *Juramentum debitoris habet tacitam conditionem, ſi creditor in eodem ſtatu manſerit.*
10 *Debitor lapſi in hæreſim tenetur ſolvere fiſco, ſi bona ſunt publicata.*
11 *Debitor excommunicati non tenetur ei debitum ſolvere, ſed illud deponere debet apud ædem ſacram, donec ab excommunicatione fuerit abſolutus.*
12 *Vaſalli liberantur ab omni debito fidelitatis, ſi domini labantur in hæreſim manifeſte.*
13 *Et quid, ſi occulte, & n. ſeqq.*
14 *Hæreticorum bona ſunt ipſo jure confiſcata, etiam ſi ſint occulti.*
15 *Pœna ipſo jure impoſita afficit delinquentes quantumcunque occultos.*
16 *Dimiſſoriæ Epiſcopo exiſtente hæretico an ſint concedenda a Capitulo Cathedralis Eccleſiæ, & n. ſeq. uſque in fin.*
17 *Et quid, ſi Canonici uno excepto propter hæreſim ſint diſperſi, & n. 19. & 25.*
Et quid, ſi omnes abſint, n. 27. & ſeqq. uſque in fin.
18 *Sedes Epiſcopalis an vacet propter hæreſim Epiſcopi, & n. 23.*
20 *Vacatione appellatione an veniat vacatio de jure, & de facto, & n. 22.*
21 *Hæretici beneficium vacat ipſo jure, ſed detentor non poteſt dejici a poſſeſſione ante declaratoriam ſuper facto.*
Poſſeſſor remanet, qui titulum habuit ab initio, licet per pœnam juris privetur, ibid.
24 *Declaratoria non requiritur, ubi factum eſt notorium.*
Declaratur, n. 34.
25 *Dimiſſorias concedere ſede vacante non ſpectat ad Canonicos ut ſingulos, ſed ut repræſentantes Capitulum.*
26 *Capituli jus in uno Canonico conſervatur.*
27 *Dimiſſoriæ ſede vacante dari non poſſunt a Canonicis abſentibus.*
28 *Dimiſſorias concedendi poteſtas, Epiſcopo, & Capitulo non extantibus, conſervatur penes Eccleſiam, nec devolvitur ad Archiepiſcopum.*
29 *Ordinari an quis poſſit ab alieno Epiſcopo vel a Metropolitano, ſi proprius Epiſcopus ſit hæreticus, & Canonici omnes ſint diſperſi, & nn. ſeq. uſque in fin.*
Epiſcopo exiſtente hæretico, an ſubditi ab illius obedientia liberentur, ibid. & n. 34.
30 *Exemptus an poſſit, a quo maluerit Epiſcopo, Ordines ſuſcipere.*
31 *Lex debet eſſe poſſibilis, & n. ſeq.*
32 *Electio facta per vota non ſecreta non eſt irrita ubi non ſunt niſi duo vocales.*
33 *Ordinari quando quis poſſit ab alieno ob delictum proprii Epiſcopi.*

A*Bſolutos.* Breve eſt; ſed per alia verba ſecundum Ab- 1
batem, Joan. de Anan. & Mar. Socc. ſic ſummari
poteſt: Liberantur ab omni obligatione, qui hæreticis tenebantur
adſtricti. Hoc dicit.

Nota primo ex textu, ratione criminis Eccleſiaſtici 2
Papam poſſe abſolvere vaſſallos laicorum ab omni obligatione,
& alios eiſdem obnoxios a quocunque pacto
quovis firmitate vallato, ut hic eſt caſus, & notat Butr. 3
n. 2. Abb. *in 1. not. ib.* Joan de Anan. *n.* 1. Mar. Soccin.
eod. n. & Felin. *in pr. c.* Quod clarum eſt hodie, quia
hæreticorum bona ſunt ipſo jure confiſcata, ut *c. Cum
ſecundum leges, infra eod. l. 6.* licet olim ſecus eſſet ſecundum
Innoc. *hic circa finem, verſ. Eſt etiam ibi argumentum*,
& ſic amittunt ipſo jure dominium omnium
bonorum a die commiſſi criminis, ut præter citatos tradit
noviſſime Franciſc. Penia *in Directorio Inquiſit. p. 3.
lib 3. Scholio* 159. Bonorum autem appellatione continentur
etiam obligationes, actiones, & jura, *l. Bonorum, §. In bonis, ff. de verb. ſignif.*

Secundo nota, hæreticum perdere obligationem fide- 4
litatis, & homagii ipſo jure eo ipſo, quod eſt hæreticus;
& ita hic eſt caſus ſecundum Jo. de Anan. *in ſumm.
textus*, & notat gl. 1. Hoſt. *in princ.* Jo. Andr. *num.* 4.
Butr. *in 1. not.* & reliqui omnes: & idem intelliges in
quocunque alia obligatione ſervitii, vel obſequii, ut in
textu.

Unde jure noſtro, familiares, ſervi, liberti, & mer- 5
cenarii ſunt etiam liberati, ut dicit Goffred. hic per hanc
literam; quæ generaliter dicit, *& totius obſequii*; & ſic
comprehendit omnes, etiam mercenarios; & cum Goffredo
concordant Jo. Andr. *n.* 1. Butr. *nu.* 3. Abb. *n.* 2.
Joan. de Anan. *n.* 4. Mar. Socc. *n.* 2. Franciſ. Penia citatus
ſupra num 3. Nec obſtant *c. Quoniam*, 11. *qu.* 3.
& c. Inter alia, infra de ſent. excomm. quia loquuntur 6
in excommunicato, non in hæretico, ſecundum Goffred.
& alios prææallegatos. Uxor autem non recedit ab
excommunicato, ut ibi: ab hæretico ſic, *cap. Sic enim*,
28. *q.* 1. Similiter filii liberantur a patria poteſtate, & 7
efficiuntur ſui juris, adeo ut emancipatio facta a patre
hæretico non teneat, tanquam facta de perſonis ſui juris,
ut *c. Quicunque, infra eodem l. 6.* Joan. Andr. *hic
num.* 1. *in verb. Adſtricti*, Abb. *n.* 3. & Marian. Soccin.
eodem num. Et idem in debitore, qui certa die obſtri- 8
ctus eſt ſolvere ſub certa pœna, nam ſi non ſolvat, pœna
committitur, quia cum hæreticorum bona poſſint
occupari, multo magis retineri, ut legitur, & notatur
*in cap. Excommunicamus, §. Si vero Dominus, ver. 1.
ſupra eodem.* Nec ſi juravit ſolvere intelligitur dejera- 9
re, quaſi juramentum habeat in ſe tacitam conditionem,
ſcilicet ſi in tali ſtatu permanſerit, ut ei communicandum
ſit, arg. *cap. Quemadmodum, reſp 1. verſ.
Quia in illo, ſupra de jurejur. & cap. Excommunicamus,
il ſecondo, § Credentes, ſupra eod.* text. optimus in *l.
Cum quis, reſp. 1. ff. de ſolutionib.* ubi ſi ſtipulatus ſum
mihi, aut Titio dari; Titio tunc recte ſolvi poteſt, ſi
in eodem ſtatu manſerit, in quo erat tempore ſtipulationis:
& ita hic firmant gl. 2. Innoc. *in fin.* Hoſtien.
n. 1. *in ver. Aliquo pacto*, Jo. And. *n.* 2. & communiter
Doctores.

Advette tamen, quia etiamſi debitores liberentur ab 10
obligatione ſolvendi creditoribus in hæreſim lapſis, non
propterea quicquam ſibi acquirunt; ſed ſi bona ſint
publicata, tenentur fiſco ſolvere, vel cui declaratum
fuerit

fuerit eſſe ſolvendum, alias non evitarent pœnam, vel præjudicium, ſi aliam excuſationem non haberent, ut hic per Marian. Soc. *n.* 14.

11 An autem idem ſit dicendum in excommunicato, ſcilicet, ut ille, qui ſub pœna vel ſub juramento promiſit intra certum terminum ſolvere, incidat in pœnam, vel in perjurium, ſi illi interim excommunicatione innodato, & in ea perſiſtenti non ſolvat, ſunt opiniones, de quibus per DD. *in c. Veritatis, ſupra de dol. & contumac.* Tutius tamen, ac verius videtur pecunias non eſſe ſolvendas excommunicato, ſed eſſe deponendas apud ædem ſacram, vel perſonam fide, & facultatibus idoneam, ad hoc ut ſolvantur creditori, poſtquam ab excommunicatione fuerit abſolutus, gl. *in c. Nec Sanctorum, in verb. Conſtricti,* 15. *qu.* 6. quam ibi ſequitur Archid. *n.* 1. *verſ. Adde, & verum eſt,* Abb. in *cap. Si vere, n.* 6. *de ſentent. excommun. & in d. c. Veritatis, n.* 39. Jo. de Anan. *hic n.* 5. & Felin. *in fin.*

12 Ultimo nota ibi, *Lapſis manifeſte in hæreſim,* Vaſſallos liberari ab omni debito fidelitatis præſtando, ſi ipſi domini in hæreſim labantur manifeſte, ut in litera.

13 Ergo a contrario ſecus ſi occulte, ut hic tenent Innoc. *poſt princip. in ver. Manifeſte,* Hoſtien. *n.* 1. *in eodem verb.* Joan. And. *eodem num. & verb.* Butr. *n.* 3. *verſ. Quid ſi occultes,* & Cardin. *num.* 1. *verſ. Si autem:* & quamvis Philippus dicat idem, ſi ſit occultus, dummodo probari poſſit: tamen Jo. And. *ubi ſupra,* intelligit hoc procedere, ubi crimen eſt probatum, quia tunc tranſit in manifeſtum, *c. Cum olim, de verbor. ſignific.* ſecus ſi non ſit proceſſum ad probationem, quia Eccleſia non judicat de occultis, *cap. Sicut tuis, in fin. ſupra de ſimonia,* & conſentiunt Butr. & alii proxime citati.

14 Sed Abbas *hic n.* 8. *circa finem,* non putat hoc dictum hodie eſſe verum indiſtincte, quia omnia bona hæreticorum ſunt confiſcata ipſo jure, etiamſi ſint occulti, ut

15 *c. Cum ſecundum, infra eod. l.* 6. ubi autem pœna ipſo jure imponitur, efficiuntur delinquentes quantumcunque occulti, ut dicit gloſſa ſingularis in Clem. 1. *in verb. eo ipſo de hæreticis;* ergo eo ipſo, quod quis labitur in hæreſim, incontinenti perdit omnia; & ſic ſequitur abſolutio a fidelitate, & quacunque alia obligatione ſibi quæſita: non tamen poteſt hæc abſolutio, ſeu publicatio allegari in foro externo, niſi hæreſis ſit manifeſta, vel probata; & hoc modo poſſunt ad concordiam reduci diſſidentes opiniones; & cum his dictis Abbatis videtur hic tranſire Joan. de Anan. *n.* 3. *verſ. Sed Dominus Abbas,* Marian. Soccin. *n.* 1. & Felin. *n.* 1. Tu tamen cogita, quia illa gloſſa loquitur de pœna ſpiritualis ſuſpenſionis, & excommunicationis, prout etiam loquitur dicta Clem. 1. & vide quod ſcripſi in *c. Vergentis, ſupra eod.*

16 QUÆRO, an Epiſcopo exiſtente hæretico facultas concedendi dimiſſorias juxta *c.* 10. *ſeſſ.* 7. Conc. Trid. pertineat ad Capitulum Cathedralis Eccleſiæ.

17 Et an eo caſu, quo Capitulum concedere poteſt dimiſſorias, ſi Canonici propter hæreſes diſperſi ſint, & nequeant convenire, aut convenire ſine difficultate, ſufficiat habere literas dimiſſorias ab uno ex Canonicis Cathedralis Eccleſiæ; vel certe ſine dimiſſoriis adire pro ſuſcipiendis Ordinibus vicinioirem Epiſcopum, ſeu Metropolitanum.

Pro quæſtionis ſolutione infra dicti articuli videntur examinandi.

18 Primo, an propter hæreſim Epiſcopi, ſedes Epiſcopalis taliter cenſeatur vacare, ut ejuſdem Eccleſiæ Capitulum poſſit dimiſſorias, ſeu reverendas pro Ordinibus ſuſcipiendis concedere, ad formam juris, *& dict. cap.* 10. *ſeſſ.* 7.

19 Secundo, ſede Epiſcopali vacante, & Capitulo nuſquam comparente, an vel unus ſolus Canonicus, maxime ſi alii non valeant niſi difficulter congregari, poſſit hujuſmodi dimiſſorias concedere. Et quid, ſi neque hac via poſſint obtineri dimiſſoriæ, an poſſit aliquis Prælatus alterius Eccleſiæ, ejuſdem tamen diœceſis, eaſdem impertiri, vel ſaltem hoc jus tranſeat ad Metropolitanum.

Tertio, an qui de dicta diœceſi cupiunt promoveri, nec prædictis modis poſſunt obtinere dimiſſorias, poſſint rite ab alieno Epiſcopo ſine dimiſſoriis, vel ſaltem a Metropolitano ad Ordines promoveri.

Ad primum pro negativa facit, quod in materia ſtricte interpretanda, ut eſt Decretum *d. c.* 10. *ſeſſ.* 7. quod correctionem juris communis continet, appellatione vacationis venit vacatio de jure, & de facto, Calder. *conſ.* 6. *in fin. de conſtit.* Cum igitur in caſu propoſito Epiſcopatus de facto ab hæretico detineatur Epiſcopo, non comprehenderetur ſub diſpoſitione hujus Decreti, quod requirit vacationem veram, quæ eſt de jure, & de facto. Secundo, etſi crimen hæreſis inducat vacationem 21 beneficii ipſo jure, *cap. Quo jure,* juncta gl. 8. *diſtin.* ubi Præpoſ. tamen detentator non poteſt de poſſeſſione expelli, niſi præcedente declaratoria ſuper facto, *c. Cum ſecundum, ubi Doct. de hæret. lib.* 6. generaliter enim qui a principio titulum habuit, licet per pœnam juris privatus ſit, itaut beneficium alteri conferri poſſit; tamen remanet poſſeſſor, & propter id poſſeſſione privari non poteſt, niſi cauſa cognita, & vocatus. Ita ſingulariter Joan. Andr. *in reg. Mora n.* 15. *verſ. Hinc eſt quod qui a principio, de reg. jur. l.* 6. Quamobrem literæ dimiſſoriæ ante declarationem criminis ab ipſo Epiſcopo hæretico, & non ab alio videntur petendæ.

Breviter diſtinguo; aut de hæreſi Epiſcopi notorie 22 conſtat, aut non; ſi non conſtat, negativa verior videtur; ſi conſtat, videtur dicendum ad Capitulum pertinere dare has dimiſſorias tam de jure, ut a fortiori probat text. *in c. Cum nullus, §. Epiſcopo autem in remotis agente, de temporib. ordinat. lib.* 6. quam ex Decreto *d. c.* 10. *ſeſſ.* 7. etenim Capituli poteſtas ſede vacante verificatur nedum in vera vacatione, ſed etiam in ficta, *c.* 3. *de ſupplen. neglig. lib.* 6. juncto *cap. Si cui, de elect. eodem lib.* & in ſpecie quando Epiſcopus eſt hæreticus, exemplificat Hoſtien. *in ſumma, tit. Ne ſed. vacant. verſ. Quot modis:* vel certe quatenus poteſtas Capituli ſede vacante non verificetur in vacatione ficta, ſeu interpretativa, quod verius eſt, ut ſcripſi in *c. Quia diverſitatem, n.* 16. *uſque in fin. ſupra de conceſſ. Præben.* tamen propter hæreſim notoriam Prælati 23 ſedes non vacat interpretative, ſed vere, ut probavi in *cap. Ad abolendam, a n.* 28. *uſque ad n.* 44. *ſupra eod.* ac proinde poteſtas ad Capitulum devolvitur, *c. His quæ, & c. Cum olim, ſupra de major. & obed.* & dixi in dicto *c. Quia diverſitatem, n.* 24. *&* 34.

Ad contraria reſpondetur ut infra, videlicet ad primum; ideo ſi correctionis ſtrictam fieri interpretationem, ut minus corrigatur jus commune: in caſu noſtro ex lata interpretatione jus commune nullatenus corrigitur; ergo verba non ſtricte, ſed large ſunt interpretanda, *l. Si unus, §. Pactus, in fin.* & ibi Jaſ. *n.* 6. *ff. de pact.* imo admittitur etiam extenſio, ut ibidem Jaſon. præterquam quod hæc eſt paſſiva interpretatio: ideoque *vacationis* verbum accipi debet in ea ſignificatione, qua accipitur in jure, *leg. Juris gentium, §. Si pauper, ff. de pactis,* juncta *l. Tranſigere,* ubi gloſ. *Magna, C. de tranſact.* gloſ. Bart. & DD. *in l. Sciendum, ff. Qui ſatiſdare coguntur.*

Ad ſecundum reſpondetur, illud non procedere in no- 24 toriis, in quibus nec ſequitur de neceſſitate declaratoria; imo judex ad quem ſpectat, poteſt ſine ea procedere ad expeditionem, ut ex communi notat Boſſius *in pract. crim. tit. Quando procedendum ſit in crimine notorio, n.* 6. *cum ſequ.*

Quoad ſecundum articulum, cum dicta facultas com- 25 petat non ſingulis de Capitulo, ſed Capitulo ipſi unum corpus repræſentanti, *l.* 1. *& l. Sicut, ff. Quod cujuſque univerſ. nom.* utique nulli licebit dictas literas concedere, niſi Capituli corpus repræſentet, & in ipſo jus Ca- 26 pituli reſideat; licebit autem, ſi in ipſo reſideat, ſeu ipſe Capitulum repræſentet, etiam ſi ſit unus ſolus, *d. leg. Sicut, §.* 1. ubi gloſ. & gl. *pen. in c. Gratum,* ubi Abb. *n.* 9. *de poſtul. Prælat.* & inde infertur, ut ſi unus tantum adſit Canonicus reſidens, is ſolus nomine Capituli dictas dimiſſorias concedere poſſit; at ſi ſint plures, unus ſolus non poterit, niſi omnes, vel major pars reſidentium concurrat capitulariter.

Quod ſi nullus reſideat, ſed omnes ſint abſentes, non 27 videtur cuiquam licere dimiſſorias concedere, quia de abſentibus quoad actus capitulares, regulariter nulla habetur ratio, & perinde eſt, ac ſi non eſſent, ex iis quæ tradit Abb. poſt gloſſ. *in c. Cum inter univerſas, n.* 8. *de elect.* & ex Regula: *Quod paria ſunt non eſſe, & non apparere, l. Rutilia Polla, ff. de contrah. empt.* Ex quibus ad ſecundam

quæſtionem quoad primam illius partem videtur reſpondendum, ad ſolos reſidentes Canonicos ſpectare dictas dimiſſorias capitulariter concedere.

28 Quo vero ad ſecundam, cum nullo jure reperiatur cautum, ut dicta poteſtas vacante ſede Epiſcopali, & Capitularibus Canonicis nuſquam apparentibus devolvatur ad alios Prælatos; hoc a nobis temere non videtur aſſerendum, argum. *cap. Conſuluit*, 2. *q.* 5. ſed potius dicendum eſt dictum jus conſervari apud ipſammet Eccleſiam, ex Abb. *in d. c. Gratum n.* 22. *de poſtul. Prælat.* Et eodem modo reſpondetur ad tertiam ejuſdem quæſtionis partem, videlicet hanc facultatem ad Archiepiſcopum non devolvi, *d. c. Si Epiſcopus, de ſupplen. neglig. Prælator. l.* 6. ubi gl. quædam in verb. *Archiepiſcopus*, afferendo rationem prædictæ concluſionis, ait, *Ideo dictam facultatem ad Archiepiſcopum non tranſire, quia hoc jure cautum non reperitur*; generaliter noſtram confirmat ſententiam, quæ eodem modo confirmatur per *cap.* 1. *de ſupplen. negl. Prælat. eod. lib.* ibi, *Cum id non reperiatur a jure conceſſum.*

29 Ad tertiam quæſtionem, pro affirmativa facit, quod cum ſubditi per hæreſim Prælati liberentur ab illius obedientia, & aliis, in quibus eidem obſtricti erant, ut in hoc cap. liberi autem a juriſdictione, ſeu ſubjectione ſui

30 Epiſcopi poſſint quoad ea, quæ ſunt voluntariæ juriſdictionis, alteri Epiſcopo ſe ſubdere, ut de exemptis, quæ ad Ordines ſuſcipiendos notat Archid. *in c.* 3. *col. fin. de temp. ordin. lib.* 6. ſequitur, ut prædicti tanquam liberi poſſint a quocunque Catholico Antiſtite Ordines accipere.

31 Secundo, Canon, ſeu lex cum debeant eſſe poſſibilis, *c. Erit autem lex*, 4. *diſt.* non vendicat ſibi locum in caſu, in quo non poteſt obſervari, *lib.* 4. §. *Toties, ff. de damn. infect.* unde Abb. *conſ.* 25. *vol.* 2. *col.* 3.

32 *poſt n.* 2. concludit Canonem annullantem electionem factam per ſcrutinium non ſecretum, non procedere in illo Monaſterio, ubi non reperiantur niſi duo Monachi; ſed hoc caſu non poteſt obſervari Canon prohibens, ne quis ab alieno ſine dimiſſoriis proprii Prælati ordinetur. Ergo, &c.

Tertio, ratio quare ſtatutum fuerit, ne quis ab alieno Epiſcopo ordinetur, fuit, ut evitaretur diſcordia inter Epiſcopos, arg. *c.* 1. juncta gl. 1. *& cap. Primatus*, 71. *diſt.* quæ cum ceſſet in caſu noſtro, ſequitur, ut ceſſet etiam diſpoſitio, ex regula, *leg. Adigere*, § *Quamvis, ff. de jurepat. & c. Cum ceſſante, de appell.*

Negativa opinio tutior videtur; nam cum Canones 33 ubique ſtatuant, ne quis eum, qui ſibi ſubditus non ſit, ordinare præſumat, *c.* 2. & ibi gl. *in verb. Aliena, de tempor. ordinat. & q.* 2. *per totum*: ſed ut quiſque debeat a proprio Epiſcopo ordinari, *cap.* 8. *ſeſſ.* 23. Trid. Concil. Nec a dicta regula videtur recedendum hoc caſu, cum in jure non reperiatur exceptus, gl. 1. *in cap. Inter hæc, in fin.* 23. *q.* 2. & notatur in *l.* 1. *ff. de reg. juris*, confirmatur per argumentum a ſpeciali text. *in c.* 2. *de temp. ordin. l.* 6. juncta gl. *c.* 1. *in verb. Culpis, de ſuppl. negl. Prælat. lib.* 6. quæ notat ſpeciale eſſe, ut in *d. c.* 2. in pœnam delicti Epiſcopi proprii liceat ſine illius dimiſſoriis a vicinis Epiſcopis Ordines ſuſcipere, idque ideo ibi licere, quia ſic expreſſe conceditur: at in caſu noſtro hoc non reperitur expreſſe conceſſum; ergo videtur dicendum prædictas perſonas debere a Sede Apoſtolica remedium expoſcere, ut videtur in ſimili ſere caſu obſervatum in *c. Fraternitatis*, 71. *diſt.*

Ad contraria autem ſic videtur reſpondendum, videlicet ad primum, eſto Epiſcopus ipſo jure ſit ſua juriſdictione privatus; poſſitque propter delicti notorietatem ab alio judice ſine alia citatione, & declaratione, ſua poſſeſſione, ſeu detentatione ſpoliari; non tamen inde ſequitur, ut ſubditi, qui ſunt privatæ perſonæ, ipſimet poſſint nulla præcedente declaratoria de facto ſeipſos eximere ab illius obedientia, ut ſatis colligitur ex Abb. *in cap. Accepta, n.* 6. *de reſtit. ſpoliat.* 34

Præterea in caſu noſtro poteſtas prædicta ab Epiſcopo tranſit in Capitulum, ut ſupra dictum eſt; quod ſi Capitulum nuſquam appareat, non tamen ob id ipſi ſubditi efficiuntur liberi, ſeu exempti, ſed dictum jus conſervatur, & retinetur ab ipſamet Eccleſia, ſecundum Abb. *in d. c. Gratum, n.* 12. *de poſtul. Prælator.* licet ſecus videatur eſſe in Collegiis ſecularibus.

Ad ſecundum negatur ſimilitudo; nam in caſu noſtro ſubditi non coguntur Ordines ſuſcipere, & quatenus in aliquo caſu cogerentur, tamen ob dicta impedimenta excuſarentur, ad notata in *cap. Commiſſa, de elect. lib.* 6. poſſuntque ii ſubditi pro remedio ad Sedem Apoſtolicam, vel illius in dictis partibus Legatum recurrere.

Ad tertium illa ratio non videtur, tam cauſa finalis, quam impulſiva; unde argumentum non urget, ad notata in *l.* 1. §. *Sæpe, ff. de poſtulando.* Sacræ Congr. reſponſa ad ſupraſcripta dubia habes in *c. His quæ, nu.* 22. *ſupra de major. & obed.*

DE SCHISMATICIS ET ORDINATIS AB EIS.

Ex Concilio Lateranen.

CAPUT I.

Quod a prædeceſſore noſtro: & infra. Ordinationes ab Octaviano, & Guidone hæreſiarchis factas, & ab ordinatis ab eis, irritas eſſe cenſemus: adjicientes, ut qui Dignitates Eccleſiaſticas, ſeu beneficia per dictos ſchiſmaticos acceperunt, careant impetratis. Alienationes quoque, quæ per eoſdem ſchiſmaticos, ſeu per laicos factæ ſunt de rebus Eccleſiaſticis, omni careant firmitate, & ad Eccleſias ſine omni onere revertantur. Si quis autem contraire præſumpſerit, excommunicationi ſe noverit ſubjacere. Illos vero, qui ſponte juramentum de tenendo ſchiſmate præſtiterint, a ſacris Ordinibus, & Dignitatibus decernimus manere ſuſpenſos.

S U M M A R I U M.

1 *Schiſmaticorum geſta juribus carent, etiamſi gerantur prætextu publici officii, & n.* 131.
2 *Ordinationes ſchiſmaticis factæ, irritæ ſunt quoad executionem tantum, non autem quoad impreſſionem characteris, & numero vigeſimo ſeptimo, & ſeqq.*
3 *Character Ordinis non confertur per miniſtrum, ſed imprimitur in anima immediate a Chriſto, & n.* 31. *& ſeq.*
4 *Ordinatis forma Eccleſiæ non ſervata character non imprimitur.*
5 *Ordinationes factæ ab eis, qui a ſchiſmaticis Ordines ſuſceperunt, executionem non conferunt.*
6 *Schiſmatici an ſint ipſo jure excommunicati, vel potius excommunicandi, uſque ad n.* 25.
7 *Schiſmatici quot modis accipiantur.*
8 *Excommunicati large dicuntur ſchiſmatici.*
9 *Schiſmatici proprie qui dicantur, & numeris ſequentibus.*
10 *Schiſma unde dicatur.*
11 *Schiſma quid ſit, & n.* 24.
12 *Unitas Eccleſiæ in quibus conſiſtat.*
13 *Greges, qui ab unitate Eccleſiæ Romanæ recedunt, ſunt ipſo jure excommunicati.*
14 *Hæretici dicuntur, qui extollunt ſe contra Romanam Eccle-*

Eccleſiam, & hi, qui principales ſunt, hæreſiarchæ.

15 *Epiſcopi in conſecratione non ſolum hæreſim, ſed etiam ſchiſma anathematizant.*

16 *Græci ſchiſmatici noſtri temporis ſunt formaliter hæretici.*

17 *Hæreſis eſt error in fide cum pertinacia.*

18 *Schiſmatici ſine hæreſi, qui dicantur.*

19 *Schiſmaticus, & hæreticus eſſet, qui duos Summos Pontifices ſimul crederet veros.*

20 *Hæreticus omnis eſt ſchiſmaticus, ſed non e converſo.*

21 *Schiſma nullum eſt, niſi ſibi aliquam hæreſim confingat, ut recte ab Eccleſia receſſiſſe videatur.*

22 *Antipapa dicitur hæreſiarcha.*

23 *Schiſmatici omnes proprie ſumpti hodie ſunt vinculo excommunicationis innodati.*

24 *Inobedientia eſt offenſa qualibet, aut rebellio contra Papam, & Sedem Apoſtolicam: ſunt caſus Sedi Apoſtolicæ reſervati in Extravagan. Pauli II. & Sixti IV.*

Rebellis quis dicatur, ibid.

25 *Beneficiorum collationes a ſchiſmaticis facta ſunt ipſa jure nulla.*

26 *Matrimonia in Ruſſia a Catholicis contracta coram Parochis Ruthenis an ſint irrita, necne, & num. ſeq. uſque in fin.*

27 *Vuladica Ruthenorum an ſint veri Epiſcopi.*

28 *Sacramentum poteſt tradere ſeparatus, ſicut poteſt habere ſeparatus.*

29 *Ordinatio facta in forma Eccleſia ab Epiſcopo etiam hæretica, ſeu ſchiſmatica, ſive anathemate innodata, ſive ordinationem receperit in Eccleſia, ſive extra, habenda eſt rata quoad veritatem Ordinis.*

30 *Intellectus cap. Novatianus, 7. q. 1.*

31 *Poteſtas ſpiritualis duplex, Sacramentalis, & juriſdictionalis.*

32 *Altare ſemel conſecratum non conſecratur iterum, niſi fuerit diſſipatum.*

33 *Epiſcopi ſchiſmatici nec poſſunt excommunicare, nec abſolvere, nec indulgentias concedere; ac ſi fecerint, nihil eſt actum.*

34 *Intellectus c. Didicimus, & c. Pudenda, q. 1.*

35 *Ordinati ab Epiſcopis ſchiſmaticis etiam ignoranter executionem non recipiunt.*

36 *Excommunicati omnes etiam non denunciati ante Concilium Conſtantienſe dicebantur non tolerati.*

37 *Hæretici, vel ſchiſmatici de jure communi nullam Ordinum executionem, vel juriſdictionem habent, & num. ſeq.*

38 *Inſtitutio authorizabilis eſt de lege juriſdictionis.*

39 *Conſtantienſis Concilii Conſtitutio,* Ad evitanda, *recipienda eſt ut Canonica, & perpetua, & nu. ſeqq.*

40 *Excommunicati denunciati duntaxat, aut notorii Clericorum percuſſores, ex Concil. Conſtantienſi dicuntur non tolerati, & n. 46. & 54.*

41 *Baſileenſis Concilii Canon an derogaverit Conſtitutioni Concilii Conſtantienſis,* Ad evitanda, *& n. ſeqq.*

42 *Baſileenſe Concilium quo tempore ab Eugenio IV. translatum, ſeu diſſolutum fuerit.*

43 *Baſileenſis Concilii Canon an, & in quo differat a Conſtitutione Conſtantienſi.*

44 *Abbatis Nicolai de Auſimo, Felini, & Navarri error circa Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis, & n. ſeq.*

45 *Baſileenſis Concilii acta in quibus approbata, aut reprobata fuerint.*

46 *Excommunicati notorie, niſi ſint denunciati, aut Clericorum percuſſores, ex Conc. Conſtantienſi non ſunt vitandi, & n. 54.*

47 *Hæretici, & ſchiſmatici non dicuntur nominatim denunciati ex Bulla Cœnæ.*

48 *Moguntinum Concilium etſi innovaverit Conſtitutionem Conc. Baſileenſis, tamen non derogavit Decreto Conſtantienſis Conc.*

49 *Synodus Provincialis facultatem non habet derogandi Concilio generali, nec obligat extra Provinciam.*

50 *Epiſcopi ſchiſmatici in vim Conſtitutionis Conſtan- Fagnan. in V. Lib. Decretal. tienſis valide juriſdictionem exercent, & beneficia conferunt, & n. ſeqq.*

Contrarium; n. 53. & ſeqq. uſque ad n. 126.

51 *Beneficii collatio fit ab Epiſcopo ratione publici muneris.*

52 *Popones in Ruſſia an ſint veri Ruthenorum Parochi, uſque in fin.*

53 *Conſtantienſis Conc. Conſtitutioni de evitandis excommunicatis fuit derogatum per contrariam Conſtitutionem Concilii Lateranenſis ſub Leone X. & & pluribus ſeqq.*

54 *Conſtantienſis Conſtitutionis tenor refertur.*

55 *Lateranenſis Conc. Conſtitutio itidem refertur.*

56 *Excommunicati omnes notorie ex Conſtitutione Concilii Lateranenſis vitari debent, etiamſi non ſint nominatim denunciati, aut notorii Clericorum percuſſores.*

57 *Vuladica, & Popones Rutheni, quorum ſchiſma notorium eſt, hodie dicuntur excommunicati non tolerati.*

58 *Parochialium collationes facta a ſchiſmaticis non valent.*

59 *Beneficii collatio facta ab excommunicato non tolerato eſt irrita ipſo jure, & n. 78.*

60 *Prælatus naturaliter mortuus, & excommunicatus æquiparantur.*

Beneficii collatio facta ſchiſmatica, ſeu hæretica, aut excommunicata, eſt ipſo jure nulla, ibid. & n. 73. & n. 77.

61 *Conſuetudo contra Concilium generale non valet.*

62 *Communicatio in Divinis cum excommunicatis eſt culpa mortalis.*

Et quid extra Divina, ibidem remiſſive.

63 *Communicantes in Divinis cum excommunicatis incidunt in excommunicationem majorem, quæ non infligitur niſi pro mortali reatu.*

64 *Sacramenta recipiens ab excommunicato tolerato an peccet mortaliter.*

65 *Conſuetudo irrationabilis, & nutritiva peccati dicenda eſt potius corruptela, quam conſuetudo.*

66 *Hæretici, & ſchiſmatici ex Conſtit. Pauli IV. ſunt ipſo jure privati omnibus Dignitatibus, & beneficiis Eccleſiaſticis.*

67 *Pauli IV. Conſtitut.* Cum ex Apoſtolatus, *expenditur.*

68 *Verba,* Ipſo jure, *licet non excludant declaratoriam ſuper facta; tamen ſecus eſt, ſi factum ſit notorium.*

69 *Beneficia propter hæreſim vacantia ſunt Sedi Apoſtolicæ reſervata ex Conſtitution. S. Pii V. & eorum impetrationes non valent, niſi modus vacationis propter hæreſim ſit expreſſus.*

70 *Beneficiorum poſſeſſiones in perſonas hæreticorum vires, & effectum non habere ſenſit Gregor. XIII.*

71 *Conſtitutio poſterior tollit priorem Conciliarem etiam ſine ſpeciali derogatione.*

72 *Conſtantienſe Concilium non relevat excommunicatos ſuſpenſos, vel interdictos, nec eis in aliquo ſuffragatur.*

73 *Beneficii collatio facta excommunicato non tenet.*

74 *Etiamſi excommunicatio ſit occulta.*

75 *Beneficii collatio facta excommunicato nulla eſt etiam in foro conſcientiæ.*

76 *Clauſula abſolutionis a cenſuris in literis Apoſtolicis proviſionum quid operetur.*

77 *Hæretici, & ſchiſmatici noſtri temporis ſunt irregulares, & inhabiles ad beneficia obtinenda.*

78 *Excommunicatus, vel ſuſpenſus etiam non denunciatus de jure communi eſt deſtitutus omni facultate beneficia conferendi.*

79 *Et quid in occulte excommunicato.*

80 *Matrimonium celebratum coram Parocho palam intruſo, ac titulum non habente, poſt Conc. Trid. non valet.*

81 *Matrimonium contractum coram Parocho excommunicato etiam denunciato validum eſt.*

82 *Matrimonium contractum coram Parocho publico hæretico irritum eſt, ſi Decretum Tridentini Concilii de reform. matrim. publicatum fuerit in Parochia, & lapſi ſint triginta dies a die publicationis, & n. 97. verſ. Unde fit.*

83 *Conſtantienſis Concilii Conſtitutio indulget Catholicis, ut poſſint recipere Sacramenta etiam ab hæreticis, & ſchiſmaticis non denunciatis.*

84 *Antecedens in omni materia includitur in conceſſione conſequentis.*

Declaratur, n. 91.

85 *Diſpenſatio tacita ſuper defectu inducitur, quando aliàs ex gratia nulla utilitas perciperetur*, & num. 91.

86 *Conſtit.* Ad evitanda, *habilitat Catholicos ad Sacramenta recipienda ab excommunicatis, in reliquis ſupponit terminos habiles*, & n. *ſeq. uſque ad n.* 94.

87 *Papa ſolus poteſt promovere ad Epiſcopales, Archiepiſcopales, & alias majores Dignitates.*

88 *Ordines ſuſcipere non licet niſi ab Epiſcopo originis, beneficii, vel domicilii.*

89 *Prælatus intruſus non poteſt conferre Sacramenta, & conferendo executionem non confere.*

90 *Abſolutio Sacramentalis eſt actus judicialis, qui in non ſubditum exerceri non poteſt.*

91 *Princeps non cenſetur ſuper in inhabilitate diſpenſare, quando gratia in aliqua parte poteſt operari effectum ſuum.*

93 *Excommunicati non ſunt privati beneficiis ante excommunicationem Canonice obtentis, nec ſunt privandi, niſi in excommunicatione inſorduerint.*

94 *Conſtantienſem Conc. ſpeciali Conſtit. revalidavit collationes, & titulos eorum, qui in Conc. Piſano fuerunt ab eorum Dignitatibus depoſiti*, & n. 110.

95 *Excommunicati in vim Conſtit.* Ad evitanda, *retinent juriſdictionem reſpectu non excommunicatorum privilegio alieno, non proprio.*

95 *Conſtitutio Conſtantienſis nec in favorem Catholicorum ſanavit defectus titulorum, ſeu Canonicæ inſtitutionis.*

96 *Epiſcopi nequeunt diſpenſare ad Parochiales Eccleſias cum minoribus 25. annorum, aut illegitimis, criminoſis, aut corpore vitiatis.*

97 *Beneficii collatio tanquam actus legitimus non poteſt eſſe in pendenti: ſed aut ſtatim tenet, aut vitiatur.*

98 *Hæretici, ſeu ſchiſmatici non ſolum ſunt inhabiles ad beneficia obtinenda, ſed etiam ipſo jure privati beneficiis ante hæreſim, vel ſchiſma Canonice obtentis.*

99 *Hæreticorum filiis ex conſuetudine, & pietate relaxantur beneficia.*

100 *Conſtitutio*, Ad evitanda, *quibus ex cauſis edita fuerit a Conc. Conſtantienſi*, & n. *ſeq.*

101 *Conſtitutio*, Ad evitanda, *an habeat locum in proviſis de Parochialibus Eccleſiis, vel Dignitatibus poſt excommunicationem, ſeu ſchiſma*, & n. *ſeqq. uſque ad n.* 116.

102 *Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Abbates Græci ſchiſmatici in Concilio Florentino ut tales indifferenter agniti, & tractati fuerunt*, & num 116.

103 *Conſtitutio Conſtantienſis*, Ad evitanda, *in quibus conſuluerit timoratis conſcientiis, & ſcandalis obviaverit, uſque ad n.* 113.

104 *Excommunicati in quibus aliàs de jure communi ſint vitandi.*

105 *Notorie excommunicati vitari debent etiam ante declarationem ſuper facto.*

106 *Communicatio cum excommunicatis majori excommunicatione extra crimen, an ſit mortalis.*

107 *Excommunicato Eccleſiam ad orandum ingredienti, ceſſandum eſt a divinis etiam miſſa inchoata, ſi nondum cœptus ſit Canon.*

108 *Communicatio cum excommunicatis in adminiſtratione, vel receptione Sacramentorum, eſt culpa lethalis.*

109 *Conſtitutio*, Ad evitanda, *extendi non debet ad rehabilitationem ad beneficia ad ulteriorem correctionem juris communis.*

110 *Proviſi in ſchiſmate ab Antipapis fuerunt rehabilitati ad Dignitates, & beneficia in Concilio Conſtantienſi, non obſtante vitio hæreſis, vel ſchiſmatis.*

111 *Sacerdos notorie excommunicatus de jure communi poteſt valide quenquam abſolvere in articulo mortis; ſecus ex Conc. Conſtantienſi.*

112 *Excommunicatus proviſus a Papa de Parochiali cum clauſula abſolutionis a cenſuris, poteſt non excommunicatis adminiſtrare Sacramenta, ex Conc. Conſtantienſi; ſecus de jure communi.*

113 *Lex quantumcunque generalis ſemper reſtringitur ad perſonas habiles.*

114 *Lex non imprimit effectum ſuum, niſi in illas perſonas, in quibus verba legis congruunt, & adaptantur.*

115 *Quod non eſt Sanctorum Patrum Decreto ſancitum ſuperſtitioſe non eſt adinventionibus præſumendum.*

116 *Papa ſi quem ſub titulo Dignitatis etiam ex certa ſcientia nominet, ſeu tractet, per hoc in Dignitate illa ipſum probare non intelligitur.*

117 *Nominatio Papæ in literis Apoſtolicis non tribuit jus intruſo, aut alias titulum non habenti.*

118 *Intellectus Clem. Si Summus de ſentent. excommunicationis.*

119 *Papa ſi quem admittat aſſignando ei certam ſedem, aut recipiat tanquam Abbatem ad ſuum officium exercendum, non cenſetur eum approbare in ea Dignitate.*

120 *Beneficium non cenſetur collatum, aut confirmatum, niſi illud per verba diſpoſitiva conferatur.*

121 *Inſtitutio Canonica tanquam ſolemnitas extrinſeca non præſumitur, ſed probari debet.*

122 *Verba enunciativa non propter ſe, ſed propter aliud prolata, non probant, neque diſponunt.*

123 *Nominatio Papæ non inducit probationem Dignitatis, vel tituli.*

124 *Imperator Græcus, & Patriarcha Conſtantinopolitanus cur ut tales habiti, & tractati fuerint in Concilio Florentino.*

125 *Hæretici, & ſchiſmatici in Conciliis generalibus conſueverunt admitti diſputationis gratia, & ad eorum errores confutandos.*

126 *Græci Epiſcopi, & Sacerdotes ſchiſmatici an cenſeantur in ſuis regionibus Ordinarii, & Parochi, titulo ſaltem putativo, & errore communi, uſque ad n.* 139.

127 *Beneficiorum collationes factæ in ſchiſmate ab Antipapis, quo tempore præſtabatur eis obedientia, ſuſtinentur ex communi reputatione.*

Contrarium, n. 132.

128 *Hæretici dum tolerantur in aliqua Dignitate, & ſunt occulti, poſſunt excommunicare, beneficia conferre, & literas impetrare.*

129 *Intellectus l. Barbarius, ff. de off. Prætor. uſque ad num.* 139.

130 *Geſta ab excommunicato ut valeant, requiritur titulus putativus a legitimo Superiore, nec ſufficit a Superiore putativo.*

131 *Fictio non generat fictionem.*

132 *Geſta ab intruſo non ſuſtinentur ex communi errore etiamſi gerantur prætextu publici officii.*

133 *Beneficii reſervati collatio facta a Prælato putativo etiam ratione publici officii non valet.*

134 *Geſta ab occulte excommunicato non ſuſtinentur quoad eos, qui ſciunt impedimentum.*

135 *Error communis ad validitatem eorum, quæ geruntur ab excommunicato, vel irregulari, debet eſſe facti, non juris.*

136 *Geſta per Prælatum putativum valent, quamdiu toleratur; ſecus ſi notorium ſit eum eſſe ſuſpenſum.*

137 *Beneficii impetratio non fit ab excommunicato ratione publici officii, ac propterea ex communi errore, & titulo putativo non ſuſtinetur*, & numer. *ſeq.*

138 *Excommunicatus publice, vel occulte, non differunt in his, quæ non geruntur ratione publici officii.*

139 *Parochus non aſſiſtit matrimonio ut miniſter, ſed ut teſtis authorizabilis.*

140 *Clementis VIII. Conſtitutio prohibens divortia fieri quoad vinculum inter Græcos, an habeat locum in matrimoniis Græcorum ſchiſmaticorum.*

141 *Græci ſchiſmatici latinos ritus abominantur.*

142 *Gra.*

142 *Græci Epiſcopi non ſunt admittendi ad Ordines, vel alia Sacramenta conferenda, nec Sacerdotes in Parochialibus inſtituendi, niſi abjurato ſchiſmate.*

143 *Tridentini Concilii Decretum de reformat. matrim. publicari debet in ſingulis Parochiis, ut matrimonium ſit validum, nec ſufficit publicatio facta in Synodo provinciali.*

144 *Præſumitur tamen publicatum, ſi fuerit obſervatum tanquam Decretum Concilii.*

1 Q*Uod a prædeceſſore.* Irritæ ſunt ordinationes, bene-
ficiorum collationes, & Eccleſiaſticarum rerum
alienationes factæ a Schiſmaticis; & a Dignitate, &
Ordine ſuſpenduntur, qui ſchiſma tenere jurant. Hoc
dicit. Habet quatuor dicta. Secundum ibi, *Adjicien-
tes*. Tertium ibi, *Alienationes*. Quartum ibi, *Illos ve-
ro*.

Nota primo, juribus carere ea, quæ geruntur a ſchiſ-
maticis, etiamſi gerantur prætextu publici officii; nam
l. Barbarius, ff. de offic. Prætor. non habet locum in in-
truſis, ſicut ſunt ſchiſmatici; quod plenius examino in-
fra in 1. *reſp. ad quartam oppoſitionem, n.* 129. *& ſeqq.*

2 Secundo nota, irritas eſſe ordinationes a ſchiſmaticis
factas, concordat text. in *cap. Ordinationes, 9. quæſt.* 1.
Quod intellige quoad executionem, non autem quoad
impreſſionem characteris, ſecundum gl. *in verb. Irri-*
3 *tas*. Innocent. Hoſt. Joann. Andr. & alios *hic*. Ratio
eſt, quia character non confertur per miniſtrum, ſed
imprimitur in anima immediate a Chriſto. Infectio er-
go miniſtri non vitiat, § *Verum*, 32. *diſtinct.* & dixi la-
4 te in c. 1. *ſupra de Baptiſm. in q.* an baptizati ab hæreti-
cis Calviniſtis ſint iterum baptizandi: & patebit infra
n. 31. *& ſeq.* Hoc tamen habet locum, ſi forma Eccle-
ſiæ fuerit obſervata; alioquin irrita eſt ordinatio etiam
quoad characterem, *c. Extra Catholicam, & c. Detra-
he*, 1. *qu.* 1. *d. cap.* 1. *& c. penult. de Baptiſ.* ſecundum
Goffred. Joan. Andr. *hic n.* 7. Butr. *n.* 3. Card. *nu.* 4. *in*
3. *quæſt.* & Abb. *n.* 4. & innuit gl. 2. dum dicit ſchiſma-
ticos conferre Sacramenta, dummodo in forma Eccle-
ſiæ conferant.

5 Tertio nota ex illis verbis, *Et ab ordinatis ab eis*:
Soccin. irritas eſſe ordinationes non ſolum factas a
ſchiſmaticis, ſed etiam factas ab illis, qui a dictis ſchiſ-
maticis Ordines ſuſceperunt. Quod expreſſe notat *hic*
Innoc. *n.* 1. *in fin.* dicens. Idem de ordinatis ab hære-
ſiarchis, vel ſchiſmaticis in infinitum; nam cum non ha-
beant executionem, aliis dare non poſſunt, confert text.
cap. Vulnerato, & in c. fertur, 1 *qu.* 1. ibi: *Ex infecta
radice fructus non producitur*, *in l. In cauſa*, *la prima*,
§. 1. §. *fin. & in l. ſeq. ff. de minor.* ubi ſi res per plures
manus ambulaverit, idem juris erit.

6 Quarto nota in *verſ. Si quis autem*, ſchiſmaticos non
videri ipſo jure excommunicatos, ſed excommunican-
dos; nam ſi excommunicatio fertur in tribus caſibus hic
expreſſis; ergo extra ipſos ſchiſmatici regulariter non
ſunt excommunicati, per argumentum a ſpeciali, ſecun-
dum Abb. *hic n.* 3. & Socc. *n.* 6.

Præterea in fin. text. fertur ſententia ſuſpenſionis con-
tra jurantes tenere ſchiſma; ergo ſic jurantes, quibus
hæc pœna ſpecialis imponitur, non ſunt excommunica-
ti, & conſequenter longe minus debent eſſe excommu-
nicati illi, qui non jurant tenere ſchiſma, ſed ſolum
adhærent intruſo, ut per Soccin. *ubi ſupra*. Idem pro-
bat text. *in c. in nomine Domini*, 23. *diſt.* ponderando
verbum, *Damnetur*, ibi poſitum in fin.

7 Verum tu dic multiplicem eſſe ſchiſmaticorum acce-
ptionem, ut per Innocent. *hic in princip.* Hoſt. *num.* 1.
Butr. *n.* 4. & ſupra *in rubr.* per Joan. Andr. *n.* 3. Abb.
n. 1. & Soccin. *n.* 4. Quidam enim dicuntur ſchiſmati-
ci largiſſime, ut omnes crimínoſi, & exiſtentes in pec-
cato mortali, *c. Sacerdotes*, 2. *quæſt.* 1. *c. Reſecanda*,
24. *q.* 3. ſunt enim extra charitatem, *c. Audi denique*,
11. *q.* 3. *c. Dixit*, 24. *qu.* 3. cum peccato ſeparet ho-
minem a Deo, ſecundum illud Iſaiæ *c.* 49. *Peccata no-
ſtra diviſerunt inter nos, & Deum noſtrum*. Et hos ma-
nifeſtum eſt non eſſe generaliter excommunicatos, quia
cenſura aliquibus tantum criminibus annexa eſt, quæ la-
tiſſime recenſet Navar. *in Man. c.* 27. *n.* 75. *uſque ad*
8 *n.* 150. & Summiſtæ *in verb. Excommunicatio*. Et quam-
vis criminoſi omnes ſint ſuſpenſi quoad ſe, non tamen
quoad alios, ut *in cap. fin. de cohabit. Cleric. & mulier.*
Quidam dicuntur ſchiſmatici large, ut omnes excom-
municati a jure, vel ab homine, *cap. Apoſtolica*, 24.
quæſt. 3. quia ſunt extra Eccleſiam, & communionem fi-
delium, *cap. Cum excommunicato*, 2. *quæſt.* 1. Et de his
ineptum eſt quærere, an ſint excommunicati. Alii di- 9
cuntur ſchiſmatici ſtricte, qui ſcilicet proprium Epiſco-
pum ejiciunt de ſede Epiſcopali, & Epiſcopatum occu-
pant, & ſuos conſtituunt Sacerdotes, *cap. Scire*, 7. *q.*
1. *c. Inter hæreſim*, 24. *q.* 3. Et ſub hac ſpecie conſtitui
poſſunt etiam illi, qui conjurationes faciunt contra pro-
prium Epiſcopum, de quibus in *capit. Conjurationem*,
cum quatuor ſeqq. 11. *q.* 1. Et hi ſecundum quoſdam
ſunt excommunicati; ſed tamen Doctores communiter
tenent oppoſitum, ut teſtatur Abb. *ſupra in rubr. n.* 1.
verſ. Stricte vero dicuntur: eo quod cum recognoſcant
Eccleſiam Romanam, licet proprium Epiſcopum ejece-
rint, aut in eum conſpiraverint, non tamen dicuntur
ab unitate diviſi, ut per Innoc. Hoſt. Jo. And. & Abb.
ſupra *in rubr.* Alii demum dicuntur ſchiſmatici arctiſſi-
me, prout hic ſumuntur, qui ſcilicet dividunt ſe ab uni-
tate Eccleſiæ, & conantur ſibi Epiſcopos, Presbyteros, 10
& Conſtitutiones facere, *c. Novatianus*, *cap. Factus eſt*,
& c. Denique, 7. *q.* 1. Schiſma enim Græce ſciſſuram
ſignificant, *cap. Schiſma*, & ibi Archidiacon. *in princ.*
24. *quæſt.* 1. Nam cum unica ſit fides, & unica ſancta
Eccleſia; ergo qui ab hac unitate diviſus eſt, ſchiſma-
ticus eſt; in unitate enim ſciſſura eſſe non poteſt, *diſt.*
cap. Schiſma, *cap. Sicut Domini veſtimentum*, 16. *q.* 7.
cap. Loquitur Dominus, 24. *quæſt.* 1. Unde ſchiſma diſ- 11
finitur eſſe illicitus ab unitate fidei, vel univerſitate re-
ceſſus, ſecundum Hoſtienſ. Goffred. & Raymund. *in
ſumm. de Schiſma*, & Soccin. *ſupra in rubr. numer.* 1. 12
Quæ quidem unitas in duobus conſiſtit, videlicet in
commiſſione, ſeu communione membrorum Eccleſiæ
ad invicem, & in ordine omnium membrorum ad
unum caput. Hoc autem caput eſt Chriſtus, cujus vi-
ces gerit Romanus Pontifex, Clement 1. *de jurejuran.*
Unde qui ſubeſſe renuunt ſummo Pontifici, & qui mem-
bris Eccleſiæ communicare recuſant, ſciſſuram facien-
tes, valde proprie dicuntur ſchiſmatici. Dupliciter au-
tem poteſt contingere, ut aliqui ab hac unitate recedant.
Primo, cum Eccleſiam Romanam non agnoſcunt, ſed 13
aliam ſibi Eccleſiam, & caput conſtituunt, ut faciunt
Græci ſchiſmatici: & hi abſque dubio ſunt ipſo jure ex-
communicati, *c. Nulli*, 19. *diſt.* & determinat *hic* In-
noc. *n.* 2. *in verb. Irritas*, Hoſt. *n.* 2. *verſ. Illi autem
ſchiſmatici*, Jo. And. *n.* 2. *in ver. Subjacere*, Butr. *nu.*
4. *verſ. Nunquid autem quilibet ſchiſmaticus ſit excom-
municatus*. Qui enim extollunt ſe contra Romanam Ec- 14
cleſiam, & ab ipſa ſe ſeparant, hæretici dicuntur, &
hi, qui principales ſunt, hæreſiarchæ, ut hic, ac proin-
de excommunicati ſunt, ex *cap. Excommunicamus*, §.
Credentes, *ſupra de hæret.* ſecundum Hoſtien. *d. num.* 2.
qui amplius dicit talem ſententiam excommunicationis 15
ferri, ſeu potius innovari a quolibet Epiſcopo in ſua
conſecratione, quem conſecrator interrogat dicens,
Anathematizas omnem hæreſim? ſubaudi, *non ſolum er-
rantem in fide, ſed etiam extollentem ſe adverſus hanc
ſcilicet Romanam ſanctam Catholicam Eccleſiam*; & is,
qui conſecratur, reſpondet, *Anathematizo*, ut in libro
Pontificali, Quod multo clarius vendicat ſibi locum in 16
Græcis ſchiſmaticis noſtri temporis, qui non ſolum no-
lunt agnoſcere ſummum Pontificem pro Chriſti Vica-
rio, & Capite univerſalis Eccleſiæ; ſed etiam ita cre-
dunt, ſentientes Eccleſiam Orientalem, & Conſtantino-
politanam non eſſe ſub Eccleſia Romana, & Patriar-
cham Conſtantinopolitanum non eſſe inferiorem Roma-
no Pontifici, ut patet ex actis Florentini Concilii ſub
Eugenio IV. Hi enim ſunt formaliter hæretici, ut per
Abb. *ſupra in rubr. n.* 1. quoniam habent errorem in fi- 17
de cum pertinacia contra articulum, *Et unam ſanctam
Eccleſiam*, *cap. Inter hæreſim*, *c. Quia in Eccleſia*, *&
c. Qui aliorum*, 24. *q.* 3. Archid. *in c. Hæreſis*, *num.* 2.
ead. cauſ. & quæſt. Silveſt. *in verb. Hæreſis*, 1. *n.* 1. Dein-
de poteſt contingere, ut ſciſſuram quis faciat, & recedat
ab unitate abſque errore in fide, veluti cum duo conten-
dunt de Pontificatu, ut hic, & in *c. Si duo*, 89. *d.* nam
quilibet credit unitatem Eccleſiæ, & illam eſſe apud ſe,
nec impugnat Eccleſiam Romanam; & ita ſunt ſchiſmati-
ci ſine hæreſi, ut notatur in §. 124. *q.* 1. ſentiunt enim 18

de fide, & unitate, idem quod ceteri, ſed tamen diſſi-
dio Congregationis delectantur, ut inquit Socc. *ſupra in*
rubr. n. 5. alias qui duos ſummos Pontifices crederet ve-
ros, ſchiſmaticus, & hæreticus eſſet: ſchiſmaticus, quia
20 divideret Eccleſiam: hæreticus, quia contra fidem. At-
que ita quis poteſt eſſe hæreticus, & ſchiſmaticus. Imo
omnis hæreticus eſt ſchiſmaticus, ſed non e converſo,
ut declarat Goffred *in ſumma de ſchiſmatic.* & Soccin. *ubi*
ſupra. Et de his ſchiſmaticis ſine hæreſi variæ ſunt opi-
niones, an ſint excommunicati; Doctores tamen magis
inclinant in ſententiam affirmativam, ut teſtatur Abb.
ſupra in rubr. n. 1. & probatur *in d. c. Nulli*, 19. *diſt.*
ponderando verbum, *Jam damnatus*; quod eſt latæ ſen-
tentiæ, ut ibi per Hugonem, & Archid. & hic per Hoſt.
& Jo. Andr. & Silveſt. *in ver. ſchiſmaticus, n.* 5. Præ-
21 terea etſi in ſui principio ſchiſma non habeat perverſum
fidei dogma ſicut hæreſis: tamen in fine nullum ſchiſma
eſt ſine hæreſi ut docet Hieronym. *ad Titum cap.* 3. di-
cens: *Inter hereſim, & ſchiſma hoc intereſſe arbitran-
tur, quod hereſis perverſum dogma habeat; ſchiſma pro-
pter Epiſcopalem diſſenſionem ab Eccleſia pariter ſepa-
rat. Quod quidem in principio aliqua ex parte intelligi
poteſt. Ceterum nullum ſchiſma non aliqua ſibi confingit
hereſim, ut recte ab Eccleſia receſſiſſe videatur.* refertur
in cap. Inter hereſim, 24. *q.* 3. Et propterea Guido, &
22 Octavianus, merito hic ab Alexandro III. appellantur
hæreſiarchæ; & conſequenter excommunicati ſunt ex
d. §. Credentes. Neque obſtat ponderatio Abbatis, &
Soccini, quod in textu noſtro excommunicentur ſchiſ-
matici in tribus caſibus tantum. Quia hoc non eſt ve-
rum; nam in *verſ. Si quis autem*, non excommunican-
tur ſchiſmatici, ſed illi tantum, qui ſchiſmaticorum or-
dinationibus innituntur, aut ab his beneficia, vel rem
Eccleſiæ acquirunt, ut per Silveſt. *loco citat.* Unde in
his tantum concludit argumentum a ſpeciali, quia com-
municantes cum excommunicatis regulariter non ſunt
excommunicati ſaltem majori excommunicatione, niſi
in caſibus, qui notantur per Jo. Andr. & DD. in *cap.
Sacris, ſupra de his que vi, metuſve cauſa, & in c. Sta-
tuimus, infra de ſent. excommun.* Sed contra commu-
nem opinionem, præter ultimam conſiderationem Soc-
cini, duo videntur magnopere urgere. Primum eſt, quod
ſi ſchiſmatici in terminis hujus Decretalis eſſent ipſo ju-
re excommunicati, utique participantes cum eis in cri-
mine criminoſo, in eandem ſententiam excommunica-
tionis inciderent, ut eſt caſus in *cap. Nuper*, & ibi dixi
de ſent. excommunic. & tamen contrarium hic deciditur
in *verſ. Illud vero*, quia jurantes tenere ſchiſma, & ſic
communicantes in crimine ſchiſmatis, a Dignitate, &
Ordine ſuſpenduntur, quæ ſpecialis pœna fruſtra illis in-
fligeretur, ſi eſſent ipſo jure excommunicati. Secundum
eſt, quia jurantes tenere ſchiſma ſunt formaliter ſchiſ-
matici; & tamen non ſunt excommunicati, ut ſupra
23 proxime dictum eſt. Verum quicquid ſit in terminis hu-
jus textus, certe hodie res eſt extra difficultatem, quia,
ut advertunt Abb. *ſupra in rubr.* & Soccin. *hic n.* 6. *in
fin.* & Silveſt. *in verb. Schiſmaticus, nu.* 5. poſtea ema-
navit *cap. Licet, de vitanda, ſupra de elect.* ubi diſpo-
nitur, ut tam ipſe qui ſe gerit pro Papa, quam illi ad-
hærentes excommunicationi ſubjaceant, per quæ verba
inducta eſt excommunicatio ipſo jure, ut ibi notant DD,
idemque apertius ſtatuitur noviſſime in Conſtitutione
Gregorii XV. de Romani Pontificis electione, quæ in-
cipit, *Æterni Patris filius*. Quapropter aut agimus de ſchiſ-
maticis, qui recedunt ab unitate Eccleſiæ Romanæ, ut
Græci, & illi ſunt ipſo jure excommunicati per *d. cap.
Nulli*, 19. *diſtinct.* & *per cap. Excommunicamus*, 1.
& 2. *§. Credentes de heret.* ut dictum eſt ſupra *nu.* 13.
aut agimus de Antipapis, & eorum adhærentibus, de
quibus hic; & hi excommunicati ſunt per *dict. c. Li-
cet*, & Conſtitutionem Gregorii XV. & ſic hodie, quic-
quid ſcripſerint nonnulli ex modernis, ſchiſmatici omnes
ſtrictiſſime ſumpti ſunt vinculo excommunicationis in-
24 nodati. Addo, quod in Extravaganti, *Etſi Dominici*,
Pauli II. & Sixti IV. *de pœnit. & remiſſ.* ad quas Docto-
res non advertunt, inter caſus Sedi Apoſtolicæ reſerva-
tos ponitur non ſolum crimen hæreſis, & conſpiratio-
nis in perſonam, aut ſtatum Romani Pontificis; ſed et-
iam cujuſvis offenſæ, inobedientiæ, aut rebellionis ejuſ-
dem Pontificis, vel Sedis Apoſtolicæ. Quibus verbis ſa-
tis clare comprehenduntur ſchiſmatici, qui ſe ſubtrahunt
ab obedientia ſummi Pontificis; nam ſecundum Hoſt.
in ſumm. de ſchiſmat. in princip. ſchiſma eſt illicita di-
viſio per inobedientiam ab unitate Eccleſiæ facta. Et
quamvis Soccin. *ſupra in rubr.* huic definitioni poſt ver-
bum *inobedientiam* addat, ſcilicet, *cum rebellione*; hoc
tamen poteſt procedere tantummodo quoad effectum,
ut ſic inobedientes dicantur proprie ſchiſmatici; quia
etſi omne peccatum ſit inobedientia cæleſtium mandato-
rum, ſecundum Ambroſium, & per conſequens omnis
inobediens diſcedat ab Eccleſia; tamen niſi ſit inobediens
cum rebellione, ſtricte, & proprie non dicitur ſchiſma-
ticus, ut ibi per eum, *n.* 8. Sed quoad effectum reſerva-
tionis cenſuræ ſufficit ſola inobedientia etiam ſine re-
bellione; tum quia prædictæ Extravagantes utuntur di-
ctione illa univerſali, *Cujuſvis offenſæ, inobedientiæ,
&c.* tum quia poſterior Sixti IV. loquitur disjunctive,
videlicet inobedientiæ, aut rebellionis. Aliud enim eſt
inobedientia, aliud rebellio, *cap. Inter quatuor*, & ibi
Butr. *n.* 4. *ſupra de major. & obed.* Et nihilominus et-
iamſi requireretur concurſus utriuſque qualitatis etiam
ad effectum reſervationis cenſuræ, tamen non eſt dubi-
tandum, quin ſchiſmaticorum inobedientia ſit cum re-
bellione; ſiquidem rebellis proprie dicitur, qui facto re-
ſiſtit Superiori, vel juriſdictioni, *c. Sane, el ſecondo*,
& ibi Butr. *n.* 4. *ſupra de off. Deleg.* Bald. *in l. Si certa-
rum, §. Sed ſimiles, n.* 3. *ff de teſtam. milit.* & con-
ſequenter aperte conſtat ſchiſmaticos omnes ſtrictiſſime
ſumptos etiam ſine hæreſi tanquam inobedientes ac re-
belles Romano Antiſtiti incidere in cenſuram Sedi Apo-
ſtolicæ reſervatam in præallegatis Extravagantib. Poſtre-
mo ceſſat omne dubium, quia in Bulla Cœnæ Domini
quotannis anathematizantur non tantum hæretici, ſed
etiam ſchiſmatici, ut in Bulla Gregorii XIII. *Conſueve-
runt* ibi: *Nec non ſchiſmaticos, & eos, qui ſe a noſtra,
& Romani Pontificis pro tempore exiſtentis obedientia
pertinaciter ſubtrahunt, vel recedunt.*

Ultimo nota irritas eſſe collationes dignitatum, & 25
beneficiorum a ſchiſmaticis factas: de quo dic plenius,
ut in ſequenti quæſtione.

In Ruſſia, ac præcipue in Leopolienſi Provincia Ca- 26
tholici permixti degunt cum ſchiſmaticis, quorum triplo
major eſt numerus; ac plerique in locis via unus Sacer-
dos Catholicus reperitur; unde paſſim Popones, id eſt
Sacerdotes ſchiſmatici in poſſeſſione Parochialis Eccle-
ſiæ inſtituti, quos Rutheni ſuos Parochos æſtimant,
ſacramenta adminiſtrant Græco ritu, & Catholicos cum
ſchiſmaticis, & e contra in matrimonium conjungunt.
Quærit Archiepiſcopus Leopolienſis,

An Popones ſint ſuæ curæ ſubjectorum Ruthenorum,
& Ruthenſium proprii Parochi, & an includantur in
Canone Matrimonii Conc. Trid. ita ut dum Catholicus
contrahit cum Ruthena, vel e converſo in manibus Po-
poni, matrimonium hoc ſit validum, necne.

Suppoſita publicatione Decreti *c.* 1. *ſeſſ.* 24. *de refor.* 27
matrim. in Parochiis Ruthenorum, ſolutio quæſtionis
ex ſententia Theologorum, quos conſuluit Archiepiſco-
pus, pendet ex duplici inſpectione. Prima eſt, an Vula-
dicæ Ruthenorum ſint veri Epiſcopi. Secunda, ſi ſint,
an habeant jus inſtituendi Parochos.

Quoad primam inſpectionem admittunt omnes, tam
Theologi, quam Canoniſtæ Vuladicas eſſe veros Epiſco-
pos Ruthenorum, cum dubitandum non ſit, quin ſchiſ-
maticis in forma Eccleſiæ, qua utuntur Rutheni, &
cum intentione faciendi, quod facit Eccleſia, verus
Epiſcopalis, Sacerdotalis Ordo conferatur, ut patet ex
authoritate Auguſtini *libr.* 2. *contra Epiſt. Parmeniani
cap.* 13. ubi improbat quorundam opinionem, qui puta-
bant Epiſcopos ſchiſmaticos neque habere Ordinis Sa-
cramentum, neque aliis conferre poſſe, quod refertur in
cap. Quod quidam, 1. *q.* 1. & *in c. Oſtenditur, de con-
ſecr. diſt.* 4. Sacramentum enim poteſt tradere ſepara- 28
tus, ſicut poteſt habere ſeparatus, ut idem Auguſtinus
docet *l.* 6. *de Bapt. contra Donatiſtas c.* 5. *circa princ.*
& ad Boniſac. *Epiſt.* 50. Et hanc eſſe Catholicam veri-
tatem dicit gloſſ. communiter approbata in *ſumma* 9. *q.* 29
1. ubi Turrecrem. *num.* 1. (Sit, inquit, iſta concluſio
tanquam veriſſima ab omnibus ſuſcipienda, quod ordi-
natio facta in forma Eccleſiæ ab Epiſcopo, ſive ſit Ca-
tholicus, ſive hæreticus, ſive ſchiſmaticus, ſive anathe-
mate innodatus, ſive ultimam manus impoſitionem,
id eſt Epiſcopalem ordinationem receperit in Eccleſia,
ſive

ſive extra, eſt habenda rata quantum ad veritatem Ordinis; ita quod omnes ordinati ab eo Ordines recipiunt, & ſi alios ordinent, ordinati erunt, & ſic in infinitum.) Et quamvis in hoc articulo olim variatum fuerit ſententiis, tamen hæc eſt vera opinio, quam hodie ſequuntur omnes, teſte eodem Turrecrem. qui eam pluribus confirmat, & ab objectis tuetur, *in cap. Qui perfectionem*, *& in cap. Sacramenta*, 1. *quæſt.* 1. ſequitur Silveſtr. *in verb. Degradatio*, *n.* 9. & Canoniſtæ hic, ut dictum eſt ſupra *n.* 2. *in* 2. *notab.*

30 Nec refragatur authoritas Cypriani *in c. Novatianus*, 7. *quæſt.* 1. dicentis: *Qui nec unitatem ſpiritus, nec conventionis pacem obſervat, & ſe ab Eccleſia vinculo, & Sacerdotum collegio ſeparat, nec Epiſcopi poteſtatem habere*
31 *poteſt, nec honorem.* Quoniam ut reſpondit S. Thom. *in* 2. 2. *quæſt.* 39. *art.* 3. *Duplex eſt ſpiritualis poteſtas: una quidem Sacramentalis, alia juriſdictionalis. Sacramentalis poteſtas eſt, quæ per aliquam conſecrationem confertur: omnes autem conſecrationes Eccleſiæ ſunt immobiles manente re, quæ conſecratur, ſicut etiam patet in rebus inanimatis; nam altare ſemel conſecratum, non conſecra-*
32 *tur iterum, niſi fuerit diſſipatum.* Ad hoc *cap.* 1. *& cap.* 3. *& utrobique not. de conſecrat. Eccl. vel alt. cap. Si motum*, *& cap. Eccleſiis*, *de conſecrat. diſt.* 1. Et ideo talis poteſtas ſecundum ſuam eſſentiam remanet in homine, quia per conſecrationem eam eſt adeptus, quandiu vivit, ſive in ſchiſma, ſive in hæreſim labatur: quod patet ex hoc, quod rediens ad Eccleſiam non iterum conſecratur, *cap. Ordinationes*, 9. *quæſt.* 1. Sed quia poteſtas inferior non debet exire in actum, niſi ſecundum quod movetur a poteſtate ſuperiori, ut etiam in rebus naturalibus patet; inde eſt, quod tales uſum poteſtatis amittunt, ita ſcilicet, ut non liceat eis ſua poteſtate uti: ſi tamen uſi fuerint, eorum poteſtas effectum habet in Sacramentalibus: quia in his homo non operatur, niſi ſicut inſtrumentum Dei; unde effectus Sacramentales non excluduntur propter culpam quamcunque conferentis Sacramentum, *cap. Si juſtus*, *cap. Ex Catholica*, *cap. Sic autem*, *cum multis ſeqq.*
33 1. *quæſt.* 1. Poteſtas autem juriſdictionalis eſt, quæ ex ſimplici injunctione hominis confertur, ac talis poteſtas non immobiliter adhæret; unde in Schiſmaticis, & hæreticis non manet: ideoque non poſſunt abſolvere, nec excommunicare, nec indulgentias facere, aut aliquid hujuſmodi; quod ſi fecerint, nihil eſt actum, *cap. Omnibus*, *cap. Audi Cæleſtiane*, *& cap. Aperte*, 24. *quæſt.* 1. Cum ergo dicitur tales non habere Epiſcopi poteſtatem, intelligendum eſt vel de poteſtate ſecunda, vel ſi refertur ad primam poteſtatem, non eſt referendum ad ipſam eſſentiam poteſtatis, ſed ad legitimum uſum ejus; ita D. Thom. & Silveſt. *in verb. Schiſmaticus*, *n.* 3.

34 Et eodem modo reſpondent *ad cap. Didicimus*, *& cap. Pudenda*, *ead. cauſ. & quæſt.* ubi Pelagius Papa: *Pudenda, ut ita dicam, rapina in diviſione eſt non conſecratus, ſed execratus Epiſcopus: ſi enim ipſum nomen conſecrationis rationabili, ac vivaci intellectu diſcutimus, is, qui cum univerſa ſe detractat conſecrare Eccleſia, conſecratus dici, vel eſſe nulla ratione poterit: conſecrare enim eſt ſimul ſacrare; ſed ab Eccleſiæ viſceribus diviſus, & Apoſtolicis ſedibus ſeparatus execrat ipſe potius, & non conſecrat: jure ergo non conſecratus poterit dici, quem ſimul ſacrare in unitate conjunctis membris non agnoſcat Eccle-*
35 *ſia.* Hæc ibi: Hæ namque, & conſimiles auctoritates intelligi debent, vel quoad ea, quæ concernunt juriſdictionem, ut dictum eſt, vel quoad executionem tantum, quam de jure communi non recipiunt ordinati ab Epiſcopis Schiſmaticis, vel præciſis ab Eccleſia, ſeu excommunicatis, *d. cap. Qui perfectionem*, & ibi Turrecr. *num.* 3. *& 4. cap. ſeq.* 1. *quæſt.* 1. *cap.* 1. *de ordin. ab Epiſcop.* etiam ſi ignoranter ſic fuerint ordinati, *ut in cap. ult. eod. tit.* & poſt Innoc. notat Joan. Andr. *in d. cap.* 1. *ſuper ultima gloſ. & hic ſuper ſecunda gloſ. ad finem magnæ ſuppletionis*, Præpoſ. *in ſumm.* 9. *quæſt.* 1. *num.* 1. non autem debent intelligi quoad poteſtatem officii, & veritatem, ſeu eſſentiam conſecrationis, ut paulo infra declarat Gratian. poſt *cap. Miramur*, *in §. His authoritatibus*, 24. *qu.* 1. & vide quod ſcripſi de utraque poteſtate Sacramentali, & juriſdictionali, *in cap.* 1. *ſupra*, *de ſupplem. negligen. Prælat.* Hæc de prima inſpectione.

36 Quoad ſecundam inſpectionem, videlicet an Vuladicæ Ruthenorum habeant jus inſtituendi Parochos, longe major eſt difficultas: & quidem pro parte affirmativa videtur valde urgere, quod ante Concilium Conſtantienſe excommunicati omnes dicebantur, non tolerati, & vitandi erant etiam ante ullam denunciationem: caſus eſt in *cap. Cum ab homine*, *de ſentent. excommun.* in *cap. Excommunicatos*, 11. *quæſt.* 3. & poſt Hug. & Raym. notat Archid. *in cap. Si tantum*, *num.* 1. 6. *quæſt.* 2. gloſ. *in cap. Sane quod*, *in verb. Nominative*, 24. *quæſt.* 2. per text. *in cap. Cum deſideres*, *de ſent. excommun.* Felin. *in capit. Rodulphus*, *numer.* 39. *de reſcript.* ubi redarguit Petr. de Anchar. quod per inadvertentiam ſcripſerit contra prædicta jura *in conſ.* 185. *Tribus de cauſis*, *col.* 2. ideoque hæ- 37
retici, & Schiſmatici tanquam excommunicati *ex capit. Excommunicamus*, 1. *&* 2. *de hæret.* & ex Bulla Cœnæ Domini indiſtincte dicebantur nullam ordinum executionem, vel juriſdictionem habere, ut hic, *& in capit. ſeq.* Abb. *in cap. Ad probandum*, *num.* 2. *de re judic.* S. Thom. *in* 3. *part. quæſt.* 30. *alias* 19. *art.* 6. Silveſt. *in verſ. Schiſmaticus*, *num.* 3. Ac propterea nec poterant veros Parochos inſtituere; imo eorum collationes erant ipſo jure nullæ ex Decreto Concilii Lateranenſis hic relato, & Conſtitutione Alexandri IV. *in cap.* 2. *§. Hæretici*, *de hæret.*
lib. 6. Inſtitutio enim authorizabilis, ſeu datio curæ ani- 38
marum eſt de lege juriſdictionis, *capit. Conquerente*, *& cap. Dilectus*, juncta gloſſa *in verb. de lege juriſdictionis*, *de offic. ordin.* Epiſcopi autem Schiſmatici prorſus carebant poteſtate juriſdictionali, *dict. §. His authoritatibus*, 24. *qu.* 1. & ex ſententia D. Thomæ oſtenſum eſt ſupra *in* 1. *inſpectione a n.* 30.

Verum poſtea in Conſtantienſi Concilio ſub Martino 39
V. edita fuit Conſtitutio incipien. *Ad evitanda*, quam ad literam refert S. Antonin. *in* 3. *part. tit.* 25. *cap.* 2. Felin. *in dict. cap. Rodulphus*, *num.* 39. *verſ. Inſuper ad evitanda*, *de reſcript.* Silveſt. *in verb. Excommunicatio*, 5. *n.* 7. *verſ. Sciendum eſt*, 4. & Sot. *in* 4. *diſtinct.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 4. qua ſtatutum eſt, ut ii tantum excommunicati cenſeantur non tolerati, & vitari debeant, qui nominatim, & expreſſe fuerint denunciati, vel notorii Clericorum percuſſores.

Et quamvis ut idem S. Antonin. teſtatur *in* 3. *part. tit.* 26 *capit. ult.* citatus a Felin. *ubi ſupra*; quidam aſſererent eandem Conſtitutionem fuiſſe propoſitam, ſed non acceptatam, præcipue ab Italica natione; ipſe tamen audivit a duobus venerabilibus viris, quos nominat, & qui Concilio interfuerunt, eam fuiſſe acceptatam ab omnibus ut perpetuam, *& in tract. de cenſur. cap.* 85. diſputat, an Summus Pontifex potuerit ſic ſtatuere, & concludit affirmative, adjiciens, quod cum quidam dixiſſet Martino V. ſe audiviſſe illam Conſtitutionem fuiſſe pro quinquennio; Martinus reſpondit: *Ego volo, ut ſemper duret*; & alia ſubnectit circa robur ejuſdem Conſtitutionis.
Quamobrem jam more Eccleſiæ receptiſſimum eſt, ut 40
non vitemus niſi duas illas excommunicatorum ſpecies, quas prædictum Concilium vitari juſſit, ut ait *loc. citat.* Sot. poſt Cajet. Et licet Covar. *in cap. Alma mater*, *part.* 1. §. 2. *numer.* 7. dicat in exemplaribus, quæ extant, ſe nunquam repperiſſe hoc Decretum inter Canones Conſtantienſis Concilii, ac propterea dubitare, an potius fuerit conditum a Martino V. ut etiam ſupponit Navarr. *in man. cap.* 27. *num.* 35. utcunque tamen ſit, Decretum illud recipiendum eſt ut Canonicum, ut omnes admittunt *loc. cit.* Neque obſtat, quod Abbas in Clem. 2. *de ſentent. excomm. nu.* 6. referat in alio Canone Concilii Baſileenſis *ſeſſ.* 20. §. *Ad evitanda ſcandala*, ſancitum fuiſſe, ut non teneatur quis alium evitare in divinis, vel extra, prætextu excommunicationis, aut ſuſpenſionis; aut interdictum obſervari, niſi ſit facta per judicem declaratio, aut conſtiterit quem in excommunicationem ita notorie incidiſſe, ut nulla poſſit tergiverſatione celari: & quod Nicolaus de Auſmo *in ſupplemento Piſanella*, *in verb. Clericus*, *in fin.* relatus a Felin. *in dict. cap. Rodulphus*, *num.* 39. *de reſcript.* referens eandem Conſtitutionem concordari cum relatione Abbatis, ſubdens ſe illam extraxiſſe de libro Juliani Cardinalis, qui vulgariter dicebatur S. Angeli, & præfuit eidem Concilio, & ſibi oſtendit hanc
Conſtitutionem in camera ſua, & ſtudio ſuo Florentiæ 41
anno 1440. die 11. Decembris: hic autem Canon Baſileenſis Concilii tanquam poſterior ſuſtulerit Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis, qua non erant vitandi niſi expreſſe denunciati, an notorii Clericorum percuſſores, ut videtur ſentire Covarr. *in d. cap. Alma mater*, *part.* 1. §. 2. *n.* 7. & ante eum Felin. *in d. cap. Rodulphus*, *num.*

39.

39. *de reſcript.* ubi propterea cenſuit notorie excom-
municatos ante denunciationem indiſtincte eſſe vitan-
dos, Silveſt. *in verb. Excommunicatio*, 5. *n.* 9. & in ef-
fectu Navarr. *de pœnit. diſtinct.* 6. §. *Lavores*, *n.* 9. & *in*
Manuali, *cap* 27. *n.* 35. Id inquam non obſtat, quia
hujus Canonis Concilii Baſileenſis nulla ratio habenda
42 eſt, non quidem ex eo, quod conditus fuerit poſt
diſſolutionem Concilii, ut quidam incaute opinati
ſunt; nam ſeſſio, in qua habetur ille Canon, celebra-
ta fuit anno 1435. 11. Kal. Febr. ut patet in notis ad
eam ſeſſionem *tom.* 4. *Conciliorum part.* 2. *pag.* 408. *col.*
2. diſſolutio autem, ſeu translatio Concilii ad civita-
tem Ferrarienſem facta fuit ab Eugenio poſt menſes
circiter triginta duos, ut conſtat ex Bulla translatio-
nis, quæ incipit, *Doctoris gentium*, *edita* 14. *Kalend.*
Octobris 1437. quæ habetur poſt acta Concilii Baſileen-
ſis *eodem tom.* 4. *part.* 1. *pag.* 125. Et quamvis Eugenius
multo ante, ideſt 15. Kal. Januarii anno 1431. ejus
Pontificatus primo diſſolviſſet Concilium, ſi quod
Baſileæ congregatum videretur, aliudque Concilium in
anno cum dimidio Bononiæ, & ſequens aliud Conci-
lium in decennio Avenionæ indixiſſet, in Bulla diſ-
ſolutionis, quæ incipit, *Quoniam alto*, & *incompre-*
henſibili Domino: & habetur itidem poſt acta ejuſdem
Concil. *pag.* 209. tamen hæc diſſolutio ex cauſarum de-
fectu poſtea caſſata fuit ab eodem Eugenio perinde,
ac ſi nunquam emanaſſet, ut in Bulla incipien. *Dudum*
ſacrum generale Baſileenſe Concilium; quæ ponitur in-
ter illius acta *ſeſſ.* 16. *tom.* 4 *part.* 1. *pag.* 41. Unde ma-
nifeſte apparet ſeſſionem 20. fuiſſe habitam ante ſciſſu-
ram Concilii. Quod etiam clare colligitur ex Epiſtola
Eugenii ad Concilii Legatos ſcripta poſt duos menſes
a celebratione illius ſeſſionis, videlicet 13. Kal. Martii
43 1435. ut patet *pag.* 214. Atque ita prædictum Canonem
fuiſſe editum in Concilio Baſileenſi ante ſciſſuram te-
ſtatur S. Antonin. *tract. de Cenſur. cap.* 83. dicens ſe ita
audiviſſe a Cardinali Juliano Concilii Legato. Idemque
affirmat Silveſt. *in verb. Excommunicatio*, 5. *n.* 7. *verſ.*
Sciendum eſt quarto, & Covarr. *in cap. Alma mater*,
part. 1. §. 2. *numer.* 7. Quod tamen immediate ſubjicit
idem S. Antonin. Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis
fuiſſe approbatam in Concilio Baſileenſi, & ab Eugenio
IV. non eſt uſquequaque verum. Refertur enim Con-
ſtitutio Baſileenſis *ead. ſeſſ.* 20. *in* §. *Ad vitandum*, *eod.*
tom. 4. *Concil part.* 1. *pag.* 50. & concordat cum Con-
ſtitutione Conſtantienſi uſque *ad verſ. Salvo*; ſed po-
ſtea ubi Conſtantienſis excipit tantum notorios Cleri-
corum percuſſores; hæc Baſileenſis generaliter excipit,
ut vitari jubet omnes notorie excommunicatos, & in
hoc conſentit cum illa, quæ poſtea edita fuit in Con-
44 cilio Lateranenſi, ut patebit infra *num.* 55. Unde cum
Concilium Baſileenſe hac in parte adverſetur Conſtan-
tienſi, & iſte Canon editus fuerit ante ſciſſuram; non
mirum, ſi Abbas Panormitanus, qui partes Baſileen-
ſium acerrime tuebatur, & Nicolaus de Auſmo ſupra-
citati putaverint notorie excommunicatos etiam non
denunciatos eſſe vitandos, idemque ſenſerit Felin. eo-
rum authoritati innixus *in eod. cap. Rodulphus*, *n.* 39.
verſ. Salva veritate, *de reſcript.* ubi hanc diſcrepan-
tiam non conſiderans, confundit Conſtitutionem Con-
ſtantienſis cum Baſileenſi. Et eodem modo lapſus eſt
Navarr. *in Man. cap.* 27. *num.* 34. ubi dicit Extravagan-
tem Martini V. fuiſſe male relatam a S. Antonino, &
Felino, & bene a ſeipſo *in cap.* 1. §. *Laborer*, *de pœ-*
nit. diſtinct. 6 Nam revera bene refertur ab illis, &
male ab ipſo, quia ipſe loco Conſtitutionis Conſtan-
tienſis, ſeu Extravagantis Martini V. ab Eugenio IV. ap-
probatæ, refert Conſtitutionem Concilii Baſileenſis edi-
tam multo poſt obitum Martini V. videlicet Pontifica-
tus Eugenii anno quinto, & repetitam in Concilio
Lateranenſi ſub Leone X.

45 Sed ex alio capite hic Canon Baſileenſis non eſt at-
tendendus, nec aliquatenus derogat Conſtantienſi,
nempe quia acta Synodi Baſileenſis fuerunt reprobata,
aliquibus tantum exceptis, ut conſtat ex *ſeſſ.* 11. Con-
cilii Lateranenſis noviſſimi, ubi Conciliabulum ſchiſma-
ticum, & nullius prorſus authoritatis appellant, præ-
ſertim poſt translationem; quæ verba indicant etiam
ante translationem illud non fuiſſe ex omni parte le-
gitimum, *ut dixi in cap. Significaſti*, *n.* 25. & 26. *ſu-*
pra de elect. Idipſum conſtat ex Bulla Nicolai V. incip.
Ut pacis, *edita Spoleti* 14. *Kalend Julii* 1449. quæ ha-
betur inter acta Concilii Baſileenſis *tom.* 4. *Conc. part.* 1.
pag. 96. Nam cum Felix V. Antipapa ceſſiſſet Pſeudopon-
tificatui, actaque omnia Baſileenſis Conciliabuli ſuo
ipſius judicio quaſi improbaſſet; Nicolaus pacis gratia
approbavit eas tantum Conſtitutiones, quæ de benefi-
ciis Eccleſiaſticis fuerunt editæ, & improbavit reliqua
omnia, quæ aliorum Conciliorum decretis, & Conſti-
tutionibus non ſunt diffinita. Quibus verbis evidenter
apparet prædictam Conſtitutionem Concilii Baſileenſis
in ea parte, in qua præcipit vitari omnes notorie ex- 46
communicatos etiam non denunciatos, fuiſſe penitus
reprobatam, quia non ſolum in ea parte non reperi-
tur idem diffinitum in aliis Conciliis, prout requiri-
tur ad hoc ut cadat ſub præſervatione Nicolai; ſed
potius reperitur diffinitum oppoſitum in Conſtitutione
Conſtantienſi, quæ non præcipit vitari non denuncia-
tos, niſi ſint notorii Clericorum percuſſores. Rationes
autem, cur acta Synodi Baſileenſis fuerint invalida,
fuſe recenſentur a Card. Turrecr. qui in minoribus a-
gens eidem Synodo interfuit, *in ſumm. de Eccleſ. lib.* 2.
cap. 100. Quamobrem quoad notorie excommunicatos
non denunciatos ſervandum eſſe Decretum Conſtan-
tienſis Concilii juxta generalem Eccleſiæ uſum docue-
runt S. Antonin. *in* 3. *part. tit.* 28. Adrian. *in* 4. *in mate-*
ria de Clavib. Cajet. *in ſumma*, *in verb. Excommunica-*
tio major, & *in* 2. 2. *quæſt.* 12. *art.* 2. idemque Silveſt.
in conſlatorio Epiſtolarum, ubi vidit Turrecrematam,
a priori ſententia diſceſſit; quod & Navarr. fecit in
ultima impreſſione *Man. cap.* 3. *n.* 8. & *cap.* 27. *num.* 35.
& ſimiliter Covarr. præalleg. *in cap. Alma mater*, *part.*
1. §. 2. *n.* 9. *verſ. Supereſt igitur*, fatetur magis rece- 47
ptam eſſe in Chriſtiano Orbe Martini V. & Conſtan-
tienſis Conſtitutionem. Unde refert Avila *in tract. de*
Cenſ. diſput. 2. *dub.* 2. *verſ. Secunda opinio*, in Anglia,
& Germania Catholicos uti cum notorie hæreticis
communicare; nam non dicuntur nominatim denun-
ciati ex eo quod in Bulla Cœnæ feratur cenſura in
Schiſmaticos generaliter, non nominatis perſonis, ut
animadvertit Sot. *in* 4. *diſt.* 22 *quæſt.* 1. *art.* 4. *verſ. Iuſta*
quæſtione, *uſque ad verſ. Quod ſi arguas*; ſed ad hoc
ut dicantur non tolerati, neceſſe eſt, ut notentur
cenſura expreſſo nomine proprio, aut aliquot appoſi-
tis ſignis, quæ certe, & abſque ullo dubio eum, qui
excommunicatus, ſignificent, & demonſtrent, ſecun-
dum Covarr. *in d. cap. Alma mater*, §. 2. *nu.* 8. & ante
eum gloſs. *in Clem.* 1. *in verb. Nominatim*, *de vita &*
honeſt. Cler. quæ communiter illic recipitur. Non ob- 48
ſtat, quod dicta Conſtitutio *Ad vitandum*, ad eum
modum, quod condita fuit in Concilio Baſileenſi, po-
ſtea ad literam repetita fuerit, & innovata in Concilio
Moguntino, *cap.* 104. *anno* 1549. ut patet *tom.* 4. *Conci-*
liorum, *part.* 2. *pag.* 268. Quoniam hæc Synodus fuit 49
Provincialis ſub Sebaſtiano Archiepiſcopo, nec apparet
confirmata per Sedem Apoſtolicam; unde nullatenus
derogavit Conſtitutioni editæ in generali Concilio Con-
ſtantienſe, text. eſt in *cap. Quod ſuper his*, & ibi doct.,
de major. & obed. & cenſuit Sacra Congregatio Concilii
ſuperioribus annis in cauſa Concilii Provincialis Gne-
ſnenſis; & ad ſummum hæc Conſtitutio ſervanda eſſet
ſolummodo in Provincia Moguntina, extra quam Syn-
odus juriſdictionem non habet, *c. Decernimus*, 3. *q.* 9.
c. Cum ſit, *de Judæis*, *c.* 1. & *per tot.* 13. *diſt.* gl. & DD.
in c. Domino Sancto, 50. *diſt.* Sequitur hic, ut Epiſcopi 50
Schiſmatici ex recepta omnium ſententia tanquam ex-
communicati tolerati, id eſt non nominatim denuncia-
ti, actus juriſdictionis valide exerceant, ac beneficia
conferant, ut in ſpecie de collationibus beneficiorum
poſt Concilium Conſtantienſe adnotavit Sot. *loc. cit. verſ.*
Primum enim. Ratio eſt, quia fit ab Epiſcopo ratione 51
publici muneris, & valent actus, qui geruntur publici
muneris authoritate ab excommunicatis, dum toleran-
tur, *c. Ad probandum*, ubi Felin. *de re judic.* Abb. & alii
in c. *Veritatis*, *de dolo*, & *contum.* Et in terminis Con-
ſtantienſis Concilii tradit Sarnen. *in tr. Expectativarum*,
n. 60. & Covarr. *in d. cap. Alma mater*, *part.* 1. §. 7. *n.* 9.
Suar. *to.* 5. *de Cenſ. diſp.* 13. *ſect.* 2. *n.* 3. & Sayr. *in eodem*
tract. lib. 3. *cap.* 6. *n.* 8. Itaque cum Vuladicæ, ut initio 52
probavimus, ſint veri Epiſcopi Ruthenorum, & tan-
quam tolerati, id eſt non denunciati nominatim, poſſint
actus juriſdictionis exercere, & beneficia Eccleſiaſtica
con-

Digitized by Google

conferre: neceſſario videtur ſequi, ut quantum in ipſis eſt, Popones ab eis inſtituti in poſſeſſione beneficii Curati, ſint veri Ruthenorum Parochi, & conſequenter valida ſint matrimonia coram eis, & duobus teſtibus contracta: neque enim aliud exigit Tridentinum Concilium *in cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.*

53 Sed his non obſtantibus ſub cenſura Eccleſiæ exiſtimo irrita omnino eſſe hujuſmodi conjugia: & moveor præcipue ex tribus fundamentis.

Primum fundamentum eſt, quia Conſtitutio Conſtantienſis Concilii, qua parte habilitat Catholicos ad communicandum cum notorie excommunicatis, dummodo non ſint denunciati, aut notorii Clericorum percuſſores, fuit abrogata per contrariam Conſtitutionem Concilii Lateranenſis ſub Leone X. Quod ut evidentius appareat, ex-
54 pendenda ſunt verba utriuſque Conſtitutionis. Et quidem tenor Conſtantienſis ad eum modum, quo refertur a S. Antonin. Felin. Silveſt. & Soto *locis ſupracitatis num.* 39. talis eſt, videlicet: *Ad evitanda ſcandala, & multa pericula, quæ conſcientiis timoratis contingere poſſent, Chriſtifidelibus miſericorditer indulgemus, ut nemo deinceps a communione alicujus in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut aliis quibuſcunque divinis, vel extra prætextu cujuſcunque ſententiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ, ſeu ſuſpenſionis, aut prohibitionis ab homine, vel a jure generaliter promulgatæ teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, vel interdictum Eccleſiaſticum obſervare, niſi ſententia, prohibitio, ſuſpenſio, vel cenſura hujuſmodi fuerit in, vel contra perſonam, Collegium, Univerſitatem, Eccleſiam, aut locum certum, aut certam a judice publicata, & denunciata ſpecialiter, & expreſſe, Conſtitutionibus Apoſtolicis, & aliis in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcunque; ſalvo ſi quem pro ſacrilega manuum in Clericos injectione ſententiam latam a Canone adeo notorie conſtiterit incidiſſe, ut factum non poſſit aliqua tergiverſatione celari, nec aliquo ſuffragio excuſari; nam a communione illius, licet denunciatus non fuerit, volumus abſtineri juxta Canonicas ſanctiones*. Hactenus verba Conſtitutionis Conſtantienſis, ex quibus apparet non eſſe vitandos notorie excommunicatos, niſi ſint ſpecialiter denunciati, aut notorium ſurgat ex violenta manuum injectione in Clericos, ut relatis verbis S. Antonini ſub nomine Archiepiſcopi Florentini, & Angel. *in verb. Excommunicatio*, 8. in propriis terminis declarat Decius *in cap. A nobis, num. 21. verſ. Adde vero, de except.* & Covarr. *in dict. cap. Alma mater, part. 1. §. 2. n. 6. verſ. Ex quibus ſatis apparet*. (Etenim in Conſtitutione prædicta ſolum excipitur unus caſus notorius, videlicet violentæ manuum injectionis in Clericum; ergo in aliis caſibus regula videtur generaliter habere locum, quia exceptio facta in uno caſu, videtur confirmare regulam in aliis, *cap. 2. de conjug. lepros. cap. Dominus*, 32. *quæſt. 7.* & notat Bart. *in l. Quæſitum, §. Denique, ff. de fund. inſtruct.* Nec obſtat, quod in facto notorio non requiratur denunciatio; quia procedit de jure communi; ſecus attenta prædicta Conſtitutione.) Hæc Decius, ubi etiam ſalvat Abbatem *in Clem. 2. de ſent. excommun.* quod ſit intelligendus juxta Conſtitutionem, quam allegat, id eſt Baſileenſem, ut patet ex dictis ſupra *n.* 44.

55 Conſtitutio vero Concilii Lateranenſis habetur *ſeſſ. 11. in §. Statuimus inſuper, ut ad vitandum ſcandala, tom. 4. Conciliorum part. 2. pagin. 117. col. 2.* & concordat de verbo ad verbum cum Conſtitutione edita Conſtantiæ, uſque ad *verſ. Salvo, &c.* Sed poſtea ubi Conſtantienſis excipit notorios Clericorum percuſſores, hæc Lateranen. excipit generaliter omnes notorie excommunicatos, his verbis: *Aut ſi ita notorie in excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe, quod nulla poſſit tergiverſatione celari, aut aliquo juris ſuffragio excuſari; nam a communione illius abſtineri volumus juxta Canonicas ſanctio-*
56 *nes*. Hæc ibi: quæ clauſula manifeſte opponitur clauſulæ Conſtitutionis præcedentis. In illa enim Catholici habilitantur ad communicandum cum excommunicatis etiam notorie ante denunciationem, niſi ſint notorie excommunicati propter ſacrilegam manuum injectionem in Clericos: in hac vero prohibentur communicare indiſtincte cum omnibus excommunicatis, etiam non denunciatis, quorum crimen eſt adeo notorium, ut nulla poſſit tergiverſatione celari, juxta text. *in cap. Tua nos, & cap. fin. de cohabit. Cleric. & mulier.* Ergo hac in parte Conſtitutio Lateranenſis tanquam poſterior derogavit contrariæ Conſtantienſi, licet illius nullam fecerit mentionem, ut eſt text. *in cap. 1.* ubi id notant gloſ. Archidiac. Joann. Mon. Joann. Andr. Gemin. & reliqui omnes *de conſtitut. lib. 6.* Et de Conſtitutionibus Conciliaribus, quæ invicem adverſantur, tradunt Turrecrem. & Præpoſ. *in cap. Domino Sancto, 50. diſtinct.* & dixi *in capit. Nonnullis, de reſcript.* Et pro hac ſententia allegari poſſunt Abb. Piſanella, Felin. Silveſt. Navarr. & Covarr. citati ſupra *num.* 41. *&* 44. Hi enim authores, cum in terminis Conſtitutionis Baſileenſis teneant, notorie excommunicatos eſſe vitandos, etiamſi non fuerint ſpecialiter denunciati; utique exiſtimandi ſunt idem ſentire in terminis Conſtitutionis Lateranenſis, quæ de verbo ad verbum concordat cum Baſileenſi. Et quamvis Silveſt. & Navarr. poſtea ſe retractaverint; id tamen fecerunt, quia ex teſtimonio Turrecrem. intellexerunt acta Concilii Baſileenſis fuiſſe invalida, ut dictum eſt ſupra *num.* 49. Quo fundamento ceſſante, prout ceſſat in Conſtitutione Concilii Lateranenſis, quæ eſt eadem cum Baſileenſi, judicandi ſunt in priori ſententia perſiſtere. Atque hinc ſequitur, ut Vuladicæ, 57
& Popones Rutheni, quorum ſchiſma eſt adeo notorium, ut nulla poſſit tergiverſatione celari, hodie dicantur excommunicati non tolerati, ex prædicta Conſtitutione Concilii Lateranenſis, ad quam DD. noſtri non videntur advertiſſe; ac ſubinde invalidæ ſint collationes Parochia- 58
lium Eccleſiarum; tum ex parte ipſius collatoris, ut de Schiſmaticis eſt caſus hic, ubi irritæ decernuntur collationes beneficiorum a Schiſmaticis factæ: & de collatore ex- 59
communicato, ex text. *in cap. unic. Ne ſed. vacan. lib. 6.* ubi id notant gloſſ. *in verb. Majoris*, Geminian. & Anchaian. *num.* 2. Franc. itidem *num.* 2. ubi rationem reddit, 60
quia parificatur Prælatus naturaliter mortuus, & excommunicatus: & de excommunicato non tolerato, qualis eſt notorius, aut etiam publicus, declarant Imol. *in cap. Veritatis, num. 16. de dol. & contum.* Abb. *in cap. Si vero num. 9. de ſentent. excommun.* & Socin. *in capit. Sacris, numer. 88. eod. tit.* tum ex parte collatoris, ſeu proviſi; collatio enim beneficii facta Schiſmatico, ſeu Hæretico, eſt ipſo jure nulla, *ex cap. 2. de hæret. lib. 6.* quemadmodum & facta excommunicato, *cap. Poſtulaſtis, de Cler. excommun. miniſt.* & patebit in tertio prox. fundamento: ſucceſſive irrita ſunt matrimonia coram Poponibus celebrata, cum non ſint veri contrahentium Parochi, ut pro forma requiritur ex Decreto *dict. capit. 1. verſ. Qualiter quam præſente Parocho, ſeſſ. 24. de reform. matrim.*

Neque obſtat, quod ex conſuetudine jam receptum 61
ſit, ut ad præſcriptum Conſtitutionis Conſtantienſis non habeantur pro excommunicatis non toleratis niſi nominatim denunciati, & notorii percuſſores Clericorum, ut teſtantur Soto, & Covarr. *locis citatis*, & alii Doctores paſſim.

Nam reſpondetur, hujuſmodi conſuetudinem adverſari antedictæ Conſtitutioni Concil. Lateranenſis, ut oſtenſum eſt ſupra a *num.* 53. ac proinde non valere, ut in terminis alterius Concilii Lateranenſis ſub Innocentio III. etiam in materia ad Fidem non pertinente docet Hoſtienſ. *in cap. Cum laicis, num. 11. de rebus Eccleſ. non alienan.* ubi ait illud eſſe Concilium generale, quod eſt obſervandum ſicut Evangelium, *cap. Sicut, 15. diſtinct.* ergo non valet contraria conſuetudo, *cap. fin. de conſuetud. & cap. fin. de præſcript.* & Hoſtienſ. in totidem verbis referunt, & ſequuntur ibi Joan. Andr. *num. 3. in fin. verſ. Hoc enim eſt Concilium generale ſervandum ut Evangelium;* ergo non valet conſuetudo contraria, & Cardin. *num. 7. verſ. Hoc enim eſt Concilium*, Bald. *in tit. de pace Conſtan. col. 4. in ver. Mos Romanorum, ſub num. 22. in fin.* Jaſ. *in leg. De quibus, col. 13. num 54. verſ. Addo quod eodem modo nihil valet conſuetudo aliquid introducens contra Concilia generalia, ff. de leg.* & Rochus de Curt. *in tract. de conſuet. num. 346. verſ. Secundo limita:* quorum ſententiam meo tempore ſecuta eſt S. Congregatio Concilii in cauſa Mediolanen. privilegii fori, ut dixi *in d. cap. Cum laicis.*

Præterea participatio in divinis cum excommunicatis 62
non toleratis, quales ex prædicta Conſtitutione Lateranenſi ſunt omnes notorie excommunicati, eſt culpa mortalis, ut eſt textus *in cap. Sacris, ſupra de his, quæ vi, metuſve cauſ.* ubi Innocentius III. decidit, eum, qui per metum inducitur ad communicandum cum excommunicato incidere in excommunicationem; & ſubnectit rationem, quia licet metus attenuet culpam, quia tamen non eam prorſus excludit, cum pro nullo metu debeat

quis

quis mortale peccatum incurrere, excommunicationis labe credimus inquinari: ad idem textus *in cap. Rogo*, 11. *quæſt.* 3. ibi: *Nec unquam Sacerdoti ſupraſcripto Maximo comunicanti contra animam ſuam quiſquam veſtrum communicare præſumat*: ubi gloſ. poſt Hug. exponit verbum illud, *Communicanti*, id eſt in ſacris; concordat text. *in capit. Exceptionem*, ibi, *In periculum animæ*, *de except.* Et quamvis valde ſit controverſum inter Doctores, an participatio extra divina ſit venialis, quod ſuſe examinat Archid. *in d. cap. Rogo*, & Jo. Andr. *in dict. cap. Sacris*; tamen in divinis conſentiunt omnes eſſe mortalem, ut poſt D. Thomam, quem citant, concludunt Archidiac. & Joan. Andr. cum quibus tranſeunt communiter DD. *locis citatis*, & Navarr. *in*
63 *Manual. cap.* 27. *n.* 29. *&* 30. Quod convincitur ex eo quod ſic communicantes excommunicantur majori excommunicatione, *cap Significavit*, *de ſentent. excom.* gloſſ. *in cap Statuimus*, *in verb. Conſtitutionibus*, *eod. tit. in* 6. major autem excommunicatio non infligitur niſi pro peccato mortali, *cap Nemo Epiſcoporum*, 11. *qu.* 3. ſecundum Archid. & Jo. Andr. *ubi ſupra*.

64 Quinimo non deſunt Theologi, qui putent eſſe culpam lethalem communicare in ſacris cum hæreticis, & excommunicatis etiam toleratis, prout in terminis Conſtitutionis Conſtantienſis, *Ad evitanda*, de communicantibus cum excommunicatis non denunciatis, nec notoriis Clericorum percuſſoribus, cenſet ex recentioribus Suarez *in* 3. *part. quæſt.* 65. *art.* 4. *diſp* 18. *ſect.* 1. *vol.* 5. *litera B.* (Quia, inquit, quamvis ex ratione excommunicationis ſolum aſtringantur fideles vitare excommunicatum denunciatum, aut notorium Clericorum percuſſorem; ac proinde ab aliis excommunicatis interdicatur illis recipere ſacramenta: at ex vi legis charitatis de vitando ſcandalo, & generalis obligationis non cooperandi ad peccatum alterius, obligantur fideles ad non petendum, neque recipiendum ſacramenta a miniſtro quomodocunque excommunicato, eo quod ille peccat miniſtrando. Neque hæc obligatio, cum naturalis ſit, potuit per Decretum Concilii Conſtantienſis auferri.) Et quamvis in hoc articulo alii aliter ſentiant, ut Sanchez *de matrim. lib.* 6. *diſp.* 9. *num.* 7. *& ſeqq.* tamen extra controverſiam eſt, ſeimota Conſtitutione Conſtantienſi, eſſe mortalem culpam communicare in ſacris cum notorie excommunicatis.
65 Ergo conſuetudo contraria non valet, quia eſt irrationabilis, & nutritiva peccati, *cap fin de conſuet. cap. Flagitia*, 32. *quæſt.* 7. Jo. Andr. *in cap Exterpanda*, *in verb. Conſuetudine*, *de præbend.* Frider. de Sen *conſ.* 275. *Caſus talis eſt in ſtatuto*, *in princ.* Calder. *conſ.* 42. *de conſuet* Cum enim tanto ſint graviora peccata, quanto diutius infelicem animam detinent alligatam, nemo ſanæ mentis intelligit, juri, cujus tranſgreſſio periculum ſalutis inducit, quacunque conſuetudine, quæ dicenda eſt potius corruptela, poſſe aliquatenus derogari; ut legitur in eodem *cap. fin.*

Accedit, quod cum hæc communicatio in divinis annexam habeat excommunicationem majorem, ut proxime dictum eſt; etiam ex hoc capite non poteſt valide introduci contraria conſuetudo, quia contrafacientes ſtatim incidunt in pœnam, & in ſictum damnatum, *cap. Audivimus*, 24. *quæſt.* 1. Hoſtien. *in cap.* 1. *num.* 6. *verſ. Sed quæritur*, *an Prælati ſupra de treuga*, *& pace*, Alphonſ. a Caſtro *de pot. legis pœnal. lib.* 2. *cap.* 12. *poſt primam concluſionem*.

Concluditur ergo ex Decreto Concilii Lateranenſis Ruthenos tanquam notorie Schiſmaticos eſſe excommunicatos non toleratos, non obſtante Conſtitutione Conſtantienſi, & contraria conſuetudine; ac propterea nullas eſſe collationes Parochialium ab eis factas active, & paſſive, & conſequenter irrita eſſe matrimonia coram Popis celebrata. Cogitandum eſt tamen, an prædicta Conſtitutio Lateranenſis, cum reperiatur inſerta in concordatis inter Leonem X. & Franciſcum I. habeat locum, & ſervanda ſit extra Regnum Franciæ; generaliter enim tenendum eſſe videtur adnotatum *in cap. penultim. in marg.* gloſſ. a. *de Cler. excomm. miniſtr.*

66 Secundum fundamentum nullitatis matrimonii deducitur ab Extravaganti Pauli IV. *Cum ex Apoſtolatus*, edita 15. Kalend. Martii 1559. in qua ſtatuitur, ut Hæretici, & Schiſmatici ultra ſententias, & pœnas a variis Pontificibus inflictas ſint ipſo jure privati omnibus Eccleſiis etiam Cathedralibus, Metropolitanis, Parochialibus, ac quibuſcunque dignitatibus, & beneficiis Eccleſiaſticis,

Quæ quidem Conſtitutio ad incurrendam ſupradi- 67
ctam pœnam privationis non requirit, ut Hæretici, vel Schiſmatici ſint publice, & nominatim denunciati: & in hoc videtur addere Decretal. Innocentii III. *in cap. Excommunicamus*, §. *Credentes*, *de hæret.* nec loquitur tantummodo de confeſſis, vel convictis, ſicut loquitur *cap. Ad abolendam*, *eodem tit.* ſed etiam de deprehenſis in crimine hæreſis, vel Schiſmatis. Quinimo *in* §. *Adjicientes*, diſponit, ut: *Si ullo unquam tempore apparuerit aliquem Epiſcopum etiam pro Archiepiſcopo, Patriarcha, vel Primate ſe gerentem ante ejus promotionem a fide Catholica deviaſſe, aut in aliquam hæreſim incidiſſe, ſeu ſchiſma incurriſſe: promotio de eo facta, irrita, atque inanis exiſtat, nec convaleſcat per ſuſceptionem muneris, conſecrationis, aut ſubſecutam regiminis, & adminiſtrationis profeſſionem, vel cujuſvis temporis curſum, nec pro legitima in aliqua ſui parte habeatur, nullamque talibus in Epiſcopos, ſeu Archiepiſcopos, vel Patriarchas, aut Primates promotis in ſpiritualibus, vel temporalibus adminiſtrandi facultatem tribuere cenſeatur; ſed omnia, & ſingula per eos quomodolibet geſta, & adminiſtrata, ac inde ſecuta quæcunque viribus careant, & nullam prorſus firmitatem, nec jus alicui tribuant; ſintque ipſi ſic promoti eo ipſo abſque alia deſuper declaratione facienda omni dignitate, loco, titulo, honore, officio, authoritate, & poteſtate privati.*

Quo loco ponderandum eſt illud verbum, *Appa-* 68
ruerit, quod proprie verificatur in Græcia noſtri temporis, quorum hæreſis, & ſchiſma notorium eſt, *cap. Tua nos*, *& capit. fin. de cohabit. Cleric. & mulier.* cum præſertim etiam ex præſumptionibus aliquid dicatur apparere, ut eſt text. *in cap Scribam de præſumpt.* Similiter ponderanda ſunt illa verba, *Abſque alia declaratione*; nam etſi verba hæc regulariter non excludant declaratoriam ſuper facto, *capit. Cum ſecundum*, *de hæret. in* 6. *leg Ejus qui delatorem*, ubi Bart. *ff. de jure fiſci*, Anchar. *in Clem.* 1. *in* 6. *notab. de pœnis*: tamen nec declaratoria facti requiritur, ubi crimen eſt notorium, *cap. Pervenit*, & ibi Abb. *de appell.* Innoc. *in cap. In Lateranenſi*, *n.* 1. *verſ. Niſi forte eſſet notoria horum participatio*, *de præben.* cum quo tranſeunt ibi communiter DD. Felin *in c. Rodulphus*, *n.* 37. *verſ. Limita primo*, *& n.* 39. *verſ. Salva veritate*, *de reſcr.* hæc enim tria æquiparantur, judicis denunciatio, propria confeſſio, & rei evidentia, ut eſt caſus *in d. cap. fin. de cohabit. Cleric. & mulier.* Et eo magis, quia prædicta Conſtitutio Pauli IV. *in* §. *Et inſuper*, utitur illis verbis: *Et ipſo abſque aliquo juris, aut facti miniſterio.* Denique expendenda ſunt verba, *Nullam prorſus firmitatem, nec jus alicui tribuant*: quæ clare oſtendunt proviſiones hujuſmodi eſſe nullas non ſolum in favorem Schiſmaticorum, ſed etiam Catholicorum.

Ac propterea S. Pius V. in Conſtitutione incip. *Cum* 69
ex Apoſtolatus, edita 6. Kalend. Februarii 1567. reſervavit Sedi Apoſtolicæ beneficia propter hæreſim vacantia, declaravitque illa non comprehendi in impetrationibus, in quibus modus vacationis propter crimen hæreſis non ſit expreſſus. Et ſubinde Gregorius XIII. in 70
Conſtitutione, *In Eccleſiis*, edita Idibus Novemb. 1580. decrevit diſpoſitiones beneficiorum factas Apoſtolica, vel ordinaria auctoritate, in perſonam hæreticorum, aut ab eis deſcendentium, vires, & effectum non habere, & beneficia hujuſmodi ut prius vacare, & ſub priori affectione, vel reſervatione manere, & alia nondum reſervata, neque affecta, ad novam Romani Pontificis diſpoſitionem tantum pertinere, eaque ab aliis idoneis ab ipſa Sede duntaxat libere impetrari poſſe.
Quamobrem eſto Concilium Conſtantienſe habilitaſſet 71
Schiſmaticos ad beneficia conferenda, vel obtinenda, & illius diſpoſitio ſublata non eſſet ex Concilio Lateranenſi; tamen cum in hoc contrarium decernunt Paulus IV. S. Pius V. & Greg. XIII. ſtandum erit illorum Extravagantibus tanquam poſterioribus. Ad hoc enim ut Conſtitutio poſterior tollat priorem Conciliarem non eſt opus, ut ſpecialiter deroget Concilio generali, quia hæc derogatio requiritur tantum in privilegiis, & literis

gratiæ,

gratiæ, juxta textum *in cap. Ex parte, de Capel. Mo-
nach. & capit. Eam 10, de ætat. & qualit.* non autem in
Conſtitutionibus, quæ fiunt per modum legis univerſa-
lis, ut eſt caſus in *cap. 1.* ubi gloſſ. Archid. & omnes no-
tant *de conſtitut. in 6.* & dixi late in *cap. Nonnulli, n. 29.
ſupra de reſcript.*
72 Ultimum fundamentum nullitatis matrimonii eſt, quia
etſi Conſtitutio Conſtantienſis remaneret in ſuo robore,
nec ſublata eſſet per poſteriores Conſtitutiones; tamen
lata fuit ad vitanda ſcandala, & conſulendum timoratis
conſcientiis eorum, qui cum excommunicatis commu-
nicabant. Hi enim ſi ſint Catholici ex dicta Conſtitutio-
ne, ſacramenta, & beneficiorum collationes valide reci-
piunt ab excommunicatis toleratis. Verum per hoc nul-
lum jus ipſis excommunicatis tribuitur, ut ibi declaratur
in fine in hæc verba: *Per hoc tamen hujuſmodi excommu-
nicatos, ſuſpenſos, interdictos, ſeu prohibitos non inten-
dimus in aliquo relevare, nec eis quomodolibet ſuffragari.*
Quæ clauſula poſtea fuit ad literam repetita tam in Con-
cilio Baſileenſi, & Moguntino, quam in Lateranenſi,
Ergo quantum pertinet ad ipſos excommunicatos, & il-
lorum favorem, cum teneantur abſtinere ab his, quæ ex-
communicatis a Sacris Canonibus ſunt interdicta, ut in
terminis prædictæ Conſtitutionis, poſt S. Antonin. quem
citat, tradit Silveſt. *excommun. 5. nu. 8. verſ. Sed hoc non
habetur ex textu*, Covarr. in *cap. Alma mater, part. 1.
§. 2. num. 11.* Navarr. *in Manual. cap. 27. num. 35. verſ.
Nota ſecundo:* hinc ſequitur, ut proviſiones Parochia-
lium Eccleſiarum tam activæ quam paſſivæ nullam ha-
beant roboris firmitatem; nam cum excommunicati e-
tiam non denunciati in nullo juventur ex prædicta Conſti-
tutione, utique ſubjiciuntur per omnia diſpoſitioni juris
73 communis. De jure communi autem collatio beneficii
facta excommunicato, quales ſunt hodie omnes ſchiſma-
tici, ſaltem ex Bulla Cœnæ Domini irrita eſt ipſo jure,
& eſt caſus in *cap. Poſtulaſti*, ut oſtenſum eſt ſupra *in 4.
not. de cleric. excomm. miniſtr.* ubi Innoc. III. (Cum, in-
quit, excommunicatis communicari non debeat, Clerici
excommunicatis vinculo innodatis Eccleſiaſtica beneficia
conferri non poſſunt, nec illi valent ea licite retinere.)
Ad idem text. in *cap. Poſt ceſſionem, de probat.* & tradunt
DD. utrobique, & Selva *de benef. 3. part. quæſt.* 4. Capu-
74 taq *deciſ. 305. part. 2. num. 6. & 10.* Idque procedit non
modo ante denunciationem, ut probatur in *d. cap. Poſtu-
75 laſti*, juncto *cap. Cum non ab homine, de ſent. excomm.*
ſed etiamſi excommunicatio ſit occulta: adeout nec in
foro conſcientiæ, beneficium excommunicato collatum
poſſit ab ipſo retineri, ut patet ex litera *d. cap. Poſtulaſti*,
ibi, *Nec illi valent ea licite retinere:* ubi id not. Rebuff.
76 in gloſſ. *in verb. Retinere, num. 62.* Ac propterea in lite-
ris Apoſtolicis proviſionum ad validandam gratiam in fa-
vorem excommunicati non denunciati ex ſtylo apponi ſo-
let clauſula abſolutionis a cenſuris ad effectum gratiæ dun-
taxat conſequendum, per illa verba: *Teque a quibuſvis,
&c.* ut per Felin. in *capit. Apoſtolica, in princ. de except.*
Staphil. *de literis gratiæ, tit. de vi, & effect. clauſula-
rum, §. 1. a num. 7.* Boer. *deciſ. 290.* Rebuff *in praxi, in
forma, & declaratione novæ proviſionis, in verb. Teque
abſolventes*, & in concord. in forma mandati Apoſtolici,
verb. Quavis occaſione, Mandoſ. *de Signatura gratiæ,
tit. de proviſion. verſ. Clauſula: Et cum abſolutione*, Na-
varr. in *cap. Ita quorundam, de Judæis, in 11. notabil. &
in Manual. cap. 27. nu. 22. verſ. Decimotertio, annullat
reſcripta.* Ratio hujus concluſionis eſt, quia in his quæ
non geruntur ratione publici officii, ſicuti eſt beneficium
obtinere, nulla eſt differentia inter excommunicatum pu-
blicum, & occultum, Abb. in *cap. Ad probandum, num.
12. & 13. de re judic.* & latius patebit infra in 2. reſponſio-
77 ne ad quartam opposit. *num. 137.* Similiter collatio bene-
ficii facta hæretico, quales eſſe ſchiſmaticos noſtri tem-
poris oſtenſum eſt ſupra *numer. 16.* eſt ipſo jure nulla, ex
Decretal. Alexandri V. in *cap. 2. §. Hæretici, de hæret.
lib. 6.* ibi: *Ad nullum Eccleſiaſticum beneficium admittan-
tur, quod ſi ſecus actum fuerit, decernimus irritum & ina-
ne.* Unde hæreticos hujuſmodi eſſe irregulares, & inha-
biles ad beneficia obtinenda, ſcripſit Specul. *tit. de diſpen-
ſat. § Juxta, numer. 16. verſ. Dictus quod eſt irregularis
hæreticus*, & ſequuntur Felin. in *cap. Eam te, de reſcrip.
num. 12. in 1. limitat.* Lambert. *de jurepatr. in 1. part. lib.
1. quæſt. 7. art. 4. n. 26.* Mandoſ. *de Signatura gratiæ, tit.
de abſolutione ab hæreſi, in princ.* Majolus *de irregul. lib.*
5. cap. 46. n. 1. & 2. Navarr. *in Manual. cap. 27. nu. 205.
verſ. Tertio dico*, per text. in *cap. Si quis omnem, 1. qu.
7. & d. §. Hæretici.* Ad idem text. in *cap. Nos conſuetudi-
nem, 12. diſt.* ibi: *Exceptis iis, qui ex Donatiſtis ad
Epiſcopatum perveniunt, quos provehi ad Prælatus di-
gnitatum modis omnibus prohibemus*, & ibi gloſ. *fin. & in
cap. Quia diligentia, de elect.* ubi ſi ſchiſmaticus ad unio-
nem Eccleſiæ reverſus eligitur in Epiſcopum, electio non
tenet: & quamvis nonnulli contradicant in hæretico oc-
culto, & ad fidem converſo, ut apud Saytum *de cenſur.
lib. 7. cap. 11. nu. 16.* tamen ubi crimen eſt publicum, &
multo magis ubi eſt notorium, & ante emendationem,
ut hoc caſu, omnes conveniunt hæreticos eſſe irregulares,
& inhabiles ad beneficia, juxta text. in *d. §. Hæretici*,
& quidem ea inhabilitate, quæ non ſolum titulum, ſed
etiam poſſeſſionem inficit, ac nudam detentionem, *cap.
Quo jure*, & ibi gloſſ. & Turrecr. *8 diſt.* Gomez. *in reg.
de Annali, quæſt. 51. verſ. Limitatur tamen.* Præterea 78
nullitas collationis ſurgit hoc caſu etiam ex defectu pote-
ſtatis collatoris, quia Epiſcopi excommunicati, quales
ſunt Rutheni, *per cap. Excommunicamus, 1. & 2. & cap.
Ad abolendam, de hæret.* & Bullam Cœnæ Domini, ut
latius dictum eſt ſupra *in 4. notab.* etiam ante denunciatio-
nem ſunt deſtituti omni prorſus facultate beneficia confe-
rendi, ut dixit Rota coram Cæſare de Graſſ. *deciſ. 191.
num. 12. & numer. 20.* & eſt text. in *cap. Unico*, & ibi Do-
ctores, *ne Sede vacan. libr. 6* Et propterea in cauſa Aſſi-
ſien. Canonicatus 25. Junii 1599. coram Gypſio fuit reſo-
lutum, collationem factam ab Epiſcopo ſuſpenſo a colla-
tione beneficiorum ex eo, quod beneficium vacans per
reſignationem contulit conſanguineo reſignantis, ex
Conſtitutione 58. S. Pii V. eſſe nullam, & ſic eſſe juſtifi-
catam gratiam illius, qui impetravit dictum Canonica-
tum ab Epiſcopo collatum, narrando illum eſſe ſuſpen-
ſum a collatione, qui tamen non erat ſuſpenſus denuncia-
tus, ut refert Garzia *de benef. part. 5. cap. 4. numer. 326.*
Quinimo id procedere etiam in occulte excommunicato 79
cenſuit Rota *in recent. deciſ. 534. num. 2. part. 1.* Et quam-
vis hoc non tranſeat abſque difficultate, per ea quæ di-
centur infra *num. 126. & ſeqq.* tamen ubi excommunica-
tio eſt non ſolum publica, ſed etiam notoria, ut in ca-
ſu præſenti, extra controverſiam eſt collationem eſſe nul-
lam, Anchar. In *cap. Nihil, quæſt. 4. in fin. de elect.* &
eodem modo irrita eſt collatio facta ab Epiſcopo ſchiſma-
tico, ut eſt textus hic, & in *cap. fin. infra eod.* Si igitur 80
de jure communi invalidæ ſunt collationes beneficiorum
tam ex defectu poteſtatis collatorum, quam ex inhabilita-
te obtinentium propter notorium vitium ſchiſmatis, &
excommunicationis; & Epiſcopi, & Sacerdotes Ruthe-
ni tanquam notorie ſchiſmatici, & excommunicati in
nihilo relevantur ex Conſtitutione edita Conſtantiæ:
manifeſte hinc apparet non valere matrimonia contracta
coram Popis Ruthenis. Irritum enim eſt matrimonium
celebratum coram Parocho palam intruſo, ac titulum
non habente, ut poſt Concilium Tridentinum cenſent
Henriquez *de matrim. lib. 11. cap. 3. num. 4.* Manuel. *in
ſumm. tom. 1. cap. 219. numer 8. in ſecunda edit.* & poſt
eum Sanchez *de matrim. lib. 3. diſp. 22. num. 60.* & alii re-
centiores.

Nec refert, quod valeat matrimonium contractum 81
coram Parocho excommunicato etiam denunciato, ut
reſpondit Sacra Congregatio Concilii tempore Cardina-
lis Matthæi te diligenter examinata: quia id procedit in
excommunicato, qui alias ſit verus Parochus. Ita enim
colligitur ex votis Cardinalium, qui unanimes dixerunt
excommunicatum non deſinere eſſe Parochum, quia re-
tinet beneficia prius obtenta, licet non poſſit acquirere
de novo, *cap. Cum bona memoria, de ætat. & qualit. &
dict. cap. Poſtulaſti, de cleric. excomm. miniſtr.* Sed Po-
popes cum ob præcedentem excommunicationem, &
ſchiſma fuerint beneficiorum incapaces, dici non poſſunt
veri Parochi Ruthenorum. Ac propterea videtur reſpon- 82
dendum non valere matrimonia coram eis contracta, ad-
inſtar alicuius deciſionis Sacræ Congregationis, quæ de-
claratum fuit nullum eſſe matrimonium contractum co-
ram Parocho publico hæretico, ſi Decretum Concilii *de
reform. matrim. ſeſſ. 24. cap. 1.* publicatum fuerat in Paro-
chia, & lapſi erant triginta dies a die publicationis.

Sed contra hoc tertium, & ultimum fundamentum
multa, & gravia videntur urgere.

Opponitur enim primo, Conſtitutio Conſtantienſis, 83

Ad

Ad evitanda, indulget Catholicis, ut poſſint recipere
Eccleſiaſtica Sacramenta, etiam ab hæreticis, & ſchi-
ſmaticis non denunciatis, ſecundum Navarr. *conſ.* 10.
numer. 2. *de hæreticis*, *& de orat. cap.* 22. *in nova im-
preſſ.* Gabriel. Sotum, Ledeſmam, & Henriq. citatos a
Sayro *de cenſur. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 2. Sed ab hæreticis,
ſeu ſchiſmaticis Catholici ſacramenta recipere non poſ-
ſunt, niſi illi habeant titulum Canonicum Parochialis
Eccleſiæ, cujus ratione Catholici ſunt eorum ſubditi,
cap. Eccleſias, 13. *quæſt.* 1. gloſ. 2. in *cap. Nec numeros*,
84 18. *quæſt.* 3. Ergo ne indultum Catholicorum ſit inane,
& eluſorium, contra *cap. In his*, *de privil.* dicendum
eſt hæreticos, & ſchiſmaticos fuiſſe effectos habiles
etiam ad Parochiales obtinendas, tanquam neceſſarium
antecedens ad Sacramentorum adminiſtrationem, arg.
l. Illud, *ff. de acquir. hæred. l. Ad rem mobilem*, *& leg.
Ad legatum*, *ff. de procur. cap. Præterea*, *de offic. De-
leg. cum concor.* de quibus per gloſ. *fin. in cap.* 1. *eod. tit.*
85 Generale eſt enim in omni materia, ut in conceſſio-
ne conſequentis includatur ſuum neceſſarium *antece-
dens*, Jaſ. & Curt. jun. in *l.* 2. *in princ. ff. de juriſd. omn.
judic.* ita ut etiam tacita diſpenſatio inducatur ſuper
defectu, quando alias gratia nulla eſſet, vel ex ea
nulla utilitas perciperetur, Oldrad. *conſ.* 332. *n.* 8. *verſ.
Item de onam*, & plura hac de re cumulant DD. in
d. l. 2. Et in terminis noſtris ita videtur tenere Gemin.
conſ. 88. Innocent. *in princ. colum.* 1. *verſ. Nec obſtat ſi
dicatur*: ubi dicit poſt Conſtitutionem Concilii Con-
ſtantienſis non poſſe objici hæreticis, vel ſchiſmaticis,
quod privati ſint ſuis dignitatibus, & beneficiis, quia
per dictam Conſtitutionem præcluſa eſt via tale vitium
objiciendi. Et quamvis hoc dicat in argumentis; ta-
men in fine illius *conſ. col. ult. ſub n.* 4. *verſ. Nec obſtat
fundamentum*, in reſponſionibus ad objecta prædictam
doctrinam non impugnat, quin potius videtur tacite
approbare.
86 Verum huic objectioni reſpondetur, prædictam
Conſtitutionem, *Ad evitanda*, dum tribuit faculta-
tem Catholicis recipiendi ſacramenta ab excommuni-
catis, in reliquis ſupponere terminos habiles reſpectu
excommunicatorum, id eſt ſecluſa excommunicatione
nullum aliud eis ſubſiſtere canonicum impedimentum,
text. eſt in *cap. unic. de ætat. & qualit.* in 6 ubi indultum
conceſſum Epiſcopis diſpenſandi cum majoribus viginti
annis ad dignitates, & perſonatus curam animarum
non habentes, intelligitur, ſi aliud non obſtet cano-
nicum impedimentum, id eſt, quia non ſunt illegiti-
mi, non corpore vitiati, non bigami, nec criminoſi,
ut ibi explicat gloſ. *in verb. Canonicum*, ad idem text.
in c. 1. *de fil. Presbyt. eod. lib.* & generaliter tradunt Dec.
in *cap. Cum omnes*, *in* 2. *lectura*, *num.* 2. *de conſtit.* Jaſ.
in *leg.* 2. *§. Prætor*, *num.* 3. *ff. Qui ſatiſd. cogan.* Cravett.
conſ. 307. *Statutum*, *num* 2. Roland a Valle *conſ.* 61. *n.*
43. *& ſeq. lib.* 1. poſt Bart. in *leg. Si tertias*, *in fin. ff. de
aqu. pluv. arcen.* Et pluribus exemplis hanc regulam
87 confirmat Jaſ. in *d. §. Prætor*. Quo circa Conſtit. Con-
cilii Conſtantienſis, quoad Ordinum collationem, &
juriſdictionem, ſupponit Epiſcopos excommunicatos
non ſolum eſſe rite, & recte conſecratos, & ſic ha-
bere poteſtatem ſacramentalem; ſed etiam habere ti-
tulum canonicum a Papa, qui ſolus poteſt promovere
ad Epiſcopales, & Archiepiſcopales, & alias majores
dignitates, *cap.* 2 *de preben. lib* 6. *cap.* 1. 22. *diſt.* Gemi-
nian. *d. conſ.* 88. *num.* 3. & ſic habere poteſtatem etiam
juriſdictionalem, ſecundum diſtinctionem D. Thomæ
in 2. 2. *quæſt.* 39. *art.* 3.
88 Item ſupponit Epiſcopum eſſe Ordinarium eorum,
quibus vult Ordines conferre, cum non liceat Ordines
ſuſcipere niſi ab Epiſcopo originis, beneficii, vel do-
89 micilii, *cap. Cum nullus*, *de tempor. ordinat. in* 6. Nam
ſublato etiam vinculo excommunicationis, Epiſcopi
non poſſunt non ſubditos ordinare, aut in eos juriſ-
dictionem exercere, *cap* 3. *de Paroch.* Unde bene In-
nocent. *hic numer.* 4. (Prælatus, inquit, intruſus non
poteſt ſubditis, quibus per intruſionem datus eſt Præ-
latus, conferre ſacramenta, & conferendo non con-
fert executionem, non quia ſit ſuſpenſus, ſed quia
non ſuis ſubditis non poteſt executionem conferre.)
90 Similiter quoad Confeſſiones ſacramentales reſpectu Sa-
cerdotum prædicta Conſtitutio ſupponit eos non ſo-
lum eſſe alias rite, & recte ordinatos, ſecundum Na-
varr. *d. conſ.* 10. *de hæret.* ſed etiam habere titulum ca-
nonicum Parochialis Eccleſiæ, vel licentiam proprii
Sacerdotis, juxta textum in *cap. Omnis*, *de pœnit. &
remiſſ.* *& in capit.* 2. *eodem tit. lib.* 6. hoc eſt Papæ, vel
Epiſcopi diœceſani, aut Parochialis Presbyteri, ut le-
gitur, & notatur in Extravag. *Vas electionis*, *de hæret.*
Eſt enim ſacramentalis abſolutio actus judicialis, qui
in non ſubditum valide exerceri non poteſt, ut eſt
diffinitum a Trident. Synodo *de Sacramento Pœnitentiæ
ſeſſ.* 14. *cap.* 7. *de caſuum reſervat.* Sed & quoad ſacra-
menta Unctionis extremæ, vel Euchariſtiæ, aut Matri-
monii, ſupponit excommunicatos illa adminiſtrantes,
aut eſſe Parochiales Presbyteros, aut habere ab alio
ſpecialem licentiam, juxta textum in *Clem. Religioſi*,
de priv. Et in ſumma hujuſmodi Conſtitutio hoc tan-
tum facit, id eſt habilitat Catholicos ad recipienda
ſacramenta ab illis Sacerdotibus, qui Ordinis execu-
tionem non habent propter excommunicationem, vel
aliam prohibitionem Eccleſiæ, ut latius dicam infra
in reſponſione ad ſecundam oppoſitionem. Et hoc ſo-
lum impedimentum aufert; canonicam vero inſtitutio-
nem, ac cæteras habilitantes non ſupplet, ſed ſuppo-
nit, ut ex prædictis patet.
Neque huic caſui applicatur doctrina in contrarium 91
adducta, quod inducta ſit rehabilitatio, & validatio
titulorum tanquam neceſſarium antecedens. Quando-
quidem hæc doctrina procedit tantum, quando indul-
tum alias nihil prorſus operaretur; tunc enim Prin-
ceps cenſetur tacite ſuper inhabilitate diſpenſare, ne
alioquin videatur voluiſſe facere actum fruſtratorium.
Secus autem eſt, quando gratia in aliqua parte pot-
eſt operari effectum ſuum, quia tunc diſpenſatio non
inducitur. Ita declarat Oldradus in contrarium allega-
tus in *d. conſ.* 332. *n.* 8. Atque hoc caſu dicta Conſtitu- 92
tio Concilii Conſtantienſis bene poteſt effectum ſuum
ſortiri quoad Sacerdotes, qui ante excommunicatio-
nem in Parochialibus Eccleſiis fuerunt canonice intitu-
lati. Hi enim per excommunicationem poſtea incur-
ſam beneficiis antea canonice obtentis non ſunt ipſo
jure privati, *cap. Dilecti*, *de except.* Imo nec ſunt pri-
vandi per ſententiam, niſi per annum in excommu-
nicatione inſorduerint, *cap. Rurſus*, 11. *quæſt.* 3. gl. *fin.
in cap. Cum bona*, *de ætat. & qualit.* Hoc igitur caſu
licebit Catholicis in vim dictæ Conſtitutionis ſuſcipe-
re ſacramenta ab excommunicatis non denunciatis,
quod ante Concilium Conſtantienſe non licebat, *cap.
Significavit*, juncto *cap. Cum non ab homine*, *de ſent.
excomm.* Præterea in aliis etiam caſibus eadem Conſti-
tutio operari poteſt effectum ſuum, ut dicetur infra
a n. 103. *uſque ad n.* 113. Unde nulla neceſſitas cogit
inducendi tacitam diſpenſationem, aut revalidationem
titulorum, ut neceſſarium antecedens.
Nec adverſatur authoritas Gemin. in contrarium ci- 93
tati *d. conſ.* 88. *col.* 1. *verſ. Nec obſtat ſi dicatur*: quia
ipſe non loquitur de Conſtitutione *Ad evitanda*, de
qua nunc agimus, ſed de alia Conſtitutione edita in
Concilio Conſtantienſi, per quam revalidantur colla-
tiones, & tituli eorum, qui in Conciliabulo Piſano
tanquam adhærentes Gregorio XIII. fuerunt depoſiti a
ſuis dignitatibus, & damnati tanquam hæretici, ad
præſcriptum *capit. Excommunicamus*, *§. Credentes*, *de
hæret.* Quo ſuppoſito, hæc Geminiani doctrina poteſt
in oppoſitum retorqueri; nam idcirco in ſuo caſu con-
tra validitatem titulorum non potuit objici vitium
hæreſis, vel ſchiſmatis, quia a Concilio Conſtantienſi
hujuſmodi defectus ſpecialiter ſanatus fuit mediante
revalidatione titulorum; Ergo contrarium dicendum
eſt in caſu præſenti, in quo Conſtitutio *Ad evitanda*,
de titulorum defectu nullam facit mentionem.
Opponitur ſecundo, Quamvis collatio dignitatum, 94
& Parochialium nulla ſit reſpectu Epiſcopi, & Sacer-
dotis ſchiſmatici, quia Conſtitutio *Ad evitanda*, non
intendit relevare, neque juvare ſic excommunicatos,
&c. tamen videtur ſuſtineri poſſe, quatenus concer-
nit favorem Catholicorum; nam ut inquit Sayrus
prææallegat. de Cenſur. libro ſecundo, *capit.* 12. *numero*
13. excommunicati retinent juriſdictionem in utroque
foro reſpectu non excommunicatorum privilegio alie-
no, non proprio. Quemadmodum videmus tempo-
re interdicti quoſdam famulos frui privilegio domini
pro divinis officiis, juxta textum in *capit. Licet*, *de
privil.*

Digitized by Google

privil. in 6. concubinam privilegio Clerici, *cap. Eos qui, 32. diſt.* & generaliter non privilegiatum in individuis potiri privilegio conſortis; quod comprobat pluribus exemplis Felin. *in cap. 1. nu. 6. de præſcr.* & DD. *in l. Si communem, ff. Quemadmodum ſervit. amittat.* & dixi late *in cap. Cum propter, ſupra de jurepatr.* Ergo ſimiliter eſto beneficia, officia, & juriſdictiones collatæ hæreticis, & Schiſmaticis ſint invalidæ, favore tamen Catholicorum non excommunicatorum in vim ejuſdem Conſtitutionis videntur poſſe dici ſubſiſtere etiam quoad uſum; idque multo magis reſpectu Sacramenti Matrimonii, in quo Sacerdos ex ſententia S. Congregationis Concilii non intervenit tanquam miniſter, ut in aliis Sacramentis, ſed tanquam teſtis authorizabilis.

95 At reſpondetur Concilium Conſtantienſe habilitaſſe excommunicatos ad illam tantum poteſtatem, & juriſdictionem in favorem non excommunicatorum exercendam, quam prius habebant, ſed propter vinculum cenſuræ exercere non poterant: Schiſmatici enim, & excommunicati executionem habent ligatam nexibus juris, ut inquit hic Innoc. *n. 2.* Et hoc vinculum, & ligamentum duntaxat Conſtantienſis Conſtitutio ſolvit habilitando Catholicos ad communicandum cum excommunicatis, etiam in adminiſtratione, & perceptione Sacramentorum; ſed novam poteſtatem, ſeu juriſdictionem intruſis non attribuit, nec dignitates aut beneficia de novo contulit. Et revera cum Sedes Apoſtolica ſecundum venerabiles Sanctorum Patrum ſanctiones in aſſumendis ad Cathedrales, & alias majores Eccleſias conſueverit exquiſitas adhibere diligentias in examine, & inquiſitione de natalibus, vita, ætate, doctrina, & aliis omnibus qualitatibus promovendorum, *ut in cap. Cum in cunctis, de elect. cum concord. & cap. 2. ſeſſ. 25.* Concil. Trid. præterea etiam relatione Cardinalis, & magna cum ſolemnitate in pleno Conciſtorio, ut habetur *in capit 1. ſeſſ. 24.* & ſit mortale peccatum præficere indignos Epiſcopatibus, ut illic patet, & docet S. Thom. in 2. 2. *quæſt. 63. art. 2. ad 3.* quis credat Martinum V. in Concilio Conſtantienſi ſub involucro verborum voluiſſe unica vice conferre Cathedrales, Metropolitanas, & Parochiales Eccleſias, tunc & pro tempore vacantes, omnibus Epiſcopis hæreticis, & Schiſmaticis, qui in earum occupationem jam tunc de facto ſe intruſerant, ac ſe intruderent in futurum, & conſtituere tot lupos animarum Paſtores? Ad hoc quæ dicam infra in prima reſponſione ad quartam oppoſitionem *num. 129.* Sed etſi Martinus feciſſet intruſis gratiam revalidationis titulorum, quod falſum eſt, & ſic rehabilitaſſet illos ad Parochiales conferendas: hoc tamen eſſet intelligendum, dummodo illas conferrent perſonis alias habilibus, juxta text. *in cap. 1. de ætat. & qualit. lib. 6.* & dictum eſt ſupra *nu. 86.* Nemo enim dixerit bigamum ab Epiſcopo proviſum de Parochiali Eccleſia, ex vi ejuſdem Conſtitutionis poſſe valide curam animarum exercere, & Sacramenta Catholicis adminiſtrare, contra *cap. unic. de bigam. in 6.* cum Epiſcopi ne ad minores quidem Ordines, vel beneficia ſimplicia poſſint cum eis diſpenſare, ut Sixtus V. declaravit ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii. Et di-
96 xi in *cap. 1. ſupra de bigam.* Et idem dicendum in proviſo de Parochiali ante annum vigeſimum quintum, cum quo ſimiliter Epiſcopus diſpenſare non poteſt, obſiſtente, *cap. Cum in cunctis, §. Inferiora, de elect. & d. cap. unico, de ætat. & qualit. lib. 6.* Et idem de illegitimis, criminoſis, aut corpore vitiatis, ut ibi per gloſſ. *in verb. Canonicum.* Quod enim multis vigiliis, ac laboribus a Sacris Canonibus, & generalibus Conciliis excogitatum eſt, non eſt credendum Concilium Conſtantienſe unico verbo ſubvertere voluiſſe, ut legitur in *cap. Eccleſia veſtra, il ſecondo, de elect.* & in propoſito notat Gemin. *dict. conſ. 88. col. ult. ad fin. verſ. Item cum Papa:* præſertim vero quia in prædictis caſibus etiam Sacerdotes Catholici, & non excommunicati, cum titulum Canonicum non habeant, non poſſunt aliis Catholicis Sacramenta adminiſtrare; ergo longe minus id poterunt Sacerdotes hæretici, & Schiſmatici, aut excommunicati; ne alias iſti ſint melioris conditionis, quam Catholici non excommunicati: unde fit, ut Popones Rutheni, qui propter ſuam inhabilitatem carent titulo Canonico Parochialis Eccleſiæ nequaquam poſſint matrimonia ſolemnizare in favorem Catholicorum, cum hunc tituli defectum non ſuppleat antedicta Conſtitutio: in quo non videtur ulterius immorandum, quia, ut dictum eſt, jam S. Congregatio declaravit matrimonium contractum coram Parocho publico hæretico eſſe nullum, ſi Decretum Conc. Trid. *capit. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* publicatum fuerat in Parochia, & lapſi erant triginta dies a die publicationis, alias ſecus: nimirum quia cum propter hæreſim careat titulo Canonico Parochiali, celebrationi matrimonii tanquam Parochus intereſſe non poteſt etiam in favorem Catholicorum: in ea enim deciſione non agebatur de matrimonio hæreticorum, ſed de matrimonio a Catholicis contracto coram Parocho hæretico.

Præterea ego non percipio, quomodo hæc validitas 97 titulorum reſpectu Catholicorum tantum ſit poſſibilis? nam Epiſcopi Græci dum conferunt Schiſmaticis Parochiales Eccleſias, utique illas non intendunt conferre in favorem Catholicorum, quos cum eorum ritibus ſummopere execrantur, ut *in cap. Licet Græcos, ſupra de Baptiſm.* ſed illas intendunt conferre tantummodo in favorem ſuorum Schiſmaticorum; ergo ab initio hujuſmodi collationes ſunt invalidæ, cum Conſtitutio Conſtantienſis non intendat in aliquo relevare ipſos excommunicatos; & conſequenter poſſunt poſtea convaleſcere ex eo, quod Catholici a ſic proviſis petant, aut recipiant ſacramenta, quia validitas tituli oriri non poteſt ex poſteriori facto privatorum, ſed ad ſuum eſſe requirit Canonicam inſtitutionem, *c. Beneficium, de reg. jur. in 6* Gemin. *conſ. 109. in princ.* & cum collatio beneficii ſit actus legitimus, non poteſt eſſe in pendenti, ſed aut ſtatim tenet, aut vitiatur, *capit. 2. de elect. lib. 6.* & ibi not. gloſſ. *in verb Incerta, verſ. Sed nunquid*, dicens, poſt Compoſt. diſpoſitionem illius textus procedere etiam in collatione beneficii: idemque tradunt ibi Archid. & Jo. Andr.

Opponitur tertio: Si Concilium Conſtantienſe, in Conſtitutione, *Ad evitanda*, non habilitat Sacerdotes ad Parochiales obtinendas; ergo in ea parte, in qua dat Catholicis facultatem recipiendi ſacramenta ab excommunicatis, non poterit habere locum niſi in illis excommunicatis, qui ante cenſuram Parochiales obtinuerunt; nam ſola excommunicatio quamvis non privet beneficiis antea obtentis, tamen inhabilitat ad illa in poſterum obtinenda, adeo ut collatio facta excommunicato ſit irrita ipſo jure, *cap Poſtulaſtis*, & *capit. Poſtulaſtis, de Cler. excomm miniſtr.* & dictum eſt ſupra in *3. fundamento, n. 73.*

Quo vero ad hæreticos, & Schiſmaticos, nullo ca- 98 ſu poterit habere locum, quia tales non modo ſunt inhabiles ad beneficia obtinenda, ut in *capit. 2. §. Hæretici, de hæret. lib 6.* ſed etiam beneficiis ante hæreſim, vel ſchiſma canonice obtentis ſunt ipſo jure privati, *cap. Excommunicamus, §. Credentes, & cap. Ad abolendam, ſupr. eod. tit.* & eſt communis opinio, quam tenent Jo. Andr. Gemin. & Franc. *n. 2.* & reliqui omnes in *cap. Ut commiſſi, §. Privandi, eod tit. in 6.* dum exponunt illa verba, *Vel privatos nunciandi*, ut dictio, *Vel*, ſtet expoſitive pro *Id eſt*, Abb. *in cap. Inter dilectos, num. 11. de exceſſib. Prælat.* Caſſad. *deciſ 14. ſuper regulis, n. 1.* Rota *deciſ. 707. lib. 3. part. 3. diverſ* Clar. *in §. Hæreſis, n. 16. verſ. Item Clericus:* ubi ex commu- 99 ni Doctorum ſententia affirmat hæreticos, & eorum filios non ſolum beneficia, ſed etiam omnem poteſtatem Eccleſiaſticam amittere, & ſolis filiis Catholicis ex conſuetudine, & pietate relaxari beneficia. At abſurdum eſſe, ut prædicta Conſtitutio non habeat locum niſi in proviſis de Parochialibus ante excommunicationem; & nullo caſu verificari poſſit in hæreticis, & Schiſmaticis, videtur ſuaderi poſſe conſiderationibus infraſcriptis.

Prima conſideratio eſt, quia ejuſmodi Conſtitutio 100 edita fuit ad vitanda ſcandala, & pericula, & ſubveniendum conſcientiis reſpectu excommunicatorum, in diuturno illo ſchiſmate a Gregorio XI. uſque ad Martinum V. in quo diverſi, qui ſe Pontifices prætendebant, cenſuras invicem ferebant, Cardinales, & Epiſcopos dependentes creabant, & beneficia ſuis fautoribus conferebant, ut patet ex hiſtoriis Conciliorum *to. 3. par. 2. pag. 742.* & ex Conciliis, & Conciliabulis tunc habitis, & tradunt hiſtorici ad illa tempora per annos quadraginta, ab anno 1378. uſque ad 1417. ut Blond.

decad.

decad. 2. *lib.* 10. Platina *in Urbano*, & alii: & Italia aliquibus favebat, aliis Galliarum, Siciliæ, & Hiſpaniarum Regna.

101 Non ſatis ergo conſultum fuiſſe timoratis conſcientiis, & obviam itum ſcandalis, & periculis diverſarum Provinciarum, ſi talis Conſtitutio intelligenda eſſet ſolum de iis, qui poſt beneficia legitime ſuſcepta inciderunt in excommunicationem, cum plurimi eſſent excommunicati, & ſchiſmatici ante ſuſcepta beneficia adhærentes Antipapis ſpatio annorum 40. per Hiſpaniam, Galliam, Germaniam, Italiam, in Parochialibus, & aliis beneficiis inſtituti, vel ab ipſis Antipapis immediate, vel mediantibus Epiſcopis de novo creati.

Secunda conſideratio eſt, quia Conſtitutio non diſtinguit, ſed univerſaliter loquitur reſpectu cujuſcumque, & prætextu cujuslibet cenſuræ a jure, vel ab homine generaliter promulgatæ; non ergo videtur diſtinguendum de cenſura ante, vel poſt beneficium, *cap. Si Romanorum*, 19. *d. cap. Soluta*, *de major. & obed.*

Tertia conſideratio eſt, quia difficillimum fuiſſet populis hoc cognoſcere, & obſervare in Gallia, Germania, Polonia, Græcia, ubi permixtim Catholici cum ſchiſmaticis, & excommunicatis degunt; unde quoad communicationem indifferenter eſt uſu recepta in illis Regionibus prædicta Conſtitutio reſpectu quorumcunque excommunicatorum, ſchiſmaticorum, & hæreticorum; ut teſtatur Navarr. & experientia oſtendit.

102 Quarta conſideratio eſt, quia non modo in Concilio Piſano, & Conſtantienſi admiſſi indifferenter fuerunt electi a Clemente VII. & Benedicto XIII. Antipapis, eorumque fautores: ſed in Concilio Florentino ſub Eugenio VI. Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, & alii Beneficiati, & Officiales, & Præſules Græci, eorumque Vicarii diſtincte in eodem Concilio enumerati, admiſſi fuerunt, nominati, & indifferenter agniti ut tales in inchoatione, ſuffragiis, Decretis, & ſubſcriptionibus Concilii, cum eorum titulis, & dignitatibus, ut patet legenti *tomum quartum*, *par.* 1. cum Decreto fidei ibi relato. Et tamen Greci poſt reconciliationem factam anno 1270. in Concilio Lugdunenſi tempore Gregorii X. iterum deficientes in ſuis erroribus, & ſchiſmate perſtiterunt uſque ad annum 1438. ſub Eugenio IV. juxta notata ibi ante Acta Concilii *pag.* 41?. ac proinde ex Conſtitutione juvari non poterant niſi illi, qui jam in ſchiſmate, & excommunicatione conſtituti, poſtea ordinati ad dignitates, & beneficia promoti fuerunt ab aliis Græcis, ſive Patriarchis, ſive Epiſcopis ſchiſmaticis, qui ſpatio annorum 150. eorum Eccleſiis præfuerunt. At ſi legantur omnia Acta Concilii, nulla apparet nova collatio dignitatum, beneficiorum, & officiorum, quamvit tunc etiam in uſu eſſet electio Patriarchæ Conſtantinopolitani diverſi a ſchiſmatico, ut colligitur ex verbis Eugenii IV. ſelaris circa finem Concilii: adhortans enim Græcos ad eligendum novum Patriarcham in locum defuncti, ait: *Eum qui a me eligitur, amovebo, efficiamque, ut unus Patriarcha ſit.* Imo in fine Decreti fidei dicitur de quatuor Patriarchis, ſalvis omnibus privilegiis, & juribus eorum: quod non eſt beneficia, & jura de novo conferre, ſed præexiſtentia ſupponere, & præſervare, *cap. Quia intentionis*, *ſupra de privileg.* Idem patet in unione Armenorum; recipiuntur enim Procuratores Patriarchæ Armenorum, & tamen initio Bullæ aſſerit Eugenius: Alius diſſidii lapis non ingentis, & amplius annis inveteratus auferturr; & tamen nil legitur de nova collatione beneficiorum facta Armenorum Patriarchæ, vel aliis illius gentis. Idem patet in alia Bulla ejuſdem Pontificis, *Cantate Domino*, ſuper unione Jacobinorum, in qua nominat venerabilem fratrem noſtrum Joannem Jacobinorum Patriarcham, & dilectum filium Andream Abbatem monaſterii Sancti Antonii apud Ægyptum, & nihil de nova beneficiorum collatione reperitur. Ex quibus omnibus videtur colligi dignitates, beneficia, & officia etiam poſt ſchiſma, & excommunicationem fuiſſe vali de collatam, alioquin in ſupradictis fuiſſet neceſſaria nova collatio.

103 Ceterum ad primam collationem hujus tertiæ oppoſitionis reſpondetur, Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis principaliter editam fuiſſe, quia cum ſchiſmatici, & excommunicati jam in multis Orbis partibus permixti
104 cum Catholicis non excommunicatis degerent, difficillimum, & fere impoſſibile erat, ut in ſalutationibus, & colloquiis dandis, ac recipiendis literis, habitatione, ac menſa non communicarent: & tamen de jure communi in his omnibus excommunicati vitandi erant, gloſſ. & DD. in *cap. Statuimus*, *de ſent. excomm. lib.* 6. Hoſtien. *in ſumm. eod.* tit. §. 20. *Exquiſita pœna*, Theologi *in* 4. *diſtinct.* 18. & paſſim Canoniſtæ, etiam antequam fuiſſent ſpecialiter denunciati, ut eſt caſus in *c. Cum non ab homine*, *de ſent. excomm.* & dictum eſt ſupra *nu.* 74. *& ſeqq.* Quod circa controverſiam habebat 105
locum in notoriis; nam diſpoſitio *cap. Cum ſecundum*, *de hæret.* quo deciditur etiam in pœnis ipſo jure impoſitis requiri declaratoriam ſuper facto, non procedit, ubi crimen eſt notorium, *cap. Pervenit*, *de appell.* & ſimiliter dictum eſt ſupra. Et propterea Concilium Lateranenſe noviſſimum in Conſtitutione, *Ad evitanda*, ſuperius relata, dum jubet vitari excommunicatos, etiam non denunciatos, quorum crimen eſt adeo notorium, ut nulla poſſit tergiverſatione celari, ſubjicit immediate illa verba, *Juxta canonicas ſanctiones*: aperte innuens ſe in ea parte jus novum non inducere, ſed jus antiquum innuvare.

Et quamvis regulariter communicatio cum excom- 106
municatis majori excommunicatione extra crimen non eſſet mortalis, ſed venialis tantum, ſecundum opinionem Hoſt. *in ſumm. de ſent. excomm.* §. *fin.* Jo. Andr. & aliorum communiter *in c. Sacris*, *de his*, *quæ vi*, S. Th. & aliorum Theologorum *in ead. diſt.* 18. tamen de hoc dubitat Abb. *in dict. cap. Sacris*. Et contrarium tenent multi ex antiquis Canoniſtis, quos refert ibidem Joan. Andr. & Archidiac. *in c. Rege*, 11. *quæſt.* 3. Et ſaltem erat mortalis, quando erat nimis frequens, ſecundum Jo. Andr. *ubi ſupra*, & Navarr. *in Man. cap.* 27. *n.* 29. Qui caſus facile contingere poterat ſtante permixtione Catholicorum, & Schiſmaticorum; & in hoc Conſtit. *Ad evitanda*, conſuluit per omnia conſcientiis timoratis, habilitando Catholicos ad communicandum cum excommunicatis non denunciatis, quod ante Concilium Conſtantienſe optavit fieri Jo. Andr. putans per d. *cap. Cum ſecundum*, *de hæret. lib.* 6. non eſſe aperte deciſum, ut excommunicatum, vel interdictum a jure non tenemur vitare ante denunciationem, ut in ſua gloſſ. *in Clemen.* 2. *in fin. de ſent. excomm.* Atque ita hodie ſatisfactum eſſe menti præd. gloſſ. affirmat in ead. *Clem.* 2. Abb. *n* 6. & Felin. *in cap. Rodulphus*, *n.* 39. *verſ. Sed de vera*, *de reſcript.* Deinde difficillimum erat, ſtante hu- 107
juſmodi permixtione, ut Catholici cum excommunicatis non participarent in Divinis officiis, & aliis precibus, & tamen hoc itidem interdictum erat a jure communi, *cap. Quod in te*, *de pœnit. & remiſſ.* adeo ut excommunicato Eccleſiam ingrediente ad orandum ceteri omnes tenerentur exire, aut precibus, aut vi eum cogere ad exeundum, alioquin ceſſandum eſſet a Divinis etiam Miſſæ inchoatæ, ſi nondum cœptus eſſet Canon, *Clem. Gravis*, & ibi gloſ. *in verb. inexpleta*, *de ſent. excommun.* Innoc. *in c. Nuper*, *eod. tit.* Hoſt. *in ſumma eod.* §. *Quæ ſit pœna*, *verſ. Sed nunquid*, S. Th. *in* 4. *diſtinct.* 18. Navarr. *c.* 27. *n.* 33. Unde via contingere potuiſſet, ut Catholici cum Schiſmaticis permixti Miſſam inchoatam perficerent, Diviniſque officiis, & orationibus tuta conſcientia vacare poſſent; & in hoc ſimiliter omnem ſcrupulum ſuſtulit Conſtitutio Concilii Conſtantienſis, habilitando Catholicos ad participandum cum excommunicatis etiam in Divinis officiis.

Ulterius quod pertinet ad Sacramenta excommuni- 108
catis adminiſtranda, eadem Conſtitutio abſtulit omnem ſcrupulum a conſcientiis Catholicorum, quatenus per illa verba: *In adminiſtratione, vel receptione Sacramentorum*, habilitaverit Catholicos Sacerdotes ad illa adminiſtranda excommunicatis non denunciatis; quod de jure communi prohibitum erat ſub mortali culpa, *c. Engeltrudam*, 3. *quæſt.* 4. Navarr. *in Man. dict. cap.* 27. *num.* 29. & 30.

In prædictis ergo tribus, & præſertim in primis duobus caſibus, qui frequentiſſime poterunt contingere, prædicta Conſtitutio ex omni parte conſuluit timoratis conſcientiis, & ſcandalis obviavit; neque enim in illis cadit conſideratio rehabilitationis excommunicatorum ad beneficia obtinenda, quia ad hoc ut Catholici non teneantur vitare excommunicatos, & poſſint illis Sacramenta adminiſtrare, manifeſtum eſt non requiri, ut excom-

Digitized by Google

communicati habeant beneficium. Quo vero ad receptionem ſacramentorum non ſubeſt tanta neceſſitas habilitandi Catholicos ad illa recipienda de manibus notoriè hæreticorum, vel ſchiſmaticorum, quod valde abhorrent ſacri Canones, cum poſſent illa recipere a Catholicis Sacerdotibus.

109 Satis eſt igitur; ut antedicta Conſtitutio, quæ ut Felin. ait *in d. c. Rodulphus, ſub n. 39. de reſcript.* eſt multum correctoria juris communis, operetur effectum ſuum etiam reſpectu adminiſtrationis activæ ſacramentorum quoad illos tantum excommunicatos, qui ante excommunicationem canonice adepti ſunt beneficia curam animarum habentia; nec debet extendi ad rehabilitationem ad Cathedrales, vel Parochiales, de qua non loquitur, ad ulteriorem correctionem juris communis; quin potius expedit jura juribus concordare, ut in ſimili Conſtitutione Concilii Conſtantienſis perpendit Gemin. *d. conſ. 88. n. 4. verſ. Item cum Papa.*

110 Nec urget, quod in longo illo ſchiſmate cum plurimi obtinuiſſent dignitates, & beneficia ab Antipapis, prædicta Conſtitutio non occurriſſet periculis animarum, niſi revalidaſſet titulos. Tollitur enim objectum, quia in eodem Concil. Conſtantienſi edita fuit alia Conſtitutio, per quam proviſi in ſchiſmate a Gregorio, & Jo. Antipapis fuerunt rehabilitati ad dignitates, & beneficia, ut deinceps vitium ſchiſmaticis vel excommunicationis eiſdem objici non poſſet, ut referunt Gemin. *d. conſ. 88 column. 1. verſ. Nec obſtat ſi dicatur*, & Paul. de Caſtro *conſ. 253. Ad confirmationem, ſub n. 1. verſ. Nec obſtat, lib. 1.* Unde cum ſatis proviſum eſſet a Concilio periculis tunc imminentibus, in futurum, ſedato ſcilicet ſchiſmate, nulla neceſſitas ſuadebat, ut habilitarentur ſchiſmatici ad obtinenda beneficia curata ad hoc, ut de illorum manibus Catholici reciperent Eccleſiaſtica ſacramenta. Quinimo Conſtitutio a Gem. & Paul. de Caſtro relata ſatis aperte indicat per Conſtitutionem, *Ad evitanda*, ſchiſmaticos non fuiſſe rehabilitatos ad beneficia; quia alioquin ſi fuiſſent generaliter rehabilitati, non fuiſſet opus, ut Conc. Conſtantienſe per aliam Conſtitutionem eos ſpecialiter rehabilitaſſet, ut ſuperius dictum

111 eſt. Et nihilominus eadem Conſtitutio, *Ad evitanda*, etiam quoad excommunicatos non habentes titulum Canonicum beneficii, vel proviſos poſt excommunicationem, poteſt habere officium ſuum reſpectu adminiſtrationis ſacramentorum in aliquibus caſibus, & præcipue in duobus. Primus eſt in articulo mortis; nam poſt Concilium Conſtantienſe in eo articulo licebit Catholico confiteri peccata ſua cuicunque Sacerdoti notorie excommunicato, cum eo caſu non requiratur, ut Sacerdos ſit proprius Parochus, ſed omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes abſolvere poſſint, ut in Decreto Concilii Tridentini *ſeſſ. 14. c. 7. de caſuum reſervat. verſ. Hanc autem delictorum reſervationem.* Et tamen jure communi inſpecto Sacerdos notorie excommunicatus non poteſt valide quenquam abſolvere etiam in mortis articulo. Ita enim in Sacerdote excommunicato, & denunciato jampridem reſolvit S. Congr. Concilii, ſecuta opinione Magiſtri ſententiarum, S. Thom. & aliorum graviorum Theologorum, ut dixi *in c. 1. n. 28. ſupr. de Conſtit.* Ergo idem dicendum in notorie excommunicato, cum hi duo caſus æquiparentur, *c. fin. de cohabit. Cleric. & mulier.*

112 Secundus caſus eſt in excommunicatis proviſis a Papa, quia cum in literis Apoſtolicis proviſionum ex ſtylo apponatur clauſula abſolutionis a cenſuris, cujus clauſulæ virtute collatio Parochialis facta excommunicato non denunciato valida eſt, Archid. *in c. Nullus, n. 4. 63. diſt.* & dictum eſt ſupra *n. 76.* ac proinde licebit Catholicis ab eo recipere ſacramenta non obſtante excommunicatione; idque in vim Conſtitutionis, *Ad evitanda*, cum alias non liceret, quia prædicta clauſula reſtricta eſt ad effectum præſentium duntaxat conſequendum, & ſic operatur habilitationem tantummodo ad Parochialem obtinendam, non autem ad ſacramenta adminiſtranda.

113 Ad ſecundam conſiderationem reſpondetur, quamvis Concilium Conſtantienſe non diſtinguat inter cenſuram ante, vel poſt beneficia; tamen debere ſic diſtingui, quia lex quantumcunque generalis ſemper reſtringitur ad perſonas habiles, Jaſ. *in l. 2. §. Prætor, n. 3. ff. Si quis ſatiſd. cogan.* & latius oſtenſum eſt ſupra *n. 86.* Item prædicta Conſtitutio reſtringi debet, ut minus corrigat jus commune, Gemin. *dict. conſ. 88. ad fin. verſ. Item cum Papa.* Item limitari debet ad tenorem verborum, *cap.* 114

Porro, de privil. Quia lex non imprimit effectum ſuum, niſi in illas perſonas, quibus verba legis congruunt, & adaptantur, ut idem Gemin. inquit, *ubi ſupra n. 4. verſ. Cum ergo concurrant*, & not. Bartol. & DD. *in l. 4. §. Toties, ff. de damn. infect.* De rehabilitatione autem ſchiſmaticorum ad beneficia Conſtitutio nullam facit mentionem; imo nec de hæreticis, vel ſchiſmaticis nominatim loquitur, niſi quatenus comprehenduntur ſub nomine excommunicatorum; & tamen quod pertinet ad proviſiones beneficiorum, plurimum intereſt inter hæreticos, & excommunicatos; quia excommunicati licet ſint inhabiles ad beneficia obtinenda, non tamen ſunt privati beneficiis antea obtentis: at hæretici non ſolum ſunt inhabiles, ſed etiam privati ipſo jure etiam ante declaratoriam judicis, quæ in notoriis non requiritur, ut probatum eſt ſupra *n. 92. 98. &* 104. Unde cum Conſtitutio prædicta loquatur tantum de excommunicatis, non eſt noſtrum eam extendere ad rehabilitationem ſchiſmaticorum ad beneficia, de qua non loquitur: quod enim non eſt Sanctorum Patrum Decreto ſancitum, ſuperſtitioſis non eſt adinventionibus præſumendum, *cap. Inter corporalia, de translat. Epiſcop. cap. Conſuluiſti 2. quæſt. 5.* Nam ſi rehabilitationem comprehendere voluiſſet, quod de cenſuris dixerat, & de rehabilitatione poterat expreſſiſſe, ut legitur *in dict. cap. Inter corporalia, in cap. Ad audientiam, de Decim. & in cap. Majores, de Baptiſ.* Quod ergo in ea non reperitur conceſſum, ut prius inveniatur prohibitum, *cap. Hoc tantum, 18. quæſt. 2. cum concord.* de quibus per gloſſ. *in d. cap. Inter corporalia, in verb. Non invenitur.* Et bene per Oldrad. *conſil. 265. Quod autem, n. 10.*

Ad tertiam conſiderationem hujus tertiæ oppoſitionis reſpondetur, quoad participationem Catholicorum cum ſchiſmaticis in divinis officiis, & extra, in quibus eſt major neceſſitas communicandi, ſtante illorum permixtione, ceſſare objectum, quia ad hæc non requiritur, ut ſchiſmatici habeant beneficia, ut dictum eſt ſupra *numer. 108.* Quo vero ad receptionem ſacramentorum non eſt opus diſtinguere, an ſchiſmatici obtinuerint Parochiales ante, vel poſt ſchiſma, quia utroque caſu carent titulo Canonico beneficii, ut patet ex dictis *numer. 98.* Cum ergo Græcorum ſchiſma ſit notorium, proindeque non ſit difficile decernere inter Sacerdotes Catholicos, & ſchiſmaticos, confugiant Catholici ad Catholicos Presbyteros pro ſacramentis ſuſcipiendis, & vitabunt omne periculum. 115

Ad quartam, & ultimam conſiderationem reſpondetur negando conſequentiam: ex eo enim quod Patriarcha, Epiſcopi, & Abbates ſchiſmatici fuerint admiſſi in Concilium Florentinum, atque ut tales nominati, agniti, & tractati ab Eugenio, non recte infertur ad validitatem, ſeu approbationem dignitatum, ſeu titulorum. Hic eſt textus apertus *in Clem. Si ſummus, de ſentent. excommunicationis*, ubi ſi Summus Pontifex aliquem ſub titulo cujuslibet dignitatis ex certa etiam ſcientia, verbo, Conſtitutione, vel literis nominet, honoret, ſeu quovis alio modo tractet, per hoc in dignitate illa ipſum approbare non intelligitur, aut quidquam ei tribuere novi juris; ubi gloſ. ſic format caſum: Ponamus quod eram intruſus in aliquo beneficio, ita quod non habebam titulum, & Papa ſcripſit mihi literas, in quibus appellavit me Epiſcopum illius loci, quem obtinebam ſine titulo; vel ponamus quod illud beneficium vacabat, & nullus obtinebat, & ipſe in literis ſuis appellavit me Epiſcopum illius loci: an per hoc videatur mihi jus tribuere in illo beneficio? Reſpondet Clemens Papa quod non; atque ita illum textum generaliter habere locum in omnibus dignitatibus tam ſecularibus, quam Eccleſiaſticis, cum loquatur per illa verba univerſalia, *cujuslibet dignitatis*, & ſubſit eadem ratio, tenet ibi gloſſ. *in verb. Dignitatis*, & Card. *in §. Similiter, num. 2. in fin. verſ. Quæro*, de qua dignitate loquitur, ſubdens poſt Paulum idem juris eſſe de perſonatu, officio, beneficio, titulo, vel adminiſtratione; & Laudunus, & Card. *ibid. in prin.* exemplificant, ſi Papa vocat aliquem Archidiaconum Pariſienſem, 116 117 118

vel Decanum Aurelianenſem, *ut in c. Ad aures, de re-*
ſcript. & in c. Dilectio, eod. tit. in 6. Et in Canonico
ponit exemplum Vitalin. *ibid. n.* 38. dicens: Si Papa eti-
iam ſcienter nominet te in literis Canonicum Pariſien-
ſem: & non ſis, non propterea faciet te Canonicum,
vel ſi erat intruſus in dictum Canonicatum, & ipſe hoc
ſciebat, & vocaverit te Canonicum Pariſienſem, non
propterea cenſetur approbare tuam intruſionem, hoc eſt
purgare vitium tuæ intruſionis; alias concurrent duo ſpe-
cialia; unum ſcilicet purgatio intruſionis, aliud colla-
119 tio Canonicatus, contra *l. 1. C. de dot. promiſſ. cum ſimi-*
libus. Item verba illa certius, *ſeu quovis alio modo tra-*
ctet, ſic exponuntur per gl. & Card. *in 6. & 7. not.* ſci-
licet ſi Papa aliquem admittat aſſignando incertam ſe-
dem cum his, qui ſunt certi ordinis, dignitatis, vel offi-
cii; vel ſecundum Genz. ſi Papa aliquem recipiat tanquam
Abbatem, vel Archidiaconum ad unum officium exer-
cendum; neque enim per hoc cenſetur illum approbare
in ea dignitate. Per quem text. ſublata eſt altercatio an-
tiquorum Canoniſtarum, de qua *in c. Si aliquando, de*
ſent. excomm. in c. Dominus, & ibi per gl. *in verb. Sa-*
crilegium, 94. *diſt. in c. Si inimicus*, 93. *diſt.* & ibi per
Archid. & per Innocent. & Hoſtien. *in c. Cum olim, il*
primo, de privil. per Goff. *in proœmio hujus Gregorianæ*
compilationis, & Speculat. *in tit. 2. §. Nunc oſtendendum,*
verſ. 29. & hæc fuit ratio impulſiva prædictæ Conſtitu-
tionis, ſecundum Vitalin. *ubi ſupra n.* 46. & Anchar. *n.*
120 1. Conſtat igitur ex hoc textu beneficium Eccleſiaſticum
non cenſeri collatum, aut confirmatum, niſi illud per
verba diſpoſitiva conferatur, ut ibi per Vitalin. *n.* 42.
121 In beneficialibus enim Superioris inſtitutio eſt neceſſaria,
quæ tanquam ſolemnitas extrinſeca non præſumitur, ſed
probari debet, ut ad literam ait ibidem Genzelin & poſt
eum Card. *in dict. §. Similiter, n. 2. verſ. Dicit Genzelin,*
Verba enim prolata ad unum finem non operantur a-
lium, ubi præſertim abeſt voluntas proferentis, quæ in
dubio abeſſe præſumitur, niſi illa verbis exprimatur, ut
dicit Goffred. *in proœm. Decret.* & in propoſito Vitalin.
122 in ead. *Clem. Si ſummus, n. 47. de ſent. excomm.* & cum
verba hujuſmodi ſint enunciativa, & prolata non pro-
pter ſe, ſed propter aliud non probant, neque diſpo-
nunt, *l. Ex his verbis, C. de teſtam. milit.* & notat gl.
in d. Clem. Si ſummus, in verb. Non intelligitur, & ibi
Vitalin. *n.* 48. Card. *in § Similiter, n. 1. in 3. not.* gloſ.
& DD. *in Clem. 1. de probat. & in c. Si Papa, de privil.*
in 6. Nam propter noſtram affirmationem: vel negatio-
nem, rei veritas non immutatur, *l. Aſſumptio, ff. Ad*
municipal. Vital. *in d. Clem n.* 45. Quæ deciſio ſummam
habet rationem propter odium intruſorum, & inſuffi-
cientium titulorum, cum quibus aliqui beneficia Eccle-
ſiaſtica tenent in detrimentum animæ, & beneficiorum,
ut non poſſint per tales colores ſe purgare, ſed tenean-
tur docere de titulo, ſi ſint requiſiti, ut formaliter in-
quit Laudunus in eadem *Clem. Si ſummus*, & poſt eum
Vitalin. *n* 58. & Cardin. *in §. Similiter, n. 2. verſ. Hæc*
dicit Laudunus. Et quamvis text. ibi non loquatur niſi
123 de approbatione, vel novi juris collatione; & ſic non
videatur excludere probationem, quæ reſultat ex confeſ-
ſione, *ut l. Generaliter, C. De non num. pecun.* contra-
rium tamen concludit ibi Vitalin. *n.* 49. tum quia ſu-
per hujuſmodi narrativa non fundatur intentio diſponen-
tis, ut ibi: tum quia non eſt de facto proprio enuncian-
tis; tum quia non fit propter ſe, vel cauſaliter, ſed nar-
rative, & propter aliud; & ſic non obſtat *dict. l. gene-*
raliter. Et idem tenet Card. *in §. Similiter, n. 1. in 3.*
not. dum colligit ex text. quod licet in aliqua diſpoſitio-
ne quis nominetur ſub aliqua dignitate, non tamen pro-
pterea fit probatio ſuper hoc.
124 Itaque quantumcunque Eugenius nominaverit ſchiſ-
maticos ſub titulis dignitatum, eoſque tractaverit ut ta-
les: hinc tamen nulla reſultat nova collatio, aut proba-
tio validitatis proviſionum; nam ut verbis Pauli utar *in*
d. Clem. Si ſummus, de ſent. excommun. in hoc patien-
dum eſt Papæ, ſi aliquem nominet ſub titulo dignitatis,
quia ſi nomen dignitatis omitteret, ipſum turbaret, vel
ſcandalizaret; & ideo non mirum, ſi ex tali nomina-
tione non intendat jus tribuere, quia talia non ſunt fa-
cienda ſine cauſæ cognitione; cujus dictum referunt ibi
Vital. *n. 49. verſ. Paulus item aſſignat*, & Card. *ubi ſu-*
pra, n. 2. verſ. Et dicit Paulus. Requirebat autem gra-
viſſimum negotium unionis cum Eccleſia Romana, ut
Græci, & præſertim Imperator Paleologus, & Patriar-
cha Conſtantinopolitanus, quem contendebant eſſe ca-
put Eccleſiæ Orientalis, non ſcandalizarentur, quin po-
tius honorifice exciperentur, & tractarentur in Conci- 125
lio. Quibus accedit, quod ante Conſtitutionem Con-
ſtantienſem, imo & ante Concilium Viennenſe, mos fuit
Romanorum Pontificum admittere in Concilium etiam
hæreticos, & ſchiſmaticos diſputationis gratia, & ad
eorum errores confutandos, & in ſpecie in Concilio La-
teranen. III. ſub Alexand. III. interfuit Nectarius Abbas,
ſeu Præpoſitus Monaſterii Caſularum, & Græcorum
ſchiſmaticorum Legatus, qui eadem qua venit animi
indurata nequitia, & perverſitate inflexus, & obſtina-
tus, poſt prolixas diſputationes eſt reverſus ad ſuos, ut
patet ex literis ad eum ſcriptis *a* Gregorio Curoyræ Epi-
ſcopo, quæ referuntur in notis poſt acta ejuſdem Con-
cilii *tom. 3. Conc. par. 2. pag. 562. col. 1.*
Opponitur quarto, Epiſcopi, vel Sacerdotes Græci, 126
Armeni, Rutheni, & alii hujuſmodi, quamvis ſint i-
pſo jure privati titulo, & beneficiis; nihilominus ſuis
in regionibus videntur eſſe Ordinarii, & Parochi, ſal-
tem titulo colorato, putativo, & errore communi, quia
communiter ibi tales nominantur, & creduntur ſub di-
verſis linguarum vocibus ab illis populis: quem commu-
nem errorem non videtur tollere ſcientia paucorum Ca-
tholicorum ſi ibi reperiantur; quæ autem a talibus ge-
runtur in his, quæ non adverſantur juri Divino, etiam
circumſcripta Conſtitutione Concilii Conſtantienſis,
cenſetur valida, ex diſpoſitione *l. Barbarius, ff. de offic.*
Prætor. & in ſpecie collationes, ſeu proviſiones bene- 127
ficiorum factas tempore Concilii Conſtantien. a Gregorio
XII. Antipapa in loco, in quo communiter habetur pro
Papa, & ei obedientia præſtabatur, ſuſtineri, reſpondit
ex facto Gemin. *conſ. 8. in princ. & per totum:* & idem 128
in collationibus factis ab hæreticis, & excommunica-
tis occultis docuit Innocent. *in cap. Si vere, n. 3. verſ.*
Item dum tolerantur, de ſententia excommunic. dicens:
(Hæreticos dum tolerantur in aliqua dignitate, & ſunt
occulti, non nominatim excommunicati, poſſe excom-
municare, beneficia conferre, literas impetrare, quia
hoc ipſum dignitas facere videtur, & non perſona ex-
communicata, *c. Nonne*, 8. *q.* 4.) & eum refert, &
ſequitur Lap. *alleg. 89. Factum ſuper quo, n.* 12. ejuſque
opinionem dicit veriorem Abbas *in cap. Ad probandum,*
num. 15. de re judic. & tenet Rota *in antiquis, deciſ.*
14. *de juriſpatron.* & in collatore hæretico loquuntur ex-
preſſe *in cap. Nihil, de electione*, Butr. *num.* 2. & Abb.
numer. 12. Jaſon. *in dict. leg. Barbarius, numer.* 32. Syl-
va *de benefic. in 2. part. quæſt. 12. numer.* 20. Navarr.
in cap. Placuit, de pœnit. diſt. 6. n. 179. & in Manual.
cap. 9. n. 11.
Huic objectioni reſpondetur primo, ad hoc ut col- 129
lationes beneficiorum, & alia geſta per Prælatum puta-
tivum ſuſtineantur ex communi reputatione, quatuor
copulative eſſe neceſſaria, quorum nullum concurrit in
caſu præſenti.
Requiritur enim primo, ut titulus putativus prove- 130
niat a legitimo, & vero Superiore; non autem *a* Supe-
riore putativo: quod conſtat ex dict. *l. Barbarius*; nam
ille ſervus, qui putabatur liber, habuit officium non a
Superiore putativo, ſed a legitimo, & declarat expreſ-
ſe Compoſt. *in d. cap. Nihil, n. 4. in verb. Adminiſtret.*
verſ. Item per ſuperiorem confirmatum, de elect. quem
ibi ſequuntur Butr. *n.* 24. & Anch. *ad fin. q* 4. Henric.
Boch. *in § Ceterum, n.* 4. Idem docuit Archid *in cap.*
Alienationes, n. 2. 12. q. 2. Bald. *in d. l. Barbarius, in*
prima lectura, n. 29. & ibi Jaſ. *n.* 48. etiſ Bern. *conſ.* 128.
ad fin. vol. 1. Ant. Gabr. *com. concl. in tit. de prob. lib* 3.
concl. 8. Ratio autem, cur non ſufficiat, ut titulus putati 131
vus non proveniat a Superiore itidem putativo, ea eſſe pot-
eſt, quia titulus putativus non eſt verus, ſed præſumptus,
ſeu fictus, at fictio non generat fictionem, Bald. *conſ.* 130.
Caſus ſuper quo, circa fin. n. 2. verſ. Præterea concurrunt, l.
3. Alex. *conſ. 13. Ex iis, qua n. 3. verſ. Quinimo, l.* 1. quia
duo ſpecialia non poſſunt concurrere circa idem, *l.* 1. & ibi
Bal. Salic. & DD. *C. de dotis promiſſ.* Oldr. *conſ. 79. in prin.*
duo ſpecialia, Dec. *conſ. 49. n. 47. & ſeq. & præſertim n.* 10.
lib. 2. ubi quod generaliter individuum non generat aliud
ſpeciale; & ideo fictio fictionis non reperitur, ſervitus
ſervitutis, tacitum ex tacito, fructus fructuum, uſuræ
uſurarum, & alia id genus; unde ſimiliter non datur titulus
puta-

Digitized by Google

putativus ex titulo putativo, alioquin daretur proceſſus
132 in infinitum. Rutheni autem quamvis dicantur habere titulum putativum Cathedralis, vel Parochialis Eccleſiæ; tamen hunc titulum non habent a Superiore legitimo, ſed a Prælatis, & Ordinariis putativis, & illi ab aliis Prælatis ſimiliter putativis; ergo valide beneficia conferre, aut matrimonia ſolemnizare non poſſunt: cum enim careant auctoritate legitimi Superioris, dicuntur palam intruſi: intruſos vero non tuetur Eccleſia, ac proinde eorum geſta ex communi errore, & reputatione non ſuſtinentur, gloſſ. *final. in d. c. Nihil, verſ. Sed pone quod talis Prælatus, de elect.* Innocent. *ibidem numer. 3. & 4. verſ. Si autem non ſit intruſus ſua auctoritate*, Joan. Andr. poſt Compoſt. & Hoſt. *column. fin. in ultima gloſſ. verſ. Et dicunt quod omnia, quæ facit electus*, & alii proxime citandi, Roſell. *in verb. Confeſſio ſacramentalis*, 3. *num.* 4. Angel. *Confeſſio*, 4. *num.* 12. Silveſt. *Confeſſor*, 2. *numer.* 15. Navarr. *in cap. Placuit, de pœnit. diſtinct.* 6. *num.* 117. & eſt communis opinio, ut teſtatur Abb. *in cap. Dudum, il ſecondo, num.* 20. *de elect.* pro qua eſt textus ſatis apertus hic; nam Octavianus, & Guido ordinationes fecerant, dignitateſque, & beneficia contulerant ratione publici officii: quilibet enim ipſorum gerebat ſe pro Papa, & Octavianus Romanus Joannis Maledicti filius electus in ſchiſmate appellatus eſt Victor, eique vita functo ſucceſſit in ſchiſmate Guido Cremonenſis nuncupatus Paſchalis, ut referunt hic gloſſ. 1. Hoſtien. & Joan. Andr. *in princip.* in cujus locum poſtea ſuffectus eſt Joan. de Strumа, qui dictus eſt Calliſtus, licet de eo non fiat mentio in hac compilatione, ſed in *can.* 2. Concilii Lateranen. ſub Alex. III. ex quo deſumpta eſt hæc Conſtitutio; & hos omnes tanquam veros Pontifices coluit univerſa Germania, & aliquot regiones Italiæ, ut habetur in hiſtoria ejus Concilii *tom. 3. Concil. part. 2. pag.* 114. & nihilominus eorum geſta fuerunt irrita, ut hic dicitur. Unde per Petr. de Anchar. *n.* 1. [Nota, inquit, quod carent juribus, quæ geruntur per ſchiſmaticos, etiamſi gerantur prætextu publici officii; quod ergo dicitur *in l. Barbarius, de offic. Prætor. & c. Conſultationibus, de jurepatronat.* habet locum in eo, qui dignitatem poſſidet bona fide; ſecus ſi eſt intruſus, ut ſchiſmaticus, quia tunc ſibi non eſt reſpondendum de juribus dignitatis.] Hæc ille. Et in terminis matrimonii poſt Conc. Trid. tradunt Moderni citati ſupra n. 80.

133 Requiritur ſecundo ad hoc, ut valeant collationes beneficiorum factæ a Prælato putativo, ut beneficium quod confertur, non ſit reſervatum, alioquin quamvis Prælatus putativus conferat ratione publici officii, non valebit collatio etiam facta perſonæ alias habili propter Decretum irritans in reſervatione appoſitum, quod inficit titulum, ac poſſeſſionem. Ita tenet Rota *deciſ.* 20. *de preben. in Antiquis, & deciſ. 4. eodem titul. in Antiquior*, Æneas de Falcon. *de reſerv. 4. quæſt. effectu* 26. Simonetta *in eodem tract. quæſt.* 44. ſed beneficia hæreticorum, quales ſunt hodie Græci ſchiſmatici, ſunt Sedi Apoſtolicæ reſervata cum Decreto irritante, ex Conſtitutionibus Pauli IV. Sancti Pii V. & Gregorio XIII. relatis ſupra in 2. fundamento *num.* 66. ergo a Prælatis putativis valide conferri non poſſunt, ac ſi conferantur, irrita erit collatio etiam facta non excommunicato aut alias habili, non obſtante ignorantia, aut communi errore; ad hoc allego *capit. Si poſtquam, cap. Dudum, §. Hos igitur, cap. Si beneficium, cap. penult. verſ. Licet ab ignorantibus, de preben. in 6. cap. Tibi qui, de reſcript. & cap. Si ſoli, verſ. Niſi nos in gratia, de conceſſ. preben. eod. lib.*

134 Requiritur tertio ad validitatem geſtorum propter communem errorem, ut error ſit communis etiam quoad eos, quibus beneficia conferuntur, vel Sacramenta adminiſtrantur; nam reſpectu eorum, qui ſciunt impedimentum, non ſuſtinentur geſta per Prælatum, vel Parochum putativum, ut ſatis colligitur *ex dict. l. Barbarius*, ponderando literam ibi, *quandiu latuit*, & ibi, *propter utilitatem eorum, qui apud eum egerunt*, juncta ratione gloſſæ *in verb. Effeciſſet, in fin.* ne ſcilicet homines decipiantur; Eccleſia enim dum tribuit juriſdictionem habentibus titulum putativum, ſuccurrit errantibus tantum; unde ut in propoſito inquit Abbas *in cap. Ad probandum, numer.* 13. *in fine, de re judicat.* (dignum eſt, ut beneficium ignorantiæ non proſit ſcientibus,] & ſuit dictum Joan. Andr. & aliorum *in c.* 1. *de reſcript. in* 6. Et quamvis Antuo. de Butr. *in dict. capit. Ad probandum, numer.* 11. Imol. *numer* 6. Abb. *numer.* 15. Felin. *num* 8. & Aleand. de Nævo *num.* 27. ſentiant geſta per Prælatum putativum mero jure valere, etiam quoad ſcientes impedimentum, ſed eſſe retractanda in odium illorum; tamen abſolute non valere geſta reſpectu ſcientis impedimentum, cenſent interminis *dict. l. Barbarius*, Albertinus ibi, *num* 22. Millus *in repertor. in verb. Error communis*, dicens hanc eſſe quandam limitationem *ad dict. l. Barbarius*, Felin. *in cap. Rodulphus, num.* 40. *de reſcript.* Decius *in cap. Sciſcitatus, num.* 39. *verſ. Prædicta concluſio, eodem tit.* Et propterea ſi aliqua Civitas reputetur communiter habere privilegium doctorandi, & in veritate non habeat, ſi aliquis hoc ſciens ibi inſignia doctoratus aſſumpſerit, non erit doctor, quia communis error illi ſcienti non prodeſt, Brixien. *in ſuo Repertor. verb. Error* & poſt Felin. tradit Dec. *loco citato*. Sed Catholici in Ruſſia certo ſciunt Ordinarios, & Parochos ſchiſmaticos non habere verum titulum Cathedralis, vel Parochialis Eccleſiæ, cum eorum ſchiſma notorium ſit: ergo communis reputatio Catholicis non prodeſt quoad validitatem matrimonii.

Requiritur quarto ad validitatem eorum, quæ fiunt 135
a Prælato putativo, ut error communis ſit facti, non autem juris; nam *in dict. l. Barbarius, ff. de offic. Prætoris*, ille ſervus credebatur liber, & ſic factum ſervitutis ignorabatur: idem patet *in capit. Infamis, verſ. Veruntamen 3. quæſt. 7.* ibi, *Si ſervus cum putaretur liber, ex delegatione ſententiam dixit*: at hoc caſu eſto ſufficeret communis error ſchiſmaticorum, nec requireretur etiam Catholicorum; tamen ſchiſmatici non ignorant factum, id eſt Vuladicas, & Popones Ruthenos eſſe præciſos ab unitate Eccleſiæ Romanæ: id enim eſt notorium, nec ab ipſis negatur; ſed ignorant jus, quia falſo credunt eos eſſe Catholicos, habere titulum, & poſſe rite, & recte Sacramenta adminiſtrare. Atqui refugit animus, ut Eccleſia velit fovere hunc errorem hæreticorum, & eidem errori innixa illis tribuere juriſdictionem ad beneficia conferenda, & Sacramenta adminiſtranda: ad hoc allego Frideric. de Senis *conſ.* 137. *Viſo, & examinato. ſub numer.* 2. *verſic. Hoc ſalvo*: ubi ex facto conſuluit valere acta, & geſta per miniſtrum excommunicatum, & irregularem; ſi tamen communiter reputabatur, & habebatur, & tenebatur a Prælatis, & ſubditis Provinciæ non excommunicatus, nec irregularis, & omnia faciebat tanquam Prælatus integri ſtatus, eo quod ignorabatur, ſeu errabatur in facto; ſecus vero ſi opinio, & reputatio communis habuiſſet ortum ex errore ſupino, eo quod idem miniſter aſſereret ſe non eſſe excommunicatum, cum eſſet excommunicatus, vel ad excuſationem facti damnati allegaret ſe habuiſſe licentiam a non habente poteſtatem illam concedendi; quia tunc reputatio communis ex fatuitate procedens non prodeſt ad validitatem geſtorum. Facit quod notat Pe- 136
trus de Ancharan. *in dict. cap. Nihil, quæſt. 4. in fin. de election.* ubi ait valere geſta per Prælatum putativum, quandiu toleratur; ſecus ſi eſſet notorium eum eſſe ſuſpenſum, *per cap. Veritatis, de dol. & contumac. cap. Ad probandum, de re judicat. & capit. Verum*, 32. *diſtinct.*

Reſpondetur ſecundo, concluſionem illam, quod 137
geſta a ſchiſmaticis, & excommunicatis, & in ſpecie collationes beneficiorum ſuſtineantur ob communem reputationem, habere locum duntaxat reſpectu Prælati collatoris, non autem reſpectu ſubditi collatarii.
Ratio diverſitatis eſt, quia Prælatus confert publici of- 138
ficii auctoritate; cujus ratione valent geſta propter publicam utilitatem. At hæc ratio ceſſat in ſubdito; quia beneficium aſſequitur ut privatus, non autem authoritate alicujus publici officii. Colligitur hæc diſtinctio ex Innocentio in *capit. Cum dilectus de conſuetudin.* ubi tradit generalem theoricam, quod in his, quæ non geruntur ratione publici officii, nulla eſt differentia inter excommunicatum publicum, & occultum, quod ipſum voluit Joan. Andr. *in capit.* 1. *de reſcription. lib* 6. & Calderin. *in cap. Ad probandum, de re judicatione.* quos refert, & ſequitur Abb. *ibi numer.* 12. & 13 & ſatis probatur ſecundum eum in dicto *cap. Cum dilectus, &*

cap. Cum inter R. de elect. ubi electio facta diſtinctione inter publicos & occultos; nam in iſtis ceſſat ratio publicæ utilitatis, neque enim Canonici eligunt jure publico, ſed proſequuntur jus ſuum proprium, ut per eum: ſed melius ad propoſitum noſtrum probatur *in c. Poſtulaſti, de cler. excomm miniſtr. & in c. 1. §. Hæretico, de hæretic. lib. 6.* ubi collatio beneficii facta excommunicato, vel hæretico eſt ipſo jure nulla, nec diſtinguitur inter publicum, & occultum; unde collationes factas etiam occulte excommunicatis, hæreticis, vel ſchiſmaticis eſſe irritas, ſatis probatum eſt ſupra in 3. fundamento *n. 73.* Quamobrem eſto in Epiſcopis Ruthenis concurrant omnia requiſita, de quibus ſupra in prima reſponſione, ad hoc ut collationes Parochialium ab ipſis factæ ſuſtineantur ex titulo putativo, & communi errore: hoc tamen non procedit, ſi collationes fiant ſchiſmaticis, & excommunicatis; quia reſpectu impetrantium error, ſeu reputatio communis nihil operatur.

139 Opponitur quinto, ſolemnizare matrimonium non eſt actus juriſdictionis, nec Ordinarios, aut Parochus illi aſſiſtit tanquam miniſter, ut in aliis Sacramentis, ſed præſtat nudam præſentiam tanquam teſtis authorizabilis, Rota *dec. 750. n. 1. part. 1. diverſ.* & alias cenſuit S. Congregatio Concilii. Ergo etiamſi Epiſcopi, & Sacerdotes ſchiſmatici careant poteſtate juriſdictionis; non tamen videntur impediri, quin poſſint intereſſe matrimoniis ut teſtes.

140 At facilis eſt reſponſio, quia quamvis Ordinarius, vel Parochus aſſiſtat matrimonio tanquam teſtis; requiritur tamen pro forma, ut ſit Ordinarius, vel Parochus, ad præſcriptum *dict. cap. 1. ſeſſ. 24. de reform.* alioquin ſi ſufficeret quilibet teſtis, etiam non Ordinarius, vel Parochus, Concilium non dixiſſet, coram Ordinario, vel Parocho, & duobus teſtibus. Requiritur ergo ex Concilio ad validitatem matrimonii, ut non ſolum illi aſſiſtant duo teſtes, ſed præter illos etiam alius teſtis authorizabilis, qui ſit Ordinarius, vel Parochus: at Epiſcopi, & Sacerdotes Rutheni nec ſunt Ordinarii, nec Parochi, cum titulum Canonicum non habeant Cathedralis, vel Parochialis Eccleſiæ, ut late oſtenſum eſt ſupra; ergo matrimonia valide ſolemnizare non poſſunt.

Opponitur denique, in Bulla Clem. VIII. *Sanctiſſimus Dominus*, in inſtructione ſuper aliquibus ritibus Græcorum, poſteaquam actum fuit de Græcis Catholicis, & etiam ſchiſmaticis, ut ex contextu patet; tandem in §. 5. generaliter ſtatuitur, ut Ordinarii matrimonia inter Græcos dirimi, ſeu divortia quoad vinculum fieri nullo modo permittant; & ſi quæ de facto præceſſerunt, nulla, & irrita declarent. Quæ Bulla cum ſit edicta anno 1595. annos 30. & unum poſt Tridentinum Concilium, alterutrum videtur ſupponere, ſcilicet vel Decretum Concilii Græcos non obligaſſe, vel valida fuiſſe matrimonia etiam celebrata coram Præſulibus Græcis: quamvis enim fuerit Græcorum error de matrimoniis dirimendis, ut patet ex Concilio Florentino; tamen ſi Decretum Tridentini etiam ſchiſmaticos ligat, & præſentia eorum Prælatorum non ſufficit, jam fuiſſent eo tempore nulla, & irrita ex vi Concilii eorum conjugia; ac proinde divortia non eſſent, ut Pontifex præcipit, irrita declaranda. Quod ſi divortia declarentur irrita, utique matrimonia valida, & firma quoad vinculum ſupponi neceſſe eſt.

141 Sed huic objectioni reſpondetur, Conſtitutionem Clementis non eſſe intelligendam de matrimoniis ſchiſmaticorum, ſed Catholicorum tantum; nam cum Clemens per totam illam Conſtitutionem præſcribat ritus a Græcis obſervandos, præcipue in Sacramentis: non eſt credendus ejuſmodi ritus præſcripſiſſe Græcis ſejunctis ab unione Eccleſiæ, qui Latinos ritus abominantur, *ut in cap. Licet Græcos, ſupra de Baptiſm.* & de quorum ritibus non eſt curandum, quandiu perſiſtunt in ſtatu damnabili hæreſis, & ſchiſmatis. Quinimo in §. 4. 142 declarat non eſſe admittendos Epiſcopos ſchiſmaticos ſive pro Ordinibus, ſive pro aliis Sacramentis conferendis, & in §. 6. Presbyteros ſeculares, abjuratis ſchiſmate, & erroribus, atque in fide Catholica bene inſtructos, & in Parochialibus, ſeu Curatis Eccleſiis Græcorum bene inſtitui poſſe. Quomodo ergo elicere poſſumus ex hac Conſtitutione, ut valeant matrimonia coram Ordinario, vel Parocho ſchiſmatico, ſi Conſtitutio interdicit, ne Epiſcopi ſchiſmatici ad Sacramenta admittantur, neve Presbyteri ſchiſmatici inſtitui poſſint in Parochialibus, niſi poſteaquam abjuraverint ſchiſma? Præterea quatenus eadem Conſtitutio dum prohibet, ne divortia fiant quoad vinculum, loqueretur etiam de matrimoniis ſchiſmaticorum, utique intelligenda eſſet tantum de matrimoniis celebratis in illis Parochiis, in quibus Decretum *de reform. matrim.* publicatum non eſſet; tunc enim valida ſunt matrimonia etiam clandeſtina, nec ſunt dirimenda, ut ibi ſtatuitur; non autem de contractis in Parochiis, in quibus ejuſmodi Decretum fuit publicatum; tunc enim ad eorum validitatem requiritur præſentia Parochi, quam exhibere non poſſunt ſchiſmatici, qui Parochi non ſunt, ut ex dictis conſtat: & propterea Clemens ibidem mandat Epiſcopis, ut curent in ſingulis Parochiis Græcorum publicari Decretum Conc. Trid. *de reform. matrim.* Imo ex hac Conſtitutione deduci poteſt validum fundamentum pro hac ſententia; nam ſi Græci ſchiſmatici potuiſſent inſtitui in Parochialibus in vim Decreti Concilii Conſtantienſis, cur Clemens declaraſſet eos non poſſe Inſtitui in Parochialibus niſi abjurato ſchiſmate? Alterutrum ergo neceſſe eſt fateri, id eſt aut ſchiſmaticos non fuiſſe habilitatos ad Parochiales obtinendas per Concilium Conſtantienſe, aut ſi habilitati fuerint, illius diſpoſitionem ſublatam fuiſſe per hanc poſteriorem contrariam Conſtitutionem Clementis VIII. ſecundum ea, quæ de Conſtitutione Pauli IV. & de Concilio Lateranen. dicta ſunt ſupra in 2. & 3. fundamento *n. 66. & 72.*

Ex quibus omnibus, ut initio diximus, verius videtur matrimonia Catholicorum contracta coram Popis Ruthenis nulla, atque irrita eſſe, ſi in eorum Parochiis Decretum *cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* publicatum fuerit. Ceterum an ita ſit, necne, cum pendeat ex facto, ad judicium noſtrum non pertinet; ſed ipſe Archiepiſcopus Leopolienſis diligenter diſpicere debebit. In quo tamen duo præcipue erunt illi animadvertenda. Alterum quod ad hoc ex ſententia S. Congreg. Concil. non ſufficit, ut Decretum publicatum fuerit in Synodo provinciali; ſed abſolute requiritur, ut fuerit publicatum in ſingulis Parochiis, quemadmodum S. Synodus præſcribit. Alterum quod eadem S. Congr. declaravit præſumi publicationem, quando Decretum illud fuit obſervatum tanquam Decretum Concilii. 143

Forte tamen ſuper his omnibus, cum res graviſſima ſit, tutius eſſet requirere oraculum Sanctiſſimi in S. Congregatione inquiſitionis.

Digitized by Google

DE APOSTATIS, ET REITERANTIBUS Baptiſma.

Honorius III. Archiepiſcopo Lugdunen.

CAPUT VI.

CONſultationi tuæ breviter reſpondemus, quod Monachus aliquem ſacrum Ordinem in apoſtaſia recipiens, quantumlibet ſuo fuerit reconciliatus Abbati, & receperit pœnitentiam, abſque diſpenſatione Romani Pontificis miniſtrare non poterit in Ordine ſic ſuſcepto.

SUMMARIUM.

1 *REgularis in apoſtaſia ordinatus ad ſacros, ſine diſpenſatione Papæ non miniſtrat in illis.*
Nec ad ſuperiores aſcendit, n. 4.
Et quid in promoto ad minores, n. 3.

2 *Regularis apoſtata poſt reconciliationem ordinatus ſine diſpenſatione remanet in Ordine ſic ſuſcepto.*

5 *Regularis tranſiens a ſtrictiori ad laxiorem Religionem abſque Sedis Apoſtolicæ licentia, an ſit apoſtata, & excommunicatus, aut ſaltem ſuſpenſus, & numeris ſequentib. maxime a numer.* 11. *uſque in fin.*

6 *Intellectus* cap. Ex parte, de tempor. ordinat. *& nn. ſeqq.*

7 *Apoſtata proprie non dicitur Religioſus, niſi habitum temere dimittat, & ad ſeculum redeat, & n.* 12. *ſeqq.*

8 *Excommunicatio, quæ annexa eſt apoſtaſiæ, non incurritur, niſi pro peccato mortali.*

9 *Regularis tranſiens ad ſtrictiorem Religionem licentia petita, licet non obtenta, non peccat.*

10 *Regularis canonice translatus ad arctiorem Religionem non poteſt redire ad primum Ordinem abſque licentia Papæ.*

12 *Apoſtatæ proprie non dicuntur, niſi qui legem Chriſtianam dimittunt, vel qui relicta profeſſione, quam dimittere non licet, dimittunt ſine cauſa.*

13 *Regularis tranſiens ad alium Ordinem ſine legitima licentia non poteſt ibi promoveri ſine diſpenſatione Superioris Regularis, ſi tranſitus ſit publicus; quod ſi occultus, nulla eget diſpenſatione.*

14 *Apoſtatæ a Fide, vel ex voto Religionem deſerentes in apoſtaſia ordinati, carent executione, nec poſſunt ab alio, quam a Papa diſpenſari.*

15 *Regularis tranſiens ad laxiorem Religionem licentia non petita, vel petita, ſed non obtenta, peccat mortaliter.*
Sed non dicitur proprie apoſtata, & cur, ibid. & n. 16. *cum duobus ſeqq.*

17 *Apoſtatarum duo ſunt genera, & numeris ſequentibus.*

18 *Regularis migrans ad Ordinem laxiorem abſque licentia incidit in apoſtaſiam minorem; non autem in majorem, & indiſpenſabilem.*

19 *Apoſtaſia eſt temerarius receſſus a ſtatu Fidei, Obedientiæ, vel Religionis.*

20 *Apoſtatæ unde dicantur.*

21 *Regularis ejectus a laxiori Religione, ad quam de facto tranſivit, non dicitur apoſtata, ſuper eum non ſtet quominus redeat ad primum Ordinem.*

22 *Prælati Regulares tenentur ſubditos ad laxiorem Ordinem abſque legitima licentia tranſeuntes ad ſuum Monaſterium revocare.*

1 C*Onſultationi*. Monachus in apoſtaſia ordinatus ad ſacros, ſine diſpenſatione Papæ non miniſtrat in illis. Hoc dicit ſecundum Joan. Andr. & alios ferè omnes.

2 Nota caſum, in quo ſolus Papa diſpenſat, videlicet cum Religioſo in apoſtaſia ad ſacrum Ordinem promoto, quantumcunque pœnitentiam egerit, & Abbati ſuo fuerit reconciliatus, ut in text. ſi tamen prius reconciliatus fuiſſet, & poſtea a ſuo Epiſcopo Ordinem canonice ſuſcepiſſet, ſine diſpenſatione remaneret in Ordine ſic ſuſcepto, ſecundum Innocent. & Hoſtien. *hic in princip.* quibus ceteri conſentiunt. Et dum textus dicit ſacrum Ordinem, innuit ſecus eſſe in minoribus; unde eo caſu diſpenſat Epiſcopus, cum Papa ſibi non retinuerit diſpen- 3
ſationem, *cap. Nuper, de ſentent. excommun.* ſecundum Vincent. & Hoſtien. *hic in princip. verſ. Ideo etiam dicit ſacrum*: ſed hodie Religioſus apoſtata incidit in excommunicationem, *cap.* 2. *Ne Cleric. vel Monach. lib.* 2. unde cum Ordinem recipiat in cenſura, & ſic fiat irregularis, diſtinguendum eſt ut legimus *in cap. Cum illorum, de ſent. excomm.* ſecundum Jo. Andr. hic *num.* 1. Abb. *num.* 2. & communiter Scribentes.

4 Rurſus enim textus prohibet ſic ordinatum in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare, multo magis cenſetur prohibere, ne ad ſuperiores aſcendat, *d. c. Cum illorum*, ſecundum Boat. dicentem hoc eſſe tutius, licet aliqui contradicant; & eum ſequuntur Jo. Andr. *n.* 1. *in ver. Suſcepto*, & Abb. *n.* 2. *verſ. Sed quæro, quia texint.*

5 QUÆRO, an Regularis tranſiens a ſtrictiori ad laxiorem Religionem abſque Sedis Apoſtolicæ licentia ſit Apoſtata, & excommunicatus, aut ſaltem ſuſpenſus?

6 Solutio quæſtionis pendet ex intellectu duorum Canonum, qui videntur invicem pugnare, videlicet *cap. Ex parte, de tempor. ordinat. & hoc cap. Conſultationi*; nam *in c. Ex parte*, cum quidam Abbas, & Monachi conſuluiſſent, an eorum Monachus, qui ſe tranſtulit ad Monachos Nigros, & habitum eorum aſſumpſit, ibique ordinatus fuit ſacerdos, in aſſumpto Ordine poſſet miniſtrare. Innocentius III. reſcribit, ut ipſi Monacho officium ſacerdotis libere exequi permittant. Atque ita ex eo textu apparet tranſeuntem de Religione in Religionem, quamvis videatur apoſtata, eo quod habitum ſui Ordinis temere dimiſerit; tamen non eſſe excommunicatum, aut ſuſpenſum, nec ſi in hujuſmodi apoſtaſia promotus fuerit, eſſe irregularem. Contra vero in hac Decret. generaliter deciditur; ut Monachus in apoſtaſia ordinatus ad ſacros, abſque diſpenſatione Romani Pontificis miniſtrare non poſſit in Ordine ſic ſuſcepto.

Pro conciliatione afferuntur a gloſſa, & DD. duo intellectus. Primus eſt, quod text. *in d. cap. Ex parte*, procedat in Monacho, qui tranſivit licite, id eſt licentia petita, licet non obtenta, ad Religionem Nigrorum, quæ erat ſtrictior: ideo ex hoc non poteſt dici apoſtata; & ſic non eſt irregularis, nec aliqua eget diſpenſatione; textus vero in hoc c. procedit, quando tranſivit illicite; & ſic ibi ordinatus non debet miniſtrare, niſi diſpenſetur. Ita gloſſ. 2. *in dict. cap. Ex parte*, & ibi Anton. de Butr. *ſub num.* 5.

7 Sed hic intellectus non placet, primo quia ſupponit tranſeuntem illicite ad aliquam Religionem eſſe proprie apoſtatam; quod tamen eſt falſum, quia ad hoc requiritur, ut dimiſſo habitu ad ſeculum redeat, juxta text. *in cap. Ut periculoſa, Ne Cler. vel. Mon. lib.* 6. *in cap. ultim.* 50. *diſt.* ibi: *Et ad ſecularem redeunt converſationem, & in cap.* 1. *ſupra eod.* ibi: *Relicto habitu ſuo in apoſtaſia tanquam laici converſantur*, Seu, quod idem eſt, ut relinquat Monachatum, quemadmodum loquuntur Goffred. & Jo. Andr. & eſt communis opinio, ut inferius patebit.

Deinde quia ſi Monachus, de quo *in d. cap. Ex parte*, tranſiiſſet ad ſtrictiorem, licentia petita, licet non ob-

tenta, illa quæſtio fuiſſet de indubitabili, contra text. *in*
l. Labeo, *ff. de carbon. edic.* & notata per Abb. *in cap.*
Cum in jure, *de elect.* & alios apud Rimin. Jun. *conſ.*
639. *Magnificus*, *num.* 70. *lib.* 7. Ineptum enim fuiſſet in
controverſiam adducere, an eo caſu Monachus poſt tranſ-
itum ordinatus eſſet irregularis, & fruſtra DD exci-
8 taſſent quæſtionem, an eſſet apoſtata: ſiquidem excom-
municatio, quæ annexa eſt apoſtaſiæ, *dict. cap. Ut peri-*
culoſa, cum ſit pœnarum graviſſima, *cap. Corripiantur*,
24. *quæſt.* 3. non incurritur niſi pro peccato mortali,
cap. Nemo Epiſcoporum, 11. *quæſt.* 3. S Thomas *in* 4.
dist. 18. Tabien. *in verb. Excommunicatio primo*, *verſ.*
9 *Utrum excommunicatis poſſit infligi*. At qui tranſit ad
ſtrictiorem licentia petita, licet non obtenta, cum id
faciat Canonis authoritate, ideſt *cap. Licet de regul.*
utique non peccat, Can *qui peccat*, 23. *quæſt.* 4. & tra-
dit Innocen. *in dict. cap. Ex parte*, *num.* 2. *in verb. Exe-*
qui, ibi: *Si monaſterium ad quoad tranſivit, erat ar-*
ctius, quam primum, non peccavit, *&c.* Quin potius
meretur, cum ad frugem melioris vitæ tranſmigret, &
adimpleat propoſitum ſanctioris vitæ, ut legitur *in d. c.*
Licet. Dicendum eſt igitur Monachum, ibi, vel tranſ-
iiſſe ad laxiorem abſque diſpenſatione Romani Pontifi-
cis, vel certe ad ſtrictiorem, vel parem, nec obtenta,
nec petita licentia a ſuo Superiore. Quod videtur innuere
litera ibi, *Qui ſe tranſtulit*. Unde ex eo textu ſecundum
hoc irrefragabiliter probatur Monachum illicite tranſeun-
tem ad alium Ordinem, dummodo habitum regula-
rem non dimittat, non eſſe proprie apoſtatam; nam
ſi eſſet talis, non poſſet in ſuſcepto Ordine miniſtrare,
ut hic deciditur.

Accedit, quod *in dict. cap. Ex parte*, Monachus,
qui tranſivit ad Nigros, ſupponitur poſtea rediiſſe ad
primum monaſterium; ideoque ille textus a DD. ſic
ſummatur: Si Monachus unius Ordinis, in ſecundo Or-
dine, ad quem tranſivit, recipit ſacerdotium, ad pri-
mum Ordinem rediens, libere miniſtrabit. Ergo hinc ne-
ceſſario ſequitur, ut vel Religio Nigrorum, ad quam
tranſivit, eſſet laxior, vel ſi ſtrictior, tranſiiſſet de facto
non petita licentia; alias enim ſi Religio fuiſſet ſtrictior,
10 & Monachus canonice tranſlatus, non potuiſſet poſtea
redire ad primum Ordinem laxiorem abſque licentia Papæ,
Innoc. *in c. Intelleximus*, *num.* 2. *in verb. Exercere*, *de*
ætat. & qualitat. gloſſ. & DD. *in cap. ſingula*, *§. fin. de præ-*
ben. Rebuff. *in praxi benef. in tit. de tranſl. Monach. n.* 9.
& ſic rediens ſecundum hunc intellectum non potuiſſet in
ſuſcepto Ordine miniſtrare, cujus tamen contrarium ibi
deciditur.

11 Itaque ſecundus datur intellectus, quod ſcilicet Decre-
talis *Ex parte*, procedat in Monacho, qui licet de facto
tranſierit ad alium Ordinem, tamen habitum regularem
non dimiſit; & ſic non fuit proprie apoſtata, nec ex Ordi-
num ſuſceptione irregularis. Textus vero in præſenti pro-
cedat in eo, qui ex toto dimiſit habitum, & ad ſeculum
redit; qui proprie dicitur apoſtata, & incidit in excom-
municationem, juxta text. *in d. c. Ut periculoſus*, *Ne Cler.*
vel Monach. lib 6.

12 Et hic intellectus communiter recipitur; nam gloſſa *in*
d. c. Ex parte, *in verb. ad Nigros*, quærens, an Mona-
chus tranſiens ad aliam Religionem ſit apoſtata, concludit
non eſſe proprie apoſtatas, niſi recedentes a fide; vel re-
troabeuntes: & intelligit pro retroabeuntibus omnino de-
ſerentes religionem, cum alleget text. *in c. Non obſervetis*,
26. *quæſt ult.* ſeu redeuntes ad ſeculum, juxta text. *in cap.*
ult. 50. *diſt.* & *c.* 1. *ſupra eod.* Et de his gloſſa ſentit eſſe in-
telligendum hoc cap.

Innocentius in eodem *c. Ex parte*, *n.* 1. Dic, inquit,
quod proprie non dicuntur apoſtatæ, niſi qui legem Chri-
ſtianam dimittunt, *cap. Beatus*, 3. *quæſt.* 4. *dict. cap. Non*
obſervetis. Et qui relicta profeſſione, quam dimittere
non licet, dimittunt ſine cauſa. Quo loco Innocentius ſi-
militer intelligendus eſt de redeuntibus ad ſeculum; tum
quia hi proprie dicuntur Religionem dimittere; tum quia
allegat text. *in dict. cap. ultim.* 50. *diſt.* qui loquitur de his,
qui ad ſecularem redeunt converſationem. Sentit tamen
13 inferius hunc non poſſe promoveri abſque diſpenſatione,
ſi tranſitus ſit publicus, adjiciens Monachum poſſe occul-
te tranſire, nec obſtare text. *in cap. Quanto*, *de tranſlat.*
Epiſcopi quia procedit in Epiſcopo, qui cum multis tranſ-
it in turba. At Monachus ſtat occulte, & habitu muta-
to incedit.

Innocentium ſequitur ibid. Anton. de Butr. *ſub num.* 5. 14
his verbis: (Dic ergo, quidam ſunt apoſtatæ fidei, vel
ex toto Religionem dimittentes; & tales ordinati in apo-
ſtaſia carent executione, & non poſſunt ab alio, quam a
Papa diſpenſari. Quidam ſunt apoſtatæ late, qui illicite
tranſeunt de Religione in Religionem: & tunc aut tranſ-
eunt publice, ita quod factum eſt publicum: & tunc cum
talibus diſpenſat Abbas; aut eſt occultum, & non requi-
ritur diſpenſatio. Aut tranſeunt licite, & non egent di-
ſpenſatione.) Butrium totidem verbis refert, & ſequi-
tur Abb. ibid. *in fin.*

Joan. de Anan. *num.* 1. (Nota quod Monachus tranſ-
iens ad aliud monaſterium non concluditur neceſſario
apoſtata, adeo ut recipiens ibi Ordinem, incurrat irre-
gularitatem, nec per hoc eſt ſuſpenſus ab executione of-
ficii. Non obſtat *cap. fin. de apoſt.* quia poteſt dici, quod
quidam ſunt apoſtatæ ſtricte, qui ex toto apoſtatant
relinquendo habitum, & redeundo ad mundum; vel
qui apoſtatant a fide, & tales incurrunt irregularita-
tem. Quidam ſunt apoſtatæ late, id eſt retroabeuntes
(intelliguntur retroabeuntes, qui tranſeunt de ſtrictiori
ad laxiorem Religionem,) & iſti non incurrunt irregu-
laritatem, vel ſaltem talem, cum qua Abbas non poſſit
diſpenſare.)

Henric. Buich. (Aut tranſivit ad laxiorem Religionem 15
licentia non petita, vel petita, ſed non obtenta; & tunc
peccat mortaliter.) In hoc concordat gloſſ. ibi, *in verb.*
Libere: ita quod eo caſu non debet ordinari, nec in Ordi-
nibus factis iterum miniſtrare, niſi prius fuerit cum eo diſ-
penſatum per Epiſcopum (habet relationem ad tempus
in quo Monachi erant ſubjecti Epiſcopis diœceſanis,
juxta text. *in cap. Pervenit*, 16. *quæſt.* 1. & *cap. Abb. cum*
quatuor cap. ſeqq. 18. *quæſt.* 2.) & infra: [Qui tranſivit
ad laxiorem, non eſt apoſtata:] nam non eſt apoſta-
ta, niſi qui ad ſeculum redit, *ut infra de apoſtat. cap.*
final.

Similiter gloſſa noſtra hic *ad finem*, (Tamen, inquit,
ſi ad aliam Religionem tranſiiſſet, & Ordinem ibi ſuſcepiſ-
ſet, ſine diſpenſatione, poſſet in ſuſcepto Ordine mini-
ſtrare:) *ſupra de tempor. ordinat. cap. Ex parte:* quia Or-
dinem non ſuſcepiſſet in apoſtaſia; & ſic gloſſa aperte
ſentit, talem non eſſe apoſtatam: & ſequuntur ſcriben-
tes hic.

Rationem vero, cur Monachus tranſiens abſque li- 16
centia ad Ordinem laxiorem non ſit apoſtata, reddit In-
nocentius *in c. Intelleximus*, *in fin. de ætat. & qualitat.*
(Quia, inquit, in nullo venit contra ea, quæ ſunt de
ſubſtantia Ordinis, cum ſemper in alicujus obedientia
fuerit) cujus dictum ſequuntur ibi Joan Andr. ac ce-
teri omnes, & Archidiac. *in cap. Placuit*, 50. *diſtinct.*
num. 4. dicens (Apoſtatarum duo ſunt genera principa-
lia, alii namque apoſtatæ a fide Chriſti ad cultum Ido-
lolatriæ, Alii a religione ad ſecularem ſtatum, ſecun- 17
dum rigorem Canonum; nec illi, nec iſti etiam poſt
acceptam pœnitentiam poſſunt promoveri.) Et infra
numer. 6. (Sed pone quod aliquis de majori Religione
tranſivit ad minorem, nunquid iſte dicitur apoſtata?
Dicit Innocentius, quod non, quia in nullo venit con-
tra ea, quæ ſunt de ſubſtantia Ordinis, cum ſemper
ſit in alicujus obedientia; nam non dicitur apoſtata pro-
prie, niſi qui ad ſeculum redit.) Allegat etiam pro hac
ſententia Joan. Vincent. Goffred. & Bernard. *in dict.*
cap. Ex parte, *de tempor. ordinat.* & ſequitur Præpoſ.
in §. Apoſtata, *poſt dict. cap. Placuit*, *numer.* 2. 50. *di-*
ſtinct.

Similiter tranſeuntem ad laxiorem non eſſe excommu-
nicatum, neque apoſtatam, conſuluit Lapus *alleg.* 33. *incip.*
An tranſiens ad laxiorem Religionem; & Ludov. Roman. 18
conſ. 341. incipien. *Circa primum conſultationis articulum:*
ubi quærens, an Religioſus migrans ad alium Ordinem re-
gulæ laxioris, & ejus habitu proprio relicto, alienum reci-
piens, incidat in apoſtaſiam, ſic diſtinguit: (Aut quæri-
tur, an incurrat apoſtaſiam minorem, hoc eſt, an ſit apo-
ſtata large ſumpto vocabulo: & dicendum quod ſic,
quia eo ipſo, quod Religioſus migrat a monaſterio, &
non eſt ſub obedientia ſui Prælati, large apoſtata dici-
tur, ut notat Innocentius *in c. final. de renunc.* Aut quæ-
ritur, an incurrat apoſtaſiam majorem, quæ eſt indiſ-
penſabilis, juxta *c. fin. de Apoſtat.* & tunc dicendum, quod
non, quia ſi Monachus ad aliam tranſeat Religionem,
etiam laxiorem, non habita licentia, ibique Ordinem ſuſci-
piat,

piat, poterit in ſuſcepto Ordine ſine diſpenſatione miniſtrare: ſic eſt textus *in c. ex parte, de tempor. ordin.* Ceterum nec ex hujuſmodi habitus ſuſceptione, & primi dimiſſione cenſetur incurriſſe ſententiam excommunicationis ipſo facto, quam in Religioſos profert *cap. 2. Ne Cler. vel Mon. lib. 6.* Quoniam ille textus loquitur, quando quis proprium habitum dimittit, & vagatur, quod ceſſat in illo, qui aliam Religionem quamvis laxiorem ingreditur. Hæc Rom. qui allegat pro hac ſententia Jo. Andr. *in c. Joannes, de regul.* quidquid dixerit Guiliel Naſo, *in c. Sane, eod. tit.* Idem tenent Gemin. & Franc. *in d. c. 2.* Calc. *conſ. 123. ad primum, col. 2. verſ. Secundo pro hoc facit*, Jo. Staphil. *in tract. de liter. grat. & Juſt. col. antepenult. juxta primam impreſſionem, verſ. Credo tamen quod tranſit*, & Rebuff. *in praxi beneficiar. ſub tit. de transl. Monach. n. 11.*

19 Quæ ſententia ſatis confirmatur etiam ex ipſa apoſtaſiæ definitione, quæ aliud non eſt, quam temerarius receſſus a ſtatu fidei, obedientiæ, vel Religionis, ſecundum Hoſtien. *in ſumm. de apoſtat.* & Jo. de Anan. *in d. c. Ex parte, ante n. 2. de tempor. ordin.* & Alberic. *in dictionario, in verb. Apoſtaſia*: & eſt ex mente D. Th. ſecundum Silveſt. *in verb. Apoſtaſia, in princ.* Qui autem tranſit ad laxiorem Religionem, abſque legitima licentia, quamvis tranſeat inordinate, & graviter peccet, tamen nec recedit a fide, nec ab obedientia, nec a Religione, ut per Innocent. Archid. & Præpoſ. *loc. cit.* Ad quod conſert etiam ipſa vocabuli etymologia: dicitur enim apoſtata ab *Apo*, quod eſt de, & *Iſtimi*, quod eſt ſiſto; inde apoſtata, id eſt deſiſtens, retro abiens a fide, vel Religione, ſecundum Hugon. & Archid. *ubi ſupra*, & Silv. *loc. cit.*

20 Ex quibus patet hunc Regularem, qui ex Religione Capuccinorum tranſivit abſque licentia ad Religionem Minorum de obſervantia, propter non eſſe apoſtatam, nec incidiſſe in excommunicationem ſtatutam *in d. cap. Ut periculoſa, Ne Cleric. vel Monach. lib. 6. & in cap. fin. 50. diſt.*

Rurſus patet hunc non eſſe irregularem, nec ſuſpenſum, quin ſaltem poſſit diſpenſari a ſuo Superiore Regulari. Videtur tamen egere hujuſmodi diſpenſatione, ſi tranſitus fuerit publicus, propter doctrinam Innocentii, Butrii, & aliorum *in d. c. Ex parte*, quos ſuperius retulimus *n. 13. & ſeqq.*

Non obſtat, quod poſtea fuerit ejectus a ſecunda Religione, & diu in ſeculo permanſerit ſine habitu: id enim fecit, ut in facto ſupponitur, quia Religio Capuccinorum noluit eum amplius recipere; unde ex hoc cap. non fuit apoſtata, &c. cum non ſteterit per eum quo minus reverteretur, atque ita inceſſerit in habitu ſeculari ſine cauſa, prout requiritur ad hoc ut ſit proprie apoſtata, ſecundum Innocent. *ubi ſupra* & Archid. *in dict. c. Placuit, 50. diſt.* præſertim quia Superiores primæ Religionis ſunt in culpa, cum teneantur ſuos Monachos indebite a Religione abeuntes annuatim requirere, & ad monaſterium revocare, ut ait text. *in cap. fin. de regul.* Idem habetur *in c. Joannes, c. Non eſt a nobis, & c. Sane, eod. tit.* ubi patet Monachos poſt emiſſam in uno Ordine profeſſionem non poſſe recipi in alio Ordine laxiori ſine requiſita ſolemnitate, ac ſi recepti fuerint, jubentur reddi primis monaſteriis. Ad idem *c. Abbates, 18. q. 2.* ubi eſt expreſſum Monachos unius Ordinis profeſſos in alio illicite pervagantes fore per Abbatem cum auxilio Epiſcopi ad proprium monaſterium revocandos. Et ita ex facto reſpondit Lud. Rom. *d. conſ. 341. n. 2. & ſeq. verſ. Secundo quæſitum eſt.* 21 22

DE HOMICIDIO VOLUNTARIO, vel caſuali.

In Exodo.

CAPUT I.

SI quis per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias; ab altari meo evelles eum, ut moriatur.

SUMMARIUM.

1 *Eccleſia non profert ſententiam ſanguinis.*
2 *Moriatur, verbum qualiter intelligatur, & n. ſeq. uſque in fin.*
3 *Homicida incorrigibilis debet deponi, & tradi Curiæ ſeculari, ut moriatur.*
4 *Intellectus* cap. Delatori, 5. q. ultim.
Delator qua pœna ſit mulctandus, ibid.
Lingua capulari, & caput amputari, quomodo intelligatur, ibid.
5 *Depoſitio habetur inſtar mortis.*
6 *Homicida ex propoſito debet deponi ab Altaris miniſterio.*

1 SI *quis*. Communiter non ſummatur, tum quia breve eſt, tum quia multiplices habet lecturas, præcipue ob illa verba: *Ab Altari meo evelles eum, ut moriatur*: cum enim Eccleſia non proferat ſententiam ſanguinis, *c. His a quibus 23. q. 8. c. 1. & 2. 51. diſt. c. Clericis, & c. Sententiam, ne Cler. vel. Mon.* multum torquentur Doctores circa intellectum illius verbi, *Moriatur*. Vincentius exponit, *moriatur*, id eſt in peccatis, vel ad pœnitentiam humilietur, *ut c. Quid eſt, 5. diſt.* Goffred. exponit, *moriatur peccato*, ideſt agat pœnitentiam: ſimilis expoſitio, *c. Quæ Chriſto, & c. De ſilva 27. q. 1.* & juxta hunc myſticum intellectum ſic ſummat Cardin. Homicida de induſtria, id eſt ex propoſito, ſubjiciendus eſt morti ſpirituali; ſed alii, ut Petrus de Anchar. *in c. Cum non ab homine, n. 10. verſ. In contrarium de judiciis*, Abb. *in c. At ſi Clerici, n. 41. verſ. Additio, eod. tit.* & Jo. de Anan hic *n. 4. & 5.* intellexerunt hoc *c.* in Clerico, qui pro crimine atrociſſimo, ſicut eſt homicidium ex inſidiis, ſeu cum proditione, non expectata incorrigibilitate, ſtatim poteſt degradari, & tradi Curiæ ſeculari, ut luat pœnam ultimi ſupplicii, non per Epiſcopum, qui evellit eum ab altari, cum Eccleſia non imponat pœnam mortis corporalis, ſed per executionem judicis ſecularis; propterea enim litera dicit, *moriatur*, in tertia perſona. Sed hunc intellectum plene confutavi *in dict. c. Cum non ab homine, a n. 38. uſque ad n. 47.* reprobata opinione Anchar. & Abb. *a n. 36. uſque in fin.* Mirior autem Hoſtien. hic *n. 2.* intellexit hunc textum in Clerico, dummodo ſit incorrigibilis, & non aliàs; per id, quod legitur, & notatur *in d. cap. Cum non ab homine*, & traditionem Curiæ ſeculari dixit fieri debere ad præſcriptum *c. Novimus, de verb. ſignific.* Et juxta hanc lecturam textus ſummatur ſic ſecundum Abb. Jo. de Anan. Marian. Soccin. & Felin. Homicida incorrigibilis debet deponi, & tradi Curiæ ſeculari, ut moriatur, ſed certe hic verbum nullum de incorrigibilitate, & dictum *c. Cum non ab homine*, loquitur de homicidio indefinite: hæc autem Decretalis, de homicidio ex inſidiis, ſeu cum proditione. Item cum lex Exodi, quæ hic recitatur, nunc ſit redacta inter Conſtitutiones Canonicas, Eccleſia non bene inſtrueret judicem ſecularem, ut Clerico degradato imponeret pœnam mortis, cum potius debeat efficaciter intercedere, ut eam pœnam moderetur, ut legitur *in dict. c. Novimus*, & ipſemet Hoſt. fatetur. Neque obſtat textus *in c. Delatori, 5. q. ult.* ubi dicitur: *Delatori autem lingua capuletur, aut convicto caput amputetur*, & ſic Papa docet, quid facere debeat judex ſecularis, ut ibi notat gl. *in ver. Lingua*, id, inquam, non obſtat, quoniam ut 3 4
Fagnan. in V. Lib. Decretal.

dicunt ibi Hugo, & Laurentius, & poſt eos Archidiaconus, Bellamera, Turrecrem. & Gemin. verbum, *Capuletur*, caponitur, id eſt officium linguæ auferatur, id eſt privetur executione officii retento beneficio, & dignitate; *& caput amputetur*, id eſt dignitas, & beneficium ei auferatur, & deponatur: & ſic per capitulationem linguæ intelliguntur amiſſio officii, per capitis amputationem amiſſio dignitatis, ſive beneficii, ac depoſitio; & hæc ſi Clericus eſt; ſi vero ſit laicus, ſic exponitur: *Lingua capuletur*, id eſt perpetuum ſilentium ſtandi in aliqua Eccleſia imponatur; *& caput amputetur*, id eſt dignitas auferatur ſi quam habet, ſin minus caput, id eſt bona fama, & ſic quaſi perpetuo erit infamis: unde ſecundum Petrum de Sampſone relatum ibi ab Archidiacono *n.* 3. melius eſt ut illam literam myſtice intelligamus: & ſecundum hoc ille textus potius confirmat expoſitiones Vincentii, & Goffredi, de quibus *ſupra in princ.* Alii vero, ut gl. *hic in verb. Per inſidias*, & Hoſt. *in princ. in verb. Altari meo*, & Aretin. *in d. c. Cum non ab homine*, *n* 59. intelligunt hunc textum in laico, qui ex propoſito homicidium commiſit; nam ſi confugiat ad Eccleſiam, & teneat Altare, debet tamen inde evelli, & ſic non gaudet immunitate Eccleſiæ; & juxta hunc intellectum textus ſummatur ſic: Homicida ex propoſito non gaudet immunitatibus Eccleſiaſticis, ut hic in gl. ante caſum: Sed neque hic intellectus placet ſecluſa proditione, quia videtur contra *c. fin. de immunit. Eccl.* & debuiſſet potius collocari ſub illo titulo, ſecundum Abb. & Jo. de Anan. Item huic expoſitioni non congruit *verb. moriatur*, quia ſive agatur de Clerico, ſive de laico, qui immunitate non gaudet, nullo caſu Eccleſia debet indicare poteſtati ſeculari, ut reum morte afficiat, *ut d. c. Novimus, de verb. ſignificat.* & propterea Innoc. hic *in fin.* dixit hanc Decretalem loqui de Altari veteris teſtamenti, quod non erat ejus auctoritatis, cujus ſunt noſtra Altaria: ſed hic intellectus non videtur placere Hoſtienſi hic *in fin.*

5 Exponimus igitur verbum, *moriatur*, id eſt deponatur, quod habetur inſtar mortis, *§. Quia ergo*, 2. *quæſt.* 7. Secundum Joan. Andr. hic *num.* 1. *in verb. Moriatur*, & hic eſt communis intellectus, ut atteſtatur Aretin. *in dict. cap. Cum non ab homine*, *n.* 59. *de judiciis*, & ibi dixi *n.* 42. 6 Et juxta hanc lecturam Decretalis ſummatur ſic: Homicida ex propoſito debet deponi ab Altaris miniſterio. Hoc dicit Abb. Siculus, Jo. de Anan. & Marian. Soccin.

D E H O M I C I D I O.

Ex Pœnitentiali Romano.

C A P U T II.

INterfeciſti furem aut latronem, ubi comprehendi poterat abſque occiſione: quia ad imaginem Dei creatus eſt, per quadraginta dies non intres Eccleſiam, & lanea veſte indutus, ab eſcis & potibus, qui interdicti ſunt, & a toro, gladio, & equitatu, illos ſupradictos dies abſtineas. In tertia autem, & quinta feria, & ſabbato, aliquo genere leguminum, vel oleribus, pomis, & parvis piſciculis cum mediocri cerviſia utere temperate. Si autem ſine odii meditatione, te tuaque liberando, hujuſmodi diaboli membra interfeciſti (ſecundum indulgentiam dico, propter imaginem Dei) ſi aliquid jejunare volueris, bonum eſt tibi: & eleemoſynam fac largiter. Si Presbyter eadem fecerit, non deponatur: tamen quandiu vivit, pœnitentiam agat.

S U M M A R I U M.

1 *OCcidens furem, vel latronem, cum ſe poterat aliter liberare, tenetur agere pœnitentiam, de qua in hoc cap.*

2 *Fur, & latro an, & in quo differant, & n.* 12. verſ. Quibus ponderatis.

3 *Furem, vel latronem occidere an liceat laico pro neceſſaria rerum defenſione, & num. ſeqq. uſque in fine.*

4 *Quid de jure civili, & in foro contentioſo, & numer.* 18.

5 *Et quid de jure Canonico, & in foro pœnitentiali, & n ſeqq.*

6 *Maritus, vel pater poteſt occidere adulterum, vel adulteram de jure civili; ſecus de jure Canonico, & in foro animæ.*

7 *Intellectus hujus, & numer. ſequent. uſque ad numer.* 13.

8 *Occidens eum qui de jure naturali, vel divino poterat occidi, non peccat; ſecus ſi de jure poſitivo tantum.*

9 *Copula, &, reſolvitur in disjunctivam, ubi neceſſe eſt: alias requirit amborum concurſum, & n. ſeq.*

10 *Metus juſtus dicitur, ſive interveniat periculum vitæ, ſive amiſſionis bonorum.*

11 *Fur nocturnus, vel diurnus an, & quando poſſit impune occidi.*

12 *Intellectus* l. Furem, ff. ad leg. Cornel. de Sicar. *& num.* 18.

13 *Patrimonii ſui an magis, quam vitæ alterius, teneatur quis curam habere.*

14 *Inſtantiam dare ſufficit reſpondenti.*

15 *Pecunia & Patrimonium dicuntur vita hominis.*

16 *Declaratur.*

17 *Clericus pro defenſione vitæ poteſt invaſorem occidere; ſecus pro defenſione rerum.*

18 *Homicidium furis pro ſola rerum defenſione an ſit permiſſum de jure civili.*

19 *Vim vi repellere licet cum moderamine inculpatæ tutelæ; & in quo conſiſtat hujuſmodi moderamen.*

20 *Injuria omnis corporalis major eſt qualibet reali.*

21 *Canoni ſtandum eſt, etiam in terris Imperii, & in foro ſeculari, in materia, in qua non eſt expreſſa deciſio juris civilis, ſed tantummodo ſunt opiniones inter Legiſtas.*

22 *Irregularis eſt laicus occidens furem pro ſola rerum defenſione.*

1 I*Nterfeciſti.* Occidens latronem, quando aliter poterat ſe liberare, tenetur agere pœnitentiam hic præſcriptam: ſi vero aliter ſe liberare non poterat, non tenetur pœnitentiam agere, niſi ad cautelam. Hoc dicit. Secunda ibi, *Si autem.*

2 Nota primo, differentiam eſſe inter furem, & latronem, cum de his litera dicat alternative, *furem, aut latronem*; ſed in *c. Suſcipimus, infra eod.* hæc ponuntur ut ſynonyma; nam cum primi textus dixiſſet, *latrones*, poſtea iterato eodem themate dixit, *fures:* dic, ut ibi ſcripſi *in* 1. *notab.*

Secundo nota ibi, *Te tuaque liberando*, duo eſſe copulative neceſſaria ad hoc, ut quis excuſetur ab homicidio latronis, videlicet, ut occiderit defendendo non tantum res, ſed etiam perſonam: de hoc latius in proxima quæſtione. Quod tamen intellige ſecundum Marian Soccin. hic *n.* 9. ut procedat reſpectu rerum, ſed reſpectu perſonæ non requiritur copulativa rerum; nam ſi mortem aliter vitare quis non poſſet, ſufficit defenſio

perſo-

perſonæ tantum, ut eſt caſus in Clemen. *Si furioſus, de homicid.*

3 QUÆRO, an laico pro neceſſaria rerum defenſione liceat occidere furem, vel latronem.

Doctores in *cap. Suſcepimus, infra eod.* dicunt etiam pro defenſione rerum, & patriæ laicum licite poſſe arma ſumere, & prævenire hoſtem, ut *l. 1. C. unde vi*, ita gloſ. 1. *in fine in eodem c. Suſcepimus*, Jo. Andr. *n. 5. in gloſ.* 1. Butr. *num. 7. verſ. Hæc vero in Clerico*, Abb. *num. 4. verſ. In laico vero, & verſ. Et tunc ſolve contrarium*, & alii communiter. Et licitam eſſe rerum, ſicut corporis, defenſionem uſque ad occiſionem injuſti aggreſſoris, præſertim ſi ſint res magni valoris, nec ſit probabilis ſpes aliter eas recuperandi, tuentur Duenn. *reg. 105.* Navarr. *in Man. cap. 15. num. 5.* Covar. *in Clemen. Si furioſus, in 3. part. §. Unico, num. 6. verſ. Sexto* Sot. *de juſt. & jur. lib. 5. quæſt. 1. art. 8.* Molin. *in eodem tract. tom. 4. diſp. 16. n. 1. verſ. Contrarium*, Sayrus *in Clavi Regia lib. 7. cap. 10. & de Cenſur. lib. 6. cap. 17. num. 14.* & alii multi ex recentioribus; imo tenent omnes licitum eſſe laico pro rebus conſervandis hominem occidere, ut dicit Joan. de Anan. *in dict. cap. Suſcepimus, num. 5.*

4 Sed tu adverte, quia hoc eſt verum de jure civili, & in foro contentioſo; nam Legiſtæ in *d. l. 1.* ubi in ſpecie Bart. *num. 9. C. Unde vi, & in l. Furem, ff. de ſicar.* communiter tenent licere laico furem occidere, ſi aliter res a rapina, & invaſione ſalvas habere non poſſit: & hanc eſſe communem opinionem Legiſtarum, teſtantur Dec. & Jaſon. *in l. Ut vim, ff. de juſt. & jur.* Carer. *in practica rubr. de homicid. §. 6. num. 28. & ſeq.* Covar. *loco cit.* & Clar. alios referens in *§. Homicidium, verſ. Hæc autem concluſio, & verſ. Ultima eſt*: ſed de jure Cano-
5 nico, & in foro pœnitentiali concludunt omnes non eſſe licitum laico pro rebus tantum ſervandis interficere furem: & ita in ſpecie determinat Innoc. *in cap. Si vero, il primo, num. 2. verſ. Sed ſi pro rebus occideret, infra de ſent. excommun.* Hoſtien. *in ſum. de homicid. §. Quæ pœna*, Abb. *hic num. 2.* & latius in *cap. Clerici il primo*, ubi etiam Imola *ſupra de vit. & honeſt. Cleric.* Joan. de Anan. *hic num. 6. & in d. cap. Suſcepimus, num. 5.* Card. poſt Paul. in d. Clemen *Si furioſus, de homicid.* Calderin. *in c. Petitio, infra eod* Fortunius *in l. Ut vim, col. 8. ff. de juſt. & jur.* Carer. poſt alios *in pract. rubr. de homicid. §. 6. num. 30* & ita omnes concludere teſtatur Felin. alios citans *hic num. 4. verſ. Sed in quantum omnes*, & Clar. *in d. §. Homicidium, verſ. Hæc autem concluſio*: & quamvis Cajetanus *in 2. 2. quæſt. 64. art. 7. in 2. dub.* ex principiis contendat oſtendere etiam in foro animæ, licitum eſſe privato hominem occidere pro rebus defendendis, eique adſtipuletur Covar. ubi ſupra, exiſtimans non eſſe conſtituendam differentiam inter jus Canonicum, & civile abſque expreſſa auctoritate, nec inter forum exteriorem, & forum conſcientiæ; tamen conſimilis differentia notatur in *cap. Inter hæc 33. quæſt. 2.*
6 nam de jure civili, & quod pertinet ad forum contentioſum, poteſt pater occidere filiam adulteram in flagranti crimine deprehenſam, ut *l. Nec in ea, & l. ſeq. ff. de adulter.* & etiam maritus adulterum certo caſu, ut *l. Gracchus, Cod. eod.* & tamen ſecundum Canones, & in foro conſcientiæ, & quoad Deum, pater, & maritus peccant; & ideo imponitur eis gravis pœnitentia, ut in *cap. Admonere, ead. cauſ. & quæſt.* & notant *hic* Abb. Jo. de Anan. & Felin & idem Felin. in *cap. 1. nu. 2. ſupra de præſumpt.* poſt Richardum ab eo relatum in *4. ſenten. diſt. 37. q. 2. art. 1.* Angel. *in tractat. de malefic. verſ. Che m'ha adulte-*
7 *rate la mia donna.* Imo quatenus de jure civili liceat ſpoliatorem occidere, tamen hæc differentia inter jus Canonicum, & civile non eſt ſine expreſſa auctoritate, ut putat Covar. quia illam expreſſe conſtituit hæc Decretalis, ibi, *Te tuaque liberando*, per quæ verba Abb. *hic in 4. notab. num. 2.* (Nota, inquit, ſingulariter textum, quod tunc quis excuſatur ab occiſione furis etiam nocturni, quando facit, ut liberet ſe, & ſua.) Ergo pro rebus tantum liberandis non licet occidere furem etiam nocturnum; nam iſta ponuntur hic copulative; non ſufficit ergo altera pars. Et adverte, quia nemo ponderat iſtum textum, quod ſit contra opinionem Legiſtarum, ut in præalleg. *l. Furem*, & maxime contra Bartol. *in l. 1. C. Unde vi*; dicunt enim communiter, quod ſi bona aliter ſalvari non poſſunt, licitum eſt occidere furem: & pro illa opinione facit textus in *cap. ſequen.* ubi fit mentio de illa *l. civili*; ſed ſalvando opinionem illam Legiſtarum, poſſumus dicere, quod in foro ſeculari contentioſo procedit illa opinio, per textum in *l. Itaque, ff. ad l. Aquil.* ſed propter hæc non evitatur peccatum; unde in foro pœnitentiali debet imponi pœnitentia, ut probatur, optime hic: ita Abb. quem totidem verbis refert, & ſequitur Joan. de Anan. *num. 6.* Marian. Soccin. *num. 8.* & videntur etiam hanc differentiam admittere Jaſ. & Dec. *in dicta l. Ut vim.*

Pro qua optime facit diſtinctio, quam ponit Æneas de 8
Falcon. *in addit. ad Abb hic in verb. A peccato homicidii*; ait enim (Veritas iſta eſt, quam elicio ex dictis Abbatis hic, videlicet quod ſi occido illum, qui de jure naturali, vel divino poterat occidi, puta ad meam neceſſariam defenſionem, & tunc evitabo peccatum, ut etiam vult Abb. *in cap. Olim, il primo, num. 17. ſupra de reſtitut. ſpoliator*, aut ille poterat occidi de jure poſitivo, ut banniti, & ſimiles: & tunc teneo in foro animæ iſtam contrarietatem, & nota hanc diſtinctionem, quia nullus ponit.) Hæc ille; Et ſubdit, licet nimis audacter (Et eſt vera ſicut Deus eſt in cœlo.) Pro defenſione autem rerum temporalium poteſt quis occidi de jure civili tantum ſecundum opinionem Legiſtarum, non autem de jure naturali vel Divino, ut patebit infra *num. 13.* imo nec de jure Eccleſiaſtico poſitivo, ut clare probatur in hac Decretali, intelligendo illa verba, *te tuaque*, copulative, prout Canoniſtæ communiter intelligunt.

Sed objicies: Dum textus in principio decidit non licere furem interficere, ubi comprehendi cum rebus poteſt abſque occiſione, a contrario ſenſu videtur decidere, ut ubi comprehendi non poteſt, & ſic pro neceſſaria rerum defenſione, bene liceat illum interficere. 9
Dum vero poſtea in ſecunda parte decidit licere furem occidere pro defenſione perſonæ, & rerum; verba illa, *te tuaque*, intelligi debent alternative, *te*, vel *tua*, ita ut etiam pro ſola defenſione rerum liceat occidere furem: ubi comprehendi non poterat, ne alioquin ſi intelligerentur conjunctive, hæc ſecunda pars eſſet contraria primæ, in qua deciſum eſt licere furem interficere pro defenſione rerum tantum, ubi non poterat comprehendi; & ſic copula, *&*, reſolvitur in disjunctivam, ſicut fieri debet, ubi neceſſe eſt, per id quod legitur, & notatur in *cap. Quemadmodum, in gloſ. in verb. Quamvis, ſupra de jurejur. & in l. Eas cauſas, ff. de condit. & demonſtrat.* & per Bald *in l. 3. ff. de act. empt.* qui intellectus videtur ex mente Cajetani in *2. 2. quæſt. 64. art. 7. in 2. dubio, verſ. Decretalis autem illa*, licet obſcure loquatur: ſed apertius ita hanc literam exponit Covarr. in Clem. *Si furioſus, part. 3 § Unico, num. 6. verſ. Sed & ad textum*: quibus optime videtur ſuffragari *cap.* 10
Verum, de jurejur. quod ſimiliter loquitur copulative, ibi, *pro vita & rebus*: & tamen juſtus metus, de quo ibi agitur, a Doctoribus intelligitur disjunctive, ſive interveniat periculum vitæ, ſive amiſſionis bonorum, per ea quæ habentur in *cap. Abbas, ſupra quod met. cauſ. & in cap. Frequens, de reſtit. ſpoliat. lib. 6.* ut *hic* per Joan. de Anan. *num 9.*

Ceterum hæc dicta ſunt magis ſubtiliter, quam vere, quoniam textus in prima neque directe, neque a contrario ſenſu decidit licere furem interficere pro ſola defenſione rerum; ſed tantummodo in ſenſu directo decidit non licere illum occidere, ubi poterat comprehendi; nec dicit cum rebus, ut ſupplet Covarr. & a contrario decidit furem poſſe occidi, ubi comprehendi non poterat. Hoc autem debet intelligi in caſu, in quo ſuberat periculum rerum, & perſonæ ſimul, quia pars prima, quæ indiſtincte loquitur, debet declarari per ſecundam ſpecialiter loquentem, juxta text. in *l. Quemadmodum, §. fin. ff. ad l. Aquil.* ita ut ſit ſenſus: Interfeciſti furem qui te, & tua invaſerat, ubi comprehendi poterat abſque occiſione; age pœnitentiam de peccato; ſi autem interfeciſti illum, ubi comprehendi non poterat, & ſic te tuaque liberando non teneris agere pœnitentiam, niſi ad cautelam. Quo ſenſu adverſativa illa, *ſi autem*, retinet propriam naturam, ut exigit Cajetanus; & copula, *&*, remanet in propria ſignificatione, ſecundum quam requirit amborum concurſum, ut *l. Si hæred. ff. de condit. & demonſtrat.* nec debet in disjunctivam reſolvi abſque neceſſitate, ut in juribus in contrarium citatis *n. 9.* Atque ita hæc verba, *te tuaque*, eſſe conjunctive accipienda, ita ut pro ſalvandis rebus tantum non liceat furem occidere, tenet gloſ. *in verb. Fugiens*,

giens, in ſumma, 23. *quæſt.* 3. & notant *hic* Abb. *n.* 2. Joan. de Anan. *num.* 6. & Marian. Soccin. *nu.* 8. Item dicunt in *c. Suſcepimus, ſupr. eod.* Hoſtien. *n.* 3. *in verb. Tam acriter*, Jo. Andr. *num.* 3. *in verb. Acriter*, Butr. *n.* 6. *verſ. Secundo caſu*, Card. *n.* 2. *verſ. Oppono*, Marian. Soccin. *num.* 7. & reliqui omnes, dum ponderant hanc literam non dicere, *te*, vel, *tua*, ſed, *te tuaque*, & ita hic non agi de defenſione rerum tantum, ſed rerum & perſonæ ſimul; a quorum interpretatione non videtur recedendum, quidquid dicant Theologi, quia hæc eſt propria meſſis Canoniſtarum.

11 Præterea hujus intellectus veritatem ego alia conſideratione oſtendo, ni fallor, apertiſſime: & ante omnia pondero differentiam inter furem nocturnum, & diurnum; nam fur nocturnus occidi poteſt impune, tam de jure civili ex lege duodecim tabularum, ut in *l. Itaque*, *§. Lex, ff. ad leg. Aquil. & leg. Furem, ff. ad leg. Corneliam, de Sicar.* quam de jure Canonico, ut in *c. proximo inf. eod.* Imo etiam de jure Divino; nam ut legitur Exodi 22. *Si effringens fur domum ſive ſuffodiens fuerit inventus, & accepto vulnere mortuus fuerit: percuſſor non erit reus ſanguinis*. Fur autem diurnus non poteſt impune occidi; ſequitur enim in ſacro textu: *Quod ſi orto ſole hoc fecerit, homicidium perpetravit, & ipſe morietur*. Idemque habetur in *d. c. proximo infra eodem*, & *in d. l. itaque*. Deinde pondero rationem diverſitatis, quam aſſignat Auguſtinus in eod. cap. proximo exponens hanc ipſam Exodi auctoritatem, *Quia ſcilicet occidens furem orto jam ſole, poterat diſcernere, quod ad furandum, non ad occidendum veniſſet: & ideo non debuit occidi*. Quæ ratio probat a contrario, *propterea furem nocturnum occidi poſſe, quia incertum eſt, an venerit animo occidendi, vel furandi*, & ita ſubeſt periculum perſonæ, & rerum ſimul. E contra vero furem diurnum non debere occidi, quia agitur de periculo rerum, non autem perſonæ; cum enim telo ſe non defendat, jam intelligi poteſt ad furandum, non ad occidendum veniſſe; quod clare adnotavit gloſ. *in dict. l. Itaque §. Lex, in ver. ut tamen,*

12 *in fine.* (Quia, inquit, in die propter periculum rerum non poteſt occidi, licet cum rebus fugiat, ſed in nocte ſic.) Et quamvis gloſſ. ibi ante fin. & in *d. l. Furem, ff. ad leg. Cornel. de Sicar.* aſſignet etiam aliam rationem diverſitatis, quia ſcilicet nocturnum ſi recedat cum rebus poſtea non recognoſcam; quod ſecus eſt in diurno, qui poterit accuſari: & ideo debet dimitti, tamen hæc ratio non videtur congruere literæ *d. l. Furem*, ubi qui furem nocturnum occidit, ita demum impunis evadit ſi parcere ei ſine ſuo periculo non poteſt; dicit enim, periculo ſuo, & non rerum, & ſic conſiderat tantummodo periculum perſonæ, ut advertit hic Jo. de Anan. & latius dicam infra *num.* 18.

Præterea ſi valeret hæc ratio, non liceret furem diurnum occidere, etiam cum telo ſe defendit, quia etiam tunc poteſt cognoſci, & accuſari, & ſic deberet dimitti, cujus tamen contrarium deciditur in *d. §. Lex, & in c. prox. infra eodem*. Et certe non alia ratione, niſi quia cum reſiſtit telo, agitur etiam de periculo perſonæ; ea enim plus eſt quam fur, ut dicitur in eod. c. Sed quidquid dicat gloſ. juris Civilis, ſecundum Canones prævalet ratio ibi expreſſa, *quia ſcilicet diſcerni poteſt, quod fur diurnus venerit ad furandum, non ad occidendum, & ideo non debet occidi*. Quibus ponderatis hæc Decretalis dum in principio loquitur alternative de interfectione furis, aut latronis, pro fure intelligit nocturnum, pro latrone autem diurnum, ut poſt Goffred. notat *hic* Butr. *n.* 6. & Joan. de Anan. *n.* 1. & Cardin. *in cap. Suſcepimus, in* 1. *notab. infra eod.* nam etſi fur, & latro aliquando ſint ſynonyma, ut *in d. c. Suſcepimus*, & proprie fur dicatur, qui clam furatur, & latro, qui palam, ut ibi dixi in 1. *notab.* tamen quia furta clam, & obſcure fiunt, & plerunque de nocte, ut dicitur in *l.* 1. *ff. de furtis*: ideo communiter fures appellari ſolent qui noctu, latrones vero qui interdiu, & palam furantur. Dum ergo textus in prima parte hic dicit: *Interfeciſti furem, aut latronem, ubi alias poterat comprehendi abſque occiſione: age pœnitentiam, &c.* ſenſus eſt, Non licuit tibi furem ſive nocturnum, ſive diurnum interficere, ubi capi poterat ſine occiſione, quia eo caſu defenſio perſonæ, & rerum non erat inevitabilis, prout requiritur ad hoc ut liceat invaſorem occidere, ut in Clem. *Si furioſus, de homicid.* Si autem comprehendi non poterat, tunc ita demum eris ab homicidio immunis, ſi eum interfeciſti, ut te tuaque liberares; & ſic pro defenſione perſonæ, & rerum ſimul, puta quia fur nocturnus erat, aut ſi diurnus, telo tamen reſiſtebat, quo ſenſu hic textus concordat cum c. ſeq. & probat concludenter pro ſola rerum defenſione nullo caſu furem occidi poſſe ſine peccato, etiamſi res aliter ſalvari non poſſint, quam occidendo.

Non obſtat fundamentum Cajetani *in* 2. 2. *quæſt.* 64. 13
art. 7. quod plus teneatur quis curam habere rerum ſuarum quæ ſunt adminicula vitæ ſuæ, & virtutis, atque felicitatis, quam alienæ vitæ, præterquam in caſu neceſſitatis, ut in *cap. Paſce*, 86. *diſt.* & conſequenter liceat pro rebus ſuis conſervandis alium occidere. Reſpondetur enim negando hanc conſequentiam; nam & tutor magis tenetur habere curam rerum pupilli, quæ ſibi ex officio incumbit quam vitæ alterius, ſecundum ratiocinationem Cajetani. Et idem in quolibet adminiſtratore, depoſitario, & conſimilibus. Et tamen nemo auderet affirmare pro ſalvandis rebus pupilli poſſe tutorem ſine peccato occidere ſpoliatorem. Sufficit autem reſpondenti dare inſtantiam ad tollendam vim conſequentiæ, ut poſt Ariſt. 14
8. *Topicor.* declarat gloſ. 2. *in cap. Sicut urgen.* 1. *quæſt.* 1. & Joan. de Anan. *in cap. Suſcepimus, num.* 5. *verſ. Facit etiam, infra eodem*. Præterea non eſt bona conſequentia. Minus tenetur quis habere curam vitæ proximi, quam rerum ſuarum; ergo pro ſalvandis rebus poteſt proximum ſuum occidere: arguit enim a negligentia, ſeu culpa negativa in omittendo, prout eſt non habere curam rerum ſuarum; ad culpam poſitivam in committendo, prout eſt proximum occidere. At nulla eſt proportio inter omiſſionem curæ rerum temporalium, & deſtructionem vitæ alterius. Quod clare conſtat ex authoritate Auguſtini *in primo libro de libero arbitrio, cap.* 5. *prope fin. tom.* 1. relati a D. Thom. *in* 2. 2. *quæſt.* 64. *articul.* 7. *in* 2. *argum. contrario*, ubi ait: *Quomodo apud divinam providentiam a peccato liberi ſunt, qui pro his rebus, quas contemni oportet, humana cæde polluti ſunt?* Idemque patet ex *cap. Suſcepimus, infra eod.* ibi: *Expediebat potius rerum ſuſtinere jacturam, quam pro rebus civilibus, & tranſitoriis tam acriter in alios exardeſcere*.

Sed urgebis, Pecuniæ, & patrimonium dicuntur vita 15
hominis, ita ut qui patrimonium perdit, dicatur vitam perdere, ut notant gloſ. & Bald. in *l. Advocati, C. de advoc. diverſ. judic.* & probatur ex illa litera, ubi qui defendit alicujus patrimonium, dicitur defendere ejus vitam. Sicut ergo licet hominem occidere pro defenſione vitæ, ut in Clem. *Si furioſus, de homicid.* ita & pro defenſione patrimonii.

At reſponderi poteſt hanc æquiparationem procedere 16
ſecundum analogiam, & quoad quid, videlicet, quia de pecunia, & patrimonio homo vivit; non tamen procedere quoad hoc, ut pro defenſione rerum liceat hominem occidere, cum vita hominis ſit rebus pretioſior, *l. Sancimus, ad fin.* & ibi gloſ. *in verb. Animas hominum, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* & patet exemplo Clerici, qui pro defenſione vitæ poteſt occidere invaſorem, ut in d. Clem. *Si furioſus*; & tamen non poteſt pro defenſione 17
rerum occidere ſpoliatorem, ut eſt caſus apertiſſimus in *d. cap. ſuſcepimus*, & ibi dixi, *infra eodem*. Et ita in ſpecie reſpondet ibi Joan. de Anan. *num.* 5. *verſ. Nec obſtat ſi dicatur*. Præterea hujuſmodi æquiparatio poſſet procedere in foro judiciali, & de jure civili, non autem in foro pœnitentiali, & ſecundum Canones, qui indiſtincte prohibent pro rebus tranſitoriis effundere ſanguinem, & humana cæde ſe polluere, ut proxime dictum eſt.

Quinimo non eſſet ponere os in cælum, ſi attentaretur, 18
nec de jure civili licitum eſſe laico furem, vel ſpoliatorem occidere pro rebus tuendis ab invaſione, & rapina; nam jura quibus innititur opinio Juriſtarum, loquuntur per verba denotantia defenſionem perſonæ, non autem rerum, ut accurate obſervat *hic* Joan. de Anan. *n.* 8. *verſ. Adde etiam prædictis*: textus enim in *d. l. Itaque in princ. ff. ad leg. Aquil.* dicit: *Si occidero latronem inſidiantem mihi ſecurus ero*. Pondera verbum, *mihi*, non enim dicit, rebus meis: imo ſubdit: *Nam adverſus periculum naturalis ratio permittit ſe defendere*. Pondera verbum, *ſe*, quia non dicit, ſua. Et in *l. ſeq.* ſubjungit, *Si metu mortis quis furem occiderit, non tenebitur*: non dicit metu bonorum, ſed metu mortis. Item textum in *d. l. Furem, §. ad leg. Corneliam de Sicar*, excuſat eum qui occidit furem

nocturnum, ſi parcere ei ſint ſuo periculo non poſ-
ſit. Dixit ſuo periculo, non autem periculo bono-
rum. Item textus in *l. Scientiam*, §. *Qui cum aliter*,
ff. ad l. Aquil. dicit, *Qui cum aliter ſe tueri non poſ-
ſent, damni culpam dederunt, innoxii ſunt*. Pondera
eodem modo verbum *ſe*, non enim dicit *ſua*. Ita et-
iam loquitur textus in *cap. 1. §. Si quis hominem, in
tit. de pace tenenda*, ibi: *Vitam ſuam defendendo*; non
enim dicit, *bona ſua*. Et tenendo hanc opinionem non
obſtat text. cum gloſ. *in l. Ut vim ff. de juſt. & jure, &
in l. 3. §. Eum igitur, ff. de vi, & vi arm.* quia litera
ibi dicit licitum eſſe vim vi repellere, & rejiceret ſed
non dicit occidere. Imo in *d. l. Ut vim*, ſubnectitur ra-
tio; nam jure hoc evenit, ut quod quiſque ob tutelam
corporis ſui fecerit, jure feciſſe exiſtimetur. Similiter
textus in *d. l. Scientiam*, §. *Qui cum aliter*, *ff. ad l. A-
quil.* dicit enim, vim vi defendere omnes leges, & o-
mnia jura permittunt; nec loquitur de occiſione. Et ita
etiam poteſt intelligi textus in *l. 1. C. Unde vi*, ubi li-
tera dicit, propulſare licet; nam illud verbum non im-
19 portat, ut poſſim occidere. Præterea ibi dicitur licitum
eſſe vim vi propulſare, dummodo id fiat cum moderami-
ne inculpatæ tutelæ. In hoc autem moderamine, aliis
omiſſis, de quibus ibi in gloſ. *in ver. Moderatione*, præ-
cipue ſpectandus eſt modus, ut ſcilicet ſi armis infera-
tur violentia, armis repellatur, ſi ſine armis ſimili mo-
do repelli debeat, ut *l. 1. §. vim vi, & l. 3. ff. de vi
20 arm.* Unde pugnum, vel alapam non liceret gladio pro-
pulſare niſi in caſu, de quo per gloſ. præalleg. & Bartol.
Multo autem minus videtur ſervari hoc moderamen, ſi
tu auſers mihi bona, & ego auſero tibi vitam; nam
quælibet injuria corporalis major eſt quavis reali, *l. In
ſervorum, in fine, ff. de pœn.* Bartol. *in d. l. 1. num. 9.
verſ. Sed omnis injuria, C. Unde vi*. Et ſic opinio Le-
giſtarum deſtituitur authoritate, quia nulla lex expreſ-
ſe loquitur de occiſione niſi furis nocturni, aut diurni
telo reſiſtentis, quorum occiſio permiſſa eſt, quia tunc
agitur non tantum de periculo rerum, ſed etiam per-
ſonæ, ut abunde oſtenſum eſt ſupra a *n. 7.* & ſic ſer-
vatur eo caſu æqualitas modi, & moderamen incul-
patæ tutelæ.

Et ſecundum hoc conſideratio Covarruviæ ſupracita- 21
ti ſub *n. 5.* contra ipſum retorquetur. Nam ſi non eſt
conſtituenda differentia inter jus civile, & Canonicum,
& inter forum contentioſum, & pœnitentialem, ſine
manifeſta authoritate, ut ipſe dicit, profecto hinc ſe-
quitur, ut homicidium ſpoliatoris pro ſola rerum de-
fenſione puniri debeat etiam in foro ſeculari, quoniam
de jure Canonico hoc expreſſe reperitur ſancitum, ut
non liceat furem interficere niſi pro defenſione rerum,
& perſonæ ſimul, ut late probavimus. Nec apparet
de jure Civili aliquid diſpoſitum in contrarium, ut
proxime dictum eſt. Stabimus ergo juri Canonico in
utroque foro, ut per Felin. *in cap. Eccleſia Sanctæ Ma-
riæ, num. 49. verſ. Secunda declaratio, de Conſtit.* ubi
poſt Butr. Imol. Abb. & Joan. de Anan. quos citat,
concludit etiam in terris Imperii, & in foro ſeculari
ſtandum eſſe Canoni in materia, in qua non eſt ex-
preſſa deciſio juris Civilis, ſed tantummodo ſunt opi-
niones inter Legiſtas.

Sed quidquid ſit de jure Civili, certe ſecundum Ca- 22
nones in foro ſaltem pœnitentiali, & quoad Deum, ab-
ſolute credimus non poſſe laicum ſine peccato occide-
re ſpoliatorem ſecundum communem Canoniſtarum ſen-
tentiam. Et vide Silveſt. *in verb. Excommunicatio, 6.
q. 1. verſ. Eſto autem quod verum diceret*, ubi limitat
tribus modis. Quod multo clarius procedit in materia
irregularitatis. Unde Navarr. *in Manual. cap. 15. n. 3.*
quamvis excuſet a mortali peccato eum, qui occidit
pro juſta defenſione proximi, vel ſui honoris, vel rei
familiaris, illum tamen non excuſat ab irregularitate,
prout nec excuſat Silveſt. *ubi ſupra verſ. Unde dico*.
Facit quod notat gloſ. *penult.* in dict. Clemen. *Si furio-
ſus, de homicid.*

D E H O M I C I D I O.

Alexander III. Exonien. Epiſcopo.

C A P U T VI.

Sicut dignum: & infra. Sane cum vir diſcretus exiſtas, plenius noſti, quod in exceſſibus ſingulorum, non ſolum quantitas & qualitas delicti; ſed ætas, ſcientia, ſexus, atque conditio delinquentis ſunt attendenda: & non ſolum ſecundum prædicta, ſed ſecundum locum & tempus quo delictum committitur, unicuique pœnitentia debet indici: cum idem exceſſus magis ſit in uno, quam in alio puniendus.

Illi autem, qui animo occidendi, feriendi, aut capiendi illum ſanctum & reverendum virum quondam Cantuarienſem Archiepiſcopum, citra manuum injectionem ſe fatentur veniſſe: ſi de illa captione mors ejus ſecuta fuiſſet, pari pœnitentia, vel fere pari exiſterent puniendi.

Illi etiam, qui non ut ferirent, ſed ut percuſſoribus opem ferrent, ſi forte per aliorum violentiam impedirentur, paulo minori debent pœna mulctari; quia cum ſcriptum ſit: Qui potuit hominem liberare a morte, & non liberavit, eum occidit: conſtat ab homicidii reatu immunes non eſſe, qui occiſoribus opem contra alios præſtare venerunt: nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obviare.

Qui vero ſe aſſerunt animum regis inflammaſſe ad odium, unde homicidium fuit ſecutum, dure & aſpere, ſed non ita ſevere ſunt puniendi; niſi forte regem ipſum ad illud homicidium ſuis ſuggeſtionibus provocaſſent.

Hi quoque non ſunt a culpa liberi, nec a pœna debent eſſe immunes, qui licet fuerint illius machinationis ignari, tamen eis, quos ſicarios eſſe ſciebant, in ſarcinis cuſtodiendis miniſterium præbuerunt.

Eos inſuper, qui dicuntur illius ſancti viri, & ſuorum poſt mortem ejus ſpolia occupaſſe: ſi nihil aliud in tanto facinore commiſerunt, a pœna mortis ejus arbitramur eſſe immunes, ſed quæ occuparunt, eis quorum fuerunt, tenentur in integrum reſtituere, ſi habent in facultatibus, unde poſſint ea reddere: & ipſis ex hoc moderata eſt pœnitentia injungenda: quia licet quædam ex his, quæ occupaverunt, fateantur ſe pauperibus erogaſſe, non tamen aliena, (cum ipſa potuiſſent eis, quorum fuerint, reſtituere,) debuerunt pauperibus erogare.

Illis præterea, qui ſola excommunicatorum participatione ſe reos eſſe cognoſcunt, conſiderata temporis mora, quo in eadem nequitia perdurarunt, & inquiſito, ſi eis timore vel affectione communicaverint ſcienter, vel ignoranter, eſt pœnitentia indicenda.

Clericos

Clericos autem, quos conſtat armatos interfuiſſet tanto facinori: & illos, qui conſilium dederunt, ut ſanctus vir caperetur, perpetuo non ſolum ab Altaris miniſterio deponendos eſſe cenſemus; ſed etiam quod in Eccleſiis nullo umquam tempore lectiones legant, vel reſponſoria in Choro ſeparatim cantent: ſed in pſalmis apud Deum de commiſſo ſatagant veniam impetrare, inſuper in diſtricto clauſtro Monachorum, vel Canonicorum Regularium (ſi fieri poteſt) ſunt recludendi; ita quod uſque ad ſeptennium vel quinquennium debeant ab Eccleſiarum introitu coerceri.

S U M M A R I U M.

1 *CAnonicus irregularis ex homicidio voluntario an poſſit in Choro cum aliis pſallere, & numer. ſeqq.*

2 *Lectiones non legit, nec reſponſoria ſeparatim cantat.*

3 *Clericus fit irregularis, & eſt deponendus non ſolum propter homicidium per ſe commiſſum, ſed etiam propter homicidium commiſſum ejus auxilio, conſilio, vel favore, & num. 5.*

4 *Nec miniſtrat in ordinibus etiam minoribus.*

5 *Statuta punientia homicidas, verificantur etiam in mandantibus fieri homicidium.*

6 *Niſi aliquid exprimant, per quod reale homicidium intelligatur.*

1 S*Icut dignum*. Sommatur de §. in §. ot per Abb. *numer.* 1.

In §. *Clericos*, nota ſingulariter hunc textum, quia ſolvit dubium, quod nuper contigit in S. Congregatione Concilii, an Canonicus irregularis ex homicidio vo-
2 luntario poſſit in Choro cum aliis pſallere: textus decidit; ut Clerici, qui in necem B. Thomæ Cantuarienſis auxilium, conſilium, vel favorem præſtiterunt, non ſolum ab Altaris miniſterio deponantur, ſed etiam ut in Eccleſiis nullo unquam tempore lectiones legant, vel reſponſoria in Choro ſeparatim cantent, ſed in pſalmis apud Deum de commiſſo ſatagant veniam impetrare.

Innocentius hic in fine arguens a contrario ſenſu ex verbo *Separatim*, dicit: Quando enim omnes cantant, & ipſi cantare poſſunt. Idem Tancred. & Abb. Antiq. *in fin. in verb. Separatim:* ſed Hoſtien. *num.* 16. *in eod. verb.* dicit primo iſtos Clericos reſponſoria non poſſe dicere per ſe, cum dicunt Tertiam & alias Horas Canonicas, quod alias poſſent ex diſpenſatione Epiſcopi, ut notatur in *c. Ad audientiam*, §. 1. *in fin. infra eod.* deinde dicit: Quicquid tamen dicatur, hic præter pſalmodiam tacitam non videtur eis aliud reſervari: & cum Hoſtien. tranſeunt ſimpliciter Jo. Andr. *n.* 24. *in verb. Clericos*, Anch. *n.* 9. *in* 11. *notab.* & Jo. de Anan. in hoc §. *Clericos n.* 1. Verum Cardinalis *n.* 4. dicit ſibi magis placere primam opinionem Tancredi, & Innocentii, quæ & mihi magis placet; nam ſi iſti Clerici irregulares nec ſeparatim, nec cum aliis canere poſſent, ad quid text. dixiſſet *ſeparatim*? & tamen hoc verbum non debet cenſeri appoſitum ſine myſterio, *c. Si Papa, de privileg. lib.* 6. Reſtringitur ergo prohibitio ad eum caſum duntaxat, ut lectiones non legant, nec reſponſoria ſeparatim cantent: eſt autem magna ratio diverſitatis ſecundum Cardin. quia quando dicunt ſeparatim, plus honorantur, ſicut patet in iſtis choralibus, quibus honoris cauſa præcipitur, ut ſpecialiter dicant antiphonam, vel reſponſorium; & huic opinioni videtur etiam adhærere Abb. Siculus *num.* 10. dum ait Clericum fieri ir- 3
regularem, & eſſe deponendum non ſolum propter homicidium per ſe commiſſum, ſed etiam propter homicidium commiſſum ejus auxilio, conſilio, vel favore, & ſic depoſitum non poſſe in Eccleſia ſeparatim cantare; ergo a contrario cum aliis poteſt. Addo, quod opinio Hoſtien. vix poſſet ſervari ſine ſcandalo, ut ſcilicet aliis canentibus ipſi tacerent.

Adverte tamen, quia Clericus irregularis etſi non 4
prohibeatur in Choro cum aliis canere, ſecundum prædicta; tamen prohibetur in Ordinibus etiam minoribus miniſtrare, ut notat Marian. Soccin. *in cap. Ad audientiam, n.* 105. *infra eod.* poſt Innoc. & Abb. *in c.* 2. *infra de Clerico pugnante in duello.*

In gloſ. Magna in verbo *Concilium*, nota ſingulariter 5
hanc gloſſam, quia eſt magiſtra in materia irregularitatis ex homicidio, & ut dicunt Jo. Andr. *num.* 28. *verſ. Et ſcias*, Abb. & Marian. Socc. *n.* 11. ea quotidie utuntur aſſeſſores fori civilis, inducentes eam ad intellectum ſtatutorum punientium homicidas, ut verificentur etiam in mandantibus fieri homicidium; ad quod etiam inducunt jura in *l. Si quis id*, §. *fin. ff. de juriſdict. omn. judic. & in l.* 2. §. *Divus, ff. de jure fiſc. & in l. Judæi, la ſeconda, Cod. de Judæis:* addit tamen Joan. Andr. & 6
conſentiunt alii, quod ſi ſtatutum aliquid exprimeret, per quod reale homicidium intelligeretur, puta qui ho-
7 micidium manu, vel enſe perpetraverint, non eſſet locus ſtatuto; ad quod facit *c. In noſtra infra eod.* & adde quod in propoſito ſcripſi in *c. Ad falſariorum*, *n.* 31. *& ſeqq. infra de crimine falſi.*

D E H O M I C I D I O.

Alexander III. Abbati S. Benedicti de Vebeja.

C A P U T X.

SUſcepimus literas tuas, per quas cognovimus, quod cum lator præſentium in cuſtodia cujuſdam domus cum altero fratre maneret; ingredientes de nocte quidam latrones ad eos, turpiter ipſos in perſonis affligere, & denudare veſtimentis propriis præſumpſerunt; in quos iſti reſumptis viribus inſurgentes, ligaverunt illos, & detinere uſque ad notitiam capituli voluerunt. Cum autem iſte rem ad tuam audientiam perlaturus, ligatos in fratris ſui cuſtodia dimiſiſſet, & fures ſe ſolvere niterentur, frater illos (ne ipſe ab eis interimeretur) occidit. Verum quoniam expediebat potius poſt tunicam relinquere pallium, & rerum ſuſtinere jacturam, quam pro conſervandis vilibus rebus & tranſitoriis tam acriter in alios exardeſcere, abſtineat iſte humiliter ab Altari miniſterio; & uterque peccatum ſuum ad arbitrium tuum ſtudeat expiare: conſtat enim eos contra manſuetudinem Eccleſiaſticam, ex utriuſque ope interemptos.

S U M M A R I U M.

1 *IRregularis eſt is, cujus illicita opera homicidium ſequitur.*

2 *Fur, & latro an, & in quo differant.*

3 *Latrocinantes qui dicantur.*

4 *Furtum unde dictum.*

5 *Clerico non licet pro rebus conſervandis latronem interficere, licet aliter res conſervari non poſſint, & num. 7. uſque in finem.*

6 *Irre-*

6 *Irregularitas contrahitur ab eo, qui ligavit furem, ſicut ab eo qui interfecit.*
7 *Clericus, qui pro neceſſaria rerum defenſione occidit furem, vel ſpoliatorem, an efficiatur irregularis, & n. ſeqq. uſque in fin.*
8 *Intellectus hujus cap.*
9 *Clerici ſeculares, & Monachi quoad irregularitatem contrahendam non differunt.*
10 *Latronem capere, & ligare licitum eſt etiam Clerico, dummodo id fieri poſſit ſine homicidio, & gravi ſanguinis effuſione.*
11 *Manſuetudini Eccleſiaſtica convenit potius rerum ſuſtinere jacturam, quam in alios acriter exardeſcere.*
12 *Clerico licitum eſt proſequi delinquentem uſque ad ſatisfactionem damni, & non ultra.*
13 *Clerico non licet ob res ſuas tranſitorias armis ſecuri, & interficere ſpoliatorem, licet hoſtis fortior ſit, & ſine armis impetat, & ſpoliet.*
14 *Valerii Reginaldi opinio, quod pro ſalvandis rebus trium, vel quatuor ducatorum liceat Clerico furem occidere, reprobatur.*
15 *Intellectus Clem.* Si furioſus, de homicid.
16 *Irregularis eſt, qui pro neceſſaria parentis, filii, conjugis, vel alterius conjuncti defenſione interficit aggreſſorem.*
17 *Maritum, & uxorem eſſe duos in carne una, quomodo intelligatur.*
18 *Filius in quibus cenſeatur eadem perſona cum patre.*
19 *Irregularis eſt committens homicidium pro neceſſaria defenſione proprii honoris.*
20 *Homicida eſt, qui potuit hominem a morte liberare, & non liberavit.*
21 *Injuriam proximi, & vicini qui negligit propulſare, videtur injuriantem fovere.*
22 *Excommunicatus eſt permittens Clericum percuti, ſi potuit prohibere, & non prohibuit.*
23 *Metus ignominiæ viris bonis major, quam mortis eſſe debet.*
24 *Defenſio rerum temporalium regulariter non eſt ſub præcepto.*
25 *Intellectus cap.* 2. ſupra eod.
26 *Intellectus cap.* Dilecto, de ſent. excomm. lib. 6.
27 *Clerico licet res proprias manuum injectione, baculo, & gladio defendere, dummodo non procedat ad ſava.*
28 *Clericus occidens, aut cauſam præbens occiſioni pro defenſione perſonæ, & rerum, an, & quando incurrat irregularitatem.*
29 *Laico an liceat occidere latronem pro neceſſaria rerum defenſione, remiſſive.*

1 S*Uſcepimus*. Is, ex cujus illicita opera homicidium ſequitur, irregularis eſt. Hoc dicit ſecundum Jo. Andream & omnes: vel ſic, homicidium imputatur ei, qui fuit in culpa, ſed magis inhærendo literæ ſecundum Abb. Antiq. & Felin. hoc intendit, qui pro temporalium rerum conſervatione aliquem interficit, aut occaſionem mortis præbet, irregularis cenſetur. Communis diviſio. Secunda ibi, *Verum*.

2 Nota primo, hæc verba, *furem*, & *latronem* eſſe ſynonyma; nam cum textus prius dixiſſet latrones, poſtea dixit fures, prout hic notat Abb. *in 1. notab. & in cap. 2. ſimiliter in 1. notab.* ubi etiam Marian. Soc-
3 cin. *num. 2. ſupra eod.* Prope tamen loquendo ſecundum gloſſ. in *leg. Cum duobus*, § *Damna in ver. Subreptum*, *ff. Pro ſocio*, latrocinantes dicuntur qui in ſilvis ſtant, ut ſpolient tranſeuntes, fures de nocte in domibus, ut in Auth. *Ut nullus judic. §. penult. collat. 9. & l. 1. Cod. Depoſ.* ſed ſecundum Cardin. *hic in 1. notab.* fur appellatur nocturnus, latro diurnus; & idem poſt Goffred. dixit Joan. de Anan. *in d. cap. 2. num. 1.* Verum hæc differentia confunditur *in c. 1.* Si *perfodiens, ſupra eod. & in l. Itaque, §. Lex, ff. ad l. Aquil.* ubi fur appellatur non tantum nocturnus, ſed etiam diurnus. Item confunditur per textum in *l. 1. ff. de furtis*, ubi furtum dicitur a furvo, id eſt nigro: quia clam, & obſcure fiat, & plerumque de nocte: ſi plerumque; ergo
4 non ſemper. Quare tu dic, furem proprie appellari, qui clam furatur, ut in *d. l. 1.* nec diſtinguitur, an noctu, vel interdiu; & ita intelligitur textus in *d. cap. Si perfodiens*; latronem vero qui palam furatur, ut per Doctores in Auth. *Sed novo, C. ſerv. fugit.* Florian. *in l. 3. in princip. ff. ad l. Aquil.* licet Marian. Soc. *n. 2.* putet furem eſſe nomen generis, & latronem ſpeciei, ita ut omnis latro ſit fur, ſed non e converſo: quidquid tamen ſit, hæc diſtinctio non eſt perpetua, ut inquit Joan. Andr. *in ver. Latrones, n. 1.* & Abb. *ubi ſupra*, quia nonnunquam fur, & latro pro eodem accipiuntur, ut hic videt.

Secundo nota ibi, *rerum ſuſtinere jacturam*, Clerico 5
non licere pro rebus conſervandis latronem interficere, licet aliter res conſervari non poſſint; & ſigna textum irrefragabilem contra opinionem recentiorum, qui tenent Clericum non eſſe irregularem, ſi pro neceſſaria rerum defenſione occidat furem, vel raptorem, ut plenius dicam infra in quæſt.

Ultimo nota, irregularitatem contrahi ab eo, qui li- 6
gavit fures, ſicut ab eo qui interfecit, ſecundum Anton. de Butr. *n. 6.* qui infert ad vulgare proverbium, quod bene probat hæc litera in fine, juncta gloſ. ubi fures utriuſque ope dicuntur fuiſſe interempti, & tamen unus eorum non interfecit, ſed tantum ligavit: ad hoc *l. Item Mela, §. Si alias, ff. ad l. Aquil.* ubi tenetur de damno ille qui tenuit, ſicut ille qui percuſſit, atque ita utrumque teneri de homicidio, notant *hic* Abb. *n. 2.* & Felin. *in 1. notab.*

QUÆRO, an Clericus qui pro neceſſaria rerum de- 7
fenſione occidit furem, vel ſpoliatorem, efficiatur irregularis.

Solutio quæſtionis maxima pendet ex intellectu hujus 8
Decretalis: legitur enim varie. Primus intellectus eſt Vincentii, & Alani, qui arbitrati ſunt, quod hic deciditur, habere locum in Monachis tantum, non autem in Clericis ſecularibus, ut hic refert Henric. Boich. *col. 2. poſt med. verſ. Vel dic. ſecundum quoſdam*; nam ſecundum eos interfectores, de quibus loquitur hæc Conſtitutio, iter perfectionis arripuerant; quare non licebat eis vim ſibi illatam repellere, & repellendo in culpa fuerunt, idemque ſenſit Goffred. dicens hoc habere locum in Monachis, qui viam perfectionis arripuerant; & ideo poſt tunicam etiam pallium dimittere debuerunt, ut dicitur in litera; & eſt ſimile in *c. Aliud, 11. q. 1. c. Aliud, de pœnit. diſt. 1. Quod debetur, 14. quæſt. 1. & in cap. 1. 23.*
q. 4. Verum hic primus intellectus nimis reſtringit lite- 9
ram, quæ licet loquatur in Monachis, tamen narrat factum, prout contigit, ſed ratio deciſionis, quod pro rebus temporalibus conſervandis non liceret tam acriter exardeſcere. Item verba illa, *contra manſuetudinem Eccleſiaſticam*, æque conveniunt Clericis ſecularibus, ac Monachis, nec in materia irregularitatis, quæ eſt in ordine ad miniſterium Altaris, ut *hic in fine, & in c. Presbyterum, ſupra eod. cum multis ſimilib.* conſtituenda eſt differentia inter Clericos ſeculares, & Regulares. Ad quod adduco optimum ſimile in *cap. Tua nos, infra eod.* ubi Religioſus chirurgiæ artem exercens, ſi ex ea mors ſequatur, declaratur irregularis: & quamvis litera loquatur in Monacho, quia ſic fuit in facto, tamen intelligitur in quolibet alio Clerico ſeculari, cum eadem ſit ratio, ut ibi declarat Abb. *in 1. notab. n. 2. in fin.* & Marian. Soccin. *in c. Ad audientiam, n. 154. infr. eodem*, unde hunc intellectum non ſequuntur DD. ſed intelligunt textum promiſcue etiam in Clericis ſecularibus.

Secundus intellectus, qui colligitur ex gloſ. 1. hic in princip. eſt eorum qui opinati ſunt, duos Monachos qui latrones ligaverunt, idcirco incidiſſe in irregularitatem, quia exceſſerunt modum licitæ defenſionis; nam cum haberent res ſuas ſalvas, non debebant fures ligare, ſed extra domum ejicere; quem intellectum ſecutus Covarruv. in Clement. *Si furioſus, de homicid. part. 3. §. Unic. num. 6. verſ. Undecimo*, & alii recentiores conati ſunt tueri Clericum non eſſe irregularem, ſi pro neceſſaria rerum defenſione occidit furem, vel raptorem. Sed hic intellectus patitur difficultatem tam in facto, quam in jure. In facto quidem, quia ex hac litera non concluditur neceſſario, an prædicti Monachi poſſent res ſalvas habere abſque eo quod latrones ligarent; potuit enim dari caſus, ut eos ligare poſſent, & tamen non poſſent e domo ejicere, *l. Neque natales, C. de probation.* In jure autem quia licitum eſt latrones capere, & ligare, dum-
modo id fieri poſſit ſine homicidio, & gravi ſanguinis 10
effuſione; atque ita in hoc nullus fuit exceſſus, ut poſt Innoc. *hic* tenet Hoſtien. *nu. 1. in verb. Voluerunt*, per

textum

textum in *cap. Archiepiſcopatu, de raptor. & in cap Tua nos, infra hoc tit.* & cum eo tranſit Joan. Andr. *num. 7. in gloſſ.* 1. ibi, *Capere*, Henr. Boich *col. 2. circa fin. verſ. Tu dic cum Hoſtienſi*, & alii communiter. Præterea
11 textus non facit vim in eo quod Monachi aliter poſſent res ſuas ſalvas habere, imo fundat deciſionem in ratione expreſſa in litera, quoniam inquit expediebat potius poſt tunicam repellere pallium, & rerum ſuſtinere jacturam, quam pro conſervandis vilibus rebus, & tranſitoriis tam acriter in alios exardeſcere; & propterea præcipit Clericum qui opem præſtitit homicidio, abſtinere a miniſterio Altaris. Hæc autem ratio concludenter probat non eſſe licitum Clericis effundere ſanguinem humanum pro rebus temporalibus, etiamſi alias nulla alia ratione conſervari valeant. Atque ita hic conſideratur exceſſus Monachorum in eo, quia unus eorum homicidium, & alter opem præſtitit homicidio pro rebus conſervandis, quod non licuit; non quia res poſſent aliter conſervari, neque hoc conſiderat reatus, ſed quia oportuit potius ſuſtinere
12 jacturam rerum, quam ad ſæva procedere contra manſuetudinem Eccleſiaſticam, ut dicitur in fine textus. Rationem reddit Petr. de Anchar. *num. 2. in 5. notab.* videlicet, quia Clericis uſque ad ſatisfactionem damni licitum eſt proſequi delinquentem, & non ultra, ut in *cap. Poſtulaſti, infra eod.* & propterea, ut ipſe ait, potius debent tolerare rerum jacturam, quam ad arma, & homicidium proſilire.

Atque hinc colligitur tertius intellectus, ſecundum quem hæc Decretalis evidenter probat Clericum eſſe irregularem ex homicidio commiſſo pro defenſione rerum quantumcunque neceſſaria, & inevitabili, qui intellectus colligitur ex gloſſa *prima, verſ Clericus vero*, eumque uti verum & conſonum literæ ſequuntur Abb. Antiq. *in princ.* Hoſtien *num. 3. in verb. Tam acriter*, Jo. Andr. *nu 3 in verb. Acriter*, Butr. *num. 4. & num. 6. verſ Tertio caſu*, Cardin. *num. 2. verſ Oppono*, Anchar. *num. 2, in 4. notab* Henr. Boich. *col. 2. circa med. verſ. Et pro intellectu*, Abb. *in 3. notab.* Jo. de Anan. *num. 5. verſ. Nota*
13 *quod Clerici*, Marian. Soccin. *num. 5. & 7.* Felin. *in princ.* Idem tenet Archid. *in Summa*, 23. q. 8. *in gloſſ.* quæ incipit, *Adde hoc*, ubi refert Vincentium, & Laurentium dicentes non licere Clerico ob res ſuas tranſitorias armis ſe tueri, & interficere ſpoliatorem, quamvis hoſtis fortior ſit, & ſine armis vim ſciat, & ſpoliet, ut *hic*, & in *c. Convenior*, 23. *quæſt.* 8. & in hoc ſecundum Boich. *ubi ſupra*, concordant Hoſt. & Jo. Andr. *hic*, & in *c. Petrus, eſt eodem*, & Specul. *in tit. de legat. §. Juxta circa* 10. *col. verſ Illud etiam, in fine*, ibi, *ſecus ſi faciat*. Item Paulus, & Matth. in Clem. *Si furioſus, de homic.* relati a Mar. Soccin. in *cap. Ad audentiam, n.* 187. *infra eodem*. Ex quibus apparet hanc eſſe unanimem Canoniſtarum ſententiam; eamque communem eſſe teſtatur Mar. Soc. *hic n.* 7. quem etiam ſequitur Navarr. *in Manuali cap. 27. num.* 211. & *cap. 15, num. 5.* Item Plovius *de irregular. regul.* 37. Silveſter. *in verb. Bellum*, §. 7. Gonzal. a Villadiego *de irregul. cap. De percuſſore, col.* 14. quorum ſententiam majori, & frequentiori Doctorum calculo receptam eſſe fatetur idemmet Covarr. in d. Clem. *Si furioſus, part.* 3. §. *Unic. num. 6. verſ. Undecimo*, licet incaute dixerit eam non probari in hoc textu; quem tamen melius intellexit
14 Abb. *in 3 notab.* ubi formaliter ait: (Nota caſum apertiſſimum, & notabilem, quod pro rebus conſervandis non licet Clerico occidere latronem, licet aliter res conſervare non poſſent, imo potius debet ſuſtinere omnem jacturam rerum:) & nullibi ita bene probatur, ut hic, & hoc dictum Abb. refert, & ſequitur Jo. de Anan *num.* 5. ubi ponderat verba illa, *omnem jacturam*, quæ oſtendunt Clericum non excuſari ab irregularitate ex homicidio commiſſo pro neceſſaria defenſione rerum, cujuſcunque ſint valoris, & quantitatis.

Unde patet, quam male Valerius Reginald. *in praxi fori pœnitentialis tom. 2. lib. 6. & totius operis lib.* 21. *c. 5. n. 6. & ſeq & præcipue n.* 68. ſcripſerit poſſe etiam Clericum, ſi res ſibi ſubreptæ excedant valorem trium, quatuor, aut quinque ducatorum, ſine peccato, & incurſu irregularitatis interficere furem cum dictis rebus fugientem catapulta in eum exploſa.
15 Sed præter textum hic probatur etiam hæc opinio in d. Clem. *Si furioſus, de homic.* ubi primo deciditur non eſſe irregulares ex homicidio, vel mutilatione uſu rationis carentes, ut furioſus, aut infans, ſeu dormiens. Deinde ſubnectitur, & idem de illo cenſemus, qui mortem aliter vitare non valens ſuum occidit, vel mutilat invaſorem. Ergo ſecus in aliis caſibus, *arg. c. Nonne de præſumpt.* ut bene deducit Mar. Soccin. *in d. c. Ad audentiam, n.* 187. Præterea textus dicit invaſorem ſuum, 16
non dicit rerum, innuens per hoc pro neceſſaria defenſione perſonæ tantum, non autem rerum, licere hominem occidere, vel mutilare; unde etiam ex ex litera colligit gloſſa communiter approbata *in verb. ſuum*, irregularem eſſe, qui pro neceſſaria parentis, filii, conjugis, vel alterius conjuncti defenſione interficit aggreſſorem; nam etſi hoc videatur permiſſum quoad aliam pœnam fori contentioſi, ut plene per Bald. *in repert. l.* 1. *C. Unde vi*; tamen quoad irregularitatem ſecus eſt, quia occidens defendendo non eſt immunis ab irregularitate, niſi quando aliter mortem propriam vitare non poteſt, juxta literam d. Clem. ubi ultra gl. hoc tenet Lap. & Paul. item Matt. Card. Imola, & Abb. *in c. 2. de vita, & honeſt. Cleric.* & eam gl. dicit communiter receptam Navarr. *in Manuali c. 27. n.* 213. quicquid contra ſcripſerit Fort. *in l. Ut vim, col. 9. ff. de juſt. & jur.* quem merito refellit idem Navarr. *ubi ſupr.* & dixi plenius in *c. Petitio, infra eod.* Et quamvis Matth in d. Clem. *Si furioſus*, dicat 17
prædicta habere locum præterquam in uxore, & marito, qui cenſentur una, & eadem caro, ut *c. Martinus, de cognat. ſpirit. c. Sciſcitatur, & c. Si quis*, 30. *q.* 4. & *c. Admonere*, 33. *q.* 5. hoc tamen communiter reprobatur teſte Marian. Soccin. in dicto c. *Ad audentiam, n.* 170. quia licet quoad generationem prolis, & alia bona matrimonii cenſeantur una caro; tamen ſecus eſt quoad alia. Quod patet a ſimili in filio, qui cenſetur eadem 18
perſona cum patre quoad acquiſitionem, *l. Quod dicitur, ff de verb. oblig.* & etiam quoad alia quædam, ut in §. *Hanc auctoritatem*, 33. *quæſt.* 3. non tamen quoad omnia, niſi quæ ſunt in jure expreſſa, ut per Mar. Soccin. *ubi ſupra*.

Similiter, ut ex litera d. Clem. *Si furioſus*, deducit 19
gl. præalleg. non vitat irregularitatem committens homicidium pro neceſſaria defenſione proprii honoris; cujus opinio in hoc quoque fere ab omnibus recipitur, ut Navarr. teſtatur *loc. cit.*

Si igitur in prædictis caſibus non excuſantur ab irregularitate qui occidunt, vel mutilant: longe minus excuſari debent qui hoc faciunt pro defenſione rerum temporalium quantumcunque neceſſaria, & inevitabili. Si- 20
quidem ad defenſionem proximi tenetur quis ex præcepto, qui enim potuit hominem a morte liberare, & non liberavit, homicida eſt dicit textus in c. *Sicut dignum*, §. *Illi etiam, ſupra eod.* Ad idem *c. Non inferenda*, ibi: *Qui enim non repellit a ſocio injuriam, ſi poteſt, tam in* 21
vitio eſt, quam ille qui facit, 23. *q* 3. & *in can. ſeq.* dicitur: *Qui poteſt obviare, & perturbare perverſos, & non facit, nihil aliud eſt quam favere eorum impietati: & qui vicini, & proximi negligit injuriam propulſare, videtur injuriantem fovere, & particeps ejus culpæ, c. Dilecto, de ſent. excom. lib.* 6. Imo excommunicatus eſt permittens 22
Clericum percuti, ſi potuit prohibere, & non prohibuit, ut eſt textus in c. *Quanta, infra eod. tit.* Similiter tenetur 23
quis ad defenſionem proprii honoris, & famæ, ut in *c. Non ſunt audiendi*, 11. *q.* 3. ubi qui famam contemnunt, non ſolum impudentes, ſed & crudeles appellantur; unde dicit textus in *l. Iſti, ff. Quod met. cau.* Viris bonis metus ignominiæ major quam mortis eſſe debet. At vero 24
defenſio rerum temporalium non eſt in præcepto, ut hic patet, imo res proprias, vel debitum dimittere perfectionis eſt, *c. Quod debetur*, 14. *q* 1. *c. Aliud*, 11. *q.* 1. & patet Matth. 5. *Si quis abſtulerit tibi tunicam, da ei & pallium*, S. Th. in 2. 2. *q. 43. art 8. & in* 1. 2. *q* 96. *art.* 4. Ergo pro defenſione quantumlibet neceſſaria bonorum temporalium nullatenus licere debet Clerico ſpoliatorem occidere, aut mutilare.

Non obſtat text. in *c. 2. ſupra eod.* quia non dicit, *te*, 25
vel *tua*, ſed *te atque*, & ſic ibi fur, aut latro fuit occiſus non pro defenſione rerum tantum, ſed perſonæ, & rerum copulative; & ita ad illum textum reſpondent *hic* Hoſtien. *n. 3. in verb. Tam acriter*, Jo. Andr. *num. 3. in verb. Acriter*, Butr. *num. d. verſ. Secundo caſu*, Card. *num. 2. verſ. Oppono*, Marian. Soccin. *num. 7.* & reliqui omnes.

Item non obſtat c. *Dilecto, de ſent. excom. lib. 6.* ubi 26
nedum laico, ſed etiam Clerico licet res ſolas etiam ſine

perſo-

perſona armis defendere; etenim hoc verum eſt invocando brachium ſeculare, ut ibi, & in *cap. Pervenit*, *infra eodem*, & ita illum textum intelligit Hoſtien. *hic num.* 4. ſecundum quem jungi debet, quod notatur in *cap. Petitio*, *infra eod & in cap. Ex multa*, §. *De Clericis*, *de Voto*, & ſequitur Jo. Andr. *num.* 3. *in eod. ver. Acriter*, Anchar. *nu.* 2. *verſ. Sed contra*, & Marian. Soccin. *num.*
27 8. qui de communi teſtatur. Sed certe hic intellectus nimis reſtringit literam illius Decretalis, & contrarium ſentit ibi gloſ. *fin. in verb Bonis*. Unde conclude ſecundum Abb. *num.* 3. *verſ Sed certe*, & Marian. Soccin. *num.* 8. pro defenſione rerum licere quidem Clericis manus injicere, & baculo, vel gladio defendere; dummodo tamen non procedant ad ſæva, & ad occiſionem. Pro quo intellectu facit hæc litera ibi, *tam acriter in alios exardeſcere*. Non igitur prohibetur moderata defenſio: & ita ſecundum eos videtur intelligere Innoc. *in cap. Si vero*, *el primo de ſent. excomm* & hanc ſententiam tenuit Jo. Andr. *in d. cap. Dilecto*, & idem Abb. *in d. cap* 2. *ſupra*, *de vita*, *& honeſt Cleric* pro qua ſecundum Marian. Soccin. facit textus *in cap. Olim*, *el primo de reſtit. ſpoliat.* juncta Clem. *Si furioſus*, *de homicid.*

28 Ex prædictis omnibus conclude: Quandoque Clericus facit aliquid ad defenſionem perſonæ, & rerum, quandoque ad defenſionem perſonæ tantum, quandoque ad defenſionem rerum tantum. Primo caſu ſi defenſio ſit neceſſaria, & inevitabilis, non efficitur irregularis, ſi ex tali facto homicidium ſequatur, ut notatur in *cap.* 2. *ſupra eodem*, & in Clemen. *Si furioſus*, *eodem tit.* Si vero defenſio ſit quidem neceſſaria, ſed non omnino inevitabilis, tunc non vitat irregularitatem, ut *hic*, & ſentit gloſ. I. *in princ. ad hoc cap Sicut*, *ſupra eod.* & multo minus eam vitat, ſi nulla ſubſiſtat neceſſitas, juxta notata in *d. c. Sicut dignum*. Secundo caſu dic idem per omnia, quod dictum eſt in proximo membro. Tertio caſu, videlicet quando pro defenſione rerum tantum, dic ſi idem perpetravit homicidium, ſine dubio incurrit irregularitatem, & in hoc conveniunt omnes, ut abunde oſtenſum eſt ſupra. Si autem alius homicidium commiſit, tamen aliquo facto ipſius præcedente; tunc diſtingue: nam aut fuit in culpa, vel diligentiam non adhibuit, & incurrit irregularitatem; & in hoc caſu loquitur hæc Decretalis, quia ſecundum Innocen. & Doctores Monachus, qui latrones ligatos dimiſit in cuſtodia alterius, fuit in culpa, quia duos dimiſit in cuſtodia unius tantum, & diligentiam non adhibuit, quia illos non bene ligavit: debuit enim cogitare hoc evenire poſſe, ut dicunt Doctores, & in ſpecie Petr. de Anchar. *num.* 2. Aut vero adhibuit omnem diligentiam quam debuit, & non fuit in culpa; & tunc homicidium ſuperveniens ei non imputatur, nec redditur irregularis, ut in juribus allegatis in gloſſa: & hæc vera, niſi factum quod mandaret Clericus, eſſet tale, ut ex illo veriſimiliter poſſit ſequi mors, quia tunc indiſtincte in irregularitatem incideret non obſtante aliqua ejus proteſtatione. Hic eſt caſus in *c. Is qui de homicid. lib.* 6.

Hæc procedunt in Clerico. Quid autem juris ſit in lai- 29
co, dixi in *cap.* 2. *ſupra eod.*

D E H O M I C I D I O.

Idem Alexander III. Lucan. Epiſcopo.

C A P U T XI.

DE cetero noveris, quod Diaconus, qui homicidio cauſam dediſſe videtur, non videtur ad Sacerdotium promovendus.

S U M M A R I U M.

1 *IRregularis eſt dans cauſam homicidio*, *& n.* 7.
2 *Verbum*, videtur, *in legiſlatore eſt expreſſivum veritatis.*
3 *Doctor reſpondens per verbum*, videtur, *intelligitur affirmative reſpondere.*
4 *Medicus ſimiliter per verbum*, videtur, *affirmat.*
5 *Teſtis deponens per verbum*, videtur, *an*, *& quando probet.*
6 *Irregularis removetur ab omni Altaris miniſterio.*
7 *Irregularis eſt præbens cauſam proximam homicidio*, *licet det operam rei licitæ.*
8 *Irregularitas incurritur etiam cum merito*, *ibidem.*
9 *Irregularis eſt judex*, *qui protulit ſententiam ſanguinis*, *ſi exinde ſecuta ſit mors.*
10 *Teſtis quoque deponens in cauſa ſanguinis*, *ſecuta morte*, *irregularis efficitur.*
11 *Lex promovens magis reſpicit ad factum*, *quam ad voluntatem.*
12 *Cauſa remota*, *quæ nullo modo eſt ordinata ad homicidium*, *non parit irregularitatem.*
13 *Etiamſi præbens hujuſmodi cauſam det operam rei illicitæ.*
Ars faciendi taxillos prohibita eſt, *ibidem.*
14 *Puer*, *qui turgidam veſicam frangens dedit cauſam abortui*, *an ſit irregularis.*
15 *Irregularis non eſt accedens armatus ad neptem adulteram*, *ut cogat adulterum cum ea contrahere*, *ſi adulter metu ſe præcipitaverit.*
Adulter irregularis non eſt ob necem a marito illatam uxori adulteræ, *ibidem.*
16 *Irregularitas an*, *& quando oriatur ex cauſa remota ad homicidium ordinata.*
17 *Inſtans apud regem pro remedio facinorum an ſit irregularis*, *ſi malefactores juſſu regis necati fuerint.*
18 *Clerici poſſunt de ſuis malefactoribus conqueri coram judice ſeculari ſine pœna irregularitatis*, *dummodo proteſtentur expreſſe.*
19 *Judex Eccleſiaſticus tradens Clericum degradatum Curiæ ſeculari prævia proteſtatione*, *non eſt irregularis.*
20 *Epiſcopi deputantes Ballivos in ſua juriſdictione temporali*, *non fiunt irregulares*, *licet pœna ſanguinis inferatur.*
21 *Princeps qui legem condidit ſub pœna mortis*, *non efficitur irregularis*, *ſi legis auctoritate aliqui ultimo ſupplicio affecti fuerint.*
22 *Papa non poteſt Canonicam irregularitatem incurrere.*
23 *Judex committens alteri cauſam*, *irregularis eſt*, *ſi commiſſarius ad mortem condemnet.*
24 *Irregularis an ſit Clericus*, *cui Epiſcopus commiſit*, *ut eligat juſtitiarium*, *ſi juſtitiarius procedat ad pœnam ſanguinis.*
25 *Irregularis non eſt*, *qui conſulit alteri*, *ut morti ſe exponat pro nomine ſive honore Chriſti*, *vel pro fide*, *aut pro ſtatu Eccleſiæ.*
26 *Inquiſitores pronunciantes aliquem hæreticum*, *licet ſciant eum morti tradendum*, *aut alias id proveniret*, *excuſantur ab irregularitate.*
27 *Irregularitas ex homicidio voluntario non contrahitur indiſtincte ab eo qui dat cauſam proximam homicidio*, *ſed oportet*, *ut homicidium ſit in ſe volitum.*

D*E cetero*. Dans cauſam homicidio irregularis eſt. Hoc dicit ſecundum Card. Abb. & Marian. Soccin. Breve eſt, & diviſionem non patitur.

Nota primo, hoc verbum, *videtur*, quod hic reperitur, in legiſlatore importare juris diſpoſitionem, & eſſe expreſ-

expreſſivum veritatis; unde ſecundum Jo. Andr. *n.* 1. idem eſt dicere, *non videtur*, ac *non eſt*, & conſentiunt Butr. *num.* 2. Cardin. *in princ.* Abb. *in* 1. *notabili*, & Marian. Soccin. *num.* 1. & idem Cardin. *conſ.* 36. *Caſus ſuper quo*, *n.* 18. ubi dicit verbum, *videtur*, prolatum a lege, eſſe aſſertivum veritatis, quia lex non poteſt eſſe dubia, *cap. Erit autem lex*, 4. *diſt. cap. fin. de Conſt.* & ob eandem rationem dictio, *forſitan*, a legislatore prolata, non ponitur deputative, ſed affirmative, ut in *c. Niſi cum pridem*, §. *Propter conſcientiam*, & ibi notat gloſ. *in verb. Forſitan*, Innoc. Hoſt. & Doctores *ſupra de renunciat.* Quod Butr. & Abb. inducunt ad dicta teſtium, & male ſecundum Marian. Soccin. & ideo tu dic in legislatore pro primo dicto Jo. Andr. eſſe textum in *cap. De quarta*, *de praeſcript. in cap. Praeterea*, *de appellat. & in cap.* 2. *de fide*

3 *inſtr. & in l. Sciendum*, *ff. de verb. obligat.* Idem dicendum in Doctore, qui reſpondens per verbum, *videtur*, intelligitur reſpondere de jure, ut in *cap.* 1. & ibi DD. *de judic.* Unde cum nos in ſolutione principalium quaeſtionum utimur illis verbis, *videtur reſpondendum*, non ſic loquitur quaſi dubii, ita ut verbum, *videtur*, ſit nota im-

4 proprietatis; ſed quia ita juris eſſe cenſemus. Quod facit pro dictis frequentibus Innocentii. Idem credimus in Medico, ut in *l. Quod tamen*, §. *Si arbiter*, *ff. de arbitr.*

5 & ibi per Bartol. *& l.* 1. §. 1. *ff. de ventr. inſpicien.* Demum idem dicendum in judice, qui ſententiam profert per verbum, *videtur*, ut ſcripſit Angel. *in l. Sciendum*, *ff. de verb. obligat.* quem refert, & ſequitur Marian. Soccin. *hic numer.* 4.

Ratio praedictorum eſt, quia Doctor, Medicus, & Judex reſpondent non de his, quae in facto conſiſtunt, & ſenſu corporis percipiuntur; ſed de eo, quod judicio intellectus, & ratione percipitur; ac proinde ſatis eſt, ut reſpondeant per verbum, *videtur*, ut in juribus citatis.

6 Ideoque in teſte, qui non ſolum deponit de judicio rationis, ſed etiam de facto, ſic diſtinguitur ſecundum Marian. Soccin. *hic num.* 5. Nam aut deponit in iis, quae poſſunt per ſenſum corporeum certitudinaliter comprehendi, & percipi: & non probat, niſi reddat ſufficientem cauſam dicti ſui. Aut deponit in his, in quibus laborat judicium rationis, & intellectus, ut in Medico, qui deponit ſibi videri vulnus mortale, & in obſtetrice deponente aliquam virginem ſibi videri corruptam, vel praegnantem: & tunc probat, ut *l.* 1. §. 1. *ff de ventr. inſpic.* Rationem differentiae inter judicem & teſtem aſſignat Bald. *in d. l. Quid tamen*, §. *Si arbiter*, *ff. de arbitr.* Et de hoc articulo an teſtis probet per verbum, *videtur*, vide *cap.* 2. *ſupra de renunc. cap.* 1. *de judic. & c. Perpendimus*, *de ſent. excomm.* Bart. *in Proœmio Digeſtorum*.

7 Secundo nota regulam ex ſummario textus, videlicet irregularem eſſe non tantum, qui principaliter homicidium perpetravit, ſed etiam qui cauſam praebuit homicidio; & ideo non debere ad Ordines promoveri, nec in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare. Et hoc tene ſecundum Abb. Antiq. Jo. Andr. Card. Anchar. Abb. Mar. Soccin. & omnes; quia etſi textus dicat hunc non eſſe promovendum ad Sacerdotium; tamen cum ſit irregularis, removeri debet ab omni Altaris miniſterio, ut in *c. Presbyterum*, *ſupr. eod.* Rurſus etſi textus ponat caſum in Subdiacono, tamen factum narrat; unde idem intelligas in alio Clerico, ſecundum Jo. Andr. *in princ.* & Card. *in fine*; imo & in laico, ut per Abb. *num.* 1. & Marian. Soccin. *nu.* 7.

Nunc declara primo hanc regulam, ut procedat, ſi cauſa ſit propinqua, veluti quia conſilium, praeceptum, vel opem quis dedit, ut alter occideretur, *c. Si quis viduam*, 50. *diſt. cap. Henricus*, *ad fin. de Cler. pugn. in duella*, *cap. Sicut dignum*, §. *fin. & cap. proximo*, *ſupra eod.* vel hoc ſuggeſſit, ut in *d. cap. Sicut dignum*, §. *Qui vero*, ſecundum gloſ. *hic* Hoſt *in princip.* & Butr. *num.* 3. Quod latius explicat Innocen. *in cap. Ad audientiam*, *num.* 1. *& ſeqq. infra eodem*.

8 Neque hoc caſu diſtinguitur, an quis det operam rei illicitae, necne; ſed indiſtincte ex cauſa proxima incurritur irregularitas, ſecundum Innocent. in *dict. cap Ad audientiam*, *num.* 1. *verſ. Tamen ſemper ſit irregularis*,

9 etiam cum merito, ut patet in judice qui protulit ſententiam ſanguinis, ſi exinde ſecuta ſit mors, *cap.* 1. 51. *diſt. cap. Hiſ a quibus*, 23. *quaeſt. ult. cap. Clericis*, *& c. Sententiam*, *Ne Cler vel. monach.* & notatur in *cap. Inter opera de ſponſ.* & per D. Thomam *in* 2. 2. *quaeſt.* 4. *art.* 2. *in corp. & ad quartum*.

Item non diſtinguitur, an hujuſmodi cauſam proxi- 10
mam ſponte quis dederit, an adactus, ut in *dict. cap.* 1. 51. *diſt.* ibi: *Qui dum parent poteſtatibus*, *quae ſibi ſunt imperata*, *fecerunt*. Et patet in teſte, qui juſſus a judice depoſuit in cauſa capitali; ut in *d. c. Sententiam*, *Ne Cler. vel Monac.* Innocent. *ubi ſupra num.* 7. Specul. *in tit. de diſpen.* §. 4. *num.* 9. *verſ. Item litigioſus*, Cravet. *conſ.* 2. *num.* 1. Clar. *in praxi crimin.* §. *fin. quaeſt.* 24 *num.* 8. *verſ. Ulterius quaero*, Navarrus *in Manuali cap.* 27. *num.* 212.
Ratio eſt, quia lex promotionis magis reſpicit ad factum, 11
quam ad voluntatem, ut in *cap. fin.* 15. *quaeſt. ultim.* & notat Archidiac. *in cap. Si evangelica*, *num.* 6. & ibi etiam Praepoſ. *num.* 55. *diſt.* Hoſtien. & Doctores *in cap. Significaſti*, *il ſecondo*, *infra eodem*, Mat. Soccin. *infra in cap. proxim. n.* 230. *& ſeq.*

Sin autem cauſa ſit remota, gloſſa hic tenet non in- 12
curri irregularitatem, argum. *l. Qui domum habebat*, *ff. Locati*, *& cap. Exhibita*, *inf. eod.* niſi ejuſmodi cauſam quis dederit animo nocendi, aut non adhibita diligentia, quam debuit, aut potuit adhibere, ad quod allegat *cap. Presbyterum*, *in fin. ſupra eod. & l. Si quis necandi*, *C. ad l. Cornel. de Sicar.* & cum gloſſa videntur *hic* tranſire Abb. Antiq. & Anton. de Butr. *num.* 4. Verum Hoſtien. *hic in fin.* dicit in *dict. cap. Presbyterum*, non fuiſſe cauſam remotam, imo propinquam, & cohaerentem: & ideo idem juris eſſe, argum. *l. Quae Religioſis*, *ff de rei vendic.* & ſequuntur Joan. Andr. *num.* 4. Card. *num.* 2. *in* 1. *appoſit.* Petr. de Anchar. *in fine*, Abbas *num.* 3. *in fin.* & Marian. Soccin. *nu.* 8.

Tu vero diſtingue duos caſus. Primus eſt, cum cauſa remota nullo modo eſt ordinata ad homicidium; & hoc primo caſu manifeſtum eſt ex cauſa hujuſmodi nullam contrahi irregularitatem, & ita procedit textus in *d. cap. Exhibita*, *infr. eodem*, *& in d. l. Qui domum habebat*, *ff. Locati*, (Neque, ut inquit Hoſtien. *hic num.* 1. Faber qui fecit cultellum, ex eo ſolo quod fecit eum, eſt in culpa, ſi cum ipſo homicidium committatur: & ſic non nocet cauſa remota.) Conſimile exemplum ponit hic Abb. *num.* 3. videlicet, (Feci feneſtram in domo, aliquis ultro ſe ex ea praecipitavit: tunc enim ego ſum cauſa remota, nec ſum in aliqua culpa, ſed cauſa propinqua fuit fatuitas illius ſe praecipitantis,) & ſequitur Marian. Soccin. *n.* 9. qui ad hoc plures remiſſiones dedit in *cap. Presbyterum*, *ſupra eodem*. Alia exempla habes in *cap. De occidendis*, *verſ Unde nec reus*, 23. *quaeſt.* 5.

Procedit autem haec concluſio, etiam ſi qui praebuit ho- 13
juſmodi cauſam remotam, & omnino per accidens, daret operam rei illicitae, nam nihilominus ex ea non efficitur irregularis, text. eſt in *d. cap. Exhibita*, *infr. eod.* Et propterea qui fecit taxillos ad ludendum, non incidit in irregularitatem ex eo, quod convenientes ad ludum ſe interfecerint: Nam etſi ſecundum communem opinionem ars faciendi taxillos ſit prohibita, tamen non eſt ad homicidium ordinata, ut per Marian. Soccin. *in cap. prox. num.* 237. *verſ. Secus autem ſi non eſſet ordinata*, *infr. eod.*

Et eodem modo irregularis eſt puer, qui turgidam veſi- 14
cam porcinam frangens, in cauſa fuit, ut mulier praegnans
terrore aborteretur, ut poſt Abb. tenet Silveſt. *in verb. Ho-* 15
micidium, 2. *nu.* 14. Licet contrarium videantur ſentire Innoc. Abb. ant. & Vinc. & minus bene ſecundum Silveſt. Idemque patet ex ſubjectis declarationibus Sac. Congregationis Concilii: Nam Petrus Presbyter Pampilonenſis cum audiſſet Martinum laicum cum quadam muliere ſoluta ipſius oratoris ex fratre nepote ſolere carnaliter commiſceri, & quadam nocte domum ejus ingreſſum eſſe, & cum illa commorari, armatus ipſe, aliiſque conſanguineis armatis comitatus ad d. domum dictae neptis acceſſit ea intentione, ſicuti aſſerebat, ut Martinum compelleret contrahere cum ea matrimonium, non autem ut eum occideret. Verum ſimul ut Martinus audivit forea pulſari, ſe in aream d. domus e feneſtra projecit, ac ſtatim exanimatus eſt. Quaeſivit Petrus, an propterea contraxiſſet irregularitatem. *Die* 29. *Novembr.* 1602. Sacr. Congreg. cui undecim Cardinales interfuerunt, cenſuit Petrum praedict. ſecundum ea, quae proponebantur, non incidiſſe in irregularitatem. Et poſtea cum quidam Presbyter Oriolen. dioeceſis noctu ad mulierem conjugatam acceſſiſſet, ab ipſa de viri abſentia edoctus, cumque vir ipſe caſu ſuperveniens uxorem necaſſet; dubitavit idem Presbyter, num incidiſſet propterea in irregularitatem. *Die* 31. *Julii* 1610. S. Congregat. reſpondit uti prius cenſuerat prae-

Digitized by Google

prævia diligenti diſcuſſione, adulterum ob mortem adulteræ a marito propter adulterium inflictam non eſſe irregularem.

His plane caſibus etſi prædicti darent operam rei illicitæ, quia tamen cauſa remota, quam homicidio præſtiterunt, nullatenus fuit ordinata ad cauſatum, ſed fuit omnino per accidens; declarati fuerunt immunes ab irregularitate.

16 Secundus caſus eſt, cum cauſa remota eſt veriſimiliter ordinata ad cauſatum, ita ut propter ipſam ordinationem, & conſequentiam cauſati præſtans cauſam ipſam remotam videatur habuiſſe animum ad cauſatum. Et hoc caſu, qui præbuit cauſam, tenetur, ut per Marian. Soc. *hic num. 9.* Ego vero intelligo hoc procedere, ſi præbens hujuſmodi cauſam dabat operam rei illicitæ, vel animo nocendi hoc fecit, aut diligentiam non adhibuit, quam potuit, aut debuit adhibere; alias ſecus, ut in *cap. Continebatur, ſupra eod.* & infra *in cap. prox. l. Si putator, ff. ad leg. Aquil.* Ita Ægid. Bellam. *conſ. 14. Factum eſt tale, per tot. & præſertim num. 3,*
17 *verſ. In oppoſitum:* ubi notabiliter conſuluit, Epiſcopum Avenionenſem, qui propoſuit Ludovico Francorum Regi enormia quædam facinora in ejus ditione perpetrata, & inſtitit pro remedio opportuno, nullam contraxiſſe irregularitatem, licet alii ex delinquentibus juſſu Regis decapitati, alii ſubmerſi, & alii mutilati fuerint: motus hoc principali fundamento, quia danti operam rei licitæ non imputatur damnum, maxime ſi non valet de negligentia reprehendi, *ut cap. De occidendis, 23. qu. 5.* ſecundum Bernard. & Hoſtien. *in cap. Sicut dignum, ſupra eodem,* & Henric. hic. Et idem ſi non adhibet diligentiam, quam poteſt, ſi cauſam proximam non dederit, ut *l. Qui domum debebat, ff. Locati:* at Epiſcopus hoc egit principaliter pro redemptione captivorum, & ſic dabat operam rei licitæ,
18 nec dedit cauſam proximam; ſed Rex, & illius miniſtri. Sic etiam videmus Prælatis, vel Clericis quibuſcunque, qui de laicis ſuis malefactoribus querelam penes ſecularem judicem deponentes petunt emendam ſibi fieri, & provideri, ne contra eos talia de cetero præſumantur, imputari non debere, ſi proteſtentur expreſſe ſe ad vindictam, ſeu pœnam ſanguinis non intendere, licet malefactoribus judex mortem intulerit juſtitia exigente, ut eſt caſus in *capit. Prælatis, de homic. lib. 6.* Et quamvis Joan. Andr. ibi dixerit Clericum caute facere ſi potius dicat, *Conqueror,* quam *Accuſo;* & ſic ſerventur verba *dict. cap. Prælatis;* tamen putat eum non fieri irregularem, licet dicat, *Accuſo;* nam & querela inofficioſi teſtamenti dicitur accuſatio, *leg. Parentibus, & l. In arenam, C. de inoffic. teſtam.* & ſequitur poſt Abb. Soccin. *in cap. prox. infra eodem n. 256.*
19 Sicut non imputatur judici Eccleſiaſtico, qui Clericum actualiter degradatum tradit Curiæ ſeculari, ſi proteſtetur ad præſcriptum *cap. Novimus, infra de verb. ſi-*
20 *gnif.* Similiter Epiſcopus, ſeu quicunque alius Prælatus, vel Clericus juriſdictionem obtinens temporalem, ſi homicidio, aut alio maleficio ab aliquibus in juriſdictione ſua commiſſo, Ballivo ſuo, aut alii cuicunque injungat, ut veritatem inquirens juſtitiam exequatur, irregularis non efficitur, licet pœna ſanguinis inferatur, ut eſt text. in *cap. Epiſcopus, Ne Cleric. vel Monach. lib. 6.*

His enim caſibus, & aliis conſimilibus, qui adduci poſſent, quamvis præbentes cauſam remotam intelligere poſſint, aut debeant futurum eſſe, ut inde mors ſequatur; excuſantur tamen ab irregularitate, quia dant operam rei licitæ, & eorum officio incumbenti.
21 Unde nec Princeps, qui legem condidit ſub pœna mortis, efficitur irregularis, ſi legis auctoritate aliqui ultimo ſupplicio affecti fuerint, quia in perſonam certam non animadvertit, nec in Conſtitutionem ſuam voluit aliquem incidere, ſed eam tantummodo promulgavit propter bonum, & licitum, ut homines a maleficiis deterreret. Ita Archid. *in c. Officia, num. 1. 23. qu. 5.* & Joan. Andr. *in cap. 1. n. 5. in gloſ. 1. infra de Sagittar.*
Quod multo magis habet locum in Papa, qui non 22
poteſt canonicam irregularitatem incurrere, *cap. Propoſuit, ſupra de conceſſ.* quia & alius ſuper hoc medetur, ut patet ex notatis in *capit. Sicut, ſupra eodem,* & infra *in cap. Poſtulaſti,* & tradit Jo. Andr. *loc. cit.* Verum ſi Clerici emendam peterent, aut reum Curiæ ſeculari traderent non præmiſſa proteſtatione, utique irregularitatem non evaderent, ut in juribus citatis; & utrobique notant DD. Et eodem modo quærit hic
Collectar. *in princ.* ſi aliquis obtinuerit a Principe ju- 23
dicaturam, & cauſam commiſerit in genere, quia a ſe totam juriſdictionem abdicare non poteſt, an committens ſit irregularis, ſi Commiſſarius ad mortem, vel mutilationem condemnet: & concludit eſſe irregularem, cum ſit cauſa, & occaſio, quia hoc potuit prævidere. Nec obſtat ſecundum eum, *c. Epiſcopus, Ne Cler. vel Monach. lib. 6.* quia hoc faciunt Prælati ex neceſſitate ſui officii; & ideo Papa ibi eos excuſare poteſt. Alias idem eſſet judicium de Prælatis, & aliis, ut legitur, & notatur in *cap. Ex literis de exceſſ. Prælat.* Idem ſi Princeps cauſam Clerico commiſiſſet, qui alicui re integra in totum vices ſuas committeret, propter eandem rationem, ut hic per Collectar. poſt Guilielm. de Monte Laudano *in tract. ſuo de Sacram.*
Et idem dicendum, ſi Epiſcopus committat Clerico, 24
ut vice ſua eligat Ballivum, vel Judicem, vel ſpecialem juſtitiarium, & juſtitiarius a Clerico electus condemnet ad mortem ſecuto effectu; nam Clericus irregularitatem incurrit; & in hoc reſidet Jo. Andr. *in d. cap. Epiſcopus,* quia talis voluntate hoc facit, non autem ex officio: & tota illa Decretalis loquitur de eo, cujus eſt juriſdictio: licet Collect. *hic in fin.* dicat hoc magis mirandum eſſe, cum hic Clericus non faciat, niſi quod Epiſcopus eſſet facturus: quid enim poteſt illi imputari, maxime ſi coactus fuit a ſuo Prælato? quare in præcepto concludit ſecus, *c. Sicut, 7. qu. 1. & c. Quod quis, de regul. jur. lib. 6.*

Declara ſecundo principalem regulam hujus Decre- 25
ſalis, ut non procedat in eo, qui alicui conſulit, ut indubitatæ morti ſe exponat pro nomine, ſive honore Chriſti, vel pro fide, aut pro ſtatu Eccleſiæ: non enim fit irregularis, licet exinde ſequatur mors, & ſic dederit cauſam proximam homicidio, *capit. Sunt quidam, 25. quæſt. 1. cap. Non ſolum, & cap. ſeq. 11. q. 3.* cum Chriſtus mortem pro nobis ſubierit, *cap. Cum Redemptor, 22. quæſt. 1. cap. Pro humanis, de homicid. lib. 6.* Ita Innoc. *in c. Ad audientiam, num. 6 verſ. Sed etſi conſulat, infra eod.* Archid. *in ſumma 23. qu. 8. n. 4. verſ. Sed ſi ei conſulat.* Et hac ratione excuſari poſſunt 26
ab irregularitate Inquiſitores hæreticæ pravitatis pronunciantes aliquem hæreticum, licet ſciant eum propter hoc morti tradendum, & hoc etiam alias multipliciter procurent; ad hoc *c. Legi 23. qu. 8. & cap. Si audiatis, 23. quæſt. 5.* ſecundum Archid. *ubi ſupra, verſ. Hac etiam ratione,* & Specul. *in tit. de legat §. Juxta, verſ Porro.*

Declara tertio eandem regulam, ut procedat in ſim-
plici irregularitate, non autem in ea, quæ contrahi- 27
tur ex homicidio voluntario, & eſt indiſpenſabilis, ut in Decreto Concil. Trident. *cap. 7 ſeſſ. 14.* ad hanc enim inducendam non ſufficit indiſtincte cauſam proximam dediſſe homicidio, ſed oportet, ut homicidium ſit in ſe volitum, ut fuſe probavimus in *cap. proxim. infra eodem, in quæſtione,* an mandans committi homicidium in perſona unius, ſi ſequatur in perſona alterius, ſit irregularis ex homicidio voluntario? *a num. 53. uſque in finem.*

DE HOMICIDIO.

Clemens III.

CAPUT XII.

AD audientiam Apoſtolatus noſtri pervenit, quod cum quidam Presbyter volens corrigere quendam de familia ſua, cingulo, quo cingi ſolebat, ipſum verberare tentaſſet: contingit, quod cultellus de vagina, quæ cingulo adhærebat, elapſus, eum in dorſo aliquantulum vulneravit. Poſtmodum vero cum ille vulneratus aliquandiu vixiſſet, & convaluiſſet a vulnere; alia graviori (ut dicitur) infirmitate percuſſus, viam eſt univerſæ carnis ingreſſus. Quia vero utrum occaſione vulneris deceſſiſſet, dubium habetur: veſtræ diſcretioni duximus reſpondendum; quod cum in dubiis ſemitam debeamus eligere tutiorem, vos convenit injungere Presbytero memorato, ut in ſacris Ordinibus non miniſtret: injuncta tamen pœnitentia competenti, ſibi poteritis concedere, ut minoribus Ordinibus ſit contentus. Si vero ille ex alia infirmitate obierit, poterit (ſicut erat ſolitus) divina officia miniſtrare.

SUMMARIUM.

1 *HOmicidium caſuale imputatur ei, qui dabat operam rei licitæ, ſi non adhibuit diligentiam, quam debuit.*

2 *Dubitans, an ſit irregularis, debet tutiorem partem eligere, & abſtinere a miniſterio Altaris.*

3 *Irregularitas in foro contentioſo in dubio non eſt præſumenda.*

4 *Secus in foro pœnitentiali, vel quaſi pœnitentiali.*

5 *Dubius tenetur tutiorem partem eligere in omni materia, in qua ſubeſt periculum ſalutis æternæ.*

6 *Dubia contra ſeipſum in deteriorem partem ſunt interpretanda; ſecus contra proximum.*

7 *Regula de tutiori parte in dubio eligenda a recentioribus Theologis multipliciter oppugnatur.*

8 *Clerico licet propriam familiam corrigere etiam moderate verberando, nec caſus mortis inde contingens illi imputatur.*

9 *Virgis, & loris verberari quis poteſt, & cuſtodiæ cauſa in vinculis poni.*

10 *Correctio debet eſſe levis, & moderata.*

11 *Sævitia nimia adſcribitur culpæ.*

12 *Caſtigatio levis dicitur, ſi fiat cum molli cingulo;*

13 *Caſtigatio an ſit moderata necne, judicis arbitrio relinquitur.*

14 *Caſtigatio levis in robuſto poteſt eſſe gravis in debili, vel infirmo.*

15 *Caſtigatio dicitur levis, aut gravis ex genere inſtrumenti.*

16 *Item ex parte corporis, in qua quis percutitur. Magiſter, vel dominus baculo percutiens caput dicitur eſſe in culpa; ſecus ſi manum dando palmatam, ibidem.*

17 *Irregularitas ex homicidio, vel mutilatione in quibus cauſibus contrahatur. Et infra per diſcurſum, uſque in finem.*

18 *Irregularitas ex homicidio, vel mutilatione eſt in duplici differentia.*

19 *Irregularitas ex homicidio caſuali contrahitur ab eo, qui dabat operam rei illicitæ.*

21 *Clericus qui venando telum in feram miſit, & hominem occidit, irregularis eſt, etiamſi omnem adhibuerit diligentiam,*

21 *Clericus qui porcos ex agro pulſurus projecit lapidem, & puerum necavit, non eſt irregularis.*

22 *Projiciens aliquid per locum inſolitum, non tenetur clamare.*

23 *Clamantes ſubmiſſa voce, vel poſt caſum contingentem non excuſantur.*

24 *Furioſus, qui culpa propria incidit in furorem, an ſit irregularis ex homicidio in furore commiſſo.*

25 *Furioſus ex culpa ſua puniendus eſt, ſed mitiori pœna, & refellitur contraria opinio Menochii.*

26 *Furioſus quod facit, perinde eſt, ac ſi a quadrupede, vel tegula per ſe cadente factum eſſet.*

27 *Mandans aliquem verberari, licet expreſſe inhibeat ne occidatur, irregularis eſt, ſi mandatarius occidat.*

28 *Conſulens alicui jactum machinæ, vel baliſtæ, aut expugnationem caſtri, an ſit irregularis.*

29 *Aſſociians euntem ad aliquem interficiendum an, & quando incurrat irregularitatem.*

30 *Irregularis non eſt qui caſu interfuit homicidio abſque participatione, licet ex ejus præſentia aliquid robur accreverit adverſariis.*

31 *Irregularis efficitur inflammans animum Regis ad odium, ſi inde ſequatur mors.*

32 *Suggerere quid ſit.*

33 *Irregularis non eſt præbens homicidio cauſam remotam, & ad homicidium non ordinatam, etiamſi daret operam rei illicitæ, & n. 61.*

34 *Culpa leviſſima an ſufficiat ad irregularitatem contrahendam:*

35 *Irregularis eſt ex homicidio caſuali, qui non adhibuit diligentiam, quam debuit, licet daret operam rei licitæ.*

36 *Negligentia diſſoluta prope dolum eſt, & habetur pro conſcientia.*

37 *Dormiens an, & quando fiat irregularis ex homicidio in ſomnis commiſſo.*

38 *Chirurgus an ſit irregularis, ſi ex aduſtione, vel inciſione, quam fecit, ſecuta fuerit mors, vel mutilatio, & n. 40.*

39 *Barbitonſoris, ſeu phlebotomantis artem exercens, an efficiatur irregularis.*

40 *Chirurgia ars eſt Clericis interdicta, & n. 42.*

41 *Intellectus cap. Tua nos de homicid.*

42 *Chirurgus ut ſit immunis ab irregularitate, quæ requirantur.*

43 *Urſum, aprum, vel leonem tenens, ſi aliquem interficiant, an ſit irregularis.*

44 *Clericus e campanili ſurſum trahens chordam campanæ an ſit irregularis, ſi puer funi appenſus ceciderit, & expiraverit.*

45 *Irregularis efficitur cauſam præbens homicidio animo nocendi, licet alias daret operam rei licitæ.*

46 *Feneſtram faciens in intentione, ut alter ſe per eam præcipitet, irregularis efficitur, ſi mors ſequatur.*

47 *Clericus ſe defendens in rixa, an ſit irregularis, ſi ſuperveniant inimici adverſariorum, & aliquem interficiant.*

48 *Cultellum tenens in manu, an ſit irregularis, ſi alter in eum inſiluerit, & vulnus lethale acceperit.*

49 *Clericus trahens officiali furem, petens, utrum puniat citra ſanguinis effuſionem, an ſit irregularis, ſi officialis occidat, vel mutilet,*

50 *Clericus expellens latronem de Eccleſia, qui juſtitia mediante ſuſpenſus eſt, an ſit irregularis.*

51 *Irregularitas ex homicidio voluntario qualiter contrahatur.*

53 *Por-*

52 *Portant ligna ad comburendos hæreticos, ut indulgentiam conſequatur, an ſit irregularis.*
53 *Mandans committi homicidium in perſonam unius, ſi ſequatur in perſonam alterius, an ſit irregularis ex homicidio voluntario, & nu. ſeq. uſque in fin.*
54 *Irregularis ex eodem facto unus eſſe poteſt ex homicidio voluntario, alter ex caſuali.*
55 *Mandans aliquem percuti baculo citra mortem, aut cæſim leviter in facie vulnerari, non eſt irregularis ex homicidio voluntario, ſi mandatarius gladio interfecerit.*
56 *Irregularis non eſt, qui omni conatu niſus eſt occidere, ſed non occidit.*
57 *Caſus eſt in agente præter intentionem.*
58 *Caſus evenientes ex aliquo opere præter operantis intentionem, non ſunt voluntarii, niſi per accidens.*
59 *Mandans percuti extra Prætorium, ſi percuſſio ſequatur in Prætorio, non tenetur de percuſſione.*
60 *Fur qui equis ſubtractis mulierem confregit, non tenetur l. Cornelia de Sicariis.*
61 *Homicidium caſuale tunc imputatur danti operam rei illicitæ, quando actus ille eſt ordinatus de ſui natura ad homicidium ſubſecutum.*
62 *Homicidium culpoſum non doloſum, quando dicatur.*
63 *Concilium, & eventus exigitur a juriſconſulto.*
64 *Mandans capi unum ex tribus Clericis, & alios duos non gravari, ſi mandatarius capiat unum ex duobus, mandans non eſt excommunicatus.*
65 *Irregularis an ſit conſulens alicui homicidium, ſi ille dum aggreditur, occiditur.*
66 *Pœna ordinaria an ſit puniendus, qui volens percutere Titium, percuſſit Mævium.*
67 *Percutiens animo occidendi armatu pugno, an cenſeatur homicida voluntarius, ſi percuſſus cadendo ex aliſione ad petram obierit.*
68 *Error an excuſet homicidium involuntarium.*
69 *Injuriam inferens Titio, quem putabat eſſe Cajum, qua pœna puniatur.*
Mandans quando teneatur ex homicidio, ſi mandatarius erraverit in perſona occiſi, ibid.
70 *Excommunicatus eſt, qui volens percutere unum Clericum, percuſſit alium.*
71 *Percutere volens Titium, ac percutiens Cajum prætereuntem, tenetur l. Aquilia.*
72 *Occidens hominem etiam infidelem eſt irregularis.*

1 AD *audientiam*. Homicidium caſuale imputatur ei, qui dabat operam rei licitæ ſi non adhibuit diligentiam, quam debuit. Hoc dicit ſecundum omnes. Communis diviſio. Secunda ibi, *Quia vero*. Et hæc diſtinguit. Et ſecundum membrum ibi, *Si vero*.
2 Nota primo ibi, *Quod cum dubiis*, eum, qui dubitat an ſit irregularis, nec ne, debere tutiorem partem eligere, ſeque irregularem æſtimare, & abſtinere a miniſterio Altaris. Concordat *capit. Significaſti*, *el 2. & cap. Petitio*, *infra eodem*. Unde videtur inferri, ut in dubio ir-
3 regularitas ſit præſumenda. Quod tamen non ita generaliter accipiendum eſt, ſed ſub diſtinctione, de qua hic per Abb. *n. 2.* & Marian. Soccin. *num. 18.* Nam aut agitur ad pœnam imponendam propter irregularitatem in foro contentioſo; & tunc in dubio quis debet potius judicari non irregularis, quam e contra. Et ita loquitur Innoc. *hic in fin.* ab aliquibus perperam allegatur. Ait enim irregularitatem eſſe de jure poſitivo, ut notatur *in cap. Niſi cum pridem*, *de renunc.* Et ideo non debere aliquem in dubio reputari irregularem, quia pœnæ ſunt molliendæ potius, quam exaſperandæ, *c. Pœna*, *de pœnit. diſt. 1.* Et ſic loquitur Innoc. in foro judiciali, quando agitur ad pœnam, prout illum intelligit Abb. *dict. num. 2.* Et ita etiam loquitur Specul. *tit. de legat. §. Juxta*, *verſ. Quidquid ego*, *& verſ. Generaliter*, & ibi Jo. Andr. *in addit.*
4 ſecundum Marian. Soccin. *eodem nu. 18.* Aut agitur in foro pœnitentiali ad pœnitentiam imponendam: & in dubio debet quis potius reputari irregularis; quoniam in hujuſmodi foro tutior pars eſt eligenda, licet durior videatur. Et idem dicendum, ubi agitur in foro quaſi pœnitentiali, puta quia proprie non agitur ad pœnitentiam, ſed ut quis abſtineat a miniſterio Altaris; quia debemus in tutiorem partem interpretari, ut clare probatur hic *in d. cap. Significaſti*, *& in cap. penult. infra eodem*. Pro- 5
cedit autem hæc regula de tutiori parte in foro pœnitentiali, vel quaſi pœnitentiali eligenda, non ſolum in irregularitate, ut hic, & in juribus proxime citatis; verum etiam in omni materia, in qua poſſet ſubeſſe peccatum, ut per Marian. Soccin. *hic numer. 21.* Et in excommunicatione eſt textus *in cap. Illud*, *de Cler. excommunic.* In Baptiſmate, *in cap. Parvuli*, *de conſecr. diſtinct. 4.* In Pœnitentia, *in cap. Si quis poſitus*, *& cap. ſeq. de pœnitent. diſtinct. 7.* In Sacramento Ordinis, *in capit. Veniens*, *de Presbyt. non baptiz.* In Matrimonio, *in cap. Juvenis*, *de ſponſal.* Et generaliter ubicunque agitur de præcepto ſub 6
culpa mortali, *in Clem. Exivi*, *§. Item Præterea*, *de verborum ſignificat.* Rationem differentiæ inter utrunque forum egregie aſſignat D. Thom. *in 2. 2. quæſt. 60. art. 4.* *Quia ubi non apparent manifeſta indicia de malitia alicujus, debet unuſquiſque eum ut bonum habere, in meliorem partem interpretando quod dubium eſt; alioquin injuriatur ei, & contemnit ipſum: nullum autem debet alium contemnere, aut nocumentum quodcunque inferre abſque cauſa. At vero circa ſeipſum homo debet dubia interpretari in pejorem partem ſecundum illud Job 9. Verebar omnia opera mea: eo quod cum debeamus noſtris malis adhibere remedium, expedit ad hoc, ut ſecurius remedium apponatur, ut ſupponatur id, quod eſt deterius.* Hæc S. Thom. Idem voluit gloſ. *in cap. unic. in verb. Æſtimare*, *de ſcrut.* quæ conciliando jura in articulo, an quis in dubio præſumatur culpabilis, necne; (Hoc inquit, generale eſt, ut ubi vertitur periculum animæ, præſumatur in deteriorem partem.) *cap. Juvenis*, *de ſponſal. cap. Presbyteri*, *68. diſtinct.* Sed circa judicia præſumitur potius juſtum, vel bonum, quam e converſo, *cap. Si quid*, *86. diſt. cap. In cunctis*, *11. quæſt. 3. cap. Innocens*, *22. quæſt. 4. & l. Ab ea parte*, *ff. de probat.*
Verum iniquorum hanc ſacrorum Canonum regulam 7
de electione tutioris partis complures ex recentioribus Theologis ita extenuant, ut fere ad nihilum redigere videantur: quidam enim affirmant electionem tutioris partis non eſſe in præcepto, ſed in conſilio tantum: quidam dicunt eam habere locum tantummodo in dubio facti, vel perſonæ, non autem in dubio juris: quidam in dubio juris practico, non autem ſpeculativo: alii vero opinantur eam regulam eſſe reſtringendam ad limites hujus Decretalis, ita ut non procedat niſi in materia irregularitatis: alii demum putant eam non habere locum in opinionibus; nam cum utrinque ſunt opiniones æque probabiles, aut una probabilis, & alia probabilior, contendunt licere unicuique eligere quamcunque opinionem, etiam omiſſa probabiliori, & tutiori. Sed has omnes opiniones ut improbabiles, & minime conſonas diſpoſitioni ſacrorum Canonum, lat iſſime confutavimus in tractatu noſtro de opinione probabili, quem poſuimus *in c. Ne innitaris*, *ſupra de conſtit. præſertim a n. 44.*
Secundo nota, Clerico licitum eſſe propriam fami- 8
liam corrigere etiam verberibus, nec caſum mortis inde contingentem illi imputari, dummodo correctionis modum non exceſſerit, *capit. 1. & cap. Cum voluntate*, *de ſent. excommunic.* Nam virgis, & loris verberari quis 9
poteſt, & cuſtodiæ cauſa in vinculis poni, *leg. unic. in princ. C. de emend. ſervor.* Hoſtienſ. *hic num. 1.* S. Thomas *in 2. 2. quæſt. 65. art. 2.* Secus vero ſi exceſſerit modum in 10
corrigendo; & ita intelligitur hic textus ſecundum Abb. *num. 1.* Correctio enim debet eſſe levis, & moderata, *ut leg. Sed etſi quæcunque*, *§. Si Magiſter*, *& leg. ſeq. ff. ad leg. Aquil.* quia levis caſtigatio reverentiam exhibet caſtiganti: nimia vero aſperitas nec correctionem recipit, nec ſalutem, ut legitur *in cap. Cum beatus*, *45. diſtinct.* 11
Debet igitur eſſe admixta miſericordia cum diſciplina, *cap. Diſcipulum*, *eadem diſt.* cum ſæpe erga corrigendos plus agat benevolentia, quam auſteritas, plus exhortatio, quam comminatio, plus charitas, quam poteſtas, *cap. Licet*, *1. & 2. eadem diſtinct.* Concil. Trident. *cap. 1. ſeſſ. 13.* Unde non mirum, ſi nimia ſævitia aſcribitur culpæ; *ut d. §. Si magiſter*. Dicitur autem levis caſtiga- 12
tio, ſi fiat cum cingulo; ut notabiliter dicit gloſ. 1. hic, quod verum dicit Joan Andr. in gloſ. *Leviter*, *n. 7.* ſi cin- 13
gulum erat molle; ſed melius Marian. Soccin. exiſtimat *n. 5.* hoc relinquendum eſſe arbitrio judicis, inſpecta qualitate ejus qui corrigitur, videlicet an ſit ſanus, & robuſtus, an vero infirmus, vel tenellus; nam caſtigatio quæ 14

levis eſſet in robuſto, diceretur gravis inhabili, vel infirmo, ut probatur *in l. Qua actione*, §. *Si quis ſervum*, *ff. ad l. Aquil.* & hoc tenet Innoc. *in cap. Cum in Magiſtrum*, *de elect.* & Archid *in cap 1. ſuper gloſ. 23.*
15 *quæſt* 5. Similiter cenſetur levis, vel gravis caſtigatio ex genere inſtrumenti, quo utitur quis ad caſtigandum, ſecundum Marian. Soc. *n* 5. Non enim eadem ratio habenda eſſet ejus, qui molli cingulo, ac ejus qui baculo uteretur; nec eadem illius qui percuteret virga, ac illius qui ferro, aut malleo. Præſumitur enim in dolo, qui caſtigat ferro, malleo, ligone, vel cultello, *ut in cap Significaſti*, *il 2. infra eodem in fin.* ibi, *Cum ratione inſtrumenti, cum quo ipſe percuſſit, quod cum grave ſit, non ſolet levem plagam inferre*, *& in l. 1.* §. *Sed ſi clava*, & ibi per Jac. de Aren. poſt gloſ. *ff. ad leg.*
16 *Corneliam, de ſicar.* Rurſus ſpectandum erit, in qua parte corporis magiſter, vel dominus verberaverit; nam ſi in capite, & inde mors ſequeretur, non eſſet corrigens immunis ab irregularitate, *ut in d. c. Significaſti*, *in fin* ibi, *Cum ratione partis, in qua fuit ille percuſſus, in qua de medico actu quis lethaliter lædi ſolet.* Unde *in cap. Presbyterum*, *ſupr. eod.* declaratur irregularis Presbyter, qui quendam puerum intuitu diſciplinæ percuſſit in capite, cum poſt paucos dies expiraſſet. Secus vero ſi baculo verberaret manum dando palmatam, ut inquit Marian. Soc *ubi ſupra*.

Demum temporis quoque rationem habendam eſſe putat idem Soccin. *n* 8. videlicet, an aer ſit ſaluber, an peſtifer, ſeu corruptus, Quibus omnibus prope perſpectis judex arbitrabitur, an correctio ſit levis, & moderata, necne; quod etiam tenet Signorol. Humodeus *conſ.* 63 *Titius Caius*, *n.* 2. qui *n.* 6. *&* 7. concludit judicem poſſe per conjecturas arbitrari, an quis moderatum caſtigationis modum exceſſerit, ut ſi ferro, & non ligno percuſſit, & ſi ligno, quam acriter, & dure, & qua in parte corporis: & loquitur in marito, qui calce uxorem percuſſit, ſequitur Monach. alios citans *de arbitr. judic. lib.* 2. *cent.* 4. *caſu* 364.

De practica autem cognoſcendi, an magiſter, vel dominus diſcipulum, vel famulum percuſſerit animo diſciplinandi, & corrigendi, vide Bart. *conſ.* 103. *Viſis teſtibus*, *per tot lib.* 1. ubi pluribus materiam explicat, & loquitur in magiſtro, qui puerum cepit per aures, & dedit ei alapam.

17 QUÆRO, quibus caſibus contrahatur irregularitas ex homicidio, vel mutilatione.

Hanc materiam tractant hic DD. per quæſtiones, nihil fere in concluſionibus deducentes, præter Marian. Soc. ſenior, qui in hac Decretali uberem tractationem inſeruit de irregularitate, magiſtraliter explicans quid ſit irregularitas, unde dicatur, quo jure ſit introducta, quot ſint irregularitatis ſpecies, per quas perſonas incurratur, qua ratione fuerit inſtituta, qualiter, & in quibus caſibus in unaquaque ſpecie contrahatur, qui ſint irregularitatis effectus, quomodo contra irregularem formetur libellus, & qualiter irregularitas removeatur; & ſic materiam copioſe, & dilucide abſolvit per decem principales quæſtiones, ad quas poteris recurrere, ubi caſus acciderint.

18 Ego vero ſtricte ad materiam hujus Decretalis, omiſſa diviſione, quæ habetur *in c. Si quis viduam*, 50. *diſt.* & per gloſ. magn. *in cap Sicut dignum ſupr. eod.* diſtinguo irregularitatem in duo membra. Alia enim eſt irregularitas, quæ contrahitur ex homicidio non voluntario, ſed caſuali, & præter intentionem. Alia eſt, quæ contrahitur ex homicidio voluntario, & per ſe intento, & eſt indiſpenſabilis; quam differentiam poſuit Conc. Trid. *in cap* 7. *ſeſſ.* 14. *& in cap.* 6. *ſeſſ.* 24. De alia enim ſpecie irregularitatis quæ ponitur *in d. cap.* 7. *& in d. cap. Si quis viduam*, videlicet ex homicidio ad defenſionem, agemus *in cap. Significaſti*, *il 2. infr. eodem*, Circa primum membrum, irregularitas ex homicidio caſuali contrahitur in tribus caſibus, qui ſunt veluti tres regulæ in materia irregularitatis, ad quas ſicut rivi ad fontem omnes caſus particulares reduci poſſunt, ſecundum gloſ. *in cap prox in verb. Cauſam dediſſe ſupra eodem*, Silveſt. *in verb. Homicidium*, 2. *n.* 2.

19 Primus caſus eſt, cum occidens, vel mutilans facto proprio, aut cauſam præbens homicidio, vel mutilationi dabat operam rei illicitæ; & hoc primo caſu pro regula conſtituitur, ut irregularis efficiatur, licet homicidium, vel mutilatio contigerit fortuito, & præter ejus intentionem, & omnem adhibuerit diligentiam, Jura ſunt clara in eo, qui occidit manu propria, *in cap. Continebatur*, *ſupra eodem*, & infra *in capit. Petitio*, *& in capit. De his Clericis*, 50. *diſt.* Et de eo, qui cauſam præbuit homicidio, ſupra *in cap. Suſcepimus*, *cum concord.* & hoc pro regula ponit Silveſt. *in verb. homicidium*, 2. *n* 2. *verſ. Tertia regula*.

Ratio eſt, quia etſi homicidium hujuſmodi non ſit voluntarium ſecundum ſe, quia voluntas directe in illud non fertur; tamen dicitur voluntarium ſecundum ſuam cauſam, quando voluntas fertur in cauſam, non in effectum, ut docet S. Thom. *in* 1. 2. *quæſt.* 77. *art.* 7. Et ideo quoties culpa præcedit caſum ordinatum ad illam culpam, etiam per caſum quis efficitur irregularis, *cap. Presbyterum*, *& cap. Suſcepimus*, *ſupr. eodem*, Et hic cum multis ſimilibus.

Itaque ſecundum hanc primam regulam, ex iis, qui facto proprio occidunt, vel mutilant, irregularis eſt Clericus, qui venando telum in feram miſit, & hominem interfecit juxta terminos reſpiciendum, §. *Delinquunt*, *ff. de pœn.* etiamſi omnem adhibuerit diligentiam, *cap Hi qui arbores*, 50. *diſt.* Silv. *in verb. Homicidium*, 2. *n.* 7. *verſ. Sexto*. Quia dabat operam rei illicitæ, id eſt venationi, quæ eſt Clericis interdicta, *cap.* 1. *&* 2. *de Cleric. ven.* Secus in Clerico, qui porcos ex agro pulſurus, lapidem jecit, & puerum interfecit; 20
nam cum daret operam rei licitæ, ſi omnem diligentiam adhibuit circumſpiciendo, non fit irregularis, *cap. Clerico*, 50. *diſt.* Silveſt. *ubi ſupra verſ. Quinto*, & vide Abbat. *in capit. Ex literis*, *il* 1. *infra eodem*, ubi vult, ut projiciens aliquid ad locum inſolitum, & per quem quis tranſire non conſuevit, non teneatur clamare, *ut in leg. Si putator*, *ff. ad l. Aquiliam*, alias ſecus; *& in cap. fin. infra eodem.* dicit clamantem ſubmiſſa voce, vel poſt caſum contingentem, non excuſari, ſicut plerunque ruſtici ducentes mulos, poſt impactionem clamant, *Cave*. 21 22 23

Rurſus ſecundum hanc regulam irregularis eſt, qui culpa ſua incidit in furorem, & demum furioſus exiſtens homicidium perpetravit, *cap Si quis inſaniens*, 15. *quæſt.* 1. & tenet Laudun. *in Clem. ſub hoc tit.* Intellige hoc procedere, quando exiſtens ſanæ mentis præcognoſcebat futurum eſſe, ut ſi certum quid comederet, in talem incideret furorem, ut nihil aliud quæreret, quam homines interficere, aut mutilare, itaque experientia ipſe frequenter cognovit, & tamen illud comedit; alias ſecus: & ita poteſt ſalvari gloſ. *in ſumma*, 15. *qu.* 1. *& in d. cap Si quis inſaniens*, quæ abſolute dicit hunc non eſſe irregularem, prout contrarias opiniones Laud. & gloſſæ conciliat hic Marian. Soc. *n.* 31. 24

Unde illum, qui ſua culpa incidit in furorem, eſſe quidem puniendum, ſed pœna mitiori, ſcripſit Tiraquell. *in tract. de pœn. legum*, *cauſa* 2. *n.* 7. ſic intelligens gloſ. *in cap. Sed hoc forte* 13. *quæſt.* 2. Aſchar. & Card. *in Clem.* 1 *de homic.* Soccin. ſen. hic, licet de hoc leviſſimis fundamentis hæſitaverit Menoch. *de arbitrar. jud. lib.* 2. *cent.* 2. *caſu* 325. *n.* 9. ſentiens hunc non eſſe dignum aliqua pœna: quoniam ſi facto ſuo effectus eſt furioſus, mentem alienatam habet ab eo, quod jam facere propoſuerat. Quæ ratio inepta eſt, quia etſi delictum non ſit in ſe voluntarium, eſt tamen voluntarium in ſua cauſa; & furioſus hoc caſu non punitur ob culpam criminis ab eo commiſſi, ſed propter ipſius furoris caſum, in quo culpam habuit; & propter circumſtantiam homicidii, quæ aggravat culpam, ut dixi *in capit. Si conſtiterit*, *n.* 35. *ſupra de accuſat.* Porro contraria opinio poſſet quodammodo admitti, ubi nulla culpa præceſſiſſet caſum: tunc enim infelicitas facti excuſat, *ut l. infans, vel furioſus*, *ff. ad l. Cornel. de Sicar.* & fatis dicitur puniri furore ſuo, *ut l. Divus*, *ff. de offic. Præſid.* Unde quod fecit furioſus perinde eſt, ac ſi a quadrupede, vel tegula per ſe cadente factum eſſet, ut dicit text. *in l. Sed etſi quemcunque*, §. *Et ideo*, *ff. ad l. Aquiliam*. 25 26

Idem prorſus in ebrio, qui dedit operam, ut inebriaretur, & ſciebat ſe conſueviſſe in ebrietate arma ſumere, & homines percutere, atque offendere; nam proculdubio irregularis efficitur, quia per immoderatam potionem dedit operam rei illicitæ, & ad occaſionem periculoſæ, ex his, quæ ſolent accidere, Ita Marian. Soc.

hic

hic n. 36. & Covarr. *in Clem. Si furioſus, de homicid. in* 3. *part ſub n.* 4. *verſ. Poſſe quidem vera cenſeri.* Et hic quidem caſus eſt extra omnem dubium.

Major difficultas eſt, quid dicendum in ebrio, qui ex ſimplici culpa in ebrietatem incidit immoderate bibendo, & in ebrietate homicidium commiſit. Hanc quæſtionem plene examinavi *in capit. Si conſtiterit, a n.* 26. *uſque in fin. de accuſat.*

Ex iis vero, qui dantes operam rei illicitæ non manu propria occiderunt, ſed homicidio caſuali cauſam præbuerunt, irregularis efficitur, ex cujus mandato, conſilio, auxilio, vel ſuggeſtione fortuito, & præter intentionem ſecutum eſt homicidium, vel mutilatio.

27 Unde irregularis eſt mandans aliquem verberari, licet expreſſe inhibeat, ne occidatur, vel mutiletur, ſi mandatarius fines mandati excedens occidat, vel mutilet; nam etſi olim hoc eſſet admodum controverſum inter Doctores, qui ſcripſerunt ante compilationem ſexti libri Decretalium, hodie tamen ita deciſum eſt *in cap. final. de homic. in* 6.

28 Item irregularis eſt, qui alicui conſuluit, vel ſuaſit jactum machinæ, vel baliſtæ, aut expugnationem caſtri, ſi exinde aliquis moriatur: expugnationi enim caſtri, & jactui machinæ nimis affine eſt occidere hominem. Neque hoc caſu diſtinguitur, an quis conſuluerit, ut caſtrum expugnaretur, an vero ut caperetur proditionaliter, vel furtim: ſiquidem cum illicitum opus conſulat, abſolute irregularis efficitur, licet caſu ſequatur inde mors, *cap. Continebatur*, §. 1. *& cap. Preſbyterum, ſupra eod.* Et in hoc tandem reſidet Innoc. *hic num.* 1. *verſ. & qui non conſuluit*, cui adſtipulantur Hoſtien. *num.* 5. quia hoc officium non eſt Clericis, vel Sacerdotis, aut volentis in Preſbyterum promoveri, *c. Suſcepimus, ſupra eod cap. fin. in princ. de poſtul.* Joan. Andr. *n.* 3. Butr. *n.* 4. Marian. Soccin. *num.* 319. *& ſeq* & alii communiter.

29 Similiter irregularis eſt aſſocians eum, qui ibat ad aliquem interficiendum, effectu ſubſecuto, licet ſuper homicidio committendo non habuerint aliqua verba, vel ſi habuerint, aſſocians illi conatus eſt diſſuadere, cui tamen aſſociatus noluit acquieſcere; unde aſſocians eum comitatus eſt, ut ſi neceſſitas poſtularet, ipſum defenderet, Doctores *in cap Sicut dignum, ſupra eod.* Hoſtien. *in ſumma eod. tit* §. *Qua pœna verſ. Qui cadit*, per notata *in d. cap Sicut dignum*, §. *Ille etiam*, §. *fin.* Idem Specul. *in tit. de jud. deleg verſ. Quid ſi aliquis vadit*; ſecus ſi aſſocians in nulla fuerit culpa, quia aſſociavit cauſa pacificandi, vel ex alia juſta cauſa; nam etſi ex ejus præſentia aliquod robur accreſcat aſſociato, eo quod timor adverſariis incutiatur, non tamen propterea efficitur irregularis, ut probatur in *cap. Preſbyterum, a contrario ſupra eodem*, & tenent Innoc. Joan. Andr. & DD. *in cap. Petitio, infra eodem*, & Marian. Soccin. *hic num.* 277. facit *cap. De occidendis, verſ. Ab-*
30 *ſit ut ea*, 23. *qu.* 5. Et quamvis Specul. *tit. de diſpenſ.* §. *Juxta, n.* 56. Tabiena *in verb. Irregularitas*, 2. *n.* 31. & Majol. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 48. §. 1. *n.* 1. ſimpliciter affirment ad incurrendam irregularitatem ſatis eſſe, ut quis interfuerit homicidio, licet non percuſſerit; non tamen intelligendi ſunt de eo, qui caſualiter reperitur in loco, ubi homicidium perpetratur, prout illos declarat Rota apud Farin. *deciſ* 260. *n.* 3. *part.* 1. *rec.* nam hujuſmodi intereſſentiæ nulla habetur ratio, niſi probetur participatio, *cap. ult. in fin.* 23. *qu.* 8. Innoc. *in cap. Sententiam, n.* 1. *in fin. Ne Cler. vel Monac.* Frider. de Sen. *conſ.* 168. *in princ.* Parif. *conſ.* 152. *nu.* 30. *&* 31. *lib.* 4.

31 Item irregularis eſt, qui ſuggeſtione animum Regis inflammavit, unde homicidium fuit ſecutum, *cap. Sic-*
32 *ut dignum*, §. *Qui vero, ſupra eod.* Suggerere autem eſt inſinuare, ſubminiſtrare, ſubjicere; vel ſuggerere eſt ſuadere, ſeu quaſi latenter conſulere, & propterea decipiendi cauſa, aut nocendi ei cui ſuggeritur, aut etiam alteri, ut per Archid. *in cap. Primatus*, 71. *diſt.* licet quandoque in bonam partem accipiatur, ſecundum illud Jo. *cap.* 14. *Ille ſuggeret vobis omnia*; & ita accipitur *in d. cap. Primatus*, 17. *quaſt.* 1. *& cap. Suggeſtum, ſupra de Decim. cum ſimilibus.*

33 In his plane caſibus, & aliis quamplurimis, qui adduci poſſent, irregularitatem incurrunt ex homicidio caſuali dantes operam rei illicitæ, non tantum ſi homicidium committant manu propria, ſed etiam ſi cauſam remotam præbeant homicidio; dummodo tamen cauſa ſit ordinata ad homicidium, alioquin hujuſmodi cauſam præſtans non ſit irregularis; etiamſi daret operam rei illicitæ, ut ex text. *in cap. Exhibita infra eod. & in cap Quæſitum, de pœnit. & remiſſ.* & ſcripſi plene ſupra *in cap Proximo, n.* 12. *& ſeqq.* Et in hoc intendunt In- 34
noc. *nu.* 8. & Doctores hic, dum dicunt homicidium caſuale non imputari ei, qui fuit in culpa, ſi culpa hujuſmodi fuerit levis, id eſt valde remota, & ad homicidium non ordinata, de quo vide per Abb. *in d. cap. Quæſitum*, & per Silveſt *in ver. Homicidium*, 2. *n.* 2. *verſ. Poteſt addi quarta regula.* & quod latius dixi *in cap. fin. n.* 9. *infra eod.* ubi an hoc procedat, ſi culpa levis ſit tantum in omittendo, an vero etiam in committendo, & an hoc caſu efficiat culpa leviſſima ad irregularitatem contrahendam.

Secundus caſus, in quo contrahitur irregularitas 35
ſimplex ex homicidio caſuali, & non voluntario, eſt, cum quis non adhibet diligentiam, quam debuit, & potuit adhibere: tenetur enim de caſu fortuito, licet daret operam rei licitæ, text. *eſt in cap Continebatur*, ſecundum unum intellectum, *ſupra eod. & in cap. Quæſitam, infra de pœnit. & remiſſ.* & clare probatur in hac Decretali; nam hic Preſbyter dabat operam rei licitæ, id eſt correctioni, quæ permiſſa eſt etiam moderate verberando, ut dixi ſupra *in 2. notab.* ſed quia non adhibuit diligentiam, quam debuit, removendo cultellum, qui cingulo erat annexus, irregularis efficitur ex morte famuli inde ſecuta, ut hic notat Hoſt. *n.* 1. *in verb. Cingulo*; & hæc regula colligitur ex gloſſa communiter approbata, *in c. prox. in verb. Cauſam dediſſe ſupr. eod.* eamque ponit Silv. *in verb. Homicidium*, 2. *nu.* 2. *verſ. Seranda, qui dat operam rei licita.* Rationem hujus 36
concluſionis aſſignat gloſ. *in d. cap Quæſitum, in verb. Negligentibus*, quia diſſoluta negligentia prope dolum eſt, *l. Si fidejuſſori*, 1. *reſpon. ff. Mandat. cap. Sæpe*, 50. *diſt.* & habetur pro conſcientia, *l. Cum lex, ff. de Ædil. edicto*; qualis eſt ignorantia Judæorum, qui nolunt intelligere, ut bene agant, §. *ult.* 1. *qu.* 4. *ſic cap. ult.* 37. *diſt.* Et quamvis homicidium hoc caſu non ſit voluntarium directe, quia in illud voluntas non fertur; dicitur tamen voluntarium indirecte, quia voluntas poteſt illud prohibere, & non prohibet, ut declarat S. Th. *in* 1. 2 *quæſt* 77. *art* 7.

Hinc infertur primo, ut quamvis dormiens non in- 37
cidat in irregularitatem propter homicidium, vel mutilationem commiſſam in ſomnis. *Clem. Si furioſus, de homic.* quia furioſo comparatur, ut ibi, *& in c. Majores*, §. *Item quæritur, de Baptiſ.* etiamſi præceſſerit voluntas occidendi ante dormitionem, ut tenet Paul. in d. Clem. hoc tamen fallit, ſi ſciebat ſe aliquando ſolitum eſſe noctu dormiendo e lecto ſurgere, & enſem evaginare, vel ſimilia facere, & nihilominus non curavit, nec diligentiam adhibuit claudendo oſtium, vel removendo arma, ut hic per Marian. Soc. *n.* 54. Palud. *in* 4. *ſent. diſt.* 32. *q.* 1. *art.* 3. Silv. *in verb Homicidium*, 3. *q.* 4. & Covarr. *in Clem Si furioſus, part.* 3. *nu* 6. & hunc eſſe puniendum pœna extraordinaria tradit Bart. *in l. penult. ff. ad l. Pomp.* de *parricid.* & eſt communis opinio teſte Covarr. *ubi ſupra*, & Claro *in* §. *fin. qu.* 6. *num.* 13. *verſ. Quæro etiam.* Gulielmus ponebat exemplum de quodam ſocio ſuo Anglico, qui dormiendo Piſis in Eccleſia S. Benedicti prope Arnum fluvium, acceſſit, ad filiam cujuſdam ibi exiſtentem, & ibi puerum interfecit, & dormiens ad lectum rediviт, ut refert hic Marian. Soc. *n.* 51. ſubdens ſe habuiſſe Bononiæ vicinam puellam, quæ in ſomnis ſurrexit, & panem fecit.

Infertur ſecundo, ut irregularis ſit chirurgus, ſi pro- 38
pter ejus imperitiam mors ſecuta fuerit ex inciſione, vel aduſtione, quam fecit, *ut cap. Tua nos*, §. 1. *infr. eod.* ſecus ſi adhibet omnem diligentiam, quam debet; non enim efficitur irregularis, quia mors præſumitur eveniſſe potius culpa ægri, aut alias, quam ex chirurgi negligentia, vel imperitia, *cap. De occidendis*, 22. *qu* 5. *c. Ad aures, ſupr. de ætat. & qual.* ubi propterea conſulitur medico, quem remordet conſcientia, ne ad majores Ordines accedat. Idemque dicendum in barbitonſo- 39
re, ſeu phlebotomante, & ſimilibus perſonis, ut tenet Specul. *in tit. de diſpenſ.* §. *Juxta, verſ. Item exercens, & verſ. Facto, in fin.* & Marian. Soc. *hic n.* 149. *& ſeqq.* & Silv. *in verb. Homicidium*, 2. *n.* 9. *verſ. Decimoquarto*,

40 Tu adverte; quia ſupradicta diſtinctio, an chirur-
gus, vel Medicus ſit peritus, & omnem diligentiam ad-
hibuerit, necne, procedit in laicos; nam cum ei phyſi-
cæ, vel chirurgiæ ars permiſſa ſit, caſus fortuitus non
eſt illi imputandus, ſi fuerit peritus, & nihil omiſerit
de contingentibus, quia dedit operam rei licitæ, *cap.
Dilectus cum duobus ſeqq. infr. eod. & ſupra in c. Conti-
nebatur*, ſecundum unum illud; niſi probabiliter dubitet
ex ejus negligentia, vel imperitia aliquem periiſſe,
quia tunc propter dubium prohibetur a promotione,
juxta textum *in d. cap. Ad aures, de ætat. & qualit.*

41 At ſecus eſt in Clerico, quia cum ars chirurgiæ ſit
ei interdicta, ſive ſit in arte peritus, ſive non, & ſive
fuerit diligens, ſive negligens, indiſtincte tenetur de
caſu fortuito, quia dedit operam rei illicitæ, ut in re-
gula præcedenti, & de hoc eſt textus expreſſus in *d.
cap. Tua nos, infr. eod.* ubi ille Monachus erat peritus
in arte, & omnem adhibuit diligentiam, & nihilominus
declaratur irregularis; & redditur ratio, quia multum
deliquit alienum officium uſurpando [id eſt chirurgi]
quod ſibi minime congruebat, licet cum eo miſericor-
diter diſpenſetur. Et quamvis ibi loquatur de Monacho,
quia fuit in facto, tamen idem in quolibet alio Clerico
ſeculari eadem ratione, ut illis declarat Abb. *in primo*
42 *notab. num.* 2. & Mar. Soccin. *hic num.* 154. Quia propter-
ea dicunt, & bene, quatuor requiſita debere concur-
rere ad hoc, ut chirurgus non fiat irregularis. Pri-
mum eſt, ut officium illud ſibi conveniat, id eſt, ut
ſit laicus, quia Clericis, & Monachis eſt interdictum,
ut in *c. Sententiam, c. Non magnopere, & c. fin. ſupra
Ne Cler. vel Monach.* Secundum, ut ſit peritus. Ter-
tium, ut adhibeat omnem diligentiam ſecundum artem
ſuam. Quartum, ut edoceat infirmum ea quæ ſunt
neceſſaria illius ægritudini, quibus ſervatis eventus mor-
tis ei non imputatur.

43 Infertur tertio, ut irregularis ſit, qui tenet anima-
lia, quæ conſueverunt nocere, puta urſum, aprum,
vel leonem, ſi ab his aliquis interficiatur, & ipſe non
tenuit illos debito modo ligatos, arg. *cap. Hi qui ar-
borem, & cap. Sæpe*, 50. *diſt.* ſuit enim in lata culpa re-
tinendo eos ſolutos, ut optime probat textus *in l.* 2. *in
fin. ff. Si quad. paup. feciſſ.* dicatur, & concludit hic
Marian. Soccin. *n.* 244. alioquin levis culpa, vel negli-
gentia non deberet huic imputari, cum multum remo-
ta ſit cauſa ab homicidio, ut Innoc. inquit *n.* 8. Joann.
Andr. & Butr. uterque in ult. quæſt. & Specul. *in tit. de
Jud. de leg. § Juxta, verſ. Quod ſi aliquis*, facit quod
not. gloſ. *in c. de occidendis*, 23. *qu.* 5. & vide Silveſt. *in
verb. Homicidium*, 2. *n.* 16. *in* 24. *quæſt.*

Infertur quarto, ut irregularis ſit Clericus, qui ad
requirendam ſupellectilem in puteum a fure projectam,
puerum eo dimiſit per chordam; ſi puer diſrupto fune
ad oram putei reſricanti, dum ſurſum traheretur, deci-
dens ſuffocatus fuerit, ut dixi plene *in cap. fin. infr. eo-
dem*. Quibus addi poteſt me Secretario hunc caſum a-
44 liàs contigiſſe in Sacra Congregatione Concilii. Qui-
dam Clericus aſcendit campanile, & dum apprehenſo
fune manibus malleo campanam crebro pulſaret in ho-
norem feſtivitatis, aſpiciens campanam dimoveri a ta-
bula, cui prope campanam inſidebat, deſcendens, fu-
nem ſurſum trahebat: dum autem attraheret, perſenſit
funem gravi pondere onuſtum; ſed nihilominus perre-
xit trahere, & chordam alligavit trabi, ne pulſando
campanam a quoquam lædi, aut impediri poſſet, mox
ad partem imam campanilis reverſus, reperit puerum
ſeptem circiter annorum moribundum ſubtus chordam
campanæ, qui ſe canapi appenderat, & ſublevatus uſ-
que ad fornicem, cecidit; & paulo poſt expiravit. Sac.
Congregat. habuit Clericum pro irregulari; quia dum
chordam onuſtam trahebat, advertere poterat, & debe-
bat aliquem eſſe illi appenſum, & inde poſſe illi aliquid
nocumenti contingere; cenſuit tamen cum eo miſeri-
corditer diſpenſandum ad Ordines, & beneficia.

45 Tertius caſus, in quo contrahitur irregularitas ex
homicidio caſuali, eſt, cum quis homicidio cauſam
præbet animo nocendi; nam ob pravam intentionem
tenetur de caſu fortuito, licet alias daret operam rei
licitæ, & cauſa ſit remota, argum. *cap. Hi qui arbo-
rem, & cap. Sæpe*, 50. *diſt.* ita colligitur ex gloſſ. præ-
alleg. *in cap. De cetero in verb. Cauſam dediſſe, ſupr.*
46 *eod.* Et propterea tametſi qui fecit feneſtram, per quam
aliquis ſe præcipitavit, non ſit irregularis, cum cauſa
ſit valde remota, & ad homicidium non ordinata, &
opus licitum eſſet, ut not. *in d. cap. De cetero, ſupra
eodem*, & Marian. Soc. *n.* 9. tamen ſecus eſt, ſi ea in-
tentione feneſtram fecerit ut alter ſe præcipitaret, ut
hic per Marian. Soccin. *n.* 237. *in fine*.

Similiter quamvis Clericus ſe defendendo in rixa, 47
cui cauſam non dedit, non ſit irregularis, ſi inimici
adverſariorum ſuperveniant, & aliquem ex illis inter-
ficiant, *c. Cum homo*, 23. *q.* 5. tamen ſecus eſt, ſi ipſe
poterat diſcedere, & non diſceſſit, ſed adverſarios ea
intentione retardavit, ut inimici eorum ſupervenirent,
& illos interficerent, ut per eundem Soccin. *hic n.* 241.

Eodem modo tenens cultellum in manu, quamvis 48
non ſit irregularis, ſi alius ſe in eum inſiluerit, &
vulnus lethale receperit, ut tenet Archid. *in cap. Quia
te*, 50. *diſt.* tamen irregularis efficitur, ſi cultellum in
manu tenebat ea intentione, ut alter ſe in illum im-
pellendo configeretur, ut hic declarat Mar. Soc. *n.* 266.

Demum ut alia exempla omittamus, ob eandem ra- 49
tionem quamvis Clericus tradens officiali furem, po-
tens, ut eum puniat citra ſanguinis effuſionem, immu-
nis ſit ab irregularitate, licet officialis occidat, vel mu-
tilet, nec noceat illi, etiamſi officiali ad furem convin-
cendum tradiderit item ſigna: idemque ſit dicendum de
Clericis deponentibus querelam contra ſuos malefacto-
res, licet tales vix abſque ſanguinis effuſione valeant
coerceri, *cap. Tua nos, § Ad ultimum, & cap. Poſtu-
laſti, infra eodem cap. Maximianus*, 23. *qu.* 3. *cap.* 1.
& cap. Unum, 23. *quæſt.* 5. *l. Qui cum major*, § 1. *ff. de
bon. libert.* tamen hæc procederent, ſi ad mortem non
intenderent, neque hoc in animo gererent; alias ſe-
cus, ut quia expreſſe inſtabant, ut fur puniretur citra
ſanguinis effuſionem, *cap. In Archiepiſcopatu, infr. de
raptor.* vel in exilium mitteretur, *cap. Cum non ab ho-
mine, ſupra de judic. cap. Novimus, de verb. ſignific.*
vel in perpetuum carcerem detruderetur, *cap. Excom-
municamus, il* 2. *de hæretic. cap. A nobis, de Apoſt. cap.
Non vos*, 23. *qu.* 5 & tenet hic Marian. Soccin. *n.* 249.
& ſeq. Qui etiam ex prædictis infert, ut quamvis Cle-
ricus expellens latronem de Eccleſia, juxta textum *in
cap. Sicut, il* 1. 17. *quæſt* 4. qui per Sacerdotem extra- 50
hendus eſt, ut in *cap. Diffinivit, eadem cauſ. & quæſt.*
irregularitatem non incurrat, quia non dicitur morti
tradere, ſed lex, *cap. Cum homo*, 23. *qu.* 5. ſecundum
Archid. *in d. capit. Diffinivit*; hoc tamen vendicet ſibi
locum, dummodo expellens nullo modo intenderet ad
mortem, vel mutilationem, ut per eum *n.* 251.

His plane caſibus remotio, vel proximitas cauſæ non
multum operatur, ſed operatur intentio, ut cauſa ſit
ad homicidium ordinata, & in ordinatis procedit regula
illa: Quidquid eſt cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati, ut *l.
Manumiſſiones, & l. Ex hoc, ff. de juſt. & jur. c. Stude*,
50. *diſt. c. Si aliquis, & c. Sicut, ſupr. eod.* Mar. Soc. *hic
n.* 238. & dixi plenius ſupra *in c. De cetero, n.* 12. *& ſeq.*

Circa ſecundum membrum irregularitas ex homici- 51
dio voluntario contrahitur, cum quis ſua voluntate
facto proprio homicidium committit, ut *in cap.* 1. *ſu-
pra eodem, cap. Miror*, 50. *diſt.* ſive Chriſtianum oc-
cidat, ſive paganum, *cap. Clericum, eadem diſt.* Mar.
Soccin. *hic num.* 137. aut cum intentione, & propoſito
cauſam directe præbet homicidio, ſive præbuerit cau-
ſam efficientem, utpura mandato, præcepto, vel juſ-
ſu, *ut in cap.* 1. *de homicid. lib.* 6. *cap. Sicut dignum*, §.
fin. ſupr. eodem, ſive materialem, utpura miniſtrando 52
arma, gloſ. 3. *in c. Ita quorumdam de Judæis*, vel por-
tando ligna pro comburendis hæreticis, ſi ligna hære-
ticum combuſſerunt, Specul. *in tit. de diſpenſ. § Juxta,
verſ. Quid de his*, etiamſi hoc fecerit ut indulgentiam
conſequeretur, ut per eum, & per Jo. Andr. *in d. cap.
Sicut dignum, ſup eod.* & Soccin *hic n.* 279. vel forma-
lem, utpura inſtruendo, informando, conſulendo,
vel quid ſimile, ut modus daretur homicidio, *cap. Si
quis viduam*, 50. *diſt. d. cap. Sicut dignum, § ult, vel
finalem*, utpura per præmii conſtitutionem ad homici-
dium committendum, ut explicat Mar. Soc. *hic n.* 237.

QUÆRO, P. juſſit famulo, ut interficeret Joan-
nem: famulus putans a ſe interfici Joannem, interfe-
cit alium; an dict. P. ſit irregularis ex homicidio vo-
luntario, vel caſuali.

Quæſtio propoſita videtur admodum dubia, maxime
ad

ad finem, in quem proponitur, videlicet ut inde colli-
gatur, an Epiſcopus, qui poteſt diſpenſare in omnibus
irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, ex-
cepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, ad præ-
ſcriptum *cap. 6. ſeſſ.* 54. Concil. Trid. poſſit eum d. P. di-
54 ſpenſare. Pro faciliori tamen quæſtionis ſolutione præ-
mittendum eſt, ex eodemmet facto poſſe alterum eſſe
irregularem ex homicidio voluntario, alterum ex caſua-
li, ut declarat Navarr. *in Manual. cap.* 27. *numer.* 240.
55 Ideoque Sacra Congregatio Concilii alias conſulta, an
is qui mandavit aliquem baculo verberari, eo expreſſo,
ne occideretur, ſi mandatarius armis percuſſerit, &
occiderit, intelligatur incidiſſe in Decretum Concil. *ſeſſ.*
14. *cap.* 7. adeo ut omni ordinatione, ac beneficio, &
officio Eccleſiaſtico abſque ſpe diſpenſationis perpetuo
carere debeat: Reſpondit non incidiſſe. Quinimo cum
poſtea dubitatum fuerit, an is, qui gravibus ab aliquo
effectus injuriis famulo mandavit, ut illi in facie vulnus
leve cæſim infligeret, ſi mandatarius hujuſmodi fines
excedens, pluribus mortiferis vulneribus illi mortem in-
tulerit, cenſeatur incidiſſe in irregularitatem provenien-
tem ex homicidio voluntario; Sacr. Congreg. licet di-
ſcrepantibus ſententiis, tamen majori parte cenſuit non
incidiſſe in ejuſmodi irregularitatem, quæ oritur ex ho-
micidio voluntario. Et ita in his duobus caſibus ſolus
mandatarius eſt irregularis ex homicidio voluntario,
non autem mandans; quod etiam tenet Navarr. *d. num.*
240. *verſ. Dixi ab oratore*, & *verſ. Tum quia manda-*
56 *mus vulnerari aliquem*. Deinde præmittendum eſt le-
gem promotionis non animum, ſed factum reſpicere.
Unde qui omni conatu niſus eſt occidere, ſed non oc-
cidit, irregularis non eſt, *cap. fin.* 15. *quæſt.* 5. gloſs. *in
cap. Si aliquis, ſupra eod.* & hoc etiamſi aliqua pœna
ſanguinis ſic delinquenti irrogari deberet, Navarr. *d.*
57 *cap.* 27. *n.* 231. Tertio præmittendum eſt ex D. Th. 2. 2.
q. 64 *art.* 8. caſum eſſe in agente præter intentionem.
Unde quæ talia ſunt, non dicuntur ſimpliciter volita,
licet quandoque poſſint dici volita per accidens.

His præhabitis videtur reſpondendum prædictum P.
qui mandavit Joannem occidi, cum in perſonam alte-
rius homicidium ſecutum fuerit, eſſe quidem irregu-
larem, quippe cum cauſam dederit homicidio, c. *De
cetero, ſupra eod.* ſed tamen hanc irregularitatem pro-
venire potius ex homicidio caſuali, quam voluntario.
58 Quod probatur primo; nam caſus evenientes ex ali-
quo opere præter operantis intentionem, vel ab eo non
præcogitati, non ſunt voluntarii, niſi indirecte, &
per accidens, ex S. Thom. *in relect. Clement. Si furio-
ſus, de homic.* 2. *part.* §. 4. *n.* 50. Reſpectu autem man-
dantis homicidium ſecutum in aliam perſonam, quam
ab eo nominatam, longe abfuit a ſua intentione. Igi-
tur quoad eum homicidium non eſt voluntarium.
59 Secundo, mandator non tenetur de re geſta per
mandatarium, ubi facillimum illi fuit limites mandan-
ti obſervare, Covarr. *d.* 2. *part.* §. 1. *num.* 2. *verſ. Solet
tamen*, ubi infert ut ſi quis alteri mandet, ut percu-
tiat Sempronium extra Prætorium, & ille in Prætorio
percutiat, mandator non teneatur de hac percuſſione;
in qua percutiens egreſſus eſt fines mandati.
60 Tertio, adducitur textus *in cap. Quantum*, 50. *diſt.*
ubi ſi aliquis equis furto ſubtractis mulierem caſu con-
fregerit, non tenetur *l. Cornelia de ſicar.* Et ita infer-
tur ex illo textu, ut etiamſi quis det operam rei il-
licitæ, non teneatur de homicidio, quod caſu conti-
git, ita ut doloſum, & voluntarium dicatur, licet te-
neatur de culpa, gloſ. *ibi in ver. Culpabilis*.
61 Quarto, homicidium tunc demum imputatur danti
operam rei illicitæ, quando actus ille eſt ordinatus de
ſui natura ad homicidium ſubſecutum. Ita procedit
textus *in capit. ult. de homicid. in* 6. quo diſponitur, ut
mandans aliquem vulnerari ſit irregularis, ſi vulnera-
tus intereat: erant enim vulnera directe ordinata in
mortem illius, & ille debuit cogitare hoc evenire poſ-
ſe, cum ut plurimum ex vulneribus mors ſequatur,
Franc. & ceteri *in d. cap. ult.* ut dixi *ſupra num.* 33. &
latius *in cap. De cetero, n.* 12. & *ſeq. ſup. eod.* Unde ſe-
cus eſt in caſu noſtro, ex quo mandatum, ut Titius
occideretur, non erat de ſui natura ordinatum ad ho-
micidium alterius, nec frequenter ſolet evenire ut lo-
co unius alius interficiatur, Cepoll. in terminis noſtris
in conſ. 33. *n.* 19. *verſ. Nec obſtat*.

Quinto, in fortiori caſu reſpondet Cepoll. *d. conſil.* 62
33. cum quis intendens occidere Sempronium, occidit
Cajum, eſſe homicidam culpoſum, & non doloſum,
& per conſequens non voluntarium, cum dolus ex
voluntate, & animo proficiſcatur; & ideo ibi infert
eum non poſſe puniri pœna mortis, aut corporali,
ſed tantum arbitraria pro modo culpæ.

Sexto, mors perſonæ præter intentionem mandan-
tis illata non poteſt dici a mandante, niſi per acci-
dens volita, utpote qui non hujus, ſed Joannis ſolius
intendebat mortem, & dum famulo deſignavit Joan-
nem occidendum, utique videtur tacite mandaſſe, ne
alium quempiam necaret, argum. *l. Cum Prætor, ff. de
Judic. capit. Nonne de præſumpt.* præſertim cum verſe-
mur in delictis, & materia pœnali, adeo ut non vi-
deantur comprehenſi, niſi expreſſi, argum. *l. Si Præ-
tor, ff. Qui in fraudem Creditorum, l. Creditor*, §. *Lu-
cius, in fin.* & *l. Diligenter, ff. mand.*

Septimo, confirmatur prædicta concluſio per tex-
tum ad hoc notabilem *in l. Ait Prætor.* §. *Ita demum*,
& *l. Si quis cum haberet, ff. Quæ in fraud. credit.* ubi
qui animo fraudandi creditum, teſtamento dat liber-
tatem directam ſervo ſuo, nihil facit, ſi vere credi-
tor remanet læſus; finge modo me id feciſſe animo
fraudandi Titium creditorem meum, & poſtea factum
eſſe, ut dicta manumiſſio reſſerit non in fraudem Ti-
tii, cui ſolvi ſuum creditum, ſed in damnum Mævii
creditoris mei poſt teſtamentum meum cauſati. Re- 63
ſpondet Juriſconſultus dationem dictæ libertatis non an-
nulari. Ratio eſt, inquit, quia ad hoc ut libertas re-
ſcindatur, utrunque in eandem perſona exigitur, con-
ſilium inquam, & eventus. Ergo & in caſu noſtro,
in quo ut dictum eſt in ſecunda ſuppoſitione, requi-
ritur non ſolum voluntas, ſed etiam factum, non ſuf-
ficit ut mandatum quis dederit in injuriam, & da-
mnum Joannis, quando damnum non in perſonam
Joannis, ſed alterius ſubſecutum eſt. Unde ex natura
dictarum perſonarum incurret irregularitatem ex ho-
micidio voluntario; non ex perſona Joannis, quia ipſe
non fuit læſus; non ex perſona tertii, quia in eum
intentio non fuit directa.

Octavo, adducitur Plov. *de irreg. reg.* 27. ubi refe- 64
rendo Joann. de Deo decidit, ut ſi quis mandet capi
unum ex tribus Clericis ſimul ambulantibus, & alios
duos non gravari, ſed mandatarius fines mandati ex-
cedendo capiat alios duos, utique mandans non ſit
excommunicatus. Ratio eſt, quia captura facta eſt
contra ejus voluntatem, & inde infert a ſimili ad ir-
regularitatem ex homicidio, quæ non incurritur, niſi
homo actu occidatur; & ſic non ſufficit mandatarium
occidere, niſi occidat quem mandans deſignavit.

Nono, ad idem adducitur Innoc. *hic n.* 8. & Joan. 65
Andr. *num.* 3. *verſ. Quod ſi Titius*, & Specul. *in tit. de
leg. ſeu de diſpenſat* §. *Juxta n.* 43. ubi concludunt, ſi
conſulo tibi, ut talem tuum inimicum occidas; ſi
dum aggrederis, tumet occideris; ego non ſum irre-
gularis, quia etſi conſilium fuerit malum, tamen non
erat in mortem occiſi. Ergo idem erit in caſu noſtro.

Non obſtat, quod Joan. Andr. *in cap. fin. per illum
textum in verb. Occidat, de homicid. lib.* 6. Butr. & alii
hic dicant, imo hunc eſſe irregularem; ſiquidem hoc
ita aſſerunt, ut oſtendant eundem ex homicidio ca-
ſuali, non autem ex homicidio voluntario irregula-
tem eſſe, ajunt enim ideo eſſe irregularem, quia fuit
in culpa, & non prævidit quod poterat ſequi.

Decimo, adducitur Angel ad Bart. *in l. Reſpiciendum*, 66
§. *Delinquunt, ff. de pæn.* Nam cum Bartol. ibi dixiſſet
pœna ordinaria puniendum eſſe, qui volens percutere Ti-
tium, percuſſit Mævium; addit ibi Angel. de Peruſ. jura
adducta per Bart. id non probare, & talem non teneri
actione injuriarum, quia ceſſat intentio injuriandi, ſed
teneri *l. Aquilia* propter culpam, & puniendum eſſe ar-
bitrio judicis, ut de delicto caſu commiſſo. Et cum An-
gelo tenent alii DD. Et quamvis ſentiant aliqui cum Bart.
tamen non probant homicidium fuiſſe voluntarium.

Poſtremo adducitur Aretinus *conſ.* 147. quem refert, 67
& ſequitur Felin. *in tract. quando conatus, col. fin. verſ.
Ex his*, qui tenet ſtatutum puniens homicidium vo-
luntarium non comprehendere illum, qui animo oc-
cidendi armato pugno adverſarium ita percuſſit, ut
ceciderit in terram. Unde evenit, ut cadendo alliſe-

rit ad pettam, & ex dicta colliſione expiraverit. Rationem adducit; nam cum ſtatutum duo requirat, animum inique occidendi, & occiſionem ea intentione ſecutam, & in hoc caſu mors ſecuta fuerit non ex facto per delinquentem electo, ſed ea colliſione prædicta, non per ipſum electa, ſed quæ caſu accidit; ſtatuit verba hunc non comprehendunt. Quæ ratio multo magis videtur conſentire caſui noſtro ad probandum hunc mandatorem non poſſe dici irregularem ratione voluntariæ mortis tertii, qui contra illius voluntatem fuit, non ab ipſo mandante, ſed per accidens loco alterius interfectus.

68 Nec obſtat, ſi dicatur errorem prædictum nihil imminuere de culpa homicidii, nec de pœna irregularitatis, cum verſetur circa qualitatem, quæ ad propoſitum noſtrum ſit impertinens, eo quod ſive hic, ſive ille homo occidatur, modo occidatur homo, ſemper eadem incurretur irregularitas, ex doctrina D. Thomæ *1. 2. q. 76. art. 3. & ibi* Cajet. adeo ut dictus error quoad prædictos effectus non cauſet involuntarium; nam argumentum procedit reſpectu ipſius mandatarii, qui non erraverit in corpore occiſi; imo in individuo eundemmet voluit interimere, & interemit; ſed tantum erravit in qualitate impertinenti; de quo eſt tex. 69 ad id notabilis in *l. Eum qui*, *§. Si injuria*, *ff. de injur.* ibi, Si quis putet me Lucium Titium eſſe, cum ſim Cajus Sejus, prævalet quod principale eſt, injuriam eum mihi facere velle; certus enim ſum ego, licet ille putet me alium eſſe, quam ſim. Secus autem eſſe reſpectu mandantis, qui non erravit in qualitate perſonæ, ſed erravit in corpore; dum enim voluit, ut una perſona, unumve corpus occideretur, aliqua perſona, ſeu aliud corpus, in quod nullo modo mandans conſenſerat, occiſum fuit; & ſic ex quo mandans nullo modo voluit, ut illud corpus læderetur, non poteſt dici voluntarie in illud conſenſiſſe; ideo arg. ejus textus a ceſſante ratione infertur, ut injuriarum actione neque ratione illius corporis læſi teneatur. Argumentum autem contrarium procederet, ſi mandans viſa perſona Seji amici, putanſque eum eſſe Titium inimicum, mandaſſet ſervo, ut dictam perſonam ad oculum deſignatam occideret, quia tunc mandans voluntarie, & directe conſenſiſſet in necem dictæ perſonæ, nec excuſaretur ex eo quod ipſe erraſſet in qualitate amici, vel inimici, eo quod dicta qualitas nec augeat, nec minuat homicidium, nec reddat illud invo-
70 luntarium. Ex eodem modo reſpondetur ad illud, quod deduci ſolet ex gloſſ. *cap. Si vero, il 2. de ſent. excomm.* videlicet, qui volens percutere Titium Clericum percuſſit Sejum itidem Clericum, non evitat excommunicationem.

71 Pariter nec obſtat textus *in l. Scientiam*, *§. ult. ad l. Aquil.* ibi, (ſed ſi defendendi mei cauſa lapidem in adverſarium miſero, & non eum, ſed prætereuntem percuſſero, *l. Aquil* tenebor;) nam præterquamquod hoc exemplum in aliis terminis proponitur, quam ſit caſus, de quo dubitatur; eſto dictus error non impediat quominus læſus *l. Aquilia* repetat ſuum damnum; non tamen inde ſequitur, ut hic percuſſus fuerit voluntarie percuſſus; unde quamvis percutiens teneatur *leg. Aquilia* ob negligentiam commiſſam, non tamen tenetur actione injuriarum. Præterea quatenus etiam injuria a percutiente poſſet dici voluntarie illata ipſi percuſſo, non tamen poſſet dici proceſſiſſe ex voluntate, nec ſecundum voluntatem mandantis, qui non illud corpus, ſed aliud juſſit injurioſe percuti. Quod 72
ſi adhuc urgeatur, Canones induxiſſe irregularitatis pœnam non contra occidentes Sejum, vel Titium, ſed contra occidentes hominem, quicunque ille ſit etiamſi ſit infidelis, *cap. Clericum qui Paganum diſt. 50.* & dictum eſt ſupra *nu. 51.* & proinde ſufficere, ut mandando voluerit hominem in genere occidi, ſicut & occiſus fuit: Reſpondebimus hic adeſſe fallaciam; nam cum mandat quis hominem in genere occidi, utique voluntate conſenſit in quodcunque individuum ſub ſpecie comprehenſum. Unde quodcunque individuum occidatur, perſona ab eodem mandante nolita dicetur occiſa, & ita eidem ad voluntarium homicidium imputabitur, veluti ſi mandavero alicui: Accede ad talem rixam, & interfice adverſarios; quia tunc voluntas mea complectitur ſingulas perſonas in dicta rixa exiſtentes. At in caſu noſtro mandans determinavit voluntatem ſuam ad hanc perſonam particularem Joannis. Ergo ſi occidatur alia perſona, non poterit dici occiſa perſona a mandante intenta, & volita. Argumentum autem fortaſſe procederet, ſi dominus dixiſſet famulo hæc, vel ſimilia verba: Quidam Joannes mihi intulit injuriam, vade inquire de illo, & repertum occide; quia tunc ſi famulus reperto homine Sejo, & credens illum eſſe Joannem, eundem occidiſſet, forte poſſet dici mortem Joannis aliquo modo ab hero voluntarie intentam, & perinde eſſe, ac ſi ipſemet mandans viſo Sejo, putanſque eum eſſe Joannem, illamque perſonam in individuo oſtendens famulo, eidem dixiſſet, Occide talem perſonam; quia tunc ut dixi, dictus herus conſenſiſſet voluntarie in occiſionem talis corporis, quem hominem eſſe non ignorabat; unde irregularitatem ex homicidio voluntario incurriſſet.

Non obſtat doctrina Covarr. in Clem. *unic. de homicid. part. 2. §. 1. num. 2.* Nam illius rationes non videntur concludentes, eique videtur repugnare doctrina Navarrii ejus Præceptoris in dicto *cap. 27. numer. 240.* Quamobrem videtur poſſe tuto reſpunderi prædictum P. non incidiſse in irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario.

Et hanc ſententiam alias probavit S. Congregatio Concilii; nam propoſito dubio, an mandans commiſſi homicidium in perſonam unius, ſi ſequatur in perſonam alterius, intelligatur incidiſſe in irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario, adeo ut ſuper eo nec diſpenſari debeat juxta *cap. 7. ſeſſ. 14.* nec Epiſcopus poſſit ex *cap. 6. ſeſſ. 24.* quamvis homicidium occultum ſit: *Die 9. Januarii* 1587. Sac. Congregatio cenſuit non incidiſse in irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario.

D E   H O M I C I D I O.

Innocentius III. Abbati S. Trinitatis de Meldemberg.

C A P U T   XVIII.

Significaſti nobis, quod cum quidam maleficus ingreſſus Eccleſiam, Euchariſtiam cum Altarium ornamentis, & libris Eccleſiaſticis extra Eccleſiam aſportaſſet: L. Presbyter Eccleſiæ Canonicus Regularis, præfatum iniquitatis filium, foſſorio arrepto percuſſit; ſed ſi mortem fuit ictus hujuſmodi, tu & ipſe penitus ignoratis: quem Parochiani Eccleſiæ videntes ornamenta Eccleſiæ aſportantem, arreptis gladiis & fuſtibus in eodem loco protinus occiderunt: & infra. Nos in præmiſſo caſu credimus diſtinguendum, utrum conſtare poſſit, quod præfatus Sacerdos non inflixit percuſſionem lethalem, de qua, ſi aliorum non fuiſsent vulnera ſubſecuta, percuſsus minime interiiſset; & ſi percuſsor voluntatem non habuerit occidendi, neque ipſius ſtudio, conſilio vel mandato proceſserint alii contra illum. Et quidem ſi hoc ita ſe habet, (quod forſan ex eo poſset oſtendi, ſi certa apparuiſset percuſſio ab eodem inflicta tam modica & tam levis, in ea parte corporis, in qua quis de levi percuti non ſolet ad mortem, ut peritorum judicio medicatorum talis per-

percuſſio aſſereretur non fuiſſe lethalis (cum de ceteris credendum ſit ipſi, qui non excuſatur vel denunciatur ab aliquo, ſed per ſeipſum conſilium appetit ſalutare, poſt pœnitentiam ad cautelam injunctam in Sacerdotali poterit Officio miniſtrare, maxime Religionis accedente favore, cum ſit Canonicus Regularis, & ſine omni ſcandalo poſſit Sacerdotale Officium celebrare. Quod ſi diſcerni non poſſit, ex cujus ictu percuſſus interiit, in hoc dubio tanquam homicida debet haberi Sacerdos, & ſi forte homicida non ſit, a Sacerdotali Officio abſtinere debet: cum in hoc caſu ceſſare ſit tutius, quam temere celebrare, pro eo quod in altero nullum, in reliquo vero magnum periculum timeatur: & infra. Si vero (quemadmodum prohibetur) Sacerdos iſte, prius ab illo percuſſus ſacrilego, mox eum cum ligone in capite repercuſſit, quamvis vim vi repellere, omnes leges, & omnia jura permittant, quia tamen id debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad ſumendam vindictam, ſed ad injuriam propulſandam, non videtur idem Sacerdos a pœna homicidii penitus excuſari, tum ratione inſtrumenti, cum quo ipſe percuſſit, quod cum grave ſit, non ſolet levem plagam inferre, tum ratione partis, in qua fuit ille percuſſus, in qua de modico ictu quis lethaliter ſolet lædi;

S U M M A R I U M.

1 *IRregularis cenſetur percutiens, de cujus vulnere an fuerit lethale, vel ne, ſciri non poteſt, ſi percuſſus ab eo, vel aliis occiſus extiterit.*

2 *Lex promotionis conſtat non ſolum in promotione ad Ordinem, ſed etiam in Ordinis executione.*

3 *Pars tutior in dubio eſt tenenda etiam extra materiam irregularitatis.*

1 *Significaſti, il ſecondo.* Irregularis cenſetur, qui alium lethaliter percuſſit, licet ab aliis fuerit extinctus: idem ſi non apparet, an lethaliter, ſi etiam percuſſus ab aliis obiit, & non apparet, ex cujus vulnere deceſſerit; idem eſt, ſi non percuſſerit lethaliter, ſi animum occidendi habuit, & ex aliorum vulneribus percuſſus expiravit. Hoc dicit notabiliter ſecundum Abbatem. Sed Joann. Andr. cum quo ceteri concordant, ſummat ſic. Quoad legem promotionis habetur percutiens ut homicida, de cujus vulnere an fuerit lethale, vel non, ſciri non poteſt, ſi percuſſus ab eo, vel ab aliis occiſus extiterit. Communis diviſio; ſecunda ibi, *Nos in præmiſſo*: quæ diſtinguit, & primum membrum proſequitur ibi,
2 *Et quidem*; ſecundum ibi, *Quod ſi*. Addit Jo. Andr. ſe ideo dixiſſe de lege promotionis, quia lex illa conſtat non ſolum in promotione ad Ordinem, ſed etiam in Ordinis executione, ad quem quis jam eſt promotus, & quod impedit ſecundum, fortius primum, *ut capit. Quemadmodum de jurejur.*
3 In textu ibi, *Quod ſi diſcerni non poſſit*, nota, cum vertitur in dubium, an ex homicidio fuerit contracta irregularitas, vel non, debere quem reputare ſe irregularem, & abſtinere a miniſterio Altaris, quamvis revera homicidium non commiſerit, ut in litera. Et pondera rationem in deciſione expreſſam ibi: *Cum ceſſare ſit tutius, quam temere celebrare, pro eo quod in altero nullum, in reliquo vero magnum periculum timeatur.* Quæ ratio periculi tanquam generalis, & expreſſa in litera oſtendit diſpoſitionem ſpecialem ad omnes materias, in quibus illa ratio viget, ut eſt caſus *in l. Regula, §. final.* ubi Bartol. & Bald. notant, *ff. de Irreg & fact. ignor.* Et quamvis textus proponat quæſtionem de Presbytero irregulari, ex vulnere illato, & homicidio ſubſecuto; tamen hoc ideo facit, quia caſus ita contigit in facto, ſicut moris eſt in Decretalibus. Sed non propterea arctare voluit regulam de tutiori parte in dubio eligenda ad ſolam materiam irregularitatis; nam ſi hoc facere voluiſſet, potius debuiſſet dicere hoc ſtatutum fuiſſe in odium homicidii, & ſpecialem indecentiam exercendi Ordines cum dubio irregularitatis. Quod tamen non fecit, imo fundavit deciſionem in illo univerſali principio, quod inter duo extrema in dubio illud ſit eligendum, in quo nullum timetur periculum. Unde jure optimo ex hoc textu generalem regulam, quod in dubiis ſequi debeamus partem tutiorem, eliciunt Hoſtien. *n. 9. 10. & 15. in fine*, & Marian. Soccin. *numer. 4. & in c. Ad audientiam, ſupra eodem*, idem Hoſtien. *num. 3. in fin. & num. 4.* Butr. *numer. 2.* Abb. *eodem n. verſ. Aut agitur in foro pœnitentiali*, Joann. de Anan. *n. 1. verſ. Aut agitur*, Marian. Soccin. *num. 4. 18. 19. & 20.* & Felin. Quod eſt contra modernos Theologos, qui dicunt præceptum hoc de tutiori parte eligenda non habere locum niſi in dubio irregularitatis; quorum ſententiam latius confutavimus in repetitione *cap. Ne innitaris, n. 220. ſupra de Conſtit.* ubi etiam tolluntur aliæ oppoſitiones noſtro ſeculo ſubtiliter excogitatæ ad hanc regulam evitandam, a *n. 172. uſque ad n. 225.*

DE HOMICIDIO.

Idem Innocentius III.

CAPUT XIX.

TUa nos duxit fraternitas conſulendos: & infra. Quæſiviſti quid ſit de quodam Monacho ſentiendum, qui credens ſe quandam mulierem a gutturis tumore curare, & Chirurgus eum ferro tumorem illum aperuit, & cum tumor aliquantulum reſediſſet, ipſe mulieri præcipit, ne ſe vento exponeret ullo modo, ne forte ventus ſubintrans gutturis apertionem, ſibi cauſa mortis inferret; ſed mulier (ejus mandato contempto) dum meſſes colligeret, vento ſe expoſuit incaute, & ſic per apertionem gutturis ſanguis multus effluxit, & mulier diem ultimum ſic finivit; utrum, videlicet cum prædictus Monachus ſit Sacerdos, liceat ei Sacerdotale officium exercere? Nos igitur fraternitati tuæ reſpondemus, quod licet ipſe Monachus multum deliquerit alienum officium uſurpando, quod ſibi minime congruebat; ſi tamen cauſa pietatis & non cupiditatis id egerit, & peritus erat in exercitio Chirurgiæ, omnemque ſtuduit, quam debuit diligentiam adhibere, non eſt ex eo, quod per culpam mulieris contra conſilium ejus accidit, adeo reprobandus, quod non poſt ſatisfactionem condignam cum eo miſericorditer agi poſſit, ut Divina valeat celebrare: alioquin interdicenda eſt ei Sacerdotalis Ordinis executio de rigore.

Ad ultimum fuit ex parte tua propoſitum, quod quidam ſcholaris metuens, ne latrones in hoſpitio ſuo eſſent, de ſtrato conſurgens, reperit ibi furem, qui non ſolum ipſum ſcholarem proſtravit ad terram, ſed pene ad mortem vulneravit eundem: & infra. Mane itaque ſcholares la-

tro-

QUÆRITUR, an ſtante evidente neceſſitate hujuſmodi Eccleſiaſtici pro patriæ, & parentum defenſione, quin etiam Eccleſiarum, & Monaſteriorum poſſint contra prædictos hæreticos arma capere, & vim vi repellere abſque irregularitatis incurſu.

1 Hanc quæſtionem videtur decidere hæc Decretalis, ubi Honorius III. reſcribit Pelagio Presbytero his verbis; *Petitio tua nobis exhibita continebat, quod cum inimici Dominicæ Crucis, ac blaſphemi nominis Chriſtiani caſtrum quoddam, in quo morabaris, graviter invaſiſſent, exeuntibus inde habitatoribus, tam Clericis, quam laicis contra eos, ac invicem confligentibus, hinc inde occiſi quamplurimi extiterunt: unde cum pro eo quod aliquos percuſſiſti, irregularitatem metuas incurriſſe, mandamus, quatenus ſi de interfectione cujuſquam in illo conflictu tua conſcientia te remordeat, a miniſterio Altaris abſtineas reverenter, cum ſit conſultius in hujuſmodi dubio abſtinere, quam temere celebrare.* Hic enim agebatur de neceſſaria patriæ defenſione, cum hoſtes caſtrum graviter invaſiſſent; & tamen deciditur Pelagium Presbyterum eſſe irregularem, ſi eum remordeat conſcientia, quod in conflictu aliquem interfecerit.

2 Ratio eſt, quia etſi Clerici alios poſſint hortari ad pugnam in bello juſto contra hoſtes, *c. Igitur*, c. *Hortatus*, *c. Omni timore*, *c. Ut pridem*, 23. *q. ultim. cap. Dominus*, 23. *q.* 2. *& c. Adrianus*, *diſt.* 63. in propria tamen perſona pugnare non poſſunt, *c. Quicunque*, *& cap. Clerici*, 23. *qu. ultim.* quandoquidem eorum officium reddit eos inhabiles ad pugnandum, c. *Ex multa*, *ad finem*, *de voto*, gl. *hic in verb. Remordet.*

Unde D. Thom. 2. 2. *qu.* 40. *art.* 2. *ad ſecundum*: *Dicendum eſt*, inquit, *quod Prælati, & Clerici ex auctoritate Superioris poſſunt intereſſe bellis, non quidem ut ipſi propria manu pugnent, ſed ut juſte pugnantibus ſpiritualiter ſubveniant ſuis exhortationibus, & abſolutionibus, ſicut & in veteri lege mandabatur, Joſue 6. quod Sacerdotes ſacris buccinis in bellis clangerent. Et ad hoc primo fuit conceſſum, quod Epiſcopi, vel Clerici ad bella procederent: quod autem aliqui propria manu pugnent, abuſionis eſt.*

Et Butr. hic *n.* 4. (Clerici hortatu adeſſe poſſunt bellis, hortando ad bellum juſtum, ſed non in propria perſona pugnando, quia officium ad hoc eos inhabiles reddit: & licet quidam dicant Clericos in minoribus poſſe ferre arma, dicendum eſt contrarium, niſi cauſa defenſionis, ut clypeum, vel loricam, vel niſi ad terrorem, ut in obſidione.) Hæc Butrius.

3 Et Bald. *conſ.* 439. *Ad bellum juſtum*, *volum.* 5. inter quinque requiſita ad hoc ut bellum ſit juſtum, primo loco recenſet, ut perſona ſit ſecularis, non autem Eccleſiaſtica, cui pugnare non licet, niſi ob inevitabilem neceſſitatem, & *n.* 2. duplicem reddit rationem ſecundum B. Thomam, (quia, inquit, ars bellica, & bellorum ſtrepitus retrahit Clericos a laude Dei, oratione, & Divinis officiis.) Secunda propter effuſionem ſanguinis, quia exemplo Chriſti debent potius pati ſuum ſanguinem effundi, quam effundere alienum, & propter hoc eſt inſtitutum, ut effundentes ſanguinem ſint irregulares, ſicut ſcriptum eſt de David: *Non ædificabis mihi templum, quia vir ſanguinis es.* Hæc Bald. qui *n.* 4. amplius affirmat nec Papam poſſe Clericis concedere, ut ipſi manu propria poſſint hominem occidere. Quæ ſententia ſatis etiam probatur in Clem. *Si furioſus*, *de homicid.* ubi ſolum excipitur ab incurſu irregularitatis ea mutilatione, vel occiſione, qui mortem aliter vitare non valens, ſuum occidit, vel mutilat invaſorem, ubi gloſſ. *penultim.* ponderando illud verbum, *ſuum*, (Hæc litera, inquit, innuit, ſecus in illo, qui occiderit volentem occidere patrem, filium, conjugem, vel perſonam conjunctam, quam aliter juvare non poterat: quod verum puto, quaſi caſus ille non includatur ſub neceſſitate inevitabili:) quæ quidem gloſſa recipitur fere ab omnibus, ut teſtatur Navarr. *c.* 27. *n.* 213. qui idem putat in caſu, in quo quis deformat aliquem ob neceſſariam patriæ defenſionem, ita ut niſi id faceret, civitas obſeſſa caperetur; idemque cenſent Bann. 2. 2. *q.* 4. *nu.* 2. *dub.* 41. *verſ. In hujus rei expoſitione*, & Cajet. *ibid.* & cum verbis Clementinæ concordat Decretum Concilii Tridentini in *c.* 7. *ſeſſ.* 14. ibi, *Vel vim vi repellendo, ut quis ſe a morte defenderet.* Et quamvis Concilium ſupponat irregularitatem, dum dicit jure quodammodo eſſe debitam diſpenſationem; hoc tamen dicendum eſt procedere, cum neceſſitas eſt omnino inevitabilis, aut cum exceditur moderamen inculpatæ tutelæ, juxta terminos *cap. Significaſti*, *il ſecondo*, *ſupra eodem*: alias enim nulla incurritur irregularitas, ut in d. Clem.

Non obſtat, quod Abb. hic *num* 2. videatur ſentire 4
hunc textum non habere locum, ſi neceſſitas eſſet omnino inevitabilis: ait enim *in* 2. *notab.* Licet ergo Clericus poſſit interficere ad defenſionem ſuam, quando non poteſt aliter evitare mortem, ut in Clemen. *Si furioſus*, *de homicid.* ſecus quando invaditur tota terra, quia per alios poteſt repelli injuria; unde tunc neceſſitas non eſt omnino inevitabilis,

Hoc inquam non obſtat, quia Abb. tunc demum ſentit neceſſitatem cenſeri inevitabilem, cum deficiunt laici, qui civitatem obſeſſam cuſtodiant, quo caſu res non ſervatur in puris terminis meræ defenſionis patriæ, ſed reducitur ad terminos d. Clemen. *Si furioſus*, id eſt defenſionis propriæ perſonæ cujuſque Clerici; unde non mirum, ſi irregularitas non incurritur: quod bene declarat hic Marian. Socc. *notab.* 1. dicens; (Nota primo, quod Clericus eſt prohibitus pugnare etiam cum infidelibus, non ſolum eos, aut eorum terras invadendo, ſed etiam proprias terras defendendo ab invaſionibus infidelium: quod intellige, quando terra eſſet munita aliis hominibus, qui poſſent illam defendere; alias ſecus ſi poſſet eſſe timor rerum, & perſonarum:) & idem Soccin. in c. *Ad audientiam*, *nu.* 275. *ſup. eodem*, ubi ait: (Si bellum ſit juſtum, dic quod aut eſt neceſſarium pro defenſione perſonarum, aut rerum; ſi perſonarum, nullo modo efficitur irregularis, & hoc caſu etiam proprio facto committens homicidium non eſt irregularis.) Ergo non efficitur irregularis ille, qui tenetur defendere, ſi præſtat auxilium; & in hunc ſenſum accipiendus eſt Covar. dum loquitur de neceſſitate omnino inevitabili everſionis patriæ ab hoſtibus, in d. Clem. *Si furioſus*, *in* 2. *par. relect* §. 3. *n.* 2.

Rurſus non obſtat, quod Fortunius, quem alii plu- 5
res ſequuntur in *l. Ut vim*, *ff. de juſt. & jur. col.* 9. contrarium ſenſerit: ſiquidem movetur ea ratione, quod non incurrit excommunicationem, qui percutit Clericum ob neceſſariam proximi defenſionem, ſecundum doctrinam Innocentii communiter receptam in *c. Si vero*, *de ſentent. excommun.* cum liceat, imo quandoque oporteat pro armum defendere, *c. Dilecto*, *de ſent. excomm. in* 6. *& c. Quanta*, *infra eodem titul.* Quam tamen ra- 6
tionem frivolam eſſe in propriis terminis oſtendit gl. in d. *Clement. Si furioſus*, *in verb. Suum*; quia irregularitas contrahitur ſine culpa, etiam ex merito, ut in judice juſte occidente, *c.* 1. 51, *diſt* & notatur in *c. Inter opera*, *de ſponſal.* & docet D. Thom. in 2. 2. *quæſt.* 40. *art.* 2. ea communi ratione; imo oportet, ut præcedat diabolica ſuaſio circa Clericum percutiendum, *cap. Si* 7
quis ſuadente, 17. *quæſt.* 4. & non incurritur abſque peccato mortali, *cap. Nemo Epiſcoporum*, *ead. cauſ. & quæſt.* Navar. *in Man. c.* 27. *n.* 213. ubi propterea refellit opinionem Fortunii: & hæc eſt communis opinio, ut aliis relatis teſtatur Marian. Socc. in *cap. Ad audientiam*, *n.* 169. *ſupra eodem.*

Non obſtat denique, quod abſurdum videatur, ut 8
quis incidat in irregularitatem ob neceſſariam patriæ, aut parentum defenſionem, ad quam tenetur de jure naturæ, ſeu de jure gentium, *l.* 1. §. *Jus gentium*, *ff. de juſtit. & jur.* adeo ut peccarent non faciendo, *c. Fortitudo*, c. *Non inferenda*, *c. Qui poteſt*, *& per totam* 23. *q.* 3. *cap. De occidendis*, 23. *q.* 5. Silveſt. *in verb. Bellum*, 3. *q.* 2.

Reſpondetur enim eadem obligatione unumquemque 9
teneri ad defenſionem proprii honoris, & famæ, *c. Non ſunt audiendi*, 11. *quæſt.* 3. ubi qui famam contemnunt, non ſolum impudentes, ſed & crudeles appellantur: & tamen hoc caſu eum, qui occidit, vel mutilat, abſolutum eſt in irregularitatem incidere; & contrarium aſſerere, ut ait Navarr. *loco citato*, eſſet mille deciſiones in theorica, & praxi receptas ſine ratione ſufficienti mutare, & contra text. fere expreſſum in d. Clem. ubi gloſ. recepta fere per omnes hoc tenet. Et eodem modo vi- 10
demus teſtes in certis caſibus compelli poſſe in criminalibus etiam per cenſuras Eccleſiaſticas ad teſtimonium ferendum, ita ut propterea peccent, ſi examen detrectent, c. *Super eo*, ſecundum communem intellectum,

& cap.

& *cap. ſeq. de teſtib. cogen.* & tamen ex hujuſmodi examine contrahunt irregularitatem, ſi ſequatur mors, aut mutilatio, Navarr. *in Manual. c. 27. de irreg. n. 212.* & generaliter imperium, aut juſſum Superioris non excuſare ab irregularitate, habetur in can. *Aliquantos* ibi, *Qui dum parent poteſtatibus, quæ ſibi ſunt imperata fecerunt*, 51. *diſt.*

Cum ergo regula ſit, quod irregularis efficiatur qui aliquem interficit, aut mutilat, nec ab hac regula reperiantur excepti niſi caſus furioſi, infantis, ſeu dormientis, & illius qui mortem aliter vitare non valens, ſuum occidit, vel mutilat invaſorem, ut in dict. Clement. ſtabimus regulæ, quandiu non probatur exceptio, gl. 1. *in cap. Inter hæc, in fin.* 32. *q.* 2. notatur in *l.* 1. *ff. de regul. jur.*

Quamobrem ut concludamus, cum in propoſito dubio duo quærantur, videlicet, an Eccleſiaſtici poſſint arma capere pro patriæ, & parentum defenſione, & an propterea incidant in irregularitatem.

Quoad primum videtur reſpondendum, Eccleſiaſticis licere adeſſe, & hortari ad eum modum, quo Sanctus Thomas declarat *ubi ſupra*; ſed non pugnare manu propria, ut per Abb. hic *n.* 3. & eſt text. in *d. c. Ex multa*, §. *fin. de voto*.

11 Quo vero ad ſecundum, ſi aliquem percuſſerint, licet male fecerint percutiendo, ſi homicidii, aut mutilationis conſcientia eos non remordeat, non incidunt in irregularitatem. Caſus eſt ad literam in hac Decretali, qui non habetur alibi ita clare, ut dicit Abb. *in fine*; nam Papa hic conſultus de percuſſione, reſpondet de interfectione, per hoc inſinuans Clericum non eſſe irregularem ex eo, quod aliquos percuſſerit, niſi ex illa percuſſione aliquis mortuus fuerit, ut hic ponderant Innocen. *in princ.* Hoſt. *nu.* 1. *in verb. Si de interfectione*, Butr. *n.* 2. Anchar. & Abb. ambo *n.* 3.

12 Neque obſtat text. in *c. Sicut dignum*, §. *fin. ſupra eodem*, quia procedit tantum in bello injuſto, in quo ex ſolo conſilio, vel præſentia armata contrahitur irregularitas ſecuto homicidio per alios, ſecundum Abb. hic *n.* 3. *ver. Sed contra hoc fortiter oppono*. Quod fuſius explicat Innocent. *in princ.* dicens: (In bello injuſto quandocunque auxilium, vel conſilium Clericus dederit in mortem alterius, vel ſi culpabilis, aut negligens fuerit, & ex hoc ſecuta ſit mors, irregularis eſt: c. *Quantum, c. Sæpe, & c. Si duo*, 50. *diſt.* Unde ſi euntes ad bellum injuſtum, favorem præſtent ſuis, qui propterea ſecurius lædunt inimicos, aut terrorem incutiant adverſariis ad hoc ut fugiant, vel non audeant ſe defendere,
13 ſi exinde mors ſecuta ſit, irregulares ſunt. Verum ſi quis ad injuſtum bellum iret cauſa pacificandi, vel alias ex juſta cauſa, non creditur hoc imputandum, ſi ejus præſentia aliquod robur accreſcat ſuis, vel timor adverſariis, dummodo dolus omnino abſit.) Ita Innocentius dicens hoc probari a contrario ſenſu in *cap. Quantum*, 50. *diſt.* & ei ſubſcribunt Hoſtien. Butr. & alii proxime citati.

At vero ſi bellum ſit juſtum, ut in caſu hujus cap. in 14
quo pugnabatur contra infideles, tunc ex ſola percuſſione etiam cum ſanguinis effuſione Clerici non incurrunt irregularitatem, niſi propria manu occidant, aut mutilent, licet per alios ſecuta fuerit mors, aut mutilatio, ſecundum omnes. Sin autem in conflictum non ſolum percuſſerint, ſed etiam necaverint, aut mutilaverint, utcunque bellum ſit juſtum, cenſendi ſunt irregularitatem contraxiſſe in propoſita facti ſpecie, quia neceſſitas non eſt inevitabilis ad eum modum, quo requirunt DD. ad irregularitatem incurrendam; nimirum quia non deſunt laici, qui poſſint vim hoſtium propulſare, ſecundum Abb. *n.* 2. & Socc. in *c. notab.*

Neque vero habenda eſt ratio Suarez *tom.* 5. *de cenſur. diſput.* 47. *ſect.* 6. *n.* 2. & Sayr. *lib.* 6. *de cenſur. c.* 19. *n.* 5. & aliorum recentiorum; nam cum aſſerunt ex homicidio ob neceſſariam patriæ, & parentum defenſionem non contrahi irregularitatem; aut loquuntur in caſu, in quo deficiunt laici, qui poſſint vim hoſtium repellere; & admitti poteſt eorum ſententia, quia agitur etiam de propria defenſione perſonarum, juxta terminos dict. Clement. *Si furioſus, de homicidio*; aut loquuntur in caſu, in quo laici non deſunt: & tunc contra eos ſtat hæc Decretalis, doctrina Divi Thomæ, & unanimis Canoniſtarum ſententia.

Itaque hoc caſu, in quo ſupponuntur adeſſe etiam 15
laici, qui poſſint hoſtium injurias propulſare, poſſet Sanctiſſimus D. N. ut conſcientiæ Eccleſiaſticorum conſultum ſit, impertiri facultatem Collectori Portugalliæ ad tempus Sanctitati ſuæ bene viſum diſpenſandi ab irregularitate cum Eccleſiaſticis, qui in caſu inevitabilis neceſſitatis, infideles, vel hæreticos, defendendo patriam, occiderunt, vel mutilarunt: ejuſmodi enim irregularitas eſt diſpenſabilis ad inſtar illius, quæ contrahitur ex homicidio ob neceſſariam parentum defenſionem, ut in ſubjecta declaratione Sacræ Congregationis Concilii, videlicet, an Concilium *cap.* 7. *ſeſſ.* 14. dum agit de repellenda vim vi a perſona propria, ut irregularitas ſit diſpenſabilia, habeat etiam locum in perſona patris: S. Congregatio cenſuit habere locum; nam permiſſio vim vi repellendi, & alium offendendi pro tutela ſui corporis, juxta *l. Vim, ff. de juſt. & jur.* habet locum etiam pro tutela patris, vel filii, mariti, vel uxoris, gl. in dicta *l. Ut vim*, & eſt communis, ut ibi per Jaſ. *n.* 28. Et licet gl. in *Clem.* 1. *de homicid.* dicat quod Clem. volens eum, qui mortem aliter evadere non valens, ſuum occidit invaſorem, non eſſe irregularem, non procedit in patre, & filio, ſed tantum in ejuſdem perſona propria; & gloſſam ſequuntur ibi Card. & Anch. tamen illud eſt verum, quando volumus excuſare a contrahenda irregularitate: illa enim etiam ſine culpa contrahitur, & ita dictum gloſſæ procedit in terminis d. Clem. In caſu autem Concilii non agitur de excuſando, ne irregularitas contrahatur, ſed de excuſando, ut contrahatur irregularitas diſpenſabilis, quia vis vi repulſa eſt; & ideo in Concilio comprehenditur etiam perſona patris.

DE HOMICIDIO.

Gregorius IX.

CAPUT XXV.

QUidam (ut aſſeris) ad ædificationem Eccleſiæ in adjutorium a Presbytero evocatus, ruens cum laqueari, quod idem Presbyter ſolvere nitebatur, hac occaſione, rebus eſt humanis exemptus: & infra. Attendentes igitur, quod Sacerdos ipſe dabat operam licitæ rei, ſtuduit etiam, quam debuit diligentiam adhibere, circumſtantibus, quibus periculum imminebat, ita tempeſtive, & alta voce præmonitis, quod & intelligere, & fugere potuerunt: Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod ob hanc cauſam, vel quia omnes caſus fortuitos, (qui prævideri non poſſunt) forſitan non prævidit, non debet quoad officium, vel beneficium impediri.

S U M M A R I U M.

1 *HOmicidium caſuale non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa.*
Irregularis an ſit Clericus, qui puerum per funem demiſit in puteum ad res quærendas, ſi puer diſrupto fune decidens obierit, ibidem, & n. ſeqq. uſque in fin.
2 *Actus illicitus quando dicatur.*
3 *Homicidium caſuale quando imputetur danti operam rei illicitæ.*
4 *Clericos vacare rei mechanicæ, vel ædificationi, an dicatur rei illicitæ operam dare.*
5 *Clericis opus rurale permiſſum eſt.*
6 *Irregularis an ſit, qui in cauſa fuit, ut artifex per tectum incederet, ſi ille decidens obierit.*
7 *Irregularis non efficitur Clericus equitans, equus diſrupto fræno hominem prætereuntem occiderit.*
8 *Caſus non imputatur danti operam rei licitæ.*
9 *Irregularitas contrahatur ex leviſſima culpa.*
10 *Culpa leviſſima in committendo tranſit in culpam levem.*
11 *Culpa tunc abeſt, ſi omnia facta ſunt, quæ diligentiſſimus quiſque obſervaturus fuiſſet.*
12 *Homicidium imputatur Clerico ad irregularitatem, ſi proveniat ex actu conſervandi bona etiam extra propoſitum.*

QUidam. Homicidium caſuale non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa. Hoc dicit communis diviſio. Secunda ibi, *Attendentes*, Nota ſummarium, cum quo concordat *c. Joannes, ſupra eodem*, & Joan. Andr. Butr. Cardin. & omnes *in princip.*

Quidam Clericus ad requirendam ſupellectilem in puteum a fure projectam puerum eo demiſit ligatum uni ex fune groſſo, ac novo, eumque appenſum per funem ſuſtentabat, dum ſupellectilem expiſcaretur: tandem chorda, quæ ore putei refricabatur, dum puer extraheretur onuſtus, diſrupta eſt, & puer decidens in aquam eſt ſuffocatus. Quæritur, an homicidium hoc quod caſuale eſt, atque omnino fortuitum, neque a Clerico volitum, ipſi veniat imputandum, adeo ut irregularitatem inciderit.

Quæſtio videtur in duos articulos dividenda. Primus eſt, an Clericus ſecundum ea, quæ proponuntur, dederit operam rei illicitæ, necne. Secundus, an fuerit in aliqua culpa, ita ut propterea irregularitatem contraxerit.

2 Quoad primum nonnulli opinati ſunt eum dediſſe operam rei illicitæ, dum ipſemet fune ſuſpenſum hominem una cum ſuis demiſit in puteum, ac etiam tenuit; nam actus illicitus ille dicitur primo ratione periculi mortis, aut confractionis membri, quæ exinde poſſunt contingere, Covarr. poſt alios *in Clement. Si furioſus, de homicid.* §. 4. 2. *part.* n. 10. per textum in *cap. Tua nos, ſupra eodem, & cap. Sententiam ſanguinis, Ne Cleric. vel Monach.* deinde quia Clerici dignitati non convenit, dicto *cap. Tua nos*, & notat Abbas in *cap. Joannes, num. 5. ſupra eodem, & in cap. Multa, Ne Cleric. vel Monach.* poſt gloſſ. 4. *in capit. Significante, de appellat.* tunc vero eventus ex actu illicito ſecundum hunc modum poſteriorem etiam præter intentionem contingens imputatur, ſi ille eventus per ſe ex illo opere conſequatur, ut docet S. Thomas 2. 2. *quæſt. 64. art. 8.*

3 Itaque patet homicidium caſuale ad irregularitatem imputandum fore danti operam rei illicitæ, ſi is actus ſit cauſa non admodum remota, tametſi cauſa propinqua, ſeu immediata inſpici ſoleat, gloſſ. 1. in *cap. De cætera, ſupra eodem*, & Dec. in *Authen. Præterea, Cod. Unde vir*, poſt Bart. in *l.* 1. *n.* 24. *ff. de act. & oblig.* aut quoties illicitum opus per ſe volitum fuerit periculoſum ex natura ſua, ut notant DD. in *cap. ult. infra eodem lib.* 6. & firmat Covar. *loco cit.* Alphonſ. a Caſtro *l.* 2. *de poteſt. leg. pœn. c.* 14. Domin. Sot. *libr.* 5. *de juſt. & jur. q.* 1. *art.* 9.

4 Ceterum pleriſque viſum eſt hunc Clericum non dediſſe operam rei illicitæ; tum quia in *capit. Ex literis*, *il ſecundo, ſupra eodem*, excuſatur Monachus, qui opus mechanicum exercebat, quaſi rem neceſſariam ageret, quemadmodum & hic Clericus rem ſuam in puteum demerſam extrahere ſatagebat; tum quia in hoc capit. Clericus dans operam ædificationi dicitur rei licitæ operam dare; tum quia bonorum ſuorum recuperatio nec ſuapte natura mala eſt, nec Clericum dedecet, licet per aliquod opus externum fiat; 5
neque enim vilior eſt opere rurali, quod Clericis permiſſum eſt, juxta notata in *cap. Clericus juſtum*, 91. *diſt. & cap. Nunquam, de conſecr. diſtin.* 5. *& in cap.* 1. *de celebr. Miſſar.* tum demum quia Henriq. in *ſumma lib.* 14 *cap.* 15. ait eum, qui fuit in cauſa, ut faber lignarius incederet per tectum, ut illud componeret, non eſſe irregularem, ſi ille collapſus moriatur, dummodo ſponte id operis aſſumpſerit, & alias exercere conſueverit. 6

Itaque cum probabilius videatur hunc Clericum rei licitæ operam dediſſe, ſecundus articulus ſupereſt examinandus, an ſcilicet in aliqua culpa ſit ejus homicidii, quod conſecutum eſt: & quidem non eſſe in culpa videtur ſuaderi primo, quia in *cap. Dilectus, ſupra eodem*, quid ſimile contigiſſe videtur, dum ibi refertur, 7
diſrupto fræno, quo Clericus ſeſſor equum cohibere nitebatur, hominem prætereuntem interfectum fuiſſe: & nihilominus deciditur irregularem factum non eſſe, quia nec operam rei illicitæ dedit, nec ulla culpa præceſſit. Quia vero gloſſa Bernardi ait ibi, Clericum equitantem in culpa non fuiſſe, quoniam fragile frænum non adhibuerat, ſed ſatis validum: pari ratione Clericus, de quo nunc agitur, excuſandus eſt; quandoquidem fune novo, ac ſatis firmo puerum colligavit, qui in puteum demiſſus eſt, nec tenebatur omnium firmiſſimum adhibere; ſecus fortaſſe res haberet, ſi parum diligenter devinctus ille fuiſſet, & ob nexus reſolutionem in vitæ diſcrimen adductus fuiſſet, arg. *l. Item quæritur, §. Si gemma, ff. Locati.*

Deinde hoc ipſum ſuaderi poteſt ex *c. Joannes, ſupra eodem*, ubi dicitur, Nos igitur attendentes, quod dicto Sacerdoti, qui dabat operam rei licitæ, nihil potuit imputari, ſi caſus omnes fortuitos non prævidit: 8
& idem habetur in textu noſtro ibi, *Quia omnes caſus fortuitos, qui prævidere non poſſunt, forſitan una prævidit.* Ex his videtur inferri poſſe, ut cum hic Clericus daret operam rei licitæ, quamvis non prævideret, imo nec prævidere teneretur, quod poſtea conſecutum eſt, ab irregularitatis nota liber habendus ſit.

His tamen non obſtantibus videtur reſpondendum, 9
prædictum Clericum eſſe irregularem. Non me latet multos ſequi opinionem Abbatis, qui in *capit. Quaſitam, de pœn. & remiſſ. numer.* 2. ait culpam leviſſimam non inducere irregularitatem, cui ſubſcribit Navarr. ibidem, & alii citati a Covarr. & ex recentioribus Henriq. Ceterum oppoſita ſententia, quæ placuit gloſ. *ſecunda in cap. Significaſti, & primo, ſupra eodem*, Hoſtienſ. & Joann. Andr. ibidem, juri valde conſona eſt, præſertim cum contrariæ opinionis Auctores concedant culpam leviſſimam in committendo inducere irregularitatem, juxta *capit. Conſuluiſti*, 2. *quæſt.* 5. propterea quod ea tranſit in culpam levem, 10
juxta gloſſ. 2. in *l. Lege Cornelia, ff. Ad Syllan.* Cum itaque idem Clericus culpa non careat, tum quia firmiorem funem adhibere debuit, argumen. *leg. Si ſervus, §. Si ex plauſtro, ff. ad legem Aquil.* tum quia pertrahens prævideri debuit eum, qui ſurſum trahebatur onuſtus, periculo objici, ne diſrupto fune laberetur, præſertim cum funis eſſet unicus, & ore putei refricaretur, argum. *leg Quod te, ff. de reb. cred. & l. Idem juris, ff. ad l. Aquil.* & vero culpa tunc abeſt, ut Juriſconſ. in *leg. Si merces, ff. Locat. §. Qui columnam*, ſi omnia facta ſunt, quæ diligentiſſimus quiſque obſervaturus fuiſſet. Unde, ut ait Abb. hic in *ultim. notab.* ut quis caſu fortuito non teneatur, intelligitur de fortuito, 11
quem etiam diligentiſſimus prævidere non poteſt, ut *l. Si quis domum, ff. Locat.* Quibus addi poteſt etiam latam culpam fortaſſe interveniſſe, quia vehementius res 12
ablatas recuperandi ſtudium in cauſa fuit, ne ille miſer cautius extraheretur, argum. *cap Suſcepimus, ſupra eodem*; ubi Alex. III. *Quoniam*, inquit, *expediebat potius poſt tunicam relinquere pallium, & rerum ſuſtinere jacturam, quam pro conſervandis vilibus rebus, & tranſitoriis, tam acriter in alios exardeſcere, abſtineat iſte homi-*

humiliter ab Altaris miniſterio, & uterque peccatum ſuum ad arbitrium tuum ſtudeat expiare: ubi Felin. in t. *notab.* dicit Clerico imputari ad irregularitatem, ſi ex actu conſervandi bona ſequatur homicidium etiam extra propoſitum. Ex quibus reſultat etiam reſponſio ad objecta: & ita reſolutum.

DE CLERICIS PUGNANTIBUS IN DUELLO.

Cæleſtinus III.

C A P U T II.

HEnricus Presbyter nobis humiliter intimavit, quod cum laicum quendam ſuper furto in ſeculari placito conveniſſet, quia teſtes ſui defecerunt, pugilem ſecundum pravam terræ conſuetudinem introduxit, qui reum uſque adeo ictibus vulneravit, quod coactus eſt expirare. Quia igitur ſuper hoc nos conſulere voluiſti, ambiguitatem tuam reſponſione hujuſmodi removemus: quod tales pugiles homicidæ veri exiſtunt, nec prædictus Sacerdos, licet non ipſe, ſed alius pro eo in duello pugnaverit, debet in ſacris Ordinibus miniſtrare, ſicut tradunt Sacrorum Canonum inſtituta. Homicidium autem tam facto, quam præcepto, ſive conſilio, aut defenſione non eſt dubium perpetrari; poterit tamen cum eo circa habendum beneficium miſericorditer diſpenſari.

S U M M A R I U M.

1 *IRregularis eſt Clericus, ſi pugil ab eo datus adverſarium occidat, diſpenſatur tamen cum eo ad beneficium.*

2 *Conſuetudo qua accuſans, & accuſatus adſtringitur ad pugnandum, damnata eſt.*

3 *Duellum purgationis vulgaris quibus rationibus reprobetur.*

4 *Potentioribus pares eſſe non poſſunt.*

5 *Inæqualitas in judiciis reprobatur, paritas approbatur.*

6 *Fortitudo nulla ſine juſtitia eſt laudanda.*

7 *Duellum purgationis vulgaris quo jure ſit prohibitum.*

8 *Diſpenſari poteſt cum homicida voluntario ad obtinendum beneficium etiam in titulum.*

9 *Et an hæc diſpenſatio ſit debita, adeo ut Superior peccet non diſpenſando.*

10 *Clericus homicida eſt deponendus, & perpetuo detrudendus in Monaſterium.*

11 *Verbum*, poteſt, *eſt facultatis.*

12 *Diſpenſare non poteſt inferior a Papa, niſi ex cauſa magna utilitatis, vel neceſſitatis Eccleſiæ.*

13 *Diſpenſatio eſt quædam miſericordia.*

14 *Miſericordia quid ſit.*

15 *Papa in his, quæ ſunt juris poſitivi, diſpenſare poteſt ſine ulla cauſa, & ſic diſpenſati ſunt tuti quoad Deum.*
Declaratur, ibid. verſ. Niſi lex Canonica.

16 *Diſpenſare poteſt cum homicida voluntario etiam Epiſcopus ad beneficium ſimplex, ſed ad curatum non diſpenſat niſi Papa, & n. vigeſimo ſeptimo, uſque in fin.*
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum homicida voluntario ad beneficium curatum prius obtentum, ibid. verſ. Et quamvis.

17 *Et quid ad beneficium non curatum, cui ſit annexum onus miniſtrandi in ſacris Ordinibus per ſeipſum.*
Et quid, ſi alter beneficium impetraverit in eventum privationis ante accuſationem inſtitutam, ibid. verſ. An autem Epiſcopus.

18 *Homicida voluntarius in ſacris Ordinibus non diſpenſatur.*

19 *Et quid in minoribus.*

20 *Ordo quilibet in latiori ſignificatione dicitur ſacer.*

21 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum occulto homicida etiam in ſacris.*

22 *Homicida voluntarius etiam occultus ex Conc. Trid. omni Ordine, beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuo carere debet.*

23 *Concilium Tridentinum in c. 7. ſeſſ. 14. excludens voluntarium homicidam a ſpe diſpenſationis, an habeat locum in jam promoto ad ſacros Ordines, & n. ſeqq.*

24 *Diſpenſationis gradus tres.*

25 *Promovendus facilius repellitur, quam dejiciatur promotus.*

26 *Concilium Trident. nec voluit, nec potuit adimere Papæ poteſtatem diſpenſandi in ſacris Ordinibus cum voluntario homicida.*

27 *Papa an poſſit diſpenſare quoad Ordines cum homicida voluntario.*

28 *Eccleſia nunquam diſpenſat ſuper homicidio voluntario etiam ex manſuetudine, & n. 33.*
Contrarium, n. 34.

29 *Irregularitas cauſata ex homicidio voluntario an ſit de jure Divino.*

30 *Papa contra jus Divinum non diſpenſat.*

31 *Phinees nepos Aaron fuit diſpenſatus ſuper duobus homicidiis, & permiſſus Divina miniſtrare.*

32 *Paulus Apoſtolus, quamvis homicida, Divina miniſtravit.*

33 *Doctores aſſerentes Eccleſiam non diſpenſare ſuper homicidio voluntario expenduntur.*

34 *Papa diſpenſat cum promotis ſuper homicidio voluntario aliquando in ſignatura gratiæ, aliquando remittit ſupplicationes ad Congregationem Concilii.*

35 *Congregationis Concilii ſtylus in diſpenſationibus ſuper homicidio voluntario.*

36 *Cum homicida voluntario, ad effectum ingrediendi Religionem, qualiter diſpenſetur.*

37 *Pœnitentiariæ ſtylus in diſpenſationibus concedendis ſuper homicidio voluntario occulto.*

38 *Et quid in atrociſſimis.*

39 *Eccleſiæ Romanæ obſervantia prævalet authoritati cujuſcunque Doctoris.*

40 *Papa diſpenſat ſuper omnibus irregularitatibus.*

41 *Cum homicidio voluntario nunquam diſpenſatur ad Ordines ſuſcipiendos.*

42 *Epiſcopi poſt Concilium Tridentinum an poſſint diſpenſare ſuper homicidio voluntario ſaltem occulto ad executionem minorum Ordinum.*

43 *Concilii Tridentini Decretum in cap. 6. ſeſſ. 24. expenditur.*

HEnricus. Irregularis eſt Clericus, ſi pugil ab eo datus adverſarium ejus occidit; nec excuſat conſuetudo: poteſt tamen cum eo circa habendum beneficium diſpenſari. Hoc dicit ſecundum Jo. Andr. & DD. communiter. Secunda ibi, *Quia igitur*. 1

Nota primo, pravam eſſe & damnatam conſuetudinem, 2 ſecundum quam accuſatus, & accuſator adſtringitur ad pu-

pugnandum per ſe, vel per alium, ut ſic appareat de in-
nocentia, vel convincatur de crimine illato; quæ dicitur
purgatio vulgaris, ut infra *de purgat. vulg.* Abſit enim
iſta abuſio, ut qui vincit in campo, ſit in jure potior,
ut inquit Oldrad. *conſil.* 191. *Nullo modo, nu.* 2. Quia
3 multa habet abſurda, propter quæ redditur imperſcripti-
bilis, ut ibi per eum: & complures rationes cur hæc pro-
batio ſit reprobata, adducunt hic Hoſt. *n.* 1. Jo. Andr.
n. 3. Butr. *n.* 12. Anchar. *n.* 6. & Joann. de Anan. *n.* 1.
Quarum prima eſt, quia per talem probationem Deus
tentari videtur, *cap. Monomachiam*, 2. *q.* 4. Secunda,
quia mortes hominum, & pericula animarum inde pro-
veniunt, *cap.* 1. *verſ. fin. ſupra tit. prox.* Tertia, quia
inventa eſt Diabolo fabricante, *cap. Mennam*, & *cap.
Conſuluiſti*, 2. *q.* 4. Quarum rationum meminit etiam
Concilium Tridentinum in *cap.* 19. *ſeſſ.* 25. ubi dicitur:
*Deteſtabilis duellorum uſus fabricante Diabolo introdu-
ctus, ut cruenta corporum morte animarum etiam perni-*
4 *ciem lucretur.* Quarta, quia non eſt veriſimilis proba-
tio, imo veriſimile eſt, ut fortior, & potentior debilio-
rem conculcet, argum. *c.* 1. *verſ.* 1. *ſupra, tit. prox.*
Etenim potentioribus pares eſſe non poſſumus, *l.* 3. *re-
ſponſ.* 1. *ff. de alien. judic. mut. cau. fac.* Quinta, quæ
5 ex præcedenti conſequitur, quia vix, aut nunquam poſ-
ſunt eligi pugiles utrinque pares in omnibus. In judiciis
autem iniquitas, & inæqualitas reprobatur, & paritas
approbatur, ut in *c. Cum inter priorem*, §. 1. *cum ibi*
6 *not. ſupra de except.* & *in cap.* 1. §. 1. *de mut. petition.*
Sexta, quia falſa probatio eſt, unde nec ſententia hac
occaſione lata in rem judicatam tranſit, ut in *c.* 2. *in-*
7 *fra de purgat. vulgar.* Septima, quia nulla fortitudo ſi-
ne juſtitia eſt laudanda, ut in *Authent. Ut omn. obed.
jud. reſpon.* 1. *coll.* 5. Ex his conſequitur, ut hæc ſpe-
cies duelli purgationis vulgaris ſit omni jure prohibita,
prout illam de jure Divino, Canonico, & civili prohi-
bitam eſſe pluribus probat hic Marian. Soccin. *num.* 9.
& *ſeqq.*

8 Secundo nota, cum homicida voluntario diſpenſari
poſſe quoad obtinendum beneficium, etiam in titulum,
ut probatur in *c. Presbyterum*, 38. *diſt.* ponderando li-
teram ibi: *Cathedram quidem habere, ſed ab officio abſ-
tinere præcipimus*: & hoc tenet Goffred. quem hic ſe-
quuntur Joan. Andr. *n.* 2. *in verb. Beneficium*, Cardin.
ante n. 1. *in eod. verb.* Abb. *n.* 4. *verſ. Ulterius quæro*,
& Joan. de Anan. *n.* 5. Geminian. *in c. Studeat*, per il-
lum textum in *verſ. Verum ſi Presbyter*, 50. *diſt.* Imo
9 dicunt Doctores hanc diſpenſationem eſſe debitam, adeo
ut Superior dicatur peccare, niſi diſpenſet, ſi Clericus
ſit corrigibilis, per dict. *c. Studeat*, & *dict. c. Presbyte-
rum*, ne ſcilicet cogatur in Clerici opprobrium mendica-
re, *c. Diaconi* ibi: *Mendicat infelix Clericus in plateis,
& civili operi mancipatus publicam a quolibet depoſcit
alimoniam*, 93. *diſt.* & *c. Ad ſupplicationem, de renunc.*
& hoc tenet Hoſt. *hic num.* 6. *in verb. Poterit tamen*,
Joan. Andr. *n.* 2. *in eodem verb.* Butr. *n.* 11. Cardin. *in*
10 *princip. dicto verb. Poterit.* Verum hæc opinio ita indi-
ſtincte non placet Abbati *n.* 3. *in ult. notab.* Quia pro
homicidio ſicut & pro alio graviſſimo crimine debet
Clericus deponi, & perpetuo in Monaſterium detrudi
ad agendam pœnitentiam, ut in *c. Tua, infra de pœ-*
11 *nis.* Ergo ceſſat hæc ratio, ne cogatur mendicare, cum
in Monaſterio ſint ei ſubminiſtranda alimenta, ut in
c. Novimus, infra de verbor. ſignificat. Unde concludit
Abb. hujuſmodi diſpenſationem eſſe omnino gratioſam;
& ponderat literam hic in *verb. Miſericorditer*; pro
quo etiam facit *ver. poterit*, hic poſitum, quod eſt fa-
cultatis, ut *l. Sæpe, ff. de offic. Præſid.* & *l. Non quic-
quid, ff. de judic.*

Pro conciliatione Joan. de Anan. hic *n.* 4. *verb. Pot-
eſt*, forte dicit opinionem Hoſtienſ. poſſe procedere, ſi
Clericus non detrudatur in Monaſterium, ſed remaneat
in ſeculo, quia tunc viget ratio illa mendicitatis; ſed
Marian. Soccin. in *c. Ad audientiam*, *n.* 412. *ſupra de
homicidio*, diſtinguit, an ſubſit juſta, & legitima cauſa
diſpenſandi, puta quia verteretur maxima utilitas Eccle-
ſiæ, vel magnum ſcandalum, vel alia ſimilis cauſa ur-
gens: & vera ſit opinio Hoſt. ut Superior cogatur di-
ſpenſare, & peccet non diſpenſando. An vero ſubſit ſo-
la utilitas perſonæ, ut quia eſt bonæ conditionis, & la-
pſu quodam erravit, & multum eſt contritus, & dolens
de exceſſu ſuo; & hoc caſu vera ſit ſecunda opinio, ut
ſit in facultate Prælati concedere, vel non concedere di-
ſpenſationem. Tu adverte, quia hoc ſecundum mem-
brum diſtinctionis Mariani Soccini non tranſit abſque 12
difficultate. Supponit enim diſpenſari poſſe eum homici-
dio voluntario ob ſolam utilitatem perſonæ, quod non
videtur verum, quia diſpenſatio concedi non debet niſi
ex cauſa neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiæ, *c. Etſi illa*,
1. *q.* 7. *in fine* ibi: *Illa nullatenus mutilanda ſunt, quæ
nec ulla neceſſitas, nec Eccleſiaſtica prorſus extorquet
utilitas*, & *c. Mutationes*, 7. *q.* 1. ibi: *Communi utili-
tate, vel neceſſitate.* Imo hæc cauſa in diſpenſatione
Epiſcopi debet eſſe magna, ut patet in *cap. Cenomanen.
in fine*, 56. *diſtin.* in *cap. Ab excommunicatis*, 9. *qu.* 1.
ibi: *Ad Superiores autem conſcendere non concedimus,
niſi neceſſitas, vel utilitas maxima flagitaverit*: & *in
cap. Nemo, de elect. lib.* 6. ibi: *Et evidente neceſſitate,
vel utilitate ipſius Eccleſiæ ſuadente*, & hodie eſt expreſ-
ſum in Decreto Concilii Trid. *c.* 18. *ſeſſ.* 25. Imo qui hoc
negant, profecto ſacras regulas non intelligunt, ut for-
maliter inquit Archidiac. in *c. Licet Canon*, *n.* 3. *verſ.
Item requiritur, quod talis neceſſitas, vel utilitas ſit
magna, de elect. lib.* 6. & ſcripſi plenius in *cap. fin. n.* 6.
& *ſeqq. ſupra de fil. Presbyter.* Aut ergo ſubeſt ſola cau-
ſa utilitatis perſonæ, & diſpenſatio nullatenus eſt con-
cedenda; aut ſubeſt evidens Eccleſiæ utilitas, vel neceſ-
ſitas: & tunc arbitror indiſtincte veram eſſe opinionem
Hoſtienſ. ut diſpenſatio ſit debita; quod tenet gloſſa ma- 13
gna in *cap. Ut Conſtitueretur*, 50. *diſt.* ubi dicit diſpenſa-
tionem eſſe debitam, ſi ſubeſt juſta cauſa, ut ibi, & *c.
Licet*, 45. *diſt.* *c. Diſpenſationes*, 1. *q.* 7. *c. Plerumque*,
11. *q.* 3. *c. Noli*, 23. *q.* 1. & *cap. Conſiderandum*, 50.
diſt. Eſt enim diſpenſatio quædam miſericordia, ut hic,
& in *c. Ad audientiam*, *ſupra de homicid.* vel quaſi mi-
ſericordia, ut inquit gloſſa prælleg. At quilibet tenetur
eſſe miſericors, *c. Non ſatis*, 86. *diſtinct. cap. Diſci-
plina, in princ.* 45. *diſt.* & maxime Prælati, *c. fin* 90.
diſt. c. 2. *infra de ſortileg. l. Placuit, C. de judic.* &
hac poſſet implorari Officium Superioris, ut ſentit gloſ.
in d. *c. Ut conſtitueretur*, 50. *diſt.* & expreſſius gl. 1. in
cap. Exigunt, *q.* 7. argumen. *cap. Nullas, de jurepatro-
nat.* & ſic ponderatio, quam facit Abb. *ſuper verb. Mi-
ſericorditer*, contra ipſum retorquetur, quia ut Dama-
ſcenus inquit, *lib.* 2. *Orthodoxæ fidei*, *cap.* 14. *Miſeri- 14
cordia eſt ſpecies juſtitiæ*, & propterea ab Auguſt. *lib.* 9.
c. 5. *ante med. de Civitat. Dei*, diffinitur eſſe alienæ mi-
ſeriæ in noſtro corde compaſſio, qua utique, ſi poſſu-
mus, ſubvenire compellimur, ut refert Sanctus Thom.
in 2. 2. *q.* 30. *artic.* 1. Quinimo Superior, qui negaret
diſpenſationem, peccaret non ſolum contra miſericor-
diam in proximum, ſed etiam contra juſtitiam Eccleſiæ
debitam, ſi urgens illius neceſſitas, aut evidens utilitas
exigeret diſpenſationem: quod ſatis conſtat ex Decreto
ejuſdem Concilii in d. *c.* 18. ibi: *Urgens, juſtaque ra-
tio, & major quandoque utilitas poſtulaverit, cum ali-
quibus diſpenſandum eſſe.*

Dictum Mariani Soccini forte ſalvari poſſet in Papa, 15
qui cum ſit ſupra omne jus humanum poſitivum, *cap.
Propoſuit, de conceſſ. Præbend.* poteſt in hic pro ſola
voluntate diſpenſare, etiam nulla cauſa ſubſiſtente, ut
determinat Innocent. in *c. Cum ad Monaſterium*, *nu.* 3.
*verſ. Item nota quod quidam dicunt, ſupra de ſtatu Mo-
nach.* quem ſequitur Speculat. *in titul. Delegat.* §. *Nunc
breviter, ad finem, verſ. Decimo quinto in votu*, Card.
in reper. cap. Perpendimus, de ſent. excommun. Præpoſ.
in *c. Per venerabilem, Qui fil. ſint legitim.* & alii relati
a Felin. in *cap. Ad audientiam, il ſecundo*, *n.* 4. *verſ.
Nihilominus attende, de reſcript.* & ſic diſpenſati ſunt
tuti etiam quoad Deum, ut ibi probat Felin. *verſ. Et
puto hoc procedere*, niſi lex Canonica eſſet fundata in ali-
qua ratione deſcendente a jure Divino, vel a dictami-
ne rationis mere naturalis, ut per eundem *verſ. bene
fateor*, & eſt ex mente D. Thomæ, *quodlib.* 9. *ar-
tic.* 5.

Hanc autem diſpenſationem ad beneficium ex juris 16
communis diſpoſitione poteſt hoc caſu etiam Epiſcopus
impertiri, ſi beneficium ſit ſimplex; ſecus ſi curatum,
quia non diſpenſat niſi Papa, argumen. *capit. fin.* cum
ibi notatis, *ſupra de fil. Presbyt.* & *c. fin de Præbend.*
ſecundum Hoſt. *hic in fine*, Joan. Andr. *n.* 2. *in verb.
Beneficium*, Butr. *nu.* 11. *in fin.* Cardin. *ante nu.* 1. *in
verb. Beneficium*, Abb. *n.* 4. *verſ. Ulterius quis poteſt*

diſpen-

diſpenſare, & Marian. Socein. in *cap. Ad audientiam*, *n.* 400. *ſupra de homicid.*

16 Et quamvis Joann. de Anan. *hic n.* 5. *verſ. Quis autem poterit diſpenſare*, videatur concludere, Epiſcopum diſpenſare poſſe etiam ad Curatum, eo quod etſi diſpenſatio ipſa ſit ſtricti juris, poteſtas tamen diſpenſandi ſit late interpretanda, *cap. fin.* ubi id notant Joan. Andr. & omnes *de Simon.* & Dec. in *cap. At ſi Clerici*, §. *de adulteriis*, *n.* 129. *de judic.* conciliando opiniones dicat quoad beneficium obtinendum veram eſſe primam opinionem Hoſtienſis, & Abbatis, ſed in beneficio prius acquiſito procedere ſecundam opinionem Joan. de Anan. nihilominus nec ſecunda opinio, nec conciliatio Decii videtur admittenda, quia cum Epiſcopus cum homicida voluntario non poſſit diſpenſare, ut miniſtret in ſacris Ordinibus, ut eſt textus clarus hic, & dicam infra *in ultim. notab.* in neceſſariam conſequentiam nec diſpenſare poteſt, ut retineat beneficium Curatum, quippe quod annexum habet ſacri Ordinis miniſterium, & eſt ſequela officii, *c. Si quis Sacerdotum*, & *c. Eos*, 81. *diſtin.* & notat gloſ. in *cap. fin. in verb. Datur*, *de reſcript. l.* 6. Ad quod adduco textum optimum in *c. Ex literis*, *infra de exceſſ. Prælat.* ubi pro deciſione, cur Epiſcopus propter homicidium voluntarium ſit deponendus, adducitur ratio illa, quia Pontificale officium non valet adimpleri ſine alterius miniſterio, cujus ſic delinquens reputatur indignus; quæ ratio militat etiam in quolibet Curato. Nec valet motivum Decii, quod poterit Vicarium conſtituere, ut inſinuari habetur in *c. Cum ex eo*, *de elect. in* 6. imo enim obtinens beneficium curatum tenetur celebrare, & Sacramenta adminiſtrare per ſeipſum, ut in *c. Extirpandæ*, §. *Qui vero*, *infra de Præb. in c. Licet Canon*, *de elect. in* 6. & in Decreto *c.* 1. *ſeſſ.* 23. Concilii Tridentini. Non obſtat text. in dict. *c. Cum ex eo*, quia loquitur in privilegiatis ſtudiorum cauſa, nec applicatur ei qui cum propter delictum reddiderit ſe inhabilem ad officium, etiam beneficio privari debet, ut dicitur in dict. *c. Eos*, & *in cap. Si quis*
17 *Sacerdotum*. Et idem intelligo in beneficio non curato, cui ex fundatione, vel alias ſit annexum onus miniſtrandi in ſacris Ordinibus per ſeipſum, ut in *Clem. Ut ii*, *de ætat. & qualit.* & in Decretis Concilii Tridentini *c.* 4. *ſeſſ.* 22. & *c.* 5. *ſeſſ.* 25. quia viget eadem ratio; & alioquin beneficiatus ſentiret commodum ex culpa ſua, quia perciperet emolumenta, & onera non ſubiret, quod eſſet abſurdum, ut conſiderat Vitalin. in *Clem. Cupientes*, *n.* 41. & 42. *de pænis*.

An autem Epiſcopus poſſit diſpenſare cum homicida voluntario ad beneficium ſimplex prius obtentum, eo caſu, in quo alter in eventum privationis ante litem motam, & accuſationem inſtitutam illud a Sede Apoſtolica impetravit, Geminian. reſpondit non poſſe, *conſ.* 105. *Pro declaratione*, *col. ult. n.* 10. *verſ. Sed præſupponendo*, quia ex præmiſſa impetratione jus quoddam alteri jam eſt quæſitum, cui Papa ſine ſpeciali derogatione non cenſetur præjudicium intuliſſe: idem tenet Joan. Staphil. *de liter. grat. fol.* 73. *col.* 2. vide Covarr. in *Clem. Si furioſus*, *par.* 2. § 3. *nu.* 6. *de homicid.* Quæ tamen procedunt inſpecta juris communis diſpoſitione. Sed quid in terminis Concilii Tridentini, dicam infra *n.* 22.

18 Ultimo nota ibi, *in ſacris*, cum Clerico homicida voluntario in ſacris Ordinibus non diſpenſari, concordat *c. Continebatur*, *ſup. de homicid.* & dict. *c. Miror*, 50. *diſt.* ſecus in minoribus, ut notatur in *c.* 1. §. *fin. ſupra eod.* & *c.* 2. *de bigam.* ita Hoſtien. *hic num.* 5. *in*
19 *verb. In ſacris*, qui tamen ſubdit de rigore juris idem eſſe in non ſacris, ex quo in culpa eſt, *c. Si quis viduam*, 50. *diſt.* & *cap. Sicut dignum*, § *fin. ſupra de homicid.* Pondera hæc dicta Hoſtienſis, qui videtur velle, ut Epiſcopus poſſit in executione minorum Ordinum diſpenſare cum homicida voluntario: & clarius hoc tenet in fine, in *verb. Diſpenſari*; & cum eo tranſit Joan. And. *nu.* 1. *verſ. Oppono*, & hanc opinionem magis communem eſſe teſtatur Covarr. in *Clem. Si furioſus*, §. 3. *n.* 5. *de homicid.* moventur per *c. Continebatur*, & *c. Ad audientiam*, *ſupra de homicid.* Et pro hac opinione facit litera hujus Decretalis, quæ dum prohibet de ſacris, videtur permittere de minoribus, argum. *cap. Nonne*, *de præſumpt.* Sed contrarium tenet Innoc. *hic in princ.* qui in litera ibi, *In ſacris*, ſubaudit verbum, *maxime*, & indiſtincte tenet idem eſſe in non ſacris, pro quo facit text. in *cap.* 1. *ſupra eod.* & apertius opinionem Hoſtienſis reprobat Butr. hic *num.* 9. & Abb. *num.* 7. Joan. de Anan. *eodem num.* 7. & Mar. Soc. iod. *cap. Ad audientiam*, *n.* 396. nec ſecundum eos oppoſitum tenent Doctores, niſi homicidium ſit caſuale, prout loquuntur textus in dict. *c. Continebatur*, & *cap. Ad audientiam*.

Item non obſtat hæc Decretalis, quia dum dicit de ſa- 20
cris Ordinibus, poteſt ſumi large pro quolibet Ordine etiam minore; nam in latiori ſignificatione quilibet Ordo minor eſt ſacer, quia ſacri ſignaculum, ut notatur in *c. Clericus ſit Tonſuram*, & ibi per Abb. *ſupra de vita*, & *honeſt. Cleric.* licet majores communiter propter excellentiam appellentur ſacri, ut in gl. *in ſumma*, 32. *diſtinct.* Subdit tamen Marian. Socein. in dict. *cap. Ad audientiam*, *num.* 399. primam opinionem Hoſtienſis poſſe ſalvari in eo qui commiſit homicidium voluntarium mediante juſtitia, cum quo ſecundum eum poterit Epiſcopus diſpenſare quoad adminiſtrationem minorum Ordinum ſuſceptorum; quod & Navarr. admittit in *Manuali cap.* 27. *num* 270. *ver. Ex quo videtur inferri*, licet ſecundum ejus diffinitionem hoc homicidium
non ſit voluntarium. Addit etiam Butr. ubi ſupra, Ar- 21
chidiac. tenere in *capit. De his*, 50. *diſt.* cum occulto homicida poſſe Epiſcopum diſpenſare etiam in ſacris: locus Archidiaconi declaratus in hoc ſententiam Vincentii eſt in dict. *cap. De his*, *il ſecondo*, *num.* 5. *ad fin. verſ. Sententiam Vincentii*, & alios plura pro hac ſententia refert Covarr. in dict. *Clem. Si furioſus*, *par.* 2. §. 3. *numer.* 4. Sed in hoc contrarium tenet Hoſt. *in ſumma*, *de homicid.* §. *Quæ pœna*, *verſ. Sed & ſecundum Canones*: & quamvis opinio Vinc. & Archid. ſit ſatis probabilis, tamen contraria ſententia Hoſtienſis eſt tutior; & ideo ſequenda, cum agatur de periculo animæ, ut dicit Henric. Boich. in *c. Quæſitum*, *circa med. verſ. Et licet iſta opinio*, *de tempor. ordinat.* quam etiam dicit communem Bellam. *ibidem in* 2. *oppoſ. num.* 12. & contra primam opinionem videtur textus ſatis clarus in prædicta Decretali, *Quæſitum*, ibi *Præter reos homicidii*, ut ponderant Henricus, & Bellamera.

Verum has difficultates fere omnes hodie ſuſtulit Con- 22
cilium Tridentinum in *capit.* 7. *ſeſſ.* 14. quo ſtatutum eſt, ut qui ſua voluntate homicidium perpetraverit, etiamſi crimen id nec ordine judiciario, nec alia ratione publicum; ſed occultum fuerit, nullo tempore ad ſacros Ordines promoveri poſſit, nec illi aliqua Eccleſiaſtica beneficia, etiamſi Curam non habeant animarum, conferri liceat; ſed omni Ordine, ac beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuo careat: quo Decreto ſatis aperte corrigitur opinio Vincent. & Archid. & approbatur ſententia Hoſtien. de qua ſupra proxime dictum eſt: an autem corrigantur ea, quæ hic dicunt DD. de diſpenſatione ad minores Ordines, & beneficia ſimplicia: & quid in terminis *c.* 6. *ſeſſ.* 24. dicam *infra n.* 42.

QUÆRO, an Decretum d. *c.* 7. *ſeſſ.* 14. excludens voluntarium homicidam a ſpe diſpenſationis, vendicet ſibi locum in eo, qui ante homicidium ad ſacros jam erat Ordines promotus.

Die 2. Septembris 1613. habita eſt Sacra Congrega- 23
tio Concilii coram S. D. N. cui interfuerunt S. R. E. Cardinales Camerinenſis, Montelpertus, Sanctæ Cæciliæ, Juſtinianus, de Monte, Palavicinus, Plattus, SS. Quatuor, Burgheſius, Blanchettus, Davila, Mantica, Arigonius, Viſcontius, Doffatus, S. Marcelli: in eaque propoſito ſupradicto dubio, Camerinenſis exiſtimavit Decretum Concilii comprehendere etiam promotum; nam Canones ita loquuntur, ut nemo ſit diſpenſandus homicida voluntarius, idque non tam ob delictum, quam ob Sacramenti decentiam, cum non deceat virum ſanguinolentum miniſtrare in ſacra Euchariſtia, quod eſt Sacramentum pacis, & unionis, Sotus *de juſt. & jur. lib.* 5. *quæſt.* 6. *art.* 5. *verſ. Ad primum igitur*, & *lib.* 5. *q.* 1. *artic.* 4. quæ ratio militat etiam in promoto; neque hoc modo Concilium ampliat diſpenſationem antiquorum Canonum, ſed cum eis ſe conformat. Montelpertus exiſtimavit promotum non comprehendi, dum tamen non celebret in loco commiſſi delicti. Sanctæ Cæciliæ arguit pro opinione affirmativa, quod Concilium promotum includat. Primo, quia *c. Minor*, 50. *diſtinct.* arcet ab altari voluntarium homicidam, ejuſque ratio militat, tam in promoto, quam in promo-

ven-

vendo. Secundo, quia Concilium utitur verbo, *careat*, quod importat exortam ejus, quod quis habet. Contrariam tamen ſententiam, ut promotus non comprehen-
24 datur in Concilio, veriorem eſſe putavit, nam tres ſunt gradus diſpenſationis. Primus cum diſpenſatur in aliquo homicidio voluntario, ut miniſtret in minoribus Ordinibus. Secundus cum diſpenſatur, ut miniſtret in majoribus. Tertius cum diſpenſatur cum eo, qui non eſt promotus, & hic eſt maximus gradus diſpenſationis. Unde non eſt dicendum, Concilium loquens de hoc tertio gradu, qui eſt omnium maximus, voluiſſe ſub prohibitione includere gradus minores, præſertim cum inter promotum, & promovendum ſit maxima ratio diverſitatis; nam is, qui non eſt promotus ad ſacros, poterit uxorem ducere, aliiſque rebus ſe addicere. At promotus quid aget, cum nec miniſtrare poſſit, nec retrocedere liceat? Præterea de jure communi erat ei danda diſpenſatio, ne mendicare cogeretur, *cap. 2. de Cleric. pugn. in duel.* ubi dicunt DD. hujuſmodi diſpenſationem eſſe quaſi debitam, ſi Clericus ſit corrigibilis. Juſtinianus eandem opinionem ſecutus eſt, ut promotus non comprehendatur; nam verba Concilii non poſſunt convenire promoto, ibi, *promoveri*, ibi, *conferri*.

Dictio autem, *ſed*, quæ ſubſequitur, eſt continuativa cum omnibus qualitatibus, & ſic verba ſequentia intelligenda ſunt retento eodem themate de promovendo; & cum verba non ſint apta comprehendere promotum, vere multo minus comprehendunt promotum ex ſimilitudine, quia facilius repellitur promovendus, quam
25 dejiciatur promotus, Gloſſ. in *cap. Ex tenore, de tempor ordin.* Covarr. *in 2. par. relect. Clement. Si furioſus, de homicid. §. 3. num. 4.* Ponderavit etiam textum in *cap. 6. ſeſſ. 24* dum a facultate tributa Epiſcopis diſpenſandi in caſibus occultis excipit homicidam voluntarium; nam ſi ex *cap. 7 ſeſſ. 14.* eſſet decretum, ut non diſpenſaretur etiam promotus, illa exceptio eſſet de indubitabili. Id etiam comprobavit ex obſervantia ſubſecuta, quia in Pœnitentiaria, & in Signatura Gratiæ paſſim conceſſæ ſunt promotis hujuſmodi diſpenſationes: quod ſi ſecus eſſet, ſequeretur abſurdum; nam ſi homicidium eſſet ita occultum, ut manifeſtari non poſſet, cogeretur talis promotus abſtinere cum periculo, ut de ſe ſuſpicionem induceret. Neque obſtat, quod in *cap. Miror, 50. diſtin.* tam promotus, quam promovendus arceri videantur ab altaris miniſterio, quia Concilium non tollit, quod erat diſpoſitum de jure veteri, ſed illud relinquit in terminis, in quibus erat ante Concilium, & tantum ſub nova prohibitione non includit. De Monte, & Paravicinus idem cum Juſtiniano ſenſerunt. Plures proclivior em ſe eſſe dixit in contrariam ſententiam. Primo, quia Canones antiqui æque prohibent diſpenſari in promoto, ſicut in promovendo; quapropter Concilium, quod juris veteris prohibitionem forte non obſervatam innovare voluit, utrunque includere voluiſſe credendum eſt. Secundo, quia cum verba in principio ſint poſita per modum rationis, ea ex debet extendi diſpoſitio, dummodo verba diſpoſitionis ſint apta comprehendere etiam late ſumpto vocabulo. Verbum autem, *careat*, poſitum in Concilio includit etiam habentem, *cap. Clericus, 50. diſtinct.* & ſic etiam promotum. Tertio, quia ultima pars *dict. cap. 7.* abſque dubio loquitur etiam de promoto; ergo & prior, cum una pars legis declaret aliam. Ad ponderationem exceptionis poſitæ in *cap. 6. ſeſſ. 24.* reſpondit, eſſe poſitam ad majorem declarationem, ne Epiſcopus ſibi tributam putaret facultatem diſpenſandi cum homicida voluntario. Sanctorum Quatuor exiſtimavit promotum non comprehendi; nam de jure antiquo non erat promoto ablata ſpes diſpenſationis, Hoſtienſ. in *cap. Sicut, de homic.* ubi Cardin. de communi teſtatur; & quia dum Concil. loquitur de beneficio, non procedit in jam collato, quod non vacat, niſi homicida eo privetur; ergo etiam cum diſponit de Ordine, non eſt intelligendum de jam collato, ut una pars legis declaretur per aliam. Nec obſtat ratio Concilii, quæ aptari videtur tam promoto, quam promovendo, ibi, *ab altari avelli debeat*; nam cum lex diſponat de ratione, non autem ratio de lege, non eſt attendenda ratio. Burgheſius etiam opinionem tenuit negativam, quia difficilior eſt diſpenſatio cum promovendo, quam cum promoto, quia Epiſcopus de jure veteri non poterat cum homicida voluntario diſpenſare, ut promoveretur ad minores Ordines, & tamen poterat, ut in ſuſceptis Ordinibus miniſtraret. Nec obſtare, ait, canones antiquos, nempe *cap. Miror, cum ſeqq. 50. diſt.* quia loquuntur de irregularitate, non de diſpenſatione. Blanchettus fuit ajuſdem ſententiæ. Davila exiſtimavit, quoad promotum, nihil ſtatuiſſe Concilium, ſed reliquiſſe in terminis antiquorum Canonum, quia circa beneficia promotus diſpenſatur, cur ergo non debeat diſpenſari quoad Ordinum ſuſceptorum executionem? Ratio autem dicti decreti in materia pœnali non ſufficit ad ampliandum. Mantica dixit, has diſcordes ſententias poſſe diſtinctionis fœdere conciliari; nam homicidium eſt duplex, unum ex propoſito, aliud in rixa. In primo caſu credidit Concilium comprehendere etiam promotum, in ſecundo minime. Arigonius putavit Concilium tantum diſpoſuiſſe de promovendo; nam cum promoto facilius diſpenſatur, quam cum promovendo, *cap. fin. quæſt. 1.* ubi id gloſſ. notat. Secundo, quia ſi Concilium voluiſſet includere promotum, uſum eſſet aliis verbis, puta ſuſpenſionis ab Ordinibus jam ſuſceptis, quemadmodum uſi ſunt Canones in *cap. Ex tenore, & cap. fin. de tempor. ordin.* Tertio, quia abſque eo, quod Concilium comprehendat promotum, ſatis operatur in promovendo, in quo ſuſtulit omnes juris antiqui diſputationes; nam Covarr. *in Clem. Si furioſus, §. 3. num. 6. de homicid.* refert plures tenentes Epiſcopum poſſe diſpenſare ad minores, quam diſputationem Concilium ſuſtulit, ſicut & illam, an poſſit Epiſcopus diſpenſare cum homicida occulto, & plures alias ſimiles. Quarto, quia non eſt dubium, Concilium non comprehendere beneficia jam obtenta ante homicidium, & tamen ſi comprehenderet promotum, includeret utique etiam hujuſmodi beneficia. Non obſtat textus in *cap. fin. de tempor. ordin.* & alii ſimiles Canones agentes communiter de promoto, & promovendo, quia in eis non agitur de diſpenſatione, ſed an peracta pœnitentia miniſtrare poſſit tam promotus, quam promovendus. Viſcontius idem ſenſit. Doſſatus cenſuit Concilium habere locum etiam in promoto, tum propter generalitatem prooemii, tum propter finem Concilii, quod voluit omnia in melius reformare; quod non feciſſet, ſi promotos non comprehendiſſet, quemadmodum illos comprehendebat jus antiquum, ut habetur in *cap. Miror, 50. diſtin. & in cap. fin. de tempor. ordin.* in quibus, etſi agatur de irregularitate, non de diſpenſatione; tamen etiam de jure communi homicidam voluntarium, quamvis promotum, non debere diſpenſari, ſcribit Hoſt. *in Summ. tit. de homic. §. fin.* Tum denique, quia promotus magis delinquit, & propterea magis debet excludi. Sancti Marcelli ait, ſe aliquando aliter ſenſiſſe, ſed auditis ſingulorum ſententiis exiſtimare Concilium non includere jam promotum ob adductas rationes, quibus addidit, quod Mat. Socein. in *c. Ad audientiam, de homic.* ait, in promovendo difficiliorem eſſe diſpenſationem.

S. D. N. probavit hanc opinionem, ut Concilium promotum non includat.

Porro hæc diſputatio eo tantum fine propoſita eſt, 26
ut appareat Romanum Pontificem non facere contra Concilium, cum diſpenſat ſuper irregularitate ex homicidio voluntario cum jam promotis ad ſacros Ordines, quia hic caſus in Decreto Concilii non includitur, ut eſt deciſum; non autem fuit propoſita, ut inde cognoſcatur, an Papa poſſit, vel non poſſit diſpenſare; quoniam Decretum Concilii nec voluit, nec potuit etiam quoad promovendos adimere Papæ diſpenſandi poteſtatem, ut eſt textus formalis *in c. Innotuit, de elect. verſ. Quamvis autem Canon*, & dixi latiſſime *in cap. Significaſti, eod. tit.* cum præſertim idem Concilium Papæ auctoritatem expreſſe præſervaverit in *cap. 21. ſeſſ. 25. de reform.* ita ut propterea, ut verbis Baldi utar in *cap. Niſi cum pridem, numer. 14. de renunc.* licet Concilium oſtendat Papæ quid facere debeat, non tamen oſtendat quid facere poſſit, quia poteſtas clavium eſt talis, & tanta, ut non recipiat interpretationem reſtrictivam.

Sed contra hoc objici poteſt, hanc diſputatio- 27
nem inutilem eſſe, quia Papa diſpenſare non poteſt quoad Ordines cum homicida voluntario, ut tenet gloſſa magna in *cap. Sicut dignum, de homicidio*, & Speculat. *in tit. de diſpenſat. §. Nunc breviter.* Nam *numer. 2. verſic. Hæc autem ſunt*, re-

cenſet caſus, in quibus Papa diſpenſare non poteſt; &
num. 3. verb. Quinto, ponit caſum cum homicida volun-
tario poſt quamcunque pœnitentiam, ut miniſtret in of-
ficio altaris; allegat *cap. fin. ſupr. de tempor. ordinat. cap.*
Miror 50. diſtinct. cap. Si quis omnem, 1. quæſt. 7. cap. Ex
literis infra de exceſſibus Prælat. cap. Inquiſitionis, ſupra
de accuſat. & cap. 1. de homic. & idem Specul. *in dict. titul.*
28 *§. Juxta, verſic. Quando autem, & per quem, numer.*
61. & verſic. Curia Roman. numer. 63. Ejuſdem ſen-
tentiæ videtur eſſe Hoſtienſis in *cap. Suſcepimus, num. 6.*
in verb. Manſuetudinem, de homicidio; ubi dicit neque
ex manſuetudine Eccleſiam unquam diſpenſare cum vo-
luntario homicida, *dict. cap. Miror; 50. diſtinct.* quin-
imo ipſum deponere, etiamſi Epiſcopus ſit, ut in *dict.*
cap. Ex literis, de exceſſ. Prælat. cujus dictum ſequitur
29 ibi Jo. Andr. *num. 4. in eodem verb.* Card. *num. 2.* & alii
communiter. Cui opinioni videtur ſuffragare, quod ir-
regularitas cauſata ex homicidio voluntario videtur indu-
cta de jure Divino; nam dictum eſt David 1. *Paralip. 22.*
8 *Multum ſanguinem effudiſti, & plurima bella bellaſti,*
non poteris ædificare domum nomini meo, tanto effuſo ſangui-
ne coram me, & cap. 28. 3. Non ædificabis domum nomini
meo, eo quod ſis vir bellator, & ſanguinem fuderis, c. Si
quis omnem, 1. quæſt. 7. cap. 1. de conſecrat. diſt. 1. & te-
net Abb. in *cap. Ad audientiam, num. 2. de homicid.* &
ibi latiſſime Marian. Socein. *in 3. quæſt. princip. a num. 15.*
ſed Papa non diſpenſat contra legem divinam, *cap. Sunt*
quidam, 25. quæſt. 1. ergo non diſpenſat ſuper irregula-
ritate ex homicidio voluntario. Nam, ut inquit Specu-
lat. *in dict. §. Nunc breviter, numer. 3.* ſi David prohi-
bitus eſt ædificare Domino templum, quia vir ſanguinis
erat, in quo figurabat novum teſtamentum, ut in *dict.*
cap. 1. de conſecr. diſtinct. 1. multo magis Sacerdus homi-
cida prohibendus eſt celebrare, ut ibi, & in prædicto *c.*
Miror; etiamſi qui interfecerit Paganum, *c. Clericum*
qui, diſtinct. 50.

30 Verum reſpondetur Hoſtienſem, & communiter DD.
contrarium tenere in *dict. cap. Sicut dignum, de homicid.*
concludentes Papam diſpenſare poſſe cum homicida et-
iam voluntario, prout de communi opinione teſtatur
Marian. Socein. in *dict. cap. Ad audientiam, num. 390.*
Et ad jura quæ volunt, vel videntur velle, ut cum homi-
cida voluntario non diſpenſetur, reſpondet referenda eſſe
ad difficultatem, eo quod Papa haud facile diſpenſet: ſi
tamen vult, poteſt, quia videtur ei hoc permiſſum a le-
31 ge divina; nam & in veteri teſtamento Numer. 25. legi-
mus diſpenſatum fuiſſe cum nepote Aaron, qui vocatus
fuit Phinees, & duplex commiſerat homicidium: &
poſtea permiſſus fuit divina miniſtrare, ut in *cap. Occi-*
dit, 23. quæſt. 8. Item Moyſes Ægyptium quendam inter-
fecit, ut refertur in *cap. Non inferenda, 23. quæſt. 3.* &
tamen Altare Deo erexit, & conſecravit, Exod. c. 21.
& fuit Sacerdos, ut in *cap. 1. de conſecrat. diſtinct. 1. &*
in cap. Sacroſancta, 22. diſtinct. & tenet gloſſ. *in ſum. 21.*
diſtinct. in verb. Et minores, & ibi etiam Turrecrem. *n.*
32 poſt Innocent. in *cap. Soliæ, de major. & obedien.* &
poſt legem Evangelicam Paulus Apoſtolus fuit homicida,
32 Act. 8. & tamen in altari miniſtravit, ut latius per Ho-
ſtien. in *dict. c. Sicut dignum, num. 16. verſ. Illud enim*
33 *notandum eſt*. Adverte etiam, quia DD. in contrarium
citati non dicunt abſolute Papam diſpenſare non poſſe
cum voluntario homicida; nam Speculator in *dict. §.*
Nunc breviter, quamvis primo videatur hoc tenere, ta-
men poſtea recitat contrariam opinionem eorum, qui di-
cunt Papam diſpenſare poſſe, ſi velit, quamvis non de-
ceat, per *cap. Propoſuit, ad fin. de conceſſ. præben.* nec il-
lam reprobat: imo in *dict. § Juxta, num. 61. in fin.* Cum
homicida, inquit, actu voluntario non licet etiam Do-
mino Papæ diſpenſare, & refert ſe ad dictum §. *Nunc bre-*
viter, & ſic utrobique reſpicit ad decentiam, non ad po-
teſtatem. Paulo ante infra *num. 63.* tantum dicit Curiam
Romanam non diſpenſare cum Clerico in homicidio vo-
luntario: & ita non reſpicit ad poteſtatem, ſed ad ſty-
lum, & obſervantiam, ad quam etiam reſpexit gloſ. ma-
gna in *dict. cap. Sicut dignum*, dum dicit ſimpliciter cum
voluntario homicida nunquam diſpenſari; & Hoſt. in
dict. cap. Suſcepimus, dum limitate dixit eum tali Eccle-
34 ſiam non diſpenſare etiam ex manſuetudine. Et nihilo-
minus hujuſmodi obſervantia non ſubſiſtit in facto; imo
enim Sedes Apoſtolica multoties diſpenſat cum jam pro-
motis ad ſacros Ordines, etiamſi homicidium ſit publi-
cum, & ad forum contentioſum deductum; & Sanctiſ-
ſimus aliquando diſpenſat in Signatura Gratiæ, plerum- 35
que autem remittit ſupplicationes ad Sacram Congrega-
tionem Concilii, quæ præcipue conſiderare ſolet, an
homicidium fuerit commiſſum per induſtriam, ſeu præ-
meditate, & per inſidias, juxta text. in *cap. 1. de homi-*
cid. & in cap. 7. ſeſſ. 14. Concilii Tridentini; an vero ca-
lore iracundiæ, & in percta rixa; an accidens fuerit rixæ
author, vel provocatus; an tantum temporis exceſſerit
a die perpetrati homicidii, ut illius memoria ſit oblite-
rata in loco, & ſic ceſſet ſcandalum, & horror, ut vir
ſanguinolentus miniſtret in altari, quæ fuit cauſa conſti-
tuendi irregularitatem, ſecundum Laud. & Cardin. in
Clement. 1. numer. 20. in 18. quæſt. de homicid. anve ab eo
tempore orator a miniſterio altaris abſtinuerit. Rurſus
an obtinuerit pacem a parentibus, vel conſanguineis de-
functi, anve cum fiſco concordaverit. Item an eſſet alias
bonæ conditionis, & famæ; & an poſt delictum ſemper
laudabiliter vixerit ex literis teſtimonialibus Ordinarii,
& alia pleraque id genus, quibus perpenſis Sac. Congre-
gatio reſcribit concedendam, vel non concedendam eſſe
diſpenſationem, cum quo reſcripto remittit ſupplicatio-
nes ad Datariam, a qua poſtea de ipſius Congregationis 36
voto expediuntur literæ. Ad effectum vero ingredien-
di Religionem, multo facilius diſpenſatur, cum clauſu-
la tamen; *Si & poſtquam orator profeſſionem emiſerit regu-*
larem, ne alioquin diſpenſatione ſimpliciter obtenta,
ante annum probationis elapſum a Religione diſcederet,
& quaſi illudens, & per fraudem celebraret: propterea
enim diſpenſatio caute confertur in tempus poſt emiſſam
profeſſionem.

In homicidio autem voluntario occulto longe frequen- 37
tius cum jam promotis diſpenſat S. Pœnitentiaria, ſi ur-
gens, juſtaque ratio id poſtulet, veluti ſi Sacerdos e lo-
co commiſſi delicti diſcedere nequeat, nec ibi abſtinere
poſſit a celebratione Miſſæ, quin ſcandalum generet, &
ſuſpicionem præbeat de perpetrato homicidio, cujus au-
ctor ignoratur; aut ſi ratione Parochialis, vel alterius
beneficii Eccleſiaſtici obſtrictus ſit celebrare, nec poſſit il- 38
lud dimittere, puta quia ad illius titulum fuerit ordinatus,
nec aliunde habet, unde vivere poſſit. In his plane caſibus,
& conſimilibus, qui in dies contingunt, neceſſitas ipſa co-
git ad diſpenſandum; licet in atrocioribus aliquando re-
ſcriptum fuerit, ut homicida ingrederetur aliquam de Reli-
gionibus approbatis: Et quidem multa cum ratione, ut ſic
ingreſſus Religionis ſuccedat loco pœnæ perpetuæ detru-
ſionis in monaſterium, quæ imponenda eſſet, ſi homi-
cidium eſſet publicum, ut in *c. Tua, infra de pœn.* prout
hæc omnia tam in Sacra Congregatione Concilii, quam
in Signatura S. Pœnitentiariæ ſæpiſſime experti ſumus. 39
Hujuſmodi autem conſuetudo, & obſervantia Eccleſiæ
Romanæ prævalet authoritati cujuſcunque Doctoris, ut
docet Sanctus Thomas in 2. 2. *quæſt. 10. artic. 12.* Pro 40
qua obſervantia facit, quod notat Innocent. in *capit.*
Niſi cum pridem, num. 8. ſupra de renunc. ubi dicit ir-
regularitates omnes, & illarum pœnas eſſe de jure Di-
vino, & ex Conſtitutione Eccleſiæ; & ideo Papam in
omnibus irregularitatibus diſpenſare, cujus dictum ſe-
quuntur ibi Hoſtienſ. *num. 72.* Joann. Andr. *num. 5.* ac
ceteri omnes Gemin. in *cap. Is qui, in princip. de ſentent.*
excommun. lib. 6. Quinimo irregularitatem ex homicidio
non eſſe, nec fuiſſe inductam Lege veteri Divina, poſt 41
gloſſ. in *Summ. 21. diſtinct. in verb. Et minores*, pluri-
bus probat Covar. in *dict. Clement. Si furioſus, in 3.*
part. §. 3. numer. 3. ubi etiam addit, quod etſi in veteri
teſtamento fuiſſet inſtituta, tamen hodie poſt Legem E-
vangelicam minime vim legis ea inſtitutio haberet, cum
jus Divinum Legis Evangelicæ nihil de ea re ſtatuit.
Unde concludit hanc irregularitatem Jure Pontificio fir-
mano inductam fuiſſe, licet cum promovendis in ho-
micidio voluntario nunquam meminerim diſpenſatum.
Hæc de Summo Pontifice.

Quo vero ad Epiſcopos, cum jam deciſum fuerit d. c. 42
7. *ſeſſ. 14.* arceas voluntarium homicidam a diſpenſatio-
ne non habere locum in jam promoto ad ſacros Ordines,
hinc ſequitur, ut caſus promoti tanquam omiſſus a Con-
cilio, regulari debeat ſecundum juris communis diſpo-
ſitionem. De jure communi autem ſi agatur de execu-
tione ſacrorum Ordinum, manifeſtum eſt Epiſcopos non
poſſe diſpenſare, ut hic deciditur in *verb. Non di-*,
ſecundum omnes in *cap. Continebatur, ſupra de homicid.*

C. in

& in c. Minor, 50. *diſt. cum concord.* ſi vero agatur de rehabilitatione ad exercitium minorum Ordinum, ſunt opiniones, diſcrepant enim Innoc. & Hoſt. ut dixi *ſupra in* 3. *not.* ſed quoad beneficium ſimplex conveniunt omnes, Epiſcopum de jure communi poſſe diſpenſare, ut ſimiliter dicit *in* 2. *notab.* Unde ſecundum hoc non obſtante Conc. Trid. ſalva eſſet Epiſcopis diſpenſandi facultas quoad beneficium ſimplex, & lis adhuc eſſet ſub judice quoad minores Ordines, licet Navarr. *in Manual. c.* 27. *n.* 240. *ver. Quarto nota*, ſimpliciter dicat poſt *d. c.* 7. non poſſe Epiſcopum diſpenſare cum homicida voluntario ad ullos Ordines, neque ullum beneficium ſimplex; quod poteſt procedere quoad ſuſcipiendos, non autem quoad jam ſuſceptos ſecundum prædicta. Ceterum etſi hæc vera ſint inſpecto decreto *d. c.* 7. *ſeſſ.* 14. tamen quod
43 ſpectat ad *c.* 6. *ſeſſ.* 14. ſecus dicendum videtur. Credimus enim hoc decreto fuiſſe ademptam Epiſcopis omnem facultatem diſpenſandi cum voluntario homicida, etiam occulto, non ſolum quoad executionem minorum Ordinum, de quibus erat dubium, ſed etiam quoad beneficia ſimplicia, de quibus nulla erat controverſia. Quod ut evidentius appareat, obſervandum eſt diſpoſitione juris communis Epiſcopos in plurimis caſibus poſſe diſpenſare ſuper irregularitatibus, & ſuſpenſionibus, adeo ut Innoc. *c. Dilectus*, *n.* 2. *ſup. de temp. ordin.* recenſeat duos & viginti caſus, in quibus diſpenſare poſſunt, & viginti unum, in quibus non poſſunt, quos itidem enumerant ibi Hoſt. *n.* 3. Jo. Andr. *n.* 13. *in fin.* Butr. *n.* 17. Card. *n.* 4. & Abb. *n.* 7. de quibus latius in Specul. *in tit. de diſpenſ. §. Nunc de Epiſcoporum*, & per D. Antonin. *in* 3. *p. tit.* 22. *c.* 7. Concilium vero volens in caſibus occultis ampliare poteſtatem Epiſcoporum, uſum eſt verbo illo, *Liceat*, quod eſt aptum non ſolum includere facultatem, quam prius habeat, ſed etiam novam adjungere; & ſic pro regula conſtituit, ut liceat Epiſcopis diſpenſare in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, non ſolum in illis caſibus, in quibus poterant de jure veteri, ſed etiam in illis, in quibus non poterant. Dum autem unico contextu excipit irregularitatem ex homicidio, ut exceptio ſit de regula, cenſeri debet eam excepiſſe non tantum a nova facultate eo decreto Epiſcopis attributa, ſed etiam ab illa, quam prius habebant de jure communi, ita ut ſit ſenſus, liceat Epiſcopis ut ſupra diſpenſare tam in caſibus, in quibus poterant ſuo jure, quam in illis, in quibus non poterant: nullis tamen caſibus liceat illis diſpenſare in irregularitate proveniente ex homicidio voluntario. Quo ſenſu Conc. abſque dubio ademit Epiſcopis facultatem, ſi quam prius habebant, diſpenſandi ſuper homicidio voluntario etiam occulto, & conſequenter nec licebit eis amodo diſpenſare ad minores Ordines, nec beneficium ſimplex, quia cum Conc. prohibeat diſpenſationem in genere, utique cenſetur prohibere quamcunque ſpeciem diſpenſationis, & ſic etiam illam, quæ fit ad minores Ordines, & beneficia ſimplicia, & de materia *d. c.* 6. *ſeſſ.* 24. vide quæ ſcripſi in *c. Dilectus*, *n.* 22. *ſup. de temp. ordin.*

DE ADULTERIIS, ET STUPRO.

Gregorius Sipon. Epiſcopo.

CAPUT II.

PErvenit ad nos; quod Felix quandam virginem ſtupro decepit: quod ſi verum eſt, quamvis eſſet de lege pœna plectendus, nos aliquatenus legis duritiem mollientes, hoc modo diſponimus: Ut aut quam ſtupravit, uxorem habeat, aut ſi renuendum putaverit, corporaliter caſtigatus, excommunicatuſque, in Monaſterio, in quo agat pœnitentiam, detrudatur, de quo nulla ſit egrediendi ſine præceptione licentia.

S U M M A R I U M.

1 *STuprans virginem de jure Canonico tenetur copulative eam dotare, & uxorem ducere.*
2 *Sed ſi omnino eam ducere noluerit, non erit cogendus, ſed tamen eam dotabit, & punietur ut hic.*
3 *Stupranti virginem ſine vi ex conſuetudine non infligitur alia pœna, quam ut eam ducat in uxorem, vel condecenter dotet.*
4 *Pœna, de qua hic, & in c. præced. locum habet, ſi deflorata ſit honeſta vita; alias ſecus.*
5 *Eccleſia poteſt mitigare duritiem legis civilis.*
6 *Pœna a jure Canonico impoſita ſtupranti virginem an ſit ſervanda in terris Imperii, & n. ſeq.*
7 *Lex Canonica in foro Eccleſiæ prævalet legi civili etiam inter laicos ſubjectos Imperio, & in materia non concernente peccatum.*
8 *Intellectus hujus cap.*
Stuprum eſt crimen mixti fori, ibid.
9 *Clericus propter ſtuprum cum virgine commiſſum punitur pœna depoſitionis.*
10 *Epiſcopus in cauſis criminalibus Eccleſiaſticis, vel mixti fori, an poſſit laicos ſibi alias in temporalibus non ſubditos carceri mancipare, & corporaliter punire, licet ex conſuetudine adverſus laicos ad perſonalem aſtrictionem procedere non conſueverit, & n. ſeq. uſque in fin.*
11 *Epiſcopus in delictis ad ejus forum pertinentibus poteſt contra laicos pœnis etiam pecuniariis procedere.*
12 *Judex Eccleſiaſticus in cauſis ſpiritualibus, vel mixti fori, non poteſt de jure communi procedere ad capturam contra laicos.*
Contrarium, n. 18.
13 *Juriſdictio Eccleſiaſtica, & ſecularis diſtincta ſunt, & n.* 26.
14 *Epiſcopus de jure communi debet primo uti cenſura Eccleſiaſtica, & in ſubſidium brachii ſecularis auxilio, & n.* 28.
15 *Clericus pœnis legalibus affici non debet abſque eo, quod a judice Eccleſiaſtico tradatur Curiæ ſeculari.*
16 *Judex Eccleſiaſticus an poſſit mittere in poſſeſſionem corporalem bonorum laicalium, & n.* 28.
17 *Epiſcopus carcerat laicos pro criminibus ſacrilegii, ac ſtupri, quæ ſunt mixti fori, & n. ſeqq.*
19 *Eccleſia habet carcerem, & infligit pœnas relegationis.*
20 *Laicus in delictis Eccleſiaſticis, vel mixti fori, efficitur de foro Eccleſiæ.*
21 *Judex Eccleſiaſticus non poteſt pœnam mortis infligere, ſed debet reum ſive Clericum, ſive laicum tradere Curiæ ſeculari, & n.* 27.
22 *Judex qui habet poteſtatem cognoſcendi, an etiam habeat exequendi.*
24 *Argumentum a contrario ſenſu non procedit, ubi oppoſitum reperitur ſtatutum a jure.*
25 *Epiſcopo tribuitur facultas procedendi contra laicos in cauſis ad ejus forum pertinentibus, non ſolum per ſacros Canones, ſed etiam per leges Regias, & Imperiales, & n.* 25.
29 *Epiſcopus an poſſit procedere ad capturam contra laicos ex c.* 3. *ſeſſ.* 25. *Conc. Trid.*
30 *Cenſura de jure communi erat remedium ordinarium,*

poſt Concilium extraordinarium, & in ſubſidium, & n. ſeq.

31 *Brachii ſecularis invocatio de jure communi erat remedium extraordinarium; ſecus poſt Concilium.*

32 *Cap. 3. ſeſſ. 25. de refor. editum fuit inſtantibus Regis Catholici Oratoribus.*

Laicus eodem modo ſortitur forum Epiſcopi ratione delicti, ac ratione contractus, ibid.

33 *Dictio,* quoque, *eſt copulativa, & repetitiva præcedentium.*

Dictio, ut ſupra, *inducit repetitionem præcedentium cum omnibus ſuis qualitatibus, ibid.*

34 *Captura in civilibus regulariter eſt prohibita; ſecus in criminalibus.*

35 *Carcer de jure civili eſt ad cuſtodiam, de jure Canonico eſt etiam ad pœnam.*

36 *Concubinarii, & adulteri quibus pœnis ab Epiſcopo ſint puniendi.*

37 *Brachii ſecularis auxilium qualiter ab Epiſcopis ſit implorandum.*

38 *Conſuetudo, ſecundum quam de jure communi Epiſcopus non proceſſit ad capturam contra laicos, fuit ſublata a Concilio.*

39 *Judex tam Eccleſiaſticus, quam laicus eſt competens in cauſis mixti fori, & eſt locus præventioni.*

40 *Præventio in captura præfertur præventioni verbali.*

41 *Captura eſt arbitraria judici.*

42 *Præſcriptio negativa in facultativis qualiter procedat.*

43 *Juriſdictionem ordinariam impedientes excommunicantur in Bulla Cœnæ.*

44 *Bulla Cœnæ non ſolum tollit præteritas conſuetudines, & præſcriptiones contra impedientes juriſdictionem ordinariam, ſed etiam futuras impedit inchoari, & inchoatas interrumpit.*

P*Ervenit*. Stuprans virginem tenetur eam dotare, & ducere in uxorem: ac ſi noluerit cum ea contrahere, ultra dotem corporaliter caſtigabitur. Hoc dicit cum c. præcedenti ſecundum Abb. & Mar. Soc.

1 Nota primo pœnam defloratis virginem, quia de jure Canonico tenetur eam ſimul dotare, & in uxorem accipere: & quidem ad dotandum præciſe poteſt compelli, ſi modo ipſa, & pater ejus conſenſerint,
2 ut in *c. 1. ſupra eodem*. Sed ad contrahendum cum ea matrimonium, ſi omnino ſtuprator renuerit, finaliter non erit cogendus, ſecundum gloſſam finalem hic; nam textus loquitur alternative, aut ducat, aut puniatur, ut advertunt Butr. *n.* 2. Anchar. *n.* 1. *in* 3. *notab.* Abb. *nu.* 1. *in primo notab* Jo. de Anan. *eodem num. verſ. Nota quod raptor cogitur, aut raptam ducere in uxorem, aut aliam pœnam ſuſtinere*, & Marian. Soccin. *n.* 3. *in* 2. *notab.* dicens eum, qui defloravit virginem, non compelli præciſe cum ea matrimonium contrahere, ſed cauſative, ſi non vult pati pœnas: ſola enim dotis conſtitutio ſufficit; cum textus in c. præced. exigat copulative, ut eam dotet, & in uxorem ducat: nec ſi ducere recuſaverit, per ſolam dotis conſtitutionem eſt ſufficienter punitus, quia ut inquit Abb. dict. *n.* 3. puniri debet perſona, quæ deliquit, & non burſa. Itaque ſi omnino renuerit eam traducere, præter dotem, quam nihilominus cogetur ſolvere, corporaliter etiam punietur, id eſt fuſtigabitur, ſecundum gloſſ. & Doctores. Item excommunicabitur non quidem a communione fidelium, ſed tantum a communione ſacramentorum, & ſic minori excommunicatione, quouſque Superiori viſum fuerit, *c. Engeltrudam*, 3. *q.* 4. *& c. ſi celebrat, de Cleric. excomm. miniſtr.* ſecundum gloſſam fin. Innocent. & Hoſtien. *in verb. Excommunicatus*. Item detrudetur in monaſterium, ut hic dicitur, & quidem ad tempus, donec pœniteat, ſecundum Hoſtien. ſed perpetuo, donec revocetur, ſecundum Cardin. & innuit finis hujus Decretalis.

3 Verum etſi de jure hæc ita ſe habeant, in practica tamen ſervatur, ut ſtuprator non cogatur præciſe ad contrahendum cum deflorata matrimonium, ſed alternative, vel ad contrahendum, vel ad condecenter dotandum, ut teſtatur Anton. Gomez in *leg. Tauri*, *n.* 8 & Papo *lib.* 22. 9. *Arreſto* 9 ubi dicit hodie contra ſtuprantes virgines ſine vi non eſſe in uſu aliam pœnam, quam ut illas ducant in uxorem, vel condecenter dotent; & ita ex facto reſpondit Caſſan. *conſ.* 40. Ita etiam ſervari in Hiſpania, ubi quotidie fiunt lites ſuper hujuſmodi ſtupris, teſtatur idem Anton. Gomez *ubi ſupra n.* 7. & ita etiam ſe quandoque vidiſſe per Senatum Mediolanenſem judicari, dicit Clar. *in pract. crim. §. Stuprum*, *n.* 3. *verſ. Sed quæro, quæ ſit pœna ſtupri.*

Prædicta tamen intellige, dummodo puella, quæ ſtu- 4
prum paſſa eſt, ſit honeſtæ vitæ; alias enim non haberet locum diſpoſitio hujus Decretalis, & c. præced. & ita hæc jura intelligunt Scribentes, ut teſtatur Pariſ. *conſ.* 160. *n.* 14. *lib.* 4. ubi in facti contingentia ita conſuluit, & ſequitur Clar. *loc. cit. verſ. Hæc autem omnia.*

Secundo nota, ibi, *Nos aliquatenus legis duritiem* 5
mollientes; Eccleſiam poſſe moderari, ac mitigare aſperitatem, & rigorem Juris Civilis: quod tamen DD. dicunt habere locum in ſuo tantum foro, ſed in foro ſeculari ſervabitur lex civilis, cum ex ejus obſervantia nullum immineat peccati periculum, ut notat gloſſa in *reg. Poſſeſſor*, *de regul. jur. lib.* 6. Unde inferunt hic 6
Butr. *num.* 1. Abb. *num.* 2. Joan. de Anan. *n.* 1. *in* 1. *notab.* & Marian. Soccin. *n.* 4. pœnam, de qua hic, & in præced. cap. ſervandam eſſe tantummodo in terris ſubjectis Eccleſiæ in temporalibus, non autem in terris Imperii, in quibus ſervabitur ſua lex, *de qua inſtit. de public. jud. §.* 2. Idem affirmat Clar. *in §. Stuprum*, *verſic. Sed quæro, quæ ſit pœna ſtupri*, ibi, (Licet revera diſpoſitio dictorum capitulorum de jure non habeat locum niſi in terris Eccleſiæ, non autem in terris Imperii.)

Sed tu adverte, quia ſi in terris Imperii lis agatur contra laicum ſtupratorem in foro ſeculari, verum eſt, quod dicunt Doctores, ſervandam eſſe legem civilem: verum ſi lis agatur contra laicum in foro Epiſcopali, quod fieri poteſt, cum crimen ſtupri ſit mixti fori, ut dicam infra *in ultim. notab.* utique ſervanda erit pœna, de qua in textu noſtro, & ſupra in *c. proxim.* Ratio eſt, quia ubi leges, & Canones contrarian- 7
tur, ut hoc caſu, etiam in materia non concernente peccatum, in foro Eccleſiæ ſervari debet lex Canonica etiam in locis non ſubjectis temporali juriſdictioni Eccleſiæ, ex notatis in *c. Cum eſſet*, *de teſtam. & in c.* 1. *de novi oper. nuntiat.* & tenent in *cap. Clerici*, *de judic.* Anton. de Butr. *n.* 12. *verſ. Si materia eſt mixta*, & Abb. *in princip.* Alex. *conſ.* 197. *Viſo proceſſu*, *num.* 5. *in fine*, *libr.* 2. & alii, quos refert, & ſequitur Felin. in *c. Eccleſia Sancta Mariæ*, *n.* 43. *verſ. Limita tertio*, *de Conſtit.*

Itaque in terris Eccleſiæ ſervabitur hæc pœna etiam in foro laicali; nam in terris ſubjectis temporaliter Eccleſiæ Romanæ, Canones prævalent legibus, etiam inter laicos, & in foro ſeculari indiſtincte, *c. Si duobus*, *de appellat.* per quem textum ita firmat Abb. in d. *c. Eccleſia Sancta Mariæ*, & poſt eum Felin. *ibi n.* 44. *in prima declaratione*, & ſentit gloſſa a contrario ſenſu in *cap* 2. *in verb. Lex civilis*, *de arbitr. in* 6. In terris autem ſubjectis Imperio ſervabitur pœna Juris Civilis in foro civili, & in foro Eccleſiaſtico pœna Canonica per ſupradicta.

Ultimo nota hic textum notabilem ad hoc non pon- 8
deratum a Doctoribus, quod Epiſcopus in cauſis mixti fori poteſt laicum corporaliter punire, & in carcerem detrudere: hic enim agitur de ſtupro, quod eſt crimen mixti fori, ut per Anchar. *conſ.* 169. *n.* 11. Item agitur contra laicum, ut patet ex eo, quod ſtuprator cogitur in uxorem ducere, quam defloravit, quod non aptatur Clericis præſertim in ſacris conſtitutis. Et in laico Doctores communiter intelligunt hanc Decretalem, ut per Clar. in dict. *§. Stuprum*, *n.* 3. *verſic. Laicus autem committens ſtuprum*; nam Clericus propter ſtu- 9
prum cum virgine commiſſum punitur pœna depoſitionis, ut hic per Abb. *num.* 4. *in fine*, & eſt communis opinio, ut dicit Griſlan. *de diverſ. crimin. libr.* 4. *quæſt.* 6 *poſt n.* 2. quem refert Diaz. *in pract. crimin. Canon. cap.* 77. Bermond. *de Concub. fol.* 389. *num* 15. & in hoc nulla eſt difficultas, ut inquit Clar. ubi ſupra, *verſ. Sed quæro, quæ ſit pœna ſtupri*. Item hic agitur in foro Epiſcopali; quod patet tum ex eo, quod Gregorius reſcribit Sipontino Epiſcopo, ut conſtat ex ſuprascriptione. Et ita pœnæ hic ſtatutæ ab Epiſcopo ſunt infligendæ, cum ad eum verba Pontificis dirigantur, ut arguit gloſſ. in *c.*

Con-

Digitized by Google

Contra Idolorum, 26. *qu.* 5. tum quia in materia non concernente peccatum Eccleſia ſe non intromittit adverſus laicos in foro civili, ut notat gloſſ. in *cap.* 2. *in verb. Lex civilis, ad fin. verſic. Sed quid dices, de arbitr. libr.* 6. *gloſſ.* 1. *in reg. Poſſeſſor, de regul. jur. libr.* 6. & dictum eſt ſupra *in* 2. *notab.* tum denique quia ſtuprator hic jubetur excommunicari, quod fieri non poteſt a judice laico: & tamen Pontifex jubet hunc laicum, qui virginem ſtupro decipit, non ſolum excommunicari, ſed etiam caſtigari corporaliter, & in monaſterium detrudi, ſi renuerit deſtoratam ducere in uxorem: Atque ita hic eſt textus apertus, quod Eccleſia in cauſis mixtis procedit etiam contra laicos ad perſonalem diſtrictionem, & punitionem. Quod multo clarius procedit hodie poſt Concilium Tridentinum in *cap.* 3. *ſeſſion.* 25. Sed quia nihilominus non deſunt graves auctores, qui etiam poſt Concilium hoc in controverſiam adducunt, ab re non erit hunc articulum diligenter examinari.

10 Revoco igitur in dubium, an poſito Tridentini Concilii Decreto *capit.* 3. *ſeſſion.* 25. *de reformat.* Epiſcopus, vel alius Ordinarius Eccleſiaſticus in cauſis criminalibus Eccleſiaſticis, vel mixti fori poſſit laiços ſibi alias in temporalibus non ſubditos carceri mancipare, & corporaliter punire, licet ex conſuetudine adverſus laicos ad perſonalem diſtrictionem procedere non conſueverit.

11 Hæc quæſtio nititur iiſdem principiis, quibus jam Sacra Congregatio Concilii declaravit, Epiſcopum, vel alium judicem Eccleſiaſticum in delictis Eccleſiaſticis, vel mixti fori poſſe contra laicos pœnis etiam pecuniariis procedere, ut ſcripſi plene in *cap. Licet, infra de pœnis*. Verumtamen quia aliquibus videtur ex eo, quod Epiſcopus poſſit laicos in bonis mulctare, non recte inferri, ut poſſit eos perſonaliter diſtringere, ex his, quæ adnotavit Jo. Andr. Butr. & DD. in *c. Unico, de oblig. ad ratioc.* præſertim ſi obſtet contraria conſuetudo, idcirco viſum eſt expedire, ut propoſitum dubium de perſonali diſtrictione ſpecialiter diſcutiatur.

12 In crimine hæreſis non eſt dubium, *c. Ut commiſſi, de hæret. in* 6. *& Clem.* 1. *eod. tit.* ibi, *Quilibet de prædictis ſine alio citare poſſit, & arreſtare, ſive capere, ac etiam in compedibus, vel manicis ferreis*; Jo. Andr. ad Spec. *in rub. de offic. ordin. lit. A. verſ. communiter tenetur, & in tit. de major. & obed.*

Quoad alia vero crimina mere ſpiritualia, vel mixti fori quoniam contrariæ extant DD. ſententiæ, ut evidentius appareat, qualis fuerit mens Tridentinæ Synodi, expedit prius afferre præcipua aliquot fundamenta, quibus utraque opinio nititur in terminis juris communis.

13 Et quidem in criminibus Eccleſiaſticis, vel mixti fori non poſſe judicem Eccleſiaſticum procedere ad capturam laicorum, ſuadetur. Primo, quia juriſdictio Eccleſiaſtica, & ſecularis diſtinctæ ſunt, nec una debet falcem immittere in meſſem alterius, *capit. Quoniam*, 10. *diſtin. capit. Cum ad verum, & cap. Si Imperator*, 96. *diſtinct. cap. Novit, in princip. de judic.* Joan. Andr. ad Specul. *in rubr. de offic. Ordin. verſ. Ad negativam:* qua de re plura eleganter ſcripſit Oldrad. *conſ.* 83. *An Epiſcopus poſſit declinare forum Regis, per totum*; & magiſtraliter idem Jo. Andr. poſt Hoſtien. *in cap. Per venerabilem, col.* 9. *in verb. Plenitudinem, Qui fil. ſint legit.* Sed judex laicus non diſtinguit Clericos, *c. Si Imperator*. Ergo nec judex Eccleſiaſticus laicos.

14 Secundo in his caſibus debet Epiſcopus adverſus laicos uti cenſura Eccleſiaſtica, *capit. Cum Clarus*, ubi de perjurio agitur, *de foro compet. lib.* 6. *& cap.* 1. *de offic. Deleg.* eaque minime ſufficiente, utendum eſt auxilio brachii ſecularis, *capit.* 1. *de offic. Ordinar.* Atque ita nullo caſu videtur ei permiſſa alia poteſtas coercendi laicos; Ideoque textus in *capit. Cum Epiſcopus, de offic. Ordinar. in* 6. cum generaliter egiſſet de libero arbitrio Epiſcopi ſuper executio juriſdictionis in tota diœceſi; poſtea deſcendens ad capturam perſonarum reſtrinxit ſe ad perſonas Eccleſiaſticas. Ad idem ſunt textus in *capit. Ut famæ, de ſentent. excommunic. & capit. Novimus, de verborum ſignific.* Pro hoc etiam *leg. Placet, Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* ubi Epiſcopus excommunicavit ſacrilegum, & judex laicus deportavit, & in *Authent. de ſand. Princip.* §. *Si vero Canonicum*, quæ jura allegat,

& ut ſupra inducit Ancharan. in *cap. Ea quæ, num.* 17. *de regul. jur. in* 6.

Tertio in caſibus, in quibus Clericus eſt pœnis legalibus puniendus, hoc fieri non debet abſque eo, quod 15
a judice Eccleſiaſtico tradatur Curiæ ſeculari, *cap. Cum non ab homine, de judic. capit. Ad falſariorum, de crimine falſi, cap. Ad abolendam, de hæret. cum concord.* Ergo ſimiliter ubi laicus ob delictum Eccleſiaſticum, vel mixti fori eſt pœnis corporalibus afficiendus; id fieri non debet ab Eccleſiaſtico abſque traditione, argum. *leg.* 1. *ff. Quod quiſque jur. & cap. Cum omnes, de Conſtitut.*

Ita arguit Ancharanus *in dict. capit. Cum Epiſcopus, colum.* 2. *prope fin. verſ. Item in caſibus, de offic. Ordin. lib.* 6.

Quarto, afferrur doctrina Innocent. in *capit. Significaſti*, 16
num. 4. *de offic. Deleg.* ubi (Non credimus, inquit, quod Delegatus Papæ in rebus, quæ non ſunt ejus juriſdictionis, in poſſeſſionibus laicalibus poſſit dare poſſeſſionem corporalem, puta ſi cognoſcat de dote, vel de aliis conſimilibus; ſed laico judici dandam mandavit,) allegat textum *in leg. Admodum*, §. 1. *ff. de re judic. cap. Cum ad verum*, 96. *diſtinct. & cap. De perſona, in fin.* 11. *quæſt.* 1. Dictum Innocent. ſequuntur Hoſtienſ. & Bald. *ibidem*, Joan. Andr. *verſ. Quid de ſecularibus*, Henric. Boich. *verb. Sed iſtas opiniones*, Anchar. *ſub num.* 4. *verſ. Tertio quæro*, ubi poſt Hoſt. dicit hoc eſſe juſtitiæ. Idem Butr. *prope finem*, Card. in *Clement.* 1. *quæſt.* 1 *in. de offic. delegat.* Ancharan. qui loquitur etiam in Ordinario, & pluribus hanc opinionem tuetur in d. *cap. Ea quæ, num.* 17. *verſ. Et ego non bene capio, de regul. jur. in* 6. ſubdens non obſtare illam rationem, quod ex quo Epiſcopus habet poteſtatem cognoſcendi de poſſeſſionibus laicalibus. Ergo & poteſtatem exequendi, nam illa conſequentia non eſt bona inter non ſubditos.

Ultimo, omiſſis aliis, hanc opinionem videtur teneſe gloſſa *in Clementina* 1. §. *Ceterum, in verb. Cenſura, de uſur.* Oldrad. *conſ.* 86. incip. *Quæritur, an Eccleſia*; ſed non firmat Jo. de Imola in dict. *cap. Cum Epiſcopus*, & ibi etiam Anchar. ſed prope finem neutram videtur approbare, Hanc tamen late tuetur in dict. *c. Ea quæ, de regul. jur. in* 6. & latius Joan. de Lup. *in c. Per veſtras, in* 2. *notab.* §. *Sed eſt pulchra dubitatio*, *n.* 18. *de not. inter virum, & uxorem*.

Et communem dicunt Jo. Andr. ad Speculat. *in rubr. de offic. Ordin. litera A verſ. Communiter tenetur*, inferiores Prælatos poteſtatem, de qua quæritur, non habere in laicos, præter crimen hæreſis, *& in tit. de major. & obedien.* cujus dictum refert Ancharan. *loc. cit.* prout etiam illum referunt, quamvis oppoſitum ſentiant, Foller. *Pract. crimin. Can. fol.* 97. *n.* 52. *& ſeq.* & Aufrer. *de poteſt. Eccleſ. ſuper laicis*, *n.* 1. De communi etiam teſtantur Gemin. licet ipſe contrarium teneat, in dict. *c. Cum Epiſcopus, col.* 2. *verſ. Communiter tenetur*, Bald. in dict. *c. Significaſti, de offic. deleg.* ubi & Felin. quamvis & ipſe ſentiat oppoſitum, Menchaca *lib.* 3. *de teſtam.* §. 22. *poſt n.* 17. licet credat eundem fere eſſe numerum eorum, qui contrariam ſequuntur, Clar. *in* §. *fin. quæſt.* 37. *verſ. Unum tamen*, Jo. Lupus ubi ſupra, & Mich. Graſs. *lib.* 2. *comm. opin. c.* 8. *n.* 4.

Et communem hanc ſententiam etiam in practica obſervari, & ab ea non eſſe recedendum, & ſecundum illam fuiſſe judicatum in facti contingentia, teſtatur Clar. *loc. citat.* & Pap. *libr.* 1. *titul.* 5. *arreſto* 26. Maxver. *in praxi de judic. & cor. juriſdict. numer.* 20. *column.* 2. *in princip. verſic. Item Epiſcopus*, niſi in caſibus privilegiatis, ut ibi Boer. *deciſ.* 217. *numer.* 11. ubi affirmat ita fuiſſe per plura arreſta declaratum, ut habetur in ſtylo Parlamen. 4. *part. de arreſt.* §. 26. *& ſequ.* & idem Boer. *lib. de Conſuet. Biturig. tit. de juriſd. gloſſ.* 1. *circa med.*

Pro contraria vero opinione, id eſt licere Eccleſiaſti- 17
co judici in cauſis criminalibus Eccleſiaſticis, vel mixti fori procedere ad capturam adverſus laicos, adducitur textus noſter ponderatus ut ſupra in ult. notab. quia efficaciter probat hanc partem.

Secundo, adducitur textus in *c. Contra idolorum*, 26. 18
quæſt. 5. qui videtur loqui in crimine ſacrilegii, ut innuunt verba illa, *Eoſque a tanti labe ſacrilegii, &c.* Et tamen Gregor. ſcribens ad Januarium Epiſcopum ſic præci-

pit: *Et ſiquidem ſervi ſint, verberibus, cruciatibuſque, quibus ad emendationem pervenire valeant, caſtigentur; ſi vero ſint liberi, incluſione digna, diſtrictaque in pœnitentiam redigantur*: ubi gloſſ. ex text. colligit licere Epiſcopis aliquos verberibus caſtigare, & in carcerem mittere reos, & alio modo punire nobiles, atque ignobiles. Niſi dixeris textum loqui contra idolorum cultores, aruſpices, & ſortilegos: in crimine autem hæreſis non eſt dubium, ut initio diximus.

Tertio, aſſertor textus clarus in *Authent. Cauſam, quæ, in fin C. de Epiſc. & Cler.* ubi diſponitur, ut executores laici, qui trahunt Monachos ad judicium ſeculare, ab Epiſcopo in carcerem detrudantur. Nec refragatur, quod Ancharan. in dict. *cap Ea quæ, n. 17*, dicat hoc ibi eſſe ſpeciale, ut in hæreſi: quandoquidem delictum illud non eſt adeo grave, ut deciſio illius Authenticæ poſſit dici ſpecialis, ut in hæreſi propter criminis immanitatem, juxta textum in *c. Per tuas, §. Ceteras, de ſimon*

Quarto, idem probat generaliter textus in *c. Attendendum, 17. q. 4* ubi contra uſurpantes bona Eccleſiæ uſibus dedicata Urbanus in epiſt. ad omnes Epiſcopos ſcribit his verbis: *Quod ſi quis fecerit poſt debita ultionis acrimoniam, quæ erga ſacrilegos jure promovenda eſt, perpetua damnetur infamia, & carceri tradatur, aut exilio, perpetuæ deportationis tradatur*: ubi gloſſ *in verb.*
19 *Carceri*: (Nota, inquit, quod Eccleſia habet carcerem, & infligit pœnam relegationis:) verbum autem illud, *ſi quis*, aptum eſt comprehendere tam laicos, quam Clericos, *c. 1.* ubi DD. *de Raptor.* cum crimen ſacrilegii ſit mixti fori, *dec. Pedemon.* 103. *n. 7.* Clar. *in § fin q. 3. n. 6.*

20 Quinto, qualitas delicti Eccleſiaſtici, vel mixti fori efficit laicum de foro Eccleſiæ, *Authent. Item nulla*, ubi notatur *C. de Epiſc. & Cler. & c. Cum ſit, & c. Ex tenore, de foro compet.* Ergo ad Epiſcopum ſpectabit eundem ſive laicum, ſive Clericum punire. Ita Oldrad. *conſ.* 86. *Quæritur, an Eccleſia, circa med. verſ. In contrarium*, & Anchar. *in c. Cum Epiſcopus, prope fin. In contrarium, de offic. Ordin. in 6.*

21 Sexto, in criminibus atrocioribus ad forum Eccleſiaſticum ſpectantibus, in quibus venit pœna irroganda mortis, Judex Eccleſiaſticus non poteſt hanc pœnam infligere, ſed debet reum tradere Curiæ ſeculari, ſecundum Conſtitutiones legitimas puniendum, *c. Ad falſariorum, de crimin. falſi*, ubi gloſſ. *in verb. Tradantur*, dat concordantes. Idque ſive reus ſit Clericus, ſive laicus, ut innuit litera ibi, *Per quam*, (id eſt poteſtatem ſecularem,) *& laici qui fuerint de falſitate convicti*, (ſcilicet per Judicem Eccleſiaſticum,) *puniantur, prævia ſcilicet proteſtatione*, de qua in *cap. Novimus, de verb. ſignif.* Id autem neceſſario ſupponit judicem Eccleſiaſticum habere reum ſub arcta corporis cuſtodia, quia alias nunquam poſſet eſſe locus huic traditioni.

22 Septimo, conceſſa juriſdictione, quod eſt principale, cenſentur etiam conceſſa acceſſoria, ſeu media ad illam exercendam, *c. Præterea, de offic. deleg.*

Nec obſtat, quod ait Ancharan. in dict. *c. Ea quæ, num. 17. de regul. jur. in 6* Quod ex quo Epiſcopus habeat poteſtatem cognoſcendi, non ſit inferendum, ut habeat poteſtatem exequendi; eo quod hæc conſequentia non ſit bona inter non ſubditos; & quod etſi laici in cauſis Eccleſiaſticis, vel mixti fori ſortiantur forum Epiſcopi, non propterea dici poſſint ſubditi, ut inquit gloſſ. *fin. Clem. 1. de foro compet.* cum in multis jura dent poteſtatem cognoſcendi, ſed non exequendi, ut *l. a Divo Pio, in princ. de re judic.*

Id, inquam, non obſtat, quia laicus in ejuſmodi cauſis ſortitur forum Epiſcopi, & efficitur illius ſubditus etiam ratione perſonæ, ut probant jura ſuperius adducta; alias non poſſet excommunicari, juxta *cap. Primum, de offi. Ordinar. cum ſimil.* Ergo cum res agatur inter ſubditos, erit bona illatio: Epiſcopus habet poteſtatem cognoſcendi, igitur & exequendi; juxta textum in d. c. *Præterea*. Et hanc opinionem ſequuntur gloſſ. in *d. c. Contra idolorum, 26. q. 5.* Oldrad. *d. conſ.* 86. ubi inclinat in hanc partem, licet alii illum adducant pro contraria, Gemin. in *c. Cum Epiſcopus, de offic. Ordin. in 6. col. 2. verſ. Sed quære*, ubi aſſerit ſibi nunquam placuiſſe contrariam opinionem, licet fateatur eam communiter teneri Franc. *ibidem verſ. Quinto nota a contrario ſenſu*, Joan. de Anan. *hic & in rubr. de Sortileg n. 5.* Felin. *in cap. Cum ſit generale, de foro compet. num. 30. & in dict. cap. Significaſti, col. ultim. de offic. deleg.* Covarr. *Pract. quæſt. cap. 10. num. 2. verſ. Secundo quæritur*; alios Clar. *§. fin. quæſt. 37. num. 8.* adjiciens in numero totidem eſſe tenentes hanc partem, ac qui contrariam; eamque pluribus comprobat, & ab objectis tuetur Barbat. *inter conſ. crimin. tom. 1. conſ. 3. num. 12. in fin.* Aufrer. *de poteſt. Eccleſ. ſecul. n. 1.* ubi ait ſe ita practicaſſe, licet non ſine aliqua murmuratione judicum ſecularium.

Eandem & leges Regiæ admiſerunt, & probarunt ſæpiſſime, ut teſtatur Covarruv. *cap. 10. loc. cit.* & Epiſcopus Montis Maraoi *in Praxi Archiepiſcopali, cap. 13. num. 3* ait in regno earace, *cap. 104* quod Prælati in criminibus Eccleſiaſticis cognoſcant libere contra laicos, & puniant eos, nec officiales laici poſſint ſe intromittere.

Ex his conſtat hanc poſteriorem ſententiam non eſſe gravibus auctoritatibus deſtitutam, & proculdubio eſſe veriorem etiam circumſcripta Tridentini Concilii diſpoſitione, quia textus pro ea allegati, quia loquuntur de captura laicorum per judices Eccleſiaſticos id probant directo; textus vero in contrarium adducti, inducuntur omnes ſumpto argumento a contrario ſenſu; quod tamen argumentum non deſumitur, ubi oppoſitum reperitur ſtatutum a jure, gloſſ. in *cap. Significaſti, de foro competen.* Atque ita non ſequitur, Epiſcopus excommunicat laicum. Ergo non poteſt illum perſonaliter diſtringere. Item, Epiſcopus poteſt apprehendere Eccleſiaſticum. Ergo non laicum: quia hoc ultimum textus expreſſe non negat, ſed potius omittit. Unde ſolutio peti debet ab aliis juribus, quæ de captura laicorum expreſſe loquuntur. Ita in terminis reſpondet Geminian. in dict. *cap Cum Epiſcopus, col. 3. verſ. Et ad textum allegatum in contrarium*, & Franc. *ibid. verſ. Nec obſtant jura.* 23 24

Magni etiam ponderis videtur eſſe, quod facultas procedendi in his cauſis ad capturam laicorum tribuitur Epiſcopo non ſolum per ſacros Canones, ſed etiam per leges Imperiales, ut in dict. *Authent. Cauſam quæ, Cod. de Epiſc. & Cleric.* ut propterea Imperatores videantur juri ſuo ceſſiſſe, ſi quod prius haberent, excluſo Epiſcopo, atque in Eccleſiam irrevocabiliter tranſtuliſſe, argumen *cap. Ego Ludovicus, 63. diſtinct.* Probatur in *cap. Novit, de judic.* ubi hoc tenet Innocent. *numer. 6. verſ. Vel melius*, quem ibi ſequuntur Abb. *numer. 23. verſ. Quarta ſolutio*, & alii communiter, idem firmat Archidiac in *capit. Quicunque, 11. quæſt. 1. per text. in leg. Perfecta, Cod. de donat. quæ ſub mod.* ubi patet donationem ſemel perfectam non revocari, & Joan. Andr. in *capit. Conſtitutus, de relig. domib.* 25

Et per hoc ceſſat etiam primum objectum diſtinctionis juriſdictionum: imo argumentum retorquetur; quia ubi crimen eſt Eccleſiaſticum, juriſdictio etiam adverſus laicos eſt attributa judici Eccleſiaſtico tantum, ut pluribus probat Herme. Boich. in *cap. Nos inter, col. 3. verſ. Aut quæris, de purg. Canon.* 26

Ergo ex vi diſtinctionis juriſdictionis, perſonalis diſtrictio non ad judicem laicum, ſed ad Eccleſiaſticum pertinet; & in cauſis mixti fori juriſdictio ſimiliter tribuitur Eccleſiaſtico, ſi in cauſa pervenerit, cum in his cauſis, in quibus cumulativa eſt juriſdictio, ſit locus præventioni, *capit. Cum ſit generale*, ubi DD. *de foro compet.* Ergo diſtinctio ipſa juriſdictionum operatur, ut captura laicorum ſpectet ad judicem prævenientem: & per hæc patet reſponſio ad primum, & ſecundum argumentum contrarium.

Non obſtat tertium, quod ſicut judex laicus non punit Clericum ante traditionem, ita nec Eccleſiaſticus punire debet laicum; quia non eſt par ratio, cum laicus non ſit capax juriſdictionis ſpiritualis adverſus Clericum, *capit. Decernimus, de judic.* ſed Eccleſiaſticus bene eſt capax juriſdictionis temporalis contra laicum, ita in ſpecie reſpondet Oldrad. *dict. conſ. 83. numer 7.* 27

Non obſtat quartum de doctrina Innocentii in d. c *Significaſti*; nam reſponderunt illam procedere de urbanitate, quia judex modeſte ſe gerit non exequendo ſententiam in bonis laicorum; ſed ſi exequatur, executio tenebit, 28

bit. Quæ reſponſio eſt Felini in dict. *cap. Significaſti, vol. al. ante n.* 4. ac præpterea opinionem contra Innocentium eſſe veriorem teſtatur ibi Joan. de Anan. *in fin.* Ex quibus patet poſteriorem hanc ſententiam validioribus rationibus fulciri,

29 Sed quatenus dubia videretur in terminis juris communis, tamen poſt Concilium Tridentinum videtur eſſe extra omnem difficultatem; ſive quia correxit jus commune, quatenus clare ſanxiſſet, ut judicibus Eccleſiaſticis non liceret laicos perſonaliter diſtringere; ſive quia quatenus jus commune fuiſſet dubium, approbaverit opinionem gloſſæ, & DD. qui ſcripſerunt id licere judicibus Eccleſiaſticis.

30 Quod ut evidentius appareat, obſervandum eſt primo opinionem eorum, qui arbitrati ſunt Epiſcopum non poſſe procedere ad capturam adverſus laicos, in eo præcipue fundari, quod cum Epiſcopus haberet contra eos remedium cenſuræ Eccleſiaſticæ, illo uti deberet, non autem aliis pœnis temporalibus; nam ut ait Ancharanus in dict. *capite Ea quæ, ſub numer.* 17. Canones non loquuntur expreſſe de captura laicorum, ſed de cenſura, ut in *capite Quærenti, de verbor. ſignificat.* & ſimiliter cum in *Clement.* 1. §. *Ceterum, de uſur.* decernantur laicum uſurarium eſſe compellendum cenſura Eccleſiaſtica edere codices rationum, gloſſa *in verbo Cenſura*: Non vult ergo, inquit hæc Conſtitutio ipſo invito domum ipſius ingredi, vel arcam ipſius frangi.

31 Itaque de jure communi cenſura erat remedium ordinarium, quia eo judex Eccleſiaſticus primario uti debebat pro executione ſuæ ſententiæ, & pro ſua juriſdictione, *cap. Dilecto, de ſent. excommun. lib.* 6. diſtrictio vero perſonalis, ſeu invocatio brachii ſecularis erat remedium extraordinarium; hoc enim utendum non erat niſi cum cenſura non proficiebat, juxta notata in *cap.* 1. *de offic. Ordin.* & alias pependit Sacra Congreg. dum reſpondit Epiſcopum poſſe ex Decreto Concilii in d. *cap.* 3. in cauſis mixti fori adverſus laicos etiam pœnis pecuniariis procedere.

32 Deinde ſupponendum eſt Oratores Regis Catholici, dum adhuc Tridentinum Concilium eſſet apertum, Regis nomine conqueſtos fuiſſe, quod locorum Ordinarii nimia facilitate uterentur gladio excommunicationis, indeque fieret, ut fideles illaquearentur, & cenſuræ Eccleſiaſticæ contemnerentur; ac proinde inſtitiſſe, ut patres ſtatuerent, ne de cetero liceret uti excommunicatione, ſed prius deberent Ordinarii alia remedia experiri pro juſtitiæ executione, ac demum in ſubſidium cenſuras adhibere, ubi executio realis, vel perſonalis fieri non poſſent; itaque præcipue ad illorum inſtantiam patres addiderunt Decretum illud *capit* 3. *ſeſſ.* 25. *de reform.* ut patet ex actis, quæ in Arce Sancti Angeli aſſervantur.

Ex his infertur, ut hæc controverſia ſit hodie dirimenda ordine diverſo, quam dirimenda eſſet de jure communi; tunc enim idcirco Epiſcopus uti non debebat remedio extraordinario capturæ, quia illi ſuppetebat remedium ordinarium excommunicationis; at poſt Concilium executio realis, vel perſonalis effecta eſt remedium ordinarium, & excommunicatio remedium extraordinarium, & ſubſidiarum; unde non eſt ambigendum, quin judicibus Eccleſiaſticis in cauſis ad eorum forum pertinentibus liceat ad capturam contra laicos primo, & principaliter procedere, cum cenſura ſit reſervata in ſubſidium duntaxat.

Id autem probatur primo ex Decreto dict. *cap.* 3. in proœmio in ſui ratione, ibi: *Excommunicationis gladius ſobrie, & magna circumſpectione exercendus eſt; cum experientia doceat, ſi temere, aut levibus ex rebus incutiatur, magis contemni, quam formidari*. Quæ quidem ratio æque viget, cum Epiſcopus procedit contra Clericos, ac cum contra laicos.

Deinde probatur ex diſpoſitiva in ſui generalitate, ibi: *In cauſis vero judicialibus mandatur omnibus judicibus Eccleſiaſticis, ut quandocunque executio realis, vel perſonalis ab ipſis propria auctoritate fieri poterit, abſtineant a cenſuris Eccleſiaſticis*. Quæ verba tanquam generalia ſunt apta comprehendere caſus tam civiles, quam criminales, & perſonas tam Eccleſiaſticas, quam ſeculares.

Tertio, Concilium expreſſe prohibet uſum cenſurarum in caſibus civilibus, ubi poteſt fieri executio realis, vel perſonalis etiam contra laicos, *verſicul. Sed liceat eis*, ibi *Contra quoſcunque etiam laicos*, ergo idem dicendum in criminalibus, quia eodem modo ſortiuntur laicos forum Eccleſiæ ratione delicti, ac ratione contractus, *Authent. Item nulla, C. de Epiſc. & Cler. & c.* 1. *de offic. Ordin. facit cap. fin. de foro competen. & capit. Volentes, de privil. in* 6.

Et confirmantur ex dictione illa, *Quoque*, ibi, *In* 33
cauſis quoque criminalibus; necnon ex dictione, *Ut ſupra*, ibi, *Ubi executio realis, vel perſonalis ut ſupra*; quarum prima eſt copulativa, & inducit repetitionem præcedentium, *leg. In repetendis, ff. de leg.* 3. *l. Sæpe*, §. *Caje, ff. de fund. inſtruct.* Oldrad. *conſ.* 203. *Quæſtio eſt, numer.* 4. *verſicul. Quarto hoc denotat*; ſecunda itidem eſt repetitiva præcedentium cum omnibus qualitatibus, perinde ac ſi nominatim eſſent expreſſæ, Cravett. *conſ.* 729. *num.* 10. *& ſequenti*, & Decian. *conſ.* 72. *titul.* 46. *lib.* 2.

Cum igitur Concilium primo illic ſtatuat, ut in cauſis civilibus contra quoſcunque etiam laicos liceat Epiſcopis etiam per mulctas pecuniarias, ſeu per captionem pignorum, perſonarumque diſtrictionem procedere; & mox immediate ſubjiciat: *In cauſis quoque criminalibus, ubi executio realis, vel perſonalis ut ſupra fieri poterit, a cenſuris abſtineant*: manifeſte patet per verba illa, *contra quoſcunque etiam laicos*, cenſeri etiam repetita in ſecunda clauſula, ubi de cauſis criminalibus diſponitur.

Et revera maxime abſurdum eſſet, ut liceret Epiſcopo procedere ad perſonalem executionem in cauſis civilibus, & tamen non liceret in criminalibus, in quibus longe major eſt ratio, ac neceſſitas perſonalis diſtrictionis.

In cauſis enim civilibus carcer eſt regulariter interdictus, Oldrad. *conſil.* 54. *An fugiens, in princ.* Roman. *conſ.* 120. *Circa primum, colum.* 2. *verſ Tertio quia*; ubi apoſtilla plures cumulat, & dicit communem; ſecus in criminalibus, præſertim capitalibus, Jo. de Anan. *conſ.* 1. *in princip.* qui reddit rationem, ne fruſtratorium ſit judicium. 34

Ruſus in cauſa civili intenditur privata utilitas creditoris; at in criminali ſive carcer ſit ad cuſtodiam, ut de jure civili, *l.* 1. *ubi not. C. de cuſtod. reor.* ſive ſit ad pœnam, ut de jure Canonico, c. *Quamvis, de pœn. lib.* 6. verſatur publica utilitas: ideireo enim delinquentes arcta poſſunt cuſtodia mancipari, ut legitur, in *cap. Ut fama, de ſentent. excomm.* quia Prælati ejuſmodi exceſſus corrigere debent, & publicæ utilitatis intereſt, ne crimina remaneant impunita, & per impunitatis audaciam fiant, qui nequam fuerunt, nequiores facit *cap. Eſt injuſta miſericordia, & per totam*, 23 q. 4. 35

Ideoque non obſtat, quod Concilium dum loquitur de cauſis civilibus, dicat licere Epiſcopis procedere per mulctas pecuniarias, perſonarumque diſtrictionem contra quoſcunque etiam laicos; in cauſis vero criminalibus nullam laicorum mentionem faciat, nec dicat Epiſcopis licere ad perſonalem diſtrictionem procedere; ſed ſimpliciter debere abſtinere a cenſuris; quaſi ex hac diverſa loquendi ratione inferatur, ut in criminalibus non liceat Epiſcopo uti perſonali diſtrictione adverſus laicos. Siquidem reſpondetur in effectu non extare hanc diverſitatem, quia propter dictiones illas repetitivas, *quoque*, &, *ut ſupra*, perinde eſt, ac ſi etiam in criminalibus nominatim de laicis eorumque diſtrictione ſanxiſſet. Dum enim juſſit Ordinarios abſtinere a cenſuris, ubi executio realis, vel perſonalis fieri poſſet, in neceſſariam conſequentiam cenſetur voluiſſe, ut prætermiſſa cenſura, uterentur executione reali, vel perſonali ut ſupra, id eſt contra quoſcunque, etiam laicus, ex ſupradictis; alioquin enim iniquum fuiſſet, ut Patres Concil. abſtuliſſent Epiſcopis facultatem, quam habebant a jure communi, procedendi in criminalibus contra laicos per cenſuras Eccleſiaſticas, & reliquiſſet eos deſtitutos aliis remediis temporalibus; hac enim ratione liceret laicis quodcunque facinus in cauſis ſpiritualibus, vel mixti fori impune committere in maximam Epiſcopalis juriſdictionis perturbationem. Quam rationem in exemptionibus conſiderat idemmet Conc. *in c.* 2. *in princip. ſeſſ.* 24. & conferunt textus *in d. c. Eſt injuſta, & in c. Duo ſta*, 23.

q. 4. ita nihil novi juris quoad hoc induxit Concil. ſed tantum ordinem immutavit; nam cum olim prius utendum eſſet cenſura, deinde pœnis temporalibus; hodie ordine inverſo primum utendum eſt pœnis temporalibus, & in ſubſidium remedio ſpirituali excommunicationis.

36 Et confirmatur ex alio Tridentini Concilii Decreto, nempe ex *c. 8. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* ubi præcipitur, ut concubinarii tam ſoluti, quam uxorati, ſi ter admoniti concubinas non emiſerint, excommunicatione feriantur, & mulieres ſive conjugatæ, ſive ſolutæ, graviter pro modo culpæ puniantur, & extra oppidum, vel diœceſim, invocato, ſi opus fuerit, brachio ſeculari ejiciantur, aliis pœnis contra adulteros, & concubinarios inflictis in ſuo robore permanentibus. Ex quo Decreto duo colliguntur.

37 Primum eſt licere Epiſcopo mulieres adulteras, & concubinas etiam extra diœceſim ejicere, quo nihil aliud eſt, quam contra eas ad perſonalem executionem procedere, etiam ſine brachii ſecularis auxilio, cum Concilium non præcipiat abſolute, ut illud ab Epiſcopis invocetur, ſed tantum ſub conditione illa *ſi opus fuerit*, id eſt ſi executores, ac miniſtri Curiæ Epiſcopalis nequiverint ipſi per ſe exequi ſententiam Epiſcopi: concordat textus in *c. 1.* ibi: *Cum opus fuerit, publicum convocent auxilium, de offic. Ordin. & in cap. Periculoſo, §. ult. verſ. Invocato ſi opus fuerit, &c. de ſtatu regular. lib. 6.* innovato a Concilio *in c. 5. ſeſſ. 25. de regular.*

Secundum eſt, quod Concilium, dum jubet concubinarios etiam laicos excommunicari, præſervat alias pœnas contra concubinarios inflictas, quæ quidem pœnæ, excluſa cenſura Eccleſiaſtica, ſunt aptæ comprehendere etiam capturam; unde cum in *c. 1. de offic. Ordin.* ſtatutum ſit, ut Epiſcopi liberam habeant facultatem adulteria, & alia crimina ulciſcendi, ſecundum quod Canones cenſent, Anchar. qui in d. *cap. Ex quæ*, in terminis juris communis tuetur contrariam ſententiam, ut evitet diſpoſitionem d. *cap. 1.* reſpondet ſub facultate ulciſcendi crimina laicorum ibi non comprehendi pœnas temporales, quia textus dicit, ſecundum quod Canones cenſent: Canones autem de hac captura laicorum, vel executione in rebus laicalibus non expreſſe loquuntur, ſed de cenſura, *de verb. ſignific. c. Querenti.* Non debemus ergo, inquit Anch. abſque Canonibus affirmare, quis erubeſcimus, &c. *Illam, C. de collat. in Auth. de Triente, & ſemiſſe, Conſideremus.* Et quod non eſt Decreto Sanctorum Patrum ſancitum, &c. *cap. Inter corporalia, de transl. Epiſc.*

Quæ quidem ratio Anchar. concludit oppoſitum per Concilium; nam Decreto Patrum in d. *cap. 8* ſancitum eſt, ut Epiſcopus non ſolum cenſura Eccleſiaſtica, ſed etiam aliis pœnis ulciſci poſſit adulteria, & concubinatus, & gl. & DD. qui cenſuerunt d. *cap. 1. de offic. Ord.* propter ſui generalitatem comprehendere etiam capturam, id haberent pro indubitato in terminis d. *capit. 8.* quod ſpecifice loquitur tam de excommunicatione, quam de aliis pœnis, quas præſervatas eſſe vult: ejuſmodi enim pœnæ diſtinctæ a cenſura aliæ eſſe non poſſunt, quam temporales.

38 Porro hæc concluſio procedit, etiamſi Ordinarius Eccleſiaſticus ad capturam laicorum procedere non conſueverit; nam ſi inſpiciamus tempus ante Concilii publicationem, cum Ordinarius tunc haberet remedium cenſuræ Eccleſiaſticæ, qua primo uti debebat, non poteſt ei imputari, quod diſtrictione perſonali uſus non fuerit. Quod adeo verum eſt, ut aliqui DD. exiſtimaverint de jure communi Ordinarium ita demum poſſe ad capturam contra laicos procedere, ſi hanc facultatem legitime præſcripſerit, ut apud Menoch. & Clar. *locis ſupracit.*

At cum Conc. hac in parte ſuſtulerit diſpoſitionem juris communis, & novam formam præſcribendo noluerit cenſuras adhiberi niſi in ſubſidium, cenſetur ſuſtuliſſe conſuetudinem juri communi conformem, quæ proprie non dicitur conſuetudo, ſed juris communis obſervantia, ut ſcripſit Jo. Andr. in *c. unic. de Cler. conjug. in 6.* quem ibi ſequitur Anch. & Raphael. Fulgoſ. *conſ. 123. n. 2.* & alias advertit S. Congreg. dum ob hanc rationem reſolvit, conſuetudinem, ſecundum quam Clericus habitum, & Tonſuram deferens fori privilegio gaudebat, licet beneficium Eccleſiaſticum non haberet, nec alicui Eccleſiæ inſerviret, fuiſſe ſublatam a Conc. in *cap. 6. ſeſſ. 23.* tametſi Decretum illud quoad hoc de conſuetudine mentionem non faciat; alioquin enim niſi Concilium in *d. c. 3.* ſuſtuliſſet obſervantiam juris communis, non ſuſtuliſſet niſi jus commune non obſervatum, quod abrogare opus non fuerat. Quam rationem in his terminis dicit evidentiſſimam gloſſa in *c. 1. in verb. Falſi, Item probo id evidentiſſima ratione, de Conſtit. in 6.* quam ſequuntur Gemin *col. 2 in 2 oppoſit.* & Franc. *col. 7. ver. In ea gloſſa*, ibi, *Eſſet abſurdum.*

Poſt Concilium vero non obſtat Epiſcopo, quod captura uſus non fuerit adverſus laicos; hoc enim potuit contingere, aut quia non accidit caſus, aut ſi accidit, Epiſcopus utendum non putavit remedio capturæ, ſed aliis pœnis temporalibus; aut quia cum in delictis mixti fori contra laicos ſit locus præventioni, forte judex laicus in cauſa prævenit; quo caſu ipſe procedit, *c. Cum ſit generale*, ubi Abb. & alii communiter *de foro compet. & l. Si quis in hoc genus*, ubi Legiſtæ, ac præſertim Paul de Caſtro *num. 4 verſ. Item nota, C. de Epiſc. & Cler.* aut ſi prævenit Eccleſiaſticus in citatione, laicus tamen prævenit in captura; quo caſu præventio realis præfertur verbali, Bart. in *l. Sepulcra*, ubi etiam Alex. *in apoſtil. verſ. Secundo eſt videndum, ff. de ſepulc. viol.* niſi id fierat in fraudem, ſecundum Boſſ. *Praxi tit. de foro compet. num. 97. & ſeq* licet Dec. *in c. Cum M. Ferrarien. de Conſtit. in fine*, dicat etiamſi ſit in fraudem, prævalere, & in ſumma captura eſt arbitraria judici, Clar. *§. fin. quaeſt. 28. in princ.* Unde non præjudicat Epiſcopo, quod ad capturam procedere non conſueverit; quia ad hoc ut inducatur conſuetudo, vel præſcriptio negativa per non uſum ejus, quod eſt in facultate faciendi, requiritur actus contrarius, nec ſufficit negativus, ut declarat Calder. *conſ. 41. alleg. 3. de conſuet.* incip. *An valeat conſuetude, n. 3. verſ. Ad aliud vero dubium*, & Abb. *conſ. 101. In queſtione, num 7 verſ. Quinimo poſſet, lib. 1.* Contraria autem præſcriptio ad eum modum, quo requiritur in facultativis, induci non poteſt; tum quia eſt contra generale Concilium, ut ſepius advertit S. Congreg. & præſertim in deciſione paulo ante relata; tum quia in Bulla Cœnæ *cap. 16.* excommunicantur omnes, qui Archiepiſcopos, Epiſcopos &c. & omnes alios quoſcunque judices Eccleſiaſticos ordinarios quomodlibet impediunt, quo minus ſua juriſdictione Eccleſiaſtica contra quoſcunque utantur, ſecundum quod Canones, & Sacræ Conſtitutiones Eccleſiaſticæ, & Decreta Conciliorum Generalium, & præſertim Tridentini ſtatuunt; & progatur conſuetudinibus etiam immemorabilibus. Unde per ſolemnem hujus Bullæ publicationem, quæ fit quotannis in die Cœnæ Domini, non ſolum abrogantur conſuetudines, & præſcriptiones uſque ad illud tempus introductæ in præjudicium ordinariæ juriſdictionis, ſed etiam prohibentur in poſterum introduci, ita ut conſuetudines, vel præſcriptiones aut inchoari non poſſint, aut inchoatæ per annuam illam publicationem interrumpantur, ut in terminis Bullæ Cœnæ ſcripſit Felin. in *cap. Cum non liceat, col. fin. ſub n. 12. verſ. Quinto conſidera quod ſingulo anno, de præſcript.* 39 40 41 42 43 44

D E F U R T I S.

Alexander III. Cremonen. Epiſcopo.

C A P U T V.

EX literis tuis innotuit, quod B. Calicem quendam in Eccleſia minus caute dimiſſum rapiens, longo tempore detinere præſumpſit: & infra. Mandamus, quatenus ſi ſponte confeſſus fuerit, & exinde Eccleſiæ, cujus Calix fuerat, ſatisfecerit, nec eſt ſuper hoc nota, vel infamia manifeſta reſperſus: poſt peractam pœnitentiam, aut congruam partem pœnitentiæ (dummodo alias idoneum ipſum eſſe cognoſcas) ad ſacros Ordines non dubites promovere.

S U M M A R I U M.

1 *FUr occultus poteſt poſt reſtitutionem, & pœnitentiam ad ſacros Ordines promoveri.*
2 *Immunitatem Eccleſiæ violans vaſa ſacra ſurripiendo non eſt ipſo jure excommunicatus.*
3 *Excommunicatio impedit promotionem.*
4 *Immunitatem Eccleſiæ violantes, ſecundum Canones non ſunt excommunicati, ſed excommunicandi.*
5 *Fallit in incendiariis, & effractoribus Eccleſiæ.*

1 EX *literis.* Fur occultus poteſt poſt reſtitutionem, & pœnitentiam ad ſacros Ordines promoveri. Hoc dicit, Jo. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abb. Jo. de Anan. & Mar. Soccin. Secunda pars ibi, *Mandamus.*

2 Nota ſingulariter ex hoc textu, quia forte non reperies alibi ita clare, quod violans Eccleſiæ immunitatem, etiam ſacra vaſa inde abſtrahendo, non eſt ipſo jure excommunicatus; nam iſte Clericus de Eccleſia Calicem ſurripuit, & tamen poſt ſatisfactionem, & pœni-
3 tentiam poteſt ad ſacros Ordines promoveri; ergo non fuit excommunicatione innodatus, quia excommunicatio impedit promotionem, *c. Cum illorum, infra de ſent. excomm.* cum ſimilibus; & ita hunc text. ad hoc ponderat Abb. *in c. Cum pro cauſa, n. 5. eod. tit.* Quod eſt contra Hoſt. *ibi n. 2.* ubi voluit excommunicatum eſſe, qui Eccleſiam violat eam ſpoliando, vel in clauſtro ipſius laico verberando. Sed cum reprobant ibi Jo. Andr. & communiter DD. ut ibi dixi *n. 10.* Et con- 4
trarium determinat idemmet Hoſt. *in ſumma de immun. Eccleſ. in fin. §. Quæ ſit pœna violantium*, ubi ait, ſecundum Canones Eccleſiæ immunitatis violatores eſſe excommunicandos, *c. Nullus, & cap. Si quis deinceps*, 17. *q.* 4. Et ſolos incendiarios, & effractores eſſe ex- 5
communicatos ipſo jure, *c. Canonica*, 11. *q.* 3. *c. Omnes*, 17. *q.* 10. *c. In literis ſupra, de raptor. & c. Conqueſti, infra de ſent. excomm.* Hodie etiam extrahentes reos ab Eccleſiis excommunicati ſunt ex Bulla Greg. IV. & abſolutio eſt Sedi Apoſtolicæ reſervata, ut fuſe probavi in prædicta Decretali, *Cum pro Cauſa, a n. 5. uſque ad n.* 36. De multiplici autem ſacrilegii ſpecie, & de illius pœna, vide ibi plene per Innoc. *n.* 1.

D E U S U R I S.

Alexander III. Genuen. Archiepiſcopo.

C A P U T VI.

IN civitate tua dicis ſæpe contingere, quod quidam piper, ſeu cinnamomum, ſeu alias merces comparant, quæ tunc ultra quinque libras non valent, & promittunt ſe illis, a quibus illas merces accipiunt, ſex libras ſtatuto termino ſoluturos: Licet autem contractus hujuſmodi ex tali forma non poſſit cenſeri nomine uſurarum, nihilominus tamen venditores peccatum incurrunt: niſi dubium ſit merces illas plus minuſve ſolutionis tempore valituras: Et ideo cives tui ſaluti ſuæ bene conſulerent, ſi a tali contractu ceſſarent, cum cogitationes hominum omnipotenti Deo nequeant occultari.

S U M M A R I U M.

1 *VEndens rem pluris, quam valeat, quia ſolutionem differt, peccat, niſi dubium ſit, an res tempore ſolutionis plus, minuſve ſit valitura, & vendens non erat ſtatim venditurus, & numer.* 10.
2 *Vendens cariori pretio ob dilatam ſolutionem, an uſurarum nomine jure damnari poſſit, & num. ſeqq. uſque ad num.* 13.
Injuſtitia notoria nullitati æquiparatur, ibid.
3 *Vendens carius ob dilatam ſolutionem, in foro externo uſurarum nomine non tenetur; ſecus in foro animæ, & n. ſeqq. & n.* 10. *&* 11.
Declaratur, n. 7.
4 *Intellectus, cap. Conſuluit, infra eodem.*
5 *Uſura proprie non committitur in contractu emptionis, & venditionis, ſed in mutuo.*
6 *Mutuum interpretativum, præſumptum, implicitum, aut indirectum explicatur.*
7 *Vendens carius ob dilatam ſolutionem, ubi de prava intentione conſtat, cenſetur uſurarius, etiam in foro contentioſo.*
8 *Et ex quibus conſtet de hujuſmodi prava intentione.*
9 *Vendens carius etſi fateatur in judicio ſe id feciſſe ob dilatam ſolutionem, tamen ſi pravam intentionem neget jure damnari non poteſt.*
11 *Canoniſtarum opinio præferenda eſt opinioni Theologorum ſuper interpretatione juris Divini in ſpectantibus ad moralem philoſophiam.*
12 *Vendens cariori pretio ob dilatam ſolutionem quando excuſetur in foro conſcientia ab uſuraria pravitate.*
13 *Cenſualis contractus ad tempus limitatum an ſit de jure licitus, & num. ſeq. uſque ad n.* 18.
14 *Et quid, ſi non agatur de cenſu antiquitus conſtituto, ſed de eo, qui conſtituitur tempore contractus.*
15 *Et quid, ſi emptor computatis ſolutionibus annuis totius temporis aliquid ultra pretium conventum ſit recepturus, & n. ſeqq.*

17 *Cen-*

17 *Cenſualis contractus eſt illicitus, ſi excedat annuarim redditum, quem emptor de tanta pecunia in terra empta poſſet habere, & n. 30.*
18 *Cenſus pecuniarius certi, & determinati temporis ſupponitur ex Bulla S. Pii V.*
19 *Cenſualium redditùum emptiones omni tempore viſa ſunt ſuſpecta.*
20 *Bulla Nicolai V. ſuper emptionibus cenſuum in regno Siciliæ ad rationem decem pro centenario continet diſpenſationem.*
21 *In cenſuum emptione non videtur certum pretium generaliter ſtatuendum.*
22 *Pretia rerum ex quibus varientur.*
23 *Æſtimatio rei pretium eſt, & fieri debet ſecundum præſentem valorem.*
24 *Cenſus annales non eſt tutum decernere, ut certam ſummam non excedant.*
25 *Cenſus emptio licita eſt, ſi illius redditus, & penſio incerta ſit.*
26 *Cenſus annui minoris valent, quam fructus, qui libere ex prædio percipiuntur.*
27 *Pactum de redimendo minuit pretium rei.*
28 *Pretium cenſus qua ratione ſit minuendum propter pactum de redimendo, vel alia onera emptioni adjecta.*
29 *Cenſuali contractui poſſunt accedere obligationes Camerales, fidejuſſiones, & hypotheca.*
30 *In contractu cenſuali non emitur res, ſed jus petendi penſionem, & n. 34.*
31 *Cenſus conſtitui non poteſt niſi ſuper re ex ſui natura fructifera.*
32 *Cenſus pro parte perimitur, re pro parte perempta, vel reddita infructifera.*
34 *Cenſus reſervativus qui ſit, & qui cenſus conſignativus.*
35 *Cenſualis contractus in quibus differat a contractu emphyteutico.*

1 I*N Civitate*. Qui vendit rem plus, quam valeat, eo quod differat ſolutionem pretii, peccat, niſi dubium ſit, an tempore ſolutionis plus, vel minus valere deberet. Hoc dicit ſecundum Jo. Andr. Butr. & Anchar. vel juxta intellectum Cardin. quem dicunt eſſe communem Abbas, & Joan. de Anania hoc intendit: Vendens rem plus quam valeat, quia ſolutionem differt, peccat: niſi dubium ſit, an tempore ſolutionis erit valor rei varians, & venditor non erat venditurus tempore, quo vendidit. Hæc tamen ultima pars non habetur in hac Decretali, ſed ſuppletur ex *cap. Naviganti, infra eodem*. Communis diviſio; ſecunda ibi, *Licet*.

QUÆRO, utrum N qui frumentum carius vendidit ob dilatam pretii ſolutionem, uſurarum nomine jure damnatus fuerit.

2 Sententia, quia N. uſurarum nomine fuit condemnatus eo prætextu, quod frumentum ob dilatam ſolutionem cariori pretio vendiderit, continet evidentem iniquitatem, & injuſtitiam: ideoque nedum revocari, ſed etiam nullum declarari debet, cum notoria injuſtitia nullitati æquiparetur, *cap. Inter cæteras, & cap. Cum Bertoldus*, ubi Innocen. *ſuper verb. Conceſſimus, de re judic. Clem. Paſtoralis, eodem tit.* Vant. *in tit. de nullit. ex defectu proceſſ. num. 127.* Rota *deciſ. 414. num. 7. part. 4. & deciſ. 328. n. 2 part. 6. recent.* & fuit ſæpius deciſum, ut inquit Cardin. Seraph *deciſ. 493. num. 1.* Notoria injuſtitia patet, ex eo, quod lata eſt contra textus expreſſos, & contra auctoritatem omnium Doctorum de materia loquentium.

3 Qui enim frumentum habita fide de pretio carius vendit, quam communiter venditionis tempore conſueverat, quamvis in foro conſcientiæ quandoque ad reſtitutionem teneatur; in foro tamen contentioſo uſurarum nomine conveniri non poteſt.

4 Quod primo probatur in hoc cap. ubi propoſita hac eadem facti ſpecie, Alexander III diſertis verbis decidit non poſſe hujuſmodi contractus ex tali forma uſurarum nomine cenſeri; nihilominus tamen venditores peccatum incurrere. Et ita his Papa uſurarum nomine in foro contentioſo venditores liberat, & eoſdem in foro internum conſcientiæ diſtringit: id quod etiam indicant ſequentia verba: *Dum animarum ſaluti Apoſtolica benignitate proſpiciens, conſulit talibus venditoribus, ut ab his contractibus abſtineant, cum cogitationes hominum Deo omnipotenti nequeant occultari; quaſi ſignificet quanquam contentioſi fori periculum vitabunt, Deum ſcrutatorem cordium fallere non poterunt*, ut juribus hic allegatis in gl. ultima.

Secundo, idem clare probatur per text. *in cap. Conſuluit, infra eodem*, ubi pluribus quæſtionibus propoſitis, inter quas poſtremo loco habetur hæc noſtra de mercibus ob dilatam ſolutionem majori pretio diſtractis, Urbanus III. declarat ſimiles contrahentes male agere, & ad ea, quæ acceperunt, reſtituenda in animarum judicio efficaciter eſſe inducendos. In quibus verbis præcipue duo ſunt ponderanda, Alterum, quod dum dicitur in animarum judicio, a contrario ſenſu ſatis oſtenditur ſecus obſervandum eſſe in foro contentioſo, argum. *cap. Nonne, de præſumptionibus*. Alterum, quod ibi Pontifex utitur verbo inducendi, quod cohortationem quidem efficacem, non autem coactionem ſignificat, *cap. Cum ſimus de regul.* & ex conſequenti imponit obligationem reſtituendi, & damnat talem contractum in foro animæ, in quo peccator ad ſatisfaciendum inducitur, non autem in foro judiciali, in quo compellitur, ut in ſpecie ponderat Berous *in rub. de Uſuris, num. 24.*

Tertio, idem confirmant omnes DD. de hoc articulo loquentes, & in primis gloſ. *in dict. cap. Conſuluit, in ver. Male agere*, ubi conciliando textum noſtrum, in quo dicitur tales contractus non eſſe cenſendos nomine uſurarum, cum *dict. cap. Conſuluit*, in quo habetur hujuſmodi venditores male agere, dicit, hunc textum loqui quoad judicium Eccleſiæ, & ſic quoad forum judiciale; ſed *cap. Conſuluit*, loqui in foro animæ: & deinde clarius explicans ſubjungit tales contractus quoad formam non dici uſurarios, ſed contrahentes propter depravatam intentionem in foro animæ judicandos eſſe male agere, & inducendos, non autem compellendos, ut accepta reſtituant, nec tanquam uſurarios puniendos, licet revera quoad Deum uſurarii videantur. Opinionem gloſſ. nec ibi, nec alibi ullus Doctor, quem viderim, refellit, imo eam in ſpecie ſequuntur ibi Hoſtien. *num. 4.* Anan. *d. num. 1. prope fin. verſ. in gloſ. fin.* Anton. de Butr. *in fin.* ubi expreſſe dicit tales venditores eſſe uſurarios quoad forum animæ, ſed non quoad forum contentioſum, Henric. Boich. *in c. Naviganti, infra eodem in princ. 2. col.* ubi materiam plena diſtinctione de more proſecutus concludit, cum contractus ſit cum dilatione ſolutionis pretii conventi, licet majoris, quam ſit rei valor, in foro contentioſo non poſſe judicari uſurarium, Abb. *in d. c. Conſuluit, n. 4. & 5.* Berous *in loco ſupracit. n. 17. 24. & 25.* Rip. *in reſponſ. 116. in princ.* Cald. *tit. de uſur. conſ. 11. prop. fin.* Idque etiam ſentiunt Jo. Andr. & Anchar. *in eod. c. Conſuluit*, dum ſummant illum textum, quod vendens rem plus debito ob dilationem temporis ad ſolvendum, tenetur in judicio animarum; innuentes non idem juris eſſe in foro judiciali.

Et ratio diverſitatis inter forum contentioſum, & 5
conſcientiæ quoad hunc caſum ea eſſe videtur, quod hujuſmodi contractus emptionis, & venditionis ex ſui forma non eſt uſurarius, quia uſura non committitur præterquam in mutuo, ut probat textus hic, & eſt communis DD. ſententia teſte Bero *in dict. rubr. de uſur.*
num. 37. Verum ubi venditor habet intentionem fœne- 6
randi, & propterea majori pretio vendit, quia ſolutio differtur, ſurgit mutuum interpretativum, in quo cadit uſura: fingitur enim pretium ab ipſo emptore ſolutum, & deinde a venditore ei mutuatum cum lucro illius quantitatis, in qua pretium conventum verum valorem excedebat. Ita declarant hic Abb. *num. 2.* & Jo. de Anan. *num. 1.* Bero *ſupra in rubrica, num. 38.* Joan. de Capiſ. *in tract. de uſuris quæſt. An vendens ad tempus, num. 45.* Ideoque paſſim DD. effectum reſpicientes, talem contractum modo vocitarunt mutuum præſumptum, vel interpretativum, ut Abb. Anan. & Bero. in locis proxime citatis; modo mutuum implicitum, ut Cajetanus *in ſumm. in verb. Uſura exterior. verſ. uſur. implic. commiſſ.* aliquando uſuram indirectam, ut Capiſ. *in loco ſupracit.* aliquando quaſi uſuram, & ſic uſuram impropriam, ut Hoſt. *d. c. Conſuluit*. Hæc autem mutui interpretatio in caſu noſtro quoad forum judiciale non eſt facienda, quia cum talis contractus ſemper ſit licitus, niſi venditor habuerit intentionem depravatam, ut per DD.

in dict.

in dict. cap. Conſuluit, ſi talis intentio lateat, non poteſt judicari uſurarius quoad forum exteriorem Eccleſiæ, quæ non judicat de occultis, *cap. Sicut tuis, de ſimon.* At in foro animæ, ſi intentionem pravam habuerit, quamvis occultam, eſt uſurarius, quia Deus, quem nihil latet, etiam de occultis in foro animæ judicat, *cap. Tuanos, de ſimon. cum ſimilib. ut hic in gloſ. ult.* Et hæc doctrinæ ratio colligitur ex not. per Bero *hic num. 2.* & Joann.

7 de Anan. *in dict. cap. Conſuluit*, n. 2. *verſ. Et hoc plus placet.* Hinc eſt, ut quando in foro contentioſo de prava intentione venditoris conſtaret, etiam in eo contractu eſſet cenſendus uſurarius; nec eſſet diſcrimen inter forum conſcientiæ, & judicialem, Hoſtien. *in dict. cap. Conſuluit*, *num. 4. verſ. Quid ſi in judicio contentioſo*, Joan. Andr. *ibid. in fin.* Ant. de Butr. *num. 6.* Anchar. *num. 5.* Abb *item num. 5.* Quæ declaratio Hoſt. videtur communis; tametſi Bero. *ſup. in rubr. n. 29.* non levibus eam rationibus oppugnet.

8 Nec objicietur, quod ſi declaratio Hoſtien. eſt vera, ut cum de prava intentione conſtat, venditor in foro contentioſo cenſeatur uſurarius: hinc conſequatur in caſu noſtro venditorem eſſe puniendum, quia ſatis de prava intentione conſtat ex facto ipſo, ſcilicet per exceſſum pretii, & dilationem conceſſam ad ſolvendum.

Reſpondetur enim de prava intentione debere alio modo conſtare, quam ex pretii exceſſu, & dilatione data, quia ſi id ſufficeret, tolleretur diſtinctio ſupra poſita de foro animæ, & contentioſo, & ſemper ex ſola forma talis contractus uſurarius eſſet, contra hoc c.

9 *& cap. Naviganti*, *& c. Conſuluit*, & Doctores ſupra relatos. Ideoque Hoſtien. Butr. Abb. Anan. & alii ſupra proxime citati tunc dixerunt in propoſito conſtare de prava intentione, cum venditor eam fatetur in judicio: & ita neceſſario convincitur oportere eam intentionem aliunde probari, quam per dilationem datam ad ſolvendum hujuſmodi pretium. Imo non ſufficeret, ſi venditor fateretur ſe dilatione data carius vendidiſſe, quam præſenti pecunia fuiſſet venditurus; niſi etiam reſtaretur ſe habuiſſe pravum animum fœnerandi, Ripa *d. reſp. 116. num. 2.* quod & ſenſiſſe videtur Anan. *d.* loco dicens, indubitatum eſſe venditorem ex tali contractu in foro contentioſo non teneri, quoties negat ſe intentionem habere corruptam.

Cum igitur inquiſitus ſemper negaverit ſe habuiſſe pravam intentionem, neque ea aliunde colligatur, non potuit ullo pacto tanquam uſurarius in foro contentioſo damnari.

10 Non obſtant prædictis authoritates Abb. Dec. Covar. Sot. Summ. Confeſſor. qui in contrarium allegantur, quibus addo Joan. de Capiſtr. *tract. de uſur. tit. de vendit. ad cred. num. 56.* Lopum *in Comment. 3. ad cap. Naviganti infra eodem §. 5. num. 19.* ubi alios refert. Primo, quia ipſi ſimpliciter dicunt tales contractus eſſe uſurarios, ſed non attingunt articulum quæſtionis, an venditor ex eiſdem contractibus teneatur in foro conſcientiæ tantum, vel etiam in contentioſo; & ex conſequenti intelligendi ſunt duntaxat in foro conſcientiæ, ne diſſentiant a juribus, & DD. citatis.

Quinimo ex his Doctoribus, qui contractum hujuſmodi tanquam uſurarium notant, Covarr. *lib. 2. var. reſolut. cap. 2. num. 6. & 7.* & Capiſtr. *ſupra cit.* dum citat *dict. cap. Conſuluit*, & hoc *cap. In Civitate*, ſatis oſtendunt ſe non improbare ſupra traditam diſtinctionem inter forum conſcientiæ, & contentioſum, Abb. autem etſi *in cap. Ad noſtram, de empt. & vend. num. 3.* aſſeveret tales contrahentes eſſe uſurarios, nobis tamen non obeſt; nam cum poſtea maturius ſenſerit contrarium in *dict. cap. Conſuluit*, utrique ſtandum eſt poſteriori ſententiæ, præſertim diſtinguenti, argum. *cap. Literas, cum gloſ. in ver. Viam mediam, de reſtitut. ſpoliat. & cap. Per tuas, verſ. Nos igitur, de ſent. excommun.* & eo magis cum in *cap. Ad noſtram*, citet hoc cap. quod non probat ſententiam, quam ibi Abb. tuetur; nam ille text. quamvis dicat hujuſmodi contractus eſſe uſurarios, tamen declarandus, & diſtinguendus eſt juxta text. hic, *& in d. cap. Conſuluit*: nimirum ut ſint uſurarii in foro animæ, non autem in foro judiciali. Neque enim eſt novum poſteriores leges per priores diſtingui, & declarari, *leg. Non eſt novum, ff. de legib. cap. Cum expediat, de elect. lib. 6.* Roman. *conſ. 57 nu. 3.* alioquin induceretur correctio legum contra *leg. Præcipimus, de appell. cum ſimilib.* At vero

Joannes Lupus, & Decius expreſſim de foro conſcientiæ loquuntur; nam Joann. Lupus regulam conſtituens in hac noſtra quæſtione, non dicit abſolute hujuſmodi venditores eſſe uſurarios, ſed peccatum uſuræ incurrere; & ita in foro conſcientiæ tantum; & omnes exceptiones, quas poſtea ibi ſubnectit, ut terminos regulæ non egrediantur, ſunt intelligendæ retentis eiſdem terminis, nempe quoad peccatum, & in animæ judicio: Dec. itidem qui allegatur in *conſ. 91.* de hac re non loquitur, ſed in *conſ. 3.* manifeſte agit de foro conſcientiæ, de quo erat conſultus, ut habetur *ibi in princ.* An Beroaldus ſalva conſcientia, &c. & ibid *prope fin. in concl.* ibi, Silv. Bert. habet examinatorem conſcientiam: ceteri vero, qui allegantur Theologi, ſunt de foro conſcientiæ, quæ propria eorum eſt meſſis, expreſſe loquentes. Et quatenus de utroque foro loquerentur, nihil eſſent ponderis habituri adverſus opinionem Canoniſtarum, quibus in hac materia magis ſtandum eſt, quam Theologis; nam Canoniſtarum eſt interpretari jus Divinum in dubiis caſibus pertinentibus ad moralem philoſophiam, Anchar. in celebri illa diſputatione incipiente *Antiquis, & modernis temporibus*, Alex. *conſ. 8. n. 16. lib. 2.* Decius *d. conſ. 3. n. 4.* 11

Præterea ſi Canoniſtæ, & Theologi in contrarium citati, in foro contentioſo expreſſim loquerentur, eſſent intelligendi, quando de prava intentione in eo foro per partis confeſſionem, aut alias legitime conſtaret, juxta doctrinam Hoſt. & Anton. de Butr. Anan. & Abb. de quibus ſup. *num. 7. in dict. cap. Conſuluit.* Et quatenus abſolute ſentirent, tales venditores etiam non aliter probata intentione corrupta, uſurarios cenſeri in foro contentioſo nullius eſſent auctoritatis: quippe loquerentur contra tex. expreſſos *in d. c. Conſuluit*, & in hac Decretali, & receptam Doctorum ſententiam, de qua teſtatur Beroius *ſupra in hac rubr. num. 34.* qui *dict. cap Conſuluit*, in propoſito textum clarum, & ad literam appellat.

Verum tametſi ex ſupradictis aperta, & evidens ſit latæ ſententiæ injuſtitia; breviter tamen attingendum, an 12 idem N. eo contractu peccaverit, & uſurarius ſaltem in foro conſcientiæ cenſendus; nam ſi non erit cenſendus uſurarius in foro conſcientiæ etiam juxta opinionem DD. qui de foro conſcientiæ loquuntur, longe minus judicandus erit talis in foro fori: & quidem ſecundum ea, quæ proponuntur, dicendum eſt ipſum etiam in foro conſcientiæ non eſſe uſurarium.

Primo enim excuſatur in foro animæ vendens rem carius ſolutione dilata, quando erat probabile dubium, an res pluris, minoriſve ſolutionis tempore eſſet valitura, ut eſt caſus expreſſus in hoc cap. ſecundum Joann. Andr. & omnes *in ſum. textus, & in cap. Naviganti, in 3. caſu, infra eod.* tunc enim, ut ait gloſ. *hic in ver. Veriſimiliter*, tam emptor, quam venditor æqualiter incommodum ex tali dilatione expectant; & concordant DD. hic, & in *d. cap. Naviganti*, Joan. de Capiſtr. *in dict. tract. num. 46. de communi*, Joann. Lupus, ad idem *cap. Naviganti*, §. 5. *num. 19. 20. & 21.* Quæ qualitas in caſu noſtro plene concurrit, quia nedum venditionis tempore erat probabile dubium, an frumentum venditum plus, minuſve ſolutionis tempore eſſet valiturum; ſed etiam erat veriſimile, & fere certitudini proximum fore, ut pretium in dies valde augeretur, ut ratio illius temporis ſuadebat, & re ipſa evenit. Igitur in foro animæ uſuram non commiſit, cum hæc ſola qualitas ſufficiat ad excuſationem talis venditoris, ut ſcribit Cajet. *in ſumm. in loc. ſuprac. verſ. Et ſimiliter.* Quod ſi cum dicta qualitate ad excuſationem concurrere debeat etiam alia, ut venditor non eſſet alias frumentum contractus tempore venditurus, ut habetur *in dict. cap. Naviganti in fin.* & receptior eſt Doctorum ſententia, teſte Joann Lupo *in loco ſupracit. num. 25.* & dictum eſt ſupra in *ſumm. tex.* plane & hæc qualitas abunde concurrit, quia N. ejus qualitatibus inſpectis, niſi tale pretium fuiſſet conſecutus, venditionem diſtuliſſet in tempus, quo frumentum cariori pretio potuiſſet diſtrahere, quemadmodum boni patres familias conſueverunt.

Secundo excuſatur N. in foro conſcientiæ, ſi inopiam, aut malitiam debitoris fortaſſe proſpiciens, ideo carius frumentum vendidit, quia verebatur, ne in pecunia exigenda laborem, impenſam, difficultatemve ſubiret, Jo. a Capiſt. *in loco ſupracit.* Ripa *d. reſp. 116. n. 4.*

Demum aliis omiſſis excuſatur, ſi propterea vendidit majori pretio dilata ſolutione, quam præſenti pecunia

fuiſſet

fuiſſet venditurus; ratione damni, quod paſſurus, vel lucri, quod amiſſurus fuiſſet ob dilatam pretii ſolutionem: hujus enim intereſſe ratio habetur in mercatore negotiari ſolito, Jo. a Capiſtr. *d. loc.* & poſt Anan. Salic. Dec. & alios tradit Jo. Lupus *d.* §. 5. *num.* 20.

13 Ulterius QUÆRO, an cenſualis contractus ad tempus limitatum ſit de jure licitus.

In terminis juris communis videtur licitus, quia continet in ſe veram venditionem excludentem mutuum, & adeſt pretium certum, & certa etiam merx, quæ eſt jus exigendi annuam præſtationem per tot annos: & cum venditor non teneatur, nec cogi poſſit ſortem ipſam reddere, procul abeſt hic contractus a mutuo, & ab uſuræ vitio: id enim, quod venditor pluribus ſolutionibus determinato tempore ſeparatim factis teneatur reſtituere ſortem, procedit ex eo, quod in hoc contractu certo pretio emitur jus limitatum percipiendi annuam præſtationem per tot annos, & non ultra; & ita tenet Innocent. *hic num.* 2. quem ad verbum refert, & ſequitur Joan. Andr. *eodem num.* & concordat Hoſtien. *num.* 7. *in verb. Uſurarum*, Cardin. *in* 3. *quæſt.* Abb. *num.* 7. dicens ita tenere Innocen. Hoſtien. & communiter omnes DD. ſequentes Jo. de Anan. *num.* 21. *verſ. In ſecundo caſu*, plene Anchar. *conſil.* 30. incipien. *Dubitari ſolet*, Conrad. *de contract. qu.* 80. Joan. de Med. *de reb. per uſur. acquiſ. quæſt.* 13. Sotus *de juſt. & jur. lib.* 6. *quæſt.* 5. *art.* 2. *col.* 2. *verſ. Pari jure*, Navarr. *de uſur. num.* 71. Covar. qui alios citat *lib.* 3. *var. reſolut. cap.* 7. *num.* 4. & ratio eſt evidens, quia ſi poſſum emere cenſum perpetuo duraturum, quod eſt indubitatum, nulla ſubeſt ratio, quare non poſſim emere ad certum tempus, ut per Anchar. *d. conſ.* 30. & tradunt omnes ſupracit. Nec placet differentia, quod in perpetuo conſiſtat contractus emptionis, ex quo merx eſt perpetuo remanſura penes emptorem, quod ſecus eſt in cenſu temporali, in quo res revertitur ad venditorem, ut per Joann. de Anan *dict. num.* 21. quia etiam in temporali res non revertitur ad venditorem, ex quo dictum jus percipiendi limitatum ad certos annos elapſis dictis annis finitur, & ceſſat. Et hæc procedunt non
14 ſolum in venditione cenſus antiquitus conſtituti, ad quem ſe reſtringit Innoc. & Joann. Andr. ſed etiam ſi agatur de cenſu, qui eodem tempore contractus conſtituitur, cum etiam ille habeat eandem rationem mercis, ut voluit Card. *ubi ſupr.* Conrad. *d. quæſt.* 80. *concl.* 3. qui reprobant diſtinctionem Innoc. quam etiam reprobat Sot. *de juſt. & jur. lib.* 6. *quæſt.* 5. *art.* 1. *in* 1. *concl. in fin. & in* 2. *concluſ.* & eſt communis opinio.

15 Et ejuſmodi contractus abſque dubio eſt validus, & nullam habet fraudis ſuſpicionem, ubi ex particularibus ſolutionibus toto tempore cenſus nihil recipitur ultra precium datum: quod ſi per particulares ſolutiones emptor ſit aliquid recepturus ultra pretium conventum; nihilominus validum eſſe de rigore cenſuerunt Innocen. Hoſt. & Joann. Andr. & ſequentes ſupracit. quia hæc lucri certitudo, quæ reprobatur in mutuo, admittitur in contractu emptionis, in quo poteſt quis ſucceſſive ex re empta plus percipere, quam ſit pretium numeratum pro d. re empta, maxime conſideratis oneribus, quibus emptor ſe ſupponit: & hanc opinionem tenet Conrad. *dict. quæſt.* 80. *concluſ.* 2. & 4. Navarr. *dict. num.* 71. & Covarr. *dict. cap.* 7. *ſub. num.* 4. & alias hujuſmodi contractus nunquam reciperetur tanquam inutilis, & fruſtratorius, ut dicit Joann. Lup. *in tract. de contract. cap.* 55. *verſ. His ſuppoſitis*, *lib.* 1.

16 Omnes tamen præallegati DD dicunt ab eo tanquam mutuo proximo, & præſeferente ſpeciem mali eſſe abſtinendum: ita in ſpecie Innoc. hic ad fin. dicens conſulendum eſſe omnibus fidelibus, ut ab hujuſmodi contractu abſtineant, Joann. Andr. *num.* 2. *verſ. Sed certe conſulendum eſt*, Cardin. *in* 3. *q verſ. Hanc dicit Innoc.* & Anchar. *nu.* 4. *in fine*, *verſ. Conſulunt tamen Innoc.* & Conrad. *d. quæſt.* 80. *concluſ.* 4. *in fin.* qui dicit conſulendum eſſe Magiſtratibus, ut illum prohibeant, Sot. *d. q.* 5. *art.* 3. *in fin.* qui etiam dicit ſe non audere approbare hunc contractum abſque formidine, ut poſſint hujuſmodi pecuniarii cenſus certi temporis emi, niſi tanto prorſus pretio, quanta eſt omnium penſionum ſumma, Covarr. *d. c.* 7. *n.* 4. qui dicit conſulendum eſſe, ut Chriſtiani ab eo abſtineant, & utile eſſe illum a Republica relegare, & rejicere, Medin. *d. quæſt.* 13. qui etſi dicat de rigore ſcholaſtico poſſe defendi opinionem Conradi, ut poſſit emi minori pretio, ubi adeſt conſuetudo communiter approbata, ipſe tamen tenet contrariam opinionem uti tutiorem, ut non poſſit emi minori pretio, ex quo contractus habet ſpeciem mali, & magnam ſimilitudinem cum uſurario, & ſequi poſſunt ex eo multa inconvenientia, quæ ex vero contractu uſurario evenire ſolent.

Et hoc nullam habet difficultatem, ubi adeſt exceſſus 17
in proportione debiti pretii, quia alias redderetur iniquus, ut fatentur Innocen. *hic num.* 2. Hoſtien. *num.* 6. *in verb. Uſurarum*, & Joan. Andr. *num.* 2, nam poſteaquam dixerunt, ſi quis pro certa pecuniæ quantitate emeret aliquem redditum grani, vel vini, vel alium conſimilem perpetuo, vel ad certum tempus, vel ad tempus vitæ alicujus, hujuſmodi contractum eſſe licitum: immediate hoc limitant, dummodo redditus annuus communi æſtimatione non excedat annuatim redditum, quem de tanta pecunia in terra empta potuiſſet habere; ſi vero excedat, communiter eſt illicitus, argum. *cap Conſuluit*, *infr. eod.* Idem dicunt Conrad. *dict. quæſt.* 80. *concluſ.* 2. & 4. Navarr. *d. num.* 71. Covar. *d. c.* 7. *num.* 4. qui dant exemplum in cenſu decem vendito pro ſcutis nonaginta ad decem annos, & ad ſummum pro quindecim annis: & omnes concludunt pretium debere eſſe juſtum arbitrio boni viri, quem credo non eſſe arbitraturum pretium juſtum in cenſu novem ſcutorum vendito pro centum ſcutis ad 25. annos, quo tempore facta ſupputatione emptor habiturus eſt longe ultra dimidiam ejus, quod dedit, maxime conſiderato modo hujus contractus, quo emitur virtualiter annuus cenſus ad rationem quinque pro centenario, cum hoc ut venditor teneatur omni anno reſtituere vigeſimam quintam partem capitalis, videlicet quatuor, quæ juncta cum dictis quinque faciunt novem, adeo ut non facta redemptione, puta ante duodecim annos, non obſtante, quod emptor jam recuperavit duodecim vigeſimas quintas ſui capitalis, adhuc pro reliqua dimidia capitalis exigit quinque ad rationem 18. pro centenario, & ſi non redimatur, niſi in 24. anno pro ſcutis quatuor capitalis quæ remanent inexacta, exiget novem pro fructibus, quod eſt ab omni ratione alienum, maxime erga pauperes, qui non poſſunt ſe redimere, & in 12. anno ſolvent ad rationem 19. pro centenario, in 18. anno ad rationem 100. pro centum, & in 24. anno ad rationem 200. pro centum, quod repugnat bono univerſali, & maxime pauperum, pro quibus edi dicitur hujuſmodi Conſtitutio. Hæc de jure communi; ſed hodie præſcripta eſt forma noviſſima creandi cenſus in Bulla 79. S. Pii V. cui quidem Bullæ proculdubio ſupponitur cenſus perpetuarius 18
certi, & indeterminati temporis, ut per Navar. *in tract. de Uſur. in gloſ.* 18. *ſup. de Bulla*.

Ceterum etſi dubitari non poſſit emptiones cenſualium 19
redditaum, ſi juxta formam ibi præſcriptam celebrentur, licitas eſſe; quia tamen non nihil ſuſpectæ omni tempore viſæ ſunt, ab iis abſtinendum eſſe caute cenſuerunt poſt Innoc. & alios ſuprarelatos *num.* 16. Tiraqu. *de re tract.* §. 1. *gloſſ.* 6. *num.* 16. & Joann. Bapt. Lup. *in l.* 2. *Cod. de pact. int. empt. & vendit.* §. 2. *num.* 62. & veluti odioſas reſtringendas eſſe dixerunt Tiraq. *ubi ſup.* & Covarr. *var. reſol. l.* 3 *c.* 7. *num.* 7. Itaque tum veteres Pontifices Martinus, & Calliſtus, tum S. Pius V. certis cancellis, & conditionibus hujuſmodi contractus indulſerunt, quia cum viderent genus hoc contractuum ad inſtar clypei redactum eſſe pro ſubterfugiendis uſuris, videntur voluiſſe potius animarum ſaluti conſulere, & corruptelæ occurrere, quam has cenſuum venditiones, & emptiones uti conducibiles approbare. Et quod attinet ad Conſtitu- 20
tionem Nicolai V. qua licentiam concedit ejuſmodi contractus in Regno Siciliæ celebrandi, pro diſpenſatione illam fuiſſe editam ſatis liquet ex ejus inſpectione, quia cum eſſet frequentiori uſu recepta, & poſtea populi illa pro lege uterentur, S. Pius V. ſalubri ſua Conſtitut. tam gravi morbo ſubvenire tentavit, & quo plures conditiones adjecit, ut uſurarum pravitati cautum ſit, eo plus ſuſpicionis ineſſe his contractibus indicavit, dum ad diluendas præſumptiones uſurarum præfixit certos limites cenſuum emptionibus, & venditionibus. Ad hæc animadverſione dignum videtur, quod Conſtitutionem Pontificum ſuper cenſibus locales omnes fuerunt, cum ſupponeretur jam in illis locis vigere hujuſmodi contractus. S. Pius V. vero anguſtius coercere voluit licentiam, quam contrahentes vigore dictarum Conſtitutionum ſibi uſurpaverunt, ut vix ſine labe, aut ſaltem ſcrupulo hujuſmodi con-

21 contractus celebrari poſſe videantur; quia tamen libet
credere, his omnibus accuratius conſideratis Concilium
Provinciale, ut fœneratitiis contractibus materia ſubtra-
heretur ſimilem facultatem in Provincia Mediolani in-
dulgendam cenſuiſſe; an conſuetudo hæc introduci de-
beat, ubi hactenus cenſuum contractus in uſu non fue-
rit, judicium erit Sanctiſſimi.

22 Et quatenus cenſibus aperiatur aditus, non videtur
certum pretium generaliter ſtatui poſſe, aut debere, quo
hujuſmodi redditus annui emi debeant; nam rerum pre-
tia non ſolum pro diverſitate locorum, ſed & tempo-
rum variantur: item pro copia, & penuria ementium,
aut vendentium: itemque mercium, vel pecuniæ nu-
meratæ, *l. Pretia rerum*, *§. fin. cum ibi notat. ff. ad l.*
23 *Falc.* Cum igitur rerum æſtimatio, quæ pretium eſt,
l. In ſumm. §. Frumentum, *ff. de condict. indeb.* ut ſit ju-
ſta, commenſurari debeat valori rei ſecundum tempus
præſens, in quo res ipſa venditur, ac traditur, ex Sot.
de uſ. & in l. 6 quæſt. 4. art. 1. ſequitur, ut per legem,
aut edictum aliquod generale propoſita taxatio fieri non
poſſit.

24 Non etiam videtur expedire, ut decernatur, ne an-
nales cenſus certam ſummam excedant, juxta Conſtitu-
tionem Nicolai V. nam, ut docuit experientia, ſi oſten-
datur ſumma, quam excedere non liceat, cedet hoc in
præjudicium venditorum pecuniis indigentium: ſemper
enim ſuadebunt emptores vendentibus, ut ſint contenti
dicto pretio; quod uſu venit poſt Bullam Nicolai V. ſe-
cundum quam cenſus ad rationem decem pro quolibet
25 centenario venduntur, quia pretium per eum ſic taxa-
tum fuerat: quam ob cauſam Navarr. *in Man. cap. 23.*
num. 77. hujuſmodi taxationem videtur improbare, &
Jo. Bapt. Lup. *in d. leg. 2. C. de pact. in empt. & vendit.*
§. 2. n. 71. dicit ſecundum communem opinionem DD.
licitam eſſe emptionem cenſus, quando illius redditus,
& penſio incerta ſit.

26 Similiter non videtur ſufficere, ut habeatur ratio fru-
ctuum, qui communiter perciperentur ex prædiis, ſi il-
la emerentur ſecundum temporis qualitatem; jus enim
exigendi penſionem, aut redditus annuos cum condi-
tionibus & oneribus annexis, minoris valet, quam ipſi
27 fructus, qui libere ex prædiis percipiuntur. Etenim em-
ptores cenſuum ſubjiciuntur multis periculis ſine ſpe lu-
cri, quod emptores fructuum ſperare poſſint. Præterea
certum eſt onera, & pactum de redimendo, quo cen-
ſuum emptores tenentur, minuere pretium rei, Tiraquel.
in præfatione de retract. convent. num 20. poſt Abb. *in*
cap. Ad noſtram, de emptione, & vendit. Non enim eſt
dubium, quin pacta, & onera appoſita in venditione
28 faciant partem pretii, ut per Tiraq. *ibi n. 22.* Quan-
tum autem debeat minui pretium cenſualium redditum
propoſitis conditionibus, & oneribus illis annexis, vel re-
linquendum eſt, ut ipſi inter ſe contrahentes deſpiciant,
& conveniant, prout conveniunt, quando emitur præ-
dium cum pacto de retrovendendo, aut cum aliis one-
ribus, ad trad. *in dict. l. & in c. Ad noſtram.* Vel pot-
eſt Synodus Provincialis decernere, quanti minoris li-
cite emi poſſint hujuſmodi annales cenſus, quam eme-
rentur fructus, qui communiter perciperentur ex præ-
diis, ſi illa empta forent, v. g. quia talia onera non poſ-
ſunt minui ultra tertiam, vel quartam partem juſti pre-
tii ipſorum fructuum, juxta id, quod factum fuiſſe in
Synodo Florentina refert Lup. *ubi ſupra, num. 77.*

29 Porro celebrato hujuſmodi contractu cenſus ſecundum
terminos legitimæ obligationis, nihil prohibet, quin ac-
cedant quæcunque obligationes Camerales, fidejuſſio-
nes & generales bonorum hypothecæ, quibus contrahen-
tes efficacius aſtringantur ad obſervationem eorum, quæ
in principali obligatione continentur, tam ratione evi-
ctionis prædii, ſuper quo cenſus conſtitutus eſt, quam
etiam quoad ſolutionem annui cenſus. Siquidem hæ
cautiones ſequuntur naturam principalis contractus: &
quatenus reſpiciunt executionem contractus cenſualis,
non immutant ejus formam; & conſentaneum legibus
eſt, ut caveat ſibi contrahens, ne eludatur: imo, ut
ille ait, contrahentem ſi centum vincere catenis ſtu-
deas, effugiet tamen.

Quod vero S. Pius V. prohibuit pacta omnia conti-
nentia moroſum cenſuum debitorem in aliquam pœnam
cadere, non eo pertinet, ut moroſus non poſſit ſe ſub-
jicere cenſuris, & obligari in forma Cameræ, quia pro-
hibetur pœna temporalis ad obviandum fraudibus uſu-
rarum, per quam prohibetur emptori aliquod pretium
exigere ultra creditum ſuum.

Ceterum ut res cenſualis reddat tantum, quantum 30
eſt cenſus, non ſufficit, ut valor rei cenſualis æquet,
aut ſuperet ſummam pecuniarum, quibus cenſus emitur,
nam in contractibus cenſualibus non emitur res, ſed
jus petendi penſionem: valor autem ejuſdem juris non
eſt major, quam ipſa penſio, Sot. *de juſt. & jur. lib. 5.*
quæſt. 5. artic. 1. verſ. Reſtat. Unde ut talis penſio loco 31
fructuum ſubrogetur, cum cenſus non poſſit conſtitui
niſi ſuper re fructifera de ſui natura, ex Bulla S. Pii V.
neceſſe eſt, ut non poſſit excedere valorem redituum,
qui annuatim ex re percipiuntur, & quatenus deſtitue-
retur fundamento reali, uſura committeretur.

Cumque re pro parte perempta, vel infructifera red- 32
dita pro parte etiam cenſus perimatur, ex Bulla S. Pii
V. manifeſtum eſt cenſum debere cum fructibus rei com-
menſurari.

Conſideratio autem propoſita forte locum habitura 33
eſſet, ſi ageretur de introducendo cenſu, quem vocant
reſervativum; id eſt cum quis rem ſuam alteri tradit,
reſervato ſibi jure quotannis percipiendi partem quam-
piam, ſeu penſionem ex illa re: de quo in *l. ult. C. de*
re permut. & per gloſ. *penult. in c. Conſtitutus, de Relig.*
domib. de hoc enim ſentiunt Doctores tenentes in dubio
præſumi contractum emphyteuticum potius, quam cen-
ſualem, quia ille minus præjudicialis eſt Eccleſiæ. Ea-
dem vero conſideratio accomodari non poteſt ad cen-
ſum, de quo inducendo agitur, qui conſignativus
appellatur, ut dum quis retentis ſuis bonis, eorum-
que uſu, conſignat alteri certam penſionem, quam
obligatur ſolvere ſingulis menſibus, aut annis, ex Sot.
de juſt. & jur. lib. 6. quæſt. 5. artic. 1.

Hic cenſualis contractus, de quo loquitur Conſtitu- 34
tio S. Pii V. adeo diſtat a contractu emphyteutico, ut
nihil fere commune cum eo habeat, ut notat gloſ. *pe-*
nult. Card. Ancirat. Abb. & alii communiter in *d. cap.*
Conſtitutus, de Rel. domib. nam is, qui rem ſuam in em-
phyteuſim concedit, transfert in accipientem domi-
nium utile, & ſibi directum retinet: qui rem ſuam
ſupponit cenſui, retinet ſuæ rei dominium, & uſum;
vendit autem ſolum jus percipiendi penſionem ſive in
fructibus, ſive in pecunia, vel re aliqua utili, ut vult
gloſ. præalleg. & Bald. *conſ. 379.* incipien. *Sequitur, n. 7.*
verſ. Quæro quod jus reſultat, lib. 1. Emphyteuta vendens
non ſine conſenſu domini incidit in commiſſum, *l. 2.*
Cod. de jur. Emphyt. Cenſuarius rem cenſui ſuppoſitam
libere poteſt vendere. Emphyteuta habet in re domi-
nium utile, at qui emit cenſum, habet tantum hypo-
thecam in re cenſui ſuppoſita. Emphyteuta ob non ſo-
lutionem Canonis incurrit pœnam caducitatis, *cap. Po-*
tuit, de locat. Cenſuarius moroſus nunquam amittit rem
cenſuariam, ut eſt text. in *d. c. Conſtitutus*, & ibi præ-
citata gloſ. *penult.* & communiter DD. In emphyteuſi
re pro parte perempta non minuitur canon, *l. 1. Cod.*
de jur. emphyt. In hoc caſu re pro parte perempta, vel
infructifera reddita perimitur etiam pars cenſus. Aliam
differentiam ponit Everardus *in ſua Centuria legalis in*
loco ab emphyteuſi ad cenſum n. 4.

Sicut igitur fieri non poteſt, ut cenſualis hic contra-
ctus regatur clauſula contractus emphyteutici, ita ve-
tendum non eſt, ne fiat præjudicium Eccleſiis reſpectu
penſionum, quas jure emphyteutico exigere intelligun-
tur, ſi de novo cenſus hic conſignativus inducatur.

DE USURIS.

Urbanus III.

CAPUT X.

CONſuluit nos tua devotio, an ille in judicio animarum quaſi uſurarius debeat judicari, qui non alias mutuo traditurus, eo propoſito mutuam pecuniam credit, ut licet omni conventione ceſſante, plus tamen ſorte recipiat: Et utrum eodem reatu criminis involvatur, qui (ut vulgo dicitur) non aliter parabolam juramenti concedit, donec, quamvis ſine exactione, emolumentum aliquod inde percipiat: Et an negotiator pœna conſimili debeat condemnari, qui merces ſuas longe majori pretio diſtrahit, ſi ad ſolutionem faciendam prolixioris temporis dilatio prorogetur, quam ſi ei incontinenti pretium perſolvatur. Verum quia quid in his caſibus tenendum ſit ex Evangelio Lucæ manifeſte cognoſcitur, in quo dicitur: Date mutuum, nihil inde ſperantes, hujuſmodi homines pro intentione lucri, quam habent (cum omnis uſura, & ſuperabundantia prohibeatur in lege) judicandi ſunt male agere: & ad ea, quæ taliter ſunt accepta, reſtituenda, in animarum judicio efficaciter inducendi.

SUMMARIUM.

1 *MUtuans ea mente, ut plus ſorte percipiat, tenetur in judicio animarum, & n. 3.*
2 *Vendens rem pluris, quam valeat, ob dilatam pretii ſolutionem, cenſetur quaſi uſurarius in foro animæ, & ad reſtitutionem tenetur, & n. 8.*
Fallit ſi duo copulative concurrant, n. 9.
Et quid in foro judiciali, n. 10.
3 *Uſurarius mentalis tenetur in foro conſcientiæ ad reſtitutionem ejus, quod ultra ſortem accepit.*
4 *Quod verum eſt, ſi habuit intentionem ad lucrum principaliter. Secus ſi ſecundario.*
5 *Uſura non eſt ſecundario aliquid ſperare ex mutuo.*
6 *Niſi ſpes iſta deducatur in pactum, n. 7.*
7 *Debitor eſt mutuanti naturaliter obligatus ad antidora.*

1 C*Onſuluit*. Mutuans ea mente, ut plus ſorte percipiat, non dans parabolam juramenti, niſi aliquid recipiat: vendens rem plus debito, quia ſolutionem pretii differt, tenetur ex his in judicio animarum. Hoc dicunt Jo. Andr. Butr. & Anchar. & in ſubſtantia concordant, Card. Abb. & Joann. de Anan. & ſunt duæ partes; in prima ponitur conſultatio tria dubia continens: ad quæ ſimul in ſecunda reſpondet, ibi, *Verum quia*. Et quid ſit dare parabolam juramenti, declarat hic Bernard. in figuratione caſus in 2. *quæſt.* cum quo tranſeunt communiter Doctores.

3 Nota primo ex ſolutione primi dubii, uſurarium mentalem teneri in foro conſcientiæ ad reſtitutionem ejus, quod ultra ſortem accepit: & quamvis nonnulli opinentur talem cenſeri quidem uſurarium; ſed nihilominus ad reſtitutionem non teneri, quaſi non noceat uſura mentalis, ſicut non nocet mentalis ſimonia quantum ad reſtitutionem ſic receptorum, ut *c. final. ſupr. de ſimonia*; tamen quod primo dixi eſt tutius, ſecundum Innocentium hic ad finem: imo veriſſimum, & aliud falſiſſimum; & formaliter inquit Hoſt. *n. 3. in verb. Pro intentione*, Jo. Andr. *n. 4.* poſt Raymund. quem citat in *Summa hujus titul. verſ. Sed nunquid voluntas*, Butr. *n. 4. verſ. Quæro ulterius*, & Abb. *n. 5.* dicens hic eſſe caſum apertum pro opinione Innocentii, & Hoſtienſis, quam ſequuntur communiter Doctores, quod adeptus lucrum ex mutuo, intentione tamen depravata, tenetur reſtituere in foro animæ, nec ſufficit agere ſolam pœnitentiam, licet aliud ſit in ſimonia mentali, ut in *d. c. final. de ſimon.* ubi etiam notatur ratio diverſitatis.

4 Ceterum hoc verum eſt, ſi principaliter habuit intentionem lucrandi aliquid ex mutuo; tunc enim omni etiam pactione ceſſante uſuram committit, & in judicio animæ reſtitutioni eſt obnoxius, ut hic eſt expreſſum. Secus vero ſi habuerit hujuſmodi intentionem ſecundario, ut hic firmat gloſ. 2. Innocen. *in princip.* dicens: [Si creditor principaliter intentionem habeat ad lucrum, uſura eſt, vel malum lucrum; alias ſi ſecundario aliquid ſperat] ſecus Hoſtien. *n. 2.* qui ſimiliter ait: [Secundario aliquid ſperare omnino eſt reprobandum; 5
nam ſi tibi ſervio, ſperare poſſum quod & tu mihi ſervias, vel me remuneres,] argum. *c. Quid proderit*, 61. *diſt. c. Si officia*, 59. *diſt.* Nec etiam recipere ex tali ſpe, uſurarium, vel quaſi conſebitur, argum. *c. Quam pio*, 1. *q.* 2 quinimo ſecundum gloſ. Innoc. & Hoſt. debitor eſt mutuanti naturaliter obligatus ad antidora, *l. Sed ſi lege*, *Conſuluit*, *ff. de petit. hered. c. Cum in officiis*, *ſupra de teſtam.* & in his concordat hic Jo. Andr. *n. 4. verſ.* 6
Et quod dicitur uſuram, Card. *in 2. oppoſit.* adjiciens tamen cum gloſ. quod ſi ſpes iſta ſecundaria deduceretur in pactum, uſura committeretur, Butr. *num. 4. ad fin.* 7
verſ. Et quod dicitur uſurarium, & Anchar. *n. 5. verſ. Poſſet eſſe verum quando ſecundario*, & idem Hoſtien. *in ſumma hujus titul. poſt princ.* & plenius Joann. Andr. *in regul. Peccatum*, *in primo articulo quæſtionis*, *de regul. jur. lib. 6.* Veruntamen ut ſerio ſubdit Hoſtien. *hic n. 3.* quamvis talis poſſit hominem fallere, & judicem humanum; non tamen illum, cui omnia nuda ſunt, & aperta, quia Deus eſt cognitor ſecretorum, *c. Erubeſcant*, 32. *diſt. c. Conſuluiſti*, 2. *q. 4. c. Novit*, *ſupra de judic. cap. Tua nos*, *in fine*, *de ſimon.* quem non latet peccati qualitas, nec peccantis affectus, *c. Deus*, 24. *q.* 1. gloſ. *ult. in c. In Civitate*, *ſupra eod.*

Secundo nota ibi, *Prolixioris temporis dilatio*, eum 8
qui vendit rem pluris, quam valeat, ob dilatam pretii ſolutionem, cenſeri quaſi uſurarium in foro animæ, & ad reſtitutionem teneri: & eſt communis opinio, ut conſtat ex dictis in præced. notab. Fallit tamen, ſi duo 9
copulative concurrant. Primum eſt, ut dubium ſit, an res tempore ſolutionis plus minuſve valitura eſſet. Secundum, ut tempore contractus eam rem non eſſet venditurus, ut eſt text. in *c. Naviganti*, *in ult. caſu inf. eod.* & *in c. In Civitate*, *ſupra eod.* ſecundum lecturam Card. quam dicunt ibi eſſe communem, Abbas, & Joann. de Anan. *in princ.* & magis communem Joan. Lupus *in repetition. d. c. Naviganti*, §. 5. *n.* 22. & hic notat Henric. Boich. *in princ.* An autem vendens cariori pretio 10
ob dilatam ſolutionem, poſſit in foro contentioſo tanquam uſurarius damnari, & quibus ex cauſis excuſetur in foro animæ ab uſuraria pravitate: dic ut plene ſcripſi in prædicta Decretali *in Civitate*, *ſupra eod. a n.* 2. *uſque in fin.*

DE USURIS.

Gregorius IX. Fratri R.

CAPUT XIX.

NAviganti, vel eunti ad nundinas, certam mutuans pecuniæ quantitatem, pro eo quod ſuſcepit in ſe periculum, recepturus aliquid ultra ſortem, uſurarius eſt cenſendus. Ille quoque, qui dat decem ſolidos, ut alio tempore totidem ſibi grani, vini, vel olei menſuræ reddantur, quæ licet tunc plus valeant, utrum plus vel minus ſolutionis tempore fuerint valituræ, veriſimiliter dubitatur: non debet ex hoc uſurarius reputari. Ratione hujus dubii etiam excuſatur, qui pannos, granum, vinum, oleum, vel alias merces vendit, ut amplius, quam tunc valeant, in certo termino recipiat pro eiſdem; ſi tamen eo tempore contractus non fuerat venditurus.

SUMMARIUM.

1 *MUtuans pecuniam naviganti, ſi recipiat aliquid ultra ſortem, uſurarius cenſetur, etiamſi periculum in ſe ſuſcipiat, & n. 4.*
Quid de jure civili, n. 5.
Et quid de jure Canonico, num. 8.
Quid in foro judiciali, num. 21.
Et quid in foro animæ, n. 24. & 57.
2 *Uſurarius non eſt emens rem minus juſto pretio, ſi tunc veriſimiliter dubitetur, an tempore traditionis plus, vel minus ſit valitura, & num. 30.*
3 *Vendens rem plus, quam valeat, ex eo, quod differt ſolutionem pretii, excuſatur ab uſura ratione dubii, ſi tunc non erat alias venditurus, & n. 34.*
5 *Nauticum fœnus de jure civili, etiam uſque ad uſuram centeſimam permittebatur.*
Uſura centeſima quæ ſit.
7 *Pecunia trajectitia quæ dicatur.*
8 *Uſura nautica de jure Canonico reprobatur ſecundum Canoniſtas.*
Contrarium ſecundum Theologos, n. 12.
Diſtinguitur, n. 21.
9 *Jus Canonicum in materia peccatum concernente in totum derogat juri civili.*
10 *Periculum rei mutuatæ, quod in ſe ſuſcepit creditor, cur eum non excuſet ab uſura, ſi aliquid ultra ſortem recipiat, & n. ſeq.*
11 *Dominium rei mutuatæ conſumptione amittitur, & fit alterius.*
13 *Intellectus varii Theologorum ad hoc cap. & nu. 55. uſque ad n. 59.*
14 Aliquid, *dictio verificatur in qualibet minima re.*
15 *Uſura committitur, ſi aliquid quantumcunque modicum ultra ſortem accipiatur.*
16 Nihil, *dictio quamcunque quantitatem excludit.*
17 *Navigare dicitur, qui uxorem duxit, & cur.*
18 *Uſura eſt aliquid ultra ſortem accipere ratione mutui tantum, vel ratione mutui, & periculi ſimul, ſed non ratione periculi tantum ſecundum Theologos.*
19 *Et ratione mutui tantum intelligitur, quando creditur vult omnino in ſe ſuſcipere ſortis periculum alias non mutuaturus.*
20 *Idem ſi non exprimat, an lucrum recipiat propter mutuum, vel propter periculum.*
22 *Simoniaca eſt electio, licet electores dicant ſe non fuiſſe motos propter pecuniam ſibi datam, vel promiſſam, quo alias electuri erant.*
23 *Uſurarius an judicetur, qui prius libere mutuat, & poſtea ſub certa mercede periculum in ſe ſuſcepit.*
Correſpectivitas præſumitur ex proximitate temporis, ibidem.
24 *Uſura ſola voluntate committitur.*
25 *Uſura non eſt, ſed locatio operarum, ſi navigans recipiat pecuniam ultra mare vehendam ſub certa mercede.*
26 *Pecuniæ nullus eſt uſus.*
27 *Locator cur juſte ſalarium recipiat, non autem mutuans.*
28 *Socius ponens pecuniam, licite poteſt habere partem lucri, dummodo pecuniam periculo exponat.*
29 *Societas eſt quædam fraternitas.*
30 *Uſurarius eſt qui tunc emit minus quam valeat, ob eam cauſam, quia rei traditio differtur, & tunc ſolvit pretium.*
31 *Niſi dubium ſit, an tempore traditionis plus, minuſve ſit valitura.*
32 *Et in æſtimatione valoris conſiderari debet, quod communiter ſolet contingere.*
33 *Dubia in foro judiciali ſunt interpretanda in meliorem partem; ſed in foro animæ in duriorem.*
34 *Vendens rem carius, quam valeat, ob dilatam pretii ſolutionem, ut excuſetur ab uſura, quæ debeant concurrere.*
35 *Uſurarius mentalis eſt qui carius vendit credita, quam numerata pecunia, & n. 45.*
36 *Societas inita ab officiali Romanæ Curiæ ſuper officio ultra valorem gravato, contemplatione tamen alterius perſonæ recognoſcentis bonam fidem, & ſervantis eum indemnem, an ſui natura ſit illicita, & uſuraria, & num. ſeqq. uſque in fin.*
37 *Societas contrahi non poteſt ſuper re non exiſtenti.*
Societas officii ſine officio ſuper ſolo periculo vitæ conſtitui non poteſt, ibidem.
Declaratur, n. 73.
38 *Societas requirit ſubjectum communicativum lucri, & damni.*
Uſurarium putatur ex re infructifera lucrum ſperare, ibidem.
Declaratur, n. 74.
39 *Uſura non cadit, niſi ubi mutuum verum, vel fictum intercedit.*
40 *Uſura eſt lucrum ex mutuo, vel quaſi mutuo.*
41 *Contractus præſumitur qualis in ſui figura apparet.*
42 *Uſura ex mutuo vero quando dicatur.*
43 *Mutuatarius ex ratione mutui veri, vel palliati ſubit omne periculum rei mutuatæ, & ſemper obligatur ad ſortis reſtitutionem.*
Cenſus vitalitius, in quo perpetuo pecunia fit recipientis, ſortitur naturam emptionis, ibid.
44 *In ſocietate officiorum pecunia non fit recipientis, ſed remanet ſolventis ſub ſolo periculo in caſu mortis.*
45 *In mutuo palliato neceſſe eſt, ut lucrum, quod ſperatur, proveniat ex interuſurio temporis.*
46 *Uſurarius cenſetur contractus, qui ex ſui forma uſurarius non eſt, ob depravatam contrahentium intentionem.*
47 *Uſura palliata eſſe non poteſt, ubi ceſſat depravata intentio contrahentium.*
48 *Uſura mentalis committitur, cum quis ex mutuo lucrum ſperat; ſecus ſi ex alia juſta cauſa.*
49 *In ſocietate ſuper officio ultra valorem gravato fructus non accipiuntur ratione mutui, ſed ratione periculi, quod ſui natura non eſt illicitum, & num. ſeqq & num. 71.*
50 *Periculum amiſſionis ſortis in ſocietate officiorum eſt pecunia æſtimabile ad rationem duodecim pro centenario.*
51 *Pretii juſtitia deſumitur ex conſuetudine longiſſimi temporis cum ſuperiorum tolerantia.*

52 *So-*

52 *Societatis contractus tunc juſtus dicitur, cum inter ſocios lucri, & damni ſervatur æqualitas.*

53 *Mortis eventus inter caſus fortuitos computatur.*

In ſocietatibus officiorum ceſſat ſuſpicio uſurarum propter incertitudinem vitæ, ibid.

54 *In ſocietate officiorum fructus juſte percipiuntur non ratione ſocietatis, ſed ratione periculi.*

55 *Uſura an ſit mutuare pecuniam ruſtico, ut juſta mercede agros mutuantis colat, & n. 57.*

58 *Uſurarium non eſt periculum in ſe ſuſcipere, & aliquid ultra ſortem recipere, niſi in contractu mutui.*

59 *Contractus mutui quoad uſurariam pravitatem multum differt a contractu denominato, & n. 62.*

60 *Contractus, in quo datur alicui pecunia cum pacto duplum reſtituendi, ſi accipiens ducat uxorem, aut presbyter fiat, non eſt uſurarius.*

61 *Mutuans cum pacto, ut nihil ſibi reſtituatur, ſi mutuatarius intra certum tempus moriatur, ſi vivat, duplum reſtituat, an committat uſura, & num. ſeq.*

63 *Officialis poteſt inire ſocietatem ſuper fructibus ſibi debitis a recognoſcentibus bonam fidem.*

64 *Actus ſi non valet ut agitur, an valeat, ut valere poteſt, n. 66. & ſeqq.*

65 *Contractus non a nomine, ſed a conventionibus, & circumſtantiis ſortiuntur naturam.*

66 *Actus in dubio cenſetur factus omni meliori modo.*

67 *Juramentum facit, ut actus etiam nullus defectu formæ valeat omni meliori modo quo poteſt.*

68 *Contractus in dubio neque injuſtus, neque uſurarius eſt judicandus.*

69 *Societas officii congrue appellari poteſt, etiam ſi contracta fuerit ſuper officio ultra valorem gravato, & num ſeqq.*

70 *Nuptiæ unde dictæ.*

71 *In ſocietate officiorum non deſerviunt officia niſi pro tolerando contractu, qui ſolum ſuſtinetur ratione periculi amiſſionis capitalis.*

72 *Societas contracta ſuper officio ultra valorem gravato extinguitur ſublato officio.*

75 *Bulla Pii IV. de ſocietatibus officii non contrahendis ſuper officio ultra valorem gravato continet jus poſitivum, & n. ſeq. uſque in fin.*

76 *Contractus natura hoc non patitur, ergo eſt contractus injuſtus; erronea eſt conſequentia.*

77 *Contractus quando dicatur jure poſitivo, vel naturali prohiberi.*

78 *Societates officiorum an contrahi poſſint ſuper officiis extra Romanam Curiam exiſtentibus.*

79 *Conſtitutio revocata, vel illius ratio ad deciſionem cauſarum allegari non poteſt.*

80 *Societatem ignoranter contrahens ſuper officio gravato, præter ſortem poteſt etiam fructus recuperare.*

81 *Bona fides in his quæ ſunt juris naturalis, poteſt excuſare a peccato, ſed non a reſtitutione.*

82 *Societates officiorum ex ſtylo Curiæ fiunt etiam ſuper officiis ultra valorem gravatis.*

Conſtitutionibus Apoſtolicis objici non poteſt, quod non ſint uſu receptæ; ſed bene objici poteſt, quod per contrarium uſum ſint abrogata.

1 NAvigantis. Gregoriana eſt, ut inquit Jo. Andr. &
ideo legalis, ſecundum Joan. de Anan. & ipſa ſe
ſummat, & dividit. Brevius tamen ſic ſummari poteſt:
Recipiens aliquid ultra ſortem, uſurarius cenſetur, li-
2 cet periculum in ſe ſuſcipiat: hoc dicit primo. Emens
rem minus juſto pretio, non eſt uſurarius, ſi tunc ve-
riſimiliter dubitetur, an tempore traditionis plus, vel
3 minus ſit valitura: hoc ſecundo. Propter dubium ex-
cuſatur is, qui ex eo quod differt ſolutionem pretii,
vendit rem pluris, quam valeat, ſi tunc non erat alias
venditurus: hoc tertio; & ita ſunt tria dicta. Secun-
dum ibi, *Ille quoque*. Tertium ibi, *Ratione hujus dubii*.

4 Nota primo ibi, *Pro eo quod ſuſcipit in ſe periculum*,
text. capitaſſum, qui non reperitur alibi, quod mutuans
pecuniam naviganti, vel eunti ad nundinas, ſi aliquid
ultra ſortem recipiat, ab uſuræ vitio non excuſatur, eo
quod pecuniæ periculum in ſe ſuſcipiat: & per hoc ſi-
gna differentiam inter jus Civile, & jus Canonicum;
nam de jure Civili permittebatur nauticum fœnus, ut
C. de naut. fœn. per tot. ita ut mutuanti periculo ſuo pe- 5
cuniam ultra mare vehendam liceret recipere uſuram
etiam centeſimam, ut *l. Nihil*, *ff. eod.* quæ ſcilicet in 6
anno æquatur ſorti, ut per Hoſtien. *in c. Quanto*, *n. 5.*
ſupra eodem, *& in ſumma de uſur.* §. *Ex quibus*, *verſ.*
Item in trajectitia, *& verſ. ſeq.* & dicebatur hujuſmo- 7
di pecunia trajectitia, eo quod trans mare periculo
creditoris trajiceretur, *l. 1. ff. de nautic. fœn.* & hic no-
tant Hoſtien. & Joann. Andr. ambo *n. 1.* & Calder.
num. 6. & erat hoc ſpeciale in uſura nautica, in qua
erant & alia ſpecialia; nam aliæ uſuræ ſine ſtipulatione
non debebantur; nautica vero debebatur etiam ex pa-
cto nudo, *l. Periculi*, §. *fin. eod. tit.* ſecundum Calder.
hic n. 7. Cardin. *n. 1.*

Verum de jure Canonico uſura hæc nautica omnino 8
reprobatur, ut hic eſt textus clarus, quo ſublata eſt juris
communis diſpoſitio, & correctus totus titulus, *ff. &*
C. de naut. fœn. ut hic firmant Hoſt. *n. 1. 2. & 3.* Car-
din. *in princ.* ubi ſic ſummat textum, videlicet [Nau-
ticum fœnus jure Canonico reprobatur,] ſuſius *n. 2.*
in 1. oppoſit. Anchar. *in 2. notab.* Joann. de Anan. *n. 7.*
& Joan. Crot. *n. 8. in 3. notab. tom. 4. Repeten. fol. 383.*
dicens: [Nota quod per juſtum textum eſt correctus
totus titulus, *ff. & C. de naut. fœn.*] Et quamvis con-
trarium teneat Jacobus Buttigarius in *l. C. de naut. fœn.*
exemplo duorum, qui ludunt taxillis; nam cum ſubji-
ciant ſe fortunæ periculo, ſi unus vincatur ab alio, lu-
crum licite retinetur: & Jo. Crot. dicat hanc opinio-
nem ſibi aliquando placuiſſet, eo quod cum creditor
ſuſcipiat in ſe periculum pecuniæ, & aliquid recipiat
ultra ſortem, hoc non eſt contra jus Divinum: ideo-
que jus Civile ſervabitur in terris Imperii, juxta gloſ.
in c. 2. de arbitr. lib. 6. & Abb. *in c. Dilecti*, *de re ju-*
dic. attamen, ut idem Crotus ſubdit, prior opinio eſt 9
tenenda; quia hic textus prohibet talem contractum,
uti uſurarium; & ita illum prohibet ratione peccati:
in materia autem concernente peccatum, jus Canoni-
cum in totum derogat juri Civili, & ubique locorum
ſervari debet, *c. fin. de præſcript.* Bart. & DD. *in leg.*
Privilegia, *Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* idem voluit Salyc. *in*
Authen. Ad hæc, *in 3. col. C. de Summ. Trinit.* dicens,
legibus loquentibus de uſura nautica hodie non eſſe ac-
comodandum aſſenſum, propter id quod habetur in hoc
cap. Nec obſtat dictum Jacobi Butrigarii, quia non eſt
verum per hunc textum, ut inquit Joan. de Anan. *hic*
n. 3. poſt Petr. de Anchar. cujus manuſcripta dicit ſe
vidiſſe, & atteſtatur ita communiter teneri: de com-
muni etiam teſtatur Navarr. *in Manuali*, *c. 17. n. 221.*
& ex Theologis hoc tenet ſupplementum, ut refert Sylv.
in verſ. Uſura, *1. n. 35.* Item non obſtat, quo cum in 10
mutuo dominium transferatur in debitorem; ideoque
ad ipſum ſpectet periculum rei mutuatæ, ut *leg. Incen-*
dium, *C. ſi cert. petat.* creditor, qui periculum in ſe
ſuſcipit, videatur licite poſſe aliquid accipere quaſi in
compenſationem ſuſcepti periculi. Quoniam reſponde-
tur hunc nihilominus uſurarium cenſeri, cum recipiat
aliquid ultra ſortem; quod eſt contra naturam mutui,
ut *cap. Conſuluit*, *& cap. Conqueſtus*, *ſupra eodem*, &
ſive pecuniæ ſors ſit peremta, ſive non, ſi emolumen-
tum ultra ſortem accipiat, uſura eſt, quia nihil ex
mutuo ſperare licet, *14. quæſt. 3. per totam*, ita ſol-
vit gloſ. 1. hic quæ optime loquitur ſecundum Anton.
de Butr. *numer.* 10. Sed aliter, & forte melius prædi-
ctam objectionem diluit Hoſtien. *in ſumma hoc tit.* §.
An aliquo caſu, *verſ. Sed nunquid pro trajectitia*, ubi
hunc articulum late proſequitur, & affirmat pecuniam
trajectitiam eſſe uſurariam, quamvis creditor pericu-
lum ſubeat; idque probari ratione naturali, quia aut
recipiens juvat ſe uſu pecuniæ: aut non: ſi non juvat 11
ſe, iniquum eſt, ut creditor ab eo lucrum exigat, quod
non habuit: ſi juvat ſe; ergo dominium non remanet
penes creditorem; quia conſumptione amittitur, & fit
alterius, ut *leg. Si alien. ff. de ſolut.* unde patet credi-
torem non debere lucrum accipere a debitore, qui re
propria utitur, & cum ea lucratur; nam periculum,
quod in ſe ſuſcipit creditor, in nihilo ipſum relevat,
ſed potius oneratum relinquit: imputet ergo ſibi, ſi pe-
riculum in ſe ſuſcepit; ut ibi latius per Hoſtien.

Contrariam opinionem, videlicet nauticum fœnus nul- 12
lo jure improbari, amplectuntur communiter Theologi,
quia quod in hac ſpecie ultra ſortem accipitur, non datur
ratio.

ratione mutui, nec propter nudum intereſſe interuſurii temporis, ſed propter juſtiſſimam cauſam, id eſt propter periculum, quod in ſe ſuſcipit creditor contra naturam mutui. Ita S. Thom. *in tract. de uſur. opuſc.* 72. *q.* 9. S. Antonin. *in* 2. *part. lib.* 1. *c.* 6. § 21. Conrad. *de contract. quaeſt.* 39 *concl.* 1. Silveſt. alios adducens *in v. Uſura* 1. *n.* 35. Joan. Major. *in* 4. *ſenten. diſtinct.* 15. *quaeſt.* 31. & Cajet. *in ſumma in ver. Uſura exterior*, *verſ. Duodecimus caſus*, quos refert & ſequitur Covar. *variar. reſol. lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 5. & ex Juriſperitis Jacob. Buttigar. *ſupra cit. in l.* 1. *C. de naut. faen.* & Bald. *in l.* 1. *num.* 23. *verſ. Vel eſt ſuſceptio periculi*, *Cod. de Summa Trinit.* dicens in nautico fœnore non eſſe proprie uſuram, quia ibi non eſt lucrum, ſed quaedam recompenſatio debita hinc inde; & ita quotidie fit Venetiis, Florentiae, & alibi, ut hic atteſtatur Cardin. *n.* 1. *in* 6. *oppoſ.*

13 Magnopere tamen laborant praecitati Auctores, ut vitent diſpoſitionem inſignis hujus Decretalis, quam propterea in varios ſenſus deducunt.

Primus intellectus eſt Adriani *in* 4. *ſenten. in tract. de Uſur. cap. Occurrunt*, qui putavit hoc capitulum habere locum in eo tantum caſu, in quo pretium periculi, quod in ſe ſuſcipit creditor, eſt injuſtum, & immoderatum: tunc enim ultra ſortem accipitur id quod juſtum pretium excedit, & hoc cauſa mutui; & ideo uſura eſt, ſecus vero ſi pretium periculi ſit juſtum, ut etiam dicam infra
14 *num.* 55. Verum hic intellectus non conſonat literae ibi, *recepturus aliquid ultra ſortem*; nam dictio *aliquid*, verificatur in qualibet minima re, juxta gloſ. in Clement. 2. *in verſ. aut earum aliqua parte*, *de foro compet.* & hic notat Abb. *num.* 2. *verſ. Et nota bene quod textus dicit*,
15 *aliquid*, & Joann. Crotus *in* 2. *notabil. numer.* 7. Unde ſecundum eos uſura committitur, ſi aliquid quantumcunque modicum ultra ſortem exigatur. Idem probatur in *cap. Plerique*, 14. *quaeſt.* 3. & ſuffragatur illud, *Mutuum dantes nihil inde ſperantes*, *cap. Conſuluit ſupra eod.*
16 nam dictum, *nihil*, cum ſit univerſalis negativa excludit quamcunque quantitatem, *l. Si is qui ducenta* §. *Uterem*, *ff. de reb. dub* Igitur ſive pretium periculi ſit modicum, ſive magnum, in contractu mutui uſura eſt per hunc textum.

Secundus intellectus eſt ejuſdem Adriani *in d. c. Occurrunt*, ad primum Caroli Molinei *de contract. quaeſt.* 3. & Soti infra citandi *n.* 46. exiſtimantium hunc textum obtinere in eo caſu, in quo probabiliter nullum ſubeſt periculum, ſed ſolum praetexitur a creditore, ut hoc colore quaeſito ſit certus de lucro ultra ſortem convento. Sed eos merito refellit Covar. *d. cap.* 2. *num.* 5. *verſ. Primum equidem*, quia textus loquitur de illo, qui mutuat pecuniam naviganti. At nil tam capax fortuitorum, quam mare, ut inquit Tacit. *Annal. lib.* 14. Ideoque ſecundum Calder. *hic num.* 2. verbum, *navigare*, in latiori ſignificatione ponitur pro quodlibet actu laborioſo, cum ſaepe navigando labor, & periculum immineat, *c.*
17 *Non turbetur*, 24. *quaeſt.* 1. *cap. Adverſitas*, 7. *q.* 1. unde navigare dicitur, qui uxorem duxit, *cap. Nos novimus*, 17. *q.* 2. ubi gloſſa prima, (Sicut navigans, inquit, ſubjicit ſe variis periculis, nec proprio motu regitur, ſed ventis: ſic habens uxorem.

18 Tertius denique intellectus eſt illorum, qui ſic diſtinguunt: Aut mutuans recipit aliquid ultra ſortem ratione mutui tantum, alias non mutuaturus, & eſt uſura, non obſtante quod periculum ſortis in ſe ſuſcipiat; & in hoc caſu loquitur hoc capitulum. Aut recipit partim ratione mutui, & partim ratione periculi; & ſimiliter uſura eſt quantum ad illud quod recipit ratione mutui, Aut demum recipit ratione periculi tantum, atque ut pretium periculi; & ſic non eſt uſura; nam etſi non mutuaret, & periculum navigantis vellet ſubire, licite poſſet recipere pretium periculi ſuſcepti; nec propter hoc quod ei inſervit mutuando, efficitur deterioris conditionis: & hic quidem intellectus a Theologis communiter approbatur, ut inferius patebit; ſed tamen illud impugnat ſupplementum duplici motivo. Primo, quia hoc c. vult eſſe uſuram, etiamſi quid ultra ſortem recipiatur ratione periculi, ut ſonat litera ibi, *pro eo quod.* Verba enim textus ſic ſe habent, *Naviganti, vel eunti ad nundinas certam mutuans pecuniae quantitatem pro eo quod ſuſcipit in ſe periculum, recepturus aliquid ultra ſortem, uſurarius eſt cenſendus.* Demique quia ſi haberetur reſpectus ad mutuum, nullum fuiſſet dubium; & ſic lex lata eſſet ſuper indubitabili, quod eſſe non debet, quia eſſet ſuperflua; ad hoc *l. Quod Labeo*, & ibi gloſ. 1 *ff. de Carbon. edic.* ſed cum mordet Silveſt. quod non bene intellexerit textum; quia verba illa, *pro eo quod*, non denotant cauſam receptionis lucri ultra ſortem, ſed cauſam mutuandi; & ſecundum hoc poni debet coma poſt verbum, *ſuſcipit*, non autem poſt verbum, *quantitatem*.
Cenſetur autem creditor moveri ratione mutui, quando 19
vult, & paciſcitur, ut ſortis periculum omnino ad ſe pertineat, alias non mutuaturus; & ſic ex mutuo vult conſequi lucrum non quidem immediate, ſed mediante ſuſceptione periculi; quod uſurarium eſt: & ita hunc textum intelligunt S. Antonin. *in* 2. *par. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 6. §. 21. Silveſt. alios adducens *in verſ Uſura*, 1. *n.* 35. Conrad. *de contract. concluſ.* 1. Jo. Major. *in* 4. *ſent. diſt.* 15. *q.* 31. & Cajet. *in ſumma ver. Uſura exterior*, *ver. Duodecimus caſus*, & hunc ſenſum vere proprium eſſe, ut frequentiori Theologorum judicio probatum atteſtatur Covar. *variar. reſol. lib.* 2. *c.* 2. *n.* 5. *verſ. Secundo.* Quando 20
autem mutuans ſuſcipit in ſe periculum pecuniae mutuatae, & ſimiliter recipit aliquid ultra ſortem, non exprimens, an id recipiat ratione periculi, an ratione mutui; Canon vehementer praeſumit eum recipere propter mutuum, & ſuſceptionem periculi adhibitam eſſe ad palliandam uſuram, ad quam quidem palliationem de medio tollendam ſub colore periculi ſuſcepti emanavit haec Decretalis; ſecus vero ſi mutuans exprimat ſe emolumentum accipere propter periculum, quod in ſe ſuſcipit; quia tunc contractus non eſt uſurarius, ut per Valaſc. *conſ.* 18. *n.* 4. & alios complures hic congeſtos a modernis Collectoribus.

Quid dicendum? Ego ad conciliandas opiniones puto 21
ſic diſtinguendum: Aut quaeritur, an ejuſmodi contractus cenſeatur uſurarius in foro externo, & quantum ad judicium Eccleſiae: Aut quaeritur, an ſit uſurarius in foro animae, & quoad Deum. In primo caſu exiſtimo contractum judicari uſurarium, & ita procedere opinionem Canoniſtarum; quia cum creditor recipit in ſe periculum rei mutuatae, & aliquid accipit ultra ſortem, Eccleſia judicat principale objectum illius eſſe lucrum ex mutuo, ita ut non ſit audiendus, ſi dicat ſe non recipere ratione mutui, ſed ſolum ratione periculi: quia cum hoc conſiſtat in intentione, non pertinet ad judicium Eccleſiae, quae non judicat de occultis, *c. Sicut tuis*, *in fin.* & ibi gl. *ult.* & *c. Tua*, *de ſimon.* & *c.* 1. *Ut Eccl. benefic.* Talis enim intentio, ut inquit Jo. Andr. *in c. Nobis*, *n.* 5. *de ſimon.* non video quomodo probari poſſit niſi per ipſum, cui tanquam ſoli crimini oſo, & in facto ſuo deponenti non eſt credendum; alioquin cuique facile eſſet dicere: Ego fuiſſem alias mutuaturus; occulta enim, & incognita illi ſoli ſunt relinquenda, qui ſolus novit corda fidelium hominum, *cap. Conſuluiſti*, 2. *q.* 5. Et eſt ſimile in ſimonia; 22
nam ſi pecunia promiſſa, vel data interveniat, non audiuntur electores, ſi dicant ſe non fuiſſe motos ad eligendum propter pecuniam, quia alias electuri erant: ſed qualiſcunque fuerit eorum intentio, electio judicatur ſimoniaca, ut firmat gl. 2. in *d. cap. Nobis*, *ſupra de ſimon.* quam ibi ſequuntur Hoſt. Jo. Andr. Abb. & alii communiter, & videtur ſententia D. Thom. *in* 2. 2. *q.* 100. *art.* 2. *ad* 5. Eodem igitur modo non eſt audiendus creditor, qui dicit ſe non moveri ad emolumentum ultra ſortem accipiendum ex cauſa mutui, quia alias erat mutuaturus, ſed nihilominus uſurarius ab Eccleſia judicatur, qualiſcunque ſit ejus intentio: & propterea text. non dixit, uſurarius eſt, ſed uſurarius eſt cenſendus: quaſi ſenſerit non eſſe uſuram intrinſece, & ex natura rei, ſed uſuram reputari ab Eccleſia; nam cenſeri idem importat, quod judicare, *l. Cenſere*, *ff. de verb. ſignific.* gl. In Clem. 1. *in v. Cenſemus*, *de probat.* Quod ſane judicium in eo videtur fundatum, quia ut plurimum creditores ſuſcipiunt in ſe periculum ad palliandam pravam intentionem, quam gerunt lucrandi ex pecunia mutuata, & ex his, quae plerunque accidunt, jura conſtituuntur, *l. Nam ad ea*, *ff. de legib.* & ſic non quia culpa ſit, ſed quia ſolet eſſe, ut inquit gloſſ. *in c. Praeſentiam*, *in v. Iſtam*, 1. *q.* 1. & eſt ſimile in *cap. Mulier*, 15. *q.* 1.

Limitari tamen poſſet hoc primum membrum, niſi ali- 23
quis primo mutuaret, & poſtea conveniret, ut ad ſe periculum pertineret certe mercede ſibi conſtituta: tunc enim non ex mutuo lucrum acciperet, ſed ut ajunt, pro aſſecuratione ſortis. Ita Navar. *in Manual. cap.* 17. *n.* 221. alios

citans, & videtur ex mente Cardin. *hic n. 1. in 6. oppoſit.*
ſed ego hoc admitterem, dummodo ejuſmodi actus non
eſſent correſpectivi, quod ea brevitate temporis inter
mutuum, & ſuſceptionem periculi, atque ex aliis cir-
cumſtantiis dijudicari facile poteſt, ſecundum ea, quæ
ſcribit Anchar. *in conſ. 434.* incip. *Ex narratis, n. 3. v.*
Præterea, & Menoch. latiſſime *de præſumpt. lib. 6. Præ-*
ſumpt. 12. per totam, præſertim n. 28. Alioquin levi ne-
gotio poſſet unuſquiſque prius mutuare, & paulo poſt
periculum in ſe ſuſcipere, ut eluderet diſpoſitionem hu-
jus textus; imo intervallum unius diei ſuſpicionem au-
geret, ut per Modern. Pariſien. *in tract. de uſur. n. 407.*
& Menoch. *d. præſumpt. 12. n. 29.*

24 In ſecundo autem caſu, id eſt in foro animæ vera vi-
detur Theologorum diſtinctio; nam ſi mutuans recipiat
aliquid ultra ſortem ratione mutui, ſeu ea intentione ut
lucretur ex mutuo, quamvis periculum in ſe ſuſcipiat,
abſque dubio eſt uſura, quæ ſola voluntate committitur,
cap. Cum conſuluit, ſupra eodem, gloſſ. *in cap. Ex parte,*
il primo, in verſ. Dimittere, de offic. Deleg. Sed ſi vere
non intendat lucrari ex mutuo, ſed tantummodo acci-
pere per mercedem, ſeu pretium periculi, juxta text. *in*
leg. Periculi: ff. de naut. fœn. in foro interiori, & quan-
tum ad Deum non eſt uſurarius. Itaque tota hæc res ab
intentione diſtinguitur, & ſpecificatur, *cap. Cum volun-*
tate, infra de ſent. excomm. l. Qui injuria, ff. de furt. Fa-
cit text. *in cap. In civitate in fin. ſupra eodem.* In dubio
autem cum non diſtinguit, an lucrum recipiat ratione
mutui, vel ratione periculi, cenſetur recipere ratione
mutui; & ideo uſura eſt, ſecundum ea, quæ dicta ſunt
ſupra *n. 20.* & ſic arbitror poſſe conciliari diſſidentes o-
piniones: quod nota.

25 Retenta Canoniſtarum opinione, eam declara primo
ſecundum Innocen. *in princ.* Hoſtien. *n. 5.* Butr. *n. 7.* Card.
n. 4. ut non procedat, ſi navigans recipiat pecuniam ul-
tra mare trajiciendam certo pretio ſibi conſtituto; nam
ſive periculum in ſe ſuſcipiat, ſive non, uſura non eſt,
quia ibi non eſt mutuum, ſed locatio operarum, vel in-
vectionis, vel cuſtodiæ, quæ licita eſt, *leg. Et ita de*
26 *facto, & toto tit. ff. Naut. caup. ſtabul. l. In nave, l. Qui*
operas, l. Qui mercedem, & l. ſeq. ff. Locati; ſecus vero
ſi non detur pro mercede, ut vehat, ſed ut negotietur;
quia hoc eſt mutuum. Unde quidquid accipitur ultra
ſortem, uſura eſt, cum pecuniæ nullus ſit uſus, vel u-
tilitas utendi, ut in ſla palea incip. *Ejiciens*, 88 *diſtinct.*
27 Ratio differentiæ eſt, quia locator retinet dominium rei
locatæ, *l. Non enim, ff. Locati*: propter quod ad eum rei
ſuæ pertinet periculum. At creditor non retinet domi-
nium pecuniæ mutuatæ, ſed illud transfert in debito-
rem, cujus propterea eſt periculum, *leg. 2. ff. Si cert. pe-*
tat. Præterea res locata uſu fit deterior, quod in mu-
tuo non contingit: Non igitur mirum, ſi locator ſala-
rium percipit, non autem mutuans. Ita Joan. Andr. *hic*
n. 11. Butr. *n. 10. verſ. Ratio*, ut Joann. de Anan. *n. 3. v.*
Et ex prædictis, & conſentit S. Thom. *in 2. 2. q. 78. art.*
2. ad 5.

28 Declara ſecundo Canoniſtarum opinionem, ut pro-
cedat in mutuo, prout loquitur hoc cap. non autem in
contrahentibus ſocietatem, quorum unus ponit operam
alter pretium; quia ut inquit Bald. *in l. 1. n. 36. Cod. de*
Summa Trinit. non eſt uſura, ſed diviſio lucri induſtria-
lis: & ſic licet, ut ait Goffred. communicantur com-
moda, & incommoda. Unde ponens pecuniam poteſt
habere partem lucri, dummodo pecuniam periculo expo-
nat, ita ut ſit particeps damni, & lucri, *cap. Plerique,*
14. q. 3. ſocietas enim eſt quædam fraternitas, ut *leg. Ve-*
29 *rum primo reſponſo, ff. Pro ſocio*; & ita *hic* firmant Jo.
Andr. *n. 3. in verſ. Mutuans*, & Butr. *n. 6.* de quo latius
per Calder. *in ſecunda quæſtione, n. 28.* & eſt ex mente
S. Thomæ *loco citato*.

30 Secundo nota ex ſecunda parte textus uſurarium cen-
ſeri eum, qui nunc emit rem minus, quam valeat ob
eam cauſam, quia differtur traditio rei emptæ, & nunc
ſolvit pretium: Fingimus enim emptorem nunc mutua-
re venditori pretium rei, & accipere illud plus quam va-
lebit tempore traditionis, niſi dubium ſit, an res tunc
temporis plus minuſve ſit valitura; tunc enim tam em-
31 ptor, quam venditor æqualiter commodum, & incom-
modum ex dilatione expectant, ut hic per gl. 2. & Abb.
n. 6. Atque ita ratione dubii valet quod alias non vale-
ret: de quo plenius dicetur infra *in 3. notab.*

Porro in æſtimatione valoris conſiderari oportet id, 32
quod veriſimile eſt, ut innuit litera ibi, *veriſimiliter*; ita
ut ſi communiter traditionis tempore res pluris valitura
eſſet, veluti ſi ſolvatur pretium tempore meſſium, ut
menſura detur tibi in paſchate, erit intereruſurium ſe-
cundum communem curſum, & morem omnium regio-
num, qui ſpectandus eſt, ut *leg. 1. in princ. ff. de flumin.*
Idemque dicendum, ſi ematur ante meſſem frumentum
tradendum in æſtate tam modico pretio, ut probabili-
ter plus ſit valiturum, & valere communiter conſueve-
rit. Nec refert, quod nonnunquam contingat oppoſitum,
quandoquidem ad ea quæ raro accidunt, jura non ada-
ptantur, *leg. Nam ad ea, ff. de legib.* Sed quod ſit frequen-
ter, id eſt plerunque, & reſpiciunt, & medentur, ut in
Auth. *Ut fine prohibit* §. *Quia vero, col. 1.* Ut ergo evite-
tur fraudis ſuſpicio, emat de tempore ad idem tempus
in qualitate, puta de æſtate ad æſtatem, & de vere ad
ver, vel ad tempus, in quo non lædat conſcientiam,
vel in animarum judicio ad reſtitutionem judicetur, ut
in *cap. Conſuluit, ſupra eod.* Ita Hoſtienſ. *hic num. 6.* Joan.
Andr. *eod. num. in ver. Veriſimiliter*. Butr. *num. 2. & 11.*
Ancharan. *in 4 & 5. notab.* Abb. *num. 10.* & alii commu-
niter.

Tertio nota ibi, *veriſimiliter dubitetur*, dubia in me- 33
liorem partem eſſe interpretanda: ad idem *cap. 2. infra*
de regul. jur. promptiores enim eſſe debemus ad abſolven-
dum, quam ad condemnandum, *cap. Ex literis, ſupra*
de probat. & l. Arianus, ff. de act. & oblig. & *hic* notat
gloſ. 2. Verum Hoſt. *num. 9.* cui Cardin. *num. 4.* & ceteri
conſentiunt, declarat hoc verum eſſe in judicio conten-
tioſo, ut hic, & in juribus ſupracitatis, in quo non de-
bet judex ſe certum reddere, ubi certus non eſt, nec du-
bitare, ubi certus eſt, *cap. Cum contingat.*, §. *penult. ſupra*
de reſcript. in quo etiam quandoque relinquitur aliquis
conſcientiæ ſuæ, ut *cap. Mulieri, ſupra de jurejur.* Secus
in foro animæ, in quo ad vitandum ſalutis periculum in
duriorem partem interpretamur: & ſic non obſtat *cap.*
Ad audientiam, §. 1. & *cap. Significaſti*, §. *fin. de homic.*
cap. In Civitate, §. *fin. ſupra eod. cap. Illud infra, de Cler.*
conjug. miniſtran. Eandem diſtinctionem adhibuit gloſa. no-
tab. *in cap. unic. in ver. Æſtimare, ſupra, de Sepultur.* &
S. Thom. *in 2. 2. quæſt. 60. artic. 4.* & ſcripſi plenius in
cap. Ne innitaris, a num. 137. uſque ad 147. ſup. de
Conſtit.

Ultimo nota ex tertia parte textus, ad hoc ut contra- 34
ctus ſit licitus, quando venditur res plus quam valeat,
& differtur ſolutio pretii in certum terminum, neceſſa-
rium eſſe, ut duo copulative concurrant. Primum eſt, ut
probabile dubium ſit, an tempore ſolutionis pretii res em-
pta plus, vel minus ſit valitura. Alterum eſt, ut venditor
non eſſet alias venditurus tempore contractus. Si igitur
certum ſit tempore ſolutionis pretii rem minus valituram
fuiſſe, quam tunc ille numerata pecunia vendidiſſet: eo
caſu contractus uſurarius eſt cenſendus, ut hic probatur
aperte, & hoc per rationem, quam tetigi ſupra in 2. *notab.*
num. 30. & notat gloſ. 2. Butr. *num. 11.* & Abb. *num. 7.*
Et talem, qui propter dilationem carius vendit, quam 35
ſtatim ſoluto pretio fuiſſet venditurus, dicunt eſſe uſu-
rarium mentalem, Hoſtienſ. *num. 12. in fin.* Joann.
Andr. *num. 6. in ver. Tempore contractus*, & Anchar. *in 6.*
notab.

QUÆRO, an contractus ſocietatis initæ ab aliquo Of- 36
ficiali Romanæ Curiæ ſuper officio ultra valorem gravato,
contemplatione tamen alterius perſonæ recognoſcentis bo-
nam fidem, & ſervantis eum indemnem, ſua natura illici-
tus ſit, atque uſurarius.

Pro opinione illorum, qui putant hunc contractum de- 37
fendi non poſſe ab uſuraria pravitate, adducitur illud præ-
cipuum argumentum, quod ſocietas contrahi nequit ſu-
per re non exiſtente, *l. Verum*, §. *fin. ff. pro ſoc.* ſed ipſe
Officialis jam obligatos habet omnes officii fructus, ergo
ſibi amplius non licebit ſuper illis ſocietatem inire; ſubla-
to enim fundamento, &c. *cap. Cum Paulus, 1. quæſt. 1.*
cap. Veniens, infra de Presbyt. non baptiz. Ita Lelius Zec-
chius *in tract. de uſur. cap. 7. de ſocietate, num. 10. verſ.*
Notandum, col. fin. Jo. Baptiſt. Conradus *in ſuis reſponſis*
Caſuum Conſcientialium, n. 255. col. 5. verſ. Si non con-
cedam, & Rota *deciſ. 287. num. 1. par. 4. diverſ.* ubi in ter-
minis reſolvit ſocietas officiorum ſuper officio ultra va-
lorem gravato non ſuſtineri ob eam rationem, quia ubi
deficit ſubjectum, ſuper quo ſubſiſtat contractus, in vim
ſocia-

38 ſocietaria valere non poteſt, & neceſſe eſt, ut reſolvatur
in mutuum, *& deciſ. 552. n. 3. 5. 6. par. 1. recent.* ubi de-
cidit ſocietatem officii ſine officio ſuper ſolo periculo vi-
tæ conſtitui non poſſe, quia deficit ſubjectum communi-
cativum aptum reddere lucrum, & damnum, ut eſt ne-
ceſſarium in ſocietate ex *d. l. Verum, §. fin. ff. pro ſoc.* &
ex aliis authoritatibus ibi allegatis.
39 Quibus tamen non obſtantibus videtur reſponden-
dum, contractum, circumſcripta Eccleſiæ prohibitione,
ex ſe licitum eſſe, & ſui natura ab uſurario crimine lon-
ge abeſſe.
Primo, quia uſura non cadit, niſi ubi mutuum ve-
rum, vel fictum intercedit, *cap. 1. 4. quæſt. 3.* Abb. *conſ.
114. Attingendo, num. 1. par. 2. & conſ. 15. Quæritur, n. 1.
par. 1.* notrot Canoniſtæ in rubrica, *& in c. Conqueſtus,
ſupra eodem,* & Legiſtæ *in l. 2. §. Creditum,* ubi Dec. *in
3. notab. ff. Si cert. petat.* & colligitur ex ipſa uſuræ diffi-
40 nitione; dicitur enim eſſe lucrum ex mutuo, vel quaſi
mutuo, Sot. *lib. 3. de juſt. & jur. quæſt. 1. art. 1.* Covarr.
lib. 3. variar. reſolut. cap. 3. Conrad. *de contract. tract. 2.
quæſt. 21.* Sed hic nulla veri aut ficti mutui ſubeſt ratio.
41 Ergo, &c. Mutuum vero in hoc contractu non interve-
nire oſtendunt verba ipſa, quæ in contractum ſocieta-
tis, non in contractum mutui ſonant, *l. Si quis ſtipula-
tus,* ubi, *Reſpiciendus erit ſermo ſtipulationis, ff. de verb.
obligat. l. fin.* & ibi gloſ. *in ver. Proclivior, ff. de condit.
cauſ. dat.* Contractus enim præſumitur qualis ex figura
apparet, Bart. *in c. 1. in princ. de feud. dat. contra uſ. feg.
commiſſ.* & in ſpecie contractum ſocietatis fuiſſe initum,
ſi verba ſonent in ſocietatem, plene conſuluit Curt. ſen.
42 *conſ. 52.* incip. *Super art. num. 2.* Itaque mutuum verum
dicitur, ubi partes expreſſe de mutuo agunt, & tunc u-
ſuram veram committunt, cum aliquid ultra ſortem ex
pacto, & conventione recipiunt, juxta *l. Rogati, §. Si
tibi, ff. Si cert. petat.* De hoc mutuo loquitur Pontifex
in c. Inter dilectos, de exceſſ. Prælat. in princ. dicens uſu-
rarium eſſe illum, qui in ludo alteri mutuavit undecim
pro duodecim, quo exemplo utitur Bero. *conſ. 207. n. 51.
vol. 1.* ad oſtendendam differentiam, quæ inter mutuum
uſurarium verum, & mutuum uſurarium palliatum in-
43 tercedit. Quod vero neque mutuum fictum, aut pallia-
tum in hoc contractu conſiderari poſſit: patet, quia de
ratione mutui tam veri, quam palliati, eſt, ut mutuata-
rius omne damnum rei mutuatæ, & omne periculum ſub-
eat, & in omni caſu ad illam mutuanti reſtituendam
teneatur, *l. Incendium, ff. Si cert. pet. §. Item ſecus, Inſtit.
quib. mod. toll. oblig.* Angel. *in Summa ver. Mutuum,* la-
tiſſime Conrad. *de contract. tract. 2. q. 33. in fin. 2. ſup-
poſitionis, & quæſt. 34. concl. 1.* ubi pluribus comprobat ad
ſubſtantiam mutui pertinere, ut mutuatarius ſemper ob-
ligatus remaneat ad ſortis reſtitutionem, *& deciſ. 552.
num. 7. par. 1. recent.* ubi propterea decidit cenſum vitali-
tium, in quo datur pecunia, ut perpetuo ſit apud reci-
44 pientem, ſortiri naturam emptionis. In hoc autem con-
tractu ſocietatis officii, pecunia non fit recipientis, ſed
remanet ſolventis, ſub ſolo periculo amiſſionis in cauſa
mortis, ut dixit Rota *d. deciſ. 552. num. 8.* & recipiens
ſpem probabilem habet illam lucrandi, & facile poteſt
fortunæ beneficio ab onere reſtitutionis ſe liberare. Er-
go certum eſt, ne palliatum quidem mutuum hic inter-
venire; quando quidem hujus contractus forma, quæ
in hujuſmodi conventione conſiſtit, a forma contractus
mutui maxime differt.
45 Præterea ut mutuo palliato, & interpretativo ſit lo-
cus, neceſſe eſt, ut quod ſperant contrahentes, ſperent,
& expectent ex curſu, & interuſurio temporis, aut cer-
te aliunde expectare non poſſint. Exemplum eſt clariſſi-
mum in hac Decretali *in 2. reſponſ.* ubi mercatores, qui
carius vendunt merces credita pecunia, uſuræ labe infe-
cti cenſentur. Quamvis enim contractus venditionis ſui
natura careat omni ſuſpicione uſuræ, quia tamen id quod
ultra juſtum pretium recipiunt mercatores, non aliunde
ſperant, quam ex dilata ſolutione, nec aliunde prove-
nit, quam ex curſu, & lapſu temporis: merito judica-
tur ab Eccleſia mutuum palliatum nomine emptionis,
& venditionis. Ita in terminis declarat Abb. *conſ. 5. O-
46 miſſis argumentis, num. 3. part. 1.* Ideoque gloſ. *ult. in cap.
Conſuluit, ſupra eod. circa med.* ubi idem exemplum ha-
bemus, dicit ob depravatam intentionem contrahen-
tium uſurarium exiſtimari contractum, qui ex ſui for-
47 ma uſurarius non eſt. Item gloſſ. *hic in verb. Venditore,*
Fagnan. in V. Lib. Decretal.

ubi etiam Abb. *n. 2.* docet mercatores carius vendentes
ob dilatam pretii ſolutionem, de uſura damnari, quia
fraudem habent in mente. Hinc etiam Hieronymus Ga-
briel. *conſ. 156. n. 26. & 35. vol. 2.* ſcripſit uſuram pallia-
tam locum habere non poſſe ceſſante depravata intentio-
ne contrahentium. Verum quod in caſu noſtro a con-
trahentibus accipitur, vel expectatur, ubi gravatum eſt
officium; non accipitur, neque expectatur ex dilata ſolu-
tione ob pecuniæ uſum propter curſum, & lapſum tem-
poris, ſed propter illud grave periculum, quod ſubeunt
amittendi ſortem; nec habent animum depravatum, &
voluntatem corruptam. Ergo nulla prorſus mutui ſpecies
hic eſſe videtur, ut ſæpiſſime firmavit Rota, & præſer-
tim *deciſ. 271. n. 4. & deciſ. 336. n. 5.* ubi aliæ deciſiones
referuntur, *par. 4. diverſ.*
Hoc dictum ex eo licet confirmare, quod uſura men- 48
talis eſt per objectum perpendenda, ita ut tunc demum
committi dicatur, quando quis ex mutuo lucrum ſperat;
ſecus vero ſi non ratione mutui, ſed ex alia juſta, atque
legitima cauſa; quia tunc non eſt uſura, ſive ſecunda-
rio, ſive principaliter ſperet lucrum. Ita Sot. *lib. 6. de
juſt. & jur. q. 1. art. 2. col. 3. circa fin.*
Cum itaque contrahentes ſocietatem ſuper officiis et- 49
iam gravatis ultra valorem fructus ſibi promiſſos acci-
piant non ex vi mutui, ſed ob pecuniæ periculum ſua-
pte natura æſtimabile, ut *l. Periculi, ff. de naut. fœnor.*
utique dici non debent uſuraria labe coinquinati, etiamſi
eorum mens in contrahendo ad lucrum principaliter di-
rigatur; præſertim cum periculum ſit tale, ut hoc pre-
tio, & recompenſatione dignum judicetur.
Quod probatur primo authoritate Soti *lib. 6. de juſt. 50
& jur. q. 6. art. 2. ad fin.* ubi de hujuſmodi ſocietatibus
verba faciens, (Periculum, inquit, quod centum con-
ferens ſubit; ut ſi tempore durantis ſocietatis moriatur,
illa amittat, æſtimabile eſt pecunia, atque adeo ſicut in
ludo, & in aliis itidem fortuitis fieri conſuevit, juſte
videntur pro illo periculo centum recipi ſex pro quolibet
ſemeſtri. Hæc ille.
Secundo, quia homines prudentes, ac timoratæ con- 51
ſcientiæ juſtum putant recipere ſex pro centenario ſexto
quoque menſe ratione illius periculi; & hoc pretium
conſuetudo longiſſimi temporis cum Superiorum toleran-
tia hucuſque approbavit: ex his nanque ſumitur pretii
juſtitia, ut tradunt Doctores in *l. Pretia rerum, ff. ad
l. Falcid. & in cap. 1. de empt. & vendit.* & ex multis Con-
rad. *de contract. q. 56. & q. 89.*
Tertio, quia ubi contrahentes ob dubiam ſpem du- 52
biumque eventum potentiam habent ad plus, & minus,
ad damnum, & lucrum, nulla inter eos inæqualitas,
nulla injuſtitia conſiderari poteſt, argum. *l. Si oleo,* ubi
Bald. & Salyc. *& leg. Si pactione, Cod. de uſur.* & patet
ex dictis ſupra *numer. 29.* Quis autem non videat in hoc
contractu recipientem pecuniæ habere ſpem non minus
probabilem lucrandi ſortem, quam dantem lucrandi fru-
ctus, cum mors certiſſima ſit, tempus vero mortis a-
deo incertum, ut non abſque ratione caſus mortis inter 53
alios fortuitos computetur? *l. fin. in princip. Cod. de jure
del.* Bald. *in leg. 1. in fin. C. Qui non poſſ. ad libert. per-
ven.* Unde Rota coram Gregor. XV. *deciſ. 107. numer.
4.* dixit in ſocietate officiorum ceſſare omnem ſuſpicio-
nem uſurarum propter incertitudinem vitæ, ex traditis
per Roman. *conſ. 302. n. 3.* & Dec. *in l. fin. num. 4. Cod. de
tranſact.*
Quarto, & ultimo, ut alia omittamus, quia juſti- 54
tia ſocietatis contractæ intra valorem officii ab hoc pe-
riculo dependet; propterea eo caſu putatur licere ſocio
accipere duodecim pro centenario ſingulis annis, quia
hoc æſtimatur juſtum pretium illius periculi amittendi
cenſum. Ita fatentur omnes uno ore hac de re tractan-
tes, præcipue autem Caſtrac. *capit 8. numer. 2. capit. 42.
& 48. numer. 1.* quibus in locis aperte teſtatur jus per-
cipiendi fructus, quod habet pecuniam tradens, funda-
tum eſſe in periculo illam perdendi, atque ideo tali pe-
riculo ceſſante veluti cauſa, ceſſare, & ipſum jus fructus
percipiendi: quinimo Navar. *conſ. 29. Excellentiſ. Domi-
ne, in tit. de uſur.* aſſerit fructus in hoc contractu juſte
recipi non ratione ſocietatis, ſed ratione periculi, quod
ſubit ſocius in utilitatem officialis: quod videtur etiam
ſenſiſſe Rota *deciſ. 742. numer. 1. & deciſ. 763. numer.
3. par. 1. diverſ.* & Oldrad. *conſ. 207. Univerſis, n. 6. &
per tot.* Sed qui ſocietatem ſuper officio gravato contra-

hunc, eidem, ac fortaſſe etiam majori ſe exponunt pe-
riculo, ut ex ſe patet. Ergo eoſdem etiam fructus pro
illius periculi pretio accipere poterunt; nam quod fructus
officii extent, vel non extent, non efficit majus, vel
minus, juſtum, vel injuſtum talis periculi pretium.
55 Nec quidquam obſtat, quod qui contrariam tenent
opinionem, reſpondeant fructibus officii non extantibus
contractum hunc ad mutuum reduci, in quo periculum
rei mutatæ, quod mutuans in ſe ſuſcipit, illum non ex-
cuſat ab uſura, ut videtur eſſe textus inſignis in hoc *c.*
Naviganti, & tradit Navar. *in Manual. c. 17. n. 221. &*
284. Quare hoc caſu periculum non erit habendum in
conſideratione.
Id inquam non obſtat, primo quia non deſunt graves
viri, qui uſurariam non exiſtimant mutui dationem ea
lege factam, ut mutuatarius cogatur ſolvere mutuanti pre-
tium periculi rei mutuatæ, quod in ſe ſuſcipere vult,
dummodo tamen juſtum pretium ſit, ac legitimum: &
inter hos præcipuus eſt Adrianus *in 4. ſent. tract. de uſur.*
in cap. Occurrunt, cujus ſententia adjuvari videtur ex do-
ctrina Bald. *in l. Rogaſti*, §. *Si tibi*, *col. 2. ff. Si cer. pet.* &
Jo. Lup. *in cap. Per veſtras, de donat. inter vir. & uxor.*
§. *ult. num.* 39. qui committere uſuram non credunt ci-
vem, qui ruſtico certam pecuniæ quantitatem mutuat,
56 ut ſuo agros juſta mercede colat. Et ad hunc textum præ-
dicti Doctores reſpondent, maxime vero Adrianus *loco*
citato, procedere, ubi periculum non eſt verum, ac rea-
le, ſed fictum, ac ſimulatum in fraudem uſurarum.
Hunc intellectum, probat Sot. *liber. 6. de juſtit. & jur.*
quæſt. 4. artic. 2. Quia autem dicetur periculum perden-
di capitale, quod in ſe ſuſcipit tradens pecunias, ſimu-
latum eſſe, cum oculis quodammodo cernatur, & qua-
ſi manibus tangatur? hunc tamen intellectum confutavi
ſupra *n.* 17.
Reſpondet præterea idem Adrian. ubi ſupra hujus tex-
tus diſpoſitionem non habere locum, niſi quando inju-
ſtum eſt periculi pretium. In cauſa autem noſtra juſtum
ſupponimus, ut jam in ſuperioribus probavimus.
57 Sed quia neque hujuſmodi interpretatio conſonat li-
teræ hujus cap. ut dixi ſupra *num.* 14. & doctrina Adria-
ni, & ſequacium, de quibus ſupra *num.* 55. communi-
ter reprobatur, teſt. Covar. *lib. 3. variar. reſolut. cap.* 2.
num. 5. verſ. Tertia, & contra illam valde urgent ratio-
nes per eum ponderatæ. Ideo tertio loco reſponderi pot-
eſt hujus textus deciſionem fundatam eſſe in præſumptio-
ne, ut colligitur ex verbis textus ibi, *Uſurarius eſt cen-*
ſendus: id eſt præſumendus, ut interpretatur Navarr. *in*
Manuali cap. 17. n. 284. hunc intellectum recipit Conrad.
de contract. quæſt 39. col. 4. verſ. Secunda, &c. Ad quod
vide quod dixi ſupra *n.* 22. Quare cum nos loquamur de
foro interiori conſcientiæ, in quo veritas rejectis præ-
ſumptionibus attenditur, ut per Frider. *conſ. 21. n. 2. ver.*
Præterea lex ſeu forum conſcientia, non eſt, cur de ejus
deciſione laboremus.
58 Sed quatenus hic quoque intellectus aliquam patere-
tur difficultatem, quarto loco, & forte melius, quod
ſpectat ad rem præſentem, reſpondetur hunc textum in-
telligendum eſſe de mutuo vero habente propriam for-
mam contractus mutui, concurrente depravata, ac per-
verſa mutuantis voluntate, ut unuſquiſque cognoſcere
facile poterit, ſi verba textus diligenter legat, & illo-
rum etiam, qui communem intellectum tuentur, lo-
quendi modum accurate perpendat. *Naviganti*, inquit
Gregorius IX. *vel eunti ad nundinas certam mutuans pe-*
cuniæ quantitatem, *&c.* Verba ſunt clara, aperteque mu-
tuum demonſtrant. Non procedit ergo in alio contra-
ctu, qui mutui ſpeciem ac formam non præſefert, ſed
ad aliud genus contractus a mutuo diverſum reduci poſſit,
licet certum ac proprium illius nomen non habeamus.
Sed contractus, de quo agitur, non eſt mutuum, ha-
bita ratione illius formæ, ut ſupra probatum eſt *numer.*
41. neque contrahentes vitiatam habent intentionem,
cum bona fide contractum licitum celebrare ſibi per-
ſuadeant, ut pro certo ſupponimus. Ergo periculum
in caſu noſtro excuſare optime poterit ab uſuraria pra-
vitate.
59 Quæ diſtinctio confirmatur etiam ex his, quæ tradit
Navar. *conſ.* 23. *Reſpondimus, de uſur. liber.* 5. Nam in
principio dicit non committere uſuram illum, qui dat
centum mercatori in Syriam ducere volenti navem mer-
cibus onuſtam ea lege, ut perdat illa, ſi navis pereat; ſi
vero ſalva revertatur, reddantur ſibi centum: & quia
contrarium videtur tenere in ſuo *Manuali c.* 284. ut ſe
exiſtimat ab illa contradictione, declarat, quæ haben-
tur in Manuali, procedere in mutuo; quæ vero tradit.
in dict. conſ. locum habere in contractu innominato,
per quem datur aliquid alteri ob periculum ſubeundum;
neque valere argumentum a contractu mutui, qui debet
eſſe gratuitus, ad alios contractus non gratuitos: quam
autem differentiam conſiderare poſſumus inter unum
contractum, de quo in Manuali, & alterum de quo in
conſil. niſi dicamus eum eſſe, ut contractus, de quo in
Manuali, habeat veram mutui formam, & ibi de mu-
tuo agatur ex mente contrahentium; alter vero careat
forma mutui, & in eo mens contrahentium ad mutuum
non referatur; quod clarius apparebit, ſi eundem Navar-
rum adeamus *in conſil. 29. Excellentiſſime Domine, n.* 4.
verſ. Tertio quæro, eadem tit. de uſur. ubi juſtam dicit 60
conſuetudinem in Gallia Belgica receptam, ut quis det
alteri centum cum pactione reddendi ducenta, ſi poſt
duos annos uxorem accipiens, viſa Roma in patriam re-
vertatur, vel tradat aliquis certum quid cum pacto du-
plum reſtituendi, ſi uxorem ducat, vel ad Præsbyteri
gradum aſcendat: & juſtitiam conſuetudinis fundat in 61
periculo, cui ſe exponit tradens pecuniam: quod quidem
periculum, ut ait Navar. efficit, ut liceat mutuare alicui
ea lege, ut ſi moriatur intra ſex annos, nihil mutuan-
ti reſtituatur, ſi vivat ſex annos, reddantur illa, & cen-
tum pro milliario; quæ proſ. ſtu pugnare omnino viden-
tur cum iis, quæ *in Manual.* ſcripta reliquit *d. c. 17. n.*
222. ubi enim, qui mutuat, inquit, cum pacto, ut ſi
mutuatarius intra certum tempus moriatur, ſit liber, ſi
vivat, duplum reddat, uſuram committit. Ut ergo vin- 62
dicemus Navarrum ab hac apparenti contradictione, di-
camus in Manuali eum loqui de vero, & proprio mu-
tuo, ac mutui formam habente: in citato vero conſil.
de contractu a forma mutui longe diverſo, de contra-
ctu ſcilicet innominato donationis ſub modo, vel datio-
nis pecuniæ ad aliquem uſum ſub periculo amittendi eam
in aliquo caſu dubio, ſi perierit, & accipiendi aliquid
ultra ſortem ſi ſalva fuerit. Nemo autem non videt con-
tractum, de quo dubitamus, ſublato fundamento fru-
ctuum ex officio manantium induere formam, ac ſpe-
ciem contractus innominati, argum. *l. 2. cum tribus ſeqq.*
ff. præſcript. verbis. Quare adhuc licitus, & juſtus erit;
nemo enim cogitur pecuniam ſuam alteri gratis conce-
dere, ſed poteſt petere, ac recipere honeſtum pretium
certum, quæ dat, vel concedit per tales contractus in-
nominatos legitimos non gratuitos, ut per Navar. *in*
præcit. conſ. 23. de Uſur.
Secundum, ac ultimum principale fundamentum pro 63
hac opinione, aliis prætermiſſis, eſſe videtur, quod etſi
officialis, qui officium obligavit pro quantitate totius
valoris, nullos amplius habeat fructus ex officio; tamen
negari non poteſt, quin habeat penſiones, ut ita lo-
quar, & fructus, qui ſibi debentur ab illis, in quorum
favorem ſocietates contraxit, cum illi accipientes pecu-
niam pro ſuis uſibus, atque neceſſitatibus, ab officiali
recognoſcant bonam fidem, eumque indemnem ſerva-
re promittant obligando ſe ad reſtituendos omnes, &
quoſcunque fructus, quos idem officialis illorum cauſa
tradenti pecuniam perſolveret; nihil autem impedit,
quominus officialis contrahere poſſit ſocietatem ſuper
hujuſmodi fructibus, in quibus non minus jura habere
intelligitur, quam in fructibus officii non obligati: ne-
que enim aſſignari poteſt concludens ratio diverſita-
tis. Cum itaque fructibus officii non extantibus contra-
ctus poſſit nihilominus habere verum ac ſolidum funda-
mentum a parte rei, non debemus illum, tanquam u-
ſurarium, & illicitum condemnare, ſi nullus ad ſit do-
lus, & omnis abſit fraus reſpectu contrahentium, ut
nos ſupponimus.
Qui contrariam ſententiam tuentur, prædicta funda- 64
menta conantur evertere hac ratione: quia etſi contra-
ctus fieri poſſit cum officiali habente officium gravatum
in vim ſponſionis, dationis pecuniæ cum periculo, vel
etiam in vim contractus ſocietatis habita ratione fru-
ctuum, quibus ſibi reſpondent perſonæ recognoſcentes
bonam fidem: attamen in caſu noſtro cum ineuntes ſo-
cietatem eorum contractum hoc nomine ſocietatis officii
agant, nec cogitando quidem de hujuſmodi modis con-
trahent, qui poſſunt admitti gravato etiam officio: utique
ſi non

ſi non valet ut agitur, neq; etiam valere debet ut valere poſſet, ad reg. *l.* 1. §. *Si quis ita*, & ibi Bart. *n.* 2. *ff. de verbor. obl.* & *l. Non codicillum*, ubi Alex. *in princ. C. de teſtam.*

65 Pro ſolutione hujus argumenti, quod attinet ad nomen, quod contractui dederunt contrahentes, parum eſt laborandum, cum non a nomine, ſed a pactis, conventionibus, & circumſtantiis, quas ſortitus eſt, qualitatem ſumat, & naturam, ut optime Conrad. *de Contract. q.* 33. *in* 2. & 3. *ſuppoſit.* ubi ſexcentis exemplis, & auctoritatibus probat non valere hanc conſequentiam: contractus talis vocatus a contrahentibus; ergo talis eſt judicandus. Præterquam quod huic contractui noſtro etiam remoto officii fundamento convenit nomen ſocietatis reſpectu fructuum, qui ſibi ab illis debentur, quorum favore officium obligavit, ut ſupra tetigimus *n.* 63. &
66 infra probavimus.

Quod vero dicitur contrahentes in coeunda ſocietate ne cogitaſſe quidem de hujuſmodi contractibus innominatis, qui gravato etiam officio liciti cenſentur; admittimus eos expreſſe, & ſpecifice non cogitaſſe de alia contractus ſpecie diverſa a ſocietate officii: negamus tamen eoſdem ſaltem implicite, virtualiter, & in genere mentem non direxiſſe ad hujuſmodi etiam contractus; eo enim ipſo quod celebrare intellexerunt contractum talibus circumſtantiis indutum, & actum validum gerere, ſimul etiam tacite voluerunt contractum juſtum bona fide inire; nam contractus talibus concurrentibus circumſtantiis in aliam ſpeciem contractus tranſire videtur, nec poteſt valere, aut juſtus eſſe, niſi ut eſt reducibilis ad hujuſmodi contractus innominatos. Quare ex præſumpta, & veriſimili mente contrahentium ſuſtineri debet, ad gl. *altim. in fin.* communiter approbatam in *leg. Tale pactum*, §. *fin. ff. de pact.* Ita in ſimili caſu reſpondet Conrad. *de Contract. q.* 34. *poſt tertiam concluſionem in tertio argum.*

Neque obſtat reg. *d.* §. *Si quis ita*; nam in primis animadverto hanc regulam eſſe brocardicam, imo contrariam regulam eſſe longe univerſaliorem, ita ut reſpectu illius hic §. dici poſſit exceptio potius ad regulam quam regula, ut ibi tradit Jaſ. *n.* 21. nam ut inquit Abb. *conſil.* 67. *In cauſa quæ vertitur*, *col.* 2. *n.* 2. *verſ. Nec obſtat ſi dicatur*, *par.* 2. in dubio quis videtur facere actum omni meliori modo, quo poteſt, ſequitur Roland. a Valle *conſ.* 67. *n.* 31. *cum ſeqq. volum.* 1. Quare contrariæ regulæ ſtandum erit, quandiu non probetur exceptio, ad Bart. *in l.* 2. *ff. Si quis in jus vocat. DD. in rubr. ff. de reg. jur.* & *in leg. Omnis definitio*, *eodem tit.* Præterea quarenus etiam pro regula habendum eſſet, ut quoties actus non valet eo modo, quo agitur, nec valeat, ut valere poteſt; Reſpondeo hujuſmodi regulam inter alias multas præcipue duas recipere declarationes, quæ maxime conſerunt ad rem noſtram. Prima eſt, ut procedat in caſu, in quo contrahentes ſciebant actum eo modo geſtum non valere, ut declarat Raph. Cumanus, quem refert, ut ſequitur Alexand. *in cit.* §. *Si quis ita*, *num.* 8. Tunc enim præſumitur facere velle actum eluſorium, argum. *l. Non ſolum*, *ff. de act. & obligat.* Secus vero contrahentes id probabiliter ignorabant, ut in caſu propoſito; nam tunc ceſſat præſumptio actus eluſorii, & ſuccedit alia præſumptio pro actus validitate, quæ tanquam potentior, ac firmior, alias omnes elidit, argum. *l. Di-*
67 *vus*, *ff. de integr. reſtit. minor.* Secunda regulæ declaratio eſt; ut non habeat locum quando actus juramento fuit confirmatus: ea enim eſt potentia juramenti, ut faciat actum valere omni meliori modo, quo poteſt, Barthol. Alexand. & Jaſ. *in dict.* §. *Si quis ita*, tradunt Doctores *in l. Cum pater*, §. *Filius matrem*, *ff. de legat.* 2. Covarr. 2. *parte relect.* §. 6. *col.* 2. *verſ. Decimatertia*, *ante num.* 2. ubi de communi teſtatur; quod procedit, etiamſi actus eo modo, quo geſtus eſt, nullus ſit ex defectu formæ, Honded. *conſil.* 307. *num.* 41. Cum itaque contrahentes ex inveterata jam conſuetudine in hoc contractu juramentum adhibere ſoleant, virtute hujus Sacramenti ſuſ-
68 tineri debet eo modo, quo valere poteſt; præſertim cum agatur de evitando uſuræ crimine, caque ſemper ſit facienda interpretatio, ut contractus neque uſurarius, neque in fictus judicetur, Hieronym. Gabr. *conſ.* 168. *q.* 6. *num.* 12. *lib.* 1. & *conſ.* 256. *n.* 3. *vol.* 2. Bero. *con.* 169. *n.* 19. *vol.* 1.

His accedit, quod homines per ſe, & non per interpoſitas perſonas, non clam, ſed palam celebrarunt hujuſmodi contractum ſpatio longiſſimi temporis, idque fecerunt tolerantibus Superioribus tam Eccleſiaſticis, quam ſecularibus. Tales contractus communi hominum opinione habiti ſunt pro juſtis, & licitis, ab omnibus indifferenter celebrari fuere, a doctis, gravibus, & prudentibus viris timorataque conſcientiæ. Confeſſarii nunquam contrahentibus abſolutionem ſacramentalem denegarunt; imo ne admonuerunt quidem unquam de injuſtitia horum contractuum. Sæpe, ac ſepius accidit ut accipientes pecunias ſuper officio gravato ingentem illarum ſummam lucrati ſint per mortem dantis, vel illius qui ab eo fuerat nominatus. Hæc ſane omnia ſuadent ut contractus initus ſuper officio gravato, ſi non valet jure ſocietatis, ſuſtineatur eo modo, quo valere poteſt ſaltem ex æquitate, quæ in foro interiori maxime attendi ſolet. Præſertim quia contrahentes ſi ſciviſſent illicitam eſſe ſocietatem ſuper officio gravato contractam, libenter confugiſſent ad officium non gravatum, cum ex hoc, quod officium ſit gravatum, nihil commodi atque utilitatis ad eos redundare poſſit; quare iniquum videtur, ut decepti authoritate conſuetudinis a Superioribus non improbatæ, ſine culpa ſentiant hoc graviſſimum damnum reſtitutionis fructuum perceptorum, ad quam tenentur, ſi contractus eſt uſurarius, ut *capit. Cum tu*, *ſupr. eodem cum ſimilib.* Et certe cum Superiores tam Eccleſiaſtici, quam ſeculares hunc contractum in Urbe, & ubique locorum ſcienter toleraverint a tempore fere immemorabili uſque ad hanc diem, pium eſt credere id eos feciſſe, quia viderunt, ac prudenter conſiderarunt talem contractum concurrente bona fide contrahentium fieri abſque peccato, & juſte ſuſtineri poſſe, cum a parte rei inveniatur modus illum juſtificandi per reductionem ad contractum innominatum dationis pecuniæ cum periculo futuri eventus; vel certe eſt contractus ſocietatis initæ ſuper fructibus officiali debitis ab illis, in quorum gratiam officium obligatur; & ad hunc fortaſſe facilius redigetur, cum majorem habeat cognationem, & affinitatem cum ſocietate ipſa contracta ſuper fructibus officii, & in habentibus ſymbolum facilior ſit tranſitus, *leg. Item veniunt*, §. *Cum prædiximus*,
§. *petit. heredit. cum vulgat.* Et talis contractus quamvis 69
initus ſuper fructibus aliunde quæſitis, quam ex officio, adhuc tamen congrue retinebit nomen ſocietatis officii. Primo ob originem, quam habuit, quia ortum duxit ab illo contractu ſocietatis, quem homines a prin-
cipio frequentare cœperunt: prout in ſimili videmus 70
nuptias ſic dictas, quia olim ſponſa pudoris gratia obnubere, ac velare ſolebat caput, *capite Hæc imago*, 33. *quæſtio.* 1. Hodie quoque tali nomine appellari ob antiquum illum ritum, licet jam abierit in deſuetudinem. Secundo voluerunt fortaſſe ſummi Pontifices hunc contractum celebratum ſuper officio gravato hoc nomen habere ad ſcandalum evitandum, ut mos eſt Romanorum Pontificum, ut per Bero *conſ.* 146. *numer.* 27. *colum.* 3. ne ſcilicet homines vulgares ignorantes nomen contractus, judicarent hunc contractum nomine mutui eſſe appellandum; & ex conſequenti cum ea ſummo Pontifice permiſſum ſit ex hujuſmodi contractu lucrum quærere; ſibi temere, ac falſo perſuaderent ex
mutuo aliquid ultra ſortem licite recipi poſſe. Quam 71
ob cauſam Rota in cauſa Romana Societatis coram Gypſio, quæ habetur *deciſ.* 311. *num.* 6. & in alia Romana Societatis coram Cardinali Blanchetto, quæ refertur *deciſ.* 336. *num.* 5. *part.* 4. *diverſor.* dixit hujuſmodi officia deſervire ſolum pro colorando contractu. Denique non inepte hunc contractum ſocietatem officii appellamus, quia fructus, qui ab officiali percipiuntur a tertia perſona, quamvis non proficiſcantur immediate eo ipſo officio, debentur tamen occaſione, & cauſa officii, cum officialis aliorum gratia, & contemplatione officium proprium obligaverit; quare, late ſaltem accepto vocabulo, dici poſſunt fructus officii; nam quidquid eſt cauſa cauſæ, dicitur eſſe cauſa cauſati, *l. Manumiſſionis*, *ff. de juſt. & jur. cum vulg.* & a primordio tituli poſterior formatur eventus, *l.* 1. §. *Lucrativas*, *C. de impon. lucr. deſcript. lib.* 10. Facit text. in *l. Qui id quod*, *ff. de
donat.* Hinc fit, ut ſocietas contracta ſuper officio gra- 72
vato extinguatur ſublato officio, Rota *dec.* 291. *n.* 1. & *ſeqq. dec.* 308. *n.* 1. & 2. *par.* 4. *diver.* Non ſolum quia cum originem duxerit a contractu illo primo ſuper fructibus

officii initio, ſecundum illius naturam regulari debet; verum etiam quia ſublato officio auſertur officiali illud jus percipiandi fructus a perſonis, quarum beneficio fructus officii obligavit. Cum enim tale jus ab officio tanquam a cauſa dependeat, ceſſante officio, & ipſum jus ceſſare intelligitur, *c. Et ſi Chriſtus, circa fin. de jurejur. & cap. cum ceſſante, de appell.* Sicut igitur Navar. *in Manuali c. 17. n. 257.* optat a ſummo Pontifice, & ab Epiſcopis juſtam declarari conſuetudinem in Gallia, & in multis aliis Italiæ locis receptam, ut Eccleſiæ, viduæ, pupilli, & ſimiles perſonæ miſerabiles dantes mercatoribus ſuas pecunias lucrentur quatuor, aut quinque pro centum in ſui ſuſtentationem, cum conſuetudo talis legitimam originem habuerit, & commode defendi poſſit: ita forte ab re non eſſet, ut Eccleſia contractum hunc ſocietatis initæ ſuper officio gravato, ab omni uſura, & injuſtitia alienum declararet, cum a contractu licito originem duxerit, fundamentum habeat a parte rei, & nullus dolus, nullaque fraus ſubſit ex parte contrahentium. Ita enim conſuleretur & animarum ſaluti, & Reipublicæ utilitati. Neque tot homines illaqueati tenerentur, nec damnum illud ſequeretur in publicæ tranquillitatis perturbationem, quod ſuo tempore accidiſſe refert Pius IV. in ſua Bulla hac de re edita in princ. de qua infra *n. 75.*

73 Ex his aperte colligitur, quam infirma ſint argumenta; quæ in contrarium afferuntur. Primo enim quod ajunt re non exiſtente ſocietatem ſuper ea iniri non poſſe, id ſolum probat, officio gravato ultra illius valorem, contractum in vim ſocietatis officii proprie loquendo non ſubſiſtere, quod & nos fatemur. Sed tamen negamus, quin ſuſtineri poſſit in vim aliorum contractuum, quo-
74 rum ſupra meminimus. Deinde quod dicunt ex re infructuoſa lucrum ſperare uſurarium eſſe, non officit concluſioni noſtræ; quia falſum eſt quod ipſi gratis aſſumunt, officium gravatum omnino infructuoſum eſſe; nam ejus cauſa, & occaſione habet officialis jus percipiendi tot fructus ab iis, ad quos revera pervenerunt pecuniæ, quot illorum contemplatione ſolvit tradenti pecunias; & ideo fructus tales non incongrue fructus officii licet appellare, ut ſupra oſtendimus. Præterea ſi concedamus officium eſſe infructuoſum, poſtquam gravatum eſt pro quantitate totius valoris, non concedemus tamen ſocios hoc caſu uſuram incurrere, quia quod expectant, aut accipiunt ab officiali, cui pecunias tradiderunt, non expectant, aut accipiunt ratione officii abſolute, ac ſimpliciter, ſed ratione periculi, quod in ſe ſuſcipiunt, tali pretio æſtimabilia, ut ſimiliter oſtenſum eſt ſupra; hoc enim permiſſum, & licitum eſſe præſertim citra cauſam mutui liquido conſtat ex iis, quæ ex mente ipſius Navar. *in Manual. & in conſil. 23. de uſur. ſupra retulimus, n. 59* quæ non obſcure indicant eundem Navar. *conſil. 15. Primum dubium, col. 5. tit. de empt. & vendit.* nihil aliud ſibi velle, quam contractum ſuper officio gravato celebratum jure ſocietatis non ſubſiſtere; quinimo contrahentes uſuram fortaſſe committere, ſi depravata intentione lucrum inhiantes, & ſcienter ita
75 contrahant in fraudem uſurarum. His conſequens eſt, ut conditio illa, de qua per Pium IV. in ſua Bulla incip. *Cum ſicut accepimus, in Bullar. tom. 2. pag. 22.* ut contractus ſocietatis celebrari nequeat ſuper officio pro quantitate valoris gravato, pertineat potius ad jus poſitivum, quam ad jus naturale; cum probatum ſit exhauſtis officii fructibus, contractum a parte rei habere poſſe fundamentum, nec intrinſece malum, aut uſurarium eſſe, quod videtur ſenſiſſe Rota *deciſ. 287. n. 1. v. Non obſtat periculum, par. 4. diverſ. & deciſ. 117. n. 1. recent.* ubi decidit ſocietatem officiorum ſuſtineri duntaxat uſque ad valorem officii, ſed non ultra, idque tam ex forma Conſtitutionum ſummorum Pontificum, quam ex diſpoſitione juris communis, & allegat deciſ. Cardin. Millin. *in Romana ſocietatum 29. Januarii 1602.* quam refert, & ſequitur Gregor. XV. *dec. 166. n. 1.*

76 Quamvis enim talem conditionem deſiderare videatur natura contractus ſocietatis officii, cum hic contractus conſiſtere nequeat ſine fructibus ab officio manantibus, Rota *deciſ. 287. n. 1. par. 4. diverſ.* id tamen non eſt de natura contractus abſolute, ac ſimpliciter, ita ut contractus alio modo celebratus ſine officii fructibus defendi nullo modo poſſit. Aliud enim eſt, ut ad formam, & naturam alicujus contractus aliquid neceſſario requiratur, quod juris poſitivi eſſe poteſt, a quo dependet natura, ac forma particularis contractus, ut per DD. communiter in *l. 1. in princ. ff. de verb. oblig.* ubi de ſtipulatione in ſpecie exemplum habeamus; aliud vero, ut contractus in genere ex ſui natura ſimpliciter, & abſolute ſecluſa omni humana Conſtitutione aliquid neceſſario poſtulat, quod proprie dicatur eſſe juris naturalis, cui derogari non poſſe teſtantur Theologi, & ſequuntur Doctores noſtri, inter quos egregie Bald. *in l. 1. n. 37. C. de Summa Trinit.* Hinc recte Conrad. *de Contract. q. 83. col. 9. ver. Quarta ratio.* Quamvis, inquit, aliquid ſit contra naturam contractus, naturam pro naturalibus, aut ſubſtantialibus accipiendo, non tamen ſequitur idcirco illicitum, & damnandum; & hanc conſequentiam; Id non patitur natura contractus: ergo contractus eſt injuſtus, & illicitus, erroneam, atque irrationabilem eſſe probat eleganter idem author *q. 89. corol. 1.*

Quod præterea illa conditio non ſit propriæ juris na- 77
turalis, elicitur ex Bullis hac de re editis Pauli Quarti, & Pii Quarti, Primo, quia ponitur inter alias conditiones juris poſitivi; ergo ejuſdem qualitatis, & naturæ cenſeri debet, argum. *l. Jam hoc jure, §. Sed ſi,* & ibi
Bart. *n. 1. ff. de vulg. pupil & l. fin Cod de ſentent* Quod 78
vero aliæ conditiones ſint juris poſitivi, certiſſimum eſt: inter alia enim illa eſt præcipua, qua ſocietates contrahi prohibentur ſuper officiis in Romana Curia non exiſtentibus. Quia autem dubitet etiam ſuper aliis officiis contrahi ex natura ſua legitime poſſe, ſi aliqua fructifera reperiantur, ut revera reperiuntur? Nec obſtat, quod
in Conſtitutione Pauli Quarti, quæ incipit *Inter cete-* 79
ras, in Bullar. tom. 1. pag. 723. contractus ſocietatis aliter initi, quam ſuper officiis Romanæ Curiæ, declarentur illiciti, injuſti, atque uſurarii. Quandoquidem eandem Conſtitutionem Pius IV. caſſavit, irritavit, & annullavit cum omnibus in ea appoſitis clauſulis: unde cum in totum ſit abrogata, nec Conſtitutio ipſa, nec illius ratio ad deciſionem cauſarum, aut in argumentum allegari poteſt, ut probat Dec. *in cap. 1. num. 11. 37. &*
ſeqq. de Conſtit. Secundo, quia Bulla Pii IV. cautum eſt, 80
ut qui ignoranter contrahunt ſocietates ſuper officio gravato, nullum ex hoc damnum, & detrimentum ſentiant, atque ita ſimul cum fructibus recuperare poſſint, ut interpretatur Caſtracan. *in tract. de ſociet. cap. 6. n. 18.*
cum ſeq. Hoc enim argumento ſatis patet talem condi- 81
tionem non eſſe juris naturalis, quandoquidem in iis, quæ juris naturalis ſunt, etſi bona fides excuſare poſſit interdum a peccato, nunquam tamen excuſat a reſtitutione, ubi aliquid quæſitum eſt ex illegitimo, & uſurario contractu, ut communiter Theologi fatentur, & multi ex noſtris, ut teſtatur Navar. *conſ. 16. Conſuluit quidam, n. 2. de Uſur.*

Ex abundanti dicimus, in prædicta Pii IV. Conſtitu- 82
tione nullum poſſe fieri fundamentum; quia non ſolum nunquam fuit uſu recepta neque Romæ, neque alibi, cum nullus inventus ſit ex officialibus, qui juridice officio privatus fuerit vigore dictæ Bullæ, neque ullus ex ſociis, qui ad fructuum contra formam Bullæ præceptorum reſtitutionem fuerit condemnatus: ſed etiam per contrarium uſum, cum juris poſitivi ſit, abrogari potuit, & de facto abrogata cenſeri debet, cum inoleverit jam conſuetudo longiſſimi temporis, quo officiales ad petitionem extraneæ perſonæ aſſumere quotidie ſolent ſibi ſocios ſuper officio ultra illius valorem gravato, ſcientibus, & patientibus Romanis Pontificibus; & de hoc ſtylo Curiæ contrahendi ſocietate officiorum ſuper officia ultra valorem gravatis atteſtantur Domini de Rota
deciſ. 310. numer. 5. part. 4. diverſor. Quamvis enim in 83
Conſtitutionibus Apoſtolicis, quæ non a conſenſu populi, ſed ab authoritate a Chriſto Domino Summis Pontificibus attributa proficiſcuntur, admitti non poſſit propoſitio Navarri *conſ. 4.* incip. *Pœna, num. 4. de injur. & damn. dat. & conſ. 10. Per gratia, num. 2. de ſent excom. lib. 5.* & aliorum quos cumulat Hieronymus Gabriel. *conſ. 79. num. 9. & 10. vol. 2.* aſſerentium illas non ligare, niſi ſint uſu receptæ; tamen admittenda eſt alia propoſitio tanquam ſacris Canonibus conſentanea, & a Doctoribus ubique recepta, quod per contrarium uſum cum ſcientia Papæ, & longiſſimi temporis curſu abrogari valeant, ut optime declarat Cardin. *in proœm. Clemen. v. Univerſitatis, numer. 3. in fin.* Nulla enim eſt lex poſitiva, quæ per contrariam conſuetudinem rationabilem, &

legiti.

legitime præſcriptam abrogari non poſſit, *cap. Iſtis*, §. *Leges*, 4. *diſt. c. fin.* ubi Canoniſtæ *de conſuet.* & ſcripſit Abb. *conſ.* 7. *col. penult. in princ. lib.* 2. *verſ. Et notanter*, Rom. *conſ.* 312. *n.* 130. *in fin. verſ. Tertio quia*, Barth. & DD. *in l. De quibus*, *ff. de legib.* & in propriis terminis tradit Roland. *conſ.* 75. *n.* 42. *lib.* 1. & de generali Urbis conſuetudine ineundi ſocietatem officiorum ſuper officiis alienis, Rota *deciſ.* 311. *n.* 5. *par.* 4. *diverſor.*

DE CRIMINE FALSI.

D. Auguſtinus.

CAPUT I.

FAlſidicus teſtis tribus perſonis eſt obnoxius: primum Deo, cujus præſentiam contemnit: deinde judici, quem mentiendo fallit: poſtremo innocenti, quem falſo teſtimonio lædit. Uterque reus eſt, & qui veritatem occultat, & qui mendacium dicit: quia & ille prodeſſe non vult, & iſte nocere deſiderat.

S U M M A R I U M.

1 *TEſtis falſidicus tres lædit, Deum, judicem, & partem, & n.* 120. *uſque ad n.* 133.

2 *Falſi pœna tenetur teſtis non modo, ſi falſum dicit, ſed etiam ſi veritatem occultat, & n.* 124. *& ſeqq.*

Declaratur, n. 56. *& ſeqq. n.* 144.

3 *Delicto unico poteſt quis lædere plures perſonas, & tenetur omnibus ſatisfacere.*

4 *Et qui in pluribus offendit, in pluribus punitur.*

5 *Teſtis tenetur de falſo, ſi interrogatus ſuper certo articulo dicat ſe neſcire, aut non recordari; vel ſi deponat obſcure, verſute, vel per malitiam, & n.* 149. *& ſeqq.*

6 *Secus ſi non juraſſet, vel non fuiſſet interrogatus.*

7 *Tacens veritatem quando teneatur pœna falſi, & peccet, late declaratur, ut n. ſeqq.*

Tacens veritatem peccat, quando aſſumpſit officium teſtificandi, ibid.

8 *Et eſt peccatum mortale, & n.* 124.

9 *Idem eſt, quando aliter ex alio officio aſſumpto tenetur dicere veritatem.*

10 *Et idem, quando ex alia cauſa ad id tenetur.*

11 *Tacens veritatem ſuperioribus ſuis peccat.*

Quod procedit etiam in tacente crimen capitale per ipſum commiſſum, n. 125.

12 *Tacens veritatem non peccat, quando non compellitur reſpondere, & veritas aliter haberi poteſt.*

13 *Limitatur, quando procuraret, ne veritas ab aliis poſſet haberi.*

14 *Tacens veritatem peccat, quando non poteſt aliter de veritate liquere, & proximus inde damnum patitur, & n.* 131.

15 *Tacens veritatem ad favorem proximi, ne puniatur in cauſa criminali, non peccat.*

16 *Fallit primo, quando aſſumpſit officium teſtificandi, vel alias ex officio tenetur.*

17 *Fallit ſecundo in ſubſidium, quando veritas aliter haberi non poteſt.*

18 *Tacens veritatem in impetratione a Principe peccat.*

19 *Paria ſunt nocere injuſte, & juſte prodeſſe nolle.*

20 *Jurans falſum ſubaudiendo aliquid in mente, quod reddat ſenſum verum, an peccet mortaliter, & n. ſeqq. uſque in fin.*

21 *Quid, ſi id faciat ſine juſta cauſa.*

Et quid, ſi juſta cauſa ſubſit, n. 26. *& n. ſeqq. uſque in fin.*

22 *Juramenti finis eſt determinatam veritatem aperire, & n.* 133. *& ſeqq.*

Juramentum quod huic fini adverſatur, non inducit mortale peccatum in materia levi, n. 24.

Contrarium, n. 137.

23 *Juramentum cui deeſt ſola diſcretio, non ingerit culpam mortalem, & n.* 152.

24 *Jurare joci cauſa Principem eſſe in oppido, intelligendo pictum, eſt grave peccatum, ſed non mortale.*

Imo eſt mortale, n. 145. *& ſeqq.*

26 *Jurare falſum ex juſta cauſa, ſubaudiendo aliquid in mente, quod reddat ſenſum verum; nullam eſſe culpa, qui Authores ſenſerint.*

Fagnan. in V. Lib. Decretal.

27 *Et quibus fundamentis, & n. ſeqq. uſque ad n.* 55.

Scriptura ſacra frequenter utitur verbis, quæ ſecundum literam videntur falſa; ſunt tamen vera ſecundum implicitas ſubauditiones, ibid. & n. 161.

Declaratur, n. 156. *& ſeqq.*

28 *Deus audit verba noſtra, prout ex intimis proferuntur humanæ aures, prout foris ſonant, & n.* 70.

Declaratur, n. 76. *&* 80. *&* 162. *verſ. Non obſtat ſecundum.*

29 *Veritas, aut falſitas ſermonis non eſt accipienda ex verbis externis, ſed ex intentione proferentis.*

Contrarium, n. 84.

Declaratur, n. 76. *&* 162. *verſ. Non obſtat ſecundum.*

30 *Verba deſerviunt intentioni, non intentio verbis, & n.* 71.

31 *Linguam ream non facit niſi ea mens, & n.* 72.

32 *Mentiri eſt contra mentem ire, & n.* 163.

44 *Mendacii ad rationem verba materialiter ſe habent, ſed formalitas ex mente proferentis eſt accipienda, & n.* 87. *in fin.*

Declaratur, n. 163.

34 *Mendax non eſt, qui dirigit greſſus in aliquam partem, ad quam ire non intendit, & n.* 164.

35 *Opinio adſtruens perjurium non eſſe verbis falſum jurare, & interna ſubauditione verum concipere, eſt probabilis, & ideo eligi poteſt, licet oppoſita ſit probabilior, ac tutior.*

Contrarium, n. 166.

36 *Jurare ſe aliquid neſcire, quod expedit ſub ſecreto tegere, ſubaudiendo in mente, ita ut expediat revelare, multi opinantur non eſſe perjurium.*

37 *Idem in eo, qui coactus jurat ſe pecuniam ſoluturum, ſubaudiendo intra ſe, ſi erit debitur.*

38 *Idem in eo, qui per metum jurat ſe accepturum aliquam in uxorem, ſubintelligendo, ſi mihi placuerit.*

39 *Idem in muliere, quæ ſciens occultum impedimentum dirimens, metu excommunicationis jurat ſe velle viro cohabitare, ſubaudiendo, ſi mihi licebit.*

40 *Idem in eo, qui pecunia egens jurat ſe illam non habere, intelligendo ad mutuandum.*

41 *Idem in adultera, qui jurat ſe adulterium non commiſiſſe, ſubaudiendo, in alio die, vel loco.*

42 *Idem in Clerico, qui ut ſe eximat ab indebita ſolutione gabellæ, jurat ſe nihil portare, ſubaudiendo, ex quo gabellam ſolvere teneatur.*

43 *Idem in viatore veniente ex loco, qui peſte infectus creditur, & jurat ſe inde non venire, ſubintelligendo, tanquam ex loco infecto.*

44 *Idem in pœnitente, qui male interrogatus a Sacerdote, falſo negat ſe confeſſum fuiſſe aliquod peccatum, ſubaudiendo, ut aut illud dicere teneatur.*

45 *Juramentum quoties exigitur ad faciendum peccatum, poteſt quis jurare ſe facturum, ſubintelligendo intra ſe, ſi abſque peccato id ſibi licuerit.*

Contrarium, a n. 80. *uſque in fin.*

46 *Reus non juridice interrogatus poteſt jurare ſe delictum non commiſiſſe, intelligendo intra ſe prout ſubeſt illi judicio, & n.* 129.

47 *Et idem in teſte, qui jurat ſe neſcire.*
Contrarium, n. 129.

48 Neſcio, *verbum recipit hanc interpretationem ſcilicet ad revelandum.*

49 *Jurans falſum in judicio ex juſta cauſa, ſubaudiendo in mente aliquid, quod reddat ſenſum verum, non peccat ſecundum aliquos.*

50 *Idem putant in eo, qui occidit hominem ad ſui defenſionem, vel putans eſſe feram, & negat in judicio ſe occidiſſe, intelligendo intra ſe de facto criminoſo, & n. 127. & 153. & ſeqq*

51 *Idem in eo, qui ut ſibi ſatisfaciat de injuſta taxa, negat in judicio ſe fraudaſſe, intelligendo, ita ut deliquerit.*

52 *Idem in eo, qui ut ſe eximat ab imputatione homicidii, quod non commiſit, in judicio negat gladium repertum penes cadaver eſſe ſuum, ſubaudiendo in mente, quatenus eſt indicium illius delicti.*

53 *Idem in eo, qui ad ſui ſuſtentationem abſcondit bona, ne a creditoribus capiantur, & negat judici ſe illa habere, ſubaudiendo, ita ut teneatur manifeſtare.*

54 *Idem in eo, qui cum pecunias mutuo acceptas reſtituerit, in judicio negat mutuum, ſubintelligendo, ita ut teneatur ſolvere.*

55 *Mendacium non eſt uti verbis falſum ſignificantibus, quando attentis circumſtantiis recipiunt ſenſum verum juxta interrogantis intentionem, quam reſpondens mente concipit.*
Contrarium, n. 153.

57 *Mendacium omne ex ſuo genere eſt peccatum.*
Adeo ut nec ad vitandam mortem, aut pudicitiam ſervandam, nec pro ſalute animæ, nec pro Dei gloria mentiri liceat, ibidem.

58 *Mendacio, & odio Dei adeo intrinſeca eſt malitia, ut nec per omnipotentiam Dei abſolutam poſſit auferri.*

59 *Mendacium non pernicioſum, ſed officioſum, vel jocoſum, eſt peccatum veniale.*
Sed addito juramento fit perjurium, n. 60.

60 *Perjurium eſt mendacium juramento firmatum.*

61 *Perjurium omne, quantumcunque mendacium ſit leve, ex ſui ratione eſt mortale.*

62 *Eſt grave ſcelus, & in Lege, & in Prophetis, & in Evangelio prohibitum.*

63 *A quo nec metus mortis excuſat.*

64 *Per illud infertur veritati Dei atrociſſima injuria, quæ ſine mortali eſſe non poteſt.*

65 *Mendacio interveniente ex univerſali regula juramentum ſemper eſt mortale, & n. 82.*

66 *Juramentum in foro animæ an ſit interpretandum juxta intentionem recipientis, vel jurantis: alio diſtinguitur, ut n. ſeqq uſque ad n. 80.*

67 *Intellectus* cap. Quacunque arte, 22. quæſt. 5. & *n. ſeqq uſque ad n. 81. maxime n. 76.*

68 *Jurans falſum ſuper lapidem, perjurus eſt.*

69 *Sermo malus toties procedit de ore noſtro ad deſtructionem audientium, quoties loquimur, non ut convenit audientibus, & n. 136.*

70 *Intellectus* cap. Humanæ aures, 22. quæſt. 5. & *n. ſeqq uſque ad num. 80. maxime num. 76. & 162.* verſ. Non obſtat ſecundum.

71 *Intentio non debet verbis deſervire, ſed verba intentioni.*

72 *Perjurium eſt non quod quis ore, linguave protulit, ſed mente jurata concepit, & animo.*
Declaratur, n. 76.

73 *Juramentum in conſilio animæ ſecundum intentionem jurantis recipit interpretationem, ſed in judicio ſecundum jus, ex ſententia Innocentii.*

74 *Contrarium.*
Declaratur, n. 76.

75 *Jurantis intentio non ita eſt attendenda, ut ſit in libertate ſua exponere verba ut vult, ſed ſecundum id, quod communiter intelligitur.*

76 *Juramentum, ſi non ſit eadem intentio jurantis, & ſuſcipientis, in foro animæ accipiendum eſt juxta ſanum intellectum ejus, qui dolum non adhibet, & numer. 80. & 162.* verſ. Non obſtat ſecundum.

77 *Jurantis, & recipientis ſimplicem intentionem conſiderat Deus, & ex parte utriuſque verborum artem aſpernatur, & odit.*

79 *Jurare falſum ſubaudiendo aliquid in mente, quod reddat ſenſum verum, eſſe peccatum mortale, latiſſime oſtenditur, n. ſeqq uſque ad n. 138.*

80 *Juramentum artificioſe compoſitum ad fallendum proximum accipit Deus ſecundum quod is, cui juratur intelligere debet juxta rectam intelligentiam verborum.*

81 *Lingua loquentis eſt tuba cordis.*

82 *Mendacium juramento firmatum in quacunque materia, & ex quacunque cauſa ſemper eſt peccatum mortale, & n. 88.*

83 *Mendacium committit, qui ſcienter utitur falſa ſignificatione vocis, & aliud ſubaudit in mente, quod reddat ſenſum verum, & n. ſeqq. uſque ad num. 96. & n. 146.*

84 *Mendacium eſt falſa vocis ſignificatio cum intentione fallendi.*
Id eſt falſum dicendi, n. 88. & ſeqq.

85 *Falli, & errare eſt unum pro alio, ſeu falſum pro vero putare.*

86 *Juramentum in quacunque materia eſt mortale, ſi verba ſunt falſa.*

87 *Subauditio implicita in mente retenta non excuſat, quin ſit falſa vocis ſignificatio, & n. 97. uſque ad n. 102. & n. 111. & 147.*

88 *Fallit quiſquis falſum loquitur, etiamſi audiens non fallatur, quia fallaciam intendit, ſecundum quod eſt in fallente, & n. ſeqq.*

89 *Mendacia ſi non habent quem decipiant, ipſa ſibi mentiuntur.*
Mendacii ratio ſumitur a voluntate falſum enuntiandi; intentio autem imprimendi falſum in alterius opinionem fallendo ipſum non pertinet ad rationem mendacii, ſed ad quandam illius perfectionem, ibid.

90 *Mendax eſt qui lingua profert contrarium ejus, quod mente gerit, & n. ſeqq*

91 *Mendacii ratio formalis conſiſtit in difformitate, & diſſonantia verborum ab intentione.*

92 *Mentientis malum eſt unum habere clauſum in pectore, aliud promptum in lingua.*

93 *Voces cum ſint ſigna intellectus, innaturale eſt, ut aliquis voce ſignificet, quod non habet in mente.*

94 *Juramenti verba ſi non admittunt ſenſum, quem jurans mente concipit, a perjurio non excuſant.*

97 *Vox externa, quæ ſignificat falſum, in nullo caſu admittit ſubauditionem internam, quæ ſignificet verum, & n. ſeqq. uſque ad n. 102*

98 *Verum, & falſum invicem ſunt contraria, & eſſe non poſſunt in eodem ſubjecto.*

99 *Perjurium eſt aliquid juramento promittere, ſubaudiendo in mente conditionem naturæ impoſſibilem.*

100 *Conditio impoſſibilis naturæ vitiat ſtipulationem.*

101 *Eſſe, & non eſſe contradictorie ſunt oppoſita.*

102 *Perjurus eſt qui apparenter jurat, ſed intentionem habeo aut non jurandi, aut ſe juramento non obligandi, aut promiſſionem juratam non adimplendi.*

103 *Mendacium eſt materia omnino contraria juramento tam interiori, quam exteriori.*

104 *Jurantis in dolo, in cujus mente eſt non ſic ſe facturum, ut promittit.*

105 *Perjurus eſt antequam juret, qui perjurare paratus eſt.*

106 *Infidelium ſectas ore profiteri, ſubaudiendo in corde, ſi mihi liceat, nefas eſt Chriſtiano.*

107 *Juramentum eſt actus latriæ.*

108 *Juramento firmare id, quod nihil eſt, perjurium eſt.*

109 *Verum & nihil ſunt contradictorie oppoſita.*

110 *Juramentum, cui veritas non eſt comes, eſt perjurium, & n. 113.*

111 *Mentiens nihil dicit, quia non dicit quod vox ſignificat, nec dicit, quod cogitat.*

112 *Veritas eſt, ut quod eſt dicatur.*

114 *Mendacium eſt non ſolum in falſis verbis, ſed etiam in ſimulatis operibus.*

115 *Et quale eſt peccatum*

116 *Facta qui mentitur, & mente concipit verum, non eſt a mendacio immunis, & n. 140.*

117 *Res*

117 *Res verbis accommodare non eſt in facultate hominis, ſed ſolius Dei, & n. 156.*
118 *Nec verbis ſignificationem imponere.*
119 *Veritas in juramento eſt adequatio vocis ad rem.*
120 *Jurans falſum in judicio, & ſubaudiens in mente verum, eſt obnoxius Deo.*
121 *Item judici, & n. ſeqq. uſque ad n. 132.*
Item parti, n. 131. & n. ſeqq.
122 *Perjurium eſt nequiter decipere credentem.*
123 *Sententia ferri debet ſecundum acta, & probata.*
124 *Veritatem occultans mera cujuslibet poteſtatis, iram Dei ſuper ſe provocat.*
125 *Accuſatus de crimine capitali non poteſt judici ſecundum juris formam interroganti veritatem celare ſine mortali peccato, & n. 155.*
126 *Damnatus ad mortem peccat aufugiendo de carcere.*
127 *Tacens veritatem judici non juridice interroganti non peccat.*
128 *Carceratus injuſte peccat non fugiendo de carcere.*
Contrarium, n. 130.
129 *Reus non tenetur reſpondere, ſi judex exquirat quod non debet ſecundum ordinem juris, ſed poteſt appellare, vel alias licite ſubterfugere, ſed non poteſt uti mendacio.*
131 *Accuſator ſi in probatione deficiat, tenetur pœna talionis.*
132 *Item efficitur infamis, & communione privatur.*
133 *Juramentum inſtitutum eſt non per quod ſe homines fallant, ſed per quod quiſque in alterius notitiam cogitationes ſuas proferat.*
134 *Verbis uti ad fallaciam, non ad quod inſtituta ſunt, peccatum eſt.*
135 *Juramenti finem deſtruit modus jurandi per internas ſubauditiones verborum ſenſum invertentes.*
136 *Juramenti comes principalis eſt veritas in audientis notitiam delata.*
Voces inſtitutæ ſunt, ut adſtruatur veritas apud audientem, quæ eſt apud loquentem, & qui ad aliud utitur, incurrit peccatum mendacii, ibid.
138 *Jurans alta voce aliquid falſum, & ſuperaddens aliquid voce ſubmiſſa, & imperceptibili, quod reddat ſenſum verum, mortaliter peccat.*
139 *Reſpondere nihil, vel ita reſpondere, ut incertus dimittatur interrogator, paria ſunt.*
140 *Jurans Italico idiomate* perd'io, *cum apoſtrpho, ut audientem fallat, intendens ſignificare* perdo io, *perjurium committit.*
141 *Idem in eo, qui jurat per verb.* Uro, *ſupprimendo literam I.*
142 *Item in eo, qui pronunciat juramenti verba interrogative, ut contrarium ſenſum inducant.*
143 *Idem in eo, qui intendit ironice loqui ad fallendum proximum.*
144 *Mentiri aliud eſt, quod nunquam licet, aliud veritatem occultare, quod aliquando licet, & numer 164.*
145 *In juramento uti amphybologia, ſeu equivocatione etiam ex juſto cauſa, vel jocoſe, eſt mortale peccatum, ſi verba communi audientium uſu non admittant ſenſum verum, quem jurans intendit.*
Secus ſi verba utrunque ſenſum admittant, n. 147. & n. 150.
Quod tamen fallit in judicio, n. 149. & ſeq.
146 *Juramentum eſt accipiendum juxta propriam, & communem verborum intelligentiam.*
Mendacium idem eſt, quod aſſertio falſi cogniti, ibidem.
Peccatum grave, & mortale idem ſunt, ibid.
147 *Jurans non obligatur niſi ſecundum intentionem ſuam, ſi verba ſint publica ſius, ut æqualiter diverſus ſenſus exprimant.*
148 *Amphybologia, qua uſus eſt B. Franciſcus, an ſalvetur a mendacio.*
149 *Amphybologia, ſeu æquivocatione doloſe uti in judicio eſt mortale peccatum, etiamſi verba ex communi intelligentia utrunque ſenſum admittant.*
150 *Veritatis proditor eſt, qui in judicio non libere veritatem pronunciat, quam libere pronunciare poteſt.*
151 *Teſtis tenetur pœna falſi, qui obſcure, verſute, aut per malitiam teſtificatur.*
153 *Mendacium ſalvari non poteſt ex interrogantis intentione, quam reſpondens mente concipit attentis circumſtantiis.*
154 *Maxime in judicio.*
155 *Judex debet ſolam veritatem indagare pro adminiſtratione juſtitia.*
156 *Scriptura ſacra præter ſenſum literalem inſunt alii ſenſus ſpirituales, & myſtici.*
157 *Omnes ſcientias tranſcendit, quia dum narrat geſtum, prodit myſterium.*
158 *Nec multiplicitas ſenſuum facit æquivocationem, nec aliquam ſpeciem multiplicitatis.*
159 *In nulla ſcriptura humana poteſt reperiri niſi ſenſus literalis, ſed tantum in Divina, cujus Spiritus ſanctus eſt auctor, homo vero inſtrumentum.*
160 *Mendacium per vetus Teſtamentum tueri non licet, & n. 162.*
161 *Et quomodo in Scriptura Divina a mendacio excuſentur, quæ ſecundum literam videntur falſa.*
164 *Factis aut verbis ſignificare id quod non eſt, nunquam licet: ſed prætermittere ſignificare id, quod eſt, aliquando licet.*
165 *Simulatio ſeu fictio, cui mendacium non ineſt, utilitatis cauſa interdum eſt licita.*
166 *Ore non aliud loquamur, & aliud corde, ne ſimus Judas, & Herodiani.*

F*Alſidicus*. Joann. Andr. non ſummat, quia breve 1
eſt; ſed ſecundum Abbat. & ſequaces hoc dicit:
Teſtis falſidicus tres lædit, Deum, judicem, & par- 2
tem; & falſus eſt non ſolum qui mendacium dicit,
ſed etiam qui veritatem occultat. Secunda pars ibi,
uterque. In ſuperſcriptione tribuitur Auguſtino, cui et-
iam tribuitur a Raym. Conc. & Gratian. *in cap. Quiſ-
quis mete, in ſupraſcriptione*, 11. *quæſt.* 3. Non ſunt ta-
men verba Auguſtini, ſed Iſidori *lib.* 3. *de ſummo bono*,
cap. 59. ut refert Anton. Auguſtin. *in notis ad primam
collectionem Decretalium lib.* 5 *tit* 16. *cap* 2. & notatur 3
hic in gloſ. *marginali in princip. & in notis poſt dict. c.
Quiſquis*.

Nota primo ibi, *tribus perſonis eſt obnoxius*: unico 3
delicto poſſe aliquem lædere plures perſonas, & tene-
ri omnibus ad ſatisfactionem, Butr. hic *num.* 3. Abb.
& Marian. Soccin. *in* 1. *notab.* Facit quod legitur, &
notatur *in l. Nunquam, ff. de privat. delict. & in capit.
Parochianos, de ſentent. excommunic.* Et qui in tribus
offendit, in tribus punitur, ut hic *in gloſſ penult.* & per
Hoſtien. *num.* 4. Butr. *num.* 6. quod latius proſequitur 4
Abb. *n.* 5. *&* 6.

Secundo nota ibi, *& qui veritatem occultat*: teſtem 5
eſſe falſum, & pœna falſi teneri non modo cum men-
dacium dicit, ſed etiam cum celat veritatem. Idem
dicitur *in cap. Quiſquis*, 11. *q.* 3. Hoc tamen intellige
ſecundum Abb. hic *in* 2. *notab.* quando interrogatus ſu-
per certo articulo, reſpondet ſe nihil ſcire, vel quando
juravit dicere puram, & meram veritatem, & multa
ſubticuit, *ut in c. Cum dilecti, ſupra de accuſat.* Et idem
eſt ſi dixerit, ſe non recordari de eo, de quo veriſi-
militer recordari debet, vel ſi depoſuerit obſcure, ver-
ſute, aut per malitiam, Farin *in prax. crimin. part.* 2.
q. 97. *num.* 223. *& num.* 225. & dicam infra *num.* 151.
Secus autem ubi non juraſſet, vel non fuiſſet interro- 6
gatus, *ut in dict. l. Nunquam, ff. de privat. delict.* Tunc
enim non tenetur de falſo, ſi veritatem non operit;
quia teſtis non debet eſſe verboſus, ſed ſatis eſt, ut
reſpondeat ad interrogata, ſecundum Abb. Sed tu vide
Mar. Soc. *n.* 45. *& ſeqq.*

Tertio nota in iiſdem verbis, peccatum eſſe verita- 7
tem celare, quod tamen intelligunt Goffred. & Innoc.
hic *in finem* quando quis aſſumpſit officium teſtifican-
di, vel quando alias de veritate liquere non poteſt:
& concordant Abb. Antiq. *in fin.* Hoſtien. *num.* 6. Joan.
Andr. *num* 1. Butr. *num.* 5. Cardin. *num.* 1. Ancharan.
num. 5. & Abb. Sicul. *in* 3. *notab.* Sed tu latius diſtin-
gue ſecundum Marian. Soccin. *in* 4. *notab. num.* 5. nam
aut quis officium teſtificandi aſſumpſit: & peccat ta-
cendo veritatem, ut hic, & notatur *in dict. cap. Quiſ-* 8
quis, 11. *quæſt.* 3. in gloſ. 1. juncto *cap. Fraternitatis,
ſupra de teſtibus*, Goffred. Innocen. & alii præallegati,
& dicit Butr. *numer.* 2. *&* 5. hoc eſſe peccatum mor-
tale, quia eſt contra charitatem, & præceptum Dei: 9
quod

quod latius patebit infra *num.* 125. Et idem dicendum,
ſi aliter ex officio aſſumpto ad hoc teneretur propter
eandem rationem, & conſentit Abb. Siculus *ubi ſupra.*
10 Si vero quis non aſſumpſit officium teſtis, vel ſimilis:
tunc ſubdiſtingue; nam aut loquimur in caſibus, in qui-
11 bus tenetur interrogatus reſpondere: ut in Superioribus,
ad quorum interrogationem ſubditus tenetur pandere
veritatem; & tacens peccat, *ut in cap.* 2. *ſupra de ma-
jor. & obed. & cap. Qui reſiſtit*, 11 *quæſt.* 3. & latius di-
12 cam infra *dict. num.* 125. aut non cogitur reſpondere: &
tunc aut veritas aliter haberi poteſt; & non peccat, niſi
13 ipſe affectate procuraſſet, ut veritas ab aliis haberi non
poſſet, ſed ſolum ab ipſo, *ut in cap. Primum, & capit.*
14 *Ne quis*, 22. *quæſt.* 2. aut non poteſt aliter de veritate li-
quere; & tunc aut taciturnitas tendit ad damnum pro-
ximi, & hoc etiam caſu tacens peccat, argum. hujus
cap. quia in mandato legis continetur, *Dilige proxi-
mum tuum ſicut te ipſum, cap. Charitas*, §. *Proximus, de
pœnit. diſtinct.* 2. & quia quod mihi prodeſt, & non no-
cet, facere teneris, *l.* 2. §. *Item Varus*, *ff. de aqua pluvial.
arcen.* & not. gloſſ. *in cap. Quiſquis metu, in verb. Præ-
deſſe*, 11. *quæſt.* 3. Si vero taciturnitas tendit in utilita-
tem proximi, ut in cauſa criminali, ne proximus da-
15 mnetur: & hoc caſu non eſt peccatum tacere, ei quo
16 non acceptavit officium teſtificandi, nec aliter ex officio
tenetur, *ut in capit. Dilectorum, ſuprà de teſtib. cogen.*
17 Quod tamen verum eſt, niſi in ſubſidium, ſecundum In-
18 nocent. *in c.* 1. *eod. tit.* Et prædictis adde, quod peccat
etiam qui tacet veritatem in impetratione, quam facit
a Principe, *ut capit. Super literis, de reſcript.* ſecundum
Mar. Soc. hic *n.* 20.
19 Ultimo nota ex fin. literæ, pari reprehenſione dignum
videri eum, qui nocet injuſte, & eum, qui juſte non
vult prodeſſe: utrunque enim eſt contra officium Sacer-
dotis, *cap. final. in princ. ſupra de poſtul.* Hoſt. hic *in fin.*
Jo. Andr. *num.* 1. *in fine*, Abb. *n.* 4. *in fin. verſ. ultim.* &
Marian. Soccin. *n.* 2.
20 QUÆRO, an ſit mortale peccatum jurare falſum,
ſubaudiendo aliquid in mente retentum, quod reddat
ſenſum verum.
Hæc eſt frequens Modernorum concertatio, in qua
21 conveniunt omnes, peccatum eſſe ſic jurare ſine juſta
cauſa, licet variatum ſit ſententiis, quale ſit peccatum.
22 Aliis quidem affirmantibus eſſe mortale, quia ſic jurans
agit contra præcipuum juramenti finem, qui eſt deter-
minatam veritatem aperire, *c. Juramenti*, 22. *q.* 5. &
latius patebit infra *n.* 133. inter quos recenſentur Card.
Cajetan. *in* 2. 2. *q.* 89. *art.* 7. *in reſponſ. ad* 4. *col. penult.
verſ. Ad hoc dicitur*, Sotus *lib.* 5. *de juſt. & jur. quæſt.* 6.
art. 2. *concl.* 7. *& in lib.* 8. *concl.* 1. *art.* 7. *col. ult. & de Se-
creto, memb.* 3. *q.* 3. *concl.* 3. *in fin.* Corduba *in Summa q.*
65. Azor. *Inſtit. moral. tom.* 1. *lib.* 11. *c.* 4. *quæſt.* 1. *in fin.*
Lopez *part.* 1. *Inſtructorii*, *c.* 42. *col.* 7. *verſ. Item qui non,
& verſ. ſeq.*
23 Aliis vero exiſtimantibus tantum eſſe culpam venia-
lem ſine juſta cauſa ſic jurare, dummodo id non fiat in
judicio ad legitimam judicis interrogationem, nec in
præjudicium tertii; quia in tali juramento deeſt ſola di-
ſcretio, ſeu judicium, *capit. Unum orarium*, §. *Quæ au-
tem, circa fin. verſ. Si dum vacantes juramus* 25 *diſtin.*
24 Et quamvis hoc adverſetur fini juramenti, tamen dicunt
idem contingere in materia levi; ac proinde non inge-
rere culpam mortalem, argument. *cap. Ne quis arbitre-
tur*, § *Duo ſunt*, 22. *quæſt.* 2. Cujus ſententiæ ſunt Th.
Sanchez *ſuper Decalogo tom.* 1. *lib.* 3. *capit.* 6. *numer.* 15.
Bonacina *tract. de legib. diſp.* 4. *quæſt.* 1. *pun.* 22. *numer.*
3 Filluc. *in quæſt. moral. tomo* 2. *tract.* 25. *capit.* 11. *num.*
331. & noviſſime Diana *reſolut. Moral. part* 2. *tractat.*
25 1. *miſcell. reſolut.* 25. & vacillando Leonar. Leſſius *lib.*
2. *capit.* 42. *dub.* 9. *numer.* 58 *in fin.* dicens: Quod ſi ta-
li orationi, cum juſta cauſa non ſubeſt, addatur jusju-
randum, ut ſi jures Principem eſſe in oppido, intelli-
do pictum, joci cauſa erit grave peccatum, quia eſt
magnâ irreverentia ſuis jocis Deum teſtem adhibere; for-
te tamen ſi ſcandalum abſit, non erit mortiferum.
26 Sed ſi juſta cauſa ſubſit, puta quia id neceſſarium,
aut utile ſit ad ſalutem corporis, vel ad honorem, aut
ad res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium vir-
tutis finem; tunc multorum opinio eſt, nullam eſſe cul-
pam jurare id, quod falſum eſt ſecundum vocis ſignifi-
cationem, implicite ſubaudiendo aliquod in mente, quod

efficiat ſenſum verum, eamque tenuerunt Navarr. *in ca-
pit. Humanæ aures*, 22. *quæſt.* 5. *in* 2. *quæſt. numer.* 18.
Gregor. de Valen. *tom* 3. *diſput.* 5. *quæſt.* 13. *punct.* 2. *&
tom.* 4. *diſput.* 7. *quæſt.* 13. *punct. ultim.* Salon. *in* 2. 2. *q.*
60. *art.* 2. *controverſ.* 11. *in* 4. *ration. & in ſolut. ad* 1.
& ad 2. Toledo *in Summa lib.* 4. *capit.* 21. *num.* 9. Phi-
liarchus *de offic. Sacerdot. tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 3. *capit.* 14.
Suarez *tom.* 2. *de Religione*, *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 4. *&* 5.
Reginald. *in prax. tom.* 2. *lib.* 24. *cap.* 1. *num.* 10. & mor-
dicus tuetur Sanchez alios referens *ſuper Decalog. tom.* 1.
lib. 3. *cap.* 6. *n.* 15.
Pro hac opinione ponderant primo hunc loquendi 27
modum per implicitatas ſubauditiones frequenter uſurpari
in ſacris Literis; nam Joan. 7. Salvator dixit: *Non a-
ſcendam ad diem feſtum*; & tamen ſtatim aſcendit, &
nihilominus locutio vera fuit ex ſubauditione in mente
Chriſti retenta, ſcilicet, non aſcendam manifeſte, quem
ſenſum ſignificatio vocis non importabat: & Tobiæ 5.
Angelus dixit: *Ex filiis Iſrael ego ſum Azarias Ananiæ
magni filius*; quæ verba ſimiliter ſecundum propriam ſi-
gnificationem erant falſa, ſed tamen vera ſecundum in-
terpretationem retentam in mente Angeli. Item Gene-
ſis 27. Jacob dixit: *Ego ſum primogenitus tuus Eſau, &
feci ſicut præcepiſti mihi*: quorum utrunque fuit falſum,
inſpecta verborum ſignificatione; & tamen eum vindi-
cant a mendacio multi, quos refert & ſequitur Pereira
eum locum *diſp.* 5. *per totam*. Item Matth. 11. Chriſtus
dixit, Joannem eſſe Eliam. Item Geneſ. 12. Abraham
rogavit Saram uxorem ſuam, ut ſororem ejus ſe eſſe
mentiretur: & tamen hæc quoque ex ſubauditis ſenſi-
bus mendacio excuſantur, *ut in cap. Quæritur, & in* §.
Item opponitur, 22. *q.* 2.
Deinde pro eorum opinione inducunt text. *in capit.* 28
Humanæ aures, 22. *quæſt.* 5. ubi dicitur: *Humanæ aures
verba noſtra talia judicant, qualia foris ſonant; Divina
vero judicia tales eſſe audiunt, qualia ex intimis profe-
runtur*. Igitur veritas, aut falſitas ſermonis non eſt ac- 29
cipienda ex verbis externis, ſed ex intentione proferen- 30
tis, ut ibi in gloſſ. 2. Nec mirum, quia ut dicitur *in
capit. Intelligentia, infra de verbor. ſignific.* intelligentia
verborum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi, quia non ſer-
moni res, ſed rei eſt ſermo ſubjectus.
Nec linguam ream facit niſi rea mens, *ut c. Hominis*, 31
in fin. 22 *q.* 2.
Tertio arguunt ab etymologia, ſeu alluſione vocabu- 32
li, ad textum *in leg. Notionem, Inſtrumentorum, ff. de
verbor. ſignificat. cum ſimilib.* nam mentiri eſt contra
mentem ire, Connan. *liber.* 1. *capit.* 3. *numer.* 2. Ra-
phael. Cuman. *in l. Si quis extraneus*, *ff. de acquir. hæ-
red.* Quare externa verba materialiter tantum ſe habent 33
ad rationem mendacii, nec refert, utrum vera ſint, an
falſa: ſed formaliter ex mente proferentis eſt accipien-
da, *capit. Is autem mentiatur*, §. *Nemo mentiens*, 22.
quæſt. 2. Sanctus Bonaventura *in in* 3. *Sententiarum, di-
ſtinct.* 38. *quæſt.* 1. *n.* 2. & 10. Cum ergo hoc caſu mens
non intendat aliud verbis aſſerere, aut negare, quam
quod ipſa concipit, utique verba non adverſantur in-
tentioni: ac proinde cum non ſint mendacium, nul-
lum erit peccatum illa jurejurando firmare, *c. Animad-
vertendum*, 22. *q.* 2.
Id quod etiam confirmant, quia ratio mendacii non
conſiſtit in falſitate menti alterius impreſſa; alioquin
mentiretur etiam qui utitur verbis ex ſe ambiguis, quod
eſt falſum, ut patebit infra *n.* 147. Rurſus non conſiſtit
in uſurpatione verborum in ſenſu improprio, & qui eam
amphybologiam non admittat: ſed mendacium eſt in-
tendere verbis negare eam ipſam veritatem, quæ mente
concipitur, *d. c. Is autem mentitur*, 22. *q.* 4. quod ſecun-
dum eos non contingit in caſu propoſito.
Quarto arguunt ſic: Mendacium eſt non modo cum 34
quis intendit exprimere falſum verbis, ſed etiam factis,
capitul. Caveto, 22. *quæſt.* 5. Sanct. Thomas *in* 2. 2.
quæſt. 111. *articul.* 1. ſed non mentitur, qui ver. gr.
dirigit greſſus in aliquam partem, ad quam ire non
intendit; quia non vult ſignificare ſe animum illuc eun-
di habere, quamvis adſtantes id concipiant; ſed tan-
tum vult occultare animum ſuum alio eundi, ut idem
docet *eod. art.* 1. *ad quartum*. Ergo ſimiliter non men-
titur, qui verbis non intendit aliquid falſum ſignificare;
ſed tantum celare aliquam veritatem audientibus, inten-
dendo dicere ſolum id, quod verum eſt ſecundum im-
plici-

plicitam ſubauditionem in ſua mente retentam.

35 Ultimo aſſerunt ſaltem negari non poſſe, quin hæc opinio ſit probabilis, cum tot ſuaſibilibus rationibus, & auctoritatibus fulciatur, argum. *Clemen. unica*, §. *fin. de Summa Trinitate*, *& Fid. Cathol.* in concurſu autem probabilium opinionum, ubique proclamant nullum eſſe peccatum eligere probabilem, licet contraria ſit probabilior, ac tutior.

36 Ex concluſione ut ſupra firmata deducunt primo, ut interrogatus de re, quam expedit ſub Decreto tegere, poſſit licite jurare ſe neſcire, ſubaudiendo intra ſe, ita ut expediat revelare, quia locutio vera eſt, urget neceſſitas ſic jurandi; ita Silveſter *in verb. Mendacium*, *q. ultim. verſic. Quarto*, quia tamen non loquitur de juramento, Sot. *de juſt. & jur. lib.* 5. *q. ult. art.* 2. *col. penult.* Petrus a Navarr. *de reſtit. lib.* 1. *c.* 4. *in nov. edit. in* 3. *par. dub.* 5. *n.* 242. quos refert & ſequitur Sanchez *ſuper Decalogo lib.* 3. *c.* 6. *n.* 25.

37 Deducunt ſecundo, ut ſi per injuriam extorqueatur promiſſio jurata de ſolvendo aliquam pecuniam, liceat jurare ſe ſoluturum, ſubaudiendo hanc conditionem in mente retentam, ſi debuero; quod tenuerunt Angel. *in verb. Juramentum*, 3. *numer.* 8. *caſu* 9. Silveſt. *in verb. Juramentum*, 4. *quaeſt.* 7. *verſic. Secundum*, ubi ſic ait: (Si vero in aliquo ſenſu intendebat facere quod jurabat, licet non in ſenſu ejus, cui jurabat, ut quia juravit dare centum latroni, ſubaudiendo in animo ſuo, ſi debuero; tunc non peccat, quia non tenetur jurare ſecundum intentionem ejus, cum non ſit ſuus judex; ſed utitur ſimulatione licita.) Quod licet, *ut in c. Utilem*, 22. *quaeſt.* 2. & ſequuntur Navarr. *in cap. Humanæ aures*, 22. *cap.* 5. *in* 3. *quaeſt num.* 6. *in fine*, & in Manuali *cap.* 12. *num.* 14. Azor. *inſtit. moral. tom.* 1. *lib.* 11. *capit.* 4. *quaeſt.* 5. *regul.* 3. *juncto verſic. Primo quidem*, Gregor. de Valent. *in* 2, 2. *diſp.* 6. *quaeſt.* 7 *punct.* 4. *col. antepenult.* & Sanch. *ſuper Decalogo lib.* 3 *cap.* 6. *numer.* 37. & 38. Oppoſitum tamen docuerunt Cajet. *in* 2. 2. *q.* 89 *artic.* 7. *in reſp. ad* 4. *col. pen. verſ. Ad hoc dicitur*, & Arag. *ibid. circa ſolutionem ad* 4. *in* 2. *concl.* & Sot. *de juſt. & jur. lib.* 8. *q.* 1. *art.* 7. *col. ult.*

38 Deducunt tertio, ut coactus aliquam accipere in uxorem, quam accipere non tenetur, tuta conſcientia jurare poſſit ſe illa accepturum, intelligendo intra ſe, ſi tenebor vel ſi placuerit mihi, ſic Toled. *in ſumm lib.* 4. *cap.* 21. *n.* 9. & Sanch. *ubi ſupra n.* 39.

39 Deducunt quarto, ut mulier excommunicata, eo quod viro non cohabitet propter occultum impedimentum dirimens, juxta terminos *cap. Literas*, *de reſtit. ſpoliat.* & *c. Inquiſitioni*, *de ſenten. excomm.* licet poſſit jurare ſe cohabituram, ſubaudiendo in mente, ſi mihi id licebit, Angel *in verb. Juramentum*, 4. *in princip.* Silveſt. *in verb. Juramentum*, 3. *q.* 2. *verſ. In juramento vero*, Navarr. *in manuali c.* 12. *n* 9. Philiar. *de offic. Sacerd. tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 3. *c.* 14. *ad fin.* Sanchez *ſuper Decalogo lib.* 3. *c.* 6. *n.* 40.

40 Deducunt quinto, ut rogatus ab amico, ut det ei pecunias mutuas, poſſit licite, ſi illis egeat, juramento affirmare ſe illas non habere, quamvis vere habeat, ſubintelligendo intra ſe, ad ſibi mutuandum, Navarr. *in manuali cap.* 12. *n.* 18. & *in dict. cap. Humanæ aures*, *in* 3. *q. n.* 13. Philiar. *d. c.* 14. *ad fin.* Sayr. *in Clavis Regia*, *cap.* 4. *n.* 26. & Sanchez *d. c.* 6. *n* 43. contra Cordub. *de Secreto*, *membro* 3. *quaeſt.* 3. Henriquez *in ſumma lib.* 3. *de pœn. cap.* 19. *n* 8. *in Commento litera R. in fine*, & Ludovic. Lopez *in* 1. *par. Inſtructorii c.* 42. *col.* 7. *verſ. Item qui mentientur.*

41 Deducunt ſexto, ut uxor interrogata a viro, num commiſerit adulterium, abſque peccato jurare poſſit, ſe non commiſiſſe, ſubaudiendo tacite, in alia die, vel in alio loco, quam in eo, in quo illud perpetravit, Navar. *in dict. capit. Humanæ aures*, *in* 1. *quaeſt. num.* 9. Philiar. *de offic. Sacerd. tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 3. *dict. capit.* 14. *ad fin.* & Sanchez *d. cap.* 6. *num.* 4. & eſt ex mente Silveſter. *in verb. Juramentum*, 3. *q.* 2. *verſ. In juramento vero*, ubi poſt Roſell. & Aſten. ſic ait: (Cum vir exigit ab uxore juramentum ſuper adulterio, quia inique agit, poterit jurare, quod eſt verum ſecundum ſuam intentionem, licet ſit falſum ſecundum intellectum audientis.) Sed contra Sot. *de Secreto*, *membr.* 3. *q.* 3. *poſt* 5. *concl. v. Sed, ait forte*, & *de juſt. & jur. lib.* 5. *q.* 6. *art.* 2. *in corp. ad fin.*

Deducunt ſeptimo, ut Clericus interrogatus a cuſtodibus, an ſecum deferat aliqua bona, eo fine, ut gabellam ſolvere compellatur, tuto jurare poſſit ſe nihil deferre, tacite addendo intra ſe, ex quo debeatur gabella, Silveſt. *in verb. Mendacium*, *quaeſt. ult. verſ. Tertio*, Sanchez *ſuper Decalogi liber.* 3. *dict. cap.* 7. *num.* 32. *verſic. Et eadem ratione*, qui hoc ampliat etiam ad laicum in eo caſu, in quo ex aliqua cauſa non tenetur ad ſolutionem gabellæ, ex Suarez *tom.* 2. *de Relig. tract. de juram. lib.* 3. *c.* 9. *n.* 7. 42

Deducunt octavo, ut viator interrogatus a cuſtodibus Civitatis; an venerit ex tali loco, qui creditur, ſed non eſt peſte infectus, tuta conſcientia jurare poſſit, ſe ex illo non venire, ſubaudiendo implicite, tanquam ex loco ſuſpecto, Silveſter *in ver. Juramentum*, 3. *q.* 2. *in fin.* Navarr. *in c. Humanæ aures*, 22. *q.* 5. *in* 2. *q. num.* 9. & *in Man. c.* 12. *n.* 19. Toled. *in ſumm. lib.* 4. *c.* 21. *n.* 9. Philiar. *de offic. Sacerd. tom.* 1. *par.* 2. *lib.* 3. *c.* 14. *ad fin.* Suarez *ubi ſupra*, & Sanchez *d. c.* 6. *n.* 35. 43

Deducunt nono, ut pœnitens a Sacerdote perperam interrogatus, an tale peccatum confeſſus fuerit, licite poſſit jurare ſe illud non fuiſſe confeſſum, concipiendo in mente, ita ut teneatur hoc illi manifeſtare. Ita Henriquez *in ſumm. lib.* 6. *de pœn. cap.* 19. *n.* 7. Gregor. de Valent. *tom.* 4. *diſput.* 7. *q.* 13. *punct. ult. col.* 2. & Sanchez *d. cap* 6. *num.* 44. contra Sot. *in* 4. *diſtinct.* 18. *quaeſt.* 4. *art.* 5. *in ſol. ad* 4. *verſ. Atque conſiderate*, qui ait pœnitentem poſſe quidem reſpondere ſe non dixiſſe, at non poſſe affirmare ſe non dixiſſe in confeſſione, aut ſe confeſſum non fuiſſe. 44

Demum hanc eſſe regulam univerſalem, ut quoties exigitur juramentum ad faciendum aliquid, quod ſine peccato fieri non poteſt, jurans poſſit ſemper jurare ſe facturum, intra ſe intelligendo, ſi abſque peccato id facere potuero, tradit Silveſt. *in verb. Juramentum*, 3. *q.* 2. *verſ. In juramento vere*, & poſt eum Sanchez *d. c.* 6. *num.* 40. 45

Extendunt plerique præmiſſam concluſionem, ut locum habeat etiam in judicio, ſi judex non ſit competens, aut interroget non juridice, ſecundum ea, quæ leguntur, & notantur in *cap. At Clerici*, *ſupra de judic.* unde ſi reus non legitime interrogetur de crimine, quod vere perpetravit, poteſt jurare ſe illud non commiſiſſe, ſubaudiendo intra ſe eo modo quo judex interrogat, nempe ut ſubeſt illi judicio. 46

Idemque affirmant procedere in teſte, qui non juridice interrogatus de aliquo delicto, poteſt reſpondere ſe neſcire, intelligendo in mente, ita ut teneatur dicere, quamvis vere illud ſciat; quia verb. *neſcio*, recipit hunc ſenſum, ut *tibi dicam*, ſecundum illud Marci 13. *De die illa nemo ſcit*, *neque filius hominis*. Quod explicat Beat. Auguſtinus *Pſal.* 6. *in prologo*, ut intelligatur ad revelandum, Sic Silveſt. *in verb. Mendacium*, *quaeſt. ult. verſic.* 4. Navarr. *in d. c. Humanæ aures*, 22. *quaeſt* 5. *in* 1. *q. n.* 9. quem dicit communiter receptum Sanch. *ſuper Decalog. lib.* 3. *c.* 6. *n.* 23. & 26. Sayr. *in Clavi Regia lib.* 4. *c.* 5. *num.* 24. & *lib.* 12. *c.* 17. *n.* 29. quamvis de hoc dubitet Sot. *de juſt. & jur. lib.* 5. *q.* 6. *art.* 2. *concl.* 7. & *de ſecreto*, *memb.* 3. *q.* 3. *concl.* 4. & abſolute id neget Sepulveda *in lib. de ratione reddendi teſtimonii*, *c.* 13. 47 48

Quinimo aliqui eandem concluſionem extendunt etiam ad eum, qui in judicio interrogatur juridice; dummodo ſubſit juſta cauſa ſic jurandi. Et ex hoc, 49

Inferunt primo, ut ſi quis occiderit hominem ad ſui neceſſariam defenſionem, vel ignoranter, putans eſſe feram, aut rem alienam ſurripuit in debiti compenſationem, de hoc in judicio legitime interrogatus, tuta conſcientia negare poſſit, intelligendo intra ſe de facto crimmoſo; ſic Bannes in 2. 2. *quaeſt.* 69. *art.* 1. *dub. penult.* Salon. *ibidem controv.* 11. *in* 4. *ratione*, Sayr. *in Clavi Regia lib* 12. *capit.* 17. *numer.* 26. Leſſius de *juſtit. & jur. lib.* 2. *capit.* 31. *dub.* 3. *numer.* 14. & Sanchez *ſuper Decalogo lib.* 3. *capit.* 6. *numer.* 29. qui ex eadem ratione deducit, ut ſi taxa alicujus mercis ſit injuſta, & aliquis majori pretio vendiderit, vel defraudaverit in pondere, & menſura, ad hoc ut ſibi ſatisfaceret pro pretii injuſtitia, interrogatus a judice, an pluris vendiderit, vel fraudaverit in pondere, & menſura, poſſit licite jurare ſe pluris non vendidiſſe, nec fraudaſſe, ſubaudiendo in mente, ita ut deliqueris. 50 51

Inferunt ſecundo, ut ſi reperto cadavere aliquis inter- 52

roge-

rogetur a judice, an gladius ibi repertus ſit ſuus, vel
ſali hora illac tranſiverit, licite poſſit juramento id ne-
gare; ſi vero homicidium non commiſerit, ſubaudien-
do intraſſe, quatenus eſt medium illius delicti: ita Sot.
de Secreto, memb. 2. quæſt. 7. poſt 3. concl. dub. 2. Manuel.
de ordin. judic. cap. 20. num. 7. Salon. *ubi ſupra*, Sayr. *dict.
cap. 17. num. 11.* Leſſius *dict. dub. 3. num. 14.* Sanchez *d.
cap. 6. n. 30.*

53 Inferunt tertio, ut ſi quis ad ſui neceſſariam ſuſten-
tationem abſconderit aliqua bona, ne a creditoribus ra-
piantur, juridice interrogatus jurare poſſit, ſe nulla bo-
na abſcondita habere, addendo intra ſe, ita ut judici
manifeſtare teneatur, Sanchez *ubi ſupra n. 31.*

54 Inferunt demum aliis prætermiſſis, ut ſi quis pecu-
nias mutuo acceptas ſolverit, & interrogetur a judice
de mutuo, poſſit juramento id negare, ſubaudiendo in
mente, ita ut ſolvere teneatur, Jaſon. *in leg. Manifeſte,
colum. penult. ff. de jurejuran.* Cæpol. *cautel. 60.* Alciat. *in
leg. 1. §. Si quis ſimpliciter, numer. 74. ff. de verbor. oblig.*
quos refert & ſequitur Covarr. *liber. 1. variar. reſolut.
capit. 2. numer. 4.* Azor. *inſtit. mor. tom. 1. lib. 11. cap. 4.
q. 5. reg. 2.* Suarez *tom. 2. de Relig. tract. 2. de juram. lib.
3. cap. 9. n. 6.* & Sanchez *d. c. 6. n. 32.* qui hoc ampliat
pluribus modis.

55 Quas quidem illationes tuentur ea præcipue ratione,
quod etſi verba ea proprietate vocabuli falſum ſignifi-
cent; tamen attentis circumſtantiis loci, temporis, per-
ſonæ, & modi interrogandi, recipiunt ſenſum verum
juxta interrogantis intentionem, quam reſpondens men-
te concipit; ideo verba hujuſmodi poſſunt abſque men-
dacio uſurpari, prout hanc regulam tradunt Navarr. *c.
Humanæ aures, 22. quæſt. 5. in q. n. 8. in fin.* Bannez *in 2.
2. q. 69. art. 1. dub. penul.* & ibi Salon. *controv. 11.* Azor.
inſtitut. moral. tom. 11. lib. 11. cap. 4. quæſt. 5. reg. 2. Sayr.
in Clavi Regia lib. 12. capit. 17. num. 26. Suarez *tom. 2. de
Relig. tract. de juram. lib. 3. cap. 9. num. 6.* Sanchez *cap. 6.
n. 14.*

56 Ceterum his non obſtantibus, ego verius puto hujuſ-
modi implicitas ſubauditiones non excuſare ſic jurantes
a culpa mortali, & hanc eſſe perniciofam cautelam ad
mentiendum, & pejerandum in ſtragem animarum.
Quod ut evidentius appareat, præmitto duas conclu-
ſiones, in quibus unanimiter conveniunt Theologi, &
Canoniſtæ.

57 Prima concluſio eſt. Omne mendacium ex genere ſuo
eſt peccatum, ſecundum illud Eccleſ. 7. *Noli velle men-
tiri omne mendacium*; adeo ut nullo caſu nec ad vitan-
dam ſui, vel alterius mortem, nec ad pudicitiam ſer-
vandam, nec pro ſalute animæ, nec etiam pro Dei glo-
ria mentiri liceat. Jura ſunt clara *in cap. Primum eſt ca-
pitale, in cap. Ne quis arbitretur, & in cap. Faciat ho-
mo, cum dubius cap. ſeq. 22. q. 2.* & docet Sanctus Tho-
mas *in 2. 2. quæſt. 110. artic. 3.* Imo quod eſt mirabile,
58 multorum ſententia eſt, Deum ea poteſtate abſoluta poſ-
ſe diſpenſare etiam in lege naturali, eamque immutare
auferendo malitiam a quibuſvis actibus lege naturæ pro-
hibitis, ita ut nullum ſit peccatum furari, occidere,
fornicari, &c. & tamen conveniunt omnes nullam ca-
dere diſpenſationem in odio Dei, & mendacio, quibus
adeo eſſentialis, intrinſeca, & inſeparabilis eſt malitia,
& inordinatio, ut nec per omnipotentiam Dei abſolu-
tam poſſit auferri, ut latiſſime diſſerit, & probat Sua-
rez *de legib. lib. 2. c. 15. per tot. maxime num. 4. ver. Qui
enim fieri poteſt, n. 5. & num. 12. ver. Unde mendacium,
& n. 23.* concludens in præceptis 2. tabulæ nullam inve-
niri immunitatem ex parte materiæ, ſolo excepto men-
dacio, tum propter illustrationes ibi adductas, tum ve-
ro quia ejus deformitas non pendet ex alio dominio, vel
Divino jure, ſed ſtatim oritur ex diſſonantia verborum
ad mentem: quod etiam docet S. Bonaventura *in 3. ſen-
tent. diſt. 38. q. 2. n. 25. & 26.*

59 Secunda concluſio. Quamvis mendacium jocoſum,
vel officioſum, ſi nihil habeat pernicioſi, ſit peccatum
veniale, *c. Ne quis arbitretur, §. Duo ſunt omnino gene-
ra, 22. quæſt. 2. gloſſ. ultim. in capit. Nec artificioſe, ead.
60 cauſ. & quæſt.* S. Thomas *in 2. 2. quæſt. 70. art. 4.* tamen
ſi juramentum adjiciatur, tranſit in perjurium, quod ni-
hil eſt aliud, quam mendacium juramento firmatum,
61 ut diffinit Magiſter *in tertia ſenten. diſtin. 39.* & ibi S.
Thomas *quæſt. 1. art. 7. Omne autem perjurium, quantum-
cunque mendacium ſit leve, ex ſui ratione eſt peccatum mor-
tale, ut cap. In novo,* ibi, *Pejerare immane peccatum eſt,
& c. ult. 22. q. 1.* ubi dicitur: *Perjurium grave ſcelus eſſe,* 62
*& in l. & in Prophetis & in Evangelio prohibitum, & ta-
lem de perjurio pœnitentiam imponi debere, qualem & de
adulterio, & de fornicatione, & de homicidio ſponte com-
miſſo, & de ceteris criminalibus vitiis.* Hæc ibi: adeo 63
ut a perjurio nec metus mortis excuſet; nam ut legitur
in capit. Si quis, 22. quæſt. 5. qui coactus pro vita redi-
menda, vel pro qualibet cauſa, vel neceſſitate perjurat,
plus corpus, quam animam diligit: & probat San. Tho-
mas *in 3. ſentent. diſtinct. 39. quæſt. 1. artic. 5 & in 2. 2.
quæſt. 98 art. 3.* Covarruv. *in cap. Quamvis, de pactis in
1. part. §. 1. num. 4.* Reddens rationem, quia cum in ju- 64
ramento Deus adducatur in teſtem, perjurium ſemper
eſt mortale etiam in re leviſſima, quia atrociſſima fit
injuria in ejus veritatem: quæ quidem contumelia non
poteſt abſque peccato mortali contingere: & idem repe-
tit *lib. 1. var. reſolut. cap. 1. num. 2. circa medium, verſic.
Nam quod de juramento.* Et hanc eſſe univerſalem regu- 65
lam, ut mendacio interveniente, ſemper juramentum
ſit mortale, tradit Cajetan. *in 2. 2. q. 89. art. 7. in reſpon-
ſione ad 4. col. 7. verſ. Ad hoc dicitur.*

Quibus ſuppoſitis, pro ſolutione quæſtionis ante o- 66
mnia inquirendum eſt, an juramentum in foro animæ
ſit interpretandum juxta intentionem recipientis, vel ju-
rantis. Hujus autem articuli determinatio potiſſimum 67
pendet ex intellectu, & conciliatione duorum jurium,
quæ videntur inter ſe contraria nempe *capit. Quacunque
arte, & capit. Humanæ aures, 22. quæſt. 5.* Nam *in dict.
capit. Quacunque,* Iſidorus ait: (Quacunque arte ver-
borum quiſque juret, Deus tamen, qui conſcientiæ te-
ſtis eſt, ita hoc accipit, ſicut ille, cui juratur, intelli-
git. Dupliciter autem reus fit: quia & Dei nomen in
vanum aſſumit, & proximum dolo capit.) Hæc ibi: 68
concordant text. *in cap. Ecce, ead. cauſ. & quæſt.* ubi de
eo, qui ſuper lapidem falſum jurat, Auguſtinus ſic ait:
*Si tu illud ſanctum non putas, ſanctum puta cui juras:
non enim quando juras tibi juras, de proximo juras. Ho-
mini juras ante lapidem; ſed numquid ante Deum? non te
audit lapis loquentem, ſed punit te Deus fallentem.* Ad 69
idem textus *in capit. Quoties, 22. quæſt. 5.* ubi Hierony-
mus dicit: *Quoties loquimur non ut convenit audientibus,
toties ſermo malus procedit de ore noſtro ad deſtructionem
eorum, quia audiunt.* Quibus auctoritatibus conſtare vi-
detur juramentum eſſe interpretandum juxta intentionem
recipientis.

E contra vero *in dict. cap. Humanæ aures, 22. quæſt.* 70
5. Gregorius ait: *Humanæ aures verba noſtra talia judi-
cant, quia foris ſonant: Divina vero judicia talia ea au-
diunt, qualia ex intimis proferuntur. Certe noverit ille,* 71
*qui intentionem, & voluntatem alterius variis explicat
verbis: quia non debet aliquis verba conſiderare, ſed vo-
luntatem, & intentionem: quia non debet intentio verbis
deſervire, ſed verba intentioni.* Hæc Gregorius. Cui 72
conſonat, quod ait Ariſtoteles 1. Rhetoric. *cap. ult.* vide-
licet: *Perjurium eſt non quod quis ore, linguave protulit,
ſed mente jurata concepit, & animo.* Nec non illud Eu-
ripidis in Hypomen. tranſlatum a Tullio *lib. 3. de officiis
73. Juravi lingua, mentem injuratam gero.* Unde Gratia-
nus poſt dictum *c. Humanæ,* ſic infert: (Si ergo Divina
judicia verba noſtra talia foris audiunt, qualia ex inti-
mis proferuntur: ſi intentio non debet ſervire verbis,
ſed verba intentioni, patet, quod Deus non accipit ſic
juramentum, ſicut ille cui juratur, ſed potius ſicut qui
jurat, intelligit.) cujus oppoſitum docuit Iſidorus *in d.* 73
c. Quacunque. Gloſſ. *in cap. Veniens, in verb. Præſcivisſ-
ſet, ſupra de jurejur.* arguit pro & contra, & non ſol-
vit. Sed Innocentius *ibi n. 2. ver. Si autem jurat aliquid
determinate,* diſtinguit forum internum a exteriori judi-
cio, dicens: Juramentum in conſilio animæ ſecundum
intentionem jurantis recipit interpretationem, *c. Quan-
to, & cap. Ad noſtram, il ſecondo, de jurejuran.* ſed in
judicio recipit interpretationem ſecundum jus, *cap. Ve-
nientes, eodem tit.* quam diſtinctionem totidem fere ver-
bis ſequuntur ibi Hoſtienſ. *n. 4. verſ. Ex dictis Innocen-
tii,* dicens eſſe notandum, & ſemper hic allegari, quod
juramentum recipit interpretationem ſecundum jus in
judicio contentioſo, ſed in Pœnitentiali ſecundum in-
tentionem jurantis, & Abb. *num. 4.* Bald in *l. final. num.
9. Cod. de non numerata pecun.* Joann. de Selva *in tractat.
de jurejuran. 2. part. quæſtion. 2.* Batt. Cæpol. Veronen. *in*

Rubr.

Rubr. Digeſtorum, de verb.ſignific. in 7. *q.* 6. *quæſt. princi-*
palis. ubi ait: (Hæc ſit concluſio, quod in foro ani-
mæ juramentum interpretatur ſecundum intentionem
jurantis: in foro autem contentioſo ſecundum intentio-
nem deferentis.)
74 Sed certe primum membrum hujus diſtinctionis, quod
juramentum in foro animæ ſecundum intentionem ju-
rantis ſit interpretandum pugnat ex diametro cum ver-
bis d. *cap. Quacunque*, 22. *quæſt.* 5. nam ibi Iſidor. dicit:
(Deum, qui conſcientiæ teſtis eſt, accipere juramentum
juxta mentem ejus, cui juratur:) & ſic aperte loquitur
in foro conſcientiæ, prout etiam loquitur Auguſt. *in d.*
c. Ecce, 22. *q.* 5.
75 Antonio de Buttio *in d. c. Veniens*, *n.* 17. *de jurejur.*
aliter diſtinguit, videlicet aut mens ſuſcipientis eſt cer-
ta, & juramentum debet intelligi ſecundum intentum
ſuſcipientis; aut non eſt certa, & tunc intelligi debet
ſecundum mentem veriſimilem jurantis, & non ſecun-
dum mentem non veriſimilem ſed ſuſcipientis; ſecundum
id, quod communiter intelligitur: & fere in idem reci-
dit diſtinctio Cardin. *ibid. n.* 4. dicentis: (Non ita eſſe
attendendam intentionem jurantis, ut ſit in libertate ſua
exponere verba ut vult, ſed debet attendi intentio, quam
veriſimiliter præſumimus eum habuiſſe.) argum. *capit.*
Quintavallis, de jurejur. cum ſimil. Verum hæc diſtin-
ctio pertinet potius ad forum externum, nec conciliat
jura præallegata.
76 Quamobrem pro conciliatione rectius diſtinguit gloſs.
communis in §. *Quæritur, poſt cap. Hoc videtur in verb.*
Quæritur, 22. *quæſt.* 5. videlicet, aut ab utroque inter-
ponitur dolus, & tunc juramentum eſt intelligendum
ſecundum communem ſignificationem verborum, *ut cap.*
Ex literis, de ſponſalibus; aut a neutro intervenit do-
lus, & interpretandum eſt ſecundum intellectum utriuſ-
que, ſi verba poſſint utrique intellectui adaptari, *cap.*
Cum tu, teſtib. aut ab altero tantum, & tunc intelli-
gendum eſt ſecundum eum, qui recte intelligit, *ut in c.*
Quacunque, 22. *quæſt.* 5. ubi idem tenent Archid. *num.* 1.
& Bellam. *eod. num.* & eodem fere modo diſtinguit egre-
gie S. Thom. in 2. 2. *quæſt.* 89. *artic.* 7. *ad* 4. nam ut ipſe
ait: *Quando non eſt eadem jurantis intentio, & ejus,*
cui jurat, ſi hoc procedit ex dolo jurantis, debet juramen-
tum ſervari ſecundum ſanum intellectum ejus, cui jura-
mentum præſtatur. Et hoc dolo juramento loquitur Iſi-
dorus, ut conſtat ex illis verbis; (Quacunque arte ver-
borum, id eſt fraude, calliditate, & verſutiæ,) ſecun-
dum Hug. Archidiac. Bellam. & Turrecrem. *in princip.*
Tum ex verbis ſubſequentibus: (Nomen Dei in vanum
aſſumit, & proximum dolo capit: ſi autem jurans do-
lum non adhibeat, obligatur ſecundum intentionem ju-
rantis.) Et in hoc caſu intelligitur auctoritas Grego-
rii *in dict. cap. Humanæ aures.* Ita D. Thomas quid idem
docuit in 3. *ſentent. diſtinct.* 39. *quæſt.* 1. *artic* 3. *quæſt.* 3.
in corp. dicens: *Doloſe jurantem ex juramenti neceſſitate*
obligari ad illud ſervandum taliter, ut ex dolo alius læ-
datur: ſi autem ſimpliciter juret abſque dolo, tunc in fo-
ro conſcientia non obligari, niſi ſecundum ſuam inten-
tionem; ſed in foro contentioſo, ubi intentio ignoratur,
obligari ſecundum quod verba communiter accipi ſolent.
Idemque ante eum docuit Alexand. de Ales in 3. dicens:
(Deus ſimplicitatis amator, & duplicitatis aſpernator,
ita accipit, ſicut ille, qui ſine fraude intelligit; unde
dictum Iſidori intelligitur de doloſe jurante. Si vero u-
terque fraudulentus fuerit, debent accipi verba iſta ſe-
cundum arbitrium boni viri, & ſecundum quod ſonant
verba illa apud recte intelligentes.) Hæc ille: quem re-
fert, & ſequitur Turrecrem. *in dicto* §. *Quæritur, poſt c.*
Hoc videtur, 22. *quæſt.* 5. *num.* 4. *& ſeqq.* ubi etiam Ray-
mundum, & Guilielmum ejus gloſſatorem in hanc ſen-
tentiam citat, & conſentiunt Cajetanus in 2. 2. *quæſt.* 89.
dict. art. 7. *in reſponſione ad* 4. *col.* 7. *verſ. Ex quibus patet*
ſolutio, & Covarr. *in capit. Quamvis, de pact. in* 1. *par.*
§. 5. *num.* 2. nec diſcrepat Hoſtien. *in dict. cap. Veniens,*
numer. 4. *de jurejur.* dum ait: (Juramentum in conſilio
animæ ſecundum bonam, & ſanam, & non fraudulen-
tam intentionem jurantis recipere interpretationem.)
Quæ diſtinctio in effectu fuit Gratiani *in capit. Qui pe-*
77 *jerare*, §. *Ex his omnibus*, 22 *quæſt.* 5. Nam conciliaus
auctoritatem Gregorii ſic ait: *Sicut aliud eſt callida ver-*
borum arte jurare, aliud ſimpliciter intentionem ſuam ju-
rando nunciare; ſic aliud eſt ſimplici intentione juramen-
tum fallum recipere, aliud in recipiendo calliditate uti.
Et infra: *Deus autem duplicitatis aſpernator ſimplicem*
intentionem utriuſque conſiderat, & tamen ex parte recipien-
tis, quam ex parte præſtantes verborum artem aſpernatur,
& odit. Quid plura? Hanc veritatem lumine naturali 78
etiam Ethnici agnoverunt; nam Cicero *in oratione pro*
Sexto Roſcio 52. *Litera B. Non enim*, inquit, *ex pactio-*
ne verborum, quibus jusjurandum comprehenditur, ſed ex
perfidia, malitia, per quam inſidiæ tenduntur alicui, Dii
immortales hominibus iraſci, & ſuccenſere ſolent.
His ita conſtitutis, quod ſit mortale peccatum ex 79
quacunque cauſa jurare falſum ſubaudiendo aliquid in
mente, quod reddat ſenſum verum, oſtenditur apertiſſi-
me ex ſequentibus.
Et primo, juramentum artificioſe compoſitum ad fal- 80
lendum proximum in foro animæ juxta ſanam intelli-
gentiam ſuſcipientis eſt accipiendum; quia Deus accipit
hoc juramentum ſecundum quod is, cui juratur, intel-
ligit *dict. capit. Quacunque*, 22. *quæſt.* 5. id eſt intellige-
re debet ſecundum rectam intelligentiam verborum, ut
ibi explicat gloſſ. 1. ex Turrecrem. *in verb. Intelligit*,
& conſtat ex dictis ſupra *num.* 76. & 77. ſed qui jurat
id, quod ſecundum vocis ſignificationem eſt falſum, &
ſubaudit aliud in mente, quod reddit ſenſum verum,
artificioſe conjungit internam ſubauditionem cum ver-
bis externis, ad hoc, ut audiens fallatur, & credat ve-
rum eſſe quod verba ſonant. Si enim hoc non intende- 81
ret, utique verba falſa non pronunciaret, *l. Labeo*, §.
Idem Tubero, ff. de ſuppellect. legat. cum tuba cordis ſit
lingua loquentis, ut Bald. inquit, *conſ.* 160. *Facta fuit*
inveſtitura, circa finem, verſ. Et ſi dicatur, lib. 1. Ergo
juramentum ejuſmodi artificio compoſitum ad fallendum
proſſimum in foro animæ, juxta ſanam ſuſcipientis in-
telligentiam eſt accipiendum: ſed juxta ſanam ſuſcipien-
tis intelligentiam, quæ ex recta verborum ſignificatio-
ne deſumitur, id quod juratur eſt falſum, ut ſupponi-
tur in quæſt. ergo tale juramentum eſt perjurium, quod
ex ſui ratione ſemper eſt mortale, ut ſupra *in* 2. *concluſ.*
num. 60.
Secundo, mendacium juramento firmatum in qua- 82
cunque materia, & ex quacunque cauſa ſemper eſt pec-
catum mortale, *capit. ult.* 22. *quæſt.* 1. *cap. Si quis, ead*
quæſt. 5. & patet ex dictis ſupra *in* 2. *concl. numer.* 60.
& ſequentibus. Sed enunciare id, quod ſecundum vocis 83
ſignificationem cognoſcitur eſſe falſum ſubaudiendo a-
liud in mente, quod reddat ſenſum verum, eſt menda-
cium; ergo ſi firmetur juramento, ſemper eſt mortale
peccatum.
Minor probatur, quia mendacium nihil eſt aliud quam 84
falſa ſignificatio vocis cum voluntate fallendi, ut diffi-
nit Auguſtin. *in lib. Contra mendacium ad Coſentinum*,
cap. 12. *& in Enchrid. cap.* 18. relatus a Gratiano *in cap.*
Beatus, §. *Ille ergo*, 22 *quæſt.* 2. gloſſ. *in leg. De ætate*,
§. *Si cum eſſet, in verb. Mendacia, ff. de interrogat. a-*
ction. Magiſter, & Theologi *in* 3. *ſentent. diſtinct.* 3. &
in ſpecie Sanct. Thomas *quæſt.* 1. *art.* 1. Silveſt. *in verb.*
Mendacium, *num.* 1. ſed qui ſcienter dicit ſe aliquid fe-
ciſſe, quod non fecit, quidquid in mente ſubaudiat, u-
titur falſa ſignificatione vocis, quia ſubauditio illa in
mente retenta nihil operatur quoad externam ſignifica-
tionem vocis, *l. Si repetendi, C. de condit. ob cauſ. & l.*
In ambiguo, ff de rebus dubiis. Item habet intentionem 85
fallendi, quia intendit, ut audiens credat verum eſſe,
quod ſecundum vocis ſignificationem eſt falſum, & ſic
fallatur; nam falli, & errare nihil eſt aliud, quam u-
num pro alio putare, *cap. In quibus*, 22. *q.* 2. *l. Si poſt-*
humus, §. *ultim. ff. de liber. & poſthum. gloſſ. prima, circa,*
fin. in ſumma 29. *q.* 1. Hoſt. *in cap. Ad noſtram*, *n.* 2. *ſu-*
pra de conjug. ſervor. ſeu falſum pro vero putare, *capit.*
Quamvis, 38. *diſt. dict gloſſ. in ſumm.* 29. *q.* 1. *in verb. Er-*
ravit. Igitur enunciare quod cognoſcitur eſſe falſum ſe-
cundum ſignificationem vocis, quicquid interne ſubau-
diatur, mendacium eſt. Et confirmatur ex verbis Caje-
tani in 2. 2. *q.* 99. *artic.* 7. *in reſponſione ad* 4. *ver. Ad hoc*
dicitur, ubi ſic ait: (In quacunque materia ſi verba ſunt 86
falſa, tale juramentum eſt peccatum mortale: & ratio
eſt, quia ibi eſt mendacium juramento firmatum, quia
ibi eſt falſæ vocis ſignificatio cum intentione fallendi ju-
ramento firmata. Nec excuſatur propter implicitam ſub- 87
auditionem in mente retentam, quoniam hujuſmodi
ſubauditio non excuſat, quin ſit falſa vocis ſignificatio

cum intentione fallendi illum, ut intelligit ſibi promitti
quod iſta promittere non intendit.) Hæc ille.
88 Præterea eſto in aliquo caſu audiens non fallatur, ut
contingit in mendacio jocoſo, quia audiens fidem non
adhibet, & ſic non fallitur; nihilominus, ut inquit S.
Thomas *in 3. ſentent. diſtinct. 38. quæſt. 1. artic. 1. ad ul-
timum*: *Quiſquis ſciens falſum loquitur, fallit, quamvis
non ſemper aliquis per ejus verborum fallatur, veluti ſi
mendacium ſit jocoſum, quia fallaciam intendit ſecundum
quod eſt in fallente; ſecundum illud Chryſoſtomi ſuper Mat-
th. cap. 21. Mendaces ſi non habent quem decipiant, ipſi
ſibi mentiuntur, ſicut ait Pſalm. Mentita eſt iniquitas ſi-*
89 *bi*. Unde ratio mendacii ſumitur a falſitate formali, ſe-
cundum hoc ſcilicet quod aliquis habet voluntatem fal-
ſum enunciandi: quod autem quis intendat falſitatem
in opinione alterius conſtituere fallendo ipſum, non per-
tinet ad ſpeciem mendacii, ſed ad quandam illius per-
fectionem, ut idem S. Thomas docuit in 2. 2. *quæſt.* 100.
art. 1. in corp. & poſt eum San. Anton. 2. *par. tit.* 10. *cap.*
1. *de mendacio*, §. 1. *verſic. Secundum eſt*, & *verſ. Ter-
tium*, & Silveſter *in verbo Mendacium*, *numer.* 1. &
conſentit D. Bonaventura *in 3. ſentent. diſtin. 38. quæſt.*
7. *num.* 50. ubi ſic ait: *Cum dicitur mendacium, eſt fal-
ſa vocis ſignificatio cum intentione fallendi. Non idem eſt
fallere, quod decipere; ſed idem eſt fallere, quod falſum
dicere: unde ſenſus eſt, cum intentione fallendi, hoc eſt
falſum dicendi; & hoc utique convenit mendacio jocoſo,
licet minus complete, quam pernicioſo*. Hæc ille. Ergo
qui ſciens falſum loquitur etiam per jocum, quicquid in
mente ſubaudiat, mendacium incurrit, ſive audientem
fallat, ſive non.
90 Tertio, mendax eſt, qui lingua profert contrarium
ejus, quod mente gerit, *cap. Is autem mentitur*, 22 *q.*
91 2. In difformitate enim, & diſſonantia verborum ab in-
tentione conſiſtit ratio formalis mendacii, *cap. Quæritur*
§. *Item opponitur*, *verſ. Epiſcopus vero*, *eadem cauſ.* &
quæſt. & dictum eſt ſupra *num.* 58. *in fin. Nam*, ut in-
quit Magiſter *in 3. ſententiarum diſtinct. 38. in 4. dub. li-
tera*, *Cod hoc malum eſt proprium mentientis, unum ha-*
92 *bere clauſum in pectore, aliud promptum in lingua*. Unde
gloſſa exponens illud Pſalmi, *Labia doloſa in corde &
corde locuti ſunt*, ſic ait: (ubi eſt duplex cor, ita quod
aliud dicitur, & aliud intenditur, ibi eſt mendacium;)
ſequitur San. Anton. *in 2. part. titul.* 10. *cap.* 1. *de men-*
93 *dacio*, §. 1. Rationem reddit Div. Thom. in 2. 2. *quæſt.*
110. *artic. 3. in corp. Quia cum voces naturaliter ſint ſi-
gna intellectuum, innaturale eſt, & indebitum, quod ali-
quis voce ſignificet id, quod non habet in mente*. Hinc
Homer. in 1. Iliade: *Exoſus mihi veluti inferni portæ,
qui aliud quidem occultum habet in mente, aliud ore*
94 *profert*. Qui autem implicita ſubauditione utitur ad in-
vertendum ſenſum verborum, utique lingua profert con-
trarium ejus, quod gerit in mente; nam lingua pro-
fert ſenſum falſum juxta ſignificationem vocis, & men-
te concipit ſenſum verum juxta implicitam ſubauditio-
nem; nam verbi gratia, ſi homicida dicat, *Non occi-
di*, & mente ſubaudiat ſcilicet, in die Paſchatis, pro-
poſitio illa, *Non occidi*, ſecundum externam vocis ſi-
gnificationem eſt falſa, quia in veritate occidit; ſed ſe-
cundum mentis ſubauditionem eſt vera, quia in verita-
95 te non occidit tali die. Rurſus propoſitio illa, *Non oc-
cidi*, juxta ſonum verborum eſt ſimplex, & abſoluta,
& juxta implicitam ſubauditionem redditur complexa,
& qualificata: idque non contingit ex ſignificatione vo-
cis, quia verba, *Non occidi*, non admittunt hanc in-
terpretationem, ſcilicet in die Paſchatis, ut per ſe pa-
tet: ſed contingit ex conſpectu mentis: & ita qui ſic lo-
quitur, habet in lingua contrarium ejus, quod mente
gerit; igitur eſt mendax: & ſi huic mendacio etiam
non pernicioſo, ſed officioſo, vel jocoſo, juramentum
addat, ſemper eſt perjurus, & mortaliter peccat, ut con-
ſtat ex dictis in 1. & 2. *concluſ.*
96 Quarto, ſi verba juramenti ex propria ſignificatione
non admittunt ſenſum, quem jurans mente concipit,
per hoc a perjurio non excuſatur, ut ſi quis jurat ſe non
comediſſe, volens ſignificare ſe non dormiſſe: vel ſi di-
cat fundum, intelligens de equo, ut exemplificat gloſ.
1. in *l. In ambiguo*, *ff. de reb. dub.* quia non eſt in facul-
tate cujuſquam ſignificationem verbis imponere; idque
libere fatetur Vaſquez in 1. 2. *quæſt.* 103. *art.* 4. *diſput.* 82.
c. 4. *n.* 29. & Auctores contrariæ ſententiæ, ut Sanchez
in Decalogo lib. 3. *cap.* 6. *n.* 15. *in fine*, idemque dicit So-
tus *de Secreto*, *membro* 3. *quæſt.* 3. *ad fin.* de eo, qui ju-
rat aliquid de Petro, intelligendo intra ſe alium Petrum
ab eo, de quo interrogatur. Ergo ob eandem rationem 97
non excuſabitur a perjurio, qui in quocunque caſu ex
ſubauditione in mente addita invertit ſenſum aſſertionis
juratæ, quia vox externa, quæ ſignificat falſum, in nul-
lo caſu admittit ſubauditionem internam, quæ ſignificat 98
verum; alioquin contineret contrarietatem, quia ſimul
ſignificaret verum, & falſum, quæ invicem ſunt con-
traria, & eſſe non poſſunt in eodem ſubjecto, gloſſ. *in
c. Cum humilitatis*, *in verb. Falſitas*, 22. *quæſt.* 2. & pro-
bat S. Thomas in 1. *par. quæſt.* 17. *art.* 4. Quod exemplis
clarius apparebit. Ecce tu ad interrogationem meam re- 99
ſpondes, Dabo tibi centum, & ſubaudis intra te, ſi
Cælum digito tetigeris: utique reſponſio verbis expreſſa
affirmat te daturum centum; ex conditione autem in
mente addita negat te daturum, quia conditio impoſſi- 100
bilis natura vitiat ſtipulationem, *l. Generaliter*, & *l. ſeq.*
ff. de verb. obligat. l. Non ſolum, *ff. de act. & oblig.* §. *Im-
poſſibilis*, *inſtit. de inutil. ſtipulat.* Similiter vir dicit mu-
lieri, Accipio te in meam uxorem: quæ verba matrimo-
nium inducunt, *cap. Si inter virum*, *ſupra de ſponſ.* & *c.
Licet de ſponſa duorum*, & ſubaudit intra ſe conditio-
nem, ſi adulterium commiſeris; quæ conditio matri-
monium vitiat, cum ſit contra illius ſubſtantiam, *capit.
final. de condit. appoſ.* Igitur externa vox cum ſubauditio- 101
ne mentis conjuncta ſimul ſignificat matrimonium eſſe,
& non eſſe, quæ contradictorie ſunt appoſita, Sanctus
Thomas in 1. 2. *quæſt.* 64. *art.* 3. *ad tertium*; & idem eſt
ſi propoſitiones non ſint oppoſitæ; nam ſi tu dicis, Da-
bo tibi centum, & ſubaudis intra te, ſi mihi placuerit,
propoſitio verbis expreſſa eſt pura: tu vero ex conceptu
mentis facis eam conditionem. Item ſi interogatus a
judice dicas, *Non occidi*, & mente ſubintelligas, ut
tibi dicam; reſponſio verbalis eſt nuda, & ſimplex: at
ſubauditio eam efficit modalem, & complexam: quæ
omnia repugnant naturæ verborum, cum ſtare non poſ-
ſit, ut una & eadem propoſitio ſimul ſit conditionalis,
& pura, vel complexa, & ſimplex, ut per ſe patet: &
idem dicendum de ſimilibus, nam in quocunque caſu
quæſtionis propoſitæ ſubauditio in mente retenta cor-
rumpit, ac deſtruit externam ſignificationem vocis, cum
aliud vox, aliud ſubauditio ſignificet: ad hoc textus o-
ptimus in *l. In ambiguo*, & ibi gloſſ. 1. §. 1. *de reb. dub.* &
latius patebit infra *n.* 111.
Quinto, qui apparenter jurat, ſed intentionem habet 102
aut non jurandi, aut ſe juramento non obligandi, aut
promiſſionem juratam non adimplendi, perjurus eſt;
quia exterius juramentum applicatur mendacio, quod 103
eſt materia omnino contraria juramento tam interiori,
quam exteriori: unde Gratianus in §. *Item qui falſum*,
circa fin. poſt capit. Animadvertendum, 22. *quæſtione* 2.
(Ille, inquit, in dolo jurat, aut mendaciter promit- 104
tit, in cujus mente eſt non ſic ſe facturum, ut promit-
tit;) & *in capit. Qui pejerare*, 22. *quæſt.* 5. Cromatius
ait: (Qui pejerare paratus eſt, antequam juret, jam 105
perjurus eſſe videtur; quia Deus non ex operibus judi-
cat, ſed ex cogitationibus, & ex corde:) & ſingula mem-
bra per rationes invincibiles late proſequitur, & probat
doctiſſimus Cajetanus in 2. 2. *quæſt.* 89 *artic.* 7. *in re-
ſponſ. ad quartum*, *col.* 6. *verſ. Quocirca*; ſed qui verbis
externis jurat aliquid eſſe, vel non eſſe, aut ſe datu-
rum, vel facturum, & in mente ſubaudit conditionem
impoſſibilem, vel inducentem contrarium ſenſum, uti-
que apparenter jurat, ſed intentionem habet aut non ju-
randi, aut certe ſe non obligandi, & promiſſionem non
adimplendi: propterea enim externo juramento obliga-
torio ſecundum ſignificationem vocis addit in mente
conditionem impoſſibilem, vel aliam, quæ juramenti
vim, & obligationem perimit, ut per hanc cautelam
non remaneat juramento obligatus; idque concedunt
Auctores ſententiæ oppoſitæ, dum aſſerunt ſic juran-
tem non obligari juramento; ergo ſic jurans perjurus
eſt.
Sexto, ſi ex aliqua juſta cauſa liceret verbis exteriori- 106
bus jurare falſum, ſubaudiendo in mente aliquid, quod
redderet ſenſum verum, ſecluſo ſcandalo licuiſſet etiam
Martyribus ad vitandam mortem infidelium ſectas ore
profiteri, ſubaudiendo in corde, ſi mihi liceat: ſed hoc
impium eſſet aſſerere, *cap. non ſolum*. 11. *quæſt.* 3. quia
eſſet

aſſe applicare actum exterioris cultus cui non debetur.
107 Ergo ſimiliter qui actum exterioris juramenti, qui eſt actus latriæ (S. Thom. in 2. 2. *quaeſt. 89. artic. 4.*) applicat materiæ contrariæ, ſcilicet mendacio, dum dicit: *Deus eſt mihi teſtis, quod ſi faciam, & ſubaudiat in mente aliud, per quod non intendit facere, mortaliter peccat; eſt enim hoc exhibere Deo irreverentiam coram hominibus, qui audiunt juramentum falſum ſecundum vocis ſignificationem, & non percipiunt ſubauditionem in mente jurantis retentam*: quo argumento utitur Cajetan. in 2. 2. q. 89. *artic. 7. in reſponſ. ad quartum, verſ. Ad hoc dicitur, colum. penult. circa fin.*

108 Septimo, qui firmat juramento id, quod nihil eſt, perjurium committit; quia quod nihil eſt, non poteſt eſſe verum, cum verum, & nihil, ſeu non ens, con-
109 tradictoria ſint oppoſita, Sanct. Thomas *in 1. par. quaeſt. 17. art. 4. & in 1. 2. quaeſt. 64. art. 3. ad tertium, & in 1.*
110 *ſentent. diſtin. 19. quaeſt. 5. art. 1. ad ultim.* Et juramentum, cui veritas non eſt comes, perjurium eſt, *capit. Animadvertendum*, 22. *quaeſt.* 2. Qui autem lingua jurat ſcienter falſum, & mente concipit verum, utique firmat juramento id, quod nihil eſt; nam ut formaliter inquit gloſſ. 1. *part. in capit. Is autem mentitur*, 22. *quaeſtion.* 2.
111 qui mentitur, nihil dicit, quia non dicit id, quod vox ſignificat; aliud enim cogitat mente, quam ore profeſſerat. Idem non dicit id, quod cogitat, quia vox illud non ſignificat, nec dicit illud, quod voce ſignificat, quia illud non intendit; ergo nihil dicit, *ut l. In ambiguo, ff. de reb. dub.* ubi dicitur: Qui aliud dicit, quam vult, neque id dicit, quod ſignificat, quia non vult; neque id, quod vult, quia id non loquitur. Igitur qui ſic loquitur, cum firmet juramentum id, quod nihil eſt, perjurium committit.

Et confirmatur, quia veritas eſt, ut quod eſt dicatur,
112 *cap. Cum humilitatis*, 22. *quaeſt.* 2. Tu vero dicis, quod non eſt, ut ſupponitur in quæſtione; nam quod implicite ſubaudis, non dicis, ſed mente cogitas, *d. l. In ambiguo, & l. Si repetendi, ff. de condict. ob cauſ.* ergo ipſe te ſeducis, & veritas in te non eſt, *d. cap. Cum humilitatis*, Sanctus Thomas in 2. 2. *quaeſt.* 111. *artic.* 1. *in corp. & in reſponſ. ad primum*: & cum ſine veritate juras, non ju-
113 ras, ſed pejeras, *ut in d. c. Animadvertendum*, ibi: *Si iſta defecerint, nequaquam erit juramentum, ſed perjurium* 22. q. 2.

114 Octavo, non ſolum in falſis verbis, ſed etiam in ſimulatis operibus mendacium eſt, dicit textus *in capit. Cavete*, 22. *quaeſt.* 5. ubi gloſſa unica deſumit argumentum, quod factis mentimus ſicut verbis, & factis negamus Chriſtum ſicut verbis, *cap. Exiſtimant*, 11. *quaeſt.*
115 8. Nam ut inquit Sanctus Thomas *quodlib. 6. artic. 17. in corpor. Cum eadem intentio fallendi ſit in eo, qui mentitur verbo, & in eo, qui mentitur facto, uterque æqualiter peccat; verbum enim, & factum aſſumuntur ut inſtrumentum fallendi. Unde non refert quantum ad peccatum mendacii, utrum quis verbo, vel facto quocunque, vel ſcripto, vel motu mentiantur; ſicut nec refert quantum ad peccatum homicidii, utrum aliquis gladio, vel ſecuri interficiat hominem.* Hæc Div. Thomas, quem ſequitur Archidiac. *in capit. Is autem, num.* 22. *quaeſt.* 2. &
116 idem docuit in 2. 2. *quaeſt.* 111. *artic.* 1. Qui facto ipſo mentitur non ideo immunis eſt a mendacio, quod in mente aliquod verum ſubaudiat, quia non eſt in facultate mentientis rerum merita immutare, ut Boet. inquit *lib. 1. de conſolat. proſ.* 4. aut res verbis accommodare, Sanctus Thomas, *in 1. part. quaeſt. 1. art. 10. & quodlib. 7. art. 14.*

117 Alioquin ſecluſo ſcandalo licuiſſet etiam Beato Marcellino Jovis ſimulacro thura adolere, concipiendo in mente ſe non thurificare idolis, ſed vero Deo: & tamen fatentur omnes eum peccaſſe contra fidei confeſſionem, *ut cap. Non ſolum*, 21. *diſtinct.* quia ſcriptum eſt, *Quicunque me erubuerit coram hominibus, hunc & filius hominis erubeſcet coram Angelis Dei*, ut in propoſitio ejuſdem Pontificis notat Cajetan. in 2. 2. *quaeſt. 89. artic. 7. in reſp. ad 4. verſ. Ad hoc dicitur, colum. penul. circa finem.* Cujus rei evidentiſſimum teſtimonium præbuerunt horribilis pœnitentiæ poſtea peracta, Pontificatus ſponte dimiſſus, & martyrium ob fidem ſuſceptum, ut apud Cardin. Bellarm. *lib. 4. de Roman. Pontific. capit. 9.*
118 Ergo pariter neque qui falſis verbis utitur eſt a mendacio immunis ex eo, quod in mente ſubaudiat verum; quia ſicut non eſt in poteſtate alicujus facti veritatem immutare, ita nec verbis aliam ſignificationem imponere; nam ut inquit Sanctus Thomas *in 3. ſentent. diſtin. 38. quaeſt. 1. articul. 3. in corpor.* non eſt in poteſtate hominis verum ſignificare, nec verum ſcire: & probatur *in dict. leg. In ambiguo*, & ibi gloſſ. 1. *ff. 1. de reb. dub. & in leg. Si repetendi, Cod. de condict. ob cauſ.* & ex dictis ſupra *numer.* 89. & 111. Et veritas in juramento eſt 119
adæquatio vocis ad rem, ſecundum Turrecr. *in cap. Animadvertendum, in reſponſione ad primum, verſ. Nec veritas*, 22. *quaeſt.* 2. & D. Bonaventura *in 3. ſenten. diſt. 38. q. 1. n. 9.*

Nono, cum hæc ita ſe habeant in extrajudicialibus, 120
longe magis procedunt in judicio; nam qui in juramento utitur hujuſmodi ſubauditionibus ſenſum invertentibus, obnoxius eſt Deo, judici, & parti: quæ tria damnantur in hac Decretali.

Obnoxius eſt Deo, qui artificioſum juramentum accipit non ſecundum mentem jurantis, ſed juxta ſanam intelligentiam ſuſcipientis, id eſt ſecundum id, quod ſuſcipiens intelligere debet juxta rectam intelligentiam verborum, ut probatum eſt ſupra *numer* 79. & 80. Ac juxta rectam intelligentiam verborum, & ſignificationem vocis id, quod juratur, eſt falſum, ut ſupponitur in quæſtione. Ergo ſic jurans graviter obnoxius eſt Deo, cum Divinum ejus nomen invocet in teſtimonium falſitatis, & ipſius præſentiam contemnat, ut hic dicitur.

Obnoxius eſt judici, quia cum implicita ſubauditio in 121
mente retenta ſit judici abſcondita, & imperceptibilis, & exteriora juramenti verba ſint falſa, per hoc judex fallitur, eique ſubtrahitur debitum juſtitiæ, quod eſt mortale peccatum, ut per Div. Thom. in 2. 2. *q. 69. artic.* 1. Item perjurium eſt nequiter decipere credentem, ut *cap.*
1. 22. *q.* 2. Præterea doloſo hoc juramento inducitur ju- 122
dex ad ferendam iniquam ſententiam, utpote falſis probationibus innixam; quod ſimiliter eſt contra juſtitiam, *cap. Super eo, infra eodem, & cap. Cum venerabilis, ſup. de except.*

Nec dicatur: ſi reus, qui homicidium commiſit ad 123
ſui neceſſariam defenſionem, juret ſe non occidiſſe, ſubaudiendo in mente, ita ut puniri poſſit, ſententia abſolutoria non eſt iniqua, cum homicidium hoc eſſe non ſit punibile, *Clement. Si furioſus, de homicidio*. Imo enim adhuc judex male judicat, quia non fert ſententiam abſolutoriam ex eo, quod accuſatus commiſerit homicidium ad ſui defenſionem, ſed ex eo, quod homicidium non commiſerit, & ita ex falſa cauſa, cum vere illud perpetraverit. Unde fertur ſententia ex falſis probationibus, cum ſecundum acta, & probata ſit judicandum, *c. Judicem*, 3. *q.* 6. & *§. Si quando autem, quaeſt.* 2. *cap. Paſtoralis*, *§. Quia vero*, ubi gloſſ. ultim. *ſupra de offic. Deleg.* Inſuper reus negando homicidium in cauſa eſt, ut judex ad veritatem indagandam iniquitat contra alios non culpabiles, & injuſte puniat accuſatorem in probatione deficientem, ut dicam infra *n.* 131. quod non faceret, ſi accuſatus veritatem confiteretur. Unde ſic jurans merito obnoxius eſt judici, quem mentiendo fallit, ut hic dicitur.

Inſuper eſto ſic jurans non ſit perjurus ex eo, quod 124
falſum dicat; tamen proculdubio perjurus eſt ex eo, quod veritatem occultet judici, cui tantum nota eſt externa ſignificatio vocis, ſed prorſus ignota ſubauditio in mente jurantis retenta. Unde ex nulla cauſa excuſatur a culpa mortali, ut per Silveſt. *in verb. Mendacium, quaeſt. ultim. verſ. Cavenda tamen*; nam ut legitur *in c. Quiſquis*, 11. *quaeſt.* 3. *Qui metu cujuslibet poteſtatis veritatem occultat, iram Dei ſuper ſe provocat, quia magis timet hominem, quam Deum.* Et infra: *Uterque reus, & qui veritatem occultat, & qui mendacium dicit*: quæ verba ſunt repetita in hac Decretali. Ad idem text. *in l. Si quis obrepſerint, ff. de falſ.* & fuſius dictum eſt ſupra *in 3. notab.* Adeo ut etiam accuſatus de capitali crimine, non 125
poſſit abſque mortali peccato veritatem celare, licet certo ſciat ſe propterea ultimo ſupplicio affectum iri, quia ut egregie docet Sanctus Thomas in 2. 2. *quaeſt.* 69. *art.* 1. *in corp. Quicunque facit contra debitum juſtitiæ, mortaliter peccat. Pertinet autem ad debitum juſtitiæ, quod aliquis obediat ſuo Superiori in his, ad quæ jus Prælationis ſe extendit. Judex autem Superior eſt reſpectu ejus, qui judicatur, & ideo ex debito tenetur accuſatus judici*

verita-

veritatem exponere; quam ab eo ſecundam formam juris
exigit; & adeo ſi conſiteri noluerit veritatem, quam di-
cere tenetur, vel ſi eam mendaciter negaverit; mortaliter
126 *peccat*. Hæc ille. Idem firmat Bartol. *in leg. Relegati*,
ff. de pæn. ubi num. 1. fortius dicit ſecundum Theolo-
gos damnatum ad mortem peccare aufugiendo de car-
cere; & ſequitur Abb. *in cap. Ex parte, il ſecondo,*
num. 2. *in fine, verſ. Per quod idem e contra de ſepultur.*
& Marian. Soccin. hic. *num.* 10. *&* 11.
127 Sed dices: Hæc vendicant ſibi locum, ſi reus, vel
teſtis interrogetur ſecundum formam juris; ſecus vero
ſi non juridice, puta quia judex non ſit competens,
vel ejus juriſdictio ſit ſuſpenſa, aut non extent indi-
cia ſufficientia ad interrogandum: quia tunc tacendo
veritatem non peccat, ut conſtat ex dictis ſupra *in* 3.
128 *notab.* Quinimo hoc caſu peccat reus non fugiendo de
carcere, ſecundum Marian. Soccin. hic *num.* 12. *& per*
cap. Si non licet, 23. *quæſt.* 5.
129 At reſpondemus, licere quidem hoc caſu veritatem
celare, ſed non mentiri, aliud ore proferendo, aliud
mente ſubaudiendo, *cap. Ne quis arbitretur*, 22. *quæſt.*
2. & in ſuperioribus abunde probatum eſt: quod ſi ju-
dex injuſte urgeat ad confeſſionem extorquendam, pot-
erit reus uti cautelis, quarum meminit Sanctus Tho-
mas in 2. 2. *quæſt.* 69. *dict. artic.* 1. *in corp.* dicens: *Si*
vero judex hoc exquirat, quod non poteſt ſecundum ordi-
nem juris, non tenetur ei accuſatus reſpondere, ſed poteſt
vel per appellationem, vel aliter licite ſubterfugere, men-
130 *dacium tamen dicere non licet*. Adde verum non eſſe,
quod ait Marian. Soccin. de reo non fugiente de car-
cere. Imo enim, ut rectius docuit Cajetan. in 2. 2.
quæſt. 89. *artic.* 7. *in reſp. ad* 4. *verſ. Ex his autem in eos du-*
biis, quantumcunque carceratio ſit injurioſa vel inju-
ſta: tamen materia eſt juſta, & ſancta; nam velle pa-
ti juſtum, & velle pati injuſtum, ſanctus eſt: ad hoc
23. *quæſt.* 1. *in Summa, cap. Quod Chriſtus*, §. *Poteſt, quæſt.*
4. *& cap. Suggeſtum*, 7. *quæſt.* 1. Nec ad rem facit *dict.*
cap. Non licet, quia loquitur de eo, qui occidit ſe-
ipſum: quod nullo caſu eſt licitum, cum ſit malum
intrinſece, ut ibi patet.
131 Demum jurans in judicio, obnoxius eſt parti, quam
doloſo juramento lædit, ut hic in textu, contra illud
Pſalm. *Domini eſt terra, &c. nec jurabit in dolo proxi-*
mo ſuo, ut notatur *in Summ.* 2. *quæſt.* 2. necnon contra
illud Eccl. 23. *Vir multum jurans implebitur iniquitate,*
& non diſcedet a domo illius plaga: & ſi fruſtraverit,
delictum illius ſuper ipſum erit: & ſi diſſimulaverit, de-
linquit dupliciter; & ſi in vanum juraverit, non juſtifica-
bitur. Item ut inquit Sanctus Thomas in 2. 2. *quæſt.* 69.
art. 1. *ad tertium: Qui mentitur in judicio, ut ſe a morte*
liberet, non ſolum facit contra dilectionem Dei, cujus eſt
judicium, & contra dilectionem proximi ex parte judicis,
cui debitum negat; ſed etiam ex parte accuſatoris qui pu-
nitur, ſi in probatione deficiat, ſcilicet pœna talionis,
cap. Calumniator, 2. *quæſt.* 3. *leg final.* & ibi gloſſ. *in*
132 *verb. Similitudo ſupplicii, Cod. de accuſator.* Sanctus Tho-
mas in 2. 2. *quæſt.* 68. *artic.* 4. Et efficitur infamis,
cap. Quæ autem pœna, 2. *quæſt.* 3. & communione pri-
vatur, *cap. Si quis Epiſcopum, & cap. Excibennium*, *ead.*
cauſ. & quæſt.
133 Decimo, & ultimo, juramentum inſtitutum eſt,
non per quod ſe invicem homines fallant, ſed per quod
quiſque in alterius notitiam cogitationes ſuas proferat.
134 Verbis ergo uti ad fallaciam, non ad quod inſtituta
ſunt, peccatum eſt; quæ ſunt formalis verba text. *in cap.*
135 *Is autem mentitur*, 22. *quæſt.* 2. Modus autem jurandi
per has implicitas ſubauditiones mentis alium ſenſum in-
ducentes, quam vox ſignificet, hunc juramenti finem
enervat prorſus, ac deſtruit. Nam idcirco ſuſcipiens
juramentum redditur certius de fideli jurantis intentio-
ne, quia eum non credit uſque adeo immemorem ſa-
lutis æternæ, ut velit jurare, Deum invocando in te-
ſtimonium falſitatis. At quo pacto poterit amplius cer-
tior fieri de hujuſmodi intentione, ſi jurans ſine nul-
lo ſcrupulo peccati poteſt lingua proferre contrarium e-
jus, quod animo ſentit? & quæ fides erit ſacramenti,
ſi illius veritas pendet ex ſubaudito intellectu mentis
audienti occulto, & impenetrabili? Profecto ſi fas eſ-
ſet, has ſimulationes, & cordis duplicitates jureju-
rando adſtruere, hinc poſſet quiſque ſuo arbitratu
proximo illudere, & pene corrueret certitudo judicio-
rum, contractuum, & humanarum actionum, quæ
potiſſimum jurejurando vallantur, & firmitatem acci-
piunt, & omnia dolis, ac fallaciis paterent, eſſque ſa-
croſancta, & in actibus humanis tam neceſſaria ludibrio
haberetur. Cum nihil ſit tam falſum, quod his duplicita-
tibus, & implicitis ſubauditionibus velari non poſſit; &
tamen principalis juramenti comes eſt veritas, *cap. Ani-*
madvertendum, 22. *q.* 2. nec veritas in mente jurantis re- 136
tenta, ſed in audientis notitiam delata, *ut in dict. cap. Is*
autem mentitur. Nam, ut inquit Sanct. Bonavent. *in* 3.
ſentent. diſt. 38. *quæſt.* 2. *num* 24. *Voces inſtitutæ ſunt, ut*
adſtruatur veritas apud audientem, quæ eſt apud loquen-
tem, & ideo qui ad aliud utitur, ipſo ſermone abutitur, &
incurrit peccatum mendacii. Hæc ille. Item omnis,
qui jurat, ut quod verum eſt, eloquatur, dicit tex-
tus *in cap. Juramenti*, 22. *qu.* 3. Quamobrem ut verbis
Auguſtini utar *in cap. Homines*, 22. *q.* 2. *Videtis quam*
iſta ſit deteſtanda bellua, & de rebus humanis exter-
minanda.
Nec relevat replicatio, quod etſi modus hic jurandi 137
adverſetur fini ſacramenti, tamen ſi id contingat in mate-
ria levi, non ſit niſi culpa venialis: quoniam non de ſim-
plici mendacio, ſed de perjurio hic agitur, ut conſtat di-
ctis. Perjurium autem in quacunque materia etiam leviſ-
ſima ex ſui ratione ſemper eſt mortale peccatum, ut ſæ-
pius repetitum eſt.
Amplia primo concluſionem ſuperius firmatam, ut 138
locum habeat etiam in eo, qui alta voce juramento affir-
mat aliquid falſum, & continuando ſubmiſſa voce ab aliis
imperceptibili ſuperaddit aliqua verba, quæ reddunt ſen-
ſum verum; nam & is dicendum eſt pejerare, quicquid
contra ſcripſerit Sanchez *ſuper Decalogum lib.* 3. *cap.* 6.
num. 15. *verſ. Quinto quia:* quid enim intereſt, an quis 139
in materia falſa implicite ſubaudiat aliquid in mente, vel
voce adeo ſubmiſſa id exprimat, ut audiens non percipiat?
utroque enim caſu eadem eſt fallendi intentio, cum alta
vox aſſumatur tanquam inſtrumentum fallendi. Unde
ſicut mentiri non licet mente ſubaudiendo, ut abunde
oſtenſum eſt ſupra; ita nec imperceptibili voce loquen-
do, cum paris ſit nihil reſpondere, vel ita obſcure re-
ſpondere, ut incertum dimittat interrogatorem dicit text.
in *l. De ætate*, §. *Nihil*, & ibi Bart. *in princ. ff. de inter-*
rog. action.
Amplia ſecundo, ut ob eandem rationem non excuſe- 140
tur a perjurio, qui in materia falſa diceret Italico idioma-
te, *Giuro perd'io*, cum apoſtropho, poſt literam d intten-
dens ſignificare, *perdo io*, vel qui juraret per verb. *uro*, 141
ſupprimendo infra dentes literam *I*, adeo ut audiens id
non perciperet, ſed intelligeret juratem dixiſſe, *Ju-*
ro; licet contrarium, etiam bene docuerit idem Sanch.
d. cap. 6. *n.* 37. *verſ. Similiter*.
Amplia tertio, ut ratione conſimili idem ſit dicen- 142
dum in eo, qui in materia itidem falſa pronunciet ju-
ramenti verba interrogative, ut contrarium ſenſum
induat ad aliquem decipiendum, veluti ſi dicat: Er-
go non novi hominem? acuendo paulisper vocem in
ultima ſyllaba, ſed ita artificioſe, ut non percipiatur
ab audiente. Sicut nonnulli hæretici invertunt illud
Beati Auguſtini: *Qui fecit te ſine te, non ſalvabit te*
ſine te? quaſi ſit ſenſus, utique ſalvabit. Vel ſi inten- 143
dat loqui per ironiam, intelligendo album pro nigro,
& verum pro falſo. Et generaliter quocunque alio modo 144
ad aliquem circumveniendum in juramento utatur fal-
lacia, artificio, ſimulatione, duplicitate, vel fictione
aliqua, prout in ſingulis decem prædicamentis exem-
plificat Margarita decreti, ſeu tabula Martin. *in verb.*
Fingere, & patet ex D. Th. in 2. 2. *quæſt.* 111. *artic.* 1.
nam ut legitur *in cap. Nec artificioſo*, 22. *q.* 2. *Nec ar-*
tificioſo mendacio, nec ſimplici verbo oportet decipere
quenquam; & quomodolibet mentitur, quis occidit ani-
mam; alias legitur quolibet artis modo mentiatur, os,
quod mentitur, occidit animam.
Amplia quarto eandem concluſionem, ut vendicet 145
ſibi locum etiam in eo, qui in juramento utitur verbis
amphybologicis, ſeu æquivocis, ſub hac tamen diſtin-
ctione; nam aut verba, quæ uſurpantur, ex propria ſi-
gnificatione vocis, & communi audientium uſu non ad-
mittunt interpretationem, quam jurans intendit, ut in
exemplo Principis picti, de quo ſupra *num.* 25. & hoc ca-
ſu in juramento uti amphybologia, & verbis duplicibus,
etiam ex juſta cauſa, vel jocoſe, eſt mortale peccatum. Et
ratio

146 ratio eſt in promptu, quia cum juramentum ſit accipiendum juxta propriam, & communem intelligentiam verborum, *ut c. Ex literis, il primo*, & ibi omnes, *ſupra de ſponſal.* & exteriora verba ex communi intelligentia non recipiant ſenſum verum, quem jurans intendit, ut ſupponitur in hoc primo membro diſtinctionis: eſt manifeſta ibi falſa vocis ſignificatio juranti cognita, & ſic mendacium juramento firmatum, quod ex nulla cauſa excuſatur a mortali, cum in ſubſtantia mendacium idem ſit, quod aſſertio falſi cogniti, ut per D. Bonavent. *in 3. diſt.* 38. *q.* 1. *n.* 13. & latius oſtenſum eſt ſupra *n.*88. *&* 89. Neque enim interna ſubanditio veri operatur, quin externa ſignificatio vocis ſit falſa; ut ſimiliter probatum eſt ſupra *n.*87. *&* 97. *uſque ad n.* 108. *& n.*111. Unde quemadmodum qui ſciens aliquid facit, quamvis mente concipiat ſe illud non facere, tamen facit: ita qui ſciens falſum dicit cum juramento, quamvis mente concipiat ſe verum dicere, tamen falſum dicit, & mortaliter peccat, cum utrobique eadem ſit ratio, ſecundum ea, quæ dicta fuere ſupra *n.* 114. *& ſeqq.* Et quamvis Leonardus Leſſius ſupracitatus *n.* 25. de hoc hæſitaverit, dicens ineſſe grave peccatum, ſed forte non mortiferum; tamen non percipio, quomodo peccatum poſſit eſſe grave, & non mortale, cum in oppoſitum ſit text. *in c.* 1. 81. *diſt.* Unde Jo: Andr. *in c. Sacris*, *n.* 20. *ante med. ſupra de his, quæ vi met. cauſ.* ſic arguit: Crimen eſt grave peccatum: Ergo mortale. Cujus dictum ſequuntur ibi communiter DD. venialia enim non gravia peccata, ſed minuta, parva, minima, & levia dicuntur, c. *Unum orarium*, §. *alias autem*, *& c. ſeq.* 25. *diſt.* c. *De quotidianis*, *de pœnit. diſt.* 3.

147 Aut verba hujuſmodi ex proprietate vocabuli, & communi uſu utranque interpretationem recipiunt, & tunc non eſt mortale peccatum his verbis amphybologicis, & æquivocis ſine alicujus præjudicio uti in eum ſenſum, quem jurans intendit, licet is, cui juratur, illa in alium ſenſum accipiat, eo quod his verbis nullum inſit mendacium, ac proinde nec perjurium; & hanc diſtinctionem probant Alexand. de Ales in tertio relatus a Turrecrem. in §. *Quæritur*, *poſt c. Hoc videtur*, *n.*5. 22. *q.* 5. ubi quærit, quid ſi verba ita duplicia ſint, ut æqualiter diverſos ſenſus exprimant, & reſpondet, tunc non obligari jurantem niſi ſecundum intentionem ſuam, nec poſſe cogi ad obſervationem in alio ſenſu, ſed ad implendum id quod intendit jurare. Sequitur ibi Turrecr. ubi etiam Hoſt. Raymundum, & Guilielmum ejus gloſ. in hanc ſententiam citat. Idem firmat Card. Cajetan. *in* 2. 2. *q.* 89. *art.* 7. *col. penult. verſ. Ad hoc dicitur*, ibi, (Si vero non interveniunt verba falſa, dicens hoc caſu non eſſe mortale, etiam ſi jurans intendat, ut per accidens fallatur,) Sot. *de juſt. & jur. lib.* 5. *q.* 6. *art* 2. *concluſ.* 7. *lib.* 8. *concluſ.* 1. *artic.* 7. *col. ultim. & de Secreto*, *memb.* 3. *qu.* 3. *concluſ.* 3. *in fin.* Corduba *in ſumm. q.* 65. *& de Secreto*, *membr.* 3. *quæſt.* 3. Azor. *tom.* 1. *inſtitut. moral. lib.* 11. *c.* 4. *quæſt.* 5. *in fine*, Lopez 1. *part. Inſtructorii*, *cap.* 42. *col.* 7. *verſ. Item qui non eſt*, *& verſ. ſeq.* licet S. Bonavent. *in* 3. *diſt.* 39. *q.* 1. *n.* 50. dicat, quando verba multiplicata indifferenter ſe habent ad utrunque ſenſum, cum neutrum probari poſſit, ſtandum eſſe judicio bonorum virorum, qui penſatis conjecturis, & rationibus condeſcendere debent ſaniori, & puriori intentioni.

148 Et hac ratione ſalvant nonnulli cautelam S. Franciſci, qui interrogatus a miniſtris Curiæ, an quidam illac tranſiſſent, manus in veſtis manicas intromittens reſpondit: Non tranſit hac, intelligens de loco, in quo manus habebat. Ita Jo: de Anan. & Angelus, quos refert, & ſequitur Navarr. *in c. Humanæ aures*, 22. *q.* 5. *in* 2. *q. n.* 10. *&* 11. Suarez *tom.* 1. de *Relig. tractat. de Juram. lib.* 3. *c.* 9. *n.* 7. *&* 8. & idem Navarr. *in manual.* c. 12. *n.* 8. Salon. *in* 2. 2. *q.* 69. *art.* 1. *controv.* 11. & Sanchez *ſuper Decalog. lib.* 3. *c.* 6. *n.* 42. ſubdens idem eſſe, ſi diſiſſet: Non tranſit hac, intelligendo locum individuum, quem pede, vel manu tangit, & allegat Silveſtrum hoc dicentem *in ver. Mendacium qu. ult. verſ. Tertio*, licet amphybologiam B. Franciſci reprobet Sotus *de ſecreto member.* 3. *q.* 3. *poſt* 5. *concl. verſ. Sed ais forte*.

149 Ceterum hoc ſecundum membrum diſtinctionis limitari debet, ut non procedat in judicio, quia hoc caſo cum non modo ſit perjurus, qui falſum dicit, ſed etiam qui veritatem occultat, ut patet in hoc c.

& fuſius dictum eſt ſupra *in* 3. *not.* quiſquis utitur 150
verbis amphybologicis, æquivocis, & diverſos ſenſus habentibus, quamvis non dicat falſum poſitive, tamen veritatem occultat, & ſic perjurium committit; nam ut legitur *in c. Nolite timere*, 11. *q.* 3. non ſolum ille eſt proditor veritatis, qui tranſgrediens veritatem palam pro veritate mendacium loquitur, ſed etiam ille, qui non libere veritatem pronunciat, quam libere pronunciare poteſt. Unde tenetur pœna falſi, qui obſcure, verſute, aut per malitiam teſtificatur,
Marian. Socin. *hic n.* 68. Farinac. *in praxi criminali p.* 2. 151
q. 67. *n.* 283. *&* 425. & tetigit ſupra *n.* 5. Limitatio aperte colligitur ex Cajetan. *loco ſuperius citato*, ubi ſic ait: (Si vero non intervenerint verba falſa, ſed plures ſenſus habentia, & in uno vera, & in alio falſa, & a jurante intenduntur in ſenſu, quo ſunt vera; ſi non eſt in judicio, & materia præjudiciali, quamvis ſit intentio, ut audientes fallantur; abſque peccato mortali ſit tale juramentum, quia veritas & juſtitia
adſunt, licet diſcretio deficiat, quoniam non debet 152
Divinum teſtimonium his immiſceri quaſi duplicitatibus.) Hæc Cajet. qui ut vides limitat ſuam concluſionem ſub conditione illa, ſi non eſt in judicio, idem Silveſt. *in verb. Mendacium*, *qu. ult. verſ. Quarto*.

Et ex his patet illationes, de quibus ſupra a *n.* 50. 153
via poſſe ſuſtineri ex regula ibi poſita *n.* 55. quod falſitas verborum ſalvari poſſit ex interrogantis intentione, quam reſpondens mente concipit, attentis circumſtantiis; etenim cum verba ſecundum rectam, & ſanam intelligentiam non ſignificent id, quod reſpondens intendit, eſt ibi manifeſta diſſonantia cordis, & oris, in qua conſiſtit ratio formalis mendacii, ut fuſe in ſuperioribus probatum eſt, præſertim *in* 3. 5. *&* 7. *funda-*
mento. Præterea propoſita regula quatenus ſit vera, 154
limitari debet, ut non procedat in judicio; nam ſi amphybologia, & æquivocatione in judicio uti non licet, etiam in eo caſu, in quo verba ex propria ſignificatione utrunque ſenſum admittunt, ſed nuda, & ſimplex veritas eſt libere pronuncianda, ut ſupra proxime oſtenſum eſt: longe minus ea uti licebit, quando verba utrunque ſenſum non recipiunt ex proprietate vocabuli, ſed tantum ex intentione interrogantis, quam
reſpondens mente concipit. Præterquam quod verum 155
non eſt, quod ajunt judicem interrogare de homicidio tanquam de facto criminoſo. Imo enim intentum judicis eſſe debet ſolam veritatem indagare pro adminiſtratione juſtitiæ, *l. Nemo*, *Cod. de ſent.* 1. 2. & ibi gloſ. *fin. Cod. de edendo*, gloſ. *in* §. *Si vero abſens*, *in verb. Veritatem*, *in auth. de hæredit. & Falcid.* Ideoque non tantum inquirere debet de homicidio, ſed etiam an caſu, vel culpa dolove malo fuerit perpetratum, ut ſic pro modo culpæ pœnas exaſperet, aut temperet, *ut leg. Reſpiciendum*, *in princ. &* §. *Delinquunt*, *ff. de pœn.* & culpabilem puniat, aut innocentem abſolvat, ad quod promtior eſſe debet, *ut c.* 3. *ſup. de probat. leg. Abſentem*, *ff. de pœn.* Unde accuſatus, utcunque homicidium commiſerit ad ſui defenſionem, vel alias ſine culpa, tenetur judici ſecundum ordinem juris id exquirenti libere & clare confiteri: alioquin tacendo veritatem ſubtrahit legitimo Superiori debitum juſtitiæ, & mortaliter peccat, *c. Qui reſiſtit*, 11. *q.* 3. *c.* 2. *de major. & obed.* & ex D. Th. oſtenſum eſt ſupra *n.* 125.

Supereſt nunc, ut ad objecta reſpondeamus. Et quidem 156
non obſtat primum, quoniam exempla ibi adducta deſumuntur ex Divina Scriptura, cui præter ſenſum literalem inſunt & alii ſenſus ſpirituales & myſtici; nam illius Auctor eſt Deus, in cujus poteſtate eſt, ut non ſolum voces ad ſignificandum accommodet, (quod etiam homo facere poteſt) ſed etiam res ipſas: & ideo cum in omnibus ſcientiis voces ſignificent, hoc habet proprium iſta ſcientia, ut ipſæ res ſignificatæ per voces etiam ſignificent aliquid. Unde Gregor. 20 *Moralium*, *cap* 1. *circa med.*
dicit: *Sacra Scriptura omnes ſcientias ipſo locutionis ſuæ* 157
more tranſcendit, quia uno, eodemque ſermone, dum narrat geſtum, prodit myſterium; & Hieron. *in prolog. Biblia* loquens de Apocalypſi: *In verbis ſingulis multiplices latent intelligentiæ*: & docet S. Th. *in* 1. *part. q.* 1. *art.* 10. *& quod-*
lib. 7. *artic.* 14. Nec multiplicitas iſtorum ſenſuum facit 158
æquivocationem, nec aliquam ſpeciem multiplicitatis, ut
per eundem *dict. qu.* 1. *art.* 10. *ad* 1. In nulla autem ſcien- 158
tia, vel ſcriptura humana poteſt inveniri niſi ſenſus li-

teralis, ſed ſolum in Divina Scriptura, cujus Spiritus
Sanctus eſt auctor, homo vero inſtrumentum, ut idem
160 docet *d. quodlib. 7. art. 16.* Igitur per vetus Teſtamen-
tum mendacium ſuum tueri non licet, ut *cap. Si quis*
161 *per vetes*, 22. *q.* 2. Et ita in propriis terminis ad pri-
mam objectionem reſpondet gl. 2. *in c. Nec artificioſe, eadem cauſa, & quæſt.* dicens: *Quid ergo dicis de Abra-
ham, nonne mentitus eſt, cum aliud gereret in animo?*
ut infra eodem, §. *Abraham.* Item quid de Paulo, qui
dixit: *Neſcivi, quia Princeps eſſet*, cum ſciret, *ut cap.
Paratus*, 23. *quæſt.* 1. Item quid de mendacio Jehu,
qui aliud in animo gerebat? *cap. Utilem*, 22. *q.* 2. Ad
hoc dicendum eſt, quod Abraham myſtice intellectu
verum dixit; oſtendens Patrem, & Filium in fine tem-
porum reverſurum ad Judæos, cum omnes reverientur
ad ipſum. Paulus per illa verba prædixit deſtructionem
Regni Judæorum futuram veniente Chriſto. Item Jehu
non fuit mentitus, ſed ironice locutus eſt. Vel dic, quod
inſpiratione Divina hoc dixerunt, *ut cap. Gaudemus,
de divortiis.*) Hactenus verba gloſ. Ad exemplum de
Abraham qui rogavit Saram, ut uxorem ejus ſe eſſe men-
tiretur: Reſpondetur *ut in d. c. Utilem*, §. *Ecce*, *& c.
ſeqq.* 22. *q.* 2. ubi etiam *in §. Item opponitur*, reſponde-
162 tur ad exemplum de Jacob, qui dixit ſe eſſe Eſau, &
de Chriſto dicente Joannem eſſe Eliam. Quamobrem,
ut ait Gratian. *in cap. Quod autem ait*, §. *Sed in veteri*,
22. *q.* 2. [In veteri teſtamento multa permittebantur,
quorum exemplis hodie uti non licet.]

Non obſtat ſecundum, deſumptum ex *cap Humanæ
aures*, 22. *q.* 5. Quoniam ad illum textum abunde re-
ſponſum eſt ſupra *n. 76.* Procedit enim in eo, qui jurat
ſine dolo, & intentione fallendi, veluti cum quis jurat
ſuper Breve per dolum ſuppoſito, in quo aliud contine-
tur, quam ipſe arbitretur, ſe juraturum, ut exemplificat
Gratian. *in §. Si ergo, verſ. Item objicitur de civibus poſt
d. cap. Humanæ aures.* Vel alias cum quis jurat falſum,
quod putat eſſe verum. Is enim non mentitur, quoniam
quantum in ipſo eſt, non fallit ipſe, ſed fallitur, *ut cap.
Is autem mentitur*, §. *Nemo mentiens*, 22. *q.* 2. *& cap.
ſeq.* S. Thom. 2. 2. *q.* 111. *art.* 1. & ideirco in eo caſu
juramentum ſecundum rectam intentionem jurantis a
Deo judicatur, quia Deus audit in corde, gloſ. *fin. in
cap.* 14. *de Summ. Trinit. & fide Cathol. lib.* 6. At ſecus
eſt in eo, qui aliud verbis ſignificat, & aliud in mente
gerit, ut audientem fallat, ut in caſu quæſt. propoſitæ;
quia tunc juramentum accipit Deus ſecundum ſanam
intelligentiam ejus, cui juratur, ut conſtat ex dictis
eod. n. 76. & n. 80.

Non obſtat tertium, nam reſpondetur retorquendo 163
argumentum; ſi enim mentiri eſt contra mentem ire,
& ratio mendacii conſiſtit in negando eam veritatem,
quæ mente concipitur, ſane qui per implicitam ſubau-
ditionem mente concipit aliquid eſſe verum, & verbis
exprimit quod in veritate eſt falſum, ut ſic audientem
fallat, & inducat ad credendum eſſe verum, quod ve-
rum non eſt; proculdubio mendacium committit, &
adjecto juramento pejerat.

Non obſtat quartum, qui dirigit alio greſſus ſuos 164
non animo illud proficiſcendi, nihil agit per ſimulatio-
nem, vel duplicitatem; non enim per exteriora ſigna
factorum, vel verum ſignificat aliquod quod non eſt,
quod nunquam licet; ſed ſolum prætermittit ſignifica-
re illud, quod eſt, quod aliquando licet, ut per D.
Thom. *in* 2. 2. *q.* 111. *d. art.* 1. *ad quartum.* Quan- 165
doque enim aliquid jubendo ſignificamus velle fieri, quod
fieri nolumus, ſed experimentum obedientiæ quæri-
mus, ut *c. Si quilibet*, §. *Quandoque* 22. *q.* 2. Et ita
nulla eſt ibi ſimulatio, ſed ſolum quædam fictio, cui
non ineſt mendacium; & ideo utilitatis cauſa eſt lici-
ta, *ut in d. c. Utilem.* In noſtro autem caſu manifeſte
concurrit mendacium; & ita in terminis ad prædictam
objectionem reſpondet Cajet. *in* 2. 2. *quæſt.* 89. *art.* 7.
in reſponſ. ad 4. *col. ultim. verſ. Ad objectionem au-
tem.*

Non obſtat ultimum, quia reſpondetur negando con- 166
trariam opinionem eſſe probabilem: imo enim eſt falſa
ſicut Judas, ſecundum illud Auguſtini *tom* 4. *l. de ſa-
lutar. docum. incert. Author. c.* 63. Non aliud loquamur
ore, & aliud corde, ne ſimus Judas, & Herodiani. Et
nihilominus etſi prædicta opinio eſſet probabilis; tamen
in foro animæ omnino eligenda eſſet contraria, quæ tu-
tior eſt, ut dixi *in tract. de opinione probabili*, quem
poſui *in c. Ne innitaris, ſupra de Conſtit.* ubi latiſſime
oſtendi inter duas opiniones oppoſitas æque probabiles,
vel quaſi, non licere utramlibet ſequi, ſed omnino eli-
gendam eſſe tutiorem, a *n.* 54. *uſque ad n* 236. idque
multo magis ſi tutior opinio ſit etiam probabilior, a *n.*
237. *uſque ad n.* 246.

DE CRIMINE FALSI.

Lucius III. Vigorien. Epiſcopo.

CAPUT II.

SUper eo, quod ſententiam auctoritate literarum falſarum latam noluiſti executioni mandare, tuam prudentiam commendamus; mandantes, ut quoties aliqua ſcripta ſub nomine noſtro deſtinata, redarguenda videris falſitatis, nullam eis adhibeas fidem; & quod per ipſas mandatum fuerit, non obſerves; ſed eum, qui præſentaverit, retineri facias diligenter.

SUMMARIUM.

1 *SEntentia lata per falſas literas non debent exe-
cutioni mandari.*
2 *Falſa litera juriſdictionem non conferunt, & n.* 8.
& n. 11.
3 *Matrimonia bona fide contracta in gradibus prohi-
bitis vigore diſpenſationum, quas conceſſerant
Ordinarii in vim falſarum literarum, an ſint
irrita necne, & n. ſeq. uſque ad n.* 13.
4 *Prælati putativi ſive Ordinarii, ſive Delegati ge-
ſta regolariter ſunt valida.*
5 *Etiam quoad ſpiritualia, & pertinentia ad forum
interiorem.*
Declarator, n. 9.
6 *Indulgentia conceſſa a falſis Prælatis ob communem
errorem an valeant, & n.* 11.
7 *Matrimonium contractum coram Parocho putativo
tenet.*
Declaratur, n. 10.
8 *Reſcriptum falſum, cujus falſitas ignoratur, tri-
buit juriſdictionem.*
Contrarium, n. 11.
9 *Geſta a Prælato putativo non ſuſtinentur ex commu-
ni errore, ſed requiritur etiam titulus ab haben-
te auctoritate.*
10 *Matrimonium contractum coram Parocho intruſo
non valet.*
11 *Indulgentiæ a falſis Prælatis conceſſa quando intel-
ligantur eſſe meritoria.*
*Exceptio falſitatis impedit executionem ſententiæ
etiam lata cum ignorantia falſitatis reſcripti,
ibid. verſ. Quemadmodum, & n. ſeq.*
12 *Prælato putativo obediendum eſt, ſi habeat titulum
auctoritate Superioris; ſecus ſi per falſas literas.*
13 *Diſpenſati a Legato extra limites ſuæ legationis
non ſunt tuti ex titulo putativo, & communi er-
rore.*

14 *Germania appellatione ex ſtylo in facultatibus non venit Belgium.*

15 *Bona fides excuſat a culpa, & pœna, ſed non validat actum nullum.*

1 SUper eo. Sententia lata per falſas literas non debet executioni mandari. Hoc dicit ſecundum Abbatem Antiquum, cui conſentiunt Jo. Andr. & omnes. Dividitur in duas partes. Primo commendat eum, cui ſcribit, de præterito. Secundo eum inſtituit in futurum ibi, *Mandantes.*

2 Nota ex hac Decretali per falſas literas delegatorias juriſdictionem non conferri: propterea enim ſententia ex falſis literis commiſſionis prolata non demandatur executioni, quia eſt vitium in radice, & fundamento juriſdictionis. Unde ut hic dicebant Laurentius, & Goffred. in hoc caſu ſine temporis præfinitione ſemper retractanda eſt ſententia, quia ipſo jure nulla eſt, cum defectus ſit in juriſdictione: quorum dictum ſequuntur gl. 1. Hoſt. *in princ.* Jo. Andr. *nu. 4. in gl.* 1. Collectar. *in princ.* Butr. *n. 6.* Card. *n. 1. in 1. oppoſ.* Anch. *in primo notab.* Abb. *n. 4.* & Jo. de Anan. *n. 1. verſ. Nota quod ſententia*, ubi concludit ſententiam latam virtute falſi reſcripti dici lata a non judice, & de hoc eſſe caſum hic; unde ipſe ſic ſummat hanc Decretalem: Sententia lata a judice impetrato per falſas literas eſt nulla; ex quibus apparet hanc eſſe unanimem Canoniſtarum ſententiam. Nec obſtat, quod textus dicat, auctoritate falſarum literarum: quia verbum *Auctoritate*, poteſt exponi ſecundum apparentiam, & intentionem judicantis, ut per Cardin. *n. 1. in 1. oppoſ.*

Verum hæc procedunt, ut dictum eſt, ſi ſententia lata fuerit in vim falſi reſcripti delegatorii; & ſic cum exceptio falſitatis concernit fundamentum juriſdictionis. Nec mirum, quia illius defectus eſt inſanabilis, Verall. *deciſ. 38. n. 2. l. 3.* Secus vero ſi judex alias habeat juriſdictionem, & falſitas concernat tantum merita cauſæ, eo quod ſententia ſit lata per falſos teſtes, vel per falſa inſtrumenta; quia tunc ſecundum Jo. de Anan. *n. 4. in gl.* 1. communiter tenetur ſententiam eſſe validam, ſed eſſe reſcindendam ope reſtitutionis in integrum, juxta text. *in l. Divus, ff. de re judic.* Quæ opinio eſt etiam de jure verior, niſi in certis caſibus, de quibus per eum.

QUÆRO, an matrimonia bona fide contracta in gradibus prohibitis vigore diſpenſationum, quas conceſſerunt Ordinarii in vim falſarum literarum, ſint irrita, necne.

3 Quidam Regularis Ordinis N. in Hiſpania decem annorum ſpatio multas literas diſpenſationum matrimonialium a Sede Apoſtolica impetratas ſuper impedimentis dirimentibus falſificavit mutatis gradibus, atque aliis falſitatibus patratis, de quibus conſtitit in Curia Nuncii Apoſtolici. Cum vero Ordinarii, ad quos literæ fuerunt directæ, falſitatem ignorantes multas diſpenſationes conceſſerint; & ſubinde ſic diſpenſati bona fide in gradibus prohibitis matrimonium contraxerint, ac prolem ſuſceperint; Rex Catholicus ſupplicat S. D. N. ut dignetur committere Epiſcopo Oxomenſi, ut auctoritate Apoſtolica confirmet matrimonia, ut præfertur, contracta.

Explorati juris eſt ſententias ab Ordinariis latas in vim falſarum literarum hujuſmodi, & diſpenſationes exinde conceſſas eſſe omnino irritas ex defectu juriſdictionis. Caſus eſt hic ſecundum communem omnium intellectum, ut plene oſtenſum eſt ſupra; unde difficultas ad hoc tantum reſtringitur, an ſic diſpenſati tueri ſe poſſint ex titulo putativo, & communi errore, juxta terminos *leg. Barbarius, ff. de offic. Prætor.*

4 Et quidem geſta publici officii auctoritate per Prælatum ſive Ordinarium, ſive Delegatum, qui communi æſtimatione credebatur auctoritatem habere, regulariter ſunt valida, ut de Ordinario eſt textus *in dict. l. Barbarius*, & de Delegato *in c. Infamis, §. Veruntamen, 3. q. 7.* Imo quamvis Innoc. *in c. Cum dilecta, de reſcript.* ſentiat *d. l. Barbarius*, habere locum in Ordinario tantum, prout loquitur, non autem in Delegato; idemque videatur ſentire Bart. *in l. 2. Cod. de Senator.* tamen communis opinio eſt in contrarium, quam ſequuntur Angel. & Salyc. *in d. l. 2.* Imola *in leg. Quidam conſulebant, de*

5 *re judic.* Abb. *in c. Gratum, n. 11. de off. Delegat.* Quæ concluſio habet locum etiam in ſpiritualibus, in quibus jus Divinum non repugnat, ut cenſent Innoc. Hoſtienſis, Card. & alii in *c. Nihil, de elect.* & idem Innoc. *in Fagnan. in V. Lib. Decretal.*

c. Veritatis, n. 2. de dol. & contum. Roſell. *in ver. Confeſſio ſacramentalis*, 3. *n. 4.* Tabien. *Abſolutio, num. 3.* Ang. *Confeſſio 4. n. 12.* Silveſt. *Confeſſor, 2. nu. 15.* & Navarr. *in c. Placuit, de pœnit. diſt. 6. n. 177.*

Ideoque indulgentias conceſſas a falſis Prælatis ob communem errorem putat eſſe validas, Jaſ. *in l. Præſcriptione, n. 26. C. Si contra jus.* Et matrimonium contractum coram Parocho carente legitimo titulo ob vitium aliquod latens eſſe validum, tenet Henric. *l. 11. de matrim. c. 3. n. 4.* & Man. 1. *tom Summæ, 2. edit. c. 219. n. 8.* 6

7

Et generaliter reſcriptum omnino falſum, cujus tamen falſitas ignoratur, tribuere juriſdictionem, eum propter dubium conſtituat Delegatum in quaſi poſſeſſione juriſdictionis, tradit Bart. *in d. leg. Præſcriptione*, quem ſequitur Card. *in c. Super literis, de reſcript.* & illius opinionem putat veram Jaſ. *in d. c. n. 26.* 8

Veruntamen ad hoc ut valeant geſta ab eo, qui auctoritatem non habet, non ſufficit communis error, ſed requiritur etiam titulus a Superiore collatus, licet iſte titulus ſit revera invalidus ob vitium aliquod occultum: ita probat text. *in dicta l. Barbarius, & in d. c. Infamis* ibi: *Si ſervus computaretur liber ex delegatione ſententiam dixit*, & ſentit gloſ. *fin. in c. Nihil, de elect.* ubi dicit ideirco ibi valere acta illius Prælati, quia fuit in quaſi adminiſtratione, & in quaſi poſſeſſione prælationis de licentia Papæ, & pro Prælato habitus fuit; quam gl. illic ſequuntur Innoc. *n. 4.* Joann. Andr. *n. 28.* Butr. *n. 27.* Anch. *in fin. q. 4.* ubi Joan. Vinc. & Goffred. in hanc ſententiam citat Imol. *n. 7.* & Abb. *n. 11.* dicens: (Nec communis error ex quo deeſt auctoritas Superioris: Nam lex *Barbarius, ff. de off. Prætor.* fundat ſe ſuper communi errore, & ſuper auctoritate Superioris; nam ille ſervus, qui putabatur liber, habuit officium a Superiore: & ſic concurrebant ibi duo, ſcilicet auctoritas Superioris, & communis error; ſecus autem, ubi aderit unum tantum, ut tenuit hic Innoc. & Bald. in repet. *dict. leg. Barbarius*,) Hæc Abb. Idem tenet Archid. *in c. Alienationis, 12. q. 2. n. 2.* & alii copioſe relati a Tiraquell. *poſt legem connub. gloſ. 8. n. 145.* Tabien. Angel. Silveſt. & Navarr. *in locis ſupracit.* & eſt communis opinio, ut teſtatur Abb. *in cap. Dudum, il ſecondo, n. 20. de elect.*

Neque vero ad hoc ſatis eſt, ut titulus conferatur a quocunque Superiore, ſed conferendus eſt a legitimo, & auctoritatem habente, ut docuit Compoſt. *in d. c. Nihil, n. 4. in ver. Adminiſtrat, verſ. Item per Superiorem confirmatum*, quem refert & ſequitur ibi Anton. de Butr. *n. 24.* Anch. *ibi ad fin. q. 4.* Henric. Boich. in *§. Ceterum, n. 4.* Idem aperte ſcripſit Bald. *in dict. l. Barbarius in prima lectura, n. 29.* & ibi Jaſ. *num. 48. & 51.* Bertrand. *conſ. 128. ad fin. vol. 1.* Anton. Gabr. *in tit. de probat. l. 3. concluſ. 8.* Et ideo etſi valida ſint matrimonia celebrata coram Parocho, qui caret titulo ob occultum aliquod vitium; tamen nulla ſunt contracta coram Parocho intruſo, qui ſcilicet a Superiore titulum non habet, ut tradunt Henric. & Manuel *loc. citat.* & poſt eos Sanchez *de matrim. l. 3. diſput. 22. n. 60.* 9

10

Quamobrem cum in caſu, de quo agitur, Ordinarii qui auctoritate Apoſtolica diſpenſaverunt revera in gradibus falſo expreſſis in literis, nullam habuerint facultatem diſpenſandi a Summo Pontifice, ſed potius ab illo Regulari, qui literas vitiavit; hinc videtur ſequi, ut matrimonia in vim dictarum diſpenſationum contracta, fuerint prorſus irrita, ac nulla, non obſtante communi errore, & ignorantia falſitatis literarum.

Neque obſtat, quod valeant indulgentiæ conceſſæ a falſis Prælatis, ſi communiter ſint habiti pro veris; nam reſpondetur Jaſon. id non aſſerere, ſed tantum eas non minus operari quoad ſalutem animarum, quam ſi eſſent conceſſæ a Prælato vero; ſentiens per hæc verba, opus tribuentis eleemoſynam falſo quæſtori eſſe meritorium: ita enim loquitur Ancharan. ab eo relatus; alioquin ſi ſentiret indulgentias eſſe validas, ejus opinio eſſet erronea, nec poſſet defendi, niſi quando Prælatus habuiſſet legitimum titulum a Superiore, & tamen titulo careret ob occultum aliquod impedimentum. Ideoque contrariam ſententiam, id eſt indulgentias conceſſas a Prælato cum falſis Bullis non valere, ſequitur Oldrad. *conſ. 76. Quæritur de illo, per tot.* Ancharan. in Clem. *Abuſionis, in princ. de pœnit. & remiſſ.* cum quo tranſit Felin. *in ſuo tract. de indulg.* 11

col. ultim. verſ. Cæterum, de indulgentiis Epiſcoporum, Cardin. *in d. Clem. Abuſionibus*, §. *Ad hæc q.* 5. Dec. *in c. Tuarum*, *n.* 6. *de privileg.* & idemmet Jaſon. *in l. Si urbana*, *n.* 8. *verſ. Alibi tamen*, *ff. de cond. indeb.*

Quemadmodum neque obſtat, quod ſecundum Bart. reſcripta omnino falſa tribuant juriſdictionem, ſi illorum falſitas ignoretur; nam reſpondetur Bartoli ſententiam hac in parte eſſe communiter reprobatam; & contra eam tenent Bald. & Fulgoſ. *in d. l. Præſcriptione*, Innoc. *in c. Cum venerabili*, *de except. verſ. Nunc de*
12 *octavo*, ubi dicit obediendum eſſe Prælato minus juſto, qui eſt in pacifica poſſeſſione, dummodo concurrat auctoritas Superioris; ſecus vero ſi per falſas literas obtinuit reputari Prælatum: & plenius idem Innoc. *in cap. Super literis*, *in verſ. Forſan*, *n.* 6. *verſ. Sed quod ſi litera falſa dicuntur*, *uſque in finem illius gloſſa de reſcript.* late Bellam. *dec.* 84. incip. *Executoria*, & Felin. *in cap. Ad audientiam*, *il ſecondo n.* 21. *verſic. Fallit ſeptimo*, *de reſcript.* & contra Bartolum tenere omnes Legiſtas, & Canoniſtas teſtatur Jaſ. *in d. ſeg. Præſcriptionem*, *ſub n.* 26.

Quæ opinio eſt etiam de jure verior, quidquid in oppoſitum ſcripſerit ibi Jaſ. contra quem eſt textus clarus hic, ubi ſententia ſupponitur lata per judicem cum ignorantia falſitatis reſcripti; ideoque verbum illud, *Authoritate*, exponitur a Card. *n.* 1. ideſt ſecundum apparentiam & intentionem judicantis, qui credidit literas eſſe veras, & tamen deciditur, ut propter exceptionem falſitatis poſtea propoſitam ſententiam executioni mandari non debeat, cum deficiat fundamentum juriſdictionis; & ita communiter intelligunt Doctores hanc Decretalem, ut initio diximus *n.* 2. ergo per falſum reſcriptum, licet illius falſitas ignoretur, nulla tribuitur juriſdictio.

Non obſtat *deciſ.* Rotæ 136. *alias* 2. *de fil. Presbyt. in novis*, quæ incipit, *Voluerunt Domini*, *n.* 7. ubi dicitur reſolutum fuiſſe diſpenſationem factam per illum, qui communiter reputabatur habere facultatem ſuper matrimonio, valere, licet facultatem non haberet, per *conſ.* Anchar. 409. *Viſo*, *& diligenter inſpecto*, *in fin.* nam reſpondetur Anchar. non firmare in ſuo caſu diſpenſationem factam ab Epiſcopo durante ſchiſmate in gradibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, eſſe validam propter communem reputationem; imo ſupponit eam nullam, ſed tantum aſſerit contrahentes ob communem errorem excuſari ad effectum legitimitatis prolis: ait enim *n.* 7. *in fin.* [Dicebam quod præſuppoſito R. P. Dominus electus Lendien. non potuerit in dictis gradibus diſpenſare, tamen ejus diſpenſatio, licet nulla, excuſat ipſos, ſaltem quoad legitimationem prolis poſtea ſuſceptæ,] & infra: (Excuſantur iſti propter communem errorem; credebatur enim ab omnibus in illis regionibus Ordinarium diſpenſare tunc poſſe, & omnia agere, quæ alias erant Papæ ſpecialiter reſervata.) Et quamvis ſubdat, communem errorem reddere actum validum, qui alias non valeret; tamen hoc generaliter aſſerit, non autem de illa diſpenſatione in particulari. Unde prope finem concludit ſic: (Etſi non potuit, tamen poſtquam diſpenſavit, dicta diſpenſatio tribuit conjugatis bonam fidem, ſaltem quoad hoc, ut filii propter juſtam ignorantiam parentum debeant reputari legitimi.) Deciſio autem Rotæ poteſt ſalvari in eo tantum caſu, in quo diſpenſator carebat diſpenſandi poteſtate ob aliquod vitium occultum, non autem ex eo quod non haberet legitimum titulum diſpenſandi a Summo Pontifice; alias enim reſolutio non eſſet juridica, ut ex ſupradictis conſtat.

Unde poſſet committi Nuncio Hiſpaniarum, ut iterum diſpenſet cum his, qui, ut proponitur, matrimonium bona fide contraxerunt, ut valeat iterum contrahere ſervata forma Concilii Tridentini. Et ita reſolutum.

Ex prædictis videtur inferri poſſe, ut irritæ ſint pro- 13
viſiones, & diſpenſationes, quas nuper conceſſit in Belgio Cardinalis Legatus Germaniæ ſuper impedimentis dirimentibus, *cap. Cum dilecta*, *de reſcript.* ita ut ſic proviſi, & diſpenſati non ſint tuti ex titulo putativo, & communi errore; nam etſi ſub Germania comprehenditur, tam ſuperior, quam inferior, ſecundum tabulas Geographicas; tamen ex ſtylo in facultatibus ſub nomine Germaniæ non venit Belgium, niſi ſpecialiter exprimatur, juxta declarationem S. D. N. Urbani VIII. Ideo- 14
que in Conſtitutione Sixti V. de viſitandis liminibus hujuſmodi provinciæ ponuntur tanquam diſtinctæ ibi, *Germani vero*, *Galli*, *Hiſpani*, *Belgæ*, *&c.* Quamobrem cum quoad Belgium defuerit omnino titulus Apoſtolicus, communis error, & reputatio non ſuffragatur, ut ex dictis patet: & bona fides poteſt quidem excuſare a culpa, & pœna, ſed non validare actum, ut ſunt 15
jura clara *in cap. Si poſtquam*, *in cap. Dudum*, § *Nos igitur*, *in cap. Si beneficium*, *& in cap. penul. verſ. Licet ab ignorantibus de Præbend. in* 6. & notat Archid. *in cap. Si Apoſtolica*, *circa med. eod. tit. & lib.* & Felin. *in cap.* 2. *num.* 7. *verſ. Quarto limita*, *de Conſtitut.* & eo magis, quia Sanctitas ſua dixit ſe benigne acturam cum ſic proviſis, & diſpenſatis, ubi novas proviſiones, ac diſpenſationes petierint a Sede Apoſtolica: atque ita ex mente Sanctiſſimi videntur egere nova gratia.

DE CRIMINE FALSI.

Innocentius III. Archiepiſcopo, & Canonicis Mediolanenſibus.

CAPUT V.

Licet ad regimen: & infra. Ut autem varietates falſitatis circa noſtras literas deprehendere valeatis, eas vobis præſentibus literis duximus exprimendas.

Prima ſpecies falſitatis hæc eſt, ut falſa bulla falſis literis apponatur.

Secunda, ut filum de vera bulla extrahatur ex toto, & per aliud filum immiſſum, falſis literis inſeratur.

Tertia, ut filum ab ea parte, in qua charta plicatur inciſum, cum vera bulla falſis literis immittatur, ſub eadem plicatura cum filo ſimilis canapis reſtauratum.

Quarta, cum a Superiori parte bullæ, altera pars fili ſub plumbo reſcinditur, & per idem filum literis falſis inſerta, reducitur infra plumbum.

Quinta, cum literis bullatis & redditis, in eis aliquid per raſuram tenuem immutatur.

Sexta, cum ſcriptura literarum, quibus fuerat appoſita vera bulla, cum aqua vel vino univerſaliter abolita, ſeu deleta, eadem charta cum calce & aliis juxta conſuetum artificium dealbata, de novo reſcribitur.

Septima, cum chartæ, cui erat appoſita vera bulla, totaliter abolitæ vel abraſæ, alia ſubtiliſſima charta ejuſdem quantitatis ſcripta cum tenaciſſimo glutino conjungitur. Eos etiam a crimine falſitatis non reputamus immunes, qui contra Conſtitutionem noſtram, ſcienter literas non de noſtra vel bullatoris noſtri manu recipiunt. Illos quoque, qui accedentes ad bullam, falſas literas caute projiciunt, ut de vera bulla cum aliis ſigillentur. Sed hæ duæ ſpecies falſitatis non poſſunt facile comprehendi: niſi vel in modo dictaminis, vel in forma ſcripturæ, vel qualitate chartæ falſitas cog-

noſca-

noſcatur. In ceteris autem diligens indagator falſitatem poterit intueri, vel in adjunctione filiorum, vel in collatione Bullæ, vel motione, vel obtuſione, præſertim ſi Bulla non ſit æqualis, ſed alicubi magis tumida, & alibi magis depreſſa,

S U M M A R I U M.

1 *Litera Apoſtolica novem modis hic expreſſis falſantur.*
2 *Doctrina non eſt tradenda de his, quæ melius eſt neſcire, quam ſcire.*
3 *Falſantes, ſeu confingentes ſignaturam ſupplicationis Papalis ſcribendo verum* Fiat, *an incurrant pœnas c. Ad falſariorum, infra eod. & n. ſeqq. uſque in finem.*
4 *Argumentum a partium enumeratione validum eſt in jure, ſi ſpecies omnes enumerentur, alias ſecus, num.* 32.
5 *Litteræ Apoſtolicæ non dicuntur expeditæ, niſi quando in plumbo ſunt.*
6 *Supplicatio non eſt litera Bullata; eſt tamen litera Papalis, & n.* 32. *&* 35.
7 *Falſarii ſupplicationum gratiam, vel juſtitiam concernentium a Papa ſignatarum excommunicantur in Bulla Cœnæ.*
Supplicationes a Papa ſignatæ in materia odioſa non veniunt appellatione literarum Apoſtolicarum, ibid. & n. 30.
Contrarium n. 31. *&* 36.
8 *Supplicatio ſola non probat jus alicui competere.*
9 *Et illius clauſula quandoque ab officialibus aliter extenduntur, & reſtringuntur, & n. ſeq.*
10 *Et aliquando juſtis de cauſis ſupplicatio laceratur.*
11 *Supplicatio ſola jus certum non continet, nec ſuffragatur literis non expeditis, & n.* 13.
12 *Sed continet gratiam informem, & n.* 19.
13 *Et intrans poſſeſſionem beneficii literis non expeditis, licet habeat ſupplicationem ſignatam, perdit omne jus.*
14 *Et ſola ſupplicatio non dat Canonicum titulum, ſaltem in ſuo eſſe perfecto.*
15 *Literarum expeditio dat formam, & perfectionem gratiæ.*
16 *Et per illas gratia digeſta, & ſuam perfectionem totaliter habere dicitur.*
17 *Supplicatio adhuc in utero exiſtere dicitur, donec per expeditionem literarum in mundum producatur.*
18 *Et ſumptum de Regiſtro ſupplicationem judicis fidem non facit; ſecus in ſumpto literarum Bullatarum.*
20 *Falſificatio literarum Apoſtolicarum enormius eſt delictum, & ſeverius vindicandum, quam falſificatio ſupplicationum ſignatarum.*
Contrarium n. 26. *& ſeqq. uſque in finem.*
21 *Litera ſi diſcrepent a ſupplicatione, ſtatur ſupplicationi tanquam matrici, & non literis.*
22 *Literarum regiſtrum, & inde ſumpta debent reformari, & corrigi juxta originalem ſupplicationem.*
23 *Inſtrumentum diſcrepans a matrice, ſeu protocollo, debet ſecundum illud corrigi, & emendari.*
24 *Expeditiones duæ ſi ſint inter ſe diſformes, recurritur ad ſupplicationem tanquam ad matricem.*
25 *Supplicatio attenditur etiamſi non exhibeantur literæ, ubi non agitur de canonizanda gratia.*
27 *In ſupplicatione, & ſignatura Papæ conſiſtit tota ſubſtantia gratiæ.*
Literarum expeditio non requiritur, ſed ad probationem, ibidem.
28 *Subſtantiam rei gravius eſt corrumpere, quam illius accidentia.*
29 *Falſitates facilius committuntur in ſupplicationibus, quam in literis, & cur.*
31 *Falſare ſignaturam Papæ, ſeu Fiat, propriiſſime eſt falſare literas Apoſtolicas.*
33 *Supplicatio quando eſt regiſtrata, & ſoluta componenda, non habet locum regula de non judicando juxta formam ſupplicationis.*
34 *Nec poteſt lacerari ab officialibus, cum ſit gratia perfecta.*

Fagnan. in V. Lib. Decretal.

L*icet.* Ponit novem modos falſandi literas Papales. 1
Hoc dicit, & advertunt Doctores hanc Decretalem legendam eſſe cum Bulla ad oculum demonſtrata, ut hic per Abbat. Joann de Anan. & Marian, Soccin, in princip.

Nota ex textu novem modos, per quos falſitas com- 2
mittitur in literis Apoſtolicis. Et dicit hic Goffred. non eſſe tradendam doctrinam, qualiter hujuſmodi falſitates perpetrentur: ſunt enim quædam, quæ melius eſt neſcire, quam ſcire, *cap. Quamvis, in fin.* 38. *diſt.* & docuit Philoſophus *l.* 12. *Metaphyſicæ text.* 51. & S. Th. *in* 1. *part. q.* 22. *art,* 3. *in* 3. *argum. contrario,* & in illius reſponſione; ubi reddit rationem, quia cogitatio malorum pervertit interdum voluntatem in malum; unde Seneca *ad Lucillum Epiſtola* 76. monet ipſum, ne diſcat quæ forent dediſcenda, ſi ſciret; & Marcus Varo notabiliter inquit: [Quædam ſunt eradenda de animo ſcientis, quia inſerendi verum locum occupant.] Item Hieronymus *ad Clerum*: Non diſcat puer, quod ei poſtea dediſcendum eſt. Difficiliter enim eradicatur, quod rudes animi receperunt. Sed nihilominus, ut ſubdit idem Goffred. legimus quædam, ut cognoſcamus, & reprobemus, *cap. Legimus,* 37. *diſtinct.* Nam prudentis eſt eligere bonum, & reprobare malum. Ideoque hæ falſitates ad hunc effectum hic explicantur: & fuſius poſt Hoſtienſem, & Joan. Andr. per Marian. Succin. *hic in* 2. *notab.* ad quos recurre, ſi te moveat curioſitas.

QUÆRO, an falſantes, ſeu confingentes ſignatu- 3
ram ſupplicationis Papalis ſcribendo verbum *Fiat*, vel aliud æquipollens, cenſendi ſint falſarii literarum Apoſtolicarum, de quibus loquitur hæc Decretalis, *& cap. Ad falſariorum, infra eod.*

Ad partem negativam inducitur. Primo hoc. Ubi 4
enumerantur modi, quibus falſantur literæ Papales, & inter hos non ponitur modus falſandi ſupplicationes, ſeu ſignaturas Papæ; ergo talis modus non eſt inter alios connumerandus, arguendo a ſufficienti partium enumeratione, juxta textum *in leg. Patre furioſo*, ubi Bartol. Bald. Angel. & DD. notant, *ff. de iis qui ſunt ſui, vel alien. jur. & in cap. Cum dilectus*, & ibi Abb. *nu.* 6.
de jurepatron. Et confirmatur, quia hæc litera in ſin- 5
gulis novem modis, in quibus exprimit varietates falſitatum, quæ committuntur circa literas Apoſtolicas, ſemper loquitur de literis Bullatis, ſeu ſub plumbo, id eſt quibus apponitur, ſeu appenditur Bulla plumbea, ut patet legenti per diſcurſum; ideoque literæ non dicuntur expeditæ, niſi quando in plumbo ſunt, ut per text. noſtrum dixit Gomeſ. *in regul. de non judicand.* juxta formam ſupplicat. *in* 1. *quæſt. n.* 5. *ver. Teſtamen. ulterius*, ubi refert ita tenuiſſe Rotam in Salamantina Parochialis menſe Novembris 1539. coram Marcello Creſcentio, & ita ſervatur in practica, ut inquit Felin.
in cap. Ex diligenti, in fin. de ſimon. Supplicatio autem 6
non eſt litera bullata, nec ei aliqua Bulla apponitur, ut eſt notiſſimum; ergo cum ſupplicationi non adaptentur verba hujus textus, conſequenter nec ejus diſpoſitio adaptari poteſt, *l.* 4. *§. Toties, ff. de damn. infect. cum ſimilibus.* Cum præſertim materia ſit odioſa, & pœnalis, & ſic reſtringenda, ut in regula *Odia, de reg. jur. lib.* 6. *& cap. Pœna de pœnit. diſt.* 1. *cum ſuis concordant.*

Deinde ad hanc partem Navarr. *in manual. cap.* 27. 7
n. 62. *verſ. Declaratio prima inducit Bullam Cœnæ Domini; quæ in §.* 6. excommunicat falſarios literarum Apoſtolicarum, necnon ſupplicationum gratiam, vel juſtitiam concernentium, per Romanum Pontificem ſignatarum. Per quam clauſulam juncto *cap. Ad falſariorum infra eodem*, arguit Navarr. quod appellatione literarum Apoſtolicarum in materia odioſa non includantur ſupplicationes a Papa ſignatæ, quas ſignaturas vocamus; alioquin illud cap. puniens falſantes literas Apoſtolicas, ſuperflue per Bullam Cœnæ extenderetur ad falſantes ſignaturas.

Ad idem conferunt quamplures differentiæ, quæ ſunt 8
inter ſupplicationes, & literas; & omiſſis aliis, quæ ad

rem non pertinent, ſupplicatio concludenter non probat
jus alicui competere, quia forte quando literæ expedi-
9 ri debent, Cancellariæ officiales clauſulas ſupplicationis
aliter extendent, vel reſtringent, & forſitan ſuper tali
ſupplicatione literas non dabunt, quia, ut experientia
docet, plures ſupplicationes expediri nequeunt, eo quod
in eis reperiantur aliquæ clauſulæ, quæ ſunt contra ſty-
lum, ut obſervat Gomeſ. *in reg. de non judicand. juxta
formam ſupplicationis*, q. 1. n. 2. *verſ. Quia ſola ſup-*
10 *plicatio*, & re ipſa ſupplicationes jam ſignatæ aliquando
juſtis de cauſis lacerantur, & Datarius ex officio mune-
ris ſui ſupplicationibus, tam ſignatis, quam ſignandis,
ut ratio poſtulat, addit & detrahit, ut dixit Rota in
cauſa Meten.' Prioratus 17. Maji 1627. coram Merlino
qui prius fuerat Datarius Gregorii XV. *dec.* 68. *num.* 9.
& 10. *part.* 5. *recent.* poſt Gonzal. *ſuper regul. de men-*
11 *ſib. gl.* 63. *n.* 54. *& ſeqq.* & ideo ſupplicatio non vide-
tur certitudinem continere, ſecundum Gomeſ. *ubi ſupra*;
nec ſuffragatur literis non expeditis, Rota *deciſ.* 509.
n. 16. *part.* 5. *tom.* 2. *in recent.* & eſt expreſſum in Ex-
12 travag. *Injuncta*, *de electione.* & in Conſtitut. Julii III.
hac de re edita, & propterea per ſolam ſupplicationem
gratia informis per Rotam appellari ſolet, ut patet in
13 *dec.* 79. *de conceſſ. Praben in novis.* Quo fit, ut intrans
poſſeſſionem Beneficii literis non expeditis, licet habeat
ſupplicationem ſignatam, omne jus perdat, ut inquit
Felin in *c. Veniens*, *num.* 2. *verſ. Et adde quod intrans
poſſeſſionem*, *de accuſationibus*, & eſt text. in dict. Extra-
vag. *Injuncta*, *de electione.* alias fruſtra Papa in Cancella-
ria tot officiales conſtituerent, dans illis formas per ſuas
regulas expediendi, ſi ſola ſupplicatio ſine expeditione
ſufficeret, ut notat Ægidius Bellam. *in conſ.* 34. *ſuppo-
ſito ſtatuto in* 6. *col. in reſponſione ad* 1. *dub. verſ. An*
14 *quæris*; & merito Rota jus quod acquiritur per ſupplica-
tionem, judicavit informe, & confuſum, adeo ut ante
literarum expeditionem plerique DD. voluerint non dari
Canonicum titulum, ſaltem in ſuo eſſe perfecto, ut di-
xit Ægid. *dec.* 110. *in* 3. *col. & dec.* 664. & tenet etiam
15 Nicol. Milis Rotæ Auditor *in repertorio in verb. Gratia
Apoſtolica*, cum quibus concordat *dec.* 20. *circa ſecun-*
16 *dum n.* 5. *de conceſſ. Prabend. in novis.* At vero per ex-
peditionem literarum forma, & perfectio gratiæ datur,
ut dixit Rota *deciſ.* 27. *de reſcript. in novis*, reperitur
apud Ægid. *dec.* 746. & per illas omne dubium tollitur,
& gratia digeſta, & ſuam perfectionem totaliter habere
dicitur, ut tradit Oldrad. *in conſ.* 324. incipien. *Factum
tale eſt: Dominus noſter*, *n.* 3. *verſ. Quarto circa renun-
ciationem*, & ut Bald. inquit per *leg. Contractus*, *C. de
fid. Inſtrum.* relatus a Gomeſ. *in regul. de non judican.*
17 *juxta form. ſupplicat. q.* 1. *n.* 3. ſola ſupplicatio adhuc
in utero exiſtere dicitur, donec per expeditionem lite-
rarum in mundum producatur; & hinc fit, ut ſumptum
18 de Regiſtro ſupplicationum ſignatarum in judicio fidem
non faciat, ut dicit Ægid. *deciſ.* 252. ſecus autem ſi
ſumptum literarum Bullatarum extrahatur, ut dicitur in
dec. 28. *de probation. in Antiq.* & refertur a Gomeſ. *ubi*
19 *ſupra n.* 4. Hinc etiam fit, ut Romani Pontifices edi-
derint tres regulas Cancellariæ, videlicet regulam de
non judicando juxta formam ſupplicationis, ſed lite-
rarum expeditarum, in cujus exordio dicitur. Cum
ante confectionem literarum gratia Apoſtolica ſit in-
formis, &c. Item *regulam* 29. quæ diſponit commiſ-
ſiones non valere literis non expeditis. Item regulam
53. quæ vult diſpenſationes ſimiliter non valere non ex-
20 peditis literis. Ex quibus omnibus deducitur multo gra-
vius delinquere, & atrociorem injuriam Papæ irroga-
re, ac majus præjudicium inferre poſſe falſantem lite-
ras Bullatas, in quibus conſiſtit totalis perfectio gratiæ,
& ſecundum quas eſt judicandum, quam falſantem ſup-
plicationes ſignatas, quæ continent gratiam rudem, &
informem, & quæ ſine literis minime ſuffragatur; &
conſequenter pœna falſantium literas Apoſtolicas, de
qua *in capit. Ad falſariorum infra eodem*, non debet
extendi ad eos, qui falſant ſupplicationes, ſeu ſigna-
turas, quia pœnæ ita debent adæquari, & commenſu-
rari delictis, ut quod ſceleratius eſt commiſſum, gra-
vius vindicetur, *cap. Non afferamus*, 24 *q.* 1. *c. Quæſi-
vit de iis, quæ fiunt a major. part. Capit. cap. fin. in
fin. de exceſſib. Prælator.*

21 Ad partem vero affirmativam facit, quia ſi literæ
diſcrepent a ſupplicatione, ſtatur ſupplicationi tanquam
matrici, & non literis, Caputaq. *dec.* 75. *n.* 6. *& dec.*
227. *l.* 1. Rota *dec.* 732. *n.* 1. *part.* 2. *recent.* & literæ
ſunt corrigendæ ad formam ſupplicationis, ut dixi in
c. Ex conſcientia n. 7. *infra eod.* & literarum regiſtrum, 22
& inde ſumpta debent reformari, & corrigi juxta ori-
ginalem ſupplicationem, Mandoſ. *in reg. de non judic.
juxta formam ſupplicat. q.* 19. *n.* 6. Rota *dec.* 387. *nu.*
10. *part.* 5. *recent.* Trita enim eſt regula, ut inſtru- 23
mentum publicum diſcrepans a matrice, ſeu protocol-
lo, debeat ſecundum illud corrigi, & emendari, *l. Si
quis ex argentariis*, *§. Prætor*, & ibi Bart. *n.* 3. *ff. de
edend.* Felin. *in cap. Quoniam contra*, *n.* 10. *de probat.*
cum aliis cumulatis *in præalleg. dec.* 387. Unde etiam 24
videmus ad ſupplicationem tanquam ad matricem eſſe
recurrendum, ſi expeditiones duæ ſint inter ſe diſcor-
des, ut decidit Rota *in recent. dec.* 315. *n.* 10. *part.* 4.
tom. 2. allegando Bart. *in leg. Sempronius*, *ff. de leg.* 2.
& in leg. Si Librarius, *n.* 9. *de reg. jur.* Imo ſola ſup- 25
plicatio attenditur, etiamſi non exhibeantur literæ ex-
peditæ, ubi non agitur de canonizanda gratia, Capu-
taq. *deciſ.* 235. *& deciſ.* 301. *part.* 3. Mantica *deciſ.*
335. *num.* 2. ubi aliæ cumulantur, Gregor. XV. *deciſ.*
540. *num.* 6. Caſſador. *dec.* 8. *num.* 14. *de reſtitutione
ſpoliatorum*, Mohedan. *deciſ.* 2. *in fin. de privileg.* Sera-
phin. *dec.* 538. *n.* 4. *& deciſ.* 775. *numer.* 3. *& in re-
cent deciſ.* 228. 6. *part num.* 6. *& deciſ.* 218. *num.* 8.
part. 7. & alias paſſim; ergo enormius eſt delictum, 26
& majoris præjudicii, falſare ſupplicationem, quam
literas, quia falſitas literarum poteſt corrigi ad formam
ſupplicationis originalis, ſed non e converſo, ut di-
ctum eſt.

Præterea tota ſubſtantia gratiæ conſiſtit in ſupplica- 27
tione, & ſignatura Papæ; expeditio vero literarum non
requiritur ad perfectionem gratiæ, ſed ad probationem
tantum, Geminian. *conſ.* 106. *ſuper 4 dubio*, *verſ. In
contrarium*, Caſſad. *dec.* 4 *num* 2. *de cauſ. poſſeſſ. &
propriet.* Seraphin. *deciſ.* 775. *numer.* 2. cum ſimilibus,
ut dixi *in cap. Nihil*, *num.* 28. *ſupra de elect.* Gravius 28
autem eſt corrumpere ſubſtantiam rei, quam illius ac-
cidentia, argum. eorum, quæ tradit Calder. *conſ.* 11.
incip. *Epiſcopus rem Eccleſiæ*, *ante med. verſ. Ad cu-
jus declarationem*, *de feud.* Conſequenter pœna *c. Ad
falſariorum*, *infra eod.* magis convenit ei, qui corrum-
pit ſubſtantiam gratiæ falſando ſupplicationem, quam
ei, qui corrumpit gratiæ probationem falſando literas.

Ulterius pro hac parte facit, quia falſitates facilius, 29
& frequentius in ſupplicationibus committuntur pro-
pter appoſitionem manus plurimorum officialium, ut
advertit Gomeſ. *in reg. de non judican q.* 1. *num.* 6. per
text. *in l. fin. C. de Codicill.* Explorati autem juris eſt,
propter delicti frequentiam pœnam exacerbari, vel au-
geri, ut *leg. Aut facta in fin ff. de pœn.* & notat Are-
tin. *in cap. Cum non ab homine*, *num.* 59. *circa finem*,
ſupra de judiciis.

Demum hanc partem amplectitur in puncto Colle- 30
ctar. *in c. Ad falſariorum nu* 2. *infra eod.* ubi format
quæſtionem, quid dicendum de illis, qui falſant, ſeu
confingunt ſignum ſupplicationis Papalis, ſeu *Fiat*, vel
aliud faciendo; & refert hanc controverſiam de facto
tunc contigiſſe, & multos dixiſſe tales non poſſe dici fal-
ſarios literarum Apoſtolicarum, quia literæ non dicun-
tur Apoſtolicæ niſi propter Bullam, ut in textu; ſed po-
ſtea ſubjungit Collectar. aliud viſum eſſe Bart. & multis 31
aliis, quia certum eſt, quod falſare el *Fiat*, eſt falſare
literas Apoſtolicas, idque propriiſſime, ſicut illud, in
quo conſiſtit tota virtus, & ſubſtantia, & ad hoc facit
indiſtincte litera dicti *cap. Ad falſariorum.* Nec obſtat 32
hæc Decretalis, quia ponit certos modos probandi fal-
ſitatem ſecundum eum, id eſt aliquos, ſed non omnes,
ut hic in gloſ. 1. ac proinde cum ſpecies omnes non
annumerentur, non procedit argumentum a partium enu-
meratione, ut eſt textus in *leg. Filius*, *§ Filiusfamilias
miles*, junga gl. *in ver. Locum*, *ff. de liber. & poſthum.*
& in capit. Venerabilem, & ibi Joann. Andr. *n.* 18. &
Abb. *nu.* 8. *ſupra de election.* Quæ opinio facilius eſſet 33
admittenda, quando literæ eſſent expeditæ, vel ſupplica-
tio regiſtrata, & ſoluta componenda, quia tunc non
habet locum regula de non judicando juxta formam ſup-
plicat. ut fuit pluries in Rota reſolutum teſte Card. Sera-
phin. *dec.* 764 *n.* 4. *&* 5. Nec ſupplicatio poteſt lacerari ab 34
officialibus, cum eo caſu ſit gratia perfecta, ut dixit Rota

deciſ.

decіſ. 554. n. 9. part. 5. tom. 2. inrecent. unde falſitas talis ſupplicationis perneceſſe influit in falſitatem literarum, quæ nonniſi ad formam matricis, & originalis ſupplicationis expediuntur, ut dictum eſt, ac proinde eſt puoibilis non *ſecus*, ac falſario ipſarum literarum.

35 Non obſtant argumenta contraria; nam ad primum paret reſponſio ex jam dictis ſupra *n.* 32. Ad confirmationem reſpondetur: Quamvis ſupplicationes non ſint literæ expeditæ, quia non ſunt in plumbo, ſed tantum literæ Apoſtolicæ ſecundum Collectar. ſupracitatum *n.* 30. & 31. & ad inductionem Navarr. de qua ſupra *n.* 7.

36 reſponderi poteſt Bullam Cœnæ in ea parte, in qua loquitur de falſantibus ad ſupplicationes emanaſſe declarationes, *c. Ad falſariorum, ſupra eod.* & ſic novum jus non induxiſſe, *l. Heredes palam, §. Si quid, ff. de teſtam.* quod inde liquet manifeſte, quia in Bulla Cœnæ excommunicantur etiam falſarii literarum in forma Brevis, ut videre eſt in Bulla Urbani VIII. §. 9. in Bull. *tom.* 4. *pag.* 356. & tamen certum eſt literas in forma brevis vere, & proprie eſſe literas Apoſtolicas quæ jam erant comprehenſæ *in d. c. Ad falſariorum*, ut ipſemet Navarr. fatetur *d. c.* 27. *n.* 62. *verſ. Tertia*.

Ad ultimum vero, nempe ad differentias ponderatas inter ſupplicationem, & literas patet reſponſio ex dictis ſupra *d. n.* 21. *uſque ad n.* 32. ex quibus apparet eas ponderationes in contrarium retorqueri, maxime quando literæ ſunt expeditæ, vel ſoluta eſt componenda, ut conſtat ex dictis ſupra *n.* 33. 37

DE CRIMINE FALSI.

Idem Innocentius III.

CAPUT VII.

AD falſariorum confundendam malitiam: & infra. De communi fratrum noſtrorum conſilio duximus ſtatuendum, ut qui literis noſtris uti voluerint, eas primo diligenter examinent: quoniam ſi falſis literis ſe uſos dixerint ignoranter, eorum ſera pœnitentia evitare nequibit pœnas inferius adnotatas. Nos enim omnes falſarios literarum noſtrarum, qui per ſe vel alios vitium falſitatis exercent, cum fautoribus & defenſoribus ſuis, anathematis vinculo decernimus innodatos, ſtatuentes, ut Clerici, qui falſarii fuerint deprehenſi, omnibus officiis & beneficiis Eccleſiaſticis perpetuo ſint privati: ita quod qui per falſitatis vitium exercuerint, poſtquam per Eccleſiaſticum judicem fuerint degradati, ſeculari Poteſtati tradantur, ſecundum Conſtitutiones legitimas puniendi: per quam & laici, qui fuerint de falſitate convicti, legitime puniantur. Qui vero ſub nomine noſtro literis falſis utuntur, ſi Clerici fuerint, officiis & beneficiis Eccleſiaſticis ſpolientur; ſi laici, tandiu maneant excommunicationi ſubjecti, donec ſatisfaciant competenter; ita tamen, ut in iſtis & in illis, malitia gravius, quam negligentia puniatur: quod & de his, qui falſas literas impetrant, ſtatuimus obſervandum.

S U M M A R I U M.

1 *Falſantes per ſe, vel per alium literas Papæ, excommunicati ſunt cum ſuis fautoribus, & n.* 27.

2 *Et Clerici officiis, & beneficiis privati ſunt, & n.* 38.

3 *Item ſunt degradandi, & Curiæ ſeculari tradendi, & n.* 40.

4 *Falſis literis Apoſtolicis utentes, ſi Clerici ſunt, officiis & beneficiis privantur: ſi laici, excommunicati ſunt, & n.* 47. *&* 48.

5 *Statutum valet, quo cavetur, ut quis non poſſit allegare illius ignorantiam.*

6 *Literis Apoſtolicis uti volentes, debent prius diligenter illas examinare, an ſint veræ, vel falſæ, vel ſuſpectæ.*

7 *Literæ Papales ſiunt magna cum diligentia, & exquiſita curioſitate.*

8 *Et nihilominus in eis quaſi imperceptibiles committuntur falſitates.*

9 *Litera gratioſa, vel contra jus, vel contra utilitatem publicam, majorem requirunt examinationem, quam litera de ſimplici juſtitia.*

10 *Ignorantia quamvis præſumatur in delictis, hoc tamen fallit, quando debet præcedere diligens inquiſitio, & n. ſeq.*

11 *Falſum non committitur ſine dolo.*

12 *Dolus in dubio præſumitur, quando ex officio, vel ex natura actus prærequiritur diligens indagatio.*

13 *Ignorantia affectata, craſſa, & ſupina quæ.*

14 *Falſis literis utens cum ignorantia craſſa, mitius punitur, quam cum dolo expreſſo.*

15 *Clerici falſantes literas Principis, ſeu Imperatoris, quas pœnas incurrant, & n.* 16.

Et quid in falſantibus literas, ſeu ſigillum Regis, a num. 23.

Et quid in falſantibus literas majoris Pœnitentiarii, vel Nuntii, aut Brevia Papæ, n. 24.

Et quid in falſantibus literas Epiſcopi, vel Capituli, ibidem, & n. 25.

16 *Papa longe præſtat Imperatori.*

17 *Injuria aggravatur ex dignitate perſonæ, cui irrogatur.*

18 *Delictum gravius eſt in perſonam Principis, cui delinquens eſt ſubjectus, quam extraneam.*

19 *Læſæ majeſtatis crimen non committit non ſubditus.*

20 *Clericus natus in Terris Principis laici dicitur eſſe originaliter, & naturaliter de dominio, & ditione ipſius Principis.*

21 *Non tamen contra eum dici poteſt committere crimen læſæ majeſtatis.*

22 *Rex habet in Regno ſuo jura ſupremi Principis, item Imperatoris.*

26 Exercere, *verbum in diſpoſitione pœnali verificatur in unico actu.*

27 *Falſans literas Apoſtolicas, etiam ſemel tantum, puniendus eſt pœna hujus cap.*

28 *Bulla S. Pii V. contra exercentes vitium nefandum, an habeat locum in iis, qui unica tantum vice illud committunt.*

29 *Falſantes literas Papæ ſunt excommunicati, ſive ſint laici, ſive Clerici, ſive Monachi.*

Et quid in Epiſcopis, n. 36.

30 *Et abſolutio eſt Sedi Apoſtolicæ reſervata.*

31 *Falſarii literarum Apoſtolicarum, vel falſa eas fabricantes, aut ſupplicationes falſa ſignantes, excommunicantur in Bulla Cœnæ.*

32 *Excommunicatio Bullæ Cœnæ, & excommunicatio hujus cap. contra falſarios literarum Apoſtolicarum, in quibus differant.*

33 *Falſans literas Papæ per alios, an incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & n. ſeqq.*

34 *Faciens per alios, per ſeipſum facere videtur: quod procedit etiam in delictis, & n.* 43.

35 *Item procedit etiam in ſtatutis pœnalibus, quæ juri communi non obviant, & n. ſeq.*
36 *Statutum puniens utentem falſo inſtrumento locum habet etiam in utente per alium.*
37 *Falſans ſupplicationes manu Papæ ſignatas incidit in excommunicationem Bullæ Cœnæ.*
Et an incidat in pœnas hujus cap. ibidem.
38 *Beneficia falſantium literas Papæ impetrari poſſunt tanquam vacantia.*
39 *Laici falſantes literas Papæ non ſunt ipſo jure privati ſuis Dignitatibus, & officiis.*
40 *Clerici falſarii literarum Apoſtolicarum degradatione judicis Eccleſiaſtici traduntur Curiæ ſeculari pœna legali puniendi, ſcilicet mortis naturalis.*
41 *Degradationis pœna de jure communi non imponitur niſi in tribus caſibus hic expreſſis.*
42 *Clericus, qui non per ſe, ſed per alium falſat literas Papæ, an ſit degradandus, & Curiæ ſeculari tradendus.*
44 *Laicus ratione rei Eccleſiaſticæ falſificando reſcriptum Papæ ſubjicitur foro Eccleſiæ.*
45 *Falſi pœna de jure civili quæ ſit, & n. 46.*
46 *Deportationis pœna, & damnationis in metallum hodie non eſt in uſu.*
47 *Spolientur, id eſt per ſententiam.*
48 *Falſis literis utentes ſunt ipſo facto excommunicati, etiamſi ab illarum uſu deſiſtant infra viginti dies.*
49 *Secus in habentibus literas falſas, quia non ſunt excommunicati, ſi illas infra viginti dies laceraverint, vel reſtituerint.*
50 *Clerici falſis literis ſcienter utentes, an ſit excommunicati.*
51 *Pœna falſificantium literas Papæ, & falſis literis utentium ſunt in triplici differentia.*
52 *Malitia magis punitur, quam negligentia.*
53 *Negligentia craſſa, & ſupina dolo æquiparatur.*
54 *Falſis literis utentes, & falſas literas impetrantes, ſed non exercentes per ſe falſitatem, æquiparantur.*
55 *Impetrantes per ſuggeſtionem falſitatis literas a Papa quas pœna puniantur.*
56 *Epiſcopi falſantes literas Papæ non incidunt in pœnam hujus cap.*
57 *Sunt tamen excommunicati ex Bulla Cœnæ.*
58 *Falſarius literarum Apoſtolicarum etiam occultus incurrit pœnam excommunicationis, & privationis officiorum, & beneficiorum eo ipſo, quod crimen committit, & n. 62.*
Sed pœna degradationis ei infligitur tantum, ſi criminaliter ſit convictus, n. 63.
Sive per viam accuſationis, ſive inquiſitionis, numer. 64.
Si vero civiliter actum fuerit, mitius punitur, numer. 59.
61 *Intellectus c. Novimus, §. fin. de verb. ſignificat. & num 65.*
66 *De crimine falſantium literas Apoſtolicas an alius, quam Papa, poſſit cognoſcere.*

1 A*D falſariorum*, Qui per ſe, vel per alios literas
Papæ falſant, excommunicati ſunt cum ſuis fau-
2 toribus; & Clerici officiis, & beneficiis privati ſunt,
3 & degradandi ſunt, & tradendi Curiæ ſeculari, per
4 quam laici legitime puniuntur. Qui literis falſis utitur,
ſi Clericus eſt, & officio & beneficio privatur; ſi laicus,
excommunicatur. Hoc dicit Joann. Andr. Burr.
Card. Anchar. Abb. Joan. de Anan. & Mar. Soccin. Dividitur
in duas partes. Primo punit falſantes literas
Papæ per ſe, vel per alios. Secundo punit utentes literis
falſis ibi, *Qui vero*.
3 Nota primo ſingulariter ex principio text. argumentum,
quod valet ſtatutum, ut reſpectu ſtatutorum, vel
aliorum gravandorum non poſſit quis ignorantiam allegare,
ſeu non proſit ignorantia, prout ex hac litera
deducunt hic Abb. & Mar. Soccin. in 1. *notab.* & notat
Bart. in *l Divus, n. 4. ff. ad l. Cornel. de falſ.*
6 Secundo nota ibi, *Examinent obligationem, quam habent volentes uti literis Apoſtolicis*, debent enim prius
eas diligenter examinare, utrum ſcilicet ſint veræ; &
tunc utantur illis, ſi voluerint; aut falſæ, & tunc nullo
modo utantur; aut ſuſpectæ, & tunc etiam abſtineant,
c. Inter dilectos, §. Verum de conceſſ. Præben. libr. 6. &
arg. c. Ad audientiam, §. 1. ſupr. de homicid. & c. Cum ſpeciali, §. Exceſſio de appell. ſecundum Hoſt. *hic n. 6. & in c. fin. in princip. in verb. Suſpicionis, infra eod.*
Nam etſi literæ Papales multa cum diligentia, & ex- 7
quiſita curioſitate fiant, ut *c. Cum ad eo, ſupra de reſcript. & c. Apoſtolica 35. q. 9.* tamen in illis tales ple- 8
runque committuntur falſitates, quæ etiam prudentiſſimos
fallerent, & quæ nedum de facili cognoſci nequeunt,
ſed etiam maxima, & diligentiſſima diſquiſitione
inveniri, aut percipi nequaquam poſſunt, ut in
c. Licet ſupra eod. & notat idem Hoſtien. *in ſumma eod. tit. §. 2. verſ. Præterea ſur.* & poſt eum Marian. Soccin.
hic n. 29. & 30. Unde nil mirum, ſi hæc Conſtitutio
adſtringat volentes uti literis Apoſtolicis ad tam ſedulam
examinationem. Major tamen examinatio re- 9
quiritur in literis, quæ ſunt de gratia, vel contra jus,
vel contra utilitatem publicam, quam in literis de ſimplici
juſtitia, *c. Accedens infra eod. & leg. Reſcripta, Cod. Si contra jus, vel util. publ.* ſecundum Innoc. *hic circa med. verſ. Item examinatio.*
Tertio nota ibi, *Si falſis literis ſcienter dixerint ignoranter*, ignorantiam non præſumi, ſeu non excuſare, 10
ubi non præmittitur diligentia, quam quis tenetur adhibere,
ut in reatu: quanquam enim in delictis præſumatur
ignorantia, ut *leg. Quoties, §. Qui dolo, ff. de probat.* tamen hoc fallit, quando præcedere debet diligens
inquiſitio, prout hoc caſu præcedere debet ob auctoritatem
hujus Conſtitutionis, gloſ. 2. hic, Innoc. *in princ.* ibi, (Tunc non excuſat ignorantia, cum non
præceſſit examinatio: ex hoc enim fuit in culpa, cum
non examinavit, nec a petitoribus quæſivit,) *§. ult. 36. diſtin. leg. regula, ff. de juris, & facti ignorantia*,
Hoſt. *n. 1.* ibi, (Quod ſi hanc diligentiam non adhi- 11
buerint, in dolo eſſe videntur, ſine quo non committitur
falſum,) *l. Ne exemplum, C. Ad leg Corn de falſ. l. Divus, ff. eod* Butr. *n. 2. & n. 12.* ibi ait: (In iis, in 12
quibus debet diligens inquiſitio præferri, præſumitur
ſcientia, & dolus, niſi probetur ignorantia; & ſic quod
in dubio dolus non præſumatur, verum eſt, niſi ex officio,
vel ex natura actus requiratur præcedens indagatio
ad actus validitatem vel illius certificationem.) Hæc Burr.
Concordat Anch. *in 1. notab.* & ſequuntur cæteri, Vel 13
errore, ut dicit gloſ. 1. hic, tales dici poſſunt affectatores
ignorantiæ, *c. Cum inhibitio, de clandeſt. deſponſ.* & hujuſmodi
ignorantia appellari poteſt craſſa, & ſupina, *c. Apoſtolicæ, de Cler. excom. miniſtr.* & hæc punitur pœna
hujus *c. in verb Qui vero*, ſecundum Mar. Soccin. *hic n. 34.* qui tamen *n. 35.* ſubdit, & bene, mitius puniri uten- 14
tem falſis literis cum ignorantia craſſa, & ſupina, quam
cum dolo expreſſo, quia primo caſu punitur pœna hujus
textus *ind. § Qui vero*; ſed ſi eſſet in dolo, itaut probaretur
ſcientia, tunc deberet puniri graviori pœna, ſcilicet
l. Corn. de falſ. ſicut punitur, qui tales literas falſat, ut *l. Majorem, & l. Falſos, C ad l. Corn. de falſ.* nam &
uſu committitur verum falſum, ut ibi, & in *l. Eos qui, §. fin. ff eodem*, & latius per eum, quod bene nota.
Quarto nota ibi. *Literarum noſtrarum*, diſpoſitionem 15
hujus Decretalis, & illius pœnas vendicare ſibi locum
duntaxat in Clericis falſantibus literas Papæ; ſecus vero 16
in Clericis falſantibus literas Principis, ſeu Imperatoris,
quia non videtur eſſe tantus exceſſus contra Principem,
quantus contra Apoſtolicum, cum longe præſtet
Papa Imperatori, ut in *cap. Solitæ, ſupra de majorit. & obed.* & reſpectu perſonæ, in quam delictum commiſſum
eſt, aggravatur pœna, ut notat gl. 2. in *c. 1. ſupra de calumniator.* & hæc opinio placet Marian. Soccin. *hic n. 12. 13. & 14.* & quamvis *gl. in verb Legitimas*, videatur
uniformiter loqui de literis Principis, & Papæ, &
Marian. Soccin. ſubdat pro opinione gloſſæ facere, quia
cum delictum ſit valde atrox, videtur eſſe locus degradationi,
& traditioni Curiæ ſeculari, ſecundum ea, quæ
traduntur in *c. Cum non ab homine, ſupra de judic.* tamen
reſponderi poteſt pœnam degradationis, & traditionis
hujuſmodi non eſſe imponendam niſi in caſibus
in jure expreſſis, ut late probavimus in *d. c. Cum non ab homine, n. 68. & 79.* inter quos non reperitur hic caſus
falſantis literas Imperatoris, cum hoc cap. non loquatur
niſi de falſantibus literas Papæ, & in pœnis benignior
pars ſit eligenda, ut in Regula *In pœnis, de regul. jur. l. 6.* & facit *c. Ad audientiam, ſupra eodem*: præ-
ſertim vero, quia delictum Clerici falſantis literas Papa- 17
les

lis eſt gravius, quam falſantis literas Principis, duplici
18 conſideratione. Prima eſt, ut dixi num. præcedenti, in-
juria, quæ Pontifici Maximo irrogatur, eſt atrocior ra-
tione præeminentioris Dignitatis, §. *Atrox*, *Inſtit. de
injur. l. Prætor*, *ff. eod. c. Cum illorum infra de ſentent.
excommun.* Secunda eſt, quia Clericus non eſt ſubditus
Imperatori, ſed Papæ, *cap Si Imperator*, *& c. Cum ad
verum 96. diſt. c. Eccleſia Sancta Maria*, *cum ibi notat.
ſupra de Conſtit.* Explorati autem juris eſt longe gravius
19 eſſe crimen in perſonam Principis, cui delinquens eſt ſub-
jectus, quam in extraneum, *l. Omne delictum*, §. 1. *ff.
de re milit.* Et propterea delinquens contra Principem,
cui non eſt ſubjectus, non dicitur committere crimen
læſæ majeſtatis, ut probat text. in Clement. *Paſtoralis*,
ubi gl. *in verb. Non ſubſunt de re judic.* & eſt communis
opinio, ut atteſtatur Roland. a Vall. *conſ. 4. in Cauſa
20 Inquiſitionis n. 1. volum. 1.* & Jul. Clar. *in praxi cri-
minal. §. Læſa majeſtatis*, *ver. Vidi quandoque dubitari*:
& hinc fit, ut Clericus natus in terris ſubjectis alicui
Principi laico, quamvis dicatur naturaliter, & origi-
narie eſſe de dominio, & ditione illius Principis, prout
tenere communiter Doctores, affirmat Gigas *in tract. de
21 crimine læſæ majeſtatis q. 63. n. 3.* nihilominus cum poſt
Clericatum revera non poſſit dici ſubditus ipſius Prin-
cipis, non poſt dici contra eum committere crimen læ-
ſæ majeſtatis: & eſt communis opinio, ut dicit Præpo-
ſitus *in c. Inprimis*, *§. De perſona col. 5. nu. 16. verſ.
Non obſtat opinio 2. q. 1.* & Clar. *loc. cit. verſ. Hoc re-
fertur*. Non igitur mirum, ſi Clericus falſans literas
Papæ ſit degradandus, & Curiæ ſeculari tradendus; non
autem ſi falſet literas Imperatoris: & gloſſ. noſtra vide-
tur uſurpaſſe nomen Principis non pro Imperatore, ſed
22 pro Papa, de cujus literis loquitur hæc Decretalis. Hinc
etiam fit, ut quamvis Rex in ſuo Regno habeat jura
ſupremi Principis, id eſt Imperatoris, ut inquit Præpoſ.
ubi ſupra numer. 20. verſ. Tertio dicitur, per ea quæ
notantur in *capitul. Per venerabilem*, *ſupra*, *Qui fil.
23 ſint legit.* tamen Clericus falſans literas, vel ſigillum Re-
gis non punitur pœna hujus cap. ſed deponitur, & in
ſignum maleficii ei character in fronte imprimitur, quo
ab aliis diſcernatur, & in exilium mittitur, ut eſt caſus
in c. Ad audientiam ſupra eodem, & ibi omnes, Boer.
dec. 82. n. 3. licet hodie de conſuetudine hanc pœnam
impreſſionis characteris in Clericis non ſervari atteſten-
tur Ludov. Piguet. *dec. crim. 80. n. 10. & ſeqq.* & Farin.
in pract. crim. par. 3. de falſit. q. 151. n. 62. ad fin.

24 Longe autem minus incidunt in pœnas hujus text. fal-
ſarii literarum Epiſcopi, vel Nuncii, quia hæ proprie non
ſunt literæ Apoſtolicæ: & eadem ratione idem dicendum
de falſariis literarum Pœnitentiariæ, quia non ſunt lite-
ræ Papæ, ſed ejus Commiſſarii, ut tradit Navar. *in Ma-
nual. c. 27. n. 62. verſ. Tertia*, licet ſecus ſit de falſariis
Brevium Papæ, ſecundum Gomeſ. *de Brevib. pag. 3.* &
Navar. *ubi ſupra*. Tu tamen adverte, quia DD. *in cap.
Ex literis ſupra de fid. Inſtr.* videntur tenere pœnas fal-
ſantium literas Apoſtolicas habere locum etiam in falſan-
tibus Bullas, & ſigillum literarum ſacræ Pœnitentiariæ,
ut videre eſt apud Hoſt. *ibi n. 6.* Jo. Andr. *n. 4. ante fin.*
B. lan. *n. 3. in fin.* & Butr. *n. 4.* itidem *in fin.* quos ita
intelligit Farin. *in d. pract. crim. q. 151. n. 24.*

25 De pœna autem falſantium literas Epiſcopi, vel Capi-
tuli vide text. *in c. Si Epiſcopus 50. diſt. in c. Tam lite-
ris in fin. de teſtib. & in c. Ad audientiam ſupra eod.* &
plene hic per Marian. Socc. *n. 11.*

26 Quinto nota ibi, *Vitium falſitatis exercent*, prima
facie hic videtur argumentum, quod ad incurrendas pœ-
nas hujus cap. non ſufficiat unica falſitas, ſed requiratur
iteratio actuum, ponderando illud verb. *exercent*, argu-
ment. *l. Sciendum*, *§. Illud*, *ff. de edict.* per quem text.
Bart. *in proœm. Digeſtorum n. 10.* quem ſequitur Abb.
in c. 1. n. 24. de judic. dicit artificem, vel mercatorem
non dici eum, qui ſemel, aut iterum artem, vel mer-
caturam exercet; ſed eum, qui toties, ut vulgi opinio-
ne habeatur pro tali. Ad idem text. *in l. Quis ſit fugiti-
vus*, *§ Errorem*, *ff. eodem*, *& l. fin. ff. de Abiga.* Sed
27 oppoſitum eſt verius, quia verb. *exercent*, & in diſpo-
ſitione pœnali in unico actu verificatur, ut eſt text. *in
§. Item lex Julia*, *il primo*, *inſtitut. de publ. judic.* Unde
etiam, qui unica tantum vice falſat literas Papæ, puni-
ri debet ad præſcriptum hujus Decretalis, ut firmat no-
viſſime Proſper Farin. *in praxi crimin. lib. 5. de falſit.*
q. 151. n. 31. adjiciens ita practicari: & latius *in tit. de* 28
delictis carnis q. 138. n. 30. Et ea hoc confunditur illo-
rum opinio, qui dixerunt Bullam S. Pii V. contra exer-
centes vitium nefandum, ſecundum ea, quæ ſcripſi *in d.
c. Cum non ab homine n. 76. de judic.* non habere locum
in his, qui ſemel tantum illud perpetrarunt; ſed ſolum
in his, qui quaſi ex uſu continuato exercent. Inter quos
Navarr. *in Manual. cap. 27. n. 249. verſ. Tertio dico*.
Nam *& d. §. Lex Julia de exercentibus* loquitur ibi: *Qui
cum maſculis nefandam libidinem exercere audent*. Et ſi-
militer hoc cap. loquitur per verb. *exercent*; & tamen
illius pœnæ verificantur etiam in his, qui unica tantum
vice delicta hujuſmodi perpetrarunt, ut dictum eſt, &
fuſius probat Farinac. *dicta q. 138. n. 30.*

Sexto nota pœnam generalem falſantium literas Apo- 29
ſtolicas. Nam una cum fautoribus, & defenſoribus ſuis
ſunt ipſo jure excommunicati; hoc enim demonſtrant
verba illa, *anathematis vinculo*, quæ ſunt Canon latæ
ſententiæ, *ut in c. Dura in gloſ. 3. ſupra eodem*, & hic
notat gl. 3. Innoc. *circa fin. in verb Innodatos*, Hoſt.
nu. 3. & 5. in eod. verb. Henric. Boich. *nu. 4. verſ. Aut
quæris*, Cardin. *n. 1. & in verb. Innodatos*, Butr. *n. 3.*
Abb. *eod. n. verſ. Si vero eſt laicus*, Jo. de Anan. *n. 1.*
& Marian. Soccin. *n. 40.* Joan. Andr. & omnes in ſum-
mario textus, Goffred. *in ſumma hujus tit. n. 7.* & Hoſt.
*itidem in ſumma eodem tit. num. 8 verſ. Nam falſarius
Domini Papæ*, gloſ. *in c. Licet in verb. Tenuem ſupra
eod.* & ibi Butr. *n. 4. verſ. Dicit gloſ.* & nullus diſcre-
pat: & cum litera dicat, omnes falſarios, hanc pœnam
infligit cunctis indifferenter, ſive ſint Clerici, ſive laici,
ut hic per Marian. Soccin. *n. 15.* & conſentiunt omnes:
& in Monacho conſuluit Frider. de Senis *conſ 219. Si-
noterium*, addens abſolutionem eſſe Sedi Apoſtolicæ re- 30
ſervatam per *d. c. Dura*, quod etiam dicit poſt Joann.
Andr. Marian. Soccin. *hic n. 23.*

Hodie in falſarios literarum Apoſtolicarum fertur ex- 31
communicatio in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini legi
conſuevit, §. 6. in hæc verba: *Item excommunicamus,
& anathematizamus omnes falſarios literarum Apoſto-
licarum, etiam in forma Brevis, ac ſupplicationum gra-
tiam, vel juſtitiam concernentium per Romanum Pontifi-
cem, vel ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Vicecancellarium, aut
gerentes vices eorum, aut de mandato ejuſdem Romani
Pontifici ſignatarum; necnon falſa fabricantes literas
Apoſtolicas etiam in forma Brevis, ac etiam falſo ſi-
gnantes ſupplicationes hujuſmodi ſub nomine Romani Pon-
tificis, ſeu Vicecancellarii, aut gerentium vices prædi-
ctorum*. Hæc ibi.

Et ea hoc contextu colligunt nonnulli ea moderni 32
aliquot differentias, & præcipue duas inter excommuni-
cationem, quæ infligitur in textu noſtro, & illam, quæ
infligitur in Bulla Cœnæ *d. §. 6.* Prima differentia eſt,
quia in hoc cap. excommunicantur non modo indiffe-
renter omnes qui falſant literas Papales; ſed etiam lai-
ci, qui falſis literis utuntur, ut dicam infra *in 10. no-
tab.* Sed in Bulla Cœnæ non excommunicantur niſi fal-
ſarii literarum Apoſtolicarum, vel falſas literas fabrican-
tes, aut ſupplicationes falſo ſignantes; de utentibus au-
tem nihil ſtatuitur; & aliud eſt falſare, & aliud uti fal-
ſis, ut colligitur ea hoc cap. *in principio*, *juncto §. Qui
vero*, & tres differentias colligimus infra *n. 51.* & hanc
differentiam conſtituunt Navarr. *in Manual. cap. 2. n.
62. verſ. Quarta*, Suar. *tom. 5. diſputat. 21. ſect. 2.
n. 48.* & quidam alii.

Secunda differentia eſt, quia ex hoc c. excommunica- 33
tionem incurrunt, qui literas Papales falſant per ſe, vel
per alios, ut in litera: ſed ex Bulla Cœnæ non excom-
municantur, niſi qui hujuſmodi literas falſant per ſe,
ut tenent Jacobus de Graſſis *in ſuis Deciſionibus part. 1.
lib. 4. c. 18. n. 93. & 95.* & Suarez *d. diſp. 21. ſect. 2.
n. 48.* Sed hanc differentiam non puto veram, quia re- 34
gula, Qui per alium facit, eſt perinde ac ſi faciat per
ſeipſum: procedit etiam in delictis, ut hic notat Marian.
Soccin. *n. 19. & 20. & in c. Ad audientiam n. 286. ſu-
pra de homicid.* Idque non per fictionem, ſed per veri-
tatem, ut in terminis excommunicationis eſt textus cla-
rus *in cap. Mulieres*, *§. fin. infra de ſent. excomm.* ubi
deciditur mandantem percuti Clericum incidere in ex-
communicationem, & redditur ratio per hæc formalia
verba, quia ie committit vere, cujus auctoritate, vel
mandato delictum committi probatur; ubi gloſſ. ultima

alle-

35 allegat jura concordantia. Item procedit prædicta regu-
la Scati etiam in ſtatutis pœnalibus, ut ex gloſſ. magna *in*
cap. Sicut dignum eodem tit. deducunt ibi Joan. Andr. *num.*
18. *verſ. Et ſetas*, Abb. & Marian. Soccin. *num.* 11. di-
centes, auctoritate illius gloſſæ quotidie uti aſſeſſores fori
civilis, inducentes eam ad intellectum ſtatutorum punien-
tium homicidas, ut verificetur etiam in mandantibus fie-
ri homicidium. Ad quod etiam inducunt jura *in l. Si quis*
id, *§ fin ff. de juriſdict. omn. judic. & in l.* 2. *§. Divus*, *ff.*
36 *de jure fiſci*, *& in l. Judæi*, *la* 2. *C. de Judæis*. Ideoque
ſtatutum puniens utentem falſo inſtrumento, locum ſibi
vendicat etiam in eo, qui utitur per alium, ut pluribus
fundamentis reſpondit Ludov. Roman. *conſ.* 105. *Viſo the-*
mate num. 2. & quamvis oppoſitum ſenſerit Vincentius de
Paleatis inter conſilia Alexandri *conſ.* 65. *Viſa quadam lib.*
4. ubi late conſuluit Conſtitutionem pœnalem contra ho-
micidas non habere locum in eo, qui mandat fieri homi-
cidium; tamen ejus opinio poſſet fortaſſe obtinere, ubi
ſtatutum eſſet juri communi contrarium; tunc enim non
reciperet interpretationem a jure communi: at ſecus eſt,
ſi diſponat quaſi idem, quod jus commune, aut illud ad-
juvet, pœnam augendo, quia tunc ſtatuti pœna locum
habet etiam in eo, qui facit per alium; ita Alexand. *conſ.*
55. *numer.* 15. *lib.* 4. Hoc autem caſu Bulla Cœnæ non ob-
viat juri communi, quin potius cum eo concordat, quia
eandem pœnam excommunicationis imponit falſariis li-
terarum Apoſtolicarum, quam jus commune imponit in
hoc cap. & quamvis Bulla non utatur illis verbis, *per ſe*,
vel alios, ſed ſimpliciter loquatur de falſariis; tamen in-
telligi debet de falſariis tam per ſe, quam per alios, ut ſic
recipiat interpretationem paſſivam ab hac Decretali, ad
text. *in l.* 2. *Cod. de vexatione*, *& in cap. Cum dilectus*, *§.*
Ceterum, & ibi gloſ. recepta in verb. Juri communi, ſu-
pra de conſuetudine; nec Bulla loquitur per illa verba,
per ſe, ſicut loquitur hoc cap. in ea parte, in qua impo-
nit pœnam degradationis, & traditionis Curiæ ſeculari,
ut dicam infra *num.* 42. ſed, ut prædixi, loquitur ſimpli-
citer de falſariis literarum, vel fabricantibus falſas literas,
vel falſo ſignantibus ſupplicationes, quæ verba verificen-
tur etiam in iis, qui non per ſe, ſed per interpoſitam per-
ſonam hujuſmodi falſitates committunt, ut ex dictis con-
ſtat. Quinimo etiamſi Bulla Cœnæ uteretur illis verbis,
per ſe, nihilominus eſſet ſupplenda, vel per alios, pro-
ut ſupplent text. noſtrum, Hoſt. Jo. Andr. & communiter
DD. ut dicam infra in 8. *notab. d. n.* 42.

37 Tertia differentia, omiſſis aliis, eſt, quia Bulla Cœ-
næ in *d. §.* 6. loquitur expreſſe etiam de falſantibus ſuppli-
cationes a Papa ſignatas, ſed text. noſter loquitur tantum
de falſantibus literas Apoſtolicas, quarum appellatione
non veniunt ſupplicationes; alioquin ſuperfluum fuiſſet,
ut Bulla extenderet hoc cap. puniens falſantes literas Papæ
ad falſantes illius ſignaturas, ut obſervat Navarr. *in Ma-*
nual d. cap. 27. *n.* 62. *verſ. Declaratio prima:* ſed adver-
te, quia oppoſitum videtur tenere Collectarius *hic nu.* 2.
& ad rationem Navarri reſponde, ut dixi *in cap. Licet n.*
36. *ſupra eod.* & ibi vide hunc articulum in utranque par-
tem plene diſcuſſum a *n.* 3. *uſque ad n.* 37.

Septimo nota in verſ. *Statuentes*, ſpecialem pœnam
Clericorum falſantium literas Papæ; nam officiis, & be-
38 neficiis Eccleſiaſticis ſunt ipſo jure privati, ut in text. &
notant Joan. Andr. Card. Anchar. Abb. & omnes *in ſumm.*
& ita eorum officia, & beneficia impetrari poſſunt tan-
quam vacantia, ut tradunt Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. num.*
204. *& in praxi benefic. tit. de mod. amittend. benefic. nu.*
43. Petr. Gregor. Toloſan. *de benefic. cap* 26. *num.* 12. Ni-
col. Garz *in eod. tract. part* 11. *cap.* 10. *nu.* 170. Gonzal.
39 *ad regul. de menſib gl.* 15. *num.* 58. & cum textus noſter
hac in parte reſtringat ſe ad Clericos, hinc deducitur, ut
laici falſantes literas Papæ pœnam privationis officiorum,
ac dignitatum minime incurrant, ut hic per Mar. Soccin.
num. 17. *&* 18.

40 Octavo nota in verſ. *ita quod*, aliam pœnam ſpecia-
lem Clericorum falſantium literas Papæ; nam de crimine
convicti, prævia degradatione judicis Eccleſiaſtici, tra-
duntur Curiæ ſeculari, ſecundum Conſtitutiones legiti-
mas puniendi, ut in litera, ſcilicet ultimo ſupplicio, ſeu
pœna mortis naturalis, ut hic innuitur, & tenet gloſ. in
verb. *Legitimas*, Hoſtien. *num.* 8. dicens in falſario reſcri-
pti Principis magnitudinem criminis exigere ſupplicium
capitale, Butr. *num.* 16. *verſ. Et imponitur talis pœna*,
Anchar. *num.* 2. *in* 3. *notab.* ubi ſe remittit ad gloſ. & Joan.
de Anan. *n.* 11. *verſ. In ead. gloſ.* & eſt ſpeciale in hac ſpe-
cie falſitatis, ſecundum Abb. *numer.* 9. quem ſequitur Af-
flict. *deciſ.* 404. *num.* 20. *in fin. & num.* 21. Idem tradunt
Salicet. *in l. Majorem numer.* 1. *poſt medium*, *verſ. Et ſi*
quæras, *C. ad leg Cornel. de falſ.* Boer. *deciſ.* 82. *num.* 6.
Duenna *in regula* 290. *in* 1. *limitat. ad fin.* Grammat. *dec.*
27. *num.* 10. & ita paſſim ſervatur, teſte Farinac. *in pract.*
crim. lib. 5. *de falſit. qu.* 151. *n.* 4. licet Joann. de Anan. *in*
rubrica circa fin. dicat non ſervari iſto caſu, ut Clericus
Curiæ ſeculari tradatur, prout illum refert Jul. Clar. *in §.*
fin. in pract. qu. 36. *n.* 34. *verſ. Videmus etiam:* & eodem
modo hæc verba, legitima pœna, id eſt mortis in Cleri-
co incorrigibili, exponit Abb. Antiq. *in cap Cum non ab*
homine poſt princ. in verb. Legitima de judic. & ita habes 41
hic unum ex tribus caſibus, in quibus de jure communi
Clericus degradatur, & traditur Curiæ ſeculari, etiam
non expectata incorrigibilitate. Alios duos habes hic in
gloſ. in verb. *Tradantur*, unum ſcilicet *in capit. Ad abo-*
lendam ſupra de hæretic. & alium *ex cap Si quis Sacerdo-*
tum 11. *q.* 1. & hanc dicit eſſe theoricam Doctorum Guil.
de Benedictis *poſt tertiam partem repetitionis*, *c. Raynu-*
tius de teſtam. in quæſt. de homicidio num. 3. *& ſeq.* & Jul.
Clar. *d. qu.* 36. *verſ. Sciás etiam*, & iſtos tres una cum
aliis pluribus per Conſtitutiones Apoſtolicas inductis po-
ſui *in cap. Cum non ab homine a num* 68. *de judic.*

Sed hic inſurgit dubitatio, nunquid hac pœna degra- 42
dationis, & traditionis Curiæ ſeculari puniendus ſit Cle-
ricus, qui falſat literas Apoſtolicas per alium, an vero il-
le tantum, qui falſat illas per ſeipſum, Hoſt. *hic nu.* 6. *in*
verb. Per ſe ſupplet, *vel per alium*, *quia per ipſum facere*
re videtur, arg. hujus textus ibi, *Per ſe*, *vel alios*, *& c.*
Paſtoralis, *§. Præterea in fin ſupra de offic. deleg. & cap.*
Mulieres infra de ſen. excomm. & ſic ſentit Hoſtien. hanc
pœnam degradationis, & traditionis pariformiter impo-
nendam eſſe Clerico, ſive falſet literas per ſe, ſive per
alium; & hanc opinionem approbat Joan. Andr. *in ſumm.*
text. & num. 2. *in verb. Vel alios*, dum allegat regulam,
Qui per alium, *de regul. jur. lib.* 6. *& num.* 3. *in verb. per*
ſe, ubi ſimiliter ſupplet, *vel per alios*, & ſequitur An-
ton. de Butr. *in fin.* Anchar. *in* 2. *notabil.* & eſt communis
opinio DD. ut ſequitur Marian. Soccin *n.* 19.

Sed certe huic opinioni valde obſtat litera textus, dum
loquendo de Clericis dicit: *Qui per ſe falſitatis vitium*
exercuerint; nam in verſ. præcedenti generaliter præmiſit
de committentibus falſitatem per ſe, vel alios, infligen-
do pœnam excommunicationis; deinde *in verſ Statuen-*
tes, dum imponit aliam pœnam Clericis, ſimpliciter lo-
quitur de falſariis: & ita hæc quoque ſecunda pœna lo-
cum habet in falſantibus tam per ſe, quam per alios: ſed
tandem *in verſ. Ita quod*, dum ſubjungit graviſſimam pœ-
nam degradationis actualis, & traditionis Curiæ ſecula-
ri, non repetit illa verba, *Per ſe*, *vel alios*, ut fecit in
prima pœna, nec loquitur ſimpliciter, ut fecit in ſecunda;
ſed expreſſe dicit, *Qui per ſe*, *&c.* ergo in hoc tertio caſu
videtur abſolute excludere falſantes per alios; alioquin ad
quid hæc diverſitas loquendi? Unde pœna talium Cleri-
corum, qui per alios falſificant, ultra excommunicatio-
nem, & privationem officiorum, & beneficiorum, vi-
detur dependere a diſpoſitione aliorum jurium, quis quod
non mutatur, &c. *l. Sancimus*, *C. de teſtam. l. Præcipi-*
mus in fin. C. de appell. & in hoc tandem, licet cogitan-
dum relinquat, videtur reſidere Marian. Soccin. *hic n.* 19.
cum tribus ſequentibus; & quamvis *nu.* 22. dicat opinio- 43
nem Hoſtien. forte eſſe magis tenendam, quia in jure et-
iam in delictis videtur æquiparari, qui per ſe facit, & qui
per alium; ideoque diſpoſitio facta in uno videtur extendi
ad reliqua, ut notatur *in l. Si quis ſervo*, *C. de furtis*, *&*
in cap. 2. *ſupra de mutuis petitionib.* & in concordantibus
per eum allegatis: tamen hæc non poſſunt applicari caſui
noſtro, in quo textus conſtituit expreſſam differentiam
inter memoratas pœnas, & in tertia tantum ſe reſtringit
ad falſantes per ſe; unde ſuppletio illa, *Vel per alios*, cor-
rumpit literam, & ſuppletiones ad Decretales non ſunt
permiſſæ, *Clem. Ne Romani*, ibi, *Vel addi*, *de elect.* &
qui ſupplet, corrigit, ut in Autb. *de non alienand. in princ.*
Bris. *in repertorio in verb. Suppletio:* & hæc opinio mihi
magis placet, tum quia eſt magis amica literæ; tum quia
pœnæ non ſunt extendendæ de caſu ad caſum, ſed potius
reſtringendæ, *cap. Odia*, *& c. In pœnis*, *de reg. jur. lib.*
6. Afflict. *deciſ.* 21. *num.* 7. & in ſpecie hæc pœna degrada-
tionis non imponitur niſi in caſibus in jure expreſſis, ut
dixi

Digitized by Google

dixi ſupra *n.* 36. *ver. Tamen reſponderi poteſt:* & hic caſus Clerici falſantis per alium non reperitur expreſſus, quia potius excluſus per hanc literam.

44 Nona nota ibi, *Per quam & laici*, ſpecialem caſum, in quo laicus ſubjicitur foro Eccleſiaſtico, id eſt cum delinquit in re Eccleſiaſtica, falſando literas Apoſtolicas, ut hic per Butr. *n.* 4. Anch. *in* 5. *notab.* Abb. *n.* 4. & Marian. Socc. *n.* 16. Alios caſus habes *in cap. fin. de except. lib.* 6. *& in ſumma* 11. *qu.* 1. & per Abbatem *in cap.*
45 *Cum ſit generale de foro compet.* Hoc autem in caſu laicus eſt puniendus per Curiam ſecularem ſecundum Conſtitutiones legitimas, ut in textu, ideſt pœna legis Corneliæ, quæ in ſervo eſt ultimum ſupplicium, & in libero homine eſt deportatio, & omnium bonorum publicatio, *ut in l.* 5. §. *fin. ff. ad l. Cornel. de falſ. & in l. Ubi falſi, Cod. eod. & in* §. *Item lex Cornelia de falſis inſtitut. de publ. judic.* & hic notant gloſ. *in verb. Legitimas*, & ſequuntur omnes Doctores, ut dicit Marian. Soccin. *n.* 8. qui tamen declarat dictum gloſſæ de deportatione, ut procedat in libero homine nobili, aut in dignitate conſtituto; ſed in homine ignobili, & plebejo eſt pœna damnationis in metallum, *per l.*
46 *Si quis aliquid*, §. *Qui vivi, ff. de pœnis*, & notat Bart. *in d. l.* 1. §. *fin. n.* 1. *ff. eod.* Afflict. *decif.* 21. *num.* 8. Pœna tamen deportationis hodie non eſt in uſu, nec alicui imponitur de conſuetudine, ut poſt alios atteſtatur Jul. Clar. *in pract. crim.* §. *Falſum*, *verſ. Sed quæro, quæ ſit pœna falſi:* ſed & damnatio ad metallum, ſive ad opus metalli, hodie etiam in foro ſeculari receſſit ab aula, ut ait Foller. *in pract. crimin. canon. fol.* 232. *n.* 8. & Jul. Clar. *in* §. *fin. qu.* 67. *verſ. Item damnatio;* unde ſecundum eum in præalleg. verſ. *Sed quæro*, ubi adſunt ſtatuta ſuperinde diſponentia, imponenda eſt pœna expreſſa in ipſis ſtatutis, alioquin imponenda eſt pœna conſueta, quaſi hoc arbitrio judicis relinquatur.

47 Decimo nota *in* §. *Qui vero*, pœnam eorum, qui falſis literis Apoſtolicis utuntur; Nam ſi Clerici ſint, officiis, & beneficiis ſpoliantur, id eſt per ſententiam, ut exponit Innoc. *hic in fine in verb. Spolientur*, Hoſt. *n.* 10. Joan. Andr. *n.* 4. Cardin. *n.* 2. *in eodem verb.* & alii communiter: quod nota ad limitationem eorum, quæ de hoc verb. *ſpolientur*, *dixi in cap. Ad abolendam n.*
48 29. *ſupra de hæreticis:* ſi vero ſint laici, ſunt ipſo facto excommunicati, ut oſtendunt verba illa, *tandiu maneant excommunicationi ſubjecti*, *&c.* & tenent hic Innoc. *in fin.* Abb. *n.* 6. Marian. Socc. *n.* 23. Joan. Andr. Butr. Card. Anch. & omnes *in ſumm. textus;* quod intelligit, ſi ab uſu non deſiſtunt infra viginti dies, *per*
49 *cap. Dura*, §. *fin. ſupra eod.* ſed hoc non placet, quia textus *in d. cap. Dura*, non loquitur de his, qui falſis literis utuntur, ſed de habentibus literas falſas, & non lacerantibus, ſeu diſtribuentibus, vel reſtituentibus: & tales nullam excommunicationem incurrunt, niſi ſit lata a judice, prout ibi dicitur, cum termino viginti dierum: ſed textus noſter *in* §. *Qui vero*, procedit in his, qui ſcienter utuntur falſis literis, & tales, ſi ſint laici, ſunt ipſo facto excommunicati, ut in textu, & hic declarat Abb. *n.* 9.

50 Et ex hoc deducitur, ut ſi ſint Clerici, qui falſis literis ſcienter utuntur, non ſint excommunicati, quia textus iſte aperte diſtinguendo inter Clericos, & laicos vult, ut falſis literis utentes, ſi Clerici ſint, officiis & beneficiis ſpolientur, & nihil dicit de excommunicatione: ſi vero ſunt laici, excommunicationi ſint ſubjecti; ergo Clerici hanc pœnam excommunicationis non incurrunt: & hæc opinio magis placet Abbati *n.* 6. ne Clerici duplici pœna conterantur, contra text. *in c. At ſi Clerici*, §. *De Adulteriis ſupra de Judiciis*, & quia in pœnis benignior pars eſt eligenda, *cap. Pœna de pœnit. diſt.* 1. licet Hoſt. *hic n.* 10. *in verb. Excommunicationi*, teneat etiam Clericos falſis literis utentes eſſe ipſo jure excommunicatos, eique adſtipulentur Jo. Andr. *n.* 5. Card. *n.* 1. *in verb. Laici*, & Marian. Socc. *n.* 23. ea ratione, quia Clerici magis delinquunt; ſed primæ opinioni Abbatis magis favet iſta litera.

51 Ex prædictis collige tres differentias inter falſantes literas, & falſis literis utentes. Prima differentia eſt, quia falſantes literas, ſive ſint Clerici, ſive laici, ſunt ipſo facto excommunicati, ut dixi ſupra *in* 6. *notab.* utentes vero falſis literis, ſi ſint laici, excommunicati ſunt, & in hoc concordant omnes; ſi vero ſint Clerici, ſecundum opinionem Abbatis non ſunt excommunicati, ut dixi ſupra *num.* 50. Secunda differentia, quia falſantes literas, ſi Clerici ſint, officiis & beneficiis ſunt ipſo jure privati, ut dictum eſt ſupra *in* 7. *notabil.* ſed utentes falſis literis non ſunt privati ipſo jure, ſed privandi per ſententiam hujuſmodi, ut ſimiliter dictum eſt ſupra *num.* 47. Tertia differentia, quia falſantes, ſi ſint Clerici, actualiter ſunt degradandi, & Curiæ ſeculari tradendi, ut patet ex dictis ſupra *in* 8. *notab.* utentes vero, hac pœna degradationis, & traditionis minime puniuntur, ut hic per Anch. in 6. *not.* & in his concordant omnes Doctores.

Undecimo nota hic in verſ. *Ita tamen*, in crimini- 52
bus malitiam gravius puniri, quam negligentiam, ut in litera, Anch. *in* 7. *notab.* Quandoque tamen negli-
gentia dolo comparatur, ſcilicet, cum diſſoluta eſt, 53
craſſa, & ſupina, *l. Si fidejuſſor*, *ff. Mandati*, & hic notat gloſ. ult. & communiter DD.

Ultimo nota ex fine textus, æquiparationem, quæ 54
fit inter eos, qui falſis literis utuntur, & eos qui falſas literas impetrant, ſed non exercent per ſe falſitatem; in utriſque enim in modo puniendi diſtinguitur, an id egerint per malitiam, vel per ſimplicitatem, ſeu ignorantiam, prout diſtinguitur *in cap. Super literis de reſcriptis*, & hic intellectus magis placet Jo. Andr. *n.* 5. *in verb. Statuimus*, Abb. *in fin.* & Marian. Soccin. *n.* 25.
quam intellectus eorum, qui dicunt proviſionem ſupe- 55
rius factam circa eos, qui falſis literis utuntur, hic extendi ad illos, qui per ſuggeſtionem falſitatis impetrant literas a Papa. Hic ſane intellectus non eſt verus, quia tales non incidunt in pœnas hujus cap. ſed tamen puniuntur juxta terminos *d. cap Super literis*, quia carent omni commodo literarum, & in expenſis condemnantur, ut hic in gl. ult. & tradit Card. *in cap. final. col. ult. in princ. verſ. Per hoc dico infra eod.* ubi expreſſe dixit impetrantem reſcriptum per falſi ſubreptionem, aut taciturnitatem, non incidere in pœnam falſi, ſed carere impetratis, & inſuper teneri ad omnia damna, & intereſſe, & ſequitur Præpoſit. *in cap. In memoriam n.* 3. *&* 7. 19. *diſt.* Alioquin ſi omnes impetrantes per ſubreptionem literas Papales inciderent in pœnas hujus capit. o quam multi reperirentur illaqueati! Quare impetrantes literas Papæ per ſobreptionem, vel obreptionem, non eſſe excommunicatos, cenſent S. Antonin. *in* 3. *part. tit.* 25. *cap.* 13 Silveſt. *in ver. Excommunicatio* 7. *n.* 9. *verſ. Et ſecundo*, Card. Cajet. *eod. ver. cap.* 26. *& de materia.* Vide Joan. de Anan. *in cap. Licet n.* 2. *in fin. verſ. In gloſſ. falſitatis, & n.* 3. 4. *&* 5. *ſupra eod.* & Marſil. *in l. Si quis obrepſerit n.* 11. *& ſeq. ff. ad l. Cornel. de falſ.*

Quærunt Doctores, an pœnæ hujus Decretalis lo- 56
cum habeant in Epiſcopis: & reſolvunt negative, tum quia in talibus Epiſcopi, & Superiores nunquam comprehenduntur, niſi de illis fiat mentio ſpecialis, *ut in cap. Quia periculoſum de ſent. excomm lib.* 6. tum quia non ſunt privandi ſine ſpeciali mandato Papæ, *ut cap.*
Dudum 3. *quæſt.* 6. *ut hic* per Butr. *n.* 77. Adverte tamen, 57
quia hodie ex Bulla Cœnæ falſarii literarum Apoſtolicarum ſunt excommunicati, etiamſi Epiſcopali, vel alia majori dignitate ſint præditi.

In gloſ. *in verb. Deprehenſi.* Nota bene hanc gloſ- 58
ſam, quia ad hoc, ut falſarii Bullarum Apoſtolicarum puniri poſſint pœnis hujus cap. requiritur, ut ſint criminaliter convicti. Debet enim acerrima fieri indagatio, ubi pœna eſt graviſſima infligenda, *ut l. Ubi*, *C. ad l. Cornel. de falſ.* ſed ubi civiliter agitur, mitius eſt
agendum, *l. penult. Cod. eod.* Verum Hoſt. *hic n.* 6. dicit 59
forte ſpeciale eſſe in falſario literarum Papæ, ut ſi notorius ſit per evidentiam facti, degradetur, ex mente
hujus verbi, deprehenſi, & idem eſt ſecundum eum, 60
ſi per modum inquiſitionis convincitur, & cum hoc ſimpliciter tranſit Jo. Andr. *n.* 7. Butr. *n.* 14. Sed Card. *n.* 3. intelligit, ut ſint deprehenſi, itaut judicialiter conſtet, & ſic utraque ſolutio in idem recidit ſecundum
eum: Archidiaconus vero *in cap. In memoriam nu.* 12. 61
ad finem verſ. Item videtur contradicere 19. *diſt.* tenet hanc pœnam habere locum, quando proceditur per viam accuſationis, ſecus vero ſi per viam inquiſitionis; quia tunc falſario literarum Papalium imponitur pœna perpetui carceris, *per capit. Novimus*, §. *fin. de*

verb.

verb. ſignific. & ſequitur Collect. hic *n.* 3. dicens hoc eſſe mitius, & verius. Placet diſtinctio Abbatis hic *n.* 8. &
62 Marian. Soc. *n.* 53. videlicet quod aut loquimur de pœnis, quæ ipſo jure infliguntur falſariis literarum Papalium, ut pœna excommunicationis, & privationis officiorum, ac beneficiorum: & tales intelliguntur inflictæ eo ipſo, quod delictum eſt perpetratum, nec eſt jus an civiliter, vel criminaliter actum fuerit, quia Conſtitutio ligat crimen etiam omnino occultum, ut dicit gl. ſingularis in Clem. 1. *in verb. Eo ipſo, de hæres.* licet poſſeſſione privari non poſſit niſi cauſa cognita, & vocatus, ut tradit Jo. Andr. *in reg. Mora n.* 15. *verſ. Hinc eſt quod qui a principio titulum habuit, de reg.*
63 *jur. lib.* 6 Aut loquimur de pœnis per judicem infligendis, ut eſt pœna degradationis, & traditionis Curiæ ſeculari: & in talibus procedit opinio gloſſæ, ut non infligantur ſi civiliter agatur, ſed ſolum ſi criminaliter ſint
64 convicti. Non tamen faciat differentiam, an actum ſit per viam accuſationis, vel inquiſitionis; nam utroque caſu, ſi convincatur, eſt degradandus, ſecundum opinionem Hoſt. de qua ſupra *n.* 60. cum qua DD. videntur hic tranſire, *& ad d. c. Novimus*, § *fin. de verb. ſignif.*

reſponde, ut ibi per Bern. in gloſ *in verb. Includas*, & Hoſtien. *num.* 4. *verſ. Et intelligas*, videlicet quod pœnitentia carceris perpetui ibi de gratia imponitur, quia ſic placuit Papæ: non enim recipitur intellectus, quem poſuit ibi Innocen. *in fin.* nempe quod falſarius non ſemper tradatur Curiæ ſeculari, ſed ſolum quando non eſt ſpes de ipſius correctione: quoniam, ut advertit Hoſt. ubi ſupra in fine, ſi hoc verum eſſet, modica ſpecialitas eſſet in falſario Bullarum Apoſtolicarum, quia non ſolum falſarius, ſed & quilibet alius graviter delinquens, ſi de illius correctione ſpes non habetur, poteſtati traditur ſeculari, *cap. Cum non ab homine ſupra de jud.* vel de alio falſario, quam literarum Papæ, loquitur ille textus, ut ibi per Jo. Andr. in extremis verbis.

Extra gloſſam QUÆRO, utrum alius, quam Papa, 65
poſſit cognoſcere de crimine falſariorum literas Apoſtolicas: quidam negant per *cap. In memoriam* 16. *diſt.* ſed contrarium tenet ibi Archid. *n.* 11. *per cap. Novimus, de verb. ſignif.* Nec obſtat *cap. In memoriam*, quia ut ibi notatur; non conſtabat de crimine, nec reperitur reſervatum, concordat Collect. hic *n.* 1.

DE CRIMINE FALSI.

Idem Innocentius III.

CAPUT IX.

EX conſcientia: & infra. Verum literas ipſas, quæ redargutæ fuerant falſitatis, diligentius intuentes, nullum in eis falſitatis ſignum, vel ſuſpicionis invenimus, niſi paucarum literarum raſuras, quæ nequaquam ſapientis animum in dubitationem vertere debuerunt. Unde ſi vobis conſtiterit prædictum R. obligaſſe ſe ſub periculo cauſæ, quod literas illis falſas eſſe probaret (cum quilibet ad renunciandum juri ſuo liberam habeat facultatem) ipſi R. ſuper dicta Eccleſia ſilentium imponatis.

SUMMARIUM.

1 *REſcriptum non probatur falſum ex raſura paucarum literarum in loco non ſuſpecto, & n.* 13.
2 *Raſura multarum literarum, puta lineæ, in reſcripto inducit ſuſpicionem falſitatis.*
3 *Secus ſi raſura ſit talis, quæ animum ſapientis in dubitationem non vertat.*
4 *Suſpicio modica non debet animum ſapientis immutare.*
5 *Beneficiatus quoad ſui præjudicium poteſt ſe obligare ad pœnam perdendi beneficium; ſecus quoad præjudicium ſuperioris.*
6 *Literæ Apoſtolicæ non redduntur falſæ ex raſura facta ab officiali Curiæ etiam in loco ſuſpecto.*
7 *Literæ Bullatæ poſſunt abradi, & corrigi ab officialibus Cancellariæ, quando non concordant cum ſupplicatione, vel quando minus bene fuerunt expeditæ.*
8 *Raſura quantumvis modica in literis Apoſtolicis facta ab impetrante, ſeu alterius, reddit eas falſas, & radens eſt falſarius, & excommunicatus. & n. ſeq.*
Non tamen incurrit pœnam l. Corn. de falſis, niſi hoc faciat cum dolo, n. 10.
Et dolus præſumitur, cum aliquid immutatur ex ſubſtantialibus, vel in loco ſuſpecto, n. 11.
Aut cum falſificans talibus literis utitur, n. 10.
9 *In litera Papali nec punctus fieri, nec deleri poteſt ſine metu excommunicationis.*
12 *Dolus præſumitur in his, quæ ſunt de genere prohibitorum.*
14 *Raſura paucarum literarum, cum dubium eſt a quo facta fuerit, non reddit literas falſas, ſi ſit in loco non ſuſpecto; alias ſecus.*
15 *Raſura quando reperitur in loco non ſuſpecto, præſumitur facta per officialem, ſed in loco ſuſpecto, præſumitur facta per impetrantem.*
16 *Et quando dicatur locus ſuſpectus.*
17 *Reſcriptum non redditur falſum, nec ſuſpectum ex raſura in narrativa facti.*
18 *Reſcriptum redditur falſum ex raſura ſcripta manu diverſa etiam in loco non ſuſpecto.*
19 *Secus ſi eadem manu.*
20 *Et in dubio præſumitur manus diverſa, ſi ſit in loco ſuſpecto.*
21 *Literæ Apoſtolicæ, ſi ſint redditæ clauſæ, non vitiantur ex raſura in quocunque loco ſit*
22 *Niſi character in loco raſuræ ſit valde difformis.*

EX *Conſcientia*. Propter paucarum literarum raſuram in loco non ſuſpecto reſcriptum non probatur falſum. Hoc dicit, ſecundum Jo Andr. & omnes. Primo diffinit objectum dubium. Secundo objectionem puniri mandat, ibi. *Verum*. 1

Nota primo ex textu regulam, quod raſura paucarum literarum in reſcripto Apoſtolico non inducit probationem falſitatis, de quo latius dicitur infra in examinatione materiæ. Ergo a contrario ſecus, ſi raſura ſit multarum literarum, *ut cap. Venerabilis*, §. 1. *ſupra de Relig. domib. & cap. Licet, ver. Quinta ſupra eodem*, ubi de hoc, & notat hic Hoſt. *in princ in ver. Peccatum*; unde, ut dicebat Joannes relatus a Jo Andr. *n.* 6. & Mar. Socc *n* 7. *in fin.* licet raſura literæ non inducat ſuſpicionem falſitatis, *cap. Cum olim, il ſecondo infra de priv.* tamen raſura lineæ utique eam inducit. 2

Secundo nota ibi, *Sapientis*, non quamlibet raſuram inducere probationem, ſeu ſuſpicionem falſitatis literarum Apoſtolicarum: ſed illam tantum, quæ debet ſapientis animum in dubitationem vertere, ut hic per Abb. *in* 2. *notab* nam modica ſuſpicio non debet ſapientis animum immutare, arg. hujus textus, *& cap. Judices* 1. *quæſt.* 1. *& cap. Etſi quæſtiones*, §. *fin. ſupra de ſimon.* cum ſuis concordant, ſecundum glol. Joannis *hic in verb. Sapientis*, & Hoſtien. *n.* 2. qui in fine addit ſuſpicionem probabilem debere ipſum aſſecurare, ut patet *in cap.* 2. ubi de hoc *ſupra eodem*. 3 4

Ultimo nota ibi, *Obligaſſe ſe ſub periculo cauſæ*, Beneficiatum poſſe ſe obligare ad pœnam perdendi beneficium; ſimile *in cap Cum dilectus ſupra de elect.* quod verum eſt quoad ſui præjudicium; ſecus quoad præjudicium Superioris, quia talem promiſſionem poteſt Superior re- 5

ſi uſie,

ſpernere, ſeu non acceptare, *ut in cap. Admonet, & in cap. Quod in dubiis, ſupra de renunc. & hic* notat Marian. Socc. *n.* 7.

6 Abſolutis breviter notabilibus venio ad materiam, & ad clariorem textus intelligentiam diſtinguo tres caſus ex mente Laurentii, & gloſſæ *in cap. Licet in verb. Tenuem, ſupra eodem,* & Marian. Socc. *hic n.* 10. *& ſeq.* Quandoque enim abraſio in literis Apoſtolicis facta fuit a Cancellario, ſeu alio ex officialibus Curiæ, in quantum unicuique ratione officii eſt commiſſum, & hoc eſt certum; quandoque facta fuit ab impetrante, ſeu utente, & hoc ſimiliter eſt certum; quandoque vero ignoratur a quo facta fuerit, & ſic verſamur in dubio.

Primo caſu, cum ſcilicet eſt certum abraſionem fuiſſe factam ab officiali Curiæ, manifeſtum eſt eam non inducere falſitatem in literis Apoſtolicis, ut firmant *in cap. Ex literis ſupra de fide inſtr.* Innocen. *in fine in verb. Abradi,* Hoſt. *num.* 3. Joan. Andr. *numer.* 4. *in eodem verb.* Bellam. *num.* 2. Butr. *numer.* 4. *verſ. Quaero a quo poſſit abradi,* & Cardin. *num.* 1. *in fin.* Nec diſtinguitur hoc caſu, an raſura ſit in loco ſuſpecto, quia nihilominus cum apparet facta ab officiali, non reddit falſum reſcriptum, ut hic per Abbatem *n.* 4.

7 Quod ſi quæras, in quibus caſibus officialis poſſit abradere, & corrigere literas Bullatas: Reſpondeo id poſſe in illis caſibus, in quibus literæ non concordant cum ſupplicatione, ſeu matrice: vel quando literæ minus bene expeditæ reperiuntur, ut patet in regula de non judicando juxta formam ſupplicationis, in illis verbis: *Et ſi literæ ipſæ per præoccupationem, vel alias minus bene expeditæ reperiantur, ad illarum, quorum intereſt, inſtantiam ad Apoſtolicam Cancellariam remitti poterunt per eius officiales, quibus hujuſmodi tenores, & formas reſtringere convenit, ad formas debitas reducenda.*

8 Secundo caſu, id eſt cum certum eſt abraſionem fuiſſe factam ab impetrante, vel utente; hæc ſit concluſio, quod modica quælibet raſura in literis Apoſtolicis, etiamſi ſit unius ſyllabæ, unius literæ, vel puncti, reddit eas falſas, & ſic radens eſt falſarius, & excommunicatus: ita Goffredus *in ſumma hujus tituli num.* 9. Gloſſa *in cap. Licet,* §. *Si vero litera in verb. Tenuem ſupra eod.* Hoſtien. *in cap. Ad falſariorum num.* 4. *in fin. in ver. Falſitatis ſupra eod. & in c. Ex literis num.* 2. *in ver. In alia litera, quam Papali, de fide inſtrum.* ubi ait: *In litera Papali nec punctum fieri, nec deleri poſſe ſine metu excommunicationis:* & idem reperit *n.* 4. *in ver. Abradi,* & concordant ibi Joan. Andr. *eodem num.* 3. Bellam. *num.* 3. Butr. *num.* 4. *verſ. Unde dicit Hoſtienſis,* Card. *num* 3. *poſt medium,* Imola *num* 4. & Abb. *poſt n.* 1. Archid. *in cap. In memoriam num.* 9. 19. *diſt.* & ibi Bellam. *n.* 7. & Præpoſit. *num.* 15. *verſ. Et conſiderandum,* Abbas *hic num.* 4. ibi: (Si iſte impetrans raſiſſet, falſarius induceretur, quantumcunque raſura eſſet modica,) *ut in cap. Licet,* ibi: *Aliquid per raſuram tenuem immutatur, ſupra eodem,* & eum ſequitur Marian. Soccin. *hic num.* 9. *verſ. Idem ſi apparet facta ab impetrante,* Afflictus *deciſ.* 404. *poſt num* 8 *& num ſeq.* ubi pluribus oſtendit raſuram in literis Principis, & præſertim Papæ, falſitatem inducere, ſive reperiatur in loco ſuſpecto, ſive non ſuſpecto, & ſive fuerit nociva, ſive non, quando fuit non ab officiali publico, ſeu Cancellario, ſed ab impetrante. Nec diſtinguitur, an modica ſit raſura, ut idem Afflictus tradit in Conſtitut. *Quis literas num.* 1. *verſ. Nec diſtinguitur an modica ſit raſura,* unde ſecundum Laurentium hic relatum a Mariano Soccino *num.* 9. etiamſi raſura eſſet in facti narratione, & conſtaret, quod eſſet facta ab impetrante, obeſſet, *ut cap. Significante, & cap. Rodulphus de reſcriptis,* quibus adde Hoſtienſem *in ſumma hujus tituli* § 2. *ver. Quinto in fin.* ubi dicit. [Ho-

9 die præceptum eſt, ut in literis D. Papæ nec in magno numero, nec in modico audeat quis manum apponere, etiam literam unicam, vel dimidiam, vel punctum unicum addendo, cancellando, diminuendo, componendo, aut mutando, exceptis officialibus, quibus hoc permiſſum eſt; alioquin manum apponens ex Canone lato in Curia ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrit, quæ non poteſt per aliquem citra Sedem Apoſtolicam relaxari, & tales difficillime abſolvuntur ſine pœnis:] & quamvis Navarr. *in Manuali cap.* 27. *num.* 62. *verſ. Sexta,* poſt Jo. Gerſonem *in* 2. *par. Alphab.* 32. *cap. Quidam fol.* 118. dixerit non ſufficere aliquam literam, vel punctum corrigere, quod non mutat ſubſtantiam aliquam, ut faciat incidere in excommunicationem latam in falſarios literarum Apoſtolicarum, ſaltem quoad forum conſcientiæ, cum id facere bona mente ſine dolo, & ullo alterius damno non videatur mortale: non tamen videtur recedendum a communi opinione, quam etiam tenet Cardin. Cajet. *in ſumma in verb. Excommunicatio cap.* 26.

Ceterum adverte ſecundum Marian. Soccin. *hic numer.* 10
12. *circa finem,* quia ſi talis dolo mutaret, abraderet, ſeu cancellaret, puniri deberet pœna falſi, & aliis pœnis, quibus falſarii literarum Apoſtolicarum puniuntur, 11
de quibus *in cap. Ad falſariorum ſupra eodem,* & præſumeretur dolo feciſſe, ſi aliquid corrigeret, abraderet, vel induceret, quod eſſet de ſubſtantialibus literarum, vel in loco ſuſpecto, & importante aliquod præjudicium non leve; & ita intelligendus eſt textus *in cap. Licet ſupra eodem,* & quod ibi notat gloſ. *in verb. Tenuem:* ſed ſi extra ſubſtantialia, vel circumſtantias neceſſarias abraderet, vel immutaret, ut in cognomine, vel agnomine, vel ſimilibus, tunc arbitrandum eſſet hoc feciſſe potius per ſimplicitatem, quam per malitiam. Unde forte non tenetur pœna *l. Cornel. de falſ.* Eſſet tamen excommunicatus, ut dictum eſt, & carere deberet omni commodo literarum, *ut in cap. Cum olim ſupra de offic. Delegat.* Et quamvis ille textus loquatur tantum de aperiente, & deſtruente ſolum ſigillum; tamen ſatis placet, ut non teneatur pœna *l. Cornel.* quia hujuſmodi pœna non tenetur niſi doloſus, *l. Nec exemplum, C. ad l. Cornel. de falſis,* *gloſ.* 1. *in cap. Ab falſariorum ſupra eod.*

Neque obſtat, quod in genere prohibitorum præſumatur dolus, ut notatur *in cap.* 1. *ſupra de præſumpt.* & conſequenter cum etiam punctum, & literam removere, aut apponere ſit prohibitum, ſi in contrarium operatus eſt, præſumatur dolo id feciſſe: quoniam, ut reſpondet Marian. Socc. *n.* 15. ex quo id commiſſum eſt in loco nullatenus ſuſpecto, & nihil importante, præſumptio eſt, quod potius per ſimplicitatem id egerit, argum. *cap. Accedens,* juncta gloſ. 1. *ſupra eodem.* Res tamen, ut ſubdit Marian. Soccinus, non eſſet ſine maximo dubio, & 13
forte ſi talibus literis uteretur, falſi pœnam non evaderet, per text. *in d. cap. Accedens,* & per notata *in leg. Divus, ff. ad l. Corn. de falſis.* 12

Tertio caſu, cum ſcilicet dubium eſt, a quo facta fuerit abraſio, in quibus terminis intelligitur hoc cap. concluſio ſit, quod raſura paucarum literarum facta in loco non ſuſpecto non reddit literas falſas. Caſus eſt in hac Decretali, quæ tametſi indefinite determinet paucarum literarum raſuram non inducere ſuſpicionem falſitatis; tamen communiter a Doctoribus intelligitur, ſi raſura hujuſmodi ſit in loco non ſuſpecto; alias ſecus, & in ſpecie ſic tradit Bernardus hic poſt caſum dicens: (Nota quod raſura paucarum literarum non reddit falſum ſcriptum, niſi eſſet in loco ſuſpecto,) prout hic intelligitur, & tenent Joan. Andr. Butr. Cardin. & Anchar. & Abb. & omnes *in ſumm. textus.* Ad idem eſt caſus expreſſus *in capit. Ex literis ſupra de fid. inſtrum.* quem ſic ſummant Joan. Andr. & reliqui poſt eum, videlicet, Reſcriptum Apoſtolicum propter raſuram in loco non ſuſpecto non cenſetur vitioſum. 14

Ratio hujus concluſionis eſt, quia quando raſura reperitur in loco non ſuſpecto, præſumitur facta per officialem; ſecus vero ſi reperiatur in loco ſuſpecto, quia præſumitur facta per impetrantem, vel utentem; & ideo talibus literis fides non adhibetur, ut hic declarant Abbas *n.* 4. *verſ. Sed quando,* Jo. de Anan. *n.* 3. & Marian. Soccin. *num.* 9. *verſ. Sed quando,* Bellam. *in cap. In memoriam n.* 4. & ibi etiam Turrecr. *n.* 3. *verſ. Alio modo,* & Præpoſitus *n.* 8. *&* 10. *diſtinct.* 19. Vitalinus *in Rubrica de crimine falſi,* in Clem. *num.* 5. *verſ. Sed raſura in loco ſuſpecto:* & ita intelligendi ſunt Doctores, qui ſimpliciter ajunt, in dubio abraſionem præſumi factam ab habente auctoritatem corrigendi, ut puta officialibus Cancellariæ, ſcilicet ſi appareat in loco non ſuſpecto, alias ſecus. Hi ſunt *in cap. Ex literis de fide inſtrum.* Jo. Andr. *n.* 4. *verſ. Sed in dubio,* Butr. *eod. n. verſ. In dubio præſumitur,* Card. *n.* 3. *in fin.* Anch. *in* 3. *notabil. verſ. Ubi autem apparet abraſio,* & Jo. de Anan. *num.* 3. & hæc præſumptio oritur propter Bullam in literis Apoſtolicis appoſitam, quæ omnem ſuſpicionem excludit, ſecundum Card. *ubi ſupra.* 15

Dicitur autem locus ſuſpectus, ſi abraſio fiat in nomi- 16
nibus judicum, vel in data, vel in remotione appellationis, ut exemplificat gloſ. *in cap. Inter dilectos in ver. Conſum-*

ſumptum de fid. inſtrum. cum qua concordant ibi Innocent. *n. 3. in verb. Annotatione*, Hoſtienſ. *n. 4.* Jo. Andr. *n. 39.* Butr. *n. 14. & n. 20.*

17 Ergo ſi raſura ſit in narrativa facti, propter hoc reſcriptum Apoſtolicum non redditur falſum, nec ſuſpectum, ut eſt caſus ad literam *in d. cap. Ex literis de fid. inſtrum.* & ibi notat gloſ. penult. & communiter omnes.

Item gl. 1. hic & Hoſtien. *poſt princ. in verb. Raſuras*, Goff.. *in ſumma hujus tituli n. 9.* Hoſt. in *ſumma eod. tit. n. 3. verſ. Quanto cum literis Bullatis*, Joan. de Anan. *in cap. Licet n. 7. verſ. Adde etiam ſupra eod.* Turrecr. *in cap. In memoriam nu. 2. verſ. Alio modo 19. diſt.* Afflict. *deciſ.* 404. *n 5.* Itaque tunc obeſt raſura in facti narratione, quando apparet facta ab impetrante, ut in ſecundo caſu; ſecus vero ſi dubitetur, ut in hoc tertio caſu, quia non obeſt; & ita intelligitur *d. cap. Ex literis de fid inſtrum.* ut declarat Laurentius, quem hic ſequitur Mar. Socc. *n. 9. verſ. Unde voluit.*

18 Adverte tamen, quia ſi abraſio ſcripta ſit manu diverſa, tunc licet reperiatur in loco non ſuſpecto, indiſtincte reddit literas falſas. Quod pluribus modis poteſt deprehendi, nempe ex encauſto ſeu atramento, & ſpecie, & forma literæ, & aliis ſimilibus modis, ſecundum quod traditur *in l. Comparationes, C. de fid.*

19 *inſtrum. & in l. Si unus, C. de teſtamentis:* & e converſo non obeſt raſura in quocunque loco reperiatur, ſi eadem manu fuerit ſcripta, ut poſt Laurentium voluit gl. *in cap. Licet in verb. Tenuem ſupra eod.* Verum ſi dubium ſit, an eadem, vel diverſa manu ſit ſcri- 20
pta, tunc recurritur ad conjecturam loci; nam ſi reperiatur in loco ſuſpecto, tunc præſumitur ſcripta non eadem manu, ſed diverſa; & ideo reddit reſcriptum falſum, ut dicunt Abb. hic *num. 4.* & Jo. de Anan. *num. 3.* Hoſt. *in d. cap. Ex literis eod. num. in princ. & verſ. Niſi conſtaret*, & ibi etiam Jo. Andr. *n. 7. in fin. eod. verſ.* & Anchar. *n. 3. itidem in fin. de fid. inſtrum.*

Prædicta procedunt, ſi literæ Apoſtolicæ ſint redditæ 21
apertæ, ſecus vero ſi clauſæ; quia tunc, ut dicit gl. *in cap. Licet in ver. Tenuem ſupr. eod.* non nocet raſura in quocunque loco ſit; & idem voluit Laurentius, qui ad hoc allegat *l. Cancellaverat, ff. de his quæ in teſtamento delentur*, & quod notatur *in c. Inter dilectos ſupra de fide inſtr. & in cap. Cum olim de offic. deleg. & in d. leg. Comparationes, C. de fide inſtr. & in d. l. Si unus, C. de teſt.* & eſt communis concluſio, ut dicit Mar. Soc. *hic n. 10.* qui tamen eam limitat, & bene, dummodo character in loco raſuræ non ſit ab alio multum difformis, alias ſecus; præſertim ſi eſſet magna, & notabilis raſura, & eſſet in loco ſuſpecto, nec fieret aliqua mentio intus de correctione; nam eo caſu præſumi poſſet ſigillum eſſe adulterinum, & eſſet notabilis ſuſpicio, & rationabilis, quod eſſet falſo appoſitum, vel quod forte aliquo ingenio literæ eſſent diſſigillatæ, & raſura commiſſa, & poſtea ſigillatæ; ſed ſi intus eadem manu, & forma tincturæ fieret mentio de abraſione, ſecus eſſet dicendum.

DE COLLUSIONE DETEGENDA.

Alexander III. Norvicen. Epiſcopo.

CAPUT III.

AUdivimus uſque adeo Clericorum malitiam excreviſſe, ut interdum inter ſe colluſione facta ſuper beneficiis, quæ poſſident, ſe ſuſtineant ab aliis moleſtari: & poſtea, ut quæſtioni cedatur, & iidem Clerici beneficia quiete poſſideant, quaſi nomine tranſactionis ſolvunt aliis de beneficiis annuam penſionem, ut poſt mortem eorum in beneficiis illis, ſuper quibus eſt colluſio facta, jus ſibi valeant vendicare. Unde tibi mandamus, quatenus ſi quos Clericos tuæ juriſdictionis, per colluſionem hujuſmodi, fraudem legitime tibi conſtiterit commiſiſſe, eos beneficiis, ſuper quibus colluſum fuerit, non differas perpetuo ſpoliare: quia ſatis eſſet indignum, ſi fraus & dolus, quæ in præjudicium tui juris, & aliorum nituntur committere, in eorum non redundarent incommodum & jacturam.

S U M M A R I U M.

1 *BEneficio ſuo privatur, qui per colluſionem illud conſtituit cenſuale.*
2 *Colludens in cauſa beneficiali privari debet beneficio.*
3 *Prælatus poteſt Eccleſiam conſtituere penſionariam.*
Declaratur n. 6.
4 *Colluſio quid ſit.*
5 *Geſta per colluſionem non tenent.*
6 *Penſio bona fide impoſita ſuper beneficia ſine auctoritate Epiſcopi non excedit vitam ſolventis; ſecus ſi cum Epiſcopi auctoritate.*
7 *Contrarium.*
8 *Penſiones ex ſtylo ſolus Papa reſervat, & nullæ declarantur reſervationes penſionum ad vitam factæ a Vicario Leodienſi.*

1 A*Udivimus.* Beneficio ſuo privatur, qui per colluſionem illud conſtituit cenſuale. Hoc dicit ſecundum Jo. Andr. & omnes, vel generalius ſecundum Abb. Siculum: Colludens in cauſa beneficiali privari
2 debet beneficio; & primo refert colluſionem, ſecundo facientes puniri mandat, ibi, *Unde.*

Nota ex textu Prælatum poſſe ſuper fructibus beneficii annuam penſionem imponere, prout hic notat Bernardus poſt caſum, dicens Prælatum poſſe Eccleſiam
3 conſtituere penſionariam: & ſatis probat hæc litera; nam in tantum penſionis impoſitio hic reprobatur, in quantum facta fuit per colluſionem. Iſti enim Clerici, qui fingebant ſe Rectores, habebant jus in beneficiis, & pro bono pacis concordabant cum eis, qui beneficia poſſidebant, ut tenerent ipſa quoad viverent, & in ſignum juris petentium ſolverent eis annuam penſionem, ut poſt mortem ipſorum poſſent actores poſſeſſionem beneficiorum intrare: & per hoc illudebatur collatio, quæ debebat fieri per Epiſcopum, & in hac colluſione, & fraude Papa hic fundat ſuam deciſionem, ut patet in litera ibi, *Si quos Clericos per colluſionem hujuſmodi fraudem legitime ſibi conſtiterit commiſiſſe.* Eſt enim colluſio inter actorem & reum 4
latens, & fraudulenta conventio, ſecundum gloſſ. 1. & Hoſt. *n.* 1. unde colludium non debet remanere impunitum, *cap. Si quem pœnituerit* 2. *qu.* 3. & geſta per 5
colluſionem non tenent, *l.* 3. *ff. eod.* ſecundum Innoc. *hic in fine.* Ergo a contrario ſenſu ceſſante colluſio- 6
ne penſio fuiſſet valide impoſita; non tamen excederet vitam ſolventis etiam colluſione ceſſante, cum eſſet impoſita ſine auctoritate Epiſcopi, ut dicit gl. 2. cum qua concordat Innocent. *in princ.* inquit enim: (Hæc penſio ſi bona fide pacta ſit, non excedit vitam paciſcentis, niſi interveniat auctoritas Epiſcopi,) allegat *c. De cætero, & c. Veniens ſup. de tranſact.* & ſequitur Hoſt. *n. 2.* dicens penſionem ſine auctoritate Epiſcopi conſtitui non poſſe, & ſi conſtituta ſit etiam licite, vitam ejus, qui ſolvit, non excedere. Sentiunt igitur gl. Innoc. & Hoſt. penſionem poſſe aliquando licite conſtitui ſine Epiſcopi auctoritate, ſcilicet pro bono pacis, & concordiæ, omni fraude, & colluſione ceſſante;

ſed

ſed eo caſu penſionem eſſe perſonalem, nec excedere
7 vitam gravati. Ergo a contrario cenſent per auctoritatem Epiſcopi poſſe bona fide conſtitui penſionem realem, & duraturam in tempus ſucceſſionis in beneficio. Tu vero de hoc articulo dicas, ut ſcripſi in *cap. Niſi eſſent de præb.* ubi pleniſſime examinavi, an, & quando poſſit Epiſcopus ſua ordinaria auctoritate penſiones ad vitam, vel perpetuas imponere, *a n. 14. uſq. ad n. 65.* & ad hunc textum reſponde, ut per Abb. *in 1. notabil.* videlicet hic vacare argumentum a contrario ſenſu, quia habemus jus expreſſum in contrarium, id eſt *in d. c. Niſi eſſent*; quod irrefragabiliter probat Epiſcopum nec pro bono pacis poſſe annuas penſiones imponere, quæ tranſeant ad ſucceſſores in beneficio, inducendo illud fortiter, ut ibi dixi *n. 40.*
8 Quibus adde, quod cum Vicarius Leodienſis delatus fuiſſet ad ſa. me. Paulum V. quod diſpenſationes in aliquibus caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis paſſim concederet, & penſiones tam vitales, quam perpetuas reſervaret; Papa per literas in forma Bravia hujuſmodi gratias, & reſervationes nullas eſſe declaravit, eidemque inhibuit ſub pœnis, & cenſuris, ne de cetero ſimilia attentaret: & cum poſtea Sereniſſimus Epiſcopus, & Princeps Elector conqueſtus eſſet, quod ſe inaudito hujuſmodi literæ emanaſſent, Congregatio ad illius ſupplicationem ſuper his controverſiis deputata quoad facultatem reſervandi penſiones, dixit, tametſi DD. varie diſtinguant *in c. Audivimus*, *de Celluſ. de teg.* cum tamen uſus Sedis Apoſtolicæ ubique receptus habeat, ut ſolus Papa eas reſervet, minime poſſe Vicarium hanc ſibi facultatem vendicare: totius negotii ſeriem retuli *in cap. Cum de tua nu. 11. & 17. ſupra de corpor. vitiat.*

DE MALEDICIS.

Clemens III.

CAPUT I.

INnotuit nobis: & infra. Quia nobis per literas retuliſti, quod J. Clericus multis coram aſtantibus verba quædam in depreſſionem officii, & beneficii noſtri protulit, ipſum a temeritate ſua compeſcas: ut pœna illius, aliis terrorem incutiat, ne de cetero contra Romanam Eccleſiam in talia verba prorumpant.

I*Nnotuit*. Maledicens Papæ puniendus eſt, ut deinceps alii abſtineant, & terreantur. Hoc dicit Joan. Andr. Et primo ponit culpam; ſecundo puniri mandat, ibi, *Ipſum*.

Pro intellectu hujus text. vide quod ſcripſi *in cap. Licet n. 18. de pœn.*

DE CLERICO EXCOMMUNICATO, DEPOSITO, vel interdicto miniſtrante.

Ex Concilio Antiocheno.

CAPUT II.

SI quis Presbyter, aut alius Clericus fuerit degradatus, aut ab officio pro certis criminibus ſuſpenſus: & ipſe per contemptum, & ſuperbiam aliquid de miniſterio ſibi interdicto agere præſumpſerit: & poſtea ab Epiſcopo ſuo correptus, & in cœpta præſumptione perduraverit, modis omnibus excommunicetur: & quicunque cum eo communicaverit, ſimiliter ſe ſciat eſſe excommunicatum. Similiter de Clericis, laicis, vel feminis excommunicatis obſervandum eſt. Quod ſi aliquis iſta omnia contempſerit, & Epiſcopus minime emendare potuerit, Regis judicio, ad requiſitionem Eccleſiæ, exilio damnetur.

S U M M A R I U M.

1 *DEpoſitus, vel ſuſpenſus celebrans, & monitus non deſiſtens excommunicatur, & ſi nec ſic deſiſtat, per ſecularem poteſtatem, ad requiſitionem Eccleſiæ, exilio damnatur.*

2 *Irregularis an efficiatur Clericus minorum Ordinum ſuſpenſus, excommunicatus, vel interdictus, miniſtrando in aliquo ex dictis Ordinibus, & n. ſeqq. uſq. in fin.*

3 *Pœna ubi non eſt ſtatuta, non eſt noſtrum eam imponere.*

4 *Irregularitas non incurritur niſi in caſibus in jure expreſſis, & dicens aliquem irregularem, debet dare caſum juris.*

5 *Clericorum appellatione veniunt Clerici minorum Ordinum.*

6 *Jus generaliter, & indiſtincte loquens, generaliter, & indiſtincte intelligitur, niſi per aliud diſtinguatur.*

7 *Deponitur quis a minoribus Ordinibus, ſicut a majoribus, & n. 13.*

8 *Irregularis in dubio prohibetur miniſtrare in ſacris Ordinibus, in minoribus vero permittitur diſpenſative.*

9 *Et an hoc caſu diſpenſet Epiſcopus.*

10 *Ordinum minorum miniſteria exerceri debent per Clericos cælibes tantum, & in eorum defectum per Clericos conjugatos, non tamen bigamos.*

11 *Irregulares ſunt Clerici miniſtrantes in prima tonſura, & in minoribus Ordinibus ſimoniace ſuſceptis, ex Conſtitutione Sixti V. hac in parte non revocata per Clementem VIII.*

12 *Ordines minores, in quantum ſunt Sacramentum, ordinantur omnes ad Sacramentum Euchariſtiæ.*

13 *Et ſecundum ſe ſunt ſacri.*

14 *Interdictum violat, qui in officio ſuo miniſtrat ſicut prius licet ſit Clericus minorum Ordinum, & irregularitatem incurrit, & n. ſeqq. uſq. in fin.*

15 *Secus ſi exerceat aliquid non deputatum certo Ordini, ut cantare reſponſoria, dicere Pſalmos, & hujuſmodi.*

16 *Item ſecus ſi ſit deputatum certo Ordini, ſed ex conſuetudine exerceatur etiam per laicos, ut in Epiſtola, quæ ſine apparatu dicitur per quemcunque.*

Sed

Sed contra, n. 18. & 19.

17 *Clerici ſuſpenſi, excommunicati, vel interdicti, qui tanquam Clerici ex officio ſuo exercent actum alicui ex dictis Ordinibus deputatum, irregularitatem incurrunt ex voto ſacræ Pœnitentiariæ.*

18 *Conſuetudo qua minorum Ordinum functiones exercentur promiſcue a Clericis, ac laicis, eſt corruptela a Conc. Trid. improbata.*

19 *Moniales, vel laici non poſſunt canere Epiſtolam, & Lectionem in Miſſa ſolemni, & ſi neceſſitas urgeat, conſulendus Sanctiſſimus, ex ſententia S. Congregationis Concilii.*

20 *Regulares comprehenduntur in Decreto Conc. Trident. ſeſſ. 23. cap. 17. de minorum Ordinum functionibus non exercendis niſi per conſtitutos in eiſdem Ordinibus.*

1 SI *quis Presbyter*. Degradatus, vel ſuſpenſus celebrans, & monitus non deſiſtens excommunicatur; & ſi nec ſic deſiſtat, per ſecularem poteſtatem ad requiſitionem Eccleſiæ exilio damnatur. Hoc dicit, ſecundum Jo. Andr. & omnes.

2 In textu ibi, *Aut alius Clericus*. QUÆRO, an Clericus minorum Ordinum ſuſpenſus, excommunicatus, vel interdictus miniſtrando in aliquo ex dictis Ordinibus, irregularitatem incurrat.

3 Ad partem negativam arguitur, quia Canones, qui in contrarium allegantur, ut hic, & in concordantibus, inſra citandis, quod pertinet ad irregularitatem, videntur reſtringendi ad conſtitutos in ſacris, de quibus loquitur *cap. 1. ſupra eod.* & cum nullum jus expreſſe dicat Clericum inferioris gradus citra ſacros excommunicatum, vel ſuſpenſum, aut interdictum in Ordine ſuo miniſtrantem, in irregularitatem incidere, nec nos ex capite noſtro hanc pœnam inducere debemus. Primo, quia ubi pœna ſtatuta non eſt, non eſt noſtrum ipſam imponere, *l. Et ſi quis. §. Et generaliter, ff. de Relig. & ſumpt. fu-*
4 *ner. l. 2. §. Non perpetue, ff. de Sepulchro violat.* Secundo, quia irregularitas non incurritur niſi in caſibus in jure expreſſis. Unde qui dicit aliquem irregularem, debet dare caſum juris, *cap. Is qui de ſentent. excommun. lib.*
5 6. Speculator *in tit. de diſpenſat. §. Juxta num. 22.* & cum odioſa ſit & pœnalis, reſtringenda eſt, non laxanda, *cap. Pœnæ de pœnit. diſtinct. 1. cap. Odia de regul. jur. lib.*
6 6 Tertio, quia Acolythi, & inferiores quaſi laici cenſentur, ut patet in eo, quod leg. & notat. *in cap. 1. & 2. ſupra de Cleric. conjugat.* nec in degradatione ipſorum adhibetur illa ſolemnitas, quæ adhibetur in degradatione conſtitutorum in ſacris, *ut in cap. Felix, & in capit. Si autem 15. qu. 7.* Ideoque ſi Eccleſiaſticam cenſuram contemnant, non poteſt adeo affici Ordo ipſorum, ſicut Ordo ſacer, nec punitur niſi ſicut Monialis, quam certum eſt non poſſe irregularitatem incurrere, *cap. Poſtulaſtis, §. Quæſiviſtis infra eodem:* & ſicut laici, & feminæ, ut infra *in hoc capit. verſ. Similiter de Clericis, laicis, vel feminis*. Igitur, aut tales nullam contrahunt irregularitatem, aut ſi contrahunt aliquam, Epiſcopi poterunt ſuper ea diſpenſare, ſecundum ea, quæ leguntur, & notantur *in cap. 2. ſupra de bigam.* & per Hoſt. *in cap. Ad audientiam n. 4. in ver. Concedere ſupr. de homicid.* Quarto, minorum Ordinum miniſteria ex generali conſuetudine promiſcue exercentur tam a Clericis, quam a laicis: & ob hoc potiſſimum fundamentum huic opinioni adhærent complures Theologi, & in ſpecie Pet. de Palud. *in 4. ſent. diſt. 28. quæſt. 4. verſ. Quintus effectus, & quæſt. 7. art. 3. concl. 2.* Ricard. de media Villa *eadem diſt. 28. art. 7. qu. 5.* Gabr. *ibidem qu. 2. art. 3.* Sot. *in capit. 4. diſt. 22. qu. 3. art. 1. concl. 5.* Aſten. *in ſumma part. 2. lib. 7. tit. 10. qu. 1.* S. Antonin. *3. part. tit. 22. de Irregular. cap. 1. §. De Subdiaconatus*, Tabiena *in ver. Suſpenſio num. 3.* & Clarus *n. 10.* & alii apud Silveſtr. *ver. Irregularitas num. 15.* & complures moderni, & ex Canoniſtis Covarr. *in cap. Alma mater p. 1. §. 6. nu. 9. verſ. Decimo, de ſent. excomm. lib. 6.* Pro hac ſententia S. Antoninus, & Tabiena allegant etiam S. Thomam, qui tamen videtur potius oppoſitum ſentire, ut dicam infra *n. 16. in fin.*

7 Verum quidquid ſubtiliaretur, ut inquit Hoſtienſis *hic num. 4.* certum eſt etiam Clericos minorum Ordinum cenſura irretitos, miniſtrando in aliquo ex dictis Ordinibus, irregularitatem incurrere. Quod probatur primo in hoc textu, qui non tantum loquitur de Presbytero, ſed etiam de aliis Clericis, qui aliquid de miniſterio ſibi interdicto agere præſumpſerint, *& in cap. Clerici, in cap. Fraternitati, ibi, Presbyteros autem, & alios Clericos, & in c. Poſtulaſtis, §. Quæſiviſtis, infra eodem in cap. 1. §. Sciturus de ſentent. & re judicat. lib. 6. cap. Cum medicinalis, §. Caveant, & cap. Is cui de ſentent. excommun. eodem lib.* quæ Jura de Presbyteris, & Clericis indiſtincte loquuntur: ſicut hæc rubrica, quæ non inſcribitur de Presbytero, vel Diacono, &c. ſed de Clerico excommunicato, depoſito, vel interdicto miniſtrante: Clericorum autem appellatione abſque dubio veniunt Clerici minorum Ordinum, *cap. Cleritos 21. diſt. cap. De perſona in fin. 11. qu. 1.* præſertim cum ponuntur ad differentiam Presbyterorum, *ut hic, & in cap. ſeq.* Unde, ut inquit Hoſt. ubi ſupra: Jus generaliter, & indiſtincte loquens, generaliter & indiſtincte intelligitur, niſi per aliud diſtinguatur, *l. 3. ff. de offic. Præſid. cap. Quia circa infra de privil.* Qui ergo dixerit conſtitutum in minoribus irregularitatem non contrahere, ſicut & alios, non creditur ei, niſi oſtendat jus, quod ipſos expreſſe eximat; quod, ut ipſe putat, nunquam eſt reperire.

Secundo, hoc videtur expreſſum *in cap. Epiſcopus in fin. 11. quæſt. 3.* ubi non tantum Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, ſed & reliqui gradus a Synodo depoſiti prohibentur miniſtrare, niſi in reparatione ſua recipiant ea, quæ in ordinatione perceperant, ubi gloſs. *in verb. Reliqui*, notat æque aliquem deponi a minoribus Ordinibus, ſicut a majoribus, & allegat jura concordantia. Ad idem allegatur textus *in cap. Si quis Epiſcopus in Concilio eadem cauſ. & quæſt.* ubi dejicitur a Clero Presbyter, vel Diaconus, qui oblationem, vel matutinum, aut veſpertinum ſacrificium quaſi in officio ſuo agit ſicut prius, & ſic etiam miniſteria, & functiones minorum Ordinum inducunt irregularitatem, ponderando illa verba, *Sicut prius*, prout intelligunt hoc caſu gloſſa 1. *in c. 1. ſupra eodem*, Innoc. & alii infra citandi *n. 14.* Hoſt. *nu. 4.* Abb. *eod. n.* & communiter Doctores. 8

Tertio, ad hanc partem inducitur bonus textus *in cap. Ad audientiam ſupra de homicid.* nam Presbyter ille, de quo dubium erat, an eſſet irregularis, abſolute prohibetur miniſtrare in ſacris Ordinibus, & poſt peractam pœnitentiam ex indulgentia conceditur, ut poſſit miniſtrare in minoribus, ut demonſtrant illa verba, *Poteritis concedere, ut minoribus Ordinibus ſit contentus*, ubi gloſſa ultima exponit, *Poteritis concedere*, ſcilicet diſpenſative, *ut in cap. Continebatur eodem tit.* & cum gloſ. tranſeunt ibidem Jo. Andr. *n. 7.* & alii communiter, licet in eo caſu, ſcilicet homicidii caſualis, & dubii, poſſit Epiſcopus diſpenſare, ſecundum Hoſt. *ibi nu. 4.* ubi exponit ver. *Concedere*, id eſt jure ſuo, & quod de minoribus agitur; nam in ſacris non diſpenſat niſi Papa, *ut d. capit. Continebatur*, & ſequitur Jo. Andr. in eodem *cap. Ad audientiam in fine verſ. Putat tamen Hoſt.* ſecus in homicidio voluntario, *ut cap. Miror 50. diſt.* Quemadmodum ergo irregularis abſque diſpenſatione prohibetur miniſtrare in Ordinibus, ita ſuſpenſus, excommunicatus, vel interdictus miniſtrando in illis irregularitatem incurrit, *ut in cap. Is cui de ſentent. excomm lib. 6.* cum concord. ſupracitatis. 9

Quarto, ad idem eſt Decretum Concilii Trident. *cap. 17. ſeſſ. 23.* quod præcipit Epiſcopis, ut ad minorum Ordinum miniſteria aſſumant Clericos cælibes, ſi præſto ſint, & in eorum defectum ſufficiant Clericos conjugatos, dummodo non ſint bigami. Atque ita hujuſmodi miniſteria interdicta ſunt irregularibus, & ſic etiam cenſura irretitis: & hinc fit, ut Clerici, qui cum cenſura in prædictis Ordinibus miniſtrant, irregularitatem incurrant, per hoc cap. ubi irregulares declarantur, qui aliquid de miniſterio ſibi interdicto agere non verentur. 10

Quinto, hoc videtur expreſſum in Conſtitut. 91. Sixti 11
V. *Sanctum, & ſalutare*, contra Clericos male, & ſimoniace promotos, in Bullar. *tom. 2. pag. 651.* quæ Clericos etiam primæ tonſuræ male promotos perpetuo ſuſpenſos declarat ab executione, miniſterio, & exercitio Ordinum ſuſceptorum; ac ſi in eis miniſtrare præſumpſerint, illos ſic irregulares effectos omnibus officiis, & beneficiis privat, ubi ponderanda ſunt illa verba, *Sic irregulares effectos*, quæ demonſtrant Papam non inſligere de novo irregularitatem, ſed ſupponere Clericos ſic miniſtrantes jam eſſe irregulares effectos: & ita eſt ibi caſus expreſſus, quod Clericus minorum Ordinum ſuſpenſus, ſi in illis miniſtret, irregularis effici-

efficitur: & quamvis hæc Bulla, quoad alios male pro-
motos fuerit revocata a Clemente VIII. in ſua Conſtitu-
tione 4 *Romanum Pontificem*, *in Bullar. tom. 3. pag. 54.*
tamen ſalva remanet quoad ſimoniace ordinatos, ut ibi
in §. 2. & ſic tales cum ſuſpenſione miniſtrantes in or-
dinibus minoribus ſupponuntur jam irregulares effecti in
Bulla Sixti hac in parte per Clementem minime revo-
cata.

12 Sexto, & ultimo, Ordines omnes tam ſacri, quam
minores unum conſtituunt Sacramentum, ſcilicet Ordi-
nis, Concilium Tridentinum *de Sacramento Ordinis*,
ſeſſ. 23. cap. 1. & 2. & in quantum ſunt Sacramentum,
omnes ordinantur ad Sacramentum Euchariſtiæ, Sanctus
Thomas in 4. *Sent. diſtinct. 24. q. 3. art. 2. q. 2. in corpor.*
& in 2. 2. q. 40. art. 2. itidem in corp. ſinguli habent ſuam
materiam, & formam a Chriſto Domino inſtitutam.
Concilium Florentinum in Decreto Fidei Eugenii IV. §.
Sextum Sacramentum, & ſcripſi in *c. Cum veniſſent*, *n.*
28. *ſupra de Sacra Unct.* Item ſinguli habent ſuas pecu-
liares functiones a temporibus Apoſtolorum in Eccleſias
receptas, quas recenſet Iſidorus in *c. Perlectis*, 25. *di-*
ſtinct. & in c. Clerus, 21. *diſt.* & innovari præcipit Tri-
13 dentina Synodus *in d. c. 18. ſeſſ. 23.* Et quamvis ratione
materiæ ſacræ, circa quam habent actum ſuum, tres
tantum ſint ſacri, nempe Præsbyteratus, Diaconatus,
& Subdiaconatus: nihilominus omnes Ordines Eccleſiæ
ſecundum ſe ſunt ſacri, ut declarat Sanctus Thomas *in*
4. diſt. 7. q. 3. art. 1. q. 3. & diſt. 24. q. 2. art. 1. q. 3. utro-
bique in corpore: ideoque etiam Ordines minores a Sa-
cris Canonibus paſſim appellantur ſacri, ut §. *Quodlibet*
ad finem quæſtionis, *c. De ordinationibus*, *& c. Quibuſ-*
dam, 1. *q. 1. & q. 3. c. Non ſolum*, *in princ. c. Infames*,
in fin. 6. q. 1. c. Nullus, 28. *q. 1. c. 2. 34. diſt. & c. 1.* &
ibi Doct. ſupra *de fil. Presbyter.* & non tantum a ſa-
cris, ſed etiam a minoribus Ordinibus fit degradatio, ut
in *c. Degradatis*, *de pœnis*, *lib. 6.* & in Pontificali Ro-
mano *in titulis de Degradatione*, *&c.* & ſcripſi plenius
in c. Cum contingat, *n. 62. & ſeqq. ſupra de ætat. & qua-*
litate. Unde jura optime conſtitutum eſt, ut illorum
miniſteria a ſuſpenſis, excommunicatis, vel interdictis
minime exerceantur; & ſic exercentes irregularitatem
14 incurrant. Et hæc eſt vera, & communis Canoniſtarum
ſententia, quam tenet Innocent. in *c. fin. n. 1. in verb.*
violare, *infra de exceſſ. Prælat.* ubi decernit interdictum
violare, qui in officio ſuo miniſtrat ſicut prius, & ir-
regularitatem incurrere, etiamſi ſit in minoribus Ordi-
nibus conſtitutus, puta offerendo in Miſſa calicem, vel
urceolum, vel aliud, quod ad officium ſuum ſpectet,
vel dicendo Matutinum, vel Veſperas ſicut prius, per d.
c. Si quis Epiſcopus in Concilio, *& in c. Epiſcopus Presby-*
ter, *in fin. 11. q. 3.* & concordant ibi totidem verbis Ab-
bas Antiqu. *n. 1. in verb. Violavit*, Hoſt. *n. 2.* Jo. Andr.
n. 3. Butr. *n. 23.* & reliqui omnes, Speculat. *in tit. de*
diſpenſat. §. Juxta, *n. 27. verſ. Hoc etiam*, idem conclu-
dunt, hic Hoſt. *dict. n. 4. verſ. Sed quicquid ſubtilizatur*,
Jo. And. *n. 2. in fine*, Butr. *n. 7.* Ancbar. *n. 5.* Abbas *n. 4.*
& Marian. Soccin. *n. 6.* & idem Marian. Soccin. *in c. Ad*
audientiam, *n. 105. ſupra de homicid.* ubi dicit eos vio-
lare interdictum, qui exercent aliquid deputatum alicui
Ordini Eccleſiaſtico hoc facientes tanquam Clerici, ſive
illud faciant tanquam Sacerdotes, ſive tanquam Clerici
inferiores; unde ſi Diaconus dicit Evangelicum tanquam
Diaconus, vel Subdiaconus dicit Epiſtolam tanquam
Subdiaconus, vel Acolythus, efficiuntur irregulares, ut
in *hoc c.* Secus vero ubi exercent aliquid non deputatum
15 certo Ordine Eccleſiaſtico, ut cantare Reſponſoria, di-
cere Pſalmos, & ſimilia, non tamen principaliter offi-
ciando in Eccleſia, ſed tanquam quilibet alius laicus;
quia tunc efficerentur irregulares; & ſubdit idem eſſe
ſecundum Dominum ſuum, ſcilicet Abbatem Siculum, 16
ſi exerceretur aliud, quod eſſet deputatum certo ordini,
ſed ex conſuetudine exerceretur indiſtincte per quem-
cunque etiam non ordinatum, ut eſt Epiſtola, quæ ex
conſuetudine communi dicitur ſine apparatu etiam per
quemcunque: unde licet ſuſpenſus, vel excommunica-
tus, vel interdictus ſine apparatu, ut alius quilibet di-
ceret Epiſtolam, non fieret irregularis, concordat Sil-
veſtr. *in verb. Irregularitas*, *n. 15.* ubi ait: (Suſpenſum,
excommunicatum, vel interdictum ingerentem ſe Di-
vinis faciendo aliquid attributum certo Ordini etiam mi-
nori, puta Acolytatus, Exorciſtæ, & hujuſmodi, in-
currere irregularitatem, ſecundum communem opinio-
nem, dummodo id faciat tanquam Clericus, ſive ſo-
lemniter; ſecus ſi attentet aliquid exercibile etiam per
laicos, ut quia cantat Requiem æternam, aut verſum
Pſalmi, & hujuſmodi, quia non efficitur irregularis;
& dato etiam quod illud ſit deputatum certo Ordini, &
tamen de conſuetudine exercetur per alium quemcun-
que indiſtincte, etiam a non ordinatis, talis exercens
non eſſet irregularis, dummodo illud exerceat ſine ſole-
mnitate,) & ex Recentioribus Navarr. *in manuali*, *cap.*
27. n. 163. dicens, Clericum incurrere irregularitatem
exercendo in loco interdicto ſolemniter actum deputa-
tum Ordini minori, ac exercendo deputatum majori,
ſecundum Innocent. & communem, & dixit *ſolemniter*,
quia aliter cantans Epiſtolam, ferens cereos, vel urceo-
los, & ſimilia tanquam alius laicus non incurrit irre-
gularitatem, ſecundum omnes, nec diſſentit Sanctus
Thomas *in 4. Sentent. diſt. 24. q. 2. art. 2. ad 9.* ait enim:
Oſtiarium in ſuſceptione Ordinis accipere poteſtatem, ut
poſſit ex officio arcere alios ab introitu Templi, quamvis
etiam hoc ab aliis fieri poſſit, ſed non ex officio; & mox
ſubdit: *idem eſſe in omnibus actibus minorum Ordinum,*
qui poſſunt per alios licite fieri, quamvis illi non habeant
ad hoc officium. Repete, *ſed non ex officio*, ut innuunt 17
verba, *idem eſſe*, *&c.* Et hanc ſententiam Canoniſtarum
probavit noviſſime Signatura S. Pœnitentiatæ Apoſtoli-
cæ, habita die 20. Decembris 1650. Cenſuit enim Cle-
ricos minorum Ordinum excommunicatos, ſuſpenſos,
vel interdictos, qui tanquam Clerici ex officio ſuo exer-
cent actum, ſeu miniſterium alicui ex dictis Ordinibus
deputatum, irregularitatem incurrere.

Ad unicum fundamentum Theologorum reſpondetur, 18
conſuetudinem, ſecundum quam minorum Ordinum fun-
ctiones promiſcue exercentur a Clericis, & laicis, eſ-
ſe abuſum, & corruptelam improbatam a Conc. Tri-
dentino *in d. cap. 17. ſeſſ. 23.* ubi ſtatuitur, ut functio-
nes hujuſmodi aliquandiu in Eccleſia intermiſſe, in uſum
revocentur, & nonniſi per conſtitutos in prædictis Or-
dinibus exerceantur.

Unde cum quidam Regulares conſuluiſſent Sacram 19
Congregationem Cardinalium ejuſdem Concilii Inter-
pretum, An Monialis in Miſſa ſolemni poſſit canere
Epiſtolam, & Lectiones, vel ſaltem vir, qui caret eo
Ordine, ſuperpelliceo tantum inductus: Sacra Congreg.
cenſuit non poſſe; quia Concilium *c. 17. ſeſſ. 23.* vult ex-
preſſe, ut hujuſmodi miniſteria nonniſi per conſtitutos
in hiſce Ordinibus exerceantur; & ſi neceſſitas urgeat,
conſulendum Sanctiſſimum.

Rurſus Generalis Ordinis Sancti Hieronymi Hiſpania- 20
rum petiit a Sacra Congregatione Concil. declarationem
infraſcripti dubii, An diſpoſitio c. 17. *ſeſſ. 23.* quo cavetur,
ne in futurum minorum Ordinum miniſteria per alios,
quam conſtitutos in dictis Ordinibus exerceantur, com-
prehendat etiam Regulares; Sacra Congregatio cenſuit
comprehendere.

SUMMARIUM.

1 *Collatio beneficii excommunicato facta non valet, & ſcienter conferens a beneficiorum collatione ſuſpenditur, & n. 3. & 8.*
Secus ſi ignoranter, n. 9.

2 *Celebrans in loco interdicto, ſi Clericus eſt, a beneficio deponitur; ſi Monachus, vel Monialis, in arctius monaſterium detruditur.*

3 *Excommunicatus tenetur cedere beneficio poſt excommunicationem obtento, nec poteſt illud ſalva conſcientia retinere.*

4 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum excommunicato, ut retineat beneficium poſt excommunicationem ſibi collatum.*

5 *Dum tamen non ſit ille idem Epiſcopus, qui ſcienter contulit.*

6 *Et quid, ſi collatio fuerit facta per Papam, & num. ſeq.*

7 *Clauſula abſolutionis a cenſuris in literis Apoſtolicis reddit gratiam efficacem, & validam non obſtante exceptione excommunicationis.*

9 *Collatio beneficii facta excommunicato etiam occulto eſt nulla, & n. ſeq.*

10 *Occultum non diſtinguitur a manifeſto in his, quæ non geruntur ratione publici officii, ſed concernunt privatam utilitatem excommunicati.*

11 *Collatio beneficii facta excommunicato non tenet etiam ſi communi reputatione habeatur pro abſoluto.*

12 *Nec validatur per ſequentem abſolutionem.*

13 *Collatio Beneficii facta excommunicato abſoluto in foro pœnitentiali in vim Bullæ Cruciatæ, vel Jubilæi, an ſit valida, nec ne, & num. ſeqq. uſque in fin.*

14 *Abſolutus in foro pœnitentiali in vim Bullæ Cruciatæ, aut Jubilæi, non cenſetur abſolutus in foro exteriori, & num. 32.*

15 *Beneficii aſſecutio eſt actus pertinens ad forum externum.*

16 *Excommunicatus, licet abſolutus in foro animæ, non poteſt ſe immiſcere Divinis officiis.*

17 *Et in publico debet ſe gerere tanquam excommunicatum.*

18 *Et puniri poteſt in foro judiciali.*

19 *Forus conſcientiæ, & forus juditialis tendunt ad diverſos fines.*

20 *Excommunicatus quibus pœnis afficiatur in foro animæ, & quibus in foro externo.*
Excommunicatus per abſolutionem in foro pœnitentiali, a quibus pœnis liberetur, ibidem, & num. ſeq.

21 *Abſolutio ab excommunicatione in foro animæ non tollit pœnas fori externi.*

22 *Electio celebrata nudo conſenſu eligentium, non ſervata forma,* cap. Quia propter, *ſuffragatur electo in foro conſcientiæ quoad hoc tantum, ut cedere non teneatur, ſed non valet in foro externo.*

23 *Excommunicatus abſolutus in foro conſcientiæ occultum, parte opponente, nunquam debet admitti ad participationem Sacramentorum, ac Divinorum celebrationem.*

24 *Excommunicatio occulta in foro externo non impedit beneficii aſſecutionem.*

25 *Expenduntur Auctores in deciſione Rotæ allegati, & num. ſeq.*

26 *Abſolvendi facultas in utroque foro ſatisfacta parte aliquando conſuevit concedi in Bulla Cruciata, vel Jubilæi, & n. 29.*

27 *Pœnitentiarii an habeant facultatem abſolvendi in foro externo.*

28 *Abſolutio in foro pœnitentiali probatur dicto Presbyteri atteſtantis ſe abſolviſſe.*

29 *Clauſula,* ſatisfacta parte, *ſolet apponi in Bullis, quando datur facultas abſolvendi in utroque foro.*

30 *Abſolutio in foro externo ad effectum validitatis gratiæ probatur dicto ſolius Pœnitentiarii.*
Fagnan. in V. Lib. Decretal.

31 *Abſolutus a ſimonia occulta, ac diſpenſatus ab Epiſcopo in vim Concilii Tridentini* cap. 6. ſeſſ. 24. *non cenſetur abſolutus, ac diſpenſatus ad beneficia obtinenda.*

P*Oſtulaſti*. Collatio beneficii excommunicato facta 1 non valet, & ſcienter conferens a beneficiorum collatione ſuſpenditur. Hoc primo. Celebrans in loco in- 2 terdicto, ſi Clericus eſt, a beneficio deponitur: ſi Monachus, vel Monialis, in arctius Monaſterium detruditur. Hoc ſecundo, Jo. Andr. Butr. Cardinal. Ancharan. Abb. & Marian. Soccin. Secunda pars ibi, *Quæſiviſti* & ſubdiviſio patet.

Nota primo ibi, *Conferri non poſſunt*, collationem 3 beneficii Eccleſiaſtici factam Clerico excommunicato eſſe ipſo jure nullam; nam verb. *poſſunt*, præcedente negatione, tollit potentiam, & inficit actum ipſo jure, ut notat gloſſ. ordinaria in *cap. Beneficium, in verb. Non poteſt, de reg. jur. lib. 6.* quam Bart. & ſcribentes omnes ſequuntur *in l. Gallus, ff. de liber. & poſthum.* & ibi teſtatur Jaſon. *num.* 19. 20. *&* 23. & ſcripſi plenius *in cap. Cum dilectus, num. 57. cum duobus ſeqq. ſupra de conſuetud.* Unde nec poteſt beneficium in excommunicatione obtentum ſalva conſcientia retinere, cum non fuerit canonice inſtitutus, ſecundum Abb. hic *num.* 2. & Marian. Soccin. *num.* 6. nec intraverit per oſtium in ovile, ſed tanquam fur, ut dixit Rota *deciſ.* 83. *num.* 16. *&* 17. *part. 7. recent.* Quod videtur eſſe contra Compoſtellanum *in cap. Quod ſicut, nu. 19. verſ. Item Dicimus, ſupra de elect.* ubi tenet excommunicatum electum non teneri cedere, licet ejus electio ſit nulla, *cap. Cum dilectus, ſupra de conſuetud.* Sed hoc non patitur hæc Decretalis, ut inquit Joan. Andr. hic *n. 6. ad fin.* Butr. *num.* 10. *verſ. Compoſtell.* Abb. *dict. numer.* 2. & Marian. Soccin. *num.* 16. nam ſi non poteſt beneficium licite retinere, ut dicitur in litera, ſequitur perneceſſe, ut teneatur illud dimittere; & de veritate opinionis Compoſtellani, quæ etiam fuit Innocentii in eodem *c. Quod ſicut*, vide Archidiaconum *in cap. Si cui, ſub n. 1. in verb. Firmatis, de elect. lib. 6.*

Secundo nota ibi, *Miſericorditer diſpenſatum*, cum 4 eo, qui in excommunicatione beneficium eſt aſſecutus, ſi poſtea fuit abſolutus, poſſe diſpenſari, ut illud retineat, ut in litera. Et ſic nota diſpenſationem fieri poſſe etiam ubi collatio non tenet, ſecundum Abbatem hic *n. 2. verſ. Nota quod diſpenſatio*: & Marian. Soccin. *num.* 6. Talis enim diſpenſatio habet vim collationis, ſecundum Cardin. *n. 5. verſ. Solutio*, ita ut non ſit opus nova collatione, ut per Abbatem *ſub n. 8. verſ. Intellige*, Marian. Soccin. *n.* 17. & Rebuff. *in gloſſ. n.* 70. & cum text. non aperiat, a quo debeat concedi diſpenſatio, videtur relicta poteſtas diſpenſandi Epiſcopo, ut hic tenet gloſſ. 3. Goffred. & Innocent. *in princip.* dicens: (Cum Papa non retineat diſpenſationem ſibi, Epiſcopus diſpenſare poteſt,) *cap. Nuper, infra de ſent. excomm.* Abb. *n.* 8. Marian. Soccin. *num.* 15. Rebuffus *numer.* 64. Speculator. *in tit. de diſpenſat. §. Nunc de Epiſcoporum, verſ.* 16. Covarruv. *in cap. Alma mater, part. 1. §. 7. num. 8. de ſent. excomm. lib. 6.* Sed hoc notabiliter limitant 5 Abb. hic *numer.* 9. & Marian. Soccin. *numer. 16. in fin.* dummodo non ſit ille idem Epiſcopus, qui ſcienter contulit, quia cum ipſe peccaverit in conferendo, non eſt dignus hac poteſtate diſpenſandi, ut patet in ſimili de Epiſcopo ſimoniaco in *c. Præſentium*, 1. *q.* 5. Item li- 6 mitant, licet ſub dubio, niſi collatio fuiſſet excommunicato facta per Papam, quia tunc inferior non poſſet forte diſpenſare, ex quo manum appoſuit, ſicut diximus in eo, quem ipſe ordinavit; nam alius inferior ſine ipſius licentia non poteſt ipſum ad ſuperiores Ordines promovere, *ut in c. Cum in diſtribuendis, ſupra de temp. Ord.* Sed tu adverte, quia hic caſus, ut Papa conferat benefi- 7 cium excommunicato, non videtur poſſe contingere, cum in omnibus literis proviſionis Papalis apponatur clauſula abſolutionis a cenſuris per illa verba: *Teque a quibuſvis, &c.* per quam redditur gratia efficax, & valida, non obſtante exceptione excommunicationis, ut hic notat Rebuff. *n. 67. cum ſeqq. & in praxi Beneſ. in forma, & declarat. novæ proviſionis, in verb. Teque abſolventes, n. 1. ſeq.* Felin. *in c. Apoſtolica, n. 1. verſ. Et idem de abſolut.* & ibi etiam Decius *num. 6. de except.* Covarr. *in d. c. Alma mater, p. 1. §. 7. n. 3. ad fin.* Boer. *dec.* 290.

per totam, Navarr. *in c. Ita quorundam*, *in 11. notab. a n. 4. de Judæis*.
Tertio nota *in verſ. Illi vero*, pœnam imponendam
ſtatu, qui Clerico excommunicato beneficium contu-
lit, nam ſi ſcienter hoc fecerit, debet ſuſpendi a colla-
tione beneficiorum, ut puniatur in eo, in quo peccа-
vit; ut in textu, & notat Bernardus poſt caſum, Jo.
Andr. Butr. Ancharan. & omnes ſupra *in ſumm.* Neque
hoc caſu requiritur ulla monitio, quia ſumus extra ca-
9 ſum, *c. Grave, de præben.* ſecundum Abb. hic *n. 3.* Ergo
a contrario ſi contulit ignoranter, nullam pœnam in-
currit, ſed tamen collatio facta non tenet, arg. c. *fin.
infra eodem*, *c. Cum dilectus, de conſuet.* ut per Hoſtien.
hic *n. 2. in verb. Scienter*, Jo. Andr. *eodem n. & verb.* &
Abb. *n. 3. in fin. verſ. Sed ſi ignoranter*, & ſatis probatur
in litera; nam ubi agitur de pœna infligenda Prælato,
qui excommunicato contulit beneficium; textus adjicit
verb. *Scienter*, & loquitur de doloſis, & temerariis
collatoribus, ut innuunt verba illa, *delinquere præſumpſe-
runt*. Sed in 2. par. ubi agit de viribus collationis bene-
ficii factæ excommunicato, non utitur verbo, *Scienter*,
ſed ſimpliciter, & abſolute decidit collationem non va-
lere. Ergo voluit id habere locum, ſive collatio fuerit
facta ſcienter, ſive ignoranter; alioquin ſi voluiſſet ſo-
lum habere locum, quando ſcienter, id expreſſiſſet ſi-
cut fecit in 2. part. arg. *c. Inter corporalia*, *§. Sed ne-
que*, *verſ. Unde ſi circa*, *ſupra de tranſlat. Epiſcop.* Fa-
cit quod notat Baldus *in c. Innotuit*, *n. 8. de elect.* ubi
per illum textum inquit, (Quamvis ignorantia excuſet
a pœna, non tamen dat robur actui aliàs invalido.)
Et probatur *in c. A nobis*, inducendo illud, ut ibi di-
10 xi *n. 49. ſupra de ſimon.* Item ad hoc facit ratio, quia in
his, quæ non geruntur ratione publici officii, ſed con-
cernunt privatam utilitatem ipſius excommunicati, vel
alterius, non eſt differentia inter occultum, & mani-
feſtum, ut hic tradit Abbas *n. 4.* & ſequuntur Navarr.
in manuali c. 27. n. 21. & 171. & 273. & conſ. 13. n. 4.
ſub hoc titulo, Covarr. *in d. c. Alma mater*, *§. 7. nu.
2. verſ. Hæc principalis*, Mandoſ. *de ſignat. Grat. tit. de
proviſ. verſ. Clauſula*, *& cum abſolutione a Cenſuris*, Caſ-
ſad. dicens hanc eſſe communem theoricam *deciſ. 1. n.
4. de præbend.* Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 2. n. 12. de ſentent.*
11 *excommun.* Put. *deciſ. 67. lib. 1.* Sed etſi excommunicatus
communi opinione reputetur pro abſoluto, nihilomi-
nus irrita eſt collatio eidem facta, quia in hac mate-
ria, in qua agitur, ut excommunicatus ſit incapax ad
obtinendum beneficium, non habet locum lex *Barba-
rius*, *ff. de offic. Prat.* ſed veritas opinioni præfertur, ut
notat gloſſa *fin. in c. Solet*, *de ſent. Excommun. lib. 6.*
Abbas *in c. Paſtoralis*, *§ Verum n. 15.* & ibi etiam Franc.
n. 11. de appellationi, Rebuff. hic *n. 61.* Caſſad. *d. diſ. 1.
n. 4. de præbendis*.
12 Nec ſuffragatur excommunicato, quod poſt collatio-
nem beneficii fuerit abſolutus; per hoc enim non tolli-
tur incapacitas, quæ collationem præceſſit, quia in his
ſpectatur initium, *c. Dudum*, *il primo*, *ſupra de elect.*
Rebuff. hic *n. 50.* Covarr. *d. §. 7. ſub n. 2. verſ. Septimo*,
Rota *deciſ. 83. n. 11. & 18. part. 7. recent.* niſi aliud ap-
pareat ex amplitudine clauſularum mandanti pro abſo-
lutione impetrati, ut ibi dicitur *n. 12*.
13 Sed QUÆRITUR, an beneficii collatio facta ex-
communicato abſoluto in foro pœnitentiali in vim Bul-
læ Cruciatæ, vel Jubilæi, ſit valida, nec ne.
14 Receptiſſima eſt opinio, quam Sacra Congregatio
Concilii ſæpius ſecuta eſt, & admittit Rota in hac de-
ciſione, abſolutum in foro pœnitentiali in vim Bullæ
Cruciatæ, aut Jubilæi, non cenſeri abſolutum in foro
15 exteriori, ut fuſius patebit infra *num. 32.* Hinc autem
ſequitur, ut nulla ſit collatio beneficii facta excommu-
nicato abſoluto in foro conſcientiæ tantum, quia actus
aſſecutionis beneficii proprie ſpectat ad forum exter-
num, Covarruv. *in dict. cap. Alma mater*, *in prima
parte*, *§. 7. in princip.* ubi aſſerit inter alios excommu-
nicationis majoris effectus quoad exteriora unum eſſe,
quod collatio beneficii facta excommunicato nulla eſt
ipſo jure, ut in hac Decretali: quod tres habet ratio-
nes. Prima eſt, quia beneficium datur propter offi-
cium, *cap Cum ſecundum*, *de præbend. cap. ultim. de re-
16 ſcript. lib. 6.* Sed excommunicatus licet abſolutus in fo-
ro pœnitentiali, non habet officii executionem, ut plu-
ribus probat Covarruv. *in dict. cap. Alma mater*, *part. 1.*
§. 11. num. 16. verſ. Tertio circa idem. Ergo beneficium
Eccleſiaſticum ei conferri non poteſt. Quo argumen-
to utitur ad literam idem Covarruv. *in d. §. 7. in prin-
cip.* Secunda ratio colligitur ex hoc cap. ubi Abb. poſt
n. 1. [Nota, inquit, primo in principio literæ, quod
cui denegatur aliquid, denegatur & omne id, per quod
pervenitur ad illud, *l. Oratio*, *ff. de ſponſal.* nam ex eo,
quod excommunicato denegatur communio, non poſ-
ſunt ei conferri beneficia, quia ſine communione non
poteſt beneficia adipiſci, nec in eis adminiſtrare.] Et 17
concordat totidem verbis Marian. Socin. *in 1. notab.*
Sed excommunicato, quamvis ſit abſolutus in foro con-
ſcientiæ, & quoad Eccleſiam denegatur communio, &
debet ſe gerere in publico tanquam excommunicatum,
ut per Covarruv. *in loco proximo citato*, & noviſſime
cenſuit Sac. Congregatio Immunitatis in cauſa Medio-
lanen. ut in literis hac de re ſcriptis ad Vicarium Ca-
pituli ſede vacante; ergo nec poteſt ei beneficium con-
ferri. Ultima ratio ſimiliter deſumitur ex verbis Ab- 18
batis *in cap. De his*, *ante n. 4 ſupra de accuſat* ubi red-
dent rationem, quare abſolutus a Confeſſore poſſit ite-
rum puniri in foro judiciali, inquit: (Nam pro deli- 19
ctis imponitur pœnitentia in foro animæ, ut ſatisfa-
ciat Deo, & animæ; ideoque punitur a Confeſſore ſuo
tantum ubi deliquit, *cap. Placuit*, *21. quæſt. 5.* Item
punitur in foro contentioſo, ſeu judiciali, quia læſit
Rempublicam *ut l. Locatio*, *§ Quod illicite*, *ff. de pu-
blican. & vectigal.* Cum ergo ita tendant ad diverſos
effectus, impoſitio unius non impeditur per impoſitio-
nem alterius.) Hactenus verba Abbatis.
Excommunicatus autem dupliciter punitur, primo 20
ſcilicet in foro animæ, & quoad Deum, quia priva-
tur ſuffragio Eccleſiæ, ut ait Richard. *in 4. ſentent. di-
ſtinct. 18. art 7. quæſt. 2.* & excluditur a regno Cœlo-
rum, *cap. Quicunque*, *24. quæſt. 1.* Ab his pœnis libera-
tur per abſolutionem in foro pœnitentiali. Deinde pu- 21
nitur in foro externo, & quoad Eccleſiam, quia effi-
citur infamis, *cap. Infames*, *6. quæſt. 1.* excluditur ab
Eccleſiaſtica ſepultura, *cap. Sacris*, *de ſepultur.* a com-
munione fidelium, *cap. Sicut*, *11. q. 3.* a Divinis Offi-
ciis, *cap. Quod in te*, *de pœniten. & remiſſ.* & Sacra-
mentis Eccleſiæ, *cap. Engeltruda*, *quæſt 4.* & redditur
inhabilis ad beneficia acquirenda, ut hic in textu. Et
hujuſmodi pœnæ cum reſpiciant Eccleſiam militantem,
nullatenus tolluntur per abſolutionem in foro animæ:
idem Abbas in d. *c. De his*, *num. 5. in 2. limitat. de ac-
cuſat.* & ſequuntur Marant. *de ordin. Judic. in 6. num. 87.*
Covarruv. in d. *cap. Alma mater*, *in 1. part. §. 11. n. 16.
& lib. 2. var. reſol. cap. 10. num. 3.* & Franc. Penia Ro-
tæ Auditor *in Director. Inquiſit. Schol. 20.*
Sed eſto beneficii collatio facta abſolutio in vim 22
Cruciatæ ſuſtineri poſſit, ita ut proviſus non teneatur
ſe beneficio abdicare quoad Deum, & in foro animæ;
tamen non debet cenſeri, ac pronunciari valida in ju-
dicio exteriori, & contentioſo, exemplo electionis ce-
lebratæ ex nudo conſenſu eligentium non ſervata for-
ma a jure Canonico præſcripta, quæ licet ſuffragetur
electo in foro conſcientiæ, adeo ut cedere non tenea-
tur, non tamen valida eſt in foro exteriori, ſecundum
Innocent. *in cap. Quod ſicut*, *num. 8. de elect. & in cap.
Si celebrat*, *num. 5. infra eod.* quem ſequitur Abb. *in
cap. 1. in fin. de reſtit. ſpoliat.* Ancharan. *in reg. Benefi-
cium*, *in 7. quæſt. de reg. jur. lib. 6.* & alii apud Felin.
qui plura exempla his ſimilia congerit *in cap. 1. n. 36.
in 6. fall. de Conſtit.*
Hoc autem multo clarius procedit parte opponente 23
in caſu deciſionis Rotæ, in quo pars objicit beneficii
aſſecutioni impedimentum excommunicationis; tunc
enim abſolutus in foro conſcientiæ nunquam admit-
ti debet ad participationem Sacramentorum, ac Di-
vinorum celebrationem, & conſequenter nec ad aſſe-
cutionem beneficii, quod datur propter officium, ut
dictum eſt. Et hanc opinionem parte opponente ſe-
quuntur etiam Auctores contrariæ ſententiæ, & in ſpe-
cie Navarr. *conſ. 47. an mendicantes*, *numer. 4. de ſen-
tent. excommunic.*
Ac demum quemadmodum excommunicatio occulta 24
nihil operatur in exteriori judicio, nec impedit benefi-
cii aſſecutionem, Jo. Andr. poſt Hoſt. in *c. Si vere*, *in
gloſſ. in verb. Executionem*, quem Abb. & alii ſequuntur
de ſentent. excomm. ita nec abſolutio occulta, id eſt in
foro

foro ſecreto, & pœnitentiali operari debet, ut benefi-
cii aſſecutio valida ſit in foro externo; eadem enim
vis ligandi, atque ſolvendi, c. *Verbum*, *de pœnit. diſt.*
1. *c. Cum inferior*, *de major. & obed.*
25 Neque his obſtant auctoritates in deciſione Rotæ al-
legatæ; ſiquidem omnes ſupponunt Pœnitentiarium eo
caſu habuiſſe facultatem abſolvendi in utroque foro:
26 quæ quidem facultas in aliquibus caſibus ſatisfacta par-
te conſuevit concedi in literis Cruciatæ, vel Jubilæi,
ut teſtantur Covarr. *in d. c. Alma mater*, *part.* 1. §. 11.
n. 16. *verſ. Hæc deinde opinio*, & Navarr. *dict. conſ.* 47.
27 *n.* 3. *de ſent. excomm.* Etenim Calderin. quærit, an ab-
ſolutio ad effectum validitatis impetrationis beneficii
probetur dicto Pœnitentiarii, & reſpondet his verbis:
(Sed ſalvo ſapiori conſilio, dico abſolutionem proba-
tam, dummodo tamen Pœnitentiarius hanc faculta-
tem habeat, quam videtur habere, quia Epiſcopi hoc
caſu habent, & ipſos Pœnitentiarios puto habere in
abſolvendo poteſtatem ipſorum Epiſcoporum, id eſt,
quam Epiſcopi habent de jure communi, quia ex ge-
nerali poteſtate vicem Papæ gerunt. In hoc tamen
Curia Romana declaret.) Itaque Calderin non di-
ſputat ibi, an abſolutus a Pœnitentiario ſit capax be-
neficii; ſupponit enim ſimpliciter eſſe capacem, dum-
modo Pœnitentiarius habeat poteſtatem abſolvendi,
quam habent Epiſcopi de jure communi, id eſt in u-
troque foro, & in hoc remittit ſe judicio Eccleſiæ Ro-
manæ. Sed ſolum inſiſtit, an ea abſolutio, quatenus
vim habeat in utroque foro, probetur teſtimonio ſo-
lius Pœnitentiarii, & pluribus oſtendit probari, & re-
ſpondet objectis.
28 Rota ſimiliter *deciſ.* 575. *diverſor.* dum decidit ab-
ſolutionem in foro pœnitentiali ad effectum validitatis
gratiæ probari teſtimonio Presbyteri dicentis ſe abſol-
viſſe vigore Cruciatæ, ſupponit potius eo caſu illum
Presbyterum habuiſſe facultatem in utroque foro abſol-
vendi. Quod inde colligitur, quod Rota ibi aſſerit ab-
ſolutionem conceſſam fuiſſe parte prius ſatisfacta. In
29 Bulla enim Cruciatæ clauſula, *ſatisfacta parte*, ſolet po-
tiſſimum apponi, ubi datur Confeſſario facultas abſol-
vendi etiam in foro exteriori: quod ſatis colligitur in
literis Jubæi fel. rec. S. Pii V. publicatis anno 1568.
30 Creſcentius vero *deciſ.* 14. *de probat. alias* 163. lon-
ge apertius ſupponit in ſuo caſu conceſſam fuiſſe a Pœ-
nitentiario facultatem abſolvendi etiam in foro exter-
no, & decidit illam probari ad effectum validitatis
gratiæ per ſolum Pœnitentiarium. Ait enim: Abſolu-
tionem etiam in foro contentioſo ad effectum validi-
tatis gratiæ ſufficit probare per ſolum Pœnitentiarium
dicentem ſe abſolviſſe a cenſuris. Verba enim illa, *Ab-
ſolutionem etiam in foro contentioſo ad effectum validita-
tis gratiæ*, duo videntur ſupponere, ideſt abſolutionem
eo caſu fuiſſe conceſſam a Pœnitentiario habente pote-
ſtatem abſolvendi etiam in foro exteriori, & hanc eſ-
ſe neceſſariam ad effectum validitatis gratiæ. Itaque ſo-
lus Navarr. *d. conſ.* 47. *de ſent. excomm.* nulla, vel ratio-
ne, vel auctoritate ſuffultus, ſed obiter aſſerit abſolu-
tionem in foro conſcientiæ tantum operari, ut abſolu-
tus obtinere poſſit beneficia ſibi canonice collata: &
tamen ipſemet *n.* 4. declarat hoc non procedere parte op-
ponente, & oppoſitum abſolute ſentit *in conſ.* 49. incip.
Quidam in loco, *eod. tit.* ubi reſpondet excommunica-
tum abſolutum a Confeſſario virtute Cruciatæ non eſſe
capacem beneficii, niſi non ſolum parti ſatisfecerit, ve-
rum etiam ab Ordinario excommunicatore abſolutionem
impetraverit.
Et hanc ſententiam ſatis probavit S. Congreg. Conc. 31
in terminis *c.* 6. *ſeſſ.* 24. quo tribuitur Epiſcopis facultas
abſolvendi in foro conſcientiæ tantum, ac diſpenſandi
in irregularitatibus ex occulto delicto provenientibus;
cenſuit enim abſolutum a ſimonia occulta, ac diſpen-
ſatum in vim *d. cap* 6. non cenſeri abſolutum, ac di-
ſpenſatum ad beneficia obtinenda.
Subſequitur nunc declaratio ejuſdem S. Congr. de qua 32
mentio facta eſt ſupra *n.* 14. ut virtute Bullarum, ſeu
privilegiorum Apoſtolicorum, de quibus datur Con-
feſſario facultas abſolvendi pœnitentes a cenſuris, ſi in
iiſdem Bullis, ac privilegiis expreſſum non ſit, ut pœ-
nitentes abſolvi poſſint in utroque foro, liceat Regu-
laribus, ſaltem ſatisfacta parte, abſolvere quenquam a
cenſuris quoad forum externum, e contentioſum.
Sac. Congreg. Cardinalium Concil. Tridentini Inter-
pretum cenſuit Regulares nequaquam poſſe in vim
privilegiorum, ſeu literarum Apoſtolicarum ejuſmodi,
etiam ſatisfacta parte, abſolvere pœnitentes a cenſu-
ris quoad externum, & judicialem forum; & abſolu-
tum ab eis in foro conſcientiæ, & pœnitentiali, uti-
que non cenſeri abſolutum in judicio exteriori, &
contentioſo: quinimo cenſuris Eccleſiaſticis irretitos,
denunciatos cogi poſſe a Locorum Ordinariis gerere
ſe pro talibus, etiamſi a Regularibus ut ſupra abſolu-
tionem obtinuerint.

DE CLERICO PER SALTUM PROMOTO.

Innocentius III. In Bononien. Epiſcopo.

CAPUT I.

TUæ literæ continebant, quod (ſicut ex relatione quorundam receperas) P. Presbyter, Diaconatus Ordine prætermiſſo, ſe fecit ad Sacerdotis Ordinem promoveri: Ipſe tibi quoque ſecreto confeſſus eſt, ſe pro certo neſcire, ſi res taliter ſe haberet: ſed ex quo boni viri hoc aſſerebant, inter quos fuerat converſatus, & credebat aſſertioni eorum: eo quod tempore, quod Ordines inferiores ſuſceperat, infra annos diſcretionis fuerat conſtitutus, & infra. Mandamus, quatenus condignam pœnitentiam pro hujuſmodi negligentia injungas eidem: qua peracta (quia non intelligitur iteratum, quod factum eſſe neſcitur) ipſum in Diaconum ordinare procures: & ſic de miſericordia eundem miniſtrare permittas in Ordine Sacerdotis.

S U M M A R I U M.

1 *SUbdiaconus, qui ignoranter per ſaltum fit Presbyter, poſt pœnitentiam in Diaconum ordinatur, & demum poterit ſecum in Sacerdotio diſpenſari.*
2 *Ordo Presbyteratus non prærequirit ex neceſſitate Sacramenti Ordinem Diaconatus.*
3 *Ordinatus ad ſacros Ordines prætermiſſis minoribus characterem recipit, & num. ſeq. uſque ad num. 6.*
Fagnan. in V. Lib. Decretal.
4 *Præpoſteratio facti factum non vitiat.*
5 *Ordines minores fuerunt in primitiva Eccleſia ex inſtitutione Chriſti.*
6 *Epiſcopalis Ordo an prærequirat characterem Presbyteralem ex neceſſitate Sacramenti.*
7 *Presbyter eſt capax conſecrationis Epiſcopalis, licet non ſit Diaconus, vel Subdiaconus.*

8 *Epiſcopus ſi conferat Ordinem Diaconatus, vel Subdiaconatus, quem non habet, characterem non imprimit.*

Ordinato in Presbyterum conferendi ſunt Ordines inferiores, de quibus ignoratur, an fuerint collati.

Iteratum non intelligitur, quod factum eſſe neſcitur, ibid.

10 *Ordo cum dubitatur an fuerit collatus ab Epiſcopo, conferri debet ſub conditione, & numer. decimoquinto.*

11 *Sive dubium ſit facti, ſive juris.*

12 *Ordinatus per ſaltum ſi nollet miniſtrare, non debet praciſe cogi ſuſcipere Ordinem prætermiſſum.*

13 *Ordines ſacri non requirunt uſum rationis ex neceſſitate Sacramenti, ſed ex neceſſitate præcepti tantum.*

14 *Ætas diſcretionis quandoque dicitur poſt ſeptennium, ſed regulariter poſt annum decimumquartum in maſculo, & duodecimum in femina.*

15 *Ordinatus ante ætatem legitimam, an recipiat characterem, ſi Epiſcopus publico edicto proteſtatus fuerit ſe nolle Ordines conferre niſi in legitima ætate conſtitutis.*

16 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum Presbytero ordinato per ſaltum, ut poſteaquam pœnitentiam egerit, & Ordinem omiſſum receperit, in Presbyteratu miniſtret.*

Et quid, ſi ordinatus fuerit ſcienter, & doloſe, ibid. verſ. Verum Hoſtienſis.

17 *Et quid, ſi miniſtraverit in Ordine, quo carebat, & num.* 20.

Et quid poſt Concilium Tridentinum, n. 21.

18 *Diſpenſare quis poſſit cum ordinato per ſaltum poſt annum ætatis decimumquartum.*

Ignorantia craſſa, & ſupina non excuſat, ibidem, & num. ſeq.

19 *Ignorantia non eſt tolerabilis in facto proprio, maxime recenti, & ſolemni.*

20 *Ordinatus per ſaltum ſi miniſtraverit, habetur pro non ordinato in ſui præjudicium, nec poteſt eligi in Epiſcopum.*

22 *Ordinatus per ſaltum eſt ipſo jure ſuſpenſus ab executione Ordinum, ac ſi miniſtraverit, irregularitatem incurrit, & n. ſeq.*

23 *Irregularis efficitur, qui miniſtrat in Ordine, a quo eſt ſuſpenſus.*

24 *Diſpenſare an hodie poſſit Epiſcopus cum ſcienter ordinato per ſaltum.*

25 *Lex nova ſuperveniens in materia diſpoſita per leges antiquas, quamvis generaliter loquatur, tamen diſtinguitur prout diſtinguebant leges antiquæ.*

26 *Interpretatio paſſiva admittitur in omni materia.*

27 *Ordinatus in ſacris ante annos diſcretionis ad ætatem legitimam perveniens an continere teneatur, latiſſime diſcutitur uſque in finem.*

Quid, ſi factus adultus ordinationem ſuam ratificavit expreſſe, n. 40.

Et quid, ſi tacite, eo quod velit in Ordine remanere, & uti privilegiis clericalibus, numer. 48. & 69.

Et quid, ſi ordinatus ante uſum rationis poſtea contradixit, & in contradictione, perſeveravit tam ante, quam poſt finem decimiquarti anni, num. 50

Et quid, ſi poſt uſum rationis uſque ad finem decimiquarti anni tacuit, ſed poſtea infra triduum reclamavit, num. 52.

Et quid in caſu converſo, n. 53.

Et quid, ſi ſemper tacuit, & habuit ſe mere negative, n. 54.

Item quid, ſi tempore ordinationis erat doli capax, & poſt ſuſceptum Ordinem ſtatim contradixit, & perſeveravit in contradictione uſque ad finem decimiquarti anni, ſed poſtea tacuit, n. 70.

Et quid in caſu converſo, n. 73.

Et quid, ſi conſenſit tantummodo ante ſuſceptum Ordinem; poſtea vero nec conſenſit, nec diſſenſit, numer. 74.

28 *Opiniones Doctorum referuntur de continentia ordinati ante annos diſcretionis, & num. ſeq. uſque ad num.* 40.

29 *Doli capax & Voto, & Sacramento ſe obligare poteſt.*

Declaratur, n. 32. & *n.* 45.

30 *Ordo facit quod votum facere non poſſet.*

Contrarium n. 51. & 68.

31 *Virginitas eſt voti, non præcepti, & n.* 51.

32 *Voto continentiæ nec tacite, nec expreſſe poteſt quis ſe adſtringere ante quatuordecim annos, & nu.* 45. & 69.

33 *Ordinatus ante annos diſcretionis, qui nec ante, nec poſt finem decimiquarti anni infra triduum contradixit, cenſetur ratificare, & numer.* 38. & 74.

34 *Nec eſt opus interrogare ordinatum, an velit continere, necne.*

35 *Secus in profeſſione, & cur, & num. ſeqq.* & 78. *in fine.*

38 *Votum tam profeſſionis, quam continentiæ, expreſſe, & tacite ratificari poteſt.*

39 *Taciturnitas ratihabitionem non inducit, & n.* 56.

Declaratur n. 58. *uſque ad n.* 65.

40 *Ratificans Ordinem ſacrum ante annos diſcretionis ſuſceptum non poteſt valide matrimonium contrahere.*

41 *An ve ratificatio hujuſmodi hodie fieri poſſit ante annum decimumſextum expletum, & num. ſeq. uſque ad n.* 48.

Votum caſtitatis hodie tam expreſſe, quam tacite fieri poteſt a majore annis quatuordecim, ſicut poterat ante Concil. Trid. & n. ſeqq.

43 *Profeſſio Regularis majorem requirit deliberationem, quam votum continentiæ.*

44 *In regulæ obſervatione gravitas eſt, & labor.*

45 *Impubes poteſt ad alia vota ſe obligare, non autem ad votum continentiæ, & cur.*

46 *Votum continentiæ facilius introducitur in eo, qui characterem habet Ordinis ſacri, quam ingreſſo in Monaſterium, qui Monachus non eſt.*

47 *Lex exorbitans a jure communi non extenditur ultra caſum expreſſum etiam ex identitate rationis.*

48 *Ratificatio tacita obligat ad votum continentiæ Ordini ſacro annexum, ſicut expreſſa.*

49 *Idem in profeſſione, ſponſalibus, & matrimonio.*

50 *Conſenſus liber voventis eſt de intrinſeca ratione voti.*

51 *Eccleſia non poteſt quemquam invitum obligare ad votum continentiæ.*

52 *Puero in cunis ordinato non præjudicatur, ſi adveniente ætate adulta contradicat,* verſ. Idem apertius tenet Hugo, & *n. ſeq.*

55 *Taciturnitas an, & quando habeatur pro conſenſu.*

56 *Et quid in præjudicialibus, & ubi agitur de obligatione inducenda.*

57 *Et quid, ſi cum taciturnitate concurrat actus poſitivus, & n ſeq. uſque ad n.* 65.

Et quid in favorabilibus, n. 63.

58 *Intellectus*, cap. Diaconus, 27. diſtinct.

Ordinem ſacrum ſuſcipiens tenetur continere, licet ante ordinationem proteſtatus fuerit ſe nolle continenter vivere, ibid.

59 *Connexorum alterum recipiens, cenſetur ad alterum ſe obligare.*

60 *Intellectus* cap. Si forte 65. diſtinct.

61 *Literas recipiens, & legens, cenſetur eo ipſo illas approbare, & debitum confiteri.*

62 *Cautela mirabilis ad extorquendam confeſſionem a debitore.*

64 *Profeſſio ante annos diſcretionis emiſſa, an & quando poſt ætatem legitimam cenſeatur tacite ratificata, & num.* 76.

65 *Ratihabitio actus nulli ex defectu conſenſus, per ſolam remotionem impedimenti non inducitur, & n.* 84.

66 *Sponſalia contracta ante uſum rationis, per ſupervenientiam ætates non convaleſcunt, niſi verbo vel facto ratificentur.*

67 *Ma-*

67 *Matrimonium metu contractum in ætate innubili de jure communi convaleſcit per copulam ſubſecutam, non autem per ſolam remotionem impedimenti.*

68 *Ordini ſacro annexum eſt votum continentiæ ex Conſtitutione Eccleſiæ, & n. 77.*

69 *Niſi impediat defectus ætatis.*

71 *Ordinationi ſuæ contradicens ante decimumquartum annum cenſetur poſtea in priori diſſenſu perdurare, & num. ſeq.*

Idem in caſu converſo, n. 75.

72 *Voluntatem immutatam allegans probare debet, & num. 75.*

75 *Votum a viro emiſſum uxore contradicente, ſtatim ea mortua ex perſeverantia in Monaſterio ſolemnizatur.*

76 *Votum virginitatis firmatur, ex quo ætas jam adulta eſſe cœpit.*

77 *Votum continentiæ ineſt profeſſioni de ſui natura, & eſt de ipſius ſubſtantia.*

78 *Ratificatio inducitur propter præcedentis actus continuationem.*

79 *Ratificatio Ordinis ante annos diſcretionis ſuſcepti inducitur eo ipſo, quod ordinatus poſt pubertatem infra triduum non reclamavit.*

80 *Furioſus habens dilucida intervalla in Subdiaconum ordinatus an continere teneatur, & an ſit ei concedenda diſpenſatio, ut poſſit contrahere matrimonium.*

81 *Et quid, ſi dum erat mentis compos, intentionem habuit ſuſcipiendi Diaconatum.*

82 *Et quid, ſi tempore ſuſceptionis non agitabatur furore.*

83 *Et quid in dubio.*

1 TUæ litera. Qui ignoranter per ſaltum de Subdiacono fit Presbyter, poſt pœnitentiam in Diaconum ordinatur, & demum ſecum poterit in Sacerdotio diſpenſari. Hoc dicit ſecundum omnes. Communis diviſio. Secunda ibi, *Mandamus.*

2 Nota primo ex hac Decretali Ordinem Sacerdotalem non prærequirere ex neceſſitate Sacramenti characterem Ordinis Diaconatus, quod aperte probatur hic, quia ordinatus in Presbyterum prætermiſſo Diaconatu non jubetur iterum ordinari ad Ordinem Presbyteratus. Imo poſteaquam pœnitentiam peregerit, & Diaconatum ſuſceperit, ex miſericordia permittitur miniſtrare in Ordine Sacerdotali, ut hic in fine: & ſic character Presbyteralis fuit abſque dubio impreſſus, & præpoſteratio non obfuit: ad idem textus *in cap. Solicitudo, 52. diſtinct.*

3 Hoc autem procedit non tantum ſi ſolus Ordo Diaconatus fuerit omiſſum, ſed etiam ſi omiſſi fuerint reliqui inferiores Ordines; nam etſi Hugo relatus hic in gl. fin. tenuerit laicum ordinatum ad ſacros Ordines nihil recipere, eo quod ſicut viri, & mulieris conjunctio unum perficit corpus, ita Clericatus, & Sacerdotium unum faciunt Presbyterum, ut legitur *in cap. Sicut, 40. diſtin.* tamen oppoſitum docuit Vincentius; nam ſecundum eum etiamſi quis nullum habeat ex minoribus Ordinibus, tamen ſi promoveatur ad ſacros, utique Ordinem recipit. Et hanc opinionem Vincentii ſequuntur hic gloſſa final. Hoſtienſis *num. 2.* Joan. Andr. *num. 6. in fine*, dicens item tenere Petrum Hiſpalen. & Goffred.

4 Item Marian. Soccin. *in 1. notab.* Idem firmat gloſſ. unica *in d. cap. Solicitudo, 72. diſtinct.* quæ inde colligit præ-

5 poſterationem facti factum non vitiare. Et Innocentius *in cap. 1. de Presbyter. non baptiz.* ubi hoc probat ea ratione, quia tempore Apoſtolorum in primitiva Eccleſia non erant minores Ordines; Eccleſia enim ipſos primo conſtituit, *cap. 1. 22. diſtinct.* & tamen ipſi Apoſtoli fuerunt Sacerdotes, *cap. In novo, 21. diſtinct.* Ad hanc tamen rationem Innocentii reſpondet hic Joan. Andr. *nu. 7.* Ordines minores fuiſſe inſtitutos ab Eccleſia, antequam aliquis Apoſtolus ordinaretur; quod etiam videtur ſonare illa litera.

Sed tu adverte ad id, quod ait Innocentius, Ordines minores non fuiſſe in primitiva Eccleſia; nam oppoſitum docuit S. Tridentina Synodus, *ſeſſ. 23. de Sacram. Ordin. cap. 2.* ibi: *Et ab ipſo Eccleſiæ initio ſequentium Ordinum nomina, atque uniuſcujuſque eorum propria miniſteria; Subdiaconi ſcilicet, Acolythi, Exorciſtæ, Lectoris, & Oſtiarii in uſu fuiſſe cognoſcuntur.* Item quod ſubjicit Ordines minores fuiſſe ab Eccleſia inſtitutos, periculoſum eſt, ut probavi latiſſime *in cap. Cum contingat, a num. 72. ſupra de ætat. & qualitat.* Nec obſtat textus *in dict. cap. 1. 22. diſtinct.* quia non loquitur de Ordinibus, ſed de Dignitatibus, quas omnes inſtituit Romana Eccleſia. Alioquin ſi de Ordinibus loqueretur, Ordo Epiſcopalis, de quo ibi fit mentio, eſſet ex conſtitutione Eccleſiæ, non autem ex ordinatione divina, quod eſſet hæreticum affirmare, ut in Decreto Concilii Tridentini *ſeſſ. 23. de Sacram. Ordin. can. 6.* & ſcripſi *in cap. 1. num. 9. ſupra de ordinat. ab Epiſc.* & plenius *in cap. Quanto, de Conſuetud.* Præterea Dominus Sacramentum Ordinis inſtituit, & Apoſtolos ordinavit Sacerdotes in Cœna, cum dixit eis, *Hoc facite in meam commemorationem*, ut per D. Thom. *in 4. diſtinct. 24. quæſt. 2. art. 3. ad 2* & Turrecr. *in cap. Presbyter, num. 2. 23. diſtinct.* & diffinitum eſt a Tridentina Synodo *ſeſſ. 22. de Sacrif. Miſſæ, capit. 1. & canon. 2.* Unde quod dicit Joann. Andr. Eccleſiam inſtituiſſe minores Ordines, antequam Apoſtoli ordinarentur, hodie eſt error. Quidquid tamen ſit de dictis Innocentii, & Joann. Andr. prædicta concluſio, quod Ordo Sacerdotalis non prærequirat characterem aliorum Ordinum ex neceſſitate Sacramenti, veriſſima eſt quia poteſtates ſunt diſtinctæ, ut docet S. Thom. *in 4. diſtinct. 24. quæſt. 2. art. 2. quæſt. 5.* S. Bonav. *ead. diſtin. qu. 3.* Raymund. Petr. de Palud. Aſtenſis, & ceteri Theologi, ut hic teſtatur Henric. Boich. *col. 3. in princ. verſ. Aut eſt maſculus*, & Silveſt. *in verb. Ordo, 2. num. 1. verſ. Nec etiam*, & ex recentioribus Toletus *in ſumm. lib. 1. c. 50. verſ. Alterum eſt*, quam etiam ſequuntur communiter DD. hic teſte Abbate *n. 4.*

Ceterum quamvis hæc ita ſe habeant in Ordine Presbyteratus, non tranſeunt tamen abſque difficultate in Ordine Epiſcopali; nam Bartholom. Brixienſis *in c. Solicitudo, 52. diſtinct.* ut ibi notatur in gloſſ. unica, *in fine*, opinatus eſt laicum recipere Ordinem Epiſcopatus, & characterem imprimi, ſi ei conferatur in forma Eccleſiæ ab eo, qui poteſtatem habet, argum. hujus Decretalis; & hoc placet hic Joan. Andr. *in fine*; idipſum poſt Hugonem tenet Archidiac. *in cap. Subdiaconus, 77. diſtinct.* ubi ſic ait: (Imo plus dico, quod in cunis poteſt puer eſſe Sacerdos, & Epiſcopus, & omnes Ordines recipere ſecundum Hugonem,) & hanc partem pluribus hic tuetur Henr. Boich. *col. 3. verſ. Tu dicas*, ubi etiam reſpondet ad text. *in cap. Ex literis, infra de exceſſ. Prælat.* Pro qua etiam concludit Præpoſ. *in dict. cap. Subdiaconus, num. 4.* dicens: [Illa argumenta Theologorum procedunt retento quod Epiſcopatus non ſit Ordo per ſe ſeparatus a Sacerdotali, ſed quædam uberior facultas. Sed retenta opinione Canoniſtarum, quam tenui *in cap. 1. 21. diſtin.* ſcilicet quod Epiſcopatus ſit Ordo ſeparatus, & imprimat ſuum characterem; iſta opinio non procederet, quia imo imprimeretur character, & eſt eadem ratio, quæ in Ordine Sacerdotali. Hæc Præpoſitus. Et ita communiter teneri affirmat Abb. hic *num. 5. verſ. Quoad ſecundum.* Veritas tamen eſt prædictam opinionem nec communem, nec veram videri: quoniam Canoniſtæ fere omnes, excepto Bartholomæo Brixienſi, & aliis præallegatis, oppoſitum tenuerunt, nempe Vincentius, Petrus Hiſpalen. Goffredus, Joan. Bernardus, Innocentius, & Hoſtien. ſupracitati *num. 3. & in cap. Indecorum, de ætate, & qualitat.* Petrus de Sampſone, & Abb. Antiq. *num. 2.* Joan. Andr. *num. 10.* Bellam. *num. 15. verſ. Probatur hoc*, Butr. *num. 8. verſ. Ordo ſacer*, & Anchar. *num. 2. verſ. Nam & Presbyter.* Item Turrecr. *in dict. cap. Solicitudo, 52. diſtinct.* & hujus opinionis eſſe omnes fere DD. ſcripſit Raymund. *in cap. Gratia, 1. quæſt. 1.* ut refert Turrecrem. *ubi ſupra*, quam etiam veriorem eſſe dicit gloſſ. fin. hic, per text. *in cap. Ex literis, §. Cum igitur*, ibi, *Num igitur Pontificale officium ſine Altaris miniſterio, & c. infra de exceſſ. Prælat.* & Silveſt. *loc. cit.* De cujus veritate plura ſcripſi *in d. cap. 1. de ordin. ab Epiſc.* ubi etiam *num. 81.* poſui rationem diverſitatis, cur Ordo Sacerdotalis non prærequirat characterem aliorum Ordinum ex neceſſitate Sacramenti, & tamen Epiſcopatus prærequirat characterem presbyteralem ex neceſſitate conſecrationis.

Adverte tamen, quia etſi non habens Ordinem Sacerdo- 7

talem non ſit capax conſecrationis Epiſcopalis; tamen
qui Sacerdos eſt, poteſt conſecrari Epiſcopus, licet Or-
dinem Diaconatus, vel Subdiaconatus, aut alios infe-
8 riores non habeat. Sed priuſquam exequatur, ſupplen-
dum eſt id, quod deeſt, ut hic, *& in d. cap. Solicitudo,*
52. diſt. Quod ſi Epiſcopus daret Ordinem Subdiacona-
tus, vel Diaconatus, quem non habet, nihil conferret,
argum. *cap Gratia, & cap. Ventum eſt, 1. quæſt. 1. cap.*
Daibertum, 1. quæſt. 7. & cap. Quomodo, de conſecr. diſt.
4. & notat hic gl. fin. Hoſtien. *num. 2. verſ. Hunc autem re-*
cipit, & alii ſupracitati.

9 Secundo nota ibi, *In Diaconum ordinare procures:* or-
dinato in Presbyterum eſſe conferendos inferiores Ordi-
nes, de quibus ignoratur, an fuerint collati, necne.
Rationem habes in litera, quia non intelligitur itera-
tum, quod factum eſſe neſcitur; quaſi dicat, quamvis
Sacramentum Ordinis non ſit iterabile *c. 1. & cap. fin.*
ſupra de Sacram. non iteran. Conc. Trident. *ſeſſ. 7. de Sa-*
cram. can. 9. tamen non dicitur iterari Ordo, qui ne-
ſcitur eſſe collatus: concordat *cap. Eccleſiis, & cap. So-*
10 *lemnitates, de conſecr. diſtin. 1. & cap. Placuit, de con-*
ſecrat. diſt. 4. Epiſcopus autem ratione dubii præmittere
poterit hæc verba, videlicet: *Si tu es ordinatus in Dia-*
conum non te ordino, & nil dare, vel recipere intendas,
Si vero non es ordinatus, ordino te, & in mente gerat,
& ſuper eodem inſtruat ordinandum, ſecundum Hoſt.
num. 2. in verb. Iteratum, Joan. Andr. *eodem n. in verb.*
Procures, & Marian. Soccin. *in 3. notab.* Adde tu, &
ordinationem perficiat in forma Eccleſiæ, id eſt proferat
verba formæ, & adhibeat inſtrumenta pro materia eidem
Ordini aſſignata, ut in Concilio Florentino in Decreto
fidei Eugenii IV. pro inſtructione Armenorum *in §. Sex-*
tum Sacramentum: alias enim characterem non imprime-
ret, ut ibi; *& in cap. Extra Catholicam, & c. Detrahe,*
1. quæſt. 1. cap. 1. & cap penul. de Baptiſm. & notant *in c.*
1. infra de ſchiſmat. gloſſ. in verb. Irritas, Joann. Andr.
num. 7. Butr. *num. 3.* Cardin. *num. 4. in 3. q.* & Abb. *num.*
9. Similis cautela, cum dubitatur de Sacramento Baptiſ-
mi, habetur *in cap. 2. de Baptiſ. & de Eccleſia*, de qua
dubitatur, an ſit conſecrata, *in d. cap. Solemnitates, de*
11 *conſecrat. diſt. 1.* Quod procedit non tantum in dubio fa-
cti, cum ſcilicet vertitur quæſtio, an Ordo fuerit colla-
tus necne, ut hic; ſed etiam in dubio juris, cum quæri-
tur, an rite collatus fuerit, ut ſcripſi *in c. unic. n. 81. ſu-*
pra de ſacr. Unct. & patebit infra *num. 15.* Verum ſi pro-
12 motus per ſaltum non vult miniſtrare in Ordine ſic rece-
pto, vel in ſuperioribus Ordinibus, non debet cogi præ-
ciſe ſuſcipere Ordinem prætermiſſum, ſecundum Hugon.
& Archid. qui hoc not. *in cap. Solicitudo, 52. diſt.* & poſt
eos Henr. hic *in princ.*

13 Tertio nota ibi, *Ante annos diſcretionis*, uſum ratio-
nis ad ſacros Ordines recipiendos non eſſe ex neceſſitate
Sacramenti; alioquin ſic ordinatus characterem non re-
ciperet, ſed deberet iterum ordinari, cujus contrarium
hic deciditur; nam ſuppletur tantummodo Subdiacona-
tus Ordo prætermiſſus; reliqui autem Ordines ante uſum
rationis collati non iterantur. Et ita hunc text. ad hoc
inducunt Cardin. Turrecrem. & Præpoſ. *in cap. Subdia-*
conus, ambo num. 2. 77. diſtinct. & tenet hic gloſſ. 2. di-
cens infra annos diſcretionis bene quem recipere ſacros
Ordines, licet conferri non debeant. Unde eſt hic ca-
ſus pro opinione Hugonis, & Archidiac. *in dict. cap. Sub-*
diaconus, qui dixerunt puerum poſt ſuſceptum Baptiſ-
mum in cunis ordinatum etiam in Presbyterum characte-
rem recipere. Idem docuit D. Thom. *in 4. ſenten. diſt.*
25. q. 2. art. 2. q. 2. Hoſt. *in cap Vel non eſt compos, nu-*
mer. 6. verſ. Adeo quod etiam puer in cunis, & ibi etiam
Collectar. *num. 2. ſupra de tempor. ordinat.* & Henric. *hic*
colum. 3. verſ. Super eo. Ad declarationem. Quod be-
ne nota, quia non habemus alibi textum ita clare hoc de-
cidentem; nam *cap. Majores, §. fin. de Baptiſ.* concludit
in Sacramento Baptiſmi, licet eadem ſit ratio in omnibus
Sacramentis non iterabilibus, ut per Præpoſ. *loc. citat.*
Prædicta autem Decretalis, *Vel non eſt compos*, non lo-
quitur de infante, ut perperam ibi notant moderni Col-
14 lectores, ſed de puero treſdecim annorum. At de infan-
te loquitur hæc litera, ſi intelligamus verbum diſcre-
tionis pro rationis uſu, ſicut intelligendum videtur,
quia ordinatus allegabat ſe inferiores Ordines ſuſcepiſſe
ante annos diſcretionis ad probandam ignorantiam omiſ-
ſionis Diaconatus, Quæ allegatio non concluderet; ſi
ordinationis tempore uſum rationis habuiſſet. Nec eſt
novum, ut ætas diſcretionis intelligatur ſeptennio exple-
to, ut *in cap. 1. 30. q. 2. & in cap. Omnis utriuſque, infra*
de pœnitent. & remiſſ. licet proprie dicatur poſt decimum-
quartum annum in maſculo, & duodecimum in femina,
ut in cap. Cum virum, & cap. Cum ſimus, ſupra de Regu-
lar. Clem. Eos, juncta gloſſ. 1. *eod. tit.* & notat hic Hoſt.
ante n. 1. in verb. Diſcretionis.

Ceterum ſi Epiſcopus ante ordinationem proteſtatus 15
fuiſſet, ſe non habere intentionem Ordines conferendi
niſi habentibus ætatem legitimam; tunc non imprime-
retur character, non quidem ex defectu ætatis, ſed ex
defectu intentionis miniſtri, quæ requiritur ex neceſ-
ſitate Sacramenti, ut in Concilio Florentino *in Decre-*
to fidei Eugenii IV. in §. 5. & in Concilio Tridentino
ſeſſ. 7. de Sacramen. can. 11. Unde cum olim in Sacra
Congregat. Concilii actum eſſet, quid reſpondendum de
ordinatis ante ætatem legitimam ab Epiſcopo, qui an-
te ordinationem in Eccleſia publico edicto proteſtatus
fuerat, quod non intendebat Ordines conferre niſi iis,
qui in ætate legitima eſſent conſtituti, præſuppoſita at-
teſtatione ejuſdem Eccleſiæ Decani aſſerentis ſe audiviſ-
ſe ab Epiſcopo, cum diceret hujuſmodi proteſtationem
fieri ad terrorem, certum ſe habere intentionem Or-
dines conferendi. Die 23. Januarii 1586. Sacra Con-
gregatio communi ſententia quoad primam, negative
quoad ſecundam partem, reordinandi cum proteſtatio-
ne, ſi non eſt ordinatus. Die 24. Januarii 1586. in
Conſiſtorio Sanctiſſimus reſpondit ſe eſſe in eadem
ſententia ſupra dictis præſuppoſitis, ſi ex edicto Epi-
ſcopi colligitur eum habuiſſe intentionem negativam,
ſive oppoſitam; tamen ut cautius reſpondeatur, dixit
ſignificandum parti, ut exemplum dicti edicti profe-
rat. De hoc articulo, an ſcilicet uſus rationis ad ſa-
cros Ordines ſit ex neceſſitate Sacramenti, an vero
ex neceſſitate præcepti tantum, & quid in Ordine Epi-
ſcopali, ſcripſi plene *in cap. Super inordinata a num. 35.*
ſupra de præbend.

Ultimo nota ibi, *de miſericordia miniſtrare permit-* 16
tas, Epiſcopum poſſe ſuo jure diſpenſare cum Presbytero
per ſaltum promoto, ut poſteaquam pœnitentiam pere-
gerit, ac deinde ſuſceperit Ordinem prætermiſſum, mi-
niſtret in Ordine ſacerdotali. Concordat textus *cap. Soli-*
citudo, in fin. ponderando verbum *Concedas, 52. di-*
ſtinct. & tenet hic *gloſſ. ultim.* & Archidiac. *in dict. cap. So-*
licitudo, ſuper dict. verb. Concedas: verum Hoſtienſ. *num.*
2. in fin. verſ. Tu dicas, exiſtimat hoc habere locum, ſi
talis fuerit ſic ordinatus ignoranter; ſecus ſi doloſe, &
ſcienter: quia tunc non diſpenſaret niſi Papa; offendis
enim mentem, & literam, *cap. prox. ſupra, & infra eo-*
dem; cum patiar ſint non eſſe ordinatum, & eſſe non de-
bito modo. Ad hoc *c. 2. ſup. de transl. Epiſcop.* Et ſequun-
tur hic Joan. Andr. *num. 6. in gloſſ. ult.* & Ant. de Butr.
num. 5. Idem tenet Lap. *alleg.* 28. incip. *An diſpenſet Epi-* 17
ſcopus, num. 1. ubi firmat Epiſcopum poſſe diſpenſare
cum eo, qui omiſſo Diaconato fecit ſe ordinari ad Pres-
byteratum, & celebravit, dummodo tamen ſcienter,
& tanquam talis non miniſtraverit in Ordine, quo ca-
rebat; quia tunc etiamſi ignoranter fuiſſet per ſaltum
promotus, contra talem irregularitatem non diſpenſaret
niſi Papa; exemplo Clerici, qui non eſt ordinatus, &
miniſtrat in aliquo Ordine in apparatu: alleg. Calder.
in Decretali *Si celebrat, ſupra de Cleric. excommun. mi-*
niſt. Idipſum firmat Hoſtien. hic *in princip. in verb. Negli-* 18
gentia, in eo, qui fuit ordinatus per ſaltum poſt annum
decimumquartum, vel ſaltem poſt annum decimumocta-
vum, qui tunc temporis requirebatur ad Ordinem Sub-
diaconatus, *ut in Clem. fin. de ætate, & qualitate*, tunc
enim cum ignorantia ſit craſſa, & ſupina, quæ non ex-
cuſat, *cap. 1. ſupra de ordin. ab Epiſc. & cap. Apoſtolicæ,*
de Cler. excomm. miniſtr. ſolus Papa diſpenſaret. Secus
in ordinato per ſaltum ante decimumquartum annum,
cum quo diſpenſat Epiſcopus, ſecundum Hoſtienſem,
cujus opinionem dicit eſſe tutiorem Henric. Boich. in
hoc *cap. col. 2. verſ. Sed opinio Hoſtienſis*, quia talis igno-
rantia, ſeu negligentia in adulto non eſt tolerabilis in 19
facto proprio, *ut l. Plurimum, ff. de jur. & fact. ignor. &*
l. Cum falſum, ff. de acquir. hered. & notat gloſſ. *ult. in*
l. fin. Pro ſuo, & maxime recenti, *ut l. Si res obligata,*
ff. de legat. 1. & l. Si diuturno, ff. de pœn. & notat Zen-
zel. *in Clem. unic. in verb. Innoverat, de jurejur.* & tam
ſole-

ſolemni, ſicut collatio Ordinis ſacri, *c. Diaconus, & c.*
Subdiaconus, & propter totam, 23. diſt. Et de Sacram.
non iteran. per tot. Et diſſoluta negligentia prope dolum
eſt, *l. Si fidejuſſor, ff. Mandati.* Et craſſa, & ſupina in-
gnorantia dolo æquiparatur, *l. Quod Nerva, ff. de ſponſ.*
d. c. Apoſtolica, 2. reſp. ſupra de Cler. non ordin. miniſtr.
20 *& c. animarum de Conſtit. lib.* 20. Quod ſecundum Hen-
rich. maxime teneri poteſt, ubi miniſtravit; quia talis
quoad Ordinem per ſaltum ſuſceptum habetur pro non
ordinato in ſui præjudicium, ut non poſſit eligi in Epi-
ſcopum, juxta *c. Ad multis, ſupra de etat. & qualit.* &
notat Archid. *in dicto c. Solicitudo, ſuper verb. Officia,*
& Hoſt. *hic in fine*, arg. *c. 2. Sed neque, verſ. Sicut jun-
ta, ſupra de tranſl. Epiſcop.* Dum non ordinato autem
miniſtrante ſolus Papa diſpenſat, ſecundum Hoſtien. &
Henr. Boich. *in c. 2. ſupra de Cleric. non ordin. miniſtr.* &
Lap. *d. alleg.* 28.

21 Hodie cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtra-
verint, Epiſcopus ex legitima cauſa poteſt diſpenſare,
ut ſtatuitur jure noviſſimo Conc. Trid. *c. 14. in fin. ſeſſ.*
22 23. Ex quo decreto collige ſublatam eſſe veterem DD.
altercationem, an promotus per ſaltum ſit ipſo jure ſuſ-
penſus, ita ut miniſtrando irregularitatem incurrat.
Nam Archid. & alii poſt eum in *c. Solicitudo, 52. diſt.*
tenuerunt non eſſe ſuſpenſum, niſi ſicut ille, qui eſt in
mortali; ideoque ſi celebret, mortaliter peccare, ſed
non effici irregularem. Et conſentiunt Summa Angeli-
ca, & Roſella.

Et eſt ſimile quod dicunt Doctores de ordinato in Sa-
cris ante ætatem legitimam, qui eſt ſuſpenſus quoad ſe,
non quoad alios, ac proinde de jure communi celebran-
do non incurrit irregularitatem, quod tenent complu-
res, quos retuli in *c. Vel non eſt compos, n. 22. ſupra de
tempor. ordin.* In oppoſitum eſt textus in *d. c. Solicitudo,*
52. diſt. ubi patet ordinatum in Presbyterum, Subdiaco-
natus Ordine poſtpoſito, eſſe ſuſpenſum ab executione
Sacerdotalis officii. Et ita promotum per ſaltum eſſe
ipſo jure ſuſpenſum ab executione Ordinum, tenent hic
Henr. Boich. *col. 3. poſt med. verſ. Si queris utrum reci-
piat.* Gemin. *conſ. 97. Præmitto, n. 2. verſ. Nec etiam te-*
23 *ſtes*, & Lap. *d. alleg.* 28. Et ſatis probatur in hac Decre-
tali, ubi ſic promotus prohibetur miniſtrare in Ordine
ſacerdotali niſi hoc ei ex miſericordia Epiſcopus permit-
tat. Miniſtrando autem in Ordine, a quo quis eſt ſuſ-
penſus, in irregularitatem incidit, *c. Cum æterni, de re
judic. lib.* 6. ibi, *Quod ſi ſuſpenſione durante damnabiliter
ingeſſerit ſe divinis, irregularitatis laqueo ſe involvet,
& c. Cum medicinalis, in fine, de ſent. excommun. eod.
lib.* Et hanc partem tenent Hoſt. & Doctores *hic* & Sil-
veſter *in verb. Irregularitas, n. 13.* Poſteriorem hanc ſen-
tentiam non obſcure probavit Concilium Tridentinum
in d. c. 14. in fin. ſeſſ. 23. Nam dum decrevit Epiſcopum
ita demum poſſe diſpenſare cum promoto per ſaltum,
ſi non miniſtraverit; utique ſupponit ſic promotum
eſſe ipſo jure ſuſpenſum ab executione Ordinum, & cele-
brando novum impedimentum, & ſic notam irregulari-
tatis incurrere; alioquin ſi ſuſpenſus non eſſet, ſed tan-
tummodo ſuſpendendus, miniſtrando in Ordine, utique
novum impedimentum non contraheret, ut per Docto-
res in *d. c. Solicitudo.* Et ita ex eo decreto firmat Card.
Tolet. *in Summa lib. 1. c. 50 in verb. Duo ſunt*, & Na-
var. *loc. cit.*

24 Sed remanet dubium, an hodie Epiſcopus poſſit diſ-
penſare cum his, qui non miniſtraverint, ſi ſcienter fue-
runt per ſaltum promoti: Marius Alterius *tom. 2. de cen-
ſur. diſput.* 10. *c. 5. verſ. Hoc in loco*, & Moderni Colle-
ctores *hic* opinantur poſſe diſpenſare, quia Concilium
non diſtinguit de ordinato ſcienter, vel ignoranter, ſed
ſimpliciter loquitur. Quod non credo verum, quia cum
jus commune ſic diſtinguat, ut patet tum in hac Decre-
tali, quæ loquitur in ordinato ignoranter per ſaltum an-
te annos diſcretionis, ſecundum Hoſt. *ante n. 1. in verb.
Negligentia*; tum in *d. c. Solicitudo, 52. diſt.* ubi diſtin-
guitur, an talis ſe fecerit ſic promoveri ex negligentia,
25 ſeu ignorantia, an vero ex ſuperbia: eodem prorſus mo-
do diſtingui debet Decretum Concilii, quia lex nova
diſponens in materia antiqua recipit omnes interpreta-
tiones & limitationes, quas materia ab antiquis legibus
recipiebat, *l. In contractibus, §. Præterea, C. de non n.
pecun.* Petrus Brixien. *in repert. in verb. Interpretativo,
verſ. Lex noviter*, quod procedit, etiamſi lex nova ſu-
perveniens in materia diſpoſita per leges veteras gene-
raliter loquatur, quia nihilominus diſtinguitur, prout
diſtinguunt leges antiquæ, ut poſt alios notat Jaſon. *in l.
Sciendum, in princ. ff. Qui ſatiſd. cogant.* idque ne videa-
tur leges veteres corrigere, ut per Caſtillion. *conſ. 10. In
facto, num. 5. verſ. Ad teſtamentum*, ubi affirmat DD.
omnes ita tenere, & jura allegat.

Hæc enim eſt interpretatio paſſiva, quæ in omni ma- 26
teria admittitur, *l. 2.* & ibi Bartol. *C. de Noxal. l. Juriſ-
gentium, §. Si paciſcar., ff. de pactis, l. 1. §. Lex falci-
dia, ff. ad leg. falcidiam*, Alexan. *in l. Marcellus, in
princ. n. 4. ff. ad Trebell.* gloſ. Barth. & DD. *in d. l. Scien-
dum.*

QUÆRO, an promotus ad Ordinem ſacrum ante 27
annos diſcretionis, ad ætatem legitimam perveniens
continere teneatur, necne.

In hoc articulo tam varie locuti ſunt Doctores, ut
fere dixeris cum Auguſtino, tot diverſitates opinionum,
quot hominum numerantur, ut refertur in *c. In Sacra-
mentis, de conſecrat. diſt.* 5.

Quidam enim arbitrati ſunt promotum ad ſacros Or- 28
dines etiam ante uſum rationis adſtringi ad continen-
tiam, eo quod receperit characterem Ordinis ſacri, ut
hic, cui lege poſitiva Eccleſiæ annexum eſt votum con-
tinentiæ, *c. Nullum, 28. diſt. cum concordan.* atque hu-
jus ſententiæ ſunt Petr. de Palud. *in 4. diſt. 37. q. 1. art. 1.
n. 14.* S. Antonin. *in 3. part. tit. 1. c. 8. concluſ. 3. in fine*,
& Stephan. de Gaeta *in repert. c. ad limina, 30. q. 1. §.
4. q. 194. n. 465.*

Alii contra ſimpliciter dixerunt ſic ordinatum non te-
neri continere, ut Guiliel. de Monte Laud. in Clem. *un.
§. 2. de homic.* & Aſten. *lib. 6. in tit. de ætate ordinando-
rum, art. 1. q. 3.* quæ continentia eſt voti, non præce-
pti, *c. Integritas, 32. q. 1.*

Sed Gloſſa Joannis *in cap. Eſtote*, alias in *c. Pueri*, 29
in verb. Ad ſacros, verſ. Sed nunquid, 1. q. 1. reſolvit
hunc teneri, ſi ſit doli capax, quia & voto, & ſa-
cramento ſe obligare poteſt, *c. 1. de delict. puerorum*,
licet non Religioni, *§ Cum ergo, 27. q. 2.* & cum hac
gl. tranſeunt *hic* Anton. de Butr. *n. 4. in fin.* Cardin. *n. 2.
q. 1.* Vitalin. in Clem. *Generalem, n. 26. & ſeq de ætate,
& qualitat.* & ex Theologis Sotus *de juſtit. & jur. q. 2.
art. 5. ad ult.*

Similiter gl. noſtra hic in verb. *Diſcretionis*, tenet, 30
licet vacillando, ordinatum ad ſacros ante annos diſcre-
tionis, poſt pubertatem non poſſe matrimonium con-
trahere, quia ſtatim antequam ordinaretur debuit con-
tradicere, & nullo modo conſentire, & ita facit Ordo
quod votum facere non poſſet, quia in tali ætate non
tenet votum, *c. Ad noſtram. & c. Significatum, ſupra
de regul.* Et quamvis gl. ſubdat æquius videri, ut con-
trahere poſſit; tandem nihilominus concludit verum
eſſe quod prius dixit, quia antequam ordinaretur de-
buit contradicere, & ſequitur Zenzelin. in Clem. *Gene-
ralem, de ætat. & qualit.* Verum Innoc. *in c. Vel non eſt
compos, n. 1. in verb. Ad ætatem, ſupra de temp. ordinan.*
determinat ſic ordinatum non teneri ad continentiam, 31
ſed poſſe matrimonium contrahere, ſi contradixit ſta-
tim poſt ſuſceptionem Ordinis, & in contradictione
uſque ad finem decimiquarti anni perſeveravit, vel ſi
contradixit ſtatim poſt finem decimiquarti anni, arg.
c. Illud., 20. q. 1. id eſt infra triduum, juxta textum *in
c. Ad noſtram, de regul.* ſecundum Hoſt. virginitas enim
eſt voti, & non præcepti, *dict. c. Integritas, 32. q. 1.*
Quod etiam probat alia efficaci ratione, quia ante
quatuordecim annos non poteſt quis, etiamſi velit, ſe
expreſſe adſtringere ad votum continentiæ, *c. 1. 20. q.*
1. Ergo multo minus poteſt tacite per ſuſceptionem ſa- 32
cri Ordinis; ita Innoc. qui conſentiunt *ibid.* Hoſt. *n. 6.* &
in hac Decretali Jo. Andr. *n. 5.* Henric. Boich. *n. 12.* An-
char. *n. 8.* & Abb. *n. 3.* & idem Anchar. in d. Clem. *Gene-
ralem. in fine, de ætat. & qualit.* & communiter Do-
ctores, ut teſtatur Præpoſ. *in c. Subdiaconus, n. 4. in fi-
ne, verſ. Monſtrum tamen reſultabit*, 77. Secus autem 33
eſt, ſi nec ſtatim poſt ſuſceptum Ordinem ante deci-
mumquartum annum, nec poſtea infra triduum con-
tradicat, quia cenſetur ſe tacite voto adſtrinxiſſe, arg.
*c. De illis, 1. & 2. de ſponſal. impub. c. Inſuper, qui ma-
trimon. accuſ. poſſ. c. Cum virum, & c. Cum ſimus, de re-
gular. c. 1. §. Quod ſi eod. tit. lib. 6.*

Quod adeo verum eſt, ut nec adveniente ætate ſit 34

neceſſe

ſe ordinatum interrogare, an continere velit, necne; quia nihilominus inducitur ratihabitio, ſecundum Innoc. *in d. c. Vel non eſt compos, n. 1. verſ. Nec tamen videtur, de tempor. ordin.* & Hoſtien. poſt eum *num. 7. verſ. Sed*
35 *nunquid.* Nec obſtat, quod hujuſmodi interrogatio ſit neceſſaria ad ratificationem ingreſſus in monaſterium, ut notatur *in c. 2. de regular.* nam ut reſpondet Innoc. inter hos caſus eſt ratio diverſitatis; nam ordinatus quamvis minor characterem recipit, & Ordinem habet; & ideo de facili continentiæ votum ex conſtitutione Eccleſiæ Ordini annexum non ſolum expreſſe, ſed etiam tacite introducitur. At ingreſſus monaſterium non eſt Monachus, quouſque annum decimumquartum compleverit, & ideo requiritur expreſſus conſenſus, vel ratificatio æquipollens: & idem in Matrimonio, ut in *capit. Atteſtationes, ſupra de deſponſ. impuber.*

36 Hæc tamen ratio diverſitatis non placet Hoſt. Joanni Andreæ, & Anchar. quia utrunque votum non tantum expreſſe, verum etiam tacite ratificatur; ut legitur & notatur *c. 1. de Regul. lib. 6.* unde Hoſt. aſſignat aliam rationem differentiæ, videlicet quia ingreſſus minus habet de tempore, & ideo magis fuit ei providen-
37 dum. Præterea ſecundum Hoſt. inter utrunque caſum nulla eſt diverſitas, quia etiam ingreſſus ſine interrogatione per ſolum lapſum anni efficaciter obligatur, ut in *c. Statuimus, de regul.*

38 Præter hos Henrich. Boich. in hac Decretali *col. 4. verſ. Sed tu diſtingue*, conjungendo opiniones ſic diſtinguit: Aut ſic ordinatus eſt doli capax, & tenetur continere, quia debuit contradicere ante ſuſceptionem ſacri Ordinis, & in hoc caſu procedat opinio gl. Bernardi in hoc *c. Aut non eſt doli capax*, & procedat diſtinctio Innoc. & Hoſtienſis, ut non teneatur ad continentiam, ſi ſtatim, vel poſt finem decimiquarti anni contradixerit; alias vero teneatur, quia tacendo cenſetur
39 ratificare. Verum hoc ultimum impugnat Ægid. Bellam. *ibid. n. 4. in 5. q. verſ. Et quidquid ſit*: ſentit enim ex ſola taciturnitate non induci ratificationem ordinationis, niſi ex aliquibus indiciis hoc deprehendatur, per *c. Si infantes, de deſponſ. impub. lib. 6.* ab initio enim Ordinis ſuſceptio illum ad continentiam non obligavit; nec ſola taciturnitas obligationem inducit, *l. Qui vas, §. Vetare, ff. de furt.*

Demum nonnulli ex modernis Theologis putant indiſtincte hunc non ligari voto continentiæ, niſi factus adultus ordinationem ſuam ratificaverit, ut Th. Sanch. & alii per eum citati *in tract. de matrim. tom. 2. lib. 7. de impedim. q. 30. n. 8.*

Quid dicendum? In tanta opinionum diſſonantia ut clara ſeparentur a dubiis, & appareat in quo Doctores diſcrepent, aut conveniant, & quid verius videatur, infraſcriptos caſus arbitror eſſe diſtinguendos.

40 Primus caſus eſt, cum ordinatus ante annum decimumquartum poſt finem decimiquarti anni ordinationem ſuam expreſſe approbat, & ratam habet: & extra dubium eſt hunc ad continentiam teneri, nec poſſe valide matrimonium contrahere, arg. *l. 1. & fin. C. ſi major factus ratum habeat, & c. 1. in princ. de regul. lib. 6.* ibi, *ſeu profeſſionem a ſe prius factam ratam expreſſe habeat*: quod tenent Hugo *in d. c. Subdiaconus, 77. diſt.* & poſt eum Archid. *in c. Pueri, n. 1. verſ. Vel ſi conſenſerit factus adultus, 1. q.* c. Bellam. *in dict. c. Vel non eſt compos, n. 4. verſ. Primo ſi talis*, Hoſtien. & Jo. Andr. *hic*, quos refert, & ſequitur Henric. Boich. *col. 4. verſ. Ego vero Henricus*. Et hic primus caſus eſt indubitabilis jure communi inſpecto.

41 Sed non levis eſt difficultas, an hodie hoc corrigatur jure noviſſimo Concilii Tridentini. Thomas Sanchez *in tract. de matrim. tom. 2. lib. 7. de impedimentis, diſput. 30. n. 8. in fine*, putat ad validitatem ratificationis hodie requiri, ut fiat poſt annum decimumſextum completum, quia ante illud tempus ſicut non poteſt quis ſe voto ſolemni profeſſionis adſtringere, ut in decreto *cap. 15. ſeſſ. 25. de regul.* ita nec ad continentiam ſe obligare per ratificationem ſacri Ordinis. Et infra n. 10. affirmat tempus contradicendi hodie durare uſque ad decimumſextum annum, qui ſucceſſit pubertati olim requiſitæ ad validitatem profeſſionis.

42 Contrarium credo, quia decretum *d. c. 15.* nihil diſpoſuit de voto; ut declaravit Sac. Congregatio ejuſdem Concilii interpres. Et multum intereſt inter profeſſionem 43
regularem, & votum caſtitatis, licet ſolemne; nam per hujuſmodi votum ordinatus obligatur ad ſolam continentiam, *cap. 1. cap. Diaconi, & c. De iis, 28. diſtinct. cap. 1. 31. diſtinct.* At per profeſſionem regularem præter caſtitatem obligatur etiam ad obedientiam, & paupertatem, ut in *cap. Cum ad Monaſterium, ſupra de ſtatu Monach.* unde tempus quatuordecim annorum, quod Concilium prorogavit ad validitatem profeſſionis uſque ad annum decimumſextum completum, non cenſetur prorogaſſe ad validitatem voti ſolius caſtitatis, quod non tantam requirit deliberationem, quantam requirit ſolemnis profeſſio, qua quis jugo Religionis perpetuo man-
cipatur. In Regulæ enim obſervatione gravitas eſt, & 44
labor, ut inquit gloſſ. in *cap. Ad noſtram, in verb. Ante conſummationem, de regul.* Præterea quamvis doli ca- 45
pax poſſit ſe obligare aliis votis, ut notat Innoc. *in cap. Scripturæ, ſupra de voto*; tamen ſecus eſt in voto continentiæ, quia cum ante pubertatem non habeat potentiam coeundi, nec poſſit matrimonium contrahere, quantumcunque ſit doli capax, non poteſt renunciare ei, quod ignorat, ut firmat *hic* Abb. *n. 3.* & poſt eum Mar. Soccin. *num. 10.*

Hæc autem ratio impotentiæ coeundi non conſideratur in profeſſione: neque enim Concilium dum præfixit annum decimumſextum completum ad profeſſionem emittendam, habuit rationem pubertatis, alioquin non decimumſextum præfixiſſet, ſed decimumquartum, in quo plerumque contingit pubertas in maſculo, & duodecimum in femina, *c. Puberes, cap. Continebatur, & cap. Atteſtationes, ſupra de deſponſ. impub. inſtit. de nupt. in princ.* Ergo cum Concilium quoad votum continentiæ nihil diſpoſuerit, conſequens eſt, ut major annis quatuordecim, licet minor ſexdecim, poſſit hodie ſe ad continentiam obligare, ſicut prius poterat, ut *c. 3. 20. quæſt. 1.* & notat Innocen. *in d. cap. Vel non eſt compos, n. 1. in verb. Ad ætatem, ſupra de tempor. ordinat.*

Præterquamquod facilius introducitur votum conti- 46
nentiæ Ordini ſacro annexum in eo, qui jam ordinatus eſt, & characterem habet, quam in ingreſſo in Monaſterium, qui Monachus non eſt, ſecundum Innoc. proxime citatum in *d. c. Vel non eſt compos, n. 1. v. Nec tamen videtur*; unde qui poſt annum decimumquartum expreſſe ratificat ordinem antea ſuſceptum, hodie ſicut prius tenetur continentiam ſervare, etiamſi annum decimumſextum non expleverit, quia hic caſus eſt omiſſus a Concilio, & ideo remanet in diſpoſitione juris communis, *l. Commodiſſime, ff. de liber. & poſthum.* Quod enim non mutatur, &c. *l. Sancimus, C. de teſtam. & leg. Præcipimus, in fin. C. de appell. cum ſimil.*

Sed etſi eadem ratio vigeret in utroque caſu, tamen 47
cum Decretum Concilii corrigat jus commune in caſu profeſſionis, ad cujus validitatem ſatis erat decimumquartum annum expleviſſe, *d. cap. Ad noſtram, cap. Significatum, & cap. Cum ſimus, eod. tit. cum ſuis concordant.* extendi non debet ad votum continentiæ ſacro Ordini annexum; nam lex exorbitans a jure communi extenſionem non admittit, etiam ex identitate rationis, *c. Quæ a jure*, & ibi gloſſ. *de regul. jur. lib. 6.* gloſſ. notab. *in cap. Conſtitutionem, in verb. Prorogamus, de regul. eod. lib.* notat Bart. in Extravag. *Qui ſint rebelles, §. Tranſit, num. 3.* Frideric. de Sen. *conſ. 88.* cui ſe ſubſcripſit Jo. Andr.

Secundus caſus eſt, cum ordinatus ante annos diſcre- 48
tionis poſt annum decimumquartum ratificat non quidem expreſſe, ſed tacite. Et idem dicendum quod in primo caſu ſecundum Hugonem in *d. c. Subdiaconus, 77. diſtinct.* ubi ait talem teneri continenter vivere, ſi velit in Ordine remanere, & miniſtrare, & uti privilegio Clericali: & ſequitur Archid. *in dict. cap. Pueri, n. 1. verſ. Sed tu dic cum Hugone, 1. q. 1.* & Bellam. *in d. c. Vel non eſt compos, num. 4. verſ. Et idem ſi tacite*: & hic tenent Henrich. Boich. *col. 4. verſ. Aut non conſentit*, Butr. *n. 4.* Abb. *num. 3.* & Mar. Soccin. *num. 9. verſ. Sed redeundo*
ad primum: facit quod legitur & notatur in *c. Cum olim*, 49
& cap. Cum decorem, de Cler. conjug. & hic caſus ſimiliter eſt clarus. Et probatur aperte tum exemplo profeſſionis in *cap. Significatam*, juncta gloſſ. *in verb. Conſenſus, ſupra de Regul. & in cap. 1. eod. tit. lib. 6.* tum exemplo ſponſalium, ut in *c. unic. in princip.* ibi, *vel alias verbo, vel facto, & §. fin.* ibi, *Ratificaverunt tacite, vel expreſſe, de*

de-

deſponſat. impub. lib. 6. tum exemplo matrimonii, ut in
c. Inſuper, qui matrim. accuſ. poſſ. & in c. De illis, il ſe-
cundo, juncta gl. *ult. de deſponſ. impub.* & notat Calder.
poſt. Jo. Andr. *conſ.* 462. *Quidam Presbyter, ad finem,*
alias conſ. unic. Qui Cler. vel voven.
50 Tertius caſus eſt, cum tempore ordinationis ſuæ non
erat doli capax; ſed poſt uſum rationis ſtatim contradi-
xit, & in contradictione jugiter perſeveravit tam an-
te, quam poſt finem decimiquarti anni. Et quidquid di-
xerit Palud. S. Antonin. & Steph. de Gaeta ſupracit. *n.* 28.
manifeſtum videtur hunc ad continentiam non teneri;
quia cum ordinationi ſuæ ab initio non conſenſerit uſu
rationis deficiente, & poſtea ſemper contradixerit; in-
duci non potuit obligatio voti, de cujus ratione intrin-
ſeca eſt liber conſenſus voventis, c. *Illud*, 20. *q.* 1. *cap.*
Præſens, q. 3. *c.* 1. 27. *q.* 1. *c. Cum virum, ſupra de re-*
gul. & c. 1. *Quod met. cau.* & docet S. Thom. *in* 2. 2. *q.*
51 88. *art.* 9. Nec quidquam operatur hoc caſu impreſſio
characteris: quia votum eſt Ordini ſacro annexum ex
Conſtitutione Eccleſiæ, *c. Cum olim, cum ibi notatis ſu-*
pra de Cler. conjug. Eccleſia autem non poteſt quenquam
invitum obligare ad votum continentiæ, c. *integritas*,
32. *q.* 1. c. *De his*, ibi, *Quibus autem voluntas propria*
interrogationis tempore deſiderium nubendi perſuaſerit,
conceſſam ab Apoſtolo licentiam auferre non poſſumus, 28.
diſt. & ibi Turrect. *n.* 7. Silveſt. *in verb. Matrimonium*,
8. *q.* 12. *ad fin.* & in hoc conſentiunt gl. Innoc. Hoſt. &
omnes ſupracit. *n.* 29. 30. *&* 31.
52 Quartus caſus eſt, cum ordinatus ante uſum rationis
poſtea factus doli capax tacuit uſque ad finem decimi-
quarti anni, ſed poſtea ſtatim contradixit: & idem di-
cendum eſt quod in caſu præcedenti, ut ſcilicet conti-
nere non teneatur; quod evidenter patebit, ſi diſtincte
tria tempora conſiderantur. Primum tempus eſt, quan-
do fuit ordinatus, & tunc explorati juris eſt eum non
fuiſſe adſtrictum voto continentiæ; nam nec peccavit
ſuſcipiendo, nec potuit contradicere, cum uſum ratio-
nis non haberet, c. 1. *ſupra de delict. puerorum*. Secun-
dum tempus eſt poſt ſeptennium, quo ſic ordinatus cœ-
pit uſum rationis habere uſque ad finem decimiquarti
anni, & hoc tempore illi non obfuit taciturnitas, quia
etiamſi expreſſe voviſſet, tamen non potuiſſet ſe adſtrin-
gere ad votum caſtitatis, c. 1. *&* c. *Illud*, 20. *q.* 1. ſe-
cundum Innoc. & alios ſupracitatos *n.* 32. *&* 45. & in
hac ſpecie notat Calder. *d. conſ.* 464. *ad finem*, alias *conſ.*
un. Qui Cler. vel voven. Tertium tempus eſt poſt finem
decimiquarti anni, & tunc cum ſtatim, id eſt infra tri-
duum, contradixerit, utique ſe ad continentiam non
obligavit; & ſic nullum tempus datur, in quo ligatus
remanſerit: & in hoc conveniunt gloſſa Joannis in *d.*
c. Pueri, & gloſ. *ultima hic*, dum firmat ita demum
talem teneri continenter vivere, ſi ſit doli capax: idem
apertius tenet Hugo *in* c. *Subdiaconus*, 77. *diſt.* & poſt
eum Hoſtien. *in dict. cap. Vel non eſt compos*, *n.* 6. aſſe-
rentes non præjudicari puero in cunis ordinato, ſi ad-
veniente ætate adulta ſtatim contradicat; & eſt argu-
mentum expreſſum in *c. Majores, § pen. & fin. ſupra de*
Bapt. in c. Cum ſimus, & c. Significatum, de regul. Idem
tenet Archidiac. *in d. c. Pueri*, *n.* 1. Henric. & alii hic;
& huic ſententiæ a fortiori adſcribendi ſunt Innocen.
Hoſtien. & alii ſupracitati *n.* 31. qui tenent ordinatum
non obligari ad continentiam, ſi ſtatim poſt ſuſce-
ptum Ordinum, vel poſt finem decimiquarti anni ſtatim
53 contradixerit; ut in caſu proxime ſequenti. Et idem
dicendum in caſu converſo, id eſt in eo, qui factus
doli capax ſtatim contradixit, & in contradictione
perſeveravit uſque ad finem decimiquarti anni, ſed po-
ſtea tacuit, ſuamque ordinationem nec expreſſe appro-
bavit, aut reprobavit: hic enim præſumitur in priori
contradictione perſeverare, & ideo ad continentiam
non tenetur, ut clare patebit infra in 6. *caſu*.
54 Quintus caſus eſt, cum ordinatus ſimpliciter ante uſum
rationis, & poſtea factus doli capax, nec ante, nec
poſt finem decimiquarti anni infra triduum expreſſe,
aut tacite contradixit, aut conſenſit ordinationi ſuæ,
ſed ſemper tacuit, & habuit ſe mere negative; hic ca-
ſus eſt valde dubius. Hugo & Hoſtien. ſupracitati *num.*
52. dicunt puerum in cunis ordinatum, & ſic ante uſum
rationis characterem recipere, ſed ei non præjudicari
quoad continentiam, ſi adveniente ætate adulta con-
tradicat. Atque ita a contrario ſupponunt ei præjudi-
cari, ſi taceat, & non contradicat. Quibus ſuffragan-
tur jura, quæ probant taciturnitatem haberi pro conſen-
ſu, ut *cap. Diaconus*, & ibi gl. *in verb. Tacuerit*, 27.
diſt. cap. Pleraque, 2 *q.* 7. ubi gloſ. *in verb. Et tacent*,
dicit taciturnitatem ſemper obeſſe niſi in tribus caſibus
ibi expreſſis, *capit. Si ſervus*, 54. *diſtinct. cap. Si for-*
te, 65. *diſtin. cap. Puella*, 20. *quæſt.* 2. *leg.* 3. *ff. ſolut.*
matrim. & leg. 1. *Codic. de nupt. cum concord.* de qui-
bus ibi in gloſ. Et pro hac parte ſunt Authores ſupra-
citati *num.* 28. qui tenent indiſtincte ordinatum ante
uſum rationis ob impreſſum characterem teneri conti-
nenter vivere.
Sed nihilominus verius videtur hunc ad continentiam 55
non teneri; nam ſi inſpiciamus tempus ordinationis,
votum induci non potuit; quia deerat rationis uſus,
qui eſt de intrinſeca ratione voti, ut oſtenſum eſt ſupra
in tertio caſu: nec potuit induci inſpectu tempore poſt
ſeptennium uſque ad finem decimiquarti anni, quia ob
defectum ætatis, etiamſi voluiſſet, tamen non potuiſ-
ſet ſe voto continentiæ adſtringere, ut ſimiliter proba-
tum eſt ſupra *in* 4. *caſu*. Demum inſpecto tempore poſt 56
finem quatuordecim annorum, itidem votum non cen-
ſetur inductum, quoniam ex ſola taciturnitate in ma-
teria tam gravi, & præjudiciali non inducitur obliga-
tio, *l. Qui Vas, § Vetare, ff de furt.* ſecundum Bellam.
ſupracitat. *n.* 39. ubi enim agitur de obligatione perſo-
nali inducenda, taciturnitas non habetur pro conſenſu,
l. Non ſolum, in princip. & l. Filius familias, §. Invitus
ff de procurator. & notat Socein. *reg* 4 incip. *In obligatio-*
ne perſonarum inducenda, & reg. 3. *præced. Taciturnitas*
ad aliquem obligandum.
Nec obſtant jura contraria; quoniam procedunt, quan- 57
do cum taciturnitate concurrit actus poſitivus, ut de-
clarat Soccin. *in præalleg. reg.* 3 *in* 5. *fallen.* Et in his ter- 58
minis loquitur textus in d. *c. Diaconus*, 27. *diſt.* Nam
ibi Diaconus ille, qui ante ordinationem proteſtatus
fuerat ſe velle matrimonium contrahere, nec poſſe in
caſtitate permanere; poſtea Ordinem Diaconatus ſuſce-
pit. Et quamvis in ordinatione tacuerit; tamen matri- 59
monium poſtea contrahere non potuit, quia facto ipſo
a proteſtatione receſſit. Atque ita præter taciturnita-
tem, ibi interceſſit actus poſitivus Ordinis ſacri, cui
votum continentiæ eſt annexum, c. *A multis, ſupra de*
ætat. & qualit. Qui autem recipit alterum connexorum,
cenſetur ad alterum ſe obligaſſe, ut notat gl. in Clem.
Ut ii, in verb. Removeantur, eodem tit. & Abb. *in c. Cum*
in cunctis, §. Inferiora, n. 10. *de elect.* Et in his termi- 60
nis etiam procedit textus in *d. c. Si forte*, 65. *diſt.* Nam
ibi quoque interceſſit actus poſitivus receptionis littera-
rum, quibus populus compellabat Epiſcopum, ut Com-
provinciales Epiſcopos ordinaret. Unde non mirum, ſi 61
Epiſcopo tacente, & diſſimulante, jus ordinandi ad Epi-
ſcopos vicinæ provinciæ fuit devolutum; nam literas re-
cipiens, & legens, cenſetur eo ipſo illas approbare, ut
notat Bald. in *l. Si Procuratorem abſentem, in princ. ff. de*
Procur. & in l. Si filiusfamilias, la ſeconda, ubi etiam
Angel. *in fin. ff. ad Macedon.* Ideoque ſi quis recipiat, 62
& legat Epiſtolam, in qua contineatur eum debere cen-
ſum, & non contradicat, cenſetur debitum confiteri.
Et hanc eſſe mirabilem cautelam extorquendi confeſſio-
nem a debitore, affirmat Matheſil. *ſingul.* 22. incip. *No-*
ta mirabilem modum, Marſil. *ſingul.* 334 & Abb. *conſ.* 18.
n. 5. *lib.* 2. Et quamvis non deſint oppoſitum ſentientes;
tamen hæc eſt communis opinio, ut quamplurimis cu-
mulatis teſtatur Menoch. *de arbitrar. judic. caſu* 21. in-
cip. *Cautelam ſatis egregiam*, & Covar. *in* c. *Joannes*,
n. 4. *de teſtam.* & eam ſequuntur Canoniſtæ in Clem.
1. ubi Anchar. *n.* 4. *de Procur.* At vero ſi actus poſiti- 63
vus non intercedat, taciturnitas quamvis in favorabili-
bus habeatur pro conſenſu, ut in regula Sexti, *Qui ta-*
cet; tamen ſecus eſt in præjudicialibus, ut Bald. notat
conſ. 299. *Dicunt Petrus, & Cynus, n.* 5. *verſ. Item con-*
tractus, lib. 1. Et eſt ratio ſecundum eum, quia ſicut
ubi agitur de lucro, facile quis conſentit; ita ubi agi-
tur de damno, quis diſſentit. Quamobrem cum in ca-
ſu præſenti poſt uſum rationis, & poſt ætatem habilem
ad vovendum idoneam, nullus actus poſitivus Ordina-
ti interceſſerit, ſola taciturnitas haberi non poteſt pro
conſenſu. Neque hic inducta fuit ulla obligatio ad con-
tinentiam.
Item non obſtant jura, quæ inducunt tacitam profeſ- 64
ſionem

ſionem ætatem legitimam; quoniam vel loquuntur in eo,
qui poſt decimumquartum annum immiſcuit ſe actibus
profeſſorum, ut in *c. Vidua de Regular.* vel in eo, qui
habitum ſuſcepit, qui ſolis profitentibus dari conſueve-
rit, ut in Clem. 2. *eod. tit.* vel in eo, qui poſt ætatem
legitimam per annum cum delatione habitus indiſtincti
in Religione perſeveravit, ut in *c. 1. de Regul. lib. 6.* At-
que ita in prædictis caſibus ſemper intercedit actus po-
65 ſitivus ejus qui verbo, vel facto ingreſſum, vel profeſ-
ſionem ſuam ratificavit. Nos vero loquimur in illo,
qui nec facto, nec verbo ordinationem ſuam ratam ha-
buit. Præterea jura prædicta loquuntur in caſu, in quo
quis ante annos diſcretionis ſponte ingreſſus eſt mona-
ſterium. Nos vero in caſu, in quo quis nec tempore
66 ſuſceptionis Ordinis, nec unquam poſtea conſenſit ordi-
nationi ſuæ. Ubi autem ab initio eſt nullitas ex defectu
conſenſus, per remotionem impedimenti non inducitur
ratihabitio, ut probat text. *in c. un. in princ. & §. fin. ſu-
pra de deſponſ. impub.* ubi ſponſalia contracta ante uſum
rationis, quæ nulla ſunt ex defectu conſenſus, per ſu-
pervenientiam ætatis non convaleſcunt, niſi verbo, vel
67 facto ratificentur. Ad idem textus in *c. Inſuper qui ma-
trim. accuſ. poſſ.* ubi matrimonium metu contractum in
ætate innubili, ſublato impedimento, ex carnali copu-
la validatur, non autem ex ſola taciturnitate: & notat
Frider. de Sen. *conſ.* 194. *In dubiis matrimonialibus in prin.*

68 Demum non obſtat, quod faciat Ordo, quod votum
facere non poſſet, ut dicunt gl. præall. *n.* 29 *&* 30. Ete-
nim cum Ordo facer ex ſola Conſtitutione Eccleſiæ ha-
beat votum continentiæ annexum, *c. Cum olim*, & ibi
gl. *in ver. Voto continentiæ, ſupra de Cler. conjug. c. A
multis, de ætat. & qualit.* Eccleſia vero non poſſit quen-
quam non conſentientem ad continentiam obligare, ut
probatum eſt ſupra *n.* 51. hinc neceſſario ſequitur, ut
ſola Ordinis collatio, ſi deſit conſenſus, voti obligatio-
69 nem inducere non poſſit. Rurſus ut inquit Marian. Soc-
cin. *hic n.* 12. quod dicitur, Ordo habet votum conti-
nentiæ annexum, verum eſt, niſi impediat defectus æ-
tatis, ut hoc caſu, in quo Ordo fuit collatus non ha-
benti uſum rationis.

Et hanc ſententiam, ſi diligenter expendatur, tenet
Archid. poſt Hugonem in *cap. Pueri*, *n.* 1. *q.* 1. ubi ait:
(Sed tu dic cum Hugone, quod talis tenetur continen-
ter vivere, ſi velit in Ordine remanere, & miniſtrare,
& uti privilegio Clericali, vel ſi conſenſerit factus adul-
tus: alioquin non credo ei factum eſſe præjudicium in
aliquo) ſentiunt ergo Hugo & Archid. in duobus tan-
tum caſibus ſic ordinatum adſtringi voto continentiæ,
id eſt ſi tacite ratam habuit ordinationem ſuam per mi-
niſterium Ordinis, & uſum privilegii Clericalis; aut cum
factus adultus expreſſe conſenſit; alioquin extra hos
duos caſus tenent non eſſe illi factum præjudicium. Et
conſequenter ſecundum eos ex ſola taciturnitate non
oritur obligatio. Et conſentiunt Bellam. Butr. & alii ſu-
pracit. *num.* 48. Hoc ipſum ſentit gloſſ. *in dict. c. Pue-
ri, in ver. Ad ſacros*, 1. *quæſt.* 1. & gloſſam *fin. hic*,
dum dicunt hunc teneri continere, ſi ſit doli capax;
quia ſtatim ante ordinationem debuit contradicere: ſen-
tiunt enim a contrario non teneri, ſi doli capax non
ſit, quia contradicere non potuit. Idque expreſſius hic
tenet Henric. Boich. *col.* 4. *verſ. Sed tu diſtingue*: nec
diſſentit Innoc. *in d. c. Vel non eſt compos*, *n.* 1. *de tempor.
ordin.* quia loquitur in eo, qui poſt ſuſceptum Ordinem
ſtatim contradixit, & ſic in eo, qui tempore ordina-
tionis erat doli capax.

70 Sextus caſus eſt in eo, qui erat quidem doli capax
tempore ordinationis; ſed tamen poſt ſuſceptum Ordi-
nem ſtatim contradixit, & in contradictione uſque in
finem decimiquarti anni perſeveravit; poſt finem vero
decimiquarti anni tacuit, ſuſceptum Ordinem nec ex-
preſſe, nec tacite approbando, vel reprobando. Et
hunc puto non teneri continentiam ſervare, ſed poſſe
ad nuptias tranſire, quia etſi nullatenus debuerit ab
initio ordinationi ſuæ conſentire, ut ait gloſſa *fin.
hic*; tamen ex ſuſceptione Ordinis Sacri non remanſit
obligatus; nam etſi expreſſe voluiſſet, tamen non po-
tuiſſet ſe voto continentiæ adſtringere, ut ſæpius repe-
titum eſt: & virginitas ſuaderi poteſt, non imperari,
cum res ſit magis voti, quam præcepti, *capit. Integri-
tas*, 32. *quæſt.* 1. Et in hoc caſu proprie loquitur In-
nocen. *in d. c. Vel non eſt compos*, cujus opinio commu-
niter tenetur, ut patet ex dictis ſupra *n.* 31. Neque vero 71
ſic ordinato abfuit taciturnitas poſt finem decimiquarti
anni, quia cum prius expreſſe contradixerit, cenſetur in
contradictione illa, & priori diſſenſu perduraſſe. Ad 72
quod allego text. expreſſum in *c. Majores*, *§. fin. ſupra de
Bapt.* ibi, *Dormientes autem, & amentes, ſi prius quam
amentes fuerint, aut dormirent, in contradictione perſtite-
rint, in eis intelligitur contradictionis propoſitum perdura-
re.* Ad idem eſt gloſſ. ſingularis in *c.* 1. *in ver. Non timo-
re, ſup. Quod met. cauſ.* quæ in terminis voti ſolemnis Re-
ligionis ſic ait: *Quia conſtabat de proteſtatione voluntatis
ab initio facta, adhuc præſumitur nolle*, *c. Lotharius*, 32.
q. 2. *leg. Si quis, in princip. ff. ad leg.* 3. & qui volun-
tatem immutatam allegat, hoc probare debet, *l. Sanci-
mus, C. de teſtam.* cum aliis allegatis in gloſſa: qua de re
late Menoch. *præſumpt.* 37. *num.* 28.

Septimus caſus præcedenti oppoſitus eſt in eo, qui ſimi- 73
liter tempore ordinationis erat doli capax, & poſt ſuſce-
ptum Ordinem tacuit uſque ad finem decimiquarti anni;
ſed poſtea infra triduum reclamavit. Et idem puto, quod
in præcedenti caſu, ut ſcilicet continere non teneatur.
Nam nec Ordinis ſuſceptio, nec taciturnitas illi obfuit an-
te decimumquartum annum expletum, ut conſtat ex di-
ctis ſupra *num.* 31. 45. *&* 51. Quando autem potuiſſet ſe
voto adſtringere, id eſt poſt finem decimiquarti anni, ſta-
tim reſilivit; & ſic nunquam remanſit obligatus. Et hu-
jus ſententiæ eſt apertè Innocentius communiter receptus
loco citato: ait enim talem non teneri continere, ſi ſta-
tim contradixit, & in contradictione uſque ad finem de-
cimiquarti anni perſeveravit, aut ſi contradixit poſt fi-
nem decimiquarti anni. Et ſic Innocentius cum loqua-
tur alternative, clare ſentit ſatis eſſe, ut poſt finem deci-
miquarti anni contradicat, licet prius tacuerit, & non
contradixerit.

Octavus, & ultimus caſus eſt in eo, qui tempore or- 74
dinationis itidem erat doli capax, & poſt ſuſceptum Ordi-
nem tam uſque ad finem decimiquarti anni, quam poſtea
infra triduum tacuit, ſuamque ordinationem nec verbo,
nec facto ipſo ratificavit, aut reprobavit. Et hoc caſu
quidquid contraſcripſerit Bellam. *in d. c. Vel non eſt com-
pos*, *n.* 4. *verſ. Et quidquid ſit, de temp. ordin.* & ex re-
centioribus Sanch. *de matrim. lib.* 7. *de impedimentis diſp.*
30. *n.* 8. exiſtimo hunc adſtringi voto continentiæ, nec
poſſe valide matrimonium contrahere. Moveor, quia
cum ab initio conſenſerit Ordinis ſuſceptioni, quamvis
tunc temporis non potuerit ſe voto obligare ob defectum
ætatis; tamen ſublato hoc impedimento per ſupervenien-
tiam ætatis legitimæ, cenſetur perdurare in primo con-
ſenſu, qui non præſumitur mutatus, niſi probetur. Et
ita obligatio non inducitur ex ipſa taciturnitate, ut puta-
vit Bellamera, ſed inducitur ex perſeverantia conſenſus,
qui ſublato impedimento, utique potuit obligationem
inducere. Ad quod adduco notabilem doctrinam Inno- 75
centii *in cap. Conſuluit, ſupra de converſ. conjug.* ubi te-
net votum, quod vir uxore ſua vivente, & contradicen-
te, ingrediendo Monaſterium emiſit, & non valuit, po-
ſtea fuiſſe ſolemnizatum ex perſeverantia in Monaſterio
poſt mortem uxoris. Et reddit rationem, quia ſeparan-
do ſe ab uxore ſive invita, ſive voluntaria, ſemper præ-
ſumitur velle mutare ſeculum; & ex quo tale propoſi-
tum habet, per habitus ſuſceptionem eſſe ſolemnizatum
votum, niſi uxor impediret, ut in *cap. Conſuluit de Regul.*
Ergo ſublato impedimento uxoris, ſtatim primo momen-
to poſt mortem ejus votum ſolemnizatur. Ita Innoc. qui
idem tenet in *c. Quidam de converſ. conjug.* quem ibi ſequi-
tur Jo. de Anan *in fin.* & Abb. *in d. cap. Conſuluit*, *num.* 3.
Eodem igitur modo qui ante pubertatem ſuſcepit Ordi-
nem ſacrum, uſque ab initio propoſitum habuit ſe obli-
gandi ad votum continentiæ annexum Ordini; & niſi
defectus ætatis fuiſſet impedimento, ex eo tempore vo-
tum fuiſſet ſolemnizatum, ut *in cap. unico, de voto lib.* 6.
Ergo remoto obſtaculo ætatis per lapſum anni decimiquar- 76
ti, illico votum remanſit ſolemnizatum. Idem ſuadetur
exemplo ejus, qui ante pubertatem profeſſionem emiſit.
Nam quamvis poſſit reſilire ante finem decimiquarti an-
ni, *cap. Cum ſimus, de Regular.* tamen poſtea non pot-
eſt, quia ex quo ætas jam adulta eſſe cœpit, firmatur
votum virginitatis, *cap.* 1. 20. *quæſt.* 1. & notat gloſ. *in
capit. Significatum, in ver. Ratam habuerit, de Regular.*
quæ dicit profeſſionem ante decimumquartum annum
emiſſam validari, ſi poſt illud tempus remaneat, argum.

cap.

cap. Literas, & cap. Acceſſit, de deſponſ. impub. & eſſe
ibi argumentum, quod ea, quæ ab initio non valent,
tractu temporis convaleſcunt, ut in *cap. De illis, il ſecon-
do, eod. tit.* Idem notat gloſ. *in c. 2. in verb. Permaneat,
de Regul.* dicens puerum ante finem decimiquarti anni poſ-
ſe reſilire, poſtea vero exire non poſſe; allegat *c. Illud,
20. q. 1.* Licet per jura Scati ad hoc requiratur perſeveran-
tia annalis poſt annum decimumquartum cum delatione
habitus indiſtincti, ut *cap. 1. de Regular. lib. 6.*

Et confirmatur, quia difficilius introducitur votum
ſolemne Religionis in eo, qui non eſt profeſſus, & de
non Monacho efficitur Monachus, quam votum ſole-
mne continentiæ Ordini ſacro annexum in eo qui jam
ordinatus eſt, & characterem habet, ſecundum Innoc.
Hoſtien. & alios prææallegatos, *num. 34. verſ. Quod adeo*
77 *verum eſt*. Item ſecundum Calder. in præalleg. *conſ. uni-
co, circa finem, Qui Cleric. vel voven.* profeſſioni ineſt
votum continentiæ de ſui natura, & eſt de ipſius ſubſtan-
tia, *cap. Cum ad Monaſterium, ad ſtat. Monach.* Sed
Ordini ſacro ineſt ex Conſtitutione Eccleſiæ, *cap. Nica-
na, 31. diſtin. & cap. Cum olim, de Cler. conjugat.* & di-
ctum eſt ſupra *num. 68.* Quamobrem ſi in prædictis duo-
bus caſibus remoto impedimento ſolemnizatur votum
Religionis ex perſeverantia in primo conſenſu; multo
magis ex eadem perſeverantia remoto obice ſolemniza-
tur votum caſtitatis Ordini ſacro annexum. Præterea
78 generale eſt, ut ratificatio inducatur propter præceden-
tia actus continuationem, ut notat Marian. Soccin. *in reg.
3. Taciturnitas ad aliquem obligandum, in 4. fallen.* Po-
ſtremo pro hac ſententia eſt clare Innoc. & alii ſupracita-
ti, *num. 31.* Non enim dicunt ſic ordinatum non teneri
continere, niſi poſt pubertatem ratificet, ut male eos
inducit Sanchez *lib. 7. de impedim. d. diſput. 30. num. 9.*
ſed dicunt non teneri continere, ſi contradicat ſtatim
poſt ſuſceptum Ordinem, & in contradictione perſeveret
uſque ad finem decimiquarti anni, aut ſi ſtatim poſt fi-
nem decimiquarti anni contradicat. Et ſic aperte ſen-
tiunt a contrario ordinatum teneri, ſi taceat, & non
contradicat. Et ita ad hoc non requirunt ratificationem;
imo nec requirunt ut ordinatus poſt ætatem adultam in-
terrogetur, an velit in Ordine remanere, necne, ut di-
79 ctum eſt ſupra *num. 34.* Præterquam quod etſi require-
rent ratificationem, illa tamen inducitur eo ipſo quod
ordinatus poſt ætatem legitimam infra triduum non re-
clamavit, quia cenſetur ratificare, ut ex dictis patet,
& idemmet Sanchez fatetur ſub *num. 10. in fine, & num.
ſeq.* ubi itidem admittit non requiri interrogationem. Ei-
dem ſententiæ adnumeranda eſt gloſ. *fin. hic*, & DD. qui
ſimpliciter aſſerunt ſic ordinatum teneri continenter vi-
vere, & impediri matrimonium contrahere, ſi tempore
ordinationis ætas doli capax, alias ſecus; quæ diſtinctio
communiter tenetur, teſte Imola *in c. Joannes, num. 22.
ſupra de Cler. conjug.*

Porro huic concluſioni valde affine eſt, quod de furio- 80
ſo cenſuit Sac. Congregatio Cardinalium Concilii Tri-
dentini Interpretum. Quæſitum eſt enim, an furioſus
habens dilucida intervalla ad Subdiaconatus Ordinem pro-
motus continere teneatur; & dato quod teneatur, an
ſit ei concedenda diſpenſatio, ut poſſit contrahere ma-
trimonium. Die 23. Decembris 1587. Sacra Congrega-
tio cenſuit teneri, ſi tempore dilucidi intervalli fuit pro-
motus, vel ſi id etiam dubium eſt. An vero teneatur, ſi 81
dum mentis erat compos intentionem habebat ſuſcipien-
di Subdiaconatum, ſubſtitit major pars Congregationis:
tametſi propterea quod non videtur veriſimile furioſum
quo tempore furore percitus erat, Ordinem ſuſcepiſſe,
reſpondit illum ad continentiam teneri. Ita reſponſio hoc
modo eſt concepta. Aut tempore ſuſceptionis non agita- 82
batur furore, durantibus nempe dilucidis intervallis, &
teneri. Aut agitabatur: & non teneri, niſi ante furorem
habuiſſet intentionem ſuſcipiendi. Aut non conſtat ſa- 83
næ, an inſanæ mentis tunc eſſet: & item teneri. Ponde-
ra deciſionem in ea parte, in qua dicit ordinatum in fu-
rore ad continentiam teneri, ſi ante furorem habuit in-
tentionem ſuſcipiendi Subdiaconatum; nam ſicut ordi-
natus in furore, durante adhuc furoris impedimento,
ad continentiam non tenebatur, ſed impedimento ſubla-
to illico remanſit obligatus ex vi Ordinis, & conſenſus
præexiſtentis; eodem modo ordinatus in eadem ætate in-
habili, durante ætatis impedimento, ad continentiam
non tenebatur, ſed ſtatim ligatus remanſit eo ſublato ex
vi præcedentis conſenſus, & Ordinis jam ſuſcepti, ar-
gum. *cap. Inter corporalia, ſupra de transl. Epiſc.*

Non obſtat textus, quem Bellam. allegat in *cap. un. de* 84
deſponſ. impub. lib. 6. quoniam ſponſalia idcirco ibi non
cenſentur ratificata per remotionem impedimenti, quia
fuerunt nulla ex defectu conſenſus. Quo caſu ratifi-
catio non inducitur, quia non eſt dare perſeverantiam
in priori conſenſu, quia nullus fuit, ut oſtenſum eſt ſu-
pra *num. 65.* At ſecus eſt, ubi actus ab initio non fuit
nullus ex defectu conſenſus, ut hoc caſu; tunc enim ex
continuatione actus ſublato obice bene inducitur ratifi-
catio, ut per Marian. Soccin. *d. reg. 3. in quarta fallentia*,
& conſtat ex dictis.

DE EXCESSIBUS PRÆLATORUM, & Subditorum.

CAPUT VIII.

Cæleſtinus III. Fauſtino Epiſcopo.

Sicut unire Epiſcopatus, atque poteſtati ſubjicere alienæ, ad Summum Pontificem pertinere di-
gnoſcitur: ita Epiſcopi eſt Eccleſiarum ſuæ diœceſis unio, & ſubjectio earundem. Cum ita-
que Prior Graden. monaſterium ſuum, quod eſt in tua diœceſi, & de tuo debet ordinari conſen-
ſu: monaſterio de Accaro (tuo aſſenſu minime requiſito) ſubjecerit, ſive unierit: quod fecit te
inconſulto, tibi liceat auctoritate noſtra (ſicut juſtum fuerit) infirmare: non obſtante aſſenſu vel
confirmatione, quam Metropolitanus interpoſuiſſe proponitur: cum in diœceſi ſui ſuffraganei abſ-
que ipſius aſſenſu non debeat aliquid contra Conſtitutiones Canonicas attentare. Nos quoque id
decernimus irritandum.

SUMMARIUM.

1 *Abbas monaſterium ſuum alteri monaſterio ſubji-
cere, vel unire non poteſt ſine auctoritate diœce-
ſani, etiam de Metropolitani conſenſu.*

2 *Inter poteſtatem Papæ, & poteſtatem Epiſcoporum quæ
ſit proportio.*

3 *Papa poteſt Epiſcopatus unire etiam ſine cauſa, & ſine
alicujus conſilio, vel conſenſu.*

4 *Papa non conſuevit, nec poteſt ardua expedire ſi-
ne conſilio Cardinalium de poteſtate ordinaria;
ſecus de poteſtate abſoluta.*

5 *Unio, & ſubjectio Epiſcopatuum eſt ſoli Papæ reſer-
vata.*

6 *Concilium Provinciale debet examinare, quas Ca-
thedrales invicem unire, vel novis proventibus
augere expediat.*

7 *Caſus Papæ reſervati qui ſint, remiſſive.*

8 *Archiepiſcopus licet ſit judex ordinarius ſuarum Suf-
fraganeorum, nullam tamen juriſdictionem exer-
cere poteſt in eorum diœceſibus, niſi in caſibus in ju-
re expreſſis.*

Me-

Metropolitanus Epiſcopo nolente, aut negligente non poteſt unire beneficia ſimplicia Prebendis Canonicalibus, ibidem.

9 *Epiſcopus auctoritate propria poteſt duo monaſteria ſuæ diœceſis non exempta invicem unire, aut unum alteri ſubjicere.*

10 *Beneficia unius diœceſis ex quacunque cauſa ab Epiſcopo uniri non poſſunt beneficiis alterius diœceſis.*

11 *Unio Eccleſiarum exemptarum cujus auctoritate ſit facienda.*

12 *Unire an poſſit Prælatus inferior Eccleſias ſibi pleno jure ſubjectas, & n. ſeqq. uſque ad n. 19.*

13 *Quid, ſi Prælatus ſit exemptus.*

14 *Et quid, ſi in certa parte diœceſis juriſdictionem habeat Epiſcopalem, & n. 16. & ſeqq.*

15 *Et quid, ſi facultatem uniendi acquiſierit præſcriptione, vel privilegio.*

16 *Unire eſt juriſdictionis Epiſcopalis.*

Prælatus inferior habens in loco juriſdictionem quaſi Epiſcopalem poteſt explere omnia, quæ ad Epiſcopalem juriſdictionem pertinent, ibid.

17 *Prælatus inferior dicitur habere juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ſi habeat Eccleſias ſibi pleno jure ſubjectas.*

18 *Abbates exempti, & juriſdictionem ordinariam quaſi Epiſcopalem habentes non poſſunt unire beneficia ſimplicia Prebendis Canonicalibus in vim* cap. 15. ſeſſ. 24. *Conc. Trid.*

19 *Unire an poſſit Epiſcopus beneficia propter ſuam negligentiam ad Sedem Apoſtolicam devoluta, & num. ſeqq.*

20 *Unio concernit proprietatem beneficii, collatio vero titulum.*

21 *Unio non eſt actus omnino voluntarius, ſed requirit cauſam utilitatis, vel neceſſitatis.*

22 *Unire an poſſit Epiſcopus beneficia Sedi Apoſtolicæ reſervata, vel affecta, & n. ſeqq. uſque ad num. 38.*

23 *Unio facta ab Epiſcopo de beneficio reſervato ſuſpenditur, donec Papa contulerit, & proviſus Apoſtolicus beneficium dimiſerit.*

Declaratur n. 25. & 33.

24 *Unio non ſortitur effectum in præjudicium expectantis ſed manet in ſuſpenſo uſque ad illius obitum vel reſignationem.*

25 *Quod procedit, ſi gratia expectativa præcedat unionem; ſed ſi unio præcedat gratiam, vel reſervationem, collatio Apoſtolica eſt nulla non facta mentione unionis.*

26 *Et quid, ſi collatio facta fuerit motu proprio.*

27 *Unionibus Papa non conſuevit derogare vacationibus per obitum, ſed ex cauſa reſignationis duntaxat.*

28 *Clauſula ſuſpenſiva quarumcunque unionum in literis reſignationis ſuſpendit etiam uniones factas Seminario.*

Unio de beneficio viventis valet, ſed ſuſpenditur, ſi contingat illud reſignari, & reſignationem admitti per Sedem Apoſtolicam, ibidem.

29 *Unire non poteſt Epiſcopus beneficium reſervatum diſpoſitioni, ſeu ordinationi Apoſtolicæ.*

30 *Idem in reſervato collationi, vel proviſioni Papæ, ſi reſervatio ſit perpetua.*

31 *Unire poteſt Epiſcopus ex Concilio Tridentino beneficia curata, vel non curata cum curatis, qualitercunque ſint reſervata, vel affecta.*

32 *Et quid in reſervatis diſpoſitioni, vel ordinationi Apoſtolicæ.*

33 *Unire poteſt Epiſcopus dignitati curatæ aliam dignitatem.*

34 *Non tamen unire poteſt Hoſpitalia, etiamſi dentur in titulum, & in eo nulla exerceatur hoſpitalitas.*

35 *Unire poteſt Epiſcopus beneficia ſimplicia etiam reſervata, vel affecta Præbendis Cathedralium, vel Collegiatarum Eccleſiarum.*

36 *Item Seminario Clericorum.*

37 *Et quid poſt Decretum Clementis VIII.*

38 *Cardinalis Epiſcopus an unire poſſit Seminario ante vacationem ea beneficia, quæ ſi ipſe viveret vacarent, non obſtantibus reſervationibus; ad ſuam collationem pertinerent, & n. ſeqq. uſque ad num. 47.*

39 *Unire poteſt Epiſcopus in vim Concilii Seminario Clericorum beneficia etiam tempore unionis reſervata, vel affecta, & num. 43.*

40 *Clementis VIII. decretum de beneficiis affectis Seminario non uniendis expenditur, & n. ſeq.*

41 *Indultum Cardinalium non ampliat poteſtatem ordinariam conferendi, ſed præſervat tollendo obſtacula, & num. 46.*

42 *Caſus eventitii attendi, & conſiderari non debent.*

43 *Verba*, vacare contigerit, *ſunt futuri temporis, & excludunt vacantia.*

45 *Ratione legis ceſſante, an ceſſet illius diſpoſitio.*

47 *Cardinalis Epiſcopus habens indultum an unire poſſit Seminario beneficia duplici reſervatione perſonali reſervata, vel affecta, non obſtante Decreto Clementis VIII. & numer. ſeqq. uſque ad numer. 51.*

48 *Indultum Cardinalium non comprehendit beneficia reſervata duplici affectione perſonali, ſeu coæquali, & num. 50.*

Et quid, ſi reſervationes ſint diſpares, ibidem, verſ. Sin autem.

49 *Litera D. N. Urbani VIII. declaratoria Decreti Clementis VIII. de beneficiis affectis Seminario non uniendis refertur.*

51 *Unio beneficii litigioſi facta Seminario ad præſcriptum Concilii Tridentini an ſit valida, necne, & num. ſeq. uſque in fin.*

52 *Beneficium an ratione litis cenſeatur affectum.*

53 *Beneficium eſſe litigioſum minus eſt, quam eſſe reſervatum.*

54 *Lis ſuper beneficio eſt qualitas ſuſpenſiva, & veluti inhibitio temporalis, quam manus Ordinarii ligantur, ut interim non conferat.*

55 *Collatio beneficii litigioſi pendet a futuro litis eventu.*

56 *Dictio*, etiamſi, *ampliat diſpoſitionem, & implicat caſum magis dubitabilem.*

57 *Reſervatio ob vacationem in Curia eſt clauſa in corpore juris, & nulla major, aut potentior invenitur.*

58 *Rotæ deciſio in cauſa Cordubenſi ſuper unione beneficii litigioſi refellitur.*

59 *In differentibus ſpecie, in eo, quod plus eſt, non continetur id, quod minus eſt.*

60 *Litigium, & reſervatio in quibus differant.*

61 *Quæ differunt in quantitate temporis, non differunt in ſpecie.*

62 *Unio in quibus differat a collatione.*

63 *Concurſus requiritur in Parochialibus etiam litigioſis.*

64 *Unire an poſſit Epiſcopus Seminario beneficia litigioſa non obſtante Decreto Clementis VIII. prohibente fieri uniones de reſervatis, vel affectis.*

S*icut unire.* Abbas Monaſterium ſuum alteri Monaſterio ſubjicere, vel unire non poteſt ſine auctoritate Diœceſani, etiam de Metropolitani conſenſu. Hoc dicit. Dividitur in tres partes. In prima ponit quandam ſimilitudinem. In ſecunda narrat factum, quod infirmari mandat ibi, *cum itaque*. In tertia ſolvit obſtaculum, *ibi, non obſtante*. 1

Nota primo ex principio textus ſimilitudinem, & proportionem inter poteſtatem Papæ, & poteſtatem Epiſcoporum; nam quemadmodum ſpectat ad Papam unio, & ſubjectio Epiſcopatuum in Eccleſia univerſali; ita ad Epiſcopum pertinet unio, & ſubjectio inferiorum Eccleſiarum in ſua diœceſi, ut hic eſt caſus. Unde videtur deſumi poſſe argumentum, ut poſſit Epiſcopus in diœceſi ſua quicquid poteſt Romanus Pontifex in tota Eccleſia; quod non eſt verum ſecundum Vincentium, & Petrum de Anchar. *hic in primo not.* & ſcripſi latiſſime *in cap. 1. n. 28. ſupra de offic. ordin.* ſimilitudo enim hic poſita, ut advertit Cardinalis *num. 3. in prima oppoſit.* in hoc conſiſtit, quod ſicut Papa ſolus poteſt Cathedrales Eccleſias unire privative ad Epiſcopos; ita Epiſcopi ſoli unire poſſunt Eccleſias ſuæ diœceſis privative ad inferiores Prælatos. Atque

ita

ita ſimilitudo inducitur non ad comparandum potentiam
Papæ potentiæ Epiſcoporum quoad magnitudinem, ſed
quoad excludendos inferiores; in reliquis autem ſimili-
3 tudo non eſt omnimoda; nam in unione Epiſcopatuum
requiritur cauſa, ut *c. 1. de his, quæ fiunt a Prælat. & c. 1.*
de reb. Eccleſ. non alienand. ſed Papa etiam ſine cauſa po-
teſt, ſecundum Cardin. ubi ſupra, & Abb. *in 2. notab.*
Præterea Papa poteſt Epiſcopatus unire ſine alicujus con-
ſilio, vel conſenſu, *c. cuncta per mundum, & capit. per*
principalem, 9. quæſt. 3. & argum. *cap. fin. infra eodem.*
Epiſcopus autem hoc non poteſt abſque conſenſu Capi-
tuli, ut eſt textus *in capit. Paſtoralis, in fine, de donat.*
& hodie eſt expeditum in Clem. *Si una, de rebus Eccl.*
non alienan. Rota *dec. 133. num. 2. 9. & 10. part. 2. di-*
verſ. ubi plene videas de hujuſmodi conſenſu, quam dif-
4 ferentiam conſtituit *hic* Vincentius, & poſt eum Hoſt. &
Joan. Andr. ambo *a. 1. in princ.* ita Henrich. Boich. *in*
princ. Cardin. *num. 3. in prima oppoſit.* Anchar. *num. 1.*
& Abb. *num. 2.* Subdit tamen Vincentius, nec Papam
conſueviſſe hæc, & alia ardua ſibi reſervata expedire
ſine conſilio fratrum ſuorum, ideſt Cardinalium, ne-
que hoc facere poſſe de poteſtate ordinaria, *cap. novit,*
ſupra de his, quæ fiunt a Prælat. licet ſecus ſit de pote-
ſtate abſoluta, ut *cap. propoſuit, ſupra de conceſſ. præbend.*
quod ſingulare dictum ſequuntur hic totidem verbis Hoſt.
Joan. Andr. & alii proxime citati. Quibus ſuffragantur
Canones, & Doctores, qui aſſerunt, decere Papam,
& honeſtum eſſe Cardinalium conſilia adhibere, non au-
tem illum omnino ad id compelli, *c. fundamenta, §. De-*
cet, & ibi gloſſ. *in verb. contingeret, de elect. libr. 6.* gloſ.
1. inc. ad Apoſtolicæ, de re judic. eodem lib. Jo. Monach.
in c. ſuper eo de hæret. in 6. qui tamen adjicit in his ar-
duis Collegium Cardinalium eſſe in poſſeſſione, ut ipſo-
rum conſilia exquirantur, Felin. Dec. & Bero *in rubr.*
ſupra de conſtit. Tu vero de his vide Cardinal. Paleott.
in tract. de Sacr. Conſiſtor. conſultation. part. 1. q. 3. uber-
rime diſſerentem. In primo articulo, quo ſenſu accipia-
tur plenitudo poteſtatis Papæ, & in quo differat ab or-
dinaria. In ſecundo, an Papa de poteſtate ordinaria te-
neatur in arduis conſenſum, aut conſilium Cardinalium
adhibere. In tertio, & quarto quid ſi utatur plenitudi-
ne poteſtatis. In quinto, & ſexto an jure Divino, vel
naturali, aut gentium teneatur in arduis eorundem con-
ſilium exquirere. In ſeptimo, an ſi non requirat, actus
ab eo geſtus reddatur nullus. Et in octavo an ubi con-
ſilium requirit, teneatur illud ſequi.

5 Secundo nota duos caſus Papæ reſervatos, videlicet
unionem, & ſubjectionem Epiſcopatuum, ut hic per Jo.
Andr. *in princip.* qui ſupplet verbum *tantum*, Butr. Card.
& Anchar. omnes *n. 2.* Abb. & Marian. Socein. am-
6 bos *in 1. not.* concordat Concilium Tridentinum in *ca-*
pit. 13. ſeſſ. 24. ubi ſtatuitur, ut Concilium Provincia-
le tantummodo examinet vocatis iis, quorum intereſt,
& diligenter expendat quas Cathedrales Eccleſias propter
anguſtias, tenuitatemque invicem unire, vel novis pro-
ventibus augere expediat, confectaque de præmiſſis in-
ſtrumenta ad Summum Romanum Pontificem mittat,
quibus inſtructus Summus Pontifex ex prudentia ſua,
7 prout expedire judicaverit, aut tenues invicem uniat,
aut aliqua acceſſione ex fructibus augeat. Hos, & alios
caſus Papæ reſervatos undecim numero recenſet, &
quatuor verſibus comprehendit *gloſſ. 1. hic item gloſſ. 1.*
in cap. quod translationem, de offic. legat. & plenius Ho-
ſtien. *hic numer. 1.* ubi illos viginti ſeptem carminibus
complectitur, per quos comprehendit caſus nonaginta
& unum, quos tamen non exponit hic, ſed ponit, &
pleniſſime exponit *in ſumm. de offic. legat. §. Quod perti-*
net, verſ. Illud quidem, Specul. autem *in tit. 2. de le-*
gat. §. nunc. oſtendendum, terminavit caſus octuaginta
& novem.

8 Tertio nota in verſic. *Non obſtante*, Archiepiſcopum
non eſſe judicem ordinarium totius Provinciæ, quia li-
cet omnium Suffraganeorum Provinciæ ſuæ ſit Ordina-
rius, ut *c. Paſtoralis, ſupra de offic. Ordin.* non tamen eſt
Ordinarius ſubditorum eorundem Suffraganeorum, nec
in totum diœceſi poteſt ullam juriſdictionem exercere,
niſi in caſibus in jure expreſſis, ut hic eſt caſus, concor-
dat *c. 1. & 2. c. Archiepiſcopus, & c. ſeq. 9. q. 3. c. Duo ſi-*
mul, ſupra de offic. Ordinarii, & hoc pro regula conſti-
tuunt hic gloſſ. ult. Butr. *num. 5.* Cardin. *n. 2. in 3. not.*
& fuſius *n. 3. in 4. oppoſit.* Abb. *n. 4.* & Marian. Soccin.
n. 3. not. Caſus autem in jure exceptos enumerat gloſſ. *in*
d. c. Paſtoralis, in ver. Exceptis quibuſdam articulis & la-
tius proſequuntur Moderni *in ſumm. Bullar. in verb. Ar-*
chiepiſcopi authoritas. Item nota inter caſus in jure exce-
ptos non reperiri facultatem uniendi, ut hic patet; unde
cum fructus præbendarum Collegiatæ Eccleſiæ oppidi de
Exea eſſent adeo tenues, ut vix ſuſtentationi Canonico-
rum ſufficerent, & fuiſſet petitum declarari a S. Congreg.
Concilii, an Epiſcopus eis unire poſſet aliqua ſimplicia be-
neficia, & eo nolente, vel negligente Metropolitanus:
reſponſum eſt, Epiſcopum poſſe, non tamen teneri, Me-
tropolitanum vero in hoc non poſſe ſupplere.

Quarto nota regulam cum duabus limitationibus: re- 9
gula eſt, Epiſcopus poſſe authoritate propria duo mona-
ſteria invicem unire, aut unum alteri ſubjicere, ut a con-
trario probat litera ibi, *aſſenſu tuo minime requiſita*, nec-
non ibi, *te conſulto*. Prima limitatio eſt, dummodo
utrunque Monaſterium ſit in ſua diœceſi, alias ſecus,
ut probatur ex illis verbis, *Monaſterium ſuum, quod eſt* 10
in ſua diœceſi, & hodie eſt expeditum in Decreto Conci-
lii Tridentini *cap. 9. ſeſſ. 14.* ubi generaliter ſtatuitur, ut
beneficia unius diœceſis etiamſi parochiales Eccleſiæ, vi-
cariæ perpetuæ, aut ſimplicia beneficia, ſeu præſtimo-
nia, aut præſtimoniales portiones fuerint, etiam ratio-
ne augendi cultum divinum, aut alia quacunque de cau-
ſa alterius diœceſis beneficio, aut Monaſterio, ſeu Col-
legio, vel loco etiam pio perpetuo non uniantur. Secun-
da limitatio eſt, dummodo neutrum Monaſterium ſit
exemptionis privilegio munitum, ut innuit litera ibi, *de* 11
tuo debet ordinari conſenſu, & utranque limitationem
poſuit gl. *hic in ver. in tua diœceſi*, & Hoſtien. *n. 1. in ver.*
ſua diœceſis, & n. 2. in ver. auctoritate noſtra. An au-
tem Eccleſiam non exemptam Epiſcopus unire poſſit Ec-
cleſiæ exemptæ, vel e converſo ponit hic Marian. Socc.
in 3. art. principali, in 4. & 5. qu. n. 91. & 62. Item cu-
jus auctoritate unio Eccleſiarum exemptarum facienda
ſit, declarat Lapus in Clem. 1. §. *Ad hæc, de ſtat. Mona-*
chor. ubi dicit Joann. Andr. ſibi conſultanti reſcripſiſſe ſu-
per hac unione recurrendum fore ad Papam per notata
in cap. Authoritate, de privil. l. 6. in c. veniens, de ver-
borum ſignific. eod. libr. & in c. cum nullus, in fin. de tem-
por. ordinat. l. 6. Ipſe autem Lapus dicit hoc procedere in
unione locorum exemptorum ad invicem facienda, &
quæ ſubſunt immediate Papæ, ſecus ſi alii; quia tunc
ſufficit conſenſus illius, cui ſubſunt, nec requiritur licen-
tia Papæ. Quod intelligit verum Cardinalis, quando
ſubſunt ipſi pleno jure; tunc enim intelligitur habere qua-
ſi juriſdictionem Epiſcopalem ſecundum ea, quæ dicen-
tur infra *in ultimo notab.* & ſequitur Marian. Soccin. *in 3.*
quæſt. ejuſdem art. 4. num. 60.

Ultimo nota Abbates non poſſe Eccleſias unire, vel 12
unam alteri ſubjicere quantumcunque Eccleſiæ ipſæ ad
illos ſpectent pleno jure; cum hoc ſit Epiſcopale, ut
formaliter hic dicit Innoc. quem totidem verbis ſequun-
tur Abb. Antiq. *in princ. verſ. & nota*, Jo. Andr. *nu. 2. in*
ver. Unio, Collectar. *num. 7.* Henric. Boich. *poſt princ.*
ver. Et nota, Butr. *num. 4.* Card. *num. 3. in 2. oppoſ.* An-
char. *eodem num.* & Marian. Soccin. *in 2. notab.* idem fir-
mat Hoſtien. *in cap. Quia nonnulli, in ver. Parochiales,*
ſupra de Cler. non reſident. Archid. *in cap. Cum ſingula,*
in verb. Annexa, de præbend. lib. 6. gloſſ. Jo. Andr. in
Clem. *Si una, ver. Epiſcopum, de reb. Eccleſ. non alienan.*
de quo eſt hodie caſus in Clem. *Ne in agro, §. Ad hæc,*
de ſtat. Monach. ſecundum gloſſ. ibi *in ver. Ordinarios,*
& ita communiter tenere Doctores antiquos teſtatur hic
Marian. Soccin. *in 3. art. principali, q. 7. num. 41.* Quod
procedit etiamſi Abbates, ſeu alii Epiſcopi inferiores ſint
exempti ſecundum Zeoxelin. Guliel. de Monte Laud. in
Clem. *unica, ſuper ver. Appliciant, de ſupplen. neglig. Præ-*
lat. & Henrich. Boich. ubi ſupra. Rurſus hoc vendicat 13
ſibi locum etiamſi inferior in certa parte diœceſis habeat 14
quaſi Epiſcopalem juriſdictionem, juxta terminos *cap.*
Auditis, de præſcript. quia nihilominus non poteſt uni-
re, ut tenet Card. *loc. cit.* allegans gloſ. in d. Clem. *Si uni-*
ca, & Innoc. *in cap. Cum dilectus, in gloſ. in ver. Joan-*
nes dixit, de conſuet.

Verum Abbas *hic num. 3* ſic diſtinguit: Aut inferior 15
vult ex ſua poteſtate ordinaria hanc unionem facere, &
non poteſt, quia hæc tanquam graviora ſolis Epiſcopis ſunt
reſervata, ut hic. Fallit ubi Prælatus inferior præſcripſiſſet
hanc poteſtatem uniendi: eſt enim præſcriptibilis, cum ſit
juriſ-

juriſdictiona, ut *in cap. Accedentibus*, *infra de privil.* & voluit gloſ. not. in Clem. *Ne in agro*, *§ ad hac*, *in ver. Ordinarios*, *de ſtat. Monachor.* quam ibi ſequuntur Zenzelin. Guil. & Cardin. & Domini de Rota *deciſ. 1. n. 2. de offic. legat. in novis*, *& dec. 2. num. 2. eodem tit. in antiq.* & poſt alios Marian. Soccin. *hic in 3. articulo principali*,
16 *quæſt 9. num 46. & ſeqq.* Aut inferior Prælatus vult unionem facere auctoritate ſpeciali, ut quia in illis Eccleſiis competit ſibi juriſdictio quaſi Epiſcopalis ex præſcriptione, vel privilegio, & poteſt; nam cum habeat quaſi Epiſcopalem juriſdictionem, & unire ſit juriſdictionis Epiſcopalis, utique unire poterit: & circa hoc dat regulam, quod omnia pertinentia ad Epiſcopalem juriſdictionem explicari poſſunt per inferiorem Prælatum habentem in loco juriſdictionem quaſi Epiſcopalem; ad hoc gloſ. notab. in Clement. 1. *in ver. Proprii*, *de reb. Eccleſ. non alienand.* notat Innocent. *in c. 2. ſupra de tranſact.* & Frider.
17 de Senis *conſ. 14. incip. Monachus Peruſinus*, *num. 4.* Atque ita communis opinio Antiquorum in hac quæſtione ſecundum cum non videtur vera; nam ſi Eccleſiæ ſunt inferiori pleno jure ſubjectæ, videtur ibi inferior habere juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, facit text. *in cap. Quoniam*, *& c. ſeq. cum utrobique notat. infra de privileg. & in cap. unic. de capell. Monachor. & in cap. Cum ex juncto*, *in fin. de hæret.* & in hoc reſidet Abbas, quem totidem verbis ſequitur hic Marian. Soccin. *in 3. articulo principali*, *quæſt. 7. n. 41. & ſeq.* ſubdeos pro hac opinione conſuluiſſe Dionyſium de Peruſio *conſ. 51.* quod incipit, *Viſo quodam exemplo*, ubi ait: [Sicut Epiſcopo cum Capitulo eſt permiſſum præbendas minuare, ac etiam dignitates dividere, unire, & mutare] ut *in cap. Cum acceſſiſſent*, *ſupra de Conſtit.* & hic eodem modo Abbati, aut alteri inferiori, qui ſit exemptus, & habeat Eccleſias ſibi pleno jure ſubjectas, vel dignoſcatur jura Epiſcopalia obtinere, ſecundum Innocen. *in cap. Cum inter*, *ſupra de re judicat. & in cap. Volentes*, *de privil. l. 6.* Et hanc poſteriorem ſententiam alias probavit Sact. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum: cenſuit enim inferiores Epiſcopo non poſſe unire, niſi hanc facultatem legitime præſcripſerit, aut ex privilegio in Eccleſia ſibi pleno jure ſubjecta juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habeant in omnibus, & per omnia; alioquin unionem ab Epiſcopo faciendam eſſe cum conſenſu ipſius inferioris, & Capituli. Alias tamen conſulta, an Abbates exempti, qui juriſ-
18 dictionem ordinariam quaſi Epiſcopalem habent, poſſint, ſi ſeculares, & Collegiatas Eccleſias obtineant, facere uniones ſicut poſſunt Epiſcopi *ex cap. 15. ſeſſ. 24.* Reſpondit, non poſſe Abbatem hujoſmodi, ſed Epiſcopum tantum ſi Collegiata eſt inſignis, & obſerventur alia præſcripta in *d. cap. 15.*

19 QUÆRO, An Epiſcopus poſſit unire beneficia propter ſuam negligentiam ad Sedem Apoſtolicam devoluta.

Pro parte negativa adducitur primo textus juncta gloſ. *in cap. Si tibi abſenti*, *de præbend. lib. 6.* Textus decidit Epiſcopum non poſſe conferre beneficium abſenti collatum ante illius diſſenſum, gloſs. *in ver. Perſonam quæſierit*, an Epiſcopus poſſit de hujuſmodi beneficio ordinare per viam unionis; & ſolvit non poſſe, cum eadem ſit ratio. Ergo ſecundum gloſs. cui ſubtrahitur ad tempus poteſtas conferendi, ſubtrahitur etiam poteſtas uniendi ob identitatem rationis, & Geminian. *ibi col. 6. in princ. in ver. Perſonam*; (Nota, inquit, iſtam gloſſam, quæ vult quod beneficium, quod Epiſcopus ad certum tempus conferre non poteſt, non poſſit illud unire.) Quod nota, quia facit quod Epiſcopus non poſſit unire beneficium devolutum ad Papam propter ejus negligentiam; quia cum ipſe non poſſit conferre donec ſemel Papa contulerit, ut *in cap. penult. de ſupplend. neglig. Prælat.* Ergo interim non videtur quod poſſit unire, ut ſentit iſta gloſſa. Deinde pro hac parte adducitur ratio, quia quod non licet directe, non debet licere indirecte, ſeu per obliquum, ut in regula, *Cum quid una via prohibetur*, *& cap. lib. 6.* ſed Epiſcopus non poteſt directe impedire Papam in collatione facienda, ut in dicto cap. penult. ergo nec indirecte uniendo; nam unio infert in collationem; unde prohibita collatione, & unio cenſetur prohibita, per quam ad collationem pervenitur, ut *leg. Oratio*, *ff. de ſponſal.*

In contrarium facit, quia Epiſcopus poteſt quod eſt plus, ſcilicet unire Eccleſiam non vacantem invito Rectore, ut in Clem. *final. de reb. Eccleſ. non alien.* ergo multo fortius vacantem. Item Epiſcopus poteſt Eccleſiam ſic devolutam commendare, donec per Papam fuerit ordinata, ut notant Archid. & Joan. Andr. *in cap. Nemo*, *de elect. lib. 6.* ergo ſi Epiſcopus videt per commendam temporalem conſuli non poſſe ſtatui Eccleſiæ, poterit facere
perpetuam. Præterea unio concernit proprietatem bene- 20
ficii, collatio vero titulum, ut hic notant DD. quamvis ergo Epiſcopus per devolutionem ad Papam perdiderit jus conferendi, non tamen perdiderit jus uniendi, quia ex diverſis, & ſeparatis non fit illatio, ut *l. Si domus*, *ff. de ſervit. urbanor. prædior.* Ac demum unio non 21
eſt actus omnino voluntarius, ſed requirit cauſam utilitatis, vel neceſſitatis, alias non valet, Clem. 1. cum ibi notat. *de reb. Eccleſ. non alien.* Rota *dec. 12.* incipien. *Nota quod unio*, *in antiqu.* ergo nemo debet Epiſcopum accuſare, ſi Templum Dei ædificat; quin potius eſſet merito redarguendus de negligentia, ſi unionem non faceret ſubſiſtente cauſa. Ex quibus concludendum eſt, Epiſcopum poſſe unire etiam beneficia devoluta, dummodo tamen hoc faciat cauſa ſubſiſtente, & non in fraudem: & ita conſuluit Frider. de Senis *conſil. 212.* incipien. *Amice chariſſime*, *circa fin. verſ. item quæritur*, ubi reſpondet ad gloſſam in *d. c. Si tibi abſenti*, *de præbend. lib. 6.* & eum referunt, & ſequuntur Petr. de Anchar. *in c. Nulla*, *n. 5. Ne ſed. vacan.* Joan. de Imol. *in cap. 1. circa fin. eod. tit.* Gemin. & Franc. *in d. c. Si tibi abſenti*, *in gloſ. in ver. Perſonam*, Butr. *hic n. 10.* Anchar. *n. 5.* Abb. *n. 6.* & Marian. Soccin. *in 4. art. principali*, *q. 9. n. 67.* ubi tranſcribit verba Ancharani *in dict. cap. Nulla*, non facta illius mentione.

Ceterum adverte, quia etſi communis opinio ſit unionem eſſe validam, tamen ſuſpenditur illius effectus donec vixeritis, cui Papa contulit beneficium ad ſe devolutum; & ita eſt ex mente Frider. & aperte declarant Philip. Franc. *in d. c. Si tibi abſenti*, *n. 11.* ubi allegat Cardinalem in Clem. 2. *in 9. q. de reb. Eccleſ. non alien.* licet Cardinalis non loquatur in devolutis, ſed in reſervatis, ut dicam infra *n. 23.*

Secundo QUÆRO, An Epiſcopus unire poſſit bene- 22
ficia Sedi Apoſtolicæ reſervata, vel affecta.

In hoc articulo diverſa jura prodierunt; unde factum eſt, ut pro varietate temporum, variæ quoque emerſerint opiniones. Ego vero, ut omnia complectar, exiſtimo tria tempora eſſe diſtinguenda.

Primum tempus eſt juris communis, & ſecundum hoc communiter tenetur Epiſcopum poſſe unire, quia etſi per reſervationem ei ablata fuerit poteſtas ordinandi beneficium quoad collationem, quæ reſpicit titulum, non tamen ablata fuit quoad unionem, quæ reſpicit proprietatem, ut dictum eſt in quæſtione præcedenti. Atque hujus ſententiæ in primis eſt Collectar. *hic num. 6.* & poſt eum Card. *eod. num.* ubi reddit ſupradictam rationem, quia Papa reſervavit reſpectu tituli; ſed uniens non diſponit reſpectu tituli, ſed reſpectu proprietatis; unde Papa reſervando videtur prohibuiſſe ſolam collationem, uniens autem non confert: & ſequuntur Petrus de Anchar. *n. 5.* Abb. *n. 7.* & Marian. Soccin. *in 4. art. princip. q. 9. n. 64.*

Recipit tamen hæc concluſio tres declarationes.

Primo enim declaratur, ut quamvis unio ſubſiſtat, ta- 23
men non ſortiatur effectum, ſed ſuſpendatur donec pro illa vice conſumpta fuerit reſervatio Apoſtolica per proviſionem Papæ; ita eſt ex mente Collectarii *d. n. 6.* Dum ait ſe audiviſſe multos magnos dicentes id poſſe Epiſcopum, ut ſaltem valeat in quantum valere poteſt, non autem in præjudicium Papæ quominus conferre poſſit: allegat *cap. Cum tempore*, *de arbitr. c. Inter dilectos*, *de fid. inſtr.* & arg. *c. Si Abbate*, *de ver. ſignif.* & tenent aperte Domini de Rota *dec. 658. alias 6. de rebus Eccleſ. non alien. in antiq.* cujus hæc ſunt verba: (Dic quod unio poteſt fieri de beneficio reſervato, quæ tamen non habet ſuum effectum, quia Papa conferat ratione ſuæ reſervationis factæ, ſed poſtea dum non vacabit in Curia, dicta unio habebit ſuum effectum: & ita tenet Rota.) Hæc ibi. Et idem firmat Æneas de Falcone *in tract. reſervat. in 4. quæſt. principali*, *in 23. effect. in princip.* Staphil. *de liter. grat. in 2. forma mandat n. 7.* Mandoſ. *reg. 12. quæſt. 5. n. 3.* Et Quamvis Cardin. in Clem. *fin. in 9. quæſt. de rebus Eccleſ. non alienan.* dicat hanc quæſtionem contigiſſe olim de facto, & Joannem Vigeſimumſecundum determinaſſe unionem non tenere etiamſi facta eſſet per Legatum de Latere, quia eo ipſo quod

quod Papa reſervat, videtur prohibere cuilibet inferiori,
ne diſponat de illo, & ideo non poſſe unire: ſubdit tamen
unionem carere effectu, donec Papa contulerit, & pro-
viſus Apoſtolicus beneficium dimiſerit; unde poteſt dici
unionem ſimpliciter tenere, niſi Papa utatur reſervatione
conſerendo beneficium, quia ſi utitur, tenet collatio, &
unio ſuſpenditur, ut hic per Marianum Soccin. *d. num.* 64.
qui etiam refert ita conſuluiſſe Calderinum *conſ.* 3. *ſub tit.
de conſuetud.*

24 Quæ declaratio multo magis haberet locum, ſi Papa
dediſſet literas ad certam præbendam primo vacaturam:
quandoquidem unio non ſortiretur effectum in præjudi-
cium expectantis, ſed maneret in ſuſpenſo uſque ad illius
obitum, vel reſignationem; nam ſi Epiſcopus poteſt uni-
re beneficium viventis, non ut ſtatim unio effectum ſor-
tiatur, ſed poſteaquam ille beneficium dimiſerit, Clem.
2. *de reb. Eccleſ. non alien.* multo magis unire poterit be-
neficium expectantis ſine illius præjudicio: ſic Gambar. *in
tract. de offic. & poteſtate Legat. lib.* 5. *in tit. de poteſtate
Legat. in uniendo n.* 63. & Rebuff *in praxi benefic. in titul.
de union. benefic. n.* 31. & hoc in effectu intendit Abb. *hic
num.* 7. dum dicit per unionem Epiſcopi non fieri præjudi-
cium ei, pro quo Papa reſervavit, arg. *cap. Ut. noſtrum
de appellat. cap. Si eo tempore de elect. lib.* 6. Unde valebit
unio, & habebit effectum ſuum illo dimittente benefi-
cium, pro quo Papa fecit reſervationem, licet aliud vi-
deatur ſentire Card. hic *n.* 7.

25 Ceterum adverte, quia prædicta declaratio vendicat
ſibi locum, quando reſervatio, vel gratia expectativa
præceſſit unionem: tunc enim quamvis unio ſubſiſtat,
ſuſpenditur tamen illius effectus, quouſque proviſus Apo-
ſtolicus beneficium dimiſerit, ut ſuperius concluſum eſt;
ſecus vero ſi unio præceſſerit reſervationem, vel gratiam
expectativam, quia tunc ſi poſt unionem factam ab Epi-
ſcopo ex legitima cauſa, antequam ſortiatur effectum,
Papa idem beneficium reſervet, vel afficiat, & mortuo
Rectore illud conferat non facta mentione unionis, non
valet collatio, ut tenent Domini de Rota *deciſ.* 3. *de rer.
permutat. in antiq.* reddentes rationem, quia aliàs poſſet
contingere, ut unio remaneret inefficax propter frequen-
tes impetrationes: quod eſſet abſurdum, cum hujuſmodi
unio innitatur cauſæ neceſſariæ, quam non eſt veriſimile
ut Papa voluerit tollere, niſi hoc in literis expreſſerit. Et
quamvis Rota videatur hoc intelligere, quando Papa de-
26 dit literas ad ſupplicationem partis, tamen Gemin. *in rep.
cap. Poſtulaſti in* 26 *col verſ. Crederem de reſcript.* tenet
expreſſe collationem Papæ etiam factam motu proprio
non valere, niſi fiat mentio de unione, quia Papa non
intendit per ſuas literas præjudicare juri alteri quæſito,
niſi exprimat hoc in literis, ſive ſit præjudicium extincti-
vum, ſive dilativum, ut patet *in c. Quamvis, & cap. Si
propter de reſcript. lib.* 6. & Geminianum ſequuntur Ma-
rian. Soccin. *in repet. ejuſd. cap. Poſtulaſti col.* 46 & Felin.
in cap. Noſtra n. 23. *in* 26 *corollario de reſcript.* & Boer.
27 *deciſ.* 346. *ad fin.* Porro in proviſionibus beneficiorum va-
cantium per obitum Papa non conſuevit derogare unioni-
bus, ſed in vacantibus ex cauſa reſignationis ponit in lite-
ris clauſulam ſuſpenſivam quarumcunque unionum, per
quam quidem clauſulam ſuſpendi etiam uniones factas Se-
28 minario in vim Concilii Tridentini, ideoque non eſſe im-
pedimentum, quominus reſignatarius in poſſeſſione bene-
ficii perſeveret, cenſuit S. Congregatio ejuſdem Concilii
Interpres. Item cum in una Hoſtunen. dubitatum fuerit,
an vigore *cap.* 15. *ſeſſ.* 24. poſſit fieri unio de beneficiis vi-
ventium, nempe ante vacationem, ſine tamen obtinen-
tium præjudicio. Reſponſum eſt poſſe fieri tamen ſi bene-
ficium viventis unitum contingat reſignari, & reſignatio-
nem per Sedem Apoſtolicam admitti, unionem pro illa
vice ſuſpendi.

29 Secundo declaratur eadem concluſio, ut procedat, ſi
Papa reſervaverit beneficium ſuæ collationi, ſeu proviſio-
ni; ſecus ſi ſuæ diſpoſitioni, quia cum diſpoſitionis ver-
bum ſit aptum comprehendere etiam unionem, Epiſcopus
unire non poterit beneficium ſic reſervatum diſpoſitioni,
ſeu ordinationi Apoſtolicæ: ita Collectat. *hic n.*6. & Abb.
n. 7. *verſ. Et hoc intellige*, & Marianus Soccin. *nu.* 64. *in
fin. verſ. Quod tamen intelligit*, Petr. de Peruſ. *de union.
benefic. cap.* 4. *n.* 6. *&* 24. & Caccialup. *in eod. tract. art.* 4.
q. 6. Licet Nicol. Garz. nulla ratione, vel authoritate ſuf-
fultus oppoſitum ſentiat *in tract. de benef. par.* 11. *c.*2. *n.*93.

30 Tertio declaratur, ſeu limitatur prædicta concluſio,

ut locum non habeat, ſi reſervatio ſit perpetua reſpectu
collationis a Romano Pontifice ſemper faciendæ de digni-
tate, officio, vel beneficio, ut contingit in prima digni-
tate poſt Pontificalem cujuſque Eccleſiæ Cathedralis, quæ
ſemper eſt Papæ reſervata per regulam tertiam Cancella-
riæ; tunc enim Epiſcopus unire non poterit, quia per re-
ſervationem hujuſmodi adempta eſt prorſus Epiſcopo po-
teſtas de hujuſmodi beneficio diſponendi: ſic Alphonſus
Hojeda *in tract. de incompatibilit. benef. p.* 2. *cap.* 3. *nu.* 7.
arg. cap. fin. de confirmat. util. vel inutil. Garzia *de benef.
part.* 12. *cap* 2. *n.* 92. & alii Recentiores.

Secundum tempus eſt Concilii Tridentini, quod par- 31
tim probavit, partim correxit antiquorum opiniones;
nam *in cap.* 5. *ſeſſ.* 21 ſtatuit primo, ut poſſint Epiſcopi
etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati juxta formam
juris, ſine tamen præjudicio obtinentium, facere uniones
perpetuas quarumcunque Eccleſiarum Parochialium, &
Baptiſmalium, & aliorum beneficiorum curatorum, vel
non curatorum cum curatis propter earum paupertatem, & in
ceteris caſibus a jure expreſſis, etiamſi dictæ Eccleſiæ,
vel dicta beneficia eſſent generaliter, vel ſpecialiter reſer-
vata, aut qualitercunque affecta. Et in hac prima parte
probavit illorum ſententiam, qui dixerunt reſervationem
pertinere ad titulum, non autem ad proprietatem benefi-
cii, ideoque adimere Epiſcopo poteſtatem conferendi,
ſed non poteſtatem uniendi, ut dixi ſupra *n.* 20. Sed vide-
tur ſuſtuliſſe ſecundam declarationem ſuperius poſitam *n.*
29. nam Epiſcopus videtur poſſe unire ex Concilio, et- 32
iamſi Papa reſervaverit ſuæ diſpoſitioni, ſeu ordinationi,
cum verba illa generaliter, vel ſpecialiter reſervata, aut
qualitercunque affecta, tanquam univerſalia, & gemina-
ta comprehendant quamcunque ſpeciem reſervationis,
vel affectionis, arg. *cap. Solita de major. & obed.* & patet
ex his, quæ tradunt Geminian. *conſ* 22. *Præmitto num.* 4.
verſ. In contrarium, Soc. ſen. *conſ.* 32. *Ex his quæ ſupe-
rius, n.* 11. *verſ. Nec obſtat lib.* 1. pleniſſime Ruin. *conſ.*
77. *In facto n.* 7 *in fin. & n. ſeq. lib.* 2. Deinde ſubdit Con-
cilium, *Quæ uniones etiam non poſſint revocari, nec quo-
quomodo infringi vigore cujuſcunque proviſionis etiam ex
cauſa reſignationis, aut derogationis, aut ſuſpenſionis:*
& in hac ſecunda parte correxit opinionem illorum, qui
exiſtimarunt unionem Epiſcopi non ſortiri effectum, ſed
manere in ſuſpenſo, donec proviſus Apoſtolicus benefi-
cium dimiſerit, ut dictum eſt ſupra *in* 1. *declarat. nu.* 23.
nam ex Concilio non ſuſpenditur unio ex quacunque pro-
viſione, ut ibi dicitur. Obſervandum tamen facultatem
Epiſcopis attributam *in d. cap.* 5. non eſſe univerſalem ad
unionem quarumcunque beneficiorum, ſed reſtrictam ad
caſus ibi expreſſos; unde Epiſcopus in vim Concilii unire
poterit non curata curatis Eccleſiis, ſed non e contra, *ut
in cap.* 13. *verſ. In junioribus ſeſſ.* 24. Item dignitati cura-
tæ unire poterit aliam dignitatem ex cauſa paupertatis, &
juxta terminos *d. cap.* 5. *& cap.* 13. Non tamen unire pote- 33
ris hoſpitalia, etiamſi dentur in titulum, & in eis nulla
exerceretur hoſpitalitas, *ut in cap.* 8. *ſeſſ.* 25. *verſ. Quod ſi
hoſpitalia*, & ita cenſuit S. Congregatio. In unionibus 34
ergo de beneficiis reſervatis, quæ non includuntur *in d. c.*
5. ſervanda erit juris communis diſpoſitio, ſecundum ea,
quæ dicta ſunt ſupra *nu.* 22. *& ſeqq.* Nam quod mutatur,
&c. *l. Sancimus C. de teſtam. & l. Præcipimus in fin. C. de
appell.* Ad hæc in duobus aliis caſibus Concilium Triden- 35
tinum tribuit Epiſcopis facultatem uniendi beneficia reſer-
vata. Unus eſt *in cap* 15. *ſeſſ.* 24. videlicet cum præben-
dæ una cum diſtributionibus quotidianis in Cathedrali-
bus, & Collegiatis inſignibus ſunt ita tenues, ut ſuſtinen-
do decenti Canonicorum gradui non ſufficiant: ſtatuit
enim S. Synodus, ut liceat Epiſcopis cum conſenſu Capi-
tuli aliquot ſimplicia beneficia non tamen regularia iis uni-
re, non obſtante quacunque reſervatione generali, vel
ſpeciali, aut affectione: neque prædictæ uniones tolli,
ſeu impediri poſſint ex quibuſcunque proviſionibus etiam
vigore reſignationis, aut quibuſvis aliis derogationibus,
vel ſuſpenſionibus: & de hoc Decreto egi latiſſime in *c.
Expoſuiſti ſupra de præben.* Alius caſus eſt *in cap.* 18. *ſeſſ.*
23. ubi tribuitur Epiſcopis facultas ampliſſima uniendi be- 36
neficia ſimplicia Seminario Clericorum, & diſertis ver-
bis ſtatuitur, *ut hoc locum habeat, etiamſi beneficia ſint
reſervata, vel affecta; nec per reſignationem ipſorum be-
neficiorum uniones ſuſpendi, vel ullo modo impediri poſ-
ſint: ſed omnino quacunque reſervatione, etiamſi in Cu-
ria effectum ſuum ſortiantur, & quacunque Conſtitutione*

O non

non obſtante. Hæc ibi: & hoc quoque tempore inſpecto in hoc ſpeciali caſu approbatur facultas uniendi beneficia reſervata, quam Epiſcopi habent a jure communi, abſque limitationibus, ſeu declarationibus, de quibus ſupra *n.* 23. & 29. Neque vero uniones in caſibus ſupraſcriptis cadunt ſub regulam revocatoriam unionum Sanctiſſimi D. N. Urbani VIII. quæ habetur in Bullar. *tom.* 4. *pag.* 210. quoniam ibi excipiuntur uniones factæ Concilii Tridentini authoritate.

37 Tertium denique tempus eſt poſt Decretum Clem. VIII. hac de re editum; nam cum in S. Congregatione Concilii quæſitum fuerit, an unio beneficiorum aſſectorum facta etiam ante vacationem debeat cenſeri invalida ad obviandum fraudi, quæ in ſimili unione ab Ordinario committi videtur: & an proviſus Apoſtolicus illorum ſit mittendus in poſſeſſionem. Die 20. Febr. 1602. Sac. Congregatio cenſuit de cetero ad obviandum fraudibus oportere decerni, ut non poſſint etiam ante vacationem uniri Seminario beneficia, quæ obtineant perſonæ, quæ ob familiaritatem Cardinalium, vel aliam rationem tales ſint, ut quocunque menſe decedant, certum ſit ea fore affecta Sedi Apoſtolicæ. Ceterum in præteritum nihil ſtatuendum. Die 26. Februar. 1602. S. D. N. ex ſententia Congregationis decrevit, ut ſuperius eſt adnotatum. Itaque inſpecto hoc tempore, quoad uniones, quæ fiunt Seminario, funditus ſublata eſt facultas, quam Epiſcopi habebant a jure communi, & a Conc. Trid. uniendi beneficia reſervata, vel affecta; ſed in aliis unionibus, quæ fiunt in vim *c.* 5 *ſeſſ.* 21. & *c.* 15. *ſeſſ.* 24 ſalva manet Epiſcoporum facultas, cum ex Decreto Clementis non reperiatur ſublata.

38 QUÆRO, an Cardinalis Epiſcopus habens indultum non obſtante Decreto Clementis VIII. unire poſſit Seminario ante vacationem ea beneficia, quæ ſi eodem Cardinali vivente vacarent, non obſtantibus reſervationibus, vel affectionibus Apoſtolicis ad ſuam collationem pertinerent.

Videtur reſpondendum poſſe; nam circumſcripto ejuſmodi Decreto Clementis VIII certum eſt beneficia reſervata, vel affecta poſſe in vim Concilii uniri Seminario ante vacationem a quolibet Epiſcopo etiam non Cardinali. Ita enim diſertis verbis ſtatuitur Decreto *cap.* 18. *ſeſſ.* 23. ibi: *Necnon beneficia aliquot ſimplicia etiam ante vacationem huic Collegio applicabunt, & incorporabunt; quod locum habeat etiamſi beneficia ſint reſervata, vel affecta: nec uniones beneficiorum ulla modo impediri poſſint, ſed omnino quacunque vaca-*
39 *tione etiam in Curia effectum ſuum ſortiantur*. Quo-
circa cum Concilium aperte diſponat de beneficiis affectis, vel reſervatis Seminario uniendis, etiam ante vacationem, negari non poteſt, quin Epiſcopis omnibus attributa ſit poteſtas uniendi Seminario ea quoque beneficia, quæ tempore unionis ſint reſervata, vel affecta. Atque ita ante Decretum Clementis ſæpius reſpondit S. Congreg. Concilii, cujus ſententiam approbarunt S. Pius V. & Gregorius XIII.

Itaque cum Cardinalis Epiſcopus habeat hanc facultatem a Concilio, videndum eſt, an illi obſtet Decretum Clementis. Et videtur reſpondendum non obſtare; nam, ut prædixi, Clemens VIII ex ſententia Congregationis Concilii die 16. Februarii 1602. decrevit, de cetero ad obviandum fraudibus non poſſe etiam ante vacationem uniri Seminario beneficia, quæ obtineant perſonæ, quæ vel ob familiaritatem Cardinalium, vel aliam rationem tales ſint, ut quocunque menſe decedant, certum ſit ea fore affecta Sedi Apoſtolicæ.

40 Hoc autem Decretum neque in verbis, neque in ratione comprehendit Cardinalem habentem indultum: non in verbis, quia loquitur de beneficiis, quæ obtinent perſonæ, quæ tales ſint, ut quocunque menſe decedant, certum ſit ea fore affecta Sedi Apoſtolicæ; unde nullo modo comprehendit beneficia, quæ ſi eodem Cardinali vivente vacarent, ad ejus collationem pertinerent, non obſtantibus reſervationibus, vel affectionibus Apoſtolicis, ut ſupponitur in dubio, de quo
41 agitur. Certum eſt enim ea non fore affecta Sedi Apoſtolicæ, ſed abſolute pertinere ad collationem Cardinalis Epiſcopi, cujus ordinaria poteſtas in conferendo per indultum non ampliatur, ſed præſervatur remotis obſtaculis reſervationum, juxta noviſſimas deciſiones Caſſad. 3. & Creſcent. itidem 3. *de privil.*

Sed neque mens, & ratio evitandi fraudes, quæ exprimitur in eodem Decreto, congruit Cardinali habenti indultum, & volenti unire Seminario beneficia ad ſuam collationem pertinentia; quia hoc modo non poteſt ullo pacto unire in fraudem, ut præripiat Papæ collationem beneficii; nam cum collatio ſtante indulto non ad Papam, ſed ad ipſum Cardinalem pertineant; utique uniendo, non Papæ, ſed ſibi tantum infert præjudicium, cum ſe ipſum privet ea facultate, quam habet a jure communi beneficium conferendi, *ut cap. Conquerente de offic. Ordin. c.* 2. *de conceſſ. preben. & cap. Ex frequentibus de inſt. cum mult. ſimil.*

Neque refragatur, quod ſi Cardinalis prædecederet ante obitum obtinentis beneficium, ejuſmodi unio cederet in præjudicium Papæ, ad quem ratione familiaritatis ſpectaret beneficium conferre. Siquidem reſpondetur Decretum Clementis non conſiderare hunc incertum, & futurum eventum, cum potius requirat, ut reſervatio Sedi Apoſtolicæ ſit certa in ipſo unionis initio, dum prohibet uniri beneficia perſonarum, quæ tales ſint, ut quocunque menſe decedant, certum ſit ea fore affecta Sedi Apoſtolicæ. Atque ita tunc demum prohibet unionem, ſi adſit certitudo Apoſtolicæ affectionis. Quæ quidem certitudo non adeſt, cum Cardinalis unit beneficium, quod ſi ſe vivente vacaret, ad ſuam collationem pertineret; quia fieri poteſt, ut vacatio contingat ſe adhuc vivente: & revera ſi Clemens hoc incertos eventus conſideraſſet, utique cenſeretur prohibuiſſe uniones beneficiorum etiam non affectorum; nam quis prohibet beneficium non reſervatum fieri reſervatum per futuram familiaritatem poſ-
ſidentis, per obitum in Curia, ſeu in menſe reſervato, vel ob aliam quamcunque cauſam? Et tamen u- 42
niones beneficiorum per hujuſmodi affectiones, aut reſervationes ſupervenientes non impediuntur, nec ſuſpenduntur, quia Clemens reſpexit ad reſervationem certam in ipſo unionis initio, non autem ad futuras contingentes, ut jam ſæpius declaravit Sac. Congregatio Concilii, cum hujuſmodi caſus eventus attendi, & conſiderari non debeant, *ut l.* 2. §. *Si eo tempore, ff. de re adminiſtr. rer. ad civit. pertinent. l. Julianus, ff. qui, & a quib.* & notat Archid. *in capit. penult.* 5. *di.* 8. Præſertim vero, quia in hoc futuro contingentis mortis Cardinalis nulla fraus conſiderari poteſt adverſus collationem Apoſtolicam. Quis enim credat Cardinalem unire Seminario beneficium ad hoc, ut poſt mortem ſuam præripiat Papæ ejuſdem beneficii collationem? Itaque Clemens illi tantum fraudi obviare voluit, quam committebant Ordinarii uniendo ea beneficia, quæ ſciebant certo ad ſuam collationem ſpectare non poſſe, ſed ea fore affecta Sedi Apoſtolicæ ratione familiaritatis, aut aliam ob cauſam; quæ quidem ratio fraudis non viget, neque vigere poteſt in caſu, de quo agitur.

Supereſt nunc reſpondere ad ea, quæ in voto Rotæ in contrarium afferuntur.

Et primo non obſtat, quod ex Concilio non liceat
Epiſcopis unire Seminario beneficia affecta tempore u- 43
nionis; nam reſpondetur contrarium declaraſſe S. Congregat. ac Summos Pontifices S. Pium V. & Gregorium XIII. & declarationes, quæ afferuntur in contrarium, emanarunt poſt Decretum Clementis, & non ante. Hoc autem Decretum non obſtat Cardinali, cum habeat indultum, quod removet obſtacula reſervationum, ut dictum eſt.

Non obſtat ſecundo, quod indultum non diſponat de beneficiis vacaturis, ſed tantum de vacantibus, ibi, *Cum vacare contigerit*; nam reſpondetur, imo indul-
tum non diſponere de vacantibus, ſed de vacaturis: 44
hoc enim proprie important illa verba, *Quæ vacare contigerit*, quæ ſunt futuri temporis, & excludunt vacantia, ut tradit in ſpecie Oldrad. *conſ.* 310. *incip. Thema tale eſt vacante Præpoſitura*, ubi reſpondit indultum de percipiendis fructibus primi anni beneficiorum, quæ vacare contigerit, non comprehendere beneficia vacantia, ſed vacatura.

Non obſtat tertio, quod etiamſi in Cardinali ceſſet ratio fraudis conſiderata in Decreto Clementis; attamen Decretum ipſum in ſui generalitate ceſſare non debeat, ſecundum Bald. *in conſ.* 150. *n.* 16. *l.* 1. Reſpondetur enim hoc ſolum poſſe procedere, quando caſus eſt comprehenſus in

ver-

verbis legis: tunc enim ſi eſſet aliquando ratio legis impulſiva, tamen lex ceſſare non debet, ut in exemplo Calphurniæ, de quo *in l. 1. §. 1. ff. de poſtulan.* Ideoque ſi aliquis Epiſcopus non Cardinalis uniret beneficium reſervatum, etiamſi id faceret ſine ulla fraude, non tamen propterea unio eſſet valida; ſecus autem eſt, cum caſus in verbis legis non comprehenditur; nam tunc ſi nec in ratione comprehendatur, certum erit legem ad illum caſum non pertinere, *ad leg. 4. §. Toties, ff. de damn. infect.* Caſus autem Cardinalis volentis unire beneficium, quod ſi vacaret, certum non eſſet fore affectum Sedi Apoſtolicæ, ſed potius ad ſuam collationem pertinere, non ſolum non comprehenditur in ratione, ſed nec in verbis Decreti Clementis, ut jam diximus. Ergo non procedit hoc caſu argumentum a ratione legis ceſſante. Præterquamquod Baldum reprobat Felinus *in cap. Si quando, §. Circa reddendam, ſub num. 11. de reſcript.* & tamen Baldus non loquitur, ubi ratio eſt expreſſa in lege: tunc enim ea ceſſante, ceſſat legis diſpoſitio, ut idemmet Bald. tradit *in d. l. Non dubium num. 5.* poſt Bart. *ibi n. 9. C. de leg.* Dyn. *in cap. fin. n. 12. & ſeq. de reg. jur. in 6.*

46 Ac denique non obſtat, quod indultum non det Cardinali poteſtatem uniendi, ſed ſolum conferendi, quod fuſe probatur in eodem voto; nam reſpondetur Cardinalem Epiſcopum habentem indultum non unire virtute indulti, ſed ſua ordinaria facultate quam habet a jure communi, & a Concilio: indultum enim hoc tantum facit, ideſt removet obſtacula, & impedimenta reſervationum, itaut Cardinalis Epiſcopus libere poſſit, & abſque impedimento uti ſua facultate Ordinaria, ut notant Joan. Monach. & Gemin. *in cap. Cum aliquibus de reſcr. in 6.* ubi dant exemplum de vincto, cujus manus, pedeſque ab aliquo exſolvuntur: graditur enim, & reliqua agit ſua vi, non autem ſolventis; & extant vulgare deciſiones Caſſad. & Creſcent. ſuperius relatæ *n. 41.*

47 Juxta prædicta QUÆRO, an Cardinalis Epiſcopus, qui, ut præfertur, habet indultum, non obſtante Decreto Clementis VIII. unire poſſit Seminario beneficia duplici reſervatione perſonali reſervata, vel affecta.

Solutio pendet ex duplici inſpectione. Altera eſt, an hujuſmodi Decretum comprehendat S. R. E. Cardinales, cum de illis expreſſam mentionem non faciat.

48 Altera, quatenus illos comprehendat, an obſtet Cardinali Epiſcopo habenti indultum, quominus unire poſſit reſervata duplici affectione perſonali, quippe quæ ea ſententia Rotæ in indulto non comprehenduntur, ut apud Caputaq *ex deciſ. 85. part. 2.* Ægidius *dec. 455.* & tradit Mandoſ. *praxi Signat. grat. in ver. Indultum conferendi verſ. An autem*, & fuit plene reſolutum in voto DD. Ubaldi, & Veroſpii Rotæ Auditorum in Cauſa Cæſenaten. anno 1615. ubi dixerunt hoc habere locum non obſtantibus clauſulis generalibus, & prægnantibus, quia non includunt ea, quæ Papa non eſſet de facili conceſſurus. *Sed in fine ejuſdem voti* diſtinxerunt inter geminas reſervationes perſonales, ſeu coæquales, veluti ſi beneficium obtinens ſit familiaris Papæ, & Protonotarius; & tunc dixerunt indultum non extendi ad beneficia reſervata hac duplici reſervatione; unde cum myſterio propoſita quæſtio reſtricta eſt ad reſervationem perſonalem. Sin autem reſervationes ſint diſpares, videlicet realis, & perſonalis, vel utraque perſonalis, una tamen altera inferior, ut ſi beneficiatus ſit familiaris Papæ, & Cardinalis: hoc caſu admiſerunt poſſe obtinere contrariam opinionem. Pro qua diſtinctione optime facit quod ſcripſit Sarnen. *in regula de impetrand. benef. vacant. per obit. qu. 15. n. 7. & 8.*

His ita conſtitutis, quoad inſpectiones propoſitas non eſt opus prolixiori diſputatione: quandoquidem utriuſque ſolutio patet ex literis in forma Brevis, quæ inſcribuntur, Sanctiſſimi Dom. N. Urbani Divina providentia Papæ VIII. confirmatio Decreti Clementis Papæ VIII. prohibentis fieri uniones beneficiorum diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ reſervatorum, vel affectorum, cum declaratione, quod Decretum hujuſmodi comprehendit etiam S. R. E. Cardinales, & alios indulta conferendi reſervata habentes; quodque illi non potuerunt, nec poſſunt conferre beneficia duplici reſervatione perſonali reſervata, vel affecta: tenoris inſraſcripti, videlicet

URBANUS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Quamvis fel. record. Clemens Papa VIII. prædeceſſor noſter accepto, quod aliqui Ordinarii beneficia Eccleſiaſtica in ſuis menſibus vacantia, & alias diſpoſitioni Apoſtolicæ non reſervata, perſonis ſibi benevisis conferrebant: illa vero, quæ reſervata erant, Seminariis puerorum ſæpe uniebant, ad evitandum hoc Sedis Apoſtolicæ præjudicium per ejus Decretum prohibuerit, ne uniones beneficiorum Eccleſiaſticorum diſpoſitioni Sedi Apoſtolicæ tempore, quo uniuntur reſervatorum, vel affectorum fieri poſſent etiam vigore Decretorum S. Concilii Tridentini in favorem Seminariorum puerorum ad præſcriptum ejuſdem Concilii erectorum, ſive erigendorum; nihilominus poſtea prætextu Indultorum Apoſtolicorum conferendi beneficia reſervata, vel affecta per Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, ac etiam per Nos aliquibus perſonis, præſertim S. R. E. Cardinalibus conceſſorum, executio prædicti Decreti Clementis prædeceſſoris de facto impedita fuit, & impeditur, quoniam Cardinales indulta conferendi, & diſponendi de reſervatis, vel affectis habentes aſſerunt ſe non eſſe in prædicto Decreto comprehenſos, tanquam in eo expreſſe non nominatos, & ulterius tam ipſi Cardinales, quam alii, qui ex prædictis indultis Apoſtolicis habent facultatem conferendi reſervata, ſeu affecta, ac de eis diſponendi, nedum prætendunt indulta hujuſmodi continere facultatem diſponendi de eiſdem beneficiis etiam per modum unionis, & extinctionis in præjudicium perpetuum Sedis Apoſtolicæ, quæ illorum proviſione perpetuo privata remaneret, ſed etiam ex ipſis indultis eſſe ſublatam, & extinctam reſervationem quamcunque; ideo etiam auctoritate ordinaria potuiſſe, & poſſe per eos fieri eorundem beneficiorum uti non reſervatorum, nec affectorum unionem, Decretaque Concilii eis concedere facultatem uniendi etiam reſervata eiſdem Seminariis: Quinimo etiamſi in Pontificatu rec. mem. Pauli V. etiam prædeceſſoris noſtri hactenus ex voto duorum Rotæ Auditorum fuerit in Dataria obſervatum, & obſervetur beneficia duplici reſervatione perſonali reſervata, vel affecta non comprehendi in prædictis Indultis; tamen etiam prætendunt hanc reſervationis duplicitatem non impedire eorum proviſionem vigore prædictorum Indultorum faciendam, eiſdemque beneficiorum unionibus non obſtare, & propterea diverſimode etiam executio literarum Apoſtolicarum proviſionis eorundem beneficiorum indebitis prætenſionibus hujuſmodi impedita fuit, & impeditur de facto in diverſis Tribunalibus, & Congregationibus præſertim Rotæ, & Congregationis Concilii Tridentini, in quibus reperiuntur factæ reſolutiones etiam inter ſe diſcordantes: Volentes igitur prædicta impedimenta tollere, & noſtro Oraculo prætenſas dubitationes dilucidare: motu proprio, certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine hac noſtra perpetua Conſtitutione prædictum Decretum Clementis prædeceſſoris prædicti ſuper executione, ſeu interpretatione ejuſdem Concilii emanatum confirmamus, inviolabiliterque de cetero obſervari mandamus per quoſcunque Patriarchas Metropolitanos, Archiepiſcopos, Epiſcopos, etiam S. R. E. Cardinales, declaramuſque prædictum Decretum etiam eoſdem Cardinales comprehendiſſe, & comprehendere, prædictoſque Cardinales, & quoſcunque alios prædicta indulta Apoſtolica conferendi prædicta beneficia reſervata, ſeu affecta, & de eiſdem diſponendi habentes, non potuiſſe hactenus poſt prædictum Decretum Clementis prædeceſſoris, nec in poſterum poſſe in vim illorum, nec vigore ejuſdem Concilii, aut alias etiam auctoritate eorum ordinaria, prætextu quod ex prædictis indultis extinctæ, & ſublatæ ſint reſervationes, & affectiones, eadem beneficia quomodolibet tempore unionis reſervata, vel affecta unire etiam Seminariis prædictis puerorum, nec de iis per viam cujuſcunque unionis, ſuppreſſionis, vel applicationis diſponere, nec etiam in vim prædictorum Indultorum reſervata, & 50
affecta conferendi, ac de eis diſponendi, potuiſſe, nec poſſe conferre beneficia duplici reſervatione perſo-

49

nali reſervata, vel affecta. Præſentes quoque literas de ſubreptionis, ac obreptionis, ſeu nullitatis vitio, noſtræque intentionis defectu, etiam ex eo quod Seminaria, & quicunque, & cujuſcunque ſtatus, conditionis, gradus, qualitatis, ac dignitatis, etiam Eccleſiaſticæ, deſuper intereſſe habentes, vel habere prætendentes, ad hæc vocati non fuerint, vel præmiſſis non conſenſerint, notari, impugnari, redargui, aut in jus, vel in controverſiam revocari non poſſe: ſicque & non aliter per quoſcunque judices ordinarios, & delegatos etiam Sacri Palatii Apoſtolici, Cauſarum Auditores, ac S. R. E. Cardinales, eorumque Congregationes, & quoſcunque alios ſpeciali expreſſione indigentes judicari, diffiniri, & interpretari debere, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, ſeu interpretandi facultate, & auctoritate, ac irritum, & inane ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari decernimus. Non obſtantibus præmiſſis omnibus, & ſingulis, ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis etiam in Conciliis generalibus editis, regulis Cancellariæ, & quatenus opus foret etiam illa de non tollendo jure quæſito, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Quorum omnium, & ſingulorum tenores, earundem litium, & cauſarum etiam hactenus pendentium ſtatum, & merita, & ipſorum beneficiorum nuncupationes, ſituationes, & qualitates, partiumque colitigantium, necnon judicum nomina, & cognomina, Tribunaliumque, & Congregationum præeminentias, & facultates, cæteraque hic forſan exprimenda, & inſerenda, pro expreſſis, ac de verbo ad verbum inſertis haberi volumus. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 15. Julii 1642. Pontificatus Noſtri Anno decimonono.

51 Ulterius QUÆRO, an unio beneficii litigioſi facta Seminario ad præſcriptum Conc. Trid. *cap.* 18 *ſeſſ.* 23. ſit valida, necne.

Videtur reſpondendum eſſe validam; nam Decretum *d. cap.* 18. primo tribuit Epiſcopo facultatem uniendi Seminario Clericorum beneficia aliquot ſimplicia ſine cultus divini, & illa obtinentium præjudicio, ac deinde adjicit: Quod locum habeat, etiamſi beneficia ſint reſervata, vel affecta, nec per reſignationem ipſorum beneficiorum uniones impediri ullo modo poſſint, ſed omnino quacunque vacatione etiamſi in Curia effectum ſuum ſortiantur, & quacunque Conſtitutione non obſtante. Quibus verbis videtur attributa facultas uniendi etiam beneficia litigioſa.

52 Primo, quia multorum ſententia eſt, beneficium ratione litis cenſeri affectum: quod cenſent Probus ad Monach. *in cap.* 1. *n.*8 *verſ. Idem dic de reſervatis Sedi Apoſtolicæ, & affectis ratione litigii, de offic. Legat. in* 6. Mandoſ. *in proœm regul. Cancell. qu.* 5. *n.* 9. *verſ. Affectia etiam cauſatur ratione litis*, Sarnen. *in regul. de impetran. benefic. vacan. per obitum Cardinalis qu.* 8. *ante n.* 7. *verſ. Teſtis tamen*, n. 7. *verſ. Poſtremo facit*, & Rebuffus *ſup. concordan rubr. de collat.* § *Volumus in ver. affectu fol.* 451. Quorum opinio ſi vera eſt, hic caſus deciditur expreſſis verbis Concilii, quibus datur facultas uniendi beneficia etiam reſervata, vel affecta.

Deinde etſi multi ſentiant in ſtrictiori ſignificatione a-
53 liud eſſe beneficium litigioſum, aliud affectum, vel reſervatum, ut idem Mandoſ. *in d. regul. de impetr. benef. q.* 9. *n.* 5. & Simonet. *de reſervat. quæſt.* 10. *n.* 9. *& ſeq.* Veritas tamen eſt longe minus eſſe beneficium litigioſum, quam reſervatum; nam per litem non abdicatur prorſus ab Ordinario conferendi facultas, ſed ſuſpenditur tantum uſque ad litis terminum, *c.* 2. *ut lite pendente lib.* 6. & Clem. 1. *eod. tit.* Lis enim eſt qualitas ſuſpenſiva, & veluti ſimplex in-
54 hibitio temporalis, per quam manus Ordinarii ligantur, ut interim non conferant, Gomez *in regul. de trienn. qu.* 31. *verſ. Tamen pace eorum*, Covarr. *pract. qu. capit.* 36. *n.* 7. *verſ. Quinto.* At per reſervationem omnino tollitur Ordinario facultas conferendi, & beneficium remaneat perpetuo affectum, Extrav. *Ad Romani de præben.* & tradit Gomez *loc. cit.* Itaque ſi Concilium tribuit Epiſcopo poteſtatem uniendi beneficia etiam reſervata, vel affecta, quorum collatio certum eſt nunquam ad Epiſcopum, ſed ſemper ad Sedem Apoſtolicam pertinere; longe magis cenſetur attribuiſſe poteſtatem uniendi litigioſa, quorum proviſio dubium eſt an ſpectare debeat ad Papam, vel ad
55 Ordinarium ratione litis; nam ut ait Simonet. *d. q.* 10. *n.* 6. collatio beneficii litigioſi pendet a dubio litis eventu; & plus juris habet Ordinarius in beneficio litigioſo, quod finita lite ſpectare poteſt ad ſuam collationem, quam in reſervato, cujus proviſio ſemper, atque indiſtincte pertinet ad Papam; & majus præjudicium infertur Papæ in unione reſervati, quod certum eſt ad ejus collationem pertinere, quam in unione litigioſi, cujus proviſio poſt litis exitum ſpectare poteſt ad Ordinarium. Unde in facultate uniendi reſervata, quod magis eſt, videtur abſque dubio comprehendi facultas uniendi litigioſa, quod minus eſt, *cap. Ex parte, il* 3. *de decim.* 1. *In eo quod plus, & in l. Pote, ff. de reg. jur. cum concord.* de quibus utrobique per Decium. Præſertim vero, quia Concilium utitur 56
dictione illa, *etiamſi*, quod, inquit, habet locum, etiamſi beneficia ſint reſervata, vel affecta: de cujus quidem dictionis natura eſt ampliare diſpoſitionem, & implicare caſum magis dubitabilem, *cap. Cum illis*, ubi Archid. *n.* 1. *verſ. illic etiam de præbend. in* 6.

Et confirmatur, quia Concilium concedit Epiſcopo auctoritatem uniendi beneficia, cujuſcunque qualitatis fuerint: quæ quidem verba apta ſunt comprehendere etiam beneficia litigioſa, *c. Solitæ de majorit. & obed.* cum alleg. per Salic. *l.* 2. *n.* 6. *C. de noxal.* & per Roman. *conſ.* 31. *Viſis his n.* 2. *verſ. Ex quo enim.* Deinde addit, Quod habeat 57
locum etiamſi beneficia ſint reſervata, vel affecta; qui quidem gradus utique excedit, & longe ſuperat impedimentum litigii. Tertio jubet unionem ſortiri effectum non obſtante vacatione in Curia, per quam inducitur reſervatio clauſa in corpore juris, id eſt *in c.* 2. *de præben. in* 6. & qua nulla in jure major, vel potentior invenitur, ut ait Guil. *dec.* 33. *de præben.* relatus a Gomez *de regul. de trienn. q.* 31. *in princ.* Neque his contentum Concilium, adjicit poſtremo unionem hanc debere effectum ſortiri quacunque Conſtitutione non obſtante, quæ verba proprie referri poſſunt etiam in Conſtitutione Bonifacii VIII. *in d. c.* 2. *ut lit. pendent. in* 6. per quam ſuſpenditur collatio beneficii litigioſi durante lite. Itaut propterea ſive mentem, ſive verba Concilii ſpectemus, non videatur dubitandum, quominus liceat Epiſcopo unire Seminario beneficia etiam litigioſa. Atque ita tollitur objectum, quod aliud ſit be- 58
neficium affectum, aliud litigioſum: quo uno fundamento, Rota in hac cauſa Cordubenſi iterum, ac tertio cenſuit Concilium non comprehendere litigioſa: revera enim facultas conferendi affecta, quod magis eſt, utique complectitur facultatem conferendi litigioſa, quod minus eſt.

Neque obſtat, quod in his, quæ differunt ſpecie, in 59
eo, quod eſt plus, non continetur id, quod eſt minus, *c. Cui de non Sacerdotali de præben. l. Solemus*, §. *Latrunculator, ff. de judic.* & declarat Dyn. *in reg. Sexti. Plus* 60
ſemper, verſ. Sed dicendum eſt. Nam pro ſolutione conſiderandum eſt quod ſpectat ad præſentem quæſtionem, inter beneficium litigioſum, & reſervatum duas tantum eſſe differentias. Prima eſt, quia prohibitio conferendi litigioſa eſt temporalis durante lite; prohibitio vero conferendi reſervata eſt perpetua, uſque ad Papæ proviſionem. Et hanc primam differentiam certum eſt non eſſe in 61
ſpecie, ſed tantum in quantitate temporis, vel durationis; itaut propterea in facultate uniendi, non obſtante prohibitione perpetua, abſque dubio comprehendatur facultas uniendi, non obſtante prohibitione temporali: ſicut qui poteſt relegare, vel interdicere in perpetuum, multo magis poteſt relegare, vel interdicere ad tempus, & qui poteſt abſolvere a ſuſpenſione perpetua, longe magis abſolvere poteſt a ſuſpenſione temporali, cum hæc non differant niſi tanquam magis, & minus, *ut l. Relegatorum*, §. *Solet, ff. de interdict. & releg. & l. Moris, ff. de pœnis.* Secunda difficultas eſt, quod in reſervatione Papa duo facit, id eſt prohibet Ordinarium conferre, & reſervat ſibi jus conferendi; in litigio autem non facit niſi unum ex his duobus, id eſt prohibet Ordinarium conferre: nemini autem reſervat jus conferendi, ſed illud relinquit in ſuſpenſo, vult pendere a futuro eventu: Et in hoc quoque reſervatio non differt a litigio niſi tanquam magis, & minus: certum eſt enim in reſervatione includi illam ſimplicem prohibitionem conferendi, quæ ineſt litigio, ſicut in mixto continentur ſimplicia. Beneficium enim litigioſum Papa ſolum prohibet conferre: reſervatum vero non ſolum prohibet, ſed ulterius procedendo ſuæ diſpoſitioni reſervat; atque ita reſervatio includit caſum litigii, ſed illum excedit gradu; unde facultas uniendi reſervata omnino comprehendit facultatem uniendi litigioſa; cum hæc, ut diximus, non differant niſi ut magis, & minus,

ut

ut in cap. Plus ſuper de reg. jur. in 6. & ibi notat gloſ. Jo. Andr. & Doctores.

Sed objicies: Major ratio prohibitionis eſt in litigioſis, quam in reſervatis, nec ſcilicet propter novos adverſarios, qui malitioſe interdum petitoribus ſubrogantur, litigia in Eccleſiarum diſpendium prorogari contingat, ut legitur in *d. c. 2. Ut lite pendente in 6.* Ergo facultas uniendi reſervata non includit litigioſa.

62 At reſpondetur hanc rationem poſſe quidem conſiderari in collatione, ſed non in unione. Primo, quia unio fieri poteſt etiam in vita collitigantium, ut Clem. 2. *de reb. Eccl. non alienan.* quo caſu per unionem Seminarii non adjicitur novus adverſarius, neque prorogatur litigium: ſed iidemmet collitigantes litem proſequuntur, & poſt obitum illorum unio effectum ſortitur. Deinde quia etſi unio fiat poſt obitum unius ex collitigantibus, tamen Seminarium poterit litem non proſequi, & expectare obitum alterius collitigantis ſuperſtitis, cum certum ſit unionem tunc eſſe habituram effectum abſque ullo ipſius Seminarii diſpendio. Præterea verba illa textus, *qui malitioſe petitoribus ſubrogantur*, non congruunt loco pio, cujuſmodi eſt Seminarium. Ac denique quia prohibitus conferre litigioſa non debet cenſeri prohibitus illa unire etiam circumſcripta Concilii diſpoſitione, dummodo unio fiat abſque obtinentium præjudicio: Sic enim videmus beneficia etiam reſervata poſſe ab Ordinario uniri, quamvis conferri non poſſint, cum unio reſpiciat proprietatem beneficii, collatio vero titulum, Rota *deciſ. 4. 5. & 6. de reb. Eccleſ. non alien. in antiq.* & fuſius dictum eſt ſupra *n. 20. & 22.* Experientia etiam docuit hanc rationem præjudicii Eccleſiarum propter litigii prorogationem eſſe parum conſiderabilem, cum ſtante lite Papa conſueverit paſſim concedere ſubrogationes in juribus defuncti, ut in regula Cancellariæ 19. *de ſubrog. collitig.* & ibi Gloſſatores.

63 Ultimo omittendum non eſt hanc quæſtionem in caſu huic valde affini fuiſſe jam deciſam in Congregatione Concilii; nam cum Decretum *cap. 18. ſeſſ. 24.* jubeat conferri Parochiales prævia forma examinis per concurſum, etiamſi, inquit, Parochialis Eccleſia reſervata, vel affecta fuerit; dubitatum fuit, an ſub ea diſpoſitione comprehenderentur beneficia litigioſa: & quamvis adductum fuiſſet litigioſa beneficia non eſſe reſervata, vel affecta, ſed tantum illorum collationem ſuſpenſam eſſe: ac proinde in ipſis non verificari verba Concilii, de reſervatis, vel affectis loquuntur: tamen S. Congregat. cenſuit Decretum *d. cap.* 18. habere locum, etiamſi ipſæ Parochiales litigioſæ ſint.

Hæc omnia videntur abſque dubio procedere in unionibus factis ante annum 1602. At vero in unionibus po-
ſtea factis, & in futurum faciendis longe major eſt diffi- 64
cultas; nam ut dictum eſt in præcedenti quæſtione Clem. VIII. die 22. Februarii 1602. ad vitandas fraudes ex ſententia Congregationis decrevit, ut de cetero non poſſent uniri Seminario beneficia, quæ obtineant perſonæ, quæ vel ob familiaritatem Cardinalium, vel aliam ob cauſam tales ſint, ut quocunque menſe decedant, certum ſit ea fore affecta Sedi Apoſtolicæ: Dubitari enim poteſt, an hoc Decretum quemadmodum abſtulit Epiſcopo facultatem uniendi reſervata, ita etiam abſtulerit facultatem uniendi litigioſa.

Verius videtur hoc Decretum non habere locum in litigioſis; quia in illis non viget tanta ratio prohibitionis, quanta viget in reſervatis: neque enim unio cenſeri poteſt fieri abſolute in fraudem collationis Apoſtolicæ; quia incertum eſt, an finita lite beneficium conferri debeat a Papa, vel ab Ordinario; & poteſt contingere, ut Ordinarius uniendo præjudicet ſuæ collationi, puta ſi beneficium vacaverit extra Curiam, quo caſu collatio litigioſi finita lite ad Ordinarium ſpectat, juxta text. in d. Clem. 1. *ut lit. pendent.* Et cum magis ſit beneficium eſſe reſervatum, quam litigioſum, ut ſuperius diximus *num.* 53. non ſequitur, Epiſcopus ob Decretum Clementis non poteſt unire reſervata; ergo nec litigioſa, quia regula, in eo quod plus, procedit in oratione affirmativa, non in negativa, ut declarant Bart. & DD. *in l. 1. §. Stipulanti, ff. de verb. obligat.* & Dec. *d. l. In eo quod plus nu. 8. verſ. Tertio regula procedit:* Sicut nec valet argumentum de parte ad totum, ut per Cald. *conſ.* 111. *alias 2. de arbitr.* Præterquam quod nec verba ejuſdem Decreti conveniunt ullo modo beneficiis litigioſis: loquuntur enim de illis tantum, quæ quocunque menſe vacaverint, certum tamen ſit fore affecta Sedi Apoſtolicæ: at vero litigioſa ſi vacaverint extra Curiam in menſe Ordinarii, finita lite nullo modo ſunt affecta Sedi Apoſtolicæ, ſed ad Ordinarii collationem pertinent ut ſtatutum eſt in d. Clem. 1. atque ita in litigioſis non adeſt certitudo illa, quam Decretum requirit.

Itaque videtur reſpondendum unionem beneficii, ſive ante, ſive poſt Decretum Clementis facta fuerit, tamen non eſſe nullam ex eo quod beneficium ſit litigioſum: & in hanc ſententiam S. Congreg. reſpondit.

DE EXCESSIBUS PRÆLATORUM.

Innocentius III. Epiſcopo Hipponen. & Abbati de Titulo Viſitatoribus Lombardiæ.

CAPUT X.

EX literis veſtris accepimus; quod cum ad Albiganenſem Eccleſiam, una cum Piſano Archiepiſcopo, tunc Epiſcopo Vercellen. acceſſiſſetis, viſitationis officium impleturi: Albiganen. Epiſcopus inter cetera, quæ propoſita fuerant contra ipſum, ore proprio eſt confeſſus, quod cum quidam in villa quadam ad ejus juriſdictionem ſpectante infamaretur de furto, & idem illud inficiaretur omnino, offerens, quod candentis ferri judicio ſe purgaret, & ut ſuſpendio puniretur, ſi deficeret in eodem: dictus Epiſcopus requiſivit a judice, quid ſuper hoc videretur eidem: & cum judex reſpondiſſet, ut fieret ſicut fur ipſe dixerat: ferrum candens in ipſius præſentia Epiſcopi eſt allatum, quod cum accepiſſet fur ille, combuſtus eſt: unde judex pavefactus, quid ſibi ſuper hoc videretur, conſuluit Epiſcopum memoratum: qui reſpondit, quod ſi fur ſic evaderet, malum eſſet: quanquam affirmet ſe verbis talibus uſum fuiſſe: Auditis quantus eſt clamor populi? omnes dicunt, malum eſt, ſi ſic evaſerit impunitus: & ſic Epiſcopus & judex villam ipſam cum multitudine ſunt egreſſi: in quorum præſentia prædictus fur eſt ſuſpenſus, propter quod ipſum cum literis veſtris ad Sedem Apoſtolicam deſtinaſtis: ſed idem nihil ſuper his propoſuit coram nobis, nec literas veſtras vidimus, licet idem ſe nobis illas aſſerat præſentaſſe: quinimo cum dictus Archiepiſcopus ad Sedem Apoſtolicam acceſſit, qui nobis hujuſmodi rei ſeriem plenarie indicavit, idem Epiſcopus a noſtra diſceſſit præſentia, & perquiſitus, non potuit inveniri. Nos autem quia idem Epiſcopus non ſolum in judicio candentis ferri, verum etiam in furis ſuſpendio graviter noſcitur deliquiſſe: cum his non tantum auctoritatem præſtiterit verum etiam præſentiam exhibuerit corporalem, ipſum indignum altaris miniſterio reputamus. Cum igitur Pontificale officium ſine altaris miniſterio non valeat adimpleri: Mandamus, quatenus ut Epiſcopatui cedat, moneatis eundem: alioquin ipſum ab Albiganen. Eccleſia amoventes, faciatis, eidem per electionem Canonicam de perſona idonea provideri.

1 *Ex literis*: Epiſcopus, cujus authoritate homicidium eſt commiſſum a miniſterio Altaris, & officio Pontificali, & Epiſcopatus adminiſtratione deponitur. Vel ſic: Epiſcopus præſtans cauſam directe, vel indirecte homicidio committendo, eo commiſſo, privari debet officio Pontificali, & Sacerdotali, & ab adminiſtratione Epiſcopatus removeri. Vel tertio, & brevius: Clericus authoritatem; vel conſilium directe, vel indirecte homicidio præſtans, irregularis efficitur. Hoc dicit Abb. Siculus. Prima pars narrat factum. Secunda diffiniendo committit, ibi, *Nos autem*.

Pro intellectu hujus Decretalis vide quod dixi *in c. Requiſivi n. 80. de Ordin. Epiſc.*

DE EXCESSIBUS PRÆLATORUM.

Idem Innocentius III. in Concilio Generali.

CAPUT XII.

Accedentibus ad nos de diverſis mundi partibus Epiſcoporum querelis, intelleximus graves & grandes quorundam Abbatum exceſſus, qui ſuis finibus non contenti, manus ad ea, quæ ſunt Epiſcopalis dignitatis, extendunt; de cauſis matrimonialibus cognoſcendo: injungendo publicas pœnitentias: concedendo etiam indulgentiarum literas, & ſimilia præſumendo; unde contingit interdum, quod vileſcit Epiſcopalis auctoritas apud multos. Volentes igitur in his, & Epiſcoporum dignitati, & Abbatum providere ſaluti: Præſenti Decreto firmiter prohibemus, ne quis Abbatum ad talia ſe præſumat extendere, ſi proprium voluerit periculum evitare: niſi forſan quiſquam eorum ſpeciali conceſſione, vel alia legitima cauſa, ſuper hujuſmodi valeat ſe tueri.

SUMMARIUM.

1 *Prælati inferiores de matrimonii cognoſcere, publicas pœnitentias injungere, & Indulgentias dare non poſſunt, niſi hoc eis competat de jure ſpeciali.*

2 *Cauſas matrimoniales cognoſcere eſt dignitatis Epiſcopalis.*

3 *Cauſarum matrimonalium cognitio acquiri poteſt nedum privilegio, ſed etiam conſuetudine legitime præſcripta.*

Et quid poſt Concilium Trident. n. 6. verſ. Hodie vero.

4 *Prælati inferiores acquirere poſſunt ea, quæ ſunt dignitatis Epiſcopalis, non ſolum privilegio, ſed etiam præſcriptione.*

5 *Non tamen ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis.*

6 *Etiamſi præſcriptio ſit immemorabilis.*

7 *Abbates, & alii inferiores Prælati Indulgentias concedere non poſſunt, & n. ſeq. uſque ad n. 20.*

8 *Indulgentiæ partim accedunt ad dignitatem Epiſcopalem, partim ad Ordinem.*

9 *Epiſcopus electus, & confirmatus ante conſecrationem an poſſit indulgentiarum literas dare, & n. ſeq.*

Et quid, ſi non ſit Presbyter, ibid. & n. 11.

10 *Clavis juriſdictionis non eſt quid ſacramentale. Indulgentiæ non pertinent ad diſpenſationem bonorum communium Eccleſiæ, ibid.*

11 *Legati etiam non Sacerdotes poſſunt Indulgentias concedere.*

Indulgentiæ pertinent ad clavem juriſdictionis, ib.

12 *Indulgentiæ dari non poſſunt ab inferioribus Prælatis etiam juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus.*

13 *Sed ab Epiſcopo tantum.*

14 *Eccleſia aſſimilatur Congregationi politicæ, Conventus vel Parochia Congregationi œconomicæ.*

15 *Epiſcopus ſolus proprie Prælatus Eccleſiæ dicitur.*

16 *Plebani non ſunt proprie Prælati, ſed quaſi Coadjutores Epiſcopi.*

17 *Indulgentias dare non poteſt Vicarius generalis Epiſcopi, nec Capitulum ſede vacante.*

18 *Et an valeat contraria conſuetudo.*

19 *Generales, & Provinciales Indulgentias concedere non poſſunt.*

20 *Abbates nullius diœceſis habentes omnimodam juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in clerum, & populum excluſis Epiſcopis, an poſſint cauſas matrimoniales, & criminales cognoſcere, latiſſime diſcutitur uſque in fin.*

Regulares veniunt appellatione inferiorum, qui a Conc. Trid. cauſas matrimoniales, & criminales cognoſcere prohibentur, ibid.

Declaratur n. 40. & 50.

21 *Cauſæ matrimoniales cum ſint graves, itidem & criminales, non ſunt per quoslibet tractandæ.*

22 *Curia Romana committit cauſas matrimoniales Epiſcopis; & ſi alios adjungit, ponit clauſulam,* Quod ſi non omnes, tu ſtatet Epiſcope.

23 *Inferiorum appellatione veniunt omnes Epiſcopo inferiores.*

Declaratur n. 38. & 50.

24 *Dictionis taxativæ natura eſt ponere; quod affirmat, & præter id quod ponit, omne aliud excludere.*

Declaratur n. 41. & ſeq. uſque ad n. 46.

25 *Monitoria ad finem revelationis decerni non poſſunt ab Abbatibus nullius diœceſis habentibus Epiſcopalem juriſdictionem, ſed petenda ſunt a Sede Apoſtolica, & n. 47.*

26 *Renunciationes matrimoniales remitti non poſſunt ab Ordinariis inferioribus, ſed ab Epiſcopo tantum.*

27 *Abbates ex Conc. Trid. prohibentur cauſas matrimoniales, & criminales cognoſcere.*

Declaratur n. 48. & 50.

28 *Abbates habent dignitatem excellentem, & primam poſt Epiſcopalem.*

29 *At ſi proprium territorium habeant cum juriſdictione quaſi Epiſcopali, excluſis Epiſcopis, veniunt appellatione diœceſani.*

30 *Cauſæ matrimoniales olim committebantur inferioribus Prælatis habentibus juriſdictionem ordinariam, vel delegatam.*

31 *Correctio legum induci non debet per ſubauditus, & tacitos intellectus.*

32 *Archidiaconi, Decani, & aliorum inferiorum appellatione non veniunt Abbates nullius diœceſis habentes juriſdictionem ordinariam excluſis Epiſcopis.*

33 *Epiſcopus in locis ipſis nullius diœceſis excepta viſitatione jure delegato nullam prorſus authoritatem exercere poteſt.*

34 *Etiam quoad ordinationem Clericorum.*

35 *Vel concernentia Curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem.*

36 *Cauſæ matrimoniales, & criminales, an olim ex ſtylo Curiæ committerentur Abbatibus, & an hic ſtylus ſervari debeat.*

37 *Abbatibus, & aliis inferioribus ſunt committendæ diſpenſationes matrimoniales, literæ in forma*

ſigni-

ſignificavit, & alia hujuſmodi quoad eorum ſubditos, ſi modo ipſi juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & proprium territorium habeant, vel juriſdictionem pleno jure Epiſcopalem, & temporalem.

38 *Dictio*, aliorum, *infert omnimodam ſimilitudinem ad expreſſa; & quamvis juncta ſit cum dictione* omnium, *tamen non comprehendit majora, quam expreſſa fuerint.*

39 *Clauſula generalis ſubſequens, quando in lege, vel Canone ſunt enumerata minores, aut inferiores perſonæ, nunquam comprehendit majores, vel ſuperiores.*

40 *Prælatis Regularibus nullius diœceſis, ac juriſdictionem habentibus quaſi Epiſcopalem, competunt ea omnia in Regulares exemptos intra ſuum territorium exiſtentes, quæ ex Concilio Tridentino competunt locorum Ordinariis contra alios exemptos.*

41 *Verba ſequentia reſtringuntur ad præcedentia, quando ad illa veniunt continuative.*

42 *Juriſdictione per Conſtitutionem in certam genus perſonarum taxative collata, non cenſetur derogatum juriſdictioni alterius in eaſdem perſonas.*

43 *Dictio taxativa in diſpoſitione legis non excludit caſus ſimiles, vel eandem rationem habentes. Et ſufficit, ut ſint ſimiles quoad id de quo diſputatur, n. 45.*

44 *Abbates in locis ſibi pleno jure ſubjectis quoad juriſdictionem ſunt ſimiles Epiſcopis.*

45 *Et valet argumentum de Abbatibus habentibus Epiſcopalem juriſdictionem ad Epiſcopos.*

46 *Prælatorum Eccleſiarum appellatione veniunt etiam Abbates nullius diœceſis.*

1 A*Ccedentibus*. Abbates de matrimoniis cognoſcere,
publicas pœnitentias injungere, & Indulgentias concedere non poſſunt, niſi hoc de ſpeciali jure illis competat: ſic ſummatur ſecundum Jo. Andr. & DD. communiter; vel ſic & generalius ſecundum Abbatem, & Marianum Socinum: Cognoſcere de cauſa matrimoniali, item pœnitentias publicas injungere, & Indulgentias concedere ſpectat ad dignitatem Epiſcopalem: unde inferior Prælatus de his ſe intromittere non debet, niſi ei competat de jure ſpeciali. Primo ponit Epiſcoporum querelam, cui ſecundo providet ibi, *Volentes*.

2 Nota primo cognitionem cauſarum matrimonialium eſſe dignitatis Epiſcopalis; ac proinde Epiſcopum de jure communi in his fundare intentionem excluſis inferioribus Prælatis, ut hic, *& in c. Multorum in fin. 35. q. 6.* & melius *in c. Auditis de præſcript.* & notat hic gloſ. *in ver. Epiſcopalis dignitatis*, Hoſt. *n. 3. in ver. Matrimonialibus*, Butr. Abb. & Marian. Soccin. omnes *in 1. notab.* & hodie eſt expreſſum in Decreto Concil. Trid. *cap. 20. §. At hæc ſeſſ.* 24. ut fuſius patebit infra *n.* 20.

3 Secundo nota ibi, *Speciali conceſſione, vel alia legitima cauſa*, jus cognoſcendi de cauſis matrimonialibus poſſe acquiri nedum ex privilegio, ſed etiam ex conſuetudine legitime præſcripta, quæ juriſdictionem tribuit, *cap. ult. ſupra de offic. Archid. & d. cap. Auditis de præſcript.* hoc enim important illa verba, *vel alia legitima cauſa*, ideſt conſuetudine, vel præſcriptione, ut caponit gl. fin. & Innoc.
4 Generaliter enim ea, quæ ſunt dignitatis Epiſcopalis, ſunt etiam inferioribus Prælatis non tantum conceſſibili privilegio, ſed etiam quæſibilia præſcriptione, vel conſuetudine, ut formaliter inquit Butr. hic *n.* 2. & conſentit Abb. *eodem n. 2. in 2. notab. & n. 3. verſ. Nota ex hac gl.*
5 & Marian. Soccin. *n.* 3. licet ſecus ſit in his, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, quia nulla conſuetudine, vel præſcriptione acquiri poſſunt ab inferioribus Prælatis, *cap. Quan-*
6 *to de conſuet. & cap. Atque de conſecr. Eccleſ.* & notant hic Hoſt. Jo. Andr. Card. Anchar. & omnes, etiamſi ſit immemorabilis, ut dixi plene *in d. cap. Quanto*.

Hodie vero conſuetudo inferiorum cognoſcendi de cauſis matrimonialibus ſublata eſt a Conc. Trid. *in d. cap. 20. in fine ſeſſ.* 24. niſi ſit immemorabilis, ut declaravit Sacr. Congregatio ejuſdem Concilii Interpres.

7 Ultimo nota, Abbates, vel alios inferiores Prælatos de jure communi non poſſe literas Indulgentiarum concedere; hoc enim Epiſcopalis eſt dignitatis, ut eſt textus
clarus hic, *& in cap. Cum ex eo inf. de pœnit. & remiſſ.* &
notat Archid. *in capit. Romana circa fin. in verb. Indulgen-*
tiis eod. tit. lib. 6. Quinimo ſentit hic Hoſt. *numer. 6. verſ.*
Patet ergo, indulgentiam eſſe mixtæ poteſtatis, quia par- 8
tim accedit ad dignitatem, ſive juriſdictionem Epiſcopa-
lem, partim ad Ordinem: unde *n. 5. verſ. Sed nunquid*
electus confirmatus, videtur inferre, ut Epiſcopus electus 9
& confirmatus, ante conſecrationem non poſſit Indul-
gentias elargiri, præſertim ſi non ſit Sacerdos: & eum
ſequitur Archid. *loco cit.* licet Hoſtienſis ſubdat aliter fuiſ-
ſe interpretatam conſuetudinem; quia Epiſcopi etiam
non Presbyteri, nec conſecrati Indulgentias faciunt, quam
tamen dicit eſſe irrationabilem, ſaltem in Epiſcopo non
Presbytero. Amplius putat Franc. Vercellen. relatus hic
a Joan. Andr. & DD. electum ante conſecrationem Indul-
gentias elargiri non poſſe, etiamſi Sacerdos ſit: & hanc
partem mordicus tuetur; Butr. vero *n.* 3. ſimpliciter reci-
tat opiniones, & nihil concludit, ſed dicit (teneatis quod
placet, ſed tu in hoc ſequere S. Thomam) nam, ut ipſe
ait *in 4. diſt. 20. art. 3. quæſt. 2. ad primum: Clavis juriſ-* 10
dictionis non eſt quid ſacramentale, & effectus ejus arbi-
trio hominis ſubjacet, & hujus clavis effectus eſt remiſſio,
quæ fit per Indulgentias, cum non pertineat ad diſpenſa-
tionem Sacramentorum talis remiſſio, ſed ad diſpenſatio-
nem bonorum communium Eccleſiæ. Et ideo etiam Legati
non ſacerdotes Indulgentias concedere poſſunt. Et ut 11
idem docet *art. 4. qu. 2. in corpore: Poteſtas concedendi*
Indulgentias ſequitur juriſdictionem: & quia Diaconi, &
alii non Sacerdotes poſſunt habere juriſdictionem vel com-
miſſam, ſicut Legati, vel ordinariam, ſicut electi; ideo
poſſunt Indulgentias concedere, etiam non Sacerdotes,
quamvis non poſſint abſolvere in foro pœnitentiali, quod
eſt Ordinis. Hæc ille, cujus doctrina communiter reci-
pitur, teſte Navarr. *in tract. de Indulg. in 31. notab. nu.* 3.
verſ. Poſſunt autem hi conferre, etiamſi non ſint in Epi-
ſcopos conſecrati. Sed quamvis hæc ita ſe habeant in Le- 12
gato, qui jus dandi Indulgentias habet ex commiſſione
Papæ, & in electo, qui illud habet ex poteſtate ordina-
ria, cum in confirmatione conſequatur poteſtatem juriſ-
dictionis, etiam ante conſecrationem, *ut in cap. Tranſ-*
miſſam de elect. non tamen hinc licet inferre, ut inferio-
res Prælati poſſint Indulgentias dare, licet quandoque
habeant juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, *ut in c. Abba-*
tes de priv. lib. 6. Rationem reddit egregie idem D. Th. *d.* 13
art. 4. qu. 1. quia ſolus ille, qui præficitur Eccleſiæ, poteſt
Indulgentiam elargiri. Sed cum Eccleſia ſit Congregatio 14
fidelium; Congregatio autem hominum ſit duplex, ſcilicet
œconomica, ut illi qui ſunt de una familia, & politica,
ſicut illi qui ſunt de uno populo; Eccleſia ſimilatur Congre-
gationi politicæ, quia ipſe populus Eccleſia dicitur; ſed
Conventus diverſi, vel Parochia in una diœceſi ſimilan-
tur Congregationi in diverſis familiis, vel in diverſis of-
ficiis, & ideo ſolus Epiſcopus proprie Prælatus Eccleſiæ
dicitur; & ideo ipſe ſolus quaſi ſponſus annulum Ec-
cleſiæ recipit; & ideo ſolus ipſe habet plenam poteſtatem 15
in diſpenſatione Sacramentorum, & juriſdictionem in foro
cauſarum quaſi perſona publica, alii autem ſecundum quod
ab eo eis committitur. Sed Sacerdotes, qui plebibus præ- 16
ficiuntur, non ſunt ſimpliciter Prælati, ſed quaſi coadju-
tores; unde in conſecratione Sacerdotum Epiſcopus dicit:
Quanto fragiliores ſumus, tanto magis his auxiliis indige-
mus. Et propter hoc etiam non omnia Sacramenta diſpen-
ſant. Unde Sacerdotes Parochiales, vel Abbates, aut
alii hujuſmodi Prælati non poſſunt hujuſmodi Indulgentias
dare. Hæc S. Th. quem ſimiliter dicit communiter rece- 17
ptum Navarr. *de indulg. in 31. notabil. n. 9.* Et propterea
Indulgentias non concedit Vicarius generalis Epiſcopi,
nec Vicarius Capituli ſede vacante, quamvis habeant
ea, quæ juriſdictionis ſunt, ut late probat Caldes. *in cap.*
Noſtro column. penult. & fin. de pœnitent. & remiſſ. quem
ſequitur Navarr. *in d. not. 31. num. 6.* & tenent Archid. *in*
cap. Romana circa finem verſ. Multo igitur fortius, de pœ-
nitent. & remiſſ. lib. 6. licet ſubdat multos contrarium fa-
cere abuſive, quem ſequuntur hic Joan. Andr. *n. 2. in fin.*
Butr. *num. 4. verſ. Ex his patet quod juris ſit de Capitulo*
ſede vacante, Anchar. *eodem num. verſ. Et ex prædictis.* 18
Nec valet contraria conſuetudo, ut pluribus probat Card.
S. Sixti *in tract. de Indulgent. art.* 5. licet in hoc aliud vi-
deatur ſentire Navarrus *ubi ſupra num. 6. verſ. Etiam con-*
ſuetudo haberet contrariam quæſt.

Quod facit contra Generales Ordinum Regularium

& Provinciales, qui nullis privilegiis ſuffulti præſumunt Indulgentias ſuis ſubditis elargiri; nam quidquid contra ſcripſerit Emman. Rodrig. *qu. Regul. to. 2. quæſt. 86. art. 1. verſ. Secundo dico*, agunt contra determinationem Concilii generalis, de qua hic, & contra doctrinam D. Thomæ, & graviter peccant, ut innuit litera hujus textus, ibi, *Et Abbatum provideri ſaluti*, necnon ibi, *Si proprium voluerit periculum evitare*, ſecundum Hoſt. *n. 7. in ver. Saluti*, & Joan. Andr. *num. 4. in eod. ver.*

20 QUÆRO, utrum Abbates nullius diœceſis habentes omnimodam juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in Clerum & populum excluſis Epiſcopis, poſſint cauſas matrimoniales, & criminales cognoſcere,

Ratio dubitandi oritur ex Decreto Trid. Conc. in *c. 20. §. Ad hæc ſeſſ. 24.* ubi diſertis verbis ſtatuitur, ut cauſæ matrimoniales, & criminales non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum judicio, etiam viſitando, ſed Epiſcopi tantum examini, & juriſdictioni relinquantur: & in fine derogatur privilegiis, indultis, & conſuetudinibus quibuſcunque: quo quidem Decreto etiam Regulares comprehendi, cenſuit S. Congregatio,

21 Et augetur difficultas, quia cauſæ matrimoniales non ſunt tractandæ per quoslibet, ſed per judices diſcretos, qui poteſtatem habeant judicandi, & ſtatuta Canonum non ignorent, *cap. 1. de conſang. & affinit.* & ibi DD. cum ſint graves, *cap. Cauſam matrimonii*, & ibi Abb. *de offic. delegat & cap. Si pro debilitate*, ubi
22 Dec. *num. 35. eodem tit.* Ferret. *conſ. 196. & ſeq.* Et ob hanc rationem Curia habet ex uſu delegare cauſas matrimoniales Epiſcopis, & ſi alios adjungit, ponit clauſulam, *Quod ſi non omnes tu frater Epiſcope*, ut hic teſtatur Jo. Andr. *n. 1. in fine in ver. Matrimonialibus*, Butr. & Anch. *uterque in 1. notab.* itidem & criminales cum matrimonialibus propter earum arduitatem a pari procedunt, DD. *in cap 1. de reſtit. & integr. & in c. Ad noſtram de probat. gloſ. in l. 3. §. Quæcunque*, & ibi Bart. Paul. de Caſtr. Alex. & alii *ff. de jureiurand* Bald. *in*
23 *d. cap. Ad noſtram col. 1.* Unde non mirum, ſi Concilium in illarum cognitione, ac definitione non confidit de inferioribus Prælatis: hac enim ratione uſum eſt illis verbis, *Et aliorum inferiorum*, quorum virtute veniunt omnes illi qui ſunt Epiſcopis inferiores, & in ſpecie Abbates, ut colligitur ex gloſſ. *in cap. Cum ab Eccleſiarum in verb. Eccleſia de offic. Ordin.* & notatur per DD. *in capit. Auditis de præſcript.* Quinimo ad majorem inferiorum omnium excluſionem Conci-
24 lium locutum eſt per dictionem taxativam, *tantum*, ibi, *Sed Epiſcopi tantum examini, & juriſdictioni relinquantur*, de cujus quidem dictionis natura eſt ponere quod affirmat, & præter id quod ponit, omne aliud excludere, *leg. 2. Cod. de patr. qui filios diſtrax. l. Contractus, de reg. jur. cap. Cum Eccleſia Sutrina, de cauſ. & propriet. cap. Contingit*, & ibi Felin. *de fid. inſtr.* Bart. *in l. Unica, ff. Si quis jus dicenti non obtemp* habet enim negativam implicitam, & ideo negat omnia non expreſſa, Gemin. *conſ. 76. n. 3. verſ. Contrarietas*, Anch. *conſ. 77. Viſo, & n. 4. & 5.*

25 Et confirmatur ponderando aliud Decretum Concilii, nempe *cap. 2. ſeſſ. 25.* ubi cum per ſimilia verba taxativa ſtatutum fuerit, ut excommunicationes pro rebus deperditis, ſeu monitoria ad finem revelationis a nemine prorſus, præterquam ab Epiſcopo decernantur, Sacr. Congregatio declaravit Abbates nullios diœceſis habentes Epiſcopalem juriſdictionem non poſſe ejuſmodi monitoria decernere; ſed illa petenda eſſe a Sede Apoſtolica. Et in individuo cum Cardinalis Farneſius obtinens in Commendam Abbatias S. Zeni, & Farfæ, in quibus habet jura Epiſcopalia, dubitaſſet, an poſſet concedere excommunicationes ad finem revelationis, S. Congregatio reſpondit non poſſe.

26 Et quod ſpectat ad cauſas matrimoniales, cum eſſet quæſitum, an facultas remittendi denunciationes competeret Commendatario, cujus Abbatia jura Epiſcopalia habet, & appellatione Ordinarii venit, juxta *cap. fin. de offic. Ordin. in 6.* Sanctiſſimus reſpondit Decreto *cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* appellatione Ordinarii non venire alium, quam Epiſcopum: & tamen Decretum dicti *capit. 1.* nec loquitur expreſſe de Epiſcopo, nec per dictionem taxativam, ſed ſimpliciter de Ordinario, ibi, *Niſi Ordinarius ipſe expedire judicaverit, ut prædictæ denunciationes remittantur.*

Demum in terminis *d. §. Ad hæc*, cum dubitatum 27
fuerit, an verba illa, *Aliorum inferiorum*, intelligantur de Abbatibus, cum Decretum faciat mentionem, Archidiaconi, poſt quem non videtur de Abbatibus intellexiſſe, & nullus Canon eos nominet poſt Archidiaconos, ſed ſemper præmittat Abbates, *ut in cap. 1. de ætat. & qualit. cum concord.* S. Congregatio cenſuit intelligi, & hic ordinem non ſervari.

Verum his non obſtantibus, contraria opinio eſt verior; nam omiſſa diſputatione, an Abbates poſſint acquirere facultatem cognoſcendi cauſas matrimoniales, & criminales cum omnimoda juriſdictione, & territorio ſeparato in vim præſcriptionis, ſeu conſuetudinis, in quo Canoniſtæ non conveniunt, ut conſtat ex Abb. *in cap. Cum contingat nu. 18. de foro competen* tamen indubitati juris eſt hujuſmodi territorium cum juriſdictione quaſi Epiſcopali privative ad Epiſcopum poſſe acquiri ex privilegio Papæ, ut per Hoſt. Ant. de Butr. & alios communiter *in d. cap. Cum contingat*.

Huic autem privilegio nulla ex parte derogavit Tri- 28
dentina Synodus *in dict. cap. 20. §. Ad hæc ſeſſ. 24.* quia non eadem ratione Abbates ſunt inferiores Epiſcopis, ſicut Decani, & Archidiaconi, quorum meminit Concilium; cum Abbates, de quibus agitur, habeant dignitatem excellentem, primam poſt Epiſcopalem, Bald. *in cap. Paſtoralis in gloſſ. in verb Superiores de offic. deleg.* ubi etiam Felin *col. 4. alleg. 84. Dominus Papa n. 11. verſ. Item Abbatia*, ubi determinat Abbatiam non venire ſub nomine dignitatum, cum ſit ſpeciali nota digna; & dicatur in primo dignitatis gradu, ſicut Epiſcopatus, & ceteras appellari inferiores dignitates: allegat textum *in cap. Si quis deinceps 16. qu. 7.* Et cum 29
habeant in proprio territorio juriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem privative ad Epiſcopum, veniunt appellatione Diœceſani, etiam in materia nova, & præjudiciali, ſecundum Abb. in Clem. *Diœceſanis de vit. & honeſt. Cler.* & tenet gl. in Clem. 1. §. *Volumus in ver. Diœceſanis*, quam ibi ſequuntur Card. *in 4. quæſt. n. 2*, Imol. *n. 28.* Vital. *n. 4.* & Abb. *n. 15. de for. compet. gloſ. Pragmatica ſanctionis tit. de annals, verſ. In diœceſis pag. 117.*

Præterea olim in cauſis matrimonialibus reſeribeba- 30
tur aliis inferioribus, ut de Archidiacono habetur *in cap. Literas*, & ibi notatur, *de reſtit. ſpoliat.* de Archipresbytero *in cap. 1.* & ibi gloſ. *in ver. Coram Archipresbytero de conſang. & affinit.* de Præpoſito *in cap. Propoſuiſti, de probat.* de Abbatibus patet, hic, *& in cap. 1. & 2. de eo qui duxit in matrimonium, in cap. Ex parte, de ſponſ. & in cap. 1. de conſang. & affinit.* ex quibus juribus colligitur ſatis eſſe, ut hujuſmodi inferiores Prælati noverint ſtatuta Canonum, & habeant juriſdictionem ordinariam, vel delegatam, ut poſſint eis prædictæ cauſæ committi. Et idem dicendum de cauſis criminalibus, cum propter illarum arduitatem matrimonialibus æquiparentur, ut dictum ex ſupra *num. 22.*

Hanc autem ſacrorum Canonum diſpoſitionem Con- 31
cilium Tridentinum cenſeri non debet ſuſtuliſſe; quia legum correctio, quantum fieri poteſt, vitanda eſt, *l. Sancimus, C. de teſtam.* ita ut niſi expreſſe facta reperiatur, induci non debeat, *l. Præcipimus in fin. C. de appell.* neque enim per ſubauditos, aut tacitos intellectus inducenda eſt legum correctio, ut dicit gloſs. *in cap. Cupientes, §. Quod ſi per viginti de elect. in 6.* notat Bart. *in l. Cum oportet, C. de bon. quæ liber. & in l. 2. Cod. de ſuis, & legit. hered.* Quin potius jura juribus ſunt concordanda, *capit. Cum expediat de elect. in 6.* Alex. *conſ. 25. n. 14. volum. 5.* Unde Concilium extendi non debet ultra Decanos, & Archidiaconos, & illis inferiores juriſdictionem ordinariam non habentes, de quibus loquitur ad correctionem juris communis.

Accedit, quod ex ſtylo Concilii, ubi fit mentio de Ar- 32
chidiaconis, Decanis, & aliis inferioribus, non comprehenduntur Abbates habentes juriſdictionem ordinariam excluſis Epiſcopis, ut patet *in cap. 3. ſeſſ. 24.* quod loquitur per eademmet verba, quibus loquitur *d. §. Ad hæc*, ut ibi, *Archidiaconi autem, Decani, & alii inferiores in iis Eccleſiis, ubi hactenus viſitationem exercere legitime conſueverunt, debeant quidem aſſumpto Notario de conſenſu Epiſcopi deinceps per ſeipſos tantum ibidem viſitare,*

& in

& in cap. 14. in fin. ſeſſ. 25. de reform. ibi: *Supradictorumque omnium cognitio, idest contra Clericos concubinarios, non ad Archidiaconos, nec Decanos, aut alios inferiores, ſed Epiſcopos ipſos pertineat: neutrum enim in prædictis Decretis comprehendit Prælatos nullius diœceſis juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes in Clerum, & populum privative ad Epiſcopum*, ut Sac. Congregatio declaravit. Ergo idem dicendum de d. §. *Ad hæc*, qui iiſdem verbis utitur, arguendo a ſolitis, & a ſtylo loquendi, ad *c. Cum M. Ferrarienſis*, ubi Ant. de Butr. Imol. Abb. & Felin. *de Conſtit.*

33 Et confirmatur, quia Concilium quando voluit comprehendere locs nullius diœceſis, illa diſertis verbis expreſſit; & tunc meminit aut de Epiſcopo proximiori, ut de Epiſcopo, intra cujus diœceſis fines ea loca ſita ſunt, ut patet *in c. 9. ſeſſ. 24. & c. 10. ſeſſ. 23.* Ergo cum id non fecerit *in c. 20. §. Ad hæc, ſeſſ. 24.* cenſetur noluiſſe, *ad l. Unicam, §. Sin autem ad deficientis, Cod. de caduc. toll. & cap. Ad audientiam, de Decim.*

Ad hæc in locis nullius diœceſis Epiſcopo nulla per Concilium tribuitur juriſdictio, niſi quoad viſitationem jure delegato, ut patet *in dict. c. 9. ſeſſ. 24.* nam etſi ex *cap. 10. ſeſſ. 23.* poſſit Epiſcopus ordinare perſonas nullius diœceſis, eiſque dimiſſorias concedere, & ex *c. 18. ſeſſ. 23.* ex beneficiis nullius diœceſis contribuendum ſit Seminario viciniotis Epiſcopi; tamen in locis ipſis nullius diœceſis nullam prorſus auctoritatem Epiſcopus exercere poteſt, excepta viſitatione jure delegato; ideoque in loco nullius diœceſis proximior Epiſcopus non poteſt facere ordinationes, aut Pontificalia exercere, ut alias cenſuit Sac. Congregatio ad *c. 5. ſeſſ. 25.*

34 At vero cauſas matrimoniales, & criminales in vim *d. cap. 20. §. Ad hæc, ſeſſ. 24.* Epiſcopus cognoſcit jure ordinario; & totum illud Decretum loquitur de Epiſcopo tanquam Ordinario, nec ullibi fit mentio de poteſtate delegata. Abſurdum autem eſſet, ut cauſas hujuſmodi Epiſcopus cognoſcere poſſet, ac diffinire tanquam Ordinarius in locis nullius diœceſis; & tamen jus viſitandi, quod favorabilius eſt, exercere non poſſet, niſi tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus; ergo ad vitandum hoc inconveniens, dicendum eſt *d. §. Ad hæc*, ad Prælatos, aut loca nullius diœceſis non pertinere.

35 Præterea quamvis perſonæ, ſive ſeculares, ſive regulares Curam animarum perſonarum ſecularium exercentes in his quæ d. Curam, & Sacramentorum adminiſtrationem concernunt, ſubſint immediatæ juriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, ex Decreto *c. 11. ſeſſ. 25. de regul.* tamen hæc facultas non competit Epiſcopo in locis nullius diœceſis, ut Sac. Congregatio declaravit: quia Decretum illud loquitur de locis, ac perſonis in diœceſi Epiſcopi exiſtentibus, ut conſtat ex illis verbis, *in cujus diœceſi ſunt ſita*; locus autem nullius diœceſis, nec eſt in diœceſi, nec de diœceſi, ut verba ipſa ſonant, & dicit Rota *dec. 207. n. 2. part. 2. diverſ.* Item prædicta facultas non competit Epiſcopis in locis, ubi Abbates Epiſcopalem, & temporalem juriſdictionem exercent in Parochos, & Parochianos, ut ibi patet in *verſ. Exceptis*. Ergo ſi in prædictis locis Epiſcopus nullam habet auctoritatem in concernentibus Curam animarum, & adminiſtrationem Sacramentorum; longe minus dicendum eſt illam habere in cognitione, ac diffinitione cauſarum, ad hoc *c. Cum Capella de privil.*

36 Ac demum quamvis de ſtylo Curiæ cauſæ matrimoniales, & criminales olim non committerentur Abbatibus, ſed Epiſcopis tantum, ut teſtatur Specul. *de reſcript. præſent. §. Ratione formæ, verſ. Nunc ad deſtructionem*, Abb. & alii *in c. Si pro debilitate, de offic. Deleg.* ubi in ſpecie Dec. *n. 10. & 11.* & validum ſit argumentum a ſtylo Curiæ, *cap. Venerabiles, de confirmat. util. vel inutil. cap. Ex literis*, & ibi Abb. *de Conſtitut.* gl. *in Clem. 1. §. Sane, de conceſſ. Præb.* & Joan. Andr. *in cap. unico, de rerum permut. in 6.* tamen ſtylum hunc non fuiſſe ſemper ſervatum, vel ex eo conjici poteſt, quod per multas Decretales ſuper relatas *nn. 30.* cauſæ hujuſmodi reperiuntur commiſſæ Abbatibus. Præterquamquod talis ſtylus eſſet contra jus commune; ac proinde non obſervandus, per ea, quæ tradit Ant. de Butr. *in c. Cum tanto, n. 46. de conſuet.* Abb. *in c. unic.*

37 *n. 5. de ſcrutin. in ord. facien.* Sed quidquid ſit in aliis inferioribus, certe in Prælatis, de quibus loquimur, ceſſat omnis difficultas, quia Sac. Congregatio jam declaravit Abbatibus eſſe committendas diſpenſationes matrimoniales, literas in forma ſignificavit, aliaque hujuſmodi quoad eorum ſubditos, ſi modo ipſi juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & proprium territorium habeant; & in ſpecie ſic reſpondit in caſu Abbatis Nonantulani, & Abbatis Caſtri Durantis; idemque probavit Sanctiſſimus in Congregatione habita coram Sanctitate ſua in favorem Abbatis S. Joannis in Venere, ſi ſit nullius diœceſis, idemque mandavit obſervari in poſterum in his, qui juriſdictionem pleno jure habent Epiſcopalem, & temporalem.

38 Neque obſtant conſiderationes in contrarium adductæ; nam quod ſpectat ad verba Concilii *in dict. c. 20. §. Ad hæc ſeſſ. 24.* tametſi inferiorum appellatione, quando id verbum abſolute profertur, aut ad differentiam Epiſcoporum, veniant omnes Epiſcopo inferiores, *cap. Cum inferior, de major. & obed.* & notatur *in cap. fin. de pænit. & remiſſ.* tamen ſecus dicendum eſt hoc caſu, quia hoc verbum a Concilio non fuit appoſitum ſimpliciter, & abſolute, aut reſpective ad Epiſcopos, ſed adjecta dictione illa, *Aliorum*, quæ infert omnimodam ſimilitudinem ad expreſſa, Bald. *in l. Si fugitivi, col. alt. C. de ſerv. fugit. & in l. Conventicula, col. 4. Cod. de Epiſc. & Cler.* Bart. *in l. Sed & reprobare, n. 6. ff. de excuſ. tut.* Bero *conſ. 41. n. 10. vol. 1.* ſed ſupra immediate Concilium expreſſit Decanos, & Archidiaconos, qui ſunt inferiores Epiſcopis, & quoad legem juriſdictionis, & quoad legem diœceſanam, & quoad obedientiam, quam illis præſtare tenentur, ut eſt text. in *d. capit. Cum inferior.* ejuſmodi enim inferiores utcunque exempti, quamvis non ſint de diœceſi, ſunt tamen in diœceſi, Cardin. in Clem. 2. §. *Simili, n. 2. de privil.* Rota *dec. 207. n. 2. part. 2. diverſ.* Ergo dum poſtea Concilium ſubjungit, *Et aliorum inferiorum*, intelligi debet de inferioribus, qui Decanis, & Archidiaconis ſunt ſimiles, quales non ſunt Abbates proprium territorium, & juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, qui nec ſunt de diœceſi, nec in diœceſi & in omni materia juriſdictionali veniunt appellatione diœceſani, ut oſtenſum eſt ſupra *n. 29.*

Quinimo id procederet, etiamſi Concilium dixiſſet, *Et aliorum omnium inferiorum*, quia nihilominus per hæc verba generalia non veniunt majora, vel graviora, quam expreſſa fuerint, caſus eſt in Clem. *Non poteſt, de procur. & in l. fin. §. Cui dulcia, de tritic. vin. & oleo leg.*

39 Deinde ita reſpondetur: Quando in lege, aut Canone ſunt enumeratæ minores, aut inferiores perſonæ, non poſſunt poſtea ſub generali clauſula, quæ ſequitur, majores, & ſuperiores comprehendi, *c. Sedes*, & ibi Ant. de Butr. *n. 10. de reſcript.* Bero. *in c. 1. n. 205. de jud.* ſed Abbates, ſaltem proprium territorium, & juriſdictionem ordinariam habentes, ſunt majores, & ſuperiores Archidiaconis, & Decanis, ut probatum eſt ſupra *n. 32.* ergo non comprehenduntur ſub generali illa clauſula, *Et aliorum inferiorum*, quæ poſt Archidiaconos, & Decanos immediate ſubſequitur. Idque efficaciter comprobatur ex duobus Decretis Concilii ſupra allegatis; nempe ex *c. 3. ſeſſ. 24. & cap. 14. ſeſſ. 25.* in quibus eadem met verba ad prædictos Abbates non extenduntur.

40 Atque ita non obſtat, quod *in c. 20. §. Ad hæc, ſeſſ. 24.* ex ſententia S. Congregationis comprehendat etiam Regulares; ſiquidem hæc reſolutio ſimiliter procedit in illis Regularibus, qui ſunt ſimiles Archidiaconis, & Decanis, non autem in Abbatibus nullius diœceſis omnimodam juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus privative ad Epiſcopos: hi enim etiam ex ſtylo Concilii regulariter veniunt Epiſcopi, & Ordinarii appellatione, niſi ſubjecta materia, aut verba ipſa Concilii aliud ſuadeant. Et propterea cum alias dubitatum fuerit, an Prælato inferiori Regulari nullius diœceſis, ac juriſdictionem habenti quaſi Epiſcopalem, exceptis his, quæ ſunt Ordinis, competant ea omnia in Regulares exemptos intra ſuum territorium exiſtentes, quæ ex Concilio competunt locorum Ordinariis contra alios exemptos; Sac. Congregatio Concilii cenſuit competere.

41 Nec refert, quod Concil. *in d. §. Ad hæc*, poſt illa verba, *Et aliorum inferiorum*, addiderit aliam clauſulam cum dictione taxativa, videlicet, *Sed Epiſcopi tantum examini, & juriſdictioni relinquantur*: Quandoquidem verba ſequentia reſtringuntur ad præcedentia, quando ad illa veniunt continuative, *l. Talis ſcriptura*, & ibi

ibi Bart. *de leg.* 1. Abb. *in c. Secundo requiris*, *de appel.* Bero. *conſ.* 176. *n.* 53. *vol.* 1.

Item quando verba prius poſita habent certam ſignificationem, non debent per ſequentia recipere declarationem, Bart. *in leg. fin. de reb. dub.* Bald. *in l.* 1. *C. de leg. hæred.* convenientius eſt enim, ut præcedentia influant in ſequentia, quam e converſo, Bart. *in leg. Quiſquis de leg.* 3. Jaſ. *in l. Pacta*, *de pactis*, Roman. *conſ.* 104. Bero. *conſ.* 77. *n.* 18 *vol.* 2. Præſertim vero, quia nullum per hoc fit Epiſcopis præjudicium, cum hæc loca ſint extra illorum diœceſim, ſed Abbatibus tantum, quibus jam jus quæſitum, arg. *c. In his*, *de privil. cap. Suggeſtum*, *& c. Dudum*, ubi gloſ. *in verſ. Nullatenus*, *de decim.* & in terminis hujus taxativæ Bero. *conſ.* 110. *n.* 9.
42 *&* 10. *vol.* 1. Et in ſpecie ſi per Conſtitutionem collata ſit alicui taxative juriſdictio in certum genus perſonarum, non cenſeri per hoc derogatum juriſdictioni alterius in eaſdem perſonas, Rom. *conſ.* 456. *in fin. n.* 5. poſt Bart. *in l. Viros*, *C. de diverſ. off. & apport. lib.* 12. qui tamen dicit hoc procedere, ſi alius habet juriſdictionem ea conſuetudine; ſecus ſi a lege.

43 Deinde reſpondetur, in diſpoſitione legis, ut hoc caſu dictionem taxativam non excludere caſus ſimiles, vel eandem rationem habentes, gl. in *l. Ob as*, *Cod. de prad. min.* Joann. de Imol. *conſ.* 86. *In cauſa qua vertitur n.* 7. Abb. *conſ.* 63. *Ut veritas*, *col. pen. in fin. verſ. Nec obſtat*, *l.* 2. plene Jaſ. *in l.* 1. *nu.* 1. *verſ. Secundo limita*,
44 *ff. Si quis jus dicendi non obtemp.* Sed Abbates in locis ſibi pleno jure ſubjectis quoad juriſdictionem ſunt ſimiles Epiſcopis, Abb. & DD. *in c. Conſtitutis*, *de ap-*
45 *pel. & in c. Translata*, *de Conſtitut.* Et valet argumentum de Abbate habente Epiſcopalem juriſdictionem ad Epiſcopos, gl. in Clem. 1. *in ver. Proprii*, *de rebus Eccleſ. non alien.* Feder. de Sen. *conſ.* 14. *n.* 4. Abb. poſt Joan. Andr. *in c. Joann. teſt.* & in Clem. 1. *de for. compet.* & tenet Innoc. relatus a Card. *in c. Ex ore*, *in fin. de privil. & in c. At ſi Clerici*, *§ de adult. num.* 13. *de jud.* Et quamvis in aliquibus differant ab Epiſcopis, tamen ad hoc, ut non excludantur per dictionem taxativam, ſatis eſt, ut ſint illis ſimiles quoad juriſdictionem de qua diſputatur, argumento eorum, quæ habentur *in l. Quod Nerva*, *ff. Depoſiti*, ut per gl. *in Auth. Itaque*, *C. Communia*, *de ſucceſſ.* & propterea ut ſupra obſervatum eſt *in cap.* 14. *ſeſſ.* 25. Abbates, de quibus agitur, non excluduntur a cognitione contra Clericos concubinarios, quamvis Concilium decernat, ut illarum cognitio non ad Archidiaconos, Decanos, & alios inferiores, ſed ad Epiſcopos ipſos pertineat: ponderando dictionem, *Ipſos*, quæ cum ſit perſonaliſſima, habet vim taxativæ, Bald. *conſ.* 304. *Nobilis vir*, *n.* 1. *lib.* 5.

Unde etiam patet nihil obſtare, quod cauſæ matrimoniales, & criminales ſint graves; nam nihilominus committuntur Abbatibus proprium territorium, & juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus, tam de jure communi, quam ex ſententia Sac. Congregationis ex Decreto Sanctiſſimi, & ex ſtylo Cancellariæ, ut oſtenſum eſt ſupra *n.* 30. 36. *&* 37. ſed & ex ſtylo Concilii 46
cauſæ criminales cognoſcuntur ab Eccleſiarum Prælatis, ut patet *in c.* 3. *ſeſſ.* 6. *c.* 4. *ſeſſ.* 14. In quo concordat etiam juris communis diſpoſitio *in c. Irrefragabili*, *de off. Ordin.* quorum quidem Prælatorum appellatione etiam prædicti Abbates continentur, *c. Decernimus*, & ibi Dec. *n.* 4. *de jud.* Ergo idem dicendum de matrimonialibus, quæ a pari procedunt, *c.* 1, & ibi DD. *de integ. reſtit.* cum aliis ſupra alleg. *n.* 22. alioquin eſſet juriſdictiones confundere, contra *c. Pervenit* 11. *q.* 1, & not. *in cap. Paſtoralis*, *de off. ordin. in princ.* Turrecrem. *in c. de perſona*, 11. *q.* 1. item eſſet alienos terminos uſurpare, & aliorum ſubditos judicare, contra *c. Nullus*, *& cap. Placuit*, 9. *q.* 2.

Similiter non obſtat, quod ex *c.* 2. *ſeſſ.* 25. a facultate 47
decernendi excommunicationes ad finem revelationis excludantur etiam Abbates, de quibus agitur, ex ſententia S. Congregationis: id enim provenit, quia Concilium 48
utitur dictione univerſali negativa ibi, *A nemine*, *præterquam ab Epiſcopo*: quæ quidem dictio negat omnia poſſibilia, ut dicit Roman. *conſ.* 199. *Præſens n.* 2. *verſ. Secundo quia*; & magis negat, quam affirmativa affirmat, gl. in *c. Cum dilectus*, *in ver. a ſuſpenſis*, *de conſuet.* Nec ſolum utitur illis verbis, *Nemine*, *&c.* ſed adjicit quoque dictionem, *Prorſus*, quæ eſt præciſa & oſtendit abſolutam voluntatem excludendi omnes Epiſcopos inferiores, ut lata per Felin. *in c. Ex parte*, *Il primo*, *de off. Deleg.* Rotæ *diverſ. dec.* 526. *n.* 4. *par.* 1. Unde ex eo Decreto non licet inferre *ad d. §. Ad hæc*, qui in diverſa materia utitur diſſimilibus verbis. Quinimo Decretum *d.* 49
c. 3. in contrarium retorqueri poteſt; nam ſi intelligeretur de Epiſcopis tantum etiam reſpectu locorum nullius diœceſis, utique facultas decernendi excommunicationes etiam in prædictis locis ad Epiſcopum pertineret, & tamen non eſt ita; quia ex ſententia ejuſdem Congregat. monitoria hujuſmodi pro iiſdem locis petenda ſunt tantum a Sede Apoſtolica.

Ultimo non obſtat, quod ex ſententia S. Congregationis *in d. §. Ad hæc*, verba illa, *Et aliorum inferiorum*, 50
intelligantur etiam de Abbatib. ſiquidem & hæc reſolutio coincidit cum alia, qua declaratum fuit appellatione inferiorum in eo Decreto etiam Regulares comprehendi: utraque autem deciſio ſimiliter edita fuit pro illis tantum Abbatibus, & Regularibus, qui in diœceſi Epiſcopi exiſtunt, & habebant ſpeciale privilegium ante Concilium cognoſcendi cauſas matrimoniales, & criminales; nec habet locum in inferioribus nullius diœceſis, qui jure ordinario hujuſmodi cauſas cognoſcunt, ut ex prædictis conſtat.

DE EXCESSIBUS PRÆLATORUM:

Gregorius IX. Univerſis Eccleſiarum Prælatis.

CAPUT XVI.

Nimis prava: & infra. Cum Religioſi viri allegantes ſalubriter ſemetipſos, elegerint in paupertate, Chriſto pauperi ad placitum famulari, tanquam nihil habentes, & omnia poſſidentes, non deſunt plerique; tam Eccleſiarum Prælati, quam alii, qui cæca cupiditate ſeducti, propriæ aviditati ſubtrahi reputantes quidquid prædictis fidelium pietas elargitur, quietem ipſorum multipliciter inquietant. Volunt namque contra Regulam a Sede Apoſtolica approbatam, & ſui Ordinis inſtituta, ipſis in vitiis eorum confeſſiones audire, ac eis injungere pœnitentias, & Euchariſtiam exhibere; nec volunt, ut Corpus Chriſti eorum oratoriis reſervetur: & Fratres ipſorum defunctos, apud Eccleſias ſuas compellunt ſepeliri, & eorum exequias celebrari: & ſi quis decedentium Fratrum alibi, quam in ſuis Eccleſiis eligat ſepulturam, funus primo ad Eccleſias ſuas deferri cogunt, ut oblatio ſuis uſibus cedat. Ne ſuſtinentes eos habere campanam vel cœmeterium benedictum, certis tantum temporibus permittunt ipſos celebrare divina. Volunt quoque in domibus eorum certum numerum Fratrum, Sacerdotum, Clericorum, & laicorum, necnon cereorum, lampadarum, & ornamentorum, pro voluntate ſua taxare: ac reſiduum cereorum, quando noviter apponuntur, exigunt ab eiſdem. Nec permittunt, quod novi Sacerdotes eorum alibi, quam in Eccleſiis ſuis celebrent primas Miſſas: eos nihilominus compellentes, ut in quotidianis Miſſis, quas in ſuis

locis

locis & altaribus celebrant, oblationes ad opus eorum recipiant & reſervent: aliquid etiam eis, dum celebrant Miſſarum ſolemnia, intra domorum ſuarum ambitum pia fidelium devotione donatur, ab ipſa extorquere oblationis nomine contendentes, quod eiſdem, tam in ornamentis altaris, quam in libris Eccleſiaſticis abſolute confertur, vendicant perperam juri ſuo. Quocirca mandamus, quatenus univerſi & ſinguli a prænotatis gravaminibus deſiſtatis, ſubditos veſtros ab hujuſmodi arctius compeſcendo.

N*imis iniqua*. Ponit quindecim gravamina Religioſis illata, a quibus præcipit Prælatos abſtinere, Abbas Siculus.

Io Textu ibi; *Nec ſuſtinentes vos habere campanam*. De triplici intellectu hujus literæ, & an liceat Religioſis in ſuis Eccleſiis, & Oratoriis unam, vel plures habere campanas, dic ut ſcripſi *in capit. Patentibus, a num. 6. uſque ad num.* 28. *infra de privileg.* & de ſex generibus tintinabulorum, ſeu campanarum, & de illarum origine, & multiplici uſu, & ſignificatione vide quæ adnotavi *in cap. Cuſtos Eccleſiæ, a num.* 3. *uſque ad n.* 7. *ſupra de off. cuſtod.*

DE EXCESSIBUS PRÆLATORUM.

Idem Gregorius IX. univerſis Eccleſiarum Prælatis.

CAPUT XVII.

NImis prava: & infra. Cum quidam viri Religioſi, ut puta, Fratres Prædicatores & Minores (quorum Ordinem & Regulam Sedes Apoſtolica noſcitur approbaſſe) in arctiſſima paupertate Chriſto pauperi famulentur: plerique Prælati, & alii eos ad Synodos ſuas cogunt accedere, ac ſuis Conſtitutionibus ſubjacere: nec his contenti, capitula & ſcrutinia in locis Fratrum pro his corrigendis facturos ſe comminantur, fidelitatem juramento firmatam, ab eorum miniſtris & cuſtodibus exigentes: eis quoque, ut tam extra civitates, quam intra cum eis proceſſionaliter veniant, ex levi cauſa mandantes: excommunicationis ſententiam fulminant in benefactores ipſorum, & idipſum Fratribus comminantes, eos de locis, in quibus Domino famulantur, ſatagunt amovere, niſi eis obediant in omnibus ſupradictis. Ad hoc ne Fratres ad honorabiliores civitates & villas, ubi religioſe ac honeſte valeant commorari, a populis devote vocati accedere audeant, inhibentes, tam in accedentes Fratres, quam in receptatores eorum præſumunt excommunicationis ſententiam promulgare. Ab eis etiam de hortorum fructibus decimas, necnon de habitaculis Fratrum (ſicut de Judæorum domibus) contendunt redditus extorquere: aſſerendo, quod niſi Fratres morarentur ibidem, ab aliis habitatoribus proventus aliqui ſolverentur: & ut ipſos ſuæ ſubdant totaliter ditioni, eiſdem miniſtros & cuſtodes volunt præficere pro ſuæ arbitrio voluntatis. Quocirca mandamus, quatenus univerſi & ſinguli a prænotatis gravaminibus deſiſtatis, ſubditos veſtros ab hujuſmodi arctius compeſcendo.

SUMMARIUM.

1 *FRatres Prædicatores præferuntur Fratribus Minoribus, & n. ſeq.*

2 *Ordines Prædicatorum, & Minorum quo tempore fuerint per Sedem Apoſtolicam approbati.*

3 *Regulares omnes etiam Prædicatores, & Minores de jure communi ſunt Epiſcopis ſubjecti.*

4 *Sed ex privilegiis ſunt exempti etiam ratione delicti commiſſi, contractus initi, & rei ſitæ extra locum exemptum.*

5 *Regulares de jure communi tenentur ex magna cauſa comitari Epiſcopum proceſſionaliter, tam intra, quam extra civitatem.*

Et quæ ſit magna cauſa, ibidem.

6 *Exempla generalem diſpoſitionem non reſtringunt.*

7 *Regulares an per exemptiones releventur ab onere accedendi ad proceſſiones ex magna cauſa indictas, & n. ſeq.*

Et quid poſt Concilium Tridentinum, n. 10.

8 *Religioſi Societatis Jeſu cogi non poſſunt accedere ad publicas proceſſiones ex privilegio Gregorii XIII.*

9 *Fratres Prædicatores itidem exempti ſunt a proceſſionibus ex privilegio Joannis XXII.*

10 *Regulares exempti etiam Monachi hodie cogi poſſunt ab Epiſcopo ad publicas proceſſiones accedere, non obſtantibus conſuetudinibus etiam immemorabilibus.*

11 *Niſi diſtent a civitate ultra medium milliare.*

12 *Fratres Prædicatores non ſecus ac Fratres Minores ſunt in ſtatu arctiſſimæ paupertatis.*

13 *Et nihil proprii habere poſſunt etiam in communi.*

14 *Item ſunt incapaces annui redditus perpetui.*

15 *Fratres Prædicatores ſunt Mendicantes ex Conſtitutionibus, Fratres Minores ex Regula.*

16 *Teſtamentum B. Dominici.*

17 *Fratres Prædicatores ex privilegiis ſunt capaces redditus perpetui, & hæreditatum.*

18 *Religiones omnes, exceptis Capuccinis & Minoribus de Obſervantia, hodie poſſidere poſſunt bona immobilia in communi.*

19 *Moniales S. Claræ in prædicta exceptione non includuntur.*

Sorores non veniunt Fratrum appellatione, ibid.

20 *Fratres Minores an ſint capaces inſtitutionis eo lege factæ, ut bona hæreditaria vendantur, & pretium erogetur in reparationem Eccleſiæ, &c. Et quatenus inſtitutionon valeat, jure legati legat, & n. ſeq. uſque ad n.* 46.

21 *Fratres Minores an, & quomodo ſint capaces bonorum ex diſpoſitione, c. Exiit, de verb. ſignif. in* 6. *& n.* 25.

22 *Modo licito relictum quando dicatur.*

23 *Fratres Minores ſunt incapaces ſucceſſionis.*

24 *Fratrum Minorum inſtitutio in perſonam Eccleſiæ Romanæ non ſuſtinetur, & c. Exiit, in hoc revocatur per Extrav. Ad conditorem, Joannis XXII.*

25 *Fratribus Minoribus in bonis eis ſive Ordini relictis, vel oblatis, nullum jus ſeu dominium acquiritur.*

Relicta pro Fratrum Minorum Eccleſiis, Oratoriis, officinis & habitationibus, ac vaſis, & libris, & veſtimentis Divinis officiis dedicatis, vel dedicandis, ſuſtinentur ibidem.

26 *Inſtitutio de Fratribus Minoribus facta ad effectum vendendi bona hæreditaria, & pretium convertendi in uſum Fabricæ, vel Sacriſtiæ, an teneat, & n.* 34. *& ſeq.*

27 *Clauſula*, omni meliori modo, *an & quando faciat, ut quatenus non valeat inſtitutio directa, valeat per indirectam, & n.* 38.

28 *Executores, ſi hæredis inſtitutio non valeat, an cen-*

cenſeantur inſtituti heredes, & rogati bona erogare in uſus a teſtatore præſcriptos, & numer. 41.

29 *Teſtamentum favore piæ cauſæ valet ſine heredis inſtitutione.*

30 *Fratribus Minoribus an ſubveniatur officio judicis, ut impleatur teſtatoris voluntas, & numer. 41.*

31 *Fratres Minores ſunt incapaces annui redditus, cum inter immobilia reputetur.*

32 *Legatum annui redditus factum Fratribus Minoribus ſub modo licito tenet.*

Item ſi ſimpliciter, quia ſub modo licito factum cenſetur, ibidem.

33 *Legatum factum ſub conditione, ſi inſtitutio ſit nulla, an valeat in caſum nullitatis inſtitutionis, & n. ſeq.*

34 *Heres ſemel, nunquam deſinit eſſe heres.*

35 *Inſtitutio cum eſt pro non ſcripta, modus etiam illi adjectus eſt pro non ſcripto.*

36 *Diſtinctio an modus licitus adjectus fuerit, ſit in legatis particularibus tantum, non autem in ſucceſſione univerſali.*

37 *Dictio*, nullatenus, *quid importet.*

38 *Heredes ad quæ teneantur.*

39 *Clauſula codicillaris*, vel omni meliori modo, *quid operetur.*

40 *Fratres Minores ſunt incapaces fideicommiſſi, & legati univerſalis, & n. 44.*

41 *Teſtamentum in quo Fratres Minores ſint inſtituti heredes, eſt nullum, & ſuccedunt venientes ab inteſtato, niſi adſit coheres, vel ſubſtitutus.*

42 *Pauli IV. & S. Pii V. diſpenſationes ſuper ſucceſſione Fratrum Minorum, an ſint redacta ad terminos Conc. Tridentini.*

43 *Inſtitutio de Monaſterio, ſeu Eccleſia Fratrum Minorum an valeat, & an ſuſtineatur in perſona Eccleſiæ Romanæ.*

44 *Legatum univerſale factum Fratribus Minoribus ſub modo licito an teneat.*

45 *Fideicommiſſarius univerſalis eſt heres in effectu.*

46 *Fratres Minores, tam de familia, quam ex reformatione, quorum legatorum ſint capaces, & n. ſeq. uſque in finem.*

47 *Quid de legatis bonorum mobilium, quæ unica præſtatione adimplentur, & n. 51.*

48 *Et quid de legatis annuis factis fabricæ Eccleſiæ, vel Sacriſtiæ, & n. 52.*

49 *Et quid de legatis annuis, quæ fiunt ipſis Fratribus cum onere celebrationis Miſſarum, & n. 53.*

50 *Et quid de legatis annuis ſine onere, & n. 54.*

55 *Fratres Minores Ciſmontanæ familiæ quibus conditionibus permiſſi fuerint Novitios ad habitum, & profeſſionem recipere.*

56 *Fratres Minores non prohibentur annuos redditus accipere a ſponte dantibus per modum eleemoſynæ.*

57 *Fratres Minores legata annua cum onere; vel ſine onere accipientes, quam proteſtationem facere teneantur, & n. ſeq.*

58 *Fratrum Minorum incapacitas ex doctrina Divi Bonaventuræ.*

59 *Aromatariorum uſus Fratribus Minoribus qualiter permittatur.*

60 *Cippos vel truncos ſeu capſulas pro eleemoſynis Miſſarum Fratribus Minoribus habere non licet.*

61 *Congregationis fabricæ S. Petri Decretum circa legata annua Fratribus Minoribus relicta, refertur.*

1 N*imis prava*. Ponit duodecim gravamina Prædicatorum, & Minorum, a quibus præcipit Prælatos abſtinere. Secunda pars ibi, *Quocirca*

2 Nota primo ex ordine litteræ Fratres Prædicatores præferri Fratribus Minoribus, ut hic, *& in cap. In his, infra de privileg. in c. Quorundam, de elect. l. 6. & in c. 3. infr. de pactis, & in c. Conſtitutionem, de Regular. ead. libr.* & ſæpe alibi. Ratio eſt, quia Prædicatorum inſtitutio fuit prius approbata per Eccleſiam Romanam, ut bis notant Hoſtienſis, Joann. Andr. & Cardinalis, omnes in principio.

Et refert Joann. Calder. Ordinem Prædicatorum fuiſſe approbatum anno 1216. ab Honorio III. qui ſucceſſit Innocentio III. qui id ſe facturum promiſerat; & eodem anno fuiſſe approbatam inſtitutionem Minorum. Et idem dixit Jo. Andr. *in dict. cap. Quorundam*, licet de Minoribus non meminerit, *Abb. hic num.* 1. & Marian. Soccin. *n.* 2. qui tamen aſſerit approbationem Ordinis Prædicatorum contigiſſe anno 1215. Sed verum eſt, quod dixit Joann. Calder. ut patet in Conſtitutione Honorii III. quæ incipit, *Religioſam vitam*, edita 11. Kal. Januarii, anno ab Incarnatione 1216. Pontificatus anno primo, in Bullar. *tom.* 1. *pag.* 44. Confirmatio autem Regulæ Fratrum Minorum habetur in alia Conſtitutione ejuſdem Honorii in 1. *part. Solet annuere*, edita 3. Kalend. Decembris, Pontificatus ipſius anno octavo, & ſic ſeptem annis poſt approbationem Ordinis Prædicatorum, in Bullar. *eodem tom.* 1. *pag.* 47. De præcedentia autem Ordinis Prædicatorum inter alios Ordines Mendicantium, eo quod ante omnes fuerit per Sedem Apoſtolicam approbatus: Vide Conſtitutionem S. Pii V. *Divina* in Bullar. *tom.* 2. *pag.* 267. Et quod ſcripſi in *cap. Certum, n.* 1. *ſeq.* & maxime *nu.* 22. *ſupra de major. & obed.*

Secundo nota de jure communi Epiſcopum fundare 3
intentionem ſuper juriſdictione ordinaria non tantum
contra Clericos ſeculares, ſed etiam contra omnes Religioſos
ſuæ diœceſis etiam Prædicatores, & Minores;
nam ſi ſpecialiter eximuntur in caſibus hic expreſſis, &
in cap. præcedenti; ergo in aliis remanet regula in contrarium:
quod etiam probatur *in cap. Cum venerabilis
de relig. domib. & in* 18. *q.* 2. *per totam*. Et tenent hic
Innoc. *in princ. in ver. Conſtitutionibus*, Hoſtien. *n.* 4.
in eod. verſ. Abb. *n.* 4. *in* 4. *not.* Marian. Soccin. *n.* 11.
& alii communiter.

Sed hodie tam Prædicatores, & Minores, quam alii 4
Religioſi quorumcunque ſere Ordinum ex privilegiis
Apoſtolicis ſunt exempti ab Ordinariorum juriſdictione
etiam ratione delicti commiſſi, vel contractus initi, aut
rei exiſtentis extra locum exemptum, ut latiſſime probavi
in *cap. Tuarum, a num.* 10. *infra de privileg.* In 5
quibus autem caſibus, & præcipue ex Decretis Concilii
Tridentini ſubſint viſitationi, correctioni, & juriſdictioni
Epiſcopi diœceſani, ſcripſi plene in *cap. Grave,
a n.* 9. *uſque in fin. ſupra de offic. Ordin.*

Tertio nota *verſ. Fit quoque*, textum efficaciter probantem
Fratres Prædicatores, & Minores teneri ex gravi
cauſa proceſſionaliter comitari Epiſcopum, tam intra
civitatem, quam extra; nam cum textus dicat, ex
levi cauſa hoc eis mandari non poſſe: ergo a contrario
ſecus eſt ex magna cauſa, puta in novo ingreſſu Epiſcopi,
vel Legati, vel imminenti peſte, vel flagello, vel ad
generales Litanias, quæ fiunt poſt Paſcha ante feſtum
Aſcenſionis. Facit *cap. Revertimini*, 16. *q.* 1. *& cap.
Rogationes, de conſecrat. diſtin.* 3. nam quod omnibus
imminet, ab omnibus debet ſupplicari, *c. Ad hæc, ſupra
de offic. Archid. c.* 2. *de elect.* & notant hic Hoſtien.
num. 4. *in verſ. Ex levi cauſa*, Joann. Andr. *ead. num.
& ver.* Petrus de Anchar. *num.* 4. *in* 3. *notab.* Abb. *n.* 3.
Marian. Soccin. *n.* 7. & ceteri. Imo hoc vendicat ſibi 6
locum in aliis quoque Religioſis, quia hic textus loquitur
de Prædicatoribus, & Minoribus per modum
exempli, ut patet ibi, *Ut puta Fratres*. Ea vero quæ 7
exempli cauſa dicuntur, generalem diſpoſitionem non
reſtringunt, *cap.* 1. *Ne Cler. vel Monach. leg. Damni,
la ſecunda, in princ. ff. de damn. infect.* Quin etiam putat
Abb. *nu.* 5. *verſ. Et adverte*, etiam per exemptionem
conceſſam poſt hoc Capitulum Prædicatores, &
Minores non relevari ab onere accedendi ad proceſſiones
ex magna cauſa inducendas. Sicut non relevantur
in cauſa hæreſis, & in quibuſdam aliis, de quibus in
cap. Ad abolendam, de heret. Nam rogare Deum pro
ſalute populi incumbit, tam exemptis, quam non exemptis,
argum. *dict. cap Revertimini*. Verius tamen puto 8
in hoc ſpectandas eſſe exemptionum formas, & tenorem
privilegiorum, ut in *cap. Porro, infra de privileg.*
Quid enim ſi ex forma privilegii ſint nominatim exempti
a proceſſionibus ex quacunque cauſa indicendis, ut
ſunt Religioſi Societatis Jeſu ex Conſtitutione Gregorii
XIII. quæ incipit, *Quæcunque*, edita 16. Julii 1576.
in Bullar. *tom.* 2. *pagin.* 404. Quinimo & Prædicato- 9
res habent ſuper hoc ſpeciale privilegium a Joanne

XXII.

XXII. teſte Calder. *conſ.* 393. *alias* 8. *de Regular.* Unde
dictum Abbatis poteſt procedere tantummodo in exem-
ptione generali, prout videtur intelligere Marian. Socc.
hic n. 12. *verſ. Et quanquam privilegia generaliter exi-*
merent. Verum etiam circumſcriptis exemptionibus,
Regulares ubi ſupplicationes indicerentur ex levi cauſa,
non eſſent cogendi accedere, ut hic patet.
10 Hodie ex Decreto Concilii Tridentini in *c.* 13. *ſeſſ.* 25.
de Regular. exempti omnes, tam Clerici ſeculares, quam
Regulares quicunque etiam Monachi ad publicas proceſ-
ſiones vocati, accedere compelluntur, iis tantum exce-
ptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuo vivunt, non ob-
ſtantibus privilegiis ante Concilium, & conſuetudinibus
etiam immemorabilibus non accedendi, utpote ſublatis
11 Decreto *c.* 12. *ejuſdem ſeſſionis*. Adverte tamen, quia
etſi per hanc Decretalem Religioſi teneantur ire proceſ-
ſionaliter cum Epiſcopo ex magna cauſa etiam extra civi-
tatem, ut in litera, & Concilium Tridentinum quoad
hoc eorum exemptiones ſuſtulerit; tamen Gregorius XIII.
excepit Regulares, quorum Monaſteria diſtant a civitate
ultra medium milliare, ut eſt adnotatum in libris publi-
cis S. Congregationis Concilii ad dictum c. 13.
12 Ultimo nota ibi, *In arctiſſima paupertate*, Fratres
Prædicatores non ſecus, ac Fratres Minores eſſe, in ſta-
tu arctiſſimæ paupertatis, prout hic notat Joan. Andr.
n. 1. *in ver. Arctiſſima*, Cardin. *in princ.* Anch. *n.* 2. *in*
1. *notab.* Abb. *n.* 2. *in* 2. *notab.* Bald. *conſ.* 437. *Factum*
ſic ſe habet, *in princ. lib.* 2. Alex. *conſ.* 87. *Eximie*, *nu.*
13 5. *verſ. Nam prædicatores*, *l.* 2. Sunt enim Mendicantes,
ut hic & in c. Quorundam, *de elect. l.* 6. *& in c. Conſti-*
tutionem, *de Regular. eod. lib. cum concord.* Et propterea
nihil proprii habere poſſunt etiam in communi, cum
victum eis præbere debeat incerta mendicitas, ut dicit
text. in *c. un. de relig. domibus l.* 6. & hic not. Ant. de
14 Butr. *n.* 2. *in primo not.* Petr. de Anchar. & Abb. *ubi ſu-*
pra, qui addit ſe pluries dixiſſe, ſicut Fratres Minores
non poſſunt habere annuos redditus perpetuos; *ut in*
Clement. Exivi de Paradiſo, §. *Cumque annos redditus*,
de verbor. ſignific. ita nec Fratres Prædicatores: quia de-
bent ſervire Deo in arctiſſima paupertate, ut hic dici-
15 tur. Adverte tamen hos duos Ordines in hoc differre,
quod Fratres Minores ſunt incapaces bonorum etiam in
communi ex Regula, & primævo inſtituto, ut in *cap.*
Exiit qui ſeminat, *de verbor. ſignific. l.* 6. & *in d. Cle-*
ment. Exivi; Prædicatores vero ex Conſtitutionibus Or-
dinis tantum; profitentur enim Regulam S. Auguſtini,
ut per Frideric. de Sen. *conſil.* 12. incipien. *Fratres Præ-*
dicatores, quem ſequitur hic Butr. *n.* 2. & Marian. Soc-
cin. *n.* 6. *verſ. Adverte*, Anch. *conſ.* 321. *Præmittenda*
ſunt n. 3. Abb. *conſ.* 27. *col.* 2. *verſ. Eſt & tertia l.* 2.
ubi dicit Fratres Prædicatores ex Regula, quæ eſt S. Au-
guſtini, poſſe habere bona in communi; ſed per Conſti-
tutionem a Sede Apoſtolica approbatam eſſe Mendican-
tes, & vivere in arctiſſima paupertate; & ita eſſe in-
telligendam hanc Decretalem; quamvis oppoſitum ſen-
tiat Franc. *in cap. un.* §. *Confirmatos*, *nu.* 2. *de religioſ.*
domibus l. 6. tamen prima opinio eſt communis, ut te-
ſtatur Bertrand. *conſ.* 206. *n.* 3. *l.* 3. *& conſ.* 252. *n.* 2.
16 *l.* 1. & Clar. *in* §. *Teſtamentum*, *q.* 29. *per totam*. Nam
B. Dominicus in ultimo vitæ ſpiritu: *Fratres*, inquit,
chariſſimi, quæ vobis tanquam filiis poſſidenda relinquo, cha-
ritatem habete, humilitatem ſervate, paupertatem volun-
tariam poſſidete. Quanta vero poſſum diſtrictione prohibeo,
ne quis in hunc Ordinem poſſeſſionem inducat, maledictio-
nem Dei imprecans contrarium facienti. Quæ verba ex-
17 plicat Bald. *in prælleg. conſil.* 438. *l.* 2. Ex privilegio
tamen ſunt capaces annui redditus perpetui, & hære-
ditatum, ut per Frider. *dict. conſ.* 12. *n.* 6. Et vide Ex-
trav. Joannis XXII. *Quia quorundam*, *circa med. verſ.*
Nec hoc, *de verbor. ſignificat.* ubi primum recitantur
verba Gregorii IX. in hac Decretali, videlicet, *Fratres*
Prædicatores, *& Minores in arctiſſima paupertate Chri-*
ſto pauperi famulantur. Et mox ſubjungitur: *Et tamen*
conſtat ipſos Prædicatores habere in communi etiam quoad
proprietatem aliqua; idque eorum ſtatui, & Regula non
repugnat.
Hodie ceſſant hujuſmodi ambages, quia Concilium
18 Tridentinum in *c.* 3. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* conceſſit omni-
bus Monaſteriis, & Domibus tam virorum, quam mu-
lierum etiam mendicantium, exceptis domibus Fratrum
S. Franciſci Capuccinorum, & eorum, qui Minores de

Obſervantia vocantur, etiam quibus aut ex Conſtitutio-
nibus ſuis erat prohibitum, aut ex privilegio Apoſtolico
non erat conceſſum, ut deinceps bona immobilia eis poſ-
ſidere liceat. Et ſub illa exceptione non comprehendi Mo- 19
niales S. Claræ cenſuit S. Congregatio; tum quia ante
Concilium capaces erant in communi, gl. 3. *in Clement.*
fin. de ſent. excomm. Bald. *conſ.* 183. *in princ. l.* 1. Card.
in Clem. 1. *q.* 7. *de regul.* item ex privilegiis Sedis Apo-
ſtolicæ, & præſertim Eugenii IV. & Leonis X. de quibus
teſtatur Ubald. *de ſucceſſ. Clericor.* Itemque ex verbis
Concilii de Fratribus non comprehendi ſorores, ex Bal.
in l. Quicunque, *Cod. de ſerv. fugit.* & quia d. c. 3. in Re-
gula loquitur ſeparatim de viris, & mulieribus. Itaque
poſt Concilium ſoli Fratres Minores, quales ſunt vere et-
iam Capuccini, ut in Conſtitutione Pauli V. *Eccleſiæ mi-*
litantis regiminis, in Bullar. *to.* 3. *pag.* 244. ſunt in ſtatu
arctiſſimæ paupertatis, & incapaces hæreditatum, bonorum
ſtabilium, & annuorum redditnum etiam in communi.
QUÆRO. Teſtator inſtituit hæredes Fratres Mino- 20
res de Obſervantia S. Franciſci, cum hoc ut bona hære-
ditaria per executores ab eo nominatos vendantur, &
pretium erogetur in reparationem Eccleſiæ, conſtructio-
nem Capellæ, & ſacram ſupellectilem. Et quatenus hæ-
redis inſtitutio non valeat ex aliqua cauſa in corpore
juris clauſa, tunc jure legati legat.
An hujuſmodi diſpoſitio ſit valida, necne.
Diſpoſuit *c. Exiit qui ſeminat*, §. *Ad hæc*, *de verbor.* 21
ſignific. in 6. ut omnium utenſilium, & librorum, ac eo-
rum mobilium præſentium, & futurorum, quæ & quo-
rum uſumfructum Fratribus Minoribus S. Franciſci, vel
eorum Ordini licet habere, proprietas, & dominium ad
Romanam Eccleſiam libere pertineat, uſu facti tantum
eis reſervato: *& in* §. *Præterea*, idem ordinavit quoad
loca empta de eleemoſynis, & oblata, ſeu conceſſa Fra-
tribus ſub quacunque forma verborum; necnon quoad
Eccleſias, & Oratorios ad Eccleſias deſtinata, & Cœ-
meterium. Quo vero ad legata, declaravit ut infra, vi-
delicet: *Si vero modum licitum in legando teſtator expreſ-* 22
ſerit, *ut ſi diceret*, *lego pecuniam pro Fratrum neceſſita-*
tibus expendendam, *vel domum*, *agrum*, *vineam*, *& ſi-*
milia, *ad hoc quod per certam perſonam*, *vel perſonas*
idoneas diſtrahatur, *& pecunia de rebus ipſis accepta in*
ædificia, *vel alia Fratrum neceſſaria convertatur*; *aut*
in legando ſimilibus modis, *vel verbis utatur*. *In hoc caſu*
quod in omnibus, *& per omnia*, *conſideratis eorum neceſ-*
ſitatibus, *& moderaminibus prædictis*, *quantum ad Fra-*
tres decernimus ſervari, *quod per nos eſt ſuperius in con-*
ceſſis pecuniariis eleemoſynis declaratum; *ad quæ legata*
ſolvenda, *cum heredes teſtatorum*, *quam executores ſe*
liberales exhibeant.
Supervenit deinde diſpoſitio *Clem. Exivi de Paradiſo*, 23
de verbor. ſignific. quam cautum eſt in §. *Porrecta*, ut
pecunia, & alia oblata & legata non recipiantur pro aliis
cauſis, & ſub modis aliis, [ut utar verbis text.] quam
ponit dicti Prædeceſſoris noſtri declaratio, quæ eſt in
dict. cap. Exiit. Deinde in § *Cupientes*, diſponitur his
verbis: *Quia igitur in ſucceſſionibus tranſit non ſolum uſus*
rei, *ſed & dominium ſuo tempore in heredes*; *Fratres au-*
tem præfati nihil ſibi in ſpeciali acquirere, *vel eorum Or-*
dini poſſunt etiam in communi: *declarando dicimus*, *quod*
ſucceſſionum hujuſmodi quæ etiam ex ſui natura indifferen-
ter ad pecuniam, *& etiam ad alia mobilia*, *& immobi-*
lia ſe extendunt, *conſiderata ſui puritate voti nullatenus*
ſunt capaces.
Tertio ſupervenit diſpoſitio *c. Ad Conditorem*, Extra- 24
vag. Papæ Joan. XXII. *ſub tit. de verb. ſignif.* quæ pro-
viſionem c. *Exiit*, quod oblata, ſeu conceſſa Fratribus
pertinerent ad dominium, & proprietatem Eccleſiæ Ro-
manæ, uſu facti duntaxat eis reſervato, declarat eſſe
contra Regulam; & ideo eam tollit, & providet, ut in-
fra, videlicet: *De Fratrum noſtrorum conſilio hoc edicto* 25
perpetuo valituro ſancimus, *quod in bonis quæ in poſte-*
rum conferentur, *vel offerentur*, *aut alias quomodolibet*
obvenire continget Fratribus, *vel Ordini ſupradictis* (*ex-*
ceptis Eccleſiis, *Oratoriis*, *officinis*, *& habitationibus*,
ac vaſis, *libris*, *& veſtimentis Divinis officiis dedicatis*,
vel dedicandis, *quæ ad ipſos obvenient in futurum*, *ad*
quæ ſe non extendunt inconvenientia ſupradicta; *propter*
quod Conſtitutionem iſtam ad illa extendi nolumus) *nul-*
lum jus, *ſeu dominium aliquod occaſione ordinationis præ-*
dictæ, *ſeu cujuſvis alterius a quocunque Prædeceſſorum no-*
ſtro-

ſtrorum ſpeciliter edita, Romana Eccleſia acquiratur; ſed quoad hoc habeantur prorſus ordinationes prædictæ pro non factis.

26 Quibus ita ſe habentibus, pro validitate inſtitutionis affertur, quod diſpoſitio §. *Cupientes*, conſiderat inſtitutionem idem non valere, quia per eam retinetur uſus, & dominium contra Regulam; quæ ratio ceſſat hoc caſu, quia teſtator expreſſe diſponit, ut dominium bonorum non remaneat penes hæredem, nec uſus, ſed ut vendatur, & convertatur pretium in reparationem Eccleſiæ, fabricam Capellæ teſtatoris, & alias neceſſitates ipſius, quod ſatis ſecundum DD. eſt in conſideratione, ut per Abb. *conſ.* 63. *num.* 4. *l.* 2. Cuman. *conſ.* 169. & Fulgoſ. *conſ.* 103. *n.* 3. *verſ. Nec obſtat, quod ſi poſſit*, & ſecundum hæc invitantur Chriſtiani ad benefaciendum, & ex contrario retraherentur, & nullum videtur fieri præjudicium puritati Regulæ Fratrum Minorum, quæ tota fundatur, ut vivant in paupertate, & proprium non habeant, nec poſſideant; non tamen vult, nec diſponit, ut Eccleſiæ non reparentur, ut Capellæ non fiant, ut non habeant paramenta pro altaribus, & calices, & thuribula: & ita ſervatur, ut refert Vaſquez *l.* 3. c. 108. *illuſtr. controv.* n. 6. allegat Bart. *in l. Civitatib. ff. de legat.* 1. *& in l. Servus, ff. de alim. legat.* Regula enim circa victum verſatur, ut illum dietim eleemoſynaliter quærant, & totam fidem in Deo reponant illud habendi, juxta illud Luc. 22. *Quando miſi vos ſine ſacculo, & pera, & calceamentis, nunquid aliquid defuit vobis?* Voluit enim Beatus Franciſcus totaliter abſtrahere ſuos ab affectu, & deſiderio terrenorum, & ſpecialiter a pecunia, & uſu ipſius. Inſtitutio autem ſecundum modum prædictum non videtur a Regula deviare; & ſic in fortioribus terminis concludit Bart. *in tr. Minor. l.* 1. *d.* 5. *c.* 2. *n.* 3. dum ſimpliciter ait valere inſtitutionem ad effectum, ut bona vendantur, & pretium expendatur in reparationem Eccleſiæ, & ſubminiſtrationem locorum, & Eccleſiarum humilium: idemque ſentit Calder. *conſ.* 345. *alias* 46. *de teſtam.* & Guido Papa *deciſ.* 327. ubi ait ita obſervari, & ea ſtylo Fratribus prædictis præfigi terminum unius anni ad vendendam hæreditatem, & pretium deponendum. In caſu autem noſtro expreſſe facta eſt, ut totum in id expendantur; unde ſi diceremus non valere, forte eſſet expreſſe dicere non poſſe fieri eleemoſynam pro reparatione, & fabrica Eccleſiæ, & paramentis altarium, quod maxime abſurdum eſſet: quamobrem inſtitutionem hoc caſu validam eſſe concludit Bart. *in eod. cit. l.* 1. *diſt.* 5. *c.* 1. *&* 2. *n.* 28. *& ſeqq.*

27 His accedit, quod ſcripſit idem Bart. *eod. l.* 1. *diſt.* 2. *c.* 3. *n.* 15. de clauſula, *omni meliori modo*, appoſita, ut quatenus eſſet aliquod dubium in inſtitutione directa, faciat valere indirectam per fideicommiſſum: & quamvis Bald. & Ancharan. aliter dixerint, tamen hoc poſſet procedere in ſimplici inſtitutione, ſecundum quam videtur induci modus contrarius Regulæ. At in caſu noſtro cum ſimus in inſtitutione ſub modo, & ille non ſit contrarius Regulæ, forte aliud videtur dicendum.

Quæ multo magis videntur procedere poſt diſpenſatione Pauli IV. & S. Pii V. nec non Bullam, quæ dicitur *Mare magnum*, de quibus apud Guilielm. de Benedictis *in repet. c. Raynutius, in ver. Eodem teſtamento relinquens, n.* 186. *de teſtam.*

28 Et quia in hoc teſtamento ſunt ordinati executores cum ampliſſima poteſtate vendendi, alienandi, & convertendi ad uſum deſtinatum per teſtatorem, quo caſu licet inſtitutio hæredis non procederet, ipſi executores cenſerentur inſtituti hæredes, & rogati, ut converterent bona, prout teſtator diſpoſuit, ſicut formaliter dixit Bald. in *l. Precibus, C. de impub. & aliis ſubſtitut. n.* 46 per text. notab. *in c. Cum tibi, de teſtam.* præmittendum videtur ut exequantur dicti executores voluntatem teſtatoris, ne pia ejus voluntas defraudetur. Quod ſi objiciatur fore, ut tunc deficiat hæredis inſtitutio, ſine qua teſtamentum

29 non valet. Reſponderi poterit executores cenſeri hæredes inſtitutos per prædicta. Præterea favore piæ cauſæ valet teſtamentum ſine hæredis inſtitutione: ita Tiraquel. *in tract. de privil. pia cauſa, in* 15 *privil.* per doctrinam Bartol in *libr.* 1. *Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* ſequitur Barbat. *conſ.* 8 & alii plures quos citat.

30 Nec deſunt qui ſentiant, etiamſi dati non eſſent executores, nihilominus Monaſterio ſubveniri officio judicis, ut pia voluntas defuncti adimpleatur; quin etiam cuilibet de populo actionem competere; inter quos Specul. *de inſtr. edit. §. Nunc vero, n.* 66. Jo. Andr. *in cap. Si hæredes, de teſtam.* Bart. *in l. Ne quicquam, §. Cum igitur, de verb. ſignific.* Bald. *in l. Nulli, C. de Epiſc. & Cleric.* Redoan. *in tract. de ſpol. Eccleſ. q* 8. *n.* 31.

Denique quatenus prædicta diſpoſitio ſuſtineri non poſſet jure inſtitutionis, forte tamen ſuſtineri poterit jure legati, cum teſtator expreſſe declaraverit ſe jure legati relinquere caſu, quo inſtitutio ex aliqua cauſa in corpore juris clauſa non valeret. Certum eſt enim, quamvis Fratres Minores ſint incapaces hæreditatis, valere tamen legatum rerum ſtabilium eis factum ſub modo licito, aut etiam ſimpliciter, cum ſub modo licito factum intelligatur.

Quia in re ſatis erit afferre declarationem Sacræ Congreg. Concilii; nam cum relicti eſſent dictis Fratribus annui redditus, quorum ſunt incapaces, petitum fuit a Sacra Congregatione, ut declararetur, an Fratres poſſent ſibi vendicare hos annuos redditus, non quidem ut eos modo prout relicti erant ſingulis annis perciperent, ſed venderent, & pretium in neceſſitates monaſterii converterent: Sacra Congregatio cenſuit Fratres Mendicantes Ordinis Minorum de Obſervantia eſſe incapaces annui redditus legati, cum inter immobilia reputetur, *Clem. Exivi, §. Cumque annui redditus, de verb. ſignif.* Ceterum valere immobilium legatum eis factum ſub modo licito, nempe ut vendant, & pretium convertant in Eccleſiæ neceſſitates, Franc. *in c.* 1. *§. Confirmatos, de relig. domib. in* 6. & idem ſi modus non ſit adjectus; nam ſub modo licito relictum intelligitur, Cardin. poſt Bart. & Bald. *in d. Clement. §. Proinde, n.* 11. Concilium autem *cap.* 8. *ſeſſ.* 25. *de Reg.* prohibere ſolam poſſeſſionem, & detentionem, ſeu dominii acquiſitionem. 31 32

Et eo magis, quia teſtator hoc caſu uſus eſt dictione copulativa, &, videlicet, & quatenus inſtitutio ex aliqua cauſa non valeat, lego, &c. Unde quatenus non valeat inſtitutio, cenſetur æque principaliter legaſſe; nam copula facit tranſire diſpoſitionem in ſpeciem diverſam. Achil. de Graſs. *dec.* 1. *de clauſulis*, Capuaq. *dec.* 184. incipien. clauſula, *Omni meliori modo*. Et de illius natura eſt utrunque æque principaliter copulare, *c. Cum Marthæ, de celebr.* gloſ. & Abb. *in c. Querelam, de ſimon.* Quamobrem perinde eſt, ac ſi teſtator ſimpliciter, & abſolute legaſſet, nulla facta hæredis inſtitutione: neque enim legatum ex ſe validum per inutilem inſtitutionem vitiari debet, *c. Dilectus, il primo, de præb.* & *reg. Utile per inutile non vitiatur*, & eſt text. in materia in auth. *Ex cauſa, C. de liber. præter.* Hæc ſere ſunt, quæ pro validitate hujus diſpoſitionis afferri poſſunt.

Ceterum his non obſtantibus verius videtur diſpoſitionem teſtatoris hoc caſu nec ſuſtineri poſſe jure inſtitutionis, nec jure legati: non quidem jure inſtitutionis; nam quamvis ſingularia relicta valeant, ſi fiant ſub modo licito, aut etiam ſimpliciter, ut in d. decr. *Exiit, §. Ad hæc quia fratribus:* tamen ſecus eſt in inſtitutione, ac jure univerſali, ut reprobata Bart. opinione concludit Bal. *in authen. Ingreſſi, n.* 50. *Cod. de Sacroſ. Eccleſ* & poſt eum Aretin. *in l. Apud Julianum, §. Conſtat, col.* 3 *ff. de leg.* 1. Card. *in Clem. Exivi, §. Proinde, col fin. de verb. ſignif.* Anchar. *in ead. Clemen. col.* 8. *verſ. Secundo caſu:* & quidem Baldi rationes validiſſimæ ſunt, & præcipue illa, quod jus univerſale conſiſtit in quodam intellectuali, quod poſtquam eſt radicatum, non poteſt avelli, ideſt ſeparari, *leg. Si ſine, §. Sed quod Papin. ff. de minor.* Unde non poteſt hoc jus intellectuale converti in aliquem materialem uſum: Nam ſive hæres totam hæreditatem teneat, ſive vendat, ſive diſſipet, ſemper tamen permanet hæres, *leg. Sed et ſi lege, §. Quod autem, de pet. hæred.* & *l. Imperator ad Trebell.* cum aliis per eum allegatis. Unde cum Fratres Minores non poſſint hoc jus retinere, nec etiam intellectuale in aliquod materiale converti valeat, merito non ſunt capaces: at ſecus eſt in ſingularibus relictis, quia poſſunt præciſe converti, & in eorum uſum conſumi; & ſequitur Card. Zabar. *conſ.* 102. *Super facto, verſ. Ad ſecundum*, ubi contra opinionem Bart. ait Fratres Minor. cum ſint ſpecialiter prohibiti, & facti incapaces ſucceſſionum per *d. Clem. Exivi, § Cupientes. de verſ. ſignif.* non poſſe univerſaliter ſuccedere etiam quoad hoc, ut debeatur illis æſtimatio: & idem Card. *in d. Clem. Exivi, §. Proinde in fin.* Concluſio enim illa, quod Mendicantes ſint capaces ſucceſſionis ad ef- 33 34

fectum

fectum, ut vendant, & pretium convertant in eorum neceſſitates; non procedit in Fratribus Minoribus, qui abſolute ſunt incapaces; ſed in aliis Mendicantibus duntaxat. Et ita communiter obſervari teſtatur Bald. *conſ. 8. Super infraſcriptis, l. 1.* quem refert, & ſequitur Dec. *in c. In præſentia, n. 269. de probat.* ubi etiam ait hanc eſſe communem opinionem.

35 Nec obſtat, ut inquit Bart. quod inſtitutio de Fratribus Minoribus ſub modo licito contineat duo capita; unum ſcilicet, ut ſint hæredes; aliud, ut vendant, & pretium convertant in neceſſitates fabricæ; & quod licet primum non valeat, debet tamen valere ſecundum, quemadmodum valeret, ſi teſtator omiſſo capite primo, diſpoſuiſſet de ſecundo. Reſpondit enim Bald. ſecundum caput venire conſecutive, & acceſſorie ad primum. Unde deſtructo antecedenti, deſtruitur conſequens, arg. *l. Alimenta, §. Seja, ff. de adim. legat.* & ex quo inſtitutio eſt pro non ſcripta, modus eſt etiam pro non ſcripto; *ut l. 1. § In primo, C. de caduc. tollen.*

36 Præterea multum habet ponderis conſideratio, quod Nicolaus IV. *in d. c. Exiit, § Ad hæc quia Fratribus*, dum agit de legatis particularibus, ſtatuit, ut ſi teſtator modum, ſecundum quem Fratribus eorum conditione inſpecta recipere non liceret, exprimat in legando, a tali legato per omnem modum Fratres abſtineant; ſed ſi modum licitum Fratribus in legando teſtator expreſſerit, declarat illud recipi poſſe ſervatis moderaminibus ibi præſcriptis; & ſimiliter Clemens V. *in d. Clem. Exivi, in §. Porrecta*, agens de legatis particularibus, declarat illa recipi poſſe ſecundum ea, quæ ejus prædeceſſor expreſſit *in d. c. Exiit*, ideſt cum modus licitus eſt adjectus; at vero *in §. Cupientes*, ubi agit de ſucceſſione, & jure univerſali, eam diſtinctionem non adhibet, ſed declarando dicit, ſucceſſionis hujuſmodi Fratres dicti Ordinis conſiderata ſui puritate voti nullatenus eſſe capaces; adjiciens nec licere eis valorem hæreditatum talium, vel tantam earum partem, quod præſumi poſſet hoc in fraudem fieri quaſi ſub modo, & forma legati, ſibi dimitti facere, vel ſic dimiſſa recipere: quin potius illa ſic fieri ab ipſis ſimpliciter prohibuit. Hæc autem diverſitas, quæ ponitur inter legata particularia, & ſic ſucceſſionem univerſalem, plane convincit non æque Fratres Minores eſſe capaces ſucceſſionis, ac legatorum; ſed legatorum quidem, ſi ſub modo licito relinquantur; ſucceſſionum vero ſimpliciter, & abſolute eſſe incapaces. Præſertim ponderando dictionem, ***Nullatenus***,

37 de qua in *d. §. Cupientes*, quæ cum ſit univerſalis negativa, & idem importet, quod nullo modo, *c. 1. §. Ad hæc*, ubi Archid. *de reſtitut. ſpoliat. in 6.* excludit capacitatem ſucceſſionis etiam per modum alias licitum, efficitque, ut Fratres ſint incapaces ſucceſſionis in quacunque parte etiam minima, ut de hac dictione, *Nullatenus*, dicit Gemin. *conſ. 35. Preclariori, n. 2.* & omnem diſpenſationem excludit, ſecundum gl. *in Clem. Ut ii, in verb. Nullo modo, de ætat. & qualit.* Quid enim opus fuiſſet eam diſtinctionem adhibere in legatis, & ſucceſſionem ſimpliciter prohibere, ſi tam legatorum, quam ſucceſſionis eſſent capaces, ubi modus licitus eſſet adjectus?

Et confirmatur, quia ſi diſtinguendum non eſſe inter ſucceſſionem, & legatum, ſequeretur, ut Fratres Minores eſſent capaces inſtitutionis ſimpliciter factæ, ſicut ſunt legatorum, quæ, cum modus non eſt adjectus, cenſentur facta ſub modo licito, *ut in d. decret. Exiit, §. Ad hæc quia Fratribus, verſ. Si vero, Fratribus ipſis generaliter aliquid abſque modi expreſſione legetur*, & declaravit S. Congregatio Concilii. Sed conſequens eſt abſurdum; quia inſtitutionis ſimpliciter factæ prædicti Fratres ſunt abſolute incapaces, *ut in d. §. Cupientes*; Ergo & antecedens.

38 Ac denique quatenus etiam inſtitutio ad effectum vendendi non repugnaret Regulæ in his quæ pertinent ad dominium, poſſeſſionem, vel uſum rerum, conſiderandum eſt tamen in Fratres, ut præfertur, inſtitutos, cum ſecundum Bald. nunquam deſinant eſſe hæredes, tranſire jura, & actiones active, & paſſive. Hæres enim tenetur de facto, de contractu, & delicto defuncti, Bald. *in l. Jubemus, §. Sane, in fin. Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* Et poteſt conveniri actione perſonali, quatenus non poſſideat: *l. 1.* & ibi Bart. *C. de hered. action. & lib. 2. eod. tit.* Imo tenetur etiam ultra vires hæreditarias, ſi inventarium non confecerit, ut in Auth. *de hered. & Falcid. §. Hinc nobis, leg. Sancimus, C. de jur. delib.* Frideric. de Sen. *conſ. 21.* Item tenetur exonerare conſcientiam defuncti, *cap. In literis, de rapter.* Item ſortitur forum, & conveniri poteſt in loco defuncti, vel ejus foro, *leg. Heres abſens, in princ.* & ibi DD. *ff. de judic.* etiamſi alias ſit exemptus, ſecundum Bart. ibi. Item tenetur de evictione pro re vendita per executorem teſtamenti, Bart. *in leg. Aliis, in fin. de alim. & cibar. legat.* & ad alia plurima his ſimilia.

Fingamus ergo Fratres Minores inſtitutos ſub conditione, ut vendant bona hæreditaria, adiiſſe hæreditatem, & bona diſtraxiſſe, & pretium erogaſſe in uſum fabricæ, vel ſacriſtiæ, aut in eorum neceſſitates; quis tenebitur ad debita hæreditaria; & quomodo conſultum erit creditoribus? erunt ne actione perſonali conveniendi Fratres, quorum inopia omnem actionem excludit, ac reddit inanem; quis exonerabit conſcientiam defuncti? quis tenebitur de evictione, ſi bona hæreditatis diſtracta evincantur, aut alia adimplebit, quæ ab hæredibus præſtari oportet? Præterquam quod hujuſmodi lites valde repugnant intentioni S. Inſtitutoris, qui voluit ſuos Fratres ab his curis, ſollicitudinibus omnino avocare, ut patet *ex d. Clem. Exivi, §. Amplius* ibi: ***Nullo modo debent hujuſmodi voti, & Regula profeſſores ſe talibus curis, & litigioſis actionibus immiſcere, ut & teſtimonium habeant ab his, qui foris ſunt, & puritati ſatisfaciant voti ſui, ac evitetur per hoc ſcandalum proximorum.*** Quæ ratio inter alias movit etiam Jo. XXII. in d. Extrav. *Ad conditorem*, ad renunciandum juribus Eccleſiæ Romanæ ſuper bonis relictis, aut oblatis prædictis Fratribus, *ut in §. Rurſus* ibi: ***Nunquid non præfata Eccleſia derogatur honori, ſi ipſam oporteat nunc in foro Eccleſiaſtico, nunc in ſeculari, interdum quoque coram pedaneis judicibus, & plerumque pro rebus parvis, & vilibus continuo litigare?*** Non igitur mirum, ſi ſucceſſionis, ac juris univerſalis Fratres prædicti abſolute, ac nulla diſtinctione adhibita, declarentur eſſe incapaces.

Nec urgent inconvenientia ſuperius relata, quod ex contrario Chriſti fideles retraherentur ab operibus charitatis, Eccleſiæ non ædificarentur, &c. Siquidem hujuſmodi eleemoſynæ fieri poſſunt per viam oblationum, & legatorum particularium, quorum Fratres ſunt capaces, ſi modus licitus adjiciatur, ut dictum eſt ſupra; non autem per viam inſtitutionis, ac juris univerſalis, quia opera charitatis exerceri non debent modo illicito, per quem Fratres inducantur ad Regulæ tranſgreſſionem, ut patet in *d. c. Exiit, §. Quia vero puritatem, verſ. Non enim veriſimile.*

Quemadmodum nec obſtat, quod ſcripſit Bart. de clauſula, *Omni meliori modo*, vel codicillari, & quod venientes ab inteſtato cenſeantur inſtituti hæredes; nam in hoc quoque articulo eum reprobat Bald. *in d. Auth. Ingreſſi, n. 34.* & ſequitur Petr. de Anch. *in d. Clem. Exivi, col. 4. in fin. verſ. Et per iſta*, & Duen. *reg. 381. in 8. ampliat.* ubi alios citat: quia virtus prædictæ clauſulæ eſt, ut inſtitutio convertatur in fideicommiſſum univerſale, cum quo habet ſymbolum, & ita procedit text. *in l. Eam quam, C. de fideicomm.* in qua Bart. ſe fundat: non autem in fideicommiſſum particulare; ſed fideicommiſſi univerſalis Fratres Minores ſunt incapaces: ergo quoad eos prædicta clauſula, aut tacita executorum inſtitutio nihil operatur, nec deducit univerſale in particulare, ut per Bald. *ibid.* 39 40

Amplius non obſtat, quod deficientibus executoribus ſubveniendum ſit Fratribus per officium judicis; nam reſpondetur id habere locum in legatis particularibus tantum, ad quæ ſolvenda prædicta Decretalis, *Exiit in §. Ad hæc quia Fratribus*, non ſolum præcipit, ut tam hæredes teſtatorum, quam executores ſe præbeant liberales, ſed etiam ut judices ſe ex officio ſuo promptos exhibeant ad pias voluntates deficientium adimplendas. At ſecus eſt ubi Fratres ſunt inſtituti hæredes; quia tunc teſtamentum eſt nullum, & hæreditas defertur venientibus ab inteſtato, niſi adſit cohæres, vel ſubſtitutus. Bart. *in tr. Minor. l. 1. diſt. 1. c. 2.* Fridet. de Sen. *conſ. 26. in princ.* & eſt communis opinio ſecundum Rum. *conſ. 296. circa declarationem, in princ.* adeo ut venientes ab inteſtato nec teneantur in foro conſcientiæ hæreditatem Fratribus reſtituere, ut articulo utrinque diſcuſſo concludit Bart. *dict. l. 1. diſt. 1. c. 2.* Bald. vero *in l. Nulli C. de Epiſc. & Cler.* Specul. & alii in contrarium allegati non loquuntur de 41

Fra-

Fratribus Minoribus qui ſunt incapaces, ſed de pauperibus, vel alia pia cauſa, cui ſubvenitur per officium judicis; aut certe intelligendi ſunt de legatis particularibus tantum, per ſupradicta.

42 Denique non obſtant diſpenſationes Sixti IV. Pauli IV. & S. Pii V. nam illa S. Pii V. habet clauſulam, *Quatenus decretis Trident. Concil. non adverſentur*, & omnes redactæ ſunt ad terminos Concilii, tam ejuſdem S. Pii V. quam Gregorii XII. neque enim videtur dubitandum, quin diſpenſationes hujuſmodi adverſentur Concilio, cum *in cap. 1. ſeſſ. 25. de regul.* præcipiatur Regularibus omnibus, ut ad Regulæ quam profeſſi ſunt præſcriptum, vitam inſtituant, & componant, *& in cap. 3. ejuſdem ſeſſ.* a conceſſione poſſidendi bona immobilia in communi excipiantur in ſpecie Fratres Capuccini, & Minores de Obſervantia. Quæcunque igitur diſpenſatio, quæ Regulæ adverſatur, cujuſmodi eſt jus ſuccedendi quoad Fratres Minores, adverſatur etiam Concilio, quod præcipit, ut Regula obſervetur.

43 Hæc autem adeo vera ſunt, ut inſtitutio nec valide fieri poſſit de Eccleſia ipſa Fratrum Minorum, ut ſimiliter contra Bartol. qui ſenſuit hæreditatem hoc caſu acquiri Eccleſiæ Romanæ, de cujus proprietate ſunt Eccleſiæ Fratrum Minorum; determinat Bald. *in d. auth. Ingreſſi num.* 55. Movetur inter cetera, quia aut ſumitur Eccleſia materialiter pro ædificio; & hoc modo cum Eccleſia ſit quid inſenſatum, non eſt ſufficiens medium ad acquirendum Eccleſiæ Romanæ civili acquiſitione, *leg. Pecoris, ff. de ſervit. ruſtic. præd. & leg. Ut pomum, C. de ſervit.* Aut ſumitur Eccleſia perſonaliter, & ſignificative, *ut leg. Mortuo, ff. de fidejuſſ.* & tunc cum ſignificet & repræſentet Collegium Fratrum, ſequitur, ut Eccleſiæ Romanæ acquiri non poſſit, quia cum debeat acquiri mediante organo, & organum ſit inhabile, acquiſitio impeditur, *ut. §. Ceterum, de acquir. poſſeſſ. & l. Quæcunque gerimus, de action. & obligat.* Allegat etiam notata *in Clement. Religioſus, de Procur.* ſubdens impedimentum Regulæ videri de jure naturali, & divino; & in his quæ requirunt medium, ceſſante medio ceſſare acquiſitionem.

Ad hæc Bartoli interpretatio, quod acquiratur Eccleſiæ Romanæ, non ſolum eſt contra mentem teſtatoris, qui voluit legare pauperibus, non Eccleſiæ Romanæ, *l. Non dubium, C. de teſtam.* ſed etiam contra declarationem Jo. XXII. *in dict. Extravag. Ad conditorem*, qui renunciavit omni acquiſitioni dominii per dictos Fratres faciendæ Eccleſiæ Romanæ. Ac demum in perſona vera ipſorum Fratrum non valet inſtitutio; ergo multo minus valet in perſona ficta: *ut in Auth. de nupt. §. Optimi.* Ex quibus, atque aliis rationibus Bald. dicit ſe de facto contra opinionem Bart. conſuluiſſe; habetur ejus conſ. *lib. 4. conſ. 416. Viſa ſubſtitutione*, & idem tenet Jo. de Lignan. *in d. Clem. Exivi*, & ibi etiam Anchar. *n. 6.* In quo tamen articulo, quia non deſunt qui ſentiant oppoſitum, non videtur inſiſtendum, cum non ſit caſus noſter, in quo teſtator non inſtituit Eccleſiam, ſed ipſos Fratres, licet modum ut ſupra adjecerit.

44 Sed nec jure legati diſpoſitio teſtatoris hoc caſu ſuſtineri poteſt: quia Fratres Minores eodem modo ſunt incapaces legati univerſalis, atque inſtitutionis, text. eſt *in d. Clem. Exivi, §. Cupientes*, qui de ſucceſſione loquitur, *de verb. ſignific.* & tradit Bart. *in d. tr. Minor. lib. 1. diſt. 2. cap. 1.* Bald. *in d. Auth. Ingreſſi, num. 15. Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* Anchar. *in d. Clemen. Exivi, col. 3. verſ. Secundum membrum*, Capr. *conſ. 31. col. 2.* Putiſ. *conſ. 65. col. 4. vol. 2.* Jaſ. *in l. 1. n. 99. ff. de leg. 1.* & de legato hæreditatis idem Bart. *eod. tract. & lib. diſt. 3. c. 1. de hæreditate.* Prædicta autem diſtinctio, an fuerit relictum ſub modo licito, necne, fieri debet in legatis particularibus tantum, juxta text. *in d. c. Exiit, §. Ad hæc quia fratribus*, & reſolutionem S. Congreg. Concilii ſuperius relatam *n. 11.* non autem in ſucceſſione univerſali, ut dictum eſt ſupra, & declarat Cardin. *d. conſ. 102. verſ. Ad ſecundum*; fideicommiſſarius enim univerſalis eſt hæres in effectu, *l. Qui quadraginta, ff. ad Trebell. & l. Cum filius ff. Quod cum eo*; & rationes adductæ per Bald. *in d. auth. Ingreſſi*, æque militant in relicto univerſali, atque in hæredis inſtitutione. Hoc autem caſu teſtator, quatenus non valeret inſtitutio, jure legati legavit: unde in effectu hoc eſt legatum totius hæreditatis juris univerſalis, cujus Fratres ſunt incapaces, etiamſi modus licitus adjiciatur, ut ſuperius probatum eſt. Virtus autem hujus clauſulæ eſt, ut inſtitutio tranſeat in fideicommiſſum univerſale duntaxat, non autem in legatum particulare, ut inquit Bald. *in d. auth. Ingreſſi n. 54.* 45

Poſtremo cum ſimilis caſus olim contigiſſet, in quo teſtator inſtituerat hæredes Fratres Minores S. Franciſci adjecta clauſula, quod ſi forſan aliquo modo eſſent incapaces dictæ hæreditatis, tunc bona cederent Monaſterio pro augmento fabricæ, & alimentis Fratrum: Sacra Congregatio ſuper hoc conſulta cenſuit ſimpliciter reſpondendum Fratres eſſe incapaces. Quid autem faciendum eſſet de hæreditate, non eſſe Congregationis definire, ſed adeundos judices ordinarios.

Succeſſive QUÆRO, an & quibus caſibus valida ſint legata bonorum mobilium, vel annui redditus facta Fratribus Minoribus S. Franciſci, tam de Obſervantia, quam ex Reformatione, aut eorum Eccleſiæ, vel Sacriſtiæ. 46

Solutio quæſtionis patebit ex infraſcriptis declarationibus me Secretario editis in Congregatione a S. D. N. Urbano VIII. eorundem Fratrum negotiis præpoſita.

Diſtinctio I. De legatis bonorum mobilium. 47

Articulus I. An Fratres Minores, tam de familia, quam Reformati ſint capaces legatorum bonorum mobilium, quæ unica ſolutione, ſeu præſtatione adimpletur, tam in pecunia numerata, quam in aliis ſpeciebus.

Articulus II. An poſſint eadem legata in judicio, aut extra exigere per ſeipſos, vel Syndicum Apoſtolicum.

Articulus III. An fabricæ S. Petri liceat in hujuſmodi legatis ſe ingerere infra annum, ex quo dies legati ceſſit.

Articulus IV. Et quid elapſo anno.

Diſtinctio II. De legatis factis fabricæ. 48

Articulus I. An valeat legatum annui redditus factum fabricæ, ſacriſtiæ, vel Eccleſiæ Fratrum Minorum, tam de familia, quam ex Reformatione.

Articulus II. An liceat Fratribus hujuſmodi legata in judicio exigere per eorum Procuratores, vel Syndicos Apoſtolicos.

Articulus III. An liceat eiſdem erogare prædicta legata in uſus Fratrum; an vero illa omnino converti debeant in uſus a teſtatoribus præſcriptos.

Articulus IV. An fabricæ S. Petri liceat infra annum ſe ingerere in proprietate horum legatorum pro fabrica, vel Sacriſtia, tranſigendo cum hæredibus, aut alias de eadem proprietate diſponendo.

Articulus V. Et quid tranſacto anno.

Articulus VI. An liceat eidem fabricæ S. Petri ſe immiſcere præſtationibus, ſeu fructibus eorundem legatorum ab anno decurſis, & non ſolutis.

Articulus VII. Et quid infra annum, ex quo ceſſit dies præſtationis.

Diſtinctio III. De legatis annuis cum onere. 49

Articulus I. An Fratres Minores, tam de familia, quam Reformati ſint capaces legatorum annuorum, quæ ſiunt adjecto onere celebrationis Miſſarum.

Articulus II. An iidem poſſint pro his legatis in judicio experiri agendo, aut judicis officium implorando.

Articulus III. An poſſint Fratres illa accipere a ſponte offerentibus, celebrando Miſſas ad rationem rei acceptæ.

Articulus IV. An poſſint illa ſponte oblata accipere per ſeipſos, an vero per Syndicum Apoſtolicum.

Articulus V. An Fratres poſſint hujuſmodi legata extinguere, aut illorum proprietatem vendere, & pretium erogare in uſum fabricæ, vel Sacriſtiæ.

Articulus VI. An liceat fabricæ S. Petri proprietatem eorundem legatorum cum onere Miſſarum ſibi vendicare, tam elapſo anno, quam antea.

Articulus VII. An eidem fabricæ liceat ſibi vendicare annuas præſtationes decurſas, & non ſolutas, tam antea annum, quam poſt.

Diſtinctio IV. De legatis annuis ſine onere. 50

Articulus I. An Fratres Minores, tam Obſervantes, quam Reformati ſint capaces legatorum annuorum ſine aliquo onere, aut modo adjecto, ſaltem ad effectum illa extinguendi, & pretium erogandi in uſus fabricæ, vel Sacriſtiæ.

Arti-

Articulus II. An ad hunc effectum poſſint eandem proprietatem in judicio petere per Syndicum Apoſtolicum.

Articulus III. An poſſint illam convertere in uſus Fratrum.

Articulus IV. Et quid ſi cœperint illorum annuas præſtationes accipere.

Articulus V. An poſſint Fratres exigere judicialiter annuas præſtationes eorundem legatorum in vim Martinianæ.

Articulus VI. Et quid poſt ultimum Decretum S. Congregationis hac de re editum.

Articulus VII. An Fratres teneantur proteſtari ſe eſſe incapaces eorundem legatorum.

Articulus VIII. An poſſint illas a ſponte dantibus accipere per ſeipſos, vel per Syndicos Apoſtolicos.

Articulus IX. An hæredes teneantur illorum præſtationes Fratribus ſolvere in foro conſcientiæ.

Articulus X. An fabrica S. Petri jus habeat ſibi vendicandi horum legatorum proprietatem tam elapſo anno, quam antea.

Articulus XI. Et quid de annuis præſtationibus decurſis, & non ſolutis.

Articulus Ult. An hæc omnia procedant etiam in legatis annuis ad modicum tempus.

Die 9. Septembris 1628. Sacra Congregatio negotiis
51 Fratrum Minorum S. Franciſci de Obſervantia a S. D. N. præfecta, ad ſingulos articulos ſuperius propoſitos ad hunc modum reſpondit, videlicet;

Diſtinctione I.

Ad I. Articulum, Fratres Minores tam de familia, quam Reformatos eſſe capaces legatorum bonorum mobilium, quæ unica ſolutione, ſeu præſtatione adimplentur, tam in pecunia numerata, quam in aliis ſpeciebus, dummodo tamen hujuſmodi legata ſint in quantitate moderata, & non in fraudem paupertatis.

Ad II. Fratres quidem nec per ſeipſos, nec per interpoſitam perſonam poſſe eadem legata in judicio exigere, ſed Syndicum Sedis Apoſtolicæ tantum judicis officium implorare, dummodo ſimiliter illa in moderata ſint quantitate, & ſine ulla fraude paupertatis, & re ipſa erogentur in Fratrum neceſſitates. Extra judicium vero ita demum legata hujuſmodi accipi poſſe a Fratribus per ſe ipſos, ſi in aliis ſpeciebus conſiſtant, & accipiantur in ea tantum quantitate, quam vera, & imminens eorum neceſſitas poſtulet; ſed ſuperfluam, aut pecunias a Syndico tantum poſſe accipi, dum tamen id omne in Fratrum neceſſitates convertatur.

Ad III. Non licere fabricæ S. Petri in hujuſmodi legatis bonorum mobilium ſe ingerere infra annum, ex quo dies legati ceſſit.

Ad IV. Elapſo anno non licere, ad præſcriptum ſuarum facultatum.

Diſtinctione II.

Ad I. Articulum, Valere legatum annui redditus fa-
52 ctum Sacriſtiæ, vel fabricæ Eccleſiæ, vel Conventus Fratrum Minorum tam de familia, quam de Reformatione, niſi adſit exceſſus in quantitate.

Ad II. Nec per ſeipſos, nec per alios licere Fratribus in judicio exigere hujuſmodi legata, ſed Syndico Apoſtolico duntaxat.

Ad III. Non licere eadem annui redditus legata erogare in uſus Fratrum, ſed illa omnino converti debere in uſus a teſtatoribus præſcriptos.

Ad IV. Fabricæ S. Petri non licere infra annum ſe ingerere in proprietate horum legatorum, cum hæredibus tranſigendo, aut alias diſponendo de eadem proprietate.

Ad V. Itidem non licere.

Ad VI. & VII. Poſſe fabricam S. Petri ſe immiſcere in præſtationibus, ſeu fructibus eorundem legatorum ab anno decurſis, & non ſolutis; hoc autem infra annum, ex quo dies præſtationis ceſſit.

Diſtinctione III.

Ad I. Articulum, Fratres Minores tam de familia, 53
quam ex Reformatione nullatenus eſſe capaces legatorum annuorum, quæ fiunt adjecto onere celebrationis Miſſarum.

Ad II. Non poſſe pro his legatis in judicio experiri, aut judicis officium implorare.

Ad III. Poſſe Fratres illa accipere per modum eleemoſynæ a ſponte offerentibus celebrando Miſſas ad rationem rei acceptæ, citra tamen ullam obligationem ad onus perpetuum, & dummodo prius proteſtentur ſe illorum capaces non eſſe.

Ad IV. Syndicum Apoſtolicum, & pro Fratrum neceſſitatibus, non autem Fratres ipſos etiam per alios poſſe hujuſmodi legata utcunque ſponte oblata accipere, ſi in pecunia conſiſtant.

Ad V. Non poſſe Fratres hujuſmodi legata extinguere, aut illorum proprietatem vendere, & pretium erogare in uſus fabricæ, vel Sacriſtiæ.

Ad VI. Licere fabricæ S. Petri ad ſuarum facultatum præſcriptum ſibi vendicare eorumdem legatorum proprietatem cum onere Miſſarum celebrandarum, tam elapſo anno, quam antea.

Ad VII. Similiter licere.

Diſtinctione IV.

Ad primum Articulum, Fratres Minores tam Ob- 54
ſervantes, quam Reformatos non eſſe capaces legatorum annuorum, quæ fiunt ſine aliquo onere, aut modo adjecto, niſi ad effectum illa extinguendi, ſeu illorum proprietatem, & pretium convertendi in uſus fabricæ, vel ſacriſtiæ.

Ad II. Non Fratres ipſos, ſed Syndicum Apoſtolicum tantum poſſe eandem proprietatem in judicio petere.

Ad III. Poſſe convertere.

Ad IV. Si Fratres cœperint illorum annuas præſtationes accipere, ne hinc fiat fraus paupertati, expedire, ut de cetero decernatur eo caſu non licere amplius Fratribus eandem proprietatem vendere, ac pretium in uſus fabricæ, vel ſacriſtiæ erogare. Ideoque agendum cum S. D. N.

Ad V. & VI. Fratres nullo modo poſſe in judicio exigere annuas eorundem legatorum præſtationes.

Ad VII. Teneri.

Ad VIII. Poſſe illa per modum eleemoſynæ, & a ſponte dantibus accipere etiam per ſeipſos, ſi in aliis ſpeciebus conſiſtant: quod ſi in pecunia, omniſi per Syndicum Apoſtolicum.

Ad IX Non teneri.

Ad X. Fabricam S. Petri nullum jus habere vendicandi horum legatorum proprietatem, niſi elapſo anno juxta ſuas facultates.

Ad XI. Similiter non habere jus vendicandi hujuſmodi annuas præſtationes, niſi ab anno decurſas.

Ad Ult. Hæc omnia locum non habere in legatis infra decennium, ſed in his tantum, quæ fiunt ad decem annos, & ultra.

Cum his declarationibus conſentiunt alia Decreta ab 55
eadem Congregatione edita 14. Junii 1618. & die ſeq. publicata in Congregatione generali Fratrum Minorum de Obſervantia in præſentia D. Cardinalis Gypſii, quorum tenor talis eſt, videlicet:

Sacra Congregatio a S. D. N. Fratrum Minorum de Obſervantia S. Franciſci Ciſmontanæ familiæ conſultationibus præpoſita volens quantum poteſt in Domino ipſorum poſtulato ſatisfacere circa Novitios ad habitum, & profeſſionem admittendos; Sanctitate ſua approbante, cenſuit tunc demum eſſe illis permittendum, ut Novitios ut ſupra recipiant, cum conſtiterit ex ipſorum Conventibus eos ſuſtuliſſe abuſus omnes, qui Regulæ S. Franciſci Obſervantiæ adverſantur. Quod ubi præſtiterint, deſignanda erunt loca pro iiſdem Novitiis recipiendis, & præſcribendus recipiendorum numerus & qualitas, & alia ad eorum inſtitutionem pertinentia: & prout unaquæque Provincia id exequetur, eidem receptionem hujuſmodi fore permittendam.

Abuſus vero quibus eos propterea mederi oportebit, ſunt potiſſimum infraſcripti.

Ac primum abdicent a ſe, & eorum Conventibus non ſolum priſtina, ac bona omnia immobilia, quæ alicubi contra Regulæ puritatem, & declarationes fel. recor. Nicolai III. & Clem. V. extra, vel intra ſepta monaſteriorum detinent: ſed etiam cenſus perpetuos, & legata an-
56 nua, ſuper quibus Sacra Congregatio præcipit obſervari Decretum Congregationis generalis Romæ habitæ die 17. Maij 1603. Cujus tenor talis eſt:

Cum annuos redditus, ſicut cetera bona immobilia nobis habere non liceat, ideo renovantes alia generalia ſtatuta, decernimus quod Frater inducat perſonam aliquam ad eleemoſynam perpetuam Ordini noſtro exhibendam, nec exhibitam a quopiam vivente ſuſcipiat; & ſi aliqua talis nobis fuerit relicta, nullo modo in judicio exigatur: declarantes quod ad perpetua legata petenda non poſſunt Fratres recurrere, niſi humiliter, & per modum eleemoſynæ, abſque allega-
57 tione alicujus debiti. Decernitur præterea, ac præcipitur per S. Obedientiam, quod quoties relinqui contingat aliqua legata perpetua aliquibus perſonis, & Hoſpitalibus, vel alicui Reipublicæ, & aliis domibus ea lege quod teneantur Fratribus præſtare ſingulis annis certam eleemoſynam, ſive omnino gratis, ſive ut ipſi Fratres dicant certa officia, & miſſas, quod Guardianus faciat proteſtationem ei, qui teſtatoris voluntatem adimplere tenetur, quod cum ad illas eleemoſynas nullum jus habeant ex vi legati, non poſſunt obligari ad illa officia, & miſſas. Si tamen facta iſta proteſtatione hæres ex ſua libera voluntate voluerit dare eleemoſynas illas, & committere fratribus dicta officia, & miſſas; tunc Fratres tuta conſcientia poſſunt eleemoſynas hujuſmodi recipere. Quod totum, & multo fortius in relictis legatis ſingularibus, Fratribus ſimili modo faciendum eſſe decernimus. Inhibemus autem, ne Syndicus in ſua perſona hujuſmodi annuos redditus recipiat diſtribuendos ipſis Fratribus. Proteſtatio autem ſic fiat ſub ſigillo Conventus, videlicet: Nos Frater N. Guardianus, & Fratres Diſcreti hujus Conventus N. dicimus ad noſtram notitiam perveniſſe quondam N. certam eleemoſynæ quantitatem Conventui huic diſtribuendam perpetuo gratis, vel forſan pro aliquibus officiis, aut miſſis dicendis legaſſe. Cumque legata hujuſmodi, niſi per viam ſimplicis eleemoſynæ, acceptare ex inſtituto ſancto noſtro, & jure nobis non liceat; ideo per præſentes libere proteſtamur in Domino, quod legatum prædictum tanquam illius incapaces ex vi legati recipere nolumus, nec intendimus. Si tamen hæres commiſſarius, aut legatarius ipſius teſtatoris dictam quantitatem per viam ſimplicis eleemoſynæ, omni obligatione, dominio, & proprietate penitus ceſſantibus, nobis libere conferre voluerit, illam ſimpliciter accipiemus, & piæ teſtatoris voluntati, quantum in nobis fuerit, plene, ac fideliter ſatisfaciemus. Hæc autem proteſtatio ſubſcripta per Guardianum, & Diſcretos Conventus dabitur illi, qui tenetur teſtatoris voluntatem implere: & eadem proteſtatio ſcribetur in libro Conventus, ut conſtare poſſit ſuccedentibus Guardianis hanc Conſtitutionem fuiſſe ad plenum adimpletam.

58 Eſt autem hæc proteſtatio neceſſaria, ut optime decernit D. Bonaventura hanc diſputans quæſtionem; & ex Apoſtolicis declarationibus Regulæ noſtræ colligitur. Et ut omnibus ſit compertum id quod tantopere eſt nobis neceſſarium, ipſam D. Bonaventuræ quæſtiunculam ex ſuo Apologetico deſumptam hic apponere de induſtria non gravabimur, quæ talis eſt, ut ſequitur:

Cum aſſeratis vos ſecundum Regulam, & profeſſionem veſtram nullos debere recipere proventus reddituum, ſeu poſſeſſiones, exceptis domibus, in quibus habitatis, videmini tranſgreſſores Regulæ veſtræ in eo, quod recipitis domos, vel areas non contiguas veſtris areis, in quibus habitatis; eodem enim modo ſi hoc licet, poteritis etiam vineas recipere, & agros, & manſos, & ſimilia quæque recipere; imo grangias, & villas, & caſtra, & terras, & oppida, & quæcunque fuerint vobis data; & ſic priſtina paupertas, & mendicitas, quam profeſſi eſtis, paulatim evaneſceret, & non eritis diſcipuli S. Franciſci, cum non ſequamini veſtigia ejus, nec ejus Regulam teneatis: de domibus enim vobis contiguis poteſt eſſe excuſabile, quod pro dilatanda area veſtra illas quandoque recipiatis: ſed de aliis non, in quibus homines alios pro cenſu locatis, quem Procurator veſter loco veſtri exigit, & in uſus veſtros convertit de voluntate veſtra. Si qui in talibus incaute agunt, dolemus, & contradicimus, & prohibemus. Qualiter autem in hoc licite agere poſſimus, adverte; & tunc non judicabis nos, ſi ſane intelligis, tranſgreſſores. Proteſtamur nos ſecundum Regulam noſtram nil debere, ſeu velle poſſeſſionis, vel certorum reddituum recipere, vel habere; quia vero mendici ſumus, & pauperes, & quibus pro præſenti neceſſitate indigemus, ideo recipimus, prout licet, ſive pro ſolvendis debitis, vel aliis neceſſariis procurandis. Cum ergo aliquis ex devotione vult nobis legare domum ſuam, vel aream non contiguam noſtræ manſioni, non recipimus eam per nos, nec per interpoſitam perſonam ut noſtram; ſed ſi ille eam diſponit per alium quemcunque, ut ea vendita de pretio ejus provideatur nobis ex parte ſua in his, quibus tunc indigemus procurandis, vel ſolvendis debitis, acceptamus. Si autem ille timens, ne forte ejus talis diſpoſitio per hæredes ſuos, vel alios in poſterum impediatur, & propter hoc præoccupat roborare illam ſigillo alicujus judicis, vel civium, vel alterius, &c. & ſic committit eam alicui amico ſuo, vel Fratrum, qui conſervat quod ipſe diſponit de domo tali, vel area, nil ad nos, cum de rebus ſuis poſſit ordinare quod vult, nec locum talem, vel domum dicimus eſſe noſtram, cum nihil juris nos in ea proteſtemur habere. Similiter ſi aliquis diſponeret per amicum, vel alium quod de pretio, vel de proventibus illis, vel illis darentur Fratribus tot panes quotidie vel tantum eleemoſynæ ſingulis ſeptimanis, aut annis, non eſſemus propter hoc prædii, vel reddituum poſſeſſores; nam ſi mihi petenti eleemoſynam aliquis dives promittat, quod ſingulis annis velit dare Fratribus duas tunicas, vel tantum unam, vel ſingulis hebdomadis tot panes, & hoc committat officialibus ſuis, ut vice ſua iſta dent etiam eo abſente, & hoc pro Fratribus recipiam, vel etiamſi illi negligant dare, admonendo exigam, nunquid propterea certos redditus habere dicendi ſumus; cum non ex jure, ſed ex gratia ſolum talem eleemoſynam recipiamus, vel exigamus?

Et ſi poſt obitum illius, uxor ejus, vel alii amici pro anima illius adhuc velint aliquo tempore talem nobis eleemoſynam per ſe, vel ex diſpoſitione illius largiri, poſſumus ſimiliter recipere ex tali gratia; ita quandocunque nollent amplius iſta dare, nihil peteremus ab eis quaſi ex debito, ſed more mendicorum recurrimus ad domum clementis domini pro quotidiana eleemoſyna quandiu illi placeret; ſed quando plus nollet, diſcedimus ut cui gratias agentes de dato, & non murmurantes de negato. Hæc eſt vera, & pura vita mendicorum, quod datur ex gratia recipere, non ex jure. De cenſibus vero domorum Fratribus legatorum nihil quærimus, ſicut nec de aliis redditibus. Si autem antequam vendantur, aliquem inde cenſum dare volunt hi, in quorum tunc poteſtate ſunt illæ domus, nihil juris habere in eo proteſtamur, ſed eleemoſynam nobis ſponte oblatam ſimpliciter recipimus, ſicut aliunde donatam. Quia vero Dominus docet nos cavere ab hominibus, *Matth* 10. & Apoſtolus ab omni ſpecie mala abſtinere, *prima Theſſal.* 5. ne putemur ab ignorantibus tranſgreſſores Regulæ noſtræ, debemus aperte proteſtari nihil nobis juris in talibus donationibus velle habere, ſicut tenetur ſuſpectus de fornicatione omnia illa cavere, ex quibus poſſet iſta ſuſpicio probabilis judicari. Hæc omnia D. Bonaventura.

Sed quia in his caſus ſolet aliquando evenire, quod annuus redditus ob temporis antiquitatem non comperiatur habere aliquem patronum, cui fieri debeat talis, ut ſupra, proteſtatio, decernimus, quod in tali caſu ſervetur ſtatutum Ordinis Minorum ſub Paulo II. contentum in Conſtitutionibus ſuper *c. 6. Reg. & §. Inhibemus*. Quod nimirum hujuſmodi redditus aſſignentur Rectoribus ſpiritualibus, aut temporalibus Collegiorum, aut Communitatum, Terrarum, aut Civitatum, qui tales eleemoſynas, ſive fructus, vel redditus annuos nomine Eccleſiæ Romanæ, vel donantium ſine Fratribus exigant, & recipiant, & Fratribus ſive aliis Sacerdotibus, quando Fratres noluerint tales Miſſas, vel ſuffragia juxta piam intentionem benefactorum in toto, vel in parte ſecundum quantitatem talium obventionum interdicere faciant.

Item ſtatuitur, ut deinceps nulla inſtrumenta publica fiant a Fratribus capitulariter congregatis, nec quocunque

alio

alio modo ſe habentibus, in quibus transferatur dominium, & proprietas alicujus capellæ, ſive ſepulturæ, cum hoc omnino ſit contra Regulam, & noſtro repugnet inſtituto; nam quomodo aliquis dat quod non habet? Si tamen occaſio ſe obtulerit, in qua oporteat ſatisfacere devotæ fidelium voluntati, id fiat per modos noſtræ Regulæ, & inſtituto congruentes. Eſt autem protestatio prædicta neceſſaria, ne ut ait D. Bonaventura, ab ignorantibus noſtrum inſtitutum Regulæ noſtræ tranſgreſſores judicemur. Cujus Seraphici Doctoris ſententiam hic inſerendam judicavimus, quatenus e medio tollatur abuſus ignorantiſſimorum aliquorum, qui exiſtimantes Charibdim fugere, in Scillam incidunt in favorem Ordinariorum, vel alicujus tertii, vel hæredis, renunciantes prædicta legata, quaſi non eſſet opus proprietaris, & dominii donare, ſicut accipere, & ſumma dementia alienum renunciare.

De hujuſmodi autem bonis, ſeu illorum pretio, Generalis, vel Commiſſarius Generalis una cum conſilio Guardiani, & Diſcretorum Conventus in uſum Sacriſtiæ, fabricæ Eccleſiæ, & Conventuum provideat, prout illorum neceſſitate perſpecta ſalubriter in Domino expedire arbitrabitur. Et de hac proviſione quamprimum factam hanc Congregationem fideliter certiorem faciat. Hanc vero bonorum abdicationem, & legatorum renunciationem fuiſſe executioni demandatam conſtare debebit huic Sacræ Congregationi ex Generalis, vel Commiſſarii generalis, & Ordinariorum atteſtationibus, gratis, & abſque ullo fratrum diſpendio concedendis.

Deinde a Fratribus particularibus auferatur cujuſcunque rei proprietas, ſi quæ ſit, & omnia in communi redigantur ad regul. Sac. Can. Apoſtol. Conſtit. & S. Concil. Trid. diſpoſitionem. Potiſſimum vero tollantur pecuniæ, & quamprimum inſumantur in vetas, & communes ipſorum Conventuum neceſſitates; idque fiat a Syndicis Apoſtolicis tantum, ita ut nihil pecuniæ mediate, vel immediate ſuperſit in manibus, vel poteſtate Fratrum etiam Superiorum.

59 Ad hæc tollatur abuſus Aromatariarum, ita ut de cetero illæ non retineantur, niſi ad uſum monaſteriorum duntaxat, nec liceat res illarum cuique vendere.

60 Præterea nullo modo habeant in eorum Eccleſiis, vel Sacriſtiis, aut alibi cippos, & truncos ordinatos ad offerentium, ſeu donantium pecunias, nec capſulas pro eleemoſynis Miſſarum.

Ac demum Superiores Regulares invigilent, ut Fratres communi menſa utantur, divina officia temporibus debitis recitent, vacent orationi mentali, & divinum cultum diligenter exerceant, ac cetera impleant, ad quæ pro Regulæ obſervatione tenentur.

Hæc autem ſuperius expreſſa, fuiſſe ad effectum perducta conſtare debebit eidem S. Congregationi, ex atteſtationibus medio juramento Generalis, aut Commiſſarii generalis, aut Viſitatorum, prævia diligenti informatione capta in viſitatione ſingulorum Conventuum cujuſque Provinciæ. Romæ 14. Junii 1628.

61 Porro ſupraſcriptis declarationibus, & Decretis non adverſantur, quin potius favent alia Decreta in Congregatione fabricæ Sancti Petri edita juſſu Sanctiſſimi D. N. in hæc verba.

Decretum Sac. Congregationis Fabricæ Principis Apoſtolorum de Urbe ſuper legatis relictis PP. Minoribus de Obſervantia S. Franciſci.

CUm ſæpius fuerit habitus recurſus ad Sacram Congregationem Ven. Fabricæ S. Petri ſuper annuis legatis factis, ſeu facien. ad favorem Fratrum S. Franciſc. Minorum de Obſervantia, cum onere Miſſarum, ſeu Officiorum, ſive gratis, ſive alio modo.

Prætendente Ven. Fabrica S. Petri ad illam ſpectare propter dd. Fratrum incapacitatem hujuſmodi legatorum.

Dictis autem Fratribus allegantibus poſſe annua legata hujuſmodi recipere tuta conſcientia, quatenus hæres ex ſua libera voluntate voluerit illa dare in eleemoſynam, & committere Fratribus dd. Miſſas, & Officia, juxta ſententiam S. Bonaventuræ, & Decreta S. Congregationis a S. D. N. Fratrum Minorum de Obſervantia S. Franciſci Ciſmontanæ familiæ Conſultationibus præpoſitæ, ſub die 4. Junii 1628. publicata.

Fagnan. in V. Lib. Decretal.

Eadem S. Congr. pro opportuna præmiſſorum proviſione facta prius relatione S. D. N. Urbano Papa VIII. ac de illius expreſſo ordine, & mandato, decrevit in futurum ſuper hujuſmodi legatis obſervari, ut infra.

Quod hujuſmodi legata per debitores, vel hæredes non extinguantur, vel reducantur per compoſitionem cum Miniſtris Fabricæ faciendam, vel alio quovis modo; ſed illorum capitale, ſive ſors principalis, vel proprietas abſque aliqua diminutione conſervetur ſemper, & perpetuo ad effectum, ut in uſus Romano Pontifici pro tempore exiſtenti bene viſos poſſint applicari: ita tamen, ut quandiu applicationem ſpecialem auctoritate Apoſtolica fieri non contigerit, hæredes, vel debitores poſſint libere, ſi velint, dictis Fratribus dare dicta annua legata per eoſdem Fratres recipienda in eleemoſynam, non autem per eos exigenda. Et quod quævis extinctio, reductio, ſeu diminutio capitalis, ſeu proprietatis aliter abſque ſpeciali Romani Pontificis permiſſione facta, eo ipſo nulla ſit, nec debitoribus, aut aliis quibuſcunque ſuffragetur.

Quodque Commiſſarii, aliique Miniſtri Ven. Fabricæ ſuper hujuſmodi capitale, ſeu proprietate ſupradicta, ſe de cetero non intromittant, nec dictos hæredes, ſeu debitores aliquo modo moleſtent, niſi ad effectum reinveſtiendi in caſu reinveſtimenti, ſeu providendi, ut conſervetur, ut ſupra, aut alias in executionem applicationis auctoritate Apoſtolica fact. vel facien.

Et quod nolentibus dd. hæredibus, vel debitoribus dare ſupradictis Fratribus dd. eleemoſynas, ſeu annuas præſtationes, ſive legata ut ſupra ſolvere, vel illas, ſeu illa non ſolventibus, tunc & eo caſu lapſis duobus annis a die obitus Teſtatorum, ſi fuerit maturatum legatum, vel a die maturatæ illius ſolutionis, eadem fabrica, & illius Commiſſarii, & Miniſtri id totum, quod ſolutum non fuerit pro præterito, pro rata tamen, in qua fuerit ut ſupra elapſum biennium, vel ultra, poſſit & valeat annuas præſtationes hujuſmodi exigere, exigique facere ad ſui beneficium, juxta ſuas facultates, & Privilegia, ſalvo ſemper capitali, ſeu proprietate, ut ſupra, ad effectum, quod hæredes, vel debitores (dummodo de eis per Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem aliter non fuerit diſpoſitum, nec prædicta legata in alios uſus ejus auctoritate applicata fuerint, vel applicari contigerit) poſſint, ſi velint, quandocunque futuris temporibus, & ſic deinceps in perpetuum dare dictis Fratribus dicta annua legata in eleemoſynam, ut ſupra, nec Fabrica eoſdem hæredes, vel debitores moleſtare poſſit, & valeat toties, & quoties caſus contigerit, niſi pro præterito, & tunc in illis terminis tantum, poſt quorum maturationem fuerit elapſum biennium, vel ultra, ut ſupra, ſalva ſemper erectione Beneficiorum, & applicatione legatorum, ſeu quorumcunque bonorum, & reddituum, ac jurium ejuſdem Beneficiis, ſeu aliis uſibus piis auctoritate Apoſtolica facta, vel in poſterum quandocunque, & quomodocunque facienda, & executione litterarum Apoſtolicarum deſuper expeditarum, ſeu expediendarum; nam præfata decreta ad illas nequaquam ſe extendant, ſed illæ ſemper firmæ, & illæſæ remaneant, ac ſuos plenarios, & integros effectus ſortiri debeant, ita quod neque Fabrica, neque hæredes, vel debitores præfati, ullo modo illas impedire, retractare vel controvertere valeant, & ſalvis ſemper Sedis Apoſtolicæ auctoritate, ac facultatibus competen. dictæ S. Congreg. Ven. Fabricæ.

Prohibuit tamen eadem S. Cong. Fratribus ſupradictis ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, ne audeant, ſeu præſumant, nec quilibet eorum audeat, ſeu præſumat per ſe, nec per alios Syndicos, Miniſtros, ſeu Procuratores tam ſeculares, quam Regulares dictas annuas præſtationes, ſeu legata, nec judicialiter tam coram quocunque Judice Eccleſiaſtico, quam ſeculari Ordinario, vel Delegato, nec alias niſi juxta formam dicti Decreti Congreg. Fratrum Minorum de Obſervantia S. Franciſci Ciſmontanæ familiæ a Sanctiſſimo D. N. deputatæ, ab hæredibus ſeu quibuſvis aliis eorum debitoribus petere, minuſve dd. hæredibus ſeu debitoribus facere aliquas receptas pro dd. annuis præſtationibus, niſi pro rata, & pecunia, ſeu eleemoſynis ſupradictis cum effectu, ac vere, & realiter eiſdem Fratribus data, vel ſoluta, ſeu datis, vel ſolutis, nec ſub alia data, niſi ſub ea, qua vere fuerit iiſdem Patribus, aut aliis

pro eis facta realis ſatisfactio, & inſuper, ne Proviſos Apoſtolicos pro tempore de Beneficiis, quibus legata ſupradicta fuerint applicata, vel eorum Procuratores, & miniſtros ſuper erectione dd. legatorum directe, vel indirecte impedire, vel moleſtare quovis quæſito colore, vel prætextu audeant, vel præſumant. In quorum fidem, &c. Dat. Romæ ex Collegio ejuſdem S. Congregationis die 14. Februarii 1633.

Dominicus Card.

Loco † Sigilli.

DE NOVI OPERIS NUNCIATIONE.

Innocentius III. Cantuarien. Archiepiſcopo.

CAPUT II.

CUM ex injuncto: & infra, Fraternitati tuæ mandamus, quatenus quidquid ædificatum eſt in Eccleſia de Lamech, poſt novi operis nunciationem, expenſis tuis facias penitus demoliri, eo non obſtante, ſi etiam abſens extiteris: cum cautum ſit legitima ſanctione, ut ſi is, cui opus, novum fuerat nunciatum, ante remiſſionem ædificaverit, deinde agere cœperit jus ſibi eſſe, ita ædificatum habere, ſibi debeat actio denegari: reducens prorſus in irritum, quidquid de inſtituendis ibi Canonicis, & aliis ad ipſam Eccleſiam pertinentibus, a te vel prædeceſſore tuo cognoſcitur ordinatum, eorum redditibus ad ſtatum priſtinum revocatis: quos ab obligatione præſtiti juramenti, pro eo quod ibidem inſtituti fuerunt, auctoritate noſtra, per te denunciari præcipimus abſolutos; cum enim amodo non teneat principale, quidquid ex eo, vel ob id ſecutum eſt, ſub præmiſſa diſtrictione decernimus irritandum: & infra. Super eo quoque non ſufficimus admirari, quod cum viri Religioſi Monachi Cantuarien. qui omnia dimiſerunt pro Chriſto, tot laboribus, & periculis perſonas & res non dubitaverint frequenter exponere, (quod non feciſſent, niſi cognoſcerent præmiſſa reſpicere in grave Cantuarien. Eccleſiæ detrimentum) tu ſaltem pro vitando tam gravi ſcandalo proximorum, ab hujuſmodi etiam tibi prohibitis non ceſſaſti: cum Sacræ Scripturæ teſtimonio debueras didiciſſe, quod licet opera illa, quæ ſine mortali peccato omitti non poſſunt, non ſunt pro vitando ſcandalo dimittenda; nec ea debeant pro ſcandalo vitando committi, quæ ſine mortali peccato committi non poſſunt; ab his, tamen, quæ ſine mortali peccato committi poſſunt pariter & dimitti, ſit pro ſcandalo tollendo ceſſandum, & eis etiam pro vitando ſcandalo inſiſtendum; unde Apoſtolus: Si ſcandalizatur frater, non comedam carnes in æternum. Et Dominus in Evangelio contra eos, qui ſcandali præſtant materiam: Væ (inquit) homini illi, per quem ſcandalum venit, &c. Et licet majorum ſcandalum ſit vitandum, vitandum eſt etiam ſcandalum puſillorum, juxta teſtimonium Veritatis: Qui ſcandalizaverit (inquit) unum de puſillis iſtis, qui in me credunt, &c. Finis ergo his taliter a te imponatur, quod præteritæ contradictionis rebellio, per virtutem ſequentis obedientiæ valeat expiari,

S U M M A R I U M.

1 *ECcleſia ædificata poſt nunciationem novi operis deſtruenda eſt expenſis conſtruentis.*

2 *Ædificans poſt nunciationem novi operis non ſufficit, ut patientiam præſtet operis demoliendi, ſed ædificium ejus ſumptibus eſt demoliendum.*

3 *Et quid, ſi nunciatio facta fuerit prædeceſſori ædificantis, & num. ſeqq.*

4 *Interdictum demolitorium novi operis datur hæredi, & in hæredem etiam poſt annum.*

5 *Et tranſit in ſingularem ſucceſſorem etiam dignitatis, num. 8.*

6 *Datur tamen ad patientiam, ſed non ad impenſam.*

7 *Niſi ſucceſſor ratum habeat ædificium cœptum, vel ædificet.*

9 *Scandali in materia quæ regulæ ſint obſervandæ.*

10 *Deſtructa Eccleſia, vel loco propter aliquorum delictum, nullus debet vocari Clericus illius Eccleſiæ, vel municipes illius loci.*

Secus ſi deſtruantur ab hoſtibus, quia omnia privilegia retinent, n. 12.

Idem ſi deſtruantur terræmotu, num. 13.

Et idem ſi in alium locum transferantur, vel univantur, num. 14.

Quod locum habet etiam in civitatibus, & aliis locis profanis, num. 15.

11 *Reædificatum auctoritate Superioris recuperat omnia privilegia.*

16 *Capitulum Cathedralis Eccleſiæ an, & quando ab Epiſcopo, vel aliis Canonicis ad alium locum intra, vel extra diœceſim transferri poſſit, late diſcutitur, ut n. ſeqq. uſque in fin.*

Quid de jure communi, n. 17.

Et Quid ex Bulla Clem. VI. num. 39.

17 *Capitulum celebrari debet in Eccleſia, & loco ad hoc determinato.*

18 *Nec Epiſcopus poteſt domi ſuæ illud convocare, ſed ad aulam Capitularem, ubi antea ſolitum fuit convenire.*

19 *Electio quamvis fieri debeat in Eccleſia, tamen ſi fiat alibi, non propter hoc eſt nulla, nec annullanda, & n. ſeqq.*

20 *Locus non eſt de ſubſtantia electionis.*

21 *Capitulum cum non poteſt tuto convenire in Eccleſia, vel loco Capitulari, ad alium locum tranſferri poteſt.*

Et juſta cauſa transferendi eſt repulſio Epiſcopi ab ingreſſu in civitatem, n. 23.

22 *Univerſitas congregare debet in loco publico, & ſolito, niſi ibi non poſſit congregari propter bellum, vel aliud impedimentum.*

24 *Epiſcopus, & Canonici ſunt unum corpus.*

25 *Nec decet Epiſcopum in negotiis Eccleſiæ, omiſſis membris, aliorum conſilio uti.*

26 *Epiſcopus poteſt Capitulum convocare, ſi aliquid Canonicis ad deliberandum proponat, nec de re ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante agatur.*

27 *Nec ad id admittitur Vicarius Epiſcopi, ſi Capitulum ſit exemptum.*

28 *Executor, cui aliquid certo loco expediendum committitur, ſi id eo loco ſervire non poſſit, extra locum poterit expedire.*

29 *Epiſcopi expulſi poſſunt omnimodam juriſdictionem exercere in aliena diœceſi, petita, licet non obtenta licentia a diœceſanis locorum.*

30 *Et dicuntur expulſi etiam non admiſſi.*

31 *Juriſdictione conceſſa cenſentur conceſſa omnia, ſine quibus juriſdictio explicari non poteſt, & n. 33.*

32 *Epi-*

32 *Epiſcopus quæ negotia expedire non poſſit ſine conſenſu, vel conſilio Capituli.*
33 *Capitulum eſt Senatus Eccleſiæ.*
34 *Canonici præſentes in Eccleſia a tyranno occupata pro negotiis communibus tenentur ire ad Canonicos forinſecos etiam pauciores: & quando ſecus, & numer. 36.*
36 *Et quid in abſentibus ob privatas inimicitias.*
37 *Inimicis ſe credere nemo tenetur etiam cum literis conductus, & aſſecurationis.*
40 *Rebelles dicuntur, qui Principem, vel ejus Nuncium volentem ingredi civitatem non admittunt.*
41 *Rebellio an committatur tantum contra Imperatorem, & ejus officiales, an vero etiam contra Reges, & Principes non recognoſcentes Superiorem.*
42 *Rebellis dicitur, qui de facto reſiſtit Superiori, vel juriſdictioni.*
43 *Et omnis exiſtens in protervia, & notoria inobedientia.*
44 *Declaratoria ſuper facto rebellionis non requiritur, quando de illa incidenter agitur.*
45 *Nec quando rebellio eſt taliter notoria, ut nulla poſſit tergiverſatione celari, aut defendi.*
Notorie delinquentes, etiamſi notorium ſit facti tranſeuntis, audiendi non ſunt appellantes, ibid.
46 *Rebellis notorius dicitur vaſſallus, qui ſe tuetur contra dominum, & non vult eum admittere in Caſtrum.*
47 *Citatio non eſt neceſſaria, ubi certum eſt abſenti nullum jus competere.*
48 *Ad Capitulum conſtituendum regulariter non ſufficit major pars, ſed requiritur, ut duæ tertiæ partes ſint præſentes,*
49 *Declaratur.*
50 *Univerſitatis pars minor inſtante termino ad expeditionem actus præfixo, poteſt convocare majorem, & ea accedere renuente, actum explicare.*
51 *Capitulares actus ex contemptu aliorum non ſunt nulli, ſed nec etiam debent caſſari, niſi ipſis proſequentibus contemptum.*
52 *Abſentes non ſunt vocandi, niſi in tribus caſibus, hic expreſſis, & in aliis conſimilibus, & maltum arduis.*
53 *Et an ſint citandi abſentes extra provinciam.*
54 *De quam longinquo loco ſint vocandi, ſtatur conſuetudini.*
55 *Bulla Clementis VI. ſuper tranſlatione Capituli Leodienſis ex cauſa rebellionis contra Epiſcopum refertur.*
56 *Confirmatio Apoſtolica tranſlationis Capituli Leodienſis.*

1 C*Um ex injuncto.* Etiam Eccleſia ædificata poſt nunciationem novi operis deſtruenda eſt expenſis conſtruentis. Hoc dicit, cum cap. præcedenti. Dividitur in tres partes. In prima jubet opus demoliri, & irritat quicquid ex illo ſecutum fuit. In ſecunda redarguit Archiepiſcopum, qui non curavit ſcandalum ſubditorum, ibi, *Super eo.* In tertia hortator eum, ut pareat, ibi, *Finis.*
2 Nota primo ibi, *Expenſis tuis facias penitus demoliri*, non ſufficere, ut ædificans poſt nunciationem novi
3 operis patientiam præſtet operis demoliendi, ſed amplius ædificium ſuis ſumptibus eſſe deſtruendum; ut hic in littera, & notat Abbas *in primo notab.* Quod locum haber, etiamſi novum opus nunciatum fuerit prædeceſſori ædificatoris, prout contigit in caſu hujus Decretalis, ut patet ibi; *ſi etiam abſens exstiterit*, juncta expoſitione Joan. Andr. *num. 1. in verb. Abſens.* Adhuc enim de-
4 bet deſtrui ſumptibus ſucceſſoris, dummodo tamen idem ſucceſſor ratum habuerit, vel proſecutus fuerit opus a prædeceſſore inchoatum: hoc enim interdictum datur
5 hæredi, & contra hæredem, etiam poſt annum, *l. Prætor*, *§. hoc interdictum*, *ff. de nov. oper. nunciat.* & tranſit etiam in ſingularem ſucceſſorem, *l. fin. ff. eod.* Ratio eſt, quia ſucceſſit in vitium prædeceſſoris, *cap. Quia*, *ſupra de judic.* & eſt ſimile in ſpolio, quod tranſit ad quoſcunque ſucceſſores, ad quos res ipſa pervenit cum ſua cauſa, & ſic cum vitio ſpoliationis, gloſ. 1. & communiter ſcribentes *in c. Sæpe de reſtitut. ſpoliat.* ut ibi per Ripam *n. 19.* Seraphin. *deciſ. 1262. n. 1.* Gregor. XV. *deciſ. 542. num. 3.*
6 Et quamvis regulariter interdictum demolitorium contra
Fagnan. in V. Lib. Decretal.

ſucceſſorem detur ad patientiam, non autem ad impenſam, quia ſucceſſor, vel hæres in pœnam non ſuccedit, 7
ut *in l. penult. ff. de novi oper. nunciat.* tamen hoc fallit, ſi ſucceſſor ratum habeat ædificium cœptum, vel ædificet, ut in *d. §. Hoc interdictum*, *& in l. fin. ff. eod.* hoc enim caſu interdictum quoad omnes effectus tranſivit in ſucceſſo- 8
rem etiam dignitaria; & ita intelligas hoc cap. cum gloſ. 1. ut notat gl. *marginal.* poſt Hoſtien. *in princ. in ver. Expenſis tuis*, Jo. Andr. *n. 17.* Butr. *n. 7.* & Abb. *n. 8.*

Secundo nota ex textu quatuor regulas in materia ſcan- 9
dali. Prima eſt, pro ſcandalo vitando omittenda non ſunt quæ ſine mortali peccato omitti non poſſunt, ut baptizari, Horas dicere, & pœnitentiam accipere: & hæc colligitur ibi, *Quod licet.* Secunda eſt, pro vitando ſcandalo non ſunt committenda, quæ ſine mortali peccato committi non poſſunt, ut ſi puella ſtupro conſentiat, ne is, qui petit, ſeipſum interimat, *c. Cum homo*, 23. *q. 5.* *& c. 1. 14. diſt.* & hæc colligitur ibi, *Nec ea.* Tertia eſt, pro vitando ſcandalo quis poteſt committere, quod ſine mortali peccato committi poteſt, ut geſtare habitum Ordini ſuo parum congruentem, *c. Deus ſupra de vita, & honeſt. Cleric.* & hæc colligitur ibi, *Committi.* Quarta eſt, pro vitando ſcandalo poſſum dimittere, quod ſine peccato mortali dimitti poteſt, puta correctionem propter multitudinem delinquentium, ut *cap. 1. latores, de Cler. excommunicat. & cap. ult. de temp. ordin.* vel melius pone exemplum, ut *in c. 2. de cognat. ſpiritual. & c. Dilecto, & cap. Quia circa, de conſanguinit. & affinit.* & hæc colligitur ibi, *Dimitti.* Quas regulas ex hoc text. deſumpſit Abb. Antiq. *hic n. 2.* cum quo tranſeunt Jo. Andr. *n. 11.* & Henricb. Boich. *n. 5.* eaſque tranſcribit, licet de Abb. Antiq. mentionem non faciat, Guiliel. de Monte Laudun. in Clem. *unic. n. 1. de immunit. Eccleſ.* & eas duabus regulis complectitur Abb. Siculus *hic n. 7.* Quid autem ſit ſcandalum, unde dicatur, & an ſit peccatum, necne, latius proſequere, ut per eundem Henric. *a n. 1.* & adde quod legitur in *c. Niſi cum pridem*, *§. Pro gravi quoque ſcandalo*, & quod ibi dixi *n. 74. 78. & 79. ſupra de renunc.*

Ultimo nota ibi, *Reducens prorſus in irritum*, ſecun- 10
dum Innoc. *num. 2.* quod quando Eccleſiæ, vel civitates, ſive alia loca, ſive ſacra, ſive profana, propter eorum delictum deſtruuntur auctoritate Superioris, nullus de cetero debet vocari Clericus illius Eccleſiæ, vel municeps illius loci, & ille locus privilegium perdit, ut *hic*, *& in c. Placuit de conſecrat. diſt. 1. in c. Et hoc diximus*, 16. *q. 7. & in l. Si uſufructu civitati*, *ff. Quibus mod. uſufruct. amitt.* & ita intelligas quod notat gloſ. *ult.* Innoc. & Hoſt. 11
in cap. Abbate ſane §. ult. de verb. ſignific. niſi tamen locus poſtea reædificetur, nam reædificatum auctoritate ſuperioris recuperat omnia privilegia, ſecundum Innoc. ibi, argum. *cap. Quia diligentia*, *ſupra de elect.* & ejus quod notat gloſ. *in l. Ex his*, *ff. de legib.* Barthol. Brixien. *in quæſt. Dominicali*, quæ incip. *Eſto quod aliquis*, & gloſ. Joan. *in cap. Licite*, *in ver. Nunquam*, 32. *q. 7.* quibus in locis tradunt Lazarum reſuſcitatum omnia recuperare ſaltem de æquitate. Secus vero ſi deſtruuntur ab hoſtibus; 12
nam tunc omnia ſua privilegia retinent, & antiqui Clerici remanent ibi Clerici, *cap. Paſtoralis*, 7. *quæſt. 1. c. Quæ ſemel*, 19. *q. 3.* Quod locum habet etiam quando de- 13
ſtruuntur terræ motu, vel alias quam Superioris auctoritate, ut *hic* per Henrich. Boich. *n. 9.*

Idemque dicendum ſecundum Innoc. ſi auctoritate Su- 14
perioris in alium locum transferuntur, vel alia locis uniuntur; nam & hoc caſu retinent privilegia ſua, ut de Eccleſiis notatur in *cap. 1. Ne ſede vacante*, *& in cap. Quia monaſterium*, *de religioſ. domib.* & idem intelligas 15
de civitatibus, & aliis locis profanis, arg. *l. Æde ſacra*, *ff. de contrah. empt.* & ita diſtinguit Innoc. *d. num. 2.* cui ſubſcribunt Hoſt. *n. 9.* Jo. Andr. *num. 3. verſ. Et notatur per hoc*, *& num. 4.* Henrich. Boich. *n. 5. ad fin. verſ. Super eo*, Butr. *num. 4.* Cardin. *n. 5. verſ. Quare in eo, quod hic dicitur*, Anchar. *n. 9.* Abb. *num. 5.* & Marian. Soc. *num. 11. in 5. notab. & num. 12.* & idem per omnia Archidiac. *in cap. Et hoc diximus*, *num. 7. 16. q. 7* & Jo. Andr. *in cap. Statutum in gloſ. penul. de elect. lib. 6. & in cap. privilegium n. 1. de regul. jur. eod. lib.*

QUÆRO cum Innoc. an, & quando Capitulum Ca- 16
thedralis Eccleſiæ ab Epiſcopo, vel Canonicis ad alium locum intra, vel extra diœceſim transferri poſſit.

Huic diſceptationi cauſam præbuit, quod cum Sereniſſ. Elector Colonienſis Epiſcopus, & Princeps Leodienſis

non ita pridem Leodium ingredi vellet, portæque civitatis ei fuiſſent occluſæ: Capitulum ac reſidentiam, juraque capitularia de conſilio, & aſſenſu ſexdecim Canonicorum ad Eccleſiam Collegiatam S. Mariæ Oppidi Huenſis Leodien. diœceſis tranſtulit tam vigore juris communis, quam Bullæ Clementis Papæ VI. de qua infra *n.* 58. eamque tranſlationem Nuncius Apoſtolicus confirmavit. Sed cum Decanus, & tredecim Canonici, & Eccleſiæ Cathedrali remanentes ab hujuſmodi tranſlatione, & confirmatione ad Sedem Apoſtolicam appellaſſent, e contra vero Epiſcopus Sanctiſſimo ſupplicaſſet pro tranſlationis confirmatione: Sanctitas ſua aliquibus S. R. E. Cardinalibus, & Prælatis negotium examinandum commiſit.

17 Sed quod ſpectat ad jus commune, abſolutum eſt ſine juſta cauſa Capitulum ad alium locum transferri non poſſe, quia de jure celebrari debet in Eccleſia, & loco ad hoc determinato, *c. Quod ſicut*, & ibi gl. *in verb. Conſtitutiones*, *ſupra*, *de elect. c. Qua fronte*, *de appellat.* ubi gl. *in verb. Canonicorum*, dat concordantes; & hic notat Innoc. *n.* 2. *in verb. Revocatis*, ibi, *Quamvis hæc ordinaris facienda eſſent in Eccleſia*, Butr. *n.* 4. Bald. *in leg. Nulli*, *n.* 2. *ver. Secundo requiritur*, *ff. quod cujuſque univ. nomin.* & in Capitulis exemptis alias cenſuit Sacra Congr. Cardinalium Tridentini Concilii Interpretum, ut in ſubjecta declaratione.

18 Præſuppoſita dubitatione in cauſa Palentina, an Epiſcopus volens aliquid in Capitulo proponere, juxta *c.* 6. *ſeſſ.* 25. teneatur accedere ad Eccleſiam, & locum ſolitum deputari; an vero illud in ædibus propriis convocare poſſit: S. Congr. prius reſpondit, quod quando Epiſcopus vult aliquid proponere Canonicis ad deliberandum, nec de re ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante agitur, ſolus Epiſcopus privative ad quoſcunque poteſt convocare Capitulum, idque in domibus ſuis: poſtea vero auditis utrinque rationibus, partiumque Advocatis, & procuratoribus, ab omnibus in hanc ſententiam itum eſt, ut Epiſcopus non poſſit domi ſuæ Capitulum convocare, ſed ad aulam capitularem, in qua antea ſemper ſolitum fuit Capitulum convenire.

19 Quinimo gl. *in c. In nomine Domini*, §. *Quod ſi pravorum*, *in verb. Fieri in Urbe*, 23. *diſt.* dicit electionem eſſe nullam, ſi fiat alibi, quam in loco ad hoc determinato, per *c. Venerabilem*, *de elect.* in parte deciſa, in qua dicitur, *ubi debuit*; ſed hoc non puto verum, quia electio debet quidem in Eccleſia celebrari, ut dicit gl. Jo. ſed tamen ſi alibi fiat, non propter hoc eſt nulla, nec etiam

20 annullanda; quoniam ſecundum Tancredum locus non eſt de ſubſtantia electionis, nec uſquam reperitur jus proditum, quod propter locum electio debeat vitiari, nec Decretalis, quam inducit gl. probat id, quod dicit, ſed factum recitat, prout contigit; & ita notat Archid. *in d. c. In nomine Domini*, *n.* 16. *in fin.* & *n.* 17. 23. *diſt.* & *n.* 18. dicit opinionem gloſſæ communiter non teneri; & his adde Rotam *dec.* 36. *n.* 7. *p.* 6. *rec.* & quod ſcripſi in *c. Quia propter*, *n.* 68. *de elect.*

21 Ex cauſa vero neceſſitatis, ideſt cum Capitulum non poteſt tuto convenire in Eccleſia, vel loco capitulari, nulli dubium eſt, quin de jure ad alium locum transferri poſſit, ut patet in *d. c. In nomine Domini*, 23. *diſt. circa med.* in illis verbis: *Quod ſi pravorum, atque iniquorum hominum ita perverſitas invaluerit, ut puta, ſincera, atque gratuita fieri in Urbe non poſſit electio, Cardinales Epiſcopi cum Religioſis Clericis, catholiciſque laicis, licet paucis, jus poteſtatis obtineant eligere Apoſtolicæ Sedis Pontificem ubi congruere viderint*; & ibi notat gloſ. in verb. *fieri in urbe*: ad idem text. *in c. Quanto*, 63. *diſtinct.* ubi pro confirmatione electionis Epiſcopi Mediolanenſis Gregorius jubet explorari voluntatem Canonicorum Mediolanenſium, qui feritate barbarica coacti Januæ commorabantur; & in *capit. Quod ſicut*, *de elect.* ibi: *Cum juxta Conſtitutiones canonicas, ſi fieri poteſt, electio in Eccleſia Cathedrali celebrari debeat*; ponderando illa verba, *ſi fieri poteſt*, a contrario ſenſu, & eſt gloſſ. *in cap. Bon. mem. il primo*, *in verb. Metuebant*, *eodem tit.* & conſtat ex dictis Innocentii *hic num.* 20. ut latius dicam infra *num.* 34. & conſentit Bald. *in dict. leg. Nulli*, *verſ. Secundo requiritur*,

22 *ff. Quod cujuſque univerſ. nom.* dum ait requiri, ut Univerſitas congregetur in loco publico, & ſolito, ut *l. Obſervare*, *C. de Decurionibus*, *lib.* 10. niſi ibi non poſſet congregari propter guerram, vel aliud impedimentum; & allegat Innoc. *hic*: imo gloſſ. relata ad textum *in cap. Cum terra*, *in verb. In quo*, *de elect.* dicit electores debere in locum convenire, ubi electio eſt celebranda, ſi commode fieri poteſt, alias ubi melius obtulerit ſe facultas; & ſic cauſam neceſſitatis non requirit.

Repulſio autem Epiſcopi ab ingreſſu in ſuam civitatem videtur juſta cauſa tranſlationis Capituli ad alium locum; nam ut legitur in *cap. Novit*, *de iis quæ fiunt a Prælat. Epiſcopus, & Canonici ſunt unum corpus, cujus caput eſt Epiſcopus, Canonici autem membra, nec decet Epiſcopum in negotiis Eccleſiæ, omiſſis membris aliorum conſilio uti*. Hæc ibi. Quare cum ob impedimentum ei illatum Epiſcopus nequiverit ad ſuam Cathedralem Eccleſiam ſe conferre, ibique Canonicorum conſilium exquirere pro negotiis Eccleſiæ expediendis; neceſſe eſt, ut poſſit alio eos convocare, quia, ut legitur in *cap. Non decet*, 12. *diſtinct.* non decet a capite membra diſcedere, ſed juxta Sacræ ſcripturæ teſtimonium, omnia membra caput ſequuntur. Quibus rationibus innixus eſt Nuncius Apoſtolicus in confirmatione tranſlationis in illis verbis: *Ne membra a capite ſuo hoc rerum ſtatu ſeparentur, utque conjunctis conſiliis Eccleſiæ neceſſitatibus commodius proſpiceretur*. 23 24 25

Præterea tam de jure communi ſecundum Innocent. 26 communiter receptum in *cap. Irrefragabili*, *num.* 3. *de offic. Ordinar.* quam ex Decreto Concilii Tridentini *cap.* 6. *ſeſſ.* 25. ſi Epiſcopi aliquid Canonicis ad deliberandum proponant, nec de re ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante agatur, Epiſcopi ipſi Capitulum convocant, vota exquirunt, & juxta ea concludunt. Neque ad id ex Concilio Vicarius Epiſcopi admittitur; & loquitur Decretum illud de Capitulis, qui de privilegio, vel alio ſpeciali jure tuentur ſe adverſus juriſdictionem Epiſcopi, qualia ut plurimum ſunt Capitula Germaniæ, ut ex voto Rotæ alias declaravit Sacra Congregatio ejuſdem Concilii interpres, ſecundum ea, quæ ſcripſi in *cap. Irrefragabili*, *num.* 9. *de officio Ordinarii*. Si igitur Epiſcopus de jure, & ex Concilio facultatem habet convocandi Capitulum, eamque facultatem in Eccleſia ſua Cathedrali nec per Vicarium poteſt exercere repugnante Concilio, nec per ſeipſum propter impedimenta a civitate illata, conſequens eſt, ut eam poſſit extra dictam Eccleſiam exercere, ad hoc textus optimus in *cap. Statutimus*, *de offic. Deleg. lib.* 6. ubi is, cui aliquid certo loco expediendum committitur, ſi id eo loco ſecure non poſſit, extra locum poterit expedire. 27 28

Amplius in Clemen. 1. *de foro compet.* Viennenſe Concilium indulget Epiſcopis a ſua diœceſi expulſis, ut poſſint omnimodam ſuam juriſdictionem exercere in aliena diœceſi, licentia petita, licet non obtenta a diœceſanis locorum. Et dicuntur expulſi etiam qui venientes non fuerunt admiſſi, ſecundum gloſſ. *ibi in ver. Expulſores*, Cardin. *num.* 31. & Abb. *num.* 7. Cui autem juriſdictio data eſt, ea quoque conceſſa eſſe videntur, ſine quibus juriſdictio explicari non poteſt, *l.* 2. *ff. de juriſdict. omn. judic.* Sed Epiſcopus expulſus omnimodam juriſdictionem ſibi attributam extra diœceſim explicare non poteſt ſine Capituli præſentia; quia plurima ſunt negotia, quæ expediri nequeunt ſine conſenſu, vel conſilio Capituli, ut alienationes, *cap. Sine exceptione*, & *cap. Alienationes*, 12. *quæſt.* 2. beneficiorum uniones, Clemen. *Si una*, *de reb. Eccleſ. non alien.* Clericorum Ordinationes, *cap. Epiſcopus ſine conſilio*, 24. *diſtinct.* Abbatum, Abbatiſſarum, & aliarum Eccleſiaſticarum perſonarum inſtitutiones, & deſtitutiones, *cap. Novit*, *de iis, quæ fiunt a Prælat.* conceſſiones, & confirmationes, *cap. Quanto*, *eodem tit.* inquiſitiones, & condemnationes Clericorum, & Sacerdotum, *cap. Si quid vero*, & ibi plena gloſſ. *in verb. Eccleſia*, 86. *diſtinct. c. Licet Heli*, *verſ. Nam juxta Canonicas ſanctiones*, *de Simon.* & alia Eccleſiæ negotia, *d. c. Novit*, & *c. Quanto*; Eccleſia enim habet ſenatum cœtum Presbyterorum, ideſt Capitulum, ſine quorum conſilio Prælato nihil agere licet, ut legitur *in c. Eccleſia habet ſenatum* & ibi gloſſ. 2. 16. *q.* 1. ad hoc Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 12. *ad fin.* ibi, *Ut vere Eccleſiæ ſenatus dici poſſit*; ergo pro his negotiis expediendis, & omnimoda juriſdictione exercenda Epiſcopus expulſus, ſeu non admiſſus poterit ad alium locum Capitulum convocare; eſt enim generalis regula in omni materia, ut qui vult conſequens, velit etiam ſuum neceſſarium ante- 29 30 31 32 33

antecedens, ut dicunt Jaſ. & Curt. Junior. *in d. l. 2. in
princ. ff. de juriſd. omn. jud.*
34 Demum pro validitate translationis Capituli extra Ca-
thedralem affertur ſingularis theorica, quam hic po-
nit Innocentius *num.* 2. per hæc præciſa verba, videli-
cet: (Hoc autem certum eſt, quod ſi aliquæ Eccleſiæ
occupantur ad tempus a tyrannis, ita quod non poſſunt
inhabitare ibi Clerici, Eccleſia retinet ſua privilegia,
& ſuos Clericos, licet ſint ejecti; unde videtur, quod
ſi expediat Eccleſiæ, vel illius Clericis facere aliquem
contractum, vel Prælatum, vel quicquid aliud, quam-
vis hæc ordinate facienda eſſent in Eccleſia. *cap. Quod
ſicut, ſupra de elect.* tamen propter neceſſitatem fient ali-
bi, *cap. In nomine*, 23. *diſtin.* & quod plus eſt, etiam-
ſi tyranni darent facultatem Clericis eundi ad Eccleſiam
ſic invaſam, & etiamſi ibi aliqui Clerici ſemper reman-
ſerint, imo nec timeatur de impreſſione, dummodo
illi, qui exierunt, juſto timore, vel alia juſta cauſa
exierint, etiamſi ſit major pars illa, quæ eſt in Eccle-
ſia, debet ad forinſecos exire, niſi poſſet redire cum
bona, & perpetua pace, vel honeſta: & idem videtur,
ſi ſint pauciores, dummodo præſumatur, quod electio,
vel alius contractus utilius poſſet celebrari extra Eccle-
ſiam, quam intra, argum. *cap. Bon. mem. M. de elect.*
ubi notatur, ſcilicet in gloſſ. *in verb. Metuebant.* Secus
35 ſi propter ſuas inimicitias non poſſunt ire ad Eccleſiam,
quia tunc poſſunt conſtituere procuratorem, *cap. Quod
ſicut, §. 1. ſupra, de elect. & cap. Quia propter.* Idem
eſt etiamſi non ſit magnum negotium, vel ſi ſit ma-
gnum, ſed utiliter poteſt fieri per inferiores.) Hæc In-
nocen. cum quo tranſeunt *hic* Hoſtien. *num. 9. verſ.
36 Quid ſi hoſtes*, & Jo. Andr. *num.* 5. dicunt enim: Quid
ſi hoſtes, vel tyranni, qui Eccleſiam detinent occupa-
tam, revocant ad Eccleſiam etiam majorem partem
Canonicorum, alia vero pars non audet ire; nunquid
ſi agatur de communibus contractibus, debent intrinſe-
ci cum forinſecis ad locum tutum, & congruum con-
venire? Puto quod ſic, dummodo extra Eccleſiam uti-
lius fieri poſſit quod agitur; alioquin extrinſeci intrinſe-
cis vices ſuas mandent, argum. in eo, quod legitur, &
notatur *in d. cap. Bona il primo, reſp. 1. & in cap. Quia
propter, §. Illud de elect. & in cap. Ad ſupplicationem, de
renunciat.* multo fortius ergo exibunt ad illos, quando
minor pars eſt præſens, & major abſens, ſequitur Card.
num 5. verſ. Sed ubi convocabuntur, dicens: Quid ſi ty-
rannus daret facultatem Clericis eundi ad Eccleſiam ſic
invaſam, & aliqui Clerici adſunt; vel quid ſi aliqui re-
manſerunt in Eccleſia ſic invaſa? dicit Innocent. quod
etiamſi eſt major pars præſentium, dummodo juſto timo-
re, vel alia juſta cauſa alii abſint, tenentur præſentes ad
illos accedere, niſi poſſent abſentes redire cum bona, &
perpetua pace, vel honeſta. Idem ſecundum eum dic, &
fortius, ſi præſentes ſint pauciores: & hoc dummodo
actus, qui imminet, utilius poſſit celebrari extra Eccle-
ſiam, quam intra, etiam ſi ſit electio; & idem dicunt
Butr. *num. 4. verſ. Secunda eſt quæſtio*, Anchar. *num. 9.
verſ. Eſt & alius caſus*, & Abb. *num. 10. verſ. Si vero ali-
qui ſint abſentes.*

Hæc autem Innocentii theorica videtur congrue appli-
cari poſſe caſui Canonicorum Leodienſium; nam ſeade-
cim Canonici, qui Epiſcopo adhæſerunt in oppido Huen-
ſi, dicebant ſe ad alios tredecim, qui cum Decano in Eccle-
ſia remanſerunt, tuto redire non poſſe, non ob privatas ini-
micitias, ſed propter populares factiones eorum, quos vo-
cant Grignutos, & Cerutos, & hoc affirmabant in preci-
bus Epiſcopo porrectis per hæc formalia verba: (Dolere-
que ex animo quod cum hujuſmodi conſilium eo uſque
proceſſerit, ut cum ſua Sereniſſima Celſitudo dict. ſuam
Civitatem proprius acceſſerit eam ingreſſura, nova obſta-
cula ſupervenerint, quorum intuitu aliam reſolutionem
ceperit, durentque interim attentata in juriſdictionem,
& regalia Eccleſiæ ſuæ, & aliæ inſuper confuſiones, quæ
Capitulo, Cancellario, Judicibuſque ordinariis exercitium
ſui cujuſque muneris, ſed & ſolitam in ea civitate reſiden-
tiam minus tutam, liberam, & ſecuram præſtent.) Hæc
ibi. Quod etiam ſatis comprobaſſe videtur caſus, qui di-
citur contigiſſe in perſonam Groesbeck Canonici, Can-
cellarii, & primarii miniſtri ipſius Epiſcopi. Is enim Leo-
dii a Sicario de factione Grignuta pluribus ictibus pugio-
nis lethaliter vulneratus, poſtea convaleſcens veſte Regu-
lari indutus e Civitate aufugit. Quapropter Decanus, &

Canonici, qui in Eccleſia remanſerunt, debuiſſent exi-
re ad forinſecos etiam numero pauciores, & multo for-
tius cum eſſent plures, ſecundum Innoc. Nec ſufficiunt 37
aſſecurationes, ſeu literæ de conductu; quia nihilomi-
nus non tenebantur ſe popularibus credere, *c. Accedens
il ſecondo, ſupra ut lite non conteſtata, c. de cetero, &
c. Quamvis de ſentent. excomm.* Non enim in hoc caſu 38
ſufficiens potuit cautio præſtari, arg. *c. Literas, in fin.
de reſtit. ſpoliat.* & notat gloſ. *in d. c. Accedens, in ver.
Inimicis*, & hoc propter fragilitatem cautionis, ut *l.
Qui ita, §. 1 ff. ad Trebell.* Hæc de jure communi quoad
tranſlationem Capituli.

Quod autem ſpectat ad Bullam Clementis VI. ex par- 39
te Epiſcopi aſſeruntur verificatæ duæ conditiones in ea
requiſitæ ad validitatem tranſlationis Capituli, & reſi-
dentiæ, nempe, ut cives Epiſcopo rebellaverint, &
tranſlatio fiat de Capituli conſenſu; nam pro rebellione, 40
cum portæ civitatis fuerint Epiſcopo occluſæ, allegatur
ſingularis doctrina Bartoli in Extrav. *Qui ſint rebelles, §.
Machinantur*, ubi ſic ait: (Pone quod adveniente Im-
peratore, vel ejus Nuncio volente ingredi civitatem
pro recuperandis juribus Imperii tam ibi, quam alibi,
aliqui reſpondent, quod intromittere eum, vel ejus gen-
tem, eſt periculoſum ſtatui eorum; & ſic tenent eum
in verbis, & ſic labitur tempus, quo multa poſſet fa-
cere pro Imperii proſperitate. Iſtæ ſunt machinationes
quædam, licet ad actus bellicos non deveniant. Iſta ma-
chinatio ſecura inobedientia facit eos rebelles.) Hacte-
nus verba Bartoli: quæ ad calamum tranſcribi, & ſe-
quitur Gygas *in tract. de crim. laſ. majeſtat. tit. de re-
bell. quæſt. 5. num. 2. inter Tract. magnos tom. 11. fol. 81.
part. 1.*

Nec videtur obſtare, quod rebellio committatur tan- 41
tummodo contra Imperatorem, vel ejus officiales in iis,
quæ ad commiſſum eis officium pertinent; non autem
contra Reges, vel Principes inferiores, quia tunc non fit
contra proſperitatem Principis, vel Imperii principaliter,
ut declarat Bart. in dict. Extravag. *Qui ſint rebelles, in
verb. Rebellando, verſ. Sed an hac Conſtitutio*, Gygas *d.
tract. quæſt. 18. per totam*, Peregrin. *de jure fiſci lib. 3.
tit. 8. n. 8. & 9.* & Bulla aurea loquatur de rebellione
contra Electores Imperii, ut advertit Carpzovius *in pract.
crimin. part. 1. quæſt. 41. num. 60. & ſeqq.* hoc autem ca-
ſu rebellio non fuerit commiſſa contra Principem tan-
quam Electorem Imperii; nam reſponderi poteſt arduam
eſſe quæſtionem, an contra Principes non recognoſcen-
tes Superiorem, vel habentes merum, & mixtum Im-
perium committatur crimen rebellionis, adeo ut locum
habeant pœnæ *leg. Quiſquis, C. ad leg. Jul. majeſt.* &
plurimos in utranque partem citat Boſſius *in praxi cri-
min. tit. de crimin. laſ. majeſtat. num. 51. 52. & 53.* Et
quod committatur contra Epiſcopos Principes Germaniæ
dicuntur conſuluiſſe Facchineus *conſ. 15. num. 19. ad
med. & nu. 20. lib. 1.* & Nicol. Everard. jun. *conſ. 2. nu.
7. lib. 1.* Sed hoc caſu non videtur intrare hæc difficul-
tas, quia ex Bulla Clementis VI. ad effectum tranſlatio-
nis Capituli, & reſidentiæ ſufficit, ut cives Leodienſes 42
rebellaverint Epiſcopo ſuo; rebellis autem dicitur qui de
facto reſiſtit Superiori, vel juriſdictioni, Butr. *in c. Sa-
ne il ſecondo, num. 4. de offic. Delegat.* & ſecundum An- 43
gel. in *l. 2. §. fin. n. 2. de Judiciis*, rebelles dicuntur o-
mnes exiſtentes in protervia, & notoria inobedientia.
Sequitur Natta *conſ. 580. n. 18.*

Rurſus obſtare non videtur, quod præcedere debeat 44
declaratoria ſuper facto rebellionis, *cap. Cum ſecundum
leges, de heret. lib. 6.* Boſſius *in prax. crimin. in tit. de
crim. laſ. majeſt. num. 75.*

Nam dicebatur hoc caſu non agi de rebellione prin-
cipaliter ad effectum imponendi pœnam ordinariam,
ſed incidenter ad effectum tranſlationis Capituli; unde
declaratoria, & pronunciatio ſuper facto rebellionis non
videtur neceſſaria, ſed ſatis eſt, ut de eo quoquomodo
conſtet; nam de incidenti Judex tantum cognoſcit, &
ſuper quæſtione principali pronunciat, *l. 1. C. de ordin.
judic. c. 1. ſupra de ord. cogn.* & eſt communis opinio, ut
ibi atteſtantur Imol. *num. 6. verſ. Sed an ſit neceſſe*, &
Abbas *n. 11. verſ. Et iſta ſolutiones.*

Præterea quando rebellio, aut inobedientia eſt taliter 45
notoria, ut nulla poſſit tergiverſatione celari, aut defen-
di, nec ſententia declaratoria, nec citatio requiritur, ut
in terminis reſpondit Soccin. ſen. *conſ. 4. Super quæſtione,*

*num. 24. verſ. Nec habet obſtare, & conſil. 87. Viſis in-
veſtitura feudi, num. 22. verſ. Sexta quatenus, lib. 3. Pa-
riſ. conſ. 1. Viſa facti ſerie, num. 39. vol. 1.* Decian. *conſ.
18. Ex prædicta, num. 355. lib. 1.* Nec notorie delin-
quentes etiamſi notorium ſit facti tranſeuntis, audiendi
ſunt appellantes, ut videtur tenere Innocen. *in cap. Tuæ
nos nu. 4. de cohabitation. Cleric. & mulier alleg. §. Sunt
2. quæſt. 6. cap. Cum ſit Romana, §. ult. & cap. Propo-*
46 *ſuit, de appellat.* Quod autem vaſſallus qui ſe tuetur
contra dominum, & non vult eum admittere in ca-
ſtrum, dicatur rebellis notorius, tenet in ſpecie Andr.
de Iſern. *in §. Sancimus, nu. 3. in quo temp. Mil. in uſib.
feud.* quem ſequitur Boſſ. *in pract. crim. ſub titulo, quo-
modo procedatur in crimine notorio, n. 16.* & Decian. *ubi*
47 *ſupra.* Porro Conſules, & civitas Leodienſis ſuis literis
ad Sanctiſſimum exaratis fatentur Epiſcopum viſum non
eſſe, niſi prius omni adhibita cautela, in urbem admit-
tendum. Ubi vero certum eſt abſenti nullum jus compe-
tere, citatio non eſt neceſſaria, ut notat gloſſ. commu-
niter approbata *in cap. Cum olim, in verb. Licet abſenti,*
quam pluribus exornat Felin. *num. 11. de re judic.* Ho-
ſtien. Joan. Andr. & DD. *in cap. Reprehenſibilis, de ap-
pell.* Abb. *in cap. Ex inſinuatione, circa fin. eod. tit.* Soc-
cin. ſen. *conſ. 4. num. 25. lib. 3.* Curt. ſenior. *conſ. 20. ſæpe
numero, num. 17.*

Secunda itidem conditio requiſita ex Bulla Clementis
VI. nempe conſenſus Capituli, dicitur verificata, quia
ſexdecim Canonici Capitulares in Oppido Huenſi con-
gregati conſenſerunt tranſlationi Capituli, & nonniſi
tresdecim, qui una cum Decano remanſerunt Leodi,
eam impugnarunt.

48 Neque obſtat, quod ad Capitulum conſtituendum ma-
jor pars non ſufficiat, ſed requiratur, ut duæ tertiæ
partes ſint præſentes, *l. Plane ff. Quod cujuſque univerſ.
nomin. & l. Nominationum, C. de Decurion. lib. 10.* &
ex his duabus partibus debeat ad minus conſentire ma-
jor pars; & ita intelligenda ſint jura *in l. Quod major,
ff. Ad municip. & in cap. 1. ſupra de his quæ fiunt a ma-
jor. part. Capitul. cum ſimil.* ſecundum opinionem Legi-
ſtarum, & Canoniſtarum, ut dicit Abb. *in c. Cum omnes
n. 13. ſupra de Conſtit.* dixi *in c. Quia propter, n. 41. de elect.*

49 Nam reſpondetur in hac materia Canoniſtas commu-
niter uti hac diſtinctione, videlicet, aut eſt aliquis, ad
quem ſpectat Congregatio Univerſitatis: & tunc ſi ad
mandatum illius non veniant omnes, poſſunt venientes
explicare actum, etiamſi non interveniat major pars
Collegii, quaſi convocatio Superioris conſtituat non
venientes in contumacia, quæ privet illos jure ſuffra-
gium ferendi, ut *c. Cum nobis, de election.* & hoc tene-
bat Jacob. Canonicus Bononienſis, ut refert Joan. Andr.
in c. In cauſis, n. 21. de election. & Abb. *in d. cap. Cum
omnes, n. 13. de Conſtitut.* Ponebat enim caſum in Uni-
verſitate, in qua erant centum homines, & ea vocatis
ab habente poteſtatem convenerant triginta, & conclu-
ſio ſua fuit, quod jus Univerſitatis reſidebat in illis tri-
ginta. Aut non eſt ibi aliquis, ad quem ſpectet Con-
gregatio Univerſitatis: & tunc debent ſaltem interveni-
re duæ tertiæ partes, & monere aliam tertiam, alias
ipſa tertia pars poſſet agere de contemptu: & in hoc
ſecundo membro procedit opinio Legiſtarum. Ita cla-
re diſtinguit Innoc. *hic n. 2.* ait enim: (Quando Clerici
diſperſi ſunt, ille, qui eſt caput Capituli, ſive ſit Præ-
poſitus, ſive alius, ad quem pertinet vocatio Capituli,
illos vocabit, c. 1. *ſup. de major. & obedient.* dummodo
ſit in loco idoneo, ubi plures convenire poſſint; & ſi
abſentes non veniant, procedunt præſentes, *cap. Quod
ſicut, & c. Quia propter, ſupra de elect.* Si autem nullus
eſt, ad quem pertinet ex officio alios vocare, tunc ad
hoc ut teneat quod fit ab eis, oportet, ut ad minus con-
veniant duæ partes iſtorum, ad quos pertinet actum il-
lum explicare, & illi debent vocare alios, qui commode
poſſunt vocari; quibus vocatis, ſive venerint, ſive non
procedent ad perficiendum illum contractum, aut ele-
ctionem.) Hæc Innoc. cum quo tranſeunt *hic* Hoſt.
num. 10. Jo. Andr. *num. 6.* Butr. *num. 4. verſ. Tertia quæ-
ſtio,* & reliqui omnes: & hanc opinionem Canoniſta-
rum putat eſſe veriorem Abb. *in d. c. Cum omnes, n. 13.
de Conſtitut.* & eam ſequitur ibi Felin. *n. 34. verſ. Prima,
eſt,* Franc. Marc. *deciſ. 924. n. 6. part. 1.* Put. *deciſ. 283.
lib. 3. in novis,* Rota *in Paduana Sidilium, 28. Aprilis*
50 1617. coram Cardinali Sacrato. Hoc tamen ſecundum
brum limitat Abb. *ubi ſupra,* niſi inſtaret finis termini ad
expeditionem actus præfixi Univerſitati, quia tunc minor
pars poſſet vocare majorem, eaque accedere renuente,
liceret minori parti actum explicare; non enim debet pri-
vari jure ſuo propter contemptum majoris partis, ut no-
tatur *in cap. In cauſis, & in cap. Cum nobis, de election.*

In caſu autem, de quo agitur, aderat Epiſcopus, ad
quem de jure communi, & ex Concilio Tridentino ſpe-
ctabat Capitulum convocare, ut dictum eſt ſupra *n. 26.*

Adde, quod in Bulla Clementis VI. expreſſe cautum
eſt, ut jura quælibet Capitularia apud illos ſint, & re-
maneant, qui in præmiſſis Epiſcopo obedientes extite-
rint, etiam ſi fuerint numero pauciores.

Demum obſtare non videtur, quod Canonici diſperſi, 51
& ab Eccleſia Cathedrali abſentes non fuerint vocati:
quoniam hoc non eſt de ſubſtantia; nam actus Capitu-
lares ex contemptu aliquorum non modo non ſunt nul-
li ipſo jure, ſed nec debent caſſari, niſi ipſis proſequen-
tibus contemptum, ut *cap. Quod ſicut, & cap. Bone,
il ſecondo, & cap. Eccleſia, il ſecondo, de elect.* & tra-
dunt *in cap. Quia propter, eod. tit.* Joan. Andr. *num. 28.*
Cardin. *num. 3. in 7. quæſt.* & Abb. *num. 12.* Quinimo 52
nec vocari debent abſentes, niſi in tribus caſibus, vi-
delicet in electione, ut in prædictis juribus, & in re-
ceptione Canonicorum, & præbendarum collatione,
in cap. Cum in Eccleſiis, de præben. lib. 6. niſi conſuetu-
do ſit in oppoſitum, ut ibi, & in ceſſatione a divinis,
ut *in cap. Quamvis, de offic. Ordin. eodem lib.* & notat
gloſſ. *in cap. 1. in ver. ipſorum, de teſtib.* dicens abſentes
non eſſe vocandos niſi in tribus memoratis caſibus: &
eam gloſſam allegat totus mundus, ut dicit Abb. *hic n.*
10. Sed quia idem Abb. *ibidem,* & in *cap. 1. num. 15. de
iis quæ fiunt a majori parte Capituli,* poſt Innoc. & Butr.
hic, extendit gloſſ. ad omnes caſus conſimiles, & ar-
duos, & dicit hoc ſibi ſemper placuiſſe; ideo tutius vi-
detur quod primo dixi, videlicet, ex hoc capite non in-
fringi actus Capitulares, ubi nullus proſequitur contem-
ptus: & nihilominus ex parte Epiſcopi dabantur etiam
convocationes abſentium.

Nec refert, quod non fuerint citati abſentes extra 53
provinciam; nam ut inquit Innocent. *hic num. 2. poſt
med. verſ. Alias autem,* ſi Canonici in Lombardia pro
majori parte morantes ad remotas partes Franciæ, vel
Angliæ vocarentur, non tenentur ire, quia mandatum
eſt manifeſte iniquum, argum. *cap. Cum inter univerſas,
ſupra de elect.* Secus autem ſi dubitaretur, quia tunc 54
ſemper obedire debent, *cap. Quid ergo, 11. quæſt. 3.* Ve-
rum tamen ſecundum Hoſtien. *hic num. 10.* ſi Eccleſia
reſidentiæ ipſius indigeat, tunc venire tenetur, ſaltem
ſi juravit. Idque fere ſervatur ubique de conſuetudine
generali, *cap. Brevi, de jurejur. capit. Cum Clerici, &
cap. Veniens, de verb. ſignificat.* Quod etiam placuit Ar-
chidiacono. Sed de quam remoto loco abſentes vocari
debeant, ſtabitur conſuetudini, ut notat gloſ. *in dict.
cap. Quamvis, in verb. Evocandi, de offic. Ordinarii,
lib. 6.* Item gloſ. *pen. in d. cap. Cum in Eccleſiis, de elect.
eod. lib.* quæ tamen ſubdit vocationem abſentium non eſſe
de ſubſtantialibus formæ.

Hoc negotio in pluribus Congregationibus plene di-
ſcuſſo, tandem ſub die 9. Junii 1649. fuit reſolutum pe-
titam confirmationem eſſe concedendam, & iterum 6.
Septembris ejuſdem anni Sacra Congregatio perſtitit in
Decretis: & ita Sanctiſſimus confirmavit. Item vide-
tur hoc pendere ex clauſulis Bullæ Clementis VI. cu-
jus tenorem libuit hic ſubnectere; cum non habeatur im-
preſſa in Bullario, & ſit de materia gravi, & exem-
plari.

CLEMENS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

EEccleſiis, Eccleſiaſticiſque perſonis, in earum potiſſi- 55
me tuitione, & conſervatione jurium decet nos op-
portunis adeſſe favoribus, & petitiones eorum, quæ no-
bis ſuper iis offeruntur, benignum, & favorabilem præ-
bere conſenſum. Sane petitio Venerabilis Fratris noſtri
Engelberti Epiſcopi Leodienſis nuper exhibita continebat,
quod dilecti filii cives, ſeu populares civitatis Leodienſis
eidem

eidem Epiſcopo, & Eccleſiæ Leodienſi in ſpiritualibus, & temporalibus immediate ſubjecti, contra prædictum Epiſcopum, & prædeceſſores ſuos Epiſcopos Leodienſes, qui fuerunt pro tempore, licet eorundem civium, & popularium dominos, frequenter temere procurante pacis æmulo rebellarint, ac in juribus, & juriſdictionibus, aliiſque bonis eorundem Epiſcoporum, nec non prædictæ & aliarum Eccleſiarum, ac dilectorum filiorum Cleri Leodien. damna gravia, & multiplices ruinas irrogarint eiſdem; quodque quia cives, & populares prædicti cenſuram Eccleſiaſticam deducebant in his, ut plurimum in contemptum Epiſcopi pro tempore Leodien. exiſtentes, ac dilecti filii majoris, ac aliarum Collegiatarum Eccleſiarum Leodien. Capituli relicta ipſa civitate, quodque ſe ad locum alium eis congruum, ut jura, & juriſdictiones earundem Eccleſiarum, ac bona ipſorum, ac dd. Cleri poſſent protegere, & conſervare liberius, ac tutius, tranſtulerunt. Cum autem ſicut eadem petitio ſubjungebat præfati cives, ſeu populares translationem hujuſmodi longe amplius, quam cenſuram Eccleſiaſticam pertimeſcerent: Nos volentes providere de illo ſuper hoc remedio, per quod eorundem civium, ſeu popularium rebellio conteratur, ac Epiſcopus, Capitula, & Clerus præfati ad tuitionem, & conſervationem jurium, & juriſdictionum Eccleſiarum, bonorumque ſuorum prædictorum liberius intendere valeant, tutiuſque vacare, ejuſdem Engelberti Epiſcopi ſupplicationibus inclinati, ſibi, ſucceſſoribuſque ſuis Epiſcopis Leodien. qui pro tempore fuerint, quo majoris, & aliarum Eccleſiarum Collegiatarum Capitula, etiamſi ſe exemptos fore pretenderint, dilectorum filiorum Præpoſiti, & Archidiaconorum ipſius majoris Eccleſiæ, & omnium aliorum in dicta civitate juriſdictionem Eccleſiaſticam habentium Curias, de conſenſu Capituli ipſius Eccleſiæ Leodien. ad alium idoneum, totumque locum in diœceſi Leodien. conſtitutum, de quo dictis Epiſcopis, & Capitulo expedire videbitur, quoties, & quando dicti cives, ſeu populares adverſus eundem Engelbertum, & ſucceſſores ſuos Epiſcopos Leod. prædict. rebellabunt, transferendi, & donec prædicti cives, ſeu populares ad debitam obedientiam Epiſcopi qui erit pro tempore, & Eccleſiæ prædictæ reverſi fuerint, ac de damnis, & injuriis, quæ d. Epiſcopo, Capitulis, Præpoſito, Archidiaconis, & Clero intulerunt, competenter ſatisfecerint, remanendi; tam ipſis Capitulis, Præpoſito, Archidiaconis, & aliis Curiam habentibus, ut præfertur quam etiam generaliter Clero ſeculari civitatis præd. exitum a civitate, Eccleſiiſq; prædictis, & ad d. locum acceſſum indicendi, & præcipiendi, ac in his eiſdem Epiſcopis inobedientes, necnon contradictores quomodolibet, & rebelles per cenſuram Eccleſiaſticam, & alia juris remedia appellatione poſtpoſita compeſcendi, ipſiſque translatis, & exeuntibus, ac ad dictum locum eis deputatum accedentibus in eodem loco Divina officia celebrandi, Capitulaque tenendi, & actus Capitulares exercendi, necnon fructus, redditus, & proventus obventuum, & jura, ac emolumenta quælibet alia dignitatum, perſonatuum, officiorum, Canonicatuum, & Præbendarum, ac aliorum beneficiorum ſuorum Eccleſiaſticorum, quomodolibet etiam Curam animarum habentium, quæ in Eccleſia, & civitate prædictis obtinet, & impoſterum obtinebunt, cum ea integritate, cum qua eos perciperent, ſi in eiſdem Eccleſiis perſonaliter reſiderent, percipiendi, ac ſolitis privilegiis, libertatibus, & immunitatibus gaudendi: iiſdem inſuper Epiſcopo, Præpoſito, Archidiaconis, & aliis juriſdictionem Eccleſiaſticam habentibus, ut præfertur, hujuſmodi eorum Curias in prædicto loco tenendi, & in eis quamcunque juriſdictionem ſibi competentem exercendi, & de cauſis quibuſcunque ad hunc forum pertinentibus cognoſcendi, ipſaſque terminandi, & decidendi, ac cenſuram Eccleſiaſticam exercendi, ac quaſcunque ſententias proferendi, eaſque debite exequi mandare, ac ſuos ſubditos ad locum hujuſmodi etiam invitos trahendi, aliaque omnia, & ſingula faciendi, exequendi, & libera exercendi, quandiu in loco prædicto ob rebellionis continuationem, ac ad debitam obedientiam reverſionis, ac damnorum, & injuriarum competentis ſatisfactionis omiſſionem, & dilationem remanſerint, ac ſi in dictis Eccleſiis, & civitate, ac Curiis reſiderent, & præmiſſa in eis facerent, ac etiam exercerent, licentiam, & poteſtatem plenariam auctoritate Apoſtolica tenore præſentium elargimur: auctoritate nihilominus decernentes eadem, quod jura quælibet Capitularia apud illos ſint, ac remaneant, qui in præmiſſis eiſdem Epiſcopis obedientes extiterint, etiamſi fuerint numero pauciores, & quod proceſſus, & ſententiæ, quos, & quas in civitate prædicta, citationibus de ipſa ad locum prædictum, & ſententiam, & condemnationem prolatarum, & factarum in eodem loco, publicationibus, & executionibus duntaxat exceptis, per ſe, vel alium, ſeu alios eorum, vel alicujus, ſeu aliquorum ipſorum auctoritate fieri contigerit, ſint irriti, & inanes, quodque omnes illi ex prædictis, qui eiſdem Epiſcopis in præmiſſis inobedientes fuerint, ſeu rebelles tandiu a perceptione fructuum, & proventuum, obventionum, & jurium, dignitatum, & perſonatuum, officiorum Eccleſiaſticorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum hujuſmodi ſint ſuſpenſi, donec ad obedientiam Epiſcoporum ipſorum redierint, & de inobedientia, & rebellione ſua emendam eis præſtiterint condecentem, & ſi quid de fructibus, redditibus, proventibus, juribus, & obventionibus prædictis interim perceperint, plenariam reſtitutionem cum effectu. Non obſtantibus quibuſcunque Conſtitutionibus, necnon exemptionibus, & aliis quibuſlibet privilegiis, & literis Apoſtolicis generalibus, vel ſpecialibus, quocunque tenore exiſtant, nec non ſtatutis, & conſuetudinibus earundem Eccleſiarum contrariis, juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quacunque firmitate alia roboratis, per quæ præſentibus non expreſſa, vel totaliter non inſerta effectus earum impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus, quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda ſit in noſtris literis mentio ſpecialis, ſeu ſi eiſdem Capitulis, Præpoſito, Archidiaconis, & Clero, vel quibuſvis aliis communiter, vel diviſim a Sede Apoſtolica ſit indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per literas Apoſtolicas non facientes plenam, & expreſſam de indulto hujuſmodi mentionem; proviſo quod Eccleſiæ civitatis ejuſdem a quibus factus fuerit hujuſmodi exitus, in divinis prout fuerit deſerviatur interim condecenter, ac in illis Sacramenta Eccleſiaſtica miniſtrentur, quibus de jure, & privilegiis civitatis ejuſdem præmiſſis non contrariis in nullo penitus derogetur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ Conſtitutionis, & conceſſionis hujuſmodi infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Avinionæ Kalendis Maii Pontificatus noſtri anno ſexto.

Sequitur confirmatio translationis Capituli. 56

INNOCENTIUS PAPA X.

Ad futuram rei memoriam.

CUm alias nos ad ſedandas quantum nobis ex alto conceditur perturbationes, & diſſenſiones menſibus præteritis inter Venerabilem Fratrem Ferdinandum Archiepiſcopum Colonien. S. R. Imperii Principem Electorem, ac Eccleſiæ Leodien. ex conceſſione, & diſpenſatione Apoſtolica Præſulem, civitatiſque & Status Leodien. Principem, necnon dilectos filios ejuſdem Eccleſiæ Leodien. Capitulares eidem Ferdinando Epiſcopo, & Principi hujuſmodi adhærentes ex una, & Conſules, & habitatores ejuſdem civitatis Leodien. & olim dictæ Eccleſiæ Decanum, & Capitulares in eadem civitate adhærentes partibus ex altera exortas: unam Congregationem nonnullorum venerabilium fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium, & dilectorum filiorum aliquot Romanæ Curiæ Prælatorum deputaverimus, & ex illorum voto, & ſcientia quaſdam noſtras in ſimili forma Brevis literas hortatorias ad eaſdem ſic inter ſe contendentes partes pro diſſidiis hujuſmodi ſedandis dederimus. Poſtmodum vero nobis innotuerit hortatorias, monitoriaſq; noſtras literas hujuſmodi nullum omnino effectum ſortitas fuiſſe, licet dilecti filii eorundem civitatis, & Decani adhærentium agentes, & miniſtri ſpem indubiam ſecuturæ deſuper compoſitionis eiſdem Cardinalibus, & Prælatis dediſſent: Proptereaque partibus hinc inde pluries in eadem Congregatione auditis, iidem Cardinales, & Prælati Decretum translationis Capituli Leodien. ab eadem civi-

civitate ad oppidum de Haus Leodien. diœceſis etiam juxta quaſdam a felic. record. Clemente Papa VI. prædeceſſore noſtro emanatas literas, per eundem Ferdinandum Epiſcopum hujuſmodi, & majorem partem Capitularium dictæ Eccleſiæ Leodien. in præfato oppido exiſtentium factum per nos confirmandum decreverint. Idcirco nos de ejuſdem Congregationis voto, & juxta illius formam, continentiam, & tenorem præfatum Decretum tranſlationis dicti Capituli ad dictum oppidum de Haus ut præfertur factam, & a dilecto filio noſtro, & Sedis Apoſtolicæ in partibus Inferioris Germaniæ Nuncio confirmatum, Apoſtolica auctoritate tenore præſentium confirmamus, approbamus, illudque obſervari mandamus, donec tandem ab eiſdem Conſulibus, dictaque civitate, & Capitularibus inibi exiſtentibus idem Ferdinandus Epiſcopus cum toto ſuo comitatu ſolito in eadem civitate cum priſtinis reverentia, obedientia, & juriſdictionis exercitio receptus, & admiſſus fuerit; & ita præcipimus, decernentes præſentes noſtras literas validas, firmas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios effectus ſortiri; obtinere; neque per quoſcunque judices ordinarios, & delegatos etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores judicari & diffiniri debere, ac irritum, & inane ſi quid ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus præmiſſis, ac Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac ipſorum Eccleſiæ, civitatis, & oppidi quatenus opus ſit etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & literis Apoſtolicis in contrarium præmiſſis quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis illorum tenores præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, ad effectum præmiſſorum ſpecialiter, & expreſſe derogamus, ceteriſque contrariis quibuſcunque. Datum Romæ apud *Sanctam* Mariam *Majorem* ſub Annulo Piſcatoris die 24. Junii 1649. Pontificatus Noſtri Anno Quinto.

DE PRIVILEGIIS, ET EXCESSIBUS Privilegiatorum.

Leo Papa.

CAPUT I.

EPiſcopalia gubernacula, nonniſi majoribus populis, & frequentioribus civitatibus præſidere oportet: ne honor, cui debent excellentiora committi, ſui numeroſitate viteſcat.

SUMMARIUM.

1 *EPiſcopalis dignitas non debet tribui niſi locis inſignibus, & populoſis, & numer. 23. & ſequenti.*

2 *Civitates majores duntaxat privilegio Epiſcopatus ſunt honorandæ, & n. 6. & ſeq.*

3 *Ad eſſe civitatis requiritur Epiſcopus, & n. ſeqq. uſque ad n. 18.*

4 *Epiſcopalis dignitas poſt Chriſti adventum inſtituta.*

5 *Civitates erant ante adventum Chriſti.*

7 *Comparativum ſupponit poſitivum, licet improprie aliquando ponatur pro poſitivo.*

8 *Epiſcopi non in caſtellis, & modicis civitatibus debent conſtitui.*

9 *Magis, & minus non faciunt rem differre ſpecie.*

10 *Civitas, quæ proprium necavit Epiſcopum, perpetuo privatur dignitate Epiſcopali; non tamen deſinit eſſe civitas.*

11 *Saraceni habent civitates, & non habent Epiſcopos, niſi forte abuſivos.*

12 *Epiſcopus poteſt ſine civitate.*

13 *Princeps poteſt facere civitatem, & tamen non poteſt facere Epiſcopum, nec Sedem Epiſcopalem creare.*

14 *Civitas in Italia ex communi interpretatione appellatur illa tantum quæ habet Epiſcopum; ſed ultramontani hoc non recipiunt.*

15 *Papa erigit civitatem, & dat Epiſcopum unico contextu.*

16 *Et concedit pro maximo dono hanc dignitatem.*

17 *Repraſalia conceſſa contra cives Tuſcos non afficiunt Pratenſes.*

18 *Civitas an erigi poſſit a populo ſine Principis auctoritate.*

19 *Muros municipales nec reficere licet ſine auctoritate Principis, vel Præſidis.*

20 *Civitas dicitur, civium unitas.*

21 *Structura autem murorum non dicuntur civitas, ſed urbs.*

22 *Civitas eſt multitudo hominum ſocietatis vinculo adunata.*

23 *Epiſcopalis dignitas numeroſitatem viteſcit.*

24 *Multitudo numeroſa nihil habet honeſtum.*

25 *Epiſcopi dicuntur Sanctiſſimi, Chriſti Legati, & columna Eccleſiæ.*

26 *Item Beatiſſimi, ac Sereniſſimi, & Principes terræ.*

27 *Epiſcopatus dicitur excellentia dignitas.*

28 *Item culmen dignitatis.*

29 *Epiſcopalis ſublimitas quanta ſit.*

30 *Luxus, aut divitiarum potentia, vel paupertatis humilitas Epiſcopum ſublimiorem, vel inferiorem non faciunt.*

31 *Declaratur, & n. 33.*

32 *Veſtis vilis, vel pretioſa affectus, & refertur cujuſdam Theologi argutia.*

34 *Epiſcoporum titularium creatio quibus rationibus improbetur, & num. ſeqq. & num. 47. & 53.*

35 *Epiſcopi titulares ſerenitatem Pontificalis obnubilant dignitatis.*

36 *Quærunt Vicarias Epiſcoporum, maxime habentium amplas diœceſes.*

Adhærent Principibus, qui honoris cauſa quærunt habere Capellanos Epiſcopos, ibid.

37 *Fere vagabundi ſunt, & permanentem ſedem non habent.*

Quaſi Epiſcopalem Cathedram eligunt in locis nullius diœceſis, ibid. & n. 52.

38 *Epiſcopus titularis an ſit creandus pro Pontificalibus exercendis in nonnullis oppidis militiarum nullius diœceſis, & num. ſeqq. uſque in fin.*

39 *Epiſcoporum titulorum origo.*

40 *Cardinare, quid importet.*

41 *Epiſcopi titulares ex Concilio Lateranenſi noviſſimo conſtitui poſſunt ſuffraganei in Eccleſiis Cardinalium Epiſcoporum, & n. 44.*

Et quid ex Decreto S. Pii V. num. 48.

42 *Corepiſcopi, & eorum officium.*

43 *Ordo ipſorum ab Eccleſia reprobatus.*

45 *Epiſcopus titularis abſque urgenti neceſſitate creari non debet, & n. 53.*

46 *Etiam*

46 *Etiam mortuo Epiſcopo ab infidelibus expulſo.*
Et hic abuſus maxime viget in Religioſis, & cur.
48 *Et quando creandus, & quibus conditionibus, ex Decreto S. Pii V.*
49 *Epiſcopi titularis, & ſuffraganei dos quanta, & qualis eſſe debeat.*
50 *Pontificalia exercere non poteſt niſi in diœceſi, cui datus eſt Suffraganeus, & n. 54. & 55.*
51 *Creari non debet Epiſcopus titularis, ut ſit coadjutor Archiepiſcopi Arboren. abſentis propter infirmitatem, & capitales inimicitias.*
52 *Epiſcopi titulares ea, quæ ſunt Ordinis, exercentes in locis nullius diœceſis, ſunt ſuſpenſi per annum ab exercitio Pontificalium.*
54 *Propoſitio Eccleſiæ Tuniſen. facta in Conſiſtorio a Cardinali Pacecho pro exercendis Pontificalibus in locis Ordinis S. Jacobi de Spatha.*
55 *Tuniſen. Eccleſia eſt Suffraganea Eccleſiæ Carthaginenſis.*
56 *Epiſcopum titularem an deceat ſubeſſe inferiori Prælatu, & n. 60. & 61.*
57 *Suffraganeus non datur Eccleſiæ, nec populo, ſed Epiſcopo, per cujus obitum expirat Suffraganeatus, & n. 59.*
58 *Suffraganeatus non eſt titulus perpetuus.*
60 *Epiſcopum Titularem non decet eſſe Suffraganeum inferioris Prælati.*
61 *Epiſcopi Titulares ſunt veri Epiſcopi.*
62 *Epiſcopus vicinior non poteſt Ordines conferre, aut Pontificalia exercere in locis nullius diœceſis ſine Ordinarii licentia, ſed ſubditos dictorum locorum debet ordinare in ſua diœceſi, aut eis dimiſſorias concedere.*

1 E*Piſcopalia*. Epiſcopalis dignitas non debet tribui niſi locis inſignibus, & populoſis. Hoc ſtatuit ſecundum Joan. Andr. Vel alter, Majores civitates duntaxat
2 privilegio Epiſcopatus ſunt honorandæ. Hoc dicit ſecundum Card. Abb. & Mar. Soc. Primo ponit dictum. Secundo rationem ibi, *Ne honor.*

3 Nota primo ibi, *Frequentioribus civitatibus*, textum optimum, quod ad eſſe civitatis non requiritur Epiſcopus; poteſt enim eſſe civitas, etiamſi Epiſcopum non habeat, Card. Abb. & Marian. Soccin. hic omnes *in* 1. *notab.* Joan. Andr. *in cap. Si Civitas, num.* 1. & in gloſſ. ordinaria poſt caſum *de ſentent. excommunicat. lib.* 1. Bartol. *in l.* 1. *num.* 3. *verſ. Unde poſſibile eſt eſſe civitatem, licet non habeat Epiſcopum, C. de metropolit. lib.* 11. plene Bald. *in l. Si in aliquam, num.* 2. *ff. de offic. Proconſul.* & hæc opinio communiter approbatur, ut ait Dec.
4 hic *numer.* 8. Quæ indubitanter procedebat ante adventum Chriſti; nam quia tunc non erat dignitas Epiſco-
5 palis, quippe quæ poſt Chriſti adventum fuit inſtituta, *cap.* 1. *&* 2. 22. *diſtinct.* & tamen erant conſtitutæ civitates, & Provinciæ, *ut cap. Urbes, & cap. In illis*, 80. *diſtinct.* & ſcripſi plenius *in cap. Nullus, n.* 13. *ſupra de Paroch.*

6 Sed nihilominus etiam inſpecto tempore poſt legem Evangelicam verius videtur ad eſſentiam civitatis non requiri Epiſcopum. Ad quod primo facit optime iſte text. dupliciter eum inducendo. Primo, quia dicit frequentioribus tantum civitatibus Epiſcopos eſſe præficiendos. Sunt enim civitates minus frequentes, quæ carent Epiſcopo, ut arguunt Card. & Abb. hic *in* 1. *notab.* nam comparativum illud ſupponit poſitivum, *leg. Ubi autem*
7 *non oportet, in princ. ff. de verb. oblig.* & quamvis Decius hic *n.* 2. dicat comparativum ſæpe numero poni pro poſitivo, ut notatur *in leg. Benignius, ff. de legib.* & per Abb. *in c. Cum dilectus, in* 4. *not. de iis, quæ vi met. cauſ.* tamen hoc fit contra proprietatem verborum, a qua in dubio non eſt recedendum, *l. Non aliter, ff. de legat.* 3. Deinde quia dum textus dicit, *civitatibus*, utique appellat civitates, antequam habeant Epiſcopum, ut hic per Marian. Soccin. *n.* 2. & concordat *cap.* 1. *§. Inter Epiſcopus*, 68. *diſtinct.* ubi habetur, quod Epiſcopi nonniſi in civitatibus ordinantur; ergo erat civitas ante ordinationem Epiſcopi.

8 Secundo, pro hac opinione adducitur text. *in c. Epiſcopi*, 80. *diſtinct.* ubi dicitur: *Epiſcopos non in caſtellis, aut modicis civitatibus, atque villis debere conſtitui; ſed Presbyteros per caſtella, & modicas civitates, atque villas debere ab Epiſcopis ordinari, & poni*; igitur modica civitas Epiſcopum habere non poteſt, & tamen ibi civitas appellatur; & quamvis dicatur modica, nihilominus civitas eſt, quia magis, & minus non faciunt rem differre ſpecie, *l. fin. ff. de fund. inſtruct. leg. Humilem, Cod. de inceſt. nupt.* Bart. *in tract. de Alveo, verſ. Quod ſi, n.* 2.

Tertio, ad idem adducitur *cap. Ita nos*, 25. *q.* 2. ubi 9
civitas, quæ proprium necavit Epiſcopum, perpetuo privatur dignitate Epiſcopali; & tamen per hoc non deſinit eſſe civitas, ut probant illa verba, *Hæc ſit reperta civitas*, & tenet Dec. hic *num.* 9. & ante eum Bart. *in d. l.* 1. *n.* 3. *in fin. C. de metropolit. lib.* 11. dicens non bonam conſequentiam, Papa privat civitatem Epiſcopo; ergo deſinit eſſe civitas *in d. l. Si in aliquam, numer.* 2. *verſ. Item ſi civitas, ff. de offic. Proconſul.*

Quarto, ad hoc induci poſſet *capit. Paſtoralis*, 7. 10
quæſt. 1. ubi Gregorius transfulit Epiſcopum Liſſitanæ civitatis ab hoſtibus captivatæ ad Eccleſiam Scyllatinam, & in fine ait: *Sin autem præſcripta civitas continua captivitatis calamitate premitur, in hac in qua incardinatus es, debeas Eccleſia permanere*: & ſic illa remanſit civitas, licet Epiſcopo in perpetuum eſſet caritura.

Item Saraceni habent civitates, & non Epiſcopos, 11
niſi forte abuſivos, ut inquit Bald. *in dict. l. Si in aliquam, num.* 2. *verſ. Item Saraceni.* Neque obſtat, quod habeant Epiſcopos habitu, quia quando ſpes nulla ſubeſt, ut habitus reducatur ad actum, ut in terminis *d. cap. Paſtoralis, in fin.* tunc Eccleſia regulatur, ac ſi neque actu, neque habitu eſſet curata, plene notavi *in c. Extirpanda, §. Qui vero, nu.* 48. *de præbend.*

Quinto, ad idem ſic poteſt argui: Epiſcopus poteſt 12
eſſe ſine civitate, ut patet in Epiſcopo Lunenſi, & Feſulano, ſecundum Bald. *ubi ſupra, verſ. Item e contra*: ergo & civitas poteſt eſſe ſine Epiſcopo. Quia eſſentia civitatis diſtincta eſt ab eſſentia Epiſcopi, quamvis dignitas Epiſcopalis accidentaliter ſit civitati annexa, ut ratiocinatur Decius hic *num.* 10. Item nihil habet commune juridictio temporalis cum ſpirituali, *ut cap. Pervenit, diſtinct.*

Item ultimo, aliis omiſſis, hæc concluſio probari 13
videtur ratione invincibili; nam Princeps utique poteſt civitatem conſtituere, *l.* 1. *Cod. de Metropolitan. lib.* 11. & ibi notat Bart. *num.* 3. & ante eum Innocentius, *cap. Cum ab Eccleſiarum, num.* 2. *ſupra de offic. Ordinar.* & tamen non poteſt facere Epiſcopum, *cap. Nullus, & cap. Adrianus, cum pluribus ſeqq.* 63. *diſtinct.* nec ſedem Epiſcopalem creare, Bald. *in dict. l. Si in aliquam, num.* 2. *verſ. Item laici*; ergo etiam hodie poteſt eſſe civitas ſine Epiſcopo; & ita videtur concludendum de jure, licet gloſſ. *in cap. Provincia, in verb. Comitibus*, 99. *diſtinct.* dicerit Comitatum dici diſtrictum alicujus civitatis, ubi eſt Epiſcopus.

Sed hodie ex communi interpretatione in Italia rece- 14
ptum eſt, ut illa ſola appelletur civitas, quæ habet Epiſcopum: ſed Ultramontani, & maxime Theutonici hoc non recipiunt, ut notat Jo. Andr. *in c. Si civitas, n.* 1. *de ſentent. excommun. lib.* 6. Abb. hic *in* 1. *notab.* Marian. Soccin. *num.* 3. & Dec. *n.* 15. Bart. in Extravag. *Qui ſunt rebelles, in verb. Lombardia, & in tractatu de inſula in* 14. *figur. & in l. final. colum.* 2. *ff. de colleg. illicit. & in l.* 2. *num.* 7. *verſ. Et dicit Innocent. ff. de verbor. ſignificat.*

Porro Italorum interpretationi valde ſuffragatur, 15
quod Papa unico contextu erigit civitates, & dat Epiſcopum per hæc, vel ſimilia verba: *Oppidum N. in civitatem, Eccleſiam vero in Cathedralem pro uno Epiſcopo, &c erigimus, inſtituimus*, ut patet in oppidis Lauretan. Montis Alti, Sancti Severini, & Tolentini, a Sixto V. in civitates erectis, Bullar. *tom.* 2. *pag.* 518. 558. 559. *&* 564. facit Extrav. *Salvator, §. Volentes, de præbend.* inter communes: *Quarum villa, quarum quamlibet in civitatem erigimus, & civitatis vocabulo inſignimus*, juncto verſ. *Sint de cætero, & habeantur perpetuo Eccleſiæ Cathedrales*. Idem ut Bald. inquit *in dict. l. Si in aliquam, num.* 2. *ff. de offic. Proconſ.* ſecundum uſum loquendi communem oppida, quæ nunquam habuerunt
Epiſcopum, non dicuntur civitates per excellentiam: 16
dicitur etiam ſignum potiſſimum excellentiæ habere Epiſcopalem ſedem, & Apoſtolicus pro maximo dono concedit oppidis hanc dignitatem, ut Papa Urbanus V.

nus V. Montis Flaſconis, quod de oppido ſimplici in ci-
17 vitatem erexit. Et ex hoc infert ad quæſtionem, ut ſi
conceſſæ ſunt repræſaliæ contra omnes cives Tuſcos,
non intelligantur nati de oppido Pratenſi, vel Sancti Mi-
niati, quia non habent Epiſcopos, & ſequitur Dec. hic
n. 16. Oppidum Sancti Miniati hodie eſt civitas Epiſco-
palis.

18 An autem erectio civitatis fieri poſſit a populo ſine
Principis auctoritate, ſunt opiniones; Bart. *in l.* 1. *in princ.*
ff. Quod cujuſque univerſit. nomin. tenet ad hoc non re-
quiri auctoritatem Principis, ſed ipſam gentem per ſe
poſſe civitatem facere, cum hoc ſit permiſſum de jure
gentium, *l. Ex hoc jure*, ibi: *Regna condita, ædificia*
collocata, ff. de juſtit. & jur. & dictum Bartoli forte
eſt verius, ut dicit Abb. hic *num.* 2. *in fin.* ſed oppo-
ſitum tenet Innocent. *in cap. Cum ab Eccleſiarum, nu.*
1. *verſ. Et intellige, de Offic. Ordin.* ubi concludit ad
eſſe civitatis requiri licentiam Principis. Pro concordia
plerique diſtinguunt ſic: Aut quæritur, an populus
poſſit ſine Principis licentia civitatem materialiter ædi-
ficare; & dicendum eſt poſſe, quia facultas ædificandi
competit de jure communi, *ut d. l. Ex hoc jure, l. Pro-*
vincias, C. de ædific. privat. & in hoc caſu procedit
prima opinio Bartoli. Aut quæritur, an populus poſſit
erigere civitatem formaliter, id eſt quantum ad hoc, ut
habeat juriſdictionem, & jura civitatis; & tenendum
eſt non poſſe, ſed neceſſariam eſſe Principis auctorita-
tem; & in hoc ſecundo membro intelligitur Innocent.
prout eum declarat Bald. *in dict. c. Cum ab Eccleſiarum,*
col. 2. *verſ. Quæro una cum Innocent. de offic. Ordinar. &*
dict. l. 1. *in princ. ff. Quod cujuſque univerſit. nomin.* &
ipſemet Bart. *in l. final. num.* 5. *verſ. Et iſta vera quantum*
ad hoc, ff. de colleg. illicit. Paulus de Caſtro *in dict. l.*
Ex hoc jure, colum. 8. & ſequitur Dec. hic *num.* 19. *&*
20. Alex. *conſ.* 24. *in princip. volum.* 5. Hieronym. de
Monte *in tractat. ultim. Regular. c.* 11. *n.* 4. *&* 5. Burn.
19 *conſ.* 47. *num.* 2. *& conſ.* 54. *num.* 6. & pro hac ſecunda
opinione videtur text. *in l. In tantum, §. fin. alias in*
l. Sacra, §. Muros, ff. de rer. diviſ. ubi dicitur: *Muros*
autem municipales nec reficere licet ſine Principis, vel Præ-
ſidis auctoritate; & quamvis populus poſſit muros ma-
terialiter ædificare, nullo tamen modo per hoc dici pot-
20 eſt facere civitatem, quia civitas dicitur civium unitas:
unde ædificium & ſtructura murorum non dicuntur ci-
vitas, ſed urbs, gl. *in d. c. Si civitas poſt caſum, de ſent.*
21 *excommun. lib.* 6. ex Iſidor. *in lib.* 5. *etymolog.* ubi ait ci-
vitatem non ſaxa, ſed habitatores vocari; & civita-
tem diffinit eſſe multitudinem hominum ſocietatis vin-
22 culo adunatam ad ſimul una vivendum; refert Archid.
in c. Statutum, nu. 4. *de reſcript. lib.* 6. & Jo. Andr. *in d. c.*
Si civitas, n. 1. ubi etiam alias diffinitiones recenſet.

23 Secundo nota ex textu, dignitatem Epiſcopalem
non eſſe conſtituendam in villis, vel caſtellis, ſed tan-
tum in locis inſignibus, & populoſis: & ita hic eſt ca-
ſus ſecundum Jo. Andr. & alios in ſummario text. Card.
in Clem. In pleriſque, in 3. *quæſt. num.* 6. *de elect.* Ratio-
nem habes in litera, videlicet, *Ne honor, cui debent*
excellentiora committi, ſui numeroſitate vileſcat, confert
text. *in cap. Præcipimus*, 16. *quæſt.* 1. in illis verbis:
Ubi multitudo excrevit fidelium, ex vigore Apoſtolicæ Se-
dis debeat ordinare Epiſcopos, pia tamen contemplatione,
ut non vileſcat dignitas Epiſcopatus. Hæc ibi: Multitudo
enim numeroſa nihil habet honeſtum, ut in Authent.
24 *de Referend. §. Volumus.* Ideoque Diaconos parvitas ho-
norabiles, Presbyteros vero turba contemptibiles facit,
cap. Legimus, ante fin. verſ. Quid paucitatem, 93. *diſtin.*
& omne rarum pretioſum, & plus appetibile, ſecun-
dum Hoſtien. hic *num.* 1. Aliam rationem ponit text.
in cap. Illud ſane, 80. *diſtinct.* videlicet: *Ne quod San-*
ctorum Patrum divinitus inſpirata, decreta vetuerunt,
vinculis, & poſſeſſionibus, vel obſcuris, & ſolitariis mu-
nicipiis tribuatur Sacerdotale faſtigium, id eſt, *Epiſcopa-*
le, ſecundum Hug. & Archid. Concordat *cap. Epiſcopi*,
80. *diſtinct.* ubi dicitur: *Epiſcopi non in caſtellis, aut mo-*
dicis civitatibus debent conſtitui, ne vileſcat nomen Epi-
ſcopi, ſed ad honorabilem urbem titulandus, & denomi-
nandus eſt.

25 Porro Epiſcopi dicuntur Sanctiſſimi Chriſti Legati, &
Columnæ Eccleſiæ, *Clem.* 1. *§. Nec ſuper, de pœnis.* Item
dicuntur Beatiſſimi, *c. Excellentiſſimus*, 11. *q.* 3. *l. Cum*
Clericus, C. de Epiſc. & Cleric. & in Authent. *de ſan.*
Epiſcop. §. Si quis autem Epiſcoporum, & §. Interdicimus;
& in Auth. *de Eccleſ. tit. §. Si quis ædificationem*, Epi-
ſcopi enim officio nil beatius, *cap. Ante omnia*, 40. *di-* 26
ſtinct. & dict. §. Nec ſuper. Item appellari poſſunt Se-
reniſſimi, ut inquit Cardin. *in Clem. In pleriſque, in* 4.
notab. de elect. per illum text. in verb. Serenitatem. Item
ſunt Principes terræ, cum in terris teneant locum Apo-
ſtolorum, *c. Quoniam vices*, 68. *diſtinct. cap. In novo,*
21. *diſtinct.* Paril. *conſ.* 141. *ad ſolutionem dubiorum, n.*
25. *verſ. Epiſcopos autem conſtat eſſe Principes terræ,*
lib. 6. Item Epiſcopatus dicitur excellentiæ dignitas, ut
notat gloſſ. *in c. Per tuas, il primo, in verb. Excellen-*
tioris, de appellat. Et culmen dignitatum, gloſſ. 2. *in c.* 27
2. *de præbend. lib.* 6. *per text. in c. Venerabilis, ſupra de*
præben. Quinimo, ut inquit Ambroſius *de dignitate Sa-*
cerdotum, c. 2. *Honor, & ſublimitas Epiſcopalis nullis* 28
poterit comparationibus adæquari. Si Regem fulgori com-
pares, & Principum diademati, longe erit inferius,
quam ſi plumbi metallum ad auri fulgorem compares;
quippe cum videas Regum colla, & Principum ſubmiſſa
genibus Sacerdotum, & oſculata eorum dextera, oratio-
nibus eorum credant ſe communiri: refertur a Gelaſio *in*
c. Duo ſunt, 96. *diſt.* & Chryſoſtom. *lib.* 3. *de Sacerdot.*
& Nazianzenus *in oratione* 17. *ad Cives Nazianzenos*: 29
Quantum, inquiunt, *cælum terra pretioſius eſt, quan-*
tumque anima corpori, ſpiritus carni, Divina humanis
præſtant, tantum Epiſcoporum Principatus omnia civilia
regna, & poteſtates antecellit: ad hoc c. Si lite, de ma-
jor. & obedien. Merito igitur tam ſublimis dignitas non
niſi locis inſignibus, & frequentibus eſt tribuenda, ut
hic ſtatuitur.

Nec obſtat, quod ubicunque fuerit Epiſcopus, ſive 30
Romæ, ſive Eugubii, ſive Conſtantinopoli, ſive Rhe-
gii, ſive Alexandriæ, ſive Tanis, ejuſdem ſit meriti,
& Sacerdotii: & potentia divitiarum, & paupertatis
humilitas, vel ſublimiorem, vel inferiorem Epiſcopum
non faciat, ſed omnes Apoſtolorum ſucceſſores ſint:
quæ ſunt verba Hieronymi *in c. Legimus*, 93. *diſtinct.*
Quoniam ut reſpondet gloſſ. hic *in verb. Majoribus,* 31
& in c. Epiſcopi, in verb. Vileſcat, 80. *diſtinct.* quod
hic dicitur, intelligi debet quantum ad vulgi opinio-
nem; nam in rei veritate etiam in modicis civitatibus
non eſt vilior Epiſcopus, ut in contrario. Et eodem fe- 32
re modo reſpondet hic Innocent. *in princip.* dum ait:
(Quod hic dicitur, procedere de facto, cum de jure
magnitudo civitatis nihil operetur.) Unde videmus
de facto potentes, & divites Epiſcopos honorari, &
pauperes virtuoſos contemni, ſecundum Hoſtien. hic
num. 3. & Joan. Andr. *eodem num.* 3. qui referunt de
quodam Theologo, qui contra id, quod habetur Jac.
2. cum prius humiliter indutus, male fuiſſet in quodam
monaſterio receptus, rediens cum pretioſa cappa, ſplen-
dide receptus, & honorifice tractatus, multas gratias
egit in Capitulo cappæ ſuæ; unde & Hieronym. *ad Chro-*
mat. c. 1. *Et in patria mea*, inquit, *ille ſanctior eſt, qui*
ditior eſt.

Tu dicas textum noſtrum loqui de jure, ejus tamen 33
deciſio procedit ante factum; deciſio vero *d. c. Legimus*,
procedit poſt factum; nam ab initio Epiſcopus conſtitui
non debet, niſi ut præſideat majoribus populis; ſed poſt-
quam fuit conſtitutus, ſive magno, ſive parvo præſi-
deat loco, & ſive ſit locuples, ſive pauper, in eadem
veneratione eſt habendus, quia in eo honoratur digni-
tas Ordinis, & non potentia divitiarum, ſecundum An-
ton. de Butr. hic *n.* 6. *verſ. Tu dic*, Abb. *n.* 4 *verſ. Vel*
dic, & melius Marian. Socin. *n.* 12. & Dec. *n.* 41. *verſ.*
Sed iſtud.

Ultimo nota ibi, *Majoribus populis*, argumentum opti- 34
mum, quod non debent creari Epiſcopi Titulares in par-
tibus infidelium; nam ſi Epiſcopi non ſunt conſtituendi in
civitatibus, & locis non populoſis, ut hic ſtatuitur, lon-
ge minus conſtitui debent in carentibus Clero, populoque
Chriſtiano. Sic enim intitulati, nec ut expediret prodeſ- 35
ſe, nec ut deceret præeſſe valentes, inſtabilitate vagatio-
nis, & mendicitatis opprobrio ſerenitatem Pontificalis
obnubilant dignitatis, ut legitur *in Clem. In pleriſque, de*
elect. ubi gl. *in verb. Vagationis*, dicit conſueviſſe tales diſ-
currere, & vicarias Epiſcoporum quærere, maxime ha-
bentium amplas diœceſes. Interdum quoque Principi- 36
bus adhærere familiariter, qui honoris cauſa quærunt ha-
bere Capellanos Epiſcopos. Et hodie cum fere vagabundi 37
ſint,

ſint, & permanentem Sedem non habeant, alienas oves
inſcio proprio Paſtore quærentes, quaſi Epiſcopalem Ca-
thedram in loco nullius diœceſis ſua temeritate eligunt,
& Pontificalia exercent, ut in Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *c.* 2.
contra id, quod habetur *ſeſſ.* 6. *c.* 5.
38 Porro cum alias quæſitum eſſet, nunquid Epiſcopus
titularis eſſet creandus pro Pontificalibus exercendis in
oppido de Merida, aliiſque locis nullius diœceſis militiæ
S. Jacobi de Spatha ſubjectis, hæc fuerunt adnotata.
39 Antiquitus Epiſcopi titulares non creabantur, ſed tan-
tum qui a propriis Eccleſiis ob hoſtilitatem ejecti erant,
in aliis Eccleſiis vacantibus Cardinales conſtituebantur,
donec ad proprias Eccleſias reverti permitterentur, *cap.*
40 *Paſtoralis*, 7. *q.* 1. Et expone illa verba, *Cardinales
conſtituebantur*, *ſeu incardinabantur*, id eſt canonice
transferebantur, ut notatur poſt *c. Fraternitatem*, *ſuper*
41 *verb. Cardinandum*, 71. *diſtinct.* Sed horum, qui crean-
tur Epiſcopi alicujus Eccleſiæ in partibus infidelium ſitæ,
quæ neque populum Chriſtianum, neque Clerum habet,
nulla origo reperitur ante Decretum Concilii Lateranen-
ſis ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. *de Cardinalibus*. Itaque res ab
optimis orta primordiis eo dilapſa eſt, ut jam non qui
expulſi ſunt dentur Epiſcopi Eccleſiis vacantibus, ſed
creentur denuo Epiſcopi illarum Eccleſiarum, tum alias
ob cauſas, tum ad hoc ut ſuffragentur aliis Epiſcopis,
42 quorum loco antiquitus in Eccleſia eſſe videbantur Co-
repiſcopi, qui erant Presbyteri, & in villis, aut pagis
Curam animarum gerebant loco Epiſcoporum, licet
non poſſent abſque Epiſcoporum licentia, vel conſenſu
ea, quæ ſunt Ordinis, exercere, ut in Concilio Neocæ-
ſarienſi *c.* 3. in Antiocheno *cap.* 20. & Hiſpalen. *cap* 20.
etiam pluribus probant, & decernunt Damaſus *Epiſto-
la* 1. Leo *Epiſtola* 36. & Joannes III. *Epiſtola* 1. & Con-
cilium Antiochenum *cap.* 4. ſtatuit, ne ii, qui in vicis
Corepiſcopi appellantur, Presbyterum, aut Diaconum
audeant ordinare præter civitatis Epiſcopum; ſed con-
tenti ſint propria ſolicitudine, & gubernatione, quam
43 ſuſceperunt. Quorum tamen Ordo fuit deinde ab Eccle-
ſia reprobatus, ut in Canone *Corepiſcopi*, 68. *diſtinct.*
44 Poſtea vero cœperunt creari Epiſcopi titulares ob De-
cretum Concilii Lateranenſis ſuperius relatum, quod per-
miſit Cardinalibus in Eccleſiis ſuis hos habere Epiſcopos
pro ſuffraganeis, ideoque etiam hodie Summus Pontifex
cum creat hujuſmodi Epiſcopos, utitur ſimilibus verbis,
Et ſuffragentur talibus, *donec*, *&c.*
45 Niſi tamen vere urgeat neceſſitas, non eſt creandus
Epiſcopus titularis, ut patet ex dict. *Clement. in pleriſ-*
46 *que*, *de elect.* Quinimo nec mortuo Epiſcopo expulſo
poteſt Eccleſiæ ab hoſtibus occupatæ alius Epiſcopus præ-
fici, ut illic poſt Paul. not. Cardin. *n.* 5. ex quo Decre-
to conſtat creationem Epiſcopi titularis improbari, tum
47 quia Eccleſiæ ab infidelibus occupatæ ſufficientes red-
ditus non habent, tum quia carent Clero, & populo
Chriſtiano, tum denique quia ibi Epiſcopus non poteſt
prodeſſe, ut expediret, nec præeſſe, ut deceret: meri-
to gloſſ. *ibi in verb. Vagationis*, invehit in eos, qui an-
helant ad Eccleſias ab hoſtibus captivatas, ut tetigi ſu-
pra *n.* 36. *& in verb. Religioſos*, dicit hunc abuſum ma-
xime vigere in Religioſis, qui ad hoc laborant interdum
etiam importune, & per corruptelas, ut canere poſſint
cum Pſalmiſta, *Laqueus contritus*, *&c. Pſalm.* 123. &
ſubdit ſe vidiſſe Religioſum conſecratum ad titulum,
qui non erat in rerum natura, nec fuerat quod patere
poſſit per Provincialem, id eſt per librum, in quo ſcri-
ptæ ſunt Provinciæ; & noſtris temporibus vidimus alium
conſecratum ad eandem Eccleſiam, ad quam alter erat
conſecratus; & adde, quod ibi notat Cardin. *in* 6. *&*
11. *quaſt.*
48 Sed & de his S. Pius V. poſt Concilii Tridentini pu-
blicationem Decreto ſuo Conſiſtoriali ſancivit non eſſe
hujuſmodi Epiſcopos creandos, neque in Suffraganeos
49 dandos, niſi Eccleſiis Cardinalium, & illis tantum qui
ſolent habere, & cum certo ſtipendio perpetuo ad mi-
nus ducentorum aureorum de Camera ſuper fructibus
illius Eccleſiæ, qui propria auctoritate ab ipſis percipi
50 poſſint, & quod nullibi poſſint Pontificalia exercere ſi-
ne expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ, niſi in illa diœ-
ceſi, cui datus eſt Suffraganeus: ſed poſtea paulatim id
ampliatum fuit etiam ad Epiſcopos non Cardinales, &
dos aucta eſt ad ducatos 300. ex Decreto S. Congrega-
tionis rerum Conſiſtorialium.

Et in Sacra Congregatione Concilii cum Archiepiſco-
pus Arboren. ſupplicaſſet pro indulto adhibendi in ſua diœ-
ceſi Epiſcopum titularem a Sanctiſſimo deputandum, qui
muneribus Epiſcopalibus defungi poſſet, eo quod ipſe Ar-
chiepiſcopus cogeretur ab Eccleſia abeſſe tum ob graviſ-
ſimas, ac diuturnas ægritudines, tum ob capitales cum
pluribus inimicitias, qui ejus vitæ etiam veneno in-
ſidiati fuerant: Sacra Congregatio die 6. Junii 1605. cen-
ſuit titularem Epiſcopum hac de cauſa non creandum,
ſed ſi ipſe aliquem titularem inveniat, qui ipſum velit
adjuvare, ejus opera uti poſſe, juxta Decret. *c.* 2. *ſeſſ.* 14.
de quo eſt text. expreſſus *in cap. Pontifices*, 7. *q.* 1.
Ad hæc creatio Epiſcopi titularis, qui in locis nul- 51
lius diœceſis Ordines conferat, improbatur a Concilio
Tridentino *cap.* 10. *ſeſſ.* 23. quo hæc facultas tribuitur
Epiſcopis, intra quorum diœceſum fines ea loca exi-
ſtunt, vel viciniori Epiſcopo, ſi omnino exiſtant extra
fines cujuſque diœceſis, argumen. *cap.* 9. *ſeſſ.* 24. ut ex
Sacræ Congregationis ſententia dixi *in c. Nullus*, *n.* 10.
uſque in fin. de Paroch.
Rurſus eadem creatio improbatur Decreto *c.* 2. *ſeſſ.* 52
14. ubi plura in odium dictorum Epiſcoporum com-
memorantur, ut dictum eſt ſupra *n.* 37. ac deinde il-
lis prohibetur, ne cuiquam primam Tonſuram, ſeu
Ordines conferant etiam in locis nullius diœceſis abſ-
que ſui proprii Prælati expreſſo conſenſu, aut literis di-
miſſoriis; & contrafacientes ab exercitio Pontificalium
per annum, & ſi promoti ab executione Ordinum, do-
nec ſuo Prælato viſum fuerit, ſunt ipſo jure ſuſpenſi.
Ex his omnibus deducitur, ut minime ſit proceden- 53
dum ad creationem Epiſcopi titularis pro hujuſmodi
militiis Sancti Jacobi ſine gravi, & urgenti neceſſita-
te, videlicet cum eis neque opera aliorum Epiſcopo-
rum titularium in illis partibus exiſtentium, neque vi-
ciniorum Epiſcoporum miniſterio, neque alia ratione
proſpici poteſt, tum quia hujuſmodi creatio, & inſti-
tutio eſt ab Eccleſiaſticis Regulis aliena, & Sacr. Ca-
nonibus inviſa; tum quia redundat in præjudicium Epi-
ſcopi proximioris, ad quem pertinet facultas ordinan-
di ſubditos dictarum militiarum privative quoad om-
nes; tum demum quia Epiſcopus præficitur Eccleſiæ ſi-
ne redditibus, ſine diœceſi, & Clero, populoque Chri-
ſtiano; quod eſt contra Concilium Viennen. & Triden-
tinum, & contra textum noſtrum, inducendo eum,
ut dixi ſupra in ultim. notab. neque enim populus mi-
litiarum, de quibus agitur, ſubjectus erit huic Epiſco-
po, nec ipſe dici poterit illius Epiſcopus, & Paſtor,
cum nullam in eum juriſdictionem, aut correctionem
ſit habiturus, nec in aliqua Eccleſia militiarum debeat
intitulari, ſed tantum ibi exercere Pontificalia tanquam
mercenarius.
Hæc autem neceſſitas procedendi ad creationem Epi-
ſcopi titularis in dicta militia minime videtur ſubeſſe;
nam pro Ordinibus conferendis non eſt neceſſarius ac-
ceſſus vicinioris Epiſcopi ad loca earum militiarum,
cum ipſe poſſit, ac debeat ordinare ſubditos dictorum
locorum in ſua diœceſi, ut ex ſententia Sacræ Congre-
gationis Concilii adnotavi in dict. *cap. Nullus*, *n.* 52.
de Paroch. Quod ſi id incommodum videatur, poterit
illis dimiſſorias concedere, ut ab aliis Epiſcopis ordinen-
tur, ad præſcriptum dict. *cap.* 10. *ſeſſ.* 23. Et pro Sacra-
mento Chriſmatis adminiſtrando jam eſt in facultate i-
pſarum militiarum, ſi nullius diœceſis exiſtant, convo-
care quem maluerint Catholicum Antiſtitem, ex ipſius
Congregationis ſententia. Exempla S. Pii V. & Grego-
rii XV. qui inſtituerunt Epiſcopos titulares in eadem
militia S. Jacobi de Spatha, non prodierunt ex voto
S. Congregationis rerum Conſiſtorialium, nec videntur
ulterius extendenda, ne detur anſa eiſdem militiis in
poſterum prætendendi hujuſmodi inſtitutionem quaſi
debitam, & ſibi affectam: jam enim in ſupplici li-
bello nuper oblato aſſeritur Franciſcum de la Rocha
fuiſſe præſentatum a Rege Catholico ad Eccleſiam Si-
donien. in partibus infidelium, quam a Gregorio XV.
obtinuit ultimus Epiſcopus pro Militia S. Jacobi inſti-
tutus: & Epiſcopatus Sidonien. perperam appellatur
Ordinis S. Jacobi.
Et ita die 28. Jan. 1649. eadem S. Congreg. rerum
Conſiſtorialium, re accurate diſcuſſa, cenſuit, niſi a-
liud Sanctiſſimo videatur, creationem Epiſcopi titula-
ris pro dicta Militia non eſſe de cetero concedendam.

Poſt

54 Poſthac ex parte Oratoria Regis Catholici exhibita fuit, & lecta in Sacra Congregatione propoſitio olim facta in Conſiſtorio a Cardinali Paceho de Eccleſia Tuniſen. ſub S. Pio V. una cum votis Cardinalium, quæ ſic ſe habet.

Cardinalis Paccehus propoſuit Eccleſiam Tuniſen. pro Fratre Bartholomæo Perez, ut impleat Pontificales actus in locis ipſius Ordinis, & quod propterea concedatur nominatio perpetua Eccleſiæ Tuniſen. Philippo Regi, & quod Tuniſen. Epiſcopus ſit perpetuo Suffraganeus in locis Sancti Jacobi de Spatha.

D. Cardinali Auguſtano Priori Montis Politiani, Piſarum & Varmien. Placuit.

Cardinalis de Gambara dixit, quod non fiat perpetua hujuſmodi unio, & deputatio Eccleſiæ Tuniſen. pro locis Sancti Jacobi, ſed hæc ad vitam ipſius tantum, & quod is non exerceat Pontificalia niſi in locis, quæ non ſubſunt Ordinario, in aliis autem non.

Geſualdus, & alii idem quod & alii probaverunt.

Cardinalis Urſinus vero dixit non decere hujuſmodi Suffraganeum, cum ſolum Cardinalibus, & quibuſdam Principibus, Prælatis ordinariis ſit conceſſum, cui Sanctiſſimus reſpondit.

Cardinalis Sanctæ Crucis dixit quædam, quæ non audivi.

55 Cardinalis Boncompagnus probavit Eccleſiæ Tuniſen. præſentem proviſionem. Idem alii.

Alciatus limitavit, ut non exerceat Pontificalia niſi in locis exemptis ab Ordinario. Item alii, &c.

Cardinalis Sanctæ Severinæ dixit: Probo proviſionem Eccleſiæ Tuniſen, quæ Tuſinen. non autem Carthaginen. dicatur: hæc enim ab ea diverſa eſt, & Tuniſen. Eccleſia vetus eſt apud Eccleſiaſticas, & profanas Hiſtorias: illa Metropolitana, hæc ſuffraganea. Et reſpondentibus Paccecho, & ab Eccleſia: idem replicavit, & quod Epiſcopus non exerceat Pontificalia niſi in locis ipſius Ordinis, quæ ſunt nullius diœceſis juxta Reverendiſſimum Dominum meum de Gambara, non autem in aliis etiam exemptis exiſtentibus in aliena diœceſi, ampliata limitatione Domini mei Alciati, cui Papa id eſſe facturum, & ſtrictius reſpondit.

Cæſius cum Reverendiſſimo Relatore, ſicut & alii.

Albanus improbavit erectionem, & pluralitatem Eccleſiarum, & Epiſcoporum, cui Sanctiſſimus Dominus noſter ſatisfecit id fieri, quia cum Epiſcopi Hiſpani magnas, & amplas habeant diœceſes, vix ſuas viſitare, & Pontificalia in eis, & Sacramentum Confirmationis conferre poſſint, vel curent; unde tanto magis alias Provincias, & terras negligunt; & ideo ſpectat ad Sanctam Romanam Eccleſiam diſpenſatio curæ, & proviſio Eccleſiarum & animarum.

56 Conſtitutum ergo eſt, ipſum in locis tantum Ordinis poſſe Pontificalia exercere, interdicto ſibi uſu extra dicta loca, & id quandiu liceat ad Eccleſiam Tuniſen. redire, Deo volente: ſed tantum inſtante Paroccho conceſſit, ut poſſit vocatus, & invitatus accedere ad conſecrationem Epiſcoporum, ſed alias nequaquam; etiam replicante Albano, negavit, quod ageret Curſorem, non Epiſcopum, quia quotidie a negli-

57 gentibus Epiſcopis vocaretur. Fuit etiam tractatum, ut Epiſcopus non ſubeſſet Priori, vel non decere. Sanctiſſimus dixit non referre, cum ſit ipſe tantum Suffraganeus in Pontificalibus, juriſdictio autem ſpectet ad Priorem, vel Vicarium generalem, ut etiam moris eſt, ubi eſt Vicarius generalis, & Suffraganeus in Pontificalibus.

Die 22. Martii 1630. in Congregatione rerum Conſiſtorialium negotium iterum fuit propoſitum, & diſcuſſum.

Creatio Epiſcopi titularis pro Militia Sancti Jacobi de Spatha patitur difficultates infraſcriptas.

Primo repugnat antiquæ Eccleſiæ inſtitutioni, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra *n.* 39.

Secundo obſtat Concilium Viennenſe *in Clem. In pleriſque, de elect.* ut patet ex dictis ſupra *n.* 35.

Tertio obſtat Concilium Lateranenſe noviſſimum ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. de Cardinalibus, quo ſtatuitur, ut Epiſcopi titulares non creentur, nec Suffraganei dentur niſi Epiſcopis Cardinalibus. Addidit S. Pius Quintus in Decreto Conſiſtoriali: & illis qui conſueverunt habere.

Quarto, obſtat Concil. Tridentinum *in cap.* 2. *ſeſſ.* 14. ubi non tantum prohibet, ſed etiam damnat, ut Epiſcopi titulares alienas oves quærentes in locis nullius diœceſis ſibi Cathedram conſtituant ſine licentia proprii Epiſcopi, *& in c.* 10. *ſeſſ.* 23. quo interdicitur, ne ſubditi nullius diœceſis a quoquam ordinentur ſine Dimiſſoriis Epiſcopi, intra cujus diœceſis fines exiſtunt.

Quinto, iſte Epiſcopus titularis deputatur in Suffraganeum; ſed cujus erit Suffraganeus? non Eccleſiæ, quia Suffraganeus non datur Eccleſiæ, ſed Epiſcopo, gloſſ. in *capit. Quoniam, in verb. Vicarium, ſupra de offic. Ordin.* Ideoque ſecundum aliquos, mortuo Epiſcopo, expirat Suffraganeatus; ſicut dicitur de Coadjutore Epiſcopi, qui deſinit eſſe Coadjutor defuncto Coadjuto. Dicitur enim Coadjutor, a coadjuvando, ſicut Suffraganeus a ſuffragando: & ideo Coadjutoria, & Suffraganeatus expirant per obitum Epiſcopi, quia non eſt quem coadjuvent, aut cui ſuffragentur, prout hæc notantur per Jo. Andr. *in c. Conſultationibus, in 8. quæſt. num.* 10. *de Cleric. ægrot.* & jam cenſuit Sacra Congregatio Concilii Suffraganeatum non eſſe titulum perpetuum; & hæc ratio concludit eum nec eſſe Suffraganeum populi, alias enim eſſet perpetuus ſicut populus, *l. Proponebatur, ff. de judiciis, gloſſ* a. *in cap.* 49. *Denique,* 7. *q* 1. Rurſus non erit Suffraganeus Epiſcopi, quia in dicta militia nullus eſt Epiſcopus, cui ſuffragari poſſit. Supereſt igitur, ut ſit Suffraganeus Prioris. Hoc autem videtur valde inconveniens: tum quia cederet in opprobrium dignitatis Epiſcopalis, ut Epiſcopus, qui eſt in ſupremo gradu Ordinis Hierarchici, in Eccleſia militanti, Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *de Sacram Ordin. can.* 6. *&* 7. ſuffragaretur, & inſerviret Priori longe inferioris gradus, & eſſet tanquam illius Capellanus: quod redarguit gloſſ. *in d. Clement In pleriſque, in verb. Vagationis*, dum dicit, Principes ſeculares affectare creationem Epiſcoporum titularium, ut illos habeant Capellanos. Tum quia veriſimile eſt, ut in Eccleſia, & functionibus publicis, & privatis Prior, qui univerſæ juriſdictioni præeſt, intendat præcedere Epiſcopo, qui non habet niſi exercitium Pontificalium, nec eſt intitulatus in d. militia. Hoc autem eſt valde abſonum in Eccleſia, quia quamvis ſit Epiſcopus titularis carens Clero, & populo Chriſtiano, eſt tamen verus Epiſcopus, characterem habens Epiſcopalem, *cap. Paſtoralis*, & ibi Archid. *ſub num* 4. & Præpoſit. *in c. notab.* 7. *q.* 1. Unde indignum eſſet, & pernicioſi exempli, ut ſubeſſet inferiori Prælato, *cap. Solitæ*, §. *Hac autem, cum ibi notatis de major. & obed.* 58 59 60 61

Sexto, nulla ſubeſt neceſſitas talis creationis; nam reſpectu eorum, quæ ſunt juriſdictionis ſuæ, reſidet penes Priorem duntaxat, qui poteſt eam exercere, & viſitare tam per ſe, quam per ſuum Vicarium. Reſpectu autem eorum, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, aut conſideramus collationem Ordinis, aut collationem Chriſmatis. Quo ad collationem Ordinum, advertendum eſt hoc jus pertinere ad Epiſcopum, intra cujus diœceſis fines dicta loca exiſtunt, juxta *d. cap.* 10 *ſeſſ.* 23. aut ſi ſint omnino extra fines cujuſque diœceſis, ad Epiſcopum viciniorem, qui poteſt ea loca viſitare, ex *cap.* 9. *ſeſſ.* 24. ut Sacra Congregatio cenſuit. Nec obſtat, ſi dicatur: Epiſcopi in Hiſpania nolunt accedere ad dictas militias ad conferendos Ordines; nam reſpondetur, non teneri, nec poſſe abſque Prioris licentia Ordines conferre in locis dictarum militiarum, ſed poſſunt, ac debent ordinare ſubditos dictarum militiarum in ſua propria diœceſi; aut ſi nolint, illis dare dimiſſorias ad alios Epiſcopos, ut alias fuit reſolutum; unde nulla ſubeſt neceſſitas creandi Epiſcopum titularem, qui conferat Ordines in locis dd. militiarum, quia, ut prædixi, ſubditi dictorum locorum debent accedere ad viciniorem Epiſcopum pro Ordinibus, vel pro Dimiſſoriis; & ex hoc patet reſponſio ad ponderationem factam in propoſitione Eccleſiæ Tuniſen. ad votum Cardinalis Urſini. Sacramentum autem Confirmationis non conſuevit adminiſtrari ſingulis annis, ſed rarius. Et ex ſententia S. Congreg. Conc. Abbates nullius diœceſis poſſunt convocare, quem maluerint Canonicum Antiſtitem pro Chriſmate conferendo. Nec decernunt Epiſcopi titulares Matriti, Toleti, aut alibi, quem poſſint convocare. Et is, quem convocaverint, poterit etiam in prædictis locis Ordines conferre de licen- 62

tia

tia proximioris Epiſcopi, quatenus videretur nimis incommodum; ut ſubditi earundem militiarum ad eum accederent propter latitudinem territorii, quod dicitur eſſe ſatis vaſtum; & duo millia ſcuta, ex quibus volunt conſtituere dotem pro Epiſcopo, poterunt applicare pro expenſis Epiſcopi, quem convocabunt ad conſerendum Chriſma, & Ordines, & alias eadem S. Congr. Concilii ſcripſit literas ad Nuncium Hiſpaniarum, ut curaret Sacramentum Chriſmatis adminiſtrari in locis nullius diœceſis per Epiſcopos titulares in illis partibus exiſtentes. Itaque nec reſpectu Ordinum, nec reſpectu Chriſmatis ulla ſubeſt neceſſitas creationis Epiſcopi titularis, & hinc ſimiliter patet reſponſio ad rationem conſideratam in eadem propoſitione Eccleſiæ Tuniſen. Nam tunc temporis veriſimiliter non aderant Epiſcopi titulares, quia paulo ante prohibuerat eos creari Leo X. in Concilio Lateran. idemque prohibuerat ipſemet Sanctus Pius V. ut dictum eſt ſupra *num.* 44. & 48. unde tunc ſubeſſe poterat neceſſitas, quæ hodie non ſubeſt; quod inde etiam apparet, quia poſt S. Pium V. & Gregor. XV. dictæ militiæ quamplures annos fuerunt ſine Suffraganeo.

Demum S. Congregationis eſt reſpondere juxta Canonicas ſanctiones.

Die 22. Martii Sacra Congregatio rerum Conſiſtorialium, re iterum diligenter examinata, perſtitit in Decretis ſub die 28. Januarii 1649. videlicet, quod petitur, nequaquam eſſe concedendum.

DE PRIVILEGIIS.

Alexander III. in Concilio Lateranen.

CAPUT III.

CUm & plantare ſacram Religionem, & plantatam fovere modis omnibus debeamus, nuſquam hoc melius exequimur, quam ſi nutrire ea, quæ recta ſunt, & corrigere quæ profectum virtutis impediunt, commiſſa nobis auctoritate curemus. Fratrum autem & Coepiſcoporum noſtrorum conqueſtione comperimus, quod Fratres Templi & Hoſpitalis, & alii Religioſi indulta ſibi ab Apoſtolica Sede privilegia excedentes, contra Epiſcopalem auctoritatem multa præſumunt, quæ & ſcandalum faciunt, & grave pariunt periculum animarum: & infra. Eccleſias igitur & decimas de manu laicorum, ſine conſenſu Epiſcoporum, tam illos, quam etiam quoſcunque alios Religioſos recipere prohibemus, dimiſſis quaſcunque contra tenorem iſtum aliquo tempore receperunt.

Excommunicatos quoque & nominatim interdictos, tam ab illis, quam ab aliis omnibus juxta Epiſcoporum ſententiam ſtatuimus evitandos.

In Eccleſiis vero ſuis, quæ ad eos pleno jure non pertinent, inſtituendos Presbyteros Epiſcopis repræſentent, ut eis de plebis cura reſpondeant. Ipſis vero pro rebus temporalibus rationem exhibeant competentem. Inſtitutos etiam inconſultis Epiſcopis non audeant removere.

Quod ſi Templarii, vel Hoſpitalarii ad Eccleſiam venerint interdictam, nonniſi ſemel in anno ad eccleſiaſticum officium admittantur: nec tunc ibi ſepeliantur corpora defunctorum.

De Confratribus hoc conſtituimus, ut ſi non ſe prædictis Fratribus omnino reddiderint, ſed in proprietatibus ſuis omnimodo duxerint remanendum, propter hoc ab Epiſcoporum ſuorum ſententia nullatenus eximantur: ſed poteſtatem ſuam in eos ſicut in alios Parochianos ſuos exerceant, cum pro ſuis fuerint exceſſibus corrigendi. Quod autem de prædictis Fratribus dictum eſt, ab aliis quoque Religioſis, qui præſumptione ſua Epiſcoporum præripiunt jura, & contra Canonicas eorum ſententias, & tenorem privilegiorum noſtrorum venire præſumunt, præcipimus obſervari. Si enim contra inſtitutum hoc venerint, & Eccleſiæ in quibus iſta præſumpſerint, ſubjaceant interdicto, & quod egerint, irritum habeatur.

SUMMARIUM.

1 *Religionem novam erigere pertinet ad ſolum Papam.*

2 *Religioſi etiam exempti non poſſunt Eccleſias, aut decimas recipere de manibus laicorum abſque auctoritate diœceſani.*

3 *Conſtitutio juris antiqui declaratoria trahitur etiam ad præterita.*

4 *Interdictus, & excommunicatus in una Eccleſia intelligitur ubique interdictus, & tanquam excommunicatus vitari debet etiam ab exemptis.*

5 *Religioſi in Eccleſiis ſibi pleno jure non ſubjectis quale jus conſequantur.*

6 *Et quale in ſubjectis pleno jure.*

7 *Templarii & Hoſpitalarii ſemel in anno admitti poſſunt ad Divina officia in Eccleſia interdicta.*

8 *Oblati non gaudent privilegiis Religionis, niſi ex toto ſint tranſlati.*

9 *Milites Hieroſolymitani extra Conventum degentes, an teneantur ſemel in anno confiteri Presbytero Parochiali, & ab eo in Paſchate Sacram Communionem recipere, an vero de his teneantur reddere rationem loci Ordinario, & n. ſeqq. uſque in fin.*

10 *Parochus non eſt proprius Sacerdos Religioſorum, ſed eorum Prælatus, vel Delegatus ab ipſo, & n. ſeqq.*

11 *Milites Hieroſolymitani ſunt vere Religioſi.*

12 *Abſolutio Sacramentalis eſt actus judicialis, qui in non ſubditum exerceri non poteſt.*

13 *Religioſi prohibentur alteri confiteri, quam propriis Prælatis.*

14 *Regulares extra clauſtra degentes non ſubſunt Epiſcopo, niſi ratione delicti.*

15. *Regulares itinerantes confiteri non poſſunt Sacerdotibus ſecularibus, niſi de ſuorum Superiorum licentia.*

16 *Monachi ſive ſint in Monaſterio, ſive extra, tenentur ſemel in menſe confiteri, & quando ſunt extra poſſunt confiteri Prælatis, in quorum Parochia degunt, vel aliis Religioſis, vel Epiſcopis.*

17 *Niſi obſtent Conſtitutiones a Sede Apoſtolica confirmatæ.*

18. *Milites Hieroſolymitani confiteri debent Priori vel Fratri Capellano ſui Ordinis.*

19 *Milites Hieroſolymitani extra Conventum degentes, qui præcepto Eccleſiæ de confitendo ſemel in anno, & communicando in Paſchate non ſatisfaciunt, ſubſunt punitioni Ordinarii loci tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati.*

C*Um & plantare.* Summatur, & dividitur ut per Joan. Andr.

Nota primo, ibi, *Plantare ſacram Religionem*, ad ſolum Romanum Pontificem pertinere novam erigere Religio-

gionem, de quo plenius legitur, & notatur *in c. fin. ſupra de Religioſis domibus*, & *in c. Unica, eod. tit. lib. 6.* & hic notant Hoſt. *in princ.* Joan. Andr. *n. 2.* Cardin. *in princip. in verb. Plantare*, Butr. Anchar. & omnes *in 1. notab.*

2 Secundo notæ ibi, *Eccleſias*, Religioſos etiam exemptos non poſſe Eccleſias, aut decimas recipere de manibus laicorum abſque auctoritate Diœceſani, & de hoc *in c. Cum Apoſtolica, de iis, quæ fiunt a Prælatis.*

3 Tertio nota ibi, *Dimiſſis quaſcunque contra tenorem iſtum aliquo tempora receperunt*, Conſtitutionem juris antiqui declaratoriam trahi etiam ad præterita. De quo dic, ut plene ſcripſi *in c. Quoniam, ſupra de Conſtitutionibus*.

4 Quarto notæ *in §. Excommunicatos*, Interdictum & excommunicatum in una Eccleſia intelligi ubique interdictum, & tanquam excommunicatum vitandum eſſe etiam ab exemptis; concordat *c. Nulli, infra de ſent. excom.* & hic notant gl. *in verb. Excommunicatos*, Hoſt. *n. 4. in eod. verb.* Butr. *n. 6.* Abb. *in 1. notab.* Mar. Soccin. *n. 4.* & ceteri omnes.

5 Quinto notæ ea *§. In Eccleſiis*, quale jus conſequantur Hoſpitalarii, & alii Religioſi in Eccleſiis, quæ ſibi non ſunt pleno jure ſubjectæ: conſequuntur enim nudum jus præſentandi, & rationem de temporibus inquirendi; inſtitutio vero, & deſtitutio ad Epiſcopum pertinent, nec valet contraria conſuetudo, *ut in c. 1. de Capell. Monach. lib. 6.* & hic notant Butr. *n. 7.* Abb. *n. 2.*
6 Marian. Soccin. *n. 6.* communiter DD. Ergo a contrario ſenſu ſecus dicendum eſt, ſi Eccleſiæ ſint eis pleno jure ſubjectæ: ſed hoc intelligunt Jo. Andr. *n. 4. in verb. Repræſentet*, & alii proxime citati, quando Eccleſiæ, & populus ſunt exempti. Si vero populus non eſt exemptus, licet Hoſpitalarii, & Religioſi hujuſmodi habeant ibi jus inſtituendi; tamen oportet inſtitutum repræſentari Epiſcopo, ut recipiat ab eo curam populi, & de illa cura tenetur Epiſcopo rationem reddere, & hac ratione poterit Epiſcopus eum viſitare, & in viſitatione quæret ab ipſo, quomodo celebret populo divina officia, & quomodo illius Sacramenta miniſtret. De aliis autem temporalibus, & ſpiritualibus tenetur reſpondere Religioſis, quibus eſt ſubjectus.

7 Sexto nota in §. *Quod ſi Templarii*, novum privilegium Templariorum, videlicet ut in Eccleſia interdicta ſemel in anno admittantur ad divina officia.

8 Ultimo nota in §. *De Confratribus*, Oblatos alicui ex Religionibus non potiri ejuſdem Religionis privilegiis, niſi ea toto ſint tranſlati, eo quod ſe, & ſua ipſi Religioni obtulerint. Alias enim remanent ſub juriſdictione Ordinariorum, ut hic notant gl. *in verb. Nullatenus*, Innoc. *ad fin. in verb. Eximantur*, Hoſt. *n. 9. in verb. Omnino*, Butr. Abb. & Marian. Soc. *in ultima notab.* concordat textus *in c. Ut privilegia, infr. eod.* & ibi dixi latiſſime *a n. 1. uſque ad n. 40.*

9 Porro, cum Fratres Hoſpitalis quandoque excedant in pluribus contra Epiſcopalem auctoritatem, & ſcandalum faciant, ac periculum animarum inducant, ut hic dicitur ad exemplum Epiſcoporum, qui in Concilio Lateran. de his graviter ſunt conqueſti, quæſivit Archiepiſcopus Elboren. utrum Hoſpitalarii, ſeu Milites Sancti Joannis Hieroſolymitani extra Conventum degentes teneantur ſemel in anno confiteri Presbytero Parochiali, & ab ipſo in die Paſchatis ſacram Communionem recipere.

Secundo, an de his teneantur reddere rationem loci Ordinario.

10 Ad primum videtur reſpondendum non teneri, ſive jus commune, ſive ipſorum Militum ſtabilimenta attendamus; nam quod pertinet ad jus commune, ex decreto Conc. Generalis *in c. Omnis utriuſque, infra de pœnit. & remiſſ.* ſtatutum eſt, ut unuſquiſque ſaltem ſemel in anno peccata ſua proprio Sacerdoti confiteatur, & in Paſchate ſuſcipiat Euchariſtiæ Sacramentum. Sed Presbyter Parochialis, ſeu Parochus non eſt proprius Sacerdos Militum Hieroſolymitanorum. Ergo ipſi Milites non tenentur eidem Parocho confiteri, nec de illius manibus in Paſchate Euchariſtiam ſuſcipere.

11 Minor patet, quia cum Milites Sancti Joannis Hieroſolymitani emittentes tria vota ſubſtantialia ſint vere Religioſi, Mohed. *dec. 10. de cauſ. poſſeſſ. & propr.* & ſæpius cenſuit S. Congregatio Conc. Presbyter Parochialis non poteſt dici proprius illorum Sacerdos, de quo loquitur *d. c. Omnis utriuſque*; ſed Prælatus, cui ſubſunt, vel Delegatus ab ipſo, ut probatur expreſſe in Extravag. Benedicti XI. *Inter cunctas, §. Sed quia, privil.* ibi, *non Religioſos*, qui ſecundum ſtatuta ſuorum Ordinum propriis Prælatis confiteri debent. Facit Extravag. Jo. XXII. *Vas electionis, de hæret.* ubi damnatur error Joan. de Polliaco, qui adſtruebat confeſſos Regularibus habentibus licentiam generalem audiendi confeſſiones, teneri eadem peccata, quæ confeſſi fuerant, iterum confiteri proprio Sacerdoti, quem dicebat eſſe ſolum Presbyterum Parochialem.

Præterea ad hoc, ut Sacerdos valide abſolvere poſſit a 12
peccatis, duo requiruntur de jure communi, videlicet poteſtas, quam in ipſa ordinatione accipit, ut habetur in *c. 15. in princ. ſeſſ. 23.* & juriſdictio in pœnitentes, cum abſolutio Sacramentalis ſit actus judicialis, qui non poteſt valide exerceri in non ſubditum, ut eſt diffinitum a Conc. Trid. *in Can. 9. ſeſſ. 14. de Sacramento Pœnit.* Ex Decreto *d. c. 15.* additum eſt tertium requiſitum, ut Sacerdos vel Parochiale beneficium habeat, vel Epiſcopi approbationem: Presbytero autem Parochiali quoad Milites Hieruſolymitanos deficit ſecundum requiſitum, id eſt juriſdictio, cum ipſi ſint exempti ab omni juriſdictione Ordinariorum, etiamſi degant extra Conventum, ut patet in Conc. Trid. *c. 11. verſ. Exceptis tamen iis, ſeſſ. 24.* niſi in caſu *d. c. 3. ſeſſ. 6.* ergo tantum abeſt, ut teneantur confiteri Parocho, ut ſi de facto confiteantur, abſolutio nulla atque irrita ſit ex defectu juriſdictionis: nulla enim eſt abſolutio, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, vel delegatam non habet juriſdictionem, ut ſimiliter eſt diffinitum a Tridentina Synodo *ſeſſ. 14. cap. 7. de caſ. reſerv.*

Demum ſuppoſito ſtatu Religioſo eorundem Militum, 13
idem probat efficaciter text. in dicta Extravag. *Inter cunctas, de privileg.* ubi interdicitur Religioſis, ne cuipiam confiteantur niſi propriis Prælatis, facit text. *in c. 1.* ibi, *Monachus pœnitentiam nemini tribuat, niſi ſibi invicem, 16. qu. 1.* Item facit *cap. Si Epiſcopus, §. Nulla quoque, de pœniten. & remiſſ. lib. 6.* ubi dicitur nulla poſſe conſuetudine introduci, ut quis Confeſſorem ſibi eligere valeat, præter ſui Superioris licentiam.

Neque obſtat, quod cum hujuſmodi Milites degant 14
extra Conventum, ut ſupponitur, in dubio ſubſit Epiſcopo etiam quoad ea, quæ ad Curam animarum non pertinent, ex Decreto Concilii Tridentini *c. 3. ſeſſ. 6.* Quoniam reſpondetur ex *d. cap. 3.* Regulares extra Conventum degentes non ſubeſſe Epiſcopo, niſi ratione delicti, ut patet ex verbis ejuſdem Capituli ibi, *Si deliquerit.* Equites autem Hieroſolymitani, qui ſemel in anno peccata ſua non confitentur Presbytero Parochiali, vel ab ipſo in Paſchate Sacram Communionem non ſuſcipiunt, minime delinquunt, dummodo alias coram proprio Sacerdote, & in ſuis Eccleſiis præcepto Eccleſiæ ſatisfaciant, ut dictum eſt; & ſic quoad Sacramenta non ſortiuntur forum Ordinarii. Debent enim confiteri ſuis Prioribus,
vel Capellanis, vel alteri de ipſius Prioris licentia, ut 15
inferius dicetur. Sicut videmus alios Religioſos itinerantes non poſſe peccata ſua confiteri Presbytero ſeculari, niſi de ſuorum Superiorum licentia, & abſolutionem aliter factam eſſe ipſo jure nullam, ut pluribus probat noviſſime Ludovic. Miranda *in Manuali Prælator. tom. 2. q. 33. art. 6. in 1. concl.* dicens, generali conſuetudine Religionum receptum eſſe, ut iter facturi prius a propriis Prælatis facultatem obtineant ſibi Confeſſorem eligendi, & ibi refert non ſolum plura privilegia Sixti IV. Leonis X. & aliorum Summorum Pontificum, quibus fit facultas Religioſis itinerantibus eligendi Confeſſorem, ſed etiam ſpecialem prohibitionem Clementis IV. & Bonifacii VIII. ne quis ex Fratribus Minoribus, excepto mortis articulo, aliis, quam ejus Ordinis Sacerdotibus confiteatur.

Adverte tamen, quia in prædictis aliter videntur ſen- 16
tire DD. *in Clem. Ne in agro, §. Sane de ſtat. Monach.* ubi in ſpecie Petr. Anch. *n. 5.*

Nota, inquit, quod ſive Monachi ſint in Monaſterio, ſive extra, tenentur ſemel in menſe confiteri, & quando ſunt extra, poſſunt confiteri Prælatis, in quorum Parochia degunt, vel aliis Religioſis adhoc deputatis per diœceſanum: allegat c. 1. 16. *queſt. 1.* & *Clem. Dudum, de ſepult.* quæ tamen jura hoc non probant. Poſſunt etiam

ſecun-

ſecundum eum confiteri Epiſcopo invitis Prælatis, ut notat Archidiac. *in capit. qui reſiſtit, numer.* 6. 11. *quæſt.* 3. ubi dicit, ſe non credere Abbatem poſſe prohibere Monacho, ne confiteatur Epiſcopo, vel Pœnitentiario ejus: & hoc ideo, quia Epiſcopus eſt Ordinarius ſingulorum,
37 qui ſunt in ſua diœceſi. Hoc tamen limitat, niſi ſecus ſit expreſſum in Conſtitutionibus Monachorum, quæ confirmatæ ſunt a Papa. Nos verſamur in caſu hujus limitationis, ut conſtat ex dictis ſupra n. 13. & 15. & mox ſubjiciam.

38 Quod ſpectat ad ſtabilimenta Ordinis S. Jo. Hieroſolymitani, res ſit magis clara; nam in eis expreſſe interdicitur militibus, ne alteri cuipiam confiteantur, quam Priori, aut alicui Capellano ejuſdem Ordinis, niſi de ipſius Prioris licentia, vel eo abſente, de licentia Superioris, ut habetur *in tit.* 3. *de Eccleſia, ſtatuto* 7. *pag.* 24. Quæ quidem ſtabilimenta cum a multis Summis Pontificibus fuerint confirmata, ſunt omnino obſervanda, ut per Archid. *loco citato*, cum præſertim non ſint contraria Decreto Conc. Tridẽo. *ſeſſ.* 23. *c.* 15. quod nihil ſtatuit de pœnitentibus Regularibus, imo ſe reſtringit ad confeſſiones ſecularium; & conſonant Sacrorum Canonum diſpoſitioni, ut ex dictis conſtat. Quibus etiam accedit Conſtitutio 9. Pii IV. *Circumſpecta*, in Bull. *tom.* 2. *pag.* 9. quæ in §. 29. tribuit facultatem fratribus Capellanis Ordinis San. Joannis Hieroſolymitani, Militum, & ipſorum familiarium confeſſiones audiendi, illiſque Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum adminiſtrandi.

Ad ſecundum reſpondetur, Milites extra Conventum degentes teneri omnino reddere rationem Ordinario, quod annuæ confeſſionis, & communionis præceptum adimpleverint; nam cum omnes Chriſti fideles arctentur præcepto *d. c. Omnis utriuſque de pœnit. remiſſ.* utique ſi Milites Hieroſolymitani illud non adimpleant, graviter delinquunt. Ratione autem delicti degentes extra Conventum ſubſunt viſitationi, punitioni, & correctioni Ordinarii tanquam in hoc a Sede Apoſtolica Delegati, *ut in d. c.* 3. *ſeſſ.* 6. & ita alias re diligenter examinata, reſpondit S. Congregatio Concilii, quæ hujuſmodi delictum etiam connumeravit inter graviora. 39

DE PRIVILEGIIS, &c.

Cæleſtinus III. Abulen. Epiſcopo.

CAPUT X.

PAtentibus literis certificari deſideras, utrum Templariis, Hoſpitalariis, & aliis Oratoria in domibus ſuis habentibus liceat campanas in eis ponere, publiceque pulſare? Reſpondemus autem conſultationi tuæ, quod non licet eis hoc agere: quin potius per te, per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota, coercendi ſunt, ut ita ſint ſuo jure contenti, quod juſtitiam non impediant aliorum.

SUMMARIUM.

1 *CAmpanæ in Oratoriis privatis publice teneri non poſſunt.*
2 *Campanas habere in loco publico, & elevato eſt ſignum loci publici, & ſacrati.*
3 *Hoſpitalia & Oratoria cum non apparent conſtructa auctoritate Epiſcopi, ex quibus ſignis præſumantur publica, vel privata.*
4 *Exempti delictum ſi extendit vires ſuas, & effectum extra locum exemptum, licet committatur in loco exempto, poteſt per Ordinarium puniri.*
5 *Declaratur.*
6 *Religioſis an liceat in eorum Oratoriis, vel Monaſteriis unam, vel plures habere campanas, & n. ſeqq. uſq. in fin.*
7 *Intellectus c. Nimis iniqua, de exceſſibus Prælat. & num.* 13.
8 *Conceſſa omnia videntur, quæ non inveniantur prohibita. Declaratur, n.* 14.
9 *Unicuique licet in ſuo facere quod vult, dummodo nihil in alienum immittat, etiamſi per hoc alius lædatur: quod intelligitur de immiſſione rei corporalis, n.* 17.
10 *Campanarum plurium quæ ſint cauſa, & n.* 12. *&* 22.
11 *Cauſa rei ceſſans rei finem imponit, & perſeverans eam ampliat, & intendit.*
12 *Campanarum ſonus eſt adinventus ad convocandam populi multitudinem ad audiendum verbum Dei, & n.* 22.
15 *Singularitas non ſemper pluralitatem excludit.*
16 *Taxativæ dictiones non ſemper in oratione ſubaudiuntur.*
17 *Fumus enumeratur inter corporalia.*
18 *Mendicantibus poſt Extravagantem Joannis XXII. Quia cunctos, non licet in ſuis Conventibus habere niſi una campanam, & n.* 25.
19 *Et quid, ſi unam habeant pro ſe, & aliam pro univerſitate.*
20 *Et quid, ſi antea plures habuerint ſine contradictione, & n.* 26.
Et quid, ſi ita ſe habeat conſuetudo, n. 27.
Et quid, ſi habeant Parochias, n. 28.
21 *Campanulas habere, & privatim pulſare non eſt prohibitum Religioſis in eorum officinis, & in privatis Oratoriis, & n.* 24.
22 *Campanam in privato Oratorio Religioſis publice tenere, & pulſare non licet.*
23 *Pluralitas quandoque reſolvitur in ſingularitates.*
28 *Parochialis Eccleſia ſi campanas tres videlicet grandiorem, mediam, & minimam habere non poſſit, ſaltem duas debet habere.*

Fagnan. in V. Lib. Decretal.

PAtentibus. Religioſi in domibus privatis, licet ſint ibi privata Oratoria, non poſſunt habere campanas: 1
hoc dicit Jo. Andr. Butr. Card & Anch. vel ſic ſecundum Abb. & Marian. Soc. In Oratoriis privatis campanæ publice teneri non poſſunt etiam per Religioſos; & ſunt duæ partes, conſultatio & reſponſio, ſecunda ibi, *Reſpondemus*.

Nota primo ex hac litera, in loco publico, ſeu eleva- 2
to habere campanas, & publice pulſare, eſſe ſignum loci publici, & ſacrati, ut hic notat Anton. de Butr. *n.* 3.
Abb. Marian. Soc. & Dec. omnes *in* 1. *notab.* & idem Butr. 3
in c. ult. n. 3 *ſupra de cenſib.* inferentes ex hoc ad deciſionem quæſtionis quotidianæ, an Hoſpitalia, vel Oratoria in dubio cenſeantur publica, vel privata, non apparent, an auctoritate Epiſcopi ſint conſtructa; nam ſi ibi eſt campana elevata, quæ publice pulſatur, ſignum eſt ea eſſe publica, & Epiſcopo ſubjecta: & idem dicitur, ſi ibi celebratur; ſunt enim iſta ſigna loci publici, arg. *c. Unicuique, & c. ſeq. de conſecrat. diſt.* 1. & notat Archid. *in c. Nemo, n.* 3. *verſ. Ubi autem dubium eſt, ead. diſt.* & plenius idem Abb. *in c. Inter dilectos, n.* 1. *ver. Sed contra hoc, de donationibus*, & late conſuluit Frideric. de Sen. *conſ.* 130. *Factum eſt tale, Quædam domus per tot.* Adverte tamen, quia actus ſolius celebrationis Miſſæ neceſſario non concludit locum eſſe publicum, ut probat tex. in *d. c. ult.* ubi dicitur in Oratoriis privatis interdum celebrari; & ſic non probat hoc eſſe quod ab hoc contingit abeſſe, *c.* 2. *de tranſlat. Epiſcop. & l. Neque natales, C. de probationibus*, quod dicis eſſe notandum Abb. *in d. c. ult. n.* 1. *v. Item nota*; intelliges ergo celebrationem Miſſæ ſignum eſſe loci publici, & ſacrati, ſi actus celebrationis ſit publicus, ita ut omnes indifferenter admittantur, prout intelligunt Archid. *in d. c. Nemo, n.* 3. & declarant Butr. *in d. c. ult. in tertio notab.* & Abb. *n.* 1. *de cenſib.*

Secundo, ex hac litera colligit Anton. de Butr. *n.* 5. quod ubi delictum exempti extendit vires ſuas, & effectum extra locum exemptum, licet committatur in loco exempto, nihilominus poteſt per Ordinarium arceri, & puniri; nam campanæ non pulſantur niſi propter auditum: & quamvis

pulſentur in loco exempto; tamen propter ſonum extenditur turbatio ad locum non exemptum: ad quod facit *cap. Tuarum*, *inf. eod.* concordant hic Abb. *n.* 4. *verſ. in gl.* 2. qui pluribus hoc confirmat, & Mar. Soccin. *in ult. notab.*
5 Quod puto verum, niſi privilegium exemptionis ſit conceſſum etiam ratione rei ſitæ, contractus initi, & delicti commiſſi extra locum exemptum, ſicut ſunt hodie exemptiones Religioſorum fere omnium, ut plene ſcripſi *in d. c. Tuarum*, *a n.* 18. *uſque ad n.* 25. Tunc enim etiamſi campanæ pulſarentur in ipſomet loco non exempto, tamen exempti non poſſent ab Ordinario puniri, quia hujuſmodi exemptiones ſpeciales non ſunt ſublatæ per *c. Volentes*, *de privil. lib.* 6. ut ex facto reſpondit Gemin. *con.* 72. *Quia articulus ipſe n.* 1. *col.* 3. *in princ. v. Infertur ſecunda concluſio*, & dixi in præallegato *c. Tuarum n.* 16. *& ſeqq. infra eod.*

6 QUÆRO generaliter, an Religioſi poſſint in ſuis Oratoriis unam, vel plures habere campanas.

7 Difficultas verſatur in conciliatione hujus Decretalis, ubi hoc prohibetur, cum *cap. Nimis iniqua*, *ſupr. de exceſſ. Prælat.* ubi recenſentur inter alia gravamina Fratribus Prædicatoribus illata, quod non permittantur in eorum Oratoriis aſſervare Eucharistiæ Sacramentum, nec habere campanam,

Pro ſolutione dantur tres intellectus. Primum eſt Goffredi *in d. c. Nimis iniqua*, quod ille textus loquatur de Oratoriis publicis, quæ ſunt in Monaſteriis Religioſorum; hoc autem c. de Oratoriis exiſtentibus in eorum domibus privatis, vel grangiis: & hic intellectus eſt ſatis amicus literæ, & magis placet Abbati *hic n.* 5. *v. Et quanquam primus intellectus Goffredi multum mihi placeat*, & Marian. Soccin. *n.* 10. *v. Dicit Dominus meus.*

Secundus intellectus eſt Innocentii hic, videlicet quod text. *in d. c. Nimis iniqua*, procedat ex privilegio, vel gratia ſpeciali: hæc autem Decretalis de jure communi.

Tertius intellectus eſt Hoſt. hic *n.* 2. qui exponit verbum *Campanas*, ſcilicet plures, *l. Ubi num. ff. de teſtib.* Pluralitas ergo, & pulſatio publica hic reprobatur, ſed unicam habere campanam non eſt eis prohibitum: & ita procedit tex. *in d. c. Nimis iniqua*, qui in ſingulari loquitur, ibi, *Nec ſuſtinentes eos habere campanam*, & ſic licet Religioſis habere unam, ſed non plures, ut in hac litera; & Hoſt. ſequitur Arch. *in c. Quidam in fine* 18. *q.* 2. quod dicit perpetuo notandum Abb. *hic n.* 5. *ver. Vel tertio*, ſecundum Hoſt. & potiſſimum pro Mendicantibus, qui tenent plures campanas, ita ut eorum loca videantur principaliora in civitate; non enim poſſunt de jure communi tenere niſi unam, idque deberet eis ſufficere, cum populum non habeant; & hoc ſecundum eum ſervant Fratres Minores de Obſervantia, pro quibus facit *Clem. Exivi de Paradiſo*, *§. Licet vero*, *v. Hinc eſt etiam*, *& ver. Quamvis etiam*, *de verb. ſignific.* ſequitur Jo. de Selva *in tr. de beneſ. part.* 1. *q.* 3. *n.* 101.

8 Porro fuit olim magna lis in Curia Romana, utrum Fratres Prædicatores poſſent habere plures campanas: & dicebatur poſſe. Primo, ex regula, qua dici conſuevit, omnia
9 videntur conceſſa, quæ non probantur prohibita, *l. Sancimus*, *C. de relig. & ſumpt. funer. l. Nec non*, *§. Quod eis*, *ff. Quib. ex cauſ. major. l. Ab ea parte*, *ff. de prob.* Secundo, ex alia regula, quæ habet, unicuique licere in ſuo facere, quod vult, dummodo nihil in alienum immittat, *l. Sicut*, *§. Ariſto*, *ff. ſi ſervit. vindicet.* etiamſi per hoc alius lædatur, dummodo doloſe non faciat, *ut l. Fluminum*, *§. ult. & duabus legib. ſeqq. de damn. infect. l.* 1. *Idem ait*, *& §.*
10 *Denique Marcellus*, *ff. de aqua pluvia arcen.* Tertio, quia cauſa pluralitatis campanarum eſt honor Sanctorum, decor cultus Divini, & convocatio populi: Sed iſtæ tres cau-
11 ſæ ſubſunt in Eccleſiis Prædicatorum; ergo & jus pluralitatis campanarum, quia ſicut cauſa rei ceſſans, rei finem imponit; ita & præſervans, eam ampliat, & extendit, *l. Plane*, *ff. de oper. liber. leg. Adulter. Digeſtis de Adulter. l. Adigere*, *§. Quamvis*, *ff. de Jurepat.* & cum pacis ſimiliſque militiæ ſint, juſtum & competens videtur eiſdem privilegiis gloriari, *l. ult. C. de Palatin. Sacr. largit. lib.* 12. Et
12 quod ſonus campanarum ſit adinventus ad convocandum populum, ſive populi multitudinem ad audiendum verbum Dei, ſatis innuitur Numer. *c.* 10. ibi, *Fac tibi argenteas tubas, & ductiles, quibus convocare poſſis multitudinem*: & infra, *Ubicunque increpueris tubis, congregabitur ad te omnis*
13 *turba.* In contrarium allegatur hoc c. ubi prohibetur campanarum pluralitas etiam Religioſis: *& c. Nimis iniqua*, *de exceſſ. Prælat.* ubi conceditur eis habere campanam; ergo unam duntaxat. Sed ad prædicta reſpondebatur non obſtare hoc c. quia loquitur de Oratoriis conſtructis in privatis domibus, de quibus habetur *in Authen. Ut in privat. domib.* Sacra myſteria non fiant in rubro, & nigro, & de quibus procuratio dari non debet, *ut c. ultim. ſupra de cenſib.* Nec debet intelligi de Monaſteriis ubi ſunt ſolemnes Eccleſiæ, & Conventus, *ut c. Si quis etiam*, *de conſecrat. diſt.* 1. & quod inter iſta ſit patens differentia, liquet ex *c. Quidam Monachorum* 18. *q.* 2. & ibi notatur. Item non obſtat *d. c. Nimis iniqua*, ubi legitur in ſingulari, campana, quia narrat gravamen, quod inferebatur Prædicatoribus, & Minoribus, videlicet quod Prælati eis campanam non permittebant: & illud gravamen ibi tollit. Quis ergo dixerit legem proditam in eorum favorem, debere gravamen eis inducere? certe qui hoc dicit, a mente legislatoris divertit, *l. Deducta*, *§. fin. ff. ad Trebell. c. Tranſmiſſa*, *inf. de verbor. ſignific.* Hæc enim ratio pro eis poſita eſt, non contra ipſos, *l. In ratione*, *§. Tametſi ante*, *ff. Ad leg. Falcid.* Quippe ſi 14
ante d. *c. Nimis iniqua*, præceſſiſſet prohibitio, ne campanas haberent, tunc permittendo eis habere campanam, forte maneret prohibitio in aliis; ſed cum nulla præceſſerit prohibitio, & tantummodo tollatur gravamen, quod inferebatur circa unam campanam, non licet hinc deducere prohibitionem ſuper pluralitate, quia ſecundum hoc unum contrariorum induceret reliquum, ſcilicet conceſſio prohibitionem, quod eſſe non debet, *leg. legat. l. inutiliter*, *§. fin. ff. de adimend. legat. l. Cum tale*, *§. ult. ff. de condit. & demonſt.* Sicut nec prohibitio inducit ejus contrarium, videlicet juſſum affirmativum, *leg. Titia*, *ff. de manumiſſ. teſtam.* ita nec conceſſio debet inducere prohibitionem, cum loquimur de his, quæ alias ſui natura prohibita non ſunt, ut legitur, & notatur *in c. inter corporalia*, *de transl. Epiſc.* Nec etiam multum a verbi proprietate recedit, quod prohibendo gravamen circa campanam illatum, etiam de pluralitate campanarum intellexiſſe videatur, *ut l. Si pluribus*, 15
ff. de leg. 2. *leg. Si plures de leg.* 3. *& leg. Si neceſſarios*, *§. Si annua*, *ff. de pignor. act. a'tion.* neque enim ſemper ſingularitas pluralitatem excludit, *l. In uſu*, *ff. de verb. ſignificat. l.* 1. *§. Hoc editum*, *ff. Quod falſi tutor author.* Signa enim taxativa, ut tantum, & duntaxat, non ſemper ſubaudiuntur 16
in oratione. Unde non eſt bona illatio. Tu habes unum oculum; ergo unum tantum, ut *l. ult. §.* 1. & ibi notat. *ff. de leg.* 2. & una via ducit Romam; ergo una tantum: & actio edita demonſtrat ſpeciem futuræ litis, ſed non ſola, *ut* 17
l. 1. *circa princ. de edend.* & aliud eſt dejicere Epiſcopum; ergo Epiſcopum ſolum, *c. Requiſiſti*, *de teſtam.* Objiciebatur etiam contra prædictos Fratres, quod immiſſio ſonitus campanarum ad alienum eſſet contra *d. l. Sicuti*, *§. Ariſto*, *ff. Si ſerv. vindicet.* Sed ibi intelligitur de immiſſione rei corporalis, ut patet per exempla ibi poſita, ſcilicet fragmentorum aquæ, & fumi, quæ tria conſtat eſſe corporalia; de primis duobus patet ad ſenſum, de tertio ſcilicet de fumo notatur *inſtit. de reb. corp. & incorporalib. in princ. & in l.* 1. *§.* 2. *ff. de rerum diviſione.* Ita conſuluit Oldr. *in conſ.* 228. *incip. Quod Fratres Prædicatores*, *per tot.* cujus reſponſum fere ad calamum tranſtulit Alberic. de Roſate *in dictionari in verb. Campana*, & ſequuntur hic Marian. Soccin. *n.* 10. & Decius *n.* 23.

Tu vero dicas hujuſmodi altercationem ſublatam eſſe 18
per Conſtitutionem Joann. XXII. quam Doctores noſtri non allegant, in Extravag. *Quia cunctos*, *de officio Cuſtodis*, ubi præmiſſa Cathedralium, & aliarum Eccleſiarum querela quod nonnulli Mendicantium Ordinum profeſſores in aliquibus ſuis Conventibus plures campanas obtinent, & impoſterum ſatagunt obtinere, & propterea juſtitiæ detrahitur, & exinde civitatibus locorum interdum affertur Divinis officiis impedimentum, videturque inter ipſos litigiis, & ſcandalis via aperiri, ſtatuitur primo, *ut Religioſi dictorum Ordinum Mendicantium in nullo Conventu ſuo, ſeu loco plures campanas habeant ſine Sedis Apoſtolica licentia ſpeciali, ſed una tantummodo pro loco quolibet ſint contenti, Secundo, ut ſi communitas, ſeu Univerſitas* 19
aliqua eccleſiaſtica, vel mundana, ſeu iidem Religioſi pro hujuſmodi Univerſitate in aliquo ipſorum locorum campanam aliam habuerint, vel nunc habent, non illam, ſed aliam ſolam eorum ſpecialiter uſibus deputatam pulſare valeant horis diurnis, & nocturnis, Miſſis, & aliis conſuetis. Tertio, permittitur eiſdem Religioſis, ut ubi ha- 20
ctenus plures campanas ſine lite, & contradictione qualibet in uſus duntaxat proprio habuerint, & nunc habent, illis etiam deinceps libere uti poſſint, aliis quibuſcunque per eos habitis intra trium menſium ſpatium de ſuis lo-

cis

tis, ſeu campanilibus deponendis, & nullatenus iterum re-
21 *ponendis. Quarto declaratur, ut campanula, quæ in Re-ſectoriis, Sacriſtiis, Capitulis, & aliis forſan officinis Religioſorum ipſorum conſueverunt habere, ſub dicta ordinatione nullatenus comprehendantur.* Hæc ibi.

22 Quibus poſitis conclude veritatem ſub diſtinctione; nam aut quæritur de Oratoriis privatis, ſeu domeſticis, quæ Religioſi habent in ſuis privatis domibus, vel grangiis; & in his nec unam campanam licet eis obtinere in loco publico, ſeu elevato, quia cum ibi Miſſas, & divina officia publice nequeant celebrare, ut dixi in *c. ult. ſupra de cenſibus*, conſequens eſt, ut nec poſſint ibi publice habere, aut pulſare campanam, cujus præcipuus eſt uſus plebem vocare ad Divina officia, *ut c. 1. & 2. de off.*
23 *Cuſtodis*, & conſtat ex dictis ſupra *n. 11. & 12.* Et in ſumma de hoc eſt caſus expreſſus non cavillando literam in hac Decretali, quæ etſi loquatur in plurali de campanis, hoc tamen facit, quia eodem modo de Hoſpitalariis, & Templariis, eorumque Oratoriis loquitur in plurali. Unde verbum, *Campanas*, debet diſtributive accipi, ſingula ſingulis referendo, ſecundum ea, quæ notat Bart. *in l. Falſa, §. Si quis n. 1. ff. de condit. & demonſtr.* & fuſe Everardus *in ſua Centaria legali in loco a vi numeri, a n. 9. uſq. ad n. 10.* Similis expoſitio fit *in c. Ut privilegia, in fine inf. eod.* & hoc uſu receptum eſt; nullibi enim ſervatur, ut in Oratoriis, quæ ſunt intra domeſticos parietes, in
24 loco elevato teneatur, vel publice pulſetur campana. Non tamen eſt prohibitum ibi tenere campanulam privatam, & privatim pulſare, ut a contrario probat hæc litera *in verb. Publilice*, ſecundum Anton. de Butr. *hic n. 30.* Anch. *n. 2.* Abb. & Marian. Socc. *in 2. notab.* & Dec. *n. 8. & 23.*
25 Aut quæritur de Oratoriis publicis, vel Eccleſiis, quæ ſunt in ipſis Monaſteriis Religioſorum: & planum eſt eis non licere in eorum Conventibus, & locis plures campanas habere ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ, ſed una tantum pro quolibet loco debere eſſe contentos, ut eſt expreſſum ad literam in eadem Extravaganti Jo. XXII. *Quia cunctos*, & concordat Concilium Provinciale Mediolanenſe IV. *in titulo de ſacris locis, eorumque cultu, §. De campanis, tom. 4. Concilior. par. 2. fol. 437. col. 2.* ubi ſic legitur: *Simplex Eccleſia, Oratoriumve unam tantum campanulam habeat*, ut Joannis XXII. Conſtitutione ſancitum eſt. Itaque hodie eſt approbata opinio Abbatis, quod Religioſis non liceat in Eccleſiis, & Oratoriis Monaſteriorum ſuorum habere niſi unam campanam.

Limita primo, niſi Religioſi in Eccleſiis vel Oratoriis 26
hujuſmodi habuerint plures campanas ante prædictam Extravagantem, & nunc ſine lite, contradictione habeant, quia tunc eis libere uti poſſunt, ut diſertis verbis ibi ſtatuitur in §. *Ceterum*; & ita eo tempore inſpecto approbatur intellectus Goffredi ad tex. *in c. nimis iniqua, de exceſſ. Prælat.* & reſponſa Oldrad. contra Hoſt. quod Religioſis Mendicantibus in eorum Oratoriis publicis, & Eccleſiis de jure communi permiſſum ſit non dantum unam campanam, ſed etiam plures obtinere, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra *n. 8.*

Limita ſecundo, niſi plures campanas habeant ex anti- 27
qua conſuetudine; tunc enim militat ratio quæ movit Papam Jo. XXII. ad permittendum, ut Religioſi poſſent retinere plures campanas, ſi eas habuiſſent ſine contradictione ante tempus conſtitutionis. Item per hanc conſuetudinem ſit redditus ad jus commune antiquum, ut ſupra proxime dictum eſt, quod eſt ſavorabile, *ut c. Cum dilectus, §. Ceteram*, & ibi gloſ. notab. *in verb. Juri communi*, & Abb. *n. 21. ſupra de conſuetud.*

Limita tertio, niſi Monaſteria hujuſmodi, vel Conven- 28
tus habeant Parochias, quia tunc plures habere campanas, & poſſunt, & debent; unde in Concilio Mediolanenſi IV. *in loco ſupracitato, n. 25. in §. De campanis*, ſic legitur: *Parochialis Eccleſia ſi campanas tres, grandiorem ſcilicet, mediam, & minimam habere non poteſt, ſaltem duas, ubi fieri poteſt, habeat, eaſque diſtincto ſoni concentu inter ſe recte conſentientes, pro varia divinorum officiorum quæ fiunt, ratione, & ſignificatione:*

DE PRIVILEGIIS, &c.

Innocentius III. Archiepiſcopo Lugdunen.

CAPUT XI.

TUarum nos tenor edocuit literarum, quod Fratres Hoſpitalis S. Joannis laicos & illiteratos mittunt pro eleemoſynis colligendos: & infra. Cum in quadam Eccleſia baptiſmali, eis a prædeceſſore tuo collata, quidam eorum percutiens Vicarium Sacerdotem, ipſam Eccleſiam ſanguinis effuſione fœdaſſet, uſque ad reconciliationem Divina ibidem interdixiſti officia celebrari; ſed nihilominus ipſi in ea Divina officia celebrarunt. Alios vero Presbyteros ab officio ſuſpenſos per Epiſcopos ſuos, iidem cum ſint laici, ad Divina officia reſtituiunt exequenda. Quoſdam præterea, qui cum uxoribus ſuis in domibus propriis commorantur, eo quod eis de ſuis aliquid conferunt annuatim, ita emancipare contendunt, ut aliquibus ſecundum legem terræ de ſibi objectis reſpondere minime teneantur. Verum, quia privilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate, fraternitati tuæ mandamus, quatenus ſi quos Clericos, aut laicos a dictis Fratribus pro colligendis eleemoſynis Cruce falſo ſignatos inveneris, his, a quibus ipſos miſſos eſſe conſtiterit, per totam provinciam tuam exhortationis officium interdicas: miſſos, ſi laici fuerint, excommunicationis mucrone percellas: ſi Clerici, ab officio beneficioque ſuſpendas, nullo prorſus privilegii beneficio, vel appellationis remedio prævalente. Eos vero quos in prædicta Eccleſia, lege tibi diœceſana ſubjectis, poſt interdictum tuum Divina celebrare cognoveris, eadem pœna ſuſpenſionis involvens, in ea, donec reconciliata fuerit, officia non permittas celebrari Divina: Presbyteros etiam ſuſpenſos ab Epiſcopis ſuis, & per prædictos Fratres ad officia ſua temere reſtitutos, in eandem ſententiam ſuſpenſionis reducas. Illos vero, quos ad reſpondendum aliis ſecundum legem terræ, pro præmiſſa cauſa aſſerunt non teneri, nolumus excuſari, quin eos ad reſpondendum, ſublato appellationis impedimento, compellas.

S U M M A R I U M.

1 *HOſpitalarii qui mittunt pro eleemoſynis Cruce falſo ſignatos, privantur prædicationis officio, & miſſi ſi ſunt laici excommunicantur; ſi Clerici, ab officio, & beneficio ſuſpenduntur.*

2 *Quæſtores, qui ad eleemoſynas colligendas ab Hoſpitalariis mittuntur, quas qualitates habere debeant.*

3 *Regulares Mendicantes non ſunt permittendi quærere eleemoſynas per alios, quam ſuis Ordinis Fratres* Fagnan. in V. Lib. Decretal.

Quæſtorum nomen, & uſum prorſus aboleri juſſit Concilium Tridentinum, ibid.

4 *Celebrans in Eccleſia polluta non eſt ipſo jure ſuſpenſus, ſed ſuſpendendus. Secus in Eccleſia interdicta.*

5 *Exemptus perſonaliter tantum, ubilibet delinquat, contrahat, aut res ſita ſit, forum Ordinarii non ſortitur.*

6 Exemptus reſpectu certi loci ſi delinquat in loco exempto a Diœceſano puniri non poteſt.

7 Niſi effectus delicti extendatur, ſeu explicetur contra locum exemptum.

Projiciens lapides extra locum exemptum, vel alias turbando Ordinarium cum campanis exiſtentibus in loco exempto, ab eodem Ordinario coerceri poteſt, ibid.

8 Immunitate Eccleſiæ an gaudeat exiſtens extra Eccleſiam, qui ſagitta interficit exiſtentes in Eccleſia.

9 Exempti reſpectu loci ſortiuntur forum Ordinarii ratione delicti commiſſi, ſeu contractus initi, aut res ſita extra locum exemptum.

10 Regulares an ratione delicti commiſſi, ſeu contractus celebrati, aut rei exiſtentis in loco non exempto ſubjiciantur Ordinariorum juriſdictioni, & an ligentur excommunicatione Epiſcopi edicto propoſita, & n. ſeq. uſque in fin.

11 Exemptiones quantumcunque generales locum non habent, cum exempti delinquunt, ſeu contrahunt, aut res litigioſa conſiſtit in loco non exempto, & n. 14.

12 Exemptiones contra generale Concilium non valent, niſi Concilio fuerit ſpecialiter derogatum.

13 Regularium exemptio non comprehenditur in c. Volentes, de privil. lib. 6.

14 Exemptorum a juriſdictione Ordinarii duæ ſunt ſpecies.

15 Privilegii prætextu flagitiorum non creſcit auctoritas.

16 Exemptiones ſpeciales etiam ratione delicti commiſſi, contractus celebrati, aut rei ſitæ in loco non exempto non fuerunt ſublata, aut reſtricta per c. Volentes de privil. lib. 6.

17 Declarans novum jus, non inducit, & n. 23.

18 Regulares quorumcunque Ordinum tam Mendicantium, quam non Mendicantium ſuffulti ſunt ſpecialibus privilegiis exemptionis a juriſdictione Ordinariorum ubivis delinquant, ſeu contrahant, aut res litigioſa conſiſtat, & n. ſeqq.

19 Fratrum Prædicatorum, Minorum, S. Auguſtini, Carmelitarum, Servorum, Minimorum, & Clericorum Regularium de Somaſcha exemptio a juriſdictione Ordinariorum etiam ratione delicti, contractus, ac rei refertur.

20 Monachorum Caſſinenſium, Carthuſianorum, Olivetanorum, Camaldulenſium, Canonicorum Regularium Lateranenſium, Militum S. Joannis Hieroſolymitani, & Fratrum S. Spiritus in Saxia exemptio ab Ordinariis etiam in tribus caſibus exceptis, itidem refertur.

21 Monachorum Ciſtercienſium exemptio an habeat locum in caſibus delicti commiſſi, contractus initi, aut rei ſitæ in loco non exempto.

22 Verbum, Concedimus, ſeu Indulgemus, relatum ad id quod erat conceſſum de jure communi, nihil novum concedit, ſed jam conceſſum oſtendit, & n. 28.

23 Societatis Jeſu exemptio a juriſdictione Ordinariorum an ſit reſtricta ad tres caſus exceptos, & n. ſeqq.

Societatis Jeſu literæ conſervatoriæ redactæ ſunt ad terminos Conſtitutionis Gregorii XV. de Conſervatoribus, ibid. verſ. Niſi dixerimus.

Societatis Jeſu Religio comprehenditur in derogationibus generalibus per illa verba, Societatum, & cujuſvis alterius inſtituti, ibid.

24 Privilegiorum communicatio, quam habent Ordines Regulares, comprehendat etiam exemptionem a juriſdictione Ordinarii in tribus caſibus exceptis.

25 Fratres B. Joannis Dei an ſint exempti ab Ordinariorum juriſdictione.

Regularium correctio de jure communi pertinet ad Prælatos Regulares, non autem ad Epiſcopum, niſi Prælatis negligentibus, ib. verſ. Clauſula enim.

26 Clauſula, Dummodo Sacris Canonibus, & Tridentini Concilii Decretis non adverſentur, quæ ponitur in literis confirmationis, & communicationis privilegiorum, intelligitur de Canonibus inſertis in corpore juris.

Papa auctoritatem cur Concilium Tridentinum præſervaverit in his tantum, quæ de morum reformatione atque Eccleſiaſtica diſciplina ſtatuta ſunt, ibid. verſ. Etenim cum Canones Concilii.

27 Derogationes ad cap. Volentes, de privil. lib. 6. perperam Regulares in eorum privilegiis inſerendam curarunt.

28 Fratrum Carmelitarum indultum, quod occaſione c. Volentes, nullum præjudicium generetur eorum exemptioni, quomodo ſit intelligendum.

29 Regulares non comprehenduntur in Decreto cap. 14. ſeſſ. 7. Concilii Tridentini innovante Conſtitutionem c. Volentes, & n. 34.

30 Lex innovans non egreditur terminos legis innovatæ.

31 Papa cum tribuit jus procedendi contra exemptos auctoritate delegata, non violat exemptiones, & num. 33.

32 Regularium exemptio ratione delicti extra locum exemptum commiſſi, deducitur ex pluribus Tridentini Concilii Decretis, & n. ſeq. uſq. ad n. 45.

33 Regulares, circumſcriptis exemptionibus, de jure communi originaliter ſubſunt Epiſcopis quoad legem juriſdictionis.

34 Regulares extra clauſtra degentes, ſi delinquant, puniri poſſunt ab Ordinario loci tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato in actu viſitationis tantum.

35 Lex innovata ineſt legi innovanti cum omnibus ſuis qualitatibus.

36 Regulares extra Monaſterium degentes in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum indiſtincte conveniri poſſunt coram Ordinario; in aliis vero cauſis ita demum, ſi certum judicem in partibus non habuerint.

37 Conſervatoria in cauſis criminalibus, & mixtis nemini ſuffragantur, quin poſſit coram Epiſcopo accuſari, & contra eum procedi. Et quid in cauſis civilibus.

38 Regulares intra clauſtra degentes conveniendi ſunt coram ſuis Superioribus, vel Conſervatoribus, non autem coram Ordinariis, aut alibi, & n. 34.

39 Regularium privilegia a Tridentina Synodo præſervantur.

40 Exemptorum tres ſunt ſpecies, & quibus caſibus a Tridentino Concilio ſint ſubjecti Ordinariorum juriſdictioni.

41 Capellani Regii, Milites, eorumque familiares, an & quando locorum Ordinariis ſubjiciantur.

42 Regulares degentes intra clauſtra, & extra ea delinquentes, ut puniri poſſint ab Epiſcopo, quæ debeant concurrere.

43 Incluſio unius caſus in materia juriſdictionis omnes alios diverſos excludit.

44 Regulares in prima inſtantia conveniri non poſſunt coram Ordinariis locorum in vim c. 10. ſeſſ. 24. Concilii Tridentini.

45 Regulares etiam pro delictis extra locum exemptum commiſſis ab Ordinariis locorum excommunicari, ſuſpendi, aut interdici non poſſunt.

46 Epiſcoporum cenſuræ in Regulares exemptos promulgatæ irritæ ſunt, & non ligant ex defectu juriſdictionis.

47 Regulares non tenentur ſuam exemptionem, utpote notoriam, coram Ordinariis locorum allegare.

48 Derogatio non fit niſi ad contraria.

49 Innovatio jus novum non tribuit, ſed antiquum conſervat.

50 Bulla Pii IV. privilegia, & exemptiones Regularium non ſuſtulit, niſi quatenus contrariantur Decretis Concilii Tridentini.

TUarum. In tota provincia privantur exhortationis, idest prædicationis officio Hoſpitalarii, qui mittunt 1
pro eleemoſynis Cruce falſo ſignatos; & miſſi, ſi ſunt laici, excommunicatur; ſi ſunt Clerici, ab officio, & beneficio ſuſpenduntur. Eadem ſuſpenſione puniuntur, qui ante reconciliationem in polluta Eccleſia celebrant, & ab Epiſcopis ſuſpenſi per exemptos abſolvi nequeunt. Et confratres privilegiatorum, qui ſe ad ipſos plene non tranſferunt, privilegiati non ſunt. Hoc dicit. Dividitur in duas partes principales. In prima ponitur querela, & conſultatio. In ſecunda reſponſio ibi, Verum quia. Et utraque pars ſecundum Hoſtien. & Joan. Andr. ſubdividitur

tur in quatuor; in prima ponuntur quatuor Hoſpitalatiorum exceſſus, quibus poſtea in ſecunda per ordinem reſpondetur.

2 Nota primo qualitates, quas habere debent quæſtures, qui mittuntur ad eleemoſynas colligendas; debent enim eſſe litterati, & vere eorum Fratres; non autem laici, & falſa Cruce ſignati, ut per Anton. de Butr. *num.* 2. & An-
3 char. *num.* 1. Unde Sacra Congregatio Concilii alias declaravit Fratres Mendicantes non poſſe quidem ab Epiſcopis prohiberi, quominus per ſeipſos in diœceſibus, ubi habent Conventus, eleemoſynam quærant, ſed tamen ſi extra loca, ubi Monaſteria exiſtunt, quæritare voluerint, teneri ſuorum Superiorum licentiam Ordinario oſtendere; ac ſi extra diœceſim, teneri etiam illius conſenſum obtinere. Ceterum nullatenus eſſe permittendum, ut eleemoſynas quærant per alios, quam ſui Ordinis Fratres. Quæſtorum nomen, & uſum in quibuſcunque Chriſtianæ Religionis locis prorſus aboleri juſſit Concilium Tridentinum *in cap.* 9. *ſeſſ.* 21. vide *Clement. Abuſionibus, de pœnit. & remiſſ.* & quod de hujuſmodi quæſtoribus, præcipue S. Antonii Viennen. dicam *in c. Cum ex eo, infr. eod. tit.*

4 Secundo nota ibi, *Ab officio, beneficioque ſuſpendas;* celebrantem in Eccleſia polluta non eſſe ipſo jure ſuſpenſum, nec irregularem, ſed eſſe ſuſpendendum, *cap. Is qui, de ſentent. excommunic. in* 6. Butr. *hic n.* 4. *in* 3. *notab.* Abb. *num.* 3. *verſ. Et pro hoc ſingulariter*, & Dec. *n.* 23. Aliud juris eſt, ſi quis celebret in Eccleſia interdicta; quia eſt ſuſpenſus ab officio, & beneficio, & omni juriſdictione, *ut in cap. fin.* ſecundum unam lecturam, *ſupra de exceſſ. Prælat.*

5 Tertio nota exemptum ſortiti forum diœceſani ratione delicti, quod patet hic; nam miſſi ab Hoſpitalariis per Epiſcopum ſuſpenduntur ab officio, & beneficio, nullo eis privilegio ſuffragante, & ipſis Hoſpitalariis prædicationis officium interdicitur. In hoc tamen articulo ſunt opiniones, quas recitat gloſ. *in ver. Privilegiis beneficio*, & Anton. de Butr. *n.* 19. ut latius dicam infra.

Sed communiter ſic diſtinguitur: Aut exemptio eſt mere perſonalis, ut quia eximitur perſona ſimpliciter, & abſolute, non autem reſpectu certi loci; & tunc ubilibet exemptus delinquat, non punitur a ſuo diœceſano, quia alias privilegium exemptionis eſſet prorſus inutile, & eluſorium: ad hoc *l.* 3. *Cod. Ubi Senator. vel Clariſſ. & c.* 1. *infra eod. lib.* 6. *in verſ. Nunquid ergo*, facit *cap. In his, infra eod.* Et hæc eſt ratio, cur Referendarii utriuſque Signaturæ non ſortiantur forum Ordinarii ratione delicti, contractus, aut rei; quia ſcilicet eorum exemptio mere perſonalis eſt, ut ſcripſi late *in cap. Ex parte, il ſecondo,*
6 *infra eod.* Aut exemptio non eſt mere perſonalis, ſed localis, vel mixta, ut quia eximitur perſona reſpectu Monaſterii, vel Canonicus reſpectu Eccleſiæ: tunc ſerva diſtinctionem gloſ. hic, quia ſi exemptus delinquat tantum in loco exempto, ita ut effectus delicti ſe non extendat extra ipſum locum, puniri non poteſt a diœceſano: hic eſt caſus *in dict. cap. in eodem verſ. Nunquid ergo, de privileg. lib.* 6 niſi ratione generalis interdicti, ad cujus obſervantiam tenentur etiam exempti, contraria conſuetudine non obſtante, *cap. Cum inter, de conſuet. Clement. Ex frequentibus, de ſent. excomm.* non quidem ex juribus ſententiæ, ſed Canonis, *Authent.* ne cenſura illudatur, ut poſt Joann. Andr. notat Abb. *in d. cap. Cum inter, n.* 3. ſeu ne frangatur nervus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ut per
7 Butr. *hic n.* 19. *verſ. Tu prædicta conclude:* Aut delictum extenditur, ſeu explicatur extra locum exemptum; & tunc punitur a diœceſano, ut hic, & in *cap. Parentibus, ſupra eod.* nam hic Templarii mittebant ſuos Quæſtores extra locum exemptum; ideo puniuntur a diœceſano. Unde ſi exempti projicerent lapides, vel aliter turbarent Ordinarium cum campanis exiſtentibus in loco exempto, ab eodem Ordinario coerceri poſſent, juxta text.
8 *in d. c. Parentibus*, & ex facto reſpondit Gemin. *conſ.* 72. *num.* 6. *verſ. Nec obſtat, uſque in fin.* Quod facit ad quæſtionem, an extra Eccleſiam, & ſagitta interficiens aliquem in Eccleſia exiſtentem gaudeat immunitate Eccleſiaſtica in terminis Bullæ Gregorii XIV. ex prædictis enim conſtat non gaudere; nam ibi videtur commiſſum delictum, ubi effectus ſequitur, ut dicunt Abb *hic num.* 8. & Dec. *num.* 46. ad hoc optimus textus *in l.* 4. §. *Hoc autem edicto, ff. de vi bonorum raptor.* & quod not. Bart. *in l. Libellorum, n.* 7 *ff. de accuſat.* ubi ſtatuit ſtatutum impunem pœnam percutienti, vel homicidium committenti, quærit, qui locus inſpiciatur, ſi aliquis exiſtens in platea cum baliſta percuſſerit aliquem extra plateam, & reſolvit eſſe inſpiciendum locum, ubi quis percutitur, vel occiditur, ſi ſtatutum puniat percutientem, vel occidentem, ſecus ſi ſagittantem: ejuſque opinionem tuetur Felin. *in cap. final. num.* 14. *ſupra de foro compet.* & vide plene per Aretin. *ibid. num.* 7. & Joann. Andr. *in cap. In obſcuris, de regul. jur. in Mercurial.* Si vero delictum ſit omnino commiſſum 9
extra locum exemptum, tunc indubitanter exempti a diœceſano puniri poſſunt; hoc enim caſu habet locum textus in *d. cap.* 1. *infra eodem lib.* 6. ubi ratione delicti commiſſi extra locum exemptum, vel ratione contractus alibi initi, aut ratione rei alibi ſitæ exempti conveniuntur coram Ordinario loci: ita in effectu ex mente Doctorum diſtinguunt hic Anton. de Butr. *num.* 19. *in eod. verſ. Tu prædicta conclude*, & Abb. *num.* 8.

Hoc ultimum fallit, ſi privilegium exemptionis ſit ſpeciale etiam ratione delicti commiſſi, contractus initi, aut rei ſitæ extra locum exemptum, ſicut eſt exemptio Regularium; quia tunc ubilibet exemptus delinquat, contrahat aut res ſita ſit, coram diœceſano conveniri non poteſt, ut latiſſime dicam in quæſt. ſeq.

QUÆRO, poſita Conſtitutione Innocentii IV. in 10
Concilio Lugdunenſi edita, quæ incipit, *Volentes*, atque a Tridentino Concilio innovata *in c.* 14. *ſeſſ.* 7.

An Regulares ratione delicti commiſſi, ſeu contractus initi, aut rei exiſtentis extra locum exemptum ſubjiciantur Ordinariorum juriſdictioni, & an ligentur excommunicatione Epiſcopi edicto propoſita.

Exemptio hæc a nonnullis Epiſcopis fuit aliquando Re- 11
gularibus controverſa, ut nuper contingit in Regno Poloniæ, & errori cauſam præbuit, quod aut privilegia exemptionum fuerunt Regularibus conceſſa ante Conſtitutionem Innocentii IV. de quo *in cap.* 1. *de privileg. leg.* 6. aut poſt: ſi ante, privilegia reſtricta fuerunt per eandem Conſtitutionem, ut non habeant locum in tribus caſibus ibi exceptis, id eſt cum exempti delinquunt, ſeu contrahunt, aut res litigioſa conſiſtit in loco non exempto, quod procedit quantumcunque exemptiones ſint amplæ, & generales, ut innuunt verba illa textus, *Quantumcunque gaudeant libertate*, & obſervat ibi Gemin. *in* §. *final. prope fin. & conſil.* 72. *col.* 1. *verſ. Contrarium.*

Si vero privilegia conceſſa fuerint poſt eandem Conſti- 12
tutionem, cum illa edita fuerit in generali Concilio Lugdunenſi, non valent privilegia exemptionum, niſi in eis generali Concilio fuerit ſpecialiter, & expreſſe derogatum, *cap. Ex parte, de Capell. Monach. cap. Eam te, de ætat. & qualit.* Archidiac. *in cap.* 1. *in ver. Noſcatur*, quem ibi ſequuntur Joann. Andr. Geminian. & alii communiter *de conſtitut. lib.* 6. Oldrad. *conſil.* 316. *Quod articulis, & conſil* 328. *Ad idem, in princip.* Felin. *in capit. Nonnulli, num.* 2. *de reſcript.* Covarruv. *lib* 4. *variar. reſolut. capit.* 16. *num.* 16. *verſic. Sed & ex his diffinitionibus.*

Præterea etiamſi privilegia eſſent valida, eo quod in eis fuiſſet expreſſe derogatum Conſtitutioni Conciliari Innocentii IV. (quæ tamen derogatio in multis privilegiis non habetur) nihilominus poſtea ſublata fuiſſent jam per Concilium Tridentinum, quod *in capit.* 14. *ſeſſ.* 7. in cauſis exemptorum præcipit ſervari prædictam Conſtitutionem Innocentii IV. quam per motum proprium Pii IV incipien. *In Principis Apoſtolorum*, editum 13. Kalend. Martii 1565. in quo ampliſſime derogatur privilegiis, exemptionibus, & indultis omnibus in favorem quorumcunque Ordinum etiam Mendicantium, locorum, ac perſonarum Regularium in his, quæ Decretis Tridentini Concilii adverſantur. Poſt Concilium vero jam privilegia hujuſmodi, eorumque confirmationes non conſueverunt concedi, niſi cum clauſula, *Dummodo Concilii Tridentini Decretis non ſint contraria.* Atque ita exemptiones quantumvis generales, & quandocunque fuerint conceſſæ, non videntur Regularibus ſuffragari, niſi cum delinquunt, ſeu contrahunt, aut res, de qua contra ipſos agitur, ſita eſt in loco exempto.

Sed his non obſtantibus dicendum eſt, nec Decretalem 13
Innocentii IV. nec Tridentini Concilii Decretum ad Regularium exemptionem pertinere. Quod ut evidentius appareat obſervandum eſt exemptorum olim duas ſpecies extitiſſe. Quidam enim indefinite, ſeu etiam generaliter erant 14
exem-

exempti, puta quia in privilegio Papa, qui ſolus dat exemptiones dicebat, *Tales eximimus a juriſdictione, & poteſtate, ſeu etiam omnimoda poteſtate Ordinariorum*, & quoad hanc ſpeciem exemptionis res erat admodum controverſa, an includeret caſus delicti commiſſi, ſeu contractus initi, aut rei exiſtentis extra locum exemptum. Exempti enim contendebant ſuum privilegium tanquam generale, indefinitum, & abſque reſtrictione, aut diſtinctione, generaliter eſſe intelligendum, *cap. Si Romanorum*, 19. *diſtinct*, *cap. Ut oſtendere*, *de conſecrat. diſt.* 4. *cap. Dilectiſſimis*, 12. *quæſt.* 2. *& cap. Quoniam*, *in fin.* ubi gloſſ. *in ver. Generali*, *de conjug. lepro*ſ. ita ut haberet locum ubicunque committeretur delictum, *cap. Frater. noſter* 16. *quæſt.* 6. *& cap. Sicut nobis de ſupplen. neglig. Prælat.* & ubicunque iniretur contractus, aut res ipſa conſiſteret, ad exemplum Proconſulis majoris, qui indiſtincte non intromittit ſe de cauſis fiſcalibus, *leg. Nec quicquam*, §. 1. *ff. de offic. Procon*ſ.

E contra vero Epiſcopi opponebant, imo ex cauſa privilegium eſſe reſtringendum, ut non haberet locum ratione delicti extra locum exemptum, *cap. Poſtulaſti*, *& cap. final. de for. compet.* nam ratione delicti perditur privilegium, *cap. Privilegium*, 11. *quæſt.* 3. cum reatus omnem
15 honorem excludat, *leg.* 1. *Cod. Ubi Sen. vel Clar*ſ. Et qua in provincia quis deliquerit, illic jure ſubjaceat, omni privilegio ceſſante, Authent. *Qua in provinc. Cod. ubi de crim. agi oport.* Nec enim prætextu privilegii flagitiorum creſcit authoritas, *l.* 2. *Cod. de privil. ſcholar. lib.* 12. Item opponebant Epiſcopi, quod privilegium non habere locum ratione contractus celebrati ſimiliter in loco non exempto, *cap. Romana*, §. *Contrahentes*, *& §. ſeq. de for. compet. lib.* 6. Item nec ratione rei litigioſæ alias non exemptæ, *cap. Cum & plantare*, *ſupra eod.* prout hæc notantur hic in gloſſ. *in verb. Privilegii beneficio*, *& in cap. Placuit*, 6. *quæſt.* 3.

Ad hanc vero controverſiam dirimendam emanavit *d. cap. Volentes*, *de privileg. lib.* 6. quo declaratum fuit, exemptionem utcunque generalem in tribus caſibus prædictis non ſuffragari, ut expreſſe ib notant Archidiac. Joan. Monach. & Joan. Andr. *in princ.* & Anchar. *hic num.* 8. Qui-
16 dam vero exempti erant non ſimpliciter, & indefinite, ſeu generaliter, ſed cum ſpecifica expreſſione delicti commiſſi, ſeu contractus initi, aut rei litigioſæ exiſtentis etiam in loco non exempto. Et quoad hanc ſecundam exemptorum ſpeciem, Decretalis Innocentii IV. nihil novi ſtatuit, quia edita fuit ſolum ad declarationem controverſiæ, quæ prius erat ſuper interpretatione exemptionis primæ ſpeciei indefinitæ, ſeu generalis, ut patet ex illis verbis, *Declaratione irrefragabili diffinimus*, quæ indicant Pontificem noluiſſe novum jus inducere, ſed tantum quod prius latebat manifeſtare: hæc enim eſt natura declarationis, ut eſt ca-
17 ſus in *leg. Heredes palam*, §. *Quod vera*, *& §. Si notam*, ubi id notant Bart. Paul. de Caſtr. & DD. *ff. de teſtam.* Ancharan. *conſ.* 65. *num.* 3. Fulgoſ. *conſ.* 147. *in fin. verſ. Ad ſecundum*, Bellam. *deciſ.* 756. *col.* 2. *verſ. Ideo talis dicitur propria declaratio*: at circa exemptos hujus ſecundæ ſpeciei nulla ſuberat controverſia; non enim de his dubitari poterat quin eſſent exempti ratione delicti, contractus, ac rei, quia hi tres caſus erant nominatim expreſſi in eorum privilegio, cujus tenor cum eſſet clarus, omnino erat obſervandus, *cap. Cum & plantare*, *& c. Porro*, *ſupra eod. & infr. cap. Petiſtis*, *cum concord.* Ubi enim verba ſunt clara, non eſt interpretationi locus, *leg. Ille*, *aut ille*, §. *Cum in verbis*, *ff. de leg.* 3. *l. Continuus*, §. 1. *de verb. obligat.* gloſſ. *in c. Cum dilectus*, *in verb. A ſuſpenſis*, *de conſuet.* Seraph. *deciſ.* 762. *num.* 1. Ergo *d. cap. Volentes*, hanc ſpeciem exemptionis non comprehendit. Lex enim ſeu Conſtitutio declarans non egreditur terminos privilegii declarati, Bart. in *leg. Nihil.*, *ff. de conjug. cum emancip. liber.* Alioquin ſi ſuſtuliſſet exemptiones etiam in tribus caſibus prædictis, utique non declaraſſet privilegia exemptionum, ſed illa potius abrogaſſet aut reſtrinxiſſet, ac novum jus induxiſſet, Hoc autem repugnat Conſtitutioni juris veteris declaratoriæ, ut in terminis *d. cap. Volentes*, tradit ibi Philipp. Prob. *in addit. ad Jo. Monach.* & ante eum Gemin. *d. conſ.* 72. *col.* 1. *verſ. Contrarium*.

Et confirmatur, quia Innocentius IV. initio illius Decretalis proteſtatur ſe velle, ut libertas, quam nonnullis Apoſtolica Sedes privilegio exemptionis indulſit, ſic integra obſervetur, ut & illam alii non infringant, & ipſi ejus limites non excedant; quibus verbis, unde mens Pontificis, & cauſa finalis elicitur, ſatis conſtat tantum abeſſe, ut voluerit Apoſtolica privilegia infringere, ut potius expreſſe declaraverit ſe intendere, ut illa omnino ſalva, atque illibata permanerent, ponderando illud verbum, *Integrum*, quod excludit non modo privilegii abrogationem, ſed etiam quamcunque reſtrictionem, *leg. Si quando*, *Cod. de bon. vac. lib.* 10. Bald. *conſ.* 88. *Ex infelicitate*, *num.* 1. *lib.* 1. Alioquin ſi *dict. cap. Volentes*, daret formam etiam privilegiis, ſub hac ſecunda ſpecie Pontifex non ſervaret promiſſa, quia expreſſe privilegia eis imminueret, ſeu deſertaret, ut dicitur *in cap. Dilecti*, *ſupra eod.* auferendo ab iiſdem privilegiis caſus delicti commiſſi, contractus initi, ac rei ſitæ extra loca exempta, expreſſe in literis comprehenſos, quod in ſpecie perpendit Gemin. *conſ.* 72. *verſ. Infertur ſecunda concluſio*.

Ex his autem reſultat propoſitæ dubitationis ſolutio; 18
quia Regulares ſunt exempti ſecundæ ſpeciei, & ſic non comprehenſi in prædicta Decretali, *Volentes*, *de privil. lib.* 6. Sedes enim Apoſtolica quorumcunque Ordinum Religioſos totaliter exemit ab Ordinariorum juriſdictione, etiam ratione delicti commiſſi, contractus initi,
ac rei exiſtentis extra locum exemptum. Et ex Ordinibus 19
Mendicantium Fratres Prædicatores Ordinis S. Dominici habent ſuper hoc ampliſſimum privilegium a Sixto IV. ut in Conſtitutione, *Mare Magnum* appellata, quæ incipit, *Regiminis univerſalis Eccleſiæ*, edita anno 1474. cujus hæc ſunt verba: *Et ne prætextu Conſtitutionis Innocentii Papæ IV. Prædeceſſoris noſtri, quæ incipit. Volentes, locorum Diœceſani, & alii Ordinarii, aut alii quicunque in perſonas, & loca Fratrum prædictorum ſibi juriſdictionem & ſuperioritatem vendicare præſumant, diſtrictius inhibemus, ne quiſquam abſque dictæ Sedis ſpeciali commiſſione, & auctoritate in perſonas, domos, & loca dicti Ordinis Fratrum Prædicatorum, utpote prorſus exempta, aliquam præeminentiam, ſuperioritatem & juriſdictionem quomodolibet exercere præſumant, etiam ratione contractus, vel delicti, ſeu rei, de qua agetur, ubicunque iniatur contractus, committatur delictum, & res ipſa conſiſtat.* Ut in Bullar. *tom.* 1. *pag.* 340. Idem privilegium exemptionis cum ſuprascripta clauſula de verbo ad verbum, habent Fratres Minores Ordinis Sancti Franciſci ab eodem Sixto IV. qui antea fuerat ejuſdem Ordinis Generalis Miniſter, ut in Conſtitutione ſimiliter, *Mare Magnum* nuncupata, quæ incipit, *Regimini*, edita eodem anno 1474. prid. Kalend. Septembris in Bullar. *tom.* 1. *pag.* 337. Et eandem clauſulam habent in eorum Mari Magno Fratres Eremitæ Ordinis S. Auguſtini, cujus fit mentio in Conſtitutione Julii II. *Et ſi ad benemerendum*, 17. Junii 1508. in Bullar. *tom.* 1. *pag.* 433. Fratres itidem Beatæ Mariæ de Monte Carmelo habent privilegium cum expreſſione dictorum trium caſuum a Clemen. VI. ut in literis directis ad Priorem Generalem, & Fratres dicti Ordinis, datis Avenioni Pontif. anno 6. 14. Kalend. Auguſti incipien. *Sacer Ordo veſter*, & ab eodem Sixto IV. in Bulla confirmationis privilegiorum ejuſdem Ordinis, data Romæ anno Pontif. 4. quæ incipit, *Dum attenta*, in qua ad literam inſerta eſt antedicta clauſula, quæ legitur in literis Prædicatorum, & Minorum. Similiter Fratres B. Mariæ Servorum ab Urbano VI. in Bulla edita 7. Idus Aprilis Pontif. anno 2. a Martino V. & ab Innocentio VIII. in eorum Mari Magno confirmata eximuntur a quacunque Ordinariorum juriſdictione, ita ut iidem Ordinarii non poſſint in ipſos ratione cujuſlibet delicti, ſeu contractus, aut rei, ubicunque committatur delictum, iniatur contractus, aut res ipſa conſiſtat, poteſtatem, aut dominium, aut juriſdictionem aliquam quomodolibet exercere. Et cum eadem clauſula exempti ſunt a Sixto IV. Fratres Minimi S. Franciſci de Paula, ut in Bulla, *Sedes Apoſtolica*, 6. Kalend. Junii 1474. in Bullar. *tom.* 1. *pag.* 335. Et eodem modo Clerici Regulares Congregationis de Somaſcha eximuntur a Gregor. XIII. in Conſtit. edit. 3. Idus Martii Pontif. anno 13. & confirmata cum inſertione a Sixto V. in literis, incipien. *Æquum*, Kal. Maii 1595. in Bullar. *tom.* 2. *pag.* 489. Ex Ordinibus vero non Mendicantium Monachi Caſſinenſes ſimile habent privilegium exemptionis cum eadem expreſſione trium caſuum delicti, contractus, ac rei ab Eugenio IV. in Conſtitutione, quæ incipit, *Et ſi quolibet*, edita Bononiæ pridie Kalend. Julii 14 , 6. Pontif. anno 6. Carthuſiani a Bonifacio IX. ut in Conſtit. quæ incipit, *Sacroſancta*, 17. Kalend. Aprilis, Pontif. anno 2. in Bullar.

tom. 1.

20 *tom. 1. pag.* 232. Olivetani ampliſſimum habent exemptionis indultum cum prædicta caſuum expreſſione a Jul. II. quæ incipit, *Etſi ad univerſos*, Prid. non. Junii 1507. in Bullar. *tom. 1. pag.* 421. Et indultum omnino ſimile habent Camaldulenſes a Leone X. in Conſtitutione incip. *Etſi a ſummo*, edita 4. nonas Julii 1513. in Bullar. *tom. 1. pag.* 460. Item Canonici Regulares Lateranenſes a Sixto IV. in Conſtitutione, *Cum ad Univerſos*, 10. Kal. Septembris 1476. in Bullar. *tom. 1. pag.* 344. Milites S. Joannis Hieroſolymitani ex Bulla Pii IV. *Circumſcripta*, Pridie nonas Septembris 1560. in Bullar. *pag. 9. tom. 1.*

21 Et dubium quidem eſſe poteſt quoad Monachos Ciſtercienſes; quia quamvis poſt *dict. cap. Volentes*, Innocentius IV. illius Author eiſdem Monachis conceſſerit, ut idem *cap. Volentes*, nil præjudicaret eorum exemptioni; de qua *in cap. Cum ordinem*, *de reſcript.* & ibi per DD. & per Abb. *conſil. 56. Videtur primo*, *ad finem lib. 1.* tamen per hoc non cenſetur eis conceſſiſſe exemptionem in tribus caſibus exceptis. Ratio eſt, quia textus *dict. cap. Volentes*, declarat, quid includant verba privilegiorum, concedentia plenam exemptionem, & diffinit, ut quantumcunque ſit plena exemptio, non tamen includat prædictos tres caſus. Et cum eorum privilegia antiqua non includerent hos tres caſus, dum Innocentius dixit, per ſuam Conſtitutionem nullum præjudicium illarum fuiſſe illorum exemptioni, bene dixit, quia illa privilegia hos caſus non includebant. Ergo Decretal. *Volentes*, non derogat illis, quia declarans non facit quid novum. Nec obſtat verbum, *Concedimus*, per quod Innocentius videtur ſeis aliquid novum conceſſiſſe, quia quando conceditur illud idem, quod erat conceſſum a jure communi, non intelligitur novum concedi; *c. Etſi Chriſtus*, & ibi gloſ. *final. de jurejur.* gloſ. *in cap. 1. de reſcript.* Ita in hoc ſpeciali caſu Ciſtercienſium dicit ad literam Gemin. *in dict. cap. Volentes*, §. *final. prop. fin. verſ. Vidi pridie dubitari*, ubi refert ſe ita conſuluiſſe, & conſilio ſuo ſubſcripſiſſe quaſi omnes Doctores Bononienſes. Et habetur ejus conſilium in ordine, *n. 72.*

(In the left margin, the number 22 stands beside the line beginning "vum. Nec obſtat verbum".)

23 Eadem ſubeſt difficultas quoad privilegium Religioſorum Societatis Jeſu; quia etſi Paulus III. ipſam Societatem, & univerſos illius Socios, & perſonas, illorumque bona quæcunque ab omni ſuperioritate, juriſdictione & correctione quorumcunque Ordinariorum exemerit, & liberaverit, ac ſub ſua, ac Sedis Apoſtolicæ protectione ſuſceperit, ut in Conſtitutione incipien. *Licet debitum*, edita 15. kal. Novembris 1544. in Bullar. *fol.* 887. *tom. 1.* atque ita eorum exemptio videatur plena tamen non includit tres caſus delicti commiſſi, contractus celebrati, ac rei exiſtentis extra locum exemptum, ut ex prædictis patet; cum præſertim ipſi non habeant conceſſionem ſicuti habent Ciſtercienſes, quod *cap. Volentes*, nullum præjudicium generaverit eorum exemptioni: niſi diceremus eis ſuffragari Conſervatorium, quam cum clauſulis ampliſſimis impetrarunt a S. Pio V. 8. Kalend. Junii Pontificatus anno 3. ut in literis expeditis in forma, *Rationi congruit*, a Gregor. XIII. in Conſtitutione, *Aequum reputantes*, itidem 8. Kalend. Junii 1572. in Bullar. *pag. 361. tom. 2.* Et quamvis hujuſmodi literæ conſervatoriæ redactæ fuerint ad formam Conſtitutionis Gregorii XV. *de Conſervatoribus*, & Sacra Congregatio Concilii, in qua dicta Conſtitutio fuit compilata, idcirco in clauſulis derogatoriis appoſuerit illa verba, *Societatum, & cujuſvis alterius inſtituti*, ut includeret in ſpecie Religionem Societatis Jeſu propter privilegium, quod habet ex Bulla Gregorii XIV. *Eccleſia Catholica*, 4. Kalend. Julii 1591. in Bullar. *pag. 696. tom. 2.* ut in generalibus privilegiorum derogationibus non comprehendantur, ſicuti etiam habent Ciſtercienſes, Templarii, & Hoſpitalarii, *ut in dict. cap. Cum Ordinem*, & ibi gloſ. 2. *de reſcript.* nihilominus ſalvæ manent in his, quæ antedictæ Conſtitutioni *de Conſervatoribus* non adverſantur.

24 Veruntamen quicquid ſit de privilegio in ſpecie, Religioſi tam Ordinis Ciſtercienſis, & Societatis Jeſu, quam ceteri Ordines Regulares Mendicantium, & non Mendicantium ampliſſimas habent privilegiorum communicationes. Neque vero exemptio ab Ordinariorum juriſdictione in tribus caſibus exceptis reputari debet difficilis conceſſionis, cum eam paſſim Sedes Apoſtolica Regularibus concedere conſueverit, ut patet ex dictis a *num.* 8. Ac proinde non eſt locus doctrinæ Antonii de Butrio *in conſ. 19.* quamvis ſæpius S. Congregatio, & Rota ſecuta eſt, quod ea quæ Summus Pontifex veriſimiliter non eſſet conceſſurus, non veniant in privilegiorum communicatione quantumcunque ampla, & generali.

Sola Congregatio Fratrum B. Joannis Dei a primæva 25 erectione ſubjecta fuit juriſdictioni, & correctioni Ordinarii loci, ut in Conſtitutione S. Pii V. *Licet ex debito*, Kal. Januarii 1572. in Bullar. *pag.* 355. *tom.* 2. Cumque poſtea eadem Congregatio in Italia diverſa indulta a Sede Apoſtolica obtinuiſſet, & in ſpecie ab Ordinariis locorum exempta eſſet, ejuſque Confratres profeſſionem emittere, & ad ſacros Ordines promoveri poſſent: Clemens VIII. accepto quod propterea iidem Fratres a ſuo primævo inſtituto paulatim recedebant, & opus Hoſpitalitatis intermittebatur; prædicta omnia moderatus eſt, eoſque iterum ſuppoſuit Ordinariorum juriſdictioni, ac ſuperioritati, ut ex literis in forma Brevis 13. Februarii 1592. Et quamvis poſtea nonnulla ex indultis hujuſmodi idem Clemens ipſi Congregationi reſtituerit; adjecit tamen clauſulam, *Circa exemptionem a juriſdictione Ordinariorum*, ut in Conſtitutione *Romani*, nonis Septembris 1596. in Bullar. *pag. 59. tom. 3.* Rurſus etſi Congregationem hanc primum in Hiſpania, ac deinde in Italia Paulus V. in Religionem erexerit ſub Regula S. Auguſtini, ut in primis literis ſub die 7. Julii 1611. & in ſecundis 13. Februarii 1617. nihilominus & ipſe voluit eam juriſdictioni & correctioni Ordinariorum perpetuo ſubeſſe, ejuſque Confratres teneri ſingulis annis reddere rationem adminiſtrationis hoſpitalium Ordinario loci ad præſcriptum Concilii Tridentini. Clauſula enim, quæ immediate ſubſequitur in ſecundis literis, videlicet, *Salva tamen auctoritate, & juriſdictione Protectoris & Fratris Minoris*: ne Pontifex ſibi contradicat, referri non poteſt niſi ad ea, quæ regularem diſciplinam concernunt. In his enim etiam de jure communi Regulares ſubſunt Superioribus ſui Ordinis, nec corrigi poſſunt ab Epiſcopo, niſi eorum Prælatis negligentibus, *cap. Quanto*, & ibi Abb. *de off. Ordin. cap. Relatum*, *Ne Cler. vel Monach.* gloſs. 1. *in cap. Illud autem*, 20. *quæſt. 1. de communi*, Navarr. *conſ. 9. & Concilium*, *num. 4 de privil.* Nec videtur eidem Congregationi ſuffragari communicatio privilegiorum aliorum Ordinum Mendicantium, & in ſpecie Clericorum Miniſtrantium infirmis, quam nuper obtinuerunt a S. D. N. Urbano VIII. per literas in forma Brevis ſub die 1. Julii 1624. Siquidem continet clauſulam, *Dummodo ſacris Canonibus, & Tridentini Concilii decretis non adverſentur*: Privilegium vero exemptionis adverſatur dictæ 26 Decretali, *Ex parte*, *de Regul.* atque aliis juribus infra citandis *num.* 23. Inepta eſt enim interpretatio quorundam ex recentioribus Theologis, qui aſſerunt verba illa, *Sacris Canonibus*, in communicationibus, & confirmationibus privilegiorum inſeri ſolita, eſſe intelligenda de ſacris Canonibus Concilii Tridentini, non autem de inſertis in corpore ejus. Etenim cum Canones Concilii non ſint niſi diffinitiones fidei, ſupervacanea eſſet reſtrictio illa, dummodo non adverſentur ſacris Canonibus, quia contra Canones Conciliares in ſpectantibus ad dogmata nec ſolent, nec poſſunt concedi indulta, aut diſpenſationes, gloſ. fin. Archid. Turrecrem. & Præpoſ. *in cap. Sicut*, 15. *diſt.* ut enim ait Zoſimus Papa *in cap. Contra*, 25. *quæſt. 1. Contra ſtatuta Patrum* (ideſt de articulis fidei, ut ibi exponit gloſ.) *concedere aliquid, vel mutare, nec hujus quidem poteſt Sedis auctoritas. Quia ut Urbanus inquit in Canone præcedenti, ubi aperte Dominus, vel ejus Apoſtoli & eos ſequentes Sancti Patres ſententialiter aliquid definierunt, ibi Pontifex uſque ad animam, & ſanguinem confirmare debet. Alioquin non ſententiam dare, ſed magis errare convinceretur.* Hæc ibi. Et propterea Tridentina Synodus *in cap. 21. ſeſſ. 25. de reformat.* dum declarat, ut in omnibus & ſingulis ipſius decretis ſalva ſemper auctoritas Sedis Apoſtolicæ & ſit, & eſſe intelligatur, reſtringit ſe ad illa, quæ de morum reformatione, atque eccleſiaſtica diſciplina ſtatuta ſunt; quia nimirum de his, quæ Patres circa fidei dogmata definierunt, Papa ſtatuere non poteſt, niſi interpretando, ſeu declarando, *c. Licet ex quadam*, *de teſt. cap. Lector*, 34. *diſt. cap. Placuit*, & *cap. ſubdiaconus*, 75. *diſt.* Præpoſ. *in d. c. Sicut*, *ſub num. 1. verſ. gloſ. finalis*, & ibi etiam Turrecrem. *num. 2. & ſeq.* & idem Turrecrem. *in cap. Domino Sancto n. 4.* 50. *diſt.* & docet S. Th. *quodlib. 4. art.* 13. Nec dicatur, verba, *Sacris Canoni-*

bus, referenda eſſe ad Canones pertinentes ad mores, & Eccleſiaſticam diſciplinam: quia ſic abundaret verbum illud, *Decretis*, quod ſimiliter reſervari non poteſt niſi ad Canones non dogmaticos: & tamen in lege nec ſyllaba debet eſſe ſuperflua, & ſine myſterio aliquid operandi, gloſ. in *cap. Soliſe*, *in ver. Tanquam*, & ibi Hoſtienſ. *num. 6. de majorit. & obed.* Nec propterea ſequitur, ut communicatio privilegiorum ſit inanis; quia operabitur effectum ſuum in his, quæ non ſunt contra, ſed præter, aut ſecundum juris communis diſpoſitionem; nam ut inquit Bald. *in cap cum dilectus*, *n. 3. de conſuet.* dicitur privilegium quicquid Papa facit etiam ad confirmationem juris communis: quoddam igitur eſt privilegium juri communi contrarium, quoddam juri communi conſonans. Hæc Bald. & eſt communis opinio Canoniſtarum, qui ex eo textu in illis verbis, *Tam de jure, quam ex privilegio*, colligunt jus commune, & privilegium poſſe ſimul concurrere circa idem, ut ibi per Hoſt. *num. 1. in ver. Privilegio*, Joan. Andr. *n. 5.* & reliquos omnes.

Noviſſime tamen Fratres prædicti dicuntur obtinuiſſe reſponſum, ut puto, ſubreptitie a Sacr. Congregatione Regularium ſub die 1. Octobris 1637. quo declaratum fuit eos habendos eſſe pro veris Religioſis; proindeque locorum Ordinarios volentes procedere contra aliquem illorum intra clauſtra degentem, & extra ea ita notorie delinquentem, ut populo ſcandalo ſit, teneri obſervare formam Conſtitutionis Clementis VIII. hac de re editæ 7. Kalend. Martii 1595. Hæc autem declaratio ſupponit exemptionem in aliis caſibus ab Ordinariis locorum, ut patebit infra *num.* 33.

Sed & Congregatio B. Mariæ de Coloreto Ordinis San. Auguſtini quamvis ſuperioribus annis ex Sententia Sacr. Congregationis Regularium juſtis de cauſis a Sanctiſſimo D. N. ſubjecta fuerit juriſdictioni Ordinariorum; nuper tamen a Sanctitate ſua fuit iterum ſuppoſita juriſdictioni, ac ſuperioritati Prioris generalis ejuſdem Ordinis. Non me latet clauſulam derogatoriam ad prædictam Conſtitu-

27 tionem Innocentii IV. *in cod. cap. Volentes*, *de privileg. in 6.* quam nonnulli Religioſi in ſuis privilegiis inſerendam curarunt, ut legitur in ſpecie in privilegio Carmelitarum Clementis VI. de quo ſupra ſub *num.* 19. præbuiſſe occaſionem dubitandi DD. qui propterea hanc materiam videntur involvere; nam ſi privilegia exemptionum ſecundæ ſpeciei non ſunt ſublata per *dict. cap. Volentes*, quid opus fuit illius diſpoſitioni ſpecialiter derogare? Sed tamen cum abundans cautela non noceat, & impetrata ad augmentum, ac favorem exemptionum, non debeant illatum diminutionem operari, & in odium retorqueri, ſuper dicta clauſula per ignorantiam appoſita, non poteſt fieri efficax fundamentum.

28 Ad privilegium vero, quod Sixtus IV. conceſſit Fratribus B. Mariæ de monte Carmelo in Conſtitutione, *Cum attentata*, de qua ſupra ſub eodem *num.* 9. per quam indulget eiſdem, ut occaſione *dict. cap. Volentes*, nullum eorum exemptioni præjudicium generetur; reſpondetur ex Geminian. eodem modo, quo reſponſum eſt ſupra *num.* 21. ad ſimile indultum Ordinis Ciſtercienſis, videlicet verbum illud, *Indulgemus*, cum concedat illud idem, quod reperitur a jure conceſſum, novum jus non conferre, ſed idem importare, ac ſi Pontifex dixiſſet, indultum eſſe oſtendimus, ut dicit gloſſ. *fin. in dict. cap. Etſi Chriſtus*, *de jurejur.* unde hoc potius appellari poteſt indultum declaratorium, quam nova conceſſio.

29 Quamobrem cum Ordines univerſi tam Mendicantium, quam non Mendicantium ſint ſpecialiter privilegiati etiam ratione delicti perpetrati, contractus initi, ac rei ſitæ in loco non exempto; & ſic tanquam exempti ſecundæ ſpeciei non includantur in prædicta Decretali, *Volentes*, *de privileg. lib. 6.* hinc neceſſario ſequitur; ut nec includantur in Decreto Concilii Tridentini *cap. 14. ſeſſ. 7.* quod tantum innovat, ac ſervari jubet in cauſis exempto-

30 rum prædictam Decretalem; nam innovans non egreditur terminos legis innovatæ, nec jus novum inducit, *cap. Cum dilecta*, & ibi gloſ. 1. *de confirm. util. vel inutil. cap. Ex parte, il terzo*, & ibi gloſ. *fin. infra eodem cap. 1. in princ. de Præb. lib. 6.* gloſ. *in c. Quia diverſitatem*, *in verb. Forma communi*, *eod. tit.*

Neque obſtant verba poſita in fine *dict. cap. 14.* ibi, *Privilegiis, exemptionibus, conſervatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus adverſus præmiſſa nequaquam valituris.*

31 Siquidem hæc verba referuntur ad caſus ibi proxime prænarratos, nec tollunt privilegia, ſed ſolum declarant illa non prodeſſe in cauſis prædictis, ſcilicet mercedum, & miſerabilium perſonarum; nam cum iiſdem Cauſis Concilium jubeat Ordinarios procedere contra Regulares exemptos Apoſtolica auctoritate, fruſtra Regulares opponerent de privilegiis exemptionis, quia Papa nunquam aliquem ita eximit, quin poſſit per ſe, vel ſuos Delegatos procedere. Unde dicunt DD. cum Pontifex conſtituit aliquem Delegatum contra exemptos, non eſſe opus, ut derogetur privilegio exemptionis, quia ſufficit, ut de eo non poſſint contra Delegatum opponere, Abb. *in cap. Grave*, *num. 1. de offic. Ordin.*

Corroborantur prædicta efficaciter ex pluribus Tridentini Concilii Decretis, ex quibus deprehenditur Regula- 32
res non poſſe coram locorum Ordinariis conveniri etiam pro delictis extra locum exemptum patratis. Et primo 33
ad hoc ponderandum eſt *cap. 3. ſeſſ. 6.* ubi Regulares exempti degentes extra clauſtra, ſi delinquant, ſubjiciuntur viſitationi, punitioni, & correctioni Ordinarii loci tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati. Quod Decretum dupliciter inducitur ad comprobandam concluſionem ſuperius firmatam. Dum enim primo ſubjicit Regulares exemptos Ordinario loci tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, oſtendit illos adhuc remanere exemptos a juriſdictione ordinaria ratione delicti extra clauſtra, & ſic extra locum exemptum patrati; quia auctoritas delegata non violat exemptionem, Abb. *in dict. cap. Grave*, *num. 1. & 5. de offic. Ordin.* alioquin ſi Regulares degentes, ac delinquentes extra clauſtra non fuiſſent ante Concilium exempti a juriſdictione ordinaria Epiſcopi, non fuiſſet opus, ut Concilium tribuiſſet illi facultatem eos puniendi delegata auctoritate, quia potuiſſet illos punire auctoritate ſua ordinaria, ut decidittur *in dict. cap. Volentes*, *infra eod. lib. 6.* circumſcriptis enim exemptionibus, & privilegiis Apoſtolicis, Regulares de jure communi originaliter ſubſunt Epiſcoporum juriſdictioni, *cap. Quis vere*, & *cap. Pervenit*, *16. quæſt. 1. cum concordant.* de quibus per Oldrad. *conſ. 274. In cauſa quæ vertitur*, *in princip. verſ. Quia ſi omnia monaſteria*, Lap. *alleg. 41. num. 3. verſ. Et tunc locus*, Navarr. *conſ. 8. num. 3. Angratia*, *num. 4. de reſcript.* Seraph. *deciſ.* 1353. DD. *in cap. Cum Epiſcopus*, *de offic. Ordin. l. 6.* non quidem quoad legem diœceſanam, ſed quoad legem juriſdictionis, gloſ. 2. in *cap. Ex parte*, *de regul.*

Deinde inducitur hoc Decretum, quia cum ſtatuit, ut 34
Clerici tam ſeculares, quam Regulares extra clauſtra degentes, non obſtantibus privilegiis, viſitari, puniri, & corrigi poſſint ab Ordinario loci; ex ſententia Sacr. Congregationis non habet locum niſi in viſitatione, tum quia hoc important illa verba, *Viſitare*, *&c.* tum & multo clarius, quia *in cap. 4. ſeſſ. 14.* quæ ſtatuta fuerant *in dict. cap. 3.* de Clericis tam ſecularibus, quam Regularibus delinquentibus extra clauſtra, extenduntur quoad Clericos ſeculares tantum etiam extra viſitationem reſpectu Epiſcoporum reſidentium; quod clare oſtendit Concilium *in dict. cap. 3.* non ſtatuiſſe niſi in actu viſitationis; alias enim inepte extendiſſet illam diſpoſitionem etiam extra viſitationem quoad Clericos ſeculares tantum: quo ſtante arguitur ſic: Si Conſtitutio Innocentii IV. *in dict. cap. Volentes*, reſtrinxiſſet exemptionem Regularium ad tres caſus ibi exceptos, ſequeretur, ut Regulares degentes, & delinquentes extra clauſtra, & ſic extra locum exemptum, ſicut conveniri poterant coram Ordinario lo- 35
ci, & puniri pœna ordinaria in vim prædictæ Decretalis: ita etiam conveniri, & puniri poſſent in vim Concilii Tridentini illam innovantis; quia lex innovata ineſt legi innovanti cum omnibus ſuis qualitatibus, *cap. 1. §. fin. de ſchiſmat. lib. 6.* Bart. & DD. *in leg. Aſſocoto*, *ff. de hered. inſtituen.* Aretin. *conſ. 36. Videtur*, *n. 18.* Seraphin. *deciſ. 616. n. 2.* Sed conſequens eſt falſum, quia ex Concilio *in d. c. 3.* Regulares extra clauſtra degentes, & delinquentes puniri non poſſunt a Diœceſano pœna ordinaria, ſed tantum corrigi in actu viſitationis, ut probatum eſt ſupra; Ergo & antecedens. Et confirmatur, quia ſi Conſtitutio *d. c. Volentes*, ſuſtuliſſet exemptionem Regularium delinquentium in loco non exempto, Concilium Tridentinum eandem Conſtitutionem innovando *in cap. 14. ſeſſ. 7.* dupliciter ſe correxiſſe pateret, quia quod prius ſtatuerat *in cap. 3. ſeſſ. 6.* ut Regulares delinquentes extra clauſtra ſubeſſent Epiſcopo in viſitatione tantum, & auctoritate delegata, correxiſſet *in dict. cap. 14. ſeſſ. 7.* innovando

vando Conſtitutionem Innocentii IV. qua exempti in caſibus exceptis ſubjiciuntur juriſdictioni ordinariæ etiam extra viſitationem: & rurſus in *c. 4. ſeſſ.* 14. correxiſſet diſpoſitionem d. *c.* 14. ſtatuendo ut Clerici ſeculares tantum, non autem Regulares puniri poſſint extra viſitationem ab Epiſcopis reſidentibus. At valde abſurdum eſt, ut in tribus ſeu ſucceſſivis ſeſſionibus Concilium, quod nunquam alibi fecit, bis ſe correxerit; & conſequenter fatendum eſt S. Synodum, dum innovavit *d. c. Volentes*, probe intellexiſſe Regulares in illius diſpoſitione non fuiſſe comprehenſos.

36 . Secundo, ad hoc ponderandum eſt idemmet *cap.* 14. *ſeſſ.* 7. ubi Concilium poſteaquam innovavit Conſtitutionem Innocentii IV. *in d. c. Volentes*, ſubjungit: Addendo inſuper, quod in civilibus cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum Regulares extra Monaſterium degentes quomodolibet exempti, etiamſi certum judicem a Sede Apoſtolica deputatum in partibus habeant, in aliis vero ſi ipſum judicem non habuerint, conveniri, & ad debitum ſolvendum cogi poſſunt coram locorum Ordinariis tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis. Quod Decretum itidem inducitur ſic: Si Regulares fuiſſent comprehenſi in Conſtitutione *d. c. Volentes*, itaut ratione contractus initi extra Monaſterium differenter coram Ordinariis conveniri poſſent, inepte Concilium addendo prædictæ Conſtitutioni ſtatuiſſet, ut degentes extra Monaſterium in cauſis ſuperius expreſſis, & ſic pro contractibus initis extra locum exemptum conveniri poſſunt coram iiſdem Ordinariis, ut Delegatis Sedis Apoſtolicæ; nam ſi Epiſcopi ante Concilium potuiſſent pro contractibus celebratis in loco non exempto in omnibus cauſis contra Regulares procedere auctoritate ſua ordinaria: Concilium ſtatuendo, ut id facere poſſent tantum auctoritate delegata, & in cauſis quidem mercedum, & miſerabilium perſonarum, indiſtincte, ſed in aliis nonniſi in defectum judicis in partibus: utique nihil addidiſſet prædictæ Conſtitutioni, ut declaravit ſe facere velle per illa verba, *Addendo inſuper*, ſed potius illam reſtrinxiſſet, ac limitaſſet; & inducta in augmentum juriſdictionis ordinariæ operarentur illius diminutionem, contra regulam *leg. Legata inutiliter, ff. de adimen. leg. & l. Quod favore, C. de leg.* quod apertiſſime oſtendit exemptionem Regularium ex mente Concilii non fuiſſe reſtrictam *per dict. cap. Volentes*, ad tres caſus ibi exceptos.

37 Tertio, ad hoc ponderandum eſt Decretum *c. 5. ſeſſ.* 14. ubi decernitur, ut literæ conſervatoriæ nemini ſuffragentur, quin in cauſis criminalibus, & mixtis poſſit coram Epiſcopo accuſari, & conveniri, & contra eum
38 procedi. Deinde præſcribitur certa forma in cauſis civilibus obſervanda. Tertio, præſervantur privilegia Regularium his verbis: *Regularia loca, eorumque perſonæ in præſenti Canone minime comprehenſa, ſed exempta omnino ſint, & eſſe intelligantur.* Ex quo contextu colligitur aperte Regulares nec ratione delicti in cauſis criminalibus, nec ratione contractus, aut rei ſuæ in cauſis civilibus poſſe coram Epiſcopo accuſari, aut conveniri, ſed eorum exemptiones ſalvas permanere. Et propterea alias conquerenti Epiſcopo Mantuano, quod Regulares pro contractibus, vel debitis non ſinerent ſe in prima inſtantia coram locorum Ordinariis conveniri: S. Congregatio cenſuit, ſi hi Regulares extra clauſtra Monaſterii degant, ſervandum eſſe, quod dicitur *ſeſſ. 7. c.* 14. ſi intra Monaſteria maneant, conveniendos eſſe coram Superioribus, vel Conſervatoribus eorum, non autem coram
39 Ordinariis, aut alibi. Salva igitur manent Regularium privilegia, quorum præſervatio etiam generaliter habetur *in c. 20. ſeſſ. 25. de Regul. in fin.* his verbis: *Inceteris omnibus præfatorum Ordinum privilegia, & facultates, quæ ipſorum perſonas, loca, & jura concernunt, firma ſint, & illæſa.*

40 Quarto, ad idem ponderandum eſt *c. 11. ſeſſ. 24. de ref.* ubi agitur de tribus exemptorum ſpeciebus. Prima eſt Clericorum ſecularium, qui mediantibus titulis honorariis exemptionis privilegio donantur: & hos Concilium plene ſubjicit Epiſcopo tanquam Sedis Apoſtolicæ
41 Delegato. Secunda ſpecies eſt eorum, qui appellantur Capellani Regii: & quoad hos in effectu diſtinguitur, ut ſi delinquant in Capella, ſive in loco exempto, ſua gaudeant exemptione itaut ab Ordinario ſuſpendi, excommunicari, vel interdici non poſſint; Si vero extra locum exemptum, in prædictis caſibus ſubſint Epiſcopo ſimiliter ut Delegato Sedis Apoſtolicæ: ita enim diſtinguitur *in c. Cum Capella*; cujus diſpoſitionem Concilium ſervari jubet, de privil. Rota *dec. 744. n. 4. par. 1. divers.* Tertia ſpecies eſt eorum, qui Monaſteriis, ſeu militiis actu inſerviunt, & intra eorum ſepta, ac domos reſident, ſubque eorum obedientia vivunt, necnon illorum, qui ſecundum Regulam dictarum militiarum profeſſionem fecerunt; & his generaliter, & indiſtincte Concilium præſervat exemptionis privilegia, & ſolum arctat milites ad docendum de eorum profeſſione coram Epiſcopo. Ex qua exemptorum diſtinctione ſatis liquet, exemptos tertiæ ſpeciei frui debere ſua exemptione etiam ratione delicti extra locum exemptum commiſſi; nam ſi quoad eos Concil. voluiſſet ſervari diſtinctionem inter locum exemptum, & non exemptum, id expreſſiſſet, ſicut fecit implicite quoad Capellanos Regios. *c. Inter corporalia de tranſlat. Epiſc. c. Majores de Captiſ. l. unica §. Sin autem de deficientis, C. de caduc. toll.*

Quinto, ad idem expendendum eſt *c. de regul.* ubi Re- 42
gulares degentes intra clauſtra, & extra illa delinquentes ita demum puniri poſſunt ab Epiſcopo Diœceſano, ſi tria copulative concurrant. Primum, ut delictum ſit notorium, & cum populi ſcandalo. Secundum, ut ſit patratum extra clauſtra, & ſic in loco non exempto. Tertium, ut Superior Regularis ab Epiſcopo admonitus intra præfixum tempus delinquentem non puniverit, & de punitione Epiſcopum certiorem non fecerit. Et idem fere ſtatuitur in Conſtit. Clem. VIII. quæ incipit, *Suſcepti*, edita 7. Kalen. Martii 1596. in Bullar. *tom.* 3. *pag.* 54. Ergo apparet evidenter S. Synodum habuiſſe Regulares pro exemptis etiam ratione delicti commiſſi in loco non exempto, cum tribuat novam authoritatem Epiſcopis puniendi Regulares delinquentes extra clauſtra, & ſic extra locum exemptum in hoc tantum ſpeciali caſu notorietatis delicti, & negligentiæ Superioris Regularis. Incluſio 43
enim hujus caſus ſpecialis in materia commiſſionis juriſdictionis omnes alios caſus diverſos excludit, ut eſt tex. *in c. Cum in illis, §. Cum autem de præb. lib. 6. & in l. Cum Prætor, ff. de judic.* tradit Ang. *conſ.* 375. *Pratenſis per tot.* Cald. *conſ.* 114. *alias* 10. *de judic.*

Sexto, & ultimo omiſſis aliis, cum ſuperioribus an- 44
nis Procurator Ordinis Carmelitarum conqueſtus fuiſſet in S. Congregatione Concilii, quod in Hiſpaniarum Regnis quidam Ordinarii locorum contenderent Religioſos intra clauſtra degentes coram ipſis Ordinariis conveniri debere in cauſis civilibus, *c. Volentes de privil. lib.* 6. comprehenſis propter illius innovationem a Conc. Trid. *ſeſſ. 7. c.* 14. eoſque in prima inſtantia coram ipſis Ordinariis conveniri debere ex Decreto ejuſdem Concilii Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 20. *de reform.* S. Congregatio cenſuit, neque Conſtitutione in generali Concilio Lugdunenſi edita, quæ incipit, *Volentes*, neque Decreto Conc. Tridentini *cap.* 14. *ſeſſ.* 7. comprehendi Regulares; ideoque eos juxta eorum privilegia coram ſuis Superioribus, vel Conſervatoribus eſſe conveniendos: necnon Decretum ejuſdem Concil. Trid. *cap.* 20. *ſeſſ.* 24. ad Regulares non pertinere, nec eorum Conſervatorias imminuere, nec quoad primam illarum inſtantiam aliquid novi inducere. Et hanc declarationem poſtea obſervari mandavit Paulus V. per literas in forma Brevis cum Decreto irritante ſub die 24. Auguſti 1607. in Bullar. *pag.* 223. *tom.* 3.

Quoad ſecundam partem quæſtionis initio propoſitæ 45
longe minor eſt difficultas: quia in privilegiis, quorum ſuperius meminimus a *n.* 18. expreſſe inhibetur locorum Ordinariis, ne abſque ſpeciali commiſſione Sedis Apoſtolicæ in perſonas Regularium aliquam excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententiam ſpecialiter, vel generaliter quomodolibet promulgare præſumant. Quodquidem privilegium tantum abeſt, ut ſublatum fuerit *per d. c. Volentes*, ut potius in eo fuerit expreſſe præſervatum in §. *Eos autem*, ut probant verba illa, *Idem Ordinarii juriſdictionem ſuam quantum ad iſta*, (ſcilicet 46
interdictum, ſuſpenſionem, vel excommunicationem) *ubicunque illi fuerint, penitus exercere non poſſunt.* Unde ut notat ibi Gemin. & Franc. ſi Epiſcopi contra eos proferant ſententias, nullæ erunt ex defectu juriſdictionis, & non ligabunt, quod & Navar. ſenſit *conſ. 1. n. 2. de ſent. excomm.* Quod clare etiam conſtat ex tenore eorundem privilegiorum, ibi: *Decernimus quoque ex nunc quaslibet excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententias, & quoſcunque proceſſus, & omnia quæ contra Fra-*

tres

tres quomodolibet promulgari, *ſeu fieri contigerit*, *nullius roboris*, *vel momenti eſſe*, *& pro infectis prorſus haberi debere*, *etiam eorum exemptione*, *utpote notoria*, *non allegata*. Quæ ultima verba fuerunt oppoſita, quia alias niſi citati venirent exemptionem allegaturi, teneret ſententia contra eos lata, ut per gl. fin. Tancred. & Innoc. *in c. Cum ordinem de reſcrip* Secus cum exemptio notoria eſt, ut *l. 1. ff de for.* ſecundum Innoc. in *c. Ex parte*, *il 3. n. 3. v. Exempti autem de verb. ſignific.* Paul. de Caſtro *conſ.* 431. *Videtur dicendum n. 2. verſ. Interdum nullo modo lib.* 1. Ergo cum hoc privilegium fuerit præſervatum in Decretali, *Volentes*, conſequens eſt, ut fuerit etiam præſervatum a Conc. Trid. eandem Decretalem, Innovante *in c.* 14. *ſeſſ.* 7. quia lex innovans jus commune perinde operatur, ac ſi jus commune eſſet in ea inſertum, Ang. Aret. *conſ.* 26. *Videtur n.* 18.

48 Et ex his patet etiam reſponſio ad objecta ſupra in principio; nam cum exemptio Religioſorum ratione delicti, contractus ac rei litigioſæ non adverſetur generali Concil. Lugdunenſi, non fuit opus illi derogare, quia derogatio non niſi fit ad contraria, *c. 4. de Conſt. lib. 6. cap. Ex parte ſupra de Capell. Monach. Clem. Dudum*, §. *Nos etiam*, ibi, *In quantum ſunt præmiſſi*, *vel alicui præmiſſorum contraria*, *de ſepult. cum multis ſimilibus*. Et innovatio Concilii Tridentini non tribuit Ordinariis lo- 49
corum aliquod novum jus, ſed tantum præſervavit, quod prius habebant generaliter exemptos, *cap. Quia intentionis*, *infra eod.* ubi Honorius III. *Cum innovans*, inquit, *nec jus novum conferat*, *nec etiam tollat vetus*, *in eo ſtatu eſſe volumus*, *in quo tempore impetratæ innovationis dignoſceris extitiſſe*, *c. Ex parte*, *il primo eod. tit.* ibi, *Ita tamen*, *ut per innovationem ipſius eidem Eccleſiæ non plus juris accreſcat*, *quam per privilegia prædeceſſorum noſtrorum obtinuit*, *cum per hoc non novum ei concedere*, *ſed antiquum jus conſervare velimus*, gl. 1. & DD. *in c. Cum delicta de confirm. util. vel inutil.* Et conſequenter nec Conſtitutio Pii IV. *In Principis Apoſtolorum*, huic caſui applicatur, quia non ſuſtulit privilegia, & 50
exemptiones Regularium, niſi quatenus contrariantur Decretis Concilii Tridentini,

D E P R I V I L E G I I S.

Idem Innocentius III. Colubien. Epiſcopo.

C A P U T XIV.

CUm olim propter quæſtiones, quas adverſum Priorem, & Canonicos Monaſterii S. Crucis habebas, pro quibus ad audientiam noſtram fuerat appellatum, moram feceris longiorem, quin pro parte altera nullus comparuit reſponſalis, eiſdem certum terminum duximus præfigendum, in quo venirent, vel mitterent, ſuper privilegiis omnibus & libertatibus, quæ a Romanis Pontificibus, vel ab M. quondam Colubrien. Epiſcopo ſe habere dicebant, & ſuper aliis quæſtionibus adverſus eos, a Colubrien. Eccleſias intentatis, diffinitivam ſententiam recepturi: & infra. Interim autem utrique parti liceret coram dilectis filiis tuis de Alcobacia, & de Serra Abbatibus, & F. Monacho Alcobaciæ, quibus cauſa prius fuerat delegata, proponere ac probare, ſi quid aliud proponendum duceret, ac probandum: & infra. Judices autem ſufficienter actum eſſe de cauſa credentes, Monaſterium Sanctæ Crucis in expenſis, quas per quadriennium occaſione hujuſmodi negotii juraveras te feciſſe, damnarunt, infirmantes ſua ſententia libertatem, quam dictus M. Colubrien. Epiſcopus contulerat Monaſterio S. Crucis, Canonicorum aſſenſu per portarium regis extorto. Præterea, quia idem N. prædeceſſor tuus fuerat Canonicus regularis, & duo millia Marabatinorum, quæ acquiſierat, & in Epiſcopum jam promotus, Monaſterio dederat memorato: ipſum ad reſtitutionem eorum judices condemnarunt. Inſuper Eccleſias omnes, quas Monaſterium præter Epiſcopi Colubrien. aſſenſum, propria auctoritate fundarat, (quia pars S. Crucis nec præſcriptione, nec defenſione alia, probationibus contra ſe factis obſtiterat) judicarunt in jus Colubrien. Eccleſiæ cum fructibus medii temporis revocari: & infra. Tandem procurator Monaſterii propoſuit ſententiam non valere, nec tenere. Quod ſi alias etiam ſententia memorata teneret, quia tamen Monaſterium fuit indefenſum, nec exhibita fuerant coram eis privilegia libertatis (ne delictum perſonæ ad damnum Eccleſiæ redundaret) debebat ad exhibitionem privilegiorum ſuorum admitti: quod ſibi concedi de ſolita benignitate Sedis Apoſtolicæ poſtulavit. Nos igitur attendentes, quod eadem privilegia non ſolummodo pro libertate Monaſterii faciebant, ſed etiam exprimebant jus noſtrum, & Eccleſiæ Romanæ juſtitiam tuebantur; ne in eos Monaſterii læſio redundaret, ad privilegia exibenda, partem ejus de gratia duximus admittendam: & infra. Diſtinguentes itaque inter libertatem per prædictum Epiſcopum Eccleſiæ ipſi conceſſam, & libertatem, quam ei longe ante tempus ipſius Epiſcopi Apoſtolica Sedes indulſit: quia nobis conſtitit extortum fuiſſe in Epiſcopi conceſſione Canonicorum aſſenſum, & conceſſionis paginam in aliquot lineis habuiſſe raſuras, & ſubſcriptiones ſingulas fuiſſe ſingulis ſubſcribentium manibus adnotatas: ſcriptum autem quod nobis exhibitum fuerat (nec raſuram prætendere, nec eſſe variis ſubſcriptionum manibus variatum, ſed a primo ad ultimum eadem manu conſcriptum, libertatem ab ipſo Epiſcopo conceſſam per extorſionem) irritam decernimus, & inanem, ſuper hoc ſententiam delegatorum judicum confirmantes. Quia vero evidenter agnovimus ex privilegiis, antedictos prædeceſſores noſtros Eccleſiæ S. Crucis libertatis privilegium indulſiſſe, quod in ea poſſeſſione tandiu fuerat libertatis, quod aliis etiam ceſſantibus præſcripſiſſet: libertatem ei prædeceſſoribus noſtris indultam, auctoritate Apoſtolica confirmamus, tibi ſuper hoc ſilentium imponentes: ſuper hoc autem in nullo ſententiæ Delegatorum judicium derogamus, cum ipſi de hac non cognoverint libertate: & infra. Cumque libertatem a predeceſſoribus noſtris indultam Monaſterio confirmemus, ad jus profeſſionis (quod eſt contrarium libertati) Monaſterium decernimus non teneri: non derogantes judicibus Delegatis, quibus libertatis privilegia non fuerant præſentata: in ceteris autem latam a prædictis judicibus ſententiam pro Colubrien. Eccleſia confirmamus.

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Eccleſia utens duplici privilegio licet ex uno ſuccumbat, ex alio poterit obtinere.*
2 *Exemptus non tenetur promittere obedientiam Diœceſano, non tamen poteſt ſine ipſius licentia in loco non exempto Eccleſiam conſtituere.*
3 *Monacho ſi committatur cauſa a Sede Apoſtolica, non expreſſo nomine monachatus delegatio tanquam ſubreptitia non valet, & n. 9.*
4 *Monachi a ſtrepitu cauſarum remoti eſſe debent.*
5 *Monachus non poteſt eſſe procurator etiam pro utilitate Monaſterii ſine licentia Abbatis.*
6 *Papa ſi ex certa ſcientia committat cauſam Monacho, cenſetur ſuper inhabilitate diſpenſare.*
7 *Cauſa a Sede Apoſtolica, quibus ſint committenda, ex Concilio Lugdunenſi.*
8 *Et quid ex Conſtitutione Bonifacii VIII. & ex Concilio Trid. & n. 12.*
10 *Prior Conventualis poteſt eſſe Delegatus Apoſtolicus.*
11 *Monacho Eccleſia Cathedralis Monachalis an cauſa a Sede Apoſtolica ſint committenda.*
13 *Judices Synodales an ſint deputandi ab Epiſcopo de conſenſu Synodi, vel de ejus conſilio tantum, & n. ſeq. uſque in fin.*
14 *Teſtes Synodales in Synodo ab Epiſcopo conſtitui debent.*
15 A, *dictio denotat cauſam efficientem.*
16 In, *dictio deſignat intrinſecitatem in loco, ſeu in actu.*
17 *Epiſcopus poteſt in Synodo Conſtitutiones facere de conſilio Capituli tantum.*

1 *CUm olim*, il ſecondo. Eccleſia utens duplici privilegio, licet ex uno ſuccumbat, ex alio poterit ob-
2 tinere. Exemptus non tenetur promittere obedientiam diœceſano, non tamen poteſt ſine ipſius licentia in loco non exempto Eccleſiam conſtruere. Hoc dicit ſecundum Joan. Andr. & omnes.
3 In textu ibi, *Abbatibus*, & *F. Monacho Alcobacia quibus cauſa prius fuerat delegata*. Nota cauſam poſſe a Sede Apoſtolica delegari ſimplici Monacho, ut hic, & *in c. Conqueſtus* juncta ſuprascriptione, *ſup. de foro comp.* Sed bene intelligit verum gl. *hic in verb. Et F. Monacho*, dummodo fiat delegatio expreſſo nomine Monachatus, quo tacito literæ non valerent, quia per ſubreptionem
4 eſſent obtentæ. Monachi enim a ſtrepitu cauſarum remoti eſſe debent, *c. unic. ſupr. de Syndic. & actor*, nec eſt eis danda vagandi materia, *c. Quanto ſupr. de off. Ordin.* unde oportet, ut in literis fiat mentio de Monachatu, arg. *c. Cum Ordinem ſupra de reſcript. & in c. Porrecta de*
5 *confirmat. util. vel inutil.* Similiter nec procurator eſſe poteſt etiam pro utilitate Monaſterii ſine licentia Abbatis, *c. Monachi, &c. De præſertim*, 16. q. 1. & cum gl. concordant Vincent. & Innoc. *hic n.* 1. dicens: Nota Monacho delegari cauſam, & hoc verum intelligo, ſi expreſſe contineatur, ibi *Monachus*; alias præſumo pro veri taciturnitate literas obtentas, cum non ſit eis præſtanda materia vagandi, Hoſt. *n.* 3. Jo. Andr. *n.* 16. *verſ. In gloſ.*
6 *Nota quod*, Butr. *n.* 7. 27. & 48. & reliqui omnes; quando enim Papa committit cauſam Monacho ex certa ſcientia, videtur ſuper inhabilitate diſpenſare *l. Quidam con-*
7 *ſulebat*, *ff. de re jud.* Butr. *d. n.* 27. & 48. Hodie tamen, ut gl. ſubdit, non committitur cauſa a Papa, vel ab ejus Legatis niſi perſonis in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, vel Canonicis in Cathedralibus Eccleſiis, vel aliis Collegiis venerabilibus, ut in Decretali Innoc. IV. in Conc. Lugdunenſi edita, incip. *Præſenti Decreto*, quæ habetur inter acta Conc. Lugdunenſis *in titul. de reſcript. capit.* 2. *tom.* 2. *Conc. p.* 2. *pag.* 723. *colum.* 1. in hæc verba: *Præſenti Decreto duximus ſtatuendum, ne a Sede Apoſtolica, vel Delegatis ipſius, cauſa aliquibus committantur, niſi perſonis, quæ vel dignitate ſint præditæ, vel in Eccleſiis Cathedralibus, ſeu aliis Collegiatis honorabilibus conſtitutæ.*
8 Hæc ibi. Sed hodie ſervanda eſt Conſtitutio Bonifacii VIII. *in c. Statutum de reſcript. lib.* 6. qua ſtatutum eſt, ut nullis niſi dignitate præditis, aut perſonatum obtinentibus, ſeu Eccleſiarum Cathedralium Canonicis, cauſæ a Sede Apoſtolica, vel Legatis ejuſdem committantur. Quare cum Monachus non habeat qualitates requi- 9
ſitas *in d. cap. Statutum*, explorati juris eſt eum non eſſe capacem delegationis Apoſtolicæ; niſi tamen eſſet Prior Conventualis, etiam obedientiarius, quia dicitur habere 10
dignitatem, ut Clem. *Et ſi principalis de reſcrip.* & hic notat Abb. *n.* 13. & ſcripſi plenius *in c. Sane, il* 2. *ſupra de offic. deleg.* vel niſi eſſet Monachus Eccleſiæ Cathedralis Monachalis, ut eſt Siracuſana, de qua *in c. Quorundam* 74. *diſt.* Cantuarien. Montis regalia, & plures aliæ, quia tunc tanquam qualificatus ad præſcriptum *d. c. Statutum*, bene poſſet eſſe Delegatus Sedis Apoſtolicæ, ut firmat Abb. ubi ſupra, dicens ſe ita alias conſuluiſſe per 11
d. Clem. *Et ſi principalis*; & per id quod habetur *in c. Sunt nonnulli, & c. Doctores* 27. *q.* 1. talis enim cenſetur Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, ut *cap.* 2. juncta gloſ. *in verb. Eccleſiæ* 63 *diſt.* licet aliud ſenſerit Archid. *in d. cap. Statutum numer.* 1. *in fin. verſic. Sed quid ſi Eccleſia Cathedralis eſſet Monachalis.* Prædict. Decretalis ſtatutum no- 12
viſſime innovatur a Conc. Trid. *cap.* 10. *ſeſſ.* 25. *de ref.* ubi præmiſſo exordio, quod ob malitioſam petentium ſuggeſtionem, & locorum diſtantiam, perſonarum notitia haberi non poteſt, indeque interdum cauſæ committuntur judicibus non uſquequaque idoneis: ſtatuit S. Synodus in ſingulis Conciliis provincialibus, aut diœceſanis aliquot perſonas deſignari, quæ qualitates habeant juxta Conſtitutionem Bonifacii VIII. *in in d. c. Statutum*, ut præter Ordinarios locorum iis etiam cauſæ Eccleſiaſticæ in partibus committantur.

Sed QUÆRITUR, an perſonæ, quibus a Sede A- 13
poſtolica cauſæ committendæ ſunt, in Synodo diœceſana deputari ab Epiſcopo debeant de conſenſu Synodi, vel de ejus conſilio tantum.

Videtur prima facie neceſſarius conſenſus, quia Concil. mandat ut deſignentur in Synodo, & ſic hunc actum Synodo tribuit, non autem Epiſcopo, arg. *l. Item eorum*, *§. Si Decuriones*, *ff. Quod cujuſque univer. nomin.* Præterea Conc. ſi aliquem ex deſignatis mori contingat dat facultatem Epiſcopo alium ſubſtituendi cum Capituli conſilio; unde probabile eſt, ut in Synodo requirat etiam conſenſum. At in contrarium, id eſt non requiri conſenſum, hæc magis videntur urgere: & primo, Conc. ubi id voluit, expreſſit, *ut in c.* 18. *ſeſſ.* 24. dum jubet examinatores Synodales in Synodo ab Epiſcopo proponi, & ab ea probari: ergo idipſum feciſſet *in d. capit.* 10 *ſeſſ.* 25. ſi voluiſſet, *c. Ad audientiam, v. Nam ſi intelligeremus*, & ibi gl. *de decim. c. Inter. corporalia*, *§. Sed neque*, ibi: *Unde ſi circa tranſlationem, de tranſl. Epiſc. l. un. §. Sin autem ad deficientes*, *C. de caduc. toll.* Oldrad. *conſ.* 266. *Quod autem*, *n.* 10. Mand. *in reg.* 32. *de impetr. beneſ. vac. per obit. famil. Card. q.* 7. *n.* 16. Secundo, jure Canonum 14
teſtes Synodales in Synodo conſtitui debent, & tamen id pertinet ad ſolum Epiſcopum, *ut in c. Epiſcopus in Synodo* 35. *quæſt.* 6. Unde ceſſat prima objectio, quod hic actus 15
a Conc. videatur attribui Synodo, non autem Epiſcopo: neque enim Concil. ſtatuit, ut judices deſignentur *a Synodo*, ſed in Synodo, & dictio *A*, denotat cauſam efficientem, *ut l. Filius a patre, ff. de liber. & poſth.* & notat Bald. *in l. Ex arrali n.* 1. *v. Et adde quod dictio A. C. de act. empt.* Dictio autem *In*, deſignat intereſſentiam, 16
ſeu intrinſecitatem in loco, *l.* 1. *§. in publico flumine*, *ff. de fluminib.* & per illum text. Bart. *in l. Gallus*, *§. ille caſus n.* 3. *ver. Secunda caſa*, *ff. de lib. & poſth.* Alex. *conſ.* 22. *Conſideratis verbis n.* 8. *lib.* 4. ſeu intrinſecitatem in actu, *l.* 1. *§. Ex incendio*, *ff. de incend. ruin. naufr.* notat Imol. in Clem. *Cauſam n.* 34. *de elect.* Tertio, Epiſcopus in Syno- 17
do Conſtitutiones facere poteſt de conſilio Capituli tantum, ut S. Congreg. decidit, & eſt communis opinio, ut per Henric. Bottæum *de Synodo p.* 3. *n.* 137. & 141. ergo multo magis deſignabit ſine conſenſu judicis, *c. Ex parte, il* 3. *de decim.* Quarto, cum Concilium in ſubſtitutione judicis Synodalis in locum defuncti requirat conſilium Capituli, non eſt credendum in Synodo voluiſſe conſenſum Synodi, quia in dicto caſu ſubſtitutionis ſaltem requiſiviſſet conſenſum Capituli, quod in locum Synodi a Concilio eſt ſubrogatum, arg. *c. Eccleſia, il* 1. *ut lit. pend. cum ſimil.* atque ita retorquetur ſecunda conſideratio pro contraria parte ſuperius propoſita.

DE PRIVILEGIIS.

Idem Innocent. III. Abbati & Conventui S. Petri Eugubin.

CAPUT XII.

CUm olim eſſemus apud Peruſium conſtituti, & tu fili Abbas privilegium Lucii Papæ nobis præſentans poſtulaveris innovari, propter contradictionem Eugubini Epiſcopi aſſerentis hoc in ſuum præjudicium redundare, non fuit effectui mancipatum; & infra. Te igitur & præfati Epiſcopi procuratoribus, in noſtra præſentiam conſtitutis, B. Baſilicæ duodecim Apoſtolorum presbytero Cardinali dedimus in mandatis, ut ſuper amiſſione, ac tempore privilegiorum teſtes reciperet, quos duceres producendos: qui fideliter redegit in ſcriptis depoſitiones decem teſtium juratorum, quorum depoſitionibus publicatis, dicti procuratores ad producendos teſtes, per quos inductos a parte adverſa repellerent; inducias poſtularunt: quas ſub eo tenore illis duximus concedendas, ut apud Sedem Apoſtolicam probarent, quæ vellent: ubi onus probationis pars altera ſubiiſſet: & infra. Nos vero tam per depoſitiones teſtium, quam aſſertiones quorundam Fratrum noſtrorum liquido cognoſcentes, talem dicti privilegii fuiſſe tenorem: quod videlicet cœnobium veſtrum nullo mediante ad Romanam Eccleſiam pertineret: & quod non liceret alicui Epiſcopo, eidem Monaſterio, & ejus Eccleſiis excommunicationem indicere, ut Fratres illic Domino ſervientes ab omnium poteſtate liberi, Romanæ Eccleſiæ libertatis gratia potirentur: & quod nulla in eis mentio diœceſani Epiſcopi habebatur: illud etiam attendentes, quod cum tu fili Abbas tempore Cæleſtini prædeceſſoris noſtri ad ipſius præſentiam acceſſiſſes, ipſe inſpectis Eccleſiæ tuæ privilegiis, te (licet excommunicatus ab Eugubino Epiſcopo diceteris) tanquam non ligatum admiſit ad oſculum (quod præſumitur non feciſſe, niſi Monaſterium veſtrum cognoviſſet ad Romanam Eccleſiam ſpecialiter pertinere.) Decernimus privilegium illud Lucii Papæ, quod ſine reprehenſione bullæ, chartæ, vel literæ apparebat, quando fuit nobis oſtenſum, illius fuiſſe tenoris, cujus per depoſitiones teſtium, & aſſertiones Fratrum noſtrorum noſcitur extitiſſe.

SUMMARIUM.

1 *INſtrumenti perditi tenor probari poteſt per teſtes, qui illud perlegerunt, & deponunt, quod erat ſine vitio.*

2 *Juſpatronatus Ducis Trajecti ſuper Priorata S. Gregorii an probetur juxta formam Conc. Trid. & n. ſeqq. uſque in fin.*

3 *Juſpatronatus perſonarum, in quibus præſumitur uſurpatio ultra immemorabilem, probari debet per præſentationes quinquaginta annorum effectum ſortitas.*

4 *Uſurpationis præſumptio cadit in dominis perpetuam juriſdictionem habentibus.*

5 *Teſtes ſuper immemorabili quomodo deponere debeant.*

6 *Præſentationes effectum ſortita probari debent authenticis ſcripturis.*

7 *Juramento partis, quando ſit ſtandum ſuper ſcripturis deperditis.*

8 *Juramento damnum paſſi de rebus abſtractis, vel abſumptis ſtatur, tamen contra eum, qui damnum dedit, non contra tertium.*

9 *Inſtrumentum fuiſſe amiſſum non ſufficit probare, niſi etiam probetur illius tenor una cum ſolemnitatibus neceſſariis.*

Teſtes deponentes ſuper inſtrumentis deperditis debent eſſe periti, ibid.

1 CUm olim, il primo. Contenta in inſtrumento per-
dito probari poſſunt per teſtes, qui illud perlege-
runt, ſi deponunt de tenore, & quod erat ſine vitio.
Hoc dicit, & non eſt alibi caſus ita clarus, Mar. Soc.
2 Ex hoc infero ad quæſtionem, quæ nuper emerſit in
facto, videlicet, poſitis teſtium depoſitionibus ſuper im-
memorabili, & inſtrumentis deperditis, an conſtet de
jurepatronatus Ducis Trajecti ſuper Prioratu S. Grego-
rii ad præſcriptum Conc. Trid. *c. 9. ſeſſ.* 25.
3 Solutio non videtur conſtare ſufficienter; nam Trid.
Concilium in his perſonis, in quibus juſpatronatus ple-
ronque ex uſurpatione quæſitum præſumi ſolet, ultra
probationem temporis immemorabilis, requirit etiam
4 multiplicatas præſentationes annorum quinquaginta, quæ
effectum ſortitæ fuerint. Familia autem Dominorum
Pedemontis, ut pote habens perpetuam juriſdictionem,
talis eſt, ut in ea ſit locus dictæ præſumptioni uſurpa-
tionis juxta deciſionem Sacræ Congregationis. Et hoc 5
caſu in primis non videtur probata præſumptio tempo-
ris immemorabilis: teſtes enim ſuper ea examinati non
deponunt, ſe nunquam vidiſſe, aut audiviſſe a quopiam,
a quo viſum vel auditum fuerit obſervari contrarium,
id quod neceſſarium erat ad hujuſmodi tempus imme-
morabile probandum, juxta gloſ. *in c. 1. de præſcript.
lib. 6. gl.* 1. *in l. Si arbiter, ff. de probat.* Oldrad. *conſ.* 172.
Quia omnes fore objectus; num. 2. Bald. *de præſcript. in* 2.
par. 3. partis princip. in 6. q. num. 24. latiſſime Gabr. *lib.* 5.
com. concluſ. titul. de præſcript. concl. 1. *num.* 23 ubi teſtatur
hanc eſſe receptam DD. opinionem, quam etiam ſæpius
ſecuta eſt Rota, & præſertim in cauſa Sorana juriſpatro-
natus 28. Aprilis 1602. coram Pamphilio, & apud Se-
raph. *dec.* 136. *n.* 1.
Sed quamvis immemorabilis temporis præſcriptio ple- 6
ne probaretur, non tamen diceretur conſtare de jurepa-
tronatus, cum non probentur per ſcripturas authenticas
multiplicatæ præſentationes. Quæ probatio ultra tempus
immemorabile pro ſama requiritur, & ideo non adim-
pletur probando per teſtes, de quibus S. Concilium non
confidit, ut ex mente Sac. Congregationis decidit Rota
in Sabinen. beneficii anno 1582. coram Clemente VIII.
& in nullius Archipresbyteratus 2. Maji 1558. coram
Card. Pamphilio, & alias ſæpe, ut apud Mant. *dec.* 89.
ſub num 2. *verſ. Et hæc quidem probatio*, & Gregor. XV.
dec. 322.
Neque obſtat, quod in proceſſu probetur depopula- 7
tum eſſe Caſtrum Pedemontis, & Prætorium, in quo
ſcripturæ hujuſmodi cuſtodiri ſolebant, ab Hiſpanis, cum
Caſtrum Pedemontis depopularetur, concrematum fuiſ-
ſe, & ideo ſtandum videatur juramento partis de ipſis
ſcripturis, earumque tenore, Afflict. *deciſ* 12. *num.* 13.
nam omiſſa nunc diſputatione, an tenor inſtrumento-
rum deperditorum in materia juriſpatronatus Potentium
probari poſſit per teſtes, de quibus Concilium non con-
fidit: reſpondetur delationem juramenti non habere lo-
cum in hoc caſu, in quo Dux Trajecti aut penitus igno-
rat, aut plenam notitiam per ſenſum viſus non habet in-
ſtrumentorum, quæ in domo combuſta aſſervabantur,
ut ex text. *in leg. Marcellus, ff. rer. amot.* tradit Papien.
in for. reſponſ. Rei num. 12. *verſ. Secundo ſubjungit*, Ma-
ran. *in pract. jud. in 3. actu quæ in jud. emerg. colum.* 2. *ver.* 8
Quinto requiritur, n. 3. Menoc. *de arb. jud. lib.* 2. *cent.* 2.
caſ.

conſ. 130. *n.* 5. præſertim cum juramento damnum paſſi de rebus ſubtractis, vel abſumptis ſtetur tantum contra eum, qui damnum dedit, non autem contra tertium, qui non intulit violentiam, ad text. *in leg. Si poſſeſſione, C. de probat.* Jaſ. *in l. Si quando, C. Unde vi*, Plot. *in repet. ejuſdem legis n.* 38.

9 Accedit etiam, quod non ſufficit probare amiſſionem inſtrumenti, niſi probetur etiam id, quod in inſtrumento continebatur, ut hic eſt caſus: & quidem per teſtes peritos, ut Advocatos, & Procuratores, Bart. *in leg. Sicut: C. de dif. inſtr.* & debent etiam deponere de ſolemnitatibus neceſſariis ad inſtrumentum, de quibus per Abb. in *cap.* 1. *de fid. inſtrumenti*, ut reſpondit Alex. *conſ.* 136. *volum.* 2. cum multis aliis, de quibus per DD. *in d. l. Sicut*, Rip. *in l.* 1. *n.* 82. & 83. *ff. Si cert. pet.* Dec. *in cap.* 2. *n.* 81. *de probat.* & *conſ.* 82. Afflict. *dec.* 374 & probatur in textu noſtro in fine, ibi: *Quod ſine reprehenſione Bulla, Charta, vel litera apparebat*. Qui tenor inſtrumenti juris patronatus ex fundatione, vel dotatione nec probatus fuit, nec articulatus.

D E P R I V I L E G I I S.

Idem Innocentius III. Epiſcopo Lingon.

C A P U T XVI.

CUm Capella ducis Burgundiæ gaudere dicatur hujuſmodi privilegio, quod nullus Archiepiſcopus vel Epiſcopus in perſonas Canonicorum ejuſdem Capellæ, ſuſpenſionis, vel excommunicationis, aut interdicti ſententias audeat promulgare: quidam Capellæ ſupradictæ Canonici, qui Parochiales Eccleſias a te tenent, occaſione privilegii prælibati, in his etiam, quarum juriſdictio ad te pertinet, ita ſe dicunt exemptos, ut quantumcunque graviter interdum excedant, tuæ correctioni recuſant & ſententiæ ſubjacere. Quocirca mandamus, quatenus in quantum exempti ſunt ejuſdem ratione Capellæ, Apoſtolicis privilegiis deferas reverenter: ſed in quantum ratione Parochialium Eccleſiarum vel alias juriſdictionem tuam reſpicere dignoſcuntur, officii tui debitum in eoſdem libere proſequaris.

S U M M A R I U M.

1 *EXemptus ratione certa rei, vel loci, non cenſetur exemptus reſpectu alterius rei, vel loci.*
2 *Privilegium conceſſum perſonis cum adjectione loci eſt perſonale, ad locum tamen determinatum.*
3 *Exemptis Eccleſiæ Canonicis vel Clericis, Eccleſia non cenſetur exempta.*
4 *Exemptus reſpectu certi loci, ſi extra illum delinquat, non gaudet privilegio exemptionis.*
5 *Canonica poteſt obtineri cum beneficio curato de jure communi; ſecus poſt Conc. Trid.*
6 *Capellæ Principum, & earum Capellani ſubſunt locorum Ordinariis non autem Capellarum Magiſtris.*
7 *Epiſcopus fundat intentionem in tota diœceſi, & in qualibet ipſius parte ſuper exercitio ordinariæ juriſdictionis.*
8 *Capellæ regiæ viſitari poſſunt ab Epiſcopo ex Decretis Conc. Trid. licet habeant ex privilegio, ut ſint exempta a viſitatione Ordinarii.*
9 *Regia privilegia tolluntur per legem generalem, etiamſi de illis non fiat ſpecialis mentio.*
10 *Concil. Trid. in c.* 11. *ſeſſ.* 24. *v. Et quoad Capellanos regios, non habet locum niſi extra viſitationem.*
11 *Exemptio ſuper certo articulo conceſſa, ad alium articulum non extenditur.*
12 *Exemptus, ut ſuſpendi, interdici, vel excommunicari non poſſit, in reliquis puniri poteſt ab Ordinario.*
13 *Una, & eadem res diverſis reſpectibus poteſt diverſo jure cenſeri.*
14 *Exemptus ratione Canonicatus, reſpectu Parochialis ſubeſt juriſdictioni Epiſcopi.*
15 *Exemptus ſubeſt Epiſcopo ratione rei non exemptæ.*
16 *Exempta Eccleſia, nec Parochus quoad curam animarum, nec Parochiani intelliguntur exempti.*
17 *Regulares, & ſeculares exempti curam animarum exercentes, in concernentibus curam ſubſunt juriſdictioni Epiſcopi.*
18 *Exempti tam ſeculares, quam Regulares Sacramentum aliquod de facto adminiſtrantes, & in aliis caſibus hic expreſſis an ſint ſubjiciendi juriſdictioni, & privationi Epiſcopi diœceſani, & n. ſeq. uſque in fin.*
19 *Conſtitutionis Gregorii XV. de exemptorum privilegiis origo, & compilatio, & num. ſeqq. uſque in finem.*
20 *Regulares curam animarum non exercentes, ſed aliquod Sacramentum adminiſtrantes, ex Conc. Trident. non ſubjiciuntur Epiſcopo.*
21 *Regulares prædicantes abſque licentia, vel benedictione Epiſcopi, aut Epiſcopo contradicente, in vim Concilii non ab Epiſcopo, ſed a ſuis Superioribus Regularibus ſunt puniendi.*
22 *Item ſi audiant confeſſiones perſonarum ſecularium ſine Epiſcopi examine, & approbatione.*
23 *Juriſdictio multoties conceditur ad cognoſcendum, non autem ad exequendum, vel perſonaliter diſtringendum.*
24 *Laicus effectus Clericus, vel Monachus, poſt commiſſum delictum ſubeſt judici ſeculari prævenienti quoad bona, ſed non quoad perſonam.*
25 *Juriſdictio contentioſa in exemptos non cenſetur tributa niſi in caſibus in jure expreſſis.*
26 *Regulares adminiſtrantes laicis Sacramenta extremæ unctionis, Euchariſtiæ, vel Matrimonii abſque Parochi licentia, an ſint excommunicati.*
27 *Executio eſt pars juriſdictionis.*
28 *Regulares audientes confeſſiones Monialium ipſis ſubjectarum, aut bona Monaſteriorum earundem Monialium adminiſtrantes, non ſubſunt Epiſcopi juriſdictionis in vim Conc. Trid.*
29 *Exempti delinquentes circa clauſuram, vel perſonas intra ſepta degentes, vel adminiſtrationem Monialium an ab Epiſcopo puniri valeant.*
30 *Abbatiſſæ electioni an Epiſcopus intereſſe poſſit.*

CUm *Capella*. Ratione unius beneficii dicitur ille ſubjectus, qui ratione alterius cenſetur exemptus. 1
Hoc dicit ſecundum Joann. Andr. Butr. Cardinal. & alios communiter. Vel aliter, & melius ſecundum Abbatem: Exemptus ratione certæ rei loci, non cenſetur exemptus reſpectu alterius rei, vel loci. Sunt duæ partes. In prima ponitur querela. In ſecunda proviſio, ibi, *Quocirca*.

Nota primo privilegium conceſſum perſonis cum adjectione loci, puta Canonicis talis Eccleſiæ, non eſſe mere perſonale, nec mere reale, ſed perſonale, ad locum tamen determinatum, & reſtrictum, ſecundum Anton. de Butr. *hic n.* 3. & Marian. Socc. *n.* 4. *in* 4. *notab.* Et quidem 2
3

ex

ex eo, quod ſit perſonale, reſultat, ut exemptis alicujus Eccleſiæ Canonicis, vel Clericis, Eccleſia ipſa non cenſeatur exempta, ut per Innoc. Hoſtienſ. *in princip.* Joann. Andr. *num.* 1. *verſ. Per hoc tamen*, & Ancharan. *num.* 2. *in* 2. *notab.* & eſt hodie expeditum *in cap. Per exemptionem*,
4 §. *Verum infra eod. lib* 6. Et ex eo quod ſit determinatum ad certum locum, reſultat, ut ſi exemptus extra illum locum delinquat, privilegium exemptionis ei non ſuffragetur, ut hic patet, & notant Butr. & Abb. uterque *num.* 2. *in* 1. *notab.*

5 Secundo; nota de jure communi poſſe quem habere Canoniam cum beneficio Curato, quod tamen intellige, ut notatur *in cap. De multa in fine de Præben. in cap. Gratia de reſcript. in* 6. *& in cap.* 1. *de conſuetud. eod. lib.* ſecundum Joann. Andr. *hic num.* 2. Cardinal. *in princip. verſic. Nota quem poſſe tenere beneficium Curatum cum Canonia*, Ancharan. *num.* 3. *in* 3. *notab.* & Abb. *num.* 4. *in ult. notab.* quod tamen non probat hæc litera, quia factum narrat ſecundum Joann. Andr. *num.* 2. vel iſti Canonici habebant Parochiales ex diſpenſatione, prout hunc textum intelli-
6 git Hoſtienſ. *in cap. Extirpandæ dict. num.* 15. *verſ. Quarta ratione diſpenſationis ſupra de Præb.* Sed quidquid ſit de jure communi, hodie ex Conc. Trid. Canonicatus eſt incompatibilis cum beneficio Curato, cum utrumque perſonalem reſidentiam requirat, *ut in cap.* 4. *ſeſſ.* 7. *& in cap.* 17 *ſeſſ.* 24. injuncto *cap.* 12. *ejuſdem ſeſſ.*

7 Tertio, nota Capellas Principum, & Capellanos ibi adminiſtrantes ſubeſſe locorum Ordinariis, non autem magiſtris Capellarum; nam & ipſi Principes in ſpiritualibus ſubſunt Epiſcopis Diœceſanis, *ut in cap. Omnes Principes*, *& cap. Solitæ de majorit. & obed. cap. Duo ſunt* 96. *diſt.* ergo multo magis Clerici Capellarum, & ipſa Capella, ſecundum Abb. *hic num.* 3. & Marian. Socin. *eod. num. in* 3. *notab.* Epiſcopus enim fundat intentionem ſuper exercitio juriſdictionis ordinariæ in tota diœceſi, & in qualibet ejus parte *ut* 10. *quæſt.* 1. *per totam*, *cap. Omnes baſilicæ* 16. *quæſt.* 7. *cap. Cum Epiſcopus de offic. Ordin. lib.* 6. Caputaq. *dec.* 201. *par.* 2. Seraphin. *deciſ.* 1104. Sed conſtito de privilegio exemptionis ſervanda erit diſpoſitio hujus Decretalis, quam Concilium Tridentinum non ſuſtulit, excepta viſitatione, quin potius præſervavit *in cap* 11. *ſeſſ.* 24. ibi, *Et quoad Capellanos regios*, juxta Conſtitutionem Innocentii III. quæ incipit, *Cum Capella*,

8 Dixi, *Excepta viſitatione*, quia *dict. cap.* 11. habet locum extra viſitationem tantum; unde Capellæ regiæ, earumque Capellani quantumcunque gaudeant prærogativa exemptionis, poterunt nihilominus viſitari ab Epiſcopo loci ex Decretis *cap.* 4. *ſeſſ.* 6. *& cap.* 6. *ſeſſ* 25. ut Sacra Congregatio alias declaravit; nam cum quidam Sacerdos Regius Capellanus vocatus ad judicium coram Ordinario loci poſtulaſſet ſe remitti ad Capellanum majorem ſub prætextu exemptionis, de qua habetur in Con-
9 cilio *cap.* 11. *ſeſſ.* 24. Sacra Congregatio cenſuit *cap.* 6. *ſeſſ.* 25. *& cap.* 4. *ſeſſ.* 4. comprehendere Capellas regias, etiamſi in privilegiis eſſet dictum, ut non poſſent viſitari ab Ordinariis, quia cum d. cap. 6. deroget etiam fundationi, & immemorabili, cenſetur derogare iſtis privilegiis. Non obſtat, quod privilegia regia non cenſeantur ſublata, niſi in ſpecie dicatur; quia fallit in lege generali, & quando Concil. voluit exprimere, expreſſit;
10 dictum autem cap. 11. non procedere in actu viſitationis, & ſic intelligendum, quando extra viſitationem Ordinarius vult procedere.

11 Quarto, nota exemptionem aliquando concedi non generaliter, ſed ſuper certo articulo, prout hic erat, quia Canonici Capellæ Ducis Burgundiæ non fuerunt plene in omnibus exempti a juriſdictione Ordinarii, ſed in hoc tantum, ut non poſſent ſuſpendi interdici, vel excom-
12 municari. In aliis ergo puniri poterunt, quia exemptio ad alium articulum non extenditur, ſecundum Innoc. *hic num.* 1. *verſ. Item nota*; unde Abb. Antiq ſic ponebat caſum brevem, videlicet; Secundum privilegii formam tantum quis privilegiatus cenſetur; ergo privilegii verba ſunt diligenter ponderanda, *cap. Porro ſupra eod.* propter varias exemptionum formas, de quibus *in cap. Si Papa infra eodem lib.* 6. & cum ſint contra jus commune, ad conſequentiam non ſunt trahenda, ſicut nec jura ſingularia, *ut leg. Quod vero*, *ff. de legib.* ſecundum Petr. de Anchar. hic *num.* 1. & Marian. Socin. *num.* 2.

13 Quinto, nota poſſe contingere, ut quis certo reſpectu ſit ab Ordinario exemptus; & alia conſideratione ſit eidem ſubjectus, & ſic una, & eadem res, vel perſona diverſis reſpectibus, ſeu qualitatibus poteſt diverſo jure cenſeri, concordat *cap. Cum olim*, & quod ibi not. *ſupra de re judic. in cap. Ex literis ſupra de probat. & in leg. Si Conſul. ff. de adopt. & in cap. Raynutius*, *& in cap. Raynaldus*, *ſupra de teſtam.* Quod nota ad limitationem regulæ, quæ habetur *in cap. Frater noſter* 16. *quæſt.* 1. *cap. Cognovimus* 12. *quæſt.* 2. *& cap. Cum in tua de decim.* & alterius regulæ, de qua *in leg. Si duobus*, *ff. de ſtat. liber.* ut hic plenius declarat gloſſa.

Ultimo, nota exemptum ratione Canonicatus, ſi obtineat Parochialem Eccleſiam, reſpectu ejuſdem Parochialis, & ſic in his quæ Curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem concernunt, Ordinarii juriſdictionem declinare non poſſe; nam exemptus ratione rei non exemptæ ſubjacet juriſdictioni Ordinarii, ad hoc 14
cap. Quoniam infra eod. & cap. 1. §. *ult. in verb. Quoad hoc eod. tit. lib.* 6. ſecundum Innoc. *hic num.* 2. Ideoque exempta Eccleſia nec illius Presbyter, qui Parochianorum curam habet, quoad ea quæ curam eandem pertinent, nec 15
ipſi Parochiani intelliguntur exempti, ut eſt caſus *in cap.* 16
Per exemptionem de privil. in 6. Quod apertius hodie ſancitum eſt Decreto Concilii Tridentini *in cap.* 11. *ſeſſ.* 17
25. *de Regul.* ubi tam Regulares, quam ſeculares animarum curam perſonarum ſecularium exercentes, Monaſteriis, ſeu domibus Regularibus incumbentem, immediate ſubjiciuntur juriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, in cujus diœceſi ſunt ſita.

QUÆRO, an exempti tam ſeculares, quam Regulares Sacramentum aliquod de facto adminiſtrantes, & in aliis caſibus infraſcriptis ſint ſubjiciendi juriſdictioni, & punitioni Epiſcopi. 18

In diœceſi Gyenneſi nonnulli exempti etiam Ordinum Militiarum, tametſi Parochi non ſint, nec Curam animarum ſuis Eccleſiis, vel Monaſteriis incumbentem exerceant, nec ad eam fuerint ab Ordinario examinati, & approbati; tamen uti Parochi de facto, & abſque ulla ipſius Ordinarii licentia ſæpius matrimonia ſolemnizarunt. Et cum Cardinalis Epiſcopus vellet in eos animadvertere tanquam delinquentes circa Sacramentorum adminiſtrationem ex Decreto Trid. Concilii *cap.* 11. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* exempti objecerunt Decretum illud ad hunc caſum non pertinere; loquitur enim de iis Regularibus, qui Curam animarum exercent in Monaſteriis, ſeu domibus virorum, ſeu mulierum, quibus imminet animarum Cura perſonarum ſecularium: hos enim ſubjicit Epiſcopo Diœceſano in his, quæ dictam Curam, & Sacramentorum adminiſtrationem concernunt. At hoc caſu exempti, qui matrimoniis interfuerunt, id non egerunt ratione Curæ animarum. Ac propterea ob delictum ejuſmodi non a Diœceſano, ſed ab eorum Superioribus Regularibus ſunt puniendi, ad ſuorum privilegiorum præſcriptum. Quemadmodum Regulares quamvis prohibeantur in Eccleſiis, qui ſui Ordinis non ſunt, prædicare abſque Epiſcopi licentia, & in Eccleſiis ſui Ordinis non petita ab Epiſcopo benedictione, aut Epiſcopo contradicente, ex ejuſdem Concilii Decretis *cap.* 2. *ſeſſ.* 5. *& cap.* 4. *ſeſſ.* 24 tamen S. Congregat. Concilii declaravit eos, ſi contrafecerint, non poſſe ab Epiſcopo puniri, ſed a ſuis Superioribus duntaxat. Quando enim Concil. voluit attribuere Epiſcopis facultatem compellendi, aut puniendi Regulares exemptos, id diſertis verbis expreſſit, ut patet *in c.* 13. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* ibi: (Exempti autem omnes Clerici, ſive ſeculares, ſive Regulares, ad publicas proceſſiones vocati accedere compellantur,) *in c.* 3. *ſeſſ.* 6. *in c.* 4. *&* 14. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* atque alibi. Quod non fecit *in d. c.* 2. *&* 4. ubi verba non diriguntur in Epiſcopum, nec datur illi facultas coercendi, ſed ſimpliciter fit prohibitio Regularibus. 19 20 21

Et ſimiliter quamvis Decreto c. 15. *ſeſſ.* 23. cautum ſit, nullum Presbyterum etiam Regularem poſſe confeſſiones ſecularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale beneficium habeat, aut ab Epiſcopo approbetur: tamen Regulares non Curatos, qui de facto confeſſiones ſecularium audiunt abſque Epiſcopi examine, & approbatione, S. Congregatio cenſuit non ab Epiſcopo, ſed a ſuis Superioribus eſſe puniendos: nec ad hunc caſum pertinere Decretum d. c. 11. quod loquitur de exercentibus Curam animarum Monaſteriis incumbentem. Nec *c. Per exemptionem infra eodem lib.* 6. quia loquitur de 22

Preſ-

Presbytero, qui Parochianorum curam habet; Sicut neque ad hunc caſum pertinet Decretum *d. c. 11. ſeſſ. 24.* quod ſubjicit exemptos juriſdictioni ad præſcriptum hujus Decretalis, cum hæc loquatur de exemptis, qui Eccleſiis Parochialibus præficiuntur. Unde eodem modo contendunt Regulares non poſſe ab Epiſcopo coer-
23 ceri ſupradictos, qui de facto matrimonia ſolemnizarunt. In multis enim caſibus jura dant poteſtatem cognoſcendi, ſed non exequendi, *ut l. A Divo Pio, ff. de re judic. gloſ. 1. in Clem. 1. de foro compet.* & inter non ſubditos non eſt bona conſequentia: Epiſcopus habet juriſdictionem; ergo & perſonalem diſtrictionem, ut
24 ait Anchar. *in cap. Ea quæ ſub n. 17. de regul. jur. in 6.* Ideoque laicus effectus Clericus, vel Monachus poſt commiſſum delictum, licet quoad bona ſubſit juriſdictioni judicis ſecularis prævenientis; non tamen poteſt abeo perſonaliter diſtringi, aut puniri, ſecundum opinionem Jo. Andr. communiter receptam *in c. Unica ſupra de obligat. ad ratiocin.* Et ſimiliter etſi judex laicus quandoque de cauſis Clericorum cognoſcat, tamen coercere perſonas Eccleſiaſticas, vel ipſarum bona per executionem realem non poteſt ſine mandato Epiſcopi, *c. Ut famæ de ſent. excomm.* Anchar. *in d. c. Ea quæ ſub*
25 *n. 17 verſ. Item licet territorium.* Præſertim vero, quia actus concedendi licentiam interveniendi matrimoniis celebrandis, prædicandi in Eccleſiis ſui, vel alterius Ordinis, & confeſſionis audiendi, ſunt voluntariæ juriſdictionis, a qua non recte infertur ad juriſdictionem coercendi, quæ eſt contentioſa, & quæ nunquam cenſetur tributa in exemptos, niſi in caſibus a jure expreſſis, ut per Jo. Andr. Gemin. & Franc. *in c. Epiſcoporum de privil. in 6.* Unde in ſimili quamvis in Clemen. 1. *de ſent. excomm.* Regulares utcunque exempti jubeantur ſervata interdicta Ordinariorum; tamen ſi interdicta non ſervaverint, non propterea ab eis puniri poſſunt, ſecundum Vitalin. ibi poſt Paul. *n. 92.*

Hæc cum a Cardinali Epiſcopo ad S. Congregationem delata fuerint, viſa ſunt egere ſpeciali Sedis Apoſtolicæ remedio; nam etſi verba Concilii ſint clara, idcoque non admittant interpretationem, aut conjecturam voluntatis; abſurdum tamen eſſet, ut melioris conditionis ſint, qui de facto nulla authoritate ſuffulti unum, vel plura Sacramenta adminiſtrare præſumunt, quam qui illa adminiſtrant ratione curæ, prævio examine, & approbatione Epiſcopi, cum præſertim ex Clement.
26 *Quia contingit de privil.* Religioſi qui Clericis, aut laicis Sacramentum Unctionis extremæ, vel Euchariſtiæ adminiſtrare, matrimoniave ſolemnizare præſumpſerint, non habita ſuper his Parochialis Presbyteri licentia ſpeciali, excommunicationis incurrant ſententiam ipſo facto, per Sedem Apoſtolicam duntaxat abſolvendi; & locorum Ordinarii poſtquam de hoc ſibi conſtiterit, poſſint eos excommunicatos facere publice denunciari, licet hæc pœna excommunicationis quoad matrimonia fuerit poſtea ſublata Decreto Tridentini Concilii *c. 1. ſeſſ. 23. de reform. matrim.* quod fuit contentum ſola pœna ſuſpenſionis, ut alias S. Congregatio declaravit. Sed nihilominus ex d. c. 1. nulla atque irrita ſunt matrimonia, ut proponitur, celebrata. Et valde abſurdum videtur, ut cum hæc concernant animarum ſalutem, & ſpectent ad curam, & ſolicitudinem Epiſcopi, ipſa habeat manus ligatas, & officium ſuum hac in parte exequi non poſſit, cum executio ſit pars
27 juriſdictionis, *c. Si Delegatus de off. Deleg. in 6.* & notat Jo. da Anan. *in cap. Significaſti in fin. ſupra eod. tit. Ad hæc c. Quia frater 7. q. 1.* & quod per illum textum notat Innocen. *in c. Ad aures n. 1. ſupra de tempor. ordinat.* ubi ait: Vani capitis eſſet, qui diceret Prælatum non poſſe præcipere ſine cauſæ cognitione, & maxime in his, quæ pertinent ad ſuum officium: & ſequitur ibi Jo. de Anan. ante n. 4. Ob quam rationem viſa ſunt etiam egere ſpeciali proviſione duo inconvenientia ſuperius relata de Regularibus, qui prædicant verbum Dei ſine Epiſcopi licentia, vel benedictione, aut Epiſcopo contradicente, ac de iis, qui de facto ſecularium confeſſiones audiunt ſine examine, & approbatione Epiſcopi; ideoque expedire, ut ſi Sanctiſſimo placuerit, aliquid addatur ad prædicta Concilii Decreta, & per generalem Conſtitutionem detur Epiſcopo facultas coercendi exemptos tam ſeculares, quam Regulares, qui in prædictis caſibus quoquomodo deliquerint, itaut ſive animarum curam perſonarum ſecularium Monaſteriis, ſeu domibus regularibus incumbentem exerceant, ſive alias Eccleſiaſtica Sacramenta, aut unum ea illis miniſtrent prævia Epiſcopi licentia, & approbatione, ſive quoquomodo in dictæ curæ exercitio; aut in eorundem Sacramentorum, vel alicujus ex illis adminiſtratione de facto ſe ingerant in his quæ hujuſmodi curam, ſeu adminiſtrationem concernunt, omnimodæ juriſdictioni, viſitationi, & correctioni Diœceſani Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati plene in omnibus ſubjiciantur. Et ſimiliter habeat Epiſcopus auctoritatem puniendi quoſcunque exemptos tam ſeculares, quam Regulares, qui in alienis Eccleſiis, aut quæ ſuorum Ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia, & in Eccleſiis ſuis, aut ſuorum Ordinum non petita Epiſcopi benedictione, aut ipſo contradicente prædicare præſumpſerint.

Paulo poſt Cardinalis Ludoviſius retulit in S. Congregatione Epiſcoporum Regularium abuſus circa Monaſteria Monialium eis ſubjectarum, & cum deliberatum eſſet de remediis, Cardinalis Ubaldinus retulit in S. Congregatione Concilii compilari Conſtitutionem circa privilegia Regularium, qui delinquunt in adminiſtratione Sacramentorum, & prædicant abſque Epiſcopi licentia, vel benedictione, aut Epiſcopo contradicente: & ne leges multiplicentur, propoſuit e re eſſe, ut in eadem Congregatione agatur de aliqua proviſione etiam quoad Monaſteria Monialium, & hoc quoque caput inſeratur in eadem Conſtitutione, quod & reliqui omnes probarunt,

Itaque cum de his deliberatum eſſet in S. Congregatione Concilii habita die 17. Decembris 1622. tametſi Monaſteria Monialium Regularibus ſubjectarum non ſubſint Epiſcoporum juriſdictioni, ſed juſſa ſint a Concilio relinqui ſub eorundem Regularium cura, & cuſtodia, *in c. 8. & 9. ſeſſ. 25. de regul.* & propterea Epiſcopi nullam habeant auctoritatem in Regulares, qui earundem Monialium confeſſiones audiunt, aut in eorundem Monaſteriorum adminiſtratores, ut alias S. Congregatio declaravit: quia tamen experientia docuit valde expedire Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ut Diœceſani circa hæc, & alia infraſcripta aliquam habeant facultatem; Patres cenſuerunt Conſtitutioni, ut proponitur, publicandæ addendum eſſe; (Ut Epiſcopi habeant auctoritatem approbandi Confeſſarios tam ſeculares, quam Regulares Monialium Regularibus, ſubjectarum, eoſque Confeſſarios, & adminiſtratores ex legitima cauſa amovendi, ſaltem ubi Superiores Regulares ab Epiſcopo admoniti eos amovere detrectaverint, ad exemplum *c. 8. & c. 14. ſeſſ. 25. de regul.* ubi in caſibus ibi expreſſis Regulares ſubjiciuntur Epiſcopis in caſum negligentiæ Superiorum.) 28

Deinde etſi exempti in concernentibus clauſuram Monaſteriorum Monialium etiam Regularibus ſubjectarum ſubſint Epiſcoporum juriſdictioni tam ex diſpoſitione juris communis, *cap. Periculoſo, de ſtatu regul. in 6.* quam Conc. Trid. *in c. 5. ſeſſ. 25. de regul.* tamen huic Decreto cenſuerunt addendum eſſe, ut exempti tam ſeculares, quam Regulares ſi deliquerint circa clauſuram, aut circa perſonas intra ſepta degentes, vel circa bonorum adminiſtrationem eorundem Monaſteriorum, ab Epiſcopo loci tanquam Delegato Sedis Apoſtolicæ puniri poſſint. 29

Poſtremo tribuendam eſſe Epiſcopis facultatem in electionibus Abbatiſſarum præſidendi una cum Superioribus Regularibus. 30

Quæ omnia cum Sanctiſſimo D. N. relata fuiſſent, placuit Sanctitati ſuæ, ut fieret Conſtitutio, & compilaretur in S. Congreg. Concilii.

Itaque injunctum eſt mihi, ut ſuper his minutam Bullæ conficerem, ac per manus deferrem, quæ tandem ſingulis articulis accurate diſcuſſis, & a Sanctitate ſua approbatis, promulgata fuit in hanc, quæ ſequitur, formam,

GRE-

GREGORIUS EPISCOPUS;

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

INſcrutabili Dei providentia Univerſalis Eccleſiæ regimini, meritis licet imparibus, præſidentes, paſtoralis noſtræ ſolicitudinis partes eſſe dignoſcimus, in eam curam præcipue incumbere, ut a dignis, & probatis tantum Sacerdotibus ſancte adminiſtrentur Eccleſiaſtica Sacramenta; atque ut virginum Deo ſacratum Monaſteria diligentiſſime cuſtodiantur, & viri aſſumantur idonei ad prædicationis officium ſalubriter exequendum. Sane Tridentinæ Synodis Decretis provide cautum eſt, nullum Presbyterum, etiam Regularem, poſſe confeſſiones ſecularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut parochiale beneficium habeat, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus judicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat: Necnon ut in Monaſteriis, ſeu domibus virorum, ſeu mulierum, quibus imminet animarum cura perſonarum ſecularium, præter eas, quæ ſunt de illorum Monaſteriorum ſeu locorum familia, perſonæ tam Regulares, quam ſeculares ejuſmodi curam exercentes, ſubſint immediate in iis, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, juriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, in cujus diœceſi ſunt ſita: Itemque ut Epiſcopi univerſi ſub obteſtatione Divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ in omnibus Monaſteriis ſibi ſubjectis ordinaria, in aliis vero Sedis Apoſtolicæ auctoritate clauſuram Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter reſtitui, & ubi inviolata eſt, conſervari maxime procurent; inobedientes, atque contradictores per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, quacunque appellatione poſtpoſita, compeſcentes: Atque ut Regulares in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicare volentes, ſe coram Epiſcupis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur: in Eccleſiis vero, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, nullo modo prædicare poſſint ſine Epiſcupi licentia; contradicente autem Epiſcopo, nulli, etiam in ſuorum Ordinum Eccleſiis prædicare præſumant. Verum quia experientia compertum eſt, Eccleſiaſtici regiminis rationes poſtulare, ut Decretis ejuſmodi aliquid adjungatur, matura deliberatione noſtra, & certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ac generali, ac perpetuo valitura Conſtitutione decernimus, ſtatuimus, & declaramus, ut deinceps tam Regulares, quam ſeculares quomodolibet exempti, ſive animarum curam perſonarum ſecularium Monaſteriis, ſeu domibus Regularibus, aut quibusvis aliis Eccleſiis, vel beneficiis ſive Regularibus, ſive ſecularibus incumbentem exerceant; ſive alias Eccleſiaſtica Sacramenta, aut unum ex illis miniſtrent, prævia Epiſcopi licentia, & approbatione; ſive quoquo modo in dictæ curæ exercitio, aut in eorundem Sacramentorum, vel alicujus ex illis adminiſtratione de facto abſque ulla auctoritate ſe ingerant, in his, quæ ejuſmodi curam, ſeu adminiſtrationem concernunt, omnimodæ juriſdictioni, viſitationi, & correctione Diœceſani Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, plene in omnibus ſubjiciantur. Ad hæc tam Regulares, quam ſeculares hujuſmodi nullis privilegiis, aut exemptionibus tueri ſe poſſint, quominus, ſi deliquerint circa perſonas intra ſepta degentes, aut circa clauſuram, vel circa bonorum adminiſtrationem Monaſteriorum Monialium, etiam Regularibus ſubjectarum, ab Epiſcopo loci, ſimiliter tanquam ad hoc Sedis Apoſtolicæ Delegato, quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant. Confeſſores vero ſive Regulares, ſive ſeculares, quomodocunque exempti tam ordinarii, quam extraordinarii ad confeſſiones Monialium, etiam Regularibus ſubjectarum, audiendas nullatenus deputari valeant, niſi prius ab Epiſcopo Diœceſano idonei judicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur, obtineant. Sed & adminiſtrantes bona ad ejuſmodi Monaſteria Sanctimonialium, ut præfertur, etiam Regularibus ſubjectarum, pertinentia, ſive Regulares extiterint, ſive ſeculares, quomodolibet exempti, Epiſcopo loci adhibitis etiam Superioribus Regularibus ſingulis annis rationes adminiſtrationis, gratis tamen exigendas, reddere teneantur, ad idque juris remediis cogi & compelli queant. Liceatque Epiſcopo ex rationabili cauſa Superiores Regulares admonere, ut ejuſmodi confeſſores, atque adminiſtratores amoveant: iiſque Superioribus id facere detrectantibus, aut negligentibus, habeat Epiſcopus facultatem prædictos confeſſores, & adminiſtratores amovendi quoties, & quando opus eſſe judicaverit. Ac ſimiliter poſſit Epiſcopus, una cum Superioribus Regularibus, quarumcunque Abbatiſſarum, Prioriſſarum, Præfectarum, vel Præpoſitarum eorundem Monaſteriorum, quocunque nomine appellentur, electionibus per ſe, vel per alium intereſſe, ac præſidere, abſque ulla tamen ipſorum Monaſteriorum impenſa. Ac demum habeat Epiſcupus tanquam dictæ Sedis Delegatus, authoritatem coercendi, ac puniendi quoſcunque exemptos tam ſeculares, quam Regulares, qui in alienis Eccleſiis, aut quæ ſuorum Ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia, & in Eccleſiis ſuis, aut ſuorum Ordinum non petita illius benedictione, aut ipſo contradicente, prædicare præſumpſerint. Itaut Epiſcopi in ſupraſcriptis caſibus, & in prænominatas perſonas in præmiſſis omnibus, & ſingulis, aut circa ea quoquo modo delinquentes, quoties, & quando opus fuerit, etiam extra viſitationem, per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, uti ejuſdem Sedis Delegati, procedere, omnemque juriſdictionem exercere libere, & licite valeant. Decernentes ſic per quoſcunque judices quavis auctoritate fungentes, etiam Sacri Palatii Auditores, necnon Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ſublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & authoritate, judicari, & definiri debere; irritum quoque, & inane ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis in favorem quarumcunque perſonarum, atque Ordinum tam Mendicantium, quam non Mendicantium, Militiarum, etiam S. Joannis Hieroſolymitani, Congregationum, Societatum, ac cujuſvis alterius inſtituti, etiam neceſſario, & in individuo exprimendi, Monaſteriorum, Conventuum, Capitulorum, Eccleſiarum, & aliorum quorumcunque tam ſecularium, quam Regularium locorum, necnon illorum, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, vel conſuetudinibus, etiam immemorabilibus: exemptionibus quoque, indultis, & privilegiis, etiam in corpore juris clauſis, aut ex cauſa, & titulo oneroſo, vel in limine fundationis conceſſis, etiam Mari Magno, ſeu Bulla aurea, aut alias nuncupatis, Conſervatorum deputationibus, eorumque, atque aliis inhibitionibus, quibus Epiſcopi deferre minime teneantur; & quibuſvis aliis, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis; necnon irritantibus decretis, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut alias quomodolibet, etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis; etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, & formis, ſpecialis, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſervanda eſſet, tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſervata, inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habentes, quibus quoad ea, quæ eiſdem præſentibus adverſantur, illis alias in ſuo robore permanſuris, ſpecialiter, & expreſſe derogamus, ceteriſque contrariis quibuſcunque. Ceterum quia difficile foret præſentes literas ad ſingula quæque loca deferri, ut eæ tamen omnibus innoteſcant, mandamus illas ad valvas Lateranen. & Principis Apoſtolorum de Urbe Baſilicarum, atque Cancellariæ Apoſtolicæ, & in acie Campi Floræ publicari, & ibi affigi, & per aliquod temporis ſpatium dimitti, eiſque detractis, earum exempla in loco relinqui. Ac volumus, ut earundem præſentium literarum tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo Prælati, ſuæ perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, in judicio, & extra illud ubi opus fuerit, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ ipſis originalibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam

noſtro.

noſtrorum ſtatuti, declarationis, Decretorum, derogationis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ M. DC. XXII. Nonis Februarii, Pontificatus Noſtri Anno Secundo.

V, Dat.

S. de Urſinis.

Regiſtrata in Secretaria Brevium,

DECLARATIONES ALIQUOT SACRÆ Congregationis Concilii

Super Conſtitutione ſanct. mem. Gregorii XV. de exemptorum privilegiis, &c.

I. POſita ejuſmodi Conſtitutione, dubitatur, an liceat Epiſcopis viſitare altaria regularium Eccleſiarum, quibus Cura animarum perſonarum ſecularium non incumbit, aut loca, ubi in iiſdem Eccleſiis aſſervatur Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, vel ubi audiuntur confeſſiones perſonarum ſecularium.

II. An Epiſcopi poſſint Regularibus præſcribere, ut certis tantum in locis, ac temporibus, aut certarum perſonarum confeſſiones audiant, vel alias illorum privilegia reſtringere, ac moderari in Sacramentis adminiſtrandis.

III. An facultas Epiſcopis per Conſtitutionem attributa in exemptos, tam ſeculares, quam Regulares, intelligatur etiam tributa in perſonas nullius diœceſis.

IV. An eadem facultas competat inferioribus Prælatis, proprium territorium, ac juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus.

V. An per eandem Conſtitutionem in illis verbis, Poſſit Epiſcopus una cum Superioribus Regularibus quarumcunque Abbatiſſarum, &c. electionibus per ſe, vel per alium intereſſe, ac præſidere; jus Abbatiſſas confirmandi Epiſcopis attributum cenſeatur.

VI. An confeſſores Monialium ante editam Conſtitutionem deputati debeant ab Epiſcopo examinari, & approbari.

VII. An Superiores Regulares ſimiliter ante ipſius Conſtitutionis publicationem electi, ſeu deputati, alias indigeant Epiſcopi approbatione pro confeſſionibus Sanctimonialium ſibi ſubjectarum audiendis.

VIII. An confeſſiones, quas audiunt Superiores Regulares electi, ſeu deputati, vel confirmati, poſt publicationem, & ſcientiam tenoris dictæ Bullæ, non obtenta Epiſcopi approbatione, ſint nullæ, atque irritæ, necne.

IX. An Regulares generaliter ab Epiſcopo approbati ad confeſſiones perſonarum ſecularium audiendas, cenſeantur etiam approbati ad audiendas confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum.

X. An Regularis ad audiendas confeſſiones Monialium unius Monaſterii ab Epiſcopo approbatus, confeſſiones Monialium alterius Monaſterii audire poſſit.

XI. An Confeſſores Regulares extraordinarii ſemel ab Epiſcopo deputati, & approbati ad audiendas Monialium confeſſiones pro una vice infra annum ad præſcriptum Sacri Concilii Tridentini, poſſint, virtute dictæ approbationis, pluries tanquam Confeſſores extraordinarii earundem confeſſiones audire abſque nova Epiſcopi licentia.

XII. Cum in eadem Conſtitutione ſtatutum ſit, ut liceat Epiſcopo ex rationabili cauſa Superiores Regulares admonere, ut amoveant Confeſſores Monialium, atque adminiſtratores bonorum ad earundem Monialium Monaſteria pertinentium, iiſque Superioribus id facere detrectantibus, habeat Epiſcopus facultatem prædictos Confeſſores, & adminiſtratores amovendi, quoties, & quando opus eſſe judicaverit: an ejuſmodi cauſam Epiſcopus Superioribus Regularibus ſignificare teneatur.

XIII. An eadem Conſtitutio, qua parte ſupponit Epiſcopī juriſdictioni Regulares delinquentes circa perſonas degentes intra ſepta Monaſteriorum Monialium, aut circa clauſuram, vel bonorum adminiſtrationem eorundem Monaſteriorum, habeat locum in omnibus delictis, an vero ſolum in notoriis, & cum ſcandalo populi,

Fagnan. in V. Lib. Decretal.

SAC. CONGREGATIO CARDINALIUM Concilii Tridentini Interpretum cenſuit, Conſtitutionem ſan. mem. Greg. XV. de exemptorum privilegiis, nequaquam ſubjicere Regulares exemptos, quibus Cura animarum perſonarum ſecularium non incumbit, Epiſcoporum juriſdictioni in his, quæ Sacramentorum adminiſtrationem concernunt, niſi cum in Sacramentis perſonis ſecularibus adminiſtrandis iidem Regulares delinquunt: ac propterea

AD primum dubium reſpondit, Epiſcopis non licere in vim ejuſdem Conſtitutionis viſitare altaria Eccleſiarum Regularium, quibus non incumbit animarum Cura perſonarum ſecularium, nec loca, ubi in iiſdem Eccleſiis aſſervatur Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, vel ubi confeſſiones perſonarum ſecularium audiuntur.

Ad II. Hac in parte Conſtitutionem nihil novi juris induxiſſe, nec ullam novam auctoritatem Epiſcopis in Regulares attribuiſſe: ideoque in vim ipſius Conſtitutionis non poſſe Epiſcopos Regularibus præſcribere, ut certis tantum in locis, ac temporibus, aut certarum perſonarum confeſſiones audiant, vel alias illorum privilegia in Sacramentis adminiſtrandis reſtringere, aut moderari. Quod ſi aliunde Epiſcopis hujuſmodi facultas competat, illam non fuiſſe ab eadem Conſtitutione ſublatam.

Ad III. Cenſuit ejuſmodi facultatem non intelligi tributam Epiſcopis in perſonas nullius diœceſis.

Ad IV. Non competere.

Ad V. Jus confirmandi Abbatiſſas minime fuiſſe Epiſcopis per Conſtitutionem attributum.

Ad VI. Confeſſores quidem extraordinarios Monialium nullatenus poſſe poſt Conſtitutionem illatam confeſſiones audire, niſi prius ab Epiſcopo diœceſano idonei judicentur, & approbentur: Ordinarios vero Confeſsores ante Conſtitutionis publicationem deputatos poſse, durante triennio ab eorum deputatione inchoando, pergere in confeſſionibus Sanctimonialium audiendis, abſque alio examine, & approbatione Epiſcopi. Quod ſi contingat, ut illorum facultas a Sede Apoſtolica ultra triennium prorogetur, tunc debere eos ab Epiſcopo examinari, & approbari.

Ad VII. Superiores Regulares electos, ſeu deputatos ante ipſius Conſtitutionis publicationem, quibus alioquin facultas competat audiendi confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum, poſse, durante eorum officio, pergere ſine alia Epiſcopi approbatione in confeſsionibus audiendis illarum tantum, quæ ſponte, ac proprio motu id ab eis petierint. At vero eos, qui poſt Conſtitutionem eligentur, aut quoquomodo deputabuntur, vel qui in eorum officiis, ſeu Dignitatibus, expleto jam tempore a Conſtitutionibus cujuſque Ordinis, vel alias legitime præfinito, ad aliud tempus confirmabuntur, nequaquam poſse Sanctimonialium confeſsiones audire, niſi prius a Diœceſano Epiſcopo idonei judicati, atque approbati fuerint.

Ad VIII. Confeſsiones hujuſmodi nullas, atque irritas eſse.

Ad IX. Regulares generaliter ab Epiſcopo approbatos ad confeſsiones perſonarum ſecularium audiendas, nequaquam cenſeri approbatos audiendas confeſsiones Monialium ſibi ſubjectarum; ſed egere quoad hoc ſpeciali Epiſcopi approbatione.

Ad X. Regulares ad audiendas confeſsiones Monialium unius Monaſterii ab Epiſcopo approbatum, minime poſse audire confeſsiones Monialium alterius Monaſterii.

Ad XI. Confeſsores extraordinarios ſemel deputatos, atque approbatos ab Epiſcopo ad Monialium Confeſsiones pro una vice audiendas, haud poſse pluries in vim approbationis ejuſmodi illarum confeſsiones audire; ſed ab Epiſcopo toties eſse approbandos, quoties caſus deputationis contigerit.

R Ad

Ad XII. Non teneri ejuſmodi cauſam ſignificare Superioribus Regularibus; ſed hoc relinqui arbitrio, & prudentiæ Epiſcoporum, quorum conſcientiam Sacra Congregatio ſerio oneravit, ne facultate ſibi hac in parte attributa quoquomodo abutantur, ejus rei in diſtricto Dei judicio rationem reddituri.

Ad XIII. Conſtitutionem habere locum in omnibus delictis, non autem in notoriis tantum, & cum populi ſcandalo.

Quæ Sacræ Congregationis reſponſa ad ſorelata felic. record. Gregorius XV. & Sanctiſſ. D.N. Urbanus VIII. in omnibus approbarunt.

A. Card. Caetanus.

Proſper Fagnanus S. Congreg. Secr.

DE PRIVILEGIIS, &c.

Idem Innocentius III. Auſonen. Epiſcopo.

CAPUT XVIII.

EX parte tua fuit quæſitum, utrum Clerici & laici, qui literas protectionis oſtendunt, in quibus perſonæ ſuæ expreſſo nomine, cum omnibus rebus ſuis ſub Apoſtolica protectione conſiſtere declarantur, a juriſdictione Epiſcopi diœceſani ſint exempti? Nos autem tibi reſpondemus, quod per literas hujuſmodi, ab Epiſcoporum ſuorum poteſtate minime ſubtrahuntur.

SUMMARIUM.

1 *REceptio generalis perſonæ tantum, aut perſonæ, & rerum ſub protectione Papæ, non eximit perſonam, nec res a juriſdictione Epiſcopi.*

Exemptio alia eſt mere perſonalis, alia localis, vel mixta, ibid. verſ. Secundo nota.

Referendarii utriuſque, vel alterius Signaturæ, eorumque familiares, an etiam ratione delicti, ſeu contractus, aut rei, de qua contra ipſos agitur, ſint exempti ab Ordinariorum juriſdictione, & n. ſeqq. uſque in fin.

2 *Referendariorum exemptio a juriſdictione Ordinarii ex Bulla Pauli III. an ſublata fuerit ex* capit. 1. ſeſſ. 24. *Concil. Trident. num. 2. uſque ad num.* 12.

Dictio, hujuſmodi, *ſimilitudinem inducit, & per ſimilitudinem demonſtrat, num. 2.* verſ. Et quoad hoc.

3 *Referendarii ſunt ceteris officialibus, & miniſtris Curiæ digniores, & cur, n. 3.*

4 *Referendarii non habent ſimpliciter titulum honorarium, ſed officium, & in quibus conſiſtat, & num. 21.*

5 *Referendarii qualiter, & quando admittantur ad Signaturam Juſtitiæ, vel Gratiæ.*

6 *Litera Apoſtolica quando dicatur gratiam, vel juſtitiam continere.*

7 *Exemptionis indultum Referendariis conceſſum eſt ex debito juſtitiæ in remunerationem laborum, quos ſuſtinent pro ſervitio Sedis Apoſtolicæ, & univerſalis Eccleſiæ utilitate.*

8 *Concilii Tridentini Decretum* cap. 11. ſeſſ. 24. *procedit in cauſis criminalibus tantum, non autem in civilibus.*

9 *Ratio in proœmio poſita reſtringit diſpoſitionem generalem ad limites ipſius rationis.*

10 *Eugeniana Conſtitutioni quoad obtinentes beneficia non fuit derogatum a Concilio Tridentino, niſi in cauſis criminalibus.*

11 *Protonotarii Apoſtolici ex privilegio deferentes habitum, & rochettum, non poſſunt in prima inſtantia coram Ordinariis locorum conveniri in cauſis civilibus ſummam 25. ducatorum auri de Camera excedentibus.*

12 *Referendariorum, eorumque familiarium exemptio ex Bulla Pauli III. ſublata fuit a Concilio Tridentino in* cap. 3. ſeſſ. 6. & cap. 4. ſeſſ. 14.

Declaratur, n. 16.

13 *Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati poſſunt procedere contra exemptos extra viſitationem, ſi in ſuis Eccleſiis reſideant; alias ſecus.*

14 *Dictio,* quicunque, *eſt effrenata, & comprehendit omnes etiam in ſublimi dignitate conſtitutos, & num. 45.*

15 *Familiarium Referendariorum exemptio, de qua in Bulla Pauli III. ſublata fuit a Concilio Trid. in favorem Epiſcoporum reſidentium, & n. ſeq. Nec revixit per Conſtitutionem Sixti V. n. 20. & 51.*

Referendariorum exemptio, de qua in Bulla Pauli III ſublata eſt a Concilio Tridentino etiam in cauſis civilibus.

18 *Referendariorum exemptionem a Concilio Tridentino ſublatam fuiſſe probatur etiam ex Conſtitutione Sixti V.*

19 *Bulla Sixti V. qua Referendarii eximuntur a juriſdictione Ordinariorum, expenditur, & num. ſeq.*

21 *An eadem Bulla ſuſtulerit Decreta Concilii Tridentini quibus exempti ſubjiciuntur Ordinariis ut Sedis Apoſtolicæ Delegatis.*

22 *Papa nunquam ita eximit aliquem a juriſdictione, quin ipſe poſſit per ſe, vel ſuos Delegatos procedere.*

23 *Juriſdictione Ordinarii ſublata, non cenſetur ſublata juriſdictio per Sedem Apoſtolicam delegata.*

Declaratur, n. 25.

24 *Exemptio a viſitatione, ſub generali exemptione a juriſdictione non comprehenditur.*

Declaratur, n. 30. & ſeqq.

25 *Exemptionis privilegium potius intelligi debet, ut in ſuo caſu corrigat jus præcedens, quam ut ſit inane, & eluſorium.*

26 *Conſtitutio poſterior tollit Decreta Concilii Tridentini contraria, etiamſi eidem Concilio ſpecialiter non deroget.*

27 *Papa eſt judex Ordinarius exemptorum, & numer. 48.*

28 *Exemptiones a juriſdictione Ordinarii etiam in poſterum concedendæ, quæ titulis honorariis ſunt annexæ, ſublatæ ſunt a Concilio Tridentino.*

29 *Conſtitutio poſterior edita motu proprio, & ex certa ſcientia, derogat primæ contrariæ etiam habenti clauſulam derogatoriam ad futuras diſpoſitiones.*

30 *Cardinales quatuor a Paulo III. creati per literas in forma Brevis poſt ejus obitum exhibitas, ibidem.*

31 *Verba univerſalia, & geminata includunt etiam ea, quæ alias non includerentur, & n. 44.*

32 *Legati facultas conferendi beneficia an comprehendat beneficia Papæ reſervata.*

33 *Exempti Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjecti num ſubſunt viſitationi Ordinarii.*

34 *Referendarii an ſint veri familiares Papæ, an vero ex privilegio, & n. ſeq. uſque ad n. 40.*

35 *Familiaritas vera, & non ficta conſtituitur ex commenſalitate, & ſervitio, & n. ſeq.*

36 *Cardinales non ſunt Papæ familiares.*

Item

Item nec Rota Auditores, ibid.

37 *Familiares vero non conſtituuntur ex eo, quod recipiantur a Papa in veros, ac proprios familiares, niſi inſiſtant circa ſervitia, & vivant expenſis illius.*

Conſtitutio Pauli III. ſuper familiaritate Referendariorum expenditur, ibid.

Princeps poteſt contra veritatem fingere, ſed non veritatem immutare, n. 37. verſ. Et Princeps.

38 *Juſpatronatus conceſſum a Papa cum clauſula,* ut ſit perinde ac ſi eſſet ex fundatione, vel dotatione laicorum etiam Regum, *cenſetur ex privilegio, & eſt abrogatum a Conc. Trid.*

39 *Referendarii ratione beneficiorum, quæ obtinent, an ſubſint juriſdictioni Ordinarii.*

40 *Referendariorum exemptio ab Ordinariorum juriſdictione an ſit reſtringenda, ut non habeat locum ratione delicti, ſeu contractus, aut rei litigioſæ, & n. ſeq. uſque in fin.*

41 *Exemptorum duæ ſpecies.*

42 *Intellectus* cap. Volentes, de privil. lib. 6. *& num. ſeq. & n. 45.*

43 *Conſtitutio juris veteris declaratoria novum jus non inducit, ſed quod prius latebat, manifeſtat.*

45 *Exemptio a juriſdictione Ordinarii, quantumcunque lata, reſtringitur ad tres caſus exemptos,* in cap. 1. de privil. lib. 6.

46 *Exempti generaliter, & indefinite gaudent exemptione etiam cum delinquunt, ſeu contrahunt, aut res litigioſa conſiſtit in loco, ubi domicilium habent, quamvis idem locus exemptus non ſit.*

47 *Exemptio non inducitur per ſolam receptionem ſub protectione Sedis Apoſtolicæ.*

48 *Exempti a juriſdictione Ordinarii ex hoc ipſo Papæ ſunt immediate ſubjecti.*

49 *Exemptiones mere perſonales non ſunt reſtrictæ ad tres caſus delicti, contractus, aut rei, ſed mixtæ tantum.*

50 *Exempti etiamſi exiſtant in loco exempto, ſi tamen delinquant in loca non exempto, puta projiciendo lapides, &c. poſſunt puniri ab Ordinario.*

51 *Exemptus conveniri non poteſt in loco domicilii, ſi alibi delinquat, vel contrahat, aut res litigioſa conſiſtat.*

52 *Referendarii ſi obtineant beneficia Ordinariis ſubjecta, eorundem beneficiorum ratione Ordinariis ſubjiciuntur.*

53 *Religioſus exemptus ſi accipiat executionem ultimæ voluntatis, pro hujuſmodi executione conveniri poteſt coram Ordinario.*

54 *Idem ſi ſuſcipiat adminiſtrationem Confraternitatis, vel Hoſpitalis.*

1 EX *parte, il ſecondo.* Receptus ſub protectione Papæ per hoc non cenſetur exemptus. Hoc dicit. Communis diviſio. Secunda ibi, *Nos autem.*

2 Nota primo generalem protectionem non eximere a juriſdictione Ordinarii, Butr. hic *n. 3.* & Anchar. in ultim. not. atque ita hujuſmodi protectio eſt fere inutilis, ſicut confirmatio in forma communi, ut in *cap. Quia diverſitatem, ſupra de conceſſ. Præben.* Sed dicendum eſt in hoc proficere, quia, ut inquit gl. in *c. Recepimus, in verb. Ad judicium, ſupra eod.* ſic receptis debetur major reverentia, quam aliis, argum. *cap. Per tuas, de major. & obed.* & Papa forte citius movetur, cum injuſte gravantur, ad literas concedendas. Dixi generalem protectionem, quia ſecus eſſet in protectione ſpeciali, cum quis ſe, & ſua ſubmittit Papæ, juxta text. in *cap. Ad audientiam, de appellat.* ubi hanc differentiam inter generalem, & ſpecialem protectionem ponit gl. *in verb. Noſtra protectione,* Butr. & Anch. proxime citati. Item ſecus eſſet, ſi aliqui reciperentur in proprios, & ſpeciales ſubditos, quia per hoc cenſerentur exempti, ut eſt expreſſum in *capit. Si Papa, verſ. Similiter, infra eod. lib. 6.* Non ſic, ſi in proprios, & ſpeciales filios Romanæ Eccleſiæ ſint ſuſcepti: tales quippe exempti propterea non exiſtunt, ut ibi dicitur in *ver. Non ſic,* ubi corrigitur opinio Innocentii hic in *verſ. Secus autem,* & ibi plene videas de pluribus exemptionum formulis.

Secundo nota nec ſuſceptionem Eccleſiæ ſub protectione Sedis Apoſtolicæ, nec ſuſceptionem ſingularis perſonæ, aut perſonæ, & Eccleſiæ ſimul, importare exemptionem a poteſtate Epiſcopi. De Eccleſia tantum eſt text. *in dict. cap. Recepimus, ſupra eodem,* niſi ad judicium perceptæ libertatis Romanæ Eccleſiæ cenſus annuus conferatur, ut ibi deciditur, *& in d. cap. Si Papa, infra eod. lib. 6.* De perſona ſingulari, ſeu de perſona cum rebus, eſt text. hic; & ita vitatur ſuperfluitas harum Decretalium, ſecundum Abbatem, & Marianum Socciuum. Ex quibus colliguntur duæ exemptionum ſpecies. Altera eſt mere perſonalis, cum ſcilicet perſona ipſa ſimpliciter, & abſolute eximitur. Altera eſt localis, ſeu mixta, id eſt cum perſona eximitur reſpectu certi loci, puta Monachus reſpectu Monaſterii, vel Canonicus reſpectu Eccleſiæ, Abb. *in cap. Tuarum, n. 8. ſupra eod.*

Quid autem interſit inter has duas exemptionum ſpecies, & an perſonaliter exempti, ut Capellani, & familiares Papæ, ſortiantur forum diœceſani ratione delicti, contractus, aut rei litigioſæ, dicam plene in ſequenti quæſtione, præſertim a *n. 49.*

QUÆRO, an Referendarii utriuſque, vel alterius Signaturæ, eorumque familiares, etiam ratione delicti, ſeu contractus, aut rei, de qua contra ipſos agitur, ſint exempti ab Ordinariorum juriſdictione.

Paulus III. in Conſtitutione, quæ incipit, *Debita conſideratione,* edita 30. Julii 1540. Referendarios multis, iiſque inſignibus privilegiis decoravit, licet pleraque illorum poſtea ſublatæ fuerint per poſteriores aliorum Pontificum Conſtitutiones; & inter cetera tribuit illis exemptionem a juriſdictione Ordinariorum, his verbis: *Et nihilominus Referendarios, ac illorum omnia, & ſingula beneficia, & officia Eccleſiaſtica, quæ obtinent, ac in futurum obtinebunt, & in illis pro tempore deſervientes, ac Capellanos, familiares, & ſervitores ſuos, tam præſentes, quam futuros ab omni juriſdictione, correctione, viſitatione, dominio, ſuperioritate, & poteſtate Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Prælatorum, & Ordinariorum locorum quorumcunque, & judicum etiam a dicta Sede delegatorum, aut ſubdelegatorum quomodolibet nunc, & pro tempore exiſtentium eximimus, ac totaliter liberamus, ac ſub B. Petri, & Sedis prædictæ, ac noſtra protectione ſuſcepimus, nobiſque, & dictæ Sedi immediate ſubjicimus, ac liberos, immunes, exemptos, ſuſceptos, & ſubjectos omnino conſtituimus, & declaramus, ac decernimus.*

Quo poſito, pro ſolutione quæſtionis ante omnia diſcutiendum eſt, an hujuſmodi exemptio Referendariorum generaliter ſublata fuerit ex aliquo Tridentini Concilii Decreto.

Et quidem hæſitari poteſt primo, an fuerit ſublata ex *c. 11. ſeſſ. 24.* ubi decernitur, ut ſi quando aliquos honoratis titulis Protonotariatus, Acolythatus, Comitiæ Palatini, Capellani regii, aut aliis hujuſmodi in Romana Curia, vel extra inſignibus decorandos eſſe placuerit, nihil ex iis privilegiis detractum eſſe Ordinariis intelligatur, quominus ii, quibus ea jam conceſſa ſunt, vel impoſterum concedi contigerit, ipſis Ordinariis tanquam Apoſtolicæ Sedis Delegatis plene in omnibus ſubjecti exiſtant.

Et quoad hoc Decretum ponderanda ſunt verba illa, *& aliis hujuſmodi,* quæ aperte innuunt Concilium voluiſſe comprehendere non ſolum Protonotarios, & eos, de quibus expreſſe meminit, ſed etiam alios conſimiles; atque ita in ſui latitudine videntur apta comprehendere etiam Referendarios, cum & ipſi non aliter privilegio exemptionis potiantur, quam ratione tituli Referendariatus, cui ex indulto Sedis Apoſtolicæ exemptio annexa eſt, præſertim vero quia ſunt etiam Notarii Apoſtolici ex privilegio inſerto in ſupraſcripta Conſtitutione Pauli III. itaut propterea expreſſe, & nominatim videantur incluſi *in dict. c. 11.*

Sed in contrarium facit, quia illa dictio, *aliis,* poſita *in d. c. 11.* importat omnimodam ſimilitudinem ad expreſſa, Bart. *in l. Sed & reprobari, nu. 6. de excuſ. tut.* Bald. *in l. Si fugitivi, colum. ult. C. de ſerv. fugit.* Bero. *conſ. 41. n. 10. vol. 1. & conſ. 51. nu. 29.* quod haberet locum, etiamſi dixiſſet, & aliis omnibus, quia nihilominus per hæc verba generalia non venirent majora, vel graviora, quam expreſſa fuiſſent, caſus eſt in Clem. *non poteſt, de procur. in l. fin. §. Cui dulcia, de trit. vin. & oleal.* Sed abſque dubio procedit hoc caſu, quia poſt verbum,

aliis, Concilium adjecit etiam dictionem, *hujuſmodi*, quæ pariter ſimilitudinem inducit, *leg. Denique*, *ff. de pign. c. fin. de for. compet. libr. 6.* & per ſimilitudinem demonſtrat, *l. Hujuſmodi*, *de leg.* 1. & poſt certum ordinem expreſſum reſtringit diſpoſitionem ad id, ad quod adjicitur, Frider. de Sen. *conſ.* 25. *n.* 4. *in fin. verſ. Reſpondet iſta Conſtitutio*; ſed ſupra immediate Concilium expreſſit habentes titulos honorarios Protonotariatus, Acolythatus, Comitis Palatini, & Capellani regii; ergo per ſubſequentia verba, aut aliis hujuſmodi, non comprehendit Referendarios, quia non ſunt ſimiles expreſſis, ſed majores. Etenim, ut inquit Sarnen. *in com-*
4 *pend. utriuſque Signaturæ*, *n.* 32. (Referendarii inter officiales Curiæ digniores reputantur; nam in regulis prærogativarum, & expectantium, primi omnium Referendarii ſcribuntur, deinde Protonotarii participantes, tertio Correctores, poſtea Subdiaconi numerarii, quarto Auditores Rotæ, poſtea Clerici Cameræ, deinde Auditor Cameræ, & Abbreviatores actu officia ſua exercentes: itaque Referendarii ab ordine literæ cenſentur digniores ceteris aliis, quia primo nominantur, *l.* 1. *&* 2. *ff. de Albo Scrib.* Et ideo dato expectativarum concurſu inter prædictos officiales, Papa voluit Referendarios præcedere.) Hæc Sarnen. Rationem vero cur Pontifices voluerint Referendarios ceteris Officialibus anteferri, ſubjicit Auguſt. Aretin. *in §. fin. in princip. inſtit. de except.* quia quotidie apud Principem, & in ejus præſentia, uno ſimul cum eo officia ſua exercent, opere, & conſilio adjuvantes: quod alii Curiæ Officiales ſeorſim faciunt, nec ita immediate Papam juvant: & ſequitur Joann. de Terra rub. *in tr. primogen. fol.* 108. *colum.* 1. & Sarnen. *loc. cit.* Quæ quidem ratio habetur etiam in antedicta Conſtitutione Pauli III. ibi, *Ut Referendarii noſtri, qui pro ceteris Officialibus, & Miniſtris noſtris propinquius nobis aſſiſtunt*. Plures etiam Referendariorum prærogativas recenſet ibidem Sarnen. *nu* 32.
4 poſt Butr. *in l. Eos*, *Cod. de excuſat. mun. l.* 10. & Rota *deciſ.* 306. *in novis*, *qua eſt tertia*, *in tit. de renunc.* Præterea Referendarii non habent ſimpliciter titulum honorarium, ut Protonotarii non participantes, & reliqui, de quibus Concilium loquitur; ſed habent officium, videlicet libellos ſupplicatorios Summo Pontifici oblatos accipiendi, & cauſas coram ipſo introducendi, ſeu referendi, ut inquit Speculat. *in tit. de ſupplicat. §.* 1. & ante eum Innocent. *in cap. Ex literis*, *n.* 3. *verſ. Et quidem libellus*, *de in integr. reſtit.* Nec aliud ſentit gl. 1. *in Authent. de Referendariis Sacri Palatii col.* 2. dum ait, *Referendarios eſſe qui ſunt Advocati in Curia Principis, dictos ex eo, quod referunt vices hominum coram Principe*, & gl. *in Authen. Quomodo oporteat Epiſcopos*, *§. Non autem aliter*, *in fin. in verb. Referendarii*, dicens, *Referendarios eſſe qui ſtant in Curia, ut præſtent advocationem venientibus, ut dicta eorum referant*, quorum quidem miniſterium fuſius explicatur a Sarnen. *in compend. utriuſque ſignatur. num.* 26. relatis Conſtitutionibus, & Ordinationibus Alexandri VI. & habetur in antedicta Conſtitutione Pauli III. & in Con-
5 ſtitutione Sixti V. de qua infra *num.* 19. Et ad hujuſmodi officium non aſſumuntur niſi cognitæ, & ſpectatæ virtutis viri; nec quiſquam admittitur ad Signaturam juſtitiæ, antequam ab illius Præfecto vocatus, & congregatis ad id ſex antiquioribus Referendariis examinatus fuerit, & ad hunc effectum ſaltem binas ſupplicationes, ſeu commiſſiones ſibi ab ipſo Præfecto ex tempore porrectas propoſuerit, & ſuffragiis eorundem ſex Referendariorum, & Præfecti collectis taliter ſe geſſerit, ut relatione per eundem Summo Pontifici facta, meruerit commendari, & approbari, præſtito prius per eum in manibus ejuſdem Præfecti ſolito juramento ad præſcriptum ordinationis Alexandri VI. relatæ a Sarnen. *loco citato*; & ad Signaturam gratiæ nemini patet aſcenſus, niſi ſaltem triennio in Signatura juſtitiæ fuerit laudabiliter verſatus; quorum etiam duodecim antiquioribus ſeorſim ſententiæ dicendæ in ipſa Signatura Gratiæ facultas exiſtit; & ſinguli Referendarii ante admiſſionem literas Apoſtolicas ſub plumbo ſuper conceſſione ſui officii Referendariatus hujuſmodi tenentur expedire Datarii manu ſubſcriptas, prout hæc habentur in eadem Sixti V. Conſtitutione, licet uſque ad tempora Alexand. VI. fierent ſolo verbo, ut per Sarnen. *ubi ſupra*, *num.* 27. Hujus autem officii contemplatione fuit illis conceſſum exemptionis privilegium, ut conſtat ex prædictis Conſtitutionibus Pauli III. in princ. & Sixti V. *in verſ. Ceterum ut Referendarii*. Et hac ratione ab eodem Paolo III. Prælati, ac etiam familiares, continui commenſales declarantur, & excellentiæ dignitate ſublimantur: quæ quidem omnia, & alia plura, quæ in eiſdem Extravagan. exarantur, nullatenus congruunt his, qui ſimplices titulos honorarios obtinent a Sede Apoſtolica: unde ſequitur, ut Referendarii minime comprehendantur *in d. cap.* 11. *ſeſſ.* 24. ſub illis verbis, & aliis hujuſmodi, quæ ſunt repetitiva ſimilium, ut oſtenſum eſt ſupra.

Et confirmatur, quia quando in lege, aut Canone ſunt enumeratæ minores, aut inferiores perſonæ, non poſſunt poſtea ſub generali clauſula, quæ ſubnectitur, majores ſeu ſuperiores includi, *cap. Sedes*, & ibi Anton. de Butr. *num.* 10. *de reſcript.* Bero *in cap.* 1. *n.* 205. *de judic.*

Corroborantur prædicta ex diverſitate indulti Referen- 6
dariorum a communibus indultis, & gratiis, quæ titulis honorariis a Sede Apoſtolica conceduntur; aliæ nanque communes gratiæ procedunt ex mera liberalitate Papæ, & ideo ex parte recipientium dicuntur pure, & ſimpliciter gratæ, *c. Significaſti*, *& ibi not. de præben.* ſi enim ſubeſſet neceſſitas Papæ dandi illam, non eſſet gratia, ſed quædam juſtitiæ executio; unde de talibus dicit lex ſub nomine liberalitatis debitum naturale perſolvi, *l.* 1. *C. de impoen. lucrat. deſcript. lib.* 10. Literæ etiam Papæ, quæ emanant pro illis, quibus Papa tenetur neceſſario providere, appellantur proprie literæ juſtitiæ, ut notatur *in cap. Cum ſecundum Apoſtolum*, *de præben.* Similiter lex conſti- 7
tuit differentiam inter puram donationem, & remunerationem, quia donationem ſimplicem niſi certa ſolemnitate ſervata lex moderatur uſque ad certam ſummam: ſed non ita donationem remunerationis cauſa, *ut l. Aquilius*, *ff. de donat.* Ad propoſitum ergo, indultum exemptionis conceſſum Referendariis ex verbis narrativis Conſtitutionis Pauli III. ſuper quibus fundatur ejus intentio, apparet eſſe quandam remunerationem laborum, quos pro Sedis Apoſtolicæ ſervitio jugiter ſuſtinent, ut colligitur ex illis verbis Conſtitutionis: *Referendarii noſtri, qui præ ceteris Officialibus, & Miniſtris noſtris propinquius nobis aſſiſtunt circa ipſas ſupplicationes, & commiſſiones pro noſtro, & Apoſtolicæ Sedis honore, ac univerſalis Eccleſiæ utilitate, & alias gratis, prompta voluntate, indefeſſe laborant*. Et ibi, *Dignum, quin potius debitum reputamus, ut illos ſpecialis benevolentiæ favoribus amplectamur, & præclaris dignitatum titulis decoremus*. Et ex Conſtitutione Sixti V. ibi, *Ceterum, ut Referendarii ad ſuſcipiendos pro dicta Sede labores eo promptiores reddantur, quo exinde ſpiritualibus, & temporalibus gratiis ſe cognoverint uberius eſſe refertos*. Ex quibus verbis, ut dixi, probatur, quæ fuerit intentio Papæ, *Clemen.* 1. *de probat.* fuit enim ſub nomine gratiæ debitum naturale perſolvere, dum dicit, *dignum*, & *debitum*. Non ergo proprie debet dici gratia, cum fiat ex neceſſitate naturalis debiti, quia nemo in neceſſitatibus liberalis exiſtit, *leg. Rem legatam*, *ff. de adimen. legat.* ac proinde revocatio privilegiorum, & exemptionum, quæ titulis honorariis a Sede Apoſtolica conceduntur ex mera gratia, nullatenus videtur extendenda ad exemptionem conceſſam Referendariis ex debito juſtitiæ, & in remunerationem laborum; & ita in terminis ſimilis gratiæ conceſſæ a Papa cum narrativa illa, *Dignum, quin potius debitum*, per conſiderationes prædictas conſuluit Petr. de Anchar. *conſ.* 295. *Pro clarioris*, *n.* 6. *verſ. Quinto quod dicta regula*. In hoc tamen advertendum eſt, quia Rota tenet clauſulas illas, quæ in initio literarum Apoſtolicarum ſolent apponi, de virtute, & meritis ejus, cui fit gratia, ſolere apponi ex ſtylo, non autem per modum cauſæ, ut apud Seraph. *dec.* 1428. *n.* 10.

Sed quatenus a Concilio *in dict. cap.* 11. *ſeſſ.* 24. ſublata 8
eſſet Referendariorum exemptio, tamen Sacra Congregatio declaravit Decretum illud non habere locum in cauſis civilibus, ſed in criminalibus tantum. Nec obſtant ver- 9
ba univerſalia ibi poſita, quia omnia reſtringuntur ad limites rationis expreſſæ in proœmio, quæ vere non congruit niſi exemptioni in cauſis criminalibus; illa enim proprie parit perturbationem in juriſdictione Epiſcoporum, & præbet exemptis occaſionem laxioris vitæ, non autem exemptio in cauſis civilibus. Abſolutum eſt autem rationem in proœmio poſitam regulare totam diſpoſitio-

tionem, illamque reſtringere, ac limitare ad terminos ipſius rationis, Bald. *conſ.* 159. eleganter, & copioſe, *n.* 4. *verſ. Niſi dicamus*, *lib.* 2. Lap. *alleg.* 101. *n.* 24. Et exceptio, quæ fit de Capellanis regiis, itidem habet locum in cauſis criminalibus duntaxat, de quibus loquitur *c. Cum capella*, *ſupra eodem*, ſecundum ea, quæ in hac ſpecie tradit Rota *deciſ* 744. *nu.* 2. *part.* 1. *diverſ.* unde firmat regulam in contrarium in criminalibus, non autem in civilibus, quia exceptionis natura eſt declarare regulam, non autem illam ampliare, ut comprehendat ea, quæ non ſunt de genere regulæ, Bald. *conſ.* 131. *Caſus talis eſt*, *verſ. Super ſecundo*, *l.* 1. Alexand. *conſ.* 28. *Viſis*, & *accurate*, *n.* 11. *verſ. Non obſtat*, *quod exceptio*, *l.* 1. Roman. *conſ.* 359. *circa primum*, *n.* 13. *verſ. Veritas tamen*, & hac ratione exceptio,
10 quæ fit in fine *d. c.* 11. *ſeſſ.* 24. a Conſtitutione Eugeniana, quoad obtinentes beneficia, ratione dictorum beneficiorum, non videtur habere locum in cauſis civilibus, nec eidem Eugenianæ videtur derogatum niſi in cauſis criminalibus, ut reperitur adnotatum in libris S. Con-
11 gregationis manu Cardinalis Caraſæ. Porro quoad Protonotarios, de quibus loquitur *d. c.* 11. S. Congr. die 14. Decembris 1630. dicitur cenſuiſſe Protonotarios Apoſtolicos ea privilegio deferentes habitum, & rochettum non poſſe in prima inſtantia coram Ordinariis locorum conveniri in cauſis civilibus ſummam 25. ducatorum auri de Camera excedentibus. Hæc quoad *c.* 11. *ſeſſ.* 24.

12 Sed ex aliis Concilii Trid. Decretis videtur ſublata exemptio Referendariis, eorumque familiaribus conceſſa in prædicta Extravagan. Pauli III. nempe *ex cap* 3. *ſeſſ.* 6. juncto *c.* 4. *ſeſſ.* 14. nam in dicto *c.* 3. ſtatuitur, ut nemo Clericus ſecularis cujuſvis privilegii prætextu tutus cenſeatur, quominus ſi deliquerit, ab Ordinario loci tanquam ſuper hoc a Sede Apoſtolica Delegato juxta Canonicas ſanctiones viſitari, puniri, & corrigi valeat. Et quia Decretum hoc non habet locum niſi in viſitatione, idcirco in dict. *c.* 4. *ſeſſ.* 14. decernitur, ut omnes Eccleſiarum Prælati, ſi in ſuis Eccleſiis *reſede*ant, quoſcunque ſeculares Clericos qualitercunque exemptos, qui alias ſuæ juriſdictioni ſubeſſent, de eorum exceſſibus, criminibus, & delictis quoties, & quando opus fuerit etiam extra viſitationem tanquam ad hoc Apoſtolicæ Sedis Delegati, corrigendi, & caſtigandi facultatem habeant, quibuſcunque exemptionibus ipſis Clericis, ac eorum conſanguineis, capellanis, familiaribus, procuratoribus, & aliis quibuslibet ipſorum exemptorum contemplatione, ac intuitu minime ſuffragantibus. Et
13 quoad hæc Decreta, primo obſervanda eſt differentia inter Epiſcopos reſidentes & non reſidentes; nam non reſidentes poſſunt procedere contra exemptos in viſitatione tantum, eoſque punire punitione illa duntaxat, quæ reſpicit morum correctionem in actu ipſius viſitationis, ut patet *in d. c.* 3. quod alias ita interpretata eſt S. Congregatio. Sin autem in ſuis Eccleſiis reſideant, punire poſſent quoſcunque exemptos etiam pœna ordinaria, & extra actum viſitationis, ut conſtat ex *d. cap.* 4. Quod clarius habetur etiam in Conſtitutione Pii IV. ſuper Epiſcoporum reſidentia, quæ incipit, *De ſalute gregis*, edita ante Tridentini Concilii publicationem. Deinde ob-
14 ſervanda ſunt verba illa *d. c.* 4. *ſeſſ.* 14. *Quoſcunque Clericos ſeculares*; nam dictio illa, *Quoſcunque*, univerſalis eſt, & nihil penitus excludit, *c. Solita*, *verſ. Quodcunque ligaveris*, & ibi Abb. *in ult. notab. de majorit. & obed. c. Quamvis*, & ibi Archid. *in ver. Quocunque*, *de off. ordin. l.* 6. Roman. *conſ.* 31. *Viſis his*, *n.* 2. ita ut comprehendat omnes etiam in ſublimi dignitate conſtitutos, & ſpeciali nota dignos, ſecundum *gl.* 1. *in c. Quicunque*, & ibi etiam Archid. *in princ. de ſent. excomm. l.* 6. & eſt text. *in d. c. Solita*, & eo magis, quia verbis illis, *quoſcunque Clericos ſeculares*, adjiciuntur a Concilio verba, *qualitercunque exemptos*; item verba, *quibuſcunque exemptionibus*, quæ quidem geminatio, & inculcatio dictionum univerſalium non videtur dubitandum, quominus comprehendat etiam exemptionem Referendariorum quantumvis amplam, ac generalem, ut late per Cravett. *conſ.* 294. *Verba tranſactionis*, *per tot.*
15 Obſervandum eſt denique non ſolum exemptionem Referendariorum, ſed etiam eorum familiarium, & capellanorum expreſſe, ac nominatim ſublatam fuiſſe in favorem Epiſcoporum reſidentium, *ex d. c.* 4. *in fin.*

16 Veruntamen hæc duo Decreta procedunt in criminalibus tantum, ut conſtat ex verbis *d. c.* 3. *ſeſſ.* 6. ibi, *Ad corrigendum ſubditorum exceſſus*, quæ deſumpta ſunt ex *c. Irrefragabili*, *de offic. Ordinar.* & ibi, *Si deliquerit*, *ab Ordinario loci viſitari*, *puniri*, & *corrigi valeat*: nec non ex verbis *d. c.* 4. *ſeſſion.* 14. ibi, *De eorum exceſſibus*, *criminibus*, & *delictis etiam extra viſitationem corrigendi*, & *caſtigandi facultatem habeant*. Itaque quod pertinet ad Decreta *c.* 11. *ſeſſ.* 24. *c.* 3. *ſeſſ.* 7. & *c.* 4. *ſeſſ.* 14. in cauſis civilibus ſalva manet Referendariorum exemptio.

Porro in cauſis, tam criminalibus, quam civilibus procedit Decretum *c.* 14. *ſeſſ.* 7. *in princip.* quod in cauſis exemptorum innovat, & ſervari jubet Conſtitutionem *c. Volentes*, *de privileg. l.* 6. verum hæc Conſtitutio ad perſonalem Referendariorum exemptionem non videtur pertinere, ut patebit infra *a numer.* 40. *uſque in fin.*

Poſtea tamen immediate *d. c.* 14. *ſeſſ.* 7. videtur et- 17
iam exemptionem Referendariorum in cauſis civilibus ſuſtuliſſe, dum addendo prædictæ Conſtitutioni *c. Volentes*, in cauſis civilibus mercedum, & miſerabilium perſonarum, abſolute jubet exemptos conveniri coram locorum Ordinariis tanquam in hoc a Sede Apoſtolica Delegatis, & in aliis cauſis ita demum ſi certum judicem ab ipſa Sede in partibus deputatum non habeant, privilegiis, exemptionibus, Conſervatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus adverſus præmiſſa nequaquam valituris.

Hæc de Conſtitutione Pauli III. & Decretis Concilii 18
Tridentini, a quibus exemptionem Referendariorum ſublatam fuiſſe, vel ex eo deprehendi poteſt, quod Sixtus V. ut mox dicetur, tribuit Referendariis exemptionem tanquam novum privilegium, ut innuunt verba Conſtitutionis ibi, *Ut Referendarii ad ſuſcipiendos pro dicta Sede labores*, *promptiores reddantur*, quo exinde ſpiritualibus, & temporalibus gratiis ſe cognoverint uberius eſſe refertos. Indubitatum eſt autem, ut inquit Oldrad. *conſ.* 326. *Quos articuli*, *n.* 16 quod ubi quid in viam gratiæ conceditur, neceſſario ſubinfertur, ut in contrarium ſit jus commune, *l.* 1. *ff. ad munic. lib.* 1. *C. theſaur. l.* 11. Ac præterea cum Paulus III. non ſolum Referendarios, ſed etiam eorum beneficia, & familiares prius exemiſſet a juriſdictione Ordinariorum ampliſſimis verbis, univerſalibus, ac geminatis, ut initio diximus; ſi prædicta exemptio ſalva eſſet, Sixtus V. concedendo exemptionem reſtrictam ipſos Referendarios duntaxat, & verbis non adeo prægnantibus, utique non ſolum tribuiſſet privilegium inane, & eluſorium, contra *c. In his*, *de privileg.* ſed illos ſegniores magis quam promptiores reddidiſſet ad labores perferendos, ejuſque non uberiores gratias conceſſiſſet, ſed potius ademiſſet, ac limitaſſet jam conceſſas, contra declarationem ſuæ intentionis, quæ ex prædictis verbis colligitur, juxta Clem. 1. *de prob.* & tradit per Anchar. *conſ.* 295 *num.* 6. *verſ. Quinto quod dicta regula.* Et inducta in favorem retorqueretur in odium, contra *l. Quod favore*, *C. de legib. l. Si judex*, *ff. de minor. cum vulg.*

Ergo Sixtus V. in Conſtitutione, quæ incipit, *Quem-* 19
admodum, edita 22. Septembris 1586. Referendarios prævia illorum præfinitione ad numerum certum, iterum exemit ab Ordinariorum juriſdictione his verbis: *Omnes*, & *ſingulos nunc*, & *pro tempore exiſtentes Referendarios utriuſque vel alterius Signaturæ in noſtros*, & *pro tempore exiſtentes Romani Pontificis familiares*, *continuos Commenſales gratiaſe recipimus*, & *ab omni juriſdictione Ordinariorum locorum quorumcunque eximimus*, & *totaliter liberamus*, & *nobis*, *ac dictæ Sedi immediate ſubjicimus*. Et quoad hanc Conſtitutionem cum
ſoli Referendarii in ea eximantur ab Ordinariis loco- 20
rum, nulla facta mentione familiarium; abſolutum eſt, familiares hujuſmodi utcunque exemptos in Conſtitutione Pauli III. in cauſis criminalibus ſubeſſe omnimodæ juriſdictioni Epiſcopi, ad præſcriptum *c.* 4. *ſeſſ.* 14. in cauſis vero civilibus juxta terminos *c.* 14. *ſeſſ.* 7. nam cum hic caſus familiarium fuerit in ultima Conſtitutione Sixti omiſſus, remanſit in diſpoſitione Concilii, *l. Commodiſſime*, *ff. de liber. & poſth. cap. Cum expediat*, *de elect. l.* 6.

Sed quoad Referendarios, pro abſolutione quæſtionis principalis tres articuli ſuperſunt examinandi.

21 Primus eſt, an prædicta Sixti Conſtitutio derogaverit Decretis Concil. Trid. *in c. 3. ſeſſ. 6. in c. 3. ſeſſ. 14. & c. 11. ſeſſ. 24.* in quibus exempti ſubjiciuntur Ordinario tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato.

Secundus eſt, an Referendarii gaudeant omnimoda exemptione a juriſdictione Ordinariorum ex eo, quod a Sixto V. recepti fuerint in familiares, & continuos commenſales Papæ.

Tertius caſus eſt, an eorum exemptio ſit reſtringenda ad limites *c. Volentes, de privil. lib. 6.* ita ut locum non habeat ratione delicti, ſeu contractus, aut rei, de qua contra ipſos agitur.

Quoad primum, ratio dubitandi oritur ex eo, quod cum Sixtus V. exemerit Referendarios a juriſdictione ordinaria, non videtur ſuſtuliſſe diſpoſitionem Concilii, quæ ſupponit exemptos Ordinariis non ſimpliciter, &
22 abſolute, ſed tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis: quandoquidem nunquam Papa ita eximit aliquem, quin ipſe poſſit per ſe, vel ſuos Delegatos procedere, Abb. *in cap. Grave, n. 1. & 5. de offic. Ordin.* alioquin exempti eſſent acephali, contra text. *in c. Nulla ratione, 93. diſt.* & tradita per Abb. *in c. Novit, de judic.* Cum tamen ſit de neceſſitate ſalutis, ut omnis creatura ſubſit Papæ, ut in Extrav. *Unam ſanctam Eccleſiam*, & ibi gloſ. *de major. & obed.* D. Thom. relatus a Felin. *in c. 1. num.*
23 10. *de Conſtit.* Unde ſublata juriſdictione ordinaria, non cenſetur ſublata juriſdictio per Sedem Apoſtolicam delegata. Ob quam rationem in clauſula Conſtitutionis Pauli III. initio relata Referendarii eximuntur a juriſdictione quorumcunque Ordinariorum, & judicum a Sede Apoſtolica Delegatorum, quod non fecit Sixtus V. Et hæc interpretatio videtur in dubio amplectenda, quia per eam Extravagans Sixti V. conciliatur cum Decretis Concilii, §. *His ita, 25. q. 2. c. 1. extra, de cognat. ſpirit.* Joan. Mon. *cap. 1. n. 2. de Conſtit. l. 6.* expedit enim jura juribus concordare, *d. c. Cum expediat, de elect. eod. lib. cum ſimilib.* Et pro hac parte ponderanda etiam ſunt verba *dict. c. 11. ſeſſ. 24.* ibi, *Vel impoſterum concedi contigerit*, quibus Concilium derogat etiam futuris exemptionibus, decernens eas non obſtare, quominus ii, quibus deinceps concedentur, ſubſint Ordinaria auctoritate delegata. Quæ clarius videntur procedere quoad viſitationem, quia de ea nulla ſit mentio in
24 Conſtitutione Sixti V. & ſub generali conceſſione exemptionum non comprehenditur exemptio a viſitatione, Rota *deciſ. 2. de cenſ. in antiq.* Achill. *deciſ. 186. n. 2. part. 1.* propterea enim Paulus II. in ſua Conſtitutione exemit Referendarios nominatim a correctione, & viſitatione Ordinarii; unde hic caſus tanquam omiſſus in Conſtitutione Sixti V. videtur remanſiſſe in diſpoſitione *c. 3. ſeſſ. 6.* Concilii Trident. quo exempti ſubjecti ſunt viſitationi Ordinarii loci tanquam Delegati Sedis Apoſtolicæ.

25 Sed his non obſtantibus verior videtur contraria opinio; nam privilegium exemptionis Sixti V. ita intelligi debet, ut aliquid operetur, *c. Abbate, de verb. ſignific.* §. *Quoties, ſa ſeconda, ff. de rebus dubiis*, Ant. de Butr. *conſ. 19. n. 3.* cum præſertim utatur verbis prægnantibus, & geminatis; nam, ut inquit Butr. ubi ſupra, de privilegiis Papæ nihil vacare debet, & ſingula verba geminata debent aliquid importare, *c. Romanorum, 19. diſt.* §. *Si quando, ff. de inoff. teſtam. l. 1. C. de theſaur. l. 10.* At Referendarii ex indulto Pauli III. jam exempti erant a juriſdictione, tam ordinaria, quam delegata, & dum poſtea Concilium ſubjecit exemptos Epiſcopis tanquam Delegatis Sedis Apoſtolicæ, exemptionem a juriſdictione ordinaria non vulneravit, ut per Abb. *in d. c. Grave, n. 1. & 5. de off. Ordin.* & dictum eſt ſupra proxime. Unde ſi Sixtus exemiſſet Referendarios a juriſdictione ordinaria tantum, nihilominus illis contuliſſet, ſed ſolum tribuiſſet exemptionem eis jam conceſſam a Paulo III. ac minime ademptam, aut vulneratam a Concilio. Ergo ut Sixti privilegium aliquid operetur, dicendum eſt exemiſſe Referendarios ab Ordinariis etiam procedentibus auctoritate delegata, non quidem ex ſpeciali delegatione, ſed ex illa, quæ a Concilio generaliter annexa eſt juriſdictioni ordinariæ. Neque enim Conſtitutio Sixti, & Concilium poſſunt hoc caſu ad concordiam reduci, quia privilegium potius debet ita interpretari, ut in ſuo caſu corrigat jus præcedens, quam ut ſit inane, & fruſtatorium, ut eſt caſus in *c. In his, infra eodem*, ubi id not. Anton. de Butr. Abb. ac ceteri omnes, & in *c. Abbate, verſ. Quia cum privilegium, inf. de verb. ſignific.* Cum præſertim intentio Sixti fuerit Referendariis uberiorem gratiam facere, ut ad ſuſcipiendos pro Apoſtolica Sede labores promptiores reddantur, ut ſuperius ponderavimus.

Unde cum Conſtitutio, & Concilium nequeant conciliari, ſtandum eſt Conſtitutioni tanquam poſteriori, 26
c. 1. de Conſtit. l. 6. c. Vaſa, de conſecr. diſt. 1. cap. 1. ſupra de cognat. ſpirit. gl. Hug. Archidiac. & Præpoſ. *in c. Domino Sancto, 50. diſt.* Bald. *conſ. 223. Primo ſtatu, in princ. lib. 1.* Nec refert, quod Concilio Tridentino ſpecialiter non derogaverit; nam cum in eo auctoritas Sedis Apoſtolicæ non ſolum tacite, ut in omnibus œcumenicis Conciliis, ſed etiam expreſſe, ac nominatim præſervata fuerit, ut legitur *in c. ultim. ſeſſ. 25. de reform.* quidquid ſit in aliis Conciliis generalibus, per c. *Ex parte, de Capell. Monach. cap. Eam te, de ætat. & qualit. & c. Nonnulli, de reſcript.* certe Tridentino non eſt opus ſpecialiter derogare, ſed ſatis eſt, ut Summus Pontifex ſtatuat contrarium ejus, quod Concilium diſponit, ut alias reſolvit Sacra Congregatio, & praxis quotidiana obſervat. Neque enim in indultis, privilegiis, proviſionibus, ac diſpenſationibus, quæ aliquando ex legitimis cauſis a Sede Apoſtolica conceduntur, Tridentinæ Synodo conſuevit expreſſe derogare. Quod etiam adnotavit Anaſtaſ. Germon. *de indult. Cardin. in* §. *Per quæ ſublatis, n. 74. p. 52.*

Nec propterea dici poſſunt acephali, quia remanent 27
immediate ſubjecti Sedi Apoſtolicæ ad præſcriptum ejuſdem Conſtitutionis, & judicibus ab ea ſpecialiter Delegatis, cum Papa ſit Ordinarius judex exemptorum, gl. in *capit. 4. in verb. Sedis Apoſtolicæ, de privileg. libr. 6.* Roman. *conſil. 369. Circa primum, num. 19. & ſeq.*

Neque obſtat, quod dict. *c. 11. ſeſſ. 24.* videatur tol- 28
lere etiam futuras exemptiones, in illis verbis, *Vel impoſterum concedi contigerit.*

Primo enim reſpondetur, Decretum illud ad Referendarios non pertinere, ut ſuperius probatum eſt a *nu. 2. uſque ad n. 12.*

Deinde reſpondetur, Concilium ibi in principio non egiſſe de privilegiis, & exemptionibus, quæ conceduntur ſpecialiter, & expreſſe; ſed de his, quæ veniunt concomitanter, & acceſſorie ad titulos honorarios Protonotariatus, vel alios hujuſmodi, ut innuunt verba illa, *Quæ variis titulis Sede Apoſtolica conceduntur.* Et de his ſtatuit ut ſive jam conceſſa fuerint, ſive in poſterum concedantur, nihil ex iis detractum eſſe intelligatur juriſdictioni Ordinarii. Sed non impedit Concilium, quin Romanus Pontifex poſſit concedere novas exemptiones, ut fecit Sixtus V. nec impedire potuiſſet; ut conſtat ex *c. Significaſti, & cap. Innotuit, de elect. verſ. Quamvis autem Canon. Lateranen. Concilii.* Quod multo magis procedit hoc caſu ſtante præſervatione auctoritatis Papæ, de qua in dict. *cap. ult. ſeſſ. 25. de Reform.* Unde Referendarii etiam poſt Concilium creati non gaudent quidem exemptione illa, quæ huic titulo ante Concilium ex indulto Pauli III. annexa erat, cum eadem exemptio fuerit a Concilio ſublata, quatenus in eo Decreto comprehendantur Referendarii; ſed tamen ſalva manet exemptio, quam poſtea illis Sixtus V. ſpecialiter impertitus eſt.

Tertio reſpondetur illa verba Concilii, *Vel impoſte-* 29
rum concedi contigerit, ad ſummum nihil aliud importare, quam clauſulam derogatoriam ad contrarias futuras literas Apoſtolicas. At Sixtus V. cum exemptionis privilegium Referendariis conceſſerit motu proprio, & ex certa ſcientia, & cum ampliſſimis derogatoriis ad contrarias Conſtitutiones etiam habentes clauſulas derogatoriarum derogatorias, quarum tenores pro expreſſis haberi voluit: utique per clauſulas hujuſmodi ſuſtulit Conſtitutiones contrarias etiam habentes clauſulam derogatoriam, & annullativam eorum, quæ in contrarium fierent, Anton. de Butr. in *capit. 1. de reſcript.* Bartol. *in l. Si quis, in princ. teſtam. de leg. 3.* Frideric. de Sen. *conſ. 47. Habita ſuper caſu, nu. 2.* Alex. *conſ. 111. Perſpectis, lib. 6.* ubi conſuluit pro quattuor Cardinalibus creatis a Paulo II. per literas in forma Brevis exhibitas poſt obitum illius, & latiſſime reſpondit eas literas valere, & per prædictas clauſulas fuiſſe ſufficien-

ficienter derogatum Extravaganti Eugenii IV. incipien. *In eminenti*, habenti clauſulam derogatoriam adſequentes contrarias diſpoſitiones.

30 Item non obſtat, quod exemptio a juriſdictione non includat exemptionem a viſitatione; nam reſpondetur id non procedere, ſi exemptio concepta ſit verbis univerſalibus, quorumvis in hoc conſiſtit, ut includat etiam ea,
31 quæ alias in ſimplici, aut generali diſpoſitione non includerentur, gl. *in cap. Paſtoralis, de donat. in verb. Temporaliter*, Salycet. *in l. 2. Cod. de noxal.* Dec. *in cap. Sedes, collat. penult. in fin. de reſcript.* Aym. *conſ.* 294. *Verba translationis, num. 1. & ſeqq.* quod multo clarius procedit hoc caſu, in quo Sixtus V. exemit Referendarios per verba non ſolum univerſalia, ſed etiam geminata ibi, *Ab omni juriſdictione quorumcunque Ordinariorum eximimus, & totaliter liberamus*. Ex his, quæ plene notantur per Decian. *conſil. 11. Sententiam*
32 *clariſſimi, n. 11. & ſeq. vol. 3.* Unde in ſimili quamvis in verbis univerſalibus non veniant regalia, & jura Principi reſervata: tamen ſecus eſt ſi verba hujuſmodi univerſalia ſint geminata, Dec. *conſil. 197. col. 2. poſt medium, verſ. Præterea*, Jaſ. *conſ. 161. in princip. lib. 2.* Similiter quamvis cum Papa dat facultatem Legato conferendi beneficia qualitercunque vacantia, non veniant beneficia reſervata, Rota *dec. 119. Legatus, vel Nuncius, in novis, & deciſ. 36. Nota, Legatus, in antiq.* aliud tamen eſt, ſi eadem facultas conceſſa fuerit per verba univerſalia, prægnantia, & geminata, ut declarat Aym. *conſil. 209. Illuſtriſſimus Princeps, num. 11. verſ. Ad iſtud reſpondeo*. Quod ſi diceremus hoc caſu Referendarios non eſſe exemptos a viſitatione, non verificarentur verba illa, *ab omni juriſdictione, &c.* cum viſitatio ſit de lege juriſdictionis, *c. Conquerente, & c. Dilectus*, ubi gl. *in verb. De lege juriſdictionis, de offic. Ordin.*

33 Accedit, quod cum Referendarii in Bulla Sixti V. fuerint immediate ſubjecti Sedi Apoſtolicæ, per hoc fuerunt etiam exempti ab Ordinarii viſitatione, Calder. *conſ. 456. alias 13. de cenſ.*

34 Quoad ſecundum articulum ſolutio pendet ab inſpectione, an Referendarii ſint vere, & proprie familiares Papæ, an vero ſimpliciter ex privilegio: abſolutum eſt enim veros familiares frui omnimoda exemptione a juriſdictione Epiſcoporum, ut inferius patebit: alioquin eſſent deterioris conditionis, quam familiares Cardinalium, quorum exemptionem ideminet Concilium Tridentinum præſervat *in c. 11. ſeſſ. 24. verſ. Qua vero*, præterquam ratione beneficiorum, quæ obtinent.

Et quidem Referendariis videntur primo ſuffragari verba Conſtitutionis Pauli III. initio relatæ, quæ videntur veram familiaritatem importare ibi, *Referendarii noſtri, qui præ ceteris Officialibus, & miniſtris propinquius nobis aſſiſtunt*.

Quibus itidem non videntur deeſſe requiſita commenſalitatis, cum panem ex palatio habeant; & ſervitii, cum aſſidue laborent circa ſupplicationes, & commiſſiones, ut in eadem Conſtitutione ſubnectitur ibi: *Circa ipſas ſupplicationes, & commiſſiones pro noſtro, & Apoſtolicæ Sedis honore, ac univerſalis Eccleſiæ utilitate indefeſſe laborant*. Et in prædicta Conſtitutione Sixti V. ibi, *Ad ſuſcipiendos pro dicta Sede labores*. Manifeſtum
35 eſt autem ex commenſalitate, & ſervitio conſtitui veram, & non fictam familiaritatem, *c. Cum nobis, de verb ſignific. lib. 6.* Oldrad. *conſ. 198. Dominus, n. 2.* Verall. *deciſ. 54. lib. 1.*

36 Sed in contrarium faciunt, quæ tradit Gomez. *in reg. de impetr. benef. per obit. fam. Card. n. 2.* ubi ait Cardinales quamquis habeant panem ex palatio album, & ſerviant Papæ, tamen non eſſe Papæ familiares; quia dicitur ſervitium, & panis cauſa honoris, non cauſa familiaritatis, quæ requirit ſervitium, & alimenta. Idemque de Rotæ Auditoribus ex facto reſpondit Paul. de Caſtro *conſ. 340. præmiſſis allegationibus, per totum lib. 1.* Ad hoc enim, ut quis dicatur vere, & non ficte familiaris, oportet, ut inſiſtat circa perſonam, & vivat expenſis illius. Et de hoc dico debere copulative concurrere, docent in dict. *c. Cum nobis*, Archid. Joan. Andr. Gemin. Franc. & alii omnes, & ita de ſtylo Curiæ obſervari teſtatur Gomez. *loc. cit.* poſt Vitalin. *in Clem. in fin. n. 34. & ſeq. de celebr. Miſſar.* & Ægyd. Bellam. *conſ. 20. n. 1. & 4.* Atque ut vivant expenſis ejus, cujus ſunt

Fagnan. in V. Lib. Decretal.

familiares, exigit etiam Concilium Tridentin. *in cap. 5. ſeſſ. 14.* Hi vero, qui non inſiſtunt circa ſervitia perſonali, & non habent expenſas, dicuntur ficti familiares, & non gaudent prærogativis familiarium, Paul. de Caſtro *d. conſ. 340. n. 2. verſ. Ceterum, lib. 1.* & alii ſuperius relati. Et propterea Sixtus V. non declarat Referendarios eſſe tam familiares, & perpetuos Commenſales, ſed ſimpliciter eos recipit in tales, adjecto adverbio illo, *gratioſe*, innuens non vere, ſed ex gratia, & privilegio familiares exiſtere; nam ſi haberent requiſita commenſalitatis, & ſervitii, non fuiſſet opus illos recipere in familiares ex gratia, ſed potius procedendum fuiſſet per viam declarationis.

Nec refragatur, quod Paulus III. in Conſtitutione, 37
quæ incipit, *Ad perpetuam rei memoriam, Sanctiſſimus in Chriſto Pater*, publicata 22. Decembris 1534. quæ eſt prima in Bullario, declaraverit Referendarios licet in Palatio non habitent, nec in Tinello comedant, impoſterum veros, & indubitatos Papæ, & non per privilegium, nec ficte familiares continuos commenſales cenſeri, reputari, & eſſe, Nam reſpondetur eam Conſtitutionem habere locum dumtaxat ad effectum regularum Cancellariæ, & reſervationum Apoſtolicarum, ut colligitur tum ex *verſ. Itaut regulis, tam editis, &c.* tum ponderando adverbium illud, *Impoſterum*, quod aperte oſtendit hujuſmodi Conſtitutionem non eſſe proprie juris veteris declaratoriam; nam ſi eſſet talis, implicaret contradictionem, & repugnantiam quandam, ut non traheretur ad præterita, ut inquit Dec. *in cap. final n. 44. Conſtitut.* Tum denique quia ſi ex Conſtitutione Pauli III. Referendarii quoad omnia fuiſſent veri, & indubitati Papæ familiares, ineptum fuiſſet, ut Sixtus V. eos recepiſſet poſtea in familiares ex gratia, eoſque exemiſſet ab Ordinariorum juriſdictione, ut ſuperius eſt ponderatum. Dicendum eſt igitur, quoad alios effectus Referendarios non obſtante prædicta declaratoria non eſſe veros familiares, ſed ex privilegio tantum, deficientibus ſcilicet requiſitis, nec gaudere prærogativis familiarium, *l. Alimenta, § Libertis, ff. de alimen. & cib. leg. Super, §. fin. ff de jur. immun. leg Qui ſub prætextu, Cod. de Sacroſ. Eccleſ. & dict. c. fin. in verb. Ficte, de verbor. ſignif.* ita Paul. de Caſtro *dict. conſ. 340. n. 7. verſ. Ceterum, lib. 1.* Ratio eſt ſecundum enim; quia hujus vocabuli, *familiaris*, ſignificatio certa eſt in jure; familiaris enim proprie, & vere dicitur, quem Superior ſuper ſe, & ſui cultus cauſa tenet, & continuus commenſalis ſuæ domus exiſtit, *l. Cum quæreretur, ff. de leg. 3. l. Ædiles, §. Familia, ff. de ædil. edict. & dict. cap. fin.* Sola autem profeſſio ſtatum perſonæ non immutat, *l. Neque profeſſio, C. de teſtam. l. Non nudis, & l. Non epiſtolis, de probat. l. Cajus, ff. de Jurepat.* Et Princeps quamvis poſſit contra veritatem fingere, ut patet in fictione poſtliminii, & legis Corneliæ, tamen veritatem mutare non poteſt, *l. 1. C. Si ſe ab hered. abſtin. l. In bello, ff. de capt. & poſtlimin. reverſ.* Aſſumptio enim in hanc familiaritatem, quæ non eſt, minime poteſt veritatem immutare, *l. Aſſumptio, ff ad municip.* Unde in ſimili cum Julius III. conceſſiſſet Fran- 38
ciſco de los Cubos juſpatronatus, & præſentandi cum clauſula, ut hujuſmodi juſpatronatus ejuſdem prorſus naturæ, roboris & efficaciæ eſſet, ac cujuſvis patronatus laicorum, etiam Nobilium, Regum, Ducum, Marchionum, Baronum, & aliorum Principum, & perinde ac ſi ea nobilium dotatione, & fundatione exiſteret, illique aliter per Romanum Pontificem, & Sedem Apoſtolicam derogari non poſſet; & quæſitum eſſet a Sac. Congregatione, an tale juſpatronatus eſſet abrogatum a Concilio, necne: S. Congregatio cenſuit eſſe abrogatum, cum ſit juriſpatronatus ad inſtar, & ſic non Regum, nec ex fundatione.

Itaque Referendarii in vim prædictæ Extravagantis Pauli III. aut non gaudent exemptione a juriſdictione Ordinarii, cum ſint familiares quoad alios effectus, quam reſervationum, &c. aut ſi gaudent, hujuſmodi exemptio poſtea ſublata fuit a Concilio Tridentino; & eo magis, quia in eadem Extravag. declarantur familiares promiſcue non ſolum Referendarii, ſed etiam Protonotarii, Acholyti, &c. quorum tamen exemptionem indubitatum eſt fuiſſe abrogatam ex *c. 11. ſeſſ. 24.* Unde 39
Referendariorum exemptio ex hoc capite familiaritatis videtur ſatis turbida, præſertim ratione beneficiorum, quæ

tamen eorum exemptio redditur omnino inutilis, ex eo quod reſtringatur ad tres caſus ut ſupra exceptos, quia poterit verificari in prædicto caſu domicilii.

47 Itidem non obſtat, quod Sixtus V. receperit Referendarios ſub protectione Sedis Apoſtolicæ, atque illos immediate ſubjecerit; nam receptio ſola ſub protectione Sedis Apoſtolicæ exemptionem non importat, ut hic, & in *cap. Si Papa, eodem tit. lib. 6.* & dictum eſt

48 ſupra *in primo not.* Subjectio autem Sedi Apoſtolicæ nihil videtur operari in caſu, de quo agitur, quia cum nemo poſſit eſſe acephalus, eo ipſo quod ab Ordinario eximitur, remanet Papæ ſubjectus, *cap. Nulla ratione, 93. diſt.* Et propterea paſſim dicunt DD. Papam eſſe Ordinarium exemptorum, gloſ. *in cap. Auctoritate, in ver. Sedi Apoſtolica, de privil. lib. 6.* & dictum eſt ſupra *n. 27.* unde quemadmodum generaliter exempti non gaudent exemptione in tribus caſibus exceptis, in *d. cap. Volentes*; ita nec immediate ſubjecti Sedi Apoſtolicæ, quia hæc ſubjectio cum ſit expreſſio ejus, quod tacite ineſt exemptioni, nihil præter exemptionem operatur, ad *l. 3.* & ibi Bart. *ff. de leg. 1.*

49 Ceterum etſi hæc ita ſe habeant; tamen ex alio capite cogitabam evitari poſſe hoc caſu diſpoſitionem *d. cap. Volentes, de privil. lib. 6.* nempe quia loquitur tantummodo de exemptionibus mixtis, ideſt conceſſis loco, & perſonis ſimul, quales ſunt exemptiones Regularium, de quibus in § *In eos autem*, & Canonicorum, contra quos de jure procedit Epiſcopus, cum delinquunt in loco non exempto, ut per Calder. *conſ. 127. alias 13. de judic. circa med. verſ. Niſi quando delictum:*

50 etiamſi exiſtant in loco exempto, ſi tamen in loco non exempto delictum committant, ſeu explicent, puta projiciendo lapides, vel aliter turbando Ordinarium cum campanis exiſtentibus in loco exempto, *cap. Patentibus, ſupra eod.* Gemin. *conſ. 72. n. 6. verſ. Nec obſtat, uſque in fin.* loquitur, inquam, prædicta Decretalis tantummodo de exemptionibus mixtis; nam cum declaret exemptos, quantumcunque gaudeant libertate, nihilominus poſſe coram locorum Ordinariis conveniri, ſi delinquant, ſeu contrahant, aut res, de qua contra ipſos agitur, conſiſtat in loco non exempto neceſſario ſupponit adeſſe aliquem locum exemptum, in quo prædicti tres caſus aliquando poſſint contingere. Ideoque in §. *Nunquid ergo*, reſpondet tacite objectioni, quod per hujuſmodi reſtrictionem exemptio reddatur inutilis; ſolvit, non propterea fore ut exempti careant commodo libertatis, quia gaudebunt exemptione, ſi delinquant, ſeu contrahant, aut res ſita ſit in loco exempto: quod cum minime conveniat exemptioni Referendariorum, quæ mere perſonalis eſt, neceſſario ſequitur, ut illi nec conveniat diſpoſitio illius Decretalis, ad *l. 4. Toties, ff. de damn. infect.* & ita in individuo in Capellanis, & familiaribus Papæ tenet Abb. *in cap. Tuarum, n. 8. verſ. Quandoque conceditur exemptio, ſupra eodem.*

51 Nec refert, quod perſonaliter exempti frui poſſint commodo libertatis quoad hoc ut conveniri non poſſint in loco domicilii, ſi alibi delinquant, aut res ipſa conſiſtat: ſiquidem textus vult ſalvam eſſe exemptorum libertatem non ſolum quoad hoc, ut conveniri non poſſint in loco domicilii, neque illuc remitti, ſed etiam quoad hoc, ut nullibi conveniri poſſint, cum in loco exempto delinquunt, ſeu contrahunt, aut res litigioſa conſiſtit. Et hic ſecundus caſus, qui frequentior eſt, & magis favet exemptioni; nullatenus verificari poteſt in exemptis quoad perſonam tantum, ut patet ad ſenſum: quotieſcunque autem lex requirit concurſum duorum, altero deficiente non habet locum legis diſpoſitio, *l. Si heredi, ff. de cond. inſtit.* Joan. de Anan. *conſ. 32. Ultra alia, nu. 7. verſ. Circa quartum.* Jaſon. *in l. 1. n. 2. ff. de juſt. & jur.* Felin. *in cap. Ex parte n. 21. de reſcript.*

Et revera exemptio Referendariorum eſſet plane ridicula, ſi ubivis delinquerent, ſeu contraherent, aut res litigioſa conſiſteret, indiſtincte ſubeſſent juriſdictioni Ordinarii loci, & ſolum conveniri non poſſent coram Ordinario domicilii, ſi alibi delinquerent, contraherent, aut res ſita eſſet; qui caſus eſt admodum rarus, cum Ordinarii domicilii non ſoleant regulariter procedere contra ſuorum ſubditos pro delictis patratis ab eis, aut contractibus initis in aliena diœceſi, nec Ordinarii loci, delicti, vel contractus facile delinquentes, vel contrahentes remittant ad Ordinarium domicilii, præſertim ſi in cauſa prævenerint; unde de hoc caſo tanquam minus contingibili non cenſetur Pontifex diſpoſuiſſe, argum. *l. Nam de ea, ff. de legibus.*

Præterea text. *in d. cap. Volentes*, ut dictum eſt ſupra, emanavit ad dirimendam altercationem, quæ erat inter Canoniſtas de Templariis, & Hoſpitalariis delinquentibus extra locum exemptum, ut legitur, & notatur *in cap. Tuarum, in gloſ. in verſ. Privilegii beneficio, ſupra eod.* unde cenſetur diſpoſuiſſe de exemptionibus mixtis dumtaxat, non autem de mere perſonalibus, de quibus nulla erat controverſia.

Et in hunc ſenſum eſſe accipiendam prædictam Decretalem, ut non comprehendat exemptiones mere perſonales colligitur etiam ex Tridentina Synodo, ponderando duo ſæpius citata Decreta, nempe *cap. 14. ſeſſ. 7. & cap. 4. ſeſſ. 14.* Nam in primo innovatur, & jubetur ſervari in cauſis exemptorum Conſtitutio *d. cap. Volentes*, quæ præſervant exemptiones, & ſolum declarant non habere locum in tribus caſibus ibi exceptis: in ſecundo autem funditus tolluntur exemptiones perſonales, & ſic exempti abſque ulla reſtrictione plene, & in omnibus ſupponuntur Ordinariis reſidentibus ut Delegatis Sedis Apoſtolicæ. Quod ſi primum Decretum includeret etiam exemptiones mere perſonales, utique adverſaretur ſecundo, quia implicat contradictionem, ut exemptiones perſonales fuerint præſervatæ, & reſtrictæ ad tres caſus, juxta *d. cap. 14.* atque ut plene in omnibus ſublatæ fuerint juxta *d. cap. 14.* Ne igitur Concilium videatur paulo poſt ſe correxiſſe, dicendum eſt, primum Decretum ad exemptiones perſonales non pertinere.

Porro ſi Referendarii obtinerent beneficia Eccleſiaſtica, privilegium exemptionis nihil illis prodeſſet; quoniam ratione dictorum beneficiorum eſſent ſubjecti Ordinario tam ex *d. cap. 11. in fin. ſeſſ. 24.* quam ex *d. cap. Volentes, §. In eos, verſ. Niſi forſan de priv. lib.* 52
6. ibi: (Non ſolum habentes privilegium exemptionis generale, & indefinitum, & ſic primæ ſpeciei; ſed etiam qui ſpecialiter exempti ſunt ratione delicti, contractus, ac rei, de qua agitur, & ſic exempti ſecundæ ſpeciei, ſi obtineant beneficia Ordinariis ſubjecta, eorundem beneficiorum ratione Ordinariorum juriſdictioni declarantur eſſe ſubjecti.) Confert, quod not. Abb. *in d. cap. Tuarum, n. 8. verſ. Poſſet tamen dubitari*, & poſt eum Dec. *ibi num. 53. ſupra eod.* ubi dicunt perſonaliter exemptos, puta Capellanos Papæ, ſi acquirant Eccleſiam in loco domicilii, & faciant ibi reſidentiam, ratione illius reſidentiæ poſſe ibi conveniri, argum. *d. cap. 1. §. In eos, de privil. lib. 6.* Confert etiam, quod not. Bart. in *l. Interdum, §. fin. ff. de judic.* ubi ait, 53
Religioſum exemptum ſi accipiat executionem ultimæ voluntatis, pro hujuſmodi executione conveniri poſſe coram Ordinario, non obſtante ejus privilegio exemptionis, & ſequitur Dec. *ubi ſupra.*

Quinimo Sacra Congregatio Concilii alias declaravit 54
Epiſcopum poſſe cogere Regulares utcunque exemptos, qui Confraternitatum, vel Hoſpitalium adminiſtrationem ſuſcipiunt, ad reddendas rationes adminiſtrationis, & in eos, quos culpabiles repererit, ad juris præſcriptum animadvertere, juxta *capitolion. 8. & 9. ſeſſ. 22.*

Sunt & alii caſus particulares, in quibus exempti non gaudent privilegio exemptionis, quorum generaliter fit mentio in *d. cap. Volentes*, ibi: (Salvis nihilominus caſibus aliis, in quibus eos Epiſcoporum juriſdictioni ſubeſſe Canonica præcipiunt inſtituta;) & quamplures congeſſimus *in cap. Grave, a nu. 9. ſupra de offic. Ordin. in quæſt.* an, & quibus caſibus Eccleſiæ, & perſonæ exemptæ, vel nullius diœceſis tam ſeculares, quam Regulares ſubſint viſitationi, & juriſdictioni Epiſcopi, qui tamen ad præſentem quæſtionem, quæ generaliter proponitur, non videntur pertinere.

Ex quibus omnibus videtur concludendum, Referendarios quidem ex privilegio Sixti V. gaudere omnimoda exemptione a juriſdictione Ordinariorum tam in viſitatione, quam extra eam; item in cauſis tam civilibus, quam criminalibus, & ubivis delinquant, ſeu contrahant, aut res litigioſa conſiſtat: eorum vero familiares, Capellanos, & ſervitores ſubeſſe viſitationi, & correctioni Ordinarii tanquam Sedis Apoſto-

licæ

licæ Delegati, quia exemptio a viſitatione, & correctione Ordinarii eis conceſſa in Conſtitutione Pauli III. ac deinde ſublata a Concilio in *cap.* 3. *ſeſſ.* 6. & *cap.* 4. *ſeſſ.* 14. minime revixit per Conſtitutionem Sixti V. quæ de ipſis nullam fecit mentionem; extra viſitationem vero in cauſis quidem civilibus familiares, Capellanos, & ſervitores hujuſmodi itidem conveniri poſſe coram locorum Ordinariis tanquam Delegatis Sedis Apoſtolicæ, juxta terminos *cap.* 14. *ſeſſ.* 7. ſed in cauſis criminalibus ſubeſſe juriſdictioni Ordinariorum auctoritate delegata, dummodo Ordinarii ipſi in ſuis Eccleſiis reſederint; quia exemptio Pauli III. quoad hoc ſimiliter adempta eis fuit a Concilio *in dict. cap.* 4. *ſeſſ.* 13. & a Conſtitutione Pii IV. in favorem Epiſcoporum reſidentium. Sin autem Epiſcopi a ſuis Eccleſiis abſuerint, tunc familiares, & alios ut ſupra, in prædictis cauſis criminalibus extra viſitationem ſcuà debere exemptione eis attributa a Paulo III. & Epiſcopis abſentibus minime ſublata in *dict. capit.* 4. & Conſtitutione Pii IV. *Quia quod non mutatur, &c. l. Præcipimus, in fin. C. de Appell. & l. Sancimus, C. de teſtament.*

DE PRIVILEGIIS.

Idem Innocentius III.

CAPUT XXI.

QUoniam per confeſſionem conſtat partis adverſæ, quod Nepeſinus Epiſcopus jus Epiſcopale percipit in Eccleſia ſancti Blaſii de Flagen. credimus, quod non obſtante illo capitulo privilegii, quod Monaſterio eſt indultum, ut nullus Epiſcopus Eccleſias utroque jure illi ſubjectas interdicto ſupponere, vel Monachum ſeu Clericum ejuſdem Monaſterii ſynodare vel excommunicare præſumat, præfatus Epiſcopus poſſit interdicere dictam Eccleſiam, & excommunicare Monachum, ſeu Clericum veſtrum ad ejus regimen deputatum, cum alterutrum de jure fuerit faciendum: quoniam illud capitulum intelligendum eſſe videtur de Monachis aut Clericis in ipſo Monaſterio permanentibus, vel ad Eccleſias deſtinatis utroque jure ſibi ſubjectas.

SUMMARIUM.

1 *PRivilegium Monaſterio conceſſum, quod ejus Monachi excommunicari non poſſint, intelligitur de Monachis manentibus in Monaſterio, vel Capellis ſibi utroque jure ſubjectis.*

2 *Privilegium exemptionis conceſſum perſonis reſpectu certi loci non ſequitur illas extra locum, & num. ſeq.*

3 *Immunitas a tutela ſuffragatur Clericis, & Monachi, quandiu apud Eccleſias, vel Monaſteria permanent.*

4 *Regulares, qui ſtudiorum cauſa ad Univerſitates mittuntur, ſi in Conventibus non habitant, ab Ordinariis puniuntur.*

5 *Regularis Lector in publica Univerſitate, ſi delinquat contra inſtituta ſui Ordinis, an ſit puniendus a Rectore ipſius Univerſitatis, an vero a ſuis Superioribus Regularibus, & num. ſeqq. uſque in fin.*

7 *Rectoris Univerſitatis juriſdictio in Lectores, & ſtudentes non complectitur alias cauſas, quam eas, quæ oriuntur occaſione ſtudiorum, ac profeſſionis. Intellectus* l. fin. C. de juriſdict. omn. jud. ibid.

7 *Juramentum habet vim roborativam, non extenſivam.*

8 *Et in eo ſemper intelligitur excepta Superioris auctoritas.*

9 *Scholares Clerici non ſubſunt Rectori Univerſitatis niſi quoad ea, quæ profeſſionem reſpiciunt.*

1 QUoniam. Privilegium Monaſterio conceſſum, quod ejus Monachi excommunicari non poſſint, intelligitur de Monachis manentibus in Monaſterio, vel Capellis ſibi utroque jure ſubjectis. Hoc dicit Jo. Andr. Butr. Card. Anch. Abb. & Mar. Soccin. & eſt caſus quotidianus ſecundum Abbatem.

2 In textu ibi, *In ipſo Monaſterio permanentibus:* nota, quod privilegium exemptionis conceſſum perſonis reſpectu certi loci non ſequitur illas extra locum; unde ſi alibi morantur, privilegio non gaudent, concordat text. *in cap. Volentes, §. Eos, de privil. lib.* 6. ubi privilegium Religioſis conceſſum, ne a quoquam interdici, ſuſpendi, aut excommunicari valeant, non ſuffragatur eis, qui degunt, vel adminiſtrationem ſuſcipiunt in Prioratibus Epiſcopi juriſdictioni ſubjectis: &

3 eſt ſimile in *cap. Generaliter,* 16. *qu.* 2. ubi immunitas, quam Clerici & Monachi habent a tutela ſive teſtamentaria, ſive dativa, ſive legitima, tandiu eis prodeſt, quandiu apud Eccleſias, vel Monaſteria permaneant non divagantes. Item ſimile in *capit. Abbate, in fin. infra, de verbor. ſignif. in cap. Innovamus, ſupra, de treg. & pac. cum ſuis concordantiis,* & hic notant gloſ. *in ver. Permanentibus,* Innocen. *in fin.* Abb. Antiq. qui ſummat ſic: Privilegiatus non gaudet privilegio, cum moratur, vel deſtinatur cauſa vagandi ad Eccleſiam non exemptam. Hoſtien. *num.* 1. *in ver. In ipſo Monaſterio, & n.* 2. Butr. *n.* 2. ubi ait: (Nota quod privilegium exemptionis, perſonalem concedens exemptionem reſpectu certi loci, perſonas ſubtrahit a juriſdictione diœceſani illius loci, in quantum delinquunt, vel aliquid agunt in loco, cui conceſſa eſt exemptio: in quantum autem delinquunt extra locum, non ſubtrahit eos,) Abb. & Mar. Socc. *in ult. not.* Jo. Andr. & omnes *in Summa text.* Confert Concilium Tridentinum 4
in *cap.* 4. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* ubi ſtatuitur, ut Regulares, qui ſtudiorum cauſa ad Univerſitates mittuntur, in Conventibus tantum habitent, alioquin ab Ordinariis contra eos procedatur: & adde quod ſcripſi *in capit. Grave, n.* 47. *ſupra de offic. Ordin.* & ibi vide 45. caſus in quibus Regulares exempti non gaudent privilegio exemptionis, *a n.* 37. *uſque ad n.* 8.

5 Ex facto quæſitum eſt; Poſita Bulla Martini V. qua Lectores publici Univerſitatis Viennæ Auſtriæ, cujuſcunque Ordinis, gradus, & conditionis, ſubjiciuntur Rectori ejuſdem Univerſitatis, itaut ab ipſo carceribus mancipari, excommunicari, & ab excommunicatione abſolvi poſſint.

Item poſito juramento fidelitatis, & reverentiæ, quod iidem Lectores Rectori prædicto, dum admittantur, præſtare ſoliti ſunt: Ac Decreto Concilii Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 4. *de Regul.*

An Regularis, qui de licentia ſuorum Superiorum publice profitetur in dicta Univerſitate, ſi delinquat adverſus inſtituta ſui Ordinis, ac Decreta Superiorum Regularium, puniendus ſit ab iiſdem Superioribus, vel potius a Rectore Univerſitatis, adeout poſſit Rector ipſum Regularem in carcerem detrudere, excommunicare, & ab excommunicatione ſuorum Superiorum, quatenus ab eis excommunicetur, abſolvere, atque Superiores eum punire tentantes, uti judex competens, impedire, & coercere.

Videtur reſpondendum hujuſmodi Regularem adverſus 6
inſtituta ſui Ordinis, ac Superiorum Decreta delinquentem, eſſe a ſuis Superioribus puniendum, non autem a Rectore Univerſitatis. Quia juriſdictio Rectoris in eos qui legendi, vel ſtudendi cauſa in Univerſitate commoran-

rantur; non complectitur alias cauſas, quam eas, quæ oriuntur occaſione ſtudiorum, ac profeſſionis, ut deducitur ex *l. fin. C. de juriſdict. omn. jud.* ubi gloſ. *in verb. publicis*, notat diſpoſitionem illius textus, qua profeſſionem, vel negotiationem exercentes ſubjiciuntur Rectori, ad quem illarum profeſſionum, ſeu negotiationum cura pertinet, procedere in his, quæ profeſſionem, vel negotiationem ipſam reſpiciunt, aut illius occaſione oriuntur; eamque ibi ſequuntur Cyn. *in* 2. 9. Bart. *n.* 5. Bald. *n.* 4. Paul. de Caſtr. *n.* 2. & Innoc. *in cap. Cum ad Eccleſiarum, de offic. ordin.* ubi & alii. Quam *l. fin.* procedere etiam in Univerſitate Doctorum, vel Scholarium, notat ibidem Bart. *in fin.* dicens ita uſu receptum eſſe, & Paul. de Caſtr. *n.* 7. Unde cum in dubio propoſito agatur de crimine commiſſo contra ſtatuta Ordinis, ac Superioris Regularium decreta, & ſic de his, quæ ad Lectoris profeſſionem non pertinent; aperte conſtat Regularem eſſe a ſuis Superioribus, non ab Univerſitatis Rectore puniendum.

Et cum Bulla Martini V. ſimpliciter ſubjiciat Lectores Rectori Univerſitatis, intelligenda eſt juxta diſpoſitionem juris communis, cui Pontifex præſumitur ſe voluiſſe conformare, arg. *l. 2. C. de noxal.* & in Authen. *de non alienand. §. final. circa finem collat. 2. l. Filiusfamilias, §. 1. ff. de legat. 1. cap. Eccleſia veſtra, il 2. verſ. Neque enim credendum eſt Summum Pontificem, &c. de elect.* & jus alterius noluiſſe lædere, *cap. Licet, de offic. Ordin. cap. Cum dicat Apoſtolus, de Eccleſ. ædific. & cap. Paſtoralis, cum concord.* de quibus ibi per gloſ. *in verb. Contineatur expreſſum, ſupra eod.*

Nec juramentum fidelitatis, & reverentiæ quidquam 7
operatur, quia eſt intelligendum quoad ea, in quibus Rectori juriſdictio legitime competit; juramentum enim habet vim roborativam, non extenſivam, *l. fin. C. de non num. pec.* ubi Bald. Præterea hoc juramentum 8
non operatur in præjudicium Superioris Regularis jurantis, quia in eo Superioris auctoritas ſemper cenſetur excepta, *capit. Venientes, de jurejur. cap. Imperialem, §. fin. de proib. alien.* per Frider. *in uſib. feud.* & in 9
terminis Clericum in Univerſitate ſtudiis incumbentem non ſubeſſe Rectori, niſi quoad ea, quæ reſpiciunt profeſſionem, tradit expreſſe Abb. *quæſt. 6. num. 8. & 9.*

D E P R I V I L E G I I S.

Idem Innocentius III. in Concilio Generali.

C A P U T XXIV.

UT privilegia, quæ quibuſdam Religioſis Romana conceſſit Eccleſia, permaneant inconcuſſa, quædam in eiſdem duximus declaranda, ne minus ſane intellecta pertrahantur ad abuſum, propter quem poſſint merito revocari: quia privilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. Sane quibuſdam Regularibus Apoſtolica Sedes indulſit, ut his, qui fraternitatem eorum aſſumpſerint: ſi forſan Eccleſiæ, ad quas pertinent, a divinis officiis fuerint interdictæ, ipſoſque mori contigerit, ſepultura Eccleſiaſtica non negetur, niſi excommunicati vel nominatim fuerint interdicti: ſuos quoque confratres, quos Eccleſiarum Prælati apud Eccleſias ſuas non permiſerint ſepeliri, niſi excommunicati vel interdicti fuerint nominatim, ipſi ad Eccleſias ſuas deferant tumulandos. Hoc autem de illis confratribus intelligimus, qui vel adhuc manentes in ſeculo eorum Ordini ſunt oblati, mutato habitu ſeculari: vel eis, qui bona ſua dederant inter vivos, retento ſibi (quandiu in hoc ſeculo vixerint) uſufructu; qui tamen ſepeliantur apud ipſorum Regularium vel aliorum non interdictas Eccleſias, in quibus elegerint ſepulturam: ne ſi de quibuslibet ipſorum Fraternitatem aſſumentibus fuerit intellectum, pro duobus aut tribus denariis annuatim ſibi collatis, diſſolvatur pariter & viliſcat Eccleſiaſtica diſciplina: certam tamen & ipſi remiſſionem obtineant ab Apoſtolica ſibi ſede conceſſam. Illud etiam, quod hujuſmodi Regularibus eſt indultum, ut ſi qui Fratrum ſuorum, qui ab eis miſſi fuerint ad recipiendas fraternitates ſive collectas, in quamlibet civitatem, caſtellum vel vicum advenerint, ſi forte locus ille a divinis officiis ſit interdictus, in eorum jucundo adventu ſemel in anno aperiantur Eccleſiæ, ut excluſis excommunicatis, divina ibi officia celebrentur: ſic intelligi volumus, quod in eadem civitate, aut caſtro, aut villa, una tantum Eccleſia ejuſdem Ordinis, Fratribus ſemel (ut dictum eſt) aperiatur in anno. Quia licet pluraliter dictum ſit, quod in eorum jucundo adventu Eccleſiæ aperiantur, non tamen ad Eccleſias ejuſdem loci diviſim, ſed prædictorum locorum conjunctim, ſano referendum eſt intellectu: ne ſi hoc modo ſingulas loci viſitarent Eccleſias, nimium vilipendi contingeret ſententiam interdicti. Qui vero contra declarationes prædictas quidquam ſibi uſurpare præſumpſerint, gravi ſubjaceant ultioni.

S U M M A R I U M.

1 *OBlati alicujus Religionis an ſint judicandi Perſona Eccleſiaſtica, adeont a foro ſeculari, & vectigalibus tam quoad perſonas, quam quoad bona debeant eſſe immunes, & nu. ſeq. uſque ad finem, & præſertim no. 26. verſ.* Ex his ſequitur.
Et quatenus ſint immunes, an eorum exemptio extendatur etiam ad conjugatos, n. 27.
Et an exemptio a foro ſeculari ſuffragetur pro delictis ante oblationem commiſſis, n. 33.
Et ante Oblati carentes requiſitis Concilii Tridentini in cap. 11. ſeſſ. 24. *ſubſiſtunt Epiſcopo tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus, nu. 34.*
Et an ſubſint cumulative, vel privative ad Superiores Religionis, cui ſunt oblati, n. 36.
2 *Oblati aſſumunt privilegia Religionis, cui oblati ſunt.*
Declaratur, n. 4. & ſeqq.
3 *Chriſtianorum duo ſunt genera.*
4 *Oblati quales eſſe debeant, ut privilegiis potiantur, & n. 11.*
Servi Eccleſiarum gaudent Eccleſiaſticis privilegiis.
6 *Oblati ſunt ſervi Monaſterii.*
Oblati acquirunt Monaſterio, non ſibi, ibid.
7 *Oblatus plene non dicitur, qui ſibi uſumfructum retinuit, licet gaudeat privilegio ſepultura tempore interdicti.*
8 *Oblatus plene non dicitur offerens ſe, ac bona præſentia. Oblatio plena quid requirat.*
10 *Oblati promittunt obedientiam, licet non Monachalem. Oblatus renunciat proprio, & amittit teſtamenti factionem, ibid.*

11 *Bona*

12 *Bona oblata etiam ſine perſona efficiuntur Eccleſiaſtica.*

13 *Offerens bona ſine perſona non efficitur de foro Eccleſiaſtico.*

Confrater dici non poteſt, qui bona ſua dat Religioni, ibid.

14 *Offerens ſe, aut ſimpliciter, aut ſine bonis, aut cum reſervatione bonorum, non eſt perſona Eccleſiaſtica.*

15 *Oblatio cenſetur celebrata juxta Eccleſiæ ſtatutum, vel conſuetudinem.*

16 *Converſus Eccleſiæ Regularis cum perſona cenſetur etiam bona obtuliſſe.*

Secus in converſo Eccleſiæ ſecularis, ibid.

17 *Offerens ſe ſimpliciter non obtuliſſe bona.*

18 *Offerens ſe, & majorem partem bonorum, non dicitur perſona Eccleſiaſtica.*

19 *Exemptiones ex duobus, aut tribus denariis Religioni oblatis acquirantur, indignum eſt.*

20 *Oblatus non dicitur is, cui pars bonorum oblatorum in emphyteuſim conceditur.*

Laicus tenetur ad onera laicalia pro emphyteuſi Eccleſiæ, ibidem.

21 *Concluſiones circa oblatos.*

22 *Oblatio non excluditur ex detentione, vel uſu facti rei oblatæ, permittente Superiore.*

23 *Oblatio an habitus mutationem requirat, & qualem, & n. 25.*

24 *Converſi, & Oblati in quibus differant.*

25 *Oblatio an requirat, ut ſeculum relinquatur.*

26 *Miles commeatu accepto remanens in domo ſua non habet Militis privilegia.*

27 *Concilii Tridentini requiſita in* cap. 11. ſeſſ. 25. *ſunt neceſſaria ad vitandum forum Ordinarii, non autem judicis laici.*

28 *Oblati plene an gaudeant privilegiis, ſi ante, vel poſt oblationem matrimonium contraxerint.*

29 *Conjugalis ſtatus non eſt incompatibilis cum ſtatu Oblati.*

30 *Votum ſolemnizatur per ſuſceptionem ſacri Ordinis, vel per profeſſionem.*

31 *Clericus conjugatus non gaudet niſi privilegio fori, & Canonis.*

32 *Oblatus conjugatus gaudet omnibus privilegiis perſonæ Eccleſiaſticæ.*

33 *Oblati poſt delictum commiſſum an, & quando ſubſint foro ſeculari.*

34 *Concilium Tridentinum* cap. 11. ſeſſ. 24. *non habet locum in civilibus, ſed tantum in criminalibus.*

35 *Epiſcopi juriſdictio in Oblatos reſpicit ſpiritualia tantum.*

36 *Oblati non habentes requiſita an eximantur etiam a juriſdictione diœceſani.*

37 *Concilium Tridentinum quid ſtatuerit circa Oblatos præter jus commune.*

38. *Epiſcopi juriſdictio in Oblatos an ſit cumulativa.*

39 *Juriſdictio conceſſa Epiſcopo in ſcholares an ſit privativa ad Rectorem Univerſitatis.*

40 *Juriſdictio Epiſcopi quibus caſibus ſit cumulativa cum inferioribus Prælatis.*

UT *privilegia*. Privilegium Religioſis conceſſum, ut poſſint ſepelire Confratres ſuos tempore interdicti, intelligunt de illis Confratribus; qui licet maneant in ſeculo, tamen ſe Ordini obtulerunt mutato habitu ſeculari; vel de illis, qui bona ſua eis dederunt uſufructo retento. Hoc primo.

Privilegium Religioſis conceſſum, quo eis venientibus ad locum interdictum ſemel in anno aperiantur Eccleſiæ, ut celebrentur in eis divina, intelligitur, quod una ſola aperiatur in loco. Hoc dicit. Et ſecunda ibi, *Illud*. Jo. Andr. dividit in tres partes. Prima præmittit exordium. Secunda duas declarationes, quarum poſterior incipit ibi, *Illud*. Tertia pœnam addit. Secunda ibi, *Sane*. Tertia ibi, *Qui vero*. Et ſecunda pars textus locum habet tantummodo in privilegiis obtentis poſt *cap. Alma Mater, de ſentent. excommun. lib. 6.* non autem in obtentis ante, quia ſunt revocata per illam Decretalem, ut in ſpecie de hoc privilegio Templariorum, & Hoſpitalariorum, quo in eorum jucundo adventu ſemel in anno aperiebatur una Eccleſia in loco tempore interdicti, & celebrabantur divina, declarat gloſſa ibi, *in ver. Conceſſis*, & Abb. *hic in ult. notab.*

Circa primam partem textus generaliter QUÆRO, 1
primo, an Oblati alicujus Religionis judicandi ſint perſonæ Eccleſiaſticæ, adeout a foro ſeculari, & vectigalibus tam quoad perſonas, quam quoad bona debeant eſſe immunes, ſive perſonam, & univerſa bona obtulerint, ſive perſonam tantum, ſive perſonam cum minima parte bonorum; præſertim ſi hujuſmodi pars bonorum illis poſtea a Superiore Religionis fuerit in emphyteuſim conceſſa.

Et quamvis ſint immunes, an talis exemptio extendatur ad conjugatos, ſive ante, ſive poſt oblationem matrimonium contraxerint. Et an eadem exemptio a foro ſeculari illis etiam proſit, qui ante oblationem delictum commiſerunt, cujus vindicta ad judicem ſecularem pertinebat.

Item an juriſdictio, quæ vigore Trid. Conc. *cap.* 11. *ſeſſ.* 24. competit Ordinario in Oblatos parentes requiſitis expreſſis ibidem in verſ. *Exceptis*, complectatur tam ſpiritualia, quam temporalia.

Et an talis juriſdictio ex Decreto Concilii intelligatur tributa Ordinariis in Oblatos cumulative, vel privative quoad Superiores ejus Religionis, cui oblati ſunt.

Ut in hac materia, in qua maxima eſt opinionum varietas, quantum fieri poteſt clare procedatur, primum conſtituendæ ſunt concluſiones, in quibus Doctores conveniunt, & deinde ad eas deſcendendum, in quibus diſcrepant ſententiæ.

Primum illud certi juris eſt, Oblatos eſſe Eccleſia- 2
ſticas perſonas, & privilegia Religionis, cui oblati ſunt,
aſſumere, atque a foro ſeculari, & ſecularibus exactionibus eſſe exemptos; quod probatur hic, *& in c. Cum & plantare*, §. *De Confratribus, ſupra eodem, c. Non dubium, de ſentent. excommun. & in cap. Per exemptionem,*
de privileg. in 6. Clem. 1. *de decim.* ubi DD. cum con- 3
cord. Tametſi enim duo ſunt genera Chriſtianorum, alterum laicorum, alterum eorum, qui divinis ſunt mancipati obſequiis, *cap Duo ſunt*, 12. *quæſt.* 1. æquum eſt tamen omnes quoque Oblatos, utcunque laicos, qui ſe Religioni dedicarunt, aſſumere privilegia, gloſ. *in d. cap. Non dubium, in ver. Religionis.*

Hi autem Oblati quales eſſe debeant, pluribus mo- 4
dis explicant DD. aliquando enim requirunt, ut ſint proprie oblati cum effectu; aliquando ut ſint plene oblati, ſive plene tranſlati, ut dictis privilegiis potiantur, ut hic notant Hent. & Abb. *num.* 3. & idem Abb. *conſ.* 54. *in* 1. *part. num.* 3. & probatur in *d. cap. Cum & plantare*, §. *de Confratribus*, ibi, *Si non ſe prædictis fratribus omnino reddiderint*, & in d. Clem.
de decim. in ultimis verbis. Et ratio eſt, quia per hanc 5
propriam oblationem, ſive plenam, ſive cum effectu, Oblati efficiuntur ſimiles ſervis Eccleſiarum, qui Eccleſiaſticis gaudent privilegiis, *c. Eccleſiarum ſervos*, 12. *q.* 2. Quia ratione utitur Archid. *in d. cap. Duo ſunt*, Abb. *in d. conſ.* 59. *num.* 3. Silveſt. *in ver. Eccleſia, il primo, num.* 6. *verſ. Quintum, & paſſim alii Doctores.*
Imo eos eſſe proprie ſervos Monaſterii dicit gloſſ. *in* 6
c. Ut lex continentia, in ver. Profeſſi, 27. *q.* 1. & Card. in Clem. 1. *de decim. n.* 22. ſubdens eos propterea ac-
quirere Monaſterio, non ſibi. Ac proinde excluditur, 7
qui obtulit ſe, & bona omnia uſufructu retento; id enim non ſufficit ad plenam oblationem, quamvis ſufficiat, ut ſit privilegiatus quoad privilegium Religionis, ut ejus Regulares ſepeliri in Eccleſia poſſint tempore interdicti, ut tradit gloſ. *fin. in Clem.* 1. *de decim.* quæ optime hanc materiam diſtinguit Henric. Boich. *in hoc c.* Franc. Marc. *deciſ.* 24. *n.* 2. Straccha *in repet. Auth. Ingreſſi, c.* 10. *n.* 22. Butr. *in c. In præſentia,*
de probat. in fine. Præterea excludit, ut qui obtulit 8
bona omnia præſentia, ſed non futura, quæ non veniunt in ſimplici oblatione, ut per Stracch. d. Authen. *ingreſſi, in ver. Sanm, c.* 8. *n.* 14. Tametſi Ant. de Butr. *in c. In præſentia*, in fine tenuerit offerentem ſe, & ſua Eccleſiæ Regulari, cenſeri etiam offerre futura, quia ſic eſt de natura Eccleſiæ.

Ad hanc vero effectualem, ſeu propriam, & plenam 9
oblationem inducendam quæ requirantur, magnam habet dubitationem. De duobus plane requiſitis nemo dubitat,

vide-

videlicet opus eſſe, ut Oblatus perpetuo, & efficaciter
10 obtulerit, tam ſe, quam bona ſua; ea nimirum ratione,
quia devovendo ſe, promittit obedientiam, licet non
Monachalem, Anchar. in d. Clem. 1. *de decim. nu.* 26. &
offerendo bona, renunciat proprio, & amittit teſtamen-
ti factionem; gloſ. *in capit. Ut lex continentia in verb.
Profeſſi*, 27. *qu.* 1. Dec. *in cap. In præſentia*, *num.* 26. *de*
11 *probat*. Quæ duo efficiunt offerentem perſonam Eccleſia-
ſticam, ut per DD. *in cap. Cum ad Monaſterium*, *de ſtat.*
12 *Monach.* Et quamvis poſſit offerens offerre ſe ſine bonis,
& bona ſine perſona ſua, & poſſit etiam offerre ſe cum
parte bonorum, ut per Soccin. *in tract. de oblat. in 7. Li-
bello, in pluribus quæſtionibus;* tamen in hoc caſu, ut
perſona ſit Eccleſiaſtica, requiritur, ut oblatio ſit perpe-
tua, & efficax tam perſonæ, quam bonorum: ita utrun-
que requirunt per textum d. Clem. 1. *de decim.* Laud. *ibid.*
Imol. *n.* 28. Anchar. *n.* 16. Zabarell. *n.* 20. Hoſtien. *hic n.*
6. & Jo. Andr. *in gloſ.* 3. Henric. & Abb. *eod. loco*, Dec.
in cap. 1. *in præſentia*, *n.* 23. *de probat.* Archid. quem ce-
teri ſequuntur in *d. cap. Duo ſunt n.* 6. Abb. *in d. conſ.* 54.
n. 2. Silveſt. *in ver. Eccleſia*, 1. *n.* 6. *verſ. Quintum*, Re-
mig. *de Charit. ſubſid. qu.* 61. *n.* 33. & paſſim DD. de hac
materia tractantes. Et in ſpecie talem oblationem debere
eſſe perpetuam, tradit poſt alios Covarr. in loco inferius
citando *n.* 8. & ante eum Joan. Andr. *d. cap. per exemptio-
nem*, ubi Gemin. & Franc. *in ſecundo notab.*
13 Et hæc duorum requiſitorum neceſſitas excludit primo
a numero perſonarum Eccleſiarum Oblatos illos, qui of-
ferunt bona, & non ſe: quamvis enim ea bona ob talem
oblationem Eccleſiaſtica efficiantur, ut per Abb. *d. conſ.*
54. *n.* 2. & ſint immunia ab exactionibus ſecularibus, ut
ibi per eum; non tamen illa offerens abſque perſona effi-
citur de foro Eccleſiæ, ut per DD. ſupracitatos, præſer-
tim Abb. *hic n.* 3. ubi ait: Confratrem dici non poſſe, qui
bona ſua dat Religioni, quia illa eſt donatio, & non fra-
ternitas.
14 Secundo excludit offerentes perſonam abſque bonis, ſi-
ve perſonam obtulerint cum reſervatione expreſſa bono-
rum, ſive ſimpliciter perſonam obtulerint, nulla de bo-
nis mentione facta; nam in ejuſmodi oblatione bona non
veniunt, niſi expreſſe offerantur, Butr. *in cap. In præſen-
tia*, *de probat. in fine*, Joan. Andr. & alii, quos refert,
& ſequitur Soccin. *d. tract. & Libell. in* 22. *quæſt.* Quod
tamen limitat, niſi aliud haberet ſtatutum, vel conſue-
15 tudo Eccleſiæ, cui fit oblatio, quia tali caſu oblatio in-
telligeretur celebrata juxta illius Eccleſiæ ſtatutum, vel
conſuetudinem.
16 Neque obſtat, quod bona ſint neceſſaria ad perſonam,
ac propterea quod offerens ſe, cenſeatur etiam bona obtu-
liſſe, etiamſi non exprimantur, ut de converſo Eccleſiæ
ſecularis tenuit Odoffr. relatus a Bart. in Authen. *Ingreſſi*,
n. 12. *C. de Sacroſ. Eccleſ.* & de converſo Eccleſiæ Regu-
laris, Bald. *ibid. num.* 4. *verſ. Secundo oppono*, & Franc.
Marc. *deciſ.* 25. *num* 12. Bellam. *in cap. Religioſo*, *de ſent.
excomm. libr.* 6. Reſpondetur enim in Converſo Eccleſiæ
Regularis non dubium, quin oblata perſona, etiam bona
oblata cenſeantur, cum illa retinere non poſſit, quia ef-
ficitur Religioſus, ut per Bartol. & Bald. *ubi ſupra*. At
in Converſo Eccleſiæ ſecularis ſecus eſt; is enim cum poſ-
ſit retinere bona, per oblationem perſonæ non cenſetur
bona obtuliſſe, ut per Bald. in d. Authen. *Ingreſſi*, *num.* 5.
Nos autem agimus de Oblato Regulari Eccleſiæ, qui cum
non efficiatur Monachus, & poſſit bona retinere; a ceſ-
ſante ratione, quam in Converſo Regularis Eccleſiæ red-
17 dunt Bartol. & Bald. quod oblata perſona cenſeatur obtu-
liſſe etiam bona, quia ea retinere non poſſunt; ſequitur
ut cum Oblati retinere bona poſſint, ea obtuliſſe non in-
telligantur. Et id eſt, quod etiam tradit Bald. in d. Auth.
Ingreſſi, *n.* 8. ubi ait: Oblatum Regulari Eccleſiæ bona
non amittere, niſi totaliter renunciet ſeculo, illudque
mutet, quo caſu Monacho æquiparatur.
18 Tertio his duobus requiſitis excluditur etiam is, qui
obtulit perſonam cum parte bonorum tantum, quamvis
majore: cum enim Doctores requirant ſimpliciter obla-
tionem bonorum, hoc verbum, *bonorum*, in hac mate-
ria ſimpliciter prolatum includit omnia bona, Soccin. *d.
tract. de oblat. in 7. libell. quæſt.* 5. & oblationem majoris
partis in hac materia non æquipollere oblationi omnium,
docuit gloſ. *hic in ver. Pro parte*, ubi Henric. id in ſpecie
adnotavit. Quod cum verum ſit, a fortiori procedit in
eo, qui obtulit Eccleſiæ minimam partem bonorum, in

quo proprie quadrat quod habetur hic, indignum eſſe,
ut pro duobus, aut tribus denariis acquirantur hujuſmodi
exemptiones. Præſertim ſi poſtea talis bonorum pars Ob- 19
lato in emphyteuſim concederetur; quo caſu nedum of-
ferens non eſt plene Oblatus, ſed etiam bona ipſi ad onera 20
laicalia tenentur: Tum quia hoc caſu videtur ſubeſſe fraus
propter actuum vicinitatem, Oldrad. *conſ.* 324. *Factum
tale eſt*, *Dominus noſter*, *ſub num.* 6. *verſ. Et quod fuerit
fraudulenta*: Tum quia laicus tenetur ad onera laicalia
pro re emphyteutica quam obtinet Eccleſia; quia domi-
nium utile eſt quid laicale, Alex. *conſ.* 103. *in* 1. *vol.* ubi
dicit eum teneri ad ſolutionem vectigalium ratione fru-
ctuum; & poſt Barb. & alios tradit Remig. *de Charitat.
ſubſid. qu.* 61. *n.* 32. & 33.
Ex prædictis ſatis tuto eliciuntur aliquæ concluſiones 21
negativæ, videlicet, offerentes ſe, & non bona, ſive ea
expreſſe reticendo, ſive de eis mentionem in oblatione
non faciendo, non debent cenſeri perſonæ Eccleſiaſticæ,
nec gaudere immunitatibus, niſi ea ſtatuto, vel conſue-
tudine Eccleſiæ, cui fit oblatio, in oblatione perſonæ bo-
norum oblatio includeretur, ut dictum eſt. Item nec ſunt
perſonæ Eccleſiaſticæ offerentes ſe, & bona, ſed non uni-
verſa; & multo minus, ſi minimam tantum eorum par-
tem obtulerint; præſertim ſi ea poſtea in emphyteuſim ab
Eccleſia obtinuerint: non tamen videtur excludendus,
quominus ſit perſona Eccleſiaſtica, qui ſibi non reſerva-
vit aliquam partem ſuorum bonorum neque in proprieta-
tem, neque in poſſeſſionem, nec in uſumfructum, nec
in jus utendi, ſed tantum in quandam detentionem, &
uſum facti, permittente Superiore Regulari, & donec
ipſe Superior voluerit, itaut Superior poſſit pro libito au-
ferre, licet de honeſtate permittere poſſit, ut de Regular.
declarat Bald. in d. Authen. *Ingreſſi*, *n.*
Verum an ſit conſtituenda concluſio affirmativa, ut
qui ſe, & bona obtulerint, perſonæ Eccleſiaſticæ cenſean-
tur, & immunitatibus gaudeant, etiamſi nihil aliud præ-
terea concurrat; in hoc eſt maxima difficultas propter 22
alia duo requiſita, quæ una cum oblatione perſonæ, &
bonorum nonnulli Doctores conjunctim exigunt, & non-
nulli præmittunt, itaut non videantur illa habere pro ne-
ceſſariis ad gaudendum immunitate.
Ex his alterum eſt mutatio habitus, an videlicet ut of- 23
ferens bona, & perſonam ſit perſona Eccleſiaſtica, opor-
teat, ut habitum mutet.
Alterum eſt, an ita offerens, ut ſit perſona Eccleſiaſti-
ca, neceſſe ſit, ut ſeculum relinquat, & ad Eccleſiam ſe
transferat.
Quoad primum, verior, & communior videtur opi-
nio, ut etiam habitus mutatio requiratur. Hæc eſt do-
ctrina Hoſtien. *hic num.* 6. quo loco ait: (Ubi aliqui, vel
aliquæ offerunt ſe, & ſua Eccleſiis Cathedralibus, vel
Conventualibus, vel aliis ſecularibus, & ſignum acci-
piunt, Eccleſiaſticæ perſonæ cenſentur.) Hoſtien. totidem
verbis referunt, & ſequuntur Joan. Andr. *in gloſ.* 3. Ant.
de Butr. Henric. & alii, Archid. *in d. c. Duo ſunt*, *num.* 6.
Silveſt. *d. ver. Eccleſia*, 1. *num* 6. *verſ. Limitare*, & *in
verb. Oblatos*, *prope finem*. Idem Hoſtien. *in Summa tit.
de Regular.* §. 1. *ſupracit. in fin.* S. Antonin. *in* 3. *par. tit.*
23 *cap.* 5. §. 1. Et in terminis ita decidit Capell. Toloſana
deciſ 8. ubi habetur, laicum qui ſe, & bona obtulit Eccle-
ſiæ, habito non mutato, non eſſe reſtituendum judici
Eccleſiaſtico. Nec novum eſt in jure Canonico, ad con-
ſequenda privilegia Eccleſiaſticæ perſonæ neceſſariam eſſe
delationem habitus Eccleſiaſtici, ut in *cap.* 1. *de Cleric.
conjug. in* 6.
Huic opinioni non obſtat primo, quod Doctores con- 24
ſtituentes differentiam inter Converſos, & Oblatos, di-
cant eos eſſe Converſos, qui ſe, & ſua dant Religioni,
habitu mutato; Oblatos vero, qui ſe, & ſua offerunt,
abſque habitus mutatione, Laud. quem referunt, & ſe-
quuntur *in Clem.* 1. *de decim. ſupracit.* Zabarel. *num.* 10.
Anchar. *n.* 16. Imol. *n.* 28. Dec. *in d. c. In præſentia*, *n.* 22.
Covar. *in cap. Alma Mater*, *in* 1. *part. relect.* §. 3. *num.* 8.
Id enim ita accipiendum, ut in Oblato non ſit neceſſaria 25
totalis mutatio habitus, nec aſſumptio habitus Religio-
nis, cui ſe offert; ſed ſufficiat aliqualis mutatio, ita ut
non ſit habitus Religioſus, quemadmodum debet eſſe ha-
bitus Converſi, ſed differens tamen a laicali. Ita declarat
hic gloſ. *in ver. Mutato*, ubi in ſpecie Henric. hanc tem
luculenter explicat Silveſt. *in d. ver. Eccleſia*, 1. *num.* 6. *d.
verſ. Limitare*, & hoc eſt, quod dicebat hic Hoſt. quem
ceteri

ceteri ſequuntur, videlicet, ſignum aliquod accipere debere Eccleſiaſticas perſonas.

Non obſtat ſecundo, quod aliqui Doctores, & præſertim Abb. *in d. conſ.* 54. ſcripſerint, Oblatos, qui ſe, & bona obtulerunt, cenſeri Eccleſiaſticas perſonas, & ſic duo requiſita recenſeat, & mutationem habitus tanquam non neceſſariam omittat: quia tam Abbas, quam ceteri Doctores ita loquentes, vel non excludunt hoc requiſitum, licet non includant, vel ſi excludere intendunt, adverſantur communiori opinioni Doctorum illud quoque requirentium, ut ſupra dictum eſt.

Quoad alterum de ſeculo relinquendo, an ſit neceſſarium in offerente, major eſt difficultas; nam plures ex Doctoribus hanc materiam pertractantibus requirunt oblationem perſonæ, & bonorum, plurimi vero adjiciunt tertium requiſitum mutationis habitus non talis. At vero nemo in locis ſupracit. aut certe pauciſſimi exprimunt neceſſarium eſſe ultra ſupradicta etiam ſeculum derelinquere, ut ſit locus privilegio exemptionis: & tamen valde probabilis eſt opinio, id quoque requiſitum debere cum ceteris concurrere: quod certe apertiſſime ſentire videtur Hoſtien. *in capit. Non dubium, de ſentent. excommunic.* dum loquens de converſo Eccleſiæ ſecularis, qui tradidit ſe, & ſua, & idem eſt cum Oblato, ait: (Si eſt Converſus remanens in domo propria, & tanquam laicus vivens, non gaudet immunitate: ſi vero eſt Converſus, qui tradidit ſe, & ſua, & eſt tonſuratus, & vadit ad horas ſuas audiendas, & vivit honeſte, ſicut Clericus vivere debet, talis in forum Eccleſiæ in totum intelligitur eſſe translatus, & immunitate Eccleſiaſtica gaudet) Hoſtien. ibi ſequuntur Joan. Andr. Anton. de Butr. Henric. Collectar. & Petr. de Ubald. *in tract. de quarta Epiſc. & Parochial. in* 17. *quæſt num.* 11. & quamvis Hoſtien. in 2. membro ſuæ diſtinctionis non expreſſerit, an debeat ſuam domum, ſive ſeculum relinquere, cum tamen in priori membro id expreſſerit dicens illum non gaudere immunitate: in ſecundo, in quo ſentit gaudere, ſatis exprimit oppoſitum, id eſt cum a domo ſua receſſiſſe, & ad Eccleſias eſſe tranſlatum, ut exprimit ibi Collect. ita intelligens Hoſtienſis doctrinam.

Præterea id videtur probari per text. *in cap. penult. infra eod.* ubi habentur tales Confratres, ſeu Oblatos quoad manſerint in domo ſua non aſſumere privilegia Religionis: & ita illum textum intelligunt Innoc. Hoſtien. & Joan. Andr. notantes mutationem habitus ſufficere quoad privilegia circa interdictum, de quo in textu noſtro; ſed quoad cetera non ſufficere, ſed neceſſariam eſſe plenam tranſlationem, juxta illum textum, qui loquitur de propria domo relinquenda: & hunc intellectum eſſe communem oſtendit ibi Anton. de Butr. dicens ita eſſe tenendum ſecundum Doctores; quod etiam ſentire videtur Abb. dum notat eum, de quo textus loquitur, id eſt qui in domo propria manebat, non eſſe plene Oblatum: & ita in eo textu hunc caſum eſſe clarum, ita ut non ſit locus cavillationi, tradit Zabarell. *conſ.* 21. *n.* 5. & 6. cui poteſt addi Abb. *hic n.* 3. ubi ait non eſſe plene Oblatos ſtantes in ſeculo.

26 Rationes hujus opinionis ſumi poſſunt ex gloſ. *in d. cap penult.* ubi adducit plura circa militem armatæ militiæ, qui ſi commeatu accepto remanet in domo ſua, non habet militis privilegium, *leg. miles, ff. ex quib. cauſ. major.*

Nec videtur obeſſe, quod plerique ex Doctoribus de hoc requiſito non meminerint, quia non propterea dicunt illud non eſſe neceſſarium; & ſic eſt locus ab auctoritate negativa deſumptus, qui non probat, nec deſtruit opinionem Hoſt. Zabarell. & aliorum, præſertim ex textu deſumptum, qui aperte ſentiunt id requiſitum derelicti ſeculi cum ceteris debere concurrere.

Ex his ſequitur Oblatos ita demum privilegio fori, & ſecularium exactionum gaudere, ſi ſe, & bona perpetuo, & in forma valida in manibus Epiſcopi, vel Regularis Superioris Religioni obtulerint, nulla re ſibi reſervata, atque habitum mutaverint, & ſeculum reli-
37 querint. Nec eſt, quod adjiciamus alia requiſita ex Decreto *cap.* 11. *ſeſſ.* 24. quia illa ſunt neceſſaria ad vitandum forum Ordinarii, non autem judicis laici, in quo Concilium nihil novi ſtatuit.

Ad ſecundum de plene Oblatis, qui poſt oblationem 28
matrimonium contraxerunt, videtur reſpondendum, ſi
id permiſſu Superiorum faciant, & vivant de manda-
to eorundem Superiorum in domibus vel prædiis Ec-
cleſiarum, ſeu Monaſteriorum pro eorum ſervitio, de-
bere gaudere privilegiis, ſicuti etiam qui ante contra-
xerunt, dummodo ſervent ſupradicta. Cum enim huic 29
oblationi cum requiſitis ſupradictis non inſit obligatio
continentiæ, conſequens eſt, ut ſtatus conjugalis non
ſit incompatibilis cum ſtatu Oblati. Antecedens pro-
batur ex doctrina gloſſæ *in cap. Ut lex,* 27. *quæſt.* 1. *in
ver. Atque converſi,* Archid. *in d. cap. Duo ſunt, num.*
6. Silveſt. *in loco ſupracit.* Hoſtien. Jo. Andr. Henric. &
aliorum *hic,* Franc. Marc. *deciſ.* 24. *nu.* 14. Ita videmus
de conjugatis Oblatis extare conſilium Abb. 53. *part.* 1.
Cald. *conſ. ultimo de Regular.* & Zabar. *dict. conſ.* 21. &
Bald. *conſ.* 240. *in* 5. *vol.* qui loquuntur de conjugatis
ante oblationem. Sed poſt oblationem licere matrimo-
nium contrahere, nec propter oblationem ullum in-
ſurgere impedimentum, ſentiunt Doctores omnes ſu-
pracitati, & in ſpecie Imol. in d. Clem. 1. *num.* 10. ubi
reddit rationem, quod votum impediens, & dirimens 30
matrimonium ſolemnizatur vel per ſuſceptionem Or-
dinis ſacri, vel per profeſſionem tacitam, vel expreſ-
ſam, juxta textum *in cap. Unico, de Voto in* 6. quorum,
inquit, neutrum hic fuit. Imo cum nullus in plus ob-
ligetur Monaſterio, quam pateat de ejus intentione,
talis non ſe obligavit ad caſtitatem, ſed tantum ad
obedientiam, & reverentiam, ex quo ſequitur, ut ma-
trimonium poſtea contractum teneat, & contrahens
Oblatus non propterea deſinat eſſe perſona Eccleſiaſti-
ca.

Quod ſi objiciatur, Clericum conjugatum inceden- 31
tem in habitu gaudere privilegio fori, & Canonis,
ſed non aliis, & in ſpecie non eſſe exemptum a ſe-
cularibus exactionibus, ut habetur *in capit. Unico, de
Cleric. conjug. in* 6. ubi gloſ. & Covarr. *Pract. quæſt. cap.*
31. *num.* 9. & propterea a fortiori id videtur procedere
in Oblato, de cujus exemptione non adeo conſtat in-
ter Doctores, ſicuti de exemptione Clerici.

Reſpondetur *d. c. Unicum,* reſtringens exemptionem, 32
tanquam odioſum, ut ibi per Doctores, non debet ex-
tendi ad alias perſonas Eccleſiaſticas, & ſolum habere
locum in Clericis, de quibus loquitur, alias vero re-
manere in diſpoſitione juris communis.

Ad tertium de his qui ante oblationem delictum 33
commiſerunt, cujus punitio ad judices laicos pertine-
bat, diſtinguendum eſt. Aut delinquens obtulit ſe, &
ſua poſt delictum ſine fraude: & tunc liberatur a ju-
riſdictione judicis laici, debetque tantum puniri ab Ec-
cleſiaſtico. Aut in fraudem obtulit ſe, & ſua, ut ſe
eximeret a juriſdictione judicis laici, & tunc ab eo
puniri poteſt, non tamen corporaliter, ſed alia pœna
confiſcationis bonorum, vel pecuniaria, ita ut rema-
neat ſubditus reſpectu cauſæ, & bonorum, non autem
reſpectu perſonæ. Ita relatis pluribus Doctoribus de
communi opinione aſſerentibus docuit Covar. *lib. præ-
cip. Pract. quæſt. cap.* 32. & Clar. §. *fin. verſ. Sæpe nume-
ro,* qui tametſi loquatur de delinquente, qui poſt de-
lictum effectus eſt Clericus, vel Religioſus; eſt etiam
intelligendus quoad Oblatos, qui habentes requiſita,
ſunt & ipſi Eccleſiaſticæ perſonæ, ut ſupra eſt demon-
ſtratum.

Ad quartum, jam Sacra Congregatio declaravit De- 34
cretum *d. cap.* 11. non procedere in civilibus, ſed tan-
tum in criminalibus, mota præcipue cauſa finali dicti
Decreti, quæ habetur in proœmio ipſius, ibi, *exem-
ptis occaſionem laxioris vitæ.* Qua ratione videtur et- 35
iam reſpondendum juriſdictionem Epiſcopo tributam
reſpicere ſpiritualia tantum, videlicet correctionem,
& punitionem delictorum, & alia, de quibus in *cap.
Dudum, il ſecondo, de elect.*

Ad quintum, repetendum quod ſupra dictum fuit, Obla- 36
tos non habentes requiſita non eſſe Eccleſiaſticas perſonas,
nec aſſumere privilegia Religionis, cui offeruntur, &
propterea non eximi etiam a juriſdictione Diœceſani,
Ant. de Butr. *in d. cap. Cum & plantare, in ult. not.* Henr.
hic, & probatur in *d. c. penult. infra eod.* Ideoque Conci-
lium quoad non plene Oblatos nihil novi induxit, cum jam
eſſent ſub juriſdictione Epiſcoporum; ſed obſtacula tantum
ſubmovit, ita ut ſi ex conſuetudine, quam omnes Do-

ctores

ctores, præſertim in *cap. 2. de foro compet.* clamant in hac materia eſſe attendendam, vel ex aliquo ſpeciali Religionis privilegio tales non plene oblati eſſent exempti a dicta juriſdictione Epiſcoporum, illam eis Concilium reſtituit. Quo vero ad eos qui plene oblati privilegia Religionum etiam aſſecuti, hoc tantum novi ſtatuit, quod actuale ſervitium requiſivit, quod non erat cautum jure veteri, adeout abſque illo ſervitio actuali remaneant ſub juriſdictione Diœceſani. Alia autem duo requiſita, quod intra ſepta degant, & ſub obedientia vivant, jam concurrere debebant de jure communi in pleno translato, ut ſupra dictum eſt, ut privilegia Religionis aſſumeret.

37 Ex quo ſequitur, quoad oblatos duo tantum ultra jus commune ſtatuiſſe Concilium. Alterum, ut non plene oblati, non obſtante privilegio, aut conſuetudine, ſubſint Diœceſano. Alterum, ut plene oblati etiam ipſo Ordinario ſubjecti ſint, ſi ultra alia non concurrat in eis a-

38 ctuale ſervitium Religionis. Utroque autem caſu hujuſmodi juriſdictio videtur conceſſa Ordinariis cumulative, & non privative cum Superioribus Regularibus in illis caſibus, in quibus ipſi eam habent in oblatos; nam juriſdictio tributa per legem cenſetur conceſſa cumulative cum aliis illam habentibus, DD. *in l. fin. C. de juriſd. omn. judic.* Roman. *in conſ. 393. n. 2.* & ſequitur Felin. *in cap. Paſtoralis, num. 2. de offic. Ordin.* & de communi teſtatur Jaſon. *in l. Quod in rerum, §. Si quis poſt, ff. de leg. 1.* & bene facit doctrina Batt. *in l. Viros, in primo not ab. C. de diverſ. offic. lib. 12.* ubi ſentit, ſtatuto diſponente, ut ſcholares 39
coram Epiſcopo conveniantur, non eſſe ademptam juriſdictionem Rectori illam habenti vigore legis, aut conſuetudinis, niſi ſtatutum oteretur dictione taxativa, videlicet, *ut Epiſcopus tantum cognoſceret:* quo caſu tantum putat auferri juriſdictionem Rectori competentem ei de jure communi, non autem ſi ei competat ex conſuetudine, Battolum refert, & ſequitur Felin. *in d. cap. Paſtoralis, n. 2. in 3. limit.* Et quamvis talis juriſdictio cenſeatur tributa privative, ubi de mente concedentis apparet, ut ibidem per Felin. *in 1. limit.* & de communi teſtatur Joan. Baptiſta Ferret. *conſ. 141. n. 25.* tamen in caſu noſtro tantum abeſt, ut appareat de mente Concilii, quod voluerit tribuere Epiſcopo juriſdictionem privative, ut potius conſtet eam voluiſſe concedere cumulative; nam Concilium ubi voluit tribuere talem juriſdictionem privative ad inferiores, id expreſſit, ut *in cap. 20. §. Ad hæc, ſeſſ. 24. & in cap. 3. ſeſſ. 25.* ergo in hoc caſu, in quo non expreſſit, 40
noluiſſe credendum eſt, vulg. *l. Unica, §. Sin autem ad deficientis, C. de caduc. tollen.* & alias in ſimili Sacra Congregatio declaravit juriſdictionem tributam Epiſcopo vigore *cap. 7. ſeſſ. 7. cap. 11. ſeſſ. 25. de Regular. & capit. 8. ſeſſ. 7.* intelligi cumulative cum inferioribus.

DE PRIVILEGIIS.

Idem Innocentius III. in eod.m Concilio Generali.

CAPUT XXV.

QUod nonnullis eſt Religioſis indultum, in favorem Pontificalis officii ad Epiſcopus extendentes, concedimus, ut cum commune terræ interdictum fuerit, excommunicatis & interdictis excluſis, poſſint quandoque januis clauſis, ſuppreſſa voce, & non pulſatis campanis, divina celebrare officia: niſi & hoc ipſum eis expreſſe fuerit interdictum. Verum hoc illis concedimus, qui cauſam aliquam non præſtiterint interdicto, nec quidquam doli, vel fraudis ingeſſerint, tale compendium ad iniquum diſpendium perrrahentes.

SUMMARIUM.

1 *INterdicti generalis tempore etiam celebrare poſſunt Epiſcopi non prohibiti, qui non fuerunt interdicti culpabiles.*
Idem in Cardinalibus, n. 4.
2 *Privilegium Religioſis conceſſum extenditur ad Epiſcopos, & n. 28.*
Privilegia non extenduntur de perſona ad perſonam etiam ex identitate, vel majoritate rationis, ibidem, & n. 25.
Declaratur n. 16. & 28.
3 *Privilegium celebrandi clam tempore interdicti non ſuffragatur eis, quorum culpa, vel fraude interdictum fuit propoſitum.*
5 *Altaris viatici privilegium an competat Cardinalibus, & n. ſeq. uſque in fin.*
6 *Altaris viatici privilegium quod habent Epiſcopi, & eorum Superiores ex* cap. fin. de privil. lib. 6. *non fuit ſublatum a Concilio Tridentino.*
7 *Et Epiſcopi eo uti poſſunt ex rationabili cauſa, etiam extra caſum abſentiæ.*
8 *Oratoria ad uſum Epiſcopi etiam extra illius diœceſim conſtructa non comprehenduntur in Decreto de non celebrando in privatis Oratoriis.*
9 *Altaris viatici privilegio uti poteſt Epiſcopus in aliena diœceſi, etiam contradicente Epiſcopo Diœceſano.*
10 *Cardinales, & Epiſcopi an Romæ utantur privilegio altaris portatilis abſque indulto Papæ, & n. 31.*
11 *Cardinales ſunt majores Epiſcopis dignitate, & officio, ſed minores Ordine, & n. 13.*
12 *Cardinalatu nulla eſt major dignitas in Eccleſia Dei, & in Cardinalibus reſidet tota majeſtas Chriſtianæ Reipublicæ, & n. 21.*
14 *Dignitas, & officium præponderat Ordini in prælationibus.*
15 *Altaris portatilis privilegio uti poteſt Epiſcopus electus, & confirmatus, licet non conſecratus, & num. 23.*
16 *Altaris viatici privilegium favore cultus divini eſt late interpretandum, quatenus patitur verborum latitudo, & n. 30.*
17 *Cardinales, ſicut Epiſcopi, poſſunt ſibi eligere confeſſorem, qui tamen vel Parochiale beneficium habeat, vel ſit approbatus ab Ordinario ad confeſſiones audiendas.*
18. *Privilegium Principis latiſſime interpretandum eſt.*
19 *Privilegiu Epiſcopis conceſſa ratione Pontificali officii competunt etiam Cardinalibus.*
20 *Epiſcoporum appellatione veniunt etiam eorum Superiores, & n. 30.*
22 *Ratio ubi eſt eadem, lex non dicitur extendi, ſed oncleari, & n. 28.*
23 *Epiſcopi appellatione venit etiam nondum conſecratus in materia perportionabili tam confirmato, quam conſecratu.*
24 *Cardinales an gaudeant privilegio* cap. Quia periculoſum, de ſent. excomm. lib. 6. *ut pœnam ſuſpenſionis, vel interdicti non incurrant, niſi in ſententia ſint expreſſi.*
26 *Interpretatio in dubio fit pro jure communi, quando concurrit cum privilegio.*
27 *Altaris pertutilis privilegium conceſſum Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus non extenditur ad Epiſcopos.*
28 *Privilegium extenditur ex identitate rationis, ſi id patiatur lata verbi ſignificotio, vel alias eſſet eluſorium.*
29 *Privilegium celebrandi Miſſas in Capella, ad quam confluit fidelium multitudo, extenditur etiam ad Miſſas cantatas, & ad oblationes voluntarias.*

Quod

1 QUod nonnullis. Tempore generalis interdicti clam celebrare poſſunt Epiſcopi non prohibiti, qui non fuerunt interdicti culpabiles. Hoc dicit Jo. Andr. Butr. Card. Anch. & Abb. Primo ponit privilegium. Secundo exceptionem, ibi, *niſi*. Tertio determinationem, ibi, *vere*. Hodie hoc non eſt privilegium Epiſcoporum, ſed jus commune, ut in *cap. Alma Mater de ſent. excomm. lib. 6.* & ideo in hac Decretali non eſt multum inſiſtendum: ſimile in *cap. Communis filius 23. diſtinct.*

2 Nota primo ibi, *ad Epiſcopos extendentes*, privilegium Religioſis conceſſum non extendi ad Epiſcopos, quia privilegium non patitur extenſionem de perſona ad perſonam ex identitate rationis, ut eſt caſus in *c. ſane, ſupra eodem*, & *hic* notat Abb. *in 1. notab.* Sed hoc intellige, ut dicam infra *n. 28.*

3 Secundo nota ibi, *qui cauſam aliquam præſtiterit interdicto*, privilegium aliquibus conceſſum, ut tempore interdicti januis clauſis, ſuppreſſa voce, & non pulſatis campanis poſſint celebrare divina, non ſuffragari eis, qui cauſam dederunt, vel fraudem commiſerunt in eo, propter quod poſitum eſt interdictum; ut quia interdictum fuit latum ob eorum culpam, vel ipſi præſtiterunt favorem illis, qui cauſam dederunt interdicto, ſecundum Innoc. *hic n. 3. & n. 4. in verb. Aliquam*, & Abb. *in 2. notab.* Hodie hoc eſt expreſſum in *d. capit. Alma Mater, de ſent. excomm. lib. 6.* ubi plene videas de his, quæ hic tanguntur, & aliis ad hanc materiam ſpectantibus.

4 Sed hic occurrit dubium, an privilegium celebrandi divina tempore interdicti aliquibus Religioſis conceſſum, dum hic extenditur ad Epiſcopos, cenſeatur etiam extenſum ad Cardinales? Jo. Andr. in addit. ad Specul. *in tit. de legat §. Sequitur in fin. add. verſ. Item per hoc dico*, tenet Cardinalibus etiam ſine legatione competere ſex privilegia, quæ recenſentur a gloſſa penult. *in cap. fin. de privil. lib. 6.* inter quæ numeratur etiam privilegium, de quo in hac Decretali.

5 Ex hoc infero ad notabilem quæſtionem, an privilegium altaris viatici competat S. R. E. Cardinalibus.

6 Bonifacius VIII. *in cap. fin. de privil. lib. 6.* diſpoſuit ut infra: *Quoniam Epiſcopi, eorumque Superiores ſe habent diverſis ex cauſis a ſuis Eccleſiis, & diœceſibus abſentare frequenter, nec ſemper poſſunt commode ad Eccleſias accedere pro Miſſa celebranda, vel audienda in ipſis, ſine qua eos tranſire non decet abſque cauſa rationabili ullam diem; præſenti conſtitutione indulgemus eiſdem, ut Altare poſſint habere viaticum, & in eo celebrare, ac facere celebrari.* Quod quidem privilegium Sacra Congregatio alias cenſuit non fuiſſe ſub-
7 latum Decreto Trid. Concilii *cap. unico ſeſſ. 22. de obſerv. & evitan. in celebrat. Miſſar.* & Epiſcopos poſſe eodem privilegio uti, etiam extra caſum abſentiæ, ex rationabili cauſa, veluti magni incommodi, & ingruentis periculi: quod etiam Navarr. ſenſerat *conſ. 5. num. 2. de*
8 *priv. & in manual. cap. 25. n. 83.* Quinimo quicquid contra ſcripſerit idem Navarr. *dict. conſ. 5.* ſæpius reſpondit oratoria ad uſum Epiſcopi etiam extra illius diœceſim conſtructa non comprehendi in diſpoſitione dicti *cap. unici*, nec in declaratione ab ipſa Congregatione edita de non celebrando in privatis oratoriis. Circumſcripto autem Concilio, & declaratione prædicta, manifeſtum eſt privilegium hoc non reſtringi ad limites alicujus territorii, ut ſatis clare colligitur ex *d. cap. fin.* ibi, *a ſuis Eccleſiis, ac diœceſibus abſentare*, & infra in verb *Ubicunque*, quod ab Archidiacono *prope fin.* exponitur, id eſt quocunque loco, ſive in ſua diœceſi, ſive extra, & a Jo. Andr. & Lapo, in tota Chriſtianitate. Idque procedit etiam contradicentibus Epiſcopis
9 diœceſanis, quia hæc Decretalis, ſecundum quam Epiſcopus poterat quidem in aliena diœceſi extra Eccleſiam celebrare, ſed tamen prohiberi poterat ab Epiſcopo loci, fuit in hoc ampliata prædict. *cap. final. de privil. lib. 6.* ubi ibi notat gloſ. *in verb. Indulgemus*, Joan. Andr. Gemin. & ceteri omnes: quod quidem privilegium ſecundum Archid. ſatis concordat cum eo, quod habetur in *cap. Concedimus, de conſecr. diſt. 1.* ubi Concilium Triburienſe generaliter indulget, ut in itinere poſitis, ſi Eccleſia defuerit, ſub dio, ſive in tentoriis, ita tamen ſi tabula Altaris conſecrata, & Altare portatile fuerit, Miſſarum ſolemnia liceat celebrare. Item concordat cum ſimili indulto, quod Honorius III. tribuit Prædicatoribus, & Minoribus, ut poſſint in Altari viatico celebrare libere, ideſt ſine diœceſanorum licentia, ut legitur *in cap. In his, infra eod.* Itaque competit hoc privilegium Epiſcopis ad eum modum, quo competebat ante Concilium, a quo ex ſententia Sacr. Congregationis ſublatum, aut reſtrictum non fuit.

His præhabitis, conſulitur Sacra Congregatio, an 10
eodem modo hoc privilegium competat S. R. E. Cardinalibus.

Et quidem Romæ ſecundum Navarr. locis citatis ex conſuetudine nec Epiſcopi, nec Cardinales hoc privilegio utuntur abſque indulto ſpeciali Summi Pontificis: verba Navarri hæc ſunt: (Servatur Romæ, quod Epiſcopus non utitur illo privilegio Epiſcopali *cap. fin.* poſt Concil. Trident. adeo quidem, quod neque Cardinales utuntur eo niſi de conceſſione expreſſa Papæ, quam Papa concedit quidem illis, ſed rariſſime aliis Epiſcopis.) Hæc Navarr.

Sed quicquid ſit in Curia, in qua Prælati conſueve- 11
runt abſtinere etiam ab uſu facultatum, & privilegiorum ſuorum, ſive ob reverentiam Summi Pontificis, juxta notata in *cap. Quia fronte, de appellat. & in cap. Volentes, de offic. Delegat. gloſ. in cap. Privilegium, de reg. jur. lib. 6. gloſ. penult. in cap. Antiqua, ſupra eodem*, ſive ob facultatem recurſus ad Sanctitatem ſuam pro gratia obtinenda, ex traditis per Felin. poſt Imol. *in cap. Quod ſuper his, num. 12. verſ. Sed quod dixi, de fide inſtrum.* ad dubium videtur reſpondendum ſimpliciter privilegium Altaris viatici competere Cardinalibus ad eum modum, quo competit Epiſcopis in vim *d. cap. final.* Nam verba illa textus, *eorumque Superiores*, etſi exponantur a gloſſ. *in c. Quia periculoſum, in verb. Superioribus, de ſent. excommun. lib. 6.* pro Archiepiſcopis, Patriarchis, & Primatibus; tamen in ſui latitudine apta ſunt comprehendere etiam Cardinales, qui dignitate, & officio ſunt majores Epiſcopis, *cap. Conſtantinus 96. diſtinct. cap. per venerabilem, §. Rationibus, Qui filii ſint legit.* Ancharan. *conſ. 295. pro clariori, verſ. Præcedunt enim Epiſcopos dignitate, & prærogativis multis*, Joan. Monach. P. Joan. Andr. Gemin. & alii in *capit. 1. de Schiſmat. lib. 6.* Bald. *in l. Ad ſimilitudinem, Cod. de Epiſc. & Cler. & in l. 1. ff. de offic. Præfect. Prætor.* & latiſſime probat Andreas Barbatia *in* 12
tract. de præſt. Cardin. a numer. 42. uſque ad numer. 52. ubi paulo ante *num. 43.* ait recte locutum fuiſſe Hoſtien. Joan. Andr. Joan. de Lignan. & omnes Juriſprudentes modernos *in cap. Dilectus, il primo, de præb.* dum dixerunt nullam dignitatem eſſe hodie majorem Cardinalatu; & idem tenet Card. in Clem. *Ne Romani de elect.* ubi ait Cardinalatum hodie eſſe ſummum gradum poſt Papam. Et quicquid ſit de Doctorum opinionibus, clare id conſtat ex epiſtola Decretali Eugenii IV. de Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium dignitate, ceteris Eccleſiaſticis dignitatibus præſtantiori: quæ incipit, *Non mediocri*, data Florentiæ, ubi Eugenius tunc reſidebat in Concilio Florentino, anno ſui Pontificatus 8. ad Archiepiſcopum Cantuarienſem in Anglia, qui quæſtionem moverat ſuper præcedentia cum Joan. tit. S. Balbinæ Presbytero Cardinali. In ea enim validiſſimis rationibus diffinitur, poſt caput Eccleſiæ quod eſt Papa, contigua ſui corporis membra, qui ſunt Fratres ejus Cardinales, præ ceteris Eccleſiæ membris, ac partibus honorari debere; & Cardinalatus dignitatem eſſe majorem, ac ſublimiorem Epiſcopali, Archiepiſcopali, & Patriarchali, & ita ſemper in Eccleſia habitam, & reputatam fuiſſe. Idemque habetur in Conſtitutione Leonis X. in Concil. Lateranenſi edita tertio nonas Maii 1514. quæ incipit, *Supremæ*, ibi; *Et cum S. R. E. Cardinales ceteros omnes in ipſa Eccleſia, poſt Summum Pontificem, honore, ac dignitate præcedant.* Quod colligitur etiam ex Tridentina Synodo *capit. 1. ſeſſ. 24.* & ex Conſtitutione Sixti Quinti *de Sancta Romana Eccleſia Cardinalium præſtantia, edita tertio nonas Decembris 1586.*

Neque obſtat, quod Cardinalis ordine ſit minor Epi- 13
ſcopo, *cap. Ante omnia, 40. diſt. c. De his, de conſecr. diſt. 5.* Clem. *Si quis ſuadente, §. Nec ſuper hac, de pœnis*, gloſ. *ult. in cap. Quanquam, 2. qu. 7.* Hoſt. Abb. & alii *in cap. Eccleſia, il 2. de elect.* fuſe Barbat. *loco ſupra*
citato. Nam reſpondetur in ejuſmodi prærogativis, & 14
privilegiis potius habendam eſſe rationem dignitatis,

quam

quam Ordinis, ut declarat idem Eugenius in prædicta Decretali, his verbis: *Nec cauſetur quiſpiam, quod Ordo Epiſcopalis Presbyterio major ſit, quoniam in ejuſmodi prælationibus officium, ac dignitas præponderat Ordini; quemadmodum jure cautum eſt, ut Archidiaconus non Presbyter ſuæ juriſdictionis obtentu Archipresbytero*
15 *præferatur*. Hæc ibi. In ſpecie autem in privilegio altaris viatici potius ſpectari prærogativam dignitatis, quam Ordinis, ex hoc licet intelligere, quod idem privilegium competit etiam Epiſcopo electo, & confirmato, quamvis non conſecrato, ſecundum Geminian. & Franc. *in dict. capit. final. de privileg. libro* 6. ut latius dicetur inferius. Quemadmodum ergo Cardinales honoris prærogativa lætantur, ſic privilegiis potiri debent amplioribus, ut legitur *in c. de Officiis de off. Leg. lib.* 6,

16 Nec refragatur, quod Archidiaconus *in dict. cap. final. in verb. Indulgemus*, dicat: Cum iſta ſit Epiſcoporum indulgentia, eam non extendam; quandoquidem cum verba illa Decretalis, *Eorumque Superiores*, congrue conveniant Cardinalibus, ut oſtenſum eſt ſupra, hæc non dicitur extenſio privilegii, ſed compre-
17 henſio, *cap. Porro ſupra eodem*. Ideoque videmus privilegium eligendi Confeſſorem, quod ſimiliter conceditur Epiſcopis, & aliis Superioribus *in capit. final. de pœnit. & remiſſ.* eodem modo competere Cardinalibus ſicut Epiſcopis, ſecundum Joannem Andream *in addition. ad Speculator. titul. de legat. §. Sequitur in final. addition.* & Gondiſalvum de Villadiego *in tract. de Cardinal. q.* 13. licet tam Cardinales, quam Epiſcopi teneantur eligere Sacerdotem, vel Parochiale beneficium habentem, vel alias ab Ordinario approbatum ad confeſſiones audiendas ad præſcriptum *cap.* 15. *ſeſſ.* 23. Conc. Trid. ut S. Congr. declaravit, & ſcripſi latiſſime *in d. c. fin.* in Epiſcopis, *a n.* 5. *uſque ad n.* 31. & in Cardinalibus, *a n.* 31. *uſque ad n.* 68.

18 Præterea contra Archidiacon. videtur ſentire gloſ. *in c. In his infra eod.* ubi cum Honorius III. declaret privilegium a ſe conceſſum Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ut ubique poſſint cum Altari viatico celebrare, non eſſe ita intelligendum, ut facere hoc non poſſint abſque Prælatorum licentia, ut quidam aſſerebant, qui nimis ſtricte interpretabantur hujuſmodi indulgentiam: gl. *in verb. Nimis ſtricte* dicit, quod eſſe non debet, quia Principis privilegium latiſſime interpretandum eſt, *infra de verb. ſignif. c. Olim*, *ff. de Conſt. Princip. l. ult. &* 2. *q.* 3. *c. Si quem*, *§. Notandum in fin.*

19 Et hinc fit, ut illa quoque privilegia, quæ tribuuntur Epiſcopis ſine illis verbis, *Eorumque Superioribus*, & ob ſpecialem rationem Pontificalis officii, *in c.* 2. *de off. Deleg. lib.* 6. *in c. fin. de juram. calumn.* & in hoc c. etiam Cardinalibus competant, ſecundum Jo. Andr. & Villadieg.
20 in locis proxime citatis *n.* 17. Et ratio eſt, quia appellatione Epiſcoporum veniunt etiam Superiores, ſecundum gloſ. *penul. in c. Quia periculoſum de ſent. excomm.* quam ibi ſequuntur Jo. Monach. & Jo. Andr. & dicit eſſe bene notandum Gemin. *in fin.*

21 Sed & ratio illa, quæ *in d. cap. fin.* adducitur, nempe quod ſine Miſſa non deceat Epiſcopos, eorumque Superiores tranſire abſque rationabili cauſa ullam diem, maxime congruit Cardinalibus propter eminentiam dignitatis, qua poſt Papatum nulla eſt major in Eccleſia Dei, ut inquit Roman. *conſ.* 498. *n.* 11. Paul. de Caſtr. *conſ.* 421. *n.* 4. *& conſ.* 421. *n.* 2. *lib.* 1. & dictum eſt ſupra *n.* 12. In eis enim, ut dicit Jul. Clar. *in praxi crim. §. fin. q.* 98. *num.* 5. *in fin. verſ. Ego nunquam*, reſidet tota majeſtas Chriſtianæ Reipublicæ; unde in primis decet eos in his, quæ ad Dei cultum ſpectant, ita aliis præfulgere, ut merito omnium in ſe oculos convertant, ut legitur *in c.* 1. *in fin. ſeſſ.* 25. Conc. Trid. & in Conſtitutione Sixti V. de S. R. E. Card. præſtantia; quæ incipit, *Poſtquam verus*, ibi: *Luceant omnibus, qui in domo Domini habitant*, & ibi: *In quos ob celſitudinem gradus omnium oculi, omnium ora convertuntur*. Et cum ratio illa decentiæ ſit ex-
22 preſſa in Canone, illius diſpoſitio habet locum in Cardinalibus non ex vi extenſiva, ſed comprehenſiva, *l. His ſolis verſ. Satis tamen*, *C. de revoc. donat. in rub. C. de naut. fœnor.* gl. Jaſ. & alii in Auth. *Quas actiones*, *C. de ſacroſ. Eccl.* Neque enim dicitur lex extendi, ubi eadem eſt ratio, ſed enucleari, *l. Si poſtulaverit*, *§. Sed ſi negavit*, *ff. de adulc.* quem tex. ad hoc propoſitum allegat Oldrad. *conſ.* 185. *Thema tale eſt in fin.* Caldin. *conſ.* 1. *Ut lite penden.* *Fagnan. in V. Lib. Decretal.*

cum aliis adductis per Cravet. *conſ.* 184. *Regul. num.* 3.

Et hinc fit, ut quamvis appellatione Epiſcopi regulariter non veniat non conſecratus, ſecundum gloſ. *in c.* 1. *de relig. dom. & gloſ. in Clem.* 1. *de pœn. in princ.* tamen privilegium altaris portatilis competit etiam Epiſcopo electo, & confirmato, nondum conſecrato, ut per Geminian. *in d. c. fin. in ult. quæſt.* quia ſecundum eum materia eſt proportionabilis confirmato, ſicut conſecrato, & ſequitur Franc. *ibid. n.* 3. 23

Neque obſtat, quod *in c. Quia periculoſum de ſent. excomm. lib.* 6. per eadem met verba, *Epiſcopis eorumque Superioribus*, indulgeatur, ut nullam interdicti, vel ſuſpenſionis pœnam incurrant, niſi in ſententia ſint expreſſi: & tamen privilegium illud non competat Cardinalibus, ut tenet Jo. Monach. *ibi n.* 4. dicens, *In hoc tamen Cardinales non includo:* ubi etiam Philip. Prob *in addit. n.* 1. Joan. de Anan. *in rub. de Cler. excom. in ultim. col.* Idque forte verius putet Felin *in c. Quod ſuper his n.* 12. *verſ. Secundo quia de fide inſtrum.* 24

Primo enim reſpondetur, hoc ideo contingere, quia ſecundum prælleg. DD. in Cardinalibus ceſſat ratio illius Decretalis, ſcilicet impediendi officium Epiſcopale; miniſterium enim quod ex debito officii ſui impendunt Cardinales Romano Pontifici in conſiliis exhibendis pro adminiſtratione univerſalis Eccleſiæ, juxta tex. *in c. Per venerabilem*, *§. Rationibus*, *Qui fil. ſint legit.* & Decret. Trid. Conc. *d. c.* 1. *ſeſſ.* 25. non eſt officium Epiſcopale, quod impediatur per ſententiam ſuſpenſionis, vel interdicti; unde non mirum, ſi verba illa, *Eorumque Superioribus*, utcunque generalia, reſtringantur ad militet ſpecialis rationis, juxt. tex. *in l. Cum pater. §. Dulciſſimis*, ubi Bart. & DD. notant *ff. de leg. cum ſimil.* At in caſu noſtro ratio, quod non deceat tranſire ullam diem ſine miſſa celebranda, vel audienda, non ceſſat; imo maxime viget in Cardinalibus: ac proinde diſpoſitio etiam ſi eſſet ſpecialis, deberet tamen extendi juxta latitudinem rationis generalis *l. Regula*, *§. fin.* ubi Bart. & Bal notant *ff. de juris, & fact. ignor.* Abb. *in c. Sicut fin. de teſtam.*

Deinde reſpondetur contra Jo. Monach. ſtare auctoritatem Joan. Andr. *in d. cap. Quia periculoſum circa princip. de ſentent. excommun. libr.* 6. & ibidem Gemin. *ver. Quæro an Cardinales*, & Anchar. *num.* 1. ubi tenent privilegium prædictæ Decretalis etiam Cardinalibus competere. Dicitur etiam ita tenere Hoſtienſis *in cap.* 2. *de Cler. non reſident.* idque intelligendum eſſe etiam in Cardinalibus non Epiſcopis.

Sed objicies; In privilegiis non fit extenſio de perſona ad perſonam, etiam ex identitate, vel majoritate rationis, *c. Ne aliqui*, ubi Gemin. *in* 4. *notab. de privil. lib.* 6. Ant. de Butr. *in c. Sane ſupra eodem*, & eſt communis opinio, ut teſtatur incertus Auctor poſt regulas Socc. *reg.* 8. privilegia debent ſtricte interpretari, in prima ampliat. Et ratio eſt, quia in dubio fit interpretatio pro jure communi, quando concurrit cum privileg. *c.* 1. *de reſcript. c.* 1. ubi Ant. de Butr. *de donat. c.* 1. *§. Nunquid de privileg. lib.* 6. ubi Geminian. *in* 1. *notab.* Frider. de Sen. *conſ.* 156. *circa med. verſ. Item quando jus commune*, Ideoque privilegium Altaris viatici conceſſum Prædicatoribus, & Minoribus, juxta *c. In his*, *infra eod.* non extenditur ad Epiſcopos, licet in eis militet eadem, aut major ratio, ut ex eo text. deducit Abb. *in* 2. *notab.* Ergo eodem modo hoc privilegium conceſſum Epiſcopis non videtur extendendum ad Cardinales ex identitate, vel majoritate rationis. 25 26 27

Ceterum reſpondetur objectum procedere, quando verba privilegii ita ſunt reſtricta ad certas perſonas, ut etiam ſecundum latam vocabuli ſignificationem nequeant ad alias ampliari; tunc enim veriſſimum eſt non admitti extenſionem de perſona ad perſonam, niſi cum privilegium alias eſſet cluſorium, & nihil operaretur, juxta terminos *c. Licet de priv. lib.* 6. Et ita procedit hæc Decretalis, ubi privilegium clam celebrandi tempore generalis interdicti conceſſum Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus idcirco ab Innocent. III. extenditur ad Epiſcopos, quia eorundem Fratrum appellatione etiam ſecundum latiorem vocabuli ſignificationem non veniunt Epiſcopi; unde bene ex eo textu deducit Abbas privilegium Altaris viatici prædictis Fratribus conceſſum ad Epiſcopos non extendi, ut dixi ſupra *in* 1. *notab.* At ſecus eſt ſi verba privilegii ſecundum ſui latitudinem, ac generalitatem ſint apta comprehendere etiam alias perſo- 28

nat, quam nominatim expreſſas, quia tunc ſi privilegium ſit favorabile, ſit lata interpretatio, ut habet locum in omnibus, qui ſub verborum ampliori ſignificatione continentur, & in quibus eadem ratio concurrit: idque non per extenſionem, ſed per comprehenſionem, & declarationem, ſecundum Bald. & alios ſuperius citatos *n.* 22. Nam & in privilegio ſit lata interpretatio, quatenus patitur verborum proprietas, ut poſt Ang. Cald. & Ant. de Butr. tradit Dec. *conſ.* 113. *Viſo tenore n.* 6. *verſ. Et ideo cum multis.*

29 In privilegio autem altaris viatici favore cultus Divini benigna eſt interpretatio facienda, ut dicit text. *in d. c. In his infr. eod.* Ideoque videmus privilegium celebrandi Miſſas in Capella, & Oratorio abſque auctoritate Epiſcopi conſtructo, ad quod confluit multitudo fidelium, extendi etiam ad Miſſas cantatas alta voce: & in eatecipi etiam poſſe oblationes voluntarias propter miniſtros, ut ex facto responderunt Petr. de Aochar. & Gaſp. Cald. inter conſ. Joan. Cald *conſ.* 421. *alias* 6. *de relig. domib.*

30 Verba autem illa, *Eorumque Superioribus*, quæ habentur *in d. c. fin. de privil. lib.* 6. in ſui latitudine ſunt apta comprehendere etiam Cardinales; & ratio decentiæ ibi conſiderata æque viget in Cardinalibus, ac in Epiſcopis. Ergo ex his omnibus privilegium accipi debet in latiori ſignificatione, itaut etiam Cardinales comprehendat: & hoc intelligit gloſ. & DD. *in d. cap. In his*, dum dicunt illud privilegium eſſe latiſſime interpretandum. Et hac ratione conciliatur etiam gl. cum Archid. *in d. cap. fin. de privil. lib.* 6. nam Archid. dicit prædictam Decretalem non eſſe extendendam, id eſt de caſu ad caſum, vel de perſona ad perſonam privilegio etiam ſecundum amplitudinem verborum non comprehenſam. Gloſ. vero dicit hoc privilegium eſſe latiſſime interpretandum, ideſt, ut habeat locum in omnibus, qui ſub latiori verborum ſignificatione continentur.

Ad extremum, privilegium altaris viatici competere etiam S. R. E. Cardinalibus, cenſet licet articulum non examinet Jo. Andr. *in add. ad Specul. in tit. de legat. §. Sequitur in fin. add.* Gondiſalvus de Villadieg *in tract. de Card q.* 13. Manſred. *in eod. tract. dec.* 214. & Card. Jacobac. *de Concil. lib.* 1. *art.* 1. *num.* 226. Quæ opinio ſa- 31
tis videtur approbata in prædicta Conſtitutione Leonis X. edita ſuper reform. Prælat. Eccl. 3. Nonas Maii 1514. qua inter cetera ſtatuitur, *Ut Cardinales ſint omnes vigiles, ac Divinis Officiis, Miſſarumque celebrationibus intenti, habeantque Capellas ſuas in loco honeſto, prout facere conſueverunt.* Hæc ibi; unde etiam patet verum non eſſe, quod ait Navar. Cardinales Romæ non uti hoc privilegio abſque ſpeciali licentia Papæ; imo enim ſtatim, atque creati ſunt Cardinales, celebrant, & audiunt Miſſam in ſuis Capellis ad præſcriptum ejuſdem Conſtitutionis, nec ſuper hoc ullæ expediuntur literæ a Secretaria Brevium: & ſane cum Cardinales in Romana Curia jugiter reſidere teneantur, *d. c. Per venerabilem, §. Ratiocinibus qui fil. ſint legit. & c.* 2. *de Cler. non reſident.* idque diſtricte illis præcipiatur a Leone X. in antedicta Conſtitutione, ſi Romæ non haberent uſum altaris portatilis, privilegium *d. c. final.* nihil eis conferret, & eſſet omnino eluſorium, contra literam text. *in d. c. In his infra eod. & c. Licet eod. tit.*

DE PRIVILEGIIS.

Honorius III. Archiepiſcopis & Epiſcopis, in quorum Diœceſi Monaſteria & Prioratus Cluniacen. Monaſterio ſubjecta conſiſtunt.

CAPUT XXVI.

QUanto amplius: & infra. Sane dilecti filii Abbas & Conventus Cluniacen, gravem nobis querimoniam obtulerunt, quod quidam veſtrum & veſtrorum officiales, cum in eos & ſui Ordinis Monachos non poſſint excommunicationis, & interdicti proferre ſententias, eo quod ſuper hoc Apoſtolicæ Sedis privilegiis ſunt muniti, in eos, qui molunt in molendinis, vel coquunt in furnis eorum, quidquid vendendo ſeu emendo, aut alias eis communicant, ſententias proferunt memoratas: & ſic Apoſtolicorum privilegiorum non vim & poteſtatem, ſed ſola verba ſervantes, dicti Ordinis Monachos quodammodo excommunicant, dum eis alios communicare non ſinunt. Ex quo illud etiam evenit inconveniens, ut ipſi Monachi quantum ad hoc judicentur judicio Judæorum; & qui eis communicant in prædictis, majorem excommunicationem incurrant, quam etiam excommunicatis communicando fuerint incurſuri: Nolentes igitur hæc crebris ad nos clamoribus jam perlata, ulterius ſub diſſimulatione tranſire, vobis univerſis & ſingulis mandamus, quatenus hujuſmodi ſententias in fraudem privilegiorum noſtrorum de cetero non feratis: quia ſi ſuper hoc ad nos denuo clamor aſcenderit, non poterimus conniventibus oculis pertranſire, quin promulgatores talium ſententiarum ſeveritate debita caſtigemus.

SUMMARIUM.

1 *PRrivilegiati quod excommunicari non poſſint ab Ordinariis, non debent excommunicari etiam indirecte.*

2 *Privilegia non ſunt violanda etiam indirecte.*

3 *Statutum Epiſcopi excommunicans accedentes ad Monaſterium Monialium exemptum ſine ejus licentia an valeat, & num. ſeqq.*

4 *Excommunicatio lata ab Epiſcopis in ſubditos ſuos, qui molunt in molendinis, vel coquunt panem in furnis Regularium exemptorum, non tenet.*

5 *Terminus* ad quem, *non* in quo *diſpoſito celebratur, debet conſiderari.*

6 *Finis cui conceditur, videntur conceſſa omnia, que ad illum finem tendunt.*

7 *Indulgentia an poſſit ab Epiſcopo concedi ſubditis pro opere conſtruendo in alterius diœceſi abſque Diœceſani conſenſu, remiſſive.*

8 *Regularis accedens ad Monaſterium Monialium Regularibus ſubjectarum, & ibi colloquens cum Moniali, an poſſit puniri ab Epiſcopo, & n. ſeq. uſque in fin.*

9 *Regulares accedentes ad Monialium Monaſteria etiam exempta incidunt in excommunicationem contra accedentes Epiſcopi edicto propoſitam.*

10 *Clauſura Monaſteriis Monialium qualiter ab Epiſcopo conſervanda, & ubi collapſa fuerit, reſtituenda.*

11 *Clauſuræ cuſtodiam habentes, habent etiam concomitantia.*

12 *Collocutiones clandeſtinæ cum Monialibus ſuſpectæ ſunt ſacris Canonibus.*

13 *Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus poteſt corrigere abuſus circa clauſuram Monialium Regularibus ſubjectarum.*

14 *Bulla Gregorii XV. ſubjicit juriſdictioni Epiſcopi Regulares delinquentes circa clauſuram Monaſteriorum Monialium, vel circa perſonas in eis degentes.*

Et verba Bullæ expenduntur n. 16. *& ſeqq.*

15 *Regularis colloquens cum Moniali ſine legitima licentia eſt*

eſt privatus voce activa, & paſſiva, & mortaliter peccat.
17 *Dictio*, circa, *quid importet.*
18 Clauſula, *nomen genus eſt tam ad interiorem, quam ad exteriorem.*
19 *Verba univerſalia, & geminata extendunt diſpoſitionem ad ea, quæ alias non comprehenderentur.*
20 *Prohibitio facta uni ex correllativis cenſetur etiam alteri facta.*
21 *Regulares mittentes Epiſtolas ad Moniales an poſſint puniri ab Epiſcopo.*
22 *Injuria quot modis infeatur.*
23 *Bulla Gregorii XV. per quam fit reditus ad jus commune, eſt favorabilis, & late interpretanda.*
24 *Lex etiam pœnalis late interpretanda eſt, quatenus patitur verborum proprietas.*

1 QUanto, Privilegiati, quod excommunicati non poſ-
ſint ab Ordinariis, non debent excommunicati e-
2 tiam indirecte. Hoc dicit ſecundum Jo. Andr. & omnes.
Vel generalius ſecundum Card. & Abb. Privilegia non
3 ſunt violanda etiam indirecte: & per hanc literam Petr.
de Anch. *in c. Periculoſo num. 5. col. 3. circa fin. verſ. Se-
cundo quæro de ſtat. Regul. lib. 6.* contra Lapum Abbatem,
determinat non valere ſtatutum Epiſcopi excommunican-
4 tis accedentes ad Monaſterium Monialium exemptum ſi-
ne ejus licentia; nam per hoc videtur contra privilegium
exemptionis facere, impediendo liberum acceſſum in
ſubditis ſuis, argum. hujus cap. ubi declaratur irrita ex-
communicatio lata ab Epiſcopis in ſubditos ſuos, qui mo-
lunt in molendinis, vel panem coquunt in furnis Mona-
chorum Cluniacenſium habentium privilegium, ut ab
Epiſcopis excommunicari, vel interdici non poſſint;
5 nam ſecundum Anchar. in ſubditis non poteſt fieri talis
prohibitio, ſi tendat ad præjudicium, ſive damnum ſic
privilegiati, arg. *c. fin. de immun. Eccl. lib. 6.*
Item conſiderato effectu, tale ſtatutum videtur princi-
paliter concernere ipſos exemptos, licet verba ad aliud re-
ferantur; & terminus *ad quem*, non *in quo* diſpoſitio ce-
6 lebratur, debet conſiderari, *ut l. Quod ſponſa, C. de do-
nation. ante nupt.* & ſicut Monaſterium eximitur ab Epi-
ſcopi poteſtate, ita acceſſus ad illud debet intelligi liber;
nam cui conceditur finis, videntur conceſſa omnia, quæ
ad illum finem tendunt, *l. Ad rem mobilem, & l. ad le-
gatum, ff. de procur.* & cui conceditur hauſtus ad fontem,
conceditur ſimiliter & iter ad ipſum, *l. 3. final. ff. de
ſervit. ruſtic. præd.* & cui relictum eſt horreum, ad quod
erat tranſitus per domum, videtur etiam relictus eſſe
tranſitus, *l. Olimpico, ff. de ſervit. ruſtic. præd.* ex qui-
bus concludit ſtatutum tale non valere, utpote tenens,
& principaliter diſponens ſuper re non ſubdita ſtatuen-
ti. Sed ut reſpondent Geminian. & Franc. proxime ci-
tandi, tale ſtatutum nec directe, nec indirecte præju-
dicat Monaſterio, vel exemptioni, cum ad Monaſte-
rium prohibeantur acceſſiones, ſed præjudicant ipſis ac-
7 cedentibus; & ſic non obſtat iſte text. Ad prædictam
quæſtionem vide plurimas, & pulcherrimas rationes,
quas ex Oldrado in utramque partem recitat ipſe Petr.
de Anchar. *in c. Poſtulaſti a n. 18. uſque ad n. 23. de foro
compet. in quæſt.* an Epiſcopus poſſit concedere ſubditis in-
dulgentiam pro opere conſtruendo in alterius diœceſi abſ-
que illius conſenſu.
8 *QUÆRO, an poſita Conſtitutione Gregorii XV. de
exemptorum privilegiis, Regularis abſque legitima licen-
tia accedens ad Monaſterium Monialium Regularibus ſub-
jectarum, ibique in loco colloquiis deſtinatum cum Mo-
niali colloquens, a Diœceſano Epiſcopo tanquam Sedis
Apoſtolicæ Delegato coerceri, & puniri poſſit.
9 Movet hanc quæſtionem in individuo Gemin. *in cap.
Periculoſo, § Et quoniam col. 2. poſt princ. verſ. Sed pone de
ſtat. Reg. lib. 6.* ubi poſt Lapum Abbatem *num. 2.* quærit,
ſi Monaſterium ſit exemptum, & Epiſcopus faciat Con-
ſtitutionem, ne quis ad illud accedat ſine ſui licentia,
alias eo ipſo ſit excommunicatus: an exemptus abſque
licentia ad illud accedens, incidat in excommunicatio-
nem, necne? & ex pluribus reſolvit incidere, ſi tranſ-
eat per diœceſim Epiſcopi, & probabiliter Conſtitutio-
nem non ignorat; Nam ex quo, inquit, Epiſcopus
imponit pœnam eunti ad Monaſterium, iſtud ire eſt de-
linquere, & ſic eſt delictum factum in loco non exem-
pto, licet ſit conſummatum in loco exempto, ex hoc
ſequitur, ut Epiſcopus puniri poſſit, *c. 1. de privil. lib.
6.* & idem cenſet *in d. c. Periculoſo*, Franc. *num. 6.* &
Jaſon. *conſ. 83. vol. 1.* ubi in fine ſic ait: (Et vere cum
habeamus apertam deciſionem Lapi Abbatis, & Gem.
in individuo firmantium quæſtionem noſtram, neſcio,
quia juſtus judex volens jura adminiſtrare, poſſit ab eo-
rum deciſione recedere.) Quam ſententiam jamdiu ap-
probavit S. Congregatio, dum declaravit Regulares ac-
cedentes ad Monaſteria Monialium, etiam exempta ab
Epiſcopi juriſdictione, incidere in pœnam excommuni-
cationis contra accedentes Epiſcopi edicto propoſitam,
niſi habeant nominatim privilegium, ut non poſſint ex-
communicari: & tamen eo etiam caſu cenſuit eos aliis
pœnis eſſe puniendos.
Quod videtur etiam probari poſſe, quia ex d. *cap. Pe- 10
riculoſo*, & Decreto Conc. Trid. *cap. 5. ſeſſion. 25. de Re-
gular.* Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati ſub ob-
teſtatione divini judicii, & interminationis maledictio-
nis æternæ jubentur procurare, ut clauſura Monialium
exemptarum ubi violata fuerit, reſtituatur, & ubi invio-
lata eſt, conſervetur, inobedientes, atque contradicto-
res per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas compe-
ſcentes. In hac autem auctoritate conſervandi clauſu-
ram, utique comprehenduntur ea omnia, quæ ad ejuſ-
modi conſervationem ſpectant, & ſine quibus clauſura 11
nullo modo, aut difficile conſervari poteſt, ut in hac ſpe-
cie tradit Jo. Monach. *in d. c. Periculoſo n. 2.* ubi ait ha-
bentes cuſtodiam clauſuræ, habere etiam illa omnia,
quæ clauſuram comitantur, per regulam *l. 2. ff. de juriſ-
dict. omn. judic. c. Præterea de off. deleg. & cap. de prudentia
de dote poſt divor. reſtituen.* At experientia docuit ad clau-
ſuræ conſervationem magnopere pertinere, ut Regula-
res ad illa non accedant, nec cum Monialibus colloquan-
tur abſque legitima licentia: idcirco etiam tot prohibi-
tiones ſub gravibus pœnis hac in re a Sede Apoſtolica ema-
narunt; Ergo Epiſcopus poteſt illos arcere, & contra-
facientes punire. Et revera maxime abſurdum videtur,
ut Epiſcopi graviſſimo illo Decreto præcipiantur clauſu-
ram inviolatam cuſtodire, & tamen nequeant ab illa ar-
cere, quos expedire judicaverint; hujuſmodi enim prohi-
bitæ, & clandeſtinæ collocutiones ſunt valde ſacris Cano- 12
nibus ſuſpectæ, ut patet ex ſeptima Synodo *c. 20.* cujus
verba conſulto omittimus: & propterea Concilium Hiſ-
palen. 2. *cap. 11.* dum ſubjicit Monaſteria Provinciæ Bæ-
ticæ Monachorum regimini, ſubdit: Ea tamen circa
Moniales cautela ſervata, ut remoti ab earum peculia-
ritate, nec uſque ad veſtibulum habeant accedendi fa-
miliare permiſſum.
Ideoque cum Epiſcopus Bellunen. olim retuliſſet S. Con- 13
gregationi Concilii nonnullos abuſus circa facultatem allo-
quendi Moniales Regularibus ſubjectas, S. Congregatio
reſpondit, hoc caput, quod clauſuram, ejus conſerva-
tionem, ac reſtitutionem reſpicit, ad juriſdictionem Epi-
ſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati pertinere.
Quæ tamen quamvis forte non tranſirent abſque dif- 14
ficultate ex diſpoſitione juris, & Concilii, certe ſatis
clare videntur procedere poſt Gregorianam Conſtitu-
tionem, quæ diſertis verbis tribuit Epiſcopo tanquam Se-
dis Apoſtolicæ Delegato facultatem puniendi quoſcunque
exemptos tam ſeculares, quam Regulares, qui delin-
quunt circa clauſuram, aut circa perſonas degentes intra
ſepta Monaſteriorum Monialium Regularibus ſubjecta-
rum: certum eſt enim, Regularem abſque legitima licen- 15
tia loquentem cum Moniali graviter delinquere, & ex
Decreto Sixti V. eſſe ipſo jure privatum voce activa, &
paſſiva, & ex declaratione S. Congregationis Epiſcopo-
rum, & Regularium, mortaliter peccare. Delictum
enim clauſuræ in d. Conſtitutione non videtur materiali-
ter, & phyſice accipiendum pro ſola murorum fractura;
ſed moraliter, ita ut comprehendat quemcunque modum,
per quem Monialium cuſtodia violari poſſit, qualis vide-
tur eſſe prohibita allocutio.
Idque eo magis, quia Conſtitutio non reſtringit ſe ad 16
violatores clauſuram, nec loquitur de delinquentibus in
clauſura; ſed utitur dictione illa, *circa*, quæ magis late 17
patet; aliud eſt enim aliquid fieri circa ſolum, aliud in
ſolo, ut notatur *in l. 1. §. Hoc autem edictum non omnia,
ff. de novi operis nunciat.* & circa provinciam dicitur eſſe,
qui abeſt per duas dietas tantum, Archid. *in c. 1. de off.
Ordin. lib. 6.*

Itaque quatenus Regularis accedens contra prohibitionem Papæ ad clauſuram Monialium, proprie non delinqueret in clauſuram, negari tamen non poteſt, quin

18 delinquat circa clauſuram: præſertim quia *clauſuræ* nomen genus eſt ad clauſuram tam interiorem, quam exteriorem: & cum Conſtitutio ſimpliciter loquatur de delinquentibus circa clauſuram, æque videtur intelligenda de clauſura exteriori, ac de interiori; ſub genere enim proprie utraque ſpecies comprehenditur, ut notatur *in l. Si quis ſic ſtipuletur in gloſ. in verb. Omnes hi, ff. ſolut. matr.* & tam delictum eſt Regulari ſine licentia ingredi exteriorem clauſuram, quam interiorem, licet hoc ſit gravius.

19 Præterea ponderanda eſt clauſula Conſtitutionis inferius poſita, quæ videtur ampliativa præcedentium, his verbis: *Itaut Epiſcopus in ſupradictis caſibus, & in prænominatas perſonas in præmiſſis omnibus, & ſingulis, aut circa ea quoquomodo delinquentes, per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas procedere, omnemque juriſdictionem exercere libere, & licite valeat.* Verba enim illa, *In præmiſſis, & circa ea*, extendunt diſpoſitionem præcedentem etiam ad connexa, & comitantia: & illa dictio, *Quoquommodo delinquentes*, ſimiliter ampliat præcedentia ad omne delictum cujuſcunque ſit qualitatis, itaut propterea quatenus delictum collocutionis cum Moniali non comprehenderetur in priori parte Conſtitutionis, ſatis tamen videatur comprehendi in ſecunda, quæ latius patet. Verba enim ſic univerſalia, & geminata extendunt diſpoſitionem, & comprehendunt etiam caſus, qui alias in illa non comprehenderentur, ut pluribus exemplis probat Roman. *conſ.* 31. *Viſis iis in princ. n.* 2. & Alex. *conſ.* 102. *Viſo themate lib* 6. & in ſpecie verba, *in præmiſſis*, & *circa ea*, indicare Pontificem voluiſſe ampliare præmiſſa etiam ad caſus non expreſſos, patet ex iis, quæ de hac dictione, *circa*, ſuperius dicta ſunt: & de dictionibus, *omnia*, & *ſingula*, tradit Paul. de Caſtro *conſ.* 418. *col.* 2. *in princ. ver. In contrarium lib.* 1. & Ant. de Butr. *conſ.* 19. *n.* 3. *verſ. In privilegio autem*, & *num.* 5. ubi etiam de verbis, *plene in omnibus*, ſeu *pleno jure*, & de dictione, *quoquommodo*, ſeu *quocunque modo*, Bart. *conſ.* 21. *lib.* 2. *n.* 5.

20 Et confirmatur; nam Gregorius in prœmio Conſtitutionis recenſet tres caſus, in quibus ex Decretis Concilii Regulares delinquentes ab Epiſcopo puniri non poterant, ſed a ſuis Superioribus Regularibus duntaxat, ut prius declaraverat S. Congregatio. Ergo idem cenſetur Gregorius feciſſe in 3. caſu, nempe cum delinquunt circa clauſuram Sanctimonialium, vel perſonas in ea degentes; nam ſi hunc 3. caſum intellexiſſet de formali violatione clauſuræ, nihil Concilio addidiſſet, quia Regulares eam violantes jam ſuberant juriſdictioni Epiſcopi ex Decreto *d. c.* 5. *ſeſſ.* 25. *de regul.* unde in hoc quoque 3. caſu Conſtitutio, ut aliquid addat Decreto Concilii, ita intelligi debet, ut Regulares delinquentes circa clauſuram puniri poſſint pro delicto, pro quo ex præſcripto Concilii puniri non poterant, & ſic pro delicto ultra formalem clauſuræ violationem.

21 Ceterum ſi hoc caſu Regular. non videretur in aliquibus delinquere circa clauſuram, dubium tamen non videtur, quin delinquat circa perſonam intra ſepta degentem, & propterea ex hoc c. ab Epiſcopo puniri poſſit ad præſcriptum Conſtitutionis; inducit enim Sanctimonialem ad ſecum colloquendum contra prohibitionem Apoſtolicam: atque ita delictum eſt reciprocum ex parte utriuſque; nam reſpectu unius, & ejuſdem actus individui, ſicuti eſt collocutio, prohibitio facta uni ex correlativis, cenſetur etiam facta alteri; idque verum eſt indiſtincte, & in omni materia etiam odioſa, & pœnali, ut optime declarat Cravetta *de antiq. temp. in* 4. *p.* §. *Videmus n.* 29. & 30. & Soc. *conſ.* 74. *n.* 5. & *ſeq. lib.* 3. Curt. Jun. *conſ.* 6. *n.* 15. & *ſeq.* & Dec. *in l.* 1. *C. de in jus voc. n.* 7. *verſ. Primus.*

Neque vero ea verba, *circa perſonas*, ſalva ratione recti ſermonis reſtringi poſſunt ad ſolos tactus corporis, ſed cum ſint generalia, referri debent ad quodcunque delictum perſonas Monialium concernens, præſertim quia, ut dicit text. *in c. Nec ſola* 32. *q.* 5. ſæpe in tactibus ac immunda violatione corporis fugit caſtitas ipſa de moribus.

Et hanc ob cauſam Gregorius legis conditor oretenus dixit ſuæ intentionis eſſe, ut in Conſtitutione comprehenderentur etiam mittentes Epiſtolas ad Moniales, quaſi & hi dicerentur aliquo modo circa illarum perſonas delinquere, conſiderata latitudine illius dictionis, *circa*: & quamvis de hac Gregorii declaratione nihil hodie appareat authentice, notitia tamen utcunque habita mentis legiſlatoris promptiorem reddere debet S. Congregationem ad declarandum illos eſſe in Conſtitutione comprehenſos, qui non per literas tantum, ſed perſonaliter accedunt ad colloquendum cum Monialibus.

22 Et eo magis, quia litera Conſtitutionis proprie hanc interpretationem admittit; injuria enim adverſus perſonam dicitur fieri non ſolum re, quoties manus inferuntur, ſed etiam verbis, ut cum convicium fit; nec tantum in corpus infertur, ut cum quis pulſatur, ſed aliquando etiam ad dignitatem, aut infamiam pertinet, ut cum pudicitia attentatur; quæ ſunt verba text. *in l.* 1. *de jurejur.* & eodem modo actio in perſonam inferri dicitur; & tamen corpus non tangitur, *l. Actionum, genera*, & *l. Actio in perſonam, ff. de act. & oblig.* Quod clarius procedit hoc caſu, in quo Conſtitutio non utitur verbis, *in perſonam*, ſed *circa perſonam*, quæ latius patent, ut ſuperius diximus.

23 His non obſtat, quod Conſtitutio tanquam pœnalis ſit ſtricte intelligenda; quia hoc caſu non agitur de pœna Regularibus imponenda, abſolutum eſt enim accedentes ad Monaſteria ſine licentia eſſe puniendos; ſed ſolum agitur, a quo hæc pœna ſit irroganda, an ſcilicet a Superiore Regulari, an ab Epiſcopo; unde Conſtitutio non debet propterea ſtricte intelligi, ſed potius late in favorem juriſdictionis ordinariæ; nam quamvis reſtringantur Religioſorum privilegia, fit tamen reditus ad jus commune antiquum, ſecundum quod Monachi, & eorum Abbates ſuberant diœceſano Epiſcopo, *c. Abbates*, & *c. Monaſteria* 18. *q.* 2. & tradit Navar. *conſ.* 8. *ſub n.* 3. *de reſcrip.* Planum eſt autem, Conſtitutionem, per quam fit reditus ad jus commune, favorabilem eſſe, & late interpretandam, *c. Cum dilectus*, § *Ceterum*, & ibi gl. communis, *in verſ Jure communi*, & Abb. *n* 21. *de conſuet.*

24 Et nihilominus etiam lex pœnalis eſt late interpretanda, quatenus patitur verborum proprietas, *l. Cum lege*, ubi Arct. *ff. de teſt. m* Rol. a Valle *conſ.* 54. *num.* 39. *verſ Nam dictiones l.* 3 & plenius Cravet. *conſ.* 294. *n.* 2. *verſ. Amplius.* & eo magis, quia per Conſtitutionem Gregorii tribuitur Epiſcopo jus procedendi contra Regulares exemptos auctoritate delegata; unde per hoc exemptorum privilegia non violantur, ut notat Abb. *in c. Grave n.* 1. *de off. Ordin.* & dixi *in c. Tuarum n.* 31. *ſupra eod.*

DE

DE PRIVILEGIIS.

Idem Honorius III. quondam Anglorum Regina illuſtri.

CAPUT XXVII.

EX parte tua fuit propoſitum, quod nonnulli literati, quos nec habitus nec tonſura Clericos profitetur, in terra tuæ juriſdictioni ſubjecta degentes, cum deprehenduntur in aliquibus foris factis, ut juriſdictionem tuam eludant, & debitam pro delictis ultionem evadant, aſſumunt, ſeu etiam reſumunt tonſuram abjectam, ſeu habitum Clericalem, licet ante pro laicis ab omnibus haberentur. Ne igitur tonſura, vel habitu ſic reſumpto, malitia foveatur, ſi tuam juriſdictionem exerceas in hujuſmodi delinquentes, qui ſine tonſura & habitu in delicto fuerint deprehenſi, æquanimiter duximus tolerandum: cum malitiis hominum indulgeri non debeat, ſed potius obviari.

SUMMARIUM.

1 *QUI in habitu, & tonſura, & ceteris ut laici converſantur, deprehenſi in maleficiis puniri poſſunt a judice ſeculari.*

1 E*X parte, il terzo.* Jo. Andr. & communiter Scribentes ſummant hanc Decretalem. Qui in habitu, & tonſura, & ceteris ut laici converſantur, deprehenſi in maleficiis, ſe pro Clericis defendunt. Sed quia per alia jura Clerici ſive in minoribus, ſive in ſacris Ordinibus conſtituti, & in maleficiis deprehenſi ſine habitu, & tonſura fori privilegium non perdunt, niſi ter moniti non deſiſtant, *ut c. Contingit, il 2 infra de ſent. excomm.* cum ſuis concordant. propterea hoc c. quod videtur oppoſitum innuere, multipliciter a Doctoribus intelligitur: verior tamen, & communior videtur intellectus gloſſæ penultimæ hic. Tu in propoſito vide Alexan. qui concordat cum gloſſa noſtra *in conſ. 8. Videtur ſuper primon. 2. lib. 1.* & quod ſcripſi *in d. c. Contingit n. 6. 12. & 25.*

DE PRIVILEGIIS.

Idem Honorius III.

CAPUT XXX.

IN his, quæ ad cultum divinum facere dignoſcuntur, non maligna, ſed benigna eſſet potius interpretatio facienda. Unde mirari compellimur, quod cum Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus duximus indulgendum, ut ubicunque fuerint, ſine Parochialis juris præjudicio, cum Altari valeant viatico celebrare: quidam nimis ſtricte interpretando Indulgentiam noſtram, nituntur aſſerere, quod per eam prædicti Fratres præter Prælatorum aſſenſum facere hoc non poſſint: propter quod eos celebrare juxta Indulgentiam Apoſtolicam non permittunt. Cum autem nihil eis conferret memorata Indulgentia, ſine qua id Prælatis annuentibus liceret eiſdem: Fraternitati tuæ mandamus, quatenus interpretatione, hujuſmodi reprobata, cum tamen ab aliis, quæ jure Parochiali proveniunt, prorſus abſtineant, datam eis ſic licentiam celebrandi, auctoritate noſtra non differas publicare: ita quod d. Fratres aliquam ex Indulgentia noſtra videantur in hoc gratiam conſecuti.

SUMMARIUM.

1 *FRatres Prædicatores, & Minores an poſſint in clauſtro Monaſterii ſui Ordinis in Altari portatili Miſſam celebrare etiam invito Epiſcopo. Et quid de illius licentia, & n. ſeqq. uſque in fin.*

2 *Miſſa de jure communi an, & quando poſſit celebrari extra Eccleſiam de licentia Epiſcopi.*

3 *Epiſcopus poteſt de jure concedere privilegium Altaris viatici in ſua diœceſi tantum, & ſolus Papa in univerſo Orbe.*

4 *Fratres Prædicatores, & Minores ex indulto Honorii III. uti poterant Altari viatico etiam Epiſcopo non permittente.*

Privilegia ſic debent interpretari, ut non ſint inania, ſed aliquid conferant præter jus commune, ibid.

5 *Fratres Prædicatores, & Minores etiam ante Concil. Trident. uti non poterant Altaris viatici privilegio, poſteaquam habuerunt Eccleſias conſecratas.*

6 *Altaris viatici privilegium fuit innovatum a Sixto IV. & Alexandro VI. quoad Minores tantum, non autem quoad Prædicatores.*

Fagnan. in V. Lib. Decretal.

7 *Societatis Jeſu Presbyteris Altaris viatici privilegium a Conc. Trident. ademptum reſtituitur a Gregorio XIII.*

8 *Fratrum Prædicatorum, & Minorum privilegium in Altari viatico celebrandi fuit ſublatum a Concil. Tridentino.*

9 *Privilegia etiam in corpore juris clauſa non deſinunt eſſe privilegia, & ideo comprehenduntur in generali privilegiorum derogatione.*

10 *Altaris viatici privilegium Epiſcopis conceſſum cur non ademptum a Concilio.*

11 *Juri communi non eſt opus derogare, ſed ſatis eſt, ut Princeps ſtatuat contrarium ejus, quod jus commune diſponit.*

12 *Privilegiis in corpore juris clauſis ex ſtylo Conc. Trident. non conſuevit expreſſe derogari.*

13 *Epiſcopus poſt Conc. Trident. non poteſt concedere licentiam domi celebrandi, ut infirmus pro viatico communicetur.*

14 *Fratres Prædicatores, & Minores non poſſunt in clauſtris ſuorum Monaſteriorum celebrare in Altari portatili etiam de Epiſcopi licentia, & numer. 19.*

Secus ſi Altare ſit fixum in Oratorio ad divinum cul-

cultum dedicato; ibidem, & numero vigeſimo ſecundo.

15 *Trid. Concilii Decretum in c. unico, §. Neve patiantur, ſeſſ. 22. de obſerv. & evitan. in celebr. Miſſ. expenditur, & explicatur.*

16 *Principis domus, arces, & palatia in quibus Barones juriſdictionem exercent, comprehenduntur in prohibitione Trid. Conc. de Miſſa in privatis domibus non celebranda.*

17 *Miſſa in privatis domibus celebrari non poteſt etiam in Oratorio ad divinum cultum dedicato, ſed celebrandi licentia petenda eſt a Sede Apoſtolica.*

18 *Oratoria publica, & privata quæ cenſeantur.*

19 *Epiſcopus non poteſt permittere, ut a Sacerdotibus ſecularibus, aut Regularibus Miſſa celebretur extra Eccleſiam, & extra Oratoria ad divinum cantum cultum dedicata.*

20 *Altaris portatilis uſum Epiſcopus poſt Tridentinum Concilium concedere non poteſt etiam in locis publicis.*

21 *Epiſcopus poteſt concedere ex Tridentini Concilii præſcripto, ut Miſſa celebretur in Oratorio ad divinum cantum cultum dedicato, dummodo illud non ſit in privatis domibus.*

22 *Miſſa in Oratoriis conſtructis pro uſu Carceratorum, Confraternitatum, Hoſpitalium, & Monaſteriorum celebrari poteſt prævia licentia, & approbatione Epiſcopi diœceſani, & n. 23.*

IN *his.* Privilegiati, ut ubique poſſint cum Altari via-
1 tico celebrare, hoc poſſunt ſine licentia Prælatorum. Hoc dicit, & ſunt duæ partes. Prima ponit exordium, & factum narrat. Secunda providet, & rationem reddit, ibi, *Cum autem.*

Nota privilegium Principis ita eſſe interpretandum, ut aliquid conferat ultra jus commune, ne alioquin ſit cluſorium, ut hic, *& in l. 1. C. de theſaur. lib. 10. cum concord.* de quibus *hic in gloſ. fin.* Privilegium enim eſt privata lex, nec eſſet privata, niſi aliquid ſpecialiter indulgeret, dicit text. *in c. Abbate, verſ. Hic autem ſenſus de verb. ſignif.* De hoc infra, *n. 4.*

QUÆRO, an Fratres Prædicatores, & Minores, ut hic dicitur privilegiati, poſſint hodie in Clauſtro Monaſterii ſui Ordinis in Altari portatili Miſſam celebrare etiam invito Epiſcopo diœceſano, non obſtante Decreto Conc. Trid. *in c. unic. ſeſſ. 22. de obſerv. & evit. in celebr. Miſſ.* Et quid de illius licentia, & approbatione.

2 Quamvis ex antiquorum Canonum præſcripto Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium celebrari non debeat niſi in Eccleſia conſecrata, *cap. 1. in fin. cap. Sicut non alii, cap. Unicuique cum concord. de conſecr. diſt. 1.* & pluribus confirmat Duran. *de ritib. lib. 2. c. 2.* adeout non liceat in privatis domibus celebrare etiam ex permiſſione Epiſcopi, *ut in d. c. Sicut non alii in fin.* & in Auth. *Ut in privatis domibus ſacra Myſteria non fiant, collat. 5.* ſed opus ſit privilegio Apoſtolico, ſecundum Archidiac. *in cap. fin. in ver. Ad Eccleſias de privileg. libr. 6.* tamen ex Concilio Triburienſi relato *in cap. Concedimus de conſecr. diſtinct. 1.* generaliter permittitur, ut ſi Eccleſiæ conſecratæ fuerint ab infidelibus, vel malis Chriſtianis combuſtæ, in Capellis non conſecratis cum tabula conſecrata Miſſæ interim celebrentur, donec conſecratæ Eccleſiæ valeant reſtaurari: in itinere vero poſitis, ſi Eccleſia defuerit, ſub dio, ſeu in tentoriis, ſi tabula Altaris conſecrata ibi affuerit, liceat Miſſarum ſolemnia celebrare. Item ex Concilio Agathenſi cap. 21. permittitur iis, qui ſunt valde remoti ab Eccleſia Parochiali, propter fatigationem familiæ ſuæ, ut audiant Miſſas in minoribus feſtivitatibus in Oratoriis ſuis; ſed in præcipuis feſtivitatibus Miſſam audiant in ſuis Parochialibus Eccleſiis: refertur *in cap. Si quis etiam de conſecrat. diſtinct. 1.* Verum hos duos textus communiter DD. intelligunt non habere locum niſi de conſenſu Epiſcopi diœceſani, quod ſatis conſtat *ex cap. Miſſarum de conſecrat. diſtinct. 1.* quod eſt ejuſdem Concilii Triburienſis: *Miſſarum,* inquit, *ſolemnia non ubique, ſed in locis ab Epiſcopo conſecratis, vel ubi ipſe permiſerit, celebranda eſſe cenſemus.* Item colligitur ex ſexta Synodo *cap. 31. relata in cap. Clericos ead. diſt.* & tradit gloſ. *in d. c. Concedimus in verb. Celebrari permittimus, & in cap. Unicuique in ver. Liceat ead. diſt.* & propterea Joann. Andr. *in cap. fin. de privil. lib. 6.* *in ver. Celebrare,* dicit poſſe unumquenque Epiſcopum in ſua diœceſi concedere hoc privilegium Altaris viati- 3
ci, juxta text. *in d. c. Concedimus, cap. Miſſarum, cap. Clericos, & cap. Si quis extra de conſecr. diſt. 1.* & ſolum Papam in univerſo Orbe, *ut hic, & in d. c. fin. eod. tit. lib. 6.* Joan. Andr. ſequuntur ibi Anton. de Butr. Anchar. & alii: & ita communiter teneri teſtatur Abb. *hic num. 2. ver. Sed quæro,* & Navar. *conſ. 1. quæſt. 37. de Conſtit.*

Poſt hæc Honorius III. conceſſit Fratribus Prædicato- 4
ribus, & Minoribus privilegium Altaris viatici; ſed quia nonnulli aſſerebant illud non habere locum abſque conſenſu Epiſcopi diœceſani, idem Honor. in hac Decretali declaravit prædictos Fratres uti poſſe hoc privilegio etiam Epiſcopo non permittente; nam cum de licentia Epiſcopi unicuique liceret in Altari viatico celebrare abſque alio Papæ privilegio, ex Indulgentia Concilii Triburienſis, *ut in d. c. Concedimus,* indultum Honorii nihil illis contuliſſet præter jus commune, ſi neceſſaria fuiſſet Epiſcopi licentia, & privilegium fuiſſet omnino cluſorium, quod eſſe non debet, ut hic patet, & notat gloſ. *in ver. Ex indulgentia,* & Abb. *in princ.* quia ait hunc textum ad hoc quotidie a Doctoribus allegari.

Demum ſupervenit Decretum Trid. Conc. *in c. unico Neve patiantur ſeſſ. 22. de obſerv. & evit. in celebr. Miſſ.* de quo inferius dicetur.

His ita conſtitutis, ad primam partem dubii vide- 5
tur reſpondendum, Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus nequaquam licere in Clauſtro, ut ſupra, Miſſam celebrare, præſertim Epiſcopo contradicente. Siquidem, ut inquit Jo. Andr. *hic num. 8.* poſt Hoſt. *n. 11. in ver. Conſecuti,* hac gratia utebantur iſti Fratres in novitate ſua, quando carebant propriis Eccleſiis, & habebant Oratoria ſimplicia: hodie vero & habent cœmeteria, & conſecrantur ipſorum Eccleſiæ. Unde nec in locis ſuis egent hoc privilegio, ex quo habent alia Altaria conſecrata. Sed & Anton. de Butr. *hic num. 8.* ſimiliter dicit Fratres Prædicatores, & Minores habuiſſe hoc privilegium in prima novitate, quando celebrabant in propriis habitaculis; ſed hodie habere proprias Eccleſias, & conſecratas, & ideo uti non poſſe hoc privilegio, quod in ſubſidium fuit datum. Et ſequitur Abb. *nu. 8.* dicens DD. tacite innuere, hos Fratres non habere amplius hoc privilegium; nam olim fuit eis conceſſum, quia non habebant ita Eccleſias conſecratas, ſicut hodie habent, ſed habebant quædam Oratoria non conſecrata. Et quamvis Abb. ſubdat, quod ſi hodie etiam de facto accideret, ut haberent aliqua loca non conſecrata, Fratres ad illa accedentes uti poſſent hoc privilegio, quia ſubeſſet ratio privilegii: tamen quidquid ſit de veritate hujus limitationis, certe illa non applicatur caſui noſtro, in quo agitur de Miſſa in Clauſtro, in quo abſolutum eſt nullam ſubeſſe neceſſitatem celebrandi, cum ſit in promptu Eccleſia, cui adjacet. Ceſſante igitur cauſa, ob quam privilegium fuit conceſſum, ceſſat privilegium, argum. *c. Etſi Chriſtus ſupra de jurejur. & c. Cum ceſſante de appellat.* & ideo videmus indultum Concilii Triburienſis celebrandi cum tabula conſecrata, cum fuerit conceſſum in defectum Eccleſiarum, non habere locum in locis, ubi Eccleſiæ non deſunt, ut probat litera *d. c. Concedimus de conſecr. diſt. 1.* ibi, *Donec conſecratæ Eccleſiæ valeant reſtaurari:* & ibi, *Si Eccleſia defuerit.* Videtur enim inferri injuria Eccleſiæ, & loco ſacro, cum extra eum nulla neceſſitate cogente Miſſæ ſacrificium celebratur, *ut in c. 1. & c. Sicut non alii de conſecr. diſt. 1.*

Neque obſtat, quod ait Auguſtinus Barboſa *in verb.* 6
Duximus indulgendum numer. 5 privilegium hoc Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus conceſſum celebrandi in Altari viatico poſtea fuiſſe renovatum, & ampliatum a Sixto IV. Alexandro VI. ac Gregorio XIII. ut aſſerit explicari, & comprobari per Fratrem Emmanuelem *quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 43. artic. 4.* Vere enim Sixtus IV. & Alexander VI. hoc privilegium non innovarunt niſi quoad Fratres Minores, ut refert Rodrig. in loc. a Barboſ. allegat. Unde quoad Fratres Prædicatores privilegium remanſit in eodem ſtatu, in quo erat ante illius innovationem. Gregorius autem 7
ſimile privilegium conceſſit tantum Presbyteris Societatis Jeſu: quoad alios vero tantum abeſt, ut illud innovaverit, ut potius declaraverit univerſis ademptum fuiſſe

fuiſſe a Tridentina Synodo: ait enim in literis directis Præpoſito Generali, & Presbyteris dictæ Societatis: *Uſum altaris viatici Societatis veſtræ a fel. record. Paulo Papa III. conceſſum, deinde a Concilio Tridentino univerſe ſublatum, vobis eatenus reſtituimus, ut inter Miſſiones, &c.*

Sed quatenus adhuc vigeret ratio indulti Honorii III. itaut Fratres Prædicatores non prohiberentur illo uti ex hoc capite rationis ceſſantis a Doctoribus ut ſupra conſideratæ; obſtaret tamen illis Tridentini Concilii Decretum *d. cap. unico ſeſſ. 22. de obſerv. & evit. in celebr. Miſſar.* quod ſuſtulit privilegia omnia celebrandi etiam quoad Presbyteros Regulares extra Eccleſias, & publica Oratoria; atque ita etiam in altari portatili: ut conſtat clariſſime ex prædictis literis Gregorii XIII. & infra explicabitur. Et in individuo hoc privilegium Fratrum Prædicatorum, & Minorum a Concilio ſublatum fuiſſe, tenet Navarr. *in Manual. c. 25. num. 82. in fin.* & poſt eum Suarez *tom. 3. diſp. 81. ſect. 3. in fin.* & Henriq. *in ſum. lib. 9. c. 27. num. 2. in gloſ. Litera S.* Quidquid contra leviſſimo ductus fundamento ſcripſerit Emmanuel. Rodrig. *de Regul. tom. 1. q. 43. art. 5.* & Jo. Præp. *in 3. part. quæſt. 83. art. 3. n. 151.* Hoc enim Decreto etiam Regulares diſertis verbis comprehenduntur. Ideoque Congregationi Peregrinorum Ordinis Prædicatorum olim ſupplicanti S. Congregatio cenſuit concedendam eſſe privilegii Apoſtolici confirmationem celebrandi in Oratoriis, & altaribus portatilibus in illis locis, in quibus nulla ſuppetit commoditas Eccleſiarum conſecratarum.

9 Nec obſtat, quod privilegium hujus *cap. In his*, tanquam in corpore juris clauſum non videatur a Concilio ſublatum, ad inſtar ſimilis privilegii altaris viatici Epiſcopis, eorumque Superioribus conceſſi *in c. fin. de privileg. lib. 6.* quod ex ſententia S. Congregationis a Concilio ſublatum non fuit.

Id, inquam, non obſtat primo, quia ex eo quod privilegium Honorii III. fuerit inſertum in corpore juris, non propterea deſivit eſſe privilegium. Ideoque gloſſ. & DD. *c. Quod nonnullis ſupra eod.* dicunt privilegium illud conceſſum Epiſcopis celebrandi clam tempore generalis interdicti, hodie non eſſe privilegium, ſed jus commune propter *cap. Alma Mater de ſent. excomm. lib. 6.* innuentes ante promulgationem *d. cap. Alma Mater*, illud fuiſſe privilegium, licet clauſum eſſet in corpore juris. Ratio autem, cur Concilium non abſtulerit Epiſcopis privilegium altaris viatici, non eſt, quia in corpore juris ſit inſertum, ſed quia Epiſcopos, ceteroſque majores Prælatos, qui in ſublimiori gradu Hierarchiæ Eccleſiaſticæ conſtituti reliquis omnibus ædificationi, & exemplo eſſe debent, non decet ſine Miſſa tranſire abſque rationabili cauſa ullam diem, ut legitur *in dict.*
10 *cap. fin. de privileg. lib. 6.* Eſſet enim ſcandaloſum, ut Epiſcopi in ſua diœceſi, vel extra eam iter facerent abſque eo quod Miſſam celebrarent, vel audirent. Unde hoc indultum, quod in præcipua honeſtate, & decentia Pontificalis officii, in divini cultus augmento, populique ædificatione fundatur, non ſunt cenſendi Patres Concilii voluiſſe vulnerare, cum hoc ſemper præcipuum habuerint, ut Epiſcopi in his, quæ ad religionem, & Dei cultum ſpectant, ceteris prælluceant, *cap. 1. ſeſſ. 24. cap. 1. ſeſſ. 25.* & paſſim alibi. Lex enim reſpicit ſemper quid deceat ſecundum honeſtatem, *cap. Magna de voto, cap. Erit autem lex 4. diſt. cap. Cum non deceat de elect. lib. 6.* cum ſuis concord. At hæc ratio minime viget in inferioribus Sacerdotibus: imo vix eſſet ſine ſcandalo, ut quilibet ſimplex Regularis dictorum Ordinum haberet uſum altaris portatilis: præſertim quia forte in vim communicationis idem privilegium prætenderent etiam Regulares aliorum Ordinum. Hoc igitur caſu proprie verificantur verba *cap. Sicut non alii, de conſecr. diſt. 1.* quod ſatius ſit Miſſas non cantare, aut non audire, quam in illis locis, ubi fieri non oportet.

11 Reſpondetur ſecundo hoc argumentum poſſe in contrarium retorqueri; nam quamvis privilegium inſertum in corpore juris faciat jus commune inter nominatos tantum, ut notat Jo. Andr. poſt Hoſtien. *in cap. Ex parte, il primo, ſuper ver. Ceteris decim.* & tenet gloſ. 2. *in c. Conſtitutionem de Regul. lib. 6. & in reg. Quæ a jure in fin. eodem lib.* & in Clemen. *Dudum in ver. De jure de ſepult.* tamen juri communi non eſt opus expreſſe derogare, quia Conſtitutio poſterior tollit priorem contrariam, licet de illa mentionem non faciat, *cap. 1.* & ibi DD. *de Conſtit. lib. 6. cap. Vaſa de Conſecr. diſt. 1. cap. 1. ſupra de cognat. ſpiritual.* ergo ex eo quod privilegium in jure clauſum faciat jus commune, potius ſequitur, ut eidem privilegio non ſit opus derogare. Et ita per hanc rationem concludit Felin. *in cap. 1. num. 11. verſ. Tutius eſt tenere communem ſupra de reſcript.*

Reſpondetur tertio, Concilium Tridentinum quotieſcunque ſuſtulit privilegia, ſuſtuliſſe etiam inſerta in corpore juris nullibi enim ex ſtylo Concilii in derogantibus generalibus conſuevit fieri mentio talis inſertionis; ideoque *in cap. 2. ſeſſ. 5. & in cap. 15. ſeſſ. 23.* ſuſtulit privilegia Regularium inſerta in Clem. *Dudum de ſepult.* Item *in cap. 8. ſeſſ. 7. & in cap. 9 ſeſſ. 24.* derogavit privilegiis exemptorum, de quibus *in cap. Luminoſæ 18. q. 2. & cap. Cum Epiſcopus de off. Ordin. lib. 6.* Item *in cap. 5. ſeſſ. 14.* quoad durationem conſervatorum ſuſtulit diſpoſitionem *cap. fin. de off. ad leg. lib. 6.* Item *in cap. 8. & 10. ſeſſ. 23.* quoad Ordines, & dimiſſoria, ſuſtulit privilegia inferiorum, de quibus *in cap. Cum nullus de tempor. ordin. lib. 6. & in cap. Abbates de privilegiis eod. lib.* Item *in cap. 18. ſeſſ. 24.* ex ſententia S. Congregationis ſuſtulit indultum ſtudentium inſertum *in cap. Cum ex eo de electione lib. 6.* & alibi ſæpe: & tamen inſertionis hujuſmodi in jure communi nullam mentionem fecit, & in multis aliis caſibus, quos retuli *in cap. Nonnulli a num. 42. ſupra de reſcript.* & in ſpecie, quicquid in contrarium ſcripſerit Suar. *tom. 3. diſp. 81. ſect. 2. vol. 2.* & Rodriquez *de reg. tom. 3. quæſt. 4. art. 6.* Decretum *d. cap. unico, ſeſſ. 22. de obſerv. & evit. in celebratione Miſſ.* abſtulit Epiſcopis facultatem concedendi etiam ex legitima cauſa uſum altaris portatilis in ſua diœceſi, quam habebant ex diſpoſitione juris communis, juxta text. *in d. c. Concedimus, cap. Miſſarum de conſecr. diſt. 1.* ut ſolide probat Navarrus *conſ. 1. quæſt. 37. de conſtitut.* Et propterea cum 13
Cardinalis Paleottus olim petiiſſet, an poſſet concedere licentiam domi celebrandi, cum infirmus deberet pro viatico communicari: Sacra Congregatio reſpondit non poſſe. Quinimo cum Cardinalis Legatus Portugalliæ petiiſſet, ut poſſet concedere licentiam celebrandi Miſſam in domo privata decenter accommodata, cum infirmus aliquis debet pro viatico communicari, & hoc quia in illis regionibus ſunt multa loca adeo diſperſa, & remota a Parochiis, ut non ſine maximo incommodo poſſit Euchariſtiæ Sacramentum circumferri: Sacra Congregatio reſpondit non eſſe concedendum; ergo non eſt ambigendum, quin Conc. ſuſtulerit privilegium Prædicatorum, & Minorum, utcunque clauſum in corpore juris, præſertim quia *in d. c. unico §. Neve patiantur*, dum prohibet, ne in privatis Oratoriis Miſſæ ſacrificium celebretur, utitur dictione illa univerſali, *Quibuſcunque*, de cujus natura eſt, ut omnia includat, *c. Solitæ verſ. Quandocunque ligaveris ſupra de major. & obed. c. Si tibi abſenti*, ubi Archid. *n. 4. verb. Quicunque de præben. lib. 6.* & comprehendere etiam ea, quæ alias in ſimplici diſpoſitione non comprehenderentur, gloſ. in Clem. §. *Digni autem in ver. Quæcunque de vit. & honeſt. Cleric.* cum aliis allegatis per Sarnen. *in reg. de trien. q. 2. num. 3. & 4.*

Quoad ſecundam partem dubii, an ſcilicet Fratres Prædicatores, & Minores poſſint in clauſtro Monaſterii ſui Ordinis Miſſam celebrare ſaltem prævia licentia, & approbatione Epiſcopi diœceſani, videtur ſic diſtinguendum: aut intendunt celebrare in altari portatili: & hodie non poſſunt etiam de Epiſcopi licentia: aut in altari fixo in aliqua capella ad divinum cultum dedicata: & poſſunt, ſi Epiſcopus locum prius viſitaverit, & approbaverit. Utriuſque propoſitionis veritas dilucide apparebit, ſi expendantur verba Concilii *in dict. cap. unico ſeſſ. 22. de obſerv. & evit. in celebrat. Miſſar.* quæ ſic ſe habent: *Neve patiantur privatis in domibus, atque omnino extra Eccleſiam, & ad divinum tantum cultum dedicata Oratoria ab eiſdem Ordinariis deſignanda, & viſitanda, ſanctum hoc ſacrificium a ſæcularibus, aut Regularibus quibuſcunque peragi.* 14

His verbis Concilium primo prohibet, ne Epiſcopi permittant, ut Miſſa celebretur in privatis domibus. Deinde prohibet, ne id fieri permittant in locis, quæ ſunt omnino extra Oratoria ad divinum tantum cultum dedicata. Tertio præcipit, ut hujuſmodi Oratoria prius deſi- 15

gnentur, & viſitentur ab Ordinario: ex quo contextu colliguntur concluſiones infraſcriptæ.

Prima concluſio eſt, in privatis domibus nullo caſu poteſt Epiſcopus permittere, aut indulgere, ut a ſacerdotibus ſive ſecularibus, ſive Regularibus Miſſæ Sacrifi-
16 cium celebretur. Et in hoc ſublata eſt facultas, quam Epiſcopi habebant ex diſpoſitione *cap. Miſſarum, de conſecrat. diſt.* 1. ut dictum eſt *n.* 8. Unde cum olim dubitatum fuerit, an in domo Principis poſſit Miſſa celebrari, quaſi non veniat appellatione domus privatæ, & quid de arcibus & palatiis Baronum, ubi exercent juriſdictionem: S. Congregatio cenſuit comprehendi d. De-
17 creto Concilii hujuſmodi loca. Quæ concluſio procedit, etiamſi in privatis domibus conſtructum eſſet Oratorium dedicatum ad Divinum cultum; nam nihilominus non liceret Epiſcopo impertiri licentiam illic celebrandi. Ratio eſt, quia cum in ſecunda prohibitione Concilium ſtatuat, ne Epiſcopi permittant, ut celebretur extra Eccleſiam, & extra Oratoria ad Divinum cultum dicata: ſupervacanea fuiſſet prohibitio de non celebrando in privatis domibus, ſi liceret in eis celebrare in Oratorio dedicato ad cultum Divinum; ſatis enim fuiſſet ſimpliciter prohibere, ne celebraretur in locis extra Eccleſiam, & extra Oratoria ut ſupra dedicata; nam per hoc ſatis clare fuiſſet prohibita celebratio in privatis domibus, in quibus non extarent hujuſmodi Oratoria. Ut ergo verba illa aliquid operentur, dicendum eſt Concilium nullo caſu voluiſſe, ut Miſſæ Sacrificium fieret in privatis domibus, atque ita etiamſi in eis eſſet Oratorium ad Di-
18 vinum cultum dedicatum. Quam interpretationem ſæpius ſecuta eſt S. Congregatio; cenſuit enim Oratoria intra domeſticos parietes, aut in privato ſolo conſtructa, aut privatis ædibus adjacentia, utcunque ſint dedicata ad Divinum cultum, cenſeri tamen privata, nec poſſe Epiſcopum indulgere, ut in eis Sanctum Miſſæ Sacrificium fiat, niſi habeant oſtium, quod immediate reſpondeat in viam publicam, & in ipſam nullus aditus, aut proſpectus ex privatis ædibus pateat. Quinimo ſæpe declaravit, Oratoria ædificata in agro, aut ſolo privato, licet ab omnibus diſtincta, adhuc privata cenſeri, ſi oſtium reſpondeat in aream privatam utcunque omnibus patentem; quamvis his caſibus aliquando reſcripſerit ad Epiſcopos, ut poſtquam dominus ſoli per publicum inſtrumentum ſirui ante Oratorium exiſtenti efficaciter, & cum effectu renunciaverit, declarent Oratorium illud eſſe publicum, itaut ſit in ipſorum facultate licentiam tribuere illic celebrandi, ubi tamen illud prius viſitaverint, ac Divino cultui peragendo aptum, ac decens eſſe compererint. In Oratoriis autem, quæ omnino ſunt extra ædes privatas, reſpondit, celebrandi licentias ex cauſa Epiſcopos concedere non poſſe, ſed petendas eſſe Apoſtolica, prout poſtea obſervatum. Olim hujuſmodi licentiæ concedebantur a S. Congr. Conc. Hodie expediuntur per literas in forma Brevis.

19 Secunda concluſio, quæ deſumitur ex verbis Concilii in locis, quæ ſunt omnino extra Eccleſias, & extra Oratoria ad Divinum tantum cultum dedicata, Epiſcopus permittere non poteſt, ut Miſſa celebretur a Presbyteris ſecularibus, aut Regularibus quibuſcunque. Patet hæc concluſio ex litera textus, & ex ea ſatis clare infertur, ut Diœceſanus Epiſcopus minime poſſit tribuere licentiam Fratribus Prædicatoribus, vel Minoribus celebrandi in clauſtro ſuper Altari portatili; nam etſi clauſtrum non ſit domus privata, ideoque non cadat ſub prima prohibitione Concilii de non celebrando in privatis domibus, cadit tamen ſub ſecunda de non celebrando in locis extra Eccleſiam, & extra Oratoria ad Divinum cultum dedicata, vere enim clauſtrum nec eſt in Eccleſia, nec Altare portatile poteſt dici Oratorium ad Divinum cultum dedicatum: Ideoque Pariſ. *conſ.* 34. *circa reſolutionem n* 14. *&* 15. *vol.* 4. reſpondit domum Confraternitatis non eſſe locum Sacrum, aut Religioſum, etiamſi in ea ſit campanella, & Altare portatile, & quandoque celebretur ibidem diebus feſtivis; ſed adhuc remanere privatum, & profanum, allegat Frider. de Sen. *conſ.* 130. *Factum tale eſt*, & Abbatem *in c. Patentibus ſupra eod.* Felin. *in c. De quarta n.* 13. *de præſcript.* & alios quampluresw. Et olim S. Congreg. conſulta, utrum Epiſcopus, ſi in loco a domo privata diſtincto adſit Altare, non tamen Oratorii formam habente, poſſit licentiam celebrandi concedere; reſpondit oportere Oratorii formam habere, & viſitari, & approbari ab Ordinario. Aliquando etiam fuit habitus recurſus ad S. Congreg. pro licentia celebrandi Miſſam in Altari poſito in Eccleſia nondum conſecrata: & Congregatio conceſſit, dummodo cum petra conſecrata. Unde ex verbis Concilii aperte colligitur Epiſcopum non habere amplius facultatem concedendi uſum Altaris portatilis etiam in locis publicis, ſicuti olim habebat ex Indulgentia Concilii Triburienſis & Agathenſis.

Et confirmatur, quia quamvis Oratoria authoritate 20
Epiſcopi fundata aliquando veniant appellatione beneficii, ut notat Abb. *in c. fin. in fin. de cenſib.* & ideo poſſint comprehendi ſub regula de infirmis, ſecundum Sarnen. *in eadem in reg. q.* 23. tamen in Altaribus portatilibus regulæ Cancellariæ, & jura de beneficiis loquentia locum habere non poſſunt, ut tradit Quintil. Mandoſ. *in reg. de Annal. q.* 17. *n.* 6. *verſ. in Altaribus viaticis.*

Tertia concluſio, quæ ex Concilio deducitur, Epiſco- 21
pus poteſt concedere licentiam, ut Miſſæ Sacrificium celebretur in Oratoriis publicis, ſeu ad Divinum tantum cultum dedicatis, dummodo illa non ſint in privatis domibus, quia tunc non eſſent publica, ut oſtenſum eſt ſupra in prima concluſione. Probatur hæc concluſio, quia dum Concilium prohibet, ne Epiſcopi permittant, ut celebretur in locis extra Eccleſiam, & extra Oratoria ad Divinum cultum tantum dicata; ergo permittit, ut hoc fieri poſſit in Eccleſia, & in Oratoriis prædictis, a contrario ſenſu, & ex reg. c. *Nonne de præſumpt. l. Cum Prætor. ff de judic. cum ſimil.* nam prohibitum in uno caſu, in alio cenſetur permiſſum, *l. Cum lex*, & ibi gloſ. *ff de leg.* Præſertim vero quia Concilium jubet, ut Oratoria ipſa prius deſignentur, & viſitentur ab Ordinario: ergo clare admittit, ut idem Ordinarius dare poſſit licentiam in eis celebrandi; alias enim inania eſſent illa verba, ab Ordinariis deſignanda, & viſitanda.

Ex hac tertia concluſione infertur, ut Fratres Prædi- 22
catores, vel Minores intendant Miſſam celebrare in Clauſtro non ſuper Altari portatili, ſed ſuper fixo, & in Capella, ſeu Oratorio occluſo, & interſecto, ſicuti aliqua cernuntur in clauſtris nonnullorum Monaſteriorum Urbis, hoc eis non prohibeatur de conſenſu Epiſcopi diœceſani. Ratio eſt, quia tunc Oratorium illud cum non ſit in privatis domibus, ſed in loco religioſo cum Altari fixo & auctoritate Epiſcopi deſignatum, dicitur publicum, *c. Authoritate de privil. lib.* 6. Mandoſ. *in reg. de annal. q.* 17. *n.* 9. & fuſius oſtenſum eſt ſupra in principio. Unde ſuccedit facultas Epiſcopis per Concilium attributa, aut ſaltem non adempta, concedendi licentiam, ut in eo Miſſæ Sacrificium celebrari valeat. Talia ſunt Oratoria Societatis SS. Sacramenti, B. Rochi, Battentium, & aliarum conſimilium, quæ reperiuntur erectæ auctoritate Epiſcopi, de quibus loquitur Bald. *conſ.* 162. *Quidam Franciſcus n.* 4. *vol.* 5. Bart. *in l. Sodales n.* 6. *C. de colleg. illicit.* Cardin. *conſ.* 81. *Quædam Societas n.* 1. *& ſeqq.* Item Oratoria hoſpitalium, de quibus per Lap. *alleg.* 41. Calder. *conſ.* 351. *An Epiſcopus alia* 23. *de teſtam.* Rom. *conſ.* 477. *in caſu propoſita num* 13. Paul. de Caſtr. *conſ.* 167. *Præſuppoſita lib.* 2. Necnon Oratoria Fraticellorum, ſeu Eremitarum. Item Pœnitentium, ſeu Jeſuatorum, ſuper quibus conſuluit Ant. de Butr. *d. conſ.* 59. *n.* 19 Quippe in his, & aliis conſimilibus tanquam in publicis Oratoriis etiam hodie celebrari poteſt prævia viſitatione, & approbatione Ordinarii, & ſuper Altari lapideo in forma ſicut habent Eccleſiæ, juxta text. *in c. Clericos*, c. *Nullus*, *& c. Altaria de conſecr. diſt.* 1. & declarat Rom. *d. conſ.* 477. *n.* 13.

Quem ſenſum ſimiliter ſæpius admiſit Sac. Congreg. 23
nam olim conſulta, quæ ratio tenenda ſit Nolæ, ubi in cuſtodia tenentur delinquentes in domo Officialis, ad hoc ut detenti poſſint Miſſam audire, ſtante Decreto Conc. *in d. c. Unico*, cenſuit ſcribendum, etſi in privatis domibus non licet celebrare Miſſas: tamen ſi erigatur ad hunc uſum, & in loco decenti Oratorium ab Ordinario viſitandum, & approbandum, tunc poſſe. Item Confraternitas Vallis oleri Palentinæ diœceſis olim tranſmiſſit ſuas Conſtitutiones, in quibus illud reperitur adnotatum, quod cum velint celebrare in quodam cœnaculo d. Societatis, S. Congregatio reſpondit Oratorium tale debere ab Ordinario viſitari, & approbari.

Ac demum reſpondit, Oratoria exiſtentia in Monaſteriis, vel hoſpitalibus ordinaria, vel Apoſtolica auctoritate ſun-

tatili Miſſas celebrare etiam de Epiſcopi conſenſu. Ceterum ſi ſuper Altari fixo in Oratorio ad Divinum

An autem Altaris viatici privilegium competat S.R.E. Cardinalibus, dixi *in c. Quod nonnullis, a n. 5. uſque ad n. 31. ſupra eod.*

DE POENIS.

Ex Concilio Triburien.

CAPUT II.

PResbyteri interfecti compoſitio, Epiſcopo ad cujus Parochiam pertinet, ſolvatur: ita ut medietatem utilitatibus Eccleſiæ, cui præfuit, tribuat: & alteram in ejus eleemoſynam juſte dipertiat: Quia nullus ejus hæres proximior videtur, quam qui ipſum Domino ſociavit.

SUMMARIUM.

1 *POena presbyteri interfecti pars applicatur Eccleſiæ, cui præfuit, alia pars pro ejus anima distribuitur.*
2 *Prælatus agere poteſt pro injuria ſuo Clerico illata.*
3 *Pœna pecuniaria non eſt vindicta.*
4 *Pœnas pecuniarias an Epiſcopus poſſit ſibi applicare, & n. ſeq. uſque ad n. 24.*
5 *Epiſcopus dicitur habere fiſcum.*
Contrarium declaratur, num. 16. & 17.
6 *Bona Clerici damnati devolvenda ſunt in fiſcum, Eccleſiæ.*
7 *Confiſcatio ex delicto Clerici fit Cameræ Epiſcopali, ubicunque ex delicto laici veniat confiſcanda bona ipſius laici.*
8 *Bona Clerici decedentis ſine herede ex teſtamento, vel ab inteſtato, devolvuntur ad Curiam Eccleſiaſticam, non autem ad Curiam Principis ſecularis.*
9 *Pœna pecuniaria, quam judex Eccleſiaſticus imponit per ſententiam arbitrio ſuo, converti debet in utilitatem Eccleſiæ, vel in uſum pauperum.*
10 *Mulctas pecuniarias non poteſt judex Eccleſiaſticus ſibi applicare.*
11 *Statuti conditor non poteſt ſibi applicare pœnam pecuniariam a ſtatuto limitatam.*
12 *Epiſcopus ſi aliunde habeat, unde vivat, non poteſt in ſuos uſus convertere pœnas pecuniarias a jure vel ſtatuto præfinitas, & num. 21.*
13 *Intellectus hujus cap.*
14 *Pœnæ quæ pro facinoribus jam commiſſis infliguntur, non ærario Principis, ſed publicis operibus ſunt deputandæ.*
15 *Fiſci ratio non eſt habenda, ubi de morum correctione agitur.*
16 *Epiſcopus nihil poteſt confiſcare ſuæ Cameræ.*
17 *Pœna pecuniaria, quæ imponitur pro damnis alteri illatis, cui ſit applicanda, & n. 29.*
18 *Epiſcopus ſi evidenter egeat, an poſſit ſibi applicare pœnas pecuniarias a jure, vel ſtatuto limitatas, & num. 21.*
19 *Eleemoſynam obſtrictus facere nomine alterius, poteſt eam ſibi conferre, ſi in evidenti neceſſitate ſit conſtitutus.*
20 *Pœna Clericorum non reſidentium, & concubinariorum indiſtincte piis locis, vel pauperibus ſunt eroganda.*
21 *Epiſcopus quas pœnas pecuniarias poſſit ſibi applicare ex ſententia S. Congreg. Concilii, & n. ſeqq.*
22 *Paupertas Epiſcoporum in materia applicationis pœnarum qualiter ſit æſtimanda.*
23 *Pœnæ pecuniariæ pauperibus magis egentibus ſunt conferendæ.*
24 *Pœnæ pecuniariæ an poſſint pro aliqua parte applicari Epiſcopo procuratori fiſcali.*
Et an executoribus, & miniſtris Curiæ, num. 30. & 35.
Et an pro expenſis tribunalis, num. 37.
Et an in reparationem palatii Epiſcopalis, aut domus Vicarii, num. 38.
25 *Procuratori fiſcali, ſi ita ſe habeat conſuetudo, aſſignari poteſt ex qualibet condemnatione decima pars ejus quantitatis, in qua reus cum Camera ſe compoſuerit.*
26 *Pœnæ pecuniariæ locis piis ſunt integre applicandæ.*
27 *Eccleſia habet fiſcum, non tamen ad explendam Epiſcoporum avaritiam.*
28 *Pœnæ pecuniariæ quibus uſibus erogari debeant, ex Conciliis provincialibus Ravennaten. & Mediolanenſ. & num. 34.*
29 *Pœnæ pecuniariæ nulla ex parte applicari poſſunt judici ab Epiſcopo deputato ſuper damnis datis Eccleſiæ.*
30 *Miniſtri Curiæ Epiſcopalis, non obſtante conſuetudine, & Eccleſiæ paupertate, nihil percipere debent ex pœnis pecuniariis, & n. 35.*
31 *Pœnæ pecuniariæ non poſſunt ab Epiſcopo applicari fabricæ, vel Sacriſtiæ Eccleſiæ, ſi id directe, vel indirecte cedat in alicujus utilitatem.*
32 *Pœnæ ſive ex Conſtitutionibus Synodalibus, ſive ex præcepto Ordinarii proveniant, ſive ſtipulatione Prætoria, piis locis tantum ſunt applicandæ.*
33 *Depoſitarius pœnarum ex Capitulo conſtitui debet, qui, Epiſcopo præſente, Capitulo rationem adminiſtrationis reddat.*
34 *Pœna obſervantium dies feſtos, pro tertia parte applicari debent accuſatori.*
35 *Executoribus pro quarta.*
36 *Vicario Epiſcopali nulla portio ex pœnis pecuniariis aſſignari poteſt.*
37 *Expenſæ tribunalis ad Epiſcopum pertinent.*
39 *Pœnæ quænam indiſtincte etiam in caſu egeſtatis Epiſcopi locis piis ſint applicandæ.*

PResbyteri. Legitur dupliciter. Primo exponendo literam, ibi, *Ejus, ideſt Presbyteri interfecti.* Et ſecundum hanc lecturam quæ communiter tenetur, hoc dicit: Interficiens Presbyterum puniendus eſt, & pœnæ pars Eccleſiæ, cui præfuit, alia pars pro ejus anima diſtribuitur. Secundo legitur exponendo verbum, *Ejus*, ideſt Epiſcopi: & juxta hanc lecturam Decretalis hoc intendit medietatem pœnæ Presbyteri interfecti, Eccleſiæ, cui præfuit, applicabit Epiſcopus; aliam vero medietatem ſuas neceſſitates diſtribuet. Et huic ſecundæ lecturæ videtur congruere ratio, quæ ponitur in fine textus, videlicet, Quia, &c. Quæ ratio inſinuat Epiſcopum aliquid commodi ſentire ex hac diſtributione, ac pro- 1

ptoinde non eſſe nudum eaecutorem ad l. Sulpitias, ubi
gl. & Odofred. de donat. inter vir. & uxor, notant. Bart.
Florian. & Albet. in leg. Si quis Tstio, de leg. 2. Roman.
conſ. 228. n. 2. & diai plenius in c. Tua nobis, a n. 21.
ſupra de teſtam.

Nota ptimo ſecundum ptimam lectutam, Epiſcupum
non poſſe pœnam pecuniariam ſibi applicare, ſed debe-
re illam diſtribuere io pios uſus, ut infra in prima, &
ſecunda quæſtiune.

Secundo nota juata ultimam lectutam, Epiſcupum,
ſi vere indigeat, poſſe pœnas pecuniarias in ſuas ne-
ceſſiiates erogare: quod tamen intellige, ut dicam in-
ſra n. 21.

2 Tertio nota, Prælatom agere poſſe pro injuria ſuo Cle-
rico illata; ut hic, & in c. In primis, in princip. 2. q. 1.
& in c. Ex parte, ſupra de reſcript. infertur, enim in-
juria nedum perſonæ ipſius Cletici, ſed etiam Eccleſiæ
univerſali, & in c. Cum deſideres, infra de ſent. excomm.
& c. Parochianos eod. tit. & hic notant gl. 2. Innoc. Abb.
Antiq. & Hoſt. omnes in princip. Jo. Andr. n. 1. in ver.
Pertinet, Butt. n. 2. Anchar. & Abb. Siculus, ambo in
primo notab.

3 Ultimu nota, pro ctimine ad pœnam pecuniariam
civiliter agi, quia pœna pecuniaria non eſt vindicta,
ut inquit Innoc. hic in ver. Salvatur, cujus dictum no-
rabile reputat Ju. Andr. n. 1. in eod. ver. & ſequitur Butr.
num. 2.

4 QUÆRO generaliter, an Epiſcupus poſſit pœnas pe-
cuniarias ſibi applicare.

5 Difficultas inde emergit, quia Epiſcopus dicitur ha-
bere fiſcum, ut colligitur ex gl. in c. Quia diverſitatem,
6 in ver. Prater, ſupra de conceſſ. præb. quæ dicit bona Cle-
rici damnati devolvenda eſſe in fiſcum Eccleſiæ, quam
gl. aſſetit eſſe ſingularem ibi Ant. de Butr. in fine, & Imol.
7 col. 5. n. 12. verſ. Et nota bene, dicentes, ubicunque ex
delicto laici veniunt confiſcanda bona ipſius laici, tunc
ex delicto Clerici fieri confiſcationem Cametæ diœceſa-
ni, non autem Cameræ fiſcali laicorum: & quamvis
illam gloſſam quidam intelligant de fiſco Papæ, tamen
Butr. Imol. & Abb. intelligunt eam de fiſco Epiſcopi: &
illam approbant etiam Abb. Jo. de Anan. & Marian. Soc.
in c. excommunicamus, il primo de hæret. Idem poſt alios
firmat Card. in Clem. Nolentes, §. 1. in 3. q. de hæret. ubi
iste deducit Epiſcopum habere fiſcum Nicolaus de
Ubald. in tract. de ſucceſſ. ab inteſt. in fine primi tract. ſuc-
ceſſ. Clericor. ſecular. & Alber. de Roſ. in dictionar. in ver.
Fiſcus, & eſt communis opinio teſte Covarr. variar. re-
ſolut. lib. 2. c. 9. n. 11. Julio Claro in pract. criminal. in §.
fin. q. 80. n. 5. verſ. in hac autem materia, & Peregrin. de
jure fiſci lib. 1. tit. 2. n. 105. verſ. Sed contra pro Epiſco-
po: quam etiam dicit veriorem Felin. in c. Irrefragabi-
li, §. Ceterum, n. 11. verſ. Sed nihilominus iſta ſecunda
opinio, ſupra de off. Ord. maxime propter auctoritatem
Rotæ, quæ deciſ. 4. de teſtam. in antiq. incip. Mortuo
Titio, decidit Eccleſiam habere fiſcum, per c. Quiſquis,
& c. Si quis deinceps, 17. q. 4. & per textum hic, &
per gl. prælleg. in d. c. Quia diverſitatem: & propte-
8 rea bona Clerici decedentis ſine hærede ex teſtamento,
vel ab inteſtato, devolvi ad Curiam Eccleſiaſticam,
non autem ad Curiam Principis ſecularis. Addu Ro-
tam apud Achil. de Graſſ. deciſ. 2. in tit. de off. Ordin.
Sed quidquid ſit de jure, hodie de conſuetudine, ge-
nerali Epiſcopus habet fiſcum, ut teſtatur Juan. Fran
ciſcus Pavinus Rotæ in conſilio edito in cauſa Beati
Simonis, impreſſo poſt conſilia Oldrad. in 33. col. verſ.
Circa quartum, & Felin. poſt eum in dict. c. Irrefra-
gabili, §. Ceterum, n. 11. ad fin. verſ. Concludendo utar
verbis Franciſci Pavini de offic. Ordinar. Jo. Beroard.
Diaz in pract. crim. c. 132. alias 134. & latius c. 124.
alias 142. & Covarr. loco citato.

Sed in oppoſitum eſt litera hujus textus ſecundum
communem intellectum, de quo ſupra in princ. & in
primo notab.

9 Pro ſolutione diſtingue, aut pœna pecuniaria im-
ponitur per ſententiam, eo quod cum non ſit limitata
a jure, infligitur arbitrio judicantis, ut in c. De cau-
ſis, de offic. deleg. cum concordantibus, de quibus per
Henr. Boich. in c. In Archiepiſcopatu col. 2. circa med. ſu
pra de raptor. aut reperitur impoſita, & limitata a ju-
re, vel ſtatuto.

Primo caſu concludendum eſt Epiſcupum, vel alium
judicem Eccleſiaſticum non debere ſuis uſibus applica-
re pœnam pecuniariam, quam infligit per ſententiam ar-
trio ſuo, ſed debere illam convertere in utilitatem Ec-
cleſiæ, vel uſum pauperum, ut concludit Hoſtien. in
cap. Irrefragabili, num. 21. verſ. Caveas tamen, de offic.
Ordinar. & poſt eum Juan. Andr. Bald. & alii, quos ci-
tat ibi Felin. in §. Ceterum, num. 9. verſ. Tertia conclu-
ſio. Quod præcipuam habet rationem, licet DD. eam
non adducant, videlicet ne propter quæſtum, & ava-
ritiam arbitria in pœnis pecuniariis infligendis ſint im-
moderata, & exceſſiva, argument. cap. Quatuor modis
in verb. Cupiditate, & cap. Pauper, 11. quæſt. 3. & cap.
Avaritia, de electión. lib. 6. Et propterea a pœna arbi-
traria datur appellatio, licet ſecus ſit a pœna expreſſa
in jure, leg. antepenult. ff. de verb. ſignificat. & tenet
gloſſam in cap. Super his, in verb. Arbitrium, de ac-
cuſat.

Quo fit, ut judex Eccleſiaſticus non poſſit ſibi appli- 10
care mulctas pecuniarias, qui infliguntur ad atcendam
contumaciam; tum quia cum non ſint limitatæ a ju-
re, imponuntur arbitrio judicantis, d. l. antepenult. ibi:
Quia certa pœna ſingulorum peccatorum ſunt mulcta con-
tra, quia ejus judicis poteſtas eſt quantam dicat, & no-
tat Abb. in cap. prox. num. 4. infra eod. & conſequen-
ter eodem jure cenſeri debent, quo aliæ pœnæ arbitra-
riæ, quas Epiſcopus non debet propriis uſibus deputa-
re, ut ſuperius dictum eſt. Tum quia Concilium Tri-
dentinum in cap. 3. ſeſſ. 25. ejuſmodi mulctas locis piis
applicari jubet, ibi: Per mulctas pecuniarias, quæ locis
piis ibi exiſtentibus ex ipſo quod exactæ fuerint, aſſignen-
tur; licet ſecus eſſet de jure civili, ut leg. penult. C. de
modo mulct. & notat Joan. Andr. poſt Hoſtien. in dict.
cap. Irrefragabili, num. 18. in verb. Pecunia, de offic.
Ordin.

Inde etiam fit, ut quamvis pœna pecuniaria repe- 11
riatur a ſtatuto limitata; tamen ſtatuti conditor non
poſſit illam ſibi appropriare, ſeu imburſare, quia pœ-
na eſt arbitraria reſpectu ipſius, qui potuit ſtatutum
condere, vel non condere; & ita ibi viget ratio quæ-
ſtus, & immoderati arbitrii ſuperius conſiderata: &
hujus ſententiæ videtur eſſe Felin. in præcit. §. Ceterum,
n. 9. verſ. Etſi iſta eſt vera ratio.

Secundo autem caſu, ideſt cum pœna pecuniaria re- 12
peritur a jure, vel ſtatuto impoſita, & limitata, iterum
ſubdiſtingue; nam aut Epiſcopus aliunde habet, unde
vivere poſſit, aut non; ſi habet, dicendum eſt eum
non poſſe ſibi hanc pœnam retinere, ſed debere illam
diſtribuere in pios uſus. Quæ concluſio apette proba- 13
tur hic; nam in caſu hujus Decretalis compoſitio, id-
eſt pœna Presbyteri interfecti erat a lege taxata, ſeu de-
terminata, quia ſecundum legem Longobardam erat
ſexcentorum ſolidorum: & eſt canonizata c. Qui Sub-
diaconum, 17. q. 4. ſecundum Hoſt. hic in princ. in ver.
Compoſitio; & tamen illius medietatem tenetur Epiſco-
pus applicare Eccleſiæ, cui præfuit Presbyter interfectus,
& aliam medietatem in eleemoſynam diſtribuere pro ani-
ma ipſius Presbyteri, ſecundum communem intellectum,
de quo ſupra in princip.

Idem probatur in leg. penult. C. de modo mulct. ubi 14
patet pœnas, quæ pro facinoribus jam commiſſis infli-
guntur, non ærario Principis, ſed publicis operibus eſ-
ſe deputandas, ſicuti eſt refectio viarum, pontium, &
his ſimilia: non enim habenda eſt ratio fiſci, ubi de 15
morum correctione agitur, leg. 1. C. de ſecundis nupt.
& poſt Goffred. notat hic Joann. Andr. num. 2. in gloſſ.
2. ibi, illud, & Anchar. in 3. not. Quod multo ma-
gis vendicat ſibi locum in Epiſcopo, qui etiam reddi-
tus propriæ menſe tenetur in utilitatem Eccleſiæ conver-
tere, & egentibus diſpenſare, cap. fin. 16. quæſt. 1. cap.
Præcipimus, & cap ſeq. 12. quæſt. 1. notatur in cap. Ra-
tio, ſupra de præben. & conſiderat hic Hoſtien. num. 2.
& 3. & Henrich. Boich. prope fin. verſ. & in hoc concor-
dat Hoſtienſis.

Et confirmatur, quia non deſunt graves auctores, qui 16
tenent Epiſcopum proprie non habere fiſcum, cujus ſen-
tentiæ in ſpecie fuit Oldrad. conſ. 17. incip. Thema tale eſt
per totum, & præſertim n. 10. ubi dicit: (Epiſcopos non
poſſe confiſcare, quia territorium non habent:) confiſcatio
autem non poteſt fieri niſi ab habente merum imperium
ratione territorii, cum ſit juriſdictionis, & juriſdictio co-
hæreat territorio, item Bald. in rubr. C. de privil. fiſci in fine

ubi

ubi firmat Epiſcopum nihil poſſe confiſcare ſuæ Cameræ, & idem Bald. *in Auth. Bona damnatorum, C. de bono damnat.* ubi ait pœnam pecuniariam eſſe ab Epiſcopo applicandam fiſco Romanæ Eccleſiæ, non autem Cameræ ſuæ, quia eſſet judex in cauſa propria, Abb. *in cap. Tuæ n. 6. verſ. Non obſtat, infra eod.* ubi dicit oppoſitum jure canonico non probari, ejuſdem ſententiæ videtur eſſe Albet. *in Dictionar. in verſ. Fiſcus*; & quamvis contraria opinio ſit communis, & forte verior, & a conſuetudine approbata, ut dixi *ſupra n. 7. & 8.* tamen intelligi, ac temperari debet ſecundum ea, quæ dicam infra *n. 27.*

Concludo igitur cum Henric. Boich *col. 1. poſt medium; verſ. Si quæris utrum Epiſcopus*, has pœnas teneri Epiſcopum convertere in utilitatem Eccleſiæ, vel pauperibus erogare, ſi ſuperſint ſuæ debitæ ſuſtentationi, ut hic, & *in cap. Dicat aliquis 23. quæſt. 5. cap. Jus militare, 1. diſt. & cap. 1. 46. quæſt. 7.* conferendo tamen
17 magis egenti, *cap Non ſatis, 7. diſt.* niſi ſit pœna, quæ imponitur pro damnis alteri illatis, quia hæc non applicatur judici, neque pauperibus, ſed damnum paſſo, ut videtur textus hic, quem ad hoc inducit Archid. *in cap. Si vos propa fin. 23. qu. 5.* ad idem text. *in cap. Si Canonici, §. Si autem de offic. Ordin. in 6.* & tenet Hoſtien. *in ſumma eodem tit §. Quod pertinet verſ. Generaliter*, & Felin. *in d. cap. Irrefragabili, §. Ceterum, num. 10.* Sed tu in hoc articulo latius diſtingue, ut hic per Henric. Boich. *in princ.* & Petr. de Ancharan. *num. 4.* & vide infra *num. 29.* Subdit tamen Henr. contrarium hodie facere multos Prælatos, in quibus verificatum eſt illud *Matth. 23.* in princ. *cap. Secundum, 19. diſt. §. alt. 3. quæſt. 7. Super Cathedram Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſæi; omnia ergo quæcunque dixerint vobis, facite; ſecundum vero opera eorum nolite facere; dicunt enim, & non faciunt.* Idem notat Joan. Andr. poſt Hoſtien. *in dict. cap. Irrefragabili, n. 18. in verb. Pecuniæ, de offic. Ordin.*

18 Sin autem Epiſcopus aliunde non habeat, unde vivere poſſit, & ſic evidenter egeat; tunc tenendum eſt eum poſſe has pœnas pecuniarias a jure, vel ſtatuto limitatas ſuis neceſſitatibus applicare. Et ita intellige textum in *cap. Dilectus ſupra de offic. Ordin.* & quod notat Archid. *in dict. cap. Si vos in gloſ. antepen. in fine, 23. quæſt. 5. & in cap. Venerabilibus, §. Denique de ſentent. excommun. lib. 6* Et hoc intendunt Hoſtien. hic, Joan. Andr. Henric. Boich & Butr. omnes *in fine*, dum concludunt Epiſcopum habere diſpenſationem pœnæ pecuniariæ, de qua in textu, & teneri illam partiri, & diſtribuere, ſicut facit de redditibus Eccleſiæ, de quibus vivit, *ut in cap. Cum olim, ſupra de elect. & cap. fin. de pecul. Clericor.* Atque ita Epiſcopum poſſe has pœnas ſibi applicare, ſi vere, & evidenter indigeat, firmant idem Hoſtien. Jo. Andr. & omnes *in c. Irrefragabili, de off. Ordinar.* & ibi teſtatur Felin. *in §. Ceterum n. 9. verſ. Limita dupliciter*, ubi etiam allegat Imol. poſt Butr. *in d. cap. Dilectus in ultim. col. eodem tit.* & Gemin. *in c. Quoniam, ad finem, 18. diſt.*

19 Ratio eſt, quia ordinata Charitas, &c. *cap. niſi, ſupra de author. & uſu pallii.* Et qui vult eleemoſynam ordinate dare, a ſe ipſo debet incipere, & eam ſibi primum dare, ut dicit textus *in cap. Qui vult de pœnit. diſt. 3.* Dixi latiſſime *in c. fin. a n. 30. ſupra de pecul. Clericor.* Hinc obſtrictus facere eleemoſynam nomine alterius, in neceſſitate poteſt illam conferre ſibi ipſi, ſi in evidenti ſit conſtitutus, ut reſolvunt Cardin. *in Clement. 1. quæſt. 22. in fine de teſtam.* Cald. *conſ. 31. eod. tit.* & alii plures, quos refert, & ſequitur Felin. *in d. c. Irrefragabili, §. Ceterum, n. 9. in fine.*

20 Ceterum pœnæ Clericorum non reſidentium, item pœnæ concubinariorum indiſtincte piis locis applicari debent, ut de illis cautum eſt in Decretis Concilii Tridentini *c. 1. ſeſſ. 6.* ibi, *Fabricæ Eccleſiæ, & pauperibus loci applicandorum, & c. 1. ſeſſ.* ibi, *Fabricæ Eccleſiarum, aut pauperibus loci erogare*, & de his *in c. 14. ſeſſ. 25.* ibi, *Fabricæ Eccleſiæ aut alteri pio loco.*

21 Porro diſtinctionem ſuperius propoſitam, an pœnæ pecuniariæ ſint arbitrariæ, vel a jure, aut ſtatuto limitatæ, & an Epiſcopus egeat, necne, probavit S. Congr. Conc. Sæpius enim declaravit Epiſcopum, ſi indigeat, poſse pro ſe retinere eas tantum pœnas pecuniarias, quæ a ſacris Canonibus, vel Synodalibus ſtatutis pro delictis ad certam quantitatem fuerint præfinitæ. Eas autem, quæ vel ab ejus arbitrio pendent, vel per ſententiam nulla præcedente Canonum, vel ſtatutorum Synodalium determinatione imponuntur, nequaquam aliis, quam piis locis, vel uſibus applicare poſse. Verum pœnas Clericorum non reſidentium, item concubinariorum, ac mulctas pecuniarias ſemper piis locis eſſe applicandas, quemadmodum Trident. Conc. Decretis ſalubriter cautum eſt.

Poſtea tamen dixit Sacra Congregatio conſultius fo- 22
re, ut Epiſcopi egentes pro his pœnis ſibi applicandis adeant Sedem Apoſtolicam; nec immerito, ſaltem ad tollendam infamiam facti, & periculum conſcientiæ evitandum, ut verbis Hoſtienſis utar *in cap. un. num. 17. verſ. Conſulimus tamen, de homic. lib. 6.* Nam cum pendeat a judicis arbitrio, an quis ſit pauper, necne, ut notat Bart. *in l. Si conſtante, num. 14. ff. ſol. matrim.* & alii plures apud Menoch. *de arbitr. judic. lib. 2. centur. 1. caſu 66. num. 6.* non vacat periculo, ut Prælati ſint judices ſuæ paupertatis in cauſa propria, argum. *cap. Qui recte, & cap. Pauper, 11. quæſt. 3.* Cum præſertim non ſit tutum in hac materia appropriationis pœnarum metiri paupertatem ex Decreto Concilii Tridentini in *c. 13. ſeſſ. 24.* Nam ibi Cathedrales, quarum fructus non excedunt ducatos mille, æſtimantur tenues ad hunc tantum effectum, ut penſionibus, & fructuum reſervationibus gravari non debeant. At nemo, ni fallor, auderet affirmare Epiſcopum, cujus redditus aſcenderent ad nongentos ducatos, poſſe ſibi retinere bona, quæ ex commiſſione teſtatoris teneretur diſtribuere in eleemoſy-
nam pauperum. Itaque hoc caſu paupertas Epiſcopi preſ- 23
ſius, & ſtrictius accipienda eſt, cum agatur de præjudicio pauperum, & magis egentium, quibus pœnæ ſunt diſpenſandæ, *ut in d. c. Non ſatis, 86. diſt.* & notat hic Hoſtien. *num. 3.*

Succeſſive QUÆRO, an pœnæ pecuniariæ poſſint ab Epiſcopo pro aliqua parte applicari Procuratori fiſcali, executoribus, ac miniſtris Curiæ, pro expenſis tribunalis, & Palatii Epiſcopalis, ac domus Vicarii. 24

Hæc quæſtio, quam meo tempore propoſuit Sacræ Congregationi Concilii Cardinalis Archiepiſcopus Ravennaten. implicat plura dubia.

Quoad primum, etſi Procuratori fiſcali actu inſer- 25
vienti, ſi ita ſe habeat conſuetudo, aſſignari poſſit ex qualibet condemnatione decima pars ejus quantitatis, in qua reus cum Camera ſe compoſuerit, quemadmodum præſcribitur in taxa fori Eccleſiarum edita a S. Congregatione ſuper negotiis Epiſcoporum juſſu Sanctæ Me-
moriæ Clementis VIII. nihil tamen eidem ſolvi pot- 26
eſt ex ipſa pœna pecuniaria, cum hæc ſit locis piis integre applicanda. Primo, ex diſpoſitione juris communis, ut hic in textu, ubi id notat gloſſa Bernardi *in princip. & in ver. Utilitatibus Eccleſiæ*, Gemin. *in c. un. §. Si autem, in 3. notab. de off. Ordin. lib. 6.* Hoſtien. Jo. Andr. & DD. *in cap. Irrefragabili, eodem tit. in rubr.* Dec. *de judic. num. 66.* ubi dicit opinionem illam, quæ aſtruit pœnam pecuniariam deberi fiſco, procedere de jure Civili, non autem de jure Canonico, quo hæc pœna debetur judici, qui tenetur illam in pios uſus diſtribuere, & Covarr. *variar. reſolut. cap 9 num. 11.* ubi poſt Abb. *in cap. 2. de ſucceſſ. ab inteſt.* tradit eſſe quidem
communem opinionem, Eccleſiam, & Prælatum dio- 27
ceſanum habere fiſcum: non tamen id eſse temere permittendum ad explendam avaritiam Epiſcoporum; ſed ut ea, quæ eorum fiſco fuerint delata, in uſus pios erogentur. Et hoc, ni fallor, intendit gloſ. præallegata *in cap. Quia diverſitatem, in ver. Præter, de conceſſ. præbend.* Cujus authoritati innituntur Doctores affirmantes Epiſcopum habere fiſcum; nam gloſsa dicit bona Clerici damnati devolvenda eſse in fiſcum Eccleſiæ, non autem in Cameram Epiſcopi, & allegat textum *in c. penult. de Cler. non reſident.* deciditur proventu beneficiatorum abſentium, qui ſuperſunt deductis miniſtrorum expenſis, in utilitatem Eccleſiæ eſse convertendos; atque ita gloſsa nomen fiſci uſurpavit, non ad commodum Epiſcopi, ſed ad utilitatem Eccleſiarum. Et ita etiam loquitur textus in deciſione Rotæ allegatus *in cap. Si quis deinceps, 17. qu. 4.* ut patet ibi, *Et bona eorum Eccleſiæ ipſius juris perpetuo tradantur.*

Deinde ex præcitatis Decretis Concilii Trident. *c. 1. ſeſſ. 6. c. 1. ſeſſ. 23. cap. 3. & 14. ſeſſ. 25.* quibus pœna pecuniariæ, & mulctæ jubentur piis locis applicari.

Tertio

Tertio ex Conſtitutione ſecundæ Synodi Provincialis Ravennaten. a S. Congr. Conc. recognitæ & emendatæ in titul. de judiciali foro Epiſcopi his verbis: 28 *Sciant Epiſcopi pœnas, & mulctas omnes ſive illæ Clericorum, ſive aliorum quorumcunque ſint, uſibus piis applicandas, attribuendas eſſe, nec licere Vicario, aut alteri Epiſcopalis fori judici illarum partem aliquam ullo colore, prætextuve habere.*

29 Ac demum ex declarationibus ſæpius editis a Sacra Congregatione Concilii, & in ſpecie cum Epiſcopus Tudertinus deputaſſet quendam Officialem ad jus reddendum ſuper damnis bonis Eccleſiarum illatis, eique applicaſſet pœnas pecuniarias ob eam cauſam inflictas ſub certa annua reſponſione, & conſuluiſſet Sacram Congregationem, an id fieri potuiſſet; reſponſum eſt minime potuiſſe.

30 Rurſus in Curia Epiſcopali Montis Alcini pœnæ pecuniariæ inter illius miniſtros diſtribui conſueverunt, cum eis neque ſalarium ob nimiam Eccleſiæ paupertatem poſſet conſtitui, neque aliud perciperent emolumentum. Quas pœnas cum Epiſcopus locis piis applicari juſſiſſet, eaque de cauſa vix reperiretur, qui operam ſuam dictæ Curiæ præſtare vellet: petiit idem Epiſcopus, ut dicti miniſtri ſaltem medietatem hujuſmodi pœnarum percipere poſſent. Die 20. Julii 1610. Sacra Congregatio cenſuit hujuſmodi miniſtros hac de cauſa nihil percipere debere, neque quidquam eſſe adverſus juſtitiam, quæ aliquid percipi vetat, concedendum.

31 Quinimo hæc applicatio non modo prohibetur fieri procuratori fiſcali, ſed etiam locis piis, ſi id cedat aliquo modo in utilitatem Epiſcopi. Unde cum fuerit quæſitum, an Epiſcopus vigore conſuetudinis loci poſſit tuta conſcientia applicare pœnas, vel mulctas Sacriſtiæ, vel fabricæ Eccleſiæ, quæ etſi aliquid habeant, non tamen poſſunt abſque auxilio impenſis neceſſariis reſpondere: Sac. Congregatio cenſuit poſſe Epiſcopum hujuſmodi pœnas applicare fabricæ, vel Sacriſtiæ Eccleſiæ, dummodo talis applicatio directe, vel indirecte non cedat in ipſius Epiſcopi utilitatem.

32 Et in caſu Archiepiſcopi Meſſanenſis cenſuit pœnas omnes ſive in Conſtitutionibus Synodalibus, ſive ex præcepto Epiſcopi, vel Vicarii proveniant, ſive ex ſtipulatione Prætoria deſcendant, eſſe piis locis, non autem fabricæ Cathedralis Meſſanenſis, vel Sacriſtiæ, cujus redditus ſunt valde pingues, applicandas, injunxitque Archiepiſcopo, ut pœnas omnes locis piis tantum applicaret, pœnarumque depoſitarium aliquem ex Capitulo conſtitueret, qui Archiepiſcopo quotannis præſente Capitulo rationem ſuæ adminiſtrationis redderet.

33 Et ſucceſſive cum ad Fridericum Pontium Archiepiſcopi Meſſanenſis tunc defuncti Vicarium, atque Andream Mantum ad id deputatum mulcta aureorum millia pœnarum, ac mulctarum nomine exacta, & ex Sacræ Congregationis Decreto piis uſibus diſtribuenda adhuc ſupereſſent, ad ſupplicationem Capituli Meſſanenſis datæ fuerint literæ ad Archiepiſcopum Rheginum, ut eas in pios uſus diſtribui faceret, atque diſtributarum rationem exigeret.

Et paulo poſt, conquerentibus Sacerdotibus civitatis Meſſanen. quod Viſitatores dictæ diœceſis in ſuis viſitationibus applicarent pœnas ſpretorum præceptorum civitati Meſſanenſi, non autem locis piis prædictæ diœceſis, in maximum Eccleſiarum, Hoſpitalium, & pauperum detrimentum: Sac. Congregatio cenſuit ſcribendum ad eundem Archiepiſcopum Rhegin. ut ſe inſtitueret, an Decretum alias a Sacra Congregatione factum ſervatum fuiſſet, & Congregationi referret, mandaretque Congregationis nomine eidem Archiepiſcopo Meſſanen. ut Decretum ipſum in futurum ſub pœna etiam ſuſpenſionis ad unguem obſervaret.

Ab hac regula forte excipi poſſent pœnæ non obſervantium dies feſtos, & aliorum, de quibus in Conſtitutione S. Pii V. quæ incipit, *Cum primum*, *verſ. Cum vero dierum feſtorum*, & inferius *verſ. Mulcta autem pecuniaria*, in Bullar. *tom.* 2. *pag.* 179. Ex his enim debetur accuſatori tertia pars, ut ibi ſtatuitur. Et forte huc reſpexit Concilium provinciale primum Mediolanenſe *in fin. in tit. de pœn.* dum decrevit, ut quotieſcunque delicti cauſa Clerici mulctandi ſunt, quæ ab illis exigenda erit pecunia, nullo modo ad Epiſcopum perveniat, in ejuſve commoda quavis ratione convertatur; ſed idem Epiſcopus parte pecuniæ, quæ tertiam non ſuperet, aſſignata delatori, reliquam piis operibus aut locis, quibus ei videbitur, omnino attribuat. 34

Quoad ſecundum dubium, aliis miniſtris, & executoribus Curiæ ſimiliter nihil videtur ſolvi poſſe ex mulctis, & pœnis pecuniariis; tum ex rationibus ſuperius allatis in caſu procuratoris fiſcalis; tum quia in dicta taxa fori Eccleſiarum jubetur dari his miniſtris certa quantitas ratione executionis duntaxat; ex condemnationibus vero nihil eis attribui jubetur, niſi in caſu ſpeciali, quo invenerint aliquem laborantem in diebus feſtis; tunc enim habere debent quartam partem pœnæ ab ipſo reo, quæ devenerit in manus depoſitarii Cameræ; quod innuit regulam eſſe in contrarium in aliis caſibus. Tum denique quia aliquando S. Congreg. ex gratia cenſuit concedendum alicui Epiſcopo propter Eccleſiæ paupertatem, ut pœnas pecuniarias uſque ad præfinitam ſummam in uſum Executorum erogaret. 35

In aliis Officialibus longe minor eſt difficultas, & præcipue in Vicario Epiſcopi; nam S. Congr. conſulta an Vicario Epiſcopalis Curiæ ex pœnis, & mulctis aliqua portio aſſignari poſſit pro ejus mercede, ut vigilantius criminibus indagandis incumbat, juxta antiquum ritum ipſius Curiæ: reſpondit non poſſe. 36

Ex his conſequitur reſolutio tertii dubii, ut idem juris ſit de expenſis Tribunalis; tum quia hæc cauſa non poteſt dici pia; tum quia cum expenſæ hujuſmodi ad Epiſcopum ſpectent, *c. Militare* 23. *q.* 1. & notatur *in c. Cum ab omni*, *de vit. & honeſt. Cler.* hæc applicatio indirecte cederet in Epiſcopi utilitatem: quo caſu nec ipſi Eccleſiæ, vel Sacriſtiæ fieri poteſt applicatio, ut jam diximus in primo dubio S. Congr. reſpondiſſe. 37

Poſtremo in reparatione palatii Epiſcopalis, aut domus Vicarii, ſimiliter nihil inſumi poſſe ex hujuſmodi pœnis pecuniariis, ſæpius cenſuit S. Congr. nonnunquam etiam ex gratia Sanctiſſimus fecit Epiſcopis pauperibus facultatem eas pœnas in certa ſumma in hunc uſum erogandi, ſed plerunque eam denegavit. 38

Hæc omnia multo magis procedunt in illis pœnis pecuniariis, quæ a Sacris Canonibus, vel Synodalibus ſtatutis pro delictis ad certam quantitatem non ſunt præfinitæ, ſed vel ab Epiſcopi arbitrio pendent, vel per ſententiam, nulla præcedente Canonum, vel ſtatutorum ſynodalium determinatione, imponuntur. Has enim omnes, ſicut & pœnas Clericorum non reſidentium, & concubinariorum, ac mulctas contumaciales S. Congr. etiam in caſu egeſtatis Epiſcopi cenſuit indiſtincte, nequaquam aliis, quam piis locis, vel uſibus eſſe applicandas, non obſtante contraria conſuetudine. 39

DE

DE POENIS.

Alexander III. Cantuarien. Archiepiſcopo.

CAPUT III.

LIcet juxta Apoſtolum: & infrà. Accepimus, quod Archidiaconi Conventren. Epiſcopatus, pro corrigendis exceſſibus & criminalibus puniendis, a Clericis & laicis pœnam pecuniariam exigunt, & pro annua exactione pecuniæ perſonas quandoque ſuſpendunt, Eccleſias interdicunt, a Vicariis denarios, ut eos in Eccleſiis cantare permittant, exigere non formidant, & alia agunt, quæ Canonum obviant inſtitutis, & de radice cupiditatis & avaritiæ prodire videntur: & infra: Mandamus, quatenus Archidiaconis prædicti Epiſcopatus hoc diſtriſtrius interdicas: ſi autem contravenire præſumpſerint, eos appellatione ceſſante Eccleſiaſtica cenſura compellas.

S U M M A R I U M.

1 *PRælati, qui in criminalibus diſpenſare non poſſunt, pœnam a jure ſtatutam nequeunt in pecuniariam commutare.*
Prælati nec pro criminoſis ſuſtinendis, nec correctionis cauſa ex cupiditate debent pecuniam exigere, ibid.
2 *Archidiaconi plures eſſe poſſunt in eadem Eccleſia.*
Et an omnes debeant eſſe Doctores, itant optare non poſſint a Canonicis non Doctoribus, ibid.
3 *Prælatus, qui crebro & facile pœnas pecuniarias infligit, eſt vehementer ſuſpectus de avaritia.*
4 *Idem ſi hujuſmodi pœnas ſibi applicet, & n. ſeq.*
5 *Pœna illa infligenda eſt, quæ magis timetur, & num. 11.*
6 *Prælatus, qui mediante pecunia ſuſtinet criminoſos, juſtitiam vendit.*
7 *Judex Eccleſiaſticus pro criminibus ad ejus forum ſpectantibus poteſt punire laicum, etiam ſibi in temporalibus non ſubjectum.*
8 *Aromatarius, qui fabarum farinam miſcuit in cera candelarum, puniri poteſt a Prælato habente in loco juriſdictionem Epiſcopalem.*
9 *Judex Eccleſiaſticus in cauſis criminalibus an poſſit pœnas pecuniarias infligere.*
10 *Quid, ſi pro crimine ejus ſtatuat pœnam pecuniariam eſſe imponendam.*
11 *Et quid, ſi jus ſtatuat certam pœnam ſpiritualem, vel corporalem, non autem pecuniariam.*
12 *Et quid, ſi de pœna imponenda nihil ſit jure cautum.*
13 *Judex, qui ſuper crimine diſpenſare non poteſt, an poſſit pœnam a jure ſtatutam in pecuniariam commutare.*
15 *Epiſcopus, vel alius Judex Eccleſiaſticus in cauſis ſpiritualibus, vel mixti fori, an poſſit contra laicos ſibi in temporalibus, non ſubditos pœnis pecuniariis procedere, & n. ſeqq. uſque in fin.*
15 *Quid in terminis juris communis, & numero decimo octavo.*
16 *Judex Eccleſiaſticus in criminibus ſui fori non poteſt laicos carceribus mancipare.*
Contrarium, n. 20.
17 *Judex Delegatus, vel Ordinarius, an poſſit mittere in poſſeſſionem bonorum laicalium, ſuper quibus ſententiam tulit, & n. 20. in fin.*
18 *Intellectus c. 2. de maled. & c. Poſtulaſti de Judæis.*
19 *Pœna pecuniaria debetur Judici ſeculari, etiam quando punit laicum ad requiſitionem Judicis Eccleſiaſtici.*
20 *Perſonam diſtringere magis eſt, quam bona.*
21 *Epiſcopus ex Concilio Tridentino an poſſit procedere contra laicos in cauſis ad ejus forum pertinentibus, etiam pœnis pecuniariis, & num. ſeqq. uſque in fin.*
22 *Epiſcopus de jure communi prius debebat uti cenſura pro executione ſuæ ſententiæ, & in ſubſidium invocare brachium ſeculare. Contra poſt Concilium.*
23 *Judices Eccleſiaſtici abſtinere debent a cenſuris, etiam contra laicos, ubi executio realis, vel perſonalis fieri poteſt.*
24 *Judex Eccleſiaſticus in cauſa reſtitutionis dotis an poſſit ſententiam exequi in bonis laicalibus.*
25 *Ad Judicem Eccleſiaſticum ſpectat tam cognitio, quam executio in cauſis civilibus, vel criminalibus, in quibus laici forum Eccleſiæ ſortiuntur.*
26 *Concilium Tridentinum in cap. 3. ſeſſ. 25. expenditur.*
27 *Brachii ſecularis invocatio eſt arbitraria Epiſcopo, etiam contra laicos.*

L*Icet*. Archidiaconi, & alii Prælati, qui in criminibus diſpenſare non poſſunt, ubi alia pœna a jure 1
ſtatuitur, pecuniariam non poſſunt imponere. Hoc dicit ſecundum Joan. Andr. Butr. Cardin. & Anchar. Vel aliter ſecundum Abb. & Marian. Soccin. Non debent Prælati pro criminoſis ſuſtinendis pecuniam exigere, nec etiam correctionis cauſa ex cupiditate pœnam pecuniariam imponere. Sunt duæ partes. Prima ponit Archidiaconorum actus reprehenſibiles. Secunda mandat illos inhiberi, & compeſci, ibi, *Mandamus*.

Nota primo ex textu ſecundum Abb. in uno Epiſco- 2
patu eſſe poſſe plures Archidiaconatus: & ſic eandem dignitatem eſſe multiplicabilem in eadem diœceſi, de quo *in cap. Ex parte, el primo, & c. Quoniam Abb. de offic. delegat.* Adde inferiorem dignitatem multiplicari poſſe etiam in eadem Eccleſia, ſicuti ſunt plures Archidiaconi in Eccleſia Calaguritana, de quorum poteſtate & juriſdictione refert ſe conſuluiſſe Marian. Soccin. *hic in 1. notab.* Idem patet in Eccleſia Tarraconen. cujus Capitulum alias dubitavit, an quod diſponitur *cap. 12. ſeſſ. 24. in ver. Archidiaconi*, videlicet, ut Archidiaconi ſint Doctores, Magiſtri in Theologia, vel Licentiati in jure Canonico, habeat locum duntaxat in majori Archidiacono, ubi in Eccleſia ſunt tres vel quatuor Archidiaconi, ſicut ſunt in Eccleſia Tarraconen. adeout ex conſuetudine Eccleſiæ, ſecundum quam antiquior Canonicus conſuevit optare dignitatem vacantem poſſit, etſi Doctor non ſit, nec Licentiatus, optare Archidiaconatum, ſi caſus vacationis evenerit: S. Congr. Conc. conſideravit cum Conc. indefinite loquatur de Archidiaconis, eſſe intelligendum de omnibus. Tamen propter illa Concilii verba, *Ubi fieri poterit*, dictum fuit, cum agatur de optione, quæ competit tantum Canonicis antiquioribus, non eſt ſublata a Concilio; ſi inter omnes Canonicos adſit aliquis Doctor, illi dandum eſſe Archidiaconatum vacantem, & non antiquiori: ſi autem nullus adſit Doctor, admittendum eſſe antiquiorem Canonicum, licet non Doctorem.

Secundo nota ibi. *De radice cupiditatis, & avaritiæ* 3
prodire videntur; adverſus Prælatos, qui crebro, & facile pœnas pecuniarias infligunt, oriri vehementem præſumptionem avaritiæ, cujus ſuſpicio omnis ab Eccleſiaſtico Ordine abeſſe debet, ut Concil. Tridentin. *c. 1. ſeſſ. 21.* Ad hoc *cap. Ea quæ ſupra de cenſ.* & quod notatur *in cap. 1. de decim.* Unde Hoſtien. *in cap. Ut Clericorum num. 7. in verb. Pecuniæ, de vit. & honeſt. Cleric.* (Delinquentes, inquit, non ſunt in pecunia puniendi) *ut hic, & ſupra, de*

off.

Digitized by Google

off. Ord. c. Irrefragabili, *in fine*, *in Auth. Ut jud. ſine quo-*
quo ſuffrag. §. *Cogitatio*, *verſ. Ad borum forum merito*
latam, *uſque ad* §. *ſeq. in Auth. de mandat. Princip.* §.
Oportet, ubi dicitur, quod perſonæ delinquunt, & non
res, *& in Auth. Ut nullus judex*, §. *Quoniam vero*; ſed
in talibus reprehenditur pecunia ex avaritiæ fonte leva-
ta, quod ſemper præſumitur ſi imburſetur; ſecus ſi
cauſa correctionis, & ex fomite charitatis hoc fiat;
quod præſumitur ubi judex ipſam ſibi non retinet, nec
imburſat, ſed pauperibus erogat; & ſecundum hoc in-
tellige ſupra *de off. Ord. c. Dilectus*, *de delict. puer. c. 2. de*
raptor. c. In Archiepiſcopatu, *32. q. 5. c. Si vos*, *18. q. ult.*
5 *§. ult.* Sic enim locum habebit, quod illa pœna infligen-
da eſt, quæ magis timetur *ſup. ut lit. conteſt. c. Quoniam*
§. fin. & ſecundum Auguſt. ſive plectendo, ſive ignoſcen-
do hoc ſolum bene agitur, ut vita hominum corriga-
tur, ut *23. q. 5. c. Prodeſt ſeveritas*; ita formaliter Hoſt.
quem totidem verbis ſequuntur ibi Jo. Andr. Anchar. &
alii, & Marian. Soc. *hic n. 53.* facit optimus text. *in c.*
Cognovimus, *16. q.* ubi ſecundum Archid. acriter repre-
henditur illi, qui prætextu correctionis gerebant curam
marſupii, contra *l. 2. C. de ſecund. nupt.* ibi, *Ne fiſci vi-*
deamur habere rationem.

6 Tertio nota ibi, *Pro corrigendis exceſſibus*, Prælatum,
qui mediante pœna pecuniaria ſuſtinet, & tolerat cri-
minoſos, juſtitiam vendere, ut hic notat Hoſt. *in princ.*
in ver. Pro corrigendis, Jo. Andr. *n. 1. in eod. verb. &*
Marian. Soc. *n. 6. in ſeptimo notab.* quod inter graviora
crimina computatur, *c. fin. § fin. de purgat. Canon.* Unde
hos merito appellat judices ſimoniacos Bald. *in c. Irre-*
fragabili, *n. 3. in fin. de off Ord.* & ibi dixi in § *Ceterum*,
ad hoc *c. Ut Clericorum*, ibi, *Prælati vero*, *qui tales præ-*
ſumpſerint in ſuis iniquitatibus ſuſtinere, *maxime obtentu*
pecuniæ, *ſupra de vit. & honeſt. Clericor.*

7 Ultimo nota ex textu juncta gl. Prælatum non poſſe
procedere contra laicos criminoſos, niſi ſint ſubjecti in
temporalibus, vel de conſuetudine hoc illis competat;
nam cum textus dicat hos Archidiaconos exegiſſe pœnas
pecuniarias a Clericis, & laicis, gl. quærit, cur dixerit
de laicis, & ſolvit, quia forte ſunt de ſua juriſdictione
temporali, vel de conſuetudine hoc habent. Sed tu dic
gl. hoc dixiſſe per modum exempli: ſed tamen etiam ex-
tra illos caſus judex Eccleſiaſticus procedit contra laicos
in cauſis ad illius forum pertinentibus, ut eſt caſus *in c.*
1. & 2. ſupra, *de adulter.* & not. *in c. Dilectus*, *de offic.*
Ordin. in Ad aures, *de ſimon.* & per Hoſt *hic n. 1. in verb.*
8 *A Clericis*, *& laicis*, & Abb. Antiq. qui *n. 1. in verb.*
Laicis (iſtis, inquit, poterit imponere pœnas pro cri-
minibus Eccleſiaſticis, ut uſura, ſacrilegio, & hujuſmo-
di,) *& in c. 1. de empt. & vendit.* ubi tenet Archidiaconum
habentem in loco juriſdictionem Epiſcopalem, punire lai-
cum aromatarium, qui ſabatum farinam ceræ candelarum
venalium immiſcebat: & ſequuntur ibi alii ſcribentes poſt
Jo. Andr. Roman. *ſingul. 139. Fui alias interrogatus*, &
Felin *in c. Irrefragabili*, §. *Ceterum*, *n. 5. ſupra*, *de*
offic. Ord & dicam latiſſime infra *n. 14. uſque in finem.*

9 QUÆRO, an judex Eccleſiaſticus poſſit in cauſis
criminalibus pœnas pecuniarias infligere.

Quæſtio duas habet inſpectiones. Prima eſt, an ju-
dex Eccleſiaſticus his pœnis procedere poſſit contra
Clericos. Secunda, an poſſit ſic procedere contra laicos
in cauſis ſpectantibus ad forum Eccleſiaſticum.

10 Quoad primam inſpectionem Doctores quotidie in hac
materia remittunt ad gl. hic poſitam *in ver. Pœnam*, quæ
diſtinguitur tria membra. Primum eſt, cum jus ſtatuit
pro crimine pœnam pecuniariam eſſe infligendam & qui-
cunque judex cognoſcit de illa cauſa, abſque dubio poteſt
eam pœnam imponere: jura ſunt clara *in c. In Archiepi-*
ſcopatu, *ſupra de raptor. in c. Cum devotiſſimam*, *12. q.*
11 *2. & in c. Quoniam*, *diſt. & in l. 2. §. ult. ff. de judic.* Se-
cundum eſt, cum jus ſuper crimine ſtatuit certam pœnam
ſpiritualem, vel corporalem, non autem pecuniariam:
& in hoc ſecundo membro gloſ. diſtinguit; nam aut ju-
dex poteſt ſuper crimine diſpenſare, & poteſt illam in pe-
cuniariam commutare; & in hoc caſu ſecundum gloſſ.
habet locum opinio Hugonis, qui dixit eam pœnam
eſſe infligendam, quæ magis timetur, *arg. c. Ea vindi-*
cta 23. q. 4. & c. Prodeſt, *q. 5. & c. Quoniam*, *ſupra*, *ut*
lite non conteſtata. Aut judex diſpenſare non poteſt ſu-
per crimine; & tunc pœnam a jure ſtatutam non poteſt
in pecuniariam commutare: & in hoc caſu ſecundum

gl. loquitur hæc Decretalis, quia Archidiaconi, de qui-
bus hic, ſuper crimine diſpenſare non poterant; unde
non debebant pœnam pecuniariam infligere, ſed ſpiri-
tualem, prout qualitas criminis exigebat, arg. *c. At ſi*
Clerici, *ſupra de judic.* Tertium eſt, cum de pœna im- 12
ponenda nihil jure cautum reperitur; & tunc relinquitur
judicis arbitrio, an pecuniariam, vel aliam infligat, ut
in *c. de cauſis*, *ſup. de off. deleg.* In primo, & tertio mem- 13
bro conſentiunt omnes; ſed in ſecundo maxima eſt Do-
ctorum controverſia; nam Innoc. Abb. Antiq. Hoſt. Jo.
Andr. & alii communiter uſque ad Abb. Siculum ſecuti
ſunt diſtinctionem gloſſæ; ſed ipſe Abbas, & poſt eum
Mar. Soc. illam impugnant exiſtimantes quemlibet judi-
cem, qui poteſt de cauſa cognoſcere, poſſe pœnam ut-
cunque a jure ſtatutam, & determinatam in pecuniam
commutare, dummodo id faciat in ſententiæ prolatio-
ne, & cauſa cognita; & hanc opinionem dicit eſſe com-
munem idem Marian. *hic n. 21.* Sed tu in hac materia
diſtingue plenius, ut dixi latiſſime *in c. Irrefragabili*, §.
Ceterum, *a n. 3. uſque in fin. de Offic. Ordin.*

Quoad ſecundam inſpectionem de laicis, quæro, an 14
Epiſcopus, vel alius judex Eccleſiaſticus in cauſis crimi-
nalibus ad ejus forum pertinentibus contra laicos ſibi
alias in temporalibus non ſubditos, pœnis pecuniariis
procedere poſſit, præſertim ex Decreto Conc. Trid. *in*
c. 3. ſeſſ. 25. de reformat.

In hanc quæſtione de jure communi maxima erat Do- 15
ctorum diſſenſio; nam Epiſcopum non poſſe hujuſmodi
pœnis animadvertere in laicos ſibi alias in temporalibus
non ſubditos pro delictis, quæ ſunt de foro Eccleſiæ,
ſcripſerunt Hoſt. & Jo. Andr. *in c. 1. de homicid. lib. 6.* a 16
quibus non videntur diſſentire Doctores, qui tenent judi-
cem Eccleſiaſticum in criminalibus ſui fori non poſſe lai-
cos carceribus mancipare, & punire, inter quos recen-
ſetur idem Jo. Andr. *in addit. ad Speculat. l. 4. par. 1. rubr.*
de off. Ord. & de majorit. & obed. Oldrad. *conſ. 86.* qui li-
cet ſubobſcure loquatur, recte tamen perpenſus pro hac de-
bet parte adduci, Anchar. *in reg. Ea quæ*, *q. 1. n. 17.* ubi
quæſtione diligenter examinata, ſequitur opinionem Jo.
Andr. Rom. *ſing. 703.* Boniſ. de Vitalin. poſt Zenzel. *in*
Clem. 1. de off. Ord. in fin. Alciat. *in c. 1. n. 22. de off. Ord.*
Maſſuet. *in prax. tit. de Jud. & eorum juriſd. n. 20.* Soccin.
conſ. 119. n. 17. & ſeq. l. 4. Auguſtin. de Arimin. *in addit. ad*
Angel. in tract. de malef. ſuper ver. Fama publ. n. 88. Boer.
qui teſtatur variis parlamentis Pariſienſis Arreſti ita eſſe
declaratum, *q. 227. n. 11.* Capella Tholoſ. *q. 377.* incip.
Item fuit quæſitum, Clar. *in §. fin. q. 37. verſ. Unum ſcio*,
Franc. Marc. *q. 449. n. 1. & 2.* Joannes Lupus *in repetit. c.*
Per veſtras, *in 2. not* §. *Sed eſt pulchra dubitatio*, *n. 18. de*
donat. inter vir. & uxor ubi prolixa diſputatione pro hac
parte & ipſe concludit. His addi poſſunt alii authores, qui 17
exiſtimarunt Delegatum Papæ non poſſe mittere in poſſeſ-
ſionem bonorum laicalium, ſuper quibus ſententiam tulit,
ſed executionem hujuſmodi obtinendam eſſe a judice ſecu-
lari: atque omnes alii, qui ſcripſerunt in cauſis inter lai-
cos ad forum Eccleſiaſticum ſpectantibus, Epiſcopum,
tametſi ferre poſſit ſententiam, non poſſe tamen mittere
in poſſeſſionem bonorum laicalium; nam hæ quoque opi-
niones iiſdem nituntur rationibus, quibus nititur hoc caſu
negativa opinio, ut Epiſcopus aliis pœnis, quam cenſu-
ris, aſtringere, vel cohibere non poſſit laicos delinquen-
tes. Plurimi autem & graves ſunt, qui prædictas ſuas
opiniones ſequuntur videlicet Innoc. *in c. Significaſti prope*
fin. de off Deleg. Hoſt. *ibid.* & Bald. Card. *in Clemen. 1. q.*
10. de off. Deleg. Rebuff. *in Comment. ad concordat. Franc.*
ſuper rubr. De regia, *ad Prælat. nomin. facien. ſuper verb.*
Manibus noſtris. Quapropter ex his authoritatibus ſimul
junctis evidenter conſtare videtur negativam opinionem
eſſe communem, cum de ea teſtes habeamus tam antiquos
Doctores, quam etiam recentiores, & tam eos, qui illam
ſequuntur, quam illos, qui diſcrepant ab ea, videlicet Jo.
Andr. *in d. rubr.* Bald. *in d. c. Significaſti*, Clar. *d. q. 37.*
Jo. Lupus *in loco ſupra citato*, Michael. Graſ. *lib. 2. com.*
opin. c. 8. n. 4. Jacob. Beret. qui contrariæ opinionis fun-
damenta copioſe refellit, *conſ. 5. per tot.*

Non deſunt tamen graves Doctores, qui contrariam 18
ſententiam amplectuntur, videlicet Abb. *hic n. 8.* ubi repro-
bata opinione Jo. Andr. tenet Epiſcopum poſſe imponere
pœnam pecuniariam laico temporaliter ſibi non ſubjecto,
quia, inquit, ex quo eſt caſus, in quo etiam judex Eccleſia-
ſticus vendicat ſibi juriſdictionem in laicos, non apparet
ratio

Digitized by Google

ratio, quare in caſibus prædictis non poſſit imponere pœnam pecuniariam, & pro hac opinione inducit textum in *c. Statuimus*, 16. q. 1. & *in c. Quiſquis*, 17. q. 4. licet pro faciliori expeditione judex Eccleſiaſticus poſſit hoc committere judici ſeculari: & ita ſecundum eum procedunt jura in *c. 2. de maled.* & *in c. Poſtulaſti*, *de Judæis*, quæ pro contraria ſententia allegat Jo. Andr. & ſequitur totidem verbis Matisn. Soc. *hic in fine*, & Felin. *in c. Irrefragabili*, §. *Ceterum*, *n.* 5. *ſupra de off. Ordin.*

29 Nec diſſentit Jo. de Anan. in *d. c. 2. col.* 8. *de maled.* relatus a Felin. *ubi ſupra*, dum tenet pœnam pecuniariam deberi judici ſeculari, etiam quando ipſe punit laicum ad requiſitionem Eccleſiaſtici; ſecus ſi ipſe judex Eccleſia-

30 ſticos puniat. Quibus adſcribi poſſunt etiam illi, qui cenſent judicem Eccleſiaſticum in cauſis Eccleſiaſticis poſſe contra laicos procedere etiam ad capturam & corporalem punitionem. Hi enim proculdubio ſentiunt poſſe procedere etiam ad pœnam pecuniariam, quia ſecundum Jo. Andr. & DD. in *c. Unico*, *ſupr. de oblig. ad ratiocin.* magis eſt perſonam diſtringere, quam bona. Inter hos autem in primis numerantur gl. unic. *in c. Contra idolorum*, 26. q. 5. Oldrad. *conſ.* 86 Gemin. & Franc. *in c. Cum Epiſcopus*, *de offic. Ordin.* *lib.* 6. Jo. de Anan. *in cap. Qualiter*, & *quando*, *il* 2. §. *Ad corrigendos*, *n.* 20. *de accuſat.* Follet. *in prax. crimin. canon. par.* 2. *judicial. ſuper ver. Aut inquiſitione formata*, *n.* 37. & alii plures, quos retuli *in c. Pervenit*, *n.* 52. *ſup. de adulter.* ubi etiam a *n.* 20. de harum opinionum varietate late diſſerui, & *n.* 58. ubi egi de opinione Innoc. ſuperius relata *n.* 5.

31 Cum igitur utraque opinio graves habeat authores, & pluribus etiam rationibus muniatur, quæ recenſentur a Doctoribus in locis ſuperius citatis, valde eſſet difficile tantæ concertationi ex jure communi finem ponere. Ceterum inſpecto jure noviſſimo Tridentini Concilii *d. c. 3. ſeſſ.* 25. ad quod principaliter reſtrictum eſt dubium, hæc quæſtio videtur fere indubitabilis, & quod Patres Concilii ſecuti videntur opinionem affirmativam

32 tanquam veriorem. Quod ut magis appareat, perpendendum eſt, Sacrum Concilium longe diverſam habuiſſe rationem, quam eam, quæ a ſacris Canonibus, & Doctoribus ante ipſum Concilium conſiderabatur.

Nam ipſi eo ſpectabant, ut Epiſcopus pro executione ſuæ ſententiæ, & pro ſua juriſdictione uteretur cenſura Eccleſiaſtica, *c. Dilecto*, *de ſent. excommun. in* 6. & cenſura non proficiente, in defectum & ſubſidium brachium ſeculare imploraret, juxta not. *in c.* 1. *de off. Ordin.* & animadvertentur plurique ex DD ſupra citatis, & in ſpecie Franc. Mar. *d. dec.* 44. *n.* 5 & 3. At Sacrum Concilium, ne contingeret cenſuras frequenter fulminatas magis contemni, quam formidari, ordine inverſo, ubi prius oportebat uti cenſuris, & in ſubſidium alia adhibere remedia, voluit prius experienda eſſe alia reme-

33 dia, & in ſubſidium deveniendum ad cenſuras. Ac propterea ſive approbando opinionem eorum, qui exiſtimarunt Epiſcopum poſſe has pœnas adhibere etiam quoad laicos, ſive novum jus ſtatuendo, mandavit judicibus Eccleſiaſticis, ut in cauſis judicialibus quandocunque executio realis, vel perſonalis propria auctoritate fieri poterit, abſtineant a cenſuris: ſed liceat eis in cauſis civilibus ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus contra quoſcunque etiam laicos per mulctas pecuniarias, ſeu pignorum captionem, & perſonarum diſtrictionem, per ſuos proprios, vel alienos executores faciendam, aliaque juris remedia procedere; & ſi executio realis, vel perſonalis hac ratione fieri non poterit, eos demum excommunicatione propter alias pœnas ferire. Idem poſtea conſtituit ipſum Concilium in cauſis criminalibus; ex quo Concilii textu ad dubii noſtri deciſionem plura notanda ſunt.

34 Primum eſt, Concilium aperte vel improbare vel corrigere opinionem Hoſt. Jo. Andr. Bald. & aliorum, quæ habetur *in d. c. Significaſti*, *de off. deleg.* tenentium in cauſa reſtitutionis dotis, quæ pertinet ad forum Eccleſiæ, non poſſe, judicem Eccleſiaſticum, qui ſententiam tulit, eam exequi in bonis laicalibus, ſed debere requirere brachium ſeculare; nam Concilium, quod proculdubio etiam hanc cauſam complectitur in illis verbis, *In cauſis ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus*, aperte tribuit Epiſcopo poteſtatem procedendi ad executionem tam realem, quam perſonalem, per ſuos, vel alienos executores.

Ideoque cum alias dubitatum fuerit, an Epiſcopi ſuas 25 ſententias in quibuſcunque cauſis criminalibus, & civilibus, quarum cognitio ad eoſdem noſcitur pertinere, exequi poſſint: an vero ad illos tantum ſpectet cognoſcere, & judicare de cauſis illis; executio vero pertineat circa Clericos, ad miniſtros Eccleſiaſticos; circa laicos vero, ad ſeculares. Sac. Congregatio cenſuit in cauſis quibuſcunque tam civilibus, quam criminalibus, in quibus laici forum Eccleſiæ ſortiuntur, non ſolum cognitionem, verum etiam executionem ad judicem Eccleſiaſticum pertinere.

Quamobrem correcta illa opinione, quæ eaſdem habebat rationes quas habet hæc, de qua agimus, & quæ a DD. promiſcue pertractatur, adeo ut Authores illius opinionis etiam in loco dubio allegentur, tanquam unus & idem ſit articulus: conſequens eſt, ut etiam in caſu noſtro Concilium voluerit licere Epiſcopo pœnas pecuniarias, atque alias laicis infligere in delictis ad ſuum forum pertinentibus.

Secundo, hoc idem confirmat ratio Concilii; cum enim velit cenſuris parce utendum, & in ſubſidium ad eas deveniendum, neceſſe erat Epiſcopis auctoritatem tribuere alia adhibendi remedia: alioquin implicaret contradictionem, ut cenſuris contra laicos uteretur in ſubſidium, utque aliis pœnis eos coercere non poſſet, quia tunc cum ſolæ cenſuræ ſuppeterent Epiſcopo, fruſtra juberetur eas ad extremum reſervare.

Tertio, quia huic interpretationi conjungunt alii verba Concilii, quaſi cum myſterio poſita ad hanc difficultatem tollendam; nam quoad Eccleſiaſticos non erat dubium, quin poſſet Epiſcopus aliis pœnis procedere, quam cenſuris, & ideo Concilium difficultati occurrens exprimit laicos cum illa dictione etiam implicativa, quia in laicis erat opinionum diverſitas. Præterea Concilium addit ea verba, *Per ſuos proprios, aut alienos executores*, ut inſinuaret invocationem brachii ſecularis non eſſe hoc caſu neceſſariam, niſi Epiſcopus ad eam confugere vellet; & poſt alias pœnas adjicit verba illa, *Anathematis mucrone*, ut nulli dubium eſſe poſſet, ad ſolum anathema reſtrictam eſſe in laicos Epiſcopi poteſtatem. Quæ omnia etſi dicta ſint quoad caſus civiles repetita tamen cenſemus etiam quoad criminales, ex illis verbis: *Ubi executio realis, vel perſonalis*, ut ſupra. 26

Hæc omnia maxime confirmantur ex actis ipſius Concilii, quæ in arce S. Angeli aſſervantur: ibi enim habetur, decretum *d. c.* 3. conditum fuiſſe inſtantibus præcipue Regis Catholici Oratoribus, qui Regis nomine conquerebantur, Epiſcopos faciles eſſe ad cenſuras laicis infligendas, poſtulabantque, ut aliis pœnis Epiſcopi antea experirentur, num juſtitiæ ſatisfacere poſſent, nec niſi in ſubſidium cenſuras fulminarent. Quamobrem ſi Concilium hanc viam pœnarum temporalium Epiſcopis non aperuiſſet, nec cenſuras ad extremum reſervaſſet, nec juſtæ Regis petitioni ſatisfeciſſet. Et in hac ſententiam ſæpius S. Congr. Concilii, Epiſcopis Regni Luſitaniæ quærentibus, reſpondit; adeout quamvis res tunc examinata non fuerit, pro clara tamen habita ſit ab omnibus, & tunc minime ab ea ſit recedendum.

DE

Digitized by Google

DE POENIS.

Innocentius III. Leodien. Epiſcopo.

CAPUT IV.

TUæ diſcretionis prudentiam: & infra. Ad illud quod a nobis tertio requiſiſti, qualiter Clerici in latrociniis, vel aliis magnis ſceleribus deprehenſi puniri debeant: Reſpondemus, quod a ſuis ordinibus degradati, detrudi debeant in arctis Monaſteriis, ad pœnitentiam peragendam.

T*Ua*: Clericus in magno crimine deprehenſus, depoſitus, in Monaſterium detruditur, Hoc dicit ſecundum Joannem Andream, & alios communiter. Et ſecunda pars, ibi, *Reſpondemus*.

Pro intelligentia hujus textus vide quod ſcripſi *in cap. Cum non ab homine*, *num.* 100. *de judic.*

DE POENITENTIIS, ET REMISSIONIBUS.

Alexander Papa.

CAPUT I.

MAnifeſta peccata non ſunt occulta correctione purganda.

S U M M A R I U M.

1 P*Oenitentia publica pro manifeſto peccato imponi debet, & n.* 15. *&* 17.

2 *Pœnitentia, alia ſolemnis, alia publica, alia privata.*

3 *Pœnitentia ſolemnis qua ſit.*
In uſum revocatur a Concilio Mediolanen. II. ibid.

4 *Pœnitentium quinque ordines.*

5 *Pœnitentia ſolemnis imponitur ab Epiſcopo tantum, vel a Sacerdote de ejus mandato.*

6 *Et pro peccato graviſſimo totam civitatem commovente.*

7 *Non iteratur, niſi aliud habeat conſuetudo.*

8 *Pœnitentes ſolemniter ſunt infames non ratione pœnitentiæ, ſed ratione criminis publicati.*

9 *Non promoventur ad Ordines, nec in ſuſceptis miniſtrant.*

10 *Epiſcopus tamen cum eis diſpenſat ad Minores, ſed non ad Sacros.*

11 *Pœnitentia publica quæ ſit.*
Et pro quibus delictis ſit injungenda, n. 12. *verſ. De jure tamen.*

13 *Pœnitentia qua imponatur laica, qui Presbyterum interfecit.*

12 *Pœnitentiam publicam qui poſſint imponere, & n.* 18. 19. *&* 20.

14 *Pœnitentia ſolemnis non eſt injungenda Clerico niſi depoſito; & quid de pœnitentia publica.*

15 *Pœnitentia injungitur pro manifeſto peccato.*

16 *Peccatum eadem qualitate purgatur, qua originatur.*
Qualitas eadem adeſſe debet in cauſa extinctiva, quæ adeſt in cauſa productiva, ibid.

17 *Peccantes publice, palam ſunt corrigendi, & n. ſeqq.*

18 *Tridentinum Concilium, & Canones jubentes pro manifeſto peccato publicam injungi pœnitentiam, an habeat locum in foro Sacramentali, & n. ſeqq.*
Pœnitentiarii Epiſcoporum, & Sacerdotes an poſſint, ac debeant publice, & ſcandaloſe peccantibus imponere publicas pœnitentias, ibid. & n. ſeqq.

19 *Pœnitentiam publicam ex Concilio Tridentino poteſt Epiſcopus commutare in aliam ſecretam.*

20 *Prælati Regulares ex Concilio Tridentino non poſſunt ſuis ſubditis pro manifeſtis peccatis imponere pœnitentiam publicam, ſed debent eos corrigere intra ſepta Monaſterii.*

M*Anifeſta*. Breve eſt, communiter non ſummatur; 1
ſed per alia verba ſic ſummari poteſt, ſecundum Abb. & Marian. Socc. Pro manifeſto peccato pœnitentia publica imponi debet. Hoc dicit.

Ad intelligentiam textus præmitte triplicem eſſe pœ- 2
nitentiam, videlicet, ſolemnem, publicam, & privatam, de quibus per Raymundum *in ſumma de pœnitent. & remiſſ.* & per Hoſtienſ. *in ſumma eodem tit.* §. *Utrum, verſic. His prælibatis*, & Marian. Soccin. *hic numer.* 4. & omiſſa pœnitentia privata, quæ pro peccatis ſecretis injungitur a Sacerdote in actu Sacramentalis confeſſionis, *ut* §. *His auctoritatibus*, *verſic. Secreta namque*, poſt *capit. Quis aliquando*, *de pœniten. diſtinct.* 1. & de qua hic non eſt ſermo. Pœnitentia ſolemnis ſtri- 3
cte, & proprie dicitur illa, quæ præſcribitur a Concilio Agathenſi relato *in cap.* 50. *diſtinct.* ſecundum Hoſtienſ. *ubi ſupra*, Joannem Andream *hic in fin.* & Marian. Soccin. *numer.* 5. Henrich. Boich. in *cap. Quæſitum numero* 4. *infra eodem*, & fit hoc modo: (In capite Quadrageſimæ tales pœnitentes præſentant ſe cum Presbyteris ſuis Epiſcopo civitatis ante fores Eccleſiæ ſacco induti, nudis pedibus, vultibus demiſſis, corna depoſita, & eis in Eccleſiam introductis, Epiſcopus cum omni Clero ſeptem Pſalmos Pœnitentiales dicit, & poſtmodum eis manus imponit, aquam benedictam ſpargit, & cinerem capitibus imponit, cilicio colla eorum operit, & denunciat eis lacrymabiliter, quod ſicut Adam ejectus eſt a Paradiſo, ita ipſi de Eccleſia ejiciuntur; & jubet miniſtris, ut eos ab Eccleſia pellant, Clero eos proſequente cum hoc reſponſorio, *In ſudore vultus tui*, *&c.* In Cœna autem Domini quolibet anno ſuis Presbyteris in Eccleſiam reducuntur, & erunt ibi uſque ad octavas Paſchæ, ita tamen quod non communicabunt, nec pacem accipient: & ſic fiat quolibet anno, quouſque additus Eccleſiæ eſt eis interdictus.) Hæc ibi: & refertur a D. Th. *in* 4. *ſentent. diſt.* 14. *quæſt.* 1. *art.* 5. *q.* 3. & in uſum revocari jubetur a Concilio Provinciali Mediolanen. III. *in tit. de iis, quæ ad pœnit. ſacram pertinent. tom.* 4. *Conc. par.* 2. *pag.* 418. *col.* 1. *litera F*, his verbis (Studeat Epiſcopus ad Sacr. Canonum, & Trid. Concilii præſcriptum pro publicorum delictorum gravitatis ratione, & publicam, & ſolemnem pœnitentiam in uſum revocare: quos vero ita ſolemniter pœnitere oportet, menſe ante Quadrageſimæ initium ad ſe per Parochos deferri curet, ut primum

mum ineunte quadrageſima illi pœnitentia affici; tum die Cœnæ Domini Eccleſiæ reconciliari poſſint ſtato ſolemni ritu.

4 Pœnitentium autem erant quinque ordines. Primus abjectiſſimus eorum, qui non ingrediebantur Eccleſiam, ſed tantum veniebant ad fores, & illic proclamabant ad Chriſtianos, qui intra Eccleſiam erant, ut pro ſe orarent. Qui locus propterea a Græcis vocatus eſt Fletus.

Secundus eorum, qui ad Eccleſiam admittebantur, non ad aliam rem, niſi ut audirent concionem, quam etiam audire ſolebant competentes, & audientes: poſtea ejiciebantur poſt competentes, & audientes. Hic locus a Græcis vocatus eſt Auditorium.

Tertius eorum, qui admittebantur non modo ad concionem, ſed etiam ad orationem publicam, quæ fiebat citra ſacrificium; nam ad ſacrificium, & preces illius non admittebantur. Locus, in quo hi conſiſtebant, dicebatur Subjectio, ſeu ſubtractio.

Quartus eorum, qui admittebantur etiam ad preces ſacrificii, ſed non poterent communicare; propterea eorum locus vocabatur Congregatio, quia manebant cum tota Congregatione Chriſtianorum.

Quintus eorum, qui jam expleverant omnem ſuam pœnitentiam, quique non expectebant niſi reconciliationem, ut accederent ad communionem: quapropter eorum locus in Eccleſia deſignatus dictus eſt Expletio.) Hæc ſcripſit Gregorius Neocæſarienſis in Epiſtola Canonica c. 11. quæ conjuncta eſt Canonibus Photii, & de quibus omnibus Pacianus *de pœnit.* De habitu vero illorum habetur *in d. c. Quadrageſima*, 50. *diſt.* & apud eoſdem Auctores, & alios veteres Scriptores, ex quibus apparet, quantum ab illa Eccleſiaſtica politia nunc diſtamus.

6 Porro hanc ſolemnem pœnitentiam ſolus Epiſcopus imponit, vel Sacerdos de illius mandato, ut notat Hoſt. *in ſumm. eod. tit. §. Verum*, & Marian. Soc. *hic n. 6.* dicens hanc eſſe communem opinionem. Idque non niſi pro peccato graviſſimo, horrendo, ut pro homicidio, *cap. Placuit*, 50. *diſt.* & pro ſacrilegio, inceſtu, & ſimilibus, dummodo tamen peccata ſint publica, itaut totam civitatem, caſtrum, vel villam commoveant, *c. fin.* 26. *q.* 6. ut per D. Th. *loco citato*, Hoſt. *ubi ſupra*, Marian. Soc. *hic d. n. 6. verſ. 4. Quæro*, & Abb. *in c. Quæſitum*,
7 *in 1. notab. infra eodem*; nec imponitur niſi ſemel, quia ſolemnis hæc pœnitentia non iteratur, niſi aliud habeat conſuetudo, *c. Reperiuntur*, *de pœnit. diſt.* 3. & docet S. Th. *in 3. part. q. 84. art. 10. ad 2. & in 4. ſentent. diſt.* 14. *q. 1. art. 5. q. 2. in corp.* reddens triplicem rationem, primam ne ex iteratione vileſcat; ſecundam propter ſignificationem, quia ſigna eſt depulſionis hominis de Paradiſo, *d. c. In capite*, 50. *diſt.* quæ depulſio ſemel facta fuit; tertiam, quia hujuſmodi ſolemnizatio eſt quaſi quædam profeſſio perpetuo conſervandi ipſam pœniten-
8 tiam. Effectus autem hujus ſolemnis pœnitentiæ eſt, quia tales pœnitentes ſunt infames non ratione pœnitentiæ, ſed ratione criminis per rationem pœnitentiæ publicati, *c. Infames*, *§. Porro*, 3. *q.* 7. & not. Hoſt. *in c. 2. n. 7. verſ. Sed nunquid tales pœnitentes ſunt infames*, *ſupra de off. Archipresbyter.* Marian. Soc. *hic n. 7.* & Silveſt. *in verb. Pœnitentia*, *n.* 3 facit text. *in l. Ictus fuſtium*, *ff.*
9 *de iis, qui not. in. infam.* Et ideo tales non promoventur ad Ordines, nec in ſuſceptis miniſtrant, *c. Illud* 50. *diſt.*
10 Poteſt tamen Epiſcopus diſpenſare ad minores, ſed non ad ſacros, *c. Placuit*, 50. *diſt.*
11 Pœnitentia publica eſt illa, quæ publice imponitur; ideo omnis ſolemnis pœnitentia poteſt dici publica, quia publice imponitur, *ut in d. c. In capite*, 50. *diſt.* & docet S. Th. *in 4. ſentent. diſt.* 14. *q.* 1. *art.* 5. *q.* 3. *in corp.* Sed proprie publica pœnitentia ad differentiam ſolemnis dicitur illa, quæ fit in facie Eccleſiæ, non tamen cum præfata ſolemnitate, veluti cum injungitur peregrinatio per mundum cum pera, & baculo benedictis, D. Th. *ubi ſupra*, Hoſt. *d. §. Utrum*, *verſ. Publica vero pœnitentia*,
12 Marian. Soc. *hic n. 9.* Talis quoque eſt pœnitentia, quam ſacra Pœnitentiaria imponit laico, qui Presbyterum interfecit, videlicet: *Ceterum ſi delictum ſit publicum, vel detegatur, eidem oratori mandatur ſub debito præſtiti juramenti, ut cum primum tuto poterit, per quinque Eccleſias illius loci, ubi tantum facinus perpetravit (ſi tot ibi fuerint) nudus diſcalceatus, femoralibus duntaxat retentis, virgam in manibus, & corrigiam circa collum deferendo incedat, ſuum publice fatendo reatum. & ante fores dictarum Eccleſiarum a Presbyteris eundem pſalmum pœnitentialem canentibus ſe faciat verberari, dum major ibi ad divina convenerit populi multitudo*: quæ pœnitentia fere deſumpta eſt *ex c. Felicis*, *§. Cum autem*, *de pœnis*, *lib.* 6. & facit Clem. *Si quis ſuadente*, *eod. tit.* De jure tamen ſi delictum ſit publicum, & ſcandalizans totam civitatem, imponitur pœnitentia ſolemnis, ut dictum eſt ſupra *n.* 6. Si vero ſit publicum, ſed non ſcandaloſum, tunc imponitur pœnitentia publica, ſed non ſolemnis, *ut c. Si quis presbyter. de purgat. canonica*, & declarat Abb. *in c. Quæſitum in 1. notab. infra eodem*: de quo tamen dic ut ibi adnotavi.

Porro pœnitentiam publicam imponit non modo Epi- 13
ſcopus, ſed etiam quilibet Sacerdos, & multo fortius generales Pœnitentiarii Epiſcoporum, cum non repetiatur prohibitum, arg. *c. ſupra de off. Archipresbyter.* niſi aliud habeat contraria conſuetudo, arg *c. De trina*, 4. *diſt. & c. Super eo*, *de cognat. ſpiritual.* ſecundum Hoſt. *in ſumm. de pœnit. & remiſſ. d. §. Utrum in fine*; *verſ. Publica vero pœnitentia*, Marian. Soc. *hic n. 9. verſ. Et hanc poteſt*
injungere, & latius dicam infra *n.* 19. Sed tamen Clerico 14
nedum ſolemnis, ſed nec publica hæc pœnitentia eſt injungenda niſi depoſito, *ut c. Confirmandum*, *& c. Alienum*, 50. *diſt. c. ultim.* 26. *q.* 6. & tenent Laurentius Raymundus, & Bernardus *hic in gl. unica*, Innoc. *in verb. Occulta*, Hoſt. *n.* 2. & Butr. *n. 4. in fin.* Sed quia in hoc articulo ſunt opiniones diverſæ, tu vide quæ latius dicam *in d. c. Quæſitum*, *infra eod.*

His præhabitis nota ex textu, quod dictum eſt ſupra 15
in ſummario, videlicet, pro manifeſto peccato pœnitentiam publicam eſſe injungendam, ad idem *c. Si peccaverit*, 2. *q.* 1. *& c. Ego Berengarius in fin. de conſecrat. diſt.* 2. & manifeſtum hic accipitur pro notorio, ſecundum Hoſt. *in princ.* vel ſecundum Jo. Andr. *itidem in princ.* poteſt ſumi pro notorio, vel pro publico non notorio, de quo dic, ut ſcripſi *in c. Veſtra*, *n.* 54. *& ſeqq. de cohabit. Cler. & mulier.* & ſic eadem qualitate peccatum
purgatur, qua originatur: & eadem qualitas adeſſe de- 16
bet in cauſa extinctiva, quæ adeſt in cauſa productiva, ut hic per Butr. *in* 1. *notab.* facit *c. Omnis res*, cum ibi notatis *infra de reg. juris*, & cum textu noſtro concor-
dat Concilium Tridentinum *c. 8. ſeſſ. 24. de reform* ubi 17
ſic legitur: *Apoſtolus monet publice peccantes palam eſſe corrigendos: quando igitur ab aliquo publice, & in multorum conſpectu crimen commiſſum fuerit, unde alios ſcandalo offenſos, commotoſque fuiſſe non ſit dubitandum, huic condignam pro modo culpæ pœnitentiam publice injungi oportet, ut quos exemplo ſuo ad malos mores provocavit, ſuæ emendationis teſtimonio ad rectam revocet vitam.*

Sed hic inſurgit dubitatio, nunquid textus noſter, &
Decretum Concilii *d. cap. 8. ſeſſ. 24.* vendicent ſibi lo- 18
cum in foro ſacramentali, itaut poſſint, ac debeant Sacerdotes, & maxime Pœnitentiarii Epiſcoporum publice, & ſcandaloſe peccantibus imponere publicas pœnitentias. Navarrus *in c. 1. §. Sacerdos*, *n. 87. & ſeqq. de pœnit. diſt.* 1. *& in Manual. cap.* 8. *n.* 10. tenet hos Canones habere locum in foro mixto exteriori duntaxat, qui etiam dicitur forus conſcientiæ, vel quaſi pœnitentialis, ſeu medius, ſecundum Præpoſit. *in cap. Præterea il ſecondo*. *num. 5. de ſponſal.* non autem in foro ſacramentali, ſeu pœnitentiali; tum quia non loquuntur de Confeſſoribus, ſed utuntur verbis impersonalibus; tum quia noluerunt ſtatuere, ut Confeſſores hoc faciant eo modo, quo percipi poſſit tales pœnitentias ab eis fuiſſe impoſitas: hoc enim eſſet rumpere indirecte ſigillum confeſſionis; tum quia Concilium
tribuit poteſtatem Epiſcopis mutandi pœnitentiam pu- 19
blicam, de qua loquitur, in aliam ſecretam; tum denique, quia a jure antiquo non eſt recedendum, quando jus novum ad id nos non compellit: unde concludit Navarr. Confeſſorem non debere palam facere indirecte pœnitentem ei confeſſum fuiſſe aliquod peccatum publicum ſcandaloſum, imponendo ei pœnitentiam publicam ſic, ut credatur ab ipſo impoſita, licet fateatur eam poſſe ſic imponere, ut credatur pœnitentem ex ſe ipſo illam facere ad ædificationem eorum, quos ſcandalizavit: & eam non eſſe in uſu quoad forum pœnitentialem, atteſtantur Domin. Soto *in 4. diſt. 19. quæſt. 2. art. 5.* & Gregorius de Valentia *tom.* 4.

diſp. 7. punct. 3. *ad fin. & de controverſiis fidei in tit. de ſatisfactione, c. 4. in fin.* Addit etiam Jo. Major. *in 4 diſt. 14. q. 2. col. ultim.* eas parum conducere, & tatas fuiſſe in diebus ſuis; & non eſſe a Sacerdotibus imponendas, ubi eſt conſuetudo contraria, tenent fere omne mox allegandi.

Contrarium tamen, videlicet pro peccato publico, & ſcandaloſo poſſe quemlibet Confeſſorem imponere pœnitentiam publicam, niſi ejus Eccleſiæ conſuetudo aliud habeat, quia nullibi reperitur prohibitum, nec indeſequitur manifeſtatio confeſſionis tenuerunt Goffred. *in ſumma de Pœnitent. & remiſſ. n. 5.* Hoſtien. *in ſumm. cod, tit. ſub n. 55. §. His prælibatis, ad fin. verſ. Publica vero,* Speculat. *in Repertorio in tit. Aureum Confeſſorum, § Sequitur videre, in princ.* Henrich. Boich. *in c. Quæſivit, n. 4. infra eodem,* Turrecrem. *in c. poteſt, & aliter, n. 4. & in c. Pœnitentes, n. 3. diſt. 50.* Præpoſ. *in c. Quamvis, eadem diſt. n. 2.* Briſien. *in repert. in verb. Pœnitentia, verſ. An quando imponitur, & verſ. Ex quibus cauſis, & verſ. An Sacerdos,* & ex Theologis Alexand. de Ales *in ſumma part. 4 q. 14 memb. 6. art. 1.* S. Thom. *in 4. diſt. 14. art. 5. q. 3.* Petr. de Palud. *q. 6. concluſ. 11. in fine,* Duran. *q. 4.* Sot. *in 4. diſt. 19. q. 2. art. 5.* Jo. de Friburg. *in Summa confeſſ. lib. 3. titul. 34. q. 12.* Aſten. *part. 2. lib. 5. tit. 34. q. 2.* Piſanella *in verb. Pœnitentia, 3.* Roſella *in verb. Confeſſor, n. 1. verſ. Et pro declaratione,* Angel. *in verb. Pœnitentia, n. 2.* Silveſt. *eodem verb. q. 1.* Armilla *itidem in verb. Pœnitentia, n. 2.* Tabien. *in eodem verb. q. 6.* Medin. *de Pœnit. tract. 2. q. 40. §. Aliud eſt pœnitentia publica,* Alphonſus Vivald. *in candelabro, tit. de Sacram. Pœnitent. lib. 1. n. 1.* Cardin. Bellarmin. *de controv. fidei, controverſ. 4. generali, c. 21.* & noviſſime Suarez *lib. 4. qui eſt de pœnitentia, diſput. 33. ſect. 6. q. 3.* Id autem maxime poſſe pœnitentiarius Epiſcoporum, tenuerunt Hoſtien. & Marian. Soccin. ut dixi *ſupra n. 13.* Henric. Boich Aſten Vivald. *in locis ſupracitatis arg. cap. 2.* Sà *de off. Archipresb.* quos etiam de conſuetudine abſente Epiſcopo imponere pœnitentias ſolemnes, dixerant Petr. de Palud. *ubi ſupra,* & Turrecr. *in c. Pœnitentes, n. 2. 56 diſt.*

Nec videtur obſtare, quod dicebatur de contraria conſuetudine; tum quia poſſet fortaſſe procedere quoad ſimplices Confeſſores, argum. *c. De Trina, 4. diſt. & c. Super eo, de cognat. ſpirit.* ſed non quoad principales Pœnitentiarios Epiſcoporum, præſertim quia peccata graviora, pro quibus ſolis imponitur pœnitentia publica ſecundum opinionem Hoſtien. & Henrich. Boich. *locis citatis,* ſolent per Epiſcopos reſervari, & ſuis Pœnitentiariis concedi. Item conſuetudo, ſi quæ olim aderat in contrarium, videtur ſublata a Concilio Tridentino, antiquos Canones innovante; quod fieri optaverat Petr. Sotus *in inſtit. Sacerd. tit. de remed. privat. verſ. Quod attinet, fol. 428* & poſt Concilium, ac in ejus executionem, hujuſmodi publicas pœnitentias in uſum revocari mandant Concilia provincialia, Mediolan. tertium *in tit. de iis, quæ ad Pœnitent. ſacramental. pertinent, §. Suadeat Epiſcopus,* cujus verba retulimus ſupra *num. 3. & 4. cod. tit §. Quod in Concilio;* & apertius primum *in tit. Quæ pertinent ad Sacram. Pœnitent. adminiſtration.* cujus hæc ſunt verba: *Idem,* (ſcilicet Confeſſores) *quemadmodum a Sacra Tridentina Synodo juſſum eſt, publice peccantibus, publicam pœnitentiam imponant, neque illud publica pœnitentia genus, niſi data ab Epiſcopo facultate, ſecreta alia pœna commutare audeant, tomo 4. Concilio part. 2. pagin. 367. colon. 2. litera D.*

Porro in Sacra Congregatione Concilii propoſito dubio, an ex Decreto *d. c. 8. ſeſſ. 24.* Pœnitentiarii Epiſcoporum poſſint, ac debeant publice peccantibus publicas pœnitentias injungere: Die 22. Martii 1614. tametſi pleriqne ex Patribus viſi fuerint ſentire de jure communi hæſitandum non eſſe, quin poſſint, ac debeant Sacerdotes, & maxime Pœnitentiarii Epiſcoporum publice peccantibus imponere publicas pœnitentias, valde tamen fuerunt ancipites, num id caveatur Conc. Decreto *d. c. 8.* Ideoque tutius exiſtimarunt abſtinere a declaratione, ut Confeſſorum, & Pœnitentium quieti magis conſultum ſit.

Ulterius quæritur, nunquid liceat Superioribus Re- 29
gularibus publice peccantibus publicam pœnitentiam pro modo culpæ injungere, ex Concilio *d. c. 8 ſeſſ. 24.* non obſtantibus Conſtitutionibus Ordinis, ſecundum quas intra ſepta Monaſterii quicunque delinquentes puniri debent.

Die 18. Julii 1585. Sacra Congregatio Concilii cenſuit dictum Decretum in principio non pertinere ad Regulares, præſertim obſtantibus Conſtitutionibus Ordinis.

DE POENITENTIIS, ET REMISSIONIBUS.

Ex Concilio Moguntinen.

C A P U T II.

QUi Presbyterum occiderit, duodecim annorum pœnitentia ei ſecundum Canones imponatur: & infra. Convictus uſque ad ultimum tempus vitæ ſuæ militiæ cingulo careat, & abſque ſpe conjugii maneat.

S U M M A R I U M.

1 *Militis exauthoratio fit per detractionem cinguli militaris, ſicut degradatio Clerici per ablationem inſtrumenti ad ſuum Ordinem ſpectantis, & n. 18. & 20. & 68.*

2 *Cingulum militiæ in Religione Hieroſolymitana an ſit de ſubſtantia profeſſionis Regularis in gradu militum, ita ut illius omiſſio irritet profeſſionem expreſſam, & impediat tacitam, & n. ſeqq. uſque in fin.*

3 *Cingulum militia, & quod, n. 4.*

4 *Cinguli ſolemnitas de jure communi eſt ſubſtantialis in milite ſeculari, & numer. ſeqq. uſque ad n. 24.*

Contrarium, n. 61.

Declaratur, n. 62.

5 *Subſtantiale in qualibet gradu, & ordine dicitur eſſe illud, in cujus traditione poteſtas illius gradus, ſeu ordinis confertur.*

6 *Miles in quo actu recipiat poteſtatem juris militaris, & n. 10.*

7 *Militis ſecularis creatio ex Pontificali Romano, & n. 59.*

Miles creatur, cum cingulo circumcingitur, ibid.

8 *Creare eſt ex nihilo aliquid facere.*

9 *Imperator adminiſtrationem Imperii non recipit ante coronationem, & n. 14.*

11 *Miles præſumitur, qui portat cingulum, & calcaria deaurata.*

12 *Militem, vel Doctorem Primates ſolo verbo creare poſſunt.*

13 *Doctoratus inſignia, id eſt liber, & inſula, an ſint de ſubſtantia Doctoratus.*

14 *Imperator non dicitur graduatus, niſi poſtquam coronantem receperit inſulam.*

15 *Character Ordinis non imprimitur ſine traditione inſtrumenti ad illum Ordinem ſpectantis.*

16 *Miles promovetur ad militiam ſecularem per chlamydis, & cinguli dationem.*

17 *Miles eſſe deſinit, cum cingulum militia deponit.*

19 *Milites ſi cingulo ſpolientur, perdant omne militiæ privilegium.*

20 *Degradatio Clerici fit, ut exauthoratio ejus, qui militia deſervit armata.*

De-

Declaratur, *num.* 68.
21 *Graduatio, & degradatio ſit per inſignia.*
22 *Militis Regularis creatio ex Pontificali Romano, & num.* 59. *&* 72.
23 *Cingulum venit appellatione habitus.*
Declaratur, *n.* 71.
24 *Cinguli decuratio ex ſtatutis Ordinis Hieroſolymitani eſt de ſubſtantia profeſſionis in gradu militum, & num. ſeqq. uſque ad n.* 46.
Contrarium num. 73. *& ſeqq. uſque ad n.* 99.
Item ex ordinationibus Capitularibus ejuſdem Religionis, num. 46.
Contrarium, num. 99.
25 *Subſtantialia actus intelliguntur eſſe illa omnia, de quibus in jure cautum invenitur, ut debeant fieri,*
26 *Forma ſubſtantialis inducitur ex verbis neceſſitatem deſignantibus.*
Declaratur quadrupliciter, a num. 74. *uſque ad numer.* 93.
27 *Neceſſarium quandoque exponit, ideſt utile, & expediens.*
28 Debeat, *verbum, preceptum, & neceſſitatem importat, & ſi quando ſapiat honeſtatem, illud eſt ſpeciale.*
29 *Hieroſolymitana Religio a primava illius fundatione non tantum ad hoſpitalitatem, ſed etiam ad militandum pro fide fuit inſtituta.*
30 *Neceſſarium ex proprietate deſignat preceptum, & obligationem.*
31 *Actus contra legis, vel ſtatuti prohibitionem eſt nullus, licet non adſit Decretum irritans.*
32 *Praſertim in iis qua habent perpetuam cauſam prohibitionis.*
Limitatur quatuor modis a numer. 74. *uſque ad numer.* 93.
33 *Lex Non dubium, Cod. de legibus, locum habet etiam in Regularibus, & perſonis Eccleſiaſticis, etiam exemptis, contra Vaſquez.*
34 *Jus civile ab omnibus ſervari debet, ubi contrarium non reperitur ſtatutum per jus Canonicum.*
35 *Ordo datus per prius, & poſterius, cenſetur datus de forma.*
Declaratur quatuor modis, a n. 74. *uſque ad n.* 93.
36 *Conſtitutio diſponens aliquos non eſſe admittendos ad profeſſionem, niſi prius facta inquiſitione de eorum qualitatibus, inducit formam.*
37 *Forma in actibus humanis eſt partium ordinatio ſecundum prius, & poſterius.*
38 *Subſtantialia actus debent ſimul, & contemporanee cum ipſo actu expliari, & n.* 62.
Declaratur, num. 39. *&* 41.
39 *Cingulum militia non materialiter tantum, ſed formaliter eſt accipiendum.*
40 *Miles ſemel remanet ſemper miles, quandiu non eſt exauthoratus.*
41 *Pro forma non eſt abſurdum, ut inducatur etiam aliquod praambulum.*
42 *Executor datus cum poteſtate limitata nulliter procedit, ſi fines mandati non ſervat.*
Declaratur, num. 93. *& ſeqq. uſque ad num.* 101.
43 *Profeſſio facta in manibus Delegati excedentis limites ſua facultatis non valet.*
Declaratur, numer. 93. *& ſeqq. uſque ad numer.* 101.
44 *Hieroſolymitani milites non deſcripti in matricula non habentur pro Fratribus, nec privilegiis fruuntur, & num.* 66. *& num.* 100.
45 *Miles non matriculatus cenſetur tanquam privatus, ſeu paganus, & n.* 63.
46 *In Hieroſolymitana Religione profeſſio fieri non poteſt, niſi in gradibus militum, Capellanorum, & ſervientium, & factis probationibus nobilitatis, alias non valet, & num.* 91. *&* 99.
47 *Decretum irritans formam ſubſtantialem inducit.*
48 *Hieroſolymitani ſexdecim Capitulares facultatem non habent decernendi contra ſtatuta Ordinis.*
Sed ſolum generale Capitulum, n. 54.
49 *Et eorum ordinationes ſunt temporales uſque ad novum Capitulum generale, etſi contigerit eas a Sede Apoſtolica confirmari.*
Declaratur, num. ſeq.
Fagnan. in V. Lib. Decretal.

50 *Conſtitutio Capituli generalis confirmata a Papa; donec revocata non fuerit per ſequens generale Capitulum, dicitur perpetua, quandiu non revocatur.*
51 *Forma ſervari debet etiam in minimis, alias actus eſt nullus.*
52 *Forma a jure tradita in dubio cenſetur ſubſtantialis, & de eſſentia actus.*
53 *Profeſſionis tacita obſtant impedimenta omnia, qua obſtant profeſſioni expreſſa.*
55 *Profeſſio tacita requirit conſenſum tum Religionis, tum profitentis.*
56 *Miles praſumitur ignorare jus inducens profeſſionem tacitam ex ſuſceptione habitus, & actibus profeſſorum. Et hac ignorantia impedit tacitam profeſſionem.*
Contrarium, num. 107.
58 *Cinguli ornatus in militibus Regularibus de jure non requiritur, & num.* 69. *uſque ad n.* 73.
59 *Cingoli, ſeu ſpatha ceremonia in creatione militis Regularis fuit pratermiſſa in Pontificali reformato juſſu Clem. VIII. & num* 72.
60 *Cur adhibeatur in creatione militis ſecularis, & Regularis.*
61 *Proxime cingendus habetur pro cincto.*
62 *Solemnitas, qua poteſt ſubſequi, nunquam dicitur de ſubſtantia, vel forma.*
63 *Miles non pracinctus, aut non matriculatus non gaudet militum privilegiis.*
64 *In militis creatione antiqua cerimonia hodie non ſunt in uſu.*
65 *Cingulo decorari dicitur qui miles creatur, etiamſi cinguli ſolemnitas non ſervetur.*
66 *Cingulo caleſtis militia pracingi dicitur Clericus.*
67 *Cingulum in jure quandoque pro dignitate ipſa uſurpatur.*
69 *Profeſſionis ſubſtantia conſiſtit in tribus votis ſolemnibus, & n.* 73.
70 *Habitus Religionis non eſt de ſubſtantia Monachatus.*
74 *Verba neceſſitativa, & ordo datus non inducunt formam annullativam actus, quando eadem, vel alia jura dicunt actum valere, & num.* 91.
Hieroſolymitani profeſſi non ſervata forma ſtatutorum olim dejiciebantur ad gradum inferiorem, & num. ſeq.
76 *Pœna ſpecialis tollit pœnam annullativam actus, maxime ubi pœna ſe ad invicem non compatiuntur, & n.* 118. *&* 124.
77 *Ratio ſtatuti abrogati allegari poteſt ad deciſionem cauſarum.*
78 *Hieroſolymitani milites per cingulum diſtinguuntur a Capellanis, & ſervientibus, & num. ſeq.*
79 *Rubrum declarat materiam nigri eſſe illius natura, cujus eſt rubrum.*
80 *Forma ſtatuti circa profeſſionem Regularem non cenſetur ſubſtantialis, niſi habeat Decretum irritans.*
81 *Etiamſi datus ſit ordo per prius, & poſterius.*
82 Nullatenus *dictio, importat nullitatem actus ipſo jure.*
83 *Et habet vim Decreti irritantis.*
84 *Profeſſio quamvis a puella fieri non debeat ante explorationem voluntatis, tamen ſi fiat, valida eſt.*
85 *Idem in profeſſione facta ante annum* 18. *&* 22. *in Religionibus Minimorum, & Redemptionis captivorum contra ſtatutorum praſcriptum.*
86 *Prapoſteratio in formalibus, & in iis, qua ſunt de ſubſtantia, vitiat actum; ſecus in aliis.*
87 *Statutum ſi in una parte apponat Decretum irritans, in alia non cenſetur formam ſubſtantialem inducere, licet verba ſint apta illam importare, & num. ſeqq.*
88 *Stylus ſtatuentium maxime eſt attendendus ad intelligentiam ſtatutorum.*
89 *Miſſa non eſt de ſubſtantia electionis Papa.*
90 *Statuta Ordinis Hieroſolymitani ubi voluerunt actum eſſe nullum, explicite appoſuerunt Decretum irritans.*
91 *Clauſula Decreti in fine poſita refertur ad omnia precedentia.*

Digitized by Google

92 *Relatio fieri debet ad proxima.*

93 *Clauſula*, ſervatis ſervandis, *non refertur niſi ad ſubſtantialia.*

94 *Denuntiationes matrimoniales non ſunt de ſubſtantia: & ideo ſi omittantur a Delegato ad diſpenſandum cum clauſula*, ſervatis ſervandis, *actus non vitiatur.*

95 *Executor non eſt mixtus, ſed merus, ubi commiſſio dirigitur parti impetranti.*

96 *Clauſula apta importare executorem mixtum, in literis gratiæ nihil operantur, niſi adſit clauſula*, vocatis vocandis.

97 *Delegatus non ſervans formam mandati, tunc demum nulliter procedit, ſi conditiones in commiſſione adjecta ſint præter jus; ſecus ſi de jure inſint, & alias non ſint ſubſtantiales, & num. ſeq.*

98 *Clauſula*, ſervatis ſervandis, *& conſimiles non ſonant in conditionem, ſed in monitionem, nec dant novam formam mandato, ſed inſtruunt executorem.*

101 *Profeſſio in Religione Hieroſolymitana non poteſt declarari nulla a Vicecancellario; imo nec a Magno Magiſtro, niſi adhibito Ordinario.*

102 *Profeſſio in dubio valida eſt judicanda.*

103 *Profeſſio tacita locum habet juxta juris diſpoſitionem, etiam in militibus Hieroſolymitanis extra Conventum degentibus.*

104 *Habitus profeſſorum in militibus Hieroſolymitanis eſt Crux alba in pallio, & num. ſeq.*

105 *Profeſſio tacita inducitur per ſuſceptionem habitus profeſſorum patenter diſtincti ab habitu Novitiorum etiam ſine actibus, qui a ſolis profeſſis fieri ſolent.*

106 *Habitus profeſſorum geſtatio in dubio cenſetur fieri potius ex cauſa neceſſaria, quam voluntaria.*

107 *Profeſſio tacita juxta juris diſpoſitionem inducitur etiam in milite, qui ignoravit ſuam profeſſionem expreſſam fuiſſe irritam.*

108 *Inducitur per actus ſolis profeſſis convenientes, & num. ſeqq.*

109 *Fratres nuncupatio in Religione Hieroſolymitana non convenit niſi profeſſis.*

110 *Novitii poſſunt eſſe in judicio abſque Superioris licentia.*

111 *Profeſſio tacita induci non poteſt, niſi prius annus probationis fuerit completus.*

113 *Annus probationis ad valide profitendum requiritur etiam in Religione Sancti Joannis Hieroſolymitani.*

114 *Fallit in Bohemis, quibus indultum eſt, ut non teneantur eſſe in probatione, niſi per ſex menſes.*

115 *Annus probationis non ſufficit, ut ſit completus, ſed uſque ad profeſſionem continuari debet, alias irrita eſt profeſſio.*

Contrarium, num. ſeqq.

116 *Novitius, qui tranſacto anno exivit a Religione, ad eam reverſus, poteſt illico profiteri, niſi Religionis, aut perſonæ conditio ſit immutata.*

117 *Idem in puella, quæ finito tempore novitiatus exivit a Monaſterio ſine licentia Ordinarii.*

119 *Antianitas in militibus Hieroſolymitanis currit a die ſoluti paſſagii.*

120 *Sed ea Equites non fruuntur, niſi a die profeſſionis.*

121 *Novitius finito anno probationis arctari non poteſt a Superioribus ad aliam annum novitiatus repetendum.*

Maxime ſub pœna nullitatis, n. 123. & 124.

122 *Novitiatus prorogari non poteſt a Superioribus Regularibus ultra annum, niſi ex juſta cauſa, & ad breve tempus.*

123 *Profeſſi ſunt cenſendi in Ordine Minimorum ducentes originem a Judæis, & Saracenis, non obſtante ſtatuto, & proteſtatione eis facta, quod eorum profeſſio foret nulla.*

125 *Peragere idem eſt, quod perficere, & ad exitum perducere.*

1 QUi *Presbyterum*. Ponit triplicem pœnam interficientis Presbyterum. Nota ex textu ibi, *Militiæ cingulo careat*, juncta gloſ. 3. militem armatæ militiæ deponi dignitate ſua, ſeu degradari per detractionem cinguli militaris, ad inſtar militis cæleſtis militiæ, ideſt Clerici, qui degradatur per ablationem inſtrumenti ad Ordinem ſuum ſpectantis, ut eſt textus *in cap. Degradatio, de pœn. lib. 6.* & notat præcit. gloſ. & Hoſtien. *n. 4.* facit *cap. Falſas, de pœnit. diſt. 5. & cap. Admonere, 33. quæſt. 2.* Et ex hoc videtur inferri poſſe, ut ſicut inſtrumenta hujuſmodi ſunt de ſubſtantia Ordinis Clericalis, *cap. Presbyter, cum mult. cap. ſeq. 23. diſt.* & notatur *in cap. Unico, ſupra de ſacr. unct. & in cap. fin. de ſacram. non iter.* ita cingulum ſit de ſubſtantia Ordinis militaris: ſed de hoc latiſſime diſſeram in ſequenti quæſtione.

Ex facto quæſitum eſt, an cingulum militiæ in ſacra 2
Religione Hieroſolymitana ſit de ſubſtantia profeſſionis Regularis in gradu militum, ita ut illius omiſſio irritet profeſſionem expreſſam, & impediat tacitam.

Emerſit nuper hæc diſcrepatio in caſu Equitis Corſini, qui anno 1640. die 12. Februarii ſolemnem profeſſionem Fratrum militum S. Joannis Hieroſolymitani emiſit Romæ in manibus Eminentiſſimi D. Cardinalis Antonii Barberini in vim facultatis eidem ſpecialiter attributæ per literas in forma Brevis ſan. mem. Urbani VIII. ſed poſt multos annos obtenta a Sanctiſſimo D. N. Innocentio X. in integrum reſtitutione adverſus lapſum quinquennii, intentavit judicium nullitatis ſuæ profeſſionis ex pluribus cauſis; ſed præcipue ex eo, quod ante profeſſionem non fuerit ornatus cingulo militiæ, 3
ideſt, zona cum gladio, ſeu enſe, ſecundum Archidiacon. *in cap. Si quis, num. 1. 50. diſt.* Lucam de Pen. *in l. Is quidem num. 3. C. Qui militare poſſ. lib. 12.* Petr. Gregor. Tholoſan. *in Syntagm. juris univerſ. lib. 18. c. 3. num. 14. & 27.* Unde emanavit præinſertum dubium, ſuper quo ſcripſerunt fere quotquot extant in Urbe magni nominis Theologi, & Advocati; idque tam varie, ut in una, & eademmet Religione non defuerint, qui in contrarias abierint opiniones, ut propterea quæſtio pleriſque viſa fuerit ardua, & difficilis.

Et quidem prima conſideratione dicendum videtur, traditionem cinguli militaris eſſe ſubſtantialem, primo ex diſpoſitione juris communis, ſecundo ex forma ſtatutorum ipſius Religionis, tertio ex ordinationibus capitularibus ejuſdem.

Circa primum, ideſt de jure communi, nemini dubium eſt, quin milites ſint cingulo decorandi, ſeu enſe cingendi, *ut l. Filius familias*, ibi, *Cingi confeſtim juſſus, & l. Titius*, ibi, *Et poſtea cinctus, ff. de militar. teſtam.* & notat gloſ. *unica, in l. Milites*, ibi, *Item quod ei enſis cingatur, ff. Ex quibus cauſ. major.* & in Extravagan. Joan. XXII. *Quia in futurum, in ver. Militari, de torneam.* ſed valde controverſum, qualis ſit ejuſmodi ſolemnitas, & quidem eſſe ſubſtantialem, & intrinſecam, non autem accidentalem, videtur ſuaderi poſſe ex ſequentibus. 4

Et primo, in quolibet gradu, ſeu ordine illud eſt eſ- 5
ſentiale, & intrinſecum, in cujus traditione poteſtas illius gradus, ſeu ordinis confertur, *cap. Epiſcopus cum pluribus, cap. ſeqq. 23. diſt.* S. Bonaventura *in 4. ſententiar. diſt. 24. part. 2. art. 1. quæſt. 4. num. 58.* Tabien. *in ver. Ordo, 2. num. 5. in fin.* Suarez *de legib. diſp. 5. c. 31.* Sed poteſtas juris, de qua *in cap. Jus militare, 1. diſt.* confertur militi in eo actu, in quo a perſona ad id au- 6
ctoritatem habente cingitur cum prolatione verborum, *Eſto miles, & accipe ſanctum gladium, in quo dejicies adverſarios populi Dei, ut 2. Machabæorum cap. ult.* & tradunt Pari. de Put. *in tractat. de re milit. lib. 7. cap. 13.* incipien. *Miles, ſeu armiger, num. 6. inter tract. communes tom. 12. fol. 149.* & Caſſan. *in Catalog. glor. mund. part. 9. conſider. 26.* & ante eos Lucas de Pen. *in leg. His quidem, num. 3. in ver. Cingulo, Cod. Qui milit. poſſ. lib. 12. ubi n. 4.* ſubdit (Cingulo militari provida majorum inſtitutione gladium inſertum eſſe, & hoc, ut collato honore cinguli, poteſtas quoque ipſius gladii intelligatur aliqualiter eſſe collata,) & patet ex Pontificali Romano *lib. 1. rubr. penult. de Benedictione novi militis*, ubi Pontifex dat ei genuflexo enſem, dicens, *Accipe gladium iſtum in nomine Patris, &c.* tum eum cingit enſe in vagina repoſito, dicens: *Accingere gladio tuo ſuper femur tuum potentiſſime:* poſtea ter eum leviter percutit cum enſe evaginato ſemel dicens: *Eſto miles pacificus, ſtrenuus, fidelis, & Deo devotus.* Ergo traditio cinguli eſt eſſentialis ad gradum militiæ adipiſcendum.

Secundo, in traditione cinguli miles creatur, ut in 7
Pon-

Pontificali Romano *lib.* 1. *dict. rub. penult.* Pariſ. de Put.
8 *dict. num.* 6. ibi, *Miles cum creatur cingulo cingitur*; ergo
ante cinguli traditionem non eſt miles, quia nihil eſt,
antequam creatur, cum creare ſit ex nihilo aliquid fa-
cere, S. Thom. *in* 1. 2. *quæſt.* 45. *art.* 1 & conſequenter
forma traditionis cinguli eſt ſubſtantialis, cum det eſſe
rei, *leg. Julianus*, §. *Si quis*, *ff. ad exibendum cum ſimil.*
9 Quo argum. Oldrad. *conſ.* 180. *Quæſtio eſt utrum Impera-
tor*, *per tot.* ac præcipue *num.* 7. concludit coronationem
10 eſſe de ſubſtantia, ad hoc ut Imperator poſſit ſe immiſce-
re adminiſtrationi Imperii, quia in coronatione Impera-
tor dicitur oriri, & ſic incipere eſſe, *l. Omnes*, ibi, *Or-
tus Imperii prævalerunt*, &c. *ff. de fer.* juncta gloſ. *in ver.
Ortus.* Unde non immerito Petrus Antibolus *in tract.
de numer.* §. 4. *num.* 17. *inter tract. commun. vol.* 11. *fol.*
66. (Dummodo, inquit, ſolemnitas conſueta ſervetur,
ut quia in Eccleſia ante Altare ille, qui facit, eum oſcu-
letur, & eum percutiat in maxilla, & enſem ei cingat,
11 & calcaria ſibi calcientur, miles eſt.) Quo fit, ut ſecun-
dum Bald. *in proœm. Decretal. in verb. Gregorius*, *num.*
43. portans publice militarem enſem, & calcaria deau-
rata, miles præſumatur.
12 Tertio. Speciale eſt in Principe, qui ſolutus eſt legi-
bus, ut ſolo verbo creare poſſit doctorem, vel militem,
dicendo, *Eſto doctor*, vel, *Eſto miles*, ut notat Angel.
in l. 2. *n.* 1. *Cod. de crim. ſacrileg. & in l.* 1. *num.* 2. *verſ.
Et eadem ratione*, *Cod. de ſent. paſſ.* Ergo inferiores, qui
jure communi ſunt adſtricti, hoc non poſſunt, *l. Jus ſin-
gulare*, *& leg. Quod vero contra*, *ff. de legibus*, ſed tenen-
tur uti ſolemnitate cinguli, ad præſcriptum *dictæ legis Fi-
lius familias*, *ff. de milit. teſtam.*
13 Quarto. In milite inermis militiæ, inſignia doctora-
lia, videlicet liber, & inſula ſunt de ſubſtantia doctora-
tus; tunc enim Doctor quis efficitur, & accipit poteſta-
tem docendi, cum a perſona legitima accipit librum,
cum verbis, *Accipe librum &c.* ergo & in milite armatæ
militiæ inſignia militaria, ſcilicet cingulum, eſt de ſub-
ſtantia gradus militaris, quo argumento præclare utitur
14 Bald. loco proxime citato *n.* 41. *&* 42. exemplo Imperato-
ris, qui non dicitur graduatus, niſi poſtquam coronan-
tem receperit inſulam; *ut l. Bene a Zenone*, *Cod. de qua-
driennal. præſcription.* nam ſine corona Imperialis majeſtas
non coruſcat, *ut l.* 1. *C. de auro coronar.* licet Bald. in ſo-
lutione quæſtionis dicat. (Si non eſt inſignitus, aliis in-
ſignia tradere non poteſt) ad quod allego bonum textum
in cap. Daibertus, 1. *q.* 7.
15 Quinto. Valet argumentum a milite cæleſtis militiæ
ad militem armatæ militiæ, gloſ. 2. *in leg. Milites*, *Cod.
de locat. & conduct.* Everard. *in loco a milite armata mili-
tia:* ſed in milite cæleſtis militiæ, id eſt in Clerico, tra-
ditio inſtrumenti ad ejus Ordinem ſpectantis ita eſt de ſub-
16 ſtantia, ut ea omiſſa character Ordinis non imprimatur,
ut eſt diffinitum a Concilio Florentino in Decreto fidei
Eugenii IV. §. 5. *verſ. Sextum Sacramentum*, *tom.* 4.
Concilior. part. 1. *pag.* 614. *col.* 2. ergo eodem modo in mi-
lite armatæ militiæ traditio inſtrumenti, id eſt cinguli,
eſt de ſubſtantia, adeo ut ea omiſſa, ordo militaris non
conferatur. Ad hoc text. optimus *in cap. Si quis*, ibi,
Militaverit, *& clamydem ſumpſerit*, *aut cingulum*, 51.
diſt. ubi Gemin. & Præpoſ. *n.* 1. notant, per quæ ſigna,
& actus quis dicatur promoveri ad militiam ſecularem,
videlicet per clamydis, & cinguli dationem.
17 Sexto. Tunc deſinit quis eſſe miles, cum cingulum
militiæ deponit, vel eo ſpoliatur. Primum patet ex Con-
cilio Niceno *Can.* 12. ibi, *Cingulum militiæ depoſuerunt*:
ideoque Ludov. Lacerda *in adverſ. Sacriſ. c.* 146. *n.* 16. *in
Martyrio Marcelli Centurionis die* 30. *Octobris*, obſervat
ſic eum locutum fuiſſe Tyranno: *Si talis eſt conditio mili-
tantium*, *ut Diis*, *& Imperatoribus ſacra facere compellan-
tur*, *ecce projicio cingulum*, *& militare recuſo.* Hæc ille.
Secundum ſimiliter patet, quia miles cum degradatur,
18 inſigniis militaribus exuitur, *l.* 1. §. *Ignominia*, *ff. de is,
qui notantur infam.* & præcipue cingulo, ut in hoc cap.
ibi, *Sua militia cingulo careat*, ubi gloſſ. *in ver. cingulo*,
& Hoſtien. *num.* 3. dicunt militem deponi a dignitate ſua,
19 ſeu exauthorari, ſicut Clericum: quo fit, ut ſi hoc cin-
gulo ſpolietur, perdat omne militiæ privilegium, ut di-
cunt Lucas de Penna, & Caſſan. ſupra cit. *num.* 3. Si igi-
tur per cinguli depoſitionem, ſeu ablationem miles eſſe
deſinit, eodem modo per cinguli ſuſceptionem eſſe inci-
pit; nam omnis res per quaſcunque cauſas naſcitur, per
Fagnan. in V. Lib. Decretal.
eaſdem diſſolvitur, *cap. Omnis*, 27. *quæſt.* 2. *cap.* 1. *infra
de reg. jur.* Quo argumento in terminis noſtris utitur gloſ.
in d. §. *Ignominia*, *in ver. Efficit*, & Bald. *in proœm. De-
cretal. in verb. Gregorius num.* 41.
Septimo, Ad prædictorum corroborationem ponde- 20
randus eſt textus ſingularis in materia *in cap. Degradatio
de pœn. lib.* 6. ubi diſertis verbis cavetur: *Ut actualis*, *ſi-
ve ſolemnis cæleſtis militiæ militis*, *id eſt Clerici degrada-
tio fiat ut exauthoratio ejus*, *qui militia deſervit armata*,
cui militaria detrahantur inſignia; & mox ſubjicitur, *Ut
Clericus degradandus habeat in manibus librum*, *vas*, *vel
aliud inſtrumentum*, *ſeu ornamentum ad Ordinem ſuum ſpe-
ctans*, *eique Epiſcopus ſingula*, *ſive ſint veſtes*, *calix*, *li-
ber*, *ſeu quævis alia*, *quæ illi in ſua ordinatione fuerunt tra-
dita*, *ſingulariter auferat uſque ad primam veſtem*, *quæ
datur in collatione Tonſuræ.* Hæc ibi: ex quo textu patet
in gradibus conferendis, aut auferendis pari paſſu ambu-
lare cæleſtis, & armatæ militiæ milites, & inſignia,
ſeu inſtrumenta in utriuſque eſſe de ſubſtantia, cum per
illorum traditionem, & detractionem gradus conferan-
tur, & auferantur, quod clare adnotavit Bald. *d. num.* 21
41. dicens *Sicut quis degradatur per inſignia*, *ita e conver-
ſo graduatur per inſignia.*
Ultimo, aliis omiſſis idem ſuaderi poteſt, quia in mi- 22
lite Regulari habitus videtur eſſe de ſubſtantia profeſ-
ſionis, ut deducitur ex Pontificali Romano *in rubrica
de creatione militis Regularis*, quæ eſt rubrica ultima
lib. 1. ubi ſic legitur: *Cum Summus Pontifex commit-
tit aliquem creari in militem Ordinis militaris*, *Ponti-
fex*, *cui creatio hujuſmodi commiſſa eſt*, *in primis impo-
nit ei habitum illum*; *quo milites illius Ordinis*, *quem
intendit profiteri*, *uti conſueverunt*: *deinde recipit ab eo
adhuc genuflexo profeſſionem per tales emitti ſolitam voto-
rum*, *ſecundum illius Ordinis inſtituta.* Hactenus ver-
ba Pontificalis, quæ ſatis videntur innuere, ſuſceptio-
nem habitus eſſe ſubſtantialem ad conſtituendum mili-
tem Ordinis militaris, ſicuti eſt profeſſio, cum per
hæc duo miles creetur, & in eſſe producatur, ſecun-
dum ea quæ dicta ſunt ſupra in 2. *argum. num.* 7. Er- 23
go & cinguli ſuſceptio videtur eſſe ſubſtantialis, cum
cingulum veniat appellatione habitus, ſeu veſtis, *ut l.
Veſtis* juncta gloſ. *in verb. Precingendi*, *ff. de aur. & ar-
gent. legat.* Hæc de jure communi.
Circa ſecundum, id eſt ex ſtatutis Religionis Hieroſo- 24
lymitanæ, multo clarius deduci poteſt cingulum eſſe de
ſubſtantia profeſſionis in gradu militum; nam ſtatutum
ſecundum *de recept. fratr.* diſponit per hæc formalia ver-
ba, videlicet: *Chi dimanderà d' eſſere ricevuto alla pro-
feſſione dell' Ordine noſtro in grado di Cavalliero*, *prima
che pigli l' habito*, *e faccia la profeſſione*, *è neceſſario*,
che ſia ornato del cingolo della militia; *è però ſe da al-
cun Principe Catolico*, *overo da altro*, *che habbia autho-
rità di concedere il grado di Cavalleria*, *non haverà otte-
nuti gl' ornamenti della militia*; *dal Fratello Cavaliero
dell' Ordine noſtro*, *che riceverà la ſua profeſſione*, *ove-
ro da alcun' altro Fratello Cavaliero dell' iſteſſa militia
riceva gl' ornamenti ſecondo la conſuetudine*, *che s' oſſer-
va nel concederſi la militia*; *e finalmente con l' ordine ſu-
detto faccia la profeſſione. Però i Capellani*, *i ſervienti
d' armi*, *e d' officio*, *non è neceſſario ornargli di tali inſe-
gne militari.*
Primo enim verba illa, *è neceſſario*, videntur for- 25
mam ſubſtantialem inducere; nam in gradibus, ſeu
Ordinibus conferendis, omnia illa, de quibus non con-
ſtat, utrum ſint de ſubſtantia, vel non, invenitur ta-
men in jure, ut debeant fieri; intelliguntur eſſe de ſub-
ſtantia; & hoc pro regula conſtituit S. Raymundus *in
Summa lib.* 3. *de ætat. ordinand.* §. 11. incip. *Quid ſi ali-
qua*, *verſ. Ad hoc varia*, Gofred. *in ſumm. tit. de ætat.
& qualit.* §. *Unctionem autem*, Hoſtien. *in ſumm. tit. de
ſacr. unct.* §. *A quo*, *verſ. Conſilium tamen*, Archidiacon.
in cap. Quorundam, *ſub numer.* 3. *diſtinct.* 23. Henrich.
Boich. *in cap. final. numer.* 3. *ſupra de Sacram. non ite-
rand.* Hoſtien. Joan. Andr. Butr. Cardin. & omnes *in
c. unica*, & ibi dixi *nu.* 8. *&* 9. *ſupr. de Sacram. unct.* Et in 26
ſpecie ex verbis neceſſitatem deſignantibus formam ſub-
ſtantialem induci, ſcripſerunt Signor. de Homod. *conſ.*
87. *n.* 4 *&* 5. & reddens rationem, quia deficientibus ne-
ceſſariis, actus evidenter corruit, Albert. Brun. *in tract.
de form. tit. Quando aliquid cenſeatur traditum pro forma
fol.* 34. *concl.* 4. *poſt med. ver. Et ſecundum*, Signorol. Soc.

ſen. *conſ.* 283. *num.* 2. *lib* 2. *&* *conſ.* 92. *num.* 14. *&* 15. *lib.* 4. Pariſ. *conſ.* 19. *n.* 19. *lib.* 2. Bertazzol. *conſ. crimin.* 83. *n.* 1. Peregrin. *conſ* 99. *n.* 20. *&* 21. *lib.* 5.

27 Neceſſarè, quod neceſſarium quandoque exponatur, ideſt utile, & expediens, gloſ. *fin. in Clem.* 8. *de procur.* gloſ. *in l.* 1. *in verb. Neceſſarium*, *ff. ſolut. matrim. & in l.* 1. *in verb. Neceſſe*, *ff. de offic. Præfect. Prætor.* & quandoque ſignificet commoditatem, & honeſtatem, gloſ. *penult. in cap. Omnis*, 21. *q.* 4.

28 Quoniam id contingit non ex proprietate vocabuli, a qua in dubio non eſt recedendum, *leg. Non aliter*, *de leg.* 3. Calder. *conſil.* 24. *poſt princ. de præbend.* ſed quia hoc verb. quandoque improprietur propter ſubjectam materiam, ut notat gloſ. *in Clement. Attendentes*, *in verb. Debeant*, *de ſtat. Monach.* ubi ait illud verb. *Debeant*, eſſe præcepti, & neceſſitatem importare, & ſi quandoque ſapiat honeſtatem, illud eſſe ſpeciale: & ſequitur Abb. *in cap.* 8. *n.* 7. *infr. de deſponſat. impuber.* & Felin. *in cap. Nam concupiſcentiam*, *n.* 6. *ſupra de conſtit.*

29 Itaque neceſſitas ſuſcipiendi cingulum, de qua loquitur dictum ſtatutum ſecundum, non videtur ad bene eſſe, vel ſecundum quid, ſed ſubſtantialis, & præciſa: & quidem merito, quia S. Religio Hieroſolymitana a primæva ſua fundatione, non tantum ad hoſpitalitatem, ſed etiam ad militandum pro Fide fuit inſtituta, ut conſtat *ex ſtatuto ſecundo*, *tit. de reg.* & cingulum inſtituit, ut eſſe conſtitutivum gradus, & Ordinis militaris: ideoque cum Magnus Magiſter vult ex gratia transferre ſervientem ad gradum militiæ; ſola cinguli traditione citra ullam aliam ſolemnitatem id præſtat.

30 Sed quatenus verba illa ſtatuti, *e neceſſario*, formam ſubſtantialem non inducerent, negari tamen non poteſt, quin ex proprietate vocabuli deſignent præceptum, & obligationem, *ut capit. Quiſquis præceptis*, 14. *quæſt.* 1. ibi, *Quod imperatur*, *neceſſe eſt fieri*; nec non ibi, *Ubi præceptum neceſſitas eſt ſervientis*, *cap. Domino Sancto*, 50. *diſt.* & ibi gloſ. *in verb. Neceſſe*, & Archidiacon. *num.* 8. Felin. *in dict. cap. Nam concupiſcentiam*, *num.* 5. *&* 6.
31 *de conſtitut.* Quotieſcunque autem lex, vel ſtatutum præcipit, aut prohibet aliquid fieri, actus in contrarium geſtus eſt ipſo jure nullus, etiamſi lex, vel ſtatutum non procedat ulterius ad irritationem actus; caſus eſt *in l. Non dubium*, ubi Bart. *num.* 2. Bald *eodem num. in* 4. *notab. & num.* 11 Jaſon. *num.* 4. & communiter Legiſtæ, *Cod. de legibus*; unde non eſt vis, an verba ſtatuti, *e neceſſario*, importent formam, vel præceptum, quia utroque modo irrita eſt profeſſio facta ſine prævia traditione
32 cinguli, contra illius ſtatuti diſpoſitionem. Quæ regula maxime procedit in his, quæ habent perpetuam cauſam prohibitionis, ut hoc caſu, gloſ. *unica*, *in cap. Vides*, 10. *diſt.* Abb. *in cap Ad Apoſtolicam*, *num.* 11. *de regular.* poſt Joan. Andr. *ibidem num.* 3. *in verb. Obtineat.* Nec audiendus eſt Gabriel. Vaſquez *in* 1. 2. *diſput.* 165. *cap.* 2. dicens illam *leg. Non dubium*, cum ſit Juris Cæſarei, non habere locum in Religioſis, & perſonis Eccle-
33 ſiaſticis ab eo exemptis: imo nec in Regnis Hiſpaniæ, & Franciæ; quoniam non ita locutus fuiſſet, ſi advertiſſet legem illam eſſe canonizatam *in cap. Imperiali* 25. *quæſt.* 2. ut ibi Archidiacon. *in verb. Conſtitutione*, ad idem *cap. Ne nimia*, *de Religioſ. domibus*, *cap unico in princip. eo-*
34 *dem tit. lib.* 6. *cap. Quæ contra jus*, *de regul jur. eod lib.* Præterquam quod etiamſi *dict. l. Non dubium*, non eſſet ſpecialiter canonizata, adhuc tamen obligaſſet omnes, quia jus Canonicum ſtatuit, ut in his, in quibus non eſt contrarium expreſſe diſpoſitum per Sacros Canones ſervetur jus civile, *ut in c.* 1. *de nov. oper. nunciat.* & ibi omnes interpretes, Suarez *de legibus lib.* 3. *c.* 8. *n.* 3.

35 Deinde ponderanda ſunt verba illa prædicti ſtatuti ſecundi *de recept. fratr. Prima che pigli l'habito*, *&c.* nec non illa, *E finalmente con l'ordine ſudetto*, *&c.* Nam ordo datus per prius, & poſterius, cenſetur datus de forma, *cap. Quia propter*, *de elect. cap. final. de reſtitut. ſpoliat. & cap. Cum dilecta*, & ibi Felin. *numer.* 6. *verſ. Sextum ſignum*, ubicunque eſt prius, & poſterius, ibi eſt ordo, *de reſcript.* & voluit Bald. *in l.* 1. *numer.* 9. *verſ. Ex dicto ergo Roffrede*, *Cod. Ne liceat tertio provocare*, Rota *deciſ.* 167. *num.* 6. *part.* 2. *recent.* Idemque in verbis præcipientibus aliquid fore præmittendum, antequam fiat actus, tradiderunt Signorol. *conſil.* 115. *nu.* 3. Brun. *in tract. de forma*, *tit. Quando aliquid cenſeatur traditum pro forma*, *fol.* 34. *concluſ.* 4. *in fin.* Et in terminis quod Conſtitutio ſtatuens non aliter ad Religionem aliquem 36
eſſe admittendus, niſi prius facta diligenti inquiſitione de qualitatibus profitentis, inducat formam, itaut ea non ſervata actus ſit nullus, firmavit Rota in Toletana profeſſionis 27. Februarii 1595. coram Cardinali Pamphilio ſeniori, impreſſa apud Garziam *de beneficiis part.* 9.
cap. 2. *numer.* 330. *verſ. Neque obſtat.* Et eſt ratio, quia 37
forma in actibus hominum nil aliud eſt, quam partium ordinatio, ſecundum prius, & poſterius, ut dicunt Bald. *in tract. de jure Prothomiſ. num.* 15. *in fin.* Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 36. *gloſ.* 2. *num.* 26. *ad medium.*

Nec obſtat, ſi dicatur: cum traditio cinguli debeat 38
præcedere profeſſionem, non poteſt cenſeri de forma ſubſtantiali ipſius profeſſionis, quia quæ ſunt de forma ſubſtantiali actus, debent ſimul, & contemporanee cum actu expleri, Jaſ. *in leg. Univerſa num.* 10. *Cod. de prec. Imper. offerend.* ubi quod totus mundus ſequitur hanc doctrinam Paul. de Caſtr. *conſ.* 292. *col.* 2. *in fin. & col.* 3. *in princ. lib.* 2. Felin. *in dict. cap. Cum dilecta*, *num.* 4. *verſ. Quartum ſignum*, *de reſcriptis.*

Id inquam non obſtat, quoniam verba illa ſtatuti, 39
Sia ornato del cingolo della militia, non ſunt accipienda materialiter tantum pro nuda cinguli ſuſceptione, ſed formaliter, prout cingulum deſignat gradum militiæ, ut obſervat Fran. Menen. *de equeſtri*, *ſeu militari Ordin. Symbol. in c. De form. veter. & nova creandi equites*, *fol.* 4 *verſ. Hinc cingulo*; itaut ſit ſenſus, ut ante habitus ſuſceptionem debeat eſſe conſtitutus in dignitate, & gradu militari, in quo quidem gradu tunc conſtituitur, cum enſe, vel baltheo præcingitur. Gradus au- 40
tem militiæ per cingulum ſemel ſuſceptus ſemper durat, & ſemel miles ſemper remanet miles, quandiu non eſt exauthoratus, ut hic patet, *& in cap. Degradatio*, §. *Actualis de pæn lib.* 6. Atque ita dignitas militaris, de qua loquitur ſtatutum in ſenſu formali, eſt contemporanea cum profeſſione regulari, quia vera eſt aſſertio: Hic qui profitetur, modo eſt actu miles; ſicut in ſimili Ordo Epiſcopalis requirit ex neceſſitate conſecrationis, ut ordinandus ſit actu Sacerdos, ut ex communi Canoniſtarum ſententia ſcripſi *in c. Tuæ literæ*, *n.* 6. *de Cleric. per ſalt. promot. & in cap.* 1. *Maxime n.* 81. *de ordin. ab Epiſcop.* & tamen ſatis eſt, ut multo ante ſuſceperit Ordinem Preſbyteratus, quia character ſemel impreſſus ſem-
per remanet, *cap. Quod quidam*, 1. *qu.* 1. Præterquam 41
quod non eſt abſurdum, ut pro forma induci poſſit etiam aliquod præambulum, ut per Signorol. *conſ.* 115. *nu.* 3. & Roman. *conſ.* 236 *n.* 8. *verſ. Tertio.*

Ulterius obſervandum eſt hoc caſu profeſſionem 42
non fuiſſe factam in manibus Superioris Regularis, qui de jure communi poteſtatem habet incorporandi Religioni, *cap. Nulla*, 18. *quæſt.* 1. Abb. *in cap. Cum Eccleſia Vulterana*, *numer.* 9. *verſ. Prædicta procedunt*, *de elect.* & notatur *in cap final. de reg. lib.* 6. ſed emiſſa fuit in manibus Delegati Apoſtolici, qui per literas Papales habebat commiſſionem limitatam, & modificatam cum
clauſula, *Servatis ſervandis*: & cum negari non poſſit, 43
quin ſolemnitas cinguli ſervanda eſſet ex ſtatuto Religionis, utique ea non ſervata, profeſſio nullam habuit roboris firmitatem; quia quotieſcunque datur alicui poteſtas, ſeu mandatum ad aliquem actum explendum cum certis conditionibus, ſeu modificationibus, actus geſtus illis non ſervatis eſt ipſo jure nullus, etiam ſi conditiones illæ alias non eſſent ſubſtantiales: hæc eſt theorica gloſſæ notabilis in *Clement.* 2. *in verb. Inhibentes*, *verſ. Sed quæro*, *de jur. patron* quam ſequuntur Anchatan. *in cap. Statutum*, § *fin. verſ. Adverte*, *de reſcript. lib.* 6. Abb. *in capit. Ex parte*, *num.* 5. *de conſtitut.* & ibi etiam Felin. alios cumulans *num.* 2. *verſ. Secunda limitatio*, Roman. *conſ.* 203. *Quoad primum*, *n.* 7. Et in terminis quod ubi a principio conceditur poteſtas limitata alias non habenti recipiendi ad profeſſionem, receptio eam poteſtatem excedens ſit nulla, quamvis non adſit Decretum irritans, probant noviſſime Thomas Sanchez *ſuper Decalog. lib.* 5. *cap.* 4. *nu.* 26. Suarez *de Religione tom.* 3. *lib.* 6. *cap* 11. *num.* 4. *verſ. At vero ſi Religio*, & ante eos Lapus *alleg.* 86. *num.* 2. *ante fin. verſ. Item ex quo Religioſi*, *& duobus ſeqq.*

Quare non immerito Vicecancellarius Religionis re- 44
nuit prædictum Equitem deſcribere inter milites profeſſos, ob eam rationem, quia ex inſtrumento ejus profeſſionis non apparebat eum fuiſſe ornatum militiæ cingulo,

& Ma-

& Magnus Magiſter mandavit eidem Viceecancellario,
ut fidem traderet cum expreſſione cauſarum, ob quas
noluit prædictum inſtrumentum regiſtrare: & ita inter
ſtatutum 31. *in tit. de recept. Fratr.* quo præcipitur, ut
profeſſi extra Conventum deſcribantur in matricula,
alioquin pro Fratribus non habeantur, nec privilegiis
45 fruantur. Quod etiam eſt juri communi conſonum, *ut
l. Ex eo tempore, ff. de militar. teſtam* ibi: *Qui nondum
in numeris ſunt, licet etiam electi tyrones ſint, & publi-
cis expenſis iter faciant, nondum tamen milites ſunt*, &
notat Alexand. plurimos cumulans *in l. Centurio, n.* 23.
ff. de vulgar. ubi ait militem non matriculatum cenſeri
tanquam privatum, ſeu paganum.

46 Circa tertium, quatenus profeſſio non eſſet nulla in
vim dicti ſtatuti ſecundi *de recept. fratr.* extat tamen or-
dinatio prima eod. tit. edita in Capitulo Generali anno
1603. cujus hæc ſunt verba: *Ne de cetero tam in Conven-
tu, quam extra aliquis ad habitum noſtrum ſuſcipiendum
alio quocunque modo, gradu, ſeu denominatione admitta-
tur, niſi in tribus diſtinctis gradibus declaratis in ſtatut.*
2. 20. *&* 30. *de recept. fratr. factis & exhibitis probatio-
nibus nobilitatis, & legitimitatis reſpective bonis, & va-
lidis, juxta dictorum, & univerſorum aliorum ſtatutorum
formam & tenorem, decernentes quodcunque ſecus facien-
dum ita nullum fore, ut ſemper de invaliditate, ac nulli-
tate profeſſionis impugnari poſſit, & juſtitia mediante non
canonice admiſſi ad habitum dimittendum cogi poſſint, &
debeant.* Hactenus verba ordinationis, quæ cum ha-
beant explicite Decretum irritans, & non ſolum reſpi-
ciant admiſſionem ad profeſſionem, ſed etiam modum
admiſſionis, ut patet ibi, *Alio quocunque modo*, & rela-
tionem habeant ad ſtatutum ſecundum, in quo præſcri-
47 bitur ſolemnitas cinguli: conſequens eſt, ut hujuſmodi
ſolemnitas ſit ſubſtantialis, quia nemini dubium eſt,
quin Decretum irritans formam ſubſtantialem inducat,
Felin. *in c. Cum dilecta, n.* 6. *verſ. Quintum ſignum, de
reſcript.* Rota *diverſ. deciſ.* 215. *n.* 6. *ad med. par.* 1. Card.
Mantic. *deciſ.* 286. *n.* 2. *& ſeqq.* Gregor. XV. *deciſ.* 384. *n.*
9. Burart. *deciſ.* 479. *n.* 4.

48 Nec refragatur, quod prædicta ordinatio fuerit facta
a 16. Capitularibus, qui facultatem non habent decer-
nendi contra ſtatuta Ordinis, ut dictum fuit *deciſ.* 303.
49 *n.* 22. *& ſeqq. part.* 6. *recent.* & quod ordinationes hujuſ-
modi ſint temporales, & durent tantum uſque ad no-
vum Capitulum Generale, *ut in ſtatut.* 3. *de verb. ſignific.
& in deciſ.* 109. *n.* 1. *part.* 7. *recent.* ubi amplius fuit di-
ctum hoc procedere, etiam ſi contingat has ordinatio-
nes a Sede Apoſtolica confirmari, quia hoc intelligitur
cum eadem qualitate temporali, idemque habetur *in de-
ciſ.* 458. *n* 3 *part.* 3. *recent.*

50 Nam reſpondetur contrarium conſtare ex Bulla Pauli
V. confirmatoria earundem ordinationum, qua ſtatutum
eſt, ut vim habeant, donec revocatæ, abrogatæ, vel
immutatæ non fuerint per futura Capitula Generalia,
quod hoc caſu factum non legitur; ideoque ſemper du-
rant, quandiu non revocantur, & eſt communis opi-
nio, ut atteſtatur Felin. *in c. Ex litteris, n.* 10. *verſ. Eſt
majus dubium, de conſtit.* & Dec. *conſ.* 108. *Iſta videtur
quædam n.* 4. *& in fin.*

51 Itaque cum ſolemnitas cinguli ſit de forma, neceſſa-
rio ſequitur, ut ea non ſervata, profeſſio ſit ipſo jure
nulla, *leg. Julianus, §. Si quis, C. Ad exhibendum, l.
Cum hic, §. Si prætor, ff. de tranſact. leg. Conſtitutioni-
bus, in fin. ff. Ad municipal l.* 1. *C. de præd. Decurion lib.*
10. *cum concordant.* gl. *in c. Cum dilecta, in verb. Irritum*
& ibi Abb. *n.* 4. Felin. *n.* 6. & communiter DD. *de reſcript.*
Forma enim etiam in minimis ſervanda eſt, alias actus
eſt nullus, Butr. *in c. Piſanis, n.* 9. *in fin de reſtitut. ſpol.*
Felin. *dict. cap. Cum dilecta, nu.* 10. *verſ. Amplia decimo*,
Marſil. *conſ.* 65. *n.* 12. Soccin. jun. *conſ.* 467. *n.* 13. *& ſeqq.
lib.* 2. Dec. *conſ.* 532. *num.* 5. Roland. *conſ.* 72. *n.* 58. *lib.*
3. Rimin. jun. *conſ.* 467. *num.* 13. quam regulam pluribus
exornat Lancellot. Gallia. *conſ.* 31. *n.* 14. *& pluribus ſeqq.*
52 Et in dubio omnis forma a jure tradita cenſetur ſub-
ſtantialis, & de eſſentia actus, ut Bald. loquit *in l. Com-
parationes, n.* 8. *Cod. de fid. inſtrum.* & ſequuntur Decius
conſ. 110. *num.* 6. *verſ. & forma tradita*, Decian. *conſ.* 72.
num. 20. *lib.* 2. Rimin. jun. *dict. conſ.* 467. *n.* 8. Tiraquell.
de retract. lignag. §. 36. *gloſ.* 2. *n.* 29.

Ex prædictis conſtare videtur cinguli ſuſceptionem in
Ordine Hieroſolymitano eſſe de ſubſtantia profeſſionis
in gradu militum: ac proinde profeſſionem expreſſam,
ut præfertur, emiſſam non valere.

Ex hoc autem neceſſario ſequitur, ut nec initet pro- 53
feſſio tacita, quia cum Eques prædictus militiæ cingu-
lum nunquam ſuſceperit, ſi defectus hujuſmodi obſtitit
profeſſioni expreſſæ, quæ eſt profeſſio vera, longe ma-
gis obſtitit tacitæ, quæ eſt præſumpta, cum tacitum non
poſſit operari pluſquam expreſſum, *leg. Cum quid, ff.
Si certum petatur*, & ita in hac materia firmant Phi-
lipp. Prob. *ad Monac. in cap.* 1. *num.* 4. *de Regular.* Soccin.
& alii complures, quos citat Sanchez *ſuper Decalog. lib.*
6. *cap.* 3. *n.* 14. *&* 18. Ideoque in Bulla declaratoria Con-
ſtitutionis Sixti Quinti contra illegitimos, quæ incip.
Ad Romanum, §. 13. *in* 2. *declarat. in Bullar. tom.* 2. *pag.*
604. ſic legitur: *Sed cum eadem ratio vigeat in tacita pro-
feſſione omittenda, quæ militat in expreſſa, ſtatuimus,
quod in quibuſvis Ordinibus, & Religionibus neque etiam
tacita profeſſio quorumcunque Religioſorum induci poſſit, nec
inducta intelligatur, niſi in receptione Conſtitutionis for-
ma ſervata fuerit.* Et eadem ratione Decreta Clementis
VIII. quæ irritant profeſſionem emiſſam in Conventu
non deſignato ad recipiendos Novitios, impediunt et-
iam profeſſionem tacitam, ut fuſe probavi *in cap. Per-
latum, numero* 23. *& ſeq.* ſupra, de iis quæ vi metu've
cauſa, ubi etiam poſui alia exempla his ſimilia. Et eo
magis, quia hæc ſolemnitas cinguli inducta eſt ex ſta-
tutis Ordinis a Sede Apoſtolica confirmatis, ſuper qui-
bus Generale Capitulum poteſt diſpenſare, ut expreſſe 54
legitur in Bulla Pauli Quinti confirmatoria ordinationum
ipſius Religionis.

Quibus accedit, quod hoc caſu videtur defuiſſe con- 55
ſenſus tum Religionis, qui ſecundum omnes neceſſario
exigitur ad inducendam tacitam profeſſionem, Cardin.
in cap. Porrectum in fin. de regul. Abb. *in cap. Vidua, nu-
mer.* 5. *eodem tit.* Silveſt. *in verb. Religio*, 3. *quæſt.* 19. *in
princ.* Tabien. *in verb. Novitius, quæſt.* 5 *num.* 6 Navarr.
comm. 4. *de regul. num.* 73. *&* 74. cum Religio integro
ſexennio noluerit dictum Equitem uti profeſſum agno-
ſcere, nec in albo profeſſorum deſcribere: tum etiam
ipſius Equitis, qui tanquam miles præſumitur ignoraſſe
diſpoſitionem juris inducentis tacitam profeſſionem ex
ſuſceptione habitus, & actibus profeſſorum: & hæc ta- 56
cita præſumptio ſufficit ad excludendam tacitam profeſ-
ſionem, ut noviſſime firmavit Rota in Ulixbonen. Pro-
feſſionis 10. Decembris 1646. *verſ. Nulla adeſt ratifi-
catio in fine*, coram Arguelles his verbis: *Ex geſtatio-
ne habitus, & actibus ſolis profeſſis convenientibus non
inducitur profeſſio, niſi ſciat per hoc tacitam profeſſionem
facere, quia miles ignorantia juris comparatur mulieri.*

Sed his minime obſtantibus dicendum eſt, cingulum 57
nullatenus eſſe de ſubſtantia profeſſionis militaris, ſive
ſpectemus jus commune, ſive ſtatuta, vel ordinatio-
nes Religionis Hieroſolymitanæ. Nam quod attinet 58
ad jus comune, in Templariis, Hoſpitalariis, & Hie-
roſolymitanis, quorum ſæpe in jure fit mentio, *ut in
cap. Canonica, infra de ſent. excommunic.* & plene no-
tarunt *in cap.* 1. *gloſ. in verb. Perſolvant, de verbor. ſigni-
ficat. lib.* 6. nullibi cautum reperitur, ut ornari debeant
cingulo militiæ; & quod non eſt Sanctorum Patrum
Decreto ſancitum, ſuperſtitioſis non eſt adinventioni-
bus præſumendum, *cap. Conſuluiſti*, 2. *q.* 5. *capit. Inter
corporalia poſt. med verſ. Unde ſi circa de transl. Epi-
ſcop.*

Juxta autem, & argumenta ſupra in contrarium ad-
ducta a *num.* 4. non procedunt in milite Regulari, ſed
in milite ſeculari, qui præcingitur enſe, & calcaribus.
Et hanc differentiam agnovit Pontificale Romanum;
nam in rubrica de Benedictione novi militis, quæ eſt
penult. *lib.* 1. poſuit hanc ſolemnitatem cinguli, & cal-
carium; cujus tamen non meminit in ſequenti Rubrica 59
de creatione militis Regularis, ut dictum eſt ſupra *nu-
mer.* 7. *&* 21. Quinimo cum in antiquo Pontificali in
creatione militis Regularis cautum eſſet ut infra, vide-
licet: *Tunc imponit ei Crucem, ſive Spatham, aut aliud
ſignum, ſive habitum illum, quo milites illius Ordi-
nis, quem intendit profiteri, uti conſueverunt*; poſtea in
Pontificali emendato juſſu Clement. VIII. hæc ſpathæ,
ſeu cinguli impoſitio tanquam ceremonia omnino ac-
cidentalis, & extrinſeca ad ornatum pertinens merito
fuit prætermiſſa; ut atteſtatur Gaſpar Servantius San-
ctiſſimi D. N. Ceremoniarum Magiſter, in hæc verba:

Io infraſcritto faccio fede, che ſe bene avanti la reforma del Pontificale antico fatta à tempo della ſan mem. di Clemente Ottavo era uſanza nel dare l'habito à Cavalieri Regolari, ò di Malta, o di San Giacomo, ò di San Giorgio, ò altri ſimili avanti di ricevere la loro profeſſione, quando ſi faceva in mano del Papa, ò d'altro Delegato Apoſtolico, di crearli Cavalieri con le ceremonie di ſpada, e ſproni, regiſtrata nel medeſimo Pontificale alla Rubrica penultima del lib. primo, perche così preſcriveva la Rubrica ultima de creatione militis Regularis, *all'iſteſſo lib. primo; e così in conformità ſi trova notato nel libro de' giuramenti, del quale ſi ſervivano i Maeſtri delle Cerimonie di quel tempo, quanto ne i loro Diarii, che ſono appreſſo di me, nondimeno doppo la riforma predetta, perche nel novo Pontificale fù in ſpecie riformata la Rubrica* de creatione militis Regularis, *e fù riſtretto l'atto alla ſola impoſitione dell'habito, o ricevimento di profeſſione, e fù levata la cerimonia ſudetta di creare li Cavalieri con ſproni, e ſpada: perciò nel libro de' giuramenti, che hanno uſato da quel tempo in quà i Maſtri delle Ceremonie, e nelli Diarii da loro tenuti, che ſi trovano appreſſo di me, è notata la formola di queſt'atto, e l'atto medeſimo ſenza queſta Ceremonia. E in queſta conformità ſono ſtato inſtrutto dalla buon. mem. del Signor Paolo Alaleona mio Zio, che fu Maſtro delle Ceremonie ne' Pontificate di Clemente VIII. Leone XI. Paolo V. Gregorio XV. & Urbano VIII. e così ho doppo prattiato più volte, &c. Io Gaſparo Servantio Maſtro delle Ceremonie di Noſtro Sig. affermo quanto di ſopra manopropria.*

60 Ratio autem differentiæ inter militem ſecularem, & Regularem ea reddi poteſt, quia cum miles ſecularis nullam emittat profeſſionem, neceſſe eſt, ut dignitas militaris illi conferatur ab habente authoritatem per aliquod ſignum ſenſibile; & ſic per traditionem cinguli, & calcarium, ut notant omnes *in leg. penult. ff. Ex quibus cauſ. major.* Nam, ut inquit S. Thomas *in 4. ſent. diſt. 4. artic. 2. ad 2.* cum qualibet poteſtate exterius datur aliquod viſibile ſignum illius poteſtatis, ſicut Regi datur corona, & ſceptrum; & Pontifici mitra, & baculus, & annulus. At vero cum miles Regularis ſolemnem emittat profeſſionem a militibus illius Ordinis emitti conſuetam, & per hujuſmodi profeſſionem cum impoſitione habitus creetur miles Regularis, ut in Pontificali; merito ornatus cinguli, ſeu aliud ſenſibilem ſignum ad creandum militem Regularem non exigitur.

61 Quin etiam ulterius cogitanti verius videtur nec in milite ſeculari de jure ornatum cinguli eſſe ſubſtantialem, quod conſtat *ex leg. Filiusfamilias, ff. de milit. teſtam.* ubi dicitur: Filiusfamilias equeſtri militia exornatus, in Comitatu Principis retentus, cingi confeſtim juſſus eſt: & ſi primo fuit creatus miles, & tertio loco cingulo militari præcinctus: & ideo gloſ. *in ver. Confeſtim*, ex eo textu deducit regulam quam multis ſimilibus exornat, videlicet ſtatim, ſeu proxime cingendus habetur pro cincto; & Bart. in ſumma illius textus ſimiliter notat haberi pro facto quod de proximo eſt faciendum, & Lucas de Penna *in leg. His quidem, num. 5. Cod. qui militar. poſſ. lib.* 12. ex eadem lege notat militem paratum accingi, haberi pro accincto: & ita intelligunt verbum, *Confeſtim*, cum aliquo temporis in-

62 tervallo, *ut l. 2. §. Confeſtim, ff. ad Tertullian.* Ergo cingulum non poteſt cenſeri de forma ſubſtantiali gradus militaris: quia tametſi ſubſtantialia actus quandoque poſſint præmitti, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra *n.* 41. tamen ſolemnitas, quæ poteſt ſubſequi, nunquam dicitur de ſubſtantia, vel forma, Bald. *in leg. Univerſa, num. 2. verſ. Quandoque lex, C. de precib. Imper. offer.* Felin *in cap. Cum dilecta, numer. 6. verſ. Sextum*, ibi, *Quando vero ſolemnitas, de reſcrip.* & latius *in capit. Quoniam in princ. ut lit. non conteſt.* & ratio eſt evidens, quia implicat contradictionem, ut actus ſit prius in actu productus, & poſtea recipit eſſe a forma, quæ dat eſſe rei, *leg. Julianus, § Si quis ff. ad exhiben.* quia ſic eſſet, & non eſſet, quod eſt impoſſibile, *leg. Ubi repugnantia, ff. de regul. jur.* Ita-

63 que ornatus cinguli in milite ſeculari non requiritur niſi quoad hoc, ut tanquam miles perfectus gaudeat privilegiis militaribus: & ita loquitur textus *in d. leg. Filiusfamilias, ff. de milit. teſtam* & notat Accurſ. *in leg. penult. ff. Ex quibus cauſ. major.* dicens ad hoc ſex neceſſaria eſſe, & quarto loco commemorat, ut enſe cingatur; & tradit poſt alios Ripa *in leg. Centurio, n. 9. verſ. Prima quia, ff. de vulg.* & ita etiam intelligi debet *ſtatut. 31. de recep. frat.*

quod non matriculati pro Fratribus non habeantur, id
eſt privilegiis non fruantur. Et ideo requiſita gloſſæ *in* 64
d. l. penult. appellat ceremonias Pariſ. de Put. ſupra citatus
n. 6. nec hodie ſunt prorſus in uſu, teſte Afflict. *ad Conſtitut. Neapol. lib. 1. de illicit. port. armor. n.* 29. ubi in ſpecie aſſerit, hanc ſolemnitatem cinguli tanquam inutilem & accidentalem, una cum aliis eſſe ſublatam, & ſufficere, ut miles vacet militiæ ad hoc, ut gaudeat militum privilegiis. Idemque affirmant *in d. lect. Centurio*, Alex. *n.* 23 & Ripa *d. n.* 9. Ideoque ut adnotavit Franciſc. Mennen. *de equeſt. ſeu milit. Ordin. Symbol. in c. de forma veteri, & nova creandi Equites, fol. 4. verſ. Hinc cingulo*, cum priſco more in creatione militis ſolemnitas cinguli adhiberetur; ideo retenta eadem forma loquendi, dicitur etiam hodie decorari cingulo, qui miles crea-
tur, etiamſi ea ſolemnitas non ſervetur. Quo factum 65
eſt, ut cingulum translative accipiatur pro inſigni cujuslibet dignitatis, etiamſi enſis non applicetur, ut obſervat Petr. Gregor. Tholoſan. *in ſyntagm. juris univerſ. c. 30. n. 13.* & patet ex *c. Ex antiquis, in princ. 54. diſt.*
ubi Clericus dicitur cæleſtis militiæ cingulo præcingi, & 66
tamen Clericus nec enſe accingitur, nec calcaribus, *c.*
Quicunque, ſi ſecundo, 23. q. 8. Et multoties in jure cin- 67
gulum pro dignitate ipſa uſurpatur, ut *l. 2. C. de metatis, & epidemeticis eod. lib. & l. fin. C. de prapoſit. ſacr. Cubicul d. lib.* 12. & not. gloſ. *in Authent. Juſjurandum, quod præſtatur ab his*, quæ exponit verbum, *Cinguli*, id eſt dignitatis.

Nec applicatur ſimile de milite cæleſtis militiæ, quia 68
in collatione Ordinum materia, & forma ſunt de neceſſitate Sacramenti ex inſtitutione Chriſti, ut dixi *in cap. Cum contingat, num. 2. de ætat. & qualit.* Præterquam quod degradatio Clerici fit etiam per ablationem ornamentorum, quæ ad ſubſtantiam Ordinis non pertinent, *ut in dict. cap. Degradatio*, ibi *Veſtimento, ſeu ornamento, de pœn. lib. 6.* & ex his patet etiam ſolutio ad objecta.

Sed quidquid ſit in milite ſeculari, certe in milite Re- 69
gulari, de quo nunc agimus in jure de hac ceremonia cinguli, ut prædixi *n.* 58. nil cautum reperitur; & in univerſis Ordinibus Regularibus ſubſtantia profeſſionis conſiſtit in tribus votis ſolemnibus Obedientiæ, Paupertatis, & Caſtitatis, *c. Cum ad monaſterium, §. Nec æſtimet*, juncta gl. *ultim. & c. Monachi, de ſtatu Monachor. Clement. 1. de Religioſ. domib.* Conc. Trid. *c. 1. ſeſſ 25. de Regul.* Navarr. *conſ. 12. eod. tit.* Rota *deciſ. 216. n 3. part.*
2. diverſ. Habitus vero ſuſceptio, quamvis ſimul, & 70
contemporanee cum actu profeſſionis, & per manus ejus qui ad Religionem acceptat, nihilominus quia accidentalis, & extrinſeca eſt profeſſioni, non eſt de ſubſtantia Monachatus: imo valet profeſſio ſine ſuſceptione habitus Religionis, ut eſt caſus *in c. Porrectum*, & ibi Jo. Andr. Butr. Card. & omnes *ſupra de Regul. & in c. Quia ingredientibus, de teſtament.* ubi Abbatiſſa declaratur profeſſa, quæ tamen nunquam induit habitum Monialium.

Nec refragatur, quin potius favet Pontificale Romanum ſupracit. *n.* 21. nam illa verba, *In primis imponit ei habitum, deinde recipit profeſſionem*, aperte oſtendunt, habitum eſſe quid præambulum ad profeſſionem: e converſo autem in hac ipſa Religione ex ſtatuto ſecundo de receptione Fratrum miles primum emittit profeſſionem, deinde recipit pallium cum Cruce, qui eſt habitus profeſſorum: & ita obſervatum fuit in noſtro Equite, qui prius emiſit tria vota ſubſtantialia, & poſtea habitum Regularem ſuſcepit, ut in inſtrumento ſuæ profeſſionis, & conſequenter habitus ad ſubſtantiam profeſſionis pertinere non poteſt, ut patet ex dict. ſupra *n. 38. & 62.*
Ergo idem dicendum de cingulo; nam, aut volumus mili- 71
tiæ cingulum contineri appellatione habitus, juxta text. *in l. Veſtis, ff. de aur. & argent. legat.* & ſane ſi habitus non eſt de ſubſtantia, utique nec cingulum; aut volumus cingulum eſſe quid diverſum ab habitu (quod verius videtur, ut patet ex ſtatuto ſecundo de recept. Fratrum) & tunc longe minus poteſt cenſeri ſubſtantiale, cum ſit ceremonia magis remota, & extrinſeca, quam habitus Regularis. Ideoque ex ſtatuto ſecundo de recept. Fratrum ornatus cinguli præcedere debet habitus ſuſceptionem: & ita inter alia accidentales ceremonias profeſſionis militaris in hac ipſa Religione Hieroſolymitana recenſetur ab Antonio Poſſevino, quem refert Franciſc. Menna in libel-

libello, cui titulus, *Militiarum Origines*, *fol.* 33. & in
72 antiquo Pontificali Romano impoſitio ſpathæ, ſeu cin-
guli non præſcribebatur præciſe, ſed alternative, ut pa-
tet ex illis verbis: *Tunc imponit ei Crucem, ſive ſpa-
tham, aut aliud ſignum, ſive habitum, &c.* quod evi-
denter oſtendit hanc ceremoniam ſemper fuiſſe acciden-
talem, quia alternativa diſpoſitio non dicitur præciſe al-
terum continere, §. *Huic autem, inſtitut. de action.* De-
cius *in cap. Inter ceteras, in* 3. *notab. de reſcript.* & ſic-
ut habitus non eſt ſubſtantialis, ut oſtenſum eſt ſupra
num. 70. ita nec ſpatha, cum omnia ponantur ſub ea-
dem oratione, & verborum ſtructura; ideoque æqualis
debeat eſſe determinatio, *l. Jam hoc jure*, §. *Sed ſi*, &
ibi Bart. *num.* 1. *ff. de vulg. & pupill. cum ſimil.* Hæc de
jure communi.

73 Quod autem ſpectat ad ſtatuta hujus Religionis, ſi-
militer certum eſt eſſentiam profeſſionis conſiſtere in tri-
bus votis ſubſtantialibus, ut ſatis liquet ex *ſtatuto ſecun-
do de regula*: & quamvis tres ſint gradus in ea profiten-
tium, de quibus in præallegat. *ſtatut.* 2. *de recept. fra-
trum*, omnes tamen unica forma profeſſionem emittunt,
ut *ſtatuto primo de regul.*

74 Tota igitur difficultas reſtringitur ad intellectum di-
cti *ſtatuti ſecundi de recep. fratrum*, in quo ſcribentes
pro Equite potiſſimum ſe fundant, ut cingulum ſit de
ſubſtantia profeſſionis, tum ponderando verba, *è ne-
ceſſaria*, tum ponderando illud prius, & poſterius, *pri-
ma che pigli l'habito*, ex quibus contendunt formam ſub-
ſtantialem fuiſſe inductam, ut in argumentis contrariis
ſupra a *numero* 25.

Sed pro ſolutione obſervandum eſt hanc rubricam,
quod verba neceſſitativa, & ordo datus per prius, &
poſterius inducant formam annullativam actus in con-
trarium geſti, recipere quatuor notabiles limitationes,
quæ caſui noſtro apertiſſime accomodantur.

Limitatur enim primo, ut non procedat, quando ea-
dem vel alia jura dicunt actum valere: ut poſt Tancre-
dum declarat Joan. Andr. in *cap. Ad Apoſtolicam, num.*
3. *verb. Obtinet, de regular.* cum quo tranſeunt com-
75 muniter DD. ut ibi teſtatur Abb. *num.* 11. Hoc autem ca-
ſu profeſſionem ex omiſſione cinguli non eſſe nullam,
ſatis conſtat ex *ſtat.* 24. *de recept. fratrum*, quo cau-
tum eſt, ut infra, videlicet: *Chi ſarà ricevuto contro la
forma degli ſtatuti, ſe ſarà Cavaliero, ſia ridotto a Frà
ſervente, ſe ſarà Frà Capellano a Frate d'obedienza,
76 e ſe ſarà Frà ſervente d'arme, ſi reduca a Frà ſervente
d'officio, e ſia inhabile ad ogni amminiſtratione di Com-
mende, o beni dell'Ordine noſtra.* Pœna enim hæc ſpe-
cialis utique tollit aliam pœnam annullativam actus,
Bald. in *l. Non dubium, num.* 28. *C. de legib.* Card. in
Clem. 1. *numer.* 2. *de reſcript.* Quod proculdubio locum
habet hoc caſu, in quo pœna ſpecialis non ſe compati-
tur cum pœna nullitatis, ut ibi per Bald. nam ſi profeſ-
ſus in gradu militis non ſervata forma ſtatutorum deji-
citur non a Religione, ſed ad gradum inferiorem, &
redditur inhabilis ad Commendas, utique neceſſario ſup-
ponitur valide profeſſus; alioquin ineptra eſſet inhabili-
tatio ad Commendas, quæ non dantur niſi militibus
profeſſis: nec talis poſſet cogi quacunque auctoritate
ad permanendum in Religione in gradu inferiori, quia
conſenſus liber eſt de intrinſeca ratione voti, ut dixi in
cap. Tua litera, n. 50. *de Cler. per ſalt. promot.*

77 Nec refert, quod hujuſmodi ſtatutum fuerit caſſa-
tum, & abrogatum ab ultimis duobus Capitulis Gene-
ralibus anno 1612. & 1631. ut in ordinatione 8. *de
recep. fratrum*. Quoniam abrogatio, & correctio facta
fuit quoad pœnam adjectionis ad gradum inferiorem,
ſed illius mens quoad validitatem receptionis non fuit
correcta, & adhuc durat, argum. *l. Eas, ff. de cap. di-
minut.* & notant Joan. Andr. & Gemin. in *c.* 1. §. *Illum
autem, in fin. de reſtit. ſpoliat. lib.* 6. Nam ſi ante annum
1612. quo prædicta ordinatio edita fuit, verba illa,
è neceſſario, non importabant formam annullativam a-
ctus, & profeſſio contra formam ſtatutorum non erat
irrita: utique nec hodie irrita erit, cum nullum ſtatu-
tum novum reperiatur, quod hanc nullitatem induxe-
rit, ad gloſſ. *in cap. Conſtitutionem, in verb. Proroga-
mus, in fin. de reg. lib.* 6.

78 Præterea in ſtatuto primo de receptione Fratrum, ubi
præſcribitur forma recipiendi Novitios ad profeſſionem,
ut patet ex rubrica, quæ inſcribitur: *Come devono eſſere
ricevuti li fratelli della Religione Geroſolimitana alla pro-
feſſione*; nec verbum quidem reperitur de ornatu cingu-
li. Imo in ſtatuto ſecundo de Regula, ubi fit ſpecialis
mentio de gradu militari, ſubſtantialia Regulæ dicuntur
conſiſtere in tribus votis Obedientiæ, Caſtitatis, &
Paupertatis: ſed de cingulo agitur tantummodo in ſta-
tuto ſecundo *de recep. fratrum*, ubi tractatur de diviſio-
ne graduum, ut conſtat ex illius rubrica, *Della diviſio-
ne de' gradi de' fratelli dell'Ordine noſtro*. Quod eſt ar- 79
gumentum evidens hanc ceremoniam cinguli ad ſub-
ſtantiam profeſſionis non pertinere, ſed ad ornatum, &
diſtinctionem graduum duntaxat: alioquin de illa agen-
dum fuiſſet in ſtatuto præcedenti, qui eſt locus, ubi
ſubſtantialia profeſſionis præſcribuntur, arg. *in* 1. *Con-
ſtitut. Codicis. Quibus*, ibi, *& congruis titulis ſubdere*:
ex eo enim, quod aliqua materia ponitur ſub aliquo ru-
bro, judicatur eſſe illius naturæ, cujus eſt rubrum, gloſſ.
in *cap.* 1. *in verb. Conſervatores, in princip. & in cap. Si
ſuper gratia, in verb. Principalis, ver. Sed executor, de
offic. deleg. lib.* 6. Everard. *in loco a rubro, num.* 4. *verſ.
Tertio*: & ſic verba illa, *è neceſſario*, ſunt intelligenda
de illa neceſſitate, quæ requiritur ad diſtinguendum gra-
dum militarem a gradibus Capellanorum, & ſervien-
tium, non autem de neceſſitate requiſita ad valorem
profeſſionis.

Limitatur ſecundo ſupraſcripta theorica, ut locum 80
non habeat in profeſſione, in qua propter gravitatem ma-
teriæ ſpeciale eſt, ut lex, vel ſtatutum non cenſeatur
tradere formam ſubſtantialem, niſi adjiciat decretum ir-
ritans, Abb. *in cap. Porrectum, num.* 13. *de regul.* Silveſt.
in verb. Religio, 3 *quæſt.* 1. & 18. *in fin.* Tabiena *in eo-
dem verbo*, qu. 11. *num.* 12. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.*
12. *cap.* 5. *quæſt.* 7. *in fin.* Sanchez alios referens *ſuper De-
calog. lib.* 3. *cap.* 3. *numer.* 4. Quod procedit, etiamſi da- 81
tus ſit ordo per prius, & poſterius ut in terminis eſt
textus in *cap. Ad Apoſtolicam, de regular.* ubi refertur
antiquum præceptum negativum, ne Monachus fiat an-
te unius anni probationem, & ita eſt ibi prius, & po-
ſterius; & tamen profeſſio facta in Ordinibus non Men-
dicantium infra annum probationis valida eſt: quia, ut
ibi dicitur, multa fieri prohibentur, quæ facta tenent;
licet ſecus ſit poſt Concilium Tridentinum, quia *cap.* 15.
ſeſſ. 25. *de regul.* habet clauſulam Decreti irritantis. Ad
idem textus in *cap. Si vir, & uxor*, 27. *quæſt.* 1. ubi præ- 82
cipitur, ut ſi vir, & uxor pro ſola religioſa vita diver-
tere inter ſe conſenſerint, nullatenus ſine Epiſcopi con-
ſenſu, hoc eſt licentia, id fiat: & ſic eſt etiam ibi prius,
& poſterius, cum Epiſcopi licentia debeat ingreſſum
Religionis præcedere, & nihilominus ſi conjuges profi-
teantur hujuſmodi licentia non præmiſſa, tenet profeſ-
ſio, ut ibi firmat gloſſ. *in verb. Conſenſu*, Archidiacon.
n 2. Bellamer. & Turrecrem. *num.* 1. & tamen textus uti-
tur dictione illa, *nullatenus*, quæ importat nullitatem
actus ipſo jure, ut in *Authen. Si qua mulier*, juncta gloſſ.
*in verſ. Nullatenus, C. Ad Senatus, conſul. Vellejan. Cle-
men. ultim. cum gloſſ. in verb. Nullatenus, de ſequeſtr. poſ-
ſeſſ. & in Clem.* 1. ubi gloſſ. *eod. verb. de ætat. & quali-
tat.* Cardin. in *cap. Super literis, nu.* 5. *in fin.* & ibi etiam
Andreas Siculus *num.* 82. *verſ. Vim etiam, de reſcript.*
& habet vim Decreti irritantis, Felin. *cap. Ex literis*, 83
num. 7. *in* 5. *caſu, de conſtitut.* Rota *deciſ.* 24. *n.* 4. *part.*
2. *diverſor.* Rurſus ad idem eſt Concilium Tridentinum
cap. 17. *ſeſſ.* 25. *de regular.* ubi ſtatuitur per prius, & po- 84
ſterius, ut puella profeſſionem non emittat, antequam
Epiſcopus exploraverit ejus voluntatem; & tamen pro-
feſſio facta non præmiſſa hujuſmodi exploratione, vali-
da eſt, ut per Menoc. *conſ.* 396. *num. ultim. volum.* 4. &
alias cenſuit Sacra Congregatio ejuſdem Concilii Inter- 85
pres. Item quamvis in aliquibus Religionibus adſint ſta-
tuta, ut nullus admittatur ad profeſſionem, qui ſaltem
decimum octavum ætatis ſuæ annum non attigerit, vel
vigeſimum non expleverit, ut in Ordinibus Minorum,
& Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum;
tamen ſi quis ſtatim profiteatur in prædictis Religioni-
bus anno decimo ſexto expleto, profeſſio ex hoc capite
non eſt invalida, ut tenent complures ex modernis, ar-
gum. *d. cap. Ad Apoſtolicam, de regular.* & ſimiliter de-
claravit Sacra Congregatio Concilii.

Limitatur tertio doctrina Baldi, quod præpoſteratio 86
ordinis vitiet actum, ut procedat tantum in formalibus,
& in his, quæ ſunt de ſubſtantia, ut in *c. Cum dilecta*,
de

Digitized by Google

de reſcript. l. Prolatam & ibi Bart. *num. 4. C. de ſentent. l. Ut debitum, C. de heredit. act. l. 2. §. Si Prius, ff. de vulgar. & pupillar.* Paul. de Caſtro *conſ. 311. Viſis actis, numer. 3. verſ. Nam præpoſteratio, in his, quæ ſunt de ſubſtantia vitiat. libr. 1.* Marant. *in proœm. prax. num. 5.* exemplum in *capit. Quia propter, ſupra de elect.* Primo enim eligendi ſunt ſcrutatores, qui deinde ſcrutari debent vota ſingulorum, mox vota in communi ſunt publicanda, tandem ſequi debet communis electio; & hi actus omnes ſunt ſubſtantiales; unde ſi fiat præpoſteratio, electio non tenet, ut ibi firmant gloſſ. *in verb. Sanior,* Hoſtien. *num. 44. verſ. Decimum octavum,* Abb. *numer. 16. eodem verſ. & nullus diſcrepat.* At vero in aliis actibus, qui ex ſui natura ſubſtantiales non ſunt, ut de ornatu cinguli probatum eſt ſupra, præpoſteratio non vitiat; nam ſi totalis illorum omiſſio actu non obeſt, longe minus præpoſteratio, ut bene per Paul. de Caſt. *conſ. 232. in cauſa, quæ vertitur, col. 1. poſt medium, verſ. Non obſtat prædictis, & colum. 2. lib. 1.*

87 Limitatur deinceps theorica ſupraſcripta, ut non procedat, quando ſtatuentes, ubi volunt actum eſſe irritum, ex ſtylo apponunt Decretum irritans: tunc enim non intelligitur data forma, ubi hoc Decretum non repe-
88 ritur, etiamſi verba ex ſui natura ſint apta formam inducere, quia ſtylus hujuſmodi maxime eſt attendendus ad intelligentiam ſtatutorum, Alex. *conſ. 116. num. 7. lib. 6.* late Fel. in *cap. 2. col. 1. de fide inſtrum.* Extat hac de re inſigne exemplum in Conſtitutione Gregor. XV. de Ro-
89 mani Pontificis electione; nam in § *Matura itaque,* ſtatuitur electionem fieri aliter non poſſe, quam in conclavi, & eo clauſo, ac poſt celebratum prima die Sacroſanctum Miſſæ ſolitum ſacrificium, & ſic non modo eſt ibi datus ordo per prius, & poſterius; ſed etiam per illa verba, fieri aliter non poſſe, quæ ex ſui natura formam ſubſtantialem inducunt, ut tradit Fel. in dicto *cap. Cum dilecta, num. 6. verſ. Septimum ſignum,* ubi in diſpoſitione dicitur, aliter fieri non poſſit, ibi eſt data forma, *de reſcript* Decius *conſ 528. num. 11.* Pariſ. *conſ. 19. num. 20. lib. 2* & tamen quia forma ſubſtantialis perſtringitur cum Decreto irritante infra *in §. Quod ſi electio,* ubi de Miſſa
90 nulla fit mentio, certum eſt Miſſæ ſacrificium ad formam electionis non pertinere. Hoc autem caſu ubi ſtatuentes voluerunt actum eſſe nullum, explicite appoſuerunt Decretum irritans, ut conſtat ex *ſtatuto 22. & 57. de prohibit. & pœn. & ſtatut 5. 6. 11. 12. & 14. de contract. & alien. & ex ſtat. 19. & 70. de commun. ætat.* & in materia profeſſionis *ex ſtatuto 8. de recept. fratrum,* ubi prohibetur diſpenſatio cum deſcendentibus a Judæis, & Saracenis, & Mahometanis in receptione ad habitum, & profeſſionem, & apponitur clauſula Decreti. Item ex ordinatione 8. *eod. tit.* ubi ſtatuitur, ut omnes teneantur annum novitiatus peragere in Conventu, ibique habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere; & ſimiliter adjicitur Decretum irritans. Unde ſi in aliis caſibus voluiſſent profeſſionem eſſe irritam, eodem modo id expreſſiſſent, quod cum non fecerint in dicto ſtatuto *de recep. fratrum;* ſed ſimpliciter dixerint; *è neceſſario, che ſia ornato del cingolo della militia:* utique cenſentur noluiſſe, *cap. Inter corporalia, poſt medium, verſ. Unde ſi circa, ſupra de*
91 *translat. Epiſcop. cum ſimilibus.* Quinimo, quod magis eſt, ex ſtylo ſtatutorum hujus Ordinis verba, *è neceſſario,* ſine Decreto irritanti, non inducere nullitatem actus, conſtat manifeſte ex ſtatuto 17. *de recept. frater.* ubi ſic legitur: *E neceſſario, che ſi provi autenticamente eſſer nato di Padri tali che di nome, ed' armi ſiano nobili:* & tamen quia tranſgreſſio hujus ſtatuti tunc temporis non vitiabat profeſſionem, fuit facta ordinatio prima, *eodem tit.* in qua explicite appoſitum fuit Decretum irritans, de quo dubitari non poteſt, quin referatur ad probationes nobilitatis, cum ſit poſitum immediate poſt illa verba, *Factis, & exhibitis probationibus nobilitatis & legitimitatis reſpective bonis, & validis;* & clauſula Decreti in fine poſita referri debeat ad omnia præcedentia, ut firmavit Rota in Toletana profeſſionis coram bon. mem. Card. Pamphilio
92 ſeniore, apud Garziam *de beneficiis, par. 5. cap 2. num. 330. poſt. medium, verſ. Præſertim ſtante Decreto:* & præcipue ad proxima, Si idem cum eodem, *in fin.* & ibi gloſ. *ultim. ff. de Juriſdict. omn. judic.*

Ex quibus ſatis, ſuperque conſtat ornatum cinguli ex præſcripto dicti Statuti ſecundi, *de receptiön. fratrum,* non eſſe de ſubſtantia profeſſionis,

Nec relevat objectum, quod Cardinalis Delegatus 93
cum clauſula, *ſervatis ſervandis,* nulliter proceſſerit non præmiſſa cinguli ſolemnitate, ex gloſſa, & aliis ſuprà citatis, *numero 42.* Nam reſpondetur primo clauſulam, ſervatis ſervandis, non referri niſi ad ſubſtantialia, Menoch. *conſil. 180. numero 13. in prax. de ſponſal. libr. 7. capit. 7. numero 17.* ubi quod ſi Papa committat diſ-
penſationem ſervatis ſervandis, omiſſio denunciatio- 94
num non vitiat, quia non ſunt de ſubſtantia matrimonii: & alia exempla his ſimilia recenſet Caſtr. Palao *de legib. penes tract. 3. diſp 2. punct. 9. numer. 3. fol. 182.*
part. 1. Oper. Moral. Rurſus cum Breve non ſit directum 95
Cardinali, ſed ipſimet parti impetranti, non requiritur verificatio judicialis, nec executor efficitur mixtus, ſed
merus, ut in *deciſ. 302. num. 17. par. 8. recent.* Præſertim 96
in litteris gratiæ, in quibus clauſulæ aptæ de ſui natura importare executorem mixtum, nihil operantur, niſi adſit clauſula, *vocatis vocandis,* Rota in Romana Primogenituræ 29. Maji 1634.

Tandem, & forte melius reſpondetur, tunc demum 97
Delegatum non ſervata forma mandati nulliter procedere, ſi conditiones, & modificationes adjectæ in commiſſione ſint præter jus: puta, Provideas P. in tali Eccleſia, ſi de tali Vico ſit oriundus: & in hoc caſu
intelligi debent gloſſ. & DD. in contrarium citati. Se- 98
cus vero ſi conditiones hujuſmodi de jure inſint, puta ſi idoneus, vel ſervatis ſervendis: quia tunc non eſt intentio committentis novam formam inducere, ſed tantum admonere, ut ſerventur ea, quæ de jure, vel ſtatuto ſervari debent: quare iis non ſervatis non irritatur actus, qui alias validus eſſet. Ad quod eſt optima gloſſ. in *Clemen. 1. in verb. Repererint, de offic. Delegat.* quæ dicit, clauſulam, ſervatis ſervandis, & alias conſimiles non ſonare in conditionem, ſed in monitionem, nec dare novam formam mandato, ſed tantum inſtruere executorem, quam gloſſ. ſequuntur ibi Cardin. *qu. 13.* Imol. *num. 20. & 21.* Vitalin. *num. 36.* & concordant Innocent. *in cap. Prudentiam, num. 9 verſ. Et ſi contrarium, de offic. Delegat & in cap. ultim. de præſumption.* & Archidiacon. *in cap. Dudum, verſ. in prima gloſſ. 18. queſt. 2.*

Quod demum ſpectat ad ordinationem primam *de recep-* 99
tion fratr. conſtat evidenter in ea nullum fundamentum fieri poſſe pro invaliditate profeſſionis ex omiſſione cinguli, quia tantum præcipit, ne quis alio quocunque modo, ſeu denominatione admittatur, niſi in tribus gradibus militum, Capellanorum, & ſervientium; & quoad hoc opponitur Decretum irritans. Unde verba illa, *quocunque modo,* non qualificant niſi modum receptionis extra memoratos gradus, extra quos ordinatio voluit receptionem eſſe nullam, quocunque modo, gradu, vel denominatione fiat. Hoc autem caſu Novitius non fuit admiſſus extra illos tres gradus, ſed fuit receptus in gradu militum, ut patet ex inſtrumento profeſſionis. Nec relevat objectum, quod ordinatio ſe referat ad ſtatutum ſecundum de receptione Fratrum, in quo primo diſtinguuntur gradus, in quibus ſunt Fratres recipiendi, deinde ponitur ſolemnitas cinguli; nam reſpondetur hanc relationem fieri tantummodo quoad primam partem ſtatuti de diſtinctione graduum, ſed non quoad ſecundam de ſolemnitate cinguli: quod patet manifeſte, quia ordinatio non præcipit, ut receptio ad habitum fiat in tribus gradibus, juxta ſtatutum 2. 29. & 30. ſed dicit, *Nullus recipiatur, niſi in tribus diſtinctis gradibus declaratis in ſtatut. 2. 29. & 30* & ſic relationem habet ad ſolam declarationem, & diſtinctionem graduum, non autem ad modum receptionis, quia non emanavit ad præſcribendam receptionis ſolemnitatem, ſed ad determinandos gradus, ut patet ex rubrica; itaut receptio in aliis gradibus, quam præſcriptis in tribus memoratis ſtatutis, quocunque modo fuerit facta, poſſit ſemper ut nulla impugnari, quod ob eam rationem ordinatum fuit, quia cum Fratres Commendatarii præteram ſervitii nonnunquam reciperent in ſuis Commendis Fratres ſub alio gradu, & denominatione, quam expreſſis in eodem ſtatuto ſecundo, emanarunt prædicta ſtatuta 29. & 30. quibus prohibentur alios Fratres recipere in ſuis Commendis, quam ſub denominatione Capellanorum, & ſervientium. Sed quia ſtatuta hujuſmodi negligebantur, propterea edita fuit prædicta ordinatio cum Decreto irritanti, ad hoc ut aliter recepti quocunque tempore poſſent a Religione expelli.

Non

100 Non obſtat fides Vicecancellarii, quoniam regiſtratio non tendit ad finem approbandi, vel reprobandi profeſſionem; ſed ad hoc, ut currat Antianitas. Nec Vicecancellarius negavit diſcribere in Album Religionis profeſſionem, de qua agitur, ex eo quod eſſet nulla; ſed quia in ea emittenda non fuit ſervatus mos, & ritus, ſeu ceremonia cinguli; unde non ſequitur: Profeſſio non fuit regiſtrata; ergo Vicecancellarius declaravit eam fuiſſe invalidam; ſed tantum ſequitur, ut ſenſerit in ea emittenda non fuiſſe obſervatum ritum a Religione præſcriptum. Præterea quatenus hoc declaraſſet, ejus declaratio fuiſſet erronea, cum ex jam dictis liqueat profeſſionem ex hoc defectu cinguli non eſſe irritam.

101 Demum eſto irrita eſſet, tamen non ſpectabant ad Vicecancellarium hoc declarare; quinimo nec ad ſolum Magnum Magiſtrum cum Conventu, quia ex Decreto Conc. Trid. *c. 19. ſeſſ. 25. de Regul.* cauſæ nullitatis profeſſionis ſunt deducendæ coram Superiore Regulari, & Ordinario. Et hæc forma reſervanda eſt non tantum quando profeſſus allegat nullitatem ſuæ profeſſionis, ſed etiam cum Religio vult eum ejicere tanquam invalide profeſſum, ut meo tempore declaravit S. Congr.

102 Conſtat ex prædictis, nec jus commune, nec ſtatuta Ordinis, nec ordinationes Capitulares ob cingulum non ſuſceptum, feciſſe irritam hoc caſu profeſſionem expreſſam, pro cujus etiam validitate in dubio eſt judicandum, *leg. Sunt perſonæ, ff. de Religioſ. & ſumpt. funer.* & tradunt Barbat. *conſ. 59. n. 12. poſt medium, volum. 2.* Navarr. *conſil. 13. num. 10. de Regular* Suarez *tom. 3. de Religion. libr. 1. cap. 1. num. 6.* Sanchez *de matrimonio lib. 7. diſput. 37. num. 12. in fin.* Seraphin. *deciſ.* 1361. *num. 7.* Rota in Romana Profeſſionis 23. Junii 1623. coram Remboldo.

103 Quo vero ad profeſſionem tacitam, conſtanter ſupponendum eſt ex ſententia Sacræ Congregationis Conc. eam habere locum etiam in Religione Hieroſolymitana, quidquid contra ſcripſerit Peregrin. *conſ. 116. nu. 4. & ſeqq. lib. 5.* Nam propoſito dubio, an ſit locus tacitæ profeſſioni inter milites Religionis Hieroſolymitanæ degentes extra Conventum Hoſpitalis Meliten. Reſpondit indiſtincte eſſe locum tacitæ profeſſioni, juxta juris diſpoſitionem, & comprehendi *capit. 19. ſeſſ. 25. de Regular.*

104 Non obſcure autem inducta videtur in caſu præſenti, quia Eques, ut ipſemet fatetur in poſitionibus, ſuſcepit, ac detulit per aliquot menſes Crucem albam in pallio, qui in Religione Hieroſolymitana eſt habitus patenter diſtinctus ab habitu Novitiorum, ut patet in *ſtatut. 1. & 3. de recept. fratr.* ex inſtrumento profeſſionis

105 exhibito, & ex depoſitionibus teſtium. Ex ſuſceptione autem habitus hujuſmodi poſt novitiatum completum inducitur tacita profeſſio, etiam abſque exercitio actuum profeſſorum, *c. 1.* ibi, *Vel habitum Religionis ſuſcipiat, qui dari profitentibus conſuevit, de Regular. lib. 6. & cap. Conſtitutionem,* ibi, *Tacite vero facta per ſuſceptionem habitus, qui profitentibus tantum datur, eodem tit. & lib.* Quod enim dicitur, habitus non facit Monachum, ut in *c. Porrectum, de Regularibus, cum concord.* locum habet in habitu probationis duntaxat, non autem in habitu profeſſionis, qui illico Monachum facit, ſolemnizat votum, ut notant in *cap. Statuimus, de Regul.* gloſſ. 1. Abb. Antiq. *in verb. Novitius,* Hoſt. *num. 1. in verb. Religionis, & num. 2. in verb. Conſuevit,* & Butr. *num. 6.* Archidiacon. in *c. Beneficium, n. 1. eod. tit. lib. 6.* & meo tempore ſæpius cenſuit Sacra Congregatio Concilii, prout etiam deciſum refert Riccius *deciſ.* 206. *num. 1.* Nec refert, quod teſtes deponentes in Ordine Hieroſolymitano Crucem albam in pallio eſſe habitum profeſſorum, & a ſolis profeſſis geſtari ſolitum, immediate ſubjiciant, *Se bene alle volte alcuno ſi piglia guſto di portarla, benche non ſia profeſſo;* quoniam hæc verba

106 ſonant prius in abuſum. Nec prædictus Eques cenſeri poteſt Crucem albam detuliſſe ad voluptatem, ſed potius ut ſe gereret pro profeſſo, cum eam ſolemniter ſuſceperit in actu profeſſionis; nam a primordio tituli poſterior formatur eventus, *l. unica, C. de impon. lucr. deſcript. libr. 10.* & actus in dubio cenſetur factus in executionem obligationis præcedentis, *l. 4. § Si ab ignoto, ff. de manumiſſ. cum ſimilib.* ut plene per Alexan. *conſ. 40. num. 9. lib. 2.* & Menoch. *libr. 3. præſumpt. 49. num. 4.* & ex cauſa neceſſaria potius, quam voluntaria, ut *l. fin.* cum ibi not. per Bart. *ff. de alim. pupill. præſtan.* & per Abb. *conſ. 119. in fin lib. 2.* Porro tacitæ profeſſioni eſt 107
locus, etiamſi præceſſiſſet expreſſa profeſſio nulla, & non obſtante ignorantia nullitatis profeſſionis, ut ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii, quam probavit Sanctiſſimus, & ſecuta eſt Rota in cauſa Meten. profeſſionis coram Carillo, ſcripſi latiſſime in *c. Significatum, a n. 1. uſque ad n 49. de Regul.* Quod locum habet etiam in milite Sancti Joannis Hieroſolymitani, qui ignoravit ſuam profeſſionem expreſſam de jure fuiſſe irritam, ut probavi in *c. Ex parte, a n. 4. uſque in fin. eod. tit.* adeo ut propterea non ſit habenda ratio deciſionis Uliſbonen. Profeſſionis ſuperius relatæ *n.* 56 quia articulum non examinat, nec prædictarum deciſionum ullam facit mentionem.

Sed præter habitum profeſſorum concurrunt hoc caſu 108
plures actus ſolis profeſſis convenientes, ex quibus proculdubio reſultat tacita profeſſio, *c. Vidua,* & ibi omnes *de Regular.*

Primus actus eſt, quia ſe nuncupavit fratrem, prout 109
etiam Religio ipſa eum nominavit in libris publicis; & ita hujuſmodi actus fuit reciprocus, tam ex parte profeſſi, quam ex parte Religionis: hic autem titulus, & nuncupatio in hac Religione non convenit, niſi profeſſis, cum Novitii non fratres, ſed nobiles appellentur, ut conſtat ex *ſtatuto primo, de verb. ſignific.* & deponunt teſtes; & ex hac denominatione fratris alias deducta fuit tacita profeſſio in præcitata *deciſione* 206. & in Melevitana Antianitatis apud Durand. *in impreſſ. deciſ.* 452. *n. 18. in fine.*

Secundus eſt actus, quia vocatus ad inſulam Melitæ a Magno Magiſtro ſub nomine fratris, & tanquam contumax inquiſitus, ſupplicavit ſub eadem nuncupatione fratris pro abſolutione, eamque obtinuit: qui quidem tractatus cum denominatione ad tacitam profeſſionem inducendam fortior eſt, quam ſimplex denominatio, argum. *leg. Non epiſtolis, & l. 1. Non nudis, Cod. de probation.* dixi in *c. Lator, ſupra, qui filii, ſint legitimi.*

Tertius actus, quia bis obtinuit licentiam a Superio- 110
re Regulari comparendi in judicio, qua non indigent Novitii, cum non ſint proprie Religioſi, *c. Religioſi, § Quamvis, de ſentent. excommun lib. 6. cap. 1.* & ibi Gemin. & Franch. *in 1. notab. de Regul. eodem lib.* & tenent Placha *de delictis, cap. 42. in fin.* Farinac. plures cumulans, *in practi. crimin. tom. 1. de accuſat. quæſt. 13. n. 23.* & Thom. Sanch dicens, neminem contradicere *ſuper Decalog. lib. 6. c. 12. n. 34.* & hic quoque actus, ſicut & præcedens, inter profitentem, & Religionem fuit reciprocus. Vigore autem hujus licentiæ bis comparuit in judicio, duaſque fecit inſtantias, aſſerens ſe ſolemniter profeſſum, & obtinuit, ut ſibi a fratre germano ſolverentur decem millia ſcutorum, quæ non erant ei debita non ſecuta profeſſione, ſecundum ea, quæ ſcripſi *in cap. Statuimus, n. 29. & ſeqq. ſupra de Regular.* Dantur & alii actus, quos in lectura omittere conſultius duximus.

Sed objicitur. Profeſſio tacita induci non poteſt, niſi 111
prius annus probationis fuerit completus, ut eſt text. in *c. 1.* ibi, *Niſi eo completo profeſſionem faciat in ſequenti, vel habitum ſuſcipiat, qui dari profitentibus conſuevit, de Regular. libr. 6.* ubi gloſ. *in verb. Vel dicit, repete eo completo,* & ſæpius cenſuit Sacra Congregatio Concilii. Hoc autem caſu, quamvis Novitius expleverit in Conventu annum probationis, tamen poſtea diſ-
ceſſit cum licentia Magni Magiſtri, ſub conditione ad 112
Conventum redeundi infra biennium ad ſui novitiatus annum peragendum, habitum Ordinis ſuſcipiendum, regularemque profeſſionem ſervatis ſervandis emittendam, ſub pœna ſuam amittendi antianitatem ipſo facto incurrenda. Quem quidem annum poſtea nullatenus peregit, ſed poſt octo menſes iterum abiit, & Romæ infra duos menſes profeſſionem emiſit; quare profeſſio
ex hoc capite videtur nulla, quia annus probationis ad 113
valide profitendum exigitur etiam in Religione Hieroſolymitana, *ex ſtatut. 28. de recept fratr.* & declaravit Sacra Congregatio Concilii, licet olim aliud cenſuiſſet, cum illius ſtabilimenta nondum vidiſſet: & ita viſum, deciſum refert Flamin. Pariſ. *de reſignat benefic. lib. 11. num. 120.* & Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. 163. n. 27.* exceptis Bohemis, quibus indultum eſt, ut non teneantur eſ-

114 tur eſſe in probatione niſi per ſex menſes, ut ordinat.
39. *de recept. frat. in nov.* & 36. *in antiq.* Nec ſufficit, ut
115 novitiatus fuerit expletus per annum continuum, ſed continuari debet uſque ad profeſſionem, adeo ut ſi Novitius completo anno egrediatur, & iterum redeat, profiteri nequeat, ſed denuo teneatur novitiatum inchoare, & perficere, ſecundum opinionem Suarez *de Religion. tom. 3. lib. 5. cap. 15. a num. 8.* cui adhærent Bartol. de Vecch. *in praxi de novit. admitten. diſp. 11. dub. 3.* & Caſtro Palao *tom. 3. tractat. 16. diſputat. 15. §. 2. num. 11.* Quod clarius videtur procedere hoc caſu, in quo Novitius per uſum memoratæ licentiæ videtur ſe tacita adſtrinxiſſe ad novum annum novitiatus.

116 Verum huic objectioni reſpondetur in oppoſitum eſſe doctrinam gloſſæ primæ circa finem *in c. Eum qui, de regul. juris, lib. 6.* ubi ex illa regula, quæ dicit, eum qui certus eſt, certiorari amplius non oportet. Sumit argumentum ad quæſtionem, an is, qui ingreſſus Religionem in fine anni exivit, ſi iterum eandem Religionem ingrediatur, debeat habere alium annum; & reſolvit negative per illam regulam, niſi conditio perſonæ, vel Religionis mutata eſſet: & ſubdit hoc tenere Bartholomæum Brixienſem in *quæſtionibus venerabilibus in quæſtione 68.* quæ incipit, *Aliquis intravit Monaſterium*; & in fortioribus terminis Speculat. *in titul. de ſtat. Monach. §. Qualiter concipiet libellum, quæſt. 35. num. 43.* ubi hoc ipſum firmat idem Jo. Andr. *in addit. in verb. Exivit*, & ſequuntur Lapus *allegat. 47. num. 2.* & 3. S. Anton. *in 3. part. tit. 16. cap. 3. §. 2.* Silveſt. *in verb. Religio, 5. quæſt. 4.* dicens hanc ſententiam eſſe indubitatam: quam etiam probavit Sacra Congregatio Concilii, non mederi Novitio, qui a Religione exivit de licentia Superioris, ut in ſubjecta declaratione.

Dubitatur, an is, qui habitu regulari ſuſcepto annum integrum manſit in Religione, eoque lapſo gravi morbo correptus, & propterea profeſſione nequaquam emiſſa, permiſſu Superiorum ad ſeculum rediit, poſſit inde ad triennium morbo liberatus, & ad Monaſterium reverſus protinus emittere profeſſionem, vel potius per alium annum ſtare in probatione teneatur: Die 27. Februarii 1596. Sac. Congregatio cenſuit poſſe ſtatim emittere profeſſionem, non expectato alio probationis anno, niſi Religionis, aut perſonæ conditio ſit immutata; idque Superiores Religionis animadvertere diligenter debere.

117 Sed etiam in eo, qui exivit ſine licentia; nam propoſito dubio, an Novitia, quæ finito anno probationis exivit e Monaſterio abſque licentia Ordinarii, iterum reverſa poſſit ſine noſtra probatione ad profeſſionem emittendam admitti: Die 12. Februarii 1598. S. Congr. cenſuit poſſe, niſi conditio Religionis, aut perſonæ ſit immutata; idque a Superioribus Monaſterii diligenter eſſe diſpiciendum.

118 Nec prædictis obeſt licentia obtenta ſub conditione peragendi novitiatum: quia in ea non fuit appoſita pœna nullitatis profeſſionis, ſed amiſſionis antianitatis, quæ quidem pœna ſpecialis tollit pœnam nullitatis a jure inductam, ut ex Bald. & Card. dixi ſupra *num. 76.*
119 Quæ concluſio abſque dubio procedit, ubi ſpecialis pœna non ſe compatitur cum nullitate actus, ut ibi dixi: & ita contigit hoc caſu, quia pœna amiſſionis antianitatis neceſſario ſupponit Novitium poſſe valide profiteri: quanquam enim in hac Religione antianitas currat a die ſoluti Paſſagii Gregorii XV. *dec. 341.* & *dec. 499. n. 2.* ea tamen Equites frui nequeunt niſi a die emiſſæ profeſſionis, ut fuit dictum in Melevitana antianitatis 24. Martii 1634. coram Utgellen. in *ejus impreſſ. dec. 439. n. 2.* & *3. verſ. Nec relevat.*

Quibus accedit, quod Superiores Regulares non poſ- 121
ſunt arctare Novitium, qui annum probationis explevit, ad alium annum ex integro repetendum, non modo reluctante Novitio; id enim perquam durum eſſet, argum. *cap. Ad Apoſtolicam, de regular.* ſed etiam ipſo conſentiente, quia obſtat Concilium Tridentinum *c. 15. ſeſſ. de regul. Finali tempore novitiatus, Superiores, Novitios, quos habiles invenerint, ad profitendum admittant, aut e Monaſterio eos ejiciant*; & in hac ipſa Religione Hieroſolymitana in ordinatione facta anno 1642. decretum fuit, ut Novitii, qui poſt expletum probationis annum aſcendunt, teneantur facere de novo medium annum novitiatus, cum tamen olim in *ordinatione 37. in novis,* & *34. in antiquis, de reception. fratr.* tenerentur anno probationis peracto infra menſem profiteri ſub pœna amittendi antianitatem. Quinimo pro-
pter Decretum Concilii *in d. c. 16. verſ. Finito.* Superio- 122
res Regulares non modo nequeunt arctare Novitios ad novum novitiatus annum, ſed nec poſſunt tempus probationis prorogare ultra annum, niſi ex juſta cauſa, & ad breve tempus, ut ex ſententia Sacræ Congregationis adnotavi in *c. Ad Apoſtolicam, a n. 8. uſque ad num. 12. de regul.* Ac præterea quatenus potuiſſet Magnus Magiſter injungere novum annum probationis, non tamen id potuiſſet ſub pœna nullitatis profeſſionis etiam conſentiente Novitio, ut clare deducitur ex ſubjecta declaratione; quicquid contra ſcripſerit Navar. *conſ. 87. de regul.*

In Congregat. Minimorum extabat ſtatutum, quod 123
originem ducentes a Judæis, vel Saracenis, ad Religionem non recipiantur, & ſi qui recipiendi fuerint, quorum progenies ignoratur, admittantur cum proteſtatione, quod ſi poſtea comperiatur eos a Judæis, vel Saracenis originem duxiſſe, eorum profeſſio ſit nulla. Quæſitum fuit, an originem trahentes a Judæis admiſſi ad Religionem cum illa proteſtatione ſint legitime profeſſi, vel ſecus; Sanctiſſimus reſpondit habendos eſſe pro profeſſis, nec ejici debere, cum hactenus nemo fuerit ejectus.

Quæ tamen ex abundanti dicta ſint, quia hoc ca- 124
ſu Magnus Magiſter non impoſuit pœnam nullitatis, ſed amiſſionis antianitatis, ut prædixi, & ſic annus in memorata licentia injunctus non fuit legalis, id eſt a jure, & a Concilio Tridentino requiſitus, ſed magis conventionalis, qui propterea quatenus a Magno Magiſtro injungi potuerit, ex conventione ipſa legem accipit, *arg. c. Contractus, de regul. jur. lib. 6.*

Præterquam quod formula ejuſdem licentiæ eſt pro 125
Novitiis abſcedentibus infra annum probationis, nec congruebat prædicto Equiti, quia cum annum novitiatus jam compleviſſet, impoſſibile erat eum obligare ad illum complendum, ut ſonant verba licentiæ; nam peragere idem eſt, quod complere, ſeu perficere, & ad exitum perducere, *leg. Qui Procuratorem, cum gloſſ. in verb. Peragere, ff. de procur. l. Filius, ff. de in offic. teſt. l. Ab accuſatore, §. deſtitiſſe, ff. ad Senatus Conſult. Turpillian.* & *l. 2. ff. de adult.* Briſſon *de verb. ſignif. verb. Peragere, il 2.* Rebuff. *in l. 3. col. 2. verſ. Peragenda, ff. de verb. ſignif.*

DE POENITENTIIS, ET REMISSIONIBUS.

Clemens III.

CAPUT VII.

QUæſitum eſt, utrum Sacerdotibus Græcis, quibus legitimo matrimonio licet uti, pœnitentia publica ſit imponenda, ſi eam ſibi poſtulent pro filiis oppreſſis injungi: Huic igitur conſultatione tuæ taliter reſpondemus, quod ſi ipſis procurantibus, vel ſtudioſe negligentibus, filii in lectis reperiuntur oppreſſi, ab officio Altaris debent perpetuo abſtinere: & eis gravior,

quam

quam laicis, non tamen publica (niſi in publicum id veniat) pœnitentia debet imponi. Verùm ſi ex incuria ipſorum mortui inveniantur in cunis, & illud fuerit occultum, eis pœnitentia pro arbitrio pœnitentiarii imponatur: & in terrorem aliorum ad tempus abſtineant a celebratione Miſſarum.

S U M M A R I U M.

1 *SAcerdotes Græci procurantes, vel ſtudioſe negligentes oppreſſionem filiorum ſuorum, deponuntur; & ſi eſt publicum, publice puniuntur.*

2 *Pœnitentia ſolemnis imponitur, ſi delictum eſt grave, & ſcandalizans totam urbem.*

3 *Pœnitentia publica imponitur, ſi delictum ſit grave, & publicum, non tamen generans ſcandalum.*

Sed contra, n. 4.

Declaratur, n. 5.

4 *Pœnitentia publica finis eſt ſcandalum ſubmovere; & ideo imponitur laico etiam pro levibus delictis, ut vitetur ſcandalum.*

6 *Negligentia affectata æquiparatur ſcientiæ, ac dolo etiam in foro pœnitentiali.*

7 *Matrimonium contractum coram Parocho per vim adhibito, qui affectavit non intelligere, validum eſt.*

8 *Ignorantia eorum affectata eſt, qui potuerant certiorari, & noluerunt.*

9 *Irregularitas contrahitur ex lata culpa ad homicidium commiſſa, quantumcunque crimen ſit occultum.*

10 *Idem ſi culpa ſit levis, ſecus ſi leviſſima.*

11 *Pœnitentia publica pro delicto publico an Clerico ſit imponenda, & num. ſeq. uſque in fin.*

12 *Pœnitentia ſolemnis non imponitur Clerico niſi depoſito, & num. 13.*

13 *Clericus depoſitus ſine ſpe reſtitutionis, publicam, vel ſolemnem poteſt agere pœnitentiam.*

14 *Sed dum habetur ſpes reſtitutionis, nec publice, neque ſolemniter pœnitebit.*

15 *De pœnitentia publica, & ſolemni idem eſt judicium.*

16 *Pœnitentia publica an ex ſtylo Sacræ Pœnitentiariæ imponatur Clerico, qui Presbyterum interfecit.*

17 *Clericus presbytericida eſt irregularis, & perpetuo deponendus; & num. ſeq.*

19 *Depoſitio eſt ab Altaris miniſterio perpetua remotio.*

1 Q*Uæſitum*. Sacerdotes Græci procurantes, vel ſtudioſe negligentes oppreſſionem filiorum ſuorum deponuntur; & ſi eſt publicum, publice puniuntur. Hoc dicit ſecundum Jo. Andr. Butr. Card. Anchar. & alios communiter. Vel ſic, & melius, ut faciat ad titulum; ſecundum Abb. & Marian. Socc. Sacerdoti Græco procuranti, vel ſtudioſe negligenti oppreſſionem filiorum, non imponitur pœnitentia publica, ſed debet abſtinere ab altaris officio, & aliter in ſecreto agere pœnitentiam: ſed ſi delictum eſt publicum, debet publice agere pœnitentiam. Hoc dicit. Primo quæſtio. Secundo reſponſio, ibi, *Huic*.

2 Nota primo ſecundum Abbatem hic in primo notab. argumentum, quod pœnitentia publica injungi non debet pro delicto oppreſſionis filiorum; nam ipſi Sacerdotes Græci poſtulabant eam ſibi imponi, ut in litera, quaſi de jure non eſſet imponenda. Concludit tamen ipſe Abb. ſub diſtinctione; nam aut delictum eſt grave, & ſcandalizans totam urbem, caſtrum, vel villam; & tunc laico imponitur pœnitentia publica, & ſolemnis, ut in *cap. In capite quadrageſimæ*, 50. *diſtinct. cap. final.* 26. *quæſt.* 6. aut eſt grave, non tamen generans ſcan-

3 dalum; & tunc aut eſt occultum, & non imponitur pœnitentia ſolemnis, neque publica, ut dict. *cap. In capite*; aut eſt publicum, ſed non ſcandaloſum; & tunc imponitur pœnitentia publica, ſed non ſolemnis, ut dict. *cap. final.* juncto *cap.* 1. *ſupra eodem*.

4 Tu adverte ad ultimum membrum diſtinctionis Abbatis; nam pœnitentia publica imponitur pro delicto publico, etiam ſcandaloſo, quia illius finis eſt ſcandalum ſubmovere, adeo ut propterea imponatur laico etiam pro delictis levibus, ut vitetur ſcandalum, *cap. Si quis presbyter*, *de purgat. Canon.* & notat gloſſ. in *cap.* 1. *ſupra eodem*; cum qua concordant ibi Hoſtien. *num.* 1. Joan. Andr. *num.* 2. & communiter Doctores, licet Clerico non imponatur niſi depoſito, & pro delicto gravi, ut dicunt Hoſtien. in *ſumma de pœniten. & remiſſ.* §. *Utrum*, *verſ. Publica vero pœnitentia*, & Henric. Boich. in dict. *cap.* 1. *num.* 4. Unde ſeu delictum ſit grave, ſeu leve; indiſtincte ſupponitur ſcandaloſum: & ipſemet Abb. in *cap. De his*, *num.* 3. *in fin. de accuſat.* dixit pœnitentiam publicam imponi ad ſedandum ſcandalum, per textum in dict. *cap. fin.* 26. *quæſt.* 6. & idem prius notaverat Archidiaconus in *cap. Confirmandum*, *in princip. verſ. In gloſſ.* 50. *diſtin.* Quod etiam dilucide apparet ex Decreto Concilii Tridentini *cap.* 8. *ſeſſ.* 24. in illis verbis: *Quando igitur ab aliquo publice, & in multorum conſpectu crimen commiſſum fuerit, unde alios ſcandalo offenſos commotoſque fuiſſe non ſit dubitandum, huic condignam pro modo culpæ pœnitentiam publice injungi oportet, ut quos exemplo ſuo ad malos mores provocavit, ſuæ emendationis teſtimonio ad rectam revocet vitam*. Hæc ibi. Facit text. *in cap. Ego Berengarius*, *in fin. de conſecrat. diſtinct.* 2. ibi: *Ut Eccleſia, quæ prius doluerant de averſo, atque perverſo, poſtea gauderent de reverſo, atque converſo*. Adde vix poſſe contingere, ut crimen aliquod ſit grave, & publicum, & non ſit ſcandaloſum; ad quod eſt textus optimus in *cap. De his vero*, 50. *diſtinct.* & in Clem. 2. juncta gloſſ. *in verb. Scandalum*, *de offic. Ordin.* Sed ſalvando dictum Abbatis, ſic poſſet diſtingui: Aut delictum 5
eſt adeo grave, & ſcandaloſum, ut commoveat totam civitatem, & imponitur pœnitentia ſolemnis: aut eſt quidem ſcandaloſum, ſed non ita, ut totam civitatem commoveat, & imponitur pœnitentia publica.

Secundo nota, ibi, *Vel ſtudioſe negligentibus*, affecta- 6
tam negligentiam æquiparari ſcientiæ, ac dolo etiam in foro pœnitentiali, prout ex hac litera deducit Anton. de Butr. *in* 1. *notab.* unde dicit lex: *Diſſoluta negligentia prope dolum eſt*, *l. Fidejuſſori*, *primo reſp. ff. Mand.* ad idem *cap. Sæpe*, 50. *diſtinct.* Item diſſoluta negligentia habetur pro conſcientia, *l. Cum lex*, *ff. Ædilit. edict.* qualis eſt ignorantia Judæorum, qui nolunt intelligere, ut bene agant, §. *ult. prima*, *quæſt.* 4. gloſſ. hic *in verb. Negligentibus*. Hoſtien. *in princ. & num.* 2.

Hinc S. Congregatio Concilii alias reſpondit validum 7
eſſe Matrimonium contractum coram Parocho etiam invito, & per vim adhibito, quanquam nihil eorum, quæ agebantur, vidit, & intellexit, ſi affectavit non intelligere; ut in Parocho, qui obturavit aures ſuas, 8
ne audiret; quippe affectatæ ſunt eorum ignorantiæ: potuerunt certiorari, ſed noluerunt, *cap. Cum inhibitio*, §. *Si quis vero*, *de clandeſt. deſponſ.* §. *fin. & cap. ſeq.* 37. *diſt.* Hoſt. *hic num.* 2.

Tertio nota, ibi, *Ab officio altaris debent perpetuo ab-* 9
ſtinere, textum expreſſum, quod irregularitas incurritur ex lata culpa ad homicidium commiſſa, quantumcunque crimen ſit occultum, Hoſtien. hic *numer.* 1. & 2. *in fin.* dicens latam culpam reddere hominem homicidam, ſecundum Canones; ut hic & in *cap. Sicut*, & *cap. Tua nos*, §. *Nos igitur*, *ſupra de homicidio*, *cap. Sæpe*, 50. *diſt.* Abbas *in* 2. *notab.* & Marian. Soccin. *num.* 4. addens idem eſſe, ſi culpa ſit levis; ſecus vero 10
ſi ſit leviſſima, quia tunc non contrahitur irregularitas. Ideoque iſti Sacerdotes Græci, ex quorum injuria, & ſine facto, & tactu filii in cunis inveniuntur oppreſſi, abſtinere debeant a celebratione Miſſarum ad tempus, non in perpetuum, ut hic *in fin.* quia nec homicidæ reputantur, ſicut reputantur illi qui in lata culpa ſunt, eo quod ipſis procurantibus, vel ſtudioſe negligentibus filii proprii non in cunis, ſed in lectis oppreſſi reperiuntur, ut in text. *Reſpondeo primo*, & hic notant Innocent. & Hoſtien. *in fin.* Jo. Andr. *num.* 2. Abb. *num.* 3. Marian. Soccin. *num.* 4. & 5. & alii communiter.

QUÆRO, an publica pœnitentia pro delicto publico imponenda ſit Clerico, Gloſſatores in hoc articulo

varia-

variarunt; nam Bernardus in *cap.* 1. *in gloſſ.* unica, *ſupra eodem*, dixit, ſolemnem pœnitentiam Clerico impo-
12 ni non debere, nec etiam publicam, niſi depoſito; & cum illa gloſſ. poſt Laurentium, & Raymundum concordant ibi Innocent. *in verb. Occulta*, Hoſt. *num.* 2. & Butr. *num.* 4. *in fin.* allegantes pro ſua opinione *cap. Confirmandum*, & *capit. Alienum*, 50. *diſt.* Quæ tamen jura non loquuntur de pœnitentia publica, ſed de ſolemni, ut patet in *in d. c. Confirmandum*, ibi, *Non eis manus tanquam pœnitentibus imponatur*, & *in d. c. Alienum*, ubi dicitur: (Alienum eſſe a conſuetudine Eccleſiæ, ut Presbyteri, & Diaconi pro crimine aliquo ſuo per manus impoſitionem remedium accipiant pœnitendi,) & ibi notat gloſſ. 1. dicens hæc omnia capitula loqui de ſolemni pœnitentia, quæ fit per manus impoſitionem, ut *cap. In capite quadrageſima*, 50. *diſt.* Et hanc certum eſt non eſſe injungendam Clerico, niſi ſit depoſitus, ut in præcitatis juribus, & in *c. Presbyter*, 28. *diſt.* in *c. Si quis Presbyter*, 30. *diſt.* & *in c. Si quis Epiſcopus*, 81. *diſt.* Tales enim ſunt infames, ut dixi in *d. cap.* 1. *num.* 8. *ſupra eod.* poſt Hoſtienſ. in *c.* 2. *num.* 7. *verſ. Sed nunquid tales pœnitentes ſunt infames*, *ſupra de offic. Archipresbyteri*.

Sed gloſſ. Joan. in *dict. cap. Confirmandum*, poſtquam dixit Presbyterum, vel Diaconum non poſſe facere pœnitentiam ſolemnem, niſi ſit depoſitus, immediate ſubjungit: Publicam pœnitentiam poteſt facere Sacerdos, pro publico tamen crimine, non pro privato. Item gloſſa 2. in *cap. Presbyter*, 28. *diſt.* intelligit illum textum de pœnitentia publica, quam debet facere Sacerdos pro delicto publico, licet non ſolemnem: & idem repetit gloſſ. in *cap. Si quis Presbyter*, *in verb. Propter publicum*, 30. *diſtin.* Similiter gloſſ. hic in *ver. Niſi in publicum*, dicit Sacerdotem poſſe facere publicam pœnitentiam, ſed non ſolemnem, quam Clerici facere non debent, licet depoſitus publice ſolemniter pœnitere poſſit: & hanc gloſſ. ſequitur, & dicit magiſtram, Abb. *n.* 4. *verſ. In gloſſ.* & concordat S. Thom. *in* 4. *ſent. diſt.* 14. *q.* 1. *art.* 5. *q.* 3. *in fin.* dicens: [Publicam pœnitentiam, & non ſolemnem, quæ in facie Eccleſiæ fit, ſed non cum ſolemnitate prædicta, ſicut peregrinatio per mundum cum baculo cubitali, poſſe imperari, & ſimplici Sacerdoti injungi, & poſſe etiam Clerico imponi.]

Et pro hac parte videtur textus apertus hic; nam præmittitur quæſtio, an Sacerdotibus Græcia pro filiis oppreſſis imponenda ſit publica pœnitentia, necne? & Papa reſpondet eis imponendam eſſe pœnitentiam graviorem, quam laicis, non tamen publicam, niſi in publicum id veniat; ergo a contrario, ſi publicum ſit, pœnitentiam publicam eſſe eis imponendam. Videtur tamen hic textus vitari poſſe, quia dicit ob filiorum oppreſſionem ipſos Presbyteros debere perpetuo abſtinere a miniſterio altaris, & ſic loquitur de his, qui ſunt deponendi, prout hanc literam intelligunt Jo. Andr. & ſequaces in Summ. Dum ergo text. ſubjungit, ſi in publicum id veniat, pœnitentiam publicam eſſe eis injungendam, debet intelligi de jam depoſitis, & ſic concordat cum prima opinione: & de depoſito etiam intelligi debet *c. Presbyter*, 28. *diſt.* ut colligitur ex *c. Si quis Epiſcopus*, 81. *diſt.* ibi, *Deponatur*, & *ab Eccleſia projectus inter laicos agat pœnitentiam*.

13 Conclude plenius, & clarius ſecundum Archidiaconum in *c. Sacerdos*. *n.* 7. *de pœnit. diſt.* 6. Clericus, vel Sacerdos depoſitus ſine ſpe reſtitutionis, publicam, vel ſolemnem poteſt agere pœnitentiam, ut in *d. c. Sacerdos*, & ibi gl. 2. & in *c. Si quis Epiſcopus*, 81. *diſtinct.* & *in c. Presbyter*, 28. *diſt.* Sed cum habetur ſpes de reſtitutione, 14
neque publice, neque ſolemniter pœnitebit, ut *c. Confirmandum*, 50 *diſt.* & *cap. Presbyter*, 81. *diſt* Quæ concluſio in effectu eſt ex mente gloſſæ 3. hic in fine, dum dicit in caſu hujus cap. Sacerdotem poſſe agere pœnitentiam etiam ſolemnem, cum ſine ſpe reſtitutionis pro crimine oppreſſionis filiorum privatus ſit, *c. ult. ſupra de tempor. Ordin.* ergo multo fortius publicam, ex quo crimen venit jam in publicum. Similiter Innoc. hic in *verb. In publicum*, dicit, nec tunc, ideſt, quando crimen oppreſſionis venit in publicum, Sacerdotes poſſe agere publicam pœnitentiam, niſi perpetuo ſine ſpe reſtitutionis manerent; & de talibus intelligi hoc capitulum, cum propter homicidium maneant ſine ſpe reſtitutionis, quia irregulares, ut *d. cap. ult. de tempor. Ordin.*

Sed & Hoſtien. *num.* 5. primo impugnat diſtinctionem 15
eorum, qui tenuerunt Clericum poſſe agere pœnitentiam publicam, ſed non ſolemnem; quia idem judicium eſt de publica, ac de ſolemni, *cap. Alienum*, 50. *diſt.* & mox ſubnectit hunc textum loqui de illo, qui factus eſt notorios, nec eſt ſpes reſtitutionis ipſius, argum. *cap. Inquiſitionis*, *Reſponſ.* 1. *de accuſat.* & *cap. final. de temp. Ordin.* & concordant Joan. Andr. hic *num.* 4. ibi, *Alias ſi eſſet ſpes reſtitutionis, nec publice pœniteret*, Butr. *num.* 11. *verſ. Dicit gloſſa*, Card. *num.* 3. & Abb. *num.* 4. qui tranſit cum diſtinctione gloſſæ.

Porro pœnitentiam publicam, quæ injungitur interfi- 16
cienti Presbyterum, nempe, ut per quinque Eccleſias illius loci, ubi tantum facinus perpetravit, ſi tot ibi fuerint, nudus, diſcalceatus, femoralibus duntaxat retentis, virgam in manibus, & corrigiam circa collum deferendo incedat, ſuum publice fatendo reatum, & ante fores dictarum Eccleſiarum a Presbyteris earundem Pſalmum Pœnitentialem canentibus ſe faciat verberari, dum major ibi ad Divina convenerit populi multitudo: S. Pœnitentiaria conſuevit olim imponere etiam Clericis Minorum Ordinum; quamvis ab aliquot annis eam non imponat, niſi laicis, de quibus loquitur formularium: tamen ſtylus antiquus eſt conformis theoricæ Archidiac. & communi, de qua ſupra; quia homicida voluntarius, maxime Presbytericida eſt irregularis, & ſic deponendus 17
ab Ordine ſine ulla ſpe reſtitutionis, ut dicunt Innoc. Butr. & alii proxime citati. Ad hoc *cap. fin.* ibi, *Præter reos homicidii*, juncta gl. *de tempor. Ordin.* gloſſ. in *cap. Et tenore*, *in verb. Utatur*, *circa medium*, *verſ. Si crimen eſt enorme*, *eodem tit.* & patet in textu noſtro ibi, *Ab* 18
officio altaris debent perpetuo abſtinere; nam depoſitio ab Ordine nihil eſt aliud, quam ab altaris miniſterio perpetua remotio, ſecundum Abb. in *c. At ſi Clerici*, *in princ. num.* 7. *de Judic.* & ibi etiam Hippolyt. de Marſil. *in Repetit. num.* 58. *tom.* 3. *Repet. fol.* 68. & in Clericis Presbytericidis eſt text. in *cap. Sicut dignum*, §. *ult.* ibi, *Perpetuo ab altaris miniſterio deponendos eſſe cenſemus*, *ſupra de homicidio*. Quare cum Clericus, qui Presbyterum necaverit, perpetuo manere debeat ſine ſpe reſtitutionis, non videtur ambigendum, quin pœnitentia publica ſit ei injungenda, cum etiam ſolemnis hoc caſu poſſit imponi, ſecundum magis receptam opinionem: jam enim Clericus ſic pœnitens eſt infamis non ratione pœnitentiæ, ſed ratione enormitatis criminis, ut notat Hoſt. in *c.* 2. *num.* 7. *verſ. Sed nunquid tales*, *de offic. Archipresbyt.* & Marian. Socc. in *cap.* 1. *n.* 7. *ſupra eodem*.

DE POENITENTIIS, ET REMISSIONIBUS.

Innocentius III. S. Laurentii in Lucina Presbyt. Cardin. Apoſt. Sed. Legato.

CAPUT IX.

OFficii: & infra. Significaſti quandam mulierem in pœnitentia tibi fuiſſe confeſſam, quod timens, ne viri poſſeſſio devolveretur ad alios, quarundam herbarum ſuccum potavit, & ſic venter ejus intumuit, & inde gravidam ſe oſtendens, ſibi partum ſuppoſuit alienum; timenſque maritum, non vult facinus ipſi detegere: qui prolem credit ſine dubitatione qualiber eſſe ſuam. Quoniam igitur poſtulas edoceri, utrum ei hac fraude durante ſit pœnitentia injungenda: Reſpondemus, quod ſicut mulieri, quæ ignorante marito de adulterio prolem ſuſcepit, quamvis id viro ſuo timeat confiteri, non eſt pœnitentia deneganda: ita nec illi debet pœnitentia denegari, maxime ſi per alios, intelligas alienos, ad quos timeat poſſeſſionem viri devolvi, ſed competens ſatiſfactio per diſcretum Sacerdotem ei debet injungi.

S U M M A R I U M.

1 *COnfeſſio mulieris auditur, quæ ſibi partum alienum ſuppoſuit; vel proprium ex adulterio ſuſcepit, & hoc marito non vult detegere.*
2 *Abſolutio non eſt deneganda non valenti ſatisfacere ſine periculo, licet delictum videatur habere effectum continuationis.*
3 *Mulier, quæ prolem ex adulterio ſuſcepit, quid facere debeat, ne legitimi hæredes hinc detrimentum patiantur.*
4 *Quid, ſi habet unde ſatisfaciat, & ſciat quibus ſatisfaciendum.*
5 *Et quid, ſi hoc ignoret.*
6 *Quid, ſi non habet unde ſatisfaciat, an teneatur fraudem revelare.*
8 *Aut famæ, & num ſeq uſque ad n. 13.*
9 *Metus ignominiæ viris bonis major, quam mortis, eſſe debet.*
10 *Crimen ſuum non tenetur quis prodere cum gravi honoris detrimento.*
11 *Reſtituere quis non tenetur bona ordinis inferioris cum jactura bonorum ordinis altioris.*
Bona famæ altioris ordinis ſunt, quam rei familiaris, ibidem.
12 *Mulier non tenetur filium ex adulterio ſuſceptum revelare, ſi inde grave malum eſſe proventurum.*
13 *Scandalum utilius naſci permittitur, quam ut veritas relinquatur. Et quomodo hoc ſit intelligendum.*
14 *Mulier non tenetur partum ſuppoſitum, vel filium ſpurium revelare, ſi de hoc non habeat probationes paratas.*
15 *Confeſſor quomodo ſe debeat gerere cum muliere, quæ prolem ſuſcepit ex adulterio.*
16 *Mulier quæ prolem adulterinam marito patefecit, eo conſentiente, an ſit abſoluta a reſtitutione.*
17 *Mater an ſuadere debeat filio ſpurio, ut Religionem ingrediatur, & cujus Ordinis.*
18 *Filius, qui matri eum ſpurium aſſerenti fidem adhibuit, & regno renunciavit, deluditur a Legiſtis, laudatur a Canoniſtis.*
19 *Dignitati non ſolum Regiæ, ſed etiam Pontificali renunciandum eſſet, ſi ex his conſcientia non eſſet tuta.*
20 *Filius an teneatur credere matri aſſerenti eum ex adulterio ſuſceptum.*
21 *Cautela matris, quæ induxit filios ad cedendum juri ſuo timore declarationis, quod unus eorum eſſet ſpurius, refellitur.*
22 *Confeſſor pro conſilio obtinendo poteſt peccatum ſibi confeſſum detegere ſine expreſſione perſonæ, & num. 25.*
23 *Confeſſor an prohibeatur revelare non tantum peccatorem, ſed etiam peccatum in Sacramento Pœnitentiæ ſibi detectum, & num. ſeqq. uſque in fin.*
24 *Sacerdos revelans peccatum ſibi confeſſum punitur tanquam ſimoniacus, & hæreticus ad fidem reverſus.*
25 *Declaratur, n. 38.*
26 *Peccata ipſa an cadant ſub ſigillo confeſſionis Sacramentalis, & num. ſeqq uſque ad n. 33.*
27 *Sigillum confeſſionis, ſicut confeſſio, eſt de neceſſitate Sacramenti, & de jure Divino.*
28 *Papa ſuper ſigillo confeſſionis diſpenſare non poteſt, & num. 32*
29 *Sacerdos quod ſcit in confeſſione, non ſcit ut homo, ſed ut Deus. & dicitur quaſi neſcitum.*
30 *Sacerdos in actu confeſſionis eſt Vicarius Dei ſpecialis.*
31 *Vicarius ſpecialis quoad illam ſpeciem eſt major generali.*
32 *Sigillum confeſſionis ſine pœnitentis licentia nullus mortalium violare poteſt etiam pro ſalute totius mundi.*
33 *Revelatio peccati in confeſſione detecti an cadat ſub prohibitionem poſitivam Eccleſiæ.*
34 *Eccleſia, ubi vertitur ſalutis periculum, multoties generaliter ſtatuit, aut prohibet ad cautelam eorum, quæ poſſunt contingere.*
35 *Prohibito aliquo, omne id prohibetur, per quod pervenitur ad illud.*
36 *Intellectus cap. Omnis, infra eod.*
37 *Permiſſum in uno caſu, in aliis cenſetur prohibitum, & num. 42.*
38 *Confeſſor revelans peccatum ſine expreſſione perſonæ, an ſit deponendus, & in Monaſterium detrudendus.*
39 *Et an aliquo caſu poſſit illud cum fructu revelare, & n 42.*
40 *Prælati Regulares ea notitia, quam in confeſſione habuerunt, uti non debent ad externam politiam.*
41 *Pœna lata in præſumentes requirit dolum, & temeritatem.*
42 *Exceptio in uno caſu non firmat regulam in contrarium in aliis caſibus, qui ſunt ſimiles excepto.*
43 *Etiamſi caſus fuerit exceptus per dictionem taxativam.*
44 *Confeſſor an poſſit Epiſcopo revelare caſum reſervatum in pœnitentia ſibi detectum pro obtinenda facultate abſolvendi.*

OFficii. Auditur confeſſio mulieris, quæ ſibi partum alienum ſuppoſuit, vel proprium ex adulterio ſuſcepit, & hoc non vult marito detegere. Hoc dicit ſecundum omnes. Et eſt pars *c. Officii, de teſtam. & de ſentent. excomm.* Continuntur diviſio, conſultatio, & reſponſio. Secunda ibi, *Quoniam*. 1

Nota primo, mulieri, quæ partum alienum ſibi ſuppoſuit, aut proprium ex adulterio ſuſcepit, ſi timeat marito hoc revelare, non eſſe denegandam abſolutionem Sacramentalem, etiam hac fraude durante. 2

Et ſic collige pœnitentiam non eſſe denegandam non

vaitn-

valenti ſatisfacere ſine periculo, quamvis delictum illud videatur habere annexum effectum continuationis, ut hic notant Abb. & Martanus Soccin. ambo in 3. *notab.*

3 Sed pro pleniori doctrina, cum quæritur quid facere oporteat mulierem, quæ prolem ſuſcepit ex adulterio, aut partum ſuppoſuit alienum, & ita legitimi hæredes privantur hæreditate propter ſpurium, vel ſuppoſitum, qui creditur filius, vel hæres; & quomodo in hoc caſu ſe gerere debeat Confeſſor. Colligendo dicta Doctorum, ſic diſtingue.

4 Aut mulier dives eſt, & habet unde ſatisfaciat his, ad quos bona mariti pervenirent, ſi ejuſmodi partus non adeſſet; aut non habet, unde ſatisfaciat.

Primo caſu, aut mulier ſcit, vel poteſt veriſimiliter opinari quos hæredes maritus ab inteſtato, vel ex teſtamento habuiſſet, aut quibus bona ſua reliquiſſet: & tunc debet tantundem eis dare de propriis bonis, quantum illi hac occaſione amiſiſſent, argum. *c. Si res*, *q. 6.* allegati in gloſ. *in verb. Deneganda*. Et quod reſtituendum eſt, poterit tradere Epiſcopo in pœnitentia, qui exinde ſatisfaciat quibus oportuerit, adeo ut ignoretur, unde provenit, ut hic per Hoſtien. *num.* 8. Henric. Boich. *poſt princ. verſ. In primo caſu*, & Marian. Soccin.
5 *n.* 7. *in eod. verſ.* Aut mulier ignorat, qui ſint illi, nec poteſt hoc probabiliter opinari: & tunc debet tantundem pauperibus erogare, ſecundum id, quod legitur, & notatur in *c. Cum tu*, §. 1. *ſupra de uſur.*

6 Secundo caſu, id eſt cum mulier non habet, unde ſatisfaciat, tunc aut habet probationes paratas partus ſuppoſiti, vel ex adulterio ſuſcepti, per quas poſſet ſuccedentes ab inteſtato relevare a damno, quod ex ſua occaſione, & fraude illi reciperent: aut non habet.

7 In primo caſu, aut poteſt ſine periculo hanc fraudem revelare: & debet eam detegere, & de illa fidem facere. Aut non poteſt revelare ſine gravi periculo, forte quia veriſimiliter hinc orirentur ſcandala maxima, & homicidia: & tunc conteratur, & taceat, argum. *cap. Ne quis*, 22. *q.* 2. Nam in hoc caſu cum ex una parte immineat jactura rerum duntaxat, ſi taceat; ex altera vero periculum animarum, & corporum, ſi revelet: cum utrunque evitare non poſſit, inter hæc duo mala tenetur eligere quod minus eſt, argum. *cap. Duo & cap. Nervi*, 13. *diſtinct.* Taceat ergo cum damno rerum, quia illud minus malum eſt, ut legitur in *cap.* 1. *de pignor. & in cap. Suſcepimus, de homic.*

8 Et per hanc rationem idem arbitror dicendum, ſi ex revelatione immineat mulieri, aut alteri periculum infamiæ; nam viris bonis metus ignominiæ major, quam mortis eſſe debet, dicit textus in *l. Iſti*, *Quod met. cau.*
9 Et qui famam contemnunt, crudeles ſunt, ut in *cap. Non ſunt audiendi*, 11. *quæſt.* 3. Unde non tenetur mu-
10 lier crimen ſuum prodere cum gravi honoris, & famæ detrimento, ut *in §. His auctoritatibus, verſ. Non tibi dico, poſt c. Si quis aliquando, de pœnit. diſt.* 1. Et in hac ſpecie concludunt Sotus in 4. *diſtinct.* 15. *q.* 2. *poſt art.* 4. *in reſponſione articuli*, S. Anton *in* 2. *par. tit.* 1. *cap.* 18. §. 8. *in fine, & melius titul.* 2. *capit.* 7. §. 4. Cajet.
11 *tom.* 1. *opuſculor.* 31. *reſponſ.* 14. (Non enim, ut ipſe ait in 2. 2. *quæſt.* 62. *art.* 6. tenetur quis reſtituere bona ordinis inferioris cum jactura bonorum ordinis altioris.) Et bona famæ altioris ordinis ſunt, quam rei familiaris, quia melius eſt nomen bonum, quam divitiæ multæ, *Proverb. cap.* 22. & ſequitur Navarr. *in man. cap.* 16. *numer.* 44. *verſ Imo ſufficit timor propriam famam perdendi*, & Covarr. *in reg. Peccatum, par* 1. *in initio, a*
12 *num.* 3. Et quamvis DD. hic non faciant mentionem, niſi damni animæ, & corporis; hoc tamen faciunt per modum exempli. Sed generalius loquitur Innoc. cujus mentem ſequuntur omnes, dum ait: (mulierem non teneri revelare, ſi inde grave malum eſſet proventurum.) Quæ verba proculdubio comprehendunt etiam jacturam famæ, ut advertit Navarr. *loc. cit.*

13 Nec prædictis obſtat, quod utilius ſcandalum naſci permittatur, quam veritas relinquatur, *cap. Niſi cum pridem*, § *Pro gravi*, *de renunciat. & capit.* 3. *infra de regul. jur.* quoniam, ut reſpondet Innocentius, in hac taciturnitate non perit veritas juſtitiæ, quia hæc mulier nec judex eſt, nec teſtis eſſe poteſt, in quibus & ſimilibus illa auctoritas locum habet; ſed eſt tantum accuſatrix, vel denunciatrix.

In ſecundo autem caſu, id eſt cum non habet proba- 14
tiones paratas, debet potius ſilere, quam fraudem patefacere, *cap. Plerunque*, 2. *q.* 7. Ita in effectu diſtinguit hic Innocen. *in verb. Satisfactio*, a quo ceteri ſumpſerunt, Hoſtien. *n.* 8. *in eod. verb.* Abb. Antiq. *n.* 1. Jo. Andr. *num.* 4. Henr. Boich. *in princip.* Card. *in* 1. *&* 2. *oppoſit.* Anchar. *n.* 3. *&* 4. Abb. *num.* 5. & Marian. Socc.
num. 7. Quibus addo Hoſt. *in ſumma eod. tit.* §. *Quibus* 15
& qualiter, *verſ. Quid de muliere*, ubi ait, Sacerdotem ſuper hoc conſulendum conſiderare debere qualitates perſonarum tam mariti, quam mulieris, & filii putativi; nam ſi mulier dominetur viro, vel periculum ex revelatione non immineat, poterit ei conſulere, ut fraudem patefaciat marito; quo conſentiente erit mulier a 16
reſtitutione abſoluta, quia conceſſum eſt marito de rebus ſuis ad libitum diſponere, *l. Nemo exterus*, *C. de Judæis*, *l. In re mandata*, *C. Mandati*. Hoc intellige, dummodo non habeat deſcendentes, quibus teneatur dimittere legitimam jure naturæ debitam, ſcilicet dimidiam, vel tertiam juxta numerum liberorum, ut in *Auth. Noviſſima*, *C. de inoffic. teſtam. & in corpore*; unde ſumitur in *Auth. de Triente, & Semiſſe*, §. 1. *coll.* 3.

Si vero ex revelatione marito facienda immineat periculum, tunc ſi filius putativus ſit homo ſimplex, ſpiritualis, & timens Deum; recepto juramento a muliere, quod malitioſe hoc non proponat, & a filio putativo, quod ſecretum tenebit; revelabitur hoc filio, eique ſuadebit, ut intret Religionem, vel ad partes remotas, ſeu ultra marinas ſe transferat, & de hæreditate nihil attingat; quibus peractis mulier erit in tuto: quod ſi filius non ſit talis, nec velit matri fidem adhibere, vel mulieri periculum ſit revelare; tunc nullum ſupereſt remedium, niſi ut ſi proprium habeat, hæredibus ab inteſtato, vel ex teſtamento venientibus ſatisfaciat competenter; iiſque non extantibus eleemoſynam caute faciat de Epiſcopi diœceſani conſilio, & conſenſu. Verum ſi proprium non habeat, vel non poſſit integre ſatisfacere, doleat de peccato cum propoſito ſatisfaciendi cum primum poterit. Ita Hoſt. cum
quo concordat Raymund. *in ſumm. tit. de rapt. rub. de* 17
filio concepto per adulterium, & de partu ſumpto, §. 11. Jo. Fribug. *in ſumma confeſſ. eod. tit. rubr. q.* 23. Henr. Boich. *hic col.* 2. *poſt princ. verſ. Et de hoc vide*, & Marian. Soc. *num.* 9. Et quod dictum eſt de inducendo filium putativum ad Religionem intrandam, intelligunt Doctores de Religionibus Mendicantibus, quia de aliis Religionibus non eſſet bene proviſum, cum ſuccedant, *c. unic.* 28. *qu.* 1. *& c. ult.* 19. *q.* 3. ut hic per Jo. Andr. *n.* 4. *in fin.* Hodie filius putativus eſſet inducendus ad intrandam Religionem Capuccinorum, vel Fratrum Minorum de Obſervantia, quia aliæ Religiones etiam Mendicantes ſuccedunt ex Decreto Concilii Trident. *cap.* 2.
ſeſſ. 25. *de Regular.* Addit Joan. Andr. ſibi conſtare ali- 18
quos propter hoc inductos fuiſſe ad profeſſionem emittendam. Et ita etiam referunt Doctores feciſſe quendam, qui ad aſſertionem matris renunciavit Regno: & quamvis Legiſtæ in *l. Filium*, *ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. jur.* quos refert Menoch. *de arbitr. jud. lib.* 2. *cent.* 2. *caſu* 89. *num.* 28. dicant talem filium fuiſſe fa-
tuum; tamen ut notabiliter ait Marian. Socc. hic *n.* 9. 19
ipſi hoc dicunt ſolum conſiderantes hanc vitam, non futuram, & æternam, ad quam ſi reſpexiſſent, filium ſummopere laudare debuiſſent, ex quo talis habebat læſam conſcientiam; quo caſu non ſolum Regiæ dignitatis, verum etiam Pontificali, cum ad id inducerer conſcientia indiſcreta, renunciandum eſſet, ut in *c.* 1. *de renunciat. lib.* 6. Et hoc intendit Hoſt. hic *n.* 4.
in ver. Suſcepit, dum ait filium, qui aſſertioni matris 20
credere non vult, omnino ſecutum eſſe, ſi exinde non habeat conſcientiam læſam, argum. *d. l. Filium*; alioquin ſi veniat contra conſcientiam, ædificat ad gehennam, *c. fin. ſupra de præſcript.* & mox ſubdit: Sed vera niſi acquieſcat in hac parte verbis maternis, quæ melius alio veritatem novit, argum. *ſupra de reſcript. c. ab Excommunicato*; & de qua non eſt veriſimile, quod falſum dicat, argum. *c. Afferre, & c. Litera*, §. 1. *verſ. Quanquam*, *ſupra de præſumpt.* unde & ei omnino credendum videtur, ut *c.* 3. §. *Qui enim melius*, *ſup. qui matr. acc. poſſ.* ſatis poteſt dici, quod talis eſt in conſcientia nimis fortis: ita formaliter Hoſt. cum quo tranſeunt Jo. Andr. *num.* 3. & reliqui omnes.

Refers

21 Refert Alciatus *de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 37. num. 6, verſ. Sed vide.* Viduam quandam Avenionenſem hac cautela uſam fuiſſe: Cum in extremis ageret, tribus filiis quos habebat, accerſitis, dixit: Unus veſtrum ex adulterio a me progenitus eſt, & mariti mei bona injuſte poſſidet; ne animæ meæ detrimentum patiar, intendo hoc declarare, niſi vos invicem pacto conventu, jus omne veſtrum remittatis: quo audito, quilibet de ſe ipſo cœpit dubitare, unde omnes voluntati matris acquieverunt, & pacti ſunt; quare mater a declaratione abſtinuit. Et putat Alciatus, matrem illam fuiſſe tutam quoad Deum per hanc Decretalem, pactumque inter fratres fuiſſe legitimum, & obſervandum. Quod minime verum eſt, quia fratres non ſponte juri ſuo ceſſerunt, ſed metu maternæ declarationis adacti: unde merito hanc cautelam refellunt Covarr. *in reg. Peccatum, part. 1. §. 1. verſ. Nec mihi placet, de regul. jur. in 6.* Menoch. *d. caſu* 89. *n.* 30. & alii recentiores.

22 Secundo nota ibi, *In pœnitentia tibi fuiſſe confeſſam,* peccatum in confeſſione detectum, poſſe a Sacerdote revelari pro conſilio obtinendo, concordat textus *in cap. Omnis infra eodem*, ibi: *Sed ſi prudentiori conſilio indiguerit, illud abſque ulla expreſſione perſonæ caute requirat.* Unde infertur per locum a ſpeciali, ut extra hunc caſum non liceat Sacerdoti revelare peccatum etiam ſine revelatione pœnitentis. Sed quia hoc non tranſit abſque difficultate.

23 QUÆRO generaliter, utrum Confeſſor prohibeatur revelare non tantum peccatorem, ſed etiam peccatum in Sacramento Pœnitentiæ ſibi detectum.

Abbas Siculus *dict. cap. Omnis, num. 8. in ultim. notab. infr. eod.* putat Sacerdotem incidere in pœnam ibi ſtatutam, non ſolum ſi revelet peccatorem, ſed etiam peccatum ſibi detectum in confeſſione. Quod ſecundum eum eſt contra ſimplices, qui aſſerunt peccatum impune poſſe revelari; ſed non peccatorem; nam minus bene loquuntur, ut ipſe ait, quia contrarium probatur *in d. c. Omnis*, in duobus locis. Primo, ibi, *Qui peccatum*, ubi expreſſe probatur hoc. Secundo per locum a ſpeciali in verbis præcedentibus; nam textus permittit Sacerdoti revelationem in uno caſu duntaxat, ideſt cum indiget pruden-
24 tiori conſilio; & tunc debet etiam caute revelare. Tertio hoc probatur ratione; nam Sacerdos ita ſcit peccatum, ſicut peccatorem, tanquam Dei miniſter; ergo non debet tanquam homo peccatum revelare, quia neſcit ut homo, ſed ut Deus, & contrafaciens graviſſime peccat; unde punitur tanquam hæreticus reverſus ad fidem, ut ibi per eum.

25 Sed oppoſitum cenſet Paludanus *in 4. diſt. 21.* & communiter Theologi, ut teſtatur Navarr. *in cap. Sacerdos, n. 75. de pœnit. diſt. 7. tom. 2. Commen. pag. 793.* concludentes, non eſſe confeſſionis revelatorem qui diceret, tale, vel tale peccatum mortale audivi in confeſſione; modo tanta cautela id faceret, ut nullatenus in notitiam peccatoris deveniri poſſet.

Moventur primo per hanc Decretalem, ubi Cardinalis Legatus ſignificavit Papæ peccatum ſuppoſiti partus in pœnitentia ſibi confeſſum, ut habetur in principio literæ; nec Papa hoc factum damnavit, imo ad Legati conſultationem reſpondit: quod non feciſſet, ſi eidem Legato peccatum ſibi in confeſſione detectum revelare non licuiſſet: licet Navar. *in d. c. Sacerdos n. 78.* putet hunc textum non admodum urgere, quia cauſa revelandi hic fuit, ut peteretur conſilium ſuper dubio caſu, quod ſpecialiter permittitur *in d. c. Omnes*, ut dictum eſt ſupra *in 2. notab.*

Moventur ſecundo, quia cauſa finalis, cur prohibita ſit revelatio peccati in pœnitentia confeſſi, eſt, ne prodatur peccator, & ſic fideles a confeſſione ſacramentali deterreantur, ac *in d. c. Omnis*, ibi: *Caveat Sacerdos, ne verbo, vel ſigno, vel alio quovis modo prodat aliquatenus peccatorem*: ſed per revelationem peccati tantum peccator ipſe non proditur, nec cognoſcitur, dummodo caute id fiat, ſicut hic fecit Cardinalis Legatus, & patet *in cap. Si Sacerdos, ſupra de off. Ordin. & in cap. Significaſti*, ibi, *Nomen adulteri celans, de adulter.* Ergo ceſſat prohibitio, arg. *c. Etſi Chriſtus, ſupra de jurejur. c. Cum ceſſante, de appellat. & l. Adigere, §. Quamvis, ff. de jurepatron.*

Ac poſtremo ſuffragatur huic ſententiæ, quod ut Navarr. teſtatur *in eod. c. Sacerdos n. 75.* frequenter audiuntur viri graves talia dicentes; & tamen nemo dixerit eos eſſe confeſſionis revelatores.

Quid dicendum? Ego arbitror quæſtionem hac diſtinctione ſolvendam eſſe. 26

Aut quæritur, an peccata ipſa ſine expreſſione per- 27
ſonæ cadant ſub ſigillum confeſſionis ſacramentalis; & puto negative reſolvendum hoc validiſſimo, ni fallor, fundamento; nam hoc ſigillum, ſicut & confeſſio, eſt de neceſſitate ſacramenti, & de jure Divino, ut docet S. Th. *in 4. diſt. 21. q. 3. art. 1. q. 1. in corp. & in reſp. ad 2.* Silveſt. *in ver. Confeſſio 3. n. 2.* & paſſim Theologi, & Canoniſtæ: & conſequenter Eccleſia ſuper hoc ſigillo diſpenſare non poteſt; nam ut ibidem D. Th. præceptum 28
de confeſſione ſervanda conſequitur ipſum ſacramentum, & ideo ſicut præceptum de confeſſione ſacramentali facienda eſt de jure Divino, & non poteſt aliqua diſpenſatione, vel juſſione humana homo ab ea abſolvi, ita nullus ad revelationem confeſſionis poteſt ab homine cogi, vel licentiari. Et hoc innuit Decretalis, 29
Si Sacerdos, de off. Ordin. dum determinat Ordinarium poſſe indeterminate tantum & non nominatim arguere, vel punire eum, quem in confeſſione novit eſſe criminis reum, quia non ſcit ut judex, vel homo, ſed ut Deus. Ad idem text. *in c. Dilectus*, & ibi gloſ. 1. & DD. ſupra *de exceſſ. Prælator.* S. Th. *loc. cit. in reſpon. ad primam*, ubi ait: *Illud quod ſub confeſſione ſcitur, eſt quaſi neſcitum, cum Sacerdos neſciat ut homo, ſed ut Deus.* Aliam rationem, cur Papa non poſſit ſuper ſi- 30
gillo confeſſionis diſpenſare, aſſignat Abb. *in d. c. Dilectus*, quia Sacerdos in actu confeſſionis eſt Vicarius Dei
ſpecialis, Papa vero generalis. Specialis autem quoad il- 31
lam ſpeciem major eſt generali, *c. Studuiſti, de off. deleg.* ſequitur Silv. *in ver. Confeſſio 3. n. 2. verſ. Tertio quæritur*, & eſt ex mente gl. primæ *in eod. tit. c. Dilectus*, ibi: *Et in hoc major erit ipſis Rectoribus, quia Dei legatione fungitur.*

Quæ cum ita ſint, ſi peccata ipſa caderent ſub ſigil- 32
lum confeſſionis, non potuiſſet Innoc. III. & Concilium generale ſtatuere, ſicut ſtatuit *in d. c. Omnis infra eod.* ut liceret Sacerdoti, ſi prudentiori conſilio indiguerit, revelare peccatum ſibi confeſſum; quia præter pœnitentem, nullus mortalium diſpenſare poteſt, ut liceat frangere ſigillum confeſſionis ſacramentalis, ut oſtenſum eſt ſupra, nedum pro prudentiori conſilio exquirendo, ſed nec pro alia cauſa quantumvis gravi, imo nec ſi ageretur de ſalute totius mundi, ut formaliter inquit Sot. *de tegen. ſecreto q. 7. membr. 2. concluſ. 4. verſ. attamen.* Quamobrem fateri oportet, aut Papa cum Concilio *in d. c. Omnis*, permiſiſſe revelationem peccati contra neceſſitatem ſacramenti, & divinam juriſdictionem, quod impium, & erroneum eſſet aſſerere, *cap. Sunt quidam, 25. qu. 1.* aut revelationem peccati ſine expreſſione peccatoris ad ſigillum confeſſionis non pertinere. Et ſane ſi Concilium ſtatuiſſet, ut pro prudentiori conſilio liceret Confeſſori revelare peccatorem, nemo auderet affirmare hoc ſtatutum eſſe validum; idque non alia ratione, niſi quia per hoc violaretur ſigillum confeſſionis, quod eſt de jure Divino, contra quod Eccleſia non diſpenſat, *ut in cap. Sunt quidam*; ergo eodem modo non potuiſſet Concilium ſtatuere, ut liceret pro prudentiori conſilio peccatum revelare, ſi peccatum ipſum, non ſecus ac peccator, caderet ſub hoc ſigillum; unde hæc differentia evidenter convincit non eſſe confeſſionis revelatorem, ejuſque ſigilli violatorem, qui peccatum revelat ita caute, ut inde in notitiam peccatoris deveniri non poſſit. Et in hoc primo caſu ſalvari poteſt ſententia Theologorum.

Aut quæritur, an revelatio peccati ſine expreſſione 33
perſonæ cadat ſub prohibitionem poſitivam Eccleſiæ, de qua *in d. c. Omnis.* Et in hoc caſu magis adhæreo opinioni Abbatis; tum quia hoc probat litera *d. cap. Omnis*, ut ſupra ponderata *n. 23.* tum quia id rationabiliter ſancitum eſt propter periculum manifeſtationis 34
pœnitentis; nam etſi non ſemper ex revelatione peccati prodatur pœnitens, præſertim ſi caute hoc fiat, prout hic fecit Card. Legatus, & præcipitur *in d. c. Omnis, verſ. Sed ſi*; tamen poteſt multoties accidere oppoſitum. Ubi autem vertitur ſalutis periculum, non eſt novum, ut Eccleſia generaliter aliquid ſtatuat, vel prohibeat, ad cautelam eorum, quæ poſſunt contingere, ut ſunt clara *in c. Dixit Dominus, 32. q. 1. in c. Licet, ſupra de elect. in c. Ad aures, de temp. ordin. & in c. Romana, §. In univerſitatem, de ſent. excomm. lib. 6. cum concord.* ubi adductis per gl. *in ver. Eſſe poteſt*, & Hoſt. *n. 5. in eod. ver.*

Digitized by Google

35 Præterea aliquo prohibito, omne id prohibetur, per quod pervenitur ad illud, *l. Oratio*, *ff. de ſponſal. l. Cum lex*, *ff. de fidejuſſ. l. Legem*, *in fine*, *C. de natural. liber.* Quæ regula loquitur de conſequentia prohibitionis mediorum, per quæ pervenitur ad extremum, ut dicunt Dyn. & Jo. Andr. *in cap. Cum quid prohibetur*, *in princ. de reg. jur. lib. 6.* Sicut prohibito matrimonio, prohibita ſunt etiam ſponſalia, per quæ pervenitur ad matrimonium, *ut in d. l. Oratio*. Nemo autem negaverit, ex revelatione peccati multoties deveniri in cognitionem ejus, qui confeſſus eſt. Haud enim eſt difficile facta aliena ſubtiliter indagantibus, conjungendo tempus, locum, ſpeciem peccati, qualitatem perſonarum, & alia id genus, pervenire in notitiam, aut ſaltem in ſuſpicionem pœnitentis. Et ipſemmet Navarr. *in d. cap. Sacerdos*, *num. 83. de pœnit. diſt. 6.* fatetur non paucos apud eum erraſſe, ac proinde raro id faciendum eſſe a viro graviſſimo, & rarius a viro gravi, rariſſime a viro levi, & opinionem Abbatis fere ſemper ſervandam eſſe. Ergo provide ſanxit Concilium generale, ut nec peccatum ipſum liceat revelare.

Et per hæc ceſſat conſideratio Navarri, & aliorum Theologorum, videlicet quod revelatio peccati prohibeatur quidem *in d. cap. Omnis*, ſed in ordine ad confitentem, quando ſcilicet ita peccatum revelatur, ut exinde cognoſcatur eis, qui peccavit. Siquidem hæc conſideratio retorqueri poteſt; nam cum ſæpe ex hac revelatione perveniatur, aut ſaltem perveniri poſſit in cognitionem peccatoris: hinc conſequitur, ut prohibito uno, & aliud prohibitum cenſeatur per ſupradicta.

36 Quinimo ſi accurate expendatur textus *in d. c. Omnis*, apparebit prohibitam eſſe revelationem peccati, etiamſi exinde non ſequatur manifeſtatio confitentis; nam ibi permittitur revelatio peccati in caſu ſpeciali duntaxat, videlicet cum Sacerdos indiget prudentiori conſilio; & tunc ita demum ſi caute hoc fiat, & ſine ulla expreſſione perſonæ, ut patet ex litera *in verſ. Sed ſi.* Ergo per locum a ſpeciali extra illum caſum prohibita eſt revelatio peccati, etiamſi fiat cum cautela Navarri, & ſine ulla expreſſione perſonæ: alioquin ſi in omnibus caſibus liceret indiſtincte revelare peccatum caute, & perſona pœnitentis non expreſſa: inepte Concilium permiſiſſet, ut liceret revelare peccatum caute, & ſine expreſſione perſonæ in uno caſu duntaxat, ideſt cum

37 Sacerdos eget prudentiori conſilio. Ergo conceſſum in illo caſu, in aliis cenſetur prohibitum, *c. Ex tuarum*, & ibi gloſ. *final. de author. & uſu pall. gloſ. ult. in fin.* & DD. *in cap. Nonne*, *de præſumpt.* Et per has conſiderationes puto ſalvari poſſe opinionem Abbatis, non autem per illam, quam ipſe ponit tertio loco, videlicet, quia Sacerdos ſcit peccatum, ſicut peccatorem, tanquam Dei miniſter: hæc enim ratio congruit tantummodo violationi ſigilli Sacramentalis jure Divino prohibitæ. At revelatio peccati ſine expreſſione perſonæ non jure Divino, ſed Eccleſiaſtico tantum interdicta eſt, ut

38 ex dictis conſtat. Et ex hoc fœdere diſtinctionis puto conciliari poſſe diſſidentes opiniones. Ceterum quoad pœnam depoſitionis ab Ordine Sacerdotali, & perpetuæ detruſionis in Monaſterium, quæ in prædicta Decretali, *Omnis*, imponitur Sacerdoti, qui peccatum in pœnitentiali judicio ſibi detectum præſumpſerit revelare; nimius eſſet rigor, ut in eam indiſtincte incideret quilibet Sacerdos, qui diceret ſe peccatum aliquod audiviſſe in confeſſione, licet nullo modo proderet pecca-

39 torem. Imo Navarr. *in d. c. Sacerdos*, *n. 80. de pœnit. diſt. 6.* opinatur hoc nonnunquam fieri poſſe cum fructu, puta ſi aliquis in ſui excuſationem, vel aliorum accuſationem contenderet talia, vel talia peccata, vel tales circumſtantias ab aliquibus non ſolere in confeſſione aperiri; tunc enim Sacerdos, qui aſſereret, imo id ſolitum eſſe, ſibique illa frequenter in pœnitentia aperta fuiſſe, cum fructu loqueretur ſecundum Navarrum. Et quamvis hæc theorica mihi non probetur, quia Sacerdos pro errore proximi confutando aliis mediis uti debet, quam revelatione circumſtantiæ ſibi detectæ in Sacramento Pœnitentiæ, ſicut Clemens VIII. in Decreto edito ſuper caſuum reſervatione, dixit diligentiſſime cavendum eſſe a Superioribus Regularibus, 40

ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in confeſſione habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur: tamen Sacerdos, qui Navarri doctrinam ſervaret, utique plectendus non eſſet graviſſima illa pœna depoſitionis, & detruſionis ad modum pœnitentis ſimoniaci, & hæretici, *ut in cap. Quoniam*, *de ſimon. cap. penult. de hæret.* & notat in prædicta Decretali, *Omnis*, Jo. Andr. in extremis verbis. Cum præſertim Concilium ibi utatur verbo illo, *præſumpſerit*, quod includit eos tantum, qui dolo, & temeritate, non autem eos, qui per ſimplicitatem, & aliqua probabili ratione ducti in legem committunt, ut tenet Card. *in Clem. 1. quæſt. 39.*

de privil. ad quod plura de more cumulat Tiraqu. *de pœn. conſ.* 43. Quare exiſtimo hoc relinquendum eſſe 41

arbitrio judicis, qui facti circumſtantiis mature perpenſis dijudicet, an hujuſmodi pœna ſit exequenda, vel potius temperanda, ſecundum ea, quæ generaliter adnotavit Henr. Boich. *in cap. In Archiepiſcopatu*, *col. 2. verſ. Et in hac cauſa conſideratione de raptor.* & fu-

ſius Marian. Socc. *in cap. Licet a n. 22. de pœnit.* Præci- 42

pua autem ratio habenda eſſet cauſæ revelationis: præſertim quia Concilium in prædicta Decretali, *Omnis*, *infr. eod.* quamvis exprimat tantummodo caſum, cum Sacerdos prudentiori conſilio indiguerit; per hoc tamen non videtur excludere alios caſus ſimiles; nam exceptio in uno caſu non firmat regulam in contrarium in aliis caſibus, qui ſunt ſimiles exceptis, etiamſi alibi non reperiantur ſpecifice excepti, textus eſt *in cap. cum dilecta*, ubi hoc notat Abb. *n. 6. de confirmat. util. vel inutil.* gloſ. *in l. fin. in verb. Voluerit*, *C. de revocan. donat.* Alex. *conſ.* 130. *In cauſa*, *nu. 6. verſ. Nec*

obſtat ſi dicatur, *libr. 4.* ubi ampliat hoc procedere, 43

etiamſi exceptioni adjecta ſit dictio taxativa. Unde 44

ſi pœnitens confiteretur caſum Epiſcopo reſervatum, & Sacerdos non haberet facultatem abſolvendi ab illo caſu, nec Epiſcopus vellet eam generaliter impertiri, ſed in caſibus particularibus duntaxat; utique non eſſet violator prohibitionis Concilii Sacerdos, qui in illo ſpeciali caſu peteret ab Epiſcopo hanc ſibi facultatem fieri. Maxime quia in præcitato Decreto Clem. VIII. inter cetera cautum eſt, ut Confeſſariis Regularibus in ſingulis domibus per Superiores deputatis reſervatorum abſolutio committatur, quando caſus occurrerit, in quo eam debere committi ipſe in primis Confeſſarius judicaverit. Quod certe ad practicam deduci non poteſt ſine manifeſtatione illius caſus in pœnitentia detecti. Quod ſi urgeas petendam eſſe licentiam revelandi illum caſum a pœnitente; replicabimus idipſum fieri poſſe, cum Sacerdos indiget prudentiori conſilio. Et tamen eo caſu Concilium non arctavit Confeſſorem ad petendam hujuſmodi licentiam, neque ex hac Decretali apparet Cardinalem Legatum ſignificaſſe Papæ de licentia mulieris pœnitentis caſum ſuppoſiti partus in confeſſione ſibi detectum.

DE

DE POENITENTIIS, ET REMISSIONIBUS.

Idem Innocentius III. in Concilio Generali.

C A P U T XII.

OMnis utriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata ſaltem ſemel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam ſibi pœnitentiam propriis viribus ſtudeat adimplere, ſuſcipiens reverenter ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum: niſi forte de proprii Sacerdotis conſilio, ob aliquam rationabilem cauſam, ad tempus ab hujuſmodi perceptione duxerit abſtinendum: alioquin & vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens Chriſtiana careat ſepultura. Unde hoc ſalutare ſtatutum frequenter in Eccleſiis publicetur; ne quiſquam ignorantiæ cæcitate velamen excuſationis aſſumat. Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit juſta de cauſa ſua confiteri peccata, licentiam prius poſtulet & obtineat a proprio Sacerdote: cum aliter ipſe illum non poſſit abſolvere vel ligare. Sacerdos autem ſit diſcretus, & cautus, ut more periti medici ſuperinfundat vinum & oleum vulneribus ſauciati; diligenter inquirens & peccatoris circumſtantias & peccati: quibus prudenter intelligat, quale debeat ei præbere conſilium, & cujuſmodi remedium adhibere, diverſis experimentis utendo ad ſalvandum ægrotum. Caveat autem omnino, ne verbo aut ſigno aut alio quovis modo aliquatenus prodat peccatorem; ſed ſi prudentiori conſilio indiguerit, illud abſque ulla expreſſione perſonæ caute requirat: quoniam qui peccatum in pœnitentiali judicio ſibi detectum præſumpſerit revelare, non ſolum a Sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum Monaſterium detrudendum.

S U M M A R I U M.

1 *COnfiteri ſacramentaliter ſemel in anno, ut quis teneatur, quæ requiſita ſint neceſſaria.*

2 *Baptiſmus eſt janua, & fundamentum omnium Sacramentorum.*

3 *Eccleſia in neminem judicium exercet, qui non prius in ipſam per Baptiſmi januam fuerit ingreſſus.*

4 *Pœnitentia ante adventum Chriſti non erat Sacramentum, nec eſt poſt adventum illius cuiquam ante Baptiſmum.*

5 *Infans, furioſus, vel mentecaptus non habens dilucida intervalla, non ligantur hoc edicto.*

6 *Peccatum originale per Baptiſmum deletur in infantibus indiſtincte, in adultis per contritionem cordis.*

7 *Pœnitentia Sacramentum dicitur ſecunda poſt naufragium deperditæ gratiæ tabula.*

8 *Peccatum an oporteat eſſe mortale ad hoc, ut Pœnitentiæ Sacramentum ſit ad ſalutem neceſſarium, & n. ſeqq.*

9 *Peccata venialia tantum habens, non tenetur confiteri jure divino ad obtinendam juſtificationis gratiam.*

10 *Juſtificatio quid ſit.*

11 *Peccata venialia a gratia Dei non excludunt.*

12 *Et quamvis utiliter in confeſſione dicantur, tamen citra culpam taceri, & multis aliis remediis expiari poſſunt.*

13 *Fallit in duobus caſibus.*

14 *Peccata venialia tantum habens, an teneatur jure poſitivo ſemel in anno confiteri, ut ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ, & n. ſeqq.*

15 *Chriſtianus, qui ſaltem ſemel in anno confitetur, eſt ſuſpectus de hæreſi.*

16 *Confiteri ſemel in anno ex præcepto Eccleſiæ non tenentur illi, quibus ex gratia collatum eſt, ut ſint immunes a peccato veniali.*

17 *Peccata venialia non tenetur quis confiteri ſemel in anno ſpecialiter, & numeraliter, ſed in generali.*

18 *Hermaphroditus an teneatur confiteri ſemel in anno.*

19 *Hermaphroditus, qui in ſexu femineo incaleſcit, non recipit Ordinis characterem, nec poteſt cum femina matrimonium contrahere.*

20 *Papa an adſtringatur edicto de confitendo ſemel in Fagnan. in V. Lib. Decretal. anno, & communicando in Paſchate, & n. ſeqq. uſque ad 26.*

21 *Papa poteſt ligari a Sacerdote, cui ſe ſubjicit in confeſſione.*

22 *Confeſſio Sacramentalis ubi, & quando, & a quo inſtituta.*

23 *Confeſſio peccatorum omnibus poſt Baptiſmum lapſis jure divino neceſſaria exiſtit.*

24 *Papa jus divinum uſque ad animam, & ſanguinem ſervare debet.*

25 *Papa non adſtringitur Conſtitutionibus Prædeceſſorum etiam in generali Concilio editis, vi compulſiva, ſed vi directiva rationis.*

26 *Confeſſio debet eſſe integra.*

27 *Peccata propria duntaxat ſunt in confeſſione aperienda, non autem aliena.*

28 *Circumſtantia, quæ exprimi non poteſt ſine manifeſtatione peccati alterius, an neceſſario ſit confitenda.*

29 *Jus divinum poſitivum in concurſu cedit juri divino naturali.*

30 *Pœnitens debet tacere peccatum, quod in confeſſione detectum ſibi, vel Confeſſori probabile damnum animæ, vel corporis, vel famæ inferret.*

31 *Clauſula una ſecundum diverſos reſpectus diverſimode accipitur.*

32 *Pueri tenentur ſemel in anno confiteri, cum ſunt doli capaces, quod ut plurimum contingit circa ſeptennium.*

33 *Euchariſtia in qua ætate ſit pueris exhibenda.*

34 *Annorum diſcretionis tres gradus conſtituuntur. Euchariſtia an amentibus, & phreneticis exhiberi poſſit ibid. verſ. An autem non habentibus.*

35 *Pœnitens debet confiteri ſolus.*

36 *Mutus, vel ita æger, ut loqui non poſſit ſine periculo, aut exiſtens alterius linguæ, quam Confeſſor, per ſcripturam, vel per alium confiteri poſſunt.*

37 *Declaratur.*

38 *Confeſſario abſenti non licet confiteri per Epiſtolam, vel internuncium; & contrariam propoſitionem, ut temerariam, & ſcandaloſam, damnavit Clemens VIII.*

39 *Confeſſor non poteſt valide abſentem abſolvere, etiamſi prius præſens illius confeſſionem audiverit.*

40 *Euchariſtia ſemel tantum in anno, ideſt in Paſchate, ſumenda eſt ex neceſſitate præcepti.*

41 *Communicantes in hebdomada ſancta, vel infra*

octavam Paſchæ ſatisfaciunt præcepto Eccleſiæ, ex declaratione Eugenii IV.
42 *Regulares poſſunt miniſtrare Euchariſtiam intra Dominicam Palmarum, & Dominicam in Albis; ſed ita communicantes non ſatisfaciunt præcepto Eccleſiæ.*
43 *Communicare non licet in ipſa die Reſurrectionis de manu Regularium etiam devotionis cauſa.*
44 *Euchariſtiam ad minus in Paſchate non ſumere eſt ſignum hæreſis, & malæ credentiæ.*
45 *Epiſcopus non poteſt certa tempora præſcribere, quibus viris conjugatis, negotiatoribus, & mulieribus liceat Euchariſtiam ſumere.*
46 *Paſchale tempus ad Euchariſtiam ſuſcipiendam poteſt a proprio Sacerdote ex cauſa prorogari.*
Epiſcopus poteſt procedere ad excommunicationem in eos, qui negligunt adimplere præceptum hujus cap. ac eleemoſynas pro loco applicandas injungere; ſed non impedire, ut ſibi abſolutionem reſervet, ibid.
47 *Communicantes quolibet anni die in Inſulis Philippinis ſatisfaciunt præcepto Eccleſiæ.*
48 *Circumſtantiæ notabiliter aggravantes, an ſint in confeſſione aperiendæ.*
49 *Circumſtantiæ, quæ mutant ſpeciem peccati, ſunt neceſſario exprimendæ in confeſſione.*
50 *Et quæ ſint ejuſmodi circumſtantiæ.*
51 *Confeſſori an liceat revelare peccatum ſine revelatione peccatoris.*
52 *Confiteri quis debet proprio Sacerdoti, non alieno, niſi de proprii licentia petita, & obtenta.*
53 *Confeſſio Sacramentalis eſt actus judicialis.*
54 *Ligari nemo poteſt, vel abſolvi a non ſuo judice.*
55 *Sacerdos proprius quis dicatur, & n. ſeq.*
56 *Cura quid ſit.*
57 *Confeſſi Sacerdotibus Regularibus ſatisfaciunt præcepto Eccleſiæ, nec tenentur iterum confiteri Parochiali Presbytero, & n. 73.*
58 *Regulares non poſſunt audire confeſſiones ſecularium etiam tempore Paſchatis.*
59 *Confeſſiones ſecularium etiam Sacerdotum ex Concilio Tridentino nullus Presbyter audire poteſt, niſi aut Parochiale beneficium, aut Epiſcopi approbationem obtineat.*
60 *Parochi licentia hodie non ſufficit, ut quis confiteri poſſit alieno Sacerdoti non Parocho, aut non approbato.*
61 *Regulares ſine licentia Epiſcopi hodie nequeunt audire confeſſiones ſecularium, etiamſi Epiſcopi ſine juxta cauſa licentiam denegavit.*
62 *Poſſunt tamen ſine Epiſcopi approbatione audire confeſſiones ſuorum ſubditorum Regularium.*
63 *Item ſecularium, qui ſunt de familia, & continui commenſales, non autem deſervientium in eorum Monaſteriis.*
64 *Tertiariis viris, & mulieribus non poſſunt Regulares miniſtrare Sacramenta Pœnitentiæ, vel Euchariſtiæ in Paſchate, Viatici, vel Extremæ Unctionis, & n. ſeqq.*
65 *Tertiarii S. Dominici eodem jure cenſentur cum Tertiariis S. Franciſci.*
66 *Tertiariorum non eſt aliqua Religio, ſed modus vivendi a Sede Apoſtolica approbatus.*
67 *Tertiarii ſuſcipere debent Sacramenta a Parocho, de cujus Parochia exiſtunt.*
68 *Regulares miniſtrantes Laicis, aut Clericis Extremam Unctionem, Euchariſtiam, vel Matrimonium ſine Parochi licentia, ſunt excommunicati.*
69 *Monachi ad confeſſiones ſecularium a ſuis Abbatibus approbati in locis ubi dicti Abbates utramque juriſdictionem exercent, an poſſint audire confeſſiones confluentium ex aliena diœceſi, & num. ſeqq. uſque ad n. 78.*
70 *Sacerdos ſecularis etiam in diœceſi ubi eſt approbatus non poteſt audire confeſſionem confluentium ex diœceſibus alienis.*
71 *Conſuetudo etiam immemorabilis eligendi ſibi Confeſſorem ſine ſui Superioris licentia non valet.*
72 *Monachi poſſunt audire confeſſiones confluentium ad diœceſim, in qua ſunt ab Epiſcopo approbati.*
73 *Papa poteſt concedere privilegium audiendi confeſſiones alterius Diœceſani etiam Epiſcopo invito, & contraria opinio damnatur, ut periculoſa in fide.*
75 *Privilegium ſibi eligendi Confeſſorem in aliena diœceſi, in qua eſt approbatus ab Ordinario, non eſt ſublatum a Concilio Tridentino.*
76 *Confeſſores in locis exemptis approbandi ſunt ab Epiſcopo diœceſano.*
77 *Regulares in locis ſubjectis utramque juriſdictionem exercentes, ſicut non ſubſunt Epiſcopo in concernentibus Curam animarum, ita nec ſubſunt eidem quoad examen pro confeſſionibus audiendis.*
78 *Regulares ab Epiſcopo approbati cum facultate abſolvendi a caſibus illi reſervatis, an poſſint abſolvere confluentes ex aliena diœceſi a reſervatis in diœceſi Pœnitentium dumtaxat, & n. ſeq. uſque in fin.*
79 *Regulares in diœceſi, in qua ſunt approbati, poſſunt audire confeſſiones Pœnitentium etiam alterius diœceſis.*
80 *Excommunicatus a ſuo Epiſcopo, non poteſt abſolvi ab alieno.*
81 *Juriſdictio ſive voluntaria, ſive contentioſa, non poteſt exerceri in non ſubditum.*
82 *Epiſcopus etiam quoad ſuos ſubditos non poteſt limitare juriſdictionem Sacerdotis ſibi non ſubditi.*
83 *Caſuum reſervatio an afficiat Sacerdotes, vel Pœnitentes.*
84 *Caſus reſervare quid ſit.*
85 *Epiſcopus non poteſt concedere ſuo ſubdito, ut abſolvatur in aliena diœceſi a Sacerdote juriſdictionem non habente.*
86 *Reſervationis actus eſt localis.*
87 *Decretum Clementis VIII. quoad caſuum reſervationem ſubjicit Regulares Epiſcopo, in cujus diœceſi morantur, non autem alieno.*
88 *Confeſſorem oportet ſcire a quibus caſibus non poſſit abſolvere.*
89 *Ordinarii debent paucos, & neceſſarios caſus ſibi reſervare.*
90 *Reſervationis cauſa eſt etiam Sacerdotis imperitia.*
91 *Reſervatio unius Epiſcopi non afficit alium.*
92 *Epiſcopus, vel Delegatus ab eo poteſt abſolvere pœnitentem non obſtante prohibitione Prælati, vel inferioris, vel æqualis.*
93 *Scholares peregrini, & vagabundi abſolvi poſſunt a quolibet Sacerdote approbato a caſibus eorum Epiſcopo reſervatis.*
94 *Iidem ſortiuntur forum pœnitentialem, ubi moram trahunt.*
95 *Conſuetudo abſolvendi confluentes a caſibus in aliena diœceſi reſervatis quoad Sacerdotes ſeculares an valeat.*
96 *Reſervatio caſuum eſt ſtricte accipienda.*
97 *Pœnitentes, qui in diœceſi aliena impetrant abſolutionem a reſervatis in propria diœceſi, an cenſeantur hoc facere in fraudem reſervationis.*
98 *Ordinari poteſt Clericus prima tonſura ab Epiſcopo beneficii etiam tenuiſſimi.*
99 *Niſi beneficium illud ſibi in fraudem conferri curaverit.*
100 *Clericus ordinatus poſt commiſſum delictum, & cauſam præventam in foro laicali, non gaudet fori privilegio.*

O*Mnis*. Famoſum eſt, & clavis in materia Sacramenti Pœnitentiæ. Et quia multa habet dicta, communiter non ſummatur: ſed pro aliquali ipſius intellectu ſic ſummari poteſt ſecundum Abb. & Marian. Soccin.

Quilibet doli capax tenetur ſaltem ſemel in anno confiteri proprio Sacerdoti, vel alteri de ipſius licentia, & Euchariſtiæ Sacramentum ad minus in Paſcha recipere. Et Sacerdos revelans confeſſionem, deponendus eſt, & in Monaſterium ad agendum perpetuam pœnitentiam detrudendus. Dividitur in tres partes principales. Primo ſtatuit de confeſſione ſemel in anno facienda, & Euchariſtia recipienda, niſi ex cauſa, & de pœna contrafacientium, & de publicatione

ſtatu-

ſtatuit. Secundo, de confeſſione facienda ex cauſa alieno
Sacerdoti. Tertio, inſtruit Confeſſorem in tribus, vide-
licet in circumſtantiis inquirendis, in variis pœnitentiis
imponendis, & in peccatis occultandis, & in ultimo pœ-
nam adjicit. Secunda ibi, *Si quis*. Tertia ibi, *Si Sacer-
dos*.

1 Nota primo ex principio literæ tria requiſita ad hoc, ut
quis teneatur ſacramentaliter confiteri. Primo, enim
2 exigitur, ut ſit fidelis, ideſt baptizatus, alioquin non eſt
capax Sacramenti Pœnitentiæ, cum Baptiſmus ſit janua,
& fundamentum omnium Sacramentorum, *cap. Præter,*
3 *§. Verum, 32. diſt. cap. fin. de Presbyt. non bapt.* & Eccle-
ſia in neminem judicium exercet, qui non prius in ipſam
per Baptiſmi januam fuerit ingreſſus, ut legitur in Decre-
to Concilii Tridentini *ſeſſ. 14. de Sacram. Pœniten. cap. 2.*
Quid enim mihi, inquit Apoſtol. 1. *Corinth.* 5. in fine, *de
iis qui foris ſunt judicare? cap. Multi, 2. quæſt. 1. Gaude-*
4 *mus, de divort.* Unde nec ante adventum Chriſti Pœni-
tentia erat Sacramentum, nec eſt poſt adventum illius
cuiquam ante Baptiſmum, ut habetur *ead. ſeſſ. 14. cap. 1.*
5 Deinde exigitur, ut ad annos diſcretionis pervenerit, id-
eſt, ut ſit doli capax, & ſciat diſcernere inter bonum, &
malum, ſecundum gloſſ. 1. hic, Hoſt. *in princ.* & alios
communiter, Silveſt. *in verb. Confeſſio, 2. n. 4. q. 5.* Un-
de infans hac Conſtitutione non ligatur, *c. Eos, de con-
ſecrat. diſt. 4. l. 1. Cod. de falſ. mon.* ſecundum Hoſtien. &
omnes; & idem in furioſo, & mente capto non habente
dilucida intervalla, ut per Marian. Soccin. *nu.* 23. *&* 24.
6 Tertio, exigitur, ut aliquod peccatum actuale commiſe-
rit; nam originale deletur per Baptiſmum, in infantibus
indiſtincte, *cap. Majores, de Baptiſm.* in aliis vero per
contritionem. Neque enim ad ſuſcipiendum Baptiſmum
in adultis confeſſio eſt neceſſaria, ſed ſufficit ſola cordis
contritio, *cap. Tres ſunt de pœnit. diſt. 1. & c. Omnes qui,
de conſecr. diſt. 4.* ſecundum Hoſtien. *in ſumma tit. de Ba-
ptiſ. §. Quis ſit effectus*, Abb. Antiqu. *hic n.* 2. Joan. Andr.
n. 4. Henric. *col. 2. verſ. Aut quæris de tertio*, & Marian.
Soccin. *n.* 17. & hodie patet ex Decreto Concilii Tridenti-
ni *ſeſſ. 14 de Sacram. Pœnit. cap.* 1. & ex dictis ſupra *n.* 2.
7 Requiritur ergo peccatum actuale; nam lapſis tantum
poſt Baptiſmum Sacramentum Pœnitentiæ eſt ad ſalutem
neceſſarium, ut nondum regeneratis ipſe Baptiſmus, *ut
in d. cap. 2. ſeſſ.* 14. Hic enim juſtificationis modus eſt la-
pſi reparatio, quam ſecundam poſt naufragium deperdi-
tæ gratiæ tabulam Sancti Patres apte nuncuparunt, *cap.
Secunda poſt naufragium, de pœnit. diſt.* 1. Concil. Trid.
8 *ſeſſ. 6. de juſtificat. cap.* 14. Et quidem oportet, ut pecca-
tum ſit mortale, ut confeſſio ſacramentalis ſit ad ſalutem
neceſſaria; nam venialia peccata aliis remediis deleri poſ-
ſunt, ut hic in gloſ. 2. cum qua tranſeunt alii.

9 Sed tu adverte, quia aut quæritur, an habens peccata
venialia duntaxat teneatur illa jure Divino confiteri ad ob-
tinendam juſtificationis gratiam: & manifeſtum eſt non
10 teneri, quia juſtificatio eſt tranſlatio a ſtatu peccati ad ſta-
tum gratiæ, ut in præalleg. Decreto de juſtificatione, *ſeſſ.*
11 *6. cap.* 4. & probat S. Thom. 1. 2. *quæſt.* 113. *art.* 6. At per
venialia peccata a gratia Dei non excludimur, *cap. Quo-
tidianis, de pœnit. diſt.* 3. In hac enim mortali vita quan-
tumvis ſancti, & juſti, in levia ſaltem, & quotidiana,
quæ etiam venialia dicuntur peccata, quandoque cadunt,
ut habetur *ead. ſeſſ. 6. cap.* 11. *Dominus autem non venit
vocare juſtos, ſed peccatores*, Joann. 1. *cap. Libenter, de
pœnit. diſt.* 1. *Nec eſt opus valentibus medico, ſed male
habentibus*, Matth. 9. Lucæ 5. *cap. Eccleſia Chriſti, ea-
dem diſt.* Unde Auguſt. *Ideo*, inquit, *do tibi pœnitentiam,
quia neſcio; ſi te non eſſe peccatorem ſcirem, nihil tibi
prodeſſem, cap. Si quis autem, de pœnitent. diſt.* 7. refere
12 Collect. *hic n.* 13. Quare peccata venialia quanquam re-
cte, & utiliter citra omnem præſumptionem in confeſſio-
ne dicantur, quod piorum uſus demonſtrat; taceri tamen
citra culpam, multiſque aliis remediis expiari poſſunt:
quæ ſunt formalia verba Concilii Trid. *ſeſſ. 14. de Sacram.
Pœnit. cap.* 5. Atque ita non tenemur jure Divino illa con-
fiteri, ut juſtificemur, quia non obligamur de iis pœnite-
re, aut conteri, per quæ naufragari non poſſumus, ideſt
damnari, ſecundum D. Th. Scotum, Palud. & alios com-
muniter, teſte Silveſtr. *in verb. Confeſſio, n.* 14. niſi forte
13 dubitetur, an aliquod veniale ſit mortale, arg. *capit. Si
quis autem de pœnit. diſt.* 7. aut tanto affectu quis eſſet in
illa, ut timeret fore, ut per illa ad aliquod mortale indu-
ceretur, niſi frænum confeſſionis adhiberet, ſecundum
Fagnan. in V. Lib. Decretal.

D. Bonavent. *in 4. diſt. 16. in fine*; Silveſt. *ubi ſupra verſ.
Tenetur tamen*, & Navarr. *in manual. cap. 21. n.* 39. Aut 14
quæritur, an habens peccata venialia tantum adſtringatur
præcepto poſitivo Concilii Generalis de confitendo ſemel
in anno, & arbitror adſtringi; quoniam etſi per culpam
mortalem juſtificationis gratiam non amiſerit, tamen ni-
hil proponitur, cur non teneatur præcepto Eccleſiæ obe-
dire, cum poſſit, & peccata venialia ſint materia ſuffi-
ciens ad obtinendam abſolutionem ſacramentalem, ut *in
d. cap.* 5. alias eſſet in poteſtate cujuſque declinare Eccle-
ſiæ præceptum, aſſerendo ſe non habere peccatum mor-
tale; & ita aperitur via figmentis, & hoc edictum redde-
retur eluſorium, quod eſſe non debet, ut dicunt hic Ho-
ſtien. *n.* 22. *verſ. Alioquin daretur via figmentis*, & Joan.
Andr. *n.* 12. Cum præſertim quilibet Chriſtianus, qui ſal- 15
tem ſemel in anno confitetur, reddat ſe ſuſpectum de hæ-
reſi, ut idem Hoſtien. inquit *n.* 21. & Joan. Andr. *n.* 3. &
Card. *in 1. notab.* Non me latet Innocentium *nu. 4. in ver.
Semel*, conſulere his, qui pœnitentiam egerunt, & ite-
rum non peccaverunt mortaliter, ut quamvis non ſint in
peccato, nihilominus ſemel in anno confiteantur; quia,
inquit, non debent ſe nimis aſſecurare, *ut cap. Ad ejus,
5. diſt.* vel hic textus ſecundum eum loquitur de illis, qui
peccant, qui ad minus ſemel in anno confiteri debent.
Atque ita Innocentius videtur ſentire non eſſe in præce-
pto, ſed in conſilio, ut qui mortaliter non peccaverunt,
ſemel in anno confiteantur: & cum eo tranſit Joan. Andr.
nu. 6. & fuit opinio Scoti *in 4. diſt.* 17. ubi tenet habentem
ſolum peccata venialia, nec vigore hujus Decretalis tene-
ri illam confiteri: imo ſecundum Petr. de Palude apud
Silveſt. *in ver. Confeſſ. 1. n.* 14. Papa non poſſet talem obli-
gare ad confitendum. Sed nihilominus adhæreo ſupradi-
ctæ diſtinctioni, quam poſtea reperi conſentire cum do-
ctrina D. Thom. *in 4 diſt. 17. qu. 3. art. 1. qa.* 3. ait enim:
*Ad confeſſionem dupliciter obligamur; uno modo ex jure
Divino, ex hoc ipſo quod eſt medicina: & ſecundum hoc
non omnes tenentur ad confeſſionem, ſed illi tantum, qui
mortale peccatum incurrunt poſt Baptiſmum. Alio modo
ex præcepto juris poſitivi: & ſic tenentur omnes ex iſta in-
ſtitutione Eccleſiæ edita in Concilio generali ſub Innocentio
III. tum ut quilibet ſe peccatorem recognoſceret, quia o-
mnes peccaverunt, & egent gratia Dei, tum ut cum majo-
ri reverentia ad Euchariſtiam accedant, tum ut Eccleſia-
rum Rectoribus ſui ſubditi innoteſcant, ne lupus inter gre-
gem lateat.* Hæc ille.

Neque obſtat, quod oppoſitum videatur ſentire *in 4.
diſt. 16. quæſt. 2. art. 2. qa. 3. ad* 3. ubi ait: *Alii vero di-
cunt, quod ſufficit, quod ſe repræſentet Sacerdoti, & ſe
immunem a peccato mortali oſtendat, ut ad communionem
admitti poſſit*; Præceptum enim Eccleſiæ eſt ad obligan- 16
dum illos, qui habent aliqua, quæ confiteri debeant: ca-
dit enim ſub præceptum magis taxatio temporis, quam
ipſe confeſſionis actus; unde ſi alicui per gratiam collatum
eſſet, ut a peccato veniali immunis eſſet, ſicut Beatæ
Virgini eſt collatum, non teneretur ad illud præceptum:
& in præalleg. *quæſt. 3. ad* 3. dicens: *Vel poteſt dici ſecun-
dum quoſdam, quod ex Decretali prædicta non obligantur
niſi illi, qui habent peccata mortalia, quod patet ex hoc
quod dicit, quod debet omnia peccata confiteri: quod de
venialibus intelligi non poteſt, quia nullus omnia confiteri
poteſt. Et ſecundum hoc etiam ille, qui non habet morta-
lia, non tenetur ad confeſſionem venialium, ſed ſufficit ad
præceptum Eccleſiæ implendum, ut ſe Sacerdoti repræſen-
tet, & ſe oſtendat abſque conſcientia mortalis eſſe, & hoc
ei pro confeſſione reputatur*, & idem innuit *eadem diſt.* 17.
qu. 3. art. 3. qu. 3. ad 4.

Id, inquam, non obſtat, quia in omnibus his locis S.
Doctor loquitur ex aliorum ſententia, ut oſtendunt verba
illa, *Alii dicunt*, ſecundum quoſdam, *Ut quidam di-
cunt*; ſed in primo loco loquitur ex ſententia propria, &
eum ſequitur, licet locum non alleget, Collect. *hic nu.* 3.
& 6. vel certe ſecundum Silveſt. *in ver. Confeſſio primo,
num.* 14. hujuſmodi opiniones in veritate non ſunt contra- 17
riæ, ſed veræ; nam opinio Scoti, & Paludani intendit,
ut non teneamur confiteri venialia, ſcilicet omnia, & ſpe-
cialiter, & numeraliter; hoc enim eſſet impoſſibile. Alia
vero opinio intendit, ut ratione hujus edicti teneamur il-
la confiteri in generali dicendo: Nos quidem immunes ſu-
mus a peccato mortali ſecundum conſcientiam noſtram;
in multis tamen aliis deliquimus, & petimus abſolutio-
nem: & ita ſalvatur litera hujus Decretalis *in ver. Omnia*,

ideſt, in generali: & hæc ſecundum Silveſt. eſt mens S. Thomæ, licet videatur ſolum recitare aliorum ſententias.

Secundo, nota dictionem univerſalem, *Omnes*, quæ oſtendit ab hoc præcepto neminem prorſus excuſari, dummodo habeat tria requiſita, de quibus *in præced. notab.* argum. *cap. Si Romanorum, 19. diſt. & l. 3. ff. de off. Præſid.* ſive ſit maſculus, ſive femina, ſive in dignitate conſtitutus, ſive privatus, religioſus, Clericus vel laicus, Prælatus vel ſubditus, pauper vel dives, nobilis vel ignobilis, ſenex vel juvenis, ut per Henr. Boich. *poſt princip.* Marian. Soccin. *n. 17.*

18 Quærunt Doctores, quid in hermaphrodito, Joann. Andr. *num. 1. in ver. Sexus*, Butr. *num. 19.* Card. & Ancharan. *in 1. notab.* & Soccin. *num. 17.* concludunt teneri, cum in eo vigeat eadem ratio. Adde verba illa, *Utriuſque ſexus*, magis proprie verificari in hermaphrodito, quia in aliis intelliguntur diſtributive, ideſt ſive maſculi, ſive feminæ: at in hermaphrodito verificantur copulati-
19 ve, cum habeat utrunque ſexum. Nec ad rem pertinet, in quo ſenſu magis incaleſcat, juxta *l. Quæritur, ff. de ſtat. homin.* quia hæc conſideratio habetur in Sacramento Ordinis, & Matrimonii duntaxat; nam ſi incaleſceret in ſexu femineo, characterem non reciperet, nec poſſet cum femina Matrimonium contrahere, ut per Silveſt. *in verb. Hermaphroditus*; non autem in aliis Sacramentis, in quibus non admittitur diſtinctio ſexus.

20 Deinde quærunt Doctores, an Papa aſtringatur huic præcepto de confitendo ſemel in anno, & communicando in Paſchate. Gloſſa videtur tenere partem affirmativam *in capit. Sane, il ſecondo, in ver. Terminandam,*
21 *de offic. deleg.* dum aſſerit Papam ligari poſſe a Sacerdote, cui ſe ſubjicit in confeſſione; Joan. Andr. hic, & latius *in cap. Significaſti, ſupra de foro competent.* dicit mentem hujus Conſtitutionis ligare etiam Papam, cum & ipſe peccare poſſit, *cap. Si Papa, 40. diſt.* & Cardin. *in 1. notabil.* ſimpliciter dicit hanc literam *in ver. Omnis*, comprehendere etiam Papam; ſed Abb *hic n. 19.* & Marian. Soccin. *num. 17. & ſeq.* putant deciſionem hujus quæſtionis pendere ab alia, videlicet, an confeſſio ſacramentalis ſit de jure divino, necne: in quo recitant opiniones,
22 de quibus per gloſs. *in ſumma de pœnit. diſt. 5.* Nam quidam tenent confeſſionem in Paradiſo fuiſſe inſtitutam, quando Deus compulit Adam ad confitendum peccatum. Alii in lege veteri, quando Joſue præcepit Achor, ut crimen ſuum confiteretur. Alii fuiſſe inſtitutam in novo teſtamento auctoritate Jacobi Apoſtoli, dum dixit: *Confitemini alterutrum peccata veſtra.* Demum gloſſa illa concludit fuiſſe inſtitutam ex generali Conſtitutione Eccleſiæ; & ſic de jure poſitivo; & propterea Græcos qui non confitentur Sacerdoti, ſed Deo in ſecreto, non peccare. Et ſecundum hanc opinionem, quæ magis placet Abbati, & Marian. Soccin. Papa non ligaretur hac Conſtitutione.

Verum hodie omnes hujuſmodi opiniones ſapiunt hæreſim, quia a Tridentina Synodo *ſeſs. 7. de Sacram. Can. 1.* diffinitum eſt: *Si quis dixerit Sacramenta nova legis non fuiſſe omnia a Jeſu Chriſto Domino noſtro inſtituta, &c. anathema ſit.* Et in ſpecie de Sacramento Pœnitentiæ *ſeſs. 14. can. 1. Si quis dixerit in Catholica Eccleſia Pœnitentiam non eſſe vere, & proprie Sacramentum pro fidelibus, quoties poſt Baptiſmum in peccata labuntur ipſis Deo reconciliandis a Chriſto Domino noſtro inſtitutum, anathema ſit.* A Jacobo autem Apoſtolo ſacramentalis confeſſio non fuit inſtituta, ſed promulgata, ut docet S. Thom. *in 4. diſt. 17. quæſt. 3. art. 1. quæſt. 5. ad 2.* Erronea etiam eſt alia opinio, cujus meminit gloſs. præallegata, & Marian. Soccin. *dict. num. 18.* videlicet confeſſionem fuiſſe inſtitutam, quando Chriſtus ſanavit leproſos, & poſtea dixit, *Ite, & oſtendite vos Sacerdotibus.* Imo enim Dominus Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipue inſtituit, cum a morte excitatus inſufflavit in Diſcipulos ſuos, dicens: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt;* ut ſimiliter eſt diffinitum *in d. cap. 1. ſeſs. 14. & can. 3.* In miſſione autem leproſorum ad Sacerdotes fuit tantummodo figuratum, ut per D. Th. *loc. cit.*
23 Itaque quoad quæſtionem propoſitam arbitror ſic diſtinguendum: Aut quæritur, an Papa poſt Baptiſmum lapſus teneatur jure Divino peccata ſua confiteri in Sacramento Pœnitentiæ: Aut quæritur, an teneatur confiteri ſemel in anno. Primo caſu dicendum eſt indubie teneri, quia peccatorum confeſſio omnibus poſt Baptiſmum lapſis jure Divino neceſſaria exiſtit, ut legitur in *eodem ſeſſ. 14. de Sacram. Pœnit. cap. 5.* Cui quidem jure Divino etiam 24
Romanus Pontifex ſubjectus eſt; imo illud uſque ad animam, & ſanguinem ſervare debet, *cap. Sunt quidam, 25. quæſt. 1.*

In ſecundo autem caſu concludendum eſt, Papam vi 25
compulſiva non ligari hoc præcepto de confitendo ſemel in anno, & communicando in Paſchate, quia hæc formalitas, & præfinitio temporis eſt ex Conſtitutione Eccleſiæ, & de jure poſitivo Concilii generalis, ut hic patet, juncto *cap. Etſi non frequentius, de conſecrat. diſt. 2.* & apertius ex Tridentina Synodo *ſeſſ. 14. de Sacrament. Pœnitent. cap. 5.* ubi declarans hanc ipſam Decretalem: *Neque enim*, inquit, *per Lateranenſem Concilium Eccleſia ſtatuit, ut Chriſti fideles confiterentur, quod jure Divino neceſſarium, & inſtitutum eſſe intellexerat: ſed ut præceptum confeſſionis, ſaltem ſemel in anno, ab omnibus & ſingulis, cum ad annos diſcretionis perveniſſent, impleretur.* Juri autem poſitivo Eccleſiaſtico Romanus Pontifex non ſubjicitur, *cap. Propoſuiſti, de conceſſ. preben.* & eſt textus formalis *in cap. Innotuit verſ. Quamvis autem Canon. Lateranenſi Concilii, de elect.* tenetur tamen illud ſervare ex vi directiva, & dictamine rationis, *§. His ita 25. quæſt. 1.* & ſcripſi plene poſt D. Thomam, & alios *in cap. 1. ſupra de conſtitut.* & hoc intendit Joann. Andr. *hic num. 1.* dum dicit; Iſtud, *omnis*, de mente Papam includit; quia ſcilicet ſubeſt in eo ratio, quæ ſubeſt in aliis, cum ſit homo, ut inquit Collectar. *n. 16.* Et quia licet non habeat ſuperiorem in quantum Papa, habet tamen in quantum peccator. Quæ ſunt verba Silveſt. *in verb. Confeſſio, 2. n. 5.*

Tertio, nota ibi, *Omnia*, Confeſſionem ſacramenta- 26
lem oportere eſſe integram: concordat Decretum Concilii Tridentini *ſeſſ. 14. de Sacram. Pœnit. c. 5. & can. 7.* de hoc notatur *in c. Quod quidam, ſupra eod.*

Quarto, nota ibi, *Sua*, peccata propria duntaxat eſſe 27
aperienda in confeſſione ſacramentali, non autem aliena. Dicitur enim in Pſalmo 31. *Confitebor adverſum me injuſtitiam meam Domino*, ubi gloſſa exponit, ideſt peccata mea, non aliena, ut hic per Henric. Boich. *col. 4. circa med. verſ. Si poteſt*; unde non debet pœnitens eum, cum quo peccavit, aliquo modo revelare, vel detegere, ut faciunt mulieres impudicæ, quæ manifeſtant participes, ſecundum Abbatem *hic n. 2.* & Marian. Soccin. *num. 5. in 3. notab.*

Quod tamen limitant Hoſt. *n. 5. in ver. Sua*, Jo. Andr. 28
n. 4. in eod. ver. Collectar. *n. 3. in fine ver. Fallit tamen*, Henric. Boich. *col. 4 poſt med. verſ. Aut non imminet*, & Anchar. *n. 3. in 3. notab.* ut non procedat, ſi proprium peccatum non poſſit bene detegi abſque manifeſtatione complicis, ut ſi quis cognoverit matrem, filiam, vel ſororem; nam hujuſmodi circumſtantiæ ſunt neceſſario in confeſſione aperiendæ, *ut de pœnitent. diſt. 5. in princip.* & hæc eſt communis Theologorum ſententia *in 4. diſt. 16.* ut teſtatur Navarr. *in Manual. c. 7. n. 3.*

Sed contrariam opinionem aſſerit eſſe veriorem Navar. 29
ibidem, & latius *in cap. Sacerdos, num. 95. & 96. de Pœnitent. diſtinction. 6.* Præcipuum hujus ſententiæ fundamentum eſt, quia lex de non infamando proximum, Divina naturalis eſt: lex autem, quæ jubet confeſſionis integritatem, eſt Divina poſitiva. Ergo pœnitens debet potius circumſtantiam tacere, quod ad integritatem confeſſionis pertinet, quam famæ proximi detrahere, quando alterum de duobus fieri oportet; quia jus Divinum poſitivum in concurſu cedit juri Divino naturali, ut notatur *in fin. 6. diſt.*

Alterum fundamentum eſt, quia ſecundum communem 30
opinionem, de qua itidem Navarr. teſtatur *in d. c. 7. n. 3 verſ. Deinde quia*, pœnitens debet tacere peccatum, quod in confeſſione detectum ſibi, vel Confeſſori probabile damnum animæ, vel corporis, vel famæ inferret; veluti ſi pœnitens Confeſſoris fratrem occidiſſet, & ſi confiteretur in genere ſe homicidium perpetraſſe, illico Sacerdos exiſtimaret fratrem ſuum ab illo interfectum fuiſſe; aut ſi cognatam ſuam, quæ filia eſſet Confeſſoris, carnaliter cognoviſſet, & ſi circumſtantiam cognationis exprimeret, Confeſſor ſuam eſſe filiam ſuſpicaretur. His enim caſibus pœnitens curare debet, ut ſibi tribuatur facultas confitendi alteri; ſed ſi eam impetrare non poſſit, reliqua omnia peccata debet in confeſſione aperire, & unum illud reticere

cere cum propoſitn illud confitendi, cum impedimen-
tum ceſſaverit, ſecundum D. Th. *in 4. diſt.* 17. *quaſt.* 3.
art. 4. & Altiſiodoren. probatum a Majore *d. diſt.* 17. *qu.*
15. Idem ſentiunt Hoſtien. *hic num.* 22. *in ver. Obtineat*,
Jo. Andr. *n.* 32. & plerique alii.

Cave tamen, quia Navarr. citat pro ſoa opinione
Innoc. & Hoſtien. hic, ſed egn nuſquam reperi Inno-
centium hoc tenere in hac Decretali, & Hoſtienſis te-
net manifeſte oppoſitum *d. n.* 5. imo fuit auctor contra-
tiæ ſententiæ, prout illi eam tribuunt Joan. Andr. Col-
lect. & alii præallegati; onde contra Navarrum eſt com-
munis ſententia non tantum Theologorum, ſed etiam
Canoniſtarum. Ejus tamen ſundamenta valde urgent.

31 Quinto nota, unam, & eandem clauſulam ſecun-
dum diverſos reſpectus diverſimode eſſe accipiendam:
ſimile in *c. Cum capella*, & ibi gloſ. 1. *de privil.* & no-
tar gloſ. *in cap. Capitulum Sancta Crucis*, *in ver. Rela-*
32 *xatio*, *ſupra*, *de reſcript.* & Marian. Soccin. *in cap.* 2.
in 4. *notab. de foro compet.* Nam verba illa, *Poſtquam
ad omnes diſcretionis pervenerit*, reſpectu Sacramenti
Pœnitentiæ intelliguntur de doli capace, ut dictum eſt
ſupra *in* 1. *notab.* quod ut plurimum contingit circa ſe-
ptennium, in qua ætate multa peccata perpetrantur,
ut in cap. 1. *&* 2. *de delict. puer.* ſecundum Abb. hic *n.*
9. Silveſt. *in verb. Confeſſio*, 2. *n.* 4. *quaſt.* 5. & ſuſius ex-
plicat Navarr. *in Manual. cap.* 21. *n.* 33.

33 Reſpectu vero Euchariſtiæ ea verba intelligit Abb. de
pubere; obſervatur enim, ut Euchariſtia non exhibea-
tur pueris ante pubertatem, quæ obſervantia non eſt
mala propter reverentiam tanti Sacramenti, ut hic per
eum *n.* 9. *verſ. Et adverte*. Sed Navarr. *ubi ſupra* poſt
Majorem *in* 4. *diſt.* 17. *qu.* 2. aſſerit, decentem conſue-
tudinem eſſe, ut pueri uno, aut altero anno prius in-
cipiant confiteri, quam communicent, quo majori
cum reverentia id faciant. Atque ita ea mente ipſo-
rum Euchariſtia pueris exhibetur circa nonum ætatis
annum. S. Thom. *in* 3 *part. q.* 8. *art.* 9. *ad* 3. ſimpliciter
docet hoc Sacramentum poſſe pueris conferri, quando
jam incipiunt aliquem uſum rationis habere, ut poſ-
ſint devotionem concipere hujus Sacramenti. Sed ibi
Cajet. primo advertit circa communionem puerorum,
& puellarum, cum ad annos diſcretionis pervenerint,
juxta *cap. Omnis utriuſque*, judicium de initio diſcre-
tionis debere a parentibus, & Confeſſore fieri: A pa-
rentibus quidem, quoniam continua converſatione ex-
periuntur, an filius, ſeu filia ſciat diſcernere panem
ſpiritualem a materiali; & tunc præparare ſe ad Sacra-
mentum: A Confeſſore vero, quoniam in ipſa confeſ-
ſione poteſt advertere, quantum diſcretionis, aut de-
votionis poſſit ineſſe. Et mox ſubdit, nimiam caute-
lam a parentibus adhiberi, qui non exponunt puellas
decem annorum ad communionem. Et quamvis pue-
ri, ac puellæ ipſæ excuſari videantur ob parentum im-
perium, Confeſſore non præcipiente; parentes tamen
non excuſari. Verum Silveſt. *in ver. Euchariſtia* 3. *n.* 7.
verſ. Septimum, poſt Petr. & Aureolum, dicit Sacram
Communionem dari poſſe pueris incipientibus habere
diſcretionem ante perfectam ætatem, puta cum ſunt
decem, vel undecim annorum, ſi in eis ſigna diſcre-
tionis, & devotionis appareant; & in hoc ſtandum
eſſe arbitrio boni viri.

Itaque anni diſcretionis, de quibus hic loquitur Con-
34 cilium, recipiunt latitudinem, & extenſionem a ſub-
jecta materia, ſicut ad contrahendum matrimonium,
& profeſſionem emittendam, de jure communi intel-
liguntur poſt pubertatem, *cap.* 2. *ſupra de ſponſ. impub.*
& *capit.* 1. *de regul. lib.* 6. Et quoad bonorum admini-
ſtrationem, poſt annum ætatis vigeſimum quintum,
ut ff. de minor. per totum, ſecundum Hoſtien. *hic nu.* 2.
Jo. Andr. *nu.* 3. & Abb. *n.* 9. qui conſtituunt tres gradus
annorum diſcretionis.

An autem non habentibus totaliter uſum rationis,
Euchariſtia exhiberi poſſit, diſtingue ſecundum D. Th.
in 3. *part. qu.* 80. *art.* 9. Aut nunquam habuerunt uſum
rationis, ſed ſic a nativitate permanſerunt: & talibus
non eſt hoc Sacramentum exhibendum, quia in eis
nullo modo præceſſit hujus Sacramenti devotio. Aut
non ſemper caruerunt uſu rationis; & tunc, ſi prius,
dum erant mentis compotes, apparuit in eis devotio
hujus Sacramenti, debet eis in articulo mortis exhibe-
ri, niſi forte timeatur periculum vomitus, vel expui-

tionis. Sequitur Silveſt. *in verb. Confeſſor*, 3. *nu.* 16. &
ſuſius *in verb. Euchariſtia* 3. *n.* 7. *verſ. Nonum*, & proba-
tur *in cap. Is qui*, 26. *q.* 6. quod eſt Concilii Carthagi-
nenſis *cap.* 76. ubi ſic legitur: *Is, qui infirmitate pœni-
tentiam petit, ſi caſu, dum Sacerdos ad eum invitatus
venit, oppreſſus infirmitate obmutuerit, vel in phreneſim
converſus fuerit, dent teſtimonium, qui eum audierunt,
& accipiat pœnitentiam; & ſi continuo creditur moritu-
rus, reconcilietur per manus impoſitionem, & infundatur
ori ejus Euchariſtia*. Ubi Archidiaconus hoc ampliat,
etiamſi prius Euchariſtiam non petiiſſet: & concordat
Silveſt. *d. verſ. Nonum*, & Navarr. *in Manual. cap.* 26. *n.*
27. facit textus *in cap. Qui recedunt*, *de conſecr. diſt.* 2.

Sexto nota ibi, *Solus*, Pœnitentem debere peccata 35
ſua confiteri ſolum. Unde plures ad confeſſionem non
ſunt ſimul recipiendi, nec pœnitens debet alium ſecum
adhibere, ut hic notant Hoſt. *n.* 7. Anton. de Butr. *n.* 3.
Petr. de Anch. *n.* 4. & Marian. Soccin. *n.* 5. Imo Jo. Andr.
n. 5. poſt Goffred. appellat peſſimam conſuetudinem, ſe-
cundum quam plures ad pœnitentiam accedebant, *ut
in cap. Quamvis*, *de pœnit. diſt.* 1. Quod tamen limitat 36
Innoc. *in princ.* niſi eſſet ſurdus, vel mutus, vel ita æ-
ger, ut ſine periculo loqui non poſſet, vel niſi eſſet al-
terius linguæ, quam Confeſſor; quia tunc per ſcriptu-
ram, vel per alium confiteri poſſet: & ſequitur Abb.
Antiq. *in princ.* Joan. Andr. *n.* 7. Henr. Boich. *poſt princ.*
Card. *n.* 1. Anch. *in* 6. *notab.* & Marian. Soccin. *n.* 25. In- 37
tellige, dummodo coram Sacerdote corporaliter ſe ſi-
ſtat, & præſens abſolvatur; alioquin nec muto liceret
in abſentia per epiſtolam, vel nuntium confiteri, aut
abſolutionem obtinere. Ad hoc *capit. Quem pœnitet*,
de pœnit. diſt. 1. ubi Leo Papa: *Quem pœnitet, omnino
pœniteat, & dolorem lacrymis oſtendat, repræſentet vi-
tam ſuam Deo per Sacerdotem, præveniat judicium Dei
per confeſſionem; præcepit enim Dominus mundandis, ut
oſtenderent ora Sacerdotibus, docens corporali præſentia
confitenda peccata, non per nuncium, non per ſcriptum
manifeſtanda: dixit enim, Ora monſtrate: & omnes,
non unus pro vobis; non alium ſtatuatis nuntium, qui
pro vobis offerat munus a Moyſe ſtatutum; ſed qui per
vos peccaſtis, per vos erubeſcatis*. Pondera illa verba:
*Corporali præſentia, ora monſtrate, & per vos erube-
ſcatis:* quæ etiam a muto per ſeipſum impleri poſſunt,
ac debent. Præterea Clemens VIII. auditis votis Patrum 38
Theologorum, & re cum S. R. E. Cardinalibus contra
hæreticam pravitatem generalibus Inquiſitoribus matu-
re, ac diligenter conſiderata, hanc propoſitionem, ſci-
licet licere per literas, ſeu internuncium Confeſſario ab-
ſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem ab-
ſente abſolutionem obtinere, ad minus uti falſam, te-
merariam, & ſcandaloſam damnavit, ac prohibuit;
præcepitque, ne quis deinceps eandem propoſitionem
publicis, privatiſque lectionibus, concionibus, & con-
greſſibus doceat: neve unquam tanquam aliquo caſu
probabilem defendat, imprimat, aut ad praxim quovis
modo deducat; alioquin præter excommunicationem la-
tæ ſententiæ, quam ipſo facto incurrat, & a qua non
poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio quoquam
etiam majori Pœnitentiario, niſi a Romano Pontifice
abſolvi; aliis etiam pœnis arbitrio infligendis ſubjaceat,
ut in literis publicatis die 19. Julii 1602. quæ habentur
in Bullar. *tom.* 2. *pag.* 135. Pondera illa verba, *Neve un-* 39
quam tanquam aliquo caſu probabilem, quæ oſtendunt
nullum prorſus caſum dari poſſe, in quo aliquis ſive mu-
tus, ſive æger, ſive alterius idiomatis in abſentia ſacra-
mentaliter confiteri poſſit, aut a Sacerdote abſente ab-
ſolutionem valide obtinere, etiamſi prius præſens con-
feſſus fuiſſet, ut per Card. Toler. *in Summ. lib.* 3. *cap.* 6.
Greg. de Valen. *part.* 3. *diſp.* 7. *qu.* 1. *punct.* 1. §. *Quod au-
tem*, & Suarez *tom.* 4. *diſp.* 19. *ſect.* 3. *n.* 7.

Septimo nota ibi, *Ad minus in Paſcha*, Sacram Eucha- 40
riſtiam non eſſe ſumendam pluries in anno ex neceſſitate
præcepti, ſed ſemel tantum, atque ita ſublata eſt diſpoſitio
c. Et ſi non frequentius, *de conſecr. diſt.* 2. quo unuſquiſ-
que tenebatur ter ſaltem in anno recipere Corpus Chriſti,
videlicet in Paſcha, Pentecoſte, & Natali Domini. Ho- 41
die enim non tenetur niſi in Paſcha. Et pro Paſcha intel-
ligé octo dies ante, vel poſt Dominicam Reſurrectionis.
Declaravit enim Eugenius IV. ſatisfactum eſſe huic Cano-
ni, ſi in hebdomada Sancta, vel infra octavam Paſchæ
Reſurrectionis Dominicæ ſecundum meliorem diſpoſitio-

nem conſcientiæ, & aptiorem mentis devotionem fideles Sanctum Euchariſtiæ pignus ſuſcipiant, ut in Conſtitutione, quæ incipit, *Fide digna*, edita die 8. Junii 1440. & habetur in Bullar. *tom. 1. pag.* 200.

42 Porro Regulares habentes facultatem miniſtrandi Euchariſtiam præterquam in die Paſchatis, ſicut in ſpecie habent Fratres Minores, non prohibentur illam miniſtrare intra Dominicam Palmarum, & Dominicam in Al-
43 bis. Sed ita communicantes non ſatisfaciunt præcepto Eccleſiæ. Ipſa vero die Reſurrectionis nec ipſi quidem, qui die Jovis Sancti de manu Parochi Euchariſtiam ſumpſerunt devotionis cauſa poſſunt illam ſumere de manu Regularium, ut S. Congregatio Concilii declaravit die 23. Januarii 1586.

44 Omittentes vero huic præcepto ſatisfacere, non tantum peccant mortaliter, ut per Navarr. in *Manual. cap.* 21. *num.* 45. ſed etiam ſunt de hæreſi ſuſpecti, ſecundum Hoſtien. *hic in princ.* & Joan. Andr. *nu.* 3. Hoc enim eſt ſignum hæreſis, & malæ credentiæ, ut per Franc. Peniam *in direct. Inquiſit. parc.* 3. *comm.* 24. & Monach. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 6. *n.* 27.

45 Ceterum quamvis ex neceſſitate præcepti ſemel tantum in anno ſit communicandum; tamen ut legitur in Decreto Concilii Tridentini *ſeſſ.* 22. *de Sacrif. Miſſæ cap.* 6. optaret ſacroſancta Synodus, ut in ſingulis Miſſis fideles adſtantes non ſolum ſpirituali affectu, ſed Sacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent, quo ad eos ſanctiſſimi hujus Sacrificii fructus uberior proveniret. Et hoc eſt, quod innuit hic Concilium Lateranenſe *in verb. Ad minus:* quaſi dicat, bonum eſt pluries recipere, ſed ad minus in feſto Paſchatis, ut explicat Abb. *n.* 2. *in* 3. *notat.*

An autem Epiſcopo præſcribere volenti certa tempora, nempe dies Dominicos, quartam, & ſextam feriam, quibus liceat viris laicis, conjungatis, negotiatoribus, & mulieribus etiam non conjugatis ſanctiſſimam Euchariſtiam ſumere, ob irreverentiam, quam poſſet quotidiana hujus Sacramenti ſumptio in ſua diœceſi parere, obſtet Decretum *dict. cap.* 6. *ſeſſ.* 22. die 9. Januarii 1587. Sacra Congregatio Concilii reſpondit non obſtare abſolute doctrinam Concilii, ſed Epiſcopum non poſſe dicta tempora præſcribere.

46 Octavo nota ibi, *De proprii Sacerdotis conſilio*, tempus Paſchale hic præfixum ad Sacram Communionem ſuſcipiendum, poſſe a proprio Sacerdote ex cauſa prorogari.

Hinc Sac. Congregatio Concilii conſulta, an adverſus eos, qui temporalibus ab Eccleſia ſtatutis ad confeſſionis, & Euchariſtiæ Sacramenta accedere negligunt, & pœnas *juris utriuſque ſexus de pœnit. & remiſſ.* contemnunt, liceat Epiſcopo etiam ad excommunicationem procedere, & pro ſatisfactione pœnas pecuniarias pio loco applicandas injungere; & an expediat talem abſolutionem Epiſcopum ſibi reſervare? Ad primum reſpondit licere, niſi forte de proprii Sacerdotis conſilio ex rationabili cauſa hujuſmodi perceptio ad tempus dilata ſit. Ad ſecundum reſpondit poſſe injungi eleemoſynas pio loco applicandas. Ad tertium non expedire.

Sed cum Epiſcopus petiiſſet a S. Congregatione Concilii, ut tempus communicandi intra Dominicam Palmarum, & in Albis, prorogaretur a die Cinerum ad Dominicam in Albis ob populi frequentiam, exiguum numerum Sacerdotum, & neceſſitatem agricolarum poſt Paſcha: S. Congregatio cenſuit nihil novi decernendum, cum ipſe poſſit id tempus ex cauſa prorogare.

47 Porro ex conſuetudine in aliquibus diœceſibus tempus Paſchale extenditur ab initio Quadrageſimæ uſque ad decimum quintum diem poſt Paſcha, ut teſtatur Henriq. *in Summa lib.* 8. *cap.* 5. §. 1. Et in inſulis Philippinis fideles ex indulto Apoſtolico ob Sacerdotum paucitatem, & populi frequentiam, quolibet anni die præcepto Eccleſiæ ſatisfaciunt ad viginti annos, & durante neceſſitate judicio Epiſcopi, ut reperi adnotatum in libris publicis S. Congregationis *tom.* 23. *poſt pag.* 546.

48 Nono nota ibi, *Diligenter inquirens peccatoris circumſtantias, & peccati:* non tantum peccata ipſa, ſed etiam illorum circumſtantias eſſe in confeſſione aperiendas, ut hic, & *in c. Deus qui, ſupra eod. c. Sicut dignum, de homicid. & c. Conſideret de pœnit. diſt.* 5. Sed inſignis eſt controverſia, de quibus circumſtantiis hoc intelligatur; multi enim exiſtimant eſſe in confeſſione exprimendas non tantum circumſtantias, quæ mutant ſpeciem peccati, ſed etiam illas, quæ notabilem quantitatem peccato addunt, ſeu, ut alii explicant, quæ notabiliter peccatum aggravant. Cujus ſententiæ ſunt Altiſidorenſis, Alexander de Ales, Marſilius, Cajetanus, Victoria, Sotus, Suarez, & alii. Et ex Canoniſtis Innocent. *hic ſub num.* 1. ibi, *Cum omnibus circumſtantiis, quæ peccatum aggravant*, Henrich. Buich. *col.* 3. *in princ. verſ. Aut quæris de quinte*, poſt Hoſtien. *Summa hoc tit.* §. *Qualis debet, ſub* §. *Integra*, & Jo. de Friburgo *in Summa Confeſſ. eod. tit. qu.* 81. *Utrum teneamur confiteri, & quæſt. ſeq.*

Sed contra plerique arbitrantur eſſe aperiendas in con- 49
feſſione illas tantum circumſtantias, quæ mutant ſpeciem peccati. Quod cenſent S. Thom. S. Bonavent. S. Antonin. Scotus, Durand. Palud. Gabr. Hadr. Turrecrem. Silveſt. Covarruv. & alii complures. Et hanc opinionem teſtatur eſſe probabiliorem S. Thomas *in* 4. *diſt.* 16. *quæſt.* 3. *artic.* 2. *quæſt.* 5. & S. Bonavent. *diſt.* 17. *art.* 2. *quæſtion.* 3. *num.* 133. veriorem Silveſt. *in ver. Confeſſio*, 1. *num.* 10. Item veriorem Collect. *hic num.* 12. *in fine*, communiorem, & probabiliorem Navarr. *in Man. cap.* 6. *n.* 6. *verſ. Infertur octave*, ubi oſtendit oppoſitam ſententiam eſſe multis difficultatibus, ſcrupulis, & periculis obnoxiam; & pluribus hanc partem tuetur. Cui hodie aperte ſuffragatur Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *de Pœnit. Sacram. c.* 5. ubi S. Synodus docet eas circumſtantias in confeſſione explicandas, quæ ſpeciem peccati mutant, quod ſine illis peccata ipſa neque a pœnitentibus integre exponantur, nec judicibus innoteſcant, & fieri nequeat, ut de gravitate criminum recte cenſere poſſint, & pœnam, quam oportet pro illis, pœnitentibus imponere; & *canon.* 7. *Si quis dixerit in Sacramento Pœnitentiæ ad remiſſionem peccatorum neceſſarium non eſſe jure Divino confiteri omnia, & ſingula peccata mortalia, &c. & circumſtantias, quæ peccati ſpeciem mutant, anathema ſit.* Quo Decreto non obſcure docuit Concilium, circumſtantias notabiliter aggravantes non eſſe ex neceſſitate exprimendas; tum quia includendo circumſtantias, quæ peccati ſpeciem mutant, videtur omnes alias ab hujuſmodi obligatione excludere, arg. *l. Cum ita legatum, ff. de condit. & demonſtrat. l. Cum lex, ff. de legib. & l. Maritus, C. de procur.* tum quia cum ibi tradat doctrinam de integritate confeſſionis ſacramentalis, doceatque neceſſarium eſſe confiteri omnia, & ſingula peccata, & circumſtantias, quæ peccati ſpeciem mutant; utique ſuppoſuit alias circumſtantias ad integritatem confeſſionis non pertinere; alioquin doctrinam non integram tradidiſſet, & reliquiſſet indefinitum articulum tantopere neceſſarium unicuique fidelium ad remiſſionem peccatorum obtinendam, quod non eſt dicendum.
Ceterum ſub nomine circumſtantiarum, quæ peccati ſpe- 50
ciem mutant, Concilium videtur intelligendum etiam de illis circumſtantiis, quæ de bono, vel indifferenti faciunt mortiferum, vel de veniali mortale, vel ſpeciem unius mortalis in aliam mutant, ut fuſe explicat Navarr. *in Manual. dict. cap.* 6. *num.* 3. *verſ. Et quamvis prædictum Concilium.*

Decimo nota ibi, *Qui peccatum*, Sacerdotem incide- 51
re in pœnam hic ſtatutam non tantum revelando peccatorem, ſed etiam peccatum in confeſſione ſibi detectum; quod ſecundum Abb. *hic n.* 8. *in ultimo notab.* eſt contra ſimplices, qui aſſerunt peccatum impune poſſe revelari, ſed non peccatorem. Hunc articulum plene examinavi *in c. Officii ſupra eod.* ubi videas.

Ultimo nota, confeſſionem ſacramentalem eſſe facien- 52
dam proprio Sacerdoti duntaxat, non autem alieno, niſi de proprii Sacerdotis licentia petita, & obtenta, concordat *cap.* 2. *infra eod. lib.* 6. & dicunt DD. hoc eſſe intelligendum non ſolum cum quis confitetur ſemel in anno, ut ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ, ſed etiamſi pluries, ut hic
per Abb. *in* 7. *notab.* Et bene, quia confeſſio Sacramentalis 53
eſt actus judicialis, non autem nudum miniſterium pronunciandi, & declarandi remiſſa eſſe peccata, ut eſt diffinitum a Concilio Trid. *ſeſſ.* 14. *de Sacram. Pœnit. can.* 9.
Natura autem, & ratio judicii poſtulat, ut ſententia in ſub- 54
ditos duntaxat feratur, cum non a ſuo judice ligari nullus valeat, vel abſolvi, *cap. Quod autem, ſupra eod. c. At ſi Clerici, de judic. l.* 1. *Cod. Si non a compet. jud.* cum ſuis concordan. Unde perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, & Tridentina Synodus veriſſimum eſſe confirmavit dicta *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. nullius momenti abſolutionem eam eſſe

debe-

debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordi-
nariam, aut ſubdelegatam non haber juriſdictionem.

55 Dicitur autem proprius Sacerdos, cui cura Parochia-
lis Eccleſiæ eſt commiſſa, ſive ſit Rector, ſive Vica-
rius, *c. 1. & fin. ſupra de offic. Vicar. c. Quia nonnulli,
de Cler. non reſident.* ſecundum Hoſtien. *hic nu. 12. in*
56 *verb. Proprio*; & cura eſt vigil, & oneroſa, ac ſolicita
cuſtodia animarum commiſſa alicui, ut curet, ne pe-
reant, ſed ſalventur, quæ competit ex lege, vel commiſ-
ſione Canonica, aut conſuetudine, ſeu præſcriptione
per Sedem Apoſtolicam non improbata, *cap. Intelleximus, §. fin. ſupra de ætat. & qualit. c. 1. de offic. Ar-
chidiac. & de offic. Archipresbyt. c. unico, de offic. Pri-
micer. cap. Pro humani, de homicid. l. 6. cap. Qui Epi-
ſcopatum*, 8. *q.* 1. & ita curam magiſtraliter diffiniunt,
& per partes explicant Hoſt. *n.* 13. & Jo. Andr. *nu.* 8.
circa fin. verſ. Aut quæris de ſecundo, Cardin. *num.* 3.
Mat. Socc. *n.* 28.

In ſpecie autem proprii Sacerdotis nomine, præter
Presbyterum Parochialem intelliguntur Papa, qui eſt
Maximus, & Summus Sacerdos, Legatus in Provincia,
& ejus Pœnitentiarius, Epiſcopus, & illius Vicarius Ge-
neralis, & Archipresbyter Majoris Eccleſiæ; nam unuſ-
quiſque ex prædictis Sacerdos proprius immediate dici-
tur, & ſic ſi ab altero ipſorum obtineat quis licentiam,
ſufficit, ut hic notant Hoſtien. *n. 22. in verb. A proprio
Sacerdote*, Joan. Andr. *nu. 12. in eodem verb.* Henric.
Boich. & Cardin. *loc. cit.* Anchar. *in 7. notab.* & Mat.
Soccin. *n.* 30. plenius idem Hoſt. *in ſumma eodem tit.
§. Cui confitendum*, Jo. Andr. & DD. in *cap. 3. §. Con-
feſſiones, ſupra de offic. Archipresbyt.*

57 Regulares vero habent licentiam audiendi confeſſio-
nes ſecularium a Papa, & ſic a proprio, & ſummo Sa-
cerdote, ut in *Clemen. Dudum, §. Statuimus, de ſepul-
tur.* & conſequenter, qui illis confitentur, ſatisfaciunt
præcepto Eccleſiæ, de quo hic, nec tenentur iterum
confiteri Parochiali Presbytero, ut eſt text. in Extravag.
Vas electionis, de hæret. ubi damnatur error Joannis de
Poliaco Doctoris Pariſienſis, qui oppoſitum adſtruebat.

58 Imo cum Archiepiſcopus Salernitanus dubitaſſet, an
poſſet Epiſcopus mandare, ne quis tempore Paſchatis
confiteatur Fratribus Mendicantibus, niſi de proprii Pa-
rochi licentia, juxta textum hic, attenta Conſtitutione
Sixti IV. quæ incipit, *Vices illius de treg. & pace*, in
Extravag. *Commun.* 1. vocati fuerunt Fratres Obſervan-
tes S. Franciſci, & cum exhibuiſſent compendium pri-
vilegiorum ſuorum *pag.* 2. *ver. Joannes XXII.* a tergo
apparuit Regularibus illis datam facultatem audiendi con-
feſſiones etiam tempore Paſchatis; & ita cenſuit Sacra
Congregatio Concilii ex eo loco neceſſario inferri.

59 Hodie ex Decreto Concilii Tridentini *c. 15. ſeſſ.* 23.
nullus Presbyter etiam Regularis poteſt confeſſiones ſe-
cularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneus
reputator, niſi aut Parochiale beneficium obtineat, aut
60 ab Epiſcopo idoneus judicetur. Unde ex Decreto ſubla-
ta eſt diſpoſitio textus noſtri in ea parte, in qua ſtatuit,
ut Sacerdos alienus poſſit audire confeſſiones de licen-
tia Parochialis Presbyteri: hodie enim in Sacerdote non
Parocho hujuſmodi licentia non ſufficit, ſed requiritur
61 licentia, & approbatio Epiſcopi. Item eo Decreto ex
ſententia S. Congregationis reſtringitur, quod ſtatutum
fuerat *in d. Clem. Dudum §. Statuimus*, nempe ut Re-
gulares approbati ad audiendas confeſſiones a ſuis Supe-
rioribus poſſent audire confeſſiones ſecularium, etiam
ſine licentia Ordinariorum, ſi tamen illam petiiſſent,
& ſine juſta cauſa ab ipſis non obtinuiſſent.

62 Veruntamen Decreto *d. c.* 15. non comprehenduntur
Regulares ratione ſuorum ſubditorum Regularium, ut
63 S. Congregatio reſpondit; ex cujus etiam ſententia Præ-
lati Regulares, ſive alii Religioſorum Confeſſores audire
poſſunt confeſſionem ſecularium, qui ſunt de familia,
& continui commenſales; non item eorum, qui deſer-
viunt in eorum Monaſteriis: ad hoc *cap. 11. in princip.
ſeſſ. 25. de Regular.*

64 Et cum Fratres Monaſterii S. Dominici de Lugo Imol.
diœceſis declarari poſtulaſſent, an ipſis liceret, præſer-
tim ex ſuis privilegiis, audire confeſſiones virorum, &
mulierum profeſſorum Tertii Ordinis S. Dominici, eiſ-
que in Paſchate Sacramentum Eucharistiæ miniſtrare,
Viaticum præbere, atque extremam Unctionem mini-
65 ſtrare? S. Congregatio conſideravit, præſuppoſito quod
hujuſmodi profeſſi eodem jure cenſeantur cum aliis pro-
feſſis tertii Ordinis S. Franciſci, de quibus in gloſſ. in
Clem. *Cum ex eo de ſentent. excom.* eorum non eſſe ali- 66
quam Religionem, ſed modum quendam vivendi appro-
batum a Sede Apoſtolica, nec dici plene translatos ad
Ordinem, itaut deſinant eſſe de ſeculo, Card. in Clem.
Per literas numer. 9. de Præb. Quod cum ita ſit, non
magis horum, quam aliorum ſecularium confeſſiones
prædictos Religioſos audire poſſe, juxta *c. 15. ſeſſ.* 23.
ubi privilegiis quibuſcunque derogatum eſt, & amplior
derogatio habetur in Bulla Pii IV. revocatoria omnium
privilegiorum ſub quibuſvis formulis, in his, quæ Sacro
Tridentino Concilio ſunt contraria; ex quo ſequitur
tales Religioſos non eſſe proprios Sacerdotes horum pro-
feſſorum; ac proinde non poſſe eiſdem Sacramentum Pœ-
nitentiæ, vel Eucharistiæ in Paſchate miniſtrare, juxta
c. Omnis utriuſque ſexus de pœnitent. & remiſſ. idemque
juris eſſe de Viatico: ſiquidem præcedente confeſſione
exhiberi debet, *c. 7. de præpar. quæ adhibenda eſt, &c.
ſeſſ.* 13. in Decreto de Sanctiſſimo Euchar. Sacramen-
to. De extrema Unctione non eſſe judicium Congre- 67
gationis, ſed tamen conſtare ejus adminiſtrationem ſic-
ut aliorum Sacramentorum pertinere ad Parochum, de
cujus Parochia dicuntur eſſe tales profeſſi, niſi ſpeciali
privilegio ſint exempti.

Porro Regulares, qui Clericis, aut laicis Sacramen- 68
tum Unctionis extremæ, vel Eucharistiæ miniſtrare,
matrimoniave ſolemnizare præſumunt, non habita ſu-
per his Parochialis Presbyteri licentia ſpeciali, ſunt ipſo
facto excommunicati per Clem. *Religioſi de privil.*

QUÆRO, an Monachi ad confeſſiones perſonarum 69
ſecularium audiendas a ſuis tantum Superioribus Regu-
laribus approbati in locis, in quibus iidem Superiores
utranque juriſdictionem in Parochos, & Parochianos
exercent, poſſint audire confeſſiones confluentium ex
aliena diœceſi.

Ad hoc dubium, quod adverſus Monachos Caſſinen-
ſes propoſuit S. Congregatio Concilii D. Vulpius Ar-
chiepiſcopus Theatinus, videtur affirmative reſponden-
dum; nam aut Archiepiſcopus contendit Regulares et-
iam legitime ab Ordinario approbatos ad confeſſiones
ſecularium audiendas non poſſe in loco, ubi ſunt ap-
probati, audire confeſſiones alterius diœceſani; aut con-
tendit Monachos Caſſinenſes non poſſe approbari ad
confeſſiones ſecularium audiendas a ſuis Superioribus
Regularibus, ſed debere a ſeipſis approbari, cum intra
ſuæ diœceſis fines exiſtant.

Si primum, videtur reſpondendum dictos Regulares 70
poſſe audire confeſſiones etiam diœceſanorum Archie-
piſcopi: quia etiamſi de jure communi nullus Sacerdos
poſſit abſolvere pœnitentem ſibi non ſubditum, etiam
in illa diœceſi, in qua eſt approbatus, ut per DD. in
Clem. *Dudum de ſepult.* ubi in ſpecie poſt Paul. not.
Card. *numer. 2. verſ. quinto nota*, & Anchar. *num. 2.
ver. Tertio dubitatur*: imo nulla poſſit conſuetudine in-
troduci, ut aliquis præter ſui Superioris licentiam Con- 71
feſſorem ſibi eligere valeat, ut legitur *cap. 2. de pœnit.
& remiſſ. libr.* 6. etiamſi ſit tanti temporis, cujus initii
non extet memoria, ut ibi tradit Gemin. *col. 1. verſ.
Quare circa ſecundum*, & Franc. *col. 1. verſ. Tertio no-
ta.*

Aliud tamen videtur dicendum in caſu præſenti, cum 72
Monachi Congregationis Caſſinen. ab Ordinario ap-
probati, ex privilegio Eugenii IV. poſſint audire confeſ-
ſiones alterius diœceſani, etiam invito Epiſcopo. Po- 73
tuiſſe autem Summum Pontificem tribuere hanc facul-
tatem, admittunt omnes ſine delectu in hac Decretali:
& dicit Franch. *in d. c. 2. verſ. Tertio nota*, in hoc
eſſe majoris potentiæ privilegium, quam conſuetudi-
nem: & probatur aperte *in c. fin. infra eod.* Imo con-
trariam opinionem uti erroneam, & periculoſam in fi-
de damnavit Joannes XXII. in extravag. *Vas electionis
de hæret.* ut dixi ſupra *n.* 57.

Neque vero dicto privilegio Eugenii IV. quidquam
obſtat Concilium Tridentinum *c. 15. ſeſſ.* 23. nam ibi
tantum diſponitur non poſſe Regulares ſecularium etiam
Sacerdotum confeſſiones audire, niſi fuerint legitime
approbati. An autem quando ſunt legitime approbati, 74
poſſint in loco, ubi approbati ſunt, audire confeſſiones
alterius diœceſani, neſcio, hoc ibi Concilium non de-
clarat. Atque ita Concilium *dict. c.* 15. nihil ſtatuiſſe de

hoc

hoc caſu ſupponit clare Navarr. *in repet. c. Placuit n. 43. de pœnit. diſt. 6. ubi dicit per d. c. 15.* non adimi ſecularibus poteſtatem deligendi confeſſarium probatum, quamvis alioqui eſſet alienus: ideoque & alias cum in
75 S. Congregatione fuiſſet diſputatum, an exempti, qui ex privilegio *cap. fin. de pœnit. & remiſſ.* poſſint etiam in alicua diœceſi confiteri Sacerdoti ſibi non ſubdito, poſſent poſt Concilium eligere quemcunque Sacerdotem etiam a ſuo Ordinario non approbatum: Congregatio cenſuit referendum Sanctiſſimo. Et Sanctitas ſua audita relatione Congregationis non revocavit in dubium, an poſſent confiteri Sacerdoti non ſubdito; ſed tantum reſpondit hujuſmodi Sacerdotem oportere eſſe ab illius Ordinario approbatum. Atque ita Sanctiſſimus probavit, privilegium ante Concilium obtentum de confitendo Sacerdoti extra diœceſim non fuiſſe a Concilio ſublatum, dummodo idem confeſſarius fuerit alias legitime approbatus a ſuo Ordinario.

Obſervandum eſt enim ante Concilium unicum fuiſſe impedimentum, quia nemo poterat confiteri alieno Sacerdoti ſine proprii Sacerdotis licentia, ut patet in hac Decretali; ſed hodie ex Concilio additum eſt alterum *in d. c. 15. ſeſſ. 23.* ideſt, ut nemo ſit idoneus ad confeſſiones ſecularium audiendas, niſi Parochiale beneficium habeat, vel ſit approbatus ab Epiſcopo. Et quidem primum impedimentum de non eligendo Sacerdote alieno remanſit in diſpoſitione juris communis: ideoque potuit tolli per privilegium ante Concilium, quia Concilium non ſuſtulit niſi privilegia, quæ adverſantur impedimento a ſe impoſito, non autem, quæ adverſantur diſpoſitioni juris communis. Quare ut Monachi Caſſinen. non approbati ab Ordinario audiant confeſſiones, repugnat Concilium *in d. c. 15.* Ut approbati audiant confeſſiones ſibi non ſubditi, non Concilium, ſed jus commune repugnat. Impedimentum Concilii non adeſt, quia Monachi Caſſinen. hoc caſu poſſunt approbari a ſuis Superioribus Regularibus ad confeſſiones perſonarum ſecularium audiendas, nec eſt opus approbatione Epiſcopi, ut inferius dicetur. Impedimentum juris communis eſt ſublatum privilegio Eugenii IV. ergo nihil eis obſtat, quominus poſſint pœnitentes ſibi non ſubditi confeſſiones audire.

76 Sin autem Archiepiſcopus contendat dictos Regulares non poſſe approbari ad confeſſiones audiendas a ſuis Superioribus Regularibus, ſed debere a ſe ipſo uti diœceſano approbari; adhuc nihil videtur obſtare, quin Monachi prædicti in locis, ut ſupra, ſibi ſubjectis poſſint audire confeſſiones alterius diœceſani: quamvis enim etiam ſubditi inferiorum exemptorum licentiam audiendi confeſſiones petere ab Epiſcopo debeant, ut ſæpius cenſuit S. Congregatio, & præcipue in cauſa Feretrana: hoc
77 tamen non procedit in illis Monaſteriis Congregationis Caſſinen. quorum Abbates in locis ſibi ſubjectis utranque juriſdictionem exercent in Parochos, & Parochianos, ut probatur aperte *in c. 11. ſeſſ. 25. de regular.* ubi in Monaſteriis, quibus imminet animarum Cura perſonarum ſecularium, tam ſeculares, quam Regulares hujuſmodi Curam exercentes, ſubjiciuntur immediate juriſdictioni Epiſcopi diœceſani in his, quæ ad dictam Curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent: & ſtatuitur, ne aliqui etiam ad nutum amovibiles ad dictam Curam deputentur, niſi de conſenſu Epiſcopi, & prævio illius examine. Ac deinde in verſ. *Excepto* a dicta regula excipiuntur ſpecialiter Monaſteria, ſeu loca, in quibus Abbates Epiſcopalem, ac temporalem juriſdictionem in Parochos, & in Parochianos exercent.

Quamobrem, ſi Monachi in prædictis locis non ſubſunt Epiſcopo in concernentibus omnium Sacramentorum adminiſtrationem, & deputari poſſunt ad totam Curam animarum exercendam ſine illius conſenſu, & examine; ergo nec eidem ſubſunt, nec egent illius approbatione pro adminiſtratione ſolius Sacramenti Pœnitentiæ; nam a quocunque removetur genus, removetur quælibet ejus ſpecies, juxta textum in c. *nam concupiſcentiam*, quem ad hoc ponderat Jo. de Imola *de Conſtitut. & in l. Si cauſa cognita*, juncta gloſ. *in ver. Permiſſi Cod. de tranſact.* & quod juris eſt de toto quoad totum, *& c. l. Quæ de tota in princip. ff. de rei vendic. & c. Paſtoralis, §. Item cum totum*, ubi gloſ. & DD. notant *de præſcription.* cum concordant.

Et confirmatur, quia ſtrictius ſubjiciuntur Epiſcopo Regulares Curam animarum adminiſtrantes, quam adminiſtrantes ſolum Sacramentum Pœnitentiæ.

Siquidem primo caſu puniri poſſunt ab Epiſcopo, ſi delinquant in concernentibus Curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem, ut conſtat *ex d. n. 11.* at in ſecundo Regulares non Curati delinquentes in adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ, puniri non poſſunt ab Epiſcopo in vim Concilii, ut ſæpius S. Congregatio declaravit, licet hodie puniri poſſint in vim Conſtitutionis Gregorii XV. *de exempt. privil.* Ergo ſi Monachi in caſu, in quo magis ſubſunt Epiſcopo, pro exercenda Cura animarum in locis, ubi utranque juriſdictionem exercent, non egent illius approbatione; longe minus dicendi ſunt egere hujuſmodi approbatione in caſu, in quo minus ſubſunt pro confeſſionibus audiendis, atque ita *cap. 15. ſeſſ. 23.* limitatur *ex c. 11. ſeſſ. 25. de regular.*

Unde tempore Cardinalis Alciati, cum Abbas Monaſterii S. Eliæ de Carbono Anglonen. Diœceſis exercens utranque juriſdictionem in Parochos, & Parochianos dicti oppidi dubitaſſet, an presbyteri ejuſdem oppidi ab Epiſcopo Anglonen. approbari deberent ad confeſſiones audiendas *ex c. 15. ſeſſ. 23.* an vero ab ipſo Abbate *ex c. 11. ſeſſ. 25. de regular.* S. Congregatio cenſuit mittendum ſupplicem libellum ad Epiſcopum, contra quem tamen inchoavit. Tempore vero Cardinalis Caraffæ, cum Milites S. Joannis Hieroſolymitani haberent in oppido Maruggii juriſdictionem temporalem, & ſpiritualem, dubitarent, an ipſis prohibitum eſſet in eodem oppido Sacerdotes ad confeſſiones audiendas approbare, S. Congregatio reſpondit non eſſe prohibitum.

Non obſtat, quod *in dict. c. 11.* in fine præſervetur jus illorum Epiſcoporum, qui majorem in prædicta loca, vel perſonas juriſdictionem exercent; quia de exercitio hujus majoris juriſdictionis hactenus non docuit Archiepiſcopus.

Succeſſive QUÆRO, an Regulares in aliqua diœceſi 78
ad confeſſiones perſonarum ſecularium audiendas ab Epiſcopo approbati cum facultate abſolvendi etiam a caſibus illi reſervatis, abſolvere poſſint pœnitentes ex aliena diœceſi confluentes a caſibus reſervatis in diœceſi pœnitentium, non autem in qua confeſſiones audiunt.

Jam S. Congregatio Concilii declaravit, Regulares 79
intra diœceſim Epiſcopi approbantis poſſe etiam abſolvere pœnitentem alterius diœceſis, cum habeant juriſdictionem a Papa, ex Clem. *Dudum de ſepult.* ut not. gloſ. *in c. a. Ante figurationem caſus de pœnit. & remiſſ. l. 6.* cujus juriſdictio non reſtringitur ad limites alicujus Territorii, c. *cuncta per mundum 9. p. 3.* Socc. *conſ.* 237. *col. fin. l. 2.* Cravet. *conſil.* 128. *n.* 2. ſed univerſus orbis eſt ſua diœceſis, c. *Per principalem eadem cauſ. & quæſt.* Thomas Campeg. *inter de Annatar. inſtitut. n. 9.*

Nunc dubitatur, an ſimiliter poſſint eum abſolvere a caſibus in diœceſi pœnitentis tantum reſervatis. In qua dubitatione non controvertitur, quominus Decretum Clementis VIII. ſuſtulerit Regularibus facultatem abſolvendi a reſervatis ab Ordinariis locorum, quam habent ex privilegio. Sed quæritur, an reſervatio obſtet Regularibus alterius diœceſis quoad ſubditos reſervantis. Id autem pendet ab inſpectione, an actus reſervationis afficiat pœnitentes, an vero Sacerdotes; nam ſi afficiat pœnitentes, non poterunt Regulares abſolvere alterius diœceſanos habentes illud vinculum reſervationis, quod ubique inhæret perſonæ; idque ſatis patet 80
exemplo excommunicationis, quam ſibi Epiſcopus reſervavit, quæ cum feratur in ſubditum, ejuſque animam liget, *cap. Si quis Presbyterorum de rebus Eccleſ. non alienan.* Hoſtien. *in capit. Romana numer. 5. de ſentent. excommunic. lib. 6.* tolli non poteſt ab alieno Epiſcopo, non ob juriſdictionis defectum in ſua diœceſi, ſed propter obicem in perſona excommunicati injectum, qui reddit illum incapacem abſolutionis ab omni alio, quam ab illo Epiſcopo, qui ſententiam tulit, Hoſtien. *in Summ. de ſentent. excommun. numer.* 12. §. *Quis poſſit, & §. Et qualiter*, Covarr. *in capit. Alma Mater part.* 1. §. 12. *num. 4. in princip. eodem tit. libr. 6.* Doctores *in cap. Nuper eodem titul.* Si autem actus reſervationis non afficiat Sacer- 81
dotes, clarum erit reſervationem hujuſmodi non obſtare Confeſſoribus non ſubditis Epiſcopo reſervanti, quia ſive hic actus reſervationis ſit juriſdictionis contentioſæ,

tioſæ, ſive voluntariæ; neutro caſu ſerri poteſt in non
ſubditum, *c. Ut animarum de Conſt. in 6. c. At ſi Cle-
ricis ſupra de judic. & cap. A nobis il primo de ſentent.*
82 *excomm.* Et Epiſcopum etiam quoad ſuos ſubditos non
poſſe in hac materia limitare juriſdictionem Sacerdotis
ſibi non ſubditi, not. Raymun. *in Somm. de pœnit. &
remiſſ. libr. 3. §. 15. verſ. Item proprius Sacerdos*, &
Card. Zabarell. *in d. Clem. Dudum, §. Et ſi iidem poſt
n. 2 verſ. Et hoc videtur de ſepult.*
83 Ex his vero quæ a ſcriptoribus traduntur, ſatis ma-
nifeſtum videtur actum reſervationis caſuum non affi-
cere niſi perſonam Sacerdotis confeſſionem audientis,
licet indirecte obſtet etiam pœnitentibus, in quorum
utilitatem inſtitutus fuit juxta Decretum Conc. Trid.
ſeſſ. 14. de Sacram. Pœnit. cap. 7. de caſ. reſerv. non
quod ipſi ex ſe ſint incapaces abſolutionis, ſed quia
Sacerdotem non habent, a quo legitime abſolvantur.
84 Quæ in re ſatis erit recenſere loca, e quibus educitur,
caſus reſervare nihil aliud eſſe, quam juriſdictionem
inferiorum Sacerdotum reſtringere, ſeu limitare.

Et primo ita decidit Specul. *in repert. §. Ut autem
ſciat col. penult.* relatus a Steph. de Gaet. *in repert. c.
Ad limina n. 35. 30. q. 1.* (Caſus ponere, inquit, ni-
hil aliud eſt, quam poteſtatem Sacerdotum reſtringere,)
& ſequitur Joan. Friburg. *in Somm. Confeſſ. tit. de Con-
feſſ. & abſol. q. 50. verſ. Guiliel. Paul. in Clem. Du-
dum*, relatus ibi a Card. *in §. Si vero n. 8.* ubi ait:
(Regulares prohibentur abſolvere a caſibus Epiſcopo
reſervatis, non ex defectu poteſtatis Ordinis, ſed ex
ordinatione Canonica juriſdictionis exercitium reſtrin-
gente:) & eum ſequitur Imol. *ibi n. 69. verſ. Fate-
tur tamen.*

Joan. Monach. in eadem Clement. relatus per gloſ.
in §. Per hujuſmodi in ver. Conceſſa. Sicut, inquit,
Epiſcopus caſus ſibi reſervando poteſt arctare poteſta-
tem Ordinariam Curatorum, ita etiam extraordina-
riam Regularium.

Guiliel. de Monte Laudun. *in Sacramentali in ver.
De Baptiſmo col. 3.* Poſſunt Superiores inferiorum Pres-
byterorum poteſtatem reſtringere ſubtrahendo, & ca-
ſus ſibi ſervando; quem ſequitur Stephan. de Gaet. *in
repet. d. cap. Ad limina n. 459. verſ. Et licet tantæ
virtutis*, & Beatus Anton. *in Summ. par. 2. titul. 17.
c. 11. colum. 3.* Vitalin. *in d. §. Per hujuſmodi* n. 8. In
reſervatione, inquit, poteſt Epiſcopus poteſtatem Cu-
ratorum ordinariam reſtringere, *& ibi num. 7.* pluri-
bus probat reſervationem Epiſcopi obſtare quidem Cu-
ratis, quominus abſolvere poſſint, ſed non Regulari-
bus, ſecundum formam dictæ Clement. Quod plane
verum non eſſet, ſi reſervatio afficeret pœnitentem,
quia tunc, etiamſi is ad Regulares confugeret, eſſet
incapax abſolutionis. Silveſt. *in ver. caſus ſub num. 3.
verſ. Hæc ille valde bene*, dicens, Sacerdotalis clavis
omnia crimina poteſt abſolvere, niſi ipſa a Superiori
Prælato quantum ad uſum ligetur. Navarr. *in Ma-
nual. c. 27. n. 259.* Caſus, inquit, reſervatus dicitur,
cujus abſolutio adimitur inferiori Sacerdoti.

Atque ex his patet reſervationem, ut initio diximus,
nihil eſſe aliud, quam limitationem juriſdictionis in
inferiori Sacerdote.

Id quod ratione etiam ſuaderi poteſt, nam etſi Pres-
byteri in ſua ordinatione a peccatis abſolvendi poteſta-
tem accipiant, ut in Decreto Conc. Trid. *cap. 15. in
princ. ſeſſ. 23.* illam tamen accipiunt in habitu tan-
tum, non autem in actu, ſeu quantum ad uſum. In
inſtitutione vero, ſeu collatione beneficii Curati tribui-
tur eis executio illius poteſtatis: textus eſt apertus *in
c. Generaliter, §. Ecce ſufficienter, & in c. ſeq. 16. q. 1.*
& not. Abb. *in c. Extirpanda, §. Qui vero num. 53.
ſupra de Præbend.* & Præpoſ. *in c. Latorem n. 17. verſ.
Panormitanus vero 1. q. 1.* Et hodie executionem illius
poteſtatis, ſeu juriſdictionem in actu accipiunt Presby-
teri, vel cum Parochiale beneficium obtinent, vel cum
ab Epiſcopo ad confeſſiones audiendas approbantur, ut
eſt expreſſum *in d. c. 15. ſeſſ. 23.* Et ita quilibet Sacer-
dos Curatus, vel approbatus poteſt ab omnibus caſibus
generaliter, & indiſtincte abſolvere. Sed ab hac gene-
rali regula excipiuntur caſus, quos Superior ſibi reti-
nuit, ſeu reſervavit, *ut in cap. Noper ſupra de ſentent.
excommun. & in d. c. 7. de caſuum reſervat.* Ergo per
reſervationem quantum ad uſum limitatur generalis il-
la Sacerdotum poteſtas ad abſolvendum: hæc enim eſt
natura exceptionis, ut regulam reſtringat, & vitiet in
caſibus exceptis, *l. 1. ff. de regul. jur. l. In his, l. Quod
vero, & leg. Jus ſingulare, ff. de legibus cum ſimil.* Et
conſequenter actus reſervationis principaliter, & dire-
cte non afficit niſi Sacerdotes, quorum poteſtas reſtrin-
gitur. Et inde fit, *ut in dict. Clement. Dudum, § Per
hujuſmodi de ſepultur.* in Extravagan. Benedicti XI. *In-
ter cunctas, §. Sicque de privileg.* & in Decreto Clem.
VIII. prohibitio abſolutionis a reſervatis non in pœni-
tentes, ſed in Confeſſores derogatur. Ad idem *d. cap.
Nuper verſ. Quia tamen conditor, & d. c. 2. de pœni-
tent. & remiſſ. lib. 6.*

Ex his conſequitur, ut actus reſervationis minime
afficiat Regulares extra diœceſim Epiſcopi reſervantis,
cum, ut initio diximus, nequeat Epiſcopus etiam quoad
ſuos ſubditos limitare juriſdictionem Sacerdotis ſibi
non ſubditi.

Secundo, non poteſt Epiſcopus concedere, ut ſuus 85
ſubditus abſolvatur in alia diœceſi a Sacerdote, qui a
ſuo Epiſcopo juriſdictionem non habeat: ut hic notat
gloſ. communiter approbata *in ver. Alieno Sacerdoti,
in Clemen. 1. de privil.* & utrobique notat Abb. Ergo
nec poteſt prohibere, quominus ſubditus abſolvatur in
aliena diœceſi a Sacerdote a ſuo Epiſcopo juriſdictio-
nem habente, ex regula *l. Nemo qui condemnare, ff. de
reg. jur. & c. Non poteſt ſupra de re judic.*

Tertio, actus reſervationis eſt localis, & reſtrictus 86
ad ſuam cujuſque Epiſcopi diœceſim, ex Decreto *d.
c. 7. ſeſſ. 14. de caſuum reſerv.* ibi. Neque dubitandum
eſt, quin hoc idem Epiſcopis omnibus in ſua cujuſque
diœceſi liceat. Ergo non extenditur ad Regulares degen- 87
tes extra diœceſim Epiſcopi reſervantis. Et quamvis
Decretum Clementis quoad Regulares ſuſtulerit privi-
legia, & exemptiones quaſcunque, non tamen fecit,
ut ſubjicerentur Epiſcopo, qui etiam ceſſante exem-
ptione eidem ſubditi non erant; neque enim prodiit ad
ampliationem, ſed ad declarationem Concilii, ideoque
non ſubjecit Epiſcopo reſervanti Sacerdotes alterius diœ-
ceſis, quos nec Concilium ſubjecit; ac propterea im-
pedit ſolum, quominus Regulares poſſint abſolvere a
reſervatis Epiſcopo, in cujus diœceſi morantur, ſed
non a reſervatis alieno, cui non ſubjiciuntur.

Quarto, non eſt dubium, quin Regulares poſſint
abſolvere a caſibus reſervatis de Epiſcopi licentia. Po-
ne igitur ſubditum Epiſcopi reſervantis reperiri in alie-
na diœceſi, atque habere caſus aliquot reſervatos,
quos neceſſe habeat confiteri. Quæro, cujus Epiſcopi
licentia ſit requirenda, ut Sacerdos a dictis caſibus ab-
ſolvere valeat. Non Epiſcopi, in cujus diœceſi pœni-
tens reperitur; quia ipſe, ut ſupponimus, eos caſus non
reſervavit, *cap. Verbum de pœnit. diſt. 1. cap. Cum in-
ferior de major. & obedien.* Frideric. de Sen. *conſ. 14.*
Monac. *n. 4. verſ. In ſecunda quæſt.* Item non Epiſco-
pi reſervantis, quia is non poteſt licentiare Sacerdo-
tes non ſubditos ad confeſſiones ſuorum ſubditorum
audiendas, ſecundum gloſ. hic *in ver. Alieno Sacer-
doti*, quæ communiter recipitur. Ergo nullius Epiſco-
pi licentia requiritur, ac proinde licebit Regularibus ap-
probatis a prædictis caſibus abſolvere, quocunque Epi-
ſcopo inconſulto, ne alioquin pœnitentes neceſſario ca-
reant beneficio abſolutionis.

Quibus accedit, quod eſſet nimis grave indiſtincte
pœnitentes remittere ad Epiſcopum reſervantem: num-
quid enim Italus in Galliam, aut Germaniam profectus,
rejici debeat ad ſuum Ordinarium pro abſolutione a re-
ſervatis obtinenda?

Quinto, ſi Regulares non poſſent abſolvere pœni- 88
tentem a caſibus in aliena diœceſi reſervatis, teneren-
tur habere notitiam caſuum illic reſervatorum: opor-
tet enim ſcire Sacerdotem a quibus caſibus abſolvere
non poſſit, Clem. *Religioſi de privil.* Silveſt. *in verb.
Confeſſor. 3. n. 2.* Tolet. *inſtruct. Sacerd. lib. 3. c. 15.
verſ. Tertio.* Sed conſequens eſt abſurdum, quia im-
poſſibile eſt, ut Sacerdos noverit caſus ubique locorum
reſervatos; ergo & antecedens: præſertim vero quod 89
ex eodem Decreto Clementis locorum Ordinarii juben-
tur paucos tantum, & neceſſarios ſibi reſervare, ne
ſubditis aut Confeſſoribus in animarum ſalute procu-
randa ſint oneroſi.

Sexto, inter alias cauſas, ob quas Epiſcopi caſus ſibi 90
reſer-

reſervant, ubi eſt Sacerdotum imperitia, propter quam
in arduis caſibus volunt ad ſe haberi recurſum, ut poſt
Laud. loquit Steph. de Gaeta *in d. repert. c. Ad limina*
num. 539. verſ. Quare autem. Hæc autem ratio ceſſat
non vigere in ea diœceſi, ad quam pœnitens divertit;
Ergo illuc non habebit locum reſervatio ea defe-
ctu non ſolum poteſtatis, verum etiam voluntatis re-
ſervantis. Neque enim eſt veriſimile, ut exempli gra-
tia Epiſcopus Cattaren. qui forte caſus graviores ſibi
reſervavit ob ruditatem Sacerdotum illius diœceſis, in-
tendat hujuſmodi reſervationem afficere etiam Sacer-
dotes in Urbe, aut Mediolani ad confeſſiones audien-
das cum facultate caſuum reſervatorum approbatos.

91 Septimo, ex Decreto Clem. Epiſcopus non prohibe-
tur abſolvere pœnitentem alterius diœceſis a caſibus il-
lic reſervatis, quia unius Epiſcopi reſervatio ex defectu
juriſdictionis non afficit alium, Tolet. *inſtruct. Sacerd.*
l. 3. c. 14. Ergo nec debet cenſeri prohibitus Regularis
ab Epiſcopo Delegatus ad caſus Epiſcopales; nam ſicut
Epiſcopus non habet in alium Epiſcopum juriſdictio-
nem, ita nec in Delegatum ab eo. Ideoque Silveſter *in*
92 *ver. Confeſſor 2. n. 4. verſ. Secundus eſt*, docuit eum
cui hujuſmodi facultas abſolvendi committitur, poſſe
abſolvere contra prohibitionem alterius Prælati, vel
inferioris, vel æqualis.

93 Octavo, quilibet Sacerdos approbatus poteſt abſol-
vere peregrinos, ſcholares, & vagabundos a caſibus
reſervatis ab illorum Epiſcopis, gl. *ad Sum. Raymund.*
de pœnit. & remiſſ. §. 15. in ver. Longum, Cajet. *in*
Summ. verb. Abſolutio cap. 3. ubi teſtatur, Eugenium
Papam ita ore expreſſiſſe, licet hujuſmodi viatores abſ-
que licentia proprii Sacerdotis viam fecerint: & ſequi-
tur Tolet. *inſtruct. Sacerd. l. 3. c. 13. n. 7. verſ. Ter-*
tius caſus. Id autem nulla alia ratione procedit, niſi
94 quia ſcholares, & alii ſupradicti ſortiuntur forum pœ-
nitentialem ubi moram trahunt, gloſ. in Clem. 2. *in*
ver. Presbyteri de privileg. quam dicit notandam Card.
n. 8. & tradunt DD. proxime relati. Sed ratio eadem,
quæ in ſcholaribus, & peregrinis militat reſpectu o-
mnium Sacerdotum, viget etiam in aliis omnibus re-
ſpectu Regularium, quia illis tanquam Delegatis Sedis
Apoſtolicæ ſimiliter ſubjiciuntur pœnitentes ex alienis
diœceſibus convolantes, & illorum forum ſortiuntur
ut jam cenſuit S. Congregatio; Ergo ſicut reſervatio
Epiſcopi non obſtat peregrinis, quominus abſolvi poſ-
ſint a Sacerdotibus approbatis ab Epiſcopo, in cujus
diœceſi reperiuntur; ita etiam non obſtabit ceteris aliis,
quominus abſolvi poſſint a Regularibus ſimiliter appro-
batis ab Epiſcopo, in cujus diœceſi morantur.

95 Poſtremo hanc ſententiam probavit in ſpecie Navarr.
conſ. 21. de pœnit. & remiſſ. & in man. c. 27. n. 261.
verſ. Ad quæſtionem, ubi etiam reſpondit non modo
Regularem, ſed etiam Parochum habentem facultatem
abſolvendi a caſibus reſervatis Epiſcopo ſuo, poſſe ab-
ſolvere pœnitentem alterius Epiſcopatus. Atque ibi et-
iam aſſerit ita ſe habere conſuetudinem; nunquam
enim, inquit, intellexit ullum Confeſſorem legitimum,
cui eſſet prædicta facultas, remiſiſſe quem ad Epiſco-
pum alterius Epiſcopatus, & conſuetudo ampliare pot-
eſt juriſdictionem, imo & dare non habenti, c. *Duo*
ſimul, cum gloſſ. de offic. ordin. Eandem opinionem ſe-
cutus eſt Tolet. *inſtrum. Sacerd. l. 3. c. 14. in fin.* Ja-
cob. Graff. *dec. canon. p. 1. l. 1. c. 13. n. 48.* Henriq.
lib. 3. de pœnit. Sacram. c. 8. §. 5. & cap. 14. §. 8. &
nonnulli alii ex recentioribus; qui omnes ſimiliter te-
ſtantur ita obſervari ex conſuetudine.

Quæ tamen opinio quoad Sacerdotes ſeculares ma-
ximam patitur difficultatem, imo vera non videtur,
quia nulla poteſt conſuetudine introduci, quod aliquis
præter ſui Superioris licentiam Confeſſorem ſibi elige-
re valeat, qui eum poſſit ſolvere, vel ligare: quæ ſunt
formalia verba text. *in c. 2. §. Nulla quoque de pœnit.*
& remiſſ. lib. 6. ubi gloſ. *in verb. Conſuet.* reddit ra-
tionem, cur hujuſmodi conſuetudo non valeat, quia,
inquit, eſſet onerosa Eccleſiis, *c. 2. de Conſuet.* & ex
ea frangitur Eccleſiaſticæ diſciplinæ nervus, *cap. Cum*
venerabilis eod. tit. & etiam eſſe contra obedientiam
Principis præſcribere, *cap. Cum non liceat de præſcrip.*
Quod procedit, etiamſi conſuetudo eſſet immemora-
bilis, *ut in d. c. 2.* adnotarunt Gemin. *col. 1. verſ. Ter-*
tio nota.

Et cum d. textus non ſimpliciter tollat conſuetudi-
nem, ſed dicat nullam poſſe conſuetudinem introduci,
atque ita reſiſtat voluntas Principis introductioni illius;
per ea verba reprobatur, ac tollitur tam præterita, quam
futura conſuetudo, ſecundum communem Canoniſta-
rum opinionem *in cap. Uni de Cler. non reſid. in 6.* &
patet ex quampluribus congeſtis a Tiraq. *in Proœm. de*
utroque retract. num. 17. & ſeq. Sed quia hæc quæſtio
non eſt præſentis indaginis, in ea diutius immorandum
non duximus: ſatis eſt, quod pertinet ad dubium, de
quo nunc agitur, Regulares in ea diœceſi, in qua ſunt
approbati, poſſe abſolvere confluentes etiam a caſibus
in aliena diœceſi reſervatis: in hoc enim plus operatur
Apoſtolicum privilegium, quam conſuetudo, ut patet
in c. fin. hoc tit. & in Extravag. *Vas electionis de hæ-*
ret. ubi damnatur error Joannis de Puliaco aſſerentis,
Summum Pontificem non poſſe concedere Regularibus
generale privilegium audiendi confeſſiones ſine licentia
proprii Sacerdotis, quem dicebant eſſe Parochialem
Curatum.

In dubiis autem favendum eſt abſolutioni, quia re- 96
ſervatio eſt ſtricte intelligenda, & ut minus lædat fa-
cultatem Regularium, quam fieri poſſit, Vitalin. in d.
Clem. *Dudum §. Per hujuſmodi n. 7. de ſepult.*

Nec obſtat, quod in fraudem reſervationis ſæpe pœ- 97
nitentes confluant ad propinquas diœceſes pro abſolu-
tione impetranda. Nam reſpondetur hanc objectionem
petere principium: quia ſi licet pœnitenti confiteri re-
ſervata in aliena diœceſi; ergo nullam fraudem com-
mittit confitendo: neque enim videtur dolo facere,
cum jure ſuo utatur, ut in regula Digeſtorum: *Nul-*
lus; nam, ut ait Ulpianus *in l. Injuriarum §. 1. ff. de*
injur. Is qui jure publico utitur, non dicitur injuriæ
faciendæ cauſa hoc facere; juris enim executio non ha-
bet injuriam. Præterquam quod poſſet fieri deciſio cum 98
limitatione, dummodo id non fiat in fraudem reſerva-
tionis: idque verius, ac tutius videtur exemplo Cleri-
ci primæ Tonſuræ, qui beneficium obtinet in aliena
diœceſi; nam etſi promoveri poſſit ad minores Ordi-
nes ab Epiſcopo beneficii quantumvis tenuiſſimi, ad
præſcriptum *cap. Cum nullus de tempor. ordin. l. 6.* ta- 99
men ſi illud beneficium ſibi in fraudem conferri curave-
rit, ut eludat examen, ac judicium ſui Ordinarii,
cenſetur male promotus, & remanet ſuſpenſus ab exe-
cutione Ordinum tanquam ordinatus a non ſuo Epi-
ſcopo, juxta *capit. 8. ſeſſ. 23.* ut Sac. Congregatio 100
declaravit, quæ idem etiam reſpondit in laico ordi-
nato poſt commiſſum delictum; nam quamvis crimen
non habens cenſuram annexam, ſi de illo pœnitentiam
egerit, non impediat illius promotionem, ut notatur
per DD. *in c. Si pro Clericis de Præben. in 6.* tamen ſi
promoveri ſe fecerit in fraudem judicis laici, ut quia
cauſa eſt præventa in Curia ſeculari, in ea cauſa fori
privilegio non gaudet. In quo S. Congregatio ſecuta eſt
opinionem Jo. Andr. quæ communis eſt *in c. unico de*
oblig. ad ratioc. Et in hac materia cavendum eſſe, ne
quid fiat in fraudem, vel præjudicium proprii Sacer-
dotis, advertit Silveſt. *in ver. Confeſſ. 1. n. 10. verſ.*
Niſi forte ſit Epiſcopo reſervatum.

DE

DE POENITENTIIS, ET REMISSIONIBUS.

Idem Innocentius III. in eodem Concilio Generali.

C A P U T XIV.

CUm ex eo: & infra. Eleemoſynarum quoque quæſtores, quorum quidam ſe alios mentiendo, abuſiones nonnullas in ſua prædicatione proponunt, admitti (niſi Apoſtolicas vel diœceſani Epiſcopi literas veras exhibeant) prohibemus: & tunc præter id, quod in ipſis continebitur literis, nihil populo proponere permittantur. Formam vero, quam communiter talibus Apoſtolica Sedes indulget, duximus exprimendam, ut ſecundum eam diœceſani Epiſcopi ſuas literas moderentur. Ea ſiquidem talis eſt: Quoniam (ut ait Apoſtolus) omnes ſtabimus ante tribunal Chriſti, recepturi prout in corpore geſſimus, ſive bonum fuerit, ſive malum: oportet nos diem meſſionis extremæ, miſericordiæ operibus prævenire, ac æternorum intuitu ſeminare in terris, quod reddente Domino cum multiplicato fructu recolligere debeamus in cælis: firmam ſpem, fiduciamque rectam tenentes, quoniam qui parce ſeminat, parce & metet: & qui ſeminat in benedictionibus & metet vitam æternam. Cum igitur ad ſuſtentationem Fratrum, & egenorum ad tale confluentium Hoſpitale, propriæ non ſuppetant facultates, univerſitatem veſtram monemus, & exhortamur in Domino, atque in remiſſionem vobis injungimus peccatorum, quatenus de bonis vobis a Deo collatis, pias eleemoſynas, & grata eis charitatis ſubſidia erogetis: ut per ſubventionem veſtram ipſorum inopiæ conſulatur; & vos per hæc bona & alia, quæ Domino inſpirante feceritis, ad æterna poſſitis gaudia pervenire. Qui autem ad quærendas eleemoſynas deſtinantur, modeſti ſint, & diſcreti, nec in tabernis aut in aliis locis incongruis hoſpitentur; nec inutiles faciant, aut ſumptuoſas expenſas, caventes omnino, ne falſæ Religionis habitum geſtent. Ad hæc, quia per indiſcretas, & ſuperfluas indulgentias, quas quidam Eccleſiarum Prælati facere non verentur; & claves Eccleſiæ contemnuntur, & pœnitentialis ſatisfactio enervatur: Decernimus, ut cum dedicatur Baſilica, non extendatur indulgentia ultra annum, ſive ab uno ſolo, ſive a pluribus Epiſcopis dedicetur: ac deinde in anniverſario dedicationis tempore quadraginta dies de injunctis pœnitentiis indulta remiſſio non excedat: & infra. Hunc quoque dierum numerum indulgentiarum literis præcipimus moderari, quæ pro quibuslibet caſibus aliquoties conceduntur: cum Romanus Pontifex, qui plenitudinem obtinet poteſtatis, hoc in talibus moderamen conſueverit obſervare.

S U M M A R I U M.

1 *QUæſtores eleemoſynarum ſine Apoſtolicis, vel Diœceſanorum literis admitti non debent, & num. 4.*

2 *Et debent eſſe modeſti & diſcreti, & a locis & expenſis incongruis abſtinere, & n. 9.*

4 *Indulgentias Epiſcopi concedere non poſſunt in dedicatione Baſilicæ ultra annum, & in anniverſario dedicationis, & pro quibuslibet aliis caſibus ultra 40. dies, & n. 14.*

5 *Quæſtores eleemoſynarum indigent literis Papæ, vel Epiſcopi, ſi eleemoſynas quærant nomine alieno; ſecus ſi proprio.*

6 *Quæſtores non poſſunt pro eleemoſynis colligendis aliud populo proponere, vel prædicare, quam in eorum literis continetur.*

Et quid poſt Concilium Tridentinum, num. 18. & num. 22.

7 *Quæſtorum abuſus corrigere ad officium Epiſcoporum pertinet, non obſtante exemptione, & n. 24.*

8 *Literarum forma pro colligendis eleemoſynis, qua uti ſolet Sedes Apoſtolica, & ſecundum quam Epiſcopi debent ſuas literas moderari, refertur in textu.*

10 *Beguinarum fictarum hoſpitia ſunt quaſi proſtibula, a quibus modis omnibus eſt cavendum.*

11 *Indulgentia per Prælatos concedenda debet eſſe moderata, & ſecundum quantitatem, & qualitatem cauſæ.*

12 *Per indulgentias indiſcretas, & immoderatas, claves Eccleſiæ contemnuntur, & pœnitentialis ſatisfactio enervatur.*

13 *Indulgentiæ proſunt nedum in Purgatorio, ſed etiam quoad pœnitentiam hic injunctam.*

14 *Papa poteſt reſtringere poteſtatem Epiſcoporum in concedendis indulgentiis.*

15 *Indulgentiæ, quæ ab Epiſcopis conceduntur ultra annum in dedicatione Eccleſiæ, ultra 40. dies in aliis caſibus, ſunt ipſo jure nullæ in ea parte, in qua excedunt.*

16 *Epiſcopi habent poteſtatem concedendi indulgentias a Papa: ipſe vero a ſolo Deo.*

17 *Indulgentias ultra numerum dierum hic taxatum non prohibentur Epiſcopi concedere in foro pœnitentiale.*

18 *Quæſtores eleemoſynarum, qui per ſe vel per alios prædicare præſumunt, ab Ordinariis locorum ſunt puniendi, non obſtantibus privilegiis, & n. 24.*

19 *Quæſtorum nomen, atque uſum aboleri juſſit Conc. Tridentinum.*

20 *Indulgentiæ, adhibitis duobus de Capitulo, debitis temporibus ab Epiſcopo ſunt publicandæ.*

Epiſcopi eleemoſynas, & oblata ſibi charitatis ſubſidia colligere poſſunt, nulla tamen mercede accepta, ibid.

21 *Formula literarum in Sac. Congregatione Concilii compilata ad colligendas eleemoſynas pro Hoſpitalibus actu hoſpitalitatem exercentibus refertur.*

22 *Eleemoſynarum collectores hodie quas qualitates habere, & quæ obſervare debeant in quærendis eleemoſynis.*

23 *Campanellæ uſus in eleemoſynis colligendis ſoli Religioni S. Antonii a Sede Apoſtolica fuit conceſſus.*

24 *Eleemoſynarum collectores non obſervantes leges ſibi præſcriptas, publice ſunt puniendi, & ſtatim removendi ab Epiſcopo diœceſano.*

25 *Monachis S. Antonii non eſt prohibita a Conc. Tridentino eleemoſynarum collatio, quam faciunt tempore æſtatis.*

26 *Presbyteri non prohibentur a Concilio Trid. accedere ad accipiendas primitias frugum, ſive animalium.*

27 *Fratres Ordinum Mendicantium non prohibentur eleemoſynas quærere, & eorum nomine triticum, & vinum tempore meſſium, & vindemiarum, & alias res colligere.*

Dummodo id non faciant per alios, ſed per ſeipſos, n. 30. & 32.

28 *Cruciata non obſtat, quominus Religioni Sancti Antonii liceat colligere eleemoſynas forma a Sacra Congregatione Concilii præſcripta.*

29 *Indulgentias quæſtuandi facultatem quomodolibet continen-*

ſinentes revocavit S. Pius V. prætexta indulgentiarum, & ſaculatum quæſtus fieri prohibuit.

31 *Eleemoſynas colligere propriorum locorum neceſſitatibus non eſt prohibitum.*

32 *Regulares quærentes eleemoſynas extra diœceſim, in qua ſitum eſt Monaſterium, tenentur ſuorum Superiorum licentiam Ordinario oſtendere, & illius conſenſum obtinere.*

33 *Epiſcopus poteſt, tam in ſua diœceſi, quam in aliena de Diœceſani conſenſu per perſonas ſpectatæ probitatis, ac fidei, eleemoſynas quærere pro Eccleſiis, & piis locis ſuæ diœceſis.*

1 CUm ex eo. Eleemoſynarum quæſtores ſine Apoſto-
licis, vel Diœceſanorum literis admitti non de-
bent: nec tunc proponant ultra id, quod in ipſis lite-
2 ris continetur. Hoc primo; & communis forma litera-
rum inſeritur. Hoc ſecundo; & debent eſſe modeſti,
& a locis, & expenſis incongruis abſtinere. Hoc ter-
3 tio; in dedicatione Baſilicæ ultra annum, & in anniver-
ſario dedicationis, & in literis indulgentiarum conceſ-
ſis ab alio, quam a Papa, ultra 40. dies remiſſio exce-
dere non debet. Hoc quarto; & ſic patet quatuor eſſe
partes principales. Secunda ibi, *formam*. Tertia ibi, *qui
autem*. Quarta ibi, *ad hæc*. Jo. Andr. cum quo cæteri
concordant.

4 Nota primo ibi, *Apoſtolicas, vel diœceſani literas*.
Eleemoſynarum quæſtores, quales ſunt quæſtores Hoſpi-
talium Sancti Antonii, & Sancti Spiritus in Saxia, &
conſimiles, non eſſe admittendos, niſi literas Apoſtoli-
cas, vel Epiſcopi diœceſani oſtendant; & altera iſtarum
literarum ſufficit, ut innuit disjunctiva, *vel cap. Inter
ceteras ſupra de reſcriptis, & c. Inter alternativas de
regul. juris l. 6. ſic cap. Excommunicamus §. Quia vero
nonnulli de hæretic.* ſecundum Hoſtien. *hic n. 1. in verb.
Niſi Apoſtolicas*, & Jo. Andr. *eodem n. & verb.* Et hoc
verum ſecundum eos, ſi appareant literæ non ſuſpectæ,
alias contra, *ut c. Quod ſuper de fid. Inſtrumentor.* Nec
tales excuſantur ab hac Conſtitutione ex eo, quod ſint
exempti, ut in Clem. 2. *de pœnit. & remiſſ.* & hoc juſta
de cauſa fuit conſtitutum, ut dignoſceretur, an eſſent
tales, quales ſe aſſerunt. Plerumque enim contingebat,
atque contingit, ut aſſumpto falſæ Religionis habitu,
ſe fingant alios, quam ſint, ut patet in textu ibi, *ſe
alios mentiendo*, necnon ibi, *ne falſæ Religionis habi-
tum geſtent*; & propterea antequam admittantur, de-
bent diligenter ab Epiſcopis examinari. Hoc autem ob-
tinent in iis tantum quæſtoribus, qui eleemoſynas quæ-
runt nomine alicujus Hoſpitalis, vel pii loci, & ſic no-
mine alieno; ſecus vero ſi proprio nomine pro ſeipſis
eleemoſynas quærerent: quia tales nullis indigent lite-
ris, *c. Quieſcamus 42. diſt. cap. Non ſatis 82. diſt.* ſe-
cundum Mar. Socc. *hic n. 4.*

6 Secundo nota ibi, *præter id, quod in ipſis continetur*,
tales quæſtores non poſſe pro eleemoſynis colligendis
aliud populo proponere, vel prædicare, quam in eorum
literis contineatur: quod provide ſancitum fuit, quia
tales conſueverant multas proponere abuſiones, & men-
dacia: & plures illorum fraudes recitat Hoſt. *in c. Cum
ex eo n. 11. ſupra de reliq. & venerat. SS.* nam ple-
runque, & vota commutabant, & abſolvebant a pœ-
7 na, ut ibi per eum. Ad officium autem Prælatorum per-
tinet pravos illorum abuſus corrigere, ne fidelis popu-
lus variis illorum figmentis, & falſis documentis deci-
piatur, ut habetur *in d. c. Cum ex eo*, & excedentes, ab
eiſdem Prælatis puniri poſſunt, non obſtante exemptio-
ne, ut in d. Clem. 2. *in fin. de pœnit. & remiſſ.* ubi ra-
tio ſubjicitur, ut a ſuis temerariis auſibus, qui ubique
(ut communis habet aſſertio) nimium exceſſerunt,
pœnæ formidine propenſius compeſcantur.

8 Tertio nota formam, qua communiter uti ſolet Se-
des Apoſtolica in indultis quæſtuandi pro Hoſpitalibus,
ac locis piis, & ſecundum quam Epiſcopi diœceſani de-
bent & ipſi ſuas literas moderari, ut hic dicitur in verb.
Formam, ſed hodie qualis eſſe debeat iſta forma, pa-
tebit infra *n. 21.*

9 Quarto nota in verſ. *Qui autem*, quales eſſe debent iſti
quæſtuarii; debent enim eſſe modeſti, & diſcreti, & non
divertere in tabernis, & aliis locis incongruis: & notan-
dum eſt, ut dicunt Hoſt. *n. 12.* Jo. Andr. & Mar. Socc.
10 *eod. n.* quia textus non dicit, proſtibulis, quæ omnino
prohibentur; nam & cavendum eſt a quaſi proſtibulis,
ſicut ſunt hoſpitia quarundam Beguinarum fictarum, quod
perniciosum genus eſt mulierum, nec de facili alios quam
Religioſos admittunt, a quibus modis omnibus eſt caven-
dum, *c. Perniciosam, & c. Diffinimus 18. qu. 2.* Hodie
iſtarum ſtatus damnatus eſt per Concilium Viennenſe, ut
in Clem. *Cum de quibuſdam de relig. domib.* & in Clem.
fin. de hæret. & de iſtis Beguinis vide quod ſcripſi *in c. Nul-
las n. 56. ſupra de for. competen.* Item iſti quæſtores abſti-
nere debent ab inutilibus, & ſumptuoſis expenſis, ut in
litera, ſic ſupra *de cenſibus, c. Cum Apoſtolus, §. 1.* nec
geſtare debent falſæ Religionis habitum, *ſic ſupra de privil.
c. Tuarum*, & excedentes in talibus, ab Epiſcopo puniri
poſſunt, ut dixi ſupra *n. 7.*

Quinto nota in verſ. *Adhæc*, indulgentiam per Præ- 11
latum concedendam non debere eſſe indiſcretam, ſed mo-
deratam, & ſecundum quantitatem, & qualitatem cau-
ſæ: & ſigna rationem in textu expreſſam, quia per in- 12
diſcretas, & immoderatas indulgentias claves Eccleſiæ
contemnuntur, & pœnitentialis ſatisfactio enervatur: 13
& ex his ultimis verbis collige ſingulariter ſecundum Ma-
rian. Socc. *in 8. notab.* quod indulgentiæ proſunt nedum in
Purgatorio, ſed etiam quoad pœnitentiam hic injun-
ctam; quare ſi aliquis teneretur quindecim diebus jejunare,
habita ſuper talibus indulgentia, non tenebitur, ſecun-
dum eum.

Ultimo nota, ibi, *decernimus*, Papam poſſe reſtrin- 14
gere, & moderari poteſtatem Epiſcoporum in conceden-
dis indulgentiis, prout hic fecit Innocentius III. in Con-
cilio generali, reſtringendo eorum poteſtatem ad annum
in dedicatione Baſilicæ, & ad quadraginta dies in anni-
verſario dedicationis, & in literis indulgentiarum, quæ
conceduntur pro quibuslibet aliis caſibus, id eſt piis cauſis,
veluti pro ædificatione, vel reparatione Eccleſiarum, vel
ſuſtentatione Hoſpitalium, & aliis ſimilibus, ſecundum
Hoſt. *n. 20. in verb. Pro quibuslibet concordat c. fin. eod.* 15
tit. l. 6. ubi indulgentiæ ab Epiſcopis conceſſæ ultra nume-
rum hic taxatum irritæ decernuntur, ſcilicet in ea parte,
in qua excedunt, ut ibi declarat gloſ. *in verb. Non obti-
nent, & gloſſ. ultim. hic in addit.* Et perpetuo commenda 16
memoriæ rationem, quam reddit Innoc. *hic n. 2.* quia mi-
nores Prælati omnes habent hanc poteſtatem a Papa, &
ipſe a ſolo Deo, *c. quanquam in 21. diſt. & c. 1. 22. diſt.*
Item hoc poteſt Papa ratione principatus, & juriſdictio-
nis, quam habet ſuper omnes, *c. In novo 21. diſt.* Et hoc
facit ex juſta cauſa, quia hac poteſtate abutebantur: ita
formaliter Innoc. quem totidem verbis ſequitur Jo. Andr.
n. 13. Et pondera has authoritates contra eos, qui conten-
dunt Epiſcopos habere juriſdictionem immediate a Deo;
de quo articulo dic ut plene ſcripſi *in c. 1. a n. 29. uſque ad
n. 55. ſupra de offic. Ord.* Subdit tamen notabiliter Innoc.
ubi ſupra, poteſtatem Epiſcoporum hic reſtrictam eſſe 17
quoad illas tantum indulgentias, quæ fiunt publice; ſed
non intelligitur reſtricta in foro pœnitentiali, quin Epi-
ſcopus poſſit annos, & dies prout vult, indulgere, dum-
modo diſcrete faciat.

QUÆRO, an ea quæ diſponuntur in hac Decretali 18
circa eleemoſynarum quæſtores, & formam literarum in
eleemoſynis quærendis, ſint correcta, vel aliqua ex parte
modificata ex jure noviſſimo Conc. Trid.

Solutio. Statuit S. Synodus *in c. ult. in fin. ſeſſ. 5.* ſub
Paulo III. ut quæſtores eleemoſynarii, qui etiam quæſtua-
rii vulgo dicuntur, nullo modo nec per ſe, nec per alium
prædicare præſumant, & contrafacientes ab Epiſcopis, &
Ordinariis locorum, privilegiis quibuſcunque non obſtan-
tibus, opportunis remediis omnino arceantur. Quod &
prius interdixerat Urbanus IV. *in Conſtit. 2. incip. Licet ex
omnibus §. 14.* ut in *Bull. tom. 1. pag. 96.* & Clem. IV. *in c. Ut
officii, §. Compeſcentes de hæret. lib. 6.* Deinde ſub Pio IV.
c. 9. ſeſſ. 21. ſtatuit Concilium, ut quæſtorum nomen atque 19
uſus in quibuſcunque Chriſtianæ Religionis locis penitus
aboleatur, nec ad officium hujuſmodi exercendum ulla-
tenus admittantur, quia remedia, quæ ſtatuta fuerant
adverſus pravos illorum abuſus tam in Concil. Lateranen-
ſi, ut in text. noſtro, ac Lugdunenſi, *ut in c. fin. de pœnit. &
remiſſ lib. 6.* quam Viennenſi, ut in Clem. *Abuſionibus eod.
tit.* poſterioribus temporibus reddita fuerunt inania, & eo-
rum malitia ita quotidie excrevit, ut de eorum emenda-
tione nulla ſpes relicta videatur. Indulgentias vero per Or- 20
dinar. locorum adhibitis duobus de Capitulo debitis tem-
poribus publicandas eſſe decrevit; quibus etiam datur facul-

tas

tas eleemoſynas ; atque oblata ſibi charitatis ſubſidia
fideliter colligendi, nulla prorſus mercede accepta.
21 Porro ſan. mem. S. Pius V. & Greg. XIII. ea ſenten-
tia Sac. Congregationis Concilii ſtatuerunt ſcribendas
literas in hanc ſententiam locorum Ordinariis, in quo-
rum diœceſi Hoſpitalia reperiuntur, ut eas eleemoſy-
nas, quæ pro uſu dd. Hoſpitalium, in quibus Hoſpita-
litas actu exercetur, dabuntur, intra fines civitatis, &
ejus diœceſis tantum colligi permittant, petita tamen
ab ipſo, & obtenta in ſcriptis, & gratis licentia, quæ
ſane danda videtur, cum in eodem Hoſpitali, ſicut aſ-
ſerit, curari ſoleant pauperes omnes, & morbo labo-
rantes, ut opte S. Antonii, qui ex tota iſta diœceſi ad-
ducuntur ; dummodo perſonæ quæ colligent, honeſtæ
22 vitæ, & ſpectatæ Religionis ſint, ſuoque judicio appro-
batæ, ac minime propter hanc operam participes di-
ctarum eleemoſynarum, atque hoc munere citra ullum
dolum, etiam omni modeſtia, & dexteritate fungantur;
quæſtorumque nomen nullo modo gerant, ſed ſimpli-
citer eleemoſynarum collectores nuncupentur ; non ſe-
cum ferant ſua privilegia nec reliquias ; non minis, aut
23 infucationibus inducant fideles ad eleemoſynas, non
campanellam, aliaque ſimilia inſtrumenta quorundam
quæſtorum inſignia ad excitandas perſonas pulſent (col-
lectoribus tamen S. Antonii fuit campanella conceſſa,
cujus uſus ſoli Religioni S. Antonii a Sede Apoſtolica
fuit conceſſus) non petant tanquam debitum, aut ſo-
litum, neque ulla arte, etiam prætextu dicendi oratio-
nem S. Antonii, vel cujuſvis alterius Sancti, aut aliter
extorqueant pecunias, vel alia bona ; ſed ſimpliciter,
pie & modeſte petendo eleemoſynam pro ſuſtentatione
dictorum Hoſpitalium, accipiant tantum, quod ſibi
ſponte offertur, vel ſuper iis eleemoſynis ullam quovis
nomine conventionem faciant, etiam in utilitatem ipſo-
24 rum Hoſpitalium. Mox adjungebatur, ut diligenter Epi-
ſcopus animadverteret, ut hæc omnia præciſe obſerven-
tur, atque non ſolum ad delationem aliorum, ſed ex
ſuo etiam mero officio inquireret, ſi qua fraus præſer-
tim adverſus leges præſcriptas in eis committeretur ab
ipſis collectoribus, quos ſi vere reos compererit, puni-
ret publice pro modo culpæ arbitrio ſuo, eoſque ſta-
tim amoveret ; atque alios, qui boni, & idonei ſint,
ab eiſdem Superioribus ſufficiendos curaret.
25 Ad hæc cenſuit S. Congregatio Decretum *d. cap. 9.*
ſeſſ. 21. non prohibere collectionem eleemoſynarum, quam
Monachi Eccleſiæ ſub invocatione S. Antonii quotannis
26 tempore æſtatis faciunt pro ipſorum ſubventione ; nec
etiam Presbyteros, qui accedunt ad accipiendas primi-
tias frugum, ſive animalium, quæ offerri ſponte ſolent
27 devotionis Erga. Item nec Fratres Ordinum Mendican-
tium, quominus mendicent, & eleemoſynas quærant,
eleemoſynarumque nomine triticum, & vinum tempore
meſſium, & vindemiarum quærant ; ſic etiam dicendum
de aliis rebus. Et hic junge quæ ſcripſi *in c. Tuarum in*
2. notab. ſupra de privil.
28 Rurſus cum fuerit quæſitum, an Cruciata obſtaret,
quominus Religioni S. Antonii liceret colligere eleemo-
ſynas forma a S. Congregatione præſcripta : Reſponſum
eſt non obſtare, ſed referendum Sanctiſſimo, qui proba-
bavit Congregationis ſententiam, dum agatur de ſim-
plici collectione eleemoſynarum pro illis Hoſpitalibus,
in quibus actu exercetur hoſpitalitas.
29 Ceterum Indulgentias a Sede Apoſtolica conceſſas,
pro quibus conſequendis manus ſunt porrigendæ adju-
trices, & quæ quæſtuandi facultatem quomodolibet
continent, generaliter, ac perpetuo revocavit S. Pius
V. & prætextu Indulgentiarum, & facultatum, ſine
ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ quæſtus fieri prohibuit,
ut in ſua Conſtitutione 30. quæ incipit : *Et ſi Domi-*
nici in Bullar. tom. 2. pag. 214. & in propoſito vi-
de aliam ejuſdem Pontificis Conſtitutionem, *Quam*
plenum ſit, quæ in ordine eſt *99. eodem tom. 2. pag.*
304.
30 Fratres Conventuales S. Franciſci jam degentes in Ab-
batia, ſeu Monaſterio S. Viti Polignanenſis diœceſis ;
quæ quidem Abbatia Conventui SS. Apoſtolorum Ur-
bis unita eſt, conſueverunt per quodcunque perſonarum
genus colligere eleemoſynas non modo in civitate, ac
diœceſi Polignanenſi, ſed in univerſa fere Apulia, at-
que hujuſmodi eleemoſynæ non cedunt ſolum beneficio
Eccleſiæ S. Viti, ſed in augmentum quoque redditum
dicti Conventus SS. Apoſtolorum.
Quærit Epiſcopus Polignanenſis, an poſſit tuta con-
ſcientia permittere, ut dicti Regulares pergant in hac
quaſi poſſeſſione quæſtuandi. Et quoad hoc jam cen-
ſuit S. Congregatio, Fratres Mendicantes ex Decreto
Conc. *c. 9. ſeſſ.* 21. non prohiberi quidem eleemoſynas
quærere, ſed tamen non poſſe alios eorum nomine, &
authoritate quoquomodo quæritare ; & in caſibus con-
tingentibus ſæpius reſpondit dictos Regulares per ſeipſos
tantum poſſe eleemoſynas colligere, & probatur *in c.*
Tuarum ſupra de privil. & ibi dixi in 2. notab. poſt
Butr. n. 2. & Anchar. *n.* 1.
Verum quia Regulares dicti Conventus objiciunt,
quod ſine dictis eleemoſynis per alios conquiſitis vive-
re non poſſunt, cum Abbatiæ redditus non excedant
valorem quadringentorum ducatorum, & omnes appli-
centur Conventui SS. Apoſtolorum ; deliberandum vi-
detur, an ſit illis concedenda facultas quærendi eleemo-
ſynas per alias diœceſes ad aliquod tempus de Ordina-
riorum licentia, & cum conditionibus ſolitis præſcribi
in literis S. Congregationis.
Ad hæc ex piorum eleemoſynis in Cathedrali Poli-
gnanenſi jandiu constructa eſt Capella in honorem S.
Viti, in qua brachium ejuſdem Sancti aſſervatur.
Pro conſervatione, & uſibus neceſſariis dictæ Capel-
læ Presbyteri Eccleſiæ de Epiſcopi conſenſu, & autho-
ritate ſoliti fuerunt huculque colligere eleemoſynas.
Regulares vero negant id eis licere, tum quia illud
brachium S. Viti ad ipſorum Monaſterium ſpectat, &
in d. Capella non aſſervatur niſi gratia depoſiti, vel cu-
ſtodiæ. Super quo lis pendet prope diem expedienda.
Tum quia id cedit in grave præjudicium dicti Monaſte-
rii, quod majori parte eleemoſynis ſuſtentatur.
Tum denique, quia ipſi intendunt ſuppeditare neceſ-
ſaria ad uſum d. Capellæ, quandiu in ipſa dicta reliquia
aſſervabitur, dicuntque hanc quæſtorum multiplicitatem
in diverſis diœceſibus eſſe non poſſe abſque confuſione,
& ſcandalo.
Epiſcopus, qui aſſerit hanc eleemoſynarum collectio-
nem eſſe neceſſariam pro d. Capellæ manutentione, iti-
dem conſulit S. Congr. an ſibi liceat in dicta quaſi poſ-
ſeſſione perſeverare, & ſaltem petit facultatem aliis diœ-
ceſibus juxta formulam literarum S. Congreg. Alias cen- 31
ſuit S. Congreg. nomen, & uſum quæſtorum eſſe penitus
a Concilio ſublatum ; ſed tamen pro piorum locorum
neceſſitatibus non eſſe prohibitum eleemoſynas collige-
re. Sed quia quærentes facile hac facultate abutun-
tur, poſſent fortaſſe concedi Epiſcopo literæ in forma
conſueta ad aliquot annos pro aliquibus diœceſibus,
ac de Ordinariorum conſenſu.
Itaque ad primum dubium videtur reſpondendum, 32
prædictos Fratres tanquam Mendicantes nequaquam eſſe
prohibendos eleemoſynas colligere, dum tamen ſi ex-
tra diœceſim Polignanenſem quæritare voluerint, ſuo-
rum Superiorum licentiam oſtendant loci Ordinario,
atque illius conſenſum obtineant, quemadmodum &
alias Congregatio reſpondit. Ceterum nullibi eſſe per-
mittendum, ut eleemoſynas quærant per alios, quam
ſui Ordinis Fratres.
Ad ſecundum, Epiſcopo licere quidem in ſua diœce- 33
ſi, atque etiam in aliena de Diœceſani conſenſu per
perſonas ſpectatæ probitatis, ac fidei, ſuoque judicio
delegandas eleemoſynas quærere pro Eccleſiis, Capellis,
ac locis piis ſuæ diœceſis, quæ ipſe pro ſua prudentia,
& paſtorali ſolicitudine ejuſmodi eleemoſynarum præ-
ſidio magis indigere arbitrabitur. Et ita meo tempore
ad utrumque dubium fuit reſponſum.

DE POENITENTIIS, ET REMISSIONIBUS.

Gregorius IX.

CAPUT XVI.

NE pro dilatione pœnitentiæ periculum immineat animarum: Permittimus Epiſcopis, & aliis Superioribus, necnon minoribus Prælatis exemptis, ut etiam præter ſui Superioris licentiam, providum & diſcretum ſibi poſſint eligere Confeſſorem.

SUMMARIUM.

1 *EPiſcopi, & alii Superiores, & minores Prælati exempti poſſunt ſine alia licentia ſibi eligere Confeſſorem.*

2 *Epiſcopi poſſunt ſibi eligere Confeſſorem, etiamſi exempti non ſint.*

3 *Prælatus inferior non exemptus, aut exemptus non Prælatus, non gaudet privilegio ſibi eligendi Confeſſorem.*

4 *Rectores Eccleſiarum, item Scholares Epiſcopo, vel ejus Pœnitentiario, aut Archipresbytero civitatis confiteri debent.*

5 *Epiſcopus an hodie poſſit eligere Confeſſorem ſibi non ſubditum, qui a proprio Ordinario non fuerit approbatus ad præſcriptum Concil. Trident. in capit. 15. ſeſſ. 23. & num. ſeq. uſque ad nu. 31. & n. 62.*

6 *Confeſſor eligendus ex privilegio hujus c. debet eſſe habilis ad confeſſiones audiendas, & n. 13.*

7 *Impedimento uno ex duobus ſublato, actus expediri non poteſt.*

8 *Sacerdos, ut valide a peccatis abſolvat, debet non ſolum eſſe approbatus ab Ordinario, ſed etiam habere juriſdictionem in pœnitentes.*

9 *Regulares habentes privilegium abſolvendi alienos Parochianos, an poſſint illos abſolvere ſine proprii Sacerdotis licentia, & n. 28.*

10 *Privilegium habens eligendi Confeſſorem, non poteſt eligere niſi eum, qui habet executionem, & numer. 53.*

11 *Confeſſorem eligere eſt juriſdictionem prorogare.*

12 *Sacerdos ab Ordinario non approbatus habet juriſdictionem habitu, ſed non actu.*

14 *Sacerdos de jure communi ſatis eſt, ut habeat poteſtatem abſolvendi habitu, ad hoc ut illius executio per electionem prorogetur; ſecus poſt Concil. Tridentinum.*

15 *Epiſcopus eligendo Confeſſorem ſibi ſubditum videtur illum approbare.*

16 *Confeſſor electus in vim hujus capituli, an cenſeatur ordinarius.*

17 *Conſuetudo, ac privilegium eligendi Sacerdotem non approbatum ad confeſſiones audiendas, ſublata ſunt a Conc. Trid.*

18 *Confeſſor eligendus in vim Bullæ Cruciatæ debet eſſe approbatus ab Ordinario ipſius Confitentis, licet in Bulla id non exprimatur.*

19 *Confeſſio Sacramentalis an ſit nulla, ſi fiat Sacerdote in aliena diœceſi commoranti, etiam ibi approbato ab Ordinario.*

20 *Prælati inferiores exempti an poſſint ſibi eligere Confeſſorem ab Ordinario non approbatum.*

21 *Et an poſſint approbare ad confeſſiones audiendas.*

22 *Privilegium eligendi Confeſſorem quid operetur poſt Conc. Trid. & n. ſeqq.*

23 *Sacerdotes ſeculares non Curati non poſſunt audire confeſſiones confluentium de alienis diœceſibus, etiam in diœceſi, in qua ſunt approbati, & numer. 27.*

Secus eſt in Regularibus ſecluſa fraude, n. 28.

24 *Parochus poteſt confeſſiones ſuorum Parochianorum ubique locorum audire, aliorum non poteſt etiam in propria Parochia, & n. 29.*

25 *Confeſſor ab Epiſcopo electus poteſt illius confeſſiones audire etiam extra diœceſim Epiſcopi approbantis.*

26 *Sacerdotes non Curati ſive ſeculares, ſive Regulares non poſſunt audire confeſſiones etiam ſubditorum Epiſcopi approbantis extra diœceſim, in qua ſunt approbati.*

30 *Actus voluntariæ juriſdictionis poſſunt etiam in alieno territorio exerceri.*

Epiſcopum iter agentem non decet eligere ſibi Confeſſorem in ſingulis diœceſibus, ibid.

31 *Cardinales in vim hujus capit. an poſſint ſibi eligere Confeſſorem non Curatum, nec approbatum ab Ordinario juxta Concil. Tridentin. in capit. 15. ſeſſ. 23. & numer. ſequent. uſque in finem.*

32 *Cardinalis Epiſcopus, aut Legatus de Latere, indubie habet privilegium ſibi eligendi Confeſſorem, ibidem.*

Privilegia non extenduntur de perſona ad perſonam, etiam ex majoritate rationis.

Declaratur, & n. 40 & 47.

33 *Prælatus quantumcumque maximus de jure communi non poteſt ſibi eligere Confeſſorem.*

34 *Epiſcopus de jure communi confiteri debet Archiepiſcopo, Archiepiſcopus Patriarchæ, Patriarcha Papæ, & n. ſeq. & 39.*

35 *Prælati exempti, qui immediate non ſubſunt Papæ, non habent privilegium ſibi eligendi Confeſſorem, & n. 38.*

36 *Cardinales non poſſunt recedere a Curia ſine licentia Papæ.*

37 *Tenentur reſidere in ſuis titulis.*

38 *Privilegii cauſa ceſſante, ceſſat privilegium.*

Declaratur, n. 48.

39 *Cardinales de jure communi confiteri debent Papæ, vel majori ejus Pœnitentiario, & n. 50.*

40 *Cardinales Dignitate, & officio ſunt Superiores Epiſcopis.*

41 *Prælatorum appellatione qui comprehendantur.*

42 *Cardinales etiam non Epiſcopi in ſuis titulis habent juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & minores Ordines conferunt; non tamen uti poſſunt facultatibus, quæ Conc. Trident. Epiſcopis tribuuntur.*

Cardinalis Regni Protector poteſt inquirere ſuper qualitatibus promovendi, & examen ſuper aliquo articulo ſubdelegare. Sed proceſſum Nuncii prævenientis per ſe, vel per alium impedire non poteſt. ibid verſ. Et per prædicta.

43 *Cardinales ſunt Papæ immediate ſubjecti tanquam ipſorum judici Ordinario, & n. ſeq.*

44 *Familiares Cardinalium a ſolis Cardinalibus judicantur.*

46 *Cardinales gaudent privilegio Altaris portatilis.*

47 *Privilegium ſibi eligendi Confeſſorem, tanquam favorabile, & nulli noxium, eſt latiſſime interpretandum.*

48 *Privilegium eligendi Confeſſorem, quam ob cauſam Epiſcopis, & Prælatis exemptis conceſſum fuerit, & n. ſeq.*

49 *Cauſa in dubio an præſumatur finalis, vel impulſiva.*

50 *Privilegiatus an poſſit ſibi eligere Confeſſorem non Curatum, nec approbatum ab Ordinario, & numer. 52.*

51 *Sacerdotes ſimplices an habeant privilegium ſibi eligendi Confeſſorem, & n. 54.*

52 *Cardinalium privilegia non comprehenduntur in genera-*

nerali privilegiorum derogatione.
Contrarium, n. 55.
Declaratur, n. 58. *&* 60.

53 *Privilegium habens eligendi Confeſſorem, tenetur eligere Sacerdotem habentem executionem ab Ordinario.*

55 *Cardinalium prærogativa, quamvis multum attendantur in honoribus deferendis, non tamen eximunt eos a vinculis Sacrorum Canonum, & Apoſtolicarum Conſtitutionum.*

56 *Auguſta quamvis gaudeat privilegiis Auguſti, tamen ſub generali legum vinculo comprehenditur.*

57 *Princeps non eſt ſub lege fori, ſed ſubleg i poli, naturæ, & rationis.*

58 *Cardinales comprehenduntur in generali derogatione reſpiciente favorem publicum, & ſalutem animæ.*

59 *Ideoque comprehenduntur in c.* Omnis utriuſque ſexus, de pœnit. & remiſs.

60 *Item in generali derogatione habente clauſulas prægnantes.*

61 *Lex corrigens in uno ex correlativis, corrigit etiam in alio.*

62 *Epiſcopi poſſunt ſibi eligere Confeſſorem, ſed tenentur eligere Curatum ſeu approbatum ab Ordinario.*

63 *Privilegium eligendi Confeſſorem Curatum, vel approbatum, in quo præſit Cardinalibus.*

64 *Parochus etiam intra limites Parochiæ ſuæ non poteſt audire confeſſiones alterius Parochiani ſine proprii Sacerdotis licentia.*
Sed ſuos Parochianos abſolvere poteſt etiam extra propriam Parochiam, n. 66.

65 *Confeſſor ſive ſecularis, ſive Regularis in una diœceſi approbatus non poteſt extra illam audire confeſſiones etiam perſonarum illius diœceſis, in qua eſt approbatus, & n. ſeq.*

67 *Sacerdos ſecularis etiam in illa diœceſi, in qua eſt approbatus, non poteſt audire confeſſiones confitentium ex alia diœceſi.*

68 *Conſuetudo etiam immemorabilis, ut quis præter ſui Superioris licentiam Confeſſorem ſibi eligere valeat, reprobatur.*

1 N*E pro dilatione*. Epiſcopi, & alii ſuperiores, & minores Prælati exempti poſſunt ſine alia licentia ſibi eligere Confeſſorem. Hoc dicit.

2 Nota primo, Epiſcopos etiam non exemptos poſſe ſibi Confeſſorem eligere, prout ex litera ſubtiliter, & accurate deducit Hoſt. hic *num. 6. verſ. Sed nunquid*, cui ſubſcribunt Jo. Andr. Cardin. & Anchar. omnes *in princip.* Butr. *num.* 5. & Abb. *num. 3. verſ. Sed quæro.*

3 Secundo nota ibi, *Minoribus Prælatis exemptis*, inferiores Epiſcopo non gaudere hoc privilegio ſibi eligendi Confeſſorem, niſi duobus concurrentibus. Alterum eſt, ut ſint Prælati, puta Abbates, Præpoſiti, Priores, ut in *cap. In ſingulis, ſupra de ſtatu Monach.* de Presbytero Parochiali dicam infra *nu.* 41. Alterum, ut ſint exempti, ideſt Sedis Apoſtolicæ immediate ſubjecti, ſecundum Hoſtienſ. *n. 3. verſ. Inferiores vero*, & latius patebit infra *n.* 35. Quapropter exemptus non Prælatus, aut Prælatus inferior non exemptus hac permiſſione non utitur, ut per Hoſt. *eodem num. 7. in verb. Minoribus*, & Abb. Siculum

4 *num. 3. in ultim. notab.* Quod ſecundum Abb. Antiq. facit contra ſcholares, qui ſibi eligunt Confeſſorem, quem maluerint, & ſecundum Petrum de Sampſone facit contra Rectores Capellarum, qui ſibi eligunt Confeſſores, cum tamen Epiſcopo, vel ejus Pœnitentiario, aut Archipresbytero Civitatis debeant confiteri, *cap. 1. de offic. Archipreſbyt.* & ſequuntur hic Jo. Andr. & Butr. ambo *in fine*, Cardin. & Anchar. ambo *in princ.*

5 QUÆRO, an Epiſcopus in vim hujus Decretalis hodie poſſit eligere Confeſſorem ſibi non ſubditum, qui a proprio Ordinario non fuerit approbatus ad confeſſiones audiendas, ad præſcriptum Concilii Tridentini *in cap. 15. ſeſſ.* 23.

Videtur reſpondendum non poſſe.

6 Primo, quia hic textus exigit, ut eligatur Confeſſor providus, & diſcretus: ſed talis non videtur poſſe intelligi is, qui ab ipſo Concilio *in d. c.* 15. declaratur non idoneus ad audiendas confeſſiones; ergo neque in vim hujus Decretalis eſt eligibilis.

Fagnan. in V. Lib. Decretal.

Secundo, de duobus impedimentis ad actum, uno ſublato, & altero remanente, actus expediri non poteſt, *cap. Ex tuarum, ſupra de uſu pall. & cap. Paſtoralis, de privileg.* Sed duo impediunt, quominus 7
Sacerdotes, quamvis in ſui ordinatione abſolvendi poteſtatem receperint, abſolvere pœnitentes poſſint; quorum unum perſonam reſpicit ipſorum Sacerdotum, videlicet ſi non ſint approbati ab Ordinario, vel parochiale beneficium non obtineant, *dict. cap.* 15. alterum quod pœnitentes reſpicit, ideſt ſi in eos juriſdictionem non habeant, *cap. Placuit, diſtinct. 6. cap. Omnis*, ubi notatur, *ſupra eodem*; ergo quamvis ex privilegio hujus textus ſublatum ſit impedimentum ex defectu juriſdictionis; quia tamen remanet alterum ex inhabilitate perſonæ Confeſſoris, non poterit actus abſolutionis expediri. Atque hoc argumento in hac materia utitur gloſſa *in d. c. Omnis, in verb. Alieno ſacerdoti.* 8

9 Confirmatur argumentum, quia ſicut non ſufficit privilegium Regularium, ut poſſint alienos Parochianos recipere ad pœnitentiam, ſed requiritur licentia proprii Sacerdotis, gloſſ. *in d. c. Omnis, in eodem verb. Alieno ſacerdoti*, niſi ſint ſuper hoc ſpecialiter privilegiati, in quibus terminis procedit Extravagans *Vas electionis, de hæreſ.* ut declarat in prædicta Decretali, *Omnis*, Jo. Andr. & poſt eum Abb. *n. 14. verſ. Sed Jo. Andr.* ita non ſufficit licentia proprii Sacerdotis, cui æquivalet licentia ex privilegio juris, niſi ille qui audire debet confeſſiones, alias idoneus ſit, ut poſſit abſolvere pœnitentes.

10 Tertio, quando ſimpliciter datur licentia Parochiano eligendi Confeſſorem, non poteſt eligi, niſi is, qui habet executionem, ut puta Curatus, gloſſ. præalleg. & Abb. *in d. c. Omnis, n. 14. gloſſ. in Clemen. 1. in verb. Speciali, de privileg.* & ibidem Cardin. *q.* 33. & idem Cardin. *in Clemen. 1. q. 14. de off. Vicar.* & latius dicam infra *n.* 53. ergo idem quando a jure hujuſmodi licentia tribuitur, ut hic.

11 Quarto, facit ratio, qua movetur gloſſa, & Abb. ubi ſupra: eligere enim Confeſſorem eſt prorogare ejus juriſdictionem, unde judex prorogatus cognoſcit jure proprio. At Sacerdos non approbatus juxta decretum Concilii, licet habeat juriſdictionem illam, ideſt potentiam; non tamen habet actum. Ergo non poterit illius juriſdictionis executio per eligentem prorogari. Nec applicatur reſponſio Abbatis in Clem. 1. *num.* 16. *de privileg.* poſt Hoſtien. *in Summa, de pœnit. verſ. Cui confitendum, nu. 14. poſt med.* quod executio impeditur ex defectu ſubditorum, quod ceſſat, quando aliquis alicui Sacerdoti ſe legitime ſubjicit, utputa per licentiam legitimam; nam hoc procederet, niſi aliud ſubeſſet impedimentum in perſona Confeſſoris proveniens ex eo, quod non eſt approbatus. Sicut ergo non poteſt eligi excommunicatus, ut per Hoſtienſ. *ubi ſupra in §. Cui Patriarcha, n.* 18. ita nec iſte a Concilio inhabilitatus. 12 13

Ex quibus concludendum cum Abb. hic *in fine*, & Capell. Tholoſ. *dec.* 222. talem eligendum per Epiſcopos, & Prælatos debere eſſe Curatum, vel alias habere poteſtatem ligandi, & ſolvendi in actu; quod multo magis tenendum eſt poſt Concilium, quo expreſſe *in d. c.* 15. inhabilitati ſunt omnes, qui aut parochiale beneficium non obtinent, aut alias approbati non ſunt.

14 Non obſtat ratio, ob quam præcipue Hoſt. *ubi ſupra*, & Abb. *in d. Clem. 1. de privil.* & plerique alii ante Concilium tenuerunt ſufficere, ut ſolus Sacerdos habitu habeat poteſtatem abſolvendi ad hoc, ut illius executio per electionem prorogetur, ad notata *l. 1. de judic.* quia, ut dictum eſt, procederet, niſi ſubeſſet aliud impedimentum, quam ex defectu ſubditorum.

15 Non obſtat, ſi dicatur cum Hoſtienſ. *ubi ſupra in §. Cui Patriarcha*, Confeſſorem electum ab Epiſcopo habere illam poteſtatem, quam habet Epiſcopus in ſubditum ſuum, habet poteſtatem abſolvendi; ergo, &c. Quia reſpondetur argumentum tunc habiturum locum, quando Epiſcopus eligeret Sacerdotem ſibi ſubditum: ex hoc enim quoniam illum eligeret, tacite videretur approbaſſe.

16 Non obſtat, quod talis Confeſſor videatur ordinarius ex eo, quod a lege accipiat poteſtatem facta electione per Epiſcopum, ut per Hoſtien. *ubi ſupra*; Confeſſor autem

ordinarius tali approbatione non indigent: quia reſpon-
detur legem ſupponere Sacerdotem idoneum, & eligibi-
lem ea ſe, quando dat facultatem perſonæ, ut poſſit il-
lum eligere, & illi ſubjici: at talis non eſt Sacerdos non
approbatus, cum ex Concilio ſit inhabilis ad confeſſio-
nes audiendas,

17 Non obſtat, quod forte conſuetudo interpretata ſit a-
liter hanc licentiam, prout apparet in S. R. E. Cardina-
libus, qui cum habeant ſimile privilegium a Papa, eli-
gunt in Confeſſorem Sacerdotem etſi non approbatum
juxta Concilium. Etenim omiſſo privilegio Cardinalium,
de quo in præſenti non quæritur: Reſponderi poteſt,
conſuetudinem, quamvis alias tribuat juriſdictionem,
non prodeſſe quicquam contra prædictum Decretum Con-
cilii, quod privilegia, & conſuetudines etiam immemo-
rabiles ſuſtulit,

18 Melior interpretatio ad hujuſmodi privilegium ſumi-
tur ex ipſis literis Jubilæi, in quibus cum tribuitur licen-
tia eligendi Confeſſorem, adjicitur, ut ſit approbatus ab
Ordinario: ſed etſi expreſſe non eſſet adjectum, habere-
tur pro adjecto, prout ſentiebat S. Congregatio Conci-
lii interpretando Bullam Cruciatæ.

19 Sed an talis Confeſſor debeat eſſe approbatus ab Ordi-
nario ipſius Confeſſoris, vel ab Ordinario pœnitentis,
S. Congregatio interpretando Bullam Jubilæi, & ex ejus
ſententia Sanctiſſimus declaravit, Bullam eſſe intelligen-
dam de Ordinariis eorum, qui audiunt confeſſiones,
non autem de Ordinariis pœnitentium,

In contrarium induci poſſet Decretum provinciæ Me-
diolanen. recognitum a S. Congregatione, & emenda-
tum, quod relatum eſt inter ſcripturas, *c. 15. ſeſſ. 23.*
his verbis: *Qui ad confeſſarium etiam Regularem in alie-
na diœceſi commorantem dedita opera ſe conferens peccata
ſua ſit confeſſus, niſi Confeſſarius ille ab Epiſcopo loci, &
a conſitentis Ordinario ad audiendas confeſſiones probatus
erit, ei tanquam inconfeſſo Parochus Eucharistiæ Sacra-
mentum nemini præbeat.* Sed reſponderi poteſt Decretum
illud loqui de pœnitentibus non habentibus facultatem
ſibi eligendi Confeſſorem, qui ad eludendum proprii Sa-
cerdotis judicium ad cæteros Sacerdotes confugiunt.

20 Eadem dubitatio propoſita de Epiſcopis procedit et-
iam reſpectu minimorum Prælatorum, qui ſi ſint exem-
pti ſimili privilegio gaudent, ut hic, in quibus et-
21 iam reſolutio fieri poterit; præterquam in eo, quod di-
ctum eſt Epiſcopum eligere poſſe ſuum ſubditum, licet
prius non approbatum ab ipſo ad audiendas confeſſiones,
quia ipſum eligendo tacite, & ipſo facto videtur appro-
bare; inferiores enim Prælati Confeſſorem approbare
non poſſunt, niſi proprium Territorium, ac juriſdictio-
nem quaſi Epiſcopalem habeant, ut Sacr. Congregatio
cenſuit.

22 Sed objicies, quid ergo prodeſt privilegium eligendi
Confeſſorem a Concilio Epiſcopis non ademptum, ſi in
aliena diœceſi eum eligere non poſſunt niſi ab illius Or-
dinario approbatum, & in diœceſi propria nullo egent
privilegio, cum ſicut pro aliis, & pro ſe poſſint Sacer-
dotes approbare?

At reſpondetur privilegium operari duos effectus.
Primus eſt, quia Epiſcopi poterunt ſibi eligere externum
Sacerdotem Curatum, vel ab ejus Ordinario approba-
tum, quem alias eligere non poſſent ſine privilegio. Nam
23 quidquid ſit in Regularibus, Presbyteri ſeculares paro-
chiale beneficium non habentes non poſſunt audire con-
feſſiones confluentium ex alienis diœceſibus, etiam in il-
la diœceſi, in qua ſunt approbati: etenim cum illorum
juriſdictio non ſit ordinaria, ſed delegata, non extendi-
tur ad eos, qui non ſubſunt Epiſcopo deleganti; ac pro-
pterea nulla eſt abſolutionis ſententia, quam iidem Sacer-
dotes in eos proferunt, in quos ordinariam, aut dele-
gatam juriſdictionem non habent, ut diffinitur a Conci-
lio Tridentino *ſeſſ. 14. de Sacram. Pœniten. cap. 7. de caſ.*
24 *reſervat.* Habentes vero parochiale beneficium, certum
eſt audire non poſſe confeſſiones alienorum Parochiano-
rum, ut omnes notant *in d. cap. Omnis utriuſque, ſupra
eodem.* In hoc ergo prodeſt privilegium, quod Sacerdo-
ti alterius diœceſis ſive Curato, ſive approbato, qui alio-
quin reſpectu cæteri Epiſcopi eſſet alienus, poterit Epi-
ſcopus ſe ſubjicere illum eligendo, ejuſque juriſdictionem
prorogare.

25 Secundus effectus eſt, quia Epiſcopi a Sacerdote, ut
præfertur, electo abſolvi poterunt ubique locorum, et-
iam extra diœceſim Epiſcopi approbantis, quod ſine pri-
vilegio non liceret; nam Presbyteri non habentes paro- 26
chiale beneficium, ſive ſint ſeculares, ſive Regulares,
non poſſunt audire confeſſiones etiam ſubditorum Epi-
ſcopi approbantis extra diœceſim, in qua ſunt approba-
ti, ut ſuperius S. Congregatio declaravit,

Porro conſueverunt in hac materia ex ſententia ipſius 27
Sacræ Congregationis conſtitui regulæ infraſcriptæ, vi-
delicet: Sacerdotes ſeculares non Parochi ad audiendas
confeſſiones ab Epiſcopo approbati non poſſunt illas au-
dire extra diœceſim, in qua ſunt approbati: Sacerdotes
vero Regulares poſſunt ſecluſa fraude aliorum diœceſa-
norum confeſſiones audire in ea diœceſi, in qua ſunt ap-
probati, quia ab Epiſcopo ſolam approbationem reci-
piunt, & juriſdictionem habent ex privilegio Summi Pon-
tificis, *ut in Clem. Dudum, de ſepultur.* cujus auctoritas
non reſtringitur ad limites alicujus territorii, *cap. Cun-
cta per mundum, 9. quæſt. 3.* Et in hoc diſcrepant a Con- 28
feſſoribus ſecularibus; ſed tamen cum iis conveniunt in
hoc quod non poſſunt illas audire etiam quoad ſubditos
Epiſcopi approbantis extra diœceſim, in qua ſunt appro-
bati. At Parochi e converſo alienorum quidem Parochia- 29
norum confeſſiones audire non poſſunt etiam in propria
Parochia, cum in eos nullam habeant juriſdictionem,
ſed ſuos Parochianos poſſunt ubique locorum abſolvere,
quia in eos ordinariam habent juriſdictionem, & cum
actus audiendi confeſſiones ſit juriſdictionis voluntariæ,
poteſt etiam in alieno Territorio exerceri, *leg. 1. ff. de off.* 30
Proconſ. gloſſa in c. Novit, de offic. Legati, Calderin. *conſ.
468. circa princ. verſ. Secundo pondero, alias 3. Qui fil. ſint
legit.* Ob quam rationem ita concludit Hoſtienſ. *in Sum-
ma in tit. de pœnitent. §. Cui confitendum, num. 54. verſ. Et
nunquid extra*, Aſten. *in Summa lib. 5. tit. 14. §. Cui Pres-
bytero eſt confitendum, quæſt. 4.* Navarr. *in cap. Placuit,
num. 64. de pœnit. diſtin. 6.* Capycellatr. *deciſ.* 203. *num.
14. & ſeqq.* & in hoc diſcrepant ab aliis Sacerdotibus
tam ſecularibus, quam Regularibus, quorum auctori-
tas circumſcribitur finibus diœceſis, in qua ſunt ap-
probati.

Quæcunque autem de Parocho dicta ſunt, eadem ha-
bent locum etiam in Confeſſore ab Epiſcopo electo in
vim textus noſtri. Siquidem tanquam habens juriſdictio-
nem a lege, cenſetur ipſius eligentis proprius, & ordi-
narius Sacerdos, ut docent *in d. cap. Omnis*, Hoſt. *n.* 22.
& Abb. *num.* 14. Mandoſ. *in tract. de ſignat. grat. in ver.
Confeſſionale, verſ. Advertendum eſt ad gloſſam:* ac pro-
inde ad inſtar Parochi poteſt audire Confeſſiones Epiſco-
pi tanquam ſubjecti ſuæ ordinariæ juriſdictioni in qua-
cunque diœceſi, quod non liceret ſecluſo privilegio, ut
dictum eſt. Hoc autem plurimum prodeſſe poterit Epi-
ſcopis, ut præfertur in itinere celebrantibus, juxta *cap.
fin. de privileg. in 6.* ne tranſeundo per alienas diœceſes,
dimiſſo ſolito, & proprio Confeſſore, cogantur in ſin-
gulis diœceſibus diverſos Sacerdotes eligere. Quod con-
ſiderat Hoſt. *in d. §. Cui Patriarcha*, Reſolutionem habes
infra *n.* 62.

Ulterius QUÆRO, poſito Decreto Concilii Triden- 31
tini *in d. c. 15. ſeſſ. 23.* an S. R. E. Cardinales in vim il-
lius Decreti poſſint ſibi eligere Confeſſorem non Cura-
tum, nec approbatum ab Ordinario. Quæſtio videtur di-
videnda in duos articulos. Primus eſt, an Cardinalis ha-
beat privilegium ſibi eligendi Confeſſorem juxta hoc ca-
pitulum. Secundus eſt, quatenus habeat, an poſſit eli-
gere non Curatum, nec approbatum.

Quoad primum articulum, ſi Cardinalis ſit Epiſco-
pus, nulla eſt difficultas, quin gaudeat hoc privilegio. Et
idem dicendum de Cardinali Legato de Latere, quia pro-
culdubio comprehenditur ſub illis verbis: *Et aliis Supe-
rioribus*, & in ratione expreſſa in litera. Et hoc tenent
poſt alios Moderni in inſtitutione Canonica *lib. 5. in tit.
de Sacram. Pœnit. n.* 172.

Sed in Cardinali non Epiſcopo, aut Legato de Latere 32
dubium facit, quod cum hæc Decretalis contineat privi-
legium, ut notant hic Anchar. & Abb. non videtur ex-
tendenda ad Cardinales in ea non expreſſos, ex notatis
per Archidiac. *in c. fin. in ver. Indulgemus, de privil. lib.
6.* Generaliter enim in privilegiis non fit extenſio de per-
ſona ad perſonam etiam ex majoritate rationis, *c. Ne
aliqui*, ubi Gemin. *in 4. notab. de privil. in 6.* Anton. de
Butr. *in cap. Sane, ſupra eod. tit.*

Præterea de jure communi nullus Prælatus quantum- 33
cun-

eorumque maximus poteſt ſibi eligere Confeſſorem, ut hic notat Abb. *num.2. in 2. notab.* & probat litera textus ponderando illud verbum, *permittimus*, quod indicat ante hanc permiſſionem Epiſcopos, & alios de quibus hic non potuiſſe ſe ſubjicere alicui Confeſſori ſine ſui Superioris licentia. Et eſt ratio; quia nemo poteſt ligari niſi a ſuo judice, *ut in cap. Omnis utriuſque*, & *in cap. Quod autem*, *ſupra eodem*, & cum nullus Clericus ſine licentia ſui Epiſcopi poſſit eligere judicium non ſui judicis, perſonæ, vel rerum, *cap. Si diligenti*, & *cap. Significaſti*, *de foro compet.* & *cap. Non liceat*, *3. quæſt.6.* & multo minus judicium animæ, quod majus eſt, ut arguit gloſſ. *in verb. Permittimus*, & Hoſtienſ. *num.5. in eod. verb.* Unde ex juris communis diſpoſitione Epiſcopus debet confiteri Archiepiſcopo, Archiepiſcopus Patriarchæ, Patriarcha Papæ, ut plene per Hoſtienſ. *in Summa*, *eodem tit. §. Cui confitendum*. Sed quia hujuſmodi Prælati habent Superiores nimis diſtantes, propterea fuit eis conceſſum privilegium, de quo in textu noſtro, ut hic ad-
35 vertit Abb. *num.2.* Similiter Prælati exempti, de quibus loquitur litera hujus textus, de jure confiteri debent ſoli Papæ, cui ſubſunt immediate: de his enim intelligitur hæc Decretalis, & non de aliis Prælatis exemptis habentibus ſupra ſe alium Superiorem, ut Prius Abbatem generalem, ſecundum Hoſtien. *in dict. §. Cui confitendum*, *verſ. Cui Abbas*, & Abb. *hic num.2. in fin.* Sed quia prædicti exempti Papæ immediate ſubjecti itidem nimis diſtabant a Curia Romana, idcirco fuit eis conceſſum privilegium ſibi eligendi Confeſſorem, ne pro dilatione pœnitentiæ periculum immineat animarum, quæ eſt ratio hic expreſſa; & hanc diſtantiam a ſuis Superioribus, & a Curia Romana fuiſſe cauſam, & rationem hujus privilegii, dicit Hoſt. *hic num.7. in fin. verſ. Niſi exempti ſint*, & Abb. *eod. n.2.*

36 At hæc ratio ceſſat in Cardinalibus non Epiſcopis, aut Legatis de Latere, quia tenentur in Romana Curia reſidere, ut eis diſtricte præcipitur a Leone X. in Conſtitutione edita ſuper reformatione Prælat. Eccleſ. tertio nonas Maii 1514. nec poſſunt recedere a Curia ſine licentia Papæ, cum habeant alas ligatas, ut inquit Hoſtien. *in cap. Eccleſia veſtra*, *il ſecondo*, *de elect.* Sarnen. *in regul. de impetr. beneſ. vacan. per obit. famil. Cardin. quæſt.... n.4.*
37 Et ut ait Bald. *in cap. Bona*, *il ſecondo*, *de poſtulat. Prælat.* æquiparantur ſtellis fixis, quæ non moventur niſi motu Orbis, ſicut & Cardinales non moventur niſi motu Papæ. Et de jure communi tenentur reſidere in ſuis titulis, alias debent deponi, *c.2. de Cleric. non reſid.* Ubi a Leone III. refertur Anaſtaſium Presbyterum Cardinalem tituli Beati Marcelli in Synodo depoſitum fuiſſe, eo quod parochiam ſuam per annos quinque contra Canonum inſtituta deſeruerat, de quo per Joan. Andr. *in addit. ad Speculat. eod. tit. circa fin.* & Oldrad. *conſ.48. Jus com-*
38 *mune*, & arguit in ſimili Joan. Andr. poſt Hoſtien. *in cap. In his*, *circa med. in verb. Conſecuti*, *ſupra de privileg.* ubi concludit privilegium Altaris viatici, de quo ibi, cum fuerit conceſſum Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus in novitate ſua, quando carebant propriis Eccleſiis, & habebant Oratoria ſimplicia, non habere amplius locum, cum hodie habeant Eccleſias conſecratas, & ſic ceſſat ratio privilegii: & ſequuntur ibi Anton. de Butr. *num.8.* & Abb. *num.3.* & magis ad rem noſtram privilegium, ut Epiſcopi, eorumque Superiores nullam interdicti, vel ſuſpenſionis pœnam incurrant, niſi in ſententia ſint expreſſi, de qua *in cap. Quia periculoſum*, *de ſentent. excomm. in 6.* non competit Cardinalibus, cum in eis ceſſet ratio illius Decretalis, ſcilicet impediendi officium Epiſcopale, ſecundum Joan. de Anan. *in rubr. de Cler. excomm. in ult. col.* & Felin. *in cap. Quod ſuper his*, *num.12. verſ. Secundo quia etiam*, *de fide inſtr.* & in terminis privilegii, de quo agitur, quamvis litera hujus textus indiſtincte loquatur de Prælatis exemptis; tamen quia in exemptis, qui non ſubſunt Papæ, ſed aliis Superioribus, ceſſat ratio diſtantiæ ab Urbe, & dilationis in textu conſiderata, ceſſat etiam privilegium, ſecundum Hoſtien. & Abb. *loc. cit.*

39 Quamobrem ceſſante privilegio, Cardinales confiteri debent Papæ, vel Majori ejus Pœnitentiario, quibus in foro pœnitentiali ſubjiciuntur. Martinus Laudenſis *in tract. de Cardin. part.2. q.28.* & *29.* & Lancell. Corrad. *in Templo omn. judic. lib.2. cap.2. de Cardinal. §.2. num. 10.* Videtur enim in eis ſervandum, quod de jure communi ſtatuitur in aliis Prælatis exemptis, qui ante conceſſionem, de qua in textu noſtro, ſimpliciter tenebantur confiteri Papæ, vel Majori Pœnitentiario, ſecundum Abb. *ibid. verſ. Nota quod Prælatus exemptus*.

Atque ita Cardinales in Curia non habere hoc privilegium ſibi eligendi Confeſſorem, ſed ſolere illis per Papam concedi, tradit Marcus Antonius Cuccus *in Inſtit. Canon. lib.5. in tit. de Sacram. Pœnit. n.173.* Neque obſtant verba prædictæ Decretalis, *Et aliis Superioribus*, quia verificantur in Archiepiſcopis, Primatibus, Patriarchis, ut notat ibi Jo. Andr. *in princ.*

Quibus tamen minime obſtantibus, videtur reſpon- 40
dendum hoc privilegium competere Cardinalibus etiam non Epiſcopis, aut de Latere Legatis. Primo ponderando literam textus in illis verbis, *Et aliis Superioribus*: nam poſthabitis Doctorum altercationibus, Cardinales dignitate, & officio ſunt Superiores, & eminentiores Epiſcopis, ut validiſſimis rationibus diffinitur in epiſtola Decretali Eugenii IV. ad Archiepiſcopum Cantuarienſem, ſcripta Florentiæ, ubi Eugenius præſidebat in Concilio Florentino anno ſui Pontificatus octavo, quæ incipit, *Non mediocri*, & eſt in Bullario 15. inter Conſtitutiones Eugenii.

Unde cum Cardinales ſecundum latitudinem eorumdem verborum includantur in dicta Decretali, non dicitur fieri extenſio de uno caſu ad alium, ſed potius declaratio, & expreſſio ejus quod tacite ineſt: atque ita ceſſat ratio ſuperius conſiderata in prima oppoſitione; nam & in privilegiis fit lata interpretatio, quatenus patiatur verborum proprietas, ut poſt alios tradit Decius *conſ.115. Viſo tenore*, *n.5. verſ. Et ideo cum multis*.

Præſertim vero quia, ut inquit Abb. *hic num.3.* cum in indulto eligendi Confeſſorem tractemus de favore, & ſit beneficium Principis nulli nocens, debet fieri latiſſima interpretatio, ut *cap. Olim*, *infra de verbor. ſignif.* & *in l. fin. ff. de Conſtit. Princ.*

Ac hoc privilegium electionis Confeſſoris conceditur hic, non ſolum Epiſcopis, & aliis Superioribus, ſed etiam minoribus Prælatis exemptis. Unde quatenus hoc caſu ſpectanda non eſſet prærogativa dignitatis, ſed gradus, ſecundum quam Presbyteri Cardinales ſunt minores Epiſcopis, ut notatur per gloſſam, & Doctores *in cap. Quanquam*, *2. quæſt.7.* & habetur in prædicta Decretali Eugenii IV. atque ita quatenus Cardinales hoc reſpectu non comprehenderentur in illis verbis, *Et aliis Superioribus*; comprehenduntur tamen in ſequentibus,
Necnon minoribus Prælatis exemptis: utraque enim 41
qualitas Prælationis, & exemptionis proprie verificatur in Cardinalibus; nam ſive Prælatorum verborum accipiamus in ſtrictiori ſignificatione pro eis, qui habent juriſdictionem fori contentioſi, juxta textum *in cap.2.* & ibi gloſſa *in ver. Prælati*, *de ſepultur.* ſive accipiamus large, ut etiam comprehendat habentes juriſdictionem fori pœnitentialis, ut ſunt Rectores Parochialium Eccleſiarum, quia largo modo dicuntur Prælati, *cap. Tua*,
de Cler. ægrotant. prout ſecundum Abb. hic *num.3.* acci- 42
pi debet hoc caſu, in quo agitur de favore, & beneficio Principis nulli nocivo: dubium non eſt, quin comprehendantur Cardinales, qui in ſuis titulis, & in Eccleſiis, quæ ipſis titulis ſunt ſubjectæ, facultatem habent corrigendi, cenſuras Eccleſiaſticas fulminandi, & cetera faciendi, quæ ſunt juriſdictionis Epiſcopalis, *cap. His quæ*, ubi omnes notant *de major. & obed. cap. Querelam*, *de elect.* Extravagan. Clem. VII. *Sanctiſs. in Christo Pater*, *&c.* & eſt communis opinio, ut teſtatur Roman. ſermone ſuo poſt conſilia *num.19. in fine*, & propterea conferunt minores Ordines, utuntur Epiſcopalibus inſigniis, & benedicunt ſolemniter, licet non habeant conſecrationem aliquam, ſed nudos Ordines ſacros, Felin. *in cap. Inter monaſterium*, *num.2. de re judic.* Et quamvis cum olim dubitatum eſſet in S. Congregatione Concilii, an Cardinales, qui habent titulos Eccleſiarum Urbis, poſſent in ſuis Eccleſiis titularibus, & earum ſubditis uti illis facultatibus, quæ a Concilio Tridentino tributæ ſunt Epiſcopis in ſuis civitatibus, & diœceſibus, & ſpecialiter illis, quæ comprehenduntur *ſeſſ.24. cap.6.* facta relatione Sanctiſſimo, Sanctitas ſua dixerit ſe nolle, ut ea, quæ Epiſcopis conceſſa ſunt a Concilio, competant Cardinalibus in ſuis titulis, quia licet habeant quaſi Epiſcopalem juriſdictionem, ibi tamen vere, & proprie non ſunt Epiſcopi: nihilominus

hæc deciſio, ut in libris Sacræ Congregationis eſt adnotatum, intelligenda eſt quoad facultates conceſſas a Concilio. Extra illas autem ſalva manet juriſdictio Cardinalium in titulis ſuis, juxta notata *in dict. c. His quæ, de major. & obed.* & propterea Cardinales prælaturam, ſeu prælationem Eccleſiarum habere, patet clare ex *c. unico*, ibi: *Prælaturis perpetuo privantes*, & infra: *Prælatione, dignitate, ſtatu, & honore Eccleſiaſticis omnino privamus, de ſchiſmat. lib. 6.* & tradit gloſſ. *in cap. 2. in t. notab. de Cler. non reſid. & in dict. cap. His quæ, in verb. Obedientiam.* Et per prædicta eum in Conſtitutione 6. Gregorii XIV. de forma conficiendi proceſſus ſuper qualitatibus promovendorum ad Cathedrales Eccleſias, §. 7. cautum ſit, ut Prælatus inquirens, ſi per ſe non poſſet ob locorum diſtantiam teſtes examinare circa articulum aliquem, ut legitimos natales, vel ætatem, aut aliquid ejuſmodi; liceat ei articulum illum alteri perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ ſubdelegare: in Sacra Congregatione rerum Conſiſtorialium habita die 6. Auguſti 1649. dictum fuit Prælatorum appellatione comprehendi etiam Cardinales Provinciæ, vel Regni apud Sedem Apoſtolicam Protectores, qui ex eadem Conſtitutione §. 6. & ex Inſtructione Urbani VIII. §. 4. facultatem habent hujuſmodi inquiſitiones faciendi. Licet in ſpeciali caſu Eccleſiæ Archimandritatus Meſſanen. in quo Cardinalis Siciliæ Protector pro impinguatione proceſſus confecti a Nuncio Hiſpaniarum ſuper ſtatu dicti Archimandritatus commiſerat Archiepiſcopo Meſſanen. ut teſtes reciperet ſuper valore illius Eccleſiæ, dictum fuerit id ei minime licuiſſe, quia ſtante præventione Nuncii in inquiſitione, Cardinalis Protector non erat Prælatus inquirens, de quo Conſtitutio loquitur, nec poterat proceſſum illius impinguare, aut ſupplere.

43 Indubie etiam verificatur in Cardinalibus ſecunda qualitas, id eſt exemptio; quoniam Papæ immediate ſubjiciuntur, *in dict. c. 1. de ſchiſmat. lib. 6.* Anchar. *conſ. 295. Pro clariori, num. 7. verſ. Sexto probatur*, & tanquam Senatores lateri Principis aſſiſtunt, & dicuntur pars corporis illius, gloſſ. in Extravag. *Execrabilis, in verb. Circa nos, de præb.* Jo. Monach. Jo. Andr. & DD. *in d. cap. unico, de ſchiſm. lib. 6.* & dicuntur liberi primi gradus, & membra capitis; cum tamen reliqui Prælati ſint membra corporis, ut ait gloſſ. in Extravag. *Dudum, de ſchiſmat. inter commun.* liteſque & cauſæ inter Cardinales quomodolibet vertentes, Summi Pontificis deciſioni reſervantur in Extravag. Pauli IV. quæ incipit, *Cum ſæpius*; adeo ut propterea ab Oldrado *conſ. 48. Jus commune, n. 48.* tanquam collaterales, & pars corporis Papæ dicantur magis illius familiares, quam ceteri commenſales, & ſervitores: & Cardinalium exemptio redundet etiam in familiares ipſorum, *ut in c. 1. in fin. ſeſſ. 24.* Tridentini Concilii,
44 ut tradit Clar. *in fin. q. 35. n. 17.* ubi ait familiares Cardinalium judicari ab ipſis ſolis Cardinalibus, ita ut nec Vicarius Papæ eos judicet, ſed remittat ad ſuos Cardinales, qui propterea habent privatum carcerem; & teſtatur ita de ſtylo Curiæ obſervari.

45 Nec dicatur, Cardinales non videri exemptos, cum ſubjecti ſunt immediato Superiori, ac judici Ordinario, qui eſt Papa. Anchar. *dict. conſ. 295. num. 7. verſ. Sexto probatur*; nam reſpondetur textum noſtrum, dum loquitur de Prælatis exemptis, nullo modo eſſe intelligendum de Prælatis exemptis a juriſdictione Papæ, a quo nullus Eccleſiaſticus exemptus eſt, nec eximi poteſt, *cap. Cuncta per mundum, 9. quæſt. 3. cap. 1. cum plurib. ſeqq. 93. diſtinct.* Extravag. *Unam Sanctam, de major. & obedient.* cum concord. Innocent. *in c. Cum dilecti, de foro compet.* late Felin. *in cap. 1. num. 6. & ſeqq. de Conſtitut.* alias lex lata eſſet ſuper impoſſibili contra textum *in cap. Erit autem lex, 4. diſtinct.* ſed eſſe intelligendum de exemptis ab Ordinariis locorum; imo de illis tantum, qui immediate ſubjecti ſunt Papæ, ſecundum Hoſt. & Abb. hic, quales dubitari non poteſt, quin ſint Cardinales, ut oſtenſum eſt ſupra.

46 Confirmantur prædicta, & quia Sacra Congregatio Concilii jam declaravit Cardinales gaudere privilegio altaris viatici, de quo *in cap. fin. de privileg. in 6.* & tamen illa Decretalis non loquitur niſi de Epiſcopis, & eorum Superioribus; ergo multo magis gaudere debent Privilegio electionis Confeſſoris in terminis hujus Decretalis, cum hæc non ſolum loquatur de Epiſcopis, & aliis Superioribus, ſed etiam de minoribus Prælatis exemptis; atque ita magis late pateat, quam illa, & ſit etiam favorabilior propter rationem periculi animarum in ea expreſſam, *cap. Præcipimus, 12. q. 1.* Abb. *conſ. 63. Videtur primo, n. 3. verſ. Item quis debet magis diligere, lib. 1.*

Et ex his patet reſponſio ad objecta; nam quoad primum, cum litera textus ibi, *Et aliis Superioribus*, & ibi, *Prælatis exemptis*, probe conveniat Cardinalibus; hæc non dicitur extenſio privilegii de perſona ad perſonam, ſed declaratio, *cap. Audientiam*, & ibi gloſſ. 1. *& fin. de decim.* In quacunque autem materia etiam odioſa, & ſtricte accipienda, ſit lata interpretatio, quatenus patitur proprietas verborum, ut eſt textus *in l. Cum lege*, & ibi Aretin. notat. *ff. de teſtam.* & quatenus verba hujus privilegii eſſent dubia, deberent tamen largiſſime interpretari, *c. Olim, de verb. ſignif. cap. Cum dilectis, & dolo, & contum. gloſſ. in d. cap. Ad audientiam, in ver. Aſſerant*, & de hoc privilegio eligendi Confeſſorem tradit Abb. hic *n. 3.* 47

Ad ſecundum motivum reſpondetur diſtantiam a Superioribus, vel a Curia Romana non fuiſſe cauſam finalem hujus conceſſionis, ſed potius impulſivam; quod patet ex eo, quod Epiſcopus non prohiberetur ſibi eligere Confeſſorem, ſi Archiepiſcopus eſſet præſens, puta ex cauſa viſitationis provinciæ, vel acceſſus Epiſcopi ad Synodum provincialem, vel alia occaſione; nec alius exemptus eſſet prohibendus in Curia uti hoc privilegio ex eo, quod patere poſſet acceſſus ad Papam, vel majorem Pœnitentiarium. Ergo ſignum eſt hujuſmodi diſtantiam fuiſſe cauſam motivam privilegii, qua ceſſante non ceſſat privilegium, ut plene notatur per Bartol. in Extravag. *Ad reprimendam, in verb. Nec ex eorum abſentia, in princ. num. 12. & ſeq.* Quod colligitur etiam ex dictione illa, *pro*, de qua in textu, quæ cauſam impulſivam importat, quando adjicitur verbis prolatis ad favorem privilegiati, ut hoc caſu, Bald. *conſ. 377. Et præmiſſo, in princ. num. 2. lib. 3.* Præſertim quia in privilegiis cauſa in dubio præſumitur impulſiva, Jo. de Imol. *conſ. 33. num. 2. & ſeq.* Ideoque videmus privilegium altaris viatici fuiſſe conceſſum Epiſcopis, & aliis Superioribus ob cauſam expreſſam *in cap. fin. de privileg. in 6.* videlicet quoniam Epiſcopi ſe habent diverſis ex cauſis a ſuis Eccleſiis, & dioceſibus abſentare frequenter, & nihilominus quia cauſa illa fuit impulſiva, Epiſcopi uti poſſunt privilegio illo etiam in propria diœceſi, & extra caſum abſentiæ, ut notat ibi Archidiac. *in verb. Ubicunque*, & declaravit Sacra Congregatio Concilii. Ergo ſimiliter uti poterunt privilegio electionis Confeſſoris conceſſo propter diſtantiam Superiorum, etiam extra caſum diſtantiæ. 48 49

Deinde reſpondetur non ſimplicem diſtantiam Superiorum fuiſſe cauſam dicti privilegii, ſed periculum animarum, quod imminet ex dilatione confeſſionis, ut legitur in textu: quæ quidem cauſa magis late patet, quia poteſt provenire ex aliis cauſis, & impedimentis, quam ex Superioris diſtantia, puta ſi Superior ſit infirmus, vel alias impeditus, aut ad eum difficilis pateat acceſſus. Hæc autem cauſa latius verificatur in Cardinalibus in urbe exiſtentibus, quia experientia docuit Summum Pontificem graviſſimis negotiis præpeditum, & Majorem ejus Pœnitentiarium vacare vix poſſe confeſſionibus Cardinalium audiendis; nec facilem ad eos aditum patere omnibus diebus, & horis, quibus Cardinales volunt confiteri, præſertim illi, qui ſingulis fere diebus in ſuis Capellis Miſſam celebrant. Ergo quatenus cauſa illa tanquam pia, & reſpiciens favorem animæ eſſet finalis, juxta notata per Roman. *conſ. 438. In caſu conſultationis, n. 5. verſ. Ultimo, hoc eſt*; tamen ſi illa recto judicio expendatur, non ceſſat in Cardinalibus in Romana Curia reſidentibus: vere enim ſi pro abſolutione ſacramentali obtinenda ſemper oporteret eos perſonaliter accedere ad Papam, vel Majorem Pœnitentiarium, profecto neceſſe eſſet, ut ſæpiſſime confeſſionem different. Et propterea Victoria *in ſumma in tit. de confeſſ. num. 154.* atteſtatur quemlibet Cardinalem de conſuetudine habere privilegium prædictum; idemque de jure generaliter ſentit Jo. Andr. *in addit. ad Speculat. in tit. de legato, §. Sequitur, in fine addit.* ubi ait: Cardinalibus etiam non Legatis competere ſex privilegia Epiſcoporum notata in Decretali ultima, *de privileg. lib. 6. in gloſſ. penultim.* Inter quæ privilegia gloſſa ſecundo loco recenſet privilegium hujus cap.

50 Quoad ſecundum articulum, videlicet an Cardinales, quatenus habeant privilegium ſibi eligendi Confeſſorem, poſſint eligere non Curatum, nec approbatum ab Ordinario.

Pro ſententia affirmativa affertur, quod quilibet Sacerdos in collatione Ordinis recipit poteſtatem, ſeu juriſdictionem fori pœnitentialis habitu, licet illam non conſequatur actu, niſi quando habet perſonam, ſupra qua liceat juriſdictionem, quam habitu habet, exercere actu. Quam juriſdictionem actu recipit, quando quis vigore privilegii illum eligit in Confeſſorem, & illi ſe ſubjicit. Et ideo Theologi communiter tenent privilegiatum poſſe eligere Sacerdotem non Curatum, nec ab Ordinario approbatum, Sot. *in 4. diſt.* 18. *q.* 4. *art.* 3. Navarr. *in c. Placuit, num.* 40. *cum pluribus ſeqq. diſtinct.* 6. ubi hanc partem acerrime tuetur, & Jacob. Graſſ. *in dec. caſ. conſcien. lib.* 4. *c.* 15. *n.* 11.

51 Quod validius confirmari poteſt in privilegio Cardinalis; quia ante Concilium Tridentinum quilibet Sacerdos ſaltem de conſuetudine habebat privilegium eligendi ſibi Confeſſorem Sacerdotem, tametſi non Curatum, nec approbatum, ut tradunt Sot. Navarr. & Graſſ. *in locis prααllegatis*; quare ſi Cardinalis poſt Concilium teneretur eligere approbatum, non operaretur aliquid ſuum privilegium ultra illud ſimplicis Sacerdotis, contra *c. In his, de privileg.*

52 Nec videtur obſtare Concilium Tridentinum *c.* 15. *ſeſſ.* 23. quia in generali privilegiorum derogatione non venit privilegium Cardinalis, Jo. Monach. *in c.* 1. *n.* 1. *de ſchiſmat. in* 6. ubi tenet Cardinales, cum ob dignitatis prærogativam, qua ceteris præſtant, ſint ſpeciali nota digni, in clauſulis generalibus non comprehendi, niſi ſpecialiter exprimantur, ut factum fuit *d. cap.* 1. & teſtatur ita fuiſſe obtentum in terminis revocationis expectantium præbendas, quam fecit Bonifacius VIII. *in c. final. de conceſſ. preben. eod. lib.* & ſequitur *in d. c.* 1. Jo. Andr. ubi dicit ſub generali diſpoſitione quamvis comprehendantur Epiſcopi, non tamen comprehendi Cardinales, quia major eſt ratio in Cardinalibus, cum ſint viciniores Papæ. Et hanc partem tuetur Abb. *in Clem.* 1. *in princ. de exceſſ. Prælator.* Roman. *conſ.* 498. *In caſu quo quæritur*, Anchar. latiſſime *conſ.* 295. *Pro clariori*, & *conſ.* 297. *Efficacibus*, Fel. *in cap. Cum in jure peritus, in* 3. *col. de off. deleg.* Bartholom. Belen. olim Rotæ Auditor *in c. Super his, de fid. inſtrument.* & quamplurimos recenſet Quintil. Mandoſ. *reg.* 19. *de infirm. q.* 2. Præterea conſiderandum eſt verba Concilii eſſe directa ad Sacerdotes audientes confeſſiones, non autem ad pœnitentes, maxime habentes privilegium eligendi Confeſſorem; qui propterea non videntur comprehenſi: & ex hujuſmodi conſideratione oritur reſponſio ad verba derogatoria privilegiorum; nam illa verba derogatoria, & executiva non extenduntur ad non expreſſa in diſpoſitiva, nec alterant diſpoſitionem, *Clem.* 1. §. *Ad hoc ſi alicui, de præb.*

53 Ceterum his non obſtantibus verior videtur contraria opinio, quia habens privilegium eligendi Confeſſorem, tenetur eligere illum, qui ab Ordinario habet executionem, qualis eſt Curatus, ſeu ab eodem Ordinario approbatus, gloſſ. *in c. Omnis utriuſque*, §. *Si quis autem, in verb. Alieno Sacerdoti*, & ibidem Card. Zabar. *colum.* 2. Butr. *n.* 39. Abb. *n.* 14. & alii communiter *ſupra eodem*, Petr. Bavenn. *in compend. jur. canon. part.* 2. *in eod. tit. lib.* 6. & Vivald. *in Candelabr. aur. in tit. de confeſſ. n.* 26. *in fine.* Et nimis rigoroſa reprehenſio Navarri viri alioquin modeſti contra prædictam gloſſam, quæ eſt communiter approbata a Canoniſtis, non videtur rationabilis; ſiquidem duæ rationes ab eo allegatæ contra gloſſam, quæ mihi viſæ ſunt magis urgere, tolluntur.

Prima quippe ratio eſt Navarri, & aliorum Theologorum, quod Sacerdos habens juriſdictionem fori pœnitentialis ſolum habitu, illam recipiat actu, quando eligitur vigore privilegii. Quæ tamen ratio ultra particulares, quas recipit, reſponſiones diluitur uno verbo, quod petat principium, quod controvertitur; an ſcilicet per electionem ſimplex Sacerdos conſequatur juriſdictionem fori pœnitentialis: & ideo in eo, de quo diſputatur, non eſt faciendum fundamentum pro deciſione diſputationis, Ripa *in rubr. ſolut. matrim. n.* 58. *Fagnan. in V. Lib. Decretal.*

Secunda ratio eſt ſumpta a ſimili de judice Cartulario, de quo tanquam a diverſis non poteſt argui, quia juriſdictio, quam judex Cartularius habet ſuper eo, qui illi adit, non dicitur conceſſa ab eo privato illum adeunte, qui non poteſt illam concedere; ſed a Principe, qui eam illi judici dedit, & dare potuit. Nos autem non verſamur in juriſdictione a Superiore data ipſi Confeſſario, ſed in facultate eligendi Confeſſorem conceſſa pœnitenti, quæ facultas eligendi judicem fori pœnitentialis intelligitur de judice competenti, non autem de incompetenti, & illam actu non habente, ad Afflict. *dec.* 257. *n.* 4. & Marcabr. *conſ.* 84. *n.* 43. & 44.

Non obſtat, quod privilegium Cardinalium eſſet ſupervacaneum, conſiderato privilegio cujuslibet Presbyteri; quia ſtant ſimul, ut Presbyter habeat privilegium eligendi, & Cardinalis habeat idem privilegium; quod non propterea dicitur ſupervacuum, & inane, ſed ſatis operatur, quia Presbyter habet illud ut Presbyter, & Cardinalis habet ut Cardinalis, licet non ſit Sacerdos, quia Sacerdotium non eſt de eſſentia, & ſubſtantia Cardinalatus, ut in Conſtitutione Sixti V. quæ incipit, *Religioſa*, 13. *Aprilis* 1587 Accedit, quod cum ſimplices Sacerdotes non ſint ſuper hoc ſpecialiter privilegiati, conſuetudo eligendi Confeſſorem illis non ſuffragatur, tanquam ſublata *in cap.* 1. *infra eod. lib.* 6. ut inferius dicetur, & verba illa, *Etiam Sacerdotum*, *in c.* 15. *ſeſſ.* 23. videntur appoſita ad omne dubium removendum. 54

Minus obſtat, quod Cardinales non veniant in generali privilegiorum derogatione; ſiquidem contrariam ſententiam plures tenent, eo quod generalis legis diſpoſitio comprehendat non ſolum cauſas, ſed etiam perſonas privilegiatas, & Cardinalium prærogativæ, quamvis multum attendantur in honoribus deferendis; non tamen eximunt eos a vinculis ſacrorum Canonum, & Apoſtolicarum Conſtitut. ut per Sarnen. *in proœm. regular. Cancell. q.* 4. *n.* 5. ubi pluribus rationibus utrinque adductis concludit ſententiam affirmativam eſſe firmiorem, & veriorem, quam etiam pluribus fundamentis comprobat Felin. *in d. c. Quod ſuper his, n.* 12. *verſ. Et quando dicitur quod in lege, de fide inſtrum.* & idem ante ipſum ſcripſerunt Archidiac. & Jo. Andr. *in c. Nemo deinceps, de elect. in* 6. dum dicerunt illum textum *in verb. Nemo*, comprehendere etiam Cardinales, de quibus non oportuit fieri ſpecialem mentionem, cum indefinita æquipolleat univerſali: quod etiam tenet ibi Gemin. & *in d. c.* 1. *de ſchiſmat. in* 6. ubi reprobata opinione Jo. Monachi dicit in hoc non eſſe illi credendum tanquam Cardinali, ut refert Felin. loco citato, & pro hac parte ſæpius judicavit Rota, ut teſtatur Sarnen. *d. q.* 4. *n.* 7. 55

Inter fundamenta vero, quibus hæc poſterior ſententia fulcitur, duo ſunt præcipua, Alterum eſt, quod conſiderat ibi Felin. quia alias ſequeretur, ut fere nulla lex Canonica ligaret Cardinales, cum rariſſime de illis fiat mentio; quod eſſet maxime abſurdum, cum ſtatuta Canonum ab omnibus ſint cuſtodienda, *cap.* 1. *de Conſtitut.* & maxime ab iis, qui in eminentiori gradu conſtituti, reliquis inferioribus exemplo eſſe debent, *cap Cum quidam, de jurejur. c. Principium, de pœnit. diſtinct.* 2. *l. Presbyteri, C. de Epiſc. & Cler. gloſſ. in c.* 2. §. *fin. in verb. Tanquam, de tranſlat. Epiſc.*

Alterum eſt fundamentum, quod adducit Sarnen. *ubi ſupra*, quia etiam ipſa Auguſta, quæ alioquin irradiatur radiis Auguſti, & gaudet illius privilegiis, *ut in l. Fiſcus*, §. *fin. ff. de jure fiſci*, & una, & eadem cum Principe reputatur, ſub generali legum vinculo comprehenditur, ut eſt textus notab. *in dict. l. Princeps, ff. de legib.* niſi ſpecialiter excipiatur, in quibus terminis procedunt *l. penult. C. de donat. inter vir. & uxor. & in l. Bene a Zenone, C. de quadrien. præſcript.* quas in contrarium adducit Andr. Barbat. *in c. In noſtra, in* 2. *col. de reſcript.* ergo idem dicendum in Cardinalibus; licet eodem modo ſint pars corporis Papæ, ſicut Auguſta Imperatoris: præſertim quia Cardinales nil aliud ſint, quam Papæ Conſiliarii, *cap. Fundamenta*, §. *Decet, de elect. lib* 6. & *c. In parochia*, 16. *q.* 1. *cum concord.* Item Patritii, Conſules, & Senatores, *c. Conſtantinus*, 96. *diſt. c. Eccleſia*, 16. *q.* 1. Innoc. *in c. Cum te, n.* 1. *de re judic.* At nemo dixerit Senatores, aut Conſiliarios legum vinculis non arctari, a quibus ſolus Princeps ſolutus dicitur *in d. l. Princeps, ff. de legib.* qui tamen a natura- 56 57

li illarum ratione immunis non eſt, ut *l. Digna vox, C. eod.* ubi Bald. *in princ.* Ait Principem non eſſe ſub lege fori, ſed tamen eſſe ſub lege poli, naturæ, rationis: de quo per Felin. *in cap. 1. n. 31. & ſeqq. de Conſt.*

58 Sed quidquid ſit de veritate harum opinionum, quas fœdere diſtinctionis nititur conciliare Sarnen. *in proœm. reg. d. q. n. 5. in fin.* quatenus pro regula admittenda ſit opinio negativa; illa tamen communiter a Doctoribus limitatur, ut non procedat, quando derogatoria diſpoſitio reſpicit favorem publicum, & animæ utilitatem, vel periculum, quia tunc complectitur etiam Cardinales, ut tradit Præpoſ. *in c. Non licet, in princ. 10. diſt.* Bartholom. Belenzin. *in tract. de charit. ſubſid. q. 66. num. 16 & 17.* idque per viam regulæ tradit Joan. Monach in Extravagant. Bonifacii VII. quæ eſt prima in ordine ſuo, *tit. de ſent. excom.* in Extravagan. commun. gloſſatis per eundem *in verb. Clericos*, & ſequitur Sarnen. *in proœm. regul. q. 4. n. 6. & in reg. de infirm. q. 3. n. 4.* ubi teſtatus hanc videri communem reſolutionem, ſive de commodo, ſive de præjudicio eorum agatur.

Ratio eſt, quia in his, quæ concernunt ſalutem animæ, Cardinalis non differt a quolibet populari, ut poſt Roman. & alios, quos refert, tradit Belen. *loco citato*, & Sarnen. *in reg. de publ. reſin. q. 13. num. 3.* ubi præterea tenet illam regulam comprehendere etiam Cardinales, cum ſit fundata in bono animæ, ut fraudes, & doli evitentur; & idem cenſet quoad regulam de infirmis *in q. 3. n. 3.* At Concilium Tridentinum *in d. c. 15. ſeſſ. 23.* concernit publicum favorem, & ſalutem animæ, dum committit Ordinariis cognitionem, & approbationem
59 Sacerdotum ad confeſſiones audiendas; ad D. Thom. *in 4. diſt. 17. q. 3. art. 3. q. 4.* & propterea videmus Decretum Concilii generalis *in c. Omnis utriuſque, ſupra eod.* comprehendere etiam Cardinales, licet de illis mentionem non faciat per ea, quæ dicit Abb. *in c. Omnes, de major. & obed. & in cap. Novit, in 3. col. de judic.* & firmat Sarnen. *in proœm. d. q. 4. n. 6.* Et ſane nemo dixerit Cardinales non teneri ſemel in anno peccata ſua confiteri, & ſacram Communionem ſuſcipere, cum ſanctiores ceteris eſſe debeant, ut per Sarnen. *in reg. de impetr. benef. vivent. q. 6. n. 1.* Et quæmadmodum Cardinales ſunt ſubjecti peccato, quia nulla dignitas a peccato excuſat, *c. Magnæ, de voto*: & ita juri tractanti de remiſſione peccati ut in Papa arguit Anton. de Butr. *in d. c. Omnis utriuſque n. 28.* Ergo idem dicendum de Concilio Tri-
60 dentino; & eo magis, quia in *d. c. 15. ſeſſ. 23.* derogatur privilegiis, & conſuetudinibus quibuſcunque etiam immemorabilibus, quæ tamen derogatio non legitur *in d. c. Omnis utriuſque*; unde quatenus etiam hoc caſu ageretur de diſpoſitione pœnali, & odioſa odio irrationabili, & exorbitanti, quo caſu communis opinio videtur, ut non includat Cardinales, ſecundum Sarnen. *in reg. de infirm. q. 3. & 4. & in proœmio q. 4. n. 8. v. Tertius caſus*; tamen ſuccederet doctrina Felini *in c. Cum juris peritus, de offic. deleg. & in rubr. de major. & obed.* ubi ait defendi non poſſe opinionem illam, quod Cardinales non comprehendantur in diſpoſitione generali habente clauſulas prægnantes: cujus dictum refert, & ſequitur Sarnen. *in reg. de valore, q. 1. n. 6.*

61 Similiter non obſtat, quod verba Concilii ſint directa ad audientes confeſſiones, non autem ad pœnitentes: quia confeſſor, & pœnitens, item audire confeſſiones, & confiteri ſunt relativa; & ita Decretum Concilii loquens de uno comprehendit aliud; nam lex corrigens in uno ex correlativis, corrigit etiam in alio, *l. fin.* ubi hoc tenent Bart. Angel. & Doctor. *Cod. de indic. vidui. tollen.*

62 Poſtremo jam S. Congregatio declaravit privilegium eligendi confeſſorem, quod competit Epiſcopis in vim hujus Decretalis, non eſſe quidem a Concilio ſublatum; ſed tamen non poſſe ſibi eligere ſacerdotem ſibi non ſubditum, niſi aut Parochiale beneficium habeat, aut a ſuo Ordinario approbatus fuerit ad confeſſiones audiendas, ad præſcriptum *d. c. 15. ſeſſ. 23.* Idemque declaravit Gregorius XIII. audita relatione Congregationis: cujus reſolutionis fundamenta habentur in præcedenti quæſtione *a n. 6. uſque ad n. 30.* Ergo idem dicendum in Cardinalibus per ea, quæ tradit Sarnen. *in reg. de valore, q. 1. n. 6.* Præſertim vero, quia in diſputatione illius articuli multas rationes perpendit S. Congregatio, quæ pluримum hanc ſententiam confirmant.

Quod ſi objicias, ſi Cardinales in Curia reſidentes tenentur confiteri Sacerdotibus approbatis; ergo nihil eis prodeſt privilegium, contra *c. In his, de privileg.* quia Sacerdotibus approbatis omnis utriuſque ſexus in Curia degens poteſt confiteri, juxta *d. c. 15. ſeſſ. 23.* neque hac in parte eſt opus privilegio. 63

Reſpondetur, privilegium prodeſſe Cardinalibus in quatuor. Primo, quia poſſunt eligere alienum Sacerdotem Curatum, quem circumſcripto privilegio eligere non poſſunt, cum non ſit proprius eorum Sacerdos, juxta *c. Omnis, ſupra eodem*; ibi enim omnes notant, & eſt ex mente Sacræ Congregationis Parochum non poſſe audire confeſſiones alterius Parochiani ſine proprii Sacerdotis licentia etiam infra limites propriæ Parochiæ, cum confeſſio Sacramentalis ſit actus judicialis, qui exerceri non poteſt in eum, in quem Sacerdos ordinariam, vel delegatam non habet juriſdictionem, ut eſt diffinitum *in c. 7. de caſ. reſer. ſeſſ. 15.* Concilii Tridentini. 64

Secundo, quia ſtante privilegio, Cardinales in urbe poterunt confiteri cuicunque Sacerdoti etiam extra urbem ab Ordinario loci approbato, cui ſine privilegio confiteri non poſſent, cum Sacerdos ſive ſecularis, ſive Regularis approbatus in una diœceſi, non poſſit audire confeſſiones extra illam diœceſim, ut ſimiliter alias reſolvit Sac. Congregatio. 65

Tertio, prodeſt privilegium, quia Cardinalis extra Curiam poterit ſecum ducere confeſſorem in urbe approbatum, & illi confiteri in quacunque diœceſi; quod non liceret circumſcripto privilegio, quia Sacerdos in una diœceſi approbatus, ex ſententia Sacræ Congregationis non poteſt in alia diœceſi audire confeſſiones etiam perſonarum illius diœceſis, in qua eſt approbatus, licet Parochus, qui juriſdictionem habet ordinariam, poſſit audire confeſſiones ſuorum Parochianorum in quacunque diœceſi. 66

Quarto, & ultimo prodeſſe poteſt privilegium, quia Cardinalis extra Curiam poterit confiteri cuicunque Sacerdoti etiam ſeculari ab Ordinario loci approbato, aut ibi Parochiale beneficium habenti; quod abſque privilegio non liceret: quia quidquid ſit in Regularibus, Sacerdos ſecularis in una diœceſi approbatus, ex ſententia iridem Sac. Congregationis non poteſt audire confeſ- 67
ſiones ſibi non ſubditi, ut oſtenſum eſt ſupra in 1. caſu. 68

Neque in ſupradictis quatuor caſibus ſuffragatur quævis contraria conſuetudo: quia ut legitur *in capit. 2. de pœnit. & remiſſ. lib. 6.* nulla poteſt conſuetudine introduci, quod aliquis præter ſui Superioris licentiam confeſſorem ſibi eligere valeat, qui eum poſſit ſolvere, vel ligare; idque etiamſi conſuetudo ſit longiſſimi temporis, ut ibi per Jo. Andr. qui ad hoc ponderat illam dictionem univerſalem negativam, *Nulla*: imo etiamſi ſit immemorabilis, ſecundum Gemin. *colum. 1. verſ. Quæro circa ſecundum*, & Franc. *col. 1. n. 3. verſ. Tertio nota*: atque ita in hoc majoris eſt potentiæ privilegium, quam conſuetudo, ut ibi per Franc.

Digitized by Google

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Clemens III.

C A P U T XIV.

CUm non ab homine: & infra. Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod a communione illius, qui pro ſacrilega manuum injectione in Clericum, in edictum excommunicationis incidit, licet denunciatus non ſit, debes abſtinere: niſi forte id tibi ſoli pateret: in quo caſu ipſum privatim tantummodo evitabis, quandiu ab Eccleſia toleratur: ut ſaltem verecundiæ rubore ſuffuſus, pro latenti exceſſu ſatisfacere compellatur. In articulo vero ſecundæ quæſtionis reſpondemus, quod occiſores Clericorum aut Presbyterorum, qui contempto Clericali habitu tyrannidi & enormitati ſe inverecunde immiſcent, in odium Clericalis exceſſus, & terrorem atque correctionem ſimilium, Canone latæ ſententiæ minime coercentur: injungatur tamen eis pœnitentia competens, aliquantulum aſperior, quam ſi in laicos talia commiſiſſent.

S U M M A R I U M

1 *EXcommunicatus pro violenta manuum injectione in Clericos ante denunciationem vitandus eſt, niſi ſit occultus.*

2 *Excommunicatus non eſt interficiens Clericum, qui contempto Clericali habitu ſe enormitatibus immiſcuit.*

CUm non ab homine. Ante denunciationem vitandus eſt excommunicatus pro violenta manuum injectione in Clericos, niſi ſit occultus. Hoc primo. Interficiens Clericum, qui contempto Clericali habitu ſe enormitatibus immiſcuit, excommunicatus non eſt. Hoc dicit ſecundo Jo. And. Quoad primam partem Decretalis hodie ex Conſtitutione Martini V. in Concilio Conſtantienſi edita, quæ incipit, *ad evitanda*, excommunicati ante denunciationem non ſunt vitandi, niſi ſint notorii Clericorum percuſſores; de quo dic, ut plene ſcripſi in *cap. Quod a prædeceſſore*, *n n.* 39. *ſupra de ſchiſmat.* Quo vero ad ſecundam partem, ſi quæris, an Clericus, qui dimiſſo Clericali habitu, & tonſura ingerit ſe enormitatibus, perdat privilegium Canonis, vel fori, diſtingue, ut dixi in *c. Perpendimus*, *inf. eod.* præſertim *n n.* 12. *uſque in fin.*

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Clemens III.

C A P U T XVII.

PErvenit ad nos: & Infra. De his abſolvendis, qui Clericis non enormem, ſed modicam, & levem injuriam irrogarunt, tuæ fraternitatis arbitrio duximus committendum.

S U M M A R I U M.

1 *EPiſcopus non poteſt abſolvere eum, qui leviter percuſſit Clericum, ſine ſpeciali commiſſione, juxta unum intellectum, & n. ſeq.*

Qui reprobatur, n. 4. & ſeqq.

3 *Epiſcopus abſolvit pro leviſſima injuria Clerico illata.*

5 *Lecturæ fugiendæ ſunt, per quas Decretales reducuntur ad gratiam.*

6 *Diſpoſitio reſpiciens duo determinabilia, debet utrunque pariformiter determinare.*

7 *Dictio*, etiam, *eſt implicativa caſus præcedentis cum eiſdem qualitatibus.*

8 *Excommunicati pro levi manuum injectione in Clericum, poſſunt per Epiſcopum abſolvi.*

9 *Excommunicati ob percuſſionem Clericorum quibus caſibus per Epiſcopum abſolvi poſſint, compendioſa diſtinctio.*

10 *Prælatus inferior habens juriſdictionem quaſi Epiſcopalem an poſſit abſolvere ſubditos ab excommunicatione ob levem Clerici percuſſionem, & n. ſeqq. uſque in fin.*

11 *Abſolutio ab excommunicatione ob levem Clerici percuſſionem regulariter ſpectat ad ſolum Epiſcopum.*

12 *Declaratur.*

13 *Prælatis inferioribus habentibus jura Epiſcopalia competunt ea omnia, quæ ad Epiſcopalem juriſdictionem pertinent.*

14 *Prælatus inferior habens jura Epiſcopalia poteſt abſolvere ab excommunicatione Canonis, quando Canon eam non reſervat.*

Fagnan. in V. Lib. Decretal.

15 *Canones loquentes de Epiſcopis, & Diœceſanis, verificantur etiam in inferioribus habentibus juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in his, quæ juriſdictionis ſunt.*

16 *Vicarius Epiſcopi, & Vicarius Capituli ſede vacante abſolvunt ab excommunicatione Canonis, ſi levis ſit percuſſio.*

P*Ervenit*. Plures habet intellectus. Quidam enim o- 1
pinati ſunt, quod hic dicitur de abſolutione ob le-
vem manuum injectionem in Clericum, vendicare ſibi
locum ea ſpeciali gratia, & indulgentia: & in hac opi-
nione fuerunt Vincentius, Alanus, Philippus, Tancre-
dus, & Innoc. hic *n.* 1. & Abb. Antiq. *n.* 1. & 2. ponde-
rantes hanc literam ibi, *Tuæ fraternitatis arbitrio duxi-* 2
mus committendum: quaſi dicat, non alterius, niſi &
ſpecialiter ei committeretur: & pro hac opinione facit
text. in *c. Si vero, il ſecondo*, *inf. eod.* ubi in caſu ſpeciali
abſolvit Epiſcopus, quando injuria non eſt enormis. Ad
idem etiam facit *c. Quoniam*, *ſupra de vita*, & *hon. Cler.*
ubi ea privilegio ſpeciali Clerici communiter viventes ab-
ſolvuntur ab Epiſcopo, ſi injuria non eſt enormis. Si eſt
ſpeciale in illis caſibus; ergo in contrarium eſt jus com-
mune, *l. Jus ſingulare*, & *l. Quod vero contra ff. de legib.*
Et juxta hunc intellectum Decretalis ſic ſummari pot-
eſt: Epiſcopus poteſt abſolvere injicientem manus in Cle-
ricum leviter, ſi hoc ſibi ſpecialiter committatur.

Goffr. vero in *Summa hoc tit.* §. *qui poſſit ab hoc*, *in* 2. *col.* & *ſeq* diſtinguit in hæc verba: (Ut Decretalis hæc ſane intelligatur, puto inter perſonarum conditionem, injuriamque gravem, levem, & leviſſimam arbitrio boni viri

fore perſpicaciter diſtinguendum.) Deinde ununquod-
que membrum declarat, concludens hanc literam non
intelligi de gravi percuſſione, cum illam excludat. Si
de levi intelligatur, procedit de gratia, & comiſſione
ſpeciali juxta primam opinionem Vincentii, & ſequa-
cium. Si vero intelligatur de leviſſima, tunc omnino
continet jus commune. Facit text. *in l. Item apud Labeo-
nem*, §. *Prætor ait ſi quid aliud*, *ff. de injuriis*, ubi cave-
tur, ut qui percutit ſervum leviter, vel maledicit, non
teneatur injuriarum. Et hanc Goffredi diſtinctionem in
effectu approbat Hoſt. hic in prin. & Latius *in Summa hu-
jus tituli*, §. *Quis poſſit ab hac ſententia abſolvere*, *v. Sed
ut dicunt quidam*, niſi quod a ſecundo membro de levi
percuſſione excludit perſonas privilegiatas, quas Epiſco-
pus poteſt abſolvere de jure communi, ut notat ibidem
Hoſt *in* §. *Quis poſſit excommunicare*, *verſ. ſuper illa au-
tem canone*: & juxta hanc diſtinctionem Goffredi, &
Hoſt. intelligendo hanc literam de leviſſima, Decretalis
ſummatur ſic: Pro leviſſima injuria Clerico illata abſol-
vit Epiſcopus.
4 Verum prædictos intellectus merito refellit Jo. Andr.
hic *n. 3. verſ. Et ibi conſuetudo*: Nam tu, qui dicis E-
piſcopum in leviſſima tantum poſſe abſolvere, indica jus
ſuper hoc; ſed non habes aliud, quam iſtud, quod de
levi loquitur; aut ergo neges de qualibet, aut de levi
5 concedas. Item fugiendæ ſunt lecturæ, per quas redu-
cuntur Decretales ad gratiam, ut inquit idem Joan. Andr.
in cap. Ex parte Adæ, *n. 19. de teſtibus*, quem ſequuntur
Doctores, ut dicit Felin. hic in fine. Et ſane ſi hæc De-
cretalis procedere de ſpeciali commiſſione, nec egrede-
retur perſonam illius Epiſcopi, cui facta fuit commiſſio,
quid occuparet membranas? & ad quid inſerta eſſet in
volumine Decretalium, contra id, quod legitur, & no-
6 tatur ſupra *in proœmio*, & *Sane*, & *in cap. Canonum ſta-
tuta*, *de Conſtitut.* Pro hac parte inducitur etiam inte-
gra relata ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit.
18. capit. 6.* in cujus principio cautum erat, ut Epiſcopi
poſſent libere abſolvere mulieres, ſenes, & pueros, qui
in Canonem inciderent; poſtea ſequebatur: *De iis et-
iam, qui Clericis non enormem, ſed modicam, vel levem
injuriam irrogarunt. Tuæ fraternitatis arbitrio duximus
committendum.* Quaſi dicat, ſicut in illis poterat Epi-
ſcopus jure ordinario, & communi abſolutionis benefi-
cium impendere; ita & in iſtis, quia ubi una diſpoſitio
reſpicit duo determinabilia, debet utrumque pariformi-
ter determinare, *leg. Jam hoc jure*, §. *Si autem*, & ibi
7 Bart. *num. 1. ff. de vulgar. & pupillar. cum ſimil.* præſer-
tim ponderando particulam, *etiam*, quæ eſt implicativa
caſus præcedentis cum ejuſdem qualitatibus, ut notant o-
mnes *in l. Etiam*, *ff ſolut. matrim. C. Si tutor*, *vel Cu-
rator*, & *in l. Qui ſe Patris*, *C. Unde liber.* Decian. *conſ.*
8 *17. Quæſtia iſta*, *n. 9. lib. 1.* Communis igitur lectura eſt
hanc Decretalem continere jus commune, ut atteſtatur
Abb. hic *in princ.* & Mar. Soc. *numer. 4.* & juxta hanc
lecturam communiter ſic ſummatur: Excommunicati
pro levi manuum injectione in Clericum poſſunt per E-
piſcopum abſolvi. Hoc dicit Joan. Andr. Butr. Cardin.
Anchar. Abb. Jo. de Anan. Mar. Soc. & Felin. & tenent
Lapus *allegat. 76. Quidam presbyter*, Roman. *ſingul. 16.*
Card. *conſ. 42. Reverendiſſime Pater ſuper caſu ſupraſcri-
pto*, & paſſim Doctores, & hic intellectus eſt ample-
ctendus, tum quia benignior eſt; tum quia continet ali-
quam dubitationem, & utilius providet; tum quia con-
ſuetudo eum approbavit, ut hic per Abb. *n. 2.* Marian.
Socein. *n. 5. 6. & 7.*
9 Non obſtant allegata in contrarium pro prima opinio-
ne; nam ad hunc textum, dum dicit, *duximus commit-
tendum*, poteſt reſponderi, ſcilicet de jure communi ju-
riſdictionem ſuam excitando, *ut cap. Licet*, *ſupra de of-
fic. Ordinar.* Ad ſecundum argumentum deſumptum ex
juribus ſupracitatis *n. 2.* reſponderi poteſt diſtinguendo
tres caſus, ſecundum Jo. Andr. hic *n. 3. verſ. Et ad con-
trariorum ſolutionem*; nam aut injuria eſt levis, & pro
iſta abſolvit Epiſcopus de jure communi, ut hic: aut inju-
ria eſt mediocris, & ab illa non poteſt abſolvere Epiſco-
pus niſi privilegiatos, ut Oſtiarium, officialem ſervum,
Clericum, communiter viventes, & profeſſos: & ita
procedunt *c. Si vero*, & *c. Quoniam*, in contrarium alle-
gata, & alia ſimilia jura. Aut injuria eſt gravis, ſeu e-
normis, & Epiſcopus ſine ſpeciali commiſſione non ab-
ſolvit niſi eos, qui Papam non poſſunt adire, ut ſenes,
& mulieres, pueros, valetudinarios, & hujuſmodi, de
quibus hic in integra, & in *cap. Ea noſcitur*, *cap. Mulie-
res*, *ſupra eod.* & *infra*, & *cap. Quamvis*, & *cap. final.*
Et hanc diſtinctionem Joann. Andr. ſequitur hic, Abbas
num. 2. Marian. Soccin. *dict. num. 7.* & communiter Do-
ctores.
Nunc QUÆRO, an Prælatus inferior habens juriſ- 10
dictionem quaſi Epiſcopalem poſſit abſolvere ſubditos ab
excommunicatione ob levem Clerici percuſſionem.
Et ſi facultas abſolvendi ab excommunicatione Cano- 11
nis, *Si quis ſuadente*, ubi levis eſt percuſſio, ſolis Epi-
ſcopis competat, non autem inferioribus Prælatis, per
hanc Decretalem, quæ dirigitur duntaxat Epiſcopo, ut
patet ibi, *fraternitatis tuæ*, *juncto cap. Quam gravi*, *ſu-
pra de crimin. falſ.* & hic notat Abb. *num. 2. in verb. Fra-
ternitatis tuæ*, & Marian. Soccin. *num. 8.* Felin. *in cap. Pa-
ſtoralis*, *num. 10. verſ. Limita hanc primam fallentiam*,
de offic. Ordin. Tolerao. *in Summa lib. 1. cap. 32.* hoc ta- 12
men non habet locum in Prælatis jura Epiſcopalia haben-
tibus, ut declarat Abbas *in capit. Monachi*, *ſub num. 3.
verſic. Hoc verum*, *ſupra eodem*, poſt Frideric. de Senis
conſil. 14. Monachus Peruſinus *num. 4. verſic. ſi tamen di-
ctus Abbas*: quos refert, & ſequitur Franc. *in capit. Reli-
gioſo*, *in ultim. notab. verſic. Et ita determinat*, *de ſen-
tent. excommunicat. lib. 6.* Felin. qui alios plures allegat,
in dict. diſtinct. capit. Monachi, *num. 4. verſic. Primo li-
mita*, Tabien. *in Summa*, *ver. Abſolutio*, *2. num. 4.*
Ratio eſt, quia inferioribus Prælatis habentibus jura 13
Epiſcopalia competunt ea omnia, quæ ad Epiſcopalem
juriſdictionem pertinent, licet non competant ea, quæ
Ordinis ſunt Epiſcopalis, gl. in *Clem. 1. in verb. Propriis*,
de reb. Eccleſ. non alienan. Innocent. relatus a Cardin. in
cap. Ex ore, *in fin. de privileg.* & *in cap. At ſi Clerici*, §.
De adulteriis, *num. 13. de Judic.* Frider. de Senis *dict. conſ.
14. num. 4.* Abb. *in cap. Sicut unire*, *num. 3. verſ. Et cir-
ca hoc do regulam*, *de exceſſ. Prælat.* & idem Abb. poſt. Jo.
Andr. *in cap. Joannes*, *n. 2. de teſtam.* Gloſſ. *pragm. Sanct.
par. 2. tit. de concub.* §. *Et nihilominus*, *ver. Superiores*, Ab-
ſolutio autem ab Excommunicatione *can. Si quis ſuadente*
non eſt Ordinis Epiſcopalis, ſed juriſdictionis, Cardin.
conſ. 42. Reverende Pater, *num. 3. in fin.* ergo hæc facul- 14
tas competit etiam inferioribus juriſdictionem quaſi Epi-
ſcopalem habentibus: ideoque eos poſſe indiſtincte abſol-
vere excommunicatum a Canone, quando Canon non re-
ſervat abſolutionem, ſcripſit Calder. *conſ. 538. alias 6. de
ſent. excomm.*
Neque obſtat, quod Clemens III. in hoc cap. reſcribat
Epiſcopo, ibi: *Tuæ fraternitatis arbitrio duximus com-
mittendum*, cum inferiores ab Epiſcopo Papa non appel-
let fratres, ſicut Epiſcopos, ſed filios, ut in *d. cap. Quam
grave*, *de crimin. falſ.* & quod propterea Silveſt. *in verb.
Abſolutio*, *num. 5.* dixerit hanc facultatem non compete-
re Abbati juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habenti, ea
ratione, quia non eſt Epiſcopus. Reſpondetur enim, etſi 15
Canones loquantur de Epiſcopis, & Diœceſanis: ta-
men in his, quæ juriſdictionis ſunt, verificari etiam
in inferioribus Prælatis juriſdictionem Epiſcopalem ha-
bentibus, ex cinſis Epiſcopis, ut tradit gloſſ. not. in
Clem 1. in verb. Diœceſanis, *de foro competent.* quam illic
ſequuntur communiter DD. de Rota *deciſ. 297. in fin. par.
2. diverſ.*
Ideoque quamvis Concilii Tridentini Decretis dicatur
ad Epiſcopum pertinere Sacerdotes approbare ad confeſ-
ſiones audiendas, licentias prædicandi concedere, Vir-
ginum Deo dicandarum voluntates explorare, pias diſ-
poſitiones, literas Apoſtolicas exequi, caſus ſibi reſer-
vare, & alia quamplura id genus: tamen hæc omnia com-
petunt etiam inferioribus Prælatis, de quibus loquimur,
ut in caſibus contingentibus ſæpius reſolvit Sacr. Congre-
gatio. Quinimo *cap. 20.* §. *Ad hæc ſeſſ. 24.* decernitur,
ut cauſæ matrimoniales, & criminales non inferiorum
judicio, ſed Epiſcopi tantum examini, & juriſdictio-
ni relinquantur; & ſic Concilium loquitur taxative,
& tamen per ea verba non excluduntur inferiores Præ-
lati, proprium Territorium, & juriſdictionem quaſi E-
piſcopalem habentes, ut ſimiliter Sacr. Congregatio de-
claravit.
Et eodem modo inferiores Prælati juriſdictionem ordi-
nariam habentes, ex ſententia ipſius Congregationis non
excluduntur a cognitione cauſarum contra Clericos con-
cubinarios, quamvis Concilium *in c. 14. ſeſſ. 25.* decernat,
ut

ut illarum cognitio ad Epiſcopos ipſos pertineat; ponderando dictionem, *Ipſos*, quæ cum ſit perſonaliſſima, habet vim taxativæ, Bald. *conſ.* 304. *Nobilis vir*, *n.* 1. *lib.* 5. Quod eam præcipue habet rationem, quia hujuſmodi Prælati in his, quæ ſunt juriſdictionis, ſimiles ſunt Epiſcopis, Abb. & DD. *in c. Dilectus, de appellat.* & alii ſupra citati *n.* 13. Dictio autem taxativa in diſpoſitione legis non includit cauſas ſimiles, & eandem rationem habentes, Gloſ. *in l. Ob as, C. de Præd. Minor.* Abb. *conſ.* 63. *Ut veritas*, *col. penult. in fin. verſ. Nec obſtat*, *lib.* 2. Jaſ. *in l.* 1. *verſ. Secundo limita*, *ff. Si qui jus dicenti non obtemper.*

16 Et in hac ipſa materia abſolutionis ob levem percuſſionem videmus abſolvendi facultatem competere etiam Vicario Epiſcopi, ſecundum Cardin. *d. conſ.* 42. *n.* 3. *verſic. Vel ejus Vicarii Generalis*. Et tamen idem Vicarius non eſt Epiſcopus, licet utriuſque ſit idem tribunal, & Auditorium, *capit. Non putamus, de conſuet. lib.* 5. Geminian. *conſil.* 114. *Si procurator Epiſcopi*, *numer.* 6. *in fin. verſ. Non obſtat ratio*, Abb. *conſ.* 21. *Viſo dubio*, *n.* 2. *lib.* 1.

Similiter videmus eandem facultatem competere Vicario Capitulari, per gloſſam *in cap. un. in verb. Juris, de major. & obed. lib.* 6. Et tamen nec ipſe eſt Epiſcopus, ſed Epiſcopi ſucceſſor in his, quæ juriſdictionis ſunt, ut per DD. *in d. cap. unico.*

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Clemens III.

CAPUT XXI.

A Nobis fuit ex parte tua quæſitum, utrum ſi quis ita pronunciaverit: Quiſquis furtum fecerit, excommunicatus ſit: hæc generalis clauſula ad ipſius excommunicatoris ſubditos referatur, an generaliter extendatur ad omnes, qui non ſunt de juriſdictione illius: Ad quod dicimus, quod hac ſententia nonniſi ſubditi obligantur: niſi forte plus contulerit major, & largior auctoritas delegantis.

S U M M A R I U M.

1 *Excommunicatio generalis non ligat niſi ſubditos proferentis.*
2 *Verba generalia ſtatuentis, vel ſententiam proferentis reſtringuntur ad limites poteſtatis ſuæ.*
3 *Diſpoſitio generalis commenſuratur agentis poteſtati.*
4 *Verborum larga prolatio commenſuratur organizantis potentiæ.*
5 *Exercitium non excedit metas habitus, a quo ut a cauſa dependet exercitii vires.*
6 *Statutum laicorum puniens declinantes juriſdictionem poteſtatis ad Clericos non extenditur.*
7 *Statutum laicorum prohibens alienationem ſtabilium in non ſubditos, non includit Clericos.*
8 *Statutum imponens pœnam excommunicationis an liget ſubditos delinquentes extra territorium ſtatuentis.*
9 *Statutum eſt lex territorii.*
10 *Conſtitutio ſynodalis regni Poloniæ inhabilitans dimiſſos a Societate Jeſu ad Prælaturas, & Canonicatus Chathedralium Eccleſiarum, an obſtet, quominus ſic dimiſſus poſſit eſſe Epiſcopi ſuffraganeus, & n. ſeqq uſque ad n.* 22.
11 *Synodus Provincialis non poteſt inhabilitare ſubditos ad Epiſcopatus in partibus infidelium.*
12 *Statum non porrigit vires extra territorium ſtatuentis.*
13 *Synodi provincialis ſtatuta non obligant extra provinciam.*
14 *Epiſcopatus clero, & populo carentes ſunt ad liberam proviſionem Papæ.*
15 *Ejecti extra Religionem degentes ſunt perpetuo ſuſpenſi ab exercitio Ordinum.*
16 *Societatis Jeſu Religioſi, qui vota ſubſtantialia ſimplicia emiſerunt, non comprehenduntur in Decretis de apoſtatis, & ejectis.*
17 *Poſſunt a Societate dimitti a Præpoſito Generali, & ſic dimiſſi non ſunt apoſtatæ, & ſunt liberi ab omni obligatione dictorum votorum.*
18 *Statuta laicorum quantumvis generalia non extenduntur ad Eccleſias, & perſonas Eccleſiaſticas.*
19 *Statutum excludens a minoribus dignitatibus, multo magis cenſetur excludere a majoribus.*
20 *Niſi quoad majores ſit defectus in poteſtate.*
21 *Suffraganeatus non eſt Prælatura, ſed officium.*
22 *Statutum imponens certam pœnam, puta excommunicationis, an liget forenſem delinquentem in territorio ſtatuentis, diſtinguitur, ut n. ſeqq. uſque ad n.* 45.
23 *Statutum generaliter loquens, data illius ſcientia ligat etiam forenſem in loco ſtatuti delinquentem & n. ſeqq.*
24 *Forum quis ſortitur ratione delicti.*
Et pluribus aliis modis, & n. 26.
25 *Indulgentia conceſſa ab Epiſcopo non prodeſt non ſubditis, & n. ſeq.*
26 *Archiepiſcopus non poteſt deputare officiales in diœceſibus ſuorum ſuffraganeorum pro appellationibus ad eum interponendis.*
28 *Statutum, & ſententia in quo differant, & n.* 51. *& ſeqq. uſque in fin.*
29 *Statutum eſt quædam lex, quæ ſemper loquitur, & niſi expreſſe revocetur, ſemper durat, & n.* 44. *&* 51.
30 *Habet tractum ſucceſſivum, & incipit ligare tempore patrati delicti, & n.* 51. *& n. ſeqq.*
31 *Statutum Epiſcopi excommunicans ludentes ad Azardum in ſua diœceſi, an liget Metropolitanum ibi ludentem.*
32 *Statutum puniens factum a jure damnatum ligat forenſes etiam data ignorantia.*
Contrarium, n. 36.
Sed primum verius, n. 37.
Niſi quoad pœnam excommunicationis, n. 38.
33 *Statutum puniens factum non damnatum a jure non ligat ignorantes, & n.* 35.
Niſi ignorantia ſit craſſa, vel ſupina.
39 *Excommunicatio regulariter non ligat niſi ex contemptu.*
40 *Ignorans non dicitur contemnere.*
41 *Forenſis an in dubio præſumatur ignorare pœnam ſtatuti.*
42 *Statutum Patriarchæ excommunicans Archiepiſcopos ſuffraganeos in ſua provincia delinquentes valet.*
43 *Statutum Archiepiſcopi imponens pœnam excommunicationis Archiepiſcopis, qui in provincia ſua fecerint ante ſe Crucem ferri, an valeat.*
44 *Statutum durat etiam poſt mortem, vel receſſum ſtatuentis, & n.* 51. *& ſeq. uſque ad n.* 57.
45 *Capitulum ſede vacante an poſſit præcipere Sacriſtæ ſub pœna ſuſpenſionis, ne aſportet ſacram ſupellectilem extra Eccleſiam abſque Capituli licentia, & n. ſeq.*
46 *An hoc præceptum expiret per ingreſſum Epiſcopi, & n.* 50. *& ſeq. uſque in finem.*
47 *In Capitulum ſede vacante tranſit omnis juriſdictio, & ſic etiam poteſtas ſuſpendendi.*
48 *Vicaria ſed vacante per Capitulum conſtituto non abdicatur juriſdictio ab ipſo Capitulo.*

49 *Nec*

49 *Nec in eum tranſeunt quæ requirunt ſpeciale mandatum.*
50 *Licentia, vel præceptum an expiret morte concedentis, vel præcipientis.*
51 *Statutum Capituli ſede vacante, etiamſi imponat pœnam pro futuro delicto, non expirat ſede plena.*
52 *Præceptum per modum ſententiæ, vel interdicti expirat per mortem præcipientis.*
53 *Sententia ſimpliciter lata non durat poſt obitum, vel remotionem proferentis, niſi ſucceſſor eam confirmet, & ratam habeat, & n. ſeqq. uſque in fin.*
54 *Sed ſi lata ſit ſub conditione, expirat per mortem proferentis ante conditionis implementum, & n. 59. & 61.*
55 *Sententia excommunicationis a Delegato prolata in contradictorem, expirat mortuo, vel revocato Delegato.*
56 *Sententia, quæ tempore proferentis injecit vinculum, durat ultra tempus proferentis.*
57 *Excommunicatus per Epiſcopum, remanet excommunicatus etiam poſt mortem Epiſcopi.*
58 *Sententia reſpectu proceſſus, vel effectus producendi in futurum, tollitur per remotionem proferentis.*
60 *Interdictum magiſtratus, ne quis exerceat certam artem, expirat ipſo facto finito magiſtratu.*

1 A *Nobis, il primo*. Generalis excommunicatio non ligat niſi ſubditos proferentis. Hoc dicit ſecundum Jo. Andr. & omnes: & ſunt duæ partes. In prima ponitur quæſtio. In ſecunda ſolutio, ibi, *ad quod*.

2 Nota ex textu ibi, *nonniſi ſubditi obligantur*, juncto
themate quæſtionis: verba generalia ſtatuentis, vel
ſententiam proferentis reſtringi ad limites poteſtatis ſuæ,
ita ut quamvis ex propria ſignificatione ſint apta comprehendere
etiam non ſubditos; tamen ob defectum poteſtatis
reſtringantur, ut non comprehendant niſi ſubjectos,
ut hic eſt caſus apertus: Nam quæſtio proponitur de ſententia
excommunicationis prolata per hæc verba generalia:
Quiſquis furtum fecerit excommunicatus ſit: & Papa
determinat hac ſententia non niſi ſubditos obligari: &
ita bene notant Cardin. *num. 1. verſ. Ex quo nota*, Anchar.
in 5. notab. Abb. *num.* 4. & Marian. Socc. *in* 3. *notab.* &
concordat Butr. *num.* 2. & 3. qui ex textu colligit tria
pulchra notabilia idem importantia. Primum ſcilicet,
3 generalis diſpoſitio commenſuratur agentis poteſtati.
Secundum verborum larga prolatio commenſuratur or-
4 ganizantis potentiæ. Tertium, exercitium non excedit
5 metas habitus, a quo, ut a cauſa, dependent exercitii
6 vires. Quod ſecundum Abb. & Marian. Soccin. multum
confert ad intellectum ſtatutorum generaliter loquentium,
ut non extendantur ad non ſubditos; unde ſtatutum
laicorum ponens declinantes juriſdictionem poteſta-
7 tis non extenditur ad Clericos: de quo vide plenius per
eundem Marian. Socc. *in c. Si Clericus laicum num.* 10. *de foro compet.* & idem dicendum ſecundum Abb. *hic num.* 5.
& Marian. Soccin. *num.* 7. in ſtatuto laicorum prohibente
alienationem bonorum ſtabilium in non ſubditos, quia
ad Clericos non extenditur ob generale privilegium, quod
habent in acquirendo, de quo in *cap. fin. de immunit. Eccleſ. lib.* 6. & ita in hac ſpecie ibi determinat Joan. Andr.
num. 4. *verſ. Cum tamen de Eccleſia*, cum quo concordant
ibi Ancharan. *num.* 1. *quæſt.* 1. *verſ. Quæro*, poſt Jo.
Andr. Geminian. *num.* 3. *verſ. Sed pone*, & Franc. *num.* 2.
verſ. Et ultra etiam, & alii plurimi, quos cumulavi *in cap. Eccleſia S. M. num.* 2. *ſupra de Conſtitut.* ubi plene
videns.

8 In gloſſa ſecunda pro declaratione materiæ QUÆRO, an ſubditus delinquens extra territorium ſtatuentis incidat in pœnam excommunicationis a ſtatuto impoſitam.

Innocentius *hic in princ.* diſtinguit, an ſententia excommunicationis proferatur per hæc verba: *Quiſquis in diœceſi mea furtum fecerit, excommunicatus ſit*; an vero indeterminate juxta verba Decretalis, videlicet: *Quiſquis furtum fecerit, ſit excommunicatus*. In primo caſu delinquens extra diœceſim non ligatur ex defectu voluntatis ſtatuentis, quia verba ſententiæ ſunt reſtricta ad delinquentes in diœceſi, & hoc planum. In ſecundo autem caſu putat Innocentius ſubditum ſtatuentis ligari, etiam ſi delinquat in alia diœceſi, vel territorio. Sed hoc ſecundum membrum eſt extra textum *in cap. Ut animarum, de Conſtitution. lib.* 6. Bartol. vero aliter diſtinguit *in l. Cunctos populos, in* 8. *q. num.* 45. *verſ. Aliquando civis delinquit, & num.* 47. *C. de Summ. Trinit. & fid. Cathol.* videlicet, quod aut ſtatuens expreſſit ſe velle ligare etiam delinquentes extra territorium, veluti ſi dicat: Quicunque commiſerit furtum ubivis locorum, ſit excommunicatus; & hoc caſu ligantur ſubditi, etiamſi extra territorium delinquant. Aut verba ſtatuti ſunt generalia, & tunc reſtringuntur ad territorium ſtatuentis. Et Bartoli diſtinctionem ſequitur Marian. Soccin *in conſ.* 302. *Videbatur, num.* 1. *lib.* 1. ſed Bartoli diſtinctionem reprobat Angel. *in l. fin. num.* 8. *verſ. Sed valde miror de dicta diſtinctione, ff. de juriſd. omn. judic.* & in ſua diſputatione incip. *Bononienſis a Civitate bannitus, in* 1. *dubio*: ſimiliter *hic num.* 11. his diſtinctionibus rejectis dicit verius eſſe, ut nullo caſu delinquentes extra territorium afficiantur pœna ſtatuti, per rationem *l. finalis ff. de juriſd. omn. judic. & in d. c. Ut animarum*; qui extra territorium jus dicenti impune non paretur, & quia ſtatutum proprie eſt lex territorii, *l. Omnes populi, ff. de inſtit. & jur.* unde non poteſt extra limites territorii vires ſuas extendere, 9
alias ibi legem dicere videretur, de quo plenius idem Abb. differit *in cap.* 2. *de foro competenti*. Eandem opinionem pluribus tuetur Frideric. de Senis *conſ.* 16. *Capitulum Eccleſia, num.* 10. *verſ. Quidam vero ſcriptor*, ubi late firmat ſtatutum Epiſcopi excommunicans malefactorem non porrigere vires contra ſubditum delinquentem extra diœceſim ſtatuentis, Fulgoſ. *conſ.* 156. *Viſis themate, in princip.* & hanc late tuetur Alexand. *conſ.* 111. *Ponderatis verbis, in princip. & per tot.* ubi *col.* 3. *in fin.* dicit communem *lib.* 1.

Et ex hoc etiam textu cum in Sac. Congregatione rerum conſiſtorialium propoſitum fuerit dubium, an Conſtitutio Synodalis in Regno Poloniæ edita, qua cautum eſt, ne ejectis, vel dimiſſis e Societate Jeſu, ad Cathedralium Eccleſiarum Prælaturas, & Canonicatus ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ gratia aditus pateat: obſtet, quominus Joannes Rakoviski e dicta Societate jam pridem dimiſſus, nunc ad ſuffraganeatum Culmen. cujus præconium in ipſius perſona jam fuit factum; promoveri poſſit: Die prima Aprilis 1652. reſolutum fuit non obſtare, quia aut conſideramus titulum Epiſcopatus in partibus infidelium, ad quem ſic dimiſſus debet aſſumi pro exercitio Pontificalium, aut conſideramus ipſum ſuffraganeatum Eccleſiæ Culmen. Si primum, Conſtitutio non obſtat, quia non porrigit vires ſuas extra territorium ſtatuentium, ut *hic, & in cap. Animarum, de Conſtitution. lib.* 6. *& in l. fin. ff. de juriſdiction. omn. jud.* & dictum eſt ſupra *num.* 8. ſed Epiſcopatus Titulares ſunt in partibus infidelium, & ſic extra provinciam, & territorium ſtatuentium; ergo Conſtitutio ad hujuſmodi Epiſcopatus non porrigitur, cum præſertim illius verba ſint generalia, nec ſpecifice loquantur de Prælaturis extra provinciam; unde etiam ex veriſimili mente ſtatuentium reſtringi debent ad Prælaturas provinciæ, juxta ſecundum membrum diſtinctionis, Bartol. *in l. Cunctos populos in* 8. *quæſt. num.* 47. *C. de Summ. Trinitat.* quem ſequuntur ibi Bald. & Salic. Joan. de Lignan. & Abb. *in cap.* 1. *ſupra de raptor.* & alii apud Marian. Socc. *d. conſ.* 302. *num.* 1. *lib.* 1. Et quemadmodum ſi ſubditus ſtatuentis delinquat extra territorium, non ligatur pœna ſtatuti, ut ex communi oſtenſum eſt ſupra num. 8. & 9. ſimili modo ſubditus non ligatur ſtatuto, ſi contra illius prohibitionem extra territorium Prælaturam accipiat; idque tum ex defectu intentionis, quia, ut prædixi, verba ſunt generalia, tum ex defectu poteſtatis, ad cujus limites verba ſtatutorum ſemper reſtringuntur, ut eſt caſus expreſſus in hac Decretali, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra in *ultim. notab.* Et in ſpecie ſtatuta Synodi provincialis non habere 13
vim obligandi extra provinciam, probant jura in *cap.* 1. *5. qu.* 2. *in c. Decernimus* 3. *q.* 9. & ſcripſi in *cap. Canonum ſtatuta, n.* 14. *ſupra de Conſtit.*

14 Rurſus proviſiones Epiſcopatuum titularium Clero, & populo carentium ſunt ad liberam proviſionem Romani Pontificis, ut eſt text. in Clem. *In pleriſque, de election.* & conſequenter non eſt in poteſtate Synodi provincialis quenquam excludere ab hujuſmodi Epiſcopatibus novam inhabilitatem inducendo, quia ſic per indirectum reſtringeret poteſtatem Papæ, contra textum in *cap. Inferior*, 21. *diſtinct.* & Clemen. *Ne Romani, in princip. de election. cum concordantibus*, ut pulchre per Joann. Andr.

Andr. *in cap. Cum licet*, *num 3. de regul. jur. lib. 6. in Mercurial.*

15 Quanquam enim ex Decretis de apoſtatis, & ejectis, *§. Item ut ejecti*, ſtatutum ſit, ut ejecti extra Religionem degentes ſint perpetuo ſuſpenſi ab exercitio Ordinum, ſublata Ordinariis locorum facultate dictam ſuſpenſionem
16 relaxandi, aut moderandi; tamen hæc Decreta non afficiunt Religioſos, qui vota ſubſtantialia ſimplicia in Societate Jeſu emiſerunt, ut alias cenſuit Sacr. Congregatio
17 Concilii: tales enim poſſunt a Præpoſito generali rejici, ſeu dimitti e Societate, & a votis liberari ex rationabili cauſa, ut in Conſtitutione Gregorii XIII. *Quanto fructuoſius*, & ſic dimiſſi non ſunt apoſtatæ, & remanent liberi ab omni obligatione prædictorum votorum, ut in Conſtitutione 10. Gregorii XIV. *Eccleſia Catholica:* quamobrem Conſtitutio ſynodalis injicit hic dimiſſis novam inhabilitatem; ideoque verba ipſius Conſtitutionis utcunque generalia ad Epiſcopatus titulares non extenduntur ex utroque defectu poteſtatis, & voluntatis, juxta text. hic.
18 Et quemadmodum ſtatuta laicorum quantumvis generalia non extenduntur ad Eccleſias, & perſonas Eccleſiaſticas, quæ ſunt omnino extra poteſtatem ſtatuentium, ut declarat Antonius de Butr. *in cap. Eccleſia Sancta Mariæ*, *prope fin. verſ. Unum tamen adverte*, & ibi dixi *num. 2. ſupra de Conſtitut.* & patet ex dictis ſupra *num 6. & 7.* ita nec Conſtitutio hæc Synodalis extenditur ad Prælaturas, ſeu Dignitates Epiſcopales, quæ ſunt extra omnem poteſtatem ipſorum ſtatuentium, cum utroque caſu ſit defectus in juriſdictione, a qua poteſtas ſtatuendi dependet, ut notat Bartol. *in leg. Omnes populi in 1. quæſt. in princip. ff. de juſt. & jur.* Abb. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ num. 10.* & ibi etiam Decius *num. 8. de Conſtitut.* Præterea dum Conſtitutio ſynodalis excludit dimiſſos e Societate Jeſu a Prælaturis Cathedralium Eccleſiarum, non debet intelligi de ipſis Cathedralibus, *argum. cap. fin. ſupra de Præben.* ſed debet intelligi de Dignitatibus in Cathedralibus, puta Præpoſituris, & Archidiaconatibus, quæ appellantur Prælaturæ, tam ex conſuetudine Regni Poloniæ, quam de jure communi, ut eſt text. *in cap. 1. de ætat. & qualit.* & ibi dixi *in 4. notab.* poſt Hoſtienſ. & Joann. Andr. *num.*
19 *3. in verb. Prælationes*, & Butr. *in ultim. notab.* Non obſtat, quod dum Conſtitutio inhabilitat ad Prælaturas inferiores, multo fortius videatur inhabilitare ad Prælaturas, & Dignitates Superiores, quales ſunt Epiſcopatus, per text. *in leg. Relegatorum*, *§. Solet ff. de interdictis, & relegatis*, ibi: *tamen ut ſicut honore uno interdictum ſit, non tantum eum honorem petere non poſſit, verum nec eos quoque, qui eo honore majores ſunt:* eſt enim per quam ridiculum, eum, qui minoribus pœnæ cauſa prohibitus,
20 ad majores aſpirare: quoniam reſpondetur, non eſſe licitum arguere a minori ad majus, ubi eſt defectus in poteſtate, & in radice juriſdictionis, quia majoritas rationis, & cauſa graviſſima defectum poteſtatis non ſupplet, ut notat Bald. *in leg. Cunctos populos*, *num. 55. verſ. Iſta ratio non valet*, *Cod. de Summa Trinit. & fide Cathol.* Butr. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ*, *num. 20.* & ibi etiam Felin. *num. 39. verſ. Dicuntur juſta*, *de conſtitutionib.* & fuſius dixi *in cap. Quæ in Eccleſiarum*, *num. 44. eod. tit.* Neque obſtat, quod d. Conſtitutio Synodalis fuerit confirmata a Sede Apoſtolica, quia confirmatio dat robur actui confirmato, ſed illum non extendit, *l. Aurelius*, *§. Teſtamentum*, *ff. de liberat. legat.* Bald. *in leg. 1. in fin. Cod. Si advers. rem judicat.* Paulo de Caſtr. *in conſ. 187. Notandum in princip. lib. 2.* Rota *deciſ. 301. num. 1. par. 1. recent.* & alias paſſim.

21 Si vero conſideremus Suffraganeatum, ſimiliter dicta Conſtitutio non obſtat, quia Suffraganeatus non eſt Prælatura, nec titulus, ſed officium, ut ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii dixi *in cap. Epiſcopalem*, *num. 55. de privileg. & in cap. Ad hæc*, *num. 34. de Preb.* nec Suffraganeus intrat Capitulum, ſed tantum exercet ea quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis; unde cum Suffraganeatui non adaptentur verba Conſtitutionis, quæ de Prælaturis, & Canonicatibus loquitur, conſequenter nec illius diſpoſitio adaptari debet, *leg. 4. §. Toties*, *ff. de damno infecto*, *cum ſimilib.*

22 Secundo QUÆRO, an ſtatutum imponens certam pœnam, puta excommunicationis, liget forenſem delinquentem in territorio ſtatuentis.

23 Hæc quæſtio eſt ſatis involuta, ſed pro faciliori ſolutione conſtituenda ſunt duo membra principalia.

Primum eſt, quando ſtatutum generaliter loquitur, ita ut ſit aptum comprehendere non ſolum ſubditos, ſed etiam non ſubditos, ut ſi dicat: quiſquis furtum fecerit in territorio meo ſit excommunicatus. Et in hoc primo membro duo caſus ſunt diſtinguendi, nam aut forenſis delinquens in territorio ſtatuentis habet ſcientiam ſtatuti,
aut illud ignorat. In primo caſu, id eſt data ſcientia ſtatuti, 24
extra dubium eſt forenſem ligari, quia forum ſortitur ratione delicti, *cap. ult. de foro competent. cap. Tuarum*, *de privileg.* Authen. *Qua in provincia*, *Cod. Ubi de crim. agi opor. cum concord* de quibus hic in gloſſ. 2. *in princip.* & forum ſortiri, & ſtatuto ligari a pari procedunt, *cap. Ut animarum*, *de Conſtitut. lib. 6.* Archidiac. *in cap. Quo jure*, *num. 16. 8. diſtinct.* Butr. poſt Innocent. *in rubr. de Conſuetud. num. 7. verſ. Nam regulam habetis*, Seraphin. *deciſ. 1018. n. 6.* & ita in hoc primo membro determinat gloſſ. 2. *hic*, Hoſtienſ. *ante num. primum*, *verſ. Si vero non ſubditus*, Henric. Boich. *num. 15. verſ. Aut ſcientes*, Butr. *num. 19.* Cardin. *num. 2. poſt med. verſ. Dic ergo*, Anchar. *num. 7. verſ. Quandoque non ſubditus*, Abb. *num. 7. verſ. Conclude*, Felin. *num. 4. verſ. Circa primam quæſtionem*, ubi alios refert, & Marian. Soccin. *num. 13.* dicens poſt Abb. *num. 6.* hanc eſſe communem opinionem Legiſtarum *in leg. 1. Cod. de Summa Trinit. & fid. Cathol.* Calder. *in cap. 1. in 9. col. verſ. Quinto quæro*, *ſupra de raptor.* & nullus diſcrepat.

Sed objicies: Indulgentia conceſſa ab Epiſcopo non 25
prodeſt non ſubditis; ut eſt caſus *in cap. Quod autem*, *ſupra de pœnit. & remiſſ.* & tamen eſt favorabilis; ergo & longe minus debet eis obeſſe pœna a ſtatuto Epiſcopi impoſita, quæ odioſa eſt, *argum. leg. Cum quidam*, *ff. de liber. & poſth. & cap. Odia*, *de reg. jur. lib. 6.* At reſpondetur cum Hoſtienſ. *hic num. 3.* & Henric. Boich. *num. 15. verſ. Nec obſtat*, hæc fieri propter ſalutem animarum: idcirco enim indulgentia non prodeſt non ſubditis, ne pœnitentiæ enerventur, quod expedit animabus, *cap. Cum ex eo*, *§. Ad hæc*, *ſupra de pœnit. & remiſſ.* Sed pœna ſtatuti afficit non ſubditos, ut medicina præcepta de delicto, quod commiſerunt, citius pœnitentiam agant, quod ſimiliter expedit animabus, ut legitur, & notatur *in cap. Cum medicinalis*, *infra eod. lib. 6.* Quare, ut inquit Hoſtienſ. *d. num. 30.* hanc pœnam dilatamus, quia ipſam non odioſam, ſed favorabilem judicamus, ut patet in eo, quod leg. & notat. *in cap. Si quem*, *infra eodem*. Vel dic forenſem ligari pœna ſtatuti, quia ratione delicti ſortitur forum in territorio ſtatuentis; & ſic de non ſubdito efficitur ſubditus, ut in
juribus ſupracitatis *num. 24.* Sed ratione indulgentiæ non 26
efficitur ſubditus, cum hoc non reperiatur jure cautum; nam ſubditus quis dicitur tantummodo, vel ratione domicilii, vel ratione originis, vel ratione delicti, vel contractus, aut rei ſitæ, ut *in cap. Volentes*, *de privileg. lib. 6. & in cap. Nullus*, *de temp. ordin. eodem lib.* & hic notat Henric. Boich. *num. 15. verſ. Aut quæris*; & quia a non ſuo judice nullus ligari poteſt, vel abſolvi, merito non ſubditis indulgentiæ non ſuffragantur, ut dicitur in prædicta Decretali, *Quod autem*.

Sed urgebis: Tempore, quo fit ſtatutum, ſtatuens non 27
habet juriſdictionem actu in non ſubditos; unde cum ſtatutum aſſumat vires tempore promulgationis, non eſt potens ad comprehendendum non ſubditos, cum antequam veniat caſus juriſdictionem tribuens, id eſt patratum delictum in loco ſtatuti, nequeat ſtatuens ſuam juriſdictionem actualiter exercere, argum. *cap. 1. de offic. Ordinar. lib. 6.* ubi deciditur Archiepiſcopo non poſſe deputare Officialem in Diœceſibus ſuorum Suffraganeorum pro appellationibus ad eum interponendis, quia ex quo appellationes non ſunt interpoſitæ, juriſdictionem actu exercere
non debet. Verum reſpondetur, objectum non obtinere 28
in ſtatuto, ſed in ſententia, quæ regulariter jus præſens reſpicit, & ſuper certis præteritis, vel præſentibus bene rimatis eſt tantum ferenda, non autem ſuper futuris, ut *§. Curare*, *Inſtit. de action. & cap. Judicantem*, *30. q. ...*
At ſecus eſt in ſtatuto, quia fertur ſuper ſtatutis, & ſic in- 29
certis, *ut cap. Cognoſcentes*, *& cap. fin. ſupra de Conſt.* cum enim ſtatutum ſit quædam lex, quæ ſemper loquitur, *l. Arianus*, *C. de hæret. & Manich.* niſi expreſſe revocetur,
ſemper durat, *cap. fin. ſupra de offic. Delegat.* & ſic cum ha- 30
beat tractum ſucceſſivum, injicit vinculum tempore delicti. Et hanc rationem differentiæ inter ſententiam, & ſtatutum aſſignat Joann. Andr. & Cardin. *in cap. Sacro*,

§. Ca-

§ *Caveant*, *ſuper verb. Profuturis*, *infra eodem*, Guilielm. de Monte Laudun. & Geminian. *in c ipsi*. 1. *ſuper verb. A ſententiis*, *de privileg. lib.* 6. quos hic refert, & ſequitur Henrich. Boich. *num.* 5. ubi etiam *num.* 6. & 7. ponit alias octo differentias inter ſtatutum, & ſententiam quoad pœnam excommunicationis, quas non refero, quia ad rem præſentem non faciunt. Item propoſitam rationem diverſitatis reddit etiam Marian. Soccin. *hic num.* 29. & plerique alii, & eodem modo reſponderi poteſt ad *leg. Obſervandum*, *ff. de offic. Proconſul.* ubi Proconſul non poteſt cauſam delegare, antequam ingrediatur provinciam, quia adhuc non habet juriſdictionem in actu, licet habeat in habitu, & ad *leg. Uſus fructus*, *ff. de ſtipulat. ſervor.*

Ampliant nonnulli concluſionem ſuperius firmatam, ut
31 locum habeat, etiamſi forenſis delinquens in territorio ſtatuentis ſit ei ſuperior, quia nihilominus data ſcientia ligatur pœna ſtatuti generaliter loquentis, quod ſenſit Innocent. *hic poſt med.* ibi, *Quia non eſt generalis*, *a contrario ſenſu*: necnon ibi, *Licet Archiepiſcopi alias legem in ſubditos factam ſervare teneantur.* Unde ſi ſtatuto Epiſcopi caveatur, quiſquis in Diœceſi mea luſerit ad azardum ſit excommunicatus, ſi Metropolitanus ludat in Diœceſi Epiſcopi, data ſcientia ligatur pœna ſtatuti, ut tenuerunt Hugo, & Barthol. Brixien. relati a Joann. Andr. *in reg. Cui licet*, *num.* 9. *de regul. jur. lib.* 6. Archidiac. *in cap. Ut animarum*, *num.* 2. *verſ. Ego credo*, *de conſtitut. eod. lib.* Et hanc partem ſecutus fuit Paulus de Biſuciis diſputando in civitate Senenſi, ut refert Marian. Soccin. *hic num.* 15.

Sed contrariam opinionem probarunt Laurentius, Joannes, & Bernardus Bovincialis relati a Joann. Andr. *in dict. regul. Cui licet num.* 8. Hoſtienſ. *in Summa hujus tituli*, §. *Quis valeat excommunicari*, *verſ. Quid ergo*, ubi ait: Certo certius teneas, quod ſicut ſententia, vel Canon proferentem non ligat, ita nec proferentis Superiorem, Joann. Calderin. *in cap.* 1. *ſupra de raptor.* Gaſpar. de Calderin. *in repetit. cap. Noſtro de pœnit. & remiſſ.* Petr. de Ancharan. *in cap.* 1. *in* 12. *quæſt. principali de conſtitut.* Demum pro hanc opinione poſt prolixam diſputationem concludit Joann. Andr. *in dict. regula Cui licet a num.* 2. & idem tenet ſuccincte *in cap. Cum inferior*, *num.* 2. *de majorit. & obedient.*

In hoc opinionum conflictu Henric. Boich. *in eod. cap. Cum inferior num.* 9. credit ſecundam opinionem eſſe veriorem in foro judiciali, ſed in foro pœnitentiali primam eſſe tenendam, quia tutior, & ſecurior pro anima, argum. *cap. Juvenes*, *de ſponſalib. cum concordantib.* per eum allegatis. Similiter Marian. Soccin. *hic num.* 17. dicit in foro judiciali communiorem, & veriorem eſſe ſecundam opinionem, ſed in foro animæ ſibi magis placere primam per rationem Henric. Boich. Hoc tamen eſt optimum conſilium, ſed non præceptum, quia ubi in aliquo articulo utrinque ſunt opiniones, etiam in foro pœnitentiali licitum eſt ſequi opinionem veriorem, ſeu probabiliorem, licet contraria ſit tutior *cap. Placet.*, *in fine*, *de converſ. conjugat. & can. Nicena*, 21. *diſtinct.* & fuſius probavi in *cap. Ne innitaris*, *n.* 169. *& ſeqq. & num.* 246. *de Conſtitut.*

In ſecundo caſu, ideſt data ignorantia ſtatuti, ſubdi-
32 ſtingue; nam aut ſtatutum punit factum a jure communi damnatum, puta homicidium, furtum, ſacrilegium, & hujuſmodi: & tunc forenſis utcunque ignorans ligatur pœna ſtatuti, quia in facto generaliter damnato non poteſt allegari juſta ignorantia. Aut punit factum alias non
33 damnatum a jure, puta ſal vendere, extra civitatem vel provinciam frumentum aſportare, vel mercimonia deferre non ſolutis vectigalibus: & hoc caſu forenſis contraveniens pœna ſtatuti non ligatur. Ita notabiliter diſtinguit gloſſ. 2. *hic*, cum quo concordat Butr. *num.* 7. *verſ. Ideo ego pondero*, Anchar. Bart. & alii quos citat, & ſequitur Marian. Soccin. *num.* 36. Quod tamen procedit, ſi igno-
34 rantia ſit probabilis; ſecus vero ſi ſit craſſa, vel ſupina, ut notat gloſſ. *in cap.* 2. *in ver. Supina*, *de conſtitut. lib.* 6. velut ſi forenſis in loco ſtatuti traxerit tantam moram, ut veriſimiliter debeat eſſe informatus de illius pœna, vel ſi in partibus circumſtantibus id communiter ſtatutum reperiatur, juxta notata per Bartol. *in leg. Cunctos populos*, *C. de ſumm. Trinit. & fide Cathol.* & per Joan. Andr. *in d. cap.* 2. quos refert, & ſequitur Butr. *hic n.* 9.

35 Tu vero adverte, quia quoad ſecundam partem hujus diſtinctionis, ſcilicet ignorantes non ligari pœna ſtatuti punientis factum a jure alias non damnatum; conveniunt unanimiter omnes, prout hanc eſſe communem opinionem omnium Doctorum atteſtatur Marian. Socc. *hic n.* 49. Sed quoad primam partem, ſcilicet quando 36
ſtatutum punit factum alias damnatum, Joan. Andr. *hic n.* 5. *verſ. Imo dic. & in cap.* 2. *in gloſſ. Ordinaria*, *in verb. Ignorantes*, *de Conſtit. lib.* 6. contra gloſſ. noſtram tenet ignorantes non ligari, quia licet ſciant factum damnatum a jure, tamen ignorant novam pœnam a ſtatuto impoſitam. In hac varietate Butr. *hic n.* 9. *verſ. Si vero ignorat.* putat primam opinionem gloſſæ eſſe veram, & 37
Abb. *n.* 9. *verſ. Et hæc opinio videtur*, affirmat eam eſſe veriorem de rigore juris, opinionem vero Joan. Andr. eſſe æquiorem, & ſic reſidet Marian. Socc. qui luculenter diſputat hunc articulum in utramque partem, *a num.* 26. *uſque ad n.* 47. *& n.* 36. concludit ſibi placere primam opinionem gloſſæ, licet fateatur eſſe ſatis dubiam: & præcipue movetur, quia cum delinquens non ignoravit factum a jure damnatum, videtur conſenſiſſe in omni genere pœnæ, argum. *l.* 1. §. *Beſtias*, *ff. de poſtul. & in l. fin. ff. de crim. expil. hæred. cum ſimilib.* ut per eum.

Opinioni gloſſæ ego etiam adhæreo, tum per rationes Marian. Socc. quæ multum ſtringunt, tum quia eam ſequuntur fere omnes Doctores: & multos refert idem Marian. Socc. *ad n.* 36. Sed eam limito in pœna excom- 38
municationis, prout limitat Anton. de Butr. *hic n.* 9. *verſ. Sed quidquid ſit*, ubi ait ſe credere opinionem gloſſæ eſſe veram in aliis pœnis præterquam excommunicationis; & paulo infra rationem reddit, quia ſententia excom- 39
municationis regulariter non ligat niſi ex contemptu, ut *c. Sacro*, *infra eod. cum ſimilib.* ſed ille, qui ignorat, 40
non dicitur contemnere, ut inquit gloſſ. *notab. in l. Si ignorans*, *in verb. Contemnit*, *ff. Locati*; ergo nec ligari poteſt, cum in ignorantem non ſit dare contemptum: quod non contingit in aliis pœnis; & hoc idem probat text. noſter non violando literam, ſecundum eum.

In dubio autem, an delinquens præſumatur habere 41
ſcientiam, vel ignorantiam ſtatuti, bonus judex arbitrabitur ex conjecturis, puta ex mora, quam ibi traxit, modica, vel magna, ut tetigi ſupra *num.* 34. & in dubio ſtandum eſſet illius juramento, *cap. Si vero il ſecundo*, *ſupra eod.* ſecundum Hoſtien. *hic num.* 1. *verſ. Tu autem dicas*, Henrich. Boich. *num.* 15. *ver. Utrum quis præſumatur*, Cardin. *n.* 2. *prope fin. verſ. Dic ergo arbitrandum*, Abb. *n.* 10. & Marian. Soccin. *n.* 49. & 50. ubi plenius declarat, quando delinquens præſumatur ſcire, vel ignorare pœnam ſtatuti.

Secundum membrum principale eſt, quando ſtatutum 42
eſt particulare, & comprehendens certas perſonas duntaxat; & tunc refert; nam aut ſtatutum loquitur de non ſubditis, qui ſunt inferiores ipſi ſtatuentis, puta ſi Patriarcha habens Archiepiſcopos Suffraganeos ſic ſtatuat: Quicunque Archiepiſcoporum fecerit ante ſe Crucem ferri in provincia mea, ſit excommunicatus: & tunc Innocen. *hic poſt med. verſic. Si autem Patriarcha*, tenet ſtatutum valere, quia in ſubitos, & Archiepiſcopos ligari: & eum ſequitur Hoſtien. *num.* 3. argum. *cap. Quæ contra mores*, 8. *diſtinct.* & Anchar. *n.* 7. *verſ. Tertia eſt opinio*; aut ſtatutum loquitur de non ſubditis, 43
qui ſunt pares ipſi ſtatuenti, ut ſi Archiepiſcopus ſtatuat: Quicunque Archiepiſcoporum fecerit ante ſe Crucem ferri in provincia mea, ſit excommunicatus: & tunc ſunt opiniones. Innocentius *hic circa med. verſic. Unde ſi aliquis*, tenet ſtatutum non valere, quia non eſt generale, & quia non comprehendit ſubditos, cum nullus Archiepiſcopus habeat ſubditos Archiepiſcopos, contra quos non licet facere legem. Sed Hoſtien. *hic n.* 3. *verſic. Quod autem Archiepiſcopus*, tenet contrarium ideſt Archiepiſcopum ligari, & movetur per text. *in cap. Ex tuarum*, *in fin. de auth. & uſu pall.* Item quia ex opinione Innocentii ſequeretur, ut quis non poſſet facere ſtatutum contra peregrinos delinquentes in loco juriſdictionis ſuæ: quod eſt falſum. Similiter Abb. *hic n.* 7. *verſ. Articulus iſte*, quamvis fateatur hunc articulum eſſe dubium, tamen dicit poſſe teneri opinionem Hoſtien. quia cum ſtatutum habeat tractatum futurum, & ſic lex territorii feratur in tempus habile, videtur ſtatutum valere, cum dicat juriſdictionem in territorio ſuo: & ſequitur Marian. Socc. *n.* 27.

Ultimo quærunt hic DD. cum gl. 2. an ſtatutum, vel 44
ſententia duret ultra tempus ſtatuentis, vel ſententiam pro-

proferentis, & concludunt ſtatutum durare, quia cum
ſit lex quædam, perpetuo durat, niſi revocetur expreſ-
ſe. In ſententia vero diſtinguunt, ut hic per Abb. *n.* 12.
Hanc differentiam tetigi ſupra *n.* 28. *&* 29. Sed latius
proſequar in quæſt. ſequenti *in* 2. *part. a n.* 50. *uſque in*
finem.
45 Ex facto quæſitum eſt, an Capitulum ſede vacante
potuerit præcipere Sacriſtæ ſub pœna ſuſpenſionis, ne
aſportaret ſacram ſupellectilem extra Eccleſiam abſque
46 Capituli licentia; an vero hujuſmodi præceptum per in-
greſſum Epiſcopi expiraverit.
47 Prima pars quæſtionis eſt clara, quia in Capitulum
ſede vacante tranſit omnis juriſdictio, *cap.* 1. *&* c. *Cum*
olim, ubi omnes notant, *de major. & obedien. cum con-*
cord Ideoque etiam poteſtas ſuſpendendi, Bellamer. *con-*
cl. 244. Joan. Franciſc. Pavin. *de offic. & poteſt. Cap. Sede*
vacant. in 2. *p. princ. q.* 6. *in fin.*
Et eo magis hoc caſu, quia ſtatuit circa res ad cu-
ſtodiam ipſius Capituli pertinentes, ut notat Archid. &
Joan. Andr. *in c. Generalem*, *de elect. lib.* 6.
48 Quod procedit etiam conſtituto Vicario juxta for-
mam Concilii Tridentini *cap.* 16. *ſeſſ.* 24. quia Vicarius
exercet juriſdictionem nomine Capituli, & propterea
49 non abdicatur ab ipſo Capitulo juriſdictio; imo in Vi-
carium non tranſeunt, quæ requirunt ſpeciale manda-
tum, ut ſæpius reſpondit S. Congregatio Concilii.
50 Quoad ſecundam partem dubia eſt quæſtio, an licen-
tia, vel præceptum expiret per mortem concedentis,
vel percipientis, quam tractant DD. in Clemen. *fin. de*
elect. & communiter recipitur opinio negativa, quæ eſt
Cardin. ibi *in* 5. *q.* Sed quia res eſt controverſa, & mul-
ti aliter ſentiunt, ideo quod pertinet ad hanc quæſtio-
nem, videtur vera diſtinctio gloſſæ 2. hic; nam aut Ca-
51 pitulum ſede vacante procedit per modum ſtatuti; &
tunc etiam ſi ſtatutum imponat pœnam pro futuro deli-
cto, non expirat ſede plena. In hoc celebris eſt præalle-
gata quæſtio Frider. de Senis 16. *n.* 1. quæ incipit, *Capi-*
tulum Eccleſiæ Cathedralis, & dicit Pavin. *q.* 6. *primæ*
partis principalis, *n.* 4. *verſ. Et fateor*, ſe non reperiiſſe
aliquem famoſum Doctorem contrarium tenentem; &
in Epiſcopis eſt text. *in c. Clericos* 3. *q.* 4. & hic non eſt
52 caſus noſter, quia Capitulum non proceſſit ſtatuendo
generaliter. Aut Capitulum procedit per modum ſenten-
tentiæ, vel interdicit, qui eſt caſus noſter; & tunc præ
ceptum expirat per mortem præcipientis: ad hoc eſt tex.
53 expreſſus *in l. final. ff. de pœn.* Hæc diſtinctio in effectu
eſt gloſſæ magnæ hic, cujus hæc ſunt verba: (Quid ſi
moriatur, vel transferatur ad aliam Eccleſiam, qui tu-
lit illam ſententiam: nunquid tenet poſt mortem, vel
receſſum, ut qui contrafaciant, ſint excommunicati?)
videtur quod ſic, quia ſcripta Epiſcoporum anathema-
tizant etiam poſt mortem, & facere poſſunt Decretum;
ita ut qui contrafaciat, puniatur, 3. *q.* 4. *nullus*, *&c.*
Argum. contra: Dicit lex, quod interdictum non du-
rat ultra juriſdictionem interdicentis, *leg. ult. ff. de pœn.*
Dici poteſt, quod interdictum, ſive ſententia excommu-
nicationis ſimpliciter lata non durat ultra tempus pro-
ferentis, niſi ſucceſſor eam confirmet, & ratam ha-
beat; ſed cum diffiniendo ſtatutum, ſeu Decretum ali-
quod facit, ligat etiam poſt receſſum, quia ſtatuta hu-
juſmodi perpetua ſunt, *de offic. deleg. cap. ult.* niſi ex-
preſſim per ſucceſſorem revocentur; ſequitur Anton. de
Butr. *hic n.* 10. ubi ait: Dic quod ſtatuta, quæ ut edi-
cta dependentiam non habent perpendiculariter ſuper po-
tentia ſtatuentis, & ſic ipſam non aſſumit pro cauſa per-
manendi, ſed producendi, ex eo quod prodita a ſe vires
ſumunt, durant, & non extinguuntur extinctione juriſ-
dictionis: ſententia vero, quæ perpendiculariter habuit
ſuum effectum, & vim promovendi a pronunciatione,
& ab ejus poteſtate perpendiculariter dependet prout ſen-
tentia eſt in fieri quia nondum ex contraventione la-
queum injecit, extinguitur, hæc Butr. Item Anchar. *n.*
9.) Tu dic quod quædam emanant per viam ſtatuti, &
tunc mortuo, vel tranſlato ſtatuente, vel aliter ejus ju-
riſdictione finita ligabitur, qui poſtea contrafecit, *cap.* 54
ult. de offic. Leg. Quædam emanant per viam ſententiæ;
& tunc aut ſententia fuit pure lata, & perpetuo ligat:
ſi vero ſententia non fertur pura, ſed ſub conditione;
& tunc ſi exiſtat conditio poſt mortem judicantis, vel
extinctam juriſdictionem, & non ligat: & pro tanto di-
cit Innocent. *in c. Pro illorum*, *de præbend.* quod ſi Dele- 55
gatus profert excommunicationis ſententiam generalem
in contradictores, & rebelles, non erit illa perpetua,
ſed expirat mortuo, vel revocatio delegata: & idem di-
cit Joan. Andr. *ne ſede vacant. cap.* 1. *lib.* 6. in Ordinario
mortuo vel tranſlato, quod ejus ſententia conditionalis
non ligabit contrafacientem ſede vacante, vel in tempus
ſucceſſoris. (Item Abb. *hic n.* 12. dicens:) Nunquid ſta- 56
tutum, ſeu ſententia durat ultra tempus diſponentis?
Conclude, quod ſtatutum cum ſit lex quædam, perpe-
tuo durat, niſi revocetur expreſſe; unde dicit Frideric.
quod ſi Capitulum ſede vacante fecit ſtatutum, durat
etiam creato Epiſcopo, niſi expreſſe revocetur per Epi-
ſcopum. In ſententia dic concludendo notabiliter, quod
aut ſententia injecit vinculum temporis proferentis; aut
non. Primo caſu durat ultra tempus proferentis; exem- 57
plum in excommunicatione: unde excommunicatus per
Epiſcopum remanet excommunicatus poſt mortem Epi-
ſcopi, *capit. Paſtoralis*, §. 1. *de offic. Ordin.* Sed reſpe-
ctu proceſſus, vel effectus procedendi in futurum, ſen- 58
tentia tollitur per remotionem judicis, qui ſententiam
tulit, (& idem Abb. *in cap. Cum ad hoc de Cleric. non*
reſiden. ſub n. 9. Idem eſt in qualibet alia ſententia lata 59
generaliter ſub conditione, quæ expirat per mortem pro-
ferentis, ex quo non habuit in vita effectum conſumma-
tum. Ad idem poteſt adduci textus *in l. fin. ff. de pœn.* 60
ubi diſponitur, ut ſi aliquis magiſtratus interdicit alicui
ob novum delictum, ne exerceat certam artem, tol-
litur hoc interdictum, ſeu prohibitio ipſo facto finito
magiſtratu illius. Item Frideric. *dict. quæſt.* 16. *numer.* 6.
poſteaquam concluſit Capitulum poſſe facere ſtatuta pœ-
nalia duratura etiam in tempus Epiſcopi.) Non obſtat,
inquit, *ff. de pœnit. l. ultim. cum ſimilib.* cum ibi notat.
nam illud locum habet, cum inter loquendo, vel ſine
cognitione alicui interdictum eſt uti arte ſua; ſecus ſi
diffiniendo, vel legem condendo, quod cum magna ſo-
lemnitate fit.
Contrarium cenſuit Joan. de Deo in hac quæſt. Si E- 61
piſcopus excommunicavit Clericum, qui in proprio fun-
do ædificavit Eccleſiam, ſi Eccleſiam illam in aliquos
Religioſos ſine ſuo conſenſu transferret, quam eo mor-
tuo, & ſede vacante Religioſo loco univit: Clericus eſt
excommunicatus, quia ſententia juſta a ſuo judice la-
ta, nec fuit appellatum, licet lata ſub conditione, *cap.*
Romana, §. *caveant*, *de appell. lib.* 6.
Veruntamen ejus opinio reprobatur ab Ægidio de Sou-
ſa, ut per Pavin. *de off. & poteſt. cap ſed. vacan. q.* 6. 1.
part. princ. n. 10.
Confirmatur prædicta in caſu præſenti, quia Capitu-
lum prohibuit aſportationem ſine ſua licentia: ſed hanc
licentiam non poteſt Capitulum concedere aſſumpto E-
piſcopo; ergo ejus mens fuit ligare tantum per tempus,
quo ad eum pertinebat licentiam concedere; & ſic aſ-
ſumpto Epiſcopo interdictum non ligat ex defectu volun-
tatis interdicentis, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra
n. 8. *&* 12.

DE

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Clemens III.

C A P U T XXIII.

PErpendimus ex literis tuis, quod quidam Sacerdos pro eo, quod ſe filium regis falſo nominare præſumpſit, & armis acceptis ſeditionem fecit & guerram, a B. comite juſſus eſt fuſtigari: qui poſtea ejus mandato traditus patibulo expiravit: & infra Fraternitati tuæ duximus reſpondendum, quod ſi memoratus Sacerdos tali modo exceſſit, & non propulſando, ſed inferendo injuriam fuit occiſus: non videtur nobis, quod interfectores ejus propter hoc ad obtinendam abſolutionem Apoſtolicam Sedem adire cogantur, Tu vero, qui merita perſonarum bene noſti, pœnitentiam eis competentem injungas,

S U M M A R I U M.

1 *EXcommunicati ob violentam manuum injectionem in Clericum non tenentur in multis caſibus adire Sedem Apoſtolicam.*

2 *Clericus dimiſſo habitu ſe enormitatibus ingerens perdit privilegium Canonis, & n. 13.*
Sed non privilegium fori, n. 4. 5. 8. & 17.
Et quid poſt Concilium Tridentinum, n. 15.

3 *Percutiens ſeu interficiens Clericum, qui dimiſſo habitu ſævis enormitatibus ſe immiſcuit, non eſt excommunicatus, & n. 13.*

4 *Clericus, qui dimiſſo habitu ingreditur bellum, vel aggreſſiones, captus, debet reſtitui Eccleſiaſtico judici.*

5 *Clericus, qui dimiſſo habitu, & tonſura commiſcet ſe enormitatibus, poteſt puniri per judicem ſecularem, licet non fuerit ter monitus, ſecundum unam opinionem.*

7 *Saltem ſi in enormitatibus diu perſeveravit, ſecundum aliam opinionem.*

8 *Contrarium.*

9 *Privilegium Canonis quo jure interdictum fuerit, facilius perditur, quam privilegium fori, ibid.*
Et quid poſt Concilium Tridentinum, n. 16.

10 *Extenſio de caſu ad caſum fieri non debet, etiam ex majoritate rationis, ubicunque poteſtas conceditur laicis ſuper juribus, & perſonis Eccleſiaſticis.*

11 *De privilegio Clericali ſecundum Canones eſt judicandum, nec ſuper his ſtandum eſt legibus, ſtatutis, vel conſuetudinibus Laicorum.*

12 *Clerici, qui dimiſſo habitu, & tonſura ingerunt ſe enormitatibus, an, & quando perdant privilegium Clericale, & n. ſeqq. uſque in finem.*

13 *Quid de privilegio Canonis.*
Et quid de privilegio fori, n. 15. & 16.

14 *Clerici habitum Clericalem dimittentes ex vanitate, vel negligentia, non perdunt privilegium Canonis ante trinam monitionem; ſecus ſi ex iniquitate, vel malitia.*

1 P*Erpendimus.* Difficilis eſt hæc Decretalis quoad caſus poſitionem; ſed difficillima, & maxime intricata in materia quoad conciliationem, & extricationem jurium, quæ illi contradicere videntur, ut inquit Cardinalis Zabarella in ſua ſolemni repetitione in principio.

Ad faciliorem intelligentiam præmitte Canonem, *Si quis ſuadente*, 17. *quæſt.* 4. continere duas regulas. Prima eſt, quod injiciens manus violentas in Clericum, excommunicatus eſt. Secunda, quod pro abſolutione obtinenda tenetur Sedem Apoſtolicam adire; & quamvis hæ duæ regulæ ita ſe habeant ad invicem, ut non veniat in conſequentiam alterius: hoc tamen non eſt perpetuum, quia multi excipiuntur caſus, in quibus percuſſores Clericorum ſunt excommunicati, & tamen non ſunt mittendi ad Curiam pro abſolutione, *ut cap. Mulieres, cap. De cetero, ſupra eod. & c. Cum illorum, cap. Quamvis*, ubi complures caſus exprimuntur, *& c. ult. infra eod.* unde non ſequitur per neceſſe: Percutiens Clericum eſt excommunicatus; ergo eſt cogendus adire Sedem Apoſtolicam. Sicut non ſequitur: Non eſt cogendus adire Sedem Apoſtolicam; ergo excommunicatus non eſt, cum multi incidant in hujuſmodi excommunicationem, qui tamen ad Curiam non ſint mittendi, ut in præcitatis juribus, & in aliis concordantibus.

Hoc præmiſſo, cum in hoc cap. dicatur interfectores iſtius Sacerdotis non eſſe cogendos ire ad Curiam pro abſolutione: hic emerſerunt duo principales intellectus ad hanc Decretalem. Primus eſt, quod iſte Sacerdos gaudebat privilegio Clericali, & ideo illius interfectores inciderent in excommunicationem, quæ eſt prima regula prædicti Canonis, *Si quis ſuadente*; ſed tamen in odium dicti Sacerdotis, cui dimiſſo habitu ſeditionem fecerat, relevabantur ab onere adeundi Sedem Apoſtolicam, quæ eſt ſecunda regula ejuſdem Canonis; & juxta hanc lecturam Cardinalis, & Marian. Socc. ſummant ſic: Percutiens Clericum, qui habitu Clericali dimiſſo ſævis enormitatibus ſe immiſcuit, pro abſolutione ab excommunicatione, quam incurrit, non eſt ad Sedem Apoſtolicam mittendus. Hoc dicit, & ſecundum hunc intellectum, quem Jo. Andr. *hic n.* 3. dicit eſſe ſatis amicum literæ, Abbas Antiquus ſic ponebat caſum: Non eſt mittendus ad Curiam interfector Clerici in ſeditione occiſi; & Abbas Siculus: Percutiens, vel interficiens Clericum ſe dimiſſo habitu Clericali ſævis enormitatibus immiſcentem, non tenetur ire pro abſolutione ad Sedem Apoſtolicam: licet iſti caſus utriuſque Abbatis ſint generales ad utranque lecturam, ut mox patebit.

Secundus intellectus eſt, quod iſte Sacerdos non gaudebat privilegio Clericali, & illius interfectores propterea non tenebantur ire ad Curiam pro abſolutione, quia non erant excommunicati: & ſecundum hanc lecturam Decretalis communiter ſic ſummatur: Clericus dimiſſo habitu ſe enormitatibus ingerens perdit privilegium Clericale, ſcilicet Canonis. Hoc dicit Jo. Andr. Butr. Card. Anch. & Felin. vel aliter ſecundum Marian. Soccin. 2

Percutiens, ſeu interficiens Clericum, qui dimiſſo habitu ſævis enormitatibus ſe immiſcuit, non eſt excommunicatus. Loquitur ergo hæc Decretalis de privilegio Canonis, & ſic facit ad titulum; non autem de privilegio fori, quod non amittit Clericus, qui dimiſſo habitu, & tonſura ſe immiſcet enormitatibus ante trinam monitionem, *ut capit. Contingit*, *il ſecondo*, & ibi dixi *numer. 6. & numer. 9. infra eod.* & hunc intellectum amplectitur hic Jo. Andr. *numer* 5. dicens: Si Clericus ſumptis armis, & dimiſſo habitu ingreditur bellum, vel aggreſſiones, quoad illos, qui tunc eum percutiunt, perdit privilegium, ſed non quoad forum; unde tunc captus debet reſtitui Eccleſiaſtico judici: & eundem intellectum dicit eſſe veriorem, & magis communem Alexan. *in conſ. 8. Videtur ſuper primo numer. 3. lib. 1.* & ſecundum hoc conſ. Alex. millies, imo ſemper fuiſſe judicatum per Curiam, & Conſilia Neapolitana, atteſtatur Grammaticus *ſuper Conſtitutionibus Regni fol. 29. col. 1. v. Decimo uſque.* 3 4 5

Non diffiteor tamen multos intelligere hoc c. etiam in privilegio fori, adeo ut Clericus, qui dimiſſo habitu, & tonſura immiſcuit ſe enormitatibus, puniendus ſit per judicem ſecularem, etiamſi non fuerit ter monitus a Prælato ſuo; & hanc opinionem tanquam magis communem pluries ſervatam fuiſſe atteſtantur Boer. *dec. 69. n. 16. & ſeq.* 6

& Gui-

& Guillelm. de Benedict. *in 2. par. repet. c. Raynutius*, *fol.*
81. *n.* 149. *& ſeq.* ſecundum quam etiam deciſum fuit per
Parlamentum Tholoſanum teſte Guido Pap. *dec.* 138. *In
Camera Concilii*, quos refert, & ſequitur Julius Clarus *in
practica crimin.* §. *fin. q.* 36. *v. Quæro modo*, concludes ſe-
cundum magis communes deciſiones, & conſuetudine
approbatas: Clericum ſive in ſacris, ſive in minoribus
conſtitutum, qui dimiſſo habitu Clericali aliquod enor-
me delictum committit, etiam nulla monitione præce-
dente amittere privilegium fori, & poſſe a judice laico
puniri; & putat ab hac opinione non eſſe conſulendo,
aut judicando recedendum.

7 Alii vero eandem opinionem ſequuntur in eo tantum
caſu, in quo tales Clerici in enormitatibus diu perſeve-
rant, & deprehenduntur in illis; ita Hoſt. *hic ante n.* 1. *in
v. Non populſando*, ubi ait ſpeciale eſſe in illis Clericis,
qui non ex vanitate: vel negligentia, ſed ex iniquitate,
& malitia habitum Clericalem dimittunt, & contra
Deum, & juſtitiam, & honeſtatem cleri, inverecunde
tyrannidi, & enormitati ſcelerum ſe immiſcent, & de-
prehenduntur, ut ipſo facto privilegium abjiciant Cleri-
cale, ut hic, *& in c. Cum non ab homine*, §. *In articulo*,
ſupra eodem, *& in c.* 2. *Ne Cler. vel Monach.* & hanc opi-
nionem tanquam magis communem obſervari; & ſuo
tempore obſervatam fuiſſe affirmat Stephanus Aufret. *in
tract. de poteſt ſecular. ſuper Eccl. & perſon. Eccleſiaſt. in* 1.
reg. n. 27. *tom.* 14. *Tractatum fol.* 392. quem refert Covar.
pract. q. 32. *poſt n.* 2. *v. Tertio hic erit*, ſubdens ſe crede-
re eam moribus receptam in Clericis primæ Tonſuræ:
ſed & Caſſan. *ſuper. Conſuetud. Burgund. fol.* 50. *n.* 55. ait
ſe vidiſſe hanc opinionem communiter ſervari.

8 Sed certe hæc opinio non probatur in hoc cap. quia
loquitur de privilegio Canonis, ſecundum magis com-
munem intellectum, cui multum applaudit litera, dum
dicit interfectores dicti Sacerdotis non eſſe cogendos A-
poſtolicam Sedem adire pro abſolutione obtinenda; quæ
verba videntur magis congruere excommunicationis,
quæ incurritur ex d. Canone *Si quis ſuadente*, quam il-
li quæ incurritur propter violatum privilegium fori, per
c. fin. de immunit. Eccleſ. lib. 6. Nec refragatur, quod iſte
Comes violaverit etiam fori privilegium, ex quo de ipſius
mandato Sacerdos fuit fuſtigatus, & patibulo traditus,
& tamen tenendo ſecundam lecturam non incidit in ex-
communicationem; nam reſpondetur Comitem hæc man-
daſſe uti perſonam privatam; & ita communiter intelli-
gitur hoc capitulum, ut inquit Cardin. *hic n.* 5. *in prima
oppoſit. & n.* 8. *in* 3. *oppoſit.* Nec repugnant verba illa tex-
tus: *A. B. Comite juſſus eſt fuſtigari, qui poſtea de ejus
mandato traditus patibulo expiravit*, quia poſſunt con-
gruere etiam privato, quicquid contra ſenſerit Alex. de
Nævo: & ideo textus hos appellat interfectores, quod
verbum proprie convenit privatis perſonis, & interfe-
ctores vocat non ſolum eos, qui Presbyterum duxerunt
ad patibulum, ſed etiam Comitem, qui hæc fieri man-
davit, ut inquit Hoſt. *hic ante n.* 1. *in verb. Interfectores*;
unde Comes non fuit excommunicatus ut violator privi-
legii Canonis, quia hoc privilegium Sacerdos amiſerat
dimittendo habitum, & ſævis ſe immiſcendo.

9 Ratio autem, cur facilius amittatur privilegium Ca-
nonis, quam fori, eſt, quia privilegium Canonis eſt in-
ductum ex conſuetudine Eccleſiæ, nempe ex Decreto In-
nocentii II. edito in Concilio Lateranen. II. *cap.* 15. licet
aliud videatur innuere Concilium Triburienſe *cap.* 20. ut
dixi in *c. Cum contingat*, *num.* 81: *de ætat. & qualit.* At
privilegium fori eſt de jure Divino, *c. Si Imperator*, 96.
diſt. & Conſtitutiones eximentes Clericos a ſeculari po-
teſtate non continent jus novum, ſed ſunt juris Divini
declarationes, ut ubi ait gloſſ. *penult.* & nos fuſe proba-
vimus *in capit. Eccleſia Sanctæ Mariæ*, *num.* 10. *de Con-
ſtitut.*

Non obſtat *cap. Cum non ab homine*, §. *In articulo ſu-
pra eadem*, *& cap.* 1. *de Apoſtat.* quia loquuntur expreſſe
de privilegio Canonis, nec debent extendi ad privilegium
fori, quod difficilius perditur, ut prædiximus.

Item non obſtat *cap. Ex parte il terzo*, *de privil.* quia
ibi non conſtabat eos, qui habitum Clericorum in frau-
dem reaſſumpſerunt, vere eſſe Clericos, licet pro talibus
reputarentur, ut ibi notat gloſ. *final.* & dixi *in cap. Con-
tingit*, *il ſecondo*, *n.* 12. *infra eodem*, poſt Alex. *conſ.* 8.
n. 3. *lib.* 1.

Non etiam obſtat *c.* 2. *Ne Cler. vel Monach.* ubi Cle-
ricis in fraudem deprehenſis non ſubvenitur ab Eccleſia;
nam reſpondetur dupliciter, ut ibi in gloſſ. ultim.

Ruſus non obſtat *cap.* 1. *de vita*, *& honeſt. Cler. lib.* 10
6. quia loquitur de Clericis joculatoribus, & hiſtrioni-
bus, qui artem illam ignominioſam per annum exercent,
& cum ſit pœnale, & exorbitans, non debet extendi ad
alios caſus, etiam ex majoritate rationis, ut eſt text.
notabilis *in l. Sciendum*, *ff. ad l. Pompejam*, *de parricid.*
quem ad hoc ponderat Aretin. *in cap. Cum non ab homine
n.* 60. *&* 61. *ſupra de judiciis*. Præterea ubicunque pote-
ſtas concedatur laicis ſuper juribus, & perſonis Eccleſia-
ſticis, etiam ex majoritate rationis extenſio fieri non
debet, *ut in c. Tua*, *il primo*, *ſupra de decimis*, *juncto c.
Cum in tua*, *eodem tit.* ſecundum Aretin. *ubi ſupra*.

Demum non obſtat contraria conſuetudo, quæ viget 11
in aliquibus tribunalibus, ut dicunt DD. ſupracitati *n.*
6. *&* 7. nam ut reſpondet Guilicl. de Monte Laud. &
poſt eum Steph. Aufret. *in repet. Clem.* 1. *n.* 64. *&* 65. *de
off. Ordinar. tom.* 6. *repeten. fol.* 41. de privilegio Clericali
ſecundum Canones eſt judicandum, nec ſuper his ſtan-
dum eſt legibus, ſtatutis, vel conſuetudinis laicorum,
ſolus enim Papa generalia Cleri, & Clericorum privile-
gia poteſt interpretari, ampliare, vel declarare, & ex
cauſa reſtringere, ut patet in *c. Altercationis*, *de bigamis
lib.* 6. & cum non reperiantur limitata in hoc ſpeciali ca-
ſu niſi quoad privilegium Canonis, in aliis ſtandum erit
eorum exemptioni a poteſtate laicali, argum. *leg. Sanci-
mus. C. de teſtament. & l. Præcipimus*, *in fin. C. de appel-
lat. cum ſimilibus*.

Ceterum in hac materia ut plane intelligas quid cer- 12
to ſit tenendum, cum quæritur, an Clerici, qui depoſi-
to habitu, & tonſura immiſcent ſe enormitatibus, per-
dant privilegium Clericale, diſtingue latius: aut tales
Clerici fuerunt ter moniti a Prælato ſuo, aut non: ſi
fuerunt ter moniti, perdunt eo ipſo privilegium Clerica-
le, ut de privilegio fori eſt text. *in c. Contingit*, *il ſecon-
do*, *infra*, *eodem*, de privilegio Canonis *in c. In audien-
tia*, *inf. eod. tit.* & de privilegio exemptionis ab oneri-
bus laicalibus *in c. ultim. de vit. & honeſt. Cleric.* & Cle-
ment. 1. *eodem tit.* & in hoc primo membro concordant
omnes: Si vero non fuerunt ter moniti, tunc ſubdiſtin- 13
gue; nam aut quæris de privilegio Canonis, aut de pri-
vilegio fori: ſi de privilegio Canonis, dic hujuſmodi
Clericos ſive in minoribus, ſive in ſacris Ordinibus con-
ſtitutos perdere hoc privilegium eo ipſo, ut eſt caſus ex-
preſſus *in d. cap. Cum non ab homine*, §. *In articulo*, *ſu-
pra eodem*, ibi: *Occiſores Clericorum*, *aut Presbyterorum*,
qui contempto Clericali habitu tyrannidi, *& enormitati
ſe inverecunde immiſcent*, *in odium Clericalis exceſſus*, *&
terrorem*, *atque correctionem ſimilium*, *Canone lata ſenten-
tia minime coercentur*. Idem probatur in hoc textu in-
telligendo eum de privilegio Canonis, prout communi-
ter a DD. intelligitur. Nec obſtant jura, quæ dicunt 14
Clericum non perdere privilegium Canonis per dimiſ-
ſionem habitus, & tonſuræ ante trinam monitionem,
ut *capit. In audientia*, *& capit. Contingit*, *il ſeconde*, *in-
fra eodem*. Quoniam hæc jura loquuntur de Clericis,
qui ex vanitate, vel negligentia dimittunt habitum, non
autem in illis, qui eum dimittunt ex iniquitate, & ma-
litia, ut in caſu hujus Decretalis ſecundum Hoſtien. *hic
ante numer.* 1. *in verſic. Non populſando*: & eſt gloſſ. *no-
tabil. in dict. capit. Cum non ab homine*, *ut verb. Minime
coercentur*, *ſupra eodem*. Si vero quæris de privilegio 15
fori: tunc refert, an agatur de Clericis minorum Ordi-
num, an vero de Cleris in ſacris. Si de Clericis mino-
rum Ordinum, ceſſat omnis difficultas, quia ex jure
noviſſimo Concilii Trident. *capit.* 6. *ſeſſ.* 23. nullus prima
tonſura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus
conſtitutus gaudet privilegio fori, niſi beneficium Ec-
cleſiaſticum habeat, aut habitum, & tonſuram defe-
rens alicui Eccleſiæ inſerviat, vel in Seminario Clerico-
rum, aut in aliqua ſchola, vel Univerſitate de licentia
Epiſcopi verſetur: Neque ad hoc requiritur, ut præce-
dat aliqua admonitio, ſed eo ipſo quod caret aliquo ex
prædictis requiſitis, perdit privilegium fori, ut ex ſen-
tentia Sacræ Congregationis dixi *in capit. Si quis*, *num.*
21. *de foro competent.* Quare minores Clerici hodie or- 16
dine inverſo difficilius perdunt privilegium Canonis,
quam fori; nam illud non perdunt per ſolam dimiſſio-
nem habitus, & tonſuræ, niſi vel præceſſerit trina
monitio, ut in *dict. cap. Contingit*, *il ſecondo*, *infra eo-
dem*,

dem, vel ſævis enormitatibus ſe immiſcuerint, ut *hic*, & in *d. cap. Cum non ab homine*, §. *in articulo*, *ſupra eadem*. At privilegium fori perdunt per ſolam dimiſſionem habitus, vel tonſuræ, vel ſervitii Eccleſiæ, licet non fuerint tertio moniti, nec ſe immiſcuerint enormitatibus, ut *in d. c. 6.* de cujus materia vide quod plene ſcripſi in *d. c. Si quis*, *a n. 19. uſque ad n. 72. de foro compet.* vero agitur de Clericis in Sacris, tunc ſunt opiniones; ſed verior, & communior ſententia eſt eos non perdere privilegium fori, ut oſtenſum eſt ſupra *a n. 4. uſque ad n. 12.* & hoc ſervat Curia, ut dixi in *c. Cum non ab homine*, *n. 106. ſupra de judiciis*.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Clemens III.

CAPUT XXV.

IN audientia noſtra talis fuit ex parte tua propoſita conſultatio, utrum Clerici, qui arma militaria, relicto habitu Clericali, geſtare nullatenus erubeſcunt: ſi eis fuerit injuria corpora lis illata, vel ſe a captione redemerint, illa Clericorum debeant immunitate gaudere, qua pro temeraria manuum injectione facta in Clericum, excommunicatus quis ipſo juro notatur? Ad hæc tibi breviter reſpondemus, quod cum fruſtra Eccleſiæ imploret auxilium, qui committit in ipſam, & lex ſecularium Principum huic reſponſo ſatis efficax afferat argumentum, qua manifeſte cautum habetur, matronam, cujus pudicitia attentata fuerit, non poſſe injuriarum agere, ſi in veſte meretricali fuerit deprehenſa: hujuſmodi Clerici ſi a Prælatis ſuis tertio commoniti, militaria noluerint arma deponere, de privilegio Clericorum ſubſidium aliquod habere non debent.

S U M M A R I U M.

1 *CLericus ut laicus incedens tertio monitus non reſipiſcens perdit privilegium Clericale.*

2 *Clericus, qui depoſito habitu arma militaria geſtat, non perdit privilegium Clericale ante trinam monitionem, niſi etiam ſævis enormitatibus ſe immiſceat.*

3 *Talis quis eſſe præſumitur, in quali habitu reperitur.*

4 *Matrona pudicitiam attentans in habitu meretricali deprehenſa, non tenetur de injuria.*

1 IN *audientia*. Clericus qui a Prælato ſuo tertio monitus arma militaria non deponit, perdit privilegium Clericale. Hoc dicit ſecundum Joann. Andr. cum quo Butr. Card. & ceteri concordant: vel generalius ſecundum Abb. Clericus ut laicus incedens, tertio monitus non reſipiſcens, perdit privilegium Clericale. Hoc dicit, & loquitur ſpecifice de privilegio Canonis. Idem tamen juris eſt in privilegio fori *cap. Contingit*, *il ſecondo infra eod.* & in privilegio immunitatis ob oneribus laicalibus, ut in *cap. ult. ſupra*, *de vit. & honeſt. Clericor.* & in Clem. *1. eod. tit.*

2 Nota primo ibi, *Qui arma militaria relicto habitu Clericali geſtare nullatenus erubeſcunt*, Clericos non amittere privilegium Clericale ex eo, quod in habitu laicali arma militaria geſtant, niſi ter moniti non deſiſtant; & ita hic eſt caſus apertus ſecundum omnes. Sed tu hoc limita, niſi ſimul arma militaria aſſumant, & enormitatibus ſe immiſceant, quia tunc cum aſſumant actum omnino contrarium ordini Clericali, ſtatim perdunt privilegium ſine ulla admonitione, ut hic a contrario ſentit gloſſa Bernardi poſt caſum, & firmat Innoc. *in cap. 1. n. 3. verſ. Sed alii contradicunt*, *de Apoſtat.* & Alex. *conſ. 8. Videtur ſuper primo*, *n. 3. lib. 1.* Alias declarationes ad regulam hujus Decretalis poſui in *d. cap. Contingit*, *il ſecondo infra eod.* ubi plene videas a *n. 6. uſque ad n. 25.* & ad jura, quæ videntur oppoſitum innuere, *il terzo de privileg.* reſpondi in prædicta Decretali *Contingit*, *n. 12. 13.*

Secundo nota ibi: *Si in veſte*, quod talis quis eſſe 3
præſumitur, in quali habitu reperitur, ad hoc *c. Si judex laicus*, *de ſent. excomm. lib. 6.* ibi: *Juſtum eſt enim, ut ipſe talis, quem geſtat ex habitu, quouſque appareat aliud præſumatur qualis is eſſe, cujus fert habitum*, comprobatur *cap. Ut Apoſtolica*, *de privileg. eodem lib. capit. Si vero*, *ſupra eodem*, & *l. Item apud*, §. *Si quis virgines*, *ff. de ritu nupt.* ubi eſt caſus ſecundum Bart. *in ſumm.*
text. Quo fit, ut ſi quis attentaverit pudicitiam matro- 4
næ in veſte meretricali deprehenſæ, de injuria non teneatur, ut hic in litera, & in *d.* §. *Si quis virgines*; non enim injuriatur Matrimonio, qui ipſum ignoravit, *l. Si ea*, *C. de adult.* ut *hic in gl. in verſ. injuriarum*, ubi habes alia ſimilia. An autem percutiens laicum credens percutere Clericum incidat in Canonem, conclude, ut in eadem gloſ. quæ communiter tenetur: & quid ſi credidit percutere Titium laicum, & in perſona errans percuſſit Martinum Clericum, vide gloſſ. *in cap. Si vero*, *in ver. Ignoraverit*, & ibi Doctores, *ſupra eod.* & quod plene ſcripſi *in cap. Ad audientiam*, *ſupra de homicid. in quæſt.* an mandans committi homicidium in perſonam unius, ſi ſequatur in perſonam alterius, irregularis ſit ex homicidio voluntario, *a n. 35. uſque ad n. 72.*

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Innocentius III. Archiepiſcopo, Decano, & Præcentori Lugdunen.

C A P U T XXVII.

CUm pro cauſa, quæ inter G. & F. Cabilonen. Eccleſiæ Archidiaconus vertebatur, eis conceſſerimus auditorem: procuraror G. allegavit, quod cum F. Archidiaconus in ſuccentorem in communi dormitorio manus injeciſſet temere violentas, & eum traxiſſet verberando per clauſtrum: ut Frater Archiepiſcopo eum, ob violentam manuum injectionem, & violationem immunitatis Eccleſiæ, feciſti excommunicatum publice nunciari: & infra. Diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit dictum F. Archidiaconum ob duplicem cauſam excommunicarum fuiſſe, & expreſſiſſet tantum alteram in literis, quas ſuper abſolutione ſua impetravit, ipſum tanquam excommunicatum ſatisfacere Eccleſiæ ſuæ pro altera, monitione præmiſſa, cogatis.

S U M M A R I U M.

1 *EXcommunicatus ex pluribus cauſis, ſi in abſolutione omnes non expreſſit, non habetur pro abſoluto.*

2 *Excommunicatione una, vel pluribus ligatus, & ex pluribus cauſis, an poſſit abſolvi unica abſolutione.*

3 *Clauſtrum Eccleſiæ violans dicitur violare immunitatem ipſius Eccleſiæ.*

4 *Immunitatis privilegium non reſtringitur ad portas, vel parietes Eccleſiæ tantum; ſed extenditur circunquaque per 40. vel 30. paſſus.*

5 *Abſolutio a cenſuris ob violatam immunitatem Eccleſiaſticam in terminis Bullæ Gregorii XIV. an ſit Sedi Apoſtolicæ reſervata, & numer. ſeqq. uſque in fin.*

6 *Immunitatem Eccleſiæ violantes inde extrahendo perſonas, vel res, de jure veteri non erant excommunicati, ſed excommunicandi.*

7 *Incendiarii, & effractores Eccleſiarum incidunt in excomminicationem Sedi Apoſtolicæ reſervatam.*

8 *Immunitatem Eccleſiæ violans in clauſtro laicum verberando, an ſit excommunicatus, & n. ſeqq.*

9 *Denunciatio non addit vinculum.*

10 *Violentia corporum major eſt, quam rerum.*

11 *Caſus violationis immunitatis Eccleſiæ a DD. qui ſcripſerunt ante Paulum II. recenſentur inter caſus Epiſcopales ex conſuetudine, & n. 34.*

12 *Violantes libertatem Eccleſiæ in terminis Bullæ Cœnæ non incidunt in excommunicationem Papæ reſervatam, niſi id fecerint per viam ſtatuti, vel conſuetudinis, & n. 14. & 34.*

13 *Opinio Epiſcopi Montis Marani ſentientis abſolutionem in terminis Bullæ Gregorii XIV. non eſſe reſervatam, expenditur.*

15 *Refellitur, & n. ſeqq. uſque in fin.*

16 *Libertatis Eccleſiaſticæ offenſa eſt caſus Papæ reſervatus in extravag. Pauli II & Sixti IV.*

17 *Juramentum præſtari non poteſt per relationem ad ſcripturam juratam.*

18 *Pro forma exigit ſpecificam mentionem, & formalitatem verborum.*

Præſtari debet corporaliter, & requirit pro forma tactum ſcripturarum, n. 20.

Sub dictione, & cetera, *non includitur, n. 22.*

Nec ſub obligatione Camerali, n. 23.

19 *Relativa diſpoſitio non ſufficit in iis, quæ ſunt formalia, ut in guarentigia.*

21 *Forma impleri debet in ſpecie, & non per æquipollens.*

24 *Caſuum reſervatio non requirit formalitatem verborum, & poteſt fieri per relationem ad aliud, & n. ſeqq.*

25 *Conſtitutio nova per relationem ad jus commune perinde operatur, ac ſi jus commune eſſet in ea inſertum.*

26 *Relatum vere, & proprie dicitur eſſe in referente. Fagnan. in V. Lib. Decretal.*

Imo dicitur pars referentis, numer. 30.

27 *Juramentum eſt vinculum perſonale, nec tranſit in ſucceſſorem.*

28 *Reſervatio afficit etiam ſucceſſorem, ſi fiat per modum legis, ſeu ſtatuti.*

29 *Expreſſio per relationem ad aliud ſufficit etiam in his, quæ ſpecificam mentionem requirunt.*

31 *Reſervatio abſolutionis poteſt dici pœna.*

32 *Immunitas, & libertas Eccleſiaſtica an, & in quo differant.*

33 *Immunitas Eccleſiæ quid ſit.*

35 *Extravagans*, Inter cunctas, de privilegiis, *quæ violationem immunitatis Eccleſiaſticæ ponit inter caſus reſervatos ex conſuetudine, fuit revocata in Concilio Viennenſi.*

36 *Abſolutio a cenſuris ob violatam immunitatem in terminis Bullæ Gregorianæ recenſetur inter caſus Papale in Decretis Clementis VIII.*

C*Um pro cauſa.* Excommunicatus ex pluribus cauſis, 1
ſi in abſolutione omnes non expreſſit, non habetur pro abſoluto. Hoc dicit Joan. Andr. Butr. Card. & Anchatan. vel aliter ſecundum Abbatem, Felinum, & Marian. Socc. ligatus pluribus excommunicationibus, licet ex eodem facto, obtinens abſolutionem expreſſa una cauſa, ſeu una excommunicatione, non habetur pro
abſoluto quoad aliam. Hoc dicit. Generaliter autem 2
an ligatos una, vel pluribus excommunicationibus, & ex pluribus cauſis abſolvi poſſit unica abſolutione, an vero ſint neceſſariæ plures, DD. non conveniunt, ut hic in gloſ. a. Sed placet magiſtralis diſtinctio Abbatis *num 6. verſ. Sed conclude, vel latius diſtingue*, ut per Henrich. Boich. *in princ.* & Covarr. *in cap. Alma mater, hoc tit. lib. 6. par. 1. §. 11. num. 13, verſ. Quid autem de illo*, ubi hunc articulum explicat dilucide per ſeptem concluſiones, quas per te videas. Decretalis dividitur in duas partes. Prima narrat caſum. Secunda dat judicem, ibi, *Diſcretioni.*

Nota primo, ibi, *Et eum traxiſſe verberando per clau-* 3
ſtrum, quod violans clauſtrum alicujus Eccleſiæ, dicitur
violare immunitatem ipſius Eccleſiæ, & eſt ratio, quia 4
privilegium immunitatis non reſtringitur ad portas, vel parietes Eccleſiæ tantum, ſed per quadraginta, vel ſaltem per triginta paſſus extenditur circunquaque, *ut c. Sicut antiquitus, & c. Quiſquis 17. q. 4.* & hic notant Hoſt. *n. 2.* Jo. And. *n. 7.* Abb. *in ult. notab.* Felin. *n. 2.* & Marian. Socc. *n. 10.* Turrecrem. *inc. Cum devotiſſimam n. 4.* & ibi etiam Præpoſit. *n. 12. q. 2.* Merito clauſtrum Eccleſiæ inhærens gaudet immunitate ipſius Eccleſiæ: ex quo infertur, ut ſicut non poteſt quis capi in Eccleſia, ita nec in clauſtro Eccleſiæ, ut per Abb. & Felin. *ubi ſupra*, facit text. *in l. Præſenti*, & quod ibi notat Bart. *n. 2. C. de his, qui ad Eccleſ. confug.*

Secundo nota ex textu argum. pro, & contra, quod violans Eccleſiæ immunitatem eſt ipſo jure excommunicatus: ſed hoc latius examinabitur infra *num. 6.* Hodie hoc eſt expeditum per jura Extravagantium, & per Conſtitutionem Gregorii XIV. hac de re editam, ut mox dicitur,

5 QUÆRO, utrum abſolutio a cenſuris ob violatam immunitatem Eccleſiaſticam juxta terminos Conſtitutionis Gregorii XIV. quæ incipit, *Cum alias nonnulli*, ſit Sedi Apoſtolicæ reſervata, necne.

In vim prædictæ Conſtitutionis, qui extrahunt reos ab Eccleſiis contra formam ibi præſcriptam, ipſo facto incidunt in cenſuras, & pœnas, quæ contra libertatis, juris, & immunitatis Eccleſiaſticæ violatores per Sacros Canones, & Concilia generalia, Pontificumque Conſtitutiones ſunt promulgatæ: idque certum eſt, & citra controverſiam. Sed quænam ſint ejuſmodi cenſuræ, ac pœnæ, quoniam ea Conſtitutio non aperit, inſpiciendum erit, an ex Sacris Canonibus, Conciliis, vel Conſtitutionibus Apoſtolicis, ad quæ omnia ſe refert Conſtitutio, ſtatuta ſit cenſura aliqua Sedi Apoſtolicæ reſervata contra hujuſmodi violatores.

6 Porro in c. *Sicut antiquitus* 17. *q.* 4. ſtatuitur, ut qui confinia Eccleſiarum confringere tentaverit, aut perſonam hominis, vel bona ejus inde ſubtraxerit, niſi publicus latro fuerit, quouſque ſe emendet, & quod rapuerit reddat, excommunicetur. In Canone *Frater eadem cauſ. & quæſt.* Gelaſius jubet arceri ab ingreſſu Eccleſiæ, qui aliquem ab Eccleſia violenter abſtraxerit: Joannes VIII. *in c. Quiſquis ead. quæſt.* (Si quis, inquit, Domum Dei violaverit, & aliqua inde abſtulerit, donec in Conventu admonitus legitime ſatisfaciat, ſciat ſe communione privatum,) alias legitur, ſciat ſe fore communione privatum) ut ibi notatur in margine, & infra: (qui Eccleſias infringunt, & depoſita, vel alia quælibet exinde abſtrahunt, damnum novies componant, & immunitatem tripliciter, & veluti ſacrilegi Canonicæ ſententiæ ſubigantur. Alex. II. *ibid in c. Si quis deinceps*: eum, qui Clericum ab Eccleſia expulerit, jubet Canonicæ pœnitentiæ, atque depoſitioni ſubjacere, ac ſic contumax fuerit, excommunicari. Auguſt. *Epiſt.* 187. *ad Boniſac.* eum qui hominem ab Eccleſia rapuit, communione interdici, ut refertur loco citato *in cap. Miror* Concilium Toletanum duodecimum *cap* 10. diffinivit, ut nullus audeat confugientes ad Eccleſiam vel reſidentes inde abſtrahere; ac deinde ſtatuit, ſi quis hoc Decretum tentaverit violare, Eccleſiaſticæ excommunicationi ſubjaceat, & ſeveritatis Regiæ feriatur ſententia, c. *Diffinivit ead. cauſ. & quæſt.* Concilium Aurelianenſe ſelectum ibi cap. ſeq. idipſum decrevit, & violatores Eccleſiæ immunitatis non ſolum a communione Eccleſiæ, verum etiam Catholicorum convivio juſſit ſeparari. Conc. Trid. c. 20. *ſeſſ.* 25. tantum innovat Canones, & Concilia generalia omnia, necnon alias Apoſtolicas ſanctiones in favorem Eccleſiarum, libertatis Eccleſiaſticæ, & contra ejus violatores editas.

7 Ex his patet violatores immunitatis Eccleſiaſticæ ex veterum Canonum ſententia eſſe excommunicandos, ſed non eſſe ipſo facto excommunicatos, exceptis incendiariis, & effractoribus Eccleſiarum, qui ipſo facto incurrunt excommunicationis ſententiam Sedi Apoſtolicæ reſervatam, ut c. *In literis*, & ibi gl. *in verb. Anathematis ſupra de raptoribus*, *& cap Tua nos*, *& cap Conqueſti ſupra eadem*, & de incendiariis, & effractoribus intelliguntur duo Capitula, quæ in oppoſitum conſuetum eſt alligari, videlicet c. *Canonica* 11. *q.* 3. *& cap. Omnes* 17. *q.* 4. alii vero non ſunt excommunicati ipſo jure, ſed excommunicandi, ut notat gl. *in d. c. Conqueſti in verb. Excommunicatos nuncietis*, *& in dict. cap. Tua nos in verb. Publicati*, *ſupra eadem*.

8 Sed prædictis multum videtur obſtare hæc Decretalis; nam iſte Archiepiſcopus fecit publice denunciari excommunicatum Archidiaconum ob duplicem cauſam, videlicet, quia in Clericum manus injecerat violentas, & quia eum traxerat verberando per clauſtrum, ut in litera. Ergo etiam ex hac ſecunda cauſa violationis clauſtri prius erat excommunicatus a jure, quoniam denunciatio non addit vinculum, *cap. Paſtorali de appell. gl.* 3.
9 *in d. c. Tua nos*, *ſupra eadem*, & ſecundum hoc idem eſſet, ſi in clauſtro laicum verberaſſet, arg. *d. c. Omnes* 17. *q.* 4. & hunc intellectum approbat Hoſt. hic *num.* 2. quia inferentes vim in Eccleſia, & quæ intus ſunt ſpo-
10 liantes, ſunt excommunicati. Ergo multo fortius in ipſa homines verberantes, quia major eſt violentia corporum, quam rerum, argum. *cap. Præcipimus* 22. *quæſt.* 1. c. *Cum infirmitas in fin. ſupra de pœnis. & remiſſ. l. Sancimus*, *la prima*, *C. de ſacroſ. Eccleſ.*

Huic objectioni ita reſpondetur: Papa hic narrat factum Archiepiſcopi, ſed illud non approbat, quin potius in dubium revocat, dum dicit: (Si vobis conſtiterit dictum Archidiaconum ob duplicem cauſam excommunicatum fuiſſe) ex his enim verbis apparet Papam dubitaſſe de excommunicatione; hoc autem verificari non poteſt in excommunicatione lata a jure, quia in Papam, qui habet omnia jura in ſcrinio pectoris, non cadit juris ignorantia, *ut cap.* 1. *de conſtitut. libr.* 6. Tantum ergo dubitavit, num Archidiaconus incidiſſet in excommunicationem latam ab homine, quia forte lata fuit ſententia ab Archiepiſcopo, ut quicunque violaret Eccleſiæ immunitatem, eſſet excommunicatus, ut notat gloſ. *c. hic in fin.* Innoc. *in princip. in verb. Violationem*, & Archidiac. *in cap. Omnes num.* 1. 17. *q.* 4. Argumentum vero a rebus ad perſonas, quo utitur Hoſtien. aſſumit pro fundamento id, de quo diſputatur, quia ſupponit abſtrahentes res ab Eccleſia eſſe excommunicatos, quod eſt falſum, ut ex dictis conſtat, & in oppoſitum eſt text. clarus c. *fin. ſupra de furtis* ubi etiam rapiens ſacra vaſa non eſt excommunicatus ipſo facto, & ita tenet hic gloſ. Innocen. *in princ. in verb. Violationem*, *& num.* 2. ubi exponit verbum, *duplicem*, ideſt ob injectionem manuum ipſo jure, & violationem clauſtri ab Epiſcopo latam, Joann. Andr. *num.* 7. ubi concludit cum gloſ. contra Hoſtien. Butr. *num.* 13 *verſ. Prædicta vera*, dicens ſacrilegum eſſe excommunicatum ipſo jure, ubi Clericus verberatur; ſi vero Laicus in Eccleſia verberatur, ſic verberantem ratione loci non incurrere ipſo jure excommunicationem majorem, Cardinal. *in princ. verſ. Item colligunt aliqui*, dicens hoc verius *& num.* 1. *in fin. in* 4. *oppoſition.* ubi dicitur gloſſ. veram, Anchar. *num.* 4 *verſ. Sed opponitur*, & Abb. *numer.* 5. & hoc teneas.

Itaque hoc veteri jure inſpecto nulla cenſura (nedum Sedi Apoſtolicæ reſervata) ſtatuta erat ipſo jure in eos, qui aliquem ab Eccleſia extraherent. Ideo Doctores quotquot ante Paulum II. ſcripſerunt, vel qui notitiam non habuerunt Conſtitutionis ab ipſo editæ, unanimes tradiderunt, violatores hoc modo immunitatem Eccleſiæ præter incendiarios, & effractores non eſſe ipſo jure excommunicatos, ſed excommunicandos. Inter quos recenſentur Goffred & Hoſtien. ſibi contrarium *in Summ. de Immunit. Eccleſ. in fin.* Aſten. *ibidem art.* 7. Silveſt. *in verb. Immunitas* 3. *in fin.* Joan. Faber. *in l.* 2. *Cod. de his*, *qui ad Eccleſ. confug.* Abb. *in cap. pen. in fin. de immunit. Eccleſ.* & alii plures apud Remigium *in tract. hac de re edito quæſt.* 9. 11

Qua etiam ratione, qui caſus reſervatos collegerunt, violationem Eccleſiaſticæ immunitatis poſuerunt inter caſus Epiſcopales ex conſuetudine, Silveſt. *in verb. Caſus ſub num.* 4. & Armill. *ibid. num.* 6. habita ſcilicet ratione veterum Canonum, & in ſpecie Conſtitutionis Benedicti XI. quæ incipit, *Inter cunctas*, quæ tamen fuit poſtea revocata, ut inferius dicetur, & Cajet. *in Summ. in verb. Excommunicatio cap.* 31. ſcripſit non omnes violatores Eccleſiaſticæ libertatis incidere in cenſuras reſervatas Papæ, ſed ſolum, qui illas violant ſtatutis, vel conſuetudine: quod etiam ſcripſit Navarr. *in Manual. cap.* 27. *num.* 117. Verum uterque ipſorum loquitur in terminis Bullæ Cœnæ, quæ revera non afficit niſi violantes immunitatem Eccleſiæ per viam ſtatuti, vel conſuetudinis, ut in §. 15. neuter tamen exprimit, an in aliis caſibus violatio hujuſmodi ſit reſervata per 12
Sacros Canones, vel Apoſtolicas Conſtitutiones. Epi- 13
ſcopus tamen Montis Marani, quem noviſſime ſecutus eſt Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. tom.* 3. *c.* 441. & alii nonnulli ex modernioribus, *in ſua praxi Archiepiſcopali*, *cap.* 18. *num.* 3. interpretans hanc ipſam Gregorii XIV. Conſtitutionem, opinatus eſt abſolutionem hoc caſu non eſſe Sedi Apoſtolicæ reſervatam, ſed ad Ordinarium pertinere. Movetur primo per regulam *capit. Nuper infra eodem*, ibi: quia tamen conditor Canonis ejus abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis rela-
xandi. Deinde quia in Bulla Cœnæ non omnes vio- 14
latores immunitatis Eccleſiæ excommunicantur, ſed ſtatuentes duntaxat, *ut in capit. unic. de his quæ vi met. cauſ. libr.* 6. Ultimo quia Gregorius decrevit violantes immunitatem incidere in cenſuras, nulla facta mentione reſervationis; quæ tamen qualitas,

cum

cum requirat ſpecialem mentionem *per d. c. Nuper*, non
includitur in diſpoſitione referente, per text. *in c. penult.*
de jurejur.

15 Quibus tamen non obſtantibus, verius videtur abſo-
lutionem ab his cenſuris eſſe reſervatam Summo Ponti-
fici ex infraſcriptis.

16 Primo per text. ad literam *in c. Etſi Dominici, de pœ-*
nit. & remiſſ. in Extravag. com. ubi Paulus II. ſtatuit, ut
in quibuſcunque confeſſionibus, & facultatibus abſol-
vendi, certi caſus tanquam ſpecialiter Sedi Apoſtolicæ
reſervati ſemper intelligerentur excepti: & inter hos pri-
mo loco enumerat offenſam Eccleſiaſticæ libertatis.
Quod ſimiliter & Sixtus IV. poſtea decrevit in Extravag.
ejuſdem initii ſub eodem tit. ubi ſub pœna excommu-
nicationis latæ ſententiæ prohibet quibuſcunque Sacer-
dotibus, ne prætextu cujuſvis facultatis quenquam ab-
ſolvant *in* caſibus ibi expreſſis abſque ſpeciali ejus li-
centia: & inter hos caſus immediate recenſet offenſam
Eccleſiaſticæ libertatis. Cujus quidem Conſtitutionis
meminit Cajet. *in ſum. verb. Excommunicatio c. 77.* oſten-
dens excommunicationem in caſibus ibi expreſſis eſſe
Papalem.

Quamobrem cum per Conſtitutionem Gregorii XIV.
extrahentes aliquem ab Eccleſiis incidant in cenſuras a
Conſtitutionibus Apoſtolicis promulgatas contra viola-
tores Eccleſiaſticæ immunitatis, quinimo & libertatis,
ut inferius dicetur, & per Conſtitutiones Apoſtolicas
Pauli, & Sixti excommunicatio ob violatam libertatem
Eccleſiæ ſit Pontifici reſervata, aperte ſequitur, ut ex
Conſtitutione Gregorii abſolutio ad alium non ſpectet,
quam ad Summum Pontificem. Atque ita eliditur pri-
mum motivum Epiſcopi Montis Marani, quod hoc caſu
abſolutio non reperiatur expreſſe reſervata; nam con-
trarium colligitur ex dictis Extravagantibus, quas for-
te ipſe non vidit.

17 Ideoque nec urget ſecundum illius motivum, quod
Gregorius etſi cenſuras irrogaverit, nullam tamen ex-
preſſam mentionem fecerit reſervationis, ut requireba-
tur per text. *in d. c. Nuper, juncto c. penult. de jurejuran.*
nam reſpondetur diſpoſitionem *d. c. pen.* eſſe ſpecialem
in juramento, quod per relationem ad aliud præſtari
18 non poteſt, tum quia pro forma exigit ſpecificam men-
tionem, & formalitatem verborum, quemadmodum
declarat Ant. de Butr. *in d. c. penult. n. 1.* & Soccin. *conſ.*
99. Sereniſſimus Rex n. 52. verſ. Septimo dicitur lib. 3. in
19 iis autem, quæ ſunt formalia, ut in guarentigia, non ſuf-
ficit relativa diſpoſitio, Cravett. *conſ. 668. n. 6 & ſeqq.*
& ita intelligendus eſt Dec. *in c. Conſuluit, il ſecondo,*
col. 2. num. 10 verſ. Sed tamen non videtur, de appellat.
20 Tum quia præſtari debet corporaliter, & requirit pro
forma tactum ſcripturarum *c. Hortamur 3. q. 9.* & tra-
dit gloſ. *in c. Ut circa in ver. Corporalis de elect. lib. 6.* &
21 Abb. poſt Hoſt. *in d. c. penult. n. 10. de jurejur.* forma au-
tem impleri debet in ſpecie, & non per æquipollens,
ut in juramento, eſt text. *in l. Qui per ſalutem, ff. de*
jurejur. & notat gloſ. præalleg. & generaliter tradunt
Bald. & DD. *in l. 1. ff. de liber. & poſthum.* Oldr. *conſ.*
304. Infraſcriptæ concluſiones in princ. n. 2. verſ. Circa hoc
namque, plene Alex. *conſ. 212. Ponderatis iis in princ.*
lib. 6. & in his terminis Dec. *in d. c. Conſuluit n. 11.* Ideo-
22 que ſub dictione, *&c.* juramentum non includitur, ſe-
cundum Butrium *in d. c. penult. n. 2.* quod Abb. ibi dicit
eſſe notabile, *col. penult.* & ſequitur Dec. *in c. Nam con-*
23 *cupiſcentia in 2. lectur. n. 5. de Conſtit.* Et eodem modo,
ſi quis ſe obliget in forma Cameræ, quamvis obliga-
tio Cameralis de conſuetudine habeat juramentum; ta-
men non cenſetur jurata, niſi expreſſe ſit dictum, &
ita juravit, Galleſ. *de oblig. Camer. tit. de inſtrum. q. 2. n.*
24 *17. verſ. Sed diligenter, cum ſeqq.* At reſervatio non eſt
hujuſmodi, quia licet caſus intelligatur alteri conceſſus
niſi illum Pontifex ſpecialiter ſibi reſervaverit; tamen
cum id nullam formalitatem requirat, ut juramentum
nihil prohibet, quominus fieri poſſit per relationem ad
25 ſacros Canones, in quibus reſervatus reperitur, ut Gre-
gorius fecit; nova enim Conſtitutio per relationem ad
jus commune eſſet in ea inſertum, & incorporatum,
26 ut ait Ang. Aret. *conſ. 37. Videtur n. 18.* & relatum vere,
& proprie dicitur eſſe in referente, *l. Aſſe toto, ff. de*
hered. inſtit. Bald. *conſ. 212. Ea, quæ veniunt lib. 5.* Dec.
conſ. 467. Requiſitus n. 3. Cravet. *conſ. 45. Quidam homi-*
nes n. 4.

Præterea ut Bald. inquit *conſ. 347. Imperator in princ.* 27
lib. 1. juramentum eſt character, cujus forma, & figu-
ra ſubſtantiæ eſt in anima jurantis: ideo eſt perſonale,
nec tranſit ad ſucceſſorem. At reſervatio etiam ſucceſ- 28
ſorem afficit, ſaltem ſi fiat per modum legis, ſeu ſta-
tuti, ut patet in prædicta Extrav. *Etſi Dominici de pœnit.*
& remiſſ. & in omnibus reſervationibus clauſis in corpo-
re juris, de quibus per Silveſt. & Summiſtas *in ver. Caſus*;
unde patet non bene in hac materia inferri a juramento
ad reſervationem, quæ nec formalitatem verborum, nec
actum corporalem requirit, nec perſonalis eſt. Et quam- 29
vis debeat fieri expreſſe, tamen paria ſunt aliquid nomi-
natim exprimi, vel per relationem, *l. Ait Prætor. § 1.* &
ibi notat Bart. *in prin. ff. de re jud.* Paul. de Caſtr. *conſ. 91.*
In cauſa appellationis in fin. lib. 1. Pariſ. *conſ. 122. Clariſ-*
ſimus col. 2. n. 3. & ſeq. lib. 1. Quinimo relatum dicitur 30
pars referentis, *c. Cum venerabilis de exceſſ. Prælat.* Alex.
conſ. 35. Viſo proceſſu n. 8. lib. 4. Quod procedit etiam in
materia pœnali ſecundum Bald. *conſ. 13. Magnifico lib. 5.*
Nat. *conſ. 204. n. 12.* Surd. *conſ. 288. n. 14.* Atque ita idem
fuit ſtatuere, ut violatores immunitatis incidant in cen-
ſuras Conſtitutionum Apoſtolicarum, atque ſtatuere, ut
incidant in cenſuras reſervatas, cum cenſuræ contra vio-
latores hujuſmodi ſint Papæ reſervatæ per Apoſtolicas
Conſtitutiones Pauli II. Sixti IV.

Quod eo magis procedit, quia Conſtitutio Gregorii 31
extrahentibus aliquem ab Eccleſiis imponit non modo
cenſuras, ſed etiam pœnas a Conſtitutionibus Apoſtolicis
promulgatas contra violatores Eccleſiaſticæ immunita-
tis, &c. reſervatio autem, de qua in dictis Extravagan-
tibus, pœna dici poteſt, tum ob difficultatem adeundi
Summum Pontificem, ac veniæ impetrandæ; tum quia
reſervationis idem eſt finis, ac pœnæ, ut colligitur ex
iiſdemmet Extravag. *Ne curſus remiſſionis, vel faculta-*
tis obtentu, Chriſti fideles proclíviores ad illicita perpetra-
rum committenda reddantur, aut veniæ facilitas peccandi
iis tribuat incentivum. Imo reſervatio ſive Apoſtolica,
ſive Epiſcopalis tanquam gravis ſubditis adjici non de-
bet, niſi atrocioribus quibuſdam, & gravioribus cri-
minibus, ut habetur in Concilio Tridentino *cap. 7.*
ſeſſ. 14. de caſ. reſerv. Unde Suarez *de pœnit. diſt. 30. ſect.*
4. n. 2. in fin appellat reſervationem onus pœnitentium,
ut a peccatis arceantur. Ergo Conſtitutio Gregoriana
hanc quoque pœnam reſervationis imponit extrahen-
tibus aliquem ab Eccleſiis.

Rurſus non obſtat, quod Conſtitut. Gregorii innovet 32
cenſuras promulgatas contra violantes immunitatem Ec-
cleſiaſticam; Conſtitutiones autem Pauli, & Sixti reſer-
vent Sedi Apoſtolicæ offenſam libertatis, non autem im-
munitatis Eccleſiaſticæ. Nam etſi Cajet. *in ſumm. de im-*
munit. Eccleſ. verſ 6. dixerit, ad diſcernendum cenſuras
Canonum, & caſus reſervatos, diſtinguendum eſſe in-
ter Eccleſiaſticam immunitatem, & libertatem, & per
immunitatem intelligendam loci ſacri exemptionem,
per libertatem vero exemptionem perſonæ Eccleſiaſticæ,
itaut propterea violatæ immunitatis non incidat in pœ-
nas violatæ libertatis.

In hoc tamen Cajetan. reprobatur a Covar. *lib. 2. va-* 33
riar. reſolut. c. 20. n. 1. ubi oſtendit etiam ad cenſuras
diſcernendas unum, & idem eſſe immunitatem, ac li-
bertatem Eccleſiaſticam, quod etiam docuit Cardin. *in*
c. Perpendemus num. 12. ſupra eodem, Felin. *in c. Eccle-*
ſia Sanctæ Mariæ num. 69. verſ. Et ideo de Conſtit. Sil-
veſt. *in verb. Immunitas 1. num. 1. in fin.* Aſten. Angel.
& alii Summiſtæ *ibid.* Unde Goffred. *eodem tit.* immuni-
tatem diffinit eſſe libertatem, quæ competit Eccleſia-
ſticis perſonis, & rebus ad eas ſpectantibus; & ſecun-
dum Archidiaconum *in cap. Cum devotiſſima num. 3. 12.*
quæſt. 2. immunitas, eſt libertas, vel ſecuritas ipſius Ec-
cleſiæ; & conſentiunt ibi Bellamer. *num. 5.* & Gemin.
num. 2.

Deinde quod omnem tollit difficultatem, Gregorius
innovat pœnas a ſacris Canonibus promulgatas non ſo-
lum contra violatores immunitatis, ſed etiam liberta-
tis Eccleſiaſticæ, ibi: *Declaramus eum ipſo facto cenſu-*
ras, & pœnas Eccleſiaſticas incurrere, quæ contra liber-
tatis juris, & immunitatis Eccleſiaſticæ violatores per ſa-
cros Canones, & Conciliorum generalium noſtrorumque præ-
deceſſorum Conſtitutiones ſunt promulgatæ. Quod cum ita
ſit hunc caſum eſſe Papalem videtur probari hoc argu-
mento.

Ex Conſtitutione Gregorii, extrahentes reos ab Eccleſiis incidunt in cenſuras a Conſtitutionibus Apoſtolicis promulgatas contra violatores libertatis Eccleſiaſticæ: ſed cenſuræ a Conſtitutionibus Apoſtolicis promulgatæ contra violatores libertatis Eccleſiaſticæ ſunt Sedi Apoſtolicæ reſervatæ in dicta Extravag. ergo ex Conſtitutione Gregorii extrahentes reos ab Eccleſiis incidunt in cenſuras Sedi Apoſtolicæ reſervatas.

Ad hæc, Eccleſiaſticam violare immunitatem, ut ait Cajet. *in ſumma eodem titul. in princip.* eſt tanquam generale peccatum ad omnes ſacrilegii ſpecies: violatur ſiquidem Eccleſiaſtica libertas injuriam inferendo & perſonis, & locis, & rebus ſacris. Et Gregorius in dict. Conſtitutione innovavit pœnas omnes contra ſingulas ſacrilegii ſpecies a Sacris Canonibus inflictas, ut indicent verba illa Conſtitutionis: *Declaramus eum cenſuras, & pœnas eaſdem incurrere, quæ contra libertatis, juris, & immunitatis Eccleſiaſticæ violatores*, &c. verbum enim libertatis ad perſonas refertur, verbum juris ad bona, verbum immunitatis ad loca: ſed violantes, ſeu offendentes perſonas, bona, & loca in certis caſibus incidunt in pœnas, & cenſuras Sedi Apoſtolicæ reſervatas, ut de perſonis eſt expreſſum *in c. Si quis ſuadente 17. q. 4. in c. Non dubium, cap. Porro, & c. Ea noſcitur ſupra eodem, & in hoc cap. Cum multis concord.* de bonis patet in caſibus *c. Clericis, §. Nos igitur de immun. Eccleſ. l. 6. & c. Quicunque de ſent. excomm. eod. lib. de locis*, juxta terminos *c. Conqueſti, & c. Tua nos ſup. eod.* ergo & violantes immunitatem in terminis prædictæ Conſtitutionis.

34 Et hac ratione tollitur aliud fundamentum praxis Archiepiſcopalis, quod in Bulla Cœnæ excommunicentur ſolum ſtatuentes contra libertatem Eccleſiæ; nam cum Gregorius generaliter innovaverit pœnas, & cenſuras a Conſtitutionibus Apoſtolicis ſtatutas pro qualibet ſpecie violationis, libertatis, ſeu juris, ſive loci materialis Eccleſiæ, ut probatum eſt, non incongrue dici poteſt innovaſſe etiam cenſuras per Bullam Cœnæ ſtatutas contra illam ſpeciem violationis Eccleſiæ, quæ fit per viam ſtatuti, vel conſuetudinis. Atque ita eum, qui reos inconſulto Epiſcopo extrahit ab Eccleſia, incidere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſentit, licet id alias non probet, Ant. Fab. *in ſuo C. diffin. forenſ. titul. de his, qui ad Eccl. confug. n. 17.*

Præterquam quod etſi Bulla Cœnæ ad hunc caſum non pertineret, ſatis eſt tamen, ut per alios Canones, & Conſtitutiones cenſuræ impoſitæ propter offenſam libertatis Eccleſiæ ſint reſervatæ Sedi Apoſtolicæ. Quinimo etſi Gregorius ſuam Conſtitutionem non edidiſſet, adhuc tamen excommunicatio extrahentium reos ab Eccleſiis in caſibus non exceptis eſſet reſervata per dictas Extravagantes: quæ cum caſum offenſæ libertatis Eccleſiaſticæ recenſeant tanquam reſervatum, nec diſtinguant ſpeciem offenſionis: certe non minus intelligi debent de offenſione libertatis Eccleſiaſticæ quæ fit extrahendo aliquem ab Eccleſia, quam de alia offenſionis ſpecie, & qualitate: utroque enim modo dicitur offendi, ac violari Eccleſiæ libertas, ut patet *in c. Reum, in c. Frater & in c. Diffinimus 17. q. 4.* & dictum eſt ſupra.

35 Neque his obſtat Extravag. *Inter cunctas*, quæ eſt prima in tit. de privil. inter communes, ubi Benedictus XI. ponit violationem immunitatis, & libertatis Eccleſiæ inter caſus reſervatos ex conſuetudine.

Reſpondetur enim d. Extravag. fuiſſe poſtea revocatam a Clem. V. in Conc. Vien. ut patet in Clem. *Dudum in princ. de ſepult.* ut illic advertit gloſ. *in verb. Aliam, & in d. Extravag. Inter cunctas, in verb. Conſtitutionem*, & Ang. *in verb. Caſus.*

36 Poſtremo in confirmationem hujus ſententiæ afferuntur duo Decreta Clem. VIII. ex voto S. Congregat. Epiſcoporum edita, quæ ſatis aperte dirimunt hanc controverſiam: etenim in primo Decreto prohibetur quibuſcunque Confeſſariis, ne quenquam abſolvant a caſibus quomodocunque Sedi Apoſtolicæ reſervatis; in ſecundo declaratur, quinam ſint hi caſus; & inter alios commemoratur violatio immunitatis Eccleſiaſticæ in terminis Conſtitutionis Gregor. XIV. Quare manifeſtum eſt hodie hunc caſum eſſe reſervatum Pontifici. Quod autem in ſecundo Decreto Clementis in prima parte agatur de caſibus Papæ, non autem Epiſcopo reſervatis, ex eo patet, quia de reſervatis Epiſcopo ſpecialiter agitur paulo inferius in verſ. *Item omnes caſus.*

Neque obſtat, ut notatur in praxi Archiepiſcopali Montis Marani in addit. quod Decretum Clem. præſervet poteſtatem Epiſcoporum, & non afficiat niſi Confeſſarios; nam reſpondetur dictum Decretum, qua parte prohibet abſolutionem a reſervatis, non comprehendere quidem Ordinarios locorum; ſed ubi docet caſum violatæ immunitatis eſſe reſervatum Pontifici, neceſſario inſinuat illius abſolutionem ad Ordinarios non pertinere. Hoc enim importat reſervatio, *ut c. Nuper infra eod. c. 2. de pœnit. & remiſſ. lib. 6. c. ult. de offic. Vic. eod. lib. c. Quod tranſlationem*, cum ibi not. *ſupra de offic. l. cum ſimil.* Atque ita quamvis de novo non prohibeat, indicat tamen hanc eſſe juris prohibitionem, quæ adimit Epiſcopis abſolvendi facultatem.

Propoſito ſupraſcripto dubio in Sacra Congregatione Cardinalium Tridentini Concilii interpretum, videlicet: An abſolutio a cenſuris ob violatam immunitatem Eccleſiaſticam, juxta terminos Conſtitutionis Greg. XIV. quæ incipit, *Cum alias nonnulli*, ſit Sedi Apoſtolicæ reſervata, necne? Sacra Congr. cenſuit eſſe Sedi Apoſtolicæ reſervatam.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Innocentius III. Abbati Sancti Andreæ.

C A P U T XXVIII.

A Nobis eſt ſæpe quæſitum, utrum ſi aliquis excommunicatus, in quo indicia fuerint pœnitentiæ manifeſta, nec per eum ſteterit, quo minus reconciliaretur Eccleſiaſticæ unitati, non ſuſcepto beneficio abſolutionis deceſſerit, pro abſoluto ab Eccleſia ſit habendus, & utrum pro tali recipienda ſit eleemoſyna, & a fidelibus ſit orandum: & infra. Nos igitur conſultationi tuæ breviter reſpondemus, quod judicium Dei veritati, quæ non fallit, nec fallitur, ſemper innititur: judicium autem Eccleſiæ nonnunquam opinionem ſequitur, quam & fallere ſæpe contingit, & falli: propter quod contingit interdum, ut qui ligatus eſt apud Deum, apud Eccleſiam ſit ſolutus; & qui liber eſt apud Deum, Eccleſiaſtica ſit ſententia innodatus. Vinculum ergo, quo peccator ligatus eſt apud Deum, in culpæ remiſſione diſſolvitur; illud autem, quo ligatus eſt apud Eccleſiam, cum ſententia remittitur, relaxatur: Quod in ſuſcitatione Lazari ſermo Evangelicus manifeſtat: quem prius Dominus ſuſcitavit, & Apoſtolis præcipit poſtmodum ſolvere ſuſcitatum. Unde quantumcunque ſe quis juramento præſtito, quod Eccleſiæ mandato pareret, humiliare curaverit, quantumcunque pœnitentiæ ſigna præceſſerint, ſi tamen morte præventus abſolutionis non potuerit beneficium obtinere, quamvis abſolutus apud Deum fuiſſe credatur, nondum tamen haben-

habendus eſt apud Eccleſiam abſolutus: Poteſt tamen & debet ei Eccleſiæ beneficio ſubveniri, ut ſi de ipſius viventis pœnitentia per evidentia ſigna conſtiterit, defuncto etiam abſolutionis beneficium impendatur. Nec obſtat, quod Eccleſiæ legitur attributa poteſtas ligandi atque ſolvendi homines ſuper terram, tanquam non poſſit ſolvere, & ligare ſub terra ſepultos: & quod legitur; non communicetur mortuo, cui non eſt communicatum & vivo: cum etſi communicatus non fuerit communicandum tamen illi fuiſſet, quem non contemptus religionis, ſed neceſſitatis articulus impedivit: & in certis caſibus a Canonibus denotatis, ligaſſe legatur Eccleſia mortuos, & ſolviſſe. Ut autem in uno pariter & eodem negotio, & ſervemus rigorem, & manſuetudinem oſtendamus: ſtatuimus, ut illius mortui abſolutio a Sede Apoſtolica requiratur, qui cum viveret, ab ea fuerat abſolvendus: aliorum autem abſolutionem ex præmiſſa cauſa ceteris indulgemus, a quibus dum viverent, fuerant abſolvendi. Abſolutionis autem forma ſervetur, ut fiat cum pœnitentiali pſalmo, & tam oratione Dominica, quam alia conſueta. Hæredes quoque ipſius ad ſatisfaciendum pro ipſo, ſi monitione præmiſſa noluerint, per diſtrictionem Eccleſiaſticam compellantur.

S U M M A R I U M.

1 *EXcommunicatus, in quo apparuerunt in morte contritionis evidentia ſigna, poſt mortem abſolvitur ab eo, a quo vivens fuerat abſolvendus, & n. 14. & 30.*
2 *Et heredes ab Eccleſia pro eo ſatisfacere compelluntur, & n. 3. & 31.*
3 *Excommunicato defuncto non eſt communicandum ante abſolutionem, nec pro ipſo orandum, licet ſit quoad Deum abſolutus.*
4 *Veritas & opinio, in quo differant, & n. ſeqq.*
5 *Vero omnia conſonant.*
6 *Veritas eſt ſolidiſſima res, & murus inexpugnabilis.*
7 *Opinio poteſt ſe habere ad verum, & ad falſum.*
8 *Eccleſia quandoque errat ligando non ligandum.*
9 *Et quid in Eccleſia univerſali.*
10 *Contritus eſt abſolutus quoad Deum etiam ante abſolutionem ſacramentalem.*
11 *In contritione tamen Sacramenti votum includitur.*
12 *Pœnitentia, & ea quæ conſiſtunt in animo, probantur per ſigna exteriora.*
13 *Pœnitentia ſigna quæ ſint.*
14 *Abſolutionis formula pro excommunicato, qui in excommunicatione deceſſit.*
15 *Mortuus poteſt creari miles.*
16 *Mortuus an poſſit fieri doctor.*
17 *Mortuo poteſt injuria inferri, & n. ſeq. ficte tamen, ſed non vere, n. 21.*
18 *Legatarius carnaliter cognoſcens uxorem teſtatoris poſt ejus mortem, indignus eſt legato.*
19 *Mortuum ſpolians dicitur eum offendere.*
20 *Mortuos exterrantes, membratim concidentes, aut aquis coquentes, excommunicati ſunt.*
21 *Exanimatum corpus vulnerans non punitur tanquam de vulnere.*
22 *Irregularis an ſit Clericus, qui volens occidere hominem, eidem mortuo caput amputavit, & n. ſeqq.*
23 *Irregularis non eſt dans cauſam abortui fœtus inanimati.*
24 *Irregularitas non contrahitur niſi in caſibus in jure expreſſis.*
25 *Mortuum Clericum percutiens, an ſit excommunicatus, & n. ſeqq.*
26 *Mortuus poteſt tradi Eccleſiaſtica ſepultura tempore interdicti, ſi vivens habebat privilegium de ingrediendo in Eccleſiam.*
27 *Privilegium Canonis an datum fuerit in favorem Ordinis Clericalis, & n. 29.*
28 *Mortuus non poteſt tradi ſepultura in civitate, in qua vivens morari non poterat.*
31 *Heredes ejus, qui poſt mortem debet abſolvi, compelluntur ab Eccleſia ſatisfacere injuriam paſſo, quamvis ſint laici.*
32 *Heredes an teneantur ſatisfacere pro excommunicato abſolvendo, licet ad eos nihil pervenerit ex bonis defuncti, & n. ſeqq.*
33 *Quid, ſi defunctus dederit ſigna contritionis.*
34 *Et quid, ſi non dederit ſigna.*
35 *Votum defuncti tenetur heres adimplere.*

1 A *Nobis, il ſecondo.* Excommunicatus, in quo apparuerunt in morte contritionis evidentia ſigna, poſt mortem abſolvitur ab eo, a quo vivens fuerat ab-
2 ſolvendus. Ad ſatisfactionem vero, ad quam tenebatur, compelluntur hæredes. Hos dicit Jo. Andr. Butr.
Card. & Anchar. an. vel plenius ſecundum Abbatem, Fe-
lin. & Marian. Soccin. excommunicato decedenti in ex- 3
communicatione quantumcunque contritus deceſſerit,
non eſt communicandum ante abſolutionem, nec pro
eo orandum, licet ſit quoad Deum abſolutus: ſed ſi
conſtet Eccleſiæ de contritione præcedenti, abſolvetur
etiam poſt mortem ab eo, a quo vivus fuerat abſolven-
dus; & hæredes ejus compelluntur per Eccleſiam ad ſa-
tisfactionem pro eo. Hoc dicunt. Dividitur in duas
partes principales, & ſecunda ſubdividitur in ſeptem,
ut per Jo. Andr.

Nota primo, ibi, *Veritati quæ non fallit, &c.* diffe- 4
rentiam eſſe inter veritatem, & opinionem; nam veri-
tas nec fallere, nec falli poteſt, quia, ut dixit Philoſo-
phus in 1. *Et hic*, vero omnia conſonant, & veritas eſt 5
perpetuæ exiſtentis rei tanta ſoliditas, ut ceteris defluen-
tibus, ipſa in ſuo eſſe maneat inconcuſſa, ſecundum
Jo And. *in cap. Damnamus n. 11. de Summ. Trin. & fid.*
Cathol. & eſt ſolidiſſima res, & murus inexpugnabilis, 6
ut legitur *Eſdra 3. cap. 4.* & notat Bald. *in cap. Sicut num.*
11. *verſ. Quia veritas de probat. cum ſimil.* ut per Afflict.
deciſ. 253. *num.* 7. Opinio vero poteſt ſe habere ad fal- 7
ſum, & ad verum: & a Philoſophis diffinitur eſſe aſ-
ſenſus pro una parte cum formidine alterius, ut dixi *in*
c. Ne innitaris n. 44. *ſupra de Conſtit.* & ideo falli, & fal-
lere poteſt, ut hic.

Secundo nota, ibi, *Judicium autem Eccleſiæ*, quan- 8
doque Eccleſiam errare ligando non ligandum, vel ab-
ſolvendo non abſolvendum: & rationem habes in tex-
tu, quia illius judicium nonnunquam innititur opinio-
ni, ſecundum quam judicat de iis, quæ, prorſus ma-
nifeſta non ſunt: & merito falli, ac fallere poteſt, &
ſic errare, cum errare aliud non ſit, quam unum pro
alio putare, *cap. In quibus* 22. *q.* 2. *c. Quamvis* 28. *diſt.*
Quod tamen intelligit Hoſtien. *hic n.* 3. de Eccleſia par- 9
ticulari, non autem de generali ſimul congregata, quia
illa nunquam errare poteſt, *c. A recta* 24. *q.* 1. ſecun-
dum eum: ſed Abb. *hic n.* 2. dicit hoc verum eſſe in his,
quæ pertinent ad fidem, ſeu articulos fidei. In reliquis
vero ſecundum eum Eccleſia univerſalis poteſt errare,
cum ducatur opinione, quam fallere ſæpe contingit, &
fallit, ut hic dicitur: quemadmodum & generale Con-
cilium univerſalem Eccleſiam repræſentans errare poteſt
excommunicando forte Prælatum, qui non erat excom-
municandus: & hoc magis placet etiam Marian. Socc.
hic num. 10. Sed de hac materia tu vide omnino, quod
ſcripſi *in c. Majores a n.* 3. *uſque ad n.* 37. *ſupra de Ba-*
ptiſm. ubi latiſſime examinavi, an, & quando judicium
Eccleſiæ, & Concilii ſit infallibile.

Tertio nota, ibi, *Quamvis abſolutus apud Deum fuiſſe* 10
credatur, arg. quod eo ipſo, quod quis eſt de peccato
contritus, eſt abſolutus quoad Deum etiam ante abſo-
lutionem ſacramentalem; & ſic contritio peccatum re-
mittit, dummodo ſit in actu, vel fide, ſeu ſpe ſuſcipien-
dæ abſolutionis, Marian. Socc. *hic n.* 3. Hodie hoc diffi- 11
nitum eſt a Trid. Synodo *ſeſſ.* 14. *in doctrina de Sacram.*
Pœnit. c. 4. *de contrit.* ibi: *Docet præterea, etſi contritio-*
nem hanc aliquando charitatem perfectam eſſe contingat,
hominemque Deo reconciliare, priuſquam hoc Sacramentum
actu ſuſcipiatur; ipſam nihilominus reconciliationem ipſi
contritioni ſine Sacramenti voto, quod in illa concluditur,
non eſſe adſcribendam.

Quarto nota, ibi, *Per evidentia ſigna conſtiterit*, Pœni- 12
tentiam, & ea, quæ conſiſtunt in animo, probari per ſigna

13 exteriora. Sunt autem pœnitentiæ ſigna verbalis deteſta-
tio delicti, petitio abſolutionis, oblatio Sacramenti de
parendo mandatis Eccleſiæ, elevatio oculorum, & ma-
nuum ad cœlum, percuſſio oris, & pectoris, quia for-
te loqui non poteſt, & his ſimilia, *c. Qui recedunt*, *c.*
Præced. & tr. b. ſeqq. 26 *q.* 6. Hoſt. *hic n.* 1. Jo. Andr. *n.* 2.
& alii communiter: & adde quod ſcripſi *in c. Ad abo-*
lendam n. 15 *ſupra de hæret.*

14 Quinto nota, ibi, *Defuncto etiam abſolutionis benefi-*
cium impendatur: non tantum vivum, ſed etiam mor-
tuum, qui ante obitum dedit evidentia ſigna pœniten-
tiæ, abſolvi poſſe ab excommunicatione: & ita fuiſſe
practicatum in perſona inclyti Capitanei Dominici de
Forte Brachio, refert hic Marian. Socc. *in* 8. *notab.* &
ego ſæpius vidi obſervatum in Sac. Pœnitentiaria. Foe-
ma autem pro abſolutione illius, qui in excommuni-
catione deceſſit, eſt hujuſmodi, videlicet: *Quare ſi ſic*
vobis viſum fuerit, vobiſque de prædicti N. viventis pœni-
tentia per evidentia ſigna conſtiterit, ut eundem ſic defun-
ctum, dummodo illius hæredes injuriam paſſis, quibus il-
le, ſi viveret, occaſione præmiſſorum ſatisfacere teneretur
prius competenter ſatisfaciant, vel per eos non ſtet, quo-
minus arbitrio veſtro ſatisfaciant competenter in eo, in
quo tenentur, ab excommunicationis ſententia, quam pro-
pter præmiſſa incurrit, abſolvere in forma Eccleſiæ conſue-
ta, & in foro conſcientiæ tantum licite valeatis, ad effe-
ctum duntaxat, ut pro illius anima publicæ, & privatæ
orationes, ac preces fieri, ejuſque corpus Eccleſiaſticæ tra-
di ſepulturæ poſſint, facultatem, & auctoritatem vobis
concedimus. Dat. &c.

15 Ex prædictis infertur, ut poſt mortem poſſit quis no-
bilitari, & creari miles, ut hic firmat Abb. *n.* 7. dicens
hoc voluiſſe Bart. *in l.* 1. *C. de dignitat. lib.* 12. licet Bar.
ibi n. 72. non loquatur de mortuo, ſed tantum dicat poſ-
ſe quem effici militem in puncto mortis; tamen cum
Abbate conſentit Felin. *hic n.* 2.

16 Et per prædicta in publicis concluſionibus, quas tri-
duo defendi Peruſiæ in Aula Palatii, dum eſſem Schola-
ris, diſputandum ſuſtinui mortuum poſſe Doctoratus
laurea inſigniri, ut in meo libello Typis excuſo, qui in-
ſcribitur: *Problemata cum methodo juris univerſi*, *in* 132.
Problemate. Oppoſitum tamen tenent Abbas *hic n.* 8. di-
cens ſe alias in facto fuiſſe de hoc interrogatum, & reſ-
pondiſſe poſt mortem non poſſe quem doctorari, quia
hæc dignitas confertur ad docendum alios, *l. Magiſtros*,
C. de profeſſor. & medicis lib. 12. quod non poteſt mor-
17 tuus: & cum ſequitur Felin. *d. n.* 2. Et tenendo hanc opi-
nionem non obſtat, quod mortuum videatur poſſe ho-
noribus, & inſigniis decorari, quia etiam poteſt inju-
ria affici, ut notat Bart. *in l.* 1. *n.* 3. *ff. de his quibus ut*
18 *indign.* qui ex hoc deducit verum eſſe, quod dicit gloſ.
in l. Sororem in fin. C. eod. videlicet, quod illa, qui con-
cubuit cum uxore teſtatoris poſt ejus mortem, indignus
eſt legato, & ſic applicatur fiſco, quia ſi vivo defun-
cto hoc feciſſet, ipſum ad iracundiam provocaſſet. Er-
19 go idem poſt mortem. Unde & qui mortuum ſpoliat,
dicitur eum offendere, *ut l. Qui ſepulchra*, *C. de ſepulch.*
20 *violat.* Facit ad hoc Extravag. Bonif. VIII. *Deteſtandæ de*
ſepult. ubi excommunicantur exenterantes mortuos, aut
eos in fruſta concidentes, aut aquis coquentes. Cujus
21 Canonis materia, ut inquit Card. Cajet. *in Summ. in*
verb. Excommunicatio c. 70. eſt crudelitas, & immani-
tas in cadavera humana. Id, inquam, non obſtat, quia
dictum Bartol. procedit ficte, ſed non vere, ut declarat
Bald. *in d. l. Sororem n.* 2. *&* 3. *C. de his quib. ut indignis*;
unde ſecundum eum, qui exanimatum corpus vulnerat,
non punitur tanquam de vulnere, quia corpus mortuum
injuriam non ſentit, *ut l.* 1. *C. Qui accuſare non poſſ.* ſe-
quitur Felin. *ubi ſupra*.

22 Et per hoc infertur ad aliam quæſtionem, quam ſic
format Archid. *in c. Si quis, el ſecondo n.* 2. 15. *q.* 1. vi-
delicet: Pone quod Clericus animo deliberato iter arri-
puit ad interficiendum hominem, ſed non potuit, quia
eum invenit mortuum; nihilominus iræ ſuæ ſatisfacere
volens, eidem mortuo caput amputavit: quæritur, an
ſit irregularis.

23 Quidam dicunt hunc Clericum irregularem propter
intentionem cum opere ſubſecuto, arg. *c. Nuper*, *& c.*
ult. ſupra de Bigam. pro quibus facit, quod notatur *in*
c. Si quis 51. *diſt. & in c. fin* 22. *q. ult.* & melius *in c. Per-*
nicioſe in fin. de pœnitem. diſt. 1. Contrarium determinat
ibi Archidiac. quia hic non erat homo, ſed mortuus;
nam cadaver non eſt homo, ut patet *in cap. In quadam de*
celebrat. Miſſ. ubi dicitur ad eſſe hominis duo eſſe princi-
paliter neceſſaria, ſcilicet corpus, & animam. Item
cap. Charitas, *verſ. Item corpus de pœnit. diſt.* 2. & lex
promotionis factum requirit, *ut in d. cap. Si quis*, ideſt
ut homo jam animatus actu interficiatur, ut patet expreſ-
ſe *in cap. Sicut*, *il ſecondo*, *de homicid. & in cap. Quod ve-*
ro 32. *q.* 2. In quibus juribus patet dantem cauſam abor-
tioni non eſſe homicidam, neque irregularem, ſi con-
ceptus nondum erat vivificatus anima rationali. Item ir- 24
regularitas non contrahitur niſi in caſibus in jure expreſſis,
ut in cap. Is qui, *de ſentent. excommun. lib.* 6. Nec iſto ca-
ſu invenitur impoſita, ſecundum Archidiacon. qui dicit
idem notaſſe Alanum Vincent. & Bernard. *in cap. Si ali-*
quis de homicid.

Et per hanc poteſt decidi alia quæſtio, numquid percu- 25
tiens Clericum mortuum incidat in excommunicationem
Can. *Si quis ſuadente* 17. *q.* 4.

Et quidem Felin. *hic num.* 4. putat hunc eſſe excommu- 26
nicatum. Movetur primo per text. *in ſimil. in cap.*
Quod in te de pœnit. & remiſſ. ubi privilegium datum
Clericis de ingrediendo Eccleſiam tempore interdicti,
habet locum, ut mortuus ibi tradatur Eccleſiaſticæ ſe-
pulturæ. Deinde movetur, quia privilegium Canonis 27
non eſt datum ratione Ordinis, cum ſit datum etiam
Converſis, laicis, & Novitiis, *cap. Non dubium ſupra eo-*
dem, *cap. Religioſo eod. tit. lib.* 6. qui tamen non habent
Ordines. Pro hac parte facit text. *in l. Si quis in infu-* 28
lam, *ff. de cadaverib. punitor.* ubi Bart. (Nota, inquit,
hanc literam, quia non reperies alibi, & habes, quod
ille, qui in vita non poteſt morari in civitate, poſt
mortem non poteſt duci ad civitatem ad ſepulturam.)
& eum ſequitur Card. *in Clem.* 1. *in fin. de pœnitent. &*
remiſſ.

Contrarium puto verum, quia negari non poteſt, 29
quin privilegium Canonis datum ſit in favorem Ordinis
Clericalis; nam quid dicat Felin. de hoc eſt text. rotundus
in c. Contingit, *il primo*, *infra eodem*, ibi: *Cum ille Ca-*
non non tam in favorem Clerici ordinati, quam in favorem
Ordinis Clericalis fuerit promulgatus, *& in c. unico de Cle-*
ric. conjugat. lib. 6. ibi, *Privilegium retineant Canonis ab*
Innocentio Papa II. editi in favorem totius Ordinis Clerica-
lis. Mortuus autem non habet Ordines *cap. Licite* 32. *q.* 2.
Nec refert, quod privilegium hoc datum ſit etiam Con-
verſis & Novitiis non ordinatis: quoniam datur eis,
dum vivunt, non autem poſt mortem: & Can. *Si quis*
ſuadente, loquitur de Clericis. Mortuus autem non eſt
Clericus, quia characterem non habet, cum character
non imprimatur corpori, ſed animæ, ut in Conc. Trid.
ſeſſ. 7. *de Sacram. can.* 7. Item prædictus Canon excom-
municat injicientem manus violentas in Clericum: at
mortuo non poteſt inferri violentia, ut ex Bald dictum
eſt ſupra *n.* 21. Item ſicut præcidens caput mortui, non
incidit in irregularitatem, ut dictum eſt in præcedenti
quæſtione; ita nec percutiens Clericum mortuum incidit
in excommunicationem, quia ſicut irregularitas non
contrahitur niſi in caſibus in jure expreſſis, ut dictum
eſt ſupra *n.* 24. ita nec pœna excommunicationis *gl.* 1.
in Clem. 1. *de conſang. & affin. facit gl. penul. in c. fin. ſupra*
de jurepatr.

Sexto, nota ibi: *A quibus dum viverent*, *fuerant ab-* 30
ſolvendi, in caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis decedenti
in excommunicatione impendendam eſſe abſolutionem a
Summo Pontifice duntaxat: in aliis vero non reſervatis
poſſe impendi etiam ab inferiore, qui poterat viventem
abſolvere, ut in litera: & hoc non ex indulgentia hujus
Decretalis, ſed de jure communi, ut hic in gloſ. *in verb.*
Ceteris.

Ultimo, nota ex fine textus caſum notabilem, in 31
quo Eccleſia exercet juriſdictionem in laicos, com-
pellendo ſcilicet hæredes ejus, qui poſt mortem de-
bet abſolvi, ut pro eo ſatisfaciant injuria paſſo, licet
ipſe, dum viveret, expreſſe hoc non mandaverit; nam
ex quo dedit ſigna exteriora contritionis, ſatis videtur
debitam ſatisfactionem tacite injunxiſſe, ut hic in gloſ.
final. unde cum iſte actus reſpiciat favorem animæ de-
functi, & hæredis, & piam cauſam, merito Eccleſia
vindicat ſibi juriſdictionem, ſecundum Abb. *hic nu.* 5.
& Marian. Soccin. *num.* 24. concordat text. *in cap. ultim.*
ſupra de ſepultur. & in capit. In literis de raptor. ibi:
Here-

Heredes ejus moneas, & compellas, ut his, quibus ille per incendium, vel alio modo damna contra juſtitiam irrogaverat, juxta facultates ſuas condigne ſatisfaciant, ut ſic a peccato valeat liberari; alias legitur, *valeant*, ideſt hæredes ſecundum Vincent. & Jo. Andr. *ibi in fin.*

32 Sed hic inſurgit quæſtio, an hæredes excommunicati teneantur pro eo ſatisfacere injuriam paſſo, etiamſi ad eos nihil pervenerit ex bonis defuncti.

33 Pro ſolutione breviter ſic diſtingue; aut excommunicatus præbuit ante obitum ſigna pœnitentiæ, ſeu contritionis; aut non præbuit. Primo caſu hæredes tenentur etiamſi nihil ad eos pervenerit: & in hoc caſu intelligi debet hoc cap. & gloſ. fin. *in c. ult. de ſepult.* dum ex text. colligit de jure Canonico hæredes teneri ad ſatisfactionem pro delicto defuncti, etiamſi ad eos nihil pervenerit, & lis cum defuncto non fuerit conteſtata; nam ex quo deceſſit contritus, & ſic voluit illud conſequens, ſcilicet abſolutionem, merito videtur voluiſſe antecedens neceſſarium ad ipſum conſequens, quod eſt ſatisfactio,
34 arg. *c. Cum ſuper ſupra de off. Delegat.* quod perpetuo ſingulariter notabis ad limitationem eorum, quæ ſemper dicuntur, quod regulariter hæres non tenetur ex delicto defuncti, niſi quatenus ad eum pervenit, quia illud procedit, ſi ſine contritione mortuus eſt, ut mox dicetur, alias ſecus. Quod eſt ſingulari nota dignum, & quotidie poteſt contingere, & multi falluntur, ut dicit Marian. Socc. *hic n. 29.* Secundo autem caſu, cum ſcilicet defunctus ſigna contritionis non dedit, dicendum eſt hæredes non teneri, niſi quatenus ad eos pervenit ex bonis illius; & ita intelligi debet text. *in d. c. ult. de ſepultur.* ibi: (Sed ejus hæredes, & propinqui, ad quos bona pervenerunt ipſius, ut pro eodem ſatisfaciant, cenſura ſunt Eccleſiaſtica compellendi.) Et ſic cogendi ſunt tantummodo reſtituere rem illicite acquiſitam, quia res tranſivit cum onere ſuo, *ut c. Ex literis ſupra de contrahen. empt. c. Sæpe de reſtitut. ſpoliat.* nam & votum defun- 35
cti tenetur hæredes adimplere, ut legitur, & notatur *in c. Licet*, *§. 1. & 2. ſupra de voto.* Ita formaliter diſtinguit Hoſt. *hic n. 21. &* 22. cujus diſtinctionem poſtea probat Jo. Andr. *n.* 18. Butr. *n.* 30. Card. *n.* 5. Anchar. *n.* 8. Abb. *n.* 5. Felin. *circa finem*, *verſ. Nota ſingulariter hanc gl.* & Marian. Socc. *n.* 25.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Innocentius III. Vvratislavien. Epiſcopo.

CAPUT XXIX.

NUper a nobis tua diſcretio requiſivit, quid de illis laicis ſit faciendum, qui Clericos (ſine læſione tamen) in cuſtodia detinent publica vel privata, vel etiam detrudunt in vincula? Et utrum, qui nominatim excommunicatis ſcienter communicant, abſolvi ab excommunicatione poſſint per confeſſionem a ſimplici Sacerdote, vel Epiſcopi, ſeu Archiepiſcopi ſit ab eis abſolutio expetenda? Nos igitur inquiſitioni tuæ ex ordine reſpondemus, quod in primo conſultationis articulo non credimus laicos pœnam excommunicationis evadere, quamvis per eorum factum corporalis læſio non fuerit ſubſecuta, citra quam violentia ſæpius circa Clericos nequiter perpetratur. In ſecunda vero quæſtione credimus diſtinguendum, an is, qui nominatim excommunicato communicat, ſcienter in crimine communicet criminoſo, ei conſilium impendendo, auxilium vel favorem; aut alias in oratione, vel oſculo, aut orando ſecum, aut etiam comedendo. In primo quidem articulo, cum talis communicet crimini, & participet criminoſo, ac per hoc ratione damnati criminis videatur in eum delinquere, qui damnavit: ab eo, vel ejus Superiore, merito delicti, tunc erit abſolutio requirenda: cum facientem, & conſentientem par pœna conſtringat. In ſecundo vero caſu a ſuo Epiſcopo, vel a proprio Sacerdote poterit abſolutionis beneficium obtinere: quamvis enim & tunc non judicis, ſed juris ſententia excommunicato communicans ſit ligatus; quia tamen conditor Canonis ejus abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi. Is autem qui juxta primum modum excommunicato communicat, cum juramento debet abſolvi; qui vero juxta ſecundum modum, reconciliari poterit ſine juratoria cautione. Verum ſi difficile ſit, ex aliqua juſta cauſa, quod ad ipſum excommunicatorem abſolvendus accedat: concedimus indulgendo, ut præſtita juxta formam Eccleſiæ cautione, quod excommunicatoris mandato parebit, a ſuo abſolvatur Epiſcopo, vel proprio Sacerdote.

SUMMARIUM.

1 *EXcommunicatus eſt, qui Clericum detinet in cuſtodia publica, vel privata, aut in vinculis, etiam ſine corporali læſione, & n. 4.*

Declaratur procedere, ſi hoc faciat animo inferendi injuriam, ſeu violentiam Clerico; ſecus ſi aliam ob cauſam, n. 12.

2 *Communicans excommunicato ſcienter in crimine, excommunicatus eſt, & non poteſt abſolvi niſi ab excommunicatore, vel ipſius Superiore, & cum juramento, & n. 14.*

3 *Communicans excommunicato extra crimen, incurrit minorem excommunicationem, & reconciliari poteſt ſine juramento per ſimplicem Sacerdotem, & n. 14.*

Et quid poſt Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis, n. 15. verſ. Ceterum adverte.

5 *In carcere, vel in vinculis detinere, an differant.*

6 *Carceratus, vel detentus in vinculis, non dicitur lædi corporaliter.*

7 *Carcer, & vincula principaliter non ſunt ad pœ-*
Fagnan. in V. Lib. Decretal.
nam, ſed ad cuſtodiam.

8 *Violentia in Clericum perpetratur etiam citra injectionem manuum, ſeu corporalem læſionem, quod pluribus exemplis oſtenditur.*

9 *Excommunicatus eſt, qui rem de manu Clerici rapit, vel quæ illius corpori adhærent, aut eum per veſtem tenet, aut per frenum equi.*

Equum occidens, cui Clericus inſidet, non incidit in Canonem, ibid.

10 *Caſtrum obſidens non animo detinendi in cuſtodia Clericum ibi exiſtentem, ſed capiendi caſtrum, vel faciendi Clerico verecundiam, non eſt excommunicatus.*

11 *Clericum cogens per metum ad ſe redimendum, vel exeundum e domo, ut ipſam occupet, excommunicationem non incurrit.*

12 *Communicans criminoſo, in crimine, præſtando illi conſilium, auxilium, vel favorem, tenetur eadem pœna cum principali.*

13 *Communicare excommunicato quis dicitur non ſolum comedendo, loquendo, vel deoſculando, ſed etiam cum ipſo orando.*

15 *Communicans ſcienter excommunicato extra crimen, an peccet mortaliter, remiſſive.*
16 *Abſolvere poteſt inferior ab omni excommunicatione lata a Canone, quoties conditor Canonis ſibi non reſervavit abſolutionem, & n. 29.*
Quod habet locum nedum in Canone Papæ, ſed etiam in ſtatu Epiſcopi, vel Prælati, ibid.
17 *Ingrediens ſepta Monaſterii Monialium abſque licentia Ordinarii, vel alterius Superioris, an incurrat excommunicationem Papæ reſervatam ex Bulla Gregorii XIII. & n. ſeqq. uſque ad n. 37.*
18 *Cauſa etiam injuſta excuſat quem a contumacia.*
19 *Culpa ubi eſt major, ibi debet eſſe major vindicta.*
20 *Diſpoſitio pœnalis injungens pœnam excommunicationis non reſtringitur, ſed extenditur.*
Contrarium, n. 30.
21 *Prœmii verba denotant cauſam finalem Conſtitutionis.*
22 *Lex non imprimit effectum ſuum, niſi in illas perſonas, quibus verba legis congruunt.*
23 *Ingrediens ſepta Monaſterii Monialium prætextu licentiæ revocatæ, aut Ordinarii licentia abutentes, magis delinquunt, quam ingredientes ſine licentia, & n. ſeqq.*
24 *Frequentia delicti eſt juſta cauſa reſervationis abſolutionis.*
25 *Epiſcopi non debent promiſcue ſibi reſervare caſus, quibus a jure annexa eſt excommunicatio, niſi forte propter frequentiam, ſcandalum, vel aliam neceſſariam cauſam.*
Statuens contra libertatem Eccleſiæ magis punitur, quam ſtatuens contra jus Eccleſiæ, licet minus delinquat, & cur? ibidem verſ. Hinc etſi ſtatuens,
26 *Eccleſiarum fructus, & bona ſurripientes non incidunt in excommunicationem, niſi id faciant auctoritate uſurpata, & ſub ratione bonorum Eccleſiæ.*
27 *Domini temporales, & magiſtratus quicumque impedientes libertatem Matrimonii, incidunt in excommunicationem capitul. 9. ſeſſ. 24. de reformat. matrim. Concilii Tridentini, non autem privatæ perſonæ.*
28 *Caſus omiſſus in lege nova remanet in diſpoſitione juris antiqui.*
29 *Monaſterium Monialium ingredientes ſine licentia ex Concilio Tridentino incidunt in excommunicationem, non tamen Sedi Apoſtolicæ reſervatam.*
30 *Pœna nulla eſt major in Eccleſia, quam excommunicatio; ideoque in illa non debet fieri extenſio, ſed potius reſtrictio.*
31 *Clericum pedibus percutiens, vel perfundens aqua, aut in eum ſpuens, vel ejus veſtem frangens, excommunicatus eſt.*
32 *Reſervatio caſus non inducitur ex eo, quod Summus Pontifex abſolutionem ab illo caſu impertitus fuerit, & n. ſeq.*
33 *Pœnitentes habent tres judices, qui nomine proprii Sacerdotis comprehenduntur, Papam, Epiſcopum, & Parochum.*
34 *Papa ſi aliquid faciat de plenitudine poteſtatis, non præjudicat inferioribus, nec contra eos præſcribit.*
35 *Mulieres abſque licentia Monaſteria virorum ingredientes, ex declaratione S. Pii V. incidunt in excommunicationem Papæ reſervatam.*
36 *Excommunicatio propter ingreſſum in Monaſteria Monialium ad malum finem, eſt Sedi Apoſtolicæ reſervata.*
37 *Abſolutio a cenſuris, in quas incidunt Prælati ingredientes Monaſteria Monialium contra formam Conſtitutionis Gregorii XIII. an ſit Papæ reſervata, & num. ſeq.*
38 Statuimus, & decernimus *ſunt verba novi juris inductiva.*
39 *Prælati ingredientes Monaſteria Monialium in caſibus non neceſſariis, vel cum magno comitatu, quas pœnas incurrant.*

N*Uper*. Detinens Clericum in cuſtodia, vel vinculis, 1
etiam ſine læſione corporali, excommunicatus eſt:
& communicans excommunicato ſcienter in crimine 2
eſt excommunicandus, & niſi difficultas impediat, abſolvi debet ab excommunicatore, vel ipſius Superiore, & cum juramento. Communicans extra crimen recon- 3
ciliari poteſt per ſimplicem Sacerdotem ſine juramento. Hoc dicit. Dividitur in duas partes. In prima ponitur bimembris conſultatio. In ſecunda bimembris reſponſio, ibi, *Nos igitur*: & utraque ſubdividitur, ut per ſe patet.

Nota primo quoad incurrendam excommunicationem 4
Can. *Si quis ſuadente*, paria eſſe Clericum percutere, aut eum in cuſtodia publica, vel privata, aut in vinculis detinere etiam ſine læſione corporali, ut hic eſt caſus ſecundum omnes: quod tamen declara, ut dicam infra *n.* 12.

Secundo nota, ibi, *Vel etiam detrudunt in vincula:* 5
aliud eſſe in carcere, & aliud in vinculis detinere, ut hic per Butr. *n.* 2. quod nota pro ſtatutis ſecundum Marian. Socc. *n.* 5.

Tertio nota, ibi, *Corporalis læſio non fuerit ſubſecuta:* 6
ex ſola detruſione in carcerem, vel in vincula non dici quem corporaliter lædi, ſecundum Jo. And. *hic n.* 1. *in ver. Læſione*, & Butr. *eod. n. & ver. & in* 4. *notab.* Abb. *n.* 3. & Marian. Socc. *n.* 6. Ratio eſt, quia conſiderari debet, 7
quod principaliter agitur, *c. Cum voluntate infra eod.* carcer autem, & vincula principaliter non ſunt ad pœnam, ſed ad cuſtodiam, *ut l. Aut damnum, §. Solent, ff. de pæn.* quod ſimiliter nota pro ſtatutis, ut hic per Anchar. *n.* 5. nam quoad effectum incurrendi excommunicationem latæ ſententiæ ob violentam manuum injectionem in Clericum, hæc non differunt, ut dixi ſupra *in* 1. *notab.*

Quarto nota, ibi, *Citra quam violentia ſæpius circa* 8
Clericos nequiter perpetratur, violentiam Clerico inferri poſſe etiam ſine manus injectione, ſeu corporis læſione. Ratio eſt, quia debemus in his magis attendere injuriam, & violentiam, quæ ſapiunt cauſam finalem, quam manus, quæ ſapiunt demonſtrationem, ut hic per Card. *n.* 3. & plenius dicam infra *n.* 30. *in fin.* Exemplum ponit Innoc. *n.* 1. & 2. velut, ſi quis enſem vibret, vel aliter necem comminetur, niſi carcerem ingrediatur; vel ſi Clerico in domo propria, vel aliena exiſtenti clauſis foribus, vel poſitis cuſtodibus adimatur libertas exeundi: neque enim, ut Innoc. ait, videtur vis eſſe, an clauſus ſit carcere, an ligatus funibus, an cuſtodibus vallatus; omnes enim iſti in cuſtodia ſunt, & in perſona violentiam patiuntur, quia detinentur, ne quo velint abire poſſint: nec multum differt a ſpecie ſervitutis, cui libertas recedendi non datur, *l.* 3. *ff. de liber. hom. exhib.* Eodem modo violentia eſt, ſi res de manu Clerici ra- 9
piatur, vel quæ alias ipſius corpori adhæreant; aut ſi Clericus detineatur per veſtem, qua induitur, vel per frænum equi, cui inſidet; licet ſecus eſſet, ſi equus interficeretur. Ita Innoc. cum quo tranſeunt hic Hoſt. & Abb. Antiq. ambo *n.* 1. Jo. Andr. *n.* 2. *in ver. Detrudunt*; Card. *n.* 4. Anch. *n.* 2. & 3. & reliqui omnes.

Hæc tamen notabiliter limitant DD. ut procedant, 10
dummodo fiant animo inferendi injuriam, ſeu violentiam Clerico, ſecus ſi aliam ob cauſam. Unde ſi quis Clericum in caſtro obſideret non animo detinendi eum in cuſtodia, ſed capiendi caſtrum, vel faciendi Clerico verecundiam utique in Canonem non incideret, ſecundum Innoc. *n.* 1. *ver. Sed quando*, & Card. *n.* 4. *verſ. Hoc proced.* Et idem eſſet, ſi quis citra manuum injectionem, 11
vel detentionem corporalem, per metum cogeret Clericum ad ſe redimendum, vel exeundum e domo ſua, quam poſtea occuparet; non enim eſſet excommunicatus, quia hæc perpetravit potius animo lucrandi, quam inferendi injuriam, nec in perſonam manus injecit, vel quaſi injecit violentat, ut dicunt Hoſt. *hic n.* 1. *verſ. Quid enim ſi quis*, Jo. Andr. *n.* 2. *verſ. Dicimus ergo*, & Card. *n.* 4. *verſ. Per hoc etiam infertur*, ubi tandem concludit excommunicationem incurri quandocunque fit violentia Clerico, per quem ſcilicet impeditur ei libertas præciſe, non cauſative, & quando fit hoc animo, ut impediatur; alias ſecus.

Quinto nota, ibi, *Ei conſilium impendendo*, communican- 12
tem criminoſo in crimine, id eſt præſtando illi conſilium, auxilium, vel favorem, teneri eadem pœna cum principali. Rationem habes in litera, quia facientem, & conſentientem pari pœna conſtringit, de quo *in l. is qui opem, ff. de furt.*

& in

& in cap. 1. ſupra de offic. deleg. & latiſſime per Marian.
Soccin. in *c. Ad audientiam, ſupr. de homicid. in 7. princ.*
art. a q. quinquageſima uſque ad centeſimam.

13 Sexto nota ibi, *Aut alia in oratione*, intelligi, quem
participare cum excommunicato non ſolum comedendo,
loquendo, aut deoſculando, ſed etiam ſecum orando,
concordat *c. Cum excommunicato, & c. Qui communicave-*
rit, 11. *q.* 3. *c. Significavit, ſup. eod.* & notat gl. *in c. Sta-*
tuimus, in ver. Conſtitutionibus, infr. eod. lib. 6. de quo
plene per eundem Mar. Socc. *in c. Satis*, in 19. *principali*
art. inf. eod.

14 Septimo nota in *verſ. Secundo vero caſu:* & ſigna dif-
ferentiam inter communicantem in crimine, & commu-
nicantem extra crimen: ille enim incidit excommunica-
tionem majorem, & abſolvi non poteſt niſi ab excom-
municatore, vel ejus Superiore, & cum juramento de
parendo illius mandato: hic vero ligatur minori tan-
tum excommunicatione, & abſolvi poteſt a ſimplici Sa-
51 cerdote ſine juratoria cautione, ut in fin. textus. An
autem ſcienter communicans excommunicato extra cri-
men peccet mortaliter, examinat Archidiac. in *c. Rogo*,
11. *queſt.* 3. & Jo. Andr. in *cap. Sacris, num.* 20. *ſupra de*
his quæ vi met. cauſ. Ceterum adverte, ne decipiaris, quia
hodie ex Conſtitutione Martini V. in Concilio Conſtan-
tienſi edita, quæ incipit, *Ad evitandam*, permiſſum
eſt communicare cum excommunicatis a Canone, vel
ab homine, etiam in adminiſtratione, & receptione ſa-
cramentorum, vel aliis divinis, præterquam in duobus
caſibus, videlicet ſi excommunicati ſint publice denun-
ciati, aut notorii Clericorum percuſſores, qui dicuntur
excommunicati non tolerati. Et in his duobus caſibus
duntaxat, non autem in excommunicatis toleratis, lo-
cum habet, quod hic dicitur de incurſu excommunica-
tionis majoris propter participationem cum excommuni-
catis in oratione, & de incurſu excommunicationis mi-
noris propter participationem cum excommunicatis ex-
tra crimen: quod bene notabis ad limitationem hujus
textus. De intellectu autem illius Conſtitutionis ſcri-
pſi latiſſime in *cap. Quod a Prædeceſſore, a num.* 39. *ſu-*
pra de Schiſmat. ubi etiam *n.* 56. dixi, an eidem Conſti-
tutioni fuerit derogatum quoad notorie excommunica-
tos per aliam Conſtitutionem Concilii Lateranen. noviſ-
ſimi ſub Leone X.

16 Ultimo nota ibi, *Quia tamen conditor Canonis*, tex-
tum optimum, & notabilem, ut hic ait Felin. *num.* 8. *in*
ultim. notab. quod ab omni excommunicatione lata a Ca-
none poteſt inferior abſolvere, quotieſcunque conditor
Canonis abſolutionem ſibi non reſervavit: & ad hoc quo-
tidie allegatur hic textus, locum habet nedum in Cano-
ne Papæ, ſed etiam in Canone, ſeu ſtatuto cujuslibet Epi-
ſcopi vel Prælati Eccleſiaſtici, ut excommunicatus per il-
lius ſtatutum abſolvi poſſit a proprio Sacerdote, ex quo
conditor Canonis ſibi reſervavit abſolutionem: & hoc
nota, quia quotidie occurrit in practica ſecundum Abb.
hic n. 5. Locum tamen habet in abſolutione prout loqui-
tur, non autem in diſpenſatione, ut ſcripſi plene aſſi-
gnando rationem differentiæ in *c. Dilectus, a n.* 10. *uſque*
ad n. 16. *ſupr. de tempor. ord.*

17 Ex prædicta regula infero ad quæſtionem, an ingre-
diens ſepta Monaſterii Monialium abſque licentia Or-
dinarii, vel alterius Superioris, incurrat excommuni-
cationem Sedi Apoſtolicæ reſervatam ex Conſtitutio-
ne Gregorii XIII. edita idibus Junii 1575. quæ inci-
pit, *Ubi gratia*.

Ex iis, qui poſt Gregorianam Conſtitutionem ſcripſe-
runt, nonnulli opinati ſunt non eſſe conſtituendam diffe-
rentiam, an quis prætexto licentiarum, an vero ſine il-
lis clauſuram Monaſterii Monialium ingrediatur, ſed
utroque caſu abſolutionem eſſe ſummo Pontifici reſerva-
18 tam ob identitatem, ſeu potius majoritatem rationis, ne
deterioris ſit conditionis, qui temere, ac proprio auſu
ingreditur, quam qui aliqua cauſa, licet injuſta, ſe ex-
cuſat, arg. *cap. illud, verſ. Licet autem, de Cler. excom-*
mun. miniſtr. Hoc enim eſt, quod dicunt gloſſæ ordina-
riæ, in *l. Ex conſenſu, §. fin. ff. de appellat. & l.* 1. *§. Si*
quis judic. non obtemp. non ſolum juſtam cauſam, & ratio-
nabilem quem a contumacia excuſare, ſed etiam inju-
ſtam, & quod legitur in *l.* 1. *in fin. ff. de abigeis, & in*
l. Plagii, ff. ad l. Flav. de Plagiar. in quibus eſt expreſſum
non ſolum legitimam, ſed & illegitimam cauſam excuſa-
re a dolo: quam regulam dixit communem Dec. *conſ.*
170. *Viſo themate, col. ult. in princ.* Item ubi eſt culpa ma-
jor, ibi debet eſſe major vindicta, *cap. Excommunica-* 19
mus, §. credentes, de hæret. & ubi magis exceditur, ibi
eſt ſeverius vindicandum, *cap. fin. ad fin. de exceſſ. Præ-*
lat. Collectar. in *cap.* 1. *num.* 2. *ſupra de Schiſmat.* pœna
enim debet commenſurari delicto, *cap. Non afferamus*,
23. *q.* 1. & notat gloſ. 2. in *cap. Propoſito*, 17. *qu.* 8. Bart.
in *l. Levia in princip. ff. de accuſat.* Bald. in *Auth. Clericus*,
col. 2. *C. de Epiſc. & Cler.* Dec. in *c. Eccleſia S. Mariæ*,
n. 1. *de conſtit.* Et confirmatur, quia, ut inquit Card. in 20
2. *notab.* diſpoſitio pœnalis injungens pœnam excommu-
nicationis, non reſtringitur, ſed extenditur: Papa enim
hic extendit Can. *Si quis ſuadente*, 17. *q.* 4. ut compre-
hendat non ſolum injicientem manus, ſed etiam alias tur-
bantem libertatem Clerici.

Et primo inter hos Authores adducitur Martinus Al-
phonſus de Vivaldo *in ſuo Candelabro Aureo in tract. de*
excommun. ex Extravaganti, & Concilio *fol.* 31. in ſe-
ptuageſima, & ultima excommunicatione, ubi inter ex-
communicatos excommunicatione, ſoli Papæ reſervata
vietute Gregorianæ Conſtitutionis enumerat ingredientes
ſepta Monialium ſine licentia Superioris: & idem confir-
mat *fol.* 36. loquens de excommunicatione ex Concilio
Trident. ibi, *Sexageſima quarta eſt*, dum dicit: Nunc
vero eſt reſervata Papæ per Gregorium.

Secundo adducitur Ludovicus de Beja in *ſuo tract. reſol.*
caſ. Conſcien. Caſu 3. incipien. *Urſula*, quem ſequitur Le-
lius Zecchius in *Elucidatione caſuum Epiſcopis reſervato-*
rum, in caſu 10. *fol.* 625. Et eorum opinioni videtur ſuf-
fragari, quod ſummus Pontif. alias ad ſupplicationem pœ-
nitentium, & etiam Epiſcoporum conceſſit abſolutionem
prædicti caſus tanquam ſibi reſervatam; per quod videtur
inductus uſus reſervationis ejuſdem caſus.

Ultimo affertur authoritas Navarri in *cap. Statuimus*,
ſub. num. 62. *in* 7. *notab.* 19. *quæſt.* 3. *Comment.* 4. *de Regul.*
& in Man. cap. 27. *ſub n.* 150. ubi affirmat dictam Con-
ſtitutionem includere etiam intrantes ſepta Monaſterii
non habentes licentiam, & ſe credere hanc fuiſſe mentem
ejuſdem Gregorii.

His tamen non obſtantibus contrarium verius vide-
tur; Nam Conſtitutio Gregor. expreſſe loquitur de in-
gredientibus prætextu licentiarum revocatarum, & de
his, qui habent licentiam ab Ordinariis in caſibus per-
miſſis, eaque abutuntur, ut patet ex rubrica, & ex
verbis Conſtitutionis, præſertim in proœmio, a quo 21
cauſa finalis colligitur, *l.* 1. *ff. ad Maced. l.* 1. *ff. de hæ-*
red. inſtit. l. Titia, §. Idem reſpondit, ff. de verb. oblig.
Oldr. *conſ.* 103. *Quæſtio eſt, verſ. Secundo ex hoc*, & ad
cujus limites reſtringitur generalitas diſpoſitionis, Bald.
conſ. 159. *Eleganter, & copioſe num.* 4. *verſ. Niſi dica-*
mus, lib. 2. Roman. *conſ.* 16. *Viſo themate, num.* 4. *&*
ſeq. in quo quidem proœmio verbum nullum legitur de ex-
communicatione contra ingredientes abſque licentia.
Unde cum eis non conveniant verba Conſtitutionis,
conſequens eſt, ut nec conveniat illius diſpoſitio, *l.* 4. 22
§. Toties, ff. de dam. infect. quia lex non imprimit effe-
ctum ſuum niſi in illas perſonas, quibus verba legis con-
gruunt, & adaptantur, ut inquit Gemin. *conſ.* 68. In-
nocentius *ſub num.* 4. *verſ. Cum ergo concurrant*, & ſi Gre-
gorius voluiſſet comprehendere ingredientes abſque licen-
tia, expreſſiſſet, ſicut expreſſit de ingredientibus præ-
textu licentiarum, *&c. c.* 2. *de transl. Epiſc. c. Ad audien-*
tiam, de decim. & in materia excommunicationis eſt bo-
na gl. in *c. Prudentiam, §. Sexta, in ver. Vinculo excom-* 23
municationis, de off. deleg.

Et eo magis, quia conſideratur etiam diverſitas ratio-
nis inter eos, qui abſque licentia ingrediuntur, & eos, 24
qui ingrediuntur prætextu licentiæ revocatæ, aut abutun-
tur licentia Ordinarii. Siquidem licentia præbet ingre-
dientibus anſam multo liberius, & frequentius delinquen-
di, exemplo tutoris ſuſpecti fidejuſſionem præſtantis,
quo velamine datur ei occaſio diutius graſſandi in re pupil-
lari, *§. fin. inſtit. de ſuſpect. tutor.* juncta gl. in *verb. Præ-*
ſtat, l. Suſpectus, & l. Quia ſatiſdactio, ff. eod. At vero
ibi deficit licentia, ingrediens non ſolum ſe exponit pœ-
næ a Concilio Tridentino inflictæ in *c.* 5. *ſeſſ.* 5. *de Regular.*
ſed etiam temporali, quæ conſuevit imponi per Magiſtra-
tus ſeculares; ideoque metu utriuſque pœnæ magis retra-
hitur a delinquendo, *c.* 1. & ibi gloſ. *in verb. A Domino,*
de homicid. lib. 6. *c.* 1. *§. Superior, de ſent. excomm. eod. lib.*
Frequentia autem, & libertas ſecurius delinquendi fuit
juſta

juſta cauſa, cur Gregorius potius reſervaverit Sedi Apoſtolicæ abſolutionem eorum, qui prætextu licentiæ de-
25 linquunt, quam eorum, qui omnino carent licentia. Unde quamvis Sac. Congregatio Epiſcoporum, & Regularium negotiis præpoſita olim admonuerit locorum Ordinarios, ne ſibi illos caſus promiſcue reſervarent, quibus annexa eſt excommunicatio major a jure impoſita: illico tamen adjecit hanc limitationem, niſi forte propter frequentiam, ſcandalum, aut aliam neceſſariam cauſam aliqui hujuſmodi caſus nominatim reſervandi viderentur, ut in literis ſcriptis ad Cardinalem Archiepiſcopum Neapolitanum ſub die 26. Novembris 1602, quam quidem frequentiam, & ſcandalum conſideraſſe Gregorium in reſervatione hujus caſus, ſatis conſtat ex verbis Conſtitutionis, ibi: *Ac omnia quæ illas* (ideſt Moniales) *a ſpiritualium rerum cogitatione, & exercitio avocant, impedimenta tollere, periculaque, & ſcandala ab eis removere cupientes, &c.*

Hinc etſi magis delinquat ſtatuens contra jus Eccleſiæ, quam contra libertatem Eccleſiæ, quia in primo caſu tollit jus commune, in ſecundo autem tollit privilegium, argum. *l. Ejus militis, §. Militia miſſus, ff. de teſtam. milit.* & tradit Dec. in *cap. Eccleſia S. Mariæ, num. 8. de conſtit.* tamen magis punitur ſtatuens contra libertatem, quam contra jus Eccleſiæ, ſecundum Bald. in *rubr. eod. tit. in princ. verſ. Quæro an ſit differentia*, quia, ut inquit Dec. *ubi ſupra*, non ſemper pro majori delicto major pœna imponitur; nam propter delicti frequentiam, vel propter majorem inclinationem ad delinquendum major pœna quandoque pro minori delicto imponitur, ut per gloſſ. 2. in *cap. Propoſita, 27. q. 1. & in cap. Admonere, in ver. Exiſtimes*, 33. *quæſt.* 2, per illum textum, ubi major pœnitentia imponitur interficienti uxorem, quam matrem, quia ut gloſ. ibi dicit, homines proniores ſunt ad interficiendum uxores: Laici vero Clericos oppido infeſtos habent, ut legitur in *cap. Laicos*, 2. *quæſt.* 7. maxime propter libertatem Eccleſiaſticam, in qua Clerici ſunt melioris conditionis, quam ſeculares, & propterea major concitatur invidia. Unde cum ſint procliviores Laici ad ſtatuendum contra libertatem Eccleſiaſticam, & ſic contra privilegia Eccleſiarum, vel Clericorum: merito, ut retrahantur ab eo in quo magis inclinantur, majori pœna afficiuntur.

26 Præterea gravius videntur delinquere, & magis contemnere legiſlatorem, qui ingrediuntur palam, & authoritativa prætextu licentiarum, quam qui ingrediuntur clam, & nulla ſuffulti licentia, exemplo eorum, qui fructus, & redditus ad Sedem Apoſtolicam, & Eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiarum pertinentes uſurpant: neque enim incidunt in excommunicationem decimamſeptimam Bullæ Cœnæ, niſi qui id faciunt authoritate, & poteſtate uſurpata, ſecundum Cajetan. in *Summa*, in *ver. Excommunicatio nu. 27. verſ. Deinde circa ſecundam materiam*, & Navarr. in *Man. cap. 27. nu. 70. verſ. Sexta, quod per illa verba*, ſicut ex Decreto Concilii Tridentini *cap. 11. ſeſſ. 22. de reformat.* non incidunt in excommunicationem qui res, & bona Eccleſiæ ſurripiunt tanquam fures; ſed tantum qui illa authoritative, & ſub ratione bonorum Eccleſiæ uſurpant, ut alias Sacra Congregatio declaravit.

27 Et item modo cum alias dubitatum fuerit, an prohibitio *cap. 9. ſeſſ. 24. de reformat. matrim.* circa Matrimonii libertatem comprehendat privatas perſonas, S. Congregatio cenſuit non comprehendere, ſed tantum dominos temporales, & magiſtratus cujuſcunque gradus, conditionis, &c. Ingredientibus ergo ſepta Monaſterii Monialium abſque licentia, nec verba, nec rationes Gregorianæ Conſtitutionis conveniunt; & conſequenter nec illius reſervatio, gloſ. *magna in fin. in Clem. 1. de ſent. ex-*
28 *commun.* unde hic caſus tanquam omiſſus remanſit in eo ſtatu, in quo prius erat, *leg. Commodiſſime, ff. de liber. & poſthum.* gloſ. *in cap. Si pater, in verb. Trebellianica, de teſtam. lib. 6.* Conſentaneum eſt enim jura juribus concordare ad correctionem vitandam, *l. Præcipimus, in fin. C. de appellat. & l. Sancimus, C. de teſtam. cum ſimil.*

28 Ante ipſam vero Conſtitutionem ex Decreto Concilii Tridentini *in c. 5. ſeſſ. 25. de regular.* ingredientibus ſepta Monaſterii Monialium abſque legitima licentia imponitur ſimpliciter pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, nec illius abſolutio expreſſe reſervatur ſummo Pontifici. Ergo cenſetur aliis conceſſa per hanc Decretalem, ubi quando conditor Canonis abſolutionem excommunicationis ſibi non retinet, cenſetur aliis relaxaſſe. Et eſt præcipua regula in materia abſolutionis a cenſuris latis a Canone: patet ex dictis ſupra *in ult. not.* Et hanc ſententiam ſequuntur Moderni *in Praxi Archiepiſcopi c. 6. n. 3. lib. 3.* ubi agentes de materia prædictæ Gregorianæ Conſtitutionis affirmant in ea non comprehendi, niſi qui prætextu licentiarum revocatarum ingrediunt, non autem qui ſine licentia, licet incurrant excommunicationem latæ ſententiæ a Concil. Trident. inflictam *d. cap. 5.* Nec etiam Moniales in illum ingreſſum prohibitum conſentientes incidere in excommunicationem, ſed tantum peccare mortaliter. Idipſum cenſent Rodriq. *de Regular. t. 1. quæſt. 48. artic. 2.* & Suar. *de Cenſur. diſput. 23. ſect. 6. excommun. 6.*

Quibus non obſtant adducta in contrarium; nam ad primum patet reſponſio ex dictis: cum enim Gregoriana Conſtitutio nec in rubro, nec in nigro, nec in verbis narrativis, nec diſpoſitivis loquatur niſi de ingredientibus prætextu licentiarum revocatarum, aut abutentibus Ordinarii licentia, non debet extendi ad alium caſum non expreſſum, præſertim habentem rationes diverſas, & in materia pœnali.

Neque obſtat, quod ſecundum Cardin. diſpoſitio pœnalis injungens pœnam excommunicationis non reſtringatur, ſed extendatur: imo enim cum nulla pœna ſit major in Eccleſia, quam excommunicationis, *cap. Corripiantur, 24. quæſt. 3. cap. Abſit, 11. quæſt. 3. c. Sacro, ſupra eod.* non debet in ea fieri extenſio, ſed potius reſtrictio, *cap. Quæſivit de his quæ fiunt a major. part. cap.* & notat gl. *in c. Prudentiam, in ver. Vinculo excommunicationis, de off. deleg.* & Innoc. *hic num. 2. verſ. Et in excommunicatione.* In hoc textu autem ſit potius declaratio, quam extenſio, ſecundum Anchar. *hic in princ.* quia debemus magis conſiderare injuriam, ſeu violentiam, quæ ſapit cauſam finalem, quam manus, quæ ſapiunt demonſtrationem. 30
Unde eodem modo in excommunicationem incideret, 31
qui Clericum non manibus, ſed pedibus percuteret, vel perfunderet aqua, aut in eum ſpueret, vel ejus veſtem frangeret, quia violentia ſit perſonæ, ut notatur *in d. c. Si quis ſuadente, 17. quæſt. 4. in gl. in ver. Manus*, & per Innoc. & DD. *hic*, & ita videtur ſeipſum declarare Cardin. *hic in 1. oppoſit. num. 4.* licet hoc caſu non agatur de illius reſervatione.

Ad id, quod dictum eſt de abſolutionibus, quas Summus Pontifex impertitus eſt a prædicto caſu, reſpondetur hinc non recte inferri ad generalem reſervationem; nam ſi Papa vellet caſum eſſe ſibi reſervatum, expreſſe declararet per Conſtitutionem generalem, non autem per particularem proviſionem ad petitionem unius, vel alte- 32
rius Ordinarii, vel Sacerdotis. Præſertim vero quia cum 33
pœnitentes habeant tres judices, videlicet Parochum, Epiſcopum, & Papam, qui omnes comprehenduntur ſub nomine proprii Sacerdotis *in cap. Omnis utriuſque, de pœnit. & remiſſ.* ut ibi notatur, *& in Extravag. Vas electionis, deberet.* utique procurando ſibi abſolutionem a Pa- 34
pa tanquam a fonte habente plenitudinem poteſtatis, *c. Qui ſe ſcit, 2. quæſt. 6. cap. Præceptis, 1. 2. diſt. c. Quamvis, cap. Dudum, & cap. Multum, 3. quæſt. 6.* nullum intulerunt præjudicium aliis inferioribus, nec contra eos ex hoc induci potuit uſus, vel conſuetudo: ad hoc quod notat Innocent. *in cap. Bone, il ſecondo, num. 2. in fin. de poſtul. Prælat.* ubi determinat, quod ſi Papa aliquid facit de plenitudine poteſtatis, non præjudicat inferioribus, quia cum ſit abſolute dominus, non indiget aliqua acquiſitione juris. Idem tenet Specul. *in tit. de præſcript. verſ. Illud*, dicens Papam non præſcribere contra inferiores, cum ipſe jam ſine præſcriptione ſit univerſalis dominus: & ſequitur Abb. *conſ. 101. in quæſtione, nu. 6. verſ. Nec Papa exercendo hoc jus lib. 1.* Et propterea ex eo, quod *in cap. Literas, ſupra de fil. Presbyt.* Papa diſpenſaverit, non bene infertur, ut prohibita ſit diſpenſatio, quia hæc ab ipſo fuit petita, ut notabiliter dicit gloſ. unic. *in cap. fin.* & ibi etiam Butr. *num. 5. verſ. Non obſtat quod ſolus Papa diſpenſat, eod. tit.*

Ad ultimum reſpondetur, de declaratione Gregorii nul- 35
libi conſtare, & eam negari a Rodriquez *tom. 1. q. regular. art. 2.* & a Suar. *de conſ. diſput. 22. ſect. 6. excomm. 6.* Nec Navarr. de hujuſmodi declaratione atteſtatur, ut ei impo-

imponitur a quibuſdam, ſed tantum ait credendum eſſe hanc fuiſſe mentem conditoris: quo vero ad ingredientes Monaſteria virorum, quia negari non poteſt, quin S. Pius V. declaraverit Conſtitutionem comprehendere etiam illas quæ abſque literis Apoſtolicis ingrediuntur, ſtandum erit huic declarationi in ſuo ſpeciali caſu duntaxat.

36 Unde rejectis contrariis, concludendum videtur caſum propoſitum non eſſe Sedi Apoſtolicæ reſervatum, niſi ingreſſus, ſeu violatio clauſuræ Monaſterii Monialium fieret ad malum finem, juxta Decretum S. Congregationis Epiſcoporum Clementis VIII. juſſu editum ſuper abſolutione a caſibus reſervatis: & ita declaravit Gregorius XIII. Conſtitutionis conditor, ut in ſubjecta declaratione: Epiſcopus Comen. declarari petiit, an Bulla Sanctiſſimi imponens pœnam excommunicationis ingredientibus Monaſteria vigore facultatum Apoſtolicarum, etiam eos comprehendat, qui abſque talibus facultatibus ingrediuntur, ut ſciri poſſit, an abſolutio ſit reſervata Summo Pontifici? Sacra Congregatio cenſuit agendum cum Sanctiſſimo, quia Concilium non reſervavit Papæ, & non videtur adeſſe majoritas rationis, quia abutentes literis Apoſtolicis majori pœna digni ſunt, Sanctiſſimus declaravit Bullam non comprehendere eas perſonas, quæ ingrediuntur propria auctoritate abſque licentiis Sedis Apoſtolicæ: & quod attinet ad Bullam S. Pii V. de ingredientibus Monaſteria virorum, ex quo idem S. Pius V. declaravit comprehendere etiam illos, qui abſque literis Apoſtolicis ingrediuntur, ſtat firma declaratio.

37 Juxta prædicta QUÆRO, An abſolutio a cenſuris, in quas incidunt Epiſcopi, & Superiores Regulares, qui ſui auctoritate officii ſepta Monaſterii Monialium ingrediuntur non ſervata forma Conſtitutionis Gregorii XIII. ſit Papæ reſervata,

Ad partem affirmativam facit, quia Gregorius in Conſtitutione, quæ incipit, *Ubi gratia*, primum ſanxit, ut ingredientes clauſuram Monaſterii Monialium prætextu licentiarum revocatarum incidant in excommunicationem Sedi Apoſtolicæ reſervatam. Ac deinde ſuborta dubitatione, an eadem Conſtitutio comprehendat eos, qui ad ingrediendum alterius licentia non indigent, ſed ſui auctoritate officii nituntur: declaravit Prælatos omnes tam ſeculares, quam Regulares, quibus cura, & regimen Monaſteriorum Monialium incumbit, ita demum poſſe facultate ingrediendi illorum ſepta ſibi ex officio attributa, ſi id faciant in caſibus neceſſariis, & a paucis, iiſque ſenioribus, & Religioſis perſonis comitati, ut in Declaratoria incip. *Dubiis*, quæ emergunt in Bullar. *tom.* 2. *pag.* 394. Si igitur Epiſcopi, & Prælati Regulares in 1. Conſtitutione comprehenduntur, & excommunicatio in illa Conſtitutione inflicta, eſt Papæ reſervata; videtur conſequens, ut etiam excommunicatio contra ipſos impoſita in Conſtitutione declaratoria ſit reſervata; nam qualitates omnes, quæ inſunt legi declaratæ, cenſentur ineſſe illius declarationi, ut eſt text. *in leg. nihil*, & ibi Bart. *in princip. ff. de conjungend. cum emancip. liber. & ſin Authen. de filiis ante dotal. inſtrument. natis, ad fin.* Roman. *conſ.* 93. *numer.* 4. *verſ. Quia in leg. nova*, Paul. de Caſtr. *conſ.* 339. *col. fin. n.* 5. *verſ. Quinte queritur lib.* 1.

Contrarium porro verum, quia ſecunda Conſtitutio Gregorii non ſtat in puris finibus declaratoriæ, ſed in ea parte, in qua pœnas imponit, inducit naturam novæ Conſtitutionis, & idcirco non utitur *verſ. Declaramus*, ut fecit *in* 1. *parte*, *ſed ver. Statuimus*, *atque decernimus*, *ut in* §. *Quod ſi contrafecerint*: quæ quidem verba non Conſtitutionem declaratoriam juris præexiſtentis, ſed novi juris promulgatoriam ſignificant, *Clem. ult.* § *fin. de reſcript.* gloſ. *in Extravag. Suſcepti Joannis XXII. in ver. Statuimus*, *Clem.* 2. & ibi gloſ. *in ver. Decernimus*, *de preben.* & gloſ. *in Clemen. Eos*, *in verb. Deinceps*, *de regular.* Cum igitur Gregorius de novo ſtatuat, atque decernat, ut ingredientes clauſuram Monaſterii Monialium non ſervata forma ibi præſcripta, ſi Epiſcopi ſint, pro prima vice ſint ingreſſu Eccleſiæ interdicti; pro ſecunda, a munere Pontificali, & a Divinis ſuſpenſi, ac deinceps excommunicati: Regulares vero omni officio, & miniſterio privati, ac pariter excommunicati: & abſolutionem ab hujuſmodi pœnis ſibi, & Sedi Apoſtolicæ non reſervaverit: utique ſuccedit regula textus noſtri, videlicet, ut ab his cenſuris latis a Canone poſſit inferior abſolvere, cum conditor Canonis abſolutionem ſibi non retinuit, ut dixi ſupra *in ult. not. & in praced. q n.* 29. 38

Præterea manifeſtum eſt quantum ad pœnas interdicti, & ſuſpenſionis Epiſcopos non comprehendi in 1. Conſtitutione, cum illa Conſtitutio has pœnas non imponat; ergo non comprehenduntur quoad pœnam excommunicationis, quia una determinatio reſpiciens plura determinabilia debet intelligi, ut omnia æqualiter determinet, *leg. Jam hoc jure*, §. *Sed ſi*, ibi Bart. *n.* 1. *ff. de vulgar. & pupill. & l. fin. Cod. de ſent. cum ſimil.* & conſequenter nulla ex his pœnis eſt Sedi Apoſtolicæ reſervata: & circa prædictam Conſtitutionem Gregorii, vide quod ſcripſi *in c. Ut juxta*, *num.* 29. & ſequitur ſupra, *de offic. Ordinar.*

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Innocentius III.

CAPUT XXXIII.

CUm illorum abſolutio, qui pro violenta manuum injectione in Clericos, labem excommunicationis incurrunt, (quibuſdam caſibus a prædeceſſore noſtro exceptis) Sedi duntaxat Apoſtolicæ reſervetur: nonnulli Eccleſiaſticam ſententiam negligentes, in excommunicatione poſiti, Eccleſiaſticos Ordines accipere non formidant: quid autem de his fieri debeat, Apoſtolicum ſæpius oraculum imploratur. Circa quos credimus diſtinguendum, quod tales vel ſciunt excommunicationis ſe vinculo irretitos, vel non recolunt factum, pro quo in latæ ſententiæ Canonem inciderunt, vel factum quidem ſcientes, juris ignari neſciunt exinde ſe teneri. Primos, ſi fuerint ſeculares Clerici, a ſuſceptis ordinibus cenſemus in perpetuum deponendos: in reliquis caſibus tam Archiepiſcopi, quam Epiſcopi, abſque mandato Sedis Apoſtolicæ ſpeciali, diſpenſandi facultatem ſe noverint non habere: quibus etiam eſt abſolutio talium interdicta, cum majora intelligantur illis prohibita, quibus vetita ſunt minora. Poterunt tamen hujuſmodi Romani Pontificis auribus intimari, ut ab eo ſecundum rigorem vel æquitatem reſponſum prodeat, prout diſcretio ſua viderit faciendum. Qui ſi clauſtrales hujuſmodi fuerint, licet ab Alexandro Papa fuerit conſtitutum, quod Monachi & Canonici Regulares, quocunque modo ſe in clauſtro percuſſerint, non ſunt ad Apoſtolicam ſedem mittendi, ſed ſecundum providentiam ſui Abbatis, diſciplinæ ſubdantur; & ſi Abbatis diſcretio ad eorum correctionem non ſufficit, providentia eſt diœceſani Epiſcopi adhibenda: & alibi dicatur, quod de ſeculo fugientes, qui Religionis habitum in Monaſterio receperunt, & inter cetera poſtmodum confitentur, ſe tale commiſiſſe delictum, per quod ipſo actu excommunicationis ſententiam incurrerunt, ſine licentia Romani Pontificis Abbas non poteſt, nec debet eos abſolvere, quamvis præſum-

ptionem

ptionem delinquentium debita poſſit animadverſione punire: Nos tamen in Religionis favorem, & ut evagandi materia ſubtrahatur, majorem eis gratiam exhibere volentes; eorum Prælatis, quod etiam talibus abſolutionis beneficium impertiri valeant, indulgemus: niſi exceſſus ipſorum extiterit difficilis & enormis, ut pote ſi ad mutilationem membri, vel effuſionem ſanguinis eſt proceſſum, aut in Epiſcopum, aut Abbatem violenta manus injecta: cum exceſſus tales & ſimiles nequeant ſine ſcandalo præteriri. Si vero clauſtralia aliquis in Religioſam perſonam alterius clauſtri manus injecerit violentas, per Abbatem proprium, & ejus, qui paſſus eſt injuriam, abſolvatur. Quod ſi Clericum percuſſerit ſecularem, nonniſi per Apoſtolicam Sedem (ut ſcandalum evitetur) abſolutionis gratiam poterit promereri. Si autem hos ad Ordines promoveri contingat, juxta præmiſſam diſtinctionem, qui ſcienter in contemptum Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſe fecerint ordinati, ab executione ſuſcepti Ordinis, & officii decernimus manere ſuſpenſos. Circa reliquos vero facti memoriam, vel juris peritiam non habentes, Monaſteriorum utilitate penſata, poſt injunctam regularem pœnitentiam, & peractam, Abbates ipſorum poterunt diſpenſare: niſi grave fuerit & notabile factum: aut is, qui fecit, adultus fuerit & diſcretus, ut violenter contra oblivionem vel ignorantiam præſumatur. Præcipimus autem Abbatibus, ut formam iſtam diligenter obſervent, ne privilegium mereantur amittere, qui ſibi permiſſa abutitur poteſtate.

S U M M A R I U M.

1 *Excommunicatus, qui ſcienter recipit Ordines, deponendus, ſi eſt Clericus ſecularis, ſi Regularis, ab executione Ordinum eſt ſuſpenſus, & num. 8.*

2 *Diſpenſat ſolus Papa cum Clerico ſeculari, qui ignorans jus, vel factum, in excommunicatione recipit Ordines.*

3 *Sed cum Regulari diſpenſat Abbas, ſi ignorantia eſt probabilis, & factum non eſt grave, & n. 26.*

4 *Excommunicatus pro violenta manuum injectione in Clericum, regulariter non abſolvitur niſi a Papa.*

5 *Fallit in caſibus hic enumeratis, & n. ſeqq.*

6 *Religioſi ab excommunicatione Canonis,* Si quis ſuadente, *abſolvi poſſunt per proprium Prælatum, ſi ipſum habeant, & ſit Presbyter; alioquin per diœceſanum, & num. 11.*

7 *Declaratio dubiorum in jure conſiſtentium a Sede Apoſtolica petenda eſt.*

8 *Diſpenſat ſolus Papa cum Clerico ſeculari, qui in excommunicatione recipit Ordines, etiamſi ab illa excommunicatione Epiſcopus poſſit abſolvere.*

9 *Diſpenſandi poteſtas major eſt, quam poteſtas abſolvendi ab excommunicatione.*

10 *Argumentum a minori ad majus non procedit affirmative, ſed negative.*

11 *Abbas poteſt abſolvere Monachos ſuos ab excommunicatione ob violentam manuum injectione, dummodo exceſſus non ſit enormis.*

12 *Sive in excommunicationem inciderit poſt ingreſſum Religionis, ſive ante.*

13 *Sed ab aliis excommunicationibus eos tantum, qui inciderunt poſt ingreſſum.*

14 *Diſpenſandi poteſtatem habens cum ſubdito delinquente non poteſt diſpenſare cum eo, qui deliquit antequam eſſet ſubditus.*

15 *Qualitas adjecta verbo intelligitur ſecundum tempus verbi.*

16 *Enormis exceſſus dicitur reſpectu quantitatis facti.*
Item reſpectu qualitatis perſonæ n. 20.
Item reſpectu ſcandali, n. 22.
Item reſpectu loci, n. 23.

17 *Membri appellatione quæ intelligantur.*

18 *Percuſſio cum ſanguinis effuſione an, & quando dicatur enormis.*

19 *Injuria atrox reſpectu quantitatis facti quando dicatur.*

20 *Enormis ſemper dicitur exceſſus in Epiſcopum, vel Abbatem, vel alium Superiorem.*

21 *Et idem ſi in patrem, vel in magiſtrum.*

23 *Injuria atrox æſtimatur, ſi in theatro, in foro, vel in conſpectu Prætoris facta ſit.*

24 *Idem ſi in Eccleſia, vel Cœmeterio.*

25 *Circumſtantiæ, quæ aggravant, vel extenuant delictum, remiſſive.*

27 *Prælati Regulares an poſſint diſpenſare ſuper irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus in vim Concilii Trident. cap. 6. ſeſſ. 24. & num. ſeqq. uſque in fin.*

28 *Irregularitas eſt impedimentum canonicum, quo prohibetur promotio ad Ordines, & illorum executio.*

29 *Prælatis inferioribus non competunt ea, quæ ſacris Ordinibus annexa ſunt, vel illos concernunt.*

30 *Diſpenſatio in irregularitate eſt diſpenſatio circa Ordines.*

31 *Epiſcopi appellatione in materia exorbitanti non venit non conſecratus, etiamſi ageretur de exercenda juriſdictione.*

32 *Epiſcopus electus, ante conſecrationem non poteſt concedere indulgentias.*

33 *Prælatis inferioribus juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus in locis ſuæ juriſdictionis uti non licet facultate Epiſcopis attributa Decreto Concil. Trid. cap. 6. ſeſſ. 24.*

Cum illorum. Qui excommunicatus pro manuum in- 1
jectione ſcienter recipit Ordines, deponendus, ſi
eſt Clericus ſecularis; ſi Regularis, ab executione Ordinum eſt ſuſpenſus. Qui ignorans jus, vel factum, ſic 2
excommunicatus recipit Ordines, ſi eſt Clericus ſecularis, diſpenſat cum eo ſolus Papa; ſi Regularis, Abbas 3
cum eo diſpenſat, ſi ignorantia eſt probabilis, & factum
non eſt grave. Hoc dicit ſecundum Joan. Andr. cum quo
Butr. Cardin. & ceteri concordant. Dividitur, ut per
Marian. Soccin.

Nota primo ex principio textus, excommunicatum 4
pro violenta manuum injectione in Clericum, regulariter abſolvi non poſſe niſi a Sede Apoſtolica, quia Papa
ſibi reſervavit abſolutionem, *ut hic & in c. Porro, in c.
Non dubium, in c. Ea noſcitur, in c. Tua nos, & in cap.
Quamvis, infr. eod.* & originaliter *in c. Si quis ſuadente,
17. quæſt. 4.* Fallit tamen hæc regula in multis caſibus, qui 5
comprehenduntur his verſibus.

Regula, mors, ſexus, hoſtis, puer, officialis,
Delicioſus, inops, æger, ſenexque, ſodalis,
Janitor, aſtrictus, dubius cauſa, levis ictus,
Debilis, abſolvi ſine ſumma Sede merentur,
Atroces vero ſoli Papæ retinentur.

Regula. Hic comprehenduntur omnes Religioſi, qui 6
abſolvi poſſunt per proprium Prælatum, ſi ipſum habeant, ut *hic in § Nos tamen*; dummodo Sacerdos ſit, *c. Canonica, inf. eod. c. Nuper, §. penul. ſup. eod.* ubi de hoc; alioquio per Diœceſanum de Monialibus, *inf. eod. c. Monachi ſupra eod. Mors, ut in c. Non dubium ſupr. eod. Sexus, ut in c. Mulieres, ſupra eod. Hoſtis, ut c. De cetero, ſupra eod. Puer, c. Quamvis, & c. fin. infr. eod. & ſup. c. 1. Officialis, c. 2. §. 1. ſup. eod. Delicioſus:* ſed in iſto prius conſulitur Romanus Pontifex, *c. Mulieres, ſupr. eod. Inopſq;* & nobile, cui oſtiatim ire verecundum eſt, de quo dic, ut plene notatur *in c. Quod de his, ſupra eod.* & infra *in c. Ea noſcitur. Senex, ut in d. c. Quod de his, & c. Ea noſcitur. Æger,* ægerque incurabilis, vel de cujus morte dubitatur, vel morbus chronicus eſt, & longus: de quo dic, ut in juribus proxime citatis. *Sodalis, ut c. Quoniam, §. fin. ſupr. de vita, & honeſt. Cleric. & c. Ex tenore, in fin. ſup. eod. Janitor, ut c. 3. in 1. reſponſ. ſupr. eod. Aſtrictus,* patriæ poteſtati, vel dominicæ, *ut in cap. Mulieres, ſupr. eod.* & infra *Relatum,* de quo dic, ut plene legitur, & notatur *in c. Cum deſideres, §. 2. & c. Si vero aliquis, ſupra eod. Cauſa,* ſcilicet juſtæ, quodcunque præſtent impedimentum Sedem Apoſtolicam non adeundi, *c. De his,* ubi de hoc, *& c. De cetero ſupr. & infr. c. Quamvis. Levis ictus, ut c. Pervenit, ſup. eod. Debilis, ut c. Ea noſcitur, ſup. eod. Abſolvi ſine ſumma Sede merentur: atroces* vero ſoli Papæ

Papæ retinentur, *ut cap. Relatum*, *& cap. Canonica*, *infra eod.* Hos verſus recitat, & ut ſupra exponit Hoſtien.
hic n. 1. & in ſumma hujus tituli, §. *Quis poſſit excommunicare*, *num. 4. ſub verſ. Secunda regula*, dicens fuiſſe Jacobi Serenæ Ebredunenſis, & concordant hic Joann.
Andr. *num.* 2. Henric. Boich. *eodem num.* Butr. *numer.* 26. Anchar. *n.* 1. & Abb. *in* 1. *notab.* & latius proſequitur Marian. Soccin. *in c. Officii*, *infra eod.* ubi ponit regulam cum tribus declarationibus, ſeu ampliationibus,
num. 30. *cum tribus ſeqq.* & vigintiquatuor fallentias, *a n.* 34. *uſque ad n.* 58. & prædictis adde compendioſam diſtinctionem, quam poſui *in cap. Pervenit*, *num.* 9. *infra eod.* poſt Jo. Andr. *ibi nu.* 3. *verſ. Et ad contrariorum ſolutionem*.

7 Secundo, nota ibi, *Apoſtolicam ſæpius oraculum imploratur*, pro declaratione dubiorum conſiſtentium in jure
ad Sedem Apoſtolicam eſſe recurrendum, de quo dic, ut ſcripſi plene *c. Cum veniſſent*, *ſupra de judic.*

8 Tertio, nota in *verſ. Circa quos*, qua pœna ſit puniendus Clericus ſecularis ſuſcipiens Ordines, dum exiſtit in excommunicatione: debet enim deponi ab illo
Ordine, nec poteſt cum eo alius citra Papam diſpenſare; quod locum ſibi vendicat non ſolum in excommunicatis, quorum abſolutio eſt Sedi Apoſtolicæ reſervata, ut in caſu hujus cap. ſed etiam in aliis excommunicatis, quos Epiſcopi poſſunt abſolvere, quia nihilominus non poterunt Epiſcopi diſpenſare cum ſic ordinatis, quia effecti ſunt irregulares & indiſpenſabiles ab alio, quam a Romano Pontifice, ut hic firmat Jo.
Andr. *numer.* 6. cum quo concordant Henrich. Boich. *num.* 14. Anton. de Butr. *n.* 18. Abb. *in* 2. *notab.* & alii communiter; & videtur probari *c.* 1. *&* 3. *de eo*, *qui furtiv. ordin. recep.* ubi cum recipiente Ordinem poſt excommunicationem ſolus Papa diſpenſat.

9 Quarto, nota ibi, *Cum majora intelligantur illis prohibita*, *&c.* poteſtatem diſpenſandi majorem eſſe, quam poteſtatem abſolvendi ab excommunicatione; unde non
10 valet conſequentia: Poteſt quis abſolvere; ergo & diſpenſare, quia non procedit arg. a minori ad majus affirmative, videlicet, ſi poſſum id quod minus eſt; ergo & id quod majus eſt; ſed e converſo valet conſequentia, qui non poteſt abſolvere, nec poteſt diſpenſare, quia procedit argumentum a minori negative ſumptum; unde ſequitur: qui non poteſt id, quod minus eſt; nec poteſt id, quod majus eſt, ut notatur *in c. Cum in cunctis*, *de elect.* cum majora intelligantur illis prohibita, quibus vetita ſunt minora, ut dicitur in litera, & ita hic notant Joan.
Andr. *n.* 6. *verſ. Nec obſtat iſta litera*, Henric. Boich. *n.* 14. *eod. verſ.* Butr. *n.* 18. *verſ. Non hac litera*, Abbas *in* 3. *notab.* Marian. Socc. *n.* 6. & Felin. *n.* 1. *in* 4. *notab.*

11 Quinto, nota *in* §. *Quod ſi clauſtrales*, Abbatem poſſe abſolvere Monachos ſuos ab excommunicatione inflicta a Canone pro violenta manuum injectione, dummodo
12 exceſſus non ſit enormis, ſive in excommunicationem inciderint poſt ingreſſum Religionis, ſive ante; & in hoc extenditur *cap. Monachi*, *ſupra eodem* ubi dabatur Abbati poteſtas abſolvendi Monachos ſuos in eo tantum caſu, in quo inciderant in excommunicationem poſt in-
13 greſſum. Diſpoſitio tamen hujus Decretalis reſtringitur ad ſolam excommunicationem pro violenta manuum injectione, cum Papa hic procedat per modum indulgentiæ, ut patet ibi, *Majorem eis gratiam exhibere volentes:* necnon ibi, *Indulgemus*; unde in aliis caſibus Abbas non poterit abſolvere excommunicatos ante Religionis ingreſſum; ſed cum eis ſervabimus jus præcedens, de quo *in d. cap. Monachi*, cum non reperiatur immutatum, niſi in hoc ſpeciali caſu injectionis manuum in Clericum, *l. Sancimus*, *Cod. de teſtam. l. Præcipimus in fin. Cod. de ap-*
14 *pell.* & hic tenet Abb. *in* 4. *notab. & in dict. cap. Monachi*, qui ex hoc notabiliter infert, ut habens poteſtatem diſpenſandi cum ſubdito delinquente in certo caſu, non intelligatur habere poteſtatem diſpenſandi cum eo, qui delictum illud commiſit, antequam eſſet ſubditus, niſi ſpecifice hoc fuerit conceſſum, quod dicit eſſe ſingulare Marian. Socc. *hic in* 13. *notab.* & ſequitur Felin. *nu.*
15 1. *poſt med. verſ. Nota ſecundum D. Abbatem*, adducens rationem, quia qualitas adjecta verbo intelligitur ſecundum tempus verbi, ut eſt caſus in *l. In delictis*, §. *Si extraneus*, *ff. de noxalibus*, de quo late per Bat. *in l. Ex facto*, *n.* 1. *ff. de vulgar. & pupill.*

16 Sexto, nota ibi, *Niſi exceſſus ipſorum*: quis dicatur exceſſus enormis; nam hic conſideratur enormitas triplici reſpectu. Primo ſcilicet reſpectu quantitatis facti: & de hoc habes in textu duo exempla: unum eſt, ſi membrum fuerit mutilatum, ut patet in textu, ibi, *Utpote ſi ad mutilationem membri eſt proceſſum:* quod intelligas de quolibet membro magno, vel parvo: non enim hic diſtinguitur inter hæc, ſicut alias, ut *in c. penult. de corpor. vitiat. & in c.* 2. *de Cleric. ægr.* ſecundum gl. *hic in verb. Mutilationem membri*, quam approbant DD. ut inquit 17
Felin. *n.* 3. qui etiam proſequitur, an membri appellatione veniant ungula, digitus, caput, barba, mammilla,
dens, *a d. nu.* 3. *uſque ad num.* 12. Alterum exemplum eſt, 18
quando fuit proceſſum ad effuſionem ſanguinis, quod dicunt DD. intelligendum ratione illius membri, de quo facile ſanguis exire non conſuevit, unde non intelligitur, ſi modica, & levis fuit percuſſio in naſo, & ſanguis exivit ab eo maxime, cui exire conſuevit, præſertim in æſtate.
Ita poſt Innoc. *hic poſt med. in verb. Effuſionem*, declarat Hoſt. *n.* 10. *in verb. Vel effuſionem* Jo. Andr. *n.* 19. & communiter Doctores, Marian. Socc. *in c. Officii*, *n.* 59. *infra eod.* Rurſus hoc primo reſpectu quantitatis facti dici- 19
tur exceſſus enormis, ſeu atrox, ſi oculus effodiatur, *c. Si evangelica* 55. *diſt.* ſi quis vulneretur, ſi fuſtibus cædatur, *ut in* §. *Atrox*, *inſtit. de injuriis*, ſecundum Hoſt.
hic n. 10. & Marian. *loc. cit.* Secundo principaliter dicitur 20
exceſſus enormis reſpectu qualitatis perſonæ; veluti ſi in Epiſcopum, vel Abbatem ſit violenta manus injecta, ut hic in litera; talis enim exceſſus ſemper gravis eſt, & enormis, ut patet in *c. Ille procuDubio*, 93. *diſt.* ſecundum Hoſt. *hic n.* 10. *in fin. in verb. Aut in Epiſcopum:* & idem eſt ſecundum eum, ſi in Priorem ſuam locum Abbatis tenentem, argum. *c. Cum in Eccleſiis*, *ſup. de major. & obed.*
Et idem intelligas, quando inferior, & ſubditus in Superiorem ſuum manus injicit violentas, ſecundum Hoſt. *ubi* 21
ſupra; & idem ſi filius in patrem, vel diſcipulus in magiſtrum, ſecundum Marian. Socc. *d. n.* 59. *circa med. verſ.*
Et idem arbitror. Tertio principaliter exceſſus æſtimatur 22
enormis reſpectu ſcandali, ſcilicet ubicunque ſcandalum imminet, ut patet in textu, ibi, *Cum exceſſus tales nequeant ſine ſcandalo præteriri*. Nihil enim faciendum eſt cum ſcandalo, ut patet in eo, quod legitur & notatur *in c. Nihil*, *ſupr. de præſcript. & in c. Niſi cum pridem*, §. *Pro gravi*
quoque ſcandalo, *de renunc.* Sed & reſpectu loci injuria di- 23
citur atrox, veluti ſi in theatro, in foro, vel in conſpectu
Prætoris facta ſit, dicit text. *in d.* §. *Atrox*, *inſtit. de in-* 24
jur. Fortius ergo ſi in Eccleſia, vel Cœmeterio, *c. Cum pro cauſa*, *ſupra eod. c. Quiſquis*, *&* §. *Qui autem*, 17. *q.* 4. ſecundum Hoſt. *in Summa hujus tit.* §. *Quis poſſit ab hac abſolvere*, *verſ. Sed quæ dicatur atrox*, de quibus dic plenius, ut per Marian. Socc. *in d. c. Officii*, *n.* 59. *infra eo-*
dem, & quæ circumſtantiæ aggravent, vel extenuent deli- 25
ctum, ſeu injuriam, dic, ut per eundem Marian. *in cap. Licet*, *num.* 21. *in fin. ver. in cauſa autem cognitione ſeptem veniunt principaliter conſideranda*, *& n. ſeqq. uſque in fin. ſupra de pœn.*

Septimo, nota *in verſ. Circa reliquos vero*, Abbatem 26
quandoque poſſe diſpenſare ſuper irregularitate, ſcilicet cum Monacho ſuo, qui exiſtens in excommunicatione propter exceſſum non gravem ex ignorantia probabili ſuſcipit Ordines, ut hic per Abb. *in* 7. *&* 8. *notab.* Marian. Socc. *n.* 20. *&* 21. & quod dictum eſt de Abbate, intelligas etiam de quolibet Priore Conventuali, vel Prælato Regulari, ſecundum Innoc. *hic num.* 1. *in verb. Abbatis*, quod latius proſequitur Hoſt. *n.* 13. *&* 14.

QUÆRO, an facultas diſpenſandi ſuper irregularita- 27
tibus ex delicto occulto provenientibus attributa Epiſcopis ex Decreto Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *c.* 6, Prælatis Regularibus competat.

Circa intellectum *d. c.* 6. videtur conſiderari poſſe irre- 28
gularitatem eſſe impedimentum Canonicum, quo prohibetur promotio ad Eccleſiaſticos Ordines, vel eorundem executio, ut patet ex deſcriptione, quam ponit Specul. *in tit. delegat.* §. *Juxta*, *in princ.* Archid. & Jo. Andr. *in c.* 1. *de reg. jur. lib.* 6. Hoſt. *in c.* 2. *n.* 5. *ſupra de Cler. excomm. miniſtr.* & Marian. Socc. *in c. Ad audientiam*, *n.* 12. *ſu-*
pr. de homicid. Unde diſpenſatio ſuper irregularitate non 29
videtur ſimplicis juriſdictionis Epiſcopalis, cujus capaces ſint inferiores habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem: Nam ad ea, quæ ſacris Ordinibus annexa ſunt, vel illos concernunt, non refertur generalis illa adæquatio, de qua per Abbatem *in c. At ſi Clerici*, §. *de Adulteriis*, *n.*

13. *ac*

13. *de judic.* & *in c. Sicut unire*, *n.* 3. *verſ. Et circa hoc de regulam*, *ſupra de exceſſibus Prælat.* Ita Anton. de Butr. in ſuo celebri *conſ.* 19. *num.* 10. & patet ex Concil. Trident. *in cap.* 10. *ſeſſ.* 23. & alibi in materia Ordinum, & dimiſſoriarum ad Ordines.

Poſſet tamen forte dici Abbates Regulares, quibus de jure competit facultas minores Ordines conferendi, *ut c. Quoniam*, 69. *diſt.* & *c. Cum contingat*, *ſupra de ætat.* & *qualit.* ſubditis tamen ſuis Regularibus, ex Concil. *d. ſeſſ.* c. 10. poſſe cum eis ſuper irregularitate diſpenſare, ut non impediat ſuſcipere minores Ordines, aut in eiſdem ſuſceptis miniſtrare. Pro quo facit iſte textus, ubi patet Abbatem poſſe diſpenſare cum Monacho irregulari quoad Ordines: & intelligitur communiter, etiamſi irregularitas eſſet contracta poſt ingreſſum, ut patet *in §. Quod ſi clau-*
30 *ſtrales*, & dixi ſupra *in* 5. *notab.* ex quo textu juncta gloſ. *in verb. Diſpenſare*, & Innoc. *circa fin. in verb. Abbatis*, colligitur diſpenſationem in irregularitate eſſe diſpenſationem circa Ordines.

31 Quod autem generaliter Decretum Concil. Trident. *in d. cap.* 6. *ſeſſ.* 24. non ſit intelligendum, ut comprehendat omnes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, ſuadetur ex verb. Epiſcopis, quod in materia ſtricte, & proprie interpretanda, ut puta exorbitanti, pleríque dixerunt interpretandum eſſe pro conſecratis tantum, etiam ubi ageretur de exercenda juriſdictione, ut per
32 Felin. *in cap. Eam te*, *numer.* 5. *de reſcript.* Hinc etiam communiter tenetur Epiſcopos electos ante conſecrationem non poſſe concedere indulgentias, quamvis id videatur eſſe actus juriſdictionis, text. *in cap. Quod autem*, *ſupra de pœnit.* & *remiſſ.* Ita Felin. ubi ſupra *num.* 1. & Ant. de Butr. *in præalleg. conſ.* 19. *numer.* 21. ubi diſtinguit, ut quædam ſint fori pœnitentialiter naturaliter pertinentia ad Ordinem Epiſcopalem, ut eſt abſolvere a peccatis quibuſcunque, in quibus aliqua ſunt reſervata Epiſcopis: & talia ſunt communicabilia cum inferioribus, quia ſui origine pertinent etiam ad inferiores; quædam vero non naturaliter, ſed per accidens inhærent Ordini Epiſcopali, ut eſt indulgentias concedere: & talia, licet ſint de foro pœnitentiali, non tamen adaptantur inferioribus.

Ad hæc ſi paſſim omnia Epiſcopalia eſſent communicabilia iſtis inferioribus, paulatim introduceretur uſus Coepiſcoporum, ut ad propoſitum dicit Butr. *ubi ſupra*, & auctoritas Epiſcopalis vileſceret.

Huc etiam pertinet, quod cum alias dubitatum fuerit in Congregatione Concilii, an Cardinales, qui habent titulos Eccleſiarum Urbis, poſſint in ſuis Eccleſiis titularibus, & eorum ſubditis, uti illis facultatibus, quæ a Concilio Tridentino tributæ ſunt Epiſcopis in ſuis civitatibus, & diœceſibus, & ſpecialiter illis, quæ comprehenduntur *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. facta relatione Gregorio XIII. Sanctitas ſua dixit nolle, ut ea, quæ Epiſcopis conceſſa ſunt a Concilio, competant Cardinalibus in ſuis titulis, quia licet habeant quaſi Epiſcopalem juriſdictionem, ibi tamen vere, & proprie non ſunt Epiſcopi, & in ſpecie cum alias quæſitum eſſet, an facultate conceſſa Epiſcopis Decreto Concilii *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. etiam inferioribus juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus in locis ſuæ juriſdictionis uti liceat: Die 9. Decembris 1582. Sacra Congregatio cenſuit non licere.

Ac poſtremo cum Abbas Aquiſancten. Sedi Apoſtolicæ 33
immediate ſubjectus, & juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habens in ſubditos, declarari poſtulaſſet, an facultas tributa Epiſcopis a Concilii Decreto, c. 6. *ſeſſ.* 24. ipſum comprehenderet: Sacra Congregatio cenſuit non comprehendere.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Innocentius III. London. Archiepiſcopo.

C A P U T XXXV.

UT famæ tuæ: & infra. Sane conſuluiſti nos, utrum Clerici graviter excedentes, qui tute non poſſunt Monaſteriis ad agendam pœnitentiam deputari, quoniam cum non pœniteant de commiſſis, opportunitate fugiendi captata, carcerem fugerent clauſtri, & prioribus ſe ſceleribus ſceleſtius immiſcerent: a te vel aliis Prælatis ſuis arctæ poſſint cuſtodiæ mancipari? & infra. Reſpondemus, quod cum Prælati exceſſus corrigere debeant ſubditorum, & publicæ utilitatis interſit, ne crimina remaneant impunita, & per impunitatis audaciam fiant, qui nequaquam fuerant, nequiores: non ſolum poſſunt, ſed debent etiam Clericos, poſtquam fuerint de crimine canonice condemnati, ſub arcta cuſtodia detinere: qui cum ſint incorrigibiles, nec in Monaſteris valeant cuſtodiri, ad ſimilia vel pejora facile laberentur. Laici vero citra excommunicationis ſententiam capere Clericos, & ad judicium trahere poſſunt, ſi oporteat, etiam violenter: dum tamen id de mandato faciant Prælatorum, quorum illi ſunt juriſdictioni ſubjecti, & quorum eſt corrigere crimino ſos: cum hoc non ipſi, ſed illi, quorum auctoritate id faciunt, facere videantur: dum tamen non amplius eorum violentia ſe extendat, quam defenſio vel rebellio exigit Clericorum.

U*T fame.* Prælatus Clericum ſuum incorrigibilem incarcerare debet, & poteſt. Hoc dicit primo. Laici de Prælatorum licentia capere poſſunt Clericos, & ad judicium ducere, Joan. Andr. Secunda pars ibi, *Laici.*

Pro intellectu hujus Decretalis vide quod ſcripſi in *c. Cum non ab homine*, *n.* 103. *de judic.*

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Innocentius III. Senonen. Archiepiſcopo.

C A P U T XL.

PEr tuas literas: & infra. Videtur aliquibus, quod cum ad Metropolitanum per appellationem quæſtio non defertur, excommunicatus autem vocem non habeat appellandi, utpote ab Eccleſia ſeparatus, ſive appellaverit, ſive non, Metropolitanus ei non debet abſolutionis beneficium exhibere. Verum ex verbis cujuſdam epiſtolæ, quam ſcholaſtici ab Alexandro Papa emanaſſe proponunt, habetur, quod ſi ante appellationem, in aliquem excommunicationis ſententia fuerit promulgata, Metropolitanus ante litis ingreſſum, ab eo juramento recepto, ſecundum Eccleſiæ conſuetudinem, debet ipſum abſolvere; niſi voluerit Epiſcopo diœceſano deferre, ipſumque ad eum remittere abſolvendum: ubi etiam conſequenter infertur, quod nec excommunicati ſunt audiendi, priuſquam fuerint abſoluti, nec ſunt ad illos, a quibus appellaverant, remittendi. In Sardicen. autem Concilio reperitur; ut is qui ab Epiſcopo eſt abjectus, finitimos Epiſcopo interpellet, & cauſa ejus audiatur, & diligentius pertractetur: Epiſcopus autem, qui juſte vel injuſte abjecit eundem, patienter accipiat, ut diſcutiatur negotium, quatenus vel probetur ejus a pluribus ſententia, vel etiam emendetur: prius tamen quam omnia diligenter examinata fuerint, nullus ante cauſæ cognitionem communioni eum ſociare præſumat, qui fuerat communione privatus. Nos igitur credimus diſtinguendum, utrum quis proponat ſe poſt appellationem legitime interpoſitam, excommunicatione fuiſſe notatum, vel in forma excommunicationis intolerabilem errorem fuiſſe patenter expreſſum: in quibus caſibus ad probationem eorum, etiam ſi abſolutionem non petat, debet admitti; ſed donec de ipſis conſtiterit, in aliis evitari debet: quanquam Apoſtolica Sedes etiam tales conſueverit abſolvere ad cautelam. Verum in aliis, niſi gratiam abſolutionis imploret, non debet audiri: ne ſententiam Eccleſiaſticam contemnere videatur, & per hoc amplius ex ſuo contemptu ligetur. Quod ſi abſolutionis beneficium humiliter poſtulaverit, Metropolitanus eum debet abſolvere, niſi ſuo duxerit Suffraganeo deferendum: cui tamen ſi Suffraganeus abſolutionis beneficium, juxta formam Eccleſiæ noluerit exhibere, ipſe nihilominus illum abſolvat, cautione recepta, quod ſuo debeat parere mandato, ac deinde cauſam audiat, & quod Canonicum fuerit (juſtitia mediante) decernat. Quod ſi forſan Epiſcopus ſubditum ſuum, propter manifeſtum excommunicaſſet exceſſum, Metropolitanus non debet ipſum abſolvere, niſi Suffraganeus requiſitus malitioſe ſibi abſolutionis beneficium denegaret.

S U M M A R I U M.

1 *EXcommunicatus ab Epiſcopo, ſi ad Metropolitanum appellet, poteſt ab illo abſolvi.*

2 *Metropolitanus tamen Suffraganeo deferens poteſt eum remittere abſolvendum.*

3 *Et tenetur remittere, ſi ejus exceſſus fuerit manifeſtus.*

4 *Excommunicatus appellans ab injuſtitia excommunicationis non auditur, niſi prius petat abſolutionem, & num. 10.*

5 *Secus ſi dicat ſententiam nullam, & n. 8.*

6 *Opinioni, vel magiſtro cuilibet non eſt credendum.*

7 *Nullitas & injuſtitia excommunicationis in quibus differant, & numer. ſequentibus, uſque ad numer. 26.*

8 *Excommunicationem qui dicit nullam, auditur, licet non petat abſolutionem pure, vel ad cautelam, & num. 44.*

Et quid, ſi fuerit excommunicatus propter notorium exceſſum, n. 46. & 48.

9 *Exempla non reſtringunt regulam, vel illius rationem.*

10 *Excommunicationem qui dicit injuſtam, volens probare ejus injuſtitiam, non auditur, niſi ante omnia petat abſolutionem.*

11 *Excommunicatio etiam injuſta ligat quoad Eccleſiam militantem.*

12 *Eventus nihil operaturus non eſt expectandus.*

13 *Excommunicatus injuſte, non petendo abſolutionem, videtur contemnere ſententiam eccleſiaſticam, & ex hujuſmodi contemptu ligatur etiam quoad Deum.*

Excommunicatus poteſt appellare, & appellationem proſequi, licet abſolutionem non petat, num. 14. & 35.

Declaratur, n. 16 & 40.

15 *Appellatio eſt ſpecies defenſionis, quæ & excommunicato non denegatur.*

17 *Excommunicationem dicens injuſtam, abſolvitur pure; ſed dicens eam nullam, quamvis non egeat abſolutione, tamen ſolet abſolvi ad cautelam.*

18 *Niſi diceretur, & infra octo dies probaretur excommunicatus pro manifeſta offenſa.*

19 *Appellatio ab excommunicatione operatur effectum devolutivum, non ſuſpenſivum.*

20 *Excommunicatio trahit ſecum executionem.*

21 *Excommunicationem ubi quis dicit nullam, non modo juriſdictio ad Superiorem devolvitur, ſed etiam ſuſpenditur effectus ſententiæ.*

22 *Appellatio a comminatione excommunicationis datur ad utrunque effectum.*

23 *Secus a comminatione declaratoria.*

24 *Appellatio a declaratoria excommunicationis datur ad effectum devolutivum, & ſuſpenſivum, & n. 45. cum duobus ſeqq*

25 *Appellatio non datur a gravamine, quod reparari poteſt per appellationem a diffinitiva.*

26 *Appellare quis poteſt a declaratoria excommunicationis, & appellationem proſequi abſque eo, quod petat abſolutionem.*

27 *Abſolutionem petens fatetur ſe excommunicatum, niſi proteſtetur.*

28 *Appellans a declaratoria excommunicationis, quamvis non egeat abſolutione, tamen ad cautelam poteſt abſolvi a Metropolitano.*

30 *Niſi abſolutio ſit Sedi Apoſtolicæ reſervata.*

31 *Auditor Cameræ eſt judex ordinarius appellationum a ſententiis per Ordinarios latis etiam extra ſtatum eccleſiaſticum.*

32 *Non tamen poteſt abſolvere etiam cum reincidentia, vel ad cautelam excommunicatos ob violatam libertatem, vel immunitatem eccleſiaſticam, & n. 33.*

Declaratur, n. 43.

33 *Auditor Cameræ in cauſis pendentibus in ſuo tribunali debet ſuperſedere, ſi partes recurrant ad S. Congregationem immunitatis pro alicujus dubii declaratione, & illam exequi.*

34 *Monitoria, & inhibitionee in tribunali Auditoris Cameræ an dari poſſint excommunicatæ ob violatam immunitatem Eccleſiaſticam.*

36 *Fine permiſſo videntur præmiſſa illa omnia, per quæ pervenitur ad illum, & excluſos a medio, excluditur a fine.*

37 *Exceptio excommunicationis repellit a limine judicii & impedit litis ingreſſum.*

38 *Et poteſt opponi in qualibet parte judicii.*

39 *Excommunicatus eſt officio judicis repellendus; licet excommunicationis exceptio non opponatur.*

40 *Appellare quis poteſt a gravamine, & appellationem proſequi non obſtante exceptione excommunicationis.*

41 *Etiamſi fuerit excommunicatus pro eadem cauſa, pro qua eſt in judicio.*

42 *Auditor Cameræ poteſt appellantem ab injuſtitia excommunicationis per ſeipſum abſolvere, vel eum remittere ad excommunicatorem.*

43 *Excommunicatio ab homine non fertur niſi pro contumacia.*

44 *Auditor Cameræ poteſt audire excommunicatum ab Epiſcopo, dicentem excommunicationem eſſe nullam.*

45 *Item poteſt audire appellantem a declaratoria excommunicationis ab Epiſcopo lata.*

46 *Non tamen poteſt eum abſolvere ad cautelam, vel cum reincidentia, ſi excommunicatio ſit Papæ reſervata, & n. 47.*

Appellans a declaratoria excommunicationis non auditur, ſi exceſſus ſit notorius, ibid. n. 48.

1 PEr tuas. Si excommunicatus ab Epiſcopo ad Metro-
politanum appellat, ab illo poteſt abſolvi: ille ta-
2 men Suffraganeo deferens poteſt eum remittere abſolven-
3 dum. Tenetur etiam remittere, ſi ejus exceſſus fuerit
4 manifeſtus. Ante abſolutionem vero non auditur volens
5 probare ſe excommunicatum injuſte; ſecus ſi vellet pro-
bare ſententiam eſſe nullam. Hoc dicit Jo. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abb. Jo. de Anan. Felin. & Marian. Socc. Dividitur in quatuor partes principales. In prima ſuper caſu ponit falſam opinionem. In ſecunda allegat pro Archiepiſcopo. In tertia contra ipſum. In quarta ſolvit diſtinguendo. Secunda ibi, *Verum*, Tertia ibi, *In Sardicen.* Quarta ibi, *Nos igitur*.

6 Nota primo ibi, *Videtur aliquibus*, non eſſe credendum cuilibet opinioni, neque cuilibet magiſtro, ad idem *c. Neque quorumlibet, & c. Ego ſolis, 9. diſt.* & hic notat Hoſt. *n. 1.* quod facit contra modernos, qui dicunt ſolam auctoritatem alicujus probati Authoris reddere opinionem probabilem, de quo dic latius, ut ſcripſi in *c. Ne innitaris, a n. 403. uſque ad n. 449. ſupra de conſtitut.* & vide quæ in propoſito idem Hoſt. notat in *c. 1. n. 10. & ſeqq. de decim.* & plenius in *c. unico, n. 51. cum ſeptem ſeqq. de ſacra unct.*

7 Secundo nota ex textu, & menti commenda plures differentias inter nullitatem, & injuſtitiam excommunicationis.

8 Prima differentia eſt, quia dicens excommunicationem nullam, auditur, licet non petat abſolutionem puræ, vel ad cautelam, ut in text. ibi, *Ad probationem eorum, etiamſi abſolutionem non petat, debet admitti*, & notant Abb. *n. 3.* & Marian. Soccin. *in 1. notab.* Joan. Andr. & omnes in *ſumm. text.* in extremis verbis: quod locum habet non ſolum in duobus caſibus hic expreſſis *in verſ. Nos igitur*, videlicet, cum ſententia excommunicationis eſt nulla, quia lata fuit poſt appellationem interpoſitam, ſecundum ea, quæ leguntur, & notantur *in c. Paſtoralis, § Verum, de appellat. & in cap. Licet, de ſent. excomm. lib. 6.* & per Lap. *alleg. 47. alias 48.* incip. *Magiſter. Hoſpitalis, n. 3.* vel quia in ea fuerit expreſſus intolerabilis error, ſcilicet juris, ut hic notat gloſ. *in verb. Intolerabilem errorem;* ſed etiam in omnibus aliis caſibus, in quibus allegaretur nullitas, de quibus *in c. Cum contingat, ſupra de offic. deleg.* per Abb. Antiqu. *hic in fin. verſ. Ad gloſ. duobus*, & per Marian. Soccin. *in c. Perpendimus, in decimo principali articulo, quæſt. 19.*
9 *ſupra eodem*. Iſti enim duo caſus hic ponuntur exempli gratia, & ideo non reſtringunt regulam, vel ejus rationem: Ad hoc *cap. 1.* & quod ibi not. in gloſ. 1. *ſupra Ne Cler. vel Monach.* & tenent Doctores hic, præſertim Abb. *n. 3. verſ. Et ex prædictis infertur*, & Marian. Soc. *n. 10. circa fin. Et adverte*, & ante eos Jo. Andr. *in cap.*
Solet, n. 15. de ſent. excomm. lib. 6. At vero dicens ſen- 10
tentiam excommunicationis injuſtam, non auditur, volens probare ejus injuſtitiam, niſi ante omnia petat abſolutionem, ut patet in textu ad finem, ibi, *Verum in aliis* (ideſt ubi non proponitur excommunicationis nullitas, ſed injuſtitia) *niſi gratiam abſolutionis imploret, non debet audiri:* & tenet gl. *in ver. In aliis*, Jo. Andr. & ſequentes *ſup. in ſumm.* Butr. *n. 14.* Abb. & Marian. Soc. *locis citatis*, Oldr. *conſ. 93. Magiſter Ordinis, n. 19. verſ. Non obſtat*, & ad hoc quotidie allegatur hoc c. concordat textus *in c. Cum contingat, ſupra de off. delegat.* ubi qui dicit ſententiam nullam, admittitur ad probationem, antequam abſolvatur; ſed qui dicit eam in-
juſtam, ante abſolutionem non admittitur. Ratio dif- 11
ferentiæ eſt, quia excommunicatio etiam injuſta ligat quoad Eccleſiam militantem, *c. 1. & c. Si Epiſcopus for-*
te, 11. q. 3. c. A nobis, il ſecondo, ſup. eod. & cum ſit 12
in omnem eventum neceſſaria abſolutio, ne fruſtra expectetur eventus nihil operaturus, juxta notata *in l. Si quis ita ſcripſerit hered. inſtituen. ff. de petit. hered. & in l. Aliquando, §. final. ff. ad Vellejan.* merito ante omnia debet peti abſolutio. Creſcit enim homo per meritum obedientiæ parendo iniquæ ſententiæ, *c. Sciendum, 8. q. 1. c. Quid 11. q. 3.* gl. *in c. Cum medicinalis, in ver. Non*
contemnat, infra eod. lib. 6. Quinimo excommunicatus 13
non petendo abſolutionem videtur contemnere ſententiam Eccleſiaſticam: & ex hujuſmodi contemptu magis ligatur, ut hic dicitur in litera; & notat præcitata gl. adeout tunc incipiat ligari etiam quoad Deum, Frider. de Sen. *conſ. 11. Quæritur, An excommunicatio, in princ.* Sed cum proponitur nullitas, tunc effectus eſt maximus, qui probata nullitate non erit opus abſolutione, ut declarant hic Butr. *n. 14.* Abb. *d. n. 3.* & Marian. Socc. *n. 10. ante medium, verſ. Et ratio.*

Sed propoſitæ diſtinctioni videntur aperte obſtare mul- 14
ta jura, quæ dicunt excommunicatum poſſe appellare,
& appellationem proſequi, licet abſolutionem non pe- 15
tat: quia appellatio eſt ſpecies defenſionis, quæ excommunicato non denegatur, prout hæc probantur *in c. Cum inter Priorem, in c. Significarunt, & in c ult.* ubi eſt caſus, *ſupra de except. in c. Intelleximus, de judic.* cum multis concordan. Fruſtra igitur diſtinguitur inter injuſtitiam, & nullitatem ſententiæ, dum utroque caſu excommunicatus ſit audiendus in ſuis defenſionibus, ut
hic per Butr. *in 2. notab.* Pro ſolutione breviter ſic diſtin- 16
gue; nam aut quis appellat ab ipſamet excommunicatione, quam dicit injuſtam, & ſic litigium eſt ſuper juſtitia, vel injuſtitia ipſius excommunicationis; & habet locum hæc Decretalis, quia ex quo fatetur ſe ligatum, licet injuſte, debet ante omnia petere abſolutionem præſtita cautione, cum nullus ſit effectus hujus dilationis; nam ſive probetur injuſtitia, ſive non, in omnem eventum eſt petenda abſolutio, ut *in c. Cum contingat, de offic. deleg.* Aut excommunicatus appellat ſuper alio articulo, & adverſarius excipit contra eum de excommunicatione, & tunc quia appellans non fatetur ſe excommunicatum, non eſt neceſſe, ut petat abſolutionem; imo ſi ſibi opponatur de excommunicatione, poterit replicare de hoc non eſſe diſputandum, quia tenet locum rei, & in aliud tempus poterit differri quæſtio ſuper nullitate, vel injuſtitia; ex hoc enim non impugnatur excommunicatio: & in hoc caſu loquuntur jura contraria, ut bene declarat Abbas *hic n. 7. & in d. c. fin. n. 6. de except.*

Secunda eſt differentia inter injuſtitiam, & nullitatem 17
excommunicationis, quia appellans ab injuſtitia abſolvitur pure, & ſimpliciter. Ratio eſt, quia excommunicatio etiam injuſta ligat quoad Eccleſiam, ut dictum eſt ſupra *n. 11.* & ſi contemnitur, ligat etiam quoad Deum, ut *n. 13.* & ideo abſolutio eſt ſimpliciter neceſſaria. Sed proponens nullitatem excommunicationis, & intendens eam probare, quamvis ſit audiendus, licet abſolutionem non petat pure, vel ad cautelam, ut oſtenſum eſt ſupra *num. 8.* tamen ad cautelam abſolvi poteſt, quia etiam tales, ideſt qui dicunt ſententiam excommunicationis nullam, Sedes Apoſtolica ad cautelam conſuevit abſolvere, ut hic dicitur, & in concordantibus allegatis in gl.
in ver. Ad cautelam: idque non obſtante contradictione 18
excommunicatoris, vel adverſarii, niſi ab eis diceretur, & infra octo dies probaretur excommunicatus pro mani-

manifeſta offenſa; *ut in cap. Solet*, & ibi Jo. Andr. &
DD. *de ſent. excommun. l. 6.*

19 Tertia eſt differentia inter injuſtitiam, & nullitatem
excommunicationis, quia ubi appellatur ab injuſtitia,
devolvitur juriſdictio ad Superiorem, *cap. Revera*, 3.
q. 9. & c. Cum in Eccleſia, ſupra de appellat. ſed effectus
excommunicationis non ſuſpenditur, & ſic appellatio
operatur effectum devolutivum, ſed non ſuſpenſivum,
ut in princip. textus ibi: *Vocem non habent appellandi*,
& in c. Is cui, de ſentent. excommunic. l. 6. & in cap.
Paſtoralis. §. Verum, ſupra de appellat. ubi redditur ra-
tio, quia executionem excommunicatio ſecum trahit,
20 Item non eſt homo, qui ligat, ſed Deus, *cap. Nemo,*
il prima, 11. *qu.* 3. Item nemo excommunicatur niſi
præcedente culpa mortali, & pro contumacia, *cap. Ne-*
mo, il ſecondo, ead. cauſ. & quaeſt. & contumax non au-
ditur appellans, *cap. Sane quorum*, 2. *q.* 6. & ita hic
notant gl. a. Innoc. *a. 1. verſ. ſed decepti fuerunt, n.*
3. *in fin. verſ. Sed hoc non placet:* dicens appellationem
nihil valere quoad excommunicatorem, quia ſemper
excommunicatio ſecum trahit executorem; ſed facere
quoad principale negotium, quia ſi juſta cauſa eſt ap-
pellatum, illud trahit ad cognitionem Superioris, Hoſt.
n. 2. in ver. Vocem non habeat appellandi, Joan. Andr.
n. 12. in gloſſ. 2. Abb. *in* 1. *notab.* Marian. Soccin. *n.* 3.
21 & alii communiter, Capel. Tholoſ. *deciſ.* 298. Et vero
ubi quis dicit ſententiam excommunicationis, non mo-
do cauſa, & juriſdictio ad Superiorem defertur, ſed et-
iam ſuſpenditur effectus ſententiæ; & ſic dictio. *nulli-*
tatis, operatur utrunque effectum, devolutivum, & ſu-
ſpenſivum, ex notatis per Innoc. *in c. Paſtorales, n.* 3.
ſupra de offic. Delegat. & tenet Lapus *allegat.* 2. *diſp.*
hic n. 4. verſ. Et hac concludit vera.

22 Et hic reſultat quarta differentia; nam ſi judex citet
aliquem ad dicendum cauſam, quare non debet excom-
municari, a tali excommunicatione datur appellatio ad
utrunque effectum, quia cum cenſura ſecum trahat exe-
cutionem, & ſic inferat gravamen irreparabile, *ut in d.*
cap. Paſtoralis, §. Verum de appellat. ratio poſtulat, ut
citatus a tali gravamine ſe tueri poſſit præſidio appella-
tionis, *ut l. 2. ff de appellat. recip.*

23 At vero ſi judex citet ad dicendum cauſam, quare non
debet declarari incidiſſe in excommunicationem, a com-
24 minatione talis declaratoriæ non datur appellatio. Ratio
eſt, quia a declaratoria poſtea lata poterit appellari, &
appellatio operabitur utrunque effectum, devolutivum,
& ſuſpenſivum, ut per Rotam *dec. 2. n. 5. de dolo, &*
contum. in novis, & ſcripſi *in cap. Super eo, il ſecondo,*
25 *n. 49. & 50. ſupra de appellat.* Unde cum gravamen de-
claratoriæ reparari poſſit remedio appellationis, conſe-
quens eſt, ut a comminatione talis declaratoriæ appella-
re non liceat; in Concilio Trid. *ſeſſ. 24. c. 20. in princip.*
ibi: *Neque appellationes recipiantur, niſi a diffinitiva,*
vel a diffinitiva vim habente, & cujus gravamen per
appellationem a diffinitiva reparari nequeat; quod etiam
prius jure civili ſancitum fuerat, *ut in l. 2. ff. de appel-*
lat. recipien. & notat gl. *in Clem. 1. in verſ. ipſa jure,*
de heret. & ita alias declaravit S. Congregatio Cardi-
nalium ejuſdem Concilii Interpretum.

26 Sed hic inſurgit pulchra dubitatio a DD. non excita-
ta. Pone, Epiſcopus declaravit aliquem excommunica-
tum, nunquid talis ab hujuſmodi declaratoria poſſit ap-
pellare, & appellationem proſequi abſque eo, quod
prius petat abſolutionem? Videtur reſpondendum poſ-
ſe, nec indigere abſolutione, quia hoc caſu appellans
non fatetur ſe excommunicatione ligatum, nec conte-
mnit cenſuram Eccleſiaſticam non petendo abſolutio-
nem, quæ eſt ratio, propter quam dicens excommuni-
cationem injuſtam non auditur, niſi prius abſolutio-
nem petat, ut patet ex dictis ſupra *n.* 10. nec vertitur
litigium ſuper juſtitia, vel injuſtitia excommunicationis,
ſed ſolum ſuper facto, quia appellans negat ſe commi-
ſiſſe delictum, pro quo a jure pœna excommunicatio-
nis infligitur; nam per declarationem, ſeu denunciatio-
nem non ligatur, *ut dict. c. Paſtoralis, §. Verum, ſupra*
de appellat. & cum ſuper facto Epiſcopus potuerit deci-
pi ex falſis teſtibus, judex appellationis poterit pronun-
ciare bene appellatum, quo caſu nulla indigebit abſolu-
ſione, nec appellationis effectus erit fruſtratorius, *cap.*
Solicitudinem, de appellat. & notat Innocen. *hic in fin.*
& conſequenter in appellatione a declaratoria non mi-
litat ratio, quæ militat in excommunicatione injuſta;
a qua in quocunque eventu neceſſaria eſt abſolutio, ut
conſtat ex dictis ſupra *n.* 10. *& duobus ſeqq.* Item cum
appellans a declaratoria neget ſe excommunicatum, & 27
in hoc conſiſtat ſubſtantia defenſionis ſuæ in judicio ap-
pellationis, utique ſi teneretur petere abſolutionem, per
indirectum cogeretur ſuæ defenſioni renunciare, contra
ea, quæ leguntur, & notantur *in c. Cum inter Priorem,*
in gl. 1. c. Dilecti filii, c. Dilecte, & c. Significaverunt,
de except. quia petens abſolutionem fatetur ſe excom-
municatum, *ut c. Venerabilem, §. Sunt enim notoria*, &
ibi notat gloſ. *in verb. Poſtulavit*, & communiter DD.
ſupra de elect. niſi proteſtetur, ut hic per Innocen. *n.* 3.
verſ. alii dicunt contrarium. Item cum a declaratoria
excommunicationis detur appellatio ad utrunque effe-
ctum, ut oſtenſum eſt ſupra *n.* 24. Ergo appellans non
debet interim ſe habere pro excommunicato, prout ſe
haberet, ſi abſolutionem peteret, *ut in dict. c. Venerabi-*
lem. Item in hoc eſſet ſibi contrarius, quia appellando
a declaratoria diceret ſe non excommunicatum, & pe-
tendo abſolutionem diceret ſe excommunicatum; unde
tanquam præponens contraria non eſſet audiendus, *d.*
cap. Solicitudinem de appellat. Itaque in effectu idem ſunt
dicere excommunicationem nullam, ac dicere declara-
toriam injuſtam, quia qui dicit declaratoriam injuſtam,
conſequenter dicit ſe non ligatum, & ſic nullam ibi eſſe
excommunicationem. Unde ſicut dicens excommuni-
cationem nullam non tenetur petere abſolutionem, ut
hic deciditur, ita nec dicens declaratoriam injuſtam, &
appellans ab illius injuſtitia: quod bene nota.

Ceterum adverte, quia etſi appellans a declaratoria 28
excommunicationis, ut prædixi, non eget abſolutione,
poteſt tamen a Metropolitano abſolvi ad cautelam; nam 29
& nulliter excommunicati, qui abſolutione non indi-
gent, a Sede Apoſtolica conſueverunt ad cautelam abſol-
vi, ut oſtenſum eſt ſupra *n.* 17. Et quod dicitur de Se-
de Apoſtolica, intelligunt DD. etiam cum nullitas ex-
communicationis proponitur coram aliis judicibus, ut
hic per Butr. *num.* 23. Sed hoc limitabis, niſi appellans 30
declaratus fuerit incidiſſe in excommunicationem Papæ
reſervatam, puta ex Canone, *Si quis ſuadente*, 17.
q. 4. quia tunc Metropolitanus nullo modo poteſt eum
abſolvere, *cap. Porro, ſupra eodem*, etiam ad caute-
lam, ſicut alias poſſet ceſſante reſervatione, *cap. Solet*,
& ibi gloſſ. a. & communiter DD. *de ſentent. excom-*
munic. l. 6 Quemadmodum & Auditor Cameræ, quam- 31
vis ſit judex Ordinarius appellationum, quæ a ſenten-
tiis per quoſcunque Ordinarios etiam extra ſtatum Ec-
cleſiaſticum latis ad Sedem Apoſtolicam interponuntur,
ut in Conſtitutione 28. alias 20. Pauli V. incip. *Exi-*
miæ fidelitatis, §. 10. tamen non poteſt appellantes ab- 32
ſolvere etiam ad cautelam, vel cum reincidentia ab ex-
communicatione inflicta ex cauſa violatæ libertatis, vel
immunitatis Eccleſiaſticæ, cum caſus ſit Papæ reſerva-
tus in Extravag. *Et ſi Dominici, de pœnitent. & remiſſ.*
& in Bulla Cœnæ Domini, §. 15. *juncto* §. 22. ſecun-
dum ea, quæ plenius adnotavi *in cap. Cum pro cauſa, a*
n. 5. uſque in finem ſupra eodem, ut in ſubjecta declara-
tione Sacr. Congregationis Cardinalium, & Prælato-
rum a ſan. mem. Urbano VIII. alias deputatæ, & a
Sanctiſſimo D. noſtro Innocentio X. renovatæ ſuper
appellationibus, & inhibitionibus tribunalis Audito-
ris Cameræ, & aliorum tribunalium Curiæ Roma-
næ, in præjudicium Nunciorum, Epiſcoporum, ac
Superiorum Regularium, tenoris infraſcripti, videli-
cet.

Dubitatum fuit, an in tribunali Auditoris Cameræ, 33
& in aliis tribunalibus Curiæ Romanæ poſſint concedi in-
hibitiones, ſeu monitoria cum abſolutione etiam cum
reincidentia, vel ad cautelam, excommunicatis per Epi-
ſcopos, & alios Ordinarios ex cauſa violatæ juriſdictionis
immunitatis, vel libertatis Eccleſiaſticæ appellantibus,
vel alias recurrentibus ad ſupradicta tribunalia. Secundo,
an in cauſis quæ agitantur in ſupradictis tribunalibus Cu-
riæ Romanæ, poſſit recurſus haberi ad Sacram Congre-
gationem ſuper immunitate, & controverſiis juriſdi-
ctionalibus pro reſolutione, vel declaratione, an ſit, vel
non ſit commiſſa violatio juriſdictionis, immunitatis,
vel libertatis Eccleſiaſticæ, & an ſit locus reintegrationi
hujuſmodi violationis, & interim debeant dicta tribu-
nalia ſuperſedere uſque ad reſolutionem, ſeu declara-

tinrem ejuſdem Sacræ Congregationis, illamque ſequi, & exequi.

Die 4. & 31. Auguſti 1626. dubiis ſupradictis cum interventu omnium Illuſtriſſimorum DD. Cardinalium, & Reverendiſſim. Prælatorum deputatorum, mature diſcuſſis, ac rationibus hinc inde deductis diligenter ponderatis, unanimi conſenſu cenſuit, quoad primum, tribunal Auditoris Cameræ, necnon alia tribunalia ſupradicta, non poſſe hujuſmodi abſolutiones concedere, etiam cum reincidentia, vel ad cautelam. Quo vero ad ſecundum licere partibus ad dictam Congregationem, ut ſupra, recurrere, & interim ſupradicta tribunalia expectare debere reſolutionem, ſeu declarationem, & illam omnino ſequi, & exequi.

Quibus quidem Decretis eidem Sanctiſſimo die 5. Septembris ejuſdem anni 1626. plene relatis una cum rationibus, & auctoritatibus ſua Sanctitas approbavit, & confirmavit, illaque omnino exequi juſſit, & ad hunc effectum notificata fuerunt. Et ſubinde cum de ſupradictis dubiis iterum actum eſſet in Congregat. habita die 27. Aprilis 1650. nemine diſſentiente, reſolutum fuit, Auditorem Cameræ debere Decreta, ut ſupra, edita omnino obſervare, ac præcipere, ut a ſuis Miniſtris, & Officialibus exacte obſerventur.

34 Circa primam declarationem in eadem Congregatione hæſitatum eſt, nunquid in tribunali Auditoris Cameræ poſſint concedi inhibitiones, ſeu monitoria excommunicatis ex cauſa violatæ libertatis, vel immunitatis Eccleſiaſticæ. Ratio dubitandi fuit, quia ad propoſitum dubium, An monitoria, & inhibitiones hujuſmodi poſſint concedi cum abſolutione a cenſuris, Congregatio nihil dixit de monitoriis, & inhibitionibus, ſed reſpondit ſimpliciter tribunal Auditoris Cameræ non poſſe hujuſmodi abſolutiones concedere etiam cum reincidentia, vel ad cautelam. Unde quod negavit de abſolutionibus, videtur de monitoriis, & inhibitionibus conceſſiſſe, argum. *cap. Nonne de præſumpt. cum ſimilibus*, & cum Auditor Cameræ ſit judex Ordinarius quarumcunque appellationum, ut dictum eſt ſupra *n.* 31. dubitandum non videtur, quin in cauſis ad ſuum tribunal per appellationem devolutis poſſit inhibitiones concedere *ut cap. Non ſolum*, *§. Illa vero*, *de appell. l. 6.* cum *concordant*.

35 Nec refert, quod non poſſit excommunicatum abſolvere etiam ad cautelam, ubi caſus eſt Sedi Apoſtolicæ reſervatus; quoniam hoc caſu non videtur neceſſaria abſolutio, quia excommunicatus poteſt non modo appellare, cum hæc ſit ſpecies defenſionis, quæ excommunicato non denegatur, *c. Cum inter Priorem*, *de except.* Innocent. *hic n.* 1. *verſ. Non enim eſt verum*, ſed etiam appellationem proſequi, *ut cap. ult. eodem tit.* & notat gl. *in d. c. Cum inter*, *in ver. Legitima defenſio*. Nihil enim excommunicato appellare prodeſſet, ſi non poſſet appellationem ſuam proſequi, ut dicitur *in dict. c. ult. in fin.* & ſic Auditor Cameræ poterit uti ſuis facultatibus, & appellantem audire abſque eo, quod eum abſolvat ad effectum agendi, quia in cauſa appellationis non agit, ſed ſe defendit, licet aliud ſit in reconventione, ne quod in defenſionis remedium ſuſtinetur, ad impugnationis materiam extendatur, *ut in dict. ca-*
36 *pit. Cum inter in fin.* Adde quod cum Auditor Cameræ poſſit cognoſcere cauſas appellationum, conſequenter videtur poſſe facere illa omnia, quæ ad hanc cognitionem ſunt neceſſaria, quia permiſſo fine, omnia videntur permiſſa, per quæ pervenitur ad illum, ut hic probatur in verſ. *Verum*, & notat Butr. *n.* 8. & Mar. Socc. *in* 6. *notab.* facit *c. Præterea*, *ſupra de offic. Deleg.* & text. *in l. Ad Legatum*, *&* *in l. Ad rem mobilem*, *ff. de procurat.* alioquin facultas cognoſcendi eſſet fruſtratoria, quia, ut inquit Butrius *hic in* 1. *notab.* excluſus a medio juriſdictionis delativo, excluditur a fine juriſdictionis deferendæ: ad quod vide bonam gloſſ. *in Clem. Religioſus*, *in ver. Suſtinere de procur.*

37 In contrarium facit, quia appellans ab injuſtitia excommunicationis non debet audiri, niſi prius petat abſolutionem, ut eſt caſus in hac Decretali, & fuſius dictum eſt ſupra *n.* 10. Sed Auditor Cameræ non poteſt ſic appellantem abſolvere etiam cum reincidentia, & ad cautelam, ut in declaratione Sac. Congregationis; ergo nec poteſt eum in cauſa appellationis audire, quia exceptio excommunicationis repellit appellantem a limine judicii, ut hic & in *cap. Cum contingat*, *ſupra de offic. Deleg.* & impedit litis ingreſſum, *c. Intelleximus cum materia*, *ſupra de judiciis*, Frideric. de Senis *con-*
ſil. 116. *Mirandum eſt*, *in princip.* Et poteſt opponi in 38
qualibet parte judicii, ne quiſquam in periculum animæ
ſuæ excommunicato communicare cogatur, *cap. Exce-*
ptionem, *de except.* Sed etſi hujuſmodi exceptio non op- 39
ponatur, tamen excommunicatus eſt judicis officio repellendus, ut ibi dicitur *in fin. & in c. Pia itidem in fin. eodem tit. lib.* Quoquomodo ergo Auditor Cameræ poterit uti ſuis facultatibus in judicio appellationis, ſi non poteſt excommunicatum abſolvere, etiam cum reincidentia, vel ad cautelam, & ante abſolutionem debet eum etiam ex officio repellere.

Pro ſolutione quæſtionis diſtingue; Nam quandoque 40
reus appellat non ab ipſa excommunicatione, ſed ab alio gravamine, & in judicio appellationis opponitur ei exceptio excommunicationis: & tunc Auditor Cameræ proculdubio poteſt eum audire, etiamſi abſolutionem non petat, eique inhibitionem concedere, quia hæc eſt ſpecies defenſionis, quæ, ut prædixi, excommunicato non interdicitur: & in hoc caſu loquuntur inducta ad partem negativam *n.* 37. Et quamvis textus in *d. c. ult.*
de except. loquatur, quando appellans fuerat excommu- 41
nicatus ex aliis cauſis; tamen procedit, etiamſi fuerit excommunicatus pro eadem cauſa, pro qua eſt in judicio, & ſatis eſt, ut appellaverit ab indebito gravamine, ut ibi, *& in cap. Cum inter Priorem*, *eodem tit.* & pro hoc allegatur *cap.* 5. *de reſcript. l.* 6. & ita intelligunt DD. *d. c. ult.* ut ibi notat Abbas *n.* 7.

Quandoque autem reus appellat a ſententia excom- 42
municationis, quam dicit injuſtam; & tunc Auditor Cameræ poteſt talem abſolvere per ſeipſum, vel eum remittere abſolvendum ad Epiſcopum excommunicatorem, ſicut poteſt Metropolitanus ad Suffraganeum, ut hic patet; & conſequenter, poſt impertitam abſolutionem, poterit eum in judicio appellationis audire, & Epiſcopo inhibere.

Neque hoc caſu obſtabit declaratio S. Congregatio- 43
nis, quia loquitur in terminis excommunicationis Sedi Apoſtolicæ reſervatæ ex cauſa violatæ libertatis Eccleſiaſticæ: & quamvis dubium fuerit conceptum de excommunicatis ab Epiſcopo, tamen videtur intelligendum de declaratis, ſeu denunciatis; alias enim non video, quomodo excommunicatio lata ab Epiſcopo poſſit eſſe reſervata Sedi Apoſtolicæ, cum ſit excommunicatio ab homine, & non a jure, & conditor Canonis abſolutionem concedit excommunicatori, cum eam ſibi non retinuerit, ut *c. Nuper*, *ſupra eod.* nec Epiſcopus poſſit quenquam excommunicare ob violatam immunitatem; ſed tantum denunciare, cum excommunicatio ab homine ferri non poſſit niſi pro contumacia, *c. Nemo*, *il ſecondo*, 11. *q.* 3. & ibi Præpoſ. *n.* 3. *verſ. Item nota*, quod nemo eſt excommunicandus niſi pro contumacia, Anb. *ſupra in hac Rubrica*, *n.* 1. Capell.
Tholoſ. *deciſ.* 298. Quandoque excommunicatus non 44
appellat ab injuſtitia, ſed dicit ſententiam excommunicationis nullam: & hoc caſu abſque dubio poteſt audiri in Tribunali Auditoris Cameræ, & inhibitionem obtinere, quia non indiget abſolutione, ut deciditur in hoc cap. & dictum eſt ſupra *n.* 8.

Quandoque demum reus appellat non a ſententia ex- 45
communicationis, ſed ab illius declaratoria: & tunc ſimiliter Auditor Cameræ non prohibetur in cauſa procedere, & inhibitionem decernere, etiam ſi agatur de declaratoria Excommunicationis Sedi Apoſtolicæ reſervatæ, puta ex cauſa violatæ libertatis, vel immunitatis Eccleſiaſticæ. Ratio eſt, quia a tali declaratoria, niſi exceſſus ſit notorius, datur appellatio, tam ad effectum devolutivum, quam ſuſpenſivum, & interim appellans non debet ſe habere pro excommunicato, nec tenetur petere abſolutionem, ut probatum eſt ſupra *n.* 24. unde nihil obſtat quominus audiri poſſit, & inhibitionem
obtinere in tribunali Auditoris Cameræ: dummodo ta- 46
men ſic declaratum ex cauſa violatæ libertatis, vel immunitatis, Auditor Cameræ non abſolvat etiam ad cautelam, vel cum reincidentia: obſtat enim reſervatio Apoſtolica, & declaratio S. Congregationis, ſecundum ea quæ dicta ſunt ſupra *n.* 31. 32. *&* 33.

Atque ita die 27. Aprilis 1650. in S. Congregatione ſu- 47
per hujuſmodi appellationibus, & inhibitionibus dictum

ſuit

fuit in Tribunali Auditoris Cameræ, poſſe quidem concedi monitoria, & inhibitiones iis, qui ab Epiſcopis, vel aliis Ordinariis declaratis fuerint excommunicati ob violatam juriſdictionem, libertatem, vel immunitatem Eccleſiaſticam, & ad Sedem Apoſtolicam appellarint, cum ab hujuſmodi declaratoria, niſi exceſſus ſit notorius, detur appellatio ad utrunque effectum devolutivum, & ſuſpenſivum, & Auditor Cameræ ſit judex ordinarius quarumcunque appellationum, quæ a ſententiis per Ordinarios latis etiam extra ſtatum Eccleſiaſticum ad eandem Sedem interponuntur; ſed non poſſe eos abſolvere etiam cum reincidentia, vel ad cautelam, obſtante Decreto hac de re edito, & a ſan. memor. Urbano VIII. approbato, quod Sacra Congregatio obſervari mandavit.

Dictum eſt, niſi exceſſus ſit notorius, quia talis non auditur appellans *cap. Cum ſit Romana*, §. *Præterea*, *cap. Pervenit*, *il primo*, *cap. Conſuluit*, *capit. Propoſuit*, *ſupra de appellationibus*, & hic notat Abb. Antiq. *num.* 2. *circa finem*, *in verb. Non debet*, poſt Innocen. *in cap. Tua nos*, *num.* 4. *ſupra de cohabitat. Clericor. & mulier.* & hic junge quæ in propoſito ſcripſi in *cap. Cum ex injuncto*, *n.* 5. *& ſeqq. de nov. oper. nunciat.*

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Innocentius III.

C A P U T XLI.

SI aliquando forte contigerit, quod eis, qui auctoritate Apoſtolica ſunt excommunicationi ſubjecti, noſtræ literæ cum ſalutationis alloquio deſtinentur, non propter hoc excommunicationis credatur ſententia relaxata: cum per ignorantiam, vel negligentiam, aut occupationem nimiam, vel etiam per ſubreptionem contingat hujuſmodi literas impetrari.

S U M M A R I U M.

1 *PApa ſi ſuis literis excommunicatum ſalutet, non propter hoc cenſetur eum abſolvere.*

2 *Sive excommunicatio lata fuerit a judicibus inferioribus, ſive a Sede Apoſtolica.*

3 *Excommunicatus etiam per literas ſalutari non debet.*

4 *Pœna gravis eſt inter homines verſari, & eorum carere ſuffragiis.*

5 *Certa ſcientia excluditur ab actu ex negligentia, multiplici occupatione agendorum, & ſubreptione.*

6 *Vitii remiſſio, ſeu approbatio, ex ſola communione non inducitur, niſi data ſcientia in communicante.*

7 *Papa an cenſeatur excommunicatum abſolvere, ſi eum ſalutet ex certa ſcientia, & ſeqq uſq. ad num.* 15.

8 *Abſolutionis forma non ſervata excommunicatus non intelligitur abſolutus.*

9 *Literas ſcribens ſervo tanquam Decurioni, vel ancillæ tanquam ſorori, non cenſetur eis tribuere libertatem.*

Declaratur n. 14.

10 *Excommunicatus non præſumitur, quem Papa ad oſculum ſcienter admiſit.*

11 *Papa nullis ſubjacet formis juris poſitivi.*

12 *Excommunicati vigore Conſtitutionis, quam Papa vult haberi pro infecta, non indigent abſolutione.*

13 *Prælati inferiores, quamvis per ſolutionem remittant injuriam, tamen pœnam non relaxant, niſi formiter abſolvant.*

15 *Papa participando cum excommunicato, quem nolit eſſe abſolutum, non incidit in Canonem.*

16 *Penſionarius, qui per epiſtolam interpellavit Titularem excommunicatum, ut penſionem ſolveret, eumque in fine epiſtolæ ſalutavit, an inciderit in excommunicationem, & n. ſeq. uſque in finem.*

17 *Excommunicato licitum eſt communicare in his, quæ pertinent ad ſalutem animæ.*

18 *Non tamen ſalutando eum, aut cohabitando, vel orando cum eo.*

Contrarium n. 21. *& ſeq.*

19 *Excommunicato licitum eſt communicare etiam per literas in ſpectantibus ad ſalutem.*

Epiſtola quid ſit, ibidem.

20 *Verba ſuperflua ſtipulationem non vitiant.*

21 *Excommunicatum alloquens correctionis cauſa poteſt etiam interſerere verba placentia, & ſigna dilectionis oſtendere.*

22 *Imo & cum eo participare in menſa, & cohabitatione, dummodo hoc faciat principaliter, ut eum ad pœnitentiam inducat.*

Fagnan. in V. Lib. Decretal.

S*I aliquando*. Si Papa ſuis literis excommunicatum ſalutet, non propter hoc intelligitur eum abſolvere. Hoc dicit. Primo dictum ponit. Secundo cauſam reddit ibi: *Cum per ignorantiam.* 1

Nota primo excommunicatum etiam ab Apoſtolica Sede non cenſeri abſolutum ex eo quod Papa ſuis literis eum ſalutet: dum enim loquitur hæc Decretalis de excommunicato a Papa, exprimit caſum magis dubitabilem; unde idem & fortius dicendum in excommunicato a judicibus inferioribus, ſecundum intellectum Jo. Andr. *in princip.* qui ſupplet verbum, *maxime*, Butr. *in* 1. *notab.* Anchar. *n.* 1. Marian. Soccin. *in* 2. *notab.* & aliorum communiter. Ratio autem dubitandi in excommunicatores auctoritate Apoſtolica potuit eſſe duplex. Primo, quia cum Papa illi communicet in ſalutatione, & communicare non debeat, niſi prævia abſolutione, videbatur eum velle abſolvere ut neceſſarium antecedens. Deinde quia cum ei ſalutem impertiatur, ipſique ſalus eſſe non poſſit ſine abſolutione; ideirco videbatur velle ipſi abſolutionis beneficium impertiri. Cujus tamen contrarium hic deciditur, & rationes decidendi habet in textu, quia per ignorantiam, vel negligentiam, vel occupationem nimiam, aut etiam ſubreptionem contingit hujuſmodi literas impetrari. Neque vero vis fieri debet in formula verborum ſalutationis; nam ſive Papa eum ſalutet ſimpliciter, ſive per illa verba, *Salutem in Domino, & Apoſtolicam benedictionem*, vel conſimilia, non intelligitur excommunicationis vinculum relaxare, ſecundum Jo. Andr. *in princip. in ver. Alloquio*, & Mar. Socc. *n.* 2. *verſ. Item procedit niſi tamen.* 2

Secundo nota ex eo quod Papa hic videatur ſe excuſare, quod excommunicatum ſuis literis ſalutaverit ignoranter argumentum optimum, quod excommunicatus, etiam per literas ſalutari non debet, ut hinc deducit gl. 1. Hoſt. *in princip.* Card. *nu.* 1. Butr. & Abb. ambo *in primo not.* quod duplicem habet rationem. Altera reſpicit ſalutantem, ne ſcilicet per ſalutationem videatur excommunicato conſentire, ſecundum eos, & Marc. Soccin. *in cap. Inter alia*, *n.* 42. *verſ. Et quod dictum eſt de ſalutatione*, *ſupra eodem argum. c. Cum Hadrianus*, *in fine*, & ibi gloſſ. *ultima*, 63. *diſt.* & probatur in *d. c. Omnes*, 24. *quæſt.* 1. ibi: *Nec Ave ei dixeritis; qui enim dixerit illi, Ave, communicat ejus malignis operibus.* Altera ratio reſpicit ipſum excommunicatum, ut ſcilicet facilius reſipiſcat, cum viderit ſe contemni, *c. Pia*, *de except. lib.* 6. gravis enim pœna eſt inter homines verſari, & eorum carere ſuffragiis, *l. His qui*, *C. de Apoſt.* 3 4

Tertio nota tria, quæ excludunt certam ſcientiam ab actu, & ex quibus probatur, & præſumitur ignorantia, videlicet negligentiam, multiplicem occupationem agendorum, & ſubreptionem, ſecundum Anton. de Butr. 5

n. 4. & Marian. Socein. *n.* 3. Et quod dicit, negligentiam, intellige Officialium adhoc deputatorum; nam, ut inquiunt Hoſtien. *n.* 3. & Jo. Andr. *in princ. in verb. Negligentiam*, abſit, ut Papam de negligentia publice arguamus, argum. *cap. Aliorum*, 9. *q.* 3. & *c. Si quis Abbas*, 18. *q.* 2.

6 Ultimo nota ex ſola communione non induci approbationem, vel remiſſionem vitii, niſi detur ipſius vitii ſcientia in communicante. Quod ſecundum Anton. de Butr. *n.* 3. nota pro eo, qui ex aliquo actu vult probare vitii purgationem, ſeu approbationem, ut illius viti arguculet ſcientiam.

7 In gloſſa prima ibi, *ſed pone*, QUÆRO, an Papa ſalutando excommunicatum ex certa ſcientia cenſeatur illum abſolvere.

8 Pro parte negativa facit primo, quia in abſolvendo præſcripta eſt certa forma, qua prætermiſſa excommunicatus non videtur abſolutus, *cap. Cum deſideres*, *cap. Quod in dubiis*, *in princip.* & *c. Sacris*, *ſupra eodem*.

9 Deinde pro hac parte facit, quia ſcribens literas ſervo tanquam decurioni, vel ancillæ tanquam ſorori, non eainde cenſetur eis tribuere libertatem, *leg. Jubemus*, *Cod. de liberal. cauſ.* & *leg. Non Epiſtolis*, *Cod. de probation.*

10 In contrarium facit, quia ut legitur in c. *Cum olim*, *il primo ſupra de privilegiis*, non præſumitur excommunicatione ligatus, quem Papa ad oſculum ſcienter admiſit. Ergo in dubio cenſetur eum abſolvere. Præterea Summus Pontifex nullis ſubjacet formis juris poſitivi, ſed quod vult, lex eſt, ſi de illius ſcientia appareat, cum legibus ſit ſolutus, *leg. Digna vox*, *Cod. de legi-*
11 *bus*, & *leg. Princeps*, *ff. eodem*. Poſita ergo licentia Papæ, & voluntate excommunicatus intelligitur abſolutus, licet Papa non dicat: *Abſolvo te Pater*, quoniam Papa tribuit poteſtatem Canonibus, ipſique ab eo vigorem ſumunt, & non econverſo, *cap. Significaſti*, *ſupra de elect.* Quidquid ergo vult Pontifex, ſervetur, conſtito de illius voluntate, quidquid dicant jura. Demum hoc probatur hic a contrario ſenſu. Nam dum textus dicit: *Cum per ignorantiam*, &c. utique contrarium innuit, ſi per ſcientiam: alioquin ſi Papa non poſſet excommunicatum abſolvere, niſi ſervata juris forma, non eſſet
12 major poteſtas Papæ, quam inferiorum judicum. Et pro hac parte concludit gloſſa, & conſentiunt Goffred, *in proœmio Decretalium*, Vincent. Philipp. Tancr. & Hoſtienſis hic relati a Joann. Andr. *n.* 4. & Anchatan. *eodem num.* Idem notat gloſſ. *in c. Si inimicus*, *in ver. Expectare* 93. *diſt.* ubi ait: (Si Papa excommunicatum communicaret, intendendo eum abſolvere, facto, etiam ſi non verbo, habendus eſſet pro abſoluto, cum Princeps ſola voluntate libertatem concedat) *l. Apud ff. de manumiſſ.*

Tu dic excommunicatum per hujuſmodi ſalutationem intelligi abſolutum, ſi conſtet de certa ſcientia Papæ, de qua conſtare dicitur, ſi hoc exprimat; alias ſecus. Caſus eſt in Clement. *Si ſumus*, *de ſenten. excommunic.* & firmat *hic*, Joann. Andr. *num.* 4. *verſic. Judic.* Butr. *n.* 6. Cardinal. *num.* 1. *verſic. Quæro ſi Papa*, & *verſic. Quæro quomodo conſtabit*, Anchar. *num.* 4. *verſic. Oportet ergo*, Abb. *num.* 3. & 4. Marian. Socein. *num.* 2. *ad finem*.

13 Non obſtat, quod in abſolutione forma Eccleſiæ non fuerit ſervata; quia Papa ejuſmodi forma non adſtringitur, ut dictum eſt *n. præcedenti*. Et propterea ſi Papa revocet aliquam Conſtitutionem, & velit eam haberi pro infecta, excommunicati vigore illius Conſtitutionis non indigent abſolutione, ut notabiliter tenet gloſſ. in Clem. 1. *in ver. Pro infectis*, *de Immunitate Eccleſiarum*: maxima enim eſt Papæ poteſtas circa jus poſitivum, ut ibi notatur, & probatur in c. *Propoſuit de conceſſ. Praben.* & eam gloſſam ſequitur Abb. *hic n.* 4.

Et hinc collige aliud eſſe in inferioribus Prælatis, quia cum forma ſint adſtricti, quamvis per ſalutationem videantur injuriam remittere, ut *inſtit. de injur.* §. *final.* pœnam tamen non relaxant, niſi formiter abſolvant, ut dicunt hic Doctores, præſertim Petr. de Anch. *n.* 1.

14 Item non obſtat, quod dictum eſt de literis ad ſervum tanquam liberum: quoniam leges illæ loquuntur, quando libertas in literis enunciative narratur; quo caſu non conſtat de ſcientia Domini; ſed ſi conſtaret eum ex certa ſcientia nuncupaſſe ſervum liberum, animo tribuendi libertatem, & hoc exprimeret, dubium non eſſet, quin ſervus libertatem conſequeretur, cum datio libertatis pendeat ex libera voluntate Domini, ſecundum Ant. de Butr. *in finem*.

In eadem gloſſæ in fine, QUÆRO, nunquid Papa incidat in excommunicationem minorem, ſi participet cum excommunicato, quem ex tali participatione nolit eſſe abſolutum. 15

Non, quia abſolutus eſt legibus. Ita concludit gloſſ. *hic*, & in *cap. Si inimicus*, *in ver. Expectare* 93. *diſt.* dicens Papam non incidere in Canonem, quia non ligatur a Canone; ut *c. Innotuit*, *ſupra de elect.* & *l. penult. ff. de Arbitris*. Idem notat gloſſ. *unica*, *in cap. Nulli ſupra eodem*, & ſequuntur *hic* Hoſt. *num.* 2. *verſ. Sed nunquid incidere*, Joann. Andr. *in fine*, & alii communiter. Subdit tamen Abbas *num.* 5. Papam non debere cum excommunicatis communicare, ut notatur in *dict. cap. Nulli*, & ideo ſervari, ut cum Legati Principum, ſeu ut vocant Ambaſciatores, petunt audientiam Pontifex faciat eos abſolvi & expſicata ambaſciata, ut verbis Abbatis utar, reducit eos in priſtinam excommunicationem.

QUÆRO, Penſionarius quidam ſcripſit epiſtolam ad Titularem excommunicatum ob penſionem non ſolutam, eumque interpellavit, ut ſolveret, & in fine epiſtolæ, ut moris eſt, ſalutavit, nunquid propterea in excommunicatione inciderit. 16

Hoſtien. *in c. Cum voluntate*, *n.* 2. *in verſ. In locutione infra eodem*, tenet illam Decretalem, dum decidit licitum eſſe excommunicato participare in locutione in his, quæ pertinent ad ſalutem animæ, non habere locum in oratione, in menſa, & in aliis, de quibus *in c. Nuper*, §. *In ſecunda*, *ſupra eodem*, & mox ſubdit: 17
Sed & caveat participans a ſalutatione, & cohabitatione, *cap. Omnis*, 24. *q.* 1. Videtur ergo Hoſtien. ſentire in locutione poſſe quidem cum excommunicato aliquem participare in ſpectantibus ad ſalutem animæ, dummodo tamen a ſalutatione, & cohabitatione abſtineat: quod etiam innuit ibidem Henric. Boich. *col.* 4. *poſt princip.* dicens poſſe aliquem participare cum excommunicato in locutione, inducendo ipſum, ut ad Eccleſiam revertatur, non autem ſalutando eum, vel orando cum eo. Idem videtur ſentire gloſſ 1. *hic circa medium*, dum ait: Quamvis non debeamus excommunicatos ſalutare, poſſumus tamen cum eis loqui de rebus pertinentibus ad ſalutem animæ: & ita vult gloſ. ut converſionis cauſa fas ſit excommunicatum alloqui, ſed non ſalutare. 18

Contrarium videtur verius, quia quod dicitur de locutione in *d. c. Cum voluntate*, habet locum etiam in ſcriptione, cum epiſtola nihil ſit aliud, quam abſentium colloquium, ut hic probatur ibi, *Noſtra litera cum ſalutationis colloquio*; & *in l. Si procuratorem*, *ff. de procurator.* & ſcripſit *Sic.* 2. *Philippenſium*: *Amicorum*, inquit, *abſentium colloquia epiſtola*, & *Attic.* 7. *Literarum aliquid ad te darem*, *ut loquerer tecum abſens*; unde Bart. *in l. Nuda*, *n.* 4. *verſic. Hic vero fuit ſcriptura*, *ff. de donat.* dicit epiſtolam loqui cum eo, ad quem mittitur: quamobrem ſi licet excommunicatum alloqui in pertinentibus ad ſalutem animæ, & alia verba interponere, ut eſt caſus in *dict. cap. Cum voluntate*; ergo etiam licet ad eum literas mittere cum ſalutatione. 19
Et quidem hoc de plano procedit, ſi ſequamur opinionem Innocentii *in d. c. Cum voluntate*, *in princ. in ver. Incidenter*, exiſtimantis licitum eſſe excommunicatum alloqui converſionis cauſa, & alia verba interſerere, etiamſi verba hujuſmodi nec ad abſolutionem, nec ad ſalutem faciant; nam & verba ſuperflua ſtipulationem non vitiant, *l. Quæ extrinſecus*, *ff. de verb. obligat.* ſecundum Hoſt. & Joan. Andr. *ibi n.* 2. & Butr. *n.* 11. *in fine*; ſed etſi ſequamur opinionem Hoſtienſis *n.* 2. *in eod. ver.* requirentis, ut talia verba aliquo modo, licet non principaliter, proficiant ad ſalutem; nihilominus talis videtur ſalutatio, quia benevolentiam captat, & ſic diſponit, ut ex familiaritate ſalutis verba facilius recipiantur, ut conſiderat D. Th. *in* 4. *ſent. diſt.* 18. *qu.* 2. *art.* 4. *in corpore*: alioquin verendum eſſet, ne debitur inſalutatus, ac veluti contemptus, & correctionis acrimonia exaſperatus obſtinatior fieret: ad hoc *c. Cum beatus*, 45. *diſt.* ibi: *Aſperitatis autem nimia increpatio nec correctionem recipit, nec ſalutem*; & Conc. Trid. *in c.* 1. *ſeſſ.* 13. 20

ibi

ibi: *Cum ſæpe erga corrigendos agat benevolentia, quam auſteritas, &c.* Ob quam rationem, ut inquit Hoſtienſ. *loc. cit.* alloquens excommunicatum in tendentibus ad ſalutem, non ut illi faveat, ſed ut eum magis attrahat, poterit etiam dicere verba placentia, & oſtendere ſigna dilectionis, quam ad ipſum, & ejus genus habuit; unde non apparet, cur etiam non poſſit ſalutationem interſerere, & cum Hoſt. tranſeunt ibidem Jo. Andr. *n. 2. in eodem ver.* Butr. *n.* 11. & Cardin. *n.* 2.

Neque vero hoc caſu vigent rationes, cur excommunicati ſalutari non debeant, quarum ſuperius meminimus *n.* 3. quandoquidem rationes hujuſmodi vendicant ſibi locum, ſi ſalutatio fiat principaliter; ſecus ſi incidenter, ut ſalutis verba apud eum magis proficiant, ut in *d. c. Cum voluntate, & in cap. Cum excommunicato,* 11. *q.* 3. *& in c. Reſponſo, infra eod.*

Et eodem modo reſponderi poteſt ad doctrinam Hoſt. & gl. *hic* ut ſupra ponderatam pro contraria parte, quia debet intelligi, ſi ſalutatio ſit nuda, & ſimplex; ſecus ſi admixta cum verbis ad ſalutem pertinentibus, ut in juribus præallegatis.

Quinimo Petr. de Anch. *in d. c. Cum voluntate, in 2. not. n.* 3. (Si quis, inquit, principaliter ad hoc tendit, ut excommunicatum ad pœnitentiam reducat verbis perſuaſivis, ſi eum tali locutione immiſceat incidenter potum, vel comeſtionem in menſa, vel cum eo cohabitet principaliter ad finem converſionis, talis non incidit in Canonem.) Ad quod inducit principium illius Decretalis, *Cum voluntate, & propoſito, &c.* Item quia hæc incidenter eveniunt, & per conſequens non curantur, ut ibi: *Illa enim, quæ incidunt, nec ad abſolutionem faciunt, nec ad ſalutem*, puta, quærit de uxore, & liberis, ad dilectionem, quam habuit erga illius genus, & his ſimilia, ad hoc *l. Quæ extrinſecus, ff. de verb. oblig.* Si ergo ſecundum Anch. incidenter licet cum excommunicato participare etiam cohabitatione ad finem converſionis, longe magis licebit ſalutem dicere, arg. *cap. Ex parte, il terzo, de dec.*

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Innocentius III. Ferrarien. Epiſcopo.

C A P U T XLIII.

RESponſo noſtro poſtulas edoceri, an cum Ferrar. cives excommunicationis & interdicti ſententiis ſint ligati, liceat tibi viros & mulieres ſemel in hebdomada, vel in menſe, apud aliquam Eccleſiam convocare, quibus prædices verbum Dei, & eoſdem ad correctionem inducas. Super quo reſpondemus; quod ſine ſcrupulo conſcientiæ hoc facere poteris, cum videris expedire: dummodo contra formam interdicti nullum eis Divinum officium celebretur. Præterea quæſiviſti, cum Ferrar. civitas ſit interdicto ſuppoſita, & ideo ſint ibidem (præter baptiſma parvulorum, & pœnitentias morientium) univerſa ſacramenta Eccleſiaſtica interdicta, an liceat tibi baptizatos pueros in frontibus conſignare. Super quo reſpondemus, quod ſicut baptizari poſſunt pueri, ſic & baptizati ad confirmationem in frontibus a te poſſunt Sacro Chriſmate deliniri.

S U M M A R I U M.

1 *EXcommunicatis, & interdictis prædicari poteſt verbum Dei.*
2 *Excommunicati licite poſſunt Eccleſiam ingredi, dummodo officium non audiant.*
3 *Excommunicatus permittendus eſt per Eccleſiam tranſire.*
4 *Excommunicato Miſſam audiente extra Eccleſiam, Sacerdos ceſſare debet, niſi incœperit Canonem.*
5 *Orare licet in Eccleſia, in qua excommunicatus exiſtit non orandi cauſa.*
6 *Excommunicatis licitum eſt communicare ad finem, ut ad pœnitentiam reducantur.*
7 *Excommunicatus ſive occultus, ſive manifeſtus nullo tempore intrare debet Eccleſiam, niſi ad audiendam prædicationem verbi Dei.*
8 *Eccleſia quid ſit.*
9 *Excommunicationis gladius nervus eſt Eccleſiaſticæ diſciplinæ, at ſi contemnatur, perniciem potius parit, quam ſalutem.*
10 *Excommunicatio eſt medicinalis, nec mortalis.*
11 *Excommunicatis non denunciatis, nec publicis Clericorum percuſſoribus an liceat Eccleſiam ingredi poſt Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis.*
12 *Excommunicati minore excommunicatione Eccleſiam intrare non prohibentur.*
13 *Divinorum appellatione an veniat prædicatio verbi Dei, & n. ſeqq. uſque ad n.* 22.
14 *Prædicatio verbi Dei non eſt actus Ordinis ſacri, & demandari poteſt etiam Clerico in ſacris non conſtituto, & n.* 19.
15 *Non tamen mero laico, & n.* 19.
16 *Prædicatio verbi Dei non incumbit ex officio niſi Epiſcopo, & Parocho.*
17 *Monachus etiam Diaconus, vel Sacerdos de jure communi prædicare non poteſt ſine licentia Epiſcopi, vel Curati.*
18 *Epiſcopus etiam non conſecratus, & Parochus non Sacerdos tenetur prædicare populo verbum Dei. Fagnan. in V. Lib. Decretal.*
20 *Suſpenſus a Divinis non intelligitur ſuſpenſus a prædicationis officio, nec e converſo.*
21 *Suſpenſus a Divinis celebrando efficitur irregularis; ſecus in ſuſpenſo ab officio prædicationis.*
22 *Intellectus Clem. Quamvis de foro compet.*
23 *Interdicti tempore adminiſtrari poſſunt Baptiſmi, & Confirmationis Sacramenta etiam adultis, & num.* 27.
24 *Item Sacramentum Pœnitentiæ etiam ſanis.*
25 *Viaticum decedentibus non denegatur.*
26 *Eucharistia ſanis non conceditur.*
27 *Confirmatio eſt complementum Baptiſmi, & ante eam quis non dicitur plene Chriſtianus.*
28 *Interdicti tempore permittitur Chriſmatis confectio in die Cœnæ Dom. & conſecratio olei baptizandorum.*
29 *Extrema Unctio denegatur. Et quid de Ordine, & Matrimonio, ibid. remiſſive.*
30 *Cives unius civitatis omnes, & ſimul poſſunt non tantum interdici, ſed etiam excommunicari.*
31 *Univerſitas an excommunicari poſſit, & n. ſeqq. uſq. in fin.*
32 *Univerſitas unde dicta.*
33 *Quid ſit.*
34 *Et quot homines faciant Univerſitatem.*
35 *Univerſitatis nomine quid veniat.*
36 *Communitas quid ſit.*
37 *Collegium quid, & in quo differat ab Univerſitate.*
38 *Epiſcopus cum Capitulo faciunt unum corpus.*
39 *Excommunicationis pœna quam gravis ſit.*
40 *Excommunicatus traditur Diabolo corporaliter, & ſpiritualiter.*
41 *Interdici quis poteſt pro peccatis alienis, ſed non excommunicari, & n. ſeq. & n.* 51.
42 *Regnum interdicitur pro peccatis Regis, civitas pro peccatis Epiſcopi, vel Domini, & Monaſterium pro peccatis Abbatis.*
43 *Univerſitas ex more Sacrorum Canonum interdicitur, ſingulares perſonæ excommunicantur.*
44 *Excommunicantur in Bulla Cœnæ omnes, & ſinguli appellantes ad futurum Concilium; Univerſitates vero, & Collegia interdicuntur.*

45 *Officiales laici relegantes perſonas Eccleſiaſticas excommunicantur ab Urbano VI. eorumque civitates, & terra ſupponuntur Eccleſiaſtico interdicto.*

46 *Conſules mercatorum non faciunt Collegium.*

47 *Legatos, & Nuncios Apoſtolicos impedientes excommunicantur, & eorum regna, & terra interdicuntur.*

48 *Lucana civitas, & dominium interdicitur, Vexillifer, Antiani, & Officiales nunciantur excommunicati ob violatam libertatem Eccleſiaſticam.*

49 *Princeps, & multitudo non eſt excommunicanda.*
Declaratur, ibidem.

50 *Multitudo etiam notorii peccati rea excommunicari non debet.*
Declaratur, n. 57.

51 *Univerſitatem excommunicari non poſſe qui Auctores ſenſerint.*

52 *Univerſitas, & Capitulum de jure veteri poterant excommunicari.*

53 *Intellectus c. Si autem vobis, 11. q. 3.*

54 *Populum quot homines faciant.*

55 *Univerſitas duplex.*

56 *Intellectus cap. Romana, §. in Univerſitatem, de ſentent. excommunic. lib. 6. & n. 72. 79. 80. 84. & ſeq. & n. 94 & 109.*

57 *Multitudo an, & quando excommunicari poſſit.*

58 *Multitudo peccantium patrocinium errori non parit.*

59 *Multitudini ut ſit parcendum, qui numerus requiratur.*

60 *Univerſitas dupliciter accipitur, & n. 72.*

61 *Univerſitas prout eſt quid abſtractum a ſingularibus perſonis, nulla auctoritate excommunicari poteſt, & n. ſeq. uſque ad n. 72.*

62 *Univerſitas, Communitas, Societas, Collegium, ſeu Capitulum dicuntur unum, non ſimpliciter, ſed aggregative.*

63 *Gregem faciunt decem oves.*

64 *Collegium, & Univerſitas non dicitur perſona vera, ſed ficta, & repraſentata, carens anima, & Baptiſmo, & n. ſeq.*

65 *Excommunicatio non ligat niſi perſonam veram, & n. 69.*

65 *Actus activorum ſunt in patiente bene diſpoſito.*

67 *Excommunicatione non ligatur niſi perſona rationabilis, & baptizata.*

68 *Univerſitatis non ſunt ſingularum, neque e converſo. Anima ſingulorum non ſunt Univerſitatis, ibid.*

69 *Actus, & paſſiones prout conſiſtunt in facto, ſunt ſingulorum, non Univerſitatis, & n. 81.*

70 *Excommunicatione ut quis ligetur, quas qualitates habere debeat.*

71 *Univerſitas ut quid praſcindens a ſingularibus perſonis non eſt capax interdicti.*

72 *Excommunicare Univerſitatem, vel omnes de Univerſitate, non differunt,*
Declaratur, n. 89.

73 *Interdictum corporis in materia cujus corpus non eſt capax, reſpicit ſingulos.*

74 *Capitulum eſt nomen intellectuale, & res incorporabilis, & nihil facere poteſt niſi per membra ſua.*

75 *Univerſitas, Collegium, vel Senatus an poſſint per Papam excommunicari, & n. ſeq. uſque ad n. 79.*

76 *Papa prædeceſſorum ſuorum Conſtitutionibus non ligatur, tamen ex defectu voluntatis, quam poteſtatis, & n. 77.*

78 *Hieronymus, & Auguſtinus contra auctoritatem Papæ ſententiam ſuam non defendunt.*

79 *Univerſitas, vel Collegium an ab inferioribus a Papa excommunicari valeat, & n. ſeqq. uſque ad num. 88.*

80 *Prohibitio nunquam fit generaliter ad cautelam eorum quæ poſſunt contingere.*

81 *Communitas non præſumitur ita tota ad malum conſentire, quin aliqui ſint diſſentientes.*

82 *Juſtus cum impio non eſt condemnandus.*

83 *Epiſcopi non poſſunt Sedis Apoſtolicæ Decreta in totum, vel in partem convellere, vel mutare.*

84 *Excommunicari poſſunt ab Epiſcopo Priores, & omnes de Univerſitate mandatis ejus rebelles.*

85 *Collegii major pars ſi delinquat, Collegium ipſum dicitur deliquiſſe.*

86 *Capituli alia eſt cauſa, alia Canonicorum,*

87 *Canonici ſingulares citati, etiamſi fuerint contumaces, non poſſunt excommunicari pro Capitulo non comparente, ubi Decreta fuit citatio contra Decanum, & Capitulum.*

88 *Excommunicatio lata a Papa in Univerſitatem an valeat.*

89 *Et an liget innoxios.*

90 *Et quid in foro poli.*

91 *Infantes excommunicationis ſententia ligari non poſſunt & n. 109.*

92 *Eccleſia non poteſt per excommunicationem excludere a Regno Dei niſi indignos, qui per peccatum mortale charitatem amiſerint.*

93 *Excommunicatio lata in Univerſitatem ab inferioribus a Papa, an liget, & timenda ſit, & n. ſeq. uſque in fin.*

94 *Penitus prohibere quid importet, & n. 105.*

95 *Excommunicatio lata in Univerſitatem non poteſt referri ad ſingulos, & n. ſeqq.*
Contrarium, n. 106. & ſeqq.

96 *Capitulo excommunicato; an cenſeantur excommunicati ſucceſſores.*

97 *Genere exiſtente incapaci, non fit diſtributio, vel diffuſio in ejus ſpecies.*
Contrarium, n. 111.

98 *Sententia lata contra privilegium non tenet, & n. 115.*

99 *Potentia eſt de genere bonorum.*

100 *Excommunicatio, ſive juſta, ſive injuſta, timenda eſt, & n. 112. & ſeqq.*

101 *Si lata ſit ab Ordinario, & in talem, qui quamvis ſine culpa, tamen culpam committere potuit.*

102 *Excommunicationis ſententia contra Canonis prohibitionem tenet, ſi feratur ab Ordin. ſecus ſi a Delegato.*

103 *Geſta contra prohibitionem legis non procedentis ad irritationem actus, an & quando ſint nulla, & n. 112.*

104 *Opinio tutior ex præcepto eligenda eſt inter opiniones utrinque probabiles, ubi vertitur ſalutis periculum.*

105 *Sententia lata a non ſuo judice eſt ipſo jure nulla.*

106 *Univerſitas nihil aliud eſt, quam ſinguli homines, qui ibi ſunt.*

107 *Excommunicans Capitulum cenſetur excommunicaſſe ſingulos, & n. ſeq.*

108 *Actus, qui non poteſt applicari Univerſitati, applicatur ſingularibus perſonis.*

109 *Excommunicatio generaliter lata in Univerſitatem, referri non poteſt niſi ad capaces excommunicationis.*

110 *Diſpoſitio quantumcunque generalis recipit reſtrictionem de habilitate, & poſſibilitate.*

112 *Excommunicatio in ſuffraganeos lata ab Officialibus Archiepiſcopi, qui de facili poteſt haberi, ligat, quamvis ferri non debeat.*

113 *Excommunicatio lata ab Epiſcopo non ſervata forma c. 3. ſeſſ. 25. Conc. Trid. valida eſt, licet ſit injuſta, & excommunicatus indiget abſolutione.*

114 *Prohibitio legis non eſt inutilis, licet geſta contra prohibitionem ſint valida.*

115 *Excommunicatio lata in Univerſitatem an dicatur lata contra illius privilegium.*

R*Eſponſa.* Excommunicatis, & interdictis prædicari poteſt verbum Dei, & tempore generalis interdicti concedi poteſt Baptiſmus, & Chriſmatio in fronte, & Pœnitentia morientium. Hoc dicit: Sunt duæ partes principales. Secunda ibi: *Præterea*, & quæ libet ſubdividitur in conſultationem, & reſponſionem, & ſecunda utriuſque incipit, *Super quo*. 1

Nota primo ibi, *Apud aliquam Eccleſiam convocare*, 2
juncto verſ. *Dummodo*, excommunicatos poſſe Eccleſiam ingredi, dummodo officium non audiant, ut hic notat Innoc. *in fine*, Anton. de Butr. *n. 4.* Cardin. *num. 2.* & Marian. Socc. *n. 3. in 4. notab.* & tenet gl. *in c. Qui ſtudet*, *in ver. Dimiſit*, 1. q. 1. ubi dicit quemlibet peccatorem, & etiam excommunicatum poſſe intrare Eccleſiam orandi cauſa, dummodo non interſit Divinis officiis, cum non inveniatur prohibitum, *c. Nuper ſuper eodem*, Idem firmat Bartholomæus Brixien. *in d. c. Qui ſtudet*, Anton. de Butr. & Jo. de Imola *in c. 1. de vit. & honeſt. Cler.* 3
& Silveſt. *in ver. Excommunicatio*, 5. *n. 2. verſ. Unde ſi Eccleſiam ingreſſus*, nec diſſentit Joann. Andr. *in capit.*

Sa

3 *Sacro, in ver. Ingreſſum, infra eodem*, dum tenet ex-
communicatum permittendum eſſet tranſire per Eccle-
ſiam. Idem videtur ſentire Innocent. *in d. cap. Nuper*,
4 *n. 5. in ver. Orando*, ubi primo dicit: (Nullo modo de-
bemus orare, ubi excommunicatus orat, quia videmur
ſibi communicare, cum eundem Deum ſimul pro popu-
lo Chriſtiano rogemus; unde etiam ſi ſit excommunica-
tus extra Eccleſiam, & audiat Miſſam, ſtatim Sacerdos
debet ceſſare, & alii orantes recedere, niſi forte incœ-
piſſet Canonem Miſſæ, quia tunc debet ibidem Miſſam
perficere, quia non capit diviſionem, *c. Nihil, 7. q. 1.*)
5 Deinde ſubjungit: (Tamen ſi in Eccleſia eſſet excommu-
nicatus non cauſa orandi, ſed pro alio ſuo negotio, non
video, quare in eadem Eccleſia orare non poſſim, quia
ſibi non communico in oratione, quia non orat; & ſe-
quitur Archid. *in c. Sicut Apoſtoli, n. 2. verſ. Sic intel-
ligit Innocentius, 11. q. 3.* & *hic* Petr. de Anchar. *n. 2.
in 2. notab.* & Cardin. *n. 2.*

6 Sed alii contradicunt intelligentes hunc textum proce-
dere in hoc ſpeciali caſu, quando excommunicatus in
Eccleſiam ingreditur, ut audiat verbum Dei. Et ratio
ſpecialitatis eſt, ut facilius ad correctionem inducatur.
Quod ſatis innuit litera ibi, *& eoſdem ad correctionem
inducas*: licitum eſt enim excommunicatis communica-
re ad finem, ut ad pœnitentiam reducantur, *cap. Ante-
ceſſor, 11. q. 3. & c. Cum voluntate, infra eodem*, &
notant *hic* Butr. Abb. Marian. Soccin. & Felin. omnes
in 2. notab. Sed extra hunc caſum exiſtimant excom-
municato eſſe prohibitum ingreſſum Eccleſiæ, per tex-
tum *in c. Perlectis, 25. diſt. & c. Cleros, 21. diſtinct.*
ubi dicitur ad Oſtiarium pertinere claves Eccleſiæ, ut fi-
deles recipiat, excommunicatos, & infideles reſpuat:
& hoc tenet Raym. *in ſumm. hoc tit. §. Sed nunquid*,
ubi dicit excommunicatos ſive occultos, ſive manifeſtos
nullo tempore debere intrare in Eccleſiam, & concordat
Goffred. *hic* & Aſten. *l. 7. tit. de damn. excommun. in
princip. verſ. Item Eccleſiam.*

Nec obſtat, ſi dicatur, Alius non debet excommu-
nicatum occultum prodere, vitando eum in publico; er-
go multo minus idem excommunicatus debet prodere
ſeipſum: quoniam non eſt ſimile, cum non ſit in pote-
ſtate alterius excommunicatum corrigere, taliter eum
vitando, ſicut eſt in poteſtate ſua ſeipſum corrigere, &
abſolutionem impetrare, ut poſt gloſ. Guil. Aſten. &
Joan. Friburg. formaliter *hic* dicit Henric. Boich. *poſt
princip.* & in hoc videtur reſidere Hoſt. *n. 3.* dum dicit:
(Diſpenſatur enim hoc caſu propter favorem anima-
rum, & ita poſſunt intrare Eccleſiam; verbo tamen fi-
nito ſtatim exeant, & fugiant, quia nec licet eis Divina
audire, ut notatur *in cap. Quod in te, §. 1. ſupra tit.
prox.*) & idem repetit in *ſumma hoc tit. §. fin. verſ.
Sed nunquid*, & apertius Joan. Andr. *in dict. c. Nuper,
in ver. Orando, n. 5. ſupra eodem*, ubi concludit excom-
municatum non debere Eccleſiam ingredi, licet ibi non
celebrentur Divina, niſi cauſa audiendi verbum Dei, ut
hic: & ſequitur Marian. Soccin. *in cap. Sacris, in 9.
principali articulo, in 17. dubio, n. 124. & ſeq. ſupra
eodem*, ubi dicit hanc eſſe regulam, ut excommunica-
tus extra caſum prædicationis verbi Dei non poſſit in-
gredi Eccleſiam, etiamſi intraret alia cauſa, quam au-
diendi Divina, ſubdens hanc partem eſſe de jure verio-
8 rem, licet contraria ſit æquior. Ergo adhæreo huic ſe-
cundæ opinioni; tum quia cum Eccleſia nihil aliud ſit,
quam cœtus, & communio fidelium, *c. Legimus circa
med. 93. diſt. c. Multa, 1. q. 1. cap. Loquitur Dominus,
24. q. 1.* ſicut excommunicatus eſt a communione fide-
lium excluſus, *c. Nihil, & c. Canonica, q. 3. cap. Vi-
duas, 27. q. 1. & cap. Tam Sacerdotes, 24. q. 3.* ita
conveniens eſt, ut excludatur ab Eccleſia materiali, ubi
fideles Deum deprecaturi conveniunt, *c. Oratorium, &
c. ſeq. 42. diſt. & c. 2. de immun. Eccleſ. l. 6.* tum quia
jura præallegata *in d. c. Cleros, & c. Perlectis*, genera-
liter, & indiſtincte arcent excommunicatos ab Eccleſia,
nec apparent limitata, niſi in caſu prædicationis verbi
Dei, ut hic: in aliis ergo ſtabimus regulæ, *quia quod
non mutatur, & c. l. Sancimus, C. de teſtam. l. Ab ea
parte, ff. de probat.* & not. gl. 1. *in fine in c. Inter hæc*,
9 *32. q. 2.* Tum denique quia excommunicationis gladius
nervus eſt Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & ad continendos in
officio populos valde ſalutaris, ac ſi contemnatur, per-
niciem potius parit, quam ſalutem, ut legitur in *c. 3.*

ſeſſ. 25. Conc. Tridentini. Per hoc autem quod excom-
municatus excluditur ab Eccleſia, cenſura magis formi-
datur, ob quam rationem amplectitur hanc opinionem,
& veriorem putat etiam Felin. *hic in princip.* & tutio-
rem Henric. Boich. *circa medium*. Neque hoc in odium 10
excommunicati, ſed ad illius utilitatem, & medicinali-
ter ſancitum eſt, ut ſcilicet citius reſipiſcat, & ſpiritus
ejus ſalvus fiat, *c. Multi, 2. q. 1. c. Audi, 11. quæſt. 3.
c. Cum medicinalis, de ſentent. excomm. l. 6.* Rotæ *dec.
25.* incipien. *Si quis in cauſa, alias 10. n. 2. de ſent.
excommun. in noviſ.* Procedit autem hæc concluſio et- 11
iam poſt Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis, quæ
incipit *Ad evitanda*; nam etſi per eam indulgeatur Ca-
tholicis, ut communicare poſſint cum excommunica-
tis, non tantum in Divinis officiis, ſed etiam in admi-
niſtratione, & perceptione Sacramentorum, exceptis
tantummodo publice denunciatis per ſententiam, & no-
toriis Clericorum percuſſoribus: non tamen per hoc ipſi
excommunicati in aliquo relevantur, ut ibi expreſſe ca-
vetur in fine; unde quoad eos remanet antiqua prohibi-
tio ingrediendi Eccleſiam etiam ex alia cauſa, quam
audiendi Divina, cum non reperiatur immutata, *l. Præ-
cipimus, in fine, C. de appel. cum ſimil.* & de intelle-
ctu, & robore prædictæ Conſtitutionis, vide quæ ſcri-
pſi latiſſime in *c. 1. ſupra de ſchiſmat.* Intellige prædi- 12
cta in excommunicatis majori excommunicatione; ſe-
cus ſi minori, quia non prohibentur Eccleſiam ingredi,
argum. *c. nobis, ſupra de except. & cap. Qui ſtudet, in
fine 1. q. 1.* & reprobata Hugonis opinione tenet Gui-
lhel. *in c. Is cui, infr. eod. l. 6.* & Henric. *hic in princip.*

Secundo nota Divini officii appellatione non venire 13
prædicationem verbi Dei; nam textus decidit primo ex-
communicatos, & interdictos poſſe in Eccleſiam con-
vocari ad prædicationem verbi Dei. Deinde ſubjicit li-
mitationem, dummodo nullum in eis Divinum officium
celebretur. Et ſic ſub illis verbis, *nullum Divinum offi-
cium*, licet univerſalibus negativis, non includitur præ-
dicatio. In contrarium eſt gloſſ. in Clemen. *Quamvis,
in verb. Ad Divina, de foro competent.* ubi determinat
Divinorum appellatione comprehendi etiam prædica-
tionem verbi Dei, allegat. *cap. Inter cætera, ſupra de
offic. Ordin.* & pro gloſſa facit text. *in cap. Perlectis, §.
Ad Diaconum, 25. diſt.* ubi dicitur pertinere ad Dia-
conum prædicare Evangelium, & Apoſtolum: concor-
dat *c. In ſancta, 92. diſt.* ibi: *Quos*, (ideſt Diaconus)
ad prædicationis officium vacare congruebat. Item pro
gloſſa facit text. *in cap. Adjicimus, 16. q. 1.* ubi ſtatui-
tur, ut nullus, præter Domini Sacerdotes, prædicare
audeat. Item prædicationis munus dicitur Epiſcoporum
præcipuum eſſe a Concilio Tridentino *in cap. 4. ſeſſ. 24.*
& ſic videtur actus Ordinis ſacri, & conſequenter com-
prehendi Divinorum appellatione; unde ſicut quis ſuſ-
penditur aliquando ab officio Sacerdotali, *cap. Sane il
ſecondo, ſupra de offic. Deleg. & cap. 2. eodem tit. lib. 6.*
ita & prædicationis officio, ut eſt textus in Clement.
Cupientes, de pœnit. Sed Doctores communiter tenent 14
oppoſitum, quia nullo jure apparet prohibitum, quo-
minus prædicandi munus delegari poſſit Clerico in mi-
noribus Ordinibus conſtituto: & quamvis ſtatutum,
ſit ne quis prædicet, niſi mittatur, ut ad *Roman. 10.
cap. Ad abolendam, & cap. Cum ex injuncto, de hæret.*
non tamen reperitur ſtatutum, ut mittendus eſſe de-
beat ſacro Ordine initiatus, ut plene reſpondit Navat.
conſ. 7. incipien. *An prædicare ſit actus Ordinis ſacri,
in tit. de offic. Jud. Deleg.* qui amplius putavit, licet 15
non bene, ut paulo poſt patebit, etiam merum laicum
poſſe prædicare de licentia Sacerdotis, & Clericorum,
per *cap. Mulier, 23. diſt.* Et abſolute officium præ-
dicationis non eſſe Ordini annexum ſentit etiam Sil-
veſt. *in ver. Suſpenſio, n. 1.* dum dicit ſuſpenſionem
quandoque fieri non ab Ordine, ſed ab aliquo alio,
puta ingreſſu Eccleſiæ, actu prædicationis, & hujuſ-
modi. Non obſtat text. *in d. cap. Perlectis, & in cap.* 16
In ſancta, quia intelligi poſſunt de cantione, vel le-
ctione Evangelii ad Miſſam, ut notat gl. utrobique, &
Navatr. *ubi ſupra*, & dixi in *cap. Cum contingat, ſupra
de ætat. & qualit.* Item non obſtat *cap. Adjicimus*, &
Concilium Tridentinum in *d. c. 4.* quia intelliguntur de
prædicatione exercenda auctoritate propria, & ratio-
ne ſui officii, quale non habent niſi Sacerdotes Cu-
rati, & Epiſcopi. Qua ratione Monachus, etiamſi ſit 17

Diaconus, vel Sacerdos ſimplex non habens Eccleſiam
Curatum, non poteſt prædicare niſi de licentia Epiſcopi,
18 vel Sacerdoti Curati, ut probatur *in d. cap. Adjicimus*,
juncto §. Ecce. At e converſo Sacerdos Curatus etiam
nundum promotus ad Sacerdotium, poteſt, & debet
prædicare populo verbum Dei, ſicut & Epiſcopus non
conſecratus, qui prohibetur ea tantum exercere, quæ
ſunt Ordinis, non autem ea, quæ ſunt juriſdictionis,
vel officii, ut *in c. Tranſmiſſam, & c. Quod ſicut §. Præ-
terea, de elect. & in c. Quamvis Coreps ſcopis*, 68. *diſt.*
19 & hanc partem alias probavit Sacra Congregatio Con-
cilii articulo diligenter examinato; nam propoſito du-
bio, an officium ſolemnis prædicationis in Eccleſia poſ-
ſet ſimplici Clerico in ſacris minime conſtituto ab Epi-
ſcopo delegari: Die 23. Junii 1580. cenſuit munus præ-
dicationis per Epiſcopum committi poſſe etiam Cleri-
co, qui non ſit in ſacris Ordinibus conſtitutus. Dictum
tamen fuit in Sacra Congregatione, laico committi non
poſſe. Et ita videbatur tota Congregatio ſentire tum per
allegata capitula de hæret. tum per Concilium Latera-
nenſe *ſeſſ.* 11. ſub Leone X.

20 Concludo igitur prædicationem verbi Dei regulariter
non venire Divinorum appellatione, ut hic probatur.
Et propterea de illa nihil agitur in *tit. de celebr. Miſſ.* &
Divinis officiis, *ſed in titulo de offic. Ordin. ut in c. In-
ter cetera*. Unde ſuſpenſus a Divinis non intelligitur
ſuſpenſus a prædicationis officio, nec e converſo, ut
not. gl. in d. Clement. *Cupientes in ver. Suſpenſi*. Quæ
propterea advertit ſuſpenſionem ab officio prædicandi
21 eſſe novam ſuſpenſionis ſpeciem. Sic etiam quamvis ſu-
ſpenſus a Divinis celebrando efficiatur irregularis, *cap.
Is cui eodem tit. l. 6. c. Si quis Epiſcopus*, 11. *q.* 3. In-
nocen. *in c. Cum æterni, in ver. Divinis, de ſentent.
& re judic. l. 6.* tamen ſecus eſt in ſuſpenſo a prædica-
tionis officio, ut notatur *in c. Cum dilectus, de conſuet.
in c. Si celebrat, de Cler. excomm. miniſtr.* & in d. Cle-
22 ment. *Cupientes, de pœn.* & per Silveſt. *in ver. Suſpen-
ſio, n. 4. in 5. qu.* fallit, ſi ſubjecta materia, & identi-
tas rationis aliud ſuadeat. Et ita intelligo gloſſam in d.
Clement. *Quamvis in ver. Ad Divina, de foro compet.*
ibi enim conſiderantur Divina reſpectu concurſus Popu-
li ad hoc ut facta citatio ad expulſores Epiſcoporum per-
venire veriſimilius præſumatur, ut legitur in textu, &
not. Jo. Andr. *in c. fin. n. 5. in ver. In Eccleſiis, ſupra
de clandeſt. deſponſ.* Unde non mirum, ſi appellatione
Divinorum etiam prædicatio comprehenditur, quia non
minus ad ſacras conciones audiendas, quam ad Divina
officia fideles confluere conſueverunt. Et adde Silveſt.
in ver. Interdictum 5. n. 5. verſ. Secundum, ubi dicit Di-
vinorum nomine ſolum venire ordinatum in Breviario,
& Miſſali.

Tertio nota tria Sacramenta, quæ adminiſtrari poſſunt
23 tempore generalis interdicti. Primum eſt Baptiſmus. Et
quamvis hic, & in *cap. Non eſt, ſupra de ſponſal.* ex-
primatur de parvulis habito reſpectu ad id, quod eſt fre-
quentius; tamen idem eſt in adultis, ut in *c. Quoniam,
hoc tit. lib. 6.* Secundum eſt pœnitentia morientium; ſed
24 hodie non tantummodo morientes, ſed etiam viventes
tam ſani, quam infirmi ad pœnitentiam licite admittun-
tur, ut in *c. fin. eodem titulo, & lib.* Hæc enim duo Sa-
cramenta ſemper excipiuntur de quolibet interdicto, quia
ſunt Sacramenta neceſſitatis, *dict. cap. Non eſt*, juncta
gl. *in ver. Baptiſmum parvulorum*. Et per pœnitentiam
25 intelligitur etiam Viaticum, quod decedentibus conce-
ditur, ut in *c. Quod in te, ſupra tit. prox.* ibi: *In illo
verbo, per quod Pœnitentiam morientibus non negamus;
Viaticum etiam, quod vere pœnitentibus exhibetur, in-
telligi volumus, ut nec ipſum decedentibus denegetur*, &
notat gl. *hic in ver. Præter baptiſma*. Hæc enim eſt re-
gula a Canone tradita, ut nulli pœnitenti ſit denegan-
dum in morte Viaticum, *c. Pœnitentes, in fine 5. diſt.*
Sed ſanis tempore interdicti Euchariſtia non conceditur,
26 ut tenet gl. in *c. final. in ver. Admittantur*, & Abb. *hic
in ultimo notab. n. 4.* & Navarr. *in Manual. c. 27. n.*
178. Tertium Sacramentum eſt Chriſmatis. Et quam-
vis textus ſimiliter exprimat de pueris, tamen datur &
adultis, ut in *d. c. Quoniam*; nam etſi hoc Sacramen-
27 tum regulariter non ſit neceſſitatis, eſt tamen comple-
mentum Baptiſmi, ut in *d. c. De his vero, de conſecrat.
diſt. 5.* & ibi gloſſ. *final.* Atque, ut Urbanus inquit
*epiſt. 1. ad omnes Chriſtianos, v. 7. Omnes fideles per
manus impoſitionem Epiſcoporum Spiritum ſanctum poſt
Baptiſmum accipere debent, ut pleni Chriſtiani inveniun-
tur*, refertur in *c. Omnes, eadem diſt.* & not. gloſ. *fin.
hic*, & Hoſt. *in fine, in ver. Ad confirmationem*, non
quod prima gratia per Confirmationis Sacramentum
conferatur, & ante Confirmationem per Baptiſmum
originale peccatum non deleatur, qui eſt perverſus non-
nullorum hæreticorum error; ſed quia per Confirmatio-
nem baptiſmalis gratia roboratur, ut explicat Suarez
tom. 5. diſput. 34. ſect. 2. Ad hoc *c. Spiritus Sanctus de* 28
conſecrat. diſt. 5. Et eadem ratione in die Cœnæ Domi-
ni permittitur conſecratio Chriſmatis: quæ ad Confir-
mationem, & Baptiſmum eſt neceſſaria, ut in dicto *c.
Quoniam, infra eodem lib. 6.* & conſecratio olei bapti-
zandorum, ut per Navarr. *loc. cit.* Sed Sacramentum ex- 29
tremæ Unctionis denegatur, ut in *d. c. Quod in te*, &
not. hic gloſſ. *in ver. Præter baptiſma*, Hoſt. *n. 4. in eo-
dem var.* Abb. *n. 1.* & reliqui, Anton. de Butr. *in d. c.
Non eſt vobis, ſupra de ſponſal.* & Silveſt. *in ver. Inter-
dictum, 5. n. 8. in fine in 7. quæſt.* De Matrimonio au-
tem, & Ordine dic, ut notatur per DD. *in d. c. Non
eſt vobis*, & per Silveſt. *d. q. 7. n. 8. verſ. Quinta exce-
ptio, & verſ. Sexta eſt in Ordinum collatione*.

Ultimo nota ibi, *Ferrarienſes Cives excommunicatio-* 30
nis, & interdicti ſententiis ſint ligati: omnes cives unius
Civitatis pariter, & ſimul poſſe non tantum interdici,
ſed etiam excommunicari, prout hic notant Abb. *in 4.
notab. n. 4.* & Felin. *n. 3.*

QUÆRO, utrum Univerſitas excommunicari poſſit. 31
Ad evidentiam præmitto ſecundum Joan. Mon. & 32
Joan. Andr. *in c. Romana, n. 7. infra eodem lib. 6.* Uni-
verſitatem dictam eſſe ab Univerſo, & Univerſum dici
quaſi in univerſum, cum ſcilicet plures habent jus, vel
cauſam vertendi ſe in unum, ut faciant Univerſitatem,
eo quod reperiatur hoc eis conceſſum ab his, qui ſuper
hoc jus habent, *ut l. 3. ff. de Colleg. illicit.* Unde, ut 33
ipſi diffiniunt, Univerſitas eſt plurium corporum inter
ſe diſtantium uno nomine ſpecialiter eis deputato colle-
ctio, vel ſecundum Oldrad. *conſ. 315. circa iſtud*, Uni-
verſitas eſt multorum in unum Congregatio eidem capi-
ti ſubjectorum, vel ut Roman. inquit *conſ. 400. Quæ-
ritur num. 9.* eſt corpus quoddam, quod ex multis in-
vicem collectis conficitur, non autem ex una ſola per-
ſona, licet in una propter caſus ſupervenientiam jus ejus
conſervari poſſit, ut *l. Sicut, ad fin. ff. Quod cujuſque
univerſ. nom.* & not. in *c. 1. ſub de elect. & in c. Gra-
tum de poſtulat. Prælat.* & quinque homines faciunt Uni- 34
verſitatem caſtri, vel villæ, ut notat Bald. *in dict.
cap. 1. num. 8. ſup.* per text. *in l. fin. C. de teſtament.*
ubi propterea infert, ut ſi ſtatuto caveatur, ut villa
teneatur emendare damna commiſſa in ſuo territorio,
& in villa non ſint quinque viri, ideſt Patresfamiliæ,
non comprehendantur in ſtatuto; ſed gloſſa *final. in
d. leg. Sicut*, tenet Univerſitatem poſſe conſtitui per
tres, & eam ſequitur Bartol. *in leg. Prætor, la ſecun-
da, num. 1. ff. de vi bonorum raptor.* Et Univerſitatis 35
nomine cenſentur Synodus, Concilium, Cœtus, Con-
ventus, de quibus Iſidor. *in cap. 5. 15. diſtinct.* Et ſunt
quaſi ſynonyma, ſeu idem importantia, Univerſitas,
Communitas, Collegium, Corpus, Societas, ut di-
cunt Jo. Monach. & Jo. Andr. *in dict. cap. Romana*;
nam *Communitas* dicta eſt a *communi*, & eſt *commune* 36
compoſitum a *cum*, & *munium*, ideſt officium, quaſi
Communio plurium in unum officium, *cap. Conſulti,
ſupra de Procur.* ut qui habent arcam communem, ſi-
gillum commune, unum Rectorem, & ſimilia, arg.
c. Dilecti, ſupra de exceſſ. Prælat. notat Bald. *in cap.
Cum omnes, num. 36. de conſtit.* & dixi in *dict. cap. 1.
de elect.* Collegium autem dicitur quaſi in unum col- 37
lectum, & eſt Societas Collegarum in uno honore poſi-
torum, ſecundum Jo. Mon. & Jo. Andr. ubi ſupra.
Vel ut dicit Prob. *in eodem c. Romana, n. 6.* Collegium
eſt collectio plurium corporum rationabilium, conſti-
tuens unum corpus repræſentatum. Omne tamen Col-
legium eſt Univerſitas, ſed non e contra, ut *l. Omni-
bus, ff. ad Trebell.* & not. Bald. *in cap. Tertio loco
n. 3. ſupra de probat.* Et hoc poteſt dici Capitulum, 38
de quo per Jo. Andr. & DD. *in cap. Capitulum ſupra
de reſcript.* Et Epiſcopus cum Capitulo faciunt unum
corpus, cujus Epiſcopus eſt caput, Canonici membra,
c. Novit, ſupra de his, quæ fiunt a Prælat.

Qui-

Quibus præmiſſis, quæſtio propoſita duas habet inſpectiones. Prima eſt, an Univerſitas excommunicari poſſit licite. Secunda eſt, an excommunicari poſſit valide, ita ut ſententia excommunicationis quamvis ferri non debeat, tamen ſi feratur, liget, & tenenda ſit.

Circa primam inſpectionem, jam videtur expedita per Conſtitutionem Innocentii IV. in dicto *cap. Romana*, *§. In Univerſitatem, de ſentent. excommun. lib. 6.* ubi diſertis verbis prohibetur ferri ſententia excommunicationis in Univerſitatem, vel Collegium, jubeturque promulgari in illos duntaxat de Collegio, quos culpabiles eſſe conſtiterit. Unde cum de hoc ibi ſit caſus apertus, fruſtra verſantur, qui in dubium revocant, an Univerſitas poſſit excommunicari: cum præſertim Conſtitutio illa rationi innitatur ſanctæ, quæ in litera exprimitur, ibi: *Volentes amicorum periculum vitare, quod exinde ſequi poſſet, cum nonnunquam contingeret innoxios hujuſmodi ſententia irretiri.*

39 Et confirmatur, quia excommunicationis pœna graviſſima eſt, imo nulla major in Eccleſia Dei, *cap. Corripiantur*, 24. *qu.* 3. *Abſit*, 11. *quæſt.* 3. ſeparat enim a Deo, *cap. Certum*, 24. *qu.* 3. ab Eccleſia fidelium removet, *cap. Omnis*, & *cap. ſeqq.* 11. *quæſt.* 3. tradit Satanæ, *cap. Audi*, & æternam damnationem inducit, *c.*
40 *Nemo Epiſcoporum, eadem cauſ. & quæſt.* Unde S. Th. *in* 3. *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 1. *quæſt.* 2. *ad tertium*, poſt Magiſtrum Sententiarum docet excommunicatum triplex incommodum incurrere, quia privatur gratia Dei, & protectione ejus ſpeciali, & traditur Diabolo corporaliter, & ſpiritualiter. Quamobrem cum tot, & tam gravia mala per excommunicationem inferantur, ad vitandum periculum feriendi innoxios, provide ſancitum eſt, ut cenſura hujuſmodi feratur tantummodo in perſonas culpabiles de Univerſitate, non autem in ipſum corpus Univerſitatis, vel Collegii.

41 Atque ita non obſtat, quod civitas, vel Univerſitas poſſit interdici, ut hic patet, & ſic quandoque puniantur qui non peccaverunt, ut *cap. Non eſt vobis, ſupra de ſponſal.* & *capit. Sane, il* 2. *de offic. Delegat.*
42 Quoniam hoc verum eſt in pœna interdicti; nam pro peccatis Regis regnum interdicitur, ut in d. *cap. Non eſt vobis*; Civitas pro peccatis Epiſcopi, ut in d. *cap. Sane*, vel Domini, aut Rectoris, ut in *cap. Si ſententia, de ſent. excommun. lib.* 6. & Monaſterium pro peccato Abbatis, ut in *cap. Cum dilectus, ſupra de relig. domib.* non autem in pœna excommunicationis, qua quis plecti non debet pro peccatis alienis, ut egregie probat Auguſtinus in *cap. Si habes*, 24. *quæſt.* 3. & notat hic gloſſa *in verb. Interdicto ſuppoſita*, Hoſtienſ. Jo. Andr. & alii inferius relati n. 51.

Rationem diverſitatis aſſignat D. Th. *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 3. *quæſt.* 2. *ad ſecundum*, quia interdictum non eſt tanta pœna, quanta excommunicatio; quia interdicti non fraudantur Eccleſiæ ſuffragii, ſicut excommunicati.

43 Unde mos Sacrorum Canonum eſt, ſingulares tantum perſonas anathematis mucrone ferire, Univerſitatea vero interdicto ſupponere, ut *cap. Sicut, il terzo, de jurejurand. capit. Cum dilectus, verſ. Mandantes, de relig. domib.* & *cap. P. & G. de offic. delegat.* nam etſi in compilatione, qua utimur, ſcriptum ſit, *Excommunicationis, & interdicti ſententias in perſonam, & terram ejus promulgares*, melius tamen in manuſcriptis legitur, *Excommunicationis in perſonam, & interdicti in terram ſententias promulgares*, ut ibi eſt adnotatum in gloſſ. *marginali*. Et hæc differentia colligitur etiam ex textu noſtro; nam in prima parte, ubi agit de excommunicatione, loquitur de civibus Ferrarienſibus; in ſecunda vero agens de interdicto, loquitur de civitate ipſa, ut obſervat Jo. Andr. *numer.* 3. *verſ. Et nota quod ſupra dixit Cives.*

Et propterea in Bulla Cœnæ §. 2. omnes, & ſinguli
44 cujuſcunque ſtatus, gradus, ſeu conditionis fuerint, ab Ordinationibus Apoſtolicis ad Univerſale futurum Concilium appellantes excommunicantur, Univerſitates vero, Collegia, & Capitula interdicuntur. Quod caput deſumptum eſt ex Conſtitutione Pii II. contra appellantes ad futurum Concilium, quæ incipit, *Execra-*
45 *bilis*, *in fine*, & habetur in Bullar. *tom.* 1. *pag.* 316. Et ſimiliter Urbanus VI. in Bulla contra officiales laicos relegantes, ſeu proſcribentes quoquomodo perſonas Eccleſiaſticas, incipien. *Quia ſicut*, §. 1. *eodem to. pag.* 239. *Talia*, inquit, *præſumentes, ſi ſingulares perſonæ fuerint, earum ſingulas; ſi vero Communitates, vel Univerſitates extiterint omnes, & ſingulos eorum Poteſtates, Capitaneos, Scabinos, Rectores, Judices, Conſules, & Officiales, & Conſiliarios, & privatas perſonas, quæ hujus ſacrilegii principaliores patratores extiterint, excommunicationis ſententia, nec non eorum Civitates, Terras, Oppida, & Caſtra interdicto ſubjacere volumus ipſo facto.* Ubi obſervandum eſt, 46
per excommunicationem latam in Officiales, vel Conſules, non cenſeri excommunicatum corpus aliquod Univerſitatis, vel Collegii; quia ut Bald. inquit in *cap. Duobus, num.* 15. *ſupra de ſentent.* & *re judic* Conſules Mercatorum non faciunt Collegium, quia eſſet duo Collegia in eodem ſubjecto, ſed ſunt Patres Collegii.

Et eodem modo in Extravag. Joannis XXII. *Super* 47
gentes, de conſuetud. excommunicantur Impedientes, ne Legati, & Nuncii Sedis Apoſtolicæ recipiantur, aut libere exerceant officium ſuum; & eorum Regna, Terræ, & loca quælibet interdicuntur, quandiu in contumacia duxerint perſiſtendum.

Quem morem hoc ipſo tempore ſervatum vidimus 48
in caſu Reipublicæ Lucanæ; nam Civitatem, Statum, & Dominium nuper interdixit Epiſcopus Civitatis Caſtelli Commiſſarius Apoſtolicus; Vexilliferos vero, Antianos, & Officiales, qui pro tempore extiterunt, nominatim excommunicatos nunciavit, eo quod nonnullos familiares Cardinalis Epiſcopi, & Inquiſitoris cum armis repertos, duoſque ejuſdem Cardinalis fratres germanos in contemptum, & depreſſionem libertatis Eccleſiaſticæ carceribus mancipaverint, & eundem Commiſſarium a S. D. N. ſuper his ſpecialiter ablegatum admittere recuſaverint.

Suffragatur etiam huic ſententiæ gloſſa D. Auguſti- 49
ni Matth. 13. ad hoc propoſitum relata a Divo Thoma *in* 4. *diſtinct.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 3. *quæſt.* 2. *verſic. In contrarium*, ubi dicit: *Princeps, & multitudo non eſt excommunicanda, ideſt Princeps multitudine, ſeu Univerſitate:* Nam de Principe ſolo non ambigitur, quin excommunicari queat, *cap. Valentinianus*, 63. *diſtinct. cap. Quoniam*, & ibi gloſſa *in verb. Communione*, 18. *diſtinct. cap. Duo ſunt*, 96. *diſtinct.* ubi dicitur: *Plerique Pontificum alii Reges, alii Imperatores excommunicaverunt*, & *cap. Ad Apoſtolica, de re judic.* & apertius hoc ipſum docuit idem Auguſtinus *libr.* 3. *contra*
epiſt. Parmen. ubi valde deteſtatur excommunicationis 50
ſententiam latam adverſus multitudinem, etiam manifeſti, & notorii peccati ream, refertur in *cap. Non poteſt*, 23. *quæſt.* 4. Ad idem textus in *cap Commeſſationes, in fine*, 44. *diſtinct.* ubi dicitur, leviſſimis quidem, ſed inſtantiſſimis admonitionibus multitudo frangatur. Ergo non excommunicatione. Et ita ad hoc ponderat illum textum Felin. in *cap. Dilecta, num.* 1. *verſic. Aliam rationem, ſupra de except.* & Philipp. Prob. in dict. *cap. Romana, num.* 5. *de ſentent. excomm. lib.* 6.

Quamobrem Univerſitatem non eſſe anathemate fe- 51
riendam cenſuerunt in dict. *cap. Romana, infr. eodem, lib.* 6. Innocentius illius Conſtitutionis Conditor, Hoſtien. Archidiac. Joann. Monach. Joan. Andr. Lap. Geminian. Ancharan. & Franc. & in hac Decretali gloſſa *in verb. Interdicto ſuppoſita*, Innocent. *in princip.* ubi exponit verbum *Cives*, hic poſitum, id eſt conſiliarii, vel alii, qui delinquerent, argum. *cap. Veniens, ſupra de Simon.* & *capit. Latur, de Cleric. excommun. miniſtr.* quia inquit, Civitates non poſſunt excommunicari; vel Univerſitas, *cap. Romana, infra eodem, capit. Si habes*, 24. *quæſt.* 3. vel quod ſpeciales cives erant excommunicati, ſed tota Civitas interdicta, Hoſtien. *numer.* 3. dicens: (Civitas excommunicari non poteſt, & ideo eſt interdicenda; & Conſiliarii, & Majores, per quos regitur Civitas, excommunicari poſſunt: excommunicari enim non debet unus pro alio, ſed bene interdici.) Joann. Andr. *numer.* 3. (Nota, inquit, quod ſupra dixit, *Cives*, hoc pro eo, quia Civitas non excommunicatur, ſed cives, ſcilicet, Conſiliarii, & Majores, per quos Civitas regitur, excommunicari poſſunt) allegat dict. *cap. Romana, infra eodem, lib.* 6. *cap. Dilectus, il ſecondo, de Simonia*, & *cap. Significarunt, de except.* Nec enim excommunicatur unus

pro

pro delicto alterius, licet bene interdicatur, ſecundum Anton. de Butr. *num.* 8. (Univerſitas, inquit, non excommunicatur, quia pœna excommunicationis pro delicto alterius quis non ligatur. Sed cives ſingulariter bene poſſunt excommunicari, ut principales civitatem regentes.) Idemque totidem ſere verbis reperit Petr. de Ancharan. *numer.* 1. *in* 1. *notab.* & ſequitur Abb. *num.* 4 *in* 4 *notabil.* ubi ait; (Nota quod omnes cives unius civitatis pariter ſimul excommunicari poſſunt. Et intelligo, quod excommunicatio feratur in perſonas capaces; nam in Univerſitatem non debet ferri excommunicatio.) Et idem dicit Felin. *numer.* 3. Idem docuit Sanctus Thomas in 4. *diſtinct.* 18. *quæſt.* 2 *artic.* 3. *quæſt.* 2. & Turrecrem. in *cap. In criminalibus*, *num.* 1. 5. *quæſt.* 3. & ex recentiori Covarruv. *lib* 2. *variarum reſolut. cap.* 8. *num.* 8. *in fine*, ubi teſtatur de communi opinione Navarr. *conſ.* 24. *num.* 1. *hoc tit. in antiq.* Henriq. *in Summa libr.* 13 *capit.* 25. §. 4. *litera B.* & Saye. *de cenſuris*, *lib.* 1 *cap.* 8. *n.* 15.

52 Cæterum etſi prædicta videantur ſatis clara; in oppoſitum tamen conſidero Conſtitutionem Innocentianam *in dict. cap. Romana*, §. *In Univerſitatem*, *hoc tit. lib.* 6. Jus novum continere, propterea enim non pro-
53 cedit per viam declarationis. Unde ante ipſam Conſtitutionem Univerſitas, vel Collegium bene poterat excommunicari. Ad quod allego tria jura. Primo, ſcilicet textum in *cap Si autem nobis*, 11. *quæſt.* 3. ubi populi, qui non obedierint Epiſcopo, fiunt extorres a Regno Dei, & conſortio fidelium, & a liminibus Eccleſiæ alieni, & ita excommunicationis ſententia innodantur, ut ibi explicant gloſs. Archid. & DD. & clare probatur ex litera; nam illa tria non congruunt niſi excommunicationi, quæ excludit a Regno Dei, *cap. Certum*, 24. *quæſt.* 3. a conſortio fidelium ſeparat, *cap. Nihil*, & *cap. Canonica*, 11. *quæſt.* 3. & arcet a liminibus Eccleſiæ, *cap. Cleros*, 21. *diſtinct.* & *cap Perlectis*,
54 25. *diſtinct.* Populus enim non eſt unum ſimpliciter, ſed aggregative, ſeu collective; nam decem homines faciunt populum, *cap. Unico*, 10. *quæſt.* 3. gl. 1. & DD. *in cap.* 1. *ſupra de elect.* & Bartol. *in l. Prætor*, *la ſeconda*, *numer.* 4 *ff. de vi bonorum raptorum*, & ut inquit Bald. *in cap. in Pertractandis*, *num.* 1. *ſupra ut lite non*
55 *conteſtat.* Univerſitas eſt duplex, quædam diſcretorum tantum, ut Monachorum, & artificum; quædam non diſcretorum, ut populus: & hanc appellat mixtam, & confuſam Univerſitatem. Secundo allego textum *in cap. Significaverunt*, *verſ. Sed a parte*, *ſupra de except.* ubi contra Capitulum Tornac. in gradu appellationis fuit oppoſita excommunicationis exceptio, & textes decidit per hujuſmodi exceptionem Capitulum non repelli a proſecutione appellationis: quia omnis legitima defenſio excommunicato in judicio reſervatur; & ita clare admittit Capitulum potuiſſe excommunicari: unde bene Anton. de Butr. ibi *numer.* 2. (Nota, inquit, Capitulum poſſe excommunicari) licet ſubdat hodie hoc eſſe intelligendum ut in dict. §. *In Univerſitatem*, & Hoſtienſ. ibi *num.* 1. *in verb. Contra Capitulum*, dicit illum textum loqui in ſimplicitate antiqui juris, ſecundum quam & Capitulum & Univerſitas excommunicabantur, & dicebantur poſſe excommunicari) Tertio ad idem allego textum *in cap. Unico*, *in princ. ſupra de lit. conteſt.* nam, ut ibi dixi *num* 1. & patet in compilatione antiqua, & recitant ibi Joann. Andr. & Abb. uterque *num* 2. Capitulum S. Quintini irrogaverat injurias Epiſcopo Novienſi, & Epiſcopus propter ejuſmodi injurias illud excommunicavit: & quamvis textus ſimpliciter narret factum, tamen illud non improbat, nec proceſſum irritum decernit ex eo, quod Capitulum non potuerit excommunicari, ſed ex eo, quod litis conteſtationem non invenit eſſe factam, ut ubi dicitur: & ita Capitulum, & Univerſitas olim excommunicabatur, ſecundum Joan. Andr. & Abb. *ubi ſu-*
56 *pra*, & Butr. *num.* 6. *in ſeranda oppoſ.* Cum igitur de jure veteri liceret Univerſitatem, vel Collegium excommunicare, dicimus non eſſe recedendum a diſpoſitione antiquorum Canonum, niſi quatenus jure novo reperiantur expreſſe correcti, *l. Sancimus*, *Cod. de teſtam.* & *l. Præcipimus*, *in fine*, *Cod. de appell.* expedit enim jura juribus concordare, *cap Cum expediat*, *de elect. in* 6. nova autem Conſtitutio Innocent. *in d. cap. Romana*, §. *In Univerſitatem*, *infra eodem*, *lib.* 6. non corrigit jus vetus niſi in eo caſu, in quo in Univerſitate reperiantur, aut reperiri poſſint innoxii, & non culpabiles.

Movetur enim ratione periculi animarum, quod ſequi poſſet, cum nonnunquam contingeret innoxios hujuſmodi ſententia irretiri, ut expreſſe ibi legitur. Et hanc rationem conſiderat Hoſt. Jo. Andr. Butr. Card. & alii ſupracitati *nu.* 51. dum firmant idcirco Univerſitatem excommunicari non poſſe, ſed interdici, quia pro delicto alterius non poteſt quis excommunicari, ſed bene interdici. Atque ita loquuntur de Univerſitate illa, in qua aliquis reperitur innoxius; nam ſi omnes eſſent culpabiles per excommunicationem Univerſitatis, unus non ligaretur pro delicto alterius, ſed unuſquiſque pro ſuo delicto. Et hanc ipſam rationem ponderat S. Thom. *in* 4. *diſt.* 18. *qu.* 2. *art.* 1. *qu.* 2. dum dicit, Eccleſiam provide ſanxiſſe, ut tota Communitas non excommunicetur, ne cum zizania, ideſt cum delinquentibus, eradicetur & triticum, id eſt feriantur inſontes, & non culpabiles. Ergo ſi ceſſet hæc ratio, eo quod appareat totam Communitatem deliquiſſe, non erit prohibitum in eam proferre excommunicationis ſententiam: quod expreſſe docuit Dominus meus Jo Franciſcus Fagnan. in libello *de juſt. & validit. cenſurar.* Pauli V. *in* 5. *part. de cenſur. pag.* 136. *verſ. Præterea*, ait enim: Ideo in Conſtitutione Innocentii prohibita eſt excommunicatio in Univerſitatem, vel Collegium; quia cum probabile non ſit aliquam multitudinem totam in delicto conſenſiſſe, juſtus cum impio non eſt condemnandus, ut aperte inſinuat d. Innocen. Conſtitutio. Quamobrem quoties conſtat totam Univerſitatem, vel totum Collegium deliquiſſe, ceſſante tunc dictæ Conſtitutionis ratione, poteſt excommunicari, allegat Hoſt. *in ſumm tit. de Contumac.* §. *fin. verſ. Ergo ſi conſtat*, Lap. Petr. de Anch. & Domin. quos ſequitur Franc. *in d. c. Romana*, § *In Univerſitatem*, *verſ. in gloſſ. fin. in fin.* Et hanc opinionem tanquam dictæ Conſtitutioni Innocentii, & S. Th. verbis congruentem, ſequitur Tabiena *in ver. Excommunicatio*, 2. *verſ. Vel accipitur Collegium pro perſonis applicatis.*

Nec obſtat auctoritas Auguſtini *in d. cap. Non poteſt*, 23. *quæſt.* 4. quoniam intelligenda eſt, ubi ſcanda- 57
lum timetur, & multorum ſtrages jacent, ſi ſervetur rigor, ut in *capit. Ut conſtitueretur*, *in fine*, 50. *diſt.* alias vero ſi non contemnatur diſciplina Eccleſiæ in populo, ſed ſperari poſſit fore, ut patienter ſuſtineant, ferienda eſt multitudo, *cap. final. de pœnit. diſt.* 6. Hæc ſunt verba gloſ. *in cap. Latores*, *in verb. Multitudinem*, *de Cler. excomm. miniſtr.* & tenet Silveſt. *in verb. Excommunicatio*, 1. *n.* 19. *verſ. Nec debet.* Multitudo quippe 58
peccantium patrocinium errori non parit, ut Hieron. inquit *epiſt.* 2. *ad Ruffinum*, relatus ab Henric. Boich. *in d. cap Latores.* Adde Divum Thomam in 2. 2. *quæſt.* 108. *art.* 1. *ad quintum*, ubi dicit, quando tota multitudo peccat, eſſe de ea vindictam ſumendam, ſicut Ægyptii proſequentes filios Iſrael ſubmerſi ſunt omnes in mari rubro, Exodi 14. ſequitur Felin. alia cumulans *in cap. Dilecta*, *n.* 6. *de except.*

Demum cum in hac materia qui numerus requiratur, 59
ut multitudini impune ſit deliquiſſe, a judicis arbitrio dependeat, ut ibidem gloſ. Henric. & cæteri declarant: merito S. Auguſtinus Donatiſtarum, eorumque populorum, qui majorem Africæ partem occupabant, multitudinem utpote immenſam, arbitratus eſt non debere excommunicatione feriri; unde ſecus dicendum eſt in particulari Univerſitate, vel Collegio. Ad hoc *d. c. Latores*, ibi: *Si vero multitudinem magnam in hoc deliquiſſe cognoveris*, &c. Et hanc partem tenent expreſſe Jo. de Anan. *in cap. Dilectus*, *il* 2. *in* 9. *col. verſ. Vel adde prædictis*, *de Simon.* & Felin. poſt eum *in cap Dilecta in Chriſto*, *n.* 1. *col.* 2. *verſ. Limita tamen*, *ſup. de except.* ubi notabiliter limitant *d.* §. *In Univerſitatem*, niſi omnes de Univerſitate eſſent capaces doli, & culpæ; quia tunc ſi omnes eſſent culpabiles, poſſent excommunicari per nomen collectivum: & exemplificant in Collegio Doctorum, in Capitulo, in Conventu Monachorum, in Conſilio populi, & ſimilibus, in quibus ceſſat ratio *d.* §. *Inducunt*, Bart. *in l. Si grege*, *ff. de l.* 1. & aliis in locis, ubi tetigit, an ſucceſſores Capituli, quod erat excommunicatum, ſint etiam excommunicati; ergo ſupponit etiam Capitulum eſſe excommunicabile.

His

Digitized by Google

60 His in utramque partem adductis, pro veritate conſide-
ro Univerſitatem poſſe accipi dupliciter, ex Silveſtr. *in*
61 *verb. Excommunicatio*, 1. *num.* 10. Uno modo prout eſt
quid abſtractum, & præſcindens a ſingularibus homini-
bus: & hoc modo ſumpta Univerſitas, nulla auctoritate
etiam Summi Pontificis excommunicari poteſt; tum
quia non communicat, cum communicatio in actibus ſit
ſingularium, quorum ſunt actiones, & conſequenter a
communione fidelium non poteſt excludi; tum quia cum
ſit quid fictum, & intellectuale, careat anima, & baptiſ-
mo, impoſſibile eſt, ut per excommunicationem exclu-
datur a Regno Dei, & tradatur Satanæ, juxta textum
in *cap. Certum*, 24. *quæſt.* 3. *& cap. Audi*, 11. *quæſt.* 3.
& in ſpecie notat Archid. in *d. cap. Romana*, *numer.* 5. *in*
62 *verb. In Univerſitatem:* & hoc intendunt ibi Joan. Mont.
& Joan. Andr. ambo *num.* 9. dum dicunt Univerſitatem,
Communitatem, Societatem, Collegium, ſeu Capitu-
63 lum dici unum non ſimpliciter, ſed aggregative, ut Area
eſt unum aggregatione, & Domus, & Grex, quia de-
cem oves faciunt gregem, ut *leg. Oves*, *ff. de abig.* & ob
hoc nullum horum eſt perſona vera, quæ eſt rei rationabi-
64 lis individua ſubſtantia. Unde Collegium, & alia hujuſ-
65 modi dicuntur perſona non vera, ſed repræſentata, ut *l.
Mortuo*, *ff. de fidejuſſ.* Item Univerſitas caret anima,
& baptiſmo; ergo non eſt capax impreſſionis excommu-
nicationis, quæ non ligat niſi perſonam veram, *cap. P.
& G. ſup. de offic. delegat. cap. Sicut*, *il terzo de jurejur.*
& principaliter animam, ut in *cap.* 1. *infra hoc tit. lib.* 6.
66 Et ſi contra fiat, nihil agitur, quia ſecundum Philoſophum
2. de anima: *Actus activorum ſunt in patiente bene diſpo-
ſito:* ad quod facit *l. Pater Severinam*, *§. Conditionum*, *ff.
de condit. & demonſtr.* ita Joan. Monac. & Joan. Andr. *ubi
ſupra*, & idem Monac. *in cap. Ut circa*, *de elect. libr.* 6.
Gemin. & Præpoſ. in *capit. Sicut vir*, 7. *quæſt.* 1. relati a
Philippo Probo in d. *c. Romana*, *nu.* 5. *verſ. Ut veniamus
ad intentum*, *infra eod. lib.* 6. & Mat. Soccin. in *cap. Mu-
lieres*, *in* 7. *principali art. nu.* 15. *ſupra eod.* Oldrad. *conſ.*
65. *in fine*, *verſ. Puniatur etiam pœnis*, ubi refert Joannem
XXII. ſemel in Conſiſtorio dixiſſe Univerſitatem non poſ-
ſe excommunicari: & hoc quia non habet animam, nec
perſonam veram, ſed fictam, Frider. de Sen. *conſil.* 15.
Quæſtio talis eſt, *num.* 6. *verſ. Eodem modo*, & Turrecr.
in *cap. In criminalibus*, *numer.* 15. *quæſt.* 3. ubi ait: Uni-
verſitatem, vel Collegium puniri poſſe non capitaliter,
non corporaliter, vel ſpiritualiter, ideſt per excommuni-
cationem, cum ſit corpus inanimatum. Et hoc ipſum
67 ſtatuit Hoſt. in *d. cap. Romana*, *num.* 5. ait enim: (Dicas
ergo, quod quantumcunque Univerſitas, vel Collegium
excommunicetur, nunquam Univerſitas eſt excommuni-
cata, nec excommunicari poteſt; quia cum hac ſenten-
tia ligetur anima ſolummodo creaturæ rationabilis, *cap.
Si quis Presbyterorum*, *ſupra de reb. Eccleſ. non alien.* &
baptizatæ, *capit. Omnis Chriſtianus*, 11. *quæſt.* 3. patet,
quod Univerſitas, quæ nec animam habet, nec baptiza-
68 ta eſt, excommunicari non poteſt. Sicut enim res Uni-
verſitatis non ſunt ſingulorum, nec contra, *§. Qui ma-
numittitur*, 12. *quæſt.* 2. ſic nec animæ ſingulorum ſunt
Univerſitatis; nam Univerſitas unum corpus eſt, *l.* 1. *ff.
Quod cujuſque Univerſit.* & monſtruoſum eſſet, ut unum
corpus Univerſitatis haberet plures animas: ſed ſi animæ
ſingulorum conſiderarentur, tot haberet corpus Univer-
ſitatis animas, quot ſunt ſinguli, niſi forſan videantur
animam ponere, quam falſo fingit Averroes, quæ ſecun-
dum ipſum hominibus eſt communis; quod eſſet hæreti-
cum dicere, & inſanum; ideoque hac naturali ratione
conſiderata, ad excommunicandum tale corpus, ſicut
eſt Univerſitas, vel Collegium, naturaliter non eſt a-
ptum.) Hæc Hoſtienſis.
69 Eodem argumento utitur Gemin. nam actus, & paſſio-
nes prout conſiſtunt in facto, ſunt ſingulorum, non Uni-
verſitatis, *cap.* 1. *de teſtib. libr.* 6. *& c. Si ſententia*, *§.* 2.
de ſent. excomm. eodem lib. Univerſitas autem, vel Colle-
gium non eſt quid ſingulare, niſi per repræſentationem,
l. Mortuo, *ff. de fidejuſſ.* Tunc arguit ſic: *Excommunica-
tio ligat perſonam veram, non repræſentatam*, *cap. P. &
G. de offic. deleg. & cap. Sicut*, *il* 3. *de jurejur.* & haben-
tem animam rationalem, *cap. Si quis*, *de reb. Eccl. non
alienan.* ſed hæc omnia ceſſant in Univerſitate; ergo Uni-
verſitas non eſt excommunicabilis. Ita Gemin. *in cap. Sic-
ut vir*, *in gloſ.* 3. 7. *q.* 1. & Felin. poſt alios *in cap. dilecta
in Chriſto*, *num.* 1. *verſ. Tu vide Dominicum*, *ſupra de
exception.* Itaque ſi hoc modo ſumatur Univerſitas, 70
quæſtio propoſita eſt de indubitabili, quia ad hoc ut quis
ligetur ſententia excommunicationis, infraſcriptæ quali-
tates ex neceſſitate requiruntur, videlicet ut ſit creatura,
ſeu perſona vera, rationabilis, mortalis, baptizata, ſub-
dita, doli capax, quam theoricam ponit, & per partes
explicat Marian. Soccin. *in d. cap. Mulieres*, *in* 7. *princi-
pali articulo*, *num.* 12. *ſupra eodem.* Nullæ autem ex his
qualitatibus concurrere poteſt in Univerſitate, ſi accipia-
tur ut quid abſtractum, & ſegregatum a ſingularibus per-
ſonis, ut ad ſenſum patet.
Quinimo hoc modo ſumpta Univerſitas non modo 71
non eſt capax excommunicationis, ſed nec interdicti.
Textus eſt, ni fallor, ſatis clarus *in cap. Si ſententia*, *in-
fra eod. lib.* 6. ubi interdicta civitate, vel populo fit reſo-
lutio in ſingulares perſonas. Et redditur ratio, ne alio-
quin ſententia effectu careat, cum divinorum auditio, &
Sacramentorum perceptio populo ut Univerſis non com-
petant; ergo inanis eſt ſententia interdicti lata in Univer-
ſitatem, ut eſt quid præſcindens a ſingularibus perſonis:
quod clarius patebit ex dicendis infra *n.* 73. *& ſeq.*
Alio modo accipi poteſt Univerſitas pro ſingularibus 72
perſonis omnibus collective, ita ut cum controvertitur
an Univerſitas excommunicari poſſit, hoc ſit in quæſtio-
ne an ſinguli de Univerſitate poſſint collective omnes, &
univerſaliter excommunicari, ſive dicatur excommuni-
co totam Univerſitatem, vel Collegium, ſive omnes de
Univerſitate, vel Collegio: hæc enim non differunt ſe-
cundum Silveſt. *ubi ſupr.* In quibus terminis loquitur *d. §.
In Univerſitatem:* non enim prohibet, ut multi puta-
runt, quominus excommunicari poſſit Univerſitas, ut
eſt quid abſtractum, & præſcindens a ſingularibus perſo-
nis, quia huic abſtracto non congruit ratio illa periculi
animarum in textu expreſſa; ſed loquitur de Univerſita-
te in ordine ad perſonas de Univerſitate exiſtentes, quæ
poſſunt eſſe innoxiæ, & ideo non debent excommunica-
tionis ſententia irretiri, ut ibi declarat Franc. *nu.* 3. *verſ.
Loquitur enim iſte textus:* quando profertur in Univerſi-
tatem animo ligandi ſingulos: & Felin. *cap. Dilecta*, *n.*
1 *ſupr. de except.* In materia enim, cujus corpus non eſt 73
capax, interdictum corporis reſpicit ſingulos, ut inquit
Joan. Andr. *in d. cap. Romana*, *n.* 2. *per d. cap. Si ſenten-
tia*, *infra eod. lib.* 6. Unde ut dicebat Innocent. *in d. cap.* 74
Romana, *numer.* 3. *verſ. Ex iſto loco*, & poſt eum Joan.
Andr. *d. num.* 2. ſi literæ impetrentur contra Capitulum,
ut cogatur ad alicujus receptionem, Delegatus compellet
ſingulos Canonicos ad receptionem ipſius, licet literæ
tantum contra Capitulum, & non contra ſingulos Cano-
nicos ſint impetratæ: & hoc eſt ex ratione, quia manda-
tum factum Capitulo, ut aliquid faciat, intelligendum
eſt, ut Canonici, & alia membra Capituli illud faciant,
cap. Pro illorum, *ſupra de preben.* quia Capitulum, quod
eſt nomen intellectuale, & res incorporalis, nihil facere
poteſt, niſi per membra ſua.
In Univerſitate autem hoc ſecundo modo conſiderata 75
credimus eſſe diſtinguendum inter Papam, & Prælatos
inferiores. Et quidem a Papa ambigendum non eſt, quin
Univerſitas, Collegium, Senatus, & hujuſmodi excom-
municari poſſit. Ratio eſt, quia prohibitio Innocentii 76
in d. c. Romana, *§. In Univerſitatem*, *infra eod. lib.* 6. eſt
juris mere poſitivi, cum nulla ratio naturalis, aut divina
repugnet, quin perſonæ de Univerſitate, ſi omnes ſint
culpabiles, ſimul, & collective excommunicari valeant
ſub nomine Univerſitatis: quid enim intereſt, inſpecto
jure naturali, & divino, an ſententia excommunicatio-
nis feratur in omnes de Collegio, an in Collegium? Jure
autem veteri hoc non erat prohibitum, ut oſtenſum eſt
ſupra *nu.* 52. At Romanus Pontifex prædeceſſorum ſuo-
rum Conſtitutionibus non adſtringitur, cum ſit ſupra o-
mne jus humanum poſitivum, *c. Propoſuit*, *de Conc. præ-
ben.* *§. His ita*, 25. *quæſt.* 1. ubi dicitur: *Sacroſancta Ro-
mana Eccleſia jus, & auctoritatem Sacris Canonibus im-
pertitur, ſed non eis alligatur; habet enim jus condendi
Canones, utpote quæ caput eſt, & cardo omnium Eccleſia-
rum, a cujus regula nemini diſſentire licet; ita ergo Ca-
nonibus auctoritatem præſtat, ut ſeipſam non ſubjiciat eis.*
Hæc ibi: Unde Conſtitutio Innocentii non ligat ſucceſſo-
res, tam ex defectu voluntatis, quam poteſtatis; textus
eſt ſingularis *in cap. Innotuit*, *§. Quamvis autem*, *ſupra
de elect.* ibi: *Cum ea non fuerit prohibentis intentio, qui
ſucceſſoribus ſuis nullum potuit in hac parte præjudicium*
gene-

generare, pari poſt eum, imo eandem poteſtatem functuris, cum non habeat imperium par in parem. Et docet S. Th. *quodlib. 4. art. 13. & in 1. 2. qu. 96 art. 5. ad 3.* Et in terminis prædictæ prohibitionis Innocentii tenet Silveſt. *in ver. Excommunicatio, primo, n. 10. verſ. Si autem Papa excommunicet, qui non ſubjicitur d. capit. Romana,* & Dominus meus Jo. Franciſcus Fagnanus *in prætato libello de juſtit. & validit. cenſur. part. 5. de cenſor. fol.*
77 *136. verſ. Reſpondetur Pontificem juri poſitivo,* quod habetur in dict. *cap. Romana*, non ſubeſſe. Et huic ſententiæ obſervantia etiam ſubſecuta auctoritatem contulit temporibus noſtris, ut in *eodem libello d. part. 5.* unde temerarium eſſet hoc amplius in dubium revo-
78 care. Nam obſervantia, & conſuetudo Romanæ Eccleſiæ prævalet auctoritati cujuſcunque Doctoris, ut inquit S. Th. *in 2. 2. qu. 10. art. 12.* unde *art. 2.* docuit contra auctoritatem Romani Pontificis nec Hieronymum, nec Auguſtinum, nec alium Sacrum Doctorem ſuam ſententiam defendere: & eum refert, & ſequitur Turrecrem. in *cap. 1. diſt. 20.* Atque ita non obſtat, quod dixit Auguſtinus de excommunicatione in multitudinem non ferenda, præter ea, quæ dicta ſunt ſupra *num. 57.* Hæc de Summo Pontifice.

79 Ceterum inferioribus Prælatis exiſtimo abſolute prohibitum eſſe excommunicationis ſententiam ferre in Univerſitatem, vel Collegium; nam etſi poſſibile ſit omnes de aliqua Communitate deliquiſſe, tamen raro hoc contingit, & jura adaptantur ad frequentius accidentia, *leg. Nam ad ea, ff. de legib.* Ergo ſtandum eſt generali prohibitioni Innocentii in d. *cap. Romana, §. In Univerſitatem, infra eodem, libr. 6.* licet in aliquo ſpeciali caſu omnes, & ſinguli de Univerſitate deliquerint. Quam rationem ponit Richard. *in 4. diſt. 18. qu. 5. art. 3.* & poſt eum Felin. in *cap. Dilecta, num. 1. verſ.*
80 *Aliam rationem ſupra de except.* & Philipp. Prob. ad Monach. in d. *cap. Romana, nu. 2. eodem verſ.* Præterea textus *in d. §. In Univerſitatem*, non fundat ſuam prohibitionem in eo, quod in Univerſitate actu reperiantur innoxii, ſed in eo, quia poteſt contingere, ut reperiantur: atque ita ſe fundat in ſola poſſibilitate, ut ſic eligatur pars tutior, & periculum animarum vitetur. Et quia ſemper eſt poſſibile, ut in Communitate reperiatur aliquis, qui delicto non conſenſerit; propterea nullo caſu ab inferioribus a Papa tota Communitas ferienda eſt anathemate: non enim eſt novum in jure, ut prohibitio generaliter fiat ad cautelam eorum, quæ poſſunt contingere, ut *cap. Dixit Dominus, 32. qu. 1. l. Divortio, ff. de negot. geſt. cap. Licet, ſupra de elect. cap. Ad Aures, de tempor. ordin. cum concord.* in propoſito adductis per gloſſ. in d. *§. In Univerſitatem, in ver. Eſſe poteſt,* & Hoſtien. *n. 5. in eodem verb.*
81 Et hoc aperte ſenſit D. Th. in *diſt. 18. qu. 2. art. 3. q. 2.* ait enim: *Excommunicari non debet aliquis, niſi pro peccato mortali, peccatum autem in actu conſiſtit; actus autem non eſt Communitatis, ſed ſingularum perſonarum ut frequenter;* & ideo ſinguli de Communitate excommunicari poſſunt, non autem ipſa Communitas: & quamvis quandoque actus ſit totius alicujus multitudinis, ut quando multi navim trahunt, quam nullus trahere poſſet, non eſt probabile, ut aliqua Communitas ita tota ad malum conſentiat, quin aliqui
82 ſint diſſentientes. Et quia non eſt Dei, qui judicat omnem terram, ut condemnet juſtum cum impio, ut dicitur Gen. 18. Eccleſia, quæ judicium Dei imitari debet, ſatis provide ſtatuit, ut tota Communitas non excommunicetur, ne collectis zizaniis ſimul eradice-
83 tur & triticum. Servent ergo Epiſcopi Conſtitutionem Innocentii, ſicut tenentur, quia ſunt cuſtodes Canonum, *cap. Cum quibus, 24. qu. 3.* & debitores omnes ſacras regulas cuſtodire, *cap. Cum ſimus, 9. qu. 3.* nec poſſunt inſtitutionis Apoſtolicæ decreta in totum, vel in partem aliqua ratione convellere, vel mutare, *cap. Inſtitutionis, 25. q. 2.* plene Arch. in *c. Licet canon. n. 3. verſ. Et ibi aſſertive dixit, de elect. libr. 6.* Fridet. de Sen. *conſ. 17. Quæſtio talis eſt, per tot.* Petr. de Anch. *in repet. cap. 1. n. 188. verſ. In contrarium, & num. 190. verſ. Accedit his utilis quæſtio, ſupra de Conſtit.* & dixi latiſſime in *cap Cum dilectus, de tempor. ordin.*

84 Præſertim vero, quia nulla ratio cogere poteſt Epiſcopum ad ferendam ſententiam excommunicationis in ipſam Univerſitatem, vel Collegium, cum circa tranſgreſſionem prohibitionis Innocentii poſſit habere intentum dicendo: *Excommunico Priores, & omnes de tali Collegio, qui parere noluerunt, vel mandato meo rebelles:* hoc enim non obviat Decretali Innocentii, & licite fieri poteſt, ut docet Hoſtien. in *ſumm. tit. de contumacia, §. fin. verſ. Ergo ſi conſtat,* & allegat *cap. Proponi, ſupra de Cler. excomm. miniſtran. & cap. Pro illorum, de præb.* & idem firmat *in d. cap. Romana, num. 7. in verb. Innoxios,* & ibi etiam Lap. Gemm. & Anchar. quos ſequitur Franc. *in gloſſ. fin. in fine,* & Philipp. Prob. *num. 9.* & Felin. *in cap. Dilecta in Chriſto, num. 1. ſupra de except.*

Nec obſtat, ſi dicas cum Silv. *in ver. Excommunicatio, 1. num. 10.* idem eſſe excommunicare totum Collegium vel omnes de Collegio. Etenim hoc debet intelligi, ſi excommunicentur omnes de Collegio ſimpliciter; ſecus ſi omnes de Collegio, qui fuerunt mandato rebelles, vel culpabiles, prout loquitur Hoſt. hic enim modus multum differt ab excommunicatione ſimpliciter lata in Collegium. Ratio differentiæ eſt, quia quando excommunicantur omnes de Collegio, qui fuerunt culpabiles, nullum ſubeſt periculum irretiendi innoxios; & ſic ceſſat ratio prohibitionis *d. §. In Univerſitatem.*

Secus eſt quando excommunicatur ipſum Collegium, 85
vel Univerſitas delinquens; quia ſtant ſimul, ut Collegium dicatur deliquiſſe, & tamen aliqui de Collegio reperiantur innoxii, ut contingit, quando delinquit major pars Collegium repræſentans; Nam ipſum Collegium deliquiſſe dicitur, *l. Quod major, ff. ad municip.* Oldrad. *conſ. 315. circa iſtud, n. 4.* plene Anch. *conſ. 158. Ex narratis, n. 12. & ſeqq.* Hoſtienſ. *in dicto cap. Romana, num. 9.* & ita in excommunicatione Collegii, ſeu Univerſitatis ſemper viget ratio periculi animarum in textu conſiderata, quæ non viget in excommunicatione omnium de Collegio, qui fuerunt culpabiles;
alia eſt enim cauſa Capituli, alia Canonicorum, *§. Qui* 86
manumittitur, 12. qu. 2. Innoc. *in d. cap. Romana, n. 2. in verb Culpabiles,* & Hoſtien. *n. 11. in eodem verb.* Fri-
der. de Sen. *conſ. 15. in princip. verſ. Præterea aliud,* & 87
aliud delictum Univerſitatis, vel Capituli, aliud ſingulorum, ut late deducit Rota *deciſ. 1.* incipien. *Citatis Decano cum Capitulo, & dolo, & contumac. in antiqu.* ubi propterea reſolvit Canonicos ſingulares citatos, etiamſi fuerint contumaces, non poſſe excommunicari pro Capitulo non comparente, ubi decreta fuit citatio contra Decanum, & Capitulum. Et idem dicit *deciſ. 13.* incipien. *Nota, quod ubi mandatur citari Decanus, & Capitulum, alias 1. de ſentent. excommunicat. in antiquis.*

Circa ſecundam inſpectionem, an ſcilicet excom- 88
municatio in Univerſitatem lata liget, & timenda ſit; ſi quidem feratur a Summo Pontifice, non eſt dubitandum, quin liget omnes de Univerſitate; quia ipſe
non ſubjacet prohibitioni juris poſitivi, *d. cap. Roma-* 89
na, §. In Univerſitatem, infra eodem lib. 6. ut late oſtenſum eſt ſupra *num. 75. & ſeqq.* Quinimo hujuſmodi ſententia ligantur innoxii, clare deducitur ex litera *d. §. In Univerſitatem*, dum prohibet excommunicari Uni-
verſitatem, vel Collegium, ne irretiantur innoxii. Er- 90
go circumſcripta illa prohibitione, cui non ſubjacet Romanus Pontifex, etiam innoxii, & non culpabiles per hujuſmodi excommunicationem irretiuntur, intellige, quoad Eccleſiam; ſecus quoad Deum, cujus judicium nec fallit, nec fallitur, *cap. A nobis, il ſecondo, ſupra eodem,* & ita tenet, & declarat gloſſa *in dict. §. In Univerſitatem, in verb. Irretiri,* & Joan.
Andr. & Franc. uterque *num. 3. in eodem verb.* Item in- 91
tellige quoad perſonas capaces excommunicationis; nam infantes, vel furioſi non ligantur, etiam quoad Eccleſiam. Nec mirum, quia excommunicari quis non poteſt, niſi pro gravi contumacia, & culpa mortali, *cap. Nemo, 11. quæſt. 3.* ſed tales non poſſunt delinquere, nec mortaliter peccare, ut in *capit. 1. & 2. ſupra de elect. puerorum;* ergo nec ligari excommunicationis ſententia. Ita Marian. Soccin. *in cap. Mulie-*
res numer. 41. ſupra eodem. Eccleſia enim non poteſt 92
per excommunicationem excludere a regno Dei, niſi indignos, qui per peccatum mortale charitatem amiſerint, ut per Divum Thomam *in 4. diſt. 18. quæſt. 2. art. 1. quæſt. 3.*

Sin

93 Sin autem excommunicatio in Univerſitatem feratur ab inferioribus a Papa, duæ ſunt opiniones. Prima eſt Hoſtien. Joan. Mon. Archidiac. & Franc. quorum meminit gloſ. *in diſt. cap. Romana*, §. *In Univerſitatem*, *in verb. Penitus*, *infra eadem*, *lib* 6. exiſtimantium ſententiam non tenere, & idem Archid. *in cap Sicut*, *in gloſſ.* 2. 7. *quæſt.* 1. Philipp. Franc. in *dict.* §. *In Univerſitatem*, *num.* 2. & Philipp Prob. *in addit. ad Monach num.* a Felin. *in cap. Dilecta in Chriſto*, *num.* 6. *ſupra de except.* ut etiam allegat Richard. *in* 4. *diſt.* 18. *qu.* 5. *art.* 3. & Rotam *deciſ.* 1. *de dolo*, *& contumac. in antiquioribus*, quam retuli ſupra *n.* 87.

94 Fundatur principaliter hæc opinio in verbis *d.* §. *in Univerſitatem*, ibi, *Penitus prohibemus*, quæ dicuntur poteſtatis privativa, ut notat Joann. Andr. *in cupit. Unico*, *num.* 2. *de poſt. Prælat. lib.* 6. ibi, *penitus*, ac ſi dicat, ipſo jure, & ſine exceptionis ope; ideoque hujuſmodi excommunicationis ſententia dicitur ipſo jure nulla, tanquam a non ſuo judice lata, *cap. At ſi Clerici*, *ſupra de judic. cum ſimilibus*, & ita Hoſtienſ. *in dict. cap. Romana*, *numer.* 4. exponit verbum, *Penitus prohibemus*, quaſi dicat, in hac parte poteſtatem omnino ſubtrahimus. Et ſic in hoc caſu de cetero lata ſententia nulla erit, argum. *cap.* 1. *de verbor. ſignific. lib.* 6. & idem dixit Joan. Monach. & alii præallegati. Secus ſi diceretur proferre non præſumat, in quibus terminis ſecundum Hoſt loquitur text. in *cap. Romana*, §. *Officiales*, *de offic. Ordin. lib.* 6.

Præterea, ut poſt Joan. Andr. advertit Franch. *in d.* §. *In Univerſitatem*, *num.* 3. *verſ. Et ex iſtis verbis liquet*, ibi eſt fortior prohibitio, quam in dict. § *Officiales*, cum illic ſit vera perſona, & etiam materia capax, & apta ad recipiendum hanc pœnam, licet modus non ſit aptus. At ſecus eſt in Univerſitates, ut mox dicitur. Deinde pro nullitate ſententiæ adducitur ponderatio, de qua ſupra *numer* 64. quia Univerſitas non eſt materia capax impreſſionis excommunicationis, cum ſit perſona ficta, & intellectualis ſine anima, & baptiſmo.

95 Nec dicatur: Excommunicatio lata in Univerſitatem referenda eſt ad ſingulos de Univerſitate; ſiquidem ſi hoc eſſet, ſequeretur abſurdum, ut etiam puer unius diei & abſentes ligarentur, ut *in d. cap. Romana*, conſiderant Innoc. *num.* 1. *in verb. In Univerſitatem*, Hoſt. *num.* 8. Joan. Monach. *n.* 10. & Joan. Andr. *num.* 9. *in fin.*

96 Item ſecundum gloſ. *in cap. Sicut vir*, 7. *quæſt.* 1. hinc ſequeretur aliud abſurdum; nam mortuis omnibus de Capitulo excommunicato, & aliis ſubſtitutis, eſt idem Capitulum, ut *leg. Sicut*. §. *final. ff. quod cujuſque Univerſ. nom.* Ergo adhuc eſſet excommunicatum, ſi priores Canonici non fuiſſent abſoluti. Quod an ſit verum, quærit Bart. in *leg. Inter ſtipulantem*, §. *Sacram*, *in fin. ff. de verbor. oblig. & in leg. Quod in rerum*, §. *final. de legat.* 1. nihil tamen decidit, ſed remittit ad Canoniſtas, *in cap. Adverſus*, *ſupra de immunit. Eccl.* & Innoc. *in cap. Gravem*, *ſupra eodem*, quos videas, & gloſſ. in *cap. Si habet*, 24. *qu.* 3. & quod notatur *in cap. Si ſententia*, *eod. tit. in* 6. & Marian. Soccin. *in cap. Nulli*, *in* 7. *principali articulo*, *q.* 3. *ſup eod.*

97 Et confirmatur ex motivo Saliceti in *conſ. Schiſmatis*, edito per Urbanum VI. incipien. *Factum alias de Curia Romæ tranſmiſſum*, *in* 23. *col.* relati a Felin. in *c. Dilecta*, *num.* 1. *column.* 2. *verſ. Et illum paragraphum*, *ſupr. de except.* videlicet præſuppoſito genere non deducibili incapaci in ſua generalitate, non ſit diſtributio, vel diffuſio in ejus ſpecies, ut illæ intelligantur per ſe deductæ; unde excommunicata Univerſitate, & ſic genere incapaci, non ſunt excommunicati ſinguli, licet excommunicabiles.

Ac poſtremo, ſi teneret excommunicatio, non eſſet proviſum periculo animarum, cui obviare voluit text. in *d.* §. *In Univerſitatem*, ut conſiderant Richard. de Media Villa, & Felin. *loc. cit.*

98 Addit Franciſcus Botrinus *in d. cap. Romana*, relatus ibi a Jo. Andr. *n.* 7. *verſ. Et idem Franciſcus*, hoc eſſe privilegium Univerſitatis, contra quod ſententia lata non tenet, ut in *cap. Quia cunctis*, *de conceſſ. præben. lib.* 6. *& in cap. Volentes*, *de privil. eod. lib.* & ſequitur Philipp. Franc. *in d* §. *In Univerſitatem*, *n.* 2.

99 Non obſtat illud generale: *Si non valet*, *ut ago*, *valeat ut valere poteſt*, de quo in *cap. unic. de deſponſ. impub. lib.* 6. quoniam intelligi debet, niſi ſequatur inconveniens, ut ibi. Hoc autem, etiamſi per talem ſententiam ligarentur ſinguli in Univerſitate, contingeret unius diei puerum, vel abſentem ligari, quod eſſet abſurdum, ut dictum eſt ſupra proxime *num.* 95. Unde agere in ſingulos in hoc caſu non eſt poſſe, cum potentia ſit de genere bonorum ſecundum Philoſophum. Et propterea illud poſſumus, quod commode poſſumus, *L. Nepos Proculo*, *ff. de verbor. ſignificat.* & quod de jure poſſumus, *cap Niſi cum pridem*, §. *Perſona vero*, & ibi gloſſ. *in verb. Non oportuerit*, *ſupra de renunciat. cum concordan.* de quibus per Prob. in *d. cap Romana*, *num.* 10. *in fine*, *in verb. Bonorum*, *& n. ſeqq.* & ita ad hanc objectionem reſpondent ibi Joann. Monach. & Joan. Andr. *n.* 9. *in fine in verſ. Nam ſi referatur*, & Franc. *in* §. *In Univerſitatem*, *n.* 3. *verſ. Nec obſtat ſi diceretur*.

Item non obſtat, quod etiam ſine culpa ligari quis 100
poſſit ſententia excommunicationis, ut videtur deduci ex *d* §. *In Univerſitatem*, *in verb. Innoxios*, eo quod ſententia Paſtoris, ſive juſta ſit, ſive injuſta, ſemper
timenda eſt, *cap* 1. *&* §. *Cum ergo*, 11 *quæſt.* 3. Etenim 101
ita reſpondet Archidiac. *in d. cap. Romana*, *num.* 6. hoc verum eſt, quando lata eſt per Paſtorem, & Judicem ordinarium, & in talem, qui etiamſi ſit ſine culpa, tamen culpam committere potuit, pro qua excommunicatus eſt, ſicut ſi eſſet doli capax; verum ſi nec culpam commiſit, nec committere potuit, ut infans; tunc non ligat, nec timeri debet. Sicut in ſimili ſi excommunicetur notorie eunuchos, eo quod ex Moniali filium generaverit, prætextu talis excommunicationis vitari non debet, licet in ſententia expreſſum non fuerit eſſe eunuchum, cum culpam, pro qua fuit excommunicatus, nec commiſerit, nec committere potuerit ſecundum Archid.

Si autem excommunicatio in Univerſitatem promulgata referenda eſſet ad ſingulos, ligaret etiam infantes, quod eſt abſurdum; & conſequenter qui excommunicant Univerſitatem, non intendit irretire ſingulos, ſed corpus ipſum Univerſitatis, quod eſt impoſſibile, cum ſit ſine anima, & baptiſmo, ut ex dictis patet.

Contrariam opinionem, id eſt ſententiam excom- 102
municationis latam in Univerſitatem eſſe validam, & ligare ſingulos de Univerſitate doli capaces, tenet Bernard. & poſt eum gloſ. *in d. cap. Romana*, §. *In Univerſitatem*, *in verb. Penitus*, *hoc tit. lib.* 6. & ſequuntur ibi antiqui, teſte Felino in *cap. Dilecto in Chriſto*, *num.* 6. *ſupra de except.* Idem tenet Anton. de Butr. *in cap. Unico*, *num* 6. *ſupra de litis conteſtat.* ubi ait: Olim excommunicabatur Capitulum, hodie ſtandum contrario, ut in *d.* §. *In Univerſitatem*; ſi tamen feratur, excommunicatio etiam hodie tenet, ut hic Petr. de Anch. in *d. cap. Romana*, *num.* 4. *in ver. Prohibemus*, ubi dicit eo verbo non obſtante ſententiam latam tenere, licet ſit injuſta. Et idem ſecundum eum tenet Lab. Abb. Et propterea in ſimili ſententia excommunicationis lata contra Conſtitutionem *cap Sacro*, *ſupra eodem*, *& cap. Cum medicinalis*, *eod. tit. lib.* 6. non eſt nulla ſecundum Barn. Hoſt. & alios, dummodo feratur ab Ordinario, ut *in d.* §. *In Univerſitatem*, *& in cap. Sententia Paſtoris*, & ibi per Archidiac. *in verb. De hoc*, 11. *quæſt.* 3. Secus ſi feratur a Delegato, quia tunc eſt nulla ſecundum Ancharan. qui de hoc remittit ad notata per Archidiac. *in cap. Cum in illis*, *de præben. lib.* 6. *& in cap.* 1. *de offic. delegat. eodem libr.* ſubdens hæc eſſe verba ipſius. Et ejuſdem ſententiæ videtur eſſe Innoc. in *cap. Capitulum*, *num.* 1. *in ver. Appellationem*, ubi tenet in caſu illo ſententiam excommunicationis latam in Capitulum non ſolum fuiſſe validam, ſed etiam juſtam. Et hanc partem tanquam tutiorem amplectitur etiam Dominus meus Jo. Franciſcus Fagnanus in *eodem libel-*
lo de inſtitut. & validitat. cenſur. Pauli V. part. 5. *de* 103
cenſur. fol. 137.

Doctores pro hac ſententia nihil adducunt, ſed ſimpliciter dicunt illam eſſe tutiorem. Probari tamen poteſt hoc præcipuo fundamento; nam etſi actus geſtus contra prohibitionem legis ſit ipſo jure nullus, etiamſi lex ulterius non procedat ad irritationem actus, ut *leg. Non dubium*, & ibi not. Bart. Bald. & Legiſtæ, *C. de legibus*, quæ eſt canonizata *in cap. Imperiali*, 25.

qu.2.

qu. 2. tamen hoc habet locum duntaxat, ſi eodem contextu lex tribuat poteſtatem faciendi actum illum, & præſcribat conditiones, & modificationes prohibendo, ne aliter fiat; tunc enim recipitur poteſtas qualificata, ſeu modificata; & ideo actus non ſervatis modis præſcriptis a lege, redditur nullus ex defectu poteſtatis. Secus vero ſi lex conditiones præſcribat, & prohibitionem faciat ei, qui prius poteſtatem, vel juriſdictionem habebat, quia tunc actus contra legis prohibitionem geſtus ſuſtinetur in vim poteſtatis præexiſtentis, licet tranſgrediens ſit puniendus; & ſententia eſt injuſta, ſed non eſt nulla. Hæc eſt ſingulari theorica gloſſæ *in Clem.* 1. *in verb. Inhibentes, verſ. Sed quæro, de jurepatron.* quam ſequitur Petr. de Anch. in *cap. Statutum, §. final. verſ. Adverte, de reſcript. in* 6. Abb. *in cap. Ex parte, num.* 5. *ſupra de Conſtit.* Roman. *conſ.* 203. *Quoad primum, num.* 7. Sed Epiſcopi, & locorum Ordinarii ante prohibitionem Innoc. in *d. cap. Romana*, habebant poteſtatem excommunicandi Univerſitatem, vel Collegium, ut probatum eſt ſupra *n.* 52. ergo excommunicatio lata in Univerſitatem contra prædictam prohibitionem non eſt nulla, licet ſit injuſta. Et hanc differentiam poſt Archidiac. optime agnovit Petr. de Anch. in *d. cap. Romana, num.* 4. *in ver. Prohibemus*, dum dixit excommunicationem tenere non obſtante prohibitione illius textus, ſi lata fuerit ab Ordinario, & Paſtore. Nimirum quia facultas excommunicandi, quam prius habebat, non fuit ei per illam prohibitionem adempta; ſecus vero ſi feratur a Delegato, qui eodem contextu accipit juriſdictionem reſtrictam, & modificatam ad terminos ejuſdem prohibitionis.

104 Et hanc partem arbitror eſſe amplectendam, quia cum in hoc articulo adſint utrinque graviorum Canoniſtarum auctoritates, & rationes ſuaſibiles; atque ita verſemur in concurſu duarum opinionum probabilium: ex præcepto eligenda eſt opinio tutior, propter periculum animæ, ut latiſſime probavi in *cap. Ne innitaris, ſupra de conſtit.* & in materia excommunicationis docet Sanctus Thomas *quodlib.* 4 *art.* 14.

105 Non obſtat, quod verba illa, *Penitus prohibemus*, quæ habentur in *d. §. In Univerſitatem*, ſint poteſtatis ablativa: ſiquidem nullibi hoc jure probatur, ſed tantummodo fuit intellectus Hoſtienſis, & ſequacium, contra quos ſtat auctoritas gloſſæ, & aliorum, quos retulimus ſupra *num.* 102. dum eum tenent ſententiam excommunicationis latam in Univerſitatem valere, non obſtante prohibitione illius textus; in neceſſariam conſequentiam tenent per illa verba non eſſe ademptam excommunicandi poteſtatem, alias enim ſententia eſſet nulla ex defectu poteſtatis, ut in *cap. At ſi Clerici de jud. & in l. ult. C. ſi a non compet. jud. cum multis ſimil.*

106 Non obſtat, quod Univerſitas tanquam perſona ficta ſit anima, & Baptiſmo, non ſit materia capax excommunicationis; nam hoc procedit, ſi Univerſitas accipiatur in abſtracto, præſcindendo a ſingularibus hominibus; ſecus vero ſi accipiatur pro ſingularibus perſonis omnibus collective, ut diſtinximus ſupra *nu.* 60. Hoc enim modo ſumpta Univerſitas nihil aliud eſt, quam ſingula homines qui ſunt ibi, ut inquit Petr. de Anch. *conſil.* 151. *Ex narratis, num.* 22. *ad fin.* poſt gloſſ. *in l. Sicut, § Si quid, in verb. Non debetur, ff. Quod cujuſque Univerſ. nomine*, & not. Bart. *in l. At facta, §. Nonnunquam, n.* 3. *ff. de pœn.* dicens hoc tenere omnes Philoſophos, & Canoniſtas, qui tenent totum realiter non differre a ſuis partibus, & ſubdit eos verum dicere, ſi loquamur realiter, vere, & proprie, licet ſecus ſit ſecundum fictionem juris.

107 Unde egregie Imol. in *cap Capitulum, penult. colum. de reſcript.* dicit valere excommunicationem, ſi conſtet excommunicantem utentem verbo collectivo, vel excommunicare ſingulos, ut res potius valeat, quam pereat, *cap. Abbate, infr. de verb. ſignif.* & ſequitur Felin. in *cap. Dilecta in Chriſto, nu.* 2. *col.* 2. *verſ. Dixit etiam egregie Imola, ſupr. de except.*

108 Quinimo id conſtanter tenendum videtur; nam ridiculum eſſet, ut judex intenderet ſententia excommunicationis ligare corpus illud phantaſticum, ſeu imaginatum, quod eſt nomen juris in abſtracto, ſicut homo in communi non capax parentelæ, ut inquit Frider. de Sen. *conſ.* 15. *Quæſtio talis, in princip.* hoc enim modo poſſet excommunicari etiam Chimæra, & Hippocentaurus: quotieſcunque autem aliquis actus ſit contra Univerſitatem, qui non poteſt applicari Univerſitati, ut eſt excommunicatio, quæ non afficit niſi animam baptizatam; tunc applicatur ſingulis perſonis, *cap. Si ſententia, in fine, de ſentent. excommun. lib.* 6. Frider. de Sen. *d. conſ.* 15. *num.* 4. *verſ. Nam quando.* Et hoc intendit Hoſtien. *in cap. Significaverunt, in verb. Contra capitulum, num.* 1. *&* 2. *ſupr. de except.* dum dixit impoſſibile juris eſſe, ut Capitulum, & Univerſitas excommunicetur, niſi intelligatur Capitulum, id eſt ſinguli de Capitulo. Facit text. optimus juncta gl. in *c. Præſentium, de teſtib.* nam cum text. ibi dicat juramentum eſſe recipiendum in animas Conventuum, gl. exponit illud verbum, *Conventuum*, id eſt ſingulorum de Conventu; quia, inquit, Conventus, ſicut Univerſitas, non habet animam.

Nec urget replicatio, de qua ſupra *numer.* 95. quod 109
ſi ſententia excommunicationis lata in Univerſitatem referenda eſſet ad ſingulos de Univerſitate, ſequeretur inconveniens, ut tali ſententia ligaretur etiam puer unius diei; quoniam negatur hæc conſequentia; nam etſi poſſibile ſit, ut tali ſententia irretiantur innoxii, ut probat litera *d. cap. Romana, §. In Univerſitatem, infr. eod. lib.* 6. nihilominus hoc intelligi debet de his tantum, qui quamvis ſint ſine culpa, tamen culpam committere poſſunt; & ita procedit ille textus, dum dicit, *quia nonnunquam contingeret, &c.* non autem de his, qui nec ſunt, nec poſſunt eſſe culpabiles, ut declarat Archid. *in d. cap. Romana, num.* 6. & dictum eſt ſupra *numer.* 101. & probatur apertiſſime; nam excommunicatio ſi feratur in ſingulos de Univerſitate, valida eſt ſecundum omnes hic, *& in dict. capit. Romana*, & tamen non ligat infantes. Item tenet excommunicatio lata a Summo Pontifice in Univerſitatem, ut fuſe probatum eſt ſupra *numer.* 75. *&* 88. & tamen per eam non ligantur, qui doli non ſunt capaces, ut dixi *nu.* 98. ergo non eſt bona conſequentia, excommunicans Univerſitatem intendit excommunicare ſingulos de Univerſitate, & ſic ligat ſingulos; ergo ligat etiam puerum unius diei; quia diſpoſitio quantumcunque genera- 110
lis ſemper recipit ſanum intellectum, ut reſtringatur ad perſonas habiles, & capaces, *capit. unico, de ætat. & qualit. libr.* 6. Dec. *in cap. Cum omnes, in* 2. *lect. num.* 2. *ſupr. de conſtitut.* Jaſ. *in l.* 2. *§. Prætor, num.* 3. *ff. qui ſatiſd. cogan.* Item reſtringi debet ad id, quod eſt poſſibile, argum. *cap. Erit autem lex*, 4. *diſt.* at non eſt poſſibile, ut infans unius diei anathemate innodetur, ut oſtenſum eſt ſupra eodem *n.* 91.

Non obſtat motivum Saliceti, de quo ſupra *n.* 97. nam 111
reſponſio patet ex dictis *n.* 73. *&* 108. ubi oſtenſum eſt in materia, cujus corpus non eſt capax, fieri diſtributionem in ſingulis; & ita corruit illius motivum: & contra eum videtur textus apertus in *cap. Si ſententia*, in fine ponderatur, ut ſupra *n.* 71.

Non obſtat conſideratio Richardi de Media Villa, quod 112
alias non eſſet conſultum periculo animarum: etenim eadem objectio fieri poſſet in qualibet ſententia excommunicationis injuſta, quæ prohibetur ferri propter animarum periculum, & tamen lata ab Ordinario, & Paſtore tenet, ut in *cap. Sententia Paſtoris*, & ibi per Archidiac. *in verb de hoc*, 11 *quæſt.* 3. & in ſpecie in *cap. Romana, § Officiales, de offic. Ordinar. lib.* 6. Archiepiſcopo exiſtente in Provincia, vel circa illam, ejus officiales prohibentur ferre excommunicationis ſententiam in Suffraganeos; & tamen lata tenet, ſecundum Bern. ibi in gloſſ. in *verb. Non attentent*, quam ſequuntur Doctores ibi, & hic Hoſtien. *n.* 4. *in verb. penitus*, & alii communiter. Et eſt ratio ſecundum gloſſ. quia quamvis ſufficiat legiſlatorem aliquid prohibuiſſe, etiamſi non adjiciat actum fore nullum, ut *l. Non dubium, C. de legib.* tamen ſpeciale eſt in ſententia excommunicationis, ut injuſte lata liget, *cap.* 1. 11. *qu.* 3. *cap. Sacro, infr. eod.* & docet S. Th. *in* 4. *diſt.* 18. *qu.* 2. *art.* 1. *qu.* 4.

Unde Sacra Congregatio Concilii conſulta, an excom- 113
municationes latæ ab Epiſcopo non ſervata forma Concilii *cap.* 3 *ſeſſ.* 25. ſint ipſo jure nullæ, vel annullandæ; Reſpondit eſſe validas, & excommunicatum indigere abſolutione, per ea, quæ tradit Abb. poſt gloſ. *in cap.* 1. *de exceſſ. Prælator.* & Felin. *in cap. Rodulphus, num.* 76. *de reſcrip.* videlicet excommunicationem latam ſine citatione, & monitione, vel juris ordine non ſervato tenere, quamvis injuſta ſit; licet S. Congregatio noluerit, ut darentur literæ publicæ, ſed ut Cardinalis Alciatus privatis literis

ſcribe-

ſcriberet ad Epiſcopum, valere excommunicationem, ſed illum ſerio moneret, ut in poſterum omni diligentia ſervaret formam Concilii.

114 Nec eſt novum in jure, ut propter animarum periculum aliquid prohibeatur; & tamen ſi contra fiat, teneat, ut in *cap. Nos novimus*, 17. q. 2. *in cap. Si vir*, 27. *diſtinct. & in cap. Ad Apoſtolicam*, *ſupra de regular.* Nec tamen propterea Innocentiana prohibitio erat inanis, quia Ordinarii cum majori circumſpectione, & rarius procedent ad ſententiam excommunicationis contra Univerſitatem; nam contrafacientes puniri poterunt tanquam illius Canonis violatores, ut dicitur in d. §. *Officiales*, & ibi not. gl. præalleg.

115 Demum ad motivum Franciſci Boatterii, de quo ſupra *n.* 98. reſponderi poteſt, prohibitionem d. §. *in univerſitatem*, non fuiſſe editam in favorem Univerſitatis, ſed ob ſpecialem rationem periculi animarum, ne irretiantur innoxii: nec ibi legitur verbum, *concedimus*, ſeu *indulgemus*, vel aliud ſimile, ex quo deprehendi poſſit Papam voluiſſe privilegiare Univerſitatem, ad notata in *cap. porro, ſupra de privil. & in cap. Si Papa, eodem titul. lib.* 6. Deinde deſtruitur hoc motivum per textum in d. §. *Officiales;* nam ibi magis videtur conceſſum Epiſcopis Suffraganeis in privilegium, ut excommunicari nequeant ab Officialibus Archiepiſcopi, quia in textu exprimitur ratio concernens favorem eorundem Suffraganeorum, videlicet ob reverentiam Pontificalis officii; & tamen ſententia excommunicationis ab Officialibus contra tenorem dictæ conceſſionis valida eſt, ut dictum eſt ſupra proxime; ergo multo magis valere debet ſententia lata contra prohibitionem d. §. *in Univerſitatem*, in qua exprimitur alia ratio non concernens in favorem Univerſitatis.

Concluditur ergo excommunicationem latam in Univerſitatem, vel Collegium, ligare, & timendam eſſe, dummodo lata fuerit ab Ordinario, & Paſtore; ſecus ſi a Delegato, per ea, quæ dicta ſunt ſupra *numer.* 103.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Innocentius III.

C A P U T XLIV.

INquiſitioni tuæ reſpondentes, credimus diſtinguendum, utrum alter conjugum pro certo ſciat impedimentum conjugii, propter quod ſine mortali peccato non valeat carnale commercium exercere, quamvis illud apud Eccleſiam probare non poſſit: an non ſciat pro certo, ſed credat? In primo caſu debet potius excommunicationis ſententiam humiliter ſuſtinere, quam per carnale commercium peccatum operari mortale. In ſecundo diſtinguimus, utrum habeat conſcientiam hujuſmodi ex credulitate levi & temeraria: an probabili, & diſcreta? & quidem ad ſui paſtoris conſilium (conſcientia levis, & temerariæ credulitatis exploſa) licite poteſt non ſolum reddere, ſed exigere debitum conjugale. Verum cum conſcientia pulſat animum ex credulitate probabili, & diſcreta, quamvis non evidenti & manifeſta, debitum quidem reddere poteſt, ſed poſtulare non debet: ne in alterutro, vel contra legem conjugii, vel contra judicium conſcientiæ committat offenſam.

I*Nquiſitioni*. Si conjux ſcit pro certo impedimentum matrimonii, non debet reddere debitum, ſed potius excommunicationem pati; reddit autem, ſed non exigit, ſi credit ex cauſa probabili, & diſcreta; ſed ſi ex levi, & temeraria, reddit, & exigit. Hoc dicit ſe-
56 cundum Jo. Andr. & communiter Doctores. Et primo ad caſum, de quo quæritur, diſtinguit: & primum membrum proſequitur, ibi, *In primo*, Circa ſecundum ſubdiſtinguit, ibi, *In ſecundo:* & tertium ſubdiſtinctionis membrum proſequitur, ibi, *Verum cum*.

Nota ex hac Decretali differentiam inter fidem, 57
ſeu plenam credulitatem, & opinionem, & ſcrupulum, & pro intelligentia horum terminorum, & textus, vide quod plene ſcripſi in repetitione *cap. Ne innitaris, a numer.* 240. *uſque ad numer.* 262. *ſupra de Conſtitut.*

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Innocentius III.

C A P U T XLV.

COntingit interdum: & infra. Sane ſicut accepimus inſinuante comite Flandren. in diœceſi tua quidam exiſtunt, qui nec modo tonſuræ, nec in veſtimentorum forma, nec in qualitate negotiorum de Clerico quidquam oſtendunt; ad pœnæ ſubterfugium ſe Clericos exhibentes: cum enim ſuper exceſſibus, quos ſeculari luxu committunt ad publica judicia pertrahuntur, circumciſis crinibus, ut poſſint circumvenire vindictam, ſe pro Clericis repræſentant: Clericalis fori privilegium labiis allegantes, qui factis paulo ante negaverant Clericatum: & infra. Verum quia privilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate, ac fruſtra legis auxilium invocat, qui committit in legem: Volumus & mandamus, ut tales, ſi tertio a te commoniti ſeipſos contempſerint emendare, illius efficiantur immunitatis extorres, quæ pro Clericorum tutela, & laicorum violentia coercenda dignoſcitur inſtituta.

SUM-

S U M M A R I U M.

1 *CLericus ſi a Prelato ſuo tertio monitus non reaſſumit habitum, & tonſuram, perdit privilegium Clericale.*

2 *Clericus quamvis habitum, & tonſuram dimittat, & negotiis ſecularibus ſe immiſceat, non perdit privilegium Canonis, niſi tertio monitus noluerit ſe emendare.*

3 *Clerici a laicis diſcernuntur in modo tonſura, in veſtimentorum forma, & negotiorum qualitate.*

4 *Facta ſunt potentiora, quam verba, & n. ſeq.*

5 *Clericus non poteſt verbis renunciare privilegio fori, nec Canonis, poteſt tamen facto ipſo.*

6 *Clericus per dimiſſionem habitus, & tonſura ante trinam monitionem non perdit privilegium fori, & num. 9.*

Nec privilegium Canonis n. 10. & 13.

Et quid poſt Conc. Trid. n. 25.

7 *Et monitio fieri non poteſt per judicem ſecularem, vel alium, ſed per Epiſcopum, vel alium Prælatum habentem Epiſcopalem juriſdictionem.*

8 *Nec ſufficit una monitio pro omnibus, ſed debet eſſe trina.*

11 *Clericus, qui dimiſſo habitu, & tonſura immiſcet ſe negotiis ſecularibus, non perdit privilegium immunitatis ab oneribus laicalibus, niſi ter monitus a negotiationibus non deſiſtat.*

12 *Intellectus* c. Ex parte il ſecondo, de priv.

13 *Intellectus* cap. Perpendimus, de ſententia excommunicationis.

Sacerdos, qui depoſito habitu, & tonſura in ſævis enormitatibus deprehenditur, non gaudet privilegio Canonis, ibid. & n. ſeq.

Gaudet tamen privilegio fori, niſi ter monitus non deſiſtat, n. 13. & n. ſeq.

14 *Clericus deprehenſus in enormitatibus, & captus ſine habitu, & tonſura, remittendus eſt ad judicem Eccleſiaſticum.*

15 *Clerici etiam in ſacris per annum exercentes artem joculatoriam, vel hiſtrionum, perdunt ipſo facto privilegium Clericale; ſed ſi breviori tempore requiritur trina monitio.*

16 *Clericus, qui miles efficitur, & ſæva exercet, perdit eo ipſo privilegium Clericale.*

17 *Clerici conjugati non incedentes in habitu, & tonſura, Clericale privilegium ſine ulla monitione amittunt.*

18 *Clericus incorrigibilis, quando perdat privilegium fori.*

19 *Clericus aſſaſſinus, ſine ulla monitione, vel ſententia relinquitur Curia ſeculari.*

20 *Clericus de aſſaſſinio imputatus, ſi reperiatur carceratus per Judicem laicum, an ſit remittendus ad Judicem Eccleſiaſticum, ut ferat declaratoriam ſuper facto, & n. ſeqq. uſq ad n. 25.*

21 *Clerici habent juris aſſiſtentiam ſuper omnimoda exemptione a ſeculari poteſtate.*

22 *De qualitate juriſdictionem tribuente ante omnia conſtare debet.*

23 *Judex laicus ante declaratoriam judicis Eccleſiaſtici ſuper aſſaſſinio neſcit ſe judicem contra Clericum.*

24 *Sententia abſolutoria, vel condemnatoria in uno foro parit exceptionem rei judicata in alio.*

25 *Clericus minorum Ordinum non beneficiatus, niſi habitum, & tonſuram deferat, & Eccleſia inſerviat, ex Conc. Trid. fori privilegium perdit ſine alia monitione.*

1 C*Ontingit, il ſecondo.* Clericus ſi a Prælato ſuo tertio monitus non reaſſumit habitum, & tonſuram, perdit privilegium Clericale. Hoc dicit Jo. Andr. Butr. Card. Anch. & Felin. Vel ſecundum Marian. Socc.
2 ut expreſſius conveniat titulo. Quamvis Clericus dimittat habitum, & tonſuram, & negotiis Clerico non convenientibus ſe immiſceat, non perdit tamen privilegium Canonis, niſi tertio monitus noluerit ſe emendare. Hoc dicit. Primo ponitur Comitis querela. Secundo proviſio, *Verum quia.*

3 Nota primo, ibi, *Nec in modo tonſura*, Clericos in tribus diſcerni a laicis. Primo ſcilicet in modo tonſuræ, ſeu coronæ, ut in *cap. Duo ſunt genera*, 12. *qu.* 1. *in cap. Clericus*, 1. & 2. *de vit. & honeſt. Cler.* Secundo in forma veſtimentorum, de quo in *cap. Clericis, il ſecondo, eodem tit.* ubi habetur veſtem debere eſſe talarem, & aliam formam non legimus, ſecundum Abb. hic *num. 2. verſ. Et cavetur, ut portent veſtes uſque ad talos.* Tertio in qualitate negotiorum, ut in *cap. fin. de vit. & honeſt. Cler. cap.* 1. & 2. *Ne Cleric. vel Monach. cap. Pervenit*, 86. *diſt.* & hic notant Jo. Andr. *n.* 1. Card. *n.* 1. Butr. *n.* 2. Anch. *num.* 1. Abb. & Marian. Soccin. *in* 1. *notab.*

Secundo nota, ibi, *Factis*, admiſſionem privilegii Clericalis potentiora eſſe facta, quam verba, *cap. ult. ſupra de vit. & honeſt. Cleric.* Nam Clericus non poteſt verbis renunciare privilegio fori, nec judicem laicum ſibi conſtituere, etiamſi proprium juramentum, & adverſarii conſenſus accedat, ut eſt caſus in *cap. Si diligenti, ſupra de foro compet.* & idem in privilegio Canonis, ut *cap. Contingit, ſupra eod.* & tamen poteſt hujuſmodi privilegiis renunciare facto ipſo, ſi poſt dimiſſionem habitus, & tonſuræ, tertio commonitus ſeipſum contempſerit emendare, ut hic in litera, & in *c. In audientia ſup. eod.* facit *cap.* 1. 44. *diſt. cap. Si quis uxorem*, 26. *qu.* 2. & *c. Dilecti, de appell.* & eſt gl. notab. in *cap. Perpendimus, in verb. Cogantur, ſupr. eod.* 4 5

Tertio nota, ibi, *Ut tales ſi tertio a te commoniti*, per dimiſſionem habitus, & tonſuræ Clericum non perdere privilegium Clericale ante trinam monitionem; & ita hic eſt caſus ſecundum Abbatem in Summ. text. & cum in litera dicatur, *a te commoniti*, & ſupra, *in diœceſi tua*, hinc collige hujuſmodi monitionem fieri non poſſe per judicem ſecularem, vel alium quemcunque, ſed fieri debere per Diœceſanum, ut hic obſervant Joann. Andr. *num.* 1. *in verb. a te*, Anchar. *num.* 3. Abb. *nu.* 5. tamen Decretalis *in audientia, ſupra eodem*, generalius loquitur de Prælatis; unde per illum textum dicendum eſt hanc monitionem fieri poſſe per quemcunque Prælatum habentem juriſdictionem Epiſcopalem, ut bene hic per Abb. d. *num.* 5. & in ſimili notat gloſs. in *Clem. in verb. Proprii, de reb. Eccleſ. non alien. & in Clem.* 2. *in verb. Diœceſanis, de for. compet.* 6 7

Rurſus cum textus noſter dicat, *tertio commoniti*, ex hoc collige in hac materia privationis privilegii Clericalis non ſufficere unicam monitionem pro omnibus, ſed abſolute trinam monitionem eſſe neceſſariam, ex quo ad pœnam incurrendam, jus tertiam monitionem requirit, ut not. gl. ſingularis in *Clem.* 1. *in verb. Tertio, de vita, & honeſt. Cler.* Joan. Andr. *in cap. Tua, num.* 4. *in verb. Trina, de Cler. non reſident.* & Abb. hic *n.* 4. *in verb. Tertio*, quod nota perpetuo ad limitationem *capit. Conſtitutionem*, §. *Statuimus, de ſent. excommun. lib.* 6. 8

Stat igitur concluſio, quod Clericus apoſtatando ab habitu, & tonſura, non perdit privilegium Clericale hoc jure inſpecto, niſi præceſſerit trina monitio: & hæc eſt communis opinio, ut atteſtatur Covarruv. *pract. quæſt.* 32. *num.* 1. & Jul. Clar. in § *fin. qu.* 36. *verſ. Hæc autem quæ de Clerico*, & videtur communiter practicari, ut inquit Imola in *cap. final. poſt numer.* 7. *verſ. Adverte tamen, de vita, & honeſtat. Cleric.* & irrefragabiliter probatur in hoc cap. Et quamvis Marian. Soccin. intelligat hunc text. de privilegio Canonis, *Si quis ſuadente*, 17. *quæſt.* 4. ut faciat ad titulum: vere tamen loquitur de privilegio fori, ut patet, ibi, *Ad pœna ſubterfugium*; item ibi, *Ad publica judicia pertrahuntur*, necnon, ibi, *Ut poſſint circumvenire vindictam*; unde Bernardus format caſum in quibuſdam, qui nec in tonſura, nec in forma veſtimentorum, nec in qualitate negotiorum aliquid de Clerico oſtendebant, ſed ut pœnam poſſent aliquando evitare, ſe pro Clericis exhibebant, & cum ſuper exceſſibus conveniebantur, circumciſis crinibus allegabant fori privilegium. Veruntamen idem juris eſt privilegio Canonis, quod non perdit Clericus gerens ſe pro laico ante trinam monitionem, ut eſt caſus in *capit. In audientia, ſupra eodem*, & idem in privilegio immunitatis, & oneribus laicalibus, quibus non privatur Clericus, niſi tertio monitus a negotiationibus ſecularibus non abſtineat, ut eſt expreſſum in *cap. ultim. ſupra de vita, & honeſtat. Clericor.* & de privile- 9 10 11

vilegio Clericali in rebus, & perſonis, eſt textus in Clem. 1. *eod. tit.*

12 Prædictis non obſtat textus *in cap. Ex parte, il terzo ſop. de privil.* ubi eſt caſus, quod qui ſo habitu, & tonſura, & ceteris ut laici converſantur, deprehenſi in maleficiis, ſe pro Clericis non defendunt: quoniam ille text. procedit quando non conſtat eos vere eſſe Clericos, licet aliquando aſſumpſerint habitum Clericalem, & tonſuram, & poſtea depoſuerint; nam per hoc defendi non poſſunt ut Clerici, ſi in delicto fuerint deprehenſi, & antea communi opinione non putabantur Clerici etiamſi deinde velint reaſſumere habitum, & tonſuram, ut ibi declarat gloſs. *penult.* Abb. *num. 4. in princ.* juncto fine, & communiter Scribentes, Aleand. *in conſ. 8. Videtur ſuper primo dubio num. 2. verſ. non obſtat id.* quod habetur *lib. 1.* licet aliter intelligant illam Decretalem Abbas Antiq. hic in ſua plena diſtinctione *num. 1.* Joann. Andr. *num. 5.* & Anchar. *num. 4.*

Item non obſtat *cap. 1. de Apoſtat.* quia plures habet intellectus, ut ibi per Doctores, & per Aleand. *dict. conſil. 8. num. 2. circa fin. verſic. non obſtat etiam*, & gloſſ. ultima ibi intelligit textum, quando præceſſit trina monitio, quo ſenſu illa Decretalis concordat cum textu noſtro.

13 Rurſus non obſtat *cap. Perpendimus, ſupra eodem*, ubi Sacerdos, qui dimiſſo habitu, & tonſura ſe immiſcuit ſævis enormitatibus, privilegium amittit; nam & ille textus multiplices habet intellectus, de quibus per gloſ. & DD. ibi, & per Aleand. *dicto conſil. 8. num 2. verſic. Et ad dict. cap. Perpendimus lib. 1.* Capycell. *deciſ. 161. In cauſa Creſconi*, & Jul. Clar. *in §. fin. quaeſt. 38. verſ. Quaro modo*, & magis communis intellectus eſt, quod Decretalis illa locum habeat tantummodo in privilegio Canonis, *Si quis ſuadente 17. quaeſt. 4.* non autem in privilegio fori, quod non amittitur, niſi præceſſerit trina monitio. Cui intellectui multum applaudent verba illius cap. dum dicit interfectores dicti Sacerdotis non eſſe cogendos Apoſtolicam Sedem adire pro abſolutione
14 obtinenda. Quæ verba videntur magis congruere excommunicationis, quæ incurritur ex Canone, *Si quis ſuadente*: quam illi, quæ incurritur propter violatum privilegium fori: & tunc intellectum poſuit ibi Joann. Andr. *num. 5.* dicens, Clericus ſumptis armis, & dimiſſo habitu ingreditur bellum, vel aggreſſiones quoad illos, qui tunc eum percutiunt, perdit privilegium, ſed non quoad forum; unde tunc captus debet reſtitui judici Eccleſiaſtico: ſimiliter Petr. de Anchar. *in capit. 1. num. 2. verſ. Si vero reliquit, de Apoſt.* concludit Clericum, qui dimiſſo habitu, & tonſura ſævis enormitatibus ſe immiſcet, & perſeverat, ac deprehenditur in illis per judicem ſecularem, non poſſe ab eo puniri, ſed eſſe remittendum ad judicem Eccleſiaſticum, niſi monitio præceſſerit: idque probat multis juribus, & allegat gloſſ. quæ idem videtur dicere *in cap. Ex parte, il terzo, in verb. Deprehenſi de privil.* & ſequitur Aleand. *dict. conſ 8. num. 3. lib. 1.* dicens veriorem, & magis communem intellectum eſſe, quod *dict. cap. Perpendimus*, locum habeat in privilegio Canonis, non autem in privilegio fori, quod ſecundum eum non amittitur niſi poſt trinam monitionem, & ſecundum illud conſilium Aleand. dicit millies, imo ſemper fuiſſe judicatum per Curiam, & conſilia Neapolitana, Grammaticus *ſuper Conſtitutionibus Regni fol. 29. col. 1. verſ. Decima ubique*, quidquid contra ſcripſerit Alexand. de Nævo *in conſ. 59. poſt num. 20.* & alii plures relati a Julio Claro *dict. §. final. quaeſt. 36. verſ. Quaru, modo, circa finem*: licet hodie hæc altercatio ceſſet quoad Clericos primæ tonſuræ, vel minorum Ordinum, propter Decretum Concilii Tridentini *capit. 6. ſeſſion. 23.* ut dicam infra *numer. 25.*

15 Declara primo regulam hujus textus, ut locum non habeat in Clericis, qui ſunt publici joculatores, vel hiſtriones, etiam artem ignominioſam per annum exercent; carent enim ipſo jure ante ullam monitionem omni privilegio Clericali; licet ſi breviori tempore quam per annum integrum exercuerint artem illam, tunc privilegium non perdant, niſi ter moniti ab Epiſcopo non reſipuerint, ut eſt caſus ad literam *in cap. 1.* & ibi omnes, *de vita, & honeſtate Clericorum lib. 6.* quod per Papam ſtatui deſideraverat Hoſtienſ. *in cap. Perpendimus num. 1. & 2. ſupra eodem*. Licet aliter, & non bene

Fagnan. in V. Lib. Decretal.

illud cap. fueris ſummatum a Compilatoribus, & procedit ille textus etiam in Clericis ſacrorum Ordinum, ſecundum Archid. Jo. Andr. Gemin. & alios communiter, licet Jo. Monach. contra.

Declara ſecundo ſupradictam regulam, ut locum non 16
habeat in Clerico, qui dimiſſo habitu & tonſura fecit actum omnino contrarium Ordini Clericali, ut quia miles efficitur & ſæva exercet; nam ſine ulla monitione perdit eo ipſo privilegium Clericale, *ut cap. Quiſquis 84. diſtinct.* & tenet Innocent. *in cap. 1. num. 3. verſ. Sed alii contradicunt, de Apoſtat.* Cum quo concordant ibi Hoſtienſ. *num. 4. verſ. Alii contra*, Ancharan. *num. 2.* & reliqui omnes, Aleandr. *dict. conſil. 8. num. 3. lib. 1.* & ſentit a contrario ſenſu gloſſ. Bernardi poſt caſum *in cap. In Audientia ſuper eodem*, dum ait Clericos, qui arma ſumunt, dummodo ſe enormibus non immiſceant, retinere privilegium Clericale uſque ad tertiam admonitionem; quod nota pro limitatione, & intellectu illius Decretalis; ſed hoc intelligas de privilegio Canonis, non autem de privilegio fori, ut conſtat ex dictis ſupra *num. 13. & 14.*

Declara tertio regulam hujus Decretalis, ut proce- 17
das in Clericis non conjugatis, non autem in Clericis conjugatis; quia per dimiſſionem habitus, & tonſuræ ſine ulla monitione amittunt eo ipſo privilegium Clericale, *ut cap. Unico, §. In ceteris, de Cler. conjugat. lib. 6.* & hoc omnes fatentur, ut inquit Covarruv. *practica quaeſtion. 32. poſt num. 1.* quem refert, & ſequitur Clar. *in §. fin. quaeſt. 36. verſ. Hæc autem.*

Declara quarto eandem regulam, ut non procedat 18
in Clerico incorrigibili, qui ſervatis gradibus præſcriptis in *cap. Cum non ab homine, de judic.* ſtatim efficitur de foro ſeculari, nec requiritur traditio judicis Eccleſiaſtici, ſecundum opinionem Joann. Andr. licet alii contra, ut ibi dixi *num. 25. & 26.* Eo tamen caſu Clericus non perdit privilegium fori ſine monitione, quia poſt depoſitionem debet excommunicari, quod non fit niſi competenti monitione præmiſſa, *ut cap. Sacro, ſupra eodem, cap. Conſtitutionem, eodem titulo lib. 6.* & ſic non eſt incorrigibilis, niſi ter monitus non deſiſtat, ut poſt Joan. Andr. notat Butr. *in dict. cap. Cum non ab homine num. 22.*

Declara quinto regulam hujus cap. ut locum non 19
habeat in Clerico aſſaſſino, qui abſque ulla monitione, vel ſententia tanquam publice diffidatus ipſo jure, & facto relinquitur Curiæ ſeculari, ut eſt textus notabilis *in cap. Pro humani, de homicid. lib. 6.*

Sed hic incidit dubitatio, an Clericus impetitus de 20
aſſaſſinio, ſi reperiatur carceratus per judicem laicum, remittendus ſit ad judicem Eccleſiaſticum, ut ferat declaratoriam ſuper facto.

Solutio. Cum Clericus habeat regulam pro ſe, 21
& juris aſſiſtentiam ſuper omnimoda exemptione a ſeculari poteſtate, *cap. Continua, cap. Si quiſquam, cap. Clericorum, cap. Volumus*, cum pluribus ſequentibus, *11. quaeſt. 1. cap. Si diligenti, de foro competenti*, cum multis ſimilibus, ut dixi *in cap. Eccleſia ſancta Mariæ num. 10. de Conſtitution.* & judex laicus ad regulæ li- 22
mitationem fundet intentionem ſuam ſuper aſſaſſinio; utique de hujuſmodi qualitate juriſdictionem tribuente in primis, & ante omnia conſtare debet, *leg. 2. §. Si dubitet, & leg. Si quis aliena, ff. de judic.* conſtare
autem non poteſt, niſi per declaratoriam judicis com- 23
petentis, *cap. Cum ſecundum, de haeret. lib. 6.* Ergo non videtur ambigendum, quin Curia ſecularis teneatur hunc Clericum remittere ad ſuum judicem, qui ferat ſententiam declaratoriam ſuper facto; quandoquidem ante eam laicus neſcit ſe judicem, *cap. Si judex laicus, de ſentent. excommunicat. eodem libro*, atque ita in terminis Clerici aſſaſſinii per hanc rationem concludit Cardinal. Alban. *conſil. 13* & de communi teſtatur Alexander. *conſil. 166. num. 5. lib. 7.* & latius dicetur inferius.

Ac propterea non obſtat *cap. 1. de homicid. lib 6.* ubi diſponitur, ut talis ipſo facto incurrat ſententiam excommunicationis, & depoſitionis ab Ordine, officio, beneficio, & nullatenus alia ſententia adverſus eum requiratur. Nam, etſi non requiratur ſententia declaratoria incurſus pœnarum, requiritur tamen declaratoria, quod talis commiſerit aſſaſſinium, ut probat litera ejuſdem Decretalis ibi: *Et poſtquam probabilibus conſtiterit argumentis aliquem*

ſce-

ſcelus tam exetrabile commiſiſſe; & ita tenet ibi Arch. Joan. Andr. Gemin. & alii omnes, Capyc. *deciſ.* 112 *n.* 7. Dum enim in principio ejus deciſionis legitur, videlicet eſſe communem opinionem, quod talis Clericus poſſit puniri a laico ſine ſententia ſaltem declaratoria, puto literam eſſe corruptam per ablationem particulæ negativæ, *non*, alias nec verba proxima cohærerent, *Sine ſententia ſaltem declaratoria*, nec ratio congrueret, ibi, *Sine enim tali ſententia*, & contradiceret ſibi Capyc. *in fin. n.* 7.

Hæc autem declaratio fieri debet per judicem Eccleſiaſticum, DD. *in dicto cap.* 1. Clar. *in* §. *fin. q.* 36. *verſ. Sed quæro*, ibi, *Sed nunquid talis declaratoria*. Et eſt ratio, quia ſi juriſdictio, & poteſtas, circa hoc data ſeculari, non exercetur niſi declarata qualitate juriſdictionem conferente, talis declaratio fieri debet per judicem Eccleſiaſticum, alioquin cognitio, & ſententia emanaret a non habente juriſdictionem, ut arguit Capyc. *d. dec.* 112. *prope fin.* Et quamvis, ut teſtatur idem Capyc. *dict. deciſ.* 112. & *deciſ.* 155. *n.* 25. obſervantia in Curia Neapolitana aliter ſe habeat, & Clar. referat ſimiliter obſervari in foro Mediolanenſi, ut ſi talis Clericus ſit in poteſtate judicis ſecularis, rejecta exceptione Clerici procedatur ad ulteriora, & perfecto proceſſu, conſtitoque de aſſaſſinio, feratur per judicem ſecularem declaratoria ſimul, & condemnatio; tamen contra hujuſmodi obſervantiam ſtant jura, & DD. communi calculo, teſtibus eiſdem Capyc. & Clar.

23 Ubi ante judex Eccleſiaſticus prævenit cognoſcendo, & ſententiando ſuper eodem delicto, judex ſecularis deberet omnino quieſcere; ſiquidem ſententia ſive condemnatoria, ſive abſolutoria lata in uno foro patis exceptionem rei judicatæ in alio, *c.* 1. *de except. lib.* 6. *Cum quæritur*, & *l. Et an eadem*, *ff. de except. rei judicat.* Frideric. de Senis *conſ.* 157. Alexander. Epiſcopus *n.* 2. *verſic. Præterea Dominus Papa Bonifacius*, Aret. *conſ.* 58. *n.* 12. Boſſ. *in tract. de foro competent. n.* 100.

Declara ultimo regulam hujus textus, ut vendicet ſibi locum inſpecta juris communis diſpoſitione, ſecundum quam Clericus, qui habitum, & tonſuram depoſuit, non perdit privilegium Clericale ante trinam monitionem. Sed hodie ex jure noviſſimo Concilii Tridentini Clericus non beneficiatus fori privilegio non gaudet, niſi habitum Clericalem, & tonſuram deferens alicui Eccleſiæ inſerviat, *ut in cap.* 6. *ſeſſ.* 23. Neque ad hoc ulla requiritur admonitio, ut ex ſententia Sacræ Congregationis dixi, *in cap. Si quis num.* 21. *ſupra de foro competent.* Loquitur tamen Decretum illud de Clericis Minorum Ordinum, ut patet ibi, *Prima tonſura initiatus, aut etiam in Minoribus Ordinibus conſtitutus*; quæ verba cenſentur repetita *in verſ. Is etiam*; unde in Clericis Sacrorum Ordinum ſervabitur regula hujus Decretalis cum declarationibus ſupraſcriptis; nam quod non mutatur, &c. *l. Sancimus*, *C. de teſtam. l. Præcipimus*, *in fin. C. de appellat.* Item loquitur Concilium in privilegio fori: unde quoad privilegium Canonis, *Si quis ſuadente*, & reliqua privilegia Clericalia, de quibus notatur *in c. Altercationis*, in gloſſ. *in verb. Omni privilegio*, *de bigam. lib.* 6. ſervabitur regula hujus *cap. Cum ſuis declarationibus*, ut ſimiliter ex Sacræ Congregationis ſententia dixi *in d. c. Si quis n.* 72. & 73. *de foro competent.* & ibi plene videas, quæ requirantur ex Concilio Tridentino ad hoc, ut Clericus fori privilegio gaudeat, a *n.* 19. *uſque ad n.* 72. 25

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Innocentius III. in Concilio Generali.

CAPUT XLVIII.

SAcro approbante Concilio prohibemus; ne quis in aliquem excommunicationis ſententiam, niſi competenti admonitione præmiſſa, & perſonis præſentibus idoneis, per quas, (ſi neceſſe fuerit) poſſit probari monitio, promulgare præſumat: quod ſi contra præſumpſerit, etiamſi juſta fuerit excommunicationis ſententia, ingreſſum Eccleſiæ per menſem unum ſibi noverit interdictum, alia nihilominus pœna mulctandus, ſi viſum fuerit expedire. Caveat etiam diligenter, ne ad excommunicationem cujuſquam abſque manifeſta & rationabili cauſa procedat: ad quam ſi taliter forte proceſſerit, & requiſitus humiliter proceſſum hujuſmodi non curaverit abſque gravamine revocare, gravatus apud Superiorem deponat de injuſta excommunicatione querelam; qui ſi abſque periculo moræ poteſt, ad excommunicatorem, illum cum ſuo mandato remittat, infra competentem terminum abſolvendum: alioquin ipſe per ſe, vel per alium, prout viderit expedire, ſufficienti cautione recepta, munus ei abſolutionis impendat. Cumque adverſus excommunicatorem de injuſta excomunicatione conſtiterit, excommunicator condemnetur ad intereſſe excommunicato: alias nihilominus, ſi culpæ qualitas poſtulaverit, Superioris arbitrio puniendus: cum non levis ſit culpa, tantam infligere pœnam inſonti: niſi forſitan erraverit ex cauſa probabili, maxime ſi laudabilis opinionis exiſtat. Verum ſi contra excommunicationis ſententiam nihil rationabile fuerit a conquerente probatum, idem & ſuper injuſta excommunicationis moleſtia per pœnam ad intereſſe, vel alias ſecundum Superioris arbitrium condemnetur, niſi forſan & ipſum probabilis error excuſet: & ſuper eo, pro quo fuerit juſta excommunicatione ligatus, per cautionem receptam ſatisfacere compellatur, vel in priſtinam reducatur ſententiam, uſque ad ſatisfactionem condignam inviolabiliter obſervandam. Si vero judex ſuum recognoſcens errorem, paratus ſit talem revocare ſententiam; & is, pro quo lata fuerat, ne abſque ſatisfactione revocet illam, appellet, appellationi non deferat in hac parte: niſi talis ſit error, de quo merito debeat dubitari: & tunc ſufficienti cautione recepta, quod coram eo ad quem appellatum extiterit, vel Delegato ab ipſo, juri patebit, excommunicatum abſolvat: ſicque pœnæ præſcriptæ minime ſubjacebit: cavens omnino, ne voluntate perverſa in alterius præjudicium mentiatur errorem, ſi diſtrictionis Canonicæ vult effugere ultionem.

S U M M A R I U M

1 *PRelatus excommunicare non debet niſi monitione præmiſſa, & ex manifeſta, & rationabili cauſa, & n.* 4.

2 *Subditus, qui falſo conqueritur ſe excommunicatum injuſte, punitur.*

3 *Excommunicatio dicitur injuſta ex cauſa, ex animo, & ex ordine, & n. ſeqq.*

3 *Excommunicatio fertur propter contumaciæ perſeverantiam,*

Digitized by Google

tiam; & numer. 12. & numer. 23. & num. 29.

6 *Excommunicatio ferri non debet niſi trina monitione præmiſſa, vel una pro omnibus, cum competentibus dierum intervallis, n. 16.*
Et quid poſt Conc. Trid. n. 19.

7 *Prælatus excommunicans unica monitione præmiſſa, non incidit in pœnam hujus Decretalis.*

8 *Monitio ex cauſa eſt arbitraria, & poteſt omitti, quando eſt periculum in mora.*

9 *Monitio debet præmitti, quando excommunicatio fertur pro culpis præteritis, ſecus ſi pro futuris.*

10 *Monitio non requiritur, ſi exceſſus ſit notorius.*

11 *Contrarium.*

12 *Declaratur.*

13 *Monitio non eſt neceſſaria, ſi excommunicatio feratur ad defenſionem ſui juris.*

14 *Prælatus Regularis, ſi excommunicet Monachum non præmiſſa monitione, & non in ſcriptis, an incidat in pœnam interdicti per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ, & n. ſeqq.*

15 *Regulares excuſantur ab apicibus juris quoad extenuandam delicti gravitatem, non quoad excludendum delictum in totum.*

17 *Excommunicatio non præmiſſa monitione eſt injuſta, ſed non eſt nulla, niſi feratur in participantes, & n. 24. & 26.*

18 *Excommunicatio ex Conc. Trid. non fertur niſi in ſubſidium, ideſt ubi executio realis, vel perſonalis in cauſis tam civilibus, quam criminalibus fieri non poteſt, & n. 25. & 35.*
Si tamen feratur ea forma non ſervata, eſt valida, & excommunicatus indiget abſolutione, n. 26.

20 *Monitio ex Concilio Tridentino poteſt fieri etiam per edictum, ſed de jure communi fieri debet perſonaliter.*

21 *Fallit in quatuor caſibus hic poſitis.*

23 *Excommunicationis pœna nulla eſt major in Eccleſia.*

24 *Separat a Corpore Chriſti, & non infligitur niſi pro culpa mortali cum contumacia, & n. 29.*

27 *Excommunicationis materia & illius cognitio ſpectat ad judicem Eccleſiaſticum tantum, & n. ſeqq. uſque ad n. 34.*

28 *Ejus uſus fuit in Eccleſia etiam temporibus Apoſtolorum.*

30 *Judici ſeculari nefas eſt prohibere judici Eccleſiaſtico, ne quem excommunicet, vel mandare, ut latam excommunicationem revocet.*
Nefas, ideſt impium, & execrabile, ibid.

31 *Parlamenti Dolenſis edictum circa cenſuras a judicibus Eccleſiaſticis latas improbatur, n. ſeqq.*

32 *Excommunicatio ubi minus rite, recte velata fuit, ad ſolum Superiorem Eccleſiaſticum ſpectat errorem corrigere.*

33 *Epiſcopi, & Prælati ſunt executores Decretorum Concilii, Principes vero tantum ſunt moniti, ut ad ea exequenda Prælatis auxilium præſtent.*

34 *Judex ſi velit excommunicare contumaces, an ſit neceſſe, ut conſtet in actis executionem realem, vel perſonalem fieri non poſſe, & num. ſeqq. uſque ad n. 41.*

35 *Remedia ſeveriora non ſunt adhibenda, ubi leviora ſufficiunt.*

36 *Judex debet judicare ſecundum acta, & probata.*

37 *Notorium judici, ut judici, ex actis conſtare debet eſſe tale.*

38 *Principis aſſertioni bona ob rebelionem publicantis non ſtatur, niſi de rebellione conſtet.*

39 *Excommunicationes ad finem revelationis relinquuntur arbitrio judicis.*

40 *Auditoris Cameræ ſtylus in cenſuris decernendis, & n. 55.*

41 *Cenſuræ an poſſint relaxari contra unum ex duobus reis inſolidum obligatis in forma Cameræ, ſi contra alium tamen poſſit fieri executio realis, vel perſonalis, & n. ſeqq. uſque ad n. 54.*
Et quid, ſi ex inſtrumento obligationis, vel ex actu judiciario ſuſceptionis cenſurarum jam legitime fuerit irrogata excommunicatio, & ſic agatur de declaratione excommunicationis jam incurſa, n. 54. 55. & 56.

42 *Obligationis Cameralis practica antiqua hic relata, fuit abolita poſt Concilium Tridentinum, & reformationem S. Pii V.*

43 *Penſionarii declarari poſſunt excommunicati, etiamſi contra eos executio realis, vel perſonalis fieri poſſit, & n. 56.*

44 *Cenſuræ ſecundum ſtylum hodiernum obligationis Cameralis non ſunt relaxandæ contra reos, ſi fieri poſſit executio realis, vel perſonalis.*

45 *Pronomen,* Ipſum*, eſt perſonaliſſimum, & demonſtrativum ad oculum.*

46 *Reis duobus inſolidum obligatis; creditor a quo maluerit poteſt debitum exigere.*

47 *Nec conventus poteſt opponere exceptionem diſcuſſionis, ut correus conveniatur.*
Declaratur, n. 53.

48 *Ordinario remedio quandiu locus eſſe poteſt, non eſt confugiendum ad extraordinarium.*

49 *Fidejuſſor excutiendus eſt prius, quam deveniatur ad carcerationem principalis.*

50 *Confidejuſſoris facultates aggregatæ cenſentur, cum quæritur, an ſolvendo ſit principalis fidejuſſor.*

51 *Excommunicationis ferendæ cauſa in obligatos in forma Cameræ eſt contumacia.*

52 *Judex ſuum non tuum tibi denegat auxilium.*

53 *Judex ſupplet ex officio, ubi vertitur periculum animarum.*

55 *Excommunicationis gladius ex Conc. Trid. in ſubſidium eſt adhibendus, ubi agitur de excommunicatione ferenda; non autem ubi agitur de declaratione excommunicationis jam incurſa.*

56 *Tridentinum Concilium c. 3. verſ. In cauſis, ſeſſ. 25. non habet locum in penſionariis vigore literarum, quibus cavetur, ut lapſo termino ſententiam excommunicationis incurrant.*

57 Incurrat*, verbum, importat excommunicationem ipſo jure.*

58 *Monitoria ad finem revelationis quoad ſubditus Abbatis juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentis, petendæ ſunt a Sede Apoſtolica.*

59 *Et quid ſi Abbas habeat dictam juriſdictionem in una parte diœceſis, ſed appellatione ab ipſo ad Epiſcopum interponantur, & numer. ſeqq. uſque in finem.*

60 *Prælati inferiores habent juriſdictionem in certa parte Diœceſis duplici modo.*

61 *Iiſque negligentibus an ſuccedat in eorum juriſdictionem Papa, an Epiſcopus.*

62 *Papa eſt Judex ordinarius exemptorum.*

63 *Prælatus inferior quomodo poſſit præſcribere jure Epiſcopalia in aliqua parte Diœceſis.*

64 *Appellatio ab inferiori Prælato ad Epiſcopum eſt effectus juriſdictionis habitualis apud Epiſcopum remanentis.*

S*Acro*. Prælatos excommunicare non debet niſi mo- 1
nitione præmiſſa, & ex manifeſta, & rationabili
cauſa, & contrafacienti pœna imponitur. Secundo pu- 2
nit ſubditum, quia falſo conqueritur ſe excommunica-
tum injuſte. Tertio dicit, quid juris, ſi Prælatus di-
cens ſe erraſſe vult excommunicatum abſolvere, & ad-
verſarius appellat. Secunda ibi, *Rerum*. Tertia ibi, *Si
vero*. Jo. Andr. Butr. Card. Anchar. Abb. Felin. & Mar.
Soccin.

Nota ex hoc textu ſententiam excommunicationis di- 3
ci injuſtam tribus modis, de quibus plene habetur *in c.
Epiſc. § Si ergo, & c. Non debet, §. Cum ergo*, 11. *q.* 3.
& in c. Cum medicinalis, inf. eod. lib. 6. & hic notant gl.
3. Hoſt. *n.* 3. Jo. Andr. *n.* 14. Butr. *n.* 18. & alii communi-
ter, Roman. *conſ.* 368. *circa primum n.* 13. *v. Quod au-
tem*. Primo enim dicitur injuſta ex cauſa, ideſt quan-
do non ſubeſt legitima, aut vera, ut patet in text. ibi,
Abſque manifeſta, & rationabili cauſa, & latius dicam
infra *n.* 5. 12. *&* 22. Secundo ex animo, ſcilicet, quan-
do fertur potius ad vindictam, quam ad correctionem;
nam quod ſeverius caſtigare neceſſe eſt, non plectatur
ſævientis animo, ſed medentis, *c. Odio*, 86. *diſt.* Tertio
ex ordine, ſcilicet quando competens monitio non præ-
ceſſit, ut in litera, & notant omnes in ſumm. text. ſicut 4
enim citatio prærequiritur ad alias ſententias, ita etiam
monitio ad ſententiam excommunicationis, quia excom- 5

Fagnan, in V. Lib, Decretal,

 muni-

municatio ſertur propter contumaciæ perſeverantiam, *c.*
Nemo, il ſecondo 11. *p.* 3. & ibi Præpoſ. *n.* 3. *verſ. Item*
nota, quod nemo, Abb. *ſupra in hac rubr. n.* 1. Felin. *hic*
6 *n.* 7. unde monitio requiritur, ut a contumacia deſiſtat,
ut bene hic per Butrium *num.* 2. Dicitur autem monitio
competens, id eſt trina, *cap. De illicita*, 24. *quæſt.* 3. &
c. Contingit, il ſeconda, ſupra eodem cum concordan. ibi
poſitis in gloſ. *in verb. Tertio*, & hic notant gloſ. 1. Ho-
ſtien. *in princip. in verb. Niſi competenti*, Butr. *n.* 20. Si
7 tamen Prælatus excommunicaret ſubditum unica tantum
monitione præmiſſa, non incurreret pœnam hujus De-
cretalis, & quandoque expedit ita fieri, ſecundum In-
nocent. *hic num.* 1. *in verb. Admonitione*, argum. *c. Tuæ*,
8 *ſupra ut lit. non conteſt.* & *cap.* 1. *in fin.* 4. *q.* 5. Quinimo
ex cauſa monitio arbitraria eſt: quid enim ſi paratæ ſint
partes ad arma, & ad monitionem Epiſcopi superve-
nientis nolint a pugna deſiſtere; & ideo ad ipſos reſræ-
nandos ſtatim excommunicat omnes pugnantes: utique
ab omni pœna excuſabitur, argum. *l. aquiſſimum, ff. de*
uſufruct. c. 1. *ſupra de tregua, & pace Si quis contriſtatus*,
& *cap. ſeqq.* 90. *diſtin.* & notatur *in c. Statuimus*, §. 1.
de offic. deleg. lib. 6. & hic firmat Hoſtien. *in princ. verſ.*
Vel ex cauſa arbitraria, ſubdens, & alia multa poſſe
afferri exempla, in quibus una monitio ſufficit: plerun-
que enim nec tempus, nec locus patitur plenius delibe-
randi conſilium, *l.* 1. *reſ.* 1. *ff. de exercit act.* & *ff. de da-*
mnat. infect. & propterea hæc Decretalis caute non di-
xit, trina, ſed competenti, quaſi dicat arbitraria, arg.
c. fin. ſupr. de tranſact. Et cum Hoſtien. concordat Felin.
hic n. 4. ubi aliis relatis concludit Prælatum poſſe excom-
municare non præmiſſa monitione, quando periculum
eſt in mora. Et ſit prima declaratio ad regulam hujus
Decretalis.

9 Declaratur ſecundo, ut locum habeat, ſi excommu-
nicatio feratur pro culpis præteritis; ſecus vero ſi pro
culpis futuris, quia tunc nulla requiritur monitio, ut
hic declarant Innocent. *num.* 1. Hoſtien. *eodem num.* quia
ad hoc allegat *c. fin. in fin. ſupra de locat.* Joann. Andr. *n.*
2. & Felin. *n.* 5. plene Lapus *alleg.* 73. *Prælatus Regularis*
n. 1. & 2.

10 Declaratur tertio, ut non procedat, ſi exceſſus ſit
notorius, quia tunc nulla requiritur monitio. Ita poſt
Innoc. Hoſt. Butr. & DD. concludit Felin. *hic n.* 3. *in* 1.
limitation.

11 Sed oppoſitum ex diametro determinat idem Innoc.
hic n. 1. dicens monitionem eſſe neceſſariam etiam in
notoriis, & in omnibus præteritis. Et eum totidem
verbis ſequuntur Hoſt. *n.* 1. Jo. Andr. *n.* 2. Archid. *in cap.*
Indigne numer. 2. 12. *quæſtion.* 2. & notat gloſſ. 1. *in cap.*
Ecce, 24. *q.* 3. ubi ait eſſe ibi argumentum, quod moni-
tio requiritur etiam in notoriis. Item gloſ. *in c. De illicita*
in verb. Manifeſtorum eadem cauſ. & quæſtione, ubi ſimi-
liter ait eſſe ibi argumentum, quod in manifeſtis crimi-
nibus præcedit admonitio, Frideric. de Senis *conſ.* 11.
incip. *Quæritur an excommunic. n.* 10. *verſ. Quod quarto*,
dicens quantumcunque delictum ſit notorium, nunquam
poſſe aliquem propter hoc excommunicari juſte, niſi pri-
mo moneatur, ut ſatisfaciat.

12 Pro concordia, dicas hanc ultimam opinionem In-
nocen. & ſequacium procedere ubi ſolum delictum eſt
notorium, ſed non conſtat de contumacia: cum enim
excommunicatio ab homine feratur tantummodo con-
tra perſeverantem in contumacia, ut conſtat ex dictis
ſupra *num.* 5. ſemper requiritur admonitio, ut a contu-
macia deſiſtat, quantumcunque delictum ſit notorium,
ut probatur *in dict. capit. De illicita*, 24. *quæſt.* 3. ubi de-
lictum ſupponitur manifeſtum, & tamen requiritur tri-
na monitio, vel una pro omnibus peremptoria, ut ſi
parere noluerit, adverſus eum quaſi in contumacem ju-
dicari poſſit, ut dicitur in litera, ut notat gloſſ. *in cap.*
Cum medicinalis, in verb. Cauſam, infra eodem lib. 6. &
ſic ponderatur contumacia, quæ ſurgit poſt monitio-
nem, licet delictum ſit manifeſtum. Prima autem opi-
nio locum habet, quando ipſa contumacia eſt notoria,
tunc enim ſupervacua eſt admonitio, *c. Venerabilibus*,
§. *Porro*, ibi: *Secus autem ſi ſe contumacem confiteatur*,
vel alias de ſua contumacia conſtet, de ſent. excomm. lib.
6. & hic junge, quæ ſcripſi *in c. Cum ex injuncto n.* 43.
cum quatuor ſeqq ſupra de nov. oper. nunciat. & ad præſcri-
pta vide Aretinum *conſ.* 163. *n.* 9. *verſ. Et tamen iis non*
obſtantibus.

Declaratur quarto, niſi excommunicatio feratur ad 13
juris defenſionem, quia tunc Prælatus poteſt vim pro-
pulſare, & jus ſuum tueri armis ſpiritualibus, ut *capit.*
Dilecto, infra eodem lib. 6. nec ulla requiritur cauſæ cog-
nitio, aut monitio, quia non procedit ut judex, ſed
ut pars. Ita Innoc. *in capit. Venerabili n.* 4. *verſic. Quia*
illa habent, & ibi etiam Butr. *num.* 10. *verſ. Quarto ſu-*
pra de cenſ. quos ſequitur Felin. *hic n.* 6. Lap. *d. alleg.* 73.
n. 3. dixi plene *in c. Procurationis a n.* 27. & præſertim *n.*
3. *de cenſib.*

Declaratur quinto, in Prælato Regulari, quia ſi Mo- 14
nachum excommunicat non præmiſſa monitione, &
non in ſcriptis, non incidit in pœnam interdicti per
menſem ab ingreſſu Eccleſiæ, de qua *in hoc c. Ut conclu-*
dit, Felin. *hic n.* 7. allegando text. *in c.* 1. *de ſent. excomm.*
lib. 6. & Lap. *d. alleg.* 73. ubi plene.

Sed contrarium tenet idem Lap. *alleg.* incip. *Hic con-* 15
cludit, ubi firmat Prælatum religioſum, qui excommu-
nicavit monitione non præmiſſa, non excuſari ab erro-
re juris, neque ab irregularitate, ſi ſic ſuſpenſus igno-
ranter celebravit, quia licet excuſetur, tamen quoad
extenuandam gravitatem delicti, non quoad tollendum
delictum ex toto, *in* 1. *alleg.* Lap. videtur loqui de ex-
communicatione lata pro culpis futuris, in 2. vero pro
culpis præteritis.

Extra præſcriptos caſus, & ſi qui ſint alii, non debet 16
quis excommunicari niſi monitione præmiſſa, & moni-
tio debet eſſe trina, vel una pro omnibus cum aliquot
dierum competentibus intervallis, ut eſt determinatum
in cap. Conſtitutionem § *Statuimus infra eod. tit. lib.* 6. &
hic notant Butr. *n.* 20. & [illegible] *ad hoc cap. De illici-*
cita, 24. *q.* 3. Præter [illegible] ponit Covarr. *in cap. Alma ma-*
ter, hoc tit. lib. 6. [illegible] *p. relect* § 9. *num.* 5. videlicet,
moneo te ad hoc faciendum, vel non faciendum infra
quindecim dies, quorum quinque pro prima, quinque
pro ſecunda, & reliquos quinque pro tertia monitione
aſſignamus.

Ceterum ſi monitio præmittatur, non propterea ex- 17
communicatio redditur nulla niſi in caſu *cap. Statuimus*
infra eodem lib. 6. videlicet cum excommunicatio fertur
in participantes cum excommunicato, & ita intelligas
gloſ. 2. *hic in fin.* ibi: *Non tenet ſententia, ſi admonitio*
præcedit, ut hic declarat Felin. *numer.* 2. poſt Jo. Andr.
& alios per eum allegatos, quibus addo Frideric. de Se-
nis *dict. conſil.* 11. *Quæritur an excommunicatio, num.* 1.
& 7. *verſic. Et per hoc tollantur*; & alii in reſponſione
ipſius Frideric *ibi num* 10. quibus in locis firmat excom-
municationem latam non præmiſſa trina monitione,
non eſſe nullam, ſed injuſtam, ideo timendam; quod
etiam tenet Domini de Rota *dec.* 7. *num.* 1. *de ſenten.*
excomm. in novis. Hactenus de injuſtitia excommunica-
tionis ex cauſa, ex animo, & ex ordine in terminis ju-
ris communis.

Sed de jure noviſſimo Conc. Triden. hæc tria non 18
ſufficiunt, ſed requiritur, ut excommunicatio in ſubſi-
dium feratur; nam Sancta Synodus animadvertens ex-
communicationis gladium, ſi temere, aut levibus ex re-
bus incutiatur, magis contemni, quam formidari, præ-
cepit omnibus judicibus Eccleſiaſticis, ut in cauſis civili-
bus abſtineant ſe a cenſuris, ubi executio realis, vel per-
ſonalis propria auctoritate ab ipſis fieri poterit; quod ſi
hujuſmodi executio non poſſit fieri, ſitque erga judicem
contumacia, tunc eos etiam anathemate arbitrio ſuo fe-
rire poſſit. Sed & in cauſis criminalibus ita demum cen-
ſuris uti liceat, ſi executioni reali, vel perſonali facile
locus eſſe non poſſit, & delicti qualitas præcedente bi-
na ſaltem monitione etiam per edictum id poſtulet, ut
in *c.* 3. *ſeſſ.* 25. *de reform.*

Ex hoc contextu collige primo tria requiſita ad hoc, 19
ut quis poſſit juſte excommunicari. Primum eſt, ut præ-
cedat monitio ſaltem bina, & ita hac in parte receditur
a diſpoſitione juris communis, quod regulariter trinam
requirebat, vel unam pro omnibus cum competentibus
dierum intervallis, ut oſtenſum eſt ſupra *numer.* 6. &
16. Item ex Concilio ſufficit monitio etiam per edi- 20
ctum; cum tamen de jure veteri debeat fieri perſonali-
ter, ut determinat Innoc. *in c. Si adverſarius, num.* 1.
verſ. eſt Enim ſemper citandus, ſupra de eo, qui mitt. in
poſſ. cauſ. rei ſervan. Rota *deciſ.* 28. *numer.* 5. *de appell.*
in antiquis niſi in quatuor caſibus. Primus, quando 21
excommunicatus latitat, vel in fraudem ſe abſentat,
Rota

Google

Rota *in novis deciſ.* 11. *in fin. de dol. & contum.* Secundus, quando ſemel fuit citatus perſonaliter, ut in deciſ. *unica de feriis in novis*. Tertius, quando monitio, vel citatio ad domum pervenit ad notitiam citati. Quartus, quando fuit male abſolutus, & agitur de reincidentia Rot. *deciſ. 7. de ſent. excomm. in novis*, Covarr. *in cap. Alma mater in 1. part. relect.* §. 9. *num.* 4. *hoc tit. lib.* 6.

22 Secundum requiſitum, quod elicitur ex Conc. *in d. cap. 3. ſeſſ.* 25. ad hoc ut quis poſſit juſte excommunicari pro cauſa civili, eſt contumacia, ut patet ibi, *ſitque contra judicem contumacia*, veluti ſi peremptorie citatus coram judice renuit comparere, de juſtitia reſponſurus: vel quis juſſus, ut infra talem diem centum Titio ſolveret, ad quæ illi ex cauſa depoſiti tenebatur, facere recuſavit, ut declarat gl. *in c. Cum medicinalis, in verb. Cauſam, de ſenten. excomm. lib.* 6. quod & jure veteri ſancitum erat, ut *c. Nemo, il ſecondo* 11. *q.* 3. *c. De illi-*
23 *cita* 24. *q.* 3. & dictum eſt ſupra *n.* 5. & 12. Et in cauſis criminalibus præter contumaciam exigitur, ut delicti qualitas id poſtulet, & merito, quia pœna excommunicationis nulla eſt major in Eccleſia, c. *Corripiantur*, 24. *q.* 3. & *q.* 1. *cap. Non affirmamus*. Illa enim ſeparat e
24 corpore Chriſti, quod eſt Eccleſia, *cap. penult. inf. eod.* & *c. Engeltrudam q.* 4. gloſ. 3. *hic in verb. Tantam infligere pœnam*; & ideo non infligitur niſi pro culpa mortali cum contumacia, *d. cap. Nemo il ſecondo*, 11. *q.* 3. Capella Tholoſ. *deciſ.* 298.

25 Tertium requiſitum eſt, ut cenſuræ in ſubſidium feratur, ſcilicet ubi fieri non poteſt executio realis, vel perſonalis ſive cauſæ ſint civiles, ſive criminales, quod jure communi certum non erat, quin potius ordine inverſo primo utendum erat gladio excommunicationis, eoque non proficiente in ſubſidium deveniendum erat ad capturam, ſeu perſonalem diſtrictionem, ut *cap. Odoardus*, & ibi Abb. *in* 1. & 2. *notab. de ſolution.* dixi *in c. Licet*, *n.* 22. *de pœnis*.

26 Veruntamen S. Congregatio ejuſdem Conc. Interpres conſulta, an excommunicationes latæ ab Epiſcopo non ſervata forma c. 3. *ſeſſ.* 25. *de refor.* ſint ipſo jure nullæ, vel invalidæ, reſpondit eſſe validas, & excommunicatum indigere abſolutione, per ea quæ tradit Abb. poſt gloſ. in c. 1. *de exceſſ. Prælat.* & Felin. *in c. Rodulfus n.* 76. *de reſcript.* excommunicationem latam ſine citatione, vel monitione, vel ejus ordine non ſervato, tenere, quamvis injuſta ſit,

27 Deinde collige ex præcitato *capit.* 3. §. *Sane*, *ſeſſ.* 25. excommunicationis materiam, & illius cognitionem ad Eccleſiaſticos judices pertinere privative ad judices laicos: *ad idem cap. Corripiantur*, cum gloſ. 1. 24. *quæſt.*
28 3. *capit. Cum ab Eccleſiarum*, ubi etiam gloſſ. 1. *ſupra de Officior. Ordin.* nam excommunicatio mucro Epiſcopi dicitur, gladius Eccleſiaſticus, ſpiritualis defenſio & nervus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, *capit. Viſis*, 16. *quæſt.* 2. & *cap. Dilecto*, *de ſent. excommunic. l.* 6. ejuſque uſum fuiſſe in Eccleſia, & temporibus Apoſtolorum, patet ex verb. *Matth.* 28. *Si autem Eccleſiam non audie-*
29 *rit*, &c. & 1. *ad Corin.* 5. cujus etiam meminit Cyprianus in hæc verba: *Interfici juſſit Deus Sacerdotibus ſuis non obtemperantes judicibus a ſe ad tempus conſtitutis; & tunc quidem gladio occidi debebant, quando & circumciſio carnalis manebat: nunc autem quia circumciſio ſpiritualis eſt, ad fideles ſervos Dei cogendos, ſpirituali gladio ſuperbi, & contumaces necantur, dum de Eccleſia ejiciuntur: neque enim vivere foris poſſunt, cum domus Dei una ſit, & nemini ſalus niſi in Eccleſia eſſe poſ-*
30 *ſit*. Hæc illæ. Quamobrem Sancta Synodus, ne magiſtratus ſeculares ex eo Decreto anſam arriperent ſibi aliquam juriſdictionem vendicandi in materia excommunicationis, provide ſtatuit per hæc formalia verba: *Nefas autem ſit*, ideſt, ut Droſæus ait in methodo juris, impium, & execrabile, de quo ne fari quidem liceat, *ſeculari cuilibet magiſtratui prohibere Eccleſiaſtico judici, ne quem excommunicet, aut mandare, ut latam excommunicationem revocet ſub prætextu, quod contenta in præſenti Decreto non ſint obſervata, cum non ad ſeculares, ſed ad Eccleſiaſticos hæc cognitio pertineat*. Hæc ibi.

31 Sed nihilominus cum in Curia Parlamenti Dolenſis relatum eſſet a Regi Secretario, quod Concil. Trident. Decretis interdictus, & prohibitus erat uſus gladii excommunicationis pro contumacia, & executione ſententiarum Eccleſiaſticarum, quotieſcunque executio realis, vel perſonalis fieri poſſit, & quod ejus Majeſtas, ut tam ſancto Decreto effectum daret, voluerat, ut omnes ſententiæ Eccleſiaſticorum judicum, quæ ipſo jure deberent executioni mandari, non obſtante appellatione, ſuſpendantur, donec obtentum ſit mandatum in Curia dicti Parlamenti, in qua declarabitur, an ſit locus executioni reali, vel perſonali. Prohibuit Senatus Curiæ, ne aliqui ſe cenſuris non ſervata dicta forma laceſſerent ſub pœnis, &c. Sacra Congregatio Concilii cenſuit hoc Decretum convellere juriſdictionem Eccleſiaſticam contra Canones veteres, contra Concilium, quod dedit hoc arbitrium Epiſcopis, contra Bullam Cœnæ Domini, quæ eos excommunicat, qui quomodolibet impediunt juriſdictionem Eccleſiaſticam: Regem autem, vel Senatum non potuiſſe ſibi quicquam juriſdictionis vindicare in materia excommunicationis. Si qui autem in ea abuſus irrepſerint, debuiſſe conſulere Pontificem, ad quem ſolum ſpectat tollere eos; ideo Cardinales Urſinus, & Senonenſis cenſuerunt mittendum Nuncium ad Regem: cæteri vero, ne detegatur hoc negotium, & aliis de cauſis ſcribendum ad Nuncium, ut alloquatur Regem cum informatione plena, quæ a Congregatione firmabitur, in qua adducantur rationes, quod hoc eſt contra Canones, contra Bullam Cœnæ Domini, contra ſervitium Dei, ſalutem illarum animarum, contra publicam utilitatem illius provinciæ, contra publicam utilitatem illius provinciæ, contra etiam privatum intereſſe ipſius Regis, quia hac via ei ſubtrahitur obedientia Regni, quia Hugonotti nihil aliud affectant, quam evertere poteſtatem Epiſcoporum Catholicorum. Ideoque inſtet omnino, & jubeat revocari hoc edictum, & aboleri, & abradi de libris, in quibus ſcriptum eſt: quod ſi Rex ſe difficilem oſtenderet, dicat expreſſe, Sanctiſſimum, ſi viderit Regem non providiſſe, coactum iri exercere poteſtatem ſpiritualem contra Senatum Dolenſem.

Rationes autem, quibus mota eſt Congregatio ſeparatim, ſunt adnotatæ manu Cardinalis Alciati in hanc formam.

Tota materia excommunicationis eſt ſolius judicis 32
Eccleſiaſtici, *c. Corripiantur*, ubi gl. 24. *q.* 3. & c. *Cum ab Eccleſiarum*, ubi gl. *de off. Ordin.* Abb. *in rubr. de ſent. excomm. n.* 3. & quando excommunicatio minus rite, ſeclusve lata eſt ab ipſo judice Eccleſiaſtico, ad ſolum Superiorem Eccleſiaſticum pertinet hos errores corrigere, c.
Per tuas, *capi Sacro*, *de ſenten. excommunicat.* ubi Abb. 33
Idque præcipue dicendum, ſi facta ſit contra formam Decretorum Concilii, quorum obſervandorum cura mandata eſt tantum Epiſcopis, & aliis Prælatis Eccleſiaſticis: Reges autem, & alii Principes tantum ſunt moniti, ut ad ea exequenda Prælatis, cum opus fuerit, auxilio ſuo adſint; & ſi quid in hoc difficultatis emerſerit, conſulendus eſt Summus Romanus Pontifex, ut Decreto ejuſdem Concilii ſancitum eſt *ſeſſ.* 25. *tit. de recip. & obſervand.* Propterea Concilium *dict. cap.* 3. dicit, quod ſi executio realis, vel perſonalis hac ratione, ideſt propria auctoritate, & per proprios executores a judicibus Eccleſiaſticis fieri non poterit, tunc anathemate ferire poſſunt; ergo non hac forma, & modo, quo ſententiæ Regiæ. Item, hæc cognitio, & juriſdictio data eſt ab eodem Concilio judicibus Eccleſiaſticis, etiam contra laicos, ut legitur *dict. capit.* 3. ibi: *Liceat eis in cauſis civilibus ad forum Eccleſiaſticum contra quoſcunque etiam laicos*; unde hæc manifeſta eſt uſurpatio Eccleſiaſticæ juriſdictionis, propter quam uſurpantes incurrunt excommunicationem contentam in Bulla Cœnæ Domini, ut per ſummam Ang. *in verbor. excommunicatio V. caſu* 28.

QUÆRO, an ſi judex velit excommunicare con-
tumaces ex *capit.* 3. *ſeſſ.* 25. Trident. Conc. ſit neceſſa- 34
rium, ut conſtet ex actis, realem, vel perſonalem executionem fieri non poſſe, an vero ſufficiat id extra judicium liquere.

Excommunicatio, quæ eſt pœnarum graviſſima, *c. Corri-*
piantur 24. *q.* 3. S. Synodo *d. c.* 3. *v. ſed liceat*, tunc demum 35
a judice ferri permittitur in contumaces, cum nulla alia illis remedia proſunt: nec enim ſeveriora ſunt adhibenda, cum leviora ſufficiunt, S. Thom. *in* 4. *diſtin.* 18. Tabiena *in verb. Excommunicatio* 1. *num.* 3. *verſ. Utrum excommunica-*

nicatio poſſit infligi: itaque ſi poſſet adverſus reos fieri
realis, vel perſonalis executio, non eſſet veniendum
ad excommunicationem, *ut in d. c. 3. v. Quod ſi executio*:
non eſſe autem locum reali, vel perſonali executioni,
videtur neceſſarium, ut conſtet ex actis, ad hoc ut ju-
dex rite adhibere valeat excommunicationis remedium,

36 Primo, enim judex ex ſeipſo nihil judicare debet, ſed
ex auditis, viſiſque apud acta judiciorum, ut colligitur
ex c. *Judices*, 3. q. 7. & ſententiam ferre tenetur ex alle-
gatis in judicio, & probatis, & quæ ſibi ut judici nota
ſunt, non autem ex his, quæ privatim, & extra judi-
cium cognovit, gloſſ. *in cap. 1. de offic. Ordin. in verb. ſe-
cundum quod Canones*, Bart. *in l. 1. n. 4. C. Ut quæ deſ. ad-
voc. partium jud ſup.* Frider. de Sen. *conſ. 11. Nunquid hæ-
res n. 2.* Covarr. *lib. 1. var. reſol. c. 1. n. 1.* & ſcripſi plenius
in c. Canonum ſtatuta a n. 52. ſupra de conſtit.

37 Secundo, etiam notoria, quæ nulla indigent probatio-
ne, *c. De manifeſta*, 2. *q. 1. c. Evidentia, de accuſat. l.
1. ff. de in integ. reſtit.* tamen debet conſtare judici, ut
judici ex actis eſſe notoria, Felin. *in c. Paſtoralis n. 23.
verſ. Limita primo, de offic. Ordin.* ergo longe magis de-
bebit conſtare judicialiter non poſſe fieri realem, vel per-
ſonalem executionem, ut judex poſſit devenire ad cen-
ſuras.

38 Tertio, ubicunque non licet procedere ad actum, niſi
aliqua præcedant, conſtare debet illa præceſſiſſe, ut a-
ctus geri valide poſſit; nec ſtatur aſſertioni agentis, ſic-
ut probat Alexan. *conſ. 101. num. 6. volum.* 1. ubi ait non
ſtari aſſertioni Principis alicujus bona ob rebellionem
publicantis, niſi de rebelione, vel cauſa ingratitudinis
conſtet: cum enim præcedere debeat cauſa, ob quam
uti rebellis condemnetur, non creditur Principi de cau-
ſa, niſi aliter conſtet, quam per ejus aſſertionem, ut
notat DD. *in l. Si forte, ff. de Caſtr. pec.* Itaque cum ju-
dex in caſu noſtro ad cenſuras procedere non poſſit, niſi
cum locus non fuerit reali, vel perſonali executioni,
conſequitur debere id conſtare in judicio legitime, nec
ejus aſſertioni eſſe quoad hoc fidem adhibendam.

39 Quarto, hanc opinionem confirmant verba *dict. c. 3.*
quo excommunicationes illæ, quæ ad finem revelationis
decernuntur, penitus relinquuntur arbitrio judicis. At
in cauſis judicialibus vult omnia remedia tentari, nec
niſi in ſubſidium ad cenſuras aditum patere; unde col-
ligitur non ſat habuiſſe patres, ut extra judicium ſciret
judex cetera remedia non prodeſſe; nam potuiſſent e-
tiam in hoc judicis arbitrium tribuere, ſicut in ſuperio-
ri fecerunt.

40 Et ita in tribunali Auditoris Cameræ uſus obtinuit;
nec enim ibi aliter decernuntur cenſuræ, quam ſi ex le-
gitimis probationibus apud acta conſtet non eſſe locum
reali, vel perſonali executioni.

Quare propoſito dubio, an ſi judex deficientibus ce-
teris remediis velit excommunicare contumaces ex De-
creto *c. 3. ſeſſ. 25. v. Quod ſi executio*, neceſſarium ſit,
ut ex actis conſtet realem, vel perſonalem executionem
fieri non poſſe; an vero ſufficiat hoc extra judicium li-
quere: Sac. Congreg. cenſuit non ſufficere, ſed neceſ-
ſarium eſſe, ut conſtet ex actis per relationem Nuncii.

41 Secundo QUÆRO, ſi duo ſint inſolidum obligati in
forma Cameræ pro eodem debito, & contra unum tan-
tum poſſit deveniri ad executionem realem, vel perſo-
nalem, an contra alterum, adverſus quem non poteſt
fieri executio realis, vel perſonalis, poſſint ad inſtan-
tiam creditoris in ſubſidium relaxari cenſuræ.

42 Præmittendum eſt, Primo poſt Conc. Trid. & refor-
mationem San. Pii V. practicam in obligationibus Ca-
meralibus, de qua per Galeſ. *ad 2. par. q. 3. fol.* 8. ſecun-
dum primam impreſſionem, abolitam eſſe: Nam prius
debitor confitebatur debitum coram judice, & judex ex
tunc condemnabat eum abſolvendum creditori, & con-
ſentiente debitore ferebat excommunicationem ſub con-
ditione, niſi ſatisfaceret in termino, & tunc elapſo ter-
mino erat excommunicatus ſine alia monitione: Hodie
juxta reformationem S. Pii V. judex præſenti, & ſe ob-
liganti præcipit, ut die certa ſolvat, monens ſi ea die
ſponte non ſolverit, nulla exinde facta perſonali citatio-
ne, ad executionem contra ipſum procedet, & in ſub-
ſidium ubi executio realis, vel perſonalis facile fieri non
poterit, in ipſum tanquam contumacem, contemptu-
remque ſui præcepti excommunicationem decernet, ut
in Bulla 113. Sanct. Pii V. incip. *Inter illa, in Bullar.
tomo 2. pag.* 318. Unde fertur, ut etiam ſi ſuſceptio cen-
ſurarum valide proceſſerit coram judice competenti,
non propterea cenſeatur ulla irrogata excommunicatio,
ſed duntaxat præſtitus conſenſus excommunicationi fe-
rendæ.

Deinde præmittendum ſecundum formam antiquam
non eſſe locum quæſtioni, quia cum ſupponatur lata
ſententia excommunicationis, ſolum ſupereſt ejus publi-
catio ad effectum, ut excommunicatus evitetur, ſecun-
dum ea, quæ ponit Galeſ. *ubi ſupr.* de proceſſu ipſo *fol.*
251. *cum ſeq.* Qua ratione S. Congr. Concil. declaravit 43
cum penſionariis non eſſe neceſſario ſervandam diligen-
tiam, quam requirit Conc. *c. 3. ſeſſ.* 25. hi enim vigore
clauſulæ in literis Apoſtolicis inſertæ, elapſo termino
ſententiam excommunicationis incurrunt, nec agitur
amplius de illis excommunicandis, ſed tantum de de-
claratoria in eos ferenda.

Tertio, præmittendum ſtante ſuſceptione cenſura- 44
rum præcepto, & monitione ſecundum ſtylum hodier-
num, cenſuras non eſſe relaxandas, ubicunque ex men-
te Conc. *d. c.* 3. executio realis, vel perſonalis fieri pot-
eſt. Siquidem reformatio obligationis Cameralis ab ipſo
Concil. Decreto manavit; ac proinde excommunicato
in ſubſidium decernitur, & adhuc ipſius judicis arbitrio
requiritur, per Conc. *d. cap. 3. in verſ. Quod ſi executio*,
ibi, *Tunc etiam anathematis mucrone arbitrio ſuo præter
alias pœnas ferire poterit*, juncta *leg. Non quidquid, de
judic.*

His præmiſſis, cenſuras de rigore relaxari poſſe in
reum, contra quem executio realis, vel perſonalis fie-
ri non poteſt, etiamſi alter reus ſimiliter inſolidum ob-
ligatus ſolvendo ſit, & contra eum executio facilis ſit,
videtur ſuaderi poſſe ex infraſcriptis.

Primo, quia quando duo ſunt obligati inſolidum,
ſunt etiam duæ principales obligationes paris poteſtatis,
leg. Si reus, & leg. Eadem in fine, de duob. reis, nec
una dependet ab altera; ergo concurrentibus in unum
requiſitis a Concilio, & ſecundum formam obligatio-
nis, cenſurarum relaxatio fieri poterit contra eundem.
Requiſita a Concilio adſunt, quia ſupponitur contra eum
executionem fieri non poſſe. Item adeſt debitum, obli-
gatio Cameræ, præceptum judicis, & monitio contra
ipſum facta, necnon ipſius contumacia. Quare ſi pœ- 45
na delicti tenere debet authorem, *l. Sancimus, Cod. de
pœnis*, excommunicatio huic debita eſt ponderando pro-
nomen, *ipſum, in d. c.* 3. appoſitum, quod eſt perſona-
liſſimum, & demonſtrativum ad oculum, ut Bald. ait
in conſ. 304. Nobilis vir n. 1. in fin. vol. 5. Socc. jun. *conſ.
144. n. 14. vol.* 3.

Secundo, ubi ſunt plures rei, creditor poteſt exige- 46
re debitum a quo voluerit, *l. 2. C. de duob. reis*, nec au-
ferenda ei eſt hæc electio, *l. Exprimere, eod. tit.* at au-
ferretur, ſi omiſſa via cenſurarum contra unum, tene-
retur invitus alium excutere; ergo, &c.

Tertio, ipſe reus conventus utpote principalis, non 47
poteſt opponere exceptionem diſcuſſionis, ut correus
conveniatur, Alex. *conſ. 32. num. 12. vol. 4.* Gabr. *comm.
concl. lib. 3. de fidejuſſ. concl. 7. n. 84. & 99. & concl. 2. in
fin.* Ergo neque judex.

Quibus tamen non obſtantibus, æquius videtur, &
proprius ad mentem Concilii, ut quandiu alter correus
ſolvendo eſt, & contra eum executio fieri poteſt, abſti-
neat judex a cenſuris contra alterum. Primo, quia cum
re inſpecta una tantum ſit obligatio correorum, *l. 3. §.
Ubi duo, eod. titul & actio*, quæ ex obligatione oritur,
ſit jus proſequendi, quod ſibi debetur, *inſtit. ad act. in
princ.* ſufficere debet creditori, ut a quocunque ſibi ob-
ligato debitum conſequi poſſit, ut ab actione ſubſidia-
ria, quæ ultimum affert præſidium, excludatur, arg. §.
Sciendum, inſt. de ſatiſd. tut. Ergo ſimiliter judex abſti-
nebit a cenſuris, quæ duntaxat in ſubſidium decernun-
tur etiam in vim obligationis Cameralis.

Confirmatur, quia acceptio plurium reorum eſt re- 48
medium proviſum ab homine, & excommunicatio eſt
remedium juris; ergo quandiu poteſt eſſe locus remedio
ordinario, non eſt confugiendum ad extraordinarium,
Bart. *in l. 3. in princ. de nov. oper. nunc.*

Secundo, antequam ad carcerationem debitoris perve- 49
niatur, excutiendus eſt etiam fidejuſſor, Roman. *conſ.*
320. *in princ.* ergo antequam innodetur vinculo excommu-
nicationis unus reus, alterius rei facultates excutiendæ
erunt.

runt. Facit, quia confidejuſſoris facultates aggregatæ
50 cenſentur, quando quæritur, an ſolvendo ſit principalis
fidejuſſor, *l. Si plures*, §. *Præterea, de fidejuſſor.* pro-
cto, quod ubi ſunt duo correi, partes quoque a ſin-
gulis peti poſſunt, quemadmodum a reo, & a fidejuſ-
ſore, *l. 3. de duobus reis.*

Tertio, per Concilium quandocunque in una cauſa
poteſt aliter fieri executio contra reos, a cenſuris abſti-
nendum eſt, *d. cap. 3. §. In cauſis vero.* At quando pro
eodem debito duo ſunt obligati inſolidum, una cauſa
eſt, & una obligatio; ergo non poteſt non iniquum
videri, ut uno ſuſtinente cenſuras, nihilominus fiat,
ſeu fieri poſſit pro eodem debito executio contra alte-
rum.

Non obſtat, quod videatur auferri electio credito-
ri, & quodammodo id, quod inductum eſt in ejus fa-
vorem, in odium retorqueatur, quatenus cogitur exi-
51 gere ab eo, a quo forte nollet. Quia advertendum eſt
proviſionem, ſeu pactum hominis non eſſe cauſam hu-
jus excommunicationis, ſed contumaciam, & delictum
ſpreti præcepti judicis, ad tradita per DD. *in cap. P. G.*
de off. Deleg. & declarat Galeſ. *in 2. par. q. 3. fol.* 83.
52 unde judex denegando hoc caſu excommunicationem,
ſuum, non tuum tibi denegat auxilium, juxta dictum
gloſſæ *in l. Sive apud acta, in verb. Pacto, C. de tran-*
53 *ſact. text. in leg. Ex aſſe, ff. ad Trebell.* Non obſtat,
quod ipſe reus non poteſt opponere hujuſmodi exceptio-
nem, quia judex ſupplet ex officio ſuo, prout ſæpe fa-
cere debet, maxime ubi vertitur periculum animarum,
ad notata per Abb. *in c. In literis, in princip. de reſtit.*
ſpoliat. Non obſtet, quod Concilium in verbis nihil
diſponat expreſſe hoc caſu, quia ſatis oſtendit in ſua
ratione quid obſervandum, & quanta cum circumſpe-
ctione hoc remedio utendum ſit, cui concordat forma
obligationis, ſecundum quam ad cenſuras non deveni-
tur, niſi in ſubſidium, & ita reſolutum, ut in ſubje-
cta declaratione, videlicet: Præſuppoſito quod ſint duo
inſolidum obligati in forma Cameræ pro eodem debi-
to, & quod contra unum tantum poſſit deveniri ad
executionem realem, vel perſonalem: An contra alte-
rum, contra quem non poteſt fieri executio realis vel
perſonalis, poſſint ad inſtantiam creditoris in ſubſidium
relaxari cenſuræ: Sac. Congregatio cenſuit non poſſe.
54 Quæ deciſio videtur intelligenda juxta noviſſimam
formulam obligationis in forma Cameræ præſcriptam
Conſtitutione S. Pii V. ſecundum quam non irrogantur
cenſuræ niſi in ſubſidium. Quod ſi obligatio contine-
ret præceptum de ſolvendo ſub pœna excommunicatio-
nis ipſo jure juxta antiquam formulam, ſecus eſſet, ut
declaratur ex ſequenti deciſione, edita tempore Cardi-
nalis Alciati.
55 Cum Titius, & Mævius eſſent obligati inſolidum,
& in forma Cameræ ad ſolvendum Sempronio certam
pecuniarum quantitatem, & Titius ſolvendo non eſſet,
Sempronius contra eum ad cenſuras procedere volebat.
Sed cum Mævius dives Sempronio ſatisfacere poſſet,
fuit dubitatum, an Conc. 3. *ſeſſ.* 25. *In cauſis*, obſta-
ret Sempronio, ut contra Titium ad cenſuras procede-
re non poſſet ex eo, quod poterat ſibi a Mævio cor-
reo ſatisfieri. Cum viſum eſſet inſtrumentum obligatio-
nis, in quo erat clauſula, quod lapſo termino incurrat
excommunicationem, ut in penſionariis: Sac. Congre-
gatio dixit, quod ſi ex inſtrumento obligationis in for-
ma Cameræ, vel ex actu judiciario ſuſceptionis cen-
ſurarum appareat, quod valide, & ab habente poteſta-
tem fuerit jam irrogata excommunicatio, ita ut non
agatur de irroganda excommunicatione, ſed de decla-
rando tantum, jam irrogatam fuiſſe legitime; ſicque ſit
declaratio excommunicationis jam incurſæ: non intra-
re tunc Decretum Concilii. Quod ſi nulla excommu-
nicatio facta jam appareat, tunc intrare Concilium, &
locum habere, ut ſcilicet non imponatur excommuni-
catio Titio, ſi aliunde poteſt creditor ſuum conſequi,
adjiciendum erit quod etiam ſuſceptio cenſurarum va-
lida fuiſſet, non tamen eſt excommunicatio facta, ſed
ſolum præſtitus conſenſus excommunicationi faciendæ
a judice: & ideo ſi nondum facit judex, & creditori
poſſit aliunde ſatisfieri, debebit abſtinere, & ita elici-
tur ex praxi, quæ ſervatur in ſuſceptione cenſurarum,
ut fiat per menſem diligentia, ſi aliunde, &c. & po-
ſtea relaxatur mandatum.

Tertio, QUÆRO, an *cap. 3. ſeſſ.* 25. Trid. Conc. 56
verſ. In cauſis, procedat in penſionariis vigore litera-
rum Apoſtolicarum, quibus inſerta ſunt illa verba, *ela-*
pſo termino, ſententiam excommunicationis incurrat.

Ad hoc dubium Sac. Congregatio reſpondit, non 57
procedere, quia cum verb. *Incurrat*, importet excom-
municationem ipſo jure, Tiraquell. *in l. Si unquam*,
in verſ. Revertatur, n. 145. & 146. C. de revoc. do-
nationib. lata jam a Papa ſententia, Auditor Came-
ræ, & quilibet alius inferior non poteſt non exequi
ſententiam; & licet Concilium dicat in procedendo,
intelligitur, quando judex ex ſe procederet, non quan-
do Papa jam excommunicavit.

Quarto, QUÆRO, poſita deciſione Sacræ Con 58
gregationis, qua declaratum fuit jus decernendi excom-
municationes, quæ pro rebus deperditis, vel ſubtractis
ferri ſolent, quoad ſubditos Abbatis exempti, & ju-
riſdictionem quaſi Epiſcopalem habentis, non pertine-
re ad Epiſcopum, ſed adeundam eſſe Sedem Apoſto-
licam.

Ad hæc deciſio procedat in caſu, quo Abbas habeat 59
quidem juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in certa par-
te diœceſis, ſed appellationes ab eo ad Epiſcopum in-
terponantur.

Videtur reſpondendum non procedere; nam inferior 60
Epiſcopo poteſt habere juriſdictionem in certa parte
diœceſis duplici modo, uno prout nulla juriſdictio pe-
nes Epiſcopum remaneat neque actu, neque habitu,
ut ſi ſit exemptus, & immediate ſubjectus Papæ, quo 61
caſu data negligentia, vel impotentia ipſius, non ſuc-
cedit in juriſdictione Epiſcopus, ſed Papa, Abbas *in*
cap. Grave, ad fin. per illum text. *de off. Ordin.* Felin.
in c. Irrefragabili, in princ. verſ. Declarat prædicta,
eod. tit. Et hoc caſu proprie procedit deciſio Congre-
gationis; nam cum Concilium ademerit inferioribus
jus decernendi hujuſmodi excommunicationes, in caſu
impotentiæ illorum non debet ſuccedere Epiſcopus nul-
lam habens in eorum ſubditos juriſdictionem neque in
actu, neque in habitu, ſed Papa, qui eſt judex ordi
narius exemptorum, Doctores *in c. Si Papa, eod. tit.* 62
& lib. gl. in cap. Auctoritate, in verb. Sedis Apoſto-
licæ, de privil. lib. 6

Secundo modo inferior poteſt habere juriſdictionem
actu, ita ut habitu remaneat penes Epiſcopum, utpu-
ta per privilegium, quod tribuat huic inferiori juriſ-
dictionem, ſed eum non ſubjiciat immediate Papæ;
vel ſi hic inferior non habeat privilegium, ſed per
præſcriptionem acquiſiverit juriſdictionem in certa par-
te diœceſis, quo caſu non poteſt eam ita præſcripſiſ- 63
ſe, ut conſtituat caput in eadem diœceſis parte, cum
una diœceſis non poſſit habere duo capita; ſed ita
potuit acquiſiviſſe, ut ipſe ſit ſub Epiſcopo, & Epi-
ſcopus habeat univerſalem juriſdictionem habitu, ſe-
cundum opinionem Hoſt. & Anton. de Butr. *in cap.*
Cum contingat, de foro competen. quam ibi ſequuntur
Abb. *num.* 18. Felin. *d. cap. Irrefragabili, in princip.*
Bald. *de præſcript. in 1. part. 5. partis princip. q. 11.*
n. 9. Rota *dec.* 114. *n. 1. & 2.* In hoc ſecundo caſu
cum Concilium ademerit hujuſmodi inferiori jus de-
cernendi excommunicationes ad effectum revelationis,
illud videtur pertinere ad Epiſcopum, & non eſſe ne-
ceſſe adire Sedem Apoſtolicam; nam hoc caſu juriſdi-
ctio habitualis, quæ eſt penes Epiſcopum, operatur,
ut cum inferior vel non vult, vel non poteſt exercere
juriſdictionem, in ea Epiſcopus ſuccedat & habitus
reducatur ad actum, Abb. *dict. cap. Cum contingat*,
num. 13. & in cap. Ceterum, n. 5. de judiciis, Bald.
ubi ſupra. Nos verſamur in ſecundo caſu, quo juriſ-
dictio habitualis eſt penes Epiſcopum, quia ut in du-
bio ſupponitur, ab inferiori habente juriſdictionem in 64
certa parte diœceſis ad Epiſcopum appellatur, qui re-
cenſentur a DD. inter alios effectus juriſdictionis ha-
bitualis apud Epiſcopum remanentis, ut per Abb. *in*
d. c. Cum contingat, n. 1. Felin. & Bald. in locis ſu-
pracitatis, & ex conſequenti adempta eſt per Conci-
lium juriſdictione hujuſmodi excommunicationes decer-
nendi, in illo jure Epiſcopus ſuccedit.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Gregorius IX.

C A P U T LIV.

CUm voluntate ac propoſito maleficia diſtinguantur, excommunicationis ſententiam non incurrit, qui excommunicato, in his quæ ad abſolutionem, vel alias ad ſalutem animæ pertinent, in locutione participat, licet etiam alia verba incidenter (ut apud eum magis proficiat) interponat.

Prædicatores quoque, qui penes excommunicatos, vel alios alienarum rerum detentores, in prædicationibus & confeſſionibus quaſi gerunt cauſam (vel curam eorum, ad quos res ipſæ ſpectare noſcuntur, eleemoſynas licite poſſunt ab illis recipere; præſertim ſi alias non valeant in illo loco ſuſtentationem habere.

Si qui vero ratione officii, quod in Eccleſia obtinent, aut etiam alii Clerici ſeniores zelo devotionis, pueros vel adoleſcentes in minoribus Ordinibus conſtitutos turbantes Divinum officium, & hi qui obtentu Prælationis vel magiſterii, ſubditos & ſcholares correctionis cauſa leviter forte percuſſerint, excommunicationis ſententiam non incurrunt. Quod & de his dicendum eſt, qui aliquos de familia ſua, vel propinquos inferiorum graduum ſimili modo, ut cohibeantur a ſuis inſolentiis, & ſcientia boniſque motibus informentur, duxerint corrigendos.

S U M M A R I U M.

1 *EXcommunicatum alloquens in his, quæ pertinent ad ſalutem, etiamſi alia verba interponat, excommunicatus non eſt, & n. 8.*
2 *Prædicatores, præſertim qui aliter ſuſtentari non poſſunt, ab excommunicatis, & detinentibus aliena poſſunt eleemoſynam recipere, & n. 12.*
3 *Voluntate, & propoſito maleficia diſtinguuntur.*
4 *Meretricem ancillam alienam recipiens furti non tenetur.*
5 *In delictis primaria cauſa ſurgit a voluntate, & ab anima rationali.*
6 *Maleficia an tranſcendant animum, & voluntatem.*
7 *Furtum æris, non auri committit, qui æs ſurripuit putans aurum ſurripere.*
9 *Pœna ſtatuti participantis cum bannito non tenetur, qui cum eo participat, ut ad ſatisfactionem inducat.*
10 *Excommunicato an liceat communicare in ſpectantibus ad ſalutem corporis.*
11 *Et quid in oratione, menſa, & cohabitatione.*
12 *Excommunicatum alloquens converſionis cauſa an poſſit verba interſerere, quæ ad abſolutionem non faciunt.*
13 *Prædicatoribus an liceat abſque neceſſitate eleemoſynam recipere ab excommunicatis, & detentoribus rerum alienarum, & n. ſeq. uſque ad n. 27.*
14 *Eleemoſynas cur liceat recipere ab excommunicatis, & furibus, non autem oblationes.*
15 *Viatores, & peregrini an in terra excommunicatorum poſſint ab ipſis aliquid recipere.*
16 *Dictio*, præſertim, *quid importet, & n. ſeq.*
17 *Intellectus hujus cap. 1. & num. ſeq. uſque ad numer. 24.*
18 *Neceſſitas excuſat a furto, & rapina.*
19 *Neceſſitatis tempore omnia ſunt communia, præſertim cibaria.*
20 *Prædicatores qui intelligantur quoad hoc, ut poſſint accipere eleemoſynam ab excommunicatis, & detinentibus aliena.*
21 *Et cur liceat eis hujuſmodi eleemoſynas recipere.*
22 *Negotium ſufficit ab initio fuiſſe utiliter cœptum, licet res effectum non habeat.*
23 *Negotiorum geſtores vivere debent ſumptibus eorum, quorum negotia utiliter gerunt.*
24 *Eleemoſyna licite poteſt recipi ab excommunicatis, & peccatoribus etiam notoriis de rebus licite acquiſitis.*
25 *Eleemoſinam de rebus reſtitutioni obnoxiis recipere non poſſunt non habentes officium prædicandi, niſi ob neceſſitatem famis.*
26 *Et quid in habentibus officium prædicandi.*
27 *Confeſſori an liceat aliquid accipere a pœnitente ex injuſto acquiſitis. & n. ſeq.*
28 *Simoniæ ſuſpicione non caret accipiens pecuniam etiam ſponte oblatam in actu adminiſtrationis Sacramenti.*
29 *Clericum percutiens quibus caſibus in excommunicationem non incidit, & n. ſeqq.*
30 *Prælatis & magiſtris licet ſubditos, & ſcholares etiam in ſacris Ordinibus conſtitutos leviter percutere ſine incurſu excommunicationis.*
31 *Intellectus hujus cap. in §.* Si qui vero.
32 *Membra honorabiliora exceptis gravioribus culpis non ſunt verberibus ſubjicienda.*
33 *Magiſter majorem habet poteſtatem in diſcipulum, quam pater in filium.*
34 *Pater percutiens filium in ſacris conſtitutum incidit in ſententiam Canonis.*
35 *Ordo ſacer an jus patriæ poteſtatis ſolvat, remiſſive.*

C*Um voluntate.* Alloquens excommunicatum in his, 1
quæ pertinent ad ſalutem, etiamſi alia verba in-
terponat, excommunicatus non eſt. Hoc dicit primo. 2
Prædicatores, præſertim qui aliter ſuſtentari non poſ-
ſunt, ab excommunicatis, & detinentibus aliena, elee-
moſynam recipere poſſunt. Hoc ſecundo. Tertio po-
nit quoſdam caſus, quibus percutiens Clericum excom-
municatus non eſt. Diviſio patet per paragraphos. Se-
cunda ibi, *Prædicatores.* Tertia ibi, *Si qui vero.*
Nota primo ex principio literæ inſignem regulam in 3
materia maleficiorum, videlicet ex voluntate, & pro-
poſito delinquentis maleficia qualificari, & diſtingui,
ut hic, *& in leg. Qui injuriæ cauſa, in princip.* unde
hæc regula deſumpta eſt, *ff. de furt.* concordant tex-
tus in *l. 1. ff. ad leg. Cornel. de ſicariis* ibi, *Crimen
enim contrahitur, ſi & voluntas nocendi intercedit:
& in leg. eum qui duas, ff. ad leg. Jul. de adult.* ibi,
*In ea nanque re non juris effectus, ſed animi deſtina-
tio cogitatur, & in leg. Verum, ff. de furt.* ubi qui me- 4
retricem alienam ancillam rapuit, furti non tenetur,
quia non factum quæritur, ſed cauſa autem faciendi li-
bido fuit, non furtum; unde ut notabiliter hic dice-
bat Anton. de Butr. *numer.* 3. in delicto primaria cau- 5
ſa ſurgit a voluntate, & ab anima rationali; & ſic
conſideratur voluntas in delictis, etiam prout tempo-
raliter puniuntur, non autem ſimplex, & nudefactum,
ad hoc §. *Contra animum, cum ſex capit. ſequentibus,*
50. *diſtinct. capit. Si virgo, & capit. In lectum,* 34.
quæſt. 2. Ex his videtur inferri poſſe, ut maleficia vo- 6
luntatem, & propoſitum non tranſcendant. Sed con-
tradicunt text. *in l. Vulgaris, § Si quis æs, ff de furt.*
ubi qui æs ſurripuit putans aurum ſurripere, commit- 7
tit

tit furtum non auri, quod ſurripere intendit, ſed æris, quod re ipſa ſurripuit, & ſic ſpectatur opus, non animus, *& in l. Qui ſaccum, ff. eod. & in c. Qui ſaccum*, 50. *diſt.* ubi qui ſaccum ſurripuit habentem pecuniam, furti actione tenetur etiam pro ſacco, quamvis non ſit ei animus ſaccum ſurripiendi, *in l. Quoniam multa facinora, C. ad l. Juliam, de vi publ. & in cap. Is qui mandat. de homicid. lib. 6.* ubi mandati aliquem verberari, ſecuta mors imputatur, licet expreſſe inhibuerit, ne occideretur. Pro ſolutione vide hic plene per Henr. Boich. *poſt princip.* qui quærens an, & quando in delictis aliquis ultra propoſitum teneatur, ponit prolixam diſtinctionem, & materiam luculenter examinat fere per tres columnas.

8 Secundo nota ſpecialem caſum, in quo communicans excommunicato in excommunicationem etiam minorem non incidit, videlicet cum eum alloquitur converſionis cauſa, etiamſi alia verba incidentia interſerat, ut hic eſt caſus, & docet D. Thomas *in 4. ſent. diſt.* 18. *q. 2. art. 4. in corpore*, dicens Eccleſiam inſtituiſſe excommunicationem non ad interitum, ſed medelam; ac proinde de his, quæ pertinent ad ſalutem, poſſe hominem licite loqui cum excommunicato, & etiam alia verba interſerere, ut facilius ſalutis verba ex familiaritate recipiantur.

9 Hinc inferunt Anton. de Butrio, Abb. & Felin. omnes *in ſecundo notab.* ut ſi ſtatuto caveatur, ut participans cum banito certam pœnam incurrat: qui cum eo participat, ut inducat ad ſatisfactionem, in pœnam ſtatuti non incidat: quod etiam firmat idem Butr. *in cap. Si aliquando, n. 5. ſupra eod.*

10 QUÆRO, cum liceat excommunicato communicare in his, quæ pertinent ad ſalutem animæ, ut hic dicitur, *& in c. Reſponſo ſupra eod.* quid in pertinentibus ad ſalutem corporis.

Videtur reſpondendum non licere, quia cum hæc litera de uno concedat, a contrario videtur de alio negare, *c. Diſciplina*, 45. *diſt. c. Per Iſaiam* 1. *q.* 1. *c. Qui ſit tit.* 23. *q.* 5. gloſſ. *in c. Qualis, in verſ. Negatur*, 25. *diſt.* cum præſertim infirmitas corporis ſæpe proveniat ex infirmitate animæ, *c. Cum infirmitas, ſupra de pœnit. & remiſſ.* & ita concludunt hic Doctores, & in ſpecie Card. *nu.* 1. Sed hoc intelligit Joan. Andr. *n.* 1. *in ver. Salutem animæ*, & Anchar. *n. 2. in ſecundo notab.* verum eſſe in eo, qui negligit, vel contemnit, ut *in d. c. Cum infirmitas*; alias ſecus.

11 Item QUÆRO, cum hic permittatur participatio cum excommunicato in locutione, quid in oratione, menſa, & aliis, de quibus *in c. Nuper, ſupra eod.*

Dic ſecus, imo & in locutione caveat participans a cohabitatione, *c. Omnis*, 24. *q.* 1. *c. Cum deſideres*, §. 1. *in fin. ſupra eod.* ſecundum Hoſt. & Jo. Andr. *hic n. 2. in verb. Locutione*, & Card. *num.* 1. Quid autem juris ſit in ſcriptione, & ſalutatione, dic ut ſcripſi *in c. Si aliquando, a n. 16. uſque ad finem, ſupra eod.* Hodie tamen in his ſervari debet Conſtitutio Concilii Conſtantienſis, de qua infra ſub *n. 24. verſ. Sed hodie.*

12 Item QUÆRO, cum textus dicat in locutione cum excommunicato in pertinentibus ad ſalutem poſſe etiam incidenter alia verba interponi, quæ dicantur hujuſmodi verba incidentia.

Innoc. *hic in princ.* exponit incidentia, ideſt quæ nec ad abſolutionem, nec ad ſalutem faciunt. Sed Hoſtien. *n. 2. in ver. Incidenter hoc temperat*, intelligens verba incidentia, quæ ad abſolutionem, & ſalutem non faciunt principaliter, ſed tamen inducunt, ut ſi quærat de uxore, & liberis, & præmittat dilectionem, quam habuit erga illum, & ejus genus, & his ſimilia. Et hoc videtur magis congruere literæ, quæ admittit interpoſitionem verborum incidentium, ut alloquens apud eum magis proficiat. Et ſic videtur requirere, ut verba hujuſmodi aliquo modo ejus ſaluti conducant, licet non principaliter: & cum Hoſt. tranſeunt Jo. Andr. *n. 2. in eodem verb.* Henrich. Boich. *col. 4. in princ. verſ. Aut quæris utrum poſſit cum eo participare in locutione*, Ant. de Butr. *n.* 11. & Card. *n.* 2.

13 Tertio nota *in §. Prædicatores*, ab excommunicatis, & detentoribus rerum alienarum licitum eſſe Prædicatoribus eleemoſynam recipere: quod procedit de plano, ſi Prædicatores in loco alias ſuſtentari non poſſint.

Sed QUÆRO, num eis hoc liceat ceſſante neceſſitate.

Negant gl. *in verb. Præſertim*, Innoc. *n.* 2. Hoſtien. *n.* 1. Jo. Andr. *n. 8. in gloſ.* præſertim Butr. *n.* 5. Card. *in hoc §. n. 2. verſ. Nota de dictione præſertim*, Abb. *in 3. notab. & n.* 6. & Felin. *in 3. notab.*

Pro hac ſententia gl. allegat *c. Oblationes, & c. Quia in omnibus, ſupra de uſur.* Ad idem text. *in c. Non eſt putanda*, 1. *q.* 1. ubi Gregor. adducit illud *Proverb. 22. Hoſtiæ impiorum abominabiles, quæ offeruntur ex ſcelere.*

Sed hæc jura non admodum urgent, quia non lo- 14
quuntur de eleemoſynis, ſed de oblationibus, quæ a tam malis, & famoſis perſonis non ſunt recipiendæ, ut notatur *in cap. Ex tranſmiſſa, ſupra de decim.* ſecundum Innoc. *hic n. 1. verſ. Oblationes autem*, cum quo tranſeunt Hoſtien. Joan. Andr. Henric. Boich. & reliqui omnes. Ratio autem differentiæ, cur eleemoſynæ recipiantur a perfidis, non autem oblationes, ea eſt ſecundum Innoc. & Doctores, quia oblationes fiunt in Eccleſia, & in publico, quæ prohibentur, ne exinde peccator conſolationem ſuſcipiat, neve peccatum ipſius videatur Eccleſia publice approbare; ſed eleemoſynæ fiunt in occulto, de quo nihil ad Eccleſiam, *c. Sicut tuis, in fin. de ſimon.* Et quamvis nonnunquam etiam eleemoſyna fiat palam, nihilominus hoc eſt per accidens, nec propterea mutatur jus, de quo hic, quia ſemper natura eleemoſynæ conſideranda eſt, quæ fieri debet clam, ſecundum Hoſt. *n. 3. verſ. Et quid dices, ſi eleemoſyna fiat in publico*, & Henric. Boich. *col. 4. circa verſ. Idem tamen eſt.*

Pro eadem ſententia videtur magis urgere *cap. Quo-* 15
niam multos, 11. *q.* 3. ibi: *Quicunque orator, ſive peregrinus, aut viator in terram excommunicatorum devenerit, ubi non poſſit emere, vel non habeat unde emat, ab excommunicatis accipiendi licentiam damus.* Ex quibus verbis liquet, ita demum licere aliquod ab excommunicatis recipere, ſi ſubſit neceſſitas: ad idem textus *in c. Inter alia, §. fin. ſupra eod.* ubi viatores, peregrini, & mercatores tenentur a communione excommunicatorum abſtinere, niſi articulus neceſſitatis immineat.

Et tenendo hanc partem non obſtat dictio, *Præſer-* 16
tim, hic poſita, quia ſecundum gl. exponitur, ideſt maxime, & referri debet ad verbum *Prædicatores*, itaut ſit ſenſus, tempore neceſſitatis omnes poſſunt recipere eleemoſynam ab excommunicatis, præſertim Prædicatores: & hoc modo gloſ. concordat cum Innoc. & habuit bonum intellectum, licet fuerit male poſita, ut dicunt Butr. *n.* 17. & Abb. *n.* 6. vel certe ſecundum Innoc. dictio, *Præſertim*, exponi debet, ideſt tantum: quia Prædicatores non debent recipere eleemoſynam a talibus, niſi quando aliter ſuſtentari non poſſunt. Adde non eſſe novum, ut hæc dictio ponatur pro *tantum*, ut patet in *c. Diſcretionem, ſupra de eo qui cogn. conſangu. uxor. ſuæ, in c. Licet, de foro competen. & in l. fin. ff. de his quæ in teſtam. delen.* & notat Calder. *conſ.* 548. *alias 3. de verbor. ſignific.*

Sed his non obſtantibus contrariam opinionem, vi- 17
delicet Prædicatores poſſe eleemoſynam recipere ab excommunicatis, & detinentibus aliena, etiam ceſſante neceſſitate, & efficaciter judicio meo probat hæc Decretalis non cavillando literam. Primo in illis verbis, *Eleemoſynas licite poſſunt ab illis recipere, præſertim ſi alias non valeant in illo loco ſuſtentationem habere*: ponderanda eſt enim dictio *Præſertim*, quæ importat idem eſſe, ſi poſſint habere ſuſtentationem, cum ex ſui natura ſit ampliativa caſus magis dubitabilis, *c. Ex literis, il ſecondo*, & ibi gloſ. *fin. ſup. de homicid. c. Illud*, ubi gloſ. *in ver. Præſertim, de præſumpt. leg. Quod & lex*, juncta gloſ. *in eod. verſ. ff. de lib. hom. exhib.* & notat Jo. Andr. *in addit. ad Specul. in tit. de teſte, §. 1. verſ. Item excipitur quod eſt impubes*, ibi, *ſed nunquid Fratres*; unde ſenſus eſt, Prædicatores eleemoſynam poſſunt ab illis recipere generaliter, & indiſtincte, ſed multo magis ſi in loco non valeant ſuſtentationem habere.

Deinde ſi hæc litera intelligeretur tantummodo in de- 18
fectum neceſſariæ ſuſtentationis, fruſtra reſtringeretur ad Prædicatores, quia eo caſu non tantum Prædicatoribus, ſed cuilibet permittitur accipere eleemoſynam a detentoribus rerum alienarum, quinimo & rapere, quia neceſſitas excuſat a furto, & rapina, *c. Diſcipulos*, & ibi gloſ. *fin. & c. Quidquid enim, de conſecrat. diſt. 5. & c. Si quis ſupra de furtis.* Et eſt ratio, quia tempore neceſſitatis 19

omnia ſunt communia, *c. Sicut hi*, 45. *diſt.* & maxime cibaria, *l.* 2. §. *Cum in eadem navi*, *in fine ff. ad leg. Rhod. de jact.* & notat gloſſ. prælleg. *in d. c. Diſcipulos*, & gloſſ *unica in d. cap. Si quis*, & tamen Innoc. *num.* 2. dicit, quod hic ſtatuitur, eſſe ſpeciale in Prædicatoribus ob rationem, de qua infra in quarto fundamento *n.* 21.

20 Tertio quamvis hoc cap. loquatur ſimpliciter de Prædicatoribus, & audientibus confeſſiones; tamen Doctores illud reſtringunt ad eos, qui prædicant, & confeſſiones audiunt ex officio, & ſic ad Presbyteros Curatos, quibus unuſquiſque proprius Parochianus tenetur confiteri, *cap. Omnis*, *de pœnit. & remiſſ.* Rurſus hoc intelligunt de Vicariis Papæ, ſicut ſunt Legati, argum. *cap ſupra de officio Legati*, *c. fin.* 23. *diſt. c.* 24. *diſt.* & de Epiſcopis viſitantibus, vel eorum Vicariis ad hoc miſſis, *cap. Inter cetera*, *ſupra de offic. Ordin.* Ac demum de Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, qui habent univerſale officium prædicandi, & a Papa ſunt approbati, ut in Clem. *dudum*, *de ſepult.* & in extravag. *Vas electionis*, *de hæret.* quinimo pro ipſis edita fuit hæc Conſtitutio, ut putat Hoſt. *hic n.* 2. *in ver. Vel confeſſionibus*, & poſt eum Jo. Andr. *n.* 3. *eod. ver.* Butr. *n.* 12. & plerique alii.

At hujuſmodi reſtrictiones ineptæ eſſent, ſi hæc litera intelligeretur tantummodo in defectum neceſſariæ ſuſtentationis; quia eo caſu nedum Sacerdotibus Curatis, & aliis prædictis, ſed cuilibet licitum eſt hujuſmodi eleemoſynas accipere, ut ſupra proxime oſtenſum eſt.

21 Quarto, dum text. determinat licere Prædicatoribus ab excommunicatis, & detinentibus alienas res eleemoſynam recipere, fundatur in ratione illa, quia in prædicationibus, & confeſſionibus quaſi gerunt cauſam, vel curam eorum, ad quos res ipſæ ſpectare noſcuntur, videlicet ſecundum Hoſt. *num.* 2. & Joan. Andr. *num.* 3. quia in prædicationibus oſtendunt res alienas ab eis illicite occupari, & detineri, ac niſi reſtituunt, pœnas æternas eis comminantur: & in confeſſionibus dicunt peccatum non remitti, niſi reſtituatur ablatum, *cap. Si res aliena*, 14. *q.* 6. *cap. Cum tu*, §. 1. *ſupra de uſur.* quaſi dicat: quamvis a detentoribus rerum alienarum non liceat eleemoſynam recipere in detrimentum eorum, ad quos res ipſæ noſcuntur pertinere; tamen quia Prædicatores, & Confeſſores ſuadent occupantibus illarum reſtitutionem; idcirco æquum eſt, ut de iiſdem rebus recipiant eleemoſynam quaſi mercedem, & ſtipendium laborum, cum gerant negotium eis utile: & hoc conſiderat gloſſ. 4. *hic*, & Hoſtien. *num.* 2. *in verb. Quaſi gerant*: dicunt enim Prædicatores hujuſmodi poſſe accipere eleemoſynas quaſi negotiorum geſtores, quia illi, quorum res aguntur, li-

22 cite ab occupatoribus ſua recipere poſſunt. Et ſic iſti Prædicatores licite ea recipiunt pro eleemoſyna: & quamvis res non habeat effectum, ſufficit, ut ab initio negotium ſit utiliter cœptum, *l. Sed an ultro*, §. *Is autem, qui*, *ff. de negot. geſtor.* poteſt agere ad ſumptus,

23 quos fecerit, ut ibi dicitur. Idem notat Innoc. *circa finem*, dicens, hoc caſu Prædicatores, cum ſint negotiorum geſtores, poſſe vivere de rebus eorum, quorum negotia gerunt: ſubdit tamen in hoc eos agere contra jus civile, ſecundum quod non debent propria auctoritate recipere, ut *l. Extat*, *ff quod met. cauſ.* Item quia non poſſunt hoc agere contradicente ſpoliato, ut *l. alt. C. de negot. geſt.* Supradicta autem ratio, in qua text. ſe fundat, & conſiderationes Doctorum aperte demonſtrant, Prædicatores poſſe hujuſmodi eleemoſynas recipere, etiamſi aliunde habeant ſuſtentationem, quia non debent vivere de proprio, ſed ſumptibus eorum, quorum negotia utiliter gerunt.

Et hanc ſententiam ſatis clare amplectitur Anton. de Butr. *hic num.* 17. exponendo gl. *verb. Præſertim*, ait enim, (Gloſſa dicit optime, nam ſi ſubeſt neceſſitas, licitum eſt recipere Prædicatoribus, & non Prædicatoribus: ſi non ſubeſt neceſſitas, eſt licitum Prædicatori-

24 bus, non aliis.) Concludendo diſtingue: Aut quæritur, an liceat eleemoſynam accipere ab excommunicatis, & peccatoribus de rebus licite acquiſitis, aut de illicite acquiſitis, & reſtitutioni obnoxiis.

Primo caſu non tantum Prædicatores, ſed etiam quicunque accipere poſſunt eleemoſynam ab excommunicatis, & peccatoribus quantumcunque notoriis; nam ad eas tenentur omnes, *cap. Non ſatis*, *in fin.* 86. *diſt.* & ſunt omnibus maxime ſuadendæ, ut ad pœnitentiam mereantur citius pervenire, *cap. Deinde*, 26. *diſt.* ſecundum Innoc. *hic n.* 1. Hoſt. *n.* 2. *in ver. Eleemoſynas*, Henr. Boich. *col.* 4. *ſuper*, §. *Prædicatores*, *verſ. Si quæritur utrum ab excommunicatis*, & Cardin. *num.* 2. licet Hoſt. *infra nu.* 5. dicat nihil eſſe recipiendum ab excommunicato, nec cum eo communicandum in aliquo, niſi in caſu a jure conceſſo, ut legitur, & notatur *in cap. Si vere* 1. *reſponſ.* & *c. Cum deſideres*, §. 1. *in fin. ſupr. eod.* & cum eo concordat Raymun. *hoc titulo* §. *Trigeſimonono ſuper ver. Nomine ipſius*, dicens non licere accipere eleemoſynam ab excommunicatis, niſi in caſibus exceptis, ſcilicet in caſu neceſſitatis, & ſimilibus; quod tamen non credit eſſe reſtringendum ad extremam neceſſitatem, ſed ſufficere ad excuſationem, ut indiget, & non poſſit commode, & de facili habere neceſſaria aliunde. Et idem recitat Joannes Friburg. *in ſumm. confeſſ. hoc tit. quæſt.* 117. incip. QUÆRO, *an liceat*, &c. & Aſten. *lib.* 7. *tit. de perſonis communicat. cum excommun. art.* 5. *in princ.*

Sed hodie ceſſant hujuſmodi ambages, quia ex Conſtitutione edita a Martino V. in Concil. Conſtantien. quæ incipit, *Ad evitanda*, licitum eſt cuilibet participare cum excommunicatis, non tantum in temporalibus, ſed etiam in ſpiritualibus, & Sacramentorum adminiſtrationibus, præterquam in duobus caſibus, videlicet cum excommunicati ſunt publice denunciati, aut notorii Clericorum percuſſores, ut ſcripſi latiſſime *in cap.* 1. *infra de ſchiſmat.* Unde ad hos caſus duntaxat hodie reſtringuntur Doctorum opiniones.

In ſecundo autem caſu, ſcilicet cum res ſunt illicite acquiſitæ, & reſtitutioni obnoxiæ. Aut quæritur 25
de non habentibus officium prædicandi, & iſtis non licet de prædictis rebus eleemoſynam accipere, niſi ob neceſſitatem famis, juxta textum *in cap. Diſcipulos*, *de conſecrat. diſt.* 5. & patet ex dictis ſupra *num.* 18. & *ſeq.* de quo vide plenius per Henric. Boich. *in c. Pervenit*, *diſt.* 1. *verſ. Aut quæritur de injuſte, & illicite*, *ſupra de decimis*, & *in cap. Ex eo*, §. *Cum igitur de pœnit. & remiſſ.* Aut quæritur de habentibus 26
officium prædicandi, de quibus loquitur hoc capitulum; & iſti ſi aliunde non habeant ſuſtentationem, abſque dubio poſſunt eleemoſynam accipere etiam de illicite acquiſitis, ut hic eſt caſus; & in hoc conveniunt omnes. Si vero aliunde ſuſtentationem habent, tunc ſunt opiniones; Innoc. *num.* 1. dicit eleemoſynas nominatim non eſſe recipiendas de illicite quæſitis, & exponit verbum *Præſertim*, ideſt *tantum*, & hoc eſt tutius ſecundum Hoſtien. & alios ſupracit. *n.* 3. Contrarium tamen videtur verius in puncto juris, ut conſtat ex dictis *a n.* 17.

Quarto nota in eod. §. *Prædicatores*, ſecundum Abb. 27
in 4. *notab.* Sacerdotem licite recipere aliquid eleemoſynæ a pœnitente, etiam ſi illud ſit injuſte quæſitum, & ſubjectum reſtitutioni. Hoc ego intelligo cum duobus temperamentis. Primum eſt, ut Sacerdos alias non valeat in eo loco ſuſtentationem habere, prout intelligit Felin. *ver. Item nota quod audiens in confeſſione*. Et hoc ſi ſequamur opinionem Innoc. de qua in præcedenti notabili; nam hæc litera ſua ead. clauſula determinat Prædicatores, & Confeſſores. Sed de Prædicatoribus intelligitur in caſu neceſſitatis tantum, ſecundum Innoc Ergo & in Confeſſoribus, ut utrunque determinabile uniformiter determinet, *ad l. Jam hoc jure*, §. *fin. ff. de vulgar. & pupillar.* & *leg. final. C. de ſent. cum ſimilibus*. Alterum eſt, ut hujuſmodi eleemo- 28
ſynam accipiat extra Sacramentum pœnitentiæ; alioquin ſi illam reciperet in ipſo actu audiendi confeſſionem, non careret ſuſpicione ſimoniæ, arg. *cap. Conſtitutas de tranſact* & *l. Unica*, *ff. ad leg. Jul de ambitu*. Opus enim per ſe laudabile, ratione temporis reprobatur, ne malignandi occaſionem præbeat. Ideoque quamvis opus pietatis ſit nummos in concham mittere pro ſuſtentatione miniſtrorum, & manutentione luminariorum Eccleſiæ; tamen id reprobatur tempore, quo baptizandus offerunt, ne Sacerdos, quod gratis accepit, pretio diſtrahere videatur, ut dicit text. *in cap. Emendare*, 1. *qu.* 1. præſumitur enim ſimonia, ut ibi notat gl. 1. Hugo, Archid. & Doctores, & ſecundum communem intellectum habet locum ille text, etiam in his,

quæ

quæ ſponte offeruntur, quia in ipſa collatione Sacramenti nec ſponte oblatum licet accipere.

29 Ultimo nota *in* §. *Si quis vero*, ſex caſus, in quibus percutiens Clericum non incurrit ſententiam Canonis, quos perſtringit gloſſ. *in ver. De familia*, & una cum aliis pluribus continentur in ſequentibus carminibus poſitis ab Hoſt. *n.* 12. videlicet, *Officium*, ut hic in textu, *& in cap Univerſitatis*, §. *Laici*, *& cap.* 3. *reſponſ.* 1. *&* 2. 1. *ſupr. eodem. Zeluſque*, ut *hic & in cap. Veniens ſupra eodem*, & eſt ſimile *in l. Apud Labeonem*, §. *Adjicit*, *ff. de injur. Pater*, *Doctorumque propinquus*, de quibus ſimiliter probatur hic. *Affectus*, *ſcilicet matris*, *filiæ*, *ſororis*, *& uxoris*, *cap. Si vero*, *ſupra eod. & inf.* §. *fin.* Dominus familiam corrigens, ut hic. *Vis*, hic caſus reſpicit inferentem vim, *capit.* 3. §. *Si vero ſupra eod.* & enormitatibus ſe immiſcentem, *cap. Perpendimus*, *& capit. Cum non ab homine ſupra eod. Et correctio*, hic caſus reſpicit levitatem reprehenſibilem Clericorum, & omnes caſus qui ipſos incorrigibiles reddunt trina monitione præmiſſa, *cap. Contingit*, *& cap. In audientia*, *ſupra eod. ludus*, *ſupra cap.* 1. §. 1. *in fin. Quiſque ſit exceptus*, ſcilicet a pœna Canonis, *Si ſit moderamine ſeptus*, ideſt niſi ſit enormis exceſſus, & niſi in defendendo excedatur modus. Ita Hoſt. qui eoſdem caſus latius explicat in ſumm. *hoc tit.* §. *quis poſſit ſuc.* §. *Super illo autem Canone*, & cum totidem verbis ſequuntur hic Jo. Andr. *n.* 8. Butr. *n.* 23 Card. in hoc §. *Si quis vero n.* 3. Alios verſus poſuit Abbas Antiquus, quos recitat Jo. Andr. *circa finem*.

Neque vero circa hoc aliquid novi ſtatuit Concil. Trid. *in cap.* 6. *ſeſſ.* 23. quia Decretum illud loquitur de privilegio fori, non autem de privilegio Canonis, ut ſæpius fuit reſolutum; unde percutiens Clericum carentem requiſitis ibi præſcriptis, incidit in ſententiam Canonis ad eum modum, quo ante Concilium incidebat.

30 In gloſſa *in ver. de familia*, pondera hanc gloſ. prope fin. quæ notabiliter vult, ut Prælatis, & Magiſtris liceat ſubditos, & ſcholares etiam in ſacris Ordinibus conſtitutos leviter percutere ſine incurſu excommunicationis.

31 Et dictum gloſſæ efficaciter probatur in hoc §. *Si quis vero*; nam in princ. ubi textus loquitur de percutientibus ratione officii, quod in Eccleſia obtinent, ac de Clericis ſenioribus, qui zelo devotionis percutiunt Clericos turbantes divina officia, & adjicit illa verba, *In minoribus Ordinibus conſtitutis*; nam mem- 32
bra honorabiliora, exceptis gravioribus culpis, non ſunt verberibus ſubjicienda, *c. Cum beatus* 45. *diſt. gloſ. hic in ver. In minoribus*, & Hoſt. *nu.* 8. Et ſimiliter in fine ubi agit de correctione familiarium, & propinquorum, addit verba, inferiorum graduum: at vero in medio, ubi agit de Prælatis, & Magiſtris, non reſtringit ſe ad Clericos in minoribus, ſeu inferiorum graduum, ſed ſimpliciter loquitur de ſubditis, & ſcholaribus, innuens propterea licitum eſſe illos correctionis cauſa moderate percutere, ſive ſint in minoribus, ſive in ſacris Ordinibus; & ita poſt gloſſ. firmat Hoſt. *num.* 8. *in ver. Prælationis*, dicens: (Iſti, ſcilicet Prælati, & Magiſtri, etiam majores, & conſtitutos in ſacris leviter corrigere poſſunt,) allegat text. *in cap. Ea quæ ſupra de ſtat. Monach. cap. fin. de Regular. cap. Ut famæ*, §. *Laici*, *& cap. Ex tenore* §. *fin. ſupr. eod.* & ſequuntur Joan. Andr. *n.* 8. *verſ. Et ibi*, & Magiſtris Butr. *n.* 22. Anch. *n.* 6. Card. *in hoc* §. *Si qui vero num.* 3. *verſ.* 33. & ibi Magiſtris, & Felin. *circa med. verſ. Secus a*
Prælato, *vel a Magiſtro*. Idem tenet gloſ. *in capit.* 1. 33
in ver. Et a Magiſtris 23. *q.* 5. quæ propterea hinc infert majorem poteſtatem habere Magiſtrum in diſcipulum, quam patrem in filium, quia Magiſter poſt ſacrum Ordinem adhuc habet eum in poteſtate, ut hic, *& in cap. ſupra eod.* ſed patri datur poteſtas corrigendi filium, quouſque ſacrum Ordinem receperit.

Gloſ. ultima ponderando illa verba, *inferiorum gra-* 34
duum, colligit a contrario patrem, qui correctionis cauſa verberat filium in ſacris Ordinibus conſtitutum, incidere in ſententiam Canonis: & in hoc gloſ. communiter approbatur, licet Bartol. Brixien. *in ſuis quæſtionibus venerabilibus qu.* 87. & quidam alii ex antiquis contrarium ſenſerint; ut hic per Abb. *num.* 8. & ſcripſi plenius *in cap. Indecorum num.* 47. *verſ. Infertur ſecundo*, *ſupra de ætat. & qualit.*

Deinde gloſ. hinc deducit ſacrum Ordinem liberare 35
a patria poteſtate, quia liberat a ſervili, quod plus eſt, *cap. Si ſervus ſciente* 54. *diſt.* Sed in hoc ſecundo d. gloſſ. communiter reprobatur, ut dixi *in d. c. Indecorum a n.* 17. *uſque in fin.* ubi pleniſſime diſputavi hunc articulum, an Ordo ſacer jus patriæ poteſtatis ſolvat.

DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

Innocentius III. Patriarchæ Gradenſi.

C A P U T XVI.

OLim tibi ſcripſiſſe recolimus, ut ſi Canonici Paduani, magiſtro G. Canonico Paduano præbendam, quæ tantum reſidentibus de communi confertur, ſicut uni ex aliis de communibus proventibus, & manualia beneficia non conferrent, tu eos ad id appellatione ceſſante compellere curares. Quia vero quidam mandatum noſtrum interpretari aliter quam deceat, moliuntur, (cum beneficia Principum ſint interpretanda largiſſime) noſtrum aperiendum duximus intellectum, videlicet, quod præbendam, quæ tantum reſidentibus in victu & veſtitu de communi confertur, ipſi magiſtro G. plene, ſicut uni ex aliis reſidentibus, injunximus conferendam.

S U M M A R I U M.

1 *PRivilegiorum verba ſunt interpretanda largiſſime. Declaratur*, *n.* 15.
2 *Privilegium quandoque appellatur beneficium.*
3 *Beneficia Principum ſunt latiſſime interpretanda*, *& num.* 12.
Declaratur n. 13. *&* 14.
4 *Beneficium in genere quid ſit.*
5 *Beneficii appellatione an veniat privilegium*, *& reſcriptum*, *& n.* 13.
6 *Beneficium ſtricte ſumptum quid ſit.*
7 *Privilegium quid.*
8 *Privilegio fruſtra impetrato*, *quod jure communi competit.*
9 *Reſcriptum quid ſit*, *& quid impetretur.*
10 *Reſcripta contra jus elicita non valent.*
11 *Reſcriptum quotuplex*, *& an beneficium*, *vel privilegium dici poſſit.*
12 *Principis liberalitatem temerarium eſt in diminutionem interpretari.*
13 *Beneficium Principis*, *quatenus concernit præjudicium tertii*, *ut privilegium debet ſtricte interpretari.*
14 *Verba etiam in beneficiis Principum tenaciſſime obſervari debent.*
15 *Privilegia quatenus concernunt præjudicium concedentis*, *ſunt latiſſime interpretanda.*
16 *Verba generalia*, *& indefinita*, *in præjudicium concedentis ad futura extenduntur.*

17 *Ex-*

17 *Eccleſia Romana non præſumitur in ſui præjudicium voluiſſe quenquam privilegiare.*
18 *Privilegii verba in præjudicium tertii ſunt ſtricte accipienda.*
19 *Nec extenduntur de caſu ad caſum, nec de perſona ad perſonam, etiam ex majoritate rationis.*
20 *Receſſus omnis a jure communi eſt odioſus.*
21 *Interpretatio in dubio fit pro jure communi, quando concurrit cum privilegio.*
22 *Privilegium recipit interpretationem paſſivam a jure communi.*
23 *Privilegia etiam contra tertium ſunt late interpretanda, quatenus patitur verborum proprietas.*
24 *Privilegium etiam in præjudicium alterius debet late interpretari, ut aliquid conferat.*
25 *Item favore divini cultus.*
26 *Privilegium contra legem communem debet ſtrictiſſime interpretari.*
27 *Secus ſi contra ſtatutum, vel conſuetudinem.*
28 *Reſcripta ad lites ſunt interpretanda ſtrictiſſime.*
29 *Lites ſunt potius reſtringendæ, quam ampliandæ.*
30 *Interpretatio fit contra eum, qui potuit legem apertius dicere.*
31 *Reſcripta ad beneficia ſunt ambitioſa, & ſtrictiſſime intelligenda.*
32 *Privilegia in dubiis recipiunt intellectum ſecundum intentionem concedentis.*
33 *Infamis eſt, qui reſcriptum Principis aſtute, vel malitioſe interpretatur.*
34 *Privilegii interpretatio pertinet ad Principem concedentem.*
35 *Citatio, vel præſentia partis an requiratur in modificatione, vel interpretatione privilegii.*
36 *Diſtributiones quotidianæ debentur privilegiato ſuper fructibus in abſentia percipiendis, ſi redditus omnes in his diſtributionibus conſiſtant, uſque ad num. 41.*
Intellectus hujus c. ibid. & n. ſeqq.
37 *Canonia non datur ſine præbenda.*
38 *Diſpenſatus ſuper fructibus in abſentia percipiendis habetur pro præſente, non autem pro intereſſente.*
39 *Papa non conſuevit reſcribere, ut Canonici abſentes habeantur pro intereſſentibus.*
40 *Canonicus ex juſta cauſa abſenti debentur poſt Concilium Tridentinum duæ tertiæ partis quotidianarum diſtributionum, ſi nulli ſint fructus a diſtributionibus diſtincti.*
41 *Manualia beneficia quæ dicantur, & n. 44.*
42 *Talis intereſt divinis officiis pro denario, qui non intereſſet pro Deo.*
43 *Canonicus, qui pro lucrandis quotidianis diſtributionibus intereſt Choro, an ſimoniam committat.*
44 *Diſtributiones quotidianæ quæ ſint, & quibus nominibus appellentur, & n. 48.*
45 *Diſtributiones quotidianæ an dicantur redditus illi, qui in fine anni dividuntur pro rata ſervitii cujuſque Horæ, & n. ſeqq. uſque in fin.*
47 *Seminario non eſt contribuendum ex diſtributionibus quotidianis, & n. 64.*
48 *Fructuum appellatione non veniunt quotidianæ diſtributiones.*
49 *Diviſio proventuum in fine anni fit gratia commodioris ſolutionis.*
50 *Diſtributiones quotidianas non lucrantur abſentes ſtudiorum cauſa, nec valet contraria conſuetudo.*
51 *Et quid ſi nulli ſint fructus a diſtributionibus diſtincti.*
52 *Et quid, poſt Concilium Tridentinum.*
53 *Diſtributiones duplices an debeantur obtinenti in ead. Eccleſia dignitatem cum Canonicatu.*
54 *Decimæ Papales, & ſpolia an deducantur ex diſtributionibus quotidianis.*
55 *Et quid, ſi redditus omnes in diſtributionibus conſiſtant.*
56 *Conſuetudine, vel Conſtitutione Eccleſiæ an poſſit induci, ut divinis intereſſentes non lucrentur quotidianas diſtributiones.*
57 *Conſtitutio Eccleſiæ, ut abſentes per quinquaginta vices amittant integras diſtributiones quotidianas, an valeat.*
58 *Diſtributiones quotidianæ ad quem finem inſtitutæ fuerint.*
59 *Indulta ad augmentum divini cultus, non debent operari diminutionem.*
60 *Diſtributiones quotidianæ, in quibus univerſi redditus conſiſtunt, in materia favorabili, & privilegiata ſuccedunt in locum præbendæ.*
61 *Secus in materia odioſa, & reſtringibili.*
62 *Fidei profeſſionem non emittentes an perdant diſtributiones quotidianas, in quibus univerſi redditus conſiſtunt.*
63 *Diſpoſitio partim favorabilis, & partim odioſa, reſtringi debet, quatenus præjudicat tertio, vel cultui divino.*
64 *Seminario non eſt contribuendum ex quotidianis diſtributionibus, etiamſi dividantur in fine anni, & in illis univerſi Capituli redditus conſiſtant.*

OLim. Verba privilegiorum ſunt interpretanda largiſſime. Hoc dicit ſecundum Jo. Andr. Card. & Anchar. vel ſecundum alium intellectum: Verba privilegiorum quæ conſonant juri communi, ut beneficia, latiſſime ſunt interpretanda. Dividitur in duas partes. Primo ponit mandatum. Secundo ipſius interpretationem, & ejus cauſam. Secunda ibi, *quia vero*. 1

Nota primo, privilegium appellari beneficium, ut patet ibi, *cum beneficia;* & ſignat textum contra nonnullos tacito nomine hic relatos a Jo. Andr. *nu.* 9. qui reprehendunt gloſſas, quæ privilegia contra jus concessa vocant beneficia, dicentes beneficia proprie eſſe liberalitates, & gratias præter jus, pro quibus facit *c. Cum dilecti de donat.* ubi ponuntur eadem met verba, quæ habentur hic in verſ. *Cum beneficia*, & tamen textus ibi loquitur de donatione gratuita; ſed gloſſæ prædictæ, ut inquit Jo. Andr. defenduntur per hunc textum, & per Decretalem *Ordinarii*, §. *Si vero de offic. Ordin. in* 6. ubi diſpenſatio ſuper pluralitate dicitur beneficium: ad idem textus *in cap. Quia circa de priv.* ubi exemptio a ſolutione decimarum Epiſcopalium ſimilites beneficium appellatur. 2

Secundo nota ex litera beneficia Principum eſſe latiſſime interpretanda, concordat *dict. cap. Cum dilecti in fin. cap. Per tuas de donat. & l. fin. ff. de Conſtit. Princip.* cum aliis hic allegatis in gloſ. *ult.* de hoc notatur *in cap. Cauſam infra eod.* ſecundum Innocentium. 3

Sed pro pleniori doctrina dicendum eſt ſecundum Doctores, præſertim Jo. Andr. *num.* 9. Butr. & Abbat. *num* 7. beneficium eſſe nomen generis: & hoc modo nihil eſt aliud beneficium, quam benevola actio tribuens gaudium capientibus, ut diffinitur *in titul. In quib. cauſ. feud. amitt. verſ. Beneficium in uſib. feudor.* & notat Jo. Andr. *in cap. Ad aures de pœnit.* & DD. Hic Beneficium ut genus eſt, dividitur in beneficium proprie ſumptum, & ſic aſſumit nomen ſpeciei, ſicut de arrogatione, & adoptione dicitur *in l. 3. ff. de juriſdict. omn. judic. & in leg. 1. ff. de adoption.* Item dividitur in privilegium, & in reſcriptum: & ſecundum hoc, omne privilegium, & reſcriptum poteſt appellari beneficium, ſed non e converſo. Si beneficium accipiatur ut ſpecies, & ſic in ſtrictiori ſignificatione, aliud eſt beneficium, aliud privilegium, & aliud reſcriptum; nam beneficium eſt actio benevola præter jus, ſecundum Jo. Andr. *ubi ſupra:* unde donatio beneficium dicitur in prælleg. *c. Cum dilecti de donat.* Vel ſecundum Abb. *num.* 7. beneficium dicitur liberalitas quædam, ſeu gratia conceſſa ſine alterius præjudicio præter jus commune; & idem recidit, quod ait Butr. *d. num.* 7. videlicet beneficium ſtricte accipiendo, eſſe quando aliquid conceditur ex largitate concedentis, non ad præjudicium alterius, vel juris, ſed ad præjudicium concedentis tantum. 4 5 6

Privilegium dicitur lex privata, *c. Privilegium 3. diſt. c. Abbate infra eod. cum concord.* & dicitur jus privatum, vel ſingulare, quia eſt contra jus commune, *l. Jus ſingulare, ff. de legib. l. 1. in fine, ff. ad municip.* quapropter ubi ſcriptum eſt jus commune, a quo Princeps aliquem eximit, illud eſt privilegium proprie; & dicitur actio bona contra jus, ſecundum Jo. Andr. *n.* 10. & ita ſumitur *ſup. de pri.* 7

8 *Privileg. per totum.* Ideoque dici ſolet, quod jure com-
muni competit fruſtra, per privilegium impetratur, *l. 1. C.*
de theſaur. l. 10.
9 Reſcriptum ſecundum Jo. Andr. *num. 11.* dicitur bo-
na factio, ſecundum jus; & ſic ſumitur *ſupra, de re-*
10 *ſcript. & C. de diverſ. reſcr. in rubro, & nigro:* impe-
tratur enim ad juris obſervantiam, ut impetranti fiat
juſtitia, & ideo dicit lex canonizata, non valere re-
ſcripta contra jus elicita, *cap. Reſcripta, 25. quæſt. 2.*
plene Oldrad. *conſ. 326. Quod articuli, num. 1. in fine,*
verſic. Cum etiam ſit legale. Item reſcriptum ſecundum
11 Anton. de Butr. *num. 7.* eſt in duplici differentia: quan-
doque enim datur ad lites, & hoc poteſt appellari be-
neficium: ſed certo reſpectu poteſt dici privilegium,
quia ſcilicet emanat in præjudicium poteſtatis ordina-
riæ: quandoque datur reſcriptum ad beneficia, & tunc
poteſt ſimiliter dici beneficium, ſed certo reſpectu pri-
vilegium, quia emanat ad poteſtatem Ordinario adi-
mendam.
12 Quibus præhabitis, cum quæritur, qualis interpreta-
tio in prædicta facienda ſit, conclude beneficium ſtricte
ſumptum, & prout eſt ſpecies, eſſe largiſſime interpre-
tandum, ut in juribus hic allegatis in gl. ultima; nam te-
merarium eſt, & abſurdum, liberalitatem Principis in
diminutionem velle interpretari, ut *l. Hac ſaluberrima,*
C. de agen. in reb. lib. 12. & ita præter DD. hic, reſpondit
Oldr. *conſ. 300. in princ.* incipien. *Factum tale eſt,* Magi-
ſtro, ubi hoc extendit pluribus modis, Abb. *conſ. 101. in*
q. in fin. num. 11. l. 1. Anchar. *conſ. 245. Pro clariori, in*
princ. & n. 3. Alex. *conſ. 160. Viſo themate, n. 3. verſ. Se-*
cundo præſuppono, lib. 2.
13 Non me latet multos ex Doctoribus hoc limitare
ut non procedat; quando beneficium Principis redun-
daret in præjudicium tertii, ut in ſpecie Oldrad. *conſil.*
50. Gratia in fine, verſic. Non obſtat, Anchar. *conſil.*
161. Viſo diligenter, in princ. Joan. de Imola *conſ. 121.*
num. 2. Jaſon. multa cumulans in *l. fin. num. 19. & ſeq.*
ff. de Conſtitut. Princip. Alex. *conſil. 215. Non obſtat, nu-*
mer. 4. & ſeq. verſ. Item licet, lib. 7. & Anton. de Butr.
hic num. 7. verſ. Modo ſi quæritur, ubi dicit beneficium
Principis eſſe late interpretandum, quando non præju-
dicat alteri, nec privat legem, ſed ſolum concernit præ-
judicium concedentis. Imo incertus Author poſt regu-
las Soccini *reg. 1.* ponit hanc regulam, videlicet, Bene-
ficium principis in præjudicium tertii ſtricte interpretan-
dum, eamque ampliat ſex modis, & limitat decem.
Sed tamen Doctores citati, & paſſim alii, qui ſic lo-
quuntur, accipiunt beneficium non ſtricte, prout eſt be-
nevola actio præter jus, & conceditur non ad præjudi-
cium alterius, vel juris, ſed ad præjudicium conceden-
tis tantum, ut idemmet Butr. fatetur *d. n. 7. verſ. Tamen*
ſtricte loquendo, & dictum eſt ſupra *n. 6.* ſed uſurpant no-
men beneficii in latiori ſignificatione pro privilegio, vel
reſcripta: & ita etiam intelligi debet Butr. dum loquitur
de beneficio, quod privat legem: hoc enim non con-
gruit beneficio ſtricte ſumpto, ſed prout ſonat privile-
gium: quod ut idem Butr. dixerat paulo ante, eſt quod
conceditur contra legem, & privat legem; nam ſecun-
dum aliquos dictum eſt privilegium quaſi privans legem.
14 Itaque ſtatuitur generalis concluſio, ut in beneficio ſtri-
cte ſumpto latiſſime ſit interpretandum, ita tamen ut
verba tenaciſſime obſerventur, & concurrant alia,
quæ ponit Ludovic. Roman. *in conſil. 99. Viſis iis,*
numer. 4.
15 In privilegiis vero diſtingue ſecundum Doctores.
Aut agitur de præjudicio ſolius concedentis; & con-
tra eum fit latiſſima interpretatio, text. eſt in *cap. Quia*
circa, de privil. ubi gl. *final.* reddens rationem, ideo,
inquit, in privilegiis contra dantem fit interpretatio, ne
excogitata fraude ſuæ obviet liberalitati, *cap. 1. 16. q.*
2. l. Si quis argentum, §. final. Cod. de donat. & ita te-
net Frider. de Sen. *conſ. 61. n. 2. verſ. Non obſtat,* Abb.
conſ. 70. Id de jure, in fin. lib. 2. Alexand. *conſil. 110.*
Adeo gravius, num. 10. verſ. Quia privilegium lib. 6. &
16 DD. *hic.* Et propterea in præjudicium concedentis ver-
ba generalia, & indefinite prolata, ad futura extendun-
tur, ut eſt caſus in *d. cap. Quia circa,* & ibi notat gl. *ult.*
& Calder. *conſ. 157. circa fin. alias 12. de priv.* & Guido
17 Papa *dec. 489.* Fallit in privilegio conceſſo ab Eccleſia Ro-
mana, quæ in ſui præjudicium non præſumitur voluiſ-
ſe quenquam privilegiare, text. eſt in *c. Cum inſtantia,*
cum ſua gl. *in ver. non credimus, de cenſib.* quem ad hoc
dicit notabilem Ludov. Roman. *conſ. 498. In caſu, n. 8.*
verſ. Quinta ratio.
Aut agitur de præjudicio tertii, vel juris communis, 18
& fit ſtricta interpretatio, *c. Relatum, de præb. & c. Ar-*
chidiaconum Florentinum, 85. diſt. gloſ. ult. & DD. *hic,*
Rom. *conſ. 180. Si admittimus, in fin.* Alex. *d. conſ. 110.*
n. 10. & ſeqq. lib. 6. verba enim privilegiorum ſecundum
Innoc. ita ſunt interpretanda, ut non trahantur ad ini-
quum gravamen alterius, *l. Ex facto, ff. de vulg. & pu-*
pil. & ut inquit Oldr. *conſ. 168. Quæſtio eſt, in princ. n.*
1. verſ. Sed in contrarium: privilegium civiliter, & tem-
perate eſt intelligendum, ita ut quanto minus fieri poſ-
ſit, juri alieno præjudicet.
Quod adeo verum eſt, ut neque ex identitate, imo 19
neque ex majoritate rationis privilegium extendatur de
caſu ad caſum; & eſt communis opinio, ut teſtatur in-
certus Author poſt regulas Soccini *reg. 8.* Privilegia de-
bent ſtricte interpretari in prima ampliatione; nec de
perſona ad perſonam, ſecundum Ant. de Butr. in *c. Sane*
de privil. & Bald. in *l. 1. in prim. ff. de l.* Gemin. in *c. Ne*
aliqui, in 4. not. de priv. in 6.
Alia ratio hujus concluſionis eſt, quia omnis receſ- 20
ſus a jure communi eſt odioſus, *c. 1. & 2. de fil. Preſ-*
byter. lib. 6. c. Quod dilectio, de conſangu. & affin. Abb. 21
hic n. 3. Quare in dubio fit interpretatio pro jure com-
muni, quando concurrit cum privilegio, ut per Frider.
de Sen. *conſ. 236. circa med. verſ. Item quando jus commu-*
ne; nam privilegium recipit interpretationem a jure 22
communi, & debet interpretari, ut minus lædat jus com-
mune, quam fieri poſſit, *c. 1.* & ibi DD. *de reſcr. §.*
Nunquid, ubi Gemin. in 1. *notab. de privileg. lib. 6. l. Si*
quando, ubi Bart. & alii, *C. de inoff. teſtamen. c. Dudum,*
ubi Anton. de Butr. *de donat.* Alex. *conſ. 163. Diligenter,*
col. fin.
Declaratur nunc ſupradicta concluſio, ut procedat in 23
dubio; ſecus ſi verba privilegii ſint clara, quia tunc
fit lata interpretatio etiam in præjudicium tertii, qua-
tenus patitur verborum proprietas. Ita declarat Dec. *conſ.*
113. Viſo tenore, n. 6. verſ. Et ideo, & ſentit Abb. *hic*
n. 4. verſ. Et ex hoc, ubi dicit privilegium contra jus
commune debere largiſſime interpretari, ubi verba hoc
patiuntur: & probatur hic ſecundum intellectum eorum,
qui dicunt Papam hic voluiſſe providere Canonico con-
tra jus commune; ſed conſtare de illius intentione, quia
mandavit eidem provideri ſicut uni ex aliis reſidenti-
bus.
Declaratur ſecundo, ut procedat, dummodo privile- 24
gium aliquid conferat; alias enim fit lata interpretatio,
etiamſi agatur de alterius præjudicio, ne privilegium ſit
inutile, *c. Paſtoralis, de privil.* text. in *cap. In his,* qui
quotidie ad hoc ſolet a Doctoribus allegari, *eod. tit. l.*
Quod vero, ff. de legibus, Oldr. *d. conſ. 286. n. 1. verſ.*
Sed in contrarium.
Declaratur tertio, ut non procedat favore cultus di- 25
vini, quia tunc in privilegiis fit lata interpretatio et-
iam in præjudicium tertii, ut per Calder. *conſil. 412.*
alias 6. de privileg. quod eſt Petr. de Anch. & Gaſpar.
Calder.
Supradictam diſtinctionem in effectu poſuit hic bre-
viter Jo. Andr. *n. 10. verſ. In iſto procedit;* ait enim, 1
contra concedentem eſſe large interpretandum; con-
tra alios, quorum jus læditur, ſtricte, dummodo ta-
men privilegium aliquid conferat, & verbis non re-
cedamus.
Sed Anton. de Butr. *hic n. 7.* diſtinguit ſic: Aut privi- 26
legium privat legem communem, & ſemper debet
ſtrictiſſime interpretari, *c. Privilegia 3. diſt. c. 1. de re-*
ſcr. Aut privat legem privatam, ideſt conſuetudinem, 27
vel ſtatutum; & tunc latiſſime debet interpretari, ut
hic probatur ſecundum intellectum eorum, qui dicunt
in hoc Decretali fuiſſe impetratum privilegium de perci-
piendis fructibus a Canonico præſente, quia obſtabat ali-
quod ſtatutum, puta primæ reſidentiæ, vel ordinum,
ne prædicta perciperentur: qui intellectus magis placet
Jo. Andr. *hic n. 8. in gl. 1.* & pro eo facit litera ibi, *Aliis*
reſidentibus.
Sed primum membrum hujus diſtinctionis videtur in-
telligendum præjudicium tertii, non autem in præjudi-
cium concedentis, contra quem fit lata interpretatio,
etiamſi privilegium privet legem communem, ut in

dict.

dict. cap. Quia circa de privil. & latius dictum eſt ſupra.

28 Denique in reſcriptis ad lites planum eſt fieri ſtri-
ctiſſimam interpretationem, *capit. Sedes, de reſcript.*
29 Tum quia præjudicant ordinariæ poteſtati, præbent-
que materiam litigandi, & ideo ſunt odioſa, cum li-
tes ſint potius reſtringendæ, quam ampliandæ, *capit.*
Nonnulli, & cap. fin. eod. tit. Tum quia conſueverunt
30 impetrantes illis abuti, *ut in d. cap fin.* Tum demum,
quia imputandum eſt illi, qui potuit legem apertius
dicere, *cap. Contra eum, de reg. jur. lib. 6.* & ita con-
cludit *hic* gloſ. *fin.* Hoſtienſ. *num.* 5. Joann. Andr. *in fin.*
Butr. *num. 7. verſ. In reſcriptis ad lites*, Abb. *num. 7.*
verſ. Sed ſi datur ad lites, & alii communiter. Et
idem dicendum in reſcriptis ad beneficia, quia ſunt
ambitioſa, & præjudicant ordinariæ poteſtati; & ideo
fit in eis ſtrictiſſima interpretatio, ſecundum Abb. *in*
31 *fin.* Imo fortius in eis, quia agitur de majori præjudi-
cio, *cap. Quamvis, de præben. in 6.* ut per Butr. *ubi ſup.*
& de materia vide gl. in *cap. Licet, de tranſlat.* & Le-
giſtas in *l. Si quando, C. de inoff. teſtam.*

32 Tertio nota ibi, *noſtrum aperiendum duximus intel-
lectum*, privilegia in dubiis recipere intellectum ſecun-
dum intentionem concedentis, *cap. Dilecto, infra eod.*
cap. Mandatum, & ſeq. de reſcript. l. Neratius, ff. de
33 *reg. jur.* Innoc. *hic in ver. Intellectum:* qui vero reſcri-
ptum Principis aſtute, vel malitioſe interpretatur, in-
famis eſt, ut inquit gloſ. noſtra in *verb. Aliter quam*
deceat; & eſt expreſſum in *l. 2.* ibi, *Infamiæ notam*
ſubituro, eo quod vel aſtute eam interpretari volue-
rit, &c. C. de legib.

34 Quarto nota, in eod. verſ. interpretationem privilegii
pertinere ad Principem concedentem, concordat *cap.*
Cum veniſſent, de judic. Et eſt ratio, quia ejus eſt in-
terpretari, cujus eſt concedere, *cap. Inter alia, ſupra*
tit. prox. cap. Sicut, §. Ex his, 11. quæſt. 1. l. fin. C. de
legib. gloſ. 1. & DD. *in d. cap. Cum veniſſent*, Hoſtienſ.
hic n. 5. in ver. Aperiendum, & Abb. *n. 2.*

35 Hanc autem interpretationem poteſt Princeps face-
re etiam parte abſente, ut hic. Sed circa hoc Innoc.
diſtinguit inter modificationem, & interpretationem;
nam modificatio eſt, ut aliquid detrahitur privilegio:
& hæc fieri debet præſentibus partibus, ut in *c. Nu-*
per, de decim. Poſſet tamen Papa etiam in abſentia
partium hanc modificationem facere. Interpretatio ve-
ro, nempe ubi Princeps reſpondet de intentione ſua,
ſiquidem fiat extrajudicialiter, non eſt neceſſe, ut par-
tes ſint præſentes, ſed talis interpretatio obeſt parti-
bus etiam abſentibus, & non vocatis, ita ut ad ejuſ-
modi interpretationem ſervandam cogantur, ut hic
patet, & talis dicitur propriedeclaratio, *l. Heredes pa-*
lam, §. 1. ff. de Teſtam. ad hoc *c. Cum tibi, & cap. Di-*
lecto, infra eod. Si autem fiat in forma judicii, tunc
ſive Princeps declaret ſecundum proprietatem verbo-
rum, vel aliter hæc declaratio fieri debet parte præ-
ſente, vel citata, ut ſupra, *cap. prox.* & latius *hic* per
Innoc. *n. 1.* Hoſtien. *num. 5. verſ. Sed contra*, Anton. de
Butr. *num. 5. verſ. Eſt etiam dare interpretationem*, &
Abb. *n. 2. verſ. Secundo collige.*

De multiplici autem interpretatione, quam hic pro-
ſequitur Innoc. ſcripſi latiſſime in *cap. fin. de Conſtit. &*
in d. c. Cum veniſſent, de jud. poſt gl. in *cap. 1. in ver.*
Interpretatur, de poſtul. Prælator. & gloſſam juris civi-
lis in *l. Si interpretatione, ff. de legib.* & Cardin. in *cap.*
Cum dilectus, de conſuet.

36 Quinto nota, privilegiato ſuper fructibus præben-
dæ in abſentia percipiendis deberi etiam manualia be-
neficia, ſeu diſtributiones quotidianas, ſi in Eccleſia
nulli alii ſint fructus a quotidianis diſtributionibus di-
ſtincti, ſed redditus omnes in his diſtributionibus con-
ſiſtant, prout erat in caſu hujus Decretalis, ponde-
rando literam ibi, *de communibus*, & in fine, ibi, *de*
communi, quæ inquit Canonicos habuiſſe omnia com-
munia, ut accurate obſervat Hoſt. *n. 1. in ver. Reſtarn-*
tibus, & ver. De communibus, & fuſius infra *num.* 3. &
Joan. Andr. *n. 1. in fin. in eod. ver.*

Hujus concluſionis duplex eſt ratio. Altera, quia in
illis Eccleſiis, ubi nulli alii ſunt redditus, quam hu-
juſmodi manualia, ſeu diſtributiones quotidianæ, ſi
privilegiatus illas non perciperet, privilegium eſſet
prorſus inutile, contra text. in *cap. In his de privil. &*
cap. Si Papa, eodem tit. lib. 6. & fuſius dictum eſt ſu-
pra *num.* 24. quam rationem aſſignat Hoſtienſ. & Joan.
Andr. *ubi ſupra*. Altera ratio eſt, quia non datur Ca- 37
nonia ſine præbenda, *capit. Relatum, & cap. Dilectus,*
il primo, de præben. & ideo in illis Eccleſiis, ubi non
ſunt præbendæ diſtinctæ, ſeu fructus, ut vocant, groſ-
ſi, diſtributiones quotidianæ ſuccedunt in locum præ-
bendæ: quam rationem cum prima per Hoſtien. addu-
cta ponit gl. *penult. verſ. Et ad hoc facit, & verſ. Sed*
quid dicis in c. un. de Cler. non reſid. lib. 6. quam ibi ſe-
quuntur Gemin. §. *Qui vero, n.* 14. Franc. *n.* 8. & ceteri
omnes, & ſcripſi latius in *cap. Licet, n.* 124. poſt gl.
ibi, *ſupr. de præb.*

Itaque in Eccleſia, de qua agitur in hac Decretali,
redditus omnes conſiſtebant in his manualibus benefi-
ciis: alioquin ſi diceremus in illa fuiſſe fructus præ-
bendæ a quotidianis diſtributionibus diſtinctos, hæc
Decretalis eſſet ſine ratione.

Et, ut verbis Hoſtien. utar *num. 2. verſ. Et ſi de ta-*
libus, quærenti, cur Papa conceſſerit hujuſmodi ma-
nualia a fructibus diſtincta Canonico privilegiato ſu-
per fructibus in abſentia percipiendis, non poſſum re-
ſpondere, niſi quia ita placuit, ut *cap. In memoriam,*
19. diſtinct. & Inſtitut. de jur. natur. §. Sed & quod Prin-
cipi, ſequitur Joan. Andr. *num.* 2. ideſt, non debuit Pa-
pa ſic interpretari, ut explicat Butr. *num. 6. verſ. Vide-*
tur; nam cum diſtributiones quotidianæ, ut ſunt fru-
ctus diſtincti, non dentur his qui in ſervitio Epiſco-
pi, vel etiam Papæ ſunt, nec Theologiæ ſtudentibus;
ut *capit. De cetero, cap. Cum dilectus, & cap. Ad au-*
dientiam, de Cleric. non reſiden. & cap. Licet, de præ-
bend. perquam durum eſſet, ut Papa illas conceſſiſſet
huic Canonico, & ita eſſet pro ratione voluntas.
Addc, quod generaliter diſpenſatus ſuper fructibus in 38
abſentia percipiendis, percipere debet fructus præben-
dæ tantum, non autem diſtributiones quotidianas, ut
eſt text. in *dict. cap. Licet, de præbend.* ſecundum in-
tellectum Abb. & aliorum, ibi dixi in princip. Ratio-
nem reddit gloſ. in *cap. unico, in ver. Adfuerint, de*
Cler. non reſiden. lib. 6. & Joan. Andr. *hic num. 5. in ver.*
Plane, quia diſpenſatio hæc facit, ut Canonicus re-
putetur pro præſente, non autem pro intereſſente di-
vinis officiis: ſed ſi præſens eſſet, & officiis non inter-
eſſet, has diſtributiones non perciperet, ut in *d. cap.*
unico; ergo nec diſpenſationis vigore percipiet; & 39
quamvis ſecus eſſet, ſi diceretur in gratia, ut recipe-
ret, ac ſi præſens eſſet, & divinis officiis intereſſet:
tamen ſubdit gloſſa ſe nunquam vidiſſe talem formam
ab Apoſtolica Sede emanaſſe. Nec eam formam obſer-
vavit Papa in terminis hujus Decretalis, ſed ſimplici-
ter reſcripſit, ut Canonico Paduano daretur præbenda,
quæ tantum reſidentibus de communi confertur; un-
de dicendum eſt in ea Eccleſia non fuiſſe corpus præ-
bendæ diſtinctum, ſed omnia conſtitiſſe in quotidia-
nis diſtributionibus: quo modo Decretalis fulcitur opti-
ma ratione, & vitantur omnia contraria. Et hunc
eſſe verum intellectum hujus textus affirmat, & plu-
ribus comprobat Hoſtien. *num.* 3. Joan. Andr. *n.* 2. quos
referunt, & ſequuntur gloſ. pragm. ſanct. *tit. Quo tem-*
pore quiſque debet eſſe in Choro, §. Jubet, in verb. Di-
ſtributiones, & Paul. *conſ. 32. nu. 7. lib. 3.* de quo vide
quod ſcripſi in *eod. cap. Licet in 2. membro principali,*
in 1. fallentia, n. 124. & ſeq. de præb.

Itaque inſpecta juris communis diſpoſitione, Cano- 40
nici privilegiati ſuper fructibus in abſentia percipien-
dis lucrantur ſine diminutione hujuſmodi diſtributio-
nes, ut hic patet in fine ibi, *plene ſicut uni ex aliis*
reſidentibus. Verum poſt Concilium Trid. quod in *cap.*
31. ſeſſ. 21. jubet converti tertiam partem fructuum in
diſtributiones quotidianas, ſic abſentes percipere de-
bent tantummodo duas tertias illarum partes amiſſa
alia tertia, quæ inſervientibus accreſcit, ut fuſius o-
ſtendi in *cap. De cetero, a n. 29. uſque in fin. de Cleric.*
non reſiden. & in d. cap. Licet, n. 126. de præb.

Ultimo nota, manualia beneficia eſſe proventus illos, 41
qui dietim dividuntur inter eos, qui divinis officiis in-
terſunt, ut per gloſſ. 2. Innoc. & Joan. Andr. *in ver. Et*
manualia; & ſic appellantur, quia traduntur de manu in 42
manum illius tantum, qui ſingulis diebus, & Horis perſo-
naliter intereſſunt, ſicut fit pluribus in locis, ut melius Ec-
cleſiæ ſerviatur; quia talis intereſt pro denario, qui non
in-

intereſſet pro Deo, ut verbis Hoſtien. utat *hic n. 2. in*
43 *eod. verſ. Et manualia*: qui propterea etiam concludit,
ſic intereſſentes non committere quidem ſimoniam ve-
ram, cum nulla pactio, nulla conditio expreſſa interce-
dat; ſed tamen graviter peccare, & committere ſimo-
niam mentalem, pro qua ſufficit ſine diſpenſatione ali-
qua per ſolam pœnitentiam ſuo ſatisfacere Creatori, de
quo dic, ut legitur, & notatur *in c. Tua nos, & c. fin.
ſupra de ſimon.*

44 Itaque Papa hic appellat manualia beneficia diſtribu-
tiones quotidianas, quæ ſcilicet Canonicis quotidie pro
diurnis, & nocturnis Horis diſtribuuntur ſine fraude;
quæ ſunt verba Extravagan. *Cum nonnulla, la prima,
§. Præterea de prabend.* quæ etiam alibi vocantur victua-
lia, *ut int. De cetero, ſupra de Cler. non reſid.* & utriuſ-
que nuncupationis meminit text. *in c. unico, eod. tit. lib.*
6. ibi, *Diſtributiones quotidianas, quæ alias manualia be-
neficia, ſeu victualia nuncupantur.*

45 QUÆRO, an proventus, qui in fine anni dividun-
tur inter eos tantum, qui divinis officiis interfuerunt
pro rata ſervitii cujuſque Horæ, ſint vere, & propter
diſtributiones quotidianæ, ita ut propterea ex illis non
ſit contribuendum Seminario erecto juxta formam Con-
cilii Tridentini *in c. 18. ſeſſ. 23.*

46 Hic caſus contigit in prima Congregatione Concilii,
cui ego interfui ut Secretarius die 20. Aprilis 1613. in
Collegiata Eccleſia Aquavivæ Barenſis Diœceſis, in qua
non ſunt præbendæ diſtinctæ, ſed redditus omnes divi-
duntur non quotidie, ſed in fine anni inter Canonicos,
habito tamen reſpectu ad ſervitium quotidianum cujuſ-
que Horæ, ita ut qui minus Eccleſiæ in Choro inſervie-
rit, minus percipiat. Et orta controverſia inter Archie-
piſcopum Barenſem, & Capitulum prædictæ Eccleſiæ,
an ex redditibus, & proventibus hujuſmodi eſſet con-
tribuendum Seminario ad præſcriptum *dict. c. 18. ſeſſ.* 23.
emanavit propoſitum dubium,

47 Pro cujus ſolutione ſupponendum eſt, ex diſtributio-
nibus quotidianis non eſſe contribuendum Seminario,
quia Concilium *in eod. cap. 18. in verſ. Et quia ad Colle-*
48 *gii fabricam*, jubet detrahi portionem Seminario appli-
candam ex fructibus integris menſæ Epiſcopalis, & Ca-
pituli, Dignitatum, Canonicatuum, & beneficiorum quo-
rumcunque; fructuum autem appellatione non veniunt
diſtributiones quotidianæ, ut probatur *in cap. unico, de
Cler. non reſid lib. 6. in cap. fin. §. in illis, de conceſſ. præ-
bend. eod. lib. & in cap. Licet*, & ibi dixi *in 1. notab. ſu-
pra de prabend.* & decidit Caſſador. *deciſ. 1. de Cler. non
reſid.* unde ex his diſtributionibus non eſſe contribuen-
dum Seminario ſæpius reſpondit Sac. Congreg. Concilii,
& conſuluit Mandoſ. *conſ.* 15. quem recentiores com-
muniter poſtea ſecuti ſunt.

49 Quibus præhabitis verius videtur, proventus, ſeu
redditus, de quibus agitur, eſſe vere, & proprie diſtri-
butiones quotidianas; quia tametſi dividantur in fine
anni, hoc tamen fit gratia commodioris ſolutionis; &
cum dividantur inter eos tantum, qui divinis interſunt,
pro rata ſervitii diurni, & abſentes nihil percipiant:
hinc neceſſario concluditur, ut ſint quotidianæ, tex. eſt
in Extravag. *Poſtulaſti, Joann. XXII. verſ. Licet autem
de prabend.* cui non adverſatur Extravag. *Cum nonnulla,
la prima, §. Præterea de praben.* ut probavi *in capit. Li-
cet numer.* 20. *eodem titul.* & ita firmat Rot. apud Achil.
deciſ. unica, de diſtribut. & Caputaq. *dec. 29. par. 2.* &
in individuo redditus hujus Eccleſiæ Aquavivæ, diſtri-
butiones quotidianas, non obſtante quod dicantur in
fine anni, decidit Rota coram Cardin. Seraphin. *deciſ.*
1141. *n.* 2.

Nec relevat reſponſio Archipreſbyteri, quod Rota
intellexerit de relictis incertis, qui dietim diſtribuuntur;
imo enim deciſio Seraph. loquitur aperte de illis redditi-
bus, qui dividuntur in fine anni, & ſic de certis, *ut in
verſ. Neque obſtare quod non videantur, &c.* Et pro hac
parte etiam reſolvit Sac. Congregatio, licet una tantum
parte informante, ut in literis ad Archiepiſcopum da-
tis; unde in hoc non videtur ulterius immutandum,
cum pro Capitulo extet deciſio Rotæ, & reſolutio Sa-
cræ Congregationis.

Tantum ſupereſt, ut reſpondeatur ab objecta, quæ
ſiunt pro Seminario.

50 Opponitur enim primo, quod emolumenta prædicta
percipi conſueverunt in abſentia ab Archipreſbytero, ſed
alias juſſu Sacræ Congregationis Epiſcoporum aſſignata
fuerunt cuidam Canonico ſtudiorum cauſa abſenti: er-
go non ſunt diſtributiones quotidianæ, quas non lucran-
tur abſentes ex prædicta cauſa, *capit. Poſtulaſti, §. Li-
cet autem, & capit. Cum nonnulla il primo, §. Præte-
rea, de praben.* in Extravagan. *commun.* Nec valet con-
traria conſuetudo, *capit. unico de Cleric. non reſident.
lib.* 6.

At reſpondetur adverſus Archipreſbyterum extare de-
ciſionem Seraphin. *ſupra cit.* qua reſolutum fuit, ei non
eſſe dandum mandatum de manutenendo in perceptione
prædictorum emolumentorum in abſentia, quia cum
ſint diſtributiones quotidianæ, reſiſtit jus, & Decretum
Concilii Tridentini *in cap. 12 ſeſſ. 24.*

Quo vero ad Canonicum, reſpondetur idcirco fuiſ- 51
ſe illi aſſignata emolumenta, quia in his omnes redditus
Capituli conſiſtunt: quo caſu ex juris communis diſpo-
ſitione debentur ſine diminutione Canonicis abſentibus
ſtudiorum cauſa, quia ſuccedunt in locum præbendæ,
ne alioquin detur Canonia ſine præbenda, & privile-
gium ſit eluſorium. Ita tenet gloſſ. communiter appro-
bata *in dict. cap. Licet in verb. Diſtributiones, verſ. Sed
quid dices, de prab.* & latius oſtenſum eſt ſupra *in 5. no-
tab.* Et hoc caſu, cum ſcilicet univerſi Capituli redditus 52
quotidianis diſtributionibus conſtant, Sac. Congregatio
conſuevit ſcribere, ut Canonicis ex legitima cauſa ab-
ſentibus aſſignentur duæ tertiæ illarum partes, amiſſa
alia tertia, quæ inſervientibus accreſcit, propter De-
cretum Concilii *cap 3. ſeſſ.* 21. ut ſcripſi *in d. cap. De ce-
tero in fin. de Cler. non reſiden.*

Opponitur ſecundo, Archipreſbyter dum intereſt di- 53
vinis, percipit duas partes horum proventuum; ergo non
ſunt diſtributiones quotidianæ, quæ non debentur dupli-
catæ eidem perſonæ ratione duorum officiorum: non
enim magis præſens eſt qui ſimul Archipreſbyter, & Ca-
nonicus eſt, quam qui ſolus Canonicus, *c. Cum olim,
de re judic.*

Sed objectum tollitur, quia ſecundum magis commu-
nem Canoniſtarum opinionem, obtinenti in eadem Ec-
cleſia Dignitatem cum Canonicatu debeantur duplices
diſtributiones, quam ſecuti ſunt Joann. Andr. Abb. &
Felin. *in dict. capit. Cum olim:* & de communi teſtatur
Covar. *lib. 2. variar. reſolut. cap. 13. numer. 6.* & ita re-
ſpondit S. Congregat. in cauſa Alberti Luti Archipreſbyte-
ri, & Canonici Metropolitanæ Eccleſiæ Senenſis, die
7. Maii 1602.

Opponitur tertio, quod cum ex prædictis proventibus 54
deducantur onera ſpoliorum, & decimarum Papalium,
hinc etiam videtur inferri, ut non ſint quotidianæ diſtri-
butiones, quæ hujuſmodi oneribus non ſunt obnoxiæ,
d. Extravag. *Poſtulaſti, §. Licet autem, de praben.* Ge-
min. *conſ. 58. n. 18.* Mantica *conſ. 1. per tot. lib.* 1. Ferret.
conſ. 237 per tot. lib. 2.

At reſpondetur ut ſupra ad 1. oppoſit. videlicet id non 55
procedere hoc caſu, in quo univerſi Capituli redditus
conſiſtunt in diſtributionibus, ut declarat Tiber. Decian.
reſponſ. 43. n. 14. vol. 1. ubi dicit abſurdum eſſe contra-
rium aſſerere, cum præſertim uſus quotidianus doceat
de his diſtributionibus ſolvi ſupradictas impoſitiones; &
tamen de his ex ſententia S. Congregationis non eſt con-
tribuendum Seminario.

Opponitur demum, quod in diſtributionibus quoti- 56
dianis conſuetudine induci non poſſit, ut intereſſentes
Choro eas non percipiant, Lap. *allegat. 43. in princip.*
Mill. *in repert. in verſ. Conſuetudo non valet*, & tamen
ex Conſtitutione prædictæ Eccleſiæ, qui abfuerunt per
quinquaginta vices, integras diſtributiones amittunt,
ita ut quamvis poſtea inſerviant, tamen nihil percipiant.
Ergo ſignum eſt, hos proventus non eſſe diſtributiones,
quia alioquin Conſtitutio non valeret, ſicut non valet
conſuetudo, ut in terminis tradit Lap. *ubi ſupra in fin.*
& Franc. *in cap. unico, §. Statuimus in fine, de Cler. non
reſid. lib.* 6.

Ceterum reſponderi poteſt, prædictam Conſtitutio- 57
nem non diſponere principaliter, ut inſervientes Eccle-
ſiæ nihil lucrentur, ut in caſu Lapi, & Franchi; ſed
ut abſentes per quinquaginta vices amittant integras di-
ſtributiones. Et quamvis in quandam conſequentiam in-
de eveniat, ut qui eas amiſerunt, poſtea inſerviendo ni-
hil lucrentur; tamen hoc non debet attendi, ſed quod
principaliter eſt actum, *l. 1. ff. de author. tut.* Bart. *in leg.*

Ambi-

58 *Ambitioſa in 2. reg. de decret. ab ordin. facien.* præſertim
quia inter utrunque caſum eſt evidens ratio diverſitatis;
nam conſuetudo, vel ſtatutum, ut inſervientes nihil
percipiant, propterea non valent, quia ſunt damnoſa
Eccleſiæ: reddunt enim Canonicos ad inſerviendum ſe-
gniores, quibus nulla merces laborum præſtituta eſt; &
ſic deſtruunt finem augmenti cultus divini, propter
quem inſtitutæ ſunt diſtributiones quotidianæ, Abb. *in
c. Licet, in 2. notab. de praben.* Rota *deciſ.* 134. *in novis*,
Decian. *reſponſ.* 66. *n.* 2. *vol.* 2. & conſtat ex *cap.* 3. *ſeſſ.*
21. Conc. Triden. & dictum eſt *ſupra n.* 41. At per con-
59 trarium Conſtitutio prædictæ Eccleſiæ metu pœnæ red-
dit Canonicos ad inſerviendum promptiores; unde cum
reſpiciat Eccleſiæ utilitatem, & divini cultus augmen-
tum, potius cenſeri debet præſervata a Concilio, ar-
gum. *dict. cap.* 3. *verſ. Salvis tamen*, *ſeſſ.* 21. *cap.* 3. *verſ.
Hæc in iis tantum Eccleſiis ſeſſ.* 22. & *c.* 12. *verſ. Salvis
nihilominus ſeſſ.* 22. Et cum d. Conſtitutio edita fuerit in
augmentum ſervitii Eccleſiæ, operari non poteſt, ut
prædicta emolumenta ſortiantur naturam fructuum præ-
bendæ, quia cum fructus hujuſmodi dentur etiam ab-
ſentibus ex legitima cauſa, ſublatis diſtributionibus, mi-
nueretur ſervitium Eccleſiæ, & inducta in augmentum
operarentur diminutionem, contra *l. Legata inutiliter,
ff. de adimen. legat.* & *l. Quod favore*, *C. de legib.*

60 Sed præter oppoſitiones ſuperius propoſitas, adhuc vi-
detur augere contra Canonicos, quod in Eccleſiis, ubi
redditus univerſi in quotidianis diſtributionibus conſi-
ſtunt, hujuſmodi diſtributiones ſuccedunt in locum præ-
bendæ, & ſortiuntur naturam fructuum, ut fuſe oſten-
ſum eſt ſupra *in penult. notab.* ſed ex fructibus præbendæ
clarum eſt contribuendum eſſe Seminario; ergo ſimili-
ter contribuendum eſt ex his diſtributionibus, quæ lo-
co fructuum ſunt ſubrogatæ.

61 Verum reſponderi poteſt, prædictam ſubrogationem
in locum præbendæ habere locum duntaxat favore illo-
rum, qui habent privilegia de percipiendis fructibus in
abſentia, ut in Canonicis abſentibus pro ſervitio Epiſco-
pi, vel in ſtudio Theologiæ, & his ſimilibus: tunc e-
nim, ne alias privilegium ſit aluſorium, percipere de-
bent hujuſmodi diſtributiones, quæ loco fructuum ſuc-
cedunt de jure communi integre, & poſt Concil. Trid.
pro duabus partibus, ut dixi ſupra, *n.* 51. & 52. & *in d.*
62 *c. Licet a n.* 124. *de praben.* At vero in materia odioſa, &
ſeſtingibili diſtributiones quotidianæ retinent propriam,
naturam nec ullatenus ſuccedunt in locum præbendæ,
Ad quod induco hanc Decretalem; nam Papa hic man-
dat aſſignari Canonico privilegiato ſuper fructibus per-
cipiendis, victualia beneficia, ſeu diſtributiones quoti-
dianas, in quibus univerſi redditus conſiſtebant, ut
probatum eſt *ſupra in* 5. *notab.* & reddit rationem, cur
hoc mandaverit, quia ſcilicet beneficia Principium ſunt
largiſſime interpretanda; ergo diſtributiones ſuccedunt
in locum præbendæ non ex natura rei, aut ex propric-
tate, ſed per viam interpretationis extenſivæ. At hu-
juſmodi interpretatio, ſeu extenſio fit in favorabilibus
tantum, non autem in odioſis, quia odia reſtringi, &
favores convenit ampliari, ut in regula Sexti, *Odia*.

Et in hanc partem alias reſpondit S. Congreg. Con-
cilii; nam cum Canonicis S. Juvenalis de Narnia non
habentes diſtinctas præbendas, ſed omnia bona in com-
muni maſſa diſtributionum quotidianarum, quæ poſtea
in fine anni diſtribuuntur intereſſentibus in genere, abſ-
que eo quod aliquid certi habeant, petierint declarari,
an iſtæ diſtributiones veniant appellatione fructuum,
juxta tradita per Gemin. *in c. Præſenti col.* 5. *verſ. Ex his,
de offic. Ordin. lib.* 6. adeo ut qui non emiſerunt Fidei
profeſſionem, ipſas diſtributiones amittant, ad præſcri-
ptum *c.* 12. *ſeſſ.* 24. *v. Proviſi autem*: & quatenus amit-
tant, an ceteris Canonicis accreſcant, vel Eccleſiæ de-
beantur: S. Congregatio cenſuit dicendum primo, ut
Canonici ſupplicent Sanctiſſimo pro gratia. Secundo,
ſi præbenda adeſt diſtincta a quotidianis, Canonicos lu-
crifacere quotidianas. Tertio, etiam dato quod non lu-
crifecerint, non ideo diſtributiones acceſſuras aliis Ca-
nonicis, quia diſtributiones non ſervientium accreſcunt
ſervientibus; ſed iſti Canonici ſervierunt; ergo, &c.
Quarto, ſi contendatur omnes redditus eſſe in quoti-
dianis, licet alias S. Congregatio in una Paſtorien. in-
clinaverit, ut tunc habeantur loco fructuum, & ideo
perdantur; tamen quia materia hæc eſt pœnalis, cen-
ſuit amplius deliberandum.

Sanctiſſimus gratiam fecit prædictis Canonicis, ut quanquam omiſerint profeſſionem Fidei; tamen fructus faciant ſuos, non obſtante Decreto Concilii: idque ſive fructus ſint vere, ſive & multo magis diſtributiones, quas jure lucrifeciſſe eos Sanctitas ſua dixit, prout & Congregatio cenſuit, ſive etiam omnes fructus eſſent in quotidianis, quo caſu quotidianæ videntur loco fructuum, licet Sacra Congregatio in hac materia pœnali nondum id declaraverit; ſed in omnem eventum eiſdem Canonicis Sanctiſſimus gratiam fecit.

Quod ſi inſiſtat, materiam contributionis Seminarii
eſſe favorabilem, propter ſervitium Eccleſiæ, & aug-
mentum divini cultus, ut colligitur ex contextu *d. cap.*
18. *ſeſſ.* 23. præſertim ibi: *Quorum indoles, & voluntas
ſpem afferat eos Eccleſiaſticis miniſteriis perpetuo inſervi-
turos*: & ibi, *Studium præſeferant Deo, & Eccleſiæ in-
ſerviendi*, nec non ibi, *Ut hoc Collegium Dei miniſtro-
rum perpetuum Seminarium ſit*; ergo diſtributiones ſuc-
cedere debent loco fructuum, quemadmodum ſuccedunt
in aliis caſibus favorabilibus, & privilegiatis. Reſpon- 63
debimus hanc materiam eſſe mixtam, partim enim eſt
favorabilis, reſpectu ſcilicet Seminarii, & Eccleſiæ ge-
neralis, cui ex Collegio ſuppeditantur miniſtri; partim
vero odioſa, ideſt reſpectu Canonicorum, quibus ſub-
trahitur pars diſtributionum, & reſpectu cultus divini,
in cujus favorem diſtributiones quotidianæ ſunt inſtitu-
tæ, ut dictum eſt ſupra *num.* 41. & *n.* 58. At diſpoſitio
partim favorabilis, & partim odioſa reſtringi debet,
quatenus præjudicat alteri, vel cultui divino, ut in hac
ipſa materia diſtributionum notat Abb. per illum text.
in c. Licet in 2. *notab. num.* 3. *de præbend.* & conſequen-
ter non eſt locus ſupradictæ ſubrogationi. Idque jam 64
probavit S. Congregatio, dum reſpondit ex diſtributio-
nibus quotidianis non eſſe contribuendum Seminario,
etiamſi dividantur in fine anni, & in illis univerſi Ca-
pituli redditus conſiſtant.

DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

Idem Innocentius III. Epiſcopo Pariſien.

C A P U T XXVII.

NOvimus expedire, ut verbum illud, quod in antiquis Canonibus & in noſtro Decreto contra falſarios edito continetur, videlicet, ut Clericus per Eccleſiaſticum judicem degradatus, ſeculari tradatur Curiæ puniendus, apertius exponamus. Cum enim quidam anteceſſorum noſtrorum ſuper hoc conſulti diverſa reſponderint, & quorundam ſit opinio a pluribus approbata, ut Clericus, qui propter hoc, vel aliud flagitium grave, non ſolum damnabile, ſed damnoſum, fuerit degradatus, tanquam exutus privilegio Clericali ſeculari foro per conſequentiam applicetur: cum ab Eccleſiaſtico foro fuerit projectus, ejus eſt degradatio celebranda, ſeculari poteſtate præſente, ac pronunciandum eidem, cum fuerit celebrata, ut in ſuum forum recipiat degradatum: & ſic intelligitur tradi Curiæ ſeculari: pro quo tamen debet Eccleſia efficaciter intercedere, ut citra mortis periculum, circa eum ſententia moderetur.

Pro illo vero falſario ſcelerato, quem ad mandatum noſtrum capi feciſti, hoc tibi duximus conſulendum, ut in perpetuum carcerem, ad agendam pœnitentiam ipſum includas, pane doloris, & aqua anguſtiæ ſuſtentandum: ut commiſſa defleat, & flenda ulterius non committat.

S U M M A R I U M.

1 *CLericus traditur Curiæ ſeculari, quia degradatur ſeculari, poteſtate præſente, cui etiam denunciatur ut recipiat illum in ſuum forum, &* n. 3. *&* 5.

2 Aliud, *diſtinctio eſt repetitiva ſimilium, & facit poſitionem ejuſdem qualitatis ad præcedentia.*

Degradatio fieri non poteſt pro quolibet flagitio damnabili, & damnoſo, niſi in caſibus in jure expreſſis, ibid.

3 *Judex laicus non poteſt prævenire Epiſcopum in proceſſu, & ſententia contra Clericum ſuper crimine atrociſſimo, niſi poſt actualem degradationem, & traditionem Curiæ ſeculari.*

4 *Privatio præſupponit habitum.*

5 *Traditio Curiæ ſeculari intelligitur fieri, quando ab ipſo Epiſcopo fit degradatio ſeculari poteſtate præſente, & pronunciatur, ut in ſuum forum recipiat degradatum.*

6 *Nec requiritur traditio manualis, ſed verbalis.*

7 *Carcer perpetuus eſt gravior pœna, quæ poſſit Clericis imponi ab Eccleſia.*

8 *Et proportionatur morti naturali.*

9 *Carcer perpetuus non debet eſſe ita durus, ut infra paucos dies carceratus moriatur.*

Nec debet tantum ſubtrahi de victu neceſſario, ut veriſimiliter debeat mori.

10 *Et Officiales hæc facientes ſunt homicidæ, & irregulares. &* n. 13. *&* 14.

11 *Mors magis eſt afflictiva, quæ cum longiori languore fit.*

13 *Miſericordiæ genus eſt, cito occidere.*

14 *Prælatis Regularibus nefas eſt damnare ſubditum, ut fame pereat præcipiendo aliis, ne cibos deferant.*

1 N*Ovimus*. Clericus traditur Curiæ ſeculari, quia degradatur ſeculari poteſtate præſente, cui etiam denunciatur, ut recipiat illum in ſuum forum. Hoc dicit Jo. Andr. Butr. Cardin. Anchar. & Abb. Finis non reſpicit titulum, & ſecundum aliquos ponit gratiam, de quo per Joan. Andr. *n.* 6. Cardin. *n.* 3.

2 In textu ibi, *Propter hoc, vel aliud flagitium grave, non ſolum damnabile, ſed damnoſum, fuerit degradatus.* Pondera illam dictionem, *aliud*, quæ oſtendit non pro quolibet flagitio damnabili, & damnoſo Clericum eſſe degradandum, & tradendum Curiæ ſeculari, ſed pro illo duntaxat, pro quo expreſſe cautum eſt in jure, ut debeat degradari; namcum text primo loquatur de falſario literarum Apoſtolicarum, de quo eſt expreſſum in jure, degradetur, ut hic, *& in cap. Ad falſariorum ſupra de crimin. falſi*, & ad hoc crimen ſe referat, dum dicit propter hoc: utique dum poſtea immediate ſubjungit, vel aliud flagitium, intelligi debet de alio ſimili, & ſic de expreſſo in jure, cum dictio, *aliud*, ſit repetitiva ſimilium, & facit poſitionem ejuſdem qualitatis ad præcedentia, *leg. Si fugitivi*, & ibi gloſ. *in verſ alia, Cod. de ſervis fugit.* gloſ. *in l.* 1. *ff. Mandati*, Bald. *in leg. final. numer.* 1. *Cod. de his qui a non Domin.* Et quamvis Innoc. *hic num.* 1. generaliter adnotaverit pro quolibet crimine, dummodo ſit damnabile, & damnoſum, poſſe aliquem tradi Curiæ ſeculari; tamen hoc non firmat, imo ſe poſtea remittit ad ea, quæ ſcripſit *in cap. Excommunicamus, de hæret.* ubi *num.* 1. concludit pro tribus tantum criminibus poſſe Clericum degradari, videlicet pro crimine hæreſis, pro falſificatione literarum Apoſtolicarum, & pro conſpiratione in proprium Epiſcopum, prout etiam tenet gl. *hic in verſ. Tradatur*, quam communiter ſequuntur Doctores: nec in materia degradationis poteſt fieri extenſio de caſu ad caſum etiam ex identitate, vel majoritate rationis, ut efficaciter approbavi *in cap. Cum non ab homine n.* 66 *&* 83. *uſque ad n.* 90. *ſupra de judiciis*, ubi plene videas.

In textu ibi, *Et in ſuum forum recipiat degradatum*, 3
Pondera bene hanc literam, quia per eam aperte reprobatur opinio Abbatis *in capit. At ſi Clerici numer.* 41. *de judiciis*, ubi dixit poſſe dari novam doctrinam, quod ubicunque lex civilis pro crimine atrociſſimo imponit aliquam pœnam ex ſæviſſimis, poſſit judex laicus procedere in Clericum ſuper tali crimine, & Epiſcopum prævenire in proceſſu, & ſententia; & eo degradato, legali pœna punire. Hoc enim patet eſſe falſum, quia etiam pro crimine, pro quo expreſſum eſt in jure, ut Clericus debeat degradari, ſicut eſt falſificatio literarum Apoſtolicarum, de quo hic in text. tamen reus non efficitur de foro ſeculari, nec judex laicus habet in eum juriſdictionem, niſi poſteaquam ab Epiſcopo fuerit actualiter degradatus ſeculari poteſtate præſente, & pronunciatum, ut in ſuum forum recipiat degradatum: per hoc enim intelligitur tradi Curiæ ſeculari, ut in litera: & ita ante degradationem, & traditionem hujuſmodi reus non intelligitur ab Eccleſiaſtico foro projectus: nec judex laicus poteſt ſuper tali cauſa ſe ullatenus immiſcere, ut hic per Joan. Andr. *n.* 3. *in ver Pronunciandum*, & Abb. *num.* 7. Ad idem *capit. degradatio, in fin. de pœnis lib.* 6. ubi præſcribitur forma degradationis, ſecundum quam Epiſcopus pronunciat, *Eximus te omni ordine, beneficio, & privilegio Clericali*, ut etiam habetur in Pontificali Romano *in Rubr. de Degradatione*; ergo ante 4
actualem degradationem non erat textus, quia privatio præſuponit habitum, *leg. Decem, ff. de verb. obligat. cap. ad diſſolvendum, de deſponſat. impuber.* Quod latius proſequor in primo allegato *cap. Cum non ab homine, a n.* 83. *uſque ad n.* 92. *de judic.*

In textu ibi, *Per hoc enim intelligitur tradi Curiæ ſe-* 5
culari. Nota hanc literam contra eos, qui dixerunt degradatum ſtatim exutum eſſe omni privilegio Clericali,

nec

nec opus eſſe, ut tradatur Curiæ ſeculari, prout communiter teneri aſſeruit Alciat. *in d. c. Cum non ab homine n. 108. de judic.* quem referunt Villalob. *in ſua Collectar. commun. opinion. lit. C. n. 61.* & Jul. Clar. *in practi criminal. §. fin. q. 36. verſ. Scias autem:* etiam eum degradatio fiat ſeculari poteſtate præſente, quando Epiſcopus pronunciat, ut judex laicus in ſuum forum recipiat degradatum, tunc intelligitur facta traditio, ut dicitur in litera; unde bene Joan. Andr. & ſequaces in ſumm. textus dicunt Clericum tradi Curiæ ſeculari, quia degradatur ſeculari poteſtate præſente, & ei denunciatur, ut illum in ſuum forum recipiat. Salvari tamen poſſunt
6 Doctores, ſi dicamus non requiri, ut degradatus tradatur, id eſt actu conſignetur in manibus Curiæ ſecularis, quia hoc fieri intelligitur per ipſam degradationem, & pronunciationem, ut ſupra: quod bene declarat Jo. Andr. *hic num. 3. in verſ. Pronunciandum*, dicens: Non ſolum fit degradatio, ſed etiam pronunciatio verbalis; non tamen fiet manualis traditio, ſicut quidam dicunt, ne tam rigidæ juſtitiæ ſanguinis conſentire videatur Prælatus, *c. Clericis, & c. Sententiam; ne Cleric. vel Monach.* & ita non fit traditio actualis, ſed verbalis, ſecundum Abbatem Siculum *n. 7.*

7 In §. *Pro illo vero*, ibi, *In perpetuum carcerem ad agendam pœnitentiam eum includas*. Nota hanc pœnam carceris perpetui; nam, ut inquit Innoc. *hic ad fin. in v. In perpetuum*, Eccleſia non poteſt Clerici graviorem pœnam imponere; quod etiam tenet Arch. *in c. In memoriam n. 11. 19. diſt.* & Card. *hic* n. 3. Quinimo, ut dicit idem Card. *in c. Cum non ab homine n. 4. v. Oppono*,
8 & poſt eum Aretin. *n. 52. de judiciis*; hujuſmodi pœna detruſionis in Monaſterium ad agendum pœnitentiam eſt loco ultimi ſupplicii, & proportionatur morti naturali, ſaltem in eo caſu, in quo ſic detruſus ſuſtentatur pane doloris, & aqua anguſtiæ, juxta text. hic; minor enim pœna eſt ſtatim mori, quam diu affligi, & ſalutem non ſperare.

9 Ceterum advette, quia Officiales, qui condemnant Clericos in perpetuum carcerem, non debent condemnatos ponere in tali loco, vel carcere, in quo vivere non poſſint, ſicuti ſunt multi carceres Epiſcoporum Regni Franciæ pro Clericis de atroci crimine damnatis, ubi non vivunt ultra ſex, vel octo dies, quorum pœna, ſeu mors eſt gravior patibulo ſuſpenſorum, cum pejori, & duriori morte magis languendo intereant:
10 & Officiales tali morti aliquos exponentes, homicidæ,
11 & irregulares reputantur: magis enim eſt afflictiva illa mors, quæ cum longiori languore fit, *cap. Nihil enim, il ſecondo, de conſecrat. diſt. 5.* Unde Seneca: *Acerbiſſima eſt crudelitas, quæ pœnam trahit:* ſicut e converſo: *miſericordiæ genus eſt cito occidere, dict. capit. Nihil enim*, & ita in prædictis concludit Guilielm. de Monte Land. *in Clement. prima 5. q. de pœnit. & remiſſ.* quem ibi ſequuntur Cardin. *n. 9.* Anchar. *n. 8. & 9.* & Imol. *num. 13.* Henric. Boich. *in hoc cap. num. 4.* Et hoc veriſſimum putat Anchar. *ubi ſupra numer. 9.* cum de victu quotidiano, vel aliis vitæ neceſſariis tantum detrahitur, ut veriſimiliter debeat mori: hoc enim occidere eſt, *l. Necare, ff. de liber. agnoſc. capit. Paſce fame 86. diſt.* Nec fuit intentio Canonum, dum ad pœnitentiam peragendam dant panem doloris, & aquam anguſtiæ, voluiſſe, ut homines cito morerentur, quia ſic via indirecta exercerent Clerici judicium ſanguinis contra omnia jura, *ut capit. In Archiepiſcopatu de raptor. & dict. capit. Clericus, & cap. Sententiam, ne Cler. vel Monach.* Et faciunt hæc ſecundum Anchar. contra Epiſcopos, & Prælatos, qui Clericos de atroci crimine damnatos ponunt in gabia, vel in loco, in quo modico tempore veriſimiliter vivere poſſunt, ut ex hoc homicidæ, & irregulares ſint cenſendi, ut dicit Laurentius. Ex quibus etiam patet quam ſit cavendum ab opinione quorundam Modernorum, qui exiſtimarunt Prælatos Regulares poſſe damnare ſubditum, ut fame pereat in carcere, præcipiendo aliis ſubditis, ne cibos ei deferant, inter quos Suarez *tom. 4. de Religion. lib. 2. cap. 10. n. 10. & 11.*

(Margin numbers in the right column: 12 beside "ſima eſt crudelitas, quæ pœnam trahit: ſicut e conver-"; 13 beside "num. 13. Henric. Boich. in hoc cap. num. 4. Et hoc veriſ-"; 14 beside "Prælatos, qui Clericos de atroci crimine damnatos po-".)

L E C T O R.

HÆc habui, quæ mihi olim collecta in quinque Decretalium Libros tecum Pontificio nutu juſſus communicatem: in quibus ſi quid utile, aut bonum deprehendas, utere, nec id ingenio, vel labori meo in acceptis refer, ſed æternæ Sapientiæ, quæ aperit os mutorum, & linguas infantium facit eſſe diſertas. Si quid ſecus, & animadverſione aliqua, vel ſeveriore oculo dignum, ut humanus es, veniam imbecillitati humanæ, & infirmitati meæ ne deneges. Ceterum quicquid eſt, totum Sacroſanctæ Catholicæ & Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ Matris omnium fidelium, & Magiſtræ fidei, & veritatis judicio ac cenſuræ ſubjectum volo, ut ſi quid nihil exciderit dictum, ſcriptumve, quod vel minimum ab illius mente abire videatur pro non dicto, ſcriptove ſit. Et ita profiteor, & teſtificor coram Deo, & Chriſto JESU, qui eſt ſuper omnia benedictus in ſecula. Amen.

Finis Quinti Libri Decretalium.

Digitized by Google